Национална библиотека
Црне Горе "Ђурђе Црнојевић"
Цетиње - Црна Гора
Бр. М 47005/1

MONUMENTA MONTENEGRINA

KNJIGA I TOM 4

MONUMENTA MONTENEGRINA I-4

DUKLJA I PREVALITANA
OD JUSTINA I JUSTINIJANA DO VASILIJA II

ID=26304784

Biblioteka *Posebna izdanja*

MONUMENTA MONTENEGRINA I-4

DUKLJA I PREVALITANA
OD JUSTINA I JUSTINIJANA DO VASILIJA II

Pripremio i predgovor napisao
Vojislav D. Nikčević

Prevela
Lada Akkad

Izdavač
Matica crnogorska

Za izdavača
Dragan Radulović

Urednik
Novica Samardžić

Matica crnogorska publikuje dosad neobjavljenu knjigu I – 4 edicije Monumenta Montenegrina, *koju je od 2001. do 2009. štampao u devetnaest tomova Istorijski institut Crne Gore.*

Objavljivanje knjige pomoglo
Ministarstvo kulture Crne Gore

NACIONALNA BIBLIOTEKA CRNE GORE
M 47005/1/4

Monumenta Montenegrina

Knjiga I, tom 4

DUKLJA I PREVALITANA
OD JUSTINA I JUSTINIJANA DO VASILIJA II

Pripremio i predgovor napisao
Vojislav D. Nikčević

Prevela
Lada Akkad

MATICA
crnogorska

Podgorica
2014

VIZANTIJSKA DALMACIJA, PREVALITANA, DARDANIJA, MEDITERANSKA DAKIJA, MEZIJA, PANONIJA, MAKEDONIJA I DVA EPIRA OD JUSTINA I JUSTINIJANA DO VLADAVINE JOVANA VLADIMIRA: PODJELE DALMACIJE I REORGANIZACIJE PROVINCIJA. VIKARIJALNA PRAVA DUKLJE

"Magistar ... pada na zemlju pred podnožnikom i tronom,
poljubi noge velikog imperatora i oba njegova koljena.
Isto čini i pred mladim imperatorom.
Pošto se digne pruži ruke i primi od careva tuniku i pojas..."
(Constantin Porphyrogénète: "Le livre des cérémonies", II-55)

Sa početkom Justinove vladavine i njegovom namjerom da razvlasti monofizite, u Vizantiji počinje serija sukoba. U južnim provincijama Ilirikuma, Makedoniji, Dardaniji, Prevalitani, oba Epira i Dalmaciji, Justinove odluke izazivaju krvave obračune između episkopskih i mitropolitskih sjedišta, dovodeći pojedine oblasti na rub građanskog, međuskitsko-sarmatsko-slovenskog i rata maniheja i arijanaca sa protivnicima, predstavnicima kanonske crkve. Justin uspijeva, tokom prvih nekoliko godina vladavine, da unese razdor u gotsko-slovensko, mahejsko-arijansko jedinstvo. Zahvaljujući moćnom Teodorihu ova krvoprolića se tumače kao "ratovi neodgovornih vjernika", a gotski vladar i najmoćniji mitropoliti na Ilirikumu i italičkom jugu ne dozvoljavaju da se sukobi prošire na političke i vojno-administrativne strukture[1]*. Pontifikalna kancelarija koristi podršku koju joj je ponudio Justin i na sukobima počinje da gradi sopstvenu politiku, želeći da povrati nešto od prestiža; ona obavještava gotovo sve episkope Zapada o tragičnoj smrti prevalitanskog mitropolita Andrije, žrtve "za pravu vjeru", koji je stradao u sukobima između dva velika mitropolitska sjedišta, Lihnide (Ohrida) i Drača. U poslanicama rimski pontifeks naznačava da je na manihejsko-arijanskim prostorima Ilirikuma počeo "rat" za kanon i poštovanje odluka vaseljenskih sabora, napominjući da više ne postoji monolitno gotsko-slovensko jedinstvo i da žrtve, poput arhiepiskopa Andrije, ukazuju da "nevjernici i jeretici" gube bitku - intonacija poslanica sugeriše da među Gotima i Slovenima postoji nemali broj pristalica kanona, te da je riječ o "uzdanicama katoličkog hrišćanskog*

[1] "Prisustvo varvara na marginama carstva tradicija je, kao i njihovi veliki vojni kontigenti u rimskoj vojsci. Rimsko-romejska civilizacijska moć samo je učvrstila njihovu brzu asimilaciju. Veliki upadi u IV i V vijeku radikalno su promijenili poredak stvari i u carstvu prouzrokovali žive sporove. Po jednima, rimsko-romejski svijet rizikovao je gubitak sopstvenog identiteta; valjalo se osloboditi varvara, prekomjernog uvećanja broja arijanaca, odstranjujući ih i vraćajući ih odakle su došli. Po drugima, onim ubijeđenim u civilizacijsku nadmoć rimstva-romejstva, ukazala se i sama nudila prilika da se ponovo nasele oblasti i sela u Trakiji, opustjeli prije varvarskih upada. Sa Teodorihovim Ostrogotima, isuviše jakim da bi se umanjio njihov značaj, isuviše brojnim da bi bili asimilovani, prišlo se originalnom rješenju: ostrogotski kralj, postavši *magister militum*, u ime imperatora upravljao je osvojenom Italijom, zadržavši u njoj rimsku-romejsku administraciju, u najgorem slučaju iščekujući (Justinijanovu) rekonkistu. Ona je nužno iziskivala mir na drugom frontu, tobož stalno otvorenom, prema Persijancima. Borbe su se decenijama odvijale između Tigra i Eufrata, oko Horana, između gradova Amide i Edese, i to zbog kontrole bogatih aluvijalnih ravni i gradova u stalnom ekonomskom usponu, kakav je bila, zaista sveti grad, Edesa. Sasanidsko kraljevstvo koristilo je nomadska arapska plemena vodeći politiku *spaljene zemlje*, dok je Rimsko-romejska imperija, zahvaljujući hristijanizaciji Lakmida i Gasanida, težila da kao tampon-zonu održi njihove države. Jedino moguće rješenje bio je dugotrajan i stabilan mir: 532. godine Justinijan je, uz nadoknadu u zlatu, kupio *vječni mir* sa Hosravom I..." (*Alain Ducellier, Michel Kaplan: "Byzance IV-XV siècles", Paris 2003, p. 14*).

svijeta". To nenadano otvara prostor za naglo širenje arijanstva na Zapadu; arijanci, koji se preko religije vezuju za Konstantinopolj i smatraju se za "federate" romejskog cara, do tog časa štićeni od monofizita, moraju da se suoče sa otvorenim neprijateljstvom kurije. Pontifikalna kancelarija, prvi put poslije Vaseljenskog sabora u Halkidoniji, u nizu poslanica pokušava da se nametne kao vrhovni sudija po pitanjima vjere na Zapadu - to je prvi korak rimskog pontifeksa u borbi za prestižnu titulu "političkog lidera" na prostorima Evrope. Nenadanu pomoć kurija dobija kada Justinijan stupi na romejski tron i proklamuje novu političku doktrinu: "Obnova Hrišćanskog Rimskog Carstva" koje treba da bude imperija kanonskog, "državnog" hrišćanstva[2].

Kurija je već za vladavine imperatora Anastazija, suočena sa nepomirljivošću i čvrstinom Teodoriha Velikog, koji nije dozvoljavao da sveštenici učestvuju u donošenju najznačajnijih političkih odluka, oslanjajući se na helenske tradicije i većinu svojih sunarodnika arijanaca; papstvo stoga uspostavlja tijesne veze sa prvim franačkim vladarima, utemeljujući svoje kancelarije na njihovim dvorovima. Koristeći surevnjivost Gota i Franaka, neskrivene namjere Gota da se zapute ka franačkim teritorijama i tako prošire vizantijski uticaj, slamanje gotske vojne sile u pokušaja da izađe na Lamanš 507. godine i veliku pobjedu Franaka, pontifikalna kancelarija je shvatila kao jedinu, "Bogom darovanu", mogućnost da se u državama, gotskim protivnicama, instuticionalizuje kao politička sila od uticaja[3]*. Sa Justiijanovim stupanjem na tron ta će zamisao dobiti imperijalnu podršku; zanesen idejom o potpunoj obnovi Rimskog carstva pod upravom konstantinopoljske krune, Justinov nasljednik Justinijan (527-565) namjeravao je da "obnovu imperije" od Atlantika i Britanskog ostrvlja do Indijskog okeana ostvari pod "znakom kanonskog hrišćanstva". Veliki imperator, rodom iz Prevalitane (iz grada Tauro Skita,* ***Tauriziuma****, na granici Dardanije, Makedonije i Prevalitane, na padinama današnje Skopske Crne Gore – vidjeti odlomak Prokopijevog spisa u prilogu toma), smatrao je da je došlo vrijeme da se ostvari "Božanska misija": da se svi "federati" Vizantije, podrazumijevajući arijance Gote, maniheje Slovene, nestorijance Persijance, monofizite-eutihijance Jermene i*

[2] Justinijan je je jedan od najvećih, ako ne i najveći, od imperatora-zakonodavaca ranosrednjovjekovnog svijeta. Latinofon poput Dioklecijana, naredio da se popiše i kodifikuje u skladu sa novim potrebama imperije sva legislativa Rima: "imperator je reformisao studije prava, ubuduće na tri škole (Konstantinopolj, Rim, Bejrut), a u trajanju od pet godina. (...) Imperator je izgnao posljednje pristalice paganstva. Godine 529. zatvorio je Akademiju u Atini, najznačajniji njihov oslonac. Carstvo je, činilo se, prestajalo da bude tolerantno...." (*ibid. p. 17*). Justinijan je u velikom zamahu preuređenja jedinstvenog Rimskog-Romejskog carstva izgubio dodir sa realnošću: "naredio je jedinstveno prevođenje, riječ po riječ (zakona) sa grčkog na latinski. (...) Justinijan, latinofon, vladao je u carstvu čiji su se podanici više služili grčkim – stvorene su mjere za *zatvaranje* (zatiranje) *kultura*..."

[3] "Uzalud je Alarik II (485-507) pokušao da se ponaša manje neprijateljski prema katolicima; ovi su se već okrenuli, usmjeravajući sve svoje nade, prema kralju Franaka Klovisu, pobjedniku nad Siagriusom (*Syagrius*) kod Suasona, 466. godine. Njihove su se simpatije pojačale, naročito se ispoljavajući nakon djela koja su uslijedila po princepsovom pokrštavanju. Bitka kod Vuijea 507. godine, u kojoj je poražen Alarik II, realno je uništila gotsku vladavinu na jugu Francuske. Poraženi su se iselili sa osvojenih područja. Bili bi potpuno odbačeni sa one strane Pirineja da im moćni ostrogotski kralj Italije, Teodorih Veliki, nije pritekao u pomoć. Ostrogoti su sačuvali Provansu, sa glavnim gradom Arlom, dok su Vizigoti zadržali Septimaniju sa Karkasonom kao kraljevskim gradom. Arijanski fanatizam Amalrika II (526-531) izazvao je novi rat sa kraljem Hildebertom (*Childebertus*): posljedica je - sjedište vizigotskog kraljevstva moralo je da se preseli sa one strane Pirineja..." (*X. Le Bachelet, op. cit. p. 1851-1852*). Tamo, na Iberijskom poluostrvu, odmah nakon Četvrtog vaseljenskog sabora u Halkidoniji, bilo je, uz vizantijsku pomoć, organizovano gotsko kraljevstvo Španije, čiji je prvi vladar bio Amalrik. Papski misionari izvršili su preobraćanje Gota na Iberijskom poluostrvu, na traženje vizantijske imperijalne kancelarije. Kurija se u epohi nakon smrti Teodoriha Velikog pozvala na ovu tradiciju, koju joj je kao "legitimitet prava na vjeru" priznao imperator Justin. "Ali brak kralja Remismonda sa jednom od kćeri vizigotskog kralja Tuluza, Teodoriha, 464. godine omogućio je da se vrati uticaj arijanizma; katolička crkva (na ovom prostoru) dobila je svoje prve mučenike. Za vladavine Hararika (*Chararicus*), između 550 i 560. godine kraljevstvo Sveva vratilo se ortodpksiji, naročito zahvaljujući episkopu Martinu iz Dima, koji je pokrstio kraljevog sina Teodomira (*Theodemirus*)..." (*ibid. p. 1852*).

dobar dio arapskog svijeta, preobrate, zajedno sa svim gnostičkim i crkvama iz "apostolskog perioda" u Hristovu vjeru kako su je proklamovala četiri vaseljenska sabora. Na udaru Justinijanovih odluka prvi su bili maniheji Sloveni, arijanci Goti, i, tek pred kraj vladavine, vidjevši da se tradicija ne može promijeniti ediktima, niti se kanonsko hrišćanstvo nametnuti silom, još moćni i uvažavani od svih monofiziti, koji su željeli da imperijalna kancelarija samo nadogradi "Henotikon" patrijarha Akacija i cara Zenona. U tom poduhvatu romejski car je imao jedino podršku kurije, ne i starih i ekumenskih patrijaršijskih sjedišta, pa se od samog početka vlasti, oslanjajući se na izvanredno obučene i naoružane korpuse najamnika, poglavito Slovena, latio poduhvata da od Rima ponovo načini "vjersko-ideološku prijestonicu carstva", a od Ilirikuma "vojno rezidencijalno sjedište". Nova organizacija trebalo je da omogući polako prevođenje u kanonsko hrišćanstvo, prvo maniheja i arijanaca a onda i ostalih gnostika, a branitelji "državne crkve", njeni "oružani zastupnici", trebalo je da budu korpusi iz Skitije i sa Ilirikuma, sposobni da na svaki carev mig intervenišu i na Istoku i na Zapadu – po rimskom modelu vladavine ustanovljenom za vladavine Antonina. Ove zamisli u potpunosti su razbile, barem formalno, gotsko-slovensko, arijansko-manihejsko-monofizitsko jedinstvo - ma koliko ideja bila velika, ma kakvi bili početni rezultati i veliki uspjesi Justinijana i njegovih prvih nasljednika, zamisli o nametanju zvaničnog hrišćanstva i stvaranju "Rimske imperije hrišćana nalik božanskoj na nebu", sa strateškog stajališta označili su početak epohe nanovne podjele carstva i polako jačanje Rima i njegove pontifikalne kancelarije.

Justinijan počinje epohu svoje vladavine godinu dana nakon smrti Teodoriha Velikog; sa njegovom smrću neohelenizam već je utemeljen na Apeninima, postao je dio ne samo gotske tradicije - monolitno, "nacionalno" arijanstvo postaje najveća prepreka kanonskom hrišćanstvu. "Prestiž i moć gotske monarhije na Italikumu nestali su sa njenim osnivačem. Kći velikog kralja, Amalazonta (Amalasontha), najprije regentkinja u vrijeme maloljetstva njenog sina Atalarika, napokon kraljica nakon njegove smrti, težila je da održi politiku umjerenosti i religijskog mira, ali je stradala zbog zločina novog muža, sa kojim je vladala kraljevstvom, kukavice i podlaca Teodata. On se upustio u rat sa imperatorom Justinijanom, u kome je sve naklonosti Rimljana zadobio vladar ortodoksnih (pravoslavnih). Vitiges je 536. godine naslijedio Teodata koga su njegovi ubili; novog kralja je porazio i zarobio Velizar (Belizar) i 540. godine odveo ga u Konstantinopolj. Sreća se još jednom nasmiješila Ostrogotima zahvaljujući hrabrosti Vizigota Teodebalda (Theodebaldus), a naročito zahvaljujući poduhvatima surovog Totile (541-552) koji je u dva navrata zauzeo Rim, 546. i 549. godine, i ponovo gotovo čitavu Italiju stavio ponovo u ruke varvara. Bilo je to doba pokore za katoličku crkvu, jer arijanski monarh uopšte nije pravio razliku između rata kao sredstva politike i ratovanja za vjeru, koje je započeo ili, čak, bio ohrabren fanatizmom svojih Ostrogota. Totilin poraz, koji mu je nanio Narses u Lentadju (Lentagio), njegova smrt 552. godine, kao i smrt njegovog nasljednika Teje (Theias), naredne godine, označili su kraj vladavine ostrogotskih kraljeva Italije. To je bio znak za nasilnu akciju protiv arijanizma, u toj mjeri silovitu da su u njoj uništeni gotovo svi spomenici iz doba Teodorihove vladavine"[4]*. Kada je slomljen arijanizam na Italikumu, Justinijan*

[4] *Ibid. p. 1857*. Arijanizam u vrijeme nakon Četvrtog vaseljenskog sabora prihvataju Burgundjani: "Blizu Vizigota u Akvitaniji Burgundjani (njihova se država nalazila u dolini Rone i Saone, i imali su dva glavna grada Lion i Vienu - *primj*.) su malo po malo prihvatili religijski uticaj svojih moćnih susjeda. Počev od doba vladavine Gundioka ili Gunderiha (*Gundioch, Gunderic*) koji se izgleda nije odrekao katolicizma, ovaj se proces nastavio i nakon njegove smrti (oko 474. godine), za vlade njegova četiri sina: Godemara, Hilperika, Gondeboda i Godegisela. Izbio je rat između Hilperika koji je prihvatio ortodoksiju i Gondeboda koji je prihvatio arijanizam. Prvi je bio poražen i sa svojom porodicom i pristalicama osuđen na smrt, a pošteđene su jedino njegove dvije kćeri Krona i Klotilda. Gondebodovi uspjesi označilu su dovršavanje procesa arijanizma među Burgundjanima; crkve su podizane za "pravovjerne"..." Kada se franački vladar Klovis, pobjednik nad Vizigotima, oženio Klotildom, Gondebod je postao pomirljiviji prema ortodoksnima. Na njega je takođe uticao, blago i sa učinkom,

je mogao da se obruši na monofizite - jedinstvo Slovena i Gota, zahvaljujući Velizarovim korpusima slovenskih najamnika, razbijeno je 540 godine.

Doba kratkotrajne Totiline vladavine, ukoliko se uopšte može govoriti o ustanovljenju vlasti mladog vojskovođe, predstavlja epohu razgraničenja između Gota i Slovena na Italikumu, jer njegov brat Ostroilo sa svojim slovenskim saveznicima i sunarodnicima obnavlja antičko Kraljevstvo Dalmacije i stvara federaciju Gota u Trakiji i iz enklava u Dalmaciji sa manihejima Slovenima u Makedoniji - dva brata dijele prostore romejske zemlje, smatrajući da su kao "federati" Konstantinopolja obavezni da poštuju ugovore, postignute sa carevima Arkadijem, Zenonom i Anastazijem, ali i monofizitski "Henotikon" patrijarha Akacija koji im je darovao prava na slobodu ispovijedanja "nacionalne vjere". Sa podjelom uticaja i teritorija između Totile i Ostroila (nije poznato koje je teritorije na upravljanje dobio treći brat Brus) ozvaničava se razgraničenje između, uslovno rečeno, dvije "države", i počinje polagani, pa sve brži razlaz Slovena i Gota. Justinijanov cilj da reorganizuje vojsku, podredi je čvrsto imperijalnoj administraciji, preuzme komandu nad lokalnim korpusima iz ruku gotskih i manihejskih princepsa, počeo je da se ostvaruje. Ideja velikog stratega da imperiju organizuje kao "federaciju" država ili oblasti, razdvaja Ilirikum i Italiju, oni postaju nezavisne administrativne cjeline; komandu nad Slovenima preuzimaju vizantijske vojskovođe, koji traže da im se na Italikumu pod upravu stave i Goti. Goti su prinuđeni da prihvate nova pravila, zavise od ekonomske pomoći Konstantinopolja, prije svega u hrani i oružju, i dio njihovih visokih zvaničnika pokrštava se u kanonsko hrišćanstvo - Goti i Sloveni počinju da se dijele i raslojavaju unutar zajednica, da se pridružuju sunarodnicima u imperijalnim trupama, ili da se okreću protiv njih, organizujući odrede koji traže gospodare ili se okreću pljački. To slabi monolitnost gotsko-slovenske organizacije, ona počinje da se raspada iznutra - imperijalna kancelarija pomaže to raslojavanje, poklonima, imenovanjima, posjedima, privlači na svoju stranu najmoćnije, stavljajući ih na čelo odreda koji treba da se obračunaju sa odmetnutim sunarodnicima. Slovenske vođe nakon sloma Totiline pobune prenose insignije moći Kraljevstva Slovena u Konstantinopolj i Justinijan postaje kralj nad kraljevima i car nad carevima[5].

Kada Totila i Teja izgube velike bitke protiv vizantijske vojske koju čine njihovi i skitski sunarodnici, nad prostranstvima koja drže Goti i njihovim državama nadvija se avet bespoštednih i krvavih građanskih ratova. Justinijan nemilosrdno sprovodi svoje zamisli u djelo; dobro plaćeni najamnici, poglavito Sloveni, počinju da izazivaju strah u djelovima imperije u koje car zapućuje trupe. Predstava rimske (romejske) vojne sile se mijenja: Goti stupaju u pohodne korpuse sunarodnika Slovena, ne protive se, najčešće želeći da izbjegnu nepotrebni bratoubilački rat. Prinudom, a ne "slobodom savezničkog izbora", zajedno sa

---

sveti Avit, episkop Viene od 490. do 518. godine (dvije iz korpusa njegovih poslanica objavljene su u II tomu "Monumenta Montenegrina", jer se u njima spominje Prevalitana - *primj*.)". (*ibid. p. 1853*). Istraživači uočavaju da još nije izrečen sud, niti analizirani dokumenti iz korpusa koji je vezan za episkopa Viene (nikako Beča-*primj*.) Avita, koji zbunjuju stručnjake - ne može da se ustanovi preko koga su u vezi Akvitanija, gotska država u njoj, i Dalmacija, a naročito Prevalitana koja je sa gotskim vladarima održavala najtješnje veze.

[5] Već duže vrijeme proučavaoci epohe Vizantije ili *Hrišćanskog Romejskog Carstva* postavljaju pitanje kada se zaista okončava epoha antike i da li Justinijanovo doba predstavlja zamah koji omogućava stvaranje takozvanog "doba hrišćanske civilizacije", tj. srednjeg vijeka: "Ipak, pitamo se u kom se dobu završava Antika i kako da znamo kada počinje Carstvo Istoka. Da li je to u doba kada Konstantin gradi grad, ili kada Arkadije preuzima *pars Orientalis*, ili, čak, kada *de facto* nestaje Zapadno carstvo? Istoričar A. I. Maru predlaže datum 12. jul 400. godine, kada je narod Konstantinopolja prognao Gainasove pomoćnike Gote. Na institucionalnom planu, po našem viđenju, velika se promjena očituje 457. godine kada Lav I postaje prvi imperator Istoka koji prima krunu od konstantinopoljskog patrijarha...(...). Carstvo Istoka opstaje kao jedini nasljednik Antike. Prvo, ljudi te epohe smatraju sebe za direktne potomke Rima: Jovan Lid (Lidjanin), Justinijanov savremenik, sakupio je u istu predstavu administrativne institucije svog vremena i rimske magistrate...(...) U Konstantinopolju car se smatra za rimskog imperatora..." (*Jacques Bouineau: "Histoire des institutions Ier-XVe siecle", Paris 1994, p. 159*).

Slovenima održavaju limese u Evropi. Pri tom ne zaboravljaju zlo koje im je nanijela nagla promjena politike vizantijske administracije - sa slamanjem gotske vojne moći i razbijanjem jedinstva Gota i Slovena stvoreni su svi uslovi, uprkos gotovo bezmjernoj snazi Romejskog carstva za vrijeme Justinijana i njegovih nasljednika, da na sjevernim granicama "federati", kojima se pridružuju novi narodi, zaprijete novim ratovima[6]. Koristeći zaokupljenost Konstantinopolja pitanjima rata i ne čekajući njegovu dozvolu, na sjeverne granice imperije stupaju misionari i pristalice rimske kurije i njenog pontifeksa. Strateški gledano Justinijan je, uprkos svim velikim pobjedama, ne promišljajući posljedice u budućnosti, načinio dvije dalekosežne greške koje će kasnije skupo stajati Vizantiju: sa Gotima je izgubio vojsku koja se lako, u velikom broju, premještala savlađujući velike prostore, sposobnu da dejstvuje u najsurovijim klimatskim uslovima kakvi su bili sjever Evrope ili saharski pijesak Afrike, a razbijanjem "gotsko-slovenskog" limesa na sjevernim granicama carstva, gdje je dizao brojne fortifikacije, u njih smještajući garnizonske posade, vizantijska vojska počela je da zavisi od linija snabdijevanja, što do tada nije bio slučaj.

Zamisao da silom sprovede zvanično hrišćanstvo, rehabilitujući rimsku pontifikalnu kancelariju i stvarajući od glavnog grada Italikuma mjesto "vjerske uprave imperijom", lišavajući Milano i Ravenu statusa "prijestonih gradova", dovela je do naglog poremećaja ravnoteže snaga u provincijama koju su pomno održavali monofiziti. Sa oglašenjem Milana i Ravene, do tog časa suverenih gotskih prijestonica, za "vojne gradove", Justinijan je preuredio Italikum u "vojne provincije"[7], koje su, prvi put u istoriji, stavljene pod pasku vrhovnog administratora za Italikum, rimskog pontifeksa[8]. Kada je to učinjeno, Justinijan je, na sličan način, pristupio i reorganizaciji Ilirikuma: jedinstven slovensko-gotski prostor razbijen je novom organizacijom dijeceza kojima je na čelu bio arhiepiskop i ovlašćeni carski zastupnik, u rodnom imperatorovom gradu, tada obnovljenom i sa nazivom Justinijana Prima[9]. To je dovelo do novih potresa, ovog

[6] "Zna se da nakon 395. godine politiku konstantinopoljskog dvora karakteriše potpuna nezainteresovanost za Zapad, praktično sveden na Italiju, izuzev u slučajevima kada su mu nametani sopstveni kodeksi zakona i imperatori, i to po izboru Konstantinopolja. Nijedan imperator u Rimu ili Raveni nije bio legitiman ukoliko ga ne prizna ili, čak, pošalje Konstantinopolj. "Romeji" sa Istoka biće ubuduće pravi i jedini "Rimljani", malo zainteresovani za gubitak Galije, Španije i Britanije. Ništa nijesu preduzeli da 455. godine spasu *Vječni grad* koji su potpuno razorili Vandali. Paganin Zosima oko 500. godine jedan je od rijetkih hroničara koji aludira na ono što se svima događa pred očima: da se imperija svodi na polovinu. I to čini samo da bi ovu katastrofu pripisao potiskivanju kultova *pravih božanstava*. U narednim će vjekovima Rimljani sa Istoka zaboraviti jezik Rima, književnost, čak i njegovu istoriju. Postavši gospodari grčkog Rima, Grci su ubuduće pravi Rimljani i nazivaće se *Romaioi(Ρωμαιοι)* u milenijumu koji slijedi. (...) Pošto su Grci, oni neće biti zainteresovani za Rimsko carstvo, a Justinijan će težiti da obnovi jedinstvo carstva u korist *rimskog trona* u Konstantinopolju. Pobjednička Grčka osvojiće pobijeđenu i varvarizovanu Italiju i od toga će stvoriti nezavisnost Istoka. Rim će biti samo vizantijski, kao i ostali gradovi, njegov će legitimni imperator biti car u Konstantinopolju, a pape će biti njegovi više ili manje lojalni podanici..." (*Paul Veyne: "L'Empire gréco-romain", Paris 2005, p. 256-257*).

[7] "Najčuvenija institucija koja je objedinjavala civilne i vojne moći bez sumnje je ***egzarhat,*** veliki komandni štab koji je objedinjavao više provincija jednog prostranog regiona (ova je institucija unekoliko poznija u značenju koje smo mi ovdje upotrijebili - ona se stvara 584. godine i gubi se sa lombardskim osvajanjem Ravene 728. godine; riječ je o realnosti koja je ugledala svjetlo dana na Zapadu, ali koja je opstala kao vizantijska tvorevina). Egzarh (ovaj termin znači *komandant vojske*) pojavljuje se kao neka vrsta zamjenika imperatora (vicekralja), sa svom moći, koji stoluje u Raveni, u staroj carskoj palati. Egzarhat u Raveni ima svog simetričnog dvojnika u Africi, koji se prvi put spominje 591. godine, ali još nije tačno utvrđeno kada je ova institucija nastala. Izvjesno je da su ova dva egzarhata proširila vizantijska osvajanja na Zapad, dozvoljavajući Vizantiji da se održi u oblastima koje su bile "varvarske"..." (*Jacques Bouineau, op. cit. p. 165*).

[8] "Da bi zbližio pravosuđe i one koji potpadaju pod nadležnost suda, kako to danas kažemo, Justinijan je učinio mogućim istupanje (apel, pravo priziva i poziva) pred komesom Istoka, avgustalom (avgustovim zastupnikom) Egipta i upraviteljima novih provincija koje je formirao u Aziji. Ova prava priziva i poziva postaju na neki način posrednici između dvorova upravitelja provincija i prefekata pretorija i kvestora..." (*ibid. p. 168*).

[9] "Kada je 14. aprila 535. godine Justinijan zvanično dao episkopu Justinijane Prime zvanje i položaj *archiepiscopus*, namjeravao je da proglasi crkveno sjedište rodnog grada nadmoćnim nad svim mitropolitima. U

puta unutar organizacije same administracije - dotadašnji administratori, predstavnici gnostičkih crkava, među kojima su od najvećeg prestiža bili maniheji i arijanci, nijesu htjeli da prihvate arhiepiskopa Justinijane Prime. Razlog su bili - imperijalni akti koji su propisivali da mora da sarađuje sa pontifikalnom kancelarijom. Justinijan je reorganizacijom Ilirikuma imao na umu neophodnost uspostavljanja "vjerskog mira" između gnostika i katolika, i ustanovljenje institucija koje će biti pod neposrednom paskom ponifikalne kancelarije; imperator je želio da se okonča epoha progona pristalica Rima, da među Slovene, najbrojniju populaciju na Ilirikumu, stupe misionari katoličke crkve i počnu da obavljaju proces institucionalizacije kanona vjere, do tog doba nepriznatih na balkanskim prostorima. Ilirikum, do kraja Justinove vladavine jedinstven, "vojni logor imperije", počeo je da se rastače, prijetile su pobune, pa je Justinijan morao u garnizonske posade u nizu novosagrađenih utvrđenja da dovede sunarodnike Slovena iz skitskih prostranstava. Oni su trebalo, nakon dodjele posjeda, da postanu ne samo imperatorove pristalice već oslonac, "politički faktor pod oružjem", koji će za Justinijanovu i politiku konstantinopoljskog dvora pridobiti najveći dio sunarodnika, već starosjedjelaca Balkana[10].

---

to je doba Velizar (*Belisarius*) pripremao vojni pohod koji je trebalo da ponovo uspostavi Italiju i Grad (Rim) kao centar hrišćanskog carstva. Odnosi između imperatora i pape su osjetno sređeni; Justin je primio Jovana iz Rima (tadašnjeg papu - *primj*.), prinudnog izaslanika gotskog kralja, kao novog Petra. On je bio prvi episkop Apostolske Stolice koga je zvanično prihvatio Novi Rim. Uspostavljeno je jedinstvo vjere u Crkvi, Justinijan se latio poduhvata da obnovi antičku rimsku moć. Čekalo se na organizovanje Imperijalne Crkve, u novom političkom rasporedu snaga. (...) Justinijan je želio da slavi svoju otadžbinu (Ilirikum, Prevalitanu i Dardaniju – *primj*.) i da postane novi osnivač carstva zahvaljujući kome je obnovljena *respublica* u Dunavskim provincijama. Na ovu temu (oblast), koja nije mogla da prihvati imperijalnu ideologiju, vladar je prenio argumente administrativnog prava; osobeni autoritet episkopa Sirmijuma ili Soluna bio je prenesen na sjedište prefekture. (...) Istini za volju, prefekt Ilirikuma proveo je malo vremena u Sirmijumu, od 437. do 441. godine, ali je "*argument*" razvio princip prilagođavanja crkvene organizacije političkoj geografiji. Za Justinijanu Primu vladar je namijenio prava Sirmijuma. Uostalom, autoritet *archiepiscopus* proširio se na čitavu dijecezu Dakije; sa jednim komadom Panonije koji je ostao rimski, (ponovo) su (ustanovljene) Dakije (dvije - *primj*.), Prva (Gornja - *primj*.) Mezija, Dardanija i Prevalitana; episkopska nadležnost zahvatila je malim dijelom civilnu dijecezu sa Makedonijom Salutaris (Drugom); ali od 545. godine Justinijana Prima je izgubila autoritet nad jednom provincijom koja je pripojena civilnoj dijecezi Makedonije (po svemu sudeći, Justinijan je morao da popusti pred slovenskim pritiskom i Prevalitanu vrati u sastav, prostorom više nego prepolovljenu, teme Makedonije; imperator nije smio da dozvoli da se Makedonija ponovo pojavi kao moć na Ilirikumu i postane osnov za stvaranje slovenske ili sloveno-gotsko-hunske države - *primj*.). Zauzvrat ova je organizacija teorijski nametnula uticaj starog papskog vikarijata. Imperator je dozvolio episkopima dijeceza u Dakiji da se okrenu Solunu i da oglase zajednicu sa njegovim episkopom..." (*Charles Pietri, op. cit. p. 48-49*). Nova organizacija trebalo je da uspostavi kontrolu nad slovenskim prostorima Makedonije i da je prenese iz ruku "foederata" u ruke Justinijavog prefekta i titulara arhiepiskopije u Justinijani Primi.

[10] "Sistem je, kada je uspostavljen, očigledno, razrušio rimski uticaj u latinskom Ilirikumu. Godine 529. kompilacija jednog novog kodeksa zakonskih akata izvukla je iz zaborava zakon Teodosija II iz 421. godine koji je vezao provincije Ilirikuma za jurisdikciju episkopa Drugog Rima (Konstantinopolja - *primj*.). Već 535. godine (konstantinopoljski) *archiepiscopus* je najviša instanca za sve sukobe u regionu; zadržavajući *summum sacerdotium* on vrši nadzor nad izborima episkopa. Stoga Rim nije mogao da utiče na izbor Katelianusa (*Catelianus* - aprhiepiskop Justinijane Prime - *primj*.) a biranje njegovih nasljednika povjereno je saboru mitropolita (sa Ilirikuma, gdje je od najvećeg prestiža bio dukljanski - *primj*.). (...) Izvjesno je da je Justinijan Rim odredio kao vrh hijerarhije, ali nije organizovao "vikarijat" koji bi zavisio od rimskog pontifeksa. (...) Sa ovom organizacijom, koja je utemeljila regionalnu moć u Justinijani Primi, bez sumnje i drugu u Solunu, nije se postiglo ništa. Dalmacija, koja je uključena u prefekturu krajem VI vijeka, izmakla je ovom zakonu (kao drevno Kraljevstvo Slovena – *primj*.). Salona je imala izuzetan uticaj i nema potrebe da se kod razmatranja zbivanja na Ilirikumu prihvataju svjedočenja dva sinodalna akta iz 530. i 531. godine, vjerovatno lažna. Od sredine VI vijeka, prisustvo rimskih sveštenika, ovlašćenih da upravljaju pontifikalnim nasljeđem, učvrstilo je veze: Sebastijan, đakon pape Vigilija, nadzirao je episkopske izbore koje je kontrolisao episkop Salone. Kriza vezana za Tri Poglevlja (Justinijanov akt protiv monofizita i Vaseljenski sabor sazvan po njegovom naređenju - *primj*.) izazvala je da se Frontonius iz Salone odvoji od pape - ne prekidajući sasvim veze; one su ponovo uspostavljene možda od epohe Pelagija I, a sigurno za vladavine Pelagija II (578-590). U grčkim provincijama Ilirikuma uticaj Soluna je, izgleda, bio neznatan. Tesalski episkopi okrenuli su se Rimu, a ne makedonskom sjedištu (Solunu, a

Justinijanovim reformama počinju da smetaju monofiziti, zakleti neprijatelji pontifikalne kancelarije i njenog radikalizma; odmjeravanje snaga u okrilju konstantinopoljskog dvora traje dugo jer je Justinijanova žena, carica Teodora, njihov prijatelj i poklonik[11]*. Obračun će početi tek pred kraj imperatorove vladavine, u času kada postaje izvjesno da je arijanizam, zahvaljujući slomu gotske države na Apeninima, razbijen. Dosadašnja istraživanja epohe Justinijanove vladavine svodila su se uglavnom na reforme vojske i državne administracije, na sukob sa monofizitima, pa su tako ostale nerasvijetljene mnoge njegove aktivnosti, pa i imperatorov odnos prema Ilirikumu; najnovija proučavanja ukazuju da utemeljenje Justinijane Prime kao centralne, "vikarijalne" episkopije, nije značilo i ustanovljenje njene premoći. Uviđa se da je Justinijana Prima osnovana prije svega kao "carska zadužbina" da omogući stupanje Rima na Ilirikum - arhiepiskop Justinijane Prime bio je zadužen, jedini na Ilirikumu, da opšti sa pontifikalnom kancelarijom, što ukazuje da ostale episkopije i mitropolije, među njima i Diokleja, nijesu prihvatale promjenu politike vizantijskog dvora, ogorčeno braneći svoj status tradicijom i pozivajući se na "Henotikon". Patrijarhat u Akvileji, kome su bili tradicionalno podređeni Panonija i Dalmacija, bio je uporište monofizita, kao i Antiohija, a imperator je, uprkos svih proklamacija i namjere da institucionalizuje kanonsko hrišćanstvo i obznani suverenost rimskog pontifeksa barem na Zapadu, morao da prihvati realnost - da je to, u rasporedu snaga koji je postao tradicionalan, neizvodljivo. Raspad gotske države na Apeninima označio je početak epohe međugotskih ratova, a time je počela iz temelja da se ljulja organizacija države zasnovane na doktrini "gotsko-skitskog (slovenskog limesa)".*

Namjeran da što dalje proširi uticaj kanonskog hrišćanstva snagom oružja i slanjem brojnih misionara, Justinijan je u sklopu reorganizacije Ilirikuma, kao "centralnog vojnog logora imperije", strahujući od novih masovnih napada i pobuna varvara, ne bi li zaštitio Konstantinopolj, pored profesionalizacije vojske po uzoru na rimske careve, Balkansko poluostrvo premrežio nizom fortifikacija, ustanovljujući tri linije odbrane. Na isti način postupio je u Egiptu, prema Persiji i Indiji - gotske države na Iberijskom poluostrvu, u Akvitaniji i na Italikumu trebalo je da budu "posljednja linija odbrane" carstva sa Zapada. U velikom zamahu, opijen ogromnom ekonomskom i vojnom moći Vizantije, car je izgubio iz vida činjenicu da je, razbijanjem arijanizma i uvođenjem suprematije pontifikalne kancelarije, na Apeninima uništio "arijansko nacionalno gotsko jedinstvo", svodeći najpouzdanije "federate" carstva na polugu vojne moći, instrument u rukama politike. Sa Gotima se više nije dogovaralo, savjetovalo, oni su sada bili, prvi put u istoriji, samo puki izvršioci imperatorove volje. Ista je stvar bila sa Slovenima, kojima imperator počinje sve više da se okreće; njihovi maniheizam i paganstvo služe mu da institucionalizuje, poput Konstantina Velikog čijim se djelom oduševljavao, "vojsku hrišćanstva". To je podrazumijevalo spoljašnje oznake na ratnoj opremi, gotovo uvijek znak krsta i takozvani "Hristov monogram", zajedničku molitvu pred početak bitke, ali ne i poštovanja pravila, pa ni same vjere. Slovenska je vojska bila obavezna, poput Konstantinovih legionara, da

---

uz njega i Diokleji i Lihnidi - *primj*.) pošto je intervencija konstantinopoljskog patrijarha predstavljala pravi pritisak..." (*ibid. p. 50-51*).

[11] *Jacques Jarry: "Hérésies et factions dans l'Empire byzantin du IVe au VIIe siècle", Le Caire, 1968, p. 118*. Monofiziti su uveli, u do tada isključivo platoničarsku vizantijsku teologiju, Aristotelov racionalizam, zagovarajući ravnopravno korišćenje Platonove i Aristotelove filozofske misli: "Monofiziti, prvenstveno Sever a potom i Jovan Filoponos, bili su aristotelovci. Jovan Filoponos se otvoreno proglašavao za sjedbenika Aristotela, ali je smatrao da je Platon "cvijet filozofije"..." (*ibid. p. 48-49*). U ovom svijetlu Justinijanov dekret *Tri Poglavlja* i sazivanje Vaseljenskog sabora u Konstantinopolju predstavljali su obračun sa pokušajem uvođenja aristotelizma u vizantijsku teološku i filozofsku misao o državi. Kanonski će odluke Justinijanovog vaseljenskog sabora biti dalekosežne - povratak i kodifikacija Platonovog učenja! To će krajem X vijeka iskoristiti pontifikalna kancelarija koja će svoju teologiju početi da gradi na aristotelizmu, na taj se način suprotstavljajući vizantijskim teološkim školama i politici konstantinopoljske imperijalne kancelarije.

snagom oružja obnaroduje "silu hrišćanstva" i da, u sudaru sa varvarima ili pobunjenim Gotima, nameće "Znak Hrista" koga nijesu prihvatali ni arijanstvo, ni manihejstvo, ni monofizitizam. Na taj način, smatrao je Justinijan, šalje se poruka svijetu: "Hrist pobjeđuje", a vojska je pod ovim znamenjima, što se pokazalo za vrijeme njegove vladavine, nepobjediva, jer se nalazi pod zaštitom Božanskog Sina.

Justinijana Prima – nikada ostvaren Justinijanov san o centralnoj iliričkoj arhiepiskopiji koja će objediniti i u kanonsko hrišćanstvo prevesti balkanske potomke Skita i Sarmata

Justinijana Prima na Ilirikumu, kao "vikarijalno" sjedište i najbliža veza sa pontifikalnom kancelarijom, trebalo je da obezbjeduje saglasnost rimskog prvosveštenika. To je bio isključivo čin političkog dogovora, "konsenzus zemaljske i božanske zastupničke moći", da varvari-Sloveni, pod okriljem simbola kanonskog hrišćanstva, dobijaju i papski blagoslov u svakom od svojih pohoda, a oni su uglavnom bili usmjereni na Apenine. Već "disciplinovan" arijanizmom Gota i voljom konstantinopoljske administracije, papa je ovo shvatao kao spasavanje prestiža i ugleda stolice: uopšte ga se nije ticalo ko dolazi da vojuje u ime hrišćanstva - trebalo je ostvariti cilj. Pod Justinijanovim pokroviteljstvo kurija je prvi put obznanila da su "varvari Božja djeca", nijednom riječju ne osuđujući, niti spominjući jeresi. Najnovija istraživanja postavila su pitanje: da li je prvi arhiepiskop Justinijane Prime, Jovan, na to mjesto došao sa stolice dukljanskog ili solunskog mitropolita? Ovo pitanje i pretpostavku da je u pitanju, najvjerovatnije, dukljanski mitropolit, nametnuli su takozvani "posredni dokazi": Duklja je bila staro vikarijalno sjedište, voljom Konstantina Velikog, Justinijanovog uzora. U Justinijanovo vrijeme ona je samo administrativno-vjerski centar, bez uticaja na administriranje po vojnim pitanjima. Njena tradicija "vikarijalnog sjedišta" neophodna je titularu Justinijane Prime, on jedino sa njom može da dobije na značaju. Kako se, po kanonu i zakonima tog vremena, tradicionalno zvanje nekog administrativnog sjedišta koje je upravljalo jednom ili više provincija, što je slučaj sa Dioklejom, moglo jedino ukidati ili nasljeđivati, to je, najvjerovatnije, dukljanski mitropolit, monofizit ili manihej, čak možda i laik, "comes" provincije, preveden u svešteničkи čin, proglašen za "prvog čovjeka imperijalne arhiepiskopije" u Justinijani Primi. To se uočava i iz ponešto gnijevnog tona hroničara Justinijanove epohe: Prokopije ne spominje nijedno od velikih sjedišta u Makedoniji, Prevalitani i Epiru, osim luke Drač i to samo kada mora da iznese podatke o transportu vojske sa Ilirikuma na Apenine. Na trenutke, da bi dao podrobniji opis događaja koji su se odvijali na gotskom dvoru u Raveni, daje oskudne ali veoma uputne podatke o djelatnosti vizantijske vojne kancelarije u Saloni. Usputno i neprecizno, kao da osjeća netrpeljivost prema vladaru, spominje nekoliko podataka o oblasti u kojoj je Justinijan rođen, navodeći da je porijeklom iz Soluna (po roditeljima ili ne ?), u tom razdoblju stonog sjedišta provincije Makedonije. Kapadokijac Prokopije, više je nego očito, zagovara stara vikarijalna prava Soluna, ali vođen potrebom ispunjenja zadatka, on je službeni hroničar vizantijskih vojskovođa, svoje nezadovoljstvo imperatorovom politikom iznosi samo u usputnim naznakama, više kao prijekor što je Solun u potpunosti zanemaren - ne spominje Diokleju, Lihnidu, Skadar, a ti su gradovi bili oslonac Justinijanove administrativne politike prema Slovenima koji su naseljavali prostore koje su napustili Goti.

Takođe, sa nevelikom ali neskrivenom dozom gorčine Prokopije pripovijeda o slovenskom naseljavanju Ilirikuma, koristeći za Slovene najčešće termin "varvari", čime ukazuje da se radi o narodu kome je hrišćanstvo ili strano ili ga prihvata u "paganskom značenju", što je bilo uobičajena terminološka odrednica u vizantijskoj istoriografiji kada su u pitanju bili

maniheji[12]*. Na ovo zapućuju navodi vizantijskih hroničara Justinijanove epohe. Po njima, bez spomena uloge Slovena, carske vojskovođe smještaju svoj vojni štab prema Raveni i sjevernom Italikumu u Saloni, odakle se usaglašavaju vojne aktivnosti sa gotskim i slovenskim najamnicima*[13]*. Druga činjenica je da se neprekidno, uz ostale Justinijanove vojskovođe, spominje kao jedan od vodećih, uz čuvenog i slavnog Belizara (Velizara), porijeklom iz makedonske Germanikije*[14] *ali vezanog za Skadar u kome je najčešće izbivao, njegov, kako hroničari kažu, "zemljak", Besa Skadranin (Bessa Scodritanus)*[15]*, čije ime zapućuje da se radi o pripadniku zajednice najstarije slovenske populacije na Ilirikumu, Besima, koje spominju izvori iz prva tri vijeka stare ere. Treća je da se Sloveni, pljačkajući i paleći, masovno naseljavaju na Balkan. U tim pohodima dijelom ih podržavaju Huni, ili dolaze na poziv ratovima prorijeđenih i icrpljenih srodnika, koji, nakon seobe Gota i raspada "gotsko-slovenskog (skitskog) limesa", nemaju više snage da Ilirikum drže pod potpunom i vojno-operativnom kontrolom. Justinijana Prima nalazila se na tradicionalno slovenskoj teritoriji pod jurisdikcijom Dukljanskog arhiepiskopata, u provincijama Prevalitani ili Makedoniji (Prevalitana je civilno bila dio Makedonije sve do kraja Justinove vladavine), bila je starije vikarijalno sjedište od solunskog i bila je "imperijalni" a ne papski vikarijat. Strah od jačanja slovenskog uticaja, a ne grčkog kao "imperijalnog", prinudio je "nacionalne istoričare" poput Kapadokijca Prokopija, da ističu ulogu i značaj "svojih vođa", a umanjuju ili izbjegavaju da istaknu slovensku. Stoga "grčki nacionalni hroničari" ne spominju Justinijanovog bliskog saradnika, konzula i prefekta, pripadnika poznate i stare helensko-rimske porodice Basus*[16]*, dalekog potomka prvog dukljanskog mitropolita, "vikara Italija", "papskog koepiskopa" i nesuđenog sveca hrićanske crkve. Visoki funkcioner u Justinijanovoj vojno-civilnoj administraciji, povjerenik cara i carice, u vrijeme kada je imperator obnavljao rodni grad dajući mu ime Justinijana Prima, a carica Teodora svoju i postojbinu Justinijanove majke, Justinijanu Sekundu, konzul i prefekt Basus obnavlja svoj i rodni grad predaka, na krajnjem jugoistoku Prevalitane, dižući u njemu zavjetnu baziliku svoje porodice koju posvećuje nikad zvanično oglašenom Svetom Basusu. To nedvosmisleno ukazuje da je Justinijan namjeravao da od provincija Makedonije, Prevalitane i Epira, načini "administrativni centar" koji će spajati Istok i Zapad carstva; Justinijana Prima najvjerovatnije je trebalo da postane administrativno-upravni organ nadležan za Slovene i Hune, dok je gotska Ravena trebalo da bude "administrativna prijestonica" prema Langobardima koji su već bili na sjeveru Apenina i Francima sa kojima*

[12] "U doba kada je na Zapadu vladao Honorije varvari su zaposjeli njegovu teritoriju. Ko su bili? Kako su se tu stekli? To je ono što želim da pripovijedam. Poznati su od davnina, a zna se za njih i sada, za sve vrste gotske populacije. Među najpoznatijim i najznatnijim su Goti, Vandali, Vizigoti i Gepidi. U drevnim vremenima nazivali su ih Sarmatima ili Melanhlenima, ali ih neki već navode kao *getske* populacije", tj. Skite! (*Procope: "La guerre contre les Vandales", Paris 2004, p. 29-30*). Takođe: "Medjani, Saraceni, Sloveni, Anti i ostali varvari..." (*Procope: "Histoire secrète", Paris 2004, p. 71*).

[13] "Između ostalog sve vrijeme imali smo posla sa Skitima, kao i Vandalima, a otkad su zauzeli Libiju nijesam vidio drugog neprijatelja, osim Mavara, bez oklopa i oružja..." (*Procope: "La guerre contre les Vandales", p. 92-93*).

[14] Po Prokopiju grad se nazivao i *Germania* i bio je na granici "Trakije i Ilirikuma": "to je grad u Mediteranskoj Dakiji (pod vlašću dukljanskog mitopolita od 387. godine. Vidjeti tom I-2 Monumenta Montenegrina – *primj*.) kod današnje Saparevske Banje..." (*ibid. p. 240*).

[15] Komandant tračke vojske.

[16] Prefekt pretorije Istoka koga, sa vidljivom naklonošću, spominje Prokopije i to zajedno sa Prevalitancem Fokom: "Dakle, svi koji su u ovo doba dobili ovlašćenja, bezmjerno su se obogatili. Ipak valja istaći dva izuzetka: Foku, koga sam spominjao u prethodnim knjigama kao onog ko se izuzetno pridržavao pravde, jer se ovaj čovjek lišio svakog nedopuštenog dobitka tokom vremena kada je bio magistar, i Basusa koji je ovo zaduženje dobio nakon njega. Nijedan od njih dvojice nije mogao da sačuva svoju titulu tokom samo jedne godine, već su bili svrgnuti nakon nekoliko mjeseci kao ljudi nesposobni i potpuno strani duhu svog vremena..." (*Procope: "Histoire secrète", Paris 2004, p. 107*).

je Justinijan razmjenjivao poslanice nudeći im status "federata". Tada se kao sjedište od strateškog značaja za održavanje linija prema budućoj stolici egzarhata Raveni, na donjodalmatinskoj obali pojavljuje se Salona. Uz Justinijanovu dozvolu rimski će pontifeks u ovom gradu kao vjerskog administratora imenovati pristalicu kanonske crkve - čime će započeti sukob sa monofizitima i patrijarhatom u Akvileji za vlast nad Salonom, koji će za vlade Justinijanovih nasljednika, krajem VI i početkom VII vijeka, prerasti u otvoren sukob maniheja i monofizita sa pontifikalnom kancelarijom, što će, posredno, omogućiti obnovu arijanizma i Vizantiji donijeti nove "saveznike" na Italikumu, Langobarde.

Iz vremena polovine VI stoljeća, nema za sada istraživanjima potvrđenih drugih "gradova zadužbina" na Ilirikumu osim Justinijane Prime i Sekunde i grada konzula Basusa. Činjenice da se sve tri zadužbine, dvije velike imperijalne a jedna "funkcionerska"-pretorijalna, dižu na tradicionalno slovenskim, manihejskim prostorima Makedonije (Prevalitane), da je jedna od crkava posvećena, najvjerovatnije, dukljanskom mitropolitu koji nije oglašen za sveca na izričit zahtjev kurije iako je njegovu kanonizaciju tražio konstantinopoljski patrijarh Jovan Hrizostom, ukazuju da je Justinijan u svojim planovima strogo vodio računa da ne naruši autonomiju koju su već vjekovima uživali Sloveni na prostorima Ilirikuma. Njegovi edikti protiv maniheja i judeohrišćana bili su, sudeći po intonaciji i izboru riječi kojima su pisani, više izlazak u susret molbama kurije, koja je živjela u strahu da će se nakon arijanizma, sa Slovenima, na Apeninima institucionalizovati manihejstvo. Ukoliko bi, s vremenom, i manihejstvo postalo "nacionalna vjera", znali su i Justinijan i pontifikalna kancelarija, svi "varvarski" narodi Zapadne Evrope bili bi vjerski ujedinjeni u protivstavljanju kanonu, a sa time bi bio doveden u pitanje opstanak "rimskog patrijarhata" čije su prerogative moći htjeli da prigrabe monofizitski akvilejski prvosveštenici. Na drugoj strani, činjenica da se u Justinijanovoj epohi zaista nominalno obnavlja Kraljevstvo Dalmacije, koje, po svemu sudeći, stvaraju posljednji Goti i Sloveni predvođeni Besom Skadraninom i Belizarom, nameće niz nedoumica na koje za sada nema pouzdanijeg odgovora. Kako je gotski arijanizam "nacionalna vjera", postavlja se pitanje da li su slovenski maniheji, preko Dukljanske mitropolije, usaglasili dva dogmata, stvarajući novi koji je postao opšteskitski i obilježje buduće Crkve Slovenske? Podataka, osim sporadičnih, posrednih i izuzetno šturih naznaka, u do sada poznatoj dokumentarnoj građi nema. Jedino što zapućuje na zaključak da je sa slomom arijanske gotske moći u Italiji "otvoren prostor" manihejima i judeohrišćanima, Crkvi Samarićana, koja je imala jaka uporišta u Meziji i Dalmaciji, predstavlja korpus lokalnih sinodalnih akata, od kojih su mnogi sačuvani u fragmentima, i, takođe, necjelovit korpus poslanica vizantijskog cara. Više nego uočljivo izbjegavanje vizantijskih "carskih" hroničara da spomenu Duklju i velika crkvena sjedišta u Makedoniji i Dalmaciji, nameće zaključak da je to rađeno po nalogu centralne patrijaršijske kancelarije, u dogovoru sa Rimom, kako bi se izbjegle moguće prepirke i religijske rasprave koje su mogle da dovedu u pitanje ispravnost carskih odluka, ali i oslabe monolitnost vojske koja je zapućivana na Italikum.

U analizi politike konstantinopoljskog dvora i djelovanja arhiepiskopata u Justinijani Primi, istraživači uočavaju da su poznata samo dva prvosveštenika ovog crkvenog "imperijalnog sjedišta". Prvi je poznat zahvaljujući Justinijanovim aktima, drugi zahvaljujući papskim poslanicama; istraživanja su utvrdila da su obojica veoma malo komunicirali sa rimskim pontifeksom, i to jedino u slučajevima radikalnog kršenja kanona ili nepoštovanja dogovora između pontifikalne i imperijalne kancelarije. Iz svih dokumenata provijava neskriveni gnjev rimskog pontifeksa što se ne uvažavaju njegove preporuke, što se o njegova traženja ili želje oglušavaju episkopska sjedišta manihejsko-slovenskih Makedonije (Prevalitane), Dakije i Dalmacije. Takođe, očito je da arhiepiskop Justinijane Prime nema nikakav uticaj kada se

radi o odnosima između crkava i sjedišta na Ilirikumu, ili, što je najvjerovatnije, ne želi, objektivno po svoj prilici i ne može, da izađe u susret pontifikalnim zahtjevima, posredno papi stavljajući do znanja da je samo, kao i rimski prvosveštenik, "carski arhiepiskop" i da, kao takav, nije obavezan da raspravlja o pitanjima kanona i vjere. Ove naznake u dokumentima na potpuno nov način oslikavaju situaciju na Ilirikumu u epohi Justinijanove vladavine: Justinijana Prima je "administrativna mitropolija", sjedište za vezu na jednoj strani sa pontifeksom, na drugoj sa Slovenima u Skitiji, a odgovorna je jedino imperatoru. Ona je "posrednik", produžena "ruka imperatorove volje", operativna kancelarija koja se više bavi vojnim nego vjerskim poslovima - jedino kao takva može bez teškoća i sukoba da se uklopi u tradicionalni poredak stvari na Ilirikumu. Po svemu sudeći njen je zadatak da objedini aktivnosti Slovena, starosjedelaca i novih naseljenika, da im pomogne da institucionalizuju vlast na prostorima Kraljevstva Dalmacije. Justinijan djela na isti način kao i njegovi prethodnici Anastazije i Zenon, koji su institucionalizovali arijanizam Gota: Slovene uključuje u dvorsku administraciju. Po svemu sudeći porodice njegovih visokih funkcionera preko bračnih veza uvode slovenske najamnike i predstavnike tada još "Skitske crkve" u konstantinopoljsku patrijaršijsku kuriju – i tako stvaraju osnov za stvaranje "nacionalne" slovenske države u kojoj će čelni administrator biti arhiepiskop Justinijane Prime.

Justinijan je, vidjevši da monofiziti počinju da predstavljaju smetnju ostvarivanju njegove ideje o "imperiji kanonskog hrišćanstva", suočen sa njihovom odlučnošću da u borbi za najvišu crkvenu vlast nemilosrdno uklanjaju sve protivnike, "došao do zaključka da je politika koja se zasnivala na "Henotikonu" donijela korist samo monofizitima, a da se u stvarnosti nije utemeljio pravi vjerski mir. Stoga je Justinijan odlučio da svuda uspostavi pravila vjere utvrđena u Halkidoniji, da uspostavi saglasje sa Rimom i okonča šizmu patrijarha Akacija. (...) Justinijan je bio ubijeđen da je moguć sporazum sa monofizitima; isto tako, smatrao je da je neophodno da se usavrše pravila vjere obznanjena u Halkidoniji, u smislu koji je bio protivan nestorijanizmu. Sa drugim teolozima izložio je učenje koje savremeni istraživači nazivaju neohalkidonizmom a koje je nastojalo da spoji halkidonsko učenje i dvanest Kirilovih (Aleksandrijskog - primj.) anatema, kao i da ustanovi hristološku formulu unus de Trinitate crucifixus (jedan od Trojstva je na krst razapet), koju su bez velikog uspjeha nekoliko godina ***širili skitski (slovenski) monasi****. Neuspjeh zasijedanja koje je održano u Konstantinopolju 533. godine nije uticalo da imperator promijeni odluku, i osudio je kao nestorijance monahe asemete (acemetes) 534. godine, i preduzeo sve da Sever (čuveni monofizitski teolog, antiohijski patrijarh - primj.) 535. godine dođe u Konstantinopolj. Jedino je 536. godine, suočen sa propašću svojih napora a pod pritiskom pape Agapeta, Justinijan bio prinuđena da sprovede radikalne mjere protiv monofizita čije su vođe bile smijenjene i protjerane. (...) Unutrašnje prilike primorale su Justinijana da se okrene protiv monofizita što je dovelo do osude (izrečene) u Tri Poglavlja, na saboru u Konstantinopolju 553. godine. To je bila posthumna osuda Teodora iz Mopsuete, Teodoreta iz Kira i Ive iz Edese (svi su bili monofiziti i učesnici sabora u Halkidoniji, čak potpisnici njegovih odluka - primj.), koje su monofiziti mrzjeli zato što su bili podstrekači i Nestorijeve pristalice. Kao proizvod svega počela je ozbiljna kriza - nakon imperatorove smrti raligijski mir bio je samo pusta želja..."*[17]

[17] *M. Simonetti: "Monophysites", DECA, vol. II, Paris 1990, p. 1672-1673*. Kada je počelo smjenjivanje najviših sveštenih lica - monofizita, i slanje u progonstvo, "Pavle, neki halkidonski sveštenik, bio je postavljen u Aleksandriji, i ogorčeno se ostrvio na svoje protivnike 537. godine. Time je namjera da se aleksandrijski patrijarhat oslobodi uprave monofizita djelimično bila osujećena. Jakov Baradai, episkop Edese, bježeći ne bi li izbjegao potjeru snaga reda (Justinijanove policije, sastavljene od lokalnih žitelja oblasti - *primj*.), obišao je sve krajeve Istoka i posvetio brojne episkope monofizite, tako ih suprotstavljajući katoličkim episkopima. Po njegovom su imenu monofiziti dobili naziv "jakobiti", dok su pristalice halkidonskih pravila vjere nazvani "melkiti" (= carski)..."

НАРОДНА БИБЛИОТЕКА ЦЕТИЊЕ

Justinijan, u želji da se, nakon sloma gotske kraljevine na Apeninima, osloni na novu vojnu uzdanicu carstva, Slovene, imperijalnim dekretom u kanon uvodi učenje slovenskih monaha; "Hrist je bio razapet", nikako božansko, prvorodno i duhovno, uklapa se u halkidonska pravila vjere - imperator se nada da će tim kompromisom svoje slovenske "federate" uključiti ne u kanonsko hrišćanstvo, realnost mu ukazuje da je to nemoguće, već ih pod "Hristovim zakonom" kao legionare uputiti u bojeve širom Evrope, da preko pobjeda šire hrišćanstvo. Sa tom je politikom saglasan i rimski pontifeks. Ostaje nejasno kakva je uloga Justinijane Prime i njenog arhiepiskopata u sprovođenju Justinijanovih odluka, kada na prostore Ilirikuma dolaze monofiziti koji od brojnih episkopa dobijaju "izjave vjernosti"? Nije poznato ni koliko tradicionalno manihejska slovenska crkva u Makedoniji (Prevalitani) Epiru i Dakiji, prihvata doktrinu učenih skitskih teologa? Jedini mogući zaključak koji nude dosadašnja proučavanja izvorne građe je da su maniheji bili saglasni sa doktrinom "Hrist je bio razapet"! Ona nije narušavala, već, naprotiv, posredno dokazivala temeljni postulat njihovog učenja - da Hrist nije božanski sin, već samo ljudsko biće, prorok koji je bio predodređen da nadahnjuje ljude učenjem kojim ga je Bog obdario.

Na taj način, Justinijan je u svojoj postojbini, manihejskoj Makedoniji, ustanovio vjerski mir - Ilirikum je postao prostor saglasja i "vjerske tolerancije", što je imperatoru-vojniku bilo najbitnije. Sa pojavom učenja skitskih monaha i sa vojskom Slovena pod "znakom Hrista", iz istorijskih izvora krajem VI i početkom VII stoljeća potpuno se gubi nacionalna odrednica "Got". Pojavljuju se novi narodi, a gotsko-slovenska populacija se u izvorima i dalje uopšteno naziva "Skiti". Sa Justinijanovom smrću monofizitizam se ponovo pojavljuje kao jedina prava sila u hrišćanskom svijetu. Njegov nasljednik Justin II obnavlja Zenonov i Akacijev "Henotikon", potom donosi dva svoja, 567. i 571. godine, kojima monofiziti i ostale velike gnostičke crkve dobijaju nekadašnja, čak i veća prava i slobode, pod jednim jedinim uslovom - da prestanu da osuđuju i odbacuju Halkidonska pravila vjere i da se prema njihovim pristalicama i "kanonskoj crkvi" odnose kao prema svim ostalim hrišćanima. Uprkos zahtjevima i molbama pontifikalne kancelarije odnos vizantijskih imperatora prema pitanjima vjere tokom tri sljedeća vijeka gotovo da se neće promijeniti - gnostici će imati prevagu u crkvenoj upravi, kanonska će se crkva zatvarati u svoje učene škole i pisarske centre, dogmat o Sinu Božjem i njegovoj majci neće biti prihvaćen ni javno propovijedan. Hrišćanstvo i varvarski svijet zadovoljavaju se samo znakom krsta - nastupa epoha radikalnog ikonoklazma. Sa obnovom monofizitske moći na prostorima Evrope, gdje su ruševine nekadašnjih gotskih država, ponovo se pojavljuje i sve više jača ikonoklastički arijanizam; VII i VIII stoljeće postaju nova epoha "obnove Rimskog carstva" u njegovim antičkim granicama. Tu obnovu vode ikonoklastički vizantijski carevi, sada sa novom vojskom koja je naslijedila Gote - Slovenima, kojima se pridružuju Langobardi i Avari.

Epoha ikonoklazma, njen završetak i uništenje Diokleje: Patrijarh Fotije ozakonjuje novu nacionalnu crkvu - Crkvu Slovensku

Kako su imperatori Tiberije (576 - 582) i Mavrikije (582-602) ponovo u potpunosti monofizitima prepustili administriranje u carstvu, to je ovaj moćni jeretički pokret počeo da širi sopstvenu organizaciju, pripremajući se da postane politički činilac jednak po moći pontifikalnoj i prijestonoj ekumenskoj patrijaršijskoj kancelariji. To je epoha u kojoj mitropolit Pavle oko 590. godine dolazi na tron dukljanskog arhiepiskopa sa slovenizovanog juga Italikuma, po nalogu monofizita, kao njihov čelni administrator za provincije Makedoniju i

Gornju Dalmaciju (Stari i Novi Epir). Pavle odmah po dolasku stupa u otvoren sukob sa kurijom koja želi da na sjedištu dukljanske mitropolije vidi nekog iz melkitskih centra Antiohije, nadajući se da će na taj način prinuditi melkitsku struju u "mitropoliji-gospodarici" u Laodikeji da se uključi u aktivnosti na odbrani kanona na Ilirikumu. Najvjerovatnije, oslanjajući se na Justinijanove propise, rimski pontifeks pokušava da preko skadarskog mitropolita, potčinjenog dukljanskom, obnovi nešto od prava Justinijane Prime - ali bez uspjeha. Kurija se u traženju pomoći, suočena sa langobardskim arijanizmom na ulazu u sam Rim, ne obraća ohridskom mitropolitu, takođe potčinjenom dukljanskom: očito je da su monofiziti Slovenima dali pravo da slobodno ispovijedaju hrišćanstvo po običajima predaka maniheja, na taj način svodeći na neuspjeh svaku aktivnost pontifikalne kancelarije pa i prorimskih krugova u Konstantinopolju. Novi carevi se ne slažu sa Justinijanovom reorganizacijom carstva, ne prihvataju da rimski pontifeks zastupa "rimske-romejske" interese u dogovorima sa narodima sa prostora Zapadne Evrope, najviše Langobardima i Francima[18]*. Sa stupanjem na tron cara Heraklija "monofizitske crkva Egipta sjedinjuje se sa svojom u Siriji" - proces objedinjavanja odvija se nakon persijskog upada i zauzimanja jugoistočnih prostora Vizantije. Monofiziti se predstavljaju kao sila koja je sposobna da objedini prostor, poveže crkve, osavremeni administrativnu upravu, što je Herakliju neophodno: sa religijskim mirom u južnim provincijama on može da priprema vojsku koja će slomiti persijsku silu i povratiti zauzete teritorije. Rezultat Heraklijevih ratova je - i ovaj vizantijski car mora da izda 638. godine svoj edikt o vjerskom miru i saglasju u korist monofizita, samo pod nazivom "Ektezis" (Ekthesis). Naporedo sa obznanom ovog akta, na južnim prostorima Vizantijske imperije i u zemljama poražene Persije javlja se nova sila, do tog časa "federat" carstva, Arapi.*

Počinje epoha borba za tron konstantinopoljskig bazileusa[19] *i novih sporova među crkvama Istoka*[20]*; monofiziti ne žele da prepuste vlast pristalicama kanona, na prostorima Zapadne Evrope svom silinom se javlja, sa Langobardima doživljavajući najveći uzlet, arijanstvo, a obnavljaju se stara judeohrišćanska i učenja iz "apostolskog perioda". Imperija*

[18] "Na početku VII vijeka Avari i Sloveni zauzimaju Dalmaciju; administrativna i crkvena prijestonica u Saloni biva uništena, kao i ostali centri, naročito u unutrašnjosti Ilirikuma. Upad i naseljavanje Slovena, kao i Srba i Hrvata, dovodi do radikalnih promjena u Dalmaciji: teritorijalnih, etničkih, strateških i administrativnih. Narod se povlači u unutrašnji planinski dio, a dijelom i u utvrđene gradove na obali i na ostrvima. Provincija Dalmacija, koja se u epohi Poznog rimskog carstva u unutrašnjost prostirala do rijeka Sava i Drine, na sjeveru južno od Arsije u Istri pa do Kotorskog zaliva, potpuno nestaje. Pod vizantijskom upravom ostaju obalski gradovi sa neposrednom okolinom: Kotor, Dubrovnik, Split, Trogir, Zadar, i velika sjevernojadranska ostrva Rab, Krk i Osor, ali i manji centri i ostrva. Ovaj skup gradova i teritorija formira vizantijsku provinciju Dalmaciju ili *Carsku Dalmaciju*. (...) Ova vizantijska provincija, nanovo oblikovana, nije posjedovala teritorijalni kontinuitet iako je sačuvala političko, ideološko i administrativno jedinstvo, i to zahvaljujući odanosti obalskih gradova i pomorskoj sili koju je Vizantija očuvala u Dalmaciji..." (*Alain Ducellier: "Byzance et le monde ortodoxe", Paris 1986, p. 130-131*).

[19] "Heraklijeva smrt u januaru 641. godine dovela je imperiju u kritičan položaj i na unutrašnjem i na spoljnjem planu. Za nasljeđe su se borila brojna djeca, Heraklijevi sinovi sa raznim ženama. Konstantin III, koga je otac odredio za nasljednika, preminuo je nakon bolesti poslije samo tri mjeseca vladavine. Carica Martina htjela je da na tron dovede sina Herakleonasa, ali se tome usprotivila (skitsko-sarmatska) armija Istoka, na čijem je čelu bio Valentinos, odbivši da joj pomogne, potom je Valentinos uklonjen 644. kada je htio da zauzme tron...itd" (*Jean-Claude Cheynet: "Le monde byzantin", Paris 2007, p 3*).

[20] Za vladavine Konstanta II "648. godine Jermenska crkva je neopozivo odbacila Halkidonske kanone. Teodor Rustuni (jermenski patrijarh monofizit – *primj*.) izabrao je da se potčini kalifatu", što je dovelo do prvih većih ratova sa Arapima (*ibid. p. 4*). "U provincijama koje su nedavno zauzeli Arapi, kada su vizantijske trupe već napustile oblast, narod nije pravio smetnje osvajačima koji nijesu promijenili kadrove u administraciji, niti unijeli nered u fiskalni poredak novim nametima. (...) Veze između imperije i nekadašnjih provincija bile su zategnute više nego što na to ukazuje brzina osvajanja. Simboli nekadašnje moći, kao što su novac ili datacija po vladavini imperatora nijesu odmah nestali. Kretanje roba i trgovina između dvije moći nijesu bili prekinuti, ali su naša saznanja o ovoj epohi još fragmentarna..."

traži saveznike na Zapadu, kako bi smanjila langobardski pritisak na Rim i pontifikalnu kancelariju, pokušavajući da spriječi gubitak teritorija na prostorima koje naseljavaju Arapi, gdje se pojavljuje novi religijski koncept, islam, po Jovanu Damaskinu "sto prva jeres hrišćanstva". Kada monofiziti sa Bliskog i Srednjeg istoka počnu da posreduju u trgovini između arapskog svijeta i Franaka i Germana, a posredstvom svojih istomišljenika pod jurisdikcijom Akvilejskog patrijarhata, nastaje proces velike preraspodjele ekonomske moći. Kao novi važan faktor pojavljuje se arapski svijet koji polako preuzima kontrolu nad trgovačkim putevima prema Indiji i Kini. Konstantinopolj pokušava da sazove nove vaseljenske sabore kako bi potvrdio odluke prva četiri - više nijedan od vizantijskih careva ne spominje Justinijanov sabor u Konstantinopolju, niti ikome pada na um da primjeni njegova "Tri poglavlja" koji su ograničili vlast monofizita. Vođen pragmatičnim potrebama, sa novim slovenskim najamnicima, naseljenicima na Ilirikum i prostore Male Azije, u garnizonskim enklavama širom arapskog svijeta, Konstantinopolj nema vremena da dopušta duge i iscrpljujuće religijske sporove - prihvata se, kao nužnost i neminovnost, da se dogmati veseljenskih sabora sprovode samo iza zidova crkava i manastira "državne crkve". Varvarima, najviše Slovenima, nudi se mogućnost da prihvate hrišćanstvo samo u osnovnoj naznaci: da se zakunu da vjeruju u hrišćanskog Boga i da poštuju znak njegove volje, krst, koji postaje zvanični državni grb Vizantije i njenog carstva. Počinje obračun sa "idolatrijom vaseljenskih sabora", uništavanjem ikona i fresaka, "svetih slika". Namjesto njih se, po antičkom helenističko-rimskom običaju, koji je obnovio Justinijan kao oznaku svoje moći, oslikavaju veliki krstovi ili portreti imperatora i članova njihovih porodica. Sloveni ne prihvataju dogmat o Sinu Božjem i njegovoj majci - prostor antičkog rimskog carstva je zemlja ikonoklasta, sa rijetkim enklavama ikonodulske kanonske crkve, koju podržava imperijalna kancelarija, preko nje štiteći prava Rima, stare prijestonice imperije.

Konstantinopoljski dvor objelodanjuje načelo "dvostruke politike u hrišćanskom svijetu": jedna se vodi pragmatičnim potrebama opstanka države koja svim religijskim zajednicama, po "zakonima starog Rima", dopušta autonomiju, čak i potpunu samostalnost, prepuštajući im vođenje administrativnih poslova na njihovim teritorijama, dok se druga ostvaruje van javnosti, tijesnom saradnjom teologa pontifikalne kancelarije i ekumenskog patrijaršijskog dvora, i traži rješenja koja će omogućiti da se stvori kanonski dogmat koji će biti po volji svih centara religijske moći a ne samo monofizita. Sredinom VIII stoljeća u pobunama koje plamte na arapskim dijelovima imperije, gdje dio slovenskih garnizonskih posada i vojnih kontigenata počinje da prihvata islam i stavlja se na stranu zaraćenih Muhamedovih sljedbenika, počinju da se s novom snagom obnavljaju manihejska učenja. Istraživači uočavaju da je pojava neomaniheizma tijesno vezana za sve veći uticaj Slovena na konstantinopoljskom dvoru, ali još ne može da se utvrdi da li su slovensko oružje ili presudni glas provincija Makedonije (Prevalitane) i Mezije, sa dukljanskim arhiepiskopatom kao "metropolia prima" i arhiepiskopijom u Ohridu (Lihnidi), doveli do oglašenja jednog maniheja Slovena, evnuha na službi u imperijalnoj admonistraiciji, za konstantinopoljskog ekumenskog patrijarha. Patrijarh Nikita je za svoje vladavine od 16. novembra 766. do 6. februara 780. godine[21]*, tokom četrnaest godina, samo potvrdio bijes ikonoklasta - svojim odlukama dozvoljavajući čak da se ruše crkve u provincijama čiji sveštenici nijesu dozvoljavali da se freske i ikone premažu žutom bojom i namjesto njih oslikaju veliki krstovi bez prizora Hristovog raspeća. Po svemu sudeći, taj korpus prema ikonoklastima neprijateljski nastrojene i zbog toga ne baš pouzdane građe je neistražen, ovaj patrijarh, koga oskudni latinski izovori nazivaju zatočnikom manihejstva, potekao iz redova Skitske-sarmatske crkve, koristeći svoj položaj presudno je uticao da se obnove najspornija religijska učenja nalažući da se neomanihejstvo Slovena i arijanizam Langobarda obnove na*

[21] *V. Grumel: "La chronologie", Paris 1958, p. 435.*

Italikumu. Na taj način monofizitski akvilejski patrijarsi dobili su podršku vojnih vizantijskih kontigenata na Zapadu a Skitska crkva je postala gotovo samostalna na Istoku. Posredne naznake zapućuju da je njegova vladavina posredno omogućila da se na Zapadu, pod političkim vođstvom kurije, rasplamsaju više-manje tajne aktivnosti franačkog dvora i njegovih saveznika, što će dvije decenije nakon patrijarhove smjene dovesti do obnove Zapadnog rimskog carstva i vlasti Karla Velikog.

Vladavina patrijarha Nikite postaje u pravom smislu riječi suverena politička moć sa dolaskom na tron bazileusa Lava IV (775-780). Patrijarh nestaje sa političke scene po smrti sina Konstantina V, i njegove su najveće zasluge što je tokom pet godina Lavove vladavine na prostorima Istoka opstao krhki raligijski mir, bez većih sukoba ikonoklasta i ikonodula[22]. Po svjedočenjima savremenika patrijarh, "manihej i Sloven", bio je gotovo neupućen u pravila vjere: bio je jedini pravi bazileusov povjerenik a ličnost bez ikakvog teološko-filozofskog znanja koja se silom podrške slovenskog oružja nametala čitavoj administraciji tako da su od njega i njegovih pomoćnika zebli svi visoki dostojnici. Dokazao se kao vješt administrator; na tron prvosveštenika došao je poslije masovnih pogubljenja pristalica ikona[23], i, po svemu sudeći, njegov se uticaj najvećim dijelom zasnivao na snazi tri slovenske kraljevine na Ilirikumu, Zahumlja, Travunije i Srbije. Na pitanje da li je sa ozakonjenjem ova tri kraljevstva, i njihovim priznanjem od pape Zaharija 743. godine, slovenska sila institucionalizovala, uz dotadašnje arijanski i monofizitski, i manihejski ikonoklazam, za sada nema odgovora. Jedino je izvjesno da su na odluku za postavljenje Nikite na tron ekumenskog patrijarha uticali Sloveni sa Ilirikuma, ali daleko više iz garnizonskih gradova u Maloj i Srednjoj Aziji (Skitopolis, Soklabija) i u južnoj Italiji gdje su imali potpunu kontrolu na strateškim putevima i u najvećim garnizonskim gradovima. Indikativno je, uočavaju najnovija istraživanja, da su u epohi patrijarha Nikite na čelu najvećih arapskih kalifata i emirata još pristalice pravoslavlja, čak i kanonski hrišćani, i da se epoha njihove brze islamizacije podudara sa Nikitinim smjenjivanjem i pokušajima pristalica "svetih slika" i kanonskog hrišćanstva da preuzmu najviše položaje u najvećim religijskim centrima[24]. Ove pokušaje prate pobune slovenskih garnizona na prostorima arapskog svijeta, otvoreno stupanje dijela Slovena na stranu pristalica islama, a, po svemu sudeći, i protivljenje iliričkih provincija, čak prijetnje da će se odvojiti od patrijaršijske konstantinopoljske vlasti. Na prostorima arapskog svijeta i na Ilirikumu počinju kravavi i besomučni progoni "katolika" i pristalica kanonskog hrišćanstva. Do tog časa hrišćani, emiri, potomci nekadašnjih Sarmata Alana, Vandala i Berbera, Aglabiti, vizantijski vazalni upravnici

[22] "Lav IV koji je srećno naslijedio oca 775. odbacio je njegova lična gledišta koja su se očitovala u neprijateljstvu prema kultu Bogorodice Djevice koji crkva nikada nije osudila..." (*Jean-Claude Cheynet: "Le monde byzantin", Paris 2007, vol. 2, p. 16*).

[23] "Snaga kavge pristalica ikona teško može da se procijeni, jer se suprotstavljanje imperatoru shvatalo kao zločin protiv carske ličnosti. Izvjesno je da su postojali zadrti ikonoduli, naročito u krugovima prijestone aristokratije i među monaštvom. Imperator Konstantin se oslanjao na nekoliko vjernih stratega koji su mu obezbjeđivali lojalnost provincija. Najčuveniji među njima, Mihailo Lahanodrakon, koji je dugo bio strateg tračkih oblasti, izgleda da je vodio stalnu borbu protiv monaha, pretvarajući manastire u konjušnice za potrebe carske konjice. U novembru 765. (godinu dana prije stupanja Nikite Slovena na patrijaršijski tron – *primj*.) monah Stevan Golobradi kamenovan je do smrti od strane jedinice carske garde i svetine prijestonice, a po carskom odobrenju. Njegovo ga žitije predstavlja kao žrtvu – poštovaoca svetih slika, ali se njegova smrt može povezati sa zavjerom iz 766. godine u kojoj su učestvovali brojni visoki carski dostojnici zajedno sa patrijarhom Konstantinom, koji su poniženi a potom javno pogubljeni. Tada je imperator poglavara crkve (Nikitu Slovena – *primj*.) postavio u času održavanja sabora u Hijeriji, što znači da na mjesto patrijarha nije mogao da bude izabran pristalica pobijeđenih ikonodula..." (*ibid. p. 16*).

[24] "Uočljiv je bilans vladavine tri isaurijanska imperatora. Održali su moć u času kada je opstanak carstva bio doveden u pitanje i tri četvrtine stoljeća kasnije uvijek opasni Arapi bili su zadovoljni, Bugari umireni, Trakija i Makedonija reorganizovane i ponovo naseljene. Nova armija, *tagmata*, dokazala se i bila je, kako izgleda, redovno plaćana, što je znak da je ponovo uspostavljena ravnoteža u javnim finansijama..." (*ibid. p. 16*).

sjevernom Afrikom u mitropolitskom sjedištu u Kartagini, odlučiće da prihvate islam i da, na nagovor Omajada, a u dogovoru sa Slovenima u južnoj Italij, pod svoju kontrolu stave Siciliju. Počinje epoha odmjeravanja snaga između Arapa i pristalica islama, podržanih od nestorijanaca i monofizita na jugu carstva, a na Ilirikumu i u Italiji maniheja i monofizita Slovena: zajednički neprijatelj im je kanonska crkva i njene pristalice ne samo u Konstantinopolju već i u Rimu. Ovaj metež, praćen krvavim dvorskim obračunima i ratovima vizantijske vojske, trajaće čitavo stoljeće: u iznudici, konstantinopoljska kancelarija moraće da se tokom IX vijeka pomiri sa dolaskom ne-sveštenika na tron ekumenskog patrijarha, Fotija, a njegove će odluke presudno uticati da stolicu romejskih careva zauzmu visoki carski funkcioneri sa Ilirkuma, iz provincije Makedonije (Prevalitane), takozvana "makedonska dinastija" koja će vladati gotovo dva stoljeća.

U času kada pontifikalna kancelarija prizna tri slovenska kraljevstva na Ilirikumu, ozvaničena je suverena slovenska vlast i na prostorima južne Italije gdje se razgraničavaju sa langobardskim državama u Beneventu i Napulju, sa njima živjeći u miru i slozi - langobardsko arijanstvo i slovenski maniheizam, dva moćna ikonoklazma, našli su zajednički jezik sa aglabitskim ikonoklastičkim muslimanskim gospodarima Sicilije. Sloveni i Arapi tada sklapaju neku vrstu "saveza", kao "federati" Vizantije čuvaju njene trgovačke pomorske puteve i ne dozvoljavaju pontifikalnoj kancelariji da širi uticaj na jug i istok. Rimski pontifeks mora da se okrene franačkim vladarima, da im ponudi kanonsko hrišćanstvo umjesto arijanizma, uzdajući se da će postati politički lider Zapada – njegov je cilj da formira "savez država" koji će postati osnov za obnovu Zapadnog rimskog carstva. U tom naumu će uspjeti kada Karlo Veliki (748-814) pobjedi arapske iberijske ikonoklaste[25] *i kada uspostavi sporazum sa patrijaršijskom kancelarijom u Akvileji o čuvanju njenih granica i prava uticaja na srednjoevropskim i teritorijama sjevernog Italikuma*[26]*. Ta dva politička uspjeha, ne vojnika i ratnika Karla Velikog koji je snagu svoje sile zasnivao na slovenskim i germanskim najamnicima, već rimskog pontifeksa, primorala su vizantijski dvor, nakon trgovačkog ugovora koji je Franačka država u ime Zapadnog rimskog carstva potpisala sa omajadskim kalifatom u Bagdadu, da se liši usluga ikonoklasta - po cijenu otvorenog sukoba sa monofizitima i njihovom politikom koja je, između ostalog, smatrala islam za jedno od "hrišćanskih učenja". U previranjima u Konstantinopolju, obnovljenim sporovima između patrijaršijskih sjedišta Antiohije i Aleksandrije,*

[25] Karlo Veliki, nakon što je zbacio langobardskog kralja Didijea 774. godine i optužio za izdaju bavarskog duksa Tasilona 788, "kao kralj Franaka zadobio je slobodan i neposredan pristup u Rim koji ga je smatrao za zaštitnika i *patricija Rimljana*, a takođe i kontrolu na južnim granicama carstva – 795. zauzeo je "najznačajniji prostor" Avara. Pored rekonkiste koju je vodio do Ebra 801. godine, i stavljanja pod tutorstvo Beneventa 787, prinudnom pokrštavanju Saksonije posvećena je energija čitave jedne generacije – 772. razoren je Irminsul, 785. pokršten je Vidukind, krajem stoljeća vršeni su masovni pokolji i deportacije..." (*Claude Gauvard, Alain de Libera, Michel Zink: "Dictionnaire du Moyen Âge", Paris 2002, p. 260*).

[26] "Početkom IX vijeka Franci su se dokopali gotovo čitave vizantijske Dalmacije i Pavle, duks Zadra (*dux Iadere*), pojavljuje se kao franački upravitelj. To je kratko trajalo jer je vizantijska flota ponovo uspostavila nekadašnje stanje stvari; zahvaljujući miru u Eks-la-Šapelu (812-814) Karlo Veliki izdejstvovao je da Istra, Liburnija i Dalmacija budu u rimskim granicama, izuzev pomorskih gradova. Ovi gradovi su, kao i Venecija, ostali vizantijski. Za vladavine Mihaila Mucavog (820-829), ako je vjerovati izvorima, dalmatinski gradovi i slovenski principati u zaljeđu postali su "nezavisni" od Vizantije i, zaista, tokom prve polovine IX vijeka Dalmacija je uživala veoma visok stepen autonomije i njom su upravljali arhonti. U drugoj polovini ovog stoljeća Vizantija je prešla u ofanzivu na zapadu, energično se suprotstavila Arapima na Jadranskom moru i svoj uticaj proširila na slovenske principate na sjeverozapadu Balkana, na Duklju i Travuniju, Zahumlje i Hrvatsku. Godine 870. Dalmacija je postala tema. Ne čelu se nalazio strateg koga je postavljao Konstantinopolj. (...) Ovaj poredak stvari vladao je 878-879. godine. Gradovi su plaćali danak hrvatskim princepsima. Prvi od njih je, vjerovatno, bio vizantijski štićenik Zdeslav (878-879): Split je plaćao 200 zlatnika, Zadar 110, Trogir 100, Osor, Rab i Krk izgleda ukupno gotovo 10 zlatnih livri i dodatno proizvode (hranu), između ostalog i vino. Ragužani su morali da plaćaju, za svoja vinogradišta, 36 nomismata gospodaru Zahumlja i isto toliko gospodaru Travunije, sve u svemu 1 zlatnu livru. Tako uspostavljen mir, gotovo bez promjena, trajao je do početka X vijeka..." (*Alain Ducellier, op. cit. p. 131-132*).

nakon niza "dvorskih pučeva", prelaska slovenskih najamnika nakon isteka ugovora na stranu kalifata u Bagdadu i Damasku, suočena sa osamostaljivanjem Kraljevstva Slovena koje je pokazivalo namjeru da ujedini nekadašnje skitsko-slovenske narode od Jadrana do Baltika, Vizantija je morala da nađe, po svaku cijenu, učenog čovjeka, sposobnog administratora i političara, koji ne pripada crkvenim krugovima. Jedino je takva ličnost mogla da suzbije gnjev monofizita, arijanaca, maniheja i crkava judeohirišćana, ali i da koliko-toliko zadovolji ostrašćene pristalice kanonske crkve do tog časa bez ikakvog uticaja na politiku konstantinopoljske imperijalne kancelarije. Uz saglasnost svih, pa i pontifikalne kancelarije, na tron ekumenskog patrijarha doveden je laik Fotije, čuveni filozof i poštovalac helenskih tradicija.

Suočen sa novim poretkom stvari i obnovljenom moći pontifikalne kancelarije, vidjevši da imperiju vojno pritiskuju na sjeveru i jugu Sloveni i Arapi, namjerni da se izdvoje iz carstva, Fotije je izabrao za rješenje obračun sa ikonoklazmom. Tačnije, odlučio je da pristalice kanona i ikonoduli dođu na čelna mjesta imperijalne administracije, da kanonske crkve i manastiri šire i ozvaničavaju kult "svetih slika" – to je bio jedan od novih izvora prihoda za vizantijsku blagajnu koja je siromašila. Istovremeno, Fotije je tokom svoje vladavine u dva navrata u svojim aktima zadržao duh "Henotikona" i "Ektezisa", njihovu širinu i pomirljivost, dajući za pravo svim gnostičkim crkvama, ikonoklastima, da na svojim teritorijama i u zajednicama ispovijedaju sopstvena shvatanja, pridržavajući se svojih pravila. Fotije je strateški dalekovido predvidio namjere Rimske kurije, koja je u svoj kanon djelimično uključila arijanstvo da bi uspostavila savez sa potomcima Gota i Langobardima, zagovarajući, zbog ekonomskih potreba Vizantije, širenje i ozvaničenje kulta "svetih slika", pa je odlučio da slovenske maniheje stavi pod direktnu upravu Konstantinopolja - na saboru konstantinopoljski patrijarh je obnarodovao ozakonjenje Crkve Slovenske. Dajući "palijum Svetog Petra" bugarskom mitropolitu, Fotije je ukazao da se Crkva Bugara prihvata kao kanonska, dok je Crkva Dragovita ostala na tradicijama slovenskog maniheizma, u rangu episkopije. Dvije a jedna crkva stvaraju nacionalnu crkvu slovenskog svijeta koja je trebalo da zamijeni Skitsku; patrijarhov je naum bio da novoutemeljena crkvena organizacija funkcioniše kao arijanska langobardska i persijska nestorijanska. Fotije je smatrao, kao i imperijalna kancelarija, da će slovenski svijet biti zadovoljen sa dvije nove crkvene organizacije koje su valjalo da izmire skitske i tradiciju kanonskog hrišćanstva; projekat je trebalo da se ostvaruje po već viđenom receptu koji se primjenjivao na arapski svijet, kojim su vladali monofiziti iz patrijarhata u Antiohiji i Aleksandriji i novoutemeljeni islam bez strateškog jedinstvenog religijskog administrativnog centra. U isti mah, tom odlukom trebalo je da se razbiju dva monolitna bloka koja su prijetila imperiji: slovenski i arapski. Fotije i imperijalni stratezi smatrali su, na osnovu iskustava sa Gotima, potom Langobardima i Persijancima, da je neizbježna surevnjivost maniheja Dragovita i pristalica kanona Bugara. Unaprijed se računalo na stalna religijska sporenja i borbe za vlast u slovenskom svijetu, jer je dotadašnja praksa pokazala da na sukobima raznoraznih muslimanskih teoloških učenja počiva vizantijski uticaj na arapske prostore, na kojima se odvijala bespoštedna bitka između nestorijanaca i monofizita na jednoj i islama na drugoj strani.

Politička ideja-vodilja Vizantije bilo je antičko rimsko načelo upravljanja saveznicima - "podjeli pa vladaj". Računalo se na presudan uticaj Dragovita u Dalmaciji, i na, zbog zajedničkog slovenskog interesa, jedinstveno nastupanje sa Bugarima na prostorima Italije[27].

[27] "Islam je uvijek predstavljao opasnost za Vizantiju jer je bio organizovan u autonomne cjeline koje su, s vremena na vrijeme, vodile izuzetno ofanzivne aktivnosti. Za vlade Haruna al-Rašida to je bio slučaj sa gusarskim emiratom u Tarsu, kome su se pridruživali slični na levantinskoj obali, naročito u Tripoliju. Ozbiljniji je ipak bio muslimanski napad na centralni Mediteran. Andaluzijski muslimani su se 827. godine iskrcali na Krit

Previdjela se izuzetno važna stvar: da su slovenski najamnici podjednako stupali u vojske kalifata i emirata i franačko-germanskih vladara i da su obe sile snagu crpjele na uvježbanosti i spremnosti slovenske konjice. Ujedinjeni sa Arapima, nakon isteka ugovora o služenju Konstantinopolju, slovenski najamnici, iako ne brojni, postali su "sredstvo" za obračun između Fatimida i Omajada u X stoljeću, povezujući svoje sunarodnike sa italijanskog juga sa arapskom upravom na Siciliji. Zamisao iz druge polovine VIII stoljeća da se, uz slovenske najamnike, Kraljevstvo Slovena i "sklavinije" na Ilirikumu ojačaju kao front prema franačko-germanskim državama, što je Fotije krajem IX stoljeća namjeravao da sprovede u djelo, te tako pruži potporu monofizitskom patrijarhatu u Akvileji, i preko slovenskog maniheizma omogući da se na Zapadu obnovi moć katarskih i ostalih gnostičkih crkava, među njima i zamrlog arijanizma, u epohi makedonske dinastije ispostavilo se da je neostvariva. Buđenje arijanizma, po zamisli konstantinopoljskih stratega, trebalo je da izazove ako ne raspad ono pukotine u savezu koji su uspostavili pontifikalna kancelarija i franački vladari Zapadnog rimskog carstva, nakon smrti Karla Velikog smrtno zavađeni oko prava za nošenje imperijalnih znamenja moći Zapada. Ni Fotije, ni njegovi nasljednici nijesu računali na opasnost od raspada vizantijskih teritorija na sjeveru i arapskih na jugu imperije. Zapadno rimsko carstvo se nakon Karla Velikog zaista raspalo, ali je njegov raspad pratio i početak potpunog "razbijanja" Vizantije. Kraljevstvo Slovena počelo je da traži načine da se osamostali, a kanonski teolozi počeli su da se ostrvljuju na islam, proglašavajući muslimanske Arape za "neprijatelje hrišćanstva". Već polovinom IX vijeka, tačnije nakon utemeljenja 800. godine, još nije utvrđeno na koji način, emirat Aglabita traži vojnu pomoć od Slovena na Balkanu, a to isto će u X vijeku učiniti i Fatimidi koji će u nekoliko navrata razmjenjivati izaslanstva sa bugarsko-slovenskim dvorom.

Gotovo da nijesu proučeni dokumenti od kraja VIII do polovine X vijeka: gotovo ništa se ne zna o Duklji, Lihnidi, Skadru i njihovim episkopskim sjedištima, odnosima koji su uspostavljani sa slovenskim jugom Italije i langobardsko-slovenskim enklavama u srednjem Italikumu, nakon nestanka egzarhata u Raveni. Izvjesno je da se u tom razdoblju kao crkveno-administrativno sjedište od izuzetnog uticaja i, po svemu sudeći velika vizantijska vojna luka koja uz Drač povezuje Gornju Dalmaciju sa slovenskim jugom Italije, javlja Bar (Auara, Avara): ovaj grad zastupa čak tri prevalitanske (makedonsko-mezijske) mitropolije na jednom od sabora koje okuplja Konstantinopolj. Osnivanje Crkve Slovenske sa dva krila, kanonskim bugarskim i manihejsko-monofizitskim Dragovita, sa blagoslovom patrijarha Fotija, označava početak epohe sukoba u do tog časa koliko-toliko jedinstvenom iako konfederativno uređenom Kraljevstvu Slovena. Još nije pouzdano utvrđeno da li se avarsko-slovenski egzarhat ili Kraljevstvo Slovena potpuno raspada na duksate sa stupanjem na tron prvog člana makedonske dinastije Vasilija I, 23. septembra 867. godine, i koliki je njegov uticaj na donošenje odluke da se formira Crkva Slovenska? Takođe, nije poznato da li je već tada izbio sukob za prvenstvo između mitropolija na slovenskom Ilirikumu oko prava rukovođenja crkvom u čitavom slovenskom svijetu, između Duklje, Ohrida, Skadra i Drača? Činjenica da Bugari i Srbi drže Drač do stupanja na tron Vasilija I i u njemu, po svemu sudeći, jer su posredni navodi više nego oskudni, od 842. do 867. godine[28] imaju prijestonicu da bi se povezali sa Slovenima na jugu Italije i stvorili zajedničku

---

i to u času kada su tunižanski Aglabiti preduzeli osvajanje Sicilije, koju su konačno potčinili 902. godine. Italija i Balkan su sada bili na pragu neprijatelja: u Italiji 838. godine opustošen je Brindizi i u Pulji su formirana dva mala emirata, jedan u Tarentu (od 840. do 880. godine), drugi u Bariju (od 847. do 871. godine). Jadran koji je bio poprište pustošenja slovenskih pirata sada je bio otvoren za muslimane. Venecija je ustuknula pred prijetnjom, pa je 840. sklopila ugovor o savezništvu sa germanskim imperatorom Lotarom I. Ali, kada su opsjednuti Budva, Kotor i Dubrovnik 867. godine, Vizantija ih je izbavila muslimanske opasnosti..." (*ibid. p. 133*)

[28] Inače tada i kasnije u X vijeku sjedište IX vizantijske teme (*R. Janin: "Dyrrachium", DHGE,vol. XIV, p. 1248*).

državu, zapućuje na preraspodjelu moći na balkanskom jugu i nestajanje kraljevstava Travunije i Zahumlja i njihovih tradicija[29].

Uloga Drača i kontrole nad strateškim putem Via Egnatia je najvjerovatniji razlog sukoba između Duklje, koja je štitila Dragovite i njihovu manihejsko-monofizitsku crkvu sa Dalmacijom, i Bugara i dijela ostalih slovenskih etničkih grupa na Ilirikumu, predvođenih Srbima, koji su tražili da se stona mitropolitska stolica Crkve Slovenske prenese u Ohrid - to označava početak epohe dugih sporenja između Duklje i Ohrida, nekoliko međuslovenskih ratova za prisvajanje kanonskih dukljanskih insignacija moći. Konstantin Porfirogenet bilježi da je teritorija Duklje uoči druge polovine X vijeka opustjela i da u istoimenoj fortifikaciji po svemu sudeći nema vojnih efektiva, što bi trebalo da znači da je dio dukljanskih insignacija moći koji se ticao uprave njenih mitropolita nad nekadašnjom sveukupnom Dakijom i Donjom Mezijom prenijet u Ohrid, nadomak episkopskog sjedišta i grada Servije (Srbije). Po svemu sudeći stolica dukljanskih mitropolita upražnjena je do 950. godine kada duksevi Tihomil i Predislav, zajedno sa arhontom Krajinom, obnavljaju moć dukljanskog arhiepiskopata, omogućavajući Crkvi Dragovita da se pozove na kanonsku tradiciju gotsko-slovenskih vladara iz vremena imperatora Anastazija, i da Diokleju proglasi za prijestonicu obnovljenog slovenskog kraljevstva Dalmacije na čijem će se čelu naći vizantijski egzarh Petar Sloven[30].

[29] "Za vrijeme maloljetstva Konstantina Porfirogeneta regenti su na razne načine reagovali na ambicije Simeona Bugarskog. Patrijarh Nikola Mistik primao ga je svečano, pripremajući projekat bračne veze ćerke bugarskog *kana* i mladog vizantijskog imperatora, i stavio je na Simeonovu glavu krunu ili *lovorov vijenac*, najvjerovatnije sa titulom *basileus* Bugarske. Zoe, majka malog imperatora, koja je učvrstila regentstvo nakon patrijarha, uništila je sve što je on ostvario. Njena nepomirljiva i ratna politika donijela je carstvu više poraza. Trebalo je čekati da Roman Lekapen ispravi stvari. Konstantin VII oženio se njegovom kćeri, a Roman Lekapen je postao njegov savladar priznajući Simeonu titulu *basileus* Bugarske. Ipak, Simeon nije bio zadovoljan i rat se nastavio do njegove smrti 927. godine. Tada se situacija potpuno promijenila. Bitka za prevlast na Balkanu imala je velike posljedice na Srbiju sa kojom su Vizantija i Bugarska htjele da uspostave savezništvo, što je od nje više načinilo predmet nego učesnika u politici dvije moći. Dva takmaca davala su svoju pomoć, zavisno od potreba i razvoja situacije, princepsu koji je bio na vlasti ili je želio da je prigrabi, a koji je zavisno od podrške jednih ili drugih u svemu učestvovao. Bugarsko-vizantijski sukob izazvao je niz posljedica na slovenske principate u dalmatinskom zaljeđu. U drugoj polovini IX vijeka vizantijska uprava, prevazišavši unutrašnje teškoće, pobjedivši ikonoklaste i otklonivši arapsku opasnost, prešla je u ofanzivu sa ciljem da Bugarsku stegne u mengele. Stoga se nakon 870. godine stvorila tema Dalmacija, pa su veoma brzo slovenska plemena-narodi iz zaljeđa prihvatili vizantijski suverenitet. Vizantijski uticaj na njih bio je snažniji nego u unutrašnjosti i progresivno je slabio od juga ka sjeveru. Hrvatska se dosta brzo odvojila od Vizantije nakon kratke vladavine njenog štićenika Zdeslava (878-879), i ubuduće će ostati u rimskoj, franačkoj, zapadnoj sferi uticaja. Simeon Bugarski htio je da je potčini i to se izrodilo u bugarski poraz. Na tom dijelu Balkana, nakon Simeonove smrti, bilo je još velikih promjena: u Srbiji je Časlav preuzeo vlast i priznao vizantijski suverenitet, a Vizantija mu je pomogla da obnovi opustošenu zemlju koja je ostala bez stanovništva. U Zahumlju je princeps Mihailo napustio saradnju sa Bugarskom i prihvatio vizantijsku supremativu, dobivši titulu patricija i *anthypatos*-a što ga je uvelo u hijerarhiju vizantijske države. Praktično se ništa ne zna o slovenskim državama u X vijeku – izvori su gotovo nijemi i ne spominju ih. Nakon Simeonove smrti, njegov sin i nasljednik Petar (927-969) proglašen je za *basileus*-a Bugarske, a vizantijska je vlast priznala bugarski patrijarhat. Petrov brak sa nećakom Romana Lekapena učvrstio je mir. Od tada su uspostavljene prijateljske veze između dvije države..." (*Alain Ducellier, op. cit. p. 137-138*).

[30] "Sredinom X vijeka na Balkanu je vladao mir koji je kratko trajao. Oslabljeno bugarsko kraljevstvo kome je Vizantija morala da plaće godišnji danak raspalo se, kao žrtva ekspanzionističkih politika imperatora Nikifora II Foke (963-969) i Jovana I Cimiskija (969-976) [Nikifor II Foka, koji je dobar dio života proveo u Kapadokiji, bio je posljednji vizantijski imperator iz istoimene čuvene skitske porodice koja je prezime dobila po epirsko-prevalitanskom gradu *Foki*, *Fokeji* koji je od V stoljeća držala u svojoj vlasti, dok je Jovan Cimiskije bio njegov najbliži rođak – *primj*.]. Nakon velikih pobjeda nad Arapima na južnom frontu Nikifor Foka odlučio je da uništi bugarsku državu. Odbio je da plaća godišnji danak utvrđen ugovorom iz 927. godine, prognao je sve Bugare iz Konstantinopolja i izvršio više pohoda na bugarsku teritoriju. Da bi sačuvao u rezervi vojne snage, pripremajući novi pohod na Arape, Nikifor II Foka pozvao je Ruse, podstičući ih da zauzmu Bugarsku. Ruski princeps

Kolika je i kakva uloga vladara makedonske dinastije, prije svega Konstantina Porfirogeneta i Romana II, u nanovnom uspostavljanju Kraljevstva Dalmacije, za sada nema pouzdanih svjedočenja[31]. Da je to zamisao Konstantina Porfirogeneta koji se suočava sa slabljenjem vizantijskog uticaja na jugu i u srednjoj Italiji, ukazuje njegov spis De Thematibus u kome navodi da je nakon VII-VIII vijeka obnovljena tema, "kraljevstvo", Dalmacije i Italije. Time počinje posljednja epoha velikog uspona slovenske moći, kada se njihova država prostire na Ilirikum i Apenine, i koja će trajati do kraja XI i, po posrednim naznakama, polovine XII vijeka. Naglom snaženju obnovljene Duklje na ruku ide vladavina Vasilija II, koji se, počev od 960. godine (po novim proučavanjima 963, zajedno sa Nikiforom II Fokom) kada je stupio na tron, obrušio na Bugare i dio Crkve Slovenske na koju su se oslanjali bugarski vladari, sklapajući prvi veliki savez o vojnoj pomoći i najamništvu sa Slovenima koji nijesu bili sa Ilirikuma. Dogovorom Vasilija II i ruskih knezova Rusi i ostali Sloveni sa prostranstava Skitije prvi put formiraju jedinstveni vojni pohodni kontigent, koji slama bugarske namjere da se pod bugarskim vođstvom stvori nezavisna slovenska država na Ilirikumu i jugu Italije.

Nakon povlačenja Rusa i Slovena iz nekadašnje Skitije, nezadovoljnih statusom, dobijenim privilegijama i raspodjelom moći jer Rusi traže pravo učešća u imperijalnim znamenjima Istoka, to će postati povod novog rata. U pitanju su bila, po oskudnim navodima u do sada proučenoj građi, dva strateška razloga koja su trebalo da odluče dalju sudbinu slovenskih ili jedinstvene slovenske države. Prvi je: objedinjavanje Slovena sa Ilirikuma sa sunarodnicima u Italiji, stvaranje jedinstvene države i početak pregovora bez posrednika sa rimskim pontifeksom oko statusa Crkve Slovenske. Drugi je: Samuilova namjera da objedini sve insignacije moći slovenskih i nekada gotskih vladara i proglašenje carstva nezavisnog od volje Konstantinopolja i njegove politike - carstvo je trebalo da počiva na maniheizmu i starim učenjima iz "apostolskog perioda", te da se preko religije poveže sa jermenskom državom i slovenskim življem na Pontu, kojima je na čelu bio samozvani imperator iz porodice Foka,

---

Svjatoslav brzo je zdrobio Bugarsku i smijenio Borisa, Petrovog sina i nasljednika. Ali, latio se poduhvata za sopstven a ne za račun vizantijskog imperatora. Nikifor je veoma kasno uvidio svoju grešku, pa je njegov nasljednik Jovan Cimiskije morao da ispravi stvar. Ne bez muke uspio je 971. godine da potuče Ruse opkoljene u tvrđavi Silistra na Dunavu i da ih, poražene, primora da napuste bugarsku teritoriju. Vizantijska je vojska zauzela Bugarsku, ali Bugarska nije bila obnovljena: Petrovi sinovi, Boris i Roman, postali su taoci i poslani su u Konstanntinopolj, a patrijarhat je bio ukinut..." (*ibid. p. 141-142*). Dio ruskih snaga prešao je na teritoriju kralja Dalmacije-Slovena Petra, a veliki prekomorski kontigent u južnu, slovensku Italiju: Rusi će tu ostati i za vladavine kralja Jovana Vladimira, potom kralja Vukana, sve do oko 1040. godine!

[31] "Konstantin VII umro je u novembru 959. godine ostavivši vlast sinu Romanu II o čijem se obrazovanju brižno starao i za koga je sačinio jedini poznati priručnik vizantijske diplomatije *De administrando imperio*. Roman II je svu upravu nad vojskom i imperijalnu politiku na Istoku prepustio porodici Foka..." (*Jean-Claude Cheynet: "Le Monde Byzantin", Paris 2006, vol. 2, p. 32*) Tada na političku scenu stupa Vasilije, vanbračni sin Romana Lekapena, koji se nakon smrti Romana II 963. godine ženi njegovom udovicom Teofano uz obećanje da čuvati interese Romanova dva mala sina, Vasilija i Konstantina. Vasilije II koristi slabosti položaja Nikifora Foke i njegovog bližnjeg Jovana Cimiskija, Foka je 964. godine donio propise koji su crkvi zabranjivali da uvećava dobra, i njihove sukobe sa grabežljivim konstantinopoljskim patricijatom, pa ubija Foku u dvorskoj zavjeri 10. decembra 969. Počinje čistka u vojsci iz koje Vasilije II odstranjuje sve Fokine pristalice – najvjerovatnije već 970. godine kao odgovor Vasiliju II stvara se Kraljevstvo Dalmacije na čelu sa egzarhom Petrom Slovenom (Petrislavom), koje koristi sukobe Jovana Cimiskija sa Rusima da kao potpuno nezavisna država uspostavi sopstvene odnose sa Zapadom, Italijom i ruskim velikim duksevima (kneževima). Kada Vasilije II "obnovi trgovačke povlastice Rusima (...) suveren se kao trijumfator vraća u Konstantinopolj, a u defileu iza ikone Bogorodice, prati ga Boris, stari bugarski suveren, ubuduće običan vizantijski dostojanstvenik." (*ibid. p. 35*). Jovan Cimiskije koji sve vrijeme nastavlja manje više uspješno da ratuje protiv arapskih odreda na južnim granicama carstva, ne vraćajući se u Konstantinopolj, umire u januaru 976. godine, po svoj prilici je otrovan, što označava godinu pobuna vojske na južnim granicama a protiv Vasilija II. Imperator je morao da se obrati za pomoć Varda Foki, najbližem Nikiforovom rođaku, da umiri granicu i arapska muslimanska područja! To dovodi do novih komešanja koja omogućavaju da se na Balkanu potpuno učvrsti i institucionalizuje Petrislavova država.

Vardas[32]. Namjera je bila da se stvori "treće kanonsko, slovensko hrišćanstvo", poput katoličanstva i ortodoksije, a po ugledu na kodifikaciju islama koji je počeo da objedinjava arapski svijet[33]. Da bi se ti ciljevi ostvarili bilo je neophodno uništiti staru metropolia prima u Diokleji i njene prerogative moći prenijeti na Lihnidu (Ohrid). Po svaku cijenu trebalo je spriječiti da Kraljevstvo Dalmacije, uz pomoć Slovena iz Italije i Panonije, potpomognutih Hrvatima i Hunima-Ugrima, stupi u pregovore sa pontifikalnom kancelarijom i zatraži pravo crkveno-administrativne jurisdikcije u slovenskom svijetu po starom vikarijalnom pravu Diokleje. Samuilov napad je stoga usmjeran na Diokleju i Dalmaciju - njegov je cilj da za svoju državu veže Slovene iz Italije i odvoji Gornju od Donje Dalmacije. U tom pohodu i uspijeva. Moć Dukljanskog arhiepiskopata je uništena kada je grad sravnjen sa zemljom, 980. godine, i godinu-dvije kasnije Samuilo prenosi dukljanske insignacije moći u Ohrid, koji će kasnije postati kratkovjeko, "po pravu mača", patrijaršijsko sjedište. Pod Ohridom će, kao i do tog časa, biti episkopija Srbija. Ohridski patrijarhat ukida Vasilije II ali će konfuzna situacija trajati do 1062. godine i pojave Normana i njihovog nestabilnog, više administrativnog nego teritorijalnog, duksata na jugu Italije. Tada pontifikalna kancelarija, suočena sa novom, moćnom slovenskom dinastijom potomaka Mihaila Višević iz naroda Bodina, porijeklom sa prostora Evropske Sarmatije, u novoformiranu Barsku arhiepiskopiju prenosi insignacije moći nekadašnjeg Dukljanskog arhiepiskopata, a sa time vladarske insignije Kraljevstva Dalmacije i nekadašnjeg Kraljevstva Slovena.

Vojislav D. Nikčević

[32] Duklja je, najvjerovatnije, stradala u velikim obračunima, četiri godine nakon smrti Jovana Cimiskija: posredno uništenje Duklje dovodi do preraspodjele moći – "stravični poraz imperatora, po povratku sa besplodne opsade Sardike (Sofija) u avgustu 986. godine, izazvali su kritiku vojske. Varda Foka, koji je bio smijenjen sa funkcije domestika shola (vrhovnog zapovjednika), prinudio je oficire sa Istoka da se okupe u Cezareji Kapadokijskoj gdje se proglasio za imperatora 15. avgusta 987. Tokom kratkog perioda Vasilije II je izgubio čitavu Malu Aziju, ali je sačuvao riznicu. Tražeći saveznike, Vasilije II se okrenuo ruskom princepsu Vladimiru. (...) Vladimir je pristao da pošelje veliki vojni kontigent ali je zauzvrat zatražio ruku Vasilijeve sestre, porfirogene Ane. Vasilije koji nije imao mogućnost da to odbije, zauzvrat je zatražio da se Vladimir pokrsti..." (*ibid. p. 36*).

[33] Građa je neproučena, a ono malo dokumenata koji pojašnjavaju sukobe Vasilija II sa porodicom Foka ukazuje da je Varda Sklir, koji se 976. godine pobunio protiv cara stavši na čelo jermenskih, arapskih i slovenskih trupa i oficira u vojsci Istoka, i potom prešao na dvor kalifata u Bagdadu, sve do 989. godine pružao otpor vizantijskim zapovjednicima i Konstantinopolju. Sklirovi slovenski oficiri, najvjerovatnije, iskoristili su Samuila i predodredili njegove vojne aktivnosti među kojima je bila i nuštenje Dukljanskog arhiepiskopata.

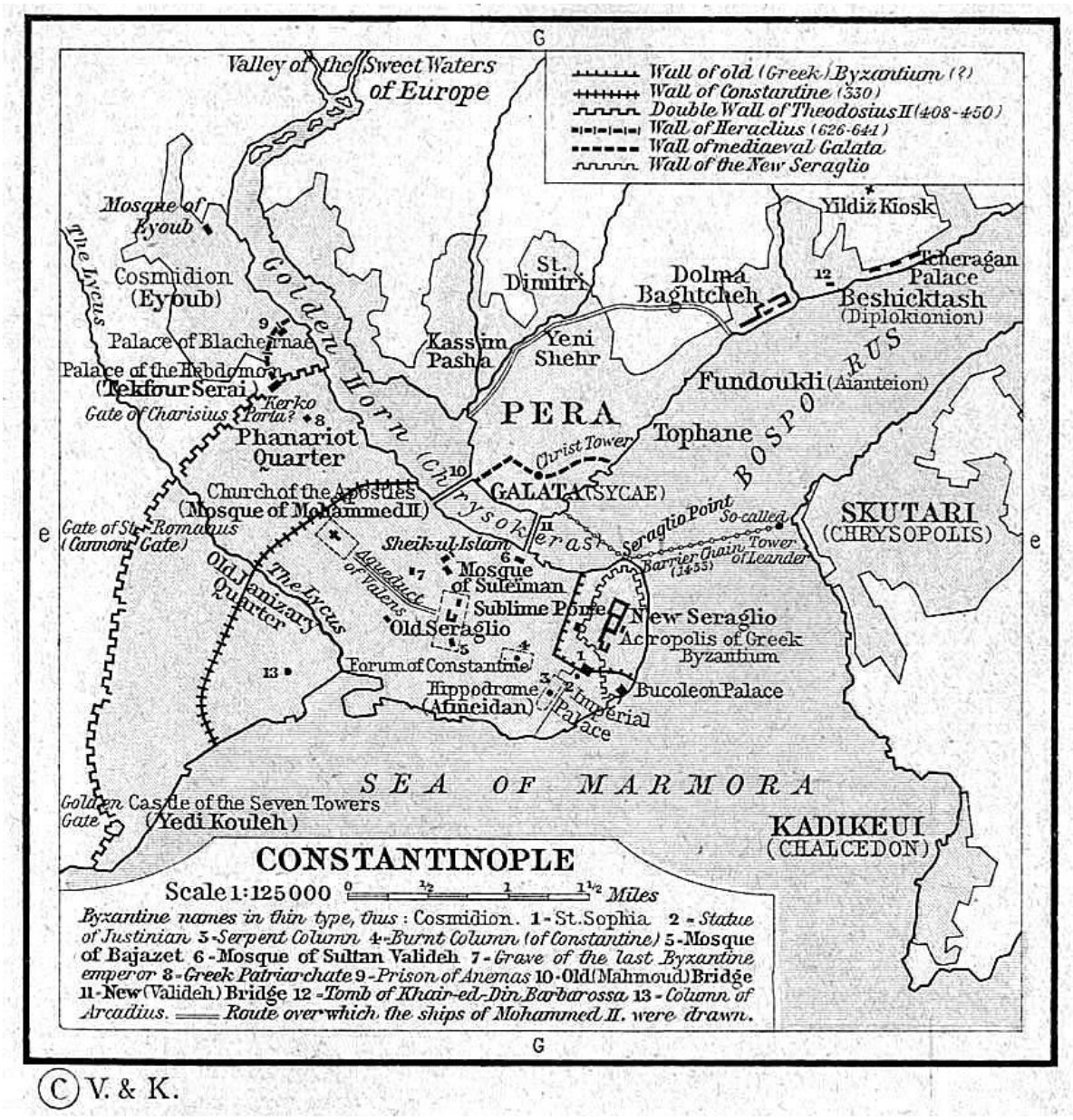
Wall of old (Greek) Byzantium (?)
Wall of Constantine (330)
Double Wall of Theodosius II (408-450)
Wall of Heraclius (626-641)
Wall of mediaeval Galata
Wall of the New Seraglio
Valley of the Sweet Waters of Europe
Golden Horn
Mosque of Eyoub
Cosmidion (Eyoub)
The Lycus
Palace of Blachernae
Palace of the Hebdomon (Tekfour Serai)
Kerko Porta?
Gate of Charisius
Phanariot Quarter
Church of the Apostles (Mosque of Mohammed II)
Gate of St. Romanus (Cannon Gate)
Old Janizary Quarter
Aqueduct of Valens
Sheik-ul-Islam
Mosque of Suleïman
Sublime Porte
Old Seraglio
Forum of Constantine
Hippodrome (Atmeidan)
Golden Gate
Castle of the Seven Towers (Yedi Kouleh)
St. Dimitri
Kassim Pasha
Yeni Shehr
PERA
Christ Tower
GALATA (SYCAE)
Chrysokeras
Dolma Baghtcheh
Yildiz Kiosk
Icheragan Palace
Beshicktash (Diplokionion)
Fundoukli (Aianteion)
Tophane
BOSPORUS
Seraglio Point
So-called Tower of Leander
Barrier Chain (1453)
SKUTARI (CHRYSOPOLIS)
New Seraglio
Acropolis of Greek Byzantium
Bucoleon Palace
Imperial Palace
SEA OF MARMORA
KADIKEUI (CHALCEDON)
CONSTANTINOPLE
Scale 1:125000 0 ½ 1 1½ Miles
Byzantine names in thin type, thus: Cosmidion. 1-St. Sophia 2-Statue of Justinian 3-Serpent Column 4-Burnt Column (of Constantine) 5-Mosque of Bajazet 6-Mosque of Sultan Valideh 7-Grave of the last Byzantine emperor 8-Greek Patriarchate 9-Prison of Anemas 10-Old (Mahmoud) Bridge 11-New (Valideh) Bridge 12-Tomb of Khair-ed-Din Barbarossa 13-Column of Arcadius. —— Route over which the ships of Mohammed II. were drawn.
G
G
e
e

© V. & K.

Duklja i Prevalitana
od Justina i Justinijana do Vasilija II

515. godine:
Ilirički episkopi pod vlašću solunskog monofizitskog mitropolita stupaju u zajednicu sa Rimskom crkvom kako bi se obezbijedilo crkveno jedinstvo carstva[1]

SABOR U ILIRIKU
Održan godine 515.
(*Iz nove Baluzijeve zbirke*)

Mada je iz Teofanove hronike poznato da je ovaj sabor održan iste godine kada je umrla Arijadna Augusta, a Marcelin Komes i Viktor Tunonski svjedoče da je ona preminula za konzulovanja Antemija i Florencija, osme indikcije, ali nema sumnje da sabor treba datirati ljeta Gosodnjeg 515. A što se pak tiče tema o kojima se raspravljalo ovako piše bubliotekar Anastasije u crkvenoj istoriji, što je preuzeo od Teofana.

Pošto je zbog straha od imperatora Solunski episkop stupio u kontakt sa Timotejem Konstantinopoljskim episkopom, četrdeset episkopa iz Ilirika i Grčke, sabravši se na jednom (mjestu), putem pismeno sačinjene deklaracije, kao od samog mitropolita (napisane), odvojili su se od njega; i poslavši je u Rim, obavezali su se da stupe u kontakt (ili zajednicu) sa rimskim (episkopom?).

Vidi Inocencija III. knj. XVI. pismo 139.

[1] *Mansi, vol. 7, p. 537.*

ANNO CHRISTI 515.

CONCILIUM ILLYRICIANUM

ANNO CHRISTI 515

Habitum Anno DXV.

Ex nova Baluzii Collectione.

CUm ex Theophanis chronico conſtet hanc ſynodum eo anno habitam fuiſſe quo mortua eſt Ariadna Auguſta, illam vero Marcellinus Comes & Victor Tunnonenſis teſtentur vita deceſſiſſe ſub conſulatu Anthemii & Florentii, Indictione autem octava, dubium non eſt quin ſynodus referenda ſit ad annum Chriſti quingenteſimum quintumdecimum. De rebus porro in ea geſtis ſic ſcribit Anaſtaſius bibliothecarius in hiſtoria eccleſiaſtica, C *qui ex Theophane accepit.* Sane Theſſalonicenſi Epiſcopo communicante ob metum Imperatoris Timotheo Conſtantinopolitano Epiſcopo, quadraginta Epiſcopi Illyrici & Græciæ convenientes in unum, per profeſſionem in ſcriptis factam, ut a proprio Metropolitano, diſceſſerunt ab eo; & Romam mittentes, Romano communicare in ſcriptis profeſſi ſunt. *Vide Innocentium III. lib.* XVI. *ep. ſt.* 139.

519 (?) godine:
Ukida se monofizitska šizma, sa diptiha Konstantinopoljske saborne crkve kao otpadnička brišu se imena velikih monofizita, imperatora Zenona i Anastazija i konstantinopoljskog patrijarha Akacija[2]

IZVEŠTAJ ĐAKONA DIOSKORA
Po subđakonu *Polionu (*Polianu)
Javlja šta se dešavalo u Solunu i Konstantinopolju

Neizrecivo milosrđe svemogućeg Boga i ljubav Njegova, koju milostivo izliva na ljudski rod, ne može se ljudskim mjerilima odrediti, niti riječima objasniti; no dovoljo je samo posvećenim umom diviti se Njegovim sudovima i biti svjestan da sva dobra zavise samo od pomoći Njegove blagodati. Ovo je svakodnevno iskušenje: no ipak se usuđujem smjelo reći, gospodaru moj, preblaženi papo, da ovaj slučaj, koji je Bog sačuvao u vaše vrijeme i vašim zaslugama, prevazilazi sve prethodne. U prethodnom izveštaju sam izvijestio šta se dešavalo u Aulonu, šta u Skampima, a šta je uslijedilo u Lignidu. Stigli smo u Solun, a iz živog pripovijedanja donosioca (pisma) saznaćete koje smo *namjere (*razgovore) imali sa Solunskim episkopom i šta je bilo rečeno, ili čak i utvrđeno (odlučeno). Ali ipak neću oklijevati da ispričam ono preko čega ne treba ćutke preći. Nakon mnogo natezanja, pomenuti episkop ubijeđen razložnim ubjeđivanjem bio je voljan da potpiše libelum (izjavu, deklaraciju): ali budući da tada nijesu došli svi episkopi, koji su bili pod njegovom jurisdikcijom, on se onda samo složio s ovim i obećao da će poslije svetih dana (praznika) jednom od nas poslanom od strane stolice (trona) grada Konstantinopolja, pošto se okupe svi episkopi iz njegove dijeceze, svi potpisati libelum: i verujemo da to uz Božiju pomoć treba da bude ispunjeno. To je ono što je bilo obavljeno u Solunu. Vašim riječima preporučeni stigli smo u grad Konstantinopolj u ponedjeljak velike Sedmice. Kod desetog milijara od pomenutog grada presrela su nas uzvišena i veličanstvena gospoda, među kojima su (bili) magister militum Vitalijan, Pompej, Justinijan i ostali senatori *i svi (*i mnogi) su izgarali od žudnje prema katoličanskoj vjeri i od želje za ponovnim uspostavljanjem mira. Šta (smo) više (mogli poželjeti)? Sa velikom radošću gotovo svih ulazimo u grad. Drugog dana, to jest u utorak, izlazimo pred preblagočestivog cara: onde se biješe okupio cio senat, a tu su bila i četvorica episkopa, koje je Konstantinopoljski episkop bio poslao u svoje ime. Predali smo pismo vašeg blaženstva i premilostivi car ga je primio sa velikim poštovanjem. Bilo je rečeno ono što je bilo potrebno saopštiti prije ispitivanja slučaja: uskoro je počela (sudska) rasprava. Premilostivi imperator nas je podsticao ovako govoreći:"Gledajte episkopa ovoga grada i u miroljubivom redu naizmjenično iznosite svoje mišljenje". Mi smo sa svoje strane odgovorili: Zar smo došli kod episkopa da se svađamo? Naš gospodar preblaženi papa Hormizda, koji nas je poslao, nije nam naložio da se svađamo: u rukama imamo libelus (izjavu), koji su sastavili svi oni episkopi koji su voljni da se pomire sa Apostolskom stolicom: ako vaša blagočestivost zapovijeda, neka se libelus pročita: i ako postoji u njemu nešto za šta se ne zna, ili vjeruje da nije istina, neka kažu: i onda ćemo pokazati da ništa izvan crkvenog suda u tom libelusu nije napisano; ili ako oni mogu neka (nas) pouče da to ne odgovara katoličanskoj vjeroispovesti i to će nas onda prikloniti da dokazujemo. Libelus je pročitan u prisustvu cara i senata. Mi smo se odmah nadovezali: neka kažu četiri prisutna episkopa, koji zastupaju Konstantinopoljskog episkopa, da li se ovo što se u libelusu kaže ne sadrži

[2] *Mansi, vol. 8, p. 454.*

SUGGESTIO DIOSCORI DIACONI

PER * PULIONEM SUBDIACONUM. * Polliapem

B *Nunciat quæ Theſſalonicæ & Conſtantinopoli acta fuerant.*

INeffabilis Dei omnipotentis miſericordia, & pietas ejus, quam ſuper humanum genus clementer effundit, humanis viribus æſtimari non poteſt, nec ſermonibus explicari; ſed ſufficit ejus tantum conſilia devotis ſenſibus admirari, & ſcire omnia bona de ejus tantum gratiæ pendere remediis. Eſt iſta quotidiana probatio: audacter tamen præſumo dicere, domine meus beatiſſime papa, quia præſens cauſa præterita cuncta tranſcendit, quam Deus veſtris temporibus & meritis reſervavit. Quid in Aulone ſit actum, quid Scampis, quid Ligni-
C di fuerit ſubſecutum, anteriore ſignificatione ſuggeſſi. Ad Theſſalonicam pervenimus quas * intentiones habuerimus cum epiſcopo Theſ- * contentiones
ſalonicenſi, & quæ dicta fuerint, vel etiam conſtituta, harum portitoris viva inſinuatione diſcetis. Quod tamen non oportet præterire ſilentio, inſinuare non differo. Poſt multa certamina præfatus epiſcopus ratione convictus libellum ſubſcribere voluit: ſed quia epiſcopi qui ſub ejus ſunt ordinatione conſtituti omnes non aderant, in preſenti hoc convenit, hoc promiſit, ut poſt dies ſanctos, uno ex nobis a ſede Conſtantinopolitanæ urbis directo, epiſcopis congregatis, qui in ejus ſunt diœceſi conſtituti, libellum ſubſcriberent: quod cum Dei
D adjutorio credimus eſſe complendum. Hæc ſunt Theſſalonicæ conſtituta. Veſtris orationibus commendati ad Conſtantinopolitanam pervenimus civitatem feria ſecunda hebdomadis authenticæ. Decimo ab urbe prædicta milliario ſublimes & magnifici viri nobis occurrerunt, inter quos ſunt magiſter militum Vitalianus, Pompejus, & Juſtinianus, & alii ſenatores, * cunctique catho- * multique
licæ fidei ardore ac deſiderio redintegrandæ pacis ardebant. Quid plura? Cum ſummis pene omnium gaudiis ingredimur civitatem. Alia die, quæ eſt tertia feria, piiſſimi principis præſentamur aſpectibus: cunctus illic aderat ſenatus, in quo conventu erant & epiſcopi quatuor, quos epiſcopus Conſtantinopolitanus pro
E ſua perſona direxerat. Obtulimus beatitudinis veſtræ literas, quas clementiſſimus princeps cum grandi reverentia ſuſcepit. Dicta ſunt quæ ante examinationem cauſæ oportuit intimare: mox cauſa cœpta eſt. Hortabatur nos clementiſſimus imperator, hoc dicens: Videte civitatis hujus epiſcopum, & invicem vobis pacifico ordine reddite rationem. Nos e contra reſpondimus: Quid imus ad epiſcopum certamina facere? domi-

u crkvenim gestama? Odgovorili su da je sve istina. Nakon toga smo mi nastavili:" Gospodaru imperatore, episkopi su sa nas skinuli ogromnu muku, a sebi su učinili uslugu što su rekli istinu". Tada premilostivi imperator reče prisutnim episkopima:" Ako je istina, zbog čega tako ne činite?" Slično je reklo i nekoliko njih iz reda senatora: "Mi smo laici; vi kažete da je to istina: postupite tako, a mi ćemo vas slijediti". Kada je svanula srijeda episkop Konstantinopoljski u palati je od nas primio libelus i u početku kao da je negodovao; više bi volio da sačini pismo nego libelus. Ali se ipak složio bez mnogo ubjeđivanja, da napravi osrednji uvod i da mu priključi libelus, onako kako je zahtijevalo vaše blaženstvo. Onda je dodao potpis, saglašavajući se sa libelusom, isto tako i datarium (?) čije primjerke smo na grčkom i latinskom poslali vašem apostolstvu. Pošto je sastavljen libelus Akakijevo ime je izbrisano sa diptihâ, a isto tako i imana Fravite, Eufemija, Makedonija i Timoteja: i ne samo u onoj crkvi u kojoj boravi episkop, nego je to, uz Božiju pomoć, pretpostavljamo, učinjeno sa velikom prilježnošću i po svim crkvama. Obrisana su sa diptihâ takođe i imena Zenona i Anastazija. Episkopi raznih gradova, koji god su za to saznali, na sličan način su ponuduli libelus: a mi smo se sa velikom opreznošću čuvali da ne bi neki episkop sa nama komunicirao a da prethodno nije dao libelus. Jednako su postupili i svi arhimandriti: saopštavamo da smo sa nekim arhimandritima imali i borbe, pošto bi oni rekli da je dovoljno da je to učinio njihov episkop, a mi slijedimo njegov čin. Šta još (treba)? Nakon mnogo borbe, i oni su se urazumili i predali libeluse. Poslije svega toga, uz Božiju pomoć, uputili smo se u crkvu: o koliko je bilo radosti zbog jedinstva! Klicalo se neka je blagosloven Bog i slavljen blaženi apostol Petar i vama su upućene tolike pohvale što ste se tako brižno postarali za sve to, da moj jezik ne može da iskaže. Ništa nije uslijedilo po želji neprijateljâ, ni ustanak, ni prolivanje krvi, ni nemiri, kako su zastrašujuće ranije predviđali neprijatelji. Čak se i sami Konstantinopoljski eklezijastici čude zahvaljujući Bogu i govore da se ne sjećaju da se ikada sabralo toliko mnoštvo naroda. Nakon toga je i premilostivi imperator dodao svoje pismo vašem blaženstvu ističući veliki značaj postignutog, a isto tako i prepoštovani gospodin Jovan, poglavar grada Konstantinopolja. Moraš znati da su objavljena i sacra generalia (?) i verujemo da su Božijom naklonošću i vašim molitvama po svim provincijama podržana. To se tako zbilo u Konstantinopolju, a sada je riječ o Antiohijskoj crkvi; ona je do sada u mukama jer još nije izabrana pogodna ličnost. Neka se dakle vaše blaženstvo još više moli da Bog, koji je uslišivši vaše molitve, Konstantinopoljsku crkvu vratio Apostolskoj stolici, isto tako daruje dostojnu ličnost da bude postavljena u Antiohiji i da sjedini pomjesne (stalne, neprekidne) crkve. Odgovorite na pismo Konstantinopoljskom episkopu. Ako se vašem blaženstvu učini (pogodno) spomenite osude Severa i onih koje ste naveli u onom pismu koje ste napisali i uputili Drugoj Siriji po monasima Jovanu i Sergiju, pa neka to (vaše blaženstvo) doda otpisujući imperatoru. Meni se čini da je neophodno da to učinite.

nus noſter beatiſſimus papa Hormiſda, qui nos direxit, non nobis præcepit certare: ſed præmanibus habemus libellum, quem omnes epiſcopi volentes ſedi Apoſtolicæ reconciliari fecerunt: ſi præcipit pietas veſtra, legatur: & ſi eſt in ipſo quod ignoretur, aut verum eſſe non credatur, dicant: & tunc oſtendemus nihil extra judicium eccleſiaſticum in eodem libello eſſe conſcriptum; aut ſi illi poſſunt docere quia non convenit religioni catholicæ, tunc nobis incumbit probare. Relectus eſt libellus ſub conſpectu principis & ſenatus. Nos ſtatim ſubjunximus: dicant præſentes quatuor epiſcopi qui adſunt pro perſona Conſtantinopolitani epiſcopi, ſi hæc quæ in libello leguntur geſtis eccleſiaſticis minime continentur? Reſponderunt omnia vera eſſe. Poſt quæ nos ſubjunximus: Domine imperator, & nobis grandem laborem epiſcopi abſtulerunt, & ſibi convenientem rem fecerunt dicere veritatem. Mox clementiſſimus imperator his qui aderant dixit epiſcopis: Et ſi vera ſunt, quare non facitis? Similiter & aliquanti de ordine ſenatorio dixerunt. Nos laici ſumus; dicitis hæc vera eſſe: facite, & nos ſequemur. Intermiſſa quarta feria epiſcopus Conſtantinopolitanus in palatio ſuſcepit a nobis libellum, & in primis quaſi tentavit epiſtolam potius facere quam libellum. Sed non poſt multa certamina hoc convenit, proœmium modicum facere, & ſubjungere mox libellum, quemadmodum veſtra beatitudo dictavit. Subſcriptio ab eodem facta eſt, libello conveniens, ſimiliter & datarium, cujus exemplaria & Græce & Latine apoſtolatui veſtro direximus. Poſt factum libellum nomen Acacii de diptychis eſt deletum, ſimiliter & Phravitæ, Euphemii, Macedonii & Timothei: & non ſolum hoc in ipſa ſola eccleſia, in qua epiſcopus manet, verum etiam per omnes eccleſias cum grandi diligentia, Deo adjutore, ſuggerimus fuiſſe factum. Similiter deleta ſunt de diptychis Zenonis & Anaſtaſii nomina. Epiſcopi diverſarum civitatum, quanti inventi ſunt, libellum ſimiliter obtulerunt: & cum grandi cautela ſuggerimus cuſtoditum, ne quis nobiſcum communicaret epiſcopus, qui libellum primitus non dediſſet. Pari modo & omnes archimandritæ fecerunt: apud quos archimandritas & certamina nos habuiſſe ſuggerimus, dicentibus illis. Sufficit quia archiepiſcopus noſter fecit; nos factum ejus ſequimur. Quid amplius? Poſt multa certamina, ipſi quoque ratione victi, libellos modis omnibus obtulerunt. Poſt hæc omnia, Deo juvante, in eccleſiam proceſſimus: & qualia gaudia facta ſint unitatis, & quemadmodum Deus benedictus ſit, quæ laudes quoque beato Petro apoſtolo, & vobis relatæ ſunt, ipſius actionis conſideratione perſpicitis, quod mea lingua non valet explicare. Nihil eſt ſubſecutum ſecundum vota inimicorum, non ſeditio, non effuſio ſanguinis non tumultus, quod veluti terrentes inimici antea prædicebant. Ipſi quoque eccleſiaſtici Conſtantinopolitani admirantes, & Deo gratias referentes, dicunt nunquam ſe meminiſſe ullis temporibus tantam populi multitudinem communicaſſe. His adimpletis etiam clementiſſimus imperator ad beatitudinem veſtram ſua ſcripta ſubjunxit, ordinem rei geſtæ ſignificans, ſimiliter & vir reverendiſſimus Joannes Conſtantinopolitanæ civitatis antiſtes. Noveris etiam & ſacra generalia eſſe edita, atque credimus Deo propitio, & veſtris ſanctis orationibus per univerſas provincias quantocius deſtinari. Hæc Conſtantinopoli geſta ſunt, & nunc de Antiochena eccleſia tractatur; & ideo adhuc laboratur, quia nondum perſona congrua eſt electa. Oret ergo beatitudo veſtra intentius, ut Deus, qui veſtris precibus exoratus Conſtantinopolitanam eccleſiam apoſtolicæ ſedi reſtituit, ipſe & dignam perſonam donet in Antiochia ordinandam, & aſſiduas adunet eccleſias. Reſcribite epiſcopo Conſtantinopolitano. Si videtur beatitudini veſtræ facite mentionem damnationum Severi, & illorum quos nominaſtis in epiſtola illa quam ſcripſiſtis ad ſecundam Syriam per Joannem & Sergium monachos, hoc ipſum det ad imperatorem reſcribentes. Si feceritis, videtur mihi neceſſarium eſſe.

519. godine:
Imperator Justin I zvanično obavještava rimskog pontifeksa da je konstantinopoljski patrijarh prihvatio mir sa rimskim – hrišćanstvo postaje zvanična i jedinstvena ideologija ujedinjenog Rimskog-Romejskog carstva[3]

* (**carska sakra*)
JUSTINOVO PISMO HORMIZDI
O tome da je episkop Jovan prigrlio katoličansku vjeru, da je osudio jeretike i da je Akakijevo ime, zajedno sa imenima ostalih šizmatika, izbrisano sa sveštenih tablica.

Viktor Justin, pius, felix, nepobjedivi, trijumfator zauvijek Avgust, Hormizdi presvetom i preblaženom arhiepiskopu **blagog grada Rima* i patrijarhu

Znaj, presveti oče, za naš čin i moraš znati da je izišlo na vidjelo ono što se već dugo najuzvišenijim naporima tražilo: i da, još prije no što su došli oni koje ste poslali, Jovan, preblaženi gospodin poglavar novoga *vašeg (*našeg) Rima i njegov kler misle kao i vi, ne razlikujući se ni jednom jedinom dvosmislenošću, nepodijeljeni bilo kakvim neslogama: znaj da je on potpisao libelus koji si zatražio da se mora predati, libelus koji je u skladu sa saborom svetih otaca. Svi se sabiraju žudeći da prime zavjet kako vaš, tako i Konstantinopoljskog trona, zaslijepljeni bljeskom istine: svi radosno hitaju jer ih raduje jasan i svijetao put; slijede poznati presveti (put) otaca, dobro utvrđene zakone: pošto su potvrđena mišljenja onih koji su se držali parvog puta, i ispravljena mišljenja onih drugih koji su nesigurno lutali; sve se završilo na tome da jedinstvo ličnosti Trojstva oni slave jedinstvom mišljenja. Zabranjeno je da se tokom božanske tajne ubuduće pominje sjećanje na otpadnika Akakija (radi pridržavanja libelusa koji smo spomenuli), nekadašnjeg episkopa ovog * (**carskog*) grada, kao i drugih sveštenika koji su ili prvi pošli protiv apostolskih kanona, ili postali sljedbenici jeresi, ne pokajavši se i ne popravivši se sve do posljednjeg dana. I budući da sve naše oblasti treba opomenuti da se ugledaju na primer carskoga grada, smatrali smo da se svuda moraju sprovesti carske preporuke, toliko izgaramo u služenju vjeri, toliko žudimo od želje za mirom katoličanske vjere da bismo bili nagrađeni mirom u Carstvu nebeskom, da bih svoje podanike nebeskom pomoću ujedinio. Šta se *s druge strane (**naime*) može naći ljepše (milije)? Šta pravednije? Šta časnije, nego da sve one, koji čine jedno carstvo, osvetljava njegovanje iste vjere, da, ne teže različitom, nego da sabravši umove u istom, poštuju odluke koje nijesu ljudskim umom donijete, nego mudrošću božanskog Duha? Neka se, dakle, svjetost vaše pobožnosti moli da dopusti da se budnim staranjem za slogu crkava katoličanske vjere zadobije pomoć božanskog dara i da se (sloga) trajnošću jarma sačuva.

Dato X dana uoči majskih kalenda u Konstantinopolju.

(*Ljeta Gospodnjeg 519. dok su legati još bili u Konstantinopolju.*)

[3] *Mansi, vol. 8, p. 456*.

* EPISTOLA JUSTINI AD HORMISDAM. * Sacra Imperatoris

Joannem epiſcopum catholicam fidem amplexum hæreticos anathematizaſſe, atque nomen Acacii, cum aliorum ſchiſmaticorum nominibus, e ſacris tabulis expunctum eſſe.

Victor Juſtinus, pius, felix, inclytus, triumphator ſemper Auguſtus, Hormiſdæ * ſanctiſſimo ac beatiſſimo archiepiſcopo * & patriarchæ. * ſactiſſimo * almæ urbis Romæ.

SCias effectum nobis, pater religioſiſſime, & quod diu ſummis ſtudiis quærebatur, noveris pateſactum: & antequam advenerint qui a vobis deſtinati ſunt, quod Joannes vir beatiſſimus antiſtes novæ * veſtræ Romæ una cum clero ejus vobiſcum ſentiunt, nullis variantes ambiguitatibus, nullis diviſi diſcordiis: ſcias libellum ab eo ſubſcriptum, quem offerendum indicaveras, ſanctiſſimorum patrum concilio congruentem. Omnes concurrunt alacri opere ad ſuſcipienda vota tam veſtra quam Conſtantinopolitanæ ſedis, quos veritatis coruſcus fulgor illuminat: omnes accelerant libentiſſime, quos oblectat via dilucida; ſequuntur ſcita patrum ſanctiſſima, leges probatiſſimas: & conciliis quorumdam firmatis qui rectum tenebant tramitem, aliorum correctis, qui vagabantur incerti, in eo res colligitur, ut unitatem individuæ Trinitatis ipſi quoque unitate colant mentium. Negatum eſt inter divina myſteria memoriam in poſterum fieri (pro tenore libelli quem diximus) Acacii prævaricatoris quondam hujus * urbis epiſcopi, nec non aliorum ſacerdotum, qui vel primi contra conſtituta venerunt apoſtolica, vel ſucceſſores erroris facti ſunt, nulla uſque ad ultimum diem ſuum pœnitentia correcti. Et quoniam omnes noſtræ * regiones admonendæ ſunt, ut exemplum imitentur civitatis regiæ, deſtinanda ubique principalia præcepta duximus, tanto flagramus religionis officio, tanto affectamus ſtudio pacem catholicæ fidei pro remuneranda cœlitus pace noſtræ reipublicæ, pro conciliando ſubjectis meis ſuperno præſidio. Quid * autem gratius reperiri poteſt? quid juſtius? quid illuſtrius? quam quos idem regnum continet, eiuſdemque fidei cultus irradiat, eos non diverſa contendere, ſed collectis in eodem ſenſibus, inſtituta venerari non humana mente lata, ſed divini prudentia Spiritus? Oret igitur veſtræ * regiæ * religionis admonendi * enim

Anno domini 519. cum legati eſſent adhuc Conſtantinopoli.

ſtræ religionis ſanctitas, ut quod pervigili ſtudio pro concordia eccleſiarum catholicæ fidei procuratur divini muneris opitulatio, jugi perpetuitate ſervari annuat:

Datum x. Kal. Maii Conſtantinopoli.

519. godine:
Konstantinopoljski patrijarh obavještava rimskog pontifeksa da je okončana tridesetogodišnja monofizitska šizma i da je konstantinopoljski imperator jedini vladar sveukupnog Rimskog-Romejskog carstva[4]

PRIMJERAK IZVEŠTAJA EPISKOPA KONSTANTINOPOLJSKOG PAPI HORMIZDI

Izvještava da je započeo mir i napominje da se zbog toga izuzetno mnogo raduje

Jovan pozdravlja u Gospodu svoga gospodara, u svemu svetog i Bogu dragog brata i saslužitelja Hormizdu.
Kada Gospod čini svoja čuda svojima, tada treba s vjerom uzviknuti ono što se sadrži u božanskim riječima samog Svetog Pisma: *Ko će izreći sile Gospodnje, učiniti da se čuju sve hvale Njegove...u svako vrijeme?* (Psal. 105, 2-3) Jer eto uzdigao je tako pobožnog cara Rimske države kakav je od ranije bio potreban katoličanskoj Crkvi i kakvog je sav ljudski rod želio da vidi. I stoga je ka njemu s nebesa nakrenuo *rog (**krunu*) obilne blagodati tako da se preobilno na njegovu svetu glavu izlila milost: i sve vrijeme njegovog objavljivanja na sav glas su slavili Boga cara svih, jer je takvu glavu mojim rukama takvim vijencem ukrasio. Taj zaista najveći imperator naočigled svima pokazao je prvu (pobjedničku) palmu svojih borbi pobijedivši neprijatelja: po zaslugama njegove vrline najmudrije je presvetim crkvama spremio ujedinjenje: njegovo carstvo kao treće dobro, povezao je ono što je bilo razdvojeno i tako se najmudrije postarao za mir u svijetu. Stoga uznoseći blagodarenje velikom Bogu koji svime tako premudro upravlja, tebi, u svemu najbogoljubivijem, sinu mira, javio sam da je objavio mir; da bi zaigrao od one radosti od koje je David prema Zakonu figurativno zaigrao zbog povratka kovčega Božijeg, a apostoli se istinski obradovali. Raduj se stoga u Gospodu radošću koja je u skladu sa tvojom svetošću i piši ono što vašem blagom duhu dolikuje, čovječe Božiji: jer vezano je ono što je bilo razdvojeno i sakupljeno ono što je bilo rasuto i što je bilo daleko, međusobno je sjedinjeno: i kao što treba reći, a što sam nekad napisao, shva-tajući da su obje Crkve, kako starog, tako i novog Rima, očigledno jedna i zaključujući da je ispravno da i jedna i druga imaju jedan tron, nepodjeljivo jedinstvo, znam da se potvrda (postojanja) obje naše (Crkve) nalazi u saglasju i nepovredivosti jedinstvenog suda. Stoga molim Boga da ona uvijek ostane nepodjeljiva molitvama svetih apostola i molitvama tvoje svetosti, kojima se usrdno moliš, u svemu preblaženi brate, da se dariva nama i cijelom svijetu najmilostiviji i najhrišćanskiji car Justin i preblagočestiva njegova supurga, naša kći Eufenija, još mnogo vremena u miru. Obradovani, dakle, prisustvom najpoštovanijih episkopa, kao i vaših klerika, zahvaljujemo što ste po našoj želji takve miroljubive ljude, dostojne vaše Apostolske stolice, poslali, ljude koji nepokolebljivo služe svetootačkom kanonu i koji vjeru čuvaju nepodijeljenom. Prigrljujući u svemu njihovo mišljenje, učinili smo sve za njih na zadovoljstvo vaše svetosti. Ja i moji najsrdačnije pozdravljamo cjelokupno bratstvo u Hristu, koje je sa vama.

(*Ljeta Gospodnjeg 519. U tu godinu ubroj gore navedeni izvještaj.*)

[4] *Mansi, vol. 8, p. 457.*

EXEMPLUM RELATIONIS

EPISCOPI CONSTANTINOPOLITANI

ad Hormisdam.

Ecclesiæ pacem initam esse nunciat, ideoque plurimum eum gaudere monet.

Domino meo per omnia sancto & Deo amabili B fratri & comministro Hormisdæ Joannes in domino salutem.

QUando Deus propria mirabilia in suis operatur, tunc oportet ea quæ divinis literis continentur ipsius scripturæ vocibus fiducialiter exclamare: *Quis loquetur potentias domini, aut auditas faciet omnes laudes ejus in omni tempore?* Ps. 105. Ecce enim talem pium principem Romanæ reipublicæ suscitavit, quali multo ante & catholica indigebat ecclesia, & omne genus hominum videre cupiebat. Ideoque ita etiam *cornu gratiæ super eum cœlitus declinavit, ut affluenter in sacrum ejus caput misericordia funderetur: omnique annunciationis ejus tempore cum magna voce Deum omnium principem glorificaverunt, quoniam talem verticem meis manibus tali corona decoravit. Is vero maximus imperator primam suorum certaminum palmam, devicto inimico, evidenter ostendit: secundum virtutis ejus meritum adunationem sanctissimis ecclesiis sapientissime comparavit: regnum ejus tertium bonum, dissipata conjunxit, & pacem mundi sapientissime procuravit. Idcirco in omnibus Deo magno gratias referens cuncta sapientissime gubernanti, annunciare tibi pacem pacis filio nunciavi, in omnibus Deo amantissime; ut illud gaudium salias, quo David quidem secundum legem in arcæ Dei revocatione figuraliter exultabat, apostoli vero per gratiam veraciter lætabantur. Gaude itaque in domino gaudium tuæ conveniens sanctitati, & scribe ea quæ vestrum benignum animum decent, homo Dei: nam quæ fuerant divisa conjuncta sunt, & dispersa collecta sunt, & quæ longe erant, sibi invicem adunata sunt: & sicut oportet dicere, & olim scripsi, utrasque ecclesias tam senioris quam novæ Romæ unam esse evidenter intelligens, & utriusque earum unam sedem recte esse distinctus, indivisibilem adunationem, & utriusque nostrorum consonam confirmationem cum judicii integritate cognosco. Unde rogo Deum semper eam inseparabilem permanere orationibus sanctorum apostolorum & tuæ precibus sanctitatis, per quas donari nobis & universo mundo clementissimum & Christianissimum principem Justinum, & piissimam ejus conjugem, nostram autem filiam Euphemiam, in pace multis temporibus comprecatur, per omnia beatissime frater. Gavisi igitur de præsentia reverendissimorum episcoporum, nec non & clericorum vestrorum, gratias agimus, quoniam secundum petitionem nostram tales pacificos viros, & vestræ dignos sedis apostolicæ destinastis, regulam patrum sine confusione servantes, fidemque indivisam custodientes. Quorum amplectentes in omnibus mentem, cuncta per eos ad satisfactionem vestræ egimus sanctitatis. Omnem in Christo fraternitatem, quæ cum vestra est sanctitate, ego quoque & mei plurimum salutamus.

* coronam

A. Reg. 6

Anno domini 519. Huc refer relationem Joannis supra recensitam.

519. godine:
Budući imperator, mladi komes Justinijan piše rimskom pontifeksu nazivajući ga prvim po starješinstvu u kanonskoj crkvi[5]

PRIMJERAK JUSTINIJANOVOG PISMA HORMIZDI
kome čestita zbog uništenja bezboštva i uspostavljanja mira
Kada Crkva već uživa u miru treba Bogu uputiti molitve za imperatora

Svoga gospodara presvetog Hormizdu, prvog arhipontifika i papu Rimskog, pozdravlja komes Justinijan.
Što god sada nalaže zalaganje za kanone vaše svetosti, koja se neprestano moli Hristu Bogu za mir među Crkvama i slogu naroda, preko svojih preblaženih sveštenika da treba sprovesti, sve se božanskom pomoću složno izvršava, jer nema više nikakve nesloge među njima. Utvrđeni u vjeri, dakle, vašim svetim molitvama i podstrecima pravoslavnih, usrdno tražimo da se udostojite da vječnome Caru uznesete svoje uspješne molitve za presvetog našeg Avgusta, patrona vjere i njegovu vladavinu, a i za nas, čuvare vaših zapovijesti, a mi (ćemo) vjerno na vaše spasonosne molitve uzvratiti molitvama.

(*Ljeta Gospodnjeg 519*)

[5] *Mansi, vol. 8, p. 458*.

EXEMPLUM EPISTOLÆ JUSTINIANI

AD HORMISDAM

Cui de proſtrata perfidia & inita pace congratulatur.

Cum jam eccleſia pace fruatur, pro imperatore ad Deum preces fundendæ.

Domino meo ſanctiſsimo Hormiſdæ primo archipontifici & papæ urbis Romæ Juſtinianus comes ſalutem.

VEnerandæ ſanctitatis veſtræ prædicatio regularum, quæ Chriſto Deo pro eccleſiarum pace & pro plebis concordia jugiter ſupplicat, quidquid nunc per beatiſsimos ſuos ſacerdotes annuit peragendum, propitia divinitate cuncta effectui ſociata ſunt, nulla prorſus quorumdam valente diſcordia. Igitur veſtris ſacris orationibus ac præceptionibus orthodoxorum fide muniti, ſupplices petimus, ut hi pro ſanctiſsimo Auguſto noſtro, totius fidei fautore, proque ejus republica, pro nobis quoque mandatorum veſtrorum cuſtodibus, æterno regi conſueti impetrabiles preces offerre dignemini, noſque vobis fideliter ſupplices veſtris ſalutiferis reſcriptionibus viſitare.

Anno domini 519.

519. godina:
Visoki imperijalni zvaničnik upućuje pismo podrške pontifeksu po okončanju monofizitske šizme[6]

PRIMJERAK POMPEJEVOG PISMA HORMIZDI
Čestita pontifiku na tome što je uništeno bezvjerje i zavladao mir u istočnoj Crkvi

Gospodaru mome, preblaženom i apostolskom ocu Hormizdi arhiepiskopu Vaseljenske crkve, Pompej.
Pošto je svetim molitvama vašeg blaženstva izmoljena milost svemogućeg Boga, dostojno je zbog toga da se mi odužimo caru tolike vjere, kako bi se s pravom viđelo da je po najblago-čestivijim njegovim zaslugama ponovno uspostavljanje crkvenog mira, koji su tražili svi vjerni, zaista na korist; prilikom napredovanja toga cara najčvršće temelje vladavine načinio je djejstvom Svetoga Duha, te se smatra da takvi temelji imaju kako snagu nepobjedive stabilnosti, tako i jedinstvenu i čudesnu izvrsnost djelovanja. I stoga poštovanje i blaženstvo vašeg pontifikata, pozdravljajući negovanjem uzajamnog razgovora, tražimo da se udostojite da se sve više i više molite za napredak najmilostivijeg i najnepobjedivijeg našeg gospodara cara, kako bi neizreciva milost svemogućeg Boga pravednim uz pomoć blagodati sačuvala svoje darove, kojima obiluje prinos i vaše (duhovne) njive: i nama sinovima vašim vezanim sa vama duhovnom ljubavlju, koje je briga za ovo djelo uvijek i najviše mučila, neka kao podrška pomogne posredovanje vašeg svetog pontifikata.

(*Ljeta Gospodnjeg 519*)

[6] *Mansi, vol. 8, p. 458*.

EXEMPLUM EPISTOLÆ POMPEII

AD HORMISDAM,

De proſtrata perfidia, & pace orientalis eccleſiæ inita, pontifici congratulatur.

Domino meo beatiſsimo & apoſtolico patri Hormiſdæ archiepiſcopo univerſalis eccleſiæ Pompejus.

SAnctis beatitudinis veſtræ precibus omnipotentis Dei pietas exorata, tantæ nobis fidei principem condonare dignata eſt, ut religioſiſſimis clementiæ ejus meritis redintegratio pacis eccleſiaſticæ, quæ votis omnium fidelium poſcebatur, jure videatur eſſe collata; in cujus regis proventu ſolidiſſima principatus ſui fundamenta ſancti Spiritus operatione conſtituit, quæ tantum robur obtinent ſtabilitatis invictæ, quantum actionis excellentia unica & admirabilis æſtimatur. Et ideo reverendam veſtri pontificatus beatitudinem cultu reciprocantis alloquii ſalutantes, quæſumus, ut magis magiſque pro clementiſsimi atque invictiſsimi domini noſtri principis proſperitate orare dignemini, quatenus ineffabilis omnipotentis Dei pietas ſua dona, in quibus etiam fructus veſtræ agricolationis exuberat, juſtis gratiæ opitulatione cuſtodiat: nobis quoque filiis veſtris ſpirituali vobis conglutinatis affectu, quos hujus operis maxime ſemper ſolicitudo perſtrinxit, ſuffragatrix interceſsio ſanctimoniæ pontificalis aſsiſtat. Anno domini 519.

519. godine:
Papa Hormizda svojim emisarima u Konstantinopolju[7]

XLI GERMANU I OSTALIM LEGATIMA
O nihovoj nepovrjedivosti i o tome da želi da bude bolje upoznat sa događajima

Hormizda Germanu i episkopima, đakonima Feliksu i Dioskoru i prezbiteru Blandu.
Razlika u mišljenjima dugo nas je činila zabrinutim za vaše napredovanje, kao i za uspješnost preuzetog zadatka: naročito zato što tako dugo vremena ništa sigurno nijesmo mogli saznati iz pismenog odgovora vaše ljubavi. Ipak smo više voljeli, našavši priliku i nosioca (pisma), da vam ovo napišemo. Zbog toga vas pozdravljam i znajte da smo uz pomoć svemogućag Boga dobro, što bismo i o vama željeli čuti. Ali da biste o svemu što se dešava potpunije mogli da nas obavijestite, od kojih ličnosti, na kojim mjestima ste dobro, kako vjerujemo, bili primljeni, ili na koji dan vaskršnjih praznika je vaša milost doputovala. I detaljno mi u povratnom pismu ispričajte šta ste potom radili, kako biste mogli otkriti vaša razmišljanja o napretku vaših poslova i kako bismo mogli još nešto s Božijom utjehom dodati, ako je nedostajalo nešto uputstvu o cijeloj stvari koje ste dobili. Dato 7. dana uoči majskih kalenda, u vreme konzulovanja presjajnog gospodina (vir clarissimus) Eutarika.

(*Ljeta Gospodnjeg 519*)

[7] *Mansi, vol. 8, p. 460*.

XLI. AD GERMANUM CETEROSQUE LEGATOS.

De eorum incolumitate & rebus gestis certior fieri cupit.

Hormisdа Germano & episcopis, Felici & Dioscoro diaconis, & Blando presbytero. * ad Joann.

OPinionum diversitas diu nos facit de prosperitate vestra, vel de susceptæ actionis qualitate solicitos: præcipue cum nihil certum tam diuturno tempore vestræ dilectionis potuissemus rescriptione cognoscere. Nos tamen reperta latoris occasione hæc ipsa significare maluimus. Quapropter salu antes cum Dei omnipotentis auxilio incolumes nos esse cognoscite, quod & de vobis audire desideramus. Sed ut de omnibus quæ gesta sunt nostram plenius possitis imbuere notionem, a quibus personis, vel in quibus locis bene, sicut credimus, susceptí fueritis, vel ubi, aut sub qua festivitate resurrectionis dominicæ caritas vestra tenuerit diem. Et quid deinceps egeritis, per omnia rescriptis currentibus declarate, quatenus vestram cogitationem de vestra & actuum prosperitate relevare possitis, & si quid instructioni quam suscepistis causæ defuerit, subjungere cum Dei nostri solatio valeamus. Data VII. Kalendas Majas Eutharico viro clarissimo consule.

Anno domini 519.

519. godine:
Papa Hormizda obavještava svoje emisare u Konstantinopolju da je po povjerljivom glasniku poslao pismo Justinu I[8]

XLII. ISTIM LEGATIMA
Žali što oni još nijesu pisali: kaže da je imperatoru poslao Paulina

Hormizda istima kao i gore.
Naš duh postaje zabrinut zbog svakodnevnog čekanja: Pogotovo što ste takvome caru poslani, hitno nas morate obavijestiti. Vjerovali smo, naime, da bismo vaše pismo mogli primiti dan uoči vaznesenja Gospodnjeg. Stoga želimo da znamo kako za stanje vašeg zdravlja, tako za i napredak zadatka koji ste uz pomoć našeg Boga primili da obavite. Postarali smo se da pošaljemo Paulina, branioca Rimske Crkve, sa ovim pismom, upućujući pisma kako caru, tako i pojedincima kojima je trebalo. Stoga molimo našeg Boga prigodnim molitvama da On svojim staranjem čuva vaše zdravlje i da nas udostoji i dopusti da ishod toga posla bude onakav kakav želimo. Da se titulama najboljeg imperatora ne dopisuje ništa više osim, ako bi zaslužio, da ga Grčka Crkva sadašnja i buduća propovijeda kao mirotvorca. Dato 3. dana uoči majskih kalenda, u vrijeme konzulovanja presjajnog gospodina Eutarika.

(*Ljeta Gospodnjeg 519*)

[8] *Mansi, vol. 8, p. 463*.

XLII. AD EOSDEM LEGATOS

Dolet illos non ſcribere: ſe Paulinum ad imperatorem miſiſſe ait.

Hormiſda quibus ſupra.

ANimus noſter diuturna redditur expectatione ſollicitus: Præcipue ad tantum principem deſtinati, ſub celeritate nos certiores debuiſſetis efficere. Nam ante diem aſcenſionis dominicæ literas veſtras credebamus nos poſſe ſuſcipere. Idcirco tam veſtræ ſoſpitatis indicia, quam profectum cauſæ, quam peragendam cum Dei noſtri juvamine ſuſcepiſtis, deſideramus agnoſcere. Paulinum eccleſiæ Romanæ defenſorem cum ſcriptis præſentibus deſtinare curavimus, tam principi literas, quam ſingulis, quibus oportuit, dirigentes. Qua propter Deum noſtrum congruis precibus oramus, ut ipſe ſalutem veſtram ſua propitiatione cuſtodiat, & cauſæ qualem deliderámus concedere dignetur effectum. Qui nihil majus inter titulos optimi imperatoris adſcribitur, quam ſi eum eccleſia Græca præſens & futura, prædicare mereatur pacis auctorem. Data III. Kalendas Majas, Eutharico viro clariſſimo conſule.

Anno domini 519.

519. godine:
Papa Hormizda traži od svojih emisara u Konstantinopolju da se koriste uslugama svih pristalica Rima[9]

XLIII. ISTIM LEGATIMA

Hoće da bude obaviješten o tome šta rade: daje preporuke za Stefana

Hormizda našim legatima kao i gore.
Potrebno je da razmišljamo o statusu povjerenog (vam) zadatka, kao i o odsustvu vaše ljubavi (tj. o vašem odsustvu): a naša savjest ne dopušta da propuštamo prilike da a o tim stvarima pišemo. Prije ovoga smo vašoj ljubavi poslali pismo po Magistrijanu, koji se vratio u službu patricija Simaha; podstičući vas da nikako ne propustite da nas obavijestite o svemu, što se u ovoj crkvenoj stvari učinilo ili čini, i što morate da učinite zarad otkrivanja našeg razmišljanja. Voljeli bismo da svemogući Bog udostoji vaš trud i dopusti da se postigne željeni uspjeh. Odgovarajućim utjehama pomozite trgovcu Stefanu preko koga primate naša bodrenja, u čemu god bude trebalo; jer sjetite se da je on uvijek bio naš. Dato istoga dana.

(*Ljeta Gospodnjeg 519*)

[9] *Mansi, vol. 8, p. 461*.

XLIII. AD EOSDEM LEGATOS.

De his quæ agant, vult se moneri: Stephanum commendat.

Hormilda legatis noſtris quibus ſupra.

NEceſſe eſt ut vel de injunctæ actionis ſtatu, vel de veſtræ dilectionis cogitemus abſentia: & pro his rebus ſolicitudo noſtra non patitur ſcribendi quasliber occaſiones omittere. Antehac per Magiſtrianum, qui in Symmachi patricii remeavit obſequium, literas caritati veſtræ direximus; hortantes, ut nos de univerſis, quæ in cauſa eccleſiaſtica geſta ſunt vel geruntur, non omitteretis inſtruere, quod & facere pro noſtræ cogitationis revelatione debetis. Noſtri enim voti eſt, ut labori veſtro Deus omnipotens deſideratum concedere dignetur effectum. Stephanum negotiatorem per quem vobis noſtra contradentur alloquia in quo ratio popoicerit competentibus ſolatiis adjuvate; quia hunc ſemper noſtrum fuiſſe recolitis. Data eodem die.

Anno dominicæ 519.

519. godine:
Papa Hormizda piše episkopima Španije da je počeo obračun sa monofizitima i da u okrilje katoličke crkve mogu primiti sve sveštenike iz Trakije, Skitije, Ilirikuma i Starog Epira koji su na njihovoj teritoriji a koji se odreknu jeresi (traži se obračun sa Skitskom crkvom i njenim zajednicama u skitskim garnizonskim gradovima Španije i sjeverne Afrike)[10]

LI. SVIM EPISKOPIMA HISPANIJE (ŠPANIJE)
*Jovan šalje zavjet Konstantinopoljskog episkopa zbog istočnih *episkopa (*klerika), koji budu zatražili zajednicu sa njima.*

Najmilojoj braći, svim episkopima u Španiji, Hormizda.
Među onim što nam je Jovan, naš brat i saepiskop, dao na znanje, a tiče se želje da se bude na korist Crkvi, nalazi se i savjet koji nam je dao iz ljubavi prema katoličanskoj vjeri i pošto-vanja prema Apostolskoj stolici: kome bi redu koji dolazi iz grčkog klera trebalo dati pristup svetom pričešću, a to, naravno, zbog Akakijevog slučaja,on je bio od strane naših prethodnika osuđen zbog zajednice sa jereticima i oni koji se nijesu udaljili od kontakta sa njim, moraju biti izbačeni iz naše zajednice. Pohvaljujem predlog čovjeka koji toliko izgara revnujući za vjeru i katoličanske kanone, samo da ona ne bi, čak ni iz kakvog god neznanja, bila izložena prljavštini jeresi. Treba se dostojno starati za vjerne da uvijek budu budni i savjesni i da bi se, budući da nemaju nikakve krivice, sačuvali od svake izopačenosti. Takva je naime nevinost vjere da *se stara da ne bi ni slučajno mogla da skizne u jeres (**može da se stara i da se čuva jeresi*). Čineći, dakle, po volji i pohvalnim željama pomenutog čovjeka i misleći (kako treba) na svoju dužnost, uzevši neka dokumenta iz crkvenih sanduka, poslali smo ih vašem saboru radi opštih uputstava, da biste se, saznavši više iz njih o tome o čemu se radi, odvojili od svake *zajednice (**kontakta*) sa jereticima. Jer to nije osuda izrečena (Božijim nadahnućem) radi lične mržnje prema bezbožnim prestupnicima, o tome *nikako (**jednako*) ne bismo pre-stali da propovedamo, preklinjući cara i opominjući sveštenike i narode da se prestupnici koji-ma je oprošteno iz ljubavi prema Bogu i straha od (Božijeg) suda vrate pravoj veri. Ali žalje-nja vredna krutost dovela ih je dotle da ni na koji način ne mogu da savladaju smrtonosne otrove, te zlo sjeme učvrstivši korijenje još gore raste. Prema tome, najmilija braćo, pošto se u sve valjano uputite, čuvajte sebe i crkvu Božiju, podstaknuti Apostolovim riječima. Mi smo pak poslali libelus pod kojim se u vašu zajednicu može primiti neko od istočnih klerika ako je bude zatražio prema čemu i iz djelova Trakije, Skitije i Ilirika, kao i Starog Epira, pa i u skla-du sa čim se zna da su već mnogi iz Sirije bili primljeni, pošto su radosno pohrlili onom što je ispravno i odbacili izopačeno. Stoga zarad potkradanja (greške) zapovijedamo da sva briga i sve staranje bude budno da niko više ne bude skrovište neznanja, da se niko ne služi (**ranijom*) priprostošću kao *prošlim izgovorom. Onome koji zna da griješi potrebna je ispo-vijest. A onaj, za koga se ispostavi da je išao pogrešnim putem, *treba (**i treba*) grešku sebi pripiše. Bonifacije, bilježnik svete Rimske Crkve izrađuje primjerke iz (crkvenog) sanduka izvučenog libelusa.
„Prvi spas je čuvati pravilo (kanon) prave vjere da ni po čemu ne bi zatranila od otačkih kon-stituta (odluka, orosa). I budući da se ne mogu zanemariti reči Gospoda našega Isusa Hrista, koji kaže: *Ti si Petar, i na tome kamenu sazidaću Crkvu svoju* itd., to što je rečeno potvr-đuje se na delu: a na Apostolskoj stolici katoličanska vjera je uvijek očuvana besprekornom.

[10] *Mansi, vol.8, p. 467.*

LI. AD OMNES EPISCOPOS HISPANIÆ.

*Joannis Constantinopolitani episcopi professionem dirigit, propter orientales * episcopos, qui eorum communionem poposcerint.*

* clericos

Dilectissimis fratribus universis episcopis per Hispaniam constitutis Hormisda.

INter ea quæ notitiæ nostræ Joannes frater & coepiscopus noster studio ecclesiasticæ utilitatis ingessit, hoc quoque pro affectu catholicæ fidei & apostolicæ sedis veneratione consuluit, quo ordine ex clero Græcorum venientibus tribui deberet sancta communio, propter causam scilicet Acacii, a prædecessoribus nostris pro hæreticorum communione damnati, in qua, qui se ab ejus contagione non dividunt, a nostra communione habeantur excepti. Laudo propositum viri hoc zelo circa fidem & apostolica instituta ferventis, ut nec per ignorantiam quidem quemquam cœno erroris alieni pateretur immergi. Digna hæc cur a fidelibus, ut solicito studio semper invigilent, & inculpatos se ab omni perversitate conservent. Ipsa est enim fidei innocentia, ut * prævideat, ne vel casu possit errare. Satisfacientes igitur & laudabilibus desideriis memorati viri, & memores nostri (sicut oportet) officii, documenta quæque de ecclesiæ scriniis assumentes, ad concilium vestrum pro generalitatis instructione direximus, ut ex illis plenius, quæ sunt acta discentes, ab omni vos errantium * communione separetis. Neque enim est personalis odii causa in impios transgressores dicta (Deo inspirante) sententia, in qua quidem causa * nequaquam a prædicatione cessavimus, & principi supplicando, & sacerdotes & populos admonendo, ut transgressores absoluti, ad rectam se fidem & affectu Dei & judicii timore converterent. Sed obstinatio miseranda eo perduxerat illos, ut nullis modis mortifera venena vincantur, sed mala semina fixis in deterius pullulent radicibus. Ergo, dilectissimi fratres, ad omnia competenter instructi, servate vos & ecclesiam Dei apostoli exhortatione compuncti. Nos autem libellum misimus, sub quo si quis communionem vestram de orientalibus clericis poposcerit, ad eam possit admitti, secundum quam & de Thraciæ & Scythiæ, Illyricique partibus, vel Epiri veteris, sed & secundum * quod de Syria multos jam constat esse susceptos, gaudentes ad recta confluere, & devia declinasse. Unde pro subreptione mandamus, ut omnis cura & solicitudo omnis invigilet, & ut jam nullus sit ignorantiæ locus, nullus utatur simplicitatis excusatione * præterita. Scienti peccare necessaria confessio est. * Necesse est, ut errorem sibi scribat, qui monstratur institisse pravo itineri. Bonifacius notarius sanctæ ecclesiæ Romanæ ex scrinio editi exemplaria libelli exequitur.

* prævidere vel cavere possit errores.

* contagione

* neque

Act. 20.

quam

præteritis

* Et necesse.

Prima salus est, rectæ fidei regulam custodire & a constitutis patrum nullatenus deviare. Et quia non potest domini nostri Jesu Christi prætermitti sententia dicentis: *Tu es Petrus &*

Matth. 16.

Želeći da se nikada ne odvajamo od te nade i vjere i sledeći otačke konstitute, anatemišemo sve jeresi, prije svega jeretika Nestorija, koji je nekada bio episkop Konstantinopoljskog grada, a onda osuđen na Efeškom saboru od blaženog Celestina, pape grada Rima i od poštovanog gospodina Kirila, poglavara grada Aleksandrije. Isto tako anatemišemo Eutih(ij)a i Dioskora Aleksandrijskog osuđene na svetom Halkedonskom saboru, koji slijedimo i prigrljujemo, a koji je, slijedeći Nikejski sabor, propovijedao apostolsku vjeru. Gnušamo se i oceubice Timoteja, po nadimku Elur, a osuđujemo i njegovog učenika i sljedbenika u svemu, Petra Aleksandrijskog. Isto tako anatemišemo Akakija nekadašnjeg Konstantinopljskog episkopa osuđenog od Apostolske stolice, njihovog saučesnika i sljedbenika, kao i one koji budu ostali u njihovoj zajednici ili savezništvu sa njima. Onaj Akakije koji se njihovoj zajednici pridružio, zaslužio je da bude istom osudom osuđen. Ništa manje ne osuđujemo Petra Antiohijskog zajedno sa njegovim sljedbenicima i svima gore navedenim. Prihvatamo i potvrđujemo sva pisma blaženog Lava, koja je napisao o hrišćanskoj vjeri, kao što smo već rekli, slijedeći u svemu apostolsku veru i propovedajući sve njene konstitute. I nadam se da zaslužujem da u svemu budem sa vama, u jednoj zajednici, koju propovjeda apostolska vjera, u kojoj je neokrnjena istina hrišćanske vjeroispovesti i savršena nepokolebljivost: obećavajući da se ubuduće imena onih, koji su udaljeni od zajednice katoličanske Crkve, to jest, onih, koji nijesu u saglasnosti sa Apostolskom stolicom, ne smiju spominjati u svetim Tajnama. A ako budem pokušao u bilo čemu da zastranim od ovog svog zavjeta (izjave), zaklinjem se da ću sebe smatrati saučesnikom onih koje sam * (**ovom*) svojom odlukom osudio. A ovaj svoj zavjet ja sam sopstvenom rukom potpisao i tebi, Hormizdi, svetom i poštovanom papi grada Rima poslao.“

ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam, &c. hæc quæ dicta ſunt rerum probantur effectibus: quia in ſede apoſtolica extra maculam ſemper eſt catholica ſervata religio. De qua ſpe & fide minime ſeparari cupientes, & patrum ſequentes conſtituta, anathematizamus omnes hæreſes, & præcipue Neſtorium hæreticum, qui quondam Conſtantinopolitanæ fuit urbis epiſcopus, damnatus in concilio Epheſino a beato Cæleſtino papa urbis Romæ, & a venerabili viro Cyrillo Alexandrinæ civitatis antiſtite. Similiter & anathematizamus Eutychen & Dioſcorum Alexandrinum in ſancta ſynodo quam ſequimur & amplectimur, Chalcedonenſi damnatos, quæ ſecuta ſanctum concilium Nicænum fidem apoſtolicam prædicavit. Deteſtamur & Timotheum parricidam, Elurum cognomento, diſcipulum quoque ejus, & ſequacem in omnibus Petrum Alexandrinum condemnamus. Et etiam anathematizamus Acacium Conſtantinopolitanum quondam epiſcopum ab apoſtolica ſede damnatum, eorum complicem & ſequacem, vel qui in eorum communione aut ſocietate permanſerint. Qui Acacius quorum ſe communioni miſcuit, ipſorum ſimilem habere meruit in damnatione ſententiam. Petrum nihilo minus Antiochenum damnamus cum ſequacibus ſuis, & omnibus ſuprascriptis. Suſcipimus autem & probamus epiſtolas beati Leonis papæ univerſas, quas de religione Chriſtiana conſcripſit, ſicut prædiximus, ſequentes in omnibus apoſtolicam ſedem, & prædicantes ejus omnia conſtituta. Et per omnia ſpero, ut in una communione vobiſcum, quam ſedes apoſtolica prædicat, eſſe merear in qua eſt integra & vera Chriſtianæ religionis, & perfecta ſoliditas: promittens in ſequenti tempore ſequeſtratos a communione eccleſiæ catholicæ, id eſt, non conſentientes ſedi apoſtolicæ, eorum nomina inter ſacra non recitanda eſſe myſteria. Quod ſi in aliquo a mea profeſſione deviare tentavero; his, quos damnavi, complicem me * mea ſententia eſſe profiteor. Hanc autem profeſſionem meam ego manu mea ſubſcripſi, & tibi Hormiſdæ ſancto ac venerabili papæ urbis Romæ direxi.

519. godina:
Papa Hormizda svom povjereniku preporučuje na koji način da se u okrilje katoličke crkve primaju monofiziti koji se odreknu učenja nekadašnjeg konstantinopoljskog patrijarha Akacija[11]

LIII. ĐAKONU DIOSKORU

Da razmišlja o tome na koji način treba primiti one koji bijahu osudili Halkedonski sabor, a željeli su da se vrate Crkvi. Preporučuje mu episkope Tomu i Nikostrata.

Hormizda đakonu Dioskoru.
Što se tiče učinka tvoga posla, koji si s Božijom pomoću prihvatio, čestitamo na onome što je učinjeno; i ukazujemo da moraš da razmisliš o tome na koji način bi trebalo ponovo primiti one, koji su pismeno osudili odluke Halkedonskog sabora. Možda se čini da takvi nijesu šizmatici, nego više jeretici. Da li bi zaista trebalo da bude jedan slučaj kako onih koji se osuđuju da su rečima (tj. usmeno) osudili, tako i onih koji su (to učinili) pismeno, jer izgleda da oko te razlike moj sin, presvijetli gospodin (vir illustris) pobožni Albin, pravi pitanje i razmišljaj da li i oni koji su pisali protiv Halkedonskog sabora treba da budu primljeni samo putem onog opšteg libelusa, ili treba još nešto više dodati. Što se tiče Aleksandrijske i Antiohijske crkve, pomognut utjehom našega Boga, potrudi se da se zajedno sa svima koji su pravilno nastrojeni priključe katoličanskoj zajednici. Dugo ustezanje Tome i Nikostrata, naše braće i saepiskopa, nas žalosti; i čudimo se zašto se pred katoličanskim carem čine da su episkopi ispravne vjere, čije želje će tvoja ljubav morati da podrži, radeći sve dok ne postignete željeno kako bi se žalost mogla preokrenuti u radost. Jovan episkop Nikopolitanski nam je pisao preko đakona Amonija da neki zlonamjernici pokušavaju da ga oklevetaju kod cara: njega preporučujemo tvojoj ljubavi, podstičući te da se potrudiš da njegovom spokojstvu ne bi naškodila zloba neprijatelja. Tog đakona Amonija, koji je k nama došao, nećemo primiti u zajednicu Apostolske stolice tako dugo dok ne zatražimo, pošto porazgovaramo sa đakonom Sergijem, koji je morao da bude rukopoložen, a naša razumljiva obazrivost u vezi sa pomenutim đakonom to nalazi za shodno, da se priključi katoličanskoj zajednici zavjetujući se libelusom; ističemo da je taj libelus zvanično predat i da je onaj ko ga je predao priključen našoj zajednici. Dato za konzulovanja preslavnog gospodina Euterika.

[11] *Mansi, vol. 8, p. 469*.

LIII. AD DIOSCORUM DIACONUM.

Ut cogitet quomodo ii, qui Chalcedonenſe concilium ſcripto damnaverant, & ad eccleſiam redire cupiebant, recipiendi ſint. Thomam, Nicoſtratum, & Joannem epiſcopos ei commendat.

Hormiſda Dioſcoro diacono.

DE laboris tui, quem cum Dei omnipotentis iuvamine ſuſcepiſti, pro ea parte quæ acta eſt, gratulamur effectu; & indicamus, ut quemadmodum revocandi ſunt hi, qui ex ſcripto Chalcedonenſis concilii conſtituta damnaverunt, debeas cogitare. Forſitan tales non Ithiſmatici, ſed magis hæretici videantur. An certe una ſit cauſa tam eorum qui ſermonibus, quam eorum qui convincuntur ſcripto damnaſſe, quia per hanc diſtantiam filius noſter vir illuſtris Albinus religioſus videtur facere quæſtionem, & cogita utrum & ſcribentes contra Chalcedonenſe concilium, per illum generalem libellum tantum ſuſcipi debeant, an certe aliquid amplius addicere. De Alexandrina & Antiochena eccleſiis ſolatio Dei noſtri adjutus enitere, ut omnibus recte diſpoſitis communioni catholicæ ſocientur. Thomæ quoque & Nicoſtrati fratrum & coepiſcoporum noſtrorum obſervatio nos longa contriſtat; & miramur cur apud catholicum principem rectæ fidei laborare videantur epiſcopi, quorum deſideria tua debebit caritas ſublevare, agendo quatenus optata conſequendo mœror converti poſſit in gaudium. Joannes Nicopolitanus epiſcopus per Ammonium diaconum nobis ſcripſit, quod ei aliqui malevoli apud principem nituntur generare calumniam: quem dilectioni tuæ commendamus, hortantes, ut elabores ne ejus quieti inimicorum poſſit nocere ſubreptio. Quem Ammonium diaconum ad nos venientem in ſedis apoſtolicæ noluimus communione ſuſcipere, tamdiu, donec habito cum Sergio diacono tractatu, qui ordinari debuerit quæreremus, & hoc deliberatio noſtra de ſupradicto diacono probabilis invenit, ut per teſtimonium libelli communioni catholicæ jungeretur; quem libellum ſolenniter oblatum, & noſtræ offerentem communioni ſignificamus adjunctum. Data conſule ſupraſcripto

Anno domini 715

519. godine:
Papa Hormizda, uz preporuku imperatoru Justinu I, priprema prijedlog da njegov povjerenik bude imenovan za patrijarha do tog časa monofizitske aleksandrijske crkve[12]

LIV. ISTOME

Pohvaljuje njegovu brižnost oko učvršćenja mira. Namjerava da preda pismo imperatoru da bi se postarao da on (Dioskor) preuzme prvjenstvo nad Aleksandrijskom crkvom. Preporučuje mu Tomu i druge i podstiče da zbog žurbe oko povratka nešto ne ostavi neuređeno.

Hormizda đakonu Dioskoru

Što se tiče učinka tvoga posla, koji si s Božijom pomoću prihvatio, čestitamo na onome što je učinjeno; pokazujući svim narodima Italije da je ono što si ti Božijim posredovanjem učinio bilo bogougodno; i bez prestanka blagodarimo našem Bogu, koji je učino da shvatiš, da si bio poslan ne zbog mržnje, nego prije svega zbog obimnosti (velikog značaja) tog zadatka. Stoga budući da je milosrđe božanske ljubavi pomoglo našoj smjernoj molitvi i čistoj pomisli za tebe, potrebno je da promišljamo o tome da ti podari marljivost umjesto zamora. Naime uskoro nameravamo da pišemo gospodaru i sinu našem imperatoru, kako bi te hirotonisao za episkopa Aleksandrijskog. Jer pravedno je da se ona crkva, u kojoj si od samih početaka svoga vijeka služio kao vojnik, popravi tvojom učenošću i umjerenošću; ne dopada nam se, naime, što je najmilostiviji imperator pokušavao tvoju ljubav da postavi na čelo Antiohijske crkve. Jer je bolje da na tlu otadžbine primiš dostojanstvo sveštenika, da poučavaš egipatski narod, nego da izgleda kao da griješiš postavljen među Sirijce, nove i nepoznate ljude, u drugom dijelu sveta. /Dugo ustezanje Tome i Nikostrata, naše braće i saepiskopa, nas žalosti; i čudimo se zašto se pred katoličanskim carem čine da su episkopi ispravne vjere, čije želje će tvoja ljubav morati da podrži, radeći sve dok ne postignete željeno kako bi se žalost mogla preokrenuti u radost. Jovan episkop Nikopolitanski nam je pisao preko đakona Amonija da neki zlonamjernici pokušavaju da ga oklevetaju kod cara: njega preporučujemo tvojoj ljubavi, podstičući te da se potrudiš da njegovom spokojstvu ne bi naškodila zloba neprijatelja. Tog đakona Amonija, koji je k nama došao, nećemo primiti u zajednicu Apostolske stolice tako dugo dok ne zatražimo, pošto porazgovaramo sa đakonom Sergijem, koji je morao da bude rukopoložen, a naša razumljiva obazrivost u vezi sa pomenutim đakonom to nalazi za shodno, da se priključi katoličanskoj zajednici zavjetujući se libelusom; ističemo da je taj libelus zvanično predat i da je onaj ko ga je predao priključen našoj zajednici. (doslovno isto kao u prethodnom pismu) Paulina, branioca Rimske crkve preporučujemo i podstičemo da ne ostavite ništa nezavršeno zbog žurbe oko vašeg povratka: jer je bolje da se sve uz Božiju pomoć uredi i blagoslovenije je da se u nekom vremenskom periodu uredi stanje svih crkava, nego kada se nešto zbog žurbe ostavi nezavršeno, i stoga neka su u nama ponovo pokrene trud i neka teškoća doprinese (uspjehu) naših postupaka. Dato za konzulovanja gore pomenutog konzula.

[12] *Mansi, vol. 8. p. 469*.

LIV. AD EUMDEM.

Laudat ejus de firmanda pace ſolicitudinem. Ad imperatorem ſe literas daturum, ut eum Alexandrinæ eccleſiæ præficiendum curet. Thomam & alios ei commendat, & hortatur, ne pro reditus feſtinatione quidquam indiſpoſitum relinquat.

Hormiſda Dioſcoro diacono.

DE laboris tui quidem, quem Dei omnipotentis juvamine ſuſcepiſti, pro ea parte quæ acta eſt, gratulamur effectu; indicantes omnibus Italiæ populis, quæ auctore Deo (per te actæ ſunt placuiſſe; & gratias Deo) noſtro ſine ceſſatione perſolvimus, qui te fecit agnoſcere, quia non pro odio, ſed pro cauſæ magis fueris amplitudine deſtinatus. Unde quoniam ſupplicem, & puram cogitationem noſtram per te miſericordia divinæ propitiationis adjuvit, neceſſe eſt ut de induſtriæ vel fatigationis tuæ præmio & viciſſitudine cogitemus. Nam ſequenti tempore ſcribere domino & filio noſtro imperatori diſponimus, ut te Alexandrinum epiſcopum debeat ordinare. Juſtum eſt enim ut ea doctrina & moderatione tua corrigatur eccleſia, in qua præcipue ab ipſis ætatis tuæ principiis militaſti, nam diſplicuit nobis quod caritatem tuam ampliſſimus imperator Antiochenæ præponere arbitratur eccleſiæ. Melius enim in ſolo patriæ tanti accipies ſacerdotii dignitatem, ut Ægyptios populos doceas, quam inter Syros, novos & incognitos homines, in alia orbis parte progenitus errare videaris. Thomæ quoque & Nicoſtrati fratrum & coepiſcoporum noſtrorum obſervatio longa nos contriſtat, & miramur cur apud catholicum principem rectæ fidei laborare videantur epiſcopi, quorum deſideria tua debebit caritas ſublevare, agendo quatenus optata conſequendo mœror converti poſſit in gaudium. Joannes Nicopolitanus epiſcopus per Ammonium diaconum nobis ſcripſit, quod ei aliqui malevoli apud principem nituntur generare calumniam: quem dilectioni tuæ commendamus, hortantes, ut elabores ne ejus quieti inimicorum poſſit nocere ſubreptio. Quem Ammonium diaconum ad nos venientem in ſedis apoſtolicæ noluimus communione ſuſcipere, tamdiu, donec habito cum Sergio diacono tractatu quid ordinari debuerit quæreremus: & hoc deliberatio noſtra de ſupradicto diacono probabilis invenit, ut per teſtimonium libelli communioni catholicæ jungeretur; quo libello ſolenniter oblato noſtræ offerentem communioni ſignificamus adjunctum. Paulinum eccleſiæ Romanæ defenſorem commendamus, & hortamur, ut nihil indiſpoſitum pro feſtinatione veſtri reditus relinquatis: quia melius cuncta ſub prolixitate temporis cum Dei noſtri juvamine diſponuntur, & gratius eſt, ut ſub mora omnium eccleſiarum ordinetur ſtatus, quam cum per feſtinationem aliquid imperfectum remaneat, unde iterum & labor nobis generetur & noſtris afferatur ordinationibus difficultas. Data ſupradicto conſule.

[Margin notes: Anſulis meluſa ſuppleri mus ex editione Roma- | na per incuriam in Labbeo omiſſa]

Anno Domini 519.

519. godine:
Papa Hormizda se obraća za pomoć mladom Justinijanu, tražeći da zaštiti rimske povjerenike[13]

LIX. JUSTINIJANU

Hvali Justinijanovu brigu za crkveni mir i preporučuje mu episkope Heliju, Tomu i Nikostrata.

Hormizda presvijetlom gospodinu.
Odobravamo vašu brigu za crkveni mir i osude grešaka jeretičke kontroverze izvršene djelima; tu je ono što smo smatrali neophodnim za učvršćenje kanona i poštovanje Apostolske stolice, te vašoj veličini mirne duše i s povjerenjem nalažemo da to sprovodi, jer mnogobrojni takvi primjeri svjedoče da vas s velikom radošću za (ostverenje) nada (treba) uzeti za takve slučajeve. Stoga pošto preskočimo dugo okolišenje uvodima, prelazimo na samu temu ovoga pisma. Tuguje Crkva i ne može da uživa u podarenoj radosti od velikog početka zavjetovanog jedinstva zbog bola od jedne jedine stvari: za nju se ne malo molimo da nam vaša dobročinstva uklone brigu. Muči nas, naime i sadašnji bol i otvorena prilika za buduće borbe, (prilika) zbog koje se zanemaruju pravila poštovanih otaca i (zbog koje) se smatra da se autoritet Apostolske stolice može nipodaštavati. Naime, neka se, božanskim dobročinstvom premilostivog cara i uz vašu podršku, vjeruje da su oni sami, koji se osudivši jeresi saglase da se vrate u našu zajednicu, i sami pontifici i da s pravom čuvaju jedinstvo crkve; Heliju, Tomi i Nikostratu, našoj braći i saepiskopima, koji su načinili dobar početak za svoju stvar (tj. da se vrate Crkvi) čak i uprkos protivljenju imperatora, ne samo da nijesu koristile dobre namjere za napredovanje, nego ne mogu ni da zadrže službe dostojanstva koje im je Gospod dodjelio i prisiljeni su da kao prognanici od sebi povjerenih stada podnose bijede osuđenih. Zbog toga tražimo i zaklinjemo vas božanskim milosrđem da pružite najvišu zaštitu njihovom slučaju i uticaj dokazane životne energije, neprestano uz stope najblagočestivijeg cara samo da ih on napokon vrati njihovim crkvama uzimajući u obzir (njihovu) pobožnost i razmišljajući o pravdi; jer se potvrđuje da su ih neprijatelji oklevetali da (im) se nije dopadalo poželjno učešće u našoj zajednici.

[13] *Mansi, vol. 8, p. 472*.

LIX. AD JUSTINIANUM.

Juſtiniani ſtudium erga eccleſiaſticam pacem laudat, eique Heliam, Thomatem, & Nicoſtratum epiſcopos commendat.

Hormiſda Juſtiniano viro illuſtri.

STudium veſtrum erga eccleſiaſticam pacem, & damnatos hæreticæ contentionis errores, ipſis rerum effectibus approbamus; cujus vos operis magna immenſaque ſine dubio merces expectat. Hinc eſt quod quidquid pro canonum firmitate & pro apoſtolicæ ſedis reverentia neceſſarium duxerimus, magnitudini veſtræ ſecura peragendum protinus præſumptione mandamus, quia cum magno vos gaudio pro cauſis talibus ſperata ſuſcipere, multiplicia hujuſmodi exempla teſtantur. Quare omiſſis in longa circuitione principiis, ad rem ipſam præſentis paginæ verba convertimus. Mœret eccleſia, & magno votivæ unitatis exordio frui præſtita non poteſt pro unius cauſæ afflictione lætitia: hanc ut nobis ſolicitudinem beneficia veſtra ſubmoveant, non parvis precibus exoramus. Angit nos enim & præſens dolor, & futurorum occaſio procurata certaminum, per quam & venerabilium patrum regulæ negliguntur, & apoſtolicæ ſedis putatur auctoritas poſſe contemni. Nam cum divino clementiſſimique principis beneficio, ſed & veſtro ſimul adnixu hi ſoli credantur eſſe pontifices, & jure eccleſias continere, qui ad communionem noſtram damnatis erroribus redire conſentiunt; Heliæ, Thomati, atque Nicoſtrato fratribus & coepiſcopis noſtris, qui bonum cauſæ etiam ſub adverſo imperatore dedere principium non ſolum nihil ad provectum bona ſtudia profuerunt: verum etiam collatæ ſibi a domino obtinere nequeunt officia dignitatis, & extorres a commiſſis ſibi gregibus ſubire coguntur miſerias damnatorum. Quapropter quæſumus, & per divinam vos miſericordiam obteſtamur, ut eorum cauſæ (quæ juſta eſt) ſummum patrocinium & probatæ vivacitatis impendatis affectum, piiſſimi principis hærendo veſtigiis, quatenus eos tandem ſuis eccleſiis & pietatis intuitu & juſtitiæ contemplatione reſtituat; quia in illorum contumeliam ab inimicis aſſeritur, optatum noſtræ communionis diſplicuiſſe conſortium.

Pontifices non ſunt qui cum eccleſia Romana non communicant.

519. godine (?): Papa obavještava svoje povjerenike u Konstantinopolju da ih je preporučio zaštiti Justina I i Justinijana[14]

LXI. HELIJU, TOMI I NIKOSTRATU
Ističe da je o njihovom slučaju pisao imperatoru i drugima

Hormizda episkopima Heliju, Tomi i Nikostratu.
Među onima koji gaje oprobanu međusobnu ljubav suvišno je riječima iskazivati koliko se naš um iscrpljuje saučešćem u vašem bolu: ali onaj ko bi i naše srce i vaše napore kao posmatrač i znalac posmatrao, našu žalost bi zbog vašeg napredovanja preokrenuo u radost. Zaista da nikada ne prestanemo sa najpravednijim zahtevima i blagim posredovanjem za vašu stvar: morate znati da smo poslali pisma kako najmilostivijem caru, tako i njenoj ekselenciji Augusti, kao i presvetloj i veličanstvenoj gospodi Justinijanu i Germanu, našim sinovima, koja se posebno odnose na vašu stvar, te smo ih predali uzvišenom gospodinu Eulogiju tako da ih prvo izloži vašem sudu, da li birate da ih sami predate, ili biste radije da ih sam donosilac preda kako caaru, tako i ostalim ličnostima koje sam gore naveo.

[14] *Mansi, vol. 8, p. 474*.

LXI. AD HELIAM, THOMAM, ET NICOSTRATUM.

Ad imperatorem & alios se pro illorum causa scripsisse significat.

Hormisda Heliæ, Thomæ, & Nicostrato episcopis.

QUanto mens nostra doloris vestri participatione fatigetur supervacuum est apud probantes mutuam caritatem verbis astruere : sed ille, qui & nostrum animum & vestros labores scrutator præscius intuetur, mœrorem nostrum vestra in gaudium prosperitate convertat. Verum ne unquam pro vestro negotio sub allegatione justissima & blanda intercessione cessemus : noveritis nos tam ad clementissimum principem, quam ad præcellentissimam Augustam, nec non ad illustres & magnificos viros Justinianum atque Germanum filios nostros, literas destinasse, vestrum specialiter negotium continentes, quas viro sublimi Eulogio ita tradidimus, ut in vestro primum ponat arbitrio, utrum per vos eas eligatis offerie, an per ipsum potius perlatorem tam principi porrigantur quam ceteris, quas designavimus supra, personis.

519. godine:
Pristalice monofizita na čelu sa solunskim arhiepiskopom, stonskim svešteni kom Makedonije, vodeći pobunjeni narod, u Solunu ubijaju zaštitnika papskog izaslanika Jovana[15]

LXII. LEGATIMA
O onome što su eutihijevci u Solunu počinili čuo je samo glasine.
O tome da su Dorotej i Aristid morali biti natjerani da dođu u Rim.

Hormizda episkopima Germanu i Jovanu, đakonima Feliksu i Dioskoru i prezbiteru Blandu. Premda nas ohrabruju radosti prosperiteta Crkve i pored toga svakoga dana ubiramo bogati plod vašeg truda, neočekivano nas je smutila neprijateljica svijeta, koja je iznenada iskrsla: glasina, te mada nikako ne sumnjamo u pouzdanost onoga što ste izvijestili, ipak verujemo da njen način mišljenja zbog veličine same stvari ne smijemo prećutati. I tako je do nas doprlo da je naš brat i saepiskop Jovan, dok je bio u Solunu samo da bi primio libeluse, koji su bili obećani, bio tako potresen nerazumnom pobunom svjetine, da je, pošto je prvo bio ubijen onaj koji mu je pružio gostoprimstvo kada je došao, zamalo i sam na sličan način bio ubijen i jedva se izvukao zaštićen poštovanjem prema svetosti: priča se da je početak te pobune nastao pod izgovorom da je prezbiter Aristid sprovodio lukavo ispitivanje. Mi, međutim, ne protestujemo zbog svjetine. Ona će kad bude vrijeme biti pod jurisdikcijom poštovanog cara, kao i nepravda prema katoličanskom svešteniku, (on će odrediti) kakvim sudom će sve to zaustaviti. Ali što se nas tiče, želimo da se za vas (uz Božiju ljubav) budnom brigom ispunimo, jer ne želimo da se iko ne položivši račun preobrati ili da ispravni put vere pokazuje tako da dâ razlog da mu se od strane cara nametne nešto čemu doktrina ne nalazi lijeka. To dakle u izveštaju vaše poniznosti opišite: Solunski episkop, koji pod izgovorom da treba da sprovede ispitivanje pokušava, produžujući u nedogled pregovore, da onemogući (sklapanje) crkvenog mira, jer nije htio, od cara poslat u grad, od vas da primi doktrinu Apostolske stolice, te ispituje što god smatra sumnjivim, ovamo dolazeći da (to) sazna iz ispitivanja od nas sprovedenog: jer tako može da dokaže da on čuva bezbjednost katoličanske vjeroispovesti, da zadobije nezlonamjerno započete borbe. Zna da smo spremni i dobro upućeni da poučimo i one koji lutaju (preplašene) pod vođstvom nauke da vratimo na pravi put vjere: jer ako sumnjajući neće da iskusi doktrinu, niti pak u jednostavnosti srca da prihvati ono što je zapovijeđeno da prihvati zarad mira i pobožnosti, onda je sasvim jasno u kakvom duhu ili se opire zapovijestima našega Boga ili nipodaštava primjere pravoslavnog cara. Od tog dijela izveštaja zavisi cio prikaz događaja, jer oni ne mogu na drugi način da se izvuku i tako bi se slučaj pobunjenog naroda bolje smirio: tako bi, naime, i premilostivi car zapovidio da prezbiter Aristid dođe k nama, jer želimo, kao što smo već rekli, da svi, zbog čije sumnjičavosti se crkveni mir odlaže, istovremeno u našoj zajednici, odbacivši bolest rđave jeresi, osjete lek katoličanske nauke. Osim toga, uskoro ćete, čim budete primili ovo pismo, morati k nama da pošaljete nekoga od vaših sa izvještajem koji sadrži sve, gde ćete morati našoj brizi da otkrijete sve ono šro se dešavalo i što se dešava. Svom pismu dodajte i datum da vam se ne bi moglo pripisati kašnjenje donosioca. Predato 3. dana uoči oktobarskih ida, za konzulovanja preslavnog gospodina Eutarika.

(*Leta Gospodnjeg 519*)

[15] *Mansi, vol. 8, p. 474*.

LXII. AD LEGATOS.

De iis quæ Theſſalonicæ ab Eutychianis geſta per famam audiverat. Dorotheum & Ariſtidem Romam venire compellendos.

Hormiſda Germano & Joanni epiſcopis, Felici & Dioſcoro diaconis, & Blando presbytero.

CUm nos eccleſiaſticæ proſperitatis gaudia ſublevarent, & prope plenum laboris veſtri fructum quotidie carperemus, repente nos inimica univerſi, quæ repente ſucceſſerat fama confundit: cujus opinionis ordinem, etſi vobis necdum referentibus ſuſpicamur incertum, pro ipſius rei tamen magnitudine credimus non tacendum. Itaque perlatum eſt fratrem & coepiſcopum noſtrum Joannem dum ad Theſſalonicam pro ſuſcipiendis tantum libellis qui promittebantur accederet, ita plebis irrationabili ſeditione concuſſum, ut extincto primum eo qui hoſpitium venienti præbuerat, ipſe quoque non diſſimili cæde mactatus, & vix ſacroſancti fontis reverentia vindicatus evaſerit: cujus ſeditionis initium, ſub interrogationis doloſæ commento ab Ariſtide presbytero narratur exortum. Verum nos, ſi hæc manifeſta ſunt, adeo de plebe non querimur. Erit in poteſtate venerandi principis, temporis ſui & catholici ſacerdotis injuriam, qua jubeat reſecare cenſura. Sed quod ad nos attinet, cura pervigili per vos (Deo propitio) deſideramus impleri, quia nullum volumus, aut non reddita ratione converti aut ſic rectam viam fidei profiteri, ut ſibi a principe aliquid ſine doctrinæ remedio cauſetur imponi. Hæc igitur ſuggeſtione veſtræ ſupplicationis peragite, ut Theſſalonicenſis epiſcopus, qui ſub interrogationis obtentu eccleſiaſticam pacem protracto in longum nititur diſſipare negotio, quoniam a vobis ſuſcipere noluit, a principe ad urbem directus, ab apoſtolica percipiat ſede doctrinam, & quidquid ſibi dubium putet, huc veniens præſenti a nobis inquiſitione condiſcat: ſic enim probare poteſt ſe catholice profeſſionis ſervare cautelam, non malitioſe concepta vindicare certamina. Sciat nos paratos eſſe, & bene inquirentes inſtruere & errantes ad fidei rectum tramitem ſcientia duce revocare: quia ſi dubitans paratam non vult experiri doctrinam, nec rurſus in ſimplicitate cordis quæ pacis & religionis cauſa jubentur admittere; in aperto eſt qua mente vel Dei noſtri præceptis obſiſtat, vel orthodoxi principis exempla contemnat. In hac ergo parte totus ſuggeſtionis veſtræ actus immineat, quia nec illi alia poſſunt ratione ſalvari, & incitatæ plebis ſub hoc melius moderamine cauſa ſedatur: cum quo etiam Ariſtidem presbyterum clementiſſimus princeps ad nos venire præcipiat, quia, ſicut præfati ſumus, omnes, quorum pax eccleſiaſtica ambiguitate dividitur, ſimul ad communionem noſtram, depulſa mali erroris ægritudine, catholicæ ſcientiæ cupimus ſentire medicinam. Præterea mox ut præſentia vos contigerit ſcripta ſuſcipere, debebitis ad nos de veſtris aliquem deſtinare cum relatione quæ univerſa contineat, unde his quæ geſta ſunt, vel geruntur, ſolicitudinem noſtram relevare debeatis. Datarium quoque literis veſtris adjungite, ne vobis portitoris tarditas poſſit adſcribi. Data III. Idus Octobris, Eutharico viro clariſſimo conſule.

Anno domini 519.

519. godine:
Izvještaj papskih povjerenika o događajima u Solunu[16]

IZVEŠTAJ EPISKOPA GERMANA, ĐAKONA FELIKSA I DIOSKORA I PREZBITERA BLANDA

O tome šta je u Solunu od strane Doroteja učinjeno protiv episkopa Jovana

Velika je milost Božija i nedokučivi su sudovi Njegovi, jer ne dopušta da išta bude sakriveno, da bi se stavila na probu savjest svakoga pojedinca. Solunski episkop Dorotej nije se pokazao u novom svijetlu, niti je u posljednje vrijeme postao takav, nego se otkrio onakvim kakvo je o njemu vladalo mišljenje. On je, uvijek zadubljen u svoje zle želje, čim se ukazala prilika, pokazao da je uvijek u sebi krio zločin protiv katoličanske vjere. U drugom pismu smo vašem blaženstvu objasnili iz kog razloga, kada smo došli u Solun, nijesmo mogli da uzmemo libeluse. Ipak je bilo odlučeno, posle zapovesti svete Konstantinopoljske crkve da mu se uputi jedan od nas, jer se pomenuti nadao tome da će jedan od nas nakon primljenih libelusa sa njim služiti misu da bi to imao kao svedočanstvo da se on sasvim uključio u jedinstvo sa Apostolskom stolicom. Premda kasno, ipak je tako bilo: Kada je k njemu poslan poštovani episkop Jovan, sa njim je po zajedničkom izboru upućen prezbiter Epifanije. Bio je sa njima i poštovani i presvetli episkop German, kao i Licinije *comes scholae* po zapovesti pre-milostivog impe-ratora. Taj Licinije se ipak, premda je još ranije iz drugog razloga bio poslan u Solun, pošto se sastao sinod u vezi sa jurisdikcijom Solunske crkve, našao onde očekujući da tamo prema obećanju bude i jedan od nas. Hteli su u njegovom prisustvu da sačine libeluse i da ih potpišu: što je i učinjeno: libeluse je potpisao pomenuti gospodin i pošto je došao u Konstantinopolj, javio je šta je postignuto. Nama je od strane Dorotejevog apokrisara rečeno: Zapovedite da se pošalje neko da primi libeluse. Odlučeno je, kao što smo ranije rekli, da putuje poštovani episkop Jovan, da bi imao dokaz da su se oni potpisali. Zamolili smo preblagočestivog imperatora da komes Licinije putuje sa njim: što je i učinjeno. I pošto su došli u grad, preko komesa Licinija je javljeno Doroteju da smo stigli. On je poslao prezbitera Aristida sa još dvojicom episkopa za koje je znao da su jedini protiv te stvari (tj. crkvenog mira), da se sretnu sa našima (da vide naše): sa kojima su hteli da zametnu prvu bitku oko libelusa govoreći: Ima poglavlja koja se moraju popraviti. Naši rekoše: nije u vašoj vlasti (tj. nemate ovlašćenje) da to učinite: ako hoćete da obavite (stvar), Bogu hvala: ako nećete, došli smo, pozdravili smo vas, otputovali smo. Posle tih reči odoše. Došli su sledećeg dana, ponovo to isto govoreći: a prethodno su (vjerovatno) sačinili predloge, tamo se nije stvorila tenzija, nije bilo nikakve nepravde: iznenada nagrnu bezumni narod iza njega i ubiše dva episkopova momka, a epi-skopu na dva mesta razbiše glavu i prosuše mu utrobu (može da znači i: rasuše mu drago kamenje, valjda brojanicu od njih?; episkopa ipak nijesu ubili – prim. prev.) i da nije bilo milosti Božije i zaštite bazilike Svetog Marka, da ih iščupa iz njihovih ruku, onde bi poginuli: ipak su se oslobodili, kako se priča, jer je stigla *manus publica*[17], koja ih je mogla izvući. Sve su to izazvale njihove nameštaljke i zlonamernost Doroteja koji je dva dana pre no što su naši stigli u Solun krstio preko dve hiljade (ljudi): tolike je *sakramente (svete Tajne – osvećeni hleb) (**toliko žita* – je manje verovatno čitanje kao što će se u nastavku pokazati) podelio u narodu da su im mogli biti dovoljni za neko vreme, napominjući narodu da se menja pravilno ispovedanje vere. Kako to da ne podbuni narod? Koga to ne bi izazvalo na pobunu?

[16] *Mansi, vol. 8, p. 475*.
[17] Javna vlast, odred snaga lokalnog garnizona koji je vršio policijsku vlast (*prim. prir.*).

SUGGESTIO GERMANI EPISCOPI,

FELICIS ET DIOSCORI DIACONORUM,

& Blandi presbyteri.

Quæ Theſſalonicæ a Dorotheo contra Joannem epiſcopum acta fuerint.

MAgna miſericordia Dei eſt, & inæſtimabilia ejus judicia, qui nihil occultum dimittit, ut probetur uniuſcujuſque conſcientia. Dorotheus Theſſalonicenſis epiſcopus non novus apparuit, nec ad præſens factus, ſed ſe demonſtravit quem olim vera prædicabat opinio. Iſte ſemper in malis deſideriis ſuis involutus, data occaſione exercuit quod contra fidem catholicam ſemper parturiebat ſcelus. In aliis literis ſignificavimus beatitudini veſtræ, quo ordine tranſeuntes Theſſalonica libellos non potuimus ſuſcipere. Erat tamen conſtitutum poſt ordinationem ſanctæ eccleſiæ Conſtantinopolitanæ unum ex nobis ad ipſum dirigere, quia hoc ſperabat prædictus, ut unus ex nobis poſt ſuſceptos libellos cum ipſo miſſas celebraret, quaſi teſtimonio habens in generalitate ſe ad unitatem ſedis apoſtolicæ eſſe conjunctum. Etſi tarde, factum eſt tamen: & venerabilem Joannem epiſcopum ad ipſum dirigentes, directus eſt cum ipſo ex communi electione Epiphanius presbyter. Germanus venerabilis & illuſtris epiſcopus erat cum eis, & Licinius comes ſcholæ ex ordinatione clementiſſimi imperatoris. Qui Licinius tamen cum prius pro alia cauſa eſſet Theſſalonicam directus, congregata ſynodo de parœcia eccleſiæ Theſſalonicenſis, ibi eſt inventus, expectans ſecundum promiſsionem unum ex nobis. Voluerunt ipſo præſente libellos facere, & ſubſcribere: quod factum eſt: ſignavit ipſos libellos prædictus vir, & veniens Conſtantinopolim, factum nunciavit. Dicebatur nobis ab apocriſiario Dorothei: Jubete dirigere qui libellos ſuſcipiat. Deliberatum eſt, ſicut prædiximus, venerabilem Joannem epiſcopum ambulare, ut haberet teſtimonium ſubſcriptionis illorum. Rogavimus piiſsimum imperatorem, ut comes Licinius ambularet cum eo: quod & factum eſt. Et quia pervenerunt in civitatem, nunciatum eſt Dorotheo per comitem Licinium præſentiam adeſſe noſtrorum. Qui direxit Ariſtidem presbyterum cum aliis duobus epiſcopis, quos ſolos ſciebat adverſarios eſſe negotii, ut noſtros videret: cum quibus voluerunt facere primum certamen de libellis, dicentes: Sunt capitula quæ debent emendari.

Poslije toga je i sam libelus koji je sačinio sa episkopima pred narodom pocijepao, govoreći: "Ja ovo sve do svoje smrti nikada neću potpisati, niti se složiti sa onima koji to učine." Ubili su i čovjeka, *poštovanog privrženog katoličanskoj vjeri (**Jovana* katolika), koji nas je kad smo došli primio u svojoj kući i koji je uvijek bio izvan zajednice sa Dorotejem zbog Halkedonskog sabora: koga su ubili baš onako kao oni koji su ubili svetog Preoterija. To je doprlo do premilostivog imperatora i gotovo u celom gradu je zbog toga zavladala sveopšta žalost i zbog toga što su se dogodili zločini. Sveta milost obećava da će pozvati na odgovornost i kazniti Doroteja, jer smo mi njegovoj blagočestivosti svjedočili govoreći: Preblaženi papa nikako ne može Doroteja da primi među episkope ili u zajednicu Apostolske stolice, i naprotiv, oni koji budu htjeli da ga prime u svoju zajednicu neka znaju da su za crkvenu vlast krivci. Požurili smo sve ovo da javimo vašem blaženstvu da vam ne bi ostalo skriveno ništa što se u onim oblastima dešava. Primljeno 4. dana uoči decembarskih kalenda, za Eutarikovog konzulovanja.

(*Ljeta Gospodnjeg 519*)

Dixerunt noſtri: non eſſe in poteſtate ipſorum hoc facere: ſi vultis facere, Deo gratias: ſi non vultis facere, venimus, ſalutavimus vos, perambulavimus. Diſceſſerunt poſt iſta verba. Ad aliam diem convenerunt, iterum iſta loquentes: & antequam propoſitionem verborum feciſſent, ibi non eſt intentio generata, non injuria ſecuta eſt: ſubito populus inſanus irruit ſuper ipſum, & duos pueros occiderunt epiſcopi, caput etiam fregerunt epiſcopo in duabus partibus, & renes ejus diſsipaverunt, & niſi miſericordia Dei, & defenſio ſancti Marci baſilicæ eruiſſet eos de manibus eorum, ibi perierant: liberati ſunt tamen, quomodo dicitur, quia manus publica ſupervenit, quæ eos eruere potuit. Iſta & iſtorum concinnamenta Dorothei malitia fabricavit, qui ante biduum quam pervenirent noſtri Theſſalonicam ſuper duo millia baptizavit: * ſacramenta tanta erogavit in populo, quæ poſsint ipſis ad tempora ſufficere, ſignificans plebi, quia fides recta mutatur. Iſta quomodo non habuerant excitare populum? Iſta quem non invitabant ad ſeditionem? Poſt hoc ipſum libellum quem fecerat cum epiſcopis ante populum ſcidit, dicens: Ego iſtud uſque ad mortem meam nunquam facio, nec facientibus conſentio. Occiderunt & hominem * venerabilem catholicum, qui nos venientes ſuſceperat in domo ſua, qui ſemper ſeparatus fuit a communione Dorothei propter ſynodum Chalcedonenſem: in quo talem mortem exercuerunt, qualem illi qui ſanctum **Proterium occiderunt. Iſta ad clementiſsimum** imperatorem pervenerunt, & prope in tota civitate catholicus luctus eſt propter talia quæ contigerunt ſcelera. Promittit ſancta clementia vindicare & citare Dorotheum, quia nos conteſtati ſumus pietatem ejus, dicentes: Nulla ratione Dorotheum inter epiſcopos aut in communione ſedis apoſtolicæ poteſt beatiſſimus papa recipere, & contra qui voluerint eum in ſua communione recipere, ſcire ſe eſſe reos auctoritate eccleſiaſtica. Iſta ad notitiam beatitudinis veſtræ feſtinavimus referre, ut nihil vos lateat, quod in iſtis partibus agitur. Accepta IV. Kalendas Decembris, Eutharico conſule,

* *trumenta minus bene, ut in ſeq. indiculo patebat.*

* *Ioannem*

Anno domini 519.

519. godine (?):
Papski povjerenik Dioskor izvještava Svetu stolicu
da je imenovan novi antiohijski patrijarh, po svemu sudeći monofizit,
i da monasi Skitske crkve, podržani od vojske,
počinju da propovijedaju novo religijsko učenje koje treba
da postane politički program vjere koju će Istok nametnuti Zapadu[18]

IZVEŠTAJ ĐAKONA DIOSKORA
O tome da je Pavle postavljen za episkopa Antiohije.
O tome da su monasi Skiti uzbudili mase govoreći da je jedan od Svete Trojice bio raspet.

Istina je da nema baš mnogo duhovnih radosti od kojih bi se u cjelini mogla izdvojiti pometnja. Radujemo se sklopljenom jedinstvu Konstantinopoljske crkve sa Apostolskom stolicom: veselimo se što nam se svakodnevno od raznih episkopa nude libelusi zadovoljenja. A u Efesu se dogodila prilična sablazan kada je prezren Halkedonski sabor i nanijeta mu nepravda. Pozvan je premilostivi imperator da to ispravi, za šta se nada da će s Božijom pomoću uspjeti. Sada je, premda poslije truda i još više napetosti, Antiohijska crkva dobila episkopa; izabran je neki prezbiter Konstantinopoljske crkve, po imenu Pavle, koga su htjeli, nakon što su ga, po svjedočenju imperatora, kao najpogodnijeg za tu počast potvrdili, htjeli i pokušali da rukopolože ovdje. Ja sam se tome, dobro se sjećajući vaše zapovijesti, suprotstavio govoreći:" Naš gospodar preblaženi papa ga za episkopa po starom običaju treba rukopoložiti tamo. Molite se da Bog, molitvama svetoga Petra, učini da sam onaj grad s mirom prihvati izabranog sveštenika." I upravo zato što se to dešava i što time crkva napreduje, stari spletkaroš je podstakao monahe iz Skitije, koji su iz kuće *magistra militum* Vitalijana, po volji neprijatelja svih hrišćana, čije nespokojstvo nije malo naudilo jedinstvu Crkava, a vrlo mnogo rukopoloženju episkopa Antiohijske crkve. Ti monasi, među kojima je Leontije koji kaže da je roditelj *magistra militum*, žure u Rim, nadajući se da će neka poglavlja biti potvrđena od strane vašeg blaženstva. Mađu tim poglavljima, između ostalih koja žele da izlože, postoji jedno o raspinjanju jednoga od Svete Trojice: što nije rečeno ni na svetim sinodima, ni u pismima svetog pape Lava, niti pak u crkvenom predanju. Ako se dopusti da tako bude, čini mi se da će se iz toga izroditi nesloge i ne mali skandali među crkvama. To je ono što je imperator Anastazije pohitao da pripiše katolicima: to je ono što su Eutihijevi učenici na Halkedonskom saboru predložili. Međutim, koliko god puta su oci raspravljali o Sinu Božijem, Gospodu našem Isusu Hristu, rekli su da je Sin, Logos Božiji, jednosuštan Ocu. Tu tvrdnju oci nikada nijesu uveli na sinode stoga, što je van svake sumnje da ni najmanje nije mogla da se saglasi sa katoličanskom vjerom. Ako bi se na tu tvrdnju samo površno obratila pažnja, ne treba ni da spominjemo, jer bi bilo isuviše dugo za ovo pismo, do kolikih bi jeresi dovela i kakva bi se sve zla preko nje mogla uvući u crkvene rasprave. Stoga mi se čini razumno i korisno i pogodno za mir među crkvama da se ne da nikakav drugi odgovor, osim ovog:
(*Ne smeju se uvoditi novine u Crkvu*)
Dovoljan je Halkedonski sabor u kome se sadrže i odluke ostalih sabora: dovoljna su pisma pape Lava, koja je sabor potvrdio: novine u crkvi uvoditi niti hoćemo, niti smijemo. Ima u njihovom izlaganju lukavstva, jer kažu: „Mi smo prihvatili Halkedonski sabor: a nadamo se da ćete zapovijediti da to izložimo, jer ono što je (na saboru) izloženo nije dovoljno protiv

[18] *Mansi, vol. 8, p. 479*.

SUGGESTIO DIOSCORI

DIACONI,

Paulum Antiochiæ episcopum ordinatum. Scythas monachos tumultus excitasse, dicentes unum de Trinitate fuisse crucifixum.

VErum est nulla esse gaudia magnopere spiritualia, a quibus ex toto tribulatio possit esse separata. Gaudemus de unitate Constantinopolitanæ ecclesiæ, quæ facta est cum sede apostolica: lætamur quotidie diversorum episcoporum libellos nobis satisfactionis offerri. Modicum in Ephesina civitate contigit scandalum, ubi contempta est & injuriata synodus Chalcedonensis. Est invocatus clementissimus imperator hoc corrigere, quod & sperat cum Dei adjutorio fieri. Nunc, etsi post labores, etsi post intentiones plures, Antiochena ecclesia ordinata est; electus est quidam Paulus nomine presbyter Constantinopolitanæ ecclesiæ, quem huic honori aptissimum imperatoris testimonio comprobatum voluerunt & tentaverunt hic ordinare. Ego jussionis vestræ non immemor contradixi, dicens: Jussit dominus noster beatissimus papa, secundum antiquam consuetudinem, ibi cum episcopum ordinari. Hoc obtinuit quod præcepistis. Orate ut Deus precibus apostoli Petri & ipsam civitatem cum pace faciat electum suscipere sacerdotem. Et quia ista aguntur, & in his quotidie proficit ecclesia, insidiator antiquus suscitavit monachos de Scythia, qui de domo magistri militum Vitaliani sunt, omnium Christianorum votis adversarii, quorum inquietudo non parvas moras generavit unitati ecclesiarum, & magnopere de prædictæ ecclesiæ Antiochenæ ordinatione. Isti monachi, inter quos est Leontius, qui se dicit esse parentem magistri militum, Romam festinant, sperantes aliqua capitula a beatitudine vestra confirmari. Est in ipsis inter cetera ubi volunt dicere, unum de Trinitate crucifixum: quod est nec in sanctis synodis dictum, nec in epistolis

nestorijanske jeresi“: ne čini se kao da ne razumiju, nego kao da perfidno pokušavaju da nas dovedu do ovoga: da se diskutuje o Halkedonskom saboru. A ako se to učini, onda se pokazuju sve sumnje i slabosti i tako je otvoren put prelestima svih mogućih jeresi. Uostalom ako poslije Halkedonskog sabora, ako poslije pisama pape Lava, ako poslije libelusa koje su dali i daju episkopi i tim putem su dali zadovoljenje Apostolskoj stolici, ponovo nešto novo (valja) dodavati, meni se tako čini, da to znači da je poništeno sve što je postignuto. Dato 3. dana uoči junskih kalenda, u Konstantinopolju.

ſancti papæ Leonis, nec in conſuetudine eccleſiaſtica. Quod ſi permittuntur fieri, mihi videtur diſſenſiones & ſcandala non mediocria naſci inter eccleſias. Iſtud Anaſtaſius imperator magnopere catholicis imponere feſtinavit: iſtud & Eutychetis diſcipuli in ſynodo Chalcedonenſi propoſuerunt. Quia quotieſcumque patres de Dei Filio domino noſtro Jeſu Chriſto diſputaverunt, Filium Dei Verbum, conſubſtantialem Patris, homouſion patri dixerunt. Iſte autem ſermo ideo nunquam eſt in ſynodis a patribus introductus, quia procul dubio catholicæ fidei minime poterat convenire. Cujus ſermonis ſi ſubtiliter attendatur intentio, ad quantas hæreſes pateat, & quæ mala per eum poſſint diſputationibus eccleſiaſticis introduci, quoniam longum eſt per præſentes inſinuare, præterimus. Unde ſanum mihi videtur & utile, & ad pacem eccleſiarum conveniens, nihil aliud reſponſum dari, niſi: Sufficit ſanctum Chalcedonenſe concilium, in quo & aliæ ſynodi continentur: ſufficiunt epiſtolæ papæ Leonis, quas ſynodus confirmavit: novitatem in eccleſia introducere nec volumus, nec debemus. Eſt in propoſitione eorum callida & hæc dicere. Nos ſynodum Chalcedonenſem ſuſcepimus: hoc ſperamus, ut jubeatis nobis eam exponere, quia non ſufficit ſic quomodo eſt expoſita contra hæreſim Neſtorianam: non quaſi non intelligentes, niſi conantes per ſubtilitatem ad hoc nos adducere, ut diſputetur de ſynodo Chalcedonenſi. Quod ſi factum fuerit, dubia & infirma oſtenditur, & hæreticorum omnium patuit errori. Inter alia ſi poſt ſynodum Chalcedonentem, ſi poſt epiſtolas papæ Leonis, ſi poſt libellos quos dederunt & dant epiſcopi, & per ipſos ſatisfecerunt ſedi apoſtolicæ, iterum aliquid novum addatur, ſic mihi videtur, quia quidquid factum eſt deſtruitur. Data III. Kalendas Junias, Conſtantinopoli.

Novitas non introducenda in eccleſia.

519. godine (?):
Papski opunomoćenici izvještavaju pontifeksa o nemoći da se razvlaste monofiziti i o predstavnicima Skitske crkve koji pokušavaju da se nametnu kao novi vjerski lideri hrišćanstva – Ilirikum centar otpora odlukama Svete stolice i uz podršku vojske skitski monasi polaze na Italikum u namjeri da prinude papstvo da prihvati dogmat koji nude[19]

IZVEŠTAJ EPISKOPA GERMANA I JOVANA,
ĐAKONA FELIKSA I DIOSKORA I PREZBITERA BLANDA
O istom kao i u prethodnom pismu

Miloću Božijom vaše blaženstvo je već iz prethodnih pisama, poslatih po vašem sluzi Polinonu, saznalo kojim redosljedom i s kakvom opreznošću smo održavali kontakte u Konstantinopoljskoj crkvi. Isto tako, ne u prvom, nego u drugom pismu smo se postarali da istaknemo kakve su namjere zavidljivih ljudi prema veroispovesti: kako ništa ne bi bilo učinjeno, ili se razmišljalo da treba učiniti, a da je skriveno od vašeg blaženstva. Učestvujemo u svemu što se dešava u Konstantinopoljskoj crkvi. Ne nedostaju nam duhovne radosti koje su slavili ili slave katolici. Slučaj postavljenja episkopa Antiohijske crkve ne samo da nam je stvorio muke, nego i goleme probleme: jer ljudi koji su u žurbi učinili su da se na razne načine stvore razne prepreke. Naš prijedlog je bio da se pomenutoj crkvi postavi sveštenik od onih koji su zbog anateme bili uklonjeni. Nijesu imali pred očima budući (Božiji) sud, dok su javno govorili: Svi koji su stupili u zajednicu sa Apostolskom stolicom su nestorijanci i više ne treba vjerovati onima koji su sada, izgleda, pozvani u zajednicu Apostolske stolice. Posle mnogo vrijeđanja i pošto su se prepirke otaca protegle na gotovo tri mjeseca, preblagočestivi imperator je svojim autoritetom izabrao prezbitera iz Konstantinopoljske crkve, po imenu Pavle, da postane episkop Antiohijske crkve, govoreći, između ostalog, da o njemu svjedoči to što se dvije godine, nalazeći se u Antiohiji, snažno odupirao jeretiku Severu: sa tim su se složili svi katolici. A imperator je obećao da će o svemu tome što se tiče ličnosti pomenutoga izvestiti vaše blaženstvo. No ipak su izazivači i saveznici ovih smutnji na smetnju jedinstvu crkve bili monasi iz Skitije, koji su kasnije *ovamo pobjegli (**ovoga napustili*) i obilježeni od svih kao ljudi koji ništa miroljubivo ne smjeraju pribjegli su vašem blaženstvu, nadajući se da će ulagivanjem i zahvaljujući vašem pismu učvrstiti svoje namjere. Oni optužuju episkope svoje provincije, među kojima je Paterno, poglavar grada Tomi. Podnosili su zahtjeve, a mi smo, prisiljeni zapovijšću preblagočestivog cara i gospodina Vitalijana, *magistra militum*, često prisustvovali iznošenju njihovog slučaja, ne zato što smo htjeli da se pozabavimo ovim poslovima, jer su nam stalno pred očima zapovijesti vašeg blaženstva, kojima ste zapovijedili da se ne miješamo ni u kakve poslove, nego samo u onaj slučaj za koji smo s nekom namerom došli: nego smo došli nadajući se da možemo njihove namjere da umirimo. I mada smo se mi dugo trudili, oni se nijesu urazumili, te ništa nije uspijevalo što smo pokušavali, premilostivi car se na javnom skupu, u kome smo i mi učestvovali, sa pomenutim episkopom Paternom i veličanstvenim gospodinom Vitalijem pomirio: a tužiocima preporučio da svog episkopa zamole za izvinjenje. Monasima je pak, kada su pozvani na slogu, bilo draže da nagnuvši u bekstvo odu iz grada, nego da se pomire. Pomenuti monasi koji dolaze u Italiju imaju da izlože nekoliko poglavlja, među kojima u jed-nom stoji da je jedan od Svete Trojice bio raspet, sa nadom da će autoritetom vašeg blaženstva biti

[19] *Mansi, vol. 8, p. 480*.

SUGGESTIO GERMANI ET JOANNIS

Epiſcoporum, Felicis, & Dioſcori diaconorum, & Blandi presbyteri.

Eadem quæ in ſuperiori.

CUm Dei miſericordia, quo ordine & qua cautela communicavimus in eccleſia Conſtantinopolitana, jam aliis literis per ſervum veſtrum Pollionem directis veſtra beatitudo cognovit. Et ſimiliter in aliis literis non ſemel ſed ſecundo, qualia æmuli homines religionis tentant, ſignificare curavimus: ut nihil ſit actum, aut cogitatum faciendum, quod lateat beatitudinem veſtram. Stat nobiſcum cum Dei adjutorio quidquid in Conſtantinopolitana eccleſia eſt ordinatum. Non turbant gaudia ſpiritualia, quæ celebrarunt & celebrant catholici. Cauſa Antiochenæ eccleſiæ ordinationis non ſolum nobis labores fecit, ſed grandes tribulationes: quia homines feſtinantes impedimentum facere generali unitati, diverſis modis diverſa impedimenta fecerunt. Noſtra erat propoſitio de his qui ſe ſuſpenderant de anathemate in prædicta eccleſia ordinare ſacerdotem. Non propoſuerunt ante oculos ſuos futurum judicium palam dicentes. Omnes qui ſedi apoſtolicæ communicabant. Neſtoriani ſunt: & magis illis non debere credere, qui modo vi-

potvrđeno kako smo vam u drugim svojim pismima iznijeli, a mi kažemo samo to da se nikakva novina od strane Apostolske stolice ne dopisuje: jer i mi smo tako tvrdili pred carem i pred senatom, govoreći:" Mimo četiri sveta sabora i mimo pisama pape Lava ništa niti govorimo, niti bilo šta dopuštamo ako nije sadržano na pomenutim saborima, niti bilo šta prihvatamo što nije napisano od strane pape Lava: jer da je htio naš gospodar bilo šta novo da napiše, to bi bila gora **greška* (*gori početak), nego ono što je učininjeno od strane Eutihija. Crkvi mora biti dovoljno ono što je tokom šezdeset godina sve do sada podnosila." Mi smo napisali onako kako je nama izgledalo (da treba): U vašoj je moći da odlučite ono što vam Bog bude zapovijedio: budući da oni to pokušavaju da potvrde, želeći sebi da daju zadovoljenje time što bismo mi ispovijedali i rekli da je jedan od Svete Trojice stradao; što ni oci, ni sabori nijesu rekli. Sve to smo u pojedinostima izložili stoga da njihova prepredenost, zbog tih njihovih novih namjera, ne bi likovala nad našom jednostavnošću (priprostošću). Veličanstvenom gospodinu Vitalijanu su podmetnuli da sve to brani iz tih razloga da bi nam mogao postaviti kakve god prepreke; njegovu promjenu sa nama žali cijela crkva. Zbog toga molimo da razmišljate sa uobičajenom opreznošću i budnošću, kakvom se obično koristi naš gospodar, na koji način treba ukloniti one koji su se na takav način od nas odvojili i od naše zajednice se odlučili; i šta njima da se odgovori, ili kako da se odbace njihova poglavlja; jer svih njih se užasava Konstantinopoljska katoličanska crkva. Dato 3. dana uoči julskih kalenda, u Konstantinopolju.

dentur ad communionem ſedis apoſtolicæ revocati. Poſt multas afflictiones, & pene in tres menſes a patribus protracta certamina, piiſſimus imperator ſua auctoritate Paulum nomine presbyterum de eccleſia Conſtantinopolitana elegit epiſcopum fieri in eccleſia Antiochena, dicens inter alia & hoc teſtimonium de ipſo, quia duobus annis in Antiochia poſitus non mediocriter reſiſtebat Severo hæretico: ſimilia & omnes catholici conſonabant. Et omnia iſta de perſona prædicti imperator ſe promiſit ad veſtram beatitudinem relaturum. Harum tamen tribulationum proviſores & ſocii & unitati eccleſiarum impedimento monachi de Scythia fuerunt, qui poſtea * hic defecerunt, aſſignati ab omnibus nihil pacificum cogitare, ad beatitudinem veſtram cucurrerunt, ſperantes ſurrepere, & per literas veſtræ ſedis ſuas intentiones confirmare. Iſti de ſua provincia epiſcopos accuſant, inter quos eſt Paternus Tomitanæ civitatis antiſtes. Petitiones obtulerunt, & coacti piiſſimi principis & domini Vitaliani magiſtri militum juſſione, frequenter ad audientiam cauſæ convenimus, non quaſi volentes nos in his negotiis occupare: quia nobis ſunt ante oculos beatitudinis veſtræ præcepta, quibus præcepiſtis, ut cauſæ tantum cui veneramus intenti, nullis aliis negotiis miſceremur: ſed ſperantes poſſe intentione eorum pacari, ad hoc deſcendimus. Et quia nobis diu laborantibus, & illis nullam ſuſcipientibus rationem, nihil proficiebat in eo quo tenebamus, clementiſſimus imperator in conventu publico, ubi & nos interfuimus, Paternum prædictum epiſcopum, & magnificum virum Vitalianum reduxit ad gratiam: accuſatores quoque ejus ſuo præcepit epiſcopo ſupplicare. Monachi vero cum ſimiliter ad concordiam quærerentur, fuga lapſi maluerunt de civitate diſcedere, quam ad concordiam pervenire. Prædicti monachi ad Italiam venientes, aliquanta capitula proponere habent, inter quæ & unum de Trinitate crucifixum continetur, ſperantes ita confirmari ex auctoritate beatitudinis veſtræ, ſicut & in aliis literis ſignificavimus, & modo hoc dicimus, ut nulla novitas a ſede apoſtolica ſcribatur: quia & nos ante imperatorem, & ante ſenatum hæc indicavimus, dicentes: Extra ſynodos quatuor, extra epiſtolas papæ Leonis, nec dicimus nec admittimus quidquid non continetur in prædictis ſynodis, aut quod non eſt ſcriptum a papa Leone non ſuſcipimus: quia ſi voluerit dominus noſter quademvis novitatem ſcribere, pejus erit iſtud * initium, quam illud quod factum eſt per Eutychetem. Sufficere debet eccleſiæ quod per ſexaginta annos ab Eutyche uſque modo ſuſtinuit. Nobis quod viſum eſt ſcripſimus: in veſtra poteſtate eſt deliberare quod vobis Deus imperaverit: quoniam hæc illi nituntur aſſerere, eo modo ſibi ſatisfacere cupientes, ita ut profiteamur & dicamus unum de Trinitate paſſum eſſe; quod nec patres nec ſynodi dixerunt. Iſta ideo per ſingula expoſuimus, ne illorum ſubtilitas glorietur in noſtra ſimplicitate propter iſtas novas ſuas intentiones. Vitaliano magnifico viro ſubrepſerunt, ut & talia vindicare pro talibus rebus, & contra nos quæcumque potuit impedimenta afferret; cujus immutationem omnis nobiſcum deflet eccleſia. Quapropter rogamus, ut conſueta cautela, & qua ſolet dominus noſter vigilantia cogitetis, & quomodo ſuſpendendi ſunt, qui a nobis taliter receſſerunt, & a noſtra communione fuerunt ſejuncti; & quid eis reſpondeatur, vel quomodo eorum capitula repellantur; quia eos omnes Conſtantinopolitana catholica exhorret eccleſia. Data III. Kalendas Julias, Conſtantinopoli.

* hinc diſceſſerunt,

* vitium,

519. godine (?):
Justinijan preporučuje papi Hormizdi da odbaci svako učenje Skitske crkve i da ni po koju cijenu ne sarađuje sa njenim monasima koji su stigli na Italikum[20]

PRIMJERAK JUSTINIJANOVOG PISMA HORMIZDI
O tome da neslaganja inicirana od strane skitskih monaha treba suzbiti.
O tome da želi apostolske relikvije.

Gospodaru svetom i po zaslugama preblaženom i apostolskom gospodinu ocu papi Hormizdi, Justinijan preslavni gospodin.
Božanskom promišlju, koja je uvijek učvršćivala Crkvu porastom vjere, došlo je do jedinstva svetih crkava zahvaljujući učenju i autoritetu vašeg apostolstva. Ali budući da smo saznali da su neki tobožnji monasi, koje više zanima nesloga, nego ljubav i mir Božiji, želeći da stvore smutnju, otišavši odavde krenuli k vašem anđelu: pošto iz ovog pisma znate razlog njihove zavisti, neka se vaše blaženstvo udostoji da ih primi onako kako zaslužuju i otjera daleko od sebe: budući da su izprazne priče onih koji hitaju da uvedu novine u Crkvu, jer se zna da se ne sadrže ni u četiri sveta sabora, niti u pismima svetoga pape Lava, izgleda da na svakom mjestu izazivaju smutnju. Zbog toga se čak posredstvom poštovane gospode raznih episkopa i đakona, poslanih od strane vašeg apostolstva, udostojio k nama da stigne vaš anđeo i zapovijeda da ih, kao što je već rečeno, pošto ih porazimo dostojnim popravljanjem, otjeramo. Ovo dakle tražimo: da (kao što je rečeno) veoma pohita da upravo takvo pismo po istom donosiocu pošalje nama. Njihova imena su Ahil, Jovan, Leontije i *Mauricije (*Maksencije). A uzrok naše najveće brige je to da se preko nespokojnih ljudi ne uništi jedinstvo koje su vaš trud i molitva, uzdajući se u Gospoda Boga, postigli, jer ako postoji išta što do sada nije u skladu sa mirom cijeloga svijeta, neka se i to vašim molitvama umiri u zajednici Apostolske stolice. Unaprijed imajući u vidu blagonaklonost vašeg blaženstva, tražimo više od očinske ljubavi, to jest da se udostojite da relikvijama svetih apostola kako nas, tako i njihovu baziliku u našem domu podignutu pod njihovim imenom ukrasite i štedro osvijetlite; svjesni da nam ne možete učiniti nikakvo veće dobročinstvo, niti podariti veći dar, gospodine preblaženi oče, nego ako ispunite ovu našu molbu. Kako pak pomenuti kurir (*agens in rebus*) odmah kreće na put, poslali smo i dva svilena palijuma za ukras oltara svetih apostola, pa kada ih primite, svojim najdjelotvornijim molitvama zapovijedite ujedno da budemo pomenuti (sc. u Carstvu Božijem).

[20] *Mansi, vol. 8, p. 482*.

EXEMPLUM EPISTOLÆ JUSTINIANI

AD HORMISDAM.

Diſſenſiones a monachis Scythis excitatas ab ea compeſcendas. Apoſtolorum reliquias ſe cupere.

Domino ſancto meritis beatiſſimo & apoſtolico domino patri papæ Hormiſdæ Juſtinianus vir clariſsimus.

PRopitia divinitate, quæ ſemper eccleſiam catholicam per incrementa fidei inſtituit, unitas ſanctarum eccleſiarum per doctrinam & auctoritatem apoſtolatus veſtri provenit. Sed quoniam comperimus quoſdam nomine monachos, quibus magis diſcordia in ſtudio eſt, quam caritas & pax Dei, cupientes quædam perturbare, ad angelum veſtrum hinc diſcedentes iter arripuiſſe: quos beatitudo veſtra, præſentibus ſcriptis cauſam livoris eorum cognoſcens, ita ut merentur ſuſcipere & a ſe longe pellere dignetur: quoniam vaniloquia ipſorum feſtinantium novitates introducere in eccleſia, quod neque quatuor ſynodi venerabiles, neque ſancti Leonis papæ epiſtolæ continere noſcuntur, in omni loco turbas excitare videntur. Quamobrem etiam & a viris reverendiſſimis epiſcopis & diaconibus directis ab apoſtolatu veſtro ad nos angelus veſter deſtinare dignetur, & ipſos digna correctione perculſos, ut ſuperius dictum eſt, pellere jubeat. Ergo hæc petimus ut (ſicut ſupradictum eſt) ipſas huſuimodi literas per eumdem portitorem ad nos dirigere magnopere feſtinet. Sunt autem nomina eorum, Achilles, Joannes, Leontius, & * Mauritius. Hæc noſtra eſt maxima ſolicitudinis cauſa, ne unitas, quam veſter labor oratioque perfecit, per inquietos homines diſſipetur, ſperantes in domino Deo, quia ſi quid eſt quod adhuc a totius orbis pace diſſentiat, hoc quoque orationibus veſtris apoſtolicæ ſedis communioni ſocietur. Præſumentes autem de beatitudinis veſtræ benevolentia, paternam dilectionem nimium petimus, quatenus reliquiis ſanctorum apoſtolorum tam nos, quam baſilicam eorum hic in domo noſtra ſub nomine prædictorum venerabilium conſtructam illuſtrare & illuminare large dignemini; cognoſcentes quod nullum nobis majus beneficium nec munus præſtare poteſtis, domine beatiſſime pater, quam ſi hanc noſtram petitionem adimpleveritis. Subito autem iter arripiente prædicto agente in rebus, etiam duo pallia ſerica ad ornamentum altaris ſanctorum apoſtolorum direximus, quæ ſuſcipientes, efficaciſſimis precibus veſtris, noſtri jubete jugiter facere memoriam.

* Maxentius

519. godine (?):
Justinijan ukazuje papi da komandant sveukupne skitsko-sarmatske i iliričke vojske, Vitalijan, ne stoji iza misije ovlašćenika Skitske crkve na Italikumu

PRIMJERAK JUSTINIJANOVOG PISMA HORMIZDI
POSREDSTVOM PROEMPTOROVOG BRATA
Traži da mu, po završenom poslu sa monasima, ponovo pošalje Jovana i Leontija

Što god se može pažljivije, što god pouzdanije, želimo da se radi za svetu vjeru i slogu svetih crkava. Stoga je vašem blaženstvu, po uzvišenom gospodinu, braniocu vaše crkve Paulinu, pisao i naš preslavni brat Vitalijan[21], a i mi smo se postarali da vam istaknemo da vaše blaženstvo treba da izvrši ono što svetim crkvama omogućava mir i slogu. No ipak smo odmah sa pismom preblagočestivog našeg imperatora poslali (onoga) ko može izvjesniji odgovor da izloži. Naime, ranije navedeni blagočestivi gospodin, branilac (apologeta) vaše presvete crkve, može da ispriča koliki je problem u našim krajevima nastao. Stoga tražimo da pošto što brže date odgovor i zadovoljite najblagočestivije monahe, k nama ponovo pošalješ Jovana i Leontija: ukoliko pak vašim molitvama i prilježnošću ovo pitanje ne bude bilo riješeno, plašim se da neće zavladati mir (među) svetim crkvama. Svjesni, dakle, da se i nagrada i opasnost u vezi sa ovom stvari čuva za vas, pažljivo raspravite i pošaljite nam definitivan odgovor po pomenutim pobožnim monasima, ako je moguće, prije nego što naš legat stigne vašem blaženstvu: jer samo od toga zavisi svaka (dalja) namjera.

[21] Vitalijan, prvobitno duks mezijskih i tračkih Skita i Sarmata, potom na različitim vojnim dužnostima podrazumijevajući i zapovjednika sveukupne vojske, bio je rođak prevalitanskih Skita, imperatora Justina i Justinijana. Rođačke veze Carskih i Kraljevskih klanova, tradicionalno ojačavane bračnim vezama, nijesu u pravoj mjeri istražene: Vitalijan je bio rođak i prethodnog vizantijskog cara. Valja pretpostaviti, sa dovoljnom izvjesnošću, da je Vitalijan pripadao Carskim Alanima dok su Justin i Justinijan, Tauroskiti, bili bliži Dioklecijanima. Intonacija Justinijanovog pisma ukazuje da se Skitska crkva, čija je jedna od čelnih stolica bila Dukljanska arhiepiskopija, smatra ravnopravnom pravoslavnoj carskoj i katoličkoj rimskoj, iako je podređena Konstantinopolju (*prim. prir.*).

EXEMPLUM EPISTOLÆ JUSTINIANI

PER FRATREM PROEMPTORIS

ad Hormisdam Papam.

Petit ut expedito monachorum negotio Joannem & Leontium ad se remittat.

QUidquid est cautius, quidquid firmius, ut pro sancta fide & concordia sacrarum ecclesiarum geratur, optamus. Unde ad beatitudinem vestram & frater noster glorioſissimus Vitalianus per Paulinum virum sublimem defensorem vestræ ecclesiæ rescripsit, & nos per eumdem significare curavimus illa debere beatitudinem vestram perficere, quæ pacem & concordiam sanctis concedant ecclesiis. Subinde tamen, qui certius responsum ad sanctitatem vestram referat, cum literis piissimi nostri imperatoris destinavimus. Nam quanta quæstio in partibus nostris orta est, potest etiam antelatus vir religiosus defensor sanctitatem vestram instruere. Unde petimus, ut si est possibile, celerrimo dato responso, & satisfactis religiosis monachis, Joannem & Leontium ad nos remittatis: nisi enim precibus & diligentia vestra ista quæstio soluta fuerit, veremur ne non possit ecclesiarum sanctarum pax provenire. Ergo cognoscentes quia & merces & periculum hujus rei vobis servatur, diligenter tractate, & firmissimum responsum per antelatos religiosos monachos, si est possibile, antequam legatus noster ad beatitudinem vestram perveniat, nobis remittite: in hoc enim solo omnis pendet intentio.

519. godine (?):
Justinijan traži od pape Hormizde sud o učenju Skitske crkve koje se raširilo i u samom dvoru u Konstantinopolju, te da ga odbaci i odmah obavijesti imperijalnu kancelariju po povjerljivom kuriru[22]

PRIMJERAK JUSTINIJANOVOG PISMA HORMIZDI
O tome da li treba reći da je jedan od Svete Trojice bio raspet.

Kako nam doktrina vašeg blaženstva izgleda kao najpotpunije savršenstvo vjere, ponovo smo pored ostalog i iz tog razloga poslali Eulogija povjerljivog kurira, preko koga usrdno molimo, da se, pošto se najpažljivije sa svih strana razmotri, odgovor utvrdi u ispovedanju katoličanske vjere vašeg apostolstva. Nakon što nam je jedanput božanskom milošću darovano jedinstvo katoličanske Crkve, neki tvrde da treba propovijedati da je Hristos Sin Božiji za naše spasenje tjelesno raspet kao jedan od Svete Trojice: ukoliko bi to po otačkom promislu trebalo prihvatiti, neka se vaša reverencija u svom najopreznijem pisanom odgovoru udostoji da nam saopšti čega treba da se držimo, a šta povrh toga treba da izbjegavamo: budući da izgleda da riječi stvaraju neslaganje: jer je dokazano da je smisao (vjere) među svim katolicima jedan. Uložite, dakle, trud koji ste (već jednom preuzeli na sebe, sveti i poštovani oče, slijedeći i u tome svoje prethodnike, čiju ste uspomenu prigrlili i slavite je učešćem u pontifikatu, pa pohitajte da nas oslobodite ove neizvjesnosti. Vjerujemo, naime, da je ono katoličanski što nam u vašem blagočestivom odgovoru bude bilo povjereno. Jer je zaista rečeno da su skitski monasi iz tog razloga pristupili vašoj stolici umjesto otačkom predanju i nizu pravila (kanona), pa zapovijedite da ih, pošto im date odgovor bez ikakvog straha, zajedno sa vašim pismom pošalju nazad k nama[23]. Naložite da se potpisani primjerci (pisma) predaju pomenutom pouzdanom čovjeku Eulogiju. Sve ovo tražimo da oprezno učinite stoga da se ne bi dala prilika (nekakvoj) ispravci ili zavjeri: budući da sa najvećom čežnjom, prigrljujući katoličansku vjeru, tražimo da se vašom mudrošću cijelom svijetu daruje jedinstvo.

[22] *Mansi, vol. 8, p. 484*.
[23] Justinijan radi isto što je svojevremeno činio Dioklecijan – tražeći jedinstvo carstva obojica zagovaraju latinizaciju. Za razliku od Dioklecijana koji je latinizovao upravne strukture države, mladi Justinijan to namjerava da učini sa kanonskim hrišćanstvom (*prim*. *prir*.)

AD HORMISDAM.

An dicendum ſit unum de Trinitate ſuiſſe crucifixum.

UT pleniſſima fidei perfectio doctrina beatitudinis veſtræ nobis proveniat, iterum Eulogium virum ſtrenuum agentem in rebus juxta alias cauſas, etiam hanc propter direximus, per quem valde petimus, ut per omnia reſponſo apoſtolatus veſtri circumſpecto & cautiſſimo in confeſſione catholicæ fidei confirmetur. Poſt ſemel enim divina miſericordia donatam eccleſiæ catholicæ unitatem, quidam aſſerunt, Chriſtum Filium Dei dominum noſtrum pro noſtra ſalute carne crucifixum unum de Trinitate debere prædicari: quod ſi ſuſcipiendum ſit, paterna proviſione reverentia veſtra cautiſſimo ſuo reſcripto, quid ſequi, quidve ſuper hoc evitare debeamus, nos certiorare dignetur: quoniam verba videntur facere diſſenſionem: nam ſenſus inter catholicos omnes unus eſſe probatur. Imponite igitur vobis ſemel ſuſceptum laborem, ſancte ac venerabilis pater, etiam in hoc prædeceſſores veſtros ſequentes, quorum memoriam & amplectimini, & conſortio pontificatus ornatis, & de hac intentione liberos nos properate reddere & ſecuros. Hoc enim credimus eſſe catholicum, quod veſtro religioſo reſponſo nobis fuerit intimatum. Quia vero dictum eſt Scythicos monachos hac ratione ad ſedem veſtram acceſiſſe pro traditione patrum, & ordine regularum, præbito eis reſponſo, nihil formidantes, ad nos cum veſtris literis jubete remittere. Quarum etiam exemplaria conſignata prædicto viro ſtrenuo Eulogio dari præcipite. Hæc enim omnia ideo petimus vos diſponere cautius, ut ne locus mendacio vel inſidiis detur: quoniam ſummo cum deſiderio fidem catholicam amplectentes, veſtra doctrina unitatem univerſo orbi petimus condonare.

519. godine:
Papa Hormizda obavještava Justinijana da su skitski monasi, međusobno u svađi, i dalje u pontifikalnom dvoru[24]

LXVI JUSTINIJANU
O tome da skitski monasi neće otići iz Rima prije povratka legata. Šalje apostolske svetinje.

Hormizda svijetlom gospodinu Justinijanu.
Znamo da duh (srce) vaše veličanstvenosti tako izgara lubavlju prema vjeri, da vam je milije da sami doprinesete ostvarenju crkvenog mira, nego da se (za njega) molite, sudeći da ćete izvršiti zaslugama svoje izuzetnosti ono što vam po želji običnih ljudi pripada da prinesete. Stoga i mi od vas unaprijed tražimo kao dug ono što znamo da će zbog vaših zasluga biti od koristi: i stoga se, gospodine sine, pozdravljajući vas svom svojom ljubavlju, nadamo da ste prionuli poslu kome ste, s pomoću Gospodnjom, udarili temelje; sjećajući se božanskog svjedočenja: *Koji pretrpi do kraja taj će se spasti* (Mt. 10. 22). Osim toga, monahe o kojima ste nam pisali da su došli u Rim, jedva smo uspjeli iz našeg grada da vratimo. Ali pošto su zaklinjući se svemogućim Bogom govorili da zasjedama spremljenim na putu mogu biti izloženi odvajanju od života, ako hoće da se vrate u Konstantinopolj, nijesmo mogli dopustiti da na silu budu istjerani. Zbog toga smo smatrali za potrebno da po povratku naših legata ispitamo iz kog stvarnog razloga je među njima došlo do nesloge. Svetinje pak preblaženih apostola Petra i Pavla, kao što ste iz najpobožnije ljubavi tražili, poslali smo po donosiocu ovog pisma uz sve počasti; želeći da njihovim molitvama budu primljena prinošenja vašeg srca i (uslišene) žudnje za božanskom blagodaću. Tražimo stoga da povratnim pismom javite radost našoj brizi kako o tome što se čini za slogu, tako i o vašem dobrom zdravlju. Dato 4. dana uoči septembarskih nona, za konzulovanja preslavnog gospodina Eutarika.

(*Ljeta gospodnjeg ... nečitko*)

[24] *Mansi, vol. 8, p. 484*.

LXVI. AD JUSTINIANUM.

Monachos Scythas ante legatorum adventum Romam non diſceſſuros. Apoſtolorum ſanctuaria tranſmittit.

Hormiſda Juſtiniano viro illuſtri.

ITa magnificentiæ veſtræ animum vigere novimus religionis affectu, ut beneficium a vobis in perfectione pacis eccleſiæ velitis magis exigi, quam rogari, judicantes meritis excellentiæ veſtræ proficere, quod vos generalitatis deſiderio contingit offerre. Unde & nos a vobis præſumpte quærimus tanquam debitum, quod meritis veſtris novimus eſſe profuturum: & ideo, domine fili, ſub omni caritate ſalutantes, ſperamus ut immineatis operi quod domino adjuvante fundaſtis; memores divini teſtimonii: *Qui perſeveraverit uſque in finem, hic ſalvus erit*. Præterea monachos, quos veniſſe Romam ſignificaſtis, literis veſtris ad propria mox voluimus reverti. Sed quia ſub teſtificatione potentiæ divinæ dicebant, per inſidias in itinere paratas vitæ ſuſtinere ſe poſſe diſcrimen, volentes redire Conſtantinopolim, paſsi non ſumus violenter expelli. Quapropter neceſſe habuimus venientibus legatis noſtris inquirere, qua revera faciente cauſa inter eos fuerit commota diſcordia. Beatiſsimorum vero apoſtolorum Petri & Pauli ſanctuaria, ſicut religioſiſsimo quæſiſtis affectu, per harum portitorem ſub omni veneratione tranſmiſimus; optantes orationibus eorum, ut mentis veſtræ oblatio & deſideria gratiæ ſint divinitatis accepta. Petimus itaque, ut tam de his quæ geruntur pro concordia, quam etiam de incolumitatis veſtræ bono nuncietis ſolicitudini noſtræ gaudium, currente pagina literarum. Data IV. Nonas Septembris, Eutharico viro clariſsimo conſule.

Matth. 10.

Anno domini 2

519. godine:
Papa ponovo piše mladom Justinijanu ukazujući da skitski monasi, opunomoćenici Skitske crkve, neće da napuste ni njegov dvor ni Italikum i traže da se raspravi svako pitanje vjere[25]

LXVII ISTOME
O tome da skitski monasi neće otići iz Rima prije povratka legata.

Hormizda presvetlom Justinijanu
Pošto je došao naš sin Eulogije, preslavni gospodin, primili smo pismo vaše uzvišenosti i na njegovom povratku, obavljajući službu dužnog pozdravljanja, obaveštavamo vas da su skitski monasi iznijeli mnogo opužbi (žalbi) što mi ne možemo da ostavimo neraspravljeno: nego bismo uz pomoć Božiju da ubrzamo povratak svojih legata: iz tog razloga verujemo da treba da ih zadržimo u Gradu (tj. Rimu) sa čime su i oni saglasni. Uvjereni smo ipak da vaša uzvišenost ostaje pri onome što nam je o njima još ranije u poslanom pismu napisala. U njihove razgovore sa legatima koji se vraćaju bićemo adekvatno upućeni, pa ako naše saznanje bude otkrilo nešto vrijedno osude potrebno je da u vezi sa njima održimo crkvenu disciplinu. Osim toga po zapovijesti gospodara našeg sina, premilostivog imperatora na vaš prijedlog neka se u grad (Rim) uputi Viktor, koji je udostojen da stekne službu đakona, čiju vjeru ovi sami monasi žestoko optužuju, ili drugi koji možda postavljaju izopačena pitanja, kako bismo bili u mogućnosti da doznamo sve optužbe, na koje se žale.

[25] *Mansi, vol. 8, p. 485*.

LXVII. AD EUMDEM.

Scythas monachos ante legatorum adventum Roma non diſceſſuros.

Hormiſda Juſtiniano illuſtri.

EUlogio viro clariſſimo filio noſtro decrente, literas celſitudinis veſtræ ſuſcepimus, eoque remeante, debitum perſolventes ſalutationis officium, ſignificamus Scythas monachos allegaſſe plurima, quæ nos relinquere indiſcuſſa non poſſumus: ſed legatorum noſtrorum Deo juvante feſtinemus adventum: pro qua re eos in Urbe credimus retinendos, a qua nec ipſi ordinatione diſſentiunt. Amplitudinem veſtram tamen retinere conuidimus, quod de ipſis nobis præterito tempore literis deſtinatis ſcripſerint. In quorum allegationibus cum legatis remeantibus competenter fuerimus inſtructi, ſi quid reprehenſione dignum cognitio noſtra repererit, neceſſe eſt ut circa eos teneamus eccleſiaſticam diſciplinam. Victorem præterea, qui diaconi habere perhibetur officium cujus fidem hi ipſi monachi vehementer accuſant, vel alios qui perverſas forſitan objiciunt quæſtiones, ordinatione domini filii noſtri clementiſſimi imperatoris ad urbem vobis ſuggerentibus dirigantur, ut univerſas allegationes de quibus contendunt nos poſſimus agnoſcere.

Pisano 519. a primljeno 520. godine:
Dioskor, pontifeksov opunomoćenik u Konstantinopolju,
obavještava papu Hormizdu da su skitski monasi, predstavnici Skitske crkve,
osudili odluke koje je donio Četvrti vaseljenski sabor – tajni sastanak komandanta
sveukupne vojske mezijskog Skita Vitalijana i konstantinopoljskog patrijarha[26]

IZVEŠTAJ ĐAKONA DIOSKORA PAPI HORMIZDI

O tome da se čuva opštenja sa jereticima. Da je đakon Viktor ispovijedio katoličansku vjeru. Da su skitski monasi osudili Halkedonski sabor. Izlaže svoju vjeru i podvrgava je sudu ponifika.

Preko Eulogija [27] uzvišenog gospodina primili smo pismo vašeg blaženstva, u kome opisujete namjere skitskih monaha i da se vašem apostolstvu čini da bi trebalo izložiti slučaj Konstantinopoljskom episkopu tako da on sam čuje, među onima koje oni (monasi) napadaju: meni se to dopada, jer čim se savjest Božijom pomoću nišega ne plaši, ni od čega ne treba ni da odstupi; a još manje da žuri da kroz ispitivanje svima dokazuje ono što je istina. Pišete mi da su oni posvjedočili da se za mene ne vezuju jeretici. Ja ne znam koga oni nazivaju jereticima, ako ne možda one koji priznaju Halkedonski sabor, a koje ja nazivam katolicima. Spominje se đakon Viktor: neki su sa njim, prije no što smo ušli u Konstaninopolj, imali raspravu o tome da je jedan od Svete Trojice bio raspet i o tome da je Hristos složene prirode, kao i o drugim poglavljima koja su nam tu bila izložena: izjasnili su se protiv samog libelusa kako pred nama, tako i pred Konstantinopoljskim episkopom. Okupili smo se u episkopovom domu da bismo od njih saznali optužbu o kojoj se radilo. Pomenuti episkop je spomenuo Halkedonski sabor: pred svima je pročitao sve što je na tom saboru bilo utvrđeno, govoreći: „Neka mi se mimo ovoga ništa drugo ne govori. Onaj ko se ovoga drži može biti među katolicima." Viktor je odgovorio: „Isto tako prihvatam i pisma pape Lava i saborska pisma svetog Kirila, koja su na Halkeonskom saboru bila potvrđena: i svojom rukom potpisujem i zakletvom potvrđujem da to prihvatam i da osim toga ništa drugo ne propovijedam: ako me ikada budu zatekli da propovijedam išta izvan toga, zahtijevam da prema meni ne bude milosti". Skiti sa druge strane započeše govoriti: „Neka se doda da je jedan od Svete Trojice...". Mi sa svoje strane rekosmo: „Ono što nije definisano na četiri sveta sabora, niti u pismima svetog pape Lava, mi ne možemo ni govoriti ni dodavati." To im se nije dopalo. Da li je Viktor to govorio iskrena srca, ili neiskrena, ko to može znati, osim Onoga ko poznaje srca? To su bile riječi koje smo čuli; A Božije je da sudi srcu. Kasnije su bez nas međusobno razgovarali veličanstveni gospodin Vitalijan, *magister militum* i episkop Konstantinopoljski, te su pozvali i pomenutog Viktora i razgovarali s njim: ne znamo šta su između sebe odlučili. Nakon toga Viktor nije došao k nama, niti se o tom slučaju govorilo. Ti Skiti su ipak (neka vaše blaženstvo to zna) sve one koji prihvataju Halkedonski sabor nazivali nestorijancima govoreći: da nije dovoljan sabor protiv Nestorija i da sabor treba prihvatiti tako kako su oni izložili: kakvi su ti ljudi, kakve su im namjere i šta hoće da uvedu u katoličanski simbol vjere, Božijom pomoću je svim katolicima očigledno: toj stvari nije potreban moj trud, Bog ju je milošću svojom iznio na svjetlost. Ja nijesam ćutao, niti sam krio ono što sam naučio od otaca i što je katoličanska Crkva uvijek čuvala. Jedan je Bog o kome Mojsije govori: *Čuj, Izrailju: Gospod je Bog naš jedini Gospod.* (5. Moj. 6, 4) A na drugom mjestu kaže: *Tako* ih *Gospod vođaše* (5. Moj. 32, 12). Verujemo da je jednosuštno Trojstvo, kao što sam malo prije rekao, jedno božanstvo; tri ličnosti,

[26] *Mansi, vol. 8, p. 485*.
[27] V. C. (virum clarissimum). Tako čita Avelanska Kolekcija rukopisa.

SUGGESTIO DIOSCORI DIACONI

AD HORMISDAM PAPAM.

Ab hæreticorum consortio se cavere. Victorem diaconum catholicam fidem professum. Scythas monachos Chalcedonense concilium damnasse. Suam fidem exponit, quam pontificis judicio submittit.

PEr Eulogium (*a*) virum sublimem literas beatitudinis vestræ suscepimus, in quibus significastis intentionem monachorum Scytharum, & quomodo visum fuerit apostolatui vestro episcopo Constantinopolitano causam delegare, ut ipse inter eos, & qui ab eis impetuntur audiret: mihi quidem non displicuerat, quia ubi conscientia cum Dei adjutorio nulla formidine terretur, a nullo debet declinare; imo magis festinare, ut per examen quod verum est omnibus manifestetur. Significastis mihi ab illis contestationem datam, ut non mihi hæretici jungerentur. Quos dicunt hæreticos ego ignoro, nisi illos forte qui synodum Chalcedonensem suscipiunt, quos ego catholicos dico. Victor diaconus dicitur: quidam cum illo, antequam nos Constantinopolim ingrederemur, habuerunt * intentionem de uno de Trinitate crucifixo, & de Christo composito, & de aliis capitulis (*b*) nobis hic positis: obtulerunt contra ipsum libellum tam nobis, quam episcopo Constantinopolitano. Convenimus in domum episcopi, ut inter eos intentionem, quæ vertebatur, agnosceremus. Prædictus episcopus synodum Chalcedonensem protulit: legit ante omnes omnia quæ sunt in eodem concilio constituta, dicens: Præter ista nihil mihi aliud dicatur. Qui sequitur ista potest inter catholicos esse. Victor respondit: Suscipio similiter & epistolas papæ Leonis, & sancti Cyrilli epistolas synodales, quæ sunt in Chalcedonensi concilio allegatæ: & manu subscribo, & sacramentis confirmo ista me suscipere, & præter ista nihil aliud prædicare: & si inventus fuero aliquando extra ista aliud prædicans, nullam circa me peto misericordiam. Scythæ e contra inchoaverunt dicere: Addatur & unus de Trinitate. Nos e contra diximus: Quod non est in quatuor conciliis definitum, nec in epistolis beati papæ Leonis, nos nec dicere possumus nec addere. Displicuit hoc dictum. Victor autem utrum sincero animo hæc diceret an dolose, quis nosse potest nisi qui corda cognoscit? Verba ista nos audivimus; Dei est animum judicare. Postea sine nobis magnificus vir Vitalianus magister militum inter se & episcopum Constantinopolitanum vocaverunt prædictum Victorem, locuti sunt cum eo: quid definierint inter se, nescimus. Postea nec Victor ad nos venit, nec est causa dicta. Isti tamen Scythæ (sciat beatitudo vestra) omnes qui accipiunt synodum Chalcedonensem Nestorianos dicunt dicentes: Non sufficit synodus contra Nestorium, & sic debere synodum suscipere quo modo ipsi exposuerint: qui homines quales sunt, & quales intentiones habent, & quid volunt in fide catholica introducere, cum Dei adjutorio manifestatum est omnibus catholicis: nec indiget causa meo labore, quam pro sua misericordia Deus produxit ad lucem. Ego quod a patribus didici, quod semper ecclesia catholica servavit, non tacui, non abscondi. Unus est Deus, de quo Moyses loquitur, dicens: *Audi Deut. 6*
Israel, dominus Deus tuus, Deus unus est: & in alio loco ait: *Dominus solus docebat eos*. Unius substantiæ credimus Trinitatem, quomodo prædixi unam deitatem; tres personas, quia nec plures Deos dicimus, credentes unum Deum esse, id est Patrem, & Filium, & Spiritum sanctum, nec tres personas negamus, ne Sabellii dogma videamur sequi. Verum est personam Filii, id est, Verbi Dei, consubstantialem Patri, & ipsa caro facta est: ipsa in utero

* contentionem

jer ne kažemo ni da ima više bogova, vjerujući da je jedan Bog, to jest Otac i Sin i Sveti Duh, ali ne poričemo tri ličnosti da ne bi izgledalo da slijedimo Sabelijevo učenje. Istina je da je ličnost Sina, to jest Boga Logosa jednosuštna Ocu i da je ovaploćena: ona je u utrobi Marijinoj boravila: ona (tj. ličnost Sina) je primila čovječiju prirodu, ali bez grijeha; sam Sin Božiji ovaplotio se i rodio od djeve Marije; zbog čega nju nazivamo Bogorodicom i vjeru-jemo da se jedinstvo božanstva i čovječanstva, koje je začeto da se rodi, zbog čega je anđeo Gavrilo Mariji blagovijestio, govoreći: *Raduj se, blagodatna, ...Duh Sveti doći će na tebe..* (Lk. 1, 28; 35) itd., ne samo da se ni u utrobi nije razdvajalo, nego ni pri porođaju, ni u djetinjstvu, niti u vrijeme stradanja, niti u grobu, ni pri vaskrsenju, niti na nebesima: jer jedan je Sin Božiji Gospod naš Isus Hristos, neodvojen u ličnostima, niti podijeljene prirode, niti silom različit. A isti je i dok je trpio stradanje, jer svi ljudi koji ili dijele kao Nestorije, ili negiraju kao Eutihije, ili manje vjeruju u ovaploćenje kao Apolinarije, ili uvode izmišljotinu kao Manes, odlučeni su od katoličanske vjere; kao ljudi koji su oruđe nepravde i neprijatelji apostolskog učenja. To sam naučio, to sam čuo od naših predaka; i ne znam da li slučajno nešto izvan toga treba da slijedimo, pa dok vaše blaženstvo izlaže, potrebno je da me slijedi. Maksencije, koji se izrazio riječima igumana (*ave*) da ima monašku obitelj, ipak ne može da kaže, ako ga pitaju, niti sa kojim monasima živi, niti u kom manastiru, niti kod kog igumana se zamonašio. Slično bi bilo i kad bih htio da govorim o Ahilu: njemu je dovoljno da se uvijek krije zbog svoje savjesti koja je od svih katolika osuđena. Dato na oktobarske ide za konzulovanja Eutarika* (**ljeta Gospodnjeg* 519). Prmljeno 15. dana uoči decembarskih kalenda za konzulovanja preslavnog gospodina Rustika.*

(**Ljeta Gospodnjeg 520*)

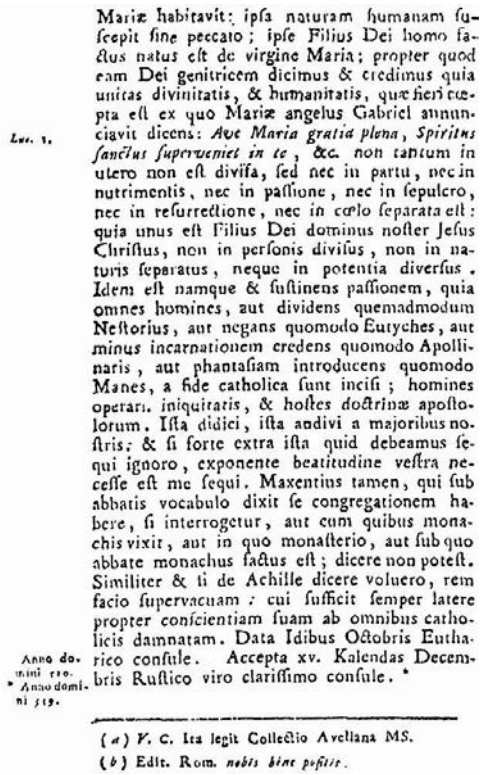

Mariæ habitavit: ipſa naturam humanam ſuſcepit ſine peccato; ipſe Filius Dei homo factus natus eſt de virgine Maria; propter quod eam Dei genitricem dicimus & credimus quia unitas divinitatis, & humanitatis, quæ fieri cœpta eſt ex quo Mariæ angelus Gabriel annunciavit dicens: *Ave Maria gratia plena, Spiritus ſanctus ſuperveniet in te*, &c. non tantum in utero non eſt diviſa, ſed nec in partu, nec in nutrimentis, nec in paſſione, nec in ſepulcro, nec in reſurrectione, nec in cœlo ſeparata eſt: quia unus eſt Filius Dei dominus noſter Jeſus Chriſtus, non in perſonis diviſus, non in naturis ſeparatus, neque in potentia diverſus. Idem eſt namque & ſuſtinens paſſionem, quia omnes homines, aut dividens quemadmodum Neſtorius, aut negans quomodo Eutyches, aut minus incarnationem credens quomodo Apollinaris, aut phantaſiam introducens quomodo Manes, a fide catholica ſunt inciſi; homines operari. iniquitatis, & hoſtes doctrinæ apoſtolorum. Iſta didici, iſta audivi a majoribus noſtris: & ſi forte extra iſta quid debeamus ſequi ignoro, exponente beatitudine veſtra neceſſe eſt me ſequi. Maxentius tamen, qui ſub abbatis vocabulo dixit ſe congregationem habere, ſi interrogetur, aut cum quibus monachis vixit, aut in quo monaſterio, aut ſub quo abbate monachus factus eſt; dicere non poteſt. Similiter & ſi de Achille dicere voluero, rem facio ſupervacuam: cui ſufficit ſemper latere propter conſcientiam ſuam ab omnibus catholicis damnatam. Data Idibus Octobris Euthalico conſule. Accepta XV. Kalendas Decembris Ruſtico viro clariſſimo conſule. *

Luc. 1.

Anno domini 510.

* Anno domini 519.

(a) *V. C.* Ita legit Collectio Avellana MS.

(b) Edit. Rom. *nobis hinc poſſit.*

520. godine:
Imperatoru Justinu I ništa nije jasno kada je riječ o svađi Skitske crkve i Rima, pa od pape traži jasne odgovore[28]

JUSTINOVO PISMO HORMIZDI

Koje sadrži molbe u vezi sa pitanjima vjere koja mu se postavljaju; o tome da ih Dioskor nije odobrio, da namjerava da pošalje nekoga pontifiku da bi stao na kraj pitanjima.

Justin Avgust papi Hormizdi

Već dugo je poznato da smo iznijeli u javnost koliko izgaramo od želje da slogom svežemo presvete crkve: na početku svog dolaska na vlast smatrali smo da vašu svetost treba opomenuti da što (prije) pošalje izvjesne (ljude) kako bi se uz njihovu pomoć mogao naći nekakav lijek za to. I prije no što su stigli oni koji su bili poslani, sve smo pripremili da bi se što lakše obavilo ono što je za ovaj prekrasni grad bila obaveza da učini. Međutim, pošto su našem božanstvu prinijete molitve, iz raznih istočnih provincija (neki) su počeli raspravljati o nekim utvrđenim (temama) za katoličansku veru i otkrivati tajne svojih misli, tj. šta se kod njih svjedoči o nedeljivoj Trojici, i proizlazi da će oni (tj. ostali) to sigurno prihvatiti: zanemarivši ove Dioskor je ustvrdio da neke (teme) nijesu bile uvrštene u odgovarajući (dnevni) red: s pravom smo smatrali da vama treba otkriti to što smo saznali. Stoga će uskoro od nas biti neko poslan da tvoje blaženstvo bolje upozna o svemu i da vam postavi pitanja koja su nama postavljena, kako bi donio odgovor vaše svetosti, kojim bi se najzad mogle prekinuti neprilične sumnje. Sigurni stoga da smo dobro postupili, udostojte se da se (vašim) brižnim molitvama svevišnji Bog smiluje na nas. Dato 14. dana uoči februarskih kalenda, u Konstantinopolju, za konzulovanja Vitalijana i Rustika.

(*Ljeta Gospodnjeg 520*)

[28] *Mansi, vol. 8, p. 487*.

EPISTOLA JUSTINI AD HORMISDAM.

Preces de fide quæſtiones continentes ſibi obſatas: eas Dioſcorum non probaſſe. Se aliquem ad pontificem deſtinaturum ut quaſtiones terminet.

Juſtinus Auguſtus Hormiſdæ papæ.

QUanto ſtagramus ſtudio pro colligendis concordia ſacratiſſimis eccleſiis, jamdudum nos palam feciſſe dignoſcitur: qui & ineunte noſtro imperio ſanctitudinem veſtram admonendam duximus, quo certos dirigeret, at interventu eorum remedium aliquod his rebus inveniri poſſit. Et antequam advenerint qui deſtinati ſunt, cuncta præparavimus, quo facilius tranſigerentur quæ per hanc florentiſſimam urbem diſponenda fuerant. Verum quoniam preces noſtro numini porrectæ ſunt ex diverſis Eois provinciis, certa quædam differentibus pro fide catholica, ſecretaque ſuæ mentis declarantibus, quæ apud ſe pro individua Trinitate conſtituta teſtantur, quæque firmiter ſeſe recepturos * oſtenditur: hiſque *relectis*, Dioſcorus aliqua aſſeruit *non convenienti ordine inſerta fuiſſe: merito duximus aperienda vobis ea quæ ſumus edocti*. Non multo itaque poſt a nobis quidam deſtinabitur ad certiorem faciendam beatitudinem tuam ſuper omnibus, & inſinuandas vobis ſupplicationes quæ nobis oblatæ ſunt, & reſponſum pietatis veſtræ referendum, quo poſſint reſecari tandem dubitationes incongruæ. Securi igitur de noſtro conſilio, ſolicitis orationibus placare nobis divinitatem ſummam dignemini. Data XIV. Kalendas Februarii, Conſtantinopoli, Vitaliano & Ruſtico conſulibus. Anno domini 521.

* oſtendunt

520. godine (?): Papski opunomoćenici obavještavaju pontifeksa da imperator odbija da kazni razvlašćene monofizite i pošalje ih na suđenje u Rim[29]

IZVJEŠTAJ EPISKOPA GERMANA,
ĐAKONA FELIKSA I DIOSKORA I PREZBITERA BLANDA
O tome da je Dorotej bio odveden u Herakleju:
da imperator nije dozvolio da se odvede u Rim: zatim da se ne zna ko su bili ti koji su ga pustili.
O tome da se na Vaskrs sastaju Istočna i Rimska crkva.

Sa žudnim ushićenjem smo preko vaših sinova Leona i Eulogija primili dragocene podstreke vašeg apostolstva; prvi među njima je postavio prvo pitanje zašto nijesmo doveli do kraja ono što se dogodilo u Solunu. Međutim, još mnogo prije dolaska (pisma) smo se ulučivši priliku postarali da na razne načine doznamo, ili iz govorkanja onih koji su dolazili, ili onih koji su izvijestili pismima, čije kopije smo priložili, ili iz razgovora sa imperatorom. Obećanje o kažnjavanju je ispunjeno: tako da je Dorotej episkop Solunski bio odveden u grad Herakleju, sve dok se slučaj ne okonča. U međuvremenu smo se, onako kako ste naložili, postarali da podsjetimo cara na autoritet vašeg apostolstva da se pomenuti Dorotej, zajedno sa Aristidom, pošalje u Rim sa ciljem da primi doktrinu katoličanske čistote. On (car) je odgovorio da nema razloga zbog koga bi bili poslani na saslušanje u Rim, gdje bi mogli lakše biti oslobođeni bez suprotstavljanja tužilaca. Ali dok se ovo dešavalo, iznenada je, koliko smo saznali, pušten iz grada Herakleje gde su ga držali: ne znamo zbog čega, sa kojim razlogom ili pod kojim uslovom, niti ko je to učinio. Što se tiče Vaskrsa, neka vaše blaženstvo zna, da se odluka istočnjaka usaglasila sa Apostolskom stolicom pa se očekuje da praznik treba da se proslavi na 13. dan uoči majskih kalenda, kako će se razjasniti izvještajem Jovana, Konstantinopoljskog poglavara. Preostaje da podrškom molitve vašeg blaženstva brzo, kao što želimo, zaslužimo da se pokažemo (sljedbenicima) vaših stopa.

[29] *Mansi, vol. 8, p. 488*.

SUGGESTIO GERMANI EPISCOPI,

FELICIS ET DIOSCORI DIACONORUM,

& Blandi presbyteri.

Dorotheum Heracleam fuiſſe perductum: nec imperatorem permiſiſſe ut Romam duceretur: inde autem a quibus fuerit dimiſſus ignorari. De paſchali die orientalem eccleſiam cum Romana convenire.

REverenda veſtri apoſtolatus alloquia per filios veſtros Leonem atque Eulogium deſiderabili hilaritate ſuſcepimus; quorum prius præceptum, cur quæ Theſſalonicæ contigerunt non inſinuavimus, arguebat. Sed longe ante ejus adventum, occaſione comparata, curavimus ſignificare quæcumque vel rumore venientium, vel eorum qui pertulerant ſcriptis, quorum exempla ſubter adjunximus, vel piiſſimi principis narratione comperimus. Secuta eſt vindictæ promiſſio: adeo ut Dorotheus Theſſalonicenſis epiſcopus ad Heracleam deduceretur civitatem, donec cauſa terminum reperiret. Inter hæc, ſecundum ea quæ præcepiſtis, auctoritatem apoſtolatus veſtri principi inſinuare curavimus, ut ad percipiendam doctrinam catholicæ puritatis Romam præfatus Dorotheus una cum Ariſtide mitteretur. Qui reſpondit cauſam non eſſe, pro qua Romam delegarentur audiendi, ubi ſine accuſatorum controverſia ſe poſſent liberius excuſare. Sed repente, dum hæc geruntur, ab Heraclienſi, quantum agnovimus, in qua tenebatur, dimiſſus eſt civitate: quam ob cauſam, vel qua ratione, aut conditione, vel quibus agentibus ignoramus. De paſchali die veſtra beatitudo cognoſcat, concordare orientalium cum apoſtolica ſede ſententiam, ut XIII. Kalendarum Majarum die feſtivitas celebranda ſperetur, ſicut Joannis quoque Conſtantinopolitani antiſtitis relatione clarebit. Supereſt ut orationis beatitudinis veſtræ adminiculo celeriter, ſicut cupimus, veſtris mereamur præſentari veſtigiis.

519. godine:
Sinod u Konstantinopolju obavještava rimskog pontifeksa da je po volji imperatora za ekumenskog patrijarha izabran episkop Epifanije – saglasnost sa izborom potpisuju mitropolit i predstavnici Skitske crkve[30]

IZVJEŠTAJ KONSTANTINOPOLJSKOG SINODA
O hirotoniji episkopa Epifanija
Opisuje izbor episkopa Epifanija

Gospodaru našem svetom i preblaženom ocu otaca arhiepiskopu i patrijarhu Hormizdi Teofil, Bazilisk, Isaija, Anastasije, Paterno, Martijan i ostatak svetog sinoda koji je zasijedao u gradu Konstantinopolju.
(*Ljeta Gospodnjeg 519.*)
Imajući u vidu, koliko je ljudima dato da shvate, neizmjernu i nedokučivu mudrost velikog Boga i Spasitelja našega Isusa Hrista mudrost, s pravom se divimo Njegovoj neizmjernoj ljubavi i od sveg glasa uzvikujemo: *Ko će izreći sile Gospodnje, učiniti da se čuju sve hvale Njegove?* (Psal. 105, 2). Jer evo, blagom voljom svete i jednosuštne Trojice i zastupništvom slavne djeve Marije, a staranjem i budnošću prehrišćanskog i prevjernog imperatora i preblagočestive carice, koji su nekad bili odvojeni udovi, blagodaću Svetoga Duha dovedeni su u jedinstvo i savršenu ljubav: i kao što su Mojsije i Aron nazvani istinskim vojvodama Božijeg izrailjskog bogopoštovanja, sada tako i mi radujući se uzvikujemo: *Pjevaću Gospodu jer se slavno proslavi. Sila je moja i pjesma moja Gospod, koji me izbavi* (2. Moj. 15, 1-2). I tako smo s vjerom i uzdanjem naučili da osjećamo i propovijedamo. Uzdajući se pak u ljubav i bogoljubivi život vašeg blaženstva, kao i ovih prepoštovanih legata koji su od vas poslani, isto tako i u mir svetih Božijih crkava kako starijeg, tako i novog Rima, u mir u kome smo se i mi pokazali kao sudionici, dobrom pastiru i caru svih Hristu Bogu našem neprestano hvalu uznosimo. Jer nakon odlaska svete uspomene bivšeg arhiepiskopa i patrijarha grada Konstantinopolja Jovana, Bog, koji je svoju svetu Crkvu na stijenu prave vjere nepropadivo utemeljio i odredio da je vrata pakla ne prevladaju (Mt. 16, 18), podario nam je svetog pastira i patrijarha Epifanija, ukrašenog vrlinama i duhovno uznapredovalog dobrog poznavaoca svetoga Pisma, koji se drži ispravne vjere i koji očinskim staranjem uklanja brige: i šta još da kažem? Onoga koji je zakoračio u sam izvor svih propovijedanja. Poznato je, i to s pravom, da je tim vrlinama preispunjen mudro i časno vodio i sopstvene i povjerene mu crkvene brige, imaju'i na umu ono što kaže psalmopojac: *Usta će moja govoriti mudrost i poučenje srca mog razumnost* (Psal. 48, 4). Stoga se, prema ispravnoj i opravdanoj odluci našeg najhrišćanskijeg imperatora i preblagočestive carice, kao i preslavnih uglednih ljudi zajedničke države i uz našu potvrdu i svih stanovnika ovoga grada, nije u njemu prevario sud čudesnog učitelja cele Crkve, Pavla, koji objavljuje da *episkop treba da je bez mane* (1. Tim. 3, 2): Tako i našeg pontifika vidimo: sa svih strana vrlinama ovjenčanog. Otuda dakle, ispunjavajući crkveni zakon, nadamo se da će se vaša ljubav udostojiti da sačuva vezu ljubavi i očinsku brigu prema nama i da ćete to sprovoditi mudrim upravljanjem i smjernošću, koja i priliči hrišćaninu i krotkošću koja služi na spasenje povjerenog vam umstvenog stada, imajući u vidu da je posredstvom vas i vašeg brata i saslužitelja, a našeg gospodara i patrijarha promišlju obezbijeđen mir crkava cijeloga svijeta. *Jer brat bratu pomaže: duhovno, neosvojiv je bedem i utvrđen grad,*

[30] *Mansi, vol. 8, p. 491.*

RELATIO SYNODI CPLITANÆ.

DE ORDINATIONE.

Epiphanii episcopi.

Epiphanium episcopum electum significat.

Domino nostro sancto ac beatissimo patri patrum archiepiscopo & patriarchæ Hormisdæ Theophilus, Basiliscus, Isaias, Anastasius, Paternus, Martianus, & cetera sancta synodus quæ in Constantinopolitana est civitate congregata.

Anno domini 520.

INnumerabilem & ininvestigatam magni Dei & salvatoris nostri Jesu Christi sapientiam, quantum hominibus datur intelligi, considerantes, caritatem ejus immensam juste miramur, & cum magna clamamus voce: *Quis loquetur potentias domini, auditas faciet omnes laudes ejus?* Ecce enim per bonam voluntatem sanctæ & unius essentiæ Trinitatis, & intercessione gloriosæ Mariæ virginis, studio quoque & vigilantia Christianissimi & fidelissimi imperatoris, & piissimæ reginæ, olim quæ fuerant membra divisa, per Spiritus sancti gratiam ad unitatem & caritatem perfectam sunt redacta: & sicut Moyses & Aaron duces Dei vere culturæ Israeliticæ nominati, nunc ita & nos gaudentes clamamus: *Cantemus domino: gloriose enim honorificatus est. Adjutor & protector factus est mihi in salutem.* Et hæc sentire & prædicare cum fiducia sumus edocti. Considerantes autem caritatem & Deo amabilem vestræ beatitudinis vitam etiam ex his qui a vobis sunt destinati reverendissimi legati, similiter & pacem sanctarum Dei ecclesiarum tam senioris quam novellæ Romæ, cui nos ipsi participes fuisse monstramur, bono pastori, & principi omnium Christo Deo nostro consuete gratias referimus. Nam post obitum sanctæ recordationis quondam archiepiscopi & patriarchæ Joannis Constantinopolitanæ civitatis, Deus, qui propriam sanctam ecclesiam in petra rectæ fidei incorrupta fundavit, & portas inferni non prævalere ei decrevit, dedit nobis sanctum pastorem & patriarcham Epiphanium, virtutibus, & correctionibus, & meditatione divinarum florentem scripturarum, rectam quoque tenentem fidem, & orbatorum paternam regentem solicitudinem: & quid amplius dicam? omnem præconiorum fontem transcendentem. His ergo virtutibus pollens, non immerito proprias & creditas sibimet maximas ecclesiæ curas sapienter & honorifice gessisse dignoscitur, habens in mente illud quod a sacri cantici auctore relatum est: *Os meum loquetur sapientiam, & meditatio cordis mei prudentiam.* Unde secundum rectam & probabilem fidelissimi & Christianissimi nostri principis, & piissimæ reginæ, & gloriosissimorum communis reipublicæ procerum sententiam, nostra quoque etiam omnium in hac urbe habitantium testificatione, judicium Pauli mirabilis communis ecclesiæ doctoris non est in eo fraudatum, qui irreprehensibilem debere esse episcopum denunciat: ita & nostrum pontificem virtutibus undique coronatum esse videmus. Igitur ecclesiasticam legem implentes, apostolatui vestro salutationis debitum persolventes officium, speramus, ut amplius caritatis vinculum, & paternum affectum circa nos caritas vestra custodire dignetur, & sapienti gubernatione & humilitate, quæ Christianum decet, & mansuetudine, quæ ad rationabilis traditis vobis ovilis salutem pertinet, peragatis, commune lucrum existimantes, quod per vos & vestrum germanum & comministratorem, nostrum autem dominum & patriarcham, pacem totius orbis ecclesiarum esse provisam. *Frater enim a fratre adjuvari spiritualiter, murus est inexpugnabilis, & civitas munita*, ex divinis est accipere scripturis. Nam (a) in intercessionibus vestræ beatitudinis generalis tranquillitas ecclesiis orthodoxorum fuerit redonata, gloria quidem in excelsis Deo omnium salvatori per angelos cum lætitia referetur, pax vero in terra confirmabitur: bona autem voluntas * fidelibus communis domini & salvatoris nostri Jesu Christi servis fundetur. Adjicient igitur nostris supplicationibus, quod minus dictum est, Joannes sanctissimus episcopus Claudiopolitanæ civitatis noster comministrator; & Hæraclianus reverendissimus presbyter sanctæ majoris ecclesiæ & cohabitator prædicti sanctissimi archiepiscopi & patriarchæ Epiphanii, & Constantinus vir reverendissimus diaconus ejusdem sanctæ ecclesiæ, qui probationem suæ rectæ fidei, & bonæ voluntatis olim his, qui a vestra apostolica sede fuerant directi, dedisse cognoscuntur: digni autem & vestræ sanctitatis, & administratione pacis, & gratiæ domini nostri Jesu Christi Dei nostri, & unitionis sanctarum ecclesiarum monstrabuntur. Quos speramus lætantes in domino, & pacem desideratam nunciantes, ad nos citius vestris Deo amabilibus correctionibus edoctos remeare dignemini. Omnem in Christo fraternitatem nos quoque & qui nobiscum sunt plurimum salutamus.

* la fidelibus

Anno domini 519.

SUBSCRIPTIONES.

Theophilus misericordia Dei episcopus Heraclienſis civitatis metropolitanus subscribens in synodalibus, saluto vos in domino, domine.

Basiliscus misericordia Dei episcopus, qui [1] Zicinentium metropolitanus ut supra.

Stephanus misericordia Dei episcopus Nicomedienſium metropolitanus ut supra.

Isaias misericordia Dei episcopus Rhodiæ civitatis metropolitanus ut supra.

Anastasius misericordia Dei episcopus Nicæenſius metropolitanus ut supra.

Joannes misericordia Dei episcopus Claudiopolitanæ civitatis provinciæ Isauriæ ut supra.

Paternus misericordia Dei episcopus provinciæ Scythiæ metropolitanus ut supra.

Martianus misericordia Dei episcopus Chalcedonenſis civitatis metropolitanus ut supra.

Patricius misericordia Dei episcopus Eudoxiopolitanæ civitatis metropolitanus ut supra.

Polydeucius misericordia Dei episcopus Antiochenæ civitatis metropolitanus ut supra.

Eulo-

1 Lege *Cizicenſium*. Sic in MSS. sæpe *Quiriacus* pro *Cyriacus*. Hard.

(a) Edit. Rom. *& qua intercessione.*

Matth. 16.

Psal. 103.

Prov. 15.

Psal. 88.

1. Tim. 3.

treba prihvatiti ove riječi božanskog pisma jer u (molitvenom) zastupništvu vašeg blaženstva (leži) opšte spokojstvo ponovo podareno crkvama pravoslavnih. Neka se slava s veseljem i anđelima uznosi Bogu u visinama, Spasitelju svih, a mir na zemlji neka se utvrdi: blaga volja zajedničkog Gospoda i Spasitelja našega Isusa Hrista neka bude utemeljena **u vjernim* (*vjernim) slugama. Na naše molbe neka se onima, koje je poslala Apostolska stolica, pridruže, što ne treba ni reći, Jovan, presveti episkop grada Klaudiopolja, naš saslužitelj; i Heraklijan prepoštovani prezbiter svete velike crkve koji dijeli boravište sa pomenutim presvetim arhiepiskopom i patrijarhom Epifanijem i Konstantin, prepoštovani muž, đakon iste svete crkve, za koje se zna da su potvrdili svoju ispravnu vjeru i dobru volju: a pokazaće se dostojni i vaše svetosti i upravljanja mirom i blagodati Gospoda našega Isusa Hrista Boga našega, kao i jedinstva svetih crkava. Nadamo se da ćete se udostojiti radujući se u Gospodu i objavljujući željeni mir da nam ih što prije, poučene vašim bogoljubivim savjetima vratite. Mnogo pozdravljamo cjelokupno bratstvo u Hristu, kako mi, tako oni koji su sa nama.

(*Ljeta Gospodnjeg 519*)

POTPISI
Ja, Teofil, milošću Božijom episkop i mitropolit grada Herakleje, potpisujući se na sinodsko (pismo), pozdravljam vas u Gospodu, gospodaru.
Ja, Bazilisk, milošću Božijom episkop koji je i mitropolit [31] Zicinenjana, kao gore.
Ja, Stefan, milošću Božijom episkop i mitropolit Nikomeđana, kao gore.
Ja, Isaija, milošću Božijom episkop i mitropolit grada Rođana, kao gore.
Ja, Anastasije, milošću Božijom episkop i mitropolit Nikejski.
Ja, Jovan, milošću Božijom episkop grada Klaudiopolja, u provinciji Izauriji, kao gore.
Ja, Paterno, milošću Božijom episkop i **mitropolit provincije Skitije**, kao gore.
Ja, Martijan, milošću Božijom episkop i mitropolit grada Halkedona, kao gore.
Ja, Patricije, milošću Božijom episkop i mitropolit grada Eudoksiopolja, kao gore.
Ja, Polideucije, milošću Božijom episkop i mitropolit grada Antiohije, kao gore.
Ja, Eulogije, milošću Božijom episkop i mitropolit grada Melite, kao gore.
Ja, Stefan, milošću Božijom episkop grada [32] Filomedije u provinciji Pisidiji, kao gore.
Ja, Hristodor, milošću Božijom episkop grada Mirtimne, kao gore.
Ja, Palmancije, najneznatniji episkop grada Oenanda(?) u provinciji Likiji, kao gore.
Ja, milošću Božijom episkop grada Artalije, kao gore.
Ja, Jovan, milošću Božijom episkop grada Olimpije u provinciji Likiji, kao gore.
Ja, Martijan, najneznatniji episkop grada Martije, u provinciji Likiji, kao gore.
Ja, Foka, najneznatniji **episkop grada Dardane, u provinciji Helespont**[33], kao gore.
Ja, Zotik, milošću Božijom **episkop grada Karpatije, u provinciji Insula (Ostrvskoj**)[34], kao gore.
Ja, Sabatije, milošću Božijom episkop grada Stratonike, u provinciji Lidiji, kao gore.

[31] Čitaj *Cizycensijum – Kizičana.* Tako je u rukopisima često *Quiriacus* umesto *Cyriacus – Kirijak.*
[32] *Philomelensis* – Filomelski.
[33] Predstavnik Carskih Skita koji su pored Helesponta držali i krajnji jug Prevalitane – čuvena porodica Foka koja će ubuduće u nekoliko navrata davati vizantijske careve, a koja je bila u srodstvu sa Justinovim i Justinijanovim klanom dardanskih Tauro-Skita, bliskih rođaka Diokleata (*prim. prir.*).
[34] Predstavnik karpatskih Skita-Sarmata-Slovena u vrhovnom štabu vizantijske flote (*prim. prir.*).

Eulogius miſericordia Dei epiſcopus Melitenæ civitatis metropolitanus ut ſupra.

Stephanus miſericordia Dei epiſcopus (a) Philomedienſis civitatis provinciæ Piſidiæ ut ſupra.

Chriſtodorus miſericordia Dei epiſcopus Methymnenſis civitatis ut ſupra.

Palmantius minimus epiſcopus Oenandæ civitatis provinciæ Lyciæ ut ſupra.

Joannes miſericordia Dei epiſcopus Attalienſis civitatis ut ſupra.

Joannes miſericordia Dei epiſcopus Olympinæ civitatis provinciæ Lyciæ ut ſupra.

Martianus minimus epiſcopus Martianæ civitatis provinciæ Lyciæ ut ſupra.

Phocas minimus epiſcopus Dardanæ civitatis provinciæ Helleſponti ut ſupra.

Zoticus miſericordia Dei epiſcopus Carpatienſis civitatis provinciæ Inſularum ut ſupra.

Sabbatius miſericordia Dei epiſcopus Stratoniciæ civitatis provinciæ Lidiæ ut ſupra.

(a) *Philomelenſis.*

519. godine:
Mladi Justinijan obećava papi Hormizdi da će vratiti na položaje rimske crkvene povjerenike koje su razvlastili monofiziti[35]

JUSTINIJANOVO PISMO HORMIZDI

O tome da se Elija (Ilija) ne može vratiti u svoju crkvu za života onoga ko je na njegov položaj bio postavljen. Da će Toma i Nikostrat pošto se utvrdio mir biti vraćeni na svoje položaje.

Justinijan Avgust papi Hormizdi
Premda nam je u duhu, preblagočestivi oče, da se u svakoj našoj stvari naša mišljenja međusobno podudaraju, verujemo da tako treba utvrditi i kada je u pitanju Elija, prepoštvani episkop, čim su nas vaši legati opomenuli da i unutar raznih mogućnosti treba razmotriti razloge za i protiv. Naime u sadašnjoj situaciji, poglavara grada Cezareje štiti naklonost svih, jer zbog izuzetno lijepih osobina smatraju ne samo stanovnici da je najvaljanije da se obavezno zadrži, nego ga gotovo cio Istok nesumnjivo poštuje; i on je još ranije bio na istom položaju, i žali se da je odatle zbog nepravde bio udaljen. Očigledno je stoga da nije prikladno niti da idemo protiv volje bezbrojnog mnoštva i da čovjek zbog svog integriteta plemenit bude zbačen sa episkopskog trona koga se pokazao dostojan, niti da dozvolimo da pređašnji izgubi svaku nadu ponovnog povratka na taj položaj koga tvrdi da je bez razloga bio lišen; već ćemo u takvoj nedoumici umjerenije postupiti: tako da u međuvremenu taj Elija, prepoštovani gospodin episkop ostane na miru ovdje; ali da, tek pošto njegov nasljednik premine, bude vraćen na tron, pošto je prethodno odustao od primjene svega što za sticanje dozvole za povratak zahtijevaju odredbe svetih kanona, a uz saglasnost kako tvoje Apostolske stolice, tako i ovog uspješnog grada, a i ostalih kojih se to tiče. Što se tiče preblagočestivih episkopa Tome i Nikanora sve će biti sprovedeno u djelo. Pošto budu bile sve ostale poštovane (crkve) vezane i dovedene u jedinstvo sa vama i pošto budemo uz prethodnu pomoć sa nebesa isto tako sproveli sve što za red presvetih kanona treba da bude sprovedeno. Budući da je i vašoj svetosti bilo potrebno na ovaj način objasniti našu namjeru da bi se na osnovu nje jasno vidjela i želja u koju ulažemo sav trud da bi se ukinule i smirile razmirice i da što duže održimo željenu slogu među svima, pa čak i ovo pismo smatramo da treba uputiti prije svega zato da vaše molitve usliši Svevišnji za mir i napredak države. Dato 7. dana uoči junskih ida, u Konstantinopolju, za konzulovanja Vitalijana i Rustika.

(*Ljeta Gospodnjeg 519*)

[35] *Mansi, vol. 8, p. 493*.

EPISTOLA JUSTINIANI AD HORMISDAM.

Eliam ecclesiæ suæ non posse restitui vivente eo qui in illius locum suffectus fuerat. Thomam & Nicostratum pace firmata suis sedibus se restituturum.

Justinianus Augustus Hormisdæ papæ.

CUm in animo nobis sit, pater religiosissime, ut in omni re nostra inter se concurrant consilia, tum & in Elia viro reverendissimo episcopo id constituendum credimus, legatis admonentibus vestris, quod inter varias utrasque rationes expeditius esse perspectum est. Nam & in præsenti pontificem Cæsariensium urbis favor tutatur omnium, quem ob instituta pulcherrima non solum incolæ validissime retinendum arbitrantur, sed prope cunctus oriens sine dubio veneratur; & qui prior in eodem fuit sacerdotio, injuria esse remotum queritur. Visum est itaque convenire ut nec faciamus impetum contra infinitarum vota multitudinum, aut homo integritate nobilis sede dejiciatur, qua se dignum exhibet, nec anteriori spem prorsus adimi patiamur, repetendi locum denuo, quo se spoliatum sine causa confirmat; sed in re dubia temperantius versemur, ita ut interim quidem hic idem Elias vir reverendissimus episcopus in quiete permaneat; verum postquam successor ejus vitam deposuerit, tum demum ad sedem revertatur, quia destitit adhibendis prius omnibus, quæ ad impetrandam reditionis licentiam sacratissimarum regularum postulant definita, interponendo etiam consensu tam tuæ sedis apostolicæ, quam florentissimæ hujus urbis, nec non aliarum quarum hoc interest. De Thoma etiam & Nicostrato viris religiosissimis episcopis omnia mancipabuntur effectui. Postquam ceteræ etiam vobis copulatæ fuerint; sed & ad unitatem venerabiles ecclesiæ, quæ præcedente superno præsidio statuenda duxerimus pro sacratissimarum regularum itidem ordine. Quoniam itaque vestræ quoque sanctitudini deliberationem nostram oportuerat declarare, ut ex hac etiam patefiat desiderium, in quo omnem operam intendimus ad compescendas atque temperandas controversias, & optatam inter omnes concordiam prorogandam, præsentes quoque literas duximus destinandas, moventes præcipue ut pro incolumi statu reipublicæ numen supernum vestris exoretur precibus. Data VII. Idus Junias, Constantinopoli, Vitaliano & Rustico consulibus. Anno domini 519.

519. godine:
Imperator Justin obavještava papu Hormizdu da monofizitski bunt više nije javan i da ne smije da kažnjava monofizitske episkope – opomena i prijetnja[36]

JUSTINOVO PISMO HORMIZDI

O tome da je marljivošću legata u Konstantinopolju i drugim gradovima ponovo uspostavljen mir. O tome da u osuđivanju episkopa treba blaže postupati.

Justin Avgust papi Hormizdi preko legata episkopa Germana i Jovana, đakona Feliksa i Dioskora i prezbitera Blanda.
Vi dakako treba da ste preispunjeni blagodaću jer ne sumnjate da se treba potpuno posvetiti gorućem poslu okupljanja i ujedinjavanja poštovanih crkava, štaviše savršena istančanost se najviše ogleda u tome što birate (uzimate k sebi) ljude koji iskrena i puna srca mogu revnosno služiti dragovoljnoj posvećenosti tvoje svetosti. Takav je poštovani episkop German, a ništa manje Feliks, Dioskor i Blando preblagočestiva gospoda koja se takvom marljivošću predano prinose i takvom mudrošću se zauzimaju koliko god je u okviru njihove službe, da pošto su obavili u potpunosti i završili sve, nije preostalo više ništa da se raspravi; već, budući da je ljudska slabost u takvom stanju da manje želi da se bavi sama sobom, nego da se potpun odgovor pruži svima koji postavljaju pitanja: kada se neki slučaj dogodi u bezmjernom mnoštvu ljudi najviše je učinjeno da se nepromijenjeno, Božijom naklonošću, sačuva u ovom zaista prekrasnom gradu sve ono što je što se vjere tiče dovedeno u red i oko sprovođenja jedinstva sa Apostolskom stolicom u vrijeme Jovana presvete uspomene, dok je svešteno-služio ovom carskom gradu; pa je i u mnogim drugim gradovima vaše uređenje podržano i prihvaćeno. Ostalo bi pak zahtijevalo neko blaže i umjerenije upravljanje prema imenima poglavara, ne naravno onim koji su posebno navedeni u pismu koje nam je tvoja svetost poslala, nego onim čiju uspomenu izuzetno mnogo vole gradovi, u kojima se zna da su kao poglavari bili izuzetni. Zbog toga pak legati tvoje svetosti niijsu imali slobodu da prekorače sadržinu mandata sa kojim su poslani. Kraj cijelog zadatka već zavisi samo od vašeg suda, da mir treba da zaključi samo onaj ko je stvar započeo: ali to će dakako, kao i druge stvari, jasnije biti spomenuto preko našeg legata koji će nešto kasnije biti poslan. Vjerovali smo da ovim pismom, budući da se vaši preblagočestivi ljudi vraćaju, treba kako pozvati vašu svetost tako je i podsjetiti da svojim molitvama bude na korist našoj vladavini i stanju u državi. Dato 7. dana uoči julskih ida u Konstantinopolju, za konzulovanja Vitalijana i Rustika preslavne gospode.

(*Ljeta Gospodnjeg 519*)

[36] *Mansi, vol. 8. p. 494*.

EPISTOLA JUSTINI

AD HORMISDAM,

Diligentia legatorum Conſtantinopoli & aliis civitatibus pacem reſtitutam. In damnandis epiſcoporum nominibus mitius agendum.

Juſtinus Auguſtus Hormiſdæ papæ per legatos Germanum & Joannem epiſcopos, Felicem & Dioſcorum diaconos, & Blandum presbyterum.

SUmma quidem habenda vobis eſt gratia, quod alacrem operam non dubitatis impendere ad colligendas adunandaſque venerabiles eccleſias, verum in ea prælucet maxime perfecta ſolertia, quod homines adoptatis, qui voto benevolo tuæ ſanctitudinis ſincero & integro poſſint animo deſervire. Germanus ſiquidem reverendiſſimus epiſcopus, nec non Felix, & Dioſcorus, & Blandus viri religioſſimi tanta ſemet præbuerunt attentos induſtria, ac in tanta ſapientia verſati ſunt, ut quantum ad officium eorum pertinet, tranſactis in plenum & elaboratis omnibus, nihil altercationis ſupereſſet ulterius; ſed cum ea conditione ſit mortalis fragilitas, ut remiſſius circa ſe agi deſideret, & interrogationibus ſuis plenum præberi reſponſum: maxime cum aliqua cauſa in immenſa hominum fuerit multitudine devoluta, factum eſt, ut in hac quidem urbe florentiſſima quidquid ordinatum eſt de cauſa religionis, deque unitate celebranda cum apoſtolica ſede ſub temporibus Joannis religioſiſſimæ memoriæ, cum in ſacerdotio regiæ eſſet hujus urbis, id favente Deo ſervetur immobile; quin & in aliis compluribus civitatibus probata ſit veſtra ordinatio atque ſuſcepta. Cetera vero clementiore quodam indigeant moderamine in nominibus antiſtitum, non eorum qui ſpecialiter numerati ſunt in epiſtola quam ſanctitudo tua nobis deſtinaſſe noſcitur, ſed aliorum quorum memoriam maximæ civitates diligunt, in quibus floruiſſe noſcuntur ſuperſtites. Quapropter legatis quidem tuæ ſanctitudinis nulla fuit licentia mandati tenorem egrediendi, cum quo directi ſunt. Omnis autem finis negotii veſtro jam tantum pendet arbitrio, ut ſolus pacem concludere debeat qui prima rei commovit exordia: ſed ea quidem, nec non quædam commemorabuntur apertius per legatum noſtrum, qui paulo poſt deſtinabitur. In præſenti vero redeuntibus viris religioſiſſimis, tam appellandam veſtram reverentiam credidimus, quam commonendam, ut ſuis orationibus pro noſtro utatur imperio, proque incolumi ſtatu reipublicæ. Data VII. Idus Julii, Conſtantinopoli, Vitaliano & Ruſtico viris clariſſimis conſulibus. Anno domini 519.

520. godine (?), 13. avgusta:
Papa Hormizda svom povjereniku o moći Skitske crkve čiji su predstavnici gotovo uspjeli da izazovu nerede u Rimu – Skitska crkva ne priznaje prevlast Rima smatrajući da je ravnopravna sa njim i Konstantinopoljem.
Papa iznosi stav da kanonska crkva mora da se pripremi za oružani obračun sa Skitskom[37]

LXX EPISKOPU POSESORU

O tome da su skitski monasi, koji nijesu htjeli da osude svoje zablude, istjerani iz grada kao jeretici. Da Rimska crkva ne prihvata Faustovu knjigu.

Hormizda episkopu Posesoru.
Kao što je razumno da svi oni koji lutaju pitaju za savjet, isto je tako (razumno) da upitani za savjet daju odgovor, jer onaj ko ne uputi neznalicu, sam ga gura u zabludu; za onoga ko je željan vjerskog znanja i ništa nije podobnije od onoga ko je *preispunjen (**ko istražuje* – Rim. izd.) istinom; kada lakše izbjegne stranputicu onaj ko pita kojim putem treba ići. Ali prije nego što pređem na odgovaranje onoga što me tvoja ljubav pita, drage volje priznajem da sam u tvojim pismima otkrio gorljivost tvoje vjere, čijom toplotom raspaljen, uzdišeš da u onim krajevima svijeta oživljena izopačenost nevjernika. To je najdostojanstveniji bol koji žalosti srca predana Bogu: ali njihovo okliznuće i nije za toliko oplakivanje, kod njih postoji mala varnica ljubavi; neka samo jedan žudi za duhovnošću, to je sigurno spasenje za sve. Ali Crkvi Božijoj nijesu nepoznate takve oluje ili neuobičajena bura: i premda je njeno kormilo u čvrstim rukama, ona ipak trpi potresana navalama talasa i udarima vjetra. A otuda je i riječ proroka Psalmopojca, koji uzimajući u duhu ličnost same crkve govori: *Mnogo puta napadahu me od mladosti moje, i ne nadjačaše me* (Psal. 128, 2) Potresaju, ali ni u čemu neće nadjačati: do sada smo na čvrstom tlu, pomiješano je žito sa kukoljem, stenju dobri u društvu sa rđavima, ali preostaje vatra za sve što je nepotrebno, a za već iskušano spremni su ambari. Gde na njivi nije isto tako izmiješano? Nama dolikuje da se držimo utabanih staza: sopstvenim dobrima napredovaćemo među protivnicima* (**Na osnovu ovih riječi je Jovan Maksencije krivotvorio Hormizdinu (tobožnju) klevetu o tome kakvi su skitski monasi*) ukoliko se ne upletemo u tuđe grijehe. Jer onaj ko se ne pomjera kada ga sa svih strana udaraju tako potvrđuje čvrstinu svoje vrline. Gdje nema trnja raznih iskušenja? Kakva smo gotovo cijele godine podnosili od nekakvih Skita, koji su na sebe uzeli monaško obličje, ne istinski, po prizivu, ni djelom, već istančanim lukavstvom pokrili svoje vještine, te su pod izgovorom da služe vjeri širili otrove služeći svojoj mržnji. Ulagali smo napor da ih ljekovitim strpljenjem izliječimo od unutrašnje rane, po savjetu blaženog Pavla, koji kaže da se ne treba prepirati, *što nije ni od kakve koristi nego na propast onima koji slušaju* (2. Tim. 2, 14). Ali kada se izvlači otrov koji je ušao u utrobu? Kada se srca lakovjerna za zlo priklanjaju utvrđenoj istini? Kada gordost umotana u sopstvena mjerila odijeva smjernost poslušnosti? Kada to ućute navikli na prepirke, kad jedino vole da ulaze u prepirke oko religije i zanemaruju zapovijesti? Kod njih se ljubav nikada ne dokazuje ispunjavanjem nove zapovesti, mir nikada ne prepušta Gospodnjoj intervenciji[38]; to je prosto staranje o tvrdoglavoj sopstvenoj odluci, htjenje da se zapovijeda

[37] *Mansi, vol. 8, p. 498*.
[38] Skitski gnosticizam = Bog se mora neprekidno i na razne načine promišljati (*prim. prir.*).

LXX. AD * POSSESSOREM EPISCOPUM

Scythas monachos, ſuos errores damnare nolentes, ut hæreticos ab urbe expulſos. Fauſti librum a Romana eccleſia non recipi.

Hormiſda Poſſeſſori epiſcopo.

SIcut rationi congruit ut conſulant ambigentes; ita par eſt reſpondere conſultos, quia ipſe impellit in errorem qui non inſtruit ignorantem; nec quidquam aptius eſt ſtudioſo religionis, quam * impoſito veritatis; quando facilius devium vitat, qui iter per quod graditur rogat. Sed priuſquam reſpondendi curam de his quæ dilectio tua percunctatur aggrediar, libenter in literis tuis fidei tuæ me fateor inveniſſe feruorem, cujus calore ſuccenſus, redivivam in illis partibus infidelium perverſitatem vigere ſuſpiras. Digniſſimus dolor, qui dedita Deo corda contriſtet: nec enim eſt apud eos lapſus inlamentabilis, quibus eſt igniculus caritatis; quia unum ſpiritualium votum eſt ſalus inconcuſſa cunctorum. Sed non eſt ignota eccleſiæ Dei de hujuſmodi procellis aut inſueta tempeſtas: & quamvis rectoris ſui gubernaculo inconcuſſa perſiſtat, variis tamen inſurgentium fluctuum laborat vexata turbinibus. Nam unde eſt pſalmidici vox prophetæ, qui ipſius eccleſiæ perſonam ſpiritu quo impellebatur aſſumens: *Sæpe*, inquit, *expugnaverunt me a juventute mea: etenim non potuerunt mihi*? Concutiunt, ſed in nihilo prævalebunt. adhuc in area ſumus, mixta ſunt frumenta cum paleis, gemunt boni conſortia malorum, ſed ſupereſt flamma non neceſſariis, & parata ſunt horrea jam probatis. Ubi terrarum non eſt iſta permixtio? Nos fixis decet * inſtare veſtigiis: proficiemus inter adverſantes * propriis bonis, ſi erroribus non involvamur alienis. Probat enim virtutis ſuæ validum robur, qui cum impellitur non movetur.

* Edit Rom *Inquiſitis*

* inſiſtere

* Super hæc verba calumniam ſtruxit Hormiſdæ Joan. Maxentius Scythæ monachi quidam.

razumu, da se ne vjeruje[39]; oni preziru drevne autotitete, neprestano željni novih preispitivanja; smatrajući da je put znanja jedini ispravni put[40], svako mišljenje koje se s lakoćom prihvata: do te mjere su nadmeni da misle da njihovom mišljenju moraju da se priklone i ovaj i onaj svijet; ne cijeneći ni po broju vjernih sljedbenike otačkog predanja, ako bi vidjeli da neće da odstupe od svog mišljenja, spremni su da počine zločine, da spravljaju otrove da bi odvukli (ljude)[41], naučeni da mrze cijelo tijelo Crkve[42], da organizuju pobune, podstiču zavist, a umesto poslušnosti koja ima prvenstvo u načinu života u opštežiteljnim manastirima, oni vole svo-jeglavost tvrdoglave gordosti.

(*Skitski monasi su u Rimu podsticali nerede.*)

Nijesmo mogli da ih zauzdamo ni opomenama, ni blagošću, ni autoritetom. Došlo je čak i do javnog okupljanja, jer su oni čak pozivali na remećenja mira u vezi sa carskim statuama[43]: i da se postojanost vjernog naroda nije tome oduprla, posijali bi među njih odvratno đavolsko sjeme kukolja i pokrenuli razdore i nesloge, ali su oni Božijom pomoću odbacili razdor od svoje vjere. U vezi sa njima smo se kasno uvjerili da je Apostol izrekao proročke riječi, da nastupaju opasna vremena i da će biti ljudi koji će voljeti samo sebe *koji imaju izgled pobožnosti, a sile njezine su se odrekli* (2. Tim. 3, 5) i da se stoga takvih treba kloniti. Stoga vjerujemo da vašoj ljubavi na to u ovom slučaju treba skrenuti pažnju, da ne biste, ukoliko se slučajno onamo dovuku, bili neobaviješteni kako su se ponašali u gradu Rimu, i vi bili prevareni nekakvom pričom.

(*Mišljenje pape Hormizde o Faustovim knjigama.*)

Oni pak, za koje ste rekli da su vas pitali za mišljenje o pomenutim spisima nekog Fausta *Galskog poglavara Š**U Galiji episkop Rejenski(?)Ć*, neka dobiju ovaj odgovor. Niti da se[44] prihvataju, niti pak da bilo kakva dvosmislenost može da se izrodi, ili pobožnima stvori predrasudu, to su spisi koji nijesu prošli na osnovu otačkog autoriteta ispit katoličanske vjere, ili crkvenog života. Ono što su sveti oci utvrdili vjerni su dužni da slijede: bilo da je u pitanju tumečenje, ili propovijed, ili pak riječ naroda nastala kroz nazidanje, ako je u skladu sa ispravnom vjerom i zdravom doktrinom, prihvata se, a ako nije, odbija se.

(*O tome da se ne odobrava čitanje knjige.*)

Jedan je temelj, pa ako se kakva radionica izvan njega podigne, sklona je padu, ali ako bilo ko na temelju nazida bilo sirotinjski bilo skupocjeno, može biti siguran. Skreće sa puta onaj ko zastrani od onoga što je pokazao otački izbor, no ipak ne osuđuje se prilježnost, nego duh koji se

[39] Ljudsku jedinku vodi razum, a vjera je stvar čovjekovog slobodnog izbora, što je podrazumijevalo poštovanje paganskog nasljeđa i obogotvorenje imperatora kao vrhovnog vojnog zapovjednika – patrijarsi i papa su samo carski činovnici odgovorni za poštovanje vjere, ma u kom obliku bila (*prim. prir.*).

[40] Jedino znanje, na grčkom *gnosis* (γνοσισ), koje podrazumijeva i poznavanje sveukupne istorije religija, može da ponudi *saznanje vjere* (prim. prir.).

[41] Hrist je član Svetog Trojstva, jedini čovjek u njemu, simbol ljudske prolaznosti i vječnosti te prolaznosti – ta vrsta vječnosti čovjeka približava božanskom duhu (*prim. prir.*).

[42] U skladu sa Jevanđeljem po Marku Skitska crkva smatrala je da državna (kanonska) mora da bude bez imanja i prihoda i da bazilike moraju da budu bez dragocjenih ukrasa, dovodeći u pitanje ikone (*prim. prir.*).

[43] Tražili su da se carske statue poštuju kao božanske (*prim. prir.*).

[44] U Rimskom izd. nedostaje *recipi – primio.*

Ubi non variæ tentationis aculei? Quales per hunc fere jugem annum quorumdam Scytharum, qui monachos præ ſe ferebant ſpecie, non veritate, profeſſione, non opere, ſubtili tectas calliditate verſutias, & ſub religionis obtentu famulantia odiis ſuis venena pertulimus, ſtudentes eos ab interno vulnere medicabilis patientiæ moderamine ſanare, beati Pauli monita non tacentes. *Noli verbis contendere; ad nihil enim utile eſt, niſi ad ſubverſionem audientium.* Sed quando virus quod viſcera penetravit evellitur? Quando corda male ſibi credula veritatis obtemperant inſtitutis? Quando induit obedientiæ humilitatem opinionibus ſuis vallata ſuperbia? Quando acquieſcunt paci contentionum ſtudiis aſſueti, ſola certamina amantes de religione captare, & mandata negligere? Nunquam apud eos caritas novo commendata præcepto, nunquam pax dominico relicta diſceſſu; una pertinacis cura propoſiti, rationi velle imperare, non credere; contemptores auctoritatum veterum, novarum cupidi quæſtionum; ſolam putantes ſcientiæ rectam viam, qualibet concepta facilitate ſententiam: eouſque tumoris elati, ut arbitrium ſuum utriuſque orbis putent inclinandum eſſe judicium: nec in numero fidelium deputantes ſequaces traditionis paternæ, ſi ſuæ viderint cedere nolle ſententiæ, docti crimina ferere, obtrectationum venena com- 2. Tim. 2.

udaljava od istine. Često se o ovima dobavlja nepohodno obavještenje o onome čime se pridobijaju rivali. A ne možeš ni saznati da se prepuštaš grijehu koji izbjegavaš; stoga ne sagrješuju oni koji čitaju ono što je neprilično, nego oni koji to slijede. Jer da nije tako, onaj učitelj neznabožaca ne bi nikada spokojno objavio vjernima: *Sve ispitujte, dobra se držite* (Sol. 5, 21). To nije (po principu) „u odsustvu krivca", premda je u svetovnom duhu, no ipak nije daleko od razuma razmenjivati misli. Priča se da je neki poznati slikar, kada je četkicom htio da naslika savršenog konja, *postavio (**koristio se*) pred sebe dok je slikao magarca, tvrdeći da to nije zato da bi bolje pogodio ružnu tegleću životinju, nego da ne bi pogrešio povukavši neku nezgrapnu liniju sličnu magarčevoj.

Nije bez promisli poštovana otačka mudrost vjerniku tačno odredila vlast (ovlašćenje), a to bi bili katoličanski dogmati; jer je unapred, vođena Svetim Duhom, utvrdila šta tačno treba prihvatiti kao autentično u knjigama, pa čak i starim: kako zanijeti čitalac ne bi usvojio ono što odgovara njegovom sopstvenom mišljenju umjesto onoga što služi crkvenom obrazovanju, odnosno da ne bi našao potvrdu kako da ugodi svojoj želji (volji). Zašto su klevetnici morali da prošire pitanja izvan uspostavljenih granica Crkve i da pokrenu razmirice o onome što se sadrži u već rečenom, kao da nije ni rečeno, mada je hrišćanska vjeroispovest stabilnom i nepomjerljivom *granicom (**stazom*) utvrđena uz pomoć kanonskih knjiga, saborskih odluka i svetootačkih utvrđenih pravila?

No ipak po slobodnom sudu i milošću Božijom ono što Rimska (to jest katoličanska) Crkva slijedi i što je utvrdila, premda se može saznati u raznim knjigama blaženog Avgustina, a najviše u pismima Hilariju i Prosperu, ipak se u crkvenim sanducima nalaze zapisana kapitula koja ćemo vam, ako ti nedostaju i vjeruješ da su ti potrebna, poslati, uprkos tome što onaj ko pažljivo prouči Apostolove riječi lako može saznati čega se treba držati.

NAPOMENE SEVERINA BINIJA
(*O tome zašto jeretici tvrde da pismo nije Hormizdino.*)

a. Pismo) Jovan Maksencije, jeretik i lažljivi pisac, prvi je ustvrdio da ovo pismo nije Hormizdino. No ipak ga kao Hormizdino očigledno određuju povezanost sa događajima, osobenost rečenice i (izbor) riječi, pa najzad i sam stil. Priznajemo da je Johan Kohlej, čovek slavan po čuvenju i najžešći borac protiv jeresi našeg vremena, mislio isto što i Maksencije, ali je greškom i iz dobre namere pogrišio. Smatrao je, naime, da je apologija Maksencija u koju je zapao, bila napisana od nekog katoličkog pisca, ali ju je zapravo (kako kaže) napisao najkužniji jeretik. Ovaj učeni čovjek nije za podršku imao ona Hormizdina pisma koja su sada nedavno izdata. A da je to imao kao pomoć, mogao je primijetiti podvalu i lukavstvo jeretika. Vidi Baronija pod godinom 520. pod brojem 22 i sledećim; Pusebno u napomenama pod odrednicom Jovan Maksencije.

ZAPAŽANJA FILIPA LABEA S. J.

Odbranu ovog previjanog jeretika, da se ukratko izrazim, ogrezlog u eutihijansko blato, nedavno su podržali neki besramni i bezosjećajni novatori Jensenijeve blasfemije, ali nesrećno, blijedo i bezuspješno, kako ćemo na drugom mjestu više reći. Ne dovodi se u pitanje da li se može tolerisati ova tvrdnja: *Jedan od Svete Trojice je postradao*, nego u kom smislu i kakvim podlim vještinama, poput laskave lisice, prefinjenih jeretika ju je Jovan Maksencije sa svojim skitskim monasima iznio i branio; zbog ovog jednog je u velikoj mjeri unapred zaslužan što se odbrane od strane Jensenovih sljedbenika tiče, a to je što je nepravedno napravio uvod za

ponere, integrum ecclesiæ corpus odisse, seditiones instruere, invidiam concitare, & pro obedientia, quæ in cœnobiis principatum regularis obtinet disciplinæ, obstinationem pertinacis amare superbiæ.

Turbas concitarunt Romæ Scythæ monachi.

Non illos potuimus monitis, non mansuetudine, non auctoritate comprimere. In publicum usque prodiere conventum, ad concursionem quietis circa regum etiam statuas inclamantes: & nisi fidelis populi constantia restitisset, per diabolicæ semina nefanda zizaniæ apud illos dissensionem & discordiam commovissent, per quos adjutorio Dei de religione eorum est pulsa dissensio. De eis sero probavimus prophetica apostolum voce dixisse, in novissimis diebus instare tempora periculosa, & fore homines sui tantum amatores, habentes formam pietatis, virtutem autem ejus abnegantes; itaque esse vitandos. Hæc ideo dilectionis vestræ indicanda sub occasione credidimus, ne, si illuc fuerint forte delati, ignorantes quemadmodum se in urbe Romana tractaverint, sub aliqua verborum simulatione deciperent.

2. Tim. 3.

De libris Fausti sententia Hormisdæ papæ.

Hi vero, quos vos de Fausti cujusdam * Galli antistitis, dictis consuluisse, literis indicastis, id sibi responsum habeant. Neque illum (*a*) recipi, neque quemquam, quos in auctoritate patrum non recipit examen catholicæ fidei, aut ecclesiasticæ disciplinæ ambiguitatem posse gignere, aut religiosis præjudicium comparare. Fixa sunt a patribus, quæ fideles sectari debeant instituta: sive interpretatio, sive prædicatio, seu verbum populi ædificatione compositum, si cum fide recta & doctrina sana concordat, admittitur, si discordat, aboletur.

* in Gallia Rejensis episc.

Quomodo legendi libri improbati.

Unum est fundamentum, extra quod quælibet fa rica si consurgit, infirma est, super illud quisquis ædificat, sive vilia, sive pretiosa, consideret. Errat autem a via, qui ab eo quod patrum electio monstravit exorbitat, nec tamen improbatur diligentia per multa discurrens, sed animus a veritate declinans. Sæpe de his necessaria providetur, de quibus ipsi æmuli convincantur, instructio. Nec vitio dari potest nosse quod fugias; atque ideo non legentes incongrua in culpam veniunt, sed sequentes. Quod si ita non esset, nunquam doctor ille gentium acquievisset nunciare fidelibus: *Omnia probate; quod bonum est tenete*. Non abs re est, etsi mundanum, non tamen a ratione discretum miscere sermonem. Fertur quidam nobilis arte pingendi, cum equum penicillo vellet explicare perfectum, asellum sibi (*b*) proposuisse pingenti, asserens, non ut jumentum imitaretur informe, sed ne in alicujus informis lineamenti similitudinem lapsus incideret.

1. Thess. 5.

Non improvide veneranda patrum sapientia fideli potestati quæ essent catholica dogmata definiit; certa librorum etiam veterum in auctoritatem recipienda, sancto Spiritu instruente, præfigens: ne opinioni suæ lector indulgens, non quod ædificationi ecclesiasticæ conveniret, sed quod voluptas sua concepisset, assereret. Quid ergo calumniantibus opus erat extra constitutos ecclesiæ terminos porrigere quæstiones, & de his quæ habentur dicta, quasi dicta non sint, movere certamina, cum Christiana fides canonicis libris, & synodalibus præ-

(*a*) Deest *recipi* in Edit. Rom.
(*b*) *profuisse*.

klevete protiv Apostolske stolice i protiv Hormizde Rimskog pontifika kao krajnje bestidan klevetnik te iste stolice i najviših crkvenih poglavara. No držimo se kleveta Jovana Maksencija da ne bismo otišli previše u širinu i navedimo samo jednu od mnogih (njegovih kleveta): *sopstvenim dobrima napredovaćemo među protivnicima, ukoliko se ne upletemo u tuđe grijehe*: Da li se moglo reći išta zdravije od toga, išta istinitije? A šta na ovo kaže ovaj bestidni klevetnik? *Lukavo,* kaže, *pokušavaš da sakriješ svoje bezbožništvo* itd. *Ogrezlog u prelesti pelagijanskog bezvjerja stavljaš za ugled pred oči svima, ti koji se nadmenim samopouzdanjem uzdaš da možeš napredovati među neprijateljima, ne darom Božijim, nego sopstvenim dobrima* itd. Bestidni klevetnički zlotvore, što zastupnika Hristovog blebećući bogohulnim ustima nazivaš jeretikom i neprijateljem istine i svojim uglednim braniocima to tako veličanstveno predstavljaš. Sopstvena dobra presveti pontifeks Hormizda ne stavlja nasuprot darova Božijih, nego nasuprot tuđih. Mali prostor za ove komentare ne dopušta nam više: no ovaj obrazovani čovjek sasvim pravilno, oprezna i oštra suda opominje da nedovoljno upućeni ne treba da čitaju spise ovog jeretika tim opasnijeg što je uglađeniji.

ceptis, & patrum regularibus conſtitutis ſtabili & inconcuſſo * termino limitetur?

* tramite

De arbitrio tamen libero, & gratia Dei, quod Romana (hoc eſt catholica) ſequatur & aſſeveret eccleſia, licet in variis libris beati Auguſtini, & maxime ad Hilarium & Proſperum, poſſit cognoſci, tamen in ſcriniis eccleſiaſticis expreſſa capitula continentur, quæ ſi tibi deſunt, & neceſſaria creditis, deſtinabimus, quamquam qui diligenter apoſtoli dicta conſiderat, quid ſequi debeat evidenter cognoſcat. Data Idibus Auguſti.

Nota Severini Binii.

Hæretici hanc epiſtolam Hormiſdæ cur eſſe negant?

a *Epiſtola.*) Joannes Maxentius hæreticus & mendax ſcriptor primus eſt qui hanc epiſtolam Hormiſdæ eſſe negavit; quam ipſa tamen connexio rerum geſtarum, ſententiarum atque verborum proprietas, ipſe denique ſtylus Hormiſdæ manifeſte adjudicant. Joannem Cochlæum virum fama celebrem, & hæreticorum noſtri temporis acerrimum impugnatorem, idem cum Maxentio ſenſiſſe fatemur, ſed errore & boni opinione lapſus fuit. Apologiam enim Maxentii in quam inciderat, a catholico ſcriptam eſſe putavit, quam hæreticus peſtilentiſſimus ediderat. Caruit vir doctus harum epiſtolarum Hormiſdæ nunc recens editarum ſubſidio. Quo ſi inſtructus fuiſſet, fraudem & dolum hæretici animadvertere potuiſſet. Vide Baronium anno 520. numero vigeſimo ſecundo & ſequentibus; Poſſevinum in apparatu facto, *verbo Joannes Maxentius*.

Obſervatio Philippi Labbe, S. J.

Vaferrimi hujuſce hæretici, atque ut minimum loquar, Eutychiana fuligine tincti, patrocinium nuper ſuſceperunt procaces quidam atque infruniti novatores Janſenii aſſeclæ, ſed infelici plane atque irrito ſucceſſu, ut pluribus alias docebimus. Neque enim in queſtionem vocatur, utrum tolerari poſſit hæc aſſertio: *Unus de Trinitate paſſus eſt*, ſed quo ſenſu, quibuſve adblandientis vulpeculæ ſubdolis artibus ſubtiliorum hæreticorum more eam protulerit defenderitque cum ſuis Scythis monachis Joannes Maxentius; hoc uno patrocinium Janſenianorum rite promeritus, quod in apoſtolicam ſedem injurius, & in Hormiſdam Romanum pontificem impudentiſſimus calumniator illorum in eamdem ſedem convicils & in ſummos eccleſiæ antiſtites calumniis præluſerit. Hæreamus in calumniis Joannis Maxentii, ac ne evagemur latius, unam ex omnibus feligamus: Dixerat Hormiſdas: *Profitemur inter adverſantes propriis bonis, ſi erroribus non involvamur alienis*: quo nihil ſanius, nihil verius dici potuit. Quid ad hæc perditiſſimus ſycophanta? *Callide*, inquit, *tuam intereſt occultare perfidiam*, &c. *Pelagianæ perfidiæ involutum erroribus cunctorum oculis anteponit, qui inter adverſantes non Dei munera, ſed propriis bonis profitere te poſſe tumida elatione confidit*, &c. Calumniaris impudens nebulo, dum Chriſti vicarium hæreticum & inimicum veritatis blaſphemo ore deblateras, & egregiis defenſoribus tuis magnifice præluces. Propria bona, non Dei donis, ſanctiſſimus pontifex Hormiſdas, ſed bonis opponit alienis. Cetera non patiuntur hujus obſervationis anguſtiæ: recte enim monuit vir eruditus ſuſpenſo pede & acri judicio hæretici hujus, eo pernicioſioris quo cultioris, legenda eſſe tyronibus ſcripta ne impingant.

Oko 525. godine:
Justinijan reorganizuje vojsku prema Persiji i imenuje Zetu za magistra militum Jermenije i Polemonijskog (Polemonijačkog) Ponta[45]
(Justinijanov Kodeks, knjiga I)
29. pogl.

O SLUŽBI MAGISTRA MILITUM

.....
5. Imperator Justinijan Avgust Zeti presvijetlom gospodinu (vir illustris) magistru militum za Armeniju i Polemonijski Pont i narode (gentes). Budući da je promišlju Božijom Rimska vlast (imperium) nama dodijeljena, brižnim staranjem i pažljivom prilježnošću razmatrajući zaključili smo da za djelove Armenije, Polemonijski Pont i narode (plemena, oblasti) treba postaviti posebnog magistra, i ovim zakonom postaviti tvoju veličanstvenost, koja nam se na osnovu ranijih postupaka preporučila, uvjereni da će biti pogodna za taj položaj, te smo odabrali i izvjesne provincije, to jest Veliku Armeniju, koja se zvala Unutrašnja i oblasti (to jest Anzetenu, Ingilenu, Astianenu, Sofenu, Sofanenu, u kojoj je Martiropolj, Balabitenu), prvu i drugu Armeniju i Pont Polemonijski smo povjerili tvojoj brizi, zajedno sa njihovim duksevima, pošto je komes Armenije potpuno uklonjen i potčinili smo (tvojoj komandi) izvjestan broj (vojnika), ne samo one (trupe) koje smo sada obrazovali, nego i (neke) odabrane od prezentala[46] i Orijentala[47], kao i iz drugih jedinica, no ipak ne umanjujući količinu onih snaga: već, budući da smo im dodali veći broj vojnika, ne opterećujući državu i ne uvećavajući troškove izvjestan broj smo povukli, no ipak tako da bi ih i nakon ovog povlačenja ostali brojniji nego što su bili do naših srećnih vremena.
. . . . . .

[45] *Corpus iuris civilis, Berolini 1892, vol. II, p. 82*.
[46] Komandant vojske Istoka stalno prisutan na dvoru kao član imperatorovog generalštaba (*prim. prir.*).
[47] Komes Istoka = komandant vojske, svih jedinica, na terenu (*prim. prir.*).

5 *Imp. Iustinianus A. Zetae viro illustri magistro militum per Armeniam et Pontum Polemoniacum et gentes.* Cum propitia divinitate Romanum nobis sit delatum imperium. sollicita cura cauta diligentia pertractantes perspeximus oportere etiam partibus Armeniae et Ponto Polemoniaco et gentibus proprium magistrum militum per hanc legem constituere, tuamque magnitudinem, quae nobis ex ante gestis optime commendata est, idoneam ad talem fore dignitatem confidentes elegimus certasque provincias. id est magnam Armeniam, quae interior dicebatur, et gentes (Anzetenam videlicet, Ingilenam, Asthianenam, Sophenam, Sophanenam[6], in qua est Martyropolis, Balabitenam) et primam et secundam Armeniam et Pontum Polemoniacum tuae curae cum suis ducibus commisimus, comite Armeniae penitus sublato, certosque subdidimus numeros, non modo quos in praesenti novos constituimus, sed etiam de praesentalibus et Orientalibus et aliis agminibus segregatos, non tamen quantitatem eorum agminum minuentes: sed quia plures eis addidimus sine rei publicae gravamine et sine augmento sumptuum, aliquantos subtraximus, ita tamen, ut et post hanc subtractionem ampliores remanserint, quam usque ad nostra felicia fuerant tempora.

529. godine:
Najviši oficiri Ilirikuma i Istoka oslobađaju se administrativnih službi na terenu, poreza i odvajaju od crkve – Justinijan ozakonjuje odvajanje vojske od administrativnih struktura države[48]
(Justinijanov Kodeks, knjiga X, 32 – O DEKURIONIMA)

67 (66)

Impertor Justinijan Avgust Demostenu prefektu pretorije. Brinući za dobrobit kurijalnih redova odlučujemo da niko sebi ne treba da laska i misli da je oslobođen određenih propisa, nego neka zna da samo po našoj zakonskoj odluci može za sebe steći slobodu od kurijalnog statusa: pošto od današnjeg dana moraju biti ukinuti (tj. moraju bitii zastarjeli) svi raniji propisi koji nijesu obuhvaćeni ovom zakonskom odlukom.
1. Ako je neko, dakle, stekao najvišu patricijsku počast, ili je odlikovan lentama počasnog konzulata, unapređen do redovnog (konzulata) tako da obavlja službu konzula ili konzulara, ili je pak stekao službu prefekta, ili pretorijanskog ili gradskog (sada aktivnu), ili je dobio da obavlja službu magistra militum, taj neka se raduje da je tako izuzet i oslobođen zajedno sa svojim imanjem i potomstvom koje je dobio nakon što je stekao položaj ili ga odslužio, ali ranije rođena djeca ima da ostanu u pređašnjem statusu.
2. Oslobađaju se kurije kako kvestori prefekture, tako i elokventni patroni (advokati) fiska, kako prefekture, koja upravlja sjedištima Orijenta i Ilirika, tako i gradskim dažbinama, zajedno sa imovinom i djecom koju su dobili prije ili posle sticanja tog stepena unapređenja.
3. Isto tako i preslavna gospoda šefovi (*principes*) povjerljive carske službe (*agentes in rebus*) stekli su oslobođenje od kurije još po starim zakonima kao i ugledna gospoda šefovi (*proximi*) carske memorijalne kancelarije (sacri scrinii memoriae) i carske kancelarije za korespondenciju (*sacrarum epistularum*), naravno i carske kancelarije za žalbe i predstavke (*sacri scrinii libellorum*) i (carske kancelarije) za pravna pitanja (*sacrarum cognitionum et dispositionum*), zajedno sa svojim imanjem i djecom koju su stekli po obavljenoj službi.
4. U pogledu velikih napora i truda koje su tokom dugog vremena uložili potvrđujući da ova odredba ostaje na snazi i netaknuta, te se svi oni tako oslobađaju kurijalne obaveze zajedno sa svojom imovinom i potomstvom prema onome kako smo ranije rekli.
5. Ubuduće ne dopuštamo da djeca ni jednog budućeg patrona (advokata) fiska rođena ranije treba da budu oslobođena (kurijalnih obaveza) da se drugi ne bi usudili za sebe da zahtijevaju ono što nije dopušteno kao privilegija ni najvišim dostojanstvenicima: nego sinovi rođeni pre nego su dospjeli u patronat fiska, ima da ostanu u ranijem statusu.
6. Na druge načine, osim na ove koje smo pojedinačno naveli, bilo na one koji su obuhvaćeni starim zakonima (kakav je bio onaj – *quem ex tribus maribus concessum ante fuerat patri maximo senatui sociare*[49] - nejasno, vjerovatno koruptno mjesto), bilo da nijesu obuhvaćeni ranijim poznatim (zakonima), ne dopuštamo nikome da ikako drugačije stekne oslobođenje od kurijalne obaveze: štaviše, bilo koji drugi način, bilo koja pragmatična odredba koja je u takvom slučaju primijenjena, bilo koja (sudska) odluka najviše prefekture (*eminentissimae prefecturae*), se poništava, sve to se u potpunosti anulira i nema nikakvog efekta, te se svi članovi kurijalnih tijela vraćaju u svoje gradove i njihova imovina je na raspolaganju (gradovima) bez ikakvog izuzetka.
(g. 529)

[48] *Corpus iuris civilis, vol. II, p. 415*.
[49] Th. 12, 1, 132 (Taj zakon je stupio na snagu 393. god. I u njemu se kaže da ako je čovjek imao tri sina, jedan od njih je mogao da postane član carskog senata, to jest mogao je biti izuzet od kurijalnih obaveza – *Fred Timothy Kearley*, *Annotated Justinian Code*, 2. izdanje *University of Wyoming 2009*. elektronska verzija – *prim. prev.*)

67 (66) *Imp. Iustinianus A. Demostheni pp.* Curialibus consortiis consulentes censemus, ut nemo sibi blandiatur et non certis modis sese liberum esse existimet, sed pro nostra forma tantummodo sciat posse libertatem sibi curialis competere condicionis: omnibus anterioribus modis, quos non comprehendit 1 praesens sanctio, ex praesenti die antiquandis. Si quis igitur vel summum patriciatus honorem fuerit consecutus, sive infulis consulatus honorarii aut ordinarii fuerit ampliatus, ut vel consul vel consularis efficiatur, seu praefectorum praetorio infulas susceperit gubernandas, vel urbicariam (in ipso tamen actu) meruerit[7] praefecturam, nec non magistri militum officium gerendum susceperit, is gaudeat se huiusmodi condicionis esse exsortem et liberum cum suis facultatibus suaque posteritate, quam postquam meruit dignitatem vel actum gessit[8] ediderit, anterioribus filiis in condicione pristina remansuris. 2 Tam praefecturae quaestoris quam viri eloquentissimi fisci patroni[9] tam praefecturae, quae Orientalibus et Illyricianis praesidet sedibus, quam urbicariae nexibus curiae liberantur, cum ad fisci patronatum pervenerint, una cum substantiis et liberis suis, quos vel ante habuerint vel postquam ad eun-3 dem gradum provecti sunt. Viri etiam clarissimi principes agentium in rebus curiae libertatem ex antiquis legibus consecuti sunt, et viri spectabiles proximi sacri scrinii memoriae et sacrarum epistularum nec non sacri scrinii libellorum sacrarumque cognitionum et dispositionum cum substantiis suis et liberis, quos post emensa stipendia susceperant. 4 Hoc etiam nos corroborantes intuitu laborum, quos multos longo prolixoque tempore pertulerunt, intactum illibatumque conservamus, ut ii omnes fortuna curiali liberentur cum sua substantia suaque 5 subole secundum ea quae praediximus. Ex aevo autem sequente progenitos antea nullius futuri fisci patroni liberos concedimus liberandos, ut ne, quod summis apicibus dignitatum non est concessum, hoc alii sibi audeant vindicare: sed progeniti filii ante, quam ad fisci patronatum pervenerint, in condicione 6 (2) pristina remaneant. Aliis autem modis, quam his, quos singillatim enumeravimus, sive legibus antiquis comprehensi sunt (qualis erat is, quem ex tribus maribus concessum ante fuerat patri maximo senatui sociare[10]) sive comprehensi anterioribus scitis non fuerant, liberationem competere cuidam curialis fortunae nullo patimur modo: sed sive pragmatica sanctio super hoc processit sive sententia eminentissimae praefecturae, sive alius quicumque modus excogitatus est, omnia ea penitus vacuari et pro infectis haberi, et curialia corpora suis reddi civitatibus et substantias eorum subiacere nulla excusatione eis penitus competente. [*a.* 529]

68 [11][*Ὁ αὐτὸς βασιλεύς.*] . . . . . .

529-531. godine:
Jereticima se zabranjuje da svoje učenje izlažu i šire u vojsci, da stiču visoke administrativne činove, a maniheji se osuđuju na smrt – u vojsci učenje mogu da propovijedaju samo katolici i pravoslavni.
Jeretici i pagani ne mogu da stiču oficirske činove, ali mogu da budu podoficiri. Iz ovih odluka izuzimaju se Goti i Skitska crkva.
Episkopi postaju lična carska tajna policija[50]
(Justinijanov Kodeks, knjiga I, 5)

12.

Imperatori Justin i Justinijan AA (Avgusti)
Jereticima smo stoga dopustili da se okupljaju i imaju sopstveno ime, kako bi se od stida pred našim strpljenjem svojevoljno prizvali pameti i obratili na bolje.
1. Njih je međutim obuzela nepodnošljiva drskost, pa su se, zanemarivši zakonsku sankciju, uvukli u vojne službe u kojima je, po samom slovu carskih odredbi jasno zabranjeno sudjelovanje takvih ljudi.
2. Jereticima pak nazivamo sve ostale, kao i proklete Manihejce i one koji su ovima slični, koje ne bi u stvari trebalo čak ni imenom pominjati nigdje na zemlji, niti ih uopšte primjećivati sve dok nešto svojim dodirom uprljaju.
3. Ali Manihejci, štaviše, kako smo već rekli, treba da budu protjerani, pa ni njihovo ime niko ne treba da trpi niti dopusti da na istom mjestu sa drugima boravi (neko) tim bezvjerjem zaražen, već Manihejac treba da podliježe smrtnoj kazni gdje god bi se na zemlji našao.
4. O ostalim jereticima, koga god da su bezvjerja ili imena (jer jeretikom nazivamo svakog onog ko nije privržen katoličanskoj Crkvi i našoj pravoslavnoj vjeri), pa onda naravno i o neznabožcima koji pokušavaju da uvedu kult većeg broja bogova i o Judejcima i Samaritancima ne samo da imamo namjeru već donijete zakone da obnovimo i ovim zakonom učvrstimo, nego da ih dopunimo odredbama zahvaljujući kojima će privrženici našoj svetoj vjeri imati veću sigurnost, čast i poštovanje.
5. Svi naime mogu da primijete, kao što smo rekli, da se oni, koji se na pravi način ne klanjaju Bogu, lišavaju čak i zemaljskih dobara.
6. Zabranjujemo, dakle, da bilo ko od gore navedenih dostigne neki položaj, ili stekne pojas, bilo građanski, bilo vojnički, ili da pripadne bilo kom redu, osim onome koji se naziva kohortalni: jer hoćemo da oni za ovaj red budu vezani kao podređeni po porijeklu i da ne budu odatle izuzeti zbog svoje rđave vjere, nego da bi, ostajući u njemu i ispunjavajući sve što je potrebno i podnoseći sav teret koji služenje u tom redu zahtijeva, bili spriječeni kako da napreduju tako i da obavljaju izvršenja (dražbi) javnih i privatnih dužnika po sudskoj presudi na teret pravoslavnih hrišćana: njihovo potomstvo, razumije se, pošto se vezuje za isti red mora da se odvuče u njega ukoliko bi sami pokušali da se kriju.
7. Ne dopuštamo da jeretici dobiju dužnost branioca ili kuratora grada, kako ne bi pod izgovorom da imaju vlast, koja je iz te dužnosti potekla, naškodili ostalim hrišćanima, a naročito preblagočestivim episkopima kao i da ne bi sebi uzeli vlast (tj. pravo) da sude ili izriču presude, kako su još naši prethodnici zakonski utvrdili.
8. Ne dopuštamo ni da budu među premudrim pravozastupnicima, kojima tim više ispred ostalih dolikuje da pravilno razumiju božanske zakone, što provode život uz slovo zakona.

[50] *Corpus iuris civilis, vol. II, p. 53*.

ἵνα τὴν καρτερίαν ἡμῶν αἰσχυνθέντες σωφρονήσωσιν
1 ἐκόντες καὶ πρὸς τὰ καλλίω μεταβάλωσιν. Τοὺς
δὲ εἰσῆλθέ τις οὐκ ἀνεκτὴ τόλμα, καὶ τῆς τῶν νό-
μων ἀμελήσαντας[3] παραγγελίας στρατείαις, ἂν οὐκ
ἐᾷ[4] μετεῖναι τοῖς τοιούτοις αὐτὰ τὰ τῶν βασιλικῶν
συμβόλων δηλοῦ γράμματα, παρενέβαλον[5] αὐτούς.
2 Αἱρετικοὺς δὲ καλοῦμεν τοὺς ἄλλους, ὡς τούς γε
καταράτους Μανιχαίους καὶ τοὺς τούτοις παραπλη-
σίους, οὐδὲ ὀνομάζεσθαι γοῦν ταύτῃ θέον οὐδὲ φαί-
νεσθαί που παντελῶς οὐδὲ χραίνειν ὧν ἂν ἐφάψων-
3 ται. Ἀλλὰ τοὺς μὲν Μανιχαίους, ὥσπερ εἰρήκαμεν,
οὕτω καὶ ἀπελαύνεσθαι δεῖ καὶ μηδὲ τὴν προσηγορίαν
αὐτῶν ὑπομένειν μηδένα μηδὲ περιῳδᾶν, εἴπερ ἐν
τῷ αὐτῷ διάγοι τοῖς ἄλλοις ὁ τὴν ἀθεΐαν ταύτην
νοσήσας ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ ταῖς εἰς ἔσχατον τιμω-
ρίαις ὑπάγεσθαι τὸν ὁπουδὴ[6] γῆς φαινόμενον Μανι-
4 χαῖον. Ἐπὶ δὲ τοῖς ἄλλοις αἱρετικοῖς, ὁποίας ἂν
ὦσί ποτε πλάνης ἢ προσηγορίας (αἱρετικὸν γὰρ πάντα
καλοῦμεν, ὅστις μὴ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς
ὀρθοδόξου καὶ ἁγίας ἡμῶν ὑπάρχει πίστεως), ἀλλὰ
μὴν καὶ τοῖς τὴν πολυθεΐαν πειρωμένοις εἰσάγειν
Ἕλλησι καὶ ἔτι τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τοῖς Σαμαρείταις
οὐκ ἀνακτήσασθαι μόνον τὰ τῶν ἤδη κειμένων νό-
μων συνείδομεν καὶ ποιῆσαι τῷ νῦν τούτῳ νόμῳ
βεβαιότερα, ἀλλὰ διορίσασθαι καὶ πλείω, δι' ὧν
ἀσφάλεια μὲν περιέσται μείζων καὶ κόσμος καὶ τιμὴ
5 τοῖς τῆς εὐαγοῦς ἡμῶν μετέχουσι πίστεως. Αἰσθέ-
σθαι δὲ ὑπάρξει πᾶσιν, ἔφαμεν, ὅτι τοῖς μὴ τὸν
θεὸν ὀρθῶς προσκυνοῦσι καὶ τὰ τῶν ἀνθρωπίνων
6 ἀγαθῶν ἐπέχεται. Οὐδένα τοίνυν τῶν ἤδη ὑπ-
θέν-
των οὔτε μετέχειν ἀξιώματος καθάπαξ οὐδενὸς οὔτε
ζώνην περιβάλλεσθαι οὔτε πολιτικὴν οὔτε στρατιω-
τικὴν οὔτε εἰς τάξιν τελεῖν οὐδεμίαν, πλὴν τῆς τῶν
καλουμένων κορταλίνων (ταύτῃ γὰρ ἐκ γένους ὑπο-
κειμένους αὐτοὺς ἐνέχεσθαι βουλόμεθα[1], ὥστε μένον-
τας αὐτοὺς ἐπ' αὐτῆς καὶ πάντα πληροῦντας ἐξ ἀνάγ-
κης καὶ πᾶν βάρος ὑπομένοντας, ὅπερ ἔστι τῆς αὐτῆς
στρατείας, εἴργεσθαι τοῦτο μὲν προκοπῆς, τοῦτο δὲ
τοῦ κατὰ τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν ἐκβιασμοῦ
δημοσίων καὶ ἰδιωτικῶν ἕνεκεν χρεῶν) προστάττομεν.
τῆς ἐξ αὐτῶν γονῆς ὑποκειμένης δηλονότι τῇ τοιαύτῃ
τύχῃ, καὶ αὐτῶν μέντοι, εἰ μεταξὺ διαλαθεῖν ἠδυνή-
θησαν, εἰς ταύτην ἀγομένων. ἐκ τῆς κακῆς αὐτῶν
7 δόξης ἔχειν τινὰ παραίτησιν[7]. Τοὺς δὲ αὐτοὺς

12 [2][*Αὐτοκράτορες Ἰουστῖνος καὶ Ἰουστινιανὸς ΑΑ.*]
. . . . . *Τοὺς αἱρετικοὺς ἡμεῖς μὲν διὰ τοῦτο καὶ*
συνιέναι καὶ προσηγορίαν ἔχειν ἰδίαν συνεχωρήσαμεν,

(1) *de c.* 11, *quod restitui ex B* 1, 1, 29, *idem quod supra de c.* 9 *dicendum est* (2) *c.* 12 *extat in B* 1, 1. 30: *inscriptionem restitui ex c.* 20 § 4 *h. t.: apud Hal. est* imp. iustinianus a. demostheni pp.: *quae nisi sumpsit ex c.* 19, *eo ducant, ut suppleatur Δημοσθένῃ ἐπάρχῳ*

προαιτωρίων, *cum Graecis constitutionibus Latinae inscriptiones non praeponantur* (3) ἀμελήσαντες *Hercher* (4) ὧν οὐκέτι *scr.* (5) παρενέβαλεν *Schoell* (6) ὑπιοῦ *B* (7) *verba extrema* § 6 ἐκ τῆς ... παραίτησιν *praemissis* καὶ μὴ *colloca post* § 8 *med.* βουλόμεθα

11 *Sancimus, ut qui perniciosum Manichaeorum errorem amplectuntur nullam facultatem aut licentiam habeant in quolibet nostrae rei publicae loco commorari et, si quando apparuerint vel inventi fuerint, capitali poena plectantur.*

12 *Impp. Iustinus et Iustinianus AA. Haereticis ideo convenire et propriam denominationem habere permisimus, ut patientiae nostrae pudore sponte* 1 *resipiscerent et ad meliora revertantur. Eos autem intolerabilis audacia invasit et se legum sanctione neglecta militiis intruserunt, quarum tales homines participes fieri ipsa imperialium formarum* 2 *verba manifesto prohibent. Haereticos autem reliquos omnes vocamus, velut exsecrabiles Manichaeos quique his similes sunt, quippe quos ne nominari quidem hic terrarum neque omnino conspici usquam nec quicquam polluere tactu suo oporteat.* 3 *Sed Manichaeos quidem, quemadmodum diximus, ita et expelli oportet neque nomen eorum quemquam tolerare nec praetermittere, si eodem loco cum aliis hac impietate infectus moretur, sed etiam ultimo supplicio subici Manichaeum, ubicumque terrarum inventus fuerit. De reliquis autem* 4 *haereticis, cuiuscumque erroris vel nominis sunt (haereticum enim vocamus, quicumque non est addictus catholicae ecclesiae et orthodoxae sanctaeque fidei nostrae), quin etiam de paganis, qui plurium deorum cultum introducere temptant, et de Iudaeis et Samaritis non solum leges iam latas redintegrare in animo est et hac lege validiores reddere, sed etiam plura disponere, quibus maior securitas honor existimatio sanctae fidei nostrae* 5 *participibus erit. Animadvertere autem omnes possunt, ut diximus, eos qui deum non recte* 6 *venerantur etiam terrestribus bonis privari. Supra dictorum igitur quemquam vel dignitatem adipisci vel cingulum aut civile aut militare nancisci vel ad ordinem quemcumque pertinere vetamus nisi cohortalium qui dicuntur: huic enim ex origine subiectos eos teneri volumus [neque] ex mala fide sua excusationem habere, ut in eo manentes et omnia necessario impientes omnesque onus quod eius militiae est subeuntes prohibeantur tam a promotione quam ab exsecutione contra orthodoxos Christianos publicorum privatorumque debitorum causa facienda: subole scilicet eorum eidem sorti subiacente et ipsis, si interim latere* 7 *potuerint, in eam trahendis. Ipsos autem hae-*

9. No ako neki od jeretika, a prije svega neznabožaca, Judejaca ili Samaritanaca, kao i njima sličnih, već imaju nešto od onoga što smo spomenuli, pa su stekli položaj ili su primljeni u registar pravozastupnika ili su u vojnoj službi zadobili neki pojas, zapovijedamo da smjesta budu isključeni.
10. Hoćemo, naime, da položaji koje smo spomenuli budu sada i zauvijek čisti i bez takvih, ne samo u ovom slavnom gradu, nego i u svim provincijama i na cijeloj zemlji.
11. Što nikako nije novo: jer i u samim (carskim) ukazima, koji se izdaju u većini vojnih službi kada se dodeljuje pojas, stoji da onaj kome se on dodeljuje mora biti pravoslavan.
12. Ako i izgleda da nije naše ni ovo što mi samo potvrđujemo, jer nije ni ranije bilo dopuštano, premda je od nekih zanemarivano i nije po slovu zakona sprovođeno: jer se ne smatra da je nešto toliko svojina onih koji su ih prvi smislili, koliko onih koji se smišljenim pronalascima najbolje koriste.
13. A ako je nešto protiv naših odluka počinjeno, objavljujemo da je ne samo bezvrijedno ako je neko stekao ono što je zabranjeno i zabranjujemo da bude primljeno, nego toga (čoveka) kažnjavamo i globom od 30 funti zlata.
14. A onima, čija će (dužnost) biti da javno popisuju takve ljude (tj. naimenovanja) te ipak upišu takvoga i ne usprotive se, iako su saznali za njegovu izopačenu vjeru, izričemo globu od 8 funti zlata.
15. Ni magistrate, razume se, ne ostavljamo nekažnjenim, ako dopuste da se oni, za koje se bude saznalo da su među onima koje smo zabranili, ubroje među njihove službe (izuzev, naravno kohortalne milicije), nego od njih zahtijevamo da plate globu od 50 funti zlata.
16. O kojoj god od kazni po pomenutim prekršajima se bude radilo, sakupljanje globe izvršiće presvijetli (*illustrissimus*) komes sakri *erarii*[51] i prenijeti u privatnu carsku kasu (*sacrum privatum aerarium*).
17. Imajući pak u vidu da smo Gote često ubrajali među odane saveznike, premda im ni urođene sposobnosti ni protekli život nije su usadile takav razum (takvu slovesnost), odlučili smo da im nešto od strogosti oprostimo (popustimo), pa dopuštamo da budu naši saveznici i da budu odlikovani počastima, onako kako nam bude izgledalo prikladnim.
18. Znajući pak da se različita mišljenja nepravoslavnih roditelja često razilaze kada otac ili majka hoće zajedničku djecu da privedu pravoslavnoj vjeri, pa se druga strana tome opire, dosuđujemo da je u svakom slučaju utemeljenije i jače mišljenje onog (roditelja) koji djecu privodi pravoslavnoj vjeri: pošto je to tako jedna strana roditeljâ će prevladati na sudu i uslijediće da bolja strana dobije spor.
19. Dodeljujući pak pomoć i onoj djeci koju očevi, budući da su bez naše svete vere, mrze, a da ne mogu po zakonima da ih (očeve) optuže za počinjen grijeh (prestup, prekršaj), nego su svjesni grijeha očeva privrženi našoj svetoj vjeri, ovim svetim zakonom praktično utvrđujemo da očevi takvoj djeci, u skladu sa svojim mogućnostima daju hranu i povrh toga sve što je potrebno za izdržavanje, nikako pak da ih zanemaruju kažnjavajući (ih) navodno stoga, što su spasli dušu, mučeći ih glađu i lišavajući ih potrepština za život, ne bi li ih možda oskudicom, što pak nije dolično ni reći, prisilili da se vrate predašnjem bezvjerju.
20. Nego da ćerkama, ugroženim takvom situacijom miraz, a predbračne darove sinovima, kojima ništa drugo (od onoga) što je zakonima zabranjeno ne mogu da prebace, na svaki način da utvrde, koliko im dopušta mogućnost imanja i da ćerke za muževe, a sinove za žene po zakonu da vežu, a da ipak budu ličnosti dostojne toga, jer bilo bi strašno i sasvim bezbožno da oni, koji su u svemu ostalom od svoje djece poštovani, izgaraju u gnjevu prema njima zbog onoga zbog čega bi trebalo na njih da se ugledaju, umesto da ih prekorevaju, da bi postali bolji.

[51] Carski povjerenik nadležan za ubiranje prihoda od kazni (*prim*. *prir*.).

αἱρετικοὺς οὔτε ἐκδίκου οὔτε πόλεως πατρὸς μετιέναι
φροντίδα συγχωροῦμεν, ὥστε μὴ προφάσει τῆς ἐντεῦ-
θεν ἀδείας ἐπηρεάζειν τοῖς τε ἄλλοις Χριστιανοῖς καὶ
διαφερόντως τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις, καὶ τοῦ
δικάζειν ἑαυτοῖς ἢ ψηφίζεσθαί τινα περιποιεῖν ἐξου-
σίαν, καθὰ καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν νενομοθέτηται. Οὐ
μὴν οὐδὲ τοῖς σοφωτάτοις συντετάχθαι τῶν δικῶν
ῥήτορσιν αὐτοὺς ἐῶμεν, οἷς οἰκειότερόν ἐστιν ἢ κατὰ
τοὺς πολλοὺς τὸ τῶν θείων δογμάτων ὀρθῶς αἰσθά-
νεσθαι, ὅσῳπερ καὶ τὸν βίον ἐν λόγοις ἔχουσιν.
Ἀλλὰ καὶ τοὺς ὄντας μὲν αἱρετικοὺς καὶ ὅτι πρὸ
τούτων Ἕλληνας ἢ Ἰουδαίους ἢ Σαμαρείτας καὶ τοὺς
τούτοις ὁμοίους, μετασχόντας δέ τινος ἤδη τούτων
ὥσπερ ἐμνησθημεν καὶ τυχόντας ἀξιώματος ἢ τοῦ
καταλόγου τῶν τὰς δίκας ἀγορευόντων ἢ στρατείαν
περιβεβλημένους ἢ ζώνην ὁποιανοῦν ἐκβληθῆναι τῆς
πρὸς ταῦτα μετουσίας παραχρῆμα παρακελευόμεθα.
Καθαρεύειν γὰρ τὰ ῥηθέντα πάντα τῆς τῶν
τοιούτων νῦν τε καὶ διὰ παντὸς βουλόμεθα κοινω-
νίας, οὐκ ἐπὶ μόνης ταύτης τῆς ἐνδόξου πόλεως, ἀλλ'
ἐπὶ πάσῃ ὅλως ἐπαρχίας καὶ τόπου παντός. Ὅπερ
ἐστὶν οὐ καθάπαξ καινόν· τὰ γοῦν ταῖς πλείσταις
τῶν στρατειῶν θεῖα διδόμενα τῆς ζώνης σύμβολα
προσκείμενον ἔχει τὸ δεῖν ὀρθόδοξον εἶναι τὸν ταύτης
μεταλαμβάνοντα. Πλὴν ἀλλ' ἡμέτερον ἂν εἴναι
καὶ τοῦτο δοκοίη τῶν ἀνακτησαμένων αὐτὸ καὶ μὴ
περιιδόντων, καθάπερ ἔμπροσθεν, ἀμελούμενόν τε
παρ' ἐνίων καὶ μέχρι μόνων γραμμάτων κείμενον·
τὰ πράγματα γὰρ οὐχ οὕτως νομίζοιτο ἂν ὕδια τῶν
τὴν ἀρχὴν εὑρόντων, ὡς τῶν τοῖς εὑρεθεῖσι χρω-
μένων ἀρίστα. Εἰ δὲ παρὰ τὸ προτεταγμένον
ὑφ' ἡμῶν ἁμαρτηθείη τι, τὸν μὲν τῶν κεκωλυμένων
ἐφαψάμενον οὐκ ἀνόητον μόνον τῆς ἐγχειρήσεως
ἀποδείκνυμεν καὶ παντελῶς μετέχειν αὐτὸν κωλύομεν.
Ἀλλὰ καὶ Ἀ χρυσίου λιτρῶν ποινῇ ζημιοῦμεν. Οἷς
δὲ διαφέρει τὸ τοὺς τοιούτους ἐγγράφειν τῷ δημοσίῳ
καὶ ἀπογράφεσθαι, τούτοις, εἰ μαθόντες τὸ πεπλανη-
μένον αὐτοῦ τῆς δόξης ὅμως προσήκαντο καὶ οὐκ
ἀντεῖπον οὐδὲ ἀπήλασαν, ποινὴν ἐπιτίθεμεν χρυσίου
λιτρῶν η'. Οὐ μὴν οὐδὲ τὰς ἀρχὰς ἀθῴους
ἀφίεμεν, εἴπερ, οὓς ἐκ τῶν κεκωλυμένων ὑφ' ἡμῶν
ὄντας γινώσκουσι, τούτους ἀνάσχοιντο ταῖς οἰκείαις
ἐναριθμεῖσθαι τάξεσιν (ὑπεξῃρημένης δηλονότι τῆς
τῶν κοορταλίνων στρατείας), ἀλλὰ ποινὴν καὶ παρ'
αὐτῶν ν' χρυσίου λιτρῶν εἰσπράττομεν. Ἐφ'
ὁπόσοις δὲ ἂν τῶν εἰρημένων κεφαλαίων ἁρμόσαι
συμβαίη τὴν ποινήν, ὁ μεγαλοπρεπέστατος κόμης τοῦ
ἱεροτάτου ταμείου τὴν ἀπαίτησιν αὐτῆς ποιήσεται
καὶ τοῖς θείοις εἰσοίσει πριβάτοις. Ἔννοιαν
μέντοι λαμβάνοντες, ὅτι Γότθους πολλάκις τοῖς καθω-
σιωμένοις ἐγγράφομεν φοιδεράτοις, οἷς οὔτε ἡ φύσις
οὔτε ὁ φθάσας βίος τοὺς τοιούτους ἐνέθηκε λόγους,
συγχωρῆσαί τι τῆς ἀκριβείας αὐτοῖς συνείδομεν καὶ
γινομένων ἀνέχεσθαι φοιδεράτων καὶ τιμωμένων, ὃν
ἂν ἡμῖν παρασταίη τρόπον. Εἰδότες δέ, ὡς διά-
φοροι πολλάκις τοῖς οὐκ ὀρθοδόξοις γονεῦσιν αἱ γνώ-
μαι γίνονται, τοῦ μὲν πατρὸς ἢ τῆς γε μητρὸς τῇ
τῶν ὀρθοδόξων πίστει προσενεγκεῖν τοὺς κοινοὺς
παῖδας βουλομένου, θατέρου δὲ ἀντιτείνοντος, ἰσχυ-
ροτέραν εἶναι καὶ τοῖς ὅλοις ἐπικρατεστέραν τὴν γνώ-
μην προστάττομεν τοῦ πρὸς τὴν ὀρθόδοξον πίστιν
τοὺς παῖδας ἄγοντος· μεθέξει τε γὰρ ἐν μέρει τὸ
γινόμενον τῆς τῶν τεκόντων γνώμης καὶ προσέσται
τὸ τὰ βελτίω νενικηκέναι. Βοηθοῦντες δὲ κα-
κείνοις τοῖς παισὶν, οὓς οἱ μὴ μετέχοντες τῆς εὐα-
γοῦς ἡμῶν πίστεως μισοῦσι πατέρες, ἁμάρτημα μὲν
οὐδὲν ἔχοντες ἐγκαλέσαι τῶν ἐν τοῖς νόμοις κεκωλυ-
μένων, διότι δὲ τῆς τῶν γονέων αἰσθανόμενοι
πλάνης, τῆς εὐαγοῦς ἡμῶν μετέχοντες[1] πίστεως, διὰ
τοῦδε τοῦ θείου πραγματικοῦ νόμου θεσπίζομεν καὶ
τροφῆς τὸν πατέρα τοῖς τοιούτοις μεταδιδόναι πρὸς
τὸ τῆς οὐσίας τῆς ἑαυτοῦ μέτρον καὶ τῶν ἀναγκαίων
εἰς τὴν ἄλλην δίαιταν, ἀλλὰ μὴ καθάπερ τιμωρίαν
ἀπαιτοῦντα, διότι τὴν ψυχὴν ἐπηνωρθώθησαν, λι-
μώττοντας περιορᾶν καὶ τῶν εἰς τὸν βίον ἀποροῦν-
τας, καὶ που δι' ἔνδειαν ἐπανελθεῖν ἐπὶ τὴν ἐμπρο-
σθε πλάνην, ὃ μηδὲ λέγειν καλόν, ἀναγκαζομένους.
Ἀλλὰ προῖκα ταῖς διὰ τοῦτο λελυπηκυίαις θυγα-

(1) αἰσθόμενοι ... μετέχουσι scr.

reticos neque defensoris neque patris civitatis mu-
nus suscipere permittimus, ne praetextu potesta-
tis inde competentis reliquis Christianis et praecipue
religiosissimis episcopis noceant, et iudicandi vel
condemnandi potestatem sibi parent, quemadmodum et
S *a praedecessoribus nostris constitutum est. Quin*
etiam ne sapientissimis causarum patronis quidem
eos adscribi permittimus, quos eo magis prae ceteris
divina praecepta recte intellegere decet, quo
9 *vitam in litteris agunt. Si qui vero haereticorum*
eoque magis paganorum vel Iudaeorum vel
Samaritarum et qui iis similes sunt iam quid eo-
rum quae commemoravimus teneant et dignitatem
nacti vel in matriculam causidicorum recepti vel
militia cingulove quocumque potiti sunt, eos con-
10 *festim eorum communione privari iubemus. Pura*
enim ea quae dicta sunt a talium communione red-
dere nunc et perpetuo volumus, non in hac gloriosa
urbe solum, sed in omnibus provinciis et in omni
11 *terra. Quod nequaquam novum est: sane codi-*
cillis sacris, qui plerisque militiis de cingulo
tribuuntur, adicitur orthodoxum esse debere eum
12 *qui id nanciscitur. Nisi et hoc nostrum esse*
videatur, quod a nobis confirmatum neque ut antea
praetermissum est, cum a nonnullis neglegeretur et
nisi in litteris non observaretur: res enim non tam
eorum propriae existimantur qui primi eas inveneunt, quam eorum qui inventis optime utuntur.
13 *Quod si quid contra statuta nostra committe-*
tur, eius qui prohibita nactus est non solum in-
utilem creationem ostendimus et recipi prorsus ve-
tamus, sed etiam XXX auri librarum poena eum
14 *coercemus. Quorum autem erit tales viros*
publico inscribere, iis, si certiores facti de per-
versa eius fide nihilo minus eum admiserint neque
contradixerint neque eum reiecerint, VIII auri
15 *librarum multam imponimus. Sane ne magistra-*
tus quidem inpunitos dimittimus, si, quos inter
prohibitos a nobis esse cognoverint, eos officiis
suis adnumerari sinant (excepta videlicet cohorta-
lium militia), sed et ab iis poenam L auri librarum
16 *exigimus. Ex quovis autem memoratorum ca-*
pitulorum poenam competere contigerit, illustrissi-
mus sacratissimi aerarii comes eius exactionem fa-
17 *ciet et sacris privatis inferet. Considerantes*
autem, quod Gothos saepe devotis foederatis ad-
scripsimus, quibus neque indoles neque vita prae-
terlapsa tales animos imposuit, de severitate non-
nihil eis remittere decrevimus et foederatos eos
fieri honoribusque decorari permittimus, quemad-
18 *modum nobis visum fuerit. Scientes vero di-*
versas parentum non orthodoxorum opiniones
saepe discrepare, ut pater aut mater liberos com-
munes ad orthodoxam fidem perducere velit, altera
vero pars repugnet, firmiorem et in omni re potio-
rem eius sententiam esse iubemus, qua liberos ad or-
thodoxam fidem ducit: quo facto et ex parte paren-
tum iudicium obtinebit et accedet, ut melior pars
19 *superior discedat. Auxilium vero et illis libe-*
ris ferentes, quos patres sanctae fidei nostrae ex-
pertes oderunt, quamquam peccati legibus interdicti
eos accusare non possint, sed quia cognito genito-
rum errore sanctae fidei nostrae adhaerent, per
hanc sacram legem pragmaticam constituimus, ut
et alimenta talibus pater pro modo facultatum sua-
rum praestet et quae praeterea ad sustentationem
necessaria sunt, neque vero quasi poenam irrogans
ideo, quod animam salvaverunt, esurientes et rebus
ad vitam necessariis carentes neglegat, ut forsitan per
inopiam, quod ne dici quidem decet, ad anteriorem
20 *errorem redire cogantur. Sed dotem filiabus ex*
hac causa detrimento affectis et ante nuptias dona-

21. Za ono što mi zakonom ustanovimo u ovom svakako najvećem gradu staraju se oni koji obavljaju službe presvijetlih magistrata, za šta je ko nadležan, a u provincijama njihovi moderatori (upravnici), kako veći tako i manji, već prema tome za šta je ko nadležan.
22. No isto tako i preblaženi arhiepiskop i patrijarh ovog ogromnog grada i preosvećeni (prepodobni) episkopi ostalih gradova, kako oni koji patrijaršijske, tako i oni koji mitropolijske ili niže položaje zauzimaju, staraće se da istovremeno i čuvaju i nadgledaju da li se ovo dosljedno sprovodi i da nas izveštavaju, kako bismo, ako bude potrebno, što većom strogošću gonili prekršioce onih odredbi koje se odnose na pravoslavnu vjeru.

13.

Ako pravoslavna đeca jeretika nijesu protiv ovih ništa sagriješila, primaju u cjelosti (tj. neumanjeno) ono što im pripada od nasljedstva, a posljednja volja (testament) sačinjen protiv ovoga nije pravosnažna.
1. A ukoliko su nešto protiv roditelja sagriješila, biće osuđena i kažnjena.
2. Ali i u slučaju kada su sagriješila, dobijaju četvrtinu svoga imanja čak i ako je to u suprotnosti sa testamentom. Isto se odnosi i na Judejce i na Samaritance.

14.

Jeretici ne mogu održavati sabranja, skupove, niti sabore, ne mogu vršiti rukopoloženja niti krštenja, a ne mogu imati ni egzarhe niti službe kuratora (grada) niti posjedovati i upravljati posedima, ni lično ni preko posrednika, niti pak bilo ko od njih može činiti ono što je zabranjeno. Ko protiv ovoga čini, biće kažnjen smrću.

15.

Budući da su oni koji su pali u manihejsko bezvjerje dostojni kazne ne samo dok su živi, nego su i nakon smrti lišeni prava da ostave imanje kome oni hoće, ali i onima kojima zakon dodjeljuje imanje u slučaju nedostatka testamenta, ovim svetim pragmatičkim zakonom se koristimo u ime Tvoje Veličanstvenosti, kojim određujemo da se dobra onih koji od ove bolesti pate ispitaju: pa ako oni ili njihova djeca imaju potomke koji ne pate od ovog bezumlja, neka njima bude dopušteno da steknu ta dobra koja im se zakonom dodjeljuju: ako se neki drugi rođaci umrlih, ili oni iz testamenta (što je zabranjeno) pozivaju na nasljedstvo ili za života primljenu donaciju od takve osobe, ili bili od nje počastvovane legatom, njihova dobra, kao i poklonjene i legatom dobijene stvari neka se u cjelosti oduzmu i predaju javnoj blagajni.

16.

Ako neko iz bezbožne manihejske praznovjerice pređe u pravu i istinsku vjeru, ali poslije našeg tako velikog čovjekoljublja i mnogobrojnih opomena vremena ostavljenog za pokajanje ubuduće bude bio zatečen kako slijedi pređašnju jeres ili se druži i nečim trguje sa nekim iz ove pogubne jeresi, a nije toga smjesta uhvatio i predao ili prijavio veličanstvenim (*gloriosissimus*) ili uglednim (*spectabilis*) ili preslavnim (*clarissimus*) vršiocima vlasti (*rector*), biće kažnjen smrtnom kaznom i to tako da ne može da pribjegne nikakvom izgovoru, niti ikakvim mahinacijama može izbjeći izrečenu kaznu.

τράσι καὶ τὰς πρὸ τῶν γάμων δωρεὰς τοῖς ἄρρεσιν, οἷς οὐδὲν ἕτερον ἐγκαλεῖν δύνανται τῶν ἐν τοῖς νόμοις ἀπηγορευμένων, ἐκ παντὸς ἐπιδιδότωσαν τρόπου, καθάπερ ὁ τῆς οὐσίας αὐτῶν λόγος ἐφίησι, καὶ συνοικίζειν τὰς μὲν ἀνδράσι, τοὺς δὲ γυναιξὶ κατὰ τὸν νόμον, ὀρθοδόξοις μέντοι προσώποις καὶ τοῦ πράγματος ἀξίοις. δεινὸν γὰρ καὶ παντελῶς ἀνόσιον τοὺς ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ὑπὸ τῶν παίδων θεραπευομένους ἐκ τοιαύτης ἐκπαίνειν αὐτοῖς προφάσεως, ἣν ἀμείνους ἦσαν ζηλοῦντες, οὐκ ἀμυνόμενοι. Προνοήσουσι δὲ τῶν προστεταγμένων τούτων ὑφ' ἡμῶν ἐπὶ μὲν τῆς μεγίστης ταύτης πόλεως οἱ τὰς ἐνδόξους ἔχοντες ἀρχάς, καθάπερ ἑκάστῳ διαφέρει, κατὰ δὲ τὰς ἐπαρχίας οἱ τούτων ἡγούμενοι εἴτε μείζους εἴτε ἐλάττους, καθάπερ ἑκάστῳ πρόσφορον. Ἐπιμελὲς δὲ καὶ τῷ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ καὶ πατριάρχῃ τῆς μεγίστης ταύτης πόλεως καὶ τοῖς ὁσιωτάτοις ἐπισκόποις ἔσται τῶν ἄλλων πόλεων τοῖς τε τοὺς πατριαρχικοὺς καὶ τοῖς τοὺς μητροπολιτικοὺς ἔχουσι θρόνους καὶ τοῖς ἐλάττοσι τὸ συμπαρατηρεῖν καὶ συνεπισκοπεῖν, εἰ βεβαίως ταῦτα διασώζεται, καὶ μηνύειν ἐφ' ἡμᾶς, ὅπως καὶ μετὰ πλείονος, εἰ δέοι, σφοδρότητος τοῖς ῥᾳθυμοῦσι τῶν περὶ τῆς ὀρθοδόξου πίστεως διορισθέντων ἐπεξερχώμεθα. [a. 527]

13 [1]Οἱ ὀρθόδοξοι παῖδες τῶν αἱρετικῶν μὴ ἁμαρτήσαντες κατ' αὐτῶν ἀπείρατον λαμβάνουσι τὸ ἐξ ἀδιαθέτου πᾶσι τοῖς ἁρμόζον· καὶ ἡ παρὰ ταῦτα γενομένη τελευταία βούλησις ἀκυροῦται, φυλαττομένων τῶν ἐλευθεριῶν, εἰ μὴ κατά τινα νόμον κωλύονται. Εἰ δέ τι πλημμελήσουσιν εἰς τοὺς γονεῖς, κατηγοροῦνται καὶ τιμωροῦνται. Ἔχουσι δὲ καὶ ἡμαρτηκότες τὸ τέταρτον τῆς οὐσίας αὐτῶν κατὰ διαθήκας. Τὰ αὐτὰ καὶ περὶ Ἰουδαίων καὶ Σαμαρειτῶν.

14 [2]Οἱ αἱρετικοὶ συνακτήρια ποιεῖν οὐ δύνανται ἢ παρασυνάξεις ἢ συνόδους ἢ χειροτονίας ἢ βαπτίσματα ἢ ἐξάρχους ἔχειν ἢ πατριάς ἢ ἐκδικίας ἐγχειρίζεσθαι ἢ φροντίζειν ἢ διοικεῖν χωρία δι' ἑαυτῶν ἢ διὰ παρενθέτων προσώπων ἢ τι τῶν ἀπηγορευμένων ποιεῖν. ὁ δὲ παραβαίνων ἰσχάτου κινδυνεύει.

15 . . . . . [3]Τῶν ἀτυχησάντων τὴν τῶν Μανιχαίων ἀσεβῆ πλάνην οὐ μόνον ἐφ' ὅσον περίεισι ποινῆς ἀξίων ὄντων, ἀλλὰ καὶ τοῦ μετὰ τὴν αὐτῶν τελευτὴν μὴ οἷς ἐκεῖνοι βούλονται μηδὲ οἷς ἐξ ἀδιαθέτου δίδωσιν ὁ νόμος τὴν οὐσίαν αὐτῶν δίδοσθαι, τῷ παρόντι θείῳ πραγματικῷ νόμῳ χρώμεθα πρὸς τὴν σὴν μεγαλοπρέπειαν, δι' οὗ προστάττομεν διερευνᾶσθαι τὰς οὐσίας τῶν ταύτῃ κατασχεθέντων τῇ νόσῳ· καὶ εἰ μὲν παῖδες αὐτῶν εἶεν ἢ τινες τῶν κατιόντων ἐλεύθεροι τῆς τοιαυτοτρόπου μανίας ὑπάρχοντες, ἐᾶσαι τούτους τῆς ἐκ τοῦ νόμου δεδομένης αὐτοῖς οὐσίας μετέχειν· εἰ δὲ ἕτεροί τινες συγγενεῖς τῶν τελευτησάντων ἢ κατὰ τελευταίαν ἐκείνων (ὅπερ ἀπηγόρευται) βούλησιν εἰς τὸν κλῆρον αὐτῶν καλοῖντο ἢ δωρεὰν παρὰ τοιούτου προσώπου περιόντος ἔτυχον κομισάμενοι ἢ καὶ ληγάτῳ δηθὲν παρ' αὐτοῦ τιμηθέντες, πάντως αὐτῶν ἀφελέσθαι τὴν οὐσίαν ἢ τὰ δεδωρημένα ἢ τὰ ληγατευθέντα πράγματα καὶ τῷ δημοσίῳ προσκυρῶσαι λόγῳ.

16 . . . . . [4]Εἴ τις ἐκ τῆς ἀσεβοῦς τῶν Μανιχαίων θρησκείας εἰς τὴν ὀρθὴν καὶ ἀληθινὴν πίστιν μετέλθοι καὶ μετὰ τὴν τοσαύτην ἡμῶν φιλανθρωπίαν καὶ τὰς πολλὰς προηγορεύσεις καὶ τοὺς ἐνδεδομένους ἐπὶ τῇ μεταμελείᾳ καιροὺς εὐρεθείη τοῦ ἰωτοῦ τὰ τῆς προτέρας πλάνης διαπραττόμενος ἢ συνδιάγων καὶ τὴν τυχοῦσαν ὁμιλίαν πρός τινα τῶν τῆς αὐτῶν ὀλεθρίας πλάνης ποιούμενος καὶ μὴ παραχρῆμα τοῦτον ἢ συσχὼν παραδῷ τοῖς μεγαλοπρεπεστάτοις ἢ περιβλέπτοις ἢ λαμπροτάτοις ἄρχουσιν ἢ μηνύσῃ, ταῖς ἐσχάταις ἔσται τιμωρίαις ὑπευθυνος, οὐκ ἀναχωρῶν εἴς τινα σκῆψιν οὐδὲ περινοίαις τισὶν ἀναβάλλεσθαι τὰς ἐπικειμένας αὐτῷ ποινὰς δυνάμενος. Πάσῃ δὲ σπουδῇ χρησάσθωσαν οἱ ἐν ἀξίαις ἢ στρατείαις ἢ συστήμασί τισι καταλεγόμενοι διερευνήσασθαι, μή τις ἐν αὐτοῖς τῆς ἀπηγορευμένης ταύτης μανίας ἐστί, καὶ τὸν εὑρισκόμενον φανερῶν, εἰδότες ὡς, εἴποτε τοιοῦτός τις ἐν αὐτοῖς εὑρεθείη[5]

(1) = *Const.* (2) = *Const.* (3) = *B* 1, 1, 31 (4) = *B* 1, 1, 32 (5) εὑρεθῇ *B*

tiones masculis, quibus nihil aliud eorum quae legibus prohibita sunt obicere possunt, omnimodo constituant, quatenus patrimonii sui vires admittunt, et illas maritis, hos uxoribus ex lege coniungant, orthodoxis tamen eaque re dignis personis. abominandum enim et omnino impium est eos, qui in reliqua re omni a liberis coluntur, ob talem causam iis succensere, qualem imitando, non coercendo, meliores fierent. Iis quae a nobis constituta sunt provideant in hac quidem maxima urbe ii qui illustres magistratus gerunt, quatenus cuique competit, in provinciis vero earum moderatores tam maiores quam minores secundum quod cuique competit.

Verum etiam beatissimo archiepiscopo et patriarchae huius amplissimae urbis et piissimis episcopis reliquarum civitatum, tam iis, qui patriarchales quam qui metropolitanas vel minores sedes obtinent, curae erit, ut simul custodiant et inspiciant, num haec firmiter observentur, et ut ad nos referant, quo et maiore, si opus sit, severitate temeratores eorum quae de orthodoxa fide definita sunt persequamur.

13 Orthodoxi haereticorum liberi si in eos non peccaverunt, integrum id quod eis ab intestato competit accipient et ultima quae adversus ea fit voluntas infirmatur. Quod si quid in parentes committent, accusabuntur et punientur. Quartam autem eorum substantiae partem etiam qui peccaverunt contra tabulas habent. Eadem et in Iudaeis et Samaritis optinent.

14 Haeretici conventicula facere non possunt vel parasynaxes vel synodos vel ordinationes vel baptismata vel exarchos habere vel patrum defensorumve officia instituere vel gerere vel praedia per semet ipsos vel per interpositas personas administrare vel quicquam eorum quae prohibita sunt facere. qui contra facit, in extremo periculo versatur.

15 Cum ii qui in impium Manichaeorum errorem lapsi sunt non solum poenis dum vivunt digni sint, sed etiam ut post mortem ipsorum non iis quibus ipsi volunt neque quos lex ab intestato vocat bona eorum cedant, hac praesenti sacra lege pragmatica ad magnificentiam tuam utimur, qua praecipimus, ut bona eorum qui hoc morbo laborant investigentur: et si quidem liberi eorum vel descendentium eiusmodi amentiae expertes existunt, his bona quae lege eis dantur omnere liceat: si qui vero alii defunctorum cognati vel ex ultima eorum voluntate (quod velitum est) ad hereditatem eorum vocantur vel donationem inter vivos a tali persona acceperunt vel etiam legato ab ea honorati fuerint, bona eorum vel res donatae legataeve omnino auferantur et publicis rationibus addicantur.

16 Si quis ex impia Manichaeorum superstitione ad rectam veramque fidem transit et post tantam indulgentiam nostram et multas admonitiones et tempora paenitentiae permissa in futurum deprehensus fuerit priorem errorem sequi vel conversari et commercium quoddam habere cum aliquo ex perniciosi erroris adseclis nec confestim eum vel deprehendens gloriosissimis sive spectabilibus sive clarissimis rectoribus tradiderit vel detulerit, extremo supplicio obnoxius erit, ut neque ad excusationem ullam refugiat neque ullis machinationibus poenas sibi impositas differre possit. Omni autem studio nitantur qui in dignitatibus militiis collegiis constituti sunt, ut perquirant, num quis inter ipsos ad hunc interdictum furorem pertineat, et quem invenerint eum denuntient scientes, si quando

1. Oni koji se nalaze na uglednim službenim položajima i kolegijima neka se svesrdno trude da provjere da li neko među njima pripada ovom zabranjenom bezumlju i koga budu otkrili neka prijave znajući da oni sami neće izbjeći odgovarajuću kaznu, premda sami ne pripadaju tim jereticima, ako takav koji podliježe kazni među njima bude bio otkriven, a otkrije se da su za to znali; jer izgleda da jednako griješi onaj ko ne prokaže onoga za koga zna da je sagriješio.
2. Stoga neka znaju svi da neće biti nikakve milosti za one koji, pošto su se na bilo koji način pokajali, budu ponovo uhvaćeni u zločinačkim manihejskim hulama, ali neka se trude da čista neizmijenjena srca izazovu kako milost Božiju tako što će izabrati bolje, tako i našu blagonaklonost.
3. Određujemo još i to da ako neko, kada ima knjige koje po svemu pripadaju bezbožnoj manihejskoj jeresi, te knjige ne preda da budu spaljene i potpuno uklonjene, ili pod nekim izgovorom takve knjige kod njega budu pronađene, isto tako podliježe odgovarajućoj kazni.
4. One pak također smatramo vrijednim smrtne kazne koji, pošto su se pretvarali da su ovu bezbožnu jeres napustili i prišli spasonosnom učenju pravoslavnih hrišćana, a potom očigledno budu uživali u razgovorima sa ovim izgubljenim ljudima i brinuli za njihove poslove i na svaki način sa njima budu krili njihove bezbožnosti.
5. Oni naime koji su ranije učestvovali u bezbožnim skupovima, a zatim su postali dostojni časnog hrišćanskog učenja, tek onda postaju sigurni kada bude utvrđeno da se ni sa kim od onih bezbožnih ljudi iz takvoga skupa ne druže, ili se javno pokaže da su odmah, ako su se sa nekim od njih sreli, takvoga prijavili i sudiji predali (jer jedino time svima javno pokazuju da nijesu bezbožno se pretvarajući sveto učenje prigrlili, nego iz čiste namjere). Ako sve ovo zanemare i budu zatečeni da su takve bezbožne ljude sreli i potrudili se da ih sakriju, a nijesu ih predali zakonima, stoga se dokazuju kao nedostojni svakog praštanja i biće kažnjeni istom kaznom zaprijećenom za one koji su po sebi bezbožni.

17.

Samaritanske sinagoge će biti srušene i ako oni pokušaju da podignu druge, biće kažnjeni.
1. Po testamentu ili kao nasljednici bez testamenta ne mogu imati pojed oni koji nijesu pravoslavni, niti se mogu (imanja) poklanjati ili na neki drugi način otuđiti u korist onih koji nijesu pravoslavni: ta imanja prelaze u nadležnost fiska i na staranje episkopa ili civilne vlasti.

18.

Isti imperator. Starajući se za sve što je našim podanicima korisno, kao prvo, prije svega i od svega najneophodnije brinemo se da sačuvamo njihove duše, da svi pravoslavnu vjeru iskrena srca slave i klanjaju se kako svetoj i jednosuštnoj Trojici i u nju veruju, tako i da ispovijedaju da je sveta presveta prisnodjeva Marija Bogorodica i da je poštuju.
1. Budući da smo, međutim, otkrili da su mnogi zalutali u razne jeresi, pažljivo smo pristupili da ih podstrecima u službi Bogu prevedemo na bolji način razmišljanja kako bi svetim ediktima pa i zakonima uverenje, koje nije pravilno ušlo u njihova srca ispravili i uvjerimo ih da istinsku i jedinu spasonosnu hrišćansku vjeru priznaju, unapređuju.
2. To je učinjeno u vezi sa raznim jeresima, prvjenstveno u vezi sa bezbožnim Manihejcima, čiji jedan dio čine Borboriti, za koje smo poimence sačinili posebne zakone.
3. Ono što smo već zakonski utvrdili o Samaritancima, to se odnosi i na Montaniste, Tuskodruge i Ofite, to jest da se ne smiju drznuti da imaju sinagoge ili da sakupljajući se učestvuju u bezbožnim riječima i djelima punim poruge, niti svoju imovinu mogu bilo kome prepisati kao nasljedstvo, niti kao fond, po testamentu ili bez njega, bez obzira na to da li je naslednik rođak, ili strano lice: osim u slučaju ako onaj ko se poziva na pravo nasledstva, ili je pismeno navedeni naslednik, ili je počastvovan nekim fondom, prigrli pravoslavnu vjeru.

καὶ ποιναῖς ὑποβαλλόμενος κατάδοιτο, ὡς ἐγινώσκετο τοιοῦτος ὢν ἐκείνοις, οὐδὲ αὐτοὶ τὴν ἁρμοδίαν τιμωρίαν ἐκφεύξονται, εἰ καὶ μὴ τῆς αὐτῆς ἐκείνῳ πλάνης ἐτύγχανον ὄντες. τὰ αὐτὰ γὰρ ἁμαρτάνειν δοκοῦσιν οἱ γινώσκοντες μὲν τὸν ἁμαρτάνοντα, μὴ 2 ποιοῦντες δὲ τοῦτον κατάδηλον. Γινωσκέτωσαν τοίνυν ἅπαντες, ὡς οὐδεμιᾶς τεύξονται φιλανθρωπίας οἱ μετὰ τὴν μετάνοιαν καθ' οἱονδήποτε τρόπον γινομένην πάλιν ἐν ταῖς τῶν Μανιχαίων μυσαραῖς βλασφημίαις ἁλισκόμενοι, καὶ σπουδαζέτωσαν καθαρᾷ καὶ ἀμεταβλήτῳ γνώμῃ τὴν τε τοῦ θεοῦ φιλανθρωπίαν ἐκ τῆς τῶν κρειττόνων ἐπιλογῆς καὶ τὴν ἡμετέ-3 ραν εὐμένειαν ἐφείκύσασθαι. Κἀκεῖνο δὲ θεσπίζομεν, εἴ τις ἔχων βιβλία τῇ πανταχόθεν ἀσεβεῖ τῶν Μανιχαίων πλάνῃ προσήκοντα μὴ ταῦτα δῆλα ποιήσειεν, ἐφ' ᾧ καταφλεχθῆναι καὶ παντελῶς ἐξ ἀνθρώπων ἀφανῆ γενέσθαι, ἢ καὶ καθ' οἱανοῦν πρόφασιν εὑρεθείη παρ' αὐτῷ τὰ τοιαῦτα βιβλία, ὁμοίως καὶ αὐτὸν ποινὴν ὑποστῆναι τὴν προσήκουσαν. 4 Ἐκείνους δὲ μάλιστα τῶν ἐσχάτων τιμωριῶν ἀξίους εἶναι κρίνομεν, ὅσοι προσποιησάμενοι τὸ ἀπολιμπάνειν τὴν ἀσεβῆ ταύτην πλάνην καὶ εἰς τὸ σωτηριώδες τῶν ὀρθοδόξων Χριστιανῶν μετιέναι δόγμα μετὰ ταῦτα χαίροντες φαίνονται τῇ τῶν ὀλεθρίων ἀνθρώπων συνδιαγωγῇ καὶ τὰ ἐκείνων θάλποντες καὶ πάντα τρόπον αὐτοῖς τὰ ἀσεβήματα συγκρύπτον-5 τες. Οἱ γὰρ πάλαι μὲν ἐν τοῖς ἀσεβέσι κατατριβέντες συλλόγοις, μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ σεπτοῦ τῶν Χριστιανῶν ἀξιωθέντες δόγματος οὕτως ἂν ἐν ἀσφαλεῖ μένοιεν, εἰ μηδενὶ τῶν ἀσεβῶν ἀνθρώπων ἐκείνων φανεῖεν κεκοινωνηκότες τῆς γοῦν τυχούσης ὁμιλίας, ἤ, εἴ τισιν[1] αὐτῶν ὡμίλησαν, τοῦτον εὐθὺς ἐκφαίνοντες καὶ παραδιδόντες νομίμῳ δικαστῇ (διὰ τοῦτο γὰρ μόνου δείξουσιν ἅπασιν, ὡς οὐ κατά τινα δυσσεβῆ προσποίησιν, ἀλλ' ὀρθῇ διανοίᾳ τῷ ἁγίῳ καὶ προσκυνητῷ ὄγματι προσκεχωρήκασιν)· ὡς, εἴγε τούτων ἀμελήσαντες ἐντυγχάνοντες μὲν τοιούτοις ἀσεβέσιν ἀνθρώποις ἀλοῖεν, σπουδάζοντες δὲ λανθάνειν αὐτοὺς καὶ μὴ παραδίδοσθαι τοῖς νόμοις, ἀναξίους ἑαυτοὺς πάσης συγγνώμης ἐντεῦθεν ἀποφαίνοντες τὰς προσηκούσας καὶ τοῖς πρατοτύποις ἠσεβηκόσι δικαίως ἐπενεχθείσας ποινὰς ὑφεξουσιν.

17 . . . . . [2] Τῆς ἁγίας . . . . .

[3] Αἱ τῶν Σαμαρειτῶν συναγωγαὶ καθαιροῦνται καί, ἐὰν ἄλλας ἐπιχειρήσωσι ποιῆσαι, τιμωροῦν-1 ται. Οὐ δύνανται δὲ διαδόχους ἔχειν ἐκ διαθήκης ἢ ἐξ ἀδιαθέτου, πλὴν ὀρθοδόξων, οὐδὲ δωροῦνται ἢ ἄλλως ἐκποιοῦσι τοῖς μὴ οὖσιν ὀρθοδόξοις· ἀλλὰ ὁ φίσκος αὐτὰ ἐκδικεῖ προνοίᾳ τῶν ἐπισκόπων καὶ τῶν ἀρχόντων.

18 [4]Ὁ αὐτὸς βασιλεύς] . . . . Πάντων ποιούντων[5] πρόνοιαν τῶν συμφερόντων τοῖς ἡμετέροις ὑπηκόοις ἐκείνου μάλιστα πάντων ὡς πρώτου καὶ τῶν ἄλλων ἀναγκαιοτάτου πεφροντίκαμεν τοῦ τὰς αὐτῶν σώζειν ψυχὰς διὰ τοῦ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν ἅπαντας καθαρᾷ διανοίᾳ προσβεύειν, καὶ τοῦτο μὲν τὴν ἁγίαν καὶ ὁμοιούσιον τριάδα προσκυνεῖν τε καὶ δοξάζειν, τοῦτο δὲ τὴν ἁγίαν ἔνδοξον καὶ ἀειπάρθενον θεοτόκον 1 Μαρίαν ὁμολογεῖν τε καὶ σέβειν. Καὶ δὴ πλείστους εὑρόντες ἐν διαφόροις πλανωμένους[6] αἱρέσεσι διὰ σπουδῆς ἐποιησάμεθα παραινέσεσί τε ταῖς τὸν θεὸν θεραπευούσαις ἐπὶ τὴν ἀμείνω μεταστῆσαι γνώμην αὐτοὺς καὶ θείοις ἐδίκτοις, ἔτι δὲ καὶ νόμοις ἐπανορθῶσαι τὴν οὐκ ὀρθῶς ἐμπεσοῦσαν ταῖς αὐτῶν διανοίαις προαίρεσιν, παρασκευάσαι τε τὴν ἀληθῆ καὶ μόνην σωτηριώδη τῶν Χριστιανῶν πίστιν ἐπιγνῶναί 2 τε καὶ προσβεύειν. Καὶ ταῦτα γέγονεν ἐπί τε ταῖς ἄλλαις αἱρέσεσι καὶ διαφερόντως ἐπὶ τοῖς ἀνοσίοις Μανιχαίοις, ὧν εἰσι μέροις οἱ Βορβορῖται, περὶ ὧν 3 παρ' ἡμῶν ῥητὰ διατέτακται[7]. Ἃ δὲ περὶ τῶν Σαμαρειτῶν ἐτύχομεν ἤδη νομοθετήσαντες[8], κρατεῖν καὶ ἐπὶ τοῖς Μοντανισταῖς καὶ Τασκοδρούγοις καὶ Ὀφίταις θεσπίζομεν, τουτέστιν ὥστε μήτε συναγωγήν τινα τολμᾶν αὐτοὺς ἔχειν ἢ[9] λόγων ἢ πράξεων ἀσεβῶν τε καὶ καταγελάστων οἱ συνιόντες μεθέξουσι, μήτε τὴν αὐτῶν οὐσίαν δύνασθαί τινι παραπέμπειν

(1) τινι scr. (2) *Iustiniani hanc legem esse testantur Nov.* 129 *pr. et* 144 *pr. initium referunt Paratitla ad Const.* 4 (3) = *Const.: cf. c.* 18 § 3 *h. t.* (4) *c.* 18 *extat in Nomoc.* 1, 10*: inscriptionem restitui ex c.* 17 *et* 19 (5) ποιούμενοι scr. (6) πλανωμένοις *Nomoc.* (7) *c.* 15. 16 *h. t.* (8) *c.* 17 *h. t.* (9) ὃν ἢ *Hercher*

talis inter ipsos inventus fuerit poenisque subiectus et apparuerit talem illis cognitum fuisse, ne ipsos quidem competentem vindictam evasuros esse, etiamsi non in eodem cum ipso errore fuerint. eadem enim peccare videntur, qui, quem peccare cognoverunt, 2 *eum non indicant. Sciant igitur omnes nullius clementiae participes fore eos, qui paenitentia quoquo modo acta rursus in sceleratis Manichaeorum blasphemiis deprehendentur, et studeant puro immutabiliique animo tam dei clementiam electione meliorum quam benignitatem nostram provocare.* 3 *Illud quoque sancimus, ut si quis, cum libros ad Manichaeorum ex omni parte impium errorem pertinentes habeat, eos non prodat, ut comburantur et prorsus de medio tollantur, vel etiam sub quovis praetextu tales libri apud eum inventi fuerint, similiter competentem poenam sub-*4 *eat. Illos vero potissimum ultimo supplicio dignos esse censemus, qui cum se hunc impium errorem deserere et ad salubre orthodoxorum Christianorum dogma transire simulaverint, deinde perditorum hominum conversatione delectari remque eorum fovere atque omnimodo impietates cum ipsis* 5 *celare videantur. Qui enim antea in impiis coetibus versati deinde venerabili Christianorum dogmate digni habiti sunt, ii tum demum securi fiunt, cum constiterit eos cum nemine illorum hominum impiorum ex tali coetu conversari vel, si cum eorum quo conversati sunt, eum statim detulisse et legitimo iudici tradidisse apparuerit (per hoc enim solum omnibus ostendunt se non ex impia quadam simulatione, sed recta intentione sanctum venerandumque dogma amplexos esse): ita ut si his neglectis deprehensi fuerint eiusmodi impios homines offendisse et operam dedisse, ut eos occultarent neque legibus traderent, indignos se omni venia inde probantes competentes iisque qui proprie impii sunt impositas poenas soluturi sint.*

17 *Samaritarum synagogae destruuntur et, si* 1 *alias aedificare conabuntur, puniuntur. Ex testamento autem vel ab intestato successores habere non possunt nisi orthodoxos, neque donant vel aliter alienant iis qui non orthodoxi sunt: sed fiscus ea evincit cura episcoporum et praesidum.*

18 *Idem A. Providentes omnibus, quae subditis nostris utilia sunt, prae omnibus ut primo et omnium maxime necessario prospicimus, ut animas eorum servemus, quod omnes orthodoxam fidem sincero animo revereantur et tam sanctam et consubstantialem trinitatem adorent et credant quam sanctam gloriosam et semper virginem dei genetricem Ma-*1 *riam confiteantur venerenturque. Cum igitur permultos in diversis haeresibus vagari inveniremus, studiose adgressi sumus eos cohortationibus deo servientibus ad meliorem opinionem perducere et sacris edictis neque non legibus opinionem, quae non recte in eorum animos incidit, emendare et veram eamque solam salutiferam, Christianorum* 2 *fidem promovere cognoscere vereri. Quae facta sunt et in ceteris haeresibus et praecipue in impiis Manichaeis, quorum pars Borboritae sunt. de qui-*3 *bus nominatim a nobis sancitum est. Quae vero iam de Samaritis constituimus, ea et in Montanistas et Tascodrugos et Ophitas sancimus, id est ut neque synagogam ullam habere conentur, in qua convenientes dictis factisve impiis ridendisque intersint neque facultates suas in quemquam vel hereditatis vel fideicommissi iure in testamentis vel ab in-*

4. Što se tiče svih ostalih jeresi (a jeresima nazivamo sve ono što je protivno načinu razmišljanja i bogopoštovanja katoličanske i apostolske Crkve i pravoslavne vjere) hoćemo da bude pravosnažan zakon nekad od nas i našega oca blažene uspomene donijet, u kome su utvrđene sve neophodne odredbe ne samo što se tiče njih, nego i što se tiče Samaritanaca i neznabožaca: da oboljeli od takve bolesti ne mogu služiti vojsku niti uživati bilo koji ugledni položaj, a isto tako ne mogu kao tobožnji učitelji bilo koje škole vući duše priprostijih u svoju jeres i na taj način ih činiti još manjim poznavaocima istinske i čiste vjere pravoslavnih: već samo onima dopuštamo da poučavaju i primaju državnu platu, koji su pravoslavne vjere.
5. A ako neko stekne carsku službu ili zvanje advokata, položaj, ili kakvu državnu upravu, tako što se pretvara da je prigrlio istinsku i pravoslavnu vjeru i nađe se da je zahvaljujući takvim pretvaranjem unaprijeđen, a ima ženu i decu koji su očigledno privrženi jeresi i ne privodi ih poznanju istine, zapovijedamo da takav smjesta bude uklonjen iz službe, advokature, položaja ili državne uprave: a ako tajno ostane, on ne može ništa od onoga što posje-duje jeretiku pokloniti ili po nekom drugom ugovoru ili testamentu ostaviti u nasljedstvo: a ono što je ostavljeno jereticima u nasljedstvo od samog jeretika mora biti oduzeto i prenijeto u državnu blagajnu, kako bi oni koji su zaista pravoslavni hrišćani kao nasljednici mogli od njega nešto dobiti ili dok je živ, ili kada umre.
6. Sve u svemu, zapovedamo svima onima koji se sada nalaze ili su se nalazili na položajima u vojsci, carskoj službi ili advokaturi i svima, koji su sudjelovali u bilo kojoj državnoj upravi ili imali od toga beneficije da samo prravoslavni hrišćani mogu biti njihovi nasljednici, bilo da su u pitanju djeca, rođaci ili neki sa strane od njih određeni.
7. U potpunosti zabranjujemo da jeretik bude sudionik svega toga, to jest da se bilo šta nasljedstvom, donacijom ili iz nekog drugog razloga prenese na jeretika: a ukoliko se otkrije da neko nešto tako čini, ono što je na takav način poklonjeno ili ostavljeno, biće pridodato državnoj blagajni (fisku).
8. Ako pak muž jeretik živi sa pravoslavnom ženom, ili obrnuto, pravoslavni muž ima ženu jeretika, zapovijedamo da njihova djeca budu pravoslavna: a ako se dogodi da su od njihove djece neka pravoslavna, a druga pod bilo kakvim izgovorom ostala u istoj ili pak otišla u drugu jeres, samo pravoslavna mogu biti nasljednici kako oca tako i majke, kako ona koja ostanu pri različitom mišljenju ne bi imala pristupa majčinom ili očevom nasljedstvu.
9. Ako sva djeca onih koji na taj način žive zajedno ostanu u istoj jeresi, onda se oni lišavaju nasljedstva oba roditelja: ako je pak neki rođak takvih supružnika pravoslavne vere, bez obzira na to u kom je stepenu srodstva, on ima pravo na nasljedstvo oba supružnika: ako nema nikakvog srodnika pravoslavne vjere, onda neka se imovina preda u privatnu carsku riznicu (*sacrum aerarium*): tadašnji (ili aktuelni) presvijetli komes naše carske riznice (*illustrissimus comes sacratissimi aerarii*) i njemu potčinjeni službenici neka marljivo vode računa o ovome što smo zakonski utvrdili i neka preuzmu dobra koja proisteknu iz kršenja gore pomenutih zakonskih odredbi, a za koja su nadležni.
10. Isto tako, ako bi neko od onih, koje smo zabranili, to jest od neznabožaca, Manihejaca, Samaritanaca, ili ovima bliskih jeretika, slučajno zahtijevao carsku službu, ili ugledni položaj, advokaturu ili bilo kakvu državnu beneficiju, da poučava ili prima državnu platu, ili ako bi na kraju krajeva pokušao da čini nešto zabranjeno, a ne bi bio od svake službe ovdje ili u provinciji, kako vojne, tako civilne, koja god bude u pitanju, prijavljen, sam prekršilac, pošto je uhvaćen, podliježe kaznama koje smo gore iznijeli, a oni pak koji ga nije su prijavili, bilo da službuju u samim državnim službama ili drugim redovima, kojih se ovo tiče, neka polože globu od dvadeset funti zlata za svaku (takvu) osobu, a isto tako svakom redu vojnom ili civilnom, ovdje ili u provincijama, neka sljeduje globa od trideset funti zlata.

ἢ κατὰ κληρονομίας ἢ κατὰ φιδικομμίσσου δίκαιον ἐν διαθήκαις ἢ ἐξ ἀδιαθέτου, κἂν εἰ συγγενὴς, κἂν εἴ τις ἐξωτικὸς ἐκεῖνος εἴη· πλὴν εἰ μὴ τὴν ὀρθόδοξον ἀσπάζοιτο πίστιν ὁ πρὸς τὴν αὐτῶν καλούμενος διαδοχὴν ἢ παρ' αὐτῶν γραφόμενος κληρονόμος ἢ τινι 4 φιδικομμίσσῳ τιμηθείς. Ἐπὶ δὲ ταῖς ἄλλαις ἁπάσαις αἱρέσεσιν (αἱρέσεις δὲ καλοῦμεν τὰς παρὰ τὴν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν καὶ τὴν ὀρθόδοξον πίστιν φρονούσας τε καὶ θρησκευούσας) τὸν ἤδη τεθέντα νόμον παρά τε ἡμῶν καὶ τοῦ τῆς θείας λήξεως πατρὸς ἡμῶν[1] κρατεῖν βουλόμεθα, ἐν ᾧ οὐ μόνον περὶ αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ Σαμαρειτῶν καὶ Ἑλλήνων τὰ προσήκοντα διατέτακται· ὥστε τοὺς τὰ τοιαῦτα νοσοῦντας μήτε στρατεύεσθαι μήτε τινὸς ἀξιώματος ἀπολαύειν, ἀλλὰ μηδὲ ἐν σχήματι διδασκάλου παιδείας δῆθέν τινος τὰς τῶν ἁπλουστέρων ψυχὰς εἰς τὴν ἑαυτῶν ἀνθέλκειν πλάνην καὶ κατὰ τοῦτο ποιεῖν αὐτοὺς ἀογοτέρους περὶ τὴν ἀληθῆ καὶ καθαρὰν τῶν ὀρθοδόξων πίστιν, μόνοις δὲ ἐκείνοις διδάσκειν καὶ σιτήσεως δημοσίας τυγχάνειν ἐφίεμεν τοῖς 5 τῆς ὀρθοδόξου πίστεως οὖσιν. Εἰ δέ τις ὑπὲρ τοῦ στρατείαν ἢ συνηγορίαν ἢ ἀξίωμα ἢ δημόσιον φρόντισμα ἔχειν προσποιησάμενος τὴν ἀληθινὴν καὶ ὀρθόδοξον πίστιν ἀσπάζοιτο καὶ ὑποκοίσει ταύτῃ[2] προσελθὼν φανείη γαμετὴν ἢ παῖδας ἔχων τῆς κατεγνωσμένης ἀντιπιπτουμένους αἱρέσεως καὶ μὴ προσαγάγοι τούτους εἰς ἐπίγνωσιν τῶν ἀληθῶν, κελεύομεν αὐτὸν πάντως μὲν ἐκβάλλεσθαι τῆς συνηγορίας ἢ στρατείας ἢ ἀξιώματος ἢ δημοσίου φροντίσματος· εἰ δὲ λανθάνων διαμείνοι, μὴ δύνασθαί τι τῶν αὐτῷ προσηκόντων κατὰ δωρεὰν ἢ ἕτερον οἱονοῦν συνάλλαγμα ἐκποιεῖν εἰς αἱρετικὸν πρόσωπον ἢ[3] τελευταίαν βούλησιν· τὰ δὲ καταλειπόμενα προσώποις αἱρετικοῖς καὶ τὴν αἱρετικῷ καταφερομένην ἐξ αὐτοῦ κληρονομίαν ἐκδικεῖσθαι παρὰ τοῦ δημοσίου[4], τῶν ὄντων ταῖς ἀληθείαις ὀρθοδόξων Χριστιανῶν δυναμένων ἢ παρὰ ζῶντος αὐτοῦ τι λαβεῖν ἢ τελευτῶντος 6 κληρονομεῖν. Καθόλου γὰρ τοὺς ἐν ἀξίαις ἢ στρατείαις ἢ συνηγορίαις γινομένους ἢ καὶ πληροῦντας καὶ πάντας τοὺς ὅλως μετασχόντας οἱασδήποτε δημοσίας φιλοτιμίας ἢ συγκροτήσεως κελεύομεν παρὰ μόνων ὀρθοδόξων Χριστιανῶν κληρονομεῖσθαι ἢ παίδων ἢ συγγενῶν ἢ ἐξωτικῶν παρ' αὐτῶν καλουμένων. 7 [4]Καὶ γὰρ κωλύομεν παντελῶς τούτων μετέχειν, φαμὲν δὴ τῶν παρὰ κληρονομίας ἢ δωρεᾶς ἢ ἑτέρας αἰτίας καταφερομένων εἰς αἱρετικὸν πρόσωπον. εἰ δὲ φανείη τις τοιοῦτόν τι πράττων, τὰ κατὰ τοῦτον διδόμενα ἢ καταλειπανόμενα τὸν τρόπον ἐκδικεῖ- 8 σθαι τῷ δημοσίῳ. Εἰ δέ τις ἀνὴρ αἱρετικὸς ὀρθοδόξῳ γυναικὶ συνοικοίη ἢ τοὐναντίον αἱρετικὴ γυνὴ ὀρθοδόξῳ ἀνδρὶ ἔχοι[5], τὰ τούτων τέκνα πᾶσι τρόποις ὀρθόδοξα γίνεσθαι προστάττομεν· καὶ εἰ συμβαίη τινὰς μὲν τῶν αὐτῶν παίδων ὀρθοδόξους γενέσθαι, τινὰς δὲ καθ' οἱανοῦν πρόφασιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἢ καὶ ἑτέρας αἱρέσεως μεῖναι, μόνους τοὺς ὀρθοδόξους κληρονομοὺς εἶναι τοῦ πατρός τε καὶ τῆς μητρός, τῶν μεινάντων ἑτεροδόξων οὐδεμίαν πάροδον πρὸς τὴν 9 μητρῴαν καὶ πατρῴαν κληρονομίαν ἐχόντων. Εἰ δὲ καὶ πάντες οἱ τῶν οὕτω συνοικούντων ἀλλήλοις παῖδες ἐπὶ τῆς αὐτῆς μείνοιεν πλάνης, τότε τούτους μὲν καὶ ἐκβάλλεσθαι τῆς ἀμφοτέρων γονέων κληρονομίας· εἰ δέ τις φανείη συγγενὴς καθ' οἱονδήποτε βαθμὸν τῶν οὕτω συνοικούντων τῆς ὀρθοδόξου πίστεως, τοῦτον εἰς τὸν ἀμφοτέρων κλῆρον καλεῖσθαι· μηδενὸς δὲ ὀρθοδόξου Χριστιανοῦ συγγενοῦς φαινομένου τὸ ἱερώτατον ἡμῶν ταμεῖον τὰς ἐκείνων λαβεῖν οὐσίας· τοῦ κατὰ καιρὸν μεγαλοπρεπεστάτου κόμητος τῶν θείων ἡμῶν πραγμάτων καὶ τῆς ὑπηρετουμένης αὐτῷ σχολῆς διὰ πάσης ἐπιμελείας τὰ παρ' ἡμῶν διατυπωθέντα διερευνωμένων καὶ τὰς ἐκ τοῦ παραβαθῆναί τι τῶν προειρημένων ἁρμόττειν μελ- 10 λούσας τούτων οὐσίας ἐκδικούντων. Εἰ δέ τις τῶν παρ' ἡμῶν κεκωλυμένων, τουτέστιν Ἑλλήνων ἢ Μανιχαίων ἢ Σαμαρειτῶν ἢ τῶν τούτοις παραπλησίων αἱρετικῶν, ὅλως ἢ στρατείᾳ τυχὸν ἢ ἀξίᾳ ἢ συνηγορίᾳ ἢ οἱῳδήποτε δημοσίῳ φροντίσματι παραγγείλειεν ἢ παιδεύειν θαρρήσειεν ἢ δημοσίαν κομίζεσθαι σίτησιν ἢ τι πράττειν ὅλως τῶν ἀπηγορευμέ-

(1) c. 12 h. t. (2) τοιαύτῃ Schoell (3) κατά ins. (4) § 7 videtur supra inserenda esse post δημοσίου (§ 5) (5) ἔχει Nomoc.

testato transmittere possint, sive cognatus sive extraneus ille sit: nisi forte orthodoxam fidem amplectatur qui ad eorum successionem vocatur vel ab iis heres scriptus vel aliquo fideicommisso ho- 4 *noratus est. In reliquis haeresibus cunctis (haereses autem vocamus, quae aliter sentiunt et venerantur atque catholica et apostolica ecclesia et orthodoxa fides) legem olim et a nobis et a divae memoriae patre nostro latam valere volumus, in qua non solum de iis, sed etiam de Samaritis et paganis quae oportuit constituta sunt: ut tali morbo affecti neque militent neque dignitate ulla fruantur, neque etiam sub specie professoris utique alicuius disciplinae simpliciorum animas ad ipsorum errorem trahant et hoc modo ignaviores eos adversus veram puramque orthodoxorum fidem reddant: sed iis solis docere et publicam annonam accipere per-* 5 *misimus, qui orthodoxae fidei sunt. Quod si quis, ut militiam vel advocationem vel dignitatem vel publicam curam adipiscatur, simulando veram atque orthodoxam fidem amplectatur et eiusmodi dissimulatione promotus inveniatur uxorem liberosve manifestae haeresi adhaerentes habere, neque eos ad veritatis intellectum perducat, eum prorsus advocatione vel militia vel cura publica removeri iubemus: sin furtim remaneat, eum nihil eorum quae ad ipsum pertinent donatione aliove quo contractu vel ultima voluntate in haereticum transferre posse: quae autem haereticis relicta sunt hereditatemque ab ipso haeretico delatam per fiscum auferendam esse, ut qui vere orthodoxi Christiani sunt vel dum vivit ab eo aliquid accipere vel* 6 *mortuo heredes existere possint. Omnino enim in dignitatibus militiis advocationibus positis vel iis perfunctis et universis, qui utique cuiusvis publicae curae vel favoris participes fuerunt, solos orthodoxos Christianos heredes existere iubemus, sive liberi sive cognati sive extranei ab iis instituti sint.* 7 *Penitus etenim horum participes fieri prohibemus, videlicet quae hereditate vel donatione aliave causa haeretico deferuntur: quod si quem eiusmodi aliquid facere apparuerit, quae in hunc modum data* 8 *relictave sunt, fisco vindicentur. Si vero vir haereticus orthodoxae mulieri cohabitat vel e contrario mulier haeretica orthodoxum virum habet, liberos eorum omnimodo orthodoxos fieri iubemus: et si contigerit liberorum eorum alios orthodoxos fieri, alios quolibet praetextu in eadem vel etiam alia haeresi manere, orthodoxos solos heredes tam patri quam matri extare, ut qui in diversa opinione manent hereditam regressum ad maternam et* 9 *paternam hereditatem habeant. Sin liberi omnes eorum, qui ita cohabitant, in eodem errore manent, tum hi ab utriusque parentis hereditate removeantur: si quis vero cognatus ita cohabitantium cuiuscumque gradus orthodoxae fidei est, hic ad utriusque hereditatem vocetur: sin nullus cognatus orthodoxus Christianus existit, sacratissimum aerarium eorum facultates recipiat: illustrissimus pro tempore comes sacrarum privatarum nostrarum et schola ei subdita cum omni diligentia in ea quae a nobis constituta sunt inquirant et vindicent eorum bona, quae ex violatione supra dictorum compe-* 10 *tent. Plane si eorum quis, qui a nobis prohibiti sunt, id est paganorum vel Manichaeorum vel Samaritarum vel his affinium haereticorum, militiam forte vel dignitatem vel advocationem vel quamvis curam publicam petat vel docere vel publicam annonam accipere vel denique prohibitorum quid facere conetur nec ab omni officio hic vel in*

11. Ali ako bi ustanovio (jeretika) i sproveo kaznu i ako se bude pokazalo da nije zanemario sve što je (zakonski) ustanovljeno, ali bi propustio da naplati globu koja je za svaku pojedinu osobu ili slučaj određena, zapovijedamo da presvijetli komes carskog domena (*illustrissimus comes sacri patrimonii*) ovu (globu) sprovede i naplati i unese među ličnu carsku imovinu (*sacra privata*), znajući da će i sam, ako ne bude na svaki način preko sebi podređenih službenika svete palate (*sacratorum palatinorum schola*), a isto tako i sami službenici, takve slučajeve ispitao i pronašao odgovorne krivce, platiti pedeset funti zlata globe, a njemu podređeni službenici da će, pored toga što im sljeduje kolektivna kazna, navući na sebe opasnost da im bude određena globa, ukoliko ne budu ozbiljno posvetili pažnju našim zakonskim odredbama.
12. Istu dužnost (brigu) neka imaju i prebogoljubni episkopi pojedinih gradova, koji u svakom pojedinom gradu treba uvijek da ispitaju svaki pokušaj kršenja ovog našeg svetog zakona i da na to ukažu preslavnom upravniku (*clarissimus rector*) provincije, kako bi ovaj izvršio ono što smo zapovijedili: a ako bi prebogoljubni episkopi vidjeli da upravnik (arhont - moderator) provincije taj posao zanemaruje, da to predoče nama lično, kako bismo nemarne podvrgli istim onim kaznama koje smo odredili za prekršioce gore navedenih odredbi.
13. Neka dakle znaju prebogoljubni pomjesni episkopi, ako zanemare nešto od svega ovoga, da će otići Gospodu Bogu na vječni sud i da su, pošto njihova nemarnost bude osuđena, u opasnosti da izgube svešteni čin.

19.

Isti Avgust Demostenu prefektu pretorije. Znamo da su mnoga djeca pravoslavna, a da im ni otac ni majka nije su pravoslavne veroispovesti. Stoga zakonski utvrđujemo da ne samo u slučaju kada je jedan (od roditelja) pravoslavne vjeroispovesti, nego i u onim slučajevima u kojima oba roditelja pripadaju jeretičkoj sekti, to jest i otac i majka, da samo ona djeca imaju pravo na njihovo nasljedstvo, bilo po testamentu, bilo bez testamenta i mogu od njih da prime donacije ili druge poklone, jer su ukrašeni blaženim imenom pravoslavnih: drugu njihovu djecu, koja nije su prigrlila ljubav svemogućeg Boga, nego slijede očevu ili majčinu bezbožnu jeres, treba isključiti iz bilo kakve beneficije.
1. Ukoliko pak nema pravoslavne djece, te stvari ili nasljedstvo da dobiju (njihovi) krvni ili stečeni srodnici ukoliko su pravoslavni.
2. Ukoliko se ne nađu takvi krvni ili stečeni rođaci, onda će te stvari pripasti našem fisku.
3. Ali da ne bi izgledalo da se za djecu staramo onda kada im umiru roditelji, a da se, dok su roditelji živi, ne pokazujemo nikakvu brigu, što nam je poznato iz činjenica, takve roditelje obavezujemo da pravoslavnu djecu prema veličini svog imanja hrane i da im pruže sve što im je potrebno za svakodnevni život: da svojim kćerima daju miraze i sinovima ili unucima da prepišu predbračne darove, procjenjujući u svakom od ovih slučajeva visinu darova prema mogućnostima imovine, kako deca ne bi zbog izbora božanske ljubavi bila lišena očinske ili materinske brige.
4. Pored svega toga, ovim svojim zakonom potvrđujemo sve odredbe o kažnjavanju neznabožaca, Manihejaca, Borborita, Samaritanaca, Montanista, Taskodroga, Ofita i ostalih jeretika i one će zauvijek ostati na snazi.
(g. 529)

20.

Isti Avgust . . . . . komesu lične carske imovine (comes rerum privatorum). Saznali smo da se bezbožni jeretici čak i nakon naših zakona i procesa pokrenutog protiv njih, do sada usuđuju da

ναν, μὴ γένοιτο δὲ κατάδηλος παρὰ πάσης τάξεως ἐνταῦθά τε καὶ κατὰ χώραν στρατιωτικῆς τε καὶ πολιτικῆς, ἢ ταῦτα διαφέρει, αὐτὸς μὲν ὁ πλημμελήσας, ἐπειδὰν φωραθῇ[1], ταῖς ἔμπροσθεν ἡμῖν εἰρημέναις ὑποπεσεῖται ποιναῖς· οἱ δὲ ταῦτα μὴ προσαγγείλαντες, εἴτε ἐν τάξεσιν εἶεν εἴτε ἐν ἄλλαις[2] ὑπηρετοῦντο ἀρχαῖς, εἰς ἃς ταῦτα ἀναφέρεται, εἴκοσι χρυσίου λιτρῶν καταθήσουσι ποινὴν ἑφ' ἑκάστῳ προσώπῳ, καὶ πάσῃ δὲ ὁμοίως ἀρχῇ στρατιωτικῇ τε καὶ πολιτικῇ ἐνταῦθά τε καὶ[3] κατὰ χώραν τριάκοντα λιτρῶν χρυσίου ἔπεσθαι πρόστιμον. Εἰ δὲ καὶ ὑπεξέλθοι[4] καὶ εἰσπράξεις τὴν ποινὴν καὶ δείξειεν ἑαυτὴν οὐκ ἀμελοῦσαν τῶν νομοθετηθέντων, ποινῆς δὲ ἑφ' οἱουδήποτε προσώπου ἢ θέματος ἁρμοττούσης, θεσπίζομεν ταύτην τὸν μεγαλοπρεπέστατον κόμητα τοῦ ἱερωτάτου ταμείου εἰσπράττειν τε καὶ ὑποδέχεσθαι καὶ τοῖς θείοις εἰσκομίζειν πριβάτοις γινώσκοντα ὡς, εἰ μὴ καὶ αὐτὸς διὰ τῆς ὑπηρετουμένης αὐτῷ τῶν καθοσιωμένων παλατίνων σχολῆς καὶ αὐτὴ δὲ ἡ σχολὴ κατὰ πάντα τρόπον τὰ τοιαῦτα ἀνιχνεύσειε καὶ τοὺς ὑπευθύνους εἰσπράξειεν, αὐτὸς μὲν πεντήκοντα χρυσίου λιτρῶν ποινὴν καταθήσει, ἡ δὲ πειθομένη αὐτῷ σχολὴ τὸ ἐπενηνεγμένον πρόστιμον πρὸς τῷ κατὰ τῆς σχολῆς καὶ τὴν εἰς σῶμα ποινὴν ἀμοίρτειν, εἰ μὴ τῶν παρ' ἡμῶν νενομοθετημένων ἀντιλάβοιτο, πρὸς τὸν ἑαυτῆς ἀποβλέπουσα[5] κίνδυνον. Τὴν δὲ αὐτὴν ἐπιμέλειαν ἔχειν καὶ τοὺς ἑκάστης πόλεως θεοφιλεστάτους ἐπισκόπους διερευνωμένους ἀεὶ τὰ καθ' ἑκάστην πόλιν ὑπεναντίον τῆς θείας ἡμῶν ταύτης νομοθεσίας παρ' οὐτινοσοῦν ἐγχειρούμενα καὶ ταῦτα φανερὰ τῷ λαμπροτάτῳ τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντι καθιστᾶν, ὡς ἂν ἐκεῖνος ἔργῳ παραδοίη τὰ παρ' ἡμῶν εὐσεβῶς προστεταγμένα· ὡς εἴγε θεάσοιντο οἱ θεοφιλέστατοι ἐπίσκοποι τὸν τῆς ἐπαρχίας ἡγούμενον ῥᾳθύμως τῷ πράγματι χρώμενον, προσήκει τοῦτο φανερὸν ἡμῖν αὐτοῖς ποιεῖν, ἵνα τοὺς ῥᾳθυμήσαντας τοῖς αὐτοῖς ἐπιτιμίοις ὑποβάλλωμεν, οἷς ὑπαχθῆναι τοὺς ἁμαρτάνοντάς τι τῶν προειρημένων ἐθεσπίσαμεν. Εἰδότων καὶ τῶν κατὰ τόπον θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, ὡς εἴ τινος τούτων ἀμελήσειαν, ἤξουσι μὲν πρὸς τὸν δεσπότην θεὸν καὶ τὴν αἰώνιον αὐτοῦ κρίσιν, διελεγχομένης δὲ τῆς αὐτῶν ῥᾳθυμίας καὶ περὶ αὐτῆς κινδυνεύσουσι τῆς ἱερωσύνης.

19 *Idem A. Demostheni pp.* Cognovimus multos esse orthodoxos liberos, quibus nec pater nec mater orthodoxae sunt religionis. et ideo sancimus, non tantum in casu, ubi alter orthodoxae religionis est, sed etiam in his casibus, in quibus uterque parens alienae sectae sit, id est pater et mater, ii tantummodo liberi ad eorum successionem sive ex testamento sive ab intestato vocentur et donationes seu alias liberalitates ab his accipere possint, qui orthodoxorum venerabili nomine sunt decorati: ceteris liberis autem orthodoxis non existentibus ad agnationem vel cognationem eorum, orthodoxas tamen, easdem res vel successiones pervenire. Quod si nec agnatio nec cognatio recta inveniatur, tunc easdem (1) res fisci nostri viribus vindicari. Sed ne videamur morientibus quidem genitoribus liberis providere, viventibus autem nullam inferre providentiam, quod etiam ex facto nobis cognitum est, necessitatem imponimus talibus genitoribus orthodoxos liberos secundum sui patrimonii quantitatem alere et omnia eis praestare, quae ad quotidianam vitae conversationem sufficiant: sed et dotes pro filiabus vel neptibus dare et ante nuptias donationes pro filiis vel nepotibus perscribere. in omni casu secundum vires patrimonii huiusmodi liberalitatibus aestimandis, ne propter divini amoris electionem paterna vel materna fuerint liberi provisione defraudati. Omnibus videlicet, quae nostrae constitutiones de poenis paganorum et Manichaeorum et Borboritarum et Samaritarum et Montanistarum et Tascodrogorum et Ophitarum ceterorumque haereticorum causa constituerunt, ex hac nostra lege confirmandis et in perpetuum valituris. [*a.* 529]

20 [6][*Ὁ αὐτὸς βασιλεύς . . . . . κόμητι τῶν πριβάτων*[7].] *Ἐγνωμεν τοὺς ἀνοσίους αἱρετικοὺς καὶ μετὰ τοὺς ἡμετέρους νόμους*[8] *καὶ τὴν γενομένην ἐπ' αὐτοῖς κίνησιν ἔτι τολμᾶν καὶ ἀθροίζεσθαι καὶ προβάλλεσθαί τινας τῆς ἑαυτῶν μανίας ἡγουμένους τε τούτους καὶ ἐξάρχους καλεῖν καὶ βαπτίσματα ποιεῖν καὶ βούλεσθαι χρῆσθαι προνομίοις τισίν, ἡνίκα*[9] *τῶν ἁγίων περιβόλων καθέστηκεν αὐτῶν τὰ ἐργαστήρια, οἷς μόνους τοὺς τὴν ὀρθὴν τιμῶντας πίστιν χρῆσθαι προσῆκει. Διὰ τοῦτο τοίνυν θεσπίζομεν τὴν σὴν ὑπεροχὴν καὶ νῦν αὐτοῖς ἀπειπεῖν, μάλιστα μὲν μηδὲ ἐν ἄλλῳ τινὶ τόπῳ, διαφερόντως δὲ ἐπὶ τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως, μηδέ τινας συνάξεις μηδὲ βαπτίσματα ποιεῖν μηδὲ τολμᾶν τοῦ τῆς προσκυνητῆς κοινωνίας ὀνόματος ἢ πράγματος ἅπτεσθαι,

(1) φωραθείη Nomoc. (2) ἄλλοις Nomoc. (3) καί om. Nomoc. (4) ἐπεξέλθοι scr. (5) ἀποβλέττουσα Nomoc. (6) = *B* 1, 1, 33: § 6. 7 extant etiam in Nomoc. (7) *ad comitem rerum privatarum directam esse constitutionem apparet ex* § 8 *collata Const. i. f.: fortasse supplendum* Φλώρῳ, *cf.* 7, 37, 3 (8) *c.* 14. 18 *h. t.* (9) εἴσω *ins. Heimbach*

*provinciis tam militari quam civili, ad quod ea pertinent, denuntiatus fuerit, ipse qui deliquit, postquam deprehensus est, poenis supra a nobis propositis subiicietur, qui vero non denuntiaverunt, sive in officiis sunt sive in aliis ordinibus militant, ad quos haec pertinent, viginti auri librarum poenam pro unaquaque persona deponent, et similiter unumquemque ordinem militarem et civilem hic et in provin-*11 *ciis triginta librarum auri multa sequetur. Sed et si institerit poenamque exegerit seque haud neglegentem eorum quae constituta sunt praestiterit, omiserit autem poenam, quae pro unaquaque persona vel causa competit, hanc iubemus illustrissimum comitem sacri patrimonii exigere et suscipere et sacris privatis inferre scientem, nisi et ipse per subiectam sibi sacratorum palatinorum scholam et schola ipsa omni ratione talia investigarit sontesque convenerit, ipsum quidem quinquaginta auri librarum poenam soluturum, subiectam autem ipsi scholam, praeterquam quod corporalis poena in scholam competit, multam impositam in suum periculum tracturam, si con-*12 *stitutis a nobis operam non dederit. Eandem curam habeant et religiosissimi singularum civitatum episcopi, qui in singulis civitatibus semper quae adversus sacram hanc legem nostram a quocumque attemptantur inquirant, eaque clarissimo provinciae rectori manifesta faciant, ut ille quae a nobis pie iussa sunt ad effectum perducat: ut si religiosissimi episcopi videant provinciae moderatorem rem neglegere, hoc nobis ipsis palam fieri conveniat, ut neglegentes isdem poenis subiciamus, quibus subici supra dictorum temeratores sanximus.* 13 *Sciant etiam religiosissimi locorum episcopi, si horum quid neglegant, se ad dominum deum eiusque iudicium aeternum venturos, convicta autem ipsorum neglegentia et de ipso sacerdotio periclitaturos.*

20 *Idem A. . . . . comiti rerum privatarum. Comperimus impios haereticos etiam post leges nostras et nostrum in eos motum adhuc audere convenire et quosdam sui furoris praepositos et exarchos creare et baptismata facere et privilegiis quibusdam uti velle, ut intra sacra saepta taberna sua habeant, quibus solos orthodoxae fidei studio-*1 *sos uti convenit. Propterea igitur sancimus, ut magnificentia tua nunc quoque eos prohibeat, ne in ullo omnino loco, imprimis autem in hac alma urbe conventicula vel baptismata celebrent neve nomine*

se sastaju i da biraju nekakve starješine i egzarhe svoga bezumlja i da obavljaju krštenja i da hoće da se koriste nekim privilegijama da bi imali svoje prodavnice unutar osvećenih zidina (*sacra saepta*)[52], kojima se mogu koristiti jedino oni koji su revnosni u svojoj pravoslavnoj vjeri.
1. Stoga, dakle, zakonski utvrđujemo da im tvoja veličanstvenost i sada zabrani da na bilo kom mjestu, a prije svega u ovom plemenitom gradu organizuju svoja sabranja ili vrše krštenja, i da ne smiju da se usude ni imenom ni djelom da zloupotrebljavaju sveto pričešće, što dolikuje isključivo onima koji zastupaju pravu vjeru i kako dolikuje poštuju ime hrišćana.
2. Ali ne dozvoljavamo ni da se oni, koji već unutar osvećenih zidina (*sacra saepta*) imaju radionice (prodavnice) pod tim izgovorom koriste nekim privilegijama i neka dobro znaju da ako se poslije ovog našeg svetog dekreta budu našli da se dotiču ičega od onoga što je do sada zabranjeno i organizuju skupove, ili se čak drznu da vrše krštenja ili jedni druge pričešćuju neizrecivim Tajnama ili čine nešto od svega onog što je zabranjeno bilo u ovom carskom gradu, ili na drugim mjestima, biće podvrgnuti adekvatnim kaznama, onima kojima je neophodno podvrći prekršioce zakonâ (a njima će biti podvrgnuti) i oni koji ne vode računa da se oni sprovode: neka pri tome znaju oni, koji im daju svoje kuće za održavanje skupova, da će biti podvrgnuti onoj kazni koja je već ranijim zakonima propisana.
3. A ovo zakonski ustanovljavamo protiv svih jeretika uopšte, a posebno protiv bezbožnih Manihejaca i ne dopuštamo nikome od njihovih tobožnjih patrijarha, ili članova zajednice, episkopa, prezbitera, đakona ili ostalih klerika, ako ih uopšte treba nazivati ovim imenima, da borave u ovom plemenitom gradu, nego neka se svi protjeruju, da ne bi neki od priprostijih ljudi, pošto čuju njihove besmislene priče, pošavši za njima izgubili svoje duše.
4. Zabranjujemo da obavljaju poslove unutar osvećenih zidina da ne bi prečiste (svete) Tajne pravoslavne vjere bile oskrnavljene njihovim gnusobama budući da su (oni) nedostojni i da čuju svaki čisti i sveti zvuk.
5. Utvrđujemo da se zabranjuju i njihovi zajednički obedi i gnusne gozbe na kojima okupljeni pokušavaju da pridobiju duše priprostih ljudi; jer treba već jednom zabraniti da se oni, koji su se od njih okrenuli pravoj vjeri, ponovo druže sa onima koji od te bolesti boluju i da se možda, zbog te navike i načina života, ponovo vrate ranijoj jeresi.
6. Zabranjujemo im da trguju robovima da ne bi prodajući ih svojim istovjernicima na njih uticali tako da pređu u njihovu izopačenost.
7. Isto tako zabranjujemo da se daju utjehe (milostinja), u ime takozvanih funkcionera (honorarija) sljedbenicima praznoverice Montanista, koje se obično daju od strane najviših sudija i svete velike Crkve u slučaju krajnjeg siromaštva, koja ne može pripasti sljedbenicima pomenute sekte, koja u sebi nema ničeg zdravog ni ispravnog, nego je svima s pravom mrska i od svih s pravom osuđena: a ako im neko bez (dobrog) razloga pruži pomoć, zapovijedamo da taj plati globu od deset funti zlata.
8. Hoćemo dakle da se tvoja veličanstvenost svega ovoga pridržava, a isto tako i narodni upravnici (tj. upravnici provincija), pod pritnjom iste kazne, a isto važi i za tebi podređenu kancelariju i provincijske kancelarije, ukoliko se ovoga ne budu pridržavali: naše nezadovoljstvo ništa manje ne prijeti onima koji će obavljati magistraturu koju sada ti obavljaš, ako neku od zakonom utvrđenih odredbi ili sami prekrše, ili dopuste da se prekrši: upravama provincija, ako to učine isto tako sljeduje globa od deset funti zlata.
Dato u Konstantinopolju, X dana uoči decembarskih kalenda, za konzulovanja preslavne gospode (viri clarissimi) Lampadija i Oresta.
(g. 530)

[52] Gotovo sve jeretičke crkve obavljale su trgovinu relikvijama u skladu sa svojim učenjem. Naprimjer: montanisti su prodavali korenje ljekovitog bilja za liječenje svih bolesti koje je raslo u Svetom vrtu svetilišta Kibele u Frigiji (*prim. prir.*).

ἅπερ μόνων καθέστηκεν ἴδια τῶν τὴν ὀρθὴν πρεσβευόντων δόξαν καὶ τὸ προσκυνητὸν τῶν Χριστιανῶν
2 ὄνομα προσηκόντως θεραπευόντων. Ἀλλ' οὐδὲ τοὺς ἔχοντας ἐργαστήρια ἔσω τῶν ἁγίων περιβόλων
χρῆσθαί τισι προνομίοις προφάσει τῶν ἐργαστηρίων συγχωροῦμεν, γινώσκοντας, ὡς, εἰ καὶ μετὰ τοῦτο τὸ
θεῖον ἡμῶν κήρυγμα φανεῖεν οἱουδήποτε τῶν ἀπηγορευμένων ἅπτόμενοι, ἢ ἐν τῇ βασιλίδι ταύτῃ πόλει
ἢ ἐν ἑτέραις χώραις ἢ παρασυνάξεις ἢ βαπτίσματα τολμῶντες ποιεῖν ἢ τὴν ἄρρητον αὐτοῖς διδόναι κοινωνίαν ἢ τι τῶν κεκωλυμένων ποιοῦντες, ὑπαχθήσονται ποιναῖς προσηκούσαις καὶ ἃς ὑπομένειν ἀνάγκη
τοὺς ἐναντιουμένους τοῖς νόμοις καὶ τὴν αὐτῶν μὴ φυλάττοντας δύναμιν· εἰδότων τῶν τοὺς ἑαυτῶν
οἴκους εἰς τὸ παρασυνάξεις ποιεῖν παρεχόντων αὐτοῖς, ὡς ταύτην ὑφέξουσι τὴν ποινήν, ἣν αἱ προλαβοῦσαι
3 θεῖαι λέγουσι διατάξεις. Καὶ ταῦτα μὲν κοινῇ περὶ πάντων τῶν αἱρετικῶν. ἰδικῶς δὲ ἐπὶ τοῖς
ἀνοσίοις Μοντανισταῖς θεσπίζομεν, ὥστε μηδένα συγχωρεῖσθαι τῶν καλουμένων αὐτῶν πατριαρχῶν καὶ
κοινωνῶν ἢ ἐπισκόπων ἢ πρεσβυτέρων ἢ διακόνων
ἢ ἄλλων κληρικῶν, εἴπερ ὅλως αὐτοὺς τοῖς ὀνόμασι
τούτοις καλεῖν προσήκει, κατὰ ταύτην διατρίβειν τὴν
εὐδαίμονα πόλιν, ἀλλὰ πάντας ἐξελαύνεσθαι, ὅπως
ἂν μὴ τῶν ἀτόπων αὐτῶν μύθων τινὲς τῶν ἁπλουστέρων κατακούσαντες καὶ ἀκολουθοῦντες ταῖς ἀσεβέσιν αὐτῶν διδασκαλίαις τὰς ἑαυτῶν διαφθείρωσιν
4 ψυχάς. Ἀλλ' οὐδὲ ἔσω τῶν εὐαγῶν ὅρων πραγματεύεσθαι ὅλως συγχωροῦμεν, ὥστε μὴ τὰ εὐαγῆ
τῆς ὀρθοδόξου πίστεως μυστήρια γίνεσθαι αὐτοῖς
ἔκπυστα βεβήλοις τε οὖσι καὶ καθαρᾶς πάσης εὐα-
5 γοῦς ἀκοῆς ἀναξίοις. Κωλύεσθαι δὲ θεσπίζομεν
αὐτῶν καὶ τὰ ἀσελγῆ συσσίτια καὶ τὰ ἀσεβῆ καὶ
κατεγνωσμένα συμπόσια, ἐν οἷς συνιόντες τὰς τῶν
ἁπλουστέρων θηρεύειν πειρῶνται ψυχάς. δεῖ γὰρ
καθάπαξ κεκωλῦσθαι τούτους τοὺς ἐξ αὐτῶν εἰς τὴν
ὀρθὴν μετασχάντας πίστιν αὖθις ἀσεβῶς διαιτᾶσθαι
τοῖς τὰ αὐτὰ νοσοῦσιν καὶ ἴσως ἐκ τῆς συνδιαγωγῆς
καὶ διαίτης πάλιν ἐπὶ τὴν προτέραν ἐπανιέναι κακο-
6 δαιμονίαν. Κωλύομεν δὲ αὐτοὺς καὶ ἀνδράποδα
ἐμπορεύεσθαι, μήποτε ταῦτα τοῖς συνθρησκευταῖς
ἀποδόμενοι παρασκευάσειεν αὐτὰ τῆς ἑαυτῶν κακο-
7 δοξίας γενέσθαι. Ὁμοίως δὲ κωλύομεν τοῖς ἐκ τῆς τῶν αὐτῶν Μοντανιστῶν οὖσι θρησκείας δίδοσθαί τινα παραψυχὴν κατὰ πρόφασιν τῶν καλουμένων ἀξιωματικῶν, οἷς ἐκ τῶν μεγίστων δικαστηρίων καὶ τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας εἴωθέ τι χορηγεῖσθαι προφάσει τῆς συνεχούσης αὐτοὺς πενίας, ἣν οὐκ ἂν εἴη προσῆκον τοῖς ἐκ τῆς εἰρημένης χορηγεῖσθαι θρησκείας, ὑγιὲς μὲν ἢ μέτριον οὐδ' ὁτιοῦν ἐχούσης, παρὰ πάντων δὲ δικαίως μισουμένης τε καὶ κατεγνωσμένης· ὥστε καὶ εἴ τις αὐτοῖς ἄλογον νέμοι προστασίαν, καὶ τοῦτον σωφρονίζεσθαι δέκα χρυσίου
8 λιτρῶν ποινῇ θεσπίζομεν. Ταῦτα τοίνυν ἅπαντα παραφυλάττεσθαι βουλόμεθα παρά τε τῆς σῆς ὑπεροχῆς καὶ τῶν τὰς ἀρχὰς τῶν ἐθνῶν ἐχόντων, τὴν αὐτὴν ποινὴν ὑφορωμένης καὶ τῆς πειθομένης σοι τάξεως καὶ τῶν ἐπιχωρίων τάξεων, εἰ μὴ ταῦτα φυλάξαιεν· ἐπικειμένης οὐδὲν ἧττον ἀγανακτήσεως καὶ τοῖς ἀεὶ τὴν ἀρχὴν ἔξουσιν, ἧς νῦν ἡ σὴ προέστηκεν ὑπεροχή, εἴ τι τῶν θεσπισθέντων ἢ αὐτοὶ παραβαίεν ἢ παραβαθῆναι συγχωρήσαιεν, καὶ τῶν ἀρχόντων τῶν ἐθνῶν, εἰ τούτου ῥᾳθυμήσαιεν, ὁμοίως δέκα χρυσίου λιτρῶν σωφρονιζομένων ποινῇ. *D. Constantinopoli x k. Dec. Lampadio et Oreste vv. cc. conss.* [*a.* 530]

21 *Idem A. Iohanni pp.* Quoniam multi iudices in dirimendis litigiis nos interpellaverunt, indigentes nostro oraculo, ut eis reseretur[1], quid de testibus haereticis statuendum sit, utrumne accipiantur eorum testimonia an respuantur, sancimus contra orthodoxos quidem litigantes nemini haeretico vel etiam his qui Iudaicam superstitionem colunt esse in testimonia communionem. sive utraque pars ortho-
1 doxa sit sive altera. Inter se autem haereticis vel Iudaeis[2], ubi litigandum existimaverint, concedimus foedus permixtum et dignos litigatoribus etiam testes introduci, exceptis scilicet his, quos vel Manichaeus furor (cuius partem et Borboritas esse manifestissimum est) vel pagana superstitio detinet, Samaritis nihilo minus et qui illis non absimiles sunt, id est Montanistis et Tascodrogis[3] et Ophitis, quibus pro reatus similitudine omnis legitimus actus
2 interdictus est. Sed et[4] his quidem, id est Manichaeis et Borboritis et paganis nec non Samaritis et Montanistis et Tascodrogis[5] et Ophitis, omne testi-

(1) *sic Hal.*, reservetur *C*, resonetur *M*, respondeatur *R*: ἀποκριθῶμεν *B* (2) haeretici vel iudaei *legerunt B* (3) *sic R*, ascodrugis *C*, ἀσκοδρούγοι *B* 1, 1, 34, τασκοδρουγίταις *B et BΣ* 21, 1, 45: *vide ad* 1. 5, 5 *pr.* (4) et *C cum B, om. R* (5) *sic R*, scodrigis *C*, ἀσκοδρούγοις *B* 1, 1, 34

vel rebus sanctae communionis abutantur, quae eorum tantum propria sunt qui rectam fidem venerantur et venerabile Christianorum nomen ut decet colunt. 2 *Sed neque eos, qui intra sancta saepta tabernas habent, quibusdam privilegiis tabernarum ratione uti permittimus haud ignaros, si post hanc sacram sanctionem nostram adhuc prohibitorum quid attingere visi fuerint vel in hac regia urbe aut in reliquis locis audere vel conventicula vel baptismata celebrare vel nefandam communionem sibi dare vel interdictorum quid facere, competentes poenas se subituros easque, quas legum violatores et vim earum non observantes sustinere necesse est: scientibus iis, qui domus suas ad conventicula facienda iis praebent, se eam poenam subituros, quam ante-*
3 *riores sacrae leges promentiant. Et haec quidem generaliter de omnibus haereticis: specialiter autem contra impios Montanistas constituimus, ut nulli ex patriarchis eorum quos dicunt vel sociis vel episcopis vel presbyteris vel diaconis vel reliquis clericis, si quidem omnino his nominibus eos appellari decet, in hac alma urbe commorari permittatur, sed omnes expellantur, ne simpliciorum quidam absurdis eorum fabulis auditis impias eorum doctrinas*
4 *secuti animas suas perdant. Verum nec intra sacra saepta ullique negotiari eos permittimus, ne sancta orthodoxae fidei mysteria profanis istis atque omni puro sanctoque sonu indignis*
5 *evulgentur. Prohiberi autem sancimus etiam impias eorum commessationes et impia damnataque convivia, in quibus congregati simpliciorum mentes captare temptant. prorsus enim prohiberi oportet, quominus ii, qui ab ipsis ad rectam fidem transierunt, denuo impie conversentur cum iis, qui eodem morbo adfecti sunt, et fortasse ex hac consuetudine et vivendi ratione rursus ad pristinum errorem re-*
6 *vertantur. Prohibemus autem eos mancipia mercari, ne ea fidei suae sociis tradendo efficiant, ut ad*
7 *ipsorum perversitatem perducantur. Similiter prohibemus, quominus Montanistarum superstitionis sectatoribus nomine axiomaticorum quae dicuntur stips praebeatur iis, quibus a maximis iudicibus et sacrosancta magna ecclesia nomine urguentis egestatis aliquid praeberi solet, quam non conveniat sectatoribus memoratae superstitionis nihil sani neque recti habentis, sed ab omnibus merito exosae atque damnatae praebere: ita ut, si quis iis sine ratione auxilium praestet, et hunc decem librarum*
8 *auri poena plecti iubeamus. Haec igitur omnia custodiri volumus a magnificentia tua et populorum rectoribus, eadem poena imminente et officio tibi subiecto et provincialibus officiis, si haec non observabunt: neque minus indignatione etiam iis instante, qui quandocumque magistratum gerent, cui nunc magnificentia tua praefecta est, si constitutorum quid vel ipsi violent vel violari permittant: praesidibus etiam provinciarum, si in hoc committant, similiter decem auri librarum multa plectendis.*

21.

Isti Avgust Jovanu pretoru pretorije. Budući da su nam se obratile mnoge sudije u vezi sa vođenjem sudskog postupka, imajući potrebu za našim savetom, da bi im se razjasnilo kako bi trebalo postupati sa jeretičkim svjedocima, da li da se prihvataju njihova svjedočenja ili da se odbace, zakonski utvrđujemo da nijedan jeretik, ili oni koji poštuju Judejsku praznovjericu ne mogu da svjedoče protiv pravoslavnih stranaka, bilo da je jedna ili druga stranka pravoslavna.
1. Gde se bude procijenilo da treba da se parniče jeretici ili Judejci između sebe, dopuštamo međusobni sporazum, pa čak i da se uvedu svjedoci njih dostojni, izuzev, razume se, onih koje je obuzelo bezumlje Manihejaca (čiji su jedan dio očigledno Borboriti) ili ih još uvek drži neznabožačka praznovjerica, pa i Samaritanaca i onih koji se od njih mnogo ne razlikuju, to jest Montanista, Taskodroga i Ofita, kojima je zbog sličnosti krivice bilo kakva pravnička aktivnost zabranjena.
2. Ali pravno utvrđujemo da je i ovima, to jest Manihejcima, Borboritima i neznabožcima, isto tako i Samaritancima, Montanistima, Taskodrogima i Ofitima, zabranjeno svako svjedočenje, kao i druge pravne radnje: hoćemo da i drugim jereticima samo svjedočenje protiv pravoslavnih, prema onome kako je već utvrđeno, bude zabranjeno.
3. Njihova ostavinska svjedočenja dopuštamo bez razlike, kako onih ostavinskih rasprava po poslednjoj želji tako i po sačinjenom testamentu iz praktičnih razloga kako ne bi manjkalo dokaza.
Dato u Konstantinopolju V dana uoči avgustovskih kalenda, nakon konzulovanja preslavne gospode (*viri clarissimi*) Lampadija i Oresta.
(g. 531)

monium sicut et alias legitimas conversationes sancimus esse interdictum: aliis vero haereticis tantummodo iudicialia testimonia contra orthodoxos, secundum quod constitutum est, volumus esse inhibita. 3 Ceterum testamentaria testimonia eorum et[1] quae in ultimis elogiis vel in contractibus consistunt, propter utilitatem necessarii usus sine[2] ulla distinctione permittimus, ne probationum facultas angustetur. *D. v*[2a] *k. Aug. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc.* [*a.* 531]

(1) et *om. C contra B* (2) sine *C cum B*, eis sine *R*
(2a) IIII *scr.*

Oko 531. godine:
Konstantinopoljski patrijarh traži da mu se potčine episkopi Tesalije i slovenskih zajednica u Heladi[53]

SINOD U LARISI
Održan oko 531. godine
Ovaj sinod koji je održan povodom rukopoloženja Stefana episkopa Larise episkop lično spominje u svom pismu (libelu) upućenom Bonifaciju II rimskom pontifiku koje je pročitano na Rimskom sinodu.

Tako naime tamo govori isti Stefan: I budući da rukopoloženje (postavljenje) nije trebalo prema predašnjem običaju da se obavi nigdje drugdje već u tom istom gradu (tj. Larisi), okuplja se sveti sinod provincije i viđeni ljudi cijeloga grada i cjelokupno tijelo Crkve i budući da ništa nije promijenjeno po opštem svjedočenju od starog običaja, rukopoložen sam za episkopa Crkve. *Međutim, budući da je to bilo učinjeno mimo autoriteta episkopa Konstantinopoljskog, koji se borio za jurisdikciju nad postavljenjima ispočnih episkopa i uz mnoge druge, nešto kasnije je Konstantinopoljski sabor uklonio Stefana (o čemu će nešto kasnije biti riječi).*

[53] *Mansi, vol. 8, p. 739*.

Ex nova Baluzii Collectione.

CONCILIUM LARISSENUM

Habitum circa annum DXXXI.

HAnc ſynodum fuiſſe celebratam pro ordinatione Stephani Epiſcopi Lariſſeni ipſe docet in libello tranſmiſſo ad Bonifacium II. Pontificem Romanum qui lectus eſt in ſynodo Romana. Illic enim ita loquitur idem Stephanus: Et quia ordinationem ſecundum priſcam conſuetudinem non alibi ſed in eadem civitate fieri oportebat, convenit ſancta provinciæ ſynodus & totius civitatis poſſeſſores omneque corpus Eccleſiæ, & communi omnium teſtimonio nihil conſuetudini detrahente, in Eccleſia ſum ordinatus Epiſcopus. *Verum quia iſtud fuerat factum præter auctoritatem Epiſcopi Conſtantinopolitani, qui ordinationes Epiſcoporum orientalium ſui juris eſſe contendebat, & multis exemplis adjuvabatur, Stephanum paulo poſt depoſuit ſynodus Conſtantinopolitana de qua mox ſumus acturi.*

531. godine:
Sabor u Rimu koji namjerava da sve crkve na Ilirikumu stavi pod pasku papstva a povodom izbora episkopa u Larisi – objelodanjuju se dokumenti iz iliričkih crkvenih arhiva, između ostalog i dukljanskog. Sporazum Rima i Konstantinopolja[54]

III RIMSKI SINOD
(**Iako je održan poslije III Toledskog sinoda (527) ipak smo ga ubacili na ovo mjesto da ne bismo Rimski nasilno odvajali od konteksta – Primjedba priređivača**)

NA KOME SU PROČITANI LIBELI STEFANA EPISKOPA LARISE
koje je prenio mitropolit a skrinije Apostolske stolice je pročitao mnoga pisma u kojima se konstatuje da premda u cijelom svijetu Apostolska stolica ima po pravu primat nad crkvama, ipak je za sebe stekla posebnu jurisdikciju nad crkvama u Iliriku.
**Iz Barberijeve biblioteke u celini je prvi objavio Luka Holstenije kanonik Vatikanske bazilike i prefekt biblioteke*
(**Leo Altenski je objavio veliki dio fragmenata iz njega str. 1364 i 1371. sporazuma istočne crkve sa zapadnom ljeta Gospodnjeg 531. dana 7. decembra*)

PRVO ZASIJEDANJE
Po konzulovanju Lampadija i Oresta preslavne gospode 7. dana decembarskih ida, u konzistoriju Blaženog apostola Andreja; pod predsjedavanjem poštovanog gospodina (*venerabilis vir*) pape Bonifacija, zajedno sa episkopima: Sabinom grada Kanose, Abundancijem grada Demetrijade, Karozom grada Centumcelenzija, Feliksom Numentane; uz njih su sjedjeli i prezbiteri: Sanktul, Merkurije, Vivul, Petar, Evencije, Hilarije, Urso, Petar, Bakauda, Gaudiozo, Petar, Epifanije, Benedikt, Servus Dei, Inocencije, Pavle, Andrej, Gaudiozo, Petar, Filip, Valentin, Januarije, Dulcicije, Jovan, Redempto, Krescencion, Celestin, Sebastijan, Libertin, Kirijak, Pulion, Barabar, Laurencije, Vivul, Seleuk, Bono, Florencije, Rustik, i Lurencije; bili su prisutni i đakoni Tribun, Agapije, Donat i Palumbo; arhiđakon Tribun reče:" Poštovani gospodin Teodosije episkop grada Ehinije u provinciji Tesaliji stojeći pred vratima želi da uđe. Šta zapovedate?" Bonifacije episkop katoličanske crkve grada Rima reče:" Neka uđe." Bonifacije episkop reče:" Poklanjamo ti obilje pažnje, reci šta želiš." Treodosije episkop grada Ehinije u provinciji Tesaliji preko tumača reče: "Poznato je da je Stefan presveti i preblaženi episkop grada Larise, mitropolije Tesalije, preko moje poniznosti poslao libelus koji treba da se preda tri puta poštovanom vašem blaženstvu; budući da ga imam u rukama, molim vas da ga primite da vam se pročita. Neka vaše blaženstvo odluči." Episkop Bonifacije reče:" Neka bude." Bilježnik Mena naglas pročita:
"Mom gospodaru svetom i po svemu preblaženom i zaista poštovanom ocu otaca, vaseljenskom Patrijarhu Bonifaciju, neznatni episkop Stefan."
Koristeći se ne bezrazložnim pouzdanjem i svjestan svoje osrednjosti, ali skrušene duše, ponizna duha i uz mnogo suza upućujem vam ovu svoju molbu i smatram da je stoga pred tobom prihvatljiva, preblaženi oče: jer i ranije oni koji su se sa suzama pomolili Bogu, kao nekada ne samo žrtvama paljenicama i ovnovima i bikovima, nego sa deset hiljada debelih jaganjaca, sa pouzdanjem su se molili. *Srce skrušeno i uniženo Bog neće odbaciti* (Ps. 50, 19). Dakle ni ti sam, presveti oče, nećeš prezreti mene opkoljenog mnogim nevoljama koji samo u

[54] *Mansi, vol. 8. p. 740.*

CONCILIUM * ROMANUM III.

QUO LECTI SUNT LIBELLI A STEPHANO LARISSÆ

* Posterius quidem fuit Toletano II. sed ne Romana ab invicem divelleremus, huicce loco inseruimus.

Metropolitano transmissi, atque prolatæ e scrinio sedis apostolicæ complures epistolæ, quibus constat quamvis in toto mundo sedes apostolica ecclesiarum sibi jure vindicet principatum, specialem tamen in ecclesias Illyrici gubernationem sibi vindicasse.

* *Ex Barberina bibliotheca integrum primus edidit Lucas Holstenius Vaticanæ basilicæ canonicus & bibliothecæ præfectus.*

SESSIO PRIMA.

* Leo Allatius plurima ex eo fragmenta publicavit pag. 1364. & 1371. Concordiæ ecclesiæ orientalis cum occidentali.

Anno Christi 531. die 7. Decembris.

POst consulatum Lampadii & Orestis * virorum clarissimorum die VII. Iduum Decembrium, in consistorio B. Andreæ apostoli; præsidente venerabili viro papa Bonifacio, una cum Sabino Canosinæ civitatis, Abundantio Demetriadæ civitatis, Caroso Centumcellensis civitatis, Felice Numentanæ civitatis episcopis: residentibus etiam Sanctulo, Mercurio, Vivulo, Petro, Eventio, Hilario, Urso, Petro, Bacauda, Gaudioso, Petro, Epiphanio, Benedicto, Servo Dei, Innocentio, Paulo, Andrea, Gaudioso, Petro, Philippo, Valentino, Januario, Dulcitio, Joanne, Redempto, Crescentione, Cælestino, Sebastiano, Libertino,

Boga i vašu, po otačkom običaju, milost gleda. Budući da nikakav crkveni poredak ne može preći preko one vaše vlasti koja vam je od Spasitelja svih i prvog pastira predata; neznatno je ili ponizno ono na šta vaša briga obraća pažnju. Koliko ste vi pred Bogom prije svih, toliko je potrebno da razmišljate, jer to je iskušenje onih koji vole Boga, jer je posvjedočeno da je poslije Boga Petar otac i učitelj vaše svete crkve i cijeloga svijeta. Jer tri puta je Gospod rekao: *Voliš li me?... Napasaj ovce moje* (Jn. 21, 17); prvo je vama predao zapovijesti a preko vas potom po cijelom svijetu svim crkvama predao. Napokon, pokazavši se dostojni poštovanja po tome koliko god ih je prije vas zaslužilo da budu na toj svetoj stolici, tijelom boraveći u slavnom gradu Rimu; a duhom prelazeći (granice grada) i uljepšavajući sve ono što se valjano i prema obredu obavljalo i mnogobrojne iz tijela crkve Bog je preko Apostolske stolice oslobodio od nasilja klevetničkih neprijatelja. Stoga vas preklinjem *Sudite siročetu i siromahu,* kao što je napisano, a *poniženog i ubogog opravdajte* (Ps. 81, 3). Ranije, u sekularnom životu bio sam u provincijskoj carskoj službi, pa sam skromno, kakav mi je bio i život, i ponizno živeo. Ali pošto se upokojio Proklo svete uspomene, koji je bio izabran za episkopa crkve u Larisi, trebalo je rukopoložiti poglavara te crkve, pa je donijeta zajednička odluka (dekret) kako klera tako i naroda u mitropoliji pa i onih čiji je pristanak za takav čin potreban: i pošto su po starom običaju bila izabrana trojica, Aleksandar prezbiter Skjata[55], . . . prezbiter. . . i moja malenkost; pošto je po svjedočenju pao izbor na mene. Ali sam ja, svjestan samoga sebe, smatrao da sam nedostojan takve dužnosti; međutim, veoma sam rado sam pristao na obilje Božije blagodati i milosti imajući na umu razbojnike i publikane (sakupljače poreza) i mnoge druge takve primjere koje je Bog, da se tako izrazim, iščupao sa samog dna zla, pa sam se osokolio i dobio novu nadu. Na mene je, dakle, pao izbor svih koji su se odmah potpisali na dekretu i pošto je hirotonisanje po starom običaju moglo da se obavi samo u samom gradu, sabrao se sveti sinod provincije i svi ugledni ljudi cijeloga grada i cjelokupno tijelo crkve i pošto po opštem mišljenju nije oduzeto ništa od starog običaja, rukopoložen sam za episkopa crkve. Probijan, bogoljubivi episkop Demetrijade bio je zbog toga toliko oduševljen i tako je k srcu primio taj čin da je u crkvi održao pohvalno slovo o smjernosti moje ličnosti. Pa čak da on ništa nije rekao, od onih koji su me htjeli i izabrali dalo se razumjeti da je samo to hirotonisanje poteklo od Boga. Zbog toga vas preklinjem, preblaženi oče, da se udostojite da ovo milostivo uslišite, jer vam ovo ne iznosim hvaleći se svojim ustima, nego kako je napisano: jer ko samoga sebe hvali, ne može biti ugodan Bogu: nego da bi vam, pošto sve to znate, bile očigledne klevete pokrenute protiv mene. No ipak sam smatrao da je za vaše uši previše da čujete sve riječi koje su potom izgovorili episkopi cijele provincije i kler svete crkve pokazujući radost zbog mog izbora. Dok je ćutao neprijatelj svega dobrog, a Bog nije obraćao pažnju na moje grijehove, u crkvi nije bilo nikakve pometnje, vladala je ljubav koja pokriva svaki prestup, kao što je napisano. Ali ne znam odakle podstaknuti Antonije, blagovjerni prezbiter i ekonom i klevetnik Probijan episkop grada Demetrijade: upravo onaj, preblaženi oče, Probijan, koji je odgurujući druge koji su hitali da izgovore pohvale na moj račun, lično u crkvi pohvalama uznosio moju ličnost, a isto tako i Demetrije bogoljubivi episkop grada Skjata ubjeđivali su ostale da budu uz njihovu grupu, ne crveneći zbog potpisa koje su stavili na dekret. Probijan se nije zastidio ni zbog svoje pohvale pred cijelom crkvom kao svjedokom, pa čak ni zbog svega što su rekli o tome da im je moje hirotonisanje priraslo srcu i da im je moja ličnost i prije toga bila draga, kako im je drago što sam hirotonisan. Ubrzo su otputovali u carski grad i smislivši i napisavši nekakvu optužbu iznjeli su je pred presvetog arhiepiskopa toga grada Epifanija, govoreći da moje hirotonisanje uopšte nije u skladu sa svetim kanonima,

[55] Skita.

Cyriaco, Pullione, Barbaro, Laurentio, Vivulo, Seleuco, Bono, Florentio, Ruſtico & Laurentio presbyteris: adſtantibus quoque Tribuno, Agapio, Donato & Palumbo diaconibus; Tribunus archidiaconus dixit: Theodoſius vir venerabilis Theſſaliæ provinciæ Echinienſis civitatis epiſcopus adſtans præ foribus ingredi deſiderat, quid præcipitis? Bonifacius epiſcopus eccleſiæ catholicæ urbis Romæ dixit: Ingrediatur. Bonifacius epiſcopus dixit: Audientiæ noſtræ tibi copiam tribuimus, deſiderata inſinua. Theodoſius Theſſaliæ provinciæ Echinienſis civitatis epiſcopus per interpretem dixit: Stephanus ſanctiſſimus ac beatiſſimus Lariſſæ civitatis epiſcopus, quæ civitas Metropolis eſt Theſſaliæ, libellum per humilitatem meam ter venerandæ Beatitudini veſtræ tranſmiſiſſe cognoſcitur offerendum; quem quia præ manibus teneo, deprecor ſuſceptum ſibi relegi. Beatitudo veſtra conſtituat, Bonifacius epiſcopus dixit: fiat. Menas notarius recitavit:

Domino meo ſancto ac per omnia beatiſſimo, & revera venerando patri patrum, univerſali Patriarchæ * Bonifacio Stephanus exiguus epiſcopus.

* *Bonifatius edita habent ex mſſ.*

NOn irrationabili uſus fiducia adeo nec ignorans meam mediocritatem, ſed cum anima contrita & ſpiritu humili, & cum multis lacrymis hanc meam vobis offero ſupplicationem, ideo acceptabilem eſſe coram te, beatiſſime pater, exiſtimo: quoniam & antea & hi qui Deo cum lacrymis ſupplicabant, tanquam cum holocauſtomatibus & arietibus atque tauris, ſed cum decem millibus agnis pinguibus, confidentes orabant. *Cor enim contritum & humiliatum Deus non ſpernet*. Ergo nec tu ipſe, ſanctiſſime pater, me multis circumdatum malis, & ad Deum ſolummodo atque veſtram paternæ conſuetudine pietatem reſpicientem habebis deſpectui. Quoniam nullus eccleſiaſticus ordo illam veſtram, quæ a ſalvatore omnium & primo paſtore vobis eſt conlata, poteſt præcellere poteſtatem: exiguum eſt vel humile, in quo providentia veſtra reſpicit. Quantum vos apud Deum omnes præcellitis, tanto vos neceſſe eſt cogitare, quia hæc eſt probatio Deum amantium, ut poſt Deum pater & doctor ſanctæ eccleſiæ Petrus veſtræ & totius mundi teſtatur. Quia domino dicente tertio: *Amas me? paſce oves meas*; tradit prius vobis mandata oſtendens, & per vos deinde omnibus per univerſum mundum ſanctis eccleſiis condonavit. Denique per hoc quia venerabiles effecti ante vos, & quanti ſanctam illam ſedem habere meruerunt, corpore quidem in Romana glorioſa degentes civitate; ſpiritu autem ea quæ rite agebantur omnia ornantes & tranſgreſſi, & plurimi ex corpore eccleſiæ ab inimicorum calumniantium violentia ſunt liberati a Deo & venerabili apoſtolica ſede. Unde deprecor, *judicate humilem, & pauperem*, ſicut ſcriptum eſt, *juſtificate*. Mihi enim in ſæculari vita erat antea provincialis ordo militiæ, mediocriter ſicut erat meam vitam humiliter tranſiebam. Sed quia Proclo beatæ memoriæ quieſcente, qui factus fuerat Lariſſæ eccleſiæ epiſcopus, oportebat eidem præſulem eccleſiæ ordinari, decretum factum eſt communiter tam cleri quam populi metropolitani atque eorum, quorum adſenſus erat

Pſal. 50.

Joan. 21.

Pſal. 81.

nadajući se da će na moje mjesto biti postavljen drugi episkop. Dakle, tjeskoba me sprečava da o tome počnem da govorim. Jer ako budem rekao šta protiv mene čine, ili kakva je nevolja koja sada prijeti mome životu, ili sve ono što mi prijete, jer ima i gore, da ne bi neko mislio da sam bestidan ili drzak kada govorim takve stvari o poglavaru takve crkve. Ako pak budem ćutao, *kako mi priliči (*ili: teško meni), odakle mi pomoć? Nego pomoć Boga i Spasitelja našeg Isusa Hrista i vašeg blaženstva, kao i blagočestivosti presvijetlog imperatora, pa nijesam mogao da ćutim, prepuštajući se sudu. Kada je dakle moja osuda stigla do presvetog arhiepiskopa Epifanija, on je, (još jednom tražim oproštaj za ono što ću reći, jer to nije posljedica moje bestidnosti ili drskosti, nego potrebe, presveti oci) sastavivši pismo sa uputstvima, komonitorijum, kako to nazivaju, na ime Andreja, čovjeka više nego časnog, đakona i bilježnika svoje crkve i poslao ga u provinciju Tesaliju; da me savetuje da se povučem iz svete tajne sveštenstva kao da nikada nijesam hirotonisan po kanonima; bez ikakvog dokaza o optužbama i ne citirajući ni jedan kanon, a ostale episkope i kler da isjeljuči iz zajednice sa mnom i naposletku nije trebalo ni hranu da mi ostavi, ni bilo šta od crkvenih stvari, već je trebalo da postupi kao što se obično postupa sa osuđenicima i to prije nego što bih bio podvrgnut bilo kakvom sudskom ispitivanju. Štaviše, prema onima koji zaista počine neko zlo crkva po kanonima ima više milosti. Andreju, blagovjernom gospodinu, koga sam maločas spomenuo, bilo je dakle zapovijeđeno da tako postupi prema meni. I da bi pokazao da moje poglavarstvo odgovara sudu onoga ko me je odstranio iz zajednice, bilo mu je zapovijeđeno da Eustatija episkopa grada Gomfi i Elpida episkopa grada Tebe, kao i Stefana episkopa grada Lamije prikaže kao najveće pristalice mog protivzakonitog hirotonisanja. Boraveći sada kod onoga koji me optužio, blagovjerni episkopi Demetrije i Probijan, koji su prethodno odigrali veliku ulogu u mom izboru i hirotonisanju, sada su u potpunosti radili u prilog moje propasti. Mene pak pomenuti blagovjerni gospodin (*religiosus vir*) Andrej nije pronašao ondje (tj. u Larisi), jer sam nešto prije toga otputovao u veliki grad Solun, pa pošto je sakupio kler i ostale koje je mogao, pročitao im je komonitorium i pismo upućeno njima. Onaj isti presveti čovjek je naime kleru poslao ovakvo pismo. Sačinio je zapisnik kod defenzora grada[56], i primjerak tog zapisnika nijesam propustio da priložim ovom svom neznatnom libelu (pismu). Sačinjen je i kratak (popis) sveštenih sasuda i crkvenih predmeta, a neke prilježne crkvene ljude udaljio je blagovjerni gospodin Antonije, koji je u svemu povlađivao Andreju. Pomenuti Andrej, došavši u veliki grad Solun, pokazao je meni, Elpidiju i Stefanu, ranije pomenutim bogoljubivim episkopima šta je sve zapovijeđeno i šta nam sve prijeti. Ja se pak nijesam plašio ni tužilaca ni bilo koga, nego sam, uzdajući se samo u Boga i zakone svete crkve i primat koji vam je od Boga predat, malo na sudu rekao: ako bi trebalo odgovarati nekom tužiocu ili suditi bilo šta o mom hirotonisanju, potrebno je da se branim, ali na drugom mjestu, pred onim kod koga se čuva zakon kanona i do sada se čuva običaj, pa sam pomenuo vašu svetu glavu i Apostolsku stolicu, govoreći da ste vi ovlašćeni za takvo ispitivanje; nijesam za sebe molio ništa novo, niti bilo šta što može da poremeti utvrđeni red. Jer šta mi je drugo preostalo osim da se branim pred vašim sudom? Ali nijesam samo to rekao, nego sa pokazao i neka dokumenta u prilog svojoj odbrani. To jest dokumenta i zapisnike koje sam priložio ovom pismu i dekret koji je meni u prilog donijet i sve riječi pohvale. Ja sam pak mislio da je ova vjera mogla biti uzrok mog kažnjavanja, ako se neprilična ličnost obrati vama spomenuvši vas po imenu, *jer Bog nije Bog nereda, nego mira* (1. Kor. 14, 33). Ali ni to ni ni išta drugo nije bilo dovoljno da se umirim: nego su me protiv moje volje odveli u carski grad. I da nijesu neki, bojeći se Boga i iščekujući ispunjenje davnog obećanja u vezi sa posećivanjem zatvorâ, obećali da će mi pomoći, onako vezan kao što sam bio,

[56] Predstavnik carske vlasti koji se brinuo o poštovanju zakona (*prim. prir.*).

A actui neceſſarius : & ſecundum priſcam conſuetudinem tribus electis, Alexandro Sciatenſi presbytero, &..... presbytero, ac me exiguo; meliori teſtimonio ſortito electionis palmam promerui. Sed ego conſcius mei, indignum me tanto negotio eſſe judicavi; totum autem Dei gratiæ atque clementiæ libenter aſſenſi, ad latronem atque publicanum & alia hujuſmodi plurima exempla reſpiciens, quos ab extremis malis, & ut dicendum eſt, ab ipſo fundo malorum ſubito Deus eripuit, animabar; & quædam mihi data eſt ſpes boni propoſiti. Igitur ex omnibus in me electionem contulerunt, in decreto pariter ſubſcribentes. Et quia ordinationem ſecundum priſcam con-
B ſuetudinem non alibi, ſed in eadem civitate fieri oportebat, convenit ſancta provinciæ ſynodus, & totius civitatis poſſeſſores, omneque corpus eccleſiæ, & communi omnium teſtimonio nihil conſuetudini detrahente, in eccleſia ſum ordinatus epiſcopus. Tantam enim alacritatem rei iſtius habebat, factumque amplectebatur Probianus Dei amator, Demetriadæ civitatis epiſcopus, ut etiam provocaret in eccleſia Dei laudem in meæ humilitatis exercere perſonam. Et ut nihil de me ipſo dicente, ex his qui me voluerunt atque elegerunt, datur intelligi, ſecundum Deum ordinatio iſta provenit. Quapropter deprecor, beatiſſime pater, ut manſuete hæc audire digneris, non enim laudem labiorum meorum diligens, ſicut ſcri-
C ptum eſt, hæc ſuggero: quoniam qui in ſe gloriatur, apud Deum probatus eſſe non poteſt: ſed ut vobis iſta cognoſcentibus calumnia quæ adverſus me excitata eſt evidenter appareat. Quanta vero deinde dixerint & provinciales epiſcopi, & ſanctæ clerus eccleſiæ oſtendens ſe pro mea electione gaudere, ſuperfluum judicavi veſtris auribus. Quieſcente igitur bonorum omnium inimico, & Deo mea non reſpiciente peccata, & nullam perturbationem ſuſtinebat eccleſia, & erat caritas omnium celans delictum, ſicut ſcriptum eſt. Sed neſcio unde incitati Antonius timoratus presbyter atque diſpenſator, & Probianus defamator De-
D metriadæ civitatis epiſcopus: illum dico, beatiſſime, Probianum, qui alios feſtinantes meas laudes dicere repellens, ipſe in eccleſia Deo titulos meæ laudis exercuit, pariter Demetrium Dei amatorem Sciatenſis civitatis epiſcopum; & alios ſuæ portionis ſuadentes eſſe participes, nec ſubſcriptiones quæ in decreto continentur erubeſcentes; nec Probianus ſuam laudem & totius eccleſiæ teſtimonium, ſed nec illa quæ dixerunt vel egerunt, quomodo meam amplectentes fieri ordinationem, quomodo & ante ordinationem gratam meam ſibi fuiſſe perſonam; quomodo & celebratam ordinationem libenter tuliſſe; ad regiam urbem ſubito profecti ſunt, & quamdam componentes accuſatio-
E nem ſanctiſſimo ejuſdem civitatis archiepiſcopo Epiphanio querelas depoſuerunt; dicentes, meam ordinationem ſanctis canonibus minime convenire; ſperantes ut in meo loco alter ſubrogaretur epiſcopus. Ergo iſta me incipiente dicere, anguſtia me utique detinet. Si enim dixero quæ in me exercuerunt, vel tempeſtatem quæ nunc vitæ meæ imminet, aut illa quæ minantur, quia ſæviora exiſtunt, ne quis me protervum aut audacem eſſe judicet aliqua dicentem de tanto ac talis eccleſiæ præſule. Si vero iſta tacuero * ut mihi eſt, unde enim

* Lege, ut mihi eſt. Hard.

čovek koji nikome nije naudio, kako sam mislio, osim što sam se složio sa onima koji su me birali i što sam s nadom u Boga pristao da me rukopolože: i što sam s povjerenjem rekao da bi moj slučaj trebalo ispitati i da bi trebalo da ga ispita onaj ko je ustanovljeni gospodar ovakvog ispitivanja: i mnogo štošta još su mi pripisali i ne sumnjam da su primijenili. Pod pritiskom sam i nemam vremena ni da predahnem; a neću moći ni da pronađem da se neko pobrine za mene. Priznajem da treba da podnesem najgore od ovih koji mi prijete, osudu, progonstvo jer koliko vidim nezasluženo me očekuje sve najgore. Zbog toga sada tražim jedini spas od vas, uzdajući se u vašu Apostolsku stolicu. *A nada*, kako kaže božanska izreka, *ne postiđuje* (Rom. 5, 5). Kad bi bar bilo nekoga ko je iznad svih, koga bi sveti kanoni po ovom pitanju istakli kao sudiju, trebalo bi, kako mislim, prvo da ispita, da sazna život onih koji optužuju; jer ne mogu biti tužioci onoga, koji je, ma koliko bio nedostojan, ipak primio dostojanstvo episkopa. Nego je napadnut zbog toga što ima, kao što sam rekao, poverenje u vas, a to su sa moje strane prednosti u ovako teškoj situaciji koju sam maločas opisao; stoga vas preklinjem, ako ima milosrđa Božijeg, milosti, ako ima ljubavi, prenesite mi je ovamo u Svetome Duhu, po riječima blaženog Apostola, donoseći mi je kao pomoć, misleći na vašu blaženu Svetu stolicu i vaših prethodnika, jer nijesu dopustili da se ikome ikada nepravedno naudi. Ako mi u nevolji brzo priteknete u pomoć, čvrsto verujem da ću se zahvaljujući toj brzini uskoro izbaviti iz svojih nevolja. Ako li pak, daleko bilo, moji grijesi zadrže vašu milost, ako zavjerenici bilo šta brzo učine i uvjere vas da se drže svetih kanona, povinovaću se. Ali to je, blaženi, vaša dužnost da čuvate zakone i odredbe Svete stolice i svetih otaca u svim crkvama, a naročito u vašoj provinciji Iliriku. (A drugom rukom) Stefan neznatni episkop svete crkve u Larisi ovim libelom koji sam lično sačinio, sopstvenom rukom potpisao i uputio svom gospodaru presvetom i u svemu preblaženom i takođe prepoštovanom ocu otaca i vaseljenskom patrijarhu Bonifaciju.

Abundancije episkop grada Demetrijade ustajući sa sjedišta reče: Slušajući (ovo) nijesam mogao da pređem preko Probijanovog imena. Riječ je o istom Probijanu koji je uzurpirao moju crkvu i koristeći se mojim odsustvom dok sam dolazio vašem blaženstvu sa episkopovim pis-mom na silu uzurpirao moj položaj; a prema svetim kanonima ne smije da se imanuje episkop: molim vaše blaženstvo da protiv njega preduzme disciplinske mere.

Episkop Bonifacije reče: I čitanje poslatog libela i progonstvo našeg brata i episkopa Abundancija neka se uvede u zapisnik; a ako ima još nečega, želimo to da saznamo.

Teodosije episkop Ehinije u provinciji Tesaliji preko tumača reče: Isti presveti Stefan episkop i mitropolit preko mene je poslao vašem blaženstvu još jedan libelus; tražim da zapovijedite da se i on pročita.

Episkop Bonifacije reče: Libelus koji šalje neka se primi i neka ga bilježnik pročita. Kada ga je beležnik Mena uzeo, pročitao ga je:

Svom svetom i preblaženom gospodaru i zaista duboko poštovanom ocu otaca, arhiepiskopu i patrijarhu, upućuje molbu neznatni Stefan.

Ono čemu sam se ranije nadao, čega sam se plašio i od čega sam strepio i što me je nagonilo da prizivam (u pomoć) vašu (svetu) stolicu, pošto je zaista pograbilo i počelo da guši moj bijedni život, prinuđuje me da još više prizivam u pomoć vaše blaženstvo. *Evo sad je najpogodnije vreme, evo sad je dan spasenja!* (2. Kor. 6, 2) Oslobodi me mojih neprijatelja i izbavi me od mojih progonilaca: zaista sam u vodi sam do guše, poštovani oče, oko mene je najstrašniji bezdan: neka uznese moj život iz propadivosti. Jer ako ne stigne milost Božija, ja sam svršeno djelo svojih neprijatelja kakvo su oni htjeli. Plačem i tugujem jer je i crkveni poredak u opasnosti. Budući da sam po velikoj milosti Boga, koji ljudima ne prebrojava grijehe, u gradu Larisi koji se nalazi u provinciji Tesaliji izabran i hirotonisan za episkopa, a oni koji

habeo auxilium? ſed magni Dei & ſalvatoris A
noſtri Jeſu Chriſti, & veſtræ beatitudinis, &
pietatis ſereniſſimi imperatoris me committens
judicio, tacere non potui. Cum ergo mea ac-
cuſatio ad ſanctiſſimum archiepiſcopum Epi-
phanium perveniſſet, (rurſus ac ſæpius veniam
peto de his quæ dicturus ſum, iſta non pro-
terviæ vel audaciæ, ſed neceſſitatis eſſe judi-
cetis ſanctiſſimi patres,) commonitorium, ſicut
ipſi vocant, faciens ad nomen Andreæ viri re-
ligioſiſſimi; diaconis & notariis ſanctæ ſuæ ec-
cleſiæ, ad Theſſaliam direxit provinciam; præ-
cipies me a ſacro recedere miniſterio, ut pote
non ſecundum canones ordinatum; nulla ac-
cuſationum probatione, nec canonica evocatio-
ne uſus, alios epiſcopos ejuſdem provinciæ & B
clerum ſanctæ noſtræ eccleſiæ a mea communio-
ne ſuſpendit, & quod eſt noviſſimum, nec cibos
aut quæ ſunt neceſſaria de rebus eccleſiaſticis
me habere permiſit: ſed quæ in convictis ſo-
lent fieri, hæc in me ante quam aliqua exa-
minatio judicii proveniret, exercuiſſe dignoſci-
tur. Etenim in his qui revera delinquunt plu-
rimæ miſericordiæ ſunt ab eccleſiis conſtitutæ.
Hæc ergo Andreas vir religioſus, quem ſug-
geſſi ſuperius, in me juſſus eſt exercere. Utque
ejus judicio, qui me a communione ſuſpendit,
reſponſurum meam præſentiam exhiberet, Eu-
ſtathium Gomſienſis civitatis epiſcopum, atque
Elpidium Thebanum, ſed & Stephanum La-
minenſem, quaſi magis meæ illicitæ ordinatio C
nis, pariter exhibere juſſus eſt. Demetrium
autem & Probianum viros religioſos, qui an-
tea magna pars meæ fuerant electionis atque
ordinationis habens apud ſe is qui me ad cau-
ſam compellebat, in meam perniciem omnino
fovebat. Me autem prædictus vir religioſus An-
dreas ibidem non invenit, quia ad Theſſaloni-
cenſem magnam civitatem fueram paulo ante
profectus: clero autem, & quantos alios po-
tuit reperire congregatis, commonitorium eis
relegit, & epiſtolam ad eos directam. Erant au-
tem ad clerum tales literæ factæ ab eodem
ſanctiſſimo viro: geſtaque confecit apud defen-
ſorem civitatis, quorum exempla exiguis meis
libellis ſubdere non omiſi. Factus eſt autem bre- D
vis de ſacris vaſis atque rebus eccleſiaſticis: &
aliqui ab eccleſiaſticorum ſolicitudine ab Anto-
nio viro religioſo, qui connivebat ubique viro
religioſo Andreæ, ſunt remoti: qui prædictus
Andreas ad Theſſalonicenſem magnam civitatem
veniens, mihi, & Elpidio, atque Stephano præ-
dictis Dei amatoribus epiſcopis, quæ juſſa at-
que interminata ſunt, oſtendit. Ego vero nec
accuſatorum nec aliquorum conatus metuens,
ſed ad Deum ſolummodo, & ad leges ſan-
ctæ eccleſiæ, & ad principatum ſanctarum ec-
cleſiarum traditum vobis reſpiciens, mox in-
ter acta dixi; ut ſi oporteret me ad aliquem
accuſantem reſpondere, aut de mea ordinatione
aliquid judicare dignatur, cauſam me dicere E
neceſſe eſt; ſed alibi, apud quem ſacrorum
canonum lex cuſtoditur, & uſque hactenus con-
ſuetudo ſervatur, memoriam faciens veſtri ſan-
cti capitis, & apoſtolicæ ſedis; dicens, vos eſ-
ſe dominos hujus examinationis; ſupplicans ni-
hil in me debere novi fieri, aut quod poteſt
bene compoſita diſturbare. Nam qui locus mi-
hi remedii remanſiſſet ad vos beatiſſimos judi-
cii dominos, ſi hæc non dixiſſem? Sed nec
hoc ſolum dixi, ſed aliqua cauſæ profutura do-
cumenta oſtendi. Significant autem iſta geſta

oni koji su me izabrali i više puta pismeno potvrdili moj izbor u smislu da se smatra da sam dostojan tog svešteničkog ranga, videći da se trudim da se u našim crkvama sačuva stari običaj, odlučivši (odvojivši) me sada me optužuju pred preblaženim poglavarom svetog carskog grada. A on me je, sa svoje strane, primivši optužbu i ne tražeći pojedinosti o onome što treba istražiti u vezi sa optuženim episkopom, odmah odlučio od svake bogoslužbene dužnosti; potom je u Tesaliju poslao nekog od blagočestivih klerika svoje crkve sa pismom koje nazivaju komonitorium. I premda ništa od svega toga ne postoji ni u kakvim civilnim svetovnim zakonima, niti pak kanonsko pravo dopušta da se tako nešto dogodi, to jest da se izrekne kazna prije istražnog postupka, kao što su nekada izrekle proročke riječ Svetoga Pisma: "Ono što čuješ bez dokaza ne prihvataj": no ipak kada je u Solun došao čovek koji je nosio zapovijest i koji je nešto od toga htio kroz razgovor sa mnom na silu da sprovede, rekao sam mu: primjereno je da Apostolska stolica, to jest vaše blaženstvo, istražuje slučajeve naše provincije i da ih dovede do kraja. Ali presveti arhiepiskop carskoga grada nikako ne mirujući, zapovedio je da ja budem prikazan kao čovek koji ide protiv kanona. I kada sam došao (u carski grad), pred sabranim episkopima koji tamo borave nijesam oklijevao da to ponovo izjavim, pozivajući se na tron vaše svete i blažene glave i na to da običaj koji je sve do sada u našoj provinciji održao ne treba ukinuti; preklinjao sam da se ni u čemu ne ogriješe o autoritet svete stolice, koji joj je od Gospoda nešeg Isusa Hrista i koji se čuva svetim kanonima i tradicijom. Ali on nije htio da odustane od svoje namjere, nego je uzevši riječ imao samo jednu brigu: da ga smatraju gospodarom i sudijom svetih crkava u Tesaliji. Ja sam onda, videći kako se podiže bura, pribjegao u vašu svetu bezbjednu luku i sastavivši peticiju zahtijevao to što sam već izložio i uputio vašem blaženstvu, preklinjući da prema meni pokažete milost Boga i svete crkve koja je uvek priticala u pomoć onima koji su u opsanosti. Pošto su, kako mislim, oni koji su mi radili o glavi doznali da još nijeste shvatili šta se dogodilo i da se povinujete, kakav je običaj vaše svetosti, čuvajući poredak svetih crkava, uložili su sav svoj trud da sprovedu šta su naumili prije nego što stigne bilo kakva vaša reakcija. Budući da dakle ništa u vezi sa mnom nije bilo dokazano i nije mi se mogla naći nikakva krivica vrijedna kanonske kazne, doneli su sudsku odluku kojom su me raščinili svešteničkog čina, premda je poznato da mi nije bilo dopušteno ne samo da opširnije zastupam svoju stranu, nego mi nijesu dopustili, iako sam to zahtijevao, ni ukratko da izložim svoj slučaj. Zbog toga sam molio da se presuda ne izrekne prije nego što vaše blaženstvo bude izviješteno o svemu što se dešava; da se sačuva prostor za vaše mišljenje o tom slučaju. To što sam rekao još ih je više podstaklo da delaju protiv mene; smatrajući da sam umanjivao pravo svetih crkava carskoga grada time što sam spomenuo Apostolsku stolicu. A samo sam rekao da je au
toritet Apostolske stolice, koji je od Boga i Spasitelja našega predat prvom od apostola, samim tim po svim privilegijama iznad autoriteta ostalih svetih crkava i da su u tom uvjerenju spokojne sve crkve svijeta. Pošto je presuda izrečena, ja ponovo tražim da vaše pravedno saslušanje pred kojim ničiji sud ne može da poremeti pravdu; nego strah Božiji koji je u vama sam po sebi čini da posredstvom vas svako dobije zasluženu pravdu. Smatram, časni oci, da će oni, imajući u vidu kako su postupili prema meni, i prema drugima tako postupiti i podozrijevam što ni do sada ne ćute; nego i prema mom bijednom tijelu pokazuju toliko neprijateljstva; da po mojoj smrti niko ne bi mogao da ih optužuje. Jer čim je presuda bila izrečena, odmah sam predat u nadležnost bogoljubivim čuvarima svete crkve. Ali neki, bojeći se Boga i sažalivši se na moj bijedni položaj, jer sam od svih napušten, izdržavali su me u svojoj vjeri, nudeći za mene veliku sumu novca, da ne popustim, jer će se u carskom gradu dobro paziti: takav su stav, naime, imali pretežno svi koji su sve to protiv mene tako vešto izveli, da ne bih bio u stanju da pribjegnem k vama i da po Božijoj zapovijesti ne bih od vas dobio pomilovanje. Stoga vas preklinjem, pomozite

A quæ facta sunt. quæ meis exiguis libellis adjunxi, & decretum in me factum & titulos laudis, Ego quidem arbitrabar hanc fidem flagitationis causæ meæ esse potuisse, si vobis, quibus a Deo datum est judicare, nominatis incompetens se persona subtraheret; *non est* 1. Cor. 14. 33
enim Deus perturbationis, sed pacis. Nec hæc quidem vel alia ad quietem meam sufficere potuerunt: sed invitus ad regiam urbem sum deductus. Et nisi quidam timentes Deum, & repositam promissionem visitatione carcerum prospicientes atque expectantes, meam præsentiam adesse promitterent, vinctus utique fueram homo nullum nocens, sicut arbitror, nisi cur eligentibus me consensi, & spei Dei
B me committens ordinari promerui: & quia fiducialiter dixi, quod si oporteret examinationem aliquam fieri, ab eo fieri deberet, qui est. hujus examinationis dominus constitutus: & alia quæ in me facta sunt, atque exerceri non dubito. Compellor autem, & nec aliquod tempus respirationis habeo; nec quis pro me cogitet in tantis cladibus, potero reperire. Deteriora vero ab his qui minantur me sustinere confiteor, damnationem, exilium, & quantæ criminum sunt vicissitudines immerenter expecto. Quapropter unicum nunc a vobis, & vestræ apostolicæ sedi confidens, remedium postulo: *Spes enim*, ut divinum dicit eloquium, Rom. 5.
non confundetur. Quod si quis esset qui præsi-
C deret, quem sancti canones in hoc negotio judicem esse decernerent, oportebat, sicut existimo, eum prius de accusatorum vita judicare, & cognoscere; quia accusatores esse non possunt illius, qui quamvis humilis, episcopatus honorem promerit. Sed quia propter fiduciam vestri, sicut dixi, offendi, hæc sunt pro meis partibus præmissa, & in quibus malis superius nominavi, sum constitutus; ideoque supplico vobis, si qua est Dei misericordia, si qua pietas, si qua dilectio transite, & hic ipsum in sancto Spiritu, secundum beatum apostolum, auxilium mihi ferentes, vestri & vestrorum decessorum illius beatæ sedis recordantes, quia nullum unquam ab aliquo injuste noceri passi
D sunt. Siquidem cito succurratis oppresso, confido me a malis meis ea celeritate salvari: si autem, quod absit, mea peccata vestram moraverint pietatem, saltem si aliquid ab insidiantibus velociter fuerit actum, & sic sanctis canonibus adesse vos convenit, & exequi in his quæ prætermissa sunt. Hoc enim opus vestrum est, beatissime, die ac nocte sanctorum patrum, & venerabilis atque apostolicæ vestræ sedis leges atque constituta in omnibus quidem ecclesiis, præcipue autem in vestra Illyricana provincia custodire. *Et alia manu*. Stephanus exiguus episcopus sanctæ Larissæ ecclesiæ huic libello a me facto manu propria subscripsi, &
domino meo sanctissimo ac per omnia beatissi-
E mo, etiam venerandissimo patri patrum & universali patriarchæ Bonifacio destinavi.

Abundantius Demetriadæ civitatis episcopus surgens e consessu dixit: Prætermittere non potui audiens nomen Probiani. Is de quo agitur Probianus ipse est, qui meam ecclesiam invasit, & me veniente ad beatitudinem vestram cum literis episcopi, captans absentiam meam per temeritatem locum meum usurpavit; & secundum sanctos canones non debet episcopus nominari: adversus quem rogo beatitudinem vestram, ut sedis apostolicæ mihi

iscrpljenom duhu najbednijeg i najponiznijeg čoveka milošću koja vam je od Gospoda data. Jer ako ste od Boga Logosa primili vlast da otpuštate i druge grijehe, kako kaže božansko Pismo, jer *što god razdriješite na zemlji biće razdriješeno na nebu* (Mt. 18, 18); koliko onda više imate vlast nad onim što je protiv mene učinjeno i odlučeno? *Tebi je ostavljen siromah, siročetu Ti si pomoćnik* (Ps. 9, 35): jer je očigledno da sam napušten od svake ljudske nade. (A drugom rukom) Stefan neznatni potpisao sam se na ovu svoju molbu.
Episkop Bonifacije reče: Neka se to što je pročitano upiše u crkvene abale. I dodade: Budući da je veći deo dana već utrošen i ako veruješ da još nešto preostalo, ne usteži se da nam to saopštiš na sljdećem zasijedanju.

DRUGO ZASIJEDANJE
Po konzulovanju Lampadija i Oresta preslavne gospode 5. dana decembarskih ida, u konzistoriju Blaženog apostola Andreja, pod predsjedavanjem poštovanog gospodina (venerabilis vir) pape Bonifacija, zajedno sa episkopima: Sabinom grada Kanose, Abundancijem grada Demetrijade, Karozom grada Centumcelenzija, Feliksom Numentane; uz njih su sjedeli i prezbiteri: Sanktul, Merkurije, Vivul, Petar, Evencije, Albin, Urso, Petar, Epifanije, Benedikt, Servus Dei, Gaudiozo, Petar, Valentin, Renato, Florencije, Hilarije, Pavle, Bakauda, Inocencije, Andrej, Gaudiozo, Filip, Krescencije, Libertin, Januarije, Sebastijan, Kirijak, Vivul, Dulcicije, Jovan, Pulion, Andrej, Bono, Laurencije, Seleuk, Rustik, Celestin, Barbar, Laurencije, Redempto: bili su prisutni i đakoni Tribun, Agapit, Donat i Prob; arhiđakon Tribun reče: Teodosije, episkop grada Ehinije u provinciji Tesaliji, kao i na prethodnom zasijedanju čeka: šta zapovedate?
Bonifacije episkop katoličanske crkve grada Rima reče: Neka uđe.
Pošto je (ovaj) ušao, episkop Bonifacije reče: Pošto je ušao neka kaže šta želi.
Teodosije episkop grada Ehinije u provinciji Tesaliji preko tumača reče: Poznato je da su poštovani episkopi i moja braća iz provincije Tesalije, Elpid, Stefan i Timotej, preko mene uputili molbu koju treba da predam vašem svetom blaženstvu; budući da vam je predajem, zapovijedite da se glasno pročita.
Episkop Bonifacije reče: Neka se i to što bude pročitano uvede u bilježnikov zapisnik.
I pošto je molba bila preuzeta, bilježnik Mena naglas pročita:
Gospodaru našem svetom i preblaženom i zaista prepoštovanom ocu otaca i arhiepiskopu, patrijarhu Bonifaciju, neznatni episkopi Elpidije.

Vaše blaženstvo zna za nevolje koje su nas ranije pritiskivale; a sada, sastavljajući ovaj mali libelus želimo da naznačimo da su zla koja očekujemo još surovija od onih kroz koja smo već prošli; jer oni koji služe volji i prijetnjama onih koji su sve ovo protiv nas preduzeli imaju samo jednu jedinu nameru: da bogoljubivom episkopu Stefanu oduzmu episkopski položaj. No dok smo ovo pisali stigao je još jedan glasnik donoseći još gore vijesti. Pošto su već prethodno učinili ono što smo čuli, presveti poglavar crkve carskoga grada i sinod koji je sa njim bio, dosljedni svojoj prethodnoj (samo)volji, oteli su nam Stefana bogoljubivog pastira *našeg (*od nas) i svete crkve u Larisi, koja je grad-mitropolija provincije Tesalije; sastavljajući sudsku odluku o presudi kako se njima svidjelo, dodali su još i ovo: nije mu dopušteno da se vrati u provinciju Tesaliju. Međutim, pomenuti bogoljubivi čovjek više puta je tokom zasijedanja dokazivao da nije dopušteno da presveti poglavar carskoga grada i sinod koji se sa njim sabrao ne može, budući da im nije dopušteno da sprovode saslušanje, niti bilo šta takvo da odlučuje; nego to priliči blaženstvu Apostolske stolice. Oni pak zanemarujući njegove tvrdnje, štaviše njima još više podstaknuti, donijeli su nemilosrdnu presudu. Naime, smatrali su da naša sveta crkva treba da ga ukloni; prepravljali su crkveno pravo naše provincije u

disciplina subveniat. Bonifacius episcopus dixit: Et libelli oblati recitatio, & prosecutio fratris & coepiscopi nostri Abundantii gestis indatur; & si qua sunt alia desideramus agnoscere. Theodosius Echinicnsis civitatis episcopus provinciæ Thessaliæ per interpretem dixit: Et alium libellum idem sanctissimus Stephanus metropolitanus episcopus ad beatitudinem vestram per meum direxit obsequium; quem peto ut vestris sensibus reiegi censeatis. Bonifacius episcopus dixit: Libellus quem offert, susceptus a notariis recitetur. Cumque susceptus fuisset, Menas notarius recitavit.

Domino meo sancto ac beatissimo & revera venerando patri patrum & archiepiscopo atque patriarchæ Bonifacio data supplicatio a Stephano exiguo.

QUæ antea in spe erant, & metuere ac tremere, & sanctam apostolicam vestram sedem invocare faciebant, hæc cum apprehendissent atque constringerent meam miseram vitam, amplius magis vestram beatitudinem appellare compellunt. *Ecce tempus acceptabile, ecce nunc dies salutaris*. Libera me ab inimicis meis, & a persequentibus eripe me: etenim circumsperſa est aqua mihi usque ad animam, venerabilis pater, & abyssus novissima circumdedit me: ascendat ex corruptione vita mea, sicut scriptum est. Si enim miserationes Dei non prævenerint, ego quidem opus factus sum, quale ipsi voluerunt, inimicorum meorum. Ploro autem atque lugeo, quia dum etiam ecclesiasticus ordo periclitatur. Quoniam enim secundum multam misericordiam Dei, qui hominibus peccata minime reputat, in civitate Lariſſa, quæ est provinciæ Thessaliæ, electus sum atque ordinatus episcopus; ex his quidam qui me elegerunt, & sæpius scriptis suis suam electionem firmaverunt, ut dignus sacerdotio judicarer, videntes mei studii esse, antiquam consuetudinem in nostris sanctis ecclesiis revocare, separantes me apud beatissimum præsulem sanctæ regiæ urbis ecclesiæ accusaverunt. Ille autem accusationem susciplens, nihil ante discutiens de his quæ oportet requiri de episcopo accusato, continuo me ab omni ecclesiastico ministerio separavit; aliquem de religiosis clericis sanctæ suæ ecclesiæ cum literis, quas commonitorium nominant, ad provinciam Thessaliam dirigens. Et cum ista nec civilitati nec mundanis legibus conveniant, nec ordo canonum hoc fieri evidenter admittat, ut ante examinationem judicii vindicta procedat; olim quam maxime divina prædicante scriptura: *Auditum inanem ne admittas*: sed tamen cum venisset in Thessalonicam vir religiosissimus, qui præceptum deferebat, & aliqua mecum per contentionem exercere voluisset, continuo ei dixi: apostolicam sedem, id est, vestram beatitudinem, causas nostræ provinciæ & audire convenit & finire. Sed regiæ Urbis sanctissimus archiepiscopus non quiescens, etiam me contra canones exhiberi præcepit. Et cum venissem conventum faciens episcoporum qui ibidem commorabantur, hoc denuo allegare non distuli, sancti ac beati capitis vestri sedem apostolicam implorans, & consuetudinem quæ usque hactenus in nostra tenuit provincia, non debere convelli: & supplicabam, ne auctoritas sedis apostolicæ, quæ ut a domino nostro Jesu Christo & a sacris canonibus data est, ita & per anti-

svoju korist: kako se na osnovu tog primjera niko ne bi usudio ništa da kaže o pravu naših svetih crkava, niti pak da pomene njihovu starinu ili ono čega su se do sada držali. Jer njihove namjere idu u tom pravcu da nas sirote stavi pod jurisdikciju svete crkve carskoga grada. Žalosteći se zbog svega toga danju i noću prolivamo suze pred Spasiteljem svih Isusom Hristom našim Bogom i predočavamo svoju bijednu starost, usrdno moleći da ne dopustite da budemo predati u njihove ruke. Radi svega toga prizivamo vaše blaženstvo i Apostolsku stolicu; a vjerujemo da će se preko nje i tri puta blaženi Petar moliti za nas, a prvi pastir svete Crkve Hristos naš Gospod uslišiti (njegove molitve) i uzdamo se da nećete prezreti molbu sirotih ljudi, koju duše preispunjene potresenošću i bolom upućujemo: nego da ćete se udostojiti da svemu tome nađete lijeka, primjerenom ispravkom ispravljajući i pritičući nam u pomoć u takvoj situaciji; jer *iščeze moj duh* (Ps. 142, 7), kao što je u Psalmima rekao onaj koji se u duševnoj tjeskobi usrdno molio: da taj bogoljubivi čovjek koji je, čini se, boreći se da očuva pravo Apostolske stolice, tolike opasnosti podnio i koji se u svom služenju oslanja na apostolski autoritet starajući se za budućnost, da se nikada ne bi zatro običaj svetih crkava naše provincije. Jer ako nam milost Božija i vaša pomoć ne pomognu, treći ili četvrti glasnik će doći donoseći slične vijesti, jer njihova namjera se ne završava na bogoljubivom Stefanu, nego će i mnogim drugima učiniti i sto to, i neće se umiriti prije nego što svoje želje sprovedu u život. (*I drugom rukom*) Elpidije neznatni episkop svete Tebanske crkve moleći preko svog prezbitera Jovana, te je on, jer od bolova u ruci nijesam mogao da se potpišem, po mojoj zapo-vijesti potpisao. Ja, Timotej neznati episkop Dicezarije(?) upućujući molbu potpisao sam se. Patricije neznatni prezbiter svete crkve Božije u Lamiji koji sam putovao u carski grad radi ličnosti Stefana svoga episkopa, po njegovoj zapovijesti upućujući molbu potpisao sam se.
Episkop Bonifacije reče: Neka se prepiše to što je pročitano. I dodade: Ako ima još nešto, neka se iznese.
Teodosije episkop grada Ehinije u Tesaliji preko tumača reče: Iz čitanja libela vaše blaženstvo je saznalo šta sve što je učinjeno, učinjeno protiv svetih kanona i odredbi vaših prethodnika. Poznato je, naime, da pontifici vaše stolice moraju biti poštovani i mada u cijelom svijetu Apostolska stolica po pravu uživa prvenstvo nad crkvama, te je neophodno da se svuda jedino na nju pozivaju u crkvenim sporovima, ona je ipak stekla posebnu jurisdikciju nad crkvama Ilirika. I poznati su vam spisi svih prethodnih pontifika; no ja vam ipak dajem na uvid prepise nekih pisama iz vašeg arhiva i sada tražim da im poklonite pažnju.
Episkop Bonifacije reče: Predata pisma neka se naglas pročitaju i tražim da ukažete povjerenje spisima iz arhiva Apostolske stolice.

I pošto su bili preuzeti prepisi pisama, bilježnik Mena je pročitao:
I - **Najmilijoj braći Aholiju, Euridiku, Severu, Uraniju, Filipu i Jovanu, (episkop) Damas**.
Pošto ste otputovali, najdraža braćo, veoma sam se ražalostio zbog pisma vaše ljubavi; u ono vrijeme jeretici su Božijim dopuštenjem bili otišli odbačnima da se žale da su neki nepoznati koji su došli iz Egipta protivno pravilu crkvene discipline htjeli da u sveštenstvo grada Konstantinopolja pozovu (nekog) cinika stranog našoj veroispovesti. Kakav je to dakle bio žar u duhu, kakva sramna drskost, ne možemo znati. Iz ovoga je jasno da nespokojni ljudi, premda mnogo hoće, sigurno ne znaju šta čine. Nijesu pročitali da Apostol piše: *da je mužu sramota ako ima dugačku kosu* (1. Kor. 11, 14). Nijesu znali da izgled filozofa ne priliči hrišćanskom načinu života. Nijesu čuli kako Apostol opominje da paze da ih praznom filozofijom i prevarom ne obmanu i uprljaju im odeću vjere (Kol. 2, 8). Ne znam, dakle, kakva je to žurba bila da takvo držanje uopšte ne odgovara hrišćanskom, da tako neuobičajeno čine sve ono što im nije priličilo. Ali šta je drugo trebalo da čini nepoštenje tako lakomislenih ljudi, nego da

A quam consuetudinem servata est, in aliquo violaretur. Sed nec a sua *voluit intentione* recedere: sed assumens audientiam unum studium habuit, ut in sanctis Thessaliæ provinciæ ecclesiis dominus atque judex esse videatur. Ego igitur fluctuantem tempestatem respiciens, ad sanctum tutissimum vestrum portum confugi, & petitionem faciens, hæc ipsa suggerens ad vestram beatitudinem destinavi; supplicans, ut in me pietatem Dei & sanctæ ecclesiæ, quæ periclitantibus *semper succurrit*, ostendas. Sentientes autem, ut arbitror, meæ vitæ insidiatores, quia non *despicitis* quæ acta sunt, sed exequimini, sicut sanctitatis vestræ mos est, & ordinem sanctarum ecclesiarum vindicatis, B omni conatu usi sunt, ut antequam aliqua ordinatio vestra proveniat, suam perficiant voluntatem. Cum igitur nihil adprobatum de me fuisset, nec ulla culpa esset canonicæ ultionis digna inventa, sententiam protulerunt, & condemnantes me a sacerdotali officio suspenderunt: cum me constet non demissum fuisse pro meis plenius partibus allegare; sed & petenti aliqua meæ causæ profutura ostendere, non esse permissum. Quapropter supplicabam, ut non ante sententia diceretur, quam quæ acta sunt ad vos beatissimos referatur; ut inde vestra causæ discussio servaretur. Quod dictum magis eos adversum me amplius incitavit; putantes de sacrarum ecclesiarum regiæ urbis jure C aliquid *minui*, quod ego apostolicam vestram sedem visus sum nominasse. Etenim dixi, quia auctoritas sedis apostolicæ, quæ a Deo & salvatore nostro summo apostolorum data est, omnibus sanctarum ecclesiarum privilegiis antecellit: in cujus confessione omnes mundi requiescunt ecclesiæ. Sententia igitur lecta justam denuo vestram audientiam imploravi, apud quam nulla cujuslibet disceptatio vestram potest disturbare justitiam: sed timor Dei qui inest in vobis, ipse unicuique sua facit per vos jura restitui. Arbitror autem, venerabiles, quia despicientes illi quæ olim in me gesserunt, rursus & in secundis eadem erunt acturi: & suspicor quia non usque ad hoc acquie- D scant; sed etiam circa corpus meæ miseriæ suas exerant inimicitias; ut me obeunte nullus possit accusator existere. Nam cum relicta fuisset sententia, mox in custodiam Dei amatoribus sacræ ecclesiæ defensoribus datus sum. Sed aliqui Deum timentes, & *meam miseran*tes miseriam, quod essem undique destitutus, in sua fide susceperunt, multam pro me quantitatem pecuniæ promittentes, quia non recederem, sed observaturum esse in regia civitate: hunc habentes magnopere tractatum omnes qui adversum me ista concinnaverunt, ut non possim ad vestigia vestræ beatitudinis convolare, & pro Dei mandato aliquam misericordiam a vobis percipere. Deprecor igitur E vos, miseremini homini humili & externato animo, adjuvate me per gratiam quæ vobis a domino est conlata. Si enim & alia peccata dimittere potestatem a verbo Dei percepistis, divina dicente scriptura, quia quod in terra *Matth.* solveritis, hoc & in cœlis esse solutum; quanto magis habebitis potestatem in his quæ adversum me acta atque decreta sunt? *Tibi enim* *Psal. 9.* *derelictus est pauper, pupillo tu es adjutor*: quia ego ab omni humana spe derelictus esse cognoscor. *Et alia manu*. Stephanus exiguus huic supplicationi meæ subscripsi.

izbačeni iz crkve, unutar tuđih zidova, koliko se može razumjeti, rukopolože pohlepnog čoveka? Ali to su, razume se, planovi neprijatelja, koji jereticima podmeće da budu privučeni materijalnim stvarima. Ispunjava se ono što kaže jevanđelska riječ: *Svako drvo koje nije usadio Otac moj nebeski, iskoreniće se* (Mt. 15, 13). To jest ono što sam vašu ljubav često opominjao; da ne činite ništa nepromišljeno. Zar vaša iskrenost ne zna da se u ovozemaljskim ratovima vojnici najviše staraju za ona mjesta na koja neprijatelj najviše navaljuje? Ako dakle mi uvijek moramo da se odupiremo episkopskim oružjem, onda moramo svesrdno da djelamo da ne bi, sačuvaj Bože, stado Hristovo prepustili krvožednim vucima. Filozofija, prijateljica ovozemaljske mudrosti, neprijateljica je vjeri, otrov je nadi, najteži rat protiv ljubavi. *Kakvo je slaganje hrama Božijeg sa idolima?* (2. Kor. 6, 16) *Kakvu saglasnost (ima) Hristos sa Velijarom?* (2. Kor. 6, 15) Ali možda će neki reći: bio je hrišćanin. Onom čovjeku koji živi po običajima idolopokloništva nikada se ne sme pripisati ime hrišćanina: jer ne može biti da onaj ko želi da ugodi neznabožcima može imati išta zajedničko sa čistom vjerom. Nijesu se dakle, oni koji behu došli iz Egipta, nezasluženo obilježeni razlikovali se od svih osuđujući svoju grešku, da bi pošto je odsječena kosa onoga ko nije bio pravilno rukopoložen, kasnije bio gologlav i ne bi mogao da bude ono što je priželjkivao. Ispravno je dakle učinjeno da bi se ono što je rđavo započeto, državnim aitoritetom uništilo. Uostalom opominjem vašu svetost, jer sam saznao da je u Konstantinopolju odlučeno da se mora održati sabor, da vaša iskrenost dâ sve od sebe da se u pomenutom gradu izabere episkop koji nema nikakve takve krivice: da se pomoću Božijom, pošto bude potvrđen nepovredivi mir među katoličanskim sveštenicima, ubuduće ne rađaju nesloge (razmirice) u Crkvi: da bi se po dopuštenju Božijem, a to smo već dugo željeli, mogao trajati neprestani mir sa katoličanskim sveštenicima. Osim toga još i ovo opominjem vašu ljubav, da ne dopuštate da bilo ko suprotno odlukama naših starih bude preveden iz jednoga grada u drugi i napusti narod njemu povjeren i da iz želje za počastima prelazi drugom narodu. Jer tada se rađaju svađe, tada započinju teški raskoli, jer i oni koji izgube sveštenika ne mogu da budu bez duševnog bola; a oni koji prime sveštenika drugoga grada, ma koliko se radovali, shvataju da će im biti mrsko da žive pod tuđim sveštenikom.
Tako je glasno pročitano.

II - **Najdražem bratu Aholiju, (episkop) Damas**
Zasluzi moga sina Rustika ništa se više ne može dodati, poštovani gospodine brate. Jer on, premda ima privilegiju svoje službe, jer je silenciarije sina našega Gracijana Avgusta; uz to ide i to što je milošću Božijom ovdje u Rimu stekao taj položaj; tako bi htio da dođe na sigurno kada je već u one krajeve poslat. Njega dakle u svemu prepuštam tvojom poštenju i časti da ga primiš kao da si udostojen da primiš moj lični zalog: da Božijom pomoću , pošto se nađe u tuđini oseti da je od sasveštenika Božijih voljen i uvažavan. Na pismo tvoje svetosti jasno je odgovorio (sam) da mi nije bilo po volji što su oni koji dolaze iz Egipta nekog ne znam kog, izuzetno duge kose, ili čiji je izgled bio, po riječima Apostola, izuzetno besprimjeran, hteli da hirotonišu za episkopa u Konstantinopolju. Stoga bi tvoja svetost ispravno postupila kad bi se potrudila da se ubuduće postavlja katoličanski (episkop), sa kojim bi nam uz Božiju pomoć bilo moguće da održimo trajni mir.
Tako je glasno pročitano

III - **Najdražem bratu Anisiju (episkop) Siricije**
I nedavno smo, najdraži brate, po episkopu Kandidiju, koji nas je zastupao kod gospodara, takvo pismo predali, da se bez tvog pristanka nikako ne smiju postavljatu episkopi u Iliriku,

Bonifacius epiſcopus dixit : Quæ lecta ſunt A
eccleſiaſticis indantur annalibus. Et adjecit :
Quoniam diei pars major exempta eſt, futura
ſeſſione, ſi qua alia ſupereſſe credis, intimare
non differas.

SESSIO SECUNDA.

POſt conſulatum Lampadii & Oreſtis vv. cc.
ſub die v. Iduum Decembrium in conſi-
ſtorio beati Andreæ apoſtoli, præſidente vene-
rabili viro papa Bonifacio, una cum Sabino
Canoſiæ civitatis, Abundantio Demetriadæ
civitatis, Caroſo Centumcellenſis civitatis,
Felice Numentanæ civitatis epiſcopis; reſiden-
tibus etiam Sanctulo, Mercurio, Vivulo, Pe- B
tro, Eventio, Albino, Urſo, Petro, Epi-
phanio, Benedicto, Servo Dei, Gaudioſo,
Petro, Valentino, Renato, Florentio, Hila-
rio, Paulo, Bacauda, Innocentio, Andrea,
Gaudioſo, Philippo, Creſcentione, Libertino,
Januario, Sebaſtiano, Cyriaco, Vivulo, Dul-
citio, Joanne, Pullione, Andrea, Bono, Lau-
rentio, Seleuco, Ruſtico, Cæleſtino, Bar-
baro, Laurentio, & Redempto presbyteris: ad-
ſtantibus quoque Tribuno, Agapito, Donato
& Probo diaconibus; Tribunus archidiaconus
dixit: Theodoſius Echinienſis civitatis epiſco-
pus provinciæ Theſſaliæ, ſicut præterita ſeſſio-
ne conſtituiſtis, obſervat: quid jubetis? Boni-
facius epiſcopus eccleſiæ catholicæ urbis Ro- C
mæ dixit; Veniat. Cum ingreſſus fuiſſet, Bo-
nifacius epiſcopus dixit. Ingreſſus quid deſide-
rat proſequatur. Theodoſius Echinienſis civi-
tatis epiſcopus provinciæ Theſſaliæ per inter-
pretem dixit: Elpidius Stephanus, & Timo-
theus venerabiles epiſcopi fratres mei Theſſa-
liæ provinciæ, per me offerendas ſacræ beati-
tudini veſtræ preces deſtinaſſe noſcuntur; eas
quoque me offerente vobis recitari præcipite.
Bonifacius epiſcopus dixit: Hæc etiam chartu-
la notarii recitatione pandatur. Cumque ſuſce-
pta fuiſſet, Menas notarius recitavit:

Domino noſtro ſancto & beatiſſimo, & revera
venerando patri patrum & archiepiſcopo, D
Bonifacio patriarchæ, Elpidius, Stephanus &
Timotheus exigui epiſcopi.

NEceſſitates quæ nos conſtringebant olim
veſtra cognovit beatitudo; & parvum
componentes libellum, ſanctiſſime pater, du-
dum mala quæ pertulimus, & ſæviora quæ
expectamus declarantes ſignificamus; & quia vo-
luntati atque minis eorum qui adverſus nos iſta
moliuntur ſervientes unum habent ſtudium,
ut Stephanus Dei amator epiſcopali privetur
officio. Sed adhuc eo loquente alter nuncius
deteriora ſignificans venit. Factis enim priori-
bus, audientes ſanctiſſimus regiæ Urbis eccle-
ſiæ præſul, & quæ cum eo fuerat ſancta ſyno- E
dus, in priſtina voluntate perſiſtentes, eripue-
runt a nobis Stephanum Dei amatorem paſto-
* al. noſtrum rem * noſtrorum & ſanctæ Lariſſæ eccleſiæ,
quæ eſt metropolitana civitas provinciæ Theſ-
ſaliæ; condemnationis ſententiam componentes
ſicut eis complacuit, adjecerunt: non licere
eum ad Theſſaliam proficiſci provinciam. Sed
prædictus Dei amator vir ſæpius inter acta
conteſtatus eſt ſanctiſſimum regiæ Urbis præ-
ſulem, & ſynodum quæ cum eo convenerat,
quia non licet eos iſtam audientiam aſſumere,

ali nijesam mogao da saznam da li je to pismo stiglo do tebe. Tamo se mnogo među episkopima raspravljalo o tome kako treba hirotonisati episkope, što tvoja milost sigurno bolje zna i stoga moraš svesrdno da se trudiš da se ne dogodi, kao što je u jednoj crkvi učinjeno, da se usude da rukopolože nedostojne, pa je ispalo kao da su hirotonisali trojicu episkopa. Za svaku takvu nasilnu drskost tvoje prisustvo mora da bude budno svim žarom Svetoga Duha koji je u tebi da odrediš ili lično, ako možeš, bilo da pismeno davši pristanak preko onih episkopa koje budeš smatrao pogodnim, uputsvo koji bi katoličanski episkop mogao da dođe na mjesto onoga koji je preminuo ili je udaljen, a da je životom i karaktrom dokazao da poštuje Odluke Nikejskog sabora ili pak zaslužnog klerika Rimske crkve.
Tako je glasno pročitano.

IV - **Najdražem bratu Anisiju, (episkop) Inocencije.**
Pošto se naš Hristos udostojio da čovjeka svete uspomene episkopa Anastazija, premda brzo, pozove k sebi; onaj ko bi nabrajao njegove zasluge (ustanovio bi) da su tolike i takve da već prevazilaze izbor riječi ljudskog govora i ovaj vijek, zbog čistote života i preobilja mudrosti, kojom je narodom Božijim upravljao svom čvrstinom crkvenog autoriteta. Da Njegova crkva ne bi ni časka ostala bez kormila i kormilara, odmah sam, njegovim milosrđem, pošto su se usaglasili sveti sveštenici, cjelokupan kler i narod u miru, koji je Bog podario svojoj Crkvi vraćajući se na nebesa, bilo je pravo priznati da sam hirotonisan na njegovo mjesto, najdraži brate i da to prije svega što prije javim nikom drugom do najboljem čovjeku koji uvijek vjerno služi Bogu. Njemu su se i ranije toliki i takvi ljudi, kakvi su episkopi bili moji prethodnici, to jest svete uspomene Damas, Sirijak kao i gore pomenuti čovjek obraćali tako da su sve što se dešavalo u onim krajevima tvojoj svetosti koja je preispunjena pravednošću, predavali na potvrđivanje. Toga suda i moja malenkost namjerava da se drži i da ima istu volju, te to treba da znaš. A i nije pravo niti da ja pokušavam da idem protiv mišljenja tolikih dobrih ljudi, čiji sam položaj naslijedio, niti se pak čini da bi trebalo dovesti u pitanje bilo šta od tvojih zasluga, kojima su, kako se čini, preslavni ljudi toliku zahvalnost ove vlasti odali. Stoga preda mnom stoji zadatak da priznam da se to isto odnosi i na moju malenkost i da takvim sudom, u takvom obliku i takvim dobrima i ja uzvratim tvojoj milosti, jer toliko i zaslužuješ.
Tako je glasno pročitano.

V - **Najdražem bratu Rufu, (episkop) Inocencije.**
Gospod je premudrom i preslavnom Mojsiju sve povjerio da bi oslobodio i uprvljao narodom Izrailja tako da mu je jasno zapovedio da mora da se povinuje savetu tasta Jotora (2. Moj. 18, 1), to jest da postavi ljude približno ravne rangu sudija da bi umjesto njega riješavali mnoštvo razmirica među narodom, jer će on veoma mnogo odsustvovati zbog opštenja s Bogom. Nije drugačije bilo ni u vrijeme apostola, kako su zahtijevali sami osnovi jevanđelske zapovijesti, kada su apostoli svojim učenicima zapovijedali da budu poslušni i staraju se za ostale stvari i potrebe. Tako je najzad i čudesni Pavle u savršenom povjerenju povjerio Titu da se postara o svemu na Kritu (Tit 1, 5), a Timoteju da uredi sve što treba u Aziji; kao što i saznajemo čitajući svete poslanice. Božanska blagodat dakle zna pomažući pri tome da su crkvama tolikim prostranstvima od mene udaljenim neophodni briga i savjet; tako da sa odobrenjem Gospoda Hrista smatram da tvojoj razboritosti i ozbiljnosti treba povjeriti rješavanje razmirica, ako do nekih dođe i staranje o crkvama Ahaje, Tesalije, Starog Epira, Novog Epira, Krita, Unutrašnje Dakije, Dakije uz Dunav, Mezije, Dardanije i Prevalije. Jer zaista Njegovim presvetim opomenama staranju tvoje izuzetno učene iskrenosti i tvojoj vrlini pridodajemo i ovu brigu: i to nijesmo prvo mi odlučili, nego ugledajući se na svoje apostolske prethodnike koji su to isto htjeli da prepuste

A & quam maxime aliquid decernere ; ſed apoſtolicæ ſedis id convenire beatitudini . Illi autem contemnentes ejus conteſtationem , & quam maxime inde amplius incitati, immiſericordem ſententiam protulerunt. Illum quidem ſic putaverunt a ſancta noſtra eccleſia removendum ; jus autem in noſtra provincia ſibi facere præparabant : ut exemplo iſto nemo audeat de ſanctarum eccleſiarum noſtrarum jure quidquam dicere , nec memoriam facere antiquitatis vel eorum quæ uſque hactenus tenuerunt . Quia ſtudii eorum eſt , ut ſub ordinationem & jus ſanctæ regiæ civitatis eccleſiæ nos miſeros efficiant . Pro quibus omnibus lugentes die ac
B noctu omnium ſalvatori Jeſu Chriſto Deo noſtro lacrymas fundimus , & miſeram noſtram prætendimus canitiem , ſupplicantes ne nos in manibus eorum tradi patiamini . Pro his enim & veſtram appellamus beatitudinem & apoſtolicam ſedem ; & per eam ter beatum Petrum , atque ſanctæ eccleſiæ primum paſtorem Chriſtum dominum noſtrum audire & adorare credimus : ſperantes ut miſerorum hominum petitionem , quam cum anima tribulatione atque doloribus plena porreximus , minime deſpiciatis : ſed iſta congrua emendatione corrigentes , rebus iſtis ſuccurrentes , remedium dare dignemini : quia *defecit ſpiritus* Pſal. 142.
noſter , ſicut in pſalmis dictum eſt ab eo , qui in anguſtia animi ſupplicabat : quatenus Dei
C amator vir , qui ſedis apoſtolicæ jus cuſtodire contendens tanta viſus eſt pericula ſuſtinere , apoſtolica auctoritate ſuo reſtituatur officio : proſpicientes in futurum , ut conſuetudo ſanctarum eccleſiarum noſtræ provinciæ nullatenus convellatur. Quia ſi non Dei miſericordia & veſtra juvamina nos prævenerint , tertius aut quartus nuncius ſimilia deportans veniet quia non uſque ad Stephanum Dei amatorem eorum conquieſcit intentio : ſed & aliis plurimis iſta facient , & non ante quieſcent , quam ut ad affectum deſideria ſua perducant . *Et alia manu*. Elpidius exiguus epiſcopus ſanctæ Thebanæ eccleſiæ ſupplicans per Joannem presbyterum meum , quia præ dolore manus meæ ſub-
D ſcribere non potui , me jubente ſubſcripſit . Timotheus exiguus epiſcopus ſanctæ Dicæſarienſis eccleſiæ ſupplicans ſubſcripſi . Patricius exiguus presbyter ſanctæ Dei Laminenſis eccleſiæ ad regiam urbem veniens pro perſona Stephani ſancti epiſcopi mei ipſo jubente ſupplicans ſubſcripſi .

Bonifacius epiſcopus dixit : Quæ lecta ſunt tranſcribantur : Et adjecit : Si quid eſt aliud , ſuggeratur . Theodoſius Echinienſis civitatis epiſcopus Theſſaliæ provinciæ per interpretem dixit : Ex relectione libellorum veſtra cognovit beatitudo quæ acta ſunt contra ſanctos canones , & ordinationem deceſſorum veſtrorum . Nam conſtat venerandos ſedis veſtræ pon-
E tifices , quamvis in toto mundo ſedes apoſtolica eccleſiarum ſibi jure vindicet principatum , & ſolam eccleſiaſticis cauſis undique appellare neceſſe ſit ; ſpecialiter tamen gubernationi ſuæ Illyrici eccleſias vindicaſſe . Et nota ſunt vobis omnium præcedentium ſcripta pontificum ; veruntamen quarumdam epiſtolarum exemplaria profero , quarum fidem fieri ex veſtro nunc ſcrinio poſtulo .

Bonifacius epiſcopus dixit : Prolatæ epiſtolæ recitentur , & ſcriptorum fides in ſedis apoſtolicæ requiratur ſcrinio . Cumque ſuſceptæ ſuiſ-

prebelaženim Aholiju i Anisiju zarad njihovih zasluga. Jer je krajnje pravedno da toliko zaslužni budu odlikovani počastima, kao što je izgleda potrebno gorde slomiti. Kao što dobrima dolikuje nagrada, a manje dobrima umudrivanje, tako se ovaj popravlja, a onaj oplemenjuje. Preuzmi dakle, najdraži brate, u naše ime, sačuvavši njihov rang, brigu o gore pomenutim crkvama: a kao prvi među njima, što god bude potrebno da oni nama pošalju, neka ne traže bez tvog (prethodnog) mišljenja. Tako će se naime zahvaljujući tvome iskustvu dovesti do kraja što god da je u pitanju; ili zapovijedamo da po tvom mišljenju do nas stigne samo ono što treba. Znaj dakle da je legitimno (po zakonu) i naklonosti Apostolske stolice tvome bratstvu dopušteno da kada se neka eklesijastička tema ili u tvojoj ili u pomenutim provincijama bude morala raspraviti i riješiti, uzmi sa sobom koje god bude želeo od episkopa kao saradnike iz kojoh god crkava želiš, jer ti kao najbolji sudija možeš da odrediš šta neka potreba ili slučaj budu zahtevli kada je u pitanju njihova vjera i umjerenost; te to kao glavni posrednik, dakako od nas izabran, možeš odrediti. Zapovijedili smo da sva uputstva što se tiče dokumenata i arhiva dobijaš od prezbitera Seneciona, veoma zrelog i iskusnog čovjeka. Tako i iz prethodnog, a i iz ovog pisma moraš, dobro promišljajući, da znaš šta ti je činiti. Jer smo ovu našu volju u svakoj pojedinoj provinciji *dovoljno (**možda* nečitko), kako je i dolikovalo pismom obznanili.
Dato 15. dana uoči julskih kalenda, za vreme 9. Honorijevog i 5. Teodosijevog konzulovanja. (Ljeta Gospodnjeg 417)
Tako je glasno pročitano.

VI - **Najdražem bratu Rufu, (episkop) Bonifacije**
Blaženi apostol Petar, kome je Gospodnjim riječima povjereno svešteničko vrhovništvo, bezmjerno se uzdiže: koliko puta uviđa da pošto mu je Gospod dodijelio tu čast on ima prijatelje za čuvare nepomućenog mira. Može li se zamisliti veća radost nego da zna da se čuvaju nepovrijeđana prava primljene vlasti? Jer određena odluka zaista nepobitno zahtijeva da temelj bude nepomjerljiv različitim poslovima na čvrstom temelju, koji čini misteriju njegove stolice, a zna se da je ona uzdignuta do dostojanstva duhovne stijne. Mnogobrojna su dakle pisma, kao što otkrivaju dokumenta nešeg arhiva, upućena tvojoj milosti iz ovog izvora i na osnovu njih je sigurno da je staranje o crkvama Makedonije i Ahaje povjereno tvome bratstvu, za koje znamo da na osnovu kanona čuva crkvenu disciplinu. Smatramo da to nije bez razloga. Jer Apostolska stolica sa tvojom ljubavlju dijeli ovu blagodat zbog marljivog služenja. To je razlog što je tvoja svetost našim trudom poznata upravo u tom poslu, jer do naših ušiju stižu takve vijesti upravo iz one provincije o kojoj je tvojoj razboritosti već povjereno staranje. Korinćani naime nekad hvaljeni u propovjedi blaženog Pavla, a vjerovali smo da njihove zahtjeve treba više povinovati nego o njima pričati, ne žele Perigena ni da prime, a kamo li da zadrže kao sveštenika svoga grada, iako je, što se vidi iz stranice koju je sveti sabor (sinod) posvetio njegovom imenu, on (čovjek) svet i odlučan kada su u pitanju najbolje i najvrednije odluke. Ako budem smatrao da je potrebno da dan njegovog postavljenja treba izložiti u cjelokupnom poretku, to će biti na njegovu još veću pohvalu; i stoga će nesumnjivo biti od koristi ako bismo još spomenuli ispravni (životni) put hirotonisanog. Jer ko može da sumnja da se to ne računa među njegove zasluge? Ko može poreći da je to bilo djelo božanskog suda i da ga stoga Patrani već neko vreme ne primmaju i već dugo zavisi od velikog kolebanja u pomenutoj crkvi, da bude pastir onog stada u čijem toru je proveo cio svoj životni vijek? *Sudovi su* Božiji *bezdan mnogi* (Ps. 35, 7); da valjano shvatimo taj primjer: i niko ne bi vjerovao da bi ikada pri hirotonisanju moglo da dođe u pitanje mjesto onoga ko rukipolaže, jer je bio hirotonisan od drugih. Ne dvoumim se da je tada to bilo djelo božnaske odluke, kojom je dakako po saglasnosti koja je tamo reprezentovala autoritet

sent exemplaria literarum, Menas notarius re- A
citavit.

Dilectissimis fratribus Acholio, Eurydico, Severo, Uranio, Philippo, & Joanni Damasus.

DEcursis literis dilectionis vestræ, fratres carissimi, satis sum contristatus, eo tempore quo Deo præstante hæretici iverant abjectis, nescios quos ex Ægypto venientes in postulatione contra regulam ecclesiasticæ disciplinæ alienum a nostra professione in Constantinopolitana civitate Cynicum ad sacerdotium vocare voluisse. Qui igitur is fuerit ardor animi, quam fœda præsumptio, scire non possu- B
mus. Hinc apparet inquietos homines, cum multa præsumunt, quid agere debeant ignorare. Non legerant apostolum scribentem: *Vir*
1. Cor. 11. *autem si comam nutriat, ignominia est illi*. Nesciebant philosophorum habitum non convenire incessui Christiano. Non audierant monentem apostolum, ne per philosophiam & inanem seductionem, quam diu crediderant, spo-
Coloss. 2. liarentur sanæ fidei indumento. Quanta igitur hæc festinatio fuerit nescio, ut cum Christianis hic habitus displiceret, tam insolenter totum quod non decuerat ageretur. Sed quid aliud facere debuit improbitas hominum levissimorum, quam ut expulsi ecclesia, intra parietes alienos ambientem, quantum intelligi C
datur, inquietum hominem ordinarent? Sed hæc inimici intelliguntur esse commenta, qui hæreticis subministrat materiam detrahendi. Impletum est quod evangelicus sermo dixerat:
Matth. 15. *Omnis*, inquit, *plantatio quam non plantaverit pater meus cœlestis, eradicabitur*. Hoc est quod sæpe dilectionem vestram commonui; ne fieret aliquid inconsiderate. Nescit sinceritas vestra, quod in sæcularibus bellis ibi major cura militum excubat, ubi hostis insistit? Si ergo nobis episcopalibus armis semper est resistendum, debemus solicite agere, ne quod Deus prohibeat, gregem Christi lupis rapacibus relinquamus. Philosophia sapientiæ sæcularis amica, D
est inimica fidei, venenum quoddam spei, bel-
2. Cor. 6. lum gravissimum caritatis. Qui ergo consensus templo Dei & idolis? quæ participatio Christo & Belial? Sed fortasse dicturi sunt aliqui; Christianus erat. Huic homini qui in habitu idoli incedit, nunquam adscribendum nomen est Christiani: quia fieri non potest, ut qui hinc placere gentibus desiderat ullum nobiscum consortium integræ fidei possit habere. Non immerito autem qui ex Ægypto venerant, notati ab omnibus discesserunt, errorem suum condemnantes, ut amputatis ejus postea capillis qui non recte fuerat ordinatus, & jacturam capitis sustineret, & quod ambierat esse non possit. Recte igitur factum est, ut
id quod male cœptum erat, auctoritate publi- E
ca destrueretur. De cetero commoneo sanctitatem vestram, ut quia cognovi dispositum esse Constantinopoli concilium fieri debere, sinceritas vestra det operam, quemadmodum prædictæ civitatis episcopus eligatur, qui nullam habeat reprehensionem: ut Deo propitio cum integra pax catholicorum sacerdotum fuerit confirmata, nullæ deinceps dissensiones in ecclesia oriantur; ut præstante Deo quod jamdudum optavimus, cum catholicis sacerdotibus possit pax perpetua perdurare. Illud præterea

Apostolske stolice, te ga tako ubrajamo među svoje: i potrebno je strogo suditi o onima za koje se kaže da protiv tog našeg čina poslije ovoga i bez znanja naših i dalje podbunjuju narod. Hoćemo dakle da na osnovu naše zapovjesti i tvoja ljubav tako postupi; da bismo povukli dozvolu onima, kojima ništa takvo nijesmo povjerili.
Tako je glasno pročitano.

VII - **Najdražem bratu Rufu, (episkop) Bonifacije**
Vjerovali smo da nakon naših pisama poslatih u cilju nadziranja crkvene discipline svim drskostima prsitup treba da bude spriječen, budući da smo na pitanja tvoje ljubavi u vezi sa procjenom slučajeva dali dužan odgovor: da se oni koji odlučuju obavezuju da bude očuvano sve ono što doprinosi crkvenoj disciplini. Ali koliko nam je sada izvještaj tvoje svetosti otkrio, (izgleda) da je za većinu vrijedelo ono što smo napisali, a saznali smo da je za neke naša opomena bila neefikasna. Tvome bratstvu to ne možemo prebaciti, jer mislimo da si odgovoran u staranju o crkvama koje ti je povjereno i riječima i djelom. Pohvaljujemo marljivost tvoje budnosti, jer ne izgleda da zanemaruješ ono što ti je povjereno, i ne propuštaš da ukažeš u svom pismu na ono što bi sud Apostolske stolice trebalo da ispravi: priznavši da imaš upravo onaj strah Božiji, koji izuzetno mudrom svešteniku i priliči da ima, strah će tebi moći da bude na slavu onda, ako se budemo uvjerili da je ono što je tvojoj brizi povjereno crkvama na korist. Jer te svojim očima posmatra preblaženi apostol Petar, da li si u svojim pismima vjerno govorio, kako se koristiš službom najvišeg rektora. I ne može da ti ne bude najbliži on koji je određen da bude vječni pastir Gospodnjim ovcama; ili da se neka bilo gdje bila crkva ne stara (o njima), jer smo već rekli da je na njemu postavljen temelj vaseljenske Crkve. Tebi dakle, najdraži brate, sljeduje sva briga o crkvama za koje znaš da su ti u ime Apostolske stolice od nas povjerene: da ispravljaš ono što nije dobro i da ponovo sakupljaš ono što se rasulo; i ako iskrsnu kakve razmirice među episkopima da ih sa strahom od Božijeg suda *riješiš (*možda* riješi): da se kormilima koja ti je poverila Apostolska stolica pravedno koristiš protiv svih talasa i bura koje se podignu. A što se tiče pojedinaca kojima smo još ranije pisali kog puta treba da se drže, rekao si da ćeš ih ti upoznati sa našim pismima: oni su dužni da se povinuju mišljenju saglasnosti većine sveštenika pamteći da su se obavezali da se drže svetog predanja. Znamo da su bratskom ljubavlju obrgljeni (upravo) takvi, naš saepiskop Adelfije ili Perigen; kome je nedavno stigla riječ blaženog sabora (sinoda) kao posrednik. To jest da (ga) je već odluka Božija pozvala na vrhunac episkopata; za čije beneficije uvijek verujemo da su suprotne; i promenili smo mišljenje, što je priznajemo kasnije bilo od koristi. Bez sumnje je naš saepiskop Perigen bio žalostan, kada ga niko nije podržao da bude postavljen. Zar ga nije obeshrabrilo to što su ga Patrani glasom jedinstvenog protivljenja odbili? Ali koliko je bio ponižen kada ga niko nije podržao da bude postavljen, toliko je sada uzdignut kada ga traže njegovi, kada su ga tuđi odbili. Jer očigledan i jasan sud Boga, koji je htio da on sazri za ono vreme, kada zaslužuje da bude na čelu one crkve u kojoj je rođen ukorijenjen i preporođen. Najdraži brate, budući da na tvojoj mudrosti leži teret novopostavljenjih ili novoodređenih, ona taj teret mora da podnese ili zbog zahtijeva molilaca ili zbog blizine tvoje već izuzetne prilježnosti, a takvu peticiju nijesmo pročitali bez čuđenja zbog onoga čega u tvojim pismima obično nema. Pošto sve bude sprovedeno onim redom kojim stvari treba da se odvijaju, pošalji nam bar nekoliko riječi. Jer nećemo saepiskopu Perigenu da pošaljemo svoje pismo (paginu), prije nego što primimo tvoja pisma, u kojima se vidi da je sve oko njegovog postavljenja obavljeno. Postupak ćeš ubrzati zbog želje onih koji to zahtijevaju. Jer je bolje da znaš da oni, koliko sudim, u svojoj molbi izgaraju jedino u odanosti prema veri: najviše zato što tvrde, za šta ih ne treba osuđivati, da je on već dugi niz godina proveo u rangu sveštenika; i da do samog vrha nije došao nezasluženim skokom, nego postupno. Njemu do pune potvrde episkopata ostaje još samo ono što još nije primio našu

A commoneo dilectionem veſtram, ne patiamini aliquem contra ſtatuta majorum noſtrorum de civitate alia ad aliam tranſduci, & deſerere plebem ſibi commiſſam, & ad alium populum per ambitionem tranſire. Tunc enim contentiones oriuntur, tunc ſchiſmata graviora occipiunt, cum & illi qui amiſerint ſacerdotem ſine dolore animi eſſe non poſſunt; & illi qui alterius civitatis acceperint epiſcopum, etiamſi gaudeant, invidioſum ſibi intelligunt fore, ſub alieno ſe agere ſacerdote.

Item recitata eſt.

Dilectiſſimo fratri Acholio Damaſus. II.

B AD meritum filii mei Ruſtici addi aliquid amplius non poteſt, domine frater honorabilis. Hic enim cum habeat prærogativam officii ſui, quod ſilentiarius ſit filii noſtri Gratiani Auguſti; huc accedit quod gratiam Dei Romæ conſecutus eſt; ita ut vellet munitus ad illas partes miſſus venire. Hunc ergo in omnibus honorificentiæ tuæ commodo quaſi proprium pignus ſuſcipere digneris: ut Deo propitio in peregrinatione conſtitutus intelligat ſe a conſacerdotibus Dei & diligi & honorari. Ad literas ſanctitatis tuæ plene reſcripſit, non mihi placuiſſe, quod neſcio quem maximum ex Ægypto venientes comatum vel maxime, cujus habitus, juxta apoſtolum, ignominioſus
C eſſet, Conſtantinopoli epiſcopum ordinare voluiſſent. Rectius igitur fecerit ſanctitas tua, ſi dederit operam, ut de cetero catholicus conſtituatur; cum quo nobis Dei propitio poſſit pax perpetua perdurare.

Item recitata eſt.

Dilectiſſimo fratri Anyſio Syricius. III.

ETiam dudum, frater cariſſime, per Candidianum epiſcopum, qui nos præceſſit ad dominum, hujuſmodi literas dederamus, ut nulla licentia eſſet ſine conſenſu tuo in Illyrico epiſcopos ordinare præſumere: quæ utrum ad te pervenerint, ſcire non potui. Multa enim
D geſta ſunt illic per contentionem ab epiſcopis in ordinationibus faciendis, quod tua melius caritas novit: & ideo ſolicite agere te oportet, ne ut factum eſt certatim in una eccleſia, dum ordinare præſumunt indignos, veluti tres epiſcopos feciſſe videantur. Ad omnem enim hujuſmodi audaciam comprimendam vigilare debet inſtantia tua, Spiritu in te ſancto fervente: ut vel ipſe ſi potes, vel quos judicaveris epiſcopos, idoneos, cum literis dirigas dato conſenſu, qui poſſit in ejus locum qui defunctus vel depoſitus fuerit, catholicum epiſcopum, & vita & moribus probatum ſecundum Nicænæ ſynodi ſtatuta vel eccleſiæ Romanæ clericum de clero meritum, ordinata eſt.
E Item recitata eſt.

Dilectiſſimo fratri Anyſio, Innocentius. IV.

CUm Deus noſter Chriſtus ſanctæ memoriæ virum Anaſtaſium epiſcopum, licet celeriter, ad ſe vocare dignatus ſit; computans ejus merita tanta eſſe ac talia, ut jam excederent converſationis humanæ conſortium, ſæculumque illud, præ vitæ puritate & abundantia doctrinæ, qua populum Dei toto eccleſiaſticæ au-

potvrdu o svom dostojanstvu. Ne sumnjam da tvoja milost sa svoje strane prima bez čuđenja to što mu čini se nijesmo poslali svoj zvanični dokument o tome i dali odgovor moliocima. To smo učinili da bi se sačuvao autoritet Apostolske stolice i uvažavanje tvoje ljubavi.
Dato 13. dana uoči oktobarskih kalenda, za konzulovanja preslavnog gospodina (vir clarissimus) Monaksija.
(ljeta Gospodnjeg 419)
Tako je glasno pročitano.

VIII - **Najdražem bratu Rufu, (episkop) Bonifacije**
Svojim precima zauzvrat tvoja milost je dužna prilježno da ispunjava zapovijest Apostolske stolice što se provincija tiče. O problemima crkava koje se u tim provincijama nalaze treba se brinuti budno i obazrivo. Stoga je sigurno u svoje ime apostol Petar sve povjerio Solunskoj crkvi: kako bi razumjela da se mnogima nalazi na smetnji: da bi bila što manja (smenja) oni (tj. mnogi) ne smiju da uvode novine koje ne mogu da imaju snagu. Jer ne smiju napredovati njihovi napori uz koje ide novina i želja za nezasluženim dostojanstvom: nego treba da ulažeš napor i uz Božiju pomoć boriš se za Njegovu naklonost da bi po svemu uvidio kad god neko pokuša za sebe da prigrabi nešto protivzakonito. Stoga, najdraži brate, budi smio da se kao sposoban vojnik našega Boga, jer si već dobio vlast, naoružaš protiv neprijateljskih četa. Ne plaši se sumnji, ne užasavaj se neizvjesnog ishoda. Imaš blaženog Petra koji može ispred tebe silom da se odupre da zaštiti svoje. Ne želim da budeš prestrašen od uzburkanog mora. Sigurno je da je vjera, koju u dnu svoga srca nosiš veća od svega. Ni u čemu ti nalet vjetra, ni u čemu ti bura uopšte neće nauditi. On ne dopušta da prvjenstvo njegove stolice propadne dok se ti trudiš kao ribar. Svi ogromni talasi, svaka oluja će stati dok on štiti tvoje napore, njemu je jedinom more bilo put po kome je gazio. Biće svakako uz tebe i uz Božiju pomoć zaustaviće prekršioce kanona i neprijatelje crkvenog prava, jer namjere takvih uvek čini uzaludnim. I protiv svojeglavih primijeni vlast koju (ti) je dao. Vidiš da ni jedno mjesto nijesmo ostavili na miru. Tesalcima smo poslali pismo puno opomena i prebacivanja. Sinodu, koji kažu treba protivzakonito da ispravi sve što se tiče slučaja našeg brata i saepiskopa Perigena, napisali smo da njegov status ne može ni iz kog razloga da se mijenja, a uputili smo takva pisma na osnovu kojih su sva braća mogla da shvate da im prije svega odgovara što nijesu morali da idu protiv tvoje savjesti; a potom da se o našem sudu ne može ponovo raspravljati. Nikada nije bilo dopušteno ponovo raspravljati o onome što je jednom odlučeno i utvrđeno od strane Apostolske stolice. U tom našem pismu, kako je i dolikovalo, sačuvali smo tvojoj svetosti dužno uvažavanje, kao što će njegova milost iz tvog čitanja saznati. Hoćemo da tvoja milost pažljivo sluša slučaj našeg episkopa *Perevija (*Perberija), čija žalba, koju je lično poslao, daje neke indicije na osnovu kojih izlazi da su tvoji saepiskopi odviše opasni za njega, zbog toga što vjeruju da njega treba izbaciti iz njegove crkve; pošto su se pomenuti naši saepiskopi sastali, on te moli da njihovu nasilnost zauzdaš. Da bi shvatili da prije svega mora biti spriječeno da s tvoje strane bude učinjeno nešto protiv običaja, tek pošto sve podrobno ispita, tvoja milost će biti spremna da nam sve referiše, kako bi, tek pošto tvoje bratstvo stekne čvrsto potvrđen sud, taj sud onda mogao biti potvrđen našom odlukom. Zaista hoćemo da znaš da je u pismu koje smo uputili Tesalskoj braći napisano da Pausijan, Kirijak i Kaliop moraju biti udaljeni iz naše zajednice: ali tako da znaju da im je jedini lijek preko tvog posredovanja. Maksima pak, za koga nas je tvoja milost izvijestila da je pogrešno postavljen, treba potpuno lišiti dostojanstva sveštenstva. Za sekretara tvoje milosti je određen Sever, bilježnik Apostolske stolice, poslat od nas lično, pošto što hitnije obavi sve poslove, da bismo znali da je pod njegovim vođstvom brzo uspostavljen red u zapisnicima.

ctoritatis rigore regebat : ne ejus eccleſia ali- A
quantulum ſine rectoris gubernaculo remane-
ret, ſtatim pro ſua miſericordia conſentienti-
bus ſanctis ſacerdotibus omnique clero ac po-
pulo cum pace, quam Deus eccleſiæ ſuæ re-
diens ad cœlum donare dignatus eſt, ordina-
tum me in ejus locum, frater cariſſime, par
fuit recognoſcere: primitiaſque meas non niſi
viro optimo, atque in Deo ſemper fideliter
laboranti, celeriter nunciare. Cui etiam ante-
riores tanti ac tales viri prædeceſſores mei epi-
ſcopi, id eſt, ſanctæ memoriæ Damaſus, Syri-
cius, atque ſupra memoratus vir ita detule-
runt, ut omnia quæ in illis partibus gererentur ſanctitati tuæ, quæ plena juſtitiæ eſt, trade-
rent cognoſcenda: meam quoque parvitatem hoc B
tenere judicium, eamdemque habere voluntatem te decet recognoſcere. Neque enim fas erat, ut aut ego contra tantorum bonorum virorum judicium venire tentarem, quorum in locum ſucceſſiſſe dignoſcor; aut tuo merito, cui præclari viri tantam gratiam auctoritatis hujuſce contuliſſe videntur, aliquid derogari videretur. Præ me itaque fero, ut hoc ipſum etiam meæ parvitati reſervatum recognoſcam, ut pari judicio ſimilique forma, & bonis adæque & tuæ caritati id tribuam, quod mereris.

Item recitata eſt.

V. Dilectiſſimo fratri Ruſo, Innocentius. C

Exod. 18. LEctiſſimo & glorioſiſſimo Moyſi ita in Iſrael liberando regendoque Dominus cuncta commiſit, ut conſilium ſoceri Jothor ſequendum ei manifeſta ſub relatione mandaret: videlicet, ut conſtitueret viros gradu dignitatis judiciariæ ſuppares, qui cauſarum multitudines pro loco ſibi credito inter populos definirent, ipſo maxime vel etiam divinis conſo-
Act. 6. lationibus vacaturo. Nec aliter apoſtolorum forma promulgata eſt, quam ut ipſi principes evangelii conſtituti, ceterarum rerum cauſas neceſſitudineſque ſuis diſcipulis curandas obeundaſque mandarent. Ita denique tota miſeratione
Tit. 1. 1. Tim. 1. mirabilis Paulus Tito quæ curet apud Cretam, Timotheo quæ per Aſiam diſponat, commi- D
ſit; ut ſacrarum epiſtolarum lectione cognoſcimus. Divinitus ergo hæc procurrens gratia ita longis intervallis diſterminatis a me eccleſiis diſcat conſulendum; ut prudentiæ gravitatique tuæ committendam curam cauſaſque, ſi quæ exoriantur, per Achajæ, Theſſaliæ, Epiri veteris, Epiri novæ, & Cretæ, Daciæ Mediterraneæ, Daciæ Ripenſis, Mœſiæ, Dardaniæ & Prævali eccleſias Chriſto Domino annuente cenſeam. Vere enim ejus ſacratiſſimis monitis lectiſſimæ ſinceritatis tuæ providentiæ ac virtuti hanc injungimus ſolicitudinem: non primitus hæc ita ſtatuentes, ſed præceſſores noſtros apoſtolicos imitati qui beatiſſimis Acholio & E
Anyſio injungi pro eorum meritis iſta voluerunt. Juſtiſſimum eſt enim ita bene meritos honoribus decorari, ut arrogantes neceſſarium videtur obtundi. Placet ergo in bonis præmium, & in minus bonis cenſio, ſic enim & iſte corrigitur, & ille nobilitatur. Arripe itaque, dilectiſſime frater, noſtra vice per ſuprascriptas eccleſias, ſalvo earum primatu, curam: & inter ipſos primates primus, quidquid eos ad nos neceſſe fuerit mittere, non ſine tuo poſtulent arbitratu. Ita enim aut per tuam experientiam quidquid illud eſt finietur; aut tuo

Dato 5. dana uoči martovskih ida, za 13. konzulata Avgusta Honorija i 10. konzulata Avgusta Teodosija.
(ljeta Gospodnjeg 422)
Tako je glasno pročitano.

IX - **Najdražoj braći svim episkopima u Tesaliji, (episkop) Bonifacije**
Institucija vaseljenske Crkve rodila se i posvećena je Blaženom Petru, i u njegovu čast uspostvljena je i njena vrhovna vlast. Jer iz njegovog izvora se izlila crkvena disciplina po svim crkvama dok se još razvijao kult religije. Odluke Nikejskog sabora ne svjedoče ništa drugo, stoga čim bi se usudila da nešto mimo njega uspostavi, premda uviđa da ništa iznad onoga što joj po zasluzi pripada ne može da se sprovede: napokon znala je da je njemu sve Gospodnjom riječju dopušteno. Sigurno je da ona (vaseljenska crkva?) dakle, pošto su se crkve raširile po cijelom svijetu, predstavlja glavu njenih udova: ko god se od nje odcijepi, neka bude izopštenik Hrišćanske veroispovijesti, pošto je sa njom ne može da bude u jedinstvu. Čujem da neki od episkopa pokušavaju prezrevši apostolsko pravo nekakve nove odluke posebno u suprotnosti sa Hristovim zapovijestima da uvedu, mada se tako odvajaju od zajednice Apostolske stolice i, da tačnije kažem, da se odvoje od njene vlasti (jurisdikcije?); tražeći pomoć od onih kojima crkveni kanoni nijesu dali pravo da imaju veću vlast. Kažu pri tome da su to pravila predaka; a znamo kome su sve dali neka prava u crkvama. Prekršilac crkvene discipline je već svaki onaj ko u njene zakone dira, premda sa njima nema nikakva posla; prisvajajući samome sebi ono što mu je, zna se, od (svetih) otaca zabranjeno. Primite, dakle, prijekor i kaznu, od čega poglavarima slijeduje prijekor, a kazna disidentima. Jer zato Apostol kaže: *Šta hoćete? da dođe k vama sa prutom ili sa ljubavlju i duhom krotkosti?* Jer znate da je apostolu Petru sve moguće; to jest u krotkosti žanješ, a prutom nadmene umudruješ. Čuvajte, dakle, dužno poštovanje prema glavi: jer nećemo da se udovi između sebe bore, te da se njihova borba sve do nas proširi: kada brata i našeg saepiskopa Rufa smatrate dostojnim prezira; njemu naša vlast ništa novo ne dopušta, on slijedi ono što mu je dato, ono što su mu dali njegovi nadređeni, jer, čini se, uz njega uvijek ide staranje o crkvama. Hoćemo da se ubuduće to tako neokrnjeno sačuva, kao što je od otaca sačuvana forma ovakve ikonomije. Ne priliči da se braća više ujedaju zbog dostojanstva. Svakako se svakome čini da je njegova korekcija veća od zaslužene; budući da Apostolska stolica stoga održava primat da legalne rasprave svih prihvata; bilo je podobnije da se o ovome po poslatom poslanstvu uloži žalba, pa biste vidjeli da nam je briga o svemu što se dešava na srcu. Neka prestane ovakva nova drskost. Neka se niko ne usudi da se nada onome što nije dopušteno. Niko neka se ne usudi da se ogriješi o ono što se od predaka sprovodi i što je sačuvano toliko vremena. Našim zapovijestima neka se pokori ko god se smatra episkopom. Episkope za Ilirik mimo znanja našeg saepiskopa Rufa neka se niko ne usudi da hirotoniše. *I tako dalje.* Dato 5. dana uoči martovskih ida, za 13. konzulata Avgusta Honorija i 10. konzulata Avgusta Teodosija. *(*ljeta Gospodnjeg 422)
Tako je glasno pročitano.

X - **Najdražoj braći Rufu i ostalim episkopima koji su postavljeni u Makedoniji, Ahaji, Tesaliji, Starom Epiru, Novom Epiru, Prevaliji i Dakiji, (episkop) Bonifacije.**
Neka je blažen apostol Petar, jer on po Gospodnjoj odluci održava vaseljensku Crkvu: jer on, kako samo jevanđelje svjedoči, zna da je ona (vaseljenska Crkva) na njemu utemeljena: njegova čast nikada ne može da bude bez briga; kada je izvjesno da najuzvišenije stvari zavise od njegove odluke. A te stvari moj duh prenose do mjesta na istoku, koja na neki način vidimo svojom brižnošću. Neprestano naime svakoga ko odande dolazi podrobno ispitujem o miru braće; to

A consilio ad nos usque perveniendum esse mandamus. Licitum autem, & Apostolicæ sedis favore permissum tuæ fraternitati cognosce; ut cum aliqua ecclesiastica ratio vel in tua vel in memoratis provinciis agitanda cognoscendaque fuerit, quos velis episcoporum socios quibuscumque de ecclesiis assumas tecum: quorum & fide & moderatione quidquid necessitas causave flagitaverit, optimus dirigas arbiter; & præcipuus, quippe a nobis lectus, definias intercessor. Omnem sane instructionem chartarum in causa archivorum cum presbytero Senecione, viro admodum maturo, fieri jussimus. Itaque & ex priore nostra epistola, & ex his chartulis bene recensens quid agere debeas re-
B cognosce. Nam voluntatem hanc nostram per unamquamque provinciam * satis, ut decebat, literis manifestavimus. Data xv. Kalend. Jul. Honorio IX. & Theodosio V. Augustis Coss. Item recitata est.

* *Forte*, dantis. Anno Christi 421.

Dilectissimo fratri Rufo, Bonifacius. VI.

BEatus apostolus Petrus, cui arx sacerdotii dominica voce concessa est, in immensum gratulationis extollitur; quoties pervidet, concessi sibi honoris a Domino intemeratæ se pacis filios habere custodes. Quid enim gaudio debeat majore pensare, quam quod agnoscit acceptæ potestatis inlæsa jura servari? Vere
C namque immobile requirit a diversis destinata super negotiis quibusque consultatio fundamentum, quæ ejus consulit sedis arcanum, quam constat dignatione petræ spiritualis elatam. Frequentia igitur, ut scrinii nostri monumenta declarant, ad caritatem tuam ex ejus fonte scripta manarunt: quibus solicitudinem ecclesiarum per Macedoniam & Achajam sitarum fraternitati tuæ, quam scimus ecclesiasticam disciplinam canonum notione servare, certum est esse commissam. Nec immerito id ducimus factum. Hanc enim gratiam dilectioni tuæ Apostolica sedes officio diligentis impertit. Unde fit ut sanctitatem tuam gnaram faciamus hujusce negotii, quod ex ea provincia auribus nostris inge-
D ritur destinatum, cujus prudentiæ tuæ dudum cura mandata est. Corinthii enim olim beati Pauli prædicatione laudati, quorum preces subdendas magis credidimus esse quam narrandas Perigenem, sicut jamdudum a sancta synodo super ejus nomine pagina directa testatur, sanctum & instituti optimi qualitate pollentem, civitatis suæ non tam accipere, quam retinere desiderant sacerdotem. Cujus ordinationis seriem si integro ordine exponendam putavero, fiet necesse est ejus laudis augmentum; & hinc nimirum proficiet, si faciamus vel ordinati recto tramite mentionem. Quis enim dubitet ejus meritis deputari? quis renuit judicii fuisse divini, ideo hunc a Patren-
E sibus in tempore non esse susceptum, & diu super præmissa ecclesia magna deliberatione suspensum, ut hujus ovilis pastor fieret, in cujus caulis suam a cunabulis transegisset ætatem? *Judicia Dei abyssus multa*; quod congrue aptamus exemplum: & nemo crederet, quod in ordinatoris aliquando locum subrogari posset, quia fuerat ab aliis ordinatus. Non ambigo cœlestis tunc istud fuisse sententiæ, qua vel consensu qui illic auctoritatem sedis Apostolicæ præsentabant, eum in nostrorum numerum recipimus: & in eos necesse est vigorem censu-

Psal. 35.

jest o spokojstvu poglavara, koji se obično uznemiravaju zbog nečije drskost onoliko koliko mu đavo zavidi. No pošto je do nas stizao glas da je sve u redu i svom poretku, silno smo se začudili i bili zapanjeni, kako je i zahtijevala situacija s obzirom na izvještaje, kakvu nepravdu prema Ocima ova novost sprema. Saznali smo, naime, na osnovu sigurnog pokazatelja, da kod Korinta, što govorimo veoma uzbuđeni, treba da se okupi sinod, zbog njegovog diskutabilnog statusa, jer je Apostolska stolica, pošto je sve ispitala i raspravila Korinćanima odredila svještenika: slijedeći Božiju volju, koja je htjela da pastir Njegovog stada bude upravo onaj, koji je, kako se vremenom saznalo, u tom istom stadu odrastao, i za koje je odrastao. Ako vaša ljubav za to postavljenje nije znala drage volje ću ispripovijediti šta se u vezi sa tim dešavalo od početka u prošlosti; kako bi se onima, kojima njegovo postavljenje, ne iz neznanja, nego namjerno, postalo nejasno, jasnim arumentima razjasnilo, odluka o tome bila je očigledno božanska; i tom odlukom je, kao što rekosmo, za crkvu Korinćana nebeska odluka sačuvala (upravo njega) kao sina koga je othranila. To je od nas uporno zahtijevala jednodušna odluka svih građana i klerika. No naša zapovijest to ipak nije učinila onako iznenada; nego onako kako je zahtijevala crkvena disciplina, nego smo zapovijedili da naš brat i saepiskop Ruf podrobnije i ispita pozadinu tog zahtjeva i da izbliza svojim posredništvom prouči cjelokupnu tu molbu, kako ne bi izgledalo da Apostolska stolica čini bilo šta preuranjeno, što je često izazivalo drskost drugih. Poslije nekog vremena stiglo nam je pismo našeg ranije pomenutog episkopa o tome, koje se slagalo sa prethodno iskazanim željama: slijedeći njegov najočigledniji sadržaj, dopustili smo da poglavar crkve bude onaj koji je u njoj takođe svoj životni vijek proveo uspinjući se postepeno u službi jedan po jedan stepen u rangu. Da bih to učinio, odmah sam uputio svoje drugo pismo pomenutom episkopu, koje je bilo na zadovoljstvo cjelokupnom sveštenstvu i dao sam mu ovlašćenje: slijedeći naše pretke, koji su Solunsku crkvu uvijek smatrali sebi bliskom, na koju su s ljubavlju pazili i dostojnom takvog uvažavanja, ako je vjerovati arhivima. Njega blagodat (milost) Apostolske stolice ubuduće prepušta bratu Rufu; on je sljedbenik Gospoda koji podiže ponižene i unižava one koji su uvijek gordi; dok poniženima daje milost, gordima se suprotstavlja. Kolika je dakle nagrada za smirenje, koliko se to teži na tasu božanske milosti? A kolika je kazna za gordost, kojoj se suprotstavio lično onaj ko vlada i upravlja cijelim svijetom? Bolje da ostavim vašem bratstvu da shvatite ko je učitelj smirenja, a ko gordosti. Ali neka je daleko od sveštenika Gospodnjih da neko od njih upadne u taj grijeh, da težeći nečem novom nezakonitišću sebi načini neprijateljskim odluke predaka: svjestan da za takmaca ima upravo onoga kome je naš Hristos podario vrhovništvo sveštenstva. Ako bilo ko upadne u klevetu protiv njega, neće moći da bude stanovnik Carstva Nebeskog. *Daću ti ključeve Carstva Nebeskoga* (Mt. 16, 19): u koje niko bez dozvole vratara neće ući: *Ti si*, reče, *Petar i na tvome kamenu sazidaću Crkvu svoju* (Mt. 16, 18). Ko god dakle želi da se pred našim Bogom smatra vrijednim dostojanstva sveštenstva, budući da dolazi pred Boga pošto ga Petar podrži, na kome su sasvim izvjesno, kao što smo već spomenuli, temelji vaseljanske Crkve, mora da bude *krotak i smiren srcem* (Mt. 11, 29): da ne bi kao dobar učenik onoga, na čiju se gordost ugledao, dobio kaznu učitelja.Preostaje, dakle, da se vratimo na slučaj ove nepravde: zaključak toga sinoda stavlja van snage (smatra ga tajnim) stavljajući svoj zaključak iznad naše odluke o njegovom izboru: i tako bi se dogodilo ono što po kanonima, dakako, nikako ne bi moglo da se dogodi, da bude pod sumnjom i neizvjesno episkopsko dostojanstvo našeg brata i saepiskopa, koga je na tron pmenute crkve postavila naša odluka. Ko ga je dakle (tako) grub i možda vraćajući se tek sada izdaleka kao tužilac napao? Kome je od poglavara odgovaralo da sabere braću i pročitavši naše pismo u pometnji stekne prednost? Budući da ovo mjesto zahtijeva, ako vam je po volji, ponovo ćemo razmotriti zakonske odluke kanona; otkrićete koji je tron poslije Rimske crkve drugi tron, a koji je treći. Koji su onda, po svemu sudeći *poremetili (*možda iskonstruisali) poredak stvari tako da podrazumevaju da

væ, qui contra noſtrum factum poſt hæc ne- A
ſcientibus noſtris incitare dicuntur populos, ſi
perſtiterint, exferamus. Quod quidem & dile-
ctionem tuam in eos ex noſtra præceptione fa-
cere volumus; ut eorum licentiam, quibus ni-
hil tale commiſimus, refræuemus.

Item recitata eſt.

VII. Dilectiſſimo fratri Rufo, Bonifacius.

CRedebamus poſt epiſtolas noſtras pro ec-
cleſiaſticæ diſciplinæ obſervatione tranſmiſ-
ſas, omnibus aditum præſumptionibus præclu-
dendum, cum ad conſultationem dilectionis tuæ
præbuiſſemus debitum pro cauſarum æſtimatio-
ne reſponſum; conſtituentes ea debere ſerva- B
ri, quæ eccleſiaſtica exigit diſciplina. Sed quan-
tum nunc tuæ ſanctitatis nobis relatio patefecit;
apud pleroſque valuiſſe quod ſcripſimus, apud
quoſdam autem admonitionem noſtram ineffi-
cacem cognovimus fuiſſe. Nec hoc fraternitati
tuæ poſſumus imputare, cum te anxium pro
commiſſa tibi eccleſiarum ſolicitudine & rebus
& literis ſentiamus. Vigilantiæ tuæ laudamus
induſtriam; qui ne videaris tibi commiſſa ne-
gligere, id non prætermittis literis indicare,
quod ſedis Apoſtolicæ debeat cenſura corrige-
re: hunc te Dei noſtri habere profeſſus timo-
rem, quem prudentiſſimo ineſſe convenit ſa-
cerdoti; qui tunc tibi eſſe poterit glorioſus, C
ſi ea quæ curæ tuæ commiſſa ſunt, prodeſſe
eccleſiis fuerimus experti. Intuetur enim te,
ut epiſtolis tuis ipſe fideliter es locutus, bea-
tiſſimus Petrus apoſtolus oculis ſuis, qualiter
ſummi rectoris utaris officio. Nec poteſt tibi
eſſe non proximus, qui paſtor dominicarum
ovium eſt perpetuus conſtitutus; aut aliquam
ubivis poſitam eccleſiam non curare, in quo
univerſalis eccleſiæ poſitum legimus fundamen-
tum. Te ergo, frater cariſſime, omnis cura
reſpectat earum eccleſiarum, quas tibi vice
ſedis Apoſtolicæ a nobis creditas recognoſces:
ut & prava corrigas, & diſſipata componas;
& ſi quæ inter epiſcopos eveniant cauſæ, ſub
divini judicii timore * diſtinguas: ut creditis
Forte, di-ſtringat. tibi a ſede Apoſtolica gubernaculis contra om- D
nes fluctus naſcentium procellarum juſte &
prudenter utaris. In notitiam ſingulorum, ad
quos ante jam ſcripſimus quem deberent tra-
mitem cuſtodire, noſtras te epiſtolas pertuliſſe
dixiſti: quibus debitum ſe commodare conſen-
ſum plurimi ſacerdotum ſacrarum traditionum
memores ſunt profeſſi. Quos fraterna caritate
complexi tales eſſe cognoſcimus, coepiſcopum
noſtrum Adelfium, vel fratrem Perigenem;
cui beati ſermo concilii jamdudum adſtipulator
acceſſit. Ad epiſcopatus ſpeculam jam vocabat
Dei inquam ſententia; cujus beneficia ſæpe
credimus eſſe contraria; & in adverſum verti-
mus, quæ poſt recognoſcimus profuiſſe. Triſtis E
abſque dubio coepiſcopus noſter Perigenes fuit,
cum cum nemo ſuſciperet ordinatum. Nonne
huic hoc expediens erat, ut hunc civitate ſua
Patrenſes populi unitæ voce contradictionis ar-
cerent? Sed quanto inclinatus fuit, cum eum
ordinatum nemo ſuſcepit, tanto ſublimior nunc
eſt, cum a ſuis poſcitur, qui ab externis fue-
rat refutatus. Evidens enim Dei manifeſtum-
que judicium, qui eum id temporis voluit
præſiolari, quo mereretur huic eccleſiæ præſi-
dere, in qua & natus adfertur & renatus.
Frater cariſſime, quoniam prudentiæ tuæ in-

(oni) imaju poglavare ostalih crkava u okviru jednog jedinog sveštenstva, i da njima po ljubavi moraju biti podređeni po pitanju crkvene discipline. I ta kanonska odluka traje od starine, a i sada traju pomoću Hristovom. Niko nikada nije drsko stavio ruke na apostolski vrh, o čijem sudu nije dopušteno ni raspravljati; niko se na njega nije podigao, ukoliko nije htio da mu se sudi. Aleksandrijska i Antiohijska crkva kroz kanone čuvaju dostojanstva jer znaju, crkveno pravo. Čuvaju, kažem, odluke predaka u svemu im se povinujući i prihvatajući uticaj blagodati koju, to dobro znaju dugujemo Gospodu koji je naš mir. Ali budući da situacija zahtijeva, dokumentima treba dokazati da su najveće istočne crkve u velikim pitanjima, u kojima je bilo potrebe za višim sudom, uvijek konsultovale Rimsku stolicu i koliko god puta je bilo potrebno tražile njenu pomoć. Tako su svete uspomene Atanasije i Petar, sveštenici Aleksandrijske crkve, tražili njenu pomoć. Očigledno je da je Apostolska stolica bila konsultovana kada je Antiohijska crkva tokom dugog vremena trpjela te je tamo često bilo rasprava, prvo pod Meletijem, a kasnije pod Flavijanom: poslije svega što je naša crkva učinila, u njen autoritet niko ne sumnja, jer je Flavijan ponovo primio blagodat pričesti, koje bi zauvek bio lišen da nijesu povodom toga odavde stizala pisma. Premilostive uspomene car Teodosije, pošto je smatrao da Nektarijevo hirotonisanje nema potvrdu zbog toga što je mi nijesmo potvrdili, poslavši sa svoje strane po dvorskim episkopima zahtijev, zatražio je da mu se kako je red od Rimske stolice pošalje formalna saglasnost, koja je tako potvrdila njegovo sveštenička postavljenje. Prije kratkog vremena, to jest u vrijeme moga prethodnika blažene uspomene Inokentija, poglavari istočnih crkava žaleći što su odsječeni od zajednice blaženog Petra, po legatima su zatražili mir, kao što se vaša ljubav sjeća. U to vrijeme Apostolska stolica je sve bez teškoća postizala: slušala je onog učitelja koji kaže: *Ako kome što oprostite, opraštam i ja; jer i ja ako sam što kome oprostio, oprostio sam vas radi pred licem Isusa Hrista, da nas obmanom ne savlada satana, jer nam njegove namjere nijesu nepoznate* (2. Kor. 2, 10-11); to jest zato što se (satana) uvijek raduje zbog nesloge. Budući dakle da sudim da su dovoljni primeri koje smo iznijeli da bi se dokazala istina, najdraža braćo, premda pamtite i više, ovim pismom hoćemo da se odvrati nepravda od sinoda vašeg bratstva; možete vidjeti da smo pismo sa svoje strane uputili po Severu, bilježniku Apostolske stolice, veoma dragom našem srcu: okupljajući se kako dolikuje braći, da ne bi ko god, ako hoće da ostane u zajednici sa nama, ponovo iznio na raspravu ime našeg brata i saepiskopa Perigena: njegov svešteničkи položaj apostol Petar je već jednom potvrdio Svetim Duhom: te tako ne ostavlja ubuduće (prostora) za bilo kakvo pitanje ovome (čovjeku), koji, kako je poznato, nema ništa protiv, osim što smo ga mi postavili u ono vreme dok je bio odsutan. Neka prestanu optužbe jer smo dokazali od čije zavisti potiče. Neka se izjalovi plan laži smišljen protiv njega, jer je do sveštenstva došao naklonošću našeg Boga i svih dobara. No svakako, budući da tužilac mora da sačuva položaj, kako ne bi izgledalo da podstičemo ispitivanje, da li se priča da je nešto od toga prihvaćeno protiv discipline i argumenta, pošto je episkop postavljen na osnovu našeg autoriteta, naš saepiskop Ruf, kome u svoje ime sve povjeravamo, sa ostalom braćom koju sam bude izabrao, postaraće se da se cijela stvar sasluša; a potom će nam referisati sve što slijed događaja i redosljed bude pokazao. Budući da naš autoritet ne treba da se liši uobičajenog prijekora, podstičemo i savjetujemo, pošto smo više puta ponovili, da u svemu ovome čovjeku budete poslušni. Niko, kao što smo mnogo puta rekli, neka se ne drzne bilo čije hirotonisanje bez njegovog znanja da izvrši: njemu, kao što je već rečeno, povjeravamo sve u naše ime. Inicijatori takve drskosti ubuduće će biti izopšteni od apostolske ljubavi (milosti), čim budu otkriveni. Dato 5. dana uoči martovskih ida, za 13. konzulata Avgusta Honorija i 10. konzulata Avgusta Teodosija.* (ljeta Gospodnjeg 422)
Tako je glasno pročitano.

A junctorum vel delegatorum pondus incumbit, petitionis supplicum vel diligentiæ tuæ electæ jamdudum vel vicinitatis ratione perspectat. Quam quidem petitionem non absque admiratione perlegimus, propterea quod tuis epistolis privaretur. Omnibus eo quem res exigunt ordine celebratis, aliqua ad nos scripta transmittas. Nolumus enim coepiscopo Perigeni nostram paginam destinare, priusquam tuas accipiamus epistolas, cujus ordinationi videntur omnia delegata. Accelerabis id agere propter desiderium postulantium. Melius enim nosse dignaris, eos in hanc precem sola ut arbitror erga religionem devotione fervere: maxime cum irreprehensibiliter eum asserant per annos innumeros
B in presbyterii honore durasse; & non indebito saltu, sed ad summum gradatim veniisse fastigium. Cui ad plenitudinem confirmationis episcopatus sui hoc solum residet, quod nostros in honore suo necdum suscepit affatus. Intelligere autem tuam non ambigo caritatem hoc non absque admiratione, quod & huic videmur nostram paginam non misisse, & supplicibus præbuisse responsum. Actum a nobis est, ut & Apostolicæ sedis auctoritas, & dilectionis tuæ honorificentia servaretur. Data XIII. Kal. Octobr. Monaxio V. C. Cons. Anno Christi 419.

Item recitata est.

Dilectissimo fratri Rufo, Bonifacius. VIII.

C

RErro majoribus tuis super provinciis Apostolicæ sedis injunctum diligenter a tua caritate debet impleri. Causæ etenim ecclesiarum per eas provincias positarum pervigili sunt circumspectione curandæ. Ita quippe vice sua beatus apostolus Petrus ecclesiæ Thessalonicensi cuncta commisit; ut intelligat se solicitudinem manere multorum: quam minorem facere nova, quæ vires habere non possunt, tentamenta non debent. Non est enim eorum cedendum studiis, quos novitas rerum, & indebitæ desiderium dignitatis accedit: sed elaborandum est, & Deo nostro favorem præstante certandum, ut quisquis contra licitum nititur,
D sibi per omnia recognoscat occursum. Quapropter, frater carissime, fretus jamdudum a te auctoritate suscepta, contra inimicas turmas idoneus Dei nostri miles armare. Nihil hic timebis dubii, nihil incerti formidabis eventus. Habes beatum apostolum Petrum, qui ante te pro sua possit vi repugnare. Nolo perturbatione maris conciti terrearis. Fidem quippe, quam in arcano tui pectoris portas, omnibus rebus certum est esse majorem. In nullo te turbo, in nullo penitus procella vexabit. Non patitur ille sedis suæ perire privilegium te laborante piscator. Omnis tumor fluctuum, omnis procella cessabit, eo favente nisibus tuis, cui
E soli mare pervium fuit. Aderit nimirum, & violatores canonum atque ecclesiastici juris inimicos Deo auctore compescet, qui talium mentium semper vota frustratur. In ceteros etiam contumaces ejus concessæ potestatis exerce. Nullum etenim locum vides a nobis otiosum relictum. Ad Thessalos comminationis & correptionis plenas literas misimus. Ad synodum quæ dicitur illicite congreganda de causa fratris nostri & coepiscopi Perigenis, cujus scripsimus statum nulla posse penitus ratione turbari, talia scripta direximus, quibus universi fratres intelligant primo convenire se citra tuam con-

XI - **Primjerak (prepis) pisma preblagočestivog imperatora Honorija Avgustu Teodosiju**
U svim slučajevima dakako u kojima se traži naša pomoć, ne možemo odbijati žalbe pred ušima tvoje milosti: no neizbježno dugujemo veću brigu i staranje onim slučajevima u kojima su sadržane želje svete Apostolske stolice. Jer našim carstvom uvijek vlada Božija naklonost, pa je van svake sumnje da moramo na poseban način poštovati crkvu onoga grada od koga smo primili Rimsko carstvo i prvobitno sveštenstvo. Tim prije što poslato poslanstvo ne traži od naše pobožnosti ništa drugo, osim da se saglasi sa disciplinom i pravednošću katoličanske vjeroispovesti. (Poslanstvo) naime traži da ostanu neokrnjene one privilegije, koje su ustanovljene još od naših otaca i sačuvane do našeg vremena. U tom dijelu tvoja svjetlost treba da vodi računa da se ništa od starih odluka, ukoliko su zapisane u pravilima kanona, nikako ne smije ukidati; niti se pak nove odluke, gospodaru, ne smiju ogriješiti o poštovanje od toliko vjekova. Stoga neka se tvoje veličanstvo, uzevši u obzir razgovore sa našom pobožnošću i misleći na hrišćanstvo, koje je nebeska milost ulila u naša srca, uklonivši pri tome sve ono što kažu da je pogrešnim tumačenjem raznih episkopa u Iliriku postignuto, postara da se očuva drevni poredak: kako je pod (vladavinom) hrišćanskih vladara Rimska crkva izubila ono što nije izgubila* (**možda:* pod) (vladavinom) drugih careva.
Tako je glasno pročitano.

XII - **Odgovor Teodosija Avgusta Honoriju Avgustu.**
Zaista zaslužuje da se dostojno sudi svakom onom ko čini se prenosi obraćanje vječnoga Cara našoj milosti, gospodaru, sveti oče, poštovani Avguste; naročito s obzirom na hrišćansku vjeru, kojom je tako prožeto prepoštovano biće tvog veličanstva, da je naša srca, obuzeta njome još više, dosledno čuvaju. Jer Bog je zato potomke careva načinio zaštitnicima hrišćana da bi, pošto spriječe svaku prevaru, sačuvali ono što su naši preci utvrdili. I premda ne samo da ćemo, u onome što su oni Božijom pomoću sačuvali neiskvarenim, obraćanje tvoje vječnosti razmotriti i brzim izvršenjem i uz svako poštovanje prihvatiti, a naročito po tom pitanju; jer ime onog slavnog grada čuva dobrobit i sigurnost svijeta i cjelokupnog našeg carstva. Stoga smo odlučili, uklonivši svaku promjenu na štetu episkopa u Iliriku koji su nas za to molili, da se postaramo da bude onako kako pređašnja apostolska disciplina i stari kanoni govore. Povodom toga po zahtjevu tvoje vječnosti, poslali smo pismo presvijetloj gospodi (viri illustres) pretorijanskim prefektima našeg Ilirika da se posebno postaraju da se očuva stari poredak, pošto se ukine pogrešna episkopska primjena kanona (subreptio): da poštovana crkva presvetog grada ne bi izgubila privilegije utvrđene od starina, jer nam je carstvo učinila vječnim davši mu svoje ime.
Tako je glasno pročitano.

XIII - **Najmilijoj braći episkopima u Iliriku Perigenu, Dinatu, Vasiliju, Sapiju, Pavlu, Eternalu, Sabatiju, Julijanu i Senecionu, (episkop) Celestin**
Na osnovu zakonskih odredbi naših dekreta možete saznati i na osnovu toga čime se sami slučajevi bave možete primjetiti da mi između ostalih briga i raznovrsnih poslova, koji nam uvijek stižu iz raznih crkava, posebnu brigu vodimo o vašim. No ipak nas je sada slučaj Diracenske provincije opomenuo, gdje bi naš brat i saepiskop Feliks teško bio pritisnut djelovanjem nekih tužilaca, da naša pažnja i prilježnost nije posredovala. A posebna briga o vama nije nova za Apostolsku stolicu, a dokaz da mi to činimo to je odluka (*koju znate) da je Solunskoj crkvi uvijek bilo povereno da budno pazi na vas. Lako se potčinjava disciplini onaj ko tu disciplinu prihvata onako kako se pristoji. Jer upravo tako se održava cjelokupan poredak, da se od starijih uči da je on (poredak) ono čemu se treba pokoravati: i sve se onda postepeno vraća pravilima. A mi se naročito mučimo od brige za sve one koje je Hristos obavezao da se oko svega rukovode

scientiam minime debuisse ; deinde , de nostro non esse judicio retractandum . Nunquam etenim licuit de eo rursus quod semel statutum est ab apostolica sede, tractari. In qua pagina nostra ut condecuit, honorem debitum tuæ servavimus sanctitati, sicut ejus caritas tua lectione cognoscet. * Perrevii autem coepiscopi nostri negotium, cujus nobis libellus ab eodem destinatus fecit indicium, cui consacerdotes sui molesti nimis esse dicuntur, ita ut eum ecclesia sua crederent esse pellendum, diligenter audire tuam volumus caritatem; conventis supradictis coepiscopis nostris, quorum te vim sustinere deplorat. Tunc demum, ut intelligant si quid a se factum est contra consuetudinem prius esse cessandum, omnibus vestigatis ad nos tua caritas referre maturet, quatenus probatum a tua fraternitate judicium sententia nostra valeat roborari. Sane in epistola Thessalis fratribus destinata id a nobis scriptum volumus recognoscas, Paulianum, Cyriacum atque Calliopum a nostra communione penitus summovendos: ita ut remedium solum interventionis tuæ gratiam se habere cognoscant. Maximum autem, quem male tua caritas retulit ordinatum, in totum sacerdotii censemus honore privandum. Tuæ caritatis est Severum apostolicæ sedis notarium, animis acceptissimum nostris, de nostro proprio latere destinatum, peractis omnibus tota celeritate dimittere, ut gestarum ordinem rerum eodem festinius revertente noscamus. Datæ v. Anno Christi 422. Idus Martias, Honorio XIIII. & Theodosio x. Augustis Coss. *

Item recitata est.

* al. Perrebii. Hard.

IX. Dilectissimis fratribus universis episcopis per Thessaliam constitutis Bonifacius.

Nicol. I. ep. 8.

INstitutio universalis nascentis ecclesiæ de B. Petri sumpsit honore principium, in quo regimen ejus & summa consistit. Ex ejus enim ecclesiastica disciplina per omnes ecclesias religionis jam crescente cultura, fonte manavit. Nicænæ synodi non aliud præcepta testantur, adeo ut non aliquid super eum ausa sit constituere, cum videret nihil supra meritum suum posse conferri: omnia denique huic noverat domini sermone concessa. Hanc ergo ecclesiis toto orbe diffusis velut caput suorum certum est esse membrorum: a qua se quisquis abscidit, sit Christianæ religionis extorris, cum in eadem non cœperit esse compage. Audio episcoporum quosdam apostolico jure contempto novum quippiam contra Christi proprie præcepta tentare, cum se ab apostolicæ sedis communione, & ut dicam verius potestate separare nituntur; eorum petentes auxilium, quos ecclesiasticarum sanctio regularum majoris esse non dedit potestatis. Leguntur etenim præcepta majorum; & quibus in ecclesias juris aliquid dederint invenimus. Jam temerator est ecclesiasticæ disciplinæ quisquis in ejus leges, cum sibi nihil debeatur, inrepit; ea sibimet vindicando, quæ sibi a patribus negata videantur. Accipite ergo admonitionem & correptionem nostram, ex quibus unam pontificibus, alteram dissidentibus exhibemus. Nam ideo ait apostolus: *Quod vultis, in virga veniam ad vos, an in caritate, & in spiritu mansuetudinis?* Scitis enim B. Petro utrumque possibile; id est, in mansuetudine mites, in virga superbos arguere. Ergo servate honorem debitum capiti: quia nolumus ut intra se membra decertent, ita ut tendatur eorum ad nos usque certamen: dum fratrem & coepiscopum nostrum Rufum dignum duci tis contemptu; cui nihil novum auctoritas nostra concedit, sequens priorum gratiam, qua huic cura ecclesiarum sæpe videtur injuncta. Quod factum ita intemeratum servari volumus in futurum, sicut a patribus hujus dispositionis forma servata est. Non decet fratres alterius dignitate morderi. Certe si in quoquam ejus supra debitum fuit visa correptio; quoniam ideo tenet sedes apostolica principatum, ut querelas omnium licentes acceptet; interpellari nos super hoc missa legatione convenerat, quos curam omnium rerum manere videatis. Cesset novella præsumptio. Nemo audeat sperare quod non licet. Nullus ea quæ sunt a patribus gesta, & per tantum temporum custodita, temerare contendat. Ordinationi nostræ pareat, quisquis se episcopum recognoscit. Episcopos per Illyricum citra conscientiam coepiscopi nostri Rufi nullus ordinare præsumat. *Et cetera.* Data v. Idus Martias, Honorio XIIII. & Theodosio x. Augustis Coss. * An Christi 422.

Item recitatum est.

X. Dilectissimis fratribus Rufo, & ceteris episcopis per Macedoniam, Achajam, Thessaliam, Epirum veterem, Epirum novam, Prævalin, & Daciam constitutis, Bonifacius.

MAnet beatum apostolum Petrum per sententiam dominicam universalis ecclesiæ ab hoc solicitudo suscepta: quippe quam evangelio teste in se noverit esse fundatam: nec unquam ejus honor vacuus potest esse curarum; cum certum sit summam rerum ex ejus deliberatione pendere. Quæres animum meum usque ad orientis loca, quæ per ipsam solicitudinem quodammodo videmus, extendunt. Indesinenter enim ab unoquoque illinc veniente percontor de pace fratrum; id est, de quiete pontificum, quæ solet, quotiens diabolus huic invidet, alicujus præsumptione turbari. Cum Digitur ad nos ordine suo cuncta servari fama nunc usque detulerit, vehementer mirati sumus ejus rei stupentes, ut poscebat ratio relatorum, quam injuriam Patrum intentio novella tentavit. Certo enim cognovimus indice, apud Corinthum, quod exagitati dicimus, synodum congregandam, super ejus discutiendo statu, quem Corinthiis apostolica sedes examinatis omnibus atque discussis constituit sacerdotem: secura Dei voluntatem, quæ hunc ipsum, quantum docetur dilationibus temporum, ejus ovilis in quo creverat, & cui creverat, voluit esse pastorem. Cujus ordinationis si vestra esset caritas ignara, libenter ab origine sua quæ sunt in præterito de eo gesta retexerem; ut his quorum aspectus negotii ejus non per ignorantiam, sed per studium involvit obscurum, manifestatione clareret, sententiam de eo specialiter fuisse divinam; qua, ut diximus, ecclesiæ Corinthiorum velut alumnum suum judicium cœleste servavit. Quam rem omnium civium & clericorum a nobis oppido postulavit adsensus. Nec tamen id abrupte præceptio nostra constituit; sed ut ecclesiastica disciplina poscebat, diligentius fratrem & coepiscopum nostrum Rufum negotii jussimus interiora rimari, & petitionis summam sua de proximo

Isidor. ep. 42.

1 Cor. 4.

svetim Petrom kada j njemu dao ključeve za otvaranje i zatvaranje; a među svojim apostolima nije izabrao ne onoga koji je bio od drugog niži, nego onoga koji je bio prvi. Kanoni vladaju nama, a ne mi kanonima: potčinjeni smo kada se držimo zapovijesti. Postoje neki ne baš laki prekršaji ukorijenjeni u toj peovinciji, koje kada se dogode ne mogu stići do nas, jer smo daleko; ili stignu kada već sve bude drugačije, a ne onako kako se dogodilo, jer prođe mnogo vremena: mi hoćemo da se svi ti prekršaji saseku posredovanjem našeg brata i saepiskopa Rufa, čije je iskustvo očigledno dokazano u svim slučajevima i životnim situacijama. Znajte da je njemu povjereno da nas zastupa u vašoj provinciji: tako da njemu treba, najdraža braćo, referisati što god da se dogodi. Bez njegovog savjeta (mišljenja) niko ne može da bude rukopoložen, niko ne smije bez njegovog znanja da svojata njemu povjerenu provinciju, episkopi se ne smiju sabirati osim njegovom voljom. Preko njega se treba čak i nama obraćati ako ima potrebe. Ali neka ovim ukazom unapred znaju da mora da bude odlučen od zajednice bratstva onaj koji se (**sam odvoji*), a bude vjerovao da se treba odupirati našem autoritetu ili njegovoj zapovijesti.
Tako je glasno pročitano.

XIV - **Najdražem bratu Perigenu, (episkop) Ksisto**
Povodom događaja vezanih za tvoje bratstvo trebalo bi prije da izrazimo svoju radost nego žalost, jer je autoritet Apostolske stolice bio uz tebe od samih početaka tvog hirotonisanja, čega uvijek treba da se sjećaš. Ali kao što nama ne priliči da to prepričavamo, tako tvojoj vjeri priliči da to pamtiš. Sada smo saznali da se nešto namjerno pripremalo. Ali to zanemarujemo, budući da su se stvari, zahvaljujući prisustvu naših zastupnika koje smo u one krajeve radi tih slučajeva poslali, smirile. Jer vjeruj da su se i naša sveta braća prezbiter Marcijanin i đakon Lolijan isto tako potrudila da jednako bude i na tvoju korist i na korist autoriteta Apostolske stolice, a sada tvome bratstvu ne pišemo ništa čime bismo te rastužili zato što više volimo da se miroljubivim prijekorom prekine ono što je bilo u pokušaju. Sada, dakle, najdraži brate, opomenut našim pismima po našem bratu i saepiskopu Luki, koji k vama dolazi isključivo podstaknut blagodaću ljubavi i da bi svetom bratu i našem saepiskopu Anastasiju, poglavaru grada Soluna, odao dužno poštovanje, koje takođe i ostali poglavari u Iliriku gaje prema dostojanstvu pomenutog episkopa. Budući da znamo da mu nijesmo učinili nikakav novi ustupak, nego samo ono što su njegovim prethodnicima ostavili naši prethodnici, tj. da je utvrđeno da treba da vodi računa o crkvenoj disciplini. Tvoja (crkva) naime još više u tome ima udjela, jer si u najvećoj mjeri dužan ovoj crkvi, koja je tebi toliko časti ukazala da se borila za tebe protiv onih koji su ti tada bili protivnici.
Tako je glasno pročitano.

XV - **Najdražoj braći svim episkopima sabranim na sinodu u Solunu, (episkop) Ksisto.**
Kad bismo pokazali onoliko poslušnosti prema božanskm zakonima i vječnim zapovijestima, koliko se držimo zakona i carskih odluka, koje su privremene i mijenjaju se, a veoma se često i ukidaju, imali bismo zaista udjela u najvećem blaženstvu i izbjegli bismo nevolje teškoća u ovome svijetu, pod vođstvom ili posredovanjem Onoga koji svakoga dana (između ostalog na istom mestu) uzvikuje želeći da pritekne u pomoć: *Vratite se k meni. . . Ja ći se vratiti k vama . . . .* (Zah. 1, 3). Mi smo našem bratu i saepiskopu Anastasiju dodijelili toliko, koliko je njegovim prethodnicima dato od strane naših prethodnika. Slijedimo mišljenje prethodnika potvrđujući ono što znamo da su oni već ustanovili: jer potvrđujemo da on ima one zasluge, koje su imali i oni koji su takve zasluge zaslužili. Niko neka se ne suprotstavlja odlukama koje su donijete na dobrobit, neka niko ne zanemaruje ova uputstva. Neka mitropoliti imaju svoj položaj izdvojenih, pošto sačuvaju prvjenstvo onoga kome su dužni ukazivati čast i oni koji imaju veći položaj. U

moderatione penſare, ut nihil immaturum ab hac ſede fieri videretur, quæ aliorum præſumptiones ſæpe compreſſit. Ad nos poſt aliquanti temporis ſpatium ſuper hoc prædicti epiſcopi noſtri quæ præmiſſis deſideriis convenirent, ſcripta venerunt: quorum evidentiſſimam rationem ſecuti, dedimus hunc eccleſiæ illius eſſe pontificem, in qua per ſingulos honorum gradus præteritam quoque tranſegiſſet ætatem. Quam ad rem faciendam memorato epiſcopo mea directa ſecunda protinus, quæ presbyterio univerſo complacuit, auctoritatem mandavi: retro majores ſecutus, qui eccleſiam Theſſalonicenſem ſibi ſemper familiarem & in collegii caritate famulantem, dignam, ſicut fides adſerit ſcriniorum, hoc honore duxerunt. Quem fratri Ruſo apoſtolicæ etiam impoſterum gratia ſedis indulget; ſequax domini, qui exaltat humiliatos, & humiliat ſemper elatos; dum illis gratiam tribuit, his reſiſtit. Quantum eſt ergo humilitatis munus, quod gratiæ divinæ lance penſatur? & quanta eſt pœna ſuperbiæ, cui proprie totius mundi dominus & rector obſiſtit? Melius autem fraternitati veſtræ intelligendum relinquo, quis humilitatis, & quis ſuperbiæ ſit magiſter. Sed abſit hoc a domini ſacerdotibus, ut in hunc aliquis eorum cadat reatum, ut nova quidpiam uſurpatione tentando inimica ſibi faciat ſcita majorum: æmulum ſe illum ſpecialiter habere cognoſcens, apud quem Chriſtus noſter ſacerdotii ſummam locavit. In cujus contumeliam quiſquis inſurgit, habitator cœleſtium non poterit eſſe regnorum. *Tibi*, inquit, *dabo claves regni cœlorum*: in quæ nullus ſine gratia janitoris intrabit: *Tu es*, inquit, *Petrus, & ſuper hanc petram ædificabo eccleſiam meam*. Quicumque igitur cupit etiam ante Deum noſtrum ſacerdotii dignitate cenſeri, quoniam ad Deum Petro ſuſcipiente pervenitur, in quo eccleſiam, ſicut ſupra memoravimus, univerſalem certum eſt eſſe fundatam, debet eſſe mitis & humilis corde: ne incipiat diſcipulus contumax illius, cujus ſuperbiam imitatus eſt, pœnam ſubire doctoris. Congregatur ergo, ut redeamus ad cauſam hujus injuriæ, ſynodus, * cujus dilecto conſultum ſemper ſuperhabens concilii recognoſcat arcanum: & fiet, quod quidem fieri per regulas omnino non poterit, fratris & coepiſcopi noſtri Perigenis honor dubius & incertus, * quem in ſede eccleſiæ ſupradictæ noſtra ſententia conlocavit. Quis ergo hunc rudis & peregre ſortaſſe nunc demum rediens accuſator inceſſit? Quis certe antiſtitum, ut fratrum conveniret turba præcepit, lectis epiſtolis noſtris? Quoniam locus exigit, ſi placet recenſere canonum ſanctiones; reperietis quæ ſit poſt eccleſiam Romanam ſecunda ſedes, quæve ſit tertia. A quibus ideo ita rerum videtur ordo * deſtructus, ut ſe eccleſiarum pontifices ceterarum ſub uno tamen eodemque ſacerdotio habere cognoſcant, quibus caritate ſervata propter eccleſiaſticam diſciplinam debeant eſſe ſubjecti. Et quidem hæc ſententia canonum a vetuſtate duravit, & nunc uſque Chriſto noſtro favente perdurat. Nemo unquam apoſtolico culmini, de cujus judicio non licet retractari, manus obvias audacter intulit; nemo in hoc rebellis extitit, niſi qui de ſe voluit judicari. Servant eccleſiæ magnæ prædictæ per canones dignitates, Alexandrina & Antiochena, habentes eccleſiaſtici juris notitiam. Servant, inquam, ſtatuta majorum in omnibus deferentes, & ejus viciſſitudinem recipientes gratiæ, quam ſe in domino, qui pax noſtra eſt, nobis debere cognoſcunt. Sed quia res poſtulat, approbandum documentis eſt, maximas orientalium eccleſias in magnis negotiis, in quibus opus eſſet diſceptatione majore, ſedem ſemper conſuluiſſe Romanam, & quotiens uſus exegit ejus auxilium poſtulaſſe. Sanctæ memoriæ Athanaſius & Petrus Alexandrinæ ſacerdotes eccleſiæ, hujus ſedis auxilium poſtularunt. Cum Antiochena eccleſia per multum temporis laboraret, ita ut fieret illic propter hoc ipſum ſæpe diſcurſus, primo ſub Meletio, poſtea ſub Flaviano, apoſtolicam ſedem manifeſtum eſt eſſe conſultam: ad cujus auctoritatem poſt multa quæ ab eccleſia noſtra geſta ſunt, nemini dubium eſt Flavianum communionis gratiam recepiſſe; qua in perpetuum carueret, niſi hinc ſuper hoc ſcripta manaſſent. Clementiſſimæ recordationis princeps Theodoſius Nectarii ordinationem, propterea quia in noſtra notione non eſſet, habere non exiſtimans firmitatem, miſſis a latere ſuo aulicis cum epiſcopis, formatam huic a ſede Romana dirigi regulariter depoposcit, quæ ejus ſacerdotium roboraret. Ante breve tempus, id eſt, ſub prædeceſſore meo beatæ recordationis Innocentio, orientalium eccleſiam pontifices dolentes ſe a beati Petri communione ſejunctos, per legatos pacem, ſicut caritas veſtra retinet, popoſcerunt. Quo tempore apoſtolica ſedes omnia non difficulter indulſit: illi parens magiſtro, qui ait: *Si cui autem aliquid donaſtis, & ego, nam & ego ſi quid donavi propter vos in perſona Chriſti. ut non poſſideamur a ſatana: non enim ignoramus verſutias ejus;* id eſt, quia ſemper diſſenſione lætatur. Quoniam igitur ad probandam veritatem arbitror quæ diximus, fratres cariſſimi, exempla ſufficere, quamvis plura veſtri notione teneantur; abſque fraternitatis injuria conventui veſtro volumus his literis obviatum; quas a nobis per Severum apoſtolicæ ſedis notarium, animis acceptiſſimum noſtris, e noſtro latere deſtinatum videatis eſſe directas: convenientes ut condecet fratres, ne quis volens in noſtra communione durare, fratris & conſacerdotis noſtri Perigenis iterum ad diſcutiendum in medium nomen adducat: cujus ſacerdotium apoſtolus Petrus ſemel jam Spiritus ſancti ſuggeſtione firmavit; nihil huic relinquens impoſterum quæſtionis, cui dum conſtitueretur a nobis, per ejus temporis ſpatium quo vacavit, nihil omnino conſtet objectum. Ceſſet accuſatio cujus invidiam probamus auctorem. Solvatur machina falſitatis in eum compoſitæ, quia ad ſacerdotium Dei noſtri & omnium bonorum favore pervenit. Sane quoniam ſervandus accuſatori locus eſt, ne audientiam penitus incitare videamur, ſi quid ab eodem poſtquam epiſcopus noſtris eſt auctoritatibus conſtitutus, contra diſciplinam & propoſitum ſacerdotii fertur admiſſum, coepiſcopus noſter Rufus, cui ad vicem noſtram cuncta committimus, cum ceteris fratribus quos ipſe delegerit, negotium curabit audire; ad noſtram relaturus omnia notionem, quæcumque cognitioni ejus rerum curſus & ordo monſtrarit. Illud etiam, quoniam auctoritas noſtra commonitione ſolita vacare non debet, hortamur, & repetito ſæpius ſermone præcipimus, ut in omnibus huic viro obedientiam diſpoſi-

Matth. 16.

2. Cor. 2.

Nicol. 1, ep. 42.

* Locus obſcurus ac mendoſus. Hard.

* Forte ceſſtructus. Hard.

Nicol. 1, ep. 8.

svojoj provinciji neka imaju pravo da hirotonišu; ali bez znanja ili protiv volje onoga koga smo odredili da bude pitan za mišljenje o svim postavljenjima, neka se niko ne usudi da rukopolaže. Solunskom poglavaru neka se referišu značajniji slučajevi. Njega očekuje veća briga, da one, koji se pozivaju za episkopat, brižljivije ispita i iskuša. On neka izabere nejbolje i najsposobnije od vas, koje poznaje kao (dobre) arbitre u poslovima sa njim samim, ili neka (episkopat) dodijeli bez sebe (tj. obzira na svoje poslove onome) ko bi u raspravi uskladio predloženo. Korintstki episkop mora da zna da mu nikako ne smije biti dodijeljeno pravo neograničene vlasti, ako bude htio toj crkvi da uskrati ono što zna da joj je na korist. Potrebno je da mu se i mi suprotstavimo ako bi htio nešto da pokuša, jer se sjećamo šta mu je u prošlosti preko nas dato i uvijek se suprotstavljamo prisvajanju nezakonitih prava. Ubuduće želimo da se, što god to bilo, obavlja preko naših zastupnika, jer u njih imamo potpuno povjerenje: tako da treba vjerovati da smo mi isto tako prosudili i odobrili što god oni budu odobrili.
Dato 8. dana uoši julskih ida, za vrijeme 15. konzulata Avgusta Teodosija i 4. konzulata Avgusta Valentijana.
(Ljeta Gospodnjeg 435)
Tako je glasno pročitano.

XVI - **Najdražem bratu Proklu, (episkop) Ksisto**
Bez obzira na to što smo znali da tvoje bratstvo, obrazovano crkvenim naukama, s najvećom brižljivošću čuva sve ono što predstavlja pridržavanje pravila i kanona, i da ne dopušta da bilo ono samo (tj. tvoje bratstvo) ili drugi sveštenici pod njegovim nadzorom čine bilo šta što bi izvrtalo stare otačke odluke, što bismo očiglednim dokazima (dokumentima) mogli dokazati: (to naime priliči najboljem i Boga najdostojnijem svešteniku da (s jedne strane) što je moguće brižljivije čuva ono što mu pripada i da s druge strane nikako ne dopušta da drugi zapostavljaju ili nipodaštavaju dugove svojoj braći: svoje umjerenije poštovanje će uz veću slavu sačuvati, ako onima koji to pokušaju ne dopušta da čine bilo šta protiv običaja starih) ipak svojim podstrekom kroz blagodat ljubavi tvome bratstvu to mora posebno da se naglasi da protiv pogrešnih primjena kanona (subreptiones) nekih (ljudi) tvoja obazriva svetost neprimjereno ne treba da dâ mogućnost volji onih koji preko tebe žele u crkvama da stvore sablazan i neslogu; hoteći da se preko pometnje u crkvama uspinju i manipulišući sveštenicima za sebe naprave mjesto. To je dakle što i mi čuvamo i hoćemo da čuva i tvoje bratstvo, za koje znamo da će to na svoj način činiti: to jest, da se (toga) drži ako neko našem bratu i saepiskopu, poglavaru grada Soluna, dođe za sveštenika onih provincija koje mu pripadaju mimo njegovog znanja, ako se bez njegovih pisama i pismenog postavljenja usudi da dođe kao neko ko prezire i nipodaštava kanone, što ne dopuštamo da se čini sa bilo koje strane. Vaše svetosti zajednički ističe to što jedan drugome, za milost Božiju, stojite na putu, ako jedan drugome ukazujete dužno postovanje, a to, kako smo pročitali, ne želimo da bude tako. Neka svi sveštenici one provincije nauče da je tvoje bratstvo toliko strogo da ne dopuštaš da bude ono što svešteniku nije dopušteno da pokuša. Rekli bismo više, kad ne bismo o srcu tvoga bratstva znali da što se toga tiče osjeća više nego što mi u ovim svojim pismima, koja ti upućujemo, možemo riječima izraziti. Imaš najsvježiji primjer nedavno održanog suđenja našeg brata Idue, o kome smo odlučili da se zadeži tvoj sud: ne želeći da nanesemo nepravdu tvome znanju, budući da si sa naivnošću na njegovu namjeru gledao kao na najpravedniju. Neznalice treba opominjati, a tebe koji znaš i i čuvaš takve stvari, kad bi htio i dalje da poučavaš, čini se da treba ne samo opominjati, nego te prekoriti za neznanje. Biće dakle dovoljno ovo što smo napisali, najdraži brate; budući da čvrsto vjerujemo da tvoje srce i um osjećaju isto što i mi o onome što treba ispraviti i što treba čuvati: jer mi imamo jedno srce i jedan duh, kao što kaže Sveto Pismo, što se tiče pogleda na vjeru, čuvanja kanona i održavanja crkvene discipline, kao što i treba da imamo i kao što treba da vjerujemo.

tionibus commodetis. Nullus, ut frequenter A diximus, alicujus ordinationem citra ejus conſcientiam celebrare præſumat: cui ut ſupradictum eſt, vice noſtra cuncta committimus. Sibi certe hujus præſumptionis auctores imputabunt impoſterum, cum ſe viderint, apoſtolicæ caritatis extorres. Data v. Idus Martias, Honorio XIII. & Theodoſio X. AA. Coss. *

* Anno Chriſti 412.

Item recitatum eſt.

XI. *Exemplar epiſtolæ piiſſimi imperatoris Honorii ad Theodoſium Auguſtum.*

OMnibus quidem cauſis in quibus noſtrum poſtulatur auxilium, interceſſionem apud aures tuæ clementiæ negare non poſſumus: B ſed his majorem neceſſario curam ſtudiumque debemus, quibus ſanctæ ſedis apoſtolicæ deſideria continentur. Nam cum favore divino noſtrum ſemper gubernetur imperium, procul dubio illius urbis eccleſia ſpeciali nobis cultu veneranda eſt, ex qua & Romanum principatum accepimus, & principium ſacerdotium. Si quidem nihil aliud a pietate noſtra poſtulaverit miſſa legatio, niſi quod Catholicæ fidei diſciplinæ & æquitati concordet. Petit enim ut hæc privilegia, quæ dudum a patribus conſtituta uſque ad tempora noſtra ſervata ſunt, inconcuſſa perdurent. In qua parte perſpicit ſe- C renitas tua, nihil vetuſtis decretis, ſi quæ canonum conſcripta ſint regulis, penitus derogandum; nec tot jam ſæculorum reverentiam noveſiis præjudiciis ſauciandam domine. Unde majeſtas tua recenſitis noſtræ pietatis affatibus, Chriſtianitatis memor, quam pectoribus noſtris miſericordia cæleſtis infundit, univerſis remotis, quæ diverſorum epiſcoporum ſubreptionibus per Illyricum impetrari dicuntur; antiquum ordinem præcipiat cuſtodiri: ne ſub principibus Chriſtianis Romana perdat eccleſia, * quod aliis imperatoribus non amiſit.

* Forte, quod ſub. Hard.

Item recitatum eſt.

XII. *Reſcriptum Theodoſii Auguſti ad Honorium Auguſtum.*

DIgnum meretur judicium, quiſquis perennis principis affatus ad noſtram videtur deferre clementiam, domine ſancte pater, Auguſte venerabilis; tum præcipue Chriſtianæ religionis intuitu, quæ venerandis ſenſibus majeſtatis tuæ ita inſuſa eſt, ut per noſtra corda latius porrecta ſervetur. Deus enim auctor ideo præſules fecit Chriſtianorum principum poſteros, ut omni ſubreptione fruſtrata, id quod a majoribus noſtris conſtitutum eſt, reſervetur. Et quamquam non ſolum in his quæ divina ſuffragia incorrupta ſervarunt, affatus perenuitatis tuæ a nobis obſerventur affectu celeri omnique veneratione ſuſcepta, tum præcipue hæc res; quia ſæculi totiuſque regni noſtri ſoſpitatem illius inclitæ urbis nomen hactenus ſervat. Unde omni ſupplicantium epiſcoporum per Illyricum ſubreptione remota ſtatuimus obſervari, quod priſca apoſtolica diſciplina & canones veteres eloquuntur. Super qua re ſecundum formam oraculi perennitatis tuæ, ad viros illuſtres præfectos prætorii Illyrici noſtri ſcripta porreximus, ut ceſſantibus epiſcoporum ſubreptionibus antiquum ordinem ſpecialiter faciant cuſtodiri: ne venerabilis eccleſia ſanctiſſima urbis privilegia a veteribus conſtituta amittat, quæ perenne nobis ſui nominis conſecravit imperium.

Item recitata eſt.

Dilectiſſimis fratribus Perigeni, Dynato, Baſilio, Sapio, Paulo, Æternali, Sabatio, Juliano, & Senecioni epiſcopis per Illyricum Cæleſtinus. XIII.

INter ceteras curas & diverſa negotia, quæ ad nos ex cunctis veniunt ſemper eccleſiis, propenſiorem nos etiam veſtris ſolicitudinem gerere, & ex decretorum noſtrorum ſanctione diceris, & ipſarum qualitate cauſarum poteritis advertere. Nunc tamen Dyrracenæ provinciæ cauſa nos monuit; ubi quorundam acculantium factione frater & coepiſcopus noſter Felix, ſi non noſtra interveniſſet diligentia, fuiſſet oppreſſus. Nec nova hæc ſedi apoſtolicæ cura de vobis eſt, ſtatutum * noſtris ſæpius experimentum hoc, quod nos agimus, Theſſalonicenſi eccleſiæ ſemper eſſe commiſſum ut vobis vigilanter intendat. Facile diſciplinæ ſubdi ſe patitur, qui ipſam ut condecet amplectitur diſciplinam. Ita enim ordinatio cuncta ſe habet, ut majoribus ea quæ ſub his eſſe docentur, obediant: & in hoc gradu regularum cuncta vertuntur. Noſque præcipue circa omnes cura conſtringimur, quibus neceſſitatem de omnibus tractandi Chriſtus in ſancto Petro apoſtolo cum illi claves aperiendi claudendique daret, indulſit; & inter apoſtolos ſuos, non qui altero eſſet inferior, ſed cum maxime qui eſſet primus legit. Dominentur nobis regulæ, non regulis dominemur: ſimus ſubjecti, cum canonum præcepta ſervamus. Sunt culpæ aliquantæ non leves, quæ illis innatæ provinciis ad nos cum ſimus longius, non poſſunt pervenire; aut jam ſemotis omnibus non ita ut ſunt acta interpoſito temporis ſpatio perferuntur: quas omnes nos interceſſione fratris & coepiſcopi noſtri Rufi, cujus experientiam comprobatam eſſe in cauſis omnibus & vitæ actibus liquet, volumus reſecari. Cui vicem noſtram per veſtram provinciam noveritis eſſe commiſſam; ita ut ad eum, fratres cariſſimi, quicquid de cauſis agitur referatur. Sine ejus conſilio nullus ordinetur, nullus uſurpet eodem inconſcio commiſſam illi provinciam: colligere niſi cum ejus voluntate epiſcopos non præſumant: per eum etiam ad nos ſi quid eſt referatur. Sed hac præceptione cognoſcent & eum, qui refragandum noſtræ auctoritati vel illius crediderit juſſioni, a fraternitatis cœtu cum ipſe * ſeparet; ſegregandum.

* Forte noſtr. Hard.

* Forte, ſi ſeparet. Hard.

Item recitata eſt.

Dilectiſſimo fratri Perigeni Xyſtus. XIV.

GRatulari potius quam conqueri deberemus de tuæ fraternitatis actibus, cum tibi apoſtolicæ ſedis auctoritas in ipſis tuæ ordinationis initiis, quod te ſemper meminiſſe oportet, adfuerit. Sed ut noſtrum eſt, non iſta retexere, ita tuæ convenit fidei, retinere. Nunc aliqua incitare voluiſſe cognovimus. Sed hæc, cum res per noſtrorum præſentiam, quos vice noſtra ad eas partes propter has cauſas direximus, ſopitæ ſint, præterimus. Nam & ſanctos fratres noſtros Martianinum presbyterum idem & diaconum Lollianum egiſſe credas, quod & utilitatibus tuis, & ſedis apoſtolicæ auctoritati

Dato 15. dana uoči januarskih kalenda, za konzulovanja Ecija po drugi put i Segisvulta.
(Ljeta Gospodnjeg 437)
Tako je glasno pročitano.

XVII - **Najdražoj braći, svim episkopima u Iliriku, (episkop) Ksisto.**
Učitelj neznabožaca, najčvršći temelj i zalog naše vjere, svim poslanicama koje piše crkvama pojedinih gradova, svjedoči o svojoj radosti u Gospodu, što sa njima srca puna povjerenja razgovara, kada vidi da se drže zapovijesti zakona i da žive sa strahom Božijim. Ako dakle Apostol koliko učen, toliko i svet ima toliko ushićenja u srcu da pojedinačnim poslanicama poziva isto tako i druge, jer je znao da to koristi onima kojima piše, a isto tako i vjeri, šta mislite koliko radosti je u nama, budući da nam je dato da sazivamo zajednički sinod vaše svetosti i da svoje riječi, koje sadrže svjedočanstva blagočestivih osjećanja prema vama, vežemo sa vašom svetošću? A on, kao što smo rekli, pojedinačnim crkvama svoje poslanice upućuje, dok mi vjerujemo da svojim pismima isto toliko crkava pozivamo koliko ima vas, koji ćete se sabrati na svetom saboru. On razgovara sa neukima i učenicima, a mi sa sebi ravnima (kolegama) i učenima. I da se ne udaljavamo od primjera preblaženog Pavla, čijim poukama vam priliči da se u najvećoj mjeri povinujete, neka vam ne bude teško da vam one (tj, pouke bl. Pavla), što do nas dopire, uvijek bude na umu, kao da su pred vama, samo da bi se sačuvala crkvena disciplina. Dakle, vi i ja znamo šta doprinosi očuvanju pravila i kanona, mislimo na svoju brižnu savjest, na našeg povjerenika, našeg sina prezvitera Artemija, čija nam se efikasnost u obavljanju poslova jednako kao i blagost veoma svidjela, a i ljubav: da se očuva predanjska staza utabana sigurnim stopama otaca vaše ljubavi i da se sačuva i ono što smo i mi sačuvali radi mira u crkvama. Sve crkve u Iliriji, kao što smo od svojih prethodnika primili, a i mi tako postupali, pripadaju staranju Solunskog poglavara, da bi (on) svojom brižljivošću razriješio i završio sporove ako bi se nešto među braćom izrodilo, kao što obično biva i njemu treba referisati što god učine pojedini sveštenici. Neka se održi sabor, koliko god bude bilo tema, koliko god on bude odlučio da ima potrebe: da bi Apostolska stolica s punim pravom, upućena (obaviještena) njegovim izvještajem, potvrdila sve što bude odlučeno. Neka niko ne nipodaštava vaše pozive da dođe i neka niko ne odbije svetom saboru, na koji je dužan da pohita, svoj dolazak. Neka se ne traži izgovor za nemarnost, da bi se moglo, pošto se okupite u jednakom broju, zajednički odlučivati o onome što bi sačuvalo mir u crkvama i narode održalo u (duhovnom) zdravlju. Niti pak vi, najdraža braćo, vjerujte da se treba držati onih odluka, koje je i pored naših uputstava Istočni sinod htio da uvede i pored onoga što je uz našu saglasnost odlučio o ispovijedanju vjere. Neka se niko od vas ne udalji od zapovijesti kanona, neka ne odstupa od onoga što je prema poretku pravila, a vama upućeno, odlučio autoritet Apostolske stolice. Ako bi se među braćom slučajno nešto izrodilo, ili bi se protiv nekoga brata pokrenula nekakva tužba, takav slučaj ili neka se završi tamo pred sudom našeg brata i saepiskopa Anastasija, koji našom odlukom zastupa Apostolsku stolicu, kao i njegov prethodnik, blažene uspomene Ruf, ili pak kod nas, ako (on) onđe ne bude mogao da privede slučaj kraju, no ipak neka slučaj dođe tek pošto isti u svom pismu iznese cio slučaj o kome se radi. Nema tijela kojim ne upravlja glava. Vi ste dakle udovi, kao što znamo, i to sveti udovi, ali vam dolikuje da poštujete i uvažavate svoju glavu, jer uvažavanje glave doprinosi nadi u svetost cijeloga (tijela), a (glava) treba tijelo da posmatra budnim očima, da bi se vidjelo šta joj odgovara i šta za svaku pojedinačnu priliku izgleda prikladno za dostojno služenje. Ali kao što svakim tijelom upravlja glava, tako sama glava, ukoliko je njeno tijelo ne izdržava, gubi čvrstinu i živost pa više nema dostojanstvo koje je imala. Budite, dakle, kao što i priliči da budete, sveštenici Gospodnji, prvaci crkava, učitelji naše vjere. Ukazujte našem bratu i saepiskopu dužno poštovanje, a između sebe čuvajte mir i slogu. Neka u vama bude, kao što verujemo da jeste,

congrueret, & idcirco nunc ad fraternitatem A tuam nil tale ſcripſimus, quo tibi triſtitiam generemus; quia malumus correctione pacifica id quod tentatum fuerat aboleri. Nunc ergo, frater cariſſime, admonitus noſtris epiſtolis per fratrem & coepiſcopum noſtrum Lucam, qui ad vos ſola caritatis gratia provocatus advenit, ſancto fratri & coepiſcopo noſtro Anaſtaſio Theſſalonicenſis urbis antiſtiti eam ſervato reverentiam, quam ceteri quoque pontifices per Illyricum conſtituti, erga prædicti dignitatem reſervare non abnuunt. Cum ſciamus nihil novum illi a nobis fuiſſe conceſſum; ſed id quod ejus deceſſoribus noſtri deceſſores detulerant habita conſideratione diſciplinæ eccleſiaſticæ conſtitutum. Tua enim magis intereſt, ut huic B plurimum deferatur eccleſiæ, quæ tibi tantum honoris contulit, ut pro te contra eos qui tibi tunc æmuli fuerant, repugnaret.

Item recitata eſt,

XV. Dilectiſſimis fratribus univerſis epiſcopis ſynodo apud Theſſalonicam congregandis Xyſtus.

SI quantum inſervitur legibus & principum conſtitutis, quæ ſunt temporalia & mutantur, & ſæpe ſæpius abolentur, tantum divinis legibus æterniſque mandatis obedientiæ præſtaremus, eſſemus profecto ſummæ beatitudinis compotes, & mundanæ vexationis moleſtias vi- C taremus, illo rectore vel præſule, qui ſubinde ſubvenire cupiens quotidianis vocibus clamat: *Convertimini ad me, & convertar ad vos. Inter* Zach. 1. *cetera & ad locum.* Nos fratri & coepiſcopo noſtro Anaſtaſio tantum tribuimus, quantum deceſſoribus ipſius a noſtris deceſſoribus attributum. Priorum judicium ſequimur, hæc conſtituendo, quæ ab his novimus conſtituta: quia & ipſum hujus probamus meriti, cujus fuerunt illi, qui talia meruerunt. Nullus obviet ſalubribus conſtitutis: nullus præceptionibus his reſultet. Habeant honorem ſuum metrópolitani ſingularum, ſalvo hujus privilegio, quem honorare debeant amplius honorati. In provincia D ſua jus habeant ordinandi; ſed hoc inſcio vel invito, quem de omnibus volumus ordinationibus conſuli, nullus audeat ordinare. Ad Theſſalonicenſem majores cauſæ referantur antiſtitem. Ipſum major cura reſpectet, eos qui ad epiſcopatum vocantur diſcutiendi ſolicitius, & probandi. Ipſe optimos ſolertiſſimoſque de veſtro numero eligat, quos negotiis ſecum adſciſcat arbitros; aut ſine ſe tribuat, qui in diſceptationem miſſa componat. Noverit Corinthius epiſcopus ſibi licentiam poteſtatis liberæ minime tribuendam, ſi huic voluerit eccleſiæ reſultare, quam ſibi noverit profuiſſe. Cui neceſſe eſt nos quoque ſi quid tentare voluerit, obviare; qui præteritorum quæ illi per nos E præſtita ſunt memores ſumus, & illicitis ſemper uſurpationibus obviamus. De ceteris vero quæcumque illa ſunt, noſtris præſentibus volumus finiantur, quoniam tota illorum apud nos fides eſt: ut quæ illi probaverint, nos credamur judicaſſe pariter & probaſſe. Data VIII. Id. Julias, Theodoſio XV. & Valentiniano IV. * An. Chriſti 431. Auguſtis Coſſ.

Item recitata eſt.

Dilectiſſimo fratri Proclo Xyſtus. XVI.

LIcet fraternitatem tuam diſciplinis eccleſiaſticis eruditam ea omnia quæ ad regularum & canonum obſervantiam pertinent, cuſtodire ſummâ ſolicitudine noverimus, nec quidquam aut ipſam facere alios ſacerdotes ſe cohibente permittere, quod vetuſta patrum conſtituta pervertat, documentis evidentibus probaverimus: (id enim optimo convenit & Deo digniſſimo ſacerdoti, ut & ad ſe pertinentia qua poteſt cura cuſtodiat, & alios fratribus ſuis debita minime inquietare vel temerare ex aliqua parte permittat: moderatiorem honorificentiam B ſuam majore gloria ſervaturus, ſi nihil licere contra morem veterum attentantibus ſinat:) noſtra tamen adhortatione per gratiam caritatis hoc fraternitati tuæ ſpecialiter debet accedere, ut contra ſubreptiones aliquorum circumſpecta ſanctitas tua facultatem non præbeat horum incongruæ voluntati, qui eccleſiis per ſe ſcandalum cupiunt & diſcordiam generare; volentes per eccleſiarum perturbationem creſcere, & locum ſibi per diſpenſationem facere ſacerdotum. Id ergo quod nos quoque ſervamus, fraternitatem tuam, quam ſcimus hoc ſuo more facturam, volumus cuſtodire: id eſt, ut ſi quis ad fratrem & coepiſcopum noſtrum Theſſalonicenſis urbis antiſtitem harum provincia- C rum quæ ad eum pertinent ſacerdos adveniat præter ejus conſcientiam, ſi ſine ejus epiſtolis atque formata venire tentaverit, tanquam diſciplinæ eccleſiaſticæ deſpector & contemptor canonum, quos nos temerari ex aliqua parte non patimur, habeatur. Reverentiæ veſtra in commune præſtatur, ſi alter alterius honori debita, prævenientes invicem per caritatis gratiam, reſervetis: quæ fieri nolumus ut legimus. Diſcant omnes illius provinciæ ſacerdotes tantæ fraternitatem tuam eſſe cenſuræ, ut non permittas fieri, quod non licet a ſacerdote tentari. Diceremus plura, ſi non de tuæ fraternitatis mente noſſemus majora & ex hac parte ſentire, quam nos in noſtras epiſtolas haſce quas D ad te dirigimus, poſſumus ſermone conferre. Habes recentiſſimum nuper habitæ actionis exemplum fratris noſtri Idduæ, circa quem tuæ fraternitatis decrevimus judicium cuſtodiri: cognitioni tuæ facere nolentes injuriam, cum ejus intentionem juſtiſſimam innocentia tueris. Monendi ſunt ignorantes, ac ſcientem atque ſervantem talia ſi diutius velis inſtruere, non tam admonere, quam exprobrare ignorantiam videaris. Sufficiant ergo quæ ſcripſimus, frater cariſſime; quoniam ad hæc corrigenda atque ſervanda animum tuum atque cenſuram nobiſcum ſentire confidimus: quoniam unum *Act. 4.* cor & animum, ut dicit ſcriptura, circa religionis obſervantiam, canonum cuſtodiam, & E diſciplinam eccleſiaſticam retinendam nos habere, ut debemus, & credimus. Data XV. Kal. Januarias, Aetio iterum & Segiſvulto Coſſ. Anno Chriſti 437

Item recitata eſt.

Dilectiſſimis fratribus, univerſis epiſcopis per Illyricum conſiſtentibus, Xyſtus XVII.

DOctor gentium, vas electionis religionis noſtræ firmiſſimum fundamentum, epiſtolis omnibus quas ad ſingularum civitatum ſcribit eccleſias, de ſua in Domino gratulatione

jedno srce i jedna duša. Ne vjerujete da vam se umanjuje bilo šta zbog ugleda onoga, kome i naši preci i mi hoćemo da crkve Ilirika po tradiciji pripadaju, te hoćemo da vaša ljubav to trajno sačuva.
Dato 15. dana uoči januarskih kalenda, za konzulovanja Ecija po drugi put i Segisvulta.
(Ljeta Gospodnjeg 437)
Tako je glasno pročitano.

XXV - **Najdražoj braći episkopima – mitropolitima u Iliriku, (episkop) Leo.**
Svaki spasonosni prijekor za koji verujemo da (međusobno) povezuje one koji se približavaju Bogu, pribavlja platu i onome ko prekorijeva i prekorenome. Rado posežemo za njim stoga, što je ugodno našem Bogu ne samo zbog naših djela, nego tome hitamo i zbog djela sve naše braće i sasveštenika. Jer ide i nama u prilog ako se crkvama upravlja tako da se ne ostavlja prostora žalbama. Neka, dakle, draga braćo, vašoj ljubavi bude slatka i prijatna svaka zapovijest, kada znate da uz veliko poštovanje i ljubav potiče od autoriteta Apostolske stolice. Ne vjerujte da vam se umanjuje išta od (vašeg) prava, ako vidite, kako u ovoj sada, tako i u budućim prilikama, da nema mjesta, daleko bilo, nikakvim nelegalnim pokušajima. Jer je bezbjednije suprotstaviti se uzurpacijama prije nego što do njih dođe, nego se boriti za ponovno zadobijanje onoga što je uzurpirano. A budući da se naše staranje proteže na sve crkve, jer to od nas zahtijeva Gospod koji je preblaženom apostolu Pavlu za nagradu povjerio primat vjere u Njega i apostolskog dostojanstva, postavljajući vaseljensku Crkvu na čvrstinu njegovog temelja, obavezu koju imamo prema brižljivosti delimo sa onima koji su sa nama vezani zajedničkom ljubavlju. Svoje zastupništvo smo stoga povjerili našem bratu i saepiskopu Anastasiju, slijedeći primer onih čiju uspomenu treba da poštujemo, odlučili smo da bude na straži da se neko ne bi usudio da učini nešto nelegalno: pa vas opominjemo da se vaša ljubav njemu povinuje u vezi sa onim što se tiče crkvene discipline. Jer se neće pokoravati toliko njemu, koliko nama, jer se zna da smo njemu to povjerili za one provincije, a zarad naše brige. Hoćemo, naime, da budete takvi služitelji Gospodu da vam bude blisko sve što je utvrđeno crkvenim kanonima: da bi episkopi, prezbiteri i đakoni bili ženici jedne nevjeste, po riječima blaženog Apostola, a nju po slovu zakona kao djevicu uzimaju, ne kao udovicu, ne kao raspuštenicu, kao što svedoči zakon. I neka ne misli da može stići do svešteničkog čina onaj ko prije krštenja, pošto otpusti ženu koju je imao, opet uzme drugu, pošto je preporođen blagodaću krštenja, jer se krštenjem doduše brišu grijehovi, ali se ne mijenja broj žena. To nikako ne bi moglo da mu posluži kao izgovor zato da ne bi mogao da tvrdi da on nije otac one dece koju je dobio prije krštenja. Jer se ni žena kojom se ne oženi po slovu zakona, ne može ubrajati među grijehove koji se krštenjem peru. Ko kod bude pozvan na sinod neka dođe, neka ne odbija sabranje na kome zna da se raspravlja o temama koje se tiču Boga. Što god bi se, kao što obično biva, među sveštenicima dogodilo, to neka se sačuva da ispita onaj kome smo povjerili da nas zastupa, da bi on kao prvak sa strahom Božijim svaku sumnju uklonio. Protiv onoga što smo odlučili ne smije se ništa preduzimati ni na njegovu ni na našu nepravdu. Njegovim izvještajem nama neka se (sve) razjasni, ako bismo o nečemu morali da budemo izvešteni. Hoćemo da pripadate njemu kao što vama pripadaju sveštenici vaših provincija. Oni, dakle, koji žele da se koriste pravom koje im sljeduje, neka svojom samovoljom ne pokušavaju da umanje autoritet Apostolske stolice. Kako se pak vašoj ljubavi dopušta rukopolaganje sveštenika u vašoj provinciji, hoćemo da oko rukopoloženja konsultujete našeg brata i saepiskopa Anastasija, a odlučili smo da njemu pripadne pravo hirotonije episkopa-mitropolita, da bi se pod njegovim budnim okom kao istražitelja i čuvara, premda postoji izvjesna mjera (njegove) slobode, u svemu sačuvao poredak crkvene discipline. Neka vaša ljubav zna da je on prema odlukama kanona našim pismom opomenut da nas o stanju vaših

testatur; quod cum his plena mentis suæ fiducia colloquatur, quos legis præceptis parere videat, & in Dei nostri timore versari. Si tanta igitur apostolo tam docto quam sancto est mentis hilaritas, quod tantos pariter, quod novit & his ad quos scribit & religioni proficere, unis appellet epistolis; quanto nobis gaudio existimatis esse, quoniam in commune sanctitatis vestræ datur nobis appellare concilium, & sermonem nostrum affectionis piæ circa vos testimonia continentem, cum vestra sanctitate conjungere? Ille enim singulas, ut diximus, epistolis suis visitat ecclesias, nos tot pariter credimus ecclesias nostris appellare nos literis, quot estis, qui ad sanctam synodum convenitis. Illi est sermo cum rudibus atque discipulis; nobis sermo cum collegis & doctis. Et ut a beatissimi Pauli, cujus maxime præceptis obedire vos convenit, non recedamus exemplo; non vobis grave sit de his quæ ad nostram notitiam perveniunt, ut servetur disciplina ecclesiastica, commoneri ac si præsentes. Ergo vobiscum quod ad regularum canonumque custodiam proficere novimus, pro solicitudine nostra conferimus, sequestro filio nostro Artemio presbytero, cujus nobis efficacia in agendo pariter & moderatio placuit & amor: ut traditus trames a patribus firmis vestræ dilectionis vestigiis teneatur, & ea quæ a nobis propter quietem ecclesiarum sunt custodita serventur. Illyricanæ omnes ecclesiæ, ut a decessoribus nostris accepimus, & nos quoque fecimus, ad curam nunc pertinent Thessalonicensis antistitis; ut sua solicitudine si quæ inter fratres nascantur, ut assolent, actiones distinguat atque definiat, & ad eum quidquid a singulis sacerdotibus agitur, referatur. Sit concilium, quoties causæ fuerint, quoties ille pro necessitatum emergentium ratione decreverit: ut merito sedes Apostolica relatione ejus instructa, quæ fuerint acta confirmet. Evocatus vestrum venire nemo contemnat, nec congregationi sanctæ, ad quam debet festinare, se deneget. Excusatio per contumaciam non requiratur; ut vobis pariter convenientibus possit in commune constitui, quod ecclesiarum servet quietem, & populos teneat ad salutem. Nec his vos, frater carissimi, constitutis, quæ præter nostra præcepta Orientalis synodus decernere voluit, credatis teneri; præter id quidem quod de fide nobis consentientibus judicavit. A canonum præceptis vestrum nemo discedat, nec ab his deviet quæ juxta regularum ordinem frequens ad vos directa sedis Apostolicæ decrevit auctoritas. Si quid forsitan aut inter fratres natum fuerit, aut fratri cuiquam aliqua actio qua pulsetur illata; aut illic fratre & coepiscopo nostro Anastasio judice eveniens negotium terminetur; qui vices Apostolicæ sedis agere, ut beatæ memoriæ Rufus decessor ipsius, ex nostra voluntate cognoscitur: aut ad nos, si illic finiri non potuerit. eodem tamen suis literis causam omnem quæ vertitur prosequente, veniat examen. Nullum corpus est, quod capite non regatur. Estis quidem membra, ut novimus, sancta: sed vestrum caput respicere & honorare vos condecet, quoniam honor capitis ad spem totius proficit sanctitatis: & suum corpus solicitis tuetur oculis, quod sibi aptum & dignis videatur ad unamquamque rem officiis convenire. Sed ut omne corpus capite regitur; ita ipsum caput nisi suo corpore sustentetur, firmitatem & vigorem suum perdit, & non tenet quam habuerat dignitatem. Estote igitur, ut esse convenit Domini sacerdotes, ecclesiarum præsules, religionis nostræ doctores. Reservate fratri & coepiscopo nostro reverentiam quam debetis: & inter vos pacem & concordiam custodite. Sit in vobis, ut esse credimus, cor unum & anima una. Nec credatis vobis minui, quidquid reverentiæ illius, ad quem & majores nostri & nos Illyricanas ecclesias juxta morem traditum voluimus pertinere, a vestra dilectione & servari volumus & deferri. Data XV. Kal. Januarias, Aetio iterum & Segisvulto Coss. Anno Christi 417.

Item recitata est.

crkava odmah obavijesti svojim izveštajem: neka zna da ide na njegov račun ako nešto od onoga što smo odlučili bude bilo prekršeno. Ukoliko bi se pojavili neki teži slučajevi ili žalbe, odlučili smo da ih uz njegov izveštaj treba poslati k nama, da bi se prema crkvenom običaju našom odlukom završili. Na ovo pismo, koje šeljemo po mom sinu prezbiteru Nikolaju, odgovorite povratnim pismom, da bismo znali da ste ga primili.
Dato na dan uoči samih januarskih ida, za konzulovanja Teodosija 18. put i Albina[57].
(Ljeta Gospodnjeg 444)
Tako je glasno pročitano.

XXVI - **Najdražoj braći mitropolitima u provinciji Ahaji, Senecionu, Karozu, Teodulu. Luki, Antiohu i Vigilanciju, (episkop) Leon.**
Zahvalnom srcu je pismenim odgovorom potvrđeno da je vaša ljubav primila naše pismo, koje smo, kako je poznato, poslali u vezi sa stanjem u crkvama i njihovim mirom zabrinuvši se da kakva nova drskost ne donese neku zabludu, želeći da sveštenici Gospodnji čuvaju ono što je autoritet Apostolske stolice toliko puta utvrdio, to jest da crkve u Iliriku pripadaju staranju našega brata i saepiskopa Anastasija, poglavara grada Soluna, s namjerom da on bude obaviješten ako među episkopima postoje neki veći sporovi koji se u njihovim provincijama ne mogu okončati, pa da on sa strahom Božijim donese presude. Neka se čuva taj red koji će doprinijeti sveštenićkoj slozi, jer na svaki način želimo da se crkve Gospodnje izgrađuju u slozi, te da razlilke u mišljenju ne mogu da daju prostora đavolu i njegovim zamkama, da bi ih preko nesloge postavljao. Želimo da one (crkve) međusobno uz stalni trud i veliko strpljenje budu povezane. Zbog bratskog truda na korist crkve braća pozvana na okončanje najvećih sporova, kao i onih koje ne mogu riješiti unutar svojih provincija, neka ne odbijaju dolazak, ako nijesu nekom ozbiljnom nevoljom spriječena. Tim prije što smo se postarali da se ne ukazuje česta potreba za sabranjem, niti kada su u pitanju laki slučajevi: dovoljno je da budu prisutna po dvojica gorljivih episkopa iz svake provincije, da bi nekolicini bilo lako ono što je mnogima tegobno, te se tako trudom iz ljubavi postiže da sveštenička praksa uz pomoć Svetoga Duha obavi ono što može da pripada crkvenoj disciplini. Vaša ljubav mora da zna da smo mi, želeći pravednom kaznom da popravimo neposlušnost nekih, definisali sljedeće: da se zna da mora biti osuđen svako ko bude gorda srca više puta htio da izbegne bratsko sabranje, mada nikakvom ni tjelesnom nevoljom ni kakvom drugom ne bi bio spriječen. A budući da smo iz revnosnog izvještaja pomenutog našeg brata saznali da mitropolit provincije Ahaje često vrši nelegalna i otačkim odlukama i našim autoritetom zabranjena rukopolaganja (postavljenja): i da je svojim drskim postupcima dodao još i taj što je Tespijcima protiv njihove volje i uprkos njihovom opiranju hirotonisao nepoznatog i do tada neviđenog episkopa. Ne dopuštamo da onom mitropolitu nadalje bude dopušteno to, da samo po svom sudu bez saglasnosti klera i naroda bilo koga hirotoniše za sveštenika, nego na čelo Božije crkve mora da postavi onoga koga izabere uz saglasnost cijeloga grada. Kako mi nijesmo nemarni u opominjanju čega se sve treba držati i šta treba izbjegavati, stoga u sprovođenju svega toga i pridržavanju ne dopu-štamo da iko bude nemaran: jer onoga ko se svega toga drži neka prati najviša pohvala i neka, kako se nadamo, ubere još obilniji plod od Gospoda, a onome ko se ne drži i zlonamerno zanemaruje apostolski poredak sljedovaće i crkveni i božanski sud. Hoćemo da svi sa jednakom obzir-nošću i poštovanjem čuvaju tu vezu sveštenićke sloge, da se ni jedan episkop ne usudi da preuzme klerika drugog episkopa bez dozvole onog drugog kome pripada, koja ipak treba da bude uvedena u pismenu evidenciju, jer to je definisao i autoritet kanona, a to je i uslov da bi se očuvalo

[57] Kralja Dalmacije – Slovena (*prim. prir.*)

A conſacerdotumque noſtrorum actibus feſtinamus. In noſtram enim recurrit gratiam, ſi eccleſiæ ſic regantur, ut nullus querimoniis aditus referatur. Sit itaque dilectioni veſtræ, fratres cariſſimi, dulcis & jucunda præceptio, quam de ſedis apoſtolicæ auctoritate ſervata caritatis gratia manare noſcatis. Nec vobis aliquid juris credatis imminui, ſi tam præſentibus quam futuris rebus videatis, ne illicitis præſumptionibus referetur aditus, præcaveri. Cautius enim uſurpationibus antequam tententur obſiſtere, quam quæ uſurpata fuerint vindicare. Et quia per omnes eccleſias cura noſtra diſtenditur, exigente hoc a nobis domino, qui apoſtolicæ dignitatis beatiſſimo apo-
B ſtolo Petro primatum fidei ſui remuneratione commiſit; univerſalem eccleſiam in fundamenti ipſius ſoliditate conſtituens, neceſſitatem ſolicitudinis quam habemus, cum his qui nobis collegii caritate junĉti ſunt ſociamus. Vicem itaque noſtram fratri & coepiſcopo noſtro Anaſtaſio, ſecuti eorum exemplum quorum nobis recordatio eſt veneranda, commiſimus; & ut ſit in ſpeculis, ne quid illicitum a quoquam præſumatur injunximus: cui in his quæ ad eccleſiaſticam pertinent diſciplinam ut dilectio veſtra pareat admonemus. Non enim tam illi obtemperabitur, quam nobis; qui hoc illi pro noſtra ſolicitudine per illas provincias cognoſcimur commiſiſſe. Volumus enim tales fieri domino ſacerdotes, quibus cunĉta conve-
C niant, quæ ſunt eccleſiaſticis canonibus diffinita: ut epiſcopi, presbyteri atque diaconi unius uxoris viri ſint, ſecundum beati apoſtoli ſententiam, & hanc ſecundum legis præcepta virginem accipiant, non viduam, non repudiatam, ſicut legis ſcriptura teſtatur. Nec ſe quiſquam æſtimet poſſe ad ſacerdotium pervenire, qui ante baptiſmum deficiente quam habebat uxore, alteram rurſum poſtquam per gratiam baptiſmatis eſt renovatus, acceperit: cum in baptiſmate peccata deleantur, non uxorum numerus abrogetur. Adeo autem in excuſationem ſui hoc obtendere non poterit, ut eorum ſe patrem filiorum quos ante baptiſ-
D mum ſuſceperit, negare non poſſit. Neque enim uxor quæ ex legis præcepto ducitur, inter peccata quæ abluuntur baptiſmate, poterit numerari. Ad ſynodum quicumque fuerit evocatus occurrat; nec congregationi ſe deneget, in qua ad Deum pertinentes cauſas noverit eſſe tractandas. Quidquid cauſarum, ut aſſolet, inter conſacerdotes evenerit, ejus cui vicem noſtram commiſimus examini reſervetur; ut illo ſub Dei timore præſule omnis ambiguitas finiatur. Nihil in ejus aut noſtram contra hæc quæ conſtituimus præſumantur injuriam. Ejus nobis relatione, ſi quid ad nos referendum fuerit, innoteſcat. Ita enim vos ad illum pertinere volumus, ut ad vos provin-
E ciarum veſtrarum pertinent ſacerdotes. Qui ergo jure ſibi debito uti cupiunt, apoſtolicæ ſedis auctoritate conceſſa per ſuam contumaciam imminuere non nitantur. Ut vero veſtræ dilectioni provinciæ ſuæ ordinatio permittitur ſacerdotum; ita fratrem & coepiſcopum noſtrum Anaſtaſium de ordinando antiſtite volumus conſulatis; cui metropolitani epiſcopi conſecrationem ſtatuimus reſervari: ut eo inquiſitore atque cuſtode cum certus licentiæ modus imponitur, eccleſiaſticæ diſciplinæ in omnibus ordo ſervetur. Ipſum vero ſecundum definita

XXV. Dilectiſſimis fratribus epiſcopis metropolitanis per Illyricum conſtitutis Leo.

OMnis admonitio ſalutaris, quam domino credimus aſpirantes contingere, in mercedem proficit monentis & moniti. Et ideo nos hoc libenter arripimus, quoniam placere Deo noſtro non ſolum noſtris, ſed omnium fratrum

jedinstvo, kako celokupan crkveni poredak kroz tu vrstu samovoljnog postupanja ne bi postao nestabilan. Stoga, draga braćo, neka dublje u vaša srca uđu odluke koje vidite da mi iz ljubavlji blagočestivog uma donosimo, da bismo mi, koji brižno želimo da sačuvamo jedinstvo duha u miru koji nas vezuje, dobili plod svoga rukovođenja i radovali se djelima vaše ljubavi. Jer hoćemo da bude kako vaša tako i naša (zasluga) što se kroz blagodat ljubavi gradi ono što se nikakvim spletkama lukavog đavola ne može narušiti. Treba zaista obazrivo gledati čega se čuvati, (a što) smo potpunije napisali bratu i saepiskopu Anastasiju, pa hoćemo da vam on to svojim pismom da na znanje: od čega ne želimo da vaše bratstvo skrene da bismo držeći se odluka svetih otaca sačuvali božansku ljubav.
Dato 8. dana uoči januarskih ida, za konzulovanja preslavne gospode (virorum clarissimorim) Ecija po treći put i Simaha.
(Ljeta Gospodnjeg 446)
Tako je glasno pročitano.

canonum hoc vestra dilectio nostris epistolis admonitum esse cognoscat, ut de statu ecclesiarum vestrarum certiores subinde sua relatione nos faciat: sciturus sibi a nobis imputandum, si quid de his quæ statuimus a quoquam fuerit temeratum. Si quæ vero causæ graviores vel appellationes emerserint, eas sub ipsius relatione ad nos mitti debere decrevimus, ut nostra secundum ecclesiasticum morem sententia finiantur. Hæc vero quæ per filium meum Nicolaum presbyterum scripta direximus, recurrentibus literis, ut vos eadem sciamus accepisse, rescribite. Data prid. Id. Januarias, Theodosio XVIII. & Albino Coss. *

* Anno Christi 444.

Item recitata est.

XXVI. Dilectissimis fratribus Senecioni, Carosо, Theodulo, Lucæ, Antiocho & Vigilantio metropolitanis per Achajam provinciam constitutis Leo.

GRato animo epistolas nostras a vestra dilectione susceptas recurrentis paginæ sermo testatus est, quas nos pro ecclesiarum statu & pace soliciti, ne quid novella præsumptio erroris afferret, noscimur direxisse; volentes a sacerdotibus domini custodiri, quæ sedis apostolicæ auctoritas crebro constituit: scilicet, ut per Illyricum ecclesiæ constitutæ ad curam fratris & coepiscopi nostri Anastasii Thessalonicensis urbis antistitis pertinerent, ut si quæ majores inter episcopos causæ sunt quæ in provinciis suis nequeant terminari, ad ejus notitiam referantur, & eodem arbitrio sub divini timore judicii componantur. Servetur hic ordo sacerdotali concordiæ profuturus, ut ecclesiæ domini concordi quemadmodum cupimus consilio construantur, & nullum insidiante diabolo aditum possit præbere dissensio, per quam valeat dissipare; quæ nos magno studio habita cupimus moderatione connectere. Invitati fratres in causis maximis, & quæ intra provincias suas finire nequeat terminandis, si nulla gravi necessitate retinentur, fraterno se studio pro ecclesiæ utilitate non denegent. Maxime cum moderatio nostra providerit, ut non frequens, nec pro levibus causis conveniendi necessitas indicatur: & binos ternosve episcopos de singulis provinciis adesse sufficiat; ut leve fiat paucis, quod multis esset onerosum; atque ita efficiatur studio caritatis, ut sacerdotalis tractatus ea quæ ad disciplinam possunt ecclesiasticam pertinere, sancto sibi Spiritu revelante constituat. Id enim nos volentes quorumdam inobedientiam justa coercitione corrigere, vestra noverit dilectio definiisse; ut quisquis superbo animo, cum nulla corporis vel causæ fuerit necessitate detentus, fraternum sæpius voluerit vitare conventum, se sciat esse judicandum. Et quia memorati fratris nostri sollicita relatione cognovimus, Achaiæ provinciæ metropolitanum illicitas & constitutis patrum nostrisque auctoritatibus interdictas ordinationes sæpe celebrasse: illudque suis ausibus addidisse, ut Thespiensibus invitis & repugnantibus incognitum & ante non visum episcopum consecraret; illi prorsus metropolitano hoc licere non permittimus, ut suo tantum arbitrio sine cleri & plebis assensu quemquam ordinet sacerdotem; sed eum ecclesiæ Dei præficiat, quem totius civitatis consensu elegerit. Ut itaque nos desides non sumus in monendo quæ custodiri debeant, quæque vitari; ita in exequendis illis atque servandis neminem esse patimur negligentem: cum custodientem talia laus dignissima comitetur, & fructus ut speramus a domino uberior obsequatur: devium vero & apostolicæ constitutionis oblitum obnoxium habitura sit & ecclesiastica & divina censura. Illud quoque pari observantia ad sacerdotalis concordiæ vinculum ab omnibus volumus custodiri, ut nullus episcopus alterius episcopi clericum sibi audeat vindicare sine illius ad quem pertinet cessione: quam tamen evidentia scripta contineant, quoniam hoc & canonum definivit auctoritas, & ipsa servandæ unitatis ratio docet: ne omnis ordo ecclesiasticus per hanc licentiam efficiatur instabilis. Altius itaque, fratres carissimi, quæ a nobis piæ mentis affectu decerni perspicitis, in pectora vestra descendant: ut nos qui solicite cupimus servare unitatem spiritus in vinculo pacis, præceptionis nostræ fructum percipiamus, & vestræ dilectionis operibus gratulemur. Volumus enim tam vestrum esse quam nostrum est, ut per caritatis gratiam constituatur quod nulla insidiantis diaboli arte violetur. Plenius vero observare debent, quæ caveri ad ipsum fratrem & coepiscopum nostrum Anastasium scripsimus; eaque in vestram notitiam literis ipsius volumus pervenire: a quibus fraternitatem vestram nolumus deviare; ut caritatem dominicam custodita patrum sanctione serveinus.

Data VIII. Idus Januarias Aetio III. & Symmacho vv. cc. Coss. * * Anno Christi 446.

Item recitata est.

531-532. godine:
Imperator Justinijan nalaže prefektu pretorije Jovanu, budućem arhiepiskopu Justinijane Prime, da primjenjuje zakon o prodaji dugova koji je donio imperator Anastazije (Justinijanov Kodeks, Knjiga IV, 35.)[58]

(DE REBUS CREDITIS ET DE IURE IURANDO
O ZADUŽIVANJU I ZAKLINJANJU)

.....

23. *Imperator Justinijan Avgust Jovanu pretoru pretorije*

Car Anastazije božanske uspomene sastavio je zakon pun kako čovječnosti tako i dobronamjernosti, da niko ne smije da se zaduži na tuđ račun, pošto je protiv njega već obavljena cesija (dobrovoljno ustupanje imovine za pokriće dijela duga) i da dužnik više ne može pokriti dug onim što je cesijom već predao pokretaču cesije, izuzev u nekim slučajevima koji su posebno navedeni u onoj konstituciji. Ali budući da oni, koji mnogo vremena provode u sporovima, nikako ne bi dopustili da se ova odredba primjeni, iznalazeći vešt način da prenesu na drugoga dio duga pod vidom prodaje, a preostali dio da daju kao posebnu donaciju, mi podržavajući Anastazijev zakon (konstituciju) u opštim crtama, određujemo da nikome nije dopušteno da dio duga ustupi za novac i da po obavljenoj prodaji djelova potraživanja dio (duga) u vidu donacije prividno prenese, nego da, ako bude htio, cjelokupan dug donira i putem donacije prenese potraživanja i to ne tako da krišom prima sakriveni novac, a javno da poklanja tobožnju donaciju, nego da izvrši čistu, nelažiranu donaciju: takvim ustupanjima se ne protivimo.
1. Ako pak neko pokuša krišom nešto da učini, a primio je novac za dio (duga) i djelimično prodao potraživanja, te se pretvara da (drugi) deo poklanja ili onome ko je izvršio kupovinu dijela prava na potraživanja, ili drugome, možda za izmišljenu osobu (jer smo saznali da se to veoma često dešava), tu vrstu mahinacije u potpunosti ukidamo, pa prema tome neka ne primi ništa više nego što je sam stvarno po ugovoru platio: ali sve što je preko toga i putem fiktivne donacije prenijeto, smatramo nevažećim za obje strane, tako da ni onaj ko ustupa prava na potraživanja, ni onaj ko se postarao da ih primi ne ostaje niti stiče ikakav dobitak od toga, niti bilo ko od njih dvojice ima bilo kakvo pravo da potražuje (novac) od dužnika ili stvari koje mu pripadaju.
2. Ali i ako se neko bude pretvarao da je izvršio donaciju cjelokupnog duga, da bi izgledalo kao da je cjelokupan dug donacija, a nešto krišom bude primio, u tom slučaju neka se takođe odobri da se izvrši isplata samo onoga što je dato, pa ako se se to plati od strane dužnika, da protiv njega ili njegove imovine iz fiktivne donacije ne proistekne nikakva šteta.
3. I ovo olakšanje je zaista bilo pravedno primjenjivati za dužnike od vremena Anastazija, otkada je donijet ovaj zakon, koji su ljudi htjeli lukavo da obesnaže. Ali kako ne bi izgledalo da u tolikoj dobronamjernosti naših vremena dopuštamo nešto da se nešto rđavo čini, zapovijedamo da se po postojećem zakonu u budućim slučajevima vodi računa o tome da se spriječi sve što dovodi u pitanje ovo naše olakšanje.

[58] *Corpus iuris civilis,vol. 2, p. 176*.

23 *Imp. Iustinianus A. Iohanni pp.* Anastasio divae memoriae principi[1] iustissima constitutio conscripta est tam humanitatis quam benivolentiae plena, ut ne quis alienum subeat debitum cessione in eum facta et amplius consequatur a *debitore his, quae* praestavit cessionis auctori, exceptis quibusdam casibus, qui *specialiter illi sanctioni continentur.* sed cum hi, qui circa lites morantur, eandem piam dispositionem in sua natura remanere minime concesserunt, invenientes machinationem, ut partem quidem debiti venditionis titulo transferant in alium creditores[2], reliquam autem partem per coloratam cedant donationem, generaliter Anastasianae constitutioni subvenientes sancimus nulli licere partem quidem debiti cedere pecuniis acceptis et[3] venditione actionum habita, partem autem donationis titulo videri transferre, sed, si voluerit, pure totum debitum donare et per donationem actiones[4] transferre, [5]non occulte nec per artes clandestinas pecunias suscipere, publice autem simulatam donationem celebrare, sed undique puram et non dissimulatam facere donationem: huiusmodi enim cessionibus non
1 adversamur. Si quis autem occulte aliud quidem agere conatur et pecunias pro parte accepit et vendidit particulatim actiones, partem autem donare simulat vel ipsi, qui emptionem actionis subiit, vel forsitan alii per suppositam personam (quia et hoc saepius perpetratum esse didicimus), huiusmodi machinationem penitus amputamus, ut nihil amplius accipiat, quam ipse[6] vero contractu re ipsa persolvit: sed omne, quod superfluum est et per figuratam donationem translatum, inutile esse ex utraque parte censemus, ut neque ei qui cedit actiones neque ei qui eas suscipere curavit aliquid lucri vel fieri vel remanere vel aliquam contra debitorem vel res ad
2 eum pertinentes esse utrique eorum actionem. Sed et si quis donationem quidem omnis debiti facere adsimulaverit, ut videatur esse tota donatio, aliquid autem occulte susceperit, et in hoc casu hoc tantummodo exactionem sortiri, quod datum esse comprobetur, et si hoc a debitore persolvatur, nulla contra eum vel substantiam eius ex dissimulata do-
3 natione oriatur molestia. Et iustum quidem fuerat hoc remedium debitoribus ab Anastasianis temporibus impertiri, ex quibus etiam lex lata[7] est, *quam homines astute lacerandam esse existimaverunt.* sed ne videamur in tanta temporum nostrorum benivolentia aliquid acerbius admittere. in futuris post praesentem legem casibus haec observari censemus, ut[8] omne, quod contra legem Anastasianam excogitatum est, hoc in posterum nostro perfruatur remedio. [*a.* 531—532]

532. godine:
Imperator Justinijan prefektu pretorije Jovanu šalje zakon kojim treba da se uredi proces nasljeđivanja na Ilirikumu (utvrđuju se prava najbliže, dalje porodice i pripadnika skitsko-sarmatskih klanova)[59]
(Justinijanov Kodeks, Knjiga VI, pogl. 38)

5.

Isti Avgust Jovanu prefektu pretorije. Odgovarajući na traženje advokata sa Ilirikuma zakonski određujemo da riječ „familija" pravno obuhvata sljedeće: roditelje, djecu, svu rodbinu i imovinu, oslobođenike i patrone, ovim nazivom su obuhvaćeni čak i robovi.
1. I ako neko dakle svojom poslednjom voljom ostavi svojoj porodici kapital (fond), bez ikakvog posebnog navođenja nekih osoba, onda su tu uključeni ne samo neposredni (najbliži) srodnici, nego i, ukoliko ovih više nema, zetovi i snahe, a čini nam se da je čovječno da i oni polažu pravo na nasljedstvo, to jest ako je brak bio razriješen smrću sina ili kćeri. Jer zet ili snaha ne bi ni na koji način mogli polagati pravo na nasljedstvo za života djece, budući da ona (tj. djeca) van svake sumnje imaju prvjenstvo: i to biva po stepenu srodstva, te poslije njih dolaze oslobođenici.
2. Ovo isto važi i ako je neko nekome poklonio ili testamentom ostavio nepokretnu imovinu i zabranio da se ta nekretnina otuđi dodajući stavku da se, ukoliko to primalac ostavštine zanemari, nekretnina vrati njegovoj porodici.
3. U drugim pak slučajevima riječ „familija" treba shvatiti kao imanje, jer se i robovi i druge stvari smatraju imanjem svakog pojedinog čoveka.
Dato XV dana uoči novembarskih kalenda u Konstantinopolju, druge godine nakon konzulovanja preslavne gospode Lampadija i Oresta.

(g. 532)

[59] *Corpus iuris civilis, vol. 2, p. 271*.

5 *Idem A. Iohanni pp.* Suggestioni Illyricianae advocationis respondentes decernimus familiae nomen talem habere vigorem: parentes et liberos omnesque propinquos et substantiam, libertos etiam et patronos nec non servos per hanc appellationem signi-
1 ficari. Et si quis per suum elogium fideicommissum familiae suae reliquerit, nulla speciali adiectione super quibusdam certis personis facta, non solum propinquos, sed etiam his deficientibus generum et nurum. et hos[3] enim nobis humanum esse videtur ad fideicommissum vocari. ita videlicet, si matrimonium morte filii vel filiae fuerit dissolutum. nullo etenim modo possint[4] gener vel nurus filiis viventibus ad tale fideicommissum vocari, cum hi procul dubio eos antecedant: et hoc videlicet gra-
2 datim fieri, ut post eos liberti veniant. Hoc eodem valente, et si quis rem immobilem cuidam legaverit vel fideicommiserit eamque alienari prohibuerit adiciens, ut, si hoc fideicommissarius praeterierit.
3 familiae suae res adquiratur. In aliis autem casibus nomen familiae pro substantia oportet intellegi. quia et servi et aliae res in patrimonio uniuscuiusque esse putantur. *D. xv k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.* [*a.* 532]

532. godine:
Imperator Justinijan prefektu pretorije i budućem arhiepiskopu Justinijane Prime, Jovanu, kako treba postupati na Ilirikumu kada novodošli Skiti-Sarmati (Sloveni) preuzimaju dobra koja su ostala bez vlasnika – osuda razbojništava novodošlica[60]
(Justinijanov Kodeks, Knjiga VIII, pogl. 4)

. . . .
11.

Imperator Justinijan Avgust Jovanu pretoru pretorije. Pošto se među pravnicima na Ilirikumu raspravljalo šta bi trebalo činiti u vezi sa onima koji su uzeli posjed prazan zbog odsustva vlasnika bez sudske odluke, što ne potpada pod slučajeve definisane starim zakonima, kao što je sudska zabrana u slučaju oduzimanja imanja oružanom silom („*unde vi*"), ili u slučaju oduzimanja imanja na silu ili tajno („*vi aut clam*"), niti je predviđen bilo kakav sudski postupak za povraćaj takvog posjeda, jer tome nije prethodilo nikakvo nasilje. Dopuštali su vlasniku samo da pokrene sudski postupak za povraćaj imovine („*actio in rem*"): ne dopuštajući da neko tuđe stvari ili posjede po svom nahođenju uzurpira, mi zakonski utvrđujemo da se na takvog posjednika mora gledati kao na razbojnika i takve slučajeve suditi po opštem pravu, to jest onako kako je to deklarisano po starim zakonima protiv takvih osoba, a za povraćaj imovine; jer je smiješno reći ili čuti da je neko iz neznanja uzeo tuđe kao svoje.
1. Svi dakle treba da znaju da ono što nije njihovo svakako pripada drugima; jer je takva odredba protiv krađe već odavno definisana starim zakonima, koji kažu: ako bi neko stavio ruku na tuđu stvar protiv volje vlasnika, sudi mu se za krađu.
2. Budući da ovako stoji u zakonima, to zakonski potvrđujemo što se tiče preuzimanja posjeda, ukoliko od dana, od koga je posjed (nezakonito) preuzet, nije proteklo trideset godina.
Dato XV dana uoči novembarskih kalenda u Konstantinopolju, druge godine nakon konzulovanja preslavne gospode Lampadija i Oresta.

(g. 532)

[60] *Corpus iuris civilis,vol. 2, p. 332*.

11 *Imp. Iustinianus A. Iohanni pp.* Cum quaerebatur inter Illyricianam advocationem, quid ueri oporteret propter eos, qui vacuam possessionem absentium sine iudiciali sententia detinuerunt, quia veteres leges nec unde vi interdictum nec quod vi aut clam vel aliam quandam actionem ad recipiendam talem possessionem definiebant, violentia in ablatam possessionem minime praecedente, uisi domino tantummodo in rem actionem exercere permittentes: nos non concedentes aliquem alienas res vel possessiones per suam auctoritatem usurpare sancimus talem possessorem ut praedonem intellegi et generali iurisdictione ea teneri, quae pro restituenda possessione *contra huiusmodi* personas veteribus declarata est[1] legibus. ridiculum etenim est dicere vel audire, *quod* per ignorantiam alienam rem aliquis [1] *quasi* propriam occupaverit. Omnes autem scire debent, quod non suum est, hoc ad alios modis omnibus pertinere. cum talis dispositio in furti actione *iam* dudum veteribus legibus definita est dicentibus: *si quis* alienam rem adversus domini voluntatem [2] attigerit, furti actione tenetur. His videlicet, quae super recipienda possessione a nobis disposita sunt, locum habentibus, si non ex die, ex quo possessio detenta est, triginta annorum excesserunt curricula. *D. xv*[2] *k. Nov. Constantinopoli post consulatum Lampadii et Orestis vv. cc. anno secundo.* [a. 532]

533. godine:
Imperator Justinijan propisuje smrtnu kaznu za one, poglavito vojnike, koji otimaju žene i djevojke, podrazumijavajući monahinje[61]
(Justinijanov Kodeks, Knjiga IX)

13. Poglavlje
O OTMICI DJEVOJAKA, UDOVICA I MONAHINJA
1.

Imperator Justinijan Avgust Hermogenu magistru *officiorum*. Donosimo odluku (dekret) da se otimači časnih ili slobodno rođenih djevojaka, bez obzira da li su već bile vjerene ili nijesu, ili bilo čijih udovica, makar bile tuđe oslobođenice ili robinje, moraju kazniti smrću kao počinioci najtežih zločina, tim više ako su se djevice ili udovice posvetile Bogu (što se ne čini samo na ljudsku nepravdu, nego na uvredu svemogućeg Boga; tim prije što se upropašćena djevstvenost, ili čestitost ne može povratiti): i s pravom se kažnjavaju smrtnom kaznom jer takvi otimači nijesu bez zločina ubistva.
1. Da se, dakle, ovo bezumlje ne bi u nedostatku kazne proširilo, ovim opštim zakonom utvrđujemo da oni koji počine takav zločin, kao i oni koji im u vrijeme napada pruže pomoć, tamo gdje budu zatečeni tokom same otmice i odmah uhvaćeni *in flagranti*, kao osuđeni mogu biti ubijeni od strane roditelja devojaka, udovica, slobodno rođenih ili kakvih god žena, ili od strane krvnih srodnika, tutora, kuratora, patrona ili gospodara.
1a. Utvrđujemo da se ovo tim prije odnosi na one koji su se usudili da otmu udate žene, jer se smatraju krivim za dvostruki zločin, kako za preljubu, tako i za otmicu i treba da budu u tom slučaju još oštrije kažnjeni za zločin preljube.
1b. Ovima pribrajamo i onoga ko se usudi na silu da otme sopstvenu vjerenicu.
1c. Ako se pak po izvršenju tako odvratnog zločina otmičar ili uspešno odbrani, ili uspije da se izbavi bjekstvom, u ovom carskom gradu kako preuzvišena gospoda (*viri excelsi*) prefekti pretorije, tako i preslavni gospodin (*vir gloriosissimus*) gradski prefekt, a u provincijama kako izuzetna gospoda (*viri eminentissimi*) prefekti pretorije za Ilirikum i Afriku, tako i magistri militum za razne oblasti naše imperije, kao i ugledna gospoda (*viri spectabiles*) prefekt Egipta ili komes Orijenta i vikariji i prokonzuli, a ništa manje sva ugledna gospoda (*viri spectabiles*) duksovi i preslavna gospoda (*viri clarissimi*) rektori (upravnici) provincija kao i ostali službenici (*iudices*) bilo kog reda, koji se na tim mjestima budu zatekli, neka jednaki napor sa najvećom brižljivošću ulože da se oni uhvate i da se, uhvaćeni u takvom zločinu nakon legitimnog i pravu poznatog utvrđivanja krivice, bez prava da se žale na mesto suđenja, kazne najtežim kaznama i osude na smrt.
1d. Njima, ako budu htjeli da se žale, ne dajemo nikakvo pravo na apelaciju (žalbu) prema definiciji starog Konstantinovog zakona.
1e. I ako su robinje ili oslobođenice one koje su pretrpjele otmicu, otimači se ipak kažnjavaju istom gore navedenom kaznom, ali njihovo imanje neće biti umanjeno.
1f. Ako se pak takvo nedjelo počini prema slobodno rođenim osobama, onda sva pokretna, nepokretna i samopokretna imovina, kako samih otmičara, tako i onih koji im pomognu, prelazi u vlasništvo otetih slobodnih žena, pod budnim nadzorom sudija i staranjem njihovih roditelja, muževa, tutora ili kuratora.

[61] *Corpus iuris civilis, vol. 2, p. 378*.

XIII.

DE RAPTU VIRGINUM SEU VIDUARUM NEC NON SANCTIMONIALIUM.

1 [1]*Imp. Iustinianus A. Hermogeni magistro officiorum.* Raptores virginum honestarum vel ingenuarum, sive iam desponsatae fuerint sive non, vel quarumlibet viduarum feminarum, licet libertinae vel servae alienae sint, pessima criminum peccantes capitis supplicio plectendos decernimus, et maxime si deo fuerint virgines vel viduae dedicatae (quod non solum ad iniuriam hominum, sed ad ipsius omnipotentis dei inreverentiam committitur. maxime cum virginitas vel castitas corrupta restitui non potest): et merito mortis damnantur supplicio, cum nec ab homicidii crimine huiusmodi raptores sint vacui. 1 Ne igitur sine vindicta talis crescat insania, sancimus per hanc generalem constitutionem, ut hi, qui huiusmodi crimen commiserint et qui eis auxilium tempore invasionis praebuerint, ubi inventi fuerint in ipsa rapina et adhuc flagrante crimine comprehensi a parentibus virginum vel viduarum vel ingenuarum vel quarumlibet feminarum aut earum consanguineis aut tutoribus vel curatoribus vel patronis 1*a* vel dominis, convicti interficiantur. Quae multo magis contra eos obtinere sancimus, qui nuptas mulieres ausi sunt rapere, quia duplici crimine tenentur tam adulterii quam rapinae et oportet acerbius 1*b* adulterii crimen ex hac adiectione puniri. Quibus connumeravimus etiam eum, qui saltem sponsam 1*c* suam[2] per vim rapere ausus fuerit. Sin autem post commissum tam detestabile crimen aut potentatu raptor se defendere aut fuga evadere potuerit, in hac quidem regia urbe tam viri excelsi praefecti praetorio quam vir gloriosissimus praefectus urbis, in provinciis autem tam viri eminentissimi praefecti praetorio per Illyricum et Africam[3] quam magistri militum per diversas nostri orbis regiones nec non viri spectabiles[4] praefectus Aegypti vel comes Orientis[5] et vicarii et proconsules et nihilo minus omnes[6] viri spectabiles duces et viri clarissimi rectores provinciarum nec non alii cuiuslibet ordinis iudices, qui in locis inventi fuerint, simile studium cum magna sollicitudine adhibeant, ut eos possint comprehendere et comprehensos in tali crimine post legitimas et iuri cognitas probationes sine fori praescriptione durissimis poenis adficiant et mortis condemnent 1*d* supplicio. Quibus et, si appellare voluerint, nullam damus licentiam secundum antiquae Con- 1*e* (1) stantinianae legis[7] definitionem. Et si quidem ancillae vel libertinae sint quae rapinam passae sunt, raptores tantummodo supra dicta poena plectentur, substantiis eorum nullam deminutionem pas-

---

(1) *B* 60, 58, 1: *maiore ex parte redit in* 1, 3, 53: *iunge* 5, 17, 11 (2) suam *del. Waechter* (3) et Africam *om. l. gem.* (4) *sic l. gem.*, vir spectabilis *libri* (5) vel comes Or. *om. l. gem.* (6) omnes *om. l. gem.* (7) *Th.* 9, 24, 1, 3 (8) *sic CR*[b], *sodalium vel sequentium vel comitum ins. LR*[a] (9) eos *C l. gem.*, qui eos *L*, eos qui *R* (10) *Th.* 9, 24, 1, 5

1g. I ako se neudate žene zakonski udaju za nekog drugog osim otmičara, ista imovina, ili onoliko koliko od nje budu htjele da uzmu, neka se da za miraz slobodnih žena, a ako ne žele da se udaju i žele da ostanu u svojoj djevstvenosti, određujemo da joj se dodjeli potpuno vlasništvo i pri tome ni jedan sudija ili bilo koja druga osoba ne smije da se drzne to da spriječi.
2. Oteta žena, devojka, ili udovica, ili bilo koja druga žena nema mogućnost da traži svog otmičara za muža, nego sa kim budu htjeli roditelji, izuzimajući otmičara, da je vežu zakonskim brakom, jer ni na koji način i ni u koje vrijeme naša svjetlost neće dati saglasnost onima koji u našoj državi pokušaju na neprijateljski način da sklope brak; ko god hoće da se oženi, bilo slobodno rođenom, bilo oslobođenicom, treba, naime, po našim zakonima i starom običaju da je zaprosi od roditelja ili drugih od kojih dolikuje i da njihovom voljom sklopi zakoniti brak.
3. One kazne koje smo vec naveli, to jest smrtnu i oduzimanja imovine, ustanovili smo ne samo protiv otmičara, nego i protiv onih koji su ih pratili pri samom napadu.
3a. Dakle, svi oni koji budu zatečeni i osuđeni kao saučesnici i pomagači ovog zločina ili koji ih podržavaju ili im pruže bilo kakvu pomoć, bilo da su muškarci ili žene, bilo kakvog (imovnog) stanja ili (društvenog) statusa ili položaja, podliježu smrtnoj kazni, kako bi ovom nato da li djevojke ili druge žene prema kojima je to delo počinjeno to htjele ili ne.
3b. Jer ako sami otmičari iz straha od surove kazne odustanu od takvog nedjela, ni jednoj ženi, htjela to ili ne, ne ostavlja se prostor da sagriješi, jer krajnje nemoralni čovjek koji smišlja otmicu u svoju zavjeru unosi i to da ona sama tako hoće, međutim, ukoliko je ne primora, ukoliko je ne salijeće mrskim vještinama, ne čini da ona baš hoće tek tako da se preda beščaću.
3c. Roditeljima, koji su najviše zainteresovani za kaznu, ako pokažu strpljenje i potisnu svoj bol, prijeti kazna protjerivanja (deportacije).
4. I ako neko od onih koji pomažu ima status roba, bez razlike na pol, zapovijedamo da bude spaljen, budući da se to čak i Konstantinovim zakonom bilo ispravno predviđeno.
5. Pošto su inače ukinuti svi paragrafi Julijanskog zakona (*lex Iulia*), koji se odnose na otmicu devojaka, udovica ili posvećenih žena i stare knjige zakona i ono što o tome stoji u svetim konstitucijama, tako da je samo zakon u ovom poglavlju dovoljan da zamijeni sve.
6. Utvrđujemo da se sve se ovo odnosi i na monahinje, djevice i udovice.
Dato XV dana uoči decembarskih kalenda u Konstantinopolju za III konzulata gospodara Justinijana pp. (*perpetui* – večitog) Avgusta.

(g. 533)

1*f* suris. Sin autem in ingenuam personam tale facinus perpetretur, etiam omnes res mobiles seu immobiles et se moventes tam raptorum quam etiam[4] eorum, qui eis auxilium praebuerint, ad dominium raptarum mulierum liberarum transferantur providentia iudicum et cura parentum earum vel mari-
1*g* torum vel tutorum seu curatorum. Et si non nuptae mulieres alii cuilibet praeter raptorem legitime coniungentur, in dotem liberarum mulierum easdem res vel quantas ex his voluerint procedere, sive maritum nolentes accipere in sua pudicitia remanere voluerint, pleno dominio eis sancimus applicari, nemine iudice vel alia quacumque persona haec
2 audente contemnere. Nec sit facultas raptae virgini vel viduae vel cuilibet mulieri raptorem suum sibi maritum exposcere, sed cui parentes voluerint excepto raptore, eam legitimo copulent matrimonio, quoniam nullo modo nullo tempore datur a nostra serenitate licentia eis consentire, qui hostili more in nostra re publica matrimonium student sibi coniungere. oportet etenim, ut, quicumque uxorem ducere voluerit sive ingenuam sive libertinam, secundum nostras leges et antiquam consuetudinem parentes vel alios quos decet petat et cum eorum voluntate
3 fiat legitimum coniugium. Poenas autem quas praediximus, id est mortis et bonorum amissionis, non tantum adversus raptores, sed etiam contra eos qui hos comitati in ipsa invasione et rapina fuerint
3*a* constituimus. Ceteros autem omnes, qui conscii et ministri huiusmodi criminis reperti et convicti fuerint vel eos[9] susceperint vel quamcumque opem eis intulerint, sive masculi sive feminae sunt, cuiuscumque condicionis vel gradus vel dignitatis, poenae tantummodo capitali subicimus, ut huic poenae omnes subiaceant, sive volentibus sive nolentibus virginibus seu aliis mulieribus tale facinus fuerit
3*b* perpetratum. Si enim ipsi raptores metu atrocitatis poenae ab huiusmodi facinore temperaverint se, nulli mulieri sive volenti sive nolenti peccandi locus relinquetur, quia hoc ipsum velle mulieri ab insidiis nequissimi hominis qui meditatur rapinam inducitur. nisi etenim eam sollicitaverit. nisi odiosis artibus circumvenerit, non facit eam velle in tantum
3*c* dedecus sese prodere. Parentibus. quorum maxime vindicta intererat, si patientiam praebuerint ac do-
4 lorem remiserint, deportatione plectendis. Et si quis inter haec ministeria servilis condicionis fuerit deprehensus, citra sexus discretionem *eum concremari* iubemus, cum hoc etiam Constantiniana lege[10]
5 recte fuerat prospectum. Omnibus legis Iuliae capitulis, quae de raptu virginum vel viduarum seu sanctimonialium sive antiquis legum libris sive in sacris constitutionibus posita sunt, de cetero abolitis, ut haec tantummodo lex in hoc capite pro om-
6 nibus *sufficiat*. Quae de *sanctimonialibus* etiam virginibus et viduis locum habere sancimus. *D. xv k. Dec. Constantinopoli dn. Iustiniano pp. A. III cons.* [*a.* 533]

535. godine, mjeseca aprila:
Imperator Justinijan utvrđuje privilegije titulara Justinijane Prime[62], arhiepiskopa Katelijana, određujući ga da upravlja carevim "rodnim zemljama": solunski arhiepiskop gubi vlast na Ilirikumu a dukljanski je podređen poglavaru carevog rodnog mjesta[63]

Novela 11
O PRIVILEGIJAMA ARHIEPISKOPA PRIME JUSTINIJANE

Isti Avgust njegovom blaženstvu Katelijanu, arhiepiskopu Prime Justinijane
Želeći na razne načine da uveličamo svoje rodno mjesto, u kome je Bog izvolio da prvi put dođemo na svijet, koji je On sazdao, hoćemo da je uvećamo najvećim mogućim počastima što se tiče svešteničkog ranga: da za sada neprikosnoveni (*sacrosanctus*) poglavar Prime Justinijane, našeg rodnog mjesta, bude ne samo mitropolit, nego i arhiepiskop i da određene provincije budu pod njegovom jurisdikcijom, to jest kako sama Unutrašnja (*mediterranea*) Dakija, tako i Priobalna (*ripensis*) (uz Dunav) Dakija, naravno i Prva (*prima*) Misija, Dardanija, provincija Prevalitana, Druga (*secunda*) Makedonija i deo Druge (*secundae*) Panonije, koja je na teritoriji Bačke[64].
1. Jer premda se u davna vremena tamo protezala prefektura Sirmijuma, pa je tamo (u Sirmijumu) bio centar Ilirika kako civilni, tako i episkopski, kasnije je, u vrijeme Atile, pošto su te oblasti bile opustošene, pretorijanski prefekt Sirmijuma Apremije kao izbeglica došao u Solun, pa je tada sa prefekturom došlo i svešteničko poglavarstvo, a Solunski episkop nije sopstvenim autoritetom, nego pod sjenkom (premeštene) prefekture stekao neke prerogative.
2. Pošto se u novije vreme Božijom pomoću naša država uvećala tako da su se naši gradovi umnožili na obe obale Dunava, pa se sada kako Viminacijum, tako i Recidiva i Literata, koje se nalaze na drugoj obali Dunava, ponovo nalaze pod našim suverenitetom, smatrali smo da je potrebno da se baš ova prefektura, koja je ranije bila u Panoniji, premjesti u naše srećno rodno mjesto koje je blizu Panonije, pošto se druga Panonija ne nalazi na velikoj udaljenosti od Unutrašnje Dakije, a Prvu Makedoniju pak od druge Panonije dijele velika prostranstva.
3. A budući da su ljudi uvijek pritisnuti mukama ratovanja, državi nije bilo od koristi da kroz tolika prostranstva i tolike teškoće dolaze u Prvu Makedoniju, izgledalo nam je stoga neophodno da se ta prefektura povuče u gornje (sjevernije) krajeve tako da obližnje provincije osjećaju veće olakšanje od toga.
4. Stoga tvoje blaženstvo i svi budući sveti arhiepiskopi pomenute Prime Justinijane treba da imaju prerogative arhiepiskopa i svu slobodu da upotrijebe svoj autoritet, da njima upravljaju i da u odnosu na sve pomenute provincije imaju najviši autoritet, dostojanstvo i najviši svešteničkи položaj, tako da tebe imaju za svog jedinog arhiepiskopa i da tvoj tron vrši postavljenja i da ne smeju imati više ništa sa Solunskim episkopom; već da im ti sam i svi budući poglavari Prime Justinijane budete sudije i arbitri: kakva god razmirica da se među njima izrodi, oni (tj. arhiepiskopi Prve Justinijane) neka je riješe, stave na nju kraj i dovedu u red i neka se ne odlazi nikom drugom, već neka sve pomenute provincije priznaju svog arhiepiskopa i njegovo postavljenje i

[62] Justinijana Prima postaje glavni grad provincije Prevalitane a grad i dijeceza Dokleja – Duklja postaju njoj podređeni (*prim. prir.*) – vidjeti liste na kraju toma I-2.
[63] *Corpus iruris civilis, vol. 3, p. 94*. U prvoj knjizi prvog toma *Monumenta Montenegrina* ovaj dokument dat je u izvodima, po Šuflajevom zborniku, sada ga donosimo u potpunosti.
[64] *Bacensi !?*

R DE PRIVILEGIIS ARCHIEPISCOPI PRIMAE IUSTINIANAE R.

Idem A. Catelliano viro beatissimo archiepiscopo Primae Iustinianae.

Multis et variis modis nostram patriam augere cupientes, in qua prima deus praestitit nobis ad hunc mundum quem ipse condidit venire, et circa sacerdotalem censuram eam volumus maximis incrementis ampliare: ut Primae Iustinianae patriae nostrae pro tempore sacrosanctus antistes non solum metropolitanus, sed etiam archiepiscopus fiat, et certae provinciae sub eius sint auctoritate, id est tam ipsa mediterranea Dacia quam Dacia ripensis nec non Mysia prima et Dardania et Praevalitana provincia et secunda Mace-
1 donia et pars secundae Pannoniae, quae in Bacensi est civitate. Cum enim in antiquis temporibus Sirmii praefectura fuerat constituta, ibique omne fuerat Illyrici fastigium tam in civilibus quam in episcopalibus causis, postea autem Attilanis temporibus eiusdem locis devastatis Apraeemius praefectus praetorio de Sirmitana civitate in Thessalonicam profugus venerat, tunc ipsam praefecturam et sacerdotalis honor secutus est, et Thessalonicensis episcopus non sua auctoritate, sed sub umbra praefecturae meruit aliquam prae-
2 rogativam. Cum igitur in praesenti deo auctore ita nostra respublica aucta est, ut utraque ripa Danubii iam nostris civitatibus frequentaretur, et tam Viminacium quam Recidiva et Litterata, quae trans Danubium sunt, nostrae iterum dicioni subactae sint, necessarium duximus ipsam gloriosissimam praefecturam, quae in Pannonia fuerat constituta, iuxta Pannoniam in nostra felicissima patria collocare, cum nihil quidem magni distat a Dacia mediterranea secunda Pannonia, multis autem spatiis separatur prima Macedonia a
3 Pannonia secunda. Et quia homines semper bellicis sudoribus inhaerentes non erat utile reipublicae ad primam Macedoniam per tot spatia tantasque difficultates venire, ideo necessarium nobis visum est ipsam praefecturam ad superiores partes trahere, et iuxta eam provinciae constitutae facilius sentiant illius medi-
4 cinam. Et ideo tua beatitudo et omnes praefatae Primae Iustinianae sacrosancti antistites archiepiscopi habeant praerogativam et omnem licentiam suam auctoritatem eis impertire et eos ordinare, et in omnibus supradictis provinciis primum honorem, primam dignitatem, summum sacerdotium, summum fastigium: ut a tua sede creentur et te solum archiepiscopum habeant, nulla communione adversus ⟨eos⟩ Thessalonicensi episcopo servanda; sed tu ipse et omnes Primae Iustinianae antistites sint eis iudices et disceptatores: quicquid oriatur inter eos discrimen, ipsi hoc dirimant et finem ei imponant et eos ordinent, neque ad alium quendam eatur, sed suum cognoscant archiepiscopum omnes praedictae provinciae, et eius sentiant creationem, et vel per se vel per suam auctoritatem vel clericos mittendos habeat omnem potestatem
5 omnemque sacerdotalem censuram et creationis licentiam. Sed et in Aquis, quae est provinciae Daciae ripensis, ordinari volumus a tua sanctitate episcopum, ut non in posterum sub Meridiano episcopo sit constituta: sed Meridianus quidem maneat in Meridio, nulla ei communione cum Aquis servanda; Aquensis autem episcopus habeat praefatam civitatem et omnia eius castella et territoria et ecclesias, ut possit Bonosiacorum scelus ex ea civitate et terra repellere vel in orthodoxam fidem transformare.

on neka ima sva ovlašćenja (*potestatem*) i svešteničku vlast (*censuram*) i slobodu biranja, bilo lično, ili svojim autoritetom ili slanjem sveštenika.
5. Ali hoćemo da tvoja svetost postavi episkopa u Akvama, koja se nalazi u Podunavskoj (*ripensis*) Dakiji, kako ubuduće ne bi bila pod jurisdikcijom episkopa u Meridij(an)u, već Meridij(an)ski episkop neka ostane u Meridij(an)u, nemajući više ništa zajedničko sa episkopom u Akvama; Akvanski episkop neka zadrži jurisdikciju nad pomenutim gradom i svim njegovim utvrđenjima, teritorijama i crkvama, kako bi mogao iz tog grada i zemlje da istjera zločin Bonosijana ili ih uvede u pravoslavnu vjeru.
6. Neka dakle tvoje blaženstvo zna volju našeg veličanstva (*numen*(?), te smo stoga ovaj zakon poslali tvome tronu, kako bi crkva našeg rodnog grada zauvijek imala takvu beneficiju, u slavu svemogućeg Boga i u znak vječnog sjećanja na naše veličanstvo (*numen*(?).
7. A kada se dogodi da onaj ko tvojim tronom upravlja ode sa danje svjetlosti, zakonski utvrđujemo da tada arhiepiskopa bira njegov mitropolijski sinod, kao što i priliči episkopu sa najvišim počastima da bude promovisan u crkvama, nemajući ni u tome slučaju ništa zajedničko sa Solunskim episkopom.
Tvoje blaženstvo dakle neka ne odlaže da u svakom pogledu sprovede ovo što je naša vječnost zakonski utvrdila.
Dato 18. dana uoči majskih kalenda za konzulovanja preslavnog gospodina Velizarija.

(g. 535)

6 Ut igitur sciat beatitudo tua nostri numinis dispositionem, ideo praesentem legem ad tuam venera-
bilem sedem transmisimus, ut in perpetuum tale beneficium habeat patriae nostrae ecclesia in dei omni- 35
7 potentis gloriam et nostri numinis sempiternam recordationem. Quando autem tuae sedis gubernatorem ab
hac luce decedere contigerit, pro tempore archiepiscopum eius a venerabili suo concilio metropolitanorum
ordinari sancimus, quemadmodum decet archiepiscopum omnibus honoratum in ecclesiis provehi, nulla
penitus Thessalonicensi episcopo neque ad hoc communione servanda.
Beatitudo igitur tua quae nostra sanxit aeternitas modis omnibus ad effectum perducere non differat. 40
Dat. XVIII. kal. Mai. ⟨Belisario v. c. cons.⟩ [*a.* 535.]

Nov. XI Latine tantum extat in appendice coll. VIIII Authentici (extravagantium prima est in R f. 72ᵛ et V f. 182). — Rubrica ὥστε τὰς περὶ τὸ Βιμινάκιον γενομένας ὑπὸ ῥωμαίοις πόλεις ὑπὸ ἰδικὸν ἀρχιεπίσκοπον εἶναι, μὴ μὴν ὑπὸ τὸν Θεσσαλονίκης schol. M in mg. (ex Ath.). — Epit. Theod. 11 (inde in L), Ath. 1, 8 (inde A tit. 13, 9; Coll. const. eccl. 3, 1, 8), Nomoc. XIV tit. 1, 5. Iulian. const. IX.

---

3 nostra patria R^1 ‖ 4 mundum] modum *R V* ‖ quam *R* ‖ venire et *om. V* ‖ amplicare R^1 ampliore *V* ‖ 5 pro tempore sa *bis scr.* V^a ‖ 6 certae] ceterue *vulg.* ‖ sint *om. V* ‖ id est] reddere *V* ‖ tam ipsa | tamen ipsa *V* ‖ meditranea *V* meditanea *R* ‖ 7 misya *V* missia *R* ‖ prima *Contius*] secunda *libri* ‖ 8 panonie *V* ‖ baucensi *V* bacensis *R*, Urbatensi *dedit Augustinus* (*ed. Iuliani a.* 1567) ‖ enim *om. R* ‖ Sirmii *Contius*] firmii *V vulg.*, *om. R spat. vac. relicto* ‖ 9 fuerit *R vulg.* ‖ tam in] in *om. R* ‖ 10 atiianis *R V* ‖ Apemius *R V*] Apenninus *dedit Miraeus* (*ed. Iul. a.* 1561), Apennius *Contius*, Aprecinius *Augustinus*; Apodemius *al.* ‖ firmitana *V vulg.* firmata *R* ‖ 11 thessalonicam *V* tesalonicam *R* (*id. infra*) ‖ honori *V* ‖ 12 sed sub] su *V* ‖ 13 auctoritate R^1 ‖ 14 frequentetur *vulg.* ‖ tam] iam *V al.*, *om. R* ‖ uiminatiuum quae *R* ‖ recidiua *V* recidua *R* ‖ Literata *vulg.* ‖ 15 nostrae *om. R* ‖ dictioni *R* ‖ diximus *R* ‖ 16 panonia *R V*, *et sic saepius* ‖ fuerat (fiat V^a) constituta iusta panoniam in *V*] *om. R al.* ‖ quidem magni *V*] quod magis *R* ‖ 17 meditanea *R* ‖ autem *V*] etiam *R al.* ‖ separarunt *V* ‖ 19 tantas quae *V* ‖ uisum] uenire sum R^1 ‖ 20 et] ut *vulg.* ‖ 21 praefare *R* ‖ sacrossancti *V* ‖ antistes *R* ‖ 22 habeant et praerogatiuam R^1 ‖ impertiri R^2 *vulg.* ‖ 23 supradictis *R*] suprascriptis *V vulg.* ‖ *honorem] habere honorem *V* habere *R vulg.* ‖ 24 *ut a tua sede] utatur a sede *V* a tua sede *vulg.*, a sede *R* ‖ te *V al.*] *om. R vulg.* ‖ communione *V vulg.*] actione *R al.* ‖ aduersus *R V*] ad *vulg.* ‖ eos *add. vulg.* ‖ 25 et omnes *om. R* ‖ sint] sive *vulg.* ‖ eis *V*] eius *R vulg.* ‖ discrepatores *V* ‖ 26 dirimatur *R* ‖ eis imponant *vulg.*, in eum ponant V^1 ‖ 27 cognoscat *R* agnoscant *vulg.* ‖ 28 et vel] et *om. R* ‖ habeant *R* ‖ omnem *om. R* ‖ 29 omnemque] omnem *V* ‖ et *om. V*¹ ‖ datia *R* ditie *V* ‖ 30 non imposterum *R* ‖ medridiano R^1 ‖ 31 meridio *V*] meridiano *R vulg.* ‖ ei *V*] *om. R vulg.* ‖ Aquis] quis *R* ‖ 32 castelleterritoria *V* ‖ bōnosiacorum V^1 ‖ 33 et terra *V vulg.*] contra *R* ‖ vel] et *vulg.* ‖ in] ideo *R* ‖ 34 sciat] sit *V* ‖ 35 sedem] domum *R* ‖ ecclesiae *R* V^a ‖ dei oꝑtis *V* ‖ 36 nominis sepiternam *R* ‖ quando] quoniam *R* ‖ 37 recedere *V* ‖ pro tempore] propter *R* ‖ archiepiscoporum *R al.* ‖ consilio *V* ‖ 38 dicet *V* ‖ archiepiscoporum *R al.* ‖ 39 communionem seruantia *R* ‖ 40 sanxit *R V* ‖ 41 dat. XVIII kal. maii *subscriptio est in Neoburgensi, inscriptioni seq. novellae XII adnexa*, dat. VI kl. mai. cons. uilisarii *Iul.* (*cod. Berol. al.*), *sim. ex Iuliano vulg.*; ἐξεφωνήθη (ἐγράφη *Ath.*) μηνὶ μαΐῳ ὑπατείᾳ Βελισαρίου *Theod. Ath.*

535. godine, mjeseca aprila:
Imperator Justinijan donosi zakone da bi spriječio lopovluke državnih funkcionera na Istoku – episkopi i lokalno sveštenstvo postaju povjerljiva lica imperijalne kancelarije, nadležne za prijavljivanje zlodjela[65]

O TOME DA MAGISTRATI PO NAIMENOVANJU
VIŠE NE MORAJU DAVATI DONACIJE

Isti Avgust Jovanu preslavnom carskom pretorijanskom prefektu Orijenta po drugi put, bivšem konzulu i patriciju.
<*Uvod*> Sve dane i noći provodimo u bdjenju i brizi uvijek u želji da nešto korisno i bogougodno podarimo svojim podanicima. I nijesmo besplodno bdjeli, nego smo bdjenje iskoristili, te smo provodili noći isto koliko i dane u konkretnim razmišljanjima sa ciljem da naši podanici budu bezbrižni i oslobođeni briga, jer smo na sebe preuzeli sve brige o svima. Sproveli smo pažljivo istraživanje i ispitivanje nastojeći da sprovedemo sve ono što će ih osloboditi svakog tereta i spriječiti da im bude nanijeta bilo kakva šteta, te da im jedina spoljašnja briga bude javni cenz i pravedan i legitimni tribut. Otkrili smo naime da je u javnim poslovima (u državi) nastupila velika nepravda i da ona ne datira od starina, nego od prije nekog vremena, (nepravda) koja vrši nasilje nad našim podanicima i gura ih u siromaštvo, tako da postoji opasnost da oni budu dovedeni u krajnju bijedu i ne budu u stanju bez velike teškoće da plaćaju uobičajene i zaista poštene javne tribute na osnovu javnog cenza. Jer budući da su i oni koji su prije nekog vremena vladali uvijek htjeli nešto da ućare od plaćanja za položaje (službe) i budući da su ih, kao što je red, preslavni prefekti na isti način slijedili, kako su onda naši podanici, na osnovu takve nepravde i do te mjere oštećeni, mogli da plaćaju zvanične i poštene poreze?
1. Tako se, dakle, u nama rodila misao da bismo jednim opštim aktom mogli poboljšati sve što je u našim provincijama štetno. Zaista verujemo da će se to dogoditi ako sprovedemo da upravnici provincija, koji u provincijama obavljaju civilnu službu, budu čistih ruku i ako se uzdrže od svakog sticanja dobiti, zadovoljni jedino onim što im se daje iz fiska. A to ne može da se ostvari na drugi način, osim ako i samu službu magistrati ne budu primali bez plaćanja, ne dajući uopšte ni ono što se naziva darivanjem za sufragijum, ni onima koji obavljaju službe niti bilo kome drugom. Uzeli smo naime u obzir da, premda se prihod carstva ne bi malo umanjio, ipak, budući da će naši podanici dobiti veliko olakšanje, ako ih magistrati budu očuvali bez štete, a carstvo i fisk će prosperirati zbog obilja bogatstva naših podanika i pošto bude uveden takav red, ubuduće će nastati veliko obilje. Zar nije svima očigledno da je onaj ko daje novac i tako kupuje magistratsku službu prinuđen da plati ne samo ono što se naziva darivanjem za sufragijum, nego još mnogo više drugima radi pridobijanja onih koji ili daju magistratsku službu, ili je sponzorišu? Jer kada je tako počeo, onaj koji započne da poklanja mora još mnoge ruke da napuni, a taj novac nije od njegove imovine, nego poklanja ono što je uzajmio, a kako svakako trpi štetu jer je nečim morao da garantuje za pozajmljeni novac u sebi se preračunava da može za sebe uzeti iz provincije toliko da će moći da kompenzuje kako cio iznos duga, to jest glavnicu, kamatu i gubitke koji proisteknu iz tog duga, tako i veću sumu koju potroši tokom vremena (dok obavlja službu) na davanja onima oko sebe, a osim toga da ima povrh toga i neki prihod za budućnost, kada ne bude više magistrat: tako da će ono što izvuče od naših podanika

[65] *Codex iuris civilis, vol. 3, p. 64*.

Η

Η ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΟΥΣ ΑΡΧΟΝΤΑΣ ΧΩΡΙΣ ΤΗΣ ΟΙΑΣΟΥΝ ΔΟΣΕΩΣ ΓΙΝΕΣΘΑΙ.

Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἰωάννῃ ἐπάρχῳ πραιτωρίων τὸ β', ἀπὸ ὑπάτων καὶ πατρικίῳ.

⟨Προοίμιον.⟩ Ἁπάσας ἡμῖν ἡμέρας τε καὶ νύκτας συμβαίνει μετὰ πάσης ἀγρυπνίας τε καὶ φροντίδος διάγειν ἀεὶ βουλευομένοις, ὅπως ἂν χρηστόν τι καὶ ἀρίσκον θεῷ παρ' ἡμῶν τοῖς ὑπηκόοις δοθείη. Καὶ οὐ πάροργον τὴν ἀγρυπνίαν λαμβάνομεν, ἀλλ' εἰς τοιαύτας αὐτὴν ἀναλίσκομεν βουλὰς διημερεύοντές τε καὶ νυξὶν ἐν ἴσῳ ταῖς ἡμέραις χρώμενοι, ὥστε τοὺς ἡμετέρους ὑπηκόους ἐν εὐπαθείᾳ γίνεσθαι πάσης φροντίδος ἀπηλλαγμένους, ἡμῶν εἰς ἅπαντας τὰς ὑπὲρ ἁπάντων μερίμνας ἀναδεχομένων. Διὰ πάσης γὰρ ἐρεύνης καὶ ζητήσεως ἀκριβοῦς ἐρχόμεθα, πράττειν ἐκεῖνα ζητοῦντες, ἅπερ ὄφελος τοῖς ἡμετέροις ὑπηκόοις εἰσάγοντα παντὸς αὐτοὺς ἀπαλλάξει βάρους καὶ πάσης ζημίας ἔξωθεν ἐπεισαγομένης παρὰ τὴν δημοσίαν ἀπογραφὴν καὶ τὴν δικαίαν τε καὶ νενομισμένην συντέλειαν. Εὑρίσκομεν γὰρ πολλὴν ἐπεισελθοῦσαν τοῖς πράγμασιν ἀδικίαν, καὶ ταύτην οὐκ ἄνωθεν, ἀλλ' ἔκ τινων χρόνων, βιασαμένην τοὺς ἡμετέρους ὑπηκόους καὶ εἰς πενίαν ἐλαύνουσαν, ὡς εἰς τελειοτάτην αὐτοὺς ἀπορίαν κινδυνεύειν ἐλθεῖν καὶ μηδὲ τὰ συνήθη καὶ νενομισμένα τῶν δημοσίων καὶ ταῖς ἀληθείαις εὐσεβῶν φόρων κατὰ τὴν δημοσίαν ἀπογραφὴν δύνασθαι χωρὶς μεγάλης ἀνάγκης τιθέναι. Πῶς γὰρ ἂν ἴσχυον οἱ συντελεῖς, τῶν τε ἔκ τινος χρόνου βεβασιλευκότων ἀεί τι κερδαίνειν ἐκ τῆς ἐπὶ ταῖς ἀρχαῖς προαγωγῆς βουλομένων, εἰκότως τε τούτοις ἀκολουθούντων καὶ

VIII. Coll. II tit. 2. 3

R UT IUDICES SINE QUOQUO SUFFRAGIO FIANT R.

Imp. Iustinianus A. Iohanni pp. secundo.

⟨Praefatio.⟩ Omnes nobis dies ac noctes contingit cum omni lucubratione et cogitatione degere semper volentibus, ut aliquid utile et placens deo a nobis collatoribus praebeatur: et non in vano vigilias ducimus, sed in huiusmodi eas expendimus consilia pernoctantes et noctibus sub aequalitate dierum utentes. ut nostri subiecti sub omni quiete consistant sollicitudine liberati, nobis in nosmet ipsos pro omnibus cogitationem suscipientibus. Per omnem namque curiositatem et inquisitionem subtilem discurrimus illa agere quaerentes, quae utilitatem nostris subiectis introducendo omni eos onere liberent et omni damno extrinsecus illato, citra publicum censum et iustam legitimamque collationem. Invenimus enim plurimam ingressam causis iniustitiam, et hanc non olim, sed ex quibusdam temporibus violenter accessisse et nostros subiectos ad inopiam compulisse, ut ad novissimam ipsi penuriam devenire fluctuarentur et neque consueta et legitima tributa et pro veritate pias functiones secundum publicum censum possint sine maxima necessitate persolvere. Quomodo enim valerent collatores, cum ex aliquo tempore imperatores semper aliquid lucrari ex provectu iudicum cogitarent, et merito hos sequerentur etiam gloriosissimi praefecti, ex hac iniustitia et

Nov. VIII (= Coll. II tit. 2. 3: gloss.) Graece extat in M et L; maior pars in B 6, 3, 1 sqq. — Epit. Theod. n. 8, Athanas. 4, 1. — Iulian. const. XV.

Iohanni gloriosissimo praefecto sacro praetorio Orientis iterum, exconsuli et patricio, et Dominico gloriosissimo praefecto praetorio apud Illyrios.

VIII.

UT MAGISTRATUS SINE ULLA DONATIONE FIANT.

Idem Augustus Iohanni praefecto praetorio iterum, exconsuli et patricio.

Praefatio. Omnes nos dies noctesque cum multis vigiliis et curis solemus transigere, perpetuo deliberantes, quomodo utile quid et quod deo placeat in subditos a nobis conferatur. Neque subsiciva opera vigilias ducimus, sed eiusmodi consiliis eas impendimus, et toto die id agentes et noctibus aeque ac diebus utentes, ut subditi nostri bona condicione fruantur ab omni cura liberati, nobis in nosmet ipsos curas pro omnibus recipientibus. Omnem enim investigationem et inquisitionem diligentem adhibuimus, illa agere studentes, quae utilitatem subditis nostris allatura omni eos onere omnique damno extrinsecus illato liberent praeter publicum censum et iustum atque legitimum tributum. Invenimus enim magnum in res publicas iniustitiam irrepsisse, eamque non antiquitus, sed aliquo abhinc tempore, quae subditis nostris vim faciat eosque ad paupertatem rediget, ut periculum sit, ne illi ad extremam egestatem deducantur et ne consueta quidem atque legitima et revera pia tributa publica secundum publicum censum solvere sine magna difficultate possint. Nam cum et qui aliquo abhinc tempore imperarunt semper lucrari aliquid ex collatione officiorum voluerint, et, ut par est, gloriosissimi praefecti eos secuti sint, quomodo ex hac iniuria

---

1 *δεύτερον] τέταρτον *A* ‖ πατρικίων *A* ‖ 4 *subscr. om. A* ‖ XVII k. Mai. *M* (*Ath.*)] kal. Mai. *Iul.* (*cf. ad* 5) *μηνὶ μαΐῳ Theod.* ‖ Bilisario uc. conss. *M*, *ἰνδ. β' ὑπατείᾳ Βελισαρίου Theod*, *ὑπατείας Βελισαρίου ἰνδ. β' Ath.* ‖ 9 *πατρικίων M* ‖ 12 *βουλομένοις Lζ* ‖ 14 *τοσαύτας L* ‖ 17 *πάσῃ legit ς* ‖ 27 *εἰσβιασαμένην καὶ τοὺς Lς* ‖ 28 *καὶ om. Lς* ‖ 33 *καταβεβασιλευκότων L* ‖ 34 *προσαγωγῆς L* ‖ 35 *βουλευομένων legit ς?* ‖ *τε s. v. L*

6 FIANT] dat. kl. mod. uic. const. II *add. V, subscriptione novellae praecedentis per errorem rubricatoris cum inscriptione huius novellae conflata* ‖ 10 ac noctes V^2 *in ras.* ‖ 12 placeres R^1 ‖ 13 collocatoribus *R* ‖ non in] n•• V^a ‖ 14 dicimus *R* ‖ 16 utentes *et* 17 nobis in *suppl.* V^2 *in spat. vac.* ‖ quietate *R* ‖ 17 liberant R^1 ‖ 18 cogitatione *V* cognitionem *R* ‖ 19 discutimus V^1 ‖ 22 omni *in ras.* V^2 ‖ sensum R^1 ‖ 23 iustum *RVT* ‖ collationem V^1 ‖ 29 functionis R^a s••ctiones (sanctiones?) V^1 ‖ 30 *leg.* possent? ‖ 31 ualent *R* ‖ collationes R^1 ‖ 34 etiam] in R^1 ‖ ex] et ex *V* ‖ et ex dampnis *V*

biti trostruko, pa čak, ako treba reći istinu, desetostruko više nego što je on dao. A stoga i fisk trpi gubitke; jer ono što je trebalo da bude unijeto u fisk, da je onaj ko obavlja magistrat bio čistih ruku, to onaj ko obavlja magistratsku službu preokrene u svoju korist, a nama ostavlja osiromašenog podanika koji treba da plaća porez, a krivicu za njegovo siromaštvo, koje je sam izazvao, stavlja nama na teret. A koliko još pored toga i zločina počine, koji se s pravom pripisuju ovim pljačkašima? Jer oni koji obavljaju provincijsku magistratsku službu, imajući pred očima sav taj dobitak, puštaju mnoge krivce, prodajući im krivično djelo, ali mnogo veći broj nevinih osuđuju da bi zadovoljili krivce: i to ne čine samo kad su u pitanju novčani prekršaji, nego i krivični postupci, gde je i život u pitanju. Stoga se bježi iz provincija: i svi oni dolaze ovamo žaleći se, sveštenici, dekurioni, kohortali, zemljoposjednici, prost narod i seljaci koloni, s pravom se žaleći na razbojništva i nepravde magistratâ. Ali to nije sve, nego se novcem i podstiču i umiruju ustanci u gradovima i narodni nemiri. A sve to zlo ima jedan izvor: to što magistrati iznuđuju novac jeste početak sveg tog zla, a isti je i kraj. Među božanskim izrekama zaista je čudesna, ali i veoma istinita ona da je pohlepa majka svih zala, a naročito kada ne obuzme duše privatnih lica, nego državnih službenika (magistrata). Jer ko ne bi bezbjedno krao i ko ne bi nekažnjeno pljačkao, kada pogleda vlast i vidi da se sve prodaje za zlato a da on što god nezakonito da počini, to podmićivanjem novcem može da otkupi? Odatle ubistva, preljube, napadi, tuče, otmice devojaka, pretvaranje javnih skupova i slavlja u opšti metež, nipodaštavanje kako zakona tako i državne uprave (magistrata), jer misle da su oni (magistrati), kao najgori rob, izloženi na prodaju. Nije lako nabrojati i iznijeti sve posljedice i štete koje proističu iz lopovluka magistrata, a niko nema toliko smjelosti da ih kazni jer oni odmah izjavljuju da su službe kupili.

I Poglavlje

Pošto smo o svemu toma dobro promislili, uz učešće savjeta i preblagočestive naše supruge koju nam je Bog podario, te pošto smo i sa tvojom uzvišenošću stupili u kontakt i zatražili do izvesne mjere i tvoje mišljenje, došli smo do ovog carskog zakona. Njime zakonski utvrđujemo da niko, ni prokonzul, ni bilo ko, ko se do sada naziva vikarom ili komesom Orijenta, niti bilo koji magistrat, konzularni, presidalni zvaničnici, koje takođe nazivaju konzularima i korektorima (koje poimence navodi uputstvo priloženo ovom našem carskom zakonu, koji jedini podliježu ovom zakonu), ne smije dati bilo kakav novac na ime sufragija, niti bilo kakvu donaciju u zamjenu za službu (magistrat), niti bilo kom magistratu, niti bilo kojoj osobi oko njega, niti pak bilo kojoj osobi na ime patronata (podrške), nego magistrat moraju primiti gratis, s tim što nešto umjereno treba da daju na ime primanja simbola i kodicila, koji se svakom magistratu daju. No i zato smo ovom carskom zakonu priključili opis koji razjašnjava šta je prikladno da svaku pojedini magistrat plati bilo našem carskom laterkulu (našoj carskoj blagajni), bilo kancelariji tvoje uzvišenosti, za kodicila, simbole ili mandate. Ali to je ograničena suma koju on ne bi trebalo da osjeti kao teret.

II Poglavlje

Utvrđujemo, međutim, da vikar Azijske provincije, koji je takođe na čelu i Frigije Pakatijske, ne treba više tako da se naziva, nego da se ubuduće mora nazivati komes Frigije Pakatijske i da mu se mora iz fiska dati ono što i sada prima na ime anona i kapitacije (plate) za obje službe, da mu se ništa od ovoga ne umanjuje; jer on ne obavlja dvije službe, nego su one objedinjene, te i jedna i druga kancelarija, kako presidalna, tako i vikarna, sada čine jednu pomiješanu kancelariju, koja je komicijalna (koja odgovara komesu), a tako će se i zvati. Rizik ubiranja javnih tributa će počivati na njemu i svima ostalima jednako (budući da je kancelarija jedna, pošto ni po kom

τῶν ἐνδοξοτάτων ὑπάρχων. ἔκ τε τῆς ἐντεῦθεν ἀδικίας ταῖς τε ἔξωθεν ζημίαις ταῖς τε νενομισμέναις εὐσεβέσιν ἐπαρκεῖν εἰσφοραῖς; Ἔννοια τοίνυν ἡμῖν γέγονε, τί ποτε ἂν πράξαντες ἅπαν, ὅσον ἐν ταῖς ἡμετέραις ἐπαρχίαις ἐστὶν ἐπιβλαβές, πράξει μιᾷ κοινῇ πρὸς τὰ κρείττω μεταστήσαιμεν. τοῦτο δὲ πάντως ἀπορησόμενον εὑρίσκομεν, εἰ τοὺς ἡγουμένους τῶν ἐθνῶν, ὅσοι τὰς πολιτικὰς ἀρχὰς τῶν ἐπαρχιῶν ἔχουσι, καθαραῖς παρασκευάσαιμεν χρῆσθαι ταῖς χερσὶ καὶ παντὸς ἐπέχεσθαι λήμματος, μόνοις ἀρκουμένους τοῖς παρὰ τοῦ δημοσίου διδομένοις. Ὅπερ οὐκ ἂν ἄλλως γένοιτο, εἰ μὴ καὶ αὐτοὶ τὰς ἀρχὰς ἀμίσθους παραλαμβάνοιεν, οὐδ' ὅτιοῦν διδόντες οὐδὲ προφάσει τῶν καλουμένων suffragiων, οὔτε τοῖς τὰς ἀρχὰς ἔχουσιν οὔτε ἑτέρῳ τῶν πάντων οὐδενί. ἐσκοπήσαμεν γὰρ ὅτιπερ, εἰ καὶ πόρος οὐ μικρὸς ἐλαττοῦται τῇ βασιλείᾳ, ἀλλ' οὖν τῶν ἡμετέρων ὑποτελῶν ἐπίδοσιν μεγάλην λαμβανόντων, εἴπερ ἀζήμιοι παρὰ τῶν ἀρχόντων φυλάττοιντο, ἥ τε βασιλεία τό τε δημόσιον εὐθηνήσει χρωμένη ὑπηκόοις εὐπόροις, μιᾶς τε ταύτης εἰσαγομένης τάξεως πολλὴ καὶ ἀμύθητος ἔσται τοῦ πράγματος ἀφθονία. ἢ οὐ πᾶσίν ἐστι φανερόν, ὅτιπερ ὁ χρυσίον διδοὺς καὶ οὕτω τὴν ἀρχὴν ὠνούμενος οὐκ αὐτὸ δίδωσι μόνον, ὅσον προφάσει τῶν καλουμένων ἐπενοήθη suffragiων, ἀλλὰ καὶ ἕτερον ἔξωθεν προσεπιθήσει πλεῖον προφάσει τῆς τῶν ἄλλων τῶν τὴν ἀρχὴν ἢ διδόντων ἢ μνηστευόντων θεραπείας; καὶ μιᾶς ἀρχῆς ἀτόπου δοθείσης πολλὰς ἀνάγκη χεῖρας περινοστεῖν τὸν τῆς δόσεως ἀρχόμενον, καὶ τοῦτο δὲ τὸ χρυσίον οὐκ οἴκοθεν ἴσως παρέξειν, ἀλλὰ δεδανεισμένον, καὶ ἵνα δανείσασθαι δυνηθείη, ζημιούμενον, καὶ συλλογίζεσθαι κατ' αὐτόν, ὅτι προσῆκόν ἐστι τοσοῦτον ἐκ τῆς ἐπαρχίας λαβεῖν, ὁπόσον διαλύσει μὲν αὐτῷ τὰ ὀφλήματα, κεφάλαιά τε καὶ τόκον, καὶ τὰς ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ δανείσασθαι ζημίας, δώσει δὲ καὶ τὴν ἐν μέσῳ δαπάνην δαψιλεστέραν τε ἤδη καὶ ἄρχοντι καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν πρέπουσαν, καὶ τινα ἑαυτῷ καὶ προσαποθήσεται πόρον κατὰ τὸν ἑξῆς χρόνον, καθ' ὃν ἴσως οὐκ ἄρξει· ὥστε τοῦ παρ' αὐτοῦ διδομένου τριπλάσιον, μᾶλλον δέ, εἰ δεῖ τἀληθέστερον εἰπεῖν, δεκαπλάσιον τὸ παρὰ τῶν ἡμετέρων ὑποτελῶν εἰσπραττόμενον ἔσται. Ἐντεῦθέν τε καὶ τὸ δημόσιον

damnis extrinsecus illatis et sollemnibus piis collationibus sufficere?
1 Cogitatio igitur nobis facta est, quid agentes omnia quaecumque in nostris provinciis sunt, uno actu communi ad meliora migraremus. Hoc enim omnino eventurum credimus, si praesides gentium, quicumque civiles administrationes provinciarum habent, puris procuraremus uti manibus et omni abstinere acceptione pro illis, soliis contentos eis quae a fisco dantur. Quod non aliter fiet nisi et ipsi cingula sine mercede percipiant. nihil omnino dantes nec occasione suffragiorum. neque his qui cingula habent nec alio omnium ulli. Consideravimus enim quia, licet quaestus non modicus imminuitur imperio, attamen nostris subiectis incrementum maximum percipientibus, si indemnes a iudicibus conserventur, et imperium et fiscus abundabit utens subiectis locupletibus, et uno hoc introducto ordine plurima rerum et innumerata erit ubertas. An certe non omnibus manifestum est, quoniam qui aurum dat et ita administrationem emit, non dat hoc solum, quantum occasione adinventum est suffragiorum, sed et aliud extrinsecus addit amplius occasione commodi administrationem aut dantibus aut spondentibus? et iam uno principio illicito dato plurimas necesse est manus circumire eum qui dationem facit, et hoc aurum nou de suo forte praebere, sed mutuatum, et ut mutuare possit, damnificatum, et computare apud se, quia convenit eum tantum ex provincia percipere, quantum liberet quidem ei debita, sortis et usuras, et damna pro ipso mutuo: computabit autem et in medio expensas largiores iam et iudicem vel qui circa ipsum sunt decentes, et quendam sibimet etiam recondere quaestum in tempore sequenti, in quo forte non administrabit. Quapropter eius quod ab eo datum est triplum, magis autem, si oportet verius dici, decuplum erit, quod a nostris subiectis exigitur. Et ex hoc etiam fiscus imminuitur: nam

subditi nostri et damnis extrinsecus illatis et sollemnibus piis contributionibus sufficere valuerunt?
1 Subiit igitur nos cogitatio, quo pacto quodcumque in provinciis nostris damnosum est, id omne uno actu generali ad meliora transferremus. Hoc vero omnino eventurum invenimus, si efficiamus ut praesides provinciarum, quicumque civiles magistratus in provinciis gerunt, puris utantur manibus, et ab omni lucro abstineant, illis solum, quae ex fisco dantur, contenti. Quod aliter non fiet, nisi et ipsi magistratus gratuitos accipiant, nihil prorsus ne suffragiorum quidem quae vocantur nomine neque iis qui magistratus gerunt neque cuiquam omnino alii dantes. Consideravimus enim, licet reditus non exiguus imperio minuatur, tamen cum subditi nostri magnum incrementum accepturi sint, si indemnes a magistratibus serventur, et imperium et fiscum prospera fortuna usurum propter divitum subditorum copiam, atque uno hoc ordine introducto multam et incredibilem rerum ubertatem esse futuram. An non manifestum est omnibus eum, qui pecuniam dat et ita magistratum emit, non solum id, quod nomine suffragiorum quae vocantur excogitatum est, dare, sed etiam alia plura extrinsecus adiecturum esse ceteris qui magistratum vel dant vel spondent blandiendi gratia? Atque uno principio perverso admisso necesse est is qui largiri coeperit multorum manus circumeat, eamque pecuniam non de suo forte, sed mutuo acceptam praebeat, et quo mutuam pecuniam accipere possit, damno afficiatur, ac secum reputet tantum sibi ex provincia percipere licere, quantum tam debita sua, et sortem et faenus, damnaque ex ipso mutuo orta compensaturum sit quam sumptum tempore interiacente factum ampliorem iam et magistratui iisque, qui circa se sint, convenientem praestiturum, ac praeterea ipsi quendam insuper reditum in futurum tempus, quo forte magistratus non erit, reservaturum: ita ut id, quod a subditis nostris exigitur, triplo, immo si verius dicendum est, decuplo plus futurum sit, quam quod ab ipso datum est. Atque inde fiscus quoque minuetur; nam quae

1 ὑπάρχω *L*[1] ‖ 4 ὅσον ἐν] ὃ ἐπὶ *L* ‖ 5 ἐπιβλαβές *om. ς* ‖ 9 παρασκευάσαι μὲν *M* ‖ 10 λήμματος] acceptione pro illis *ς* ‖ 11 οὐκ ἂν] οὐκ' ἐστὶν (*per compendium*) *L* ‖ 12 γενέσθαι *L*[b] ‖ 14 suffragiων *M* σουφραγίων *L. et sic infra* ‖ 14. 15 *οὐδὲ — οὐδὲ *libri* ‖ 15 ἑτέρου *L* ‖ 16 εἰ *s. v. L* ‖ μικρὸν *Scrimger* ‖ 20 εὔπορον *L*[1] ‖ 21 τοῦ πράγματος] rerum *ς* ‖ 22 ἀφθονίας? *L*[a] ‖ ἢ] an certe *ς* ‖ 26 τῶν ἄλλων *om. ς* ‖ 37 ἁπαντὸν *M* ‖ 38 προσαποθήσεται] προσαποδοθήσεται *M* προσαποδοθήσεσθαι *L* προσαποθήσεσθαι *ς Haloander* ‖ ἑξῆς] ἑξαρχῆς *L* ‖ 39 παρ' αὐτῶν *L* ‖ 40 δεῖ τἀληθέστερον *L*

1 conlationibus (lationibus *V*[2] *in ras.*) *V* ‖ 3 quid] quod *RVT* ‖ 5 actu] casu *V*[1] ‖ 6 procuraremus *RT*] procuremus *V vulg.* ‖ 9 pro *del. R*[2] ‖ eis] eos *R*[1] illos (*suppl. m. 2 in spat. vac.*) *V* ‖ 10 non *om. R*[1] ‖ 12 occasionem *V*[a] ‖ 13 alio *RT*] alii *V vulg.* ‖ omnium] hominum *V*[2] *in ras. 2 litt.* ‖ illi *R*[1] ‖ 19 innumera *R*[2]*T vulg.* ‖ libertas *R*[1] ‖ an certe *in ras. V*[3] ‖ ominibus *R*[1] ‖ 21 quantum occasione] non datūt hoccasionē *R*[1] ‖ 23 occasionem communi *R* ‖ āministratione *V* ‖ 24 etiam uno *R*[1]] etiam in uno *R*[2] et sic uno (*in spat. vac. suppl. V*[2]) *V vulg.* ‖ 26 donationem *R* ‖ hoc aurum *scripsi* (*cf. Heimbach*)] eorum *R*[1] hoc *V*[2]*R*[2] *vulg., om. spatio vacuo ante* et *relicto V*[1] ‖ 27 mutatum *R*[1] ‖ 28 ut] *om. R*[1]*T* ‖ 30 quantum] qu* *R* ‖ 31 damna] dona *R*[1] ‖ 32 uel *RV*] et *vulg.* ‖ 33 sibimetiam *R* ‖ 35 aministrauit *R*[1] ‖ 36 magis] ġ magis *R* ‖ oporteret *V* ‖ 38 exigi *RV*

principu nije podijeljena, nego svi njeni članovi službuju zajednički); no ipak, pošto je dvostruki rizik u pitanju, kancelarija prima dvostruku platu, koju je svaka pojedina kancelarija ranije primala. Međutim, ni jednoj drugoj provinciji neće biti na čelu vikar koji je nekada bio, nego uvaženi (*spectabilis*) komes Pakatijske Frigije, i više neće imati nikakve veze sa ostalim provincijama Azijske dijeceze, već će se koristiti nazivom uvaženi (*spectabilis*) komes Pakatijske Frigije i zadovoljiće se, kao što smo rekli, samo Pakatijskom Frigijom.

III Poglavlje
Što se tiče pak onog vikara koji je ranije bio, mislimo na onoga koji je u Pontijskoj dijecezi, odlučujemo sljedeće: da se ubuduće ne postavljaju dva, nego jedan, koji treba da se zove komes Galatije Prime i da ima i vojna ovlašćenja, kao što i sada ima, a da prima anone oba magistrata (i vojnog i civilnog), ali ne izvan Galatije Prime. Ne dajemo mu ni jedno drugo ovlašćenje ni u jednoj drugoj provinciji, već samo u Galatiji Primi. I kancelarija će se isto tako pomiješati i biće jedna sjedinjena, kao što smo rekli, i ima se smatrati i zvati komesovom: i niko od njih se neće ni po čemu razlikovati, nego treba da bude jedna kancelarija, potčinjena jednom magistratu, upravniku jedne provincije: tako da će cijela kancelarija podjednako zajedno sa svojim magistratom dijeliti rizik ubiranja poreza.

IV Poglavlje
Ni jednom magistratu, ni civilnom, ni vojnom, ne dopuštamo da u gradove provincije, kojoj je na čelu, šalje one koji se nazivaju njegovim zastupnicima: neka znaju da će, ako nešto tako učine i usude se da druge u svoje ime postave, time sami sebe lišiti položaja.

V Poglavlje
To isto važi i za preslavnog (*clarissimus*) komesa Orijenta i preslavnog upravnika. Jer i tamo stvaramo jednog umesto dvojice magistrata, koji će imati ime uvaženog (*spectabilis*) komesa Orijenta, koji će zapovijedati jednoj kancelariji koja će biti i nazivati se komesovom i biće na čelu jedino Prve Sirije i Kirestike i primaće anone obojice magistrata. Postavljamo ga na jednaki rang sa vikarijem: da i on zajedno sa kancelarijom njemu potčinjenom snosi rizik oko ubiranja fiskalnog poreza i stanja u javnom i privatnom sektoru.

VI Poglavlje
Hoćemo takođe, da se svi potčinjavaju svim našim magistratima provincija, privatna lica po svim pitanjima, koja spadaju u jurisdikciju magistrata, u svim slučajevima i u svim novčanim i kriminalnim prekršajima, a oni koji su u vojnoj (državnoj) službi i koji su potčinjeni svojim magistratima, i oni su ovima svakako potčinjeni po svim pitanjima koja se tiču fiska i svih drugih prekršaja. Ali magistratima provincije je dopušteno da ni onima, koji ovamo iz bilo čije kancelarije dođu i bilo kakva naređenja sprovode, ne dopuštaju da primaju više nego što je našom carskom odlukom određeno: ako neko ovo zanemari, neka zna da će oni sami nadoknaditi bilo koju štetu nanijetu našim podanicima. Dajemo im dozvolu da u vezi sa tom stvari obavijeste ne samo magistrate, kojima su potčinjeni oni delegati, nego i nas lično, kako bismo i mi, znajući za to, ovu stvar istražili kako dolikuje. Ako li pak sami otkriju da neki, uzoholivši se zbog položaja i ranga, nanose nepravdu našim podanicima, dajemo im ovlašćenje da istraže (takva) zlodjela i da našavši krivce lišavaju takve položaja i da u naše ime obilaze provinciju, što je već i starim zakonima bilo ustanovljeno. Jer kao što smo im zabranili da stiču bilo kakav nepravedan dobitak, tako smo onima koji besprijekorno služe svoj mandat zakonski dali pravo da uživaju svaku čast, poštovanje i autoritet.

πλαττωθήσεται· ἃ γὰρ ἐχρῆν εἰς τὸ δημόσιον εἰσαχθῆναι, τοῦ τὴν ἀρχὴν ἔχοντος καθαραῖς χρωμένου ταῖς χερσί, ταῦτα εἰς τὴν οἰκείαν θεραπείαν λαβὼν ὁ τὴν ἀρχὴν ἔχων ἄπορόν τε ἀποφήνας ἡμῖν τὸν συντελεστὴν, τὴν ἀπορίαν ἐκείνου τὴν δι' αὐτὸν γενομένην ἡμῖν ὑπολογίζεται. Πόσα δὲ ἀσεβῆ καὶ ἄλλα γίνεται εἰς τὴν τῶν κλοπῶν τούτων εἰκότως ἀναφερόμενα πρόφασιν; οἱ γὰρ δὴ τὰς ἀρχὰς ἔχοντες τὰς ἐπιχωρίους εἰς τὸ λῆμμα προσέχοντες τοῦτο πολλοὺς μὲν τῶν ὑπευθύνων ἀφιᾶσι, πωλοῦντες αὐτοῖς τὸ πλημμέλημα, πολλοὺς δὲ τῶν ἀνευθύνων κατακρίνουσιν, ἵνα τοῖς ὑπευθύνοις χαρίσωνται· καὶ τοῦτο οὐκ ἐπὶ ταῖς χρηματικαῖς μόνον πράττουσιν αἰτίαις, ἀλλὰ κἂν τοῖς ἐγκλήμασιν, ἔνθα περὶ ψυχῆς ἐστιν ὁ κίνδυνος. φυγαί τε ἐκ τῶν ἐπαρχιῶν γίνονται, καὶ συρρέουσιν ἐνταῦθα πάντες ὀδυρόμενοι, ἱερεῖς τε καὶ βουλευταὶ καὶ ταξεῶται καὶ κτήτορες καὶ δημόται καὶ γεωργοί, ταῖς τῶν ἀρχόντων κλοπαῖς τε εἰκότως καὶ ἀδικίαις μεμφόμενοι. Καὶ οὐ ταῦτα δὴ γίνεται μόνα, ἀλλὰ καὶ αἱ τῶν πόλεων στάσεις καὶ οἱ δημῴδεις θόρυβοι τὰ πολλὰ χρημάτων γίνονταί τε καὶ παύονται. καὶ ὅλως μία τις ἐστὶν αὕτη πάντων ἀφορμὴ τῶν κακῶν, καὶ τὸ γε ἀργυρολογεῖν τὰς ἀρχὰς πάσης ἐστὶ πονηρίας προοίμιόν τε καὶ πέρας· καὶ ἔστιν ἄρα καὶ τοῦτο τῶν θείων λογίων θαυμαστόν τε καὶ ἀληθέστατον τὸ τὴν φιλαργυρίαν πάντων εἶναι μητέρα τῶν κακῶν, καὶ μάλιστα ὅταν μὴ ταῖς τῶν ἰδιωτῶν, ἀλλὰ ταῖς τῶν ἀρχόντων ἐγγένηται ψυχαῖς. Τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀκινδύνως κλέπτοι, τίς δὲ οὐκ ἂν λῃστεύσειεν ἀνεύθυνα, εἰς τὴν ἀρχὴν ἀποβλέπων κἀκείνην ὁρῶν ἅπαντα χρυσίου πιπράσκουσαν, καὶ θαρρῶν ὡς, ὅπερ ἂν πράξειεν ἄτοπον, τοῦτο χρήματα δοὺς ἐξωνήσεται; ἐντεῦθεν ἀνδροφονίαι τε καὶ μοιχεῖαι καὶ ἔφοδοι καὶ πληγαὶ καὶ ἁρπαγαὶ παρθένων καὶ πανηγύρεων συγχύσεις καὶ καταφρονήσεις τῶν τε νόμων καὶ τῶν ἀρχῶν, πάντων αὐτὰς ὠνίους προκεῖσθαι νομιζόντων, ὥσπερ τι τῶν κακίστων ἀνδραπόδων. Καὶ οὐκ ἂν ἀρκέσαιμεν προσεννοεῖν τε καὶ ἀφηγεῖσθαι, ὁπόσα καὶ ἐκ τῆς κλοπῆς τῶν ἐπιχωρίων ἀρχόντων γίνεται χαλεπά, οὐδενὸς αὐτοῖς θαρροῦντος μετὰ παρρησίας ἐπιτιμᾶν, ἐκείνων εὐθὺς τὸ τὰς ἀρχὰς ὠνήσασθαι προισχομένων.

ea, quae oportebat in fiscum inferri, eo qui administrationem habet, puris utente manibus, haec ad propriam utilitatem redigens. qui administrationem habet, et inopem faciens nobis collatorem, inopiam illius, quae per ipsum agitur, nobis reputat. Quanta impia et alia fiunt, ad horum furtorum merito relata occasionem! Administrationes namque habentes provinciales ad hanc acceptionem respicientes multos quidem reorum dimittunt, vendentes eis delictum. plurimos autem innoxiorum condemnant, ut noxiis praestent: et hoc non solum in pecuniariis agitur causis, sed etiam in criminalibus, ubi de anima est periculum. Fugaeque fiunt ex provinciis, et confluunt hic omnes ingemescentes, sacerdotes et curiales et officiales et possessores et populi et agricolae, iudicum furta merito et iniustitias accusantes. Et non haec fiunt sola, sed etiam civitatum seditiones et publicae turbae plerumque fiunt atque sedantur: et omnino una quaedam est haec omnium occasio malorum, et accipere suffragium a iudicibus totius nequitiae est principium et terminus: est quoque hoc sacrorum eloquiorum mirabile et verum, quod avaritia omnium sit mater malorum, et maxime quando non privatorum, sed iudicum inhaeret animabus. Quis enim sine periculo non furetur, quis non latrocinabitur sine reatu administratorem respiciens? illum namque videns omnia auro vendentem, et praesumens quia, quicquid egerit illicitum, hoc pecunias dando redimet. Hinc homicidium et adulterium et invasiones et vulnera et raptus virginum et commerciorum confusio et contemptus legum et iudicum, omnibus haec venalia proposita esse putantibus, tamquam aliquid optimorum mancipiorum. Sed neque sufficiemus considerate exponere, quanta ex furto provincialium iudicum fiunt pessima, nullo eos praesumente cum fiducia redarguere, cum illi repente cingula se emisse pronuntient.

---

fisco inferri oportuit, si is qui magistratum gerit puris manibus uteretur, haec si in proprium usum convertat is qui magistratum gerit, inopemque nobis collatorem reddat, inopiam illius per ipsum effectam nobis imputat. Quot vero scelera praeterea committuntur, quae ad horum furtorum causam merito referantur? Nam qui provinciales magistratus gerunt, ad hoc lucrum attenti cum multos sontes dimittunt, vendentes iis delictum, tum multos insontes condemnant, ut sontibus gratiam faciant: neque id in pecuniariis solum causis agunt, sed etiam in criminibus, ubi vita in discrimine est. Itaque fugae fiunt ex provinciis: atque confluunt huc lamentantes omnes, et sacerdotes et decuriones et cohortales et possessores et plebeii et coloni, magistratuum et furta et iniurias merito obiurgantes. Neque haec sola iam fiunt, verum etiam civitatum seditiones et populares tumultus ex pecunia pleraque et concitantur et sedantur. Atque omnino unus hic est omnium malorum fons, et quod pecuniae exiguntur a magistratibus id quidem omnis nequitiae principium idem et finis est: sane inter divina quoque eloquia admirabile et verissimum illud est avaritiam omnium matrem esse malorum, maxime quando non privatorum, sed magistratuum animos invasit. Quis enim non furetur secure, quis non latrocinetur impune, si ad magistratum respiciat eumque videat cuncta auro vendere, seque quicquid turpe commiserit id pecunia data redempturum confidat? Hinc homicidia et adulteria et invasiones et verbera et virginum raptus et publicorum conventuum turbae et contemptus tam legum quam magistratuum, cum omnes credant eos venum expositos esse quasi quodlibet viliissimum mancipium. Nec facile sufficiamus reputare et exponere, quot damna ex furtis magistratuum provincialium oriantur, cum nemo eos ingenue increpare audeat, quippe qui statim, quod magistratus emerint, causentur.

---

5 αὐτῶν *L* ‖ 6 ἀπολογίζεται *L* ‖ 14 ἐστιν om. *L* ‖ 16 πάντως ὠδυρόμενοι *L* ‖ 17 καὶ ante γεωργοί om. *L* ‖ 21 χρημάτων om. *ς*. Leg. ⟨ἀπὸ⟩ χρημάτων? ‖ 23 καὶ τόγε *Lξ*] καὶ τοιγε *M* ‖ 25 λογίων] *Paulus ad Timoth. I*, 6, 10 ‖ 26 τῶν om. *L* ‖ 29 ἀνεύθυνα] ἀκίνδυνα *L* ‖ 32 *ἀξωνήσηται *M* ἐξωνήσειτε *L* ‖ 33 τε om. *L* ‖ 37 κακίστων] optimorum *(i. e. καλλίστων?) ς* ‖ 39 χαλεπαὶ *M* ‖ 40 θαρροῦντος] τολμῶντος *L*

1 infieri V^1 ‖ qui] qu• (quod?) V^1 ‖ 2 utende *R* ‖ 4 *post* habet *verba* puris utende manibus *repetit* R^1 ‖ innopiam *R* ‖ 5 Quanta] Et quanta *T vulg.* ‖ 6 *impie talia *libri* ‖ furorum R^1V^1 futurorum R^2 ‖ relata] reto relatam R^1 ‖ 7 occasione V^1 ‖ 8 exceptionem *V* ‖ 9 quide R^1 ‖ eius *V* ‖ 10 noxii R^1VT ‖ 11 pecuniarias R^a ‖ 13 fugaeque fiunt ex *vulg.*] fugiunt exeque R^1V fugiunt aeque ex R^2 *al.*, fugiuntque ex *Heimbach* ‖ confluit *R* ‖ 14 ingemiscentes *vulg.* ‖ 17 fiunt] pecuniae causa fiunt *vulg.* ‖ 20 et accipere] et *om. R* ‖ 21 haec *V* ‖ 24 ineret R^1 ‖ 26 administratorem R^1V^2] ad administrationem R^2V^1 ‖ illud namque videre *V* ‖ 27 auro omnia *R* ‖ 28 hoc] ob *V* ‖ 29 redimeret et (et *del.* V^2) hinc *V* ‖ 30 commerciorum] commendatiorum *R* ‖ 33 aliquod *V vulg.* ‖ optimorum] vilium *vulg.* ‖ 34 considerare et exponere *vulg.* ‖ furto V^a ‖ 35 fiunt] fuerit *R* ‖ 36 repetenti *R*

VII Poglavlje

Pošto smo dakle tako istakli magistrate, pravo je da onaj ko ovdje primi službu magistrata, prizivajući Boga za svjedoka položi zakletvu pred nama, ili, ako smo zauzeti, pred tvojom uzvišenošću i ko god tvoj položaj u budućnosti zauzimao i pred preslavnim komesom naših carskih largicija, preslavnim kvestorom naše carske palate, preslavnim komesom naše privatne imovine, ili pred veličnstvenim hartularijem naše carske ložnice, koji se u naše ime stara za te kodicile, da obećava da nikome nikada nije dao ništa ni na ime sufragija, niti patronstva, niti da je obećao da će iz provincije poslati preslavnim prefektima, niti ostalima koji obavljaju magistratsku službu, niti onima oko njih, niti bilo kome drugom radi patronstva (i podrške). Nego da je magistrat primio gratis i da je povrh toga iz fiska primio anone (jer jedino mu njih dopuštamo da primi) i tako službu čistih ruku obavlja i da će i Bogu i nama za to polagati račun. Neka zna tvoja uzvišenost, kao i oni koji će poslije tebe doći na isti položaj, da će, bilo da se oni sami usude, izgovarajući se običajem, da prime nešto od onih koji dođu na mjesto pomenutih magistrata, ili moćnici oko njih, pa čak i tvoja kancelarija, preko onoga što smo odredili (to jest ono što smo jedino odredili da se da, smatrajući da je dovoljno), kazna biti teška: da će najviši magistrati, ako se usude nešto da uzmu od onih koji dolaze na magistratski položaj, ili pak dopuste da tako nešto učini njihova kancelarija i ako to po prijavi ne bude ispravljeno, ne samo da će četvorostruko nadoknaditi ono što je primljeno, nego će izazvati naše veliko nezadovoljstvo i doći u opasnost da izgubi ovlašćenja. A ako oni koji su oko njega i njemu potčinjeni činovnici pokušaju da uzmu više nego što smo im dali i sami će biti obavezni četvorostruko da nadoknade štetu onima koji su je pretrpjeli i biće lišeni čina i imanja, pored toga što će biti kažnjeni kaznama propisanim za svoje prestupe.

VIII Poglavlje

Oni koji bez poklanjanja darova i ikakvog plaćanja prime magistratsku službu, svakako treba prvjenstveno da se staraju da budno paze na naplaćivanje poreza i da sa krajnjom strogošću naplaćuju od tvrdoglavih i onih prema kojima se mora primijeniti sila, ništa ne popuštajući niti pak gledajući na bilo kakvu sopstvenu korist i dobitak, a prema onima koji su poslušni da se ophode očinski; zatim, da čuvaju naše podanike zaštićenim od nepravdi i da od bilo koga od njih nikada ništa ne primaju. Neka budu pravedni kada sude, kada vode javne poslove, da progone prekršaje, ali da nevini svuda budu nepovrijeđeni, a krivcima da određuju kazne po zakonu i da na taj način postupaju sa podanicima kao očevi sa djecom, puni ljubavi prema njima ako su nevini, a ako se pojave krivci da ih popravljaju i kažnjavaju i da im očuvaju punu pravdu kako u javnim, tako i u privatnim poslovima; no to ne treba da čine sami, nego da uvijek takvog asesora uzimaju i sve ostale oko sebe: da ne bi slučajno samo naizgled bili nevini, a da u stvari griješe i kradu preko drugih, a što je još sramnije, da izgleda da su uzeli saučesnike u nepravdama. Stoga će tvojoj uzvišenosti biti dopušteno da magistratima odredi neke od časnih (ljudi) vičnih fiskalnim poslovima, recimo od kurijala ili drugih osoba koje su se dobro pokazale i koje su pogodne za magistrate. Jer ko ne bi rado prihvatio i smatrao ispunjenim čašću i poštenjem onoga koji je našom odlukom i na osnovu mišljenja tvoje uzvišenosti došao na položaj magistrata uz svjedočanstvo koje dokazuje da je dobar čovek i da je gratis primio službu i da se nije nikada bavio nikakvim nepoštenim poslom u provinciji, niti je ikada iznuđivao ono što je dao, niti od bilo kuda sakupljao novac, nego se samo trudi da ugodi Bogu i nama i uživa dobar glas i nada se (nebeskoj) nagradi.

1. Ako pak neko nešto suprotno ovome učini, neka zna da će biti optužen za zločin krađe čak i dok vrši magistratsku službu u kojoj je i sam sudija i ako se ispostavi da je dao novac da bi stekao položaj magistrata, ili da je nešto (bespravno) stekao u službi (i jedno i drugo je jednako dostojno

Ταῦτα ἅπαντα καθ' ἑαυτοὺς βουλευσάμενοι καὶ ταῦθα κοινωνὸν τοῦ βουλεύματος παραλαβόντες τὴν ἐκ θεοῦ δεδομένην ἡμῖν εὐσεβεστάτην σύνοικον, καὶ τῇ σῇ γε ὑπεροχῇ τὸ πρᾶγμα κοινωσάμενοι καί τι καὶ παρὰ τῆς σῆς λαβόντες βουλῆς, ἐπὶ τόνδε τὸν θεῖον
A *ἐληλύθαμεν νόμον· δι' οὗ θεσπίζομεν, μήτε ἀνθυπατείαν μηδεμίαν μήτε τὴν μέχρι νῦν καλουμένην βικαρίαν μήτε τὸν κόμητα τῆς ἑῴας μήτε ἄλλην οἱανοῦν ἀρχήν, μήτε ὑπατικὴν μήτε ἡγεμονικήν, ἃς δὴ κονσουλαρίας καὶ κορρεκτορίας καλοῦσιν (ὧν τινων ῥητῶς μέμνηται ἡ ὑποκειμένη τῷδε ἡμῶν τῷ θείῳ νόμῳ ἀπυρραφή, ἃς δὴ καὶ μόνας ὑπὸ τόνδε τὸν νόμον ἀγομεν), διδόναι τι* suffragion *μηδὲ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς τὴν οἱανοῦν δόσιν μήτε ἄρχοντι μηδενὶ μήτε τῶν περὶ τὰς ἀρχάς τινι μήτε ἑτέρῳ προσώπῳ κατὰ πρόφασιν προστασίας· ἀλλὰ προῖκα μὲν κομίζεσθαι τὰς ἀρχάς, μέτρια δὲ παρέχειν προφάσει τῶν ὑπὲρ ἑκάστης διδομένων συμβόλων τε καὶ χαρτῶν. Καὶ γὰρ δὴ καὶ ὑπεθήκαμεν ἀπογραφὴν τῷδε τῷ θείῳ ἡμῶν νόμῳ δηλοῦσαν, τί προσῆκόν ἐστιν ἑκάστην ἀρχὴν παρέχειν ἢ εἰς τὸ θεῖον ἡμῶν* laterculon *ἢ εἰς τὸ δικαστήριον τῆς σῆς ὑπεροχῆς προφάσει τῶν καδικελλων ἢ συμβόλων ἢ προσταγμάτων· ὥστε ἐκεῖνο [τε] συνεστάλθαι καὶ μὴ παρέχειν αὐτῷ μεγάλην αἴσθησιν.*

Haec omnia apud nos cogitantes et hic quoque participem consilii sumentes eam quae a deo data nobis est reverentissimam coniugem, et tuae celsitudini causam communicantes et quiddam etiam a tuo sumentes consilio, ad hanc sacram venimus legem: per quam sancimus, neque proconsulariam ullam neque hactenus vocatam vicariam neque comitem Orientis neque aliam quamlibet administrationem, neque proconsularem neque praesidalem, quas consularias et correctivas vocant (quarum expressim meminit supposita huic sacrae nostrae legi descriptio, quasque solas sub hac lege ducimus), dare aliquod suffragium neque pro administratione quamlibet donationem, neque iudici ulli neque horum qui circa administrationem sunt alicui neque alteri per occasionem patrocinii: sed gratis quidem sumere administrationes, pauca vero praebere occasione horum quae pro singulis dantur cingulis, codicillis et chartis. Nam etiam subiecimus descriptionem huic nostrae sacrae legi declarantem, quid competat unamquamque administrationem nostram praebere in sacro nostro laterculo aut in foro tuae celsitudinis occasione codicillorum aut praeceptorum: unde et illud adbreviatum est, ne praestet illi maximum damnum.

CAPUT II.

B *Ἐκεῖνο μέντοι διορίζομεν, τὸ χρῆναι τὸν βικάριον τῆς Ἀσιανῆς, ὄντα δὲ καὶ ἄρχοντα τῆς Πακατιανῆς Φρυγίας, μηκέτι μὲν οὕτω προσαγορεύεσθαι, ἀλλὰ τοῦ λοιποῦ κόμητα Φρυγίας Πακατιανῆς ὀνομάζεσθαι, καὶ κομίζεσθαι ἐκ τοῦ δημοσίου, ἅπερ καὶ νῦν προφάσει ἀννόνων τε καὶ καπιτατιώνων ὑπὲρ ἑκατέρας ἀρχῆς ἐλάμβανεν, οὐδενὸς ἐλαττουμένου τούτων· καὶ μὴ δύο τάξεσι χρῆσθαι, ἀλλὰ ἀναμιγεῖσαν ἑκατέραν, τήν τε τοῦ ἄρχοντος τήν τε τοῦ βικαρίου, μίαν γενέσθαι, κομιτιανὴν οὖσάν τε καὶ ὀνομαζομένην, τοῦ κινδύνου τῶν δημοσίων φόρων αὐτῷ τε καὶ πᾶσιν ὁμοίως ἐπόντος — οἷα μιᾶς τάξεως καθεστώσης, μὴ*

Illud tamen decernimus oportere vicarium Asianae, qui est quoque iudex Pacatianae Phrygiae, non ulterius quidem ita nuncupari, sed de cetero comitem Phrygiae Pacatianae nominari, et percipere de fisco quae etiam nunc occasione annonarum et capitorum pro utraque administratione percipiebat, nihil horum imminuto; non autem duobus officiis uti, sed permixtum et iudicis et vicarii unum esse, comitianum existens et nominandum, periculo functionum publicarum et ei et omnibus similiter imminente, ut-

cap. I—III extant B 6, 3, 1—3.

I. *Haec omnia nobiscum perpendentes, et hic quoque participe consilii assumpta coniuge piissima a deo nobis data, atque etiam cum tua sublimitate re communicata et aliqua parte a tuo consilio petita, ad divinam hanc legem venimus: per quam sancimus, ne quis neque proconsul neque qui adhuc vocatur vicarius neque comes Orientis neque alius quilibet magistratus neque consularis neque praesidalis, quos consulares et correctorios vocant (quorum diserte meminit notitia sacrae huic legi nostrae subiecta, quos quidem etiam solos huic legi subicimus), ullum suffragium det, neque ullam pro magistratu donationem neque ulli magistratui neque cuiquam eorum qui circa magistratum sunt, neque alii personae patrocinii nomine: sed ut gratis accipiant magistratum, modica vero praebeant symbolorum et chartarum nomine, quae pro quoque magistratu dantur. Namque etiam notitiam subiecimus sacrae huic nostrae legi quae declaret, quid quemque magistratum vel sacro nostro laterculo vel iudicio tuae sublimitatis pro codicillis aut symbolis aut mandatis praebere deceat: ita ut id restrictum sit nec magnopere ab ipso sentiatur.*

II. *Illud tamen definimus, vicarium provinciae Asianae, qui etiam Phrygiae Pacatianae praeest, non amplius ita appellandum esse, sed in posterum comitem Phrygiae Pacatianae nominandum, atque ex fisco ei danda quae etiam nunc annonarum et capitationum nomine pro utroque magistratu accepit, ut nihil ex his imminuatur; nec duobus officiis utatur, sed mixtum utriusque, tam praesidis quam vicarii, unum fiat, quod comitianum et sit et nominetur: ut periculum publicorum tributorum et ipsi et omnibus similiter*

4 γε *M*] τέ *L* ‖ 7 μήτε *Heimbach*] μηδὲ *ML* ‖ 8 μηδὲ τὸν *L* ‖ ἄλλην τὴν οἱανοῦν *B* ‖ 9 ἃς — καλοῦσιν *om. B* ‖ 10 κονσουλαρίους τε καὶ *M* ‖ κοπεστορίας *L* ‖ 11 τῷ θείῳ ἡμῶν *LB* ‖ 13 sufragion *M* σουφράγιον *L* ἐπὶ βοηθεία *M s. v., B* ‖ * μήτε *libri* ‖ 14 *sq.* μήτε — μήτε τῶν *B*] μηδὲ — μηδὲ τῶν *ML* ‖ 15 * μηδὲ *libri* ‖ προσώπῳ *om. ς* ‖ 18 καὶ *ante* χαρτῶν *om. L*[1] ‖ 21 παρέχειν ἢ] ἢ *om. ς* ‖ τὸν θεῖον *L* ‖ laterculon (*s. v.* ἤτοι ταμεῖον) *M* λατερκουλον *L* ταμεῖον *B* ‖ 23 καδικελλων ἢ συμβόλων] codicillorum *ς* ‖ 24 τε *M, om. L* ‖ 28 μὴν *L* ‖ 31 καπιτατιώνων] καπιτατιάνων ἤτοι κεφαλητιώνων καὶ συντελειν (sic) *M* καπίτων *Lς* κεφαλητιώναν *B* ‖ 32 τούτων *L* ‖ 33 δυσὶ *B* ‖ ἑκατέραν *om. ς* ‖ 34 γίνεσθαι *B* ‖ 37 ἐπόντος *Scrinzer* (*ς*)] ἔποντος *M* ἔποντος *LB*

2 datam V^1 ‖ 3 coniugem] coniungere *R* ‖ 4 quidam *R* ‖ 5 uelimus R^1 ‖ 6 proconsulari•• V^1 ‖ 7 uicariam] uicū uiā *R* ‖ comitem] committere *R* ‖ 10 consulari•• V^1 consulariuas *R* ‖ cōrretiuas *R* ‖ 11 suppositā] V^2 *suppl. in spat. vac., sub R* ‖ 12 dicimus *RVT* ‖ 13 per aministrationem R^2 ‖ qualibet R^1V^3 ‖ donatione R^1VT ‖ 15 occasionem — 20 declaran *scr. R^2 in ras.* 2 *versuum* ‖ 16 quidem *om. R* ‖ administrationem *R* ‖ 17 occasionem V^1 ‖ 18 pro singulis (cingulo *pr.*) dantur cinguliis et cartis et codicillis $R(^2)$ pro cingulis dantur et cartis *T vulgo; delendum vid.* cinguliis ‖ 19 *sq.* nostrae *om. V, legi scr. V^3 in ras.* 5—6 *litt.* ‖ 22 occasionem RV^1T ‖ 24 est *om. R^1* ‖ 26 tamen] tñ *V* ‖ 27 qui est] quia R^a ‖ pacatione R^1 ‖ 28 de cetero] de cetero quidem *R* ‖ 29 pacationene R^1 pacatione V^1 ‖ 30 occasione] de fisco occasionem V^1 ‖ 32 uti *om. R^1* ‖ 34 nominando *RVT*

kazne), biće mu konfiskovano imanje, biće kažnjen progonstvom i podvrgnut telesnim kaznama i mučenjima, a ništa bolje neće proći ni onaj ko je od njega primio, to jest biće kažnjen kao što smo već rekli. Zahtijevamo, naime, da provincijskim magistratima ruke budu čiste, kako bismo podanike sačuvali čitave i bez štete. I te kazne kako one po zakonu, tako i one primerene magistratima prijetiće onima koji pomenute službe (magistrate) obavljaju, ako nešto takvo učine. Dajemo takođe i provincijalcima (stanovnicima provincija) mogućnost da nam Bogu dragi pomjesni episkopi i istaknuti ljudi pošalju molbu, ako je onaj ko obavlja magistratsku službu učinio nešto nepravedno u provinciji i naše podanike oštetio i nanio im nepravde, i da u molbi izlože sve delikte onoga ko obavlja magistrat. Jer mi ćemo, pošto za to saznamo, u provinciju poslati nekoga ko će to istražiti, kako bi onaj bio kažnjen za svoja nedjela tamo gdje ih je počinio: da se ne bi neko drugi, kada vidi njegov primjer, nešto tako usudio da učini.

IX Poglavlje
Neophodno je da onaj ko je obavio službu, prema ranijim zakonima, pošto je odložio pojas, ostane još pedeset dana u provinciji, da se javno pojavi i da od svih prima žalbe. Ukoliko, međutim, pobjegne prije no što se ispuni pedeset dana, neka bude uhvaćen kao najbijedniji rob, a podanicima dajemo ovlašćenje da ga na mjestu (ili u provinciji) zadrže i traže da vrati sve što su mu dali kao da je ukradeno, no ipak će biti ispitan u prisustvu Bogu dragog episkopa, koji će cio slučaj zapisati. Osim toga stanovnici provincije imaju dopuštenje, štaviše obavezni su da nas obaveste ako otkriju neki lopovluk magistratâ, kako bismo ga, saznavši da prodaje pravo za zlato, kaznili pomenutim kaznama i pored toga što će biti i nebeskom kaznom kažnjen, jer je prekršio zakletvu koju je dao kada je primio magistratsku službu. A ako se iz bilo kog razloga usudi prije isteka roka od pedeset dana da pobjegne iz provincije, pošto tada bude uhvaćen, gde god da se nalazi, mora da bude vraćen u provinciju kojom je upravljao i četvrorostruko da vrati sve što se otkrije da je uzeo.

X Poglavlje
Treba, međutim voditi računa o tome da naši podanici nemaju nkakvo pravo da pokreću tužbu protiv magistrata ni zbog čega drugog osim zbog lopovluka. Jer ne dopuštamo podanicima da protiv njega bilo šta pokreću, čak ni ako im se čini da je bio stroži prema nemarnima oko ubiranja tributa, ili oko kažnjavanja prestupnika: naprotiv, najoštrije ćemo ih kazniti ako se usude po obavljenoj magistratskoj službi nepravedno da optuže one koji su ostali čistih ruku i pristupali ubiranju tributa svom svojom marljivošću i ako ih po isteku zakonskog roka ne isprate sa svim počastima kada odlaze iz provincije. Oni koji nakon ovog našeg zakona budu bili preslavni (*clarissimi*) magistrati nama potčinjenih provincija, treba, naime, da imaju u vidu koliku će slavu steći ako se i pokažu kao takvi, ali i kolike teškoće će imati, ako se usude da prekrše ovaj zakon koji je propisan za njih. Jer bi bilo besmisleno kad bi oni strogo kažnjavali ljude uhvaćene u sitnim krađama i podvrgavali ih tjelesnim mučenjima sve dok ne vrate ono što su ukrali, kad bi oni sami ostali nekažnjeni pošto su velike krađe počinili, čak i ne pocrvenjevši zbog primjera kakav su dali podanicima:mada bi trebalo da pokažu da ih treba svuda hvaliti kao časne i slobodne, a od nas da imaju pozitivno svjedočanstvo i nadu.
1. Ne dopuštamo ni uvaženim (*spectabiles*) sudijama, ni bilo kome drugom da im nanese bilo kakvu uvredu ili nepravdu, ili da budu učesnici u civilnim poslovima, kako bismo mi njima sačuvali autoritet, a oni nama zauzvrat dali čistotu, odanost. Neka svi podanici znaju da smo mi ovaj zakon sastavili na njihovu korist i zato da bi sa svih strana bili neoštećeni i da bi u miru provodili život i ne bi bili prinuđeni da napuštaju provincije i žive bijedno u tuđini i da taj zakon posvećujemo Bogu i sadašnjim blagim danima Njegovog velikog sveopšteg praznika: kako bi svi mogli da prihvate magistrate više kao očeve, nego kao lopove i ropski niske ljude koji prijete njihovoj imovini.

διηρημένης αὐτῆς παντελῶς, ἀλλὰ κατὰ μίαν ἁπάντων στρατευομένων συνέχειαν —, κομιζομένην μέντοι καὶ αὐτὴν διὰ τὸ διπλοῦν τοῦ κινδύνου τὰς ἀννόνας καὶ κεφαλατίωνας, ἅπερ ἑκατέρα πρώην ἐκομίζετο τάξις. μὴ μὴν ἑτέρας τινὸς ἄρχειν τὸν πρώην μὲν βικάριον, νῦν δὲ περίβλεπτον κόμητα τῆς Πακατιανῆς Φρυγίας, οὐκ ἔχοντα παντελῶς οὐδεμίαν μετουσίαν ἐν ταῖς ἄλλαις ταῖς τῆς Ἀσιανῆς διοικήσεως ἐπαρχίαις, ἀλλ' ἔχοντα μὲν τὴν τοῦ περιβλέπτου κόμητος τῆς Πακατιανῆς Φρυγίας ἐπωνυμίαν, ἀκούμενον δὲ μόνῃ τῇ Πακατιανῇ, καθάπερ εἰπόντες ἐφθημεν, Φρυγίᾳ.

pote uno officio constituto, non dividendo penitus, sed per unam continuationem militantibus universis: quod accipiet tamen propter duplex periculum annonas et capita, quae utrumque pridem percipiebat officium. Non tamen in altera quadam administrare pridem quidem vicarium, nunc autem spectabilem comitem quam in Pacatiana Phrygia, non habentem penitus ullum particípium in aliis Asianae dioceseos provinciis, sed habentem quidem spectabilis comitis Pacatianae Phrygiae cognominationem, contentum vero in sola Pacatiana, sicut praediximus, Phrygia.

CAPUT III.

Γ Αὐτὸ δὲ τοῦτο καὶ ἐπὶ θατέρου τοῦ πρώην βικαρίου διορίζομεν, φαμὲν δὴ τοῦ κατὰ τὴν Ποντικὴν διοίκησιν· ὥστε μὴ δύο καθεστάναι τὸ λοιπόν, ἀλλ' ἕνα, κόμητα μὲν Γαλατίας πρώτης ὀνομαζόμενον, καὶ ἔχοντα καὶ τὴν κατὰ τῶν στρατιωτῶν ἐξουσίαν, καθάπερ ἔχει καὶ νῦν, καὶ τὰς ἑκατέρας ἀρχῆς κομιζόμενον στήσεις, οὐ μὴν ἔξω τῆς πρώτης Γαλατίας. οὐδαμίαν γὰρ αὐτῷ ἑτέραν παντελῶς δίδομεν ἔχειν ἐξουσίαν κατ' οὐδεμιᾶς Ποντικῆς ἐπαρχίας, ἀλλὰ κατὰ μόνην Γαλατίαν τὴν πρώτην. τῆς τάξεώς τε ὁμοίως ἀναμιγνυμένης καὶ κατὰ μίαν, ὡς εἴρηται, νοουμένης καὶ ἀριθμουμένης συνέχειαν, κομιτιανῆς οὔσης τε καὶ ὀνομαζομένης· καὶ οὐδενὸς παντελῶς ἐξ αὐτῶν πρὸς τοὺς ἄλλους ἔχοντός τινα διαφοράν, ἀλλὰ μίαν εἶναι τάξιν, ὑφ' ἑνὶ τεταγμένην ἄρχοντι, μιᾶς ἐπαρχίας ἡγουμένῳ· πάσης ὁμοίως τῆς τάξεως ἅμα τῷ σφῶν αὐτῶν ἄρχοντι περὶ τὰ δημόσια κινδυνευούσης.

Hoc autem ipsum et in alterutro pridem vicario definivimus (dicimus autem eum qui est in Pontica diocesi), ut non duo consistant de cetero, sed unus, comes quidem Galatiae primae nominandus et habiturus etiam super milites potestatem, sicut habet et nunc, et utriusque cinguli percepturus annonas, non tamen foris primam Galatiam. Nullam enim ei aliam penitus damus habere potestatem in ulla Pontica regione, sed in sola Galatia prima; officio quidem miscendo et secundum unam, sicut dictum est, intellegendo et numerando coniunctionem, comitiano existente et nominando, nulloque penitus eorum ad alios habente aliquam differentiam, sed unum esse officium sub uno iudice unius provinciae praesule: omni similiter officio una cum suo iudice circa fiscalia periculum sustinente.

CAPUT IV.

⟨Δ⟩ Οὐδενὶ δὲ ἄρχοντι παντελῶς ἐφίεμεν οὔτε πολιτικῷ οὔτε στρατιωτικῷ ἐκπέμπειν ἐν ταῖς πόλεσιν τῆς ἐπαρχίας, ἢ ἄρχει, τοὺς καλουμένους τοποτηρητάς, γινώσκουσιν, ὡς εἴ τοιοῦτό τι πράξαιεν, αὐτοὶ παντελῶς ἐκπεσοῦνται τῆς ἀρχῆς οἱ θαρρήσαντες ἑτέρους εἰς τὴν ἑαυτῶν τάξιν ἐμβιβάζειν.

Nulli quoque iudici penitus concedimus neque civili neque militari mittere per civitates provinciae quibus praesidet eos qui vocantur loci servatores: scientibus quia, si quid tale fecerint, ipsi cadent administratione, praesumentes alios in suum officium elevare.

CAPUT V.

Ε Αὐτὸ δὲ τοῦτο φαμὲν καὶ ἐπὶ τοῦ λαμπροτάτου κόμητος τῆς ᾠᾶς καὶ τοῦ λαμπροτάτου ἄρχοντος. κἀκεῖσε γὰρ μίαν ἀρχὴν ἀμφοτέρας ποιούμεθα, ἔχον-

Hoc autem ipsum dicimus et in clarissimo comite Orientis et clarissimo iudice. Et illic enim unam

cap. V—VIII extant B 6, 3, 4—7.

incumbat (quippe cum unum sit officium, nulla plane eius divisione facta, sed omnibus coniunctim militantibus); ut tamen et ipsum propter duplex periculum annonas illas et capitationes accipiat, quas singula officia antea accipiebant. Neque vero alii ulli provinciae praesit vicarius qui quondam erat, iam autem spectabilis comes Pacatianae Phrygiae, neque omnino ullam cum ceteris Asianae dioeceseos provinciis communionem habeat, sed et spectabilis comitis Pacatianae Phrygiae appellatione utatur et sola Pacatiana Phrygia, sicut ante diximus, contentus sit.

III. *Hoc ipsum vero in altero quoque qui erat vicario, eum dicimus qui in Pontica dioecesi est, decernimus: ut in posterum non duo constituantur, sed unus, qui comes Galatiae primae nominetur et in milites quoque potestatem habeat, sicuti etiam nunc habet, et utriusque magistratus annonas, non tamen extra Galatiam primam, accipiat. Nullam enim ei aliam potestatem in ulla omnino Pontica provincia damus, sed in sola Galatia prima. Officium quoque similiter misceatur ac pro uno atque coniuncto, ut diximus, habeatur et numeretur, quod comitianum et sit et nominetur: neve quisquam ex illis ullam a reliquis discrepantiam habeat, sed unum sit officium, uni magistratui, unius provinciae praesidi subiectum: ita ut totum similiter officium una cum suo magistratu periculum circa fiscalia subeat.*

IV. *Nulli vero prorsus magistratui, neque civili neque militari, permittimus, ut in civitates provinciae, cui praeest, eos qui locum tenentes vocantur mittat: ut si tale quid fecerint, sciant se ipsos omnino potestate privatum iri alios in locum suum substituere ausos.*

V. *Hoc ipsum vero dicimus etiam de clarissimo comite Orientis et de clarissimo praeside. Nam ibi*

2 καὶ αὐτὴν om. ε ‖ 3 ἀνόνας L^1 ‖ 4 καπιτατίονας *M* κάπιτα L^c κεφαλητίωνας *B* ‖ 9 ἐπέχοντα *B* ‖ τὴν *LB*] om. *M* ‖ 13 τῷ πρώην βικαρί δὲ ωρίζωμεν L^1 ‖ 16 πρώτης] ης compendium in ras. L^2 ‖ 17 τὴν om. *M* ‖ 18 νυν] λαῶ *L* ‖ 23 ὁμοίως om. ε ‖ 28 ἐχόμενος *M* ‖ 31—36 cap. *IV* om. *LB* ‖ 35 παντελῶς om. ε ‖ 37 αὐτοὶ αὐτο L^1 ‖ 39 γὰρ om. L^a

1 uno] in R^1 ‖ uidendo R^1 ‖ 2 continuatiaonem *R* ‖ 3 tamen *R*] tñ *VT* ‖ 4 annonis R^1 ‖ utrumque pridem] utr•• quid V^1 utraque quid V^3 ‖ 5 offitio *V* ‖ ãministrationem R^a ‖ 7 quam] quem V^2 ‖ phrygie *V* frigie *R* ‖ 8 habente *R* ‖ 9 dioeceseos provinciis *Contius*] prouintie diocesibus *libri* ‖ habente R^1 ‖ 10 pacatione R^1V^1 ‖ 14 definiuimus] *leg.* definimus? ‖ eum *om.* V^1T ‖ 16 quidam *V* ‖ 17 habet] habes R^a ‖ 19 tñ *V* ‖ nullam enim] et nullam *V* ‖ aliam ei *R* ‖ 20 nulla *V* ‖ 21 primo *VT* ‖ 24 nominando] numerando *R* ‖ 25 habente] eorum *V* ‖ 26 praesulem R^1 ‖ 33 soci R^1 ‖ 34 quia] a *in ras. V* ‖ perfecerint *R* ‖ 35 suum] suos R^a usuum V^a ‖ 37 *sq.* comite orientis et clarissimo *om.* R^1

2. Treba i vi naši podanici, pošto znate koliko smo se brinuli za vas, sa svakom odanošću da plaćate neumanjene tribute, da ih magistrati ne bi silom utjerivali, nego da ih tako poslušno plaćate da biste nam svojim djelima pokazali da i sami osjećate doličnu zahvalnost prema nama za toliko čovekoljublje i tako ćete po zasluzi na ime odanosti od magistrata dobiti svu naklonost i staranje: zato i vi (shvativši) da magistratima svuda prijeti rizik od tributa i da oni očigledno službu primaju na sopstveni rizik, na svaki način izbegavajte neposlušnost i nemojte odavati takvo raspoloženje da njima ne bi bila potrebna sila, kojoj moraju pribegavati zbog neizbježnog ubiranja tributa. Budući da je vama, našim podanicima, poznato da se mnogo brinemo za vojne troškove i protjerivanje neprijatelja i da se to bez novca ne može postići, kada zbog situacije ne smije biti odlaganja, jer nećemo dopustiti da se rimska zemlja otima, nego ćemo ponovo osvojiti cijelu Libiju i potčiniti Vandale i uzdamo se u Boga da ćemo još mnogo više od toga učiniti; a sve zavisi od neumanjenih javnih prihoda (poreza, tributa) koji moraju biti u tačno određeno vrijeme. Stoga ako vi revnosno odgovorite magistratima, a oni nam pak lako i brzo izvrše plaćanje tributa, mi ćemo magistrate pohvaliti za vrednoću a na vas ćemo gledati sa blagonalkonošću zbog odanosti i tako će biti svuda lijepo saglasje i sloga između onih koji vladaju i onih koji slušaju.

XI Poglavlje

Velikom Bogu i Spasitelju našem Isusu Hristu svi jednako treba slavu da uznose zbog ovog zakona, koji će im omogućiti da bezbjedno žive u svojim rodnim krajevima, da im je svojina bezbjedna i da uživaju pravdu magistrata. Ovaj zakon smo donijeli i zato da bismo zbog pravde koja se u njemu sadrži i mi mogli zadobiti naklonost Gospoda Boga i u Njemu utvrditi svoje carstvo, kako ne bi izgledalo da dopuštamo da se čini nepravda ljudima koje nam je Bog povjerio, nego da bismo ih uvijek štedjeli ugledajući se na Njegovu dobrotu. Koliko je do nas, neka bude posvećen Bogu, jer u brizi za svoje podanike ne zanemarujemo ništa od dobrih ideja koje nam padnu na um. Budući da želimo da iskorijenimo sve te za slobodu pogubne i nečasne krađe i hoćemo da naši podanici služe u uslovima bezbjednim od onih koji obavljaju magistrate, potrudili smo se da im gratis damo magistratske službe, kako im ne bi bilo dopušteno da čine prestupe i pljačkaju podanike, radi kojih smo se sveg ovog truda poduhvatili: smatrajući nedostojnim da se ugledamo na one koji su prije nas vladali, a koji su postavljali magistrate za novac, te su sami sebi oduzimali pravo da pravedno sude magistratima koji nepravedno obavljaju službu, već su naprotiv i sami crvenjeli od stida zbog onih koje su postavili, jer sopstvene poda-nike zbog toga nijesu mogli da osobode od rđavih magistrata, niti su pak samim magistratima mogli da zapovijedaju zbog maločas spomenute situacije. Mi pak smatramo da je za carstvo dovoljan prihod samo kada uberemo kompletne tribute i da ne treba preko toga da tražimo ništa što bi našim podanicima poremetilo život.

XII Poglavlje

Smatramo da ono što smo već ranije rekli treba da obuhvatimo većim i preciznijim zakonom, da bi naše mišljenje bilo svima jasno. Zakonski, naime, utvrđujemo da preslavni magistrati potčinjenih provincija, izabrani bez plaćanja bilo kakvog novca, koji imaju na umu zakletvu koju su sami dali, dobijaju od nas i tu beneficiju da niko ne može da zahtjeva promjenu mjesta suđenja (*praescriptio fori*) za parnice koje se pred njima vode, ni kada su u pitanju delikti nasilja počinjeni od bilo koga i povreda nastalih iz tih delikata, niti u slučajevima delikata remećenja javnog reda, niti pak izvršenja naplate državnih poreza (tributa), nego da svi delikti podjednako budu pod njihovom jurisdikcijom: stoga niko (od magistrata) ne treba da očekuje uputstva (savjete) od magistrata kojima su potčinjeni, niti (takve delikte) treba da im prijavljuje,

τος μὲν καὶ τὸ τοῦ περιβλέπτου κόμητος τῆς Ἑῴας ὄνομα, τάξεως δὲ μιᾶς ἀρχόντος κομιτιανῆς οὔσης τε καὶ ὀνομαζομένης, καὶ τῆς πρώτης μόνης Συρίας καὶ τῶν Κυρρηστικῶν ἡγουμένου, καὶ τὰς ἑκατέρας ἀρχῆς ἔχοντος σιτήσεις. ἐν ἴσῳ γὰρ τοῖς δικαίοις κἀκεῖνον τίθεμεν, ὥστε ἅμα καὶ αὐτὸν τῇ πειθομένῃ αὐτῷ τάξει κινδυνεύειν ὑπέρ τε τῆς τῶν δημοσίων εἰσπράξεως ὑπέρ τε τῆς πολιτικῆς καὶ δημοσίας καταστάσεως.

administrationem utramque facimus, habente quidem et spectabilis comitis Orientis nomen, officio vero uno praesidente, comitiano existenti et nominando, et primae solius Syriae et Cyristensis praesidente et utriusque administrationis annonas habente. Aequalem namque vicariis et illum ponimus, ut et ipse cum subiecto sibi officio periculum habeat et pro fiscalium exactione et pro civili et publica disciplina.

CAPUT VI.

ξ Βουλόμεθά γε μὴν ἅπασι τοῖς ἄρχουσι τῶν ἡμετέρων ἐπαρχιῶν πάντας ὑποκεῖσθαι, τοὺς μὲν ἰδιώτας κατὰ τὸ τῆς ἀρχῆς ἴδιον ἐπὶ πάσαις αἰτίαις καὶ πάσαις χρηματικαῖς τε καὶ ἐγκληματικαῖς προφάσεσι, τοὺς δέ γε ἐν στρατείαις ὄντας καὶ ὑπὸ ἰδικοὺς ἄρχοντας τεταγμένους καὶ τούτους οὐδὲν ἧττον προφάσει δημοσίων τε καὶ ἐγκλημάτων ὑποκεῖσθαι πᾶσι τρό-(Z) ποις αὐτοῖς. Ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐντεῦθεν κατιόντας ἐξ οἱουδήποτε δικαστηρίου καὶ τὰς οἱασοῦν μεταχειριζομένους ψήφους ἐξεῖναι τοὺς τῶν ἐπαρχιῶν ἄρχοντας μὴ συγχωρεῖν πλεῖόν τι τῶν τῇ θείᾳ ἡμῶν διατάξει διηγορευμένων λαμβάνειν sportulων, γινώσκοντας ὡς, εἰ τούτου ῥᾳθυμήσειαν, πᾶσαν ζημίαν ἐντεῦθεν τοῖς ἡμετέροις ὑποτελέσιν ἐπαγομένην αὐτοὶ καταδήσουσι. Δίδομεν δὲ αὐτοῖς ἄδειαν καὶ γνωρίζειν τὰ περὶ τούτου μὴ μόνον εἰς τὰς ἀρχάς, ἐξ ὧν εἰσὶν οἱ στελλόμενοι, ἀλλὰ καὶ εἰς ἡμᾶς αὐτούς, ὥστε ἡμᾶς ταῦτα γινώσκοντας τῷ πράγματι προσέχοντας ἐπαξιέναι. Εἰ δὲ καὶ αὐτοί τινας εὕροιεν διὰ τὴν ἐκ τῆς ἀξίας ἢ τῆς ζώνης ὑπερυψίαν τοὺς ἡμετέρους ὑποτελεῖς οἰδικοῦντας, ἄδειαν αὐτοῖς δίδομεν καὶ ἐξετάζειν τὰ ἀδικήματα καὶ τοὺς ὑπευθύνους ἐνρισκομένους ἀφαιρεῖσθαι τῆς ζώνης καὶ τὴν ἡμετέραν τάξιν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις πληροῦν, τοῦτο ὅπερ καὶ τοῖς ἀρχαίοις διηγόρευται τῶν νόμων. ὥσπερ γὰρ αὐτοὺς παντὸς ἀδίκου κέρδους εἴργομεν, οὕτω καὶ καθαρῶς ταῖς ἀρχαῖς κεχρημένους πάσης τιμῆς τε καὶ αἰδοῦς καὶ σεμνότητος ἀπολαύειν θεσπίζομεν.

Volumus autem omnibus iudicibus nostrarum provinciarum omnes subdi, privatos quidem secundum quod cinguli proprium est, in omnibus causis et universis pecuniariis et criminalibus occasionibus; qui vero in militiis constituti sunt, etiam istos nihilominus occasione fiscalium et criminum subdi omnibus modis ei. Sed etiam eos qui hinc descendunt ex quolibet foro, qui quascumque executur sententias, licet provinciarum iudicibus non sinere amplius aliquid quam sacra nostra constitutione dispositum est percipere sportularum, scientibus quia, si hoc neglexerint, omne damnum ex hoc nostris collatoribus illatum ipsi persolvent. Damus autem eis licentiam et referre de eo non solum ad iudices a quibus sunt missi, sed etiam ad nos ipsos, ut nos haec agnoscentes causam competenter exequamur. Si autem ipsi aliquos invenerint propter dignitatis et cinguli supercilium nostris collatoribus violentias irrogantes, licentiam eis damus et examinare violentias et reos inventos privare cingulo et nostrum ordinem in provinciis adimplere, hoc quod etiam veteribus dictum est legibus. Sicut enim eos omni iniusto lucro prohibemus, ita etiam pure cingulis utentes omni honore et reverentia et honestate frui sancimus.

CAPUT VII.

Η Οὕτω τοίνυν ἡμῖν τῶν ἀρχῶν διακεκομισμένων ἐροῦμεν τὸν ἐνταῦθα παραλαβόντα τὴν ἀρχὴν μετὰ τῆς τοῦ θεοῦ μνήμης ἐναντίον ἡμῶν, ἢ εἴπερ ἡμῖν οὐκ εἴη σχολή, ἐναντίον τῆς τε σῆς ὑπεροχῆς, καὶ τῶν σὸν κατακοσμησόντων θρόνον, τοῦ τε σοῦ

Sic igitur a nobis cingulis discretis convenit eum, qui hic acceperit administrationem, cum dei memoria coram nobis, aut si non vacat, coram tua celsitudine, et qui tuam rexerint sedem, et qui semper

17 sq. Hanc cap. VI partem (Z), item cap. VII et VIII (H—I in.) multifariam decurtata exhibet Epanagoge 7, 1—6.

---

quoque unum ex duobus magistratum facimus, qui spectabilis quidem comitis Orientis nomen habeat, uni autem imperet officio quod comitianum et sit et nominetur, atque soli primae Syriae et Cyrrhesticis praesit et utriusque magistratus annonas habeat. Ex aequo enim cum vicariis eum quoque ponimus: ut et ipse una cum officio ei subiecto et de fiscalium exactione et de civili atque publico statu periclitetur.

VI. *Volumus autem, ut omnes omnibus nostrarum provinciarum magistratibus subiciantur, privati quidem secundum propriam magistratus rationem in omnibus causis omnibusque et pecuniariis et criminalibus casibus, qui vero in militia sunt et propriis subditi magistratibus, ii quoque nihilominus fiscalium et criminum nomine omnibus modis iis subiecti sint. Sed etiam qui hinc ex qualicumque iudicio proficiscuntur et qualescumque sententias exequuntur, quominus plus quam sacra nostra constitutione dispositum est sportularum nomine accipiant, magistratibus provinciarum licet prohibere: qui si hoc neglexerint, sciant omne damnum inde subditis nostris illatum ipsos persoluturos esse. Damus autem iis veniam ut de hac re non solum magistratus, a quibus pendent illi delegati, sed etiam nos ipsos certiores reddant: ut nos haec cognoscentes rem, ut decet, persequamur. Si quos vero et ipsi dignitate vel cingulo superbientes iniuriam subditis nostris inferre reperiant, potestatem iis damus et in maleficia inquirendi et quos sontes deprehenderint cingulo privandi, nostramque vicem in provinciis obeundi, id quod etiam veteribus legibus constitutum est. Quemadmodum enim eos omni iniusto lucro arcemus, ita etiam, qui integre magistratibus usi sint, ut omni et honore et reverentia et auctoritate fruantur sancimus.*

VII. *Ita igitur magistratibus a nobis distinctis par est eum, qui hic magistratum accepit, cum dei memoria coram nobis, aut si nobis otium non sit, et coram sublimitate tua, quique tuam semper sedem*

---

4 κυριστικῶν *L* κυριστικῶν *B* κυριευτικῶν *M* ‖ 5 κἀκεῖνον *B* ‖ 7 τῆς τῶν — ὑπέρ τε om. *M* ‖ 8 ὑπέρ τε] καὶ ὑπὲρ *B* ‖ 13 τε om. *LB* ‖ 14 στρατιαῖς *B*^{c} ‖ καὶ — τεταγμένους om. *ς* ‖ 17 αὐτῷ *MBς* ‖ 19 τῶν om. *B* ‖ 20 πλεῖ τι *L*^{1} ‖ 21 sportulaon (*s. v.* συνῆ) *M* συνηθειῶν *B* ὑπερσυνηθειῶν *L* ‖ 22 τούτου *L* ‖ ῥᾳθυμήσειεν *LB* ‖ 23 ὑποτελέσειν *L* ‖ 32 τῆς ζώνης *LB Evan.*] ζώνης *M* ‖ 39 παραλαμβάνοντα *B* ‖ 40 ἐναντίον [ita *L*^{2} *in ras.* 5 *fere litt.*) τῆς γε τῆς σῆς *L* ‖ 42 ἀεὶ prius om. *ς*

1 utraque *R* ‖ habentem *libri* ‖ 3 existente *vulg.* ‖ 4 cyristensis *V*] oriteusis *R*^{1} sciritensis *R*^{2} ‖ 6 ut et] et om. *RT* ‖ 12 proprium primum est *RV*^{1} proprium praemium est *V*^{2} *vulg.* ‖ 17 qui om. *V*^{1} ‖ 21 neglexerint *R*^{1} ‖ 22 persoluerent *R* ‖ 23 de eo] deo *R*^{1} ‖ 25 agnoiagnoscentes *R* ‖ 28 eis] ei *RT* ‖ uilentias *V*^{1} ‖ 29 et nostrum] et om. *R*^{1} ‖ 33 honore] labore (al. honore *mg. R*^{2}) *R* ‖ fru• *V*^{a} ‖ 39 •hic] sic *libri* ‖ aministrationes *V* ‖ 40 coram] cor *V*^{2} *in ras.* ‖ si non] sine *R*^{1}; *leg.* si (nobis) non? ‖ tua] tue *V*^{a} ‖ 41 orexerit *R*

nego treba da primjene ovaj naš zakon, kojim im (za ta suđenja) dajemo puno ovlašćenje: nikome ne treba dati ni pomilovanje u pomenutim slučajevima, niti pravo da se koristi bilo kakvom privilegijom, niti pak da mu padne na pamet da može nekažnjeno da čini delikte. Jer magistratima koji se uzdržavaju od bilo kakvog dobitka nije pred očima ništa drugo do strah od Boga, zakona i nas, te samo gledaju da podanicima očuvaju pravdu, čineći i sudeći sve po našim zakonima.
1. U takvim slučajevima, naime, čak i vojnike koji se nalaze u provincijama potčinjavamo njima i tada im za to nije potrebno neko posebno dodatno naređenje ni naše, ni bilo kog našeg magistrata, nego treba da se koriste ovim zakonom i da im ga pokažu: kako bi ovi (vojnici) po-mogli magistratima u vršenju magistratskog ovlašćenja, kako bi znali da će biti lišeni plate, službe i biti tjelesno kažnjeni ako to ne čine. Zbog toga nam nije potreban nikakav drugi magistrat, tako da ne bismo morali slati progonitelje razbojnika ili one koji se zovu biokoliti, ili bolje rečeno grasatori, ili oružanu silu za razoružavanje, koji se služe časnim izgovorima da bi počinili najgore delikte. Jer, budući da magistrati provincije imaju položaj bilo kog od najviših magistrata, za provincije su sasvim dovoljni za bilo šta što se tiče uprave i donose odluke po našim zakonima, ko bi se onda usudio da pred njima koristi pravo promjene mjesta suđenja (*praescriptio fori*), ili nekim drugim sličnim pravom?

XIII Poglavlje
Zabranjujemo pak i preslavnom magistru *militum* za Orijent i svim svojim magistratima da u provincije šalju progonitelje razbojnika ili bioklite ili oružanu silu za razoružavanje ili druge njima slične. Neka znaju oni koji se nakon ovog našeg zakona budu usudili da postoje kao takvi da će ih magistrati provincija uhvatiti i baciti u tamnicu i da će, kada cijela stvar bude nama prenijeta, biti u velikoj opasnosti: a oni koji im takva naređenja daju, platiće globu od trideset funti zlata i izazvati naše veliko i ozbiljno nezadovoljstvo. Magistrati, dakle, pošto su udostojeni tolike vlasti, treba tako da obavljaju službu da ih se svi pravedno i legitimno plaše, znajući da će, ako se magistratskom službom koju smo im dali rđavo koriste i nedostojno vlasti koju smo im povjerili, biti kažnjeni gore spomenutom globom i da će je platiti dok obavljaju službu, a čim završe mandat, da će biti izloženi još većim opasnostima. Jer im ne dajemo mogućnost da odu iz provincije kojom su upravljali prije no što prođe rok od pedeset dana, ni pod izgovorom da su pismom opozvani (revocatoria), ni da se izgovore bjekstvom, niti iz bilo kog drugog razloga; i neka znaju da će, kao što smo već rekli, da će ponovo biti vraćeni u provincije kojima su upravljali i tamo kažnjeni kaznama koje smo već spomenuli, bez obzira na to da li su u ovom prosperitetnom gradu, ili na bilo kom drugom mjestu.

XIV Poglavlje
Zakletvu će, međutim, polagati ovdje, u skladu sa onim što je gore rečeno. Ako će onima koji su u provincijama insignija biti poslana, onda će zakletvu polagati pred Bogu najdražim episkopom mitropolije i tamošnjim prvacima i tako će primiti dužnost magistrata; a tvoja uzvišenost neka se postara da onaj, bez obzira na to da li magistratsku službu prima u ovom prosperitetnom gradu ili nekome šalješ insignija u provinciju, ko ih prima punu pažnju posveti fisku u vezi sa potpunom naplatom tributa, onako kako sam budeš utvrdio da je valjano. Ovaj zakon će važiti za sve koje moramo izričito mi imenovati i koji će od sada službu besplatno primati. Sve, međutim, što je učinjeno prije ovog zakona, podleže ranije donetim zakonima, te se tako ni jedna od kazni koje su definisane ovim zakonom ne primjenjuje na one koji sada obavljaju magistratsku službu, osim ako nakon objavljivanja ovog zakona budu uhvaćeni u krađi.

ἐνδοξοτάτου κόμητος τῶν θείων ἡμῶν largitionum τε ἐνδοξοτάτου quaestoros τοῦ θείου ἡμῶν παλατίου τε ἐνδοξοτάτου κόμητος τῶν ἀπανταχοῦ τοῦ τε ἐνδοξοτάτου κόμητος τῶν θείων ἡμῶν privatarum, παρόντος δὴ καὶ τοῦ κατὰ καιρὸν μεγαλοπρεπεστάτου χαρτουλαρίου τῶν θείων ἡμῶν κοιτώνων τοῦ τοῖς συμβόλοις τούτοις τοῖς παρ' ἡμῶν ὑπηρετουμένου, ὅρκον διδόναι, μηδενὶ παντελῶς μηδὲ ὑτιοῦν παρέχειν μήτε προφάσει δόσεως μήτε προστασίας, μηδὲ ἐπαγγείλασθαι, μηδὲ ἐκ τῆς ἐπαρχίας ὁμολογῆσαι στέλλειν, μήτε τοῖς ἐνδοξοτάτοις ἐπάρχοις μήτε τοῖς ἄλλοις τοῖς τὰς ἀρχὰς ἔχουσι μήτε τοῖς παρ' αὐτοὺς καθεστῶσι μήτε ἑτέρῳ τινὶ κατὰ πρόφασιν προστασίας. ἀλλ' ὥσπερ ἄμισθον λαμβάνει τὴν ἀρχήν, προσλαμβάνει τε παρὰ τοῦ δημοσίου τὰς σιτήσεις (ταύτας γὰρ δὴ καὶ μόνας λαμβάνειν αὐτὸν ἐφιέμεν), οὕτως αὐτὴν καθαραῖς φυλάξει ταῖς χερσί, θεῷ τε καὶ ἡμῖν τὸν ὑπὲρ αὐτῆς ὑφέξων λόγον. ἵστω γὰρ ἡ σὴ ὑπεροχὴ καὶ οἱ μετά σε τὸν αὐτὸν ἐπιβησόμενοι θρόνον, ὡς, εἴτε αὐτοὶ θαρρήσειαν λαβεῖν τι παρὰ τῶν εἰς τὰς εἰρημένας ἀρχὰς παριόντων εἴτε οἱ παραδυναστεύοντες αὐτοῖς εἴτε καὶ ἡ τάξις ἡ σὴ περιττέρα τῶν προφάσει συνηθειῶν παρ' ἡμῶν αὐτοῖς ὁρισμένων (ἅπερ δὴ καὶ ἀρκεῖν μόνα νομίζοντες δίδοσθαι διωρίσαμεν), ὡς οὐκ ἐν μικροῖς ἡ ποινὴ γενήσεται· ἀλλ' οἱ μὲν μέγιστοι ἄρχοντες οἱ λαβεῖν τι θαρρήσαντες παρὰ τῶν ἐπὶ τὰς ἀρχὰς παριόντων ἢ καὶ συγχωρήσαντες τῇ οἰκείᾳ τάξει τοιοῦτό τι πράττειν, καὶ προσαγγελθὲν οὐ θεραπεύοντες, ὡς οὐ μόνον τετραπλάσιον ἀποδώσουσι πᾶν ὅσον εἰλήφασιν, ἀλλὰ καὶ μεγάλην ἀγανάκτησιν ὑποστήσονται καὶ τὸν ἐπὶ τῇ ἀρχῇ κίνδυνον εὐλαβηθήσονται. καὶ οἵ γε ἄρα αὐτοὺς ὄντας καὶ ἡ πειθομένη τάξις αὐτοῖς, εἰ πλεῖόν τι τῶν παρ' ἡμῶν δεδομένων ἐπιχειρήσειαν λαβεῖν, αὐτοί τε ὑποκείσονται τοῖς ἐζημιωμένοις τῇ εἰς τὸ τετραπλοῦν ἀποδόσει ἐκπεσοῦνταί τε καὶ οὐσίας καὶ ζώνης, πρὸς τῷ καὶ τιμωρίαις ὑποβάλλεσθαι πρεπούσαις τοῖς πλημμελήμασι τοῖς αὐτῶν.

fuerit gloriosissimo comite sacrarum nostrarum largitionum et gloriosissimo quaestore sacri nostri palatii et gloriosissimo comite ubique sacrarum nostrarum privatarum, praesente quoque et per tempora magnificentissimo chartulario sacrorum nostrorum cubiculorum, qui codicillis his apud nos ministrat, iusiurandum dare, nihil penitus nec quodlibet se praebere neque occasione suffragii neque patrocinii, neque promittere neque de provincia proiteri dirigere neque gloriosissimis praefectis neque aliis cingula habentibus neque qui circa eos constituti sunt, nec alteri cuilibet per occasionem patrocinii; sed sicut sine suffragio accepit administrationem, a publico percepturus annonas (has enim solas accipere eum sinimus), sic eam puris custodire manibus, deo et nobis pro ea redditurus rationem. Sciat enim et tua celsitudo et qui post te easdem conscenderint sedes, quia, sive ipsi praesumpserint accipere quicquam ab illis qui ad praedictas administrationes accedunt, sive proceres ipsi, sive etiam officium tuum, ultra ea quae occasione consuetudinum a nobis eis definita sunt (quae scilicet et sufficere sola putantes dari decrevimus), non in parvis poena fiet: sed maximi quidem iudices accipere aliquid praesumentes ab his qui ad administrationes acceduunt, aut etiam permittentes suum officium tale aliquid agere et nuntiatum non emendantes, non solum quadruplum reddent totius quantum percepserunt, sed etiam magnam indignationem sustinebunt et cinguli periculum formidabunt; et qui circa eos sunt, et oboediens eis officium, si amplius aliquid quam a nobis concessum est temptaverint accipere, ipsique subicientur damnis quadruplae redditionis et cadent etiam substantia et cingulo, insuper et suppliciis subiacebunt quae congruant delictis eorum.

---

exornaturi sunt, et gloriosissimo qui semper est comite sacrarum nostrarum largitionem, et gloriosissimo quaestore sacri nostri palatii, et gloriosissimo comite sacrarum nostrarum quae ubique sunt rerum privatarum, praesente etiam magnificentissimo qui est chartulario sacri nostri cubiculi, qui codicillis his apud nos inservit, iusiurandum praestare, nemini plane se quicquam neque suffragii nomine neque patrocinii dedisse nec promisisse, nec pactum esse ut ex provincia mitteret, nec gloriosissimis praefectis nec reliquis, qui magistratus gerunt, nec qui circa eos sunt, neque alii ulli per causam patrocinii. Sed quemadmodum magistratum gratis accipit, et insuper ex publico percipit annonas (has enim solas eum percipere permittimus), ita eum puris manibus geret, et deo et nobis pro eo rationem redditurus. Sciat enim sublimitas tua et qui post te eandem sedem ingressuri sunt, sive ipsi quid accipere ausi sint ab iis qui ad dictos magistratus perveniunt, sive qui iuxta eos auctoritate valent sive etiam officium tuum, ultra ea quae sportularum nomine illis a nobis definita sunt (quae quidem sola sufficere arbitrati danda decrevimus), non levem poenam esse futuram: sed summos quidem magistratus, qui ab iis qui ad magistratus perveniunt accipere aliquid ausi fuerint, vel officio suo tale quid facere permiserint, nec ubi nuntiatum fuerit, rei consuluerint, non solum quadruplum quodcumque acceperint restituturos, sed etiam gravem indignationem subituros esse et periculum amittendae potestatis reformidaturos. Atque illi qui circa eos sunt, et officium iis subditum si plus quam quae a nobis data sunt accipere temptaverint, et ipsi iis qui damnum passi sunt ad restitutionem in quadruplum obligati erunt, et bonis atque cingulo privabuntur, praeterquam quod poenis subicientur quae conveniant ipsorum delictis.

---

1 largitiónωn (*s. v.* παροχῶν θησαυρῶν) *M* λαογιτιόνων παροχῶν ἤτοι θησαυρῶν *L* παροχῶν ἤτοι θησαυρῶν *B* εἰσοδίων *Epan.* ‖ 2 quaestoros *M* κοιαίσταρις *L* κοιαίστωρος *B Epan.* ‖ 4 priuatωn *M*] ἰδιοκτήτων *B et s. v. M* ἰδιοκτήτων πριβάτων *L* εἰδικῶν *Epan.* ‖ δή] δὲ *Epan.* ‖ 6 τούτοις *om. LB* ‖ 7 μηδενί] nihil (*i. e.* μηδέν) *ς* ‖ 8 παρασχεῖν *B Epan.* ‖ πρόφασιν *L* ‖ 9 προστασίαν *L* ‖ * μήτε — μήτε *libri* ‖ 13 λαμβάνειν *M* ‖ τὴν ἀρχὴν προσλαμβάνει *om. B*^{c} ‖ 14 προσλαμβάνειν *M* percepturus (*i. e.* προσλαμβάναν? *cf. sqq.*) *ς* ‖ 15 καὶ *om. Epan.* ‖ ἀφίεμεν *Epan.* ‖ 16 custodire (*i. e.* φυλάξειν?) *ς* ‖ 18 τοῦ αὐτοῦ ἐπιβησόμενοι θρόνου *Epan., quod sane praestat* ‖ 19 θαρρήσειεν *L* θαρρήσειαν *B* ‖ 20 εἴτε] οἵ τε *L* ‖ 21 αὐτοῖς] ipsi *ς* ‖ παρεστέρα *L* ‖ 24 γεννήσεται *L* γενήσεται τουτοις *Epan.* ‖ 25 τι *om. L* ‖ 26 ἐπί] εἰς *Epan.* ‖ τας ἀρχὰς *Ms*] τὰς εἰρημένας ἀρχὰς (*cf.* 20) *LB Epan.* ‖ 32 ἀφαντοὺς *L*^{1} ‖ 33 δεδομένων] συγκεχωρημένων *Epan.* ‖ 33 ἐπιχειρῆσαι *sv Y* ἐπιχειρῆσαι *L*^{1} ‖ 34 αὐτοῖς τε *B* ‖ 36 τῷ] τὸ *Epan.*

1 *sq.* gloriosissimo comite quaestore sacri palatii nostri. et gloriosissimo (*sic*) comite sacrarum nostrarum largitionum priuatarum. praesente quoque *R* ‖ 4 et *om. V* ‖ 5 cartulario *ex* cartularum corr. *R* ‖ 7 iusueneradum *R* ‖ nec colibet *R* nequolibet *V*^{1} nec quolibet *V*^{2} ‖ 9 neque de *RV*] et neque de *vulg.* ‖ prouideri (prouiteri *R*^{1}) *R* ‖ 11 eos *om. V* ‖ 13 ministrationem *V*^{1} ‖ 14 accipere *bis scr. R*^{1} ‖ 15 custodiet *vulg.* ‖ 16 enim *om. R*^{1} ‖ 17 te *om. RT* ‖ conscenderit *V* consendunt *R* ‖ 18 quia] qui *V*^{1} ‖ 19 illis *R*] his *V* eis *T vulg.* ‖ praedic[dictas *R* 20 etiam] et *R* ‖ 23 dari *R*^{2} *in ras.* ‖ 25 ad *om. R*^{1} ‖ 26 permitterentes suum (um *R*^{2} *in ras.*) *R* ‖ 27 non emendantes *suppl. V*^{2} *in spat. vac.* ‖ 29 indignationem magnam *V* ‖ 30 cilguli (lg *ex corr.*) *R* ‖ formidaidabunt *R* ‖ 32 temptauerit *R*^{1} ‖ 33 subiciuntur *R*^{1} ‖ 35 suppliciis] suppli| *R*^{1} ‖ congruant *RT*] congruunt *V vulg.*

<*Epilog*> Čim tvoja uzvišenost za sve ovo sazna, neka se postara da to bude dato na znanje svim podređenim provincijama i dodatnim ediktima na zakonom utvrđen i uobičajen način poslano upravama svih provincija, kako bi stanovnici provincija, saznavši za našu brigu prema podanicima i kakve su nam namjere u pogledu postavljanja magistrata, znali kakvih dobara smo ih učinili sudeonicima i da za njihovo dobro ne štedimo carsko činovništvo.

XII kal. maja. CP (Konstantinopolj). v.c. Velizara konz.

ϑ ϙ *Τοὺς δὲ οὕτως ἀμίσθους παραλαμβάνοντας τὰς ἀρχὰς πρῶτον ἁπάντων σπουδασμα ἔχειν χρὴ τὸ τοῖς δημοσίοις ἀγρύπνως προσέχειν, καὶ τοὺς μὲν ἀγνωμονοῦντας καὶ δεομένους ἀναγκης μετὰ πάσης εἰσπράττειν τῆς σφοδρότητος, μηδὲν ὑποκατακλινομένους μηδὲ ὑπὲρ αὐτοῦ τούτου κέρδος τι παντάπασιν ἐννοοῦντας, τοῖς δὲ εὐγνώμοσι πατρικῶς προσφερομένους· ἔπειτα τὸ τοὺς ἡμετέρους ὑπηκόους φυλάττειν πανταχόθεν ἀνεπηρεάστους, οὐδ' ὑπ' οὐδενὸς αὐτῶν κομιζομένους. ἀλλ' Ἴσοι μὲν ἐν ταῖς δίκαις, Ἴσοι δὲ ἐν ταῖς δημοσίοις καταστάσεσιν ἑστωσαν, ἐπεξιόντες τε τοῖς ἁμαρτήμασι καὶ τοὺς μὲν ἀνευθύνους πανταχόθεν φυλάττοντες καθαρούς, τοῖς ὑπευθύνοις δὲ ἐπιτιθέντες πρὸς τὸν νόμον τὴν ποινήν, καὶ οὕτως ἄρχοντες τῶν ὑπηκόων ὡς ἂν πατέρες υἱῶν, ἀγαπῶντες μὲν αὐτοὺς ἀνευθύνους ὄντας, ὑπευθύνους δὲ φαινομένους σωφρονίζοντές τε καὶ τιμωρούμενοι, καὶ πᾶσαν δικαιοσύνην ἔν τε τοῖς δημοσίοις ἔν τε τοῖς ἰδίοις συμβολαίοις αὐτοῖς διατηροῦντες· καὶ οὐκ αὐτοὶ μόνοι τοῦτο πράττοντες, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀεὶ παρεδρεύοντα τοιοῦτον λαμβάνοντες καὶ τοὺς περὶ αὐτοὺς ἅπαντας, ὡς μὴ δοκεῖν ἐκείνους μὲν δῆθεν ἀνευθύνους εἶναι, δι' ἑτέρων δὲ πλημμελεῖν τε καὶ κλέπτειν, τοῦτο ὅπερ ἔστι μᾶλλον αἰσχρότερον ἐστὶ τὸ καὶ κοινωνοὺς τῶν ἀδικημάτων λαμβάνειν. Ὥστε ἐξέσται τῇ σῇ ὑπεροχῇ τῶν σεμνοτέρων τινὰς ἐπὶ τὰς ἀρχὰς πέμπειν καὶ τῶν ἐκτισμένων τὰ δημόσια, βουλευτῶν τε φαμὲν καὶ ἑτέρων προσώπων, πεῖραν ἑαυτῶν δεδωκότων ἀγαθὴν καὶ πρὸς τὰς ἀρχὰς ἐπιτηδείων. τίς γὰρ ἂν οὐκ ἀγαπήσειε καὶ σεμνότητος ἐμπεπλῆσθαι μεγάλης νομίσειεν, εἴπερ ἡμετέρᾳ ὑπῳ καὶ κρίσει τῆς σῆς ὑπεροχῆς ἐπὶ τὴν ἀρχὴν παρέλθοι, μεμαρτυρημένος μὲν ὡς εἴη χρηστός, προῖκα δὲ αὐτὴν δεχόμενος, οὐκ ἐνησχολημένος δὲ παντελῶς οὐδενὶ φαύλῳ κατὰ τὴν χώραν, οὐδὲ ὅπως τὸ δοθὲν ἀθροίσειεν, οὐδὲ ὅθεν συλλέξειε χρυσίον, ἀλλ' ἵνα δὴ τοῦτο μόνον ἔχοι σπούδασμα τὸ τῷ θεῷ τε καὶ ἡμῖν ἑαυτὸν συστῆσαι, καὶ δόξης ἀπολαῦσαι χρηστῆς, καὶ ἀμοιβὰς ἐλπίσαι μεγάλας; Εἰ δέ τις παρὰ ταῦτά τι πράξειεν, ἴστω καὶ ἕως ἐπὶ τῆς ἀρχῆς, ἐφ' ᾗς ἐστι δικαστής, κλοπῆς αἰτίαν ὑποστησόμενος· καὶ εἴγε φανείη δοὺς χρυσίον ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν τὴν ἀρχὴν ἢ λαβὼν ἐκ τῆς ἀρχῆς*

Eos autem, qui ita sine mercede sumunt administrationes, prae omnibus studium habere decet fiscalia vigilanter inspicere, et indevotos quidem et egentes necessitate cum omni exigere fortitudine, in nullo flexos neque pro hoc ipso lucrum aliquod omnino considerantes, devotis autem paterne se exhibere; deinde nostros subiectos reservare undique sine violentia, nihil ab ullo eorum percipientes: sed aequi sint in iudiciis, aequi vero in publicis disciplinis, exequentes quoque delicta, innoxios quidem undique custodientes eos qui puri sunt, reis autem imponentes secundum legem (poenam), et ita praesidentes collatoribus, tamquam patres filiis, diligentes quidem eos qui sunt innocentes, qui vero rei monstrantur, castigantes ac punientes, omnemque iustitiam et in publicis et in privatis documentis eis servantes; et non ipsi soli hoc agentes, sed etiam talem semper consiliarium sumentes et qui circa eos sunt omnes: ut non videantur illi quidem velut innoxii esse, per alios autem delinquant atque furentur, hoc quod magis turpius est, ut et participes iniustitiarum sumant. Ideoque licebit tuae celsitudini honestiorum quosdam ad administrationes dirigere et scientium tributa fiscalia, curialium quippe et aliarum personarum, experimentum sui dantium bonum et ad magistratus opportunorum. Quis enim non diligat eum et honestate compleri magna putet, si nostro decreto iudicioque tui culminis ad cingulum veniat, testimonium quidem habens quia sit optimus, gratis vero eum suscipiens, non vacans omnino per provinciam ulli pravitati, nec quemadmodum quod dedit congreget nec unde colligat aurum, sed ut hoc solum habeat studium, deo nobisque semet ipsum commendare et gloria frui optima et repensationem sperare praecipuam?

1 *Si quis autem praeter haec aliquid egerit, et donec in administratione, in qua est iudex, furti reus appareat, et si probetur aut dans aurum. ut accipiat administrationem, aut accipiens ex administra-*

VIII. *Qui autem hoc pacto gratis magistratus suscipiunt, eos primum omnium studium habere oportet, ut ad tributa vigilanter attendant eaque a contumacibus et quibus necessitas adhibenda sit cum omni severitate exigant, nihil concessuri, neque in eo ipso lucrum omnino ullum spectaturi, erga obsequentes vero paterne se gerant; deinde ut subditos nostros undique immunes ab iniuriis servent nec quicquam a quoquam eorum accipiant: sed aequi in iudiciis sint, aequi in publicis causis, ut qui peccata persequantur et insontes quidem undique integros servent, sontibus vero secundum legem poenam imponant, atque ita subditos moderentur ut patres filios, diligentes eos, si insontes sunt, si sontes apparent, et corrigentes et punientes, omnemque iis iustitiam tam in publicis quam in privatis contractibus servantes; neque ipsi soli hoc faciant, sed etiam talem semper assessorem assumant et omnes qui circa eos sunt: ne forte ipsi quidem insontes esse, per alios vero peccare et furari videantur, id quod longe turpius est, socios adeo iniuriarum assumere. Itaque licebit sublimitati tuae quosdam ad magistratus destinare ex honestioribus et rerum fiscalium peritis, curialibus dicimus aliisve personis, quae bonum de se specimen ediderint et ad magistratus idonei sint. Quis enim eum non libenter accipiat atque magna gravitate praeditum existimet, si quidem nostra sententia et sublimitatis tuae iudicio ad magistratum venerit, testimonio probatus qui vir bonus sit et gratis magistratum susceperit neque ulli omnino rei improbae in provincia operam dederit, nec quomodo quod donaverit congerat nec unde pecuniam colligat, sed id solum nitatur, ut deo ac nobis se commendet et bona fruatur existimatione et magnas remunerationes*

1 *speret. Si vero quis contra haec quid fecerit, sciat se etiam dum in eo magistratu, in quo iudex est, furti crimen subiturum, et si eum pecuniam ad magistratum obtinendum dedisse, aut quid ex magi-*

---

1 ἀμίσθως *Epan.* ‖ ᾖ προσφερομένοις *M* ‖ 8 τὸ *om. B* ‖ ὑπηκόους *om. L* ‖ 11 στάσεσιν *Epan.* ‖ 13 τοῖς ὑπεύθύνοις δὲ *B*] τοῖς ὑπευθύνοις τε *M* τοῖς δὲ ὑπευθύνοις *L Epan.* ‖ 14 τῶν νόμων L^2 ‖ 19 συμβολαίοις *M Epan.*] συναλλάγμασιν *LB* ‖ μόνον *Epan.* ‖ 22 μὲν *om. Epan.* ‖ 23 τε *om. B* ‖ 27 βουλευτῶν τε *et* καὶ ἑτέρων *om. B* ‖ 29 οὐκ ἂν *L* ‖ 32 μεμαρτυρόμενος B^c ‖ 33 συνελλέξειε *M* ‖ 36 δὴ τοῦτο] διατοῦτο *M* ‖ ἔχη *L* ‖ 37 συστῆναι *L* ‖ 40 ἕως] *ei s. v.* L^2, *eadem manus* 39 ἵστω *ante* ὅτι *p.* 72, 1 *transponendum esse significat (cf. 5 et Iulian. c. 38)* ‖ ἐφ' ᾗς ἔστι, δίκας τῆς κλοπῆς ὑποστησόμενος *B*, αἰτίαν *om. BL: quae facile praetulerim, dummodo* ἐφ' ᾗς *quoque omittatur* · 41 aut dans (*i. e.* ἢ δοὺς) *ς*

1 aministrationēs *R* administrationem *T* ‖ 5 aliquid *R* ‖ 7 nostros] in nostros *V* ‖ 8 ab ullo] a nullo R^1 ‖ 9 sunt R^1 ‖ 12 poenam *om. RVT, ante* imponentes *add. vulg.* ‖ 13 filiis] is V^2 *in ras.* ‖ 15 iniustitiam *R* ‖ 16 et in publicis *V*] et *om. R vulg.* ‖ 18 tale *R* ‖ 19 ut *om.* V^1 ‖ 20 esse *om.* R^1 ‖ 21 particeps R^1 ‖ 22 summant R^1 ‖ 23 ad *om. R* ‖ 29 haberes R^1 ‖ 31 ulli *Contius*] populi *libri* ‖ prauitati *ed. princ.*] priuati *libri* ‖ 33 sed] sit *V* ‖ habeat] ut habeat *V* ‖ 35 optimi V^a ‖ recompensationem R^2 *vulg.* ‖ 40 in administratione] amministratione *R* ‖ 41 appareas R^1 apparuit *V* ‖ ut] et R^1 ‖ 42 aut accipiens ex administratione *om. R*

(ἑκάτερον γὰρ ὁμοίως ὑπεύθυνον), ὅτι καὶ δήμευσιν καὶ ἐξορίαν ὑποστήσεται καὶ τὴν εἰς τὸ σῶμα βάσανόν τε καὶ τιμωρίαν, καὶ αὐτὸν δὴ τὸν λαβόντα παρ' αὐτοῦ, καθάπερ εἰπόντες ἐφθημεν, κακοῖς ὑποδήσει μεγάλοις. Καθαρὰς γὰρ ἀπαιτοῦμεν εἶναι ταῖς ἐπιχωρίοις ἀρχαῖς τὰς χεῖρας, ἵνα τοὺς ἀρχομένους ἀζημίους τε καὶ εὐθηνουμένους φυλάξαιμεν. Καὶ αὗται μὲν ἔκ τε τῶν νόμων ἔκ τε τῶν ἀρχῶν ἐπικείσονται ποιναὶ τοῖς ἐν ταῖς εἰρημέναις ἀρχαῖς οὖσιν, εἴ τι τοιοῦτο πράξαιεν. Δίδομεν δὲ καὶ τοῖς ἐπαρχεώταις ἄδειαν, εἴ τι κατὰ τῆς ἐπαρχίας ἄδικον ὁ τὴν ἀρχὴν ἔχων διαπράξηται καὶ ζημίαις τισὶν ἢ ἐπηρείαις περιβάλλοι τοὺς ἡμετέρους ὑποστελεῖς, ὥστε τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον καὶ τοὺς ἐν τῇ χώρᾳ πρωτεύοντας δεήσεις εἰς ἡμᾶς ἀναπέμπειν, καταλέγοντας τοῦ τὴν ἀρχὴν ἔχοντος τὰ πλημμελήματα. ἡμεῖς γὰρ ταῦτα μανθάνοντες στελοῦμεν ἐν τῇ χώρᾳ τὸν ταῦτα ἐξετάσοντα, ἐφ' ᾧ τε αὐτόν, ἔνθα ἠδίκησεν, ἐκεῖσε καὶ τὰς ποινὰς ὑποσχεῖν τῶν πλημμελημάτων· ὥστε μηδὲ ἕτερόν τινα τοιοῦτό τι πράξαι θαρρῆσαι πρὸς τὸ παράδειγμα βλέποντα.

tione (utrumque enim similiter noxium est), sciat quia et confiscationem et exilium sustinebit et in corpus verbera atque supplicium, ipsum quoque qui accepit ab eo, sicut praediximus, malis subiciens maximis. Puras enim exigimus esse provincialibus iudicibus manus, ut collatores custodiamus. Et istae quidem tam ex legibus quam ex administrationibus imminebunt poenae his qui in praedictis administrationibus sunt, si tale aliquid egerint. Damus autem etiam provincialibus licentiam, si quid apud provinciam iniustum, qui administrationem habet, egerit, vel si damnis aliquibus aut calumniis subdat nostros collatores, ut deo amabiles episcopi et provinciae primates preces ad nos dirigant, exponentes cingulum habentis delicta. Nos enim haec agnoscentes dirigimus in provinciam haec examinaturum, quatenus ipse, ubi iniustitiam fecit, illic quoque poenas subeat delictorum: ut neque alter quispiam tale aliquid agere praesumat, ad exemplum respiciens.

CAPUT IX.

Ἀνάγκην ἔχοντος τοῦ τὴν ἀρχὴν διέποντος κατὰ τὰς ἔμπροσθεν διατάξεις, ἐπειδὰν κατάθοιτο τὴν ζώνην, τὰς πεντήκοντα ἡμέρας ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ διατρίβειν δημοσίᾳ φαινόμενον, καὶ τὰς παρὰ πάντων δεχόμενον ἐναγωγάς. εἰ μέντοι, πρὶν πληρώσειε τὰς πεντήκοντα ἡμέρας, ἀποδιδράσκων ἁλοίη καθάπερ τι τῶν ἀτιμοτάτων ἀνδραπόδων, δίδομεν ἄδειαν τοῖς ὑποστελέσι κατέχειν αὐτὸν ἐν τῇ χώρᾳ [ἢ τῇ ἐπαρχίᾳ] καὶ πᾶν εἴ τι δεδώκασιν αὐτῷ προφάσει κλοπῆς τοῦτο εἰσπράττειν, παρόντος μέντοι τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου καὶ τὸ πρᾶγμα ἐγγράφως διασκοποῦντος, ἕως ἂν ἀποδοίη πᾶν ὅπερ κεκλοφὼς φανείη. Ἀλλὰ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐπαρχεώτας, εἴπερ αἴσθοιντο τῆς τῶν ἀρχόντων κλοπῆς, ἄδειαν ἔχειν, μᾶλλον μὲν οὖν καὶ ἀνάγκην, ταῦτα μηνύειν εἰς ἡμᾶς· ὥστε ἡμᾶς μανθάνοντας, ὅτι παρ' ὅλως χρυσίου πιπράσκει τὸ δίκαιον, ταῖς εἰρημέναις αὐτὸν ὑποβάλλειν ποιναῖς, πρὸς τῷ καὶ ταῖς ἐξ οὐρανοῦ τιμωρίαις ἔνοχον εἶναι, παραβάντα τοὺς ὅρκους ἐφ' οἷς ἔλαβε τὴν ἀρχήν. Εἰ δὲ

Necessitatem habente eo, qui administrationem rexit, secundum priores constitutiones, dum deposuerit fasces, quinquaginta dies in provincia commorari, publice se monstrantem et ab omnibus suscipientem conventiones. Si tamen ante quam compleantur quinquaginta dies, fugiens capiatur velut aliquod inhonestissimorum mancipiorum, damus licentiam collatoribus detinere eum in provincia et omne quod dederunt ei occasione furti hoc exigere, praesente tamen deo amabili episcopo et causam ex non scripto examinante, donec reddat omne quicquid furatus ostenditur. Sed etiam ipsos provinciales, si senserint administratorum furtum, licentiam habere, magis autem et necessitatem haec referre nobis, ut nos cognoscentes, quia omnino auro vendit iustitiam, praedictis eum subiciamus poenis: super quod etiam caelestibus suppliciis reus erit, transcendens iusiurandum in quo accepit administrationem. Si autem valuerit ex quacumque causa non

cap. IX (— τὴν ἀρχὴν 40) extat *B* 6, 3, 8. 10. 16.

stratu accepisse appareat (utrumque enim pariter poena dignum est), se et bonorum publicationem et exilium et corporis tormenta atque supplicia esse subiturum, nec minus illum qui quid ab ipso accepit, sicut diximus, magnis malis subditurum. Puras enim postulamus esse provincialibus magistratibus manus, quo subditos indemnes salvosque servemus. Et hae quidem tam a legibus quam a magistratibus poenae illis, qui dictos magistratus gerunt, si tale quid fecerint, imminebunt. Damus vero etiam provincialibus potestatem, si quid iniusti in provincia qui magistratum gerit perpetraverit et subditos nostros damnis quibusdam aut iniuriis affecerit, ut deo carissimus episcopus eiusque loci primates preces ad nos mittant, quae eius qui magistratum gerit delicta exponant. Nos enim his cognitis in provinciam mittemus qui ea examinet, quo ille, ubi deliquit, ibi etiam poenas delictorum subeat: ut ne quis alius quidem tale quid perpetrare audeat ad exemplum respiciens.

IX. *Quippe necessitas ei qui magistratum gessit incumbat secundum priores constitutiones, postquam cingulum deposuit quinquaginta dies in provincia commorandi, ut publice appareat et ab omnibus actiones excipiat. Quodsi antequam impleverit quinquaginta dies aufugiens deprehendatur tamquam vilissimum mancipium, potestatem damus subditis eum in loco [vel provincia] detinendi et omne quodcumque dederunt ei furti nomine exigendi, praesente tamen deo carissimo episcopo et causam ex scripto cognoscente, donec restituerit quodcumque abstulisse probatus erit. Sed et ipsi provinciales, si quidem furtum magistratuum comperiant, veniam habeant, immo vero necessitatem id nobis indicandi; ut certiores facti illum omnino auro ius vendere dictis eum poenis subiciamus, praeterquam quod etiam caelestibus suppliciis obnoxius erit, qui iusiurandum, cum quo magistratum accepit, violaverit. Quodsi ex quacumque causa non impletis quinqua-*

1 δήμησιν B^e ‖ 3 δὴ *M*] δὲ *LB* ‖ τὸν om. *B* ‖ 6 ἀζημίους — εὐθην. om. *ς* ‖ 7 φυλάξωμεν *Epan.* ‖ 8 τε] τοῦ L^1 ‖ 12 διαπράξεται *L* ‖ καὶ] uel si *ς* ‖ 13 περιβάλλοι *MT*] περιβάλοι *B* παραβάλλοι *L*; leg. περιβάλλῃ? ‖ ὥστε τὸν θεοφιλέστατον ἐπίσκοπον] ut deo amabiles episcopi *ς* ‖ 18 ἔνθα καὶ ἠδίκησεν *Epan.* ‖ 19 τοῦ πλημμελήματος, ὡς *Epan.* ‖ 20 τι om. *Epan.* ‖ 23 διατάξεις] *Cod.* 1, 49 ‖ κατάθωνται *B* ‖ 24 δημοσίᾳ φαινόμενον καὶ om. *B* ‖ 26 ἐναγωγάς] ἐναγωγὰς, καὶ τοῖς κατ' αὐτοῦ κινοῦσιν ἀποκρίνεσθαι (= nov. 12*S*. 23 *in.*) δημοσίᾳ φαινόμενον — εἴτε καὶ μή (= nov. 95, 1 *pr.*) *B* ‖ 28 συντελέσει *L* ‖ 29 ἢ τῇ ἐπαρχίᾳ om. *L*, τῇ χώρᾳ ἢ om. *Bς* ‖ 32 ἀγράφως *LBς* ‖ 37 πιπράσκειν M^a πράσκει L^1 ‖ 39 παραδαίνοντα *B* ‖ 40 Εἰ — τετραπλάσιον (73, 5) om. *LB*

2 quia et confiscationem] a et confisca R^2 *in ras.* 10 *fere litt.* ‖ et in] et om. R^1 ‖ 4 sicut praediximus om. R^1 ‖ 5 eximus V^1 ‖ 8 his RTV^2] is V^1 iis *vulg.* ‖ 9 damus *bis scr.* V^1 ‖ 10 prouincialibus (a om. R^1) etiam *R* prouinciali|bus *V* ‖ 11 amministratione R^1V^1 ‖ 13 callatores R^1 ‖ 14 praece R^1 ‖ 16 dirigemus *vulg.* (*Gr.*) ‖ haec *V*] hoc *vulg.*, *om. R* ‖ examiminaturum *R* ‖ 17 fecerit R^2 ‖ 18 poenam *R* ‖ 23 secundum] s** V^1 ‖ constitutiones *R* ‖ dum deposuerit] dum posuerit V^1 du* * * R^1 ‖ 24 dies RV^1] per dies V^3 *vulg.* ‖ commemorari V^1 ‖ 25 se constantem et ab omni R^1 ‖ 26 si] añ (= ante) *vel* aũ (= aut) V^a ‖ 30 dederit *V* ‖ 31 tamen deo] deo tamen V^1 ‖ 32 non *om. T* ‖ examinantem *R* ‖ quiquid R^1 ‖ 34 amministratores R^1 ‖ 35 hoc *V* ‖ 37 eum *suppl.* V^2 *in spat. vac.* ‖ 40 uoluerit V^2 *vulg.*

καὶ ἰσχύσει καθ' οἱανοῦν αἰτίαν μὴ πεπληρωκὼς τὰς πεντήκοντα ἡμέρας ἐκ τῆς ἐπαρχίας φυγεῖν, τηνικαῦτα συλληφθεὶς, ἔνθα ἂν διατρίβων φανείη, ἐπαναχθήσεται μὲν εἰς τὴν ἐπαρχίαν ἧς ἦρχεν, ἅπαν δέ, ὅσον ἂν εὑρεθείη λαβών, ἀποδώσει τετραπλάσιον.

completis quinquaginta diebus ex provincia fugere, tunc comprehensus, ubicumque degere videtur, revocabitur quidem in provinciam in qua administrabat, omne vero quod inventus fuerit accepisse restituat quadruplum.

CAPUT X.

Ἐκεῖνον δηλαδὴ φυλαττομένου τοῦ μηδεμίαν εἶναι τοῖς ἡμετέροις ὑπηκόοις ἄδειαν ἐφ' ἑτέρῳ τινὶ πλὴν ἢ κλοπῇ ταῦτα περὶ τοὺς ἄρχοντας πράττειν. Οὐ γὰρ εἰ φανείη σφοδρότερος τοῖς ἀγνώμοσι διὰ τὴν τῶν δημοσίων εἴσπραξιν ἢ διὰ τὴν τῶν πλημμελημάτων ἐπεξέλευσιν, δώσομεν τοῖς ὑπηκόοις πράττειν τι κατ' αὐτοῦ· τοὐναντίον μὲν οὖν καὶ ποιναῖς αὐτοὺς ταῖς πασῶν πικροτάταις ὑπάξομεν, εἰ τοὺς καθαρῶς χρησαμένους ταῖς χερσὶν καὶ τῇ τῶν δημοσίων εἰσπράξει μετὰ πάσης προενεχθέντας ἀκριβείας, εἶτα καταδεμένους τὴν ἀρχὴν ὑβρίσαι θαρρήσαιεν, ἀλλὰ μὴ σὺν εὐφημίᾳ πάσῃ μετὰ τὸν νενομισμένον χρόνον τὰς ἐπαρχίας ἀπολιμπάνοντας ἀποπέμψαιεν. Δεῖ γὰρ τοὺς μετὰ τόνδε ἡμῶν τὸν νόμον γινομένους λαμπροτάτους τῶν ὑποτεταγμένων ἐπαρχιῶν ἄρχοντας ἐντεῦθεν μῆσθαι, πόσης μὲν ἀπολαύσουσι δόξης τοιοῦτοι φαινόμενοι, πόσαις δὲ περιπεσοῦνται δυσκολίαις τὸν νόμον τοῦτον παραλῦσαι τό γε ἐφ' ἑαυτοῖς θαρρήσαντες. εἴη γὰρ ἂν τῶν ἀτόπων, εἰ τοὺς μὲν ἐπ' ἐντελείσιν ἁλόντας κλοπαῖς αὐτοὶ κολάζοιεν, καὶ βασάνοις αὐτοὺς ὑποβάλλοιεν, καὶ οὐ πρότερον συγχωροῖεν ἕως ἂν ἀποδοῖεν τὰ φώρια, αὐτοὶ δὲ ἀνεύθυνοι μένοιεν ἐπὶ μεγάλων γενόμενοι κλοπῶν, καὶ οὐδὲ τὸ πρὸς τοὺς ὑπηκόους ἐφυθριῶντες παράδειγμα· ὧν ἔξεστιν αὐτοῖς ὑπεριδοῦσι σεμνοῖς τε καὶ ἐλευθέροις καὶ πανταχόθεν ἐπαινουμένοις φανῆναι καὶ τὴν ἐξ ἡμῶν ἔχειν καλὴν

1 μαρτυρίαν τε καὶ ἐλπίδα. Οὐ συγχωροῦμεν δὲ οὔτε τοῖς περιβλέπτοις δουξὶν οὔτε ἑτέρῳ τινὶ τὴν οἱανοῦν αὐτοῖς πλεονεξίαν ἢ ἀδικίαν ἐπαγαγεῖν, ἢ πολιτικοῖς ὅλως πράγμασι κοινωνεῖν, ἵνα καὶ ἡμεῖς αὐτοῖς τὴν σεμνότητα φυλάττοιμεν κἀκεῖνοι τὴν καθαρότητά τε ἡμῖν καὶ εὔνοιαν ἀντιδιδοῖεν. Ἴστω γὰρ ἅπαν τὸ ὑπήκοον, ὡς διὰ τὴν αὐτῶν ὠφέλειαν καὶ τὸ πανταχόθεν αὐτῶν ἀζήμιον καὶ τὸ διὰ πάσης αὐτοὺς ἄγειν εὐπαθείας καὶ μὴ καταναγκάζεσθαι τὰς χώρας ἀπολιμπάνειν μηδὲ ἐν ξένῃ ταλαιπωρεῖσθαι, διὰ τοῦτο τὸν παρόντα νόμον ἐγράψαμεν, θεῷ τε

Illud videlicet observandum, nullam esse nostris subiectis liceutiam in alio quodam praeter furtum haec circa iudices agere. Non enim, si videatur vehementissimus indevotis propter fiscalium exactionem aut propter delictorum executionem, dabimus subiectis agere aliquid adversus eum: e diverso autem etiam poenis eos omnium amarissimis subiugamus, si eos, qui puris sunt usi manibus et fiscalium exactionem cum omni detulerunt subtilitate, postea deponentes administrationem iniuriari praesumpserint et non cum omni favore post legitimum tempus proviucias relinquentes deduxerint. Oportet enim eos qui post hanc nostram legem faciendi sunt clarissimos subiectarum provinciarum iudices considerare, quanta quidem fruentur gloria tales apparentes, quantis autem sint incursuri difficultatibus legem hanc solvere quantum ad se praesumentes. Erit enim absurdum, si eos quidem, qui in vilibus capiuntur furtis, ipsi torquebunt et non primitus quiescant, donec reddant furta, ipsi autem innoxii mauserint in maximis constituti furtis, et neque apud subiectos erubescentes exemplum, cum liceat eis honestis et liberis et undique laudandis ostendi, et a nobis habere testimonium et spem.

1 Non sinimus autem nec spectabilibus iudicibus nec alteri alicui quamlibet eis oppressionem aut iniustitiam inferre, aut civilibus omnino causis communicare: ut et nos eis honestatem servemus et illi puritatem nobis devotionemque restituant. Sciant enim omnes subiecti, quia propter eorum utilitatem et undique eorum indemnitatem, et ut per omnem agantur quietem et non cogantur provincias relinquere et in peregrinis affligi, propterea praesentem legem scripsimus, deo eam voventes et praesentibus

cap. X—XIV extant B 6, 3, 17—21. — 2 cf. Ἀί ὁροπαί 13, 1 (n. 75 Zach.).

ginta diebus ex provincia fugere ausus sit, tunc comprehensus, ubicumque eum commorari appareat, reducetur in provinciam cui praefuit, quodcumque autem accepisse repertus erit, quadruplum restituet.

X. *Illud videlicet observandum est, nullam esse subditis nostris veniam ob aliam rem ullam praeter furtum haec adversus magistratus agendi. Neque enim si severior contumacibus videatur propter tributorum exactionem vel delictorum executionem, permittemus subditis, ut quid contra eum agant: immo e contrario poenis omnium acerbissimis eos subiciemus, si illos puris manibus usos et in tributorum exactione omni diligentia versatos deinde magistratu deposito iniuriis afficere ausi fuerint, ac non post legitimum tempus provinciis decedentes cum omni honore prosecuti sint. Oportet enim clarissimos qui post hanc legem nostram futuri sunt subditarum provinciarum magistratus considerare, quanta gloria usuri sint, si tales se praebeant, quantas autem difficultates subituri, si hanc legem, quantum in ipsis est, violare ausi sint. Absurdum enim esset, si in vilibus deprehensos furtis illi quidem puniant eosque tormentis subiciant neque prius remittant quam furta restituerint, ipsi vero impuniti maneant magnis furtis commissis, ne exemplum quidem subditis datum erubescentes: cum iis liceat his contemptis gravibus et liberis atque undi-*

1 *que laudandis videri et a nobis bonum testimonium bonamque spem habere. Non permittimus autem neque spectabilibus ducibus neque alii cuiquam, ut ullam illis fraudem vel iniuriam inferant, aut civilium omnino negotiorum participes sint: quo et nos eis auctoritatem conservemus et illi integritatem nobis et studium invicem praestent. Sciant enim omnes subditi nos propter illorum utilitatem et ut ab omni parte indemnes sint et cum omni tranquillitate degant neve cogantur provincias relinquere et peregre misere vivere, propterea hanc legem conscripsisse, et deo eam et praesentibus sanctissimis magni eius et*

6 • φυλαττομένου *L* ‖ 10 πλημμάτων L^1 ‖ 11 δόσωμεν *M* ‖ 12 αὐτοῦ] αὐτῶν M^a ‖ 13 ὑφέξομεν *B* ‖ 19 τὸν *om. B* ‖ 21 ἀπολαύσουσι *L* ‖ 22 περιπέσοιντο L^1 περιπέσοιντο L^2 ‖ 23 διαλῦσαι *B* ‖ ἑαυτοὺς *M* ‖ 25 κολάζοιεν καὶ *om. s* ‖ 26 ὑποβάλοιεν *M* ‖ 29 ὧν ἔξεστιν αὐτοῖς ὑπεριδοῦσι] cum liceat eis *s* ‖ 31 καλὴν *ante* ἐξ ἡμῶν *coll. LB, om. s* ‖ 33 • οὐδὲ — οὐδὲ *libri* ‖ 36 αὐτῆς *L* ‖ 37 τε *om. L* ‖ ἀντιδοῖεν *L*

1 praeter furtum] praeter fiscalium exactione aut propter furtum R^1 ‖ 8 iu[dices] dices *om.* R^1 ‖ 10 praeter *R* ‖ 12 poenis] in penis *R* ‖ subiungamus *R* ‖ 15 amministratione *V* ‖ 17 deduxerunt *V* deduxerint (*sic*) R^2, *om.* R^1 ‖ 18 qui post] quibus R^1 ‖ 19 clarissimi V^3 ‖ 21 quantis autem quantis R^a, autem quantis autem *V* ‖ 23 enim] autem R^1 ‖ 24 torquebuntur V^1 ‖ 25 quiescunt *R* ‖ 27 apud *om. R* ‖ 32 spectabilius R^a ‖ iudicibus] *leg.* ducibus ‖ *vv. ab* us *vocis* iudicibus *usque ad* oppressionem *suppl.* V^2 *in spat. vac.* 2 *versuum* ‖ 34 ciui-libus] ciui••bus V^1 cuilibet R^1 ‖ 37 omnes *om.* V^1 ‖ eorum *om. V* ‖ 39 *leg.* agant? ‖ 40 pelegrinus R^1 peregrinus R^3

ἅπαν ἀνατιθέντες καὶ ταῖς παρούσαις σεβασμιωτάταις τῆς μεγάλης αὐτοῦ καὶ κοινοτάτης ἑορτῆς ἡμέραις· ἵνα πᾶσιν ἐξῇ πατέρας δέχεσθαι μᾶλλον ἀρχοντας ἢ κλέπτοντάς τε καὶ ἀνδραποδώδεις καὶ ταῖς αὐτῶν οὐσίαις ἐφεδρεύοντας. 2 Δεῖ δὲ καὶ ὑμᾶς τοὺς ἡμετέρους ὑποτελεῖς εἰδότας, πόσην ὑμῶν ἐθέμεθα πρόνοιαν, μετὰ πάσης εὐγνωμοσύνης τοὺς δημοσίους ἀνελλιπῶς φόρους εἰσάγειν, καὶ μηδὲ τῆς παρὰ τῶν ἀρχόντων ἀναγκης δεῖσθαι, ἀλλ' οὕτως εὐγνώμονας ἑαυτοὺς παρέχειν, ὥστε ἡμῖν ἐξ αὐτῶν ἐνδείξασθαι τῶν ἔργων, ὅτι καὶ αὐτοὶ τῆς τοσαύτης φιλανθρωπίας τὴν οἰκείαν ἡμῖν εὐγνωμοσύνην ἀντιδίδοτε, καὶ αὐτοὺς ἕξετε πᾶσαν παρὰ τῶν ἀρχόντων προφάσει τῆς εὐγνωμοσύνης σπουδὴν τε καὶ πρόνοιαν, ἐκεῖνο γινώσκοντες ὡς, ἐπειδὴ τοῖς ἄρχουσιν ἐπίκειται πανταχόθεν ὁ τῶν δημοσίων κίνδυνος καὶ τῶν ἀναμολογημένων ἐστίν, ὡς ἐπὶ τῷ σφῶν αὐτῶν κινδύνῳ τὰς ἀρχὰς ὑπεισέρχονται, καὶ ὑμᾶς τοῦτο γινώσκοντας ἐν τρόπῳ παντὸς εὐλαβεῖσθαι τὴν ἀγνωμοσύνην, καὶ μὴ τὰς ἑαυτῶν γνώμας οὕτω παρέχειν ἀπειθεῖς, ὡς καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν δεῖσθαι σφοδρότητος, ἣν ἀναγκαῖον αὐτοῖς ἐστι προσλαμβάνειν διὰ τὴν ἀπαραίτητον τῶν δημοσίων εἴσπραξιν. εἰδότων ὑμῶν τῶν ἡμετέρων ὑπηκόων, ὡς αἱ στρατιωτικαὶ δαπάναι καὶ ἡ τῶν πολεμίων δίαξις πολλῆς δεῖται τῆς ἐπιμελείας, καὶ οὐκ ἔστι χρημάτων χωρὶς ταῦτα πραχθῆναι, τοῦ πράγματος μηδεμιᾶς ἀναβολῆς δεομένου, οὐδὲ ἡμῶν αἱρουμένων περιορᾶν τὴν Ῥωμαίων γῆν ἐλαττωθεῖσαν, ἀλλὰ Λιβύην τε πᾶσαν ἀνακτησαμένων καὶ Βανδίλους καταδουλωσάντων καὶ πολλά γε ἔτι καὶ μείζονα τούτων ἐλαττόντων παρὰ τοῦ θεοῦ λαβεῖν τε καὶ πρᾶξαι, εἰς ἃ προσῆκόν ἐστι τοὺς δημοσίους φόρους ἀνελλιπῶς καὶ εὐγνωμόνως καὶ κατὰ τὰς ὡρισμένας εἰσπράττεσθαι προθεσμίας. ὥστε εἴπερ ὑμεῖς μὲν εὐγνωμόνως ἀπαντήσοιτε τοῖς ἄρχουσιν, οἱ δὲ ῥᾳδίαν τε καὶ ἐκ προχείρου τὴν τῶν δημοσίων εἰσκομιδὴν εἰς ἡμᾶς ποιοῖντο, καὶ τοὺς ἄρχοντας ἐπαινέσομεν τῆς σπουδῆς καὶ ὑμᾶς ἀποδεξόμεθα τῆς γνώμης· καὶ πανταχόθεν μία τις ἔσται καλή τε καὶ σύμφωνος τῶν τε ἀρχόντων καὶ τῶν ἀρχομένων ἁρμονία.

venerabilibus maximae eius communisque festivitatis diebus: ut omnibus liceat patres suscipere magis iudices quam fures et sollicitatores et eorum substantiis insidiantes. 2 Oportet quoque vos nostros subiectos, scientes, quantam vestri posuimus providentiam, cum omni devotione publica sine imminutione tributa persolvere, et neque administratorum egere necessitate, sed ita devotos vosmet ipsos praebere, ut nobis ex ipsis ostendatur operibus, quia et ipsi pro huiusmodi clementia propriam nobis devotionem restituetis et merito habebitis omnem a iudicibus occasione devotionis favorem et providentiam: illud scientes, [ut] quia iudicibus imminet undique fiscalium periculum, et manifestum, quia in proprio suo periculo administrationes assumunt: et vos hoc agnoscentes ex omni modo evitate indevotionem et nolite vestras voluntates ita praebere inoboedientes, quatenus eorum egeatis vehementia, quam necessarium est eos assumere propter inevitabilem fiscalium exactionem; scientibus vobis nostris subiectis, quia militares expensae et hostium insecutiones multa egent diligentia, et non possunt citra pecunias haec agi, causa videlicet nullam recipiente dilationem, neque nobis concedentibus despici Romanorum terram diminutam: qui et Libyam omnem reparavimus et Vandalos in servitutem redegimus et plurima adhuc et maiora horum speramus a deo percipere et agere, pro quibus competens est fiscalia tributa sine imminutione et devote et secundum definita exigi tempora. Quapropter si vos quidem devote occurretis iudicibus, illi vero facilem et praeparatam fiscalium illationem in nos exhibuerint, et iudicium laudabimus studium et vestram approbabimus voluntatem, et undique una quaedam erit optima et consona praesidentium et quibus praesident congruentia.

CAPUT XI.

Τῷ μεγάλῳ τοίνυν θεῷ καὶ σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ πάντες ὁμοίως ἀναπεμπέτωσαν ὕμνους ὑπὲρ

Magno itaque deo et salvatori nostro Iesu Christo omnes similiter offerant hymnos pro hac lege, quae

universalis festi diebus dedicantes: ut omnibus liceat magistratus ut patres potius accipere quam ut fures 2 *et illiberales bonisque suis insidiantes. Oportet autem vos quoque subditos nostros, cum sciatis, quantam vestri curam gesserimus, cum omni devotione publica tributa integra inferre, neque magistratuum coactione indigere, sed ita vos obsequentes praestare, ut nobis ex ipsis factis ostendatis vos et ipsos tantae humanitati opportunam nobis gratiam vicissim exhibere, et merito devotionis nomine a magistratibus omnem favorem et curam impetraturos: ut [hoc intellecto], quoniam magistratibus undique imminet tributorum periculum et in confesso est eos cum suo periculo munera subire, vos quoque hoc intellecto omni modo contumaciam evitetis nec animos vestros non oboedientes praebeatis ita, ut severitate illorum opus sit, quam eos necesse est assumere propter inevitabilem tributorum exactionem. Nempe notum vobis est subditis nostris, expensas militares hostiumque persecutionem multa cura indigere, nec sine pecunia haec confici posse, cum res nullam requirat dilationem neque nos facile patiamur imminui Romanorum terram, sed et Libyam omnem recuperaverimus et Vandalos subiecerimus et multa etiam his maiora nos et a deo accepturos et acturos speremus; ad quae publica tributa sine deminutione et grate atque definitis temporibus pendere condecet. Quare si vos alacriter respondeatis magistratibus, illi vero facilem et expeditam nobis tributorum solutionem reddant, et magistratus ob diligentiam laudabimus et vos ob voluntatem probabimus, eritque una undique pulchra et consona tam imperantium quam parentium concordia.*

XI. *Magno igitur deo et servatori nostro Iesu Christo omnes pariter hymnos mittant pro hac lege,*

3 μᾶλλον δέχεσθαι *B* ‖ 5 ἡμᾶς *M*[a] ‖ 12 οἰκίαν *LM* ‖ 14 verba ἐκεῖνο γινώσκοντες nescio an delenda sint ‖ 19 εὐλαβεῖσθω *L*[1] εὐλαβεῖσθε *L*[2] ‖ 21 δεῖσθε *L*[2] ‖ 24 αἱ τῶν πολεμίων διώξεις *LBc* ‖ 25 οὐκ ἐνεστι *B* ‖ 27 μηδεμιᾶς ἀναβολῆς δεομένου] nullam recipiente dilationem (*i. e.* μηδεμίαν ἀναβολὴν δεχομένου) *c* ‖ *οὔτε *libri* ‖ 30 μείζονα * τούτων *L* ‖ 32 ἀνελλιπῶς τε καὶ *L* ‖ 33 τοὺς ὡρισμένους *B*[c] ‖ 34 μὲν *om. B* ‖ 35 *leg.* ἀπαντήσαιτε? ‖ 38 ὑποδεξάμεθα *L* ‖ 39 καλὴ *L*

1 communis quae *R* communionisque (quae *V*[2]) *V al.* ‖ 2 omnibus ut *V* ‖ 3 solitatores *R*[1] ‖ substantiistiis *R*[1] ‖ 5 quoque uos *suppl. V*[2] *in spat. vac.* ‖ uestros *R*[1] ‖ 8 administrandorum agere *R*[1] ‖ 9 nosmet *R* ‖ nobis ex ipsis *Heimbach*] nobismetipsis *libri* ‖ 10 et *om. R*[1] ‖ ipsis *RV* ‖ 11 restituens *V*[1] ‖ 14 ut *om. vulg.* ‖ imminet undique *suppl. V*[2] *in spat. vac.* ‖ 16 asumunt *V*[1] ‖ 17 cognoscentes *V* ‖ euitate *T vulg.*] et uite *RV* ‖ 20 eos est asumere *V* ‖ 21 nobis *R* ‖ 22 exsecutiones *R*[2] ‖ 24 nulla recipiente dilatione *R*[1] ‖ recipientem *V*[1] ‖ 27 uuandolos. *V*[a] ‖ redigimus *R*[1]*T* ‖ adhuc et] et adhuc *R* ‖ 31 quapropter — quaedam (35) *suppl. V*[2] *in spat. vac.* 7 *versuum* ‖ si uos] suus *R*[1] ‖ 34 laudabimus] exibimus *R*[1] ‖ probabimus *R* ‖ 35 et consona *R*] consonaque *V vulg.* ‖ 36 *sq.* *congruentia magna. Itaque deo *libri*

τούτου δὴ τοῦ νόμου, δὸς αὐτοῖς δώσει καὶ τὰς πατρίδας οἰκεῖν ἀσφαλῶς καὶ τὰς οἰκείας περιουσίας ἔχειν βεβαίως καὶ τῆς τῶν ἀρχόντων ἀπολαύειν δικαιοσύνης. Καὶ γὰρ δὴ καὶ ἡμεῖς διὰ τοῦτο αὐτὸν ἐθέμεθα, ὅπως ἂν ἐκ τῆς ἐν τῷ νόμῳ δικαιοσύνης ἰσχύσωμεν τῷ δεσπότῃ θεῷ οἰκειῶσαι ἑαυτοὺς καὶ τὴν ἡμετέραν συστῆσαι βασιλείαν, ἵνα μὴ δύξωμεν περιορᾶν ἀνθρώπους ἀδικουμένους, οὓς ἡμῖν παρέδωκεν ὁ θεός, ὅπως ἂν αὐτῶν διὰ πάντων φειδώμεθα, τῇ αὐτοῦ κατακολουθοῦντες ἀγαθότητι. Ὥστε τό γε ἐφ' ἡμῖν ἀφοσιούσθω τῷ θεῷ, διότι μηδὲν τῶν εἰς νοῦν ἡμῖν ἐρχομένων ἀγαθῶν ὑπὲρ κηδεμονίας τῶν ὑπηκόων παραλιμπάνομεν. βουλόμενοι γὰρ τὰς ἀνελευθέρους ταύτας καὶ ἀνδραποδώδεις κλοπὰς ἀνελεῖν καὶ τοὺς ἡμετέρους ὑποτελεῖς ἐν εὐπαθείᾳ παρὰ τῶν τὰς ἐπιχωρίους ἀρχὰς ἐχόντων φυλάξαι, διὰ τοῦτο ἐσπεύσαμεν προϊκα τὰς ἀρχὰς αὐτοῖς δοῦναι, ὅπως ἂν μηδὲ αὐτοῖς ἐξῇ πλημμελεῖν τε καὶ ἁρπάζειν τὸ ὑπήκοον· οὗπερ ἕνεκα πάντα αἱρούμεθα πόνον, οὐκ ἀξιοῦντες μιμεῖσθαι τοὺς πρὸ ἡμῶν βαβασιλευκότας, οἵπερ χρημάτων προυβάλλοντο τὰς ἀρχάς, ἑαυτοῖς ἀναιροῦντες τὴν ἀδειαν τοῦ γε τοῖς ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἀδικοῦσιν ἐπιτιμᾶν δίκαια, ἀλλ' αὐτοί τε οἷς ἐλάμβανον ἐγκαλύπτεσθαι δίκαιοι καθεστῶτες, τούς τε οἰκείους ὑποτελεῖς δι' αὐτὸ δὴ τοῦτο ἐξαρπάζειν τῶν κακῶς ἀρχόντων οὐ δυνάμενοι οὐδὲ αὐτοῖς τοῖς ἄρχουσιν ἐπιτιμᾶν σωφρονεῖν προφάσει τῆς εἰρημένης αἰτίας. ἡμεῖς δὲ ἀρκοῦντα τῇ βασιλείᾳ πόρον εἶναι νομίζομεν τὸ μόνους ἐντελεῖς τοὺς δημοσίους κομίζεσθαι φόρους, ἀλλὰ μή τι καὶ ἔξωθεν προσεπιζητεῖν, ὅπερ τοῖς ὑπηκόοις πάντα κατασείσει τὸν βίον.

eis dabit et patrias habitare caute et proprias facultates habere firmissime et iudicum frui iustitia. Nam et nos propterea eam posuimus, ut ex iustitia, quae in lege est, valeamus domino deo rovere nosmet ipsos et nostrum commendare imperium, et non videamur despicere homines oppressos, quos nobis tradidit deus, ut eis per omnia parcamus eius sequentes benignitatem. Ideoque quantum ad nos consecretur deo, eo quod nihil in mentem nostram veniens boni pro tuitione subiectorum relinquimus. Volentes enim inhonesta haec et servilia furta perimere et nostros subiectos quiete a provincialibus iudicibus conservare, propterea festinavimus gratis administrationes eis dare, ut nec ipsis liceat delinquere et abripere subiectos: quorum causa omnem perferimus laborem, dedignantes imitari eos qui ante nos imperaverunt, qui pecuniis ordinabant administrationes, sibimet ipsis auferentes licentiam administratoribus nocentibus increpandi iuste, et ipsi ea quae percipiebant celando iusti putati, et proprios collatores propter hoc abripere a malis iudicibus non valentes, unde nec ipsis iudicibus increpare poterant agere caste, occasione praedictae causae. Nos autem sufficientem imperio quaestum esse putamus, ut collatores sola fiscalia conferant tributa, et nihil aliud extrinsecus quaeratur, quod subiectis omnem commoveat vitam.

CAPUT XII.

ιβ Τὸ δὲ ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἡμῖν εἰρημένον ἔτι μείζονι χρῆναι καὶ ἀκριβεστέρᾳ περιλαβεῖν φήθημεν νομοθεσίᾳ, ὥστε τὸν ἡμέτερον σκοπὸν ἅπασι γενέσθαι φανερόν. Θεσπίζομεν γὰρ τοὺς λαμπροτάτους τῶν ὑποτεταγμένων ἐπαρχιῶν ἄρχοντας, χωρὶς ἁπάσης γινομένους χρημάτων δόσεως καὶ τῶν παρ' αὐτῶν διδομένων ὅρκων μεμνημένους, ἔχειν καὶ ταύτην παρ' ἡμῶν τὴν παρρησίαν τοῦ μηδεμίαν εἶναι μηδενὶ πρὸς αὐτοὺς παντελῶς φόρου [ἤτοι κριτηρίου] παραγραφήν

Quod autem primitus a nobis dictum est, adhuc maiori opere et subtiliori complecti existimavimus legislatione, quatenus nostra intentio omnibus fiat aperta. Sancimus enim clarissimos subiectarum provinciarum administratores, citra omne factos pecuniarum suffragium, et ab his datorum iureiurandorum memores, habere et hanc a nobis licentiam, ut nulla sit uili apud eos penitus fori praescriptio ne-

---

quae ipsis praestabit, ut et in patria versentur secure et bona sua tuto possideant et magistratuum iustitia fruantur. Etenim nos quoque ideo eam tulimus, ut ex ea quae legi inest iustitia domino deo nosmet conciliare nostrumque imperium confirmare valeamus, ne pati videamur homines iniuria affici, quos nobis deus dedit, ut eis semper parcamus ipsius benignitatem imitati. Itaque quantum ad nos piaculum sit deo, quoniam nihil eorum quae nobis pro subditorum cura in mentem veniunt bonorum praetermittimus. Qui cum illiberalia illa et servilia furta tollere velimus nostrosque subditos in tuta ab iis qui provinciales magistratus habent condicione servare, propterea studuimus gratis illis magistratus dare, ne ipsis liceat delinquere et spoliare subditos, quorum gratia omnem laborem suscipimus: indignati imitari eos, qui ante nos imperarunt, qui pretio magistratus proponebant, unde sibimet ipsi potestatem magistratus iniuste agentes iuste reprehendendi auferebant, immo et ipsos de iis, quae accipiebant, par erat pudore affici, cum nec proprios subditos ob id ipsum a malis magistratibus liberare neque magistratibus ipsis, ut sibi temperarent, propter causam modo dictam imperare possent. Nos vero sufficientem imperio reditum esse putamus, cum sola publica tributa integra accipiamus, neque vero etiam extrinsecus quid insuper quaeramus, quod subditis omnem vitam conturbet.

XII. *Quod autem in prioribus a nobis dictum est, id maiore etiam et accuratiore legislatione comprehendendum esse existimavimus, ut consilium nostrum omnibus manifestum fiat. Sancimus enim, ut clarissimi subiectarum provinciarum magistratus nulla pecunia data creati et iurisiurandi memores ab ipsis praestiti, hanc quoque a nobis potestatem habeant, ut nemini apud eos ulla omnino fori praescriptio sit*

---

1 δὲ] ὡς L^1 ‖ 5 *ἰσχύσαιμεν LB* ‖ 7 καταστῆσαι *B* ‖ 9 παραδέδωκεν *LB* ‖ 10 κατακολουθήσαντες *B* ‖ 11 ἡμῖν *post* μηδὲν *coll. LB* ‖ 13 παραλαμβάνομεν *L^1* ‖ ἀπελευθέρους *L* ‖ 15 ὑμετέρους *L* ‖ 16 ἐχόντων — 17 ἀρχὰς *om. B^c* ‖ 18 ἐξείη *B* ‖ τε] τι *L* ‖ 19 πόνον αἱρούμεθα *M* ‖ 20 πρὸς L^a ‖ 21 ἀναιροῦντες] *ντες in ras. M* ‖ 23 δίκαιον M^a ‖ 25 αὐτὸ δὴ *om. ε* ‖ 26 αὐτοῖς *ε*] αὐτοὶ *ML* αὐτὸ *B* ‖ 29 ἀτειλεῖς *B* collatores (i. e. συντελεῖς) *ε* ‖ εἰσκομίζεσθαι *LB* ‖ μή τι καὶ $L^{1?}MB$] μή τι ἄλλο $L^{2?}ε$ ‖ 31 κατασείει *B* commoueat *ε* ‖ 32 εἰρημένης M^a ‖ 33 μείζονι] maiori opere *ε* ‖ περιβαλεῖν (περιβαλεῖν L^2) *L* ‖ 40 αὐτοῖς *L* ‖ ἤτοι κριτηρίου *M*, *om. LB* (*ε*)

1 et ante patrias *om. R* ‖ proprias *R* ‖ 3 et *om. R^1* ‖ ea R^1 ‖ *ex iustitia] et iustitia *R* et iustitiam *V vulg.* ‖ 4 in lege] ex lege *V* ‖ 7 per omnia] persona R^1 ‖ 8 ideoque] ideo••• R^2 ‖ 9 deo] d• R^1 ‖ in mente nostra *R* ‖ 10 tutione R^1 ‖ 13 conseruere R^1 ‖ 14 relinquere *R* ‖ 15 apripere R^1 arripere R^2V^1 ‖ subiectos *VT*] subiectis *R vulg.* ‖ 16 perferrimus *VT* ‖ 18 auferentem R^1 ‖ 20 putatio R^1 ‖ 21 arripere *RV* ‖ 24 imperium R^1 ‖ 33 completi R^1 compleri R^2V ‖ aestimauimus *VT* ‖ 34 legislationem V^1 ‖ 35 apta (t *ex* p *corr.*) R^1 ‖ enim uiros clarissimos *V* ‖ subiectarum — a nobis li (38) *scr.* R^2 *in ras.* 2 *versuum* ‖ 36 *sq.* omni — suffragio *R* ‖ 37 datorum] datore V^a dato *RT* dati *vulg.* ‖ *iure iurando *VT* iureiu *R* iureiurandi *vulg.* ‖ 39 nulli R^1

μήτε ἐν ταῖς ἁμαρτανομέναις παρά τινων βίαις μήτε ἐπὶ τοῖς ἐγκλήμασι καὶ ταῖς ἐντεῦθεν ἀδικίαις μήτε ἐπὶ ταῖς στάσεσι ταῖς δημοσίαις μήτε ἐπὶ ταῖς τῶν δημοσίων φόρων εἰσπράξεσιν, ἀλλὰ πάντας ὁμοίως ὑποκεῖσθαι τῇ τούτων δικαιοδοσίᾳ, οὐκ ἀναμενόντων οὔτε προστάξεις λαβεῖν ἐκ τῶν ἀρχόντων οἷς ὑπόκειν-ται, οὔτε μηνύειν εἰς αὐτούς, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τῷδε ἡμῶν τῷ νόμῳ, δι' οὗ πᾶσαν αὐτοῖς ἐξουσίαν παρ-έχομεν. οὐδενὸς ἄδειαν ἔχοντος παντελῶς ἐπὶ τῶν εἰρημένων αἰτιῶν οὔτε προνομίῳ χρῆσθαί τινι οὔτε ἐκεῖθεν ἑαυτῷ κατορθοῦν τὸ πλημμελεῖν ἀνευθύνως. οὐ γὰρ ἂν οἱ πάσης ἀπεχόμενοι ληψεως ἄρχοντες ἕτε-ρόν τι τοῦ θεοῦ καὶ τοῦ νόμου καὶ τοῦ ἡμετέρου προθήσουσι δέους, ἀλλ' εἰς ἐκεῖνο βλέποντες φυλά-ξουσι τοῖς ὑπηκόοις τὸ δίκαιον, πάντα κατὰ τοὺς ἡμε-1 τέρους κρίνοντές τε καὶ πράττοντες νόμους. Ἐπὶ γὰρ τοῖς τοιούτοις καὶ τοὺς στρατιώτας τοὺς ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ὄντας αὐτοῖς ὑποτάττομεν, οὐδὲ ἐκεῖσε δεο-μένοις προστάξεώς τινος ἰδίας ἢ παρ' ἡμῶν ἢ παρὰ τῶν ἡμετέρων ἀρχόντων, ἀλλὰ τῷ παρόντι νόμῳ χρωμένοις καὶ τοῦτον αὐτοῖς δεικνύουσιν, ὥστε ἐπ-αμύνειν αὐτοῖς χρωμένοις τῇ τῆς ἀρχῆς παρρησίᾳ, γι-νώσκοντας ὡς, εἰ μὴ τοῦτο πράξαιεν, καὶ σιτήσεων καὶ αὐτῆς τῆς στρατείας ὑπομενοῦσιν ἔκπτωσιν καὶ τὸν εἰς σῶμα κίνδυνον ὑποστήσονται. Ὥστε ἡμῖν μηδενὸς ἑτέρου παντελῶς δεῖν ἄρχοντος, καὶ λῃστο-διώκτας ἢ τοὺς καλουμένους βιοκωλύτας, μᾶλλον δὲ λωποδύτας, ἢ ἀφοπλιστὰς ἐκπέμπειν, προφάσεσι μὲν δῆθεν εὐλόγοις χρωμένους. αὐτοὺς δὲ τὰ πάντων χεί-ριστα πράττοντας. τῶν γὰρ ἀρχόντων τῶν ἐπαρχιῶν τὴν ἑκάστου τῶν μεγίστων ἀρχῶν πληρούντων τάξιν, καὶ ἀντὶ πάσης ἑτέρας δὲ ἀρχῆς ταῖς ἐπαρχίαις ἀρ-κούντων, καὶ τὰ ἐκ τῶν ἡμετέρων νόμων τό γε ἐπ' αὐτοῖς ψηφιζομένων, τίς ἂν θαρρήσειεν ἢ φόρου παρα-γραφῇ ἢ τοιούτῳ τινὶ πρὸς αὐτοὺς χρήσασθαι;

que in his, quae committuntur ab aliquibus, violentiis neque in criminibus et quae hinc oriuntur laesionibus, neque in seditionibus publicis neque in publicorum tributorum exactionibus, sed omnes similiter subiacere horum iurisdictioni, non expectantium neque praecepta percipere a iudicibus quibus subiecti sunt, neque nuntiare ad eos, sed contentos esse hac nostra lege, per quam omnem eis potestatem praebemus: nemine licentiam habente penitus in praedictis causis nec privilegio uti quolibet neque ex hoc sibimet impetrare, ut delinquat innoxie. Non enim qui omni abstinent acceptione iudices aliud quiddam dei et legis nostroque praeponunt timori, sed ad illum respicientes servabunt subiectis iustitiam, omnia secundum nostras iudicantes et agentes leges. 1 Quia enim milites et huiusmodi in provinciis constitutos eis subicimus, neque in hoc egebunt praecepto cuiuspiam proprio aut a nobis aut a nostris iudicibus, sed praesenti lege utentur et hanc eis ostendent, ut auxilientur eis utentibus iudiciali fiducia, scientes quia, nisi hoc egerint, et emolumentorum et militiae sustinebunt casum et in corpus periculum patientur: ut nobis nullo alio penitus opus sit iudice, et aut latronum insecutores aut appellatos violentiarum inhibitores, magis autem fures, aut violentos mittere, occasione quidem quasi rationabili utentes, ipsos autem omnium pessima facientes. Cum enim iudices provinciarum uniuscuiusque maximorum iudicum compleant officium et pro omni alio cinguio provinciis sufficiant et ad ea, quae ex nostris legibus super eis decreta sunt, quis praesumat aut fori praescriptione aut huiusmodi aliquo apud eos uti?

CAPUT XIII.

(ΙΓ) Ἀπαγορεύομεν δὲ καὶ τῷ ἐνδοξοτάτῳ στρα-τηγῷ τῆς Ἑῴας καὶ πᾶσι τοῖς ἡμετέροις ἄρχουσιν, ἢ λῃστοδιώκτας ἢ βιοκωλύτας ἢ ἀφοπλιστὰς ἢ τινας τοιούτους ἐν ταῖς ἐπαρχίαις ἐκπέμπειν. Ἴστωσαν γὰρ

Interdicimus autem et gloriosissimo magistro militum Orientis et omnibus nostris iudicibus aut latronum insectatores aut violentiarum inhibitores aut armatos aut aliquos tales in provinciam destinare.

neque in violentiis a quibusdam commissis neque in criminibus et laesionibus hinc oriundis, neque in causis publicis neque in publicorum tributorum exactionibus, sed ut omnes similiter illorum iurisdictioni subiecti sint: quippe quibus neque expectandum sit, ut praecepta accipiant a magistratibus quibus subiecti sunt, neque ad eosdem denuntiandum, sed hac nostra lege acquiescant, per quam omnem potestatem illis concedimus; nec cuiquam omnino venia detur in praedictis causis vel privilegio ullo utendi vel exinde in animum sibi inducendi impune delinquere. Neque enim magistratus, qui ab omni lucro abstineant, aliud quicquam deo et legi et nostro metui praeponent, verum ad eum respicientes subditis iustitiam custodient, omnia 1 *secundum leges nostras et iudicantes et agentes. In talibus enim rebus etiam milites, qui in provinciis sunt, ipsis subicimus, qui ne ad hoc quidem proprio aliquo iussu sive a nobis sive a magistratibus nostris edendo egeant, sed hac lege utantur eamque illis ostendant: ut ipsis magistratus potestate utentibus auxilio sint, scientes se, nisi hoc fecerint, et annonae et ipsius militiae iacturam subituros et de corpore periclitaturos. Quapropter nullo plane alio magistratu nobis opus est, nec ut persecutores latronum, aut biocolytas qui vocantur vel potius grassatores, aut exarmatores emittamus, qui praetextibus quidem ferme honestis utuntur, ipsi autem omnium pessima faciunt. Cum enim magistratus provinciarum locum uniuscuiusque maximorum magistratuum obtineant et pro quovis alio magistratu provinciis sufficiant, et quae secundum leges nostras sunt quantum in ipsis est decernant, quis aut praescriptione fori aut eiusmodi ulla re apud eos uti audeat?*

XIII. *Interdicimus autem et gloriosissimo per Orientem magistro militum et omnibus magistratibus nostris, ne vel latronum persecutores vel biocolytas vel exarmatores vel eius generis alios in provincias*

3 στάσεσι *Mζ*] ἐνστάσεσιν *LB* ‖ 6 *sq.* *οὐδὲ — οὐδὲ *libri* ‖ 10 *οὐδὲ — οὐδὲ *libri* ‖ 16 ἐπεὶ γὰρ *L*[1] quia enim *ς* ‖ 17 τοῖς τοιούτοις καὶ τοὺς στρατιώτας] milites et huiusmodi *ς* ‖ 18 ἐκεῖσε] ἐκείνοις *B* ‖ 19 παρὰ τῶν] περὶ τῶν *L*[1] ‖ 20 τῷ] τῶν *L* ‖ 22 γινώσκοντας *Mζ*] καὶ γι-νώσκοντας *LB* ‖ 24 αὐτῆς *om. ς* ‖ καὶ εἰς τὸν εἰς *M* ‖ 26 καὶ] et aut *ς*. *Aut ante aut post* καὶ *quaedam excidisse videntur, fort. leg.* καὶ ⟨μηδεμίαν ἀνάγκην εἶναι ἢ⟩ λῃστοδιώκτας κτλ. (*cf. Iulian.* 15. 60 *in.*) ‖ 29 πάντα *B* ‖ 31 ἀρχόντων *B* ‖ 32 ἑτέρας δὲ *M*] δὲ *om. LBς* ‖ 35 ἢ *ante* τοιούτῳ *om. L* ‖ τινὶ] τι τινὶ *L*[1] ‖ 37 ἕως *M*] ἑώας *LB* ‖ καὶ πᾶσι *bis scr. M* ‖ 38 ἀμφοπλιστὰς *L* ‖ 39 Ἴστωσαν — πειραθήσονται (77, 7) *om. LB*

1 omnis R^1 ‖ 5 expectandum R^a ‖ 7 contemptos *VT* contentus R^1 ‖ 8 potestate *V* ‖ 9 nemine licentiam habente *Contius*] omnem licentiam habentes *libri*, et ipsi *ante* omnem *add.* R^2 ‖ 10 ex *om.* R^1 ‖ 11 sibiment R^1 ‖ delinquant *RT* ‖ 12 omni] omnino *V* ‖ abstineant *R* ‖ acceptione] actione V^1 ‖ 13 quiddam] qui• R^1 ‖ proponant *R* praeponent *vulg.* ‖ 15 nostram V^1 ‖ 17 agebunt R^1 ‖ 20 ostendent V^2 *vulg.*] ostendunt RV^1T ‖ ut] aut *R* ‖ utentes R^a ‖ fiditia *R* ‖ 21 scientes quia nisi] scientesque in (nisi *corr.* 2) *V* scientes quod nisi R^2 quuuſi (*om.* scientes) R^1 ‖ 23 potientur R^1 ‖ ullo R^1 ‖ opus sit] posit R^1 ‖ 24 et aut] et *om.* R^1 ‖ 29 officium *om.* R^1 ‖ 30 et *om.* R^1 ‖ 31 eius R^1 ‖ 32 aliquid RV^1 ‖ 36 *Verba inde a* dicimus *vocis* Interdicimus *usque ad* no *vocis* nobis (77, 9) *scr.* R^2 *in ras.* 8 *versuum* ‖ 39 pronintiam RV?] prouincias *vulg.*

αὖ τε γενέσθαι μετὰ τόνδε ἡμῶν τὸν νόμον θαρσήσαντες, ὡς συλληφθέντες παρὰ τῶν ἀρχόντων τῶν ἐπαρχιῶν καὶ δεσμωτήριον οἰκήσουσι καὶ εἰς ἡμᾶς τοῦ πράγματος μηνυομένου τὸν ἔσχατον ὑποστήσονται κίνδυνον· οἵ τε τὰς τοιαύτας αὐτοῖς παραδιδόντες προστάξεις triginta librarum auri ὑποστήσονται ποινήν, καὶ μείζονος δὲ ἔτι καὶ σφοδροτέρας ἡμῶν ἀγανακτήσεως πειραθήσονται. Δεῖ τοίνυν τοὺς ἄρχοντας τῶν ἐπαρχιῶν τοσαύτης ἀξιωθέντας παρ' ἡμῶν ἐξουσίας οὕτω τῷ πράγματι χρῆσθαι, ὡς δικαίως καὶ νομίμως ἅπασιν εἶναι φοβεροὺς, εἰδότας ὡς, εἰ τῇ δεδομένῃ παρ' ἡμῶν ἀρχῇ κακῶς καὶ ἀναξίως τῆς ἐπιτραπείσης αὐτοῖς παρ' ἡμῶν παρρησίας χρήσονται, ὑποκείσονται ταῖς τιμωρίαις αἷς ἔμπροσθεν εἴπαμεν, καὶ ἕως τὴν ἀρχὴν ἔχουσι ταύτας ὑπομένοντες, καὶ ἐπειδὰν αὐτὴν κατάθοιντο, μειζόνων ἔτι πειρώμενοι κινδύνων. Οὐδὲ γὰρ δίδομεν αὐτοῖς ἄδειαν, πρὶν τὸν νενομισμένον τῶν πεντήκοντα ἡμερῶν πληρῶσουσι χρόνον, τῶν ἐπαρχιῶν ὧν ἦρξαν ἀναχωρεῖν ἢ κατὰ πρόφασιν revocatoriae [ἤτοι ἀνακλήσεως] ἢ κατὰ πρόφασιν φυγῆς ἢ κατὰ ἄλλην οἱανοῦν αἰτίαν· γινώσκουσιν οἷς, καθάπερ ἔμπροσθεν εἰπόντες ἔφθημεν, εἴτε ἐπὶ ταύτης γένοιντο τῆς εὐδαίμονος πόλεως εἴτε ἐν οἱαδήποτε χώρᾳ, πρὸς τὴν ἐπαρχίαν αὖθις ἐπαναχθέντες ἧς ἦρξαν ποινὰς ὑφέξουσιν, ἃς ἔμπροσθεν εἰπόντες ἔφθημεν.

Sciant enim, qui ad hoc institui post hanc legem nostram praesumpserint, quoniam capti ab bis nostris iudicibus provinciarum et in vincula rediguntur et ad nos causa renuntiata a nobis summum periculum sustinebunt: et qui huiusmodi eis praecepta tradiderint, triginta librarum auri sustinebunt poenam et maiorem insuper ac vehementiorem nostram indignationem experientur. Oportet igitur iudices provinciarum, tantam promeritos a nobis potestatem, sic causis uti, ut iuste et legitime sint omnibus metuendi, scientes quia, si data a nobis administratione male et indigne utantur a nobis concessa sibi licentia, subiacebunt suppliciis quae primitus diximus, et donec administrationes habeut haec perferentes, et dum eas deposuerint maiori adhuc experientur periculo. Non enim damus eis licentiam ante quam legitimum quinquaginta dierum compleatur tempus, a provinciis in quibus administraverunt discedere aut per occasionem revocatoriae aut per occasionem fugae aut per aliam quamlibet causam, scientibus, sicut praediximus, quia, sive ad hanc veniant felicissimam civitatem sive in quamcumque regionem, ad provinciam denuo revocati, cui praefuerunt, poenas sustinebunt, quas prius diximus.

CAPUT XIV.

Τὸν δὲ ὅρκον δώσουσιν ἐνταῦθα μὲν κατὰ τὸ ἀνωτέρω ῥηθέν. Εἰ δέ τισιν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις οὖσι πέμποιτο τὰ τῆς ἀρχῆς σύμβολα, ἐπί τε τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου τῆς μητροπόλεως καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πρωτευόντων τὸν ὅρκον ὑφέξουσι, καὶ οὕτω τὸν τῆς ἀρχῆς ἀντιλήψονται πράξεων· δηλαδὴ τῆς σῆς ὑπεροχῆς προνοούσης τοῦ, εἴτε ἐπὶ ταύτης τῆς μεγάλης πόλεως προβαίνοι τις ἀρχήν, εἴτε κατὰ χώραν αὐτῷ τὰ σύμβολα ταύτης πεμφθείη παρὰ τῆς σῆς ὑπεροχῆς, αὐτὸν τὸν λαμβάνοντα τὸ ἀσφαλὲς περιποιεῖν τῷ δημοσίῳ περὶ τῆς τῶν φόρων ἀμέμπτου εἰσπράξεως, καθάπερ ἂν αὐτὸς καθαρῶς δοκιμάσειας. Κείσθω δὲ ὁ νόμος ἡμῖν οὗτος ἐφ' ἅπασι τοῖς τὰς

Iusiurandum vero dabunt hic quidem, quod superius diximus. Si vero aliquibus in provinciis existentibus mittantur cinguli codicilli, et coram deo amabili episcopo metropolitano et qui in eis primates sunt iusiurandum subibunt, et ita cinguli suscipient actiones: tua quippe celsitudine providente, sive in hac maxima civitate perceperit aliquis administrationem sive in provincia ei codicilli eius transmittantur a tua celsitudine, ut ipse qui accepit cautionem faciat fisco de tributorum inculpabili exactione, sicut ipse pure probaveris. Posita sit autem lex haec a nobis in omnibus administra-

nantur. Sciant enim et qui post hanc legem tales existere ausi sint, se comprehensos a magistratibus provinciarum et carcerem habituros et re ad nos delata extremum periculum subituros esse: et qui eiusmodi iussa iis dant, se triginta librarum auri poenam esse passuros, et maioris etiam graviorisque indignationis nostrae periculum facturos. Oportet igitur magistratus provinciarum tanta potestate a nobis dignatos ita rem agere, ut iuste et legitime omnibus metuendi sint, scientes se, si magistratu a nobis dato male et indigne potestate ipsis a nobis commissa utentur, poenis quas supra diximus fore obnoxios, et dum magistratum gerunt eas passuros et ubi eum deposuerunt maiora etiam pericula subituros. Neque enim damus iis facultatem, antequam legitimum quinquaginta dierum tempus impleverint, ex provinciis quibus praefuerunt vel nomine revocatoriae vel nomine fugae vel alia quacumque de causa discedendi; sciantque se, sicuti ante iam diximus, sive in hac felicissima urbe sive ubicumque locorum sint, ad provinciam cui praefuerunt rursus reductos poenas, quas iam ante diximus, subituros esse.

XIV. *Iusiurandum vero hic quidem secundum id quod supra dictum est praestabunt. Quodsi quibus, qui in provinciis sunt, insignia magistratus mittantur, coram deo carissimo episcopo metropolis et primatibus qui ibi sunt iusiurandum praestabunt, atque ita magistratus negotia suscipient; ac tua videlicet sublimitas curam gerat ut, sive quis in hac magna urbe magistratum accipiat sive cui in provinciam insignia eius ab sublimitate tua mittantur, is, qui ea accepit, cautionem fisco praestet de tributorum integra exactione prout ipse liquido probaveris. Lataque esto haec nobis lex de omnibus valitura qui*

2 παρὰ τῶν ἀρχόντων] ab his nostris iudicibus *ς* ‖ 6 τριάκοντα λιτρῶν χρυσίου *s. v. M* ‖ 9 ἀξιωθέντα *L*[1] ‖ 10 τῷ πράγματι] causis *ς* ‖ 11 φανεροὺς *B* ‖ 17 κινδύνως *L*[1] ‖ 18 τὸν — πληρώσουσι *om. L* ‖ 19 χρόνων *I.. ν* ἡμερῶν *s. v. add. L*[2] ‖ ἤρχον *B* ‖ 20 reuocatorias ἤτοι ἀνακλήσεως *M* reuòcatorias *L* ἀνακλήσεως *B* ‖ 21 οἱανοῦν] οὖν *L*[1] ‖ 22 καθάπερ καὶ ἔμπροσθεν *B* ‖ 25 *sq.* ἃς — ἔφθημεν *om. LB* ‖ 26 ἔπροσθεν *M* ‖ 27 τὸ] τὰ *M* ‖ 31 οὗτων *L* ‖ 33 τοῦ] τοῦτο *B* ‖ 34 περὶ λάβοι *L* ‖ 39 οὗτως *M*[a]

1 *instituti (constituti *t*) *libri* ‖ nostram legem *vulg.* ‖ 3 iudicibus uidelicet prouintiarum *t* ‖ redigentur *vulg.* ‖ 4 renuntiata *R* annuntiata *V* nuntiata *t vulg.* ‖ 5 qui] quia *V* ‖ 7 ac] et *R* ‖ 8 experiuntur *V* ‖ 9 *tantam] tanquam *libri* ‖ potestate *V*[b] ‖ 10 ut] et *R*[1] ‖ 11 a nobis *om. R*[1] ‖ 13 suppliitiis subiacebunt *V* ‖ primitus et donec diximus *R*[1] ‖ 14 amministrationem *R*[1] ‖ 15 deposuerunt *R* ‖ maiora (maiori 2) adhuc ••••• (suplicio *in ras.* 2) experiuntur (*om.* periculo) *V*. *Leg.* maiora adhuc experientes pericula? ‖ 16 enim *suppl. V*[2] *in spat. vac.* ‖ 18 a prouinciis — reuocatoriae *scr. R*[2] *in ras.* 2 *versuum* ‖ 19 aut — reuocatoriae *om. t* ‖ aut per occasionem *ante* fugae *punctis not. V*[2] ‖ 20 quamlibet aliam *V* ‖ 21 quia *om. Vt* ‖ 22 quacunque regione *V* ‖ 23 praefuerint *t* ‖ 27 hic *V*[1] hoc *RV*[2] *vulg.* ‖ quod] hoc quod *t* ‖ superius] eis *add. t*[1] ‖ 29 mutantur *R*[1] ‖ codicelli *t*[1] ‖ 32 suscipiant *t* ‖ tuas *R*[1] ‖ prouidentie *R*[1] ‖ 34 codicelli *t* ‖ 35 transmutantur *R* ‖ 37 exactione *suppl. V*[2] *in spat. vac.*, excusatione *R*[1] ‖ probauitis *R*[a] ‖ posit autem lex hec *R*[1] posita autem sicut (sit lex *corr. V*[b]) hec *V* posita autem sit hec lex *t* ‖ 38 in *om. R*[1]*t*

παρ' ἡμῶν ῥητῶς ὀνομασθησομένας ἀρχὰς ἐκ τοῦ παρόντος χρόνου ἀμίσθους παραλήψομένοις. τὰ γὰρ δὴ προειλημμένα τοῖς ἔμπροσθεν κειμένοις ὑποκείσθω νόμοις, οὐδεμιᾶς ποινῆς τῶν ἐν τῷδε ἡμῶν τῷ νόμῳ διωρισμένων ἐπικειμένης τοῖς μέχρι νῦν τὰς ἀρχὰς ἔχουσι, πλὴν εἰ μὴ καὶ αὐτοὶ μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦδε τοῦ νόμου κλέπτοντες ἁλοῖεν.

〈Ἐπίλογος.〉 Ταῦτα τοίνυν ἡ σὴ ὑπεροχὴ πάντα μανθάνουσα ἐν πᾶσι τοῖς ἔθνεσι τοῖς ὑποτεταγμένοις φανερὰ παρασκευασάτω γενέσθαι, κατὰ τὸ νενομισμένον προστάγμασι χρωμένη πρὸς πάντας τοὺς τῶν ἐπαρχιῶν ἡγουμένους· ὥστε αὐτοὺς γινώσκοντας τὴν ἡμετέραν περὶ τοὺς ὑπηκόους σπουδὴν καὶ ἣν ἔχομεν περὶ τὴν τῶν ἀρχόντων χειροτονίαν γνώμην, εἰδέναι, πόσων αὐτοῖς ἀγαθῶν μεταδεδώκαμεν, οὐδὲ τῆς βασιλικῆς θεραπείας διὰ τὴν αὐτῶν εὐδαιμονίαν φεισάμενοι. Dat. XVIII. k. Mai. CP. Belisario v. c. cons.

tionibus a nobis nominandis et ex praesenti tempore sine suffragio percipiendis. Nam quae praecesserunt, pridem positis subiaceant legibus, nulla poena horum quae in hac nostra lege determinata sunt imminente hactenus administrationes habentibus, nisi tamen et ipsi post insinuationem huius legis furari capiantur.

〈Epilogus.〉 Haec igitur tua celsitudo universa cognoscens in omnibus gentibus sub se constitutis fieri manifesta procuret, sollemniter praeceptis utens apud omnes provinciarum praesides, ut ipsi cognoscentes nostrum circa subiectos studium et quam habemus circa ordinationem iudicum voluntatem, considerent, quanta eis bona participantur, neque imperii medelae pro eorum felicitate parcentes.

Dat. XII. k. Mai. CP. Belisario v. c. cons.

[a. 535.]

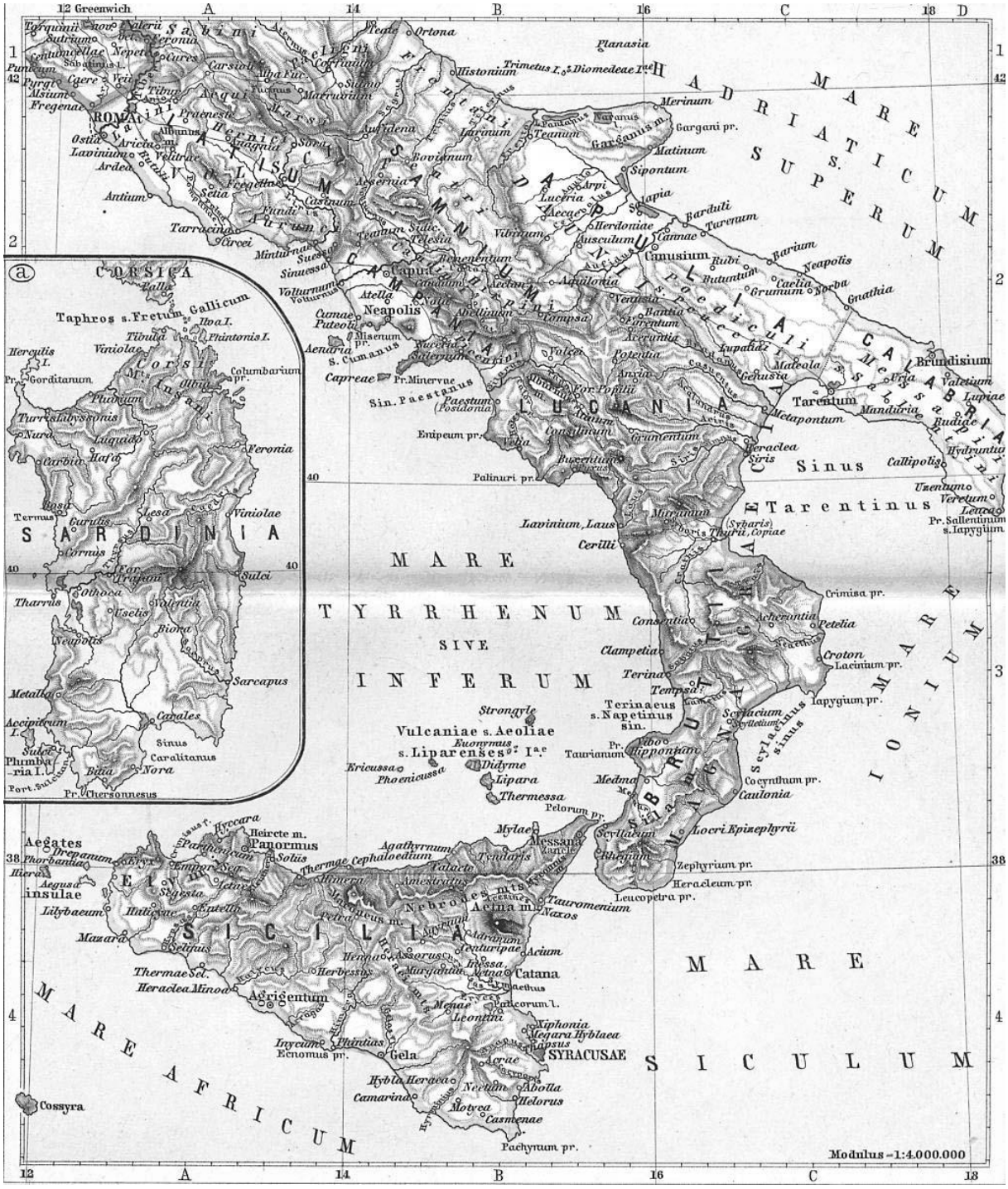
12 Greenwich
MARE ADRIATICUM SUPERUM
MARE TYRRHENUM SIVE INFERUM
MARE IONIUM
MARE SICULUM
MARE AFRICUM
SICILIA
SARDINIA
CORSICA
Sinus Tarentinus
Modulus = 1:4.000.000

535. godine, mjeseca aprila:
Justinijan obavještava kanonsku crkvu da je odgovorna za sprovođenje njegovog zakona protiv lopovluka državnih administratora – zakon se smatra božanskim tekstom, čuva se u crkvi ili se ispisuje na diptihu kako bi svakom bio na uvidu[66]

EDIKT NAPISAN SVIM POMJESNIM EPISKOPIMA I PRESVETIM PATRIJARSIMA

Budući da se staramo za državu koju nam je Bog povjerio, dajemo sve od sebe da naši podanici žive u svakoj pravdi, te smo napisali priloženi zakon pa smo smatrali da je dobro da sa njim upoznamo tvoju svetost, a preko nje i sve koji žive u provinciji. Neka dakle bude tvoja dužnost i dužnost ostalih episkopa da ga čuvate i da nas, ako neki od magistrata počini kakav delikt, o tome obavijestite, kako se ništa od onoga što smo pravedno zakonski utvrdili ne bi zanemarilo. Jer smo se, sažalivši se na naše podanike što pored plaćanja državnih tributa još trpe i velike nepravde zbog lopovluka magistrata, zbog prodaje provincija koje su se dešavale, postarali da to ovim priloženim zakonom ukinemo, ali ako zbog nemarnosti takve pojave ne dojavite, mi smo svoje posvetili Gospodu Bogu te smo pred Njim čisti ako ne znamo da je neka šteta nanijeta ljudima koji se nalaze pred vama, ali vi pred Njim polažete račun za nepravde drugih. Zaista je potrebno da nas vi, budući da se nalazite u provinciji i brižno se starate i za njihovu dobrobit i za dobrobit ostalih, obavijestite kako o onima koji ispravno obavljaju svoju magistratsku službu, tako i o onima koji krše ovaj naš zakon, kako bismo, saznavši i za jedne i za druge, jedne kaznili, a druge nagradili. A zakon, čim bude javno izložen i svima poznat, onda neka bude unijet u svetu crkvu i položi se pored sveštenih sasuda kao da je i on Bogu posvećen i napisan na spasenje ljudi Njegovih stvorenja. Još bolje i korisnije za sve tamošnje ljude ćete učiniti ako ga napišete ili na tablama, ili u kamenu u porti presvete Crkve, jer ćete tako omogućiti da lakše primjenjuju ono što je zakonski utvrđeno i lakše ga čitati i usvojiti.

I Poglavlje
No ako smo toliko pažnje i brige posvetili čistoti magistrata, onda je očigledno da tim više zabranjujemo da defenzori (gradova) bilo šta primaju ili daju. Jer nešto će plaćati za to što su od suda preslavnih prefekata primili edikte. Ako su gradovi veći, plaćaće četiri solida, a ako su od manjih, onda tri i ništa preko toga: neka ništa više ni od koga ne primaju, osim ako ne upute zahtjev za kompenzaciju od fiska. Ako ne prime ništa od fiska, ništa ne smiju ubrati preko onoga što je u našoj carskoj konstituciji određeno. Ako se uhvati da su nešto primili ili oni lično, ili oni koji se nazivaju njihovim hartularijima, ili neki drugi njihov činovnik, moraju da vrate četvorostruko više od onoga što su primili i biće uklonjeni iz službe, a povrh toga kažnjeni vječnim izgnanstvom i tjelesnom kaznom, a na njihovo mjesto će doći dobri i valjani ljudi, koji će se umjesto rđavih primiti službu. Vi ćete i na to paziti i sprječavati da neki ne bi učinili nešto protivno ovome i obavještavaćete: da ne bi nešto od delikata ostalo sakriveno, kako ne bi ostalo nekažnjeno zato što je sakriveno, nego da bi jednakost i pravda cvjetali među našim podanicima. Međutim, ako se magistrati koji su do sada bili, po objavljivanju ovog zakona ne uzdrže od svakog lopovluka, neka znaju da će i oni biti podložni kaznama utvrđenim ovim zakonom (to je edikt namijenjen episkopima).
Dato 13. dana uoči majskih kalenda za konzulovanja CP (u Konstantinopolju) B(V)elizarija preslavnog gospodina (*vir clarissimus*).

(g. 535)

[66] *Corpus iuris civilis, vol. 3, p. 73.*

Ἴδικτον γραφὲν τοῖς ἁπανταχοῦ γῆς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις καὶ ὁσιωτάτοις πατριάρχαις.

Τῆς παραδοθείσης ἡμῖν ἐκ θεοῦ πολιτείας κηδόμενοι καὶ ἐν ἁπάσῃ δικαιοσύνῃ ζῆν τοὺς ἡμετέρους ὑπηκόους σπεύδοντες, τὸν ὑποτεταγμένον νόμον ἐγράψαμεν, ὃν δὴ τῇ σῇ ὁσιότητι, καὶ δι' αὐτῆς ἅπασι τοῖς τῆς ἐπαρχίας τῆς σῆς ποιῆσαι φανερὸν καλῶς ἔχειν ἐνομίσαμεν. τῆς οὖν σῆς θεοφιλίας καὶ τῶν λοιπῶν ἐπισκόπων ἔστω ταῦτα παρατηρεῖν, καὶ εἴ τι παραβαίνοιτο παρὰ τῶν ἀρχόντων, εἰς ἡμᾶς μηνύειν, ὅπως ἂν μή τι παρορᾶσθείη τῶν ὁσίως τε καὶ δικαίως ὑφ' ἡμῶν νομοθετηθέντων. Εἰ γὰρ ἡμεῖς μὲν τοὺς ἡμετέρους ὑπηκόους ἐλεοῦντες, ὅτι πρὸς τῇ τῶν δημοσίων φόρων ἐκτίσει καὶ μεγάλας ὑπέμενον ἐκ τῆς τῶν ἀρχόντων κλοπῆς ἀδικίας διὰ τὰς γινομένας τῶν ἐπαρχιῶν πράσεις, ταύτας ἀνελεῖν διὰ τοῦ ὑποτεταγμένου ἐσπεύσαμεν νόμου, ὑμεῖς δὲ ὀλιγωροῦντες μὴ προσαγγείλητε, ἡμῖν μὲν ἀφοσιούσθω τὸ πρὸς

Edictum scriptum in omni terra deo amabilibus archiepiscopis et sanctissimis patriarchis.

Traditae nobis a deo reipublicae curam habentes et in omni iustitia vivere nostros subiectos studentes subiectam legem conscripsimus, quam etiam tuae sanctitati, et per eam omnibus qui tuae provinciae sunt, facere manifestam bene habere putavimus. Tuae igitur sit reverentiae et ceterorum haec custodire et, si quid transcendatur a iudicibus, ad nos referre, ut nihil contemnatur horum quae sancte iusteque a nobis sancita sunt. Si enim nos quidem nostrorum subiectorum miserati, quoniam supra fiscalium functionum exactionem etiam maximas sustinent ex furto iudicum violentias propter factas provinciarum venditiones, haec auferre per subiectam studuimus legem, vos autem neglegentes non refo-

Edictum extat B 6, 3, 48. 49.

magistratus a nobis distincte nominandos inde a praesenti tempore gratis sunt suscepturi. Nam praeterita quidem legibus ante latis subiaceant, ut nulla earum poenarum, quae in hac nostra lege definitae sunt, iis incumbat, qui usque adhuc magistratus habent, praeterquam si et ipsi post insinuationem huius legis furantes deprehendantur.

Epilogus. Haec igitur omnia tua sublimitas a te cognita ut in omnibus provinciis subiectis manifesta fiant, curet edictis ex more legitimo usa ad omnes provinciarum praesides, ut illi, comperto nostro erga subditos studio et quod habemus de creatione magistratuum consilio, sciant, quantorum illos bonorum participes fecerimus, ne imperiali quidem cultui ob eorum felicitatem parcentes.

Edictum ad deo carissimos ubique locorum episcopos sanctissimosque patriarchas scriptum.

Cum rei publicae a deo nobis traditae curam geramus et operam demus, ut subditi nostri in omni iustitia vivant, legem subiectam scripsimus, quam iam sanctitati tuae et per eam omnibus qui in provincia tua sunt facere manifestam bene se habere existimavimus. Tuae igitur pietatis et reliquorum episcoporum esto haec observare et, si quid delinquatur a magistratibus, ad nos nuntiare, ne quid eorum, quae sancte et iuste a nobis sancita sunt, neglegatur. Nam si nos subditorum nostrorum miseriti, quod praeter publicorum tributorum solutionem etiam magnas iniurias ex magistratuum furtis propter provinciarum venditiones quae fiebant perpessi sunt, has per legem subiectam tollere studuimus, vos vero per neglegentiam non

1 ῥητῶς *om.* ς ‖ 2 παραληψύμενος *L* ‖ 3 ὑποκείσθω *om. L* ‖ 9 μανθένουσιν *L*[1] ‖ 10 παρασκευάσατε *L*[1] ‖ κατὰ τὸν *L* ‖ 13 περὶ *om. L* ‖ σπουδῆς *L*[1] ‖ 17 *subscr. om. Ath. Theod.*, dat. april. consi. uelisarii *Iul.*[b], dat. k. April. *Iul.*[v] ‖ Bilisario *M* ‖ 18 *Edictum* (18—30. 11) *h. l. om. M, habet f.* 391 *inter Edicta primo loco, unde vv. ll. enotavi. In* ς *habetur infra ante Iusiurandum* (*p.* 89, 12) ‖ γραφὲν — πατριάρχαις *om. B* ‖ πανταχοῦ, *om.* γῆς *L* ‖ 19 archiepiscopis ς ‖ 25 τοῖς τῆς *MB*] τοῖς τε *L* ‖ 26 θεοφιλείαις *MLB* ‖ 27 ἐπισκόπων *om.* ς ‖ εἴ τοι *L* ‖ 28 περὶ *L* ‖ ὑμᾶς *L* ‖ 32 ὑπέμεινον *M* sustinent ς ‖ 34 πράξεις *L* ‖ 35 νόμον *L*[1] ‖ ἡμεῖς *L* ‖ 36 πρὸς ἀγγέλληται ἡμῖν ἀφησιούσθω πρὸς *L*

1 et *om. V* ‖ 2 nam quae] namque R^1V nam queque t^1 ‖ 3 poteritis R^1 ‖ 4 horum *om.* R^1 ‖ quae] quaeque *V* ‖ 5 amministrationis R^a ‖ 6 tamen] tantum *V* ‖ insinuatione *V* ‖ 9 in *om. V* ‖ 10 praeceptis omnibus utens *V* ‖ 12 uestrum R^1 ‖ studium quam (*om.* et) *ex corr. V* ‖ 13 circa *om. t* ‖ ordinationeī *R* ‖ 14 *leg.* participamus? ‖ 17 *subscr.* dat. XII kal. Mai. p. c. VIII Vilisario ūē consulis *Escorial.*, datur XII kal. Mai. post cons. Belisarii ūīē cons. *Paris.*, datum XII kal. Madii p. cosl. Bilisiurio *Bamb. alter*, dat bilitizario (*corr.* bilizario) *t*; *om. RV* ‖ 18 *Edictum scriptum archiepiscopis in codd. infra demum habetur ante Iusiurandum* (*p.* 89, 42): *transposui cum vulg.* ‖ 19 et sanctis *R*, et sanctissimis *om. t* ‖ 22 vivere] iure R^1 utre V^1 ‖ 23 subiecta R^2 ‖ lege R^1, legem R^3 ‖ quam] quae R^1 ‖ etiam *RV*] et *vulg.* ‖ 25 haberi *RV* ‖ 26 reuentie R^1 ‖ hoc *t* ‖ 27 transendantur *R* ‖ 28 ut V^3 *in ras.* ‖ 29 iustique *t* ‖ sancita] constituta *t* ‖ si] sic *RVt* ‖ 31 functionum exactionem *t vulg.*] functionem exhactione *R* sanctionum exactionum *V* ‖ maxima sustinere *R* ‖ 32 uiolentas R^1 ‖ prouintia R^1 ‖ 33 hoc *t* ‖ per] pro R^1 ‖ subiectas R^a

τὸν δεσπότην θεόν, ὑμεῖς δὲ ἀπολογήσεσθε πρὸς αὐτὸν ὑπὲρ τῆς τῶν ἄλλων ἀδικίας, εἴ τι παρὰ τὸ μὴ βαθεῖν ἡμᾶς βλάβος τοῖς παρ' ὑμῖν ἀνθρώποις ἐπάγοιτο. ἀλλὰ δεῖ παρόντας ὑμᾶς τῇ χώρᾳ καὶ ὑπὲρ αὐτῶν καὶ τῶν λοιπῶν ἀγωνιῶντας φανερούς ἡμῖν καθιστᾶν καὶ τοὺς ὀρθῶς ἄρχοντας καὶ τοὺς παραβαίνοντας τόνδε ἡμῶν τὸν νόμον, ὅπως ἂν ἑκατέρους γινώσκοντες τοὺς μὲν κολάζωμεν, τοὺς δὲ ἀμειβώμεθα. Ἐπειδὰν δὲ ὁ νόμος δημοσίᾳ προτεθείη καὶ ἅπασι γένοιτο φανερός, τηνικαῦτα ληφθεὶς ἔνδον ἀποκείσθω ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ μετὰ τῶν ἱερῶν σκευῶν, οἷα καὶ αὐτὸς ἀνατεθειμένος θεῷ καὶ πρὸς σωτηρίαν τῶν ὑπ' αὐτοῦ γενομένων ἀνθρώπων γεγραμμένος. ποιήσαιτε δὲ ἂν κάλλιον καὶ τοῖς αὐτόθι πᾶσιν ἀνθρώποις συμφορώτερον, εἴπερ αὐτὸν ἐγκολάψαντες ἢ σανίσιν ἢ λίθοις ἐν ταῖς στοαῖς τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας ἀναγράψαιτε, πρόχειρον παρεχόμενοι πᾶσι τὴν τῶν νομοθετηθέντων ἀναγνωσίν τε καὶ κτῆσιν.

ratis: a nobis quidem consecrata sit domino deo, vos autem rationem reddetis apud eum pro aliorum iniustitia, si quid non agnoscentibus nobis damnum apud vos hominibus inferatur. Sed oportet praesentes vos provinciae et pro eis ac reliquis decertantes manifestos nobis facere et rectos iudices et transcendentes hanc nostram legem, quatenus utrumque cognoscentes hos quidem puniamus, illis autem repensemus. Cumque lex publice proposita fuerit et omnibus manifestata, tunc sumpta intus recondatur in sanctissima ecclesia cum sacris vasis, utpote et ipsa dicata deo et ad salutem ab eo factorum hominum scripta. Facietis autem melius et illic habitantibus universis hominibus utilius, si eam sculpentes aut tabulis aut lapidibus in porticibus sanctissimae ecclesiae describatis, pronam praebentes omnibus horum quae sancita sunt lectionem atque possessionem.

CAPUT I.

Εἰ δὲ τῆς τῶν ἀρχόντων καθαρότητος τοσαύτην ἐφευρέθα πρόνοιαν, πρόδηλον ὡς πολλῷ μᾶλλον τοῖς ἐκδίκοις οὐκ ἐφήσομεν οὐδ' ὁτιοῦν οὔτε λαμβάνειν οὔτε διδόναι. δώσουσι μὲν γὰρ ὑπὲρ τῶν παρεχομένων αὐτοῖς προσταγμάτων ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων, εἰ μὲν μείζονες αἱ πόλεις εἶεν, solidos quattuor, εἰ δὲ τῶν ἐλαττόνων, solidos tres, καὶ πέρα τούτων οὐδέν· λήψονται δὲ οὐδ' ὁτιῶν παρ' οὐδενός, πλὴν εἰ μή τις ἐκ τοῦ δημοσίου νενομισμένος αὐτοῖς προσίῃ πόρος· ἢ εἴπερ μηδὲν ἐκ τοῦ δημοσίου λαμβάνοιεν, μηδὲν περαιτέρω τῶν τῇ θείᾳ ἡμῶν διηγορευμένων διατάξει κομίζεσθαι. ἐπειτοιγε εἴ τι λαβόντες ἀλοῖεν ἢ αὐτοὶ ἢ οἱ καλούμενοι αὐτῶν χαρτουλάριοι ἢ ἕτερός τις τῶν περὶ αὐτούς, ἐκεῖνο τετραπλάσιον ἀποδώσουσιν ὅπερ ἔλαβον, καὶ τοῦ φροντίσματος ἀπειλαθήσονται· καὶ πρός γε καὶ ἐξορίᾳ διηνεκεῖ ζημιωθέντες καὶ εἰς σῶμα σωφρονισθέντες δώσουσι χώραν ἀνδράσιν ἀγαθοῖς ἀντὶ κακῶν τοῦ φρονvulg.] om. R^1V ‖ 2 apud eum] ei apud eum RV ‖ 3 quid] quis V quod *vulg.* ‖ 4 omnibus R^1 ‖ 5 nos] suos R^1 ‖ reliquis *corr. ex* prouintie R ‖ *detestantes *libri* ‖ 7 utrosque *vulg.* ‖ 8 agnoscentes R ‖ 9 repetissemus R^1 ‖ lex *suppl.* V^2 *in spat. vac.* ‖ publillice R ‖ 10 manifesta *t vulg.* ‖ *sumptus Vt sumptus omnes R ‖ reconditus RVt; *an* reconditor? ‖ 11 ut puta *t* ‖ d'icata (e *superscr.* 2) V dedicata *vulg.* ‖ 13 faciens R^1 facientis *t* ‖ 14 illic] hic *t* ‖ omnibus R ‖ 15 sculpentes] soul V^2 *in spat. vac.* ‖ aut] autem V^1 ā *t* ‖ aut] ā *t* ‖ porticibus] c *in ras.* V portibus *t* ‖ 16 scessime R^1 ‖ *pronam] penam RVt; plenam *vulg.* ‖ 17 lectione atque possessione *t* ‖ 19 iuditium R ‖ puritatem V ‖ 21 neque dare Rt] nec quicquam dare V ‖ 22 pro *add. vulg.* ‖ praeceptis) priuatis V ‖ in *om.* R ‖ 23 maiore R^1 ‖ 24 solitres R^1 ‖ 25 autem] aut V^2t ‖ 26 ex] et R^1 ‖ 27 quaestus] erit *add. vulg.*; *leg.* (accedat) quaestus? ‖ 28 constitutum est R ‖ constitutione *bis scr.* R^1 ‖ 30 chartularis R^2 ‖ 32 acceperint V ‖ et haec] mac et haec R^1 ‖ replentur *t* ‖ 33 peretuo R

Si vero pro iudicum puritate hanc habuimus providentiam, palam est, quia multo magis defensoribus non permisimus nec quicquam accipere neque dare. Dabunt enim (pro) concessis sibi praeceptis in foro gloriosissimorum praefectorum, si quidem maiores sint civitates, solidos quattuor, si vero minores, solidos tres, et uitra haec nihil: accipient autem nihil ab ullo, nisi aliquis ex fisco sollemnis eis • quaestus, aut si nihil ex fisco percipiunt, nihil ultra quam sacra nostra statutum est constitutione percipiant. Alioquin si quid accipere capiantur aut ipsi aut qui vocantur eorum chartularii aut alter quispiam, qui circa eos sunt, illi quadruplum restituent quod acceperunt, et hac sollicitudine repellentur, insuper exilio perpetuo muitabuntur et in corpore castigati reddent provinciam viris bonis pro malis

---

denuntietis, a nobis quidem absesto piaculum adversus dominum deum, vos autem rationem illi reddetis de aliorum iniuriis, si quid inscientibus nobis damni hominibus qui apud vos sunt inferatur. Verum oportet vos praesentes in provincia et pro illis ac reliquis sollicitos nobis et eos qui recte magistratu funguntur et qui legem hanc nostram violant manifestos facere, ut utrisque cognitis alios quidem puniamus, alios vero remuneremus. Lex autem ubi publice proposita omniousque manifesta facta erit, tunc deprompta intus in sanctissima ecclesia iuxta sacra vasa recondatur tamquam et ipsa deo dedicata et ad salutem hominum ab illo creatorum conscripta. Melius autem et utilius omnibus qui illic sunt hominibus facietis, si eam vel tabuiis vel lapidibus insculptam in porticibus sanctissimae ecclesiae perscribatis, expeditam eorum quae sancita sunt et lectionem et possessionem omnibus praestituri.

I. *Quodsi integritatis magistratuum tantam curam gessimus, manifestum est nos multo magis defensoribus, ne quicquam aut accipiant aut dent, permissuros esse. Nam dabunt quidem pro concessis sibi edictis in iudicio gloriosissimorum praefectorum, si maiores sint urbes, solidos quattuor, si vero ex minoribus, solidos tres, nec ultra haec quicquam: nec magis accipient quicquam ab ullo, nisi qui ex fisco legitimus ad eos perveniat quaestus; quodsi nihil ex fisco accipiant, nihil praeter ea, quae in sacra nostra constitutione sancita sunt, auferant. Alioqui si quid vel ipsi vel chartularii qui vocantur eorum vel alius quis eorum qui circa illos sunt accepisse deprehendentur, quadruplum illud quod acceperunt reddent, et a munere removebuntur, atque insuper et perpetuo exilio puniti et corporis supplicio castigati locum facient viris*

---

1 ἀπολογήσεσθαι *ML* ‖ 3 ὑμῖν *Haloander* ς] ἡμῖν *libri* ‖ 4 δεῖ] δὴ *L* ‖ ἡμᾶς *M* ‖ 5 φανερῶς *L* ‖ 7 ἡμῖν *L* ‖ ἑκάτερον *LBς* ‖ 8 γινώσκηντες *L* ‖ κολάζοιμεν — ἀμειβοίμεθα *B* ‖ 9 πᾶσι *LB* ‖ 14 ποιήσαιτε *B*] ποιήσεται *ML* ‖ 15 συμφορώτατον *B* συμφερότατον *L* ‖ 16 ταῖς ἁγιωτάταις L^1 ‖ 17 *ἀναγράωοιτε *LB* ἀναγράφητε *M* ἀναγράψητε *Scrimger* ‖ 19 τοσαύτην] hanc ς ‖ 21 ἐφήσομεν] permisimus ς ‖ οὐδ' *M*] εἰδ' *L* ‖ *οὐδὲ *ML*] *om. B* ‖ 22 οὔτε *L*] οὐδὲ *M* οὐ *B* ‖ μὲν *om. BL* ‖ 23 πραγμάτων *L* ‖ 24 ὑπάρχων *M* ‖ 25 solidos quattuor (*s. v.* νν *Δ*) *M* νομισμάτων τεσσάρων *L* νομίσματα τέσσαρα *B* ‖ solidos tres *M*] νν Γ *s. v. M* νομισμάτων τριῶν *L* νομίσματα τρία *B* ‖ 26 δὲ *om. LB* ‖ 27 νενομισμένος — δημοσίου *om. L* ‖ 28 προσείη *M* ‖ 29 παραιτέρω τὸν *L* ‖ 31 αὐτοὶ ἢ οἱ *om. L*, ἢ *om. B* ‖ 32 ἐκεῖνοι *Bς*

1 quidem — deo *suppl.* V^2 *in spat. vac.* ‖ consecrata sit R^2t *vulg.*] consecratam V (*ante h. v.* contra legem *add.* V^3) non consecratam R^1; *an* consecrator? ‖ uos autem R^2t

τίσματος ἀντιλαμβάνεσθαι. Ἔσεσθε δὲ καὶ τούτου φύλακες ὑμεῖς, καὶ κωλύοντες τὰ παρὰ ταῦτα γινόμενα καὶ μηνύοντες, ὥστε μὴ διαλαθεῖν τι τῶν ἁμαρτανομένων μηδὲ ἐκ τοῦ λαθεῖν ἀτιμώρητον εἶναι, ἀλλὰ πᾶσαν ἰσότητά τε καὶ δικαιοσύνην τοῖς ἡμετέροις ὑπηκόοις ἐπανθῆσαι. Εἰ δὲ καὶ οἱ μέχρι νῦν ἔρχοντες μὴ μετὰ τὴν ἐμφάνισιν τοῦδε τοῦ νόμου πάσης ἀπόσχωνται κλοπῆς, ἴστωσαν καὶ αὐτοὶ ταῖς ἐκ τοῦδε τοῦ νόμου ποιναῖς ὑποκείμενοι. [τοῦτο τὸ ἴδικτον πρὸς τοὺς ἐπισκόπους.] Dat. XV. k. Mai. CP. Belisario v. c. cons.

defendendam. Eritis autem et in hoc custodes vos, et inhibentes quae praeter haec aguntur, et insinuantes, ut neque lateat aliquid horum quae delinquuntur neque latendo sit inpunitum, sed omnis aequitas atque iustitia nostris subiectis floreat. Si vero etiam hactenus iudices non post insinuationem huius legis omni abstinuerint furto, sciant et ipsi huius legis poenae se esse subiectos.

Dat. XIII k. Mai. CP. Belisario v. c. cons. [a. 535.]

535. godine:
Justinijanov edikt o taksama koje Konstantinopolju moraju da plate državni funkcioneri i članovi administrativnog aparata Istoka – plaćanja su oslobođeni prostori skitsko-sarmatskog Kraljevstva Dalmacije (Slovena) i provincije Zapada[67]

PRIMJERAK EDIKTA UPUĆENOG STANOVNICIMA KONSTANTINOPOLJA

Zakon koji smo nedavno objavili pokazuje koliko smo brige posvetili dobrobiti svojih podanika, a uputili smo ga svojim preslavnim prefektima. Pravo je, međutim, da i vi saznate za naše staranje, koje pokazujemo prema svim ljudima. Zbog toga smo taj zakon predstavili u formi edikta: kako biste vi Gospodu našem i Spasitelju Isusu Hristu pravedno uznosili himne i našem carstvu bili zahvalni jer smo zarad vaše koristi sav ovaj trud preduzeli.

Lista suma koju svaki od nama podređenih magistrata mora da plati kao uobičajenu taksu: jer niko od onih koji obavljaju magistrat ne smije da se usudi, mimo onoga što je propisano, niti da plati niti da uzme.
1. Uvaženi (*spectabilis*) komes Orijenta sljedeće: našoj carskoj ložnici (*sacrum cubiculum*) 63 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara sa četvoricom skrinija carskog laterkula (*scrinii sacri laterculi*) 50 solida. njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 80 solida.
2. Prokonzul Azije sljedeće: našoj carskoj ložnici (*sacrum cubiculum*) 63 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara sa četvoricom skrinija carskog laterkula (*scrinii sacri laterculi*) 40 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 80 solida.
3. Uvaženi (*spectabilis*) komes Frigije Pakatijane sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 50 solida.
4. Uvaženi (*spectabilis*) komes Galatije Prime sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 50 solida.
5. Vikar Dugog Bedema (*Longi Muri*) sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.

Magistrati konzularnog ranga:
6. Upravnik (*presides*) Palestine Prime sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
7. Upravnik (*presides*) Palestine Sekunde sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
8. Upravnik (*presides*) Fenikije Maritime sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.

[67] *Corpus iuris civilis, vol. 3, p. 80*.

Ἐγράφη τὸ ἴσον τοῦ ἰδίκτου Κωνσταντινουπολίταις, ἔχον οὕτως·

Ὅσην ἁπάντων τῶν ὑπηκόων ἐθέμεθα πρόνοιαν, δείκνυσιν ὁ παρ' ἡμῶν ἔναγχος τεθεὶς νόμος, ὃν δὴ πρὸς τοὺς ἐνδοξοτάτους ἡμῶν ἐπάρχους ἐγράψαμεν. ἀλλὰ προσῆκόν ἐστι καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς εἰδέναι τὴν ἡμετέραν πρόνοιαν, ἣν περὶ πάντας ἀνθρώπους ἔχομεν. καὶ διὰ τοῦτο τὸν νόμον αὐτὸν καὶ ἐν ἰδίκτου προτεθείκαμεν σχήματι· ὥστε ὑμᾶς τῷ δεσπότῃ θεῷ καὶ σωτῆρι ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ δικαίως ἀναπέμπειν ὕμνους, καὶ τῇ ἡμετέρᾳ βασιλείᾳ, ὅτι πάντα διὰ τὸ ὑμέτερον συμφέρον αἱρούμεθα πόνον.

Scriptum est exemplar edicti Constantinopolitanis habens ita:

Quantam subiectorum posuimus providentiam, ostendit a nobis nuper posita lex, quam ad gloriosissimos nostros praefectos scripsimus. Sed competens est et vos ipsos scire nostram providentiam, quam circa omnes homines habemus: et propterea legem ipsam et in edicti proposuimus figura, ut vos et domino deo ac salvatori nostro Iesu Christo iuste referatis hymnos et uostro imperio, quia omnem pro vestra utilitate perferimus laborem.

Γνῶσις τῆς παρ' ἑκάστης τῶν ὑποτεταγμένων ἀρχῶν ὀφειλούσης παρέχεσθαι λόγῳ συνηθειῶν ποσότητος, [παρὰ] τῶν τὰς ἀρχὰς ἐχόντων οὐδενὸς τολμῶντος παρὰ τὰ προγεγραμμένα οὔτε λαβεῖν οὔτε δοῦναί τι πλέον.

Notitia horum quae ab unaquaque subditarum administratione debent praeberi causa consuetudinum quantitatis ab his qui administrationes habent; nullo praesumente extra ea quae supra scripta sunt nequaquam requirere aliquid amplius.

1 *Ἀπὸ τοῦ περιβλέπτου κόμητος τῆς Ἀνατολῆς οὕτως·*

ἐν τῷ θείῳ ἡμῶν κουβουκλείῳ	*νομ. ξγ'*	
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων μετὰ τῶν τεσσάρων σκρινίων τοῦ θείου λατερκουίλου	*νομ. ν'*	35
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ	*νομ. γ'*	

1 Ab spectabili comite Orientis (ita):

in sacro cubiculo	solidos LXIII
primicerio clarissimorum tribunorum notariorum cum quattuor scriniis sacri laterculi	sol. L
eius adiutori	sol. III

bonis, qui pro malis munus suscipiant. Eritis autem vos huius quoque rei custodes, qui et prohibeatis quae contra haec fiant et denuntietis: ne quid lateat delictorum neve cum lateat impunitum sit, sed ut omnis aequitas et iustitia inter subditos nostros floreat. Magistratus autem qui usque adhuc fuerunt, nisi post insinuationem huius legis ab omni furto abstineant, se ipsos quoque poenis ex hac lege constitutis subiectos esse sciant. [Hoc edictum est ad episcopos.]

Scriptum est exemplum edicti Constantinopolitanis in haec verba:

Quantam omnium subditorum curam gesserimus, lex nuper a nobis lata ostendit, quam quidem ad gloriosissimos nostros praefectos scripsimus. Verum conveniens est, ut vos et ipsi noscatis nostram providentiam, quam pro omnibus hominibus habemus. Propterea legem ipsam etiam per edicti formam proposuimus: ut vos domino deo et servatori nostro Iesu Christo iuste hymnos cantetis nostroque imperio, quoniam propter vestram utilitatem omnem laborem suscipimus.

Notitia summae ab singulis quos subiecimus magistratibus consuetudinum nomine praestandae: nemine eorum qui magistratus gerunt audente praeter ea, quae praescripta sunt, quicquam amplius aut accipere aut dare.

1 *A spectabili comite Orientis sic: in sacro nostro cubiculo solidos 63, primicerio clarissimorum tribunorum notariorum cum quattuor scriniis sacri laterculi sol. 50. eius adiutori sol. 3, officio gloriosissi-*

1 ἔσεσθαι *M* καὶ ἔσεσθαι *LB* ‖ 2 παρὰ] περὶ *L* ‖ 3 μὴ *M*] μήτε *LB* ‖ 4 μηδὲ *ML*] μήτε *B* ‖ διαλαθεῖν *L* ‖ 6 νῦν *s. v. L*[1] ‖ 7 μὴ] μηδὲ *B* ‖ 9 τοῦτο — ἐπισκόπους *M, om. LBc* ‖ 10 *Mai.] April. *M* (*cf.* 74, 1. 78, 17. 88, 11) ‖ bilisario *M* ‖ 15 δὴ *om. L* ‖ 16 ἐπάρχους *L*] ὑπάρχους *M* ‖ ἔγραψεν *L* ‖ 19 προστεθείκαμεν *L* ‖ 20 τῷ δεσπότῃ θεῷ] et domino deo *c* ‖ 22 τὸ] ὁ *in ras. M* ‖ ἡμέτερον *L* ‖ 24 τῆς] τῶν *L* (*cf. c*) ‖ 26 παρὰ *seclusi* ‖ 28 οὔτε δοῦναι *om. c* ‖ 30 τοῦ] τὰ *L* ‖ 35 νομ. ν'] *om. L* ‖ 36 αὐτῶν *L*

1 eritis] meriti V^2 *suppl. in spat. vac.*; metiri *Rt* ‖ uos et] et uos *V* suos et *t* ‖ 2 praeter] praeces *V* praeces eorum *R* ‖ hoc *t* ‖ aguntur *Heinbach*] agunt *RVt* fiunt *vulg.* ‖ 3 lateant *t* ‖ derelinquuntur *t* ‖ 5 floreant R^1 ‖ 6 insigniſicõe *t* ‖ 7 abstinuerunt *t* ‖ 10 dat. XIII (XIIII *Bamb.*) kal. Mad. caput bisiliarum (bsiliarium *Vind.*) uice consule *Bamb. II, Vindob. alter*, dat. kal. XII Mai. cp. Vilisario uiro clarissimo c. ss. cxx *Escorial.*; *om. subscr. RVt* ‖ 12 *inser. bis habet V* ‖ est *om. V altero loco* ‖ constantinopolitani *RVt al.* ‖ 14 quanta *RVt al.* ‖ exposuimus *R* possumus t^1 ‖ prouidentia *RVt al.* ‖ 15 lex] lex est *V* ‖ 16 scripsimus] scrips *ex* scriptos *corr. R* ‖ 17 providentiam quam circa] praeuidentiam (*corr.* praeuidentia) ostendit a nobis nuper posita (ostendit — nuper *punctis notata*) *R* ‖ 19 edictis *RVt al.* ‖ figura *R vulg.*] figuratam *V* ‖ ut *V*] et R^1 ut et R^2t *vulg.* ‖ et *om. vulg.* ‖ 20 ac] et *V* ‖ 22 perferimus *t* proferimus R^1 ‖ 24 eorum *t vulg.* ‖ unaquoque subditorum *V* ‖ 25 debet *R* ‖ causam *V* ‖ consuetudinem V^1 consuetudine RV^{2t} consuetudinis c^3 ‖ 26 quique *R* ‖ administrationem R^2t ‖ 27 *sq.* quae — nequa V^2 *suppl. in spat. vac.* ‖ supra scripta] subscripta *vulg.* ‖ 30 Ab *RV*] a *t vulg.* (*id. infra* § 3. 4) ‖ ita *add. vulg.* ‖ 33 primiceriorum t^1 ‖ tribunorum *bis scr. in R*, tributorum (*et sic* § 2. 3. 4) *t* ‖ notariurum R^1 ‖ 34 criniis R^t (*id.* 81, 8) ‖ scrineis sacris *t* ‖ sol. numero quinquaginta *t vulg.* ‖ 36 adiutorio *t* adiutorii *RV*

9. Upravnik (*presides*) Sirije Sekunde sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
10. Upravnik (*presides*) Teodorijade sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
11. Upravnik (*presides*) Ozroene sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
12. Upravnik (*presides*) Kilikije Prime: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
13. Upravnik (*presides*) Kipra sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
14. Upravnik (*presides*) Pamfilije sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
15. Upravnik (*presides*) Bitinije sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
16. Upravnik (*presides*) Helesponta sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
17. Upravnik (*presides*) Lidije sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
18. Upravnik (*presides*) Frigije Salutaris sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
19. Upravnik (presides) Pisidije sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
20. Upravnik (presides) Likaonije sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
21. Upravnik (*presides*) Nove Justinijane sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
22. Upravnik (*presides*) Armenije Sekunde sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
23. Upravnik (*presides*) Armenije Magne sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
24. Upravnik (*presides*) Kapadokije Prime sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.

τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. π′

officio gloriosissimorum praefectorum praetoriorum sol. LXXX.

2 Ἀπὸ τοῦ ἀνθυπάτου Ἀσίας οὕτως·
ἐν τῷ θείῳ ἡμῶν κουβουκλείῳ νομ. ξγ′
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων μετὰ τῶν τεσσάρων σκρινίων τοῦ θείου λατερκούλου νομ. μ′
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ′
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. π′

2 A proconsule Asiae ita:
in sacro nostro cubiculo sol. num. LXIII
primicerio clarissimorum tribunorum notariorum cum quattuor scriniis sacri laterculi sol. num. XL
eius adiutori sol. num. III
officio gloriosissimorum praefectorum praetoriorum sol. num. LXXX.

3 Ἀπὸ τοῦ περιβλέπτου κόμητος Φρυγίας Πακατιανῆς οὕτως·
τοῖς ⟨περιβλέπτοις⟩ χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου ἡμῶν κουβουκλείου νομ. θ′
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούναν νοταρίων νομ. κδ′
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ′
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. ν′

3 Ab spectabili comite Phrygiae Pacatianae ita:
chartulariis tribus sacri cubiculi sol. num. IX
primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol. num. XXIIII
eius adiutori sol. num. III
officio gloriosissimorum praefectorum praetoriorum sol. num. L.

4 Ἀπὸ τοῦ περιβλέπτου κόμητος Γαλατίας πρώτης οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. θ′
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούναν νοταρίων νομ. κδ′
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ′
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. ν′

4 Ab spectabili comite Galatiae primae ita:
spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. num. IX
primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol. num. XXIIII
eius adiutori sol. num. III
officio gloriosissimorum praefectorum praetoriorum sol. num. L.

5 Ἀπὸ τοῦ βικαρίου τοῦ Μακροῦ Τείχους οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. θ′
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούναν νοταρίων νομ. κδ′
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ′
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ′

5 A vicario Longi Muri ⟨ita⟩:
chartulariis tribus sacri cubiculi sol. num. IX
primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol. num. XXIIII
eius adiutori sol. num. III
officio gloriosissimorum praefectorum praetoriorum sol. num. XL.

Καὶ ὅσαι ἀρχαὶ ὑπατικαὶ ἤτοι κονσουλάριαι·

Et quaecumque administrationes consulariae sunt:

6 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Παλαιστίνης πρώτης οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. θ′
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ′
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ′

6 A iudice Palaestinae ita:
spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. num. IX
primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol. num. XXIIII
eius adiutori sol. num. III

---

2 *morum praefectorum pro iussione sol.* 80. *A proconsule Asiae sic: in sacro nostro cubiculo sol.* 63, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum cum quattuor scriniis sacri laterculi sol.* 40, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 80. *A spectabili comite Phrygiae Pacatianae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri nostri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 24, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 50. *A spectabili comite Galatiae primae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 24, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 50. *A vicario Longi Muri sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 24, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 40.

Et quaecumque consulares potestates sunt:

6 *A praeside Palaestinae primae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 24, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum*

---

1 ὑπάρχων *et sic in sqq. constanter (praeter p.* 82. 10) *M* ‖ ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος] praefectorum praetoriorum *ς constanter* ‖ 5 τῶν πριμικηρίων, *idem* § 3—8. 11; τῷ πριμικηρίων § 10. 12. 19, *in ceteris recte* τῷ πριμικηρίῳ *L* ‖ 7 μ′ *Mς*] ν′ *L* ‖ 13 περιβλέπτοις *addidi* ‖ χαρτουλαρίοις τρισὶ *Lς*] τρισὶ χαρτουλλαρίοις *M* ‖ 14 ἡμῶν] *om. ς* ‖ 17 αὐτῷ *L et sic in sqq. semper* ‖ 19 ν′ *Lς*] γ′ *M* ‖ 22 τοῦ θείου] τοῦ θείου ἡμῶν *L* ‖ 28 ν′ *Lς*] η′ *M* ‖ 30 περιβλέπτου *L, om. ς* ‖ χαρτουλλαρίοις, *et ita in sqq. constanter (praeter p.* 86, 23) *M* ‖ 33 νοταρίων] *om. L* ‖ 38 πρώτης, *item* 82, 3 *sq.* § 7 *totam om. ς* ‖ 43 ταρίων *L*

1 clarissimorum *t* ‖ 2 octuaginta *RVt* ‖ 4 nostro sacro *V* ‖ num.] nūo *RV al. et sic in sqq.* ‖ *LXIII] XIII (tredecim *V*) *libri* ‖ 6 scrineis *Vt* ‖ laterculi — 10 sol. LXX nūo *reposuit* R^2 *in ras.* 1¼ *vers.* ‖ 7 num. *om. R* ‖ 8 adiutorio *RV* ‖ numero sol. *t* ‖ III] IIII *R* ‖ 9 praetoriorum *om. R* ‖ 10 num. LXXX (octuaginta *t*) *Vt*] LXX nūo *R* ‖ 11 paccatianae *t* capatiane *RV* ‖ 13 sacris V^{ot} ‖ sol. *om. t* ‖ 17 adiutorii *R* ‖ 18 praeteritorum R^1 ‖ 19 L] qua|quadraginta (*sic*) *R* ‖ 20 *sq.* § 4 *et* 5 *om. R* ‖ 25 *XXIIII] XXXIII (triginta tres *t*) *Vt* XXIII *vulg.* ‖ 26 sol. V^2 *in ras.* ‖ 29 ita *add. vulg.* ‖ 32 tribunorum *om. V* ‖ notariorum offitio numero XXIIII *t* ‖ 35 praefectorum *om. V* ‖ 37 consulariue *t* ‖ 39 palastine *R* ‖ item V^2 ‖ 40 chatulariis *et* cubili *R* ‖ 44 adiutori sol.] sol. *om. V*

25. Upravnik (*presides*) Kapadokije Sekunde sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
26. Upravnik (*presides*) Helenoponta sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
27. Upravnik (*presides*) Evrope sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
28. Upravnik (*presides*) Trakije sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
29. Upravnik (*presides*) Rodope sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
30. Upravnik (*presides*) Hemimonta sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
31. Upravnik (*presides*) Karije sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
32. Upravnik (*presides*) Likije sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.
33. Upravnik (*presides*) Augustamnice Prime sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 24 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 40 solida.

Magistrati prezidalnog, ili korektorijalnog ranga:
34. Upravnik (*presides*) Libije Gornje (Superioris) sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 15 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 36 solida.
35. Upravnik (*presides*) Egipta Prima sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 15 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 36 solida.
36. Upravnik (*presides*) Egipta Sekunda sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 15 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 36 solida.
37. Upravnik (*presides*) Augustamnice Sekunde sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 15 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 36 solida.
38. Upravnik (*presides*) Palestimne Tercije sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 15 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 36 solida.
39.Upravnik (presides) Arabije sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 15 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 36 solida.

τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

7 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Παλαιστίνης δευτέρας οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. Θ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

8 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Φοινίκης παράλου οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. Θ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

9 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Συρίας δευτέρας οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. Θ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

10 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Θεοδωριάδος οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. Θ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

11 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Ὀσροηνῆς οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. Θ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

12 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Κιλικίας πρώτης οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. Θ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

13 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Κύπρου οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. Θ΄

officio gloriosissimorum praefectorum praetoriorum sol. num. XL.

7 A iudice Foenicae maritimae ita:
spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. num. IX
primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol. num. XXIIII
eius adiutori sol. num. III
officio gloriosissimorum praefectorum praetoriorum sol. num. XL.

8 A iudice Syriae secundae ita:
spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. num. IX
primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol. num. XXIIII
eius adiutori sol. num. III
officio gloriosissimorum praefectorum praetoriorum sol. num. XL.

9 A iudice Cypri ita:
spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. num. IX

7 *pro iussione sol.* 40. *A praeside Palaestinae secundae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 24, *eius adiutori sol.* 3, *officio glorio-*
8 *sissimorum praefectorum pro iussione sol.* 40. *A praeside Phoenices maritimae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 24,
9 *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 40. *A praeside Syriae secundae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 24, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 40.
10 *A praeside Theodoriadis sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 24, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro*
11 *iussione sol.* 40. *A praeside Osrhoënae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 24, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum prae-*
12 *fectorum pro iussione sol.* 40. *A praeside Ciliciae primae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 24, *eius adiutori sol.* 3, *officio*
13 *gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 40. *A praeside Cypri sic: spectabilibus chartu-*

3 παλαιστίνης *M*] της παλαιστίνης *L* ‖ 13 περιβλέπτου *L* (*id.* 21) ‖ 15 τῷ πριμικηρίῳ — νομ. κδ΄ *om. L* ‖ 17 γ΄ *L*] ε΄ *M* ‖ 23 λαμπροτάτω *L* ‖ 25 αὐτοῦ *om. M* ‖ 32 νοταρίω *et sic* § 13 *et inde a* § 15 *constanter L*

12 Foenicae] sinice RV^1 sirie V^2 phinice *t* ‖ item V^2 ‖ 15 primiceriorum RV ‖ clarissimorum] gloriosissimorum *V*, *om. t* ‖ 18 praeteritorum *R* ‖ 19 XL] quinquaginta *V* ‖ 21 sacris *R* ‖ 22 sol.] solis R^1 ‖ 23 tribunorum] praefectorum tribunorum R^1 ‖ 24 sol.] solis *R* ‖ sol. nūo XX *suppl.* V^2 *in spat. vac.*, IIII eius adiutori sol. num. *om. V* ‖ 26 praetoriorum *V*] *om. R al.* ‖ 27 solidis R^1

40. Upravnik (*presides*) Eufratenzije sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 15 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 36 solida.
41. Upravnik (*presides*) Mesopotamije sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 15 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 36 solida.
42. Upravnik (*presides*) Kilikije Sekunde sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 15 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 36 solida.
43. Upravnik (*presides*) Armenije Prime sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 15 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 36 solida.
44. Upravnik (*presides*) Galatije Sekunde sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 15 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 36 solida.
45. Upravnik (*presides*) Honorijade sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 15 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 36 solida.
46. Upravnik (*Presides*) Ostrva (Insularum) sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 15 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 36 solida.
47. Upravnik (*presides*)[68] Mezije (Mizije) Sekunde sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 15 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 36 solida.
48. Upravnik (*presides*) Skitije sljedeće: trojici uvaženih hartularija naše carske ložnice 9 solida, primiceriju preslavnih tribunskih notara 15 solida, njegovom pomoćniku 3 solida, kancelariji preslavnih prefekata za zapovest 36 solida.
Defenzori pak svakoga grada, ako je mitropolija, za primanje ovlašćenja kancelariji preslavnih prefekata treba da daju 4 solida, a ako je drugorazredni grad, 3 solida i ništa više. Hoćemo da defenzori ništa više nikome ne plaćaju, ni magistratima niti bilo kome, niti da primaju: osim ako im se po običaju nešto plaća iz fiska. I neka znaju da ako našem veličanstvu bude javljeno da krše nešto od onoga što smo zakonski utvrdili, da svaki mora da vrati četvorostruko više nego što je uzeo, da će biti lišen službe i da će ostati u večnom progonstvu: budući da i upravnici provincija, ako su to zanemarili i dopustili da defenzori pljačkaju, ni sami neće biti izloženi manjoj kazni.

Dat. XIII kal. maja. CP (Konstantinopolj). Velizar konz.

[68] Umjesto *praesides* u dvije latinske varijante teksta (potpunoj i nepotpunoj), u grčkom tekstu stoji ***arhont*** = *vojni zapovjednik*. Isto važi i za ostale oblasti u kojima latinski tekst navodi *praesides.* Nepotpuna latinska redakcija upotrebljava umjesto *arhont* i *praesides*, titulu ***iudex*** = sudija, tj. ovlašćeni lični imperatorov zastupnik koji na prostoru kojim upravlja, od strane lokalnog stanovništva biva oslovljavan sa ***rex*** (***ρηξ***) = ***kralj.*** To Justinijanovu državu predstavlja kao federaciju kraljevstava, ali istoriografija ne prihvata navode grčkog dokumenta (*prim. prir.*).

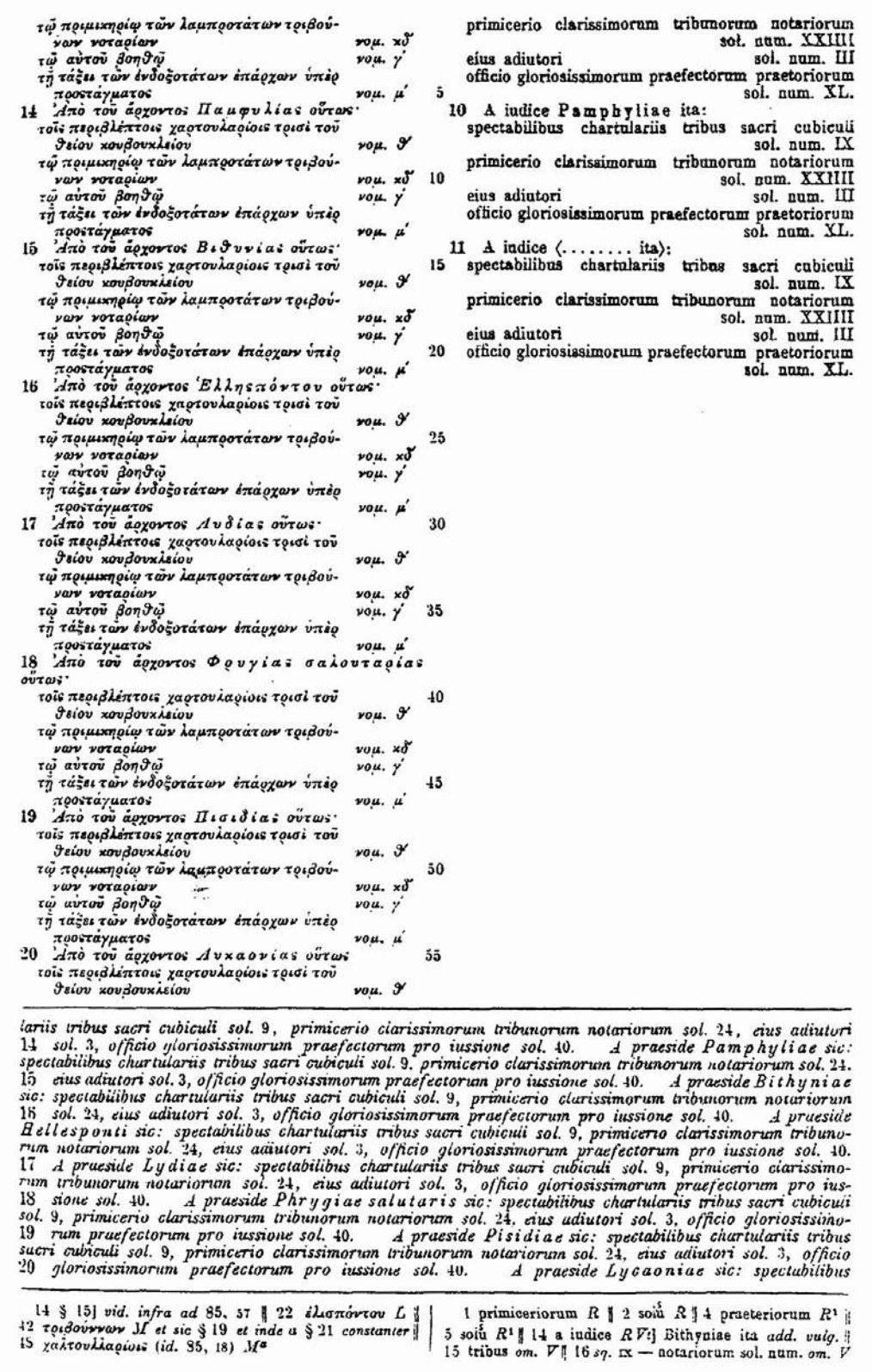

τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ̄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄
14 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Παμφυλίας οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. Θ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ̄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄
15 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Βιθυνίας οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. Θ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ̄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄
16 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Ἑλλησπόντου οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. Θ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ̄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄
17 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Λυδίας οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. Θ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ̄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄
18 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Φρυγίας σαλουταρίας οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. Θ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ̄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄
19 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Πισιδίας οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. Θ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ̄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄
20 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Λυκαονίας οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. Θ΄

primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol. XXIIII
eius adiutori sol. num. III
officio gloriosissimorum praefectorum praetoriorum sol. num. XL.
10 A iudice Pamphyliae ita:
spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. num. IX
primicerio clarisaimorum tribunorum notariorum sol. num. XXIIII
eius adiutori sol. num. III
officio gloriosissimorum praefectorum praetoriorum sol. num. XL.
11 A iudice ⟨..... ita⟩:
spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. num. IX
primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol. num. XXIIII
eius adiutori sol. num. III
officio gloriosissimorum praefectorum praetoriorum sol. num. XL.

lariis tribus sacri cubiculi sol. 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 24, *eius adiutori* 14 *sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 40. *A praeside Pamphyliae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9. *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 24. 15 *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 40. *A praeside Bithyniae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum* 16 *sol.* 24, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 40. *A praeside Hellesponti sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 24, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 40. 17 *A praeside Lydiae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 24, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro ius-*18 *sione sol.* 40. *A praeside Phrygiae salutaris sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 24. *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimo-*19 *rum praefectorum pro iussione sol.* 40. *A praeside Pisidiae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 24, *eius adiutori sol.* 3, *officio* 20 *gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 40. *A praeside Lycaoniae sic: spectabilibus*

14 § 15] *vid. infra ad* 85, 57 ‖ 22 *ἑλασπόντου L* ‖ 42 *τριβούννων M et sic* § 19 *et inde a* § 21 *constanter* ‖ 48 *χαλτουλλαρίοις* (*id.* 85, 18) *M*[a]

1 primiceriorum *R* ‖ 2 *soũ R* ‖ 4 praeteriorum *R*[1] ‖ 5 *soũ R*[1] ‖ 14 a iudice *RV*:] Bithyniae ita *add. vulg.* ‖ 15 tribus *om. V* ‖ 16 *sq.* IX — notariorum sol. num. *om. V*

τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

21 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος *Νέας Ἰουστινιανῆς* οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

22 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος *Ἀρμενίας δευτέρας* οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

23 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος *Ἀρμενίας μεγάλης* οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

24 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος *Καππαδοκίας πρώτης* οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

25 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος *Καππαδοκίας δευτέρας* οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

26 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος *Ἑλενοπόντου* οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

12 A iudice Armeniae maioris ita ut supra.

13 A iudice Cappadociae primae ita ut supra.

14 A iudice Cappadociae secundae ita ut supra.

15 A iudice Helenoponti ita ut supra.

chartulariis tribus sacri cubiculi sol. 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 24, *eius ad-*
21 *iutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 40. *A praeside Novae Iusti-*
nianae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. 9, *primicerio clarissimorum tribunorum*
notariorum sol. 24, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 40.
22 *A praeside Armeniae secundae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primi-*
cerio clarissimorum tribunorum notariorum sol. 24, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum prae-*
23 *fectorum pro iussione sol.* 40. *A praeside Armeniae magnae sic: spectabilibus chartulariis*
tribus sacri cubiculi sol. 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 24, *eius adiutori sol.* 3,
24 *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 40. *A praeside Cappadociae primae*
sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum*
25 *sol.* 24, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 40. *A prae-*
side Cappadociae secundae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. 9, *primicerio*
clarissimorum tribunorum notariorum sol. 24, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum*
26 *pro iussione sol.* 40. *A praeside Helenoponti sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi*
sol. 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 24, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimo-*

6 *ἰουστιανῆς L*[a] ‖ 33 *sq.* § 24 *om. L* ‖ 51 *ἑλενοσπόντου L* | 24 *sq.* § 12 *et* 13 *om. R* ‖ maiore *Vt* ‖ 51 elenoponti *R*] elesponti *t* ellesponti *Val.* ‖ ut *om. R*

27 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Εὐρώπης οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

28 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Θράκης οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

29 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Ῥοδόπης οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

30 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Αἱμιμόντου οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

31 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Καρίας οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

32 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Λυκίας οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

33 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Αὐγουσταμνικῆς πρώτης οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. κδ΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. μ΄

16 A iudice Europae ita ut supra.

17 A iudice Thraciae ita ut supra.

18 A iudice Rhodopae ita ut supra.

19 A iudice Cariae ita ut supra.

20 A iudice Lyciae ita ut supra.

21 A iudice Augustanicae ita ut supra.

rum praefectorum pro iussione sol. 40. A praeside Europae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. 9, primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol. 24, eius adiutori sol. 3, officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol. 40. A praeside Thraciae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. 9, primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol. 24, eius adiutori sol. 3, officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol. 40. A praeside Rhodopae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. 9, primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol. 24, eius adiutori sol. 3, officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol. 40. A praeside Haemimonti sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. 9, primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol. 24, eius adiutori sol. 3, officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol. 40. A praeside Cariae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. 9, primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol. 24, eius adiutori sol. 3, officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol. 40. A praeside Lyciae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. 9, primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol. 24, eius adiutori sol. 3, officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol. 40. A praeside Augustamnicae primae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. 9, primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol. 24, eius adiutori sol. 3, officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol. 40.

49 αὐγουσταμνικῆς *M*] αὐγουσταννικῆς *L* ‖ 57 *Cum in*

1 § 16 *om. t* ‖ 9 *sq.* § 17. 18 *om. R* ‖ ita *post* tratiae *om. t* ‖ 17 Rhodopae] europe *Vt* (*cf. tamen ad* § 20) ‖ 33 § 19 *om. V* ‖ Cariae] augustanie carie R^a casiae *t* ‖ 41 § 20 A iudice aciae ita ut supra. A iudice litiae ita ut supra. A iudice roppae ita ut supra *t* ‖ A] *om. R* ‖ 49 A] *om. R* ‖ augustanie *R* augustiani *V* augustini *t*

Καὶ ὅσαι ἀρχαὶ ἡγεμονικαὶ ἤτοι correctoriαι·

34 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Λιβύης τῆς ἄνω οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. θ′
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. ιε′
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ′
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. λς′

35 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Αἰγύπτου πρώτης οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. θ′
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. ιε′
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ′
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. λς′

36 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Αἰγύπτου δευτέρας οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. θ′
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. ιε′
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ′
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. λς′

37 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Αὐγυσταμνικῆς δευτέρας οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. θ′
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. ιε′
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ′
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. λς′

38 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Παλαιστίνης τρίτης οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. θ′
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. ιε′
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ′

Et quaecumque administrationes praesidales sive correctivae sunt:

22 A iudice Libyae superioris ita:
spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. num. IX
primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol. num. ⟨XV
eius adiutori sol. num. III
officio gloriosissimorum praefectorum praetoriorum sol. num.⟩ XXXVI.

23 A iudice Aegypti primae ita ut supra.

24 A iudice Aegypti secundae ita ut supra.

25 A iudice ⟨Augusta⟩nicae secundae ita ut supra.

26 A iudice Palaestinae tertiae ita ut supra.

Et quaecumque potestates praesidales aut correctoriae sunt:

34 *A praeside Libyae superioris sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 15, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum* **35** *praefectorum pro iussione sol.* 36. *A praeside Aegypti primae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 15, *eius adiutori sol.* 3, **36** *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 36. *A praeside Aegypti secundae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum* **37** *sol.* 15, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 36. *A praeside Augustamnicae secundae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 15, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro* **38** *iussione sol.* 36. *A praeside Palaestinae tertiae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 15, *eius adiutori sol.* 3, *officio glorio-*

his provinciarum indicibus ordo dioecesium servetur (§ 6—13 *Orientis*, 14. 16—20 *Asiae*, 21—26 *Ponti*, 27—30 *Thraciae provinciae recensentur. itemque praesidales* 34—37 *Aegypti*, 38—42 *Orientis*, 43—45 *Ponti*, 46 *Asiae*, 47. 48 *Thraciae*), *Cariam et Lyciam* (§ 31. 32) *immerito ab Asianis divelli apparet. Bithynia quoque* (§ 15) *loco suo quem inter Ponticas habuit, errore nota esse videtur: quamquam fieri potuisse ut ea provincia per tempus quoddam Asianae dioecesi attribueretur, Mommsenus monet. Praeterea Augustamnicam primam* (§ 33) *quae secundum Hieroclem synecd.* 726, 3 *correctoria erat, perperam in extremo indice consularium collocari, cum initio tabulae praesidum inter Aegyptias ex ipso dioecesium ordine collocanda fuerit, idem Mommsenus notavit. Atque plura turbata sunt in tabula praesidum provinciarum Aegypti* (33—37): *in qua quattuor pro-*

vinciae nunc desiderantur Libya inferior, Thebais I (inferior), Thebais II (superior), Arcadia ‖ 1 καὶ ὅσαι — correctoriαι *om. L* ‖ 3 λιβύνιϛης ἄνω *L* ‖ 5 θ′ *om. L* ‖ 17 ἐπάρχων *om. L* ‖ 22 ˣβουκλείου (sic) *L* ‖ 28 αὐγουσταμνικῆς *M*] αὐγουσταμνήνης *L* ‖ 37 *sq.* § 38 *bis scripta extat in L* ‖ 39 περιβλέπτου *L priore loco*

1 praesidales *R al.*] praesidiales *Vt vulg.* ‖ 2 sint *t* ‖ 3 liberos superiore R^a ‖ 4 spectabilis *R* ‖ cubiculis R^1 ‖ 5 nouem numero *t* ‖ 6 tribunorum *om. Vt* ‖ 7 *sq. uncis inclusa addidi* ‖ solidos (solidorum R^a) nũo nouem xxx (primi *pro* xxx R^a) sex *R* ‖ 19 § 24 *om. t* ‖ egiptif eccte (*sic*) *R* ‖ 28 § 25 *om. V al.* ‖ nicae secundae *t R* (*i. e.* secundum) nice eccte *R* secundanice secunde *Neoburgensis* ‖ 37 *sq.* § 26. 27 *om. t* ‖ 37 palustine *R* ‖ trecie *V*

τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. λς΄

39 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Ἀραβίας οὕτως· 27 A iudice Arabiae ita ut supra.
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. ιε΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. λς΄

40 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Εὐφρατησίας οὕτως· 28 A iudice Eufratesiae ita ut supra.
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. ιε΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. λς΄

41 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Μεσοποταμίας οὕτως· 29 A iudice Mesopotamiae ita ut supra.
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. ιε΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. λς΄

42 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Κιλικίας δευτέρας οὕτως· 30 A iudice Ciliciae secundae ita ut supra.
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. ιε΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. λς΄

43 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Ἀρμενίας πρώτης οὕτως· 31 A iudice Armeniae primae ita ut supra.
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. ιε΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. λς΄

44 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Γαλατίας δευτέρας οὕτως· 32 A iudice Galatiae secundae ita ut supra.
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. ιε΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. λς΄

45 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Ὀνωριάδος οὕτως· 33 A iudice Honoriadis ita ut supra.
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. γ΄
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. ιε΄
τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ΄

39 *sissimorum praefectorum pro iussione sol.* 36. *A praeside Arabiae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 15, *eius adiutori sol.* 3, 40 *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 36. *A praeside Euphratensis sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum* 41 *sol.* 15, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 36. *A praeside Mesopotamiae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 15, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione* 42 *sol.* 36. *A praeside Ciliciae secundae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 15, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum* 43 *praefectorum pro iussione sol.* 36. *A praeside Armeniae primae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 15, *eius adiutori* 44 *sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 36. *A praeside Galatiae secundae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 15, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 36. 45 *A praeside Honoriadis sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 15, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro*

3 ἀρραβίας *M* ‖ 4 τρισὶ *L*, om. *M* ‖ 51 *sq.* § 45 om. *L*

3 A] om. R^a ‖ 11 euphratasiae *t* ‖ 19 § 29 *om. t* ‖ mesoponamie R^a ‖ 27 Ciliciae] cecilie *RV* ‖ 35 § 31 *om. R*: *ante* § 31 *in V* a iudice palestine tertie ita ut supra (*cf.* § 26) *err. repetita* ‖ 35 amenie *V* ‖ 43 § 32 *om. t* ‖ galitie *RV* ‖ 51 *sq.* § 33. 34 *om. V*

τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. λ̄ς̄

46 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος τῶν Νήσων οὕτως· τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. θ̄ 5

τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. ιε̄

τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ̄

τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. λ̄ς̄ 10

47 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Μυσίας δευτέρας οὕτως· τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. θ̄

τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. ιε̄ 15

τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ̄

τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. λ̄ς̄

48 Ἀπὸ τοῦ ἄρχοντος Σκυθίας οὕτως· 20

τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου νομ. θ̄

τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων νομ. ιε̄

τῷ αὐτοῦ βοηθῷ νομ. γ̄ 25

τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προστάγματος νομ. λ̄ς̄

34 A iudice Insularum ita ut supra.

35 A iudice Mysiae secundae ita ut supra.

36 A iudice Scythiae ita ut supra.

49 Παρὰ δὲ ἑκάστης πόλεως ἐκδίκου, εἰ μὲν εἴη μητροπολίτης, ὑπὲρ προστάγματος εἰς τὰ τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων δίδοσθαι νομίσματα δ̄, εἰ δὲ ἄλλης πόλεως, νομ. γ̄· καὶ πέρα τούτων μηδέν. οὐδὲ γὰρ τοὺς ἐκδίκους οὔτε διδόναι τοῖς ἄρχουσιν οὐδὲ ἑτέρῳ τινὶ οὔτε λαμβάνειν βουλόμεθα, πλὴν εἰ μή τινες εἰσὶν αὐτοῖς ἐκ τοῦ δημοσίου παρεχόμεναι συνήθειαι· εἰδότων αὐτῶν ὡς, εἴ μηνυθείη τῷ ἡμετέρῳ κράτει περί τινος αὐτῶν, ὡς παραβαίνοι τὰ παρ' ἡμῶν θεσπισθέντα, καὶ ὅπερ ἂν λάβοι quadruplum ἀποδώσει, καὶ τῆς φροντίδος παραλυθεὶς ἐξορίαν οἰκήσει διηνεκῆ· ὁπότε καὶ οἱ τῶν ἐπαρχιῶν ἄρχοντες, εἰ τούτου παραμελήσειαν καὶ τοὺς ἐκδίκους περιΐδοιεν κλέπτοντας, οὐκ ἐλάττονα καὶ αὐτοὶ ποινὴν ὑποστήσονται.

37 Pro uniuscuiusque civitatis defensore, si quidem sit metropolites, pro metropoli apud gloriosissimorum praefectorum praetoriorum dandis solidis num. IIII, si vero alterius civitatis, solidis tribus, et ultra haec nihil. Neque enim defensores vel dare iudicibus, nec alteri cuiquam, nec accipere volumus, nisi quaedam sint eis ab fisco praestandae consuetudines: scientibus eis quia, si nuntietur nostrae potestati de aliquo eorum, quia praevaricatur quae a nobis sancita sunt, et quod acceperint quadruplum reddent, et officio soluto exilium habitabunt continuum, cum etiam provinciarum iudices, si hoc neglexerint et defensores sinant rapere, non modicam et ipsi poenam sustinebunt.

Dat. XVII. k. Mai. CP. Belisario ⟨v. c.⟩ cons. [*a.* 535.] Dat. XIII. kal. Mai. CP. Belisario v. c. cons.

---

46 iussione *sol.* 36. *A praeside Insularum sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 15, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum*
47 *praefectorum pro iussione sol.* 36. *A praeside Moesiae secundae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum sol.* 15, *eius adiutori*
48 *sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 36. *A praeside Scythiae sic: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol.* 9, *primicerio clarissimorum tribunorum notariorum*
49 *sol.* 15, *eius adiutori sol.* 3, *officio gloriosissimorum praefectorum pro iussione sol.* 36.

A defensore vero cuiusque civitatis, siquidem metropolita sit, pro iussione officio gloriosissimorum praefectorum dentur sol. 4, *sin vero alterius civitatis, sol.* 3, *nec praeterea quicquam. Nam ne defensores quidem quicquam neque dare magistratibus aut alii cuiquam neque accipere volumus: nisi quae consuetudines sint quae ex fisco illis praebeantur. Sciantque, si maiestati nostrae de ipsorum aliquo denuntietur violare eum quae a nobis sancita sunt: illum et quadruplum quodcumque accepit redditurum et munere exutum in perpetuo exilio mansurum: cum etiam praesides provinciarum, si haec neglexerint et defensores furari passi sint, non minorem ipsi quoque poenam sint subituri.*

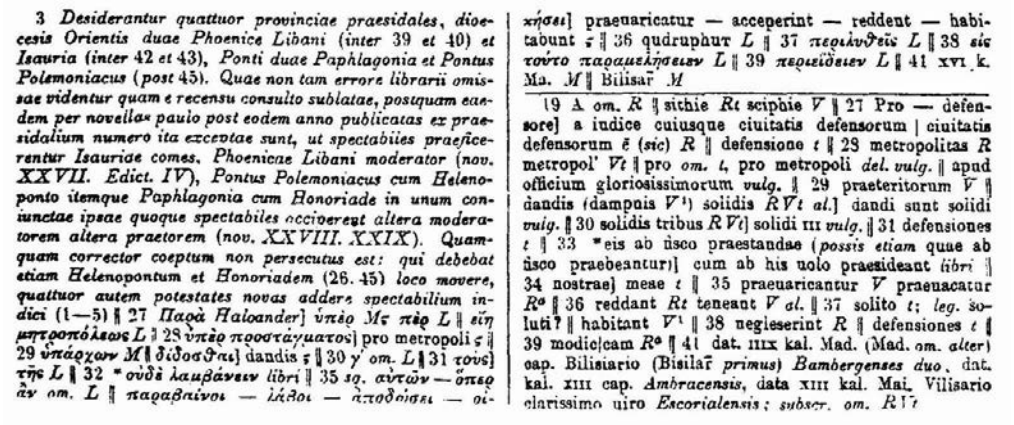

3 *Desiderantur quattuor provinciae praesidales, dioecesis Orientis duae Phoenice Libani (inter 39 et 40) et Isauria (inter 42 et 43), Ponti duae Paphlagonia et Pontus Polemoniacus (post 45). Quae non tam errore librarii omissae videntur quam e recensu consulto sublatae, postquam eaedem per novellas paulo post eodem anno publicatas ex praesidalium numero ita exceptae sunt, ut spectabiles praeficerentur Isauriae comes, Phoenicae Libani moderator (nov. XXVII. Edict. IV), Pontus Polemoniacus cum Helenoponto itemque Paphlagonia cum Honoriade in unum coniunctae ipsae quoque spectabiles acciperent altera moderatorem altera praetorem (nov. XXVIII. XXIX). Quamquam corrector coeptum non persecutus est: qui debebat etiam Helenopontum et Honoriadem (26. 45) loco movere, quattuor autem potestates novas addere spectabilium indici* (1—5) ‖ 27 *Παρὰ Haloander*] ὑπὲρ *M*ς πὲρ *L* ‖ εἴη μητροπόλεως *L* ‖ 28 ὑπὲρ προστάγματος] pro metropoli *ς* ‖ 29 ὑπάρχων *M* ‖ δίδοσθαι] dandis *ς* ‖ 30 γ' *om. L* ‖ 31 τοὺς] τῆς *L* ‖ 32 *οὐδὲ λαμβάνειν *libri* ‖ 35 *sq.* αὐτῶν — ὅπερ ἂν *om. L* ‖ παραβαίνοι — λάβοι — ἀποδοίσει — οἰκήσει] praeuaricatur — acceperint — reddent — habitabunt *ς* ‖ 36 qudruplum *L* ‖ 37 περιλυθεῖς *L* ‖ 38 εἰς τοῦτο παραμελήσειεν *L* ‖ 39 περιεῖδεν *L* ‖ 41 XVI k. Ma. *M* ‖ Bilisaī *M*

19 A *om. R* ‖ sithie *Rt* scipbie *V* ‖ 27 Pro — defensore] a iudice cuiusque ciuitatis defensorum | ciuitatis defensorum ē (*sic*) *R* ‖ defensione *t* ‖ 28 metropolitas *R* metropol' *Vt* ‖ pro *om. t*, pro metropoli *del. vulg.* ‖ apud officium gloriosissimorum *vulg.* ‖ 29 praeteritorum *V* ‖ dandis (dampois V^1) solidis *RVt al.*] dandi sunt solidi *vulg.* ‖ 30 solidis tribus *RVt*] solidi III *vulg.* ‖ 31 defensiones *t* ‖ 33 *eis ab fisco praestandae (*possis etiam* quae ab fisco praebeantur)] cum ab his uolo praesideant *libri* ‖ 34 nostrae] meae *t* ‖ 35 praeuaricantur *V* praeuacatur R^a ‖ 36 reddant *Rt* teneant *V al.* ‖ 37 solito *t*; *leg.* soluti? ‖ habitant V^1 ‖ 38 negleserint *R* ‖ defensiones *t* ‖ 39 modic|cam R^a ‖ 41 dat. IIIX kal. Mad. (Mad. *om. alter*) cap. Bilisiario (Bisilaī *primus*) *Bambergenses duo*, dat. kal. XIII cap. *Ambracensis*, data XIII kal. Mai. Vilisario clarissimo uiro *Escorialensis*; *subscr. om. RVt*

535. godine:
Prepis Justinijanovog akta o zakletvi koju polažu državni činovnici (iz izgubljenog iliričkog arhiva)[69]

Zakletva koju polažu oni koji primaju službu magistrata

Zaklinjem se svemogućim Bogom i Njegovim jedinorodnim Sinom Isusom Hristom Bogom našim i Svetim Duhom, kao i preslavnom prisnodjevom Bogorodicom Marijom i Četvorojevanđeljem, koje držim u svojim rukama i svetim arhanđelima Mihailom i Gavrilom, da ću čiste savjesti i pravednim služenjem prepobožnim i preblagočestivim našim gospodarima Justinijanu i Teodori, supruzi njegovog veličanstva, u ime magistrata koji mi je od strane njihove pobožnosti povjeren da ga služim, i da ću sav posao i napor drage volje, bez podlosti i bez ikakve prijevare u službi koju su mi povjerili za njihovo carstvo i državu preuzeti; i da sam u zajednici svete Božije katoličanske i apostolske Crkve i da ni na koji način i ni u koje vrijeme neću silom činiti ništa suprotno niti ću ikom drugom dopustiti da bude, koliko god je u meni snage. Zaklinjem se ovom zakletvom da nikada nikome ništa nijesam dao niti ću dati na ime povjerene mi službe, ni na ime patronata, niti sam obećao niti se obavezao da ću išta iz provincije poslati, niti na ime sufragija, niti preslavnim prefektima ni ostaloj najuvaženijoj gospodi koja obavljaju magistratsku službu, niti onima koji su oko njih, niti bilo kome drugom. Nego da sam besplatno primio magistrat, te ću se tako ophoditi i prema podanicima preblagočestivih naših gospodara, zadovoljan (anonama) platom koja mi je iz fiska određena. I prije svega ću se truditi da vodim računa o tributima i da ću ih s punom strogošću ubirati od poslušnih, kao i od onih kojima je neophodna prinudna naplata, ni u čemu ne popuštati, niti gledati kako da iz toga izvučem bilo kakav dobitak, niti zbog naklonosti ili mržnje preko onoga što je pravo od bilo koga zahtevajući, ili popuštajući. Poslušne ću primati kao otac i čuvaću podanike preblagočestivih naših gospodara nepovrijeđenima koliko god je u meni snage. Biću nepristrasan u parnicama prema obje strane i u javnim parnicama i ni jednoj strani neću protiv zakona popuštati, nego ću sve prestupnike progoniti i pri tome čuvati nepristrasnost sudeći onako kako mi bude uzgledalo pravedno: nevine ću čuvati nepovrijeđenim od nepravde, a krivcima ću određivati kaznu po zakonu i čuvaću svaku pravdu, kao što je već rečeno, i u javnim i u privatnim slučajevima i ako otkrijem da se fisku nanosi šteta. No sve to ne činim sam, nego ću se truditi da i asesora, koga treba uvijek da imam, izaberem takvog kao i sve ostale oko sebe: da se slučajno ne bi dogodilo da ja sam budem pošten, a da oni koji su oko mene kradu i krše zakon. A ako se otkrije neko takav od onih koji su oko mene, prvo ću popraviti ono što je taj počinio, a onda ga otjerati. Ako li pak o svemu ovome ne budem tako vodio računa, neka budem kažnjen i ovdje i u budućem vijeku na strašnom sudu velikog Gospoda Boga i Spasitelja našeg Isusa Hrista i neka dijelim položaj sa Judom, gubu sa Gijezijom i strah sa Kainom, pored toga neka i kaznama po zakonu njihove blagočestivosti budem kažnjen.

(Samo u latinskoj verziji: *Primjerak prepisa upućen Dominiku preslavnom prefektu za Ilirik*.)

[69] *Corpus iuris civilis,vol. 3, p. 89*.

Ὅρκος διδόμενος παρὰ τῶν τὰς ἀρχὰς λαμβανόντων.

Ὀμνύω ἐγὼ τὸν θεὸν τὸν παντοκράτορα, καὶ τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν θεὸν ἡμῶν, καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα, καὶ τὴν ἁγίαν ἔνδοξον θεοτόκον καὶ ἀειπάρθενον Μαρίαν, καὶ τὰ τέσσαρα εὐαγγέλια, ἃ ἐν ταῖς χερσί μου κρατῶ, καὶ τοὺς ἁγίους ἀρχαγγέλους Μιχαὴλ καὶ Γαβριήλ, ὡς καθαρὸν συνει-

Iusiurandum quod praestatur ab his qui administrationes accipiunt. Coll. II tit. 3

Iuro ego per deum omnipotentem et filium eius unigenitum dominum nostrum Iesum Christum et spiritum sanctum et sanctam gloriosam dei genitricem et semper virginem Mariam et quattuor evangelia, quae in manibus meis teneo, et sanctos archangelos Michael et Gabriel, puram conscientiam ger-

43 Ὁ παρὼν ὅρκος κατεστρώθη ἐν βιβλίῳ ἑκτῳ τῶν βασιλικῶν τι. γ´ κεφ. κγ´ *M. Ext B* 6, 3, 50 (3t *Fabr.*).

Iusiurandum, quod praestatur ab iis qui magistratus suscipiunt.

Iuro per deum omnipotentem et filium eius unigenitum Iesum Christum deum nostrum et spiritum sanctum et sanctam gloriosam dei genetricem et semper virginem Mariam et quattuor evangelia, quae manibus meis teneo, et sanctos archangelos Michael et Gabriel, me puram conscientiam et iustum

46 τὸν θεὸν ἡμῶν] dominum nostrum *ε* ‖ 47 ἁγίαν καὶ ἔνδοξον *L* ‖ 50 ὡς om. *LB*^{c}

1 huiusmodi *suppl. V*^{2} *in spat. vac.* huius *vulg.* ‖ 2 ifliricum *t* ‖ 3 adiectionibus] adiectum est *Heimbach; fort.* cum adiectione (*cf.* 48, 3)? ‖ 4 secundum] [•• *V*^{1} ‖ 5 *facto *libri* ‖ indicuium *suppl. V*^{2} *in spat. vac.* inditum *vulg.* ‖ *sacramentum *libri* ‖ 7 eis] eius *R*^{1} ei *t* ‖ 9 degit *R*^{1} *Vt* ‖ episcopo] ipso *R*^{1} ‖ 10 tuo *V*^{2} ‖ et om. *RVt* ‖ omnino *V* ‖ 11 *quibus etiam *libri* ‖ 12 haec *Vt* ‖ 14 tua] tu *R*^{1} ‖ *eis qui] qui eis *libri* ‖ eundem] eum *R*^{1} ‖ cingulum optinuerit *ed. pr.*] circulum optima erit (optimauerint *t*) *R Vt* ‖ *studium *libri* ‖ et ut *RVt* ‖ 17 utitur *R*^{1} ‖ hac utantur iniquitate *ed. pr.* ‖ *Locus corruptus. Mommsenus proponit* ab nilo laedi eorum qui in hanc nit. iniq. ‖ 18 avertant] utantur *vulg.*; avertantur *malit Mommsenus* ‖ excitu *R*^{1} ‖ 20 temptari *Rt*] temptare *V* attentari *vulg.* ‖ possint *R*^{2} ‖ tantum *V* ‖ *fort. leg.* ut possint ad illarum r. t.? ‖ 21 nihil] nullam *R*^{1} ‖ nobis tam commendat *vulg.* ‖ tua ceisitudo *t* ‖ 22 circa *om. t* ‖ 23 prouintie *V* prouintie *t* prou•••e *R*^{1} pro uestrae *R*^{2} ‖ praebere *t* ‖ 24 a] ac *R*, et *add. vulg.* ‖ successioibus (*sic*) *t* ‖ Quapropter] propter *V*^{1} ‖ 25 du *R*^{1} ‖ dederis] dedit is *V* ‖ âministrationis *R*^{a} *V* ‖ 26 accipientis *R*^{a} ‖ a te] ante *t* ‖ ut *V*] aut *R vulg., om. t* ‖ 27 curiabus *R* ‖ 27 ferat *R Vt* ‖ 28 accipiens *R*^{2} *Vt* accipient *R*^{1} ‖ autem] aut *t* ‖ 29 auferri *V* ‖ 30 haec *om. R V* ‖ 33 nec ab eis praesumi *Mommsenus; an* nec pati eos praesumere? ‖ accipere] et accipere et *V* ‖ 34 subiectibus *R*^{1} ‖ ministrat *R*] administrat *Vt vulg.* ‖ 35 publica res *V*] publicas *Rt* res publica *vulg.* ‖ eis publica solatium quantum *suppl. V*^{2} *in spat. vac.* ‖ 36 deñniunt *R*^{1} ‖ 37 ipsi *R*^{2}*t* ‖ 38 et post parum *om. t* ‖ eis *om. R*^{1} ‖ 39 uitae] inte *t* inter *R V* (*suppl. V*^{2} *in spat. vac.*) ‖ quia] quidem *R*^{1} quod *R*^{2} ‖ 40 hoc *t* ‖ acceperit *t* ‖ quadrupium *R* ‖ 42 continuum *om. R*^{1}, continuo *V* ‖ eius *R* ‖ 43 his] illis *R* ‖ administrationem (em *corr. ex* um *R*) *VR* ‖ 44 accipiuntur *V*^{2} ‖ 45 ego] ergo *R*^{1} ‖ 46 dominum] et dominum *t* ‖ 47 sanctum spiritum *t* ‖ genitricem Mariam semper uirginem *R*^{1} ‖ 49 angelos *V*

καὶ γνησίαν δουλείαν φυλάξω τοῖς θειοτάτοις καὶ εὐσεβεστάτοις ἡμῶν δεσπόταις Ἰουστινιανῷ καὶ Θεοδώρᾳ, τῇ ὁμοζύγῳ τοῦ αὐτοῦ κράτους, προφάσει τῆς παραδοθείσης μοι παρὰ τῆς αὐτῶν εὐσεβείας ἀρχῆς· καὶ πάντα πόνον καὶ κάματον μετ' εὐνοίας ἀδόλως καὶ δίχα τέχνης τινὸς ἀναδέξομαι ἐπὶ τῇ δοθείσῃ μοι παρ' αὐτῶν ἀρχῇ ὑπὲρ τῆς αὐτῶν βασιλείας καὶ πολιτείας. Καὶ κοινωνικὸς εἰμι τῇ ἁγίᾳ τοῦ θεοῦ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ κατ' οὐδένα τρόπον ἢ χρόνον ἐναντιωθῶ αὐτῇ, οὐδὲ ἄλλῳ τινὶ συγχωρήσω, καθ' ὅσον δυνάμεως ἔχω. Ὀμνυμι δὲ τοὺς αὐτοὺς ὅρκους, ὡς οὐδενὶ παντελῶς οὔτε δέδωκα οὔτε δώσω προφάσει τῆς δεδομένης μοι ἀρχῆς οὐδὲ προφάσει προστασίας, οὔτε ἐπηγγειλάμην οὔτε ὡμολόγησα ἐκ τῆς ἐπαρχίας πέμπειν οὔτε πέμψω, οὐδὲ προφάσει δεσποτικοῦ suffragiov, οὔτε τοῖς ἐνδοξοτάτοις ἐπάρχοις οὔτε τοῖς ἄλλοις πανευφήμοις ἀνδράσι τοῖς τὰς ἀρχὰς ἔχουσιν οὔτε τοῖς περὶ αὐτοὺς καθεστῶσιν οὔτε ἄλλῳ τῶν πάντων οὐδενί· ἀλλ' ὥσπερ ἀμισθον παρέλαβον τὴν ἀρχήν, οὕτω καὶ καθαρὸς φανοῦμαι περὶ τοὺς ὑποτελεῖς τῶν εὐσεβεστάτων ἡμῶν δεσποτῶν, ἀρκούμενος ταῖς ἀφωρισμέναις μοι ἐκ τοῦ δημοσίου σιτήσεσι. Καὶ πρῶτον μὲν πάντων ποιήσομαι σπουδὴν τὸ τοῖς δημοσίοις ἀργύτνως προσέχειν, καὶ τοὺς μὲν ἀγωμονοῦντας καὶ δεομένους ἀνάγκης μετὰ πάσης εἰσπράξω τῆς σφοδρότητος, οὐδὲν ὑποκατακλινόμενος, οὐδὲ ὑπὲρ αὐτοῦ τούτου κέρδος παντάπασιν ἐννοῶν ἢ πρὸς χάριν ἢ πρὸς ἀπέχθειαν ἀπαιτῶν τινα παρὰ τὸ προσῆκον ἢ συγχωρήσων τινί. τοῖς δὲ εὐγνωμονοῦσι πατρικῶς προσενεχθήσομαι, καὶ τοὺς ὑπηκόους τῶν εὐσεβεστάτων ἡμῶν δεσποτῶν ἀνεπηρεάστους πανταχόθεν, ὅσον δυνάμεως ἔχω, φυλάξω. καὶ ἴσος ἐν ταῖς δίκαις ἑκατέρῳ μέρει καὶ ἐν ταῖς δημοτικαῖς κατασταίσεσι γινόμενος, καὶ οὐδενὶ μέρει παρὰ τὸ δίκαιον προστεθήσομαι, ἀλλ' ἐπεξελεύσομαι πᾶσι τοῖς ἁμαρτάνουσι καὶ πᾶσαν ἰσότητα φυλάξω κατὰ τὸ φαινόμενόν μοι δίκαιον. καὶ τοὺς μὲν ἀνευθύνους ἀνεπηρεάστους φυλάξω, τοῖς δὲ ὑπευθύνοις ἐπιθήσω τιμωρίαν πρὸς τὸν νόμον· καὶ πᾶσαν δικαιοσύνην, καθὰ εἴρηται, ἔν τε τοῖς δημοσίοις ἔν τε τοῖς ἰδιωτικοῖς συναλλάγμασιν αὐτοῖς διατηρήσω, καὶ ἐὰν εὕρω τὸ

manumque servitium me servaturum sacratissimis nostris dominis Iustiniano et Theodorae coniugi eius occasione traditae mihi ab eorum pietate administrationis; et omnem laborem ac sudorem cum favore sine dolo et sine arte quacumque suscipio in commissa mihi ab eis administratione de eorum imperio atque republica. Et communicator sum sanctae dei catholicae et apostolicae ecclesiae, et nullo modo vel tempore adversabor ei, nec alium quemcumque permitto, quantum possibilitatem habeo. Iuro quoque idem iusiurandum. quia nulli penitus neque dedi neque dabo occasione dati mihi cinguli neque occasione patrocinii, neque promisi neque professus sum de provincia mittere neque mittam. neque occasione dominici suffragii, neque gloriosissimis praefectis neque aliis famosissimis viris administrationes habentibus neque qui circa eos sunt nec alii omnium ulli: sed sicut sine suffragio percepi cingulum, sic etiam pure me exhibeo circa subiectos piissimorum nostrorum dominorum, contentus his quae statutae sunt mihi de fisco annonis. Et primum omne habebo studium ut fiscalia vigilanter inspiciam, et indevotos quidem et indigentes necessitate cum omni exigam vehementia, nequaquam subinclinatus neque ob hoc ipsum lucrum omnino considerans aut per gratiam vel odium exigens aliquem citra quam competit, aut concedo alicui; devotos autem paterne tractabo, et subiectos piissimorum nostrorum dominorum illaesos undique, quantum possibilitatem habeo, custodibo. Et aequus in causis utrique parti et in publicis disciplinis ero, nullique parti citra quam iustum est praestabo, sed exequar universa delicta, et omnem aequitatem servabo, secundum quod visum fuerit mihi iustum: et eos quidem, qui innoxii sunt, undique innoxios illaesosque conservabo, noxiis autem impono supplicium secundum legem; et omnem iustitiam, sicut dictum est, in publicis privatisque contractibus eis servabo, et si

servitium sacratissimis et piissimis dominis nostris Iustiniano et Theodorae, coniugi maiestatis eius, magistratus nomine a pietate eorum mihi traditi servaturum, omnemque operam et laborem libenter sine dolo et sine ulla fraude in concesso mihi ab illis magistratu pro illorum imperio et re publica suscepturum esse; et in communione me esse sanctae dei catholicae et apostolicae ecclesiae, neque ullo modo aut tempore ei adversaturum neque alii cuiquam id permissurum esse, quantum mearum virium est. Iuro autem idem iusiurandum, me nemini omnino quicquam neque dedisse neque daturum esse nomine traditi mihi magistratus nec patrocinii nomine, neque promisisse neque spopondisse ex provincia mittere neque missurum esse, ne dominici quidem suffragii nomine, neque gloriosissimis praefectis neque reliquis speciatissimis viris qui magistratus gerunt, neque iis qui circa eos sunt, neque alii omnino ulli. Sed quemadmodum gratis magistratum accepi, ita etiam erga subditos piissimorum nostrorum dominorum integrum me praestabo, contentus annonis ex fisco mihi destinatis. Ac primum omnium operam dabo, ut ad tributa vigilanter attendam, eaque a contumacibus et qui coactione indigeant cum omni severitate exigam, nihil declinans nec pro eo ipso lucrum omnino spectans vel propter gratiam aut odium ultra quam par est a quoquam reposcens aut cuiquam remittens. Obsequentes vero paterno animo accipiam, et subditos piissimorum nostrorum dominorum undique illaesos quantum mearum virium est servabo. Atque aequus in litibus utrique parti et in publicis causis ero, nec ulli parti contra ius concedam, sed omnes deliquentes persequar omnemque aequitatem servabo, prout mihi iustum videbitur: et innocentes quidem ab iniuria immunes servabo, sontibus vero poenam imponam secundum legem, atque omnem iustitiam, sicut dictum est, et in publicis et in privatis negotiis

1 καὶ εὐσεβ. om. ς ‖ 3 κράτους om. ς ‖ 4 παραδιδομένης *M* δεδομένης *L* ‖ περὶ *L* ‖ 8 ἁγίᾳ *Mζ*] ἁγιωτάτῃ *LB* ‖ 12 leg. (οὐδὲν) οὐδενί? ‖ 13 *οὔτε προφάσει ἰδίοι ‖ 14 οὔτε ἐπηγγ. *B*] οὐδὲ ἐπηγγ. *ML* ‖ 15 *οὐδὲ] οὔτε ἰδίοι ‖ προφάσει om. B^c ‖ 16 suffragiu (s. v. δώρου χάριν ἢ βοηθείας) *M* δεδομένου χάριν βοηθείας καὶ συνηθείας suffragiu *L* σουφραγίου *B* ‖ ὑπάρχοις *MB*. 18 *οὐδὲ ἄλλῳ ἰδίοι ‖ 20 καθαρὸς φένομαι *Lζ*: ‖ 23 πάντων — σπουδὴν] omne — studium ς ‖ 24 ἀργύτνως om. *L* ‖ 27 τούτου] τοῦ *L* ‖ 28 ἀπαιτῶ *Haloander* ‖ 29 συγχωρήσων *Reinbach*] συγχωρήσω *MLBς* ‖ 30 πατρικῶς *L* ‖ 36 ἁμαρτάνουσι *M*^{a} ‖ κατὰ] καὶ κατὰ *L* ‖ 37 ἀνεπηρεάστους] καὶ ἀνεπηρεάστους *L* undique innoxios illaesosque ς ‖ 39 καθὰ] καὶ καθὰ B^c ‖ 41 τὸ] τὸν *LB*

2 domino *V* ‖ 3 horum R^1 ‖ 6 imperio V^1 ‖ 7 sum] suum R^1 ‖ 8 catholicae apostolicae ecclesiae *t* ecclesie catholice et apostolice V^2 ‖ 9 auersabor *V* ‖ quicumque V^1 quemque t^1 ‖ 10 iuro *suppl.* V^2 *in spat. vac.* ‖ quocumque V^1 ‖ 11 iusiurandum idem *V* ‖ idem *del.* R^2 ‖ 12 occasionem R^1 ‖ 13 professus] profe R^1 ‖ 17 alium R^1 alio V^1 ‖ 18 percipi R^1 ‖ 20 contemptus R^1V^1 ‖ constitutae *t* ‖ 21 habeo R^1t^2 abeo t^1 ‖ 23 indignas necesitates t^1 ‖ 24 uehementi ne•quaquam t^1 ‖ subindignatus *t* ‖ 25 hoc ob t^1 ‖ considerant t^1 ‖ aut pro gratia uel hodio *t* ‖ 26 exiens R^2 ‖ 27 deuotos] ciues deuotos V^1 ‖ 28 subiectos *R* ‖ 30 custodiam R^1t^2 ‖ aequis R^2 ‖ utrique parti in causis *V* ‖ utre R^1 ‖ 31 et in] in *om. R* ‖ nulleque R^1 ‖ 32 excequor *t* exeeor R^1 ‖ 33 *sq.* secundum — conseruabo *suppl.* V^2 *in spat.* 3 *versuum* ‖ 34 usum R^1 ‖ qui *om. R*^{1} ‖ 35 conseruo : ‖ 36 noxiis] ab noxiis R^1 ‖ 37 et mrem R^2 *in ras.* 3—4 *litt.*

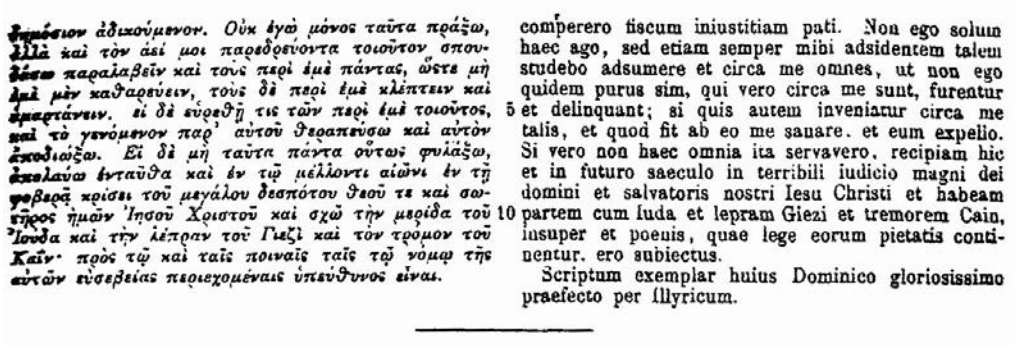

δημόσιον ἀδικούμενον. Οὐκ ἐγὼ μόνος ταῦτα πράξω, ἀλλὰ καὶ τὸν ἀεί μοι παρεδρεύοντα τοιοῦτον σπουδάσω παραλαβεῖν καὶ τοὺς περὶ ἐμὲ πάντας, ὥστε μὴ ἐμὲ μὲν καθαρεύειν, τοὺς δὲ περὶ ἐμὲ κλέπτειν καὶ ἁμαρτάνειν. εἰ δὲ εὑρεθῇ τις τῶν περὶ ἐμὲ τοιοῦτος, καὶ τὸ γενόμενον παρ' αὐτοῦ θεραπεύσω καὶ αὐτὸν ἐκποδιῶξω. Εἰ δὲ μὴ ταῦτα πάντα οὕτως φυλάξω, ἐκολαύω ἐνταῦθα καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι ἐν τῇ φοβερᾷ κρίσει τοῦ μεγάλου δεσπότου θεοῦ τε καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ σχῶ τὴν μερίδα τοῦ Ἰούδα καὶ τὴν λέπραν τοῦ Γιεζὶ καὶ τὸν τρόμον τοῦ Καΐν· πρὸς τῷ καὶ ταῖς ποιναῖς ταῖς τῷ νόμῳ τῆς αὐτῶν εὐσεβείας περιεχομέναις ὑπεύθυνος εἶναι.

comperero fiscum iniustitiam pati. Non ego solum haec ago, sed etiam semper mihi adsidentem talem studebo adsumere et circa me omnes, ut non ego quidem purus sim, qui vero circa me sunt, furentur et delinquant; si quis autem inveniatur circa me talis, et quod fit ab eo me sanare. et eum expelio. Si vero non haec omnia ita servavero. recipiam hic et in futuro saeculo in terribili iudicio magni dei domini et salvatoris nostri Iesu Christi et habeam partem cum Iuda et lepram Giezi et tremorem Cain, insuper et poenis, quae lege eorum pietatis continentur. ero subiectus.

Scriptum exemplar huius Dominico gloriosissimo praefecto per Illyricum.

535. godine, mjeseca jula:
Imperator Justinijan ujedinjuje maloazijski i azijski Pont u jednu provinciju[70]

O MODERATORU HELENOPONTA

Isti Avgust Jovanu pretorijanskom prefektu
<*Uvod*> Ono što je od samog početka lijepo uređeno i ujedinjeno i u svojoj snazi sazdano, to bez nekog pravednog razloga ne treba deliti ili unositi novine radi upravljanja: jer snagu ne treba tražiti u mnoštvu imena, nego u efikasnosti postupaka. Primijetili smo da se tako nešto već dogodilo u onim dvijema provincijama koje nazivamo Pontijskim, to jest Helenopont i Polemonički Pont. Naime, mada je nekada ta regija bila konstituisana pod jednim magistratom, ipak su napravljena dva Ponta, a nije bilo ni javne potrebe da se to učini, niti bilo kakav drugi opravdan razlog, koji bi neko lako pronašao. A da stvar stoji tako potvrđuje to što se sve do današnjeg dana obje regije koriste jednim sakupljačem (tractator) javnog poreza (tributa) i dispozicija (dispositio(?). I gradovi, ako ih neko izbroji u oba Ponta, jedva da su dovoljni za jednu provinciju: ako osam gradova čine Helenopont, to jest Amazija, Ibora, Euhaita, a pored njih još i Zela i Andrapa i oni drevni gradovi koji se nalaze na uzvisini (iznad mora) Sinopa i Amis, pa još i Leontopolj, koji već treba računati u gradove; a pet drugih čine Polemonov Pont, Neocezarea, Komana, Trapez i Ceraz i još Polemonij (jer Pitij i Seb(v)astopolj pre treba ubrojati u tvrđave, nego u gradove), pa su to svi gradovi koji pripadaju u oba Ponta. Iza njih je naš Lazik, u kojoj se nalazi Petrejski grad (koji je zatražio da bude grad i da se nazove imenom naše blagočestivosti i zove se Justinijana), zatim su tu stare i velike tvrđave Arheopolj i Rodopolj[71]. Među tvrđave se ubrajaju i one koje smo ponovo uzeli od Presijanaca, Skandis i Sarapanis, zatim Murisios i Listris i još neka mjesta koja smo uključili u teritoriju Laza. Slijedi potom regija Tzana, koja je sada po prvi put pod našom vlašću, zauzeta od strane Rimljana, koja se sama sastoji od gradova nedavno nastalih, a neki će tek biti sagrađeni. Iza nje su drugi narodi, Suani, Skimni, Apsile, Abazgi i drugi koji su sada Božijom dobrotom naši prijatelji.

I Poglavlje
Ali do njih nas je dovela priča o ovim mjestima, a sada se ponovo vraćamo Pontima i njihovom ujedinjenju. Jer oba ova sadašnja Ponta, koji se sastoje od trinaest gradova, ponovo ujedinjujemo u jednu provinciju i vraćamo im jedinstvo zapamćeno iz starih vremena, ali pod novim imenom. Cijela provincija neka se zove Helenopont, a to ime joj je nađenuo svetog sećanja Konstantin po svojoj prečistoj majci, Heleni (Jeleni) svetog sjećanja, koja nam je pronašla božanski hrišćanski simbol. Jer ime Polemona, koji je bio stari tiranin, jedan od mnogih tirana, se ukida, prvo zato što je bio tiranin, a zatim jer već postoji grad po njegovom imenu, to jest Polemonium, napokon zato što je priličnije da regije dobijaju hrišćanska i carska imena, nego ona koja su poznata po ratu i pobunama.

II Poglavlje
A onih trinaest gradova neka svi budu gradovi jedne provincije; premda ni jednoj od onih mitropolija (mislimo na Amaziju i Neocezareju) nećemo oduzeti status mitropolije, njihovi Bogu najdraži episkopi, koji su mitropoliti, neka ipak budu hirotonisani ovđe, a oni koji su im podređeni

[70] *Corpus iuris civilis, vol. 3, p. 212*.
[71] Poznati skitsko-slovenski garnizonski grad (*prim*. *prir*.).

κη

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΜΟΔΕΡΑΤΩΡΟΣ ΕΛΕΝΟΠΟΝΤΟΥ.

Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἰωάννῃ ὑπάρχῳ πραιτωρίων.

(Προοίμιον.) Τὸ καλῶς τε καὶ ἀνωθεν ἁρμοσθέν τε καὶ ἡνωμένον καὶ εἰς τὴν οἰκείαν ἰσχὺν συντεθὲν χωρὶς εὐλόγου τινὸς αἰτίας καινίζειν ἢ διαιρεῖν οὐκ ἂν εἴη διοικήσεως ἐρρωμένης· οὐ γὰρ ἐν ὀνομάτων πλήθει θετέον τὴν ἰσχύν, ἀλλ' ἐν ἀληθεῖ πραγμάτων ἀποτελέσματι. ὁποῖον δή τι γεγονέναι περὶ τούτους δὴ τοὺς δύο Πόντους καλουμένους μεμαθήκαμεν, φαμὲν δὴ τόν τε Ἑλενόποντον τόν τε Πολεμωνιακὸν Πόντον. ὑφ' ἑνὶ γὰρ πρώην ἄρχοντι πεταγμένης τῆς χώρας γεγόνασι δύο, μήτε δημοσίας ἀνάγκης τοῦτο κατεπειγούσης μήτε ἑτέρας τινὸς προφάσεως εὐλόγου τὴν ἄν τις καὶ ῥᾳδίως ἐξεύροι. καὶ τοσοῦτον μαρτυρεῖται τὸ πρᾶγμα οὕτως ἔχον, ὡς εἰς τὴν παροῦσαν ἡμέραν ἑνὶ τραχτεντῇ τῶν δημοσίων φόρων τε καὶ διατυπώσεων χρῆσθαι τὰς χώρας ἀμφοτέρας. πόλεις τε εἴ τις ἀριθμήσει τὰς καθ' ἑκάτερον οὔσας, μόλις ἱκαναὶ ἐπαρχίας μᾶς αὐτάρκεις γένοιτο μέτρον· εἰ γε ὀκτὼ μὲν πόλεις συμπληροῦσι τὸν Ἑλενόποντον, τουτέστιν Ἀμάσειά τε καὶ Ἴβωρα καὶ Εὐχάιτα καὶ πρός γε Ζῆλα καὶ Ἀνδραπα καὶ αἳ γε πρὸς τοῖς κλίμασι κείμεναι Σινώπη τε καὶ Ἀμισσός, πόλεις ἀρχαῖαι, καὶ μὴν καὶ Λεοντόπολιν, εἰ δή κἀκείνην ἀριθμητέον ἐν πόλεσι· πέντε δὲ ἄλλαι τὸν Πολεμωνιακὸν συνέχουσι Πόντον, Νεοκαισάρειά τε καὶ Κόμανα καὶ Τραπεζοῦς καὶ Κερασοὺς καὶ Πολεμώνιον (Πιτυοῦντα γὰρ δὴ καὶ Σεβαστόπολιν ἐν φρουρίοις μᾶλλον ἀριθμητέον ἢ πόλεσιν)· ὥστε μέχρι τούτων ἑκάτερον εἶναι τῶν Πόντων. Μεθ' οὓς ἥ τε ἡμετέρα καθέστηκε Λαζική, ἐν ᾗ καὶ ἡ Πετραίων ἐστὶ πόλις, ὑφ' ἡμῶν τὸ πόλις εἶναί τε καὶ ὀνομάζεσθαι προσλαβοῦσα κεχρημένη τε τῷ τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας ὀνόματι καὶ Ἰουστινιανῇ

XXVIII.

R DE MODERATORE HELENO PONTI R

Imp. Iustinianus Aug. Iohanni pp.

(Praefatio.) Bene antiquitus compactum, unitum, in sua virtute compositum sine rationabili quadam causa novare aut dividere non erit dispensationis sanae: non enim in nominum multitudine fortitudo ponenda est, sed in vero rerum effectu. Quale videlicet factum circa hos duos Pontus appellatos didicimus: (dicimus) autem Helenopontum et Polemoniacum Pontum. Cum enim sub uno esset pridem iudice constituta provincia, facti sunt duo, neque publica hoc necessitate cogente neque alia rationabili qualibet occasione, quam aliquis etiam facile inveniat. Et tanto probatur causa ita se habere, quia usque ad praesentem diem uno tracteuta publicarum functionum et dispositionum utuntur provinciae ambae. Civitatesque si quis enumerat quae in utraque sunt, vix provinciae unius fit mensura sufficiens: denique octo quidem civitates complent Helenopontum, hoc est Amasia et Hebora et Euchaita, insuper et Zela et Andrapa et circa undas positae Sinope et Amissus, civitates antiquae, nec non et Leontopolis, si oportet et illam in civitatibus numerare; quinque vero aliae Polemoniacum continent Pontum, Neocaesaria et Comana et Trapezus et Cerasus et Polemonium (Pityonta enim et Sebastopolin inter castra magis adnumeramus quam civitates): ut usque ad has uterque sit Pontus. Post quos etiam nostra consistit Lazica, in qua et Petraeorum est civitas, a nobis civitas esse et nominari percipiens et utens nostrae pietatis cognomine et Iustiniana

Nov. XXVIII Graece extat in ML, B 6, 12. — Epit. Theod. 28, Athan. 4, 8. Iulian. const. XXVII.

XXVIII.

DE MODERATORE HELENOPONTI.

Idem Augustus Iohanni praefecto praetorio.

Praefatio. Quod pulchre et primitus concinnatum et unitum atque in proprium robur compositum est, id sine iusta aliqua causa innovare vel dividere non est sanae administrationis: neque enim in nominum multitudine, sed in vero rerum effectu robur ponendum est. Quale quid iam contigisse in duobus his qui vocantur Pontis accepimus, Helenopontum dicimus et Pontum Polemoniacum. Nam cum olim sub uno magistratu regio illa constituta esset, duo facti sunt, neque publica necessitate id flagitante neque ulla alia iusta causa quam quidem quis facile inveniat. Atque rem ita se habere adeo confirmatur, ut usque ad praesentem diem uno tractatore publicorum tributorum et dispositionum utraque regio utatur. Urbes quoque si quis numerabit quae in utroque (Ponto) sunt, vix unius provinciae mensura sufficiens evadat: si quidem octo urbes Helenopontum efficiunt, id est Amasia et Ibora et Euchaita ac praeterea Zela et Andrapa quaeque ad declivia sitae sunt Sinope et Amisus, antiquae urbes, atque etiam Leontopolis illa iam inter urbes recensenda est; quinque vero aliae Polemoniacum Pontum comprehendunt, Neocaesarea et Comana et Trapezus et Cerasus et Polemonium (Pityus enim et Sebastopolis inter castra potius quam urbes numerandae sunt), ita ut usque ad has uterque Pontus pertineat. Post has et Lazica nostra est, in qua etiam Petraeensium urbs est (quae a nobis ut urbs et esset et nominaretur impetravit nostraeque pietatis

2 *μοδεράτορος B* ‖ 6 *συντιθὲν L* ‖ 9 *πλήθει τέον M* ‖ 11 *μεθήκαμεν L* ‖ 12 *φαμὲν δὲ B(ς)* ‖ *Ἑλενούποντον (id. 22) M* ‖ *πολεμωνιακόν (et sic semper) L* ‖ 20 *ἑκάτερον M(cf. 31)]* *ἑτέραν LB ἑκατέραν Haloander ex ς* ‖ *οὔσαν L* ‖ 21 *scr. μιᾶς ⟨ἂν⟩ αὐτάρκες?* ‖ *εἴ γε]* denique *ς* ‖ 23 *ἀμάσεια M Theod.]* *ἀμάσια L Ἀμασεία B* ‖ *ἴβωρα M]* *ἴβορα LB ἴβορα Theod.* Hebora *ς* ‖ *εὐχάϊτα M Theod.]* *εὐχαΐτα LB* ‖ 24 *ζῆλα ML]* *ζήλα Theod. Zila B* ‖ *ἀντραπα M* ‖ *αἳ γε]* *αἰγιαίον L* ‖ *κλίμαξι Haloander* sine causa, undas (i. e. *κυμασι*) *ς* ‖ *κείμενα L* ‖ 25 *ἀμισσός ML (cf. ς)]* *Ἀμισός B ἀμισός Theod.* ‖ 26 *Λεοντοπολὴν B* ‖ *εἰ δὴ B]* *ἤδη ML¹ εἰ δεῖ L²ς* ‖ 27 *πέντε δὲ]* *δύο δὲ καὶ B* ‖ 28 *κόμανα Theod.]* *κώμανα L κώμανα M* ‖ *Κόμανα — 29 Κερασοὺς καὶ om. B* ‖ 29 *πολεμώνιον LTheod.* ‖ *πιτιοντα L(ς)* ‖ 30 *καὶ Σεβαστόπολιν ἐν om. B* ‖ 31 *τοῦτον — τὸν πόντον L* ‖ 33 *πετραίων ἐστὶ M(ς)]* *πετραιὼν ἐστι B πετρεῶν ἔστι L*

1 *rubr.* KH · XVIII. R De moderatore hellesponti R *V* De moderatoribus helesponti R XXVII *T* ‖ 4 p̄rm *V* ‖ 5 unitum *Osenbrüggen]* munitum *libri* ‖ et munitum et in sua *vulg.* ‖ 8 fortitudo *T]* *om. V al.* ‖ 9 vero] uiro *libri* ‖ effectum *V* ‖ 10 pontus *V]* pontiis *T* Pontos *vulg.* ‖ appellatus dedicimus *V* ‖ 11 dicimus *add. vulg.* ‖ helinopontum *VT* ‖ et poleniacum pontum *Neoburg., om. VT* ‖ 13 iudicem *V* ‖ 14 alii rationebili *V*ª ‖ 17 tracteuta] tractet ut a *V* ‖ 19 enumeret *T* enim erat *V* ‖ 20 unius] in ius *V* ‖ fit *V]* sit *T* ‖ 21 helinopontum *V* helimopontum *T* ‖ 24 amissas *libri* ‖ 26 alium *V* ‖ 27 Neocaesaria] necessaria *libri* ‖ Cerasus] zesarus *V* zaserus *al.* ‖ 28 Polemonium] polemum *libri* ‖ pythyonta (pythyonto *pr.*) *V* pythionta *Neoburg.* pizona *T* ‖ sabastopolin *VT* ‖ 31 nostram *V* ‖ petra eorum est et ciuitas *V* ‖ 32 nomina *V*

biće isto tako hirotonisani od onih koji imaju mitropolije, kao što obično i do sada biva. Jer ne unosimo ništa novo u ono što se tiče njihovog sveštenstva, budući da i u jednoj provinciji u staro vrijeme, kao i u ovo koje sada mi ukrašavamo, poznajemo mnoge takve situacije što se tiče Bogu najdražih episkopa. I jedan čovek će njima upravljati i on će biti na čelu obje provincije i zvaće se moderator, koga bi neko ko se koristi narodnim jezikom nazvao harmostom: budući da je i naziv moderator star i dostojan rimske ozbiljnosti, a i harmost je bio antički magistrat koga su u Lakedemonu slali u potčinjene gradove.

III Poglavlje

I tako će se onaj ko ovu službu zadobije zvati moderator Justinijan Helenoponta. Njemu će biti potčinjeni i vojnici stacionirani u provinciji; a imaće na raspolaganju i *ad responsum* (ađutanta) i ljudi svih staleža će mu biti potčinjeni tako da neće smjeti tome da se suprotstave ni zbog kakve privilegije. On će suditi i u parnicama kako onim novčanim, tako i kriminalnim i ostalim i to najmanje usmeno (bez zapisnika) i gratis, a one veće uz zapisnik i sudske troškove koji su propisani našim carskim zakonima. Onaj ko dobije ovu službu primaće anone (platu) oba magistrata, to jest sedam stotina dvadeset i pet zlatnika, a koristiće se jednom kancelarijom i dužnost i rizik (ubiranja) tributa biće jedan i zajednički za onoga ko tu službu obavlja i za njegovu kancelariju: koja će se svesti na jednu i sama će se prilagoditi kako god moderator bude zapovijedio. I asesor će iz fiska primati sedamdeset i dva zlatnika, a kancelarija, koja je načinjena od dvije, primaće četiri stotine četrdeset sedam zlatnika i jednu trećinu.

IV Poglavlje

Onaj ko ovu službu obavlja neće delegirati (svoje) vikarije u gradovima (toga će se čuvati jer je i to obuhvaćeno našim carskim zapovijestima), nego će lično obilaziti gradove u čemu ne smije biti spriječen nikakvim zakonom, ili pragmatičnom carskom kaznom, premda je nešto tako ranije vrijeme zapovijedalo. Živjeće i u mitropolijama i u drugim gradovima, gdje god da mu se svidi (samo ako je grad dovoljno pogodan da ga primi), no ipak neka se uzdržava od svakog sticanja dobitka i neka ne pravi nikakvu štetu. Ni on ni njegov činovnik, ni vojnik, koji će ga pratiti, neka ne prima ništa od podanika i neka ne živi o tuđem trošku i neka ne zastrašuje naše podanike, ali ne smije da dopusti da to čine vojnici koji ga prate (i to čini dio naših carskih mandata), a on sam, sjećajući se zakletve koju je položio i imajući na umu da je bez troškova primio ovu službu i da prima godišnju platu sa tolikim povećanjem, ne smije nikada ništa da primi na poklon, ukoliko ne želi uz veliku kaznu to da vrati; niti smije da dopusti da njegovo osoblje tako nešto čini i nešto slično prima u njegovo ime. Ako se ne bude starao da ga prate vojnici zadovoljni svojim platama, on neće izbeći pravedno nezadovoljstvo i biće prinuđen da štetu, koju su oni nanijeli, podanicima nadoknadi od njihove plate.

1. Stoga svakako želimo da ovi magistrati budu veći i dostojanstveniji, kako po broju činovnika (hoćemo da ih bude stotinu), tako i po sjaju svoga položaja, pošto njegov magistrat smatramo uglednim (*spectabilis*), kako bismo se u nevoljama mogli koristiti časnijim magistratima pogodnim da izvršavaju naša naređenja. Jer šta da čine ljudi koji su prema ranijem uređenju bili na čelu provincija, kojih je bilo nekolicina i koji su zapovijedali malim brojem ljudi i koji su uz to neznatnu platu primali od fiska, a mnogo su davali i napokon bili prinuđeni da otimaju (iznuđuju) i starali se jedino o tome da pomalo vrate povjerenicima (kreditorima), koji su ih progonili zbog onoga što su za službu platili, sumu za koju su se zadužili? Stoga su imali običaj da prodaju naše podanike, spremajući sebi ujedno nepošten i pun opasnosti put.

καλουμένη, Ἀρχαιόπολίς τε καὶ Ῥοδόπολις, φρούριά τε μέγιστα καὶ ἀρχαῖα. ἐν οἷς δὴ καὶ τὰ παρ' ἡμῶν ἔστιν ἐκ Περσῶν ἀναληφθέντα φρούρια Σκάνδις τε καὶ Σαραπάνις, καὶ τὸ Μουρίσιός τε καὶ Λύσιρις, καὶ εἴ τι ἕτερον ἡμῖν ἐν Λαζοῖς ἐκπεπόνηται. εἶτα ἡ Τζάνων διαδέχεται χώρα, νῦν πρῶτον ἐφ' ἡμῶν ὑπὸ Ῥωμαίων κατακτηθεῖσα καὶ πόλεις τε καὶ αὐτὴ τὰς μὲν ὅτι γενομένας δεχομένη, τὰς δὲ ὅσον οὔπω γενησομένας δεξομένη. ἄλλα τε μετ' ἐκείνην ἔθνη καθεστᾶσι Σουανοί τε καὶ Σκύμνοι καὶ Ἀψίλαι καὶ Ἀβασγοὶ καὶ ἕτερα νῦν θεοῦ δόντος φίλα τε καὶ ἡμέτερα.

vocata, et Archaeopolis et Rodopolis, castra maxima et antiqua. Inter quae sunt et ea quae a nobis ex Perais capta sunt castra, Scandis et Sarapanis et Muriseus et Loriseus et si quod aliorum nobis in Lazis est laboratum. Deinde Tzazannorum succedit provincia, nunc primum a nobis Romanis acquisita et civitates et ipsa alias quidem modo factas suscipiens, alias autem, quantum fuerit, faciendas susceptura; aliaeque post illam gentes sedent, Suani et Scymni et Absilae et Abasgi et aliae nunc deo dante amicae et nostrae.

CAPUT I.

Ἀλλ' εἰς ταῦτα μὲν ὁ περὶ τοὺς τόπους τούτους ἡμᾶς ἤνεγκε λόγος· ἐπάνιμεν δὲ αὖθις ἐπὶ τοὺς Πόντους καὶ τὴν ἕνωσιν τὴν αὐτῶν. τούτους γὰρ νῦν ἄμφω τοὺς Πόντους τοὺς ταῖς τρισκαίδεκα πόλεσι περιεχομένους εἰς μίαν ἐπαρχίαν αὖθις συνάγομεν, καὶ ἀποδίδομεν αὐτοῖς τῆς μὲν παλαιότητος τὴν ἕνωσιν, τῆς δὲ νεότητος τὴν ἐπωνυμίαν. Ἑλενόποντος γὰρ ἅπας καλεῖσθω, τοῦτο δὴ τὸ τεθὲν αὐτῷ παρὰ Κωνσταντίνου τοῦ τῆς εὐσεβοῦς λήξεως ὄνομα προφάσει τῆς σεμνοτάτης αὐτοῦ μητρός. Ἑλένης φαμὲν τῆς εὐσεβοῦς τὴν λῆξιν, ἥπερ ἡμῖν καὶ τὸ θεῖον τῶν Χριστιανῶν ἐξεῦρε σύμβολον. τὸ γὰρ δὴ Πολέμωνος ὄνομα παλαιοῦ γενομένου τῶν πολλῶν ἐκείνων ἐν Πόντῳ τυράννων πεπαύσθω, πρῶτον μὲν ὅτι τυράννου καθεστήκει, δεύτερον δὲ ὅτι καὶ πόλιν ἐπώνυμον ἔχει, τὸ Πολεμώνιον φαμέν, καὶ ὅτι κάλλιον ἂν εἴη τὰς χώρας ἐξ ὀνομάτων Χριστιανικῶν τε καὶ βασιλικῶν μᾶλλον ἢπερ ἐκ πολέμου καὶ ταραχῆς γνωρίζομένων σημαίνεσθαι.

Sed ad haec quidem de locis istis nos sermo deduxit, revertimur autem rursus ad Pontus et unitionem eorum. Nunc enim ambos Pontus, qui tredecim civitatibus continentur, in unam provinciam denuo colligimus, et reddimus eis vetustatis quidem unitionem, novitatis autem cognomen. Helenopontus enim omnis vocetur, hoc videlicet quod positum est ei a Constantino piae memoriae nomen occasione nobilissimae eius matris, Helenae dicimus piae memoriae, quae nobis et sacrum Christianorum invenit signum. Itaque nomen Polemonis, qui fuit antiquus multorum illorum in Ponto tyrannorum, quiescat, primum quidem quia tyranni est, secundo autem quia et civitatem cognominatam habet, dicimus Polemonium, et quia melius erit provincias ex nominibus christianis et imperialibus magis quam ex bello et tumultu cognitis designari.

CAPUT II.

Πᾶσαί τε αἱ τρισκαίδεκα πόλεις ἐπαρχίας ἔστωσαν μιᾶς· ἀφαιρουμένης μὲν αὐδετέρας αὐτῶν τῶν μητροπόλεων (Ἀμασείας τέ φαμεν καὶ Νεοκαισαρείας) τοῦ τῆς μητροπόλεως ὀνόματος, τῶν δὲ θεοφιλεστάτων αὐτῶν ἐπισκόπων τῶν μὲν μητροπολιτῶν ἐντανθοῖ χειροτονουμένων, τῶν δὲ ὑπ' αὐτοὺς τεταγμένων ὁμοίως

Omnesque tredecim civitates provinciae sint unius, privanda quidem neutra earum metropolium (Amasia dicimus et Neocaesaria) metropolis nomine, deo amabilibus autem earum episcopis metropolitis quidem hic ordinandis, qui vero sub eis constituti sunt si-

cap. 2 *cf. Nomoc. XIV tit.* 1, 20 ὁ Ἑλενόποντος δύο ἔχει μητροπολίτας, ὡς ἡ κη' νεαρά.

---

nomine utitur et Iustiniana vocatur) et Archaeopolis et Rhodopolis, castra et maxima et antiqua. Quo in numero etiam castra sunt quae a Persis recuperavimus, Scandis et Sarapanis, et Murisios et Lysiris et si quid praeterea in Lazis a nobis adquisitum est. Sequitur deinde Tzanorum regio, nunc primum sub nostro imperio a Romanis occupata quaeque et ipsa urbes alias nuper ortas continet, alias iamiam orituras accipiet. Aliaeque post eam gentes sunt Suani et Scymni et Apsilae et Abasgi atque aliae, quae nunc dei beneficio amicae et nostrae sunt.

I. *Sed ad ista quidem oratio de his locis instituta nos detulit: nunc rursus ad Pontos eorumque unionem revertimur. Hos enim nunc Pontos ambos, qui tredecim urbibus comprehenduntur, in unam provinciam denuo coniungimus, ac reddimus iis ex antiqua memoria unionem, ex nova appellationem. Helenopontus enim totus vocetur, quod quidem nomen a Constantino piae memoriae ei inditum est nobilissimae eius matris causa, Helenam dicimus piae memoriae, quae nobis etiam sacrum Christianorum signum invenit. Nam Polemonis nomen, qui fuit vetus quidam ex multis illis in Ponto tyrannis, aboleatur, primum quidem quia tyranni fuerat, deinde autem quia iam urbem cognominatam habet, Polemonium dicimus, et quia decentius fuerit regiones nominibus christianis potius et imperatoriis quam belli et tumultus nota distinctis significare.*

II. *Atque tredecim illae urbes omnes unius sint provinciae; quamquam neutra ipsarum metropolium (Amasiam dicimus et Neocaesaream) metropolis nomine privetur, deo carissimi autem earum episcopi, qui quidem metropolitani sunt, ibi ordinentur, qui vero sub iis constituti sunt, pariter ab illis qui metropoles*

3 σκάνδις *M*(ς)] σκανδίας *L* Σκάδις *B* ‖ 4 σαραπάνης *L* ‖ τὸ *om. vulg.* ‖ μουρισιός τε *MB*] μουρισιώς τε *L* Muriseus ς ‖ λύσιρις *M*] λουσίρεως *L* (idem B^c *sec. Bomb.*, λουρίσεως *sec. Haenel.*) Loriseus ς ‖ 5 εἴ τι] ἤ τι *L* ‖ ἕτερον] aliorum (*i. e.* ἑτέρων) ς ‖ 6 ἐκδέχεται *Haloander* ‖ ἐφ' ἡμῶν ὑπὸ Ῥωμαίων κατακτηθεῖσα] a nobis Romanis acquisita ς ‖ 7 πόλις τε καὶ αὐτη *L* ‖ 8 ὅσον οὔπω] quantum fuerit ς ‖ γεννησωυένας δεξαμένη *L* ‖ 10 σουανοί *M*] σουάνοι *L* ανοί B^c ‖ 13 ἐπανίομεν *L*^{1} ἐπανίωμεν L^2 ‖ 14 *sq.* καὶ τὴν — Πόντους τοὺς *om. B* ‖ ἑαυτῶν *L* ‖ τούτους *om.* ς ‖ 15 πόντους τοὺς *M*] τόπους *L* ‖ τρισκαίδεκα] δέκα *B* ‖ 18 τῆς δὲ] τοῦ δὲ *L* ‖ 19 ἅπασι *L* ‖ τούτω *L* ‖ 22 ἥπερ•• (καί σα.?) ἡμῖν *L* ‖ 23 *sq.* τὸ — ὄνομα] του — ὀνόματος *L* 24 παλαιῶν γενόμενον *Homb.* *male* ‖ 25 πόντων *L* ‖ 31 τὰ *ML*ς] δὲ *B* ‖ αἱ δέκα *B* ‖ 34 θεοφιλεστάτων *M* (*cf.* 214, 6)] θεοφιλῶν *LB*ς ‖ 35 μητροπολιτικῶν *B* ‖ 36 ὑπ' αὐτοὺς (*sic*) *M*

---

1 vocata et] nocatur *libri* ‖ archeapolis *V* ‖ 3 scandio *libri* ‖ 4 solireus *V* ‖ in] et *libri* ‖ 5 laxis *T*] tazannorum *V*] zazannorum *T* Tzanorum *vulg.* ‖ 7 facta *V* ‖ 9 suani *T* suania *V* ‖ 12 haec *V*] hoc *T al.* ‖ deduximu *V*^{a} ‖ 13 Pontos *vulg.* ‖ 14 pontos *T vulg.* pontes *V* ‖ 18 impositum *T* ‖ 20 matris eius *T* ‖ 25 polemonium *V*] polemum *T* ‖ 32 neutre *V* ‖ metropolim *V al.* metropolini *T* ‖ 33 necessaria *T* ‖ 35 hic *V*] hoc *T al.*

2. Sve to nas je nagnalo ne samo da zabranimo sticanje dobitka od toga, nego smo povrh toga učinili da se mnogo zahvati od našeg i ako je negdje slučajno služba magistrata nekima bila prodata od strane naših prethodnika, otkupivši je mi smo svoje podanike oslobodili takvog tributa i zauzvrat smo od našega uveli utjehu (veću platu) onima koji su primili službu, čime smo učinili da i oni imaju udjela u slobodi. Jer to nam je izgleda Božijom milošću bilo namijenjeno da ne samo Afrima i narodima te oblasti podarimo slobodu, nego da i one, koji su usred naše države svake godine bili prodavani i nije im bilo dopuštano da ostanu kod istog prodavca, nego su za kratko vrijeme prelazili od jednog do drugog gospodara, takve kazne i sramote oslobodili. Smatrali smo da je dostojno da taj dar prinesemo Bogu, koji nas je carskim vijencem ovjenčao, koji nam je porfiru od oca nasleđenu zajedničkom odlukom podario, koji nam je u isto vrijeme podario takva i tolika dobra, kakva nikom ranije nije dao.

V Poglavlje

Onaj, dakle, ko stupi u takvu službu, budući da zna kolikim će ljudima i gradovima vladati i koliki će autoritet imati, promovisan od konzularnog i presidalnog položaja (ovlašćenja) na veći položaj, onaj uvaženi (spectabilis), treba da štedi podanike i da ih čuva nepovređenima i neoštećenima i da bude čistih ruku, da uvećava fisk i da se uvijek stara za njega, a da se uzdržava od sticanja privatnog bogatstva i da gradovima daje pravo koje im sljeduje i u javnim i u privatnim poslovima, da ih obilazi i stara se za njih i da zarad nekog dobitka ne čini ni manje ni više, nego da stiče dobar glas i da svoju zakletvu u svemu čuva i da se prema nama u svemu pokazuje zahvalnim.

1. Ne smije nikome da dâ dozvolu da postavi (svoje) natpise na tuđim imanjima ili zgradama, što se često dešava, naročito u Pontu; jer to pravo pripada samo fisku i carskoj kući, kako našoj, tako i kući preblagočestive Auguste. A ako se pod bilo čijom apelacijom nađu postavljene tuđe table, njih smjesta da ukloni i da ispita onoga ko ih je postavio; i ako onaj ko ih je postavio kaže da je lično vlasnik te imovine, neka (moderator) odmah postavi javne table na imovinu onoga (tj. konfiskuje imovinu) razbivši table koje je on postavio o njegovu glavu; ako ih je postavio prokurator tuđe imovine, onda table, kao što smo maločas rekli, neka razbije o njegovu glavu i podvrgne ga mučenju da bi, pošto ovo sazna, ona osoba kojoj table pripadaju shvatila da nije dopušteno nanositi nepravdu podanicima niti lično niti preko satelita ili nekih drugih unajmljenih da zadovolje njenu (tj. te osobe) pohlepu.

VI Poglavlje

Isto tako ovaj uvaženi (spectabilis) moderator treba da sprječava one koji čine razbojništva i žude za tuđim i one koji žene, dobra, stoku i slično otimaju, da čuva red i zakon i da se pokaže da smo ga dobro prosudili i da nam ne da razloga za bilo kakvo kajanje što smo ukinuli progonioce razbojnika (lestodioktae) i one koji sprječavaju nasilje (biocolytae), jer ne koristi silu ako neki haraju provincijom. Jer zato smo mu dali vojnike da bi, koristeći se njima, bio nesavladiv za one koji čine nepravdu.

VII Poglavlje

Ovo mu je samo uopštena opomena. Pojedinosti neka pažljivije pogleda napisane i u opštem zakonu o tome kako smo uredili magistrate i u carskim zapovijestima (mandatima) u kojima ćemo mu, kada mu ih predamo, objasniti kako njegova služba treba da funkcioniše. I ako to bude učinio, biće i nama u milosti i posvetiće svoju dušu Bogu i zakonu i imaće dobru nadu o cijeloj upravi. Uz ovaj zakon biće priložen plan, u kome će biti jasno šta on, njegov asesor i njegova kancelarija prima od fiska, a šta on za magistratska insignija treba da plati: da bi se, kada sazna u

ὑπ' αὐτῶν τῶν τὰς μητροπόλεις ἐχόντων καθὰ καὶ μέχρι νῦν ἦν χειροτονουμένων. οὐδὲν γὰρ τῶν περὶ τὴν ἱερωσύνην αὐτῶν καινίζομεν, ἐπειδὴ καὶ ἐπὶ μιᾶς ἐπαρχίας καὶ ὁ πάλαι χρόνος καὶ αὐτὸς ὁ νῦν κατακοσμηθεὶς ὑφ' ἡμῶν οἶδε πολλὰς τοιαύτας καταστάσεις ἐν τοῖς θεοφιλεστάτοις ἐπισκόποις τυγχανούσας. Καὶ ἐφηγείσθω γε αὐταῖς ἀνὴρ εἷς, ἀρχων μὲν χώρας ἑκατέρας, μοδερώτωρ δὲ προσαγορευόμενος, ὃν ἂν τις ἁρμοστὴν καλέσειε τῇ συνήθει χρώμενος γλώττῃ, ἐπειδὴ καὶ τὸ τοῦ μοδερώτωρος ὄνομα ἀρχαῖόν τε ἐστι καὶ ῥωμαϊκῇ σεμνότητι πρέπον, καὶ ὅ γε ἁρμοστὴς ἀρχαῖός τις ἀρχων ἦν ἐκ Λακεδαίμονος ἐπὶ τὸ ὑπήκοον στελλόμενος.

militer ab eis qui metropolis habent, sicut hactenus fuit, ordinandis. Nihil enim circa sacerdotium eorum novamus, quoniam et in una provincia etiam vetus tempus et hoc, quod nunc ornatum a nobis est, novit talia plurima statuta super deo amantissimis episcopis consistentia. Et praesit eis vir unus, iudex quidem provinciae utriusque, moderator autem appellatus, quem aliquis compositorem vocarit consueta utens lingua, quoniam et moderatoris nomen antiquum est et Romanam nobilitatem decens, et compositor antiquus quidam iudex erat ex Lacedaemone ad subiectos missus.

CAPUT III.

Ὥστε ὁ τὴν ἀρχὴν παραλαμβάνων ταύτην ὀνομαζέσθω μοδερώτωρ Ἰουστινιανὸς Ἑλενοπόντου. ὑπακουέτω δὲ αὐτῷ καὶ τὸ στρατιωτικὸν τὸ κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ἱδρυμένον. ἐχέτω τε καὶ ad responsum, πᾶσά τε ὑποκεκλίσθω τύχη λόγον ποιουμένη ἀντιτιθέναι μὴ δυναμένη. ἀκροάσθω δὲ καὶ δικῶν χρηματικῶν τε καὶ ἐγκληματικῶν καὶ τῶν ἄλλων, τῶν μὲν ἐλαχίστων ἀγράφως τε καὶ προῖκα, τῶν δὲ μειζόνων ἐγγράφως μέν. μετὰ δὲ τῆς τεταγμένης κατὰ τὴν θείαν ἡμῶν διάτυξιν δαπάνης. Καὶ ὁ γε τὴν ἀρχὴν ταύτην παραλαμβάνων τὰς ἑκατέρας ἀρχῆς κομιζέσθω σιτήσεις συνιούσας εἰς ἑπτακοσίους εἴκοσι πέντε χρυσοῦς, καὶ τάξει χρήσθω μιᾷ, καὶ ὁ τῶν δημοσίων δρόμος τε καὶ κίνδυνος εἷς καὶ κοινὸς ἔστω κατά τε τοῦ τὴν ἀρχὴν ἔχοντος κατά τε τῆς τάξεως, ἥπερ εἰς ἓν συνελεύσεται σχῆμα καὶ ἁρμοσθήσεται πρὸς ἑαυτήν, καθάπερ ἂν ὑπὸ τοῦ προεστῶτος ταχθείη. Καὶ ὁ πάρεδρός γε τῆς ἀρχῆς δύο καὶ ἑβδομήκοντα χρυσοῦς ἐκ τοῦ δημοσίου λήψεται· καὶ ἡ τάξις ἡ ἐξ ἀμφοῖν μία γενομένη τετρακοσίους τεσσαράκοντα ἑπτὰ τρίτον κομιεῖται χρυσοῦς.

Unde qui hoc cingulum sumit, nominetur moderator Iustinianus Helenoponti: oboediant (autem ei) et milites in provincia collocati, habeatque et ad responsum, omnisque succumbat fortuna rationem privilegii obicere non valens. Audiat autem et causas pecuniarias et criminales et alias, minores quidem ex non scripto et gratis, maiores autem scripto quidem, cum ordinata vero secundum sacram nostram constitutionem expensa. Et qui cingulum hoc acceperit, utriusque administrationis accipiat annonas collectas in septingentos XXV. aureos, et officio utatur uno, et fiscalium cursus ac periculum unum et commune sit et circa eum qui cingulum habet et adversus officium, quod in unam conveniet figuram et coaptabitur in semet ipso, sicut a praesidenti ordinatur. Et assessor administrationis duos et septuaginta aureos a fisco percipiet, et officium, quod ex ambobus unum fit, quadraginta septem et tremissem accipiet aureos.

CAPUT IV.

Ὁ δὲ τὴν ἀρχὴν ἔχων τοποτηρητὰς μὲν κατὰ τὰς πόλεις οὐκ ἐκπέμψει (τοῦτο γὰρ φυλάξεται καθὰ καὶ τοῖς θείοις ἡμῶν περιέχεται παραγγέλμασιν), αὐτὸς δὲ περινοστήσει τὰς πόλεις ὑπ' οὐδενὸς νόμου τυχὸν

Qui vero administrationem habet, loci servatores quidem per civitates non diriget (hoc enim observabit, sicut et sacris nostris commetur mandatis), ipse vero circumibit civitates a nulla lege forsan aut

habent, sicut etiam usque adhuc fieri solebat, ordinentur. Nihil enim in iis quae ad sacerdotium eorum pertinent innovamus, quoniam vel in una provincia et antiquum tempus et hoc quod nunc a nobis exornatur multa eiusmodi novit de deo carissimis episcopis instituta. Atque unus vir illis praeficiatur, qui utrique provinciae praesit et moderator appelletur, quem quis vulgari lingua usus harmostam nominet: quoniam et moderatoris nomen antiquum est et Romana gravitate dignum, et harmosta antiquus fuit magistratus, qui Lacedaemone in civitates subiectas mittebatur.

III. *Itaque qui magistratum hunc suscipit moderator Iustinianus Heleuopoti nominetur. Oboediant autem ei milites quoque qui in provincia collocati sunt; habeatque etiam ad responsum, et omnis conditionis homines ei subiuncti sint ita, ut privilegii causam opponere nequeant. Audiat vero lites quoque tam pecuniarias quam criminales et reliquas, ac minimas quidem sine scripto et gratis, maiores vero in scriptis quidem, impensa autem ea quae ex sacra nostra constitutione praescripta est. Atque qui magistratum hunc suscipit utriusque magistratus annonas percipiat quae septingentos viginti quinque aureos complent, et uno utatur officio, ac tributorum cursus et periculum unum et commune sit ei qui magistratum suscipit et officio: quod quidem in unam redigetur formam atque in se ipsum aptabitur, quemadmodum ab eo qui praest iussum erit. Et assessor quidem magistratus duos et septuaginta aureos ex fisco accipiet, et officium quod ex duobus unum factum est quadringentos quadraginta septem aureos et tremissem auferet.*

IV. *Ceterum qui magistratum gerit vicarios quidem in urbes non delegabit (hoc enim cavebitur, prout etiam sacris nostris mandatis comprehenditur), ipse vero urbes circumibit nulla lege si qua sit vel*

1 τῶν om. L^1 ‖ 4 ὁ νῦν] ὁ νῦν ὁ *L* ‖ 7 γε αὐταῖς *MB*] γὰρ αὐτὰς L^1 μὲν αὐτῶν L^2 ‖ εἷς δὲ ἀρχων μὲν χώρων *L* ‖ 10 τὸ τοῦ] τοῦτο *L* ‖ 11 ὅ γε] ὅ τε *B* ‖ 17 ἀδρεσπόνσουν ἤτοι ἀποκρισιαρίους s. v.) *M* ἀδρεπουσουν *L* ἀποκρισιαρίους *B* ‖ 21 τε *M*] γε *LB* ‖ 22 ταγμένης *L* ‖ 23 διάταξιν] *Cod.* 3, 2, 5 ‖ 24 εἰσκομιζέσθω *B* ‖ 25 ἑπτακοσίους εἴκοσι πέντε χρυσοῦς (χρυσοῦς M^a) *MLB cum Iuliano* c. 98] λίτρας χρυσίου δέκα *Theod.* ‖ 26 'publicus cursus, item tributorum exactio ad periculum ipsius' *Iulianus l. c.*, 'quasi scriptum sit ὁ τῶν δημοσίων καὶ τοῦ δρόμου κίνδυνος' *Zacharias* ‖ 28 ἥπερ *Bz*] εἴπερ *L* εἴπερ *M* ‖ 31 δύο καὶ ἑβδομήκοντα χρυσοῦς *MLB cum Iuliano* λίτρας μίαν *Theod.* ‖ 33 τετρ. τεσσ. ἑπτὰ τρίτον χρυσοῦς *MLB cum Iuliano*] νομίσματα υμζ' *Theod.* ‖ 36 ἐμπέμψει *L* ‖ 37 ἡμῶν om. *B* ‖ παραγγέλμασιν] *nov. XVII c.* 10

2 eorum *T*] earum *V* ‖ 3 et *Val.*] etiam *T* ‖ 4 *ordinatum (ordinatus *T*) *libri* ‖ 4 tali *libri* ‖ 6 appellatur *libri* ‖ 7 compositore *V* ‖ uocarit *T*] uocauit *V* ‖ 9 romana nobilitate *libri* ‖ 15 helesponti *T* eiesponto *V* ‖ autem ei *add. vulg.* ‖ 16 adresponsum *V*] responsum *T* ‖ 17 subcumbat fortunam *V* ‖ 19 criminalias *V* ‖ 21 secunda sacra nostra constitutionem *V* ‖ 22 acciperit *V* accipit *T* (*leg.* accipit?) ‖ 28 a praesidente ordinatur *vulg.*] a praesenti ordinatus *libri* ‖ 32 accipiet *V*] accipiat *T al.* ‖ 35 locis *V* ‖ 37 contenetur *V* ‖ 38 circuiuitates *V*

koliko je davanje njemu namijenjeno štedro i koliko su smanjeni troškovi koje on mora da učini za insignija, posvetio dužnostima kako dolikuje i nadao se da će ubuduće većim narodima i većem broju ljudi zapovijedati, ako se onim što ima u rukama bude služio kako dolikuje.

VIII Poglavlje
Osim toga još mu dajemo pravo da se o apelacijama koje od njega dolaze raspravlja putem konsultacija, u formi kao da su od uvaženih (*spectabiles*) sudija, pred preslavnim prefektima i našim preslavnim kvestorima; parnice pak koje uključuju vrijednost manju od pet stotina zlatnika pokrenute u njegovoj provinciji pred nekim drugim (premda možda iz delegacije, ali da ipak nijesu vođene pred sudijama iz ranga uvaženih (*spectabilis*) sudija), kada se protiv njih uloži žalba, neka saslušava on onako kako se to čini na carskom sudu (sacrum auditorium): tako da bi dobro pamtio da smo ga i po tom pitanju učinili uvaženijim, kao i po pitanju uvećanih primanja, pa da se tim položajem koristi tako da se pokaže besprijekornim i pred svim podanicima i pred nama, a iznad svega pred našim Bogom i zakonom.
<*Epilog*> Pošto je tvoja uzvišenost sve to saznala, neka mu da toliku platu i neka zna da je počastvovan tako da u budućnosti s pravom treba da očekuje da će mnogi poželeti takav položaj i čast, koji smo sada njemu dali.
Dato 17. dana uoči avgustovskih kalenda CP(u Konstantinopolju) za konzulovanja preslavnog gospodina (vir clarissimus) B(V)elizara.

(g. 535)

θείου πραγματικοῦ κωλυόμενος τύπου, κἂν εἴ τι
προϋτον. ὁ πρότερος ἐπέταττε χρόνος. Καὶ ἔσται καὶ
ἐπὶ τῶν μητροπόλεων καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων, ἔνθα ἂν
αὐτὸ συνιδοι (εἴπερ ὅλως ἡ πόλις αὐτάρκης ἐστὶ
πρὸς τὴν ὑποδοχὴν τὴν αὐτοῦ), παντὸς μέντοι κέρ-
δους ἀπεχόμενος καὶ ζημίας ἀπάσης χωρίς. οὐκ αὐτὸς
γάρ, οὐ ταξεώτης, οὐ στρατιώτης ἑπόμενος αὐτῷ λή-
ψεταί τι παρὰ τῶν συντελῶν, ἢ δαπανήσει προῖκα
καὶ ἢ τοὺς συντελεῖς τοὺς ἡμετέρους ἐπιτρέψει ἢ τοῖς
ἑπομένοις αὐτῷ στρατιώταις αὐτὸ τοῦτο πράττειν
ἐφήσει (καὶ γὰρ δὴ καὶ τοῦτο [τὸ] μέρος τῶν θείων
ἡμῶν παραγγελμάτων ἐστίν). αὐτὸς μὲν τόν τε ὅρκον
ἐννοῶν, ὃν ὤμοσε, καὶ ὅτι προῖκα παραλαμβάνων τὴν
ἀρχὴν καὶ αὔξησιν τοσαύτην ἔχων σιτήσεων οὐκ ἂν
ποτε τολμήσειέ τι λαβεῖν, εἰ μὴ μετὰ μεγάλης ἀπο-
δοῦναι τοῦτο τῆς ποινῆς ἐθελήσειεν, οὐδὲ τῇ τάξει
τοιοῦτό τι πράττειν ἢ λαβεῖν τι κατὰ τοιαύτην πρό-
φασιν ἐφιείς. τοὺς δὲ στρατιώτας εἰ μὴ ταῖς οἰκείαις
σιτήσεσιν ἀρκουμένους ἐπέσθαι παρασκευάσει, οὔτε
αὐτὸς ἔξω δικαίας ἀγανακτήσεως γενήσεται, ἀναγκα-
σθήσεταί τε ἐκ τῶν σιτήσεων αὐτῶν εἰσπράξας τὴν
παρ' αὐτῶν γινομένην ζημίαν ταύτην τοῖς συντελε-
1 σιν ἀποδοῦναι. Διὰ τοῦτό γε μὴν βουλόμεθα
τούτας δὴ τὰς ἀρχὰς μείζους τε καὶ σεμνοτέρας εἶναι
πλήθει τε τῶν ὑπηρετούντων (centum γὰρ αὐτῷ
βουλόμεθα ταξεώτας εἶναι) σεμνότητί τε τῆς ἀξίας,
ἐπειδὴ σπεκταβιλίαν αὐτῷ ποιοῦμεν τὴν ἀρχήν, ἵνα
ἐν ταῖς ἀναγκαις ἀρχουσι χρώμεθα σεμνοτέροις καὶ
ταῖς ἡμετέραις κελεύσεσιν ὑπουργεῖν δυνατοῖς. τί γὰρ
ἂν καὶ πράξειαν ἄνδρες οἱ κατὰ τὸ πρὸ ἡμῶν σχῆμα
ταῖς ἐπαρχίαις ἐφεστῶτες, ὀλίγοι μὲν ὄντες, ἐλαχίστων
δὲ ἐξάρχοντες, κομιζόμενοί τε παρὰ τοῦ δημοσίου
σφόδρα μέτρια, διδόντες δὲ πολλά, κλέπτειν δὲ ἀναγ-
καζόμενοι καὶ μίαν ἔχοντες ταύτην σπουδὴν τὸ τοῖς
ἑπομένοις αὐτοῖς δανεισταῖς προφάσει τῶν περὶ τὴν
ἀρχὴν δεδομένων κατὰ μικρὸν ἀποδιδόναι τὸν ἔρανον;
ἐξ ὧν τοὺς ἡμετέρους συντελεῖς εἰώθασι πωλεῖν
ἀσεβεῖς τε ἅμα καὶ κεκινδυνευμένους ἑαυτοῖς εὑρίσκον-
2 τες πόρους. Ταῦτα ἡμᾶς ἐδυσώπησεν οὐ μόνον
τοῖς ἐντεῦθεν κέρδεσιν ἀπειπεῖν, ἀλλὰ καὶ οἴκοθεν
προϊδαπανῆσαι μεγάλα, καὶ εἴ που τισὶν ὤνιον παρὰ
τῶν πρὸ ἡμῶν τὸ τῆς ἀρχῆς ἐδίδοτο σχῆμα, τοῦτο
ἐξωνήσασθαι καὶ ἐλευθέρους τοὺς ἡμετέρους ἀφεῖναι
συντελεῖς τοῦ τοιούτου δασμοῦ καὶ οἴκοθεν ἀντεισαγα-

sacra pragmatica prohibendus forma, licet tale aliquid prius imperabat tempus. Eritque et in metropolibus et in aliis, ubicumque providerit (si omnino civitas sufficiens est ad susceptionem eius), ipse tamen lucro abstinens et sine damno omni. Nec ipse enim nec officiales, nec miles [nec similis] sequens eum percipiet aliquid a tributariis, aut expendet gratis et aut collatores nostros conteret aut sequentes se milites hoc ipsum agere sinet (utique et hoc pars sacrorum nostrorum mandatorum est): ipse quidem et iusiurandum considerans quod iurarit, et quia gratis accipiens cingulum et augmentum tantum habens annonarum numquam audebit aliquid accipere. nisi cum magna reddere hoc poena voluerit, nec officium tale aliquid agere aut accipere per talem occasionem sinet: milites autem nisi propriis annonis contentos sequi procuraverit, nec ipse extra iustam indignationem erit cogiturque ex emolumentis eorum exigens ab eis factum dispendium hoc collatoribus restituere.

1 Propterea itaque volumus has administrationes maiores et honestiores esse et multitudine ministrorum (centum ei volumus officiales esse) et nobilitate dignitatis (spectabilem ei facimus admin trationem), ut in necessitatibus iudicibus utamur nobilioribus et nostris iussionibus ministrare potentibus. Quid enim et agerent viri secundum ante nos scnema provinciis praesedentes. pauci quidem existentes paucisque praepositi, percipientes a fisco satis mediocria, dantes autem plurima, furari vero coacti et unum habentes hoc studium sequentibus se creditoribus occasione horum quae circa cingulum data sunt paulatim reddere eranum? quo nostros collatores consueverunt vendere, impios simul et periculosos sibimet invenientes quaestus.

2 Haec nos exoraverunt non solum ex hoc lucra repudiare. sed etiam de proprio superexpendere multum, et sicubi aliquibus venalis a praecedentibus nos administrationis dabatur figura, hoc redimere et liberos nostros sinere collatores et ex proprio ferre

sacra pragmatica sanctione prohibitus, etiamsi quid tale prius tempus praeceperit. Atque versabitur et in metropolibus et in ceteris, ubicumque ei placuerit (si modo urbs omnino sufficiat ad eum recipiendum), ita tamen, ut omni lucro austineat neque ullum damnum faciat. Neque enim ipse neque officialis neque miles, qui eum sequetur, quicquam a subditis percipiet, neque aliena impensa vivet et aut subditos nostros atteret aut milites qui eum sequentur id agere patietur (etenim hoc ipsum quoque sacrorum nostrorum mandatorum partem efficit), ipse quidem iurisiurandi memor quod praestitit et reputans se gratis suscepto magistratu atque tanto annonarum incremento praeditum numquam accipere quicquam ausurum, nisi id magna cum poena velit reddere; neque magis officio tale quid agere vel auferre eo nomine permittens. Milites autem nisi curabit ut suis annonis contenti eum sequantur, neque ipse iustam indignationem effugiet et damnum ab illis illatum ex annonis eorum exactum resarcire subditis
1 *cogetur. Nimirum propterea hos magistratus maiores atque graviores esse volumus tam multitudine ministrantium (centum enim ei volumus officiales esse) quam splendore dignitatis, quippe cum spectabilem eius magistratum reddamus, ut in necessitatibus utamur magistratibus honestioribus atque ad mandata nostra exequenda idoneis. Nam quid tandem faciant viri qui secundum eam quae ante nos fuit formam provinciis praefuerunt, qui quidem et pauci erant et paucissimis imperabant, quique admodum exigua accipiebant a fisco, multa vero dabant, denique furari cogebantur idque unice studebant, ut creditoribus ipsos sequentibus eorum causa quae pro magistratu dederant paulatim stipem debitam referrent? unde subditos*
2 *nostros vendere solebant, impios simul et pericuii plenos quaestus sibi parantes. Haec nos exagitarunt, ut non solum lucris inde percipiendis renuntiaremus, sed etiam de nostro insuper sumptus magnos faceremus, et sicubi forte essent quibus magistratus conticio a decessoribus nostris venum daretur, hoc redempto subditos nostros a tali tributo liberos dimitteremus, atque de nostro solacium invicem introducere-*

2 καὶ ἐπὶ] καὶ om. *B* ‖ 4 τοῦτο om. *s* ‖ ὅλως om. *B* ‖ 5 τὴν αὐτοῦ] τὴν om. *B* ‖ παντὸς *Zachariae*] αὐτὸς *libri* ‖ 6 ἀπάσης om. *B* ‖ 7 αὐτοῖς *L* ‖ 8 συντελεστῶν (rasura corr. ex συντελεστάντων?) *L* ‖ 11 τὸ *del. Zachariae* ‖ *cf. nov. XVII c.* 9 ‖ 15 τολμήσει ἔτι B^c ‖ 17 λαβεῖν τι *M*] τι om. *LBs* ‖ 19 παρασκενάζει *L* ‖ οὐδὲ *libri* ‖ 22 ταύτην] καὶ ταύτην *L* ‖ 24 σεμνοτέρους *L* ‖ 25 centum *M*] ἑκατὸν (ρ *B*) *LB* ‖ γὰρ *et* 27 ἐπειδὴ om. *s* ‖ 27 σπεκταβιλίων *M* περιβλεπτον *LB* ‖ 36 ἀποδοῦναι *L* ‖ 38 ἅμα καικινδυνευμένους ἑαυτοὺς *L* ‖ 41 παρὰ τὸν *L* ‖ 42 ἐδέδοτο σχῆμα, τοῦτο ἐξιάσασθε *L* ‖ 44 τοῦ τοιούτου δασμοῦ om. *s*

1 tale] tamen *V* ‖ 3 perviderit *vulg.* ‖ 4 *sq.* est ad — aostinens *om. V* ‖ 6 *leg.* officialis? ‖ neque miles *V* ‖ nec similis *seclusi ut dittographiam* ‖ 9 et hoc *V*] et haec *T al.* ‖ 13 habemus annorum *V* ‖ 14 haec *T* ‖ noluerint *V* ‖ 15 nec] nunc *V* ‖ 16 sinet] sinec *libri* ‖ proprias annonas contemptos *V* ‖ 18 cogeturque *vulg.* ‖ cogiturqexmolumentis *V* ‖ 28 quid enim] quidem *libri* ‖ 29 chema *V* scema *T* ‖ 30 praecedentes *T* praesidentes *vulg.* ‖ 33 occasionem *V* ‖ 34 reddere *T*] *om. V al.* ‖ 35 aeranum *V*

γεῖν τὴν παραψυχὴν τοῖς λαμβάνουσιν, ἵνα καὶ τούτοις μεταδῶμεν ἐλευθερίας. ἀπέκειτο γὰρ ἡμῖν ὡς ἔοικε τοῦ θεοῦ τοιαῦτα φιλοτιμουμένου μὴ μόνον Ἀφροις μηδὲ τοῖς ἔθνεσι τοῖς ἐκεῖσε χαρίσασθαι τὴν ἐλευθερίαν, ἀλλὰ καὶ τοὺς κατὰ μέσην ἡμῶν τὴν πολιτείαν ἔτους ἑκάστου πιπρασκομένους καὶ οὐδὲ ὑπὸ ταὐτῷ μένειν συγχωρουμένους πρατῆρι, ἀλλὰ κατὰ βραχὺ τῆς ἑτέρων καὶ ἑτέρων ἐξουσίας ἀεὶ γινομένους ἐλευθεροῦσαι τῆς τοιαύτης ζημίας τε καὶ αἰσχύνης. ταύτην ὠφθημεν ἡμεῖς τὴν χάριν προσήκειν ἀναθεῖναι θεῷ τῷ τὸν ἐπὶ τῇ βασιλείᾳ στέφανον ἡμῖν ἐπιθέντι, τῷ τὴν ἀλουργίδα ὑφ' ἑῳ κοινῇ παρὰ τοῦ πατρὸς ἡμῖν δωρησαμένῳ, τῷ φιλοτιμησαμένῳ τοιαῦτά τε οἷος καὶ τοσαῦτα ὁποῖα τῶν ἔμπροσθεν δέδωκεν οὐδενί.

solacium percipientibus, ut et hanc eis impertiremus libertatem. Repositum enim erat nobis ut videtur deo talia largiente non solum Afris neque gentibus illic donare libertatem, sed etiam in media nostra republica annis singulis venditos et neque sub eodem manere permissos emptore, sed paulatim aliorum et aliorum potestatis semper factos liberare tali dispendio et confusione. Hanc iudicavimus nos gratiam competere dicare deo, qui imperialem coronam nobis imposuit, qui purpuram communi decreto a patre nobis donavit, qui largitus est talia simul et tanta qualia priorum dedit nulli.

CAPUT V.

Δεῖ τοίνυν τὸν ἐπὶ τὴν ἀρχὴν παριόντα ταύτην εἰδότα, πόσων μὲν ἀνδρῶν, πόσων δὲ ἡγήσεται πόλεων, ὅπως δὲ ἔσται σεμνὸς μεταβαλὼν ἐκ κονσουλαρίας τε καὶ ἡγεμονίας εἰς ἀρχὴν μείζονά τε καὶ σπεκταβιλίαν, φείδεσθαι πανταχοῦ τῶν ὑπηκόων καὶ φυλάττειν αὐτοὺς ἀζημίους, καὶ καθαραῖς χρῆσθαι πανταχοῦ ταῖς χερσί, καὶ τὸ δημόσιον αὔξειν καὶ τοῦ συμφέροντος αὐτῷ πᾶσαν τίθεσθαι πρόνοιαν, καὶ τῶν ἰδίᾳ λημμάτων ἀπέχεσθαι καὶ ταῖς πόλεσι κοινῇ τε καὶ ἰδίᾳ βραβεύειν τὰ δίκαια περιποιεῖν τε αὐτὰς καὶ ἰᾶσθαι, καὶ κέρδους ἕνεκα μηδ' ὁτιοῦν πράττειν μήτε ἔλαττον μήτε μεῖζον, ἀλλὰ δόξης τε ἀγαθῆς ἐφίεσθαι καὶ τοῦ δι' ἁπάντων εὐορκεῖν καὶ ἡμῖν ἐν ἅπασι 1 κεχαρισμένον καθεστάναι. Τὸ δὲ μάλιστα ἐπὶ τοῦ Πόντου πλημμελούμενον φυλάξει τὸ μηδενὶ δοῦναι παρρησίαν [ἢ] τίτλους ἐπιτιθέναι χωρίοις ἢ οἰκήμασιν ἀλλοτρίοις· μόνου γὰρ ἴδιον τοῦτο τοῦ τε δημοσίου τῶν τε βασιλικῶν οἴκων ἐστί, τῶν τε ἡμετέρων τῶν τε τῆς εὐσεβεστάτης Αὐγούστης. εἰ δὲ εἰς ἑτέρου τινὸς εὕροι προσηγορίαν σανίδας ἀνατεθείσας, αὐτὰς μὲν αὐθὶς καθαιρήσει, ἀνιχνεύσει δὲ τὸν ταύτας κατα πήξαντα· καὶ εἰ μὲν αὐτὸς ὁ λέγων ἑαυτὸν εἶναι δεσπότην τοῦ πράγματος τοῦτο πράττοι, παραχρῆμα τοῖς ἐκείνου πράγμασι τίτλους ἐπιθήσει δημοσίους, εἰς κεφαλὴν αὐτῷ περιορήξας τοὺς ὑπ' αὐτοῦ τεθέντας τίτλους· εἰ δὲ φροντιστὴς εἴη πραγμάτων ἀλλοτρίων,

Oportet igitur eum qui ad cingulum accedit hoc, scientem quantorum quidem virorum, quantarum praesedet civitatum, quomodo autem est nobilis mutatus ex consulari et praesidali in administrationem maiorem et spectabilem, parcere ubique subiectis et servare eos indemnes, et puris (uti) ubique manibus, et fiscum augere et utilitatis eius omnem ponere providentiam et acceptionibus abstinere, et civitatibus communiter et proprie interponere quae iusta sunt, et circuire eas et sanare, et lucri causa neque quicquam agere neque minus neque maius, sed gloriam bonam appetere et per omnia bene iurare et nobis in omnibus gratum esse.

1 Quod autem maxime in Ponto delinquitur, observet, ne ulli det licentiam aut titulos imponere praediis aut possessionibus alienis. Solius enim proprium hoc fisci et imperialium domuum est et nostrarum et piissimae Augustae. Si autem in alterius cuiuslibet inveniat appellationem tabulas impositas, eas quidem repente deponat, investigiet autem, qui eas fixit. Et siquidem ipse qui dicit se dominum rei hoc agat, repente illius rebus titulos imponat publicos, in caput ei frangens ab eo positos titulos; si vero curator fuerit rerum alienarum, et titulos, sicut

mus accipientibus, quo illos quoque libertatis participes redderemus. Id enim nobis repositum erat deo ut videtur talia largiente, ut non solum Afris atque illius regionis gentibus libertatem impertiremus, sed eos quoque, qui in media nostra republica quotannis venum ibant et ne sub eodem quidem venditore manere permittebantur, sed brevi tempore in aliorum atque aliorum potestatem usque redigebantur, eiusmodi damno et ignominia eximeremus. Hanc nos decere existimavimus gratiam deo offerre, qui imperatoriam coronam nobis imposuit, qui purpuram nobis a patre relictam communi suffragio donavit, qui talia simul tantaque nobis largitus est qualia priorum dedit nemini.

V. Oportet igitur eum qui ad hunc magistratum accedit, cum sciat, quot quidem et hominibus et urbibus imperaturus quantaque auctoritate futurus sit ex consulari et praesidali in maiorem potestatem eamque spectabilem mutatus, subditis unique parcere eosque indemnes servare et puris unique manibus uti, et fiscum augere eiusque commodis omnem curam adhibere, et privatis emolumentis abstinere, atque urbibus et publice et privatim ius impertire et circumire eas et curare, nec quicquam lucri gratia neque minus neque maius agere, sed bonam famam appetere et ut iusiurandum per omnia servet ac nobis
1 *in omnibus sese gratum exhibeat. Quod autem in Ponto potissimum delinquitur cavebit, ne cui veniam det titulos vel praediis vel aedificiis alienis imponendi; unius enim hoc proprium est fisci et imperialium aedium, tam nostrarum quam piissimae Augustae. Quodsi sub alius cuiusvis appellatione tabulas propositas inveniat, illas quidem statim tollet, inquiret autem in eum qui eas affixerit; et si quidem ipse qui sese dominum rei esse dicit hoc fecerit, confestim illius rebus titulos publicos imponet, confractis in ipsius capite titulis ab eo positis; quodsi procurator sit rerum alienarum, et titulos, sicuti modo*

6 ὑπὸ τῶν αὐτῶν L^1 ὑπὸ τῷ αὐτῷ L^2 ‖ 10 ἀναθῆναι M^aL ‖ 12 ἐπιτιθέντι B ἐπιτεθέντι L^1 ‖ 13 πατρὸς] πατρὸς ἡμῶν L ‖ 18 σεμνὸς M ‖ ἐκ κονσουλαρίας ML ἐξ ὑπατείας M s. v., B ‖ 19 ἡγεμονικῆς Zachariae ex ς ‖ 20 σπεκταβιλίαν M] περίβλεπτον LB ‖ 21 αὐτοὺς om. B ‖ πανταχοῦ χρῆσθαι B ‖ 25 ἰδίᾳ om. ς ‖ 29 Τὸ δὲ — 31 χωρίοις om. L (μὴ παραχωρεῖν δὲ τισὶν σανίδας ἐπιτιθέναι καὶ ••••••ιον (τὸ οἰκεῖον?) ἐγγράφειν ὄνομα ἢ ἀγροῖς add. L^2 in mg.) ‖ 31 ἢ τίτλους $MLB\varsigma$, ἢ delendum (vel σανίδας ἢ τίτλους scribendum) vidit Zachariae ‖ 32 μόνου $LB\varsigma$] μόνον M ‖ ἴδιον L ‖ 34 τε τῆς] τε om. L ‖ 35 προσηγορίαν Haloander ex ς (*cf. XXX* 3 § 1)] προσηγορίας *libri* ‖ 39 περιθήσει LB ‖ 40 αὐτοῦ B

1 impertiremur T ‖ 2 ut uite detur V ut uite dent T ‖ 5 singulos T ‖ 8 gratia competente T ‖ 11 tali V ‖ 12 *sq.* nulli portet igitur V ‖ 17 praesedet V] praesidet T ‖ 19 praedali V ‖ 20 parcere T] partem V ‖ 21 uti *add. vulg.* ‖ 22 ponere *om.* T ‖ 24 iuxta V ‖ 27 iurare] uitare V ‖ 28 in *om.* V ‖ 29 obscuret V^1 ‖ 30 nec T ‖ praesidiis V ‖ 32 impleri alium domum V ‖ 33 et *om.* T *al.* ‖ 35 deponet T ‖ inuestigiet V ‖ 36 dicet T ‖ 37 repentem V ‖ publicus *libri*

τούς τε τίτλους, καθάπερ εἰπόντες ἔφθημεν, κατεάξει κατὰ τῆς αὐτοῦ κεφαλῆς βασάνοις τε αὐτὸν ὑποθήσει πικραῖς, ὥστε ταῦτα μανθάνοντα τὸν ὦ προσήκει προσώπῳ γινώσκειν, ὡς οὐκ ἔξεστιν οὔτε δι' ἑαυτοῦ οὔτε διά τινων δορυφόρων ἢ πρὸς πλεονεξίαν παραλαμβανομένων τοὺς ὑπηκόους ἀδικεῖν.

praediximus, confringat eius capiti verberibusque eum subiciat amaris, ut haec discens cui competit persona cognoscat, quia non licet neque per se neque per aliquos obsequentium aut ⟨ad⟩ avaritiam susceptorum subiectos laedere.

CAPUT VI.

Δεῖ δὲ αὐτὸν ὁμοίως τὸν περίβλεπτον μοδεράτωρα ἀναστέλλειν καὶ τοὺς ληστεύοντας καὶ τοὺς πλεονεκτοῦντας καὶ τοὺς γυναῖκάς τε καὶ περιουσίας καὶ ὑποζύγια καὶ τὰ τοιαῦτα ἁρπάζοντας, ὅπως ἂν καθαρὸν φυλάττοι τὸ δίκαιον, καὶ φανείημεν ὀρθῶς ἐπ' αὐτῷ βεβουλευμένοι, καὶ μή τις ἡμᾶς εἰσέλθοι μετάμελος ὅτι ληστοδιώκτας τε καὶ βιοκωλύτας ἐπαύσαμεν, τινῶν μὲν κατατρεχόντων τὴν χώραν, αὐτοῦ δὲ οὐκ ἀμύνοντος. διὰ τοῦτο γὰρ αὐτῷ καὶ τοὺς στρατιώτας ὑπεθήκαμεν, ἵνα καὶ τὴν ἐκείνων ἔχων χεῖρα ἀνεκπολέμαχητος τοῖς ἐπηρεάζουσιν εἴη.

Oportet autem eum similiter spectabilem moderatorem cohibere etiam latrocinantes ⟨et⟩ vim facientes et mulieres atque substantias, iumenta et similia abripientes, quatinus purum servet quod iustum est, et appareamus recte super eo cogitasse, et ne uila nobis ingrediatur paenitentia quia latronum persecutores et violentiarum inhibitores amovimus, aliquibus quidem discurrentibus per provinciam, ipso vero non ulciscente. Ideo enim ei et milites subdidimus, ut et illorum habens manum inexpugnabilis violentis sit.

CAPUT VII.

Ταῦτα αὐτῷ συλλήβδην παραινοῦμεν. τὰ γὰρ δὴ κατὰ μέρος εἴσεται σαφῶς ἔκ τε τοῦ πᾶσιν ἐν κοινῷ γεγραμμένου νόμου, καθ' ὅνπερ ἐτάξαμεν τὰς ἀρχάς, ἔκ τε τῶν βασιλικῶν παραγγελμάτων, ἅπερ αὐτῷ διδόντες ὑφηγησόμεθα κατὰ τίνα τρόπον διαθήσει τὴν ἀρχήν. καὶ ταῦτα πράττων ἡμῖν τε οὐκ ἀποθύμιος ἔσται θεῷ τε καὶ τῷ νόμῳ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀναθήσει καὶ ἀγαθὰς ὑπὲρ ὅλης τῆς διοικήσεως ἕξει τὰς ἐλπίδας. Ὑποτεθήσεται δὲ καὶ κατάλογος τῷδε ἡμῶν τῷ θείῳ νόμῳ, δι' οὗ γνήσεται φανερόν, τί μὲν αὐτόν τε καὶ τὸν πάρεδρον καὶ τὴν τάξιν τὴν αὐτοῦ παρὰ τοῦ δημοσίου προσήκει λαμβάνειν, τί δὲ αὐτὸν ὑπὲρ τῶν ἀρχικῶν παρέχειν συμβόλων, ὅπως ἂν ἐπιστάμενος τό τε ἐλευθέριον τῆς ἐπιδύσεως τῆς εἰς αὐτὸν γενομένης τό τε συνεσταλμένον τῆς παρ' αὐτοῦ περὶ τὰ σύμβολα προϊούσης δαπάνης χρῷτο κατὰ τὸ προσῆκον τοῖς πράγμασι. μειζόνων τε ἐθνῶν καὶ πλειόνων ἀνθρώπων ἐλπίζων ἄρχειν, εἰ τοῖς ἐν χερσὶ χρήσαιτο προσηκόντως.

Haec eum complexive monemus. Particulariter autem sciet aperte et ex lege omnibus in commune conscripta, secundum quam ordinavimus cingula, et ex imperialibus mandatis quae ei dantes explanavimus, quemadmodum disponat administrationem. Et haec agens nobis non exosus erit et deo legique suam animam commendabit ac bonas pro omni gubernatione habebit spes. Subicietur autem et descriptio huic legi, per quam fiet manifestum, quid quidem ipsum et assessorem et officium eius a fisco competat accipere, quid autem pro administratoriis praebere codicillis, quatinus sciens liberalitatem dationis in se factae et paucitatem a se circa codicillos procedentis expensae utatur competenter rebus, maioribus gentibus et amplioribus hominibus sperans praeesse, si praesentibus utatur competenter.

CAPUT VIII.

Δίδομεν δὲ καὶ τοῦτο τὸ τὰς ἐφέσεις τὰς παρ' αὐτοῦ κατὰ τὸ τῶν περιβλέπτων ἀρχόντων σχῆμα παρά τε

Damus autem et isti appellationes quae ab eo fiunt secundum spectabilium iudicum schema et

diximus, in capite eius confringet et tormentis acerbis eum subiciet, ut his cognitis ea ad quam res pertinet persona intellegat non licere neque per se neque per satellites aliquos vel ad cupiditatem ascitos iniuriis subditos afficere.

VI. *Similiter autem ipsum spectabilem moderatorem coercere oportet et latrocinantes et aliena appetentes et eos qui mulieres et bona et iumenta et eiusmodi alia rapiunt, ut integrum custodiat ius nosque recte de eo iudicasse appareat neve ulla nos paenitentia subeat quod latronum persecutores et biocolytas sustulerimus, si qui grassentur per provinciam, ipse vero vim non arceat. Propterea enim ei etiam milites subiecimus, ut illorum manu utens superari non facile possit ab iis qui iniuriam faciunt.*

VII. *Haec nos eum summatim hortamur. Singula enim accurate perspiciet et ex lege omnibus in commune scripta, secundum quam magistratus ordinavimus, et ex mandatis imperialibus quibus ei datis explanabimus, quemadmodum instituat magistratum. Atque haec si agat, neque nobis ingratus erit et deo ac legi animam suam consecrabit, et bonam de tota administratione spem habebit. Subicietur autem etiam index sacrae huic legi nostrae, per quem manifestum fiet, quid quidem et ipsum et assessorem et officium eius a fisco accipere, quid autem eum pro insignibus magistratus praestare par sit: ut cum cognoscat et quanta sit liberalitas dationis in ipsum collatae et quantopere coartata sit impensa ab ipso in insignia facienda, negotiis quemadmodum decet utatur ac speret fore ut maioribus quoque gentibus et pluribus hominibus imperet, si iis quae in manibus sunt uti decet usus sit.*

VIII. *Ceterum hoc quoque concedimus, ut de appellationibus quae ab eo fient secundum formam*

2 ἑαυτοῦ *L* ‖ 3 μικρὸς (*i. e.* μικραῖς) *L* ‖ τὸν ᾧ] τὸ νῦν L^1 · 5 πλεονεξία *L* ‖ 9 τοὺς *Scrimger*] τὰς *libri* ‖ 10 ἁρπάζοντας *L* ‖ καθαρῶς *L* ‖ 11 φυλάττῃ *B* ‖ 14 οὐκ ἀμύνοντος] ἀκαμύνοντος L^1 ‖ 16 τὴν] τῶν L^1 ‖ ἐκεῖνον *L* ‖ 18 τὰ] τὸ *M* ‖ γὰρ δὴ] autem *c* ‖ 20 νόμου] *nov. VIII* ‖ καθὸνπερ *M*] καθάπερ *L* καθ' ὃν *B* ‖ ὑπετάξαμεν *B* ‖ 21 παραγγελμάτων] *nov. XVII* ‖ 22 ὑφηγησόμεθα *Haloander*] ὑφηγησάμεθα *libri* ‖ 23 ἀθύμως *L* ‖ 24 ἔσται — ἀναθήσει *om. B*^{c} ‖ 26 ἡμῶν τῷ θείῳ *om. c* ‖ 31 εἰς αὐτὸν *et* 32 παρ' αὐτοῦ *c* ‖ 32 γινομένης *B* ‖ 35 ἀρχὴν *L* ‖ 37 τοῦτο τὸ *M*] τοῦτο *B* τούτῳ *Lc*

2 haec *om. V* ‖ dicens *VT* ‖ 4 ad *addidit Osenbrüggen* ‖ 5 subsceptorum *V* ‖ 8 et *om. libri* ‖ 9 arripientes *libri* ‖ 12 qua *V* ‖ persecutorum *V* ‖ 13 amoui *libri* ‖ 15 non *om. V* ‖ 18 eum *V*] enim *T* ‖ 19 sciet et aperte *V al.* ‖ 20 scripta *T* ‖ 23 deo] do *V* ‖ 27 a *om. V al.* ‖ 28 quod *T* ‖ administratoriis] aministratorii sunt *V* ‖ 29 scienti *V* ‖ libertatem *V al.* ‖ dationis *V*] donationis *Neoburg.* donatoris *T* ‖ 33 praecessi *V* ‖ si] in *V al.* ‖ 38 siunt *V*

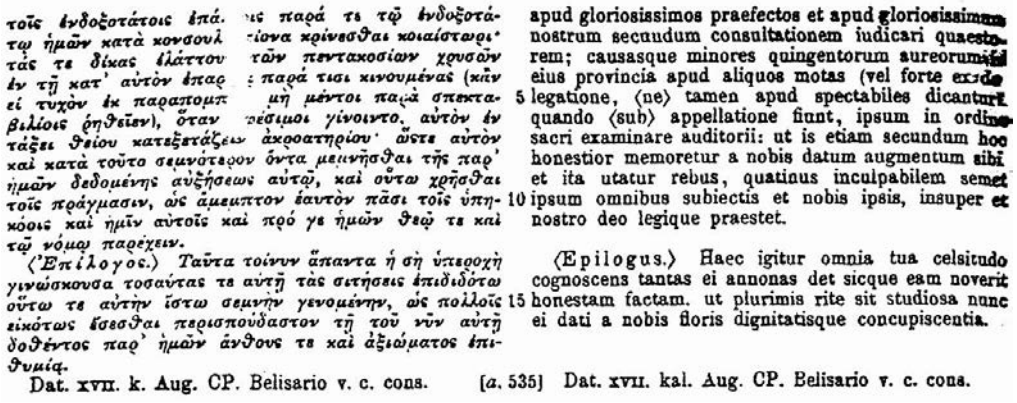

τοῖς ἐνδοξοτάτοις ἐπά- ις παρά τε τῷ ἐνδοξοτά-
τῳ ἡμῶν κατὰ κονσουλ -ίονα κρίνεσθαι κοιαίστωρι-
τάς τε δίκας ἐλάττον τῶν πεντακοσίων χρυσῶν
ἐν τῇ κατ' αὐτὸν ἐπαρ ἐ παρά τισι κινουμένας (κἂν
εἰ τυχὸν ἐκ παραπομπ μὴ μέντοι παρὰ σπεκτα-
βιλίοις ῥηθεῖεν), ὅταν ρεσίμοι γίνοιντο, αὐτὸν ἐν
τάξει θείου κατεξετάζειν ἀκροατηρίου· ὥστε αὐτὸν
καὶ κατὰ τοῦτο σεμνότερον ὄντα μειυνῆσθαι τῆς παρ'
ἡμῶν δεδομένης αὐξήσεως αὐτῷ, καὶ οὕτω χρῆσθαι
τοῖς πράγμασιν, ὡς ἀμεμπτον ἑαυτὸν πᾶσι τοῖς ὑπη-
κόοις καὶ ἡμῖν αὐτοῖς καὶ πρό γε ἡμῶν θεῷ τε καὶ
τῷ νόμῳ παρέχειν.

apud gloriosissimos praefectos et apud gloriosissimum
nostrum secundum consultationem iudicari quaestu-
rem; causasque minores quingentorum aureorum si
eius provincia apud aliquos motas (vel forte extra
legatione, ⟨ne⟩ tamen apud spectabiles dicanturi
quando ⟨sub⟩ appellatione fiunt, ipsum in ordine
sacri examinare auditorii: ut is etiam secundum hoc
honestior memoretur a nobis datum augmentum sibi
et ita utatur rebus, quatinus inculpabilem semet
ipsum omnibus subiectis et nobis ipsis, insuper et
nostro deo legique praestet.

⟨Ἐπίλογος.⟩ Ταῦτα τοίνυν ἅπαντα ἡ σὴ ὑπεροχὴ
γινώσκουσα τοσαύτας τε αὐτῇ τὰς σιτήσεις ἐπιδιδότω
οὕτω τε αὐτὴν ἴστω σεμνὴν γενομένην, ὡς πολλοῖς
εἰκότως ἔσεσθαι περισπούδαστον τῇ τοῦ νῦν αὐτῇ
δοθέντος παρ' ἡμῶν ἄνθους τε καὶ ἀξιώματος ἐπι-
θυμίᾳ.

⟨Epilogus.⟩ Haec igitur omnia tua celsitudo
cognoscens tantas ei annonas det sicque eam noverit
honestam factam. ut plurimis rite sit studiosa nunc
ei dati a nobis floris dignitatisque concupiscentia.

Dat. XVII. k. Aug. CP. Belisario v. c. cons. [*a.* 535] Dat. XVII. kal. Aug. CP. Belisario v. c. cons.

535. godine, mjeseca jula:
Justinijan objedinjuje temu Paflagoniju, stavlja je pod upravu pretorijanskog prefekta Jovana (Dukljanina?) i uključuje je u dijecezu Pont[72]

O PRETORU PAFLAGONIJE

Isti Avgust Jovanu pretorijanskom prefektu.
<*Uvod*> Narod Paflagonaca je ne samo drevan i poznata imena, nego je i velike kolonije osnovao, pa je naselio i oblast oko Venecije, u kojoj je podignut i njihov drevni grad Akvileja, koji je na zapadu najnaseljeniji i koji je često primao carsku kuću na boravak.

I Poglavlje
Smatrali smo, dakle, da oblast Paflagonije, koja je u vrijeme Honorija svete uspomene bila smanjena i tako ostala bez nekih gradova i bez ikakvog pravog razloga podijeljena, treba vratiti u pređašnje stanje i ponovo uspostaviti jednu Paflagoniju, te da treba sa Paflagonijom učiniti isto ono što smo učinili sa dva Ponta i urediti je na isti način: kao što već i on (Pont) ima jedinstvenu upravu nad svim onim oblastima, to jest da ima jednu upravu umjesto dvije, kako je ranije bilo (a govorimo o Paflagoniji i Honorijadi), i neka se upravnik naziva pretorom (i to je rimski naziv i koristi se za one koji vladaju provincijom), neka se koristi jednom kancelarijom, sastavljenom od dvije, koje su ranije bile i neka broji stotinu ljudi. A i ovdje će upravljati svim tributima koje su nekad stanovnici i Paflagonije i Honorijade plaćali i brinuće se za sve gradove koje su nekad i jedna i druga provincija imale, to jest u Honorijadi za Prusijadu, Krateju, Hadrijanopolj, Tijum, Klaudiopolj i Herakleju: premda su neki od njih još ranije oduzeti od Bitinije, kao na primer Prusijada i Herakleja i sama mitropolija provincije, Klaudiopolj, ipak, budući da su već jednom prenijete, smatramo da je previše novine da ih ponovo vraćamo Bitiniji i tako remetimo status. Stoga će onih šest gradova, koji su nekada pripadali Honorijadi, biti sada deo Paflagonije. Unutar jirisdikcije Paflagonije ostaće i onih drugih šest gradova koji su od početka toj provinciji pripadali, to jest Germanikopolj koji se nalazi kod Gangre, Pompejopolj, Dadibri, Sorori, Amastrid i još Jonopolj. Tako će biti ukupno dvanaest gradova u cijeloj provinciji. Pa ni ovdje ništa novo ne uvodimo što se tiče sveštenstva, nego neka mitropoliti, koji su tamo primili svešteničkі čin, ostanu na položaju na kome su bili, pošto se, što se tiče mjesta hirotonisanja, ništa nije promijenilo, nego ih hirotiniše blaženi patrijarh ovog prosperitetnog grada, a oni hirotonišu one koji su pod njihovom jurisdikcijom, koje su i do sada hirotonisali, kako među njima ne bi bilo zabune ni uznemiravanja, nego da bude jedna provincija sa više mitropolija, onako kako je i u drugima našim provincijama.

II Poglavlje
Onaj ko će pak imati upravu nad cijelom provincijom (cijela će se zvati Paflagonija kao i ranije) i ko će obilaziti gradove spriječen bilo kakvim njihovim ediktom koji su možda nekad izdati u svrhu takve zabrane, i neće u gradove slati svoje vikarije (to mu naime potuno zabranjujemo, jer je besmisleno da u isto vrijeme i on upravlja provincijom i da dopusti drugome da protiv zakona umjesto njega to čini), nego će on lično upravljatai svime; a tribute će revnosno ubirati tako da ne zahtijeva ni više ni manje, nego da po pravdi i jednakosti gleda i stara se da nadoknadi štetu

[72] *Corpus iuris civilis, vol. 3, p. 218*.

κθ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΡΑΙΤΩΡΟΣ ΠΑΦΛΑΓΟΝΙΑΣ.

Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἰωάννῃ ἐπάρχῳ πραιτωρίων.

⟨Προοίμιον.⟩ Τὸ Παφλαγόνων ἔθνος ἀρχαῖόν τε καὶ οὐκ ἀνώνυμον καθεστώς, ἀλλὰ τοσοῦτον ὡς καὶ ἀποικίας μεγάλας ἐκπέμψαι καὶ τὰς ἐν Ἰταλοῖς συνοικίσαι Βενετίας, ἐν αἷς δὴ καὶ Ἀκυληῖα πόλις τῶν ἐπὶ τῆς ἑσπέρας μεγίστη κατῴκισται καὶ βασιλικὴν πολλάκις δίαιταν δεξαμένη,

20

XXIX.

℟ DE PRAETORE PAPHLAGONIAE ℟

Imp. Iustinianus Aug. Iohanni pp.

⟨Praefatio.⟩ Paphlagonum gens et antiqua et non sine nomine constitit, sed in tantum, ut etiam colonias magnas mitteret ⟨et⟩ in Italorum habitaret Venetiis, in quibus utique et Aquileia civitas in Hesperia maxima habitata est et imperialem morem [pro dietam] suscepit.

CAPUT I.

τὸ τοίνυν Παφλαγόνων ἔθνος ἐπὶ τῶν Ὀνωρίου τοῦ τῆς εὐσεβοῦς λήξεως χρόνων ἐλαττωθὲν καὶ πό-

Igitur Paphlagonum gentem sub Honorii piae memoriae temporibus imminutam et civitates amitten-

Nov. XXIX Graece extat in ML, c. 1—5 in B 6, 13. — Epit. Theod. 29, Ath. 4, 9. Iulian. const. XXVII

spectabilium iudicum et apud gloriosissimos praefectos et apud gloriosissimum nostrum quaestorem per consultationem cognoscatur; lites autem quingentis aureis minores in provincia ipsius motas apud aliquos (etsi forte ex delegatione, nec tamen apud spectabiles actae sint), quando in iis appellatio interponatur, ipse in ordine sacri examinet auditorii: ut in hac quoque re honoratior factus collati in eum a nobis incrementi memor sit, et ita rebus utatur, ut omnibus subditis et nobis ipsis et prae nobis deo ac legi integrum sese praestet.

Epilogus. His igitur omnibus tua sublimitas cognitis et annonas tantas ei praebeat et adeo honoratum eum factum esse sciat, ut multis merito expetendus sit futurus decoris et dignitatis nunc et a nobis datae desiderio.

ukoliko je fisk pretrpi; a gradove neka čuva i u javnom i u privatnom sektoru: anona će mu biti koliko su oba magistrata ranije imala zajedno, ukupno sedam stotina dvadeset i pet zlatnika, a neka ima asesora (konzilijara) koji će primati sedamdeset i dva zlatnika i jednu kancelariju neka ima sastavljenu od dvije do stotinu ljudi, koja će od fiska primati ukupno tri stotine četrdeset sedam i jednu trećinu (u grčkoj verziji: 474 i 1/3 zlatnika) za utjehu (platu): a pošto je službu primio ne plativši ništa, neka istu i ono što uz nju ide obavlja bez naknade. Mi ćemo i ovdje svoje podanike otkupiti, pa ćemo onima, koji su po običaju primali nešto što se kaže na ime sufragija, mi lično dati dajući im to od prihoda provincije za tvoj položaj i nećemo dopustiti da naši podanici, formalno i pod izgovorom i da se vrši prodaja, budu dovedeni do ropstva. Niti ćemo dopustiti da oni, koje smo oslobodili od varvara, a koji su nekada bili porobljeni i kojima smo vratili raniju slobodu, u našem sopstvenom carstvu služe drugima: nego ćemo, koliko god je to moguće, Bogu, koji je preko nas mnogim narodima darovao slobodu, prinijeti slobodu naših podanika, kako ne bismo oštetili ni one koji primaju (za uzvrat ćemo im uvesti legalnu platu), ali nećemo dopustiti magistratima da na ime sufragija kupuju naše podanike kao kakve robove od trgovaca i prodaju ih onima koji ih ugnjetavaju. Stoga neka i ova provincija, koja je ranije bez razloga bila podijeljena u dvije, bude jedna među provincijama u okviru Pontske dijeceze kao jedinstvena, a onoga koji koji joj je na čelu nazivaćeš, kao što smo ranije rekli, Justinijanom Paflagonije, a na grčkom jeziku može se nazivati i strategom.

III Poglavlje

Podsjećaćeš ga pak uvijek na zakletvu koju je dao primajući službu da mora da ima čiste ruke neuprljane nedostojnim dobitkom, da mora da pomaže fisku i uvećava ga pravednim i besprijekornim prirastom; da našim podanicima treba da omogući jednakost i dijeli im pravdu i kada plaćaju tribute i kada sklapaju poslove i kada se međusobno parniče. Obilaziće gradove bez troškova s njihove strane tako da se od njih ne okoristi, ili bilo šta neplaćeno uzme, ni on, ni njegov asesor, ni bilo ko iz njegove pratnje, bilo vojnik, činivnik, ili sluga. Treba, naime, i oni da troše od anona, koje im iz fiska dajemo i da žive uzdržano i kako se pristoji, a vojnici koji ih prate treba da znaju da će, ako nijesu zadovoljni svojim primanjima i zbog toga našim podanicima nanose nepravdu, bilo kakvu štetu, ili se usude da uzmu nešto ne plativši, morati da plate obeštećenje podanicima preko onoga ko obavlja magistrat, koji sredstva za to treba da oduzme od njihove plate i da se, pod prijetnjom po samoga sebe, postara se da se podanici obeštete.

IV Poglavlje

Neka i ovaj zakon koji smo donijeli o Paflagoniji, a koji njenu upravu čini časnijom i kojim se njen magistrat mora ubrojati među uvažene (*spectabiles*) i dodjeljuje mu provincijsku nad vojskom *potestas* (komandu) da pravedno upravlja i ostalima koji su u ovoj provinciji tako da se ne bi bez prava bilo ko koristio privilegijom, bez obzira na to da li je u pitanju neko višeg ili nižeg ranga, ili upravlja imovinom moćnih. Posebno će voditi računa o onome što se u onim krajevima olako čini, to jest da nikako ne dopusti da se na nekim imanjima postavljaju table sa natpisima napisane u ime bilo koga drugog osim u ime fiska ili carske kuće. A ukoliko nađe da je tako nešto učinjeno, da takve table odmah ukloni, a na imanju onoga ko je to učinio, ukoliko je prisutan, postavi table u ime fiska, pošto je prethodno one table koje je uklonio razbio o njegovu glavu. Ukoliko je pak taj odsutan, da uhvati (uhapsi) onoga ko upravlja imanjem i njegovo tijelo podvrgne mučenju, da isto tako odmah ukloni table i razbije ih o upravnikovu glavu i neka zna da će, ako nešto tako bude zanemario i ako mi saznamo da su table postavljene za nekog drugog a ne za fisk

XXIX.

DE PRAETORE PAPHLAGONIAE.

Idem Augustus Iohanni praefecto praetorio.

Praefatio. Paphlagonum gentem et antiquam neque ignobilem, sed talem quae et magnas colonias deduxerit et Venetias Italorum incoluerit, ubi Aquileia quoque condita est urbs earum quae in occidente sunt maxima quaeque imperialem domum saepe suscepit,

I. *Paphlagonum igitur gentem Honorii piae memoriae temporibus extenuatam et urbibus non-*

1 ὑπάρχοις *LB* ‖ τῶν ἐνδοξοτάτων *L* ‖ 2 κατὰ κονσουλτατίονα (κονσουλατίονα *M*) *ML*] κατὰ συνέλευσιν *Ms. v.*, *B* ‖ κρίνεσθαι] γίνεσθαι *B* ‖ 4 κρινουμένας *B* ‖ 5 παρὰ περιβλέπτοις *LB* ‖ 6 *sq.* ἐν τάξει — αὐτὸν *om. L* ‖ 9 αὐξήσεως] ἐπαρχίας L^a ‖ αὐτοῦ *c* ‖ 11 πρὸς γε *Lc* ‖ 13 *sq. epilogum om. B* ‖ 16 ἔπεσθαι *L* ‖ αὐτοῦ *L* ‖ 19 XVII k. aug. *c* (*Ath.*)] XV. k. aug. *M* kl. agustas *Iul.*^{b} (*om. Iul. codd. cett.*) μηνὶ αὐγούστῳ *Theod.* ‖ Bilisario *M* ‖ *post subscriptionem non servatur index de quo v. p.* 217, 26 ‖ 25 καθεστώς] constitit *c* (καθέστηκε *Haloander*) ‖ 26 συνοικίσαι *Scrimger*] συνοικῆσαι *MLc* ‖ 30 ὁρίου L^1 ὀνορίου L^2

2 consulationem *V* ‖ 4 vel si forte *Beck* ‖ 5 ne *addidi*, nec *vulg.* ‖ dicatur *V* ‖ 6 suò *add. vulg.* ‖ appellatione *V*] appellationum *T* ‖ fiunt] fuerit *V* ‖ in ordinem *T* ‖ 7 is] his *libri* ‖ secundum hoc etiam *T al.* ‖ 8 dato *V al.* ‖ 9 rebus] cehus *V* ‖ 11 nostros *V* ‖ 14 cognoscens et tantas *Neoburg.* ‖ mouerit *T al.* me ueri *V* ‖ 15 honestia factum *V* ‖ 16 flores *libri* ‖ diuinitatisque *T al.* ‖ 19 constantinopolis *V* ‖ bilis. *VT* ‖ 21 praetore] prae *V* ‖ paßagonie *VT* (*et sic semper*) ‖ 23 pp.] p̄porum *V* ‖ 24 antiquam *V* ‖ 25 consistit *Neoburg.* ‖ 26 mittere *V* ‖ et *add. vulg.* ‖ 27 aquilegia *V* ‖ speria *V al.* ‖ 28 magna *T al.* ‖ *imperiale more prodietam *V* imperiali more traditam *T*. *Glossema seclusi.*

i carske kuće, našu ili preblagočestive Avguste i da je magistrat to zanemario, iako je za to znao, taj magistrat lično će biti kažnjen konfiskacijom imovine, budući da je, premda je to lako mogao da spriječi koristeći se silom, ipak namjerno zanemario.

V Poglavlje
Hoćemo da on takođe vodi brigu o tome da goni sve razbojnike koji tuđu imovinu, pa čak i žene, otimaju i vrše druge zločine i da ih uhvati i podvrgne pravednim kaznama, te da sprječava svaku nepravdu i da ne dopušta da se na bilo koji način čini nepravda poštenim ljudima: da mi ne bismo opet imali potrebu za drugim ljudima koji takve stvari obavljaju, pa da situaciju opet moramo da prepustimo takvima, kao što su biokoliti i lestodiokti ili njima slični, čega se gnušamo, jer smo upravnika (provincije) na toliki rang podigli i takvu mu počast dali da se žalbe na njegove presude šalju tvojoj uzvišenosti i onima koji taj isti položaj ubuduće budu zauzimali kao i preslavnim kvestorima carske palate (*questores sacri palatii*), koji treba da ih saslušaju po principu konsultacija, a kada se ulaže žalba na parnice koje uključuju kazne manje od pet stotina zlatnika pokrenute u njegovoj provinciji pred nekim drugim sudijama koji ne pripadaju redu uvaženih sudija (*spectabiles iudices*), pa makar i iz delegacije, neka ih sam vodi na način kao na carskom sudu: da bi se po svemu i on ubrajao među magistrate koje smo uveli i na viši nivo doveli. Biće naime i on veći i značajniji od svojih prethodnika i služiće nam i za značajnije stvari. Jer u malom nema ničeg velikog, rekli su oni koji su živeli prije nas, a i mi tako mislimo i iskustvom potvrđujemo. I ovom zakonu će takođe biti priključeno uputstvo koje treba da razjasni šta će od fiska primiti kako onaj ko upravlja provincijom, tako i njegov asesor i njegovo činovništvo, kao i šta sam magistrat treba da da za svoja insignija.
1. A način na koji će obavljati službu, već je i ovdje ukratko izložen, a biće mu sasvim jasan i u zakonu o svim magistratima gde je sve na jenom mjestu opisano, kao i iz naših carskih naredbi (mandata), koje ćemo mu dati kada mu predamo magistratska insignija, a on položi zakletvu: onako kako je našim zakonom propisano.
<*Epilog*> Neka, dakle, tvoja uzvišenst neka mu, pošto sve ovo zna, tolike anone preda i prema tome neka zna da je (ovaj položaj) u tolikoj meri počastvovan da se s pravom u budućnosti očekuje da će mnogi priželjkivati ugled i dostojanstvo koji smo ovom magistratu sada dali.
Dato 17. dana uoči avgustovskih kalenda CP(u Konstantinopolju) za konzulovanja preslavnog gospodina (*vir clarissimus*) V(B)elizarija.

(g. 535)

ἀπροβαλόν τινας καὶ κατ' οὐδεμίαν χρειώδη πρόφασιν ὑφεῖσιν τινα δεξάμενον αὖθις ᾠήθημεν χρῆναι πρὸς τὸ πρότερον ἐπαναγαγεῖν σχῆμα, καὶ μίαν πάλιν τὴν Παφλαγονίαν ἀποτελέσαι, καὶ ἅπερ ἐπὶ τῶν δύο πεπράχαμεν Πόντων, ταῦτα καὶ ἐπ' αὐτῇ διαθέσθαι· ὥστε καὶ τὸν τῶν ἐθνῶν τούτων ἔχοντα τὴν ἀρχὴν ἡνωμένην τε δὴ καὶ μίαν ἀντὶ δυοῖν τῶν ἔμπροσθεν (φαμὲν δὲ Παφλαγονίας τε καὶ Ὀνωριάδος) κεκλῆσθαι μὲν πραίτωρα (Ῥωμαϊκὸν δὲ καὶ τοῦτο ὄνομα καὶ τοῖς τὰς ἐπαρχίας ἰθύνουσι πρέπον), τάξει δὲ χρῆσθαι μιᾷ συναρμοσθείσῃ παρὰ τῶν ἔμπροσθεν δύο τάξεων καὶ ἀνδρῶν ἑκατὸν ἀριθμὸν συμπληρούσῃ. ἐπιστήσεται δὲ καὶ οὗτος τοῖς τε δημοσίοις πᾶσιν ὅσα τε Παφλαγόνες ὅσα τε οἱ πρώην τῆς Ὀνωριάδος οἰκήτορες ἐτέλουν· καὶ θήσεται πρόνοιαν τῶν πόλεων ἁπασῶν ὧν ἑκατέρα πρότερον εἶχεν ἐπαρχία, τοντέστιν ἔν τε Ὀνωριάδι Προυσιάδος τε καὶ Κρατείας καὶ Ἀδριανοπόλεως καὶ Τίου καὶ Κλαυδιοπόλεως καὶ Ἡρακλείας· εἰ γὰρ καί τινες αὐτῶν ἐκ Βιθυνίας ἐλήφθησαν πρότερον, ὁποῖον δὴ Προυσιάς τε καὶ Ἡράκλεια καὶ αὐτή γε ἡ μητρόπολις τῆς ἐπαρχίας, φαμὲν δὲ τὴν Κλαυδιόπολιν, ἀλλ' ὅμως ἐπειδήπερ ἅπαξ μετέστησαν, αὖθις ἐπαναγαγεῖν αὐτὰς εἰς Βιθυνοὺς καὶ συνταράττειν τὸ σχῆμα πολλῆς ᾠήθημεν εἶναι τῆς φιλοπραγμοσύνης· ὥστε αὗται γε αἱ ἓξ πόλεις ἐξ, πρότερον Ὀνωριάδος οὖσαι, νῦν μέρος καὶ αὗται Παφλαγονίας ἔσονται. ἐν δὲ Παφλαγόσιν αὐτοῖς ἕξει δικαιοδοσίαν πόλεων ἑτέρων ἓξ τῶν ἄνωθεν ἐκείνῃ προσηκουσῶν τῇ χώρᾳ, φαμὲν δὲ Γερμανικοπόλεώς τε τῆς πρὸς Γάγγραν καὶ Πομπηϊουπόλεως καὶ Δαδύβρων καὶ Σωρῶν καὶ Ἀμαστριδος καὶ πρός γε τῆς Ἰωνοπολιτῶν. δώδεκά τε ἔσονται πόλεις ἅπασαι τῆς ἐπαρχίας ἁπάσης. Κἀνταῦθα δὲ περὶ μὲν τὰς ἱερωσύνας οὐδὲν καινίζομεν, ἀλλ' οἵ τε μητροπολῖται οἱ πρώην τὰς ἱερωσύνας ἐνταῦθα δεχόμενοι μενοῦσιν ἐπὶ τῆς αὐτῆς τάξεως, τῆς ἐπ' αὐτοῖς τό γε ἐπὶ τῷ τόπῳ χειροτονίας οὐκ ἀμειβομένης, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ μακαριωτάτου πατριάρχου τῆς εὐδαίμονος ταύτης χειροτονούμενοι πόλεως. αὐτοί τε τοὺς ὑφ' ἑαυτοὺς χειροτονοῦντες οὓς μέχρι νῦν ἐχειροτόνουν,

tem aliquas et per nullam utilem occasionem divisionem quandam suscipientem rursus aestimavimus oportere ad pristinam revocare figuram, et unam denuo Paphlagoniam efficere, et quae ex duobus egimus omnibus, haec etiam super ea disponere; et gentium harum habentem cingulum unitum et unum pro duobus prioribus (dicimus autem Paphlagoniae et Honoriadis) vocari praetorem (Romanum quoque etiam hoc nomen et provincias gubernantes decens), officio vero uti uno, coaptato ex prioribus duobus officiis et viris centum numero complendo. Praeeritque etiam iste et fiscalibus omnibus quaecumque Paphlagones et quaecumque pridem Honoriadis habitatores solvebant, et ponet providentiam civitatum omnium quas utraque prius habuit provincia, hoc est in Honoriade et Prusiadis et Cratiae et Adrianopoleos (et Tii et Claudiopoleos et Heracliae; si enim etiam quaedam earum ex Bithynia assumptae sunt prius, ut Prusias) et Heraclia et ipsa metropolis provinciae (dicimus autem Claudiopolim, sed tamen quoniam semel migratae sunt, rursus deducere eas in Bithynos et conturbare schema piurimae iudicavimus esse [et] tergiversationis. Quocirca et ipsae quae dictae sunt civitates sex prius Honoriadis existentes nunc pars et ipsa Paphlagoniae erit. In Paphlagoniis autem ipsis habebit iurisdictionem civitatum aliarum sex olim illi competentium provinciae, dicimus autem Germanicopoleos circaque Gangram et Pompeiopoleos et Dadybrorum et Sororum et Amastridis, insuper Ionopolitanorum. Duodecim enim erunt civitates omnes provinciae universae. Et hic quoque circa sacerdotia quidem nihil novamus, sed metropolitae primitus sacerdotia hic suscipientes manent in ipso ordine, super eis quantum ad locum ordinatione non permutata, sed a beatissimo patriarcha felicis huius ordinandi civitatis, ipsi vero qui sub eis sunt ordinantes, quos hactenus

v. 33 sq. cf. Nomoc. XIV tit. 1, 20 καὶ ἡ Παφλαγονία διαφόρους (sc. ἔχει μητροπολίτας), ὡς ἡ κθ' νεαρά.

nullis privatam et sine ulla causa idonea deminutionem quandam passam rursus existimavimus in pristinum statum restituendam et unam denuo Paphlagoniam efficiendam, quaeque in duobus Pontis egimus, haec etiam in illa ordinanda esse; ut qui harum gentium administrationem habet unitam iam et unam loco duarum quae antea erant (Paphlagoniae dicimus et Honoriadis) praetor quidem vocetur (Romanum autem istud quoque nomen est aptumque iis qui provincias regunt), officio autem utatur uno ex duobus quae ante erant coniuncto et quod centum virorum numerum expleat. Praeerit autem hic quoque tributis omnibus quaecumque et Paphlagones et Honoriadis olim incolae pendebant, et prospiciet urbibus omnibus quas utraque provincia prius habebat, hoc est in Honoriade Prusiadis et Crateae et Hadrianopolis et Tii et Claudiopolis et Heracleae: quamquam enim nonnullae earum ex Bithynia prius ascitae sunt, veluti Prusias et Heraclea et ipsa metropolis provinciae, Claudiopolim dicimus, tamen quoniam semel translatae sunt, eas rursus ad Bithynos reducere et turbare statum nimii esse putavimus novitatis studii. Itaque sex illae urbes, quae olim Honoriadis erant, iam pars Paphlagoniae et ipsae erunt. Inter ipsos autem Paphlagones iurisdictionem habebit aliarum sex urbium quae primitus ad eam provinciam pertinebant, id est Germanicopolis quae est ad Gangram et Pompeiopolis et Dadybrorum et Sororum et Amastridis et praeterea Ionopolis. Eruntque duodecim urbes omnes totius provinciae. Atqui ne hic quidem in sacerdotiis quicquam novamus, verum et qui olim sacerdotia ibi suscipiebant metropolitae in eodem ordine maneant ordinatione eorum quantum ad locum non mutata, sed a beatissimo patriarcha felicis huius urbis ordinandi, et ipsi eos qui sub ipsis sunt ordinantes, quos usque adhuc ordinabant, ut

3 πάλιν *Osenbrüggen ex* ς] πόλιν *MLB* ‖ 5 Πόντων] omnibus (i. e. πάντων) ς ‖ 7 τε δὴ *om. L*(ς) ‖ 11 παρὰ] περὶ *L* ‖ 12 καὶ] ἣν καὶ *Haloander, vulg.* ‖ ἀριθμὸν *M*] ἀριθμὸς *L* ἀριθμοῦ *B* ‖ *συμπληρούσῃ] συμπληρώσει *libri* (numero complendo ς) ‖ 14 Παφλαγόνων *B* ‖ 15 ἡνωμένης *M* ‖ 17 ἐν *om. L* ‖ κρατείας *M* (*Theod.*)] κρατίας *LB* ‖ 18 Ἀδριανουπόλεως *B* ‖ 20 προυσιάς *L*] προυσία *MB* ‖ 22 κλαυδιόπολιν *L* ‖ 23 αὐτοὺς *B* ‖ 25 φιλοπραγμοσύνης *M*] πολυπραγμοσύνης *LB* (ς) ‖ *αὗται γε] αὖται τε *M* αὐταί τε *LBς* ‖ 27 καὶ αὗται *Lς*] καὶ αὐταὶ *MB* ‖ 29 φαμὲν δὴ Γερμανικοπόλεώς τε *B* ‖ 30 τῆς πρὸς γάγγραν *M* (*cf. Theod.*)] καὶ τῆς (τῶ *L*) πρὸς γάγγραν *BL* ‖ πομπηϊούπ (*sic*) *L* ‖ 31 Δαδούβρων *B* ‖ Δμαστριάδος *B* ‖ 32 (ἰουνόπολις *Theod.*) ‖ τε] enim ς ‖ 33 πόλεις *MB*] αἱ πόλεις *L* ‖ κἀνταῦθα μὲν περὶ

δὲ *L* ‖ 34 τε] *leg.* γε? ‖ 35 οἱ πρώην *Haloander*] πρώην οἱ *libri* ‖ 36 μένουσιν *LBς* ‖ τῆς ἐπ'] τοῖς ἐπ' *L* ‖ 38 ὑπὸ τῶν μακαριωτάτων πατριαρχῶν *L* ὑπὸ τῷ μακαριωτάτῳ πατριάρχῃ *B* ‖ 39 τε] vero ς

3 fuguram *V* ‖ 4 pationiam *V* ‖ et *om. V*[1] ‖ ex] in *vulg.* ‖ 12 et *om. V*[1] ‖ 14 prouidentia *V*, civitatum — provincia *om. idem* ‖ omnium ciuitatum *T* ‖ 16 honoriate prusiadis *V* ‖ gratie *V* tracie *T* ‖ et *om. V* ‖ 17 et Tii — 19 Prusias *om. libri, suppl. edd.* ‖ 19 eraclia *V* ‖ 20 prouintia *V* ‖ claudiopolin *vulg.* ‖ 22 reducere *T* ‖ bithinos *libri* ‖ 23 et *om. vulg.* ‖ 25 existententes *V*[1] ‖ ipsae *et* 26 erunt *vulg.* ‖ 27 illic *libri* ‖ 29 circaquae *V* quae circa *al.* ‖ popeiopolos et cladybrorum et sororium *V* ‖ 30 *iopolitanorum *libri* ‖ 33 sacerdotalia hic *T* ‖ 37 eis] ei *V*

28*

οὐδὲν ἀλλήλοις περὶ [illegible] ὄντων οὔτε στασιάζοντες οὔτε φυρόμενοι. καὶ μί[illegible]τὸ λοιπὸν ἐπαρχία γενήσεται πλείονος ἔχουσα μητ[illegible]πόλεις, τοῦτο ὅπερ καὶ ἐν ἑτέραις ἡμῶν ἐπαρχίαις ἐστίν.

ordinabant, nihil alterutris de his neque contendentes neque permiscentes: sed una iam provincia fiet plures habens metropolis, hoc quod et in aliis nostris provinciis ⟨est⟩.

CAPUT II.

Ὁ δὲ τὴν ἀρχὴν ἔχων τῆς ἐπαρχίας πάσης (Παφλαγονία δὲ ἅπασα καλεῖσθαι καθὰ καὶ πρότερον ἦν) τάς τε πόλεις περινοστήσει, κωλύοντος οὐδενὸς τῶν ἔμπροσθεν ἴσως ἐπὶ κωλύσει τῶν τοιούτων γεγονότων τύπων, τοποτηρητὰς μέντοι ταῖς πόλεσιν οὐκ ἐκπέμπων (τοῦτο γὰρ αὐτῷ παντελῶς ἀπαγορεύομεν, ἐπεὶ τῶν ἀτόπων ἐστὶν ἅμα μὲν αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἐπαρχίας χρηματίζειν, ἅμα δὲ ἑτέρῳ τὴν αὐτοῦ τάξιν παρὰ τὸν νόμον διδόναι), ἀλλ' αὐτὸς ἅπαντα διοικήσει· τά τε δημόσια εἰσπράξει σὺν πάσῃ προθυμίᾳ, μήτε ὑπερπράττων μήτε ἐλαττῶν, ἀλλὰ τῆς κατὰ δικαιοσύνην ἰσότητος ἀντεχόμενος, τιθήνεύός τε πρόνοιαν τοῦ κἂν εἴ τι βέβλαπται τὸ δημόσιον τοῦτο ἐπανορθοῦν, τάς πόλεις τε φυλάττων ἀζημίους κοινῇ τε καὶ ἰδίᾳ· καὶ σίτησιν μὲν λαμβάνων ἣν ἑκατέρα πρώην εἶχεν ἀρχή, συνιοῦσαν εἰς χρυσοῦς ἑπτακοσίους εἰκοσιπέντε, ἔχων δὲ καὶ τὸν παρεδρεύοντα ἑβδομήκοντα δύο κομιζόμενον χρυσοῦς, καὶ τὴν τάξιν τὴν μίαν ἐξ ἀμφοῖν συντιθεμένην καὶ εἰς ἀνδρῶν ἑκατὸν συνιοῦσαν ἀριθμὸν καὶ τετρακοσίους τεσσαράκοντα ἑπτὰ τρίτον χρυσοῦς ὑπὲρ παραψυχῆς λαμβάνουσαν παρὰ τοῦ δημοσίου· προῖκά τε δεχόμενος τὴν ἀρχὴν καὶ προῖκα ταύτην καὶ τὰ κατ' αὐτὴν διανύων. ἡμεῖς γὰρ κἀνταῦθα τοὺς ἡμετέρους ὑποτελεῖς ἐξαννησόμεθα καὶ τοῖς κομιζομένοις ἐξ ἔθους προφάσει τοῦ καλουμένου συνῳραγίου δώσομεν αὐτοί, τοῦτο ἐκ τῶν φόρων αὐτοῖς τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπιδιδόντες διὰ τοῦ θρόνου τοῦ σοῦ, καὶ οὐ συγχωρήσομεν ὑπὸ σχήματι καὶ προκαλύμματι πράσεως τοὺς ἡμετέρους ὑπηκόους καταδουλοῦσθαι. οὐ γὰρ ἂν οἱ βαρβάρων τοὺς πρώην ὑποτελεῖς ἀπαλλάξαιτες καὶ τὴν ἀρχαίαν εἰς αὐτοὺς ἐπαναγαγόντες ἐλευθερίαν τοὺς ἐν ἡμῖν αὐτοῖς δουλεύειν ἄλλοις συγχωρήσομεν, ἀλλὰ τῷ δι' ἡμῶν πολλοῖς ἔθνεσιν ἐλευθερίαν φιλοτιμησαμένῳ θεῷ τοῦτο καὶ ἡμεῖς καθ' ὅσον ἐστὶ δυνατὸν τὴν τῶν ἀεὶ πιπρασκομένων ὑπηκόων ἡμῶν προσοίσομεν ἐλευθερίαν,

Qui autem cingulum habet provinciae totius (Paphlagonia vero vocetur omnis, sicut et prius), civitatesque circueat prohibente nulla prius forte prohibitione talium facta forma, vices agentes tamen civitatibus non dirigens (hoc enim ei penitus interdicimus; nam absurdum est simul quidem ipsum in provincia appellari, simul autem alio suum officium contra legem dare): sed ipse omnia gubernet, et fiscum exigat cum omni alacritate, neque superexigens neque minuens, sed secundum iustitiam aequalitatem tuens ponensque providentiam, vel si quid laesus est fiscus, hoc emendare, civitatesque custodiens indemnes communiterque et proprie; et annonas quidem accipiens quas utraque prius habebat administratio, collectas in aureis septingentis XX quinque, habens autem et *consiliarium* septuaginta duos percipientem aureos et officium unum ex ambobus compositum et in virorum centum collectum numerum, trecentos XL. septem et tremissem aureos pro emolumento percipiens a fisco; gratisque accipiens cingulum et gratis hoc impetrans. Nos enim et hic nostris collatoribus prosumus et accipientibus ex consuetudine occasione appellati suffragii dabimus ipsi, hoc ex tributis ipsius provinciae largientes per sedem tuam, et non permittimus sub imagine et velamento venditionis nostros subiectos in servitium redigi. Non enim qui barbaris pridem subditos eripuimus et antiquam in eos reduximus libertatem eos qui apud nos ipsos sunt aliis servire permittimus, sed deo per nos plurimis gentibus libertatem largienti hoc etiam nos, quantum est possibile, semper venditorum subiectorum nostrorum offerimus li-

nihil inter se de his neque disceptent neque turbentur. Atque una in posterum evadet provincia plures habens metropoles, id quod etiam in aliis provinciis nostris est.

II. *Qui vero universae provinciae regimen habebit (universa autem sicut etiam antea Paphlagonia vocetur), et urbes circumibit, nullo prohibitus edicto eorum quae forte olim ad talia prohibenda facta sunt, neque tamen vicarios in urbes mittet (id enim eum plane vetamus, quoniam absurdum est simul et ipsum in provincia rem agere et alteri suum locum contra legem concedere), sed ipse omnia administrabit; et tributa cum omni diligentia coget, ut neque plus neque minus exigat, sed cum iustitia aequitatem sectetur, et prospiciat, ut etiam si quid fiscus damni acceperit, id resarciat; et urbes illaesas et publice et privatim servet; et annonam quidem accipiat quam antea uterque magistratus habebat, in septingentos viginti quinque aureos collectam, habeat autem assessorem quoque qui duos et septuaginta aureos accipiat, atque officium unum ex duobus compositum et in centum virorum numerum coniunctum quod quadringentos quadraginta septem aureos et tremissem pro solacio a fisco percipiat: et gratis accepto magistratu gratis quoque eundem et quae ad eum pertinent gerat. Nos enim hic quoque subditos nostros redimemus, atque iis qui quid ex consuetudine percipiebant suffragii quod vocatur nomine ipsi dabimus, ex reditibus provinciae per sedem tuam id iis praebentes, nec patiemur sub specie et praetextu venditionis subditos nostros in servitutem rediri. Neque enim qui a barbaris eos qui olim subditi erant liberaverimus iisque pristinam libertatem restituerimus, iidem permittemus, ut qui in nostra dicione ipsa sunt, aliis serviant: verum deo qui per nos multis gentibus libertatem largitus est, nos quoque quoad eius fieri potest subditorum nostrorum, qui ubique vendebantur, offeremus libertatem, ut neque eos, qui*

1 περὶ τοῦτον *L* ‖ *οὐδὲ στασιάζοντες οὐδὲ φυρόμενοι (φοιρόμενοι *L*) *LBς* οὐ διαστασιάζοντες οὐ διαφερόμενοι *M* ‖ 8 γεγονότων τύπων *Homberg*k] γεγονότος τύπον *M* γεγονότος τύπου *LBς* quod recepit deleto *v.* 7 τῶν post οὐδενὸς *Zachariae* ‖ 10 αὐτὸ *Haloander* ‖ 12 χρηματίζειν] appellari *ς* ‖ 15 ἐλαττῶν] minus (*i. e.* ἔλαττον) *ς*(?) ‖ δικαιοσύνης *L*[1] ‖ 16 τε *om. L* ‖ 19 ἀρχὴν *M* ‖ 20 χρυσοῦς *libri, et sic semper* ‖ 24 καὶ τε τετρακοσίους *B* (καὶ *om. ς*) ‖ 25 λαμβάνουσαν ὑπὲρ παραψυχῆς *B* ‖ 27 καὶ τὰ κατ' αὐτὴν *M*] *om. LBς* ‖ 28 ἐξαννησάμεθα *M* (prosumus *ς*) ‖ 29 τοῦ καλουμένου *om. B* ‖ 30 συνῳραγίου *ML*] βοηθείας *M s. v., B* ‖ αὐτοῖς τῶν (τὸν *M*) τῆς *M*[*B*] αὐτοῖς τῆς *L* αὐτῆς τῆς *Haloander ex ς* ‖ 36 αὐτοῖς] αὐτοὺς *Zachariae* ‖ 37 συγχωρήσομεν *LB* ‖ ὑμῶν *L* ‖ 38 τοῦτο *Bc* ‖ 39 ὑμεῖς *M*

4 est *add. vulg.* ‖ 5 paflagonie *T* plafagonie *V* ‖ 6 uocatur *libri* ‖ 7 circuerat *V* circumest *T* ‖ nullo *libri* ‖ forte in prohibitionem *vulg.* ‖ 10 simul] et simul *V* ‖ 11 *alio suum] aliorum *libri* ‖ 13 fiscalia *vulg.* ‖ alacritate *T al.*] largitate *V* ‖ 14 *minuens] minus *libri* ‖ 20 septuaginto *V* ‖ 23 tremisse (remisse *V*) *libri* ‖ 24 affisco *V* ‖ 31 subduos *V* ‖ 35 hoc] huic *vulg.* ‖ 36 subiectorum *T*] *om. V* ‖ offerrimus *V*

ὥστε τοὺς λαμβάνοντας καταβλάπτοντες (ἀντεισάξομεν γὰρ αὐτοῖς τὴν νενομισμένην ὠφέλειαν) οὔτ' ἀφιέντες ταῖς ἀρχαῖς ὀνόματι τῆς δόσεως τοὺς ὑπηκόους τοὺς ἡμετέρους ὥσπερ τι τῶν ἀνδραπόδων ὠνεῖσθαι μὲν παρὰ τῶν πιπρασκόντων, πιπράσκειν δὲ τοῖς ἀδικοῦσιν. Ἔστω σοι τοίνυν καὶ αὕτη τῶν τῆς Ποντικῆς διοικήσεως ἐπαρχιῶν μία, διπλῆ πρότερον οὐκ ἴσμεν ἔνθ' ὅτου γενομένη· καὶ καλέσεις μέν, καθάπερ εἰπόντες ἐφθέγμεθα, τὸν ἐπὶ ταύτης ἡγούμενον πραίτωρα Παφλαγονίας Ἰουστινιανόν, ἔξεστι δὲ αὐτὸν ἑλλάδι γλώττῃ καὶ στρατηγὸν καλεῖν.

bertatem, neque accipientibus nocentes (repensamus enim eis sollemnem utilitatem) neque sinentes administrationibus nomine suffragii subiectos nostros veluti quoddam mancipiorum emere quidem a venditoribus, vendere vero opprimentibus. Sit igitur tibi etiam haec Ponticae diocesis provinciarum una, duplex primitus nescimus cur facta: et vocabis quidem, sicut praediximus, in hac praesedentem praetorem Paphlagoniae Iustinianum, licet autem eum lingua Helladica strategon appellare.

CAPUT III.

Τῶν ὅρκων δὲ αὐτὸν ἀναμνήσεις ἀεὶ καθ' οὓς παραλήψεται τὴν ἀρχήν, ὥστε καθαρὰς ἔχειν τὰς χεῖρας καὶ μηδὲ κέρδεσιν ἀτόποις ῥυπώσας, ἐφ' ᾧ τὸ δημόσιον ὠφελεῖν τε καὶ αὔξειν δικαίως τε καὶ πανταχόθεν ἀμέμπτοις προσθήκαις· ὥστε νέμειν τοῖς ἡμετέροις ὑπηκόοις ἰσότητά τε καὶ δικαιοσύνην ἔν τε τοῖς δημοσίοις ἔν τε τοῖς συμβάλλουσιν ἔν τε τοῖς δικαζομένοις πρὸς ἀλλήλους. περινοστήσει δὲ ἀζημίως τὰς πόλεις, ὥστε μήτε αὐτὸν μήτε τὸν πάρεδρον μήτε τὴν ἑπομένην αὐτῷ θεραπείαν εἴτε στρατιωτῶν εἴτε ταξεωτῶν εἴτε οἰκετῶν τι κερδαίνειν ἢ προῖκα δαπανᾶν. δεῖ γὰρ αὐτοὺς μὲν ἐξ ὧν αὐτοῖς δίδομεν ἐκ τοῦ δημοσίου σιτήσεων τὰς δαπάνας ποιεῖσθαι σὺν μετριότητι προσηκούσῃ ζῶντας, τοὺς δὲ ἑπομένους αὐτοῖς στρατιώτας γινώσκειν ὡς, εἰ μὴ ταῖς οἰκείαις ἀρκούμενοι σιτήσεσιν ὁδοιποροῖεν, ἀλλὰ θαρρήσαιεν τοὺς συντελεῖς τοὺς ἡμετέρους ἀδικεῖν ἢ τιᾶσιν αὐτοὺς περιβάλλειν ζημίαις ἢ προῖκα ποιεῖσθαι τὴν δαπάνην, διὰ τοῦ τὴν ἀρχὴν ἔχοντος τὸ ἀζήμιον ἔσται τοῖς συντελέσιν, ἐκ τῶν ἐκείνων σιτήσεων αὐτοῦ μὲν αὐτὰς ἀπαιτοῦντος, οἰκείῳ δὲ κινδύνῳ τοῖς συντελέσιν ἐξ αὐτῶν περιποιοῦντος τὸ ἀζήμιον.

Iurisiurandi vero eum commemorabis semper, secundum quod percipiet cingulum, ut puras habeat manus et non lucris illicitis sordidatas, quatinus fisco prosit et augeat iustis et undique inculpabilibus crementis, ut tribuat nostris collatoribus aequitatem atque iustitiam et ⟨in⟩ fiscalibus et in contractibus et in litigantibus inter alterutros. Circumibit autem indemniter civitates, ut neque ipse neque eius assessor neque sequens eum ministerium sive militum sive officialium sive servorum aut aliquid lucrecur aut gratis expendat. Oportet enim eos quidem ex quibus eis damus de fisco annonis expensas facere cum mediocritate competenti viventes, sequentes autem eos milites agnoscere quia, nisi propriis contenti annonis iter egerint, sed praesumpserint collatores nostros vexare aut quibusdam eos circumvenire dispendiis aut gratis facere expensam, per eum qui habet administrationem indemnitas erit collatoribus, ex eorum annonis eos exigentem, proprio autem periculo collatoribus eorum procurantem indemnitatem.

CAPUT IV.

Ἔστω δὲ καὶ οὗτος ὁ νόμος ἡμῖν ἐπὶ Παφλαγόσι κείμενος, ποιῶν αὐτοῖς τὴν ἀρχὴν σεμνοτέραν καὶ ἐν ταῖς περιβλέπτοις ἀριθμουμένην, καὶ δίδους καὶ κατὰ τῶν στρατιωτῶν τῶν ἐπιχωρίων ἐξουσίαν, ἐν οἷς ἂν αὐτοῖς μετὰ τοῦ δικαίου προστάττῃ, καὶ κατὰ τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν τῆς ἐπαρχίας αὐτῆς, χρῆσθαι πρυνομίῳ μὴ δυναμένων, κἂν εἰ μείζονες κἂν εἰ τυχὸν ἐλάττονες, κἂν εἰ πραγμάτων προῖστανται δυνα-

Sit autem et haec lex nobis in Paphlagonia posita, faciens eis administrationem honestiorem et inter spectabiles adnumerandam et dantem et contra milites provinciae potestatem, in quibuscumque eis cum iustitia imperat, et contra alios omnes provinciae ipsius, uti privilegio non valentes, vel si maiores vel si forte minores, et si rerum praesunt potenti-

---

accipiunt, damno afficiamus (invicem enim iis legitimum emolumentum introducemus) neque magistratus patiamur dationis nomine subditos nostros tamquam mancipium nescio quod et emere a vendentibus et vendere iniuriam inferentibus. Itaque haec quoque tibi inter Ponticae dioecesis provincias iam una sit, quae antea duplex nescimus qua de causa fuerat: atque appellabis quidem, sicut antea diximus, eum qui illi praeest praetorem Paphlagoniae Iustinianum, licet autem Graeca lingua eundem strategum vocare.

III. *Iurisiurandi vero eum semper commonefacies secundum quod magistratum suscipiet, ut puras habeat manus neque indecoris lucris contaminatas, quo fiscum adiuvet augeatque iustis et integris utique incrementis; ut subditis nostris et aequitatem et iustitiam tribuat et dum tributa pendunt et dum negotia contrahunt et dum lites exercent inter se. Circumibit autem urbes sine dispendio, ita ut neque ipse neque assessor neque quod eum sequetur ministerium sive militum sive officialium sive domesticorum quicquam lucretur vel gratis sumptum faciat. Oportet enim ipsos quidem ex annonis, quas iis ex publico damus, sumptus facere et qua decet continentia vivere, milites autem qui eos sequentur scire, nisi suis contenti annonis incedant, sed si subditis nostris iniuriam facere vel damnis quibusdam eos afficere vel gratis sumptus facere audeant, per eum qui magistratum gerit indemnitatem subditis paratum iri, qui ex illorum annonis res repetat ac proprio periculo inde indemnitatem subditis praestet.*

IV. *Sit autem haec quoque lex de Paphlagonibus a nobis lata, quae magistratum iis honoratiorem reddat et inter spectabiles numerandum, eique et in milites provinciales potestatem tribuat in omnibus quaecumque iuste iis imperat, et in reliquos omnes qui provinciae ipsius sunt, qui privilegio uti nequeant, sive maiores sive forte minores sint sive rebus praefecti quae ad potentes pertinent homines.*

---

1 καταβλάπτοντα B^c ‖ 2 ασφάλειαν *L* ‖ 3 τοὺς ἡμετέρους *et* 5 παρὰ *om.* B^c ‖ 5 πιπράσκει *L* ‖ 6 σοι *om. L* ‖ αὐτὴ] αὐτῇ *L* ‖ 7 πότερον *L* ‖ 8 γενομένην *L* γεγενσομένη *B* ‖ 11 καὶ *om. ς* ‖ 12 τῶν ὅρκων *L* ‖ αὐτῶν *B* ‖ 14 ἀτόποις] ἀδίκοις *B* ‖ 15 καὶ πανταχόθεν *LBς*] πανταχόθεν καὶ *M* ‖ 19 ἀζημίους *L* ‖ 22 τι] aut aliquid (*i. e.* ἤ τι) *ς* ‖ 30 διὰ τοῦτο B^c ‖ 31 αὐτοῦ μὲν *om. ς* ‖ 36 *διδοὺς καὶ (*cf. ς*; *praestaret* διδοὺς αὐτῇ καὶ, *vel* ἔχουσαν καὶ)] διδοῦσαν *libri* ‖ 37 τῶν ἐπιχωρίων] τῶν *om. L* ‖ 39 τῷ τῆς *B* ‖ 41 *leg.* προΐσταιντο?

1 accipientibus *Osenbrüggen*] accipimus *libri* ‖ 2 scinentes *V* ‖ 4 quondam *VT* ‖ 5 oppremtibus *V* ‖ 6 tibi etiam] ut ubi tibi eam *V* ‖ 8 hac] hanc *libri* ‖ praesidentem *vulg.* ‖ 9 praeflagonie *V* ‖ 10 heladica V^1 ‖ stratigon V^2 ‖ appellari *V* ‖ 13 ut] et *V* ‖ 15 audeat *libri* ‖ 17 in *add. vulg.* ‖ 18 circuibit *T* ‖ 21 gratis] gras *V* ‖ 22 quide *V* ‖ 26 ter egerint *libri* ‖ 30 eos] ea *vulg.*; *leg.* eas? ‖ exigentem *vulg.*] exigere (exegere V^a) *libri* ‖ 34 in *V*] *om. T* ‖ 35 eis *om. T* ‖ honestiores V^a ‖ 36 adnumeranda *libri* ‖ dantem et] dante etiam *V* ‖ 37 *sq.* potestatem — provinciae *om. V* ‖ 39 uti] At *V*

τοῖς προσηκόντων ἀνθρώποις. Καὶ ἐπιμελήσεταί γε διαφερόντως τοῦ κατ' ἐκείνους ῥᾳδίως ἁμαρτανομένου τοὺς τόπους, τὸ μὴ συγχωρεῖν τίτλους ἐπιτεθῆναι χωρίοις τισὶν ἀναγεγραμμένους εἰς τινος ὄνομα τῶν ἄλλων πλὴν τοῦ δημοσίου τε καὶ τῶν βασιλικῶν οἴκων. ἀλλ' εἴ τι τοιοῦτον εὕροι γινόμενον, τοὺς μὲν τίτλους αὐτίκα καθαιρήσει, τοῖς δὲ ἐκείνου χωρίοις τοῦ ταῦτα ἁμαρτάνοντος, εἴ γε παρὼν ταῦτα πράττοι, τίτλους ἐπιθήσει πάντως ὀνόματι τοῦ δημοσίου, πρότερον τοὺς καθαιρεθέντας τίτλους εἰς τὴν ἐκείνου παρορῶσιν κεφαλήν, εἰ δὲ ἀπὼν εἴη, τὸν τῶν χωρίων προεστῶτα συλλαβὼν τὸ σῶμά τε αὐτοῦ βασάνοις ὑποβαλεῖ, τοὺς τίτλους τε καὶ οὕτως εὐθὺς καθαιρήσει εἰς κεφαλὴν τοῦ προεστῶτος τῶν χωρίων αὐτοὺς κατεάξας· γινώσκων, ὡς εἰ τοιοῦτό τι περιίδοι καὶ μάθοιμεν τίτλους ἐπικεῖσθαι παρά τιναν ἐπιτεθέντας ἄλλων πλὴν τοῦ τε δημοσίου τῶν τε βασιλικῶν οἴκων ἡμῶν τε καὶ τῆς εὐσεβεστάτης Αὐγούστης, τόν τε ἄρχοντα μαθόντα τὸ γενόμενον περιορᾶν, αὐτὸς ὁ τὴν ἀρχὴν ἔχων ὑποστήσεται δήμευσιν, ὡς παρὸν ταῦτα ῥᾳδίως κωλύειν τῷ μεγέθει χρώμενον τῆς ἀρχῆς, ὅμως ἐξεπίτηδες τούτων ὑπερορῶν.

bus competentium hominibus. Curabit quoque praecipue quod in illis delinquitur locis, non permittere titulos imponi praediis aliquibus conscriptos in alicuius nomine aliorum citra fiscum et imperiales Jomos, sed si quid tale invenerit factum, titulos quidem repente deponet, illius vero praediis qui haec deliquit, si praesens hoc agit, titulos imponet omnibus modis nomine fisci et primitus depositos titulos in illius confringet caput; si vero absens fuerit, praediorum praepositum comprehendens et corpus eius verberibus subiciet et titulos etiam sic repente deponet in caput praepositi praediorum eos confringens, sciens quia, si tale aliquid despexerit et didicerimus titulos infigi ⟨ab⟩ aliquibus impositos aliis praeter fiscum et imperiales domos nostras et piissimae Augustae, et iudicem agnoscentem factum despexisse, ipse qui cingulum habet sustinebit confiscationem, quia ⟨cum⟩ potuerit haec facile prohibere magnitudine utens administrationis, tamen studio haec contempsit.

CAPUT V.

Κἀκείνου δὲ θέσθαι πρόνοιαν αὐτὸν βουλόμεθα τοῦ πᾶσι ληστεύουσιν ἐπεξιέναι καὶ τοῖς ἁρπάζουσι τοὺς ἀλλοτρίους βίους ἢ καὶ γυναῖκας καὶ ἄλλα ἐγκλήματα ἐργαζομένοις, συνέχειν τε αὐτοὺς καὶ τιμωρίαις ὑποβάλλειν προσηκούσαις, καὶ πᾶσαν ἀδικίαν ἀναστέλλειν καὶ μὴ συγχωρεῖν ἔν τινι τοὺς ἐπιεικεστέρους ἀδικεῖν· ὥστε μὴ πάλιν ἡμᾶς ἑτέρων δεῖσθαι τῶν τοῖς τοιούτοις ἐπεξιόντων καὶ πάλιν ἀνέχεσθαι βιοκολυτῶν τε καὶ ληστοδιωκτῶν καὶ ἑτέρων τοιούτων ὀνομάτων τε καὶ πραγμάτων· ἅπερ ἡμεῖς ἀποστρεφόμενοι πρὸς ταύτην αὐτὸν τὴν τάξιν ἠγάγομεν, καὶ οὕτως αὐτῷ σεμνὴν τὴν ἀρχὴν πεποιήκαμεν, ὥστε καὶ τὰς ἐκκλήτους τὰς αὐτῷ δικάζοντι διδομένας πρός τε τὴν σὴν ὑπεροχὴν καὶ τοὺς κατὰ καιρὸν τὴν αὐτὴν παραληψομένους ἀρχὴν πρός τε τὸν πανεύφημον καὶ αἰστωρα τοῦ θείου ἡμῶν παλατίου, οἵπερ κατὰ τάξιν κονσουλτατίονος αὐτῶν ἀκροάσονται, τὰς δὲ ἐλάττους τῶν πεντακοσίων νομισμάτων δίκας τὰς κατὰ τὴν ἐπαρχίαν τὴν αὐτοῦ κινουμένας παρά τισιν ἑτέροις οὐ σπεκταβιλίοις, εἰ καὶ ἐκ παραπομπῆς εἶεν, ὅταν ἐφέσιμοι γίνωνται, πρὸς ἑαυτὸν ἄγειν ἐν τῇ τοῦ θείου

Illius quoque ponere eum providentiam volumus, ut omnes latrocinantes insequatur et arripientes alienas vitas aut etiam uxores et alia crimina committentes, et comprehendat eos et suppliciis subiciat competentibus, et omnem iniustitiam inhibeat et non sinat aliquem mitioribus nocere: ne denuo nos aliis egeamus qui talia exequantur, ut rursus patiamur biocolytas (id est violentiarum inhibitores) et latronum insecutores, et aliis huiusmodi nominibus atque rebus, quas nos adversantes ad hunc eum ordinem eduximus, et sic ei honestam administrationem fecimus, ut et appellationes, quae ei iudicanti dantur, et ad tuam celsitudinem et qui per tempus eandem susceperint dignitatem, et ad famoaissimum quaestorem sacri nostri palatii, qui secundum ordinem consultationis eas audibunt, minores autem quingentorum solidorum causas in provincia eius motas apud aliquos non spectabiles, qui etiam ex delegatione sint, quando sub appellatione fiunt, ad semetipsum deducere in divini secretarii ordinem, ut undique et

Et praecipue curabit rem quae in illis locis facile committitur, ne patiatur praediis quibusdam titulos imponi nomine inscriptos aliorum quam aut fisci aut imperialium aedium. Quodsi eiusmodi quid factum inveniat, titulos quidem statim tollet, praediis vero illius, qui haec commiserit, si quidem praesens ea agat, titulos omnino imponet fisci nomine, ipsis quos sustulit titulis prius in capite illius confractis. Sin absens sit, eius qui praediis illis praepositus est comprehensi corpus tormentis subiciet, titulosque etiam sic statim tollet in capite praepositi praediorum confractos, atque sciat, si quid eiusmodi neglexerit et nos cognoverimus titulos impositos esse per alios nisi aut per fiscum aut per domos imperiales et nostras et piissimae Augustae atque facto cognito magistratum id neglegere, ipsum qui magistratum gerit publicationem bonorum esse subiturum, quoniam, cum facile haec prohibere licuerit magistratus opibus utenti, tamen consulto ea praetermisit.

V. *Illi quoque rei curam eum adhibere volumus, ut omnes latrones quique aliena bona vel etiam feminas rapiunt aliave crimina perpetrant, persequatur eosque coerceat et suppliciis iustis subiciat, et omnem iniustitiam reprimat, neve ulla in re probos homines iniuria affici patiatur: ne nos rursus aliis indigeamus qui talia persequantur, et biocolytae et latronum persecutores aliaque eiusmodi nomina et res denuo toleranda sint: quae nos aversati ad hunc eum ordinem eveximus, atque ita honoratum ei magistratum reddidimus, ut appellationes quoque quae ipso iudicante interponuntur et ad tuam sublimitatem eosque qui deinceps eundem magistratum susceperi sunt et ad celebratissimum quaestorem sacri nostri palatii, qui quidem secundum ordinem consultationis eas audituri sint, lites autem quingentis aureis minores in provincia eius motas apud alios quosdam non spectabiles, etiamsi ex delegatione sint, quando appelletur, ad semet deducat in sacri iudicii ordine: ut undique et ipse magistratibus a*

2 ῥᾳδίως om. ς ‖ 10 εἰς τῶν ἐπικείνου *L* ‖ παριοιργνὺς *MLB* ‖ 22 *ὑπερορῶντα *MLB* ‖ 23 κἀκεῖ *L* ‖ 28 ἔν τινι] ἐν om. ς ‖ 31 τε *LB*] om. *M* ‖ καὶ ἐφ' ἑτέρων *B* ‖ 33 sq. καὶ — πεποιήκαμεν om. *B* ‖ 35 αὐτῶν *L* ‖ δεδομένας *B* ‖ πρός τε *M*] καὶ πρός τε *LB* ‖ 36 κατὰ om. *L*¹ ‖ 38 post παλατίου suppleri πέμπεσθαι s. t. q. vult Zachariae, sed cf. XXVI 5 ‖ 39 κονσουλατίονος *M* κονσουλτατίον *L* συνελεύσεως *M* s. v., *B* ‖ 41 τὴν αὐτοῦ] τὴν om. *L* ‖ 42 οὐ σπεκταβιλίοις (cf. ς)] σπεκταβιλίοις *M* οὖσ περιβλέπτους *L* περιβλέπτοις *B* ‖ εἰ καὶ] qui etiam ς

1 curauit *V* ‖ 6 repentem *V* ‖ 7 aget T^1 ‖ imponet — 8 titulos om. *V* ‖ 9 *confringat *libri* ‖ 10 comphendere *V* ‖ 11 et (in *V*) titulo *libri* ‖ sic] sicut *V* ‖ 13 si om. *V* ‖ 14 ab *add. vulg.* ‖ 16 dispexisse *VT* ‖ 18 cum *add. vulg.* ‖ 19 studio haec] haec studio haec *V* ‖ 23 prouidentia *libri* ‖ 24 omnis *libri* ‖ 26 simplitiis *VT* ‖ 28 ne] om. *V al.* ‖ nos] non *T* ‖ 29 ut] et *vulg.* ‖ patiamus *V* ‖ byocolytas *VT* ‖ 32 aversantes *vulg.* ‖ 37 consultationes *V* ‖ 39 prouintiam *V* ‖ 40 expectabiles *libri* ‖ qui] si *vulg.* ‖ 41 *fiunt] fuerit *V* fuerint *T* ‖ ad] a *V* ‖ deducat *vulg.* ‖ 42 in divini om. *V* ‖ secratarii *V* ‖ ordine *V*] ordinem *T al.*

βασιστηρίου τάξει, ἵνα πανταχόθεν καὶ αὐτὴ συναριθμῆτο ταῖς ἀρχαῖς ταῖς παρ' ἡμῶν ἐξευρημέναις καὶ εἰς σεμνότερον ἀναχθείσαις σχῆμα. ἔσονται γὰρ δὴ καὶ αὗται μείζους καὶ τῶν προτέρων ἀξιολογώτεραι, καὶ ῥᾳδίως ἡμῖν πρὸς τὰ μείζονα τῶν πραγμάτων ὑπηρετήσονται. μηδὲν γὰρ ἐν μικρῷ καθεστάναι μέγα καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν εἴρηται καὶ ἡμῖν γε αὐτοῖς ἐπ' αὐτῶν ἐγκέκριταί τε καὶ δεδοκίμασται τῶν ἔργων. γραφεῖσα τοίνυν ἀπογραφὴ καὶ τῷδε τῷ νόμῳ δηλοῦσα, τί μὲν λήψεται παρὰ τοῦ δημοσίου τοῦτο μὲν ὁ τὴν ἐπαρχίαν ἰθύνων αὐτός, τοῦτο δὲ ὁ παρεδρος καὶ ἡ τάξις αὐτοῦ, τί δὲ διδοὺς τὰ τῆς ἀρχῆς

1 παραλήψεται σύμβολα. Ὁ δὲ τρόπος, καθ' ὃν ἄρξει, κἀνταῦθα μὲν ἐν βραχεῖ διηγόρευται, φανερὸς δὲ αὐτῷ καὶ παρὰ τοῦ νόμου γενήσεται τοῦ περὶ πασῶν τῶν ἀρχῶν ἐν κοινῷ γραφέντος καὶ παρὰ τῶν βασιλικῶν ἡμῶν παραγγελμάτων, ἅπερ αὐτῷ δώσομεν, ὅτε καὶ τὰ τῆς ἀρχῆς διδοίημεν σύμβολα καὶ τὸν ὅρκον ἀπαιτοίημεν, τοῦτο δὴ τὸ κατὰ τὸν νόμον τὸν ἡμέτερον γεγραμμένον.

⟨Ἐπίλογος.⟩ Ταῦτα τοίνυν ἅπαντα ἡ σὴ ὑπεροχὴ γινώσκουσα τοσαύτας τε αὐτῇ τὰς σιτήσεις ἐπιδιδότω οὕτω τε αὐτὴν ἵστω σεμνὴν γενομένην, ὡς πολλοῖς εἰκότως ἔσεσθαι περισπούδαστον τῇ τοῦ νῦν αὐτῇ δοθέντος παρ' ἡμῶν ἀνθους τε καὶ ἀξιώματος ἐπιθυμίᾳ.

Dat. xvii. k. Aug. ⟨CP.⟩ Belisario v. c. cons.

ipsa connumeretur administrationibus quae a nobis adinventae sunt et ad honestiorem repositae figuram. Erunt enim et ipsae maiores et priorum digniores et facile nobis ad maiores causas ministrabunt. Nihil enim in parvo consistere magnum et a praecedentibus nos dictum est et apud nos ipsos in ipsis valet et approbatum est rebus. Subicietur igitur et descriptio huic legi declarans, quid quidem accipiet a fisco tam is qui cingulum reget quam assessor et officium eius, quid autem dans cinguli percipiet codicillos.

1 Modus autem secundum quem praesidebit et hic quidem breviter designatus est, manifestus autem ei et ex lege fiet quae de omnibus administrationibus in communi conscripta est et ex imperialibus nostris mandatis, quae ei dabimus, quando et cinguli dederimus codicillos eius et iusiurandum exegerimus, hoc quod secundum legem nostram conscriptum est.

⟨Epilogus.⟩ Haec omnia tua celsitudo cognoscens et tantas ei annonas praestet et sic eam noverit honestam factam, ut plurimis rite sit studiosa nunc ei dati a nobis floris dignitatisque concupiscentia.

[*a.* 535] Dat. xvii. kal. Aug. CP. Belisario v. c. consule.

535. godina, 15. oktobar:
Papa Agapit piše imperatoru Justinijanu protiveći se njegovoj preporuci da arijanski episkopi, poglavito sa Ilirikuma, budu prihvaćeni i priznati u kanonskoj crkvi – kurija oklijeva da prizna primat Justinijane Prime
Sv. Agapit (535-536)[73]

225

Oni episkopi koji dolaze od arijanaca ne mogu da zadrže one položaje koje su imali, niti da budu promovisani u druge. O slučaju koji se tiče ličnosti Stefana episkopa Larise koji se poziva na apostolsku stolicu kao i o slučaju Ahila prezvitera koji je od strane Konstantinopoljskog (episkopa) nelegitimno hirotonisan. O vikarijatu grada Justinijane.

CSEL (Korpus latinskih crkvenih otaca) tom 35, str. 333 (pismo 88). – Mansi VIII 850. – *ML* 66, 38. – *JK* 894.

(*Rimski pontifik hvali imperatorovu revnost u ponovnom potčinjavanju jeretika.*)

Episkop Agapit Justinijanu Avgustu.
– Dopušteno je o svešteničkom . . . I stoga, premilostivi gospodaru, sine, ponizno vas i mnogo pozdravljući grlim vas sa osobitom ljubavlju nadajući se od svoje odanosti, koliko god u meni ima, da se, u onome što preduzimate za jedinstvo crkvenog mira, prinosite iznad svojih mogućnosti, što je katoličanski, i pored toga što kaže Apostol: *stoga koliko god je u meni, spreman sam i vama*[74], a da ne vjerujete da se mi bilo čemu od onoga, u čemu slobodno možemo poslušati vašu milost, protivimo, jer, kao što uči učitelj neznabožaca, *imamo nadu da ćemo se, kad uzraste vjera vaša, s vama veličati po pravilu našemu izobilno*[75]. I stoga smo bezmjerno zahvalni našem Bogu što za uvećanje našeg katoličanskog naroda tolikim ljubavnim žarom izgarate, da, gdje god se širi vaše carstvo, uskoro počinje da napreduje vječno (sc. carstvo). (*Prihvatanje episkopa koji se obraćaju od jeresi: ne treba ih ponovo vratiti među kler.*) U tom nastojanju da se pokaže dobra volja, mi još gorljivije insistiramo na prihvatanju onih, na koje ukazujete da žele da izbjegnu arijansko bezvjerje i procjenjujete da mogu da odstupaju od pravila otačkog predanja, to jest da ostanu u onim činovima u kojima su bili kod jeretika i da budu unaprijeđeni u druge. Stoga to dobra, štaviše najviše hvale dostojna namjera, da želite da se svi sjedine u stadu Gospodnjem; ali ne treba mi da spasavamo one, koji se prljaju ne hodeći (tj. ne živeći) ispravno, jer blaženi Pavle opominje: *Nikako ni u čemu ne dajući spoticanje, da se služba ne kudi*[76]. Koliko bi se prestupila otačka pravila kad bi se, daleko bilo, tako shvatala, (tj. kad bi se primjenjivala samo na način) da nešto slučajno ne bi u srce taklo vašu blagočestivost, no ja sam dakako vjerovao da se tih pravila treba pridržavati, što je osobito bilo uobičajeno, da ne bi neko od takvih, ko je vraćen među klir, bio čak i unaprijeđen u crkvenoj hijerarhiji, ili da ne bi poželio još dalje da napreduje i stekne položaje, za koje ne smije ni da pomisli da ih je stekao zarad krivice; na osnovu toga bi vaša blagočestivost mogla bolje da procijeni da li bi bilo dopušteno kršiti inače tako jasne saborske odluke Svete stolice, kada i Apostol uzvikuje: *Ako opet zidam ono što razvalih,*

[73] *Acta Romanorum pontificum, Vaticanis 1943, vol. 1, p. 426*.
[74] Rim. 1, 15 (U izdanju SPC: *Otuda moja želja da i vama...*).
[75] 2. Kor. 10, 15.
[76] 2. Kor, 6, 3.

S. AGAPITUS (535-536)

225

ANNO 535 die 15. oct.

Qui ab Arianis veniunt episcopi suos quos habuerunt honores retinere non possunt, nec ad alios provehi. De causa ex persona Stephani Larisseni episc. ad Apostolicam Sedem appellantis; nec noc de Achillis presbyteri a Constantinopolitano illegitime ordinati. De Vicariatu Iustinianeae civitatis.

CSEL tom. 35, pag. 333 (ep. 88). — Mansi VIII 850. — *ML* 66, 38. — *JK* 894.

R. Pontifex imperatoris zelum in haereticis reaquirendis laudat.

Agapitus episcopus Iustiniano Augusto. — Licet de sacerdotii..... Atque ideo, domine clementissime fili, obsequium salutationis uberrimae reverenter exsolvens, specialis vos sinibus caritatis amplector sperans, ut de mea devotione, quantum in me est, in his, quae pro ecclesiasticae pacis unitate praecipitis, vos vobis potius, quae sunt catholica, promittatis iuxta hoc, quod dicit apostolus: *ita quod in me est, promptum est et vobis* (1), nec in aliquo eorum, in quibus licite possumus obedire, mansuetudinis vestrae nos adhortationibus credatis obsistere, quia, sicut gentium doctor asseruit, *spem habeo crescente fide vestra in vobis magnificari secundum regulam nostram* (2). Et ideo inmensas Deo nostro gratias exhibeo, quod pro populi multiplicatione catholici tanto caritatis ardore fervetis, ut, ubicumque vestrum propagatur imperium, regnum mox incipiat proficere sempiternum. Cuius studii benivolentiae vehementius insistentes etiam nos in acquirendis eis, quos Arrianam significatis vitare velle perfidiam paternae traditionis aestimatis declinare posse censuram, scilicet ut et in his honoribus, in quibus fuerunt apud haereticos, perseverent et promoveantur ad alios. Quapropter bonum hoc equidem et summa laude praecipuum, quod omnes ovili dominico per veram fidem cupitis adgregare; sed non oportet nobis eos, qui non recte ingredi moliuntur, excipere, beato Paulo apostolo commonente: *Nemini dantes ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium nostrum* (3). Quanta autem paternarum constitutionum, si sic recipiantur, quod absit, incurratur offensio, ne quid pietatem vestram latere contingeret, ipsas quoque regulas credidi subnectendas, quae specialiter censuerant, ne quis talium reconciliatus aut ecclesiastici ordinis provectibus augeatur aut desideret honores ulterius possidere, quos se dubitare iam non debet culpabiliter adquisisse; ex quibus pietas vestra melius poterit aestimare, si quo modo tam aperta et synodalia Sedis Apostolicae liceat infringere constituta, cum sententia clamet apostoli: *si tamen quae destruxi, ea iterum aedifico, praevaricatorem me ipse constituo* (4). Et ideo securus cum ipsius apostoli voce profiteor, quia *confido in vobis et in Domino quod nihil aliud sentiatis* (5); etenim, sicut idem doctor asseruit, *certus sum et ego de vobis, quod pleni estis bonitate repleti omni scientia, ut possitis invicem monere* (6). Si igitur hi, de quibus indicastis, ad fidem rectam legitime venire festinant, nostrae fidei regulas sequi non abnuant dicente Domino: *si quis vult post me venire, abneget semetipsum, et sequatur me* (7). Quod si adhuc vituperandis honoris ambitionibus excitantur et pro lucro sanctae fidei humanae gloriae pati damna formidant, ipsi pronuntiant necdum se a vitiis et errore discedere et nos magis velle suis excessibus implicare. De talibus ergo dicit apostolus: *aemulantur autem vos non bene, sed excludere vos volunt, ut eos aemulemini* (8). Quae cum ita sint, sancto studio vestro, quo Eccle-

Receptio episcoporum ab haeresi revertentium: in clerum non recipiuntur.

225 (1) Rom. 1, 15. — (2) II Cor. 10, 15. — (3) II Cor. 6, 3. — (4) Galat. 2, 18. — (5) Gal. 5, 10. — (6) Rom. 15, 14. — (7) Matth. 16, 24. — (8) Gal. 4, 17.

pokazujem se da sam prestupnik[77]. I zato se sasvim siguran glasom samoga Apostola izjašnjavam, jer *uzdam se u vas u Gospodu da ništa drugo nećete misliti*[78]; i zaista, kao što sâm učitelj uvjerava, *ja sam . . . i sâm uvjeren u vas, da ste i sami puni dobrote, ispunjeni svakog znanja, da možete i jedni druge poučavati*[79]. Ako, dakle, oni, o kojima govorite, hitaju legitimno da se vrate pravoj vjeri, neka ne odbijaju da slijede pravila naše vjere, jer i Gospod veli: *Ako hoće ko za mnom ići, neka se odrekne sebe . . . i za mnom ide*[80]. Jer ako budu podstaknuti grešnim žudnjama za položajem, pa se na štetu svete vjere uplaše gubitka ljudske slave i tako sami pokažu da se još nijesu riješili grešnosti i prelesti onda ćemo ih mi svojim ustupcima još dublje (u njih) gurnuti. O takvima, dakle, govori Apostol: *oni ne revnuju dobro za vas, nego hoće da vas odvoje, njima da revnujete*[81]. A kad bi već bilo tako, onda vi treba da vjerujete da se uprkos tome što svojim svetim naporima želite da uvećate katoličansku Crkvu, ništa ne umanjuje time ako takvi ne budu primljeni među kler, jer i Apostol opominje: *jer šta ako neki ne vjerovaše? Zar će njihovo nevjerovanje vjeru Božiju ukinuti? Nikako!*[82] Jer mada je onaj blaženi Petar, vratar Carstva Nebeskog, zbog sličnog nastojanja iz ljubavi prema umnoženju vjernih bio rastrzan, te je, mada je već mnoge od Judejaca pridobio, skrenuo od učenja i sa pravog puta, ipak mu se obratio Pavle, koji se kasnije vezao za Gospoda, govoreći: *Ali kad vidjeh da ne idu pravo istini jevanđelja, rekoh Petru pred svima: Kada ti koji si Judejac živiš neznabožački a ne judejski, zašto nagoniš neznabošce da žive judejski?*[83] Premda je vaše srce u svemu prionulo Bogu, mogli biste ovako promišljajući pomisliti da mi možda tražimo priliku za izvinjenje, no ipak vam ponizno povjeravamo ono preko čega zbog svog položaja ne možemo preći, jer i Apostol kaže: *Jer ništa ne možemo protiv istine, nego za istinu.*[84]
(*Pozivanje na apostolsku stolicu.*)

Stoga i u vezi sa ličnošću, a ujedno slučajem[85] episkopa Stefana ne vjerujte da nas obavezuje bilo čije zauzimanje za njegovu odbranu (neka nijedan hrišćanski um ni ne pomisli daleko bilo od bilo čijeg hrišćanskog uma da može da opovrgne nevinost bilo koje ličnosti ili bilo koga da oslobodi krivice). Sve, što je <od> strane Apostolske Stolice u vezi sa tim preduzeto, poteklo je iz one stalne brige i zalaganja, koje je i po vašoj želji u svemu rezervisano za prvjenstvo blaženog Petra, to jest da to zalaganje, pošto se poštovanje prema njemu samom proširilo na one koji bjehu zahtjevali poslušnost prema njegovoj Stolici, ne bi poteklo iz odluke nekog *drugog.*
(*Apostolski legati se šalju da ispitaju slučaj istočnog episkopa.*)
I stoga, budući da je vaša milost smatrala dostojnim da valjano predloži da sav taj posao obave naši legati, onda smo to djelo Božijom pomoću povjerili onima koje odmah upućujemo kako
(*Ahil se ponovo prima u zajednicu Apostolske Stolice.*)
bi taj blagočestivi muž, Ahil, ipak već sada bio dužan da zahvali vašoj zapovijesti zbog u ponovnog povratka u našu zajednicu; a što se pak tiče uživanja plodovima sveštenstva, kada nam naši legati budu podnijeli iscrpan izvještaj o svemu što budu saznali, dalji koraci će biti pažljivo promišljeni, pošto uzmemo u obzir pravila svetih kanona, čije očuvanje nam i sami savjetujete.
(*Privilegije blaž. Petra dovedene u pitanje od strane episkopa Konstantinopoljskog imenovanjem Ahila za episkopa Larise.*)

[77] Gal. 2, 18.
[78] Gal. 5, 10.
[79] Rim. 15, 14.
[80] Mt. 16, 24.
[81] Gal. 4, 17.
[82] Rim. 3, 3-4.
[83] Gal. 2, 14.
[84] 2. Kor. 13 (sic!), 8.
[85] Episkop Stefan iz mitropolije Larise, u provinciji Tesaliji, koji se pozvao na Apostolsku stolicu protiv episkopa Konstantinopoljskog zbog toga što je ovaj njega (Stefana) osudio. Vidi dokumenta o tome u *App. Nr.* 28, 28a, 28b.

siam catholicam cupitis ampliari, nihil ex hoc, si tales in clero non recipiantur, credatis inminui apostolo praemonente: *quid enim? si quidam eorum non crediderunt, numquid incredulitas eorum fidem Dei evacuavit? Absit* (9). Nam licet simili studio caritatis pro multiplicatione fidelium ille beatus Petrus coelestis regni ianitor traheretur, qui ut Iudaeorum plures adquireret, a doctrina et tramite regulari in non respuendo omni Iudaismo descenderat, huic tamen ille iunior vinctus in Domino Paulus se retulit obviasse dicens: *Sed cum vidissem, quod non recte ingrediuntur ad veritatem Evangelii, dixi Petro coram omnibus: « Si tu, cum sis Iudaeus, gentiliter vivis, quomodo gentes cogis iudaizare »?* (10) Haec ergo per omnia Deo cordi vestro adsidente pensantes agnoscere poteritis non occasionem nos excusationis inquirere, sed ea quae pro officii nostri ratione transcendere non possumus, vobis humiliter intimare, dicente apostolo: *Non enim possumus aliquid contra veritatem sed pro veritate* (11).

Appellatio ad Apostolicam Sedem.

Unde et de Stephani episcopi persona simul et causa (12) non credatis alicuius nos studio defensionis impelli, (absit a quorumlibet mentibus christianis, ut in quacumque persona aut innocentiam redarguant aut crimen absolvant), sed universa, quae ⟨ab⟩ Apostolica Sede super hac sunt parte disposita, illo semper studio manaverunt, quod principatui beati Petri vos quoque cupitis per omnia reservari, scilicet ne in his, qui Sedis eius audientiam postulassent, spreta ipsius reverentia alterius sententia proveniret. Et ideo quia clementia vestra salubriter offerre dignata est, ut a legatis nostris omne negotium tractaretur, hanc operam his, quos in continenti dirigimus, Deo auctore mandamus, ita tamen, ut iam nunc communione nostra vir religiosus Achilles (13) pro vestra iussione debeat gratulari; at vero de sacerdotio perfruendo, cum ad nos universa, quae legati nostri cognoverint, plenissima eorum fuerint relatione perlata, consideratis sanctorum canonum regulis, quas servari praecipitis, sequenda firmius censebuntur.

Legati apostolici mittuntur ad causam episcopi orientalis inquirendam.

Achilles in communione Ap. Sedis recipitur.

B. Petri privilegia a C.politano offensa Achillem pro Larissa ordinando.

Quod autem clementia vestra fratris et coepiscopi nostri Epiphanii (14) dignata est excusare personam, quia in praedicti Achillis consecratione vestra potius iussio quam illius ordinatio provenisset, credimus quod et ipse cognoverit iure culpatum, qui praeter alia, quae dereliquit (15),

(9) Rom. 3, 3. — (10) Galat. 2, 14. — (11) II Cor. 3, 8.

(12) Larisseni, Thessaliae provinciae metropolitani, qui contra C.-politani episcopi in se latam sententiam Apostolicam Sedem appellavit. Vide eius acta in *App.* Nr. 28, 28 a, 28 b.

(13) Fors ex monachis schythicis; cf. Iustiniani epist.: ad papam Hormisd. *Coll. Avell* epist. 187 et notam 1 Nr. 215.

(14) C.politani (520-535).

(15) Dereliquit *Vatic.*; deliquit *Cor.*

A budući pak da se vaša milost udostojila da oprosti ličnosti našega brata i saepiskopa Epifanija[86], jer je kod posvećenja pomenutog Ahila vaša zapovijest imala prvjenstvo nad njegovim službovanjem, vjerujemo da je i sâm shvatio da je po zakonu kriv, jer je osim toga što je sâm zanemario[87], što bi se svakako jedva moglo oprostiti, još nije ukazivao *u vrijeme i nevrijeme*[88] preblagočestivom i premilostivom gospodaru, koji inače brani privilegije blaženog Petra, u čemu treba ukazati dužno poštovanje prema Apostolskoj Stolici u tom djelu.
(*Prima Justinijana i prvjenstvo blaženog Petra*)
– Preko legata koje vam s pomoću Božijom šaljem, brzo ću vas obavijestiti[89] o tom poslu, ujedno i o Justinijani gradu svjesnom vašeg slavnog rođenja pa i o prisajedinjenju vikarijata naše Stolice, što se postiglo pažljivim odmjeravanjem kako da se očuva prvjenstvo blaženog Petra koga ljibite, (s jedne strane) i osjećanja vaše blagočestivosti (sa druge). Preostaje (nam) da, kao što i blaženog Petra neprestano molimo, (Bogu) uvijek zahvaljujemo za vaše zdravlje i napredak vaše imperije.

Dato na oktobarske Ide.

[86] Konstantinopoljskog (520-535).
[87] Zanemario *Vatik.*; pogrešio *Cor.*
[88] 2. Tim. 4, 2.
[89] Justinijan u svojoj Noveli 131, od 18. 3. 545 imenuje episkopa Justinijane Prime zastupnikom rimskog Pontifika (vikarom) prema dekretima pape Vigilija. U Vigilijevim pismima koja su nam sačuvana o tome nigdje nema govora.

hoc certe excusare vix poterit, quod tam piissimo et clementissimo principi, beati quoque Petri privilegia defensanti, non vel *opportune* vel *importune* (16) suggessit, quid in hac parte Sedis Apostolicae reverentiae deberetur. — De quo simul negotio sed et de Iustiniana civitate gloriosi natalis vestri conscia nec non et de nostrae Sedis vicibus iniungendis, quid servato beati Petri, quem diligitis, principatu et vestrae pietatis adfectu plenius deliberari contigerit, per eos quos ad vos dirigimus, legatos Deo propitio celeriter intimamus (17). Superest ut, sicut a beato Petro indesinenter exposcimus, de salute et prosperitate vestri semper imperii gratulemur.

Dat. id. octobr.

Prima Iustiniana et b. Petri principatus.

536. godine, 18. marta:
Papa Agapit prihvata Justinijanov edikt o vjeri[90]

226.

Ponovo potvrđuje Justinijanov edikt o vjeri. Anatemiše Kira i njegove sljedbenike.
CSEL (Korpus latinskih crkvenih otaca) tom 35, str. 342 (pismo 91). – Mansi VIII 846. – *ML* 66, 37. – *JK* 898[91].

Agapit episkop Justinijanu Avgustu.
(*Laicima se ne dopušta propovijedanje*)

Zahvaljujemo, poštovani . . . Želiš dakako, poštovani imperatore, da i mi svojim autoritetom potvrdimo pismo tvoje blagočestivosti o izlaganju vjere, ne tako davno preko episkopâ Hipatija i Demetrija upućeno našem prethodniku Rimske stolice Jovanu i od pomenutog prvaka potvrđeno: (to) pohvaljujemo i prigrljujemo; ne zbog toga što laicima priznajemo autoritet propovijedanja, nego zato što gorljivost vaše vjere odobravamo i potvrđujemo da je u skladu sa regulama naših Otaca, a iz takve gorljivosti proizlazi jedinstvo Crkve, uz to se uzdamo da će se i ostali članovi katoličanske Crkve zahvaljujući postojanosti vašeg hrišćanstva vratiti u njeno tijelo.

(*Rimski pontifik svojim autoritetom potvrđuje simvol vjere predložen od strane Justinijana.*)

Priključujući u produžetku sadržini te deklaracije ili vašeg pisma kao i gorljivost, koju u potpunosti posvećujete Bogu, mi svojim autoritetom potvrđujemo da su oni koji propovijedaju takvu vjeru u svemu u skladu sa svim regulama naših Otaca i u saglasnosti sa dogmatima Apostolske Stolice, koji ustanovljuju da se od svete zajednice udaljuje svako ko bi se usudio da se protivi našoj katoličanskoj vjeri, koju ovom definicijom zarad uklanjanja jeretičke sumnje potvrđujemo kao saglasnu otačkim odlukama.

(*Konstantinopoljski episkop (Kir) se ne prima u zajednicu katoličanske Crkve.*)

Stoga nikako ne dopuštamo da se Kir i njegovi sljedbenici, koji su još ranije zbog takve bezumnosti iz zajednice katoličanske Crkve udaljeni, a i sada ostaju pri svom bezvjerju, vrate u svetu zajednicu ukoliko na zadovoljavajući način ne budu slijedili apostolsko učenje, nego ih povrh toga kao jeretike anatemišemo. Smatramo naime da je to prikladno, kako onaj ko je odbio da se pokori našim odlukama ne bi skrnavio stanje u Crkvi i njenu čistotu[92]. . .

(*Rimski pontifik isključuje iz katoličanske zajednice.*)

Ko god se ovom ispovijedanju, kao što je već rečeno, kao i ovom ispovijedanju vjere bude usudio protivrječiti, smatraće se odlučenim od katoličanske zajednice.

Dato XV dana prije aprilskih kalenda, u Konstantinopolju nakon konzulovanja Velizara v.(*iro*) c.(*larissimo*) – preslavnog gospodina.

[90] *Acta Romanorum pontificum, vol. 1, p. 429*.
[91] To je odgovor na Justinijanovo pismo kojim on i Mena episkop Konstantinopoljski šalju deklaraciju o vjeri predloženu i potpisanu od strane pape Hormizde.
[92] Prilaže se Justinijanovo pismo; Jovanu II; vidi *App.* (apendiks) br. 29.

226

Iustiniani edictum de fide iterum confirmat. Cyrum eiusque sequaces anathemate percutit.

ANNO 536
die 18. mart.

CSEL tom. 35, pag. 342 (ep. 91). — Mansi VIII, 846. — *ML* 66, 37. — *JK* 898 (1).

Agapitus episcopus Iustiniano Augusto.

Gratulamur, venerabilis..... Cupis etenim, venerabilis imperator, ut tuae pietatis epistolam de fidei vestrae expositione nuper ad beatae memoriae praedecessorem nostrum Ioannem Romanae sedis antistitem per Hypatium atque Demetrium episcopos destinatam et a praefato praesule roboratam (2) nostra quoque auctoritate firmemus: laudamus, amplectimur; non quia laicis auctoritatem praedicationis admittimus, sed quia studium fidei vestrae Patrum nostrorum regulis congruens confirmamus atque roboramus, per quod iam et unitas provenit Ecclesiae et reliqua catholicae membra Ecclesiae ad eius compagem ⟨vestrae⟩ christianitatis constantia reditura confidimus. Cuius professionis vel epistolae vestrae tenorem inferius adnectentes studium, quod circa Deum integre geritis, nostra auctoritate firmamus, praedicantes huiusmodi fidem omnibus Patrum nostrorum regulis convenire et Apostolicae Sedis concordare dogmatibus, constituentes ut, si quis nostrae catholicae fidei contraire tentaverit, quam pro submovenda haereticorum suspicione paternis regulis consonantem praesenti definitione firmamus, ⟨a⟩ sancta communione efficiatur extraneus. Unde et Cyrum eiusque sequaces iam ante pro hac insania ab Ecclesiae Catholicae communione suspensos et in sua hactenus perfidia permanentes, nisi sub satisfactione canonica doctrinam apostolicam fuerint consecuti, nullatenus patimur eos sacrae communioni restitui sed etiam ut haereticos anathemati subiicimus. Dignum enim iudicamus ut qui nostris constitutionibus parere contempserit, ecclesiasticum statum puritatemque non maculet (3).....

Huic igitur, ut praedictum est, confessioni et huic fidei quisquis contradicere praesumpserit, a catholica communione se noverit alienum.

Dat. XV kal. april., Constantinopoli post consulatum Belisari v. c.

Laicis praedicatio non admittitur.

Romanus Pontifex fidem a Iustiniano propositam sua auctoritate confirmat.

C.politanus episcopus haereticus (Cyrus) in communione Ecclesiae Cath. non recipitur.

Romanus Pontifex a catholica communione excludit.

(16) II Tim. 4. 2.

(17) Iustinianus in sua *Novella* 131 die 18. 3. 545 dicit episcopum Primae Iustinianae vicem gerere Romani Pontificis (Vicarius) iuxta decreta (ὁρισθέντα) Vigilii papae. In Vigilii epistulis et decretis, quae supersunt, de hac re nullibi est sermo.

226 (1) Est responsum epistulae Iustiniani, qua ipse et Menas Constantinopolitanus episcopus fidei professionem a Hormisda pp. propositam subscriptam mittunt.

535. godine (Novela XXXIII):
Justinijan šalje zakon prefektu pretorije Ilirikum da bi spriječio vojnu aristokratiju i novodošle Slovene da od vlasnika otimaju sitne posjede[93]

O TOME DA NIKO KO ZEMLJORADNIKU DAJE ZAJAM
NE (SMIJE) DA ZADRŽI NJEGOVU ZEMLJU

Isti A. Dominiku presvijetlom gospodinu (*vir illustris*) prefektu pretorije za Ilirik
Zbog pohlepe povjerilaca, koji zbog vremenskog tesnaca za sebe uzimaju mala imanja nesrećnih seljaka iskorišćavajući ih, te im zbog malo žita oduzimaju cjelokupnu imovinu, donijeli smo zakon, koji smo za sada prvo uputili u Trakiju i sve njene oblasti, kao i u Iliričke patrije[94]. Imajući u vidu takve primjere ovim zakonom predupređujemo da vojnici koji zauzimaju visoki polažaj misle da se zakon ne odnosi na njih i da privatna lica ne bi smatrala da je zakon samo protiv njih izdat. Kako bi, dakle, i tvoja veličina znala da se zakon odnosi na sve i na stanovnike provincija i na vojnike i na svakog pojedinca, bez ikakvog izuzetka, stoga i tvojoj uzvišenosti dostavljamo ovaj zakon, da vojnici, koji smatraju da ovom zakonu ne treba da se povinuju, ubuduće znaju da se smatraju privatnim licima kada skinu vojnički pojas, te da treba da podliježu istim kaznama koje smo ranije u prethodnom zakonu predvidjeli.
Dato XVII dana uoči julskih kalenda, CP(u Konstantinopolju) za konzulovanja preslavnog gospodina (vir clarissimus) Belizarija.

(g. 535)

[93] *Corpus iuris civilis, vol. 3, p. 240*.
[94] Domovine – Justinijan uvijek ističe svoje skitsko-sarmatsko porijeklo (*prim. prir.*).

XXXIII. Auth. XXXV. Coll. IV tit. 4

℟ UT NULLUS MUTUANS AGRICOLAE TENEAT EIUS TERRAM ℟

Idem A. Dominico viro illustri praefecto praetorio per Illyricum.

Propter avaritiam creditorum, qui angustia temporum abutentes terrulas infelicium agrestium sibi adquirunt pro pauco frumento omnem illorum substantiam retinentes, legem posuimus, quam primo quidem in Thraciam et totas eius provincias, in praesenti autem in Illyricianas patrias direximus. Cuius exemplarium subdi etiam praesenti legi praecipimus, ut ne privati quidem homines putent legem contra se solummodo esse positam, milites autem altiore nitentes fastigio legem contra se non esse prolatam existiment. Ut igitur et tua magnitudo sciat, quod communis lex posita est et provincialibus et militibus et omni cingulo, nulla excusatione cuidam competente, ideo et ad tuam sublimitatem praesentem legem destinavimus, scituris militibus qui praesenti legi non esse oboediendum existiment, quod cingulo denudati inter privatos habeantur, poenis quas in anteriore lege posuimus prius nihilominus subiugandi.

Dat. XVII. k. Iul. CP. Belisario v. c. cons. [*a.* 535]

535. godine (Novela XXXIV): Justinijan donosi zakon protiv zelenaša u Drugoj (Donjoj) Meziji i ostalim svojim rodnim provincijama[95]

O TOME DA NIKO KO ZEMLJORADNIKU DAJE ZAJAM NE SMIJE DA ZADRŽI NJEGOV KOMAD ZEMLJE I KOLIKI UŠUR TREBA DA SE PLATI

Isti A. Agerohiju preslavnom gospodinu (*vir clarissimus*) upravniku (arhontu, konzularu) Hemimonta
Imali smo u vidu da dobrim i ljekovitim zakonom ispravimo surovu i neljudsku situaciju (stvar), koja prevazilazi svako bezbožništvo i pohlepu, i da svima pružimo zajednički lijek ne samo u vrijeme sadašnje nevolje, nego i u cijelom budućem vijeku. Do naših ušiju je došlo da su neki zelenaši u provinciji Misija Sekunda, kojom upravljaš, pohlepno ugrabivši (priliku) u vrijeme nevolje, sa nekima sklopili ugovore i dajući im malu količinu plodova oduzeli im cijela imanjca i da su iz toga razloga neki od kolona potražili spas u bjekstvu, a da su drugi umrli od gladi i da je najtužniji pomor navalio na ljude, ništa manji od provale varvara.

I Poglavlje
Utvrđujemo da svi takvi davaoci zajma (kreditori), koliku god mjeru (količinu) žita ili ječma, ili neke druge vrste koja daje suve (i zrnaste) plodove, da su dali (na zajam), kolonima vrate zemlju (na obradu) pošto (im ovi) vrate isto toliko sa obavezom da daju još osminu mjere za svaku godinu; da se niko ne usudi da zadrži njihove komade zemlje pod izgovorom zaštite zalogom, bilo da se ugovori sklapaju pismeno ili usmeno; ako je pak novac dao (na zajam), da ne traži ništa više od jedne silikve (novčić: 24. dio zlatnika - solida) godišnje. Ovaj izuzetno koristan (povoljan) zakon odnosi se na sve, treba ga primijeniti od sada i na svaki način čuvati za sav budući vijek, da zajmodavci, kada bude bilo dato na zajam pod interes bilo žito bilo ječam, ili drugi suvi (zrnasti) plodovi, primaju kako isto ono što su dali na zajam, tako osminu godišnje po svakoj mjeri, odnosno silikvu za svaki zlatnik (već prema tome što bude bilo dato na zajam pod interes), a kada prime (pozajmljeno) da na svaki način vrate, bilo da su uzeli zemlju, ili nešto drugo kao zalog, možda goveda, sitnu stoku ili robove; i ovaj zakon zajednički za sve, raduje se čovječnosti i poštenju i brine za sve siromašne, a zajmodavcima donosi priličnu utjehu.
<*Epilog*> Neka se tvoja svjetlost pobrine da se u svakoj provinciji koja je pod tvojom upravom što prije sprovede to što smo ustanovili: neka svi zajmodavci ubuduće znaju da potpadaju pod zakon o licitaciji ako bilo šta mimo ovoga budu pokušali, a kome je odnet zalog imaće tu utjehu da sam bezbjedno živi, a pohlepnog zajmodavca neka vidi kako će biti bačen da strada u sopstvenom novcu.
Dato XVII dana uoči julskih kalenda CP(u Konstantinopolju). Za konzulovanja preslavnog gospodina (*vir clarissimus*) Belizarija.

(g. 535)

[95] *Corpus iuris civilis,vol. 3, p. 241*.

NULLUM CREDENTEM AGRICOLAE TENERE ILLIUS TERRAM, ET QUANTAM DEBEAT USURAM DARE

Idem A. Agerochio v. c. praesidi Haemimontis.

Rem duram atque inhumanam et quae ultra omnem *impietatem et avaritiam* sit perspeximus lege saluberrima sanare et communem omnibus deponere medicinam non tantum in praesentis necessitatis tempore, sed etiam in omni aevo futuro. Venit enim ad nostras aures quosdam in Mysia secunda provincia quam administras avare temporum necessitate captata ad quosdam feneraticios fecisse contractus, et paucam mensuram fructuum dantes totas terrulas eorum *abstraxisse, et ex hac causa quosdam colonorum* fugae latebras petisse, alios fame esse necatos, et tristissimam pestem homines invasisse incursione barbarica non minorem.

CAPUT I.

Sancimus itaque omnes huiusmodi creditores, quantumcumque modum vel tritici vel hordei vel aliae speciei quae in fructus aridos est dederint, hoc reddito in praesenti cum parte modii octava pro singulo modio *in unoquoque anno* praestanda terrulas colonis restituere; nemine penitus eorum audente terrulas detinere sub occasione feneraticiae cautionis, sive in scriptis sive sine scriptis credita sunt contracta; *si* autem pecunias dedit, nihil amplius quam unam siliquam pro singulo solido annuam praestare. Et hanc saluberrimam legem in omnes extendimus, ex praesenti quidem tempore initium accipientem, in omne autem *aevum modis* omnibus observandam, ut si quando fuerit vel triticum vel hordeum feneratum vel alii aridi fructus, creditores tam quod dederunt accipientes quam pro usuris octavam modii partem annuam pro singulis modiis, vel siliquam pro singulo solido (et secundum hunc modum in quantum fenus permanserit) percipientes, sive terrulas sive aliud pignus acceperunt, boves forte vel pecora vel mancipia, haec modis *omnibus* reddere; et hanc legem communem omnibus esse, humanitate et pietate gaudentem et omnibus egenis consulentem et creditoribus mediocre solacium adferentem.

〈Epilogus.〉 Haec igitur quae a nobis statuta sunt claritas tua in omni provincia quae tuo moderamine gubernatur observare festinet; sciturus omnibus creditoribus quod, si aliquid praeter haec commiserint, exactione cadant, et cui fenus ablatum est hoc habebit solacium, ut ipse quidem securus degat, avarum autem creditorem videat in suis pecuniis patientem iacturum.

Dat. XVII. k. Iul. CP. Belisario v. c. cons. [*a.* 535]

---

1 *R* XXXVI. Nullum *cet. V* ‖ 2 *sq. in appendice Iuliani rubrica est* Ut nulli liceat mutuanti (multuanti *Iul.*^{v}) agricolae terram ipsius tenere et quantam usuram accipiat (quartam usuram accipiat *Iul.*^{v} quantum usurae *accipiat vel* accipiant *Iul.*^{wc} *al.*, in *Iul.*^{b} *verba inter* agriculae *et* (acc)ipiant *margine detrito deleta sunt*) ‖ 4 *inscr. om. app. Iul.* ‖ agerutio *libri* ‖ v. c.] uicario *R* c̄ (*antea spat. vac.* 4 *litt., in quo* ⁊ *scripsit* V^{2}) *V*, uic. *al.* ‖ praesidi emimontis *Vul.* praesidie minoris *R* ‖ 5 dura atque inhumana *Iul.*^{c} duram [illegible]am *Iul.*^{b} ‖ et quae — avaritiam fit] et auaritiae (abaritiae *Iul.*^{b} auaritia *Iul.*^{v}) plenam *Iul.*^{bvw} ‖ inpietate R^{1} ‖ sit *R* ‖ lege saluberrima (legem saluberrimam *Iul.*^{v}) perspeximus, *omisso v.* sanare *app. Iul.* ‖ 6 cummunem *Iul.*^{b} commune *Iul.*^{wc} ‖ praesentis] praesenti *VR*($^{i-}$) *Iul.*^{v} ‖ praesenti — 8 fecisse *scr. R*^{2} *in ras.* 3 *vv.* ‖ necessario *app. Iul.* ‖ 7 omni aevo] omne uero V^{1} ‖ in misia *RV*] inmissi ad *Iul.*^{bv} amissa *Iul.*^{c} ‖ secundam *Iul.*^{v} ‖ provincia quam administras *om. app. Iul.* ‖ 8 aministrans *R* ‖ auare *RTV*^{3}] auare uel adire V^{1} audere (*om. Iul.*^{c}) *app. Iul.* ‖ necessitate temporum *Iul.*^{c} ‖ necessitatem *Iul.*^{vw} ‖ capta *Iul.*^{bv} captam *Iul.*^{w} ‖ quosdam] quos *app. Iul.* ‖ feneratiquos *Iul.*^{v} ‖ contractos *Iul.*^{bvw} ‖ pauca V^{1} ‖ pauca mensura *Iul.*^{c} de pauca mensura *Iul.*^{w} ‖ 9 fructum *Iul.*^{bvw} fructu non *Iul.*^{c} ‖ totas *app. Iul.*] *om. RVT vulg.* ‖ tota terrula *Iul.*^{c} ‖ adtraxisse *Iul.*^{v} ‖ ex *om. app. Iul.* ‖ hec *Iul.*^{vwc} ‖ 10 alios] et alios *V* ‖ fames *Iul.*^{w} ‖ nocitos *Iul.*^{b} nectitos *Iul.*^{v} ‖ et *om. Iul.*^{c} ‖ tristissima peste *Iul.*^{wc} ‖ homines pestem *V* ‖ incussione *Iul.*^{bw} ‖ barbaricae *Iul.*^{b} barbaricam *Iul.*^{vwc} (*in hoc verbo des. Iul.*^{v} *foliis aliquot deperditis*) ‖ 11 minore R^{1} *Iul.*^{bc} ‖ 12 quantocumque *Iul.*^{c} ‖ modum (modo *Iul.*^{c}) *app. Iul.*] *om. RVT vulg.* ‖ ordei *libri* ‖ aliam *R* ‖ 13 specie *R Iul.*^{w} ‖ quae] que R^{1} si que *V om. Iul.*^{w} ‖ in fructus (fructos *Iul.*^{bc1}) aridos *libri*] in fructibus aridis *vulg.* inter fructus aridos *coni. Contius* ‖ est] continentur (*ai. est s. v.* V^{2}) *V*, *om.* *Iul.*^{bc1} ‖ dederunt *R* dederit *al.* ‖ credito *Iul.*^{bw} ‖ partem modii *Iul.*^{c} partem hodii *Iul.*^{b} patre medii V^{1} ‖ octano R^{1} ‖ 14 anno *om. V* ‖ praestanda *cet.*] nda terrulas — 16 et hanc *scr. R*^{2} *in ras.* 4 *lin.* ‖ coloni *Iul.*^{bw} ‖ audeant *Iul.*^{c} ‖ 15 detinere] et tenere *Iul.*^{b} ‖ cautiones *Iul.*^{w} ‖ in *om. Iul.*^{b} ‖ siue sine scriptis *post* contracta *coll. Iul.*^{c} ‖ si *V Iul.*^{bc}] sin *R*($^{i-}$) *vulg.* et *Iul.*^{w} ‖ 16 per singulos solidos *Iul.*^{c} ‖ annuo *Iul.*^{bw} ‖ 17 praesentis *Iul.*^{c} ‖ accipiente *Iul.*^{b} ‖ omne autem aevum] omni autem euo *Iul.*^{b} omni aeuo *Iul.*^{c} o *cum spatio* 7 *fere litt. R* ‖ 18 fuerint *Iul.*^{b} ‖ ordeum *libri* ‖ funeratum R^{1} ‖ arridi *V* andri R^{1} ‖ aridi — 19 tam *et m pro usuris octa in Iul.*^{b} *margine detrito deleta sunt* ‖ 19 derunt *Iul.*^{a} erant *Iul.*^{w} ‖ octaua modii parte *app. Iul.* ‖ annua *Iul.*^{c} annuam *om. R*^{1} ‖ 20 siliquas *Iul.*^{c} si aliquam V^{a} ‖ solido] sing *cum spatio* 2 *litt. V*^{1} ‖ farnus permanserint *Iul.*^{b} ‖ 21 acciperunt *Iul.*^{b} acciperint *Iul.*^{w} ‖ *forte*} $\overset{\text{ss}}{\text{qq}}$ *Iul.* ‖ peccora *V* pecoras *Iul.*^{wc} ‖ mancipias *Iul.*^{c} ‖ 22 nanc] hec *Iul.*^{bc1} ‖ cummunem *Iul.*^{b} ‖ humanitatem *Iul.*^{w} ‖ 24 in omnes prouincias *et* 25 gubernantur *app. Iul.* ‖ moderamine *om. Iul.*^{w} ‖ 25 *festinent Iul.*^{c} ‖ *quod si*] ut si forte *app. Iul.* ‖ haec] hoc *R Iul.*^{b} ‖ comiserint *Iul.*^{b} miserit *Iul.*^{c} ‖ 26 exactione *Contius*] et actione (actionem R^{1} accide *V*^{a}) *libri* ‖ cadat *Iul.*^{w} cadent *Iul.*^{b} *vulg.* ‖ cui] cō *Iul.*^{c} ‖ fenus] penitus *app. Iul.* ‖ solutum R^{1} ‖ *ut*] et *R* ‖ securus degat auarum *V vulg.*] secutus delat (degat c^{2}) auarum *Iul.*^{bc} secutus delata uero *Iul.*^{w} degat securus auarum (delatarum R^{2} aurum T^{1}) *RT* ‖ 28 *subscr.* die XVIII. k. iul. *Iul.*^{w}, dat. v. kal. *mart. constant.* bilisario uiro clar. *c. T, om. cett.*, *ἐξεφωνήθη δὲ ὡσαύτως μηνὶ ἰουλίῳ μετὰ τὴν ὑπατείαν Βελισαρίου Theod.*, *om. Ath.* (*cf.* p. 240, 18-31)

535. godine, mjeseca maja: Imperator Justinijan nekadašnjem konzulu i prefektu Istoka o novim pravilima koja važe za Trakiju[96] Novela 26

O PRETORU TRAKIJE

Imperator Justinijan Avgust Jovanu[97], preslavnom prefektu svetih pretorija Orijenta po drugi put, konzularu (bivšem konzulu) i patriciju.
<*Uvod*> Nema sumnje da se, ako se pomene Trakija, odmah pomišlja i na hrabrost, mnoštvo vojnika i na rat i bitke. Ovo je, naime, urođeno i tradicionalno u ovoj provinciji. Tako nam je i ranije palo na pamet da uredimo prilike i u ovoj provinciji. I zato uspostavljamo ovaj zakon o onome što smo već promislili. Svi znamo da se uz Dugi Zid nalaze dva zvaničnika i da se zovu vikari. Jedan od njih zapovijeda vojnim kohortama (a tamo ima mnogo vojnih snaga), a drugi je zadužen za civilna pitanja. Obojica popunjavaju, jedan mjesto preslavnih prefekata a drugi hrabrih generala, no nikada se međusobno ne slažu, ali riznica (fisk) i jednog i drugog snabdijeva namirnicima i daje im druge potrepštine. Oni, pak, imaju neprekidno i stalno zanimanje - da se besmrtno natiču u slavi.

I Poglavlje
Bilo nam je po volji da je pravo da i ovdje učinimo ono što smo učinili i za druge narode, mada ne tako ratoborne i u tolikoj potrebi za vojničkom zaštitom i da obje uprave ujedinimo u jednoj, tako da ne upravlja jedan samo civilnim stvarima a drugi samo vojnim, nego da postavimo jednu upravu, časnu i poštovanja vrijednu, koja će se jednako baviti tamošnjim civilnim pitanjima i brinuti se o vojničkoj disciplini. Upravnik provincije se nalazi na drugom mjestu, pa će ih teško spriječiti da se bune. Pored toga da bi vojnike stalno vojnim vježbama činio boljima i ratobornijima a civile prilagođavao zakonu i činio pravičnima i slobodnima od svake zlobe, tako da jedni rastu u pravičnosti, drugi u hrabrosti. I ako bi došlo do neke vojne ekspedicije, da je može lako sprovesti, budući da su u njemu obje službe prisutne, te jedna služi kako priliči civilnim činovnicima, a druga bez odlaganja sprječava upade neprijateljskih četa.
1. On treba da saslušava sve parnice, bilo da se tiču novca, žalbi ili čega drugog i da ih pravo i nepristrasno presuđuje prema našim zakonima da ne bi ko dolazio odande i smetao našem miru (Grčki: *našoj vlasti*). I ne želimo da naši podanici ostavljaju provinciju i dolaze ovamo jer su ih prezrele lokalne vlasti. Ako nam i kasnije budu smetali oni koji odande dolaze, svakako ćemo saslušati one koji su došli (Grčki: oštećene), ako su dojavili to upravniku. A ako saznamo da nijesu dojavili, vratićemo ih u provinciju sa svakom kaznom. A ako su oni dojavili, a upravnik je ili to shvatio olako ili iz nekog drugog razloga nedolično zanemario zakon, tada ćemo se okrenuti protiv njega. Kako smo mu dali veće prihode (mislimo na prihode obje uprave), i dali mu upravu nad toliko ljudi, stoga mu nećemo, ako saznamo da se nedostojno ponašao sa vlašću, oprostiti niti ćemo ga kazniti umjerenom kaznom, nego ćemo ga, koliko god smo ga, dok se vladao prema zakonima, uzdigli, toliko i kazniti kada naše zakone prekrši. Ne treba da bude pretjerano sklon nikome, ni onima koji spadaju među velike ni bogatima. Zato i dajemo ovakve uprave plemenitijima, da ne bi lako popustili onima koji hoće da krše zakon uz pomoć bogatstva.

[96] *Corpus iuris civilis, vol. 3, p. 203*.
[97] Dukljaninu.

κς

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΠΡΑΙΤΩΡΟΣ ΘΡΑΙΚΗΣ.

Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος Ἰωάννῃ τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἐπάρχῳ τῶν ἱερῶν τῆς Ἕω πραιτωρίων τὸ β', ἀπὸ ὑπάτων καὶ πατρικίῳ.

⟨Προοίμιον.⟩ Ἐκεῖνο τῶν ἀνωμολογημένων ἐστὶν ἕκπερ, εἴ τις τὴν Θρᾳκῶν ὀνομάσειε χώραν, εὐθὺς συνεισέρχεται τῷ λόγῳ καί τις ἀνδρείας καὶ στρατιωτικοῦ πλήθους καὶ πολέμων καὶ μαχῆς ἔννοια· ταῦτα γὰρ ἔγγενῆ τε καὶ πάτρια τῇ χώρᾳ καθέστηκεν ἐκείνῃ. ὥστε ἡμῖν ⟨καὶ⟩ πρότερον γέγονεν ἔννοια καὶ τὰ περὶ ἐκείνων καταστήσασθαι τῶν τόπων, καὶ νῦν ἐπὶ τοῖς βεβουλευμένοις ἤδη τὸν παρόντα τίθεμεν νόμον. ἐπὶ γὰρ τοῦ Μακροῦ Τείχους δύο τινὰς καθῆσθαι καὶ βικαρίους ὀνομάζεσθαι σύνισμεν ἅπαντες, τὴν μὲν στρατιωτικῶν ἡγουμένων τάξεων (πολλαὶ δὲ αἱ κατὰ τὸν τόπον ἐκεῖνον δυνάμεις), τὸν δὲ τοῖς πολιτικοῖς πράγμασιν ἐφεστῶτα· ἀμφω δὲ οὗτοι πληροῦσιν ὁ μὲν τὴν τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ἐκεῖσε τάξιν, ὁ δὲ τὴν τῶν ἀνδρειοτάτων στρατηγῶν, ὁμονοοῦσι δὲ οὐδέποτε πρὸς ἀλλήλους, ἀλλὰ τὸ μὲν δημόσιον ἑκάστῳ καὶ σιτήσεις χορηγεῖ καὶ τὴν ἄλλην δίδωσι παραψυχήν, οἱ δὲ μίαν ἔχουσι διηνεκῆ τε καὶ ἀτελεύτητον πρᾶξιν τὸ φιλονεικεῖν πρὸς ἀλλήλους ἀθάνατα.

XXVI.

DE PRAETORE THRACIAE.

Imp. Iustinianus Aug. Iohanni pp. secundo.

⟨Praefatio.⟩ Illud indubitatum est quia, si quis Thracum nominaverit regionem, mox simul aggreditur menti et quaedam fortitudo et militaris multitudinis atque bellorum pugnaeque cogitatio: haec enim in genere et patria illius provinciae sunt. Ideoque nobis primitus cogitatio facta est etiam quae in illis sunt locis statuere, et nunc super his quae iam cogitavimus praesentem ponimus legem. In Longo enim Muro duos quosdam sedere vicarios et nominari novimus universi, alium quidem militarium praesedentem ordinum plurimorumque in illo loco exercituum, alium vero civilibus superesse causis: ambo autem isti complent alius quidem gloriosissimorum praefectorum illic officium, alius autem fortissimorum magistrorum militum, concordant autem numquam adinvicem, sed fiscus quidem singulis et annonas ministrat et aliud impendit solacium, illi autem unam habent perpetuam et infinitam actionem litigandi inter alterutros inmortaliter.

CAPUT I.

Ἔδοξε τοίνυν ἡμῖν ἔχειν ὀρθῶς τοῦτο ὅπερ καὶ ἐν ἑτέροις πεποιήκαμεν ἔθνεσι καίτοιγε οὐχ οὕτω μαχίμοις οὐδὲ στρατιωτικῆς φρουρᾶς δεομένοις, τοῦτο κἀνταῦθα πρᾶξαι καὶ τούτων δὴ τῶν ἀρχῶν ἑκατέραν εἰς ταὐτὸ συνελκῦσαι, ὥστε μὴ τὸν μὲν ἐπὶ τῶν πολιτικῶν εἶναι πραγμάτων, τὸν δὲ στρατιωτῶν καὶ μόνων ἐξάρχειν, ἀλλὰ μίαν ἀρχὴν ἐγκαταστῆσαι τῷ τόπῳ σεμνήν τινα καὶ αἰδοῦς ἀξίαν, ἥπερ ὁμοίως τῶν πολιτικῶν ἐκεῖσε πραγμάτων ἐπιμελήσεται τῆς τε τῶν στρατιωτῶν εὐκοσμίας φροντιεῖ. ὁ μὲν γὰρ τῆς ἐπαρχίας ἡγούμενος ἐν ἑτέροις τισὶν ἐστι τόποις,

Placuit igitur nobis habere recte hoc, quod etiam in aliis fecimus nationibus licet non ita bellicis nec militari munitione indigentibus, hoc et hic agere, et harum quoque administrationum utramque in idem contrahere, non alterum quidem in civilibus, alterum vero in militaribus esse negotiis et solis praesedere, sed unam administrationem instituere loco honestam quandam et reverentia dignam, quae similiter civilium ibi causarum curam habebit et pro militantium disciplina cogitabit. Provinciae namque index in aliis quibusdam locis positus vix illis sufficiet,

Nov. XXVI Graece extat in ML, inde a cap. 2 in B 6, 10. — Epit. Theod. 26, Athan. 4, 6. Iulian. const. XIX.

XXVI.

DE PRAETORE THRACIAE.

Imp. Iustinianus Augustus Iohanni gloriosissimo praefecto sacro Orientis praetorio iterum, exconsuli et patricio.

Praefatio. Illud in confesso est, Thracum regionem si quis nominet, statim una subire mentem etiam quandam fortitudinis et militarium copiarum et bellorum atque pugnae cogitationem; haec enim ingenita et patria terrae illi sunt. Itaque nobis et olim consilium erat illorum quoque locorum res constituendi, et nunc de iis quae animo iam agitavimus hanc ponimus legem. Namque ad Longum Murum duos viros sedere et vicarios nominari scimus omnes, alterum militaribus cohortibus imperantem (multae enim in illo loco copiae sunt), alterum civilibus negotiis praefectum: uterque autem vices sustinet alter gloriosissimorum praefectorum, alter fortissimorum magistrorum militum; neque vero umquam inter se consentiunt, sed fiscus utrique et annonas subministrat et reliquum praebet solacium, ipsi vero unum hoc perpetuum et infinitum negotium habent, ut contentionem inter se exerceant immortalem.

1. Placuit igitur nobis satius esse quod in aliis quoque gentibus fecimus, licet non aeque bellicosis nec militari custodia indigentibus, idem etiam hic facere, et utrumque hunc magistratum in unum contrahere, ut non alter civilibus praesit negotiis, alter militibus vel solis imperet, sed unum aliquem magistratum in eo loco constituere gravem et reverentia dignum, qui pariter illic civiles res atque militarem disciplinam curet. Nam is quidem qui provinciae praeest in aliis versatur locis illisque aegre sufficit;

---

5 ὑπάρχῳ L^2 ‖ ἰώαις L ‖ 6 πατρικίῳ M^a ‖ 8 τὴν] τῶν L ‖ 9 *ἀνδρείας (idem Zachariae in add.)] ἀνδρεία *libri* ‖ 11 ἐν γενν* L^1 ἐγγενητά L^2 in genere (*i. e.* ἐν γένει) ς ‖ 12 καὶ *inserui* ‖ 14 τιθέμεθα L ‖ 17 στρατιωτικὸν $M^a L^1$ ‖ 20 *ὑπάρχων ML ‖ 21 ὁ δὲ] οὐδὲ L^1 ‖ 23 χορηγεῖ M χωρηγεῖ τὰ L ‖ 24 οἱ δὲ] οὐδὲ L^1 ‖ 27 οὕτω] ὅτι L ‖ 31 στρατιωτικῶν *Hal.* ‖ 32 ἀλλὰ μίαν ἀρχὴν *om. L* (ἀρχὴν *post* ἀξίαν 33 *add.* L^2)

1 *rubr.* ΚΣ R/ XXVI De praetore taralie R/ *V* ‖ 11 in genere] ingenita *vulg.* ‖ patis *V* ‖ illi *T* ‖ 15 duos *om. V* ‖ vicarios et] *leg.* et vicarios? ‖ 16 universi alium] uniuersalium *libri* ‖ praesidentem *vulg.* ‖ 17 ordinem *libri* ‖ exercituum *T*] exercitum *Val.* ‖ 19 alios *V* ‖ 21 magistro militum *libri* ‖ 23 impendi *V* ‖ 27 *bellis *libri* ‖ 28 militare munitionem *Val.* ‖ 29 utraque *V* ‖ 30 non *T*, *om. Val.*, nec *vulg.* ‖ 31 militaribus *V* ‖ *negotiis et solis] et solis et negotiis *libri* ‖ praesidere *vulg.* ‖ 34 militarium *T* ‖ 35 disciplinam *V* ‖ 36 vix illis *T*] uexillis *Val.*

* * * * *

IV Poglavlje
A brinuće se i za sve tamošnje javne radove i neće dopuštati da propadaju luke, bedemi, mostovi ili putevi niti išta drugo, nego neka se sam, koliko je moguće, o njihovoj popravci novcem iz civilnih prihoda (a ako nešto zahtijeva veću brigu, to neka nam javi) i neka za to napravi račun, kako smo zakonom propisali. I nećemo da se i dalje iz uprave na čije si čelo došao šalju po provinciji ljudi čiji je ovo uobičajeni zanat: ispitivanje voda, vrtova, bedema i ikona i drugih sličnih stvari, što i od ranije znamo da se rado odnosi (krade), nego neka sam ispita šta se događa i neka po našoj carskoj odluci zapovijedi da ovi (zanatlije) podnesu račun.
1. Jer ako saznamo da se neko drugi okrenuo tome, to ćemo, ako odlučimo, riješiti pragmatičnom sankcijom upućenom tvojoj upravi. Jer, svuda svoje podanike izbavljamo i oslobađamo od nevolja, pa smo zato i prezreli veliki novac (kao što i sam znaš) i obeštetili smo tolikim prihodima upravnike i one oko njih, da se ne bi slučajno zbog nemaštine ili nečeg sličnog uhvatili nedoličnih stvari, nego smo htjeli da budu ugledni i da pripadaju velikom senatu i da idu u provinciju sjećajući se Boga i nas: a onaj ko ne zaboravlja Boga i nas, sam po sebi će u svemu postajati veći.
2. Pošto su stari Rimljani povjeravali takve službe (magistrate) konzularima i pretorima, ni mi nećemo učiniti ništa čudno ako ih budemo predavili takvima koji će spriječavati zloupotrebe i spasavati naše podanike od poreznika koji hoće da ih podvrgnu nerazumnim kaznama. I dajemo mu slobodu da se i time bavi i da sprječava takve pojave i da ih dojavljuje nama, kažnjavajući neke od njih i sam, a o drugima da obavijesti nas, tako da se tamo, gde problemi postanu preveliki za njega, koriste pojačanjem i dodatkom našeg savjeta i snagom naše zapovijesti.

V Poglavlje
Ovo im zapovijedamo i carskim zapovijestima i predaćemo ih sa znacima uprave, da bi, misleći na zakletvu koju će dati i na savjete koje ćemo im dati, svoj život uredili dostojno nas i naše volje i upravljali magistratom prema našim zakonima. Ovo su uslovi pod kojima im predajemo upravu, dajući im, kako je rečeno, puna ovlašćenja, a uz to i da sude u imovinskim, krivičnim i svim ostalim parnicama i ovlašćenje da žalbu uloženu kod njih prenesu na naše preslavne prefekte i preslavne kvestore, koji taj slučaj onda zajedno treba da saslušaju u formi parnica o kojima potom referišu carskom dvoru (*sacrum auditorium*). Ako pak na onim mjestima dođe do žalbe (apelacije) u parnici gdje se radi o vrijednosti manjoj od pet stotina zlatnika, pa čak ako je (okrivljeni) i iz carske pratnje (*delegatio imperialis*) ili nekog višeg magistrata (*delegatio iudicalis*), ukoliko onaj kome je suđenje povjereno nije ugledni (*spectabilis*) sudija, neka prizivi iz te provincije idu kod takvoga i neka im sudi (na način) kao u svetom auditorijumu (*sacrum auditorium*). Jer na taj način njegov magistrat (njegovu službu) odlikujemo i izjednačavamo ga sa onim koji imaju ugledni (*spectabilis*) komes Orijenta i prokonzul i komes Frigije i Galatije, tako da i on sa sobom nosi rang *spectabilis* kao i oni i da ima takvu formu. Ovim ovaj naš zakon nikako ne umanjuje magistrat (službu) presvijetlog (*clarissimi*) upravnika provincije, nego će ovaj obavljati ono što mu zakon nalaže u drugim delovima provincije, a onaj (pretor) će ispunjavati našu zamisao u području u kome boravi.
1. Uz ovaj zakon će biti priložen i spisak u kome stoji šta on treba da plati za insignia magistrata, a šta pak on i oni oko njega treba da prime iz blagajne (*fisco*) na ime prehrane (godišnje plate - *annonarum*). Što im jedino dopuštamo da prime, dok se u potpunosti suzdržavaju svakog drugog dobitka. Zato ih i činimo uglednijima većim prihodima, da bi nam zauzvrat u svemu čuvali podanike i da bi pamtili zakletvu koju će dati. Čim ovaj zakon bude sadržan u knjizi zakona, onda neka ga se tvoje sjedište, pošto ga primiš i upoznaš se s njim, stalno drži u praksi.

ὥστε στάσιν ἅπασαν αὐτῶν ἐξελαύνεσθαι. καὶ τοὺς μὲν στρατιώτας ἀεὶ ταῖς πολεμικαῖς γυμνασίαις ἀποτελεῖν πλείονς τε καὶ προθυμοτέρους, τοὺς ἰδιώτας δὲ ῥυθμίζειν τῷ νόμῳ δικαίους τε καὶ κακουργίας ἁπάσης ἐλευθέρους ἀποτελεῖν, ὥστε τοὺς μὲν εἰς δικαιοσύνην, τοὺς δὲ εἰς ἀνδρείαν αὔξεσθαι. καὶ εἴ τις γένοιτο πολέμου χάριν ἐκδρομή, ταύτην ῥᾷστα ποιεῖσθαι· τάξεώς τε παρούσης ἑκατέρας, καὶ τῆς μὲν ὑπηρετουμένης ὁπόσα πολιτικοῖς ταξεώταις πρέπει, τῶν δυνάμεων δὲ ἀπροφασίστως τὰς πολεμικὰς ἀνειρ-
1 γόντων ἐφόδους. Δεῖ δὲ αὐτὸν καὶ τῶν δικῶν, εἴτε εἰς χρήματα βλέποιεν εἴτε εἰς ἐγκλήματα εἴτε εἰς ὁποιονοῦν ἄλλο, κατακούειν καὶ δικάζειν ὀρθῶς καὶ πρὸς τοὺς ἡμετέρους νόμους καὶ πάθους ἕνεκεν οὐδενός, ὥστε μή τινας ἐκεῖθεν ἐκτρίχοντας τὸ ἡμέτερον ἐνοχλεῖν κράτος. οὐδὲ γὰρ βουλόμεθα τοὺς ἡμετέρους ὑποτελεῖς καταλιμπάνοντας τὴν χώραν ἐνταυθοῖ τρέχειν ὑπὸ τῶν κατὰ χώραν περιορωμένους ἀρχόντων. εἰ γὰρ καὶ ὕστερον μέλλοιμεν ἐκ τῶν αὐτόθεν φοιτώντων ἐνοχλεῖσθαι, πευσόμεθα πάντως τῶν ἀδικουμένων, εἰ ταῦτα προσαγγείλαντες ἔτυχον τῷ τὴν ἀρχὴν ἔχοντι. καὶ εἰ μὲν μάθοιμεν αὐτοὺς ταῦτα μὴ προσαγγεῖλαι, σὺν ἐπιτιμήσει πάσῃ στελοῦμεν αὐτοὺς κατὰ χώραν. εἰ δὲ οἱ μὲν προσηγγειλαν, ὁ δὲ τὴν ἀρχὴν ἔχων ἢ ἐῤῥᾳθύμησεν ἢ κατ' ἄλλην αἰτίαν οὐκ ἀνθρωπῃ τῶν νόμων ἠμέλησε, τότε ἐπ' αὐτὸν τὴν πᾶσαν τρέψομεν κίνησιν. ὥσπερ γὰρ αὐτῷ δεδώκαμεν χορηγίαν πλείονα (φαμὲν δὲ τὴν ἑκατέρας ἀρχῆς) καὶ ἀνθρώπων αὐτὸν προυβαλόμεθα τοσούτων, οὕτως, εἰ μάθοιμεν αὐτὸν ἀναξίως περὶ τὴν ἀρχὴν φερόμενον, οὔτε ἐνδώσομεν οὔτε ἐπὶ μετρίοις στήσομεν τὴν ποινήν, ἀλλ' ὅσον αὐτὸν εἰς ὕψος αἴρομεν εὐκοσμοῦντα, τοσοῦτον αὐτῷ παρὰ τοὺς ἡμετέρους τι πράττοντι νόμους ἐπιτιμήσομεν. Δεῖ δὲ αὐτὸν πρὸς μηδένα παντελῶς ὑποκατακλίνεσθαι, μηδ' ἂν εἴ τις εἴη τῶν ἐπισήμων μηδ' ἂν εἰ σφόδρα πλουτοίη. διὰ τοῦτο γὰρ δὴ καὶ σεμνοτέροις παραδίδομεν τὰς τοιαύτας ἀρχάς, ἵνα μὴ ῥᾳδίως ἐνδιδοῖεν τοῖς ἐκ τοῦ πλουτεῖν βουλομένοις ἀδικεῖν.

universus eorum propellatur; et milites quidem semper in bellicis exercitationibus efficere meliores ac proniores, privatos autem coaptare lege, iustos et malignitate universa liberos, et perficere hos quidem ad iustitiam, illos autem ad fortitudinem augere; et si qua opus fuerit belli causa discursio, pro hac facile celebrare: officio utroque praesente, alio quidem ministrante quaecumque civile officium decent, exercitu vero inexcusabiliter prohibente hostiles invasiones.

1 Oportet autem eum etiam lites sive ⟨ad⟩ pecunias respicientes seu ad crimina sive ad quodlibet aliud audire et iudicare recte et secundum nostras leges et sub nulla passionis causa, ut nullus inde diffugiens nostram inquietet tranquillitatem. Neque enim volumus nostros collatores relinquentes provinciam huc currere a provincialibus despectos iudicibus. Nam et si postea fuerimus ab his qui exinde venturi sunt inquietati, requirimus modis omnibus venientes, si haec denuntiaverunt administrationem habenti: et si quidem cognoverimus eos haec non denuntiasse, cum omni correctione dirigimus eos ad provinciam; si vero illi quidem interpellaverint, qui vero administrationem habet aut neglexit aut per aliam causam non decoram leges neglexit, tunc in eum omnem convertimus motum. Sicut enim ei dedimus annonas ampliores (dicimus autem utriusque cinguli) et super homines eum constituimus tantos, ita si didicerimus eum indigne circa cingulum agere, neque veniam dabimus neque in mediocribus statuimus poenam, sed quantum eum ad celsitudinem elevamus ornatum, tantum ei citra nostras aliquid agenti leges increpabimus. Oportet autem eum ad nullos penitus inclinari, nec si de sublimibus sint, nec si valde sit locuples. Propter hoc etenim etiam nobilioribus tradimus huiusmodi cingulum, ut non facile cedant his qui per divitias volunt nocere.

---

ut omnem seditionem ab iis propellat. Praeterea ut milites quidem exercitiis militaribus meliores usque et alacriores reddat, privatos autem ad legem accommodet atque iustos et ab omni improbitate liberos praestet, quo hi in iustitia, illi in fortitudine proficiant. Et si qua belli causa expeditio fiat, ut eam prompte faciat, cum utrumque officium praesto sit et alterum quidem quaecumque civiles officiales decet
1 *subministret, militares autem copiae sine mora invasiones arceant hostium. Lites vero oportet eum sive ad pecuniam sive ad crimina sive ad qualecumque aliud spectant audire et recte ac secundum leges nostras neque affectu ullo commotum iudicare: ne qui illinc profecti nostrae potentiae negotia facessant. Nolumus enim subditos nostros relicta provincia huc accurrere a provinciae iudicibus contemptos. Quodsi etiam posthac ab iis qui inde adveniant molestia nobis exhibeatur, interrogabimus omnino eos qui iniuria affecti sunt, num haec ad eum qui magistratum gerit detulerint; et si quidem comperiamus eos haec non detulisse, cum omni reprehensione in provinciam eos remittemus, sin illi quidem detulerint, is vero qui magistratum gerit aut socors fuerit aut propter aliam causam non honestam leges despexerit, tunc in eum omnem vertemus indignationem. Quemadmodum enim ei amplius salarium, utriusque nimirum magistratus, dedimus atque tot hominibus eum praefecimus, ita si eum in magistratu indigne versari compererimus, neque condonabimus quicquam neque levem statuemus poenam, sed quantum in fastigium eum extollimus recte et ordine facientem, tantum contra nostras leges aliquid agentem reprehendemus. Oportet autem eum nulli omnino sese submittere, neque si quis auctoritate praecellat neque si valde dives sit. Namque propter id ipsum gravioribus viris eiusmodi magistratus tradimus, ne facile indulgeant iis qui divitiis abuti ad iniuriam volunt.*

---

1 στάσιν $M^{a}\varsigma$] στάσιν τε $M^{p}LB$ (καὶ ἀδικίαν post αὐτῶν addi vult Zachariae) ‖ ἀπελαύνεσθαι, s. v. ἐξελαύνεσθαι *M* ‖ 2 ἀεὶ *om. L* ‖ 4 κουργίας L^{1} (πανουργίας *Haloander*) ‖ 5 ἀποτελεῖν ὥστε] et perficere ς ‖ 6 ἀνδρείαν *B* ‖ 7 ταῦτα B^{c} *sec. Hombergk.* ‖ 8 τοῖς μὲν ὑπηρετουμένοις *L* ‖ 10 πολιτικὰς B^{c} ‖ 11 αὐτῶν L^{1} ‖ 15 μή τινας *M* (*cf.* ς)] μηδὲ *BL* ‖ 16 οὐ γὰρ *L* ‖ 20 πευσόμεθα Lς] σπευσόμεθα *MB* ‖ ἀδικουμένων *MB*] ἀφικνουμένων Lς (*cf. nov.* XXX, 5 § 1) ‖ 27 αὐτὸν *L* ‖ 29 αὐτῶν L^{1} ‖ προυβαλλόμεθα *M* προβαλλόμεθα *B* ‖ οὕτως καὶ εἰ B^{c} *sec. Hombergk.* ‖ 30 μάθημεν L^{1} ‖ 32 αἰροῦμεν *B* ‖ 35 *sq. leg.* μήτ' ἂν — μήτ' ἂν?

2 in bellicis] inbecillis *libri* ‖ 3 promores *V* ‖ legi *vulg.* ‖ 5 augere *T* aure *V*. *Leg.* augeri? ‖ 6 pro hac] hanc *vulgo rectius* ‖ 8 dicent *V* ‖ 9 hostie *V* ‖ 11 eum etiam lites *T*] lites etiam *V* ‖ ad *add. vulg.* ‖ 13 recte et *om. V* ‖ 14 ut] aut V^{a} ‖ diffugiens *VT*] effugiens *Neoburg.* defugiens *vulg.* ‖ 16 collatos *T* ‖ prouintia *V* ‖ 17 iudicibus] a iudicibus *V* ‖ 19 requiremus *vulg.* ‖ 20 denuntiaverint *vulg.* ‖ 21 non *om. V* ‖ 22 correctione *V*] correptione *T* ‖ dirigemus *vulg.* ‖ 23 vero] non *V* ‖ 26 omnem] nec *V* ‖ convertemus *vulg.* ‖ ei *om. V* ‖ 29 indignum *T* ‖ 30 statuemus *vulg.* ‖ 31 pena *V* ‖ quantum ad celsitudinem eum eleuamus *T* quantum eum celsitudinem eleuamus *V* ‖ 33 increpauimus *libri* ‖ eum *om. VT* ‖ 34 nullum *T vulg.* ‖ sublimius *V* sublimis *T* ‖ sint *Val.*] fuit *T* sit *vulg.* ‖ 35 locuplex *libri* ‖ 36 ut *om.* V^{a}

Petnaestog maja, CP (u Konstantinopolju). Za vrijeme konzulovanja Velizarija, v. c. (vir clarissimus).
Pretoru Trakije treba dati:
Za anonu i kapitaciju i ostale potrebe: osamsto (Grčki: *trista*) solida.
Njegovom asesoru: sedamdeset dva solida.
Njegovoj kancelariji: pet libri (Grčki: *dvije*) zlata.
Za primanje ovlašćenja treba da da
Trojici uglednih (*spectabilibus*) kartulatija svete ložnice (*sacri cubiculi*): devet solida.
Primiceriju preslavnih tribuna (*clarissimorum tribunorum*) notarija i laterkulensima: dvadeset četiri solida.
Njegovom pomoćniku: tri solida.
Kancelariji najslavnijih (*gloriosissimorum*) prefekta za naloge i sve ostalo: četrdeset solida.

(g. 535)

Ἐπιμελήσεται δὲ καὶ τῶν ἔργων ἁπάντων τῶν ἐκεῖσε, καὶ οὐ συγχωρήσει διαφθαρῆναι οὔτε λιμένας οὔτε τεῖχη οὔτε γεφύρας οὔτε ὁδοὺς οὔτε τι τῶν ἄλλων, ἀλλ' αὐτὸς ὁπόσα δυνατὸν ἐκ τῶν πολιτικῶν πόρων ἐπανορθωθῆναι παρασκευαζέτω (καὶ εἴ τι τούτων μείζονος δεόμενόν ἐστι φροντίδος, τοῦτο εἰς ἡμᾶς μηνυέτω) καὶ τοὺς λογισμοὺς γίνεσθαι κατὰ τοῦτο δὴ τὸ παρ' ἡμῶν νομοθετηθέν. Οὐδὲ γὰρ ἔτι βουλόμεθα τινὰς ἐκ τῆς ἀρχῆς ἧπερ ἀφέστηκαι στέλλεσθαι κατὰ χώραν τὰς συνήθεις ταύτας ἔχοντας ἐμποριας, ὑδάτων τε ἀναζητήσεις καὶ κήπων καὶ τειχῶν καὶ οἰκώνων καὶ τινων τοιούτων, ἅπερ καὶ πάλαι παντελῶς ἀνῃρῆσθαι συνείδομεν. ἀλλ' αὐτὸς μὲν κατεξεταζέτω τὰ γινόμενα, καὶ λόγους ὑπέχειν αὐτοὺς κατὰ 1 τὴν θείαν ἡμῶν ποιείτω διάταξιν. εἰ δέ γε ἡμεῖς συνίδοιμεν ἕτερον τινα πρὸς τοῦτο στεῖλαι, τοῦτο διὰ πραγματικοῦ πράξομεν τύπου καὶ πρὸς τὴν σήν, ἧπερ συνίδοιμεν, ἀρχὴν φερομένου. πανταχόθεν γὰρ τοὺς ἡμετέρους ὑπηκόους ἁρπάζοντες καὶ ἐλευθέρους ποιοῦντες βλάβης διὰ τοῦτο καὶ χρημάτων ὑπερείδομεν (ὡς που καὶ αὐτὸς οἶσθα) μεγάλων καὶ τοσούταις σιτήσεσι τούς τε ἄρχοντας τάς τε τάξεις τούς τε ἀμφ' αὐτοὺς ἐψυχαγωγήσαμεν, ὥστε μὴ δι' ἔνδειαν τυχόν ἤ τι τοιοῦτον ἀπραπῶν τινων ἅπτεσθαι πραγμάτων, ἀλλ' ἐπισήμους τε εἶναι καὶ ἐκ τῆς μεγάλης βουλῆς, καὶ οὕτω φοιτᾶν ἐν τῇ χώρᾳ μετὰ τῆς τοῦ θεοῦ τε καὶ ἡμῶν μνήμης· ὧν εἰ μή κατά τινα τρόπον ἐκλάθοιτο, καλλίων ἑαυτοῦ διὰ πάντων ἔσται.

2 Εἰ δὲ ὑπατικοῖς τε καὶ πραιτωριανοῖς ἀνδράσιν οἱ πάλαι Ῥωμαῖοι τὰς ἀρχὰς ἐπέτρεπον, οὐκ ἄπο τρόπου καὶ ἡμεῖς πράξομεν, εἰ καὶ τοιούτοις αὐτὰς τισι παραδώσομεν, οἵπερ καὶ τὰς ἐπηρείας ἀναστελοῦσι καὶ τῶν ἐντεῦθεν πρακτόρων ἐν ταῖς ἐπαρχίαις γινομένων καὶ τοὺς ἡμετέρους ὑποτελεῖς πειρωμένων ζημίαις περιβαλεῖν ἀλόγοις (τούτους) τῆς τοιαύτης ἀνάγκης ἐκλύσειαν. καὶ γὰρ δίδομεν αὐτῷ παρρησίαν καὶ ταῦτα πολυπραγμονεῖν καὶ κωλύειν καὶ εἰς ἡμᾶς μηνύειν, καὶ τὰ μὲν οἴκοθεν ἐπανορθοῦν, τὰ δὲ θᾶττον πρὸς

Curam quoque habebit et operum omnium quae ibi sunt, et non sinet destrui nec portus nec muros nec pontes nec itinera nec aliquid aliorum, sed ipse quantum possibile est ex civilibus ⟨reditibus⟩ reparari procuret, et quicquid maiori indiget sollicitudine, hoc ad nos referat, et ratiocinia fiant secundum quod a nobis sancitum est. Non enim ulterius volumus aliquos ex administratione praesidis mitti per provinciam, qui consuetas has habent mercationes ad aquarum inquisitiones et hortorum et murorum et imaginum et huiusmodi, quae dudum penitus amputari perspeximus: sed ipse quidem examinet quae fiunt, et rationes reddere eos secundum sacram nostram constitutionem faciat.

1 Si vero nos perspexerimus alium quempiam ad hoc destinare, hoc per pragmaticam agimus sanctionem et ad tuum, si perspexerimus, cingulum destinandam. Undique enim nostros subiectos arripientes et liberos detrimento facientes ideoque etiam pecunias despeximus (sicut et tu nosti) maximas, et tantis annonis iudices et officia et circa eos qui sunt remuneravimus, ut non propter egestatem forsan aut aliquid huiusmodi indecorae quaedam contingant causae; sed insignes esse voluimus et ex magna curia sic procedere ad proviuciam cum dei nostraque memoria. Quae nisi per aliquem modum obliviscatur, melior sui per omnia erit.

2 Si autem consularibus et praetoribus viris prisci Romani cingula committebant, non absurde et nos agimus, si etiam talibus ea aliquibus tradiderimus, qui et violentias removebunt hinc executorum ad provincias venientium et nostros subiectos damnis afficere irrationabiliter ex tali necessitate liberabunt. Dedimus utique ei fiduciam etiam haec perscrutari et prohibere et ad nos referre et alia qui-

---

IV. *Ceterum prospiciet etiam operibus publicis omnibus quae ibi sunt, neque patietur corrumpi aut portus aut muros aut pontes aut vias aut ceterorum quicquam, sed ipse quantum fieri potest, ex civilibus reditibus illa restituenda curet (ac si quid horum maiore cura indiget, id ad nos deferat) et rationes referendas secundum id quod a nobis lege statutum est. Neque enim amplius ex eo cui tu praees magistratu per provinciam mitti volumus qui consueta illa negotia exerceant, revisiones aquarum et hortorum et murorum et imaginum et similium rerum: quae quidem iam olim omnino tolli placuit. Sed ipse quae fiant* 1 *examinet atque rationes secundum sacram nostram constitutionem reddere eos iubeat. Quodsi quem alium nobis ad hoc mittere placuerit, id per pragmaticam iussionem faciemus, ad tuum quoque, si placuerit, magistratum deferendam. Nam quoniam undique subditos nostros eripimus et a damnis liberos reddimus, ideo et pecunias despicimus, quemadmodum ipse quoque nosti, et tantis annonis et magistratuum et officiorum et qui circa illos sunt conciliavimus animos, ne forte per egestatem vel eiusmodi quid res inhonestas moliantur, sed ut auctoritate praediti sint et ex magno senatu, atque ita in provincia procedant dei et nostri memores: quorum ille si nullo modo obliviscatur, se ipso insignior per omnia futurus est.* 2 *Quodsi consularibus et praetoriis viris veteres Romani magistratus committebant, ne nos quidem temere agemus, cum talibus eos tradamus, qui et insidias reprimant et sicubi exactores hinc in provincias proficiscantur damnaque iniusta subditis nostris inferre conentur, hos ab eiusmodi calamitate liberent. Etenim licentiam ei damus haec quoque perscrutandi et prohibendi et ad nos deferendi, et alia*

---

5 εἴ τι τούτων] quicquid *ς* ‖ 7 μηνυέτω] ἀναφερέτω *B* ‖ γενέσθαι *B* ‖ 8 νομοθετηθέν] *Cod.* 10, 30, 4 ‖ 9 ἧπερ *M*] ἥσπερ *LB* ‖ ἀφέστηκε *B* ‖ 10 ἐμπορείας L^2 (ἐπωνίας *malit Zachariae coll.* XXV, 4, 2 *et Cod.* 10, 30, 4 § 13. (7)) ‖ 11 ἀναζητήσεις καὶ κόπων L^1 ‖ 14 *post* γινόμενα *addi vult* παρὰ τῶν πατέρων *Zachariae* ‖ 16 συνιδοιμεν *L*] συνείδοιμεν *M* συνίδωμεν *B* ‖ πρὸς τοῦτο *B* ‖ τοῦτο *M*ς] *om. LB* ‖ 17 τύπου] τούτου L^1 ‖ 18 συνιδοιμεν *B*] συνίδωμεν *L* συνείδομεν *M* (*cf.* XXV, 4, 2) ‖ 22 τάς τε *M*] καὶ τὰς *LB* ‖ 25 εἶναι] esse voluimus *ς* ‖ 27 ὃν L^1 ‖ 30 ἀπο *M*] ἀπὸ *LB* ‖ 31 αὐτοὺς *M* ‖ 32 οἱαπερ *L* ‖ ἀναστέλλουσι *M* ‖ καὶ *M*] *om. LBς* ‖ 33 ἐν *LB*] τῶν ἐν *M* ‖ 35 περιβάλλειν *BL* ‖ ἀλόγως *ς* ‖ τούτους *supplevit Zachariae: quamquam nescio an plura deficiant sententiaque ex codicum vv. ll. ita fere restituenda sit v.* 32 *sq.* οἵπερ καὶ τὰς ἐπηρείας ἀναστελοῦσι τῶν ἐντεῦθεν πρακτόρων τῶν ἐν ταῖς ἐπ. γιν. καὶ — ἀλόγοις ⟨, προνοοῦντες ὅπως ἂν ἐκείνους⟩ τῆς τοιαύτης κτλ.

1 habent *V* ‖ et operum *V*] operum et *T* ‖ 2 murus *V* ‖ 3 nec *ante* itinera *om. V* ‖ 4 reditibus *add. Beck. An leg.* quaestibus (*cf.* XXX, 6 *pr.* 1 § 1)? ‖ 6 fiat *V* ‖ 8 praesidis] cui praesides *Beck* ‖ 9 habet *V* ‖ 12 examine *V* ‖ 13 redderent *V* ‖ 16 gramaticam *V* ‖ agemus *vulg.* ‖ 19 detrimentum *libri* ‖ ideoque *VT*] ideo *vulg.* ‖ etiam *V*] enim *T* ‖ 20 sicut *T vulg.*] sic *V al.* ‖ nocti *V* ‖ 21 annonis] annon[nisi *V* ‖ qui circa eos *T* ‖ 23 contingat *V* ‖ 25 sic] et sic *vulg.* ‖ prouintia *V* ‖ 26 modo *V* ‖ 29 praetoriis *vulg.* ‖ 30 ramani V^a ‖ cinguli *libri* ‖ et *om. V* ‖ 31 agemus *vulg.* ‖ 32 et] etiam *T* ‖ 33 subiectos temptantium damnis afficere *Beck*

τὴν ἡμετέραν ἀναφέρειν γνῶσιν, ὥστε ἐφ' οἷς καταδεέστεροι τῶν πραγμάτων εἰσίν, ἐπὶ τούτοις αὔξεσθαί τε καὶ ἀναπληροῦσθαι τῇ τῆς ἡμετέρας γνώμης τε καὶ κελεύσεως προσθήκῃ.

dem per se corrigere, alia vero velociter ad nostram referre notitiam, ut in quibus inferiores rerum sunt, in his augeantur et adimpleantur nostrae voluntatis ac iussionis adiectione.

CAPUT V.

Ταῦτα αὐτοῖς καὶ ἐν τοῖς βασιλικοῖς παραγγέλμασιν ὑποθησόμεθα, καὶ μετὰ τῶν συμβόλων αὐτὰ τῶν ἀρχικῶν ἐπιδώσομεν, ὥστε μεμνημένους τῶν ὅρκων οὓς ὑφίξουσι καὶ τῶν ὑποθηκῶν ἃς αὐτοῖς δώσομεν ἡμῶν τε καὶ τῆς ἡμετέρας ἐννοίας ἀξίως τὸν οἰκεῖον κατακοσμεῖν βίον καὶ κυβερνᾶν τὴν ἀρχὴν μετὰ τῶν νόμων τῶν ἡμετέρων. Ταῦτά ἐστιν ἐφ' οἷς αὐτοῖς παραδίδομεν τὴν ἀρχήν, διδόντες αὐτοῖς, ὡς εἴρηται, καὶ τοῦ δικάζειν ἅπασαν ἐξουσίαν χρηματικαῖς τε καὶ ἐγκληματικαῖς καὶ πάσαις ἁπλῶς ὑποθέσεσι, καὶ τὴν ἔκκλητον τὴν αὐτοῖς ἐπιδιδομένην ἐπὶ τοὺς ἐνδοξοτάτους ἡμῶν ἐπάρχους καὶ τὸν ἐνδοξότατον ἄγειν κοιαίστωρα, κοινῇ τῆς ὑποθέσεως ἀκροωμένους κατὰ τὸ τῶν εἰς τὸ θεῖον τίμενος εἰσαγομένων δικῶν σχῆμα. Εἰ δέ τις κατὰ τοὺς τόπους ἐκείνους ἐφέσιμος γένοιτο δίκη τῶν πεντακοσίων ἐλάττων χρυσῶν, εἰ καὶ ἐκ παραπομπῆς ἡ βασιλικῆς ἡ ἀρχικῆς εἴη, καὶ ὁ τὴν δίκην ἐπιτραπεὶς οὐκ εἴη σπεκταβίλιος δικαστής, τὴν ἀπ' ἐκείνων τῶν τόπων ἔκκλητον ἐπ' αὐτὸν χωρεῖν καὶ ἀκούειν αὐτὸν ὡς ἐν θείῳ τεμένει. κοσμοῦμεν γὰρ αὐτοῦ καὶ τούτῳ τὴν ἀρχὴν τῷ τρόπῳ καὶ ὁμοίαν τίθεμεν τῷ τε περιβλέπτῳ κόμητι τῆς Ἑωταΐς τε ἀνυπατείαις τοῖς τε κόμησι Φρυγίας τε καὶ Γαλατίας, ὥστε καὶ αὐτὴν εἶναι spectabilian, καθάπερ ἐκείναι, καὶ ἐπὶ τούτου τοῦ σχήματος ἑστάναι· οὐδὲν τοῦδε ἡμῶν τοῦ νόμου τὴν τοῦ λαμπροτάτου τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντος ἐλαττοῦντος ἀρχήν, ἀλλ' ἐκείνου τε ἐν τοῖς ἄλλοις τῆς ἐπαρχίας τόποις πράττοντος ἅπερ ἴδια τῶν νόμων ἐστί, τούτου τε ἐν οἷς ἵδρυται μέρεσι τὴν ἐπιτεταγμένην αὐτῷ παρ' ἡμῶν πληροῦντος φροντίδα. 1 Ὑποτεθήσεται δὲ παρ' ἡμῶν καὶ ἀπογραφὴ τῷδε τῷ νόμῳ λέγουσα τί μὲν αὐτῷ προσήκει χορηγεῖν προφάσει τῶν συμβόλων τῆς ἀρχῆς, τί δὲ κομίζεσθαι αὐτόν τε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἐκ τοῦ δημοσίου κατὰ τὴν τῶν σιτήσεων πρόφασιν· ἅπερ καὶ μόνα λαμβάνειν αὐτοῖς ἐφίεμεν ἀλλοίου παντὸς κέρδους ἀπεχομένους. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ σεμνοτέρους ποιοῦμεν αὐτοὺς χορηγίαις μείζοσιν, ἵνα καὶ αὐτοὶ ταύτην ἡμῖν ἐπὶ τῶν ἔργων ἀντιδιδοῖεν τὴν ἀμοιβήν,

Haec eis etiam imperialibus mandatis subdimus et cum codicillis ea cinguli dabimus, ut memores iurisiurandi, quod subeunt, et mandatorum, quae eis dabimus, digne nobis nostroque consilio suam condecorent vitam, et regant cingulum cum legibus nostris. Haec sunt in quibus eis (damus cingulum, dantes eis), sicut dictum est, et iudicandi omnem potestatem in pecuniariis et criminalibus et omnibus absolute negotiis, et appellationem eis oblatam ad gloriosissimos nostros praefectos et per tempus gloriosissimum perduci quaestorem, communiter negotium audientes secundum figuram ad sacrum auditorium introducendarum causarum. Si qua vero per illa loca sub appellationem fiat causa quingentorum minor aureorum, aut etiam ex delegatione sive imperiali aut iudiciali sit, et cui causa commissa est non sit spectabilis iudex, ab illis locis appellationem ad eum venire, et audire eum tamquam in sacro auditorio. Decoramus enim ei etiam hoc modo cingulum, et similem ponimus spectabili comiti Orientis et proconsulatibus et comitibus Phrygiae atque Galatiae, ut et ipsa spectabilis sicut illae in hanc figuram consistat: nihil hac nostra lege clarissimi provinciae iudicis minuente administrationem, sed illo in aliis provinciae locis agente quae propria legum sunt, hoc autem in quibus commoratur partibus commissam sibi a nobis implente sollicitudinem.

1 Subditur autem a nobis et descriptio huic legi dicens, quid quidem eum competat praebere occasione codicillorum administrationis, quid autem accipere eum et qui circa eum sunt de fisco secundum annonarum occasionem. Quae etiam sola accipere eos sinimus alio lucro penitus abstinentes. Propterea enim eos honestiores facimus praebendis maioribus, ut et ipsi hanc nobis in operibus retribuant com-

ultro castigandi, alia cito in nostram notitiam perferendi, ut, ubi rebus ipsi impares sint, ibi incremento et supplemento utantur consilii et iussionis nostrae accessione.

V. Haec iis etiam in imperialibus mandatis praecipiemus, eaque una cum insignibus magistratus impertiemus, ut memores iurisiurandi quod praestabunt et praeceptorum quae ipsis dabimus digne nobis ac nostra voluntate vitam suam instruant et magistratum secundum leges nostras gubernent. His quidem condicionibus magistratum iis tradimus, omnem potestatem iisdem, uti dictum est, tribuentes et de pecuniariis et de criminalibus et omnibus omnino causis iudicandi, atque appellationem apud ipsos interpositam ad gloriosissimos nostros praefectos et gloriosissimum quaestorem deferendi, qui una causam audiant secundum formam litium quae ad sacrum auditorium deferuntur. Si quae vero in locis illis appellatio fiat in lite quingentis aureis minore, etiamsi ex delegatione imperiali sive iudiciali sit, nisi is cui causa commissa est spectabilis iudex sit, appellatio ex illis locis ad illum veniat eamque ipse tamquam in sacro auditorio audiat. Nam hoc quoque modo magistratum eius ornamus atque aequalem reddimus et spectabili comiti Orientis et proconsulatibus et comitibus Phrygiae et Galatiae: ut et ipse spectabilis sit quemadmodum illi et hac specie utatur. Neque tamen ullo modo haec nostra lex magistratum clarissimi provinciae praesidis imminuit, sed ut ille in reliquis provinciae locis quae propria legum sunt aget, ita 1 hic in quibus constitutus est partibus mandata ei a nobis cura fungetur. Subicietur vero a nobis huic legi etiam descriptio quae indicet, quid quidem ipsum pro insignibus magistratus praestare, quid autem et ipsum et eos qui circa eum sunt ex fisco annonarum nomine percipere oporteat: quae etiam sola accipere iis permittimus omni reliquo lucro abstinentibus. Propterea enim etiam splendidiores eos reddimus salariis amplioribus, ut et ipsi hanc nobis remunerationem ipsis rebus praestent, cum subditos nostros

9 εὐνοίας *B* ‖ ἀξίωσον L^1 ‖ 10 μετὰ τῶν — 12 ἀρχὴν om. *L* ‖ 15 αὐτὴν L^1 ‖ 16 υμῶν *L* ‖ ἐπάρχους *B*] ὑπάρχους *ML* ‖ καὶ τὸν ἐνδοξότατον] et per tempus (i. e. κατὰ καιρὸν) gloriosissimum *ς* ‖ 18 εἰς θεῖον *B* ‖ δικαίων L^1 ‖ 19 γίνεται *L* ‖ 20 εἰ καὶ *M*] ἢ καὶ *L* ἢ *Bς* ‖ 21 ἢ *prius* om. *B* ‖ ὁ] ἡ L^1 ‖ 22 σπεκταβίλιος *M*] περίβλεπτος *LB* ‖ 25 αὐτοῦ *LB*] αὐτῷ *Mς* ‖ τοῦτο L^1 ‖ 26 τε om. *LB* ‖ ἑώας *L* ‖ 27 τε καὶ] τε om. *B* ‖ 28 αὐτὸν L^1 ‖ εἶναι *et* 29 καὶ om. *ς* ‖ spectauilian *M* περίβλεπτον *LB* ‖ 36 αὐτὸν Zachariae ‖ 40 αὐτοὺς *B* ‖ παντὸς] penitus (i. e. πάντως) *ς* ‖ 41 καὶ om. *LB*(*ς*)

2 referri *libri* ‖ 3 in his om. *T* ‖ 4 uoluntates *libri* ‖ iussiones V^a ‖ adiectionis *V* adiectionem *T* ‖ 5 subdemus *vulg.* ‖ 7 ei *libri* ‖ 8 nobis *om. V*‖ 10 *sq.* damus — eis *om. libri, suppl. Beck* ‖ 11 iudicandi *Val.* ‖ 15 perduci *T*] perducit *V* perducendi *Beck* ‖ 18 appellatione *T vulg.* ‖ 25 proconsularibus *libri* ‖ frigie *libri* ‖ 27 clarissime *libri* ‖ 29 prouintia *VT* ‖ 35 subdetur *vulg.* ‖ discriptio *V* ‖ 36 occasionem *libri* ‖ 41 praebent *Val.*

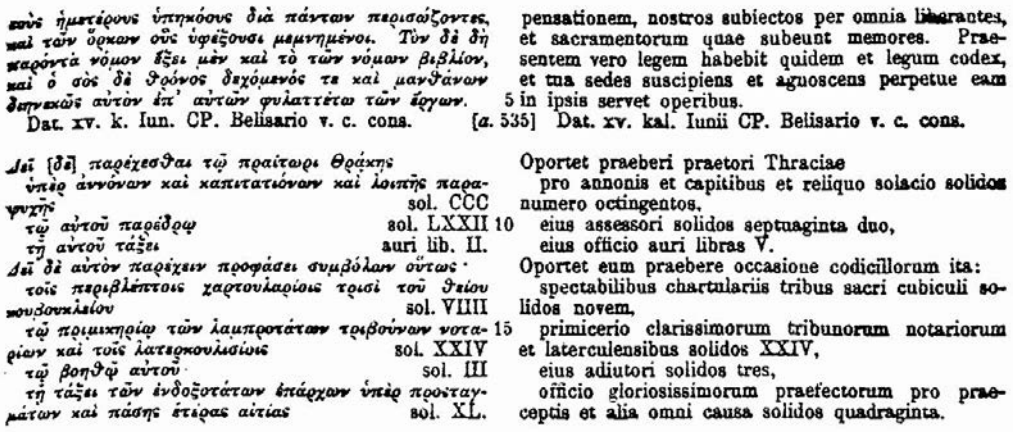

καὶ ἡμετέρους ὑπηκόους διὰ πάντων περισώζοντες, καὶ τῶν ὅρκων οὓς ὑφέξουσι μεμνημένοι. Τὸν δὲ δὴ παρόντα νόμον ἕξει μὲν καὶ τὸ τῶν νόμων βιβλίον, καὶ ὁ σὸς δὲ θρόνος δεχόμενός τε καὶ μανθάνων δηνεκῶς αὐτὸν ἐπ' αὐτῶν φυλαττέτω τῶν ἔργων.
Dat. xv. k. Iun. CP. Belisario v. c. cons. [*a.* 535]

pensationem, nostros subiectos per omnia liberantes, et sacramentorum quae subeunt memores. Praesentem vero legem habebit quidem et legum codex, et tua sedes suscipiens et agnoscens perpetue eam in ipsis servet operibus.
Dat. xv. kal. Iunii CP. Belisario v. c. cons.

Δεῖ [δὲ] παρέχεσθαι τῷ πραίτωρι Θράκης
ὑπὲρ ἀννόνων καὶ καπιτατιόνων καὶ λοιπῆς παραψυχῆς sol. CCC
τῷ αὐτοῦ παρέδρῳ sol. LXXII
τῇ αὐτοῦ τάξει auri lib. II.
Δεῖ δὲ αὐτὸν παρέχειν προφάσει συμβόλων οὕτως·
τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κουβουκλείου sol. VIIII
τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων καὶ τοῖς λατερκουλισίοις sol. XXIV
τῷ βοηθῷ αὐτοῦ sol. III
τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προσταγμάτων καὶ πάσης ἑτέρας αἰτίας sol. XL.

Oportet praeberi praetori Thraciae
pro annonis et capitibus et reliquo solacio solidos numero octingentos,
eius assessori solidos septuaginta duo,
eius officio auri libras V.
Oportet eum praebere occasione codicillorum ita:
spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi solidos novem,
primicerio clarissimorum tribunorum notariorum et laterculensibus solidos XXIV,
eius adiutori solidos tres,
officio gloriosissimorum praefectorum pro praeceptis et alia omni causa solidos quadraginta.

535. godine, mjeseca maja:
Imperator Justinijan preuređuje vlast u provinciji Isauriji[98]
Novela 27

O KOMESU IZAURIJE

Imperator Justinijan Avgust, Jovanu najslavnijem prefektu carskih pretorija Orijenta po drugi put, konzularu (bivšem konzulu) i patriciju.
<*Uvod*> Ono što je nekim carevima prije nas padalo na pamet o regionu Isaurije kao predstava i oblik, mi sada zaista sprovodimo samom silom djela kao što smo sproveli i u Prvoj Galatiji i Frigiji Pakatijani, ujedinivši upravu ranijih vikara sa civilnom i uspostavivši jednu funkciju i uredivši ih kako je trebalo i dali smo im umjesto ranijeg naziva ime komesa, tako da se jedan naziva komesom Prve Galatije a drugi komes Frigije Pakatijane, a uz to njihovim titulama slijedi i naš kognomen.

I Poglavlje
Ovo činimo i za provinciju Isauriju, jer nećemo da se onaj koji je postavljen na tu dužnost i dalje koristi dvostrukim ovlašćenjima (insignijama) i da dobija i naziv civilnog upravnika i znake vojne vlasti i da nosi dvostruko ime kad je jedna uprava u pitanju, nego određujemo da ima jednu vlast, koja se brine i za oružje i za poreze, koja ima sve pod svojom upravom i nosi jedan naziv – naziv komesa, i prima iz carskog skrinija libela vojne insignije. A za ovu dužnost se neće primati nikakva plata, i neće davati nikakav novac (za insignija), nego će se i on imati čiste ruke kao i ostali. I poslaćemo i njemu zakon koji smo izdali i daćemo mu, pored kodicila koji ga uvrštavaju među magistrate ranga *spectabilis* i carske zapovijesti, koje su stari zvali *mandata principis* i koje smo mi ponovo uveli u upravljanje državom, iz kojih će saznati da treba da se stara i za javne i za lične ugovore, kao i za disciplinu inače i za to da se ničime ne šteti *fiscus.* Jednom riječju, odatle će saznati sve što spada u njegovu nadležnost, pa će mu biti jasno.

II Poglavlje
A neka zna samo ovo: da se i on sada nalazi među uglednim magistratima (spectabiles magistratus) i što se tiče njegovih apelacija, njih će saslušavati preslavni prefekt naše carske pretorije i naš preslavni kvestor, kao što biva i u slučaju augustalnog prokonzula i trojice pretora koje smo sada postavili u Pisidiji, Likaoniji i Trakiji i u slučaju komesa Orijenta i osim toga u slučaju komesa Frigije Pakatijane i prve Galatije. Ako bi pak u Izauriji bio neki slučaj u kome se ulaže apelacija za vrijednost manju od pet stotina zlatnika, neka ga on sasluša u formi kao na dvorskom sudu (sacrum auditorijum). Dodjeljujemo mu još i to (pravo) da bude i stim u vezi po časti među najvišim magistratima.
<*Epilog*> Tvoja uzvišenost, dakle, neka sve uredi, po ugledu na magistrate koje smo spomenuli, što se njega tiče. Uz ovaj svoj zakon prilažemo i opis s namjerom da objavimo šta on, njegova kancelarija (osoblje) i njegov asesor od fiska treba da prime, a šta mu dolikuje da plati u ime insignija. I neka znaju oni koji ubuduće ovim magistraturama od nas nedavno uspostavljenim budu unaprijeđeni da smo uveli da se svakako odbije, kako novac koji se stalno plaća za magistrature, tako i onaj novac koji oni daju na poklon od svog (novca) svojim asesorima i svojim

[98] *Corpus iuris civilis, vol. 3, p. 209*.

ΚΖ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΚΟΜΗΤΟΣ ΙΣΑΥΡΙΑΣ.

Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Αὔγουστος Ἰωάννῃ τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἐπάρχῳ τῶν ἱερῶν τῆς Ἕω πραιτωρίων τὸ β΄, ἀπὸ ὑπάτων καὶ πατρικίῳ.

(Προοίμιον.) Ὅπερ τισὶ τῶν πρὸ ἡμῶν αὐτοκρατόρων ἐν εἰκόνι καὶ σχήματι κατὰ τὴν Ἰσαύρων χώραν ἦλθεν ἐπὶ νοῦν πρᾶξαι, τοῦτο ἡμεῖς αὐτοῖς τοῖς πράγμασι δι᾽ αὐτῆς τῆς τῶν ἔργων ἰσχύος ἐπί τε Γαλατίας ἐπράξαμεν τῆς πρώτης ἐπί τε τῆς Πακατιανῆς Φρυγίας, τὴν τῶν πρώην καλουμένων βικαρίων ἀρχὴν ἑνώσαντες ταῖς πολιτικαῖς καὶ μίαν καταστησά-

XXVII.

℞ DE COMITE ISAURIAE ℞

Imp. Iustinianus Aug. Iohanni pp.

(Praefatio.) Quod quibusdam ante nos imperatoribus in imagine et figura de Isaurorum provincia venit in animo agere, hoc nos ipsis rebus per ipsam operum virtutem et in Galatia egimus prima et in Pacatiana Phrygia, pridem appellatorum vicariorum administrationem unientes civilibus et unum consti-

Nov. XXVII Graece extat in ML, inde a cap. 1 Τῆς τῶν Ἰσαύρων χώρας μίαν εἶναι τὴν ἀρχὴν θεσπίζομεν, ὥστε αὐτὴν μὲν (210, 13) .... in B, 6, 11. — Epit. Theod. 27, Athan. 4, 7. Iulian. const. XX.

---

per omnia conservent, et iurisiurandi quod praestituri sunt memores sint. Praesentem vero legem cum liber legum continebit tum sedes tua acceptam et cognitam perpetuo in ipsis rebus custodiat.

Oportet praeberi praetori Thraciae pro annonis et capitationibus et reliquo solacio sol. CCC, assessori eius sol. LXXII, officio eius auri lib. II. Oportet autem eum praebere insignium nomine ita: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. IX, primicerio clarissimorum tribunorum notariorum et laterculensibus sol. XXIV, adiutori eius sol. III, officio gloriosissimorum praefectorum pro iussionibus et omni reliqua causa sol. XL.

XXVII.

DE COMITE ISAURIAE.

imp. Iustinianus Augustus Iohanni gloriosissimo praefecto sacro Orientis praetorio iterum, exconsuli et patricio.

Praefatio. Quod eorum qui ante nos fuerunt imperatorum nonnullis per imaginem et speciem in mentem venit de Isaurorum regione facere, id nos re ipsa et per ipsam factorum vim et in Galatia prima et in Pacatiana Phrygia effecimus, vicariorum qui olim vocabantur magistratu cum civilibus magi-

---

3 καὶ τὸ] καὶ αὐτὸ τὸ *B* ‖ 4 ὁ σὸς *B*] ὅσος *M* ὅσος *L* ‖ μανθάννων *M* ‖ 5 ἐπαυτοὺς *L*¹ ‖ 6 xv k. Iun. *M*ς] πρὸ ιε΄ καλ. ἰαννουαρίων *Ath.* kal. Iunias *Iul.*ᵇʷ μηνὶ Ἰουνίῳ *Theod.* ‖ Bilisario uc. conss. *M* consul. uilisarii *Iul.*ᵇ idat. cons. bilisarii *Iul.*ᵖ) ‖ 7 δὲ *MLB*, *om.* ς ‖ 8 ἀνόνων *B* ‖ καπιτατιόνων *M*] καπίτων *L*, κεφαλητιώνων *B* ‖ ἀναγνῶναι *LB* ‖ 9 sol. CCC] sol. ACCC *M* νομίσματα σ΄ (διακόσια *B*) *M s. v.*, *LB* (solidos numero octingentos ς) ‖ 10 sol. LXXII ς] sol. XXII *M* νομίσματα οβ΄ (ἑβδομήκοντα δύο *B*) *LB* νομίσματα ιβ΄ *Theod.* ‖ 11 auri lib. II] urlib ii *M* (auri libras V ς) χρυσίου λίτρας β΄ *M s. v.*, *LB* λίτρας β΄ *Theod.* ‖ 13 χαρτουλλαρίοις *M* ‖ 14 sol. VIIII *M*ς] νομίσματα θ΄ *M s. v.*, *LB Theod.* ‖ 15 τῶν] τῷ *L* ; τριβούνναν *M* ‖ 16 λατερκουλενσίοις *L* οἰκειακοῖς *B* ‖ sol. XXIV ς] sol. XXI *M* νομίσματα κδ΄ *M s. v.*, *LB Theod.* ‖ 17 τῷ — III *om.* *LB* ‖ sol. III *M*ς] νομίσματα γ΄ *Theod.* ‖ 18 ἐπάρχων *Theod.*] ὑπάρχων *MLB* ‖ 19 sol. XL ς] sol. XI *M* νομίσματα μ΄ (τεσσαράκοντα *B*) *M s. v.*, *LB* νομίσματα γ΄ *Theod.* ‖ 24 ἐπάρχῳ] ὑπάρχω *L*² *om.* *ML*¹ ‖ ἑώας *L* ‖ 25 πατρικίων *L*² ‖ 30 *cf. nov. VIII c.* 2. 3 ‖ πακτιανῆς *L*¹ ‖ 31 τῶν *om.* *L* ‖ καλουμένην βικαρίαν *L*² ‖ 32 ἑνώσαν *L*¹

4 eam in] eam *T* ea et *V* ‖ 6 Iunias *vulg.* ‖ Cap. *VT* ‖ bilis. *V* libisario *T* ‖ 7 praetori praeberi *V* ‖ 12 eum] enim *VT* vero eum *vulg.* ‖ 13 thartulariis *V* ‖ 16 laterculensibus] laterculi *libri* ‖ 18 pro *om.* *V* ‖ praefectis *V* ‖ 19 omnia *V* ‖ 20 *rubr.* ℞ xx·vii De comitis aurie ℞ *V* ‖ 23 pp.] p̄prū *V* ‖ 26 quibusdam] quidem *Val.* ‖ 27 hisaurorum *V* ‖ 28 animum *vulg.* ‖ 30 frigia *libri* ‖ appellatorum] appellatum *libri*, appellatam *Beck* ‖ 31 aministratione *V* ‖ unientes *Beck*] munientes *T* minuentes *V*

činovnicima, jer daju ono što zapravo nemaju, nego je uzet od drugih, nego da samim administratorima (magistratima) damo veće plate (utjehe), da bismo svoje podanike svuda sačuvali od štete. Ako li pak otkriješ da su neki drugi upravnici u tebi susjednim regionima nemarni prema fisku, nemoj drugog slati, nego samim tim uglednim (*respectabilis*) magistratima povjeri dužnost da onim susjednim magistratima zapijrete, ukoliko budu bili nemarni, da će se oni postaraju da se ono što su ovi zanemarili plati: tako da je ta služba (magistratura) sada prijatnija i mnogo bolja nego što je bila.
Dato 15. dana uoči junskih kalenda CP (u Konstantinopolju) za konzulovanja preslavnog gospodina (*vir clarissimus*) Velizarija.
(g. 535)

Komesu Izaurije treba za anone dati osam stotina solida (u grčkom tekstu: *300*,)
njegovom asesoru sedamdeset i dva,
njegovoj kancelariji pet (u grčkom tekstu: *dvije*) funti zlata.
On treba prilikom primanja kodicila da plati sljedeće:
uglednoj (*spectabilis*) trojici hartulara *sacri cubiculi* (carske ložnice) devet solida.
Primiceriju preslavnih tribuna bilježnika (*clarissimorum tribunorum notariorum*) i laterkulima (*laterculensibus*) 24 solida.
Njegovom pomoćniku tri solida.
Kancelariji preslavnih prefekata za naređenja i za sve ostalo 40 solida.

μενοι τάξιν, καὶ διακοσμήσαντες αὐτὰς ὡς ἐχρῆν καὶ ἑκάστῳ δόντες ἀντὶ τῆς πρώην προσηγορίας τὸ τῶν κομήτων ὄνομα, ὥστε τὸν μὲν κόμητα Γαλατίας καλεῖσθαι πρώτης, τὸν δὲ κόμητα Πακατιανῆς ὀνομάζεσθαι Φρυγίας, παρεπομένης ἑκατέρῳ [τούτων] αὐτῶν καὶ τῆς ἡμετέρας ἐπωνυμίας.

tuentes officium, componentes eas ut oportebat et unicuique dantes pro prisca appellatione comitum nomen, alterum quidem comitem Galatiae vocari primae, alterum vero comitem Pacatianae nominari Phrygiae, sequente utrumque horum et nostro cognomine.

CAPUT I.

Τοῦτο δὴ καὶ κατὰ τὴν Ἰσαύρων πράττομεν χώραν. οὐ γὰρ ἔτι βουλόμεθα τὸν ἐπὶ ταύτης γινόμενον τῆς ἀρχῆς διπλοῖς χρῆσθαι συμβόλοις καὶ λαμβάνειν μὲν καὶ τὴν τῆς πολιτικῆς ἀρχῆς προσηγορίαν, λαμβάνειν δὲ καὶ τὰ τῆς στρατιωτικῆς ἐξουσίας σημεῖα, καὶ ὄνομα περιφέρειν διπλοῦν πράγματος ὄντος ἑνός, ἀλλ' αὐτόθεν μίαν εἶναι τὴν ἀρχὴν αὐτῷ τίθεμεν, αὐτὴν μὲν προνοοῦσαν τῶν ὅπλων, αὐτὴν δὲ τῶν δημοσίων ἀντιλαμβανομένην, ἅπαντα δὲ ἔχουσαν ὑφ' ἑαυτῇ, καὶ μιᾷ χρωμένην τάξει κομητιανῇ τε προσαγορευομένῃ καὶ κομιζομένῃ τὰ σύμβολα τῆς στρατείας ἐκ τοῦ θείου τῶν λιβέλλων σκρινίου. Ἔσται δὲ καὶ αὐτῇ παντελῶς ἄμισθος, καὶ οὐ παρέξει χρημάτων οὐδεμίαν δόσιν, ἀλλὰ καὶ αὐτὴ καθαρᾶις χρήσεται ταῖς χερσὶ καθάπερ αἱ λοιπαί. καὶ καταπέμψομέν γε καὶ πρὸς αὐτὴν τὸν ἐναγχος παρ' ἡμῶν πεφοιτηκότα νόμον· δώσομεν δὲ αὐτῇ πρὸς τοῖς κωδικίλλοις, οἵπερ αὐτὸν τοῖς σπεκταβιλίοις ἐγγράψουσιν ἄρχουσι, καὶ τὰ θεῖα παραγγέλματα, ταῦτα δὴ τὰ μανδάτα πρινκίπιός παρά τε τοῖς ἀρχαίοις ὀνομαζόμενα παρ' ἡμῶν τε αὖθις εἰς πολιτείαν εἰσενεχθέντα, ἐξ ὧν μαθήσεται ὅτι προνοητέον αὐτῷ καθέστηκε καὶ τῶν δημοσίων ἁπάντων καὶ τῶν ἰδιωτικῶν συμβολαίων, καὶ τῆς εὐκοσμίας τῆς ἄλλης, καὶ τοῦ κατὰ μηδὲν βλαβῆναι τὸ δημόσιον· καὶ ἁπλῶς ἅπαντα ὅσα προσῆκόν ἐστιν αὐτὸν ποιεῖν ἐκεῖθεν αὐτῷ γενήσεται φανερά.

Et hoc quoque in Isaurorum agimus regione. Non enim ulterius volumus qui ad hanc accesserit administrationem duplicibus uti codicillis et accipere quidem et civilis cinguli appellationem, accipere autem et militaris potestatis insignia, et nomen circumferre duplex causa existente una. sed hoc ipso unam esse administrationem hanc ponimus, ipsam quidem providentem armorum, ipsam vero fiscalia suscipientem, omnia autem habentem sub se. et uno utentem officio comitiano appellando. et accipientem probatoria militiae a sacro libellorum scrinio. Erit autem et haec omnino sine suffragio, et non praebebit pecuniarum ullum commodum, sed et ipsa puris utetur manibus sicut ceterae. Et mittemus etiam ad eam nuper a nobis prolatam legem, dabimus autem ei super codicillos, qui eum spectabilibus inscribant iudicibus, etiam divina praecepta (haec autem mandata principis et ab antiquis nominata sunt et a nobis denuo in rempublicam introducta), ex quibus discet, quia providendum ei sit et fiscalium omnium et privatorum instrumentorum et disciplinae alterius et ut in nullo laedatur fiscus: et simpliciter omnia quae competens est eum facere inde ei fiunt manifesta.

CAPUT II.

Ἴσχω δὲ μόνον τοσοῦτον, ὅτι καὶ αὐτὸς ἐν τοῖς περιβλέπτοις ἄρχουσι τέτακται, καὶ τῶν ἐφέσεων τῶν παρ' ἐκείνου γινομένων οἵ τε ἐνδοξότατοι ἔπαρχοι τῶν ἱερῶν ἡμῶν ἀκροάσονται πραιτωρίων ὅ τε ἐνδοξότατος ἡμῶν κοιαίστωρ, καθάπερ αὐγουσταλίου καὶ ἀνθυπάτου καὶ πραιτώρων τριῶν τῶν νῦν παρ' ἡμῶν ἐγκατασταθέντων Πισιδίᾳ τε καὶ Λυκαονίᾳ καὶ Θρᾴκῃ

Sciat autem solum, quia et ipse inter spectabiles iudices ordinatus est, et appellationes ab illo factas et gloriosissimi praefecti sacrorum nostrorum audient praetoriorum et gloriosissimus noster quaestor. sicut augustalis et proconsulis utriusque et praetorum trium nunc a nobis statutorum Pisidiae et Lycaoniae atque Thraciae et comitis Orientis, insuper et

stratibus unito et uno officio constituto, iisque uti par erat exornatis atque utrique pro priore appellatione comitum nomine dato, ut alter comes Galatiae primae appellaretur, alter comes Pacatianae Phrygiae nominaretur, ac praeterea utrique eorum nostrum quoque cognomen accederet.

I. *Hoc igitur de Isaurorum quoque provincia agimus. Neque enim amplius eum qui huic administrationi praeest duplicibus insignibus uti volumus, ut accipiat et civilis magistratus appellationem et militaris potestatis signa atque, cum una res sit, duplex nomen ferat, sed protinus unum eius magistratum reddimus, qui idem et armis prospiciat et tributis operam det omniaque sub se ipse habeat, atque uno utatur officio, quod comitianum vocetur et militiae insignia ex sacro libellorum scrinio accipiat. Fiet autem et ipse omnino gratuito, nec ullam praestabit pecuniae largitionem, verum ipse quoque puris utetur manibus quemadmodum reliqui. Ac mittemus ad eum ipsum quoque legem nuper a nobis editam, dabimus autem ei praeter codicillos, qui eum spectabilibus magistratibus adscribeni, etiam sacra praecepta, illa quidem quae mandata principis et apud veteres nominantur et a nobis in rempublicam denuo introducta sunt, ex quibus discet curam sibi agendam esse et publicorum omnium et privatorum contractuum et reliquae disciplinae neve in ulla re fiscus laedatur: et ne multa, omnia quaecumque eum par est facere inde illi fient manifesta.*

II. *Unum vero hoc sciat se ipsum quoque in spectabilium magistratuum numero collocatum esse, atque de appellationibus quae ab ipso fient et gloriosissimos praefectos sacro nostro praetorio et gloriosissimum quaestorem nostrum cognituros esse, sicut fit in augustali et proconsule et tribus praetoribus a nobis nunc in Pisidia et Lycaonia et Thracia constitutis et in comite Orientis ac praeterea in comite Paca-*

1 καὶ διακοσμ.] καὶ om. ς ‖ 3 καλεῖσθαι πρώτης Lς] om. M ‖ 5 τούτων αὐτῶν ML horum ς; 'τούτων vel αὐτῶν abundat' Zachariae ‖ 7 δὴ om. L ‖ 13 αὐτῷ] hanc ς ‖ 15 ὑφ' ἑαυτῇ ML¹(ς)] ὑφ' ἑαυτὴν BL² ‖ 16 κομητιανῇ τε L¹Bς] κομητιανήν τε ML² ‖ προσαγορευομένην M ‖ 17 κομιζομένῃ B] κομιζομένην ML(ς) ‖ στρατείας B ‖ 18 ἔστι B ‖ καὶ αὕτη L ‖ 20 ἀλλὰ καὶ αὐτὴ Bς] ἀλλ' αὐτῇ addito s. v. καὶ M ἀλλ' αὐτὴ L ‖ 21 *γε] τε MLB ‖ 22 νόμον] nov. VIII ‖ 23 αὐτῇ M] αὐτῷ B αὐτοῖς L (cf. ad ς) ‖ οἵπερ καὶ αὐτοῖς τοῖς L² ‖ 24 σπεκταβιλίοις M] περιβλέπτοις LB ‖ ἐγγράψουσιν B ἐγγράψωμεν L² ‖ ἄρχουσι om. L ‖ καὶ τὰ] κατὰ τὰ L¹ ‖ 25 ταῦτα δὴ τὰ — 26 ὀνομαζόμενα, haec autem — nominata sunt ς ‖ τὰ μανδάτα πρινκίπιος L(ς)] τὰ μανδάτα πρινκίπιος ἤτοι τὰ βασιλικὰ ἐντάλματα M τὰ βασιλικὰ ἐντάλματα B ‖ 26 sq. τοῖς ἀρχαίοις — πολιτείαν om. L ‖ 28 αὐτῶν L¹ ‖ καθέστηκε] καθ' ἕκαστον Haloander ‖ 29 καὶ τῆς] καὶ om. B ‖ 33 τοσοῦτον om. ς ‖ 35 *ὕπαρχοι MLB ‖ 36 ἐνδοξότατοι L

4 pagatianem V ‖ 5 frigie *libri* ‖ 7 Et om. T ‖ hisaurorum VT ‖ agimus om. V ‖ 8 qui] quid V^a ‖ 13 ipsam] ipsarum V ipsorum T *al.* ‖ 16 probatoriam *libri* ‖ 17 haec] hoc *libri* ‖ 18 pecuniarum V ‖ 19 ipse puris utitur *libri* ‖ 20 mittemus] mittimus T mittetur V *al.* ‖ 21 ei] eis V *al.* ‖ 22 inscribant V] inscribebant T ‖ 25 introductam VT ‖ distet *libri* ‖ 29 fient *vulg.* ‖ 34 iuditiis V ‖ factas et] facta est V ‖ 37 et praetorum] et om. V^a ‖ 38 hunc V

καὶ τοῦ κόμητος τῆς Ἐώας καὶ πρός γε τοῦ κόμητος τῆς Πακατιανῆς Φρυγίας Γαλατίας τε πρώτης. Εἰ δέ τις τῶν ἐν Ἰσαυρίᾳ δικῶν ἐλάττων εἴη τῶν πεντακοσίων χρυσῶν, εἶτα ἐφέσιμος γένηται, ταύτης αὐτὸς ἐκκρούσεται κατὰ τὸ τῶν θείων ἀκροατηρίων σχῆμα· καὶ γὰρ δὴ καὶ τοῦτο δίδομεν αὐτῷ, εὐμενοτέραν αὐτῷ καὶ κατὰ τοῦτο τὴν ἀρχὴν ἀποφαίνοντες.

comitis Pacatianae Phrygiae Galatiaeque primae. Si qua vero in Isauria causarum minor fuerit quingentorum aureorum, deinde sub appellatione fiat, hanc ipse audiet secundum sacrorum auditoriorum figuram: etenim etiam hoc damus ei, nobiliorem ei et in hoc administrationem declarantes.

⟨Ἐπίλογος.⟩ Ἡ τοίνυν σὴ ὑπεροχὴ κατὰ μίμησιν τῶν εἰρημένων ἀρχῶν καὶ τὰ περὶ αὐτὸν διαταξάτω. Προθησόμεν γὰρ [αὐτῷ] καὶ ἀπογραφὴν τῷδε ἡμῶν τῷ νόμῳ, δηλοῦντες τί μὲν αὐτόν τε καὶ τὴν αὐτοῦ τάξιν καὶ τὸν αὐτοῦ πάρεδρον ἐκ τοῦ δημοσίου προσήκει κομίζεσθαι, τί δὲ προφάσει τῶν ἀρχικῶν διδόναι συμβόλων. Καὶ ἴστωσαν οἱ παρ' ἡμῶν ταύτας δὴ τὰς ἐναγχος κατακοσμηθείσας ὑφ' ἡμῶν ἀρχὰς παραλαμβάνοντες, ὡς ἠνεσχόμεθα χρήματά τε ὑπὲρ τῶν ἀρχῶν συνεχῶς προσφερόμενα παντελῶς ἀποσείσθαι αὐτοί τε οἴκοθεν καὶ τοῖς παρέδροις αὐτῶν ἅπερ οὐκ εἶχον διδόναι καὶ ταῖς τάξεσι τὰ παρ' ἑτέρων ἀφῃρημένα φιλοτιμήσασθαι καὶ αὐτοῖς τοῖς ἄρχουσι μείζονα ποιήσασθαι τὴν παραμυθίαν, ἵνα πανταχόθεν τοὺς ἡμετέρους ὑπηκόους φυλάξωμεν ἀπαθεῖς. Εἰ δὲ καί τινας ἄρχοντας τῶν πλησίον αὐτῶν ἐπαρχιῶν ἁμαρτοῦντας εὕροις περὶ τὸ δημόσιον, οὐχ ἕτερον ἐκπέμψεις, ἀλλ' αὐτοὺς τοὺς σπεκταβιλίους ἄρχοντας ἐνοχλήσεις, ὥστε αὐτοὺς ἐπιτεθῆναι τοῖς ἐκ γειτόνων ἄρχουσιν, εἰ ῥᾳθυμοῖεν, καὶ παρασκευάζειν ταῦτα πᾶσιν εἰσκομίζειν τρόποις, ὥστε εἶναι τὴν ἀρχὴν καλλίω τε καὶ πολλῷ τῆς προτέρας ἀμείνω.

⟨Epilogus.⟩ Tua igitur celsitudo secundum imitationem memoratorum cingulorum et de istis ordinet. Subicimus enim et descriptionem huic nostrae legi declarantes, quid quidem ipsum et eius officium eiusque assessorem de fisco competat accipere, quid autem occasione administrativorum dare codicillorum. Et sciant qui a nobis nuper ornatas per nos administrationes adsumunt, quia passi sumus pecunias pro cingulis sollemniter oblatas valde repellere ipsisque de proprio et assessoribus eorum quae non habuerunt dare et officiis quae ab aliis sunt ablata largiri ipsisque administratoribus maiora facere emolumenta, ut undique nostros subiectos servemus inviolatos. Si autem et aliquos iudices vicinarum sibi regionum neglegentes inveneris circa fiscum, non alium destinabis, sed ipsos spectabiles iudices urgebis, ut ipsi immineant ex vicino iudicibus, si neglexerint, et procurent haec omnibus inferri modis, ut sit administratio melior et multo priore superior.

Dat. xv. kal. Iun. CP. Belisario v. c. cons. [*a.* 535]

Dat. xv. kal. Iun. CP. Belisario v. c. cons.

Δεῖ παρέχεσθαι τῷ κόμητι τῆς Ἰσαυρίας ὑπὲρ ἀννώνων sol. CCC

Oportet praeberi comiti Isauriae pro annonis solidos octingentos,

τῷ αὐτοῦ παρέδρῳ sol. LXXII

eius assessori septuaginta duo,

τῇ αὐτοῦ τάξει auri lib. II.

eius officio auri libras quinque.

Δεῖ δὲ αὐτὸν παρέχειν προφάσει συμβόλων οὕτως·

Oportet autem eum praebere occasione codicillorum ita:

τοῖς περιβλέπτοις χαρτουλαρίοις τρισὶ τοῦ θείου κονβουκλείου sol. IX

spectabilibus cartulariis tribus sacri cubiculi solidos novem.

τῷ πριμικηρίῳ τῶν λαμπροτάτων τριβούνων νοταρίων καὶ τοῖς λατερκουλησίοις sol. XXIIII

primicerio clarissimorum tribunorum notariorum et laterculensibus solidos XXIIII,

τῷ βοηθῷ αὐτοῦ sol. III

adiutori eius solidos tres,

τῇ τάξει τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων ὑπὲρ προσταγμάτων καὶ πάσης ἑτέρας αἰτίας sol. XL.

officio gloriosissimorum praefectorum pro praeceptis et omni alia causa solidos XL.

nanae Phrygiae et Galatiae primae. Si quae vero in Isauria causa minor sit quingentis aureis atque in ea appellatio interponatur, ipse eam audiet secundum formam sacrorum auditoriorum. Etenim hoc quoque illi concedimus, ut honoratiorem etiam hac in parte magistratum eius exhibeamus.

Epilogus. Tua igitur sublimitas ad exemplum magistratuum quos diximus etiam quae ad illum spectant ordinet. Subiciemus enim etiam descriptionem huic legi nostrae declaraturi, quid quidem et ipsum et eius officium et assessorem eius a fisco accipere, quid autem dare eum insignium nomine par sit. Atque sciant qui hosce deinceps magistratus a nobis nuper exornatos suscepturi sunt nos animum induxisse cum pecunias pro magistratibus perpetuo oblatas prorsus asperniari, tum ipsos de nostro et assessoribus eorum quae non habebant dare et officiis largiri aliunde ablata et ipsis magistratibus solacia amplificare, ut undique subditos nostros servaremus indemnes. Si vero etiam magistratus quosdam vicinarum iis provinciarum circa fiscum neglegenter agere invenias, non alium delegabis, sed ipsis spectabilibus magistratibus negotium exhibebis, ut vicinis magistratibus instent, si socordiae indulgeant, atque efficiant ut illa omni modo inferant: ita ut is magistratus et pulchrior et multo melior sit priore.

Oportet praeberi comiti Isauriae pro annonis sol. CCC, assessori eius sol. LXXII, officio eius auri lib. II. Oportet autem ipsum praebere insignium nomine ita: spectabilibus chartulariis tribus sacri cubiculi sol. IX, primicerio clarissimorum tribunorum notariorum et laterculensibus sol. XXIV, adiutori eius sol. III. officio gloriosissimorum praefectorum pro iussionibus et omni alia causa sol. XL.

---

3 εἴη *MB*] εἰν L^1 ἢ L^2 ‖ 6 διδόαμεν *LB* ‖ 9 αὐτὸν *Haloander*] αὐτῶν *libri* (ς) ‖ 10 αὐτῷ *om.* ς; αὐτῇ *Zachariae* ‖ 12 τὸν] τὴν L^1 ‖ 16 τε *om. B* ‖ 18 αὐτοί τε *MLB*] ipsisque ς, *unde* αὐτοῖς τε *perperam Haloander* ‖ 21 πλησίον *LB* ‖ αὐτῶν] sibi ς (αὐτῷ *Haloander*) ‖ 25 πεντακισχιλίους *M* περιβλέπτους *LB* ‖ 30 XV kal. Iun. (iunias *Iul.*^{a}) *M Iul.*^{a}] πρὸ δεκαπέντε καλάνδων ἰανουαρίων *Ath.* kal. Iun. *Iul.*^{m} μηνὶ ἰουνίῳ *Theod.* ‖ 31 Δεῖ] δὲ *add. B* ‖ τῆς *om. B* ‖ 32 sol. CCC] sol. dcc *M* νομίσματα σ' *Ms. v., LB* solidos octingentos ς (*cf. Theod.* ὁ κόμης ἰσαυρίας τὰς αὐτὰς ἐχέτω ἀνόνας τῷ πραίτορι Θράκης κτλ.) ‖ 33 sol. LXXII (ς)] sol. XXII *M* νομίσματα οβ' *Ms. v., B*; *om. L* ‖ 34 auri lib. II] auri lib u *M* (auri libras quinque ει χρυσίου λίτρας β' *Ms. v., B*; *om. L* ‖ 35 συμβόλων οὕτως — 38 κουβουκλείου *ML*] συμβόλων τοῖς χαρτουλαρίοις *B* ‖ 37 χαρτυλλαρίοις *M* ‖ 38 sol. IX ς] sol. XI *M* νομίσματα η' *Ms. v., B*; *om. L* (τὰ καί? *ins.* L^2) ‖ 39 τῶν λαμπρ. — λατερκουλισίοις *om. B* ‖ νοταρίῳ *L* ‖ 40 λατερκουλινσίοις *L* ‖ sol. XXIIII *Mς*] νομίσματα κδ' *B* νομ. κα' *Ms. v.*; *om. L* ‖ 41 sol. III *Mς*] νομ. γ' *M s. v., B*; *om. L* ‖ 42 ἐνδοξοτάτων *et* ὑπὲρ — 43 αἰτίας *om. B* ‖ ἐπάρχων *B*] ὑπάρχων *ML* ‖ 43 sol. XL ς] sol. XIII *M* νομ. μ' (τεσσαράκοντα *B*) *Ms. v., B*; *om. L*

---

1 comites *V* ‖ frigie *libri* ‖ 3 appellatione] appellato *V* ‖ 4 auditorum *Val.* ‖ 6 declarantem *V* ‖ 10 subiciemus *Osenbrüggen* ‖ descriptione *V* ‖ legi *om. T* ‖ 13 occasionem *V* ‖ 17 ipsisque] ipsis qui *V* ‖ eorum *om. T* ‖ 19 oblata *V* ‖ 20 emolumento *V*^{1} ‖ ut] et *Val.* ‖ 24 urgebit *V* ‖ 26 modis ut sint ut sit *V*^{1} ‖ 30 iun. *T*] iunii *V* ‖ CP. *V*] cap. *T* ‖ Bilis. (Bilisano *T*) uiro clario. uc. con. (consls. *T*) *VT* ‖ 31 comitis *V*^{a} ‖ 35 cum praeberet *V* ‖ occasionem *V*^{a}*T*

536. godine, mjeseca marta:
Imperator Justinijan preuređuje provinciju Jermeniju
kako bi omogućio azijskim Sarmatima[99] da kontrolišu njene granice[100]
Novela 31

O ORGANIZACIJI ČETIRI UPRAVE U ARMENIJI

Isti Avgust Jovanu preslavnom carskom pretorijanskom prefektu Orijenta po drugi put, bivšem konzulu i patriciju.
<*Uvod*> Kada se ono što je bez smisla i reda dovede u pravedan red i dobro se organizuje, onda stvari izgledaju drugačije i od gorih bolje, od neurednih uredne, od nesređenih sređene od haotičnih i zamršenih jasne. Budući da smo otkrili da su stvari u Armeniji u tom smislu pogrešne, smatrali smo da je treba dovesti u sklad, da joj treba na osnovu dobrog sistema dati prikladnu snagu i da joj treba dati doličan red.

I Poglavlje
Stoga smo uspostavili četiri Armenije: jedna je unutrašnja čiju metropolu, koja se ranije zvala Vazanis (Bazanis) ili Leontopolj, krasi naše blagočestivo ime, a tu smo oblast takođe počastvovali prokonzulatom (statusom prokonzulske provincije?), pa joj je na čelu bio preveličanstveni Akacije (Akakije), kada smo učinili da bude poštovani magistrat i dali mu sve da bi bio izjednačen sa prokonzulom: prokonzulskom togom smo ga odlikovali i organizovali da ima sve što uz to sljeduje. I gradove smo mu dali, Teodosiopolj, koji je i ranije imao, zatim Satalu, Nikopolj i Koloniju koje su bile oduzete od bivše prve Armenije, pa Trapezunt i Cerezunt smo oduzeli od oblasti ranije poznate kao Plemonijački Pont, pošto smo jedne od tih (gradova) odvojili od presjajnog arhonta (upravnika) provincije, a druge od poštovanog moderatora, te smo tako uredili da se cijela provincija sastoji od sedam gradova sa pripadajućom okolinom.
1. Kao drugu uspostavili smo onu Armeniju koja se ranije nazivala prva Armenija, čiji je glavni grad Sev(b)astija, dodajući joj još grad Sev(b)astopolj koji je i ranije imala, pored njega i grad Konama od Ponta koji se nekada zvao Polemonijski, Ze(i)lu od Helenoponta (Helesponta?) i V(B)risu (Bersu), pa se tako sada ova provincija sastoji od pet gradova, a što se tiče uprave, koja je bila presidalna, ostavili smo je u ranijem obliku i njenom presidu nijesmo dodali više nikakvu titulu, već smo mu ostavili naziv koji je imao.
2. Osim toga uspostavili smo Treću Armeniju koja je ranije bila Druga, čiji glavni grad je Melite(i)na, značajni antički grad, koji se nalazi na dobrom tlu, ima dobru klimu i položajem nije mnogo udaljen od rijeke Eufrat. Smatrali smo da je (Treću Armeniju) ovim zakonom treba uvećati i transformisati je u prikladnu formu, te da joj za presida (arhonta) treba postaviti komesa Justinijana, da mu treba za godišnji prihod dati sedam stotina solida, njegovom asesoru sedamdeset dva solida i njegovoj kancelariji šezdeset solida i da mu napokon treba dodati sve ono što uz takav status sljeduje. Oni koji su se nekada nazivali oficijalima (takseotima) treba da obavljaju isto što i ranije i treba najveću pažnju da posvećuju sakupljanju poreza, no treba da promijene naziv u komitijani ali da vode računa o svemu onom o čemu su vodili računa dok su se zvali oficijali (takseoti). Pridodajemo joj još gradove kako Arku i Arabis, tako i Ariaratiju i druga Komana (taj grad nazivaju još i Hrisa) i Kukus, to jest gradove koje je imala i ranije, te se sastoji od šest gradova.

[99] Alanima koji su enklave imali i na Ilrikumu (*prim. prir.*).
[100] *Corpus iuris civilis, vol. 3, p. 235*.

ΝΑ

ΠΕΡΙ ΔΙΑΤΥΠΩΣΕΩΣ ΤΩΝ ΤΕΣΣΑΡΩΝ ΑΡΧΟΝΤΩΝ ΑΡΜΕΝΙΑΣ.

Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἰωάννῃ τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἐπάρχῳ τῶν ἱερῶν τῆς Ἑῴας πραιτωρίων τὸ β', ἀπὸ ὑπάτων καὶ πατρικίῳ.

〈Προοίμιον.〉 Τὰ μάτην κείμενα καὶ ἐκκεχυμένως εἰ πρὸς τὴν προσήκουσαν ἀφίκοιτο τάξιν καὶ διατεθείη καλῶς, ἕτερά τε 〈ἂν〉 ἀνθ' ἑτέρων τὰ πράγματα φαίνοιτο καλλίω τε ἐκ χειρόνων ἐξ ἀκόσμων τε κεκοσμημένα διηρθρωμένα τε καὶ διακεκριμένα ἐκ τῶν ἔμπροσθεν ἀτάκτων τε καὶ συγκεχυμένων. Τοῦτο καὶ ἐπὶ τῆς Ἀρμενίων χώρας ἁμαρτανόμενον εὑρόντες ᾠήθημεν χρῆναι πρὸς μίαν ἁρμονίαν τάξαι αὐτήν, καὶ ἐκ τῆς ἐνταξίας ἰσχύν τε αὐτῇ δοῦναι τὴν προσήκουσαν τάξιν τε ἐπιθεῖναι τὴν πρέπουσαν.

ΝΑ

R DE DISPOSITIONE QUATTUOR ADMINISTRATIONUM ARMENIAE. R

Imp. Iustinianus Aug. Iohanni pp.

〈Praefatio.〉 Ea quae frustra posita sunt et effuse si ad competentem veniant ordinem et disponantur bene. aliae pro aliis causae videntur, meliores ex peioribus, ex indecoris ornatae, dispositae et discretae ex inordinatis prius atque confusis. Hoc et super Armeniorum regione commissum invenientes aestimavimus oportere in unam congruentiam deputare eam et ex disciplina robur ei dare competens ordinemque imponere decentem.

CAPUT I.

Τοιγαροῦν τέσσαρας εἶναι πεποιήκαμεν Ἀρμενίας· τὴν μὲν ἐνδοτάτην, ἧς ἡ μητρόπολις τῇ τῆς εὐσεβοῦς ἡμῶν προσηγορίας ἐπωνυμίᾳ κατακεκόσμηται πρότερον Βαζανὶς ἤτοι Λεοντόπολις καλουμένη, ἥντερ καὶ

Itaque quattuor fecimus Armenias, aliam quidem interiorem, cuius metropolis piae nostrae appellationis cognomine decorata est, primitus Bazane sive Leontopolis nuncupata: quam etiam proconsularitate

Nov. XXXI Graece extat in ML, c. 1 Τέσσαρας εἶναι ... — 3 in B 6, 14. — Epit. Theod. 31, Athan. 4, 11. Iuliun. const. XXXIX.

petuo susceptis. Incumbet autem in mandata quoque nostra, quae dabimus illi cum insignibus potestatis, sicut antea diximus: et siquidem secundum illa fecerit omnia, et laudandus erit et nostro imperio et iudicio per omnia dignus apparebit.

Epilogus. His igitur omnibus quae per hanc sacram legem declarata sunt cognitis tua sublimitas et annonas quas diximus sedi huius magistratus praebeat et eumdem adeo honoratum sciat factum esse, ut multis merito expetendus sit futurus decoris et dignitatis nunc ei a nobis datae desiderio.

XXXI.

DE DISCRIPTIONE QUATTUOR PRAESIDUM ARMENIAE.

Idem Augustus Iohanni gloriosissimo praefecto sacro Orientis praetorio iterum, exconsuli et patricio.

Praefatio. Quae temere iacent et effuse si ad iustum ordinem perveniant et bene disponantur, et aliae pro aliis res apparebunt et meliores ex deterioribus et ex inornatis ornatae et ordinatae atque distinctae ex inordinatis prius atque confusis. Quo in genere cum etiam in Armeniorum regione peccatum esse inveniamus, in unam congruentiam eam redigendam et ex bona constitutione et robur conveniens ei dandum et ordinem decentem tribuendum esse existimavimus.

I. *Itaque quattuor Armenias instituimus: unam quidem interiorem, cuius metropolis piae nostrae appellationis nomine decorata est antea Bazanis seu Leontopolis vocata, quam etiam proconsulatu hono-*

2 καθάπερ *B* ‖ ἔμπροσθεν *LB*] πρόσθεν *M* ‖ 4 ἔστω *L* ‖ 5 ἀρχῆς τε καὶ *om. ς*, τε καὶ κρίσεως *om. LB* ‖ 7 θείου νόμου] sacram nostram legem *ς* ‖ 10 πολλὴν *L* ‖ εἰκὸς *M*] εἰκότως *L* ‖ 13 *subscr. om. ML* ‖ XV k. April. *ς(Ath.)*] k. April. *Iul.m (om. Iul. codd. reil.)* μηνὶ ἀπριλίῳ *Theod.* ‖ p. c. Belisarii *ς (Ath. Theod.)*] cons. biii. *Iul.p* bilis. *Iul.m* ‖ *post subscriptionem non servatur index de quo agitur* 229, 4. 13. 234, 20 ‖ 16 ἀρχόντων] administrationum (*i. e.* ἀρχῶν) *ς* ‖ 19 ἕως *M*] εἰώας *L* ‖ 23 ἂν addidi ‖ 27 ἀρμενίας *L* ‖ 31 εἶναι *om. L (ς)* ‖ 34 βαζανὶς *ML* βεζανὶς *B* βαζάνη *Theod. ς*

2 cum *om. V* ‖ 3 illam *libri* ‖ 4 mirabili *V* ‖ 7 nostra *V* ‖ tuam *V* ‖ 11 *concupiscentiae *libri (cf. XXVIII, XXVIIII extr.)* ‖ 13 constantinopol. *V* constantino *T* ‖ bilisiario *v. a. con. VT Neoburg.* ‖ 14 *sq.* R· XXXI. De dispositione *V* ‖ 22 uenint *V* ‖ 29 dicentem *VT* ‖ 34 *sq.* proconsularitate onoranimus *Neoburg.*] proconsultantem rauimus *V*, proconsularitate — 236, 3 competens est *om. T*

3. Uspostavili smo i četvrtu Armeniju, koja ranije nije imala status provincije, nego se sastojala od plemena i imala razna varvarska imena, nazivala se Tzofanina (Zopanena, Tzofena) i Anzitina (Astijanena Anzitena), pa čak i Valavitina (Balabitena, Balbitena) i nalazila se pod upravom satrapa: ovaj naziv magistrata nije ni rimski, niti je bio poznat našim precima, nego je uveden iz strane državne organizacije. Tako i ovoj oblasti dajemo formu civilne uprave, budući da smo uspostavili civilnog magistrata i dali joj grad Martiropolis i kastrum Kitarizon; i tako smo i nju uveli u konzularnu formu (provincije) sa uobičajenim magistratima: tako da su sada, budući da postoje četiri Armenije, dvije od njih su na rangu uglednih (*spectabiles*), jedna je prokonzularna, a druga komitska, pa je prokonzul na čelu Prve Armenije, na čelu Treće je komes, a Drugom i četvrtom upravljaju presidi. A budući da nam je to na velikoj brizi, neka se žalbe (apelacije) do vrijednosti od petsto solida ne upućuju ovom blaženom gradu, nego susednim spektabilnim (uglednim) magistratima, a utvrdili smo i to da magistrat Prve Armenije, to jest prokonzul, bude za žalbe iz Druge Armenije, to jest Sebastije, a komesu Treće Armenije, koji je u Meliteni, neka se upućuju žalbe iz četvrte Armenije koje dosežu do pomenute vrijednosti.

II Poglavlje

Pošto smo ovo tako uredili, smatramo da je pravedno da odredimo i to da na čelo Treće Armenije bude postavljen ozbiljan i častan čovek, koji nam je već dobro služio i koji je dostojan da nosi teret i dostojanstvo vlasti. Kako smo našli da je Toma, veličanstveni gospodin izuzetno veličanstven, koji je već obavljao službe u upravljanju provincijom Armenijom, a i u (svemu) ostalom je pogodan čovjek koji će nas služiti i koji nas služi, te smo njega unaprijedili da obavlja službu ove magistrature i da bude na čelu ove provincije, u skladu sa odlukom koju smo donijeli i da se stara za sve ostalo što mu budemo povjerili posebnim carskim naređenjima (*sacra commnonitoria*), bilo u provinciji koju smo mu povjerili, ili čak i u drugima: što smo dakako već učinili njemu predatim carskim naređenjima u vezi sa mnogim i različitim poslovima koje on isto tako treba da sprovede i u drugim oblastima.

1. Što se pak tiče sveštenstva, kao što smo često govorili, hoćemo da sve ostane onako kao i ranije, da se ni na koji način ne mijenja i ne dodaje bilo šta u vezi sa pravom datim mitropolitima (*ius metropolicum*), niti u vezi sa hirotonisanjima, već neka oni koji su ranije vršili hirotonije i sada imaju to ovlašćenje (*potestas*) i neka raniji mitropoliti ostanu gdje su bili, tako da se ništa uz to ne dodaje.

III Poglavlje

No ipak je jasno (očigledno) da je potrebno, budući da komesu treće Armenije nijesmo povjerili samo civilnu nego i vojnu upravu, da mu budu podređeni i vojnici stacionirani u provinciji, sa dozvolom, kakva se daje vojnim upravnicima, da ih poziva u svoje ime, da istražuje, da se stara za njihovo snabdijevanje, da primjenjuje ono što im sljeduje ako pogreše i da ne dopušta vojnicima da nanose nepravdu podanicima, a ako bi nešto ozbiljno počinili da mogu da ih saslušavaju u kriminalnim parnicama, bez obzira na to što su vojnici i da obavlja sve što smo dali vojnim magistratima. I kao što smo komesu Izaurije i Pakatijske Frigije, pored toga i pretorima Likaonije, Pisidije i Trakije, dali komandu nad vojnim trupama (četama), tako i on (komes Treće Armenije) treba da ima ne samo civilnu upravu, nego i vojnu vlast (*potestas*) i pravo komandovanja vojskom (*imperium*), te treba da mu se povinuju i vojnici i privatna lica, budući da zapovijeda i jednima i drugima i obavlja obje funkcije, mada je jedan magistrat; treba posebno da se stara da se nikakav zločin ne počini u provinciji a da ne podlegne odgovarajućim kaznama. Ovom (njegovom) autoritetu povinuju se svi, ne izuzimajući ni jednu ličnost u provinciji, bilo da je

ἀνθυπατείᾳ τετιμήκαμεν, ἧς Ἀκάκιος προέστηκεν ὁ μεγαλοπρεπέστατος, σπεκταβιλίαν τε ἀποφήναντες τὴν ἀρχὴν καὶ πάντα δόντες αὐτῇ ὁπόσα προσῆκόν ἐστιν ἀνθυπατείαν ἔχειν· στολῇ τε γὰρ αὐτὴν κατεκοσμήσαμεν ἀνθυπάτου καὶ πάντα ἀκόλουθα τούτοις ἔχειν διετυπώσαμεν. καὶ πόλεις αὐτῇ δεδώκαμεν Θεοδοσιουπολίν τε, ἣν καὶ πρότερον εἶχε, Σαταλάν τε καὶ Νικόπολιν καὶ Κολώνειαν ἐκ τῆς πρώην πρώτης Ἀρμενίας καλουμένης λαβόντες, Τραπεζοῦντά τε καὶ Κερασοῦντα ἐκ Πόντου τοῦ πρώην Πολεμωνιακοῦ καλουμένου, χωρίσαντες αὐτῶν τὰς μὲν τοῦ λαμπροτάτου τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντος τὰς δὲ τοῦ περιβλέπτου μοδεράτωρος. ἑπτά τε πόλεσι τὴν ὅλην ἐπαρχίαν περιστήσαντες καὶ ὁπόσα τῆς περιοικίδος ἐστὶν αὐτῶν.

1 Δευτέραν δὲ ἐτάξαμεν Ἀρμενίαν τὴν ἔμπροσθεν πρώτην καλουμένην, ἧς ἡγεῖται Σεβάστεια, πόλεις αὐτῇ προσνείμαντες τήν τε τῶν Σεβαστοπολιτῶν ἣν καὶ πρότερον εἶχε, καὶ πρός γε Κόμανά τε ἐκ τοῦ καλουμένου πρώην Πολεμωνιακοῦ Πόντου καὶ Ζήλαν ἐκ τοῦ Ἑλενοπόντου, καὶ μὴν καὶ Βρίσαν, ὥστε ἐν πέντε πόλεσιν εἶναι τὴν ἐπαρχίαν ταύτην, καὶ τὴν ἀρχὴν ἡγεμονίαν οὖσαν καταλιπόντες ἐπὶ τοῦ προτέρου σχήματος καὶ τὸν ἄρχοντα αὐτῆς οὐδενὶ κοσμήσαντες ὀνόματι μείζονι, ἀλλ' ὃ πρότερον εἶχε τοῦτο αὐτῷ

2 καταλιπόντες. Ἐπὶ τούτοις τε τρίτην Ἀρμενίαν κατεστησάμεθα τὴν πρότερον δευτέραν, ἧς ἡγεῖται Μελιτηνὴ πόλις ἀρχαία, πόλις ἐπίσημος, ἐν καλῷ τε γῆς καὶ ἀέρος κειμένη καὶ οὐδὲ πόρρω διεστῶσα τῶν τοῦ Εὐφράτου ῥευμάτων. ταύτην οἰήθημεν δεῖν κατὰ τὸ παρὸν αὐξῆσαι καὶ εἰς το τῶν σπεκταβιλίων μεταστῆσαι σχῆμα, τόν τε ἄρχοντα ταύτης Ἰουστινιανὸν ὀνομάσαι κόμητα, δοῦναί τε αὐτῷ καὶ ὑπὲρ σιτήσεων solidos septingentos καὶ τῷ γε αὐτοῦ παρέδρῳ solidos septuaginta duo καὶ τῇ γε αὐτοῦ ταξει solidos sexaginta, ἅπαντά τε ἔχειν ὁπόσα τῶν τοιούτων ἐστὶν ἴδια θρόνων. τούς τε πρώην ὀνομαζομένους ταξεώτας πάντα μὲν πράττειν ὁπόσα καὶ ἔμπροσθεν, καὶ μάλιστα περὶ τὴν δημοσίαν εἴσπραξιν ἠσχολῆσθαι, εἰς δὲ τὴν τῶν κομιτιανῶν προσηγορίαν μεταβαλεῖν, πάν-

honoravimus, cui Acacius praefuit magnificus, spectabilemque declarantes administrationem et omnia dantes ei quae competens est proconsularitatem habere. Stola quoque eam decoravimus proconsulis et omnia quae haec sequuntur habere disposuimus, et urbes ei dedimus Theodosiopolim, quam etiam prius habuit, et Sataiam et Nicopolim et Coloniam ex prima dudum Armenia nuncupata sumentes Trapezuntaque et Cerasuntem ex Ponto dudum Polemoniaco nuncupato, secernentes earum alias quidem a clarissimo provinciae iudice, alias autem a spectabili moderatore, septem civitatibus totam provinciam statuentes et quodammodo continium est earum.

1 Secundam vero ordinavimus Armeniam prius Prosam nuncupatam, cui praeest Sebastiopolis, ei tribuentes et Sebastiopolitarum quam etiam prius habuit, insuper et Comana ex appellato pridem Polemoniaco Ponto et Zelam ex Helenoponto nec non et Bersam, ut in quinque civitatibus sit provincia haec, et administrationem praesidalem existentem relinquentes in priori figura et iudicem eius nullo decorantes nomine potiori, sed quod prius habuit hoc ei relinquentes.

2 Ad haec autem tertiam Armeniam constituimus, prius et secundam, cui praeest Melitene civitas antiqua, civitas mediocris, in bona terra et aëre posita nec procul distans a fluctibus Euphratae. Hanc aestimavimus oportere in praesenti augere et in spectabilium mutare figuram, iudicemque eius Iustinianum nominare comitem, et dare ei et pro annonis solidos septingentos et eius assessori solidos septuaginta duo officioque eius solidos numero trecentos sexaginta, et omnia habere quae talium propria sunt sedium; et pridem nominatos officiales omnia quidem agere quaecumque et prius, et maxime circa publicam exactionem vacare, in comitianorum vero appellationem mutari, omnibus eis ita servan-

---

ravimus, cui Acacius praefuit magnificentissimus, cum et ut spectabilis sit magistratus effecerimus et omnia ei dederimus quae proconsulatum habere par est: stola enim proconsulis eum decoravimus et ut omnia quae his consectaria sunt habeat constituimus. Et urbes ei dedimus Theodosiopolim, quam etiam prius habebat, et Sataiam et Nicopolim et Coloniam ex priore quae antea fuit Armenia assumptas, et Trapezuntam et Cerasuntam ex Ponto qui antea vocabatur Polemoniaco, earum aliis a clarissimo provinciae praeside, aliis a spectabili moderatore separatis, ut septem urbibus et quae in vicinia earum sunt univer-

1 *sam provinciam circumscriberemus. Secundam autem instituimus Armeniam, quae antea prima vocabatur, cuius caput est Sebastia, urbes attribuentes ei et Sebastopolitanorum quam etiam prius habebat, et praeterea Comana ex Ponto qui olim vocabatur Polemoniaco et Zelam ex Helenoponto atque Brisam quoque, ita ut quinque urbibus haec provincia constet, et potestate, quae praesidalis erat, in priore forma relicta et praeside eius nullo nomine ampliore ornato, sed eo quod ante habebat ipsi relicto.*

2 *Praeterea tertiam Armeniam constituimus, quae prius secunda erat, cuius caput est Melitene urbs antiqua, urbs insignis, in bono solo et aëre sita nec procul distans ab Euphrate fluvio. Hanc existimavimus in praesentia augendam et ad spectabilium formam transferendam esse, eiusque praesidem Iustinianum comitem nominandum, dandosque ipsi pro annonis solidos septingentos et assessori eius solidos septuaginta duos et officio eius solidos sexaginta, denique omnia ei tribuenda quaecunque eiusmodi sedium propria sunt. Atque officialibus qui olim vocabantur omnia quidem agenda esse quae etiam antea, et maxime eos circa publicam exactionem occupandos, in comitianorum vero appellationem esse mutandos, omnibus eis per-*

---

2 σπεκταβιλίαν τε *M*] περιβλεπτόν τε *LB* ‖ 4 αὐτὸν *L* ‖ 5 ἀνθυπάτου — 6 διετυπώσαμεν om. *L* ‖ 8 κωλώνειαν *L* κολώνιαν *Theod.* ‖ 9 καὶ om. *L* ‖ 10 πολεμωνικοῦ *B*^{c} ‖ 11 αὐτὸν *B*^{c} ‖ 13 περιστείλαντες *B* ‖ 14 ὁπόσα] quodammodo *ς*. 16 πρώτην *Haloander*] πρώην *MLB* Prusam *ς* ‖ *Σεβάστεια, πόλεις] σεβάστεια πόλις *MLB* sebastiopolis *ς* ‖ 17 τῶν om. *BL* ‖ 18 κομανά *L*, κώμανά τε *M* κώμανάν τε *B* (*Theod.*) ‖ 19 Ζήλαν *B* ‖ 20 Βρίσαν] βέρισσαν *Theod.* Bersam *ς* (*Βηρίσση, Βιρίσση, Βιρησση audit in Notitiis metrop.* 3. 170. 8, 285. 9, 194 *Parthey*) ‖ 24 αὐτῷ] αὐτὸ *L* ‖ 25 τε] autem *ς* ‖ 26 μελιτινὴ *B*^{c} (*Theod. Ath.*) ‖ 27 ἐπίσημος] mediocris *ς* ‖ 30 σπεκταβιλίων *M*] περιβλέπτων *LB* ‖ 31 ἄρχον ταύτης *L* ‖ 33 solidos septingentos (solidassertingentos *M* σολίδας σοπτιγέντος *L*) *ML ς* (*Iul.*)] νομίσματα τ' *B Theod.*, *s. v.* *ML* ‖ προέδρῳ *B* (σύνεδρος *Theod.*) solidos septuaginta (sertuaginta *M*) duo *M ς* (*Iul.*)] σολίδας σεπτουαγιντα δύο *L* νομίσματα (om. *L*) οβ' *B Theod.*, *s. v.* *ML* ‖ 34 solidos sexaginta *M* (*Iul.*)] σόλιδος (νομίσματα *s. v.*) τρακόντος σεξαγιντα *L* (*ς*) νομίσματα ξ' (ἑξήκοντα *B*) *M s. v.*, *B Theod.* ‖ 35 τε om. *L* ‖ 39 κομητιανῶν *M*

3 ei om. *VT* ‖ 4 stolam *libri* ‖ eam] enim *V* eum *Neoburg.* ‖ 7 habuerit *VT* ‖ sataiem *V* ‖ 8 thrapezeunt aque *V*^{a} thrapezuntaque *V*^{b} ‖ 9 cerassintem *V* ‖ polemoniis conuncupatur *V* polemoniis eo nuncupatur *T* ‖ 10 *sq.* alias — iudice om. *V* ‖ 12 totum *V* ‖ 13 quodammodo] quodcunque *vulg.* ‖ 15 secundum *V* secunda *T* ‖ 16 seuastiopolis *V* ‖ 17 sebstiopolitarum *V* sebstiopolitanorum *Neoburg.* sebestopolitorum *T* ‖ 18 polemonia conponto *Val.* ‖ 19 zesam *T* ‖ elenoponto *V* ‖ 22 nullo *vulg.*] nullum *Val.* ‖ 23 potioris *libri* ‖ quod] qui *V* ‖ habuerit *V* ‖ 24 relinquentis *V* ‖ 26 et om. *vulg.* ‖ meletine *V* melecine *T* ‖ civitas antiqua om. *V* ‖ 27 mediocris] insignis *vulg.*, non mediocris *Osennrüggen* ‖ terram *V* ‖ aëre] ere *V* agere *T* ‖ 28 euirate *VT* ‖ 30 matare *V*^{a} ‖ 31 nomine *libri* ‖ 36 quaecumque] quidem *V*^{a} ‖ 38 mutare *V*

privatno lice ili vojno, ili pak carski službenik. Jer želimo da trajni mir vlada među svim našim podanicima i da praveći razliku među ličnostima ne izazovemo nezadovoljstvo prema zakonima.
<*Epilog*> Tvoja uzvišenost će se i sada i u budućnosti starati da se sprovodi ovo što smo izvoljeli da odlučimo u pogledu četiri Armenije, a najviše treće, zbog koje smo i donijeli ovaj carski zakon, kako bi se činilo sve i pojedinačnim naređenjima tvojih kolega raspisalo (što se poreza tiče) ono što smo naredili da se svake godine mora dati.
Dato 15. dana uoči aprilskih kalenda CP (u Konstantinopolju) po konzulovanju preslavnog gospodina (*vir clarissimus*) Velizara.

(g. 536)

αὐτοῖς οὕτω φυλαττομένων ὡς ἡνίκα τεταγμένοι καθεστήκεσαν. Πόλεις δὲ ὑπεκλίναμεν αὐτῇ τοῦτο τὸν τρόπον, Ἄρκαν καὶ Ἀραβισσόν, τοῦτο δὲ Ἀριαράθειαν καὶ Κόμανα ἑτέραν (καλοῦσι δὲ αὐτὴν καὶ Χρυσῆν) καὶ Κουκουσόν, ἃς καὶ πρότερον εἶχεν ἐν ἓξ πόλεσι συνεστῶσα. Συνεστησάμεθα δὲ καὶ τετάρτην Ἀρμενίαν, ἣ πρότερον οὐκ εἰς ἐπαρχίας συνέκειτο σχῆμα, ἀλλὰ τῶν τε ἐθνῶν ἦν καὶ ἐκ διαφόρων συνειλεκτο βαρβαρικῶν ὀνομάτων, Τζοφανηνή τε καὶ Ἀνζητηνὴ καὶ Τζοφηνὴ καὶ Ἀσθιανηνὴ ἢ καὶ Βαλαβιτηνὴ καλουμένη καὶ ὑπὸ σατράπαις οὖσα· ἀρχῆς δὲ τοῦτο ὄνομα οὐ μὴν οὐδὲ Ῥωμαϊκῶν οὐδὲ τῶν ἡμετέρων προγόνων, ἀλλ' ἐξ ἑτέρας πολιτείας εἰσενηνεγμένον. κακείνην τοίνυν ἀρχῆς πολιτικῆς ἐκοσμήσαμεν σχήματι, ἄρχοντά τε πολιτικὸν ἐγκαταστήσαντες καὶ πόλιν τε αὐτῇ τὴν τῶν Μαρτυροπολιτῶν καὶ τὸ Κιθαριζῖν δόντες φρούριον· καὶ αὐτὴ δὲ ἐν τῷ τῶν ὀρδιναρίων ἀρχῶν κατέστη σχήματι κονσουλαρία παρ' ἡμῶν γενομένη. ὥστε τεσσάρων Ἀρμενιῶν οὐσῶν δύο μὲν εἶναι σπεκταβιλίας, τήν τε τοῦ ἀνθυπάτου τήν τε τοῦ κόμητος. καὶ ἀνθύπατον μὲν εἶναι τὸν τῆς πρώτης ἡγούμενον Ἀρμενίας, κόμητα δὲ τὸν τῆς τρίτης, τὸν δὲ τῆς δευτέρας καὶ τετάρτης ὀρδιναρίους καθεστάναι. Καὶ ἐπειδήπερ τοῦτο ἡμῖν διεσπούδασται, ὥστε τὰς ἄχρι τῶν πεντακοσίων νομισμάτων ἐκκλήτους οὐχὶ πρὸς ταύτην φέρεσθαι τὴν εὐδαίμονα πόλιν, ἀλλ' ἐπὶ τοὺς σύνεγγυς σπεκταβιλίους ἄρχοντας, καὶ τοῦτο διατυποῦμεν, ὥστε τῷ μὲν ἄρχοντι τῆς πρώτης Ἀρμενίας, τουτέστι τῷ ἀνθυπάτῳ, τὰς ἐκ τῆς δευτέρας Ἀρμενίας ἐκκλήτους φέρεσθαι, τουτέστι τὰς κατὰ Σεβάστειαν, τῷ δὲ τῆς τρίτης Ἀρμενίας κόμητι, τῷ κατὰ Μελιτηνὴν φαμεν, τὰς ἐκ τῆς τετάρτης Ἀρμενίας ἐκκλήτους μέχρι τοῦ ῥηθέντος ἀνήκειν ποσοῦ.

dis sicut dum officiales sunt constituti. Civitates autem subcumbere quidem ei tam Arcam et Arabissum quam Ariarathiam et Comana altera (vocant autem eam etiam Crisin) et Cucusson, quas et prius habuit in sex urbibus constituta.

3 Statuimus autem et quartam Armeniam, quae prius non in provinciae iacebat imagine, sed et gentium erat et diversorum complicita barbaricorum nominum, Zopanene et Anzitene vel Zopene et Asthenia et Balbitene appellata et sub satrapis constituta: administrationis autem hoc nomen erat neque Romanae neque nostrorum progenitorum, sed ex alia republica introductum. Et illam igitur administrationis civilis schemate decoravimus, et iudicem civilem statuentes et civitatem ei Maripolitanorum et Citharizon dantes castrum. Et haec autem inter ordinariarum constituta (est) figuram, consularia a nobis facta. Quocirca quattuor Armeniis existentibus duas quidem esse spectabiles, eam quae proconsulis et eam quae comitis (est), et proconsulem quidem esse primae praesidentem Armeniae, comitem vero tertiae, secundae autem et quartae ordinarios esse. Et quoniam hoc nobis studii est, ut usque ad quingentorum solidorum appellationes non ad hanc referantur felicissimam civitatem, sed ad vicinos spectabiles iudices, et hoc disponimus, ut iudici quidem primae Armeniae, hoc est proconsuli, ex secunda Armenia appellationes deferantur, hoc est secundum Sebastiam, tertiae vero Armeniae comiti secundum Melitenem dicimus, ex quarta Armenia appellationes usque ad memoratam competant quantitatem.

---

inde servatis ac dum officiales erant constituti. Urbes autem ei subiecimus tam Arcam et Arabissum quam Ariarathiam et Comana alteram (vocant autem eandem etiam Chrysen) et Cucusum, quas etiam prius habebat sex urbibus constans. Constituimus vero etiam quartam Armeniam, quae prius in provinciae formam redacta non erat, sed gentium erat et ex diversis nominibus barbaris collecta, et Tzophanene et Anzetene vel Tzophene et Asthianene vel etiam Balabitene vocata, et sub satrapis constituta: hoc autem magistratus nomen neque Romanum erat neque maiorum nostrorum, sed ex aliena republica introductum. Itaque illam quoque civilis administrationis forma ornavimus, cum et civilem magistratum constitueremus et urbem ei Martyropolitanorum et castrum Citharizon daremus; atque in ordinariorum magistratuum formam ipsa quoque redacta est consularis a nobis facta: ita ut, cum quattuor sint Armeniae, duae quidem sint spectabiles et quae proconsulis et quae comitis est, et proconsul sit qui primae Armeniae praeest, comes qui tertiae, secundae vero et quartae praesides ordinarii sint. Et quoniam hoc omni studio sectati sumus, ut appellationes usque ad quingentos solidos non ad hanc felicem urbem, sed ad proximos spectabiles magistratus deferantur, etiam hoc constituimus, ut ad magistratum primae Armeniae, hoc est proconsulem, appellationes ex secunda Armenia deferantur, hoc est quae in Sebastia fiunt, ad tertiae vero Armeniae comitem, cum dicimus qui est in Melitene, ex quarta Armenia appellationes usque ad dictam quantitatem pertineant.

---

2 καθειστήκεισαν *B* ‖ ὑπεκλίναμεν] succumbere quidem (*i. e.* ὑποκλίναι μέν) *ς* ‖ 3 ἄρκαν *M Theod.*] ἀρκὰν *LB* ‖ ἀραβισὸν *Theod.* ‖ ἀριαράθειαν *MB*] ἀριαράθειαν *L* ἀριαρώθειαν *Theod.* ‖ 4 κόμανα *L*(*ς*)] Κόμαναν *B* κώμαναν *M Theod.* (Κόμανα *Hierocl. synecd.* 703, 11. *Notit. metrop.* 9, 208, Κώμανα *Notit.* 8, 299 *Parthey*) ‖ χρυσὴν *M* Χρυσὴν *B* χρυσὶν *Theod.* χρυσὴν *L* Crisin *ς* ‖ 5 κουκουσόν *Theod.* κουκουσὸν *B*[c] Cucusson *ς* ‖ 6 συνεστῶσαν *B*[c] ‖ 7 ἢ *LB*] ἡ *M* ‖ 8 *sq.* καὶ ἐκ διαφόρων συνειλεκτο — ὀνομάτων] et diversorum complicita — nominum *ς* ‖ 9 τζοφανηνή τε *M*(*ς*)] τζοφανὴν ἥτε *B*[c] τζοφάνην ἥ τε *L* (τὸ φαινίνιν pro ζοφανηνὴν *Theodori cod.*) ‖ ἀνζητηνὴ *ML*] Anzitene *ς* Ἀνζητινὴ *B* (ἀνζητίνιν *Theod. cod.*; κλίμα Ἀνζιτινῆς notatur *Notit. episc. p.* 90 *Parth.*) ‖ 10 ἢ Τζοφηνὴ] ἡ τζοφανὴ *MB* καὶ ὀφήνη *L* (Zopene *ς* ὤφανιν *Theod. cod.*; κλίμα Σοφηνῆς *Notit. l. c.*) ‖ ἀσθιανὴ *M* (*cf. Procop. de aed.* 3, 3)] Ἀσθειανινὴ *B* ἀσθειανινὴ *L* Asathenia *ς* (ἀσιανίνην *Theod. cod.*; κλίμα Ἀστιανικῆς *Notit. l. c.*) ‖ ἢ] ἡ *B vulg.*, om. *L*(*ς*) ‖ βαλαβιτηνὴ *M*] βαλαβιτινὴ *L* (*Theod.*) Balbitene *ς* γαλβιτινὴ *B*[c] (Βαλαβιτινὴ *Procop. de aed.* 3, 1; κλίμα Βιλαβιτηνῆς *Notit. l. c. In Theodori codice βετίνιν non est nisi correctio ad nomen quod infra sequitur βαλαμιτίνιν pertinens*) ‖ 11 τοῦτο ὄνομα *LB*ς] ὄνομα τοῦτο *M* ‖ 12 *leg.* οὐτε — οὔτε? ‖ ῥωμαϊκῶν *L* romanae (*i. e.* ῥωμαϊκῆς) *ς* ‖ 13 *sq. cf. Procop. de aed.* 3, 1 *extr.* 2 *in.* ‖ 14 σχήματι] καὶ σχήματι *L* ‖ 15 αὐτῇ τὴν *ML*] αὐτὴν *B* ‖ τῶν *LB*] *om. M* ‖ 16 Maripolitanorum *ς* ‖ κιθαριζὸν *M Theod.*(ς)] κιθαριζὴν *L* κυθαριζὸν *B*[c] cytariaion *Iul.*[b] cytharizon *Iul.*[a] cytharium *Iul.*[e] (Κιθαριζῶν *Notit. l. c.*; Κιθαρίζων *Procop. de aed.* 3, 2, 3) ‖ 17 αὐτῇ *L* ‖ ἀρχῶν] ἄρχων *L om. ς* ‖ 18 κονσουλαρία (ἤτοι ὑπατικὴ *M s. v.*) *ML* ὑπατικὴ *B* ‖ 19 ἀρμενίων *L* ‖ 19 *sq.* εἶναι — ἀνθύπατον μὲν *om. B*[c] ‖ περιδλέπτους *LB* ‖ 23 ὀρδιναρίουσι] ἐν τάξει ὀρδιναρίου *B* ‖ 24 ταῦτα *L* ‖ 27 περιδλέπτους *LB* ‖ 30 τὰς] τῆς *Haloander* ‖ 31 *sq.* κόμητι — Ἀρμενίας *om. L*

---

1 *dum] dudum *libri* ‖ 3 ariarathana *V*[a] ariarathisna *V*[b] ariarabitiam *T* ‖ commana *V* Comanam *vulg.* ‖ alteram *vulg.* ‖ 4 cucuson *T* ‖ 6 *post* Statuimus *unius fere rs. spatium vacuum est in V* ‖ 8 eat *V* ‖ 9 vel *om. V* ‖ 10 sutrapis *V* ‖ 12 sed *vulg.*] sed et *VT* ‖ 14 ciuiii *V* ‖ 15 Martyropolitanorum *vulg.* ‖ 17 ordinariarum *V*] ordinariorum *T* ‖ est *om. libri* ‖ consularia] consulariuam (consolariuam *V*) *libri* ‖ 19 spectabiles — 21 esse *om. V* ‖ 20 proconsuiis — comitis *om. T* ‖ est *addidi* ‖ proconsules *T* ‖ 23 ut] et *V om. T* ‖ 24 quingentos solidos *vulg.* ‖ 28 secunda *V* ‖ 29 sebustiam *T* sebustia *V* ‖ comitis *T* comitius *V* ‖ 30 meletine *libri* ‖ 31 competant *vulg.*] competit *libri*

Τούτων τοίνυν οὕτως ἡμῖν διατεταγμένων κἀκεῖνο προσδιορίσαι δίκαιον ἔτι νομίζομεν, ἐφ' ᾧ προστῆσαι τῆς τρίτης Ἀρμενίας ἄνδρα σεμνόν, ὑπουργηκότα τε ἡμῖν ἤδη καὶ ἄξιον τοῦ τῆς ἀρχῆς ὄγκου καὶ προσχήματος. Εὑρόντες τοίνυν Θωμᾶν τὸν μεγαλοπρεπέστατον ἤδη μὲν ἀρχὰς ἐπὶ τῆς Ἀρμενίων ἀνύσαντα χώρας, καὶ τἄλλα δὲ ἄνδρα χρηστὸν καὶ γνησίως ἡμῖν ὑπηρετησάμενόν τε καὶ ὑπηρετούμενον, αὐτὸν ἐπὶ τῇ τῆς ἀρχῆς ταύτης προβαλλόμεθα διοικήσει, ὥστε τέως μὲν τῆς ἐπαρχίας ταύτης ἡγεῖσθαι κατὰ τὸ ὁηθὲν ἡμῖν σχῆμα, προνοεῖν δὲ καὶ τῶν ἄλλων ὁπόσα ἂν αὐτῷ [ἢ] διὰ θείων ἐπιτρέψαιμεν commonitoriων εἴτε ἐπὶ τῆς ἐπαρχίας ἣν αὐτῷ παραδεδώκαμεν εἴτε καὶ ἐπ' ἄλλαις· ὅπερ καὶ πεπράχαμεν θεῖα πρὸς αὐτὸν πεποιημένοι commonitoria περὶ πολλῶν καὶ διαφόρων πράξεων, ἅπερ αὐτὸν καὶ εἰς ἑτέρας χώρας προϊέναι

1 ἐστιν εἰς ἔργον ἀγαγεῖν. Τὰ μέντοι περὶ τὰς ἱερωσύνας, καθὰ πολλάκις εἰρήκαμεν, μένειν κατὰ τὸ πρότερον βουλόμεθα σχῆμα, οὐδὲν οὔτε περὶ τὸ μητροπολιτικὸν δίκαιον οὔτε περὶ τὰς χειροτονίας τοῦ πράγματος ἀμειβομένου ἢ καινιζομένου, ἀλλὰ τῶν πρότερον χειροτονούντων καὶ νῦν ἐχόντων τὴν τῆς χειροτονίας ἐξουσίαν, καὶ τῶν πρότερον μητροπολιτῶν ἐπὶ τῆς ἑαυτῶν μενόντων τάξεως, ὥστε μηδὲν τό γε ἐπ' αὐταῖς καινισθῆναι.

His igitur sic a nobis ordinatis illud quoque decernimare iustum ad haec putamus, ut praeponamus tertiae Armeniae virum nobilem et qui ministravit nobis iam et dignum fastigio cinguli et figurae. Invenientes igitur Thomam magnificentissimum quidem administrationes in Armeniorum egit provincia, et in aliis quoque virum optimum et qui interea nobis ministravit et ministrat, hunc in administrationis huius constituimus regimine, ut interim quidem provinciae isti praesideat secundum dictam a nobis figuram, provideat autem etiam aliorum quaecumque ei per sacra iniunxerimus commonitoria sive in provincia quam commisimus sive etiam in aliis; quod et egimus sacra ad eum facientes commonitoria de multis et diversis actibus, quos eum etiam in alia provincia competit ad effectum perducere.

1 Quae tamen de sacerdotiis sunt, sicut saepe diximus, manere secundum prius volumus schema in nullo neque de metropolico iure neque de ordinationibus causa mutata aut innovata, sed his qui prius ordinabant etiam nunc habentibus ordinationis potestatem, et prioribus metropolitis in suo manentibus ordine, ut nihil quantum ad has innovatum sit.

CAPUT III.

Ἐκεῖνο μέντοι τῶν ἀνωμολογημένων ἐστίν, ὡς ἐπειδήπερ τὸν τῆς τρίτης Ἀρμενίας κόμητα οὐ πολιτικὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ στρατιωτικὸν πεποιήκαμεν ἄρχοντα, ἀναγκαίως ἔχειν καὶ τοὺς στρατιώτας αὐτῷ τοὺς κατ' αὐτὴν ἱδρυμένους ὑποκεῖσθαι, ἀδειαν ἔχοντι, καθὰ τοῖς στρατιωτικοῖς ἄρχουσιν ἐφεῖται, καὶ πρὸς ὄνομα καλεῖν αὐτοὺς καὶ ἐπιζητεῖν καὶ προνοεῖν τῶν σιτήσεων αὐτῶν καὶ ἐπεξιέναι τοῖς κατ' αὐτούς, εἴπερ ἀδικοῖεν, καὶ μή τι συγχωρεῖν τοῖς στρατιώταις ἀδικεῖν τοὺς ὑπηκόους, εἰ δέ τι πράξαιεν σφοδρότερον, καὶ ἐγκληματικῶν ἀκροᾶσθαι δικῶν, κἂν εἰ στρατῶται καθεστήκοιεν, καὶ ἅπαντα πράττειν ὁπόσα τοῖς στρατιωτικοῖς δεδώκαμεν ἄρχουσιν. καὶ ὥστερ τῷ τε Ἰσαυρίας κόμητι τῷ τε τῆς Πακατιανῆς Φρυγίας καὶ πρός γε τοῖς παίτωρσι Λυκαονίας τε καὶ Πισιδίας

Illud quoque palam est ut, quia tertiae Armeniae comitem non civilium solum, sed etiam militarium fecimus iudicem, necessario habeat et milites in ea provincia collocatos sibi subiectos. licentiam habens, sicut militaribus iudicibus conceditur, et ad nomen vocare eos et requirere et providere annonis eorum et exequi quae contra eos sunt, si laeserint, et neque permittere milites nocere subiectis; si tamen aliquid egerint et vehementius, etiam criminales audire causas, si militares sint, et omnia agere quaecumque militaribus dedimus iudicibus. Et sicut Isauriae comiti et Pacatianae Phrygiae nec non et praetoribus Lycaoniae et Pisidiae et Thraciae et militarem

---

II. *His igitur ita a nobis dispositis illud quoque praeterea definire satius ducimus, ut praeficiatur tertiae Armeniae vir gravis et qui nobis iam operam praestiterit et dignus sit potestatis pondere et specie. Cum igitur Thomam virum magnificentissimum invenerimus iam in Armeniorum regione magistratibus functum, et in ceteris virum bonum et qui integre nobis inserierit et inserviat, eum ad huius magistratus administrationem promovemus, ut is interim huic provinciae secundum eam quae a nobis dicta est formam praesit, prospiciat autem reliquis quoque quaecumque ipsi per sacra commonitoria commiserimus sive in provincia, quam ei tradidimus, sive etiam in aliis: quod quidem iam egimus sacris ad eum commonitoriis datis de multis et diversis actionibus, quae eum in aliis quoque regionibus ad effectum perducere par est.*

1 *Quae vero ad sacerdotia pertinent, sicuti saepe diximus, manere in priore forma volumus, ne res ullo modo neve quod ad ius metropoliticum neve quod ad ordinationes mutetur vel innovetur, sed qui prius ordinabant nunc quoque ordinandi potestatem habeant, et priores metropolitae in suo ordine manesant, ita ut nihil quantum ad illa innovetur.*

III. *Illud tamen in confesso est, quoniam tertiae Armeniae comitem non civilem solum, sed etiam militarem magistratum fecimus, necesse esse ut milites quoque qui in ea collocati sunt ei subiecti sint, habeatque potestatem, sicuti militaribus magistratibus concessum est, et nomine eos vocandi et inquirendi et annonis eorum prospiciendi et persequendi quae ad eos pertinent, si delinquant, neque permittendi militibus ut ullam iniuriam faciant subditis, si quid vero gravius commiserint, etiam criminales causas audiendi, licet milites sint, omniaque agendi quaecumque militaribus magistratibus dedimus. Et quemadmodum et Isauriae comiti et Pacatianae Phrygiae et praeterea praetoribus et Lycaoniae et Pisidiae et*

---

2 πρὸς διώρισται *L* ‖ ἔτι] ἔστι *B*^{c} ‖ 3 τρίτης *MBς*] πρώτης *L* ‖ τε] τόν τε *L* ‖ 7 τὰ ἄλλα *L* ‖ 12 αὐτῷ] αὐτῶν (sic) *L* ‖ ἢ *MLB*, om. *ς* ‖ commonitoriων, *s. v.* τοντέστι γραμμάτων *M* κομμονιτοριων *L* γραμμάτων *B* ‖ 13 αὐτῷ om. *ς* ‖ 15 comonitwρια *M* κομμονητορια *L* γράμματα *M s. v.*, *B* ‖ 16 ἅπερ *ML*] ἅσπερ *B*(*ς*) ‖ εἰς ἑτέρας χώρας] in alia provincia *ς* ‖ 17 Τὰ] τας *L* ‖ 19 *sq.* *οὐδὲ — οὐδὲ *libri* ‖ μιτροπολικον *L*(*ς*) ‖ 21 ἀμειβόμενοι ἢ καινιζόμενοι *B*^{c} *sec. Hombergk.* ‖ 23 πρότερον Ἰαιωανder ‖ 26 ὁμολογημένων *L* ‖ 27 *sq.* πολιτικον — στρατιωτικον (στρατικον *L*) *MLB*] civilium — militarium (*i. e.* πολιτικῶν — στρατιωτικῶν) *ς* ‖ 33 τοῖς κατ' om. *L* ‖ 34 *καὶ μή τι] καὶ μήτε *libri*. An deleto καὶ *leg.* μηδὲ? ‖ 35 σφοδρότερον] et vehementius *ς* ‖ 36 κἂν εἰ] si *ς* ‖ 38 *sq. cf. Nov. XXVII. VIII c. 2. XXV. XXIV. XXVI* ‖ 39 καπατιανῆς *ML*

2 proponamus *libri* ‖ 3 ministrabit *VT* ‖ 5 tomam *V* ‖ quidem qui iam *V* ‖ 8 ministrabit *libri* ‖ et ministrabat *V* ‖ 12 commonitoria — 14 facientes *om. V* ‖ 13 quam] ei *add. vulg.* ‖ quod et] que *T* ‖ 15 quos *vulg.*] quas *libri* ‖ 21 ordinabat *V* ‖ 26 arminie *V* ‖ 28 habet *libri* ‖ 29 licentia *V* ‖ 31 eos] eo *V* ‖ 32 contra *VT*] circa *vulg.* ‖ 33 per milites mittere *V* ‖ 34 et *om. vulg.* ‖ 36 his aurie *V* hisaurire *T* ‖ 37 frigie *libri* ‖ 38 tracie *VT*

Θράκης καὶ τὸ στρατιωτικὸν ὑπεκλίναμεν, οὕτω
αὐτῷ μὴ μόνην εἶναι τὴν τῶν πολιτικῶν πραγ-
τάξιν, ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν στρατιωτικῶν ἐξου-
τε καὶ ἀρχήν, καὶ εἶναι σεμνὸν αὐτὸν στρατιώ-
τε καὶ ἰδιώταις κελεύοντα καὶ πάντα πράττοντα,
μᾶς δὴ τῆς ἀρχῆς καθεστώσης· καὶ μίαν τίθε-
θαι πρόνοιαν τοῦ μηδὲν ἔγκλημα κατὰ τὴν ἐπαρχίαν
στάνεσθαι, ἀλλὰ καὶ σωφρονισμοῖς ὑποβάλλεσθαι
προνήκουσι. ταύτης δὲ δὴ τῆς ἐξουσίας οὐκ ἀφαι-
ρούμεθα παντελῶς αὐτὸν ἐπ' οὐδενὶ προσώπῳ τῶν
κατὰ τὴν ἐπαρχίαν ὄντων, εἴτε ἰδιωτικῷ εἴτε στρα-
τιωτικῷ εἴτε ταμειακῷ· μίαν γὰρ καὶ συνεχῆ τὴν εἰ-
ρήνην ἐν ἅπασι τοῖς ὑπηκόοις τοῖς ἡμετέροις φυλάτ-
τεσθαι βουλόμεθα, οὐ τῇ διαφορᾷ τῶν προσώπων
τὴν κατὰ τῶν νόμων εἰσάγοντες καταφρόνησιν.

⟨Ἐπίλογος.⟩ Τὰ τοίνυν παραστάντα ἡμῖν ἡ σὴ
ὑπεροχὴ κατὰ τὴν τῶν τεσσάρων Ἀρμενιῶν διατύπω-
σιν, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν τῆς τρίτης, ἧς κατὰ πρό-
φασιν τὸν παρόντα θεῖον ἐποιήσαμεν νόμον, νῦν τε
καὶ εἰς τὸν ἑξῆς ἅπαντα χρόνον φυλάττεσθαι σπευ-
σάτω, πάντων πραττομένων καὶ ἐγγραφομένων ταῖς
μοικαῖς διατυπώσεσι τῶν ὁμοθρόνων τῶν σῶν, ὁπόσα
δόσθαι καθ' ἕκαστον ἔτος προσετάξαμεν.

Dat. xv. k. April. CP. post consul. Belisarii v. c.

manum subdidimus, ei et ipsi non solum esse civilium causarum ordinem, sed etiam militarium potestatem et cingulum, et esse honoratum eum militibus et privatis, iubentem cunctaque agentem, utpote uno cingulo existente: et unam ponere providentiam, ut nullum crimen in provincia committatur, castigationibus subdere competentibus. Hac igitur potestate non privamus penitus eum in nulla persona quae in provincia sunt, sive privata seu militari sive aerarii: unam enim et continuam pacem in omnibus subiectis nostris servari volumus, non differentia personarum contra leges introducentes contemptum.

⟨Epilogus.⟩ Quae igitur placuerunt nobis, tua celsitudo secundum quattuor Armeniarum dispositionem, et maxime secundum tertiae cuius occasione praesentem sacram fecimus legem, nunc et futuro omni tempore custodiri festinet, omnibus agentibus et inscribentibus secundum particulares dispositiones sedibus tuis, quaecumque dari annis singulis ordinavimus.

[*a.* 536] Dat. xv. kal. April. CP. p. c. Belisarii v. c.

536. godine:
Justinijan postavlja vrhovnog vojnog zapovjednika za zajednicu (vojnu federaciju) pet provincija – Skitija, Mezija (Misija), Karija, Kikladska ostrva i Kipar[101]
Novela 41

ZAKON DA BONO. . . . . .

Isti Avgust Bonu, kvestoru egzercitus
Pravo nam . . . .
Ova odluka unapređuje nekog velikaša (*vir magnificus*), po imenu Bono, u čin kvestora egzercitus. Magistratura kvestora bila je, naime, parna (bila su dva kvestora), jedan je bio uz cara, a drugi na čelu vojske. Iz ove odluke se vidi da su kvestor i njegovi konziliari bili zaduženi za anone (snabdijevanje hranom); dodjeljujem mu osoblje po ugledu na ono koje je imao prefekt pretorije, to jest skrinijare, *ab actis*, prekone, *commentarienses*, lampadarije i ostalo osoblje. Ali se izlaže i kako treba da budu raspoređene vojne anone (snabdijevanje vojske) kako one za poljske trupe (*comitatenses*), tako i za pogranične (*limitatenses*). Potčinjava mu se i pet provincija, to jest **Skitija**, **Misija**, **Karija**, sva **Kikladska ostrva** i cio **Kipar**. Prepuštam mu i saslušanja sporova da se ne bi njemu obraćalo (po privilegiji) *praescriptio fori* (izuzeće iz civilnog suda, ili pravo na apelaciju?). Prilaže i bilješku o troškovima.
Ova odluka je objavljena 15 dana uoči junskih kalenda 14. indikcije za konzulovanja preslavnog gospodina (*vir clarissimus*) Belizarija.

(g. 536)

(*Slijedi ponovljeni tekst 50. novele*)

[101] *Corpus iuris civilis, vol. 3, p. 261*. Ovoj provinciji pripadaju i ***Karpatska ostrva*** u Egejskom moru (*prim. prir.*).

LEX UT BONUS . . . . . .

Idem Aug. Bono quaestori exercitus.

Recte nobis . . . . . .

Haec constitutio quendam virum magnificum Bonum nomine quaestorem exercitus fecit. Nam et more antiquo duplex erat quaestorum magistratus, et unus quidem circa latus principis erat, alter autem quaestor exercitui praeerat. Disposuit autem praesens constitutio etiam annonas quaestoris et consiliarii eius; apparitionem quoque ei dedit ad imitationem quandam praefecti praetorio, id est scriniarios et ab actis et praecones et commentarienses et lampadarios et omnem deinceps ordinem. Sed et annonas militum tam comitatensium quam limitatensium disposuit quomodo distribui debeant. Subiecit autem ei et quinque provincias, id est Scythiam et Mysiam et Cariam et omnes Cycladas insulas et Cyprum totam. Causarum quoque auditorium habere ei concessit, ut non obiciatur ei fori praescriptio. Subiunxit autem et notitiam impensarum.

Et est promulgata haec constitutio XV. kal. Iun. ind. XIV. p. c. Belisarii. [a. 536]

Novella XLI Latine tantum scripta non servata est (λείπει δ(ιάταξις) not. M^2 in marg. ad nov. XL); verba initialia et rubricae et ipsius constitutionis citant Athanasius et schol. M ad nov. L pr. Περὶ τῆς ναυαρᾶς φησὶν ἥτις ἐπιγέγραπται Lex ut Bonus, *ἧς ἡ ἀρχὴ* Recte (Reste *libri*) nobis'. *Argumentum praestant epit. Theod.* 41 (*περὶ τῆς ἐπαρχότητος τῶν ε' ἐπαρχιῶν*), *Athan.* 4, 12; *Iulian. const. XXXVIII* (De officio quaestoris exercitus et designatis quinque provinciis ei subiectis *rubr. Iul.*^{b}), *quam supra adscripsimus.*

Graeca novella XLI (μα') in M L, B 9, 3, 2 ([*Θεσπίζομεν*] *ὥστε τῶν μὲν* . . . . . = 262, 18 *sqq.*) *eadem est quae in M infra suo loco redit n. L (= Authent. XLIX) ad eundem Bonum scripta, qua priori constitutioni ex parte derogatur. Quam propter argumenti affinitatem in graeco exemplari corporis CLXVIII novellarum loco antiquioris constitutionis omissae perperam suppositam esse comprobant summae utriusque novellae a Theodoro* (41 *et* 50) *et Athanasio* (4, 12 *et* 7, 4) *recte servatae (quamquam in Theodori nov.* 41 *ex interpolatione praepostera verba initialia nov.* 50 *praefixa sunt); apud Iulianum posterioris summa non extat.*

---

aedificator mundi deus tantum illi prae ceteris urbibus dare privilegium dignatus est, ut ex ipsa secundum carnem resurgeret, manifestum est nos quoque dominum deum et magna eius miracula quoad homini licet secutos privilegium aliquod ei dedisse prae ceteris ecclesiis: ut ipsa fruatur hac nostra lege, quam veluti primitias ei offerimus, commodum eius per omnia eligentes et honorantes.

Epilogus. Quae igitur placuerunt nobis etiam per hanc specialem legem ipsam quoque legum libris inscribendam, tua beatitudo cognoscens omnibus qui illic sunt eam manifestam reddat, nostramque voluntatem ostendat, quam erga sanctissimam et merito ab omni hominum genere adoratam Resurrectionem nostra potentia habet et domino offert deo, qui nos tot ac tantis bonis prae ceteris omnibus qui ante nos imperarunt cotidie et dignatus est et dignatur.

Specialis lex scripta Petro sanctissimo et beatissimo archiepiscopo et patriarchae civitatis Hierosolymitanorum.

---

12 *ante νομον insere δηλούμενα aut dele καὶ v.* 11 ‖ 14 *φανερὸν αὐτὸν*] manifestu *ς* ‖ 25 XV. k. iun. CP. *M*(*ς*) *πρὸ ιε' καλανδῶν Ἰουνίων Ath.*, *μηνὶ ἰουνίῳ Theod.* k. mai. *Iul.*^{p} ‖ post bilisario uc. conss. *M*, pc. (procoi *Iul.*^{p}) bilisarii *Iul. μετὰ τὴν ὑπατείαν Βελισαρίου Theod. Ath.* (Belisario uc. cons. *ς*) ‖ 27 Lexut bonus *schol. M λεχτβοί νους καὶ τὰ ἑξῆς Ath.* ‖ 28 *Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς πρὸς Βόνον κοιαίστωρα* exercitou *Ath.*, *unde inscr. reposui* ‖ 29 Reste nobis (nouis *Ath.*) *Ath.*, *schol. M* ‖ 30 *τὸν τούτων ἡγούμενον Ἰουστινιανὸν κοιαίστωρα* exercitou *προσαγορεύουσα Ath.*, *sim. Theod.*

2 est *om. V* ‖ 5 miracula] miracula eius V^1 mirabilia *T al.* ‖ secundum *om. V in spat.* 2 *litt.* ‖ 7 lege *om. V* ‖ 8 offerrimus *V* ‖ ei utilitatem *T al.* ‖ 9 honorates *V* ‖ 12 speciaiem legem *V*] spectabilem *T* ‖ ipsam] ipsa in *V* ipsa *T al.* ‖ inscribenda *libri* ‖ 13 illi *V* ‖ 15 omnium *libri* ‖ 16 habeat *vulg.* ‖ 17 *leg.* offert? ‖ talium *V*] aliorum *T* ‖ 25 bilisiario *V* bilis. *T Neob.* ‖ uc. con. *T Neob.* uic. consui. *V*

536. godine, 2. maja:
Sabor u Konstantinopolju po Belizarovoj zapovijesti – ilirički predstavnici su iz Starog Epira, Druge Mezije i iz prevalitanske porodice Foka, a prisustvuje i predstavnik Skitopolja[102]

KONSTANTINOPOLJSKI SABOR

PO SMRTI PAPE AGAPITA, U VRIJEME INTERREGNUMA PONTIFIKA
Održan pod predsedavanjem Mene, leta Gospodnjeg 536. po konzulovanju B(V)elizarija, a protiv Antima, Severa i ostalih prvaka Acefala.

TEME PRVOG ZASIJEDANJA
Pismo konstantinopoljskih i sirijskih arhimandrita i monaha, koje su po Agapitovoj smrti poslali Justinijanu, tražeći u njemu da jeretici koje je Agapit osudio budu protjerani.
Pismo istih (monaha) upućeno Agapitu u Konstantinopolju po istoj temi.
Pismo pravoslavnih istočnih episkopa protiv Antima i drugih jeretika upućeno Agapitu.
Enciklijsko pismo pape Agapita upućeno Petru episkopu Jerusalimskom o uklanjanju Antima i postavljanju Mene na njegov položaj.
Menina besjeda.

DRUGO ZASIJEDANJE

TREĆE ZASIJEDANJE

TEME ČETVRTOG ZASIJEDANJA
Osuda Konstantinopoljskog sabora protiv Antima.
Osuda Mene protiv Antima.

TEME PETOG ZASIJEDANJA
koje je pogrešno do sada bilo nazivano prvim.
Pismo episkopâ iz Sirije Sekunde imperatoru Justinijanu.
Pismo istom imperatoru monaha tamošnjih manastira, manastira u Jerusalimu, u pustinji, u Siriji Sekundi, na Sinaju i iz tri palestinske provincije.
Pismo istih saboru u zasijedanju.
Pisma pape Hormizde klericima Sekunde Sirije, arhimandritima i ostalim pravoslavnima na Istoku.
Pismo pape Hormizde Epifaniju arhiepiskopu Konstantinopoljskom.
Molba klerika i monaha Antiohije upućena Jovanu arhiepiskopu Konstantinopoljskom i ondje okupljenom saboru.
Izvještaj sabora upućen arhiepiskopu Jovanu.
Pismo konstantinopoljskih arhimandrita upućeno okupljenom saboru, kome su pridodata i četiri Sabora onako kako su propovijedana u Crkvi.
Pismo patrijarha Jovana Jovanu Jerusalimskom.
Drugo pismo istoga patrijarha upućeno Epifaniju episkopu Tirskom
Odgovor Jovana episkopa Jerusalimskog i njegovih sufragana upućeno Jovanu Konstantinopoljskom

[102] *Mansi, vol. 8, 873-874.*

ANNO CHRISTI 536.

CONCILIUM CONSTANTINOPOLITANUM POST OBITUM AGAPETI TEMPORE INTERREGNI PONTIFICII

ANNO CHRISTI 536.

Sub [1] Menna anno domini DXXXVI. poſt conſulatum Beliſarii, contra Anthimum, Severum, alioſque Acephalorum principes celebratum.

TITULI ACTIONIS I.

Libellus archimandritarum & monachorum Conſtantinopolitanorum & Syriæ, quem Juſtiniano poſt obitum Agapeti obtulerunt, petentes in eo, damnatos ab Agapeto hæreticos expelli.
Libellus eorumdem Agapeto Conſtantinopoli oblatus ejuſdem argumenti.
Libellus orthodoxorum epiſcoporum orientalium contra Anthimum alioſque hæreticos, Agapeto oblatus.
Encyclica epiſtola Agapeti papæ ad Petrum Hieroſolymitanum epiſcopum de Anthimi depoſitione, & Mennæ in locum ejuſdem ſuffectione.
Interlocutio Mennæ.

ACTIO II.

ACTIO III.

TITULI ACTIONIS IV.

Sententia ſynodi Conſtantinopolitanæ contra Anthimum.
Sententia Mennæ contra Anthimum.

TITULI ACTIONIS V.

quæ male hactenus prima nominata fuit.

Libellus epiſcoporum de ſecunda Syria, ad Juſtinianum imperatorem.
Libellus monachorum monaſteriorum ibidem, & quæ in Hieroſolymis, & in eremo, & in ſecunda Syria, & in monte Sinai, & in tribus Palæſtinis erant, ad eumdem.

Libellus eorumdem ad ibidem congregatam ſynodum.

ΤΑ΄ΔΕ Ε΄ΝΕΣΤΙΝ Ε΄Ν ΤΗ͂

Α παρόσῃ βίβλῳ, τὰ κατὰ Σεβῆρον, καὶ Ζωΐραν, καὶ Πέτρον, καὶ Ἀνθίμου πεπραγμένα παρὰ Μηνᾶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως. Ἐν οἷς φέρονται.

Λίβελλος τῆς ἐν δευτέρᾳ Συρίᾳ ἐπισκόπων, πρὸς Ἰουστινιανὸν βασιλέα.

Λίβελλος τῆς μοναχῶν, τῆς τε ἐντεῦθα μοναστηρίων, καὶ τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ τῇ ἐρήμῳ, καὶ δευτέρᾳ Συρίᾳ, καὶ τῷ ὄρει Σινᾶ, καὶ τοῖς περὶ Παλαιστίναις, πρὸς τὸν αὐτόν.

Λίβελλος τῆς αὐτῆς πρὸς τὴν ἐνδημοῦσαν ἐντεῦθα σύνοδον.

Ἐπι-

1 In Mſſ. Latinis fere ſemper *Minas*, pro *Menas*. Harduinus.

Pismo Epifanija episkopa Tirskog i episkopa njemu potčinjenih upućeno okupljenom saboru, javno izjašnjavanje mnoštva vjernika u Tiru i anatemisanje Severa i njegovog učenja.
Pismo episkopâ iz Sirije Sekunde upućeno patrijarhu Jovanu i saboru.
Tužba koju je uobličio presul provincije protiv Petra Apamejskog.
Druga tužba istoga.
Pisma koja su apamejski monasi predali episkopima Sirije Sekunde protiv Severa i Petra Apamejskih.
Odluka onih koji ovamo došli iz Italije protiv Severa i Petra.
Odluka Epifanija Konstantinopoljskog patrijarha i okupljenog sabora protiv Severa i Petra.
Odluka patrijarha Mene protiv Severa, Petra i Zoare.

KOMENTAR Filipa Labea S. J.
Ovaj sabor je na grčkom i latinskom prvi, godine 1618, objavio Severin Bini, kako je komentarisao u bilješkama, iz nekog rukopisnog grčkog kodeksa iz stare biblioteke Palatinae Hajdelbergensis, ali sa greškama i iskvarenim riječima na mnogo mjesta i u mnogo aspekata konfuznim. Iste godine (1618.) R. P. Fronton Ducej Burdigalenzis, izuzetno zaslužan za crkvene starine, koji je poslije komentara Jovana Zonare u saborske kanone uvrstio ovaj isti sabor u Konstantinopolju održan pod predsedavanjem patrijarha Mene i tako ga iznio na svjetlost sa grčkim tekstom, tada po prvi put integralnim i popravljenim, na osnovu rukopisnog kodeksa najhrišćanskijeg cara, iz zbirke presvijetlog kardinala Peronija i mnogopoštovanog episkopa Karnotenskog. Potom slijede saborske kolekcije Moreliana i Lupa(nečitko!), u kojima se nalaze iste lakune kao kod Binija, iste popravke i iste greške. Mi smo pak carsko izdanje pažljivo uporedili sa Frontonovim i tek tada na osnovu toga i poslije mnogobrojnih dopuna sa drugih mjesta, baš kao što bi ti sam, kao čitalac sakralne starine, studiozno čitajući otkrivao: procenio sam da nije pravo da ti od otkrivenih plodova ponudim da se nahraniš jednim zrnom, to jest da ti izložim nesavršene kodekse, rđavo čuvane u bibliotekama, premda u cjelosti ispravljene.

I ZASIJEDANJE
Sabora u Konstantinopolju održanog poslije smrti pape Agapita u vrijeme interregnuma pod predsjedavanjem Mene Konstantinopoljskog, a protiv Antima i Severa.
Održano je po konzulovanju Flavija B(V)elizarija preslavnog (*clarissimi viri*), šestoga dana uoči majskih nona, četrnaeste indikcije, u Bogu najljubljenijem i carskom gradu Konstantinopolju, novome Rimu, pod predsjedavanjem našega gospodara, presvijetog i preblaženog arhiepiskopa i patrijarha Mene, u zapadnoj mezauli visoko poštovanog doma naše vladičice svete i preslavne Bogorodice i prisnodjeve Marije, koji (dom) se nalazi pored presvete velike cerkve. Sa desne strane patrijarha Mene, pored blagočestivog Hristu najdražeg i od Boga čuvanog imperatora našeg Justinijana sjedeli su: presveti i Bogu Najmiliji episkopi Sabin Kanuzijski, Epifanije Eklanski, Asterije Salernitanski, Rustik Fezulanski, Leon Nolanski, svi iz italijanske regije, još ranije poslati od strane Apostolske stolice: a potom se jednodušno složili sa ovamo pridošlim svete uspomene Agapitom, papom staroga Rima; zatim Petar episkop mitropolijskog grada Justinijane Sekunde u provinciji Kapadokiji, Zaharija, mitropolit Mitilenski, Marko mitropolit Apameje u provinciji Bitiniji, Auksenije mitropolit *Selibrinski (*Selebrenski), Talasije mitropolit Beritski (Bejrutski), Magno (Megalo) mitropolit Beroje (Verije), Jovan Gabalonski, Jovan Bosforski, Domicijan episkop naroda Zekhi, Hristofor episkop Porfireone u provinciji Fenikiji Paralijskoj (Primorskoj), Arhelaj, episkop Korika, Davit episkop Circezejski, Eterije Marijamnijski, Aleksandar episkop Barkuzanski, Domno episkop grada Maksimine u Palestini Sekundi, Anastasije episkop Jotape, Jovan episkop Zoorâ, Andrej episkop Panija, Epitinhan

Ἐπιστολαὶ Ὁρμίσδα πάπα Ῥώμης πρὸς τοὺς ἐν δευτέρᾳ Συρίᾳ κληρικοὺς, καὶ ἀρχιμανδρίτας, καὶ λοιποὺς ὀρθοδόξους ἐν οἱῳδήποτε κλίματι τῆς ἀνατολῆς.

Epistolæ Hormisdæ papæ ad clericos secundæ Syriæ, & archimandritas, & reliquos orthodoxos in proprio aliquo climate orientis.

Ἑτέρα ἐπιστολὴ πρὸς Ἐπιφάνιον ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως.

Epistola Hormisdæ papæ ad Epiphanium archiepiscopum Constantinopolitanum.

Δέησις κληρικῶν καὶ μοναχῶν Ἀντιοχείας, πρὸς Ἰωάννην ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τὴν συνδεδραμηκυῖαν ἐντεῦθα σύνοδον.

Supplicatio clericorum & monachorum Antiochiæ, ad Joannem archiepiscopum Constantinopolitanum, & ibi congregatam synodum.

Ἀναφορὰ πρὸς Ἰωάννην ἀρχιεπίσκοπον παρὰ τῆς συνδεδραμηκυίας συνόδου.

Relatio ad Joannem archiepiscopum a congregata Synodo.

Λίβελλος παρὰ τῆς ἀρχιμανδρίτης Κωνσταντινουπόλεως πρὸς τὴν συνδεδραμηκυῖαν σύνοδον. ἥτινι συνέζευκται καὶ πότε, καὶ πῶς ἐκρύχθησαν αἱ τέσσαρες ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ σύνοδοι.

Libellus abbatum Constantinopolitanorum ad congregatam synodum, cui & annexæ sunt quatuor synodi, quomodo in ecclesia prædicatæ fuere.

Ἐπιστολὴ Ἰωάννου πατριάρχου πρὸς Ἰωάννην τὸν Ἱεροσολύμων.

Epistola Joannis patriarchæ ad Joannem Hierosolymorum.

Ἑτέρα ἐπιστολὴ τοῦ αὐτοῦ πατριάρχου πρὸς Ἐπιφάνιον ἐπίσκοπον Τύρου.

Alia epistola ejusdem patriarchæ, ad Epiphanium episcopum Tyri.

Ἀντίγραφα Ἰωάννου Ἱεροσολύμων, καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων, πρὸς Ἰωάννην τῆς Κωνσταντινουπόλεως.

Rescriptum Joannis Hierosolymorum episcopi, & suffraganeorum suorum, ad Joannem Constantinopolitanum.

Ἐπιστολὴ Ἐπιφανίου ἐπισκόπου Τύρου, καὶ τῆς ὑπ' αὐτὸν ἐπισκόπων, πρὸς τὴν συνδεδραμηκυῖαν ἐν Κωνσταντινουπόλει σύνοδον. καὶ ἐκβοήσεις τοῦ ἐν Τύρῳ πιστοῦ πλήθους, καὶ ἀναθεματισμὸς Σεβήρου, καὶ τοῦ φρονήματος αὐτοῦ.

Epistola Epiphanii episcopi Tyri, & episcoporum sibi subditorum, ad congregatam in Constantinopoli synodum, & exclamatio fidelium multitudinis Tyri, & anathematizatio Severi & ejus doctrinæ.

Ἐπιστολὴ τῆς ἐν δευτέρᾳ Συρίᾳ ἐπισκόπων πρὸς Ἰωάννην πατριάρχην, καὶ τὴν συνδεδραμηκυῖαν σύνοδον.

Epistola episcoporum de secunda Syria ad Joannem patriarcham & synodum.

Πρᾶξις συσσᾶσα παρὰ τοῦ τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντος, κατὰ Πέτρου τοῦ Ἀπαμείας.

Actio formata a præsule provinciæ contra Petrum Apamearum.

Ἑτέρα πρᾶξις παρὰ τοῦ αὐτοῦ.

Alia actio ab eodem.

Λίβελλοι ἐπιδοθέντες παρὰ τῆς μοναχῶν Ἀπαμείας τοῖς ἐπισκόποις * δύο Συρίας, καὶ Σεβήρου καὶ Πέτρου τοῦ Ἀπαμείας.

* ἐπισκόποις

Libelli dati a monachis Apamearum episcopis secundæ Syriæ, contra Severum & Petrum Apamearum.

Ψῆφος τῆς ἀπὸ τῆς Ἰταλίας ὄντων ἐνταῦθα, κατὰ Σεβήρου καὶ Πέτρου.

Sententia ab illis qui de Italia huc venerunt, contra Severum & Petrum.

Ψῆφος Ἐπιφανίου πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως, καὶ τῆς συνδεδραμηκυίας ἐνταῦθα συνόδου, κατὰ Σεβήρου καὶ Πέτρου.

Sententia Epiphanii patriarchæ Constantinopolitani, & ibidem congregatæ synodi, contra Severum & Petrum.

Ψῆφος Μηνᾶ πατριάρχου, κατὰ Σεβήρου, καὶ Πέτρου, καὶ Ζωάρα.

Sententia Mennæ patriarchæ contra Severum, Petrum, & Zoaram.

Observatio Philippi Labbe S. J.

Primus hoc concilium Græce Latineque edidit anno 1618. Severinus Binius, ut observavit in notis, ex quodam manuscripto codice Græco antiquo bibliothecæ Palatinæ Heidelbergensis, sed in plerisque erroneo, mutilo, atque permixtis quamplurimis alio spectantibus admodum confuso. Eodem vero anno 1618. R. P. Fronto Ducæus Burdigalensis de antiquitate ecclesiastica optime meritus post Joannis Zonaræ commentarios in canones conciliorum idem illud concilium CP. sub Menna patriarcha habitum emisit in lucem Græco textu tunc primum integre atque emendate excusso ope mss. codicum regis Christianissimi, illustrissimi cardinalis Perronii, & reverendissimi episcopi Carnotensis. Secutæ sunt deinde Morellianæ ac Lupatæ conciliorum collectiones, in quibus eadem quæ apud Binium lacunæ, eadem menda, iidem defectus. Nos vero editionem regiam cum Frontoniana diligenter contulimus, atque tum ex mutua illa collatione, tum etiam aliunde plurima supplevimus, ut tute ipse, Lector antiquitatis sacræ studiose legendo deprehendes: neque enim æquum censui inventis frugibus glandem tibi vescendam porrigere, hoc est codices imperfectos & a librariis pessime habitos, integris emendatisque anteponere.

episkop Germe u provinciji Helespont, Pavle episkop Stektorija, Andrej episkop Peltorâ, Teodor episkop Mirâ i Teodorit Alindorski.
Sa lijeve strane (su bili): Hipatije mitropolit Efeški, Konstantin mitropolit Europe, Teagen mitropolit Sinada, Bakho mitropolit Antiohije u Pisidiji, Hilarian mitropolit Perge, Bosforije Neocefarejski mitropolit Polemonijačkog Ponta, Pavle mitropolit Tijane, Akakije mitropolit Pesinunta, Epiktet iz grada Klaudija mitropolit Honorijade, Timotej mitropolit Beroe, Epifanije Heraklejski iz provincije Honorijade, Abramije episkop Kratijanski, Aleksandar Kolonijski iz provincije Kapadokije Sekunde, Asterije Amastrejski, Eugenije Tioski, Jovan Cezarejski u provinciji Bitiniji, Dominik episkop grada Teodosijane u provinciji Frigiji Pakatijanskoj, Jovan episkop grada Trijane, Teodor(t) episkop Eurije u Starom Epiru, Andrej Amazonijski, Flavijan Kotenski, Elija Andrijanopoljski iz provincije Bitinije, Makedonije Brijanski i Harmonije Kaliopoljski: njima su pomagali i slušali Teofan i Pelagije Bogu najmiliji đakoni Apostolske stolice i Mena i Petar mnogopoštovani bilježnici i još neki poštovani subđakoni (i pođakoni) i prokuratori i drugi klerici same Apostolske stolice, koji su se slučajno zatekli sa Agapitom svete uspomene papom staroga Rima i bili su njegovi istomišljenici; zatim prezbiter Magno i đakon Heraklije apokrisari Eufemija presvetog patrijarha Teopolitanske crkve, Sabin đakon svetog Vaskrsenja Hrista Boga našega, apokrisar Petra presvetog episkopa i patrijarha Jerusalimskog, đakon Stefan i apokrisar Soteriha presvetog episkopa i mitropolita grada Cezareje u provinciji Kapadokiji Primi, Gajan prezbiter i apokrisar Elpidija presvetog episkopa i mitroolita grada Ankire u provinciji Galatiji Primi, Dionisije i Kalinik đakoni i apokrisari Fotija presvetog episkopa i mitropolita crkve u Korintu; bio je prisutan i poštovani kler carskoga grada: Eufemije, poštovani đakon i primicerije bilježnikâ, reče:
Budući da su Marinijan mnogopoštovani prezbiter i iguman manastira koji nosi ime svetog Dalmatija i egzarh poštovanih manastira koji se nalaze u ovom carskom gradu i ostalih poštovanih igumana manastira koji su u ovom Hristu najmilijem gradu osnovani, a povrh toga i poštovani monasi okupljeni u ovom carskom gradu, koji su pod jurisdikcijom grada Teopolja i Jerusalima, uputili molbe našem preblagočestivom od Boga čuvanom imperatoru; njegovo carstvo je prosudilo da je dostojno zakonski utvrditi da ste se vi, prisutni presveti episkopi iz Italije, a povrh toga i Bogu najdraži arhiđakoni Apostolske stolice i poštovani bilježnici i defenzori same Apostolske stolice staroga Rima, koji ste ovamo došli i koji ste bili sa Agapitom, koji je bio papa Apostolske stolice staroga Rima, i vi drugi episkopi isto tako najdraži Bogu okupite da bi vam bile jasne molbe upućenje njegovoj svetlosti, molbe, koje će izgovoriti oni koji su ih uputili i koje su svetim kanonima potkrijepljene i u skladu su sa crkvenim poretkom, te da se sprovedu u djelo. Budući da je to tako, a velikom imperatoru veoma važno, uvešćemo u zapisnik sve koji čine ovaj vaš skup i čuvaju svoju tajnu, pa čak i poštovani monasi, i Teodor uvaženi referendarije, koga je poslao naš preblagočestivi gospodar.
Presveti episkop reče:
Neka uđu pomenuti Teodor uvaženi tribun, bilježnik i referendarije od Boga čuvanog našeg imperatora, Marinijan prezbiter, iguman manastira svetig Dalmatija i egzarh i sa njim poštovani prezbiteri i arhimandriti carskoga grada: Agapit (iz) Dija, Dioskor iz svete Eufemije, Agapije (iz) Talasija, Pavle (iz manastira) Romeja (Rimljana), Antonije (iz manastira) Euzebija, Stefan (iz manastira) Olimpa, Anastasije (iz manastira) Romeja (Rimljana), *Dimitrije (iz manastira) Foke*[103], Kirijak iz svete Eufemije, Stefan (iz) Promota, Zenon (iz manastira) Presvete Bogorodice kod izvora Aleksandra Kalamija, Dada (iz manastira) Kajume, Rodon (iz manastira) svetog Teodora, Genadije (iz manastira) svetog Kirijaka, Teodor (iz manastira) svetog Maronija, Sila (iz

[103] Manastir koji je podigla i izdržavala čuvena epirsko-prevalitanska porodica Foka (*prim. prir.*).

ACTIO I.

Concilii Constantinopolitani post obitum Agapeti tempore interregni, sub Menna Constantinopolitano habita, contra Anthimum & Severum.

POst consulatum Flavii Belisarii clarissimi, sexto Nonas Majas, indictione decima quarta, in Deo amantissima & imperiali civitate Constantinopoli nova Roma, præsidente domino nostro sanctissimo ac beatissimo archiepiscopo & patriarcha Menna; in * mesaulio dytico venerabilis domus dominæ nostræ sanctæ & gloriosæ Dei genitricis & semper virginis Mariæ, quæ est prope sanctissimam magnam ecclesiam. Et a dextera quidem parte considentibus ei, & coaudientibus juxta pium jussum Christo amantissimi & a Deo custoditi imperatoris nostri Justiniani, sanctissimis ac [2] Deo amantissimis episcopis, Sabino Canusino, Epiphanio Eclano, Asterio Salernitano, Rustico Fesulano, Leone Nolano, omnibus ex Italiæ regione prius quidem missis a sede apostolica: deinde vero unanimiter consentientibus advenienti huc sanctæ memoriæ Agapito papæ antiquæ Romæ; Petro civitatis Justinianæ metropolitanæ secundæ provinciæ Cappadociæ, Zacharia metropolitano Mityleno, Marco metropolita Apameæ provinciæ Bithyniorum, Auxentio metropolita [3] * Seliybrino, Thalassio metropolita Berytено, Magno metropolita Berrææ, Joanne Gabalorum, Joanne Bosphori, Domitiano gentis Zecchiorum, Christophoro Porphyreonis provinciæ Phœnicæ Paraliæ, Archelao Coryci, Davitho [4] Circesco, Ætherio Mariamnio, Alexandro Barcutano, Domno civitatis Maximianæ secundæ Palestinæ, Anastasio Jotapæ, Joanne Zororum, Andrea Panii, Epitynchano Germæ provinciæ Hellespontiacæ, Paulo Stectorii, Andrea Peltorum, Theodoro Myrorum, Theodorito Alindorum.

A sinistra vero parte Hypatio metropolitano Ephesino, Constantino metropolita Europæ, Theagene metropolita Synnadorum, * Baccho Antiochiæ Metropolita Pisidiæ, Hilariano metropolita Pergæ, * Bosporio Neocæsareæ metropolita Ponti Polemoniaci, Paulo metropolita Tyanorum, Acacio metropolita Pessinuntis, Epicteto civitatis Claudii metropolita Honoriadis, Timotheo Berrhææ metropolitæ, Epiphanio Heracleano provinciæ Honoriadis, Abraamio Cratiano, * Colonensi Alexandro Colonensi secundæ provinciæ Cappadocum, Asterio Amasireo, Eugenio Tii, Joanne Cæsareensi provinciæ Bithyniorum, Dominico Theodosianæ civitatis Phrygiæ provinciæ Pacatianæ, Joanne Trajanæ civitatis, [5] Theodoro Euriæ antiquæ Epiri, Andrea [6] Amazonio, Flaviano Cutenorum,

* l. in mediastino aut occiduo.

* Selebrino

* Barcho

* Vosporio

* Coloniensi

ΠΡΑΞΙΣ ΠΡΩΤΗ.

Τῆς ἁγίας συνόδου ἐν Κωνσταντινουπόλει γυμνῆς ἐπὶ Μηνᾶ πατριάρχου κατ' Ἀνθίμου, καὶ Σεβήρου.

ΜΕτὰ τὴν ὑπάλειαν * φιλοχρίστου Βελισαρίου τοῦ λαμπροτάτου, τῇ πρὸ ἓξ * νόνων Μαΐων, ἰνδικτιῶνος τεσσαρεσκαιδεκάτης, ἐν τῇ φιλοχρίστῳ, καὶ βασιλευούσῃ Κωνσταντινουπόλει νέᾳ Ῥώμῃ, προκαθεζομένου τοῦ δεσπότου ἡμῶν, τοῦ ἁγιωτάτου, καὶ μακαριωτάτου ἀρχιεπισκόπου, καὶ πατριάρχου Μηνᾶ, ἐν τῷ μεσαύλῳ τῷ δυτικῷ τοῦ σεβασμίου οἴκου τῆς δεσποίνης ἡμῶν, τῆς ἁγίας ἐνδόξου θεοτόκου, καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τοῦ ὄντος πλησίον τῆς ἁγιωτάτης μεγάλης ἐκκλησίας· καὶ ἐκ μὲν τοῦ δεξιοῦ μέρους συνεδρεύοντων αὐτῷ, καὶ συνακροωμένων, κατὰ ἀξίαν κέλευσιν τοῦ φιλοχρίστου, καὶ θεοφιλεστάτου ἡμῶν βασιλέως Ἰουστινιανοῦ, τῶν ὁσιωτάτων, καὶ θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων· Σαβίνου τοῦ Κανυσίου, Ἐπιφανίου Ἐκλάνων, Ἀστερίου Σαλέρνων, Ῥουστικοῦ Φισούλων, Λέοντος Νόλης, τῶν πάντων ἐκ τῆς Ἰταλῶν χώρας πρώην μὲν ἀπεσταλμένων ἐκ τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, ὕστερον δὲ συνιόντων παραγενομένῳ ἐντεῦθα Ἀγαπητῷ τῷ τῆς ἁγίας μνήμης πάπᾳ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, Πέτρου τοῦ Ἰουστινιανουπόλεως, τῆς μητροπόλεως τῆς δευτέρας Καππαδοκῶν ἐπαρχίας, Ζαχαρίου τοῦ Μιτυλίνων μητροπόλεως, Μάρκου τῆς μητροπόλεως Ἀπαμείας τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, Αὐξεντίου τῆς Σηλυβρίνων μητροπόλεως, Θαλασσίου, τῆς μητροπόλεως Βηρυτοῦ, Μεγάλου τῆς μητροπόλεως Βεροίας, Ἰωάννου Γαβάλων, Ἰωάννου Βοσπόρου, Δομετιανοῦ τοῦ Ζηκχῶν ἔθνους, Χριστοφόρου Πορφυρεώνος ἐπαρχίας Φοινίκης παράλου, Ἀρχελάου Κωρύκου, Δαυίθου Κιρκησίου, Αἰθερίου Μαριάμνης, Ἀλεξάνδρου Βαρκήσων, Δόμνου Μαξιμιανουπόλεως τῆς δευτέρας Παλαιστίνης, Ἀναστασίου Ἰωτάβης, Ἰωάννου Ζώρων, Ἀνδρέου τοῦ Πανίου, Ἐπιτυγχάνου Γέρμης ἐπαρχίας Ἑλλησπόντου, Παύλου τοῦ Σεκτορίου, Ἀνδρέου Πέλπων, Θεοδώρου Μύρου, Θεοδωρήτου Ἀλίνδων.

Ἐκ δὲ τοῦ ἀνυσίου μέρους, Ὑπατίου τῆς μητροπόλεως Ἐφέσου, Κωνσταντίνου Ἡρακλείας τῆς μητροπόλεως Εὐρώπης, Θεαγένους τῆς μητροπόλεως Συνάδων, Βάκχου Ἀντιοχείας τῆς μητροπόλεως Πισιδίας, Ἱλαριανοῦ τῆς μητροπόλεως Πέργης, Βοσπορίου Νεοκαισαρείας τῆς μητροπόλεως Πόντου Πολεμωνιακοῦ, Παύλου τῆς μητροπόλεως Τυάνων, Ἀκακίου τῆς μητροπόλεως Πεσσινοῦντος, Ἐπικτήτου Κλαυδιοπόλεως τῆς μητροπόλεως Ὀνωριάδων, Τιμοθέου τῆς μητροπόλεως Βερόης, Ἐπιφανίου Ἡρακλείας τῆς Ὀνωριάδων ἐπαρχίας, Ἀβραμίου Κρατίου, Ἀλεξάνδρου Κολωνείας τῆς δευτέρας Καππαδόκων ἐπαρχίας, Ἀστερίου Ἀμάσρεως, Εὐγενίου Τίου, Ἰωάννου Καισαρείας τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, Κυριακοῦ Θεοδοσίου πόλεως τῆς Φρυγῶν Πακατιανῶν ἐπαρχίας, Ἰωάννου Τραϊανουπόλεως, Θεοδότου Εὐρίας παλαιᾶς Ἠπεί-

1 Vetus versio incerto interprete, quam ex vetustis Codicibus usque ad Actionem V. restitutam cum Harduino hic damus; cum alteram, quæ ex Frontonis Ducæi emendatione est, apud Zonaram extet; quem idem Ducæus edidit. 2 Mss. semper *Deo amantissimis*, pro *Dei amantissimis*. Hard. cujus sunt notulæ sequentes.
3 Pro *Selymbrino*. 4 In Ofrhoene. 5 Ex Græco, *Theodoro*.
6 Pro *Amazonio*.

manastira) sv. Ilije, Pavle (iz manastira) svetog Samuila, Jovan (iz) manastira svetog Teodora (u Petri), Kirijak (iz manastira) Sirijaca, Kirion (iz manastira) Egipćana, Vasilije (iz) Kirakone, Jovan (iz manastira) svetog Apostola Tome, među onima iz Modesta, Marko (iz manastira) svetog Teodora, Flavijan prezbiter i sekundarije (devterije) (iz manastira) Modesta Likaonjana, Marin (iz manastira) svetog Pavla, Teoktist (iz manastira) Presvete Bogorodice pored (manastira) svetog Jova, Teodor (iz manastira) Trifona, Kozma (iz manastira) svetog Jovana unutar Studijskog (manastira), Petar (iz manastira) Presvete Bogorodice i svetog Diomeda u Jerusalimu, Liberije (iz manastira) svetog Kirijaka, Aleksandar (iz manastira) Avramovog, Teodor (iz manastira) Jovovog, Trifon (iz) Elpidija, Stefan (iz manastira) Konste, Vavila (iz manastira) svetog Danila u Stilu, Jovan (iz manastira) svetog Anastazija, Antemije (Elevterije) (iz) Neona, Jovan (iz manastira) svetog Mihaila Harizija, Jovan (iz manastira) Mare pored Aetijeve Cisterne, Foka (iz manastira) Jone pored drugog, Zosim (iz manastira) Likaonjana, Timotej (iz manastira) Asterija, Stratonik (iz manastira) svetog Martirija Dometija, Polihronije (iz manastira) svetog Mihaila u Etriju, Abdrej (iz manastira) Romeja (Rimljana) kod Cisterne, Martirije (iz manastira) Petra pored svetih Apostola (ili Valentina i Dantata), Andrej (iz manastira) Presvete Bogorodice kod svetog Luke, Marko (iz manastira) svetog Kirijaka, Jakov (iz manastira) Abiba Sirijac, Atik (iz manastira) Eukratadâ, Josif (iz manastira) Presvete Bogorodice u Litostrotu, Pavle (iz manastira) svetog Apostola Petra kod carske Palate, Anastasije prezbiter i sekundarije (devterije) (iz manastira) svetog Filipa u brefotrofiju (sirotištu), Georgije (iz) Kira, Euzebije (iz) Simeonija, Zotik (iz manastira) svetog Andreja pored Saturnijeve kapije.

I predstavnici manastirâ pod jurisdikcijom grada Teopolja: Pavle, predstavnik manastira Marona, Severijan prezbiter i arhimandrit manastira Zoare iz Terme Sirijac, Kasisa prezbiter i arhimandrit manastira (sv.) Luke Sirijac, Simeon đakon i predstavnik (manastira) (sv.) Jakova, Jovan đakon i predstavnik (manastira sv.) Teodora, Stefan prezbiter i iguman manastira Eukserija Sirijac, Jovan prezbiter i arhimandrit manastira gospodara Tome Sirijac, Toma prezbiter i arhimandrit manastira Aaron Sirijac, Fotin monah i predstavnik manastira svetog Stefana, Teodor đakon i predstavnik crkve Erindelena, Sergije prezbiter i periodevt (monah bez manastira). Svi oni zastupaju sami sebe i ostale.

Isto tako iz svetih mjesta Hrista našeg istinitog Boga, Dometijan prezbiter i arhimandrit iz manastira svetog i blaženog Martirija, Hesihije prezbiter i arhimandrit manastira blaženog Teodosija, Kasijan prezbiter lavre blaženog (preosveštenog) Save, Kirijak prezbiter i iguman Pirgija na Jordanu, Nestab prezbiter lavre blaženog Firmina, Terentije prezbiter Nove lavre, Leontije monah, iguman i vikar cijele pustinje, Trajan prezbiter Prirgija na Jordanu, Polievklit đakon manastira blaženog Teodisija, Teodor đakon i monah Nove lavre, Kirik đakon i monah Nove lavre, Anastasije đakon manastira blaženog Martirija, Mama monah istoga manastira, Jovan monah istog manastira, Julijan monah manastira ave Teodosija. Svi oni zastupaju sami sebe, svoje manastire i sve monahe koji se nalaze u pustinji svetog grada. Jordan prezbiter iz Petre zastupa i sve tamošnje monahe, Teona prezbiter Sinajske Gore i predstavnik Gore i crkve Faran i lavre Raita, u ime svih tamošnjih monaha, Strategije đakon i monah manastira blaženog Jovana koji zastupa sve monahe koji su pod jurisdikcijom Skitopolja.

Presveti arhiepiskop reče: Prije svega hoćemo od uvaženog Teodora da saznamo razlog zbog kojeg je k nama došao.

Teodor uvaženi tribun, bilježnik i referendarije preblagočestivog našeg gospodara, reče: Prepoštovani prisutni monasi uputili su molbe najbožanskijem, presvijetlom i pobjedničkom našem imperatoru; i on je smtrao da su one dostojne njegove vladavine da ih zakonski utvrdi, te da ih ja uzmem i donesem vašoj svetosti; i da (vas) poštovani monasi izvijeste da biste, kada vam

Ἠπείρε, Ἀνδρέε Ἀμυζῶνος, Φλαβιανῆ Κοτένων, Ἡλίε Ἀδριανῆ τῆς Βιθυνῆ ἐπαρχίας, Μακεδονίε Βριάνων, καὶ Ἁρμονίε Καλλιπόλεως, συμπαρόντων δὲ αὐτῶ, καὶ συνακροωμένων, καὶ Θεοφάνες, καὶ Πελαγίε, τῆ Θεοφιλεσάτων ὑπηκόων τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας. καὶ Μίνα, καὶ Πέτρε τῆ θεοσεβεστάτων νοτιερίων, καὶ τινῶν ἑλαβεσάτων ὑποδιακόνων, καὶ ἐκδίκων, καὶ λοιπῶν κληρικῶν τῆ αὐτῆ ἀποστολικῆ θρόνε, οἳ καὶ συνόντες ἔτυχον παραγενομένω ἐνταῦθα Ἀγαπητῶ τῶ τῆς ἁγίας μνήμης πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ Μάγνε πρεσβυτέρε, καὶ Ἡρακλείε διακόνε, τῆ ἀποκρισιαρίων Ἐφραιμίε τῆ ἁγιωτάτε πατριάρχε τῆς ἐν Θεινπόλει ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, Σαβίνε διακόνε τῆς ἁγίας Χριστῆ τῆ Θεῆ ἡμῶν ἀναστάσεως, πληρῶντες τὰς ἀποκρίσεις Πέτρε τῆ ἁγιωτάτε πατριάρχε Ἱεροσολύμων, Στεφάνε διακόνε, καὶ ἀποκρισιαρίε, Σωτηρίχε τῆ ὁσιωτάτε ἐπισκόπε Καισαρείας τῆς μητροπόλεως Καππαδοκίας πρώτης, Γαϊανῆ πρεσβυτέρε, καὶ ἀποκρισιαρίε Ἐλπιδίε τῆ ὁσιωτάτε ἐπισκόπε Ἀγκύρας τῆς μητροπόλεως Γαλατίας πρώτης, Διονυσίε, καὶ Καλλινίκε, διακόνων, καὶ ἀποκρισιαρίων Φωτίε τῆ ὁσιωτάτε ἐπισκόπε τῆς μητροπόλεως Κορίνθε, παρόντες δὲ τῆ ἑλαβῆς κλήρου τῆς βασιλευούσης πόλεως, Εὐφημίε ὁ θεοσεβέστατος διάκονος, καὶ πριμικήριος νοτιερίων, εἶπε.

A Elia Andrianopolitano provinciæ Bithyniorum, Macedonio * Briano, & Harmonio Calliopolitano: assistentibus autem ipsis & conaudientibus & Theophane ac Pelagio Deo amantissimis diaconis apostolicæ sedis, & Mena ac Petro venerabilibus Notariis, ac quibusdam venerabilibus subdiaconis & procuratoribus, & ceteris clericis ipsius sedis apostolicæ; qui & simul erant cum Agapito sanctæ memoriæ, [1] hic facto papa antiquæ Romæ, & consentientes fuerunt hic facto Agapito sanctæ memoriæ Papæ antiquæ Romæ; ac etiam Magno presbytero & Heraclio diacono ambasiatoribus [2] Euphremii sanctissimi Patriarchæ sanctissimæ ecclesiæ Theopolitanæ, Sabino Diacono sanctæ Christi Dei nostri resurrectionis ambasiatore Petri sanctissimi Episcopi patriarchæ Hierosolymorum, Stephano Diacono & ambasiatore Soterichi sanctissimi episcopi Cæsareæ metropolitanæ primæ Cappadociæ, Gajano presbytero & ambasiatore Elpidii sanctissimi episcopi Ancyrani metropolitani primæ Galatiæ, Dionysio & Callinico diaconis & ambasiatoribus Photii sanctissimi episcopi metropolitanæ ecclesiæ Corinthi; præsente etiam venerabili clero regiæ civitatis: Euphemius venerabilis diaconus & primicerius notariorum, dixit.

* Βατριάνω

B

Μαρτιανὲ τῆ θεοσεβεστάτε πρεσβυτέρε, καὶ ἡγουμένε μονῆς τῆς ἐπικαλουμένης Δαλματίε τῆς θεοφιλεῖς μνήμης, καὶ ἐξάρχε τῆ ἐπὶ τῆ βασιλευούσης ταύτης πόλεως ὑφειμένων ἁγίων μοναστηρίων, καὶ τῆ λοιπῶν ἡγουμένων τῆ κατὰ τὴν ῥηθεῖσαν ταυτὶν πόλιν καθεστώτων ἁγίων μοναστηρίων. καὶ πάσε γε τῆ ἐνδημούντων ταύτη τῆ βασιλίδι πόλει ἁγίων μοναχῶν, τελούντων ὑπὸ * Θεῆ πόλιν, καὶ τὴ Ἱεροσολυμα δεήσεις ἀναπεμπόντων τῆ ἀσεβεσάτῳ, καὶ θεοφυλάκτῳ ἡμῶν βασιλεῖ, θεσπίσαι κατηξίωσε τὸ αὐτῆ κράτος τὰς τε παρόντας ὁσιωτάτας ἐπισκόπους ἐκ τῆς Ἰταλίας χώρας· καὶ προσέτι γε θεοφιλεσάτους ἀρχιδιακόνους τῆς ἀποστολικῆς καθέδρας, καὶ τὲς ἑλαβεσάτους νοτιερίους, καὶ ἐκδίκους τῆ αὐτῆ ἀποστολικῆ θρόνε τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, συνπαραγενομένους· οἳ καὶ σωπῆσαν Ἀγαπητῶ τῆς ἁγίας μνήμης πάπα τῆ ἀποστολικῆ θρόνου τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, καὶ τὲς ἄλλους γε μιᾶ ἅπαντας τὲς ὑπηνεμένους θεοφιλεσάτους ἐπισκόπους παρὰ τῆ ὑμετέραν μακαριότητι σωελθεῖν, ἐφ' ᾧ δηλωθεῖσιν ὑμῖν γνωσθῆναι τῆ ἐπιδεδεγμένων τὴ αὐτὴ γαληνιότητι δεήσεων, καὶ ὧν ἂν προαγγεῖλαι βεληθεῖεν οἱ ταῦτας ἐπιδεδωκότες, τὰ τοῖς ἁγίοις κανόσι δοκοῦντα, καὶ τῆ ἐκκλησιαστικῆ τάξει προσήκοντα πρὸς ἔργον ἀχθῆναι. ἐπεὶ τοίνυν πάρεστι μοι ὡς βασιλεῖ τῶ μεγάλῳ παρέση, πάντες οἱ τὸν ἱερὸν ὑμῶν πληροῦντες σύλλογον, παραφυλάττεσι δὲ τὸ ἁγιες ὑμῶν σεκρέτου, οἵ τε εἰρημένοι ἑλαβέσατοι μοναχοὶ, καὶ Θεόδωρος ὁ περίβλεπτος ῥεφερενδάριος, παρὰ τῆ θεοσεβεστάτε ἡμῶν πρὸς τέτο ἀπεσταλμένος δεσπότε, ὑποβάλλομεν πρὸς τὸ * παρεστὰς μέσον. ὁ ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος, εἶπεν· εἰσίτωσαν ὅ, τε μνημονευθεὶς περίβλεπτος ῥεφερενδάριος Θεόδωρος, καὶ οἱ ὀφφικιαλισθέντες ἑλαβέσατοι ἄνδρες, καὶ εἰσῆλθον, Θεόδωρός τε ὁ περίβλεπτος ῥεφερένδαριος, νοτάριος, καὶ ῥαιφε-

* Μαγνε

* Θεόπολιν

* παρεστὼς

C Quoniam Marinianus venerabilis presbyter & prior monasterii cognominati sancti Dalmatii, & primas venerabilium monasteriorum in hac regia civitate situatorum, & reliquorum venerabilium priorum monasteriorum in hac Christo amantissima civitate constitutorum, insuper etiam & venerabiles monachi in hac regia civitate congregati, qui sub Theopolitana civitate & Hierosolyma sunt, supplicationes porrexerunt piissimo & a Deo custodito imperatori nostro; ejus imperium sanciendum digne judicavit præsentes sanctissimos episcopos de Italia, insuper etiam & Deo amantissimos archidiaconos sedis apostolicæ, ac venerabiles notarios & defensores ipsius apostolicæ sedis antiquæ Romæ, qui huc venerunt, & qui simul erant cum Agapito, qui factus fuit papa apostolicæ sedis antiquæ Romæ, ac alios etiam omnes Deo amantissimos episcopos congregatos ad vestram beatitudinem convenire, ut vobis manifestæ fiant supplicationes suæ serenitati oblatæ, quas quidem pronunciati vellent hi, qui eas porrexerunt, & quæ venerabilibus canonibus approbatæ sunt, & quæ ecclesiastico ordini conveniunt, ad opus deduci. Cum itaque adsit, & tanquam magno imperatori adstiterit, & omnes qui sacrum vestrum collegium implent & observant venerabile vestrum secretum, ac etiam prædicti venerabiles monachi, & Theodorus circumspectus referendarius a piissimo domino nostro missus, & hoc subjicimus ad notitiam. Sanctissimus archiepiscopus dixit: Intrent memoratus Theodorus circumspectus referendarius, & memorati viri venerabiles. Et intrarunt Theodorus circumspectus tribunus, notarius, & referendarius a Deo custoditi imperatoris nostri, & Marinianus

D

E

[1] Hoc est, qui huc appulit.
[2] Sic vetus Interpres, pro Ephræmii, iterumque infra.

bude poznato šta su učinili, kanonski utvrdite ono što vašem blaženstvu bude izgledalo valjano. Stoga te molbe imam pri ruci i predajem ih vašem blaženstvu na čitanje.
Presveti arhiepiskop reče:
Molba poštovanih monaha upućena je preblagočestivom i Hristu najdražem našem gospodaru, pa pošto je primljena, neka se objelodani;
Akakije, poštovani đakon i bilježnik uzme molbu pročita je:
Imperatoru punom bogopoštovanja i preblagočestivom Justinijanu Avgustu: Usrdna molba Marijana monaha i arhimandrita manastira Blaženog Dalmatija i predstavnika poštovanih monaha carskoga grada i arhimandritâ istoga grada, kao i jerusalimskih arhimandritâ i monaha i onih sa svete Sinajske Gore i Sirije Sekunde koji su se u ovom carskom gradu sabrali.
Veliki i čudesni Bog, kroz koga carevi upravljaju i moćnici zemljom vladaju, koji unaprijed zna sadašnjost i budućnost, primijetivši bogoljubivo srce vaše blagočestivosti, te hoteći da iskuša takve pomisli i videći da ga je obuzela velika revnost prema ispravnoj vjeri i prilježnost, kakva i mora da postoji zbog stanja kakvo je sada u presvetim crkvama, donio je spokojstvo vašem carskom tronu; i želeći svima vama da pokaže svoj nepristrasan sud, dopustio je da izađu na vidjelo vaša dobra djela koja činite danju i noću za mir u Crkvi i čast i poštovanje prave vjere i svetih otaca i za milostinju i ljubav prema bližnjemu: jer ste naučili da vjerni milostinjom očišćuju grijehe. A upravo to djelo dobre namjere hoće da unište Antim, Sever, Petar i Zoara i njihovi istomišljenici, ne prestajući u svako vrijeme i na svakom mjestu da unose nemir i pometnju u crkve. Zemlju i gradove oskrnavili su krvlju svetih i nekih drugih ljudi ne prestajući da podstiču nemire: vazduh truju i uši onih koji ih slušaju anatemama na svetitelje. Najzad su i u ovaj carski grad provalili, namjestili mrske žrtvenike i tuđe krstionice nasuprot istinskog žrtvenika i svete kupelji, na mnogim poznatim mjestima ovoga grada i u predgrađima, pa čak i u privatnim kućama, pa ne prestaju u njima da čine bezakonja upropaštavajući druge u kućama i po Apostolovim riječima zavode u njima one prostodušnije (2. Tim. 3, 6) i nikada ne mogu da dođu do poznanja istine (2. Tim. 3, 7). A da zlo bude još veće, to zlo je iz naše utrobe, Antim, koji je nekada bio hirotonisan kao episkop Trapezunta. Ali on je prije mnogo vremena napustio svoju crkvu, navodno prigrlivši život u odrucanju, a u stvari sastajući se sa već pomenutim jereticima i govoreći isto što i oni i šireći jeretičku prelest sličnu njihovoj: počeo je sjedinivši se sa njima da uzurpira tron ovoga grada suprotno svim crkvenim kanonima i zakonima. Budući da svi vjernici u katoličanske Crkve ne prestaju da govore o bezakonju pomenutog Antima i nasilnom ponašanju, kao i o ostalim bestidnim ljudima sa njim, vi preblagočestivi, koji ste kadri da ih udaljite, ipak ste htjeli da čujete kanonsko mišljenje arhijereja staroga Rima protiv tog Antima i pomenutih jeretika, valjano čineći i vjerujući u ono: *Pitaj oca svojega i on će ti javiti, starije svoje i kazaće ti* (5. Moj. 32, 7) i Apostolu koji kaže: *Slušajte starješine svoje i povinujte im se, jer oni bdiju nad dušama vašim, pošto će odgovarati za njih* (Jev. 13, 17). Bog je poslao Agapita jer je zaista "agapetos" (=ljubljen, voljen), to jest voljen od Boga i ljudi, pontifika staroga Rima, da bi odstranio Antima i pomenute jeretike, kao što je nekada poslao velikog Petra Rimljanima da bi odstranio Simona Goetijana. Dakle, taj časni čovjek, saznavši iz mnogih pisama, pa i naših, za ono što se bezakono činilo protiv crkava i shvativši to na prvi pogled, nije htio ni da primi, ni da vidi Antima koji je bjesnio protiv kanona, nego ga je pravedno uklonio sa svešteničkog položaja i arhijerejskog trona: uz pomoć vašeg carstva sjedinjenog sa katoličanskom vjerom i božanskim kanonima, na čelo crkve postavio presvetog Menu, ispravne vjere, čestitog života, časnog ophođenja, koji se dokazao velikom brigom za bolesne. Osim toga, pošto smo ponovo poslali pismo u kome smo se žalili na Antima i ostale jeretike i pošto su se u gradu sabrali episkopi iz Palestine i cijelog Orijenta, kao i predstavnici ostalih arhijereja, zatražili smo da Antim episkop Trapezunta pismom obavijesti Apostolsku stolicu šta je počinio i da se

presbyter venerabilis, prior monasterii sancti Dalmatii & primas, & cum ipsis venerabiles presbyteri & Archimandritæ venerabilis urbis regiæ: Agapitus Dii, Dioscorus sanctæ Euphemiæ, Agapius Thalassii, Paulus Romanorum, Antoninus sancti Eusebii, Stephanus Olympii, Anastasius Romanorum, Demetrius * Phocæ, Dominicus Euphemii, Stephanus Promoti, Zenon sanctæ Dei genitricis ad fontem Alexandri Calamii, Dadas Cajumæ, Rodon sancti Theodori, Gennadius sancti Dominici, Theodorus sancti Maronii, Sila S. Eliæ, Paulus sancti Samuelis, Joannes sancti Theodori in petra, Dominicus ' Cyrorum, Cyrion Ægyptiorum, Basilius Cyraconæ, Joannes sancti Thomæ apostoli inter illos Modesti, Marcus sancti Theodori, Flavianus presbyter & secundarius Modesti * Lycaonum, Marinus sancti Pauli, Theoctistus sanctæ Dei genitricis prope illa sancti Job, Theodorus Tryphonis, Cosmas sancti Joannis inter illa Studii, Petrus sanctæ Dei genetricis, & sancti Diomedis in Hierusalem, Liberius sancti Dominici, Alexander Abraami, Theodorus Job, Tryphon Elpidii, Stephanus Constæ, Babylas sancti Danielis ad columnam, Joannes sancti Anastasii, * Anthemius Neonis, Joannes sancti Michaelis Charisii, Joannes Maræ prope cisternam Aetii, Phocas Jonæ prope secundum, Zosimus Eutychii Lycaonum, Timotheus Asterii, Stratonicus sancti Dometii Martyris, Polychronius sancti Michaelis in Æthrio, Andreas Romanorum prope cisternam, Martyrius Petri prope sanctos apostolos, sive Valentini & ' Dantati, Andreas sanctæ Dei genitricis prope sanctum Lucam, Marcus sancti Dominici, Jacobus Abibi Syrus, Atticus Eucratadarum, Joseph sanctæ Dei genitricis in Lithostroto, Paulus sancti Petri apostoli prope Palatium, Anastasius presbyter & secundarius sancti Philippi in brephorrophio, Georgius Cyri, Eusebius Symeonii, Zoticus sancti Andreæ prope portam Saturninam.

* Fortæ.

* Lycaonorum

* Eleutherius

Ρωμαδέως τῦ Θεοφυλάκτυ ἡμῶν βασιλέως, καὶ Μαρίανὸς ὁ Θεοσεβέστατος πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς Δαλματίυ τῦ τῆς ὁσίας μνήμης, καὶ ἔξαρχος, καὶ σὺν αὐτοῖς Θεοσεβέστατοι πρεσβύτεροι, καὶ ἀρχιμανδρῖται τῆς κατὰ τὴν δὲ τὴν βασιλίδα πόλιν διαφόρων μοναστηρίων, Ἀγαπητὸς τῆς Δίας, Διόσκορος τῆς ἁγίας Εὐφημίας, Ἀγάπιος τῆς Θαλασσίας, Παῦλος τῆς Ῥωμαίων, Ἀγαπίνου τῆς Εὐσεβίας, Στεφάνου τῆς Ὀλυμπίας, Ἀνασάσιος τῆς Ῥωμαίων, Δημήτριος τῆς φωκᾶ, Κυριακὸς τῆς Εὐφημίας, Στέφανος τῆς Προμότυ, Ζηνὼν τῆς ἁγίας Θεοτόκυ τῆς καινῆ Ἀλεξάνδρυ τῦ Καλαμίυ, Δάδας τῆς Καϊουμᾶ, Ῥόδων τῆς Θεοδώρυ, Γεννάδιος τῆς Κυριακῆς, Θεόδωρος τῆς Μαρωνίυ, Σίλας τῆς Ἠλίας, Παῦλος τῆς Σαμυηλίας, Ἰωάννης τῆς Θεοδώρυ, Κυριῶν τῆς Αἰγυπτίων, Βασίλειος τῆς Κυρακωνᾶ, Ἰωάννυ τῦ ἁγίυ ἀποστόλυ Θωμᾶ ἐν τοῖς Μοδέστου, Μάρκος τῆς Θεοδώρυ, Φλαβιανὸς πρεσβύτερος, καὶ δευτεράριος τῆς Μοδέστυ τῆς Λυκαόνων, Μαρῖνος τῆς Παύλυ, Θεόκτιστος τῆς ἁγίας Θεοτόκυ πλησίον τῆς Ἰὼβ, Θεόδωρος τῆς Τρύφωνος, Κοσμᾶς τῦ ἁγίυ Ἰωάννυ ἐν τοῖς Στυδίυ, Πέτρος τῆς ἁγίας Θεοτόκυ, καὶ τῦ ἁγίυ Διομήδους ἐν Ἱερουσαλὴμ, Ἐλευθέριος τῦ ἁγίυ Κυριακῦ, Ἀλέξανδρος τῆς Ἀβραμίυ, Θεόδωρος τῆς Ἰὼβ, Τρύφων τῆς Ἐλπιδίυ, Σπέφανος τῆς Κώνσα, Βαβύλας τῆς Δανιὴλ ἐν τῷ Στύλῳ, Ἰωάννης τῆς Ἀνασασίυ, Ἀνθέμιος τῆς Νέωνος, Ἰωάννης τῦ ἁγίυ Μιχαὴλ τῆς Χαρισίυ, Ἰωάννης τῆς Μάρα πλησίον τῆς Ἀστερίυ, Κυπρόνης, Φωκᾶς τῆς Ἰωνᾶ πλησίον τῦ δευτέρυ, Ζώσιμος τῆς Εὐτυχίυ τῆς Λυκαόνων, Τιμόθεος τῆς Ἀστερίυ, Στρατόνικος τῆς Δομετίυ, Πολυχρόνιος τῦ Αἰθρίυ, Ἀνδρέας τῆς Ῥωμαίων πλησίον τῆς Κυπρόνης, Μαρτύριος τῆς Πέτρυ πλησίον τῆς ἁποστόλων, Ἀνδρέας τῆς ἁγίας Θεοτόκυ πλησίον τῦ ἁγίυ Λευκᾶ, Μάρκος τῦ ἁγίυ Κυρίκυ, Ἰάκωβος τῆς Ἀβίβυ Σύρος, Ἀττικὸς τῆς Εὐκρατίδων, Ἰωσὴφ τῆς ἁγίας Θεοτόκυ ἐν τῷ Λιθοστρώτῳ, Παῦλος τῦ ἁγίυ Πέτρυ, πλησίον τῦ Παλατίυ, Ἀνασάσιος πρεσβύτερος, καὶ διάκονος τῦ ἁγίυ Φιλίππυ ἐν τῷ βρεφοτροφείῳ, Γεώργιος τῆς Κύρυ, Εὐσέβιος τῆς Συμεωνίυ. Ζωτικὸς τῦ ἁγίυ Ἀνδρέυ πλησίον τῆς Σατορνίυ πόρτης.

Er de sub Theopolitana civitate, Paulus monachus ambasiator monasterii Maronis, Severianus presbyter & archimandrita monasterii Zoaræ de Thermis Syrus, Cassisa presbyter & archimandrita monasterii Lucæ Syrus, Simeones diaconus & ambasiator Jacobi, Joannes diaconus & ambasiator Theodori. Stephanus presbyter & prior monasterii Euxerii Syrus, Joannes presbyter & archimandrita monasterii domini Thomæ Syrus, ' Thomas presbyter & archimandrita monasterii Aaron Syrus, ' Photinus monachus & ambasiator monasterii sancti Stephani, Theodorus diaconus & ambasiator ecclesiæ Erindelenorum, Sergius presbyter & periodeutes. Qui omnes pro se faciunt & pro aliis.

* Theonæ
' Faustinus

Καὶ τῆς ὑπὸ Θεόπολιν, Παῦλος μοναχὸς καὶ ἀποκρισιάριος μονῆς τῆς Μάρωνος, Σεβηριανὸς πρεσβύτερος καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Ζωόρα τῆς Θέρμων Συρος, Κασσίσας πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Λευκᾶ Σύρος, Συμεώνης διάκονος, καὶ ἀποκρισιάριος τῆς Ἰακώβυ, Ἰωάννης, καὶ ἀποκρισιάριος, τῆς Θεοδώρυ, Στέφανος πρεσβύτερος, καὶ ἡγούμενος μονῆς Εὐξηρίυ, Ἰωάννης πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῦ κυρίυ Θωμᾶ Σύρος, Θωμᾶς πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης τῆς μονῆς Ἀάρων Σύρος, Φωτεινὸς μοναχὸς κ. ἀποκρισιάριος μονῆς τῦ ἁγίυ Στεφάνυ, Θεόδωρος διάκονος καὶ ἀποκρισιάριος τῆς ἐκκλησίας Ἐρινδηλίων, Σέργιος πρεσβύτερος, καὶ περιοδευτής. οἱ πάντες πράττοντες ὑπέρ τε αὐτῆς, καὶ τῆς λοιπῶν.

Item & de sanctis Christi veri Dei nostri locis, Dometianus presbyter & archi-

Ἔτι μὴν καὶ τῆς ὑπὸ τὰς ἁγίας Χριστῦ τῦ ἀληθινῦ Θεῦ ἡμῶν τόπους. Δομετιανὸς, πρεσβύτερος, καὶ ἀρχι-

al *Syriorum* a *Infra & Daudeit.*

on sam oslobodi svake jeretičke prelesti i da otputuje u trapezuntsku crkvu; ili ako tako ne učini da definitivno bude osuđen, lišen svakog dostojanstva i raščinjen, kao što je učinio sveti Celestin sa bezbožnim Nestorijem, koji je budući izložen takvoj osudi, sam primio deo krivice sa ostalim jereticima, a njima dio prednost u svojim crkvama, a jeretici ili da se kanonski vrate crkvi, ili da ubuduće prestanu da spletkare protiv crkve na tajnim okupljanjima i podižu lažne krstionice; i da se prognaju iz ovoga grada i svakog drugog, kao pljačkaši i zavjerenici, ne samo protiv najsvetijih crkava, nego i protiv društvene zajednice i države, koju ste tako dobro zakonima ustanovili. Htjeli smo da on sam dođe do poznanja o vašoj pobožnosti, da vaša pobožnost sprovede do kraja ono što smo tražili.

Te naše pravedne zahtjeve preduhitrio je pomenuti presveti čovjek, koji je Antima osudio zajedno sa ostalim jereticima, pošto se sam pokazao i lišio ga hijeratskog dostojanstva i raščinio ga oduzevši mu episkopat i pravoslavno ime sve dok se ne pokaje za sve ono što je počinio; i poslao je vašoj blagočestivosti naša pisma, da biste vi doveli do kraja ono što u njima piše. Dogodilo se, međutim, da ovog časnog čovjeka uzme k sebi Bog koji promišlja o nama, otišao je svojim očevima, pošto je završio dobru borbu, došao do kraja puta i sačuvao vjeru. Zaklinjemo stoga vaše carstvo (premda je možda drsko to što činimo) velikim Bogom i Spasiteljem našim Isusom Hristom, koji štiti vaše časno carstvo i potčinjava vam svakog ličnog i državnog neprijatelja zbog vaše prave vjere, da ne zanemarite pravedan sud pomenutog svetog čovjeka, nego da ga sprovedete i da Božiju Crkvu i cio svijet oslobodite pošasti Antima i pomenutih jeretika. Pošto je sveti čovek Agapit pozvan iz ovoga života, uzdajući se poslije Boga u vašu blagočestivost, očekivali smo takav krajnji ishod. Ispunjavajući stoga ono što je on pravedno i po kanonima presudio i potvrđujući to isto vašim opštim zakonom i zabranjući da se takve stvari ubuduće događaju, iskazujete poštovanje njegovoj blaženoj duši, koja će vas, budući da se oslobodila zemaljskih i tjelesnih okova, postala bliža Bogu, stekavši slobodu pred licem Božijim zahvaljujući svojim dobrim djelima, zastupati zalažući se za mir i spasenje vaše blagočestivosti. A vi slobodno, zajedno sa Davidom, uzviknite Gospodu: *Zar nijesam one koji Te mrze, Gospode, omrzao, i zbog neprijatelja Tvojih kopnio (i venuo)? Potpunom mržnjom omrzoh ih, postadoše mi neprijatelji.* (Ps. 138, 21). Treba se plašiti, blagočestivi imperatore, da zbog dugog odlaganja i nas ne zadesi ono što je zadesilo narod Izrailja, jer imamo u rukama one koji su od cjelokupnog sveštenstva anatemisani, kao što su oni imali Ahara i Jonatana, pa su zbog nemarnosti sami bili anatemisani i bili u opasnosti da sasvim propadnu, premda nijesu znali da je posrijedi bila anatema. Nemojte se, dakle, uzdržavati, najhrišćanskiji imperatori, da to zlo osudite, nego djelujte svjesno i revnosno radi Boga ispunjavajući ono što je zapisano: *Mudar car rasipa bezbožnike* (Prič. 20, 26), da biste i vi dijelili mjesto sa Davidom i Josijom i Ilijom Finesom, pa i Agapitom, koji su najviše revnovali za Boga; vi sada kao i oni tada pa će On pod noge baciti sve vaše neprijatelje: a u budućem životu zajedno sa njima vam može darovati carstvo vječno, jer je obećao da će oni koji Ga ljube u ovome vijeku primiti stostruko, a u budućem naslijediti život vječni (upor. Mt. 19, 29).

- - - - - - - - - - -

PETO ZASIJEDANJE

- - - - - - - - - - -

IZVJEŠTAJ OKUPLJENOG SABORA PATRIJARHU JOVANU

(*Saborsko pismo Konstantinopoljskog sabora pod predsjedavanjem pape Hormizde. Vidi bilješke istog sabora (nečitko)518*)

χιμανδρίτης μονῆς τῦ ἁγίυ κ) μακαρίυ μαρτυρίυ, Η'σύχιος πρεσβύτερ@, κ) ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῦ μακαρίυ Θεοδοσίυ, Κασσιανὸς πρεσβύτερος τῆς λαύρας τῦ μακαρίυ Σάββα, Κυριακὸς πρεσβύτερ@, κ) ἡγούμεν@ τῶν Πυργίων τῦ Γορδάνυ, Νέσαβ@ πρεσβύτερος λαύρας τῦ μακαρίυ Φιρμίνυ, Τερέντιος πρεσβύτερος τῆς νέας λαύρας, Λεόντι@ μοναχὸς, κ) ἡγούμεν@ κ) * τοποτηρητὴς τῆς ἐρήμυ πάσης, Τραϊανὸς πρεσβύτερος τῶν πυργίων τῦ Γορδάνυ, Πολύδκτος διάκονος τῆς μονῆς τῦ Αββᾶ Θεοδοσίυ, Θεόδωρος διάκονος, κ) μοναχὸς τῆς Νέας λαύρας, Κύρυκος διάκονος, κ) μοναχὸς τῆς αὐτῆς Νέας λαύρας, Α'ναστάσιος διάκονος, κ) μοναχὸς τῆς αὐτῆς Νέας λαύρας, Α'ναστάσιος διάκονος μονῆς τῦ μακαρίυ Μαρτυρίυ, Μάμας μοναχὸς τῆς αὐτῆς μονῆς, Γ'ωάννης μοναχὸς τῆς αὐτῆς μονῆς, Ι'ὐλιανὸς μοναχὸς μονῆς τῦ Α'ββᾶ Θεοδοσίυ. οἱ πάντες πράττοντες ὑπέρ τε αὐτῶν, κ) τῶν οἰκείων μοναστηρίων, κ) πάντων τῶν ὢν τῇ ἐρήμῳ τῆς ἁγίας πόλεως μοναχῶν, Γ'ωάννης πρεσβύτερος τῆς πεδιάδος, κ) ὑπὲρ πάντων τῶν ἐκεῖσε μοναχῶν, Θεωνᾶς πρεσβύτερος τῦ Σινᾶ ὄρυς, κ) ἀποκρισιάριος τότε ὄρυς, κ) τῆς ἐκκλησίας φαρὰν, κ) λαύρας Ρ'αϊθῦ, ὑπὲρ πάντων τῶν ἐκεῖσε μοναχῶν, Σ'βαλήνιος διάκονος, κ) μοναχὸς μονῆς τῦ μακαρίυ Γωάννυ, ὑπὲρ πάντων τῶν ὑπὸ Σκυθόπολιν μοναχῶν.

Ο' ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος, εἶπεν, Ἐν πρώτῃ τάξει διδαχθῆναι βυλόμεθα κ) παρὰ Θεοδώρυ τῦ περιβλέπτυ τὴν αἰτίαν, δι' ἣν σὸς ἡμᾶς γέγονε.

Θεόδωρος ὁ περίβλεπτος τριβῦν@ νοτάριος, κ) ῥαιφερενδάριος τῦ ἀσεβεστάτυ ἡμῶν δεσπότυ, εἶπε· δεήσεις ἀνέτειναν οἱ παρόντες ἁλαβέστατοι μοναχοὶ τῷ θειοτάτῳ, Ε καλλινίκῳ ἡμῶν βασιλεῖ, κ) τυύτυις θεσπίσαι κατηξίωστε τῷ αὐτῦ κράτ@, λαβόντι με ὑφηγήσασθαι, σοὶ τὴν ὑμετέραν ἀγιωσύνην, ἀγαγεῖν δὲ κ) τὸς ἁλαβεστάτυς μοναχὸς, ἐφ' ᾧ διδασκομένυς ὑμᾶς τὰ παραυτῦ, τὰ καλῶς ἔχειν τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι φαινόμενα, κανονικῶς ὑφαντυπῶσαι. τυύτυς τοίνυν ἔχων μετὰ χεῖρας, ἐπιδίδωμι τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι σὸς ἀνάγνωσιν.

Ο' ἁγιώτατος ἀρχιεπίσκοπος, εἶπεν· Ἡ παρὰ τῦ ἁλαβεστάτων μοναχῶν ἐπιδοθεῖσα δέησις τῷ ἀσεβεστάτῳ, καὶ φιλοχρίστῳ ἡμῶν δεσπότῃ ὑποδεχθεῖσα, δῆλη γινέσθω. κ) λαβὼν Α'κάκιος ὁ θεοσεβέστατος διάκον@, κ) νοτάριος, ἀνέγνω.

Βασιλεῖ θεοσεβεστάτῳ, κ) πανσεβεστάτῳ αὐτοκράτορι Αὐγούστῳ Ι'υστινιανῷ δέησις, κ) ἱκεσία παρὰ Μαριανῦ μοναχῦ, κ) ἀρχιμανδρίτυ μονῆς τῦ μακαρίου Δαλματίυ, καὶ ἡγάρχυ τῶν δλαγῶν μοναστηρίων τῆς βασιλίδος, κ) τῶν αὐτῆς ἀρχιμανδριτῶν, κ) παρὰ τῶν ἐνδημούντων ἐν αὐτῇ Ι'ερουσολυμιτῶν, κ) τῦ ἁγίυ ὄρυς Σινᾶ, κ) τῆς δευτέρας Συρίας ἀρχιμανδριτῶν, κ) μοναχῶν.

A mandrita monaſterii ſancti ac beati Martyrii, Helychius presbyter & archimandrita monaſterii beati Theodolii, Caſſianus presbyter lauræ beati Sabbæ, Dominicus presbyter & prior Pyrgiorum Jordanis, Neſtabus presbyter lauræ beati Firmini, Terentius presbyter novæ lauræ, Leontius Monachus prior ac vicarius totius eremi, Trajanus presbyter Pyrgiorum Jordanis, Polyeuctus diaconus monaſterii beati Theodoſii, Theodorus diaconus & monachus novæ lauræ, Cyricus diaconus & monachus ipſius novæ lauræ, Anaſtaſius diaconus monaſterii beati Martyrii, Mamas monachus ejuſdem monaſterii, Joannes monachus ejuſdem monaſterii, Julianus monachus monaſterii abbatis Theodoſii. Qui omnes faciunt & pro ſeipſis & pro ſuis monaſteriis, ac pro omnibus monachis, qui ſunt in eremo ſanctæ civitatis. Jordanes presbyter de Petra & pro omnibus ibidem monachis, Theonas presbyter montis * Sancti & ambaſiator montis, & eccleſiæ Pharan, & lauræ Raithu, pro omnibus ibidem monachis, Strategius diaconus & monachus monaſterii beati Joannis, pro omnibus monachis, qui ſub Scythopoli ſunt.

Sanctiſſimus archiepiſcopus dixit: In primo ordine edoceri volumus a circumſpecto Theodoro cauſam, propter quam ad nos venit.

Theodorus circumſpectus tribunus, notarius, & referendarius piiſſimi domini noſtri, dixit: Præſentes venerabiliſſimi monachi ſupplicationes porrexerunt divinisſimo ac ſereniſſimo ac victorioſiſſimo imperatori noſtro; & ipſas ſancire imperium ſuum digne judicavit, & me accipere ac portare ad veſtram ſanctitatem; docereque venerabiles monachos, ut cum vos edocti eritis, quæ ab ipſis facta ſunt, canonice firmentur ea, quæ veſtræ beatitudini videntur bene habere. Has itaque cum ad manus habeam, veſtræ beatitudini porrigo ad legendum.

Sanctiſſimus archiepiſcopus dixit: Supplicatio venerabilium monachorum porrecta piiſſimo & Chriſto amantiſſimo domino noſtro, & ſuſcepta, fiat manifeſta, & accipiens Acacius venerabilis diaconus & notarius legit:

Colendiſſimo piiſſimoque ac potentiſſimo Juſtiniano Auguſto: Supplicatio ac deprecatio Mariani monachi & archimandritæ monaſterii B. Dalmatii, ac primatis venerabilium monaſteriorum urbis regiæ, & ipſius archimandritarum, necnon & archimandritarum & monachorum Hieroſolymitanorum, & ſancti montis Sinai, ac ſecundæ Syriæ in ipſa congregatorum.

Ο' Θεὸς ὁ μέγας, κ) θαυμαστὸς, δι' ὃ βασιλεῖς βασιλεύυσι, κ) δυνάσται κρατοῦσι γῆς, προγινώσκωγτά τε ὄντα, τότε ἐσόμενα, κατιδὼν τὴν θεοφιλῆ καρδίαν τῆς ἡμετέρας εὐσεβείας, οἷα μόνος τὸν τυύτυις ἐν θυμίαις ἐρευνᾶν δυνάμενος, κ) ἰδὼν τοῦτο προλαβόντα ὑπὲρ τῆς ὀρθῆς πίστεως ζῆλον, τήν τε μέλλυσαν γίνεσθαι σωτηρίαν ὑπὲρ τῆς νυνὶ κρατούσης

DEus magnus & mirabilis, per quem reges regnant, & potentes terræ dominantur, præſciens præſentia & futura, conſpexit Deo dilectum cor veſtræ pietatis, & ſolus tales in his cogitationes ſcrutari valens, & videns accipientem zelum pro recta fide, & diligentiam, quæ fieri debet pro ſtatu, qui nunc eſt in ſanctiſſimis ec-

1 Græce, *Sinai*.

Svog gospodara presvetog i preblaženog oca otaca, ahriepiskopa i Vaseljenskog patrijarha Jovana, sabor okupljen u ovom carskom gradu, pozdravlja u Gospodu.
Budući da je Bog Gospod svih, u interesu pravoslavlja i stabilnosti katoličanske Crkve prošle nedjelje i ponedjeljka, po završenoj Liturgiji u svetoj Božijoj crkvi ovog carskog grada, jednim glasom pokrenuo nebrojenu, ogromnu masu naroda koju je zapalio božanskim žarom, te je masa zahtijevala da se vaše blaženstvo popne za amvon i govori za pravu vjeru za koju ste se borili i borite se. Pa pošto ste to učinili (kako se priča), razlegli su se mnogobrojni uporni uzvici kojima vas je narod hvalio zbog prave vjere zatražio je da oce vaše prethodnike koji su protjerani vratite. Premda nam je vaš glasnik sve to prenio da ispitamo i zapovijedio da razmotrimo, smatrali smo da je potrebno, a to smo i učinili i uobličili, da vas prvo putem izvještaja obavijestimo pa onda preko vas da objelodanimo preblagočestivom našem imperatoru. A to izgleda ovako: Dvadesetog dana tekućeg mjeseca jula, 11. indikcije, za konzulovanja preslavnog gospodina (*clarissimi viri*) Magna * (*ljeta Gospodnjeg 318) cjelokupni monaški red ovog Hristu dragog carskog grada, koji se sabrao iz raznih manastira, ovaj je uputio pismo arhimandrita, a drugi pismo svih ostalih, ovom našem okupljenom saboru, te su zatražili da se ona pročitaju, a da pitanja (poglavlja) koja se u njima sadrže ispitamo i dovedemo do kraja, štaviše da se stave u saborsku formu (da se uvrste u saborska dokumenta). Pošto smo tako pročitali pisma, uveli smo ih u pomenuta dokumenta i pročitali da se u njima sadrži sljedeće:

Pisma sadrže kao prvi zahtjev da se Eufemije i Makedonije, neka im je sveta uspomena, prognani i u progonstvu umrli, pravedno i kanonski vrate u popis prethodnih arhiepiskopa, koji su se upokojili u Gospodu, a da se smatra ništavnim sve što je protiv njih ikada odlučeno: i da se na sveštene diptihe upišu njihova zvanja kao što je cio narod i monaški red uporno i mnogo uzvikivao. A mi, nastojeći da naš zahtjev ima željeni poredak, potražili smo činjenice koje ih terete. I kada smo čitajući saznali da većina činjenica nije ni pažljivo ni dosljedno ispitana, niti da su pomenuti oci pravedno izbačeni, niti da su poremetili bilo šta što je u pravoslavlju bilo čuvano, smatrali smo da je potrebno da zadovoljimo zahtjev cijelog naroda, koji je uporno uzvikivao zajedno sa ženama i djecom i svim dostojanstvenicima i činovnicima, kao i cjelokupni monaški red, tako što ćemo u pismima izneti cijelu istinu, to jest da se vrate onako kako su svete uspomene Pavle, Jovan i Flavijan, oci ovog carskog grada bili vraćeni u svete knjige zajedno sa svojim zvanjima i kako im je vraćeno dostojanstvo i sveta uspomena. Pošto smo dakle tako mislili, tako smo i napisali, smatrajući da je časno da to iznesemo pred vaše blaženstvo, a preko njega i pred našeg preblagočestivog imperatora.

Drugi zahtjev u pismima se sastojao u tome da se oni, koji su bili osuđeni i progani zbog slučaja pomenutih otaca (to jest Eufemija i Makedonija), ponovo vrate u svoj rang. Budući da je ovaj zahtjev pravedan i da je posljedica prvog, odlučili smo da se pomenutima pomogne i da budu odvedeni našem preblagočestivom i presvjetlom impertoru.

Treći zahtjev peticije sastojao se u tome da se na svete diptihe radi što većeg autoriteta svetih spisa unesu odluke velikog Sabora u Nikeji od tri stotine osamnaest otaca, koji su definisali simvol vjere, u kojoj smo kršteni i u kojoj krštavamo i Sabora u Konstantinopolju pod predsjedavanjem Nektarija svete uspomene koji je potvrdio simvol nikejskih tri stotine osamnaest otaca * (**ili: i onoga u Efesu koji je isto tako potvrdio simvol onih 318 svetih otaca, kao i onoga koji je održan u Halkedonu, koji je takođe potvrdio pomenuti simvol 318 svetih otaca*). Budući da je ovaj zahtev častan (a to bi bilo i na korist sadašnjeg stanja u Crkvi), prosudili smo da je dostojno da se pored izvikivanja naroda i vašeg izglasavanja, kao i prema pismu koje su poslali poštovani arhimandriti i monasi i spisi ovoga sabora zabilježe na sveštene diptihe.

Četvrti zahtjev u peticiji poštovanih monaha sastoji se u tome da se ime svete uspomene rimskog predstavnika Leona takođe upiše u sveštene knjige, jer i to je uporno zahtijevao narod. Budući da Halkedonski sabor nije učinio velikom samo svetu uspomenu u pravoslavnoj vjeri

cleſiis, adduxit ad imperialem ſedem ve- A ſtram ſerenitatem; volenſque oſtendere in vobis omnibus ſuum judicium ſine acceptione perſonarum, propoſuit ad manifeſtum veſtram bonam operationem, quam die ac nocte pro eccleſiaſtica pace & honore ac cultu rectæ fidei ac ſanctorum patrum faci- *Dan. 4.* tis, & pro eleemoſyna quæ eſt proxima *Eccleſ. 3.* caritati: nam fidelibus eleemoſynis expurgari peccata didiciſtis. At hoc boni conſilii opus diſſipare prompti Anthimus, Severus, Petrus, & Zoaras, & qui ſimilia his ſapiunt, omni tempore & loco tumultus ac turbationes eccleſiis facere non ceſſarunt. Terram quidem ac civitates ſanctorum, & aliorum quorundam ſanguine con- B taminarunt, tumultus concitantes: aerem vero & audientium aures anathematizationibus contra ſanctos inquinaverunt. Demum vero irruerunt in hanc regiam civitatem, & altaria prophana & baptiſteria aliena in oppoſitum veri altaris, & ſancti fontis, in multis claris locis ipſius civitatis, & in ſuburbiis, & in propriis domibus fixerunt, & iniqua in ipſis facere non ceſſant, alios in domibus corrumpendo, & juxta apoſtolum *2 Tim. 3.* captivando in ipſis ſimpliciores, addiſcen- *2 Tim. 2.* tes, & nunquam ad cognitionem veritatis venire valentes. Quod autem majus malum eſt & nobis inteſtinum, Anthimus, qui aliquando ordinatus fuit epiſcopus Tra- C pezuntius. Iſte enim ex multo tempore propriam eccleſiam derelinquens, & fictam vitam continentiæ aſſumendo, cum prædictis hæreticis conventicula faciendo, & dicendo omnia æqualia, quaſi perpetrando errorem hæreticum ſimilem illis: conatus eſt per illorum conjunctionem ſedem iſtius civitatis ſubripere contra omnes eccleſiaſticos canones & leges. Quia igitur catholicæ eccleſiæ omnes alumni, de prædicti Anthimi iniquitate & violenta promotione, & aliorum iniquorum virorum, Deo & nobis moleſti eſſe non ceſſaverunt, vos piiſſimi, & valentes ipſos extra ponere, tamen canonicum judicium a Romano pontifice in D ipſum Anthimum, & in prædictos hæreticos benefaciendo audire voluiſtis; illo perſuaſi qui dicit, *Interroga patrem tuum, & annunciabit tibi: ſeniores tuos, & dicent ti-* *Deut. 32.* *bi*; & apoſtolo dicenti: *Obedite ducibus* *Hebr. 13. 17.* *veſtris & ſubditi eſtote; ipſi enim vigilant pro animabus veſtris, tanquam rationem reddituri.* Miſit Deus huic civitati Agapitum, qui vere ἀγαπητὸς, id eſt, dilectus eſt a Deo & hominibus, pontificem antiquæ Romæ, in depoſitione Anthimi & prædictorum hæreticorum, tanquam olim Petrum magnum Romanis in depoſitione Simonis * [1] Goe- ** Grethni Goetici.* tiani. Iſte ergo honorabilis vir, ſciens per libellos plurimorum & noſtrorum ea, quæ E inique contra eccleſias præſumpta fuere, & ea ipſo viſu ſemel accipiendo; neque ad viſum ſuſcipere voluit Anthimum, furentem adverſus canones, ſed hunc juſte eje-

A ἐν ταῖς ἁγιωτάταις ἐκκλησίαις καταστάσεως ἀνήγαγεν ἐπὶ τὸν βασιλικὸν θρόνον τὴν ὑμετέραν γαληνότητα, καὶ τὴν ἐφ' ὑμῖν ἀπροσωπόληπτον αὐτοῦ κρίσιν πᾶσιν ἐπιδεῖξαι βουλόμενος, προὔθηκεν εἰς φανερὸν τὴν ὑμετέραν ἀγαθὴν ἐργασίαν, ἣν νύκτωρ καὶ μεθ' ἡμέραν ὑπέρ τε τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἰρήνης, καὶ τιμῆς, καὶ σεβάσματος τῆς τε ὀρθῆς πίστεως, καὶ τῶν ἁγίων ποιεῖσθε πατέρων, ὑπέρ τε τῆς εἰς τὸν πλησίον ἀγάπης, καὶ ἐλεημοσύνης. ἐλεημοσύναις γὰρ καὶ πίστεσιν ἀποκαθαίρεσθαι τὰς ἁμαρτίας μεμαθήκατε. τοῦτο δὴ τὸ τῆς ἀγαθῆς βουλῆς ἔργον διασκεδάσαι προθυμούμενοι Ἄνθιμος, καὶ Σεβῆρος, καὶ Πέτρος, καὶ Ζωόρας, καὶ οἱ τὰ ὅμοια τούτοις φρονοῦντες, κατὰ πάντα χρόνον, καὶ B τόπον, καὶ θορύβους, καὶ ταραχὰς ταῖς ἐκκλησίαις ἐμποιοῦντες οὐκ ἐπαύσαντο. τὴν μὲν γὴν καὶ τὰς πόλεις αἵμασιν ἁγίων, καὶ ἑτέρων τινῶν, καταμολύναντες, καὶ θορύβοις συνσαλεύοντες· τὸν δὲ ἀέρα καὶ τὰ τῶν ἀκουόντων ὦτα τοῖς κατὰ τῶν ἁγίων ἀναθεματισμοῖς μιάναντες, τὸ δὴ πέρας, καὶ εἰς ταύτην τὴν βασιλίδα πόλιν εἰσφρήσαντες, καὶ θυσιαστήρια ἐβδελυγμένα, καὶ βαπτιστήρια ἀλλότρια ἐξεναντίας τοῦ ἀληθινοῦ θυσιαστηρίου, καὶ τῆς ἁγίας κολυμβήθρας κατὰ πολλοὺς καὶ περιφανεῖς τόπους τῆσδε τῆς πόλεως, ἔν τε προαστείοις, καὶ ἰδιωτικοῖς πηξάμενοι οἴκοις, τὰ ἄθεσμα πράττοντες ἐν αὐτοῖς, οὐ διαλιμπάνουσι, τούς τε ἐν τοῖς οἴκοις διαφθείροντες καὶ αἰχμαλωτίζοντες κατὰ τὸν ἀπόστολον, τοὺς C ἐν αὐτοῖς ἁπλουστέρους πάντοτε μανθάνοντας, καὶ μηδέποτε εἰς ἐπίγνωσιν ἀληθείας ἐλθεῖν δυναμένους. τὸ δὲ μεῖζον καὶ ἐγκόλπιον ἡμῶν κακὸν, Ἄνθιμος ὁ ποτὲ προχειρισθεὶς Τραπεζουντίων ἐπίσκοπος. οὗτος γὰρ ἐκ πολλοῦ τὴν ἰδίαν ἐκκλησίαν καταλιπὼν, καὶ πεπλασμένον βίον ἐγκρατείας ἀναλαβὼν, καὶ συνδιαιτηθεὶς τοῖς εἰρημένοις αἱρετικοῖς· καὶ τὰ ἐκείνοις ἀρέσκοντα ποιῶν καὶ λέγων, εἶτα νοσῶν τὴν ὁμοίαν ἐκείνοις αἱρετικὴν πλάνην, ἠδυνήθη διὰ τῆς ἐκείνων συναρσέως τὸν τῆσδε τῆς πόλεως θρόνον ὑφαρπάσαι παρὰ πάντας τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς θεσμοὺς, καὶ κανόνας. ἐπεὶ οὖν πάντες οἱ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας τρόφιμοι, περί τε τῆς τοῦ εἰρημένου Ἀνθίμου ἀθέσμου τε, καὶ βιαίας προ- D βολῆς, περί τε τῶν εἰρημένων ἀνοσίων ἀνδρῶν, καὶ τῷ θεῷ καὶ ἡμῖν δι' ὄχλου γινόμενοι οὐκ ἐπαύσαντο, ὑμεῖς δὲ εὐσεβέστατοι, καίπερ δυνάμενοι τούτους ἐξωθῆσαι, ὅμως γοῦν κανονικὴν κρίσιν παρὰ τοῦ ἀρχιερέως τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ἐπί τε αὐτῷ Ἀνθίμῳ, καὶ τοῖς εἰρημένοις αἱρετικοῖς, καλῶς ποιοῦντες, ἀκοῦσαι ἠβουλήθητε πειθόμενοι τῷ εἰπόντι, ἐπερώτησον τὸν πατέρα σου καὶ ἀναγγελεῖ σοι· τοὺς πρεσβυτέρους σου, καὶ ἐροῦσί σοι. καὶ τῷ ἀποστόλῳ λέγοντι, πείθεσθε τοῖς ἡγουμένοις ὑμῶν, καὶ ὑπείκετε. αὐτοὶ γὰρ ἀγρυπνοῦσιν ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ὑμῶν, ὡς λόγον ἀποδώσοντες. Ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τῇδε τῇ πόλει Ἀγαπητὸν, τὸν ὄντως ἀγαπητὸν, Θεῷ, καὶ ἀνθρώποις, ἀρχιερέα τῆς πρεσ- E βυτέρας Ῥώμης, ἐπὶ καθαιρέσει Ἀνθίμου τε, καὶ τῶν εἰρημένων αἱρετικῶν, ὥσπερ ποτὲ Πέτρον τὸν μέγαν τοῖς Ῥωμαίοις, ἐπὶ καθαιρέσει τῆς Σίμωνος γοητείας. οὗτος οὖν ὁ τίμιος ἀνὴρ, τὰ κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἀθέσμως

1 Id eſt, *præſtigiatoris*.

2 *In mſ. Regio, hæc iſtic adduntur, quæ non vidit vetus interpres:* [illegible] per illorum mentem ſervitio mancipatus, & a rectis dogmatibus alienatus, merito ad eorum rectitudinem redire non potuit; & quidem a nobis omni utentibus diligentia, & invitatus & directus ad ipſius ſalutem.

Leona Rimskog, nego i Kirila Aleksandrijskog Bogu dragog pastira, no Kirilovo ime se čita, a Leonovo ne. Smatramo da je pravedno da se dopuni ono što nedostaje i da oni koji su jednako na tom svetom Saboru uvažavani, isto tako budu i u sveštenim diptisima jednako zapisani na korist mira u Crkvi.

* (**Peti zahtjev se sastojao u tome da oni koji (nečitko)su protiv svetog Halkedonskog sabora (u nastavku jako sitno i nečitko!)*) Peti zahtjev među zahtjevima je bio taj da se uklone drskosti protiv svetog Halkedonskog sabora, kao i da se anatemišu bogohulne riječi protiv njega (mislimo na Severa koji je u Antiohiji) koje su neprimijereno i neistinito izrečene, kao što je povicima zahtijevao narod. Budući da je trebalo da i o tome dati odgovarajuću formu na korist stanja u Crkvi, prosudili smo da je potrebno prije svega njegove bogohulne riječi pročitati na Saboru da bi se prezrelo ono što se usudio da učini. A one od riječi do riječi glase ovako: *Anatemišemo sve ono što je u ono vrijeme na saboru u Halkedonu uobličeno i potvrđeno, kao i one koji se za sve to bore.* To su bogohulne reči njegovog gnusnog glasa: ali to nije sve, nego se i mnoge druge njegove hule nalaze u knjigama u ovom carskom gradu, u kojima se ljubitelji pravoslavlja ismijavaju njegovim bezumljem nazvani tuđinima. Budući da je dakle tako osudio sebe na prezrenje ne samo riječima nego i onim što je napisao i da još mnoge druge hule izrekao svojim gnusnim jezikom protiv ovog svetog Sabora, mi ga pravedno zauvijek anatemišemo, lišavajući ga celokupne imovine, imena, dostojanstva, djelovanja primjerenog hrišćaninu ili jereju, ili mogućnosti djelovanja, bez mogućnosti pristupanja božanskom pričešću u skladu sa crkvenim kanonima, protiv kojih je hulio i pokušao da kleveće sveti Halkedonski sabor koji je posebno potvrdio simvol 318 svetih otaca, koji se bjehu sabrali u Nikeji i koji je zaključio da je on (tj. simvol) stalan i nepromjenjiv, kao što su potvrdili i sveti oci koji su se sabrali u Konstantinopolju, kao i oni koji su se sabrali u Efesu, sa kojima se isto tako usaglasio i Halkedonski sabor i zapovijedio da taj simvol svuda ponovo zasija. Zbog toga kroz ovaj sabor anatemišemo Severa, utvrdivši da je pomenuti ne samo bogohulnik, nego i klevetnik svih svetih Sabora, te da je raščinjen svake časti. To smo i formalno potvrdili i hitno poslali glasniku tvoga blaženstva, pošto smo svojeručno potpisali; i priključili pismima koja su nam predata da utvrdimo istinu, kako bi i ovo preko vašeg blaženstva stiglo do najmoćnijeg i presvijetlog našeg impertora i do preblagočestive i Bogu najmilije Auguste i do njihovog preslavnog i velikog senata.

POTPISI

Ja, Teofil episkop Herakleje u (provinciji) Evropi, potpisao sam izvještaj * (*svojom rukom).
Ja, Stefan episkop Nikomedije, potpisao sam izvještaj.
Ja, Bazilisk episkop Kizika, potpisao sam izvještaj.
Ja, Anastasije episkop Nikeje, potpisao sam izvještaj.
Ja, Martian (Markijan) episkop Halkedonski, potpisao sam izvještaj.
Ja, Teodot episkop Gangra, potpisao sam izvještaj.
Ja, Hipatije episkop Klaudiopolitanski, potpisao sam izvještaj.
Ja, Kirijak (lat. Dominik) episkop Tijanejski u provinciji druge Kapadokije, potpisao sam izveštaj.
Ja, Jovan episkop Klaudiopolitanski u regiji Izauriji, potpisao sam izvještaj.
Ja, Sholastik episkop Nazijanza, potpisao sam izvještaj.
Ja, Jovan episkop Bisfora, potpisao sam izvještaj.
Ja, Pitagora episkop Sinope u provinciji Helespont, potpisao sam izvještaj.
Ja, Andrej episkop *Tijane (Trenjana) u provinciji Honorijadi, potpisao sam izvještaj.
Ja, Teodor episkop crkve grada Adrijane u provinciji Honorijadi, potpisao sam izvještaj.
Ja, Talasije episkop Dorileja, potpisao sam izvještaj.

μως τολμώμενα μαθὼν διά τε πλείστων, καὶ ἡμετέρων λιβέλλων, καὶ ταῦτα αὐτῇ ὄψει παραλαβὼν καθάπαξ, οὐδὲ εἰς θέαν τὸν κατὰ κανόνων μανέντα Ἄνθιμον παραδέξασθαι ἠβουλήθη, ἀλλὰ τοῦτον δικαίως ἐξωθήσας τοῦ τῆς δὲ τῆς πόλεως ἀρχιερατικοῦ θρόνου, συνεπαμυνούσης, καὶ συνεπιχυούσης τῇ τε καθολικῇ πίστει, καὶ τοῖς θείοις κανόσι τῆς ὑμετέρας βασιλείας, προεχειρίσατο τῇ δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ, τὸν ἐπὶ ὀρθῇ πίστει, καὶ σώφρονι βίῳ, καὶ σεμνῇ πολιτείᾳ, καὶ τῇ ἐγχειρισθείσῃ αὐτῷ τῶν ἀσθενούντων διακονίᾳ μαρτυρούμενον, Μηνᾶν τὸν ἁγιώτατον. ἐπὶ τούτοις πάλιν, λιβέλλους περί τε Ἀνθίμου, καὶ τῶν εἰρημένων αἱρετικῶν ἐπιδεδωκότες, οἵ τε ἐνδημοῦντες τῇ δὲ τῇ πόλει Παλαιστινοὶ ἐπίσκοποι, καὶ τῆς ἀνατολικῆς διοικήσεως, καὶ οἱ τῶν ἄλλων ἀρχιερέων ἀποκρισιάριοι, καὶ ἡμεῖς τε αὐτοί, ἐξητήσαμεν τὸν μὲν Ἄνθιμον, οἷα Τραπεζουντίων χρηματίσαντα ἐπίσκοπον, ποιῆσαι τὸν ἐγνωσμένον τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ λίβελλον, καὶ ἐλευθερῶσαι ἑαυτὸν πάσης αἱρετικῆς πλάνης, καὶ ἐξορμῆσαι ἐπὶ τὴν Τραπεζουντίων ἐκκλησίαν, ἢ τοῦτο μὴ ἀνεχόμενον τελείως κατακριθῆναι, καὶ πάσης ἀξίας ἱερατικῆς, καὶ ἐνεργείας γυμνωθῆναι, ὥσπερ ὁ ἐν ἁγίοις Κελεστῖνος ἐπὶ Νεστορίῳ τῷ δυστεβεῖ διεπράξατο, ἑαυτὸν τῷ τοιούτῳ κρίματι ὑποβάλλοντα, καὶ τὴν μετὰ τοὺς αἱρετικοὺς μερίδα ἀσπασάμενον· καὶ τούτους τῆς ἰδίας ἐκκλησίας προτιμήσαντα, τοὺς δὲ εἰρημένους αἱρετικοὺς, ἢ κανονικῶς προσελθεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ, ἢ παύσασθαι λοιπὸν τῶν κατὰ αὐτῆς ἐπιβουλῶν, καὶ παρὰ συνάξεων, καὶ παραβαπτισμάτων, καὶ τῆς δὲ τῆς πόλεως, καὶ πάσης ἑτέρας ἐκδιωχθῆναι, ὡς λυμεῶνας καὶ ἐπιβούλους, οὐ μόνον τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ καὶ αὐτῆς τῆς καλῶς ὑφ' ἡμῶν εὐνομουμένης πολιτείας, ἀξιώσαντες ταῦτα αὐτὸν ἐνέγκαι εἰς γνῶσιν τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας, ἐφ' ᾧ δι' αὐτῆς εἰς πέρας τὰ παρ' ἡμῶν αἰτηθέντα ἀχθῆναι.

Ταύτας δὲ τὰς δικαίας ἡμῶν αἰτήσεις, προφθάνων ὁ εἰρημένος ὁσιώτατος ἀνὴρ, ἐπειδὴ ἀφανῆ ἑαυτὸν καθέστησεν ὁ Ἄνθιμος συγκατεδίκασε τοῖς εἰρημένοις αἱρετικοῖς πάσης ἱερατικῆς ἀξίας, καὶ ἐνεργείας γυμνώσας, καὶ παντὸς ἐπισκοπικοῦ, καὶ ὀρθοδόξου ὀνόματος, ἄχρι μετανοίας τῶν αὐτῷ ἐπταισμένων, ἐξαποστείλας τοὺς ἡμετέρους λιβέλλους τῇ ὑμετέρᾳ εὐσεβείᾳ ἐφ' ᾧ τάτε ἐν αὐτοῖς δι' ὑμῶν εἰς πέρας ἀχθῆναι. συμβὰν δὲ οὕτω παρὰ τοῦ τὰ καθ' ἡμᾶς οἰκονομοῦντος Θεοῦ προσελήφθη οὗτος ὁ τίμιος ἀνὴρ, καὶ προσετέθη τοῖς πατράσιν αὐτοῦ, τὸν ἀγῶνα τὸν καλὸν ἀγωνισάμενος, καὶ τὸν δρόμον τελέσας, καὶ τὴν πίστιν τηρήσας. ἐνορκοῦμεν οὖν τὴν ὑμετέραν εὐσέβειαν, εἰ καὶ τολμηρόν τι ποιοῦμεν κατὰ τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῦ ὑπερασπίζοντος τῆς ὑμετέρας τιμίας βασιλείας, καὶ πάντα ἐχθρὸν, καὶ πολέμιον διὰ τὴν ὑμετέραν ὀρθὴν πίστιν ὑμῖν ἐποτάσσοντος, μὴ παριδεῖν τὴν δικαίαν κρίσιν τοῦ εἰρημένου ἁγίου ἀνδρὸς, ἀλλὰ ταύτην ἐπεξελθεῖν τήν τε ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ πάντα τὸν κόσμον ἐλευθεροῦντας τῆς λύμης Ἀνθίμου τε καὶ τῶν εἰρημένων αἱρετικῶν. καὶ γὰρ καὶ τοῦ ὁσίου ἀνδρὸς Ἀγαπητοῦ τῷ δὲ τῷ βίῳ ἐνδημοῦντος, μετὰ Θεὸν εἰς τὴν ὑμετέραν εὐσέβειαν ἀποβλέποντες, ταῦτα πέρας λαβεῖν παρ' ὑμῶν, ἐξεδεχόμεθα. τὰ οὖν παρ' ἐκείνου δικαίως, καὶ κανονικῶς κεκριμένα πληροῦντες, καὶ διὰ γενικῆς ὑμῶν νομοθεσίας ταῦτα κυροῦντες, καὶ τοιαῦτα λοιπὸν τολμᾶσθαι ἀπαγορεύοντες, τὴν μὲν ἐκείνου μα-

A cit de sacerdotali sede civitatis suæ: coopitulante & coadunato catholicæ fidei & divinis canonibus, vestro imperio, præfecit ipsi ecclesiæ sanctissimum Mennam rectæ fidei & vitæ pudicæ, ac honestæ conversationis, & in infirmantium sibi injungenda dispensatione approbatissimum. Præterea, rursus cum de Anthimo & aliis hæreticis porreximus libellos, & episcopi Palæstini in civitate congregati, & alii Orientales, & ambasiatores aliorum pontificum, & nos ipsi postulavimus Anthimum episcopum Trapezuntium, quæ perpetravit, facere per libellum nota sedi apostolicæ, & liberare seipsum ab omni hæretico errore, & pro-
B ficisci ad ecclesiam Trapezuntinam; aut si hoc non valet, finaliter condemnetur, & omni dignitate sacerdotali ac operatione nudetur, sicut fecit sanctus Cœlestinus contra impium Nestorium, qui seipsum tali condemnationi subjiciendo, partem cum hæreticis accepit, & hos quidem propriis ecclesiis præmunivit: hæreticos vero aut canonice ad ecclesiam venire, aut cessare de cætero ab insidiis contra ipsam, conventiculis ac parabaptisteriis; & persequi de hac civitate & qualibet alia, tanquam devastatores ac insidiatores, non solum sanctissimarum ecclesiarum, sed etiam ipsius & politiæ a vobis bene sancitæ. Hæc voluimus
C ipsum adferre ad cognitionem vestræ pietatis, ut per ipsam ad finem deducantur, quæ a nobis petita sunt.

Has vero petitiones nostras justas præveniens prædictus sanctissimus vir, cum Anthimus seipsum manifestum constituerit, simul cum prædictis hæreticis condemnavit; &
D omni dignitate sacerdotali & officio nudavit, & omni episcopatu & orthodoxo nomine usque ad pœnitentiam eorum, quæ deliquit; & misit pietati vestræ libellos nostros, ut quæ in ipsis sunt, per vos ad finem deducantur. Sic enim opportune assumptus est hic honorabilis vir a dispensatore nostro Deo, & additus est patribus suis, & bonum certamen certavit, & cursum perfecit, fidemque servavit. Obtestamur itaque vestrum imperium (licet temerarium quid faciamus) per magnum Deum salvatorem nostrum Jesum Christum, qui protegat honorabile imperium vestrum, & omnem inimicum & hostem propter vestram
E rectam fidem vobis subjiciat, non contemnere justum judicium prædicti sancti viri, sed ipsum exequi; & ecclesiam Dei, ac totum mundum liberare a peste Anthimi & prædictorum hæreticorum. Nam sancto viro Agapeto ex præsenti vita evocato, post Deum ad vestram pietatem respicientes, hæc finem a vobis accipere expectavimus. Implendo itaque, quæ ab illo juste & canonice judicata fuere, & per vestram generalem sanctionem ipsa confirmando, taliaque de cetero præsumi interdicendo, illius beatam

Ja, Dorotej najneznatniji episkop ostrva Kos, potpisao sam izvještaj.
Ja, Amonije po dopuštenju Božijem episkop Abidosa, potpisao sam izvještaj.
Ja, Eustahije episkop grada Filadelfljana u provinciji Lidiji, potpisao sam izvještaj.
Ja, Platon episkop grada Kratijanaca, potpisao sam izvještaj.
Ja, Foka episkop Dardanski, potpisao sam izvještaj.
Ja, Amantije neznatni episkop grada Nikopolja (u provinciji) Drugoj Miziji potpisao sam izvještaj sopstvenom rukom.
Ja, Kirijak (lat. Dominik) episkop Neocezareje u Bitiniji, potpisao sam se.
Ja, Pavle episkop Cezareje u Bitiniji, potpisao sam se.
Ja, Jovan episkop Fanagorije, potpisao sam izvještaj.
Ja, *Akvila (*Akila) episkop grada *Premnezijaca (*Primnezijaca), potpisao sam se.
Ja, Stefan episkop grada Anastazija u Frigiji, potpisao sam se.
Ja, Pelagije episkop grada Ezantijaca (lat. Azanitanaca), potpisao sam se.
Ja, Jovan episkop *Gangrenžana (*Gargareja/Gangra) u provinciji Aziji, potpisao sam se.
Ja, Kirijak (lat. Dominik) (episkop) grada Bazilina (grč. Vasilinopolja), potpisao sam se.
Ja, Jovan episkop grada Komaka (grč. Imata) u regiji Pamfiliji, potpisao sam se.
Ja, episkop grada Homonanda u regiji Pamfiliji, potpisao sam se.
Ja, Jovan episkop grada-mitropolije u regiji Pisidije, potpisao sam se.
Ja, Konon episkop grada Adrijana (grč. Adrijanopolja), potpisao sam se.
Ja, Mama episkop grada Arisa, u provinciji Frigiji, potpisao sam se.
Ja, Makedonije episkop Eleuze potpisao sam se.
Ja, Jovan episkop grada Odeta, potpisao sam se.
Ja, Martijan (grč. Markijan) episkop presvete crkve grada *Markijane (*Merane), potpisao sam se.
Ja, *Gorgonije (*Gregorije) episkop *Vadate (*Uradije), potpisao sam se.
Ja, *Fotin (*Fotije) episkop *Eudokijata (*Eudoksata) u provinciji Likiji, potpisao sam se.
Ja, Jovan episkop Olimpa u provinciji Likiji, potpisao sam se.
Ja, Nikolaj episkop svete Božije crkve Rodiopolitanaca u provinciji Likiji, potpisao sam se.
U latinskim izdanjima je dodato: Ja, Pavle episkop Cezareje u Bitiniji, potpisao sam se.

LIBELUS-PISMO MONAHA
upućeno okupljenom saboru, [104]*kome su dodata i četiri sabora, kako se u crkvi propovijedaju.*
Bogu najdražim i najsvetijim ocima i episkopima, Teofilu, Bazilisku, Anastaziju, Martijanu, Teodotu, Hipatiju, Teodoru, Jovanu, Pitagori i ostalima okupljenim na poštovanom saboru u ovom carskom gradu; od Aleksandra, Konste, Diogena, Evetija, Antojina, Akakija, Jovana, Domna, Leontija, Jovana, Polihronija, Anatolija, Martirija, Kirijaka (Dominika), Julijana, Aleksandra, Jakova, Hristina, Jovana, Bazilika, Babila, Hipatija, Marka i ostalih prezbitera i arhimandrita sjajnih manastira koji se nalaze u hristoljubivom carskom gradu i cijelog monaškog reda.
Vaša svetost se starala za ispravnu vjeru i dobar poredak u presvetim crkvama i prije naše nove peticije; ali trebalo je da i mi uzmemo udjela u onome što doprinosi slavi Božijoj. Smatrali smo da je potrebno da se prije svega zahvalimo vašoj svetosti na (dobroj) namjeri i blagočestivoj revnosti naših nepobedivih imperatora, a potom i zato što ste obratili pažnju na ovu peticiju kojom mi svi, a preko nas i cio popis prepodobnih monaha, imajući isto mišljenje, tražimo i ono što je dobro i korisno pokrenuto u presvetoj crkvi ovog carskog grada, a što je hristoljubivi narod ovog carskog grada aklamacijama zahtijevao i što je pred Hristu dragim narodom izgovorio u

[104] Ili: *kome je dodato i kako u Crkvi treba propovijedati četiri Sabora.*

tam animam coletis ; quæ cum Deo proximior sit, eo quod vinculo terræ & carnis hujus soluta sit, & fiduciam ex propriis bonis operibus adepta, pro pace & salute vestræ pietatis intercedit. Vos autem cum David ad dominum cum fiducia clamastis : *Nonne qui oderant te domine, odio habui, & super inimicos tuos tabescebam ? Perfecto odio odivi eos, & inimici facti sunt mihi.* Timendum enim est, piissime imperator, ne propter multam dilationem illud Israelitici populi patiamur & nos, in medio habentes ab omni sacerdotio anathematizatos : qui quoniam in medio habuit Achar & Jonatham, in scientia & ignorantia seipsos anathemati subjicientes, in periculo fuit totaliter perire, licet ignoraret quod in medio haberet anathema. Non ergo sustineatis, Christianissimi imperatores, tale malum contemnere, sed utimini zelo secundum cognitionem pro Deo, & his quæ ipsius sunt ; illud adimplentes, quod scriptum est : *Ventilator impiorum, rex sapiens*, ut cum David & Iosia, ac Elia, & Phinee, ac Agapeto, qui maxime zelaverunt pro Deo, partem vos habeatis; in præsenti quidem sicut & illi, & sub scabello pedum omnes inimicos vestros subjiciat : in futuro vero cum illis æternum regnum tribuat, qui promisit & in illo centuplum, & in futuro sæculo diligentibus ipsum vitam æternam donare.

Psal. 138.

Iosue 7.
1 Reg. 4.

Prov. 20.

Matth. 19

A καρίαν ψυχὴν θεραπεύσετε, ἥτις ἐγγύτερον Θεοῦ γενομένη, ὅσῳ καὶ τοῦ δεσμοῦ τῆς γῆς, τοῦ σαρκίου τούτου λέλυται, καὶ παῤῥησίαν ἐκ τῶν οἰκείων ἀγαθῶν ἐκτήσατο ἔργων, πρεσβεύει ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ σωτηρίας, τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας· ὑμεῖς δὲ σὺν τῷ Δαβὶδ μετὰ παῤῥησίας πρὸς Θεὸν κεκράξατε· οὐχὶ τοὺς μισοῦντάς σε κύριε ἐμίσησα, καὶ ἐπὶ τοὺς ἐχθροὺς σου ἐξετηκόμην; μῖσος τέλειον ἐμίσουν αὐτοὺς, εἰς ἐχθροὺς ἐγένοντό μοι. δέος γὰρ, εὐσεβέστατε, μὴ διὰ τὴν πολλὴν ἀνοχὴν, τὸ τοῦ Ἰσραηλιτικοῦ λαοῦ πάθωμεν καὶ ἡμεῖς, ἐν μέσῳ ἔχοντες τοὺς ὑπὸ πάσης ἀρχιερωσύνης ἀναθεματισθέντας, ὃς ἐπειδήπερ ἐν μέσῳ εἶχεν Ἄχαρ, καὶ Ἰωνάθαν, τοὺς ἐν γνώσει, καὶ ἀγνωσίᾳ ἑαυτοὺς τῷ ἀναθέματι ὑποβάλλοντας, ἐκινδύνευσε παντρατὶ ἀπολέσθαι, καί περ ἀγνοῶν ὅ τί περ ἐν μέσῳ εἶχε τὸ ἀνάθεμα. μὴ οὖν ὑπομείνητε Χριστιανικώτατοι βασιλεῖς, παριδεῖν τὸ τοιοῦτον κακὸν, ἀλλὰ χρήσασθε τῷ κατ' ἐπίγνωσιν ὑπὲρ Θεοῦ, καὶ τῶν αὐτοῦ ζήλῳ πληροῦντες τὸ γεγραμμένον· λικμήτωρ ἀσεβῶν, βασιλεὺς σοφὸς, ἵνα μετὰ Δαβὶδ, καὶ Ἰωσίου, καὶ Ἠλίου, καὶ Φινεὲς, καὶ Ἀγαπητοῦ, τῶν μάλιστα ζηλωσάντων ὑπὲρ Θεοῦ, τὴν μερίδα ἐχόντων ὑμῶν ἐν μὲν τῷ παρόντι, ὥσπερ κἀκείνοις ὑποπόδιον τῶν ποδῶν πάντας ὑμῖν τοὺς ἐχθροὺς * ὑποτάξῃ, ἐν δὲ τῷ μέλλοντι σὺν ἐκείνοις τὴν αἰώνιον παράσχοι, ὁ ἐπαγγειλάμενος· καὶ ἐν τούτῳ ἑκατοντοπλασίονα, καὶ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτὸν ζωὴν αἰώνιον ἀποδιδόναι.

B

C

* 21. un. Hard.

svemu presveti naš arhiepiskop vaseljenski patrijarh Jovan i što je glasom vašeg presvetog sabora u pisanoj formi dobilo snagu autoriteta, da se naši oci svete uspomene, koji su (ne znamo kako) bili protjerani, to jest Eufemije i Makedonije, sada pravedno i kanonski vrate i ponovo upišu u popis prethodnih arhiepiskopa, koji su na istom mjestu preminuli u Gospodu, pošto se ukine sve što je na bilo koji način protiv njih učinjeno; i da se doda u sveštene knjige zajedno sa njima i poštovano ime Leona Rimskog arhiepiskopa. A što je od svega najvažnije i što će sve podstaći na pravu vjeru, zahtijevamo od vas, presveti, da se radi vjere upišu u sveštene knjige svetog sabora koji je sada okupljen, to jest da se upiše Nikejski koji je firmulisao sveti simvol u kome smo kršteni i krštavamo; Konstantinopoljski koji je taj simvol potvrdio; i Efeški koji ga je isto tako potvrdio, pa i Halkedonski koji je to isto učinio. Povrh toga molimo da bezbožni Sever, koji se usudio da govori protiv crkvenog poretka. Isto tako preko naše delegacije, koju smo uputili presvetom našem arhiepiskopu i vaseljenskom patrijarhu Jovanu i preblagočestivim našim imperatorima, tražimo da budu vraćeni u rang u kome su bili i oni episkopi, klerici, arhimandriti, monasi i laici, koji su bili protjerani zbog slučaja pomenutih svetih episkopa. I da svoje molbe ne bismo otegli u dugački govor, molimo da se i zahtjevi povicima cijelog Hristu dragog naroda iznijeti i sveti zahtjevi koje je u pomenutoj presvetoj crkvi iznio sam presveti arhiepiskop i veseljenski patrijarh, potvrde vašim sveštenim glasom i potpisima, kao i da se potvrdi konstitucijom nepobjedivog našeg imperatora. Izjave i aklamacije smo priložili.

POTPISI

Ja, Aleksandar milošću Božijom prezbiter, arhimandrit manastira prepodobne uspomene Dija i egzarh poštovanih manastira, potisao sam se sopstvenom rukom.

Ja, *Konstas (*Konstans) prezbiter i arhimandrit manastira svetog Dia, potpisao sam se.

Ja, Diogen prezbiter i arhimandrit manastira svetog Talasija Anipodektâ, potpisao sam se.

(U Binijevom i carskom izdanju ova dva prethodna potpisa izgledaju ovako:

Ja, Konstas prezbiter i arhimandrit manastira prepodobne uspomene Dia i egzarh, opisavši sopstvenom rukom časni krst i potpisavši svoje ime na libele (pisma) rukom Stratonika svog defterarija.

Ja, Diogen prezbiter i arhimandrit manastira prepodobne uspomene Talasija Anipoditâ (Bosonogih), sopstvenom rukom opisavši časni krst potpisao sam se, zahvaljujući tome što sam Hristov čtec i što sam krepak u starosti, sve sam sâm potpisao i ostali.)

Ja, Evetije đakon i arhimandrit manastira Akimita (onih koji ne spavaju), potpisao sam se.

Ja, Jovan prezbiter presvete velike crkve i iguman svetog Euzebija, potpisao sam se.

Ja, Antonije prezbiter i arhimandrit manastira Avrama, potpisao sam se.

Ja, Akakije prezbiter i arhimandrit manastira svetog Kirijaka, potpisao sam se.

Ja, Domno prezbiter i arhimandrit manastira svete uspomene Jova, potpisao sam se.

Ja, Jovan prezbiter i arhimandrit manastira svete uspomene Manuila, potpisao sam se.

Ja, Leontije prezbiter i arhimandrit manastira Sv. Trifona, potpisao sam se.

Ja, Jovan prezbiter i arhimandrit manastira Konstine (monaške obitelji), potpisao sam se.

Ja, Polihronije prezbiter i arhimandrit manastira svetog Mihaila u Etriju, potpisao sam se.

Ja, Sofronije prezbiter i arhimandrit manastira nazvanog u Kalamu (u trščaru?), potpisao sam se.

Ja, Anatolije prezbiter i arhimandrit manastira Asterija, potpisao sam se.

Ja, Martirije prezbiter i arhimandrit manastira Svetog Basijana, potpisao sam se.

Ja, Kirijak (Dominik) prezbiter i arhimandrit manastira pod nazivom Sirijski, potpisao sam se.

Ja, Julijan prezbiter i arhimandrit manastira Svetog Foke, potpisao sam se.

Ja, Jakov prezbiter i arhimandrit manastira Rimljana u Ptriju, potpisao sam se.

Ja, Hristin prezbiter i arhimandrit manastira Svetog Teodosija, potpisao sam se.

Epistola synodalis concilii CP. sub Hormisda. Vide notas ejusdem concilii sub Hormisda ad annum 518.

RELATIO AD JOANNEM patriarcham a synodo congregata.

Domino nostro sanctissimo & beatissimo patri patrum, archiepiscopo & œcumenico Patriarchæ, Joanni, synodus in hac imperiali civitate congregata, in domino salutem.

1 CUm Deus omnium dominus, pro commodo orthodoxæ fidei, & stabilitate catholicæ ecclesiæ præterita dominica & feria secunda, expleta missa in sancta Dei ecclesia hujus regiæ urbis, una voce movit innumerabilem & infinitum populum, & hunc divino zelo accendit plurimum & sedulo petere vestram beatitudinem, ascendere ambonem, & exclamare pro recta fide, pro qua semper agonizastis & agonizatis. Et cum hoc fecistis, factæ fuerunt (ut dictum est) exclamationes plurimæ, ac continuæ populi vos laudantis pro orthodoxa fide, & patres prædecessores vestros expulsos restitui expetentis. Cum autem vester nuncius totum nostræ examinationi tradiderit, & opportune considerare mandaverit, necessarium putavimus, quæ sequuta sunt, & a nobis formata, per re-

ΑΝΑΦΟΡΑ ΠΡΟΣ ΙΩΑΝΝΗΝ

πατριάρχην, παρὰ τῆς ἐνδημούσης συνόδου.

D Τῷ δεσπότῃ ἡμῶν τῷ ἁγιωτάτῳ, καὶ μακαριωτάτῳ πατρὶ πατέρων, ἀρχιεπισκόπῳ, καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ, Ἰωάννῃ, ἡ ἐνδημοῦσα κατὰ τὴν φιλόχριστον ταύτην, καὶ βασιλίδα πόλιν σύνοδος, ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΕΠειδὴ ὁ Θεὸς ὁ πάντων δεσπότης ἐπὶ συμφέροντι τῆς ὀρθοδοξίας, καὶ συστάσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, κατὰ τὴν παρελθοῦσαν κυριακήν τε, καὶ δευτέραν, λειτουργίας ἐπιτελουμένης ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως, μιᾷ φωνῇ ἐκίνησε τὸν ἀναρίθμητον τῷ μυριάδων λαὸν, ὡς ζήλῳ
E θείῳ τοῦτον ἐκκαυθέντα ἐπὶ πολὺ, καὶ ἐπιμόνως αἰτῆσαι τὴν ὑμετέραν μακαριότητα ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος ἀνελθεῖν, καὶ προσφωνῆσαι ὑπὲρ τῆς ὀρθῆς πίστεως, ὑπὲρ ἧς ἀεὶ ἠγωνίσασθε, καὶ ἀγωνίζεσθε. καὶ τοῦτο ποιησάντων ὑμῶν, ἐκβοήσεις γεγόνασι, καθὼς εἴρηται, πλεῖσαι, καὶ ἐπίμονοι τοῦ λαοῦ, ὑμᾶς μὲν ἐπὶ τῇ ὀρθοδοξίᾳ εὐφημοῦντος, τοὺς δὲ πρὸ ὑμῶν ἐκβληθέντας πατέρας ἀνακληθῆναι ἐξαιτοῦντος. ὁ δὲ ὑμέτερος ἄγγελος, τῇ ὑμετέρᾳ δοκιμασίᾳ τὸ πᾶν ἀποδεδωκὼς, τὰ δέοντα σκοπῆσαι προσέταξεν, ἀναγκαῖον ἐλογισάμεθα τὰ παρακο-

1 Pro, *miserabilis, infelix peccator.* 2 al. *Nonnius.*
3 Ex vetusta interpretatione.

Ja, Jovan prezbiter i arhimandrit manastira Studija, potpisao sam se.
Ja, Bazilisk prezbiter i arhimandrit manastira Sv. Eufemije u Olimbriju, potpisao sam se.
Ja, Babila prezbiter i arhimandrit manastira Svetog Danila u Stilu, potpisao sam se.
Ja, Hipatije prezbiter i arhimandrit manastira Olimpija, potpisao sam se.
Ja, Marko prezbiter i arhimandrit manastira Jerusalim, potpisao sam se.
Ja, Kirijak (Dominik) prezbiter i arhimandrit manastira Anastasija u Agogu, potpisao sam se.
Ja, Sofronije prezbiter i arhimandrit manastira Teodora Egipatskog, potpisao sam se.
Ja, Ilija prezbiter i arhimandrit manastira Svetog Eufemija, potpisao sam se.
Ja, Babula prezbiter i arhimandrit manastira svete uspomene Ilije, potpisao sam se.
Ja, Andrej prezbiter i arhimandrit manastira nazvanog Kirijakov, potpisao sam se.
Ja, Ariston prezbiter i arhimandrit manastira nazvanog Jovanov, potpisao sam se.
Ja, Zosim prezbiter i arhimandrit manastira Maksimovog, potpisao sam se.
Ja, Jovan prezbiter i arhimandrit manastira Kira u Elevihu, potpisao sam se.
Ja, Timotej, prezbiter i arhimandrit, potpisao sam se.
Ja, Zoilo prezbiter i arhimandrit manastira Teodota, potpisao sam se.
Ja, Dorotej prezbiter i arhimandrit manastira Teodora, potpisao sam se.
Ja, Zotik prezbiter i arhimandrit manastira Svetog Andreja pored kapije Saturnine, potpisao sam se.
Ja, Panteleon prezbiter i arhimandrit manastira takozvanog Venantija, potpisao sam se.
Ja, Hipatije prezbiter i arhimandrit manastira *Harsija (*Harista), potpisao sam se.
Ja, Evgenije prezbiter i arhimandrit manastira Svetog Georgija u Kserokerku, potpisao sam se.
Ja, Eutihije prezbiter i arhimandrit manastira Likaonjana pored svetog Lavrentija, potpisao sam se.
Ja, Aleksandar prezbiter i arhimandrit, potpisao sam se.
Ja, Simeonije prezbiter i arhimandrit Kajume, potpisao sam se.
Ja, Elevterije (Liberije) prezbiter i arhimandrit manastira Paulina, potpisao sam se.
Ja, Ambrozije prezbiter i arhimandrit manastira Svete Marije u Litostrotu, potpisao sam se.
Ja, Sava prezbiter i arhimandrit manastira Svetog Tome pored cisterne, potpisao sam se.
Ja, Pavle prezbiter i arhimandrit manastira Likaonjana, potpisao sam se.
Ja, Bibentije, prezbiter i arhimandrit manastira nazvanog Rimski, potpisao sam se.
Ja, Aleksandar prezbiter i arhimandrit manastira Kiklopa, potpisao sam se.
Ja, Jordan, prezbiter i arhimandrit manastira Svete Marije pored svetog Luke, potpisao sam se.
Ja, Zenobije prezbiter i arhimandrit manastira Marona u Sikama (Smokviku), potpisao sam se.
Ja, Anatolije prezbiter i arhimandrit manastira Filipa, potpiao sam se.
Ja, Jakov prezbiter i arhimandrit manastira Svete Marije pored Bukolija, potpisao sam se.
Ja, Ilija, prezbiter i arhimandrit (grč. manastira) u Sikama, potpisao sam se.
Ja, Leontije prezbiter i arhimandrit manastira Svetog Arhangela u Pusiju, potpisao sam se.

ρακολουθήσαντα, καὶ τυπωθέντα παρ' ἡμῶν δι' ἀναφορᾶς πρῶτον τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι ἀναγάγαι, καὶ τότε δι' ὑμῶν τῷ εὐσεβεστάτῳ, καὶ κρατίστῳ ἡμῶν βασιλεῖ δῆλα καταστῆσαι, ἔστι δὲ ταῦτα. κατὰ τὴν εἰκάδα τοῦ ἐνεστῶτος Ἰουλίου μηνὸς τῆς παρούσης ἐνδεκάτης ἐπινεμήσεως, ὑπατείας Μάγνου τοῦ λαμπροτάτου, ἅπαν τὸ μοναχικὸν τάγμα τῆς φιλοχρίστου ταύτης καὶ βασιλίδος πόλεως ἐκ διαφόρων συνελθὸν μοναστηρίων, τοῦτο μὲν ἀρχιμανδριτῶν, τοῦτο δὲ, καὶ τῶν λοιπῶν, λιβέλλους προσδέδωκε τῇ ἐνδημούσῃ ταύτῃ πάσῃ συνόδῳ ἡμῶν αἰτοῦν καὶ ἀναγνωσθῆναι τούτους, καὶ τὰ περιεχόμενα τοῖς λιβέλλοις κεφάλαια δοκιμασθέντα παρ' ἡμῶν πέρατι παραδοθῆναι, μᾶλλον δὲ τύπῳ συνοδικῷ ὑποβληθῆναι. ἀναγνωσθῆναι τοίνυν ποιήσαντες τοὺς λιβέλλους, οὓς καὶ ὑπετάξαμεν τῷ δὲ τῷ τύπῳ, ταῦτα περιέχειν ἐν τούτοις ἐγνώκαμεν.

Πρώτην αἴτησιν οἱ λίβελλοι ἔχουσιν, ὥστε τοὺς ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ Εὐφήμιον, καὶ Μακεδόνιον ἐκβληθέντας, καὶ ἐν ἐξορίᾳ τετελευτηκότας, δικαίως, καὶ κανονικῶς ἀνακληθῆναι, καὶ ἀποδοθῆναι τῷ καταλόγῳ τῶν πρὸ αὐτῶν ἐν κυρίῳ ἀναπαυσαμένων ἐνταῦθα ἀρχιεπισκόπων, πάντων ἀργῶν μενόντων τῶν κατ' αὐτῶν ὁπωσοῦν γενομένων, ἐντεθῆναι δὲ καὶ τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις τὰς τούτων προσηγορίας, καθὼς ἅπας ὁ λαὸς καὶ τὸ μοναχικὸν τάγμα ἐπιμόνως καὶ ἐπιπολὺ ἐξεβόησαν. ἡμεῖς δὲ τάξιν εὔτακτον τῇ αἰτήσει ἐπιθεῖναι σπουδάζοντες ἐζητήσαμεν τὰ πεπραγμένα ἐπ' αὐτοῖς, καὶ γνόντες διὰ τῆς ἀναγνώσεως, ὡς τὰ πλεῖστα τούτων, οὔτε σὺν ἀκριβείᾳ προῆλθον, οὔτε πίστεως ἕνεκα δικαίως τὴν ἐκβολὴν ὑπέμειναν οἱ μνημονευθέντες πατέρες, οὔτε ὡς παρασαλευόντές τι τῶν πρότερον τῇ ὀρθοδοξίᾳ πεφυλαγμένων, ἀναγκαῖον ἐλογισάμεθα ταῖς αἰτήσεσι παντὸς τοῦ λαοῦ σὺν γυναιξὶ καὶ παισὶ καὶ πάσης ἀξίας καὶ στρατείας, ἀλλὰ μὴν, καὶ τοῦ μοναχικοῦ τάγματος, ἐπιμόνως ἐκβοησάντων κατὰ τοὺς προσδοθέντας λιβέλλους τὸ ἱκανὸν μετὰ τῆς ἀληθείας ποιῆσαι, ἵνα καθὼς καὶ οἱ ἐν ἁγίοις τὴν μνήμην, Παῦλος, καὶ Ἰωάννης, καὶ φλαβιανός, πατέρες ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως γενόμενοι ἀνεκλήθησαν, οὕτω καὶ οἱ αὐτοὶ τῆς αὐτῆς τιμῆς, καὶ τῆς ἐν ταῖς ἱεραῖς δέλτοις μνήμης ἀξιωθῶσιν. ἃ οὖν συνεωρακότες ἐτυπώσαμεν, πρέπον ᾠήθημεν, ἀναγαγαι τῇ ὑμετέρᾳ μακαριότητι, καὶ δι' αὐτῆς τῷ εὐσεβεστάτῳ ἡμῶν βασιλεῖ.

Δεύτερον κεφάλαιον τοῖς λιβέλλοις περιείχετο, ὥστε τοὺς διὰ τὴν αἰτίαν τῶν εἰρημένων πατέρων Εὐφημίου φαμὲν, καὶ Μακεδονίου, ἐξορισθέντας, καὶ φυγαδευθέντας, ἐπανελθόντας ἀποδοθῆναι τοῖς ἰδίοις βαθμοῖς. ἐπεὶ οὖν εὔλογος ἡ αἴτησις, καὶ τὴν πρότερα ἀκόλουθος, συνείδομεν, ὥστε τοὺς εἰρημένους βοηθῆναι, καὶ ἀνενεχθῆναι ἐπὶ τὸν εὐσεβέστατον, καὶ γαληνότατον ἡμῶν βασιλέα.

Τρίτον κεφάλαιον τῇ αἰτήσει περιείχετο, ὥστε τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην συνόδον τῶν τιη πατέρων τῶν συναχθέντων κατὰ τὴν Νικαέων, τῶν καὶ τὸ ἅγιον σύμβολον τῆς πίστεως καὶ ὁρισάντων. καὶ ἐκφωνησάντων, οἷς ὃ καὶ ἐβαπτίσθημεν, καὶ βαπτίζομεν, καὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐπὶ Νεκτερίου τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης συνελθοῦσαν, καὶ κυρώσασαν τὸ προειρημένον ἅγιον σύμβολον τῶν αὐτῶν τιη. πατέρων, καὶ τὴν ἐν Ἐφέσῳ ὁμοίως βεβαιώσασαν τὸ αὐτὸ ἅγιον σύμβολον τιη.

A lationem primum vestræ beatitudini annunciare, & tunc per vos piissimo & potentissimo imperatori nostro manifesta statuere. Sunt autem hæc: Vicesima instantis mensis Julii, indictione XI. consulatu Magni clarissimi viri * universus monachicus ordo hujus Christo amatæ imperialis civitatis, qui ex diversis monasteriis convenit, hic quidem archimandritarum, alius vero reliquorum libellos porrexit huic omni congregatæ nostræ synodo, petiveruntque ipsos legi, & capitula in eis contenta, examinata a nobis sini tradere, immo vero sub forma synodali ponere. Cum itaque ipsos libellos legeremus, quos & subordinavimus B formæ prædictæ, hæc contineri in ipsis legimus.

* Anno Chr. 518.

Primam petitionem libelli habent, ut sanctæ memoriæ Euphemius & Macedonius expulsi, & in exilio mortui, juste & canonice revocentur, & tradantur catalogo prædecessorum archiepiscoporum, in domino ibidem quiescentium, omnibus vacuis manentibus, quæ contra ipsos quandocumque facta fuerunt: ponanturque in sacris diptychis ipsorum vocabula, secundum quod omnis populus & monachicus ordo sedulo & C multum exclamavit. Nos autem ordinem optatum petitioni imponere studentes, quæsivimus facta in ipsis. Et cum cognovimus per lectionem, quod plurima horum neque cum diligentia provenerunt, neque fideliter; neque per justitiam memorati patres ejectionem sustinuerunt, neque tanquam aliquid moverint de his, quæ in recta fide servabantur: necessarium putavimus, petitioni totius populi simul cum mulieribus & pueris, ac totius dignitatis ac militiæ, atque etiam monachici ordinis sedulo clamantium, secundum exhibitos libellos cum omni veritate satisfacere, ut secundum quod sanctæ memoriæ Paulus, & Joannes, ac D Flavianus, patres hujus regiæ urbis revocati fuerunt, sic & ipsi ejusdem honoris in sacris libris memoria digni facti sint. Quæ ergo consideravimus & reformavimus, honestum existimavimus ad vestram beatitudinem deducere, & per ipsam piissimo imperatori nostro.

Secundum capitulum in libellis continebatur, ut qui propter causam prædictorum patrum (Euphemii dicimus & Macedonii) damnati fuerunt & fugati, reversi restituantur propriis gradibus. Quoniam igitur justa petitio est, ac primæ consequens, deliberavimus, ut prædicti adjuventur, & adducantur, ad piissimum & serenissimum im- E peratorem nostrum.

Tertium capitulum in petitione continebatur, ut pro majori scripturarum auctoramento sancta & magna synodus CCCXVIII. patrum congregatorum in Nicæa, qui sanctum symbolum fidei diffinierunt, & exclamarunt, in quo baptizati sumus, & baptizamus: & quæ in Constantinopoli sub Nectario sanctæ memoriæ congregata est, & prædictum sanctum symbolum CCCXVIII. patrum confirmavit * ponantur in sacris diptychis. Quoniam igitur honesta petitio est,

* alias & ei quæ Ephesi fin.

Iterr confirmavit fapctum illorum 318. SS. patrum fymbolum ea quoque quæ Chalcedone fubfignavit fimiliter dictam fymbolum 318. SS. PP. ponitur &c.

eſt, (quod enim pro utilitate eccleſiaſtici ſtatus factum ſit) dignum judicavimus, juxta exclamationes populi, & acclamationem veſtræ beatitudinis, & ſecundum porrectum libellum a venerabilibus archimandritis, & monachis, ipſas ſanctas ſynodos in diptychis prædicari.

Quartum capitulum in petitione venerabilium monachorum continebatur, ut nomen ſanctæ memoriæ præſulis Romanorum Leonis, in ſacris libris ſimiliter prædicetur, juxta quod exclamationes populi ſupra & ſedulo factæ ſunt. Quoniam igitur Chalcedonenſis ſynodus non ſolum Leonis ſanctæ memoriæ, verum etiam & Cyrilli Alexandrinorum Deo amati paſtoris memoriam in orthodoxa fide fecit, & Cyrillus quidem Alexandrinus in diptychis prædicatur, Leo autem ſanctæ memoriæ non prædicatur: juſtum putavimus, ut quod deficit, ſupplcatur, & qui æqualiter ab hac ſancta ſynodo pro ſtatu orthodoxæ fidei honorati ſunt, ſimiliter & in ſacris diptychis pro utilitate & pace eccleſiæ prædicentur.

Quintum capitulum in petit. continebatur, ut ſi qui antea fuit contra S. Chalced. ſynodum temere quippiam profecit, aut verba blaſphema contra ipſam edidit (Severum dicimus, qui eſt in Antiochia inordinate & proterve moratur) anathemati ſubiiciatur, prout perſeverantes totius populi clamores fuerunt. Quoniam &c.

* Quintum capitulum in ipſis petitionibus continebatur, ut attentata contra ſanctam Chalcedonenſem ſynodum removerentur, & blaſphema verba contra ipſam (Severum dicimus, qui eſt in Antiochia) indiſpoſite & perperam prolata, anathemati ſubjiciantur, ſicut ſedulæ acclamationes populi factæ ſunt. Quoniam igitur oportebat & de iſto formam convenientem eccleſiaſtico ſtatui proferre, neceſſarium judicavimus, primum bleſphema ipſius verba in medio totius ſynodi legi ad redargutionem eorum, quæ ab ipſo præſumpta fuerunt. Sic itaque ſe habent de verbo ad verbum attentata, & blaſphemata ab ipſo adverſus ſanctam ſynodum: *Quæ a ſynodo eo tempore in Chalcedonia congregata, formata fuerunt ac ſtabilita, eos qui pro ipſa pugnant, anathematizamus.* Hæc eſt illius ſceleſtæ vocis blaſphemia: ſed non ſolum immanis hæc, verum etiam aliæ plurimæ blaſphemiæ in libris ipſius proclamantur in hac regia urbe, in quas orthodoxiæ amatores incidentes, derident ipſius phreneſim, qui ſpurie effertur. Quoniam igitur hoc accuſatum habet redargutionem non ſolum ex prædicta voce, ſed ex eo quod ſcriptum eſt: & ex aliis quoque plurimis blaſphemiis turpiſſime ipſius linguæ contra hanc ſanctam ſynodum, hunc juſte perpetuo anathemati & nos ſubmittimus, omni re, nomine, dignitate, & operatione, Chriſtiano aut hieratico conveniente, vel convenire valente, privantes, & modum divinæ communionis ſecundum eccleſiaſticos canones ſtatuentes, pro quibus & blaſphemare ac calumniari ſanctam Chalcedonenſem ſynodum conatus eſt, quæ ſpecialiter ſignavit ſymbolum CCCXVIII. ſanctorum patrum, qui in Nicæa convenerunt, & quæ immotum ac immutilatum ipſum exiſtere prædicavit, ſicut & ſancti patres qui in Conſtantinopoli, & qui in Epheſo convenerunt, ſimiliter confirmaverunt, cum

πατέρων τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἐπισφραγίσασαν ὡσαύτως τὸ προκείμενον ἅγιον σύμβολον τῆς τιή. πατέρων ἐνστῆναι τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις. ἐπεὶ δὲ ἔλλογον ἡ αἴτησις, ἐπὶ συμφέροντι γὰρ τῆς ἐκκλησιαστικῆς καταστάσεως τὸ γινόμενον γίνεται, ἄξιον καὶ ἐκείναμεν καὶ τὰς ἐκβοήσεις τοῦ λαοῦ, καὶ τὴν προσφώνησιν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, καὶ κατὰ τὸν ἐπιδοθέντα λίβελλον παρὰ τῶν θεοσεβεστάτων ἀρχιμανδριτῶν καὶ μοναχῶν τὰς ἁγίας ταύτας συνόδους ἀναγορευεσθαι τοῖς διπτύχοις.

Τέταρτον κεφάλαιον τὴν αἴτησιν τῶν ἁγιωτάτων μοναχῶν περιέχειν, ὡς ἐτόνομα τῆς ὁσίας μνήμης τοῦ ἀρχιεπισκόπου τῆς Ρωμαίων, Λέοντος φαμοῦ τοῦ μακαριωτάτου, ἐν ταῖς ἱεραῖς βίβλοις ὁμοίως ἀναγορεύεσθαι, καθὼς καὶ αἱ ἐκβοήσεις τοῦ λαοῦ ἀνενδότως καὶ ἐπιμόνως γεγένηνται. ἐπεὶ οὖν ἡ ἐν Χαλκηδόνι ἁγία συνόδος, ἀμόνου Λέοντος τοῦ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ, ἀλλὰ καὶ Κυρίλλου τοῦ τῆς Αλεξανδρέων γενομένου θεοφιλοῦς ποιμένος μνήμην ἐπὶ τῇ ὀρθοδοξίᾳ πεποίηται, καὶ Κύριλλος μὲν ὁ τῆς Αλεξανδρέων ἐν τοῖς διπτύχοις ἀναγορεύεται, Λέων δὲ ὁ τῆς ὁσίας μνήμης οὐκ ἀναφέρεται, ἔλλογον ἐκείναμεν τὸ λεῖπον ἀναπληρωθῆναι, καὶ τοῦς ἴσως παρὰ τῆς ἁγίας ταύτης συνόδου ἐπὶ συστάσει τῆς ὀρθοδοξίας τιμηθέντας, ὁμοίως καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις ἐπὶ ὠφελείᾳ, καὶ εἰρήνῃ τῆς ἐκκλησίας κηρύττεσθαι.

Πέμπτον κεφάλαιον ἐν ταῖς αὐταῖς δεήσεσιν ἐνέκειτο, ὥστε τὸν τολμήσαντα κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι ἁγίας συνόδου νεωτερίσαι, καὶ βλάσφημα ῥήματα κατ' αὐτῆς ἐκχέαι, Σεβῆρον φαμοῦ τὸν ἐν Αντιοχείᾳ ἀτάκτως καὶ προπετῶς ἐνεχθέντα, ἀναθέματι ὑποβληθῆναι, καθὼς καὶ αἱ ἐπίμονοι βοαὶ παντὸς τοῦ λαοῦ, ἐγένοντο. ἐπεὶ τοίνυν ἔδει καὶ περὶ τούτου τύπον τὸν ἁρμόζοντα ἐκκλησιαστικῇ κατασάσει ἐξενεχθῆναι, ἀναγκαῖον ἐκείναμεν, πρῶτον τὰς βλασφήμους αὐτοῦ λόγους ἐν μέσῳ πάσης ταύτης τῆς συνόδου ἀναγνωσθῆναι, πρὸς ἔλεγχον τῶν παρ' αὐτοῦ τολμηθέντων. ἔχει τοιγαροῦν τὰ παρ' αὐτοῦ κατὰ τῆς ἁγίας συνόδου τολμηθέντα τε, καὶ βλασφημηθέντα ἐπὶ λέξεως ὧδε· τὴν ἐν Χαλκηδόνι ὑπὸ τῆς κατ' ἐκεῖνο καιρὸν συνελεγμένης συνόδου τυπωθέντα τε, καὶ τῶν ὑπὲρ ταύτης ἀγωνιζομένων, ἀναθεματίζομεν. αὕτη τῆς μιαρᾶς αὐτοῦ φωνῆς ἡ βλασφημία, ὁ μόνον δὲ αὐτή, ἀλλὰ καὶ ἕτεραι πολλαὶ δυσφημίαι ἐν βίβλοις αὐτοῦ πομπεύονται κατὰ πάντων τὴν βασιλίδα πόλιν. αἷς οἱ τῆς ὀρθοδοξίας ἐρασταὶ ἐντυγχάνοντες, ἐπιγελῶσι τῇ αὐτοῦ φρενοβλαβείᾳ· ἀλλοκότως φερομένῃ. ἐπεὶ οὖν αὐτοκατήγορον ἔχει τὸν ἔλεγχον, ὁ μόνον ἐκ τῆς ῥηθείσης ταύτης φωνῆς, ἀλλ' ὡς προγέγραπται, καὶ ἐξ ἑτέρων πλείστων τῆς αἰσχίστης αὐτοῦ γλώττης δυσφημιῶν κατὰ τῆς ἁγίας ταύτης συνόδου, τῷ δικαίως ἀναθέματι αἰωνίῳ καὶ ἡμεῖς ὑποβάλλομεν, παντὸς πράγματος, ὀνόματος, ἀξίας, ἐνεργείας χριστιανοῦ, ἢ ἱερατικοῦ ἁρμοζούσης, ἢ ἁρμόσαι δυναμένης, ἀλλοτριώσαντες, καὶ γυμνὸν τῆς θείας κοινωνίας κατὰ τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας κατασήσαντες, αὐθ' ὧν καὶ βλασφημῆσαι, καὶ συκοφαντῆσαι τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν σύνοδον ἐπεχείρησεν, ἰδίκως ἐπισφραγίσασαν τὸ σύμβολον τῆς τιή. ἁγίων πατέρων τῶν ἐν Νικαίᾳ συναχθέντων, ἀσάλευτόν τε καὶ ἀπαρεγχείρητον τοῦτο ὑπάρχον κηρύξασαν, καθὼς καὶ οἱ ἐν Κωνσταντινουπόλει, καὶ οἱ ἐν Εφέσῳ συναχθέντες ὅσοι πατέρες ὁμοίως ἐβεβαίωσαν, μεθ' ὧν καὶ ἡ ἐν Χαλκηδόνι

κηδονι ἁγίᾳ συνόδῳ τὰ ὅμοια ἐκδικεῖ προλάμπειν πανταχοῦ τοῦτο κελεύσασα. ἕνεκεν τούτου δ' μόνον ὡς βλάσφημον, ἀλλὰ καὶ ὡς συκοφάντην, καὶ πάσας τὰς ἁγίας συνόδους διὰ τῆς συνόδου ταύτης ὑβρίσαντα τὸν προειρημένον Σεβῆρον ἔρημον πάσης τιμῆς κατεστήσαντες, ἀναθέματι ὑπεβάλομεν. ταῦτα παρ' ἡμῶν δοκιμασθέντα, καὶ τυπωθέντα ἐπὶ τὸν ὅσιον ἄγγελον τῆς σῆς μακαριότητος ἐσπεύσαμεν δυσωπήσαντες, καὶ ὑπογράψαντες ἕκαστος τῇ ἰδίᾳ χειρὶ ἀναγκαῖον, καὶ ὑποτάξαντες προσδοθέντας ἡμῖν λιβέλλους πρὸς ἐπίγνωσιν ἀληθείας, ὥστε διὰ τῆς ὑμετέρας μακαριότητος ταῦτα ἐλθεῖν, καὶ εἰς τὸν κράτιστον, καὶ γαληνότατον ἡμῶν βασιλέα, καὶ τῷ θεοσεβεστάτῳ καὶ φιλόχριστον Αὐγοῦσαν, καὶ τὴν ἔνδοξον αὐτῶν, καὶ μεγαλειότατον σύγκλητον.

A quibus & ſancta Chalcedonenſis ſynodus ſimilia defendit, & reſplendere ubique hoc juſſit. Quapropter non ſolum tanquam blaſphemum, ſed & tanquam calumniatorem, & omnibus ſanctis ſynodis per iſtam ſynodum injuriantem prædictum Severum omni honore deſtitutum eſſe ſtatuentes, anathemati ſubjecimus. Hæc a nobis approbata & formata ad ſanctum nuntium tuæ beatitudinis feſtinavimus, exaravimus, & propria manu ſubſcripſimus; & afferri ſubordinavimus exhibitos nobis libellos ad aguitionem veritatis, ut & hæc per veſtram beatitudinem veniant ad potentiſſimum & ſereniſſimum imperatorem noſtrum, & ad piiſſimam & ad Deo amantiſſimam Auguſtam, & ad glorioſiſſimum ipſorum ac magnum ſenatum.

B

Τ' ΠΟΓΡΑΦΑΙ'.

SUBSCRIPTIONES.

Θεόφιλος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἡρακλείας τῆς Εὐρώπης, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ. *

Theophilus epiſcopus Heracleæ Europæ ſubſcripſi relationi. * manu mea

Στέφανος ἐπίσκοπος Νικομηδείας, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Stephanus epiſcopus Nicomediæ, ſubſcripſi relationi.

Βασιλίσκος ἐπίσκοπος * Κυζίκου, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Baſiliſcus epiſcopus Cyzici, ſubſcripſi relationi.

Ἀνασάσιος ἐπίσκοπος Νικαίας, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ χειρὶ ἐμῇ.

Anaſtaſius epiſcopus Nicææ, ſubſcripſi relationi mea manu.

Μαρκιανὸς ἐπίσκοπος Καλχηδόνος, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

C Martianus epiſcopus Chalcedonenſis, ſubſcripſi relationi.

Θεόδοτος ἐπίσκοπος τῆς Γαγγρηνῶν μητροπόλεως, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Theodotus epiſcopus Gangrenorum metropolita, ſubſcripſi relationi.

Ὑπάτιος ἐπίσκοπος τῆς Κλαυδιουπολιτῶν τῆς Οὐωρεατῶν ἐπαρχίας, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Hypatius epiſcopus Claudiopolitarum provinciæ Honoriadis, ſubſcripſi relationi.

Δομνικὸς ἐπίσκοπος τῆς Τυανέων τῆς δευτέρας Καππαδόκων ἐπαρχίας, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Dominicus epiſcopus Tyanæus ſecundæ provinciæ Cappadociæ, ſubſcripſi relationi

Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς Κλαυδιουπολιτῶν Ἰσαύρων χώρας, ὑπέγρ. τῇ ἀναφορᾷ.

Joannes epiſcopus Claudiopolitarum regionis Iſaurorum, ſubſcripſi relationi.

Σχολαστικὸς ἐπίσκοπος Ναζιανζοῦ, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Scholaſticus epiſcopus Nazianzi, ſubſcripſi relationi.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Βοσπόρου, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Joannes epiſcopus Boſphori, ſubſcripſi relationi.

D

Πυθαγόρας ἐπίσκοπος τῆς Σινωπέων τῆς Ἑλλησποντίων ἐπαρχίας, ὑπέγρ. τῇ ἀναφορᾷ.

Pythagoras epiſcopos Sinopeorum provinciæ Helleſpontiorum ſubſcripſi relationi.

Ἀνδρέας ἐπίσκοπος τῆς Τιάνων τῆς Οὐωρεατῶν ἐπαρχίας, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Andreas epiſcopus Tianorum Honoriadis, provinciæ, ſubſcripſi relationi. Tianorum.

Θεόδωρος ἐπίσκοπος τῆς κατὰ Ἀδριανούπολιν ἐκκλησίας τῆς Οὐωρεατῶν ἐπαρχίας, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Theodorus epiſcopus eccleſiæ Adrianæ civitatis Honoriadis provinciæ, ſubſcripſi relationi.

Θαλάσσιος ἐπίσκοπος Δορυλέου ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Thalaſſius epiſcopus Dorylei, ſubſcripſi relationi.

Δωρόθεος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος τῆς Κώων νήσου, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Dorotheus minimus epiſcopus Coorum inſulæ, ſubſcripſi relationi.

Ἀμμώνιος συγχωρήσει Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Ἀβυδηνῶν ὑπέγραψα.

Ammonius Dei permiſſione epiſcopus Abydenorum, ſubſcripſi relationi.

E

Εὐσάθιος ἐπίσκοπος τῆς Φιλαδελφέων μητροπόλεως, τῆς Λυδῶν ἐπαρχίας ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Euſtachius epiſcopus Philadelphiorum civitatis provinciæ Lydorum, ſubſcripſi relationi.

Πλάτων ἐπίσκοπος τῆς Κρατιανῶν πόλεως, ὑπέγραψα.

Plato epiſcopus Cratianorum civitatis, ſubſcripſi.

Φωκᾶς ἐπίσκοπος τῆς Δαρδάνου ὑπέγραψα.

Phocas epiſcopus Dardani, ſubſcripſi.

. . . . . .

. . . . . .

. . . . . .

Amantius epiſcopus exiguus Nicopolitanæ civitatis Myſiæ ſecundæ propria manu ſubſcripſi.

Domi-

Dominicus episcopus Novæcæsar provinciæ Bithyniæ, subscripsi.

Paulus episcopus Cæsareæ Bithyniæ, subscripsi.

Joannes episcopus Phanagoriæ, subscripsi relationi.

* Acylæ * Prymnesiorum — * Aquilæ episcopus civitatis * Prœmneliorum, subscripsi.

Stephanus episcopus civitatis Anastasii Phrygiæ, subscripsi.

Pelagius episcopus civitatis Azanitarum, subscripsi.

* Gargarorum Gangrorum — Joannes episcopus * Gangarensium provinciæ Asiæ, subscripsi.

Dominicus Basilini civitatis, subscripsi.

Joannes episcopus Commacorum civitatis regionis Pamphyliorum, subscripsi.

Photinus episcopus Homonadorum civitatis regionis Pamphyliorum, subscripsi.

Joannes episcopus metropolitanæ civitatis * Pisidiorum regionis, subscripsi.

* Pisidarum

Conon episcopus Adriani civitatis, subscripsi.

* al. Aristiarum — Mamas episcopus * Ariassorum civitatis provinciæ Phrygiæ, subscripsi.

Macedonius episcopus Eleusiorum subscr.

Joannes episcopus [1] Odetarum civitatis, subscripsi.

* Marianæ — Martianus episcopus sanctissimæ ecclesiæ civitatis * Marcianæ, subscripsi.

Antipater episcopus Trapezuntinus, subscripsi relationi.

* Gregorius * Uradæ. — * Gorgonius episcopus * Vadatæ, subscripsi.

* al. Photius * Eudociatorum Lyciæ — * Photinus episcopus * Eudociatarum provinciæ Lyciorum, subscripsi.

Joannes episcopus Olympi provinciæ Lyciorum, subscripsi.

Nicolaus episcopus sanctæ Dei ecclesiæ Rhodiapolitanorum provinciæ Lyciorum, subscripsi.

In editis Latinis additur, Paulus episcopus Cæsareæ Bithyniæ subscripsi.

LIBELLUS MONACHORUM ad congregatam synodum, [2] cui annexæ sunt & quatuor synodi, ut in ecclesia prædicatæ sunt.

Deo amantissimis & sanctissimis patribus & episcopis, Theophilo, Basilisco, Anastasio, Martiano, Theodoto, Hypatio, Theodoro, Joanni, Pythagoræ, & reliquæ venerabili synodo in regia ipsa civitate; ab Alexandro, Consta, Diogene, Evethio, Antonio, Acacio, Joanne, Domno, Leontio, Joanne, Polychronio, Anatolio, Martyrio, Dominico, Juliano, Alexandro, Jacobo, Christino, Joanne, Basilico, Babyla, Hypatio, Marco, & a ceteris presbyteris & archimandritis venerabilium monasteriorum in religiosa imperiali civitate consistentium, & totius monachici ordinis.

CUra equidem erat vestræ sanctitati rectæ fidei, & alterius boni ordinis

Κυριακὸς ἐπίσκοπος τῆς Νεοκαισαρέων τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, ὑπ.

Παῦλος ἐπίσκοπος Καισαρείας Βιθυνίας, ὑπέγ.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Φαναγόρεως, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Ἀκύλας ἐπίσκοπος τῆς Προιμνησίων πόλεως ὑπέγραψα.

Στέφανος ἐπίσκοπος τῆς Ἀναστασιουπόλεως τῆς Φρυγῶν Πακατιανῆς ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Πελάγιος ἐπίσκοπος τῆς Αἰζανιτῶν πόλεως ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς Γαγγαρέων ἐπαρχίας Ἀσίας, ὑπ.

Κυριακὸς ἐπίσκοπος Βασιλινουπόλεως, ὑπ.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς Υμαπῶν πόλεως τῆς Παμφίλων χώρας, ὑπέγραψα.

Φωτεινὸς ἐπίσκοπος τῆς Ὁμμανενδεωτῶν πόλεως τῆς Παμφίλων χώρας, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος μητροπόλεως τῆς Πισιδῶν χώρας, ὑπέγ.

Κόνων ἐπίσκοπος Ἀδριανουπόλεως, ὑπέγ.

Μάμας ἐπίσκοπος τῆς Ἀριασσέων πόλεως, ἐπαρχίας Φρυγίας, ὑπ.

Μακεδόνιος ἐπίσκοπος Ἐλαίζων, ὑπέγ.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς Ὀδητῶν πόλεως, ὑπέγ.

Μαρκιανὸς ἐπίσκοπος τῆς καὶ Μαρκιανουπόλεως τῆς αὐτῆς πόλεως ἁγιωτάτης ἐκκλησίας, ὑπ.

Ἀντίπατρος ἐπίσκοπος, ὑπέγραψα τῇ ἀναφορᾷ.

Γοργόνιος ἐπίσκοπος Οὐραδίας ὑπέγ.

Φώτιος ἐπίσκοπος Εὐδοκιάδος τῆς Λυκίων ἐπαρχίας, ὑπέγ.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ὀλύμπου τῆς Λυκίων ἐπαρχίας, ὑπέγρ.

Νικόλαος ἐπίσκοπος τῆς Ροδιαπολιτῶν ἁγίας τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, τῆς Λυκίων ἐπαρχίας, ὑπέγραψα.

ΛΙΒΕΛΛΟΣ ΤΩΝ ΜΟΝΑΧΩΝ, πρὸς τὴν συνηθροισμένην σύνοδον, ᾗ τινι συνεζεύχθησαν αἱ [3] τέσσαρες σύνοδοι τῇ ἐκκλησίᾳ σύνοδοι.

Τοῖς θεοφιλεστάτοις καὶ ὁσιωτάτοις πατράσι καὶ ἐπισκόποις, Θεοφίλῳ, Βασιλίσκῳ, Ἀναστασίῳ, Μαρκιανῷ, Θεοδότῳ, Ὑπατίῳ, Θεοδώρῳ, Ἰωάννῃ, Πυθαγόρᾳ, καὶ τῇ λοιπῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, ἐνδημούσῃ κατὰ ταύτην τὴν βασιλίδα πόλιν παρὰ Ἀλεξάνδρου, Κώνσα, Διογένους, Εὐηθίου, Ἀντωνίου, Ἀκακίου, Ἰωάννου, Δόμνου, Λεοντίου, Ἰουλιανοῦ, Ἀλεξάνδρου, Ἰακώβου, Χριστίνου, Ἰωάννου, Βασιλικοῦ, Βαβύλα, Ὑπατίου, Μάρκου, καὶ τῶν λοιπῶν πρεσβυτέρων, καὶ ἀρχιμανδριτῶν ἁγίων μοναστηρίων, τῶν διακειμένων κατὰ τὴν φιλόχριστον, καὶ βασιλίδα πόλιν, καὶ παντὸς τοῦ μοναχικοῦ τάγματος.

ΜΕλει μοὶ τοῦ ὑμετέρας ἁγιωσύνης τῆς τε πίστεως τῆς ὀρθῆς, καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς τῶν ἁγιω-

1 Forte, *Odessitarum*: & in Græco Ὀδησσιτῶν Hardtinus.
2 Vel, *cui & additum quamodo quatuor synodi in ecclesia prædicatæ fuit.* 3 Ex vetusta interpretatione,

ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν, καὶ πρὸ τῆς ἡμετέρας αἰτήσεως· ἐπεὶ δὲ καὶ ἡμᾶς ἔδει μέρος γενέσθαι τῶν εἰς δόξαν Θεοῦ λυσιτελούντων, δίκαιον ἡγησάμεθα, πρῶτον μὲν εὐχαριστῆσαι τῷ σκοπῷ τῆς ὑμετέρας ἁγιωσύνης, καὶ εὐσεβεῖ ζήλῳ τῶν καλλινίκων ἡμῶν βασιλέων, εἶθ' οὕτως ἐπὶ τὴν παροῦσαν ἰδεῖν δέησιν, δι' ἧς ἀξιοῦμεν πάντες ἡμεῖς, καὶ δι' ἡμῶν ὁ λοιπὸς κατάλογος τῶν εὐλαβεστάτων μοναχῶν, ὡς ἐκ μιᾶς γνώμης τὰ καλῶς, καὶ συμφερόντως κινηθέντα ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ τῆς βασιλίδος ταύτης πόλεως παρὰ τοῦ πιστοτάτου λαοῦ, καὶ προσφωνηθέντα πρὸς τὸν αὐτὸν φιλόχριστον λαὸν παρὰ τοῦ τὰ πάντα ὁσιωτάτου, καὶ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου Ἰωάννου, ταῦτα διὰ φωνῆς τῆς ἁγιωτάτης ἡμῶν συνόδου, ἐγγράφως δέξασθαι τὸ κύρος, καὶ τοὺς ἐκ ἴσμεν ὅπως ἐξεωθέντας ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ γενομένους πατέρας ἡμῶν, φαμὲν Εὐφήμιον, καὶ Μακεδόνιον, τούτους ἐπὶ τοῦ παρόντος δικαίως, καὶ κανονικῶς ἀνακληθῆναι, καὶ ἀποδοθῆναι τῷ καταλόγῳ τῶν πρὸ αὐτῶν ἐνταῦθα ἐν κυρίῳ ἀναπαυσαμένων ἀρχιεπισκόπων, πάντων ἀργῶν μενόντων τῶν κατ' αὐτῶν ὁπωσοῦν γενομένων, προσεθῆναι δὲ τοῖς ἁγίαις δέλτοις σὺν αὐτοῖς καὶ τὸ θεοφιλὲς ὄνομα τοῦ τῆς Ῥωμαίων ἀρχιεπισκόπου γενομένου Λέοντος. τὸ δὲ πάντων μέγιστον καὶ πάντας διεγεῖρον πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν, αἰτοῦμεν ὑμᾶς ὁσιώτατοι, ὅπως καὶ τὰς κατὰ καιρὸν ὑπὲρ εὐσεβείας συναθροισθείσας ἁγίας συνόδους ἐντεθῆναι ταῖς αὐταῖς δέλτοις, τουτέστι τήν τε ἐν Νικαίᾳ, ἐκφωνήσασαν τὸ ἅγιον σύμβολον, ἐν ᾧ ἐβαπτίσθημεν, καὶ βαπτίζομεν, καὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει τοῦτο κυρώσασαν, καὶ τὴν ἐν Ἐφέσῳ ὁμοίως βεβαιώσασαν, καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ὡσαύτως ἐπισφραγίσασαν. πρὸς τούτοις δὲ παρακαλοῦμεν προσεθῆναι καὶ τοῦτο, ὥστε καὶ Σεβῆρον τὸν ἄθεσμα κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εὐταξίας τολμήσαντα εἰπεῖν ἀναθεματισθῆναι, ὁμοίως δὲ ἐξαιτοῦμεν, καὶ τοὺς διὰ τὴν αἰτίαν τῶν προειρημένων ὁσιοτάτων ἐπισκόπων ἐξελαθέντας ἐπισκόπους τε, καὶ κληρικοὺς, καὶ ἀρχιμανδρίτας, καὶ μοναχοὺς, καὶ λαϊκοὺς, τούτους διὰ πρεσβείας ὑμετέρας γινομένης πρός τε τὸν ἁγιώτατον, καὶ ὁσιώτατον ἀρχιεπίσκοπον ἡμῶν, καὶ οἰκουμενικὸν πατριάρχην Ἰωάννην, καὶ τοὺς εὐσεβεστάτους καὶ καλλινίκους ἡμῶν βασιλεῖς, ἐπανακληθῆναι, καὶ ἀποδοθῆναι τῇ οἰκείᾳ τάξει. καὶ ἵνα μὴ εἰς πλῆθος λόγων ἐκτείνωμεν τὰς ἱκεσείας, παρακαλοῦμεν τάς τε ἐκβοήσεις παντὸς τοῦ φιλοχρίστου λαοῦ, καὶ τὰς προσφωνήσεις τὰς γινομένας ἐν τῇ εἰρημένῃ ἁγιωτάτῃ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ παρὰ τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου, καὶ οἰκουμενικοῦ πατριάρχου, διὰ ἱερᾶς ὑμῶν φωνῆς, καὶ ὑποσημειώσεως, καὶ εὐσεβοῦς τύπου τοῦ καλλινίκου ἡμῶν βασιλέως βεβαιωθῆναι, τὰς δὲ ἐκβοήσεις, καὶ προσφωνήσεις ὑπετάξαμεν.

A sanctissimarum ecclesiarum etiam ante nostram petitionem novam; sed nos oportebat partem esse eorum, quæ ad gloriam Dei expediunt. Necessarium putavimus, primum regratiari intentioni sanctitatis vestræ, & pio zelo invictissimorum imperatorum nostrorum: deinde sic præsentem videre petitionem, per quam nos omnes, & per nos reliquus venerabilium monachorum catalogus, veluti ex una sententia petimus, & ea, quæ bene & utiliter mota sunt in sanctissima ecclesia hujus regiæ urbis a fidelissimo populo, & acclamata ad ipsum Christo dilectum populum a sanctissimo per omnia archiepiscopo nostro œcumenico patriarcha Joanne, ipsa per vocem sanctissimæ vestræ synodi in scriptis authoritatem accipiant, & sanctæ memoriæ patres nostri, qui (nescimus quomodo) expulsi fuerunt, videlicet Euphemius, & Macedonius, in præsenti juste, & canonice revocentur, & tradantur catalogo prædecessorum archiepiscoporum, ibidem in domino quiescentium, cessantibus omnibus, quæ quomodocumque adversus ipsos facta fuerunt; quodque addatur in sacris libris simul cum ipsis & venerabile nomen Leonis Romanorum archiepiscopi. Quod autem omnium maximum est, & quod omnes ad rectam fidem excitabit, petimus a vobis, sanctissimi, ut & sanctæ synodi pro tempore congregatæ pro fide, ponantur in sacris libris, hoc est, Nicæna, quæ exclamavit sanctum symbolum, in quo baptizati sumus, & baptizamus; & Constantinopolitana, quæ ipsum confirmavit; & Ephesina, quæ similiter confirmavit, atque etiam Chalcedonensis, quæ similiter signavit. Insuper etiam rogamus addi & hoc, ut Severus impius, qui contra ecclesiasticam ordinationem dicere ausus est, anathematizetur. Similiter autem expetimus, ut & episcopi, clerici, archimandritæ, monachi, & laici, expulsi propter causam prædictorum sanctorum episcoporum per nostram legationem factam ad sanctissimum archiepiscopum nostrum œcumenicum patriarcham Joannem, & ad piissimos ac invictissimos imperatores nostros, revocentur & restituantur proprio ordini. Et ut in multitudinem sermonum non extendamus supplicationes, rogamus, & exclamationes totius Christo dilecti populi, & acclamationes factas in prædicta sanctissima magna ecclesia ab ipso sanctissimo archiepiscopo & œcumenico patriarcha per sacram vocem vestram & subsignationem ac piam constitutionem invictissimi imperatoris nostri confirmari. Exclamationes vero & acclamationes subordinavimus.

ΥΠΟΓΡΑΦΑΙ.

Ἀλέξανδρος ἐλέῳ θεοῦ πρεσβύτερος, ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Δίου, καὶ ἔξαρχος τῶν εὐαγῶν μοναστηρίων, ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ.

Κώνστας πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ὁσίου Δίου, ὑπέγραψα.

Διογένης πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ὁσίου Θαλασσίου, τῶν ἀνυποδήτων, ὑπέγραψα.

SUBSCRIPTIONES.

E Alexander Dei miseratione presbyter, archimandrita monasterii beatæ memoriæ Dii & primas venerabilium monasteriorum, manu mea subscripsi.

* Constas presbyter & archimandrita monasterii sancti Dii, subscripsi. * sl. Constans

Diogenes presbyter & archimandrita monasterii sancti Thalassii * Anypodetorum, subscripsi. * Non calceatorum

Eve-

In editione Biniana ac regia duæ præcedentes subscriptiones sic se habent.

Κώνςας πρεσβύτερος, ὁ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Δίου, προτύξας τῇ ἰδίᾳ μου χειρὶ τὸν τίμιον σαυρὸν, καὶ τὸ ὄνομά μου ὑπογράψας τοῖς δε Λιβέλλοις διὰ χειρὸς Στρατονίκου, καὶ δευτεραρίου μου.

Διογένης πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Θαλασσίου τῶν ἐπίκλην ἀνυποδήτων, προτύξας τῇ ἰδίᾳ μου χειρὶ τὸν τίμιον σαυρὸν, καὶ τὸ ὄνομά μου ὑπέγραψα, διὰ Χριστοῦ ἀναγνώστου διὰ τὸ ἐμὲ γήρᾳ κρατεῖσθαι, τὰ ὅλα δὲ ἑαυτοῦ ὑπογράψας, καὶ οἱ λοιποί.

Evethius diaconus & archimandrita monasterii Acimitorum, subscripsi.

Joannes presbyter sanctissimæ magnæ ecclesiæ, & prior sancti Eusebii, subscripsi.

Antoninus presbyter & archimandrita monasterii Abrahamii, subscripsi.

Acacius presbyter & archimandrita, monasterii sancti Cyriaci, subscripsi.

Domnus presbyter & archimandrita monasterii sanctæ memoriæ Job, subscripsi.

Joannes presbyter & archimandrita monasterii sanctæ memoriæ Manuelis, subscripsi.

Leontius presbyter & archimandrita monasterii S. Tryphonis, subscripsi.

Joannes presbyter & archimandrita monasterii de Consta, subscripsi.

Polychronius presbyter & archimandrita monasterii sancti Michaelis in Æthrio subscripsi.

Sophronius presbyter & archimandrita monasterii vocati in Calamo, subscripsi.

Anatolius presbyter & archimandrita monasterii Asterii, subscripsi.

Martyrius presbyter & archimandrita monasterii sancti Basiani, subscripsi.

Dominicus presbyter & archimandrita monasterii cognominati Syriorum, subscripsi.

Julianus presbyter & archimandrita monasterii sancti Phocæ, subscripsi.

Jacobus presbyter & archimandrita monasterii Romanorum in Petrio, subscripsi.

Christinus presbyter & archimandrita monasterii sancti Theodosii, subscripsi.

Joannes presbyter & archimandrita monasterii Studii. subscripsi.

Basilicus presbyter & archimandrita monasterii S. Euphemiæ Olymbrii, subscripsi.

Babylas presbyter & archimandrita monasterii sancti Danielis in Stylo, subscripsi.

Hypatius presbyter & archimandrita monasterii Olympii, subscripsi.

Marcus presbyter & archimandrita monasterii Hierusalem, subscripsi.

Dominicus presbyter & archimandrita monasterii Anastasii in Agogo, subscripsi.

Sophronius presbyter & archimandrita monasterii Theodori Ægyptii, subscripsi.

Helias presbyter & archimandrita monasterii sancti Euphemii, subscripsi.

Babulas presbyter & archimandrita monasterii sanctæ memoriæ Heliæ, subscripsi.

A Εὐήθιος διάκονος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Ἀκοιμήτων, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης πρεσβύτερος τῆς ἁγιωτότης μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἡγούμενος τοῦ ἐν ἁγίοις Εὐσεβίου, ὑπέγραψα.

Ἀντωνῖνος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Ἀβραμίου, ὑπέγραψα.

Ἀκάκιος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦς ἁγίου Κυριακοῦ, ὑπέγραψα.

Δόμνος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Ἰώβ, ὑπεγραψα.

Ἰωάννης πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Μανουηλίου, ὑπέγραψα.

B Λεόντιος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης τοῦ ἐν ὁσίοις Τρύφωνος, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Κώνςα, ὑπέγραψα.

Πολυχρόνιος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς ἐν τῷ Αἰθρίῳ, ὑπέγραψα.

Σωφρόνιος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς ἐπίκλην ἐν τῷ Καλάμῳ, ὑπ.

Ἀνατόλιος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ Αςερίου, ὑπέγρ.

Μαρτύριος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ὁσίου Βασιανοῦ, ὑπέγ.

C Κυριακὸς πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς ἐπίκλην τῶν Σύρων, ὑπέγρ.

Ἰουλιανὸς πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ἐν ὁσίοις Φωκᾶ, ὑπέγ.

Ἰάκωβος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῶν Ῥωμαίων τῆς ἐν τῷ Πέτρίῳ, ὑπ.

Χριςῖνος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ἐν ὁσίοις Θεοδώρου, ὑπέγ.

Ἰώννης πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης τῶν Στουδίου, ὑπέγρ.

Βασιλικὸς πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης τῆς ἁγίας Εὐφημίας τῆς ἐν Ολυμβρίου, ὑπ.

Βαβύλας πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ὁσίου Δανιὴλ τῆς ἐν τῷ ςύλῳ, ὑπέγρ.

D Ὑπάτιος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Ολυμπίου, ὑπέγραψα.

Μάρκος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Ιερουσαλὴμ, ὑπέγ.

Κυριακὸς πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Αναςασίου ἐν τῷ ἀγωγῷ, ὑπέγρ.

Σωφρόνιος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Θεοδώρου Αἰγυπτίου, ὑπέγρ.

Ηλίας πρεσβύτερος, καὶ ἀχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ἐν ὁσίοις Εὐφημίου, ὑπέγρ.

Βαβουλᾶς πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς ἐπίκλην τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Ηλία, ὑπέγραψα.

Αν-

Ανδρέας πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς ἐπίκλιν Κυριακῆ, ὑπ.

Ἀρίστων πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς ἐπίκλιν Ἰωάννε, ὑπέγραψα.

Ζώσιμος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Μαξίμε, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ Κύρε ἐν τοῖς Ἐλεβίχοις, ὑπ.

Τιμόθεος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης, ὑπέγραψα.

Ζωΐλος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Θεοδότε, ὑπέγ.

Δωρόθεος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ Θεοδώρε, ὑπ.

Ζωτικὸς πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης, ὑπέγραψα.

Παντολέων πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς λεγομένης Βεναντίε, ὑπ.

Ὑπάτιος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ Χαρσίε, ὑπ.

Εὐγένιος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ἁγίου Γεωργίου ἐν τῷ Ξηροκέρκῳ, ὑπ.

Εὐτύχιος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ Λυκαόνων, πλησίον τοῦ ἁγίου Λαυρεντίου, ὑπ.

Ἀλέξανδρος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης, ὑπέγραψα.

Συμεὼνης πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης Καϊουμᾶ, ὑπέγραψα.

Ἐλεύθερος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Παυλίνε, ὑπέγραψα.

Ἀμβρόσιος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς ἁγίας Μαρίας τῆς ἐν τῷ λιθοστρώτῳ, ὑπ.

Σάββας πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ἁγίου Θωμᾶ πλησίον κινστέρνης, ὑπ.

Παῦλος ἐλέῳ θεῷ πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης τοῦ Λυκαόνων, ὑπ.

Βιβέντιος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς ἐπίκλιν τοῦ Ρωμαίων, ὑπέγραψα.

Ἀλέξανδρος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ Κυκλώπων, ὑπέγρ.

Ἰορδάνης πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς ἁγίας Μαρίας πλησίον τοῦ ἁγίου Λουκᾶ, ὑπέγραψα.

Ζηνόβιος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Μαρωνίε ἐν συκαῖς ὑπέγ.

Ἀνατόλιος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Φιλίππε, ὑπέγ.

Ἰάκωβος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τῆς ἁγίας Μαρίας πλησίον τοῦ Βουκολίων, ὑπέγραψα.

Ἡλίας πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς Σαμουὴλ τοῦ ἐν συκαῖς, ὑπέγρ.

Λεόντιος πρεσβύτερος, καὶ ἀρχιμανδρίτης μονῆς τοῦ ἁγίου ἀρχαγγέλου τοῦ ἐν τοῖς Πουσέοις, ὑπέγραψα.

A Andreas presbyter & archimandrita monasterii nominati Dominici, subscripsi.

Aristo presbyter & archimandrita monasterii nominati Joannis, subscripsi.

Zosimus presbyter & archimandrita monasterii Maximi, subscripsi.

Joannes presbyter & archimandrita monasterii Cyri in Elebicho, subscripsi.

Timotheus presbyter & archimandrita, subscripsi.

Zoilus presbyter & archimandrita monasterii Theodoti, subscripsi.

Dorotheus presbyter & archimandrita mo-
B nasterii Theodori, subscripsi.

Zoticus presbyter & archimandrita monasterii sancti Andreæ prope portam Saturninam, subscripsi.

Pantaleon presbyter & archimandrita monasterii dicti Venantii, subscripsi.

Hypatius presbyter & archimandrita monasterii * Charsii, subscripsi. * Charisii

Eugenius presbyter & archimandrita monasterii sancti Georgii in Xerocerco, subscripsi.

Eutychius presbyter & archimandrita monasterii Lycaonum prope sanctum Laurentium, subscripsi.

Alexander presbyter & archimandrita,
C subscripsi.

* Symeonius presbyter & archimandrita * Simeonis.
Cajumæ, subscripsi.

Liberius presbyter & archimandrita monasterii Paulini, subscripsi.

Ambrosius presbyter & archimandrita monasterii sanctæ Mariæ in Lithostroto, subscripsi.

Sabbas presbyter & archimandrita monasterii sancti Thomæ prope cisternam, subscripsi.

Paulus presbyter & archimandrita monasterii Lycaonum, subscripsi.

* Bibentius presbyter & archimandrita mo-
D nasterii vocati Romanorum, subscripsi.

Alexander presbyter & archimandrita monasterii Cyclopum, subscripsi.

Jordanes presbyter & archimandrita monasterii sanctæ Mariæ prope sanctum Lucam, subscripsi.

Zenobius presbyter & archimandrita monasterii Maronii in * Sycis, subscripsi. * Sicubus

Anatolius presbyter & archimandrita monasterii Philippi, subscripsi.

Jacobus presbyter & archimandrita monasterii sanctæ Mariæ prope Bucolios, subscripsi.

E Helias presbyter & archimandrita Samuelis in Sycis subscripsi.

Leontius presbyter & archimandrita monasterii sancti Archangeli in Puseo, subscripsi.

1 al. *Libentini*, forte, *Viventius*.

536. - 537. godine:
Justinijan uređuje prava i obaveze konzula[105]
Novela 105.

O KONZULIMA

Dopis upućen Strategiju preslavnom komesu *sacrarum largitionum* po obavljenom konzulatu i patriciju

<*Uvod*> Konzulat je naziv i služba koju su stari Rimljani ustanovili za potrebe ratovanja i preko dekreta, koje im je nakon izbora omogućavao oblik državnog uređenja. Odmah su dobijali provincije u kojima su Rimljani ratovali i prema tome su dodeljivani *fasces*; kasnije, kada je na imperatore prenijeto pravo (*potestas*) da odlučuju o ratu i miru, služba konzula se svela samo na pokazivanje velikodušnosti i to prilično umjerene, programirane i ograničene. Malo, pomalo, međutim, pojedinci su uz rasipajući novac stupali na tu službu tako da su javno prikazivali svoju veličanstvenost, a nijesu računali na to da za to više neće imati prilike. Jer nije često da idu zajedno i ogromno porodično imanje i veličina duha koja se ne mjeri veličinom imanja, nego veličinom i značajem ličnosti. Budući dakle da vidimo da postoji opasnost da iščezne ime konzula koje je trajalo toliko vremena i gotovo hiljadu godina cvjetalo zajedno sa Rimskom državom, smatrali smo da stupanje na službu treba da bude uzdržanije i da ograničivši konzulovu darežljivost na prikladnu mjeru, treba smanjiti konzularne troškove, da bi Rimljani i dalje imali konzulat i da bi on bio pristupačan za sve dobre ljude koje budemo smatrali dostojnim te počasti. I pošto smo sve dobro ispitali došli smo do zaključka koliko je razumno da bude ono što treba dati. I Marcijan, najbolji od imperatora, donio je zakon koji nije dozvoljavao da konzuli rasipaju novac; i to je bila njegova prva zakonska odluka. Saznali smo, međutim, da su odmah poslije tog zakona jedni (konzuli) povinujući mu se odlučili da ništa ne dijele (rasipaju) svjetini, a drugi, pošto su tražili dozvolu da to čine i mimo zakona, potom učinili to što su tražili, te su ogledajući se na „veličinu“ svoga duha pokazali prekomjerno rasipništvo, a neki su opet da bi se pokazali umjerenima bili odviše uzdržani. A kako je i našim precima izgledalo najbolje ono što se nalazi u sredini, budući da, jer su i jedno i drugo krajnosti, postoji opasnost da nehotice slkiznu u pretjerivanje, i mi smo smatrali da treba u vezi sa tim odrediti šta je dolično, da ne bi bilo ni neumjereno, ni neprimjereno, niti pak nedostojno naših vremena.

I Poglavlje

Zapovijedili smo da ovim zakonom bude sveobuhvatno opisano koliko je prikladno da dâ onaj koga predložimo svake godine za konzula na ime poklona u novcu (sportula) i svih ostalih davanja i troškova: uveli smo, naime, u formi zakona i to da onoga ko ga prekrši čeka i neka prikladna kazna. Hoćemo da svi imaju sedam (javnih) procesija. To je, naime, smišljeno da bi se narodu ispunila žudnja za prizorima za razonodu, a njih (prizore) smo ograničili na cirkuske (igre - trke), i borbe sa zvijerima i njihovo ubijanje, scenske lakrdije i muzičke zabave; ništa od toga našem narodu neće biti uskraćeno. Konzul će imati prvu procesiju na januarske kalende, to jest na dan kada bude primio konzulat i kada bude dobio kodicile. Nakon te (procesije) slijedi trka konja, koju nazivaju „mapa“ (naziv zastavice za start) i treća koja se zove „teatrokinegijum“ (lov na divlje zvjeri u pozorištu) i da to ne bude dva puta, nego samo jednom, a nakon toga ono što se zove „*monhemerium*“ (jednodnevna zabava), za vrijeme koje ljudi sa velikim uživanjem posmatraju

[105] *Corpus iuris civilis, vol. 3, p. 500*.

ΡΕ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΥΠΑΤΩΝ.

Ἐγράφη Στρατηγίῳ τῷ ἐνδοξοτάτῳ κόμητι τῶν θείων largition*ων ἀπὸ ὑπάτων καὶ πατρικίῳ.*

⟨Προοίμιον.⟩ Τὸ τῆς ὑπατείας ὄνομά τε καὶ πρᾶγμα τοῖς μὲν πάλαι Ῥωμαίοις πρὸς τὴν τῶν πολέμων ἐπενοήθη χρείαν, κἀν ταῖς ψηφοις, ἃς αὐτοῖς ἐπὶ τῇ χειροτονίᾳ τὸ κοινὸν ἐδίδου τῆς πολιτείας σχῆμα, διελάγχανον [γὰρ] εὐθὺς τὰς ἐπαρχίας ἐν αἷς Ῥωμαίοις πόλεμος ἦν, καὶ κατ' αὐτὰς ἐκληροῦντο τὰς ῥάβδους· ὕστερον δὲ ὁ χρόνος εἰς τὴν τῶν εὐσεβεστάτων αὐτοκρατόρων μετιστήσας τὸ πολεμεῖν τε καὶ εἰρήνην ἄγειν ἐξουσίαν εἰς φιλοτιμίαν μόνην τὸ πρᾶγμα τοῖς ὑπάτοις μετέστησε καὶ ταύτην σώφρονα καὶ τεταγμένην καὶ τὸ μέτρον οὐκ ἐκβαίνουσαν. κατὰ μικρὸν δέ τινες οὕτω δαψιλῶς τῷ πράγματι προσηνέχθησαν, ὥστε τὴν ἑαυτῶν μὲν ἐνδείξασθαι μεγαλοφροσύνην,

CV. Auth. XXXIV. Coll. IV tit. 3

℟ DE CONSULIBUS ℟

Idem Aug. Stratigio comiti sacrarum largitionum.

⟨Praefatio.⟩ Consulatus nomen et causa priscis quidem Romanis adversus hostium adinventum est utilitatem, et in decretis, quae eis in ordinatione communis dabat reipublicae figura, sortiebantur repente provincias in quibus Romani bellum habebant, et secundum has sortiebantur fasces; sequens vero tempus in imperatorum piissimorum transponens bellandi et pacificandi potestatem ad largitatem solam causam consulibus mutavit et hanc temperatam et ordinatam mensuramque non excedentem. Paulatim vero quidam ita sumptuose causam aggressi sunt, ut suam quidem ederent magnanimitatem, non tamen

Nov. CIV De praetore Siciliae *eadem est atque nov. LXXV (= Authent. LXIII)* De appellationibus Siciliae, *bis posita in corpore novellarum indeque in epitomis Iuliani Athanasii Theodori. Cf. quae illo loco exposuimus p.* 378, *ubi ex cod. V qui solus hanc constitutionem servavit discrepantia scripturae adnotata est.*

Nov. CV (Authent. XXXIV = Coll. IV tit. 3: *gloss.) Graece extat in ML. — Epit. Theod.* 105, *Athan.* 22, t. *Iulian. const. XCVIII.*

CV.

DE CONSULIBUS.

Scripta est Strategio gloriosissimo comiti sacrarum largitionum ex consule et patricio.

Praefatio. Consulatus et nomen et res a veteribus Romanis ad bellorum usum excogitata est, et per decreta quae iis post creationem communis reipublicae forma dabat statim provincias partiebantur in quibus Romani bellum habebant, et secundum ea sortiebantur fasces; postea vero tempus, cum in piissimorum imperatorum potestatem et bellum gerendum et pacem agendam transferret, ad solam munificentiam consulibus rem redegit eamque moderatam ordinatamque nec modum excedentem. Verum paulatim nonnulli adeo profusis sumptibus eam rem aggressi sunt, ut suam quidem magnificentiam ostentarent nec

---

27 rubr. *Περὶ τῶν ὑπάτων M*] *Περὶ ὑπάτων L Ath. Theod.* ‖ 28 *inscr. Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Στρατηγίῳ κόμητι λαργιτιόνων Ath.* (ς) ‖ 29 largitionum *M* laritiónων *L* ‖ 31 *πολέμων M*] *πόλεων L* hostium (i. e. *πολεμίων*) ς ‖ 34 **γὰρ ML*, *om.* ς ‖ 36 *τῶν* — 37 *μετιστήσας om. L* ‖ 37 **τὸ πολεμεῖν*] *τοῦ πολεμεῖν ML*ς ‖ 38 *λέγειν L*[a] ‖ 39 *σώφρονα καὶ*] *καὶ om. L*

28 stratilio *T*, Strategio *vulg.* ‖ comite *R* ‖ 32 eius R^2T^1 ‖ **in ordinatione*] ordinatio *libri* ‖ 33 reis p. R^1 ‖ sortibantur *V* ‖ repetente T^1 ‖ 35 et *om.* R^1 ‖ has] hanc T^1 hoc T^2 ‖ 36 in] ut in R^1 *del.* R^2, *om.* T^1 ‖ bellandi] et bellandi *T* bellandum R^1 ‖ 37 solam largitatem *R* ‖ 38 mutauit *libri* ‖ temperantiam T^1 ‖ 39 et ordinatam mensuramq‥ V^1 mensuram et ordinatam quae (quae *del.* R^2) *R* ‖ 40 agressi *RT* ‖ 41 quidem] quod R^1 ‖ tm *T*

ono što se zove „*pancarpum*“ (borba sa zvijerima u šumi, jer se u cirkus postavi drveće) gledajući ljude izuzetne hrabrosti kako se bore sa zvijerima i na kraju ubiju zvijeri. Peti spektakl je procesija koja se kreće prema pozorištu i nazivaju je „*porne*“ (bludnice), gdje se na sceni prikazuju lakrdije, igra se i pjeva i pozorište je otvoreno za razne zabave za oči i uši. I ponovo će se prikazati konjske trke koje se zovu „mapa“, da bi se proslavio šesti svečani dan. A zatim će se povući sa te jednogodišnje časti i proslaviće to na svečani dan povlačenja sa dužnosti koji se zove „dan povlačenja“ na uobičajeni način. I tako će se završiti cio krug od sedam noći i procesija, a da se ne propusti nijedna vrsta (zabave) koje su od početka prihvaćene. Jer je jasno da pored svega toga još jednu mapu organizovati i dvije teatrokinegije jednu za drugom, pod izgovorom da prva nije zadovoljila, ne dodaje ništa novo onome što je već izvedeno. I s pravom će se smatrati da je dovoljno, ako se po jedna zaista sjajno izvede, ali ipak ne tako da i narodu bude već mrsko: jer ono što se rijetko događa obično izaziva divljenje. To smo dakle propisali i odredili na ime konzularnih troškova.

II Poglavlje

Ako konzul ima suprugu i za nju smo odredili mjeru troškova, jer treba i ona da uživa u sjaju zajedno sa mužem. Ako nema suprugu onda je suvišno što se traži u vezi sa tim, osim ako ima majku koja je dostojanstvom konzulata već ranije bila počastvovana, pa želi da i ona uživa iste počasti sajedno sa njim. Jer to se dopušta jedino majci; a druga žena uopšte neće sa njim sjedeti izuzev supruge ili majke, ona (tj. žena) štaviše na svaki način (jer žene primaju lustrum zajedno sa muževima, pošto im zakon to dopušta), a majka, ako konzul to hoće: ali ni kći, ni sestra ni sinovljeva žena, a još manje ako mu neka nije ni u rodu: jer to bi očigledno bilo besmisleno.

1. Kako konzul tokom sedam procesija narodu baca novac, to mi bolje definišemo nego što kaže zakon Marcijana blažene uspomene. Jer njegov zakon sasvim zabranjuje darivanje, a mi ga popravljamo prepuštajući to volji onoga ko ima čast konzula. Jer ako ne bude htio ništa da baca, mi ga ne prisiljavamo, ako opet bude htio tome da pristupi i darovima u srebru da počasti narod, to mu ne zabranjujemo. Ali ne dopuštamo da narodu baca zlato ni novac manje, ni srednje, ni veće vrijednosti ili težine, nego, kako smo rekli, da koristi samo srebrni. Jer bacanje zlata narodu neka ostane rezervisano za imperatora, kome jedinom najviši rang dopušta da prezire zlato; srebro pak, koje je najvrijednije odmah poslije zlata, i za ostale konzule je prikladno da pokažu svoju darežljivost. Srebro im dakle dopuštamo da rasipaju i to milijare (*miliarensis*), mele (*melon*/*um*), kaukione (*caucon*/*um*), kvadrangule (*tetragonion*) i sl. Jer kada su manje vrednosti novčići koji se bacaju, biće više onih koji će ih dobiti. Neka mjera onoga koji daje bude njegova mogućnost i želja, da ne dijeli narodu ništa, ili da dijeli umjereno ili obilno; to smo dakle odredili za konzule, koje tako ne prisiljavamo niti da dijele narodu protiv svoje volje, niti pak zabranjujemo da budu darežljivi. Ali što se tiče srebra koje treba bacati narodu tako zakonski utvrđujemo: i ukoliko uopšte tome ne pristupi, ipak ima dozvolu da dijeli u svojim procesijama onako kako sam bude smatrao da je ispravno, budući da je jedino zabranjeno bacati zlato, a ono je, kako smo odredili, dostupno jedino imperatoru.

2. S druge strane, nikako ne dopuštamo da prekrši, bilo uvećanjem, ili umanjenjem ono što smo definisali i u ovaj zakon unijeli. Jer ono što nije definisano (govorimo o darivanju naroda), ostavljamo na volju onoga ko dariva, pošto to prepuštamo sudu onoga koji bude darivao, a ono pak što smo jednom odredili i utvrdili ovaj naš zakon zabranjuje da se krši. Ali ako se neko usudi da prekorači ono što je definisano, platiće kaznu od sto funti zlata, jer onaj ko prekrši naše zapovijesti time kvari sav smisao ovog zakona. Jer ako je on (zakon) donijet jedino iz tog razloga da zbog prekomjerne darežljivosti ne uzmanjka konzula, te smo stoga smanjili ona prekomerna darivanja i troškove i prekomjerne procesije i spektakle sveli na razumnu mjeru i možda smo

οὐ μὴν ἐννοεῖν, ὅτι παράδειγμα ἕτερον οὐχ ἕξουσιν. οὐ γὰρ εἰς πολλοὺς συνέρχεται περιουσίας τε μέγεθος ὑπερβάλλον καὶ φιλοτιμία ψυχῆς οὐ τῷ μέτρῳ τοῦ πράγματος, τῷ δὲ οἰκείῳ συμπαραγινομένη μεγέθει. ἐπειδὴ τοίνυν ὁρῶμεν κινδυνεῦον διαπεσεῖν τὸ τῶν ὑπάτων ὄνομα, ὅπερ ἐκ χρόνων οὕτω μακρῶν καὶ εἰς χιλιοστὸν σύνεγγυς ἔτος ἐλθὸν τῇ τῶν Ῥωμαίων συνηύξατο πολιτείᾳ, διὰ τοῦτο ᾠήθημεν χρῆναι τὸ πρᾶγμα περιστεῖλαι, καὶ τὴν ἀμετρίαν τούτου περικόψαντες εἰς εὐσύνοπτον ⟨μέτρον⟩ τὴν ὑπατικὴν συστεῖλαι δαπάνην, ὅπως ἂν διηνεκὴς μείνῃ Ῥωμαίοις. ἅπασι δὲ τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ὑπάρχῃ βατὴ οὖσ τῆς τοιαύτης ἡμεῖς ἀξίους εἶναι τιμῆς ἐγκρίναιμεν. καὶ δὴ πάντα ἀνερευνησάμενοι συνειδομεν, ὁπόσον εἶναι προσήκει τὸ διδόμενον. Μαρκιανῷ μὲν οὖν τῷ τῶν αὐτοκρατόρων ἀρίστῳ γέγραπται νόμος, ὃς ἠβούλετο μὴ διαρρίπτειν χρήματα τοὺς ὑπατεύοντας, καὶ αὕτη γε αὐτῷ τῶν διατάξεων πρώτη καθέστηκε. τοιγαροῦν καὶ μετὰ τὴν εἰρημένην διάταξιν εὕρομεν, ὡς τινες μὲν ταύτῃ κατακολουθήσαντες οὐδ' ὁτιοῦν ῥῖψαι τῷ δήμῳ προείλοντο, οἱ δὲ καὶ ὑπὲρ τὸν νόμον πρᾶξαι τοῦτο αἰτήσαντές τε καὶ τυχόντες ὧν ἠτήσαν εἶτα πρὸς τὸ τῆς ἑαυτῶν μέτρον ἀπιδόντες ψυχῆς τὴν περὶ τὸ ῥίπτειν φιλοτιμίαν ὑπερόριον ἐποιήσαντο, ἔνιοι δὲ τὴν μεσότητα καλῶς ἑλόμενοι μετρίοις ἀντὶ πολλῶν ἠρκέσθησαν. καὶ ἐπειδὴ καὶ τοῖς πρὸ ἡμῶν ἐν μεσότητι τὸ βέλτιστον ἔδυξεν εἶναι, ὡς τῶν ἑφ' ἑκατέρων ἄκρων κινδυνευόντων εὐθὺς εἰς ἀμετρίαν ἐκβῆναι, ᾠήθημεν καὶ ἡμεῖς περὶ τούτου διορίσασθαι τὸ πρέπον, ὥστε μήτε ἄμετρον μήτε ἄτακτον εἶναι μήτε τῶν ἡμετέρων χρόνων ἀνάξιον.

cogitarent quia exemplum aliud non haberent. Non enim ad plurimos venit substantiae magnitudo transcendens etiam magnificentiam animae, non mensura rei sed propria magnitudine proveniens. Quia igitur videmus periclitari consulum nomen, quod ex temporibus ita prolixis et ad millesimum prope annum veniens cum Romanorum republica pullulavit, propterea credidimus oportere causam comprehendere, et immensitatem eius recidentes ad beneplacitas consulares statuere expensas, quatenus continua sit Romanis, omnibus autem bonis viris existat accessibilis quoscumque huiusmodi nos dignos esse honore decreverimus. Cuncta siquidem perscrutantes perspeximus, quantum esse conveniat quod datur. A Marciano itaque imperatorum eximio scripta lex est, quae volebat non spargere pecunias consules, et ipsa ei constitutionum prima fuit. Igitur et post praedictam constitutionem invenimus, quoniam quidam hanc sequentes nihil spargere populo passi sunt, alii autem et ultra legem agere hoc petentes et promerentes quae petiverunt deinde ad sui animi respicientes mensuram circa aspersionem largitatem ultra terminum celebraruut, uni quidam vero medium bene eligentes mediocribus pro plurimis contenti fueruut. ⟨Et⟩ quoniam etiam nos praecedentibus quod medium est optimum visum est esse tamquam ex utroque summis periclitantibus mox ad immensitatem procedere, propterea aestimavimus et nos de hoc definire quod decet, ut nihil nec immensum nec inordinatum sit neque nostrorum temporum indignum.

CAPUT I.

Ὅσα μὲν οὖν προσῆκόν ἐστι δίδοσθαι παρὰ τοῦ παρ' ἡμῶν προβαλλομένου κατ' ἔτος ὑπάτου προφάσει σπυρτούλων τε καὶ τῶν ἄλλων ἁπασῶν διανομῶν καὶ δαπανημάτων, ταῦτα πάντα συνθέντες ἀπογραφῇ τῇδε ἡμῶν ὑποτεθῆναι τῷ θείῳ νόμῳ παρεκελευσάμεθα· ἐν νόμου γὰρ αὐτὸ τίθεμεν σχήματι, ἵνα τῷ

Quantacumque ergo competens est dari ab eo qui a nobis eligitur per annum consule occasione sportularum omnium et distributionum et expensarum, haec omnia componentes scriptione huic nostrae interponi sacrae iussimus legi: in legis enim hoc ponimus schemate, ut transcendenti etiam poena

tamen reputarent se aliud exemplum habituros non esse. Neque enim in multis simul conveniunt et ingens rei familiaris copia et liberalitas animi quae non modum rei, sed propriam magnitudinem sequatur. Quoniam igitur periculum esse videmus ne consulum nomen intercidat, quod ex tam longis temporibus et usque ad millesimum fere annum propagatum una cum Romanorum republica floruit, propterea rem continendam et immodica eius largitione recisa ad opportunum modum consularem sumptum rediqendum esse existimavimus, ut perpetuus Romanis maneat atque omnibus bonis viris in promptu sit quos tali honore nos dignos esse iudicaverimus. Itaque omnibus exploratis intelleximus, quantum conveniat esse quod dandum sit. Atque a Marciano imperatorum optimo scripta est lex, quae nolnit consules spargere pecunias; et haec quidem ei constitutionum prima fuit. Iam vero etiam post illam constitutionem comperimus alios eam secutos nihil plane spargere in vulgus instituisse, alios cum petissent ut etiam praeter legem id faceret et impetrassent quae petissent; inde ad animi sui modum respicientes immodica in spargendo liberalitate usos esse, nonnullos denique mediocritate recte probata modicis pro nimis contentos fuisse. Et quoniam etiam maioribus nostris in mediocritate optimum quodque positum esse visum est, cum quae utrimque extrema sunt periculum sit ne protinus ad nimium prolabantur, nos quoque quod decet de hoc definiendum esse existimavimus, ut neque immoderatum neque incompositum sit neque legibus nostris indignum.

1. *Atque quantum quidem ab eo qui quoque anno a nobis proponetur consule dari oporteat sportularum ceterarumque omnium distributionum et expensarum nomine, haec omnia descriptione compiexi huic nostrae sacrae legi subici iussimus: in legis enim formam id rediqimus, ut qui eam transcendat ei*

1 ἐννοεῖν *Zachariae ex ς*] ἀγνοεῖν *ML* ‖ 3 φιλοτιμία] magnificentiam (*i. e.* φιλοτιμίαν) *ς* ‖ 5 διαπεσεῖν *om. ς* ‖ 10 μέτρον *ex* 504, 32 *addendum fuit* ‖ συστεῖλαι *L* (*cf.* 504, 30. 501, 6)] περιστεῖλαι *M* statuere *ς* ‖ 11 *μείνοι *ML* ‖ 12 οὓς] quoscumque *ς*; *leg.* οὕς ἂν? ‖ 14 ἐρευνησάμενοι *L* ‖ εἶναι] ἂν *L*^{a} ‖ 15 τὸ *om. pr. in marg. add. L* ‖ 16 ἀρίστων *M* ‖ νόμος] *Cod.* 12, 3, 2 ‖ 17 διαρίπτειν *M* (*et sic infra*) ‖ αὐτὴ γε *M* ‖ 20 ταῦτα *M* ‖ 22 ἠτήσ••• *L*^{1} ἠτήσαντο *L*^{2} ‖ 24 ἐποιήσατο *L* ‖ 25 μετρίαις *L* ‖ πολλαπλῶν *L* ‖ 26 καὶ ἐπειδὴ] καὶ *om. ς* ‖ 29 ᾠήθημεν] propterea (*i. e.* διὰ τοῦτο) existimavimus *ς* ‖ 30 ὥστε μήτε] ut nihil neque (*i. e.* ὥστε μηδὲν μήτε) *ς* ‖ *μήτε — μήτε — μήτε — μηδὲ — μηδὲ — μηδὲ *ML* ‖ 31 νόμων *ML*, χρόνων *ex ς probat Zachariae* ‖ 34 τε καὶ τῶν ἄλλων *om. ς* ‖ διανομῶν] et distributionum *ς* ‖ 35 συνθέντες *L* ‖ 36 ὑποτεθῆναι *Haloander*] ἀποτεθῆναι *ML* interponi *ς*

2 magnitudo substantiae *T* ‖ 3 anima R^{a} ‖ non] in *V* ‖ 5 periclitati R^{1} ‖ 6 mileximum *R* ‖ 7 cum] eum R^{1} ‖ puppullauit R^{1} pululauit $R^{2}T$ ‖ 8 credimus *V vulg.* ‖ 9 ad *om. V* ‖ 11 aut *V* ‖ 12 decreuimus VR^{2} ‖ 13 concta R^{2} contructa R^{1} ‖ si quid R^{1} ‖ perscruntantes T^{1} perscurantes *R* ‖ 14 quod] quae R^{1} ‖ datum $R^{1}V^{1}T^{1}$ datum est V^{3} ‖ 15 eximo T^{1} ‖ est lex *T* ‖ 16 consulis $R^{1}T^{1}V$ ‖ 17 eius *RV*^{3} ‖ fuerit R^{1} ‖ igitur *om.* R^{1} ‖ praedictam *RT vulg.*] dictam *V* ‖ 18 inueniens R^{1} ‖ quidam] quod $RV^{1}T$ quidem V^{3} (quidam quidem *Osenbrüggen*) ‖ 19 sequentis $R^{1}V^{1}$ ‖ sint *T* ‖ 20 potentes $R^{1}V^{1}T^{2}$ ‖ 21 petuerunt R^{1} ‖ ad] a R^{1} ‖ 22 mensura R^{1} ‖ 23 celebrarent uni *V* uni celebrauerunt *R*, uni *del. vulg.* ‖ 24 bene el•gentes V^{1} eligentes bene T^{1} ‖ contempti *T* ‖ 25 Et *add. Osenbrüggen* ‖ etiam et nos *R* ‖ 32 quantumcunique R^{2} ‖ dari] d••• T^{1} ‖ qui] quia ab eo R^{a} ‖ 33 eligerit T^{1} ‖ consule *R*] consulem *VT* consul *vulg.* ‖ occasionem R^{1} ‖ 34 omnium *om. V* ‖ et distributionum] et *om.* R^{1} ‖ 35 competente $R^{1}T^{1}$ ‖ scriptioni R^{1} scriptionem $R^{2}V^{3}$ ‖ 36 sacrae *om. R* ‖ iusimus T^{1} ‖ legis] legi V^{1}

tražili čak nešto uglađenije u brojevima prepustivši samim konzulima da odluče u vezi sa darivanjem srebra ili ne davanjem ničega, da bi ih bilo više i da bi svojim imenom ukrasili vrijeme: onaj ko prekrši to što je utvrđeno s pravom je kao prekršilac zakona dostojan kazne. Tako ćemo stalno imati konzule koji se neće plašiti neumjerene darežljivosti niti će izbegavati i gnušati se konzulata kao najotvorenije opasnosti. Stoga zapovijedamo da se ovaj zakon dobro čuva.
3. Niko, dakle, neka se ne usudi da ga zaobiđe, bez obzira na to da li izobiluje bogatstvom ili je od naših magistrata, velike kurije ili pak ne obavlja nikakvu službu. Jer smo uzevši sve u obzir uveli svima jednakost u darežljivosti, ne dajući nikome dozvolu da prekorači mjeru ovim zakonom određenu, izuzev slobode da u procesijama dijeli srebro ili da tako nešto ne čini, to smo, kako je već više puta rečeno, prepustili volji konzula. U ovom našem zakonu sadržana je i velika milost i prema onima koji su te darove obično primali. Jer ako je postojala opsanost da ništa ne dobiju ako nema ko da bude konzul, sada će ipak primiti umjerenu sumu i s pravom će biti zahvalni ovom zakonu oni koji umjesto ništa mogu dobiti koliko je dovoljno. A to što ne dopuštamo preslavnim konzulima da rasipaju zlato ili dijele velike skupocjene sudove, nego smo odredili da dijele darove u skromnim srebrnim novčićima (milijarima, melima, kaukionima i tetragonima) i slično, smo ustanovili iz čovjekoljublja i na dobrobit naroda. Jer ako tako čine oni koji dijele konzularske darove i samo time darivaju građane, neće se više između sebe svađati kao oko velikog dobitka i neće više viti velikih tuča, koje su se često završavale batinama, kolcima i kamenjem, što nam je veoma mrsko. Viđali smo, naime, kako oni buntovnički postupaju i jedni drugima čine nečuvena zla zbog onoga što se bacalo a oni grabili, kako uopšte ništa ne donesu kući, nego se toga dana prepuštaju pijanstvu i piću; pa ako bi nešto slučajno, nadajući se većem dobitku, ranije potrošili, a onda ne bi dobili ili ništa ili samo malo, pa tako još i štetu pretrpjeli i bili prisiljeni na batine i povrede i upadali u razna druga zla koja se iz toga rađaju. No ako bi bilo umjereno ono što se baca (narodu), ne bi se žestoko borili, niti bi, očekujući obilje dobitka, nanosili udarce i povrede zbog nečeg malog. Stoga smo se ovim zakonom postarali da učvrstimo stanje u zajedničkoj državi kako bi vrijeme iza imena imperatora stalno bilo obilježavano i sjećanjem na konzule i njihovim imenom među našim slavnim magistratima koji su iz velikog senata, jer između njih treba birati dostojne počasti koji neće morati da prave prekomjerne troškove; pored toga prikladnu utjehu dajemo i našem narodu i svima ostalima, pa i onima koji su već izgubili nadu u to, jer smo ukinuli rasipanje da bismo konzulat države učinili besmrtnim.
4. Uz ovaj zakon biće, dakle, dodato i naše uputstvo, čiji primjerak će se čuvati u kancelariji tvoje uzvišenosti zajedno sa ovim zakonom koji treba da ti bude poslat. Zapovijedamo da preslavni aktuelni konzuli samo iz tvoje kancelarije uzimaju primjerak opisa (uputstva) priloženog uz ovaj zakon, kako bi sve učinili u skladu sa njim. A hoćemo da se uputstvo daje iz tvoje kancelarije kako ne bi mogli da ga krše, a i zato da takozvani „skraćivaoci“ (*breviatores*) ne bi bilo šta od onoga što smo utvrdili mogli da izvrnu (iskvare), već neka primjerak zakona, zajedno sa uputstvom i potpisom onoga koji će obavljati službu kojoj si ti sada na čelu bude predat u kancelariju tvoje slave na opasnost onih koji treba da ga čuvaju, da bi ostalo neiskvareno sve što smo utvrdili. Jer niko od onih koji steknu dostojanstvo konzula neće službu teško podneti, ako, pošto napravi umjereni trošak, bude dao ime godini. Jer što god je do sada onaj ko ima konzulsko dostojanstvo primao i od kancelarije tvoje uzvišenosti i od naših preslavnih prefekata i našom darežljivošću, to ćemo mu i sada dati, da bismo mu smanjili troškove koje mora da napravi, jer nećemo smanjiti svoju darežljivost prema njemu. Inače, iz svega što smo rekli neka bude izuzet imperator, kome je Bog i same zakone usadio kada ga je kao živi zakon poslao među ljude: kada imperatoru pripadne neprekidno konzulstvo, on svima i gradovima i narodima i plemenima dijeli svakoga dana ono što je Njemu po volji, tako i toga dolazi na Njegov znak, zato će konzulstvo cara zauvijek ostati slijedeći carska žezla.

παραβαίνοντι καὶ ποινή τις εἴη προσήκουσα. τὰς δὲ προόδους αὐτῶν ἑπτὰ τὰς πάσας εἶναι βουλόμεθα. εἰ γὰρ τοῦτο ἐπινενόηται διὰ τὸ τὰς θέας πρὸς ψυχαγωγίαν ἄγειν τοῦ δήμου, αὗται δὲ ἡμῖν ὁρίζονται εἴς τε ἱπποδρομίαν εἴς τε τὰς τῶν θηρίων θέας τε καὶ ἀναιρέσεις καὶ τὰς ἐπὶ τῆς σκηνῆς τε καὶ θυμέλης ἡδυπαθείας, οὐδενὸς τούτων ὁ ἡμέτερος ἀποστερηθήσεται δῆμος. ἀλλ' ἔσται μὲν αὐτῷ πρόοδος ἡ πρωτίστη καθ' ἣν παραλήψεται τὴν ὑπατείαν καὶ ταύτης κτήσεται τὰ σύμβολα, καλάνδαις Ἰανουαρίαις. μετ' ἐκείνην δὲ δευτέραν ἄξει θέαν τὴν τῶν ἀμιλλητηρίων ἵππων, ἣν δὴ μάππαν προσαγορεύουσι, καὶ τρίτην τὴν τοῦ καλουμένου θεατροκυνηγίου, οὐ δὶς ἀλλὰ προσάπαξ τελεσθησομένην· καὶ μετ' ἐκείνην τὴν τοῦ λεγομένου μονημερίου, ἔνθα πολλῆς ἡδυπαθείας ἐμπλήσει τὸν δῆμον τό τε καλούμενον πάγκαρπον θεώμενον καὶ θηρίοις προσμαχομένους ἀνθρώπους καὶ εὐδοκιμοῦντας τῇ τόλμῃ καὶ πρός γε ἀναιρούμενα τὰ θηρία. καὶ πέμπτην γε ποιήσει πρόοδον τὴν ἐπὶ τὸ θέατρον ἄγουσαν, ἣν δὴ πόρνας καλοῦσιν, ἔνθα τοῖς ἐπὶ σκηνῆς γελωτοποιοῖς ἔσται χώρα τραγῳδοῖς τε καὶ τοῖς ἐπὶ τῆς θυμέλης χορεῖς, θεάμασί τε παντοδαποῖς καὶ ἀκούσμασιν ἀνεῳγμένον ἐστὶ τὸ θέατρον. πάλιν δὲ θέαν ἵππων ἀμιλλητηρίων ἐπιτελέσει ἤτοι τὴν καλουμένην μάππαν, ἕκτην ἄγων ταύτην πανήγυριν. εἶτα ἐντεῦθεν καταθήσεται τὴν ἐνισυσιαίαν ταύτην τιμὴν τὴν ἐπὶ τῆς καλουμένης ἀποθέσεως κατὰ τὸ συνειθισμένον ἄγων πανήγυριν. καὶ οὕτως ὁ τῶν ἑπτὰ νυκτῶν τε καὶ προόδων ἐπιτελεσθήσεται δρόμος οὐδὲ ἓν εἶδος τῶν ἐξ ἀρχῆς νομισθέντων παραλιμπάνων. τὸ γὰρ μίαν μὲν ἄλλην προσεφευρίσκειν ⟨μάππαν⟩, δύο δὲ συνάπτειν τὰ καλούμενα θεατροκυνηγέσια, ἀλλὰ μὴ τῷ προτέρῳ τούτων ἀρκεῖσθαι, πρόδηλον ὡς οὐδὲν καινοπρεπές τι πρὸς τὸ πρότερον ἔχει. προσκορὲς μὲν οὖν εἰκότως ἂν τὸ πρᾶγμα νομισθείη, ἀλλ' ἕκαστον μὲν ἐπιδειχθήσεται λαμπρῶς, οὐ μὴν εἰς

quaedam inferatur competens. Reditus autem eorum imminutos omnes esse volumus. Si enim hoc adfixventum est ut spectacula ad animi voluptatem agantur populo, haec autem a nobis determinantur in circensibus et bestiarum spectaculis et thymelae de lectatione, nullo horum noster privabitur populus. Sed erit quidem ei processus primus quo suscipit consulatum et huius possidet codicillos, kalendis Ianuariis. Post illum vero secundum agit spectaculum certantium equorum, quam mappam ••••••• semel exhibendum; et post illud quod dicitur totius diei, ubi et multa delectatione complebit populum hoc quod vocatur pancarpon [Latine silva] conspectum, et cum bestiis pugnantes homines et vincentes audacia, insuper et interemptae bestiae. Quintam quoque faciet processum qui ad theatrum ducit, quem pornas vocant, ubi in scena ridiculorum est locus tragoedis et thymelicis choris, et spectaculis universis atque auditibus apertum est theatrum. Rursus quidem spectaculum equorum certantium edit seu quae vocatur mappa, sextum agens hunc conventum. Ex hoc deponit annalem hunc honorem, in depositione agens sollemnem editionem. Et ita septem noctium et processuum complebitur cursus nullam speciem antiquitus statutarum derelinqueus. Unam siquidem aliam adinvenire mappam duoque continuare quae vocantur theatrum amphitheatrum, et non priori horum contentos esse, palam est quia nihil novi ultra id quod prius agitur habet. Sufficere itaque rite causa putabitur, et singulae dantur clare et non in

etiam poena aliqua conveniens irrogetur. Processiones autem eorum septem esse omnes volumus. Nam si hoc idcirco excogitatum est, ut spectacula ad populi voluptatem edai, ea autem a nobis ad circensia et ad bestiarum spectacula caedesque et scaenicas atque thymelicas oblectationes rediguntur, nullo horum populus noster privabitur. Sed erit illi prima processio, quo die consulatum suscipiet et codicillis eius potietur, kalendis Ianuariis. Post illam autem secundum edet spectaculum equorum certantium, quam quidem mappam appellant, et tertium quod vocatur theatrokynegium, non bis sed semel peragendum; atque post illud monhemerium quod dicitur, ubi populum multa voluptate implebit pancarpum quod vocatur spectantem et cum bestiis pugnantes homines et audacia insignes ac denique bestias interfectas. Quintam quoque faciet processionem quae ad theatrum ducat, quas pornas vocant, ubi in scaena scurris locus erit et tragoedis et thymelicis choris atque oculorum spectaculis variis auriumque oblectamentis apertum est theatrum. Iam rursus spectaculum equorum certantium exhibebit quae mappa vocatur, sextum celebraturus diem sollemnem. Deinde annuum istum honorem deponet festum diem pro depositione quae vocatur more solito acturus. Atque ita septem noctium et processionum cursus peragetur nulla specie earum quae ab initio receptae sunt praetermissa. Nam aliam praeterea mappam instituere et duo continuare theatrokynegia quae vocantur ac non priori eorum contentum esse, id quidem apparet nihil novi praeter ea quae prius acta sunt habere. Atque abunde sufficere res merito putabitur, singula vero

2 προόδους] reditus (*i. e.* προσόδους) ς ‖ ἑπτὰ τὰς πάσας] imminutos omnes ς ‖ 4 τοῦ δήμου] τὸν δῆμον *Haloander, quod probat Zachariae*, populo ς ‖ 6 ἀναιρέσεις — τε καὶ *om.* ς ‖ 10 ἰαννουαρίαις *M* ‖ 13 θεατροκυνηγίου *Zachariae* (*cf.* 32; *Iul.*)] θεάτρου κυνηγίου *M* θεάτρου (*in lituro*) κυνηγίαν *L* ‖ 14 καὶ Lς] *om. M* ‖ 15 ἔνθα] ubi et ς ‖ 18 τόλμα *L* ‖ 19 *γε] τε *libri* ‖ 21 γελοτοποιοῖς *L*, γελαστοποιεῖν *M* ridiculorum (*i. e.* γελωτοποιῶν?) ς ‖ 22 τε *Zachariae ex* ς] γε *ML* ‖ 24 δὲ] quidem (*i. e.* γε) ς ‖ ἐπιτελέσει *L* ‖ 25 ἕκτην ἄγων ταύτην πανήγυριν Lς] *om. in hiatu* 8 *fere litt. M* ‖ 26 εἶτα *om.* ς ‖ τὴν] τῆς *L* ‖ 27 τῆς καλουμένης *om.* ς ‖ 27 *sq.* κατὰ τὸ — πανήγυριν] agens sollemnem editionem ς ‖ 31 μάππαν *ex* ς *post* ἄλλην *addidit Scrimger* ‖ 32 θεατροκυνηγέσια *M*] θεατροκυνήγια *L* ‖ 34 τι *M*] τὸ *L* ‖ ἔχοι πρυσκορὲς (ἔχοι προσ *ex* γίνεσθαι *corr.*) *L* ‖ 35 νομισθῇ *L* ‖ ἀλλ' ἕκαστον μὲν ἐπιδειχθήσεται] et singulae dantur ς

1 redditus *libri* ‖ aut *V* ‖ eorum *om. V* ‖ 2 omnes esse *T vulg.*] esse omnes *V*, omnes *om. R* ‖ haec *R* ‖ 3 uoluptatem *R vulg.*] uoluntatem *VT* ‖ aguntur *T*[1] ‖ 5 spectacula *libri, corr. vulg.* ‖ themale (al. theatri *s. v.* *V*[3]) *libri*, thymeles *vulg.* ‖ 7 erit quod *R*[1] quidem crit *T* ‖ quoi quod *T* ‖ *susoepit *libri* ‖ 8 kalendas *R*[1] ‖ 9 agitur *T*[a] agunt *R* ‖ 10 quam *om. R* ‖ mappa *T* mampam *VR*[2] ‖ *hiatum non indicant libri, suppl. fere* quam mappam ⟨appellant, et tertium quod vocatur theatrokynegium, non bis sed⟩ semel exhibendum ‖ 12 ubi *Osenbrüggen*] ut *libri* ‖ et *RV*] *om. T* ‖ delectationem *R*[1] ‖ complebis *V*[1] complebi complebit *T*[1] ‖ 13 pancarpor *R* pancarpo *T* ‖ lantine *T*[1]; uncis inclusa *del. vulg.* ‖ *conspecta *libri, del. vulg.* ‖ 14 et] ut *V* ‖ 16 qui] quod *RVT* ‖ pornas] aborna *RT* abŏa *V* (apornas, apoornas, apronas *sim. Iuliani codd.*) ‖ 17 in *om. V* ‖ scena *vulg.*] scema (*i. e.* schema) *libri* ‖ tragidis *V* traiedis *T*] ‖ 18 themelicis *RV* themedicis *T* ‖ thoris *T* ‖ atque] autque *VT*[a] aut quae *RT*[a] ‖ 19 auditibus *V*] a iudicibus *RT*[2] iudicibus *T*[1] ‖ quidem] quod *R*[1] ‖ 20 equorum centantium *V*[1] equorum cantantium *R*[2] cantantium equorum *R*[1] ‖ edit *vulg.*] editi *RV* editis *T* ‖ uocantur *T* ‖ 21 mampa *V* ‖ hunc] h̄t (*i. e.* habet) *V* ‖ 22 hunc] hinc *T* h̄t *V* ‖ dispositione *RT*[1] ‖ 23 septenoctium *T*[2] ‖ 24 sperem *R*[1] ‖ 25 staturarum *R*[1] derelinquens *vulg.*] delinquens *RVT* ‖ 26 mappam *V* mampam *R*[2] ‖ 27 theatrum anphitheatrum *V* theatrum antitheatrum *T*[1] theatrum *RT*[2], theatroquinegia *vulg.* priori horum *R*[2]*T*[1]] priorum *R*[1] *VT*[2] ‖ 28 contemptos *T* ‖ est] et *V*[1], *om. R* ‖ nihil quia *V*[1] ‖ 29 sufficet *V*[a] ‖ 30 et] sed *Osenbrüggen* ‖ clarei *R*[1] ‖ et] etiam *V*[3]

<*Epilog*> Kada primi ovaj zakon, neka se tvoja uzvišenost postara da on zauvijek ostane važeći i neka uvijek bude pravosnažno sve što se u njemu sadrži. Neka se čita.
Jedan primjerak je napisan za Jovana preslavnog pretorijanskog prefekta po drugi put, bivšeg konzula i patricija.
Jedan primjerak je napisan za Longina, premudrog i preslavnog prefekta ovog blaženog grada.
Dato 5. dana uoči januarskih kalenda, CP(u Konstantinopolju) <11. god. vladavine gospodara Justinijana Avgusta> i <2. godine> po konzulovanju preslavnog gospodina (*vir clarissimus*) Belizarija.

(g. 536 - 537)

τοσοῦτον ὥστε ἤδη τῷ πλήθει καὶ μισηθῆναι· ἐν γὰρ τοῖς σπανίως γινομένοις τὸ θαυμαζόμενόν ἐστιν. ταῦτα μὲν οὖν προφάσει τῆς ὑπατικῆς ἡμῖν γέγραπται καὶ περιέσταλται δαπάνης.

tantum, ut iam populo etiam odibile sit: in his enim quae raro fiunt miraculum est. Haec itaque de consularibus a nobis scripta et determinata sunt expensis.

CAPUT II.

Εἰ δὲ καὶ γαμετὴν ὁ ὑπατεύων ἔχοι, διώρισται παρ' ἡμῶν καὶ τὸ τῆς περὶ αὐτὴν μέτρου δαπάνης· δεῖ γὰρ συναπολαύειν καὶ ταύτας τῆς τοῦ συνοικοῦντος λαμπρότητος. εἰ δὲ καὶ οὐ συνοικοίη γυναικί, περιττὰ τὰ ἐντεῦθεν, πλὴν εἰ μήτηρ αὐτῷ καθεστήκοι ἤδη τῇ τῆς ὑπατείας ἀξίᾳ καὶ πρόσθεν τετιμημένη, καὶ βούλοιτό γε αὐτὴν συναπολαῦσαι αὐτῷ τοῦ σχήματος. καὶ τοῦτο γὰρ ἐπὶ μόνῃ μητρὶ δίδοται, ἑτέρα δὲ οὐ καθεδεῖται γυνὴ παντελῶς πλὴν τῆς συνοικούσης ἢ τῆς μητρός, τῆς μὲν πάντως — ἐπειδὴ γὰρ αἱ γαμεταὶ συνεκλάμπουσι ταῖς τῶν συνοικούντων ἀκτῖσι, τοῦτο αὐταῖς τοῦ νόμου δεδωκότος —, τῆς μητρὸς δέ, εἴπερ ὁ ὑπατεύων τοῦτο βουληθείη· οὐ θυγατήρ δέ, οὐκ ἀδελφὴ τυχόν, οὐ γαμετὴ παιδός, καὶ πολλῷ μᾶλλον εἰ μηδὲ προσήκουσα κατὰ γένος εἴη· τοῦτο γὰρ δὴ καὶ καθαρῶς ἄτοπον ἐτύγχανεν.

Si autem etiam uxorem consul habeat, definita est a nobis et circa illam expensarum mensura: decet enim frui eas et coniugis claritate. Si vero non copulatus ⟨sit⟩ uxori, his sat est, nisi mater eius consistat iam consulatus digna et prius honorata, et velit eam una frui secum schemate. Et hoc in sola matre praebemus, alia vero non decorabitur mulier penitus praeter coniugem et matrem, illae quidem omnibus modis, quoniam uxores concoruscant radiis maritorum hoc lege dante, matres vero, si consul hoc voluerit; nam neque filia neque soror forte, non uxor filii, et multo magis si nec pertinens ad genus sit: hoc enim et pure illicitum existebat.

1 Τὸ δὲ διαρρίπτειν ἐν ταῖς ἑπτὰ ταύταις προόδοις τῷ δήμῳ τὸν ὑπατεύοντα κάλλιον ἡμεῖς διωρίζομεν ἢ καθάπερ ἡ Μαρκιανοῦ τοῦ τῆς θείας λήξεως διάταξις λέγει. ἡ μὲν γὰρ ἀπεῖπε παντοίως φιλοτιμεῖσθαι, ἡμεῖς δὲ αὐτὴν ἐπανορθοῦμεν τὸ πρᾶγμα τῇ γνώμῃ τοῦ τὴν ὕπατον ἔχοντος ἀνατιθέντες τιμήν. εἴτε γὰρ μηδ' ὁτιοῦν βουληθείη ῥίπτειν, οὐκ ἀναγκάζομεν, εἴτε αὖθις ἐλθεῖν εἰς τοῦτο βουληθείη καὶ τοῖς ἐξ ἀργύρου δώροις τιμῆσαι τὸν δῆμον, οὐδὲ τοῦτο ἀπαγορεύομεν. οὐ μὴν χρυσίον ῥίπτειν ἐφίεμεν, οὐ μικροτέρου τινὸς οὐδὲ μείζονος ὅλως ἢ μέσου χαράγματος ἢ σταθμοῦ, ἀλλὰ ἄργυρον, καθάπερ εἰπόντες ἔφθημεν, μόνον. τὸ μὲν γὰρ καὶ χρυσίον διαρρίπτειν ἀνείσθω τῇ βασιλείᾳ, ἥπερ μόνῃ καὶ χρυσίου περιφρονεῖν ὁ τῆς τύχης δίδωσιν ὄγκος· ἄργυρος δὲ ὁ μετὰ χρυσὸν εὐθὺς τιμιώτατος γένοιτο ἂν καὶ τοῖς ἄλλοις ὑπάτοις φιλοτιμία πρέπουσα. τοῦτον ἐφίεμεν αὐτοὺς ῥίπτειν ἔν τε τοῖς καλουμένοις μιλιαρησίοις καὶ μήλοις

1 Spargere autem in septem his processionibus populo consulem melius nos designavimus, sicut Marciani divae memoriae constitutio dicit. Illa quidem abnegavit omnino munificentiam, nos autem corrigimus eam, causam voluntate eius qui consulatus habet honorem disponentes. Sive enim nihil voluerit spargere, non cogimus, sive rursus venire ⟨ad⟩ hoc voluerit et ex argento muneribus honorare populum, nec hoc interdicimus. Non tamen aurum spargere sinimus, non minoris alicuius, non maioris omnino, non medii characteris aut ponderis, sed argentum, sicuti praediximus, solum. Aurum enim spargere revolvatur imperio, cui soli etiam aurum contemnere praestat fortunae fastigium; argentum vero, quod mox post aurum pretiosissimum fiet et aliis consulibus largitas decens. Hoc sinimus eos spargere ⟨in his⟩ quae vocantur miliarisia et in melis et in caucis

splendide exhibebuntur, neque tamen in tantum ut ipsa multitudine invisa fiant: nam quae raro eveniunt, admirationem habere solent. Haec igitur consularium expensarum nomine a nobis scripta sunt et determinata.

II. *Si autem uxorem consul habeat, etiam in ea expensarum modus a nobis definitus est: nam illas quoque splendore coniugis una frui oportet. Sin uxori iunctus non sit, supervacanea sunt quae inde petuntur: praeterquam si ei mater sit quae consulatus dignitate iam prius honorata fuerit, eamque velit eadem conditione secum frui. Nam hoc quoque in sola matre ei conceditur; alia vero mulier omnino non assidebit excepta coniuge aut matre, illa quidem omnibus modis (quippe cum uxores una collustrentur radiis maritorum, lege hoc iis concedente), matre autem, si consul hoc voluerit: nec vero filia nec soror neque uxor filii, vel adeo si quae eum ne attingat quidem genere: id enim manifesto absurdum foret.*

1 *Ut autem spargat populo consul in septem illis processionibus, id melius nos definimus quam quemadmodum Marciani divae memoriae constitutio dicit. Illa enim largiri omnino vetuit, nos autem eam emendamus rem voluntati eius qui consulatus honorem habet committentes. Sive enim noluerit quicquam spargere, non cogimus eum, sive rursus voluerit ad hoc accedere atque donis argenteis populum honorare, ne hoc quidem prohibemus. Nec vero aurum spargere permittimus, neque minoris ullius neque utique maioris aut medii signi aut ponderis, sed argentum, uti modo diximus, solum. Nam aurum quoque spargere imperatori reservetur, cui vel soli aurum contemnere fortunae fastigium concedit; argentum vero, quod modo post aurum pretiosissimum est, etiam ceteris consulibus idoneum evadet ad munificentiam praestandam. Hoc iis spargere concedimus et in miliarensibus quae vocantur et melis et caucis et*

---

2 σπανίως γενομένοις *L* | 5 διώρισται κτλ.] et de expensis eius competens descriptio facta est *Iul.* (*cf. ad* 507, 26) | 9 περιττὰ τὰ ἐντεῦθεν] his sat est ς | αὐτῷ] eius ς | 10 τῇ] τὴν (*erasum*) *L* | ὑπατίας *M* | ἀξία *L* | τετιμημένη] τὰ τιμήματα L^a | 11 αὐτῷ *ML* | 12 γὰρ *om.* ς | δίδοται] praebemus ς (*i. e.* δίδομεν) ς | 14 τῆς μέν *M*] τῇ μὲν *L vulg.* | 15 γὰρ *om.* ς | 16 αὐτοῖς *M* | 17 *τῆς μητρὸς] τῇ μητρὶ *libri* | 20 καθαρῶς *om. L* | 21 Τὸ δὲ *Zachariae ex* ς] τί δὲ *M* τί δὲ δεῖ *L* | 23 ἢ *om.* ς | 24 γὰρ *om.* ς | 26 ἀνατιθέντες] disponentes ς | 33 καὶ *om.* ς | 38 μελλιαρησίοις *L* μιλιαρισίοις *Mς* (*cf.* ς 505, 23)

2 fuerit RT^1 fuerint T^2 | inuiculum R^1 | 5 Sin *T* | consul habeat] consuiabat R^1 | 6 illa R^1V^1 | 8 non *om. R* | *sit *addidi* (esc *add. vulg.*) | satis V^2 *vulg.* | 9 consistat *ed. pr.*] constat *libri*, *vulg.* | consulatu *V vulg.* | prius] propriis VT^2 | 10 eam] ea *V*, *om. T* | uni *V* | 12 coniugnem T^1 | 13 uxoris R^1V^1 | concorruscant *R* corruscant VT^2 coruscant T^1 *vulg.* | 14 si] sit V^1 | 17 ad gens R^1 agens *T* | haec *R* | 21 aut *V* | 22 non T^1 | sicut] quam sicut *vulg.* | martiane T^1 | 24 omnino abnegauit *R* | magnificentiam *V* munificentia *T* | corrigamus *RT* | 25 consolatus V^1 | 26 habet] est habet R^a | 27 cogimur V^1 cogitur V^2 | ad *add. vulg.* | 28 munibus V^1 | 29 interdicimus hoc *V* | tantum V^a | 30 omninino T^1 | 31 careoteris *R* | 32 sicut *T* | Aurum enim] enim aurum VT^2, aurum T^1 | *revolvatur (*sim. Osenbrüggen*)] uoluebatur RT^1 uolebatur *V* uolebant T^2 | 33 imperio] in periculo RT^1 | soli cui *T* | 34 praestat *vulg.*] praestet *RVT* | 36 *largitus *libri* | in his *add. vulg.* | 37 inmiliarisia R^1 | melius *T* semelis V^a | et incautius *T*

καὶ καυκίοις καὶ τετραγωνίοις καὶ τοῖς τοιούτοις. ὅσῳ γὰρ ἂν μικρότερον εἴη τὸ ῥιπτούμενον, τοσούτῳ πλείονς οἱ λαμβάνοντες. τῷ δὲ πράγματι μέτρον ἡ τοῦ διδόντος δύναμίς τε καὶ προαίρεσις, ὥστε ἢ μηδ' ὁτιοῦν ἢ μέτριον ἢ ὑπερβαῖνον διαδοῦναι τῷ δήμῳ· τοῦτο γὰρ ἐπὶ ταῖς ὑπατείαις ὁρίζομεν οὔτε ἄκοντας ῥίπτειν ἀναγκάζοντες οὔτε βουλομένους τε καὶ φιλοτιμουμένους κωλύοντες. ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τοῦ τὸν ἀργυροῦν ῥίπτειν οὕτως ἡμῖν νενομοθετήσθω, καὶ εἴπερ ὅλως ἐπὶ τοῦτο ὁρμήσεις, παρρησίαν ἐχέτω τοῦ διανεῖμαι τὴν τοῦ ἀργύρου φιλοτιμίαν ἐν ταῖς αὐτοῦ προόδοις, καθάπερ αὐτὸς ὀρθῶς ἐνόμισεν ἔχειν, μόνου κεκωλυμένου τοῦ χρυσίον ὅλως ἀκοντίσαι, τὸ τῇ βασιλείᾳ μόνῃ παρ' ἡμῶν ἀφωρισμένον προσάψασθαι.

2 Τῶν μέντοι γε ἄλλων τῶν παρ' ἡμῶν διωρισμέναν καὶ ἐγγεγραμμένων τῇ ἀπογραφῇ τῇ τῷδε περιεχομένῃ τῷ νόμῳ παραβῆναί τι παντελῶς ἢ αὔξειν ἢ μειοῦν οὐδένα συγχωροῦμεν τρόπον. τὸ μὲν γὰρ ἀόριστον (φαμὲν δὲ τὸ ῥίπτειν) ἐπὶ τῇ τοῦ διδόντος τίθεμεν γνώμῃ παντοίως, ὡς αὐτεξούσιον αὐτὸ τῷ δόντι ποιοῦντες, τὸ δὲ παρ' ἡμῶν ὡρισμένον τε ἅπαξ καὶ διατεταγμένον ὑπερβαίνειν ὅδε ἡμῶν ὁ νόμος κωλύει. ἀλλ' εἴ τις τολμήσειε τὸ διωρισμένον ἐκβῆναι, centum librarum auri καταθήσει ποινήν, ὡς τὰς ἡμετέρας παραβὰς προστάξεις καὶ τὸν ἅπαντα τοῦδε τοῦ νόμου διαφθείρων τό γε ἐφ' ἑαυτῷ σκοπόν. εἰ γὰρ κατὰ ταύτην δὴ μόνην τέθειται τὴν πρόφασιν, ἵνα μὴ τῇ τῶν διδομένων ἀμετρίᾳ τὸ τῶν ὑπάτων ἐκλείποι, καὶ διὰ τοῦτο ἡμεῖς τὰς περιττὰς ἐκείνας δόσεις τε καὶ δαπάνας συνεστείλαμεν καὶ τὰς εἰς πλῆθος ἐκκεχυμένας προόδους τε καὶ θέας εἰς εὐσύνοπτον ἠγάγομεν μέτρον, καὶ ἴσως τι καὶ τῶν γλαφυρωτέρων περὶ τοὺς ἀριθμοὺς προσεννοήσαμεν τὸ ῥίπτειν ἀργυρον ἢ μηδ' ὁτιοῦν διδόναι ταῖς αὐτῶν τῶν ὑπάτων ἀνατεθεικόσιν γναίμαις, ὅπως ἡμῖν ἔσονται πλείους καὶ τῇ παρ' ἑαυτῶν προσηγορίᾳ τὸν χρόνον κοσμοῦεν, ὁ τὸ διατεταγμένον ἐκβαίνων εἰκότως ἂν ὡς τὸν ἡμέ-

et quadriangulis et talibus. Quanto enim minora sunt quae sparguntur, tanto plures suscipientes erunt. Sitque rei mensura dantis virtus et voluntas sive nihil aut mediocre aut transcendens populo erogandi. Hoc enim in consulatu definimus, neque invitos spargere cogentes neque volentes prohibentes. Sed de argento quidem spargendo ita a nobis sancitum sit et si omnino ad hoc accesserit, licentiam habeat distribuendi argenti munificentiam in suis processionibus, sicut ipse recte se habere putaverit, solo prohibito aurum omnino iaculari, quod imperatori tantum tributum est contingere.

2 Aliorum autem quae a nobis decreta sunt et conscripta in descriptione quae hac continetur lege transcendi aliquid omnino aut addi nos nullo permittimus modo. Quod itaque infinitum est (dicimus autem spargere), in dantis ponimus voluntate, omnino propriae potestatis hoc eius qui dat facientes, quod vero a nobis definitum est semel et ordinatum, transcendi haec nostra lex prohibet. Sed si quis praesumpserit quod definitum est egredi, centum librarum auri persolvet poenam, utpote nostra praevaricatus praecepta et omnem huius legis corrumpens quantum in se intentionem. Si enim pro hac tantummodo posita est occasione, ne dandorum immensitate consulatus desint, et propterea nos superfluas illas dationes et expensas adbreviavimus et in populum effusas processiones et spectacula ad bene se habentem deduximus mensuram, rite aliquid decentius de numeris considerantes, id est spargere argentum aut neque quicquam dare eorundem consulum dimittentes voluntatibus, ut nobis sint amplius et semper ex suo vocabulo tempus adorment: qui quod dispositum est transcendit, rite utpote nostram

quadrangulis et id genus aliis. Quanto enim minora sunt quae sparguntur, tanto plures erunt qui accipient. Modus vero rei sit dantis et facultas et voluntas, ut vel nihil vel modica vel effusa populo distribuat; hoc enim de consulatibus definimus, qui neque invitos spargere cogamus neque volentes et munifice largientes prohibeamus. Sed quae ad argentum spargendum spectant ita nobis sancita sint: et siquidem omnino ad hoc accesserit, licentiam habeat argentea munera in processionibus suis distribuendi, quemadmodum ipse id recte se habere putaverit, cum solum utique vetitum sit aurum iaculari, id quod 2 *imperatori soli a nobis destinatum est attingere. Ex reliquis vero quae a nobis definita sunt et descriptioni quae hac lege continetur inserta omnino quicquam excedere vel augere vel minuere nullo modo permittimus. Nam quod non est definitum (de spargendo loquimur), in voluntate dantis omnino ponimus, cum id ad arbitrium eius qui dederit referamus, quod vero semel a nobis definitum et constitutum est violari haec lex nostra vetat. Sed si quis id quod definitum est excedere ausus sit, centum librarum auri poenam solvet, utpote qui praecepta nostra violarit et totum huius legis consilium quantum in ipso est corrumpat. Etenim si ea ob hanc solam causam lata est, ne ex immodica munerum largitione consules deficiant, nosque ideo supervacaneas illas dationes et sumptus contraximus et in nimium effusas processiones et spectacula ad opportunum modum redegimus, et fortasse etiam expolitius aliquid in numeris insuper rimati sumus de spargendo argentum aut nihil dando ipsis consulibus arbitrio permisso, quo plures sint nobis atque ex suo nomine tempus exornent: qui id quod constitutum est excedit merito ut legis*

2 τοσοῦτο *M* ‖ 4 ὥστε *om. ς* ‖ 5 διαδοῦναι *M*[ς]] διδόναι *L* ‖ ῆ τε καὶ φιλοτιμουμένους *om. ς* ‖ 11 αὐτοῦ *Scrimger* ‖ 12 ἐνόμισεν] putaverit *ς*; *leg.* ἂν νομίσῃ? ‖ 13 ὅλως ἄκον ex ἔχειν *corr. L* ‖ 13 *sq.* τοῦ τῇ — ἀφωρισμένου *L* ‖ 14 παρ' ἡμῶν *om. ς* ‖ προσάψασθαι *Spangenberg ex ς*] ἢ προσάψασθαι *ML* ‖ 16 τῇ *in ras. L* ‖ τῇ τῷδε περιεχομένῃ *M*[ς]] καὶ τῶδε περιεχομένων *L* ‖ 18 ἢ μειοῦν *om. ς* ‖ οὐδένα] κατ' οὐδένα *malit Zachariae* ‖ 20 αὐτῷ τῷ δόντι ποιοῦντι *L* ‖ 24 ἑκατὸν λιτρῶν χρυσίου *L* ‖ 26 ἑαυτοῦ *L*[a] ‖ 28 ὑπόντων *L* ‖ 32 καὶ ἴσως] rite (*i. e.* εἰκότως?) *ς* ‖ καὶ *om. ς* ‖ 33 *προσεννοήσαμεν] ἐννοήσαντες πρὸς *ML* considerantes id est *ς* (πρὸς *del. Hombergk*; possis etiam scribere ἐννοήσαντες οἷς *deleta particula* καὶ *ante* ἴσως *cf. ad v.* 32) ‖ 34 αὐτῶν τῶν] eorundem (*i. e.* τῶν αὐτῶν) *ς* ‖ 35 πλείους καὶ] amplius et semper *ς*

1 et in quadriangulis *R* ‖ 4 mediocri R^1 ‖ 5 invitos] inuitus R^2 inuitus si hos T^1 ‖ ῆ despargendo R^1 ‖ sit] est *T* ‖ 8 licent (*sic*) T^1 ‖ habet *VT* ‖ 9 munificentia *RVT* ‖ 10 se *V vulg.*] *om. RT* ‖ putauerit habere *R* ‖ 11 tamen T^1 ‖ 12 contigere T^1 contignere *V* ‖ 16 in] et in RT^2 ‖ continentur R^1V^1T ‖ 17 transcend- R^1 transcendendi T^1 ‖ aut *om.* R^1 ‖ 19 spargentem T^1 ‖ ponamus esse uoluntatem T^1 ‖ 20 hoc *om. T* ‖ qui] cui T^1 qui cui R^1 ‖ 21 definitum *cet.*] initum est — 27 tantum] *scr.* R^2 *in ras.* 3 *vv.* ‖ ordinatam *R pr.* ‖ 22 transscendendi RT^1 ‖ 24 auri *om. V* ‖ utpute *T* utputa *R* ‖ 25 omne V^1 ‖ 26 quater T^1 ‖ sic enim tantum pro hac modo *V* ‖ 27 tñ modo *T* ‖ est] est lex *T vulg.* ‖ occasionem R^1 ‖ ne] nec V^3 *s. v.* ‖ immensitatem *VT* ‖ 28 deserit *V* definit T^a ‖ superfluos R^1 ‖ 29 adbreuiabimus *V* adbreuiamus *T* abreuiamus *R* ‖ 30 expectacula *RVT* ‖ bene] hñ (*sic pro* bñ) *R* ‖ 31 habentes *T* ‖ rite] forte *Beck* ‖ 32 considerantes V^1 ‖ 33 argentum] aurum T^2 ‖ aut *Osenbrüggen*] ut *RT vulg.*, *om. V* ‖ eorum RT^2 ‖ 34 demittentes T^1 ‖ uolüptatibus *R* ‖ sit *VT*[1] ‖ 35 ador|nornent *V* ‖ qui quod] quid quidem T^1 ‖ 36 recte T^2 ‖ utputa (utpute $V^{pr.}$) V^1T ‖ nostra R^1

τερον παραβαίνων νόμον ἄξιος εἴη ποινῆς. οὕτω γὰρ ἡμῖν ἔσονται διηνεκῶς ὕπατοι, τὴν τοῦ πράγματος ἀμετρίαν οὐ φρίττοντες οὐδὲ ὡς τινα φανερώτατον κίνδυνον τὴν ὑπατείαν ἀποφεύγοντες καὶ ἐκτρεπόμενοι. καὶ διὰ τοῦτο θεσπίζομεν τὸν νόμον ἐν βεβαίῳ 3 φυλάττεσθαι τοῦτον. μηδεὶς τοίνυν αὐτὸν παρεξιέναι θαρρήσειε, μηδὲ εἰ σφόδρα πλουτοίη μηδὲ εἰ τῶν ἡμετέρων ἀρχόντων εἴη μηδὲ εἰ τῆς μεγάλης βουλῆς ἢ μηδεμίαν ἀρχὴν ἄρχοι. ταῦτα γὰρ ἅπαντα ἡμεῖς συνιδόντες πᾶσιν ἐπεθήκαμεν ἐπὶ ταῖς δόσεσι τὴν ἰσότητα, οὐδενὶ παντελῶς ἄδειαν διδόντες παρεκβῆναι τὸ μέτρον τὸ τῷδε περιεχόμενον τῷ νόμῳ, πλὴν ἐπὶ μόνῳ τῷ τὸν ἄργυρον ἐν ταῖς προόδοις ῥίπτειν ἢ μηδὲ τοῦτο ποιεῖν, ὅ ταῖς αὐτῶν τῶν ὑπάτων ἀνεθήκαμεν (καθὰ πολλάκις εἴρηται) γνώμαις. Καὶ αὐτοῖς δὲ τοῖς ταῦτα λαμβάνειν εἰωθόσι μεγίστη χάρις ἐν τῷδε ἡμῶν ἀποκεῖσθω τῷ νόμῳ. εἰ γὰρ ὁ κίνδυνος ἦν ἐπιλειπόντων ὑπατευόντων μηδ' ὁτιοῦν λαμβάνειν, νῦν δὲ λήψονται μέτριον, πολλὴν ἂν εἰδεῖεν εἰκότως τῷδε τῷ νόμῳ χάριν τὸ αὐτάρκες ἀντὶ τοῦ μηδενὸς κομιζόμενοι. καὶ αὐτὸ γὰρ δὴ τὸ μὴ συγχωρεῖν ἡμᾶς τοῖς ἐνδοξοτάτοις ὑπάτοις χρυσίον ῥίπτειν ἢ καὶ ⟨σκεῦος⟩ μεῖζον, ἀλλ' ἐν μιλιαρησίοις τε καὶ μήλοις καὶ καυκίοις καὶ τετραγωνίοις συμμέτροις καὶ τοῖς τοιούτοις ποιεῖσθαι τὴν δόσιν νομοθετῆσαι, πρὸς φιλανθρωπίαν ἡμῖν ἐξηύρηται καὶ θεραπείαν τοῦ δήμου. εἰ γὰρ τοῦτο πράττοιεν οἱ τὴν ὑπατον δόσιν φιλοτιμούμενοι καὶ τούτοις δὴ μόνοις καταπάττοιεν τοὺς δημότας, οὐκέτι ὡς γε ὑπὲρ μεγάλων κερδῶν ἀγωνιῶντες στασιάσουσι πρὸς ἀλλήλους καὶ ἐλεύσονται μέχρι τῶν κατ' ἀλλήλων πληγῶν, ἃς δὴ καὶ διὰ ῥοπάλων καὶ ξύλων καὶ λίθων ἐποιήσαντο πολλάκις, πρᾶγμα ἡμῖν παντελῶς ἀποθύμιον. ἑωρῶμεν γὰρ αὐτοὺς στασιάζοντας μὲν καὶ κακῶν ἀμυθήτων ἐμπιπλάντας ἀλλήλους προφάσει τῶν ῥιπτουμένων τε καὶ ὑπ' αὐτῶν διαρπαζομένων, οἴκοι δὲ εἰσάγοντας

praevaricatus legem dignus est poena. Sic enim nobis erunt iugiter consules, causae inmensitatem non formidantes nec tamquam certissimum periculum consulatum refugientes et aversantes. Et propterea sancimus legem sub firmitate servari hanc.
3 Nullus igitur eam egredi praesumat, nec si vehementer idoneus sit, nec si nostrorum sit iudicum, nec si maximae curiae aut nullae administratioi praesit. Haec enim omnia nos considerantes omnibus proposuimus super dationibus aequalitatem, nulli penitus licentiam dantes exire mensuram quae hac continetur lege, nisi in solo argento in processionibus spargendo aut neque hoc faciendo, quod in eorundem consulum posuimus, sicut saepe diximus, voluntatibus. Ipsis quoque qui haec accipere consueverunt maximae gratiae in hac nostra repositae sint lege. Si enim periculum erat deficientibus consuiibus neque quicquam accipere, nunc autem accipient mediocriter, multam habebunt rite huic legi gratiam, quod sufficiat pro nihilo auferentes. Et hoc enim ipsum non permittere nos gloriosissimis consulibus aut aurum spargere aut vasa maiora, sed in miliarensiis et melis et caucis et quadrangulis mediocribus et huiusmodi facere dationem, sanctio ad humanitatem a nobis adinventa est et populo medelam praebens. Si enim hoc egerint qui consularem edent muniicentiam et [iu] his solis concilient populares, nequaquam de maximis lucris decertantes seditiones exercent ad invicem et venient usque ad alternas plagas, quas per fustes et gladios et lapides egerunt frequenter, rem omnino nobis odibilem. Videbamus enim eos contendentes quidem et malis innumeris implentes alterutros occasione sparsorum et ab eis abreptorum, domi vero deferentes omnino nihil, sed

nostrae violator poena dignus sit. Ita enim nobis perpetuo consules erunt, qui non formident immodicam rei magnificentiam nec tamquam apertissimum periculum consulatum fugiant et aversentur. Ideoque 3 sancimus, ut haec lex firmiter custodiatur. Nemo igitur eam circumvenire audeat, ne si divitiis quidem abundet aut si ex magistratibus nostris aut si ex magna curia sit aut nullum magistratum gerat. His enim omnibus consideratis nos aequalitatem in largiendo omnibus imposuimus, nulli omnino veniam dantes modum hac lege comprehensum excedendi, excepta sola licentia argentum in processionibus spargendi aut ne hoc quidem faciendi, id quod voluntati consulum, ut saepius dictum est, commisimus. Atque ipsis quoque qui ea accipere solent, maxima gratia in hac nostra lege reposita sit. Nam si periculum erat ne deficientibus consulibus nihil acciperent, nunc vero mediocria accipient, merito magnam gratiam huic legi habebunt, qui pro nihilo quantum satis est auferant. Etenim illud ipsum, quod non permittimus gloriosissimis consulibus aurum vel etiam vasa maiora spargere, sed in miliarensibus et melis et caucis et quadrangulis mediocribus et id genus aliis largitionem facere eos sanximus, ad humanitatem et salutem populi a nobis excogitatum est. Si enim hoc faciant qui consularia munera spargunt et his quidem solis cives cooperiant, non amplius tamquam de magnis lucris certantes seditiones inter se agitabunt atque ad mutua verbera venient, quae quidem adeo per fustes et ligna et lapides saepius intulerunt, rem nobis prorsus invisam. Videbamus enim eos seditiose quidem agere et inauditis malis se invicem afficere eorum causa quae sparguntur et ab ipsis rapiuntur, domum vero nihil omnino reportare, sed eodem die in

7 εἰ τῶν] οἱ τῶν L^a ‖ 8 εἰ τῆς] εἰς M^a ‖ 9 ἢ M_ς] ἢ εἰ L ‖ 10 συνιδόντες M (συνεισδόντες *Scrimger*) συνεισδόμενοι L ‖ 13 τῷ *om.* L^a ‖ τὸν] τῶν L ‖ 14 ὃ *ex* ς *Halounder*] ἃ ML ‖ 16 εἰώθοσιν L^1 εἰωθᾶσιν (*sic*) L^2 ‖ 17 ἀποκεῖσθαι L^a ‖ 18 μηδ' ὁτιοῦν M] μηδαμηδ' ὁτιοῦν L^1 μηδὲν μηδὸ οὖν L^2 ‖ 22 ὑπάτοις $L^2\varsigma$] ὑπάρχοις ML^1 ‖ χρυσίον] aut aurum (*i. e.* ἢ χρυσίον) ς ‖ 23 μεῖζον ML, vasa maiora ς *Iul., unde excidisse vocabulum vidit Hombergk; reposui σκεῦος de quo etiam Zachariae cogitavit (ἀργύρωμα proposuit Osenbrüggen); cf. Theod.* ἀργύριον ῥίπτουσιν ἐν σκεύεσί τισιν. ‖ μιλλιαρησίοις L μιλιαρισίοις M ‖ 25 ποιεῖσθαι M_ς] ἴσα ποιεῖσθαι L ‖ 26 ἐξεύρηται L ‖ θεραπείαν τοῦ δήμου] populo medelam praebens ς ‖ 27 ὑπάτων *male Scrimger, vulg.* ‖ 28 καταπάττοιεν τοὺς (τοὺς *corr. ex* ἀπὸ *L*) ML; *apo tou pasou patta adn. schol. M in marg.* ‖ 29 ὡς γε] ὡς γὰρ L γὰρ M, *om.* ς ‖ 30 ἀγωνιοῦντες L ‖ 32 ξύλων] gladios ς ‖ 35 ἐμπιπλόντες L ‖ ῥιπτουμένων L

1 praevaricatus est legem T ‖ 2 iugiter *del.* T^2 ‖ 3 certissime V ‖ consulatu R^1 ‖ 4 refugentes T^1 ‖ aduersantes RVT ‖ 5 legem hanc sub firmitate seruari T^2 *vulg.* ‖ firmitatem V^a ‖ 6 agitur T^a ‖ 7 *sq.* idoneus — aut nul| *scr. R² in ras.* 1 *vs.* ‖ 8 nulli T^2 *vulg.* ‖ 9 enim omnia] omnia enim V, enim *om.* T^1 ‖ 10 donationibus T^1 *vulg.* ‖ aequalitate V^1 ‖ 11 exigere R^1 ‖ 13 spargendum RT^1 ‖ autem R^1 ‖ faciendo *vulg.*] faciendum *libri* ‖ quod *ex corr. R²* quia T^2 ‖ 15 uoluptatibus T^1 uolūptatibus V ‖ 16 in hanc nostram V ‖ 17 sunt R *vulg.* ‖ legem RVT^1 ‖ 18 accipient] accipict R^1 accipere V ‖ 19 multa R^1V ‖ habebunt rite] habebat multa rite R^1 habebiturite V^a ‖ 20 gratia R^1 ‖ nichil V^1 *vulg.* ‖ auferentes *Osenbrüggen*] oĕerentes T^1 oferente RVT^2 *vulg.* ‖ 22 aut aurum] aut aut V^1, *del.* V^3 ‖ 23 miliarensis R^2VT^2 miliarensis T^1 militarensis R^1 miliaresiis *vel* miliarisiis *vulg.* ‖ melius T^1 melis T^2 ‖ caucis VT^2] caueis R *vulg.* caueius T^1 ‖ 24 huiusmodo R^1 ‖ donationem T *vulg.* ‖ 25 adinventa] et inuenta T ‖ et *del.* T^2 ‖ 26 consulare R^1 ‖ edent magnificentiam V^2 *in spat. vac.* ‖ 27 in *om. vulg.* ‖ 28 sedictionis T^1 ‖ 29 ueniant T ‖ ad ternas R ‖ 30 egerint T ‖ 32 et malis *om.* T^1 ‖ 33 occasionem RV^a ‖ sparcorum V^a ‖ 34 ereptorum T ‖ domum *vulg.*

παντελῶς οὐδέν, ἀλλ' αὐθημερὸν ἐν μέθαις καὶ πότοις ἅπαντα δαπανῶντας· εἰ δέ τι πολλάκις ἐλπίδι κέρδους μείζονος καὶ προδαπανήσαντες ἔτυχον, ὕστερον δὲ ἢ οὐδὲν ἢ ἔλαττον λάβοιεν, καὶ ζημίαν προσοφλισκάνειν καὶ πληγαῖς τε καὶ τραύμασι καὶ τοῖς ἐντεῦθεν περιπίπτειν κακοῖς ἀναγκάζεσθαι. εἰ δὲ μέτριον ἢ τὸ ῥιπτόμενον, οὐ σφόδρα φιλονεικήσουσιν οὐδὲ τὸ τοῦ πόρου προσδοκῶντες ἄφθονον τραύματα καὶ πληγὰς ἀλλήλοις ὑπὲρ μέτρον παρέξουσιν. Ὥστε κοινὴν πρόνοιαν ἰσταῖμεν ἐκ τοῦδε τοῦ νόμου καὶ τῷ κοινῷ τῆς πολιτείας σχήματι, ὅπως ἂν ὁ χρόνος ἔχοι μετὰ τὴν βασιλείαν καὶ τὴν τοῦ ὑπάτου δηνεκῶς μνήμην τε καὶ προσηγορίαν ἐν τοῖς ἐνδόξοις ἡμῶν ἄρχουσι καὶ τοῖς ἐκ τῆς μεγάλης βουλῆς, διότι τιμᾶν ἐξ αὐτῶν πάρεστι τοὺς ἀξίους, μὴ δαπανῶντας ἀμετρα· πρέπουσάν τε δίδομεν παραμυθίαν τῷ ἡμετέρῳ δήμῳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι καὶ τοῖς ἀπεγνωκόσιν ἤδη τὸ πρᾶγμα, διὰ τοῦτο τὸ περιττὸν ἀφελόντες, ἵνα τὴν ὑπατείαν ἀθάνατον τῷ πολιτεύματι κπαστήσωμεν.

4 Ὑποκείσθω τοίνυν, καθάπερ εἰπόντες ἔφθημεν, ἡ ἡμετέρα διατύπωσις τῷδε ἡμῶν τῷ νόμῳ, ἧς τὸ ἰσότυπον ἀποκείσεται ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῆς σῆς ὑπεροχῆς ἅμα τῷδε τῷ νόμῳ πρὸς αὐτὴν καταπεμπόμενον. Τοὺς μέντοι κατὰ καιρὸν ἐνδοξοτάτους ὑπάτους θεσπίζομεν ἐκ μόνου τοῦ σοῦ δικαστηρίου τὸ ἰσότυπον τῆς ἀπογραφῆς λαμβάνειν τῆς τῷδε ὑποτεταγμένης τῷ νόμῳ, ὥστε κατ' αὐτὴν ἅπαντα διδόναι. τὴν γὰρ ἀπογραφὴν διὰ τοῦτο ἐκ τοῦ θρόνου τοῦ σοῦ δίδοσθαι βουλόμεθα, ἵνα μήτε αὐτοῖς ἐξῇ παραβαίνειν μήτε τοῖς καλουμένοις βρεβιάτορσι νοθεύειν τι τῶν παρ' ἡμῶν διατεταγμένων, ἀλλὰ κινδύνῳ τῶν φυλαττόντων ταύτην τὴν ἀπογραφὴν ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῆς σῆς ἐνδοξότητος δίδοσθαι τὸ ἰσότυπον αὐτῆς μεθ' ὑποσημειώσεως τοῦ τὴν ἀρχὴν ἔχοντος ταύτην, ἥπερ νῦν αὐτὸς ἐφέστηκας, ἵνα διὰ πάντων ἀνόθευτα ἡμῖν ἢ τὰ παρ' ἡμῶν διατεταγμένα. Δυσχεραινέτω δὲ μηδεὶς τῶν εἰς τὴν ὕπατον παριόντων τιμήν, εἰ μεμετρημένην οὕτως ποιησάμενος δαπάνην ὄνομα τῷ χρόνῳ γενήσεται. καὶ γὰρ δὴ πᾶν ὅσον

ea die in ebrietatibus et potationibus omnia expendentes; si vero forsan spe lucri maioris etiam praeexpendisse contigit, postea vero aut nihil aut minus excipiat, etiam damnum et debitum habebit, et plagis et vulneribus et ex hoc malis incurrere cogitur. Si autem mediocre sit quod spargitur, nec vehementer contendent nec quaestus expectantes abundantiam vulnera et plagas alterutris ultra mensuram dabunt. Ideoque communem providentiam introducimus ex hac lege et communi reipublicae figurae, quatenus tempus habeat post imperium et consulis iugem memoriam atque vocabulum in gloriosissimis nostris iudicibus et qui ex maxima curia sunt, eo quod honorare nobis placet dignos non expendentes immense; ⟨et⟩ decentem damus consolationem et nostro populo et aliis omnibus licet desperantibus iam causam, propterea quod superfluum est auferentes, ut consulatum immortalem reipublicae statuamus.

4 Subiaceat igitur, sicuti praediximus, nostra dispositio huic legi, cuius exemplaria recondentur in foro tuae celsitudinis cum hac lege, quam apud eam diximus. Per tempora tamen gloriosissimos consules sancimus ex solo tuo foro exemplar descriptionis accipere huic subditae legi, ut secundum eam omnia dentur. Descriptionem namque ideo a sede tua dari volumus, ut nec ipsis liceat praevaricari nec his qui vocantur breviatores adulterari aliquid horum quae a nobis disposita sunt, sed periculo custodientium hanc descriptionem in foro tuae gloriae dari exemplar eius cum subscriptione cingulum habentis hoc cui nunc ipse praesides, ut per omnia inadulterata maneant quae a nobis disposita sunt. Difficultatem vero nullus habebit horum qui ad consulatus veniunt honorem, si mediocrem ita faciens expensam nomen tempori fiet. Etenim omne quicquid hactenus con-

ebrietatibus et potationibus omnia consumere; quodsi quid forte spe maioris lucri etiam antea expenderunt, deinde vero aut nihil aut parum accipiant, vel damnum insuper pati et cogi in verbera et vulnera et quae inde oriantur mala incidere. Si vero modicum sit quod spargitur, non vehementer contendent neque quaestus copiam expectantes vulnera et verbera sibi invicem praeter modum inferent. Quare communem providentiam ex hac lege etiam communi reipublicae formae statuimus, ut temporis designatio post imperatorem etiam consulis perpetuo habeat memoriam et appellationem inter gloriosos nostros magistratus quique ex magno senatu sunt, quoniam ex eo numero licet dignos honore afficere nec praeter modum expensas facturos; et idoneum solacium damus populo nostro et ceteris omnibus atque ipsis, qui iam rem desperarunt, cum propterea supervacanea sustulerimus, ut consulatum reipublicae immortalem 4 *efficiamus. Subiaceat igitur, sicut antea diximus, huic nostrae legi dispositio nostra, cuius exemplar in iudicio tuae sublimitatis recondetur una cum hac lege ad eam transmittendum. Gloriosissimos autem pro tempore consules sancimus ex solo iudicio tuo exemplar descriptionis huic legi subiectae accipere, ut secundum eam omnia dent. Descriptionem enim propterea a sede tua dari volumus, ut neque illis violare neque breviatoribus qui vocantur adulterari liceat quicquam eorum quae a nobis constituta sunt, sed periculo eorum qui hanc descriptionem in iudicio tuae gloriae custodiunt, exemplar eius detur cum subscriptione eius qui magistratum hunc cui tu nunc praees habiturus est, ut per omnia incorrupta maneant quae a nobis constituta sunt. Nemo autem eorum qui ad consulatus dignitatem perveniunt aegre ferat, si ita moderato sumptu facto nomen tempori dabitur. Etenim omne quidquid usque adhuc qui*

2 τι *M*] τινες *L*, *om.* ς ‖ 4 ἢ οὐδὲν] ἢ *om.* *L* ‖ λάβοιεν καὶ ζημίαν προσοφλισκάνειν] excipiat etiam damnum et debitum habebit ς ‖ 7 ᾗ] ἢ *L* ‖ φιλονικήσουσιν *M* ‖ 8 τὸ *om.* *L* ‖ τραύματα *Zachariae ex* ς] πράγμα *ML* ‖ 9 καὶ *Lc*] *om.* *M* ‖ 13 ἐνδόξοις *ML*] ἐνδοξοτάτοις *ex* ς *Haloander, vulg.* ‖ 14 τῆς μεγάλης] τῆς *ut ex* τούταν *corr.* *L* ‖ 15 ἐξ αὐτῶν πάρεστι] nobis placet ς ‖ 18 τῷ ἡμετέρῳ δήμῳ] et nostro populo ς ‖ 19 καταστήσομεν *M* ‖ 23 ἅμα τῷδε *ex* ς *Zachariae*] ἅμα δὲ *ML* ‖ καταπεμπόμενον] quam — diximus (*i. e.* καταπεμποῦμεν) ς ‖ 25 σοῦ *om.* *L* ‖ τὸ] τοῦ *L*ᵃ ‖ 29 *sq.* *μηδὲ — μηδὲ *ML* ‖ αὐταῖς ἔξει *L* ‖ 34 ὑποσημειώσασθαι *L*ᵃ ὑποσημειώ[sic] *M* ‖ 35 ἐφέστηκεν *L* ‖ 36 ἡμῖν ἢ *M*] ἡμῖν εἴη *L* maneant (*i. e.* μείνῃ) ς ‖ 37 μηδ' εἰς *M*, οὐδὲ εἰς *L* ‖ περιόντων (περιϊόντων *L*¹) *ML*, *corr.* *Haloander*

1 ebritatibus R^1 ‖ 2 si vero] siue *T* ‖ etiam *om.* T^1 ‖ 4 excipiat *VT*] accipiat *R vulg.* ‖ etiam] et R^1 ‖ et debitum] aut debitum *T* ‖ 5 et vulneribus] et *om.* R^1 ‖ incurre T^1 ‖ 6 fit *T* ‖ quod] quidem T^1 ‖ 7 nec] ne *T* ‖ abundantiam] habundantia *RVT* ‖ 8 uuluere R^1 ‖ mensura R^1 ‖ 9 introducimus *V*] introduximus *RT vulg.* ‖ 10 comunis *T* ‖ tempus habeat *vulg.*] tempus habeant *RV* habent tempus *T* ‖ 11 iugem (iugere V^1) *V vulg.*] *om.* *RT* ‖ 12 in] et *RT* ‖ 13 qui *om.* R^1 ‖ 14 non] ne R^1 ‖ immense *VT*] mense *R*; immensa *malit Osenbrüggen* ‖ *et *addidi* ‖ 15 dicente R^1 decentem *om.* T^1 ‖ 16 disperantibus R^1T ‖ causa R^1 ‖ propterea] propter T^1 propteraeque V^2 ‖ 17 auferentem *V* ‖ 18 inmortale *T* ‖ 20 Subiacebat V^1 ‖ 23 diximus] nostra dispositio *add.* R^1 ‖ tñ *R* ‖ 24 sanctissimus *R* ‖ suo T^1 ‖ discretionis T^1 ‖ 25 lege V^1 ‖ 26 discriptionem *T* (*id.* 30) ‖ 27 praeuaricare *VT* ‖ qui] quia R^1V ‖ 34 habebit] ab R^1 ‖ que R^1

μέχρι τοῦ νῦν οἱ τὴν ὕπατον ἔχοντες τιμὴν ἔκ τε τοῦ δικαστηρίου τῆς σῆς ὑπεροχῆς ἔκ τε τῶν ἐνδοξοτάτων ἡμῶν ἐπάρχων καὶ ἀλλαχόθεν ποθὲν κατὰ φιλοτιμίαν ἡμετέραν ἐνομίζοντο, τοῦτο καὶ νῦν αὐτοῖς ἐπιδώσομεν, τὴν μὲν παρ' αὐτῶν γινομένην δαπάνην συστείλαντες, τὴν δὲ παρ' ἡμῶν φιλοτιμίαν οὐκ ἐλαττώσαντες. Πάντων δὲ δὴ τῶν εἰρημένων ἡμῖν ἡ βασιλέως ἐξηρήσθω τύχη, ᾗ γε καὶ αὐτοὺς ὁ θεὸς τοὺς νόμους ὑπέθηκε νόμον αὐτὴν ἔμψυχον καταπέμψας ἀνθρώποις· διότι τῷ μὲν βασιλεῖ διηνεκὴς ὕπεστιν ὑπατεία πᾶσι πόλεσί τε καὶ δήμοις καὶ ἔθνεσι καὶ ἑφ' ἑκάστης τὰ δοκοῦντα διανέμοντι, προσέρχεται δὲ ἡνίκα αὐτὸς νεύσειεν ἡ στολή, ὡς καὶ ἡ τῆς βασιλείας ὑπατεία διὰ πάντων ἔσται ἀκολουθοῦσα τοῖς σκήπτροις.

〈Ἐπίλογος.〉 Ἡ τοίνυν σὴ ὑπεροχὴ τόνδε ἡμῶν παραλαβοῦσα τὸν νόμον διηνεκῶς αὐτὸν ἐπὶ τῆς ἑαυτοῦ μένειν ἰσχύος παρασκευαζέτω κατὰ πᾶσαν τὴν αὐτῷ περιεχομένην δύναμιν. Legatur.

Ἐγράφη τὸ ἰσότυπον Ἰωάννῃ τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἐπάρχῳ τῶν ἱερῶν πραιτωρίων τὸ β', ἀπὸ ὑπάτων καὶ πατρικίῳ.

Ἐγράφη τὸ ἰσότυπον Λογγίνῳ τῷ λογιωτάτῳ καὶ ἐνδοξοτάτῳ ἐπάρχῳ τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως.

Dat. v. k. Ian. CP. 〈imp. dn. Iustiniani Aug. anno XI.〉 pc. Belisarii vc. 〈anno II〉. [a. 537]

sulatus habentes honorem et ex foro tuae celsitudinis et ex gloriosissimis nostris praefectis aut etiam aliunde per munificentiam nostram percipiebant, et nunc eis dabimus, ab eis quidem faciendas expensas adbreviantes, a nobis autem largitatem non minorantes. Omnibus enim a nobis dictis imperatoris excipiatur fortuna, cui et ipsas deus leges subiecit, legem animatam eum mittens hominibus: eo quod imperatori quidem iugis indesinens 〈est〉 consulatus omnibus civitatibus et populis gentibusque in singulis quae placent distribuenti, advenit autem cum ipse annuerit trabea, ideoque et imperii consulatus per omnia sit sequens sceptra.

〈Epilogus.〉 Tua igitur celsitudo hanc nostram suscipiens legem perpetue eam in sua manere fortitudine procuret secundum omnem quae in ea continetur virtutem. Legi.

Scripta a pari Iohanni pp. Orientis.

Scripta a pari Longino praefecto felicissimae urbis.

Dat. v. kal. Ian. CP. pc. Belisarii vc. [a. 536]

537. godine (Novela L): Justinijan propisuje da se civilni sporovi u Skitiji i Meziji vode pred vojnim zapovjednikom te provincije u čiji sastav ulaze i Kipar, Karija i Kikladska ostrva – civilni sporovi u ostrvskom dijelu provincije vode se pred lokalnim komandantima i organima vlasti[106]

ŽALBE IZ PET PROVINCIJA KARIJE, KIPRA, KIKLADSKIH OSTRVA, MISIJE I SKITIJE O TOME KOME PRIPADAJU (KOME SU ODGOVORNE)

Imperator Avgust Justinijan Bonu, Justinijanovom kvestoru ekzercitus
Znamo da smo prije izvjesnog vremena sačinili odredbu prema kojoj smo tvojoj slavi predali ovih pet provincija, Kariju, Kipar, ostrva koja su kružno postavljena (Kiklade), uz to i Misiju i Skitiju da budu pod tvojom upravom, dodajući još da se budući prizivi (žalbe) u pomenutim provincijama ne šalju više našim preslavnim prefektima, nego tvojoj veličanstvenosti. Budući da su k nama došli mnogi iz Karije, sa Rodosa i sa Kipra žaleći se da im je teško i govoreći da su često prinuđeni i zimi da putuju u Skitiju i Misiju gde ti boraviš da bi tamo uložili žalbe možda ne ni zbog velike sume novca, a da se izlažu opasnosti dok daleko putuju morem dolazeći u oblasti nemirne zbog varvara, pa zbog toga nam se činilo (prikladnim) da tvojoj slavi napišemo ovaj zakon tako da se (pred tobom vode) sporovi iz Skitije i Misije, a čuje se da ih i sama tvoja uzvišenost smatra susjednim, a ostali (sporovi), to jest oni koji stižu iz Karije, pomenutih ostrva i sa Kipra (budući da su se oni (sporovi) od početka vodili pred našim preslavnim prefektima, na osnovu naše svete zapovijesti predate arhontu provincije), da se takođe vode i istražuju pred tobom, ukoliko se ti budeš nalazio u ovom carskom gradu, u prisustvu preslavnog kvestora naše svete palate (*questor palatii*) na svetom saslušanju, na način kako je to objašnjeno u zakonu o apelacijama (prizivima, žalbama).
1. Ako pak boraviš u Misiji i Skitiji, da se apelacije podnose onome ko te na tom mjestu u ovom srećnom gradu zamjenjuje, u tom slušaju on takođe neka saslušava predmete zajedno sa našim preslavnim kvestorom u skladu sa načinom kako je za takve slučajeve određeno: tako ljudi ne podnose pomenute teškoće, ali neka se istovremeno pred njima sudi u skladu sa onim što smo ranije rekli, zbog toga što nam je bilo po volji da zakon uspostavimo tako da se sa većom prilježnošću i autoritetom rješavaju sporovi (slučajevi).
2. No ako bi ti sam sudio u gore pomenutim provincijama, neka saslušava onaj ko te zamjenjuje u ovom srećnom gradu, u skladu sa onim kako je to obično činio preslavni prefekt. Ako bi se pak dogodilo da se parnica započne pred tvojom slavom dok se slučajno nalazi ovdje, pa u međuvremenu hitno otputuješ vojnim poslom, neka se ona bez odlaganja završi pred onim ko te zamjenjuje, onako kao da si je sam saslušao. A ako je apelacija od početka iz nekih provincija obično bila upućivana ne preslavnim prefektima, nego nekom drugom sudu, staro pravo ne obnavljamo.
<*Epilog*> To dakle što nam je bilo po volji i što je ovim zakonom objavljeno, tvoja slava neka sprovede u djelo i izvršenje i neka se stara da se to neprestano čuva.
Dato (XV. dana) uoči septembarskih kalenda CP (u Konstantinopolju) imperator *dominus* (gospodar) Augustus XI. godine (vladavine) II godine po konzulovanju Belizara preslavnog gospodina (*vir clarissimus*), I. indikcije (g. 537)

[106] *Corpus iuris civilis, vol. 3, p. 293*.

N

Η ΔΙΑΤΑΞΙΣ ΤΑΤΤΕΙ ΤΑΣ ΕΚΚΛΗΤΟΥΣ ΑΠΟ ΤΩΝ ΠΕΝΤΕ ΕΠΑΡΧΙΩΝ ΚΑΡΙΑΣ ΚΑΙ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΚΥΚΛΑΔΩΝ ΝΗΣΩΝ ΚΑΙ ΜΥΣΙΑΣ ΚΑΙ ΣΚΥΘΙΑΣ, ΠΑΡΑ ΤΙΝΙ ΔΕΙ ΤΑΥΤΑΣ ΕΞΕΤΑΖΕΣΘΑΙ.

Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Βόνῳ τῷ ἐνδοξοτάτῳ κοιαίστωρι Ἰουστινιανῷ exercitui.

Ἴσμεν πρώην θείαν πεποιημένοι διάταξιν, καθ' ἣν τῇ σῇ ἐνδοξότητι παραδεδώκαμεν τὰς πέντε ταύτας ἐπαρχίας, Καρίαν τε καὶ Κύπρον καὶ τὰς ἐν κύκλῳ κειμένας νήσους καὶ πρός γε Μυσίαν τε καὶ Σκυθίαν, ἐφ' ὅτε τελεῖν αὐτὰς ὑπὸ τῇ σῇ ἐνδοξότητι, προσθέντες ὥστε καὶ τὰς ἐκκλήτους γινομένας δίκας κατὰ τὰς εἰρημένας ἐπαρχίας μηκέτι πρὸς τοὺς ἐνδοξοτάτους ἡμῶν ἐπάρχους, ἀλλὰ πρὸς τὴν σὴν ἀναπέμπεσθαι μεγαλοπρέπειαν. Ἐπειδὴ τοίνυν πολλοὶ προσῆλθον ἡμῖν τῶν ἐκ Καρίας καὶ Ῥόδου καὶ Κύπρου δυσχεραίνοντες καὶ φάσκοντες ἀναγκάζεσθαι πολλάκις καὶ χειμῶνος ὥρᾳ γίνεσθαι κατὰ τὴν Σκυθῶν καὶ Μυσῶν, ἔνθα διάγεις, κἀκεῖσε τὰς ἐκκλήτους ἴσως οὐδὲ ὑπὲρ μεγάλων χρημάτων ἐγγυμνάζειν, καὶ κινδυνεύειν καὶ πελάγη διαπερῶντας μακρὰ καὶ ἀφικνουμένους εἰς χώρας ὑπὸ βαρβάρων ἐνοχλουμένας, διὰ τοῦτο συνείδομεν τόνδε τὸν νόμον γράψαι

L. Auth. XLIX

R APPELLATIONES EX QUINQUE PROVINCIIS CARIA ET CYPRO CYCLADIBUS INSULIS ET MYSIA ET SCYTHIA APUD QUEM OPORTEAT EXAMINARI.

Imp. Iustinianus Aug. Bono quaestori Iustiniano exercitus.

Scimus pridem sacram facientes constitutionem, secundum quam tuae gloriae tradidimus quinque has provincias, Cariam et Cyprum et in circuitu positas insulas, insuper et Mysiam ac Scythiam, ad constituendum eas sub tua gloria, adicientes et sub appellatione factas causas per memoratas provincias nequaquam ad gloriosissimos nostros praefectos, sed ad tuam remitti magnificentiam. Quia igitur multi adierunt nos ex Caria et Rodo et Cypro difficultatem patientes et dicentes cogi se frequenter hiemis tempore venire ad Scythiam et Mysiam, ubi degis, et ibi appellationes forte neque pro magnis pecuniis exerceri, et periclitari etiam maria transeuntes longa et venire ad provincias a barbaris inquietatas, propterea perspeximus hanc legem scri-

Nov. L (= Authent. XLIX), quam in graeco CLXVIII novellarum exempiari perperam novellae XLI latine scriptae locum occupasse vidimus p. 261, suo loco repetita est in M, omissa in L, neque in B (9, 2, 3) agnosci nisi alieno illo loco positam ex indice Reginae apparet, ubi ad nov. L notatur οὐδὲ αὕτη κεῖται (Heimbach Ἀνέκδ. II p. 240). — Epit. Theod. 50, Athan. 7, 4 (om. Iulian.)

Epilogus. Quae igitur nobis placuerunt et per hanc sacram legem declarata sunt, tua sublimitas omnibus manifesta faciat edictis ab ipsa transmittendis, ut omnes cognoscant quae a nobis sancita sunt.

L.

HAEC CONSTITUTIO DISPONIT DE APPELLATIONIBUS EX QUINQUE PROVINCIIS CARIA ET CYPRO ET CYCLADIBUS INSULIS ET MYSIA ET SCYTHIA, APUD QUEM EXAMINANDAE SINT.

Idem Augustus Bono gloriosissimo quaestori Iustiniano exercitus.

Scimus nos nuper sacram constitutionem fecisse, secundum quam tuae gloriae quinque provincias tradidimus hasce, Cariam et Cyprum et quae in circuio iacent (Cyclades) insulas, ac praeterea Mysiam et Scythiam, ut sub tua gloria haberentur: ubi adiecimus, ut appellationes quoque in provinciis quas diximus futurae non amplius ad gloriosissimos nostros praefectos, sed ad tuam remitterentur magnificentiam. Quoniam igitur multi ex Caria et Rhodo et Cypro nos adierunt indignantes qui dicerent saepe sese ipso hiemis tempore cogi in Scytharum et Mysorum terram, ubi degis, proficisci ibique appellationes forte ne de magnis quidem pecuniis exercere, et periclitari et maria traicientes magna et in regiones a barbaris infestatas venientes, propterea visum est nobis hanc legem scribere ad tuam glo-

1 *epil. om. B* ‖ 3 *αὐτοῖς L*ᵃ ‖ 4 *παρ' ἡμῶν om. L* ‖ 5 da. xv. k. sept. CP. *M*] dat. x. kal. sept. CP. *ς*, *id. Ath. ἐξεφωνήθη μηνὶ σεπτεμβρίῳ Theod.* (*om. Iul.*) ‖ post lss uilisario us. ann.ou. *M*, p. c. Bilisari uc. anno secundo *ς*, dat. post cons. uilisarii iterum *Iul.*ᵖ] dat. post cons. uilisarii *Iul.*ᵇᵛ *μετὰ τὴν ὑπατείαν Βελισαρίου Ath. Theod.* ‖ 8 *Ἡ διάταξις πρὸς Βόνον κοιαίστωρα* exercitou *τάττει rubr. nov. XLI ML* ‖ 17 exercitou *p.* 262, 9] *ἐξερκίτου M* ‖ 18 *διάταξιν*] *ἱπερὶ τῆς νεαρᾶς φησὶν ἥτις ἐπιγέγραπται* Lex ut Bonus *ἧς ἡ ἀρχὴ* Recte (reste *cod.*) nobis: —' *schol. M in marg. cf. ad nov. XLI* ‖ 22 *ἐφ' ᾧτε* (*cf. ad p.* 262, 12)] *ἐφ' ὧ M* ‖ 23 *ἐγκλήτους M* ‖ 25 *ὑπάρχους M* (*cf. ad p.* 262, 13) ‖ 29 *καὶ χειμῶνος*] *καὶ om. ς*

1 iussa *V* ‖ 4 placida *V* ‖ 5 *subscr. exhibet Bamb. I. om. R VT al.* ‖ bilisari *Bamb.* ‖ 7 *nov. L = Auth. XLIX om. R, habet t f.* 85ᵛ (*post Auth. XLIV*) ‖ ℞ XLVIIII *V, rubr. om. t* ‖ 10 misia et scithia *V* ‖ 16 iust. aug. *V* i. a. *t* ‖ *iustiniani *libri* ‖ 20 caryam *t* caria *V* ‖ circuita *V* ‖ 21 misiam *Neob.* missiam *t* misya *V* ‖ sithiam *t Neob.* sythytiam *V* ‖ 22 constituendam *t*¹ ‖ 23 memoraturas *V* ‖ 24 profectos *V* ‖ 25 Quia igitur quia *V* ‖ 27 fatientes *t Neob.* ‖ cogi se] cogisse *V* cogere se *t Neob.* ‖ 28 hyemis *V t* ‖ scythyam *V* sityam *t* ‖ misiam *V Neob.* nisiam *t* ‖ 29 degis *vulg.*] deges *libri* ‖ ibi *t*] ubi *V Neob.* ‖ magis *V* ‖ 30 exercere *vulg.* ‖ 31 inquietas *libri*

πρὸς τὴν σὴν ἐνδοξότητα ὥστε τῶν μὲν ἐκ Σκυθίας καὶ Μυσίας δικῶν ὡς ἐκ γειτόνων οὐσῶν τὴν σὴν ὑπεροχὴν καθ' αὑτὴν ἀκροᾶσθαι, τῶν δὲ ἄλλων, τουτέστι τῶν ἀπὸ Καρίας καὶ τῶν εἰρημένων νήσων καὶ Κύπρου (εἴπερ ἐξ ἀρχῆς αὗται παρὰ τοῖς ἐνδοξοτάτοις ἡμῶν ἐπάρχοις ἠγωνίζοντο, ἐκ θείας κελεύσεως ἡμῶν παραδεδομέναι τῷ τῆς ἐπαρχίας ἄρχοντι), εἰ μὲν αὐτὸς ἐνδημοίης ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει, καὶ αὐτὰς ὑπὸ σοὶ κινεῖσθαι καὶ ἐξετάζεσθαι ἅμα τῷ ἐνδοξοτάτῳ κοιαίστωρι τοῦ θείου ἡμῶν παλατίου ἐν σάκρῳ αὐδιτορίῳ, καθάπερ καὶ ὁ ἐπὶ ταῖς ἐκκλήτοις 1 κείμενος ὑφηγεῖται νόμος· εἰ δὲ αὐτὸς ἐπὶ Σκυθίας καὶ Μυσίας διατρίβοις, τῷ τὸν τόπον πληροῦντι τὸν σὸν κατὰ ταύτην τὴν εὐδαίμονα πόλιν προσάγεσθαι τὰς ἐφέσεις· πάντως μέντοι γινόμενον αὐτὸν ἅμα τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἡμῶν κοιαίστωρι τῆς ὑποθέσεως ἀκροᾶσθαι κατὰ τὸ τῶν τοιούτων ἐξετάσεων σχῆμα, καὶ μὴ τοὺς ἀνθρώπους τὰς εἰρημένας ὑπομένειν δυσκολίας. ἀλλ' ὑπ' αὐτοῖς κοινῇ κατὰ τὸ ἔμπροσθεν ἡμῖν εἰρημένον κρίνεσθαι. διὰ τὸ παραστῆναι ἡμῖν οὕτω τάξαι τὸν νόμον, ὥστε μετὰ πλείονός τε καὶ μείζονος ἀκριβείας καὶ αὐθεντίας τὰς ὑποθέσεις ἀγω-2 νίζεσθαι. Εἰ δὲ αὐτὸς δοίης τὸν δικαστὴν ἐπὶ τῶν εἰρημένων ἔμπροσθεν ἐπαρχιῶν, ὁ τὴν τάξιν ἐπέχων τὴν σὴν κατὰ τὴν εὐδαίμονα πόλιν ἀκροάσεται, καθὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἐνδοξοτάτων ἐπάρχων νενόμισται. εἰ μέντοι ἀρχθῆναι παρὰ τῇ σῇ ἐνδοξότητι συμβαίη τὴν δίκην ἐνταῦθα ὡς εἰκὸς εὑρισκομένῃ, εἶτα ἐν μέσῳ διὰ τὰς στρατιωτικὰς δαπάνας ἐκδημῆσαι, ταύτην ἀνυπερθέτως πληροῦσθαι παρὰ τῷ τὴν σὴν ἔχοντι τάξιν, καθάπερ αὐτῆς καὶ αὐτὸς ἠκροῶ. εἰ δὲ ἐξ ἀρχῆς οὐ παρὰ τοῖς ἐνδοξοτάτοις ἐπάρχοις ἡ ἔφεσις ἐκ τινων ἐπαρχιῶν ἀνεπέμπετο, ἀλλ' εἰς ἕτερον δικαστήριον, τὴν ἀρχαιότητα παντελῶς οὐ καινίζομεν.

〈Ἐπίλογος.〉 Τὰ τοίνυν παραστάντα ἡμῖν καὶ διὰ τοῦδε τοῦ θείου δηλούμενα νόμου ἡ σὴ ἐνδοξότης ἔργῳ καὶ πέρατι παραδοῦναι καὶ παραφυλάττειν εἰς τὸ διηνεκὲς σπευσάτω.

Dat. [XV.] k. Sept. CP. imp. dn. Iustiniani pp. Aug. anno XI. post cons. Belisarii v. c. anno II. ind. I. [*a.* 537]

bere ad tuam gloriam: ut ex Scythia quidem et Mysia causas tamquam ex vicinis existentes tua celsitudo secundum se audiat, aliarum vero, hoc est ex Caria et praedictis insulis et Cypro (si ab initio ipsae apud gloriosissimos nostros praefectos exercebantur, ex sacra iussione nostra traditae provinciae iudici), si quidem affueris huic regiae civitati, etiam eas apud te moveri et examinari una cum gloriosissimo quaestore sacri nostri palatii in sacro auditorio, sicut super appellationibus posita lex explanat;

1 si autem ipse in Mysia et Scythia commoraris, locum implenti tuum in hac felici civitate deferri appellationes, omnino tamen residente eo una cum gloriosissimo nostro quaestore audire negotium secundum talium examinationum schema, et non homines sustinere praedictas difficultates, sed ab eis communiter secundum quod prius a nobis dictum est iudicari, eo quod placuit nobis ita ordinare legem, ut cum plurima et maiori subtilitate et auctoritate negotia exerceantur.

2 Si vero ipse dederis iudicem in memoratis superius provinciis, qui locum optineat tuum in civitate felicissima audiet, secundum quod et gloriosissimis praefectis solitum est. Si vero incohari apud tuam gloriam contingat litem hic forsan inventam, deinde in medio propter militares expensas proficisci, eam sine dilatione compleri apud eum qui tuum optinet locum, sicut eam ipse audiebas. Si autem ab initio non apud gloriosissimos praefectos appellatio ex aliquibus provinciis remittebatur, sed in aliud forum, antiquitatem penitus non novamus.

〈Epilogus.〉 Quae igitur placuerunt nobis et per hanc sacram declarata sunt legem, tua gloria operi effectuique contradere et in perpetuum servare festinet.

Dat. kal. Sept. CP. imp. Iustiniani pp. Aug. anno XI. p. c. Belisarii v. c. anno secundo.

---

riam: ut lites quidem quae sunt ex Scythia et Mysia utpote vicinis tua sublimitas ipsa audiat, ceterae vero, id est quae ex Caria et insulis quas diximus et Cypro deferuntur (siquidem eae ab initio apud gloriosissimos nostros praefectos agi solebant, ex sacra iussione nostra provinciae praesidi traditae), si ipse in hac regia urbe verseris, apud te ipsae quoque moveantur et examinentur una cum gloriosissimo quaestore sacri nostri palatii in sacro auditorio, quemadmodum etiam lex de appellationibus lata exponit;
1 sin autem ipse in Scythia et Mysia commoreris, ad eum qui locum tuum in hac felici urbe obtinet deferantur appellationes, ille tamen utique una cum gloriosissimo nostro quaestore causam audiat secundum formam talium cognitionum: neve homines molestias quas diximus subeant, sed communiter apud eos secundum id quod supra nobis dictum est iudicium fiat, propterea quod nobis ita legem instituere placuit,
2 ut maiore cum diligentia et auctoritate causae dirimantur. Si vero ipse in provinciis supra dictis dederis iudicem, is qui locum tuum in felici urbe obtinet causam audiet, sicut etiam apud gloriosissimos praefectos fieri solet. Si tamen contigerit ut incohetur lis apud tuam gloriam nimirum hic versantem, interea autem ob militares annonas peregre abeas, haec sine mora apud eum qui locum tuum obtinet peragatur, quemadmodum eam ipse quoque audiebas. Quodsi ab initio non ad gloriosissimos praefectos appellatio ex quibusdam provinciis remitti solebat, sed ad aliud iudicium, antiquum ius omnino non innovamus.
Epilogus. Quae igitur nobis placuerunt et per hanc sacram legem declarata sunt, tua gloria ad opus effectumque adducere atque in perpetuum custodire studeat.

3 αὐτὴν] ἑαυτὴν p. 262, 19 ‖ 5 αὗται *M* ipsae (*i. e.* αὐταί) ς ‖ 6 ὑπάρχοις *M* (*cf. ad* 262, 20) ‖ 8 αὐτὸς *om.* ς ‖ 9 ὑπὸ σοὶ *Mς*] ὑπὸ σοῦ *libri p.* 262, 22 (*cf. v.* 19) ‖ τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἡμῶν κοιαίστωρι *M* (*sed cf. p.* 262, 22) ‖ 11 auditorio *M p.* 262, 23 ‖ καὶ *om. Mς* ‖ 12 νόμος] nov. *XXIII* c. 4 (*cf. Cod.* 7, 62, 32) ‖ ἐπὶ Σκυθίας καὶ Μυσίας] in Mysia et Scythia ς ‖ 15 γινόμενον αὐτὸν] residente eo ς ‖ 25 τὴν εὐδαίμονα ταύτην πόλιν *cum Haloandro vulg.* ‖ 26 ἐπὶ τῶν ἐνδοξοτάτων ὑπάρχων *M*, παρὰ τῶν ἐνδοξοτάτων ὑπάρχων *L p.* 262, 30, παρὰ τῷ ἐνδοξοτάτῳ ὑπάρχῳ (ἐπάρχῳ *B*) *MB* ib., gloriosissimis praefectis ς ‖ 30 ταύτην *prioribus iungit Zachariae* ‖ 32 ὑπάρχοις *M* ‖ 39 XV k. sep. (sept. *p.* 263, 6) CP. *M utroque loco*, k. Sept. CP. ς, *quod propter indictionem p.* 263, 7 *in M notatam recte probat Zachariae, μηνὶ Σεπτεμβρίῳ Ath. Theod.* ‖ imp. dn. (dn. *om.* ς) iustin. pp. aug. ann. XI *M p.* 263, 6 *et* ς βασιλέως Ἰουστινιανοῦ τὸ ια' (ις' *cod.*) *Ath., om. M hoc loco, Theod.* ‖ 40 p. c. Belisarii uc. anno secundo ς μετὰ τὴν ὑπατείαν Βελισαρίου τὸ (ἔτους *Theod.*) β' *Ath. Theod.*, post Bilissario uc. conss. annu (*sic*) *M*, post Bilisario uc. conss. ind. ᾱ *M p.* 263, 7

1 ut] et *V* ‖ scythya *V* scicya *t* ‖ 2 misia *t* missia *V* ‖ existens *t* ‖ 3 est *om. V* ‖ 5 ipsae *Bienert* ipsas *libri* ‖ 7 afuris *t* ‖ huius *t*[1] ‖ 8 ea *t* ‖ 9 in sacro nostro auditorio *t* ‖ 10 super *Neob.*] supra (*de s. v.*) *t*, *om. V* ‖ 12 Mysia et Scythia *vulg.*] misyam et sithyam *t* misiam et sytiobam *V* ‖ comoraris *V* ‖ 13 implet *t* ‖ 14 residente eo *V* rescindente eo *t* residentem eum *vulg.* ‖ una cum) unam *V* ‖ 16 omnes *t* ‖ 17 praedictas *om. t al.* ‖ sed] si *t Neob.* ‖ 18 a *om. t* ‖ 20 maiore *V* ‖ 24 obtinet *vulg.* ‖ 26 solitum] et solutum *V* ‖ inchoari *V* ‖ apud *om. V* ‖ 30 audiebat *V*[a] ‖ 32 alium *libri* ‖ 37 contradere *Neob.*] contendere *t* tradere *V* ‖ 39 dat. (data *t*) kl. septemb. (sẽpteb. *t*) cap. *V t Neob.* ‖ imp. iustiniano *t Neob.* impr. iust. *V* ‖ ppo. *t Neob.* ‖ 40 pc. bilis. uc. anno secundo *t Neob.*, bilisario *reliquis omissis V*

537. godine, mjeseca septembra Novela L (LI) V: Justinijan ozakonjuje zaštitu prostitutki i zabranjuje svešteno bludničenje – pismo pretorijanskom prefektu Jovanu iz roda Dioklecijana[107]

O TOME DA SE OD ŽENA KOJE SE POJAVLJUJU NA SCENI NE SMIJE NI GARANCIJOM NI ZAKLETVOM ZAHTIJEVATI DA U TOM POZIVU OSTANU

Isti Avgust Jovanu po drugi put pretorijanskom prefektu za Orijent konzularu i patriciju.
<*Uvod*> Znamo da smo prije izvjesnog vremena sačinili zakon koji zabranjuje da bilo ko ima dopuštenje da od žena koje se prikazuju traži garanciju za to da će u tom bezbožnom poslu ostati, lišene prilike da se u budućnosti pokaju i za to djelo smo zaprijetili oštrim kaznama onima koji od njih takvu vrstu garancije iznuđuju, a uz to oni koji daju garanciju ne treba da je se drže i nemaju nikakvu obavezu prema takvim osobama. U posljednje vrijeme smo saznali za nepodnošljivu povredu ženske čestitosti za koju se toliko zalažemo. Naime, budući da smo zabranili da se uzimaju garancije, saznali smo da su oni pronašli drugi način koji, međutim, dovodi do još veće bezbožnosti: sada od žena traže da se zakunu da nikada neće odustati od tog bezbožnog i sramotnog posla, a jadne su žene tako strašno prevarene da misle da postupaju pošteno i da po zakletvi (datoj Bogu) prostituišu svoje tijelo, a trebalo bi da znaju da je Bogu ugodnije da takvu zakletvu prekrše nego da je se pridržavaju. Ne mora niko da se pridržava zakletve kojom se obavezao da, na primjer, ubije čovjeka, počini preljubu, ili da učini neku drugu besmislicu te vrste, jer je to sramno i apsurdno i vodi u propast. Stoga neka ženi bude dopušteno, premda je takvu zakletvu dala, da se iz strahote takve zakletve povuče i čestito, bogougodnije živi, bez opasnosti da je počinila krivokletstvo, a kazna za krivokletstvo, ako uopšte takve kazne ima, svakako je namijenjena onome ko je takvu zakletvu tražio.

I Poglavlje
Stoga i mi opet određujemo da globu od deset funti zlata mora da plati onaj ko se uopšte usudi da primi takvu zakletvu. Zakonski utvrđujemo da se ta suma preda onoj nesrećnici da bi ostatak života provela čestito, a uprava provincije mora da je naplati i da joj preda; upravnik provincije mora da zna da će, ako to zanemari, biti za to odgovoran čak i po obavljenoj službi, a isto tako i njegovi nasljednici i oni koji na njegov položaj dođu poslije njega, pa čak i njegova imovina, jer je zanemario da izvrši to bogougodno dijelo.
1. Ako pak upravnik provincije zatraži takvu zakletvu i on će morati da plati pomenutu sumu od deset funti zlata, koju će od njega da naplati vojni magistrat i da je preda, kao što je već rečeno, onoj ženi, u slučaju da u provinciji postoji vojni magistrat; ako nema vojnog magistrata, za to mora da se postara episkop mitropolije te provincije i da nas o takvom slučaju izvijesti, ukoliko je dokazan, a takođe i jednog od viših magistrata iz susjedstva. Bez obzira na to da li je on (upravnik provincije) to počinio kao službeno ili kao privatno lice, mora biti kažnjen istom globom i ona se mora predati onoj ženi, koja, što se njega tiče, ne bi dalje mogla čestito da živi, da nije izašlo na vidjelo da je dala zakletvu kakvu je dala.

[107] *Corpus iuris civilis, vol. 3, p. 295*.

ΝΑ

ΠΕΡΙ ΤΟΥ ΤΑΣ ΕΠΙ ΣΚΗΝΗΣ ΜΗΤΕ ΕΓΓΥΗΝ ΜΗΤΕ ΟΡΚΟΝ ΑΠΑΙΤΕΙΣΘΑΙ ΠΡΟΣΕΔΡΕΙΑΣ.

Ο αὐτὸς βασιλεὺς Ἰωάννῃ ἐπάρχῳ πραιτωρίων τῆς Ἑῴου τὸ β', ἀπὸ ὑπάτων καὶ πατρικίῳ.

⟨Προοίμιον.⟩ Ἴσμεν πρώην πεποιημένοι νόμον ἐπαγορεύοντα μηδενὶ παρρησίαν εἶναι τὰς εἰς σκηνὴν κατιούσας γυναῖκας ἐγγυητὰς εἰσπράττειν, ὡς προσδρεύσουσι καὶ τὴν ἀσεβῆ πληρώσουσιν ἐργασίαν μεταμέλου καιρὸν οὐκ ἔχουσαι, καὶ ποινὰς ἀπειλήσαντες ἰσχάτας τοῖς τὰς τοιαύτας ἐγγύας ἀπαιτοῦσι, πρὸς τῷ καὶ αὐτοὺς τοὺς ἐγγυητὰς ἀνευθύνους ἀπιέναι καὶ μηδεμίαν ἐπάγεσθαι αὐτοῖς ἀνάγκην τῆς τῶν προσώπων τούτων παραστάσεως. ἀλλ' ἐπὶ τοῦ παρόντος εὕρομεν δεινήν τινα καὶ οὐ φορητὴν ἐπήρειαν κατὰ τῆς ἡμῖν σπουδαζομένης γίνεσθαι σωφροσύνης. ἐπειδὴ γὰρ αὐτοὺς ἐγγυητὰς λαμβάνειν ἐκωλύσαμεν, ἐξευρεῖν ἐκείνους ἑτέραν ὁδὸν εἰς ἀσέβειαν ἄγουσαν μείζονα· ὅρκον γὰρ αὐτὰς ἀπαιτεῖν, ὡς οὐδέποτε παύσονται τῆς ἀσεβοῦς ἐκείνης καὶ ἀσχήμονος ἐργασίας, τὰς δὲ γυναῖκας οὔσας καὶ οὕτω κακῶς ἐξηπατημένας εὐσεβεῖν νομίζειν εἴπερ ἀσεβήσαιεν, καὶ ἵνα φυλάξωσι τὸν ὅρκον διὰ τοῦτο τὴν ἑαυτῶν προΐεσθαι σωφροσύνην· καίτοιγε ἐχρῆν γινώσκειν, ὡς αἱ τοιαῦται παραβάσεις μᾶλλον ἀρέσκουσι θεῷ παρὰ τὰς τῶν ὅρκων τηρήσεις. οὐ γὰρ εἴ τις παρά τινος ὅρκον λάβοι, ὡς φονεύσειε τυχὸν ἢ μοιχεύσειεν ἢ τι πράξειε τοιοῦτο ἄτοπον, δεῖ φυλάττεσθαι τὸν ὅρκον οὕτως αἰσχρόν τε καὶ ἄτοπον καὶ εἰς ἀπώλειαν ἄγοντα. ὥστε ἐξέστω τῇ γυναικί, κἂν εἰ τὸν τοιοῦτον ὅρκον ὀμόσειεν, ἀναχωρεῖν τῆς τοῦ ὅρκου τούτου πικρίας καὶ σωφρονεῖν

LI. Auth. L. Coll. V tit. 4

R SCENICAS NON SOLUM SI FIDEIUSSOREM PRAESTENT, SED ETIAM SI IUSIURANDUM DENT, SINE PERICULO DISCEDERE R

Imp. Iustinianus Aug. Iohanni pp. secundo.

⟨Praefatio.⟩ Novimus pridem facientes legem interdicentem nulli licentiam esse ⟨in⟩ scena detentas mulieres fideiussores exigere, quia observabunt et impiam compiebunt operationem paenitentiae tempus non habentes. et poenas interminantes novissimas his qui tales fideiussiones exigunt, insuper et ipsos fideiussores sine obligatione recedere et nullam inferri eis necessitatem personarum harum praesentationis. Sed in praesenti comperimus crudelem quandam et inportabilem calumniam contra studendam a nobis fieri castitatem. Quia enim eos fideiussorem accipere prohibuimus, invenisse illos aliam viam ad impietatem deducentem maiorem: iusiurandum enim eas exigere, quia numquam ab impia illa et turpi operatione cessabunt, mulieres autem existentes miseras et sic male sedactas pie agere se putare, si impie egerint, et ut custodiant iusiurandum propterea suam prostituere castitatem: cum oporteret agnoscere quia huiusmodi transgressiones magis placent deo quam iurisiurandi observationes. Non enim si quis ab aliquo iusiurandum acceperit, quia occidet forsan aut adulterabitur aut aliquid aget tale illicitum, oportet servari iusiurandum, utpote cum sit ita turpe et illicitum et ad perditionem deducens. Ideoque liceat mulieri, licet huiusmodi iusiurandum iuraverit, recedere a iurisiurandi huius amaritudine et caste

Nov. LI (Authent. L = Coll. V tit. 4: gloss.) Graece extat in ML. — Epit. Theod. 51 (inde B 60, 38 extr. cum schol., ex B citat schol. Nomoc. XIV tit. 13, 18 p. 624 Pitra), Athan. 12, 2. Iulian. const. XLV.

pr. summa extat Nomoc. XIV tit. 13, 18.

<*Epilog*> Neka tvoja uzvišenost sopstvenim ediktima svima objavi ovo što smo ovim carskim zakonom izvoljeli da objavimo, kako bi se svuda saznalo za napore naše vlasti u vezi sa čestitošću žena.
Dato na septembarske kalende CP (u Konstantinopolju) 11. godine vladavine našeg gospodara Justinijana vječitog Avgusta, 5. godine po konzulovanju preslavnog gospodina (*vir clarissimus*) V(B)elizarija.

(g. 537)

ἀκινδύνως, μᾶλλον δὲ θεοφιλῶς, τῆς ποινῆς τῆς ἐπιορκίας (εἴ τις ὅλως ἐστὶ ποινὴ) κατὰ τοῦ τὸν ὅρκον ἀπαιτήσαντος τρεπομένης.

vivere sine periculo, magis autem deo amabiliter poena periurii (si qua omnino est poena) contra eum qui iusiurandum exigit convertenda.

CAPUT I.

Ὥστε καὶ ἡμεῖς αὐτίκα ἐπάγομεν decem librarum auri ποινὴν ἀπαιτοῦντες τὸν θαρρήσαντα ὅλως τοιοῦτον ὅρκον λαβεῖν. καὶ τοῦτο δὴ τὸ ποσὸν αὐτῇ τῇ ταλαιπώρῳ δίδοσθαι γυναικὶ θεσπίζομεν εἰς τὴν λοιπὴν εὐσχημοσύνην τοῦ βίου, ἀπαιτούμενον διὰ τῆς ἀρχῆς τῆς ἐπιχωρίου καὶ διδόμενον αὐτῇ· γινώσκοντος τοῦ ἄρχοντος ὡς, εἰ ῥᾳθυμήσειεν, ἐνέξεται αὐτῇ καταθέμενος τὴν ἀρχήν, κληρονόμοι τε αὐτοῦ καὶ διάδοχοι καὶ ἡ τούτου περιουσία, ἀνθ' ὅτου πρᾶξιν εὐ-
1 σεβῆ πράττειν ἠμέλησεν. εἰ δέ γε αὐτὸς ὁ τῆς ἐπαρχίας ἡγούμενος τὸν ὅρκον ἀπαιτήσειεν, αὐτὸς καὶ τὴν εἰρημένην τῶν decem librarum auri ποινὴν ἀπαιτεῖσθω, εἰ μὲν στρατιωτικὸς ἄρχων κατ' ἐκείνην εἴη τὴν ἐπαρχίαν, δι' ἐκείνου δοθησομένην ὡς εἴρηται τῇ γυναικί· εἰ δὲ οὐκ ἔχει στρατιωτικὸν ἄρχοντα, ὁ τῆς μητροπόλεως τῆς ἐπαρχίας ἐκείνης ἐπίσκοπος τούτου προνοείτω τοῦ πράγματος καὶ εἰς ἡμᾶς, εἰ δοκιμάσειεν, ἀναφέρων, καὶ πρός γε ὁ ἐκ γειτόνων μείζων ἄρχων· ὥστε πανταχόθεν τὸν τοῦτο πράξαντα, εἴτε ἄρχων εἴτε ἰδιώτης εἴη, τῇ εἰρημένῃ σωφρονίζεσθαι ποινῇ, καὶ δίδοσθαι ταύτην τῇ τὸ γε ἐπ' ἐκείνῳ μηδὲ σωφρονεῖν ἔτι δυναμένῃ, ἵνα μὴ φανείη δῆθεν
ἐπιορκήσασα.

Unde etiam nos repente inferimus X. librarum auri poenam exigentes eum qui praesumpserit omnino tale iusiurandum accipere. Et hanc scilicet quantitatem ipsi infelici dari mulieri sancimus ad reliquam bonae figurae vitam, exigendam per administrationem provincialem et dandam ei; sciente iudice quia, si neglexerit, tenebitur ab ea deponens administrationem, heredesque eius ⟨et⟩ successores et eius substantia, eo quod actionem piam agere neg-
1 lexerit. Si autem ipse provinciae praeses iusiurandum exegerit, ipse etiam memoratam decem librarum auri poenam exigatur, si quidem militaris iudex sit in illa provincia, per illum danda, sicuti dictum est, mulieri; si vero non habet militarem iudicem, metropoleos illius provinciae episcopus hoc provideat, causam etiam ad nos, si probaverit, referens, et insuper ex vicinis maioribus cingulis: et undique hoc agentem, sive iudex sive privatus sit memorata castigari poena et dari hanc ei quae quantum ad illum neque caste vivere valet ulterius, ut non videatur quasi periurasse.

⟨Ἐπίλογος.⟩ Τὰ τοίνυν παραστάντα ἡμῖν καὶ διὰ τοῦδε τοῦ θείου δηλούμενα νόμου ἡ σὴ ὑπεροχὴ κηρύγμασιν οἰκείοις ἅπασι ποιησάτω φανερά, ὅπως ἂν γνοῖεν τὴν τῆς ἡμετέρας βασιλείας περὶ σωφροσύνην σπουδήν. Dat. k. Sept. CP. imp. dn. Iustiniani pp. Aug. anno XI. pc. Belisarii v. c. anno II. [*a.* 537]

⟨Epilogus.⟩ Quae igitur placuerunt nobis et per praesentem sacram declarata sunt legem, tua celsitudo praeceptionibus propriis omnibus faciat manifesta, ut agnoscant nostri imperii circa castitatem studium. Dat. kal. Sept. CP. imp. dn. Iustiniani pp. A. anno XI. p. c. Belisarii v. c. [*a.* 536]

18 *sq. argumentum notatur in Athanasii paratitlis ad tit.* 1 § 7 (*inde Coll. const. eccl. III in tit.* 1 *paratitlis*).

vivere sine periculo, immo cum dei favore, cum poena periurii (si qua omnino poena est) in eum qui iusiurandum exegit vertatur.

I. *Itaque nos quoque statim decem librarum auri irrogamus poenam, exigentes eam ab eo qui omnino ausus sit eiusmodi iusiurandum postulare. Atque hanc quidem summam ipsi miserae mulieri dari sancimus ad reliquam vitam honeste agendam, ut per praesidem provinciae exigatur deturque illi. Quod si neglexerit, sciat magistratus eadem sese obligatum iri magistratu exutum, pariterque heredes suos*
1 *et successores et bona ipsius, propterea quod piam actionem patrare neglexerit. Quodsi ipse provinciae praeses iusiurandum exegerit, ab ipso etiam decem librarum auri poena quam diximus exigatur quae siquidem militaris magistratus in illa provincia sit, per illum mulieri detur sicut dictum est; si vero nullum habeat militarem magistratum, episcopus metropolis illius provinciae huic rei prospiciat ad nos quoque eam, si ita iudicaverit, referens, ac praeterea qui inter vicinos erit magistratus maior: ut undique is qui id fecerit, sive magistratus sive privatus sit, poena quam diximus castigetur eaque detur mulieri, quae quantum ad illum ne caste quidem vivere amplius possit, ne scilicet peierasse videatur.*

Epilogus. Quae igitur nobis placuerunt et per hanc sacram legem declarata sunt, tua sublimitas propriis edictis omnibus faciat manifesta, ut cognoscant imperii nostri de castitate studium.

2 εἴτις (ἤτις L^1) ἐστὶ ποινὴ ὅλως *L* ‖ 4 decem librarum αὐρί *M* δέκα λιτρῶν (λιτρῶν *om. M*) χρυσίου *M s. v., L* ‖ 8 *sq.* ἀπαιτουμένων — διδομένων *L* ‖ 10 ῥαθυμήσειεν *L* ‖ 15 δέκα λιτρῶν χρυσίου *M s. v., L* ‖ 21 ὁ ἐκ γειτόνων μείζων ἄρχων] ex vicinis maioribus cingulis (*i. e.* ἀρχῶν) *ς* ‖ 31 k. sep. *Mς* (*Iul. cod. Haenelianus*), καλανδῶν Σεπτεμβρίων *Ath.* μηνὶ σεπτεμβρίῳ *Theod., om. Iul. libri plerique* ‖ CP. *ς*] *om. M rell.* ‖ imp. dn. Iustiniano pp. Aug. anno XI *ς*, dn. iustiniano pp. aug. *M* βασιλείας Ἰουστινιανοῦ *Ath., om. Theod. Iul.* ‖ 32 pc. Belisarii v. c. (*cf. ς*)] post cons. uilisari *Iul.*^{bpw} μετὰ τὴν ὑπατείαν Βελισαρίου *Ath. Theod.* bilisario uc. conss. *M* (bili. *Iul. Haenelianus*) ‖ anno II] τὸ β' *Ath.* iterum *Iul.*^{pw}, *om. M ς Ath. Theod. Iul.*^{b}

1 deo amabilitor] amabi•• V^1 a deo amabitur V^2 2 omnino no est R^1 ‖ 3 exegit *T* accipere exigit *R* 8 exigendum *et* 9 dandum *libri* ‖ 11 et *add. vulg.* ‖ 13 autem — 16 iudex sit *scr. R*^{2} *in ras.* 2½ *vv.* ‖ 14 exigerit *V* 16 in illa] nulla R^1 ‖ 17 habet *R*] habent *V* habeat *T vulg.* ‖ 18 hoc] hanc *vulg.* ‖ 19 ad nos, si] agnosci *R* 20 singulis *V* ‖ 21 primitus V^1 ‖ 23 ulterius] et ulterius R^1 ‖ 28 tua celsitudo] tuis R^1 ‖ 29 faciat] fiant R^1 31 *sq.* dat. kal. sept. cap. impr. dn^{o} iustiniano pp. aug. anno XI pc. bilisario uice con. *V* d. k. sep. cp. iust. pp. a. ann. XI bilis. uic. *T, om. R al.*

538. godine (Novela LXV): Imperator Justinijan rektoru Mezije – uređuju se način otkupa zarobljenika i nabavka hrane za siromašne[108]

O OTUĐENJU STVARI OSTAVLJENIH CRKVI U MISIJI ZBOG OTKUPA ZAROBLJENIKA I HRANE ZA SIROMAŠNE

Isti Aug. Justinijanu preslavnom gospodinu (v.(iro) c.(larissimo)) rektoru Misije
<*Uvod*> Znamo da je ranije objavljen zakon, kojim smo zabranili otuđenja crkvene imovine. Ali kasnije smo drugim zakonom pojasnili u kojim slučajevima je dopušteno za gotovinu otuđiti crkvene predmete ili druge stvari koje se nalaze u Božijim hramovima. Ali se prisjećamo da smo i prije zakona Martinu presvetom gospodinu, episkopu grada Odise dali svoju formu(?) koja mu zabranjuje da prodaje crkvene predmete, da mu ne bi neki od moćnijih (bogatijih) nametnuli potrebu da te predmete proda po njihovom prijedlogu. Ali nam dolazi u sjećanje još jedna stvar koju smo učinili za božanske sasude zbog kojih smo svima zabranili da bilo kome bude dopušteno da proda ili založi svete sasude, osim za otkup zarobljenika, jer je otkup duše dragocjeniji od svih drugih stvari.

POGLAVLJE I.
Ali ovo je ranije učinjeno: zašto je bilo potrebno da govorimo o sjećanju na taj poseban zakon. Došao je, naime, nedavno pomenuti presveti čovjek u ovaj posvećeni grad i obavijestio nas da je ostavio mnogo zemlje bez sigurnog prihoda, ili mala imanja, ili vinograde za otkup zarobljenika ili ishranu siromašnih i da se, pošto je otuđenje zabranjeno, pomenuti komadi zemlje, mada su posvećeni, izuzmu (iz zabrane): već je tražio da mu to bude dopušteno da učini po posebnom zakonu (*lex specialis*). Stoga zakonom određujemo da ako bi neko ostavio nekretnine za otkup zarobljenika ili izdržavanje siromašnih, taj legat ili nasljedstvo ili donacija ne smije biti oštećena otuđenjem ukoliko treba sakupiti siguran prihod od ostavljene imovine, premda bi iz tog prihoda mogao da bude otkup ili izdržavanje. Ako li, pak, ili prihod nije siguran, ili je kuća (imanje) gotovo razrušena i nalazi se daleko od crkve, ili vinograd čiji prinosi nijesu uvijek isti, nego se sakupe različiti i možda su izloženi varvarskim upadima: samo u tim slučajevima ovim specijalnim (posebnim) zakonom (lex specialis) dopuštamo da u pomenutoj provinciji bude i prodaja; ako je kuća (imanje) unutar granica crkve, ili se vinograd nalazi bar blizu zidina grada; i to tako da se riječi (darodavca ili oporučioca, ili jamca) *testatora* navode u ugovoru (aktu) o prodaji, gdje mu je po volji da se izvrši prodaja i gdje od toga da se izvrši otkup zarobljenika ili ishrana siromašnih. I ako se to tako bude sprovelo, onda neka prodaja ima potvrdu i neka bude dopušteno bez straha od drugog zakona i crkvenim ekonomima i presvetom gospodinu episkopu da proda i kupcima da posjeduju iste posjede po utvrđenom pravu. Ali crkveni ekonomi će imati grijeh prema svemogućem Bogu ako novac koji su primili potroše u drugu svrhu, pa makar bila i najpobožnija, a ne samo u dva pomenuta slučaja, po ugledu na zakon koji je donijet u slučaju otuđenja svetih sasuda. Tako, naime neka se vrši i potrebna prodaja, pa neće biti ogrješenja ni o sveštene komade zemlje niti će propasti ljudske duše, budući da posjedovanje zemlje i pokretne imovine nemaju takvu vrijednost niti su toliko potrebni kao otkup zarobljenika i život onih koji su u oskudici, što i duše spasava i ugodno je svemogućem Bogu.

[108] *Corpus iuris civilis, vol. 3, p. 339*.

LXV. Auth. LXVII.

℟ DE ALIENATIONE RERUM ECCLESIAE MYSIAE RELICTARUM PRO CAPTIVORUM REDEMPTIONE ET PAUPERUM ALIMENTIS ℟

Idem Aug. Iustiniano v. c. rectori Mysiae.

⟨Praefatio.⟩ Scimus antea legem promulgasse, per quam omnes alienationes ecclesiasticas inhibuimus. Sed postea alia lege perspeximus, quatenus liceat pro soluto res ecclesiasticas vel alias quae
1 piis domibus deputatae sunt persolvere. Sed etiam hoc in nostram venit memoriam, quod Martino viro sanctissimo episcopo Odissitanae civitatis formam et ante legem nostram dedimus prohibentem eum ecclesiasticas res vendere, ne qui ex potentioribus ei necessitatem imponant secundum suum propositum res
2 ecclesiasticas alienare. Sed etiam in nostram venit memoriam alia res quam pro divinis fecimus vasis, pro quibus omnibus abdicavimus, ne cui liceat sacrosancta vasa vel venumdare vel obligare, nisi tantummodo in redemptionem captivorum, quia animae redemptio aliis omnibus rebus pretiosior est.

CAPUT I.

Sed haec quidem antea subsecuta sunt: quae narratio necessaria nobis fuit ad praesentis specialis legis memoriam. Venit etenim in praesenti memoratus sanctissimus vir in hanc sacratissimam civitatem et edocuit nos, multos terras sine certo reditu vel domunculas vel vineas reliquere ad redemptionem captivorum vel pauperum alimonias, et alienatione prohibita memoratos actus licet piissimi sint attamen in-
1 hiberi: iam petivit sibi permitti per legem specialem hoc facere. Sancimus itaque, si quis reliquerit ad redemptionem captivorum vel sustentationem pauperum res immobiles, si quidem certus reditus est ex relictis rebus colligendus, manere legatum vel hereditatem vel donationem nulla alienatione mutilanda, cum
2 possit ex reditibus redemptio vel sustentatio fieri. Sin autem vel certus reditus non est, vel domus paene diruta et longe ab ecclesia posita, vel vineae quarum fructus non semper similes sed varii colliguntur et incursionibus forsitan barbaricis dediti: in his tantummodo speciebus permittimus et venditionem hac speciali lege in memorata provincia fieri. si tamen domus intra fines ecclesiae vel vineae iuxta muros civitatis minime positae sint; ita ut in venditionis instrumento ipsa verba testatoris exprimantur, ubi ei placuit
3 venditionem fieri et redemptionem ex his captivorum vel alimonias pauperum celebrari. Et si hoc ita subsecutum fuerit, habeat venditio firmitatem et liceat sine metu alterius legis et oeconomis ecclesiasticis et
4 viro sanctissimo episcopo vendere et emptoribus habere easdem res firmo iure. Habebunt autem dei omnipotentis crimen oeconomi ecclesiae, si pretia quae acceperint in aliam causam consumpserint, licet piissima sit, et non in praedictas duas tantummodo causas, ad imitationem legis quae super sacrosanctis
5 vasis alienandis lata est. Sic etenim et venditio necessaria procedat et actus piissimi non defraudentur et animae hominum non depereant, cum et terrarum possessio et rerum mobilium non talem habeat curam nec ita sint necessariae ut captivorum redemptio et vita egentium, quae et animas salvant et deo omnipotenti placabiles sunt.

⟨Epilogus.⟩ Gravitas itaque tua quae per hanc specialem legem nostra decrevit aeternitas tam effectui mancipare quam observari procuret. Dat. x. kal. April. CP. imp. dn. Iustiniani pp. Aug. anno XI. Iohanne v. c. consule. [*a.* 538]

Nov. LXV = Authent. LXVII Latine tantum extat (νεαρὰ ξε΄: — καὶ αὖτη οὐχ εὑρέθη· περὶ τοῦ τὰ γήδια ἢ οἶκον ἢ ἀμπέλους τῇ ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ μυσίας εἰς ἀνόρυσιν αἰχμαλώτων ἢ εἰς ἀποτροφὴν πτωχῶν καταλιμπανόμενα δύνασθαι ἐκποιεῖσθαι κατὰ τὸν περιεχόμενον τῇ διατάξει προσδιορισμόν Δ΄). — Epit. Theod. 65 (inde *L*), *Athan.* 2, 10 (inde *Coll. const. eccl. III*, 2, 10). *Iulian. const. LIX*; *summarium est etiam in appendice Iuliani* (*Iul.*[b] *f.* 152[v] *unde edidit Cuiacius in expositione novellae, al. vid. ap. Haenel. ad Iuliani c.* 203).

<*Pogovor*> Neka se tvoja ozbiljnost postara da se kako uspješno sprovede, tako i nadgleda, ono što je naša vječnost ovim posebnim zakonom odlučila. Dato 10. dana uoči aprilskih kalenda CP(u Konstantinopolju) (*Chartularius Palatii* - dvorski sekretar?) imperatora gospodara Justinijana zauvijek Avgusta, god. 11 konzulovanja preslavnog gospodina (*vir clarissimus*) Jovana.

(g. 538)

1 *Novellam om. R, habet r f.* 90ᵛ *post nov. LXIV* = *Auth. LXV* ‖ 1 *sq.* ℞ *ZZ* (*pro ΞZ*) LXVII *V* ‖ 2 *rubr.* De terris vel domibus vel vineis quae relictae sunt ecclesiae Mysiae in redemptionem captivorum aut in nutritionem pauperum posse veniri (vendi *Cuiacius*) non simpliciter sed secundum distinctionem huius legis *app. Iul.*, *sim M* (*vide supra*) *et Ath.*; De rebus immobilibus ad ecclesiam Mysiae pertinentibus *Iul.*; *Περὶ τῶν καταλελειμμένων τῇ ἐκκλησίᾳ Μυσίας Theod.* (*L*) ‖ misie *Vr*; *praestat* Moesiae ‖ relectarum *V* ‖ 4 *inscr. om. r* ‖ misye *V* (*cf. ad v.* 2) ‖ 5 *in.* Scimus antea legem *cit. L*, Scimus antea promulgasse *Ath.* ‖ legem] *nov. VII* ‖ 6 lege] *nov. XLVI* ‖ prospeximus *vulg.* ‖ quatinus *Vr* ‖ pro solutiones ecclesias *r* ‖ 7 deputate *r*] de potestate *V* ‖ hoc ut nostra uenit memoria *r* ‖ 8 *Odissitanae (*i. e.* Odessitanae)] clissinate *V* clinate *r* ‖ forma *V* ‖ 9 ne qui *V*] neque *r* ‖ 10 in nostra uenit memoria *r* ‖ 11 abdicavimus] *Cod.* 1, 2, 21 ‖ 12 redemptione *r* ‖ redemptio *om. in lacuna* 12 *litt. V* ‖ 13 antea subsecuta *r*] ante (anse *V*ᵃ) absecuta *V* ‖ quae narratio *V*] quaenam ratione *r* ‖ 14 legis uenit memoriam. etenim *r* ‖ sacratissimus *r* ‖ vir] u̇ (*i. e.* ubi) *V* ‖ sacratissimam *Vr*] sanctissimam *vulg.* ‖ 15 multas *r* ‖ 16 pauperum — 18 captivorum vel *om. V* ‖ memoratus *r pr.* ‖ ac tamen *r* ‖ 17 *iam petivit] competiuit *r* (competens *vulg.*) ‖ 18 *post* captiuorum uel *verba* pauperum — memoratos (16 *sq.*) *errore repetit r pr.* (*em. m.* 1) ‖ sustentationem pauperum] substentationem captiuorum uel sustentationem pauperum *r* ‖ 19 donatione *r* ‖ 20 sin autem] si añt *r* ‖ 21 non] se non *V*¹ ‖ colliguntur] in colliguntur *V* ‖ 22 forsitam *r* ‖ dediti in] deditum *V* deditis in *r* ‖ uenditione *V* ‖ 23 domos *Vr* ‖ 24 instrumenta *V* ‖ ubi *V*] ut *r* ‖ 26 fuerunt *r* ‖ firmitate *V* ‖ et *V*] *om. r* ‖ legī *V* ‖ 27 autem] aut *r* ‖ 29 sacro sunt sanctis *r* ‖ 30 et venditio] et *om. r* ‖ non defraudentur] et inde fraudentur *r* ‖ 31 non depereant] inde pereant *r* ‖ immobilium *P. Pithoeus* ‖ cura *V* ‖ 32 sit necessaria *Pithoeus* ‖ 34 *Alterum caput huic novellae miro errore adiungit Theodorus* B̄ *Ὁ* reos (*ἐναγόμενος L*) *εἰ ἀπολειφθῇ καταδικαζέσθω δηλονότι κακὸν πρᾶγμα ἔχων καὶ προκαταρξάμενος καὶ κληθεὶς νομίμως καὶ μὴ ὑπακούσας, quae pertinent ad nov. LXIX c.* 3 ‖ 35 mantipare *V* ‖ obseruare *r* ‖ *subscriptionem dedimus ex V et app. Iul.* ‖ x. kal. April. *V app. Iul.*] *καλανδῶν Ἀπριλλίων Ath. μηνὶ ἀπριλίῳ Theod.* ‖ Constantinop. impr. dōñ. Iust. pp. aug. anno XI *V*, CP. imp. dn. Iust. pp. aug. (anno XIV *add. cod. Utinensis, om. codd.*ᵇʷ) *app. Iul. βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τὸ ια' Ath. τοῦ ια' (ιδ' L) ἔτους τῆς βασιλείας Theod.* ‖ 36 Iohanni uiro clarissimo consule *V*, Ioh. uc. consul. *app. Iul. ὑπατείᾳ Ἰωάννου Theod. ὑπατείας Ἀπίωνος Ath.* (*subscr.* dat. cons. Iohannis *Iul.*ᵇᵖ dat. consul. *Iul.*ʷ)

539. godine (Novela LXXIX): Justinijan ozakonjuje da samo crkveni sudovi mogu da presuđuju u sporovima manastirskih lica – zakon se odnosi i na Ilirikum, Italiju i Zapad[109]

PRED KIM TREBA DA SE SUDI MONASIMA I MONAHINJAMA

Isti Avgust presvetom arhiepiskopu i vaseljenskom patrijarhu Meni
<*Uvod*> Saznavši da se nepravedna stvar vrši u ovom carskom gradu odlučili smo da je treba ispraviti zajedničkim zakonom, da bismo ga potom, započevši od ovog srećnog grada, proširili na cijelo naše carstvo. Neki, naime, želeći da umanje značaj pravoslavne vjere, ako slučajno imaju neki spor bilo sa monasima, monahinjama ili podvižnicama, civilne sudije dolaze, ovi opet šalju izvršitelje, koji se usuđuju da ulaze na sakralna mjesta i izvlače monahe pa remete spokojstvo monasima ili podvižnicama koje možda ne bi smjeli ni da vide: stoga nastaje velika nepravda i pometnja na mjestima određenim za molitvu.

I POGLAVLJE
Zbog toga dakle ustanovljavamo, ako bi ko bilo kakav spor imao sa bilo kim od preblagočestivih monaha ili djevstvenih zamonašenih žena koji cio život provode u manastirima, neka pristupi Bogu najmilijem episkopu grada, a ovaj neka pošalje (po njega) sa najvećom ozbiljnošću i poštovanjem i neka u njegovom prisustvu odluči sve što se tiče te ličnosti, ili, ako je potrebno, neka to bude preko igumana, ili apokrisarija, ili preko bilo koga drugog; a on (episkop) pak neka sa svešteničkom čestitošću ispita slučaj i sudi, a da im sudije uopšte ne budu civilne niti da ugrožavaju njihovo poštovanje, budući da su Bogu najdraži episkopi svakoga grada sposobni da odluče ono što treba da se odluči s obzirom na spor i bezbjednost sudskih odluka i da sude čestito i kako svešteniku priliči i po našim zakonima i po božanskim kanonima. Jer tako će i oni koji misle da su u pravu zaslužiti pravdu, a sačuvaće se nenarušenim i nedirnutim poštovanje svetinja.

II POGLAVLJE
Neka zakon bude opšti i neka ga se drže i preslavni prefekti koji se nalaze u svim dijecezama (i (prefekti) Ilirika, recimo, i Italije i Libije i celog Zapada) i preslavni prefekti oba Rima i veličanstveni narodni pretor i upravnici provincija i njihovi zvaničnici: da ne pretrpi nikakvu izmjenu (da se uopšte ne krši), nego da se u cjelosti sačuva na dostojanstvo preblagočestivih monaha. Znajući to neka ga i vaše blaženstvo čuva u ovom srećnom gradu i njegovoj okolini i neka se posluži pismima Bogu dragim mitropolitima gradova, čiju ste hirotoniju sami izvršili, da biste im sopstvenim pismima isložili ovaj naš sveti zakon; a oni sa svoje strane sebi podložnim episkopima neka ovo objave, kako bi se iz nekoliko riječi proširio kontinuitet zakona po svim oblastima nama potčinjenim. Uz to zapovijedamo da se sporovi, u kojima su tužena stranka monasi, ubrzaju da njihov um ne bi bio preokupiran brigama oko spora, nego da bi se brzo toga oslobođeni vratili božanskim promišljanjima.

III POGLAVLJE
Neka dakle onaj, ko bilo šta mimo ovog bude činio, zna, pa makar bio i magistrat, ako se bude drznuo da donese takvu sudsku odluku, da se lišava svog položaja ako nanese nepravdu nečem božanskom i da uz gubitak službe mora da plati kaznu od deset funti zlata našoj državnoj kasi;

[109] *Corpus iuris civilis, vol. 3, p. 388*.

ΟΘ

ΠΑΡΑ ΤΙΣΙ ΧΡΗ ΔΙΚΑΖΕΣΘΑΙ ΜΟΝΑΧΟΥΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΤΡΙΑΣ.

Ο αὐτὸς βασιλεὺς Μηνᾷ τῷ ἁγιωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ καὶ οἰκουμενικῷ πατριάρχῃ.

⟨Προοίμιον.⟩ Πρᾶγμα μαθόντες ἐπὶ ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως οὐκ ὀρθὸν γίνεσθαι ᾠήθημεν κοινῷ νόμῳ τοῦτο θεραπεῦσαι, ἀρχόμενοι μὲν ἀπὸ ταύτης τῆς εὐδαίμονος πόλεως, εἰς ἅπασαν δὲ αὐτὸν τὴν ὑπήκοον ἐκτείνοντες. τινὲς γὰρ τὴν τῆς ὀρθοδόξου πίστεως σεμνότητα βουλόμενοι διαφθείρειν, εἴ τινα δίκην ἔχοιεν δῆθεν ἢ πρὸς μοναχοὺς ἢ πρὸς ἀσκητρίας, προσίασι τοῖς πολιτικοῖς ἄρχουσιν, οἱ δὲ ἐκπέμπουσι πράκτορας ἀξιοῦντας ἔνδον τε γενέσθαι τῶν ἱερῶν τόπων καὶ μοναχοὺς ἐξέλκειν καὶ μοναστρίαις ἤτοι ἀσκητρίαις ἐνοχλεῖν ἴσως καὶ ἀθεάτοις οὔσαις· κἀντεῦθεν ὕβριν τε καὶ σύγχυσιν οὐ μικρὰν τοῖς προσκυνητοῖς γίνεσθαι τόποις.

LXXIX. Auth. LXXX. Coll. VI

℞ APUD QUOS OPORTEAT CAUSAM DICERE MONACHOS ET ASCETRIAS ℞

Idem Aug. Menae beatissimo archiepiscopo et generali patriarchae.

⟨Praefatio.⟩ Rem cognoscentes non rectam fieri in hac regia civitate communi lege aestimavimus hoc mederi, incohantes quidem ab hac felicissima civitate, in omnia vero eam quae subiecta sunt distendentes. Quidam enim volentes corrumpere orthodoxae fidei honestatem, si quidam litem habuerint quasi cum monachis aut ascetriis, civiles iudices interpellant, at illi mittunt executores praesumentes accedere intra loca sancta et monachos trahere atque monastrias vel ascetrias inquietare, forsan eas quae non videntur: et hinc iniuriam et confusionem non parvam adorabilibus fieri locis.

CAPUT I.

Διὰ τοῦτο τοίνυν θεσπίζομεν, εἴ τις οἱανοῦν ἔχοι δίκην πρός τινας τῶν εὐλαβεστάτων ἀσκητῶν ἢ τῶν ἱερωμένων παρθένων ἢ γυναικῶν ἐν μοναστηρίοις ὅλως οὐσῶν, τῷ θεοφιλεστάτῳ πόλεως ἑκάστης ἐπισκόπῳ προσιέναι, τὸν δὲ πέμπειν καὶ μετὰ πάσης σεμνότητός τε καὶ εὐσχημοσύνης τὰ περὶ τῆς τῶν προσώπων παρουσίας διατάττειν, εἴτε δέοι διὰ τῶν ἡγουμένων εἴτε διὰ τῶν ἀποκρισιαρίων εἴτε δι' ἑτέρων τινῶν παραγίνεσθαι· αὐτὸν δὲ μετὰ τῆς ἱερατικῆς σεμνότητος τὸ πρᾶγμα ἐξετάζειν καὶ κρίνειν, καὶ πολιτικοὺς μὴ εἶναι παντελῶς αὐτοῖς δικαστὰς μηδὲ καταισχύνειν τὴν αὐτῶν σεμνότητα, ἱκανῶν ὄντων τῶν θεοφιλεστάτων ἑκάστης πόλεως ἐπισκόπων

Propterea igitur sancimus, si quis quamcumque habuerit causam cum aliquibus venerabilibus sanctimonialibus aut sacratis virginibus aut mulieribus omnino in monasteriis consistentibus, deo amabilem civitatis illius episcopum interpellet, ille vero mittat et cum omni honestate quae sunt de personarum praesentia disponat, sive oportet per abbates sive per responsales sive per alios quoslibet hoc fieri; ipse vero cum omni veneratione sacerdotali causam examinet et iudicet, et civiles non sint penitus eis iudices neque confundant eorum honestatem, cum idonei sint deo amabiles singularum civitatum episcopi et

Nov. LXXIX (Authent. LXXX = Coll. VI tit. 7: gloss.) Graece extat in M (om. L praeter rubricam cf. ad 390, 16). — Epit. Theod. 79, Athan. 1, 15 (inde Coll. const. eccl. III 1, 15), Nomoc. XIV tit. 9, 1 p. 536 Pitra. Iulian. const. LXXIII.

izvršioci pak, koji bi se drznuli samo da donesu (sudsku) opomenu, neka od strane samih Bogu dragih episkopa budu spriječeni i zatvoreni u takozvana dekanika i podvrgnuti odgovarajućoj kazni i da im se više ne dozvoljava da ubuduće budu izvršitelji.
<*Epilog*> Ovaj zakon je na snazi ako bi neko imao spor sa nekim od preblagočestivih monaha ili djevstvenih monahinja koji žive u manastirima. A o klericima i o tome na koji način se moraju privoditi već smo napisali zakone i želimo da oni budu važeći i na svaki način sprovedeni.
(samo na lat.) Pismeni primjerci (upućeni) Jovanu preslavnom gospodinu (*vir gloriosissimus*) drugom prefektu pretorije za Istok (*praefecto sacro praetorio Orientis*), iz reda konzula i patriciju. Pismeni primjerci (upućeni) Bazilidu preslavnom magistru *sacrorum officiorum*. Pismeni primerci (upućeni) Longinu, preslavnom gradskom prefektu (*praefectus urbis*).
Dato V (VI) dana uoči martovskih ida XII godine CP(u Konstantinopolju). vladavine gospodara Justiijana Avgusta, za konzulovanja preslavnog gospodina (*vir clarissimus*) Apiona.

(g. 539)

LXXIX.

APUD QUOS CAUSAM DICERE OPORTEAT MONACHOS ET SANCTIMONIALES.

Idem Augustus Menae sanctissimo archiepiscopo et patriarchae universali.

Praefatio. Rem non iustam comperti in hac regia urbe committi existimavimus communi lege eam sanandam esse, ut initium quidem caperemus ab hac felici urbe, ad omne autem imperium nostrum eam extenderemus. Nonnulli enim orthodoxae fidei gravitatem minuere volentes, si quam forte litem sive cum monachis sive cum sanctimonialibus habent, civiles iudices adeunt, hi autem executores mittunt, qui sacra loca intrare et monachos extrahere et sanctimonialibus sive ascetriis molestiam exhibere audent, quas forte ne videre quidem liceat: atque inde non exigua iniuria et perturbatio adorandis locis infertur.

I. Propterea igitur sancimus, si quis qualemcumque litem habeat cum quibusdam ex religiosissimis monachis vel ex consecratis virginibus mulieribusve quae omnino in monasteriis sunt, ut deo carissimum civitatis cuius est episcopum adeat, is autem mittat et cum omni gravitate atque honestate quae ad personarum praesentiam pertinent statuat, sive praesules sive apocrisiarios sive quos alios illorum nomine comparere oportet; ipse vero cum sacerdotali gravitate causam examinet et diiudicet, neve sint omnino civiles iis iudices neu gravitatem eorum ignominia afficiant, cum deo carissimi cuiusque civitatis episcopi

1 *rubr.* Περὶ μοναχῶν δικαζομένων *Theod.* ‖ 2 χρὴ *ML*] δεῖ *Ath.* ‖ 3 καὶ *ML*] ἢ *Ath.* ‖ 10 αὐτὸν *M*^{1}] αὐτὸ *M*^{2} (*cf.* 389, 24) ‖ 12 τινα] quidam (*i. e.* τινες) ς ‖ 17 καὶ *om.* ς ‖ 18 κἀντεῦθεν] ὥστε ἐντεῦθεν *malit Zachariae* ‖ 21 ἀσκητῶν *M Nomoc. XIV tit.*] ἀσκητριῶν ex ς *Zachariae non recte* (*cf.* 390, 2) ‖ 23 ἑκάστης] illius ς ‖ 25 τε καὶ — 29 σεμνότητος *bis scr. M* ‖ τε καὶ εὐσχημοσύνης *om.* ς ‖ 28 παραγίνεσθαι] hoc fieri ς ‖ μετὰ τῆς] cum omni (*i. e.* μετὰ πάσης) ς *optime*

1 R$_2$ LXXI (*sic*) *V* ‖ 2 oportet *VT* ‖ 4 assistrias *R* esistrias T^{1} usisterias T^{2} ascitriarios *V* ‖ 5 menne *V* meme *T* ‖ 6 generali *om. R* ‖ 9 ab hac T^{2} *vulg.*] a *RV* hac T^{1} ‖ felicissima hac ciuitate R^{2} felicissima ciuitate hac *V* ‖ 10 omnia uero R^{2}] omni uero $R^{1}V^{1}T^{1}$ omni uero loco V^{2} omnia uero loca T^{2} *vulg.* ‖ eam RT^{1}] ea VT^{2} ‖ 11 corrumpere] eorum rumpere RT^{1} ‖ hortodoxe *V* ‖ 12 si quidem V^{2} *vulg.* (si quandam *Beck*) ‖ 13 asteriis RVT^{2} asistis T^{1} ‖ 16 monastrias T^{2}] monastias V^{1} monasteria $RV^{2}T^{1}$ ‖ ascisterias *V* asistrias *RT* ‖ inquietate V^{1} inequitare *R* inquieta ἑ T^{1} ‖ 17 inbentur RV^{1} ‖ 18 locis deri *R* ‖ 24 illius VT^{2} *vulg.*] *om.* RT^{1} ‖ interpellet] terpellet *in ras. V* ‖ 25 cum] eum V^{2} ‖ 27 re- ---aies R^{1} ‖ 29 eis penitus *R* ‖ 31 sunt *V*

καὶ τὰ περὶ τῆς δίκης καὶ τὰ περὶ τῆς ἀσφαλείας τῶν δικῶν διατυποῦν καὶ κρίνειν αὐτὰς σεμνῶς τε καὶ λαρατικῶς κατὰ τοὺς νόμους τοὺς ἡμετέρους καὶ τοὺς θείους κανόνας. οὕτω γὰρ καὶ οἵ τινα λόγον ἔχειν οἰόμενοι τεύξονται τῶν δικαίων, καὶ ἡ σεμνότης τῶν ἱερῶν ἀθικτός τε καὶ ἀκέραιος φυλαχθήσεται.

quae de lite sunt et de cautela iudiciorum disponere et iudicare honeste atque sacerdotaliter et secundum leges nostras et sacratissimas regulas. Sic enim et qui aliquam rationem habere putant merebuntur iustitiam, et honestas sacratorum inviolata integraque servabitur.

CAPUT II.

Κοινὸς τοίνυν ὁ νόμος ἔστω, καὶ ἐχέτω τὴν φυλακὴν παρά τε τῶν ἐνδοξοτάτων ὑπάρχων τῶν ἐν ἁπάσαις ὄντων ταῖς διοικήσεσι (τῆς τε Ἰλλυρίδος φαμὲν καὶ Λιβύης Ἰταλίας τε καὶ τῆς δύσεως ὅλης) τῶν τε ἐνδοξοτάτων ὑπάρχων τῆς ἑκατέρας Ῥώμης τοῦ τε μεγαλοπρεπεστάτου πραίτωρος τῶν δήμων καὶ τῶν ἀρχόντων τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν αὐτῶν τάξεων, ὥστε μηδεμίαν αὐτοῦ γενέσθαι παντελῶς παραφθοράν, ἀλλὰ ἀκέραιον αὐτὸν πρὸς τιμὴν τῶν εὐλαβεστάτων μοναχῶν φυλάττεσθαι. ταῦτα δὲ καὶ ἡ σὴ μακαριότης μανθάνουσα αὐτή τε παραφυλαξάτω ἐπὶ ταύτης τῆς εὐδαίμονος πόλεως καὶ τῶν αὐτῆς περιοικίδων γράμμασί τε χρησάσθω πρὸς τοὺς θεοφιλεῖς τῶν πόλεων μητροπολίτας ἂν αὐτὸς ἀναδέδεξαι τὴν χειροτονίαν, προστάττουσα τῶν οἰκείων γραμμάτων τόνδε ἡμῶν τὸν θεῖον νόμον· οἱ δὲ τοῖς ὑπ' αὐτοὺς ἐπισκόποις ταῦτα μηνύσουσιν, ὥστε ἐξ ὀλίγου τούτου τοῦ γράμματος μίαν συνέχειαν τοῦ νόμου ἐφ' ἅπασαν προελθεῖν τὴν ὑπήκοον. Ἀλλὰ καὶ ἐπιταχύνεσθαι τὰς δίκας θεσπίζομεν τὰς μοναχοῖς ἐπαγομένας, ὥστε μὴ τὴν διάνοιαν αὐτῶν ἀπασχολεῖσθαι περὶ τὰς τῆς δίκης φροντίδας, ἀλλὰ θᾶττον ἀπαλλαγέντας τῶν θειοτέρων ἔργων ἀντέχεσθαι.

Communis igitur sit lex habeatque custodiam et a gloriosissimis praefectis qui per cunctas existunt diocesis (et Illyrici dicimus et Libyae Italiaeque et Occidentis totius) et a gloriosissimis praefectis utriusque Romae et magnificentissimo praetore populorum et iudicibus gentium eorumque officiis, et nulla eius fiat omnino corruptio, sed integra ad honorem reverentissimorum monachorum custodiatur. Haec autem etiam tua beatitudo cognoscens et ipsa custodiat in hac felicissima civitate et eius confiniis (et litteris) utatur ad deo amabiles civitatum metropolitas, quorum ipse suscepisti ordinationem, praeponens propriis litteris hanc nostram sacram legem; verum illi sub se constitutis episcopis haec nuntient, ut ex paucis litteris una continuatio legis ad omnem perveniat dicionem. Sed etiam accelerari lites sancimus monachis illatas, ut non mens eorum occupetur circa litis sollicitudinem, sed velociter liberati sacris operibus obsecundent.

CAPUT III.

Ἴστω τοίνυν ὁ παρὰ ταῦτά τι πράττων, εἰ μὲν ἄρχων εἴη ὁ τοιαύτην ἐνεγκεῖν ψῆφον θαρρήσας, ὡς τῆς τε ἀρχῆς ἀπελαθήσεται οἷα εἰς τὶ θεῖον ἐξυβρίσας, ποινή τε decem librarum auri ἅμα τῇ αὐτοῦ τάξει ζημιωθήσεται τῷ ἱερωτάτῳ ἡμῶν δοθησομένῃ ταμιείῳ. οἱ δέ γε πράκτορες οἱ τολμήσαντες προσαγαγεῖν ὅλως ὑπόμνησιν ὑπ' αὐτῶν τῶν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων κωλυέσθωσαν καὶ καθυστερείσθωσαν ἐν τοῖς καλουμένοις δεκανικοῖς, ποινὰς τὰς προσηκούσας ὑφέξοντες καὶ ἐκβιβασμὸν οὐδενὶ τὸ λοιπὸν προσαγαγεῖν συγχωρούμενοι.

Sciat igitur qui praeter haec aliquid egerit, si quidem iudex sit qui talem proferre sententiam praesumpserit, quia ab administratione repellitur tamquam divinitati contumeliam faciens et poena decem librarum auri una cum officio suo multabitur sacratissimo nostro danda aerario; executores autem praesumentes offerre omnino admonitionem ab ipsis deo amabilibus episcopis prohibeantur et retrudantur in locis quae decanica nuncupantur, poenas competentes passuri, exactionem nullam de cetero agere permittendi.

---

sufficiant ad ea quae lites litiumque cautionem spectant definienda easdemque graviter et sacerdotaliter secundum leges nostras et divinos canones diiudicandas. Ita enim et qui iusta ratione sese uti existimant ius suum consequentur, et sacrorum gravitas integra atque incolumis servabitur.

II. *Communis igitur lex sit, atque custodiatur et a gloriosissimis praefectis qui in omnibus sunt dioecesibus (Illyrici dicimus et Libyae et Italiae et totius Occidentis) et a gloriosissimis praefectis utriusque Romae et a magnificentissimo praetore plebis et praesidibus provinciarum eorumque officiis: ne ullam omnino corruptionem patiatur, sed ut integra ad dignitatem religiosissimorum monachorum servetur. Haec autem tua quoque beatitudo cognoscens et ipsa in hac felici urbe eiusque confiniis custodiat et litteris utatur ad deo caros civitatum metropolitas, quorum ordinationem ipse suscepisti, praemissa litteris propriis hac sacra lege nostra: illi autem haec episcopis sub se constitutis nuntiabunt, ut ex brevi hac scriptione unus legis tenor per omnes propagetur regiones nostrae dicioni subiectas. Quin etiam accelerari sancimus lites quae monachis intenduntur, ne animus eorum litis curis occupetur, sed ut iis quantocius liberati operibus divinis vacent.*

III. *Sciat igitur qui quid adversus haec egerit, si quidem magistratus sit qui eiusmodi sententiam ferre ausus sit, fore ut et magistratu exuatur, quippe qui deum iniuria affecerit, et poena decem librarum auri una cum officio suo multetur sacro nostro aerario praestanda. Executores vero qui omnino commonitionem afferre ausi sint, ab ipsis deo carissimis episcopis prohibeantur et recludantur in decanicis quae vocantur poenas dignas subituri, neve iis executionem cuiquam inferre in posterum concedatur.*

---

2 αὐτὰς *om.* ς ‖ 10 *sq.* τοῦ τε ἐνδοξοτάτου ὑπάρχου τῆς πρεσβυτέρας ῥώμης M^a ‖ 11 *ὑπάρχων *cum* M^a *vulg.* ‖ 18 αὐτῆς *Scrimger*) αὐτῇ *M* ‖ 23 τούτου *om.* ς ‖ 33 ποινῇ *M* ‖ 34 δοθησομένῃ *Scrimger ex* ς) θησομένῃ *M* ‖ 35 οἱ δὲ *Zachariae* (*cf.* ς)) εἰ δέ *M* ‖ 39 καὶ *om.* ς ‖ οὐδενὶ *M* (*cf. Theod.*)) nullam (*i. e.* οὐδένα) ς

2 honestate *R* ‖ sacerdoliter R^1 ‖ 4 rationem *V vulg.*] ratiocinationem *RT* ‖ putant T^1] putantur *RVT*^{2} *vulg.* ‖ 5 integrataque R^2 integra R^1 ‖ 8 a *om. R* ‖ 9 illirici *T* illiriaci *V* iliriaci *R* ‖ libie *RVT* ‖ 12 et nulla] ut nulla *Osenbrüggen* ‖ eis *VT* ‖ 15 tua etiam *R* ‖ beatitudine V^1 ‖ 16 confiniis *vulg.*] confinia *libri* ‖ et litteris *addidi* (*sim. Beck*) ‖ 17 ad] a *T*, *om.* R^1 ‖ 18 suscepisti (suscepistis V^2) ipse *V* ‖ praeponens *VT*] proponens *R vulg.* ‖ 19 hanc] ac V^1 ‖ 22 etiam] etiam oi V^a ‖ 23 illabatas *V* illibatas *R* inlibatas T^1 ‖ 30 Sciant *V vulg.* ‖ egerint V^1 *vulg.* ‖ 32 quiaministratione R^1 quia a ministratione R^2 ‖ repelletur *vulg.* ‖ 35 dando V^a damus T^1 ‖ errario RT^2 ‖ 38 quae *om.* V^1 ‖ decanea R^1 decaneca R^2T^2 decantica V^1 caneca (canica *pr.*) T^1

⟨Ἐπίλογος.⟩ Τούτου κρατοῦντος τοῦ νόμου, εἴ τις πρός τινα τῶν εὐλαβεστάτων μοναχῶν ἢ παρθένων ἢ γυναικῶν ὅλως ἱερωμένων καὶ ἐν εὐαγέσι μοναστηρίοις οἰκούντων ἔχοι. περὶ γὰρ δὴ κληρικῶν καὶ τῆς τάξεως τῆς ἀναγωγῆς τῆς αὐτῶν ἤδη νόμους ἐγράψαμεν, οὓς κρατεῖν καὶ κυρίους εἶναι κατὰ πάντα βουλόμεθα τρόπον.

Dat. VI. id. Mart. CP. imp. dn. Iustiniani pp. Aug. ann. XII. Apione v. c. cons.

⟨Epilogus.⟩ Hac valente lege, si quis cum aliquo reverentissimorum monachorum aut virginum aut mulierum omnino sacratarum et in venerabilibus monasteriis habitantium habuerit causam. De clericis etenim et ordine conventionis eorum iam leges conscripsimus, quas valere et firmas esse omni volumus modo.

Scripta exemplaria Iohanni viro gloriosissimo praefecto sacro Orientis praetorio secundo, ex consule ordinario et patricio. Scripta exemplaria Basilidi gloriosissimo magistro sacrorum officiorum. Scripta exemplaria Longino gloriosissimo praefecto urbis.

Dat. v. id. Mart. CP. imp. dn. Iustiniani pp. Aug. [*a.* 539] anno XII. Apione v. c. consule.

541. godine:
Zakon imperatora Justinijana – jeretici su oni koji se ne pričešćuju po kanonskom obredu pa im se uskraćuju prava koja uživaju katolički (pravoslavni) hrišćani[110]
Novela 109

O VJERI JERETIČKIH ŽENA

Isti Avgust preslavnom prefektu carske pretorije po drugi put, ekskonzulu <ordinarnom> i patriciju <*Uvod*> Vjerujemo da je uzdanje u Boga jedina pomoć za cjelokupan život države i naše vladavine i znamo da je to za spasenje naše duše i spas naše vladavine: stoga dolikuje da se i naše zakonodavstvo na tu pomoć oslanja i u nju gleda i da mu ona bude početak, sredina i kraj. Svi, dakle, znaju da su oni, koji su prije nas vladali, a najviše blaženog sjećanja Leon[111] i naš božanskog sjećanja otac Justin, u svojim zakonima zabranili svim jereticima da stupaju u bilo koju vojnu (carsku) službu i da se pozivaju da učestvuju u bilo kakvoj javnoj funkciji, da ne bi izgledalo da samim imenom carske službe ili javnih funkcija ne bi nanijeli štetu onome što je svojstveno svetoj Božijoj i Apostolskoj Crkvi; i mi smo učinili to isto, te smo svojim zakonskim odlukama njihove potvrdili. I oni su nazvali i mi nazivamo jereticima one koji slijede razne jeresi, a za njih vezujemo i i među njih ubrajamo i one koji slijede Nestorijevo judejsko bezumlje, Eutihijaniste i Acefale, koji boluju od zloćudnog vjerovanja Dioskora i Severa, kojim je obnovljeno bezvjerje Manihejaca i Apolinarija, uz to i sve one koji nijesu članovi svete Božije Apostolske Crkve, u kojoj jednim ustima svi presveti patrijarsi cijele vaseljene i zapadnog Rima i ovoga carskog grada i Aleksandrije i Teopolja[112] i Jerusalima, i svi presveti episkopi koji su pod njihovom jurisdikcijom apostolsku vjeru i predanje propovijedaju. One, dakle, koji se ne pričešćuju prečistim pričešćem po katoličanskoj (sabornoj) Crkvi iz ruku njenih Bogu najdražih sveštenika, s pravom nazivamo jereticima: jer premda sami sebi pripisuju ime hrišćana, ipak se, budući da se sami odvajaju od istinske vjere i zajednice, smatra da su podložni sudu Božijem.

I Poglavlje
A zakoni donijeti o jereticima svima su jasni: jer mi želimo da oni koji su prigrlili pravoslavnu vjeru i u njoj istrajavaju imaju samo malo više privilegija od onih koji se odvajaju od Božijeg stada (jer nije pravo da jeretici budu udostojeni istih privilegija koje imaju pravoslavni), te smo se stoga i sada usredsrijedili na ovaj zakon. Budući da smo, naime, ženama dali privilegiju miraza, da mirazi imaju prvjenstvo u odnosu na starije zajmodavce (kreditore) i da imaju povoljniji položaj premda su vremenski noviji, a što se tiče predbračnih darova, oni da imaju hipoteke prema vremenu kada bi nastali: svima sada ovim svojim božanskim zakonom dajemo na znanje da ovu privilegiju, prećutne hipoteke i sve ostalo što god je u obliku raznih privilegija našim zakonima dato ženama, mi dopuštamo samo onima, da u njima uživaju i da se njima koriste kao beneficijama pripremljenim za njih, koje to čine zato da bi se držale naše vjere (mislimo na vjeru katoličanske i Apostolske Crkve) i bile kroz nju pričasne spasonosnoj zajednici. No ne želimo da one, koje se same odvajaju od svete Božije katoličanske i Apostolske Crkve i ne podnose da u njoj primaju prečisto pričešće iz ruku Bogu najdražih sveštenika, nikako ne uživaju u takvim privilegijama. Jer ako se one same odvajaju od Božijih darova i otuđuju se od svetog i prečistog pričešća, tim prije ih mi nećemo smatrati dostojnim tih privilegija i nećemo dopustiti

[110] *Corpus iuris civilis, vol 3, p. 517*.
[111] Prvi imperator iz skitsko-sarmatsko-slovenskog, tračko-prevalitanskog naroda Besa (*prim. prir.*).
[112] Antiohije.

ΡΘ

ΠΕΡΙ ΑΙΡΕΤΙΚΩΝ ΤΗΙ ΠΙΣΤΕΙ ΓΥΝΑΙΚΩΝ.

Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἰωάννῃ τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἐπάρχῳ τῶν ἱερῶν πραιτωρίων τὸ β', ἀπὸ ὑπάτων ⟨ὀρδιναρίων⟩ καὶ πατρικίῳ.

⟨Προοίμιον.⟩ Μίαν ἡμῖν εἶναι βοήθειαν ἐπὶ παντὶ τῷ τῆς ἡμετέρας πολιτείας τε καὶ βασιλείας βίῳ τὴν εἰς θεὸν ἐλπίδα πιστεύομεν, εἰδότες ὅτι τοῦτο ἡμῖν καὶ τὴν τῆς ψυχῆς καὶ τὴν τῆς βασιλείας δίδωσι σωτηρίαν· ὥστε καὶ τὰς νομοθεσίας τὰς ἡμετέρας ἐκεῖθεν ἠρτῆσθαι προῄκει καὶ εἰς αὐτὴν ἀφορᾶν καὶ ταύτην αὐτῶν ἀρχήν τε εἶναι καὶ μέσα καὶ πέρας. Ἴσασι τοίνυν ἅπαντες, ὡς οἱ πρὸ ἡμῶν βασιλευκότες καὶ μάλιστα Λέων ὁ τῆς εὐσεβοῦς μνήμης καὶ Ἰουστῖνος ὁ τῆς θείας λήξεως ἡμῶν πατὴρ ἐν ταῖς ἑαυτῶν διατάξεσι τοῖς αἱρετικοῖς ἅπασιν ἀπηγόρευσαν, ὥστε μηδεμίαν αὐτοὺς μετιέναι στρατείαν μηδὲ τὴν οἱανοῦν ἐπὶ δημοσίαις φροντίσι μετουσίαν ἔχειν, ὅπως ἂν μὴ προφάσει τῶν τε στρατειῶν τῶν τε δημοσίων ἐπιταγμάτων τῷ τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας μέρει φανεῖεν λυμαινόμενοι· καὶ ἡμεῖς δὲ αὐτὸ τοῦτο πεπράχαμεν ἡμετέραις διατάξεσι ταῦτα κυρώσαντες. αἱρετικοὺς δὲ καὶ ἐκεῖνοι εἰρήκασι καὶ ἡμεῖς λέγομεν τοὺς διαφόρων ὄντας αἱρέσεων, οἷς συναπτομέν τε καὶ συναριθμοῦμεν καὶ τοὺς τῇ Νεστορίου Ἰουδαϊκῇ ἀκολουθοῦντας μανίᾳ καὶ Εὐτυχιανιστὰς καὶ Ἀκεφάλους, οἵτινες τὴν Διοσκόρου καὶ Σεβήρου κακοδοξίαν νοσοῦσι τῶν τὴν

CIX. Auth. CIV.

R DE PRIVILEGIIS DOTIS HAERETICIS MULIERIBUS NON PRAESTANDIS R

Idem Aug. Iohanni pp. per Orientem.

⟨Praefatio.⟩ Unam nobis esse in omni nostrae reipublicae et imperii vita in deo spem credimus, scientes quia hoc nobis et animae et imperii dat salutem: unde et legislationes nostras inde pendere competit et in eam respicere et hoc eis principium esse et medium et terminum. Sciunt igitur universi, quia ante nos imperantes et maxime Leo piae memoriae et Iustinus divae memoriae noster pater in suis constitutionibus haereticis omnibus interdixerunt, ut neque ⟨in⟩ ulla ipsi participarentur militia, nec quodlibet in publicis curis participium haberent, uti ne occasione militiarum et publicorum collationum sanctae dei catholicae et apostolicae ecclesiae membra viderentur vastare; et nos autem ipsi hoc egimus nostris constitutionibus haec roborantes. Haereticos vero et illi dixerunt et nos dicimus eos qui diversarum sunt haeresium: quibus coniungimus et connumeramus et qui Nestorii Iudaicam sequuntur vesaniam et Eutychianistas et Acephalos, qui Dioscori et Severi mala secta languent Manichaei et Apoli-

Nov. CIX (Authent. CIV = Coll. VIII tit. 5: gloss.) Graece extat in ML, prooemium (15 *Ἴσμεν τοίνυν ἅπαντες ....*) *et cap. 1. 2 in B* 1, 1, 55 (51; *cf. Zachariae Beitr. z. Krit. und Restitution der Basiliken, St. Petersb.* 1877, *p.* 4. 14). — *Epit. Theod.* 109, *Athan.* 3, 1 (*inde Coll. const. eccl. III* 3, 1). *Iulian. const. CII.*

25 *Αἱρετικοὺς καὶ ἐκεῖνοι — 518, 3 ἐκκλησίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ex B habet Nomoc.dm XIV tit.* 12, 2.

CIX.

DE MULIERIBUS FIDE HAERETICIS.

Idem Augustus Iohanni gloriosissimo praefecto sacro praetorio iterum, ex consule ⟨ordinario⟩ et patricio.

Praefatio. Unum nobis auxilium per omnem et reipublicae et imperii nostri vitam esse spem in deum confidimus, idque scimus et animae et imperii salutem nobis praebere: itaque etiam legislationes nostras inde pendere et ad eam respicere ipsamque earum et principium et medium et finem esse decet. Atque omnes quidem sciunt, eos qui ante nos imperarunt et maxime Leonem piae memoriae et Iustinum divae memoriae patrem nostrum in constitutionibus suis haereticos omnes vetuisse ad ullam militiam accedere aut in ullam publicarum curarum partem vocari, ne aut militiarum aut publicorum munerum nomine id quod sanctae dei catholicae et apostolicae ecclesiae proprium est damno afficere viderentur; ac nos quoque hoc idem egimus cum constitutionibus nostris illa confirmaremus. Haereticos autem et illi dixerunt et nos dicimus qui diversarum haeresium sunt, quibus coniungimus et connumeramus etiam eos qui Nestorii Iudaicam sequuntur insaniam et Eutychianistas et Acephalos, qui Dioscori et Severi prava opinione

2 *rubr. Περὶ αἱρετικῶν καὶ γαμετῶν αὐτῶν Ath. Περὶ αἱρετικῶν Theod.* (*Iul.*) ‖ 5 *inscr. Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Βάσσῳ τοποτηρητῇ τῶν ἐπάρχων Ath., quod immerito praefert Zachariae: nam Iohanni pp. inscriptam esse novellam comprobatur epilogo* (*cf.* 519, 25); *Ath. inscriptionem novellae praecedentis per errorem repetiit* (*cf. ad inscr. nov. XII. XLII*) ‖ *τὰ ἐνδοξοτάτῳ L, om. M* ‖ 6 *ὀρδιναρίων addidi* (*ὀρδιναρίῳ Zachariae*) ‖ 7 *πατρικίου L* ‖ 8 *in. Ἴσμεν ἐκ μηνύσεως cit. Theod. verbis initialibus novellae insequentis perperam huc relatis* ‖ *εἶναι Lc Ath.*] *ἐστὶν εἶναι M* ‖ *βοήθειαν ML*] *om. c Ath.* ‖ 9 *τῷ*] *τὸ M* ‖ 10 *βίῳ*] *τόπῳ Ath.* ‖ 11 *καὶ τὴν τῆς βασιλείας om. L* ‖ 12 *δίδωσιν βασιλείαν σωτηρίαν La* ‖ 14 *αὐτῶν ἀρχήν τε εἶναι M*] *ἀρχὴν αὐτῶν εἶναι τέ* (*τὲ om. La*) *L* ‖ *μέσον Huloander, Zachariae* (*cf. c*) ‖ 15 *ὡς om. L* (*cf. ad* 18) ‖ 16 *Λέων*] *non servatur constitutio: nisi forte ad Leonem referri dicas const.* (*Valentiniani et Marciani*) *Cod.* 1, 5, 8 (*cf.* § 6) *errore ex inscriptione proximae constitutionis* 9 *orto* ‖ *μνήμης*] *λήξεως μνήμης La* ‖ 17 *Ἰουστῖνος*] *Cod.* 1, 5, 12 § 6 *sq.* ‖ 18 *ἐν ταῖς καὶ ὅτι ἐν ταῖς L* ‖ 19 *μηδεμίαν LB* (*neque ullam c*)] *μίαν τε M* ‖ 20 **μηδὲ*] *μήτε δὲ ML μήτε B* ‖ 21 *προφάσει*] *τῇ προφάσει L* ‖ *στρατειῶν L* ‖ 22 *sq. τῷ — μέρει*] *τὰ — μέρη Haloander ex c* ‖ 24 *βαλλόμενοι La* ‖ *αὐτὸ*] ipsi *i. e. αὐτοὶ c* ‖ 25 *ἡμετέρους L, ἡμετέροις — κυρώσαντες bis scr. L1* ‖ *διατάξεσι*] *Cod.* 1, 5, 18, § 4 *sq.*; *nov. XXXVII*, 6 *sq.* ‖ *δὲ καὶ*] *καὶ om. L* ‖ 28 *τῇ*] *τὴν M* ‖ 29 *οἵτινες*] *καὶ οἵτινες ex prava Haloandri coniectura vulg.* ‖ 30 *σεβήρου L Nomoc.d*

4 praestandis *R V vulg.*] permittendis *T* ‖ 8 *sq.* reipublicae nostrae *R* ‖ 10 haec *T vulg.* ‖ 11 inde pendere] inpendere *R* ‖ 12 eam] ea *V* ‖ eius *T* ‖ 13 Sciant *V* Sicut *R* ‖ 14 quia] qui *Tb* ‖ 17 **in addidi* ‖ ipsi *om. V* ‖ participarent *T* ‖ nec *T*] ne *R V* ‖ 18 quolibet *T1* ‖ curiis *R2 V* ‖ ne] neque *V* ‖ 19 **collationum*] collegiorum *libri* ‖ 21 uidentur *RT1* ‖ autem *R*] *om. VT* ‖ egimus hoc *V* ‖ 22 hoc *T vulg.* ‖ 24 heresum *R2 VT2* ‖ 25 illos *ante* qui *s. v. adscr. V2* ‖ 26 eutichianistas *RV* euthianistas *T* ‖ scefalos *V* accephalos *R* ‖ 27 Severi] seuū *T* ‖ mala secta (sectantes *R2*) *R* malefacta *T1* ‖ manschai *T* ‖ apolinaris *R*] apolenaris *Ta* apolenarius *Tb* appollenaris *V*

da se koriste prednošću datom našim zakonima: nego njima nije ni na koji način dopušten pristup zakonskim beneficijama i biće lišene svake privilegije date na osnovu naših zakona.

II Poglavlje
Ali ako se vrate boljem načinu razmišljanja i prigrle pravu i istinsku vjeru i u njoj istraju, dopušteno im je da uživaju u takvim darovima i privilegijama. I to neka važi i bude primijenjeno u cijelom našem carstvu, prvjenstveno da o tome vode računa Bogu najdraži sveštenici, a zatim i naši magistrati i činovnici (provincija), bilo da su višeg ili nižeg ranga, pa stoga i tvoja uzvišenost, kojoj i ovaj zakon predajemo. Stoga je pravo da i sudije, pred kojima se pokreću parnice protiv žena ili koje pokreću žene koje hoće neke privilegije za sebe da dobiju, uzimaju u obzir silu ovog našeg zakona, a ako se otkrije da one nijesu pravoslavne vjere i da ne primaju prečisto sveto pričešće u presvetoj katoličanskoj i Apostolskoj Crkvi iz ruku njenih prepodobnih sveštenika, da im ne dopuštaju da uživaju privilegije po našim zakonima.
<*Epilog*> Neka se dakle tvoja uzvišenost, čim sazna za ovo što nam je po volji i što je ovim carskim zakonom objavljeno, postara da se o svemu tome u parnicama, koje se vode pred njom, vodi računa i da se uobičajenim ediktima i naređenjima sprovede, kako bi svima bilo dostupno, da bi kako u ovom srećnom gradu, tako i u svim provincijama svi shvatili koliko se brinemo kako za istinsku vjeru u Gospoda Hrista kao istinitog Boga, tako i za spasenje naših podanika.
Dato na majske none CP(u Konstantinopolju) 15. godine vladavine Justinijana vječnog Avgusta za konzulovanja preslavnog gospodina (*vir clarissimus*) Vasilija.

(g. 541)

Μανιχαίων καὶ Ἀπολιναρίου ἀνανεωσαμένων δυσσέβειαν, καὶ πρός γε πάντας τοὺς μὴ ὄντας μέλος τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, ἐν ᾗ πάντες ὁμοφώνως οἱ ἁγιώτατοι πάσης τῆς οἰκουμένης πατριάρχαι, ὅ τε τῆς ἑσπερίας Ῥώμης καὶ ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως καὶ Ἀλεξανδρείας καὶ Θεουπόλεως καὶ Ἱεροσολύμων, καὶ πάντες οἱ ὑπ' αὐτοὺς τεταγμένοι ὁσιώτατοι ἐπίσκοποι τὴν ἀποστολικὴν κηρύττουσι πίστιν τε καὶ παράδοσιν. τοὺς τοίνυν τῆς ἀχράντου κοινωνίας κατὰ τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν οὐ μεταλαμβάνοντας παρὰ τῶν ταύτης θεοφιλεστάτων ἱερέων αἱρετικοὺς δικαίως καλοῦμεν· κἂν γὰρ ὄνομα Χριστιανῶν ἑαυτοῖς περιτιθέασι, τῆς ἀληθινῆς ἑαυτοὺς τῶν Χριστιανῶν πίστεώς τε καὶ κοινωνίας χωρίζοντες τῷ τοῦ θεοῦ κρίματι ἑαυτοὺς ὑπάγειν γινώσκονται.

naris renovantium inpietatem, et ad haec omnes qui non sunt membrum sanctae dei catholicae et apostolicae ecclesiae, in qua omnes concorditer sanctissimi (episcopi et) totius orbis terrarum patriarchae et Hesperiae Romae et huius regiae civitatis et Alexandriae et Theopoleos et Hierosolymorum, et omnes qui sub eis constituti sunt sanctissimi episcopi apostolicam praedicant fidem atque traditionem. Igitur sacram communionem in catholica ecclesia non percipientes ab eius deo amabilibus sacerdotibus haereticos iuste vocamus: nam licet nomen Christianorum sibimet imposuerint, vera tamen Christianorum se et fide et communione separant dei iudicio semet ipsos subdi cognoscentes.

CAPUT I.

Οἱ μὲν οὖν περὶ τῶν αἱρετικῶν φοιτήσαντες νόμοι πᾶσίν εἰσι φανεροί· ἡμεῖς δὲ βουλόμενοι τοὺς τὴν ὀρθόδοξον ἀσπαζομένους πίστιν καὶ ταύτης ἀντεχομένους ἔχειν τι πλέον προνόμιον τῶν ἀλλοτριούντων ἑαυτοὺς τῆς τοῦ θεοῦ ποίμνης (ἐπειδὴ μηδὲ δίκαιόν ἐστιν ἴσων τοῖς ὀρθοδόξοις τοὺς αἱρετικοὺς ἀξιοῦσθαι προνομίων) διὰ τοῦτο καὶ νῦν ἐπὶ τὸν παρόντα εἴδομεν νόμον. ἐπειδὴ γὰρ δεδώκαμεν προνόμια ταῖς γυναιξὶ τῶν προικῶν, ὥστε καὶ προγενεστέρων δανειστῶν προκρίνεσθαι καὶ βελτίω τάξιν ἔχειν αὐτὰς καὶ ταῦτα ὑπὸ τοῦ χρόνου νικωμένας, ἐπὶ δὲ τῶν διὰ τοὺς γάμους δωρεῶν κατὰ τοὺς χρόνους καθ' οὓς ἂν γένοιντο τὰς ὑποθήκας ἔχειν, πᾶσιν ἐπὶ τοῦ παρόντος ποιούμεθα φανερὸν διὰ τοῦδε τοῦ θείου ἡμῶν νόμου, ὅτι καὶ ταύτην τὴν προνομίαν καὶ τὰς σιωπηρὰς ὑποθήκας καὶ τὰ ἄλλα πάντα, ὁπόσα ταῖς γυναιξὶν ἐν διαφόροις προνομίοις παρὰ τῶν ἡμετέρων δέδοται νόμων, ἐκείναις δίδομεν μόναις ἐφ' ᾧ τούτων ἀπολαύειν τε καὶ κεχρῆσθαι ταῖς ἐξ αὐτῶν εὐεργεσίαις, αἷς ἐπιμελές ἐστι τὴν ὀρθὴν καὶ προσκυνουμένην

Quae igitur de haereticis prolatae sunt leges omnibus sunt manifestae. Nos autem volentes orthodoxam amplectentes fidem et eam defendentes habere aliquod amplius privilegium his qui alienant semet ipsos dei ovili (quoniam neque iustum est aequalibus cum orthodoxis et haereticos dignos fieri privilegiis), propterea et nunc ad praesentem respeximus legem. Quia enim dedimus privilegium mulieribus dotium, ut etiam prioribus creditoribus praeponantur, et meliorem ordinem eas habere et nec a tempore superatas, in donationibus autem propter nuptias secundum tempora per quae fiunt hypothecas habere, omnibus in praesenti facimus manifestum per hanc sacram nostram legem, quia et hoc privilegium et tacitas hypothecas et alia omnia, quae mulieribus in diversis privilegiis a nostris legibus data sunt, illis damus solis quatenus his fruantur et utantur, quae diligentiam habent rectam et adoran-

9 sq. argumentum notat Nomoc. XIV tit. 12, 2.

---

laborant qua Manichaeorum et Apollinaris impietas renovata est, ac praeterea omnes qui non sunt membrum sanctae dei catholicae et apostolicae ecclesiae, in qua uno ore omnes sanctissimi totius orbis terrarum patriarchae, et Romae occidentalis et huius regiae urbis et Alexandriae et Theopolis et Hierosolymorum, omnesque qui iis subiecti sunt sanctissimi episcopi apostolicam fidem et traditionem praedicant. Eos igitur qui immaculatam communionem in catholica ecclesia a deo carissimis eius sacerdotibus non accipiunt haereticos iure vocamus: nam licet christianorum nomen sibi imponant, tamen cum se ipsi a vera christianorum fide et communione separent, dei iudicio sese subicere intelleguntur.

I. *Atque leges quidem de haereticis prolatae omnibus manifestae sunt: nos autem cum eos qui orthodoxam fidem amplectuntur in eaque perseverant maius quoddam privilegium habere velimus iis qui se a grege dei separant (quoniam ne par quidem est aequalibus quibus orthodoxos privilegiis haereticos dignos haberi), propterea nunc quoque ad praesentem legem animum attendimus. Quoniam enim mulieribus privilegia dotium dedimus, ut etiam antiquioribus creditoribus praeferantur et meliorem locum habeant quamvis tempore victae, in donationibus autem propter nuptias ut secundum tempora quibus fiant hypothecas habeant: omnibus in praesentia per hanc divinam nostram legem manifestum facimus, nos et hoc privilegium et tacitas hypothecas et cetera omnia, quaecumque mulieribus in diversis privilegiis a legibus nostris data sunt, illis concedere solis quo et fruantur iis et beneficiis inde paratis utantur, quae id agunt*

---

1 μανιχαίων *LB Nomoc.*^{dm}] μανιχαίου *Mς Iul.* ‖ Ἀπολιναρίου *B* ‖ 2 πρός γε πάντας *LB Nomoc.*^{dm} ς] πρό γε πάντων *M* (omnino eos *Iul.*) ‖ 3 καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας *MB*ς] ἐκκλησίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς *Nomoc.*^{d} καὶ μεγάλης ἐκκλησίας τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς *Nomoc.*^{m}, καθολικῆς ἐκκλησίας *L* ‖ 5 ἑσπέρας *ML* ‖ καὶ *M*] καὶ ὁ *LB* ‖ 6 καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας *B* ‖ 8 ἐπίσκοποι om. *L* ‖ 12 κἂν *Mς*] καὶ *LB* ‖ 13 τῆς ἀληθινῆς] καὶ τῆς ἀληθινῆς *B* vera tamen ς ‖ αὐτοῖς L^a ‖ 14 sq. χωρίζοντες — γινώσκονται] separant — cognoscentes ς ‖ 20 *μήτε *MLB* ‖ 21 τοὺς ὀρθοδόξους τοῖς αἱρετικοῖς *B* ‖ τοὺς αἱρετικούς] et haereticos ς ‖ 22 ἐπὶ om. *B* ‖ 23 προνόμια *M*] προνόμιον *B* προνομίαν *L vulg. Cf. Cod.* 8, 17, 12 ‖ 26 καὶ ταῦτα] et nec ς, unde οὔτε (sic pro μηδὲ) inseri temere voluit *I. B. Koehler Interpr. et Emend. I. R.* ^1I 126 (a. 1792) ‖ 28 γένοιτο *M*^{a} ‖ 34 ἀπολάβειν *M* ἀπολαβεῖν *B* ‖ τε om. *L* ‖ καὶ χρῆσθαι cum Scrimgero *vulg.* ‖ ταῖς — εὐεργεσίαις om. ς ‖ ἐξ αὐτῶν *LB*] ἑαυτῶν *M*

4 episcopi om. R^1, episcopi et *del. Beck* ‖ 5 hesperiae] hespe *R* ‖ 6 alexandrinae T^2 ‖ teopoleos *V* ‖ hierosolimorum *V* ierosolimorum *RT* ‖ 7 eius R^1T^a ‖ 9 sacrum V^1 ‖ 10 eis R^2 ‖ 11 nam licet — 13 et fide *scr.* V^2 *in ras.* 1 *versus*, licet — 13 dei iuditio *scr.* R^2 *in ras.* 1½ *vs.* ‖ 12 inposuerit T^1 ‖ 13 et fide *V*] fide $R(^2)T$ *vulg.* ‖ 16 prolata RV^1T *vulg.* ‖ lege RT^b *vulg.* ‖ 17 manifesta sunt *R* ‖ 18 eandem *V* ‖ descendentes T^1 ‖ 19 aliquid *RT* ‖ 20 ouile *RV* ‖ 22 propter R^1 propter hoc R^2 ‖ 24 dote *V* ‖ creditorum R^1 ‖ 25 et nec — 31 a nostris legibus *suppl.* T^2 *in spat. vac.* 6½ *vv.* ‖ nec] nunc *V*; *leg.* haec? ‖ 27 ypothecas *RV*] et ypothecas $T(^2)$ ‖ 28 omnibus] et omnibus *R* ‖ in praesentem *V* ‖ 29 nostram sacram $VT(^2)$ ‖ 31 privilegiis] capitulis *R* ‖ 33 quae *vulg.*] qui *libri* ‖ habet R^1

τὴν ἡμῶν πίστιν κρατεῖν (τὴν τῆς καθολικῆς φαμεν καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας) καὶ μετέχειν τῆς ἐν αὐτῇ σωτηριώδους κοινωνίας. τὰς γὰρ χωριζούσας ἑαυτὰς τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς ἀχράντου κατ' αὐτὴν κοινωνίας μεταλαμβάνειν οὐκ ἀνεχομένας παρὰ τῶν ταύτης θεοφιλεστάτων ἱερέων οὐ βουλόμεθα παντελῶς τῶν τοιούτων ἀπολαύειν προνομίων. εἰ γὰρ ἑαυτὰς χωρίζουσι τῶν τοῦ θεοῦ δωρεῶν καὶ τῆς ἁγίας καὶ ἀχράντου κοινωνίας ἀλλοτρίας ποιοῦσι, πολλῷ μᾶλλον καὶ ἡμεῖς οὐκ ἂν αὐτὰς ἀξιώσαιμεν προνομίων καὶ τῆς ἐκ τῶν ἡμετέρων νόμων ἀπολαῦσαι συγχωρήσαιμεν συγκροτήσεως, ἀλλ' ἔστωσαν αὐταῖς ἄβατοι παντοίως αἱ παρὰ τῶν νόμων εὐεργεσίαι, καὶ παντὸς προνομίου ἐκ τῶν ἡμετέρων διατάξεων αὐταῖς δεδομένου στερηθήσονται.

dam nostram fidem tenere (catholicae dicimus et apostolicae ecclesiae) et participari in eius salutari communione. Quae enim separant se sancta dei catholica et apostolica ecclesia et sacrosanctam in ea communionem percipere non patiuntur ab eius deo amabilibus sacerdotibus, nolumus omnino talibus frui privilegiis. Si enim se separant dei muneribus et a sancta ac sacra communione alienas faciunt, multo potius et nos non eas dignas fieri privilegiis neque ex nostris legibus frui permittimus continentia, sed sint eis inaggressibilia omnino ex legibus beneficia, et omni privilegio ex nostris constitutionibus eis dato privabuntur.

CAPUT II.

Ἔξεστι δὲ αὐταῖς τῆς βελτίονος γινομέναις γνώμης καὶ τὴν ὀρθὴν καὶ ἀληθινὴν ἀσπαζομέναις πίστιν καὶ ταύτῃς μέχρι παντὸς ἀντεχομέναις τῶν τοιούτων ἀπολαύειν δωρεῶν τε καὶ προνομίων. Τούτων ἐν ἁπάσῃ τῇ ὑπηκόῳ κρατούντων καὶ παραφυλαττομένων, πρωτοτύπως μὲν παρὰ τῶν θεοφιλεστάτων ἱερέων, ἔπειτα δὲ καὶ παρὰ τῶν ἡμετέρων ἀρχόντων καὶ δικαστῶν, εἴτε μείζους εἴτε ἐλάττους καθεστᾶσι, καὶ πρός γε παρὰ τῆς σῆς ὑπεροχῆς, πρὸς ἣν καὶ τὸν παρόντα ποιούμεθα νόμον. ὥστε προσῆκόν ἐστι τοὺς δικαστάς, παρ' οἷς τινες κινοῦνται κατὰ γυναικῶν δίκαι ἢ παρὰ γυναικῶν τινα προνόμια ἐκδικεῖν ἑαυταῖς βουλομένων, ἀποβλέπειν εἰς τὴν τοῦ παρόντος ἡμῶν νόμου δύναμιν, καὶ εἰ μὴ εὕροιεν αὐτὰς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως οὔσας καὶ μεταλαμβανούσας τῆς ἀχράντου καὶ προσκυνητῆς κοινωνίας ἐν τῇ ἁγιωτάτῃ καθολικῇ καὶ ἀποστολικῇ ἐκκλησίᾳ παρὰ τῶν σεβασμιωτάτων ταύτης ἱερέων, ταύταις μὴ συγχωρεῖν ἀπολαύειν τῶν ἐκ τῶν ἡμετέρων διατάξεων προνομίων.

Licebit autem eis melioris factis sententiae et rectam veramque amplectentibus fidem et hac semper contentas talibus frui muneribus et privilegiis. His in omni dicione valentibus atque servandis, principaliter quidem a deo amabilibus sacerdotibus, deinde et a nostris administratoribus et iudicibus, sive sint maiores seu minores, et insuper a tua celsitudine, apud quam et praesentem facimus legem. Unde competens est iudices, apud quos aliquae moventur contra mulieres causae aut a mulieribus quaedam privilegia sibi vindicare volentibus, respicere ad praesentis nostrae legis subtilitatem, et si non invenerint eas orthodoxae fidei existentes et percipientes sacrosanctam et adorabilem communionem in sanctissima catholica et apostolica ecclesia a venerandissimis eius sacerdotibus, non permittere frui ex nostris constitutionibus privilegiis.

〈Ἐπίλογος.〉 Τὰ τοίνυν παραστάντα ἡμῖν καὶ διὰ τοῦδε τοῦ θείου δηλούμενα νόμου ἡ σὴ ὑπεροχὴ γινώσκουσα ἐν ταῖς παρ' αὐτῇ κινουμέναις δίκαις παραφυλάττειν καὶ ἔργῳ καὶ πέρατι παραδοῦναι φρον-

〈Epilogus.〉 Quae igitur placuerunt nobis et per hanc sacram declarata sunt legem, tua celsitudo cognoscens 〈in〉 causis apud eam motis servare et operi effectuique contradere curet, et per sollemnia

---

ut rectam et adorandam nostram fidem (catholicae dicimus et apostolicae ecclesiae) teneant et salutaris in ea communionis sint participes. Quae enim a sancta dei catholica et apostolica ecclesia se ipsae separant neque immaculatam in ea communionem a deo carissimis eius sacerdotibus accipere sustinent, eas omnino eiusmodi privilegiis frui nolumus. Nam si se ipsae a donis dei separant et a sancta et immaculata communione alienas reddunt, multo magis ne nos quidem eas privilegiis dignas habebimus nec permittemus ut favore ex legibus nostris parato fruantur: sed ad beneficia legum iis nullo modo aditus pateat, omnique privilegio ex constitutionibus nostris ipsis dato privabuntur.

II. Licet autem iis, si ad meliorem sententiam revertantur et rectam atque veram fidem amplectantur et in ea utique perseverent, eiusmodi donis et privilegiis frui. Atque haec in omni dicione nostra valeant et observentur, inprimis quidem a deo carissimis sacerdotibus, deinde autem a nostris quoque magistratibus et iudicibus, sive maiores sive minores sint, et praeterea a tua sublimitate, ad quam etiam praesentem legem damus. Itaque iudices, apud quos quaedam lites moventur adversus mulieres aut a mulieribus privilegia quaedam sibi vindicare volentibus, ad praesentis legis nostrae vim respicere par est, et nisi compererint eas orthodoxae fidei esse et immaculatam et adorandam communionem in sanctissima catholica et apostolica ecclesia percipere a venerabilissimis eius sacerdotibus, non concedere iis ut privilegiis ex nostris constitutionibus fruantur.

Epilogus. Quae igitur nobis placuerunt et per hanc sacram legem declarantur tua sublimitas cognoscens in litibus apud ipsam motis observanda et ad opus effectumque adducenda curet, atque per

---

1 κρατεῖν *om.* B^c ‖ 2 καὶ μετέχειν — 4 ἐκκλησίας *om.* L^a, *add.* L^b *in marg. vv. ἐκ τοῦ κειμένου inscriptis* ‖ 5 ἀπολαβεῖν *B* ‖ 11 ἀξιώσαι *L* dignas fieri (*i. e.* ἀξιοῦσθαι) *ς* ‖ καὶ] neque *ς* ‖ 13 αὐτοῖς *L* ‖ παντελῶς *Haloander* ‖ 17 Ἔξεστι] Licebit *ς* ‖ γενομέναις *LB* ‖ 18 ἀληθινὴν] τὴν ἀληθινὴν *L* ‖ ἀσπαζομένας *L* ‖ 19 ἀντεχομέναις] contentas *ς* ‖ 20 τε *om. B* ‖ 23 καὶ *om. B* ‖ 27 κατὰ γυναικῶν *om.* B^c ‖ 30 ἡμῖν *L* ‖ δύναμιν] subtilitatem *ς* ‖ 32 ἁγίᾳ *L* ‖ 34 ταύτας *B*, *om. ς* ‖ 38 παρ' αὐτῶν *M*

1 nostra *V* ‖ catholicae] autem *add.* T^2 ‖ 2 ecclesiae *om.* R^1 ‖ participare R^2T ‖ eius R^2T] eis R^1V ‖ salutaris communionem R^1 ‖ 3 separat T^1 ‖ sancta] a sancta R^2 *vulg.* ‖ 4 eam *T* ‖ 5 ab eius T^1] ab eiusdem *R*, *om. V*, a T^2 *vulg.* ‖ 6 nolumus autem omnino T^1 ‖ 7 se separant] separatur R^1 ‖ a sancta ac sacra *V*] a sancta et a sacra *T* a sacra *R vulg.* ‖ 9 nos *om. V* ‖ neque] et neque *T* ‖ 11 sint eius et magis sibilia T^1 ‖ 12 priuilegia V^a ‖ 17 eis] eius T^1 eis dato priuabuntur eis R^a ‖ factis *om.* R^1 ‖ 18 hanc *R* ‖ 19 contemptas *V*, contentis *ed. pr.* ‖ talibus *vulg.*] stabilibus *libri* ‖ 21 quidam *V* ‖ 22 et a iudicibus R^2 et a *om.* R^1 ‖ 23 sint *om. V* ‖ seu *VT*] siue *R vulg.* ‖ 26 aut a *vulg.*] et aut *libri* ‖ 27 sibi priuilegia *R*, sibi *om.* T^1 ‖ uendicare *RVT* ‖ 28 inuenerit *T* ‖ 30 in *om. R* ‖ 31 ecclesia *om.* R^1 ‖ a] ac R^2T ‖ 32 ex] et ex *V* ‖ 38 in *add. Beck* ‖ 39 sollempnia dicta *V* sollempnie dicta *T*

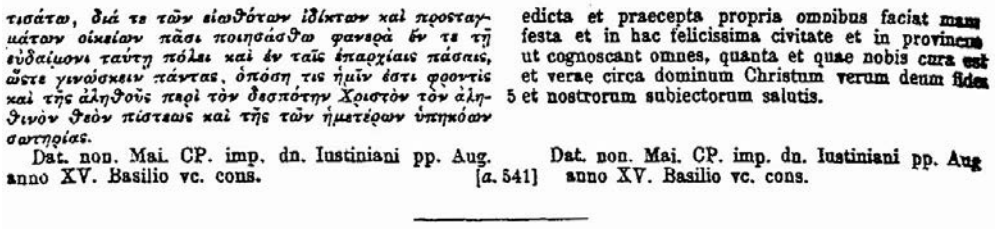

τισάτω, διά τε τῶν εἰωθότων ἰδίκτων καὶ προσταγμάτων οἰκείων πᾶσι ποιησάσθω φανερὰ ἔν τε τῇ εὐδαίμονι ταύτῃ πόλει καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις πάσαις, ὥστε γινώσκειν πάντας, ὁπόση τις ἡμῖν ἐστι φροντὶς καὶ τῆς ἀληθοῦς περὶ τὸν δεσπότην Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν θεὸν πίστεως καὶ τῆς τῶν ἡμετέρων ὑπηκόων σωτηρίας.

Dat. non. Mai. CP. imp. dn. Iustiniani pp. Aug. anno XV. Basilio vc. cons. [a. 541]

edicta et praecepta propria omnibus faciat manifesta et in hac felicissima civitate et in provinciis ut cognoscant omnes, quanta et quae nobis cura est et verae circa dominum Christum verum deum fidei et nostrorum subiectorum salutis.

Dat. non. Mai. CP. imp. dn. Iustiniani pp. Aug. anno XV. Basilio vc. cons.

544. godine:
Justinijan traži da se jeretici glavnog grada priklone zvaničnoj crkvi[113]
Novela 132

EDIKT KONSTANTINOPOLITANCIMA O VJERI

Imperator Cezar Flavije Justinijan srećni nepobjedivi pobjednik i trijumfator zauvijek Avgust upućuje edikt Konstantinopolitancima
Vjerujemo da je prvo i najviše dobro za sve ljude pravilno ispovijedanje neporočne hrišćanske vjere, tako da se ona u svemu potvrđuje i da se svi presveti sveštenici vaseljene sjedine i jednoglasno ispovijedaju i propovijedaju pravu hrišćansku vjeru i da se na taj način ukloni svaki izgovor koji pronalaze jeretici; to se sve može vidjeti iz raznih ukaza i edikata koje smo na razne načine napisali. Ali budući da jeretici u sebi nemaju ni straha Božijeg, niti se plaše kazni takvim ljudima strogim zakonima zaprijećenih dok ispunjavaju đavolovo djelo, obmanjuju neke od prostodušnijih ljudi i odvode ih od svete Božije katoličanske (saborne) i apostolske Crkve i krišom se okupljaju i obavljaju krštenja, smatrali smo da je bogougodno da ovim ediktom takve ljude podstaknemo da i sami odustanu od jeretičkog bezumlja kako ne bi duše drugih na prevaru odvodili u propast, i da radije pohitaju svetoj Božijoj Crkvi u kojoj se poštuju i čuvaju ispravni dogmati i sve jeresi zajedno sa njihovim začetnicima anatemišu. Želimo da svi znaju da uopšte nećemo trpjeti da se ubuduće nađu oni koji organizuju nedopuštena sabranja ili na njih odlaze, pa zapovijedamo da kuće u kojima se tako nešto bude vršilo, budu dodijeljene svetoj Crkvi i da se na one koji organizuju nedopuštena sabranja, ili na njih odlaze, obavezno primijene kazne utvrđene zakonima.
Dato dan uoči aprilskih nona, CP (u Konstantinopolju). 18. godine <vladavine> gospodara Justinijana vječitog Avgusta i 3. godine po konzulovanju preslavnog gospodina (*vir clarissimus*) Vasilija.

(g. 544)

[113] *Corpus iuris civilis, vol. 3, p. 665*.

PAB

ΙΔΙΚΤΟΝ ΠΕΡΙ ΠΙΣΤΕΩΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΙΤΑΙΣ.

Πρῶτον εἶναι καὶ μέγιστον ἀγαθὸν πᾶσιν ἀνθρώποις πιστεύομεν τὴν τῆς ἀληθοῦς καὶ ἀμωμήτου τῶν Χριστιανῶν πίστεως ὀρθὴν ὁμολογίαν, εἰς τὸ διὰ πάντων αὐτὴν κρατύνεσθαι, καὶ πάντας τοὺς τῆς οἰκουμένης ὁσιωτάτους ἱερέας εἰς ὁμόνοιαν συναφθῆναι καὶ ὁμοφώνως τὴν ὀρθὴν τῶν Χριστιανῶν πίστιν ὁμολογεῖν τε καὶ κηρύττειν, καὶ πᾶσαν πρόφασιν παρὰ τῶν αἱρετικῶν ἐφευρισκομένην ἀφαιρεθῆναι· ὅπερ δείκνυται ἐκ τῶν παρ' ἡμῶν διαφόρως γραφέντων λόγων τε καὶ ἰδίκτων. ἀλλ' ἐπείπερ οἱ αἱρετικοὶ μήτε τὸν τοῦ θεοῦ ἐννοοῦντες φόβον μήτε τὰς ἠπειλημένας τοῖς τοιούτοις ποινὰς ἐκ τῆς τῶν νόμων αὐστηρίας ἐνθυμούμενοι τοῦ διαβόλου ἔργον πληροῦσι, καί τινας τῶν ἁπλουστέρων ἀπατῶντες τῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας παρασυνάξεις καὶ παριβαπτίσματα λαθραίως ποιοῦσιν, εὐσεβὲς ἡγησάμεθα διὰ τοῦ παρόντος ἡμῶν ἰδίκτου παραινέσαι τοῖς τοιούτοις, ἐφ' ᾧ καὶ αὐτοὺς ἀποστῆναι τῆς αἱρετικῆς μανίας καὶ μηδὲ τὰς ἑτέρων ψυχὰς δι' ἀπάτης ἀπολλύναι, ἀλλὰ μᾶλλον προσδραμεῖν τῇ ἁγίᾳ τοῦ θεοῦ ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ τὰ ὀρθὰ προσβεύεται δόγματα καὶ πᾶσαι αἱ αἱρέσεις μετὰ τῶν ἀρχηγῶν αὐτῶν ἀναθεματίζονται. γινώσκειν γὰρ ἅπαντας βουλόμεθα, ὡς εἴ τοῦ λοιποῦ τινες εὑρεθῶσιν ἢ παρασυνάγοντες ἢ πρὸς αὐτοὺς συναγόμενοι, οὐκέτι παντελῶς τούτων ἀνεξόμεθα, ἀλλὰ τοὺς μὲν οἴκους, ἔνθα τι τοιοῦτον ἁμαρτάνεται, τῇ ἁγίᾳ προσ-

CXXXII. Auth. CXXX. Coll. IX tit. 12

R DE INTERDICTIS COLLECTIS HAERETICORUM R

Imperator Caesar Flavius Iustinianus felix inclitus victor ac triumphator semper Augustus edictum Constantinopolitanis.

Primum esse et maximum bonum omnibus hominibus credimus verae et immaculatae Christianorum fidei rectam confessionem, ut per omnia haec roboretur et omnes orbis terrarum sanctissimi sacerdotes ad concordiam copulentur et consone immaculatam Christianorum confessionem praedicent et omnem occasionem quae ab haereticis invenitur auferant: quod ostenditur et ex diversis conscriptis a nobis libris et edictis. Sed quoniam haeretici neque dei cogitantes timorem neque interminatas talibus poenas ex legum severitate considerantes diaboli opus implent et quosdam simplicium seducentes sanctae dei catholicae et apostolicae ecclesiae adulteras collectas et adultera baptismata latenter faciunt, pietatis aestimavimus per praesens nostrum edictum monere eos qui tales sunt, quatenus et ipsi recedant ab haeretica vesania et nec aliorum animas per simplicitatem perdant, sed magis concurrant ad sanctam dei ecclesiam, in qua recta praedicantur dogmata et omnes haereses cum principibus suis anathematizantur. Nosse enim volumus omnes, quia si de cetero aliqui inveniantur aut contrarias collectas facientes aut apud semet ipsos collecti, nequaquam omnino eos ferimus, sed domus quidem ubi aliquid delinquitur

Nov. CXXXII (*Authent. CXXX* = *Coll. IX tit.* 12: *gloss.*) *Graece extat in ML, B* 1. 1. 58 [54; *cf. Zachariae Beitr. z. Krit. u. Restitution der Basiliken, St. Petersb.* 1877, *p.* 4. 15] (*inde Nomoc.*^{dus} *XIV tit.* 3, 15). — *Epit. Theod.* 132, *Athan.* 3, 4 (*inde Coll. const. eccl. III* 3, 4, *paratitla Ath.* 2 § 5), *Nomoc. XIV tit.* 3, 15.

CXXXII.

EDICTUM DE FIDE CONSTANTINOPOLITANIS.

Primum et summum bonum omnibus hominibus esse credimus verae et integrae Christianorum fidei rectam confessionem, ut ea per omnia corroboretur, et omnes orbis terrarum sanctissimi sacerdotes concordia coniungantur et uno ore rectam Christianorum fidem profiteantur et praedicent, et omnis praetextus ab haereticis inventus tollatur, id quod ex libellis et edictis diverso modo a nobis conscriptis demonstratur. Sed quoniam haeretici neque dei timorem mente concipientes neque poenas ex legum severitate huiusmodi hominibus denuntiatas reputantes diaboli opus perficiunt, et nonnullos ex simplicioribus decipientes a sancta dei catholica et apostolica ecclesia aliena conventicula et baptismata clam celebrant, pium esse existimavimus per praesens edictum nostrum tales homines hortari, ut et ipsi ab haeretica insania abstineant neve aliorum animas per fraudem perdant, sed ut potius ad sanctam dei ecclesiam accurrant, in qua recta dogmata coluntur omnesque haereses cum ipsarum auctoribus anathemate petuntur. Scire enim omnes volumus, si qui in posterum reperiantur aut qui conventicula illicita habeant aut qui apud eos conveniant, nullo omnino pacto nos haec fieri passuros esse, sed domos ubi tale quid committatur,

2 Ἴδικτον *MB Theod., index L*] Ἔδικτον *L in textu, Ath.* ‖ περὶ πίστεως *MLB*] περὶ αἱρετικῶν *Ath. Theod. (cf. ς)* ‖ κωνσταντίνου πολίταις (κωντινουπολίταις *L in textu*, κωνσταντινουπόλεως *index L*) *MLB*] *inscr.* Αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς Κωνσταντινουπολίταις (κωνσταντινουπόλεως *cod.*) *Ath. (cf. ς)* ‖ 7 καὶ *om. Nomoc.m* ‖ 11 ὁσίους *Bf* ‖ 12 ὁμοφρόνως *Nomoc.dm* ‖ ὀρθὴν] immaculatam *ς* ‖ 13 ὁμολογεῖν τε καὶ *om. ς* ‖ 14 παρὰ] περὶ *L. om. Bf* ‖ εὑρισκομένην *Nomoc.dm* ‖ 15 ἐκ] et ex *ς* ‖ γραφέντων διαφόρως (διαφερόντως B^e) B^{cf} diversis (*i. e.* διαφόρων?) conscriptis *ς* ‖ 16 ἐδίκτων *L* (*et sic infra*). *Cf. nov. XXXVII* § 5—8 *et quae Bienerus affert Gesch. d. Nov. p.* 484 *sq.* ‖ ἀλλ' ἐπείπερ — 666, 1 ἐκκλησία *om. Bf* ‖ 17 *μηδὲ — μηδὲ *MLB* ‖ 19 ἐκπληροῦσι *Nomoc.m* ‖ 20 ἀπαντῶντες *Nomoc.d* ‖ 22 ποιοῦντι *M* ‖ 23 εὐσεβὲς] pietatis *ς* ‖ παρόντος ἡμῶν *Nomoc.dm ς*] παρ' ἡμῶν *MLB* ‖ 26 δι' ἀπάτης] per simplicitatem (*i. e.* δι' ἁπλότητος?) *ς* ‖ 27 ἐκκλησία] καθολικὴ ἐκκλησία *Nomoc.dm* ‖ 28 πιστεύεται *Nomoc.dm* ‖ αἱ *om. Nomoc.dm* ‖ 29 γὰρ] δὲ *L* ‖ 33 τοιοῦτον *LB*] *om. Mς* ‖ ἁμαρτηθείη *L*

2 collectis *RT al.*] collegiis *V al.* ‖ 4 flavius *R*] fl. *V* sai. *T* ‖ iust. *V* iusti. *R* pius iust. *Pistoriensis* ‖ inclitor uictor atriumphator *V* ‖ 5 edictum *RV*] edicto *T al.* ‖ constantinopolitanis *R*] constantinopolitano pp. *T* constantinopoli *V* ‖ 7 Plurimum (Suminum *corr.* T^2) *T* ‖ et *om. T*^{1} ‖ donum *T*^{1} ‖ 9 hec omnia *V* ‖ 10 *omnis *libri* ‖ 11 copulantur *T* ‖ 12 confessione *V* ‖ 13 auferatur *V* auffe-ratur *T* ‖ 14 ostendunt *T* ‖ et *RV al.*] *om. T vulg.* ‖ 15 dei] de dei *T* ‖ 16 cogitantes *Beck*] cogitant *libri* ‖ timore *T* ‖ 17 inplere *T* ‖ 18 quosdam] quosdam animos *T* ‖ supplitium *R*^{1} ‖ dei *Beck*] fidei *libri* (*cf. ad* 24) ‖ 19 collectas] ectas *om. V*^{a} *in spat. vac.* ‖ 20 lateretur *R*^{1} latent *V*^{1} ‖ 24 currant *T* ‖ ad *om. R* ‖ dei] fidei *V* ‖ 25 recta *om. R*^{1} ‖ 26 anathematizentur *T* anathematizemus *V* ‖ 27 nosse] nos *R*^{1} ‖ si *om. V*^{a} ‖ aliquid *VT* ‖ 29 collecti nequaquam *R*^{1} *al.*] collectionem nequaquam *V vulg.* collectionem quamquam R^2T ‖ 30 ferens *T*

κυρώσομεν ἐκκλησίᾳ, τοῖς δὲ παρασυνάγουσιν ἢ πρὸς αὐτοὺς συναγομένοις τὰς ἐκ τῶν διατάξεων ποινὰς ἐπαχθῆναι πᾶσι τρόποις κελεύομεν.

Dat. prid. non. April. CP. ⟨imp.⟩ dn. Iustiniani pp. Aug. anno XVIII. post cons. Basilii vc. anno III. [a. 544]

sanctae assignamus ecclesiae, bis autem qui colligunt aut qui apud se colliguntur ex constitutionibus poenas inferri omnibus modis iubemus.

4 *subscr. om.* ς ‖ d. pri. n̊ apr. cp. *M* δατ. νον. Ἀπριλλ. *Ath.* ἐξεφωνήθη μηνὶ μαΐῳ *Theod.* ‖ βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τὸ ιη *Ath.* dn. iust. pp. aug. *M*, *om. Theod.* ‖ 5 μετὰ τὴν ὑπατείαν Βασιλείου τὸ τέταρτον (δ' *Theod.*) *Ath. Theod.* basilii uc. conss. *M*; anno III. *restituit Biener* ‖ 8 *rubr.* Περὶ — αὐτῶν *ML* (*cf. rubr. B* 4, 1)] Περὶ τοῦ (*om.* ς, Ἑτέρα διάταξις τοῦ αὐτοῦ *C*) πῶς δεῖ βιοῦν τοὺς (τοὺς *om. Ath.*) μοναχούς *C* ς *Ath. Theod.* ‖ 10 *inscr.* Αὐτοκράτωρ — πατρικίῳ *A* (*ubi pro* ὑπάρχω *correxi* ἐπάρχῳ *et inserui* ὀρδιναρίων)] Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Μηνᾶ τῷ μακαριωτάτῳ ἐπισκόπῳ *C* ς Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Μηνᾶ ἐπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως *Ath.*, Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ἰωάννῃ τῷ μακαριωτάτῳ ἀρχιεπισκόπῳ *ML* *duorum exemplarium inscriptionibus perperam contaminatis* ‖ 13 αὐτῶν *M* ‖ 14 ἐνάγον *C v. l.* ‖ αὐτόθεν] ἐντεῦθεν *A* ‖ 15 εἰς] πρὸς *A* ‖ αὐτοὺς *om. A* ‖ 16 τοῦτο] αὐτὸ *A* ‖ παρόντας *AL* ‖ 17 πρὸς] εἰς *A* ‖ ἱερατείας *C v. l.* ‖ 18 πρέπουσαν] inspectam? ς ‖ ὠφέλειαν] ὄνησιν *A* ‖ 19 τοῦτο *om.* ς ‖ διεσπουδάσθη *A* ἐσπούδαστται *L* ‖ 20 μεριῶς *C* ‖ 21 τε καὶ κοσμιότητος *om. M* ‖ 22 ἁγιωτάτοις *MA*] ἁγίοις *L* ἀνωτέροις *C* ς ‖ οἱσπερ ταῦτα νενομοθέτηται *A* ‖ 23 ἄβατον] ἀργὸν *C*(ς) ‖ εἰς ζήτησιν ἐστὶν *C* ‖ 25 ἐκ τοῦ θεοῦ *AC* ‖ παραλαβοῦσιν *L* ‖ οὖν *om. A* ‖ διάταξιν] ρκγ *add. C v. l. Est nov. V*

1 assignamus *R vulg.*] eas signamus *V* eas assignamus *T* ‖ collegunt *V* ‖ 2 colleguntur *T* ‖ 4 *subscriptionem om. libri, nam quae ex Neoburgensi prolata est ab Heimbachio, ad Auth. CXXXI = nov. CXXXIII pertinet* ‖ 7 *nov. CXXXIII = Auth. CXXXI omittitur in RV, in T bis legitur f.* 163ᵛ *et a diversa manu scripta in appendice extravagantium f.* 182 (= *t*) ‖ 8 oportet *T al.*] oporteat *vulg.* ‖ 10 meune *T* ‖ beatissimo pp. *T* episcopo beatissimo *t* (archiepiscopo *corr. vulg.*) ‖ 13 Singuiis T^1 ‖ vita eiusque (huiusque *vulg.*)] uite ius atque *t* uitae utriusque *T* ‖ 14 res est *vulg.*] rei est *t al.* est rei *T* ‖ 17 insp̊tam (*sic*) *t*; *leg.* iustam? ‖ 18 fuit studii *t* ‖ 19 non *om.* T^1 ‖ sancta T^1 *t* ‖ 20 ornato T^a ‖ 21 *segne fit ad quaestionem imperio] significat (sigc̄ t) quaestionem et tñ perit (periit T^1 parit T^2) T t al.* sine via ad quaestionem est imperio *vulg.* ‖ 22 omnium *vulg.*] omnibus *t* omnibusque *T* ‖ 23 quidem dudum *T* ‖ 25 degerere *t*

545. godine:
Imperator Justinijan ozakonjuje uređenje crkve – prvi je papa, drugi konstantinopoljski patrijarh.
Arhiepiskop Justinijane Prime ima obavezu da hirotoniše mitropolite i čelne episkope Panonije, Mediteranske i Primorske Dakije, Prevalitane, Dardanije i Gornje Mezije – za Ilirikum on je suvereni zastupnik papskog trona[114]
Novela 131

O CRKVENIM KANONIMA I PRIVILEGIJAMA

Isti Avgust Petru preslavnom (*gloriosissimus*) prefektu pretorije.
<*Predgovor*> Ovaj zakon donosimo o crkvenim kanonima, privilegijama i ostalim pitanjima koja se odnose na crkve i ostale poštovane domove.

I Poglavlje
Zakonski utvrđujemo da sveti crkveni kanoni izloženi i potvrđeni od četiri sveta Sabora, to jest Nikejskog od tri stotine osamnaest svetih otaca, Konstantinopoljskog od sto pedeset svetih otaca, prvog Efeškog, na kome je osuđen Nestorije, i Halkedonskog na kome je Eutih zajedno sa Nestorijem anatemisan, imaju snagu zakona. Učenja (dogmate) pomenuta četiri sabora prihvatamo kao božansko Pismo a kanone čuvamo kao zakone.

II Poglavlje
Zbog toga zakonski utvrđujemo, prema njihovim definicijama (orosima) da je njegova svetost papa starijeg Rima prvi od svih sveštenika, a da je njegovo blaženstvo arhiepiskop Konstantinopolja, novoga Rima, zauzima drugo mjesto poslije presvetog apostolskog trona starijeg Rima i da je ispred svih ostalih.

III Poglavlje
Da vremenom imamo preblaženog arhiepiskopa Prime Justinijane, našeg rodnog grada, i da pod njegovom jurisdikcijom budu episkopi provincija Unutrašnje (Mediteranske) Dakije, Primorske (Ripensis) Dakije, *Privale (Prevale, Privalitane)*, Dardanije, Gornje Mizije (Mezije) i Panonije i da ih on hirotoniše, a da on bude biran (hirotonisan) od svoga sinoda i da u provincijama koje su mu podređene on ima položaj (ulogu) apostolskog Rimskog trona, prema odluci njegove svetosti pape Vigilija.

IV Poglavlje
Isto tako zapovijedamo da se sačuva pravo arhijerejskog prvjenstva (*ius pontificatus*), koje smo dali episkopu Justinijane Kartaginske u Afričkoj dijecezi, otkada nam je Bog vratio taj grad. Ali i drugi gradovi i njihovi episkopi, kojima je na raznim mjestima dat status mitropolija (ius metropolicum), neka tu privilegiju uživaju zauvijek. A sve privilegije i utjehe (beneficije), koje od carske usrdnosti (milostivosti, darežljivosti) ili na bilo koji drugi način dodijeljene svetim crkvama ili drugim mjestima bogopoštovanja (sakralnim mjestima), neka u potpunosti budu sačuvane.

[114] *Corpus iuris civilis, vol. 3, p. 654*.

ΡΛΑ 15 CXXXI. Auth. CXIX. Coll. IX tit. 6

ΠΕΡΙ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΩΝ ΚΑΝΟΝΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΝΟΜΙΩΝ.

Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Πέτρῳ τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἐπάρχῳ πραιτωρίων.

⟨Προοίμιον.⟩ Περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων καὶ προνομίων καὶ ἄλλων κεφαλαίων εἰς τὰς ἁγιωτάτας ἐκκλησίας καὶ τοὺς λοιποὺς σεβασμίους οἴκους ὁρώντων τὸν παρόντα νόμον προφέρομεν.

R DE ECCLESIASTICIS TITULIS R

Idem Aug. Petro pp.

⟨Praefatio.⟩ De regulis ecclesiasticis et privilegiis aliisque capitulis ad sacrosanctas ecclesias et reliquas venerabiles domos pertinentibus praesentem proferimus legem.

CAPUT I.

Θεσπίζομεν τοίνυν, τάξιν νόμων ἐπέχειν τοὺς ἁγίους ἐκκλησιαστικοὺς κανόνας τοὺς ὑπὸ τῶν ἁγίων τεσσά-

Sancimus igitur vicem legum obtinere sanctas ecclesiasticas regulas, quae a sanctis quattuor conciliis

Nov. CXXXI (Authent. CXIX = Coll. IX tit. 6: gloss.) Graece extat in ML, in A f. 184. 189ᵛ—190 (ubi tituli primi partem efficit), praeter epilogum in B 5, 3, 1—17; c. 1—3 in., c. 5. 6. 10. 11. 12 partim decurtata in Collectione LXXXVII capitulorum 22—26 (= S; inde Nomoc. L tit. 1 et appendix cap. eccl. 15. 16 p. 604 sq. 667 sq. Voell.); c. 13. 14 in Collectione XXV capitulorum 25 (= C) — Epit. Theod. 131, Athan. 2, 3 (inde Coll. const. eccl. III 2, 3; particulae repetuntur in paratitlis Ath. 1 § 1, 3 § 3, 9 § 3). Iulian. const. CXIX.

c. 1 ex B habent Ecl. Bas. I—X, Nomoc.ᵐ XIV tit. 1, 2: argumentum notat Nomoc. XIV tit. ib.

Epilogus. Quae igitur nobis placuerunt et per praesentem legem declarantur, tua gloria et in regia civitate ••••••, et sanctissimis qui ubique sunt episcopis et clarissimis provinciarum praesidibus et omnibus subiectis nostris in unaquaque provincia et civitate manifesta faciat, ut subiecti nostri sciant quae a nobis pro ipsorum incolumitate constituta sunt et intellegant, si quid adversus haec agatur et qui damno affecti sunt silentio rem transmiserint, ipsos sibi eiusmodi damni auctores exituros.

CXXXI.

DE ECCLESIASTICIS CANONIBUS ET PRIVILEGIIS.

Idem Augustus Petro gloriosissimo praefecto praetorio.

Praefatio. De ecclesiasticis canonibus et privilegiis et aliis capitibus quae ad sanctissimas ecclesias ceterasque venerabiles domos pertinent praesentem legem ferimus.

I. *Sancimus igitur, ut legum vicem obtineant sancti ecclesiastici canones qui a sanctis quattuor*

---

2 δηλουμένου L^a ‖ ἐνδοξότης $M\varsigma$] ὑπεροχὴ L ‖ 3 lacunam statuit Zachariae; supplendum fere (καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις εἰς τὴν πάντων γνῶσιν ἐλθεῖν παρασκευασάτω) ‖ 12 subscr. om. ς, habent Iul.^{ms}, item Iul. Utinensis ‖ k. Mart. *M Iul. Ath.*] μηνὶ μαρτίῳ *Theod.* ‖ CP. — XVIII.] cp. dn. iust. pp. aug. *M* βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τὸ ιη' *Ath.*, om. *Iul. Theod.* ‖ 13 post cons. Basili (uasili *Utin.* bilisarii *w*) anno IV. (anno IV. om. *b*) indic. VIII. (indic. VIII. om. *w*, Conspl. *add. Utin.*) *Iul.* μετὰ τὴν ὑπατείαν Βασιλείου τὸ δ' *Theod.* μετὰ τὴν ὑπατείαν Βασιλείου τὸ γ' *Ath.* basilii uc. conss. *M* ‖ 16 rubr. Περὶ ἐκκλησιαστικῶν κανόνων καὶ προνομίων (αὐτῶν *add. B*^{e}) *SB*] Περὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν κανόνων καὶ προνομίων τῶν (τῶν om. *L*) εἰς τὰς ἁγιωτάτας ἐκκλησίας (ὁρώντων *add. Haloander ex v.* 23) *ML vulg.* Περὶ τῶν (τῶν om. *index Ath.*) ἐκκλησιαστικῶν τίτλων *Ath.* ς Περὶ ἐκκλησιαστικῶν κανόνων καὶ πραγμάτων ἀποκαταστάσεως καὶ ὀρφανοτρόφων. Ἴσον θείου τύπου *Theod.*; om. *A* ‖ 18 Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς] αὐτοκράτωρ Ἰουστινιανὸς *A* ‖ 19 πραιτωρίων *MA*] τῶν πραιτωρίων *L* ‖ 20 τῶν *ML Ath.*] om. *A B Theod.* ‖ 22 ἐκκλησίας] τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας *A* ‖ καὶ τοὺς — οἴκους om. *B*^{f} ‖ οἴκους *LABς*] τόπους καὶ οἴκους *M* ‖ 23 ὁρῶντα *A* ‖ προσφέρομεν *B*^{f} ‖ 24 νόμον *S v. l* ‖ 25 τεσσάρων *LASς Ath., Iul., Nomoc. XIV tit.*] ἑπτὰ *MB*

---

2 declarata sunt] declaratas *V* ‖ 3 et per] et *om. T* ‖ 5 in *om. V* ‖ 8 contra *vulg.*] citra *VT* ‖ taciturnitati *vulg.*] taciturnitatis *T* taciturnitate *V* ‖ 9 causa *T* ‖ tra derint *V* ‖ huiusmodi *om. V* ‖ 10 fiant *T* ‖ *subscriptione carent libri (nam quae in T adicitur cum rubrica const. insequentis Auth. CXXII (= Nov. CXXIX) coniuncta* dat. XVII. kal. oct. cap. (*sic*) imp. domini nostri iustiniani pp. cog. (*sic*) *ad const. Auth. CXXI (= Edict. 8) pertinet)* ‖ 17 titulis] constitutio noua *add. V* ‖ 22 permitentibus R^1 ‖ 24 sacras *V*

V Poglavlje
Uz to zakonski utvrđujemo da imanja svih presvetih crkava i ostalih sakralnih domova ne smiju da podliježu niti nečistim obavezama niti vanrednim davanjima (porezima). A ako je potrebno izgraditi put, podići ili popraviti mostove, taj posao neka ispune, po ugledu na druge posjednike, i svete crkve i sakralni domovi, sve dok imaju neki posjed u onom gradu u kome je takav posao neophodan. Ali ako neke stvari (neka imovina) iz imovine kurijalâ po zakonima pripadnu ili će kasnije pripasti bilo kojoj crkvi ili sakralnom domu, zakonski utvrđujemo da te stvari (imovina) imaju biti oslobođene bilo kakvog poreza (na dobitak – lukrativnog poreza).

VI Poglavlje
Zapovijedamo da umjesto propisanog vremenskog poreza (na imovinu) od 10, 20 i 30 godina, na teret svetim crkvama i ostalim sakralnim mjestima može se propisati samo onaj od 40 godina: to isto se mora odnositi i na potraživanja na legate i nasledstva koja su ostavljena iz religioznih razloga.

VII Poglavlje
Ako neko hoće da podigne molitveno mjesto ili manastir, gradnju ne smije da započne ako preosvešteni pomjesni episkop na tom mjestu ne izgovori molitvu i ne podigne časni krst.
1. Ako je jednom započeo ili da gradi novo molitveno mjesto (baziliku, kapelu), ili da obnavlja staro, preblaženi pomijesni episkop, ili njegov ekonom i civilni predstavnik vlasti obavezno mora da prinudi ili njega samog, ako je živ, ili njegove nasljednike, ako je preminuo, da završe započeto djelo.

VIII Poglavlje
Ako se neko usudi u svojoj kući (u gradu), vili u predgrađu, ili na seoskom imanju da vrši crkveno bogosluženje, ili drugima dopusti da to čine, bez prisustva klerika potčinjenih pomjesnom episkopu, zapovijedamo da se ta kuća, vila u predgrađu ili seosko imanje, gde je počinjen taj grijeh, preko Bogu dragog episkopa, njegovog ekonoma i civilnog predstavnika vlasti (sudije) dodijeli svetoj crkvi toga mjesta.
1. Ako pak bez znanja vlasnika (gospodara) tih mjesta njegovi prokuratori, stanari ili stalni stanari pokušaju nešto suprotno da učine ili dopuste da se učini, neka (vlasnik) gospodar toga mjesta ne smije da trpi nikakvu predrasudu niti štetu, a oni koji su to učinili ili dopustili da se čini, neka budu protjerani iz provincije u kojoj je to počinjeno, a njihove stvari neka se dodijele presvetoj pomjesnoj crkvi.

IX Poglavlje
Ako neko u ime velikoga Boga i našega Spasitelja Isusa Hrista ostavi nasljedstvo, ili legat (poklon), zapovijedamo da pomjesna crkva u mjestu gde je zaveštalac legata imao stalno prebivalište primi zavještani legat.
1. Ako neko, pak, jednog od svetitelja imenuje naslednikom i njemu zavješta nasljedstvo ili legat, a ne naznači posebno mjesto u kome se nalazi tom svetitelju posvećena kapela, neka se u mestu ili gradu stalnog prebivališta zavještaoca nađe više kapela (kuća molitve) posvećenih tome svetitelju i nasljedstvo neka se preda siromašnijoj. Ako, pak, u tom mestu ili gradu nema kapele (bazilike) posvećene tom svetitelju, neka se takva nađe na (široj) teritoriji i neka joj se preda. A ako se na teritoriji ne nađe takva kapela (bazilika), neka se onda ostavština preda crkvi grada u kome je zavještalac imao stalno prebivalište.

ρων συνόδων ἐκτεθέντας ἢ βεβαιωθέντας, τουτέστι τῆς ἐν Νικαίᾳ τῶν τιη' καὶ τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ἁγίων ρν' πατέρων καὶ τῆς ἐν Ἐφέσῳ πρώτης, ἐν ᾗ Νεστόριος κατεκρίθη, καὶ τῆς ἐν Καλχηδόνι, καθ' ἣν Εὐτυχὴς μετὰ Νεστορίου ἀνεθεματίσθη. τῶν γὰρ προειρημένων ἁγίων δ' συνόδων καὶ τὰ δόγματα καθάπερ τὰς θείας γραφὰς δεχόμεθα καὶ τοὺς κανόνας ὡς νόμους φυλάττομεν

exposítae sunt aut firmatae, hoc est in Nicaena trecentorum decem et octo et in Constantinopolitana sanctorum centum quinquaginta patrum et in Epheso Prima, in quo Nestorius est damnatus, et in Calcedone, in quo Eutychis cum Nestorio anathematizatus est. Praedictarum enim quattuor synodorum dogmata sicut sanctas scripturas accipimus et regulas sicut leges servamus.

CAPUT II.

Καὶ διὰ τοῦτο θεσπίζομεν, κατὰ τοὺς αὐτῶν ὅρους τὸν ἁγιώτατον τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης πάπαν πρῶτον εἶναι πάντων τῶν ἱερέων, τὸν δὲ μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως τῆς νέας Ῥώμης δευτέραν τάξιν ἐπέχειν μετὰ τὸν ἁγιώτατον ἀποστολικὸν θρόνον τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, τῶν δὲ ἄλλων πάντων προτιμᾶσθαι.

Ideoque sancimus secundum earum definitiones sanctissimum senioris Romae papam primum esse omnium sacerdotum, beatissimum autem archiepiscopum Constantinopoleos Novae Romae secundum habere locum post sanctam apostolicam sedem senioris Romae, aliis autem omnibus sedibus praeponatur.

CAPUT III.

Τὸν δὲ κατὰ καιρὸν μακαριώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Πρώτης Ἰουστινιανῆς τῆς ἡμετέρας πατρίδος ἔχειν ἀεὶ ὑπὸ τὴν οἰκείαν δικαιοδοσίαν τοὺς ἐπισκόπους τῶν ἐπαρχιῶν Dacias mediterraneas καὶ Dacias ripensias, Praevalεως καὶ Dardaniας καὶ Μυσίας τῆς ἀνωτέρας καὶ Παννονίας, καὶ παρ' αὐτοῦ τούτους χειροτονεῖσθαι, αὐτὸν δὲ ὑπὸ τῆς οἰκείας συνόδου

Per tempus autem beatissimum archiepiscopum Primae Iustinianae nostrae patriae habere semper sub sua iurisdictione episcopos provinciarum Daciae mediterraneae et Daciae ripensis. Privalis et Dardaniae et Mysiae superioris atque Pannoniae, et ab eo hos ordinari, ipsum vero a proprio ordinari con-

c. II ex B habet Ecl. Bas. I—X.
c. II (Θεσπίζομεν κατὰ τοὺς τῶν ἁγίων συνόδων ὅρους .....) — IV ex B bis exhibet Nomoc.m XIV tit. 1,5 (f. 83v et f. 85); argumentum notat Nomoc. XIV tit. ib.

conciliis expositi vel confirmati sunt, hoc est Nicaeno trecentorum decem et octo et Constantinopolitano centum quinquaginta sanctorum patrum et Ephesino primo, in quo Nestorius condemnatus est, et Calchedonensi, in quo Eutyches cum Nestorio anathematizatus est. Praedictorum enim sanctorum quattuor conciliorum et dogmata tamquam divinas scripturas accipimus et canones tamquam leges servamus.

II. *Ac propterea sancimus ut secundum eorum regulas sanctissimus veteris Romae papa primus omnium sacerdotum sit, beatissimus autem archiepiscopus Constantinopolis Novae Romae secundum locum obtineat post sanctissimam apostolicam sedem veteris Romae, ceteris vero omnibus anteponatur.*

III. *Beatissimus autem qui quoque tempore est archiepiscopus Primae Iustinianae patriae nostrae semper habeat sub propria iurisdictione episcopos provinciarum Daciae mediterraneae et Daciae ripensis, Praevalitanae et Dardaniae et Moesiae superioris et Pannoniae, iique ab ipso creentur, ipse vero a pro-*

2 τῆς] τῶν *LS* ‖ τῶν τιη') ἁγίων πατέρων καὶ μακαρίων *add. A*, καθ' ἣν ὁ ἀρειος ἀνεθεματίσθη *s. v. add. L*, καθ' ἣν (πατέρων καθ' ἣν *Bf*) Ἄρειος ὁ τῆς μανίας ἐπώνυμος ἀνεθεματίσθη *add. B* ‖ τῆς] τῶν *S* ‖ κωντινουπόλει *L* ‖ 3 τῶν ἁγίων *om. S*, ἁγιων *et* πατέρων *om. A* ‖ πατέρων] ὑφ' ἣν ὁ μακεδόνιος ὁ πνευματομάχος ἐστηλιτεύθη *s. v. add. L*, ὑφ' ὧν ὁ πνευματομάχος Μακεδόνιος ἐστηλιτεύθη *add. B* ‖ πρώτης] ϛ (*i. e.* α?) τῶν ᾱ *A* ‖ 4 καλχηδόνι *M L S Nomoc.m* (ϛ)] Χαλκηδόνι *B Ath. vulg.* χαλκηδόνι τῶν ἑξακοσίων *A* ‖ καθ' ἣν — 5 ἀνεθεματίσθη] ὁμοίως *S* ‖ 5 ἀνεθεματίσθη] πρὸς ταύταις τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ δεύτερον, δι' ἧς Ὠριγένης μετὰ τῶν αὐτοῦ συγγραμμάτων καὶ ἕτεροί τινες δυσσεβεῖς παρεδειγματίσθησαν· καὶ ἔτι τῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει τὸ τρίτον, ἥτις διαφόρους αἱρέσεις θριαμβεύσασα τὰ τῶν προγενεστέρων ἐπέχειν ἁγίων συνόδων θεῖα δόγματα ἐπεκύρωσεν· καὶ ἐπὶ πάσαις τῆς ἐν Νικαίᾳ τὸ δεύτερον, ἐξ ἧς οἱ κατὰ τῶν ἁγίων εἰκόνων λυττήσαντες ἐξ ἴσου τοῖς προλαβοῦσιν αἱρετικοῖς τῆς καθολικῆς ἁγίας τοῦ θεοῦ ἐκκλησίας ἀπεκηρύχθησαν *add. B*; ὅ (*pro* ὅτι) μὲν γοῦν δεχόμενα (*pro* δεχόμεθα) τοὺς κανόνας ὡς νόμους *add. A* ‖ 6 δ' *AS ϛ*] ἑπτὰ *M*, *om. LB* ‖ καὶ τὰ *M A* Nomoc.m] τὰ *S L B ϛ* ‖ ἃ δεχόμεθα — νόμους *om. S* ‖ 9 Καὶ διὰ τοῦτο θεσπίζομεν *om. A* ‖ 10 πάππαν *L*, *om. S* ‖ πρώτερον *S* ‖ 11 τῶν ἱερέων πάντων *A* ‖ μακάριον *Bf* ‖ 12 κωντινουπόλεως *L*, *om. Ecl.* ‖ τῆς *om. A Nomoc.m* ‖ 13 ἔχειν τάξιν *S* ‖ ἁγιώτατον *M S*] ἅγιον *ALB* ‖ 16 τὸν δὲ μακαριώτατον κατὰ καιρὸν *L*, δὲ *om. A*. δὲ κατὰ καιρὸν *om. et* τὸν μακαριώτατον *cum* προτιμᾶσθαι (15) *iungit S* (*cf. ad* 17) ‖ ἐπίσκοπον *SA* ‖ 17 ἔχειν] καὶ ἔχειν *S* ἔχειν τας (*sic*) *A* ‖ 18 ἰδίαν *L Nomoc. L tit.* 1 ‖ 19 ἐπαρχιῶν καὶ τὰ ἑξῆς *reliqua parte capitis omissa S* ‖ dazias *L*1 datias *L*2 δακίας *M B Theod. Ath.* δακείας *A* ‖ mediterranees *L* mediteraneas *Theod.* μεδιτερρανέας *B* μεδιτερρανίας *Nomoc.m* μαδιτερανέας *M* μεδιτερράνης *Ath.* μεδιτερράνας *A* ‖ dazias *L*1 datias *L*2 δακίας *MB Ath.* δακείας *A* ‖ ripensias *Theod.*] rirensias *L* ῥιπενσίας *B Ath.* πιπενσίας *A* ῥιπεσίας *M* ‖ 20 Praevalεως] χoraeualeas *L*1 χoroualeas *L*2 πραεσάλεος *Ath. cod.* prebaleos *Theod.* πριβαλέως *A* Πραιβαλίας *Bf* πρεβαλέας *Bc* προβαλέας *M* προβαλεᾶς (*altero loco* προβολεᾶς) *Nomoc.m* προβόλεως *Coll. const. ecci.* Privalis ϛ (*Iul. c.* 508 *corr.* Praevaleos *ex codd. meliorum scriptura* praeualenos); *cf. nov. XI pr.* ‖ καὶ *ALB* ϛ] *om. M* ‖ dardanias *L* δαρδανίας *MAB Theod. Ath.* ‖ 21 ἀνωτέρω *Nomoc.m* ‖ παννωνίας *Theod.* ραννονίας *L*1 πανονίας *Nomoc.m* ‖ 22 ὑπὸ *M Nomoc.m*] ἀπὸ *ALB* ‖ οἰκείας] ἰδίας αὐτοῦ *A*

1 nicea *R* ‖ 2 et in] in *om. R* ‖ 3 effeso *V* Ephesina *vulg.* ‖ 4 primi *VT*] prima *R vulg.* ‖ qua *vulg.* ‖ in *om. R* ‖ calcedone *T*] calcedona *RV* Chalcedonia *vulg.* ‖ 5 in quo] in quo et *V* in qua *vulg.* ‖ eutichis *R* euticnii (aL euticches *schol. s. v.*) sunt *T* ‖ anathematizatus est] anathematizati *T* ‖ 7 sacras *R* ‖ accepimus *RV* ‖ 8 obseruamus *T vulg.* ‖ 9 *rubr.* De ordine patriarcharum *RT in marg.* (*ex Iul.*) ‖ eorum *R*1 ‖ 13 locum *om. V*1 ‖ 14 autem *om. T* ‖ praeponantur *R* (praeponi *Beck*) ‖ 16 *rubr.* De archiepiscopo prime iustiniane *RT in marg.* (*ex Iul.*) ‖ archiepiscopum *om. RT* ‖ 17 nostrae iustiniane *T* ‖ 18 episcopus *T*1 ‖ uintiarum *R*1 ‖ 19 mediteraneae *T* meditarranee *R* ‖ dati responsis *T* ‖ Privalis et *om. in lac.* 3 *litt. T*; Praevalis *Beck* ‖ 20 et misaeae *T* et miset *V* missie *R* ‖ atque] et *T* ‖ panonie *R* pantioniae *T* ‖ 21 ordinari *om. R*

X Poglavlje
Ako neko svojom posljednjom voljom odredi da se sagradi kapela, svratište, dom za siromašne, sirotište ili bolnica, zapovijedamo da se ta kapela podigne u roku od pet godina staranjem pomjesnog episkopa i predstavnika civilne vlasti, svratište pak i dom za siromašne ili druga dobrotvorna ustanova u roku od godinu dana.
1. Ali ako za godinu dana nasljednici ne podignu svratište ili neku drugu dobrotvornu ustanovu koju je zavještalac odredio da se podigne, zapovijedamo da oni kupe ili iznajme (kuću) gdje mogu da ispune zapovijeđeno, sve dok ne budu bili u mogućnosti da sagrade takvu kuću.
2. Ako je pak sam zavještalac odredio ljude koji treba da budu upravnici svratišta, doma za siromašne ili drugi takvi upravnici bilo da je svojim naslednicima povjerio izbor, zapovijedamo da nasljednici na svaki način ispune ono što je zavještalac odredio i da blaženi pomjesni episkopi nadziru da li se upravljanje pravilno vodi, a ako nađu da postojeći upravnici nijesu korisni, da imaju pravo (slobodu) bez ikakve kazne umjesto njih da postave druge.

XI Poglavlje
Ako neko ostavi nasljedstvo ili legat za otkup zarobljenika ili ishranu siromašnih u pokretnoj, nepokretnoj, ili samopokretnoj imovini, bilo jednokratno ili godišnje i to na svaki način po volji zavještaoca od tih stvari treba da izvrše oni kojima je to zapovijeđeno.
1. Ako nije dao posebna uputstva na koji način je to siromašnima ostavio, zapovijedamo da presveti episkop grada u kome je zavještalac imao stalno prebivalište preuzme iste stvari i podijeli siromašnima.
2. Ako je zavještanjem nešto ostavljeno za otkup zarobljenika, a zavještalac nije naveo ime onoga koga treba otkupiti, i u tom slučaju zapovijedamo da pomjesni episkop i njegov ekonom preuzmu zavještanu imovinu i to pobožno djelo ispune. Jer hoćemo da se u slučaju svih takvih pobožnih zavještanja presveti episkopi staraju da se u svemu postupi po pokojnikovoj želji, premda od strane zavještalaca ili donatora može izričito biti zabranjeno da u ovome imaju bilo kakvog udjela.
3. Ako oni, kojima je zapoveđeno da ovo učine, premda jednom i dva puta preko javnih ličnosti opomenuti od strane preblaženog pomjesnog episkopa ili njegovih ekonoma, ne učine ono što je zavještanjem naloženo, zapovijedamo da oni budu lišeni cjelokupnog imanja njima ostavljenog od onoga koji je sačinio takvo zavještanje i da pomjesni episkop preuzme cjelokupnu imovinu namijenjenu za takve pobožne svrhe, kao što je već rečeno, zajedno sa dobitkom i uvećanjem do koga je u međuvremenu došlo i da, zajedno sa već pomenutim dobitkom, ispuni ono što je zavještalac naložio, znajući da će, ako budu nemarni, za sve to polagati račun Bogu.
4. Ako pak presveti pomjesni episkop zapostavi nešto od onoga što smo naveli, neka bude dopušteno njegovom presvetom mitropolitu da sve ovo preuzme i ispuni (zavještanjem naloženo) i svako drugi neka ima slobodu da o tome pokrene pitanje i da se trudi da se takve pobožne namjere na svaki način ispune.

XII Poglavlje
Ako nasljednik ne ispuni ono što je zavještano u pobožne svrhe, govoreći da imovina koja im je ostavljena nije za to dovoljna, zapovijedamo da, pošto se odvoji svaki dobitak iz Falcidije (dijela nasljedstva zagarantovanog nasljedniku po Falcidijevom zakonu - *prim prev*.), koliko god da se nađe u takvoj imovini, preda stranju presvetom pomjesnom episkopu za svrhe u koje je zavještano.

χειροτονεῖσθαι, καὶ ἐν αὐταῖς ταῖς ὑποκειμέναις αὐτῷ ἐπαρχίαις τὸν τόπον ἐπέχειν αὐτὸν τοῦ ἀποστολικοῦ Ῥώμης θρόνου κατὰ τὰ ὁρισθέντα ἀπὸ τοῦ ἁγίου πάπα Βιγιλίου.

cilio, et in subiectis sibi provinciis locum obtinere eum sedis apostolicae Romae secundum ea quae definita sunt a sanctissimo papa Vigilio.

CAPUT IV.

Καὶ τὸν ὅμοιον τρόπον τὸ δίκαιον τῆς ἀρχιερωσύνης, ὅπερ τῷ ἐπισκόπῳ Ἰουστινιανῆς Καρχηδόνος τῆς Ἀφρικῆς διοικήσεως δεδώκαμεν ἐξ οὗπερ ὁ θεὸς ταύτην ἡμῖν ἀποκατέστησε, φυλάττεσθαι κελεύομεν. καὶ αἱ ἄλλαι δὲ πόλεις καὶ οἱ τούτων ἐπίσκοποι, οἷς ἐν διαφόροις τόποις μητροπολιτικὸν δίκαιον παρεσχέθη, τοῦ τοιούτου προνομίου εἰς τὸ διηνεκὲς ἀπολαυέτωσαν. πάντα δὲ τὰ προνόμια καὶ τὰς παραμυθίας, ἅπερ ἐκ βασιλικῆς φιλοτιμίας ἢ καὶ καθ' ἕτερον οἱονδήποτε τρόπον ταῖς ἁγίαις ἐκκλησίαις ἢ ἑτέροις σεβασμίοις τόποις παρεσχέθη, βεβαίως αὐτοῖς διὰ πάντων φυλάττεσθαι.

Simili quoque modo ius pontificis, quod episcopo Iustinianae Carthaginis Africanae civitatis dedimus ex quo deus hanc nobis restituit, servari iubemus. Sed et aliae civitates et harum episcopi, quibus in diversis locis metropolicum ius praestitum est, huiusmodi privilegio in perpetuum potiantur. Omnia ⟨autem⟩ privilegia vel solacia, quae ex imperiali munificentia aut etiam alio quolibet modo sanctis ecclesiis aut aliis venerabilibus locis collata sunt, firme eis per omnia conserventur.

CAPUT V.

Πρὸς τούτοις θεσπίζομεν, καὶ πασῶν τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν καὶ τῶν ἄλλων σεβασμίων οἴκων τὰς κτήσεις μήτε ὑπαρὰς λειτουργίας μήτε extraordinarias διαγραφὰς ὑπομένειν. εἰ μέντοι ὁδοστρωσίας ἢ γεφυρῶν οἰκοδομῆς ἢ ἀνανεώσεως χρεία γένηται, κατὰ μίμησιν τῶν ἄλλων κτητόρων τὸ τοιοῦτον ἔργον καὶ τὰς ἁγίας ἐκκλησίας καὶ τοὺς ἄλλους σεβασμίους οἴκους πληροῦν, ἡνίκα ὑπ' ἐκείνην κέκτηνται τὴν πόλιν ὑφ' ἣν τὸ τοιοῦτον γίνεται ἔργον. εἴ τινα δὲ πράγματα ἀπὸ βουλευτικῶν ὑποστάσεων εἰς οἱανδήποτε ἁγιωτάτην ἐκκλησίαν ἢ ἄλλον σεβάσμιον οἶκον κατὰ τοὺς νόμους ἐληλύθασιν ἢ μετὰ ταῦτα περιελθωσιν, ἐλεύθερα εἶναι ταῦτα θεσπίζομεν τῆς τῶν lucrativων διαγραφῆς.

Ad haec sancimus omnium sanctarum ecclesiarum et omnium venerabilium domuum possessiones neque sordidas functiones neque extraordinarias descriptiones sustinere. Si tamen itineris sternendi aut pontium aedificii vel reparationis opus fuerit, ad instar aliorum possessorum huiusmodi opus et sanctas ecclesias et venerabiles domos complere, dum sub illa possident civitate sub qua tale fit opus. Si quae vero res ex curialium substantiis ad quamlibet sacrosanctam ecclesiam aut aliam venerabilem domum secundum leges venerunt aut postea venerint, liberas eas esse sancimus descriptione lucrativorum.

---

pria synodo creetur, et in ipsis provinciis ei subiectis locum obtineat sedis apostolicae Romanae secundum ea quae a sancto papa Vigilio constituta sunt.

IV. Atque pari modo ius pontificatus, quod episcopo Iustinianae Carthaginis Africanae dioeceseos dedimus ex quo deus hanc nobis restituit, servari iubemus. Sed etiam ceterae civitates earumque episcopi, quibus in diversis locis ius metropoliticum praestitum est, eiusmodi privilegio in perpetuum fruantur; omnia autem privilegia et solacia, quae ex imperiali liberalitate vel etiam alio qualicumque modo sanctis ecclesiis vel aliis venerabilibus locis praestita sunt, firmiter ita per omnia serventur.

V. Praeterea sancimus et omnium sanctissimarum ecclesiarum et reliquarum venerabilium domuum possessiones neque sordida munera neque extraordinarias descriptiones subire. Si tamen viarum sternendarum vel pontium struendorum aut reficiendorum necessitas inciderit, ad instar ceterorum possessorum eiusmodi opus etiam sanctae ecclesiae ceteraeque venerabiles domus exequantur, ubi quid in ea civitate possident in qua eiusmodi opus fit. Quodsi quae res ex curialium substantiis ad qualemcumque sanctissimam ecclesiam vel alium venerabilem domum secundum leges venerunt vel postea perventurae sunt, liberas eas esse sancimus a descriptione lucrativorum.

---

1 αὐταῖς *om. Aς* ‖ 3 Ῥόμου ῥώμης *A* ‖ τὰ] τὸν B^c τὰ ἤδη *Nomoc.m* ‖ ἀπὸ *MLB*] ὑπὸ *A Nomoc.m* ‖ ἁγιωτάτου *A* ‖ 4 πάππα *ML* ‖ βασιλείου *A* ‖ 5 Καὶ] *Κατὰ malit Zachariae* ‖ 6 τῆς ἰουστινιανῆς *Nomoc.m* ‖ χαίκηδόνος *L Nomoc.m* ‖ 7 Ἀφρικῆς] ἐν ἀφρικῇ *Nomoc.m* ‖ διοικήσεως] civitatis *ς* ‖ ὃ ἡμῖν ταύτην *Nomoc.m* ‖ ἀπεκατέστησε *LB*^{c} ‖ 9 αἱ *om. AL* ‖ 10 μητροπολικὸν *M ς* • μητροπολιτε•• A^a ‖ 11 ἀπολαβέτωσαν *Nomoc.m* ‖ 12 πάντα — 16 φυλάττεσθαι *om. A*, *ubi* (*f.* 184^v *med.* — *f.* 188^r) *ante c.* 5 *inseruntur novellae CXXIII excerpta Athanasiana* (*cf. Witte in Krit. Jahrbücher f. deutsche Rechtswiss.* 1847, *p.* 187) ‖ καὶ] vel *ς* ‖ αἱ παραμυθίαι *Haloandrum secutus Scrimger, vulg.* (*cf. ad* 16) ‖ 13 ἅπερ *Haloander*] ἀσπερ *MLB* ‖ καὶ *om. B*^{c} *Nomoc.m* ‖ 14 ἁγιωτάταις *B*^{f} ‖ 16 φυλάττεσθαι *Zachariae*] φυλαττεσθω *MLB* ‖ 17 Πρὸς τούτοις θεσπίζομεν] Θεσπίζομεν φυλάττεσθαι πρὸς τούτοις *S* ‖ καὶ *om. ς* ‖ πάσας τὰς ἁγιωτάτας ἐκκλησίας καὶ τοὺς ἄλλους σεβασμίους οἴκους, *om.* τὰς κτήσεις *A* ‖ ἁγιωτάτων *om. S*, sanctarum *ς* ‖ 18 τῶν ἄλλων] omnium *ς* ‖ 19 *μηδὲ ὑπαρὰς *MLB* μὴ ὑπαρὰς *SA* ‖ μήτε *MLB*] μηδὲ *A* ἢ *S v. l.*, ἢ προσκαίρους ἐξορίας ἢ *S plerique* ‖ exstraordinarias *L* ἐξtraordιναρίας *M* ἐκστραόρδινα *vel* ἐξτρπόρδινα *S* ἔξω τῶν τεταγμένων (διατεταγμένων *L*) *ML s. v.*, *B* ‖ 20 διαγραφάς] οιασδήποτε διαγραφὰς *A* οἱαδήποτε *S* ‖ ὁδοστρωσία *et* 21 οἰκοδομὴ *S* ‖ 21 γένηται χρεία A^b, χρεία *om.* A^a ‖ 22 κατὰ μίμησιν *om. A* ‖ ἄλλων *om. S* ‖ οἰκητόρων *B*^{f} ‖ 23 καὶ τὰς] καὶ *om. L* ‖ ἄλλους *om. ς* ‖ 24 πληρῶν *M* ‖ ἡνίκα — 30 διαγραφῆς *om. S* ‖ κέκτηνται τὴν πόλιν] τὴν πόλιν καθίστανται τελοῦσαι *A* ‖ 25 ὑφ' ἣν *om. B* ‖ ἔργον γίνεται *B*, *ubi reliqua pars capitis omittitur* ‖ 28 τοὺς *om. A* ‖ 29 περιελθουσιν *L* ‖ ταῦτα εἶναι *L*, ταῦτα *om. A* ‖ 30 lucratí*βων *L* locratῶν *A*

5 *rubr.* De archiepiscopo cartaginesi *R in marg.* (*cf. Iul.*) ‖ modo quoque *R* ‖ pontifici *T* ‖ 6 cartaginis *RT* chartaginis *V* ‖ affricane *RVT* ‖ civitatis] dioecesis *Beck* ‖ deui•• *R*^{1} ‖ 7 hunc *R* ‖ 8 episcopis *V*^{1} ‖ 9 metropoliticum *vulg.* ‖ praestitutum *V*^{2} ‖ 10 patiantur *T*^{1} ‖ 11 autem *add. vulg.* ‖ vel] et *Beck* ‖ solatio *T*^{1} ‖ 12 alios *V*^{1} ‖ 14 firma *V* ‖ confirmetur *V*^{1} confirmentur *V*^{2} ‖ 17 *rubr.* De priuilegiis possessionum ad uenerabiles locos pertinentium (pertinentibus *T*) *RT in marg.* (*ex Iul.*) ‖ sanctissimarum ecclesiarum *T* ecclesiarum sanctarum *R* ‖ 18 domorum *R vulg.* ‖ 19 extraordinarios *V*^{1} ‖ 20 si *om. RT* ‖ tm̃ *R* ‖ 21 opus] si opus *RT* ‖ 22 posserorum *V* ‖ 23 et *V*^{2} *vulg.*] *om. RV*^{1}*T*, et alias *Beck* ‖ complerẽdum *V*^{e} ‖ 24 possidet *RVT*, *corr. vulg.* ‖ sit *VT* ‖ 27 venerint] ueniunt *T* ‖ 28 discriptione *T* ‖ lucratuorum *T*^{1}

1. Ako je od nekoga zavještan legat u pobožne svrhe, zapovijedamo da se u roku od šest mjeseci, računajući od objelodanjivanja testamenta, on (legat) na svaki način preda onima kojima je namijenjen. Ako oni kojima je to palo na teret ne predaju takav legat, od njih će biti zatražen i plod (prihod) i kamate i svako legalno uvećanje od vremena smrti onoga ko je legat zavještao.
2. Ako je nekoj molitvenoj kući zavještan godišnji legat, pa ako se oni kojima je zapovijeđeno da ga daju, ili mjesto iz koga je zapovijeđeno da se legat preda, nalaze u istoj ili susjednoj provinciji, zapovijedamo da se takav legat nikako ne smije otuđiti. Ako se pak mjesta ili osobe od kojih je naloženo da se legat preda nalaze dalje, u tom slučaju neka onima kojima je on zavještan bude dopušteno, ako se sa tim slaglasi strana koja je obavezna da plati, da zamijene legat i u blizini uzmu umjesto njega odgovarajuću plodnu zemlju sa prihodom koji nije manji od četvrtine ostavljene količine (sume) i koja nije opterećena sa previše javnog poreza; ako koće da prodaju taj legat, neka ne prihvate cijenu manju od sume koja bi se kao prihod sakupila od legata tokom tridesetpet godina, ali da ta cijena bude na korist pomenutoj molitvenoj kući kojoj je legat zavještan.

XIII Poglavlje

Presvetim episkopima zabranjujemo da prenose na svoje srodnike ili neke druge osobe imovinu pokretnu, nepokretnu ili samopokretnu, koja je do njih na bilo koji način dospjela nakon što su primili čin episkopa. Imaju međutim dozvolu da od te imovine plate za otkup zarobljenika, hranu za siromašne i na korist svoje crkve.
1. A ako išta od te imovine ostane u njihovom posjedu poslije njihove smrti, zapovijedamo da ta imovina pripadne vlasništvu crkava koje su bile pod njihovom jurisdikcijom. Dajemo dozvolu (da episkopi) otuđe ili zavještaju kome hoće jedino onu imovinu za koju se dokaže da su je imali prije nego što su primili episkopski čin, a ono što su po primljenom episkopskom dostojanstvu dobili od onih koji su sa njim u krvnom srodstvu, mogu bez testamenta da naslijede srodnici do četvrtog stepena srodstva.
2. Zakonski utvrđujemo da sve ono što smo rekli o imovini koja je do presvetih episkopa dospjela po primljenom episkopskom dostojanstvu važi i za poštovane upravnike sirotišta, domova za siromašne, bolnica, domova za stare, svratišta i upravnike svih ostalih dobrotvornih institucija i tiče se imovine koja je do njih dospjela u vrijeme njihovog upravljanja na već rečeni način.
3. Ako neki episkop ili klerik ili crkveni službenik bilo kog ranga ili dijakonisa(?) crkve umre bez testamenta i legitimnih nasljednika, njihovo nasljedstvo pripada crkvi u kojoj su službovali.

XIV Poglavlje

Zapovijedamo isto tako da nijedan jeretik ne smije od bilo koje crkve ili sakralnog mjesta primiti nikakvu nekretninu, niti putem najma, niti putem trajnog najma niti putem kupovine, niti na bilo koji drugi način. Ako se nešto takvo dogodi, jeretik neka izgubi što god je u tu svrhu platio, a takva imovina neka se vrati onom sakralnom mjestu koja ju je dala, a upravnik toga mjesta koji je tu imovinu dao jeretiku neka bude uklonjen sa svog položaja, zatvoren u manastir i godinu dana udaljen od svetog pričešća, jer je hrišćane izdao jereticima.
1. Ako pravoslavni čovjek ima posjed na kome se nalazi sveta crkva, pa taj posed otuđi ili ostavi, bilo putem trajnog najma ili najma, ili u bilo koju svrhu da na upravljanje Judejcu, Samaritancu, neznabožcu, Manihejcu, Arijancu, ili nekom drugom jeretiku, sveta crkva toga mjesta neka preuzme tu imovinu.
2. Ako se neko od jeretika, u koje ubrajamo još i Nestorijance, Acefale i Eutihijance, usudi da sagradi tajno mjesto (lagum, pećinu) za svoje bezvjerje, ili se Judejci usude da sagrade novu sinagogu, sveta pomjesna crkva neka stekne vlasništvo nad tim građevinama.

CAPUT VI.

Ἀντὶ δὲ τῶν χρονίων παραγραφῶν τῶν δέκα καὶ εἴκοσι καὶ τριάκοντα ἐνιαυτῶν ταῖς ἁγίαις ἐκκλησίαις καὶ τοῖς ἄλλοις ἅπασι σεβασμίοις τόποις μόνην τὴν τῶν τεσσαράκοντα ἐνιαυτῶν παραγραφὴν ἀντιτίθεσθαι προστάττομεν· τούτου αὐτοῦ φυλαττομένου καὶ ἐν τῇ ἀπαιτήσει τῶν ληγάτων καὶ τῶν κληρονομιῶν τῶν εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας καταλελειμμένων.

Pro temporalibus autem praescriptionibus X et XX et XXX annorum sacrosanctis ecclesiis et aliis universis venerabilibus locis solam quadraginta annorum praescriptionem opponi praecipimus; hoc ipsum servando et in exactione legatorum et hereditatum quae ad pias causas relictae sunt.

CAPUT VII.

Εἴ τις δὲ βουληθείη οἰκοδομῆσαι σεβάσμιον εὐκτήριον ἢ μοναστήριον, μὴ ἄλλως ἀρχέσθω τοῦ οἰκοδομήματος, εἰ μὴ ὁ τῶν τόπων ὁσιώτατος ἐπίσκοπος εὐχὴν ἐκεῖσε ποιήσει καὶ τὸν τίμιον πῆξει σταυρόν.
1 *Ὁ δὲ ἅπαξ ἀρχόμενος ἢ νέον κτίζειν εὐκτήριον ἢ παλαιὸν ἀνανεοῦν, τρόποις ἅπασιν ἀναγκαζέσθω παρὰ τοῦ μακαριωτάτου τῶν τόπων ἐπισκόπου καὶ τῶν οἰκονόμων αὐτοῦ καὶ τοῦ πολιτικοῦ ἄρχοντος ἢ αὐτός, εἰ περιείη, ἢ τούτου τελευτῶντος οἱ κληρονόμοι αὐτοῦ τὸ ἀρχθὲν ἔργον πληροῦν.*

Si quis autem voluerit fabricare venerabile oratorium aut monasterium, non aliter incohandam fabricam, nisi locorum sanctissimus episcopus orationem ibi fecerit et venerabilem fixerit crucem.
1 Si vero semel coeperit aut novam aedificare basilicam aut veterem renovare, modis omnibus compellatur a beatissimo locorum episcopo et oeconomis eius et civili iudice eam explere, et si is distulerit, hoc moriente heredes eius opus incohatum adimpleant.

CAPUT VIII.

Εἴ τις ἐν τῷ ἰδίῳ οἴκῳ ἢ προαστείῳ ἢ χωρίῳ ἐκκλησιαστικὴν λειτουργίαν τολμήσει ἐπιτελέσαι ἢ ἄλλοις ἐπιτελέσασι συγχωρήσει δίχα κληρικῶν τῷ ὁσιωτάτῳ ἐπισκόπῳ τῶν τόπων ὑποκειμένων, κελεύομεν τὸν οἶκον τοῦτου ἢ προάστειον ἢ χωρίον ὅπου τοιοῦτό τι ἁμαρτηθείη τῇ κατὰ τὸν τόπον ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ ἐκδικεῖσθαι διὰ τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου καὶ τοῦ οἰκονόμου αὐτοῦ καὶ τοῦ πολιτικοῦ τῶν τόπων ἄρχοντος.
1 *εἰ δὲ ἀγνοοῦντος τοῦ τῶν τόπων δεσπότου οἱ αὐτοῦ φροντισταὶ ἢ μισθωταὶ ἢ ἐμφυτευταὶ ἐναντίον τι ποιήσουσιν ἢ γενέσθαι συγχωρήσουσι,*

Si quis in sua domo aut suburbano ⟨aut⟩ praedio ecclesiasticum ministerium ministrare praesumpserit aut aliis celebrare concesserit sine clericis sanctissimo locorum episcopo subiacentibus, iubemus hanc domum aut suburbanum aut praedium, ubi tale aliquid delinquitur, loci illius sanctissimae ecclesiae vindicari per deo amabilem episcopum et oeconomum eius et civilem iudicem locorum.
1 Si vero nesciente locorum domino eius curatores aut conductores aut emphyteotae contrarium aliquid exerceri permiserint, dominum quidem loci nullum

c. *VI* ex *B* habet *Ecl. Bas. I—X*; summarium extat *Ῥοπ.* 42, 3.
c. *VII* ex *B* habent *Nomoc.*^{dm} *XIV tit.* 3. 14, *pr.* (— 11) *Ecl. Bas. I—X.* — *Summaria exhibent Nomoc. XIV tit.* 3, 14. 11, 1; *summam* § 1 *Ecloga ad Prochiron mutata* 23, 12 *p.* 117 *Zach.*
c. *VIII* ex *B* habent *Nomoc.*^{dm} *XIV tit.* 3, 14, *idem passim interpolatum cod. Vat. ib. apud Pitra p.* 506; *pr.* (— 26) *Ecl. Bas. I—X. Summam praestat Nomoc. XIV tit.* 3, 14.

VI. *Pro temporalibus autem praescriptionibus decem aut viginti aut triginta annorum ut sanctissimis ecclesiis ceterisque omnibus venerabilibus locis sola quadraginta annorum praescriptio opponatur, praecipimus, idque ipsum observetur etiam in exactione legatorum et hereditatum ad pias causas relictarum.*

VII. *Si quis autem venerabile oratorium vel monasterium aedificare voluerit, ne aliter initium faciat aedificandi, nisi sanctissimus locorum episcopus precationem ibi fecerit et venerabilem crucem fixerit.*
1 *Qui autem semel coepit sive novum oratorium condere sive vetus renovare, modis omnibus a beatissimo locorum episcopo eiusque oeconomis et civili magistratu cogatur vel ipse, si superstes sit, vel eo defuncto heredes eius coeptum opus perficere.*

VIII. *Si quis in domo sua vel suburbano vel praedio ecclesiasticum ministerium exercere ausus sit vel aliis exercere permiserit sine clericis sanctissimo locorum episcopo subiectis, iubemus domum eius vel suburbanum vel praedium, ubi tale quid commissum sit, sanctissimae loci ecclesiae per deo carissimum*
1 *episcopum eiusque oeconomum et civilem locorum magistratum vindicari. Quodsi ignorante locorum domino procuratores eius vel conductores vel emphyteutae contrarii quid fecerint aut fieri permiserint,*

2 καὶ] ἢ *L* ‖ ταῖς] καὶ ταῖς *S* ‖ 3 τόποις *MBl*ς *Ῥοπ.*] οἴκοις *SLAB*^{c} ‖ 5 τούτου αὐτοῦ *MLBl*ς] τοῦ αὐτοῦ *B*^{c} *Ecl.*, τοῦ τοιούτου *SA* ‖ καὶ *om. S v. l.* ‖ 6 ἐν] ἐπὶ *Ecl.* ‖ τῶν λεγάτων *LA* τοῦ ληγάτου *Ecl.* ‖ 7 καταλειμπανομένων *SAB* ‖ 9 ἢ μοναστήριον *om. A* ‖ ἄρχεσθαι *A* ‖ 10 τῶν τόπων] κατὰ τὸν τόπον *A* ‖ ἁγιώτατος *Ecl.* ‖ 11 ποιήσῃ *Bl Nomoc.*^{m} (*Nomoc.* 11, 1) ‖ πήξῃ σταυρόν *Bl* (*Nomoc.* 11, 1) σταυρὸν πήξει *L* ‖ 12 ἅπαξ ἀρχόμενος *LBς Iul.*] ἀπαρχόμενος *M* ἁπαρξάμενος *A* (ἀρξάμενος *Nomoc.* 3, 14. 11, 1) ‖ 14 τοῦ οἰκονόμου *A* ‖ 15 τῶν πολιτικῶν *A*^{a} ‖ ἢ αὐτὸς εἰ περιείη ἢ] ἵν' αὐτὸς εἰ περίεστιν ἢ *A* eam explere, et si is distulerit (*i. e.* ὑπερθείη?) ς ‖ 16 τούτου τελευτῶντος *om. A* ‖ αὐτοῦ] αὐτοῦ τελευτήσαντος *A* ‖ 18 τῷ ἰδίῳ (*cf. nov. LVIII*)] ἰδιωτικῷ *Ecl.* (*Ath. Theod. Nomoc.*) ‖ προστασίῳ *Nomoc.*^{a} ‖ 19 τολμήσει ἐπιτελέσαι *Ecl. Nomoc.*^{d}] τολμήσοι ἐπιτελέσαι *MLB Nomoc.*^{m} ποιῆσαι τολμήσοι *A* ‖ ἢ ἄλλοις ἐπιτελέσαι *om. B*^{c} *Nomoc.*^{d} ‖ 20 συγχωρήσει *LB*^{c} *Ecl.*] συγχωρήσοι *MABl Nomoc.*^{dm} ‖ 22 τοῦτον *MB*] τοῦτον *L*? ς, *om. A* ‖ ἢ τὸ προάστειον ἢ τὸ χωρίον *A* ἢ προαστείου ἢ χωρίου *Nomoc.*^{m} ‖ 23 κατὰ τῶν τόπων *Nomoc.*^{m} κατὰ τόπον *Nomoc.*^{d} ‖ 25 τοῦ *om. Nomoc.*^{m} ‖ αὐτῶν *Ecl.* ‖ τῶν] τὸν *M* ‖ 26 τοῦ δεσπότου τῶν τόπων *L* ‖ 27 μισθωτοὶ *L Nomoc.*^{dm} ‖ 28 τι *om. Bl* ‖ ποιήσουσιν ἢ *om.* ς

1 *rubr.* De praescriptione XL annorum contra uenerabiles domos competente *RV in marg.* (*ex Iul.*) ‖ talibus autem descriptionibus R^1 ‖ 3 uniuersis *om. R* ‖ 4 ipsum *RV*] ipso *T vulg.* ‖ 5 seruando T^1 ‖ 8 *rubr.* De edificatione (edifficatione *R*) uenerabilium locorum *RT in marg.* (*ex Iul.*) ‖ fabricare *V* ‖ uenerabilem *R* ‖ 9 inchoandum *R* ‖ fabricam] praecipimus *s. v. add. schol. T* ‖ 10 oratio R^1 ‖ 11 ibi *om. T* ‖ 14 beatissimorum R^a ‖ et yconomis eius V^2 *in spat. vac.* ‖ 15 eam] eum *T* ‖ exp••• V^1 ‖ 16 adimpleatur T^1 ‖ 18 *rubr.* Si quis in domo sua (in suo loco *R*) ecclesiastica ministeria fecerit *RT in marg.* (*cf. Iul.*) ‖ aut *add. Beck* ‖ praedio *V*] *om. RT vulg.* ‖ 19 misterium *T* ‖ 22 aut praesidium T^1, aut *om. V* ‖ aliquid tale *V* ‖ 24 deum *R* ‖ yconum T^1 ‖ 25 ciuile V^2 ciuili *T* ‖ iudice *T* ‖ 27 aut emphyteote — 28 loci nul| *scr.* V^2 *in ras.* 1½ *vs.* ‖ 28 exerceri] fecerint aut exerceri *Beck* ‖ permiserit RT^1 ‖ domino V^2

3. Ako neko preda posjed takvoj osobi na upravljanje putem trajnog najma, najma, ili na neki drugi način, ako je vlasnik posjeda znao da ga je povjerio jeretiku, sav prihod stečen u toku trajanja ugovora dobija crkva grada pod čijom jurisdikcijom se posjed nalazi. A ako vlasnik posjeda nije znao da je onaj kome ga je povjerio jeretik, neka vlasnik posjeda zbog svog neznanja ne pretrpi štetu, a jeretik neka se u oba slučaja protjera sa posjeda, a njegova imovina neka se preda fisku.

XV Poglavlje
Upravnici sirotišta neka imaju ulogu tutora i staralaca (kuratora), ali tako da ipak bez davanja garancije mogu tužiti ili biti tuženi u vezi sa imovinom koja pripada samoj siročadi ili sirotištu. Imovinu koja slučajno pripadne nekom od siročadi upravnici sirotišta preuzimaju na čuvanje u prisustvu javnih bilježnika i uz sastavljanje zapisnika u ovom carskom gradu pred magistrom cenza, a u provincijama pred upravnicima provincija ili braniocima mjesta (defensores locorum) i ako misle da je potrebno neka je čak i prodaju i novac čuvaju za siročad, ili pak da za njih (u njihovo ime) kupe drugu imovinu, ali ne podležu porezima kao ostali tutori i staratelji (kuratori).
1. Zapovijedamo da za prečisto sirotište ovog carskog grada i gostoprimnicu, koja nosi ime Samsona svete uspomene, za kapele pod njegovom nadležnošću ili svratišta, ili za druge dobrotvorne ustanove, budu sačuvane sve privilegije koje ima presveta velika Konstantinopoljska crkva.
<*Epilog*> Neka se tvoja preuzvišenost potrudi da sve ovo što je ovim zakonom, koji ima zauvijek da bude na snazi, naše spokojstvo zakonski utvrdilo, bude poznato svima u ovom carskom gradu na uobičajen način, to jest izdavanjem edikata. A mi ćemo se postarati da sve to bez ikakve štete po podanike bude jasno i u provincijama.
Dato 15. dana uoči aprilskih kalenda CP(u Konstantinopolju) 18. godine vladavine gospodara Justinijana pp (*perpetui* – večnog) Avgusta, 4. godine nakon konzulovanja Bazilija presvijetlog gospodina (*vir clarissimus*), 8. indikcije.

(g. 545)

τὸν μὲν δεσπότην τοῦ τόπου μηδὲν πρόκριμα ἢ ζημίαν ὑπομένειν, τοὺς δὲ τοῦτο ποιήσαντας ἢ γενέσθαι συγχωρήσαντας ἐκ τῆς ἐπαρχίας ὅπου τοῦτο ἁμαρτηθεὶη ἐκβάλλεσθαι, τῶν πραγμάτων αὐτῶν τῇ κατὰ τὸν τόπον ἁγιωτάτῃ ἐκκλησίᾳ ἐκδικουμένων.

praeiudicium aut dispendium sustinere, eos autem qui hoc fecerunt aut fieri permiserunt ex provincia ubi hoc commissum est expelli, rebus eorum loci illius sanctissimae ecclesiae vindicandis.

CAPUT IX.

Εἴ τις εἰς ὄνομα τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ κληρονομίαν ἢ ληγάτον καταλείνει, κελεύομεν τὴν ἐκκλησίαν τοῦ τόπου ἐν ᾧ ὁ διαθέμενος τὴν οἴκησιν εἶχε λαβεῖν τὸ καταλελειμμένον. εἰ δέ τις ἕνα τῶν ἁγίων κληρονόμον γράψει ἢ ληγάτον αὐτῷ καταλίποι, καὶ μὴ ἰδικῶς ὀνομάσει τὸν τόπον ἐν ᾧπερ ἐστὶν ὁ σεβάσμιος οἶκος, εὑρεθείησαν δὲ ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ ἢ τῇ πόλει πλείονα εὐκτήρια τοῦ αὐτοῦ ἁγίου, ἐκείνῳ μᾶλλον τῷ οἴκῳ τῷ πενιχροτέρῳ τὸ καταλειφθὲν παρεχέσθω. εἰ δὲ μή ἐστιν ἐν τῇ πόλει οἶκος τοῦ ὀνομασθέντος ἁγίου, εὑρίσκεται δὲ ἐν τῇ ἐνορίᾳ αὐτῆς, ἐκείνῳ διδόσθω. εἰ δὲ μηδὲ ἐν τῇ ἐνορίᾳ εὑρίσκεται τοιοῦτος οἶκος, τότε τῇ ἐκκλησίᾳ τῆς πόλεως ἐν ᾗ ὁ διαθέμενος τὴν οἴκησιν εἶχε τὸ καταλειφθὲν παρεχέσθω.

Si quis in nomine magni dei et salvatoris nostri Iesu Christi hereditatem aut legatum reliquerit, iubemus ecclesiam loci in quo testator domicilium habuit accipere quod demissum est.

1 Si quis autem unum sanctorum heredem scripserit aut legatum ei reliquerit, et non specialiter nominaverit locum in quo est venerabilis domus, inveniantur autem in eodem loco aut civitate plura oratoria eiusdem sancti, illi magis domui quae pauperior est quod relictum est praebeatur. Si autem non est in civitate basilica nominati sancti, invenitur autem in territorio eius, illi detur. Si autem neque in territorio reperitur huiusmodi domus, tunc ecclesiae civitatis, in qua testator domicilium habuit, quod demissum est praebeatur.

CAPUT X.

Εἴ τις κατασκευὴν σεβασμίου εὐκτηρίου ἢ ξενῶνος ἢ πτωχείου ἢ ὀρφανοτροφείου ἢ νοσοκομείου ἢ ἄλλου σεβασμίου οἴκου ἐν τελευταίᾳ βουλήσει γενέσθαι διατυπώσει, τὸ εὐκτήριον μὲν εἴσω πέντε ἐνιαυτῶν πληροῦσθαι κελεύομεν προνοίᾳ τοῦ τῶν τόπων ἐπισκόπου καὶ τοῦ πολιτικοῦ ἄρχοντος, τὸν δὲ ξενῶνα καὶ τὸ πτωχεῖον ἢ ἄλλον σεβάσμιον οἶκον εἴσω ἑνὸς ἐνιαυτοῦ γίνεσθαι. εἰ δὲ ἐντὸς τοῦ ἐνιαυτοῦ μὴ ποιήσουσιν οἱ κληρονόμοι τὸν ξενῶνα ἢ οἱονδήποτε σε-

Si quis aedificationem venerabilis oratorii aut xenodochii aut ptochii aut orphanotrophii aut nosocomii aut alterius reverendae domus in novissima voluntate fieri disposuerit, oratorium quidem intra quinque annos compleri iubemus providentia locorum episcopi et civilis iudicis, xenodochium autem et ptochium aut aliam venerabilem domum intra unum fieri annum. Si autem intra annum non fecerint heredes xenodochium aut quamlibet venerabilem do-

c. *IX—XII ex B habet Nomoc.dm XIV tit. 2, 2 extr.*

c. *IX* § 1 *summam Theodori repetit Bf.*

c. *X pr.* § 1 *ex B habent Nomoc.dm XIV tit. 2, 1, Be d 21, 1 p. 218 Zach. — Summas praestant Nomoc. XIV tit. 2, 1 p. 484 Pitra, Epitome 8, 13 p. 331 Zach.; Theodori summam repetit Bf; pr. argumentum notatur Post. 28, 16 et 24, 41.*

---

dominus quidem loci nullum praeiudicium aut damnum patiatur, qui autem id fecerunt vel fieri permiserunt ex provincia ubi hoc commissum fuerit expellantur, atque eorum res sanctissimae loci ecclesiae vindicentur.

IX. Si quis nomini magni dei et servatoris nostri Iesu Christi hereditatem vel legatum reliquerit, iubemus ecclesiam loci ubi testator domicilium habuit accipere quod relictum est. Si quis autem unum ex sanctis heredem scripserit vel legatum ei reliquerit, nec proprie locum ubi sit venerabilis domus nominaverit, atque in eodem loco vel civitate plura oratoria eiusdem sancti inveniantur, pauperiori potius domui quod relictum est praebeatur. Quodsi in civitate non sit domus eius qui nominatus est sancti, inveniatur autem in territorio eius, illi detur. Si vero ne in territorio quidem eiusmodi domus inveniatur, tunc ecclesiae civitatis in qua testator domicilium habuit quod relictum est praebeatur.

X. Si quis aedificationem venerabilis oratorii vel xenodochii vel ptochii vel orphanotrophii vel nosocomii vel alius venerabilis domus in ultima voluntate fieri statuerit, iubemus oratorium quidem intra quinque annos cura episcopi locorum et magistratus civilis perfici, xenodochium autem et ptochium vel aliam venerabilem domum intra unum annum fieri. Quodsi intra annum heredes xenodochium vel qualem-

---

1 τὸν δεσπότην μὲν *A* ‖ 6 εἰς τὸ ὄνομα *L* ὀνόματι *Bf* ‖ 7 λεγάτον *AL Nomoc.m* ‖ 8 ᾧ] ἢ *A* ‖ 9 ἔσχε *B Nomoc.m* ‖ 10 δέ *om. L* ‖ κληρονομίαν *A* ‖ γράψει *M*] γράψοι *ALB* ‖ 11 λεγάτον *A Nomoc.m* ‖ καταλείποι *M* ‖ ὀνομάσει *A Nomoc.d corr.*] ὀνομάσοι *ML* ὀνομάσῃ *Bc Nomoc.d pr. Nomoc.m* ‖ 12 εὑρεθῶσι *A* ‖ 13 ἢ *om. M* ‖ 14 *sq.* ἐκείνῳ — πενιχροτέρῳ] τῷ πενιχροτέρῳ μᾶλλον οἴκῳ *A* ‖ 15 τὸ καταλειφθὲν] παραληφθὲν *M* ‖ παρασχεθήτω *A* ‖ 16 οἶκος] ὁ οἶκος *Bc* ‖ 17 *sq.* αὐτῆς — οἶκος *om. A* ‖ 18 μηδὲ *Nomoc.dm*] μήτε *ML* μὴ *Bc* ‖ 20 ἔσχε *B* ‖ 21 παρασκευὴν *Nomoc.m* 2, 2 ‖ σεβασμίου *om. in lacuna M* ‖ εὐκτηρίου] οἴκου εὐκτηρίου *S* οἴκου *Nomoc.dm* ‖ 22 νοσοκόμου *Nomoc.m* 2, 2 ‖ 23 ἐν] ἐν τῇ *Bc app. Nomoc. L tit.* 15 ‖ γίνεσθαι *S* plerique ‖ διατυπώσῃ *S v. l.* ‖ 24 τὸ] τὸν *A* ‖ μὲν *om. L* ‖ κληροῦσθαι *M* γενέσθαι *Nomoc.dm* ‖ 25 κελεύομεν *om. M* ‖ τῶν τόπων] θεοφιλεστάτου *S* ‖ 26 πολιτικοῦ *om. S* ‖ τὸν δὲ — 659, 4 πληρωθείη *om. S* ‖ καὶ *MABc*] ἢ *L* ‖ 27 ἐνιαυτοῦ ἑνὸς *A* ‖ 28 γενέσθαι *Be v. l., Nomoc.dm* ‖ τοῦ *om. Be Nomoc.dm* ‖ ποιήσωσιν *Nomoc.d* 2, 2

1 aut sustinere dispendium *RVT, corr. vulg.* ‖ 3 permissum *T* ‖ 6 *rubr.* Si quis in nomine domini nostri (nostri *om. T*) Iesu Christi hereditatem uel legatum reliquerit (reliquerit hereditatem uel legatum *T*) *RT in marg.* (*ex Iul.*) ‖ dei magni *R* ‖ 8 testor *V* ‖ 9 demissum V^1] dimissum RV^2T *vulg.* ‖ 10 *rubr.* Si quis in nomine sancti martiris (sancte marie *R*) hereditatem uel legatum reliquerit *RV in marg.* (*ex Iul.*) ‖ unum sanctorum] uniuersorum T^1 ‖ 11 ei *om. V* ‖ relinquerit RT^1 ‖ 14 est *om. R* ‖ 16 nominatim R^1 ‖ in territorio] interitorio *RT* (*id. infra*) ‖ 17 detur *om.* R^1 ‖ Si] neque si V^1 ‖ 18 repperitur *V* ‖ 19 habuerit *T vulg.* ‖ demissum R^1V] dimissum R^2T *vulg.* ‖ 20 est *om.* T^1 ‖ 21 *rubr.* Si quis in ultima uoluntate domum religiosam (uenerabilem domum *R*) fieri disposuerit (disposuit *T*) *RT in marg.* (*ex Iul.*) ‖ 22 xenochii *R* ‖ phitochii aut orphatrophii *T* ‖ nosochomii *V* nosochomii *T* nosocomia R^a ‖ 26 autem et *VT*] aut *R* autem aut *vulg.* ‖ 27 ptochium *T* ‖ domum] a testatore *add.* T^a ‖ inter T^1 ‖ 28 Sin *T* ‖ fecerit R^1 ‖ 29 quamlibet] pthochium aut aliam *T*

βάσμιον · οἶκον ὑπὸ τοῦ διαθεμένου διατυπωθέντα γενέσθαι, κελεύομεν τούτους οἶκον ἢ ἀγοράζειν ἢ μισθοῦσθαι, ὅπου δύνανται τὰ κελευσθέντα πληρῶσαι ἕως ἂν ὁ τοιοῦτος σεβασμιώτατος οἶκος πληρωθείη. 2 καὶ εἰ μὲν αὐτὸς ὁ διαθέμενος ὁρίσει τοὺς ὀφείλοντας ξενοδόχους γενέσθαι ἢ πτωχοτρόφους ἢ ἄλλους τοιούτους διοικητὰς εἴτε τοῖς ἰδίοις κληρονόμοις τὴν τοιαύτην ἐπιλογὴν παράσχοι, κελεύομεν τρόποις ἅπασι τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ τὰ παρ' αὐτοῦ διατυπωθέντα πληροῦν, τῶν κατὰ τὸν τόπον μακαριωτάτων ἐπισκόπων ἐποπτευόντων, εἰ καλῶς ἡ διοίκησις προβαίνει, καὶ εἰ εὕρωσι μὴ χρησίμους ὄντας τοὺς διοικητάς, ἄδειαν ἐχόντων ἄνευ ζημίας ἄλλους ἀντὶ τούτων ἐπιτηδείους ποιεῖν.

mum a testatore dispositam fieri. iubemus eos domum aut comparare aut locare, ubi possunt quae iussa sunt adimplere, donec huiusmodi domus venerabilis expleatur.

2 Et si quidem ipse testator decreverit, qui debeant xenodochi fieri aut ptochotrophi aut alteri tales gubernatores, sive suis heredibus huiusmodi electionem commiserit, iubemus modis omnibus heredes eius quae ab eo definita sunt adimplere, locorum beatissimis episcopis inspicientibus, si gubernatio recte procedit, et si invenerint non utiles existentes rectores, licentiam habentibus sine damno alios pro eis opportunos efficere.

CAPUT XI.

Εἰ δὲ καί τις ὑπὲρ ἀναρρύσεως αἰχμαλώτων ἢ ἀποτροφῆς πενήτων κληρονομίαν ἢ ληγάτον καταλίποι ἐν πράγμασι κινητοῖς ἢ ἀκινήτοις, εἴτε ἅπαξ εἴτε ἐτήσιον, καὶ τοῦτο τρόποις ἅπασι κατὰ τὴν τοῦ διαθεμένου γνώμην ἀπὸ τῶν κελευσθέντων τοῦτο ποιῆσαι πλη-1 ρούσθω. εἰ δὲ μὴ ἰδικῶς εἴποι ποίου τόπου πένησι ταῦτα κατέλιπε, κελεύομεν τὸν ὁσιώτατον ἐπίσκοπον τῆς πόλεως ἐν ᾗ τὴν οἴκησιν ὁ διαθέμενος εἶχε παραλαμβάνειν τὰ αὐτὰ πράγματα καὶ τοῖς τῆς αὐτῆς 2 πόλεως πένησι διανέμειν. εἰ δὲ καὶ ὑπὲρ ἀναρρύσεως αἰχμαλώτων τι καταλέλειπται καὶ μὴ ὀνομαστί ὁ διαθέμενος εἴποι, διὰ τίνος χρὴ γενέσθαι τὴν ἀνάρρυσιν, καὶ οὕτως κελεύομεν τὰ πράγματα τὰ ἐπὶ τούτῳ καταλειφθέντα τὸν τῶν τόπων ἐπίσκοπον καὶ τὸν τούτου οἰκονόμον λαβεῖν καὶ τὸ τοιοῦτον εὐσεβὲς ἔργον πληροῦν. ἐν πάσαις γὰρ ταῖς τοιαύταις εὐσεβέσι βουλήσεσι τοὺς ὁσιωτάτους τῶν τόπων ἐπισκό-

Si quis autem etiam pro redemptione captivorum aut alimentis pauperum hereditatem aut legatum reliquerit in rebus mobilibus aut inmobilibus, sive semel seu annale, et hoc modis omnibus secundum testatoris voluntatem ab his quibus iussum est hoc facere 1 compleri. Si autem non specialiter dixerit, quomodo pauperibus haec reliquit, praecipimus sanctissimum episcopum civitatis in qua testator habuit domicilium percipere easdem res et eius civitatis pau-2 peribus erogare. Si autem pro redemptione captivorum aliquid relinquitur, et non nominatim testator dixerit, per quem oporteat fieri redemptionem, etiam sic iubemus res ad hoc relictas locorum episcopum et eius oeconomos accipere et huiusmodi pium opus impiere. In omnibus enim talibus piis voluntatibus sanctissimos locorum episcopos volumus providere,

c. XI pr. § 1. 2 *ex B habet Nomoc.*[d] *XIV tit.* 2, 1, *eadem bis exscripta Nomoc.*[m] *ib. f.* 184[v] *et f.* 189[r]; § 3 — *XII* § 1 *Nomoc.*[dm] *XIV tit.* 2, 1. — *Maior pars* (— 660. 10 *ἀπολλύναι*) *in epitomen redacta exhibetur B*[z] Δ 21. 2 *p.* 218 *Zach., eiusdem partis summa*, § 4 *integra extat in Ecl. Bas. I—X.* — *Summaria* § 1 *sunt in Nomoc. XIV tit.* 2, 1 *p.* 491. 493 *Pitra*, *summa* § 3 — *XII* § 1 *ib. p.* 484 *Pitra*. *Argumentum* § 3. 4 *notat B*[Σ] 41, 4, 1 (*IV p.* 149 *n.* 5 *Heimbach*).

cumque venerabilem domum a testatore fieri iussam non perfecerint, iubemus eos domum vel emere vel 2 conducere, ubi iussa expleri possint, donec eiusmodi venerabilis domus perficiatur. Ac sive ipse testator definiverit, qui xenodochi vel ptochotrophi vel alii eiusmodi administratores fieri debeant, sive heredibus suis eiusmodi electionem concesserit, iubemus modis omnibus heredes eius quae ab ipso statuta sunt exequi: atque beatissimi locorum episcopi inspiciant, num administratio recte procedat, et si administratores parum utiles esse invenerint, liceat ipsis sine damno alios in eorum locum idoneos constituere.

XI. Quodsi quis etiam pro redemptione captivorum vel alimoniis pauperum hereditatem vel legatum in rebus mobilibus vel immobilibus sive semel sive quotannis reliquerit, hoc quoque modis omnibus secun-1 dum testatoris voluntatem ab iis qui hoc facere iussi sunt impleatur. Si vero non proprie dixerit, cuius loci pauperibus ea reliquerit, iubemus sanctissimum episcopum civitatis in qua testator domicilium 2 habuit easdem res accipere et pauperibus eiusdem civitatis distribuere. Quodsi quid etiam pro captivorum redemptione relictum est, neque nominatim testator dixerit, per quem redemptionem fieri oporteat, sic quoque iubemus res ad hoc relictas locorum episcopum eiusque oeconomum accipere, et pium eiusmodi opus perficere. In omnibus enim eiusmodi piis voluntatibus sanctissimos locorum episcopos providere

1 διατιθεμένου B^z ‖ τυπωθέντα B^z διατυπωθέντος *Nomoc.*[m] 2, 1 ‖ 2 ἢ ἀγοράζειν] ἢ om. *A* ‖ 3 πληροῦσθαι *AL* (*Nomoc. XIV tit.* 2. 1) ‖ 4 σεβάσμιος *LB*[z](ς) ‖ πληρωθείη *M*] πληρωθῇ *LB* τελειωθῇ *A* ‖ 5 ὁρίζει (ὁρίζῃ *unus*) *S* ‖ 6 γενέσθαι om. *S* ‖ 7 εἴτε] ἢ καὶ *A* ‖ 9 τοὺς κληρονόμοις *S* ‖ αὐτοῦ om. *SA* ‖ παρ' αὐτοῦ om. *S* ‖ 10 πληρῶσαι *Nomoc.*[d] ‖ κατὰ τῶν τόπον *M* κατὰ τόπων (τόπων *Nomoc.*[m]) *SLB* ‖ μακαριωτάτων om. *S* ‖ 12 ὄντας] εἶναι *SA* ‖ 13 ἔχειν *SA* ‖ ἀντ' αὐτῶν *S* ‖ 15 Εἰ — 30 πληροῦν om. *S* ‖ δὲ καί om. *Nomoc.*[dm] 2. 1, καί om. *A* ‖ ἢ καὶ ἀποτροφῆς *Nomoc.*[d] 2, 2 ‖ 16 λεγάτον *AL Nomoc.*[m] (et sic *infra*) ‖ καταλείποι B^f *Nomoc.*[m] 2, 2 ‖ 17 εἴτε ἐτήσιον] ἢ καὶ ἐτήσιον *A* ‖ 18 τὴν γνώμην τοῦ διαθεμένου B^f ‖ 19 ποιεῖσθαι *LB*[c], om. B^f ‖ πληροῦσθαι *Nomoc.*[m] 2, 2 πληροῦσθαι κελεύομεν *Nomoc.*[m] 2, 1 πληρῶσαι B^f ‖ 20 μὴ om. L^1, οὐκ post ἰδικῶς add. L^2 ‖ εἴπῃ B^f *Nomoc.*[dm] 2, 2 ‖ ποίου τόπου] quomodo (*i. e.* ποίου τρόπου?) ς ‖ ταῦτα πένησι *Nomoc.*[m] 2, 1 *altero loco* ‖ 21 καταλέλοιπε *AB*[c] *Nomoc.*[dm] κατέλοιπε L^a ‖ τῆς πόλεως ἐπίσκοπον *A* ‖ 22 παραλαβεῖν *Nomoc.*[m] 2, 1 ‖ 23 τοῖς om. *M* ‖ 24 καὶ om. B^f ‖ ἀναρρύσεως τῶν αἰχμαλώτων *M* αἰχμαλώτων ἀναρρύσεως B^f ‖ 25 καταλέλοιπεν *AB*[c] ‖ καὶ μὴ ὀνομαστί] μὴ ὀνομαστὶ δὲ *Nomoc.*[dm] 2, 2 ‖ 26 εἴπῃ *Nomoc.*[d] 2, 2 ‖ τίνων *A* ‖ γίνεσθαι *L vulg.* ‖ 27 τὰ πράγματα om., πράγματα post καταλειφθέντα add. *A* ‖ 28 ἐπίσκοπον τῶν τόπων *A* ‖ τόπον *Nomoc.*[m] 2, 2 ‖ 29 τὸν τούτου οἰκονόμον] eius oeconomos ς ‖ λαβεῖν] λαμβάνειν *Nomoc.*[dm] 2, 1 ‖ 30 πᾶσι *A* ‖ ταῖς om. *S* ‖ 31 τοὺς] καὶ τοὺς *L* ‖ τῶν τόπων ἐπισκόπους *SALB*ς] ἐπισκόπους τῶν τόπων *M*

1 disposita R^1 ‖ 2 uisa R^1 ‖ 6 xenodochii *T* scenodochi *V* ‖ optocotrophi *V* pthochii *T* ‖ aliter V^1 ‖ 7 gubernationes T^1 ‖ electionem huiusmodi *R* ‖ 8 comiserint *V* ‖ 9 eius] eis *T* ‖ 11 inuenerit *VT* ‖ 12 aliis *R* ‖ 15 *rubr.* De redemptione captiuorum et de alimoniis (alimentis *T*) pauperum *RT in marg.* (*ex Iul.*) ‖ 16 aut *om. R* ‖ aut legum (legatum V^3) — aut inmobili] *scr.* V^2 *in spat. vac.* ‖ 17 aut inmobilibus *om.* R^1 ‖ 18 seu *V*] aut *RT* siue *vulg.* ‖ testationis T^1 testatorem R^1 ‖ 19 uisum R^1 ‖ 20 autem non *om. V* ‖ 21 reliquerit praecimus *T* ‖ 22 ciuitatis episcopum *R* ‖ 23 et *om.* R^1 ‖ 24 errogare *T* ‖ *rubr.* De his per quos fiat redemptio *R in marg.* ‖ 25 aliquid] et aliquid *V* ‖ relinquatur *RT* ‖ 26 dixit *T* ‖ oportet *V* ‖ 28 eiusdem *R* ‖ conomos *R* yconomus T^1 yconomum T^2 ‖ 29 impleri *libri, corr. vulg.*

πους βουλόμεθα προνοεῖν, ὥστε πάντα κατὰ τὴν τοῦ τελευτήσαντος βούλησιν προβαίνειν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα παρὰ τῶν διαθεμένων ἢ τῶν δωρησαμένων ἀπηγορεύθη αὐτοῖς ἔχειν πρὸς ταῦτά τινα μετουσίαν.

3 εἰ δὲ οἱ ταῦτα ποιῆσαι κελευσθέντες ἅπαξ καὶ δὶς παρὰ τοῦ μακαριωτάτου τῶν τόπων ἐπισκόπου καὶ τῶν τούτου οἰκονόμων διὰ δημοσίων προσώπων ὑπομνησθέντες ὑπέρθωνται τὰ διατυπωθέντα πληρῶσαι, κελεύομεν τούτοις ἅπαν κέρδος καταλειφθὲν αὐτοῖς παρὰ τοῦ ταῦτα κελεύσαντος ἀπολλύναι, τοὺς δὲ ὁσιωτάτους τῶν τόπων ἐπισκόπους πάντα τὰ πράγματα τὰ πάσαις, ὡς εἴρηται, ταῖς εὐσεβέσιν αἰτίαις ἀφορισθέντα μετὰ καρπῶν καὶ ἐπαυξήσεων τοῦ μέσου χρόνου καὶ τοῦ μνημονευθέντος κέρδους ἐκδικεῖν καὶ ἅπερ ὁ διαθέμενος διετύπωσε πληροῦν, εἰδότας ὡς εἰ ῥαθυμήσαιεν ὑπὲρ τούτων πάντων λόγον τῷ θεῷ 4 παρέξουσιν. εἰ μέντοι ὁ ὁσιώτατος τῶν τόπων ἐπίσκοπος παραλίποι τι τῶν ἡμῖν εἰρημένων, ἐξέστω καὶ τῷ ὁσιωτάτῳ αὐτοῦ μητροπολίτῃ ταῦτα ἁπαιτεῖν καὶ πληροῦν. καὶ παντὶ δὲ ἑτέρῳ ἄδεια ἔστω τὴν τοιαύτην ζήτησιν κινεῖν καὶ σπουδάζειν, ἵνα τρόποις ἅπασιν αἱ τοιαῦται εὐσεβεῖς αἰτίαι πληρωθῶσιν.

nt secundum defuncti voluntatem universa procedant, licet praecipue a testatoribus aut donatoribus interdictum sit eis habere ad haec aliquod participium.

3 Si autem qui haec facere iussi sunt semel et secundo a beatissimo locorum episcopo aut huius oeconomis per publicas personas admoniti distulerint quae disposita sunt adimplere, iubemus eos omne lucrum relictum eis ab eo qui haec praecepit amittere, et locorum episcopos omnes res cunctis, sicuti dictum est, piis causis distributas cum fructibus et augmentis medii temporis et memorato lucro vindicare et quae testator disposuit adimplere, scientes quia, si neglexerint, pro his omnibus rationem deo persolvent.

4 Si autem sanctissimus locorum episcopus reliquerit aliquid horum quae a nobis dicta sunt, liceat et sanctissimo eius metropolitae haec omnia exigere et complere, et omni alio licentia sit huiusmodi movere quaestionem et studere, ut modis omnibus causae piae compleantur.

CAPUT XII.

Εἰ δὲ ὁ κληρονόμος τὰ εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας καταλελειμμένα μὴ πληρώσει, λέγων τὴν καταλειφθεῖσαν αὐτῷ περιουσίαν μὴ ἀρκεῖν εἰς ταύτας, κελεύομεν παντὸς τοῦ ἐκ τοῦ φαλκιδίου κέρδους σχολάζοντος ὁσονδήποτε εὑρεθῇ ἐν τῇ τοιαύτῃ οὐσίᾳ προχωρεῖν προνοίᾳ τοῦ ἁγιωτάτου τῶν τόπων ἐπισκόπου εἰς τὰς αἰτίας εἰς ἃς καταλέλειπται.

Si autem heres quae ad pias causas relicta sunt non impleverit, dicens relictam sibi substantiam non sufficere ad ista, praecipimus omni Falcidia vacante quicquid invenitur in tali substantia proficere provisione sanctissimi locorum episcopi ad causas quibus relictum est.

Ex B repetunt c. XII § 1 Nomoc.m XIV tit. 9, 27, § 2 Nomoc.dm XIV tit. 2, 1 et 10, 4; pr. § 1 saepius decurtata B² Δ 21, 2 p. 218 Zach., pr. — § 2 in. (— 661, 12 ἐκποιεῖσθαι) Ecl. Bas. I—X. — Summaria § 1 exhibent Nomoc. XIV tit. 9, 27 p. 560 Pitra, Ῥοπ. 19, 7 (ubi citatur νεαρὰ ρη'), Ath. summam repetunt paratitla Ath. 17 § 2. Summam § 2 habet Nomoc. XIV tit. 2, 1 p. 493 Pitra; Theodori summam Bl.

---

volumus, ut omnia secundum voluntatem defuncti procedant, etsi vel maxime a testatoribus vel donatoris 3 bus vetiti fuerint quicquam cum iis commune habere. Si vero qui haec facere iussi sunt semel aut bis a beatissimo locorum episcopo eiusque oeconomis per publicas personas admoniti distulerint exequi quae statuta sunt, iubemus eos omne lucrum ab eo qui haec iussit ipsis relictum amittere, sanctissimos autem iocorum episcopos omnes res omnibus piis causis, sicuti dictum est, destinatas cum fructibus et incrementis medii temporis et lucro modo memorato vindicare et quae testator statuit implere, cum sciant 4 se, si id neglexerint, de his omnibus deo rationem reddituros esse. Si quid tamen eorum quae a nobis dicta sunt sanctissimus locorum episcopus praetermiserit, liceat etiam sanctissimo eius metropolitano ea exigere et exequi. Atque cuivis alii liceat eiusmodi quaestionem movere et operam dare, ut modis omnibus eiusmodi piae causae expleantur.

XII. *Si vero heres quae ad pias causas relicta sunt non executus sit, dicens relictam sibi substantiam ad illas non sufficere, iubemus omni lucro ex Falcidia cessante quantumcumque in tali substantia inventum sit cura sanctissimi locorum episcopi proficere ad causas ad quas relictum est.*

---

3 παρὰ τῷ διαθεμένῳ ἢ τῷ δωρησαμένῳ *Bl* ‖ ἢ τῶν] ἢ καὶ *Nomoc.dm* 2, 1, ἢ *Δ* ‖ 4 αὐτῷ *Bl* ‖ ἔχειν *om. Bc* ‖ τινα *om. Bl* ‖ 5 τοιαῦτα *S* ‖ κελευσθέντες ποιῆσαι *Bl Nomoc.d* 2, 2 ‖ 6 τῶν μακαριωτάτων *Δ*, μακαριωτάτου *om. S* ‖ ἐπισκόπου τῶν τόπων *S* ‖ 7 τούτων *Δ* ‖ ὑπομνησθέντες *om. Δ* ‖ 8 ὑπερτίθενται *Δ* ‖ ποιῆσαι *Δ* ‖ 9 τούτοις *Nomoc.m* 2, 1 ‖ ἅπαν τὸ κέρδος τὸ καταλειφθὲν *S* ‖ 10 παρὰ τῶν ταῦτα διαθεμένων *Δ* ‖ τοὺς — 17 παρέξουσιν *om. Bl* ‖ 11 ἐπισκόπους τῶν τόπων *S* τῶν ἐπισκόπων, *om.* τόπων *La* ‖ τὰ πράγματα πάντα *Δ* ‖ 12 τὰ *om. S* ‖ εὐσεβείαις *Nomoc.d* 2, 1 ‖ 13 μετὰ καρπῶν ἐπαυξήσεως *Nomoc.d* 2, 2 ‖ 15 εἰδότας — 20 πληροῦν *om. S*, εἰδότας ὡς εἰ ῥαθυμήσαιεν *om. Aa* ‖ 16 τῷ θεῷ *om. Bc* ‖ 17 εἰ μέντοι ὁ] εἰ μέντοι *Nomoc.d* 2, 1 ὁ μέντοι *Nomoc.m* 2, 1 εἰ μὲν ὁ *Nomoc.in* 2, 2 ‖ 18 παραλείποι (sic) *Nomoc.d* 2, 2 ‖ ἡμῖν] νῦν *Nomoc.in* 2, 1 ‖ 19 καὶ *om. L* ‖ ταῦτα] πάντα *Δ* haec omnia *ς* ‖ 20 ἔσται *L* ‖ 21 ἵνα τρόποις ἅπασιν] τρόποις ἅπασιν ὅπως *Δ* ‖ 22 τοιαῦται *om. ς* ‖ αἰτίαι — 23 εὐσεβεῖς *om. Bl* ‖ 23 τὰς *Nomoc.m* 2, 2 ‖ 24 πληρώσῃ *S* plerique, *Bl* ἐκπληρώσει *Nomoc.dm* ‖ 25 οὐσίαν *Bs v. l.* ‖ ἐπαρκεῖν *Δ Nomoc.dm* ‖ εἰς] πρὸς *Ba*, *om. S*, *Nomoc.m pr.* 2, 2 ‖ ταύτας] αὐτὰς *B* ταῦτα *Sς* ‖ 26 παντὸς τοῦ ἐκ τοῦ φαλκιδίου κέρδους] παντὸς τοῦ φαλκιδίου μέρους *S* omni Falcidia *ς* ‖ 27 εὑρεθῇ *SALB*] εὑρεθεὶη *M* (*app. Nomoc. L tit.* 15) ‖ τοιαύτῃ *SALBς*] αὐτῇ *M* ‖ 28 ὁσιωτάτου τῶν τόπων *S* τῶν τόπων ὁσιωτάτου *Δ*. *om. Bs* ‖ τόπων] ἐπισκόπων *Nomoc.m* 2, 2 ‖ ἐπισκόπων *Nomoc.d pr.* 2, 2 ‖ εἰς — 29 ἃς] εἰς ἃς αἰτίας *Δ*

---

2 praecipue *post* donatoribus *coll. T* ‖ a *om. Va* ‖ 3 eius *T*¹ ‖ hoc *R* ‖ 5 *rubr.* Si heredes (heres *R*) piam dispositionem inplere noluerint (noluerit *R*) *RT in marg.* (*ex Iul.*) ‖ secundum *T*¹ ‖ 6 episcopo (episcoporum *R*ª) locorum *RV* ‖ 7 ammoniti *T* amoniti *R* ‖ 8 implere *V* ‖ omne *om. R* ‖ 9 relictum lucrum *T* ‖ quod *T*¹ ‖ 10 cuncti (defuncti *R*² *s. v.*) sicuti *R* sicuti cuncti *V* ‖ 14 singlexerint *T*¹ ‖ 15 prosoluent *R* persoluerint *T*¹ ‖ 17 sanctissimorum *R*ª ‖ 20 alii *V*³*T*²*vulg.* ‖ licentiam *T*¹ ‖ 22 piae *om. R* ‖ •copleantur *T*¹ ‖ 23 *rubr.* Si heres testatoris substantiam ad pias causas non sufficere dixerit *R in marg.* (*ex Iul.*) Si testatoria substantia dicatur non sufficere ad ista *T in marg.* ‖ Si] Si quis *V* ‖ 24 relicta *R*¹ ‖ 26 quicquid] qui quid *R* ‖ prouisione *V*] pro iussione *RT vulg.*

1 εἰ δὲ ληγάτον παρά τινος εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας καταλειφθείη, κελεύομεν εἴσω μηνῶν ἓξ ἀπὸ τῆς ἐμφανίσεως τῆς διαθήκης ἀριθμουμένων τοῦτο πᾶσι τρόποις παρέχεσθαι οἷς καταλέλειπται. εἰ δὲ ὑπέρθωνται οἱ τούτῳ βεβαρημένοι τὸ τοιοῦτο ληγάτον παρασχεῖν, καὶ καρποὺς καὶ τόκους καὶ πᾶσαν νόμιμον ἐπαύξησιν ἀπαιτηθήσονται ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς τελευτῆς τοῦ 2 τοῦτο καταλιπόντος. εἰ δὲ ληγάτον ἐτήσιον οἱῳδήποτε σεβασμίῳ οἴκῳ καταλειφθῇ, εἰ μὲν οἱ ταῦτα δοῦναι κελευσθέντες, ἢ ὁ τόπος ἐξ οὗ ἐκελεύσθη τοῦτο παρέχεσθαι, ἐν τῇ αὐτῇ ἢ τῇ γειτονι ἐπαρχίᾳ εἴη, κελεύομεν μηδενὶ τρόπῳ τὸ τοιοῦτον ληγάτον ἐκποιεῖσθαι. εἰ δὲ οἱ τόποι ἢ τὰ πρόσωπα ἐξ ὧν τοῦτο δοθῆναι προσετάχθη πορρωτέρω εἶησαν, τηνικαῦτα ἐξέστω ἐκείνοις οἷς τοῦτο καταλέλειπται, εἰ καὶ τὸ ἐνεχόμενον μέρος συναινεῖ, ἀμείβειν τὸ ληγάτον καὶ πλησίον λαμβάνειν ὑπὲρ τούτου πρόσοδον εὔπορον καὶ μετὰ προσθήκης οὐκ ἐλάττονος τοῦ τετάρτου μέρους τῆς καταλειφθείσης ποσότητος καὶ μηδὲ πολλοῖς δημοσίοις τελέσμασι βεβαρημένην. εἰ δὲ καὶ πωλῆσαι βούλοιντο τὸ τοιοῦτο ληγάτον, μὴ ἔλαττον εἰς τὸ τίμημα λαμβάνειν τοῦ ὅσον ὑπὲρ τοῦ τοιούτου ληγάτου ἐπὶ λε' ἐνιαυτοὺς συνάγεται, οὕτω μέντοι ὥστε τὸ τοιοῦτο τίμημα εἰς τὸ συμφέρον τοῦ προειρημένου σεβασμίου οἴκου ὅπου κατελείφθη προχωρεῖν.

1 Si autem legatum ab aliquo ad pias causas relinquitur, iubemus intra menses sex ab insinuatione testamenti numerandos hoc modis omnibus praeberi quibus relictum est. Si autem distulerint qui in hoc onerati sunt huiusmodi praebere legatum, et fructum et usuras et omne legitimum exigantur augmentum a tempore mortis eius qui hoc reliquit.
2 Si autem annale legatum cuilibet venerabili domui relinquatur, si quidem qui hoc dare iussi sunt aut locus ex quo iussum est hoc praeberi in ipsa aut vicina provincia fuerit, iubemus nullo modo tale legatum alienari. Si vero loca aut personae ex quibus hoc dari praeceptum est longius fuerint, tunc liceat illis quibus hoc relictum est, si et pars obligata consentit, commutare legatum et iuxta pro eo percipere reditus idoneos, et cum augmento non minus quartae partis relictae quantitatis, et neque plurimis tributis fiscalibus praegravatos; aut vendere, si voluerint, huiusmodi legatum et non minus pro pretio percipere quam ex tali legato in triginta quinque annos colligetur, ita tamen ut huiusmodi pretium ad utilitatem praedictae venerabilis domus ubi relictum est proficiat.

CAPUT XIII.

Ἀπαγορεύομεν δὲ τοῖς ὁσιωτάτοις ἐπισκόποις πράγματα κινητὰ ἢ ἀκίνητα ἢ αὐτοκίνητα, ὅσα μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν εἰς αὐτοὺς οἱῳδήποτε τρόπῳ περιελθοι, εἰς ἰδίους συγγενεῖς ἢ ἄλλα οἱαδήποτε πρόσωπα οἱῳδή-

Interdicimus autem sanctissimis episcopis res mobiles aut immobiles seseque moventes, quaecumque post episcopatum ad eos quoquo modo pervenerint, in proprios cognatos aut in alias quascumque trans-

c. XIII. XIV exhibet Coll. XXV cap. 25 (= *C*), *inscr.* Ἴσον θείου νόμου (*cf. ad* 654, 16).
c. XIII ex B habent Ecl. Bas. I—X, pr. § 1. 2 *Nomoc.*^{dm} *XIV tit.* 10, 2, § 3 *Nomoc.*^{dm} *XIV tit.* 10, 5. — *Summam praestat Nomoc. XIV tit.* 10, 5; *Theodori summam* § 1. 2 *repetit B*^{f}.

1 *Quodsi legatum ab aliquo ad pias causas relictum sit, iubemus intra menses sex ab insinuatione testamenti computandos id omnibus modis iis quibus relictum est praestari. Si vero qui eo onerati sunt eiusmodi legatum praestare distulerint, et fructus et usurae et omne legitimum incrementum a tempore mortis* 2 *eius qui id reliquit ab iis exigetur. Quodsi annale legatum cuicumque venerabili domui relictum sit, si quidem ii qui id dare iussi sunt, vel locus ex quo id praestari iussum est, in eadem vel vicina provincia sint, iubemus nullo modo eiusmodi legatum alienari; sin autem loca vel personae unde id dari praeceptum est longius absint, tunc liceat illis quibus id relictum est, si etiam pars obligata consentiat, legatum permutare, et pro eo propinquum reditum accipere fertilem et cum accessione non minore quarta parte relictae quantitatis nec multis publicis tributis praegravatum. Quodsi etiam vendere velint eiusmodi legatum, non minus in pretium accipiant quam quantum ex tali legato in triginta quinque annos colligitur, ita tamen ut tale pretium ad commodum praedictae venerabilis domus ubi relictum est proficiat.*

XIII. *Interdicimus autem sanctissimis episcopis, ne res mobiles vel immobiles vel se moventes, quaecumque post episcopatum susceptum ad eos ullo modo pervenerint, ad cognatos suos vel alias ullas*

1 δὲ *om. Ecl.* ‖ λεγάτον *L B*^{s} *Nomoc.*^{dm} ληγάτα *B*^{f} ‖ παρά τινος — 2 κελεύομεν] εἴη *S* ‖ παρά τινος *post* καταλειφθῇ *coll. B*^{s} ‖ καταλειφθῇ *L B*^{s} *Ecl.* καταλειφθὲν *A* ‖ 3 τῆς διαθήκης] ἢ τῆς ἀσφαλείας τουτέστι τοῦ ἰδιοχείρου ἐκείνου ὅστις ἠσφαλίσατο δοῦναί τι εἰς εὐσεβεῖς αἰτίας *add.* Ρσπ. ‖ 4 παρέχεται *Nomoc.*^{m} 9, 27 ‖ 5 τούτῳ] τούτων *M* τοῦτο *S v. l., A B*^{a} *Nomoc.*^{m} 2, 2, in hoc *ς* ‖ βαρημένοι *M* ‖ τὸ] καὶ τὸ *Nomoc.*^{a} ‖ λεγάτον *A L B*^{c} *Nomoc.*^{dm} ‖ παρέχειν *S Nomoc.*^{m} 9, 27 ‖ καὶ *om. A* ‖ 6 καρποὺς] fructum *ς* ‖ νόμιμον] ὁμοῦ *B*^{f} ‖ 7 τοῦ τοῦτο] τοῦ *om. S Nomoc.*^{m} 2, 1. 9, 27, τοῦτο *om. B*^{s} ‖ 8 δὲ *om. Ecl. Nomoc.*^{dm} 2, 1. 10, 4 ‖ λεγάτον *M L Nomoc.*^{m} (*et sim. infra*) ‖ ἐτήσιον οἱῳδήποτε *om. S* οἱῳδήποτε *om. Nomoc.*^{dm} 10, 4 ‖ 9 οἴκῳ] τινὶ οἴκῳ *S* ‖ καταλειφθείη *S Nomoc.*^{dm} ‖ εἰ μὲν — 12 κελεύομεν *om. S* ‖ τοῦτο *A* ‖ 10 δοῦναι *om. B*^{c} ‖ 11 ἐν τῇ — εἴη *post* ἐκποιεῖσθαι (12) *coll. M*^{a} ‖ 13 εἰ] οἱ *Nomoc.*^{a} 10, 4 ‖ 14 πορρωτάτω *Nomoc.*^{dm} 2, 2 ‖ εἰσὶ *A* ‖ 15 ἐκείνους *Nomoc.*^{m} 2, 1. 2, 2 ‖ 16 συμβαίνει (συμβαίνειν *v. l.*) *S* ‖ ὑπεραμείβειν *S* plerique ‖ 17 ὑπὲρ τούτου λαμβάνειν *A* λαβεῖν ὑπὲρ τούτου *Nomoc.*^{m} ‖ 18 καὶ *om. A* ‖ τοῦ τετάρτου *om. B*^{c} ‖ 20 εἰ δὲ καὶ πωλῆσαι βούλοιντο] aut vendere si voluerint *ς* ‖ καὶ *om. S Nomoc.*^{m} 2, 2 ‖ 21 βούλοιτο *ML Nomoc.*^{dm} βουληθῶσι *SA* ‖ τὸ τοιοῦτο ληγάτον *om. S* ‖ μὴ] et non *ς* ‖ εἰς τὸ *SALB ς*] *om. M* ‖ 22 λαβεῖν *S Nomoc.*^{m} 10, 4 αὐτοῦ λαμβάνειν *A* ‖ ὅσον ὑπὲρ] ὅσον ἦπερ (εἴπερ *v. l.*) *S* ὅσονπερ ἢ ἐκ *A* ‖ τοιοῦ *Nomoc.*^{m} 10, 4 ‖ 23 λ' καὶ ε' *Nomoc.*^{dm} ‖ ἐνιαντοῖς *B*^{c}? χρόνους *A* ‖ ἐπισυνάγεται *A in litura*, ἐναγεται *B*^{c} ‖ 25 κατελειφθῇ *S L B*] καταλειφθῇ *A*? *M* ‖ προχειρεῖν *Nomoc.*^{m} 2, 2 ‖ 27 ἢ αὐτοκίνητα] seseque moventes *ς*, ἢ αὐτοκίνητα — 28 αὐτοὺς *om. C* ‖ 28 τρόπῳ *om. Ecl.* ‖ περιέλθῃ *B*, *om. L*^{a} ‖ 29 ἄλλο οἱονδήποτε πρόσωπον *Ecl.* ‖ ἄλλα] in alios *ς* ‖ οἱῳδήποτε τρόπῳ *om. ς*, κατὰ οἱονδήποτε τρόπον *A*

1 *rubr.* Si intra VI menses pia uoluntas inpleta non fuerit (non adimpleatur *T*) *RT in marg.* (*ex Iul.*) ‖ ab aliquo legatum *V* ‖ pias relinquitur causas *T vulg.*] causas pias relinquitur *R*^{2} pias relinquitur *R V* ‖ 2 sex] tres *V* ‖ 3 numerandas *V* ‖ 4 relictum] relinquitur *R*^{a} ‖ distulerit *T*^{1} ‖ 5 honerati *R VT* ‖ 6 usura *R*^{1} ‖ omnem *R* ‖ augmentum exigatur *T* ‖ 7 reliquerit *T* ‖ 8 *rubr.* De legatis annalibus (analibus *R*) ad religiosa loca pertinentibus *RT in marg.* (*ex Iul.*) ‖ ciuilibet *V*^{a} ‖ 9 relinquaecur *T* ‖ qui *om. R*^{1} ‖ iussi sunt] iussis *R*^{1} ‖ 10 hoc] et hoc *V* ‖ 13 dare *R* ‖ 14 et] aut *libri* etiam *vulg.* ‖ obligati *R* ‖ 15 consensit *V* ‖ 16 redditus *R*^{2} *V*^{2} *T* reditos *V*^{b} redditos *V*^{a}, *om. R*^{1} ‖ non *om. T*^{1} ‖ 20 accipere *T* ‖ 21 annis *RT* ‖ colligitur *T vulg.* ‖ tiu *R* ‖ ut *om. V*^{1} ‖ 23 est *om. V*^{1} ‖ 26 *rubr.* De testamento episcopi uel alterius amministratoris (aministratoris *R*) uenerabilis loci *RT in marg.* (*ex Iul.*) ‖ sanctis *T* ‖ 27 aut immobiles *om. V* ‖ 28 quoquo] quocumque *R* ‖ peruenerunt *V* pereunt *T*^{1} ‖ 29 propriis *V* ‖ in alias] in *om. T*

ποτε τρόπῳ μεταφέρειν. εἰς αἰχμαλώτων δὲ ἀνάρρυσιν καὶ πτωχῶν ἀποτροφὰς καὶ εἰς ἄλλας εὐσεβεῖς αἰτίας, ἢ ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τῆς ἰδίας ἐκκλησίας 1 ἐκ τούτων δαπανᾶν ἄδειαν ἐχέτωσαν. καὶ εἴ τι ἐκ τῶν τοιούτων πραγμάτων μετὰ τελευτὴν αὐτῶν εἰς τὴν αὐτῶν περιουσίαν μείνῃ, κελεύομεν τοῦτο τῇ δεσποτείᾳ τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν ὧν τὴν ἱερωσύνην εἶχον διαφέρειν. ἐπ' ἐκείνοις γὰρ μόνον τοῖς πράγμασιν ἄδειαν αὐτοῖς τοῦ ἐκποιεῖν ἢ καταλιμπάνειν οἷς ἂν βουληθείησαν συγχωροῦμεν, ἅπερ πρὸ τῆς ἐπισκοπῆς ἀποδειχθῶσιν ἐσχηκότες, ἢ μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν ἀπὸ τῶν κατὰ γένος αὐτοῖς συνημμένων εἰς αὐτοὺς περιελθοι, οὓς ἐξ ἀδιαθέτου δύνανται μέχρι 2 τετάρτου βαθμοῦ διαδέχεσθαι. ταῦτα δὲ ἅπαντα, ἅπερ εἰρήκαμεν περὶ τῶν πραγμάτων τῶν μετὰ τὴν ἐπισκοπὴν περιερχομένων εἰς τοὺς ὁσιωτάτους ἐπισκόπους, καὶ ἐπὶ τῶν εὐλαβεστάτων ὀρφανοτρόφων καὶ πτωχοτρόφων καὶ νοσοκόμων καὶ γεροντοκόμων καὶ ξενοδόχων καὶ πάντων τῶν ἄλλων διοικητῶν τῶν σεβασμίων οἴκων κρατεῖν θεσπίζομεν ἐπὶ τοῖς πράγμασι τοῖς ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἰδίας διοικήσεως κατὰ τὸν εἰρημένον τρόπον εἰς αὐτοὺς περιερχομένοις.

3 Εἰ δέ τις ἐπίσκοπος ἢ κληρικὸς ἢ οἱουδήποτε ἐκκλησιαστικοῦ βαθμοῦ ὑπηρέτης ἢ ἐκκλησίας διακόνισσα τελευτήσει ἄνευ διαθηκῶν καὶ νομίμων διαδόχων, ἡ τούτων διαδοχὴ τῇ ἐκκλησίᾳ διαφερέτω ἐν ᾗ ἔτυχον κεχειροτονημένοι.

ferre personas. In captivorum vero redemptionem et egentium pabula et alias pias causas aut pro utilitate propriae ecclesiae ex his expendere licen-1 tiam habeant. Et quicquid ex huiusmodi rebus post obitum eorum in ipsorum facultate remanserit, jubemus hoc ad proprietatem ecclesiarum quarum sacerdotium habuerunt competere. In illis enim solummodo rebus licentiam eis alienandi aut relinquendi quibus voluerint damus, quas ante episcopatum probantur habuisse, post episcopatum vero quae ex genere sibi coniuncto ad eos devolutae sunt, quibus ab intestato usque ad quartum gradum succedere potuerunt.

2 Haec autem omnia, quae diximus de rebus quae post episcopatum devolutae sunt ad sanctissimos episcopos, et in reverentissimis orphanotrophis et ptochotrophis et nosocomis et gerontocomis et xenodochis et omnibus aliis rectoribus venerabilium domuum valere sancimus in rebus quae in tempore propriae administrationis secundum praedictum modum ad eos pervenerunt.

3 Si quis autem episcopus aut clericus aut cuiuslibet ecclesiastici gradus minister aut ecclesiae diaconissa moriatur sine testamentis et legitimis successoribus, horum successio ecclesiae competat in qua constituti fuerunt.

CAPUT XIV.

Κελεύομεν δὲ μηδένα αἱρετικὸν μήτε κατὰ μίσθωσιν μήτε κατ' ἐμφύτευσιν μήτε κατὰ ἀγοραστίαν ἢ ἄλλῳ οἱῳδήποτε τρόπῳ πράγματα ἀκίνητα λαμβάνειν ἀφ' οἱασδήποτε ἁγιωτάτης ἐκκλησίας ἢ ἄλλου σεβασ-

Iubemus autem nullum haereticum neque per conductionem neque per emphyteosin neque per emptionem aut alio quolibet modo res immobiles accipere a qualibet sancta ecclesia aut alio venerabili loco.

c. XIV om. Bf; extat etiam in B^c 1, 1, 53 (*Bf* 1, 1, 49, *ubi initio* Κελεύομεν — 31 ἐκκλησίας *praemisso adduntur epitomae Theodori* § 21. 22. 25, *cf. Index reginae ad nov. CXXXI, Zachariae Beitr. z. Kritik u. Restitution der Basiliken p.* 14). *Ex B exhibet pr. Nomoc.*^{dm} *XIV tit.* 10, 8, § 2. 3 (*ex B* 1, 51 [= 53]) *Nomoc.*^{dm} *XIV tit.* 10, 6. — *Summas praestat Nomoc. XIV tit.* 10, 8 *p.* 586. 584 *Pitra.*

---

personas ullo modo transmittant. Ad captivorum autem redemptionem et pauperum alimenta et ad alias 1 *pias causas, vel ad commodum ecclesiae suae ex his impensas faciendi facultatem habeant. Et si quid ex eiusmodi rebus post eorum mortem in bonis eorum manserit, iubemus hoc ad dominium sanctissimarum ecclesiarum quarum sacerdotium habuerunt pertinere. In illis enim tantummodo rebus facultatem alienandi vel relinquendi cuicumque voluerint iis concedimus, quas ante episcopatum eos habuisse probatum sit, quaeve post episcopatum susceptum ab iis qui genere illis iuncti sunt ad eos pervenerint,* 2 *quibus ab intestato usque ad quartum gradum succedere possunt. Haec vero omnia, quae diximus de rebus post episcopatum susceptum ad sanctissimos episcopos pervenientibus, etiam de religiosissimis orphanotrophis et ptochotrophis et nosocomis et gerontocomis et xenodochis et ceteris omnibus administratoribus venerabilium domuum valere sancimus in rebus quae tempore administrationis eorum praedicto* 3 *modo ad eos perveniant. Quodsi qui episcopus vel clericus vel qualiscumque ecclesiastici gradus minister vel ecclesiae diaconissa defuncta sit sine testamento et legitimis successoribus, eorum successio ad ecclesiam in qua constituti erant pertineat.*

XIV. *Iubemus autem nullum haereticum neque per conductionem neque per emphyteusin neque per emptionem aut alio ullo modo res immobiles ab ulla sanctissima ecclesia vel alio venerabili loco accipere.*

---

1 μεταφέρειν *ante* 661, 28 εἰς ἰδίους *coll. L* ‖ 2 εἰς *om. ς* ‖ 3 ἢ *om. C* ‖ 6 μείνοι *L* ἀπομείνῃ (ἀπομείνει *C v. l.*) *AC* ‖ τοῦτο *om. C* ‖ 7 ἁγίων *Ecl.*, *om. ς* ‖ 8 μόνοις *AC* ‖ 9 αὐτοῖς *om. Ecl.* ‖ ἢ] καὶ *C* ‖ 10 βουληθείεν *A* ‖ 11 *sq.* ἢ μετὰ — συνημμένων] post episcopatum autem quae ex genere sibi coniuncto *ς* ‖ 12 συνημμένων] εἰρημένων B^c ‖ 13 περιελθῃ *A Ecl.* ‖ 14 πάντα *AC* ‖ 15 κατὰ *Ecl.* ‖ 16 ἁγιωτάτους *Ecl.* ‖ 17 ἐπὶ πάντων τῶν, *om.* ὀρφανοτρόφων — 19 τῶν ἄλλων *C* ‖ 21 οἰκείας *A* ‖ 22 περιερχομένους L^a περιερχομένων, *v. l.* περιερχομένου *C* ‖ 23 δὲ *om. Ecl.* ‖ οἱασδήποτε *ABf* ‖ ἐκκλησιαστικοῦ *om. Nomoc.*^{dm} ‖ 25 τελευτήσει *L Nomoc.*^{d}] τελευτήσῃ *B* τελευτήσοι *ACM Nomoc.*^{m} ‖ διαθήκης *Ecl.* ‖ 26 τούτου *Bf* ‖ ἐν *om. L* ‖ 28 *sq.* μήτε — μήτε — μήτε *A*] μηδὲ — μηδὲ *MCLB* ‖ 29 μήτε κατ' ἐμφύτευσιν *om.* B^c 5, 3, 16 ‖ 30 ἄλλον οἱονδήποτε τρόπον *Nomoc.*^{dm} ‖ ἀκίνητα *om.* B^c ‖ λαβεῖν *Nomoc.*^{m} ‖ 31 ἁγιωτάτης] αἰτίας *C* (*pro quo corrigendum* ἁγίας), sancta *ς*, *om. AL*

1 captivorum] caput eorum R^1 ‖ 4 rebus *om. R* ‖ 5 facultatem *T* ‖ 6 ad utilitatem R^1 ‖ 7 habuerint *T* ‖ 9 quas *vulg.*] quae *RVT* ‖ 10 qui T^1 ‖ 13 potuerunt *RV*] potuerint *T* poterunt *vulg.* ‖ 16 et] ut *V* ‖ reuerentissimos *V* ‖ et *tolochotochis R*, *om. VT* ‖ 17 *nosocomiis R noxochomiis T* ‖ et gerontocomis et xeodochiis *V* et gerontochomiis et xetiodochiis *T* et xenodochis (xenodotis *R*) et gerontocomis *R vulg.* ‖ 20 estimationis *R* ‖ 23 *rubr.* De successione ab intestato ueniente episcopi uel clerici uel cuiuslibet religiose persone (cuiuscumque persone religiose *T*) *RT in marg.* (*ex Iul.*) ‖ 24 ecclesiasti *V* ‖ gradus] ordigradus T^a ‖ diaconisse *RT* diaconissae *vulg.* ‖ 25 moriantur *R vulg.* ‖ successionibus T^1 ‖ 26 in *om. RT* ‖ 27 fuerint *RT vulg.* ‖ 28 *rubr.* De contractibus eorum qui non rectam fidem reciperunt *T in marg.* (*ex Iul.*) ‖ haereticum *V*] haereticorum *RT vulg.* ‖ 29 enfiteosin *T* ‖ 30 accipere — 663, 6 communione *scr. V*^{2} *in spat. vac.* 6½ *vv.* ‖ 31 loco] loco a quo etiam R^a

μίου τόπου. εἰ δέ τι τοιοῦτον ἁμαρτηθείη, ὁ μὲν αἱρετικὸς εἴ τι ὑπὲρ ταύτης τῆς αἰτίας παράσχοι τοῦτο ἀπολέσει, τὰ δὲ τοιαῦτα πράγματα τῷ σεβασμίῳ τόπῳ ἀφ' οὗ καὶ ἐδόθησαν ἐκδικεῖσθωσαν, ὁ δὲ διοικητὴς τοῦ οἴκου ὁ τὰ αὐτὰ πράγματα τῷ αἱρετικῷ δεδωκὼς πάσης ἀποκινείσθω διοικήσεως καὶ εἰς μοναστήριον ἐμβαλλέσθω, καὶ ἐπὶ ἕνα ἐνιαυτὸν τῆς ἁγίας κοινωνίας χωριζέσθω, ὅστις αἱρετικοῖς Χριστιανοὺς προδέ-
1 δωκεν. Εἰ δὲ ὀρθόδοξος κτῆσιν ἔχων, ἐν ᾗ ἐστιν ἁγία ἐκκλησία, ἐκποιήσει ἢ καταλείψει ἢ κατ' ἐμφύτευσιν ἢ μίσθωσιν ἢ κατὰ οἱανδήποτε διοίκησιν ταύτην δέδωκεν Ἰουδαίῳ ἢ Σαμαρείτῃ ἢ Ἕλληνι ἢ Μοντανιστῇ ἢ Ἀρειανῷ ἢ ἄλλῳ αἱρετικῷ, ἡ ἁγιωτάτη ἐκκλησία τῆς αὐτῆς κώμης τὴν τούτων δεσποτείαν ἐκδι-
2 κεῖται. Εἰ δέ τις τῶν αἱρετικῶν, οἷς συναριθμοῦμεν καὶ τοὺς Νεστοριανοὺς καὶ τοὺς Ἀκεφάλους καὶ τοὺς Εὐτυχιανιστάς, τολμήσει σπήλαιον τῆς ἰδίας ἀπιστίας οἰκοδομῆσαι ἢ Ἰουδαίοις νέαν συναγωγὴν κατασκευάσαι, ἢ τῶν τόπων ἁγία ἐκκλησία τὰς οἰ-
3 κοδομὰς τῇ ἰδίᾳ δεσποτείᾳ ἐκδικείτω. εἰ δέ τις κατ' ἐμφύτευσιν ἢ μίσθωσιν ἢ ἑτέραν οἱανδήποτε διοίκησιν τὴν ἰδίαν δέδωκε κτῆσιν τῷ τοιούτῳ προσώπῳ, εἰ μὲν ἐγίνωσκεν ὁ δεσπότης τῆς κτήσεως, ὅτι αἱρετικῷ ταύτην κατεπίστευσεν, πάσας τὰς προσόδους ἐκείνου τοῦ χρόνου τοῦ περιεχομένου τῷ συναλλάγματι τὴν ἐκκλησίαν τῆς πόλεως ὑφ' ἣν ἡ κτῆσις διάκειται ἐκδικεῖν· εἰ δὲ ἠγνόει ὁ δεσπότης τῆς κτήσεως, ὅτι αἱρετικὸς ἦν ὁ ταύτην ἐμπιστευθείς, αὐτὸν μὲν τὸν δεσπότην διὰ τὴν ἀγνοιαν ἀζήμιον φυλαχθῆναι, τὸν δὲ αἱρετικὸν ἐν ἑκατέρῳ θέματι καὶ ἐκβληθῆναι τῶν κτήσεων καὶ τὴν οὐσίαν αὐτοῦ τῷ δημοσίῳ προσκυρωθῆναι.

Siu quid tale committitur, haereticus quidem quicquid pro tali causa praebuerit amittat, huiusmodi vero res venerabili loco a quo etiam datae sunt vindicentur, rector autem domus, qui ipsas res dedit haeretico, omni gubernatione removeatur et in monasterium recludatur, et uno anno sancta communione segregetur, cum haereticis prodidit Christianos.

1 Si autem orthodoxus possessionem habens, in qua est sancta ecclesia, alienaverit aut reliquerit aut per emphyteosin aut per conductionem aut per quamlibet gubernationem hanc dedit Iudaeo aut Samaritano aut pagano aut Montano aut Ariano aut alio haeretico, sancta ecclesia eiusdem vici huius vindicet
2 proprietatem [alienationis]. Si quis autem haereticorum, quibus etiam connumeramus Nestorianos et Acephalos et Eutychianistas, praesumpserit speluncam suae incredulitatis aedificare, aut Iudaei novam synagogam constituere, locorum sancta ecclesia aedi-
3 ficia suae proprietati defendat. Si vero quis per emphyteosin aut conductionem aut etiam aliam quamcumque gubernationem dedit possessionem huiusmodi personae, si quidem sciebat dominus possessionis quia haeretico hanc commisit, omnes reditus illius temporis quod in contractu transiit ecclesiam civitatis sub qua possessio constituta est vindicare. Si vero ignorabat dominus possessionis, quia haereticus erat cui haec commissa est, ipsum quidem dominum propter ignorantiam indemnem servari, haereticum vero in utroque casu expelli de possessionibus et substantiam eius applicari fisco.

Quodsi quid eiusmodi commissum sit, haereticus quidem si quid pro ea causa praestitit id amittet, res autem eiusmodi venerabili illi loco a quo etiam datae sunt vindicentur, administrator vero domus qui easdem res haeretico dedit ab omni administratione removeatur et in monasterium coniciatur, ac per unum annum a
1 *sacra communione separetur, quippe qui haereticis Christianos prodiderit. Si autem orthodoxus possessionem habens, in qua est sancta ecclesia, eam alienaverit vel reliquerit vel in emphyteusin vel conductionem vel in qualemcumque administrationem Iudaeo vel Samaritae vel pagano vel Montanistae vel*
2 *Ariano vel alii haeretico dederit, sanctissima eiusdem vici ecclesia horum dominium vindicet. Si quis vero haereticorum, quibus etiam Nestorianos et Acephalos et Eutychianistas adnumeramus, speluncam impietatis suae aedificare, sive Iudaei novam synagogam extruere ausi sint, sancta locorum ecclesia aedificia*
3 *dominio suo vindicet. Si quis autem in emphyteusin vel conductionem vel aliam qualemcumque administrationem possessionem suam eiusmodi personae dederit, si quidem dominus possessionis noscebat se eam haeretico commisisse, omnes reditus illius temporis quod contractu continetur ecclesia civitatis cui possessio subiecta est vindicet; sin ignorabat dominus possessionis haereticum esse cui ea commissa sit, ipse quidem dominus ob ignorantiam indemnis servetur, haereticus autem in utroque casu et possessionibus exuatur et eius substantia fisco addicatur.*

1 τοιούτῳ *C* ‖ 2 ταύτης τῆς] τῆς τοιαύτης *A* ‖ παράσχοι τοῦτο *M*] παράσχοντο *LB*, παράσχοι *ACς* ‖ 3 ἀπολέσει *CB*] ἀπολέσουι *MAL* ‖ τὰ δὲ] καὶ τὰ *A* ‖ τόπῳ] οἴκῳ *L* ‖ 4 καὶ om. *A* ‖ ἐκδικηθήσωνται *C* ‖ 5 αὐτὰ] τοιαῦτα *AL* ‖ 6 εἰς] εἰς τὸ *C v. l.* ‖ 7 βαλλέσθω *C* ‖ ἕνα om. *A* ‖ 8 ὅστις — προδέδωκεν om. *A* ‖ προσδέδωκεν *C* plerique, παρέδωκεν *LB* ‖ 10 ἢ κατ'] ἢ om. *A*? *M* ‖ 11 ἢ κατὰ μίσθωσιν *Cς*, *B*^{c} 1, 1, 53 ‖ ἢ οἱαδήποτε διοικήσει *A* ‖ 12 δεδωκὼς *L*? *vulg.* ‖ Ἰουδαίῳ] ἰουδαίω ἢ αἱρετικῷ *L* (*cf. ad* 13) οἰῳδήποτε αἱρετικῷ *C* ‖ ἢ Σαμαρείτῃ — 22 προσώπῳ om. *C*. *Sane* § 2 *inserta* (*quam Iulianus quoque praetermisit*) *sententiarum et continuatio turbatur et ratio obscuratur: ut vv.* 13 ἡ ἁγιωτάτη — 22 προσώπῳ *postmodo interpolata esse suspicio sit* ‖ 13 ἢ ἄλλῳ αἱρετικῷ om. *L* ‖ ἁγία *Aς* ‖ 14 τούτου *Aς* ‖ διεκδικείτω *B*^{c} 5, 3, 16 ‖ 16 καὶ τοὺς Εὐτυχιανιστάς] καὶ τοὺς om. *A*, τοὺς om. *Nomoc.*^{m} ‖ 17 τολμήσοι *MLB* ‖ 18 ἀπιστίας] πίστεως *LB* (θρησκείας *Nomoc. XI V* (*it.*) ‖ 19 ἡ] ἢ *L*^{a} ‖ ἁγιωτάτη *B Nomoc.*^{m} ‖ 20 τις om. *A* ‖ 21 ἢ ἑτέραν] ἑτέραν om. *A* aut etiam aliam *ς* ‖ 22 τὴν ἰδίαν] τις *A*, om. *ς* ‖ 23 ὅτι — 31 προσκυρωθῆναι] ὅτι αἱρετικὸς ἦν ὁ ταύτην ἐμπιστευθεὶς τὴν κτῆσιν ἀπωλέτω (*sic A*^{a}, ἀπωλέτο *A*^{a}, *corr.* ἀπολέτω καὶ) μοναστηρίῳ κατακλεισθῶ ἐνιαυτὸν ὅλων τῆς ἁγίας χωριζόμενος κοινωνίας· εἰ δὲ ἠγνόει, αὐτὸν μὲν ἀζήμιον φυλαχθῆναι διὰ τὴν ἄγνοιαν, τὸν δὲ αἱρετικὸν ἐν ἑτέρῳ θέματι ἐκβληθέντα τῶν κτήσεων ἐξορισθῆναι τῷ δημοσίῳ τῆς οὐσίας αὐτοῦ προσκυρουμένης *A* ‖ 24 ἐπίστευσε *Nomoc.*^{m} ‖ τοῦ χρόνου ἐκείνου *C v. l.*, *Nomoc.*$^{d/m}$ ‖ 25 περιεχομένου *C* plerique, *L*^{a} *ς* ‖ 28 πιστευθεὶς *C* ‖ τὸν δεσπότην om. *L* ‖ 29 δι' ἄγνοιαν ἀζήμιον *B*^{c} 5, 3, 16 ἀζήμιον διὰ τὴν ἄγνοιαν *B*^{c} 1, 1, 53 ‖ 30 καὶ om. *ς* ‖ 31 αὐτοῦ om. *C* plerique

1 Sin quid (Si quid autem *vulg.*) — 2 causa *scripsi cum vulg.*] Si quid (quidem R^{2}) tale (pro tali *R*) committitur, haereticus si quidem quicquid (qui quid *R*) pro (uero *R* non T^{1}) tali causa *RT* (*reliqua praeter vv.* pro tali haereticus causa *lineola subducta del.* R^{2}) si quid pro tali causa $V^{(2)}$ ‖ 2 ammittat *T* ‖ vero om. *T* ‖ 3 uendicetur R^{1} uendicemus *T* ‖ 4 dederit *R* ‖ 5 remoueant $V^{(2)}$ remouentur T^{1} remouetur T^{2} ‖ 6 recludant $V^{(2)}$ reclaudatur *T* ‖ 7 segregatur *VT* segregentur R^{a} ‖ haereticis *V* ‖ prodiderit *R vulg.* ‖ 9 autem] ante V^{1} ‖ 10 est] (om. V^{a}) *libri*, est et *vulg.* ‖ ecclesia] est *add. V*, *T schol. s. v.* ‖ 11 emphyteusin *V* ‖ per om. *R* ‖ per om. *R vulg.* ‖ 12 samarito *R* ‖ 13 arriano *RVT* ‖ alii $R^{1}T^{2}$ *vulg.* ‖ 15 alienationes R^{1}, *delevit Beck* ‖ *rubr.* Si iudeus aut hereticus speluncam aut sinagogam edificauerit *R in marg.* ‖ 16 etiam] et *R* ‖ Nestorianos om. *R* ‖ 17 acefalos *V* accephalos *R* ‖ eutichianistas T^{2} eutichinanistas T^{1} euthichiistas *V* euticanistas *R* ‖ 18 incredulitati *T* ‖ edicare *V* ‖ 19 construere *Beck non recte* ‖ 20 proprietatis *T* ‖ vero quis *vulg.*] uero *RT* quis enim V^{2} ••• V^{1} ‖ 21 enphiteosin *RVT* ‖ aut per conductionem *T* ‖ etiam aliam *R*] aliam etiam *V*, aliam om. *T* ‖ 22 dederit *T vulg.* ‖ 23 dominus] dñs *i. e.* dicimus T^{1} ‖ possessionis *V*] possessionis eius *RT vulg.* ‖ 24 redditus *T* reditos *V* ‖ 25 qui *T* ‖ transiit *V vulg.*] transit *RT* ‖ eccliesiae *vulg.* ‖ 26 *uindicari (uendicari *RV*) *libri*, *vulg.* ‖ 27 quia] qui T^{1} ‖ 30 de om. *R*

Οἱ δὲ ὀρφανοτρόφοι ἐπιτρόπων καὶ κουρατώρων τάξιν ἐχέτωσαν, οὕτω μέντοι ἵνα καὶ χωρὶς ἱκανοδοσίας καὶ ἐνάγωσι καὶ ἐνάγωνται περὶ τῶν πραγμάτων τῶν τοῖς ὀρφανοῖς κυρίως καὶ αὐτοῖς τοῖς ὀρφανοτροφείοις ἀνηκόντων. τὰ δὲ πράγματα, ἅπερ ἔτυχόν τινι τῶν ὀρφανῶν διαφέρειν, δημοσίων ταβουλαρίων παρόντων καὶ ὑπομνημάτων πραττομένων ἐν μὲν τῇ βασιλίδι πόλει παρὰ τῷ μαγίστρῳ τῶν κήνσων, ἐν δὲ ταῖς ἐπαρχίαις παρὰ τοῖς ἄρχουσιν αὐτῶν ἢ τοῖς ἐκδίκοις τῶν τόπων λαμβάνειν τοὺς ὀρφανοτρόφους καὶ φυλάττειν, καὶ εἰ ἀναγκαῖον νομίσουσι, καὶ ἐκποιεῖν καὶ τὸ τούτων τίμημα τοῖς ὀρφανοῖς φυλάττειν, ἢ ἕτερα πράγματα ἀντ' ἐκείνων ἀγοράζειν· μὴ ὑποκεῖσθαι δὲ ἐπιτροπικοῖς ἢ κουρατωρικοῖς λογισμοῖς. Φυλάττεσθαι δὲ κελεύομεν τῷ εὐαγεῖ ὀρφανοτροφείῳ ταύτης τῆς βασιλίδος πόλεως καὶ τῷ ξενῶνι τῷ καλουμένῳ τοῦ τῆς ὁσίας μνήμης Σαμψὼν καὶ τοῖς ὑπὸ τὴν αὐτοῦ δικαιοδοσίαν καθεστῶσιν εὐκτηρίοις ἢ ξενοδοχείοις ἢ ἄλλοις σεβασμίοις οἴκοις πάντα τὰ προνόμια, ἅπερ ἔχει ἡ ἁγιωτάτη μεγάλη ἐκκλησία Κωνσταντινουπόλεως.

1

⟨Ἐπίλογος.⟩ Ἅτινα τοίνυν διὰ τοῦ παρόντος νόμου εἰς τὸ διηνεκὲς ἰσχύσοντος ἡ ἡμετέρα εὐθέσπισε γαληνότης, ἡ σὴ ὑπεροχὴ ἰδίκτων κατὰ τὸ σύνηθες κατὰ τὴν βασιλίδα ταύτην πόλιν προτιθεμένων εἰς τὴν ἁπάντων γνῶσιν ἐλθεῖν σπευσάτω. ἡμεῖς γὰρ προνοήσομεν, ὅπως ἄνευ πάσης τῆς τῶν ὑποτελῶν ζημίας καὶ ἐν ταῖς ἐπαρχίαις φανερωθείη.

Dat. xv. kal. April. CP. imp. dn. Iustiniani pp. Aug. anno XVIII. post cons. Basilii vc. anno IV. ind. VIII.

[*a.* 545]

Orphanotrophi vero tutorum et curatorum fungantur officio, ita tamen ut et sine satisdatione ⟨et conveniant⟩ et conveniantur de rebus orphanotrophiis et ipsis propriis orphanis competentibus. Res autem competentes alicui orphanorum publicis praesentibus tabulariis et sub gestis monumentorum in hac quidem regia civitate apud magistrum census habitis, in provinciis autem apud iudices earum aut defensores locorum orphanotrophos accipere et custodire, et si necessarium putaverint, etiam alienare et pretium earum orphanis conservare, aut alias res pro illis emere, non autem subiacere tutelaribus aut curatoriis rationibus.

1 Servari autem iubemus venerabili orphanotrophio huius regiae urbis et xenodochio quod appellatur sanctae memoriae Sampso et sub eius gubernatione constitutis oratoriis aut xenonibus aut aliis venerabilibus domibus omnia privilegia quaecumque habet sanctissima maior ecclesia Constantinopolitana.

⟨Epilogus.⟩ Quae igitur per praesentem legem in perpetuum valituram nostra sanxit tranquillitas, tua celsitudo edictis sollemniter in hac regia civitate propositis ad omnium studeat pervenire notitiam. Nos enim providebimus, quatenus sine collatorum dispendio fiat etiam in provinciis manifesta.

550. godine (uz god. Gospodnju 449. br. 7):
Sabor na Ilirikumu povodom odluke Benenata, arhiepiskopa Justinijane Prime, da odbije carske odluke o osudi monofizita[115]
Ilirski Pomjesni Sabor

U prilog Tri poglavlja

Episkopi Ilirika su, čim je Vigilijeva osuda do njih stigla, zakazali Pomjesni Sabor i na plenarnoj sednici su pristupili odbrani Tri poglavlja, kako svedoči Viktor Tunenzis, 9. godine poslije konzulovanja Vasilija (koja je pored toga godina Gospodnja 549.) *Ilirski pomjesni Sabor piše Avgustu Justinijanu u odbranu Tri poglavlja: osuđuje Benenata, episkopa grada Prime Justinijane kao zlonamjernog kritičara ta Tri poglavlja.* Nije ni čudo, kaže kardinal Norizije u svojoj raspravi o Petom Saboru, u 4. poglavlju, što se samo Benenat iz mitropolije Ilirik izjasnio protiv Tri poglavlja. Naime, Justinijan, koji je rođen u nepoznatom mestu evropske Dardanije kod Taurezije, na istom mjestu je kasnije osnovao poznati grad, o kome Prokopije opširno govori (knjiga 4.), kao o Justinijanovim građevinama, a papa Vigilije ga je uzdigao do sjedišta Mitropolije; pošto je pak Taurezija kasnije nazvana Prima Justinijana, Justinijan je Benenata postavio na čelo Mitropolije.

[115] *Mansi, vol. 8, p. 147*.

ANNO CHRISTI 550.

CONCILIUM ILLYRICIANUM

ANNO CHRISTI 550.

Pro Tribus Capitulis.

Pagius ad An. Ch. 549. n. 7.

EPiſcopi Illyrici, ubi primum judicatum Vigilii ad eos pervenit, Synodum indixere, & communi conſilio Trium Capitulorum defenſionem ſuſcepere, teſte Victore Tunenſi anno *poſt Conſulatum Baſilii IX.* (qui juxta eum annus eſt Chriſti 549.) *Illyriciana Synodus in defenſione Trium Capitum Juſtiniano Auguſto ſcribit : & Benenatum primæ Juſtinianæ civitatis Epiſcopum obtrectatorem eorumdem Trium Capitum condemnat*. Mirum non eſt, inquit Card. A Noriſius in Diſſert. de Synodo V. cap. 4. Benenatum ex Metropolitis Illyrici ſolum contra Tria Capitula ſenſiſſe. Nam Juſtinianus ignobili loco natus in Dardania Europæa apud Taureſium, ibidem poſtea nobiliſſimam urbem condidit, de qua Procopius lib. 4. de ædificiis Juſtiniani, & a Vigilio Papa, ut metropolitana ſede nobilitaretur, obtinuit ; Taureſio autem Primæ Juſtinianæ poſtea appellato Benenatum Juſtinianus præfecerat.

553. godine:
Papa Vigilije podržava Justinijanov spis protiv monofizita istovremeno osuđujući učenje Skitske crkve – akt potpisuju episkopi Ulpijane, Niša[116] i Mljeta[117]

ODLUKA (KONSTITUTUM) PAPE* VIGILIJA
(**U Binijevom izdanju ovo je bilo u srednjem dijelu oštećeno,*
a carski (kraljevski) kolektor ga je u cjelini rekonstruisao iz Baronijevih anala.)

O TRI POGLAVLJA
Najslavnijem i najmilostivijem sinu Justinijanu Avgustu, episkop Vigilije

Saznali smo da je, među nebrojenim brigama kojima je opterećeno carsko dostojanstvo, našao mjesto pohvalni predlog vaše milosti, kojim ste podstakli sve Gospodnje sveštenike pošto su unaprijed dali zavjete o svedočenju savešću, kojima se zavetuje na dosljednost definicijama i odlukama svetih otaca i svetih sabora i zastupnika Apostolske stolice da ponovo uspostave jedinstvo i slogu, pošto se ukloni sve sjeme nesloge, koje je u Božijoj njivi posijao neprijatelj ljudskog roda: oblik tih zavjeta onako kako glasi, da bi se potomcima dao primjer da ga prigrle, ovim pismom objavljujemo.

Primjerak prve izjave koju su sačinili kod hrama svete Eufemije
(*izjava Mene, Teodora i drugih episkopa*)
Svi vjerni, ali najviše sveštenici Božiji treba da slijede mir sa svima i osvećenje, bez čega niko po Apostolovim riječima (1. Sol. 4) neće vidjeti Gospoda. Mi dakle, pišemo ovo pismo sljedeći apostolsko učenje i hitajući da služimo crkvenoj slozi. Prije svega, prihvatili smo četiri sveta Sabora, Nikejski od tri stotine osamnaest (svetih otaca), Konstantinopoljski od sto pedeset (svetih otaca), prvi Efeški od dvije stotine (svetih otaca), kome je, kako je poznato, preko svojih legata i zastupnika, to jest blaženog Kirila episkopa grada Aleksandrije, episkopa Arkadija i Projekta i prezbitera Filipu, predsjedavao preblaženi Celestin papa strarijeg Rima i Halkedonski od šest stotina trideset svetih otaca. Po svemu i u svemu, što god je donijeto na Halkedonskom i ostalim pomenutim saborima, onako kako se nalazi zapisano u aktima tih sabora, po opštoj saglasnosti sa legatima i zastupnicima Apostolske stolice, na tim saborima, kojima su u svoje vrijeme pored prethodnika vaše svetosti predsjedavali i prethodnici preblaženog pape starijeg Rima, donete su definicije, odluke, ili stavovi kako o ispovedanju vjere, tako i o svim drugim temama, sudovima, zaključcima i odlukama, ili stavovima i mi obećavamo da ćemo sve to sprovoditi bez pobijanja, bez povrjeđivanja, bez suda i bez raspravljanja, bez dometanja ili oduzimanja bilo čega, a isto tako da nećemo dopustiti da se bilo šta suprotno svemu tome, što bi doprinelo da se pobija ili ponovo raspravlja ili menja bilo kojom prilikom ili pod novom okolnošću niti se saglasiti sa onima koji bi se išta takvo usudili učiniti: već sve što je opštim konsenzusom zajedno sa legatima i zastupnicima Apostolske pravoslavne Stolice na istom mjestu rečeno, to smo prihvatili i poštujemo kao pravoslavno.
Što god su anatemisali ili osudili, anatemišemo i osuđujemo i mi; i sve čuvamo onako kako se nalazi od istih sabora opštim konsenzusom zajedno sa zastupnicima Apostolske Stolice odlučeno i definisano, ili pak uspostavljeno ili zapisano. Ali mi obećavamo da ćemo u svemu slijediti i

[116] Niš je u tom času na tromeđi Trakije, Mezije i Prevalitane, dok je Ulpijana prevalitanski grad (*prim. prir.*).
[117] *Mansi, vol. 9, p. 61*. Fragmenti dokumenta sličnog sadržaja dati su u tomu I-5, iz korpusa Acta Romanorum pontificum.

A [illegible] quatuor synodorum ac priscarum sedis apostolicæ inhærere definitionibus atque judiciis monstrarentur, ad unitatem atque concordiam restituere properastis: quarum professionum formam, ut ecclesiasticæ pacis amplectendum posteris tradatur exemplum, præsenti, quemadmodum se habet, infesta pagina declaramus.

Exemplum primæ professionis, quam ad sanctæ Euphemiæ templum fecerunt.

Omnes quidem fideles, maxime vero Dei *1. Thess. 4.*
sacerdotes, pacem & sanctificationem sequi cum omnibus oportet, sine quibus nemo, secun-
B dum apostolum, videbit dominum. Nos igitur apostolicam sequentes doctrinam, & festinantes concordiam ecclesiasticam servare, præsentem facimus libellum. In primis quatuor sanctas synodos, Nicænam trecentorum decem & octo, Constantinopolitanam centum quinquaginta, Ephesinam primam ducentorum, in qua in legatis suis atque vicariis, id est beatissimo Cyrillo Alexandrinæ urbis episcopo, Arcadio & Projecto episcopis, & Philippo presbytero, beatissimus Cælestinus papa senioris Romæ noscitur præsedisse, & Chalcedonensem sexcentorum triginta sanctorum patrum suscipimus. Et per omnia & in omnibus, quæcumque in omnibus gestis Chalcedonensis concilii aliarumque prædictarum
C synodorum, sicut in iisdem quatuor synodis scriptum invenitur, communi consensu cum legatis atque vicariis sedis apostolicæ, in quibus juxta tempora sua prædecessores sanctitatis vestræ beatissimi papæ senioris Romæ ipsis synodis præsederunt, tam de fide, quam de aliis omnibus causis, judiciis, constitutionibus, aut dispositionibus definita aut judicata, vel constituta, sive disposita sunt, inconcusse, inviolabiliter, irreprehensibiliter, atque irretractabiliter, sine adjectione vel imminutione aliqua nos promittimus secuturos, nec quidquam contrarium, quod ad earum reprehensionem & retractationem vel permutationem sive injuriam sub qualibet occasione vel novitate per-
D tineat, admissuros, aut tale aliquid præsumentibus consensuros: sed quæcumque communi consensu cum legatis atque vicariis sedis apostolicæ orthodoxæ ibidem dicta sunt, ea orthodoxa veneramur atque suscipimus.

Quæcumque anathematizaverunt vel damnaverunt, anathematizamus & nos atque damnamus; & universa, sicut ab iisdem synodis communi consensu cum vicariis sedis apostolicæ judicata, aut definita, vel constituta, sive disposita lecta inveniuntur, irretractabiliter atque impermutabiliter conservamus. Sed & beatæ recordationis papæ Leonis epistolas, & sedis apostolicæ constituta, quæ tam de fide, quam de firmitate supradictarum quatuor synodorum,
E processerunt, nos in omnibus secuturos servaturosque promittimus. Anathematizantes omnem hominem ad ordines & dignitates ecclesiasticas pertinentem, quicumque contra ea quæ superius promisimus sub qualibet occasione vel altercatione venire tentaverit. Libellum autem in causa trium capitulorum, de quibus quæstio nata est, contra constitutum

Mennæ Theodori & aliorum episcoporum professio.

piis-

* Hoc media sui parte in editione Binii truncatum, regius collector in integrum ex Baronii annalibus restituit.

CONSTITUTUM * VIGILII PAPÆ

DE TRIBUS CAPITULIS.

Glorioſiſſimo & clementiſſimo filio Juſtiniano Auguſto Vigilius epiſcopus.

INter innumeras ſolicitudines, quibus oneratur imperiale faſtigium, laudabile clementiæ veſtræ cognovimus eſſe propoſitum, per quod ſubmotis omnibus diſcordiæ ſeminibus, quæ in agro domini humani generis inimicus aſperſerat, univerſos domini ſacerdotes præmiſſis ad teſtimonium conſcientiæ ſuæ profeſſionibus, per quas ſanctorum patrum &

(a) *excommunication*. (b) X.

čuvati i pisma pape blažene uspomene Leona, kao i odluke Apostolske Stolice, koje su sprovele sve kako što se tiče vjere, tako i što se tiče nepobitnosti pomenuta četiri sabora. Anatemišući svakog čovjeka koji pripada crkvenim redovima i dostojanstvima, koji bi pokušao da čini išta protiv onoga što smo gore obećali bilo kojom prilikom ili u bilo kojoj raspravi. Međutim, u slučaju tri poglavlja, o kojima je pokrenuta istraga nijesam sastavio nikakvo pismo protivno odluci preblagočestivog cara i ja nijesam učinio ništa protiv vašeg blaženstva, nego hoću i slažem se da se sva pisma koja su sačinjena u ovoj formi vrate vašem blaženstvu. Što se pak tiče nepravdi, kakve god da su učinjene vašem blaženstvu ili vašem tronu, ja ih nijesam učinio; ali budući da u cilju mira u Crkvi treba na svaki način pohitati, kao da sam ih učinio, pa tražim oproštaj. A zbog toga što sam u vrijeme nesloge primio u zajednicu od vašeg blaženstva izopštene ili neprihvaćene, isto tako tražim oproštaj.
U ovoj formi su sačinili Mena episkop Konstantinopoljski, Teodor episkop Cezareje Kapadokijske, Andrej episkop Efeški, Teodor episkop Antiohije Pisidijske, Petar episkop Tarsa, ali i mnogi drugi episkopi sačinili su isto.

Primjerak izjave koju su nam na Bogojavljanje sačinili preostali episkopi
(*Druga izjava ponuđena Vigiliju*)
Znajući kolikih je dobara uzrok mir Božiji, čuvajući srca i osjećanja vjernih, i sabirajući ih (vjerne) da bi osjetili da je jedno i isto u ispravnom ispovijedanju vjere i zarad izvršenja božanskih zapovijesti i čineći ono što je ugodno Bogu u onome što je ispravno za one koji su u slozi, te hitajući stoga da sačuvamo jedinstvo, Apostolskoj stolici vašeg blaženstva dajemo dokaz da smo uvijek čuvali i čuvamo vjeru od početka predatu (nam) od velikog Boga i Spasitelja našega Isusa Hrista, svetih Apostola i od drugih po cijelom svijetu propovijedanu i od svetih otaca protumačenu, a najviše od onih koji su bili sabrani na četiri sveta Sabora, koje kroz sve i u svemu slijedimo i prihvatamo, to jest od tri stotine osamnaest svetih otaca koji su se sabrali u Nikeji i sveti simvol ili učenje vjere izložili, te arijansko bezboštvo anatemisali, i one koji su tako isto razmišljali i misle. Prihvatamo i stotinu pedeset svetih otaca sabranih u Konstantinopolju, koji su isto ono učenje vjere protumačili i razjasnili božanku suštinu svetoga Duha i osudili Makedonijevu jeres i bezbožnog Apolinarija, zajedno sa onima koji su isto što i oni mislili i misle. Prihvatamo i dvije stotine svetih otaca na prvom Efeškom saboru okupljenih, koji su u svemu bili dosljedni istom simvolu ili učenju vjere i koji su osudili bezbožnog Nestorija i njegova zločinačka učenja i one koji su slično o njemu nekada mislili ili misle.
Uz to prihvatamo takođe i šestotina trideset svetih otaca sakupljenjih u Halkedonu; oni su se i sami u svemu saglasili sa pomenuta tri sveta Sabora i slijedili su pomenuti simvol ili učenje vjere od tri stotine osamnaest svetih otaca izloženo i od stotinu pedeset svetih otaca protumačeno i anatemisali su one koji su se usudili da poučavaju ili izlažu ili šire u svetim crkvama Božijim nešto drugo osim pomenutog simvola: osudili su pak i anatemisali i Eutihija i Nestorija i njihova bezbožna učenja i one koji su njima slično mislili ili misle. Pošto je to tako, potvrđujemo da čuvamo sve što je od strane pomenuta četiri sveta Sabora odlučeno i definisano: jer premda su pomenuti sabori održani u različita vremena, ipak su sačuvali i propovijedali jedno i isto ispovijedanje vjere.
Prihvatamo i usvajamo pisma presula (zastupnika) Rimske Apostolske stolice, kako drugih, tako i Leona svete memorije napisana o ispravnoj vjeri i o četiri sveta Sabora, ili jednom od njih. Pošto smo dakle sve pomenuto sačuvali i čuvamo i međusobno isto osećamo, potrebno je da se *sastanemo (*priznamo) u vezi sa tri poglavlja, zbog kojih se u nekima pokrenulo pitanje. I stoga zahtijevamo da se pod predsjedavanjem vašeg blaženstva mirno i sveštenički krotko, pred svetim jevanđeljem, u zajedničkoj raspravi ta poglavlja koja su posrijedi ispitaju i rasprave i da se učini

piiſſimi principis & beatitudinis veſtræ ego qui- A
dem nullum feci, ſed volo atque conſentio, ut omnes libelli qui facti ſunt ſub hac forma beatitudini veſtræ reddantur. De injuriis autem, quæcumque beatitudini vel ſedi veſtræ factæ ſunt, eas quidem non feci; ſed quia pro pace eccleſiæ modis eſt omnibus feſtinandum, *velut ſi eas feciſſem*, veniam poſtulo. Quia vero tempore diſcordiæ excommunicatos vel non receptos a beatitudine veſtra in communionem ſuſcepi, pariter veniam poſtulo.

In hac forma fecerunt Mennas Conſtantinopolitanus epiſcopus, Theodorus Cæſareæ Cappadociæ epiſcopus, Andreas Epheſinus epiſcopus, Theodorus Antiochiæ Piſidiæ epiſcopus, Petrus Tarſenſis epiſcopus; ſed multi alii B
epiſcopi idem fecerunt.

Exemplar profeſſionis quam reſidui epiſcopi Theophaniorum die nobis fecerunt.

Alia profeſſio oblata Vigilio.

Scientes quantorum bonorum cauſa eſt pax Dei, cuſtodiens corda & ſenſus fidelium, & colligens eos, ut unum idemque ſapiant in recta fidei confeſſione, & ad perficienda divina mandata, & propitium Deum faciens in his quæ recta ſunt concordantibus, ideo feſtinantes unitatem conſervare, ad apoſtolicam ſedem veſtræ beatitudinis manifeſtum facimus, quod nos ſemper conſervavimus & conſervamus fidem ab initio traditam a magno Deo & ſalvatore noſtro Jeſu Chriſto, ſanctis apoſtolis, & ab illis in omni mundo prædicatam, & a C
ſanctis patribus explanatam, & maxime ab his qui in ſanctis quatuor ſynodis congregati ſunt, quos per omnia & in omnibus ſequimur & ſuſcipimus, id eſt trecentos decem & octo ſanctos patres, qui Nicææ congregati ſunt, & ſanctum ſymbolum ſive mathema fidei expoſuerunt, & Arianam impietatem anathematizaverunt, & eos qui eadem ſapuerunt vel ſapiunt. Suſcipimus autem & centum quinquaginta ſanctos patres Conſtantinopoli congregatos, qui idem ſanctum mathema explanaverunt, & de deitate Spiritus ſancti dilucidaverunt, & hæreſim Macedonianam Spiritum ſanctum impugnantem, & impium Apollinarium condemnaverunt, cum his qui eadem cum illis ſapue- D
runt vel ſapiunt. Suſcipimus autem & ſanctos ducentos patres in Epheſina prima ſynodo collectos, qui per omnia ſecuti ſunt idem ſanctum ſymbolum ſive mathema, & condemnaverunt Neſtorium impium & ſcelerata ejus dogmata, & eos qui ſimilia ei aliquando ſapuerunt vel ſapiunt.

Ad hæc autem etiam ſuſcipimus ſexcentos triginta ſanctos patres Chalcedone congregatos; qui etiam ipſi per omnia conſenſerunt prædictis ſanctis tribus ſynodis, & ſecuti ſunt prædictum ſymbolum *ſive mathema a trecentis* decem & octo ſanctis patribus expoſitum, & a centum quinquaginta ſanctis patribus explanatum, & anathematizaverunt *eos qui aliud præter* E
prædictum ſymbolum præſumunt docere, aut exponere, & tradere ſanctis Dei eccleſiis: condemnaverunt autem & anathematizaverunt & Eutychetem & Neſtorium, & impia eorum dogmata, & eos qui ſimilia eis ſapuerunt vel ſapiunt. His ita ſe habentibus, certum facimus, quod omnia quæ a prædictis ſanctis quatuor ſynodis judicata & definita ſunt ſerva-

kraj (tom) pitanju ugodan Bogu i usklađen sa onim što je na četiri sveta Sabora definisano: budući da to doprinosi uvećanju mira i slozi crkava, kako bi se, pošto se ukloni svaka odbrana, nepobitnim sačuvalo ono što je na četiri pomenuta sabora definisano, pošto se u svemu sačuva poštovanje prema svetim saborima. Na ovo smo se ovako način potpisali mi, naša braća i saepiskopi.
Eutihije episkop Konstantinopoljski, Apolinar episkop Aleksandrijski, *Domnin (*Domno) episkop Antiohije Sirijske, Elija episkop Solunski; ali i ostali koji nijesu sačinili prvu izjavu ili su se na ovoj drugoj izjavi potpisali ili su istu sami sastavili.

(*Šta bi se Vigilije dogovorio sa carem*)
Izloživši ovo, željeli smo poštovani care (kao što smo veoma često usrdnom molbom tražili), da o istome u bilo kom mjestu u Italiji, ili baš na Siciliji i to pošto k sebi pozovemo iz Afrike i ostalih provincija sveštenike latinskog jezika i posvećene redove naše crkve, prema običaju raspravimo i o pitanjima triju poglavlja vašoj svetosti damo odgovor pun odmjerenosti: no kako vaša svjetlost nije odobrila da bude tako, zna se ponovo ovaj stav da vaša milost učini, pošto vašoj krotkosti ponudimo imena gore navedenih provincija, da dođu oni poglavari koji bi pristali sa nama da raspravljaju; za taj prijedlog smo isto tako dali saglasnost iz ljubavi prema crkvenom miru. Nakon toga pak, štaviše uz saglasnost naše braće, episkopa od naše strane, nešto prije svetog dana pashe vaša blagočestivost je odlučila da treba da uđemo u raspravu o tri poglavlja oko kojih se pokrenulo pitanje prema gore navedenoj izjavi naše braće episkopa pošto se izjednači broj sa ovim pontificima koji su u gradu Konstantinopolju prisutni.
Ali budući da su se, samo da bi se postiglo sa našom braćom ono što je potrebno radi očuvanja mira među crkvama, na vašu zapovijest sakupili, pohitali smo da ispunimo (zapovijest), da bi proizišao naš sud o tri poglavlja u pitanju, pošto se zajednički pokaže zdrava odmjerenost i pošto se zapiše ukratko i jasno sve što se između dešava radi obavještavanja cjelokupne crkve, i pošto se iz svega toga izvede zaključak: u produžetku je vaša blagočestivost poslije onog svitka, koji nam je mnogo dana prije pashe po sjajnom mužu (*vir magnificus*) Teodoru dekurionu carske palate (decurio palatii) dostavio, u kome vi između ostalog, izlažući šta mislite o tri poglavlja, tražite da se na osnovu istog razloga da odgovor.

(*Zvanični (legitimni) Vigilijev zahjtev*)
I stoga kada su naša braća dopustila, da bez obzira na neizjednačen broj sa nama zasijedaju, a nijesu dopustili da se u pismenu formu uobliči ono što radimo i raspravljamo, kao da (daleko bilo) ne razgovaramo u skladu sa ispravnošću, jer se plašimo da zapišemo: povrh toga kako su najslavniji vrhovi odlučili vaša milost kod nas insistira da moramo obavezno što brže usmeno da izložimo svoj odgovor o tri poglavlja, a mi nijesmo odustali da se drage volje pokoravamo vašoj milosti: tražili smo samo to da nam zbog tjelesne slabosti, koja nikome nije nepoznata, date dvadeset dana odlaganja kako bismo, pošto se sa nama održi rasprava, s Božijom pomoću, ugovorenog dana izrekli svoj sud i mišljenje: svojoj braći i saepiskopima, od kojih ste isto tako iz istog razloga rekli da ubrzaju odgovor, poslali smo svoga sina đakona Pelagija sa istom takvom zapoviješću, rekavši još: da su dužni, budući da je uobičajeni način na koji je trebalo da se održi zasijedanje bio zanemaren, bar dvadeset dana zbog već pomenute tjelesne slabosti, za koju su znali, naš konačan odgovor o tri poglavlja da sačekaju, čuvajući pravilan i stari red da ne pokušaju bilo šta da iznesu prije našeg, to jest prije javnog iznošenja mišljenja Apostolske stolice, koju blagodaću Božijom zauzimamo, te bi se stoga ponovo mogla izroditi prilika, koja se (već) bila smirila, za skandal.

A mus: quia etsi per diversa tempora prædictæ sanctæ quatuor synodi factæ sunt, tamen unam eamdemque confessionem fidei servaverunt & prædicaverunt.

Suscipimus autem & amplectimur epistolas præsulum Romanæ sedis apostolicæ, tam aliorum, quam Leonis sanctæ memoriæ de recta fide scriptas, & de quatuor sanctis conciliis, vel de uno eorum. Cum igitur prædicta omnia & servavimus & servamus, & in iisdem nobis invicem consentimus, necessarium est * conferri de tribus capitulis, unde quibusdam quæstio nata est. Et ideo petimus, præsidente nobis vestra beatitudine, sub tranquillitate & sacerdotali mansuetudine, sanctis propositis B evangeliis, communi tractatu eadem capitula in medio proponenda quæri & conferri, & finem quæstioni imponi Deo placitum & convenientem his quæ a sanctis quatuor conciliis definita sunt: quoniam ad augmentum pacis, & concordiam ecclesiarum pertinet, ut, omni de medio dissensione sublata, quæ a prædictis *sanctis quatuor conciliis definita sunt inconcussa* serventur, sanctarum synodorum reverentia in omnibus custodita. His autem & subscripsimus *in hunc modum fratres & coepiscopi nostri*.

* confiteri.

Eutychius episcopus Constantinopolitanus, Apollinaris episcopus Alexandrinus, * Domninus Antiochiæ Syriæ episcopus, *Elias* episcopus Thessalonicensis; sed & ceteri qui primam C professionem non fecerunt, & in hac secunda professione aut subscripserunt, aut seorsum eamdem fecerunt.

* Domnus.

His igitur dispositis, optavimus quidem, venerabilis imperator (sicut frequentissime supplici prece popposcimus) eundum ad quemlibet Italiæ locum, aut certe ad Siciliam, & convocatis ad nos Africanæ & aliarum provinciarum Latinæ linguæ sacerdotibus, vel ecclesiæ nostræ sacratis ordinibus, secundum consuetudinem tractaremus, & de quæstionibus trium capitulorum pietati vestræ redderemus plena deliberatione responsum: quod quia fieri serenitas vestra non annuit, hoc iterum noscitur constitutum, ut oblatis a nobis mansueD tudini vestræ nominibus de suprascriptis provinciis, qui nobiscum ad tractandum adhiberentur antistites, clementia vestra faceret advenire; cui dispositioni item præbuimus ecclesiasticæ pacis amore consensum. Postea vero hoc magis cum consensu fratrum nostrorum, nostrarum partium episcoporum, nuper ante sanctum paschæ diem pietas vestra constituit, ut exæquato numero his pontificibus, qui in Constantinopolitana urbe præsentes sunt, de tribus capitulis, ex quibus quæstio vertitur, secundum superius designatam fratrum nostrorum episcoporum professionem deberemus inire tractatum.

Quid egerit cum imperatore Vigilius.

Sed quia, dum ea quæ pro conservanda ecE clesiarum pace cum fratribus nostris fieri, vestra dispositione convenerant, festinaremus implere, ut adhibita salubri deliberatione communiter, & propter *informandam universalem* ecclesiam, cunctis quæ inter nos geruntur in scriptis deductis atque jacentibus, nostrum ex his collectum de *tribus capitulis* in quæstionem deductis judicium proveniret: continuo pietas vestra [1] post illud volumen, quod nobis

1 Forte, *protulit illud*. Harduinus.

Stoga, pošto smo se povukli i pažljivo razmislili onoliko koliko je razum zahtijevao za svako pojedina poglavlja u pitanju, pregledavši saborske kodekse i akta, u kojima se vidi šta su još ovi oci *pisali (o čemu su *zasijedali) bilo na četiri sveta Sabora ili na jednom od njih, pročitavši saborske poslanice, a isto tako i odluke predstavnika naših prethodnika na Apostolskoj stolici i proučivši ostala neophodna uputstva iskusnih otaca: postarali smo se da se ispita da li je nešto od ovoga što je dovedeno u pitanje bilo istraživano kod naših otaca, da li je definisano i završeno, imajući na umu gore iznijete predložene izjave: tražeći da se od vaše strane pošalju preko našeg brata Benigna episkopa Herakleje Pelagonijske neki dogmati koji se nalaze u prvom dijelu papirnog toma (kodeksa), čija sadržina po shvatanju dolje izloženom sadrži odlomke za isključivanje greške bilo kakvog dvoumljenja (u odnosu na) našu sadašnju definiciju, zaključili smo da je sve to veoma neprijateljsko jer je puno odvratnih huljenja na pravoslavnu vjeru (koja je uz vjerovatno i neshvatljivo sadejstvo Svetoga Duha definitivno zapisana prema jevanđelskom i apostolskom učenju na četiri sveta Sabora, Nikejskom, Konstantinopoljskom, Efeškom i Halkedonskom) i da to treba odbaciti daleko od hrišćanskih poimanja. Stoga, dakle, budući da su ta tri poglavlja odvratno i od svetih otaca nekad nesumnjivo osuđena, svojom odlukom anatemišemo i osuđujemo, a od tri poglavlja, prvo sadrži sljedeće:

I Teodorovo poglavlje[118]**:**
Kako dakle ti, kome iznad svih u najvećoj meri dolikuje da upravljaš dušama, kažeš da je upravo onaj koji je rođen od djevice Bog i da se smatra jednosuštnim Bogu Ocu? Da možda ne zapovijedaš da se Svetome Duhu pripiše njegovo začeće? Ali ko je Bog od Boga i jednosuštan Bogu? Zar onaj isti koji je od djevice bio rođen (o kako zadivljujuće!). Zar je onaj koji je Svetim Duhom prema božanskom pismu sazdan prihvatio usađivanje u ženskoj utrobi? Možda se našao unutra jer je, tek što je bio sazdan, prihvatio da (ona) bude hram Božiji: mi ipak ne smijemo misliti da je Bog rođen od djevice; ni slučajno isto tako ne smijemo smatrati da je rođen i da je u rođenom hramu i onaj koji je u hramu Bog Logos: ipak, ne smije se nikako ni i po tvojoj riječi izgovarati da je rođen od djevice Bog i da je jednosuštan Bogu Ocu. Jer ako (kao što kažeš) nije čovjek primljen, koji je rođen od djevice ovaploćeni Bog; kako je on rođen Bog od Boga i kako se može reći da je jednosuštan Ocu, kako kada je tijelo nemoćno da primi ovo ime? Jer je dakako bezumlje reći da je Bog od djevice rođen; to, naime, nije ništa drugo, nego reći da je on porod od žene Davidova (roda), od suštine djevice i da je u njoj sazdan, budući da je od žene Davidova (roda) i od suštine djevice, u materinskoj utrobi se nalazi i kažemo da je sazdan vrlinom Svetoga Duha i da je bio rođen od djevice. Kao što bi neko od njih (mudrih otaca) dopustio da se kaže ovo: da je Bog od Boga i jednosuštan Ocu rođen od djevice, što znači pošto je rođen u hramu, ali nije sam od sebe rođen Bog Logos; nego ovaploćen, kao što kaže taj mudrac. Ako dakle kažu da je rođen u tijelu, a ono što je rođeno, Bog je od Boga i jednosuštan je Ocu: onda je to potrebno i tijelom nazvati, premda nije iz tog razloga tijelo, to jest zato što nije ni Bog od Boga, niti jednosuštan Ocu, nego je od žene Davidova (roda) i jednosuštan onome čije je sjeme i ono što je rođeno nije Bog od djevice i od Boga i jednosuštan Ocu; da nije slučajno dio Rođenoga, pa onaj (mudri otac) među kasnijima (ili malobrojnijima) Hristovog oca naziva božanstvom; ali nije božanska priroda rođena od djevice; rođen je međutim od djevice onaj koji se sastoji od substancije (suštine) djevice, nije Bog Logos rođen od Marije: rođen je pak od Marije onaj koji je od žene Davidova (roda), a nije Bog Logos rođen od žene, nego je rođen od žene onaj koji je vrlinom Svetoga Duha u njoj sazdan; nije dakle rođen od majke jednosuštan Ocu (bez majke, prema rečima blaženog Pavla) (*Bezbožni jeretik je tvrdio da su dvije ličnosti u Hristu*), nego onaj ko je kasnije u materinoj utrobi vrlinom Svetoga Duha sazdan, pa zbog toga nazvan bez Oca.

[118] Kao na V saboru, zasedanje 4.

bis ante multos paſchæ dies per virum magni- A
ficum Theodorum decurionem palatii deſtina-
vit, in quo vos interim quid de tribus ſenti-
retis capitulis exponentes noſtrum poſcitis da-
ri ex eadem cauſa reſponſum.

Legitima Vigilii petitio.

Ideoque cum fratres noſtri, neque exæqua-
to nobiſcum numero reſidere, neque in ſcri-
ptum quæ ageremus vel tractaremus redigi pa-
terentur, tanquam (quod abſit) non conve-
nientia rectitudini loqueremur, quæ ſcribere
timeremus: & inſuper glorioſiſſimis ad nos
proceribus deſtinatis inſiſteret veſtra clemen-
tia, noſtrum de trium capitulorum negotio
quam celerrime proferre debere reſponſum,
nec ſic deſtitimus veſtræ obedire velle clemen-
tiæ: hoc ſolummodo poſtulantes, ut pro infir- B
mitate corporis noſtri, quæ nulli habetur in-
cognita, viginti dierum nobis daretis inducias,
quatenus habito nobiſcum, Deo auxiliante,
tractatu, definitionis noſtræ, conſtituto die
ſcripto, ſententiam diceremus: ad fratres &
coepiſcopos noſtros, a quibus ſimiliter de ea-
dem cauſa reſponſum vos flagitare dixiſtis, fi-
lium noſtrum diaconum Pelagium cum hujuſ-
modi mandato direximus, dicentes. Ut quia
conſtitutus collationis faciendæ modus fuerat
prætermiſſus, ſaltem viginti dies pro antedicta
noſtri corporis imbecillitate, quam norunt,
noſtrum deberent definitum de tribus capitulis
ſuſtinere reſponſum, antiquum & regularem
cuſtodientes ordinem, ne ante noſtræ, hoc eſt C
ſedis apoſtolicæ, cui per Dei gratiam præſide-
mus, promulgationem ſententiæ, quidquam
proferre tentarent, unde ſcandali rurſus, quæ
ſopita fuerat, oriri poſſet occaſio.

Propoſitis itaque nobis & diligenter inſpe-
ctis, inquantum uniuſcujuſque capituli in quæ-
ſtionem deducti ratio poſtulabat, ſynodalibus
codicibus atque geſtis prolatis, quæ aliis eo-
rumdem patrum vel in ſanctis quatuor ſyno-
dis, aut in una earum * reſcripſiſſe monſtran-
tur, ſynodalibus epiſtolis inſpectis, nihilo mi-
nus prædeceſſorum noſtrorum ſedis apoſtolicæ
præſulum conſtitutis, aliiſque probatorum pa-
trum neceſſariis inſtructionibus pertractatis: ſi
qua de his quæ in quæſtionem deducta ſunt, D
apud patres noſtros examinata fuerint, finita
atque diſpoſita, memores ſuperius deſignata-
rum profeſſionum, inveſtigare curavimus: in-
ſpicientes dogmata quædam in prima chartacei
voluminis parte per fratrem noſtrum Benignum
epiſcopum Heracleæ Paphlagoniæ a veſtra par-
te tranſmiſſi jacentia, quorum tenor ſecundum
intellectum ſubter expoſitum ad excludendum
totius ambiguitatis errorem præſenti definitio-
ni noſtræ tenetur inſertus, plena execrabilibus
blaſphemiis, & orthodoxæ fidei (quæ ſecun-
dum evangelicam, apoſtolicamque doctrinam a
ſanctis quatuor ſynodis, Nicæna, Conſtantino-
politana, Epheſina, atque Chalcedonenſi pro-
babiliter atque irreprehenſibiliter, ſancti Spiri- E
tus cooperante præſentia, legitur definita) val-
de inimica eſſe perſpeximus, & procul a Chri-
ſtianis ſenſibus repellenda. Propterea ergo,
utpote execrabilia, atque a ſanctis patribus
olim ſine dubitatione damnata, noſtra quoque
ſententia anathematizamus atque damnamus,
quorum primum capitulum ita ſe habet:

*reſediſſe

Concil. General. Tom. IX.

Vigilijevo pobijanje
U gore navedenom prvom poglavlju budući da se vidi da se to u krugovima gradi, jer čisti čovjek je navodno rođen od djevice Marije, govoreći: Ako ispovijedamo da je Bog Logos, koji je jednosuštan Ocu, tijelo rođeno od iste djevice, potrebno je prema tome da kažemo da je tijelo jednosuštno Ocu. (*Treba naime reći da je jedna ličnost u dvijema prirodama.*) I stoga ko god ovako shvativši razmišlja, poučava, vjeruje ili propovijeda i ne vjeruje da je jedno isto Logos i Sin Božiji po drugom rođenju iz svete Marije ovaploćen, neka je anatema.

II Teodorovo poglavlje[119]
Kasnije je u tom stvorenju postao Bog Logos; ali nije bio u njemu samo dok se uznosio na nebesa, nego i dok je ustajao iz mrtvih, budući da ga je vaskrsao prema svom obećanju; nije bio u njemu samo ni dok je ustajao (iz mrtvih), nego i kad je bio raspet i kršten i dok je poslije krštenja prolazio kroz jevanđeljsko preobraženje, i dok je ispunjavao zapovijest zakona o krštenju i kada je po zakonu bio predstavljen u Hramu (na Sretenje) i kada je obrezan i dok je kao beba bio u pelenama; bio je vjerovatno u njemu i dok se rađao i kada je bio u utrobi, odmah po začeću (sazdavanju); po ikonomiji naime, koja je bila oko njega, nametao je redosljed, malo-pomalo dovodeći ga do savršenstva.

III Teodorovo poglavlje
I vremenom vodeći do krštenja, a nakon toga do smrti, pa zatim, kao što je obznanio, vaskrsavajući (ga), uznoseći (ga) na nebesa, smještajući ga sa desne strane Oca po svojoj svezi, zbog koje sjedi proslavljan od svih i svima će suditi. Bog Logos je imao kod sebe svršetak svih njih, budući da je u njemu bio i sve se ispunjavalo po redosljedu; sam je sudio da je taj redosled dobro imati za (ostvarenje) svršetka i volje, kako je od ranije odlučio za sve što je imalo da se dogodi, blagom voljom (blagovoljenjem) koju je prema njemu imao, od početka je isto tako bio u njemu, po ugodnom redosljedu ga je vodio do savršenstva.

Vigilijevo pobijanje
U gore navedenim poglavljima, drugom i trećem, vidi se da se konstruiše da se Bog Logos nalazio u stvorenom čoveku kao jedan u drugome. Govoreći, naime, da je izgleda malo-po malo po ikonomiji (ustrojstvu) koju je za njega imao uspostavio redosljed i da ga je zbog blage volje koju je prema njemu imao i pripremao da onoga, koji je preuzet, dovede do savršenstva, tim riječima izgleda da je odvratno uveden dualizam ličnosti u jednom Gospodu i Bogu našem Isusu Hristu i kao da je tamo nekog čovjeka blagodat Boga Logosa provela kroz vrijeme. Stoga ko god tako shvata, poučava, vjeruje ili propovijeda, neka je anatema.

IV Četvrto Teodorovo poglavlje
Svoje sadejstvo (svoju pomoć) za predstojeća djela ukazivao je onome koji je preuzet; gdje dejstvuje tako kao da je bio na mjestu uma udaljen od onoga koji je preuzet; i od onih kojima je pružao pomoć; zauzimao je mjesto njegovog uma; samo ako je neku veliku pomoć pružao onome koji je preuzet, to nije činio tako da božanstvo zauzima mjesto uma. S druge strane, ako je bio urođen onome koji je preuzet umjesto uma, kako vi tvrdite, kako ga je onda obuzimao strah u vrijeme stradanja? Zašto su mu bile potrebne tako usrdne molitve da se umanje nevolje, molitve koje je čak i glasno i plačnim glasom prinosio Bogu uz obilne suze, po riječima blaženog Pavla (Jev. 5, 7), a i jevanđelist otvoreno kaže da mu je kapao krvavi znoj (Lk. 22, 44)? Zašto je imao potrebu za anđelovim dolaskom i nadgledanjem u vrijeme iskušavanja zla da dođe

[119] Kao na V saboru, zasijedanje 4. isti odlomci i Teodorovi zakoni, koji su sve do poglavlja XIII.

A

Theodori capitulum I.

[1] *Quomodo igitur tu, quem ſuper omnes maxime decet animarum regimen, illum eumdem, qui ex virgine natus eſt, Deum eſſe, & ex Deo conſubſtantialem Patri exiſtimari dicis, niſi forte ſancto Spiritui imputari illius creationem non jubes? Sed quis eſt Deus ex Deo & conſubſtantialis Patri? is idem qui ex virgine natus erat (o mirandum!) & qui per Spiritum ſanctum ſecundum divinas ſcripturas plaſmatus eſt, & confectionem in muliebri accepit ventre? inerat forſitan quia mox quam plaſmatus eſt, & ut templum Dei eſſet, accepit: non tamen exiſtimandum nobis*
B *eſt, Deum de virgine natum eſſe; niſi forte idem exiſtimandum nobis eſt & quod natum eſt, & quod eſt in nato templo, & qui in templo eſt Deus verbum: non tamen nec ſecundum tuam vocem pronunciandum eſt omnino, ex virgine natum Deum eſſe & ex Deo conſubſtantialem patri. Nam ſi non homo eſt (ſicut dicis) aſſumptus, qui natus eſt, ex virgine, Deus vero incarnatus; quomodo qui natus eſt, Deus ex Deo & conſubſtantialis dicetur Patri, carne non potente hanc vocem ſuſcipere? Nam eſt quidem dementia Deum ex virgine natum eſſe dicere; hoc enim nihil aliud eſt, quam ex ſemine eum dicere David de ſubſtantia virgi-*
C *nis genitum & in ipſa pluſmatum, quia quod ex ſemine David & de ſubſtantia virginis eſt, in materno ventre conſiſtit, & ſancti Spiritus plaſmatum virtute, natum fuiſſe dicimus de virgine. Ut autem aliquis ex hoc concedat dicere ipſis, quod Deus ex Deo & conſubſtantialis patri natus eſt ex virgine, eo quod eſt in templo nato, ſed non per ſe natus eſt Deus verbum; incarnatus vero, ſicut dicit iſte ſapiens. Si igitur cum carne eum natum eſſe dicunt; quod autem natum eſt, Deus ex Deo, & conſubſtantialis Patri eſt: neceſſe eſt hoc & carnem dicere, quod ſi non idcirco caro eſt, quo-*
D *niam nec Deus ex Deo, nec conſubſtantialis Patri, ſed ex ſemine David, & conſubſtantialis ei cujus ſemen eſt, & non id quod natum eſt ex virgine Deus eſt, & ex Deo, & conſubſtantialis Patri; niſi forte pars Nati, prout ipſe in inferioribus partem Chriſti nominat deitatem; ſed non divina natura ex virgine nata eſt; natus autem eſt ex virgine, qui ex ſubſtantia virginis conſtat, non Deus verbum ex Maria natus eſt: natus eſt autem ex Maria, qui ex ſemine eſt David, non Deus verbum ex muliere natus eſt, ſed natus ex muliere, qui virtute ſancti Spiritus plaſmatus eſt in ea; non ex matre natus eſt conſubſtantialis Patri (ſine matre enim eſt, ſecundum beati Pauli vocem) ſed qui in poſterioribus temporibus in materno ventre ſancti Spiritus virtute plaſmatus eſt, utpote ſine Patre propter hoc dictus.*

Impius hæreticus duas in Chriſto perſonas conſtituebat.

Vigilii reſponſio.

E In ſuprascripto primo capitulo quoniam per circuitus id videtur adſtrui, quia homo purus ex ſancta virgine Maria natus ſit, dicendo: Si fatemur Deum verbum, qui conſubſtantialis eſt Patri, carne ex eadem virgine natum, neceſſe eſt ut carnem conſubſtantialem Patri conſequenter eſſe dicamus. Ideoque quicumque hujuſmodi intellectus ſapit, docet, credit, aut prædicat, & non eumdem Verbum ac Filium

Una enim tantum dicenda eſt perſona in duabus naturis.

E Dei

1 Ut in Concil. V. collat. 4.

k sebi i da ublaži žestinu, da ga priprema za neizbežnost stradanja koje mu preti, da ga ubijedi da zla hrabro podnosi, da ga bodri na strpljenje i podnošenje zla, da mu pokaže da je plod trpljenja sadašnjeg zla preobraženje u buduću slavu nakon stradanja? On (to jest anđeo) ga je naime, prema jevanđelju, tješio i takvim riječima ga činio hrabrim i podsticao ga da bude iznad slabosti prirode i utvrđujući njegove misli činio ga jakim.

Vigilijevo pobijanje
U gore navedenom četvrtom poglavlju, shvata se da se kaže: kao što je Bog drugim ljudima pružao svoju pomoć, tako je ona naročito dolikovala onome koji je preuzet, no ipak se kaže da je bila pružana slično kao i drugim ljudima i tako je čisti i slabi čovjek imao potrebu za anđelovim posredovanjem u vezi sa stradanjem, da mu je zarad ukrepljenja njegovih misli i podnošenja stradanja bila obećana buduća slava; Ako neko tako misli, poučava, vjeruje ili propovijeda, neka je anatema.

V Teodorovo poglavlje
Idi od mene, stano! Sablazan si mi, jer ne misliš što je Božije nego što je ljudsko. (Mt. 16, 23), nije smrt za mene užas, ne bežim od nje kao onaj ko na nju gleda kao na neprilično za ljudsku slavu. Podnijeću pak bodra duha iskušenje smrti zarad premnogih budućih dobara u kojima ću i sam biti i kroz sve, nemoj mi vrijeđati i smućivati duh, kao da smućivanjem opominješ da je iskušenje smrti vrijedno bežanja.

Vigilijevo pobijanje
U gore navedenom petom poglavlju govori se da je Isus Hristos Petrove riječi prezrio, kada mu je rekao: *Idi od mene, stano! Sablazan si mi, jer ne misliš što je Božije nego što je ljudsko*, zato da njegov duh ne bi razuvjeravanjem Petrovim smućen pobjegao od stradanja, jer je svoje stradanje (navodno) izvršio zarad premnogih dobara koja potom treba da dosegne. Onaj, dakle, ko o ovome ovako misli, poučava, vjeruje ili propovijeda i vjeruje da On nije za nas smrt, koju je primio na svoje tijelo, podnio, nego za nagrade budućeg života, neka je anatema.

VI Teodorovo poglavlje
A to što je rečeno da ga *odvede Duh* (Mt. 4, 1) jasno znači da je Duh njime upravljao, da ga je on bodrio ka vrlini pred onim što predstoji, on ga je vodio onamo gde je trebalo, on ga je poučavao kako priliči, on je utvrđivao njegove pomisli tako da je bila suvišna borba (sa pomislima), kao što i blaženi Pavle kaže; *Koje vodi Duh Božiji oni su sinovi Božiji* (Rim. 8. 14); govoreći da su oni vođeni Duhom kojima on upravlja, koje on poučava, izgrađuje za bolje, koji od njega primaju svaku pouku. Premda se u jevanđelju kaže da se sa Jordana vratio preispunjen Svetoga Duha, jasno se pokazuje da je zbog toga na krštenju postao boravište Svetoga duha, da bi potom stekao vrlinu (tj. blagodat); stoga ga je Duh vodio u onu borbu koju je zbog nas imao da završi.

Vigilijevo pobijanje
U gore navedenom šestom poglavlju ponovo se prikazuje da je kao čisti čovjek od Duha, čije prisustvo je kaže primio nakon krštenja, u svemu vođen, utvrđen i poučen, kao i ostali ljudi, o kojima, kao što on izgleda tvrdi, Apostol je rekao: *Koje vodi Duh Božiji oni su sinovi Božiji* (Rim. 8. 14). Ako neko o tome tako misli, poučava, vjeruje ili propovijeda i ne vjeruje niti ispovijeda, niti propovijeda da je Hristos jedan ovaploćeni Bog Logos, neka je anatema.

Dei per ſecundam nativitatem ex ſancta Maria incarnatum & natum credit, anathema ſit.

Theodori capitulum II.

[1] *Mox autem in ipſo plaſmato Deus verbum factus eſt; nec enim in cœlum aſcendenti ſolum inerat, ſed etiam ex mortuis reſurgenti, utpote & reſuſcitans eum ſecundum ſuam promiſſionem; nec reſurgenti ſolum inerat, ſed etiam crucifixo & baptizato, & evangelicam poſt baptiſma converſionem peragenti, nec non etiam de baptiſmo legalem adimplenti conſtitutionem, & præſentato ſecundum legem, & circumciſo, & fœtui pannis obvoluto; erat autem forte in ipſo & naſcente, & cum in utero eſſet a prima ſtatim plaſmatione; diſpenſationi enim quæ circa eum erat ordinem imponebat, & particulatim ipſum ad perfectionem perducens.*

Theodori capitulum III.

Et per tempus ad baptiſma ducens, poſt illud autem ad mortem, deinde ſecundum ſuam pronunciationem reſuſcitans, ducens in cœlum, collocans eum ad dexteram Dei per ſuam conjunctionem, ex qua ſedet & adoratur ab omnibus, & omnes judicabit. Iſtorum autem omnium finem apud ſe habebat Deus Verbum, cum in eo erat, & omnia per ordinem complebat; quem ordinem ipſe arbitrabatur bene habere per finitionem quidem & voluntatem, quam antea ſtatuit pro his quæ eventura erant, & bona voluntate, quam circa eum habebat, ab initio ſimiliter inerat ei, per ordinem autem placitum ad perfectionem ducebat ipſum.

Vigilii reſponſio.

In ſupraſcriptis ſecundo & tertio capitulis hoc videtur adſtrui, quia Deus verbum homini plaſmato inerat tanquam alter in altero. Dicendo enim, ut particulatim diſpenſationi, quæ circa eum erat, ordinem videretur imponere, & eum propter bonam voluntatem, quam circa ipſum habebat, & parabat eum qui aſſumptus eſt ad provectum perfectionis adducere, talibus verbis dualitas perſonarum in domino uno & Deo noſtro Jeſu Chriſto execrabiliter videtur induci, & tanquam quemlibet hominem Dei Verbi gratia per ſpatia temporum profeciſſe. Ideoque quicumque eo intellectu ſapit, docet, credit, aut prædicat, anathema ſit.

Theodori capitulum IV.

Suam autem cooperationem ad propoſita opera præſtabat ei qui aſſumptus; ubi hoc facit in loco ſenſus fuiſſe diſtantem illi qui aſſumptus eſt; nec enim eis quibuſcumque donavit cooperationem; ſenſus locum ejus obtinebat; ſi autem & modo præcipuam quamdam cooperationem donavit illi qui aſſumptus eſt, non hoc faciebat locum ſenſus deitatem obtinere. Sed ſi deitas pro ſenſu fiebat illi, qui aſſumptus eſt, ſecundum veſtra verba, quomodo timorem in paſſione ſuſcipiebat? Quid vehementioribus orationibus ad imminentem neceſſitatem indigebat, quas cum magna quidem & clamoroſa voce, cum plurimis etiam lacrymis ſecundum beatum Paulum referebat Deo, evangeliſta aperte dicente, quod globis ſanguinis ſimilis ſudor deſcendebat? Quid autem angeli adventu & viſitatione egebat, animam reficientis in experimento malorum, confortantis ejus alacritatem, exercitantis eum ad imminentem paſſionis neceſſitatem, tolerare fortiter mala ſuadentis, urgentis ad patientiam & tolerationem malorum, oſtendentis præſentium malorum fructum ex paſſione, mutationem in gloriam bonam circa eum poſt paſſionem futuram? qui enim ſecundum evangeliſtæ vocem confortabat eum, angelus ſcilicet, verbis iſtis fortem eum faciebat, & infirmitati naturæ ſuperiorem fieri hortabatur, & corroborando cogitationes ejus fortem eum faciebat. Hebr. 5. Luc. 22. Ibidem.

Vigilii reſponſio.

In ſupraſcripto quarto capitulo, quia dici intelligitur, quod ſicut aliis hominibus donavit ſuam cooperationem Deus, ita & ei qui aſſumptus eſt, licet præcipuam, tamen ſimiliter ut aliis hominibus dicitur eſſe donatam, & ita purum atque infirmum hominem circa paſſionem angeli eguiſſe præſidio, ut ei pro corroborandis cogitationibus ejus futura gloria promitteretur de tolerantia paſſionis; Quæ ſi quis ita ſapit, docet, credit, aut prædicat, anathema ſit.

Theodori capitulum V.

Vade poſt me ſatana, ſcandalum mihi es, quod non ſapis ea quæ Dei ſunt, ſed ea quæ hominum, *non eſt confuſio mihi mors, non fugio ipſam ut indecentem ad humanam gloriam reſpiciens. Suſtinebo autem meliori animo experimentum mortis pro plurimis bonis futuris, in quibus & ipſe fuero, & per omnes, ne mihi animum lædas atque turbes, tanquam confuſione dignum fugere admones mortis experimentum.* Matth. 16. Marc. 8.

Vigilii reſponſio.

In ſupradicto quinto capitulo dicitur, quod ideo Jeſus Chriſtus verba Petri apoſtoli fuerat aſpernatus, quando ei dixit: *Vade poſt me ſatana, ſcandalum mihi es, quia non ſapis ea quæ Dei ſunt*: ne diſſuaſione ejus animus ipſius perturbatus refugeret paſſionem, & quia paſſione ſua proficeret, & pro pluribus bonis exinde adipiſcendis. Qui igitur hæc ita ſapit, docet, credit, aut prædicat, & non magis nobis mortem ipſius, quam propria carne ſuſcepit, æternæ credit vitæ præmia contuliſſe, anathema ſit. Ibidem.

Theodori capitulum VI.

Quod enim dictum eſt: Ducebatur a ſpiritu, *aperte hoc ſignificat, quod ab eo regebatur, ab eo ad virtutem propoſitorum confortabatur, ab eo ad hæc quæ oportebat ducebatur, ab eo quod decebat docebatur, ab eo cogitationibus corroborabatur, ut intantum certamen ſufficeret, ſicut & beatus dicit Paulus*; Quicumque Spiritu Dei aguntur, hi ſunt filii Dei; *Duci Spiritu dicens illos qui ab eo gubernantur, ab eo docentur, ab eo ad melius* Matth. 4. Rom. 8.

con-

[1] In Concil. V. Collat. 4. eadem Theodori excerpta legas, quæ hic ſunt uſque ad capitulum XIII.

VII Teodorovo poglavlje
Neka dakle kažu najmudriji od svih, ako se u Gospodu Hristu, koji je tjelasan, (umjesto uma) umno nalazi božanstvo, kao što kažu, zašto je uz to imao potrebu za djelovanjem Svetoga Duha? Jer kao božanstvu jedinorodnoga nije imao potrebu za Duhom radi pravednosti, nije imao potrebu za Duhom da bi pobijedio đavola, nije imao potrebu za Duhom da bi činio čuda, nije imao potrebu za Duhom da bi bio poučen svemu onome što mu je dolikovalo da izvrši, nije mu bio potreban Duh da bi bio besprijekoran. A ako je, pak, božanstvo za um bilo dovoljno, a uz sve i njegova vrlina (blagodat), trebalo je onda po svemu da bude preobilno boravište Svetoga Duha: ali sada kaže da je on pomazan od Svetoga Duha i da se u njemu Sveti Duh nastanio i da mu je u svemu pomagao i da je odatle primio nauku i vrlinu (blagodat) i da je odatle stekao pravednost i odatle postao besprijekoran.

Vigilijevo pobijanje
U gore navedenom sedmom poglavlju razumije se da se kaže ovo: da je, kao i ostali ljudi, za svoju pravednost, za pobjedu nad đavolom i činjenje čuda i da bi bio poučen svemu onome što je dolikovalo da čini i da bi bio neporočan, imao potrebu za nastanjivanjem Svetoga Duha i da mu je Sveti Duh u svemu pomogao. Ko god o ovome tako misli, poučava, vjeruje ili propovijeda da Hristos nije svojim božanstvom kao istinski Bog čino sve što je htio i da čini sve što hoće, nego da mu je kao čistom čovjeku bila potrebna utjeha Svetoga Duha, neka je anatema.

VIII Teodorovo poglavlje
Ono što je bilo prije vjekova, kaže, da je u posljednja vremena nastalo, kao što to neki ispovijedaju; budući da niko od onih koji su pobožni ne dopušta da ima tu bolest bezumlja, da bi rekao da je onaj, koji je bio prije vjekova, nastao u poslednja vremena. I od toga uvodi ono što je potrebno, i da je prije vjekova to što je u posljednjim (vremenima) i optužuje one koji kažu da nije sve isto kada se preobrne; kao da oni koji ispovijedaju da postoji jedan Sin imaju potrebu da sve govore sa preobrtanjem. I ko ne bi blaženim smatrao vaše bezumlje? Ko ne bi poželio da stekne takve učitelje koji uvode toliku zbrku u vjeru, da kažu, ovo što je prije vjekova, nastalo je u poslednja (vremena) i to svojom prirodom mijenjaju i odvode na gore, a potom izokreću, kao da je i ovo što je u poslednja (vremena), od prije vjekova, iako bi možda trebalo reći da je ono što je bilo prije vjekova preuzelo ovoga koji je bio u poslednja vremena po riječima blaženog Pavla. (1. Tim. 4(?) Ako vaše zakone slijedimo i tvojom mudrošću uspostvaljeno preobrtanje, ili bolje reći ako prihvatimo izvrtanje, hajde da sve odjednom pobrkamo i neka više ne bude nikakve razlike, niti između obličja Boga i obličja sluge, niti između preuzetog hrama i onoga koji je u hramu boravio, niti između onoga koji je bezgrešan i onoga koji je ustao, ni između onoga koji je usavršen u stradanjima i onoga koji usavršava, niti između onoga koji je zaslužio pamćenje i onoga ko pamti, niti između onoga ko je posjećen i onoga ko posjećuje, niti između onoga koji je umanjen za malo od anđela i onoga koji umanjuje, niti između onoga koji je slavom i čašću ovjenčan i onoga koji je ovjenčao, niti između onoga ko je sazdan nakon djela ruku Božijih i onoga ko je sazdao, niti između onoga koji je to primio da bi uzdigao i onoga ko je vaznesenje darovao.

Vigilijevo pobijanje
U gore navedenom osmom poglavlju na razne načine se vidi uvođenje dualizma ličnosti jer se kaže: Ne treba reći da je onaj, koji je bio prije vjekova, došao u poslednja vremena; nego kao da je jedna ličnost onoga koji preuzima čovjekovu prirodu, a druga onoga ko je preuzet. Ako neko dakle o ovome tako misli, poučava, vjeruje ili propovijeda, a ne ispovijeda da je isti Bog Logos,

conſtituuntur, ab eo competentium doctrinam accipiunt. Cum dixiſſet autem evangeliſta, quod Spiritu ſancto plenus regreſſus eſt ab Jordane, aperte demonſtravit, quod hujus cauſa ſancti Spiritus habitationem in baptiſmate ſuſcepit, ut inde propoſitam caperet virtutem; unde & ad certamen illud, quod pro nobis erat ad diabolum effecturus, Spiritu ducebatur.

Vigilii reſponſio.

In ſupraſcripto ſexto capitulo rurſus tanquam purus homo a Spiritu, cujus præſentiam poſt baptiſma ſuſcepiſſe dicitur, ad omnia ductus perhibetur, confortatus & edoctus, ſicut ceteri homines, de quibus, ut hic videtur dici, apoſtolus ait: *Quicumque Spiritu Dei aguntur hi ſunt filii Dei.* Si quis hæc ita ſapit, docet, credit, aut prædicat, & non Deum Verbum incarnatum unum eſſe credit, & confitetur, & prædicat Chriſtum, anathema ſit.

Rom. 8.

Theodori capitulum VII.

Dicant igitur nobis omnium ſapientiſſimi, ſi pro ſenſu domino Chriſto, qui eſt ſecundum carnem, deitas facta eſſet, ſicut dicunt, quid ſancti Spiritus operatione ad hæc Chriſtus indigebat? Nec enim unigeniti deitas Spiritu indigebat ad juſtificationem, Spiritu indigebat ad vincendum diabolum, Spiritu indigebat ad operanda miracula, Spiritu indigebat ut doceretur ea quæ decebat peragere, Spiritu indigebat, ut immaculatus appareret. Si enim pro ſenſu quidem deitas ſufficiebat, ad omnia autem ejus virtus, neceſſe erat inde omnia fieri, ut ſuperflua eſſet ſancti Spiritus habitatio: ſed nunc unctum eſſe dicit ipſum Spiritu, & habitaſſe in eo Spiritum, & ad omnia adjuviſſe propoſita, & doctrinam inde ipſum accepiſſe & virtutem, & inde impetraſſe juſtificationem, & inde immaculatum factum eſſe.

Act. 10.

Vigilii reſponſio.

In ſupraſcripto ſeptimo capitulo hoc dici intelligitur, quia ut ceteri homines ad juſtificationem ſuam & ad vincendum diabolum, & ad operanda miracula, & ut doceretur ea quæ decebat eum agere, & ut immaculatus appareret, habitatione ſancti Spiritus eguiſſe, & ipſo Spiritu eum ad omnia adjutum fuiſſe propoſita. Quicumque hæc ita ſapit, docet, credit, aut prædicat, & non ſua deitate, Chriſtum, utpote verum Deum, omnia operatum fuiſſe quæ voluit, & operari quæ volet, ſed tanquam purum hominem ſancti Spiritus eguiſſe ſolatio, anathema ſit.

Theodori capitulum VIII.

Hoc quod ante ſæcula erat, dicit in ultimis factum eſſe temporibus, utpote quibuſdam hoc confitentibus; cum nemo ex his qui pietatis curam habent, iſtum patitur morbum habere dementiæ, ut dicat eum qui ante ſæcula eſt, in ultimis factum eſſe. Et ex his infert quod neceſſe eſt, & hoc quod in ultimis eſt, ante ſæcula eſſe, & accuſat eos qui non omnia ſimiliter cum obverſione dicunt; quaſi hi qui unum eſſe Filium confitentur, neceſſitatem habeant cum obverſione omnia dicere. Et quis non beatificet veſtram dementiam? Quis autem non optet tales impetrare doctores, tantam confuſionem rationi pietatis introducentes, ut dicerent, hoc quod ante ſæcula eſt, factum eſt in ultimis, & hoc alienarent ſua natura, & ad deterius deducerent, deinde obverterent, quod & hoc quod eſt in ultimis, ante ſæcula eſt, cum oporteret forte dicere, quia quod ante ſæcula erat, aſſumpſit hunc qui in ultimis erat ſecundum beati Pauli vocem. Veſtras igitur leges ſequentes, & a tua ſapientia conſtitutam obverſionem, imo magis ſubverſionem ſuſcipientes age omnia ſimul confundamus, & nulla jam ſit diſcretio, nec Dei formæ, nec ſervi formæ, nec templi ſumpti, nec ejus qui in templo habitavit, nec ejus qui ſolutus eſt, nec ejus qui ſuſcitavit, nec ejus qui perfectus eſt in paſſionibus, nec ejus qui perfecit, nec ejus qui memoriam meritus eſt, nec ejus qui memor factus eſt, nec ejus qui viſitatus eſt, nec ejus qui viſitavit, nec ejus qui paulo minus ab angelis minoratus eſt, nec ejus qui minoravit, nec ejus qui gloria & honore coronatus eſt, nec ejus qui coronavit, nec ejus qui conſtitutus eſt ſuper opera manuum Dei, nec ejus qui conſtituit, nec ejus qui accepit iſta ad ſublevationem, nec ejus qui dedit ſublevationem.

1. Tim. 4.

Vigilii reſponſio.

In ſupraſcripto octavo capitulo diverſis modis videtur induci dualitas perſonarum per hoc quod dicitur: Non ipſe qui ante ſæcula erat, in ultimis dicendus eſt veniſſe temporibus; ſed quaſi altera ſit aſſumentis humanitatem, altera aſſumpti perſona. Si quis igitur hæc ita ſapit, docet, credit, aut prædicat, & non eumdem Deum Verbum, qui ante ſæcula ex Patre natus eſt, in ultimis temporibus ex beata virgine Maria incarnatum & natum eſſe fatetur, ut unus idemque ſit Chriſtus in utraque natura, anathema ſit.

Theodori capitulum IX.

Iſtum igitur virum, in quo ſtatuit omnium facere judicium ad fidem futurorum, cum reſuſcitaſſet eum ex mortuis, & judicem omnium demonſtraſſet, ſecundum beati Pauli vocem, [1] meriti unitate ad ſeipſum dignatus eſt: & per conjunctionem ad ſe factam, talium participem fecit, ut & adorationis communionem haberet; omnibus quidem divinæ naturæ debitam adorationem reddentibus, comprehendentibus autem adoratione & illum quem inſeparabiliter ſcit eſſe conjunctum Ex quo manifeſtum eſt, quod ad majora eum perduxerit.

Act. 17.

Vigilii reſponſio.

In ſupraſcripto nono capitulo conjunctionis & participationis cujuſdam vocabulo, quaſi Dei ad hominem Chriſtum factæ, divinis Chriſtus aſſeritur operibus decorari; per quæ rurſus dualitas inducitur perſonarum. Si quis igitur ita ſapit, docet, credit, aut prædicat, & non unum eumdemque Chriſtum Deum ac dominum noſtrum manentibus in ſuis proprietatibus differentiis naturarum, agnoſcit & credit, anathema ſit.

1 In Collatione IV. *merito*. Harduin.

koji je prije vjekova rođen, u posljednja vremena kao ovaploćen rođen od blažene djevice Marije i da je jedan i isti Hristos u obje prirode, neka je anatema.

IX Teodorovo poglavlje
Kada je tog, dakle, čovjeka, koga je metnuo da sudi svima zarad vjere u budući (život), vaskrsao iz mrtvih da bi ga pokazao kao sudiju svih, prema riječima blaženog Pavla (Dap. 17(?)), [120] taj je s pravom bio udostojen sjedinjenja sa njim samim: vezom kojom ga je vezao sa samim sobom, učinio ga je pričasnikom takvih (dobara) da ima (sa njim) zajednicu u proslavljanju; i dok se svi s pravom klanjaju božanskoj prirodi, oni se istovremeno klanjaju i onome na koga je nerazdvojivo vezao za sebe. Iz toga je jasno da mu je dao veliki značaj.

Vigilijevo pobijanje
U gore navedenom devetom poglavlju se tvrdi da je „vezom" i „pričasništvom", koje su navodno nastale između Boga i Hrista, Hristos odlikovan božanskim djelovanjem; time se opet ukazuje na dualizam ličnosti. Ako neko tako misli, poučava, vjeruje ili propovijeda i priznaje i vjeruje da Hristos nije jedan te isti Bog i naš Gospod tako što unutar njegovih svostava ostaje razlika u prirodama, neka je anatema.

Vigilijevo pobijanje
U gore navedenom šezdesetom poglavlju govori se da je Bog, znajući da će čovjek griješiti, dopustio sagrješenje zbog toga što je znao da će mu to oprostiti i da zato nije spriječio da grijeh dođe u svijet, a takva je od početka bila ikonomija Božija, da bismo kroz sagrješenja i iskušenja neizmernim nevoljama mogli poznati svu veličinu dobra i zbog toga je (Bog) dopuštajući da grijeh, koji će nam navodno biti na dobro, uđe (u svijet) i da bi čovjek mogao dobiti veliku pomoć u borbi protiv toga greha. Budući da su ove riječi daleko od smisla božanskog Pisma, kako se može reći, jer je navodno grijeh od Boga uveden za našu korist. Ako neko tako misli, poučava, vjeruje ili propovijeda, neka je anatema. Jer sveta katoličanska (saborna) Crkva sasvim sigurnim drži i vjeruje da je Bog prvog čovjeka zadržavao od grijeha i da je grijeh iz neposlušnosti kaznio pravednom kaznom: ali nas je, koristeći čak i naša zlodela na (naše) dobro, oslobodio iz okova svih grijehova jedinstvenim lijekom, to jest kroz vaploćenje svog jedinorodnog Sina, Gospoda našega Isusa Hrista, Njegovo stradanje i vaskrsenje. *
(**Ovdje se završava osuda šezdeset poglavlja i stavlja se ispred odbrane tri kapitula: ne, kao što je rečeno, jer je radio u korist njihove odbrane, premda je moglo da izgleda da se borio protiv bezbožnog učenja pripisanog Teodorovom imenu i da trpi klevetu onih koji su bili spremni da je nanesu.*)
Pošto je ovo, dakle, valjano i kroz ispravno izloženje prave vjere i na osnovu autoriteta apostolskog suda osuđeno, ustanovili smo da se iz svega ovoga, što smo mi privrženi odlukama otaca i predanjima apostolskim autoritetom osudili, ne daje nikakva priliku da se nanese nepravda prethodnim ocima, ili učiteljima Crkve (što van svake sumnje izaziva sablazni svete Crkve): anatemišući svakoga ko pripada crkvenim redovima, koji bi htio iz gore navedenih bezbožnosti ocima ili učiteljima Crkve na bilo koji nači da pripiše ili nametne klevetu. I budući da pomenuta učenja, koja smo prema shvatanju izloženom o tim (temama) anatemisali i osudili u ovom tekstu (svitku, pismu), a što nam je preko našeg brata episkopa Benigna nedavno od strane vaše blagočestivosti

[120] Na IV zasijedanju *merito – s pravom.* Harduin.

Vigilii reſponſio.

In ſupraſcripto ſexageſimo capitulo dicitur quia Deus ſciens hominem peccaturum, ideo peccare permiſerit, quia hoc ei noverat expedire, & propterea non prohibuiſſe peccati aditum, quia ſic ab initio a Deo fuerit diſpenſatum, ut collatione & experimento infinitorum malorum, bonorum poſſemus ſcire magnitudinem, & hujus rei gratia, utpote profuturum nobis, peccatum intrare dimittens, magnum in ejus peccati bello auxilium invenerit homo. Quæ B verba quoniam aliena ſunt a ſenſu divinæ ſcripturæ, ut dicatur, quia peccatum a Deo pro utilitate nobis introductum ſit. Si quis ita ſapit, docet, credit, aut prædicat, anathema ſit. Sancta enim catholica eccleſia hoc certum tenet & credit, quia Deus & prohibuerit a peccato primum hominem, & per inobedientiam peccatum punierit juſto ſupplicio: ſed bene utens etiam malis noſtris, ſingulari nos remedio, per unigeniti Filii ſui incarnationem, paſſionem, mortem, & reſurrectionem, hoc eſt domini noſtri Jeſu Chriſti, ab omnium peccatorum nexibus liberavit.

* Hactenus ſexaginta capitum ſacta damnatio, ipſaque præmiſſa defenſionis capitulorum: ut, ut dictum eſt, cum pro ipſorum defenſione laborat pro allata Theodori nomine mala doctrina pugnaſſe videri poſſet, & pati calumniam ab iis qui inferre parati erant.

His igitur competenter & per orthodoxæ fidei rectitudinem apoſtolicæ ſententiæ auctorita- C te damnatis, conſtituimus, ut ex omnibus iſtis, quæ nos patrum ſtatutis atque traditionibus inhærentes apoſtolica auctoritate damnavimus, nulla injuriandi præcedentes patres, vel doctores eccleſiæ (quæ procul dubio ſcandala ſacroſanctæ eccleſiæ ſuſcitat) præbeatur occaſio: anathematizantes omnem ad ordines eccleſiaſticos pertinentem, qui patribus atque doctoribus eccleſiæ contumeliam ex ſupraſcriptis impietatibus quodammodo adſcribere vel irrogare voluerit. Et quoniam præfata dogmata, quæ ſecundum intellectum de his expoſitum anathemati atque damnationi ſubjecimus in eo volumine, quod nobis per fratrem noſtrum Beni- D gnum epiſcopum nuper a pietate veſtra tranſmiſſum ſub Theodori Mopſueſteni epiſcopi perhibentur nomine prænotata; ad hoc ſolicitudinis noſtræ animum conſequenter admonuimus, ut ſi quid de perſona vel nomine memorati Theodori apud patres quæſitum ſit, vel ſi qua ſuper ejus nomine ab eis regulariter fuerint conſtituta, ſive diſpoſita, diligentiſſima indagatione quærere curaremus. Et hæc inveſtigantes advertimus beatæ recordationis Cyrillum Alexandrinæ civitatis antiſtitem de perſona jam mortui Theodori epiſcopi Joanni reverendæ memoriæ Antiochenæ civitatis epiſcopo, vel orientali ſynodo ad ejus literas reſcribentem, inter alia ita tradidiſſe: Quæ prolata eſt in ſancta ſy- E nodo Epheſina definitio, veluti a Theodoro diſpoſita, ſicut offerentes dicebant, nihil habens ſanum, evacuavit quidem eam ſancta ſynodus veluti perverſarum plenam intelligentiarum, condemnans item eos qui ſic ſapiunt. Diſpenſatim vero mentionem viri non fecit, neque eum nominatim anathemati ſubdidit, neque alios. Ipſam vero ſynodum Epheſinam primam ſolicite recenſentes, nihil de Theodori Mopſueſteni perſona referre comperimus, ſed ſymbolum, quod Chariſius presbyter illic prodidit, magis quia ab Athanaſio & Photio,

poslato i predstavljeno i pribeleženo pod imenom Teodora episkopa Mopsuestijskog; pa smo podstakli duh naše brižnosti da se postaramo da se najprilježnijim ispitivanjem istraži da li je nešto o ličnosti ili imenu pomenutog Teodora kod otaca bilo istraživano, ili da li je nešto povodom njegovog imena regularno bilo utvrđeno, ili zaključeno. I ta istraživanja smo usmjerili na blažene uspomene Kirila poglavara grada Aleksandrije koji je pisao o ličnosti već umrlog Teodora, pisao Jovanu poštovane uspomene episkopu grada Antiohije odgovarajući na njegovo pismo, ili istočnom sinodu, te je tako između ostalog rekao: Da je na svetom Efeškom Saboru iznijeta definicija, kao da su govorili predlagači a sastavljena (u stvari) od strane Teodora, no sveti Sabor ju je odbacio kao izopačenu i punu umovanja, osuđujući čak i one koji tako misle. Napismeno, međutim, nije naveo ime niti ga poimenično anatemisao, a ni druge. Pažljivo čitajući otkrili smo da prvi sveti Sabor u Efesu ništa ne iznosi o ličnosti Teodora Mopsuestijskog, nego samo simvol, koji je tamo iznio prezbiter Harizije i više je bilo odlučivano od strane Atanasija i Fotija, koji su u ono vrijeme pristali uz jeretika Nestorija, a preko Antonija i Jakova imajući samo imena prezvitera uz Filadelfijske crkve: odatle je jasno da blaženi Kiril, svojim staranjem i sveštenićkom mudroćšu, čuvajući eklezijastičku umjerenost, nije htio da njegovo ime bude sadržano ni u sinodskim aktima zbog pravila koje o umrlima u sveštenstvu treba čuvati, te je tako ime već upokojenog Teodora bilo uklonjeno iz prijedloga simvola. Kako je pak ono što je blaženi Kiril gore rekao učinjeno na način dobrog ekonoma, da nikako nije htio da se misli da anatemiše ime (toga) čovjeka zarad toga da bi se držao crkvenog pravila, u istom svom pismu je na kraju dodao govoreći: Ali pravedno će čuti, pa makar i ne htjeli, ko daje takve razloge. Zaboravljate da ste vi sami, kada ste zatezali lûkove protiv pepela: nije preostao niko kod njih upisan: i mene niko ne bi krivio da sam se u takve riječi upustio, nego bi se nesumnjivo povukli kao pred prethodnikom.

Jer teško je vrijeđati pokojnike, čak i da su laici, a kamoli one koji su ovaj život završili kao episkopi. Veoma je pravedno da mudri ljudi povlače volju svakog pojedinca pred onim koji sve zna, *to jest pred Bogom*; koji zna kakva će svakome biti budućnost. Poznato je da je i zaista blaženi Proklo, poglavar ovog carskog grada, slično odgovorio na pismo već pomenutog Jovana, episkopa Antiohijskog i da je, između ostalog, rekao: Kada sam pisao tvojoj svetosti, da li je trebalo bilo Teodora, bilo neke druge, koji su prethodno preminuli, da anatemišem, ili da ih po imenu pomenem? A malo dalje kaže: A odbacio sam ona poglavlja koja su bila u pitanju, jer nemaju istančanost pobožnosti: ni o Teodoru pak, niti o bilo kome drugom, ko je preminuo, nijesam pisao niti kao o Bogu najugodnijima, niti pak da ih treba anatemisati ili ih se odreći. Pa ni najdraži Teodor, đakon, koji je od nas bio poslat, nije dobio takva uputstva. Sam blaženi Proklo takođe u pismu đakonu Maksiminu, nakon ostalog kaže ovako: Kako sam, dakle, iz pisma saznao da su imena Teodora Mopsuestijskog i nekih drugih zbog poglavlja predložena za anatemisanje, premda su oni već otišli Bogu: i isprazno je poslije smrti optuživati one koji su već otišli iz života: njih ni žive nikada nijesmo okrivljavali. A malo dalje kaže: Nakon što kod kuće stavi potpis i odbaci poglavlja, za koja ne znamo čija su, odmah pripremi đakona Teodora da dođe u carski grad.

Neka dakle jedinstvena mudrost vaše blagočestivosti primijeti da je Proklo, najučeniji među sveštenicima, koji se zatekao tako blizu Teodorovog života, još tada izjavio da ne zna čija su ona zla koja je drage volje osudio. Pa ni na svetom i poštovanja vrijednom svetom Halkedonskom saboru nijesmo našli da je išta odlučeno ili rečeno protiv imena često pominjanog Teodora Mopsuestijskog episkopa, dok se u izvještaju, koji je isti poštovanja vrijedan sabor poslao tadašnjem imperatoru blažene memorije Marcijanu, na koji se i vi vašim zakonima hvale dostojno pozivate kao na svjedočanstvo, kada na osnovu zvaničnog pravoslavnog ispovijedanja vjere učite da se treba pouzdati u jednog od Svete Trojice, u Hrista Boga i Gospoda našega, spominje se

A qui tunc temporis hæretico Neſtorio adhærebant, per Antonium & Jacobum nomina tantum presbyterorum habentes ad Philadelphiorum eccleſias fuerit deſtinatum: ex quo claret beatum Cyrillum hoc quod per literas profitetur a prolatoribus ſcilicet ſymboli jam defuncti Theodori epiſcopi nomen fuiſſe delatum, ſua providentia eccleſiaſticam moderationem circa mortuum ſapientia ſacerdotali ſervantem, noluiſſe nomen ejus, ne monumentis quidem ſynodalibus, propter regulam quæ de mortuis in ſacerdotio ſervanda eſt, contineri. Quomodo autem hoc quod ſupra dixit beatus Cyrillus diſpenſative factum, ut minime anathemati nomen viri ſubjicere voluiſſet intelligi, ad eccle-
B ſiaſticam regulam porrigendum, in eadem epiſtola ſua ſubter adjecit, dicens: Sed juſte audient, tametſi nolint, qui hujuſmodi cauſas præbent. Obliviſcimini voſipſos, quando adverſus cineres arcus extenditis: non enim ſupereſt qui apud eos inſcriptus eſt: & me nullus culpet in hæc verba progreſſum, ſed cedant valde, nimirum prædeceſſori.

Grave eſt enim inſultare defunctis, vel ſi laici fuerint, nedum illis qui in epiſcopatu hanc vitam depoſuerunt. Juſtiſſimum enim apparet prudentibus viris cedere præſcienti, *Deo ſcilicet*, uniuſcujuſque voluntatem; & cognoſcenti qualiſcumque quiſque futurus ſit. Beatum quinetiam Proclum hujus regiæ civitatis anti-
C ſtitem ita memorati Joannis Antiocheni epiſcopi ſimiliter conſtat reſpondiſſe reſcriptis, dicentem inter alia: Quando enim ſcripſi tuæ ſanctitati, oportere aut Theodorum, aut alios quoſdam, qui pridem defuncti ſunt, anathemati ſubdi, aut nominatim alicujus feci mentionem? & poſt pauca. Et illa capitula quæ ſubjecta ſunt repuli, utpote ſubtilitatem non habentia pietatis: neque autem de Theodoro, neque de alio quoquam qui jam defuncti ſunt ſcripſi, Deo amantiſſimi, aut ut anathematizaretur, aut ut abdicetur. Sed neque cariſſimus Theodotus, qui a nobis directus eſt, diaconus talia mandata ſuſcepit. Item ipſe beatus Proclus in epiſtola ad Maximum diaco-
D num poſt alia ita dicit: Quomodo igitur per literas didici nunc, quia Theodori Mopſueſteni, & aliorum quorumdam nomina præpoſita ſunt capitulis ad anathematizandum, cum illi ad Deum jam migraverint: & eos qui jam vitam reliquerunt ſupervacuum eſt injuriari poſt mortem, quos nec vivos aliquando culpavimus. Et poſt pauca: Poſt ſubſcriptionem autem tomi, & poſt abjectionem capitulorum, quæ cujus ſint ignoramus, continuo præpara diaconum Theodorum venire ad regiam civitatem.

Perpendat ergo pietatis veſtræ ſapientia ſingularis, quia Proclus eruditiſſimus ſacerdotum, & non longe a Theodori Mopſueſteni vita repertus, mala quæ libenter damnaverat cujus
E eſſent ſe jam tunc profeſſus eſt ignorare. Sed neque in ſancto ac venerando Chalcedonenſi concilio aliquid de ſæpius deſignati Mopſueſteni Theodori epiſcopi nomine invenimus ſtatutum vel dictum eſſe contrarium, dum in relatione, quam eadem veneranda ſynodus piæ memoriæ Marciano tunc imperatori tranſmiſit, quam vos quoque veſtris legibus, dum orthodoxa profeſſione unum de ſancta Trinitate Chriſtum Deum ac dominum noſtrum confitendum aſtruitis, ad teſtimonium laudabiliter adduxiſtis, literæ Antiocheni Joannis cum orientali

pismo Jovana Antiohijskog zajedno sa istočnim sinodom upućeno caru Teodosiju preblagočestive uspomene u kome se ličnost Mopsuestijskog episkopa Teodora opravdava da ne bi poslije smrti moralo da bude osuđeno.
Nakon toga smo se još više postarali da ispitamo da li su nešto protiv ovih, koji su već preminuli i ni za šta za života nijesu bili osuđeni, odlučili i naši svete uspomene prethodnici. Pošto smo to ispitali, otkrili smo da su nam, Njegovom brigom i promišlju, poštovanja dostojne odluke presula Apostolske Stolice naših prethodnika najočiglednije ostavile u nasljeđe formu. Naime, preblaženi papa Leon episkopu Forojulijenskom Teodoru, poslije ostalog, ovako kaže: Nije potrebno da mi raspravljamo o zaslugama i postupcima onih koji su sada preminuli; budući da je Gospod Bog naš, čiji se sudovi ne mogu shvatiti, za svoju pravdu sačuvao ono što nije moglo da ispuni (svetu) Tajnu sveštenstva. Isto tako i blaženi papa Gelasije u svom pismu koje je o Akakijevom slučaju napisao sveštenicima Dardanije, nakon ostalog kaže: Onaj ko je vraćajući se ponovo u pokvareno društvo s pravom zaslužio da bude odlučen od apostolske zajednice, i ko je umro dok je u toj kazni, kad je već mrtav ne može dobiti oproštenje, koje za života uopšte nije tražio niti zaslužio. Kako je samim apostolima Hristovom rečju naloženo: *Što god svežete na zemlji... i što god razdrešite na zemlji...* (Mt. 18. 18). Uostalom više nije pravo da nešto odlučujemo o onome koji se već nalazi na Božijem sudu zbog onoga u čemu ga je posljednji dan zatekao.
[121]Već pomenuti blažene uspomene papa Gelasije u sinodskim aktima [122] sačinjenim o praštanju Mizenu episkopu Kumanskom, očigledno je ovako učio, govoreći: Sve što je iznad male mere (naše) moći ostavimo božanskom sudu: neće moći da nam prebace zašto živima opraštamo zločin otpadništva; jer je to Crkvi s dopuštenjem Božijim moguće: niti od nas mogu tražiti da već umrlima damo oprost: očigledno je da nam to nije moguće; jer premda je rečeno: *Što god svežete na zemlji... i što god razdrešite na zemlji...* (Mt. 18. 18), poznato je da je one, koji više nijesu na zemlji, bog sačuvao ne za ljudski, nego za svoj sud: i Crkva se ne usuđuje da prisvaja, jer i samim apostolima je skrenuo pažnju da nije bilo dopušteno: jer slučaj živih je jedno, a umrlih drugo. Poznato je da je ovaj zakon sačuvan u pomen svetih Jovana episkopa Konstantinopoljskog, koga nazivaju Zlatousti, i Flavijana episkopa istoga grada, koji, mada su najgrublje odlučeni, ipak nijesu smatrani osuđenima, stoga što su Rimski pontifici sačuvali neokrnjenom njihovu zajednicu i nije moglo ili neće moći da se kaže da su odsječeni od crkve, pa apostolska vlast smatra da su sa njom neraskidivo sjedinjeni.
U sedmoj knjizi istorije Euzebija, po nadimku Pamfilskog, piše: da je Dionizije episkop grada Aleksandrije, koji je mnogo ranije bio, ovako postupio u vezi sa nekim Nepotom episkopom Egipta: Tvrdi se, naime, da je ovaj episkop Nepot pisao o hiljadu godina, kada će, kako govori blaženi apostol Jovan u Otkrivenju, nakon prvog varskrsenja, sveti zajedno sa Hristom vladati, u čemu se, kako se priča, sadrži judejsko shvatanje. Poslije njegove smrti, do Dionizija episkopa Aleksandrije je stiglo (obaveštenje) da cio Egipat smatra da te knjige, koje je ostavio Nepot, navodno neku veliku i skrivenu tajnu sadrže: pohitavši u ono mjesto (jer kaže da je to pitanje bilo pokrenuto u Arsinoiti) i pišući uništio je i razobličio one knjige: a Nepota, koji ih je napisao, najviše zbog toga što je već preminuo, nikakvom nepravdom nije napao. Ako bi neko htio o tome opširnije da dozna, naći će u pomenutoj sedmoj knjizi Euzebijeve istorije.
Pošto sam sve to prilježno proučio, jer naši oci, iako se razlikuju po načinu izražavanja, ipak su vođeni jednim shvatanjem, i isto prema regulama Apostolske Stolice definišu utvrđeno, kao što smo gore rekli, da ličnosti sveštenika umrlih sačuvju u crkvenom miru. Nikome nije dopušteno da išta iznova sudi o ličnostima umrlih: nego da svako bude ostavljen u onome u čemu ga je

[121] Vidi i Fakundovu knj. protiv Mocijana Sholastika.
[122] Iz Konc. Rim. pod Gelasijem god. 495. *Harduin.*

tali ſynodo ad Theodoſium tunc piiſſimæ recordationis principem deſtinatæ venerabiliter memorentur, quibus Mopſueſteni Theodori epiſcopi perſona, ne poſt mortem damnari deberet, excuſatur. A

Poſt hæc ampliori cura proſpeximus, ſi quid in his qui jam defuncti ſunt, & minime reperiuntur in vita damnati, etiam ſanctæ recordationis prædeceſſores noſtri decreverint. Quibus inſpectis, agnovimus, quod hujus cautelæ providentiæque formam veneranda prædeceſſorum noſtrorum ſedis apoſtolicæ præſulum conſtituta nobis apertiſſime tradiderunt. Nam beatiſſimus papa Leo ad Theodorum epiſcopum Forojulienſem poſt alia ita dicit: Non neceſſe eſt nos eorum qui ſic obierunt merita actuſque B diſcurrere; cum dominus Deus noſter, cujus judicia nequeunt comprehendi, quod ſacerdotale myſterium implere non poterat, ſuæ juſtitiæ reſervavit. Item beatus Gelaſius papa in epiſtola quam ad epiſcopos Dardaniæ de cauſa Acacii ſcripſit, poſt alia ita dicit: Qui poſtquam in collegium recidens pravitatis, jure meruit ab apoſtolica communione ſecludi, in hac autem perſiſtens damnatione defunctus eſt, abſolutionem, quam ſuperſtes nec quæſivit omnino, nec meruit, mortuus jam non poteſt impetrare. Siquidem ipſis apoſtolis Chriſti vo-

Matth. 18. ce delegatum eſt: *Quæ ligaveritis ſuper terram, & quæ ſolveritis ſuper terram*. Ceterum jam de eo qui in divino eſt judicio conſtitutus no- C bis fas aliud decernere non eſt, præter id in quo eum dies ſupremus invenit.

[1] Item memoratus beatæ recordationis papa Gelaſius in geſtis [2] ſynodalibus de Miſeni epiſcopi Cumani abſolutione confectis, hoc evidenter edocuit, dicens: Totum quod ſupra facultatis eſt modulum, divino judicio relinquamus: non autem nobis poterunt imputare, cur prævaricationis offenſam viventibus remittamus; quod eccleſiæ, Deo largiente, poſſibile eſt: nec nos jam mortuis veniam præſtare depoſcant: quod nobis non eſſe poſſibile manifeſtum eſt; quia cum dictum ſit: *Quæ ligaveritis*

Matth. 10. *& ſolveritis ſuper terram*, hos, quos ſuper terram jam non eſſe conſtat, non humano, ſed D ſuo Deus judicio reſervavit: nec audet eccleſia ſibimet vendicare, quod ipſis apoſtolis conſpicit non fuiſſe conceſſum: quia alia eſt cauſa ſuperſtitum, alia defunctorum. Hanc autem regulam & in ſanctorum Joannis Conſtantinopolitani epiſcopi, quem Chryſoſtomum vocant, atque Flaviani ejuſdem civitatis epiſcopi, veneranda memoria conſtat eſſe ſervatam, qui licet violenter excluſi ſunt, non tamen pro damnatis ſunt habiti, eo quod ſemper inviolatam eorum communionem Romani pontifices ſervaverunt, nec abſcindi ab eccleſia dici potuerunt vel poterunt, quos ſibi inconvulſe unitos apoſtolica judicavit auctoritas.

In Euſebii etiam cognomento Pamphili hi- E ſtoriæ libro ſeptimo legitur, Dionyſium Alexandrinæ civitatis epiſcopum, qui longe ante fuerat, de Nepote quodam epiſcopo Ægypti ita feciſſe: hic enim Nepos epiſcopus de mille annis, quibus poſt primam reſurrectionem ſanctos cum Chriſto regnaturos eſſe beatus Joannes apoſtolus in apocalypſi dicit, ſcripſiſſe aſſeri-

---

1 Vide & Facund. lib. contra Mocian.
2 Ex Concil. Rom. ſub Gelaſio an. 495. *Harduinus*.

poslednji dan zatekao, a posebno je o imenu Teodora Mopsuestijskog gore jasno rečeno šta su naši oci zaključili: njega se ne usuđujemo osuditi svojim sudom (mišljenjem), ali ne dopuštamo ni da od bilo kog drugog bude osuđen: ipak daleko bilo da dopustimo da gore navedena poglavlja dogmata, koja smo, zna se, prema izloženim shvatanjima osudili, bez obzira na to čije bilo to što je rečeno i bez navedenog imena, budu ne samo umom, nego i uhom prihvaćena kao usklađena i saglasna sa jevanđelskim i apostolskim učenjima, kao i sa učenjima četiri sabora, Nikejskog, Konstantinopoljskog, prvog Efeškog i Halkedonskog i učenjima Apostolske Stolice.

Što se pak tiče spisa koji se navode pod imenom poštovanog čovjeka (venerabilis vir) Teodoreta, nekadašnjeg episkopa, kao prvo čudimo se zašto je potrebno da se išta zbog bilo čije revnosti naziva imenom toga sveštenika i da se time barata: on se prije sto i više godina, sasvim odlučan i bez oklijevanja potpisao na odluci svetog i poštovanja dostojnog Halkedonskog sabora i sa smjernom odanošću se saglasio sa pismima preblaženog pape Leona. Premda su potom istupili Dioskor i egipatski episkopi koji su izjavili da je on anatemisao svetog Kirila i da je Teodoret čak i jeretik, zna se da naši oci, čuvši ovo, pošto je Teodoret potom podvrgnut istraživanju pred sudom prisutnih, ipak ništa drugo od njega nijesu tražili, osim da odmah Nestorija i njegove bezbožne dogmate anatemiše i osudi, pa su smatrajući da je za njih dovoljno što je on, čineći to pred cijelim saborom i u prisustvu svih otaca, glasno osudio Nestorija zajedno sa njegovim učenjima. Iz toga se jasno vidi da štogod jeste ili je bilo pod bilo čijim imenom, što izgleda da se slaže sa učenjima bezbožnog Nestorija, to je tada na onom svetom Saboru od strane poštovanog Teodoreta bez dvoumljenja osuđeno: bilo bi veoma štetno i nesumnjivo neprijateljski prema zaključku Halkedonskog sabora da se neka nestorijanska učenja sada osuđuju pod imenom toga sveštenika, koji je zajedno sa svetim ocima tog istog bezbožnog Nestorija i njegova odvratna učenja (kao što smo rekli) tada najotvorenije anatemisao. Reći da su neki od svetih otaca mislili slično Nestoriju nije ništa drugo nego reći da su oci zasijedajući na svetom Halkedonskom saboru izlagali ispovijedanje prave vjere lažući i pretvarajući se, jer su, vidiš, po njihovom sudu Nestorije i njegova učenja bili osuđeni.

Ne smije se prosuđivati ni to što su naši preblaženi oci na svetom Halkedonskom saboru zanemarili pobijanje Kirilovih anatema u dvanaest poglavlja napisna (?) (kako se misli) od Teodoreta, ali, ili (kako su pred očima imali sve što se nedavno dogodilo) su utvrdili da Teodoret ništa takvo nije učinio, ili su prosudili da treba slijediti primjer svete uspomene Kirila, koji je poslije mnogih i teških uvreda (nanijetih) njemu u Efesu od strane istočnjaka u pismenom obliku sa njima sklopio sporazum, kao da tih događaja nije ni bilo i, za ljubav miru, prepustio ih ćutanju; svakako da bi ispunio onaj Apostolov savjet u Poslanici Korinćanima, u kome se kaže: *Kome što oprostite, opraštam i ja* (2. Kor. 2. 10). Treba, naime, vjerovati da je sveti Halkedonski sabor to nameravao, jer dok je učenje svetog Kirila iz njegovih pisama na istom saboru citiranih i prihvaćenih pomenuti episkop Teodoret tako predano prihvatio da se koristio svjedočenjem njegovog učenja da bi hvalio pismo preblaženog pape Leona, iako se zna da mu je nanio nepravde, te se čini da je dobio potpuno zadovoljenje jer je poštovanjem prigrlio njegovo ispovijedanje vjere, zbog kojeg je lažno bio osumnjičen za jeres. I stoga se ne slažemo da bilo šta kao propust naših otaca istražujemo ili ispitujemo; a one, kojima se sada dopada pobijanje svetog Kirila, ili misle da se dopadalo istim našim svetim ocima, na svaki način odbacujemo.

Odmjerivši, dakle, dobro istinu, ustanovili smo i odlučujemo da ni od koga ne bude i da se ne iznosi ništa na nepravdu i zlonamjernu kritiku prepoštenog čovjeka na Halkedonskom saboru, to jest Teodoreta, episkopa Cira (Kira), s namjerom da se procjenjuje njegovo ime: ali sačuvavši u svemu poštovanje njegove ličnosti, bilo kakve spise ili učenja[123] njegovom (ili bilo čijem) imenu pripisana, koji su očigledno u skladu sa jeresima zločinačkih Nestorija i Eutihija, anatemišemo

[123] Možda *njegovi ili bilo koga drugog.* Harduin.

A ritur, in quibus Judaicum intellectum habuiſſe narratur. Poſt cujus mortem, cum ad Dionyſium Alexandriæ epiſcopum perveniſſet, quod tota Ægyptus ipſos libros, quos Nepos reliquerat, veluti magnum aliquod & occultum myſterium ſe habere putaret: & pergens ad eum locum (in Arſinoite enim quæſtionem ipſam motam fuiſſe refert) ſcribenſque deſtruxit eoſdem libros atque evertit: Nepotem vero qui eos ſcripſerat, propter hoc maxime, quia jam defunctus fuerat, nulla ſit aggreſſus injuria. Quæ ſi quis latius agnoſcere velit in memorato ſeptimo hiſtoriæ ejuſdem Euſebii libro reperiet.

Quibus omnibus diligenter inſpectis, quia B licet diverſo patres noſtri verborum modo, unius tamen ductu intelligentiæ, diſſerentes, illæſas ſacerdotum in pace eccleſiaſtica defunctorum ſervavere perſonas, idemque regulariter apoſtolicæ ſedis quæ ſupra diximus definiunt conſtituta: Nulli licere noviter aliquid de mortuorum judicare perſonis: ſed in hoc relinqui, in quo unumquemque dies ſupremus invenit, & ſpecialiter de Theodori Mopſueſteni nomine, quid ſancti patres noſtri diſpoſuerint, ſuperius evidenter expreſſum eſt: eum noſtra non audemus damnare ſententia, ſed nec ab alio quopiam condemnari concedimus: abſit tamen ut ſupraſcripta capitula dogmatum, quæ ſecundum ſubjectos intelligentiæ ſenſus a nobis con- C ſtat eſſe damnata, vel quæcumque dicta cujuslibet ſine nomine prænotata, evangelicis tamen & apoſtolicis, ac quatuor ſynodorum, Nicænæ, Conſtantinopolitanæ, Epheſinæ primæ, atque Chalcedonenſis, & apoſtolicæ ſedis non congruentia conſonaque doctrinis, non ſolum ſenſu, ſed vel etiam aure patiamur admittere.

De ſcriptis vero quæ ſub viri venerabilis Theodoreti quondam epiſcopi nomine proferuntur, miramur primum, cur neceſſe ſit ejus ſacerdotis nomine in obtrectationem quidquam cujuslibet ſtudio devocari: qui ante centum & amplius annos in ſanctæ ac venerandæ Chalcedonenſis ſynodi judicio conſtitutus ſine aliqua D cunctatione ſubſcripſit, & beatiſſimi papæ Leonis epiſtolis prona devotione conſenſit. Dehinc cum exiſterent tunc Dioſcorus & Ægyptii epiſcopi, qui eum dicerent ſanctum Cyrillum anathematizaſſe, & eumdem Theodoretum etiam hæreticum eſſe, tamen ſancti patres noſtri hæc audientes, diligentiſſime eodem Theodoreto poſthac examinatione diſcuſſo, & præſente a præſentibus inquiſito, nihil aliud ab eo exegiſſe noſcuntur, niſi ut ſtatim Neſtorium ejuſque impia dogmata anathematizaret atque damnaret, hoc ſibi tantummodo ſufficere judicantes, quod ille coram univerſo concilio faciens, Neſtorium cum dogmatibus ſuis univerſis patribus audientibus, clara voce damna- E vit. Ex quo evidenter apparet, quia quidquid ſit vel fuerit ſub cujuslibet prolatum nomine, quod impii Neſtorii videatur concordare dogmatibus, hoc tunc in illo ſancto concilio a viro venerabili Theodoreto fuerit ſine dubitatione damnatum: & ſit valde contrarium, & Chalcedonenſis ſynodi judicio indubitabiliter inimicum, quædam Neſtoriana dogmata nunc ſub

ejus

i osuđujemo. Zaista ima dosta i mora u velikom mjeri biti dovoljno da osuđujući i anatemišući Nestorija zajedno sa Pavlom Samosatskim i Bonozom[124] i sa druge strane Eutihija zajedno sa Valentinom i Apolinarom, a istovremeno i njihove jeresi, i sve ostale jeretike sa njihovim učenjima, one takođe jednako osuđujemo koji su iz ovog života u svijetu otišli čvrsto i nepopravljivo sa njima spleteni. Na taj način, zaista, ne ostavljamo ništa od izopačenog učenja što se ovom izjavom od nas izrečenom nije apostolskim autoritetom odlučeno od svete Božije Crkve.

I. Ponovo ipak posebno ponavljamo: ako neko ne ispovijeda da je Logos postao tijelo sačuvavši nepromenljivost božanske prirode, i da je od samog začeća iz devičanske utrobe sebi po suštini sjedinio principe (osobine) čovječije prirode, nego da je sa već postojećim čovjekom bio Bog Logos; da se tako vjeruje da sveta djeva nije istinski Bogorodica; nego da se po imenu naziva, neka je anatema.

II. Ako neko negira da je sjedinjenje priroda u Hristu nastalo prema suštini, nego da se nezavisno u već postojećem čovjeku, jednom od pravednika, nastanio Bog Logos i ako ne ispovijeda sjedinjenje priroda prema suštini, to jest da je Bog Logos sa preuzetim tijelom ostao i ostaje jedna suština ili ličnost, neka je anatema.

III. Ako neko jevanđelske i apostolske riječi u jednome Hristu dijeli tako da uvodi podjelu priroda u njemu sjedinjenih, neka je anatema.

IV. Ako neko kaže da je jedan Isus Hristos istinski Božiji i istinski sin čovječiji ima neznanje o budućem životu ili o sudu poslednjeg dana i da je toliko mogao da zna koliko mu je božanstvo kao u nekom drugom nastanjeno otkrivalo, neka je anatema.

V. Ako neko one Apostolove reči, koje se nalaze u Poslanici Jevrejima, da se kroz iskušenje naučio poslušnosti (Jev. 5, 8) i da je *sa silnim vapajem i suzama* prinio *molitve i prozbe* Bogu *koji je mogao da ga spase od smrti* (Jev. 5, 7), razumije tako kao da je Hristos bez božanstva i da se kroz stradanja usavršio u vrlini, te da odatle izgleda da uvodi dva Hrista ili dva sina i ne vjeruje da treba ispovijedati i klanjati se jednom i istom Hristu Božijem i čovječijem Sinu od dvije i u dvijema prirodama nerazdvojivim i nepodijeljivim, neka je anatema.
Pošto smo sve i ovakve hule tako odrekli i osudili, ovim izlaganjem svoga stava (konstitucije) se što je moguće više staramo da ne bi (kao što smo gore rekli) nešto, ovom prilikom kada smo osudili izopačeno učenje, bilo oduzeto ličnostima, koje su se u miru i zajednici vaseljenske Crkve upokojile, i da se onim sveštenicima, koji su umrli u svekolikom (svesabornom ili katoličanskom) miru crkve (kao što je rečeno), ne bi izrodila nikakva kleveta zbog odvratnih učenja osuđenih u rodonačelnicima Nestoriju i Eutihiju i svim njihovim sljedbenicima, te bi stoga radije trebalo njegovati poštovanje prema svetim ocima.
I o pismu poštovanog gospodina (venerabilis vir) Ibe, nekadašnjeg episkopa grada Edese, o kome (tj. pismu) ste takođe tražili mišljenje, sa ništa manje marljivosti nijesmo istraživali da bismo ispitali da li je nešto o njemu u ranija vremena kod naših otaca pokrenuto ili vođeno ili ispitivano, ili pak bilo odlučeno. I budući da grčki jezik (kao što je svima, a najviše vašoj blagočestivosti poznato) ne znamo, sada pažljivo istražujući preko naših koji izgleda znaju taj jezik zapisnike svetog i poštovanog Halkedonskog sabora u saborskim kodeksima, otkrili smo jasno i otvoreno na dva zasijedanja istoga sabora da je bio ispitivan rad pomenutog poštovanog gospodina Ibe i tamo smo u aktima kod episkopâ Fotija Tirskog i Eustatija Bejrutskog našli da

[124] (Arhi)episkop Niša (*prim. prir.*).

ejus ſacerdotis nomine condemnari, qui cum A
ſanctis patribus eumdem impium Neſtorium &
execrabilia ejus dogmata (ſicut diximus) tunc
apertiſſime anathematizavit. Quid enim aliud
eſt, mendaces aut ſimulantes profeſſionem re-
ctæ fidei patres in ſancta Chalcedonenſi ſynodo
reſidentes oſtendere, quam dicere aliquos ex
eis ſimilia ſapuiſſe Neſtorio, quorum judicio
videas Neſtorium ejuſque dogmata fuiſſe damnata.

Nec illud arbitrandum eſt, quia ſanctæ me-
moriæ Cyrilli injuriis per duodecim capitulo-
rum ejus reprehenſionem a viro venerabili
Theodoreto (ut putatur) ingeſta beatiſſimi pa-
tres noſtri in ſancta ſynodo Chalcedonenſi ne-
glexerint, ſed aut (utpote rebus de proximo B
geſtis cuncta præ oculis habentes) Theodore-
tum nihil tale feciſſe probaverunt: aut exem-
plum ipſius ſanctæ memoriæ Cyrilli judicave-
runt eſſe ſequendum, qui poſt multa & gra-
via contra ſe ab orientalibus apud Epheſum
ſcripto geſta, tempore quo cum ipſis in con-
cordiam remeavit, tanquam ſi acta non fuiſ-
ſent, pacis amore, ſilentio dereliquit; ut im-
pleret utique illud apoſtolicum dictum, quo Co-
rinthiis ſcribit, dicens: *Cui enim aliquid do-*
naſtis, & ego. Nam & illud ſancta ſynodus
Chalcedonenſis intendiſſe credenda eſt, quia
dum doctrinam ſancti Cyrilli ex epiſtolis ejus
in eadem ſynodo reſeratis atque receptis me-
moratus epiſcopus Theodoretus ita devota men- C
te ſuſcepit, ut doctrinæ quoque ejus ad lau-
dandam beatiſſimi papæ Leonis epiſtolam teſti-
moniis uteretur, etiamſi in eum injurias intu-
liſſe conſtaret, pleniſſime ſatisfeciſſe videretur,
illius venerabiliter amplectendo fidem, cujus
falſo fuerat ſuſpicatus errorem. Et ideo nos
nec aliquid velut omiſſum a patribus noſtris
quærere nunc aut retractare convenit; & eos,
quibus ſancti Cyrilli reprehenſio nunc placet,
aut iiſdem ſanctis patribus noſtris æſtimant
placuiſſe, modis omnibus refutamus.

Hac ergo rerum veritate perpenſa, ſtatui-
mus atque decernimus, nihil in injuriam at-
que obtrectationem probatiſſimi in Chalcedo-
nenſi ſynodo viri, hoc eſt Theodoreti epiſco- D
pi Cyri, ſub taxatione nominis ejus a quo-
quam fieri, vel proferri: ſed cuſtodita in om-
nibus perſonæ ejus revererentia, quæcumque
ſcripta, vel dogmata [1] ejus cujuslibet nomine
prolata ſceleratorum Neſtorii atque Eutychetis
manifeſtantur erroribus conſonare anathemati-
zamus atque damnamus. Etenim ſatis habet,
abundeque ſufficere debet, quod damnantes at-
que anathematizantes cum Paulo Samoſateno
& Bonoſo Neſtorium, & e diverſo cum Va-
lentino atque Apollinare Eutychetem ſimul &
errores eorum, alioſque hæreticos omnes cum
dogmatibus ſuis, illos quoque pariter condem-
namus qui eorum impliciti & inemendabiles
permanentes de vita præſentis ſæculi migrave- E
runt. Siquidem per hoc nihil perverſæ doctri-
næ relinquimus, quod non per hanc ſenten-
tiam a nobis prolatam a ſancta Dei eccleſia
apoſtolica auctoritate inveniatur excluſum.

I. Rurſus tamen hoc ſpecialiter dicimus: ut
ſi quis, ſervata inconvertibilitate naturæ divi-
næ, non confitetur Verbum carnem factum, &
ex ipſa conceptione de utero virginis humanæ

1 Forte, *ejus, aut alterius cujuslibet*. Harduinus.

su njegovi tužioci iznijeli, između ostalog, ovo pismo, o kome je riječ, protiv njega: pa pošto je završena rasprava o njegovom djelovanju, poštovani oci su u nastavku raspravljali šta bi o djelovanju istoga Ibe trebalo odlučiti i izgleda da su se mišljenja ovako izlagala:

(*Akta Vaselj. Sabora u Halkedonu 60 pri kraju*)
Pashalin i Lukrecije *(**Akta 60* Halk. Sab.) prepoštovani episkopi i prezbiter Bonifacije, uime Apostolske Stolice (jer su obično apostolski emisari na saborima uvijek govorili i prvi potvrđivali), a preko Pashalina su rekli: Pročitavši dokumenta iz mišljenja prepoštovanih episkopa smo saznali da je dokazano da je Iba nevin: a pročitavši pismo saznali smo da je pravoslavan (tj. da ispravno vjeruje). I zbog toga odlučujemo da mu treba vratiti čin episkopa i da crkvu, iz koje je nepravedno i u odsustvu uklonjen, treba obnoviti. O episkopu, pak, presvetom Nonu, koji je umjesto njega nedavno rukopoložen, odlučiće poštovani episkop Antiohijske crkve šta treba u vezi sa njim da bude *uređeno (*potvrđeno) ili odlučeno.
Anatolije mnogopoštovani arhiepiskop Konstantinopolja novoga Rima je rekao: vjera najbogoljubivijih episkopa i sudija i glasno čitanje onoga što je uslijedilo pokazuju da poštovani Iba nije kriv za optužbe koje ga terete: stoga odbacujem svaku sumnju protiv njega, budući da se saglasio i potpisao na ono što je sada kao odluka o ispovijedanju vjere dato od strane svetog sabora i na pismo presvetog arhiepiskopa Rima, Leona, i sudim da je on dostojan episkopske časti i da se stara o crkvi o kojoj se i ranije starao.

(*Saborska odluka o Ibinom pismu*)
Maksim mnogopoštovani episkop Antiohijski je rekao: Iz onoga što je maločas pročitano ustanovio sam da se pokazalo da je poštovani Iba nevin po svim (optužbama) koje ga terete: iz pročitanog pak reskripta (prepisa) pisma, koji je ovjeren on strane onoga koji je bio njegov protivnik, njegov diktirana izjava je pravoslavna.
Pošto su se tako dakle izjasnili na sudu svetog Halkidonskog sabora, imajući (sve) na raspolaganju, kako poštovani presuli (zastupnici) koji zastupaju Apostolsku Stolicu, tako i ostali oci, jasno smo zapazili šta su rekli oni za koje se zna da su na istom svetom Halkedonskom Saboru bili umjesto preblaženog našeg prethodnika pape Leona: Pročitavši njegovo pismo shvatili smo da je on privržen svesabornoj (katoličanskoj) crkvi; a Anatolije Konstantinopoljski je rekao: Čitanje svega što je prethodilo pokazuje da je poštovani Iba nedužan za sve za šta su ga tužioci okrivili; Maksim Antiohijske ja pak rekao: Iz pročitanog prepisa pisma, što je potvrđeno od njegovog protivnika, njegova diktirana izjava je svesaborna (katoličanska); ostali episkopi ne samo da nijesu rekli ništa protiv njihovih izjašjenja, nego se zna da su dali najotvoreniju saglasnost.
Radi propovijedanja vjere zarad koje se poštovanog sećanja Kiril Aleksandrijski i mnogopoštovani Jovan Antiohijski poglavar i svi istočni episcopi preko Pavla episkopa grada Emese vratili slozi, koju takođe i Iba, hvaleći je u tom pismu, rado prigrljuje, pravoslavnom je od otaca proglašena diktirana izjava episkopa Ibe. Ono pak što je u tom pismu sveštenika Ibe protiv nepravdi (anatema) blažene uspomene Kirila zbog greške u shvatanju rečeno, oci na svetom Halkedonskom saboru proglašavajući pismo pravoslavnim, nikako nijesu prihvatili: a svakako da ono što je sam poštovani episkop, mijenjajući odbacio pošto je bolje shvatio njegova poglavlja, kao što je jasno pri izjašnjavanju sjedeći na istom svetom Halkedonskom saboru izjavio poštovanog sjećanja Eunomije episkop Nikomedije, a to glasi ovako. Eunomije episkop Nikomedije je rekao: Već je, dakako, iz onoga što je pročitano dokazano da je blaženi Iba nevin: no činilo se da je isto tako u tom (tekstu) govoreći teško okrivio preblaženog Kirila, a što je u posljednjoj izjavi ispravno priznao, odbacio je ono čime ga je okrivio. Stoga ga i ja, jer anatemiše Nestorija i Eutihija i njihova bezbožna učenja i jer se saglasio sa onim što je napisao presveti arhiepiskop Leon, na ovom vaseljenskom saboru smtram dostojnim episkopskog položaja.

A naturæ ſibi ſecundum ſubſiſtentiam uniſſe principia, ſed tanquam cum exiſtenti jam homine fuerit Deus Verbum; ut per hoc non ſancta virgo vere Dei genitrix eſſe credatur; ſed verbo tenus appelletur, anathema ſit.

II. Si quis ſecundum ſubſiſtentiam unitatem naturarum in Chriſto factam denegat, ſed ſeorſum exiſtenti homini tanquam uni juſtorum inhabitare Deum Verbum, & non ita confiteatur naturarum ſecundum ſubſiſtentiam unitatem, ut Deus Verbum cum aſſumpta carne una permanſerit permaneatque ſubſiſtentia ſive perſona, anathema ſit.

III. Si quis voces evangelicas & apoſtolicas in uno Chriſto ita dividit, ut etiam naturarum B in ipſo unitarum diviſionem introducat, anathema ſit.

IV. Si quis unum Jeſum Chriſtum verum Dei & eumdem ipſum verum hominis filium futurorum ignorantiam aut diei ultimi judicii habuiſſe dicit, & tanta ſcire potuiſſe, quanta ei deitas, quaſi alteri cuidam inhabitans, revelabat, anathema ſit. Hebr. 5.

V. Si quis illud apoſtoli, quod eſt in epiſtola ad Hebræos, dictum, quod experimento cognovit obedientiam, & cum clamore forti & lacrymis preces ſupplicationeſque obtulit ad Deum, qui ſalvum illum poſſet a morte facere, tanquam nudo deitate Chriſto deputans, qui laboribus virtutis perfectus ſit, ut ex hoc C duos introducere Chriſtos vel duos filios videatur, & non unum eumdemque credit Chriſtum Dei & hominis Filium ex duabus & in duabus naturis inſeparabilibus indiviſiſque confitendum atque adorandum, anathema ſit.

His omnibus & hujuſmodi blaſphemiis ita a nobis abdicatis atque damnatis, hac præſentis conſtitutionis diſpoſitione quammaxime providemus, ne (ſicut ſupra diximus) perſonis, quæ in pace & communione univerſalis eccleſiæ quieverunt, ſub hac damnati a nobis perverſi dogmatis occaſione aliquid derogetur, ſed execrabilibus dogmatibus in Neſtorio atque Eutychete hæreſiarchis, univerſiſque eorum ſequacibus condemnatis, illis ſacerdotibus, qui in pa- D ce catholica eccleſiæ (ſicut dictum eſt) ſunt defuncti nulla contumelia generetur, ne inde injuriarum naſcatur occaſio, unde potius debeat ſanctorum patrum reverentia cuſtodiri.

De epiſtola quoque venerabilis viri Ibæ, quondam Edeſſenæ civitatis epiſcopi, de qua pariter inquiſiſtis, diligenti nihilo minus inveſtigatione quæſivimus, ſi quid de ea priſcis temporibus apud patres noſtros motum, vel agitatum, ſive quæſitum, ſeu fuerit conſtitutum. Et quia Græcæ linguæ (ſicut cunctis & maxime pietati veſtræ notum eſt) ſumus ignari, nunc per noſtros, qui ejuſdem linguæ videntur habere notitiam, geſta ſancti venerandique Chalcedonenſis concilii in ſynodalibus E codicibus diligentiſſime perquirentes, dilucide aperteque reperimus, duabus in eadem ſynodo actionibus prædicti viri venerabilis Ibæ examinatum fuiſſe negotium, ibique ex geſtis apud Photium Tyri & Euſtathium Beryti epiſcopos habitis, hanc de qua quæritur, inter cetera prolatam fuiſſe contra eum ab accuſatoribus ejus epiſtolam: cumque conſummata ipſius diſceptatione negotii, a venerandis fuiſſet patribus

G requi-

I Izjašnjenje Juvenala poštovanog sjećanja ima isto značenje: Da je episkop Iba, morao drugačije da shvati Kirila da bi odbacio njegova poglavlja, a potom da je (tj.Iba) javno izjavio da je, pošto su mu ona od njega objašnjena i pošto ih je sam razumio, odano pohitao u zajednicu s njim (tj. Kirilom) i odrekao se onoga što je ranije drugačije razumio; zbog toga je odlučio da ga prihvai kao episkopa, kao nekoga ko je koliko je god moguće privržen pravoslavnom ispovijedanju vjere i rekao sljedeće: Tim riječima podrazumijeva se ovo: ako prihvatamo one koji dolaze od jeretika, kako onda Ibu, koji je pravoslavan, i koji je činilo se zbog razumijevanja kapitula blaženog Kirila oklijevao da mu protivrječi, sada, pošto se odrekao onoga u čemu se zbog razumijevanja varao da ne primimo, kada je poznato da je on pravoslavan? Ne bi naime episkop Juvenal rekao da je Iba pravoslavan da nije iz riječi u njegovom pismu mogao da potvrdi njegovo pravoslavno ispovijedanje vjere. Tako bar izgleda, jer je Juvenalovo izjašnjenje u skladu sa Eunomijevim izjašnjenjem; te riječi iz Eunomijevog izjašnjenja su nam poučne, a on između ostalog kaže: Govoreći onako izgledalo je da teško okrivljuje preblaženog Kirila, ali sada pravilno ispovijedajući odrekao se onoga za šta ga je ranije okrivio. Iz ovih riječi jasno je sljedeće: razjašnjava se episkopu Ibi što se ispovijedanja vjere tiče ništa ne prebacuje, jer se za nju zna da je za pohvalu; isti Iba se odrekao onoga zbog čega je, pogrešno ga razumijevajući, rđavo sudio o blaženom Kirilu.
Jer taj poštovani episkop Iba blizak je, sudeći po njegovim prethodnim postupcima, mišljenju Fotija i Eustatija, jer se sasvim jasno vidi da prihvata sve što je prihvaćeno na prvom Efeškom saboru i da je isto tako sudi o onome što je odlučeno i Nikeji i da uz ostalo ne prihvata ni jednu razliku, izjavljujući da je hvalio njegovu svetost, jer Iba je smjerno mislio da liječi one koji bi bilo podržavanjem ili na neki drugi način povrijedili njegovo učenje: jer nakon što je objašnjeno dvanaest kapitula (anatema) blaženog Kirila i nakon što ih je on shvatio, sam je javno izjavio ono što je sveti Kirilo izrekao u tim kapitulima i da ga smatra pravoslavnim zajedno sa ostalim istočnim episkopima i izjavio je da u zajednici sa njim ostaje do smrti. Iz svega toga je jasno da je isti Iba, prije nego što je razumeo dvanaest kapitula blaženog Kirila, pošto je sumnjao da se u njima propovijeda jedna Hristova priroda u pravoslavnom smislu, što je smatrao rđavo rečenim (tj. hulom) i odbacio, a poslije objašnjenja istih (kapitula) u pravoslavnom smislu, što je znao da je ispravno rečeno, s poštovanjem je prihvatio.

(*Kako je i kada Iba bio protivnik svetog Kirila*)
Ali i to je bez sumnje jasno razumu svih vjernih da su na drugom Efeškom saboru Dioskor i Eutih više napali blaženog Kirila zbog jeretičkog shvatanja, a na prvom Efeškom saboru ruženja; oni su vjerovali da je sveti Kirilo u svojih dvanaest kapitula propovijedao jednu prirodu u Gospodu našem Isusu Hristu: zbog ovoga je Dioskor osudio neke istočne episkope, koji nijesu htjeli da podrže propovijedanje o jednoj prirodi: među njima je posebno episkopa Ibu osudio kao jeretika zbog njegovog ispovijedanja vjere, kojim otvoreno ispovijeda dvije prirode, jednu vrlinu, jednu ličnost, da je jedan Sin Gospod naš Isus Hristos; a Eutiha je nazvao katoličanskim zbog propovijedanja o jednoj prirodi, osuđujući takođe zbog izraza dvije prirode i svete uspomene Flavijanovu ličnost: utvrđeno je da je sam Dioskor počeo da negira prvi Efeški sabor, jer ga je branio predstavljajući ga odvratnim; i tako su Dioskor i Eutih više optužili blaženog Kirila hvaleći ga, nego Iba koreći ga zbog toga što ga je greškom rđavo razumio. Jer su zaista i pohvala i prijekor proizišli iz jednog shvatanja, ustanovljeno je da su ga Dioskor i Eutih, koji su (ga) pohvalili, u jeretičkom duhu hvalili i stoga su od Halkedonskog sabora osuđeni; a episkop Iba, pak, koji je greškom mislio da se u njima propovijeda jedna priroda, isprva korio poglavlja, a kasnije, kada mu je bio razjašnjen njihov smisao, uzjavio je da je u zajednici sa blaženim Kirilom i svim istočnim (episkopima) te je isti Halkedonski sabor prosudio da je on ostao pri

Conc. Chalced. act. 10. propo finem.

requisitum, quid de ejusdem constituendum videretur Ibæ negotio, consequenter hujusmodi processisse sententias.

* Act. 10. Chalc. Conc.

*Paschasinus, & Lucentius * reverendissimi episcopi & Bonifacius presbyter tenentes locum sedis apostolicæ* (quia missi apostolici semper in synodis prius loqui & confirmare soliti sunt) *per Paschasinum dixerunt: Relectis chartis, agnovimus ex sententia reverendissimorum episcoporum, Ibam reverendissimum innoxium approbari: relecta enim ejus epistola agnovimus eum orthodoxum. Et ob hoc decernimus ei honorem episcopatus restituendum, & ecclesiam, a qua injuste & absens expulsus est, reparandam. De episcopo igitur sanctissimo Nonno, qui pro eo paulo ante factus est, existimationis erit venerabilis episcopi Antiochenæ ecclesiæ quid oporteat de eo * formari sive statui.*

* firmari

* Ibidem.

*Anatolius * reverendissimus archiepiscopus Constantinopolis novæ Romæ dixit: Dei amantissimorum episcoporum & judicum fides, ac lectio omnium horum quæ sunt subsecuta, demonstrant innoxium Ibam reverendissimum ab accusationibus quæ illatæ sunt in eum: unde omnem in præsenti suspicionem abjicio, quoniam consentit & subscribit ei quæ nunc de fide sententia data est a sancto concilio, & epistolæ sanctissimi archiepiscopi Romæ Leonis, & dignum eum judico episcopatu, & habere curam in qua pridem existebat ecclesiæ.*

Judicium synodi de epistola Ibæ.

Maximus reverendissimus episcopus Antiochenus dixit: Ex iis quæ modo relecta sunt, constituti manifestum esse, quia ab omnibus ei illatis reverendissimus Ibas innocens est repertus: ex relecto vero rescripto epistolæ, quæ probata est ab eo qui adversarius ejus existit, orthodoxa est ejus declarata dictatio.

His igitur ita in sanctæ Chalcedonensis synodi judicio, dispositioneque jacentibus, & ita vicariatum sedis apostolicæ venerandorum præsulum sustinentium & ceterorum patrum interlocutionibus declaratis, evidenter advertimus, quod ab his, qui in eadem sancta Chalcedonensi synodo locum beatissimi prædecessoris nostri papæ Leonis tenuisse noscuntur, dictum sit: *Relecta ejus epistola agnovimus eum esse catholicum*; & ab Anatolio Constantinopolitano dictum sit: *Lectio omnium quæ sunt subsecuta demonstrat innoxium Ibam reverendissimum ab his quæ in eum accusatores intulerant*; a Maximo vero Antiocheno dictum sit: *Ex relecto scripto epistolæ, quod perlatum est ab adversario ejus, catholica est ejus declarata dictatio*; quorum interlocutionibus ceteri episcopi non solum non contra dixisse, verum etiam apertissimum noscuntur præbuisse consensum.

Propter prædicationem fidei, per quam venerandæ recordationis Cyrillus, Alexandrinus episcopus, & reverendissimus Joannes Antiochenus antistes, atque omnes orientales episcopi per Paulum Emesenæ civitatis episcopum ad concordiam redierunt, quam Ibas quoque in eadem epistola laudans, libenter amplectitur, orthodoxa est Ibæ episcopi a patribus pronunciata dictatio. Illa vero quæ in ipsa Ibæ sacerdotis epistola in injuriis beatæ recordationis Cyrilli per errorem intelligentiæ dicta sunt, patres in sancta Chalcedonensi synodo epistolam pronunciantes orthodoxam, nullatenus recepe-runt: quippe quæ etiam ipse venerabilis episcopus, intellectu capitulorum ejus meliore recepto, mutando refutavit, sicut interlocutione ve-

ispovijedanju katoličanske vjere. Taj isti sabor je, dakle, videći u Dioskoru i Eutihu, koji su pokušali blaženim Kirilom da se pokriju kao lažnim velom, prije protivnike propovijedanja blaženog Kirila, time što su u bogohulnom duhu propovijedali jednu prirodu nakon sjedinjenja, jednom istom odlukom osudio i Dioskora i Eutiha, negirajući drugi Efeški sabor, a potvrđujući prvi.

(*Vigilijev cilj*)
I budući da nam se nameću one riječi koje Gospod kroz proroka Jezekijela govori jerusalimskim sveštenicima, koji nijesu razlikovali dobro od zla: *Sveštenici njezini prestupaju zakon moj i skvrne moje svete stvari, ne razlikuju sveto od oskvrnjenoga, i nečisto od čistoga ne raspoznaju* (Jezek. 22. 26). Vaša blagočestivost mora jednako kao i mi srca vjernika uputiti na te riječi da se zbog njih ne usude da raspravljaju o odlukama Halkedonskog sabora, da sveštenici koji su tamo zasijedali, ne bi (daleko bilo) bili žigosani nečistotom od jeretičkih zamki: da budu okrivljeni da ne mogu da razlikuju čisto od nečistog, ako vide da mi sada pod bilo kakvim izgovorom ponovo potežemo slučajeve sa tog svetog sabora koji su završeni uz saglasan sud Apostolske stolice. Zbog toga dakle neka (vaša blagočestivost) prosvijetli nas koji u svemu čuvamo učenje i odluku svetih otaca i poredak svih stvari u skladu sa onim načinom razmišljanja, koji (sada) mijenjamo, a koji je deklarisan odlukom Halkedonskog sabora, (neka nas, dakle, prosvijetli) najjasnijom svjetlošću istine iz riječi pisma poštovanog gospodina Ibe. Zbog toga dakle ako svi čuvamo učenje i sud svetih otaca i poredak svih stvari u skladu sa onim načinom razmišljanja, koji predajemo (dalje), a koji se jasno vidi iz odluke Halkedonskog sabora, neka sija najotvorenijom istinom, a na osnovu riječi iz pisma poštovanog gospodina Ibe razjašnjenih najispravnijim i najpobožnijim razumijevanjem, na osnovu zapisnika (gesta) koji se čuvaju kod Fotija i Eustatija i na osnovu (dobre) namjere samog episkopa Ibe o kojoj su prisutni raspravili, autoritetom ovog našrg suda (sentencije) konstatujemo da su naši oci zasijedajući u Halkedonu najpravednije obznanili da je vjera toga poštovanog gospodina pravoslavna i da je kritika (reprehensio) blaženog Kirila, za koju su znali da mu se kao čovjeku dogodila greškom u razumijevanju, odgovarajućom zadovoljštinom očišćena i odlučujemo da sud otaca koji su zasijedali u Halkedinu ostaje neprikosnoven, kako u svemu, tako i u pismu često pominjanog poštovanog Ibe.
I ne dopuštamo da bilo ko iz crkvenih redova i činova bilo kada prisvoji (preuzme) ovu našu izjavu (constitutum), ili da (je) primijeni na raspravu oko ovog pisma, ili na bilo šta drugo što je na Halkedonskom saboru uz saglasnost zastupnika (vikara) Apostolske stolice presuđeno, odlučeno, određeno i zaključeno, kao da je nesavršeno i podložno prigovoru, sa ciljem da (išta bilo čemu od svega toga) doda, ili oduzme, ili pak izmijeni, ili da na bilo koji način bilo šta novo krivotvori.

(*O dvanaest Kirilovih kapitula (anatema)*)
Rukovodeći se jednakim razmišljanjem određujemo da niko ne (smije da) smatra da pismu blaženog Kirila, koje se sastoji od dvanaest poglavlja, ili pak samim poglavljima napisanim protiv Nestorijevog bezvjerja, bilo šta treba oduzeti: jer je poznato, bar među istočnim episkopima, da je onaj isti Iba, nakon što mu je bio protumačen smisao onih poglavlja blaženog Kirila sve vrijeme svoga života ostao u zajednici sa blaženim Kirilom, (poznato je dakle) da je odbacio i odgurnuo od ispravnosti istinskog tumačenja ono čime se nešto bilo iz gore navedenog pisma samog episkopa Ibe, bilo iz svega onoga, što je na svetom Halkedonskom saboru odlučeno, određeno i definisano, tako izmijeni ili što se tiče autoriteta toga sabora, ili da se potvrdi Nestorijevo izopačeno učenje, ili pak da se kaže da je samom Nestoriju oprošteno.

A nevandæ memoriæ Eunomii Nicomediensis episcopi in eadem sancta Chalcedonensi synodo residentis evidentissime declaratur; quod ita se habet. *Eunomius* * *episcopus Nicomediæ dixit:* * Ibidem.
Jam quidem ex his quæ relecta sunt innoxius approbatus est beatus Ibas; in quibus etiam dicendo male culpare visus est beatissimum Cyrillum, & in postremis recte confessus illa quæ culpaverat refutavit. Unde & ego anathematizantem eum Nestorium & Eutychetem & impia eorum dogmata, & consentientem his quæ a sanctissimo archiepiscopo Leone scripta sunt, & in hac universali synodo, dignum esse episcopatu decerno.

Nam & venerabilis memoriæ Juvenalis interlocutio hoc idem significat: quod Ibas epi-
B scopus de eo quod sancto Cyrilo capitula ejus aliter intelligendo detraxerat, postea professus, quia, his ab eo explanatis & a se intellectis in communionem ejus devote concurrerit, & de his quæ prius aliter intellexerat sit conversus; propterea recipere eum episcopatum decrevit, ut pote quantum ad professionem fidei orthodoxum existentem, ita dicens; * *Qui con-* * Ibidem.
vertuntur scripturæ divinæ suscipi jubet: quapropter & ab hæreticis revertentes suscipimus. Unde prævideo reverendissimum Ibam mereri clementiam, quia & senex est, ut habeat episcopatus gradum, orthodoxum existentem. Quibus verbis hoc intelligitur, quod si ab hæreticis venientes suscipimus, quomodo Ibam qui est ortho-
C doxus, & intellectu capitulorum beati Cyrilli hæsitans ei obloqui visus est, nunc ab eo in quo fallebatur intellectu conversum non suscipiamus, cum eum orthodoxum constet existere? Neque enim orthodoxum existere Ibam diceret Juvenalis episcopus, nisi ex verbis epistolæ ejus confessionem fidei orthodoxam comprobaret. Ut autem appareat quia interlocutio Juvenalis Eunomii interlocutioni concordat; verba ipsa ex interlocutione Eunomii nos edocent, quæ inter alia ita se habent: *In quibus enim dicendo male culpare visus est beatissimum Cyrillum, in postremis recte confessus, illa quæ culpaverat, refutavit.* Ex quibus verbis evidenter
D declaratur, in Iba episcopo nihil de confessione fidei reprehensum, quam constat esse laudatam; sed eumdem Ibam quod fallente intelligentia de beato Cyrillo male senserat refutasse.

Nam idem venerabilis episcopus Ibas ex ipsis gestis præcedentibus, sicut Photii & Eustathii sententia continet, apertissime perhibetur habere se & recipere omnia quæ in Ephesina prima synodo gesta sunt, & æqua judicare quæ in Nicæa sunt constituta, & nullam differentiam arbitrari ejus ad alia, & nimis ejus sanctitatem se laudasse pronuncians, quod prone Ibas sapuerit curare eos qui vel suspicione, vel alio aliquo modo ejus læderent opinionem doctrinæ: nam & post explanationem duodecim capitulorum beati Cyrilli factam, & intel-
E lectum ejus sibi quem sanctus Cyrillus in ipsis capitulis habuit declaratum, & orthodoxum eum se cum omnibus orientalibus episcopis habuisse, & in communione ipsius usque ad exitum permansisse professus est. Ex quo apparet eumdem Ibam, & priusquam duodecim capitula beati Cyrilli intelligeret, & cum in eis suspicaretur unam Christi prædicari naturam, orthodoxo sensu quod male dictum existimaverat reprobasse, & post explanationem eorumdem orthodoxo sensu quæ recte dicta cognoverat venerabiliter suscepisse.

Sed

I da neko ne bi smatrao sumnjivim što je pomenutim legatima i zastupnicima (vikarijima) Apostolske Stolice od preblaženog pape Leona bio dat mandat samo radi (ispovijedanja) vjere, a ne i u vezi sa vraćanjem nepravedno uklonjenih episkopa i da ne bi pomislio da se nepotrebno pred svetim ocima vodio slučaj i Ibe episkopa grada Edese; mora znati da preblaženi papa Leon svetom Halkedonskom saboru između ostalog ovako napisao, govoreći: Budući pak da nam nije nepoznato da je pogoršano stanje u mnogim crkvama zbog sitnih zavisti i da je veliki broj episkopa, koji nijesu primili jeres, otjeran sa svojih položaja i otjeran u progonstvo i da su na mjesto poglavarâ postavljeni drugi: na ove rane prvjenstveno treba priviti lijek pravde, da niko ne bi bio lišen sopstvenog ili se koristio tuđim.
I da niko ne bi sumnjao da li je ono, što se na Halkedonskom saboru raspravljalo o vraćanju episkopa prenijeto na znanje preblaženog Leona i s njegove strane potvrđeno, neka nikako ne propusti da savjesno pročita sam izveštaj koji su preblaženom Leonu, našem prethodniku, uputili: na kraju (izvještaja) pišu ove riječi: postarali smo se da vas obavijestimo o svoj silovitosti svega o čemu se raspravljalo na naše insistiranje i onome kako smo po svom uvjerenju i sklonosti postupili. Nakon toga, preblaženi papa Leon zahvaljujući se isto tako Pulheriji Augusti blagočestive uspomene zbog vraćenih episkopa, ovako piše: Neka vaša milost, dakle, zna da vam cijela Rimska Crkva čestita zbog svih djela vaše vjere, to jest što ste s ljubavlju u svemu pomogli našu delegaciju i što ste katoličanske sveštenike, koji su po nepravednoj presudi bili izbačeni iz svojih crkava, vratili na njihove pređašnje položaje. Eto i u tome se jasno vidi potvrda da su preblaženom papi Leonu bili upućeni svi zapisnici i da su mu prenijete sve novosti, jer je još i gestom uzvratio zahvalnost za sve što se dešavalo.
Ne sumnjamo dakle da je razumu svih vjerih dostupno, u kom obliku je zastupnicima (vikarijima) blaženog pape Leona, koji su prisustvovali tom saboru umjesto njega, od njega bilo zapovijeđeno u vezi sa temama o kojima se raspravljalo, ili kakve vidove borbe su imali na raspolaganju, to jest šta je uz prisustvo njegovog presula i uz saglasnost Apostolske Stolice preko njegovih zastupnika na onom vaseljenskom saboru bilo odlučeno; nije pravo da se to ni umanjuje, niti uvećava, niti krivotvori, niti iko o tome može ponovo da raspravlja. Malobrojne donijete odluke naših prethodnika od nebrojenih uče nas da nije dopušteno iskrivljavati odluke poštovanog Halkedonskog sabora, niti pod bilo kakvim uslovom ili izgovorom (pod bilo kojom bojom ili naslovom) bilo šta ponovo raspravljati, pa tako ni (o bilo čemu) iz pisama onog blaženog našeg prethodnika Leona, kojim se kao najvišim presulom u njegovim vikarijima podičio sveti Halkedonski sabor. Jer u pismu pobožne uspomene Leonu Avgustu kaže ovako:

(*Šta kaže sveti Leon o integritetu (nepovredivosti) Halkedonskog sabora.*)
A ovi božanski darovi nam se tako napokon božanskim nadahnućem darivaju, pa ako bi se ispostavilo da smo nezahvalni za ono što nam je podareno i kao da ono što smo dobili nije ništa, onda bolje da očekujemo suprotno. Jer tražiti ono što nam je pred očima, ponovo u raspravi potezati za onim što je savršeno i izvrtati ono što je definisano, nije ništa drugo do ne uzvraćati zahvalnošću za ono što smo dobili, i dalje biti u izopačenim zahtjevima smrtonosne požude za plodom zabranjenog drveta. A u produžetku kaže: neka tako tvoja blagočestivost unaprijed zna, poštovani imperatore, da oni, to obećavam, moraju biti poslati; ne da bi se sukobili sa neprijateljima vjere, niti da bi se borili protiv onih koji namjeravaju da se udalje od Apostolske stolice: jer o temama iz Nikeje i Halkedona koje su definisane, kako je Bogu bilo ugodno, ne usuđujemo se ulaziti u raspravu, kao da su sumnjive ili nedovoljno utvrđene, a njih je Svetim Duhom uobličio toliki autoritet.
Isti naš blaženi prethodnik, papa Leon, u drugom pismu poštovanom pomenutom Augustu kaže: Ne dopusti da se ponovnim pobudama podstaknu već završene borbe protiv trijumfa svemoguće

Quomodo & quando Ibas adverſatus ſancto Cyrillo.

Sed & illud indubitanter cunctorum fide- A
lium mentibus patet, quod magis in Epheſina
ſecunda hæretico intellectu Dioſcorus cum Eu-
tychete beato Cyrillo, & primo Epheſino con-
cilio contumelias irrogarint, qui crediderunt
ſanctum Cyrillum unam naturam in domino
Deo noſtro Jeſu Chriſto per duodecim ſua
prædicaſſe capitula: & ob hoc aliquos orien-
tales epiſcopos, qui unius naturæ prædicatio-
nem noluerunt ſuſcipere, Dioſcorus conde-
mnavit: inter quos & Ibam epiſcopum pro-
pter hanc ſpecialiter fidei ejus profeſſionem,
qua duas naturas, unam virtutem, unam per-
ſonam, quod eſt unus filius dominus noſter
Jeſus Chriſtus, apertiſſime confitetur, hæreti-
cum condemnavit; & Eutychetem propter B
unius naturæ prædicationem ſicut catholicum
revocavit, damnans quoque propter duarum
naturarum vocem ſanctæ recordationis Flavia-
ni perſonam: & inventus eſt ipſe magis Dio-
ſcorus Epheſinam primam ſynodum conari de-
ſtruere, qui eam ſub execrabilis intellectus
imagine deſendebat; & amplius beatum Cyril-
lum criminatus eſt laudans Dioſcorus atque
Eutyches, quam Ibas ſub falſi intellectus er-
rore vituperans. Namque cum laus atque vi-
tuperatio ad unum tenderent intellectum,
Dioſcorus & Eutyches, qui laudaverunt, hæ-
retico ſpiritu laudaſſe reperti ſunt, atque ideo
ſunt a ſancta Chalcedonenſi ſynodo damnati; C
at vero Ibas epiſcopus, qui per errorem, unam
putans in his prædicari naturam, prius vitu-
peravit capitula, & poſt declaratum ſibi intel-
lectum eorum, communicatorem ſe beati Cy-
rilli cum omnibus orientalibus eſſe profeſſus
eſt, & in catholicæ fidei rectitudine ab eadem
Chalcedonenſi ſynodo judicatus eſt permanſiſ-
ſe. Hæc ergo eadem ſynodus in Dioſcoro
atque Eutychete, qui ſe falſo per beatum Cy-
rillum velamine tegere nitebantur, videns po-
tius beati Cyrilli prædicationibus Dioſcorum
atque Eutychetem apparere contrarios, per
hoc quod unam poſt adunationem naturam
blaſphemo ſpiritu prædicabant, ſimili atque
eadem Dioſcorum cum Eutychete ſententia
condemnavit, deſtruens Epheſinam ſecundam D
primamque confirmans.

Vigilii ſcopus.

Et quia nobis de Ezechielis prophetæ ver-
bis objicitur illud, quod ad ſacerdotes Jeruſa-
lem malum a bono non diſcernentes ex per-
ſona domini dicebat: *Sacerdotes ejus ſpernentes*

Ezech. 22.

legem meam coinquinaverunt ſancta mea; inter ſanctum & pollutum non diſtinguebant, & inter medium mundi & immundi non ſecernebant. De-
bet veſtra pietas pariter nobiſcum & univer-
ſorum corda fidelium ex his verbis advertere,
ideo non audere Chalcedonenſis ſynodi retra-
ctare judicium, ne ibidem conſidentibus ſa-
cerdotibus iſta (quod abſit) ab hæreticorum
inſidiis macula inuratur: ut eos inter ſanctum
& pollutum, & inter medium mundi & im- E
mundi non potuiſſe diſcernere criminentur, ſi
nos modo cauſas ejuſdem ſanctæ ſynodi cum
conſenſu ſedis apoſtolicæ judicio terminatas,
ſub qualibet occaſione viderint retractare. Pro-
pterea ergo diſciplinam atque judicium ſancto-
rum patrum nos in omnibus conſervantes, &
rerum omnium diſpoſitionem ſecundum eam
quam reddimus rationem ex Chalcedonenſis
ſynodi judicio declaratam cum ſatis apertiſſi-
ma luceat veritate, ex verbis epiſtolæ viri ve-
nerabilis Ibæ rectiſſimo ac piiſſimo intellectu

desnice; naročito jer *to (*umjesto *in - u* preuzeto sugerisano *id - to*) nikako nije dopušteno već osuđenim jeretičkim drznicima: i ovaj plod se duguje blagočestivim naporima da sva cjelokupnost Crkve ostane u sigurnoj postojanosti svog jedinstva i da se ubuduće ne raspravlja ponovo o onome što je dobro utvrđeno: jer nije osobina miroljubivog, nego buntovničkog duha da poslije legitimnih i božanski nadahnutih zaključaka (konstitucija) želi da se sukobljava, jer i Apostol kaže *da* prepiranje *nije ni od kakve koristi nego na propast onima koji slušaju* (2. Tim. 2, 14). Jer kad bi bilo slobodno opredjeljivati se prema ljudskim ubjeđenjima nikada ne bi mogli nedostajati oni koji se usuđuju da riječima napadnu istinu i da se pouzdaju u rečitost mudrosti ovoga svijeta. Malo dalje još kaže: Mi moramo pobožno i neprestano da gledamo da se ne bi, dok se dopušta rasprava o takvim temama, time umanjio autoritet onome što je božanski definisano. Isto tako u pismu pape Leona Anatoliju Konstantinopoljskom episkopu (piše): Da bi sa ovakvim ohrabrenjem mogla biti upoznata sva braća, neka se postara vaša prilježnost, jer, što često treba reći, ako se izvrće bilo šta od onoga što je ustanovljeno u Halkedonu, potresa se cijela hrišćanska vjera i stoga ne dopuštamo da se bilo kakvom novinom skrnavi ono što je božanskom voljom sastavljeno.

(*Šta o Halkedonskom saboru kaže papa Simplicije.*)
Ali i naš preblaženi prethodnik između ostalog ovako piše Zenonu Augustu: *Ni neko sumnjivog razuma i poremećena uma ne bi očekivao da se nakon Halkedonskog sabora išta novo raspravlja protiv njegovih definicija: jer se po cijelom svijetu uz nepobitno poštovanje širi ono što je utvrdilo sveštenstvo cele vaseljene.*
Zanonu Avgustu pomenuti papa Simplicije još (kaže): *Neka ušima vaše blagočestivosti nemaju otvoren pristup pogubne misli: neka se ne dozvoli drskost ponovnog raspravljanja o tako starim (temama): tako su uostalom oruđa svih jeresi uperena protiv crkvenih odluka, nikada se ne dopušta da se zadobijene borbe napadima obnove.*
Papa Simplicije je još i ovo rekao pomenutom Zenonu Avgustu: *Tako možete zapovijediti da odluke Halkedonskog sabora, a tako je moj prethodnik blaženog sećanja Leon na osnovu apostolskog predanja učio, neoskrnavljene neprestano žive: jer se nikako ne može ponovo raspravljati ono što je njihivim definisanjem konačno riješeno.*
(*Zašto Vigilija hoće da konsultuju o Halkedonskom saboru.* (prilično nečitko, nijesu cijela krajnja slova na margini))
Na osnovu prethodnih svjedočenja otaca dakle poznato je koliku opreznost moramo gajiti zarad ispravnosti Apostolske stolice i obzira prema vaseljenskoj Crkvi: tu smo opreznost, dakle, koje smo već dugo svjesni, a tiče se slučaja o tri poglavlja, pretočili u ono pismo koje smo onom prilikom predali Meni Konstantinopoljskom episkopu, koje je potom Mena svete uspomene u prisustvu većeg broja episkopa i slavnog senata predao vašoj milosti i koje je vaša blagočestivost uz njegovu obnovljenu saglasnost primila. Postarali smo se, nikako ne odustajući od toga da sa svih strana osmotrimo svoj položaj kao i prijedlog, da (u tom pismu) svima izložimo opravdano poštovanje Halkedonskog sabora, kao što i svjedoči redosljed njegovog sadržaja, u kome smo sa malo riječi iznijeli mnogo stvari: pošto smo sve pažljivo proučili, polazalo se očigledno da je kod nas sveti Halkedonski sabor ostao i ostaje neprekršen. Ako je već izvjesno da smo se u samom pismu mi, između ostalog, tako postavili prema tom saboru govoreći: Pošto je kod nas iz očiglednog razloga sasvim jasno da kogod bilo šta pokuša da čini na štetu toga sabora, prije će naškoditi samome sebi. A malo dalje se kaže ovo:
Ali da nam je u samim onim zapisnicima (gestama) očiglednije bilo ukazano da (treba da) se pridržavamo, ne bi se niko usudio da bude inicijator tolike drskosti da bilo o čemu, što je proizišlo u onaj presveti sud, sudi kao o sumnjivom: budući da se mora vjerovati da su oni koji su

A perſpectis, & ex geſtis apud Photium & Euſtathium habitis, & ex ipſius Ibæ epiſcopi præſentis a præſentibus intentione diſcuſſa, patres noſtros in Chalcedone reſidentes juſtiſſime orthodoxam ejuſdem viri venerabilis Ibæ epiſcopi pronunciaſſe fidem, & reprehenſionem beati Cyrilli, quam humanitus per errorem intelligentiæ eveniſſe cognoverant, congrua ſatisfactione purgatam: præſentis ſententiæ noſtræ auctoritate ſtatuimus atque decernimus, cum in omnibus, tum etiam in ſæpius memorata venerabilis Ibæ epiſtola intemeratum patrum in Chalcedone reſidentium manere judicium.

Nec quemquam ad ordines & dignitates ec-
B cleſiaſticas pertinentem hoc conſtituto noſtro permittimus aliquando præſumere, vel ſuper ejuſdem epiſtolæ negotium, vel aliis in Chalcedonenſi concilio conſenſu vicariorum ſedis apoſtolicæ judicatis, ordinatis, definitis, atque diſpoſitis, tanquam imperfectis atque reprehenſibilibus, ſive per additamentum, ſive per diminutionem, ſive per immutationem, vel quoquo modo aliquid temerariæ novitatis inferre.

Pari ratione decernimus, ne quiſquam epi- De duodecim capitulis Cyrilli. ſtolæ beati Cyrilli, cui duodecim ſunt ſubjecta capitula, vel ipſis capitibus adverſus Neſtorii perfidiam promulgatis exiſtimet derogandum: cum conſtet eumdem Ibam, vel inter
C omnes orientales epiſcopos, poſt explanatum ſibi eorumdem capitulorum intellectum, beati Cyrilli communicatorem toto vitæ ejus tempore permanſiſſe, abjicientem ea, & a veri intellectus rectitudine repellentem, in quibus vel ex ſuprafcripta epiſtola unius Ibæ epiſcopi, vel ex omnibus quæ in ſancta ſynodo Chalcedonenſi judicata, ordinata, definita atque diſpoſita ſunt, ita quidquam aptatur, aut per auctoritatem ejuſdem ſynodi aut perverſum dogma aſſertum eſſe Neſtorii, aut ipſe dicatur Neſtorius excuſatus.

Et ne quis forſitan arbitretur ambiguum, quod præfatis legatis atque vicariis ſedis apoſtolicæ a beatiſſimo papa Leone tantum fidei
D cauſa, & non etiam de depoſitorum incompetenter epiſcoporum fuerit revocatione mandatum, & quaſi ſuperflue Ibæ quoque Edeſſenæ civitatis epiſcopi cauſam coram ſanctis patribus exiſtimet agitatam; noverit beatiſſimum papam Leonem ſanctæ Chalcedonenſi ſynodo hæc inter cetera ſcripſiſſe, *dicendo: Quia vero non* ignoramus per pravas æmulationes ſtatum multarum eccleſiarum fuiſſe turbatum, plurimoſque epiſcopos, qui hæreſim non reciperent, ſedibus ſuis pulſos, & in exilia deportatos, atque in locum ſuperſtitum alios ſubſtitutos; his primitus vulneribus adhibenda eſt medicina juſtitiæ, ne quiſquam careat propriis, vel aliter utatur alienis.

E Et ne quis dubitet utrum ea, quæ de reſtitutione epiſcoporum geſta ſunt in Chalcedonenſi ſynodo, ad beatiſſimi Leonis fuerint perducta notitiam, & ab eodem confirmata, ipſam potius ſynodi relationem ad beatiſſimum Leonem prædeceſſorem noſtrum directam congrua legere ſolicitudine non omittat: cujus poſt alia in fine hæc verba ſunt: Omnem vobis geſtorum vim inſinuare curavimus ad conſiſtentiam noſtram, & eorum quæ a nobis acta ſunt confirmationem & diſpoſitionem. Poſt quorum notitiam idem beatiſſimus papa Leo ad piæ

G 2 me-

tada bili prisutni na osnovu neposrednog sjećanja prilježnije čak i pored onoga što je bilo napisano sve to ispitali, ili mogli sigurnije da odrede, a što nama sada, poslije toliko vremena, kao nepoznat slučaj može izgledati dvosmisleno, mada i to doprinosi poštovanju saborâ, da se ustupa pred njihovim autoritetom i u onome što je manje razumljivo. I nadalje stoji ovako: Samo da budu svi onako kako jesu i oni koji istrajavaju u neprestanoj postojanosti čuvajući ono za šta se zna da je na poštovanim saborima, Nikejskom, Konstantonopoljskom, prvom Efeškom i Halkedonskom definisano i autoritetom naših prethodnika potvrđeno i svi oni, koji su na pomenutim svetim saborima raščinjeni, i bez dvoumljenja osuđeni, i svakako oni kojima je oprošteno, o čijem oslobađanju od krivice je na istim svetim saborima bilo odlučeno. A potom se još kaže:

(*Vigilijeva izjava o potvrdi Halkedonskog sabora*)
Podvrgavajući presudi anateme i onoga, koji bi bilo šta protiv pomenutog Halkedonskog sabora prihvatio kao bilo kakvu potvrdu, bilo usmeno, ili u slučaju da se otkrije da smo mi ili bilo ko drugi nešto uradili ili napisali: a sveti Halkedonski sabor, čija je neprikosnovenost velika i postojana, stalna i poštovanja dostojna, kakvu imaju i treba svoju neprikosnovenost da zadrže, Nikejski, Konstantinopoljski i prvi Efeški sabor. I malo dalje se još kaže: Anatemišemo i onoga ko (bilo ko da je) vjerno ne slijedi i jednako tako ne poštuje najsvetije sabore, Nikejski, Konstantinopoljski, prvi Efeški i Halkedonski, koji su saglasni sa jednom čistom apostolskom vjerom i potvrđeni od strane presula Apostolske Stolice: i ko hoće kao pogrešno rečeno da ispravi ili hoće kao nesavršeno da dopuni bilo šta od onoga što je na tim saborima, koje smo pomenuli, donijeto.

(*Hoće carsku odluku (consultum) o Halkedonskom saboru*)
Eto, poštovani imperatore, jasnije od svjetlosti se pokazuje, da smo mi uvijek imali ovakvu volju prema poštovanju četiri sveta sabora i da šta god da je od strane svetih otaca, koji su na njima zasijedali, definisano, utvrđeno ili odlučeno ostaje neprikosnoveno. Budući, dakle, da stoji sve ono što je o pismu (episkopa) Ibe i njegovoj ličnosti sadržano u izjašnjenjima svetih otaca i vikarija (zastupnika) Apostolske stolice, to treba i nama i svima katoličanske vjere jednake volje da bude dovoljno, jer je i tamo sveti sabor glasno potvrdio da to može biti dovoljno, rekavši: da treba anatemisati samo Nestorija i njegova učenja: pošto je episkop Iba toliko puta ponovio anatemu protiv najbezbožnijih Nestorija i Eutiha, to je bilo dovoljno zadovoljenje za volju cjelokupnog sabora.

(*Vigilijeva zabrana*)
Pošto smo, dakle, sve ovo sa svakom opreznošću i prilježnošću sa svih aspekata, zarad očuvanja nepovrjedivog poštovanja prema pomenutim saborima i njihovim poštovanim odlukama, izložili, imajući na umu da je napisano da ne smijemo da pomičemo međe koje su naši oci postavili (Prič. 22, 28), utvrdili smo i odlučujemo da nikome ko pripada crkvenim redovima i dostajanstvima nije dopušteno da bilo šta suprotno ovome, što smo u ovoj pisanoj izjavi (konstitutu) izjavili o više puta pominjana tri poglavlja, napiše, izjavi, sastavi, ili poučava, ili da pokrene bilo kakvo pitanje nakon ove odluke. Ako je pak o ova tri poglavlja nešto učinjeno, rečeno, ili napisano, ili bi bilo otkriveno od bilo koga i bilo gdje protiv ovoga što smo ovdje izjavili ili utvrdili u ime bilo koga ko pripada crkvenim redovima ili dostojanstvima (činovima), to na sve načine odbacujemo na osnovu autoriteta Apostolske stolice, kojoj smo blagodaću Božijom na čelu.

memoriæ Pulcheriam Auguſtam gratias reſe- A
rens de reſtitutis epiſcopis, ita ſcribit : Clementia igitur veſtra cognoſcat omnem Romanam eccleſiam de univerſis fidei veſtræ operibus plurimum gratulari, ſive quod legationem noſtram pio per omnia juviſtis affectu, & quod ſacerdotes catholicos, qui ab eccleſiis ſuis injuſta fuerant ejecti ſententia, reduxiſtis. Ecce & in eo quod omnia geſta beatiſſimo papa Leoni directa ſunt, rerum geſtarum ad eum perducta notitia eſt, & in recurrentium actione gratiarum rerum geſtarum confirmatio declaratur.

Non dubitamus igitur omnium fidelium ſenſibus pateſactum, quæ vicariis beati Leonis papæ, loco ejus ſynodo præſentibus, ab eodem B
fuerit diſpenſandarum rerum forma mandata, vel quales ad expugnandum perceperint actiones, vel quæ ab illo generali concilio, præſidente ac conſentiente per vicarios ſuos ſedis apoſtolicæ præſule, fuerint conſtituta; quæ neque minus, neque augeri, neque perſtringi, neque poſſe ſas eſt ab aliquo retractari. Non licere autem venerandæ Chalcedonenſis ſynodi ſtatuta convelli, vel quolibet colore ſeu titulo retractari, prædeceſſorum noſtrorum pauca de innumeris prolata conſtituta nos docent, ex illius præcipue beati Leonis prædeceſſoris noſtri epiſtolis, quo in vicariis ſuis ſummo præſule floruit ſanctum Chalcedonenſe concilium. Ait namque in epiſtola ad piæ memo- C
riæ Leonem Auguſtum ita : Hæc autem Dei munera ita demum nobis divinitus conferuntur, ſi de his quæ ſunt præſtita non inveniamur ingrati, & tanquam nulla ſint quæ adeQuid ſanctus Leo pro integritate Concilii Chalcedonenſis.
pti ſumus, contraria potius expectemus. Nam quæ pateſacta ſunt quærere, quæ perfecta ſunt retractare, & quæ ſunt definita convelli, quid aliud eſt, quam de adeptis gratias non referre, & ad interdictæ arboris cibum in pravos appetitus mortiferæ cupiditatis extendere. Et poſt aliquanta, ita prænoſcat, inquit, igitur pietas tua, venerabilis imperator, hos, quos ſpondeo dirigendos; non ad confligendum cum hoſtibus fidei, nec certandum contra illos a ſede apoſtolica profecturos : quia de rebus &D
apud Nicæam & apud Chalcedonem, ſicut Deo placuit, definitis nullum audemus inire tractatum, tanquam dubia vel infirma ſint, quæ tanta per Spiritum ſanctum finxit auctoritas.

Nec non idem beatus prædeceſſor noſter papa Leo ad præfatum venerabilem Auguſtum in alia epiſtola : Non ſinas, ait, contra dexteræ omnipotentis triumphos redivivis exurgere motibus extincta certamina; præſertim cum
a. Forte, id- a in damnatis jamdudum hæreticorum auſibus omnino non liceat : & hic fructus piis laboribus debeatur, ut omnis eccleſiæ plenitudo in ſuæ unitatis ſoliditate ſecura permaneat, nihilque prorſus de bene conſtitutis retractetur : E
quia poſt legitimas & divinitus inſpiratas conſtitutiones velle confligere, non pacifici eſt animi, ſed rebellis, dicente apoſtolo : *Verbis*
a. Tim. 2. *enim contendere nihil utile eſt, niſi ad ſubverſionem audientium*. Nam ſi humanis perſuaſionibus ſemper diſceptare ſit liberum, nunquam deeſſe poterunt qui veritati audeant reſultare, & de mundanæ ſapientiæ loquacitate confidere. Item poſt pauca : Pie nobis & conſtanter videndum eſt, ne, dum talium diſputatio admittitur, his quæ divinitus definita ſunt au-

POTPIS
Uz Božiju pomoć i Njegovom blagodaću, ja, Vigilije, episkop svete katoličanske Crkve grada Rima, potpisao sam se na ovu našu deklaraciju (konstitutum).

POTPISI EPISKOPA
Ja, Jovan, episkop crkve Marsâ, potpisao sam se na ovu deklaraciju saglasivši se s njom.
Ja, Zakhej, episkop Scilacenske crkve potpisao sam se na ovu deklaraciju saglasivši se s njom.
Ja, pastir milošću Božijom, episkop crkve Ikonijenske mitropolije, potpisao sam se na ovu deklaraciju saglasivši se s njom.
Ja, Vincencije, episkop Klaudiopolitanske mitropolije, potpisao sam se na ovu deklaraciju saglasivši se s njom.
Ja, episkop Zakhej, na molbu brata Valentina, episkopa Silve kandide, u njegovom prisustvu, uz njegovu saglasnost i po njegovom diktatu, potpisao sam se u njegovo ime na ovu deklaraciju.
Ja, Julijan, smjerni episkop Cingulanske crkve, potpisao sam se na ovu deklaraciju saglasivši se s njom.
Ja, Pavle, blagodaću Božijom smjerni episkop Ulpijanske crkve, potpisao sam se na ovu izjavu, koju je preblaženi papa Vigilije objavio u slučaju o tri poglavlja, saglasan sa svim što je gore napisano.
Ja, Projekto, episkop Nasitanskog grada, potpisao sam se na ovu deklaraciju saglasivši se s njom.
Ja, Fabijan, blagodaću Božijom episkop Zaparenskog grada potpisao sam se na ovu deklaraciju, koju je preblaženi papa Vigilije objavio u slučaju o tri poglavlja, saglasan sa svim što je gore napisano.
Ja, Primazije, blagodaću Božijom episkop Adrumetinskog grada, koji se još naziva i Justinijanopolj, Bizacenskog sabora(?), potpisao sam se na ovu deklaraciju, koju je preblaženi papa Vigilije objavio u slučaju o tri poglavlja, saglasan sa svim što je gore napisano.
Ja, Stefan, episkop Ariminenske crkve, potpisao sam se na ovu deklaraciju saglasivši se s njom.
Ja, Aleksandar, episkop Melitenske crkve, potpisao sam se na ovu deklaraciju saglasivši se s njom.
Ja, Julijan, episkop Melitske(?)[125] crkve, potpisao sam se na ovu deklaraciju saglasivši se s njom.
Ja, Redempto, episkop Nomentanske crkve, potpisao sam se na ovu deklaraciju saglasivši se s njom.
Ja, Venancije, episkop *Lipijenske (*Liparenske) potpisao sam se na ovu deklaraciju saglasivši se s njom.
Ja, Kvodvultdeus, episkop *Numamske (*Nuceranske) crkve, potpisao sam se na ovu deklaraciju saglasivši se s njom.
Ja, Teofanije, arhiđakon svete Rimske crkve, potpisao sam se na ovu deklaraciju saglasivši se s njom.
Ja, Pelagije, milošću Božijom đakon svete Rimske crkve, potpisao sam se na ovu deklaraciju saglasivši se s njom.

[125] Mljet – najstariji poznati spomen episkopije na ovom, tradicionalno dukljanskom, ostrvu (*prim. prir.*).

Actoritas derogetur. Item in epiſtola papæ Leonis ad Anatolium Conſtantinopolitanum epiſcopum: Ut autem hæc exhortatio ad omnium fratrum poſſit notitiam pervenire, diligentiæ veſtræ cura perficiat, quia, quod ſæpe dicendum eſt, tota religio Chriſtiana turbatur, ſi quidquam de his quæ apud Chalcedonem conſtituta ſunt convellatur, & quæ ex divina ſunt diſpoſitione compoſita, ulla patiamini novitate temerari.

Quid pro nodo Chalcedonenſi Simplicio papa.

Sed & beatiſſimus prædeceſſor noſter papa Simplicius ad Zenonem Auguſtum ſic inter cetera dicit: *Neque aliquis dubius rationis & trepidus mentis expectet novi aliquid poſt Chalcedonenſe concilium contra definitiones ipſius re-*
B *tractari: quia per univerſum mundum inſolubili obſervatione retinetur, quod a ſacerdotum univerſitate eſt conſtitutum.*

Item memoratus papa Simplicius Zenoni Auguſto: *Nullus ad aures veſtræ pietatis perniciosis mentibus pandatur acceſſus: nulla retractandi de veterrimis fiducia concedatur: ſic hæreſum denique machinamenta cunctarum eccleſiaſticis proſtrata decretis, nunquam ſinuntur oppugnationibus eliſa reparare certamina.*

Item prædictus papa Simplicius ad præfatum Zenonem Auguſtum: *Ita Chalcedonenſis ſynodi conſtituta, vel quæ beatæ memoriæ prædeceſſor meus Leo apoſtolica traditione perdocuit, intemerata vigere jubeatis: quia nec ullo modo retra-*
C *ctari poteſt, quod illorum definitione ſopitum eſt.*

Quid Vigilius conſultus voluit Concilium Chalcedonenſe

Conſtat ergo ex præfatis teſtimoniis patrum, quam tenere debeamus pro apoſtolicæ ſedis reſtitudine, & pro univerſalis eccleſiæ conſideratione, cautelam: cujus nos quoque cautelæ jamdudum memores, in eam quam tunc dederamus ad Mennam Conſtantinopolitanum epiſcopum epiſtolam, quam tum præſentibus pluribus ſacerdotibus & glorioſo ſenatu, Menna ſanctæ recordationis epiſcopo veſtræ clementiæ offerente, & pietate veſtra nobis cum ejus conſenſu reſtituente receptam, quantum ad trium capitulorum cauſam pertinet, evacuamus, nullatenus a loci noſtri atque propoſiti circumſpectione ceſſantes, competen-
D tem Chalcedonenſis ſynodi reverentiam curavimus omnibus exhibere, ſicut ſeries ejuſdem teſtatur epiſtolæ, cujus ad probandam cautelam noſtram ſubjecimus perpauca de plurimis: quibus diligenter inſpectis, qualiter apud nos ſancta Chalcedonenſis ſynodus inviolata permanſerit atque permaneat evidenter oſtenditur. Siquidem de eadem ſynodo ita nos in ipſa epiſtola noſtra certum eſt inter cetera poſuiſſe, dicentes: Cum apud nos manifeſta ratione perclareat, quicumque in contumeliam anteſatæ ſynodi aliquid tentat agere, ſibi potius nociturum. Item poſt alia.

Quantum ferendum ſynodis

Sed ſi evidenter nobis fuiſſet oſtenſum in ipſis geſtis potius contineri, nullus auderet
E tantæ præſumptionis auctor exiſtere, ut aliquid, quod in illud ſanctiſſimum judicium productum eſt, velut dubium judicaret: cum credendum ſit, illos tunc præſentes a præſenti rerum memoria diligentius etiam præter ſcriptum aliqua requirere, vel definire certius potuiſſe, quod nobis tunc poſt tanta tempora velut ignota cauſa videatur ambiguum, cum & hoc deferatur reverentiæ ſynodorum, ut & in his quæ minus intelliguntur, eorum cedatur auctoritati. Item poſt alia: Salvis omnibus atque in ſua perpetua firmitate durantibus, quæ

in

НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА ЦРНЕ ГОРЕ

Ja, Petar, milošću Božijom svete Rimske crkve đakon, potpisao sam se na ovu deklaraciju saglasivši se s njom.
Dato uoči majskih ida, 27. godine vladavine gospodara našega Justinijana, zauvijek Avgusta, 12. godine poslije konzulovanja Vasilija, preslavnog gospodina (*clarissimus vir*). U gradu Konstantinopolju. * (*553. god. po Hristu)

in Nicæno, Conſtantinopolitano, Epheſino primo, atque Chalcedonenſi, venerandis conſtant conciliis definita, & prædeceſſorum noſtrorum auctoritate firmata, & cunctis, qui in memoratis ſanctis conciliis abdicati ſunt, ſine dubitatione damnatis, & his nihilo minus abſolutis, de quorum ab iiſdem ſynodis abſolutione decretum eſt. Item poſt alia:

Pro Concilio Chalcedonenſi Vigilii aſſertiones.

Anathematis ſententiæ eum quoque ſubdentes, qui quævis contra prædictam ſynodum Chalcedonenſem, vel præſenti, vel quælibet in hac cauſa ſive a nobis, ſive a quibuſcumque geſta ſcriptave inveniuntur, pro aliqua ſuſceperit firmitate: & ſancta Chalcedonenſis ſynodus, cujus magna & inconcuſſa eſt firmitas, perpetua & veneranda, ſicut Nicæna, Conſtantinopolitana, atque Epheſina prima habent, ſuam teneant firmitatem. Item poſt alia: Anathematizamus & eum quoque, quicumque ſanctam Nicænam, Conſtantinopolitanam, Epheſinam primam, atque Chalcedonenſem ſanctiſſimas ſynodos in una & immaculata fide apoſtolis conſonantes, & ab apoſtolicæ ſedis præſulibus roboratas, non & fideliter ſequitur, & æqualiter veneratur: & qui ea quæ in ipſis conciliis, quæ præfati ſumus, geſta ſunt, vult quaſi prave dicta corrigere, aut vult imperfecta ſupplere.

Synodo Chalcedonenſi vult conſultum.

Ecce, venerabilis imperator, luce clarus demonſtratur, hanc nos habuiſſe ſemper in ſanctarum quatuor ſynodorum reverentia voluntatem, & quæcumque a ſanctis patribus in eiſdem confidentibus definita vel ſtatuta ſive judicata ſunt, intemerata permanere. Manentibus ergo omnibus quæ de epiſtola Ibæ perſonaque ejus in ſanctorum patrum & ſedis apoſtolicæ vicariorum interlocutionibus continentur, illud nobis omnibuſque catholicis æquali voluntate ſufficiat, quod illic ſibi ſancta ſynodus ſufficere poſſe clamavit, dicendo: Neſtorium & ejus dogmata modo anathematizet: quo anathemate nefandiſſimorum Neſtorii & Eutychetis ab Iba epiſcopo toties iterato, totius ſatisfactum eſſe ſynodi voluntati.

Vigilii prohibitio.

His igitur a nobis cum omni undique cautela atque diligentia propter ſervandam inviolabilem reverentiam prædictarum ſynodorum & earumdem venerabilia conſtituta diſpoſitis, memores ſcriptum eſſe, terminos patrum noſtrorum nos tranſcendere non debere, ſtatuimus & decernimus, nulli ad ordines & dignitates eccleſiaſticas pertinenti licere quidquam contrarium his quæ præſenti aſſeruimus vel ſtatuimus conſtituto de ſæpe dictis tribus capitulis aut conſcribere, vel proferre, aut componere, vel docere, aut aliquam poſt præſentem diffinitionem movere ulterius quæſtionem. Si quid vero de iiſdem tribus capitulis contra hæc quæ hic aſſeruimus vel ſtatuimus, nomine cujuſcumque ad ordines & dignitates eccleſiaſticas pertinentis factum, dictum, atque conſcriptum eſt, vel fuerit, & a quolibet ubicumque repertum, hoc modis omnibus ex auctoritate ſedis apoſtolicæ, cui per gratiam Dei præſidemus, refutamus.

Trec. 22.

SUBSCRIPTIO.

Juvante Deo & per ipſius gratiam Vigilius epiſcopus ſanctæ eccleſiæ catholicæ urbis Romæ huic conſtituto noſtro ſubſcripſi.

SUBSCRIPTIONES EPISCOPORUM.

Joannes epiſcopus eccleſiæ Marſorum huic conſtituto conſentiens ſubſcripſi.

Zacchæus epiſcopus eccleſiæ Scyllacenæ huic conſtituto conſentiens ſubſcripſi.

Paſtor miſericordia Dei epiſcopus eccleſiæ Iconienſis metropolis huic conſtituto conſentiens ſubſcripſi.

Vincentius epiſcopus Claudiopolitanus metropoleos huic conſtituto conſentiens ſubſcripſi.

Zacchæus epiſcopus rogatus a fratre Valentino epiſcopo Silvæ candidæ, ipſo præſente & conſentiente & mihi dictante, huic conſtituto pro ipſo ſubſcripſi.

Julianus humilis epiſcopus eccleſiæ Cingulanæ huic conſtituto conſentiens ſubſcripſi.

Paulus humilis gratia Dei epiſcopus eccleſiæ Ulpianenſis huic conſtituto, quod beatiſſimus papa Vigilius in cauſa trium capitulorum protulit, ad omnia ſupraſcripta conſentiens ſubſcripſi.

Projectus epiſcopus Naſſitanæ civitatis huic conſtituto conſentiens ſubſcripſi.

Fabianus gratia Dei epiſcopus Zapparenæ civitatis huic conſtituto, quod beatiſſimus papa Vigilius in cauſa trium capitulorum protulit, ad omnia ſupraſcripta conſentiens ſubſcripſi.

Primaſius Dei gratia epiſcopus civitatis Adrumetinæ, quæ etiam Juſtinianopolis dicitur, concilii Byzaceni, huic conſtituto, quod beatus papa Vigilius in cauſa trium capitulorum protulit conſentiens ſubſcripſi.

Stephanus epiſcopus eccleſiæ Ariminenſis huic conſtituto conſentiens ſubſcripſi.

Alexander epiſcopus eccleſiæ Melitenæ huic conſtituto conſentiens ſubſcripſi.

Julianus epiſcopus eccleſiæ Melitenſis huic conſtituto conſentiens ſubſcripſi.

Redemptus epiſcopus eccleſiæ Nomentanæ huic conſtituto conſentiens ſubſcripſi.

Venantius epiſcopus eccleſiæ * Lippienſis huic conſtituto conſentiens ſubſcripſi. * Liparenſis.

Quodvultdeus epiſcopus eccleſiæ * Numanæ huic conſtituto conſentiens ſubſcripſi. * Nucerinæ

Theophanius archidiaconus ſanctæ eccleſiæ Romanæ huic conſtituto conſentiens ſubſcripſi.

Pelagius miſerante Deo diaconus ſanctæ eccleſiæ Romanæ huic conſtituto conſentiens ſubſcripſi.

Petrus miſerante Deo ſanctæ eccleſiæ Romanæ diaconus huic conſtituto conſentiens ſubſcripſi.

Datum pridie Idus Maii, imperante domino noſtro Juſtiniano perpetuo Auguſto anno XXVII. poſt conſulatum Baſilii viri clariſſimi anno XII. in Conſtantinopolitana civitate. * Anno Chriſti 553.

553. godine:
Justinijanov zakon koji dozvoljava Jevrejima da Sveto pismo čitaju na jezicima naroda gdje se nalaze (i na skitsko-sarmatskom) – Septuaginta i razne varijante Petoknjižja prevedeni su na sve svjetske jezike (i slovenski)[126]
Novela 146

O JEVREJIMA
O TOME DA JE JEVREJIMA DOPUŠTENO DA PREMA TRADICIJI (PREDANJU) SVETO PISMO ČITAJU NA LATINSKOM, GRČKOM, ILI DRUGOM JEZIKU I DA SE IZ SVOJIH MJESTA PROTJERUJU ONI KOJI NE VJERUJU U (STRAŠNI) SUD ILI VASKRSENJE ILI DA SU ANĐELI (BOŽIJA) TVOREVINA

Isti Avgust pretorijanskom prefektu Areobindu
<*Uvod*> Nije trebalo da se Jevreji, slušajući sveštene (sakralne) knjige drže samo njihovog slova, nego je trebalo dublje da zagledaju proroštva u njima sakrivena, kojima one (sveštene knjige) najavljuju velikoga Boga i Spasitelja ljudskog roda Isusa Hrista. Ali premda su prepuštajući sami sebe besmislenim tumačenjima skrenuli od ispravnog načina da slave Boga, pa su i sada u prelesti, nijesmo željeli, saznavši da jedni druge napadaju sumnjičenjima, bez suda njima samima da prepustimo njihove nesuglasice. Osim toga smo iz njihovih predstavki (izveštaja, žalbi) otkrili da je posrijedi to što jedni, koji govore samo hebrejskim jezikom, hoće pri čitanju sveštenih knjiga (Svetoga Pisma) isključivo njime da se koriste, a drugi smatraju da treba prihvatiti i grčki jezik, i da se već dugo oko toga međusobno spore. Saznavši to, prosudili smo da je bolje da oni koji hoće i grčki jezik da prihvate za čitanje Svetoga Pisma i uopšte svaki drugi jezik koji samo mjesto čini slušaocima prihvatljivijim i razumljivijim.

I Poglavlje
Stoga zakonski ustanovljavamo da je Jevrejima, koji hoće u svojim sinagogama, u kojima se sabiraju Jevreji mještani, dopušteno da okupljenima čitaju Sveto Pismo na grčkom jeziku, ili možda na maternjem (pod tim podrazumevamo latinski), ili prosto na nekom drugom, već prema tome kako se u njihovom mestu govori, na kome je svim okupljenima razumljivo ono što se u tekstu kaže, kako bi u skladu sa tim mogli da žive i da se ophode; ali nije dopušteno tumačima, koji su među njima i koji prihvataju samo hebrejski jezik, da kvare što god hoće prikrivajući svoju rđavu namjeru (izopačenost) neznanjem mnoštva (naroda). Oni pak koji na grčkom jeziku čitaju neka se služe prevodom sedamdeset prevodilaca (Septuagintom), od svih najtačnijim, koji i drugi smatraju najboljum, najviše zbog onoga što se dogodilo tokom prevođenja, jer su, premda podijeljeni na parove i smješteni na različita mjesta, svi ipak preveli tekst na isti način.
1. Ko se stoga ne bi zadivio tim ljudima, što su, premda su živjeli mnogo prije spasonosnog javljanja velikoga Boga i našeg Spasitelja Isusa Hrista, ipak sveštenim knjigama stvorili predanje da ono predstoji u budućnosti, kao da su to sopstvenim očima vidjeli, kao da ih je prosvijetlila proročka blagodat? Stoga neka se tim prevodom pretežno svi služe; kako se, međutim, ne bi smatralo da im zabranjujemo druge prevode, dajemo im dozvolu da se koriste i Akvilinom (Akilinom) verzijom, premda je on bio drugačijeg roda i u tekstu se u dobroj mjeri ne slaže sa prevodiocima Septuaginte.

[126] *Corpus iuris civilis, vol. 3, p. 714*.

ΡΜϚ

ΠΕΡΙ ΕΒΡΑΙΩΝ.

CXLVI. Auth. CXXIV.

Ut liceat Hebraeis secundum traditionem legere sacras scripturas latine vel graece vel alia lingua, et ut de locis suis expellantur non credentes iudicium vel resurrectionem vel angelos esse creaturam.

Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἀρεοβίνδῳ τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἐπάρχῳ πραιτωρίων.

Idem Aug. Areobindae pp.

(Προοίμιον.) Ἔχρην μὲν Ἑβραίους τῶν ἱερῶν ἀκούοντας βιβλίων μὴ ψιλοῖς προστετηκέναι τοῖς γράμμασιν, ἀλλὰ πρὸς τὰς ἐναποκειμένας αὐτοῖς προφητείας ὁρᾶν, δι' ὧν τὸν μέγαν θεὸν καὶ σωτῆρα τοῦ τῶν ἀνθρώπων γένους Ἰησοῦν τὸν Χριστὸν καταγγέλλουσι· πλὴν ἀλλ' εἰ καὶ ἀλόγοις σφᾶς αὐτοὺς ἑρμηνείαις ἐπιδιδόντες τῆς ὀρθῆς ἄχρι καὶ νῦν ἀποπεπλάνηνται δόξης, ὅμως ἀμφισβητεῖν πρὸς ἀλλήλους μαθόντες αὐτοὺς οὐκ ἐκαρτερήσαμεν ἄκριτον αὐτοῖς

(Praefatio.) Necessarium quidem erat Hebraeos sacros libros audientes non solis litteris adhaerere, sed ad reconditas eis prophetias respicere, per quas magnum deum et salvatorem generis humani Iesum Christum adnuntiant. Sed etiamsi insensatis semet ipsos interpretationibus tradentes a recta usque nunc gloria aberrant, tamen certari ad invicem non comprehenderunt sine iudicio eis relinquere tumultum.

Nov. CXLVI (= Authent. CXXIV) Graece extat in ML, c. 1—3 in B[e] 1, 1, 57 [53, cf. Zachariae Beitr. z. Kritik u. Restitution der Basiliken, St. Petersburg 1877 p. 4. 15]. — Epit. Theod. 146, Athan. 3, 5 (inde Coll. const. eccl. III 3, 5).

---

ad civitatium episcopos, ut et proponatur haec lex in civitatibus et omnibus manifesta fiant quae per hanc causam nobis placuerunt.

2. U potpunosti, međutim, zabranjujemo onu verziju koja se kod njih naziva drugim izdanjem (Devterozom – sekundarnom tradicijom - devtorokanonskom) jer ona nije vezana sa sveštenim knjigama i nije na božanski način (sa nebesa) preko proroka podarena, nego je nastala kao pronalazak ljudi koji su govorili samo sa zemlje i u njoj nema ničeg božanskog. I dok dakle čitaju te svete riječi, neka otvaraju knjigu (kodekse) i neka ne prikrivaju ništa što je u njima rečeno i neka sa strane ne dodaju nove i nikada napisane riječi, koje su sami izmislili, na propast priprostih ljudi. Stoga, pošto smo takvu slobodu (dozvolu) dali, nikakvoj kazni se ne smiju podvrći oni koji prihvataju grčki ili neke druge jezike, niti se smiju (u tome) sprječavati; oni pak, koji se kod njih od predaka nazivaju arhiferecite (sirijsko-grčka riječ, javlja se samo ovdje umjesto arhisinagoga kako je u ostalim zakonskim aktima drugih careva - *prim*. *prev.*) ili starješine, ili možda učitelji, neće imati nikakva prava da to sprječavaju bilo kakvim mahinacijama ili anatemama, ukoliko ne žele da zbog toga budu urazumljeni tjelesnim kaznama i povrh toga lišeni cjelokupne imovine, jer mi zapovijedamo ono što je bolje i Bogu milije.

II Poglavlje
Ako neki pokušaju da među njima šire isprazne tvrdnje kojima se poriče vaskrsenje ili strašni sud ili tvrdi da anđeli nijesu djelo i tvorevina Božija, takve zbog toga hoćemo da protjeramo iz svakog mjesta i da ni bogohulnog glasa ne puste jer nemaju ni najmanjeg Božijeg poznanja. Ako se oni usude nešto takvo da progovore, biće kažnjeni smrtnom kaznom, jer očišćujemo jevrejski rod od odatle unijete jeresi.

III Poglavlje
Molimo se i u Boga polažemo nadu da se, kada slušaju Sveto Pismo na ovom ili onom jeziku, dobro čuvaju izopačenosti tumača i da se ne vezuju samo za gole riječi, nego da proniču u značenje i zapažaju u njemu istinski božanski smisao, da bi ponovo naučili šta je bolje i da bi, premda su nekada bili u jeresi, prestali samim tim, što je od svega najteže, da sagrješuju. Omogućili smo im čitanje Svetoga Pisma na svakom jeziku zato, da bi ubuduće svi oni prihvatajući znanje postali sposobniji da razlikuju šta je bolje: budući da je po priznanju mnogo spremniji da razlikuje šta je istina i da izabere bolje onaj ko je odgajen Svetim Pismom i ne nedostaje mu mnogo da se ispravi, nego onaj ko ništa od toga ne zna, nego se vezuje samo za prazno ime obreda (kulta) i njega se drži kao da je sveto sidro, a božansku doktrinu smatra samo nazivom za jeres.
<*Epilog*> Ono dakle što je po našoj volji i što je objavljeno ovim svetim zakonom, tvoja slava i tebi podređena kancelarija neka čuva, a neka čuva i onaj ko će vremenom biti postavljen da obavlja tu službu i neka nikako ne dopusti da Jevreji bilo šta protiv toga čine, nego neka one koji se opiru, ili čak pokušaju da sprječavaju, pošto prvo budu podvrgnuti tjelesnoj kazni protjera da žive u progonstvu i izgnanike neka liše njihovog imanja, kako ne bi svojom drskošću vrijeđali istovremeno i Boga i carstvo. Posluži se i naredbama da se naš zakon prenese i upravnicima provincija, kako bi i oni zanajući za to sve iznijeli u svakom pojedinom gradu, budući da znaju, plašeći se našeg nezadovoljstva, da je neophodno da o tome vode računa.
Dato 6. dana uoči februarskih ida CP(u Konstantinopolju) 26. godine vladavine gospodara Justinijana pp (*perpetui* – večito) Avgusta, 12. god. po konzulatu preslavnog gospodina (*vir clarissimus*) Vasilija.

(g. 553)

CXLVI.

DE HEBRAEIS.

Idem Augustus Areobindo gloriosissimo praefecto praetorio.

Praefatio. Oportebat quidem Hebraeos sacros libros audientes non nudis litteris inhaerere, sed ad recondita in iis vaticinia respicere, per quae magnum deum et servatorem humani generis Iesum Christum adnuntiant. Atqui quamquam absurdis interpretationibus se ipsos tradentes a recta sententia hucusque aberrarunt, tamen disceptare eos inter se educti non sustinuimus turbas iis relinquere non di-

---

1 προστεθῆναι *M* ‖ 2 κατὰ ταύτην *Zachariae*] κατ' αὐτὴν *ML* ‖ 3 *subscr.* dat. XII. *reliquis omissis M priore vice, quod ex subscriptione praecedentis nov. CXLIV (quae tamen in M non praecedit, sed inter Iustini novellas extat) translatum putat Zachariae* ‖ Dat. VI. id. Febr. *Contius 'ex antiquis mss.'(?) (cf. subscr. nov. CXLVI)*] Dat. id. Feb. ϛ d. IV id. sept. *M* Δατ. γ' ΙΙΙΙ. δ. νοεμβρ. (i. e. III *vel* IIII id. Novembris) *Ath.* ἐξεφωνήθη μηνὶ φεβρουαρίῳ *Theod.* ‖ CP. — XXVI. *Biener (cf. subscr. nov. CXLVI)*] CP. imp. dn. Iustiniani pp. Aug. anno ⟨X⟩XV ϛ C̄P̄ς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τὸ κα' *Ath.* ἔτει λα' (*pro* κα') τῆς βασιλείας *Theod.* CP. dn. iust. pp. aug. *M* ‖ 4 pc. Basiliii vo. anno XII ϛ) μετὰ τὴν ὑπατείαν Βασιλείου τὸ β' (*corr.* ιβ') *Ath.* ὑπατείᾳ Βασιλείου τὸ ιγ' *Theod.* bilisar. uc. coss. *M* ‖ 7 Περὶ ἑβραίων πῶς δεῖ τὰς γραφὰς ἀναγινώσκειν *L* Ὥστε ἄδειαν εἶναι τοῖς βουλομένοις Ἑβραίους ἐν ταῖς συναγωγαῖς αὐτῶν διὰ τῆς ἑλληνικῆς (ἑλληνίδος *index*) φωνῆς ἢ καὶ (καὶ *om. index*) τῆς ἰταλικῆς ἢ καὶ (ἢ καὶ *om. index*) διὰ τῆς τῶν ἄλλων γλώττης συμμεταβαλλομένης τοῖς τόποις ἀναγινώσκειν τὰς ἱερὰς γραφάς (*hucusque index*) ὥστε ἔννοεῖν (νοεῖν *Coll. const. eccl.*) τοὺς συνερχομένους τὴν ἀκρόασιν κατὰ τὴν τῶν ο' καὶ τὴν Ἀκύλου παράδοσιν, καὶ ὥστε τὴν παῦ Ἑβραίοις λεγομένην δευτέρωσιν ὡς μὴ τοῖς ἱεροῖς ⟨συν⟩ανειλιγμένην βιβλίοις κωλυθῆναι τελείως. καὶ ὥστε τοὺς μὴ λέγοντας κρίσιν ἢ ἀνάστασιν παντὸς ἀπαλλάνεσθαι τόπου, ἅμα δὲ καὶ τοὺς μὴ ὁμολογοῦντας κτίσμα θεοῦ εἶναι τινὸς ἀγγέλους *Ath.* (*cf.* ϛ) Περὶ τοῦ ἀναγινώσκειν τοὺς Ἑβραίους τὰς γραφὰς ἑλληνιστὶ καὶ ἑβραϊστί, καὶ περὶ ἀναιρέσεως τῆς δευτεραίσεως, καὶ περὶ τῶν μὴ ὁμολογούντων κρίσιν ἢ ἀνάστασιν ἢ τοὺς ἀγγέλους κτίσμα θεοῦ εἶναι *Theod.* ‖ ἑβραίων (*et sic constanter*) *M* ‖ 12 ἀρεοβίνδᾳ *Ath.* ‖ τῶν *L* ‖ 14 Χρὴ *cit. Ath. cod.* ‖ 15 βίβλων ἀκούοντας *cit. Ath.*, ἀκούοντας βίβλων *Halo-ander (cf. ad* 715, 4) ‖ φιλῶς *L* ‖ πράγμασιν *L* ‖ 16 αὐτοῖς προφητείας] αὐτοῖς *L*[1] ἐννοίας αὐταῖς *L m. rec.* ‖ 19 ἀλόγοις] ἀλλήλους *L* ‖ 22 μαθόντας αὐτοὺς *om.* ϛ ‖ οὐκ ἐκαρτερήσαμεν] non comprehenderunt ϛ

---

3 *subscriptionem praestant r Pistor. Escor.* id. k. feb. *Pist.* (VI id. feb. *Contius 'ex antiquis mss.'*) dn. iusti. *Pist.* doñ̄. iust. *r* dn. nostri iut. *Escor.* ‖ cog. aū. XV *libri* ‖ 4 basil. *Pist.* bas. *Escor.* ‖ 7 nov. *CXLVI = Auth. CXXIV inter extravagantes in appendice ab alio librario scriptum exhibet T f.* 181*r*, *item r f.* 87*r* ‖ rubr. *om. V* ‖ hebreos *r* ‖ traditionem] sacram traditionem *r* ‖ 8 legis *T* ‖ latine *om. r* ‖ 10 ut de] unde *T* ‖ expellant *T* ‖ 11 iudicium vel *om. r* ‖ 12 creaturam *T vulg.*] creaturas *r V* (*cf. Ath. Theod. et* 716, 32); dei *add. vulg.* ‖ 13 ariobinde *TV* ariobunde *r* Areobindo *vulg.* ‖ pp. *om. V* ‖ 14 ebreos (*et ita saepius*) *V* ‖ 15 solis *vulg.*] solitis *r* solum *VT* ‖ litteris] terris litteris *T*[a] ‖ 16 ad res conditas eis prohibentias *T* ‖ 18 etiamsi *vulg.*] etiam *libri* ‖ 20 aberant *T* ‖ certari *Vr*] crearet *T*; certare *vulg.*

καταλιπεῖν ταραχήν. δι' αὐτῶν γὰρ τῶν προσενηνεγμένων ἡμῖν προσαλεύσεων ἐμάθομεν, ὡς οἱ μὲν μόνης ἔχονται τῆς ἑβραΐδος φωνῆς καὶ αὐτῇ κεχρῆσθαι περὶ τὴν τῶν ἱερῶν βιβλίων ἀνάγνωσιν βούλονται, οἱ δὲ καὶ τὴν ἑλληνίδα παραλαμβάνειν ἀξιοῦσι, καὶ πολὺν ἤδη χρόνον ὑπὲρ τούτου πρὸς σφᾶς αὐτοὺς στασιάζουσιν. ἡμεῖς τοίνυν τὰ περὶ τούτου μαθόντες καλλίους ἐκρίναμεν εἶναι τοὺς καὶ τὴν ἑλληνίδα φωνὴν πρὸς τὴν τῶν ἱερῶν βιβλίων ἀνάγνωσιν παραλαμβάνειν ἐθέλοντας, καὶ φωνὴν πᾶσαν ἁπλῶς ἣν ὁ τόπος ἐπιτηδειοτέραν καὶ μᾶλλον γνώριμον τοῖς ἀκούουσιν εἶναι ποιεῖ.

Propterea enim ipsorum quae primitus in medio adducta sunt [proenenegmenon] quidam solius habentes Hebraicae vocis et ipsa utentes in sacrorum librorum lectione volunt, neque Graecam tradere dignantur, et multum dudum aurum pro hoc ad invicem eos commovit. Nos igitur huiusmodi discentes melius iudicavimus esse et Graecam vocem ad sacrorum librorum lectionem tradere volentes, et vocem omnem simpliciter quam locus aptiorem et magis cognitam audientibus facit.

CAPUT I.

Θεσπίζομεν τοίνυν, ἄδειαν εἶναι τοῖς βουλομένοις Ἑβραίοις κατὰ τὰς συναγωγὰς τὰς αὐτῶν, καθ' ὃν Ἑβραῖοι ὅλως τόπον εἰσί, διὰ τῆς ἑλληνίδος φωνῆς τὰς ἱερὰς βίβλους ἀναγινώσκειν τοῖς συνιοῦσιν, ἢ καὶ τῆς πατρίου τυχὸν (τῆς ἰταλικῆς ταύτης φαμέν) ἢ καὶ τῶν ἄλλων ἁπλῶς, τοῖς τόποις συμμεταβαλλομένης τῆς γλώττης καὶ τῆς δι' αὐτῆς ἀναγνώσεως, ἐφ' ᾧ σαφῆ τε εἶναι τὰ λεγόμενα τοῖς συνιοῦσιν ἅπασιν ἐφεξῆς καὶ κατὰ τὰ αὐτὰ ζῆν τε καὶ πολιτεύεσθαι· καὶ μὴ παρρησίαν εἶναι τοῖς παρ' αὐτοῖς ἐξηγηταῖς μόνην τὴν ἑβραΐδα παραλαμβάνουσι κακουργεῖν ταύτην ὡς ἂν ἐθελήσαιεν, τῇ τῶν πολλῶν ἀγνοίᾳ τὴν σφῶν αὐτῶν περικαλύπτοντες κακοήθειαν. πλὴν οἱ διὰ τῆς ἑλληνίδος ἀναγινώσκοντες τῇ τῶν ἑβδομήκοντα χρήσονται παραδόσει τῇ πάντων ἀκριβεστέρᾳ καὶ παρὰ τὰς ἄλλας ἐγκεκριμένῃ διὰ τὸ μάλιστα περὶ τὴν ἑρμηνείαν συμβεβηκός, ὅτι κατὰ δύο διαιρεθέντες καὶ κατὰ διαφόρους ἑρμηνεύσαντες τόπους ὅμως μίαν
1 ἅπαντες ἐκδεδώκασι σύνθεσιν. πρὸς δέ γε τούτοις τίς οὐκ ἂν τῶν ἀνδρῶν κἀκεῖνο θαυμάσειεν, ὅτι πολλῷ πρεσβύτεροι τῆς σωτηριώδους ἐπιφανείας τοῦ

Sancimus igitur licentiam esse volentibus Hebraeis et synagogas suas, in quem Hebraei omnino locum sunt, per Graecam vocem sacros libros legere convenientibus et patria forte lingua (hac dicimus) et aliis simpliciter, locis translatis lingua et per ipsius lectionis, per quam clara sunt quae dicuntur convenientibus omnibus deinceps, et secundum haec vivere et conversari; et non fiduciam esse his qui apud eos sunt expositoribus solam Hebraicam tradentibus malignari hanc, quemadmodum voluerint, multorum ignorantia suam eis abscondentes malam consuetudinem. Verumtamen hi qui per Graecam legunt septuaginta utantur traditione, quae omnibus certior et ab aliis melior iudicata, praecipue propter quod interpretationi contigit, quia et per multos divisos et per diversa interpretantes loca tamen unam omnes tradiderunt compositionem.

1 Ad haec vero quis non horum virorum et illud admiretur, quia multo antiquiores salutari apparitione

c. I pr. et § 1 ex B habet Nomoc.dm XIV tit. 12, 3; summam Nomoc. XIV tit.
c. I extr. (717, 23 sqq.) et II summam Ath. repetunt paratitla Ath. 4 § 7.

---

iudicatas. Ex ipsis enim interpellationibus quae ad nos perlatae sunt comperimus alios solam hebraicam linguam tenere eaque in sacrorum librorum lectione uti velle, alios etiam graecam adsumendam existimare, atque longo iam tempore eos de hac re inter se dissidere. Nos igitur de hac re edocti meliores esse iudicamus eos qui graecam quoque linguam ad sacrorum librorum lectionem assumere volunt, atque omnem omnino linguam quam locus accommodatiorem et notiorem audientibus reddit.

I. *Sancimus igitur, ut liceat Hebraeis qui volunt in synagogis suis, in quibus omnino locis Hebraei sunt, graeca lingua sacros libros iis qui conveniunt legere vel etiam patria forte (hac scilicet latina) vel omnino reliquis, una cum locis commutata lingua et per eam lectione, ut perspicua sint quae dicuntur omnibus deinceps convenientibus ac secundum eadem et vivant et agant; neve facultas sit interpretibus qui apud eos sunt solam hebraicam linguam amplectentibus corrumpere eam quomodocumque voluerint, cum vulgi ignorantia suam velent pravitatem. Nisi quod qui graeca lingua legunt septuaginta interpretum utentur translatione omnium accuratissima et prae ceteris probata, propter id maxime quod in interpretando accidit, siquidem in binos divisi et diversis locis interpretati tamen unam omnes compositionem ediderunt.*
1 *Praeterea quis non in viris illis etiam illud admiretur, quod cum multo antiquiores essent salutari*

---

1 προσενηνεγμένων ς ‖ 2 ἡμῖν — ὡς om. ς ‖ 3 ἔχονται] habentes (i. e. ἔχοντες?) ς ‖ κεχρῆσθαι] utentes ς ‖ 4 βίβλων et hic et v. 9 Haloander (cf. 16. 716, 3. 11. 717, 5. 13. 18) ‖ 5 οἱ δὲ καί] neque i. e. οὐδὲ ς ‖ παραλαμβάνειν Lς] προσλαμβάνειν M ‖ 6 χρόνον] aurum i. e. χρυσὸν ς ‖ 8 καλλίους] melius (i. e. κάλλιον?) ς ‖ φωνὴν] ταύτην φωνὴν L^a ‖ 11 γνώριμον] γνωριμοτέραν L ‖ 12 εἶναι om. ς ‖ 14 κατὰ] et i. e. καὶ ς ‖ τὰς αὐτῶν] τὰς om. Nomoc.m ‖ ὃν — τόπον] ἂν — τόπων L ‖ 16 ἢ καί] et (id. 17) ς ‖ 17 τῆς ἰταλικῆς Nomoc.dm (cf. Ath. rubr.)] τῆς ἰταλίας M τῆς ἰταλῆς LB^c, lingua ς ‖ 18 συμμεταβαλλομένοις Nomoc.m corr. (ς) συμβαλλομένης Nomoc.d ‖ 19 τῆς γλώττης] τῆς om. B^c ‖ αὐτῆς cum ς Zachariae] αὐτῶν MLB ‖ 20 ἅπαντα Nomoc.dm ‖ 21 καὶ om. Nomoc.m ‖ κατὰ τὰ αὐτὰ] κατ' αὐτὰ Nomoc.dm secundum haec ς ‖ 22 εἶναι om. Nomoc.m ‖ 24 θελήσαιεν B^c ‖ τὴν] τῆς M ‖ 25 σφῶν αὐτῶν] suam eis ς ‖ 27 τῇ πάντων LB] τῇ om. M ‖ 28 περὶ Nomoc.d ‖ ἐγκεκριμένη L ἐγκεκιμμένη Nomoc.m ‖ περὶ ταύτην τὴν malit Kroll ‖ 29 ὅτε Nomoc.dm ‖ κατὰ δύο διαιρεθέντες] per multos divisos ς ‖ 30 διαφόρους] δύο Nomoc.m ‖ 31 συνηθσιν B^c ‖ πρὸς δέ γε — 716, 5 πάντες om. Nomoc.m ‖ 32 θαυμάσειεν B^c ‖ 33 σωτηρίου Nomoc.d

---

1 in medio om. r ‖ 2 *proene. nec me. nec V proene nemenon r proeneome non T; seclusi ‖ quidam om. T ‖ soilius V ‖ 3 hebraici Vr ‖ uti vulg. ‖ 6 commovit eos T ‖ meliores vulg. ‖ 7 ad sacrorum — 8 vocem om. T ‖ 14 sinagogas VTr ‖ quam T^a ‖ 17 ipsis r; ipsos Beck ‖ 18 ultionem V, lectiones Beck ‖ 20 eis T ‖ 21 expositionibus r ‖ hebraicam T ‖ 22 hanc vulg.] hac libri ‖ noluerit r ‖ 23 ignorantiae libri, corr. vulg. ‖ 24 hii T ‖ legunt] legunt linguam V ‖ 25 utantur] tradantur vel utantur T ‖ traditionem libri, corr. vulg. ‖ et] est et vulg. ‖ ab] prae vulg. ‖ 26 *interpretatione V interpretationem rT (an in interpretatione? Kroll) ‖ 27 contingit rT ‖ et per multos quia T ‖ 31 quisquis r ‖ 32 multos antiquiores salutares apparitiones libri, corr. vulg.

μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ γεγονότες ὅμως ἐκείην μέλλουσαν ὥσπερ ὁρῶντες τὴν τῶν ἱερῶν βίβλων παράδοσιν ἐποιήσαντο, προφητικῆς ὥσπερ χάριτος περιλαμψάσης αὐτούς; καὶ ταύτῃ μὲν χρήσονται μάλιστα πάντες· πλὴν ἀλλ' οὐς ἂν μὴ τὰς λοιπὰς αὐτοῖς ἀποκλείειν νομισθείημεν ἑρμηνείας, ἄδειαν δίδομεν· καὶ τῇ Ἀκύλου κεχρῆσθαι, κἂν εἰ ἀλλόφυλος ἐκεῖνος καὶ οὐ μετρίαν ἐπί τισιν λέξεων ἔχῃ πρὸς 2 τοὺς ἑβδομήκοντα τὴν διαφωνίαν. τὴν δὲ παρ' αὐτοῖς λεγομένην δευτέρωσιν ἀπαγορεύομεν παντελῶς. ὡς ταῖς μὲν ἱεραῖς οὐ συνανειλημμένην βίβλοις οὐδὲ ἄνωθεν παραδεδομένην ἐκ τῶν προφητῶν, ἐξεύρεσιν δὲ οὖσαν ἀνδρῶν ἐκ μόνης λαλούντων τῆς γῆς καὶ θεῖον ἐν αὐτοῖς ἐχόντων οὐδέν. καὶ αὐτὰς δὲ δὴ τὰς ἱερὰς φωνὰς ἀναγνώσονται τὰς βίβλους αὐτὰς ἀναπτύσσοντες, ἀλλὰ μὴ κατακούπτοντες μὲν τὰ κατ' αὐτὰς εἰρημένα, τὰς ἔξωθεν δὲ παραλαμβάνοντες ἀγράφους κενοφωνίας πρὸς τὴν τῶν ἁπλουστέρων αὐτοῖς ἐπινενοημένας ἀπώλειαν. ὥστε ταύτης δεδομένης παρ' ἡμῶν τῆς ἀδείας οὔτε ζημίαις τισὶν ὑπαχθήσονται παντελῶς οἱ τὴν ἑλληνίδα φωνὴν καὶ τὰς ἄλλας παραλαμβάνοντες, οὔτε παρ' οὑτινοσοῦν κωλυθήσονται· οὐδὲ ἄδειαν ἔξουσιν οἱ παρ' αὐτοῖς ἀρχιφερεκῖται ἢ πρεσβύτεροι τυχὸν ἢ διδάσκαλοι προσαγορευόμενοι περινοίαις τισὶν ἢ ἀναθεματισμοῖς τοῦτο κωλύειν, πλὴν εἰ μὴ βούλοιντο δι' αὐτῶν σωφρονιζόμενοι τῶν εἰς σῶμα ποινῶν καὶ πρός γε ἀφαιρούμενοι τῶν οὐσιῶν ἄκοντες ἐνδιδόναι κπλίονά τε καὶ θεοφιλέστερα βουλομένοις τε ἡμῖν καὶ κελεύουσιν.

magni dei et salvatoris nostri Iesu Christi constituti tamen illam futuram tamquam videntes sacrorum librorum traditionem fecerunt, tamquam prophetiae gratia circumfulgente eos? Et hac quidem utentur praecipue omnes. Non tamen tamquam eis residuas excludere sanxerimus interpretationes. licentiam damus et Aquilae uti, vel si alienae tribus ille et non competentem in aliquibus sermonibus habet a septuaginta interpretatione dissonantiam.

2 Eam vero quae ab eis dicitur secunda editio interdicimus, utpote sacris non coniunctam libris neque desuper traditam de prophetis, sed inventionem constitutam virorum, ex sola loquentibus terra et divinum in ipsis habentibus nihil. Et ipsas ergo sacras voces legentes, ipsos codices respuentes, sed non abscondentes quidem quae per eos dicta sunt, exterioribus vero traditis sine scriptis novae vocis ad simplicium ipsis intelligentium perditionem: ut hac data a nobis licentia neque damnis aliquibus subicientur omnino qui Graecam vocem et alias tradunt neque ab aliquo prohibentur; neque licentiam habebunt hi qui ab eis maiores omnibus archipherecitae aut presbyteri forsitan aut magistri appellati perinoeis aliquibus aut anathematismis hoc prohibere. nisi velint propter eos castigati corporis poenis et insuper haec privationem facultatum nolentes sustinere, meliora vero et deo amabiliora volentibus nobis et iubentibus.

CAPUT II.

Εἴ τινες δὲ παρ' αὐτοῖς κενοφωνίας ἀθέους ἐπεισάγειν ἐγχειρήσαιεν, ἢ ἀνάστασιν ἢ κρίσιν ἀρνούμενοι ἢ τὸ ποίημα τοῦ θεοῦ καὶ κτίσμα τοὺς ἀγγέλους ὑπάρχειν, τούτους καὶ ἀπελαύνεσθαι βουλόμεθα τόπου παντὸς καὶ μὴ ἀφιέναι φωνὴν βλάσφημον οὕτω καὶ αὐτῆς τῆς περὶ θεοῦ καθάπαξ ἐξολισθήσασαν γνώ-

Si quidam vero apud eos vanae vocis eloquia impia inferre praesumpserint, aut resurrectionem et iudicium negare aut facturam dei et creaturam angelos subsistere, hos et expelli volumus loco omni et non relinqui vocem blasphemam et a dei semel lapsam notitia. Praesumentes enim eos affari aliquid

---

apparitione magni dei et servatoris nostri Iesu Christi tamen eam futuram quasi oculis videntes sacrorum librorum traditionem perfecerunt, tamquam prophetica gratia eos illustrante? Et hac quidem potissimum omnes utentur: quamquam ne ceteras iis interpretationes includere putemur, facultatem concedimus etiam Aquilae versione utendi, etsi ille diversae gentis fuerit et in lectionibus non mediocrem a septuaginta 2 *interpretibus habeat dissensum. Deuterosin (secundariam traditionem) vero quae apud eos dicitur omnino interdicimus, ut quae sacris libris non comprehensa nec divinitus per prophetas tradita, sed inventum sit virorum ex sola terra loquentium nec quicquam divini in se habentium. Iam ipsas quidem sacras voces legent libros ipsos evolventes, nec vero occultantes quae in iis dicuntur, vaniloquentias autem nusquam scriptas extrinsecus adsumentes ad simpliciorum perniciem ab ipsis excogitatas. Itaque hac facultate a nobis concessa neque damnis ullis omnino subicientur qui graecam linguam ceterasque adsumunt neque ab ullo impedientur; neque qui apud eos archipherecitae vel presbyteri forte vel magistri vocantur facultatem habebunt machinationibus ullis aut anathematibus hoc impediendi, nisi forte poenis corporalibus castigati et insuper bonis privati cedere inviti nobis velint meliora et deo cariora volentibus et iubentibus.*

II. *Si qui autem apud eos vaniloquentias impias introducere temptaverint, sive resurrectionem vel iudicium sive dei opus et creaturam angelos esse negantes, eos adeo expelli volumus omni loco neque vocem emittere tam maledicam et ab ipsa dei cognitione plane deflectentem. Nam si quid eiusmodi pro-*

---

6 αὐτοῖς] ταῖς αὐτοῖς *Nomoc.*^{m} ‖ νομισθείημεν] sanxerimus ς ‖ 7 δίδομεν *om. B*^{e} ‖ ἀκύλα χρῆσθαι *B*^{e} ‖ εἰ] εἴη *Nomoc.*^{d}, *om. B*^{e} (*in Nomoc.*^{m} *verba* ἀκύλου — ἀλλόφυλος *margine absciso hausta sunt*) ‖ ἀλλόφυλλος *L* ‖ 9 τὴν διαφωνίαν *om. L* ‖ 10 ἀπαγορεύομεν *Mς*] καὶ ἀπαγορεύομεν *LB* ‖ παντελῶς *om.* ς ‖ 11 συνανειλημμένην *L*^{a} ‖ 15 ἀναγνώσονται] legentes ς ‖ 16 ἀναπτύσσοντες] respuentes (*i. e.* ἀναπτύοντες) ς ‖ 17 εἰρημένας *L* ‖ παραλαμβάνοντες] traditis ς ‖ 18 κενοφωνίας] novae vocis *i. e.* καινοφωνίας ς (*cf. ad* 30) ‖ 19 ἐπινενοημένας] intelligentium (*i. e.* ἐπινενοημένων?) ς ‖ διδομένης *L* ‖ 20 *οὐδὲ *MLB*^{c} ‖ ἐπαχθήσονται *M* ‖ 22 *οὐδὲ *MLB*^{c} ‖ 23 οἱ παρ' αὐτοῖς] qui ab eis maiores omnibus ς ‖ 28 ἄκοντας *L*^{a} ‖ κπλίονα τε *L* meliora vero (*i. e.* δέ) ς ‖ 30 τις *L*^{a} ‖ 31 ἢ κρίσιν] et iudicium ς ‖ 32 ἢ τὸ] ἤτοι *Zacharine non recte* ‖ 34 οὕτω *et* αὐτῆς *om.* ς ‖ 35 τῆς *om. L*^{a} ‖ ἐξολισθήναντας *L*^{a} ἐξολισθήσαντας *L*^{b} ‖ ἀναγνώσεως *M*

4 utuntur *rT vulg.* utentes *V* (utantur *Beck*) ‖ 5 praepue *V* ‖ 7 aquilie *T* ‖ 8 habet a *Heimbach*] habita *libri* ‖ 10 secunde ditio *V* ‖ 11 non *om. T* ‖ 12 prophetes *V*^{a} ‖ constitutam *vulg.*] constitutorum (constitutorum *T*^{m}) *libri* ‖ 13 ex *vulg.*] et *libri* ‖ loquentium *et* 14 habentium *vulg.* ‖ terra *vulg.*] terram *V* terrena *rT* ‖ 15 legenter *V* ‖ respuentem *r pr.*, respondentes *V* ‖ 16 qui *V* ‖ eas *T*^{a} ‖ 17 siue *V* ‖ vocis] legis *T* ‖ 19 subiciantur *vulg.* ‖ 20 omnino *vulg.*] omne *rV* omnem *T* (omnes *Heimbach*) ‖ gregam *V* graeca *r* ‖ uoce *rT* ‖ aliat *T* ‖ 21 ab] pro *r* ‖ *aliquo] alio *libri* ‖ prohibeantur *vulg.* ‖ hii *T* ‖ 22 maiores *vulg.*] maioris *r* maior *VT* ‖ archiferecite *r V* archiferetite *T* ‖ presbyterii *V* ‖ 23 perineis *libri* ‖ 24 enathematisenis *V* anathematis *T* ‖ 25 castigati *V*] castigari *rT vulg.* ‖ haec] nec *V* ‖ priuatione facultatium *V* ‖ 26 meiiora *om. V* ‖ 27 ammabiliora *r* ‖ nobis *om. r* ‖ 30 uanae uocis *V*] uanae nouae uocis *rT vulg.* ‖ eloqui *r* ‖ 31 praesumpserit *r* ‖ et iudicium] aut iudicium *r* ‖ 32 angelorum *T* ‖ 33 et pelli *V*, et *om. r* ‖ omni] tamen *T* ‖ 34 uoce *V* ‖ blasphema *V* blasphemiam *T* ‖ a] ad *T* ‖ 35 notitiam *libri, corr. vulg.* ‖ eorum *T*^{a}

σεως. ἐγχειροῦντας γὰρ αὐτοὺς παραφθέγγεσθαί τι τοιοῦτον ταῖς παρ' ἐκείνων ἐσχάταις ὑποβάλλομεν τιμωρίαις, τῆς ἐπεισαγομένης πλάνης ἐκ τούτου τὸ τῶν Ἑβραίων περικαθαίροντες ἔθνος.

buiusmodi ultimis subdantur suppliciis, illato errore ex hoc Iudaeorum emendantes gentem.

CAPUT III.

Εὐχόμεθα δὲ αὐτοὺς διὰ ταύτης ἢ ἐκείνης τῆς γλώττης τῶν ἱερῶν βίβλων ἀκούοντας φυλάττεσθαι μὲν τὴν τῶν ἑρμηνευόντων κακίαν, μὴ ψιλοῖς δὲ προσέχειν τοῖς γράμμασιν, ἀλλὰ τῶν πραγμάτων γενέσθαι καὶ θειοτέρας ὄντως ἐννοίας λαβεῖν, ὥστε καὶ μεταμανθάνειν τὸ κάλλιον καὶ παύσασθαί ποτε πλανωμένους καὶ περὶ αὐτὸ τὸ πάντων καιριώτατον ἁμαρτάνοντας, τὴν εἰς θεὸν ἐλπίδα φαμέν. διὰ τοῦτο γὰρ δὴ πᾶσαν αὐτοῖς φωνὴν ἀνεῳξάμεν πρὸς τὴν τῶν ἱερῶν βίβλων ἀνάγνωσιν, ὥστε πάντας ἐφεξῆς τὴν αὐτῶν λαμβάνοντας εὐθησιν εὐμαθεστέρους πρὸς τὰ καλλίω γενέσθαι· τῶν ὡμολογημένων ὑπάρχοντος, ἑτοιμότερον πολλῷ πρὸς διάκρισιν εἶναι καὶ πρὸς τὴν τοῦ βελτίονος αἵρεσιν τὸν ἐν ἱεραῖς ἐντραφέντα βίβλοις καὶ μικρὸν τὸ λεῖπον ἔχοντα πρὸς διόρθωσιν, ἢ τὸν εἰδότα μὲν τούτων οὐδέν, μόνου δὲ τοῦ τῆς θρησκείας ἐξηστημένου ὀνόματος καὶ ὥσπερ ἀγκύρας ἀντεχόμενον ἱερᾶς καὶ μάθημα θεῖον τὴν ψιλὴν τῆς αἱρέσεως προσηγορίαν εἶναι νομίζοντα.

Oramus vero in eos ant per istam aut per illam linguam sacros libros audientes servare quidem interpretantium malignitatem, non solas vero considerare litteras, sed rebus effici et divinum veraciter intellectum accipere, ut et redoceri quod melius est et quiescere aliquando errantes, et de hoc ipso omnium [ἀναγκαιότερα] necessariora peccantibus, in deum spem dicimus. Propterea enim omnem eis vocem aperimus ad sacrorum librorum lectionem, ut omnes de cetero eorum accipientes scientiam doctiores ad melius fiant, confessam constituti parati multum ad discretionem et ad meliorem intentionem sacris inscriptam libris et parum quod deest habentem ad emendationem, si scientem quidem horum nihil, solum vero culturae inchoatum nomine, et tamquam ancora retinente sacra, et doctrinam divinam puram haeresis appellationem esse putantes.

⟨Ἐπίλογος.⟩ Τὰ τοίνυν παρασταντα ἡμῖν καὶ διὰ τοῦδε τοῦ θείου νόμου δηλούμενα παραφυλάξει μὲν ἡ σὴ ἐνδοξότης καὶ ἡ πειθομένη σοι τάξις, παραφυλάξει δὲ ὁ κατὰ καιρὸν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀρχῆς τυχθησόμενος, καὶ οὐ συγχωρήσει παντελῶς Ἑβραίοις παρὰ ταῦτα ποιεῖν, ἀλλὰ τοὺς ἐνισταμένους ἢ καὶ κωλύειν ὅλως ἐπιχειροῦντας ταῖς εἰς σῶμα πρῶτον ποιναῖς ὑποθεὶς ἐξορίαν οἰκεῖν ἀναγκάσει, ἀφαιρουμένους καὶ τῶν οὐσιῶν, ὡς μὴ κατὰ ταὐτὸν αὐτοὺς θεοῦ τε καὶ βασιλείας καταθρασύνεσθαι. χρήσῃ δὲ καὶ προστάξεσι πρὸς τοὺς τῶν ἐπαρχιῶν ἡγουμένους προστάττων αὐτῶν τὸν ἡμέτερον νόμον, ὥστε καὶ αὐ-

Epilogus. Quae igitur placuerunt nobis et per hanc sacram legem declarantur custodiet quidem tua gloria et quod tibi obtemperat officium, custodiet autem qui pro tempore in eodem magistratu constitutus erit, nec permittet omnino Hebraeos adversus haec quidquam facere, sed eos qui resistant vel etiam impedire omnino tentent corporalibus primum poenis subiectos in exilio habitare compellet, exutos etiam bonis suis, ne audacia pariter contra deum et imperium se efferant. Sed praeceptis quoque uteris ad pro-

---

ferre tentent, omnium extremis suppliciis eos subicimus, ab errore indidem introducto gentem Hebraeorum purgantes.

III. *Exoptamus autem, ut cum hac vel illa lingua sacros libros audiunt caveant sibi ab interpretum pravitate, nec nudis litteris adhaereant, sed res attingant et diviniores vere sensus percipiant, ut et quod melius est addiscant et desinant aliquando errare atque in eo ipso quod omnium gravissimum est peccare, spem in deum dicimus. Propterea enim omnem illis linguam ad sacrorum librorum lectionem aperuimus, ut omnes deinceps eorum scientia accepta ad meliora perdiscenda aptiores reddantur: cum in confesso sit, multo paratiorem ad vera discernenda et ad melius eligendum esse eum qui sacris libris innutritus est nec multum habet, quod deficiat ad correctionem, quam qui nihil horum intelligit, sed soli cultus nomini inhaeret eoque tamquam sacra ancora tenetur, et divinam doctrinam nudam haeresis appellationem esse putat.*

---

2 παπῶν om. ς ‖ 3 τούτων *L* ‖ 5 αὐτοὺς διὰ τᾶυτης] in eos aut per istam ς ‖ 6 βιβλίων *cum Scrimgero vulg.* ‖ 7 τὴν om. B^c ‖ 8 γενέσθαι *(cf. 711, 18. 720, 1)*] γεύεσθαι *B et cum Haloandro vulg.* ‖ 11 περὶ αὐτὸ τὸ πᾶν τῶν καιριωτάτων *M* de hoc ipso omnium necessariora ς ‖ 13 ἠνεῴξαμεν *L* ‖ 14 βίβλων *LB*] βιβλίων *M* ‖ 16 τῶν ὡμολογημένων] confessam ς ‖ ὑπαρχοντας *L* constituti parati (*i. e.* ὑπάρχοντος ἑτοιμοτέρου?) ς ‖ 17 πολλῶν *L* ‖ εἶναι om. ς ‖ καὶ om. B^c ‖ 18 ἱεροῖς *MLB*^{c} ‖ ἀνατραφέντα *L* inscriptam *i. e.* ἐγγραφέντα ς ‖ 19 βιβλίοις B^c ‖ ἔχοντας L^a ‖ 20 ἢ] si *i. e.* εἰ ς ‖ μόνου] solum (*i. e.* μόνον?) ς ‖ 21 ἐξηστημένου *M* ἐξηστημένων L^a ‖ 23 εἶναι om. B^c ‖ νομίζοντα] putantes *i. e.* νομίζοντες ς ‖ 24 epilogum om. ς ‖ 25 τοῦ θείου *L*] τοῦ παρόντος θείου *M* ‖ 27 δὲ] δὲ καὶ male *cum Haloandro vulg.* ‖ 28 Ἑβραίους mavult *Zachariae* ‖ 30 ἐξορίαν *M*] ἐξορία *L* (ἐξόρια *Zachariae*) ‖ 33 χρήσῃ *M*] χρήσει *L* ‖ 35 προστάττων αὐτῶν *M* (*cf. CLII* 1)] προστάττων αὐτοῖς *L*

5 in *del. vulg.* ‖ per istam] persistant *T* ‖ 7 solas *vulg.*] sole *libri* ‖ considerantur *r* ‖ 8 littere *r VT, corr. vulg.* ‖ sed] uero seri T^a ‖ 9 redocere *V* ‖ 11 anarheotepa *T* anarbeo tepa *V* anabeotepa *r*; *seclusi* ‖ necessariore *coni. Skutsch* ‖ peccantes *vulg.* ‖ in deum spem dicimus *vulg.*] in medium speciem dicemus *libri* ‖ 13 lecionem *r* ‖ 14 doctores *rVT, corr. vulg.* ‖ 16 discretionem *V vulg.*] descriptionem *rT* ‖ melioris *vulg.* ‖ 17 habentem *vulg.*] habentis *libri* ‖ 18 scientem *vulg.*] secundum est *libri* ‖ 19 inchoatum] inchoatum est *T* ‖ anchorare tenente *V* (ancora retentum *vulg.*) ‖ 20 et *om. r* ‖ doctrina diuina *libri, corr. vulg.* ‖ 21 putates *V*; *leg.* putantem?

τοὺς τοῦτον μανθάνοντας προθεῖναι κατὰ πόλιν ἑκάστην, εἰδότας ὡς ταῦτα παραφυλάττειν χρεὼν ἡμετέραν ἀγανάκτησιν δεδιότας. Dat. VI. id. Febr. CP. imp. dn. Iustiniani pp. Aug. anno XXVI. pc. Basilii vc. anno XII.

Dat. VI. id. Febr. CP. imp. dn. Iustiniani pp. Aug. anno XXVI. pc. Basili vc. anno XII. [*a.* 553]

553. godine:
Imperator Justinijan oprašta svojim podanicima dugove po osnovu neplaćenih poreza[127]
Novela 147

DA SE PREOSTALA PORESKA ZADUŽENJA KOJA SE DUGUJU PREFEKTIMA, LARGICIJAMA (*LARGITIONES*), PRIVATNOM TREZORU (*RES PRIVATAE*) ILI CARSKOM DOMENU (*PATRIMONIUM*) U BILO KOM OBLIKU OPRAŠTAJU SVE DO PRETHODNE SEDME INDIKCIJE UKLJUČUJUĆI I NJU.

Isti Avgust Areobindu preslavnom prefektu carske pretorije Orijenta i bivšem prefektu ovog blaženog grada i magistru militum
<*Uvod*> Premda sada država ima potrebu za troškovima više no ikada, zbog veličine koju je milošću Božijom stekla i u skladu sa tolikom veličinom još više ratuje sa okolnim varvarima, ipak nalazimo puteve (načine) da i za troškove nema prepreka i da se ne zapostavi nijedan oblik čovjekoljublja prema našim podanicima. I nije naše da kažemo koliko smo spremni da izađemo u susret onima koji k nama dolaze u bilo koje vrijeme i žale se na svoje dugove prema državi i svojoj nemaštini da ih plate i da niko, ko god se obratio našem čovjekoljublju, od nas nije otišao neobavljena posla, jer o tome nam kao svjedočanstvo mogu poslužiti pisma onih koji su od nas zatražili olakšice. Međutim, budući da smatramo da je beznačajna sitnica i da nije dostojno cara da samo pojedincima, koji k nama (lično) dolaze, činimo neke posebne olakšice, bez obzira na to da li svoje čovekoljublje pokazujemo prema velikim imanjima, samim gradovima, pa čak i celim provincijama, a da nekim opštim dobrim djelom ne učinimo nešto za sve svoje podanike.

I Poglavlje
Toga radi je došlo do toga da zakonski ozvaničimo svoje carske darove i ovim objavljujemo da se svim našim podanicima opraštaju zaostali poreski dugovi (reliqua) svake vrste koji se od njih potražuju i to od prve indikcije prethodnog (fiskalnog) ciklusa, uključujući i onu u kojoj smo zaključili prethodno praštanje poreza, sve do sedme, tek završene indikcije, uključujući i nju, tako da se naše povlastice podarene podanicima protežu na dvadeset i dvije godine bez prekida i da ne može biti nikakvog (sudskog, prinudnog) izvršenja zaostalih poreskih dugovanja koja se odnose na taj period. Ovo se ne odnosi samo na dugovanja u zlatu, nego i ako se nešto duguje u srebru ili pak u žitu ili nečem drugom i to se odnosi na dugovanja koja potražuje kako tvoja prefektura, tako i na ona koja potražuje prefektura Ilirika, ili naša carska blagajna, bez obzira na to da li je reč o porezima na ime tributa ili bilo čega drugog. Ovu svoju opštu milost dajemo svim svojim podanicima tako da za naznačeni period ubuduće niko protiv njih ne može pokrenuti nikakvo izvršenje, bez obzira na to da li je poslat od samog magistrata ili da naplatu na bilo koji način zatraži neko u ime fiska, ili donese kakva god ovlašćenja (mandate) ili liste poreskih obveznika (*delegationes*), štaviše, oni koji nešto tako uzmu, a tokom tako dugog perioda nijesu nikada sakupljali (porez), ukidamo pravo da išta od naših podanika naplati, pa i od samog fiska. Jer kome se toliko dugo duguje, taj je ili bio nemaran, ili je radije uzimao male sume nego glavnicu, pa nije ni od njih ni od države (publicum) ništa uzeo na vrijeme, neka to ni ne spominje i neka ne pokušava da sprovede bilo kakvu naplatu: naprotiv, gnušamo se onoga, ko se usudi tako nešto da učini, kao pogubnog za našu milost (naše darove): tako da se odsada svaki razlog za izvršenja ili mahinacije, kako protiv podanika, tako i protiv fiska, uklanja i neka naši podanici

[127] *Corpus iuris civilis, vol. 3, p. 718*.

PMZ

ΩΣΤΕ ΤΑΣ ΕΠΟΦΕΙΛΟΜΕΝΑΣ ΛΟΙΠΑΔΑΣ ΤΟΙΣ ΕΠΑΡΧΟΙΣ Η ΤΑΙΣ LARGITIOSIN Η ΤΟΙΣ ΙΠΡΙΒΑΤΟΙΣ Η ΤΩΙ ΘΕΙΩΙ ΠΑΤΡΙΜΟΝΙΩΙ ΣΥΓΧΩΡΕΙΣΘΑΙ ΕΝ ΠΑΝΤΙ ΕΙΔΕΙ ΑΧΡΙ ΤΗΣ ΠΑΡΕΛΘΟΥΣΗΣ ΕΒΔΟΜΗΣ ΕΠΙΝΕΜΗΣΕΩΣ ΚΑΙ ΑΥΤΗΣ ΟΦΕΙΛΕΙΝ.

CXLVII. Auth. CXXV.

DE RELIQUIS PUBLICIS NON EXIGENDIS ET DE DISCUSSIONE DIVERSARUM ACTIONUM.

Ὁ αὐτὸς βασιλεὺς Ἀρεοβίνδῳ τῷ ἐνδοξοτάτῳ ἐπάρχῳ τῶν ἱερῶν πραιτωρίων τῆς Ἕω καὶ ἀπὸ ἐπάρχων τῆς εὐδαίμονος ταύτης πόλεως καὶ στρατηλάτῃ.

Idem Aug. Ariobindae pp.

⟨Προοίμιον.⟩ Εἰ καὶ δαπάνης νῦν πολλῆς εἴπερ ποτὲ τῷ πολιτεύματι δεῖ, τοσαύτην μεγέθους ἐπίδοσιν εὐμενείᾳ λαβόντι θεοῦ καὶ πρὸς τὴν τῆς προσθήκης ἀναλογίαν τοῖς περικειμένοις προσπολεμοῦντι βαρβάροις, πᾶσαν ὅμως ἐπινοοῦμεν ὁδόν, ὡς ἂν καὶ τὰ τῆς χορηγίας ἀκαίλυτα γένοιτο καὶ μηδὲν φιλανθρωπίας εἶδος περὶ τοὺς ὑποτελεῖς τοὺς ἡμετέρους παραλιμπάνοιτο. ὅσα μὲν οὖν τοῖς ἑκάστοτε προσιοῦσιν ἡμῖν καὶ χρέα προτεινομένοις δημόσια καὶ ἀπορίαν τῆς ἀποδόσεως ἑτοίμως φιλοτιμούμεθα, καὶ ὡς οὐδεὶς φιλανθρωπίας δεηθεὶς ἄπρακτος ἐκ τῆς ἡμετέρας ἀνεχώρησεν ὄψεως, τοῦτο λέγειν οὐχ ἡμέτερόν ἐστι, τῶν ὑπὲρ τούτου γεγραμμένων γραμμάτων καὶ αὐτῶν τῶν τὰς φιλοτιμίας λαβόντων ἐπιμαρτυρούν-

⟨Praefatio.⟩ Etsi expensa multa nunc super quam aliquando reipublicae oportet, tantam magnitudinis praebitionem beniguitate accipienti dei et augmenti ad ratiouem superimpositos expugnanti barbaros, omnem tamen providimus viam, utpote et expensarum non prohibita fiant et nulla misericordiae species circa subiectos nostros relinquatur. Quanta igitur singulis interpellantibus nobis et debita praetendentibus publica et inopiam redditionis praeparate remuneramus, et qualiter nullus misericordiam petens sine actu a nostra recessit facie, hoc dicere non nostrum est, pro his scriptis et ipsis qui remunerationes acceperunt attestantibus nobis. Sed quia mo-

Nov. CXLVII (= Authent. CXXV) Graece extat in ML. — Epit. Theod. 147.

---

vinciarum praesides lege nostra praemissa, ut ipsi quoque ea cognoscentes in singulis civitatibus proponant, cum sciant haec necesse esse observare eos nostram indignationem veritos.

CXLVII.

UT RELIQUA QUAE DEBENTUR PRAEFECTIS VEL LARGITIONIBUS VEL PRIVATIS VEL SACRO PATRIMONIO IN OMNI SPECIE REMITTANTUR USQUE AD PRAETERITAM SEPTIMAM INDICTIONEM ET IPSAM.

Idem Augustus Areobindo gloriosissimo praefecto sacro praetorio Orientis et ex praefecto huius felicis urbis et magistro militum.

Praefatio. Tametsi nunc, si umquam, multis sumptibus res publica indiget, quae tantum incrementum magnitudinis dei benignitate cepit et pro ratione accessionis bella circumiacentibus barbaris infert, tamen omnes vias excogitamus, ut et expensae sine impedimento fiant et nulla humanitatis species erga subiectos nostros praetermittatur. Atque quam multa iis qui quoque tempore nos adeunt et publica debita suamque in solvendo inopiam praetendunt, prompto animo largiamur, utque nemo qui humanitati nostrae supplicavit re infecta a conspectu nostro discesserit, hoc dicere non nostrum est, cum de hoc scriptae litterae atque ipsi, qui liberalitates impetrarunt, testimonium nobis praestent. Verum quoniam exiguum et

---

3 dat. VI. id. Feb. ς datum ς' φεβρουαρίου *Ath.*] d. id. febr. *M* ἐξεφωνήθη μηνὶ φεβρουαρίῳ *Theod.* ‖ CP. — XXV ς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ ἔτους κς' *Ath.* ἔτει κς' *Theod.* CR. dn. iust. pp. aug. *M* ‖ 5 po. Basili uc. an. XII. ς μετὰ τὴν (τὴν om. *Theod.*) ὑπατείαν Βασιλείου (βελισαρίου *cod. Theod.*) τὸ ιβ' *Ath. Theod.* basil. uc. coss. *M* ‖ 7 *rubr.* Περὶ συγχωρήσεως λοιπάδων δημοσίων *Theod.* (*cf. rubr. nov. CXLVIII*) ‖ ὀφειλομένας *index M* ‖ 8 largitiosin *index M* λαργιτιῶσιν *index L* λαργιτίοσιν *ML in textu* ‖ 9 προβάτοις *index L* ‖ πατριμολίω *pr.* πατριμοναλίω *corr. ind. L* ‖ 12 αὐτοῖς *ind. L* ‖ 13 ἀρρεοβίνδω *L* ‖ 14 ἑώας *L* ‖ 16 Εἰ] ἡ *cit. Theod. cod.* ‖ δαπάναις νῦν πολλαῖς *L* ‖ ἤπερ ποτε *L* super quam (*i. e.* ὑπὲρ) aliquando ς ‖ 17 μεγέθους *om. L* ‖ 18 θεῶ L^a ‖ 19 superimpositos ς ‖ 20 βαρβάρους L^a ‖ 23 ὁπόσα *L* ‖ προυσιν (*sic*) *M* ‖ 29 φιλοτιμίας] τιμίας *L*

3 *subscr. praestant Pistoriensis et Escorialensis* ‖ cap. *libri* ‖ iust. pp. cog. an. (ante *Pist.*) XXV *libri* (XXVI *'ex mss.' Contius*) ‖ 4 pac. *Pist.* ‖ basili *Pist.*] *om. Esc.* ‖ an. *Esc.* ante *Pist.* ‖ 6 *nov. CXLVII = auth. CXXV om. R, inter extravagantes in appendice ab alio librario scriptam exhibet T f.* 181ᵛ ‖ 7 *rubr. om. V* ‖ 13 oriobinde *T*, Areobindo *vulg.* ‖ 16 expensam multam *vulg.* ‖ 17 oportet *T*] est oportet *V*, esse oportet *vulg.* ‖ tantum *T* ‖ 18 praebitione *T* ‖ benignitatis *V* ‖ accipientis *V* accipientes *T*, *corr. vulg.* ‖ 19 " augmenti ad (ad augmenti *vulg.*)] augmenti et *VT* ‖ rationem *vulg.*] patroni *VT* (proportionem *Heimbach*) ‖ expugnans *libri, corr. vulg.* ‖ 20 praeuidimus *V*, providemus *vulg.* ‖ 21 nulla *vulg.*] nullam *T* nullum *V* ‖ 22 species *vulg.*] spem *VT* ‖ relinquatur *V*] relinquant *T* ‖ 24 inopium *VT* ‖ reditionis praeparante *T* ‖ 27 scriptum *T* ‖ 28 atestibus uel atestantibus *T* ‖ modicum *vulg.*

imaju veće spokojstvo. Ovu našu milost uživa i imovina koja (bi inače) pripada(la) carskoj privatnoj blagajni (*sacra privata*) ili carskom domenu (*patrimonium*) i svima je onda jasno da nije dopušteno da sakupljači poreza ili službenici plate bilo šta od tributa za period koji sam naveo naplaćuju ni od kolona, ni od onih koji su uzeli zemlju u najam (*conductores*) ili stalni najam (*emphyteuta*). Govorimo, naravno, o onome što se do sada dugovalo i što se nalazi kod naših podanika. Ako su oni ranije nešto dali to je ostalo kod kurijala (*curiales*) ili možda oficijala, sakupljača poreza (*hypodectae*) ili primalaca (*delegatores*), ili pak kod sakupljača poreza u provincijama (numerarii), to nije obuhvaćeno ni u cijeloj sumi ni djelimično ovim našim zakonom, nego će biti sačuvano u fisku, budući da je apsurdno da fisk ne primi ako je nešto plaćeno i da tako postane lični dobitak nekog drugog.

II Poglavlje
Iz ovog zakona o beneficijama izuzimamo one sume koje su sakuplači poreza, kancelarijski službenici i blagajnici (*tractatores*, *scriniarii*, *arcarii*) prijavili i a potom i utvrdili da su plaćene fisku. A ni ove isto tako ne uključujemo među beneficirane jer ih je fisk već jednom sebi pripisao u svojinu. Izuzimamo od ove carske milosti i revidirane račune (*discussiones*) vojnika i federata, jer oni nemaju ništa sa našim podanicima, a pravedno je da se naplaćuju od onih koji su od fiska primili (novac) koji im ne pripada i koji su od fiska uzeli novac da bi platili vojnicima i federatima i načinili ga svojim dobitkom. I tim prije iz ovog zakona izuzimamo revidirane račune od gradskih prihoda (*inquisitiones*), pa stoga i revidirane račune (*discussiones*) namijenjene javnim radovima kako u ovom blagoslovenom gradu, tako i u provincijama, jer nije pravedno, pošto je toliko zlata od nas uzeto za bezbjednost države, da oni koji te poslove vode imaju nepravedan dobitak, a da mjesta budu lišena naše milosti ili da budu pokradena za novac namijenjen njihovoj bezbjednosti ili da gradovi budu lišeni novca koji im je dodijeljen za ukrašavanje. Mada mrzimo svakovrsne zlotvore, ipak nikako ne možemo ni u jedno vrijeme da zaboravimo na svoje čovekoljublje, te stoga zakonski utvrđujemo da, budući da ima još mjesta da se po nekim odredbama naprave izuzeci, odsada računa unazad period od šesnaest godina od prve indikcije, koja tek što je prošla. Te za navedeno vrijeme dajemo bezuslovno i opšte oslobađanje od zaostalih poreza bez ikakvog izuzetka, tako da svi ljudi zajedno uživaju sigurnost da se nikakvo izvršenje zaostalih poreza ne može izvršiti na ime pomenutog vremena ni iz kakvog razloga. Smatrali smo da treba na ovaj način da budemo velikodušni prema svojim podanicima kako bi svi, uživajući dobrobiti koje odatle proizađu, molili Boga za našu imperiju i blagodarili Mu što nas je naveo na takav postupak.
<*Epilog*> Tvoja uzvišenost neka se potrudi da se do kraja sprovede to što smo ovim zakonom izvoljeli da utvrdimo i neka nadgleda njegovu primjenu.
Dato 17. dana uoči majskih kalenda CP(u Konstantinopolju) 17. godine <vladavine> gospodara Justinijana pp (*perpetui* – večitog) Avgusta i 12. godine po konzulovanju preslavnog gospodina (*vir clarissimus*) Vasilija.

(g. 553)

των ἡμῖν. ἀλλ' ἐπειδὴ μικρὸν καὶ βασιλείας ἀνάξιον εἶναι νομίζομεν τὸ περὶ τοὺς ἑκάστοτε προσιόντας ἰδικάς τινας φιλοτιμίας ποιεῖσθαι, ἢ καὶ μέχρι χωρίων ἢ πόλεων μόναν ἢ καὶ ὅλων ἐπαρχιῶν τὴν ἡμετέραν ἐκτείνειν φιλανθρωπίαν, ἀλλὰ μὴ μέγα τι καὶ κοινὸν ἐπὶ πᾶσι τοῖς ὑπηκόοις ποιήσασθαι,

dice et imperio indignum est de singulis interpellantibus proprias aliquorum remunerationes facere, aut etiam usque ad villas aut civitates solas aut etiam solas provincias nostram extendere misericordiam, et non magnum aliquid et commune de omnibus subiectis facere,

CAPUT I.

τούτου χάριν ἐπὶ τὰς παρούσας θείας ἡμῶν ἤλθομεν δωρεάς, δι' ὧν θεσπίζομεν ἀφεῖσθαι πάντας τοὺς ἡμετέρους ὑποτελεῖς ἐλλειμμάτων παντοίων ὀφειλομένων παρ' αὐτῶν ἀπὸ τῆς τοῦ πρωτέρου κύκλου πρώτης ἐπινεμήσεως καὶ αὐτῆς, εἰς ἣν τὰς πρωτέρας ἡμῶν συνεκλείσαμεν δωρεάς, μέχρι τῆς ἄρτι παρελθούσης ἑβδόμης ἐπινεμήσεως καὶ αὐτῆς, ὡς εἶναι εἴκοσι δύο ἐτῶν ἀφειζῆς τὴν εἰς τοὺς ὑπηκόους παρ' ἡμῶν γινομένην φιλοτιμίαν, καὶ μηδεμίαν ἐλλειμμάτων εἴσπραξιν εἶναι πρὸς ἐκείνους ἀναγομένην τοὺς χρόνους. ταῦτα δέ φαμεν οὐ περὶ τῶν ἐν χρυσίῳ μόνον, ἀλλὰ κἂν εἰ ἄργυρος ἢ σῖτος ἢ ἕτερον εἶδος τὸ χρεωστούμενον εἴη, καὶ τοῦτο μὲν εἰ τῶν θρόνων τῶν σῶν τὸ παρὰ τῶν ὑποτελῶν ὀφειλόμενον εἴη, τοῦτο δὲ εἰ τῆς παρὰ Ἰλλυριοῖς ἐπαρχότητος ἢ τῶν θείων ἡμῶν θησαυρῶν, εἴτε ὑπὲρ φόρων εἴτε ὑπὲρ ἑτέρων τίτλων ὁπωσοῦν εἰσαγομένων αὐτοῖς. κοινὴν γὰρ δὴ πᾶσιν ἀφειζῆς τοῖς ἡμετέροις ὑποτελέσι ταύτην ἡμῶν τὴν φιλοτιμίαν παρέχομεν, ὥστε οὐδεὶς ὑπὲρ τῶν χρόνων ἐκείνων ἐπ' αὐτοὺς λοιπὸν ἀναχθήσεται τὴν οἱανοῦν ἐλλειμμάτων ποιούμενος εἴσπραξιν, εἴτε παρ' αὐτῶν στελλόμενος τῶν ἀρχῶν ἢ καὶ ὁπωσοῦν τὸ τοῦ δημοσίου πρόσωπον οἰκειούμενος εἴτε τινὰς ἐπιφερόμενος προστάξεις ἢ ἐκταγάς, ἐπείτοιγε καὶ τοῖς τοιοῦτό τι λαμβάνουσι καὶ τοσοῦτον ἀφειζῆς οὐκ εἰσπράξασι χρόνον τὴν κατὰ τῶν ὑποτελῶν ἀναιρουμένην ἀπαίτησιν, καὶ πρός γε τὴν κατ' αὐτοῦ τοῦ δημοσίου. ὁ γὰρ χρεωστούμενος ἀφειζῆς τοσοῦτον ἢ ῥᾳθυμήσας

propter hoc ad praesentes nostras venimus donationes, per quas sancimus dimitti omnibus nostris subiectis reliqua omnino debita a praeterito circulo primae indictionis et eius, in quam praecedentes nostras concludimus donationes, et nunc transacta septima indictione et ipsius, ut sint viginti et duo anni continui in nostros subiectos a nobis factae largitatis, et nulla reliqua exigi ad illa relata tempora. Haec vero dicimus non in his quae in auro solum, sed etiam si argentum aut triticum aut quaedam alia species debita sit, et hoc quidem sive quod a subiectis debetur sit sive ab Illyrica praefectura aut sacrorum nostrorum thesaurorum, sive pro fructibus sive pro residuis titulis quomodocumque inferendis ab eis. Communem enim omnibus continue nostris subiectis hanc nostram largitatem concedimus, ut nemo pro temporibus illis super eos inducat, qualemcumque reliquorum facieus exactionem, sive ab ipsis destinato cingulis aut qualitercumque publicam personam vindicante sive inferente praecepta aut deputationes sit, quia huiusmodi quid accepit, et tanto continue non exigenti tempore contra subiectos auferimus exactionem, insuper et contra ipsum publicum. Qui enim debet continue tantum neglegens,

---

imperio indignum essse putamus, in singulos qui nos adeunt speciales aliquas liberalitates conferre, vel etiam usque ad praedia aut urbes solas vel etiam ad integras provincias humanitatem nostram extendere, nec vero magno aliquo et communi beneficio omnes subiectos afficere,

I. *huius rei gratia ad praesentes sacras nostras pervenimus donationes, per quas sancimus, ut omnibus subiectis nostris remittantur omnis generis reliqua quae ab iis debentur inde a superioris cycli prima indictione et ipsa, in quam priores nostras donationes conclusimus, usque ad septimam modo transactam indictionem et ipsam, ut per viginti duos annos continuos liberalitas a nobis in subiectos sit collata, neve ulla fiat exactio reliquorum quae ad illa tempora referantur. Haec vero non de iis solum dicimus quae in auro constant, sed etiam si quod debeatur argentum vel frumentum vel alia species sit, et tam si sedis tuae sit quod a subiectis debeatur quam si praefecturae Illyrici aut sacrorum nostrorum thesaurorum sive nomine tributorum sive aliorum titulorum qualicumque modo iis inferendorum. Communem enim omnibus deinceps subiectis nostris hanc nostram liberalitatem praebemus, ut nemo pro illis temporibus in posterum adversus eos procedat ad qualemcumque reliquorum exactionem faciendam, sive ab ipsis magistratibus missus sit sive etiam quovis modo fisci personam sibi vindicet sive mandata aliqua aut delegationes afferat, quandoquidem etiam iis qui tale quid percipiunt et per tantum tempus continuum non exegerunt, exactionem adversus subiectos, et insuper adversus ipsum fiscum auferimus. Nam cui tantum deinceps debetur, is ubi aut neglegenter egit aut sportulis potius nec vero principali debito intentus fuit, et neque ab illis neque a publico quicquam percepit, non in tempore rursus reminiscitur delegationum vel*

---

1 μικρὸν] modice (*i. e. μέτριον?*) ς ‖ 2 εἶναι νομίζομεν] est ς ‖ 3 τινας] aliquorum (*i. e. τινων?*) ς ‖ ἢ καὶ μέχρι *M* ς] ἢ μέχρι *L* ‖ 4 ὅλων] solas (*i. e. μόνων?*) ς ‖ 5 καινὸν L^a ‖ 7 θείας *om.* ς ‖ 9 ἐλειμμάτων *ML* ‖ παντοίων] omnino (*i. e. παντοίως*) ς ‖ 10 παρ' αὐτῶν *om.* ς ‖ 11 πρώτης ἐπινεμήσεως] *i. e. a kal. Sept. a.* 522 ‖ 12 μέχρι] et ς ‖ παρελθούσης *M*] διελθούσης *L* (*i. e. usque ad kal. Sept. a.* 544) ‖ 14 τοὺς ὑπηκόους] nostros subiectos ς ‖ 15 γενομένην *L* ‖ ἐλειμμάτων *M* (*et ita fere constanter*) ‖ 16 ἀναγομένων *L* ς] ἀναγομένην *M* ‖ 19 καὶ τοῦτο μὲν — 7 τοῦτο δὲ *om. L* ‖ εἰ *Scrimger*] ἢ *M* ‖ τῶν θρόνων τῶν σῶν *om.* ς ‖ 21 ἢ τῆ παρ' Ἰλλυρίοις ἐπαρχότητι ἢ τινὶ τῶν θείων *L* ‖ ἐπαρχιότητος *M* ‖ 22 ὑπὲρ φόρων. εἴτε ὑπὲρ ἑτέρων] pro fructibus sive pro residuis ς ‖ 26 ἐπ' αὐτοὺς] ὑπ' αὐτῶν (αὐτὸν L^a) *L* ‖ λοιπὸν *om.* ς ‖ ἀναχθήσεται *L* inducat ς ‖ 27 ποιουμένων *L* ‖ 29 τινὰς *om.* ς ‖ 30 ἐπείτοιγε *M*] ἐπείγε *L* sit quia ς ‖ καὶ τοῖς τοιοῦτό τι λαμβάνουσι] huiusmodi quid accepit ς ‖ 31 εἰσπράξασι *L* ‖ 34 ἢ *om.* ς

1 dignum T^a ‖ est] et *V* ‖ interpellationibus T^a ‖ 3 uillam *T* ‖ 4 prouintiam V^a ‖ 8 demitti *VT* ‖ 9 cingulo *V* ‖ 10 in *vulg.*] et *VT* (ad quam *mavult Heimbach*) ‖ praecedentis *VT*, *corr. vulg.* ‖ 11 conclusimus *vulg.* ‖ *leg.* transactae septimae indictionis? ‖ 12 septima] sepultura *T* ‖ 14 largitatis *vulg.*] largitates *VT* ‖ reliqui *V* ‖ *ad] ex *libri* (ex illo relato tempore *vulg.*) ‖ 17 hoc *om. T* ‖ 18 sive ⟨sedis tuae⟩ *Beck* ‖ sit siue *T vulg.*] siue sit *V* ‖ apud Illyrios praefecturae *Beck* ‖ 20 quocumque modo *T* ‖ 21 ab *delet Beck* ‖ *commune *V* communionem *T* ‖ 24 reliquarum *VT* ‖ 25 destinatus *vulg.* ‖ 26 uindicante *V*] uindicantes *T*, vindicans *vulg.* ‖ inferens *vulg.* ‖ deputatione *V* ‖ 27 sit quia (qui *T*)] sed qui *Mommsen* ‖ quid accepit *V*] accepit quidem *T*; *leg.* quid accipienti? ‖ 28 exigenti *V*] exigente *T* exigere *vulg.* ‖ subiectos — qui enim *om. T* ‖ 30 neglegent *V* negligent *T*, ve negligens vel *vulg.*

ἢ σπουδούλων μᾶλλον ἀλλ' οὐ τῶν πρωτοτύπων γενόμενοι, καὶ οὔτε παρ' ἐκείνων οὔτε παρὰ τοῦ δημοσίου λαβὼν οὐκ ἐν καιρῷ λυσπὸν μέμνηται τῶν ἐκταγῶν ἢ τὴν ἐκεῖθεν ἀπαιτήσειν ἐπαγαγεῖν πειρᾶται. τοὐναντίον μὲν οὖν τὸν τοιοῦτόν τι ποιεῖν ἐγχειροῦντα ὡς ταῖς ἡμετέραις λυμαινόμενον ἀποστρεφόμεθα δωρεαῖς· ὥστε πᾶσαν ἐφεξῆς ἀπαιτήσεως πρόφασιν ἢ περίνοιαν ἀναιρεθῆναι κατά τε τῶν ὑποτελῶν κατά τε τοῦ δημοσίου, καὶ μείζονα περιγενέσθαι καντεῦθεν ἀπραγμοσύνην τοῖς ἡμετέροις ὑποτελέσιν. ὅτι δὲ τούτων ἀπολαύσουσι τῶν δωρεῶν καὶ ὅσαι τοῖς θείοις ἡμῶν πριβάτοις ἢ τῷ θείῳ ἡμῶν πατριμονίῳ προσήκουσι κτήσεις, καὶ οὐδὲ κατὰ γεωργῶν ἢ μισθωτῶν ἢ ἐμφυτευτῶν εἴσπραξις δημοσίων ὑπὲρ τῶν εἰρημένων ἡμῖν γενήσεται χρόνων ἢ παρὰ τῶν τὰ δημόσια εἰσπραττόντων ἢ παρὰ τῶν παλατίνων αὐτῶν, τῶν πᾶσιν ὡμολογημένων ἐστί. ταῦτα δέ φαμεν περὶ τῶν ὀφειλομένων ἔτι καὶ παρὰ τοῖς ἡμετέροις ὄντων ὑποτελέσιν. εἰ γόρ τι φθάσαντες ἐκεῖνοι δεδώκασι καὶ τοῦτο παρὰ βουλευταῖς τυχὸν ἢ ταξιώταις ἢ ὑποδέκταις ἢ ἐκλήπτορσιν ἢ καὶ παρὰ τοῖς τὰς ἐπαρχίας τρακτεύουσιν ἔμεινε, τοῦτο οὐ συναναλαμβάνομεν οὐδὲ μέρος ποιούμεθα τῆς παρούσης ἡμῶν δωρεᾶς, ἀλλ' ἀποσωθήσεται τῷ δημοσίῳ· τῶν ἀτοπωτάτων ὑπάρχον τὸ παρὰ τῶν ὑποτελῶν δεδομένων μὴ τὸ δημόσιον λαβεῖν, ἀλλ' ἰδιωτικὸν ἑτέρων κέρδος γενέσθαι.

commodis magis et non principalibus factus, et neque ab eis neque a publico accipiens, non in tempore deinde memoratur deputationum aut exinde exactionem inferre temptat; e contrario autem eum qui huiusmodi aliquid facere praesumpserit tamquam nostris pestiferum repellimus donationibus, ut omnem de cetero repetitionis occasionem aut [ipsum quaeratur quae in consuetudine non est] perinoeam auferri tam contra subiectos quam contra publicum et maiorem praevalere et ex hoc ἀπραγμοσύνην nostris subiectis. Quam per has perfruuntur donationes et quae sacris nostris privatis aut divino nostro patrimonio competunt possessiones. et neque contra colonos neque contra locatores aut emphyteutas exactio fiscalium pro praedictis a nobis fiat temporibus aut ab iis qui publicum exigunt aut a palatinis ipsis manifestissimum est. Haec vero dicimus, quae debentur adhuc et apud uostros sunt subiectos. Si enim aliquid contigit eos dare et hoc apud curiales forsitan aut officiales aut hypodectas aut delegatores aut apud hos qui provinciarum sunt numerarii remansit, hoc non comprehendimus neque partem facimus praesentis nostrae donationis, sed salvabitur publico: inutilissimum constitutum, ut quod a subiectis datum est non fiscus accipiat, sed proprium lucrum fiat.

CAPUT II.

Ταύτης δὲ ἡμῶν τῆς φιλοτιμίας ἐκκλείομεν καὶ τὰ ὁμολογηθέντα τυχὸν ἢ καὶ ἀντιπεφωνημένα τῷ δημοσίῳ παρὰ τρακτευτῶν ἢ σκριναρίων ἢ ἀρκαρίων· οὐδὲ γὰρ καὶ τούτοις τῆς ἴσης μεταδίδομεν δωρεᾶς, ἐπεί γε ἅπαξ ᾠκειώσατό τε καὶ σχεδὸν ἔχει ταῦτα λαβὸν τὸ δημόσιον. τῆς δὲ θείας ταύτης φιλοτιμίας ἐξαιροῦμεν τὰς τε στρατιωτικὰς καὶ φοιδερατικὰς discussionas· αὗται γὰρ οὐ προσάπτονται μὲν τῶν ἡμετέρων ὑποτελῶν, δικαίαν δὲ τὴν εἴσπραξιν κατ' ἐκείνων ἐπάγονται τῶν οὐ προσηκόντως ἐκ τοῦ δημοσίου λαβόντων κἂν εἰ προφάσει στρατιωτικῆς ἢ φοιδερατικῆς δαπάνης ἔτυχον εἰληφότες, ὅμως οἰκεῖον τοῦτο

Hac vero nostra largitate excludimus et quae cauta sunt forsitan aut fideiussa publico a numerariis aut arcariis aut scriniariis; nihil enim his de aequa conferimus donatione, quia semel propria fecit et paene habet haec accipiens fiscus. De sacra vero hac largitate excipimus tam militares quam foederaticas discussiones; ipsae enim non contingunt quidem nostros subiectos, iustam vero exactionem contra illos inferunt qui non competenter de publico acciniunt, vel (si) occasione militaris vel foederaticae expensae contigerunt accipientes, tamen proprium hoc

exactionem inde peragere temptat. Quin e contrario eum qui tale quid facere audet, tamquam donationibus nostris nociturum aversamur: ut omnis deinceps exactionis causa vel machinatio tam adversus subiectos quam adversus fiscum auferatur, atque maior inde quoque tranquillitas subiectis nostris existat. His autem donationibus etiam possessiones frui quaecumque ad sacra privata nostra aut sacrum patrimonium nostrum pertineant, et ne contra colonos quidem aut conductores aut emphyteutas tributorum exactionem pro praedictis a nobis temporibus sive ab iis qui tributa exigunt sive a palatinis eorum institui licere apud omnes in confesso est. Haec autem de iis dicimus quae adhuc debentur et apud subiectos nostros sunt. Si quid enim illi antea dederunt idque apud curiales forte vel officiales vel susceptores vel acceptores vel provinciarum tractatores remansit, hoc non comprehendimus nec partem praesentis donationis nostrae facimus, sed fisco conservabitur, cum absurdissimum sit, ut si quod a subiectis datum est non fiscus accipiat, sed privatum aliorum lucrum fiat.

II. *Ab hac vero liberalitate nostra ea quoque excludimus, quae confessa forte vel etiam constituta sunt fisco a tractatoribus vel scriniariis vel arcariis. Neque enim hos quoque aequalis donationis participes reddimus, quoniam fiscus semel haec sibi vindicavit et propemodum acceptu habet. Excipimus autem a sacra hac liberalitate et militares et foederatorum discussiones; hae enim subiectos nostros non attingunt, sed iustam adversus illos exactionem inducunt qui non competenter ex publico acceperunt: qui etiamsi forte nomine militaris aut foederatorum sumptus acceperint, tamen hoc proprium lucrum fecerunt. Atque*

1 ἢ *om.* ς ‖ σπουδούλων *M* ‖ πρωτοτύπων] πρωτοτύπων μᾶλλον *L* ‖ 2 *οὐδὲ — οὐδὲ *ML* ‖ τοῦ] τοὺς *L* ‖ 6 λαμβανόμενον *M*ª ‖ 10 ὅτι δὲ τούτων] quam per (*i. e.* διὰ) has ς ‖ 13 κτίσεις *L* ‖ ἢ μισθωτῶν] neque contra locatores ς ‖ 16 παλλατίνων *L* ‖ 21 ἐκλήπτορσιν *M* ‖ 22 συναναλαμβανόμενον *L* ‖ οὐδὲ *om. L* ‖ 24 ὑπάρχων *M* ‖ 25 δεδομένων *M*ª διδομένου *L*ª ‖ τὸ] τὸν *L* ‖ 26 ἰδικὸν ἑτέρου *L* ἑτέρων *om.* ς ‖ 29 aut arcariis aut scriniariis ς ‖ 30 οὐδέ] nihil *i. e.* οὐδὲν ς ‖ καὶ *om.* ς ‖ 31 καὶ σχεδὸν — 33 τάς τε *om. M* ‖ 32 λαβὼν *L* ‖ 33 discussiónas *L* δίσκους σύνας *M* ‖ 34 αὗται] ipsae *i. e.* αὐταὶ ς ‖ 37 κἂν] καὶ κἂν coni. *Zachariae, malim* ἢ κἂν.

1 quomodis *V* ‖ 3 deputationem *VT, corr. vulg.* ‖ aut *om. V* ‖ 5 praesumpsit *T* ‖ 6 repellimus *T* ‖ 7 ipsum — non est *glossam ad voc.* perinoeam *adscriptum om. vulg.* ‖ 8 quae] aut ipsum quae *V* ‖ consuetudine *V*] consuetudinem *T* ‖ perhinoeam *VT* ‖ auferri tam] aut feritam *T* ‖ 10 ἀπραγμοσύνην] aut pas pauo co *V* aut papaco *T* ‖ nostri subiecti (subiecti *scr. V*² *in sp. vac.*) *V* ‖ 11 fruuntur *V* ‖ 12 diuinio *T* ‖ 14 emphiteotas *T* ‖ 15 fiet *vulg.* ‖ 16 ab iis *vulg.*] aliis *V* aliquis *T* ‖ a *V*] *om. T vulg.* ‖ manifestissimum *V*] manifestum *T vulg.* ‖ 17 quae] de his quae *vulg.* ‖ 19 contigit eos *vulg.*] contingit eos *T* eis contigit *V* ‖ 20 ypothecos *V* ‖ 21 apud hos *vulg.*] ab his *VT* ‖ 24 constitutam *VT* ‖ ab *V* ‖ 27 vero *om. V* ‖ 29 arcbariis *VT* ‖ nihil enim] nichis ex *V* ‖ 30 aequa] qua *T* ‖ donationem *T* ‖ facit *T* ‖ 31 sacra *vulg.*] sacro *VT* ‖ 32 militaris *V* ‖ federaticias *T* ‖ 33. discutiones *V* ‖ ipsae *vulg.*] ipsi *VT* ‖ 34 nostros *om. V* ‖ 36 *vel si (*cf.* 721, 10)] uel *libri* ‖ militaris *vulg.*] militaria *V* militario *T* ‖ vel *vulg.*] ut *VT* ‖ foederaticue *vulg.*] federatica *V* federaticia *T* ‖ expensae *vulg.*] expensa *VT* ‖ 37 contingerunt *VT, corr. vulg.* ‖ hoc proprium *T*

κέρδος ποιησαμένων. καὶ πολλῷ γε μᾶλλον ταύτης ἡμῶν ἐξαιροῦμεν τῆς δωρεᾶς τὰς τῶν πολιτικῶν χρημάτων ζητήσεις καὶ πρός γε τὰς τῶν ἔργων discussiones τῶν τε κατὰ ταύτην τὴν εὐδαίμονα πόλιν τῶν τε κατὰ τὰς ἐπαρχίας, ἐπεί γε μὴ δίκαιόν ἐστι τοσοῦτον παρ' ἡμῶν ἐκφορηθέντος χρυσίου προφάσει τῆς τοῦ πολιτεύματος ἀσφαλείας τοὺς μὲν ὑπουργικοὺς κέρδος ἄδικον ἔχειν, στερεῖσθαι δὲ τοὺς τόπους τῆς ἐξ ἡμῶν φιλοτιμίας ἢ τῆς ὀφειλομένης αὐτοῖς ἀσφαλείας, ἢ καὶ τὰς πόλεις τῶν εἰς κόσμιαν αὐταῖς ἀπονενεμημένων ἀποστερεῖσθαι χρημάτων. ἐπειδὴ δὲ κἂν εἰ τοὺς κακουργοῦντας παντοίως μισοῦμεν, πλὴν ἀλλὰ τῆς ἡμῶν αὐτῶν φιλανθρωπίας ἐπιλαθέσθαι κατ' οὐδένα δυνάμεθα χρόνον, διὰ τοῦτο θεσπίζομεν τὴν παρ' ἡμῶν ἐπί τισι κεφαλαίοις γινομένην ἐξαίρεσιν χώραν ἔχειν ἐπὶ τοῖς ἀπό τῆς ἐναγχος διαδραμούσης πρώτης ἐπινεμήσεως χρόνοις, ταύτην δὲ φαμεν τὴν sedecim πρόσθεν annis γενομένην. ἐπὶ γαρ δὴ τοῖς προλαβοῦσι χρόνοις ἁπλῆν καὶ γενικὴν πᾶσιν ἐφεξῆς τὴν ἡμετέραν φιλοτιμίαν παρέχομεν σύδεμίαν ἐξαίρεσιν ἐπὶ ταύτῃ ποιούμενοι, ὥστε κοινῇ πάντας ἀνθρώπους ἀπολαύειν ἀμεριμνίας, καὶ μηδεμίαν ἐλλειμμάτων εἴσπραξιν ἐξ οἱασοῦν ἀφορμῆς ἐξ ἐκείνων προϊέναι τῶν χρόνων. ταύτην ἡμεῖς τοῖς μὲν ὑπηκόοις φιλοτιμήσασθαι, θεῷ δὲ τῷ μεγάλῳ προσαγαγεῖν τὴν πρᾶξιν ἡγησάμεθα δεῖν, ὡς ἂν πάντες τῶν ἐντεῦθεν ἀπολαύοντες ἀγαθῶν χάριτας ὑπὲρ τῆς ἡμετέρας βασιλείας ὁμολογοῖεν τῷ μεγάλῳ θεῷ τῷ καὶ ταύτην ἡμῖν εἰς νοῦν βαλομένῳ τὴν πρᾶξιν.

〈Ἐπίλογος.〉 Τὰ τοίνυν παρασταντα ἡμῖν καὶ διὰ τοῦδε τοῦ θείου δηλούμενα νόμου ἡ σὴ ὑπεροχὴ σπευσάτω πρὸς ἔργον ἀχθῆναι καὶ παραφυλαχθῆναι σπουδασάτω. Dat. XVII. k. Mai. CP. 〈imp.〉 dn. Iustiniani pp. Aug. anno XXVII. pc. Basilii vc. anno XII. [a. 553.]

lucrum facientium. Et multo magis hac nostra excipimus donatione civilium pecuniarum inquisitiones et insuper operum discussiones tam in hac felicissima civitate quam in aliis provinciis, quoniam non est iustum tanto a nobis emisso auro pro occasione munitionis reipublicae administrantes quidem lucrum iniustum habere, fraudari vero loca nostra largitate aut debita eis munitione, aut civitates pecuniis quae ad ornatum earum divisae sunt defraudari. Quia vero vel si malignantes omnino odimus, sed nostras humanitates oblivisci nullo possumus modo, propterea sancimus [quae] a nobis in quibusdam capitulis factam exceptionem locum habere super his quae nuper transiit primae indictionis temporibus, hanc vero dicimus sedecim pridem annis factam. De his enim quae praecedunt temporibus simplicem et generalem omnibus continue nostram humanitatem concedimus nullam exceptionem in ea facientes, ut communem omnes homines perfruantur securitatem, et nullam reliquorum exactionem ex qualibet occasione ex illis procedere temporibus. Hanc nos quidem subiectis humanitatem concedentes, deo magno offerre actum aestimavimus oportere, ut omnes his perfruentes bonis gratias pro nostro imperio confiteantur magno deo, qui et hunc nobis in mentem actum inmisit.

---

multo magis ab hac donatione nostra excipimus civilium pecuniarum inquisitiones ac praeterea operum discussiones tam quae in hac felici civitate quam quae in provinciis sunt, quoniam iustum non est, cum tantum auri a nobis pro securitate rei publicae erogatum sit, eos quidem qui ministeria praestiterunt iniustum lucrum habere, loca vero liberalitate nostra vel debita eis securitate fraudari, vel etiam civitates pecuniis quae ad ornatum eis tributae sunt privari. Quoniam autem, etiamsi maleficos omnifariam oderimus, attamen humanitatis nostrae oblivisci nullo modo possumus, propterea sancimus, ut exceptio a nobis in quibusdam capitibus facta de iis temporibus locum habeat, quae inde a prima quae nuper praeteriit indictione descendunt, eam dicimus quae abhinc sedecim annos fuit. In praeteritis enim temporibus simplicem et generalem omnibus deinceps liberalitatem nostram praebemus nulla in ea exceptione facta, ut communiter omnes homines securitate fruantur, neve ulla reliquorum exactio ulla de causa ab illis temporibus procedat. Hanc nos actionem cum subiectis largiendam tum deo magno offerendam existimavimus, ut omnes bonis inde oriundis fruentes pro nostro imperio gratias magno deo agant, qui hanc quoque actionem nobis in mentem misit.

Epilogus. Quae igitur nobis placuerunt et per hanc sacram legem declarantur tua sublimitas ut ad effectum adducantur studeat et ut observentur operam adhibeat.

---

3 discussiona *L* δίσκους, σίονας *M* ‖ 5 in aliis provinciis ς ‖ 9 ἢ τῆς] ἢ τὰς *L*^{a} ‖ 14 χρόνον] modo *i. e.* τρόπον ς ‖ 15 γενομένην *L* ‖ 16 ἀπὸ *om.* ς ‖ 17 πρώτης ἐπινεμήσεως] *i. e. a kal. Sept. a.* 537 ‖ 17 δέ] δή *mavit Zacharias* ‖ 18 sedecim *M* ‖ ἐπί] ἐπεί *M* ‖ 19 προλαβοῦσι *Kroll* (*cf. e. g.* 587, 23. 625, 3. 722, 13. *ed. III* 1 § 1) quae praecedunt ς] προβαίνουσι *ML* ‖ 24 προσιέναι *L* ‖ 25 φιλοτιμήσασθαι] humanitatem concedentes ς ‖ 29 εἰς νοῦν ἡμῖν *L* ‖ βαλομένῳ *M* λαβομένῳ *L* ‖ 30 *epilogum om.* ς ‖ *subscr. om.* ς (*nisi forte huc pertinet subscr. addita sequenti constitutioni Auth. CXXVI = nov. CLIX, ubi vid.*) ‖ XVII k. mai. *M*] μηνὶ μαΐῳ *Theod.* ‖ CP. dn. iustin. pp. aug. basilio uc. conss. *M*, ἔτει ιε' (*immo* κζ') μετὰ τὴν ὑπατείαν Βασιλείου τὸ ιβ' *Theod. Annum imperii XXVIII. Contius* 'ex mss.' *reposuit, unde* pc. Basilii XIII. (*i. e. a.* 554) *requirit Biener Gesch. d. Nov. p.* 527; *rectius Zachariae servato consulatus anno a Theodoro tradito ex v.* 16 *sq. annum imperii XXVII. restituit.*

2 donationem *T* ‖ 3 et — discussiones *om. T* ‖ discuticiones *V*^{a} ‖ 4 aliis *delet Beck* ‖ 5 auiro *V* ‖ 6 *leg.* ministrantes? ‖ 7 nostre *V* ‖ 8 dubitata eis minutione *V* ‖ ciuitatis *VT, corr. vulg.* ‖ 9 eorum *T* ‖ divisae *vulg.*] diuisa *VT* ‖ quie] ora *T* ‖ 11 modo possumus *V* ‖ 12 *quae *delevi* ‖ factum exceptione *V* facta exceptio est *vulg.* ‖ 14 transiet *VT, corr. vulg.* ‖ inditionis *V* ‖ 15 sedecim] si decem *V* si. X. *T* ‖ facta *V* ‖ 16 supplicem *V* ‖ 19 nulla *V* ‖ 20 reliquorum *vulg.*] reliquarum *T* relinquat *V* ‖ 21 non *T* ‖ 22 concedente *V* ‖ actuum *VT, corr. vulg.* ‖ 25 hunc *vulg.*] hanc *VT* ‖ in mentem *vulg.*] inminentem *VT* ‖ *subscriptione carent libri; nam quae in Escorialensi et Pistoriensi adicitur* dat. prid. kal. nouemb. cp. (cap. *Pist.*) imp. dn. iust. pp. aug. (cog. *libri*) an. XVIIII. pc. (pan. *Pist.*) basili uc. an. IIII. *praescripta in Escor. constitutioni Auth. CXXXI* (= *nov. CXXXIII*), *in Pist. constitutioni Auth. CXXXIV* (= *nov. CXXIII*), *ea aliunde* (*Auth. CXXX*? *CXXXIII*?) *translata est.*

553. godine:
Peti vaseljenski sabor sazvan na Justinijanov zahtjev da osudi učenje monofizita – saboru prisustvuju Ilija arhiepiskop Dioklecijana (Dukljana), arhiepiskop Prevalitane Foka, i episkopi Herakleje (Pelagonije) Makedonske, Herakleje Tračke, Avalone, Avara Kumana i sarmatskih-slovenskih zajednica sa Karpata[128]
Peti Vaseljenski Sabor, II Konstantinopoljski

Prvo zasijedanje

27. godine carovanja* (*za vladavine našega gospodara Justinijana pp (*perpetui* – vječnog) Avgusta, preslavnoga muža) Justinijana zauvijek Avgusta, 12. godine nakon konzulovanja Vasilija, 4[129]. dana uoči majskih nona, (nečitko) indikcije, dok su u sekretarijumu* (poštovanog episkopa: tako stoji u Pariskom ... preslavnog muža Klaudija iz koga smo pažljivim sakupljanjem uzeli ove i ostale varijante teksta) bili[130] mnogopoštovani episkopi ovog carskog grada.

Eutihije presveti patrijarh carskog Konstantinopolja, novoga Rima,

Apolinarije presveti arhiepiskop velikog grada Aleksandrije

Presveti gospodin patrijarh velikog grada *Teopolja (*Antiohije),

Stefan najblagočestiviji episkop Rafije; i Georgije najblagočestiviji episkop Tiberijade, i Damian najblagočestiviji episkop *Sozuse[131] (*to jest Sozitane), koji su učestvovali umesto Eustohija, presvetog episkopa Jerusalimskog,

Predobri blagočestivi episkop Herakleje [132]Herakleje* (to jest Makedonske, drugde Paflagonske) Pelagonije, učestvujući umesto Elija[133] preblaženog episkopa Solunskog,

Teodor preblagočestivi episkop Cezareje prve kapadokijske provincije.

Andrej preblagočestivi episkop Efesa,

Sekstilijan preblagočestivi episkop *Tuniski (*Tunetenski)[134] koji učestvuje umjesto Primoza, preblagočestivog episkopa Kartagine[135],

Megetije, preblagočestivi episkop Herakleje Tračke,

Anastazije, preblagočestivi episkop Tabije, umesto Doroteja, preblagočestivog episkopa Ankire,

Jovan[136] preblagočestivi episkop Ilijski, umesto Euprepija, preblagočestivog episkopa grada Kizika,

---

[128] *Mansi, vol. 9, p. 173*.

Baluzijeve bilješke:

[129] *Die III, Nonas Maias - Trećega dana majskih nona*. Tako stoji u kodeksu Vincenta Bovea (Belovacijski(?) kodeks). U Pariškom pak piše ovako: *Imperante Domno nostro Justiniano perpetuo Augusto anno XXVII post cosulatum Basilii viro clarissimo anno XIII. die III Nonas Maias - Za vladavine Gospodara Našega Justinijana vječnog Avgusta 27. godine, 13. godine nakon konzulovanja Vasilija preslavnog muža, 3. dana majskih nona.*

[130] Stari primjerci nam ukazuju da treba čitati *venerabilis episcopi - poštovanog episkopa*. U daljem ispravljanju ovih akata koristimo se izdanjem Labbeana, koje je od svih poslednje. U ovim aktima pak biva suprotno u odnosu na akta Halkedonskog Sabora; stoga, budući da tamo treba ponovo ubaciti znake interpunkcije u tumačenju episkopskih imena, koji su bili ispušteni u Rimskom izdanju, ovdje ih pak treba ukloniti, jer ih nema u antičkim kodeksima i izdanjima.

[131] Kod Suriusa stoji: *Sozusa.* Kodeks Belovac. *Sozise.*

[132] Stare knjige, *Heracliae - Heraklije*

[133] Iste knjige: *Heliae - Helije.*

[134] Pariški kodeks *Tunejensi - Tunejenski*; zbog čega Lebeus loše tumači na margini *Tunetensi - Tunetenski.* Kodeks Belovac. *Tiniense - Tinijenski.* Dobra je verzija iz Pariške knjige. Vidi prvi skup I Cartaginskog pogl. 128.

[135] Pariški kodeks: *Kartaginensis - Kartaginski.*

[136] Isti kodeks, *reverentissimo - prepoštovani*.

QUINTA SYNODUS GENERALIS CONSTANTINOPOLITANA II.

Consessio seu collatio prima.

IMperii * domini Juſtiniani perpetui Auguſti anno XXVII. poſt Conſulatum Baſilii anno XII. [a] die IV. nonas Majas, indictione I. conſidentibus in ſecretario * [b] Venerabilibus Epiſcopis hujus regiæ civitatis.

Eutychio ſanctiſſimo patriarcha regiæ Conſtantinopolis novæ Romæ,

Apollinario ſanctiſſimo archiepiſcopo Alexandrinæ magnæ civitatis,

* Domnino ſanctiſſimo patriarcha * Theopolitanæ magnæ civitatis,

Stephano religioſiſſimo epiſcopo Raphiæ; & Georgio religioſiſſimo epiſcopo Tiberiadis, &

Damiano religioſiſſimo epiſcopo * [c] Sozuſæ, vicem agentibus Euſtochii ſanctiſſimi epiſcopi Hieroſolymitani,

Benigno religioſiſſimo epiſcopo [d] Heracleæ * Pelagoniæ, vicem agente [e] Eliæ beatiſſimi epiſcopi Theſſalonicenſis,

Theodoro religioſiſſimo epiſcopo Cæſareæ primæ Cappadociæ provinciæ,

Andrea religioſiſſimo epiſcopo Epheſi,

Sextiliano religioſiſſimo epiſcopo * [f] Tunienſi vicem agente Primoſi religioſiſſimi epiſcopi [g] Carthaginis,

Megethio religioſiſſimo epiſcopo Heracleæ Thraciæ,

Anaſtaſio religioſiſſimo epiſcopo Tabiæ, vicem agente Dorothei religioſiſſimi epiſcopi Ancyræ,

Joanne [h] religioſiſſimo epiſcopo Ilienſi, vicem agente Euprepii religioſiſſimi epiſcopi Cyzicenæ civitatis,

Euſebio religioſiſſimo epiſcopo [i] Tyri,

Joanne religioſiſſimo epiſcopo Nicomediæ, [k]

Conſtantino religioſiſſimo epiſcopo Chalcedonenſi,

Petro religioſiſſimo epiſcopo Tarſi,

Joanne religioſiſſimo epiſcopo [l] Cucuſorum, vicem agente Palladii religioſiſſimi epiſcopi [m] Melitenæ,

Joanne religioſiſſimo epiſcopo Cæſareæ Palæſtinæ,

Pompejano religioſiſſimo epiſcopo Byzacii,

Amazonio religioſiſſimo epiſcopo Edeſſæ,

Alexandro religioſiſſimo epiſcopo Gangrorum,

Thoma religioſiſſimo epiſcopo Apameæ Syriæ,

[n] Euphranta religioſiſſimo epiſcopo Tyanorum,

Theodoro religioſiſſimo epiſcopo Hierapolis Syriæ,

[o] Boſphorio religioſiſſimo epiſcopo [p] Neocæſareæ,

Joanne religioſiſſimo epiſcopo Boſtræ,

Philippo religioſiſſimo epiſcopo Myrorum,

[q] Theodoro religioſiſſimo epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ,

Juliano religioſiſſimo epiſcopo Sardienſi,

Theodoro religioſiſſimo epiſcopo Gortynæ,

Euſtathio religioſiſſimo epiſcopo Damaſci,

Theodoſio religioſiſſimo epiſcopo Rhodi,

Firmo religioſiſſimo epiſcopo [r] Tipaſon Africanæ provinciæ.

Theodoro religioſiſſimo epiſcopo Antiochiæ Piſidiæ.

Phoca religioſiſſimo epiſcopo [s] Stalienſi,

Eulogio religioſiſſimo epiſcopo Pergæ,

Severiano religioſiſſimo epiſcopo Aphrodiſiadis,

Cyria-

* Imperante D.N. Juſtin. PP Aug. V. C.

* venerabili epiſcopi: Ita V.C. Claudii Joly ex can. Pariſ. ex quo has aliaſque variantes lectiones diligenti collatione hauſimus.

* Domno.

* Antiochenæ.

* id eſt, Sozytanæ.

* id eſt, Macedoniæ, alibi, Paphlagoniæ.

* Tunetenſi

a Die III, *Nonas Majas*. Ita codex Bellovacenſis. In Pariſienſi vero ſic legitur. *Imperante Domno noſtro Juſtiniano perpetuo auguſto anno* XXVII. *poſt conſulatum Baſilii viri clariſſimi anno* XII. *die III. Nonas Majas*.

b Legendum eſſe *venerabilis epiſcopis* oſtendunt vetera exemplaria. Porro in emendandis his geſtis utimur editione Labbeana, quæ omnium poſtrema eſt. In his autem geſtis contra accidit quam in geſtis Concilii Chalcedonenſis; quippe cum illic reponendæ ſint conjunctiones in recitatione nominum epiſcopalium, quæ prætermiſſæ ſunt in editione Romana, iſthic delendæ ſunt, cum non extent in antiquis codicibus & editionibus.

c Surius, *Sozyſæ*. Codex Bellovac. *Sozyſe*. d Veteres libri, *Heraclitæ*.

e Idem libri, *Heliæ*. f Pariſ. *Tunejenſi*; pro quo male Labbeus in margine, *Tunetenſi*. Bellovac. *Tintenſe*. Bona eſt lectio libri Pariſienſis. Vide collat. I Carthagin. cap. 128.

g Pariſ. *Kartaginenſis*. h Idem codex, *reverentiſſimo*. i Bellovac. *Cyri*.

k Poſt Joannem Epiſcopum Nicomediæ reponenda eſt mentio Stephani Epiſcopi Nicææ, omiſſa a Labbeo, quamvis extet in omnibus antiquis libris & editionibus. Sic igitur reponendum. *Stephano religioſiſſimo Epiſcopo Nicææ*.

l Hanc lectionem debemus editioni Romanæ. Antiquiores enim habent *Cycſſorum*. Quo etiam modo ſcriptum eſt in libro Bellovacenſi. Pariſienſis habet *Cicuſorum*. m Veteres libri, *Miliſenæ*. n Bellovac. *Euphrante*.

o Idem codex, *Boſporio*. Ceterum iſtius Epiſcopi mentio nulla fit in codice Pariſienſi.

p Bellovac. *Neocæſyriæ*. q Idem codex, *Theodoto*.

r Pariſ. *Tipaſenſi*. Eccleſia Tipaſenſis erat una ex Numidicis.

s Idem codex, *Iſtalienſi*.

BALUZII NOTÆ.

Euzebije, preblagočestivi episkop Tira[137],
Jovan, preblagočestivi episkop Nikomedije[138],
Konstantin, preblagočestivi episkop Halkedonski,
Petar, preblagočestivi episkop Tarsa,
Jovan, preblagočestivi episkop[139] Kukuza umesto Paladija, preblagočestivog episkopa[140] Melitene,
Jovan, preblagočestivi episkop Cezareje Palestinske,
Pompejan, preblagočestivi episkop Bizacija,
Amazonije, preblagočestivi episkop Edese,
Aleksandar, preblagočestivi episkop Gangra,
Toma, preblagočestivi episkop Apameje Sirijske,
Eufranta[141] preblagočestivi episkop Tijane,
Teodor, preblagočestivi episkop Hijerapolja Sirijskog,
Bosforije[142], preblagočestivi episkop Neocezareje [143],
Jovan, preblagočestivi episkop Bostre
Filip, preblagočestivi episkop Mirâ,
Teodor[144], preblagočestivi episkop Seleukije Izaurijske,
Julijan, preblagočestivi episkop Sardinijski,
Teodor, preblagočestivi episkop Gortine,
Eustatije, preblagočestivi episkop Damaska,
Teodosije, preblagočestivi episkop Rodosa,
Firmo, preblagočestivi episkop Tipason[145] u Afričkoj privinciji,
Teodor, preblagočestivi episkop Antiohije Pisidijske,
Foka, preblagočestivi episkop Stalienski[146],
Eulogije, preblagočestivi episkop Perge,
Severijan, preblagočestivi episkop Afrodizijade,
Kirijak, preblagočestivi episkop Amide,
Sever, preblagočestivi episkop Sinadâ,
Petar, preblagočestivi episkop Side,
Abraamije, preblagočestivi episkop Sergiopolitanski,
Asignije, prepoštovani episkop Trajanopolitanski[147], umjesto Jovana, preblagočestivog episkopa Laodikeje Frigije Pakatijane[148],
Jovan, preblagočestivi episkop Adrijanopolitanski iz Teucije,

---

[137] Belovac. *Cyri - Kira*.
[j] Poslije Jovana, episkopa Nikomedije, treba ponovo umetetnuti ime Stefana, episkopa Nikeje, koje je ispustio Labeus, premda se nalazi u svim antičkim knjigama i izdanjima. Stoga, dakle, treba ubaciti: *Stephano religiosissimo Episcopo Niceae – Stefan, preblagočestivi episkop Nikeje*.
[k] Ovu verziju dugujemo Rimskom izdanju. U starijim izdanjima stoji *Cycissorum - Kikisa.* Na isti način je napisano i u kodeksu Belovac. U Pariškom stoji *Cicurorum - Cikura*.
[140] U starim knjigama stoji *Militenae - Militene*.
[141] Belovac. *Euphrante – Eufrant.*
[142] U istom kodeksu: *Bosporio – Bosporije.* Inače, u Pariškom kodeksu nema pomena imena ovog episkopa.
[143] U kod. Belovac. *Neocaesiriae – Neocezirije.*
[144] U istom kodeksu *Theodoto – Teodot.*
[145] U Pariškm kod. *Tipasensi – Tipazenski.* Tipazenska crkva bila je jedna od numidijskih.
[146] U istom kodeksu *Issaliensi – Isalijenski.*
[147] Belovac. *Tranopolitano – Tranopolitanski.* Tako je i u drugom skupu.
[148] U istom kodeksu: *Capatianae – Kapatijane.* Tako je često u antičkim kodeksima, ne samo ovoga Sabora, nego i drugih.

Cyriaco religiosissimo episcopo Amidæ,
Severo religiosissimo episcopo Synnadorum,
Petro religiosissimo episcopo Sidæ,
Abraamio religiosissimo episcopo Sergiopolitano,
Asignio reverendissimo episcopo [a] Trajanopolitano, vicem agente Joannis religiosissimi episcopi Laodiceæ Phrygiæ [b] Pacatianæ,
Joanne religiosissimo episcopo Adrianopolitano Theuciæ,
[c] Cresconio religiosissimo episcopo Cuiculi,
Theodosio religiosissimo episcopo Justinianopolitano secundæ Cappadociæ,
Stephano religiosissimo episcopo Laodiceæ, sive Theodoriadis,
Auxanone religiosissimo episcopo Hierapolis Phrygiæ.
Eustathio religiosissimo episcopo Maximianopolitano,
Ætherio religiosissimo episcopo Anazarbi,
* Domitio. * [d] Dometio religiosissimo episcopo Chalcidis,
Valeriano religiosissimo episcopo * Obbæ Africanæ provinciæ,
Dionysio [f] reverendissimo episcopo Seleuciæ [g] Syriæ.
Theodoro religiosissimo episcopo [h] Dryziparorum,
Severo religiosissimo episcopo [i] Pompejanopolitano Paphlagoniæ,
Georgio religiosissimo episcopo Justinianæ * Cypselon. [k] Cypselitanorum,
Romano reverendissimo episcopo [l] Gabalorum,
[m] Gregorio reverendissimo episcopo [n] Justinianopolitano Armeniæ,
Joanne reverendissimo episcopo [o] Nyssæ,
Basilio reverendissimo episcopo Justinianopolitano [p] Camulianorum,
Joanne reverendissimo episcopo Barcusorum,
Cresconio reverendissimo episcopo [q] Zatarensi, provinciæ Numidiæ,
* id est, novæ Justinianæ secundæ. Sergio reverendissimo episcopo * Cynon secundæ Ægypti,
Christophoro reverendissimo episcopo Arcadiopolitano Asiæ,
Theodosio reverendissimo episcopo Bybli,
Leontio reverendissimo episcopo [r] Arcæ,
Joanne reverendissimo episcopo [s] Myrinæ,
Alexandro reverendissimo episcopo Amphipolitano,
Stephano reverendissimo episcopo Clysmatis,
Thoma reverendissimo episcopo [t] Berissæ,
Aristodemo reverendissimo episcopo Philomelii,
[u] Thalelæo reverendissimo episcopo [x] Adrianopolis Pisidiæ,

A Theoctisto reverendissimo episcopo [y] Erythrorum,
Diogeniano reverendissimo episcopo Sozopolitano.
Basso reverendissimo episcopo Thamiatensi,
Anatolio reverendissimo episcopo Cymæ,
Diogene reverendissimo episcopo Cratiæ,
Restituto reverendissimo episcopo [z] Mileon Africanæ provinciæ, * Milevitano.
Theodoro reverendissimo episcopo Leontopolitano Ægypti.
Æmiliano reverendissimo episcopo Antipyrgi,
Conone reverendissimo episcopo [aa] Magoedensi,
B Theoctisto reverendissimo episcopo [bb] Prusæ,
Georgio religiosissimo episcopo [cc] Ptolemaidis,
Sotero reverendissimo episcopo Aulonis,
Zosimo reverendissimo episcopo [dd] Antandri,
Cypriano reverendissimo episcopo Coryci,
[ee] Elia reverendissimo episcopo Diocletianopolitano.
Theona reverendissimo episcopo * [ee] Cyssen, * id est, Cassitanorum.
Theodoro reverendissimo episcopo [ff] Lymirorum,
Gennadio reverendissimo episcopo [gg] Zenopolitano,
Asyncretio reverendissimo episcopo Aradi,
Stephano reverendissimo episcopo Botryon,
Philippo reverendissimo episcopo Phelli,
Mena reverendissimo episcopo Demyriangelis,
Genethlio reverendissimo episcopo Dorylæi,
Thoma reverendissimo episcopo Constantinæ,
* id est, Helenopolitano. Theodoro reverendissimo episcopo * Leontopolitano,
Severo reverendissimo episcopo Taborum,
Theoctisto reverendissimo episcopo Halicarnassi,
Cosma reverendissimo episcopo [hh] Mallii,
Dionysio reverendissimo episcopo Megarensi,
C Callinico reverendissimo episcopo Opuntis:
Paschasio reverendissimo episcopo Ægii,
[ii] Erasmo reverendissimo episcopo Cibyræ,
Joanne reverendissimo episcopo Neocæsareæ Euphratensis.
Nonno reverendissimo episcopo * [kk] Dausanorum, * Dauron.
Stephano reverendissimo episcopo Balaneon,
Thoma reverendissimo episcopo Circesii,
Anatolio reverendissimo episcopo Sebastiæ,
Constantino reverendissimo episcopo [ll] Midaii.

Maca-

BALUZII NOTÆ.

a Bellovac. *Tranopolitano*. Sic etiam in secunda collatione. b Idem codex, *Capatianæ*. Sic etiam frequenter in antiquis codicibus, non solum istius Concilii, sed aliorum.
c Hanc lectionem prima protulit editio regia, cum Romana & Biniana præferrent *Cresce*, antiquiores *Crisce*, quam ultimam confirmant codex Bellovacensis. Fatendum tamen est *Cresconio* scriptum esse in Parisiensi.
d Paris. *Domitio*. e In Mauritania Cæsariensi. Vide collat. 1. Carthag. cap. 193.
f Paris. *religiosissimo*. g Idem codex addit *Isauriæ*. h Veteres libri, *Dryziparon*.
i Idem libri, *Pompejopolitano Paphlageniæ*. Possea in codice Parisiensi scriptum est: *Romano religiosissimo Episcopo Gabalorgos*. quod migrasse huc videtur ex sequentibus. k Veteres libri, *Cypsalon*. Veteres edit. *Cypselon*.
l Bellovac. *Gabalon*, Paris. *Gazalon*. m Paris. *Greorgio*. Infra in collatione secunda Bellovacensis habet *Georgio*. n Idem codex, *Justinianopolitano Cypselon Armeniæ Marzalon*, mendose tamen.
o Idem codex, *Myssæ*. p Paris. *Communianorum*. q Paris. *Zattarensi*. Bellovac. *Zastarensi*.
r Veteres libri, *Archæ*. s Paris. *Myrenæ*. t Idem codex, *Verissæ*.
u Bellovac. *Thallelæo*. x Veteres libri, *Adrianopolitano*. Sic etiam veteres editiones.
y Veteres libri & edit. *Erythreon*. z Paris. *Magidensi*. aa Bellovac. *Prysæ*.
bb Veteres libri, *Ptolomaitis*. cc Paris. *Agandri*. dd Veteres libri, *Helicæ*. ee Idem libri, *Cyssen*.
ff Veteres libri & edit. *Lymiren*. gg Idem libri, *Zenonopolitano*. hh Legendum; *Pailii*:
ii Paris. *Herasino*, Bellovac. *Aerasino*. kk Paris. *Dausarnorum*. ll Idem codex, *Mydalæ*.

Kreskonije[149], preblagočestivi episkop Kuikula,
Teodosije, preblagočestivi episkop Justinijanopolitanski iz druge Kapadokije,
Stefan, preblagočestivi episkop Laodikeje, ili Teodorijade,
Auksanon, preblagočestivi episkop Hijerapolja Frigijskog,
Eustatije, preblagočestivi episkop Maksimijanopolitanski,
Eterije, preblagočestivi episkop Anazarba,
*[150]Domecije (*Domicije), preblagočestivi episkop Halkide,
Valerijan, preblagočestivi episkop Obe[151] u Afričkoj provinciji,
Dionizije[152] prepoštovani episkop Seleukije Sirijske[153],
Teodor preblagočestivi episkop Drizijapa[154],
Sever, preblagočestivi episkop Pompejanopolitanski[155] iz Paflagonije,
Gregorije, preblagočestivi episkop Justinijane *[156]Kipselitanske (*Kipsalske),
Roman, prepoštovani episkop Gabalski[157],
Gregorije[158], prepoštovani episkop Justinijanopolitanski[159] iz Armenije,
Jovan, prepoštovani episkop Nise[160],
Bazilije, prepoštovani episkop Justinijanopolitanski Kamulijanski[161],
Jovan, prepoštovani episkop Barkuski,
Kreskonije, prepoštovani episkop Zatarenski[162], iz provincije Numidije,
Sergije, prepoštovani episkop Kinski* iz druge provincije Egipta (*to jest iz nove Justinijane Druge),
Kristofor prepoštovani episkop Arkadiopolitanski iz Azije,
Teodosije, prepoštovani episkop Biblosa,
Leontije prepoštovani episkop Arke[163],
Jovan, prepoštovani episkop Mirine[164],
Aleksandar prepoštovani episkop Amfipolitanski,
Stefan, prepoštovani episkop Klizme,
Toma, prepoštovani episkop Berise[165],

[149] Ovo čitanje prvo je predložilo primarno izdanje (editio regia), premda su Rimsko i Binijanskio skloni *Cresco – Kresko,* starija su skonija *Crisco – Krisko*. Ovu poslednju verziju potvrđuje kodeks Belovac. Ipak treba dati prednost obliku *Cresconio – Kreskonije* kako je zabeleženo u Pariškom kodeksu.
[150] U Pariškom kodeksu: *Domeitio – Domicije.*
[151] U Cezarejskoj Mauritaniji. Vidi skup I Kartaginskog sabora, pogl. 193.
[152] U Pariškom kodeksu *religiosissimo – preblagočestivi.*
[153] U istom kodeksu *Isauriae – Isaurijske.*
[154] Stare knjige: *Dryziparon – Driziparski.*
[155] U istim knjigama: *Pompejopolitano Paphlagoniae – Pompejolitanski iz Paflagonije.* Kasnije je u Pariškom kodeksu napisano: *Romano religiosissimo Episcopo Gabalongas – rimski preblagočestivi episkop Gabalonge*, što je izgleda prešlo iz onoga što sledi.
[156] Stare knjige: *Cypsalon – Kipsalske.* Stara izdanja: *Cypselon – Kipsalske.*
[157] Kodeks Belovac. *Gabalon – Gabalski.* Pariski kodeks *Gazalon – Gazalski.*
[158] U Pariškom kodeksu stoji *Greorgio – Greorgije.* Niže, u drugom zasijedanju u kodeksu Belovac. stoji *Georgio – Georgije.*
[159] U istom kodeksu *Justinianopolitano Cypselon Armeniae Marzalon – Justinijanopolitanski Kipselski iz Armenije Marzalske,* što je ipak pogrešno.
[160] U istom kodeksu *Mysiae – Mizije.*
[161] U Pariškom kodeksu: *Commulianorum – Komulijanski.*
[162] U Pariškom kodeksu: *Zattarensi – Zatarenski.* Kodeks Belovac. *Zastarensi – Zastarenski.*
[163] Stare knjige: *Archae – Arhe.*
[164] Pariški kodeks: *Myrrenae – Mirene.*
[165] Isti kodeks: *Verissae – Verise.*

Macario reverendiſsimo epiſcopo [a] Prymneſiæ,
Megalo reverendiſſimo epiſcopo [b] Myrenorum,
[c] Thalelæo reverendiſsimo epiſcopo Iſindorum,
Niceta reverendiſsimo epiſcopo Epiphaniæ,
Alexandro reverendiſsimo epiſcopo Dionyſii,
Pelagio reverendiſsimo epiſcopo [d] Azanorum,
Hierone reverendiſsimo epiſcopo Anaſtaſiopolitano Phrygiæ,
Glauco reverendiſsimo epiſcopo [e] Alionorum,
id eſt, Antnol. [f] de Anteno
Procopio reverendiſsimo epiſcopo [f] Antenon,
Petro reverendiſsimo epiſcopo Domitianopolitano,
id eſt, Colonenſium
Joanne reverendiſsimo epiſcopo [g] Coloniæ,
Uranio reverendiſſimo epiſcopo Trallienſi,
id eſt, Cæſareanorum.
Joanne reverendiſſimo epiſcopo [h] Ceraruntis,
[i] Phronymo reverendiſſimo epiſcopo [k] Sinnaii,
Macedonio reverendiſſimo epiſcopo Juſtinianopolitano Bithyniæ,
[l] Ecdicio reverendiſſimo epiſcopo Teni [k] inſulæ,
[l] Eulogio reverendiſſimo epiſcopo * [m] Danaborum.
Theodoro reverendiſſimo epiſcopo [n] Coradenſium,
[o] Elpidophoro reverendiſſimo epiſcopo Anaſtaſiopolitano Cariæ,
Cyrione reverendiſſimo epiſcopo Dadimorum,
Theodoro reverendiſſimo epiſcopo Laodiceæ,
[p] * I. Sila
[p] * Lila reverendiſſimo epiſcopo Tiberiopolitano,
Diogene reverendiſſimo epiſcopo Auguſtopolitano,
Theodoro reverendiſſimo epiſcopo [q] Ingelon,
Juliano reverendiſſimo epiſcopo Zeugmatis,
Dorymenio reverendiſſimo epiſcopo Adraon,
Joanne reverendiſſimo epiſcopo Læri,
Theodoro reverendiſſimo epiſcopo Gargaron,
Theodoro reverendiſſimo epiſcopo Comanorum,
Rufino reverendiſſimo epiſcopo Sebaſtiæ Armeniæ,
Conone reverendiſſimo epiſcopo Semneon,
Cyriaco reverendiſſimo epiſcopo [r] Caſatanorum,
Siſinnio reverendiſſimo epiſcopo Præneti,
Juliano reverendiſſimo epiſcopo Batnon,
Anaſtaſio reverendiſſimo epiſcopo Rachlæ,
Theodoro reverendiſſimo epiſcopo [s] Porthmi,
Paulo reverendiſſimo epiſcopo Steſtorii,
Stephano reverendiſſimo epiſcopo Amaſiæ,
Paulo reverendiſſimo epiſcopo Adraſſi,
Evandro reverendiſſimo epiſcopo Gnidi,
Mena reverendiſſimo epiſcopo [t] Carpathii,

Diodorus archidiaconus & primicerius reverendiſſimorum notariorum dixit: Theodorus vir ſpectabilis ſilentiarius ante glorioſiſſimum veſtrum [u] ſecretum eſt, [x] miſſus a piiſſimo & Chriſtianiſſimo imperatore, & ſuggerimus ad quod placuerit. Sanctiſſimus archiepiſcopus & patriarcha Eutychius dixit: Ingrediatur. Quo facto, ſanctiſſimus archiepiſcopus & patriarcha Apollinarius dixit: Pro qua cauſa veſtra magnitudo ad nos venit? Theodorus vir ſpectabilis ſilentiarius dixit: Piiſſimus & Chriſtianiſſimus noſter dominus miſit me ad veſtram beatitudinem dare vobis piiſſimam formam legendam ante ſanctam veſtram ſynodum. Sanctiſſimus archiepiſcopus & patriarcha Domnus dixit: Piiſſima forma, cujus mentionem fecit Theodorus magnificus, competenter ſuſcepta recitetur. Et cum ſuſcepiſſet Stephanus diaconus & notarius & inſtrumentarius, recitavit.

IN NOMINE DOMINI DEI NOSTRI Jeſu Chriſti. Imperator Cæſar Flavius Juſtinianus, [y] Alemanicus, Gothicus, Francicus, Germanicus, Anticus, Alanicus, Vandalicus, Africanus, Pius, Felix, Inclytus, Victor, ac Triumphator, ſemper Auguſtus, beatiſſimis epiſcopis & patriarchis, Eutychio Conſtantinopolitano, Apollinario Alexandrino, Domnino Theopolitano, Stephano, Georgio & Damiano religioſiſſimis epiſcopis vicem agentibus Euſtochii viri beatiſſimi archiepiſcopi Hieroſolymitani & patriarchæ, & reliquis religioſiſſimis epiſcopis ex diverſis provinciis in hac regia urbe degentibus.

SEmper ſtudium fuit orthodoxis & piis imperatoribus patribus noſtris, pro tempore exortas hæreſes per congregationem religioſiſſimorum epiſcoporum amputare, & recta fide ſincere prædicata, in pace ſanctam Dei eccleſiam cuſtodire. Quapropter & Conſtantinus piæ recordationis [z] Ario blaſphemante & dicente, non eſſe Filium conſubſtantialem Deo Patri, ſed creaturam, & ex non extantibus factum eſſe, congregavit Nicææ ex diverſis [aa] diœceſibus trecentos decem & octo ſanctos patres: & cum ipſe etiam concilio interfuiſſet, & [bb] adjuviſſet eos qui conſubſtantialem Filium Patri confeſſi ſunt, condemnata Ariana impietate, ſtudium habuit rectam fidem obtinere. Expoſito itaque ſancto ſymbolo, vel mathemate fidei, per hoc ſancti patres confeſſi ſunt conſubſtantialem eſſe Filium Deo Patri, quod uſque tunc apud plurimos dubitabatur. Sed & Theodoſius ſenior piæ recordationis, Macedonio negante deitatem ſancti Spiritus, & Apollinario vel Magno ejus diſcipulo in diſpenſatione incarnati Dei Verbi blaſphemantibus & dicentibus, ſenſum humanum non [cc] recepiſſe * Verbum, ſed carni unitum eſſe ani- * Deum Verbum.

a Bellovac. *Prymneſſi*, Pariſ. *Primnenſi*. b Veteres libri & edit. *Myri*. c Iidem libri & edit. *Thallelæo*, d Iidem libri & edit. *Azanon*. e Bellovac. & veteres edit. *Alion*. Pariſ. *Alioni*. f Bellovac. *Antenæ*. Pariſ. *de Anteno*. g Bellovac. *Phrontmo*, Pariſ. *Ephrontmo*. h Pariſ. *Synaili*, Bellovac. *Synati*. BALUZI NOTÆ.
i Pariſ. *Ecdico*, Bellovac. *Eodicio*. k *Inſula*. Deeſt in antiquis & editionibus. Sic etiam in aliis collationibus. l Iſtius nulla mentio in codice Pariſienſi. m Bellovac. *Danoborum*.
n Veteres libri & edit. *Coradeon*. o Iidem libri, *Helpidophoro*.
p Legendum, *Sila*. Error eſt typographicus editionis Labbeanæ. q Veteres libri, *Ingilon*.
r Veteres libri & edit. *Caſatorum*. ſ Pariſ. *Phorthmni*. t Bellovac. *Carpathi*, Pariſ. *Carpati*.
u Pariſ. *ſecretarium*. x Bellovac. *miſſus eſt a piiſſimo*. y Legendum, *Alamanicus*.
z Veteres libri, *Arrio*. Sic ferme Latini. aa Iidem libri, *diœceſibus*. Sic etiam ferme Latini.
bb Iidem libri, *adjuvaſſet*. cc Repœnendum, *recepiſſe Deum verbum*. Mendum eſt typographicum editionis Labbeanæ, *hic emendatum*.

Aristodem, prepoštovani episkop Filomelija,
Talelej[166], prepoštovani episkop Adrijanopolja[167] u Pisidiji,
Teoktist, prepoštovani episkop Eritrana[168],
Diogenijan, prepoštovani episkop Sozopolitanski,
Baso, prepoštovani episkop Tamijatenski,
Anatolije, prepoštovani episkop Cime,
Diogen, prepoštovani episkop Cracije,
Restitut, prepoštovani episkop Miljana* (*Milevitanski) iz Afričke provincije,
Teodor, prepoštovani episkop Leontopolitanski iz Egipta,
Emilijan, prepoštovani episkop Antipirga,
Konon, prepoštovani episkop Magedenski[169],
Teoktist, prepoštovani episkop Pruse[170],
Georgije, prepoštovani episkop Ptolemaide[171],
Soter, prepoštovani episkop Aulona,
Zosim, prepoštovani episkop Antandra[172],
Kiprijan, prepoštovani episkop Korika,
Elija[173], prepoštovani episkop Dioklecijanopolitanski,
Teona, prepoštovani episkop *[174]Ciski (*to jest Kasitanski)
Teodor, prepoštovani episkop Limirski[175],
Genadije, prepoštovani episkop Zenopolitanski[176],
Asinkretije, prepoštovani episkop Arada,
Stefan, prepoštovani episkop Botrijski,
Filip, prepoštovani episkop Fela,
Mena, prepoštovani episkop Demiriangela,
Genetlije, prepoštovani episkop Dorileja,
Toma, prepoštovani episkop Konstantine,
Teodor, prepoštovani episkop Leontopolitanski* (*to jest, Heliopolitanski),
Sever, prepoštovani episkop Taborski,
Teoktist, prepoštovani episkop Halikarnasa,
Kozma, prepoštovani episkop Malija[177],
Dionizije, prepoštovani episkop Megarski,
Kalinik, prepoštovani episkop Opunta,
Pashazije, prepoštovani episkop Egija,
Erazmo[178], prepoštovani episkop Cibire,
Jovan, prepoštovani episkop Neocezareje Eufratske.

[166] Kodeks Belovac. *Thallelaeo* -
[167] Stare knjige: *Adrianopolitano – Adrijanopolitanski.* Tako stoji i u starim izdanjima.
[168] Stare knjige i izdanja: *Erythron – Eritrana.*
[169] Pariški kodeks: *Magidensi – Magidenski.*
[170] Kodeks Belovac. *Prysae – Prise.*
[171] Stare knjige: *Ptolomairis – Ptolomaire.*
[172] Pariški kodeks: *Agandri – Agandra.*
[173] Stare knjige: *Helia – Helija.*
[174] Iste knjige: *Cyson – Ciski.*
[175] Stare knjige i izdanja: *Lymiron – Limirski.*
[176] Iste knige: *Zenonopolitano – Zenonopolitanski.*
[177] Treba čitati *Paili – Paila.*
[178] Pariški kodeks; *Herasim,* kodeks Belovac. *Aerasino – Erasin.*

mam irrationabilem habenti : congregatis in regia urbe centum quinquaginta sanctis patribus, cum & ipse particeps fuisset concilii, damnatis prædictis hæreticis una cum impiis eorum dogmatibus, fecit rectam prædicare fidem. Secuti enim iidem sancti patres expositam rectam fidem a trecentis decem & octo sanctis patribus, explanaverunt de deitate sancti Spiritus, & perfecte de dispensatione [a] incarnati Dei Verbi docuerunt. Iterum Nestorio impio alium dicente Deum Verbum, [b] & alium Christum, & hunc quidem [c] natura Filium Dei Patris, illum autem gratia filium impie introducente, & sanctam gloriosam semper virginem Dei genitricem esse negante, cum pene omnes orientales partes suas impietate adimplesset idem Nestorius, Theodosius junior piæ recordationis congregavit priorem Ephesinam sanctam synodum, cui præsidebant Cælestinus & Cyrillus sancti patres, & directis judicibus, qui deberent concilio interesse, compulit & ipsum Nestorium ibi pervenire, & judicium [d] propter eum procedere ; & tali examinatione facta, secuti iidem sancti patres per omnia ea quæ [e] de fide definita sunt ab anterioribus sanctis patribus, condemnaverunt Nestorium una cum ejus impietate. [f] His ita subsecutis, cum insurrexissent contra Cyrillum sequaces Nestorii impii, festinaverunt (quantum in ipsis fuit) refutare condemnationem contra Nestorium factam : sed prædictus piæ recordationis Theodosius, vindicans ea quæ ita recte contra Nestorium & ejus impietatem [g] fuerant judicata, fecit firmiter obtinere contra eum factam condemnationem. Et post hæc iterum cum Eutyches demens emersisset, negando consubstantialem nobis esse carnem domini, multis interea motis, tam Constantinopoli, quam Ephesi, tanta pro illo facta est hæreticorum circumventio, ut etiam ejiceretur propter eum Flavianus religiosæ memoriæ regiæ urbis episcopus. Piæ autem recordationis Marcianus congregavit Chalcedone sanctos patres, & magna contentione inter episcopos facta, non solum per suos judices, sed etiam per seipsum [h] in concilium pervenit, & ad concordiam omnes perduxit. Qui sancti patres in omnibus secuti ea quæ pro fide definita sunt a prædictis tribus sanctis conciliis, & quæ judicata sunt de hæreticorum damnatione & impietate eorum, damnaverunt & anathematizaverunt Eutychem dementem, & impia ejus dogmata, nec non & Nestorium cum impiis ejus dogmatibus, [i] quoniam tunc festinaverunt quidam defendere Nestorium & impia ejus dogmata. Super hæc autem iidem in Chalcedone sancti patres anathematizaverunt eos qui aliud symbolum tradiderunt, aut tradunt, præter hoc quod expositum est a trecentis decem & octo sanctis patribus & explanatum a centum quinquaginta sanctis patribus. His itaque omnibus per diversa tempora subsecutis, prædicti piæ recordationis nostri patres ea quæ in unoquoque concilio judicata sunt, legibus suis corroboraverunt & confirmaverunt, & hæreticos qui definitionibus prædictorum sanctorum quatuor conciliorum restitere, & ecclesias conturbare conati sunt, expulerunt. Defuncto autem Marciano [k] divæ recordationis, cum contentio esset per diversa loca de Chalcedonensi sancto concilio, Leo piæ recordationis ad omnes ubique sacerdotes scripsit, ut unusquisque eorum propriam sententiam manifestaret de eodem sancto concilio, & cum alius alium episcopum non expectasset, ad hoc quod interrogati sunt responderunt. Exiguo autem tempore transacto, iterum insurrexerunt Nestorii & Eutychis sequaces, & tantas turbas in sanctis Dei ecclesiis fecerunt, ut divisiones & schismata in eis fierent, & nullam communionem ad se invicem ecclesiæ haberent. Nec enim præsumebat aliquis de [l] civitate ad civitatem veniens communicare, nec clericus ex alia civitate in aliam civitatem veniens [m] in ecclesiam procedere. Cum autem secundum suam misericordiam dominus Deus reipublicæ gubernationem nobis credidit, initium & fundamentum nostri imperii fecimus, conjungere divisos sacerdotes sanctarum Dei ecclesiarum ab oriente [n] usque occidentem, & omnem contentionem amputantes quæ contra Chalcedonensem sanctam synodum [o] ab Eutychis & Nestorii impiorum sequacibus movebatur, fecimus prædicare eamdem sanctam synodum cum prædictis [p] aliis sanctis tribus conciliis in Dei ecclesiis, certe scientes, quod ea, quæ ab ea de fide [q] exposita sunt, consonant per omnia aliis tribus sanctis conciliis : & multis quidem ad eamdem sanctam synodum contradicentibus satisfecimus ; alios autem qui perseveraverunt eidem sancto concilio contradicentes expulimus [r] sic in [s] sanctis Dei ecclesiis & venerabilibus monasteriis, ut concordia & pace sanctarum ecclesiarum & earum sacerdotum firmiter custodita, una & eadem fides, quam sanctæ quatuor synodi confessæ sunt, sanctis Dei ecclesiis prædicetur. His ita pro firmitate sanctarum quatuor synodorum Deo propitio per nos factis & obtinentibus in sancta Dei ecclesia, Nestorii sequaces propriam impietatem applicare volentes sanctæ Dei ecclesiæ, & non ponentes hoc per Nestorium facere, festinaverunt eam introducere per Theodorum Mopsuestenum doctorem Nestorii, qui multa pejora Nestorio blasphemavit, & super alias innumerabiles suas blasphemias contra Christum Deum nostrum factas, alium dixit Deum Verbum, [t] alium Christum, nec non & per impia conscripta Theodoreti, quæ contra rectam fidem & Ephesinam primam sanctam synodum, & contra sanctæ memoriæ Cyrillum & duodecim ejus capitula exposuit, & [u] insuper sceleratam epistolam, quam dicitur Ibas ad

BALUZII NOTÆ.

a Legendum, *incarnati*. Et hoc quoque mendum est typographicum editionis Labbeanæ. *Hic emendatum.*
b Paris. *& filium alium Christum.* c Vocem *filium* codex Parisiensis non habet in hoc loco.
d Idem codex, *propter eum contra eum procedere.* e *De fide.* Hæc desunt in eodem libro Parisiensi.
f Idem codex : *Et hi ita subsecuti.* g Idem codex, *fuerunt.* h Veteres libri, *in Concilio pervenit,*
i Idem libri, *quoniam & tunc.* k Paris. *divinæ.* l Veteres libri, *civitate ad aliam.*
m Idem libri, *in Ecclesia.* n Paris. *usque in occidentem.*
o *Ab Eutychis &c.* usque *sanctam synodum.* Ista exciderunt librario qui scripsit exemplar Parisiense.
p Paris. *sanctis aliis.* q Bellovac. *& compositæ : & mox, consonant.*
r Vocem *sic* veteres libri non agnoscunt, neque veteres editiones.
s Legendum, *in sanctis Dei Ecclesiis.* Mendum est typographicum editionis Labbeanæ. *Hic est emendatum.*
t Veteres libri, *& alium Christum.* u Bellovac. *insuper per sceleratam.*

Non, prepoštovani episkop *[179]Dausarnski (*Daurski),
Stefan, prepoštovani episkop Balaneja,
Toma, prepoštovani episkop Circezija,
Anatolije, prepoštovani episkop Sebastije,
Konstantin, prepoštovani episkop Midaja[180],
Makarije, prepoštovani episkop Primnezije[181],
Megal, prepoštovani episkop Mirenjana[182],
Talelej[183], prepoštovani episkop Isindâ,
Niketa, prepoštovani episkop Epifanije,
Aleksandar, prepoštovani episkop Dionizija,
Pelagije, prepoštovani episkop Azanâ[184],
Hijeron, prepoštovani episkop Anastaziopolitanski iz Frigije,
Glauk, prepoštovani episkop Alionjana[185],
Prokopije, prepoštovani episkop *[186]Antenâ (*To jest ... iz Antena),
Petar, prepoštovani episkop Domicijanopolitanski,
Jovan, prepoštovani episkop Kolinije* (*To jest Kolonjana),
Uranije, prepoštovani episkop Tralijenski,
Jovan, prepoštovani episkop Keranunta* (*Cezarenjana),
Fronim[187], prepoštovani episkop Sinaja[188],
Makedonije, prepoštovani episkop Justinijanopolitanski iz Bitinije,
Ekdikije[189], prepoštovani episkop Tena[190] ostrva.
Eulogije[191], prepoštovani episkop *[192]Danabljana (*Dabljana),
Teodor, prepoštovani episkop Korađana[193],
Elpidofor [194], prepoštovani episkop Anastaziopolitanski iz Karije,
Kirion, prepoštovani episkop Dadimljana,
Teodor, prepoštovani episkop Laodikeje,
[195]*Lila (*Sila), prepoštovani episkop Tiberiopolitanski,
Diogen, prepoštovani episkop Augustopolitanski,
Teodor, prepoštovani episkop Ingelâ[196],
Julijan, prepoštovani episkop Zeugme,
Dorimenije, prepoštovani episkop Adrana,

[179] Pariški kodeks: *Dausarnorum – Dausarnski.*
[180] Isti kodeks: *Mydalae – Midale.*
[181] Kodeks Belovac: *Prymnessi – Primnesa.*
[182] Stare knjige i izdanja: *Mira.*
[183] Iste knjige i izdanja: *Thallelaeo – Talelej.*
[184] Iste knjige i izdanja: *Azanon –Azanjana.*
[185] Kodeks Belovac. i stara izdanja: *Alion – Alijaca.* Pariški kodeks: *Alioni – Aliona.*
[186] Kodeks Belovac. *Anteno – Antenski.*
[187] Kodeks Belovac. *Phronimo – Fronim*, Pariški kodeks: *Ephronimo – Efronim.*
[188] Pariški kodeks: *Synaili – Sinaila.*
[189] Pariški kodeks: *Ecdico – Ekdik,* Kodeks Belovac. *Hedicio – Hedikije.*
[190] Reči *insulae – ostrva* nema u starim kodeksima i izdanjima. Tako je i u drugim zasijedanjima.
[191] O ovome nema spomena u Pariškom kodeksu.
[192] Kodeks Belovac. *Danoborum – Danobljana.*
[193] Stare knjige i izdanja: *Ceradeon – Keradejaca.*
[194] Iste knjige: *Helpidophoro – Helpidofor.*
[195] Treba čitati: *Sila – Sila.* To je štamparska greška izdanja Labeane.
[196] Stare knjige, *Ingilon – Ingilâ.*

ad Marin Persam scripsisse, quæ plena est omni impietate Theodorii & Nestorii. Per hanc etenim impiam epistolam non solum impietatem, sed etiam ipsas personas Theodorii & Nestorii, quas maxime * laudat & [a] judicat; eadem impia epistola, festinaverunt [b] condemnationem liberare, dicentes eam susceptam esse a sancta Chalcedonensi synodo. Hoc autem dicunt non pro defensione sanctæ synodi, sed nomine ejus, sicut putant, suam impietatem confirmare festinantes. Certum autem est, quod impia intentio est ista vindicantium, ut si eis [c] evenerit, non prædicetur Deus Verbum homo sanctus esse, nec sancta [d] gloriosa virgo Maria Dei genitrix prædicetur. Hæc enim Theodorus & Nestorius in suis conscriptis impie exposuerunt, & qui epistolam scripsit, in ea [e] blasphemat. Nos igitur sequentes sanctos patres, & volentes rectam fidem sine * quadam macula in Dei ecclesiis [f] prædicari, & impiorum conatum resecare, primum quidem & in vestris vos degentes ecclesiis [g] interrogavimus de prædictis impiis tribus capitulis, & vestram nobis voluntatem manifestam fecistis, pro qua & comprobavimus vos, quod indubitanter & cum omni alacritate rectam fidem confessi estis, & impiam condemnastis. Quoniam vero & post condemnationem a vobis factam, in eisdem ipsis permanent quidam, eadem impia tria capitula vindicantes, ideo vocavimus vos ad regiam urbem, hortantes communiter convenientes, quam habetis pro his voluntatem, iterum manifestare. [h] Vigilio enim religiosissimo papæ antiquioris [i] Romæ cum perveniisset ad hanc regiam civitatem, de tribus capitulis subtiliter omnia manifestavimus, & interrogavimus eum quid * sapit de hoc: & ipse non semel, nec bis, sed etiam sæpius [k] in scriptis anathematizavit impia tria capitula. Quod vero ejusdem voluntatis semper fuit de condemnatione trium capitulorum, & per plurima alia declaravit, & per condemnationem Rustici & Sebastiani aliquando diaconorum [l] antiquioris Romæ, cujus etiam chirographa apud nos conservantur. Et post hanc fecit quod dicitur Judicatum: quod omnibus sacerdotibus ab ipso editum manifestum factum est: & pariter in eo (a) prædicata impia capitula anathematizavit his verbis: *Et quoniam his verbis quæ nobis de nomine Theodori Mopsuesteni scripta perrecta sunt, multa contraria recta fidei relegantur: nos monita Pauli sequentes Apostoli dicentis*, Omnia probate, quod bonum est retinete: *ideoque anathematizamus Theodorum, qui fuit Mopsuestia episcopus, cum omnibus suis impiis scriptis, & qui vindicant eum. Anathematizamus & impiam epistolam quæ ad Marim Persam scripta esse ab Iba dicitur, tamquam contrariam rectæ Christianorum fidei, & omnes qui eam vindicant, vel rectam esse dicunt Anathematizamus & scripta Theodoreti, quæ contra rectam fidem & duodecim capitula sancti Cyrilli scripta sunt.* Et hæc quidem in ea quæ dicitur *Judicatum* inserta sunt. Putamus autem quod nec hoc vestram latuit religiositatem, quod Rusticum & Sebastianum suos diaconos, & alios clericos, qui primo quidem susceperunt quod fecit Judicatum; in quo, sicut dictum est, anathematizavit eadem impia capitula; postea vero vindicarunt & defenderunt eadem impia capitula, deposuit. Et non solum hoc, sed etiam a. Valentinianum episcopum Scythiæ, & Aurelianum episcopum Arelati, quæ est prima Galliæ ecclesiarum, scribens, manifestavit condemnationem eorumdem capitulorum, præcipiens eis nihil suscipere a condemnatis scriptum contra prædictum Judicatum: & (b) compendiose dicere, semper in eadem voluntate perseveravit. Et hæc omnis jussimus vobis insinuari. Quoniam vero cum postea venistis ad regiam civitatem, scripta facta sunt inter vestram sanctitatem & Vigilium religiosissimum Papam senioris Romæ, ut vos omnes conveniatis: & propter eos qui vel ex ignorantia vel scientia impietatem capitulorum vindicant, convenientem his quæ a sanctis quatuor conciliis definita sunt sententiam dare. Et nunc idem religiosissimus Vigilius contrarie factus est suæ voluntatis, nolens una cum omnibus secundum quod placuit convenire: sed solos tres patriarchas & alium unum episcopum, (c) & per contradictionem causa moveretur, dicens tres tantum episcopus (d) habere, cum multi episcopi ab Occidente cum ipso sint. Nos hoc audientes, sæpius mandavimus ei, & per nostros judices, & per aliquantos ex vobis, ut cum omnibus conveniret; (e) & sententia detur recta fidei conveniens: vel unusquisque patriarcha una cum quinque aut; tribus episcopis convenirent cum ipso & episcopis ejus; aut si hoc non elegerit, sed per contradictionem voluerit causam exercitari, ut judices detur secundum consuetudinem synodorum, & sicut antecessores nostri fecerunt; qui debent hanc quæ ab unaquaque parte moventur disceptare; eo quod non est possibile eosdem & contradicere & judicare. Cum autem ad nullam propositionem voluisset convenire, mandavimus ei quod & vestram sanctitatem & alios patriarchas inscripris de hoc interrogavimus; ut tamquam impia ista capitula ab omnibus condemnentur; vel si quis putaverit recta ea esse, evidenter suam voluntatem manifestet. Alienum est Christianorum, cum recta fide impia suscipere, & non a malis recta discernere. Ille vero nobis mandavit, quod de prædictis tribus capitulis per semetipsum faciens, porriget nobis. Adhortamur igitur etiam vos de his disceptare. Scire etenim vos volumus, nihil suscipete quod a condemnatis diaconis scribitur contrarium prædicto Judicato: & compendiose dicere, semper in eadem voluntate perseveravit. Et hæc omnia per suum tempus vobis manifesta faciemus. [j] Quoniam vero postea, cum perveniseetis, sicut dictum est ad hanc regiam civitatem, scripta facta sunt adinvicem a vestra sanctitate, & a Vigilio religiosissimo Papa antiquioris Romæ, ut omnes vos uniti conveniatis, & propter illos qui sive ex ignorantia, sive scientia, impietatem capitulorum defendunt, congruum judicium eis quæ a sanctis quatuor synodis pro fide definita sunt, proferatis; mandavimus illi etiam per nostros judices, & per quosdam ex vobis, ut una cum omnibus conveniret, & communiter disceptaret de prædictis capitulis: ut forma daretur rectæ fidei conveniens: & quod & ipsum & vestram sanctitatem in scriptis interrogavimus de hoc, ut aut tamquam impia capitula ab omnibus condemnarentur, aut si putat recta esse, aperte suam manifestaret voluntatem. Alienum enim est Christianorum, cum recta fide impia suscipere, & non a malis recta discernere. Ille vero nobis mandavit, quod de prædictis tribus capitulis per semetipsum faciens, porriget nobis. Adhortamur igitur etiam vos de his disceptare. Scire etenim vos volumus,

* vindicat ex c. Joly.

* *Per*, aliqua.

* de hac causa sapit.

j) Ex MS. Cod. Paris. edidit post Baluzium Harduinus.

* cujus etiam Chirographa apud nos conservantur.

Ex ms. cod. Parisiensi Claudii Joly Can. & Cantoris Ecclesiæ Paris.

a) *Forte*, prædicta.

Verba Vigilii Papæ.

b) *Hoc est, & ut verbo dicam*

c) *Forte*, ut per.

d) *Forte*, se habere.

e) *Forte*, ut

a Veteres libri, *vindicat*. b. Bellovac. *condemnatione*. Paris. *a condemnatione eos liberare*. BALUZII NOTÆ.

c Legendum, *evenerit*. d Legendum, *gloriosa semper virgo*. Ista excidernnt in editione Labbeana.

e Paris. *blasphemant*. f Veteres libri, *prædicare*. g Paris. *interrog. & de prædictis*. h Conjunctio deest in eodem libro Paris. i Paris. *Romæ senioris cum ad regiam pervenisset, de prædictis tribus impiis capitulis subtiliter omnibus manifestatis, & interrogavimus eum quid de hac causa sapit; & ipse non semel tantum neque bis, sed & sæpius in scriptis quam sine scriptis anathematizavit impia tria capitula.* k Bellov. & edit. *in scriptis & sine scriptis*. l Veteres libri, *Quoniam vero*.

Jovan, prepoštovani episkop Lera,
Teodor, prepoštovani episkop Gargarâ,
Teodor, prepoštovani episkop Komanâ,
Rufin, prepoštovani episkop Sebastije Armenske,
Konon, prepoštovani episkop Semnejana,
Kirijak, prepoštovani episkop Kafatanâ[197],
Sizinije, prepoštovani episkop Preneta,
Julijan, prepoštovani episkop Batma,
Anastazije, prepoštovani episkop Rahle,
Teodor, prepoštovani episkop Portma[198],
Pavle, prepoštovani episkop Stektorija,
Stefan, prepoštovani episkop Amazije,
Pavle, prepoštovani episkop Adrasa,
Evander, prepoštovani episkop Gnida,
Mena, prepoštovani episkop Karpatija[199],

Arhiđakon Diodor i prvi od prepoštovanih bilježnika reče: - Teodor, izuzetno ugledan čovjek,povjerenik je pred vašom preslavnom tajnom[200], poslat[201] od najpobožnijeg i najhrišćanskijeg cara i predlažemo da bude primljen. Presveti arhiepiskop i patrijarh Eutihije reče: - Neka pristupi. Pošto je to učinjeno, presveti arhiepiskop i patrijarh Apolinarije reče: - Zarad čega je vaša veličina došla k nama? Teodor, izuzetno ugledan čovek i povjerenik, reče: - Najpobožniji i najhrišćanskiji naš gospodar me poslao k vašem blaženstvu da vam predam da se najpobožniji predlog dokumenta pročita pred vašim svetim saborom. Presveti arhiepiskop i patrijarh Domnin reče: - Prepobožni predlog dokumenta, koji je spomenuo veličanstveni Teodor, neka se, pošto na odgovarajući način bude primljen, pročita. Pa pošto ga je primio, đakon Stefan i beležnik i instrumentar (onaj ko se stara o dokumentima), ga pročita.

U IME GOSPODA NAŠEGA Isusa Hrista. Imperator Cezar Flavije Justinijan, Alemanik [202], Gotik, Franački, Germanik, Antik, Alanik, Vandalik, Afrikanac, Pije Feliks, Slavni, Pobednik i Triumfator, zauvijek Avgust, preblaženim episkopima i patrijarsima, Eutihiju Konstantinopoljskom, Apolinariju Aleksandrijskom, Domninu Teopolitanskom, Stefanu, Georgiju i Damijanu, preblagočestivim episkopima prisutnim u ime Eustohija preblaženog arhijepiskopa Jerusalimskog i patrijarha i ostalim preblagočestivim episkopima iz raznih provincija koji borave u ovom carskom gradu.

Pravoslavni i pobožni imperatori, naši očevi, uvek su se trudili da kroz sabranje najblagočestivijih episkopa na vrijeme iskorijene nastale jeresi i da, pošto se obznani ispravna vjera, u miru sačuvaju svetu Božiju Crkvu. Stoga je i Konstantin blažene uspomene kada je Arije[203] hulio i govorio da Sin nije jednosuštan Bogu Ocu, nego tvorevini i da je stvoren iz ničega, okupio u Nikeji iz raznih dijeceza tri stotine osamnaest svetih Otaca: i pošto je i lično učestvovao u saboru i pomogao[204] onima koji su ispovijedali da je Sin jednosuštan Ocu osudivši arijansko bezboštvo, uložio je napor da se održi prava vjera. Tako, pošto je izložen sveti simbol, ili učenje

[197] Stare knjige i izdanja: *Casatorum – Kasatâ.*
[198] Pariški kodeks: *Phortimni – Fortimna.*
[199] Kodeks Belovac. *Carpathi – Karpata*, Pariški kodeks: *Carpati – Karpata.*
[200] Pariški kodeks: *secretarium – tajništvo.*
[201] Kodeks Belovac. *missus est a piissimo – poslat je od strane prepobožnog.*
[202] Treba čitati: *Alamanicus – Alamanski.*
[203] Stare knjige: *Arrio.* Tako na latinskom.
[204] Iste knjige: *adjuvasset – pomogao.*

Alienum enim Christianis est, cum recta fide impietatem fuscipere, & non discernere recta a malis. Scire enim vos volumus, &c.

mus, quod nos ea quæ a sanctis quatuor conciliis, Nicæno, Constantinopolitano, Ephesino [a] primo, & Chalcedonensi, de una eademque fide exposita & definita sunt, & de ecclesiastico statu regulariter disposita servamus, & defendimus, & ea sequimur, & omnia quæ consonant istis suscipimus & amplectimur, Quidquid autem non consonat istis, vel a quacumque persona scriptum inveniatur contra ea quæ de una eademque fide a sanctis quatuor conciliis vel uno ex his definita sunt, hoc tamquam alienum omnino pietatis execramur: sequimur autem in omnibus sanctos patres & doctores sanctæ Dei ecclesiæ, id est, Athanasium, Hilarium, Basilium, Gregorium theologum, & Gregorium [b] Nissenum, Ambrosium, Theophilum, Joannem Constantinopolitanum, Cyrillum, Augustinum, Proculum, Leonem, & omnia quæ ab his de fide recta & ad condemnationem hæreticorum conscripta & exposita sunt suscipimus. In prædictis igitur omnibus permanentes, illos patres & sacerdotes suscipimus, qui ea quæ a sanctis quatuor conciliis de fide exposita sunt, & a prædictis sanctis patribus prædicata sunt, servant, & prædicant in sancta Dei ecclesia.

Quando vero hæretici per omnia Theodorum & Nestorium & eorum impietatem vindicare volentes, sicut prædictum est, & suscep-tam esse dicunt a sancta Chalcedonensi concilio impiam epistolam quæ ad Marim Persam ab Iba scripta esse dicitur; hortamur vos considerare ea quæ a Theodoro impie tam in aliis scripta sunt, quam in [d] Judaico symbolo, quod & Ephesi & Chalcedone prolatum, anathematizatum est ab utraque synodo cum his qui ita sapuerunt, vel sapiunt: considerare autem & quæ de ipso & ejus blasphemiis sancti patres conscripserunt, & antecessores nostri promulgaverunt, nec non & quæ ecclesiasticarum historiarum scriptores de eo exposuerunt. Ex his etenim omnibus cognoscetis, quod ab illo tempore condemnatus est tam ipse quam blasphemiæ ejus a sanctis patribus, & quod propter istas [e] superioribus temporibus deletum est & nomen ejus a sacris diptychis ecclesiæ, cujus fuit episcopus. Hortamur [f] autem etiam illud disceptare, quod vane profertur ab eis qui dicunt non oportere post mortem hæreticos [g] anathematizari; [h] & sequi in hoc doctrinam sanctorum patrum, qui non solum viventes hæreticos condemnaverunt, sed & post mortem, utpote in sua impietate mortuos, anathematizaverunt, sicut eos qui injuste condemnati sunt, revocaverunt post mortem, & in sacris diptychis scripserunt: quod factum est & in Joanne, & in Flaviano religiosæ memoriæ episcopis Constantinopolitanis.

[i] * Sic enim vestra reverentia, quod positum est a domino in evangelio de ipso: *Quod qui credit in eum, non judicatur; qui autem non credit in eum, jam judicatus est, quod non credit in nomine unigeniti Filii Dei.* Manifestum autem est, [k] * quod non tantum de vivis, sed etiam de his dictum est qui in sua impietate mortui sunt. Insuper autem hortamur vos inspicere & quæ impie scripta sunt a Theodoreto contra rectam fidem & Ephesinam primam sanctam synodum, & contra sanctæ memoriæ Cyrillum, & contra duodecim ejus capitula, & quæ impie idem Theodoretus conscripsit pro Theodoro & Nestorio & blasphemiis eorum contra sanctæ memoriæ Cyrillum. Examinare autem & de impia epistola, quæ dicitur ab Iba ab Marim Persam scripta esse: in qua scriptor ejus abnegat, Deum Verbum hominem factum esse: & sanctam gloriosam semper virginem Mariam Dei genitricem esse. Condemnat autem eadem impia epistola & Ephesinam primam sanctam synodum, tamquam sine judicio & quæstione Nestorio condemnato: & sanctæ quidem memoriæ Cyrillum ecclesiæ doctorem, hæreticum vocat & impia dicit duodecim ejus capitula; Theodorum autem & Nestorium & eorum impietatem defendit & laudat. Et quoniam, sicut dictum est, præsumunt quidam dicere, & epistolam quæ prædictam impietatem continet susceptam esse a [l] Chalcedonensi sancto concilio, hortamur vos conferre ea quæ dicta sunt ab eodem sancto concilio in definitione pro fide exposita, cum his quæ [m] in impia epistola continentur, ut undique recta quidem confirmentur, impia autem condemnentur. Omnia igitur prædicta cum omni subtilitate disceptantes, sicut sacerdotes decet, in mente habentes Dei timorem & futurum judicium & nihil pietati & rectæ fidei & veritati & Dei gloriæ & honori præponentes, in mente autem habentes & apostolicam pronuntiationem, quæ contra eos qui contraria rectæ fidei tradunt, prolata est, manifeste dicentem, *quod licet nos vel angelus de cælo evangelizaverit vobis præter quam quod* [n] *evangelizavimus vobis, anathema sit. Sicut prædiximus, & modo iterum dico; si quis vobis evangelizaverit præter quam accepistis, anathema sit.* Scientes autem & Petri apostoli præceptum dicentis: *Parati semper estote ad satisfactionem omni petenti vos rationem de spe quæ in vobis est*; celeriter de his quæ interrogavimus, vestram manifestate voluntatem. Cum enim qui de recta fide interrogatur, diu protrahit; nihil aliud est nisi abnegatio rectæ confessionis. In interrogationibus enim & responsis quæ de fide sunt, non est primus vel secundus, sed qui in recta confessione paratior invenitur; acceptabilis apud Deum est. Divinitas vos servet per multos annos, sancti ac religiosissimi patres. [o] Datum [p] IV. Nonas Majas, Constantinopoli, imperii domini Justiniani perpetui Augusti anno XXVII. post consulatum Basilii viri clarissimi anno XII.

Stephanus & Georgius & Damianus religiosissimi episcopi, vicem agentes Eustochii sanctissimi

Gal. 1.

1. Tim. 3.

* Scil Chrysostomum intelligit. Joan. 3.

BALUZII NOTÆ.

a Vox *primo* desideratur in codex Parisiensi.
b Paris. mendose, *Numusenum*.
c Veteres libri: *Quoniam vero.*
d Id est, symbolo Theodori, quod extat infra in collatione quarta.
e Veteres libri, *a super. temp.*
f Paris. *autem vos etiam.*
g Veteres libri, *anathematizare.*
h Iidem libri, *& sequi & in hac doctrina.*
i Legendum: *Scit enim vestra.* Error est typographi cus editionis Labbeanæ, hic emendatum.
k Legendum, *quod hoc non tantum.* Et hic quoque error est editionis Labbeanæ, hic sublatum.
l Veteres libri, *sancto Chalcedonensi.*
m Paris. tantum, *impia epistola.*
n Bellovac. & heic & paulo post, *vos.*
o Bellovac. & veteres edit. *Datur.*
p Veteres libri, III. *Nonas.* Sic etiam veteres editiones.

vjere, kroz koje su sveti Oci ispovijedali da je Sin jednosuštan Bogu Ocu, u šta je sve do tada kod većine postojala sumnja. Ali i Teodosije stariji blažene uspomene, kada je Makedonije poricao božanstvo Svetoga Duha i kada su Apolinarije ili Magno, njegov učenik,hulili ikonomiju ovaploćenog Boga Logosa i govorili da Bog Logos nije primio[205] čovečiji razum, nego da se ovaplotio u tijelu koje ima dušu bez razuma. Sabravši u carskom gradu stotinu i pedeset svetih Otaca, pošto je i sâm bio učesnik sabora, osudivši pomenute jeretike, zajedno sa njihovim bezbožnim učenjima, učinio je da se prava vjera propovijeda. Isti sveti ocu su, naime, držeći se izloženja prave vjere (definisanog) od strane tri stotine i osamnaest svetih Otaca, razjasnili božanstvenost Svetoga Duha i savršeno poučili o ikonomiji ovaploćenog Boga Logosa i opet kada je bezbožni Nestorije bezbožno govorio da je jedno Bog Logos[206], a drugo Hristos i da je ovaj zaista po prirodi Sin Boga Oca [207], a da je onaj sin po blagodati i odričući da je sveta slavna prisnodjeva bogorodica, premda je isti Nestorije gotovo sve svoje istočne oce ispunio svojim bezboštvom, Teodosije mlađi blažene uspomene sabrao je prvi Efeški sveti Sabor, kome su predsjedavali sveti Oci Celestin i Kiril i odredivši sudije koji su morali da učestvuju u Saboru, natjerao je i samog Nestorija da onamo dođe i da se zbog[208] njega pristupi suđenju; pošto je izvršeno ispitivanje i slijedeći u svemu ono što je o vjeri[209] bilo definisano od strane prethodnih svetih Otaca, osudili su Nestorija zajedno sa njegovom bezbožnošću. Dok se ovo sprovodilo[210], kada su ustali protiv Kirila bezbožni Nestorijevi sljedbenici i trudili se (koliko god su bili u stanju) da se odbaci osuda Nestorija: ali pomenuti blažene uspomene Teodosije, potvrđujući ono što je ispravno protiv Nestorija i njegovog bezboštva bilo presuđeno, učini da se osuda protiv njega donijeta održi. I nakon toga se pojavi bezumni Eutihije, te odričući da je tijelo Gospodnje jednosuštno sa nama, podstakavši u međuvremenu mnoge, kako u Konstantinopolju, tako i u Efesu, stvori se tolika masa jeretika da je zbg njega bio protjeran čak i Flavijan, blaženog pomena episkop carskoga grada. Isto tako blaženog pomena Markijan sabrao je svete Oce u Halkedonu i pošto se razvila velika rasprava među episkopima, on se ne samo preko svojih sudija, nego i lično pojavio [211]na Saboru i doveo do toga da se svi saglase. Ovi sveti Oci, slijedeći u svemu sve što je o vjeri definisano na tri prethodno pomenuta Sabora i svega što je presuđeno na osudu jeretika i njihovih bezboštva, osudili su i anatemisali bezumnog Eutihija i njegova bezbožna učenja, kao i Nestorija sa njegovom bezbožnim učenjima, budući212 da su se i tada veoma trudili da brane Nestorija i njegova bezbožna učenja. Povrh toga isti sveti Oci u Halkedonu anatemisali su one koji su drugačiji simbol (vjere) širili, ili šire, osim onoga koji je izložen od strane tri stotine i osam-naest svetih Otaca i razjašnjen od strane sto pedeset svetih Otaca. Pošto je sve to u razna vremena učinjeno, pomenuti blažene uspomene naši očevi zakonima su potkrijepili i potvrdili sve ono što je na svakom pojedinom Saboru bilo odlučeno i protjerali jeretike koji se opiru odlukama sa pome-nuta sveta četiri Sabora, koji pokušaju da smućuju crkve. Pošto je preminuo Markijan božanske[213] uspomene, kada su se na raznim mestima pokrenule rasprave o svetom Halkedonskom Saboru, Leon blažene uspomene napisao je sveštenicima gde god bili da svaki od njih izrazi svoje mišljenje o tom svetom Saboru i kako sveštenici nijesu jedan drugoga

[205] Treba upotpuniti: *recepisse Deum Verbum – da Bog Logos (nije) primio*. Ova štamarska greška Labovog izdanja, *ovdje je ispravljena.*
[206] Pariški kodeks: *& filium alium Christum – a drugo Sin Hristos.*
[207] Reči *filium – sin* na ovom mjestu nema u Pariškom kodeksu.
[208] Isti kodeks, *propter eum contra eum procedere – zbog njega protiv njega.*
[209] Riječi *de fide – o vjeri* nedostaju u istoj knjizi Pariškog kodeksa.
[210] Istikodeks: ***Et** his ita subsecutis – I dok se ovo sprovodilo.*
[211] Stare knjige: *In Concilio pervenit – na Saboru se pojavio.*
[212] Iste knjige: *quoniam & tunc – budući i tada.*
[213] Pariški kodeks: *divinae – božanske.*

ctissimi patriarchæ Hierosolymitani, per unum ex ipsis, Stephanum [a] religiosissimum episcopum Raphiæ, dixerunt: Theodorus vir magnificus exeat, [b] cum satisfecerit piissimi imperatoris jussioni. Et cum exisset vir spectabilis silentiarius, sancta synodus dixit: Certis constitutis, quæ lecta imperiali forma conti- A nentur, quoniam inter nos & Vigilium sanctissimum antiquioris Romæ papam scripta quædam facta [c] sunt * respicientia, necessarium esse putamus ante alia omnia hæc lectione manifestari. Et cum suscepisset Stephanus notarius & instrumentarius, recitavit,

* adde ad præsentem causam.

Τῷ τὰ πάντα ἁγιωτάτῳ, καὶ μακαριωτάτῳ κυρίῳ ἀδελφῷ, καὶ συλλειτουργῷ Βιγιλίῳ, Εὐτύχιος.

Ἰδόντες ὁπόσων ἀγαθῶν αἰτία ἐστὶν ἡ τοῦ Θεοῦ εἰρήνη φρουροῦσα τὰς καρδίας, καὶ τὰ νοήματα τῶν πιστῶν, καὶ συνάγουσα αὐτοὺς εἰς τὸ ἓν καὶ τὸ αὐτὸ φρονεῖν, ἐν τῇ περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως ὁμολογίᾳ, B καὶ τῇ τῶν θείων ἐντολῶν κατορθώσει, καὶ τὸν Θεὸν εὐμενῆ καθιστῶσα τοῖς εἰς τὰ ὀρθὰ ὁμονοοῦσι. Διὰ τοῦτο σπουδάζοντες τὴν ἕνωσιν φυλάξαι, πρὸς τὴν καθολικὴν καθέδραν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, φανερὸν ποιοῦμεν, ὅτι ἀεὶ ἡμεῖς ἐφυλάξαμεν, καὶ φυλάττομεν τὴν πίστιν, τὴν ἐξ ἀρχῆς παραδοθεῖσαν ὑπὸ τοῦ μεγάλου Θεοῦ, καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ τοῖς ἁγίοις ἀποστόλοις, καὶ παρ᾽ ἐκείνων ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ κηρυχθεῖσαν, καὶ ὑπὸ τῶν ἁγίων πατέρων σαφηνισθεῖσαν, καὶ μάλιστα ὑπὸ τῶν ἐν ταῖς ἁγίαις τέτρασι συνόδοις συνελθόντων, οἷς διαπαντὸς, καὶ ἐν πᾶσιν ἀκολουθοῦμεν, καὶ δεχόμεθα, τουτέστι τοὺς τριακοσίους δέκα καὶ ὀκτὼ ἁγίους πατέ- C ρας τοὺς ἐν Νικαίᾳ συνελθόντας, καὶ τὸ ἅγιον σύμβολον, ἤτοι μάθημα τῆς πίστεως ἐκθεμένους, καὶ τὴν Ἀρείου μανίαν ἀναθεματίσαντας, καὶ τοὺς ταύτην φρονήσαντας, ἢ φρονοῦντας. Δεχόμεθα δὲ καὶ τοὺς ἑκατὸν ἁγίους πατέρας τοὺς ἐν Κωνσταντινουπόλει συνελθόντας, οἵτινες τὸ αὐτὸ ἅγιον μάθημα ἐσαφήνισαν, καὶ τὰ περὶ τῆς θεότητος τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐτράνωσαν, καὶ τὴν αἵρεσιν Μακεδονίου τοῦ πνευματομάχου, καὶ τὸν ἀσεβῆ Ἀπολινάριον κατέκριναν, μετὰ τῶν τὰ αὐτὰ ἐκείνοις φρονησάντων, ἢ φρονούντων. Δεχόμεθα δὲ καὶ τοὺς διακοσίους ἁγίους πατέρας τοὺς ἐν τῇ κατ᾽ Ἔφεσον πρώτῃ συνόδῳ ἀθροισθέντας, οἵτινες διὰ πάντων D ἠκολούθησαν τῷ αὐτῷ ἁγίῳ συμβόλῳ, ἤτοι μαθήματι, κατέκριναν δὲ Νεστόριον τὸν ἀσεβῆ, καὶ τὰ μυσαρὰ αὐτοῦ δόγματα, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια αὐτῷ ὁτεδήποτε φρονήσαντας, ἢ φρονοῦντας. Πρὸς τούτοις δεχόμεθα καὶ τοὺς ἑξακοσίους τριάκοντα ἁγίους πατέρας τοὺς ἐν Χαλκηδόνι συνελθόντας, οἵτινες καὶ αὐτοὶ διὰ πάντων συνῄνεσαν ταῖς προῤῥηθείσαις ἁγίαις τρισὶ συνόδοις, καὶ ἠκολούθησαν τῷ προῤῥηθέντι συμβόλῳ, ἤτοι μαθήματι, τῷ παρὰ τῶν ἁγίων πατέρων ἐκτεθέντι, καὶ ἀπὸ τῶν ἑκατὸν πεντήκοντα ἁγίων πατέρων σαφηνισθέντι. καὶ ἀνεθεμάτισαν τοὺς ἕτερον παρὰ τὸ εἰρημένον σύμβολον τολμῶντας διδάσκειν, ἢ ἐκτίθεσθαι, καὶ παραδιδό- E ναι ταῖς ἁγίαις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις. κατέκριναν δὲ, καὶ ἀνεθεμάτισαν καὶ Εὐτυχῆ, καὶ Νεστόριον, καὶ τὰ ἀσεβῆ αὐτῶν δόγματα, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια αὐτοῖς φρονήσαντας, ἢ φρονοῦντας. Τούτων οὕτως ἐχόντων, δῆλον ποιοῦμεν, ὅτι πάντα τὰ ἀπὸ τῶν προειρη-

Sanctissimo & beatissimo domino & consacerdoti Vigilio Eutychius.

Scientes quantorum bonorum causa est pax Dei, custodiens corda & sensus fidelium, & colligens eos ut unum idemque sapiant in recta fidei confessione, & ad per- B ficienda divina mandata, & propitium Deum faciens in his quæ recta sunt concordantibus: ideo festinantes unitatem conservare ad apostolicam sedem vestræ beatitudinis manifestum facimus, quod nos semper & servavimus & servamus fidem ab initio traditam a magno Deo & salvatore nostro Jesu Christo sanctis apostolis, & ab illis in omni mundo prædicatam, & sanctis patribus explanatam, & maxime ab his qui in sanctis quatuor synodis congregati sunt, quos per omnia & in omnibus amplectimur & suscipimus, id est, trecentos decem & octo sanctos patres qui Nicææ congregati sunt, & sanctum symbolum sive mathema C fidei exposuerunt, & Arianam impietatem anathematizaverunt, & eos [d] qui similia eis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem & centum quinquaginta sanctos patres Constantinopoli congregatos, qui idem sanctum mathema explanaverunt, & de deitate sancti Spiritus dilucidaverunt, & hæresim Macedonianam, sanctum Spiritum impugnantem, & impium Apollinarium condemnaverunt, cum his qui similia illis sapuerunt vel sapiunt. Suscipimus autem & sanctos ducentos patres in Ephesina prima synodo congregatos, qui per omnia secuti sunt idem sanctum symbolum sive mathema, & condemnaverunt Nestorium impium, & im- D pia ejus dogmata, & eos qui similia ei aliquando sapuerunt vel sapiunt. Ad hæc autem suscipimus & sexcentos triginta sanctos patres Chalcedone congregatos, qui etiam ipsi per omnia consenserunt [e] prædictis tribus synodis, & secuti sunt prædictum symbolum sive mathema a trecentis decem & octo sanctis patribus expositum, & a centum quinquaginta sanctis patribus explanatum, & anathematizaverunt eos qui aliud præter prædictum symbolum præsumunt docere, aut exponere, aut tradere sanctis [f] ecclesiis Dei. Condemnaverunt autem & anathematizaverunt & Eutychem, & Nestorium, & impia eorum dogmata, & eos qui similia eis sa- E puerunt vel sapiunt. His ita se habentibus, certum facimus: quod omnia quæ a prædictis sanctis [g] quatuor synodis judicata & definita sunt, & servavimus, & servamus: quia etsi per diversa tempora prædictæ sanctæ quatuor synodi factæ sunt, tamen unam eamdemque confessionem fidei servaverunt, & præ-

a Veteres libri, *reverentissimum*. b Paris. *qui cum satisfecit*.
c Legendum, *sunt ad præsentem causam respicientia*. Mendum est typographicum editionis Labbeanæ, hic emendatum. d Bellovac. *qui insimilia ei*. e Paris. *prædictis tribus synodis*.
f Veteres libri, *Dei Ecclesiis*. g Vox *quatuor* non habetur in libro Bellovacensi.

BALUZII NOTÆ.

čekali, odgovoriše ono što su bili pitani. Kratko vrijeme beše prošlo, kad se ponovo digoše Nestorijeve i Eutihijeve pristalice i takav metež načiniše u svetim Božijim crkvama da u njima nastadoše podele i raskoli i crkve međusobno nijesu imale nikavu zajednicu. Neko se, naime, dolazeći iz grada[214] u grad nije usuđivao da stupi u kontakt, niti će klerik iz jednog grada u drugi dolazeći stupiti u crkvu[215]. Kada nam je, naime, po milosti svojoj Gospod Bog povjerio upravljanje državom, u početku smo načinili temelj svoga carstva, da ujedinimo podijeljene sveštenike svetih Božijih crkava od istoka sve do zapada[216] iskorenjujući svaku raspravu protiv svetog Halkedonskog Sabora, od strane bezbožnih Eutihijevih[217] i Nestorijevih pristalica pokrenutih, učinili smo da se u Božijim crkvama propovijeda isti sveti Sabor sa prethodno pomenuta tri sveta sabora, pouzdano znajući da je ono, što je na njemu o vjeri izloženo[218], po svemu u saglasju sa ostala tri sveta sabora: mnogima koji su protivrječili tom istom svetom sinodu dao sam zadovoljenje; druge pak koji su bili uporni da protivrječe svetome Saboru, protjerali smo; tako[219] u svetim[220] Božijim crkvama i prepoštovanim manastirima, da se sloga mirom svetih crkava i njihovih sveštenika čvrsto čuva, a time se i ista ona vjera, koju su ispovijedala četiri održana sveta sabora, u crkvama propovjeda. Učinivši to tako uz naklonost Božiju zarad postojanosti (odluka) sva čeriri održana sveta sabora, pa pošto su se u svetoj Crkvi Božijoj održali Nestorijevi sljedbenici želeći svoje bezboštvo da primjene u svetoj Božijoj Crkvi i ne pokušavajući to da učine preko Nestorija, nastojali su da ga (bezboštvo) uvedu preko Teodora Mopsuestijskog, Nestorijevog učitelja, koji je hulio još mnogo gore od Nestorija, pa je povrh svojih nebrojenih drugih već izrečenih hula protiv Hrista Boga našega rekao da je jedno Bog Logos, drugo Hristos[221], te je, posluživši se bezbožnim Teodoretovim spisima, protivnim pravoj vjeri i prvom Efeškom svetom Saboru, izložio svoje mišljenje protiv Kirila blažene uspomene i njegovih dvanaest paragrafa, a [222]pored toga tu je i zlonamerno pismo, koje je kažu Ibas napisao Marisu Persijancu, i prepuno je Teodorove i Nestorijeve bezbožnosti. Ovim bezbožnim pismom u izuzetno hvali* (* brani)[223] i cijeni ne samo bezbožnost, nego i same ličnosti Teodora i Nestorija; ulagali su napor da istim tim pismom ukinu osudu[224] govoreći da je ona prihvaćena od strane Halkedonskog Sabora. Ovo pak kažu ne u odbranu svetog Sabora, nego u njegovo ime, da bi, kako oni misle, na brzinu da dobiju potvrdu za svoje bezboštvo. Svakako je pak sigurno da je bezbožna namera (ovih) branilaca ovakva: da se, ako bi im to ikako uspelo, ne propovijeda da je Bog Logos sveti čovjek i da se ne propovijeda da je sveta slavna djeva[225] Marija mati Božija. To, naime, Teodor i Nestorije u svojim spisima bezbožno tvrde, kao i onaj bogohulnik[226] koji je napisao pismo. Mi dakle slijedeći svete Oce i želeći da se prava vjera bez ikakve mrlje propovijeda u crkvama Božijim i da se sasiječe pokušaj

---

[214] Stare knjige: *civitate ad aliam – grada u drugi.*
[215] Iste knjige, *in Ecclesia – u Crkvi!!*
[216] Pariški kodeks: *usque in occidentem – sve prema zapadu.*
[217] *Ab Eutychis & c.* sve do *sanctam synodum – Od Eutihijevih i* ostalo sve do *svetog Sabora.* To je ispušteno je od strane pisara koji je napisao primjerak Pariškog kodeksa.
[218] Kodeks Celovac. *& composita: – i sastavljeno* i uskoro *consonens* (pogrešno).
[219] Stare knjige nemaju reči *sic – tako,* a takođe i stara izdanja.
[220] Treba čitati: *in sanctis Dei Ecclesiis – u svetim Božijim Crkvama.* To je štamparska greška u Labovom izdanju, ovdje je ispravljena.
[221] Stare knjige: *&alium Christum – i drugo Hristos.*
[222] Kodeks Belovac. *insuper per sceleratam – pored toga preko zločinačkog.*
[223] Stare knjige: *vindicat – brani.*
[224] Kodeks Belovac. *condemnatione – od osude.* Pariški kodeks: *a condemnatione eos liberare – da oni budu oslobođeni od osude.*
[225] Treba čitati: *gloriosa semper virgo – slavna prisnodjeva.* Ovo je ispušteno u Labovom izdanju.
[226] Pariški kodeks: *blasphemabat – je bogohulio.*

prædicaverunt. Suſcipimus autem & amplectimur & epiſtolas præſulum Romanæ [a] ſedis apoſtolicæ, tam aliorum, quam Leonis ſanctæ memoriæ de recta fide ſcriptas, & de quatuor ſanctis conciliis, vel uno eorum. Cum igitur prædicta omnia & ſervavimus & ſervamus, [b] & ſi in his nobiliſpſis invicem conſentimus, neceſſarium eſt conferri de tribus capitulis, unde quibusdam quæſtio nata eſt. Et ideo petimus, præſidente nobis veſtra beatitudine, ſub tranquillitate & ſacerdotali manſuetudine propoſitis ſanctis evangeliis, communi tractatu eadem capitula in medio proponenda, quæri & [c] conſervari, & finem quæſtioni imponi Deo [d] placitum, & convenientem his quæ a ſanctis quatuor conciliis definita ſunt: quoniam ad augmentum pacis & concordiam eccleſiarum pertinet, ut omni de medio diſſenſione ſublata, quæ a prædictis quatuor ſanctis conciliis definita ſunt, inconcuſſa ſerventur, ſanctarum ſynodorum reverentia in omnibus cuſtodita. His autem & ſubſcripſi incolumis in domino. Ora pro nobis, ſanctiſſime & beatiſſime frater.

Ego Eutychius miſericordia Dei epiſcopus Conſtantinopolis novæ Romæ omnibus ſupraſcriptis ſubſcripſi.

μβίων ἁγίων πατέρων συνόδων κελεύσαντε, καὶ ὁρισθέντα, καὶ ἐφυλάξαμεν, καὶ φυλάττομεν. ἐπειδὴ καὶ κατὰ διαφόρους χρόνους αἱ εἰρημέναι ἁγίαι τέσσαρες συνόδοι ἐγένοντο, ὅμως μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ὁμολογίαν τῆς πίστεως ἐφύλαξαν, καὶ ἐκήρυξαν. δεχόμεθα δὲ καὶ περιπτυσσόμεθα καὶ τὰς ἐπιστολὰς τῶν προέδρων τῆς ἐν Ῥώμῃ ἀποστολικῆς καθέδρας, τοῦ τε ἄλλων, καὶ Λέοντος τοῦ ἐν ἁγίοις, τὰς περὶ τῆς ὀρθῆς πίστεως γεγραμμένας, περὶ τῶν ἁγίων τεσσάρων συνόδων, ἃ μιᾶς ἐξ αὐτῶν. Οπότε τοίνυν τὰ προειρημένα πάντα ἐφυλάξαμεν, καὶ φυλάττομεν, καὶ ἐν τούτοις συμφωνοῦμεν ἀλλήλοις, ἀναγκαῖον ἐστὶ διαντιζηθῆναι περὶ τῶν ἓξ κεφαλαίων, περὶ ὧν τινες ζήτησις ἀνεφύη. Καὶ διὰ τοῦτο αἰτοῦμεν, προκαθημένης ἡμῶν τῆς ὑμετέρας μακαριότητος, ἀταράχως καὶ μετ' ἐρατικῆς πραότητος, τῶν ἁγίων προκειμένων εὐαγγελίων, τὰ αὐτὰ κεφάλαια ἐν μέσῳ προτιθέμενα κοινῇ ἐξετάζειν καὶ ἀντιβληθῆναι, καὶ πέρας ἐπιτεθῆναι τῇ ζητήσει Θεῷ ἀρέσκον, καὶ σύμφωνον τοῖς παρὰ τῶν ἁγίων τεσσάρων συνόδων ὁρισθεῖσιν· ἐπειδὴ εἰς αὔξησιν τῆς εἰρήνης, καὶ εἰς ὁμόνοιαν τῶν ἐκκλησιῶν συντείνει, τὸ πάσης διχονοίας ἐκ μέσου ἀναιρεμένης, τὰ ὑπὸ τῶν ἁγίων τεσσάρων συνόδων ὁρισθέντα, ἀσάλευτα τηρηθῆναι, τὸ σεβάσματος τῶν ἁγίων συνόδων ἐν ἅπασι φυλαττομένης. Τύπους δὲ καὶ ὑπεσημειωσάμεθα. καὶ ὑπογραφή. ἐρρωμένον ἐν κυρίῳ ὑπερέχειν ἡμῶν, ἁγιώτατε, καὶ μακαριώτατε ἀδελφέ. Εγὼ Εὐτύχιος ἐλέει Θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, πᾶσι τοῖς προγεγραμμένοις ὑπέγραψα.

Idem libellus ſcriptus eſt & ab Apollinario ſanctiſſimo archiepiſcopo magnæ civitatis Alexandriæ, & a Domnino ſanctiſſimo archiepiſcopo Theopoleos, & a Deo amantiſſimis epiſcopis qui ſub ipſis ſunt, qui & præſentes erant in hac regia civitate, ad eumdem ſanctiſſimum Vigilium.

[e] Item reverendiſſimus Stephanus recitavit.

Ο' αὐτὸς λίβελλος ἐγράφετο καὶ παρὰ Απολιναρέως τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Αλεξανδρέων μεγαλοπόλεως, καὶ Δομνίνου τοῦ ὁσιωτάτου ἀρχιεπισκόπου τῆς Θεουπολιτῶν, καὶ τῶν ὑπ' αὐτὸν θεοφιλεστάτων ἐπισκόπων, τῶν καὶ ἐνδημούντων ταύτῃ τῇ βασιλίδι πόλει, πρὸς τὸν αὐτὸν ὁσιώτατον Βιγίλιον.

* MSS. noſtri *Eutychio*. Hard.

*Dilectiſſimo fratri * Eutychio & epiſcopis [f] ſub te conſtitutis, Vigilius.*

Τῷ ἀγαπητῷ ἀδελφῷ Εὐτυχίῳ, καὶ τοῖς ὑπὸ σὲ ἐπισκόποις, Βιγίλιος.

Pſal. 125. *Repletum eſt gaudio os noſtrum, & [g] lingua noſtra exultatione*, quod diſcordiæ confuſione ſubmota, pacem Deus ſuæ reformavit eccleſiæ, ut impleretur quod [h] dictum eſt: *Ecce quam bonum & quam jucundum habitare fratres in unum*. Valde enim nos in domino exultare convenit, quod caritatis veſtræ ſcripto nobis eſt oblata profeſſio, cujus tenor ita [i] ſeſe habet: Sientes quantorum bonorum cauſa eſt pax Dei, cuſtodiens corda & ſenſus fidelium, & colligens eos ut unum idemque ſapiant in recta fidei confeſſione, &c.

Pſal. 132.

Reliqua ut in epiſtola Eutychii ad Vigilium, demptа ſubſcriptione, quæ hic aliis verbis ſequitur.

His autem & ſubſcripſimus, hujus profeſſionis orthodoxæ claritatem libenter amplexi, eadem nos per omnia & in omnibus approbantes, cuſtodituros atque inviolabili-

Ε'Πληρώθη χαρᾶς τὸ στόμα ἡμῶν, καὶ ἡ γλῶσσα ἡμῶν ἀγαλλιάσεως, ὅτι τῆς συγχύσεως τοῦ διχονοεῖν περιαιρεθείσης, τὴν εἰρήνην ὁ Θεὸς τῇ αὐτοῦ ἀποκατέστησεν ἐκκλησίᾳ. ἵνα πληρωθῇ τὸ γεγραμμένον, ἰδοὺ δὴ τί καλὸν, ἢ τί τερπνὸν, ἀλλ' ἢ τὸ κατοικεῖν ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ αὐτό; Πάνυ γὰρ ἡμᾶς ἐν κυρίῳ ἀγαλλιᾶσθαι προσήκει, ὅτι περ ἐγγράφως * ἡμῶν προσηνέχθη πληροφορία τῆς ὑμετέρας ἀγάπης, ἧς ἡ δυνάμις ὕπως ἔχει. Inſerta eſt hoc loco ſuperior Eutychii epiſtola, plenior autem hic eſt ſuſcriptio aliquot verbis, ut in editione Latina. Τύπους δὲ καὶ ὑπεσημειωσάμεθα, τούτης τῆς ὀρθοδόξου ὁμολογίας τὴν φαιδρότητα ἀσμένως περιπτυξάμενοι, τὰ αὐτὰ ἡμεῖς ὁρίζαντες πάντων καὶ ἐν ἅπασιν ἀποδεχό-

Pſal. 125.

* *leg.* ἡμῖν

a Pariſ. *ſedis apoſtolicæ*. b Bellovac. *& ipſi nobis hi*. c Pariſ. *conſistere*. Bellovac. *& editiones omnes ante Labbeanam, conferri*. d Pariſ. *placitam*. e Bellovac. *Idem*. f Idem codex, *ſubter*. g Idem codex, *lingua noſtra*. h Vetores libri, *ſcriptum*. i Pariſ. *ita ſe habet*.

BALUZII NOTÆ.

bezbožnikâ, prvo smo dakako pitali vas koji boravite u svojim crkvama o ranije pomenuta tri pitanja i vi ste nam svoju volju jasno pokazali zbog čega vam odobravamo, jer ste bez dvoumljenja i sa radošću ispovijedili pravu vjeru i bezbožnu osudili. Budući, pak, da su i nakon vaše osude u onim istim (ličnostima) ostala ona tri pitanja i oni ih uporno brane, pozvali smo vas u carski grad, podstičući vas da se zajedno sakupite i da ponovo iskažete kakvu volju prema ovome imate.[227] Preblagočestivom papi Vigiliju smo, naime, kada je stigao iz starijeg Rima (I) [228] <Rima, a njegovi se rukopisi kod nas čuvaju. I poslije ovoga je sačinio ono što se naziva Odluka (Mišljenje): koja je svim sveštenicima od njega lično predata na uvid: i ujedno je u njoj (a) već pomenuta bezbožna poglavlja anatemisao ovim rečima: *I budući da nam je o imenu Teodora Mopsuestijskog u pisanom obliku i doslovno ovo predato, mnogoštošta se tu čita u suprotnosti sa pravom vjerom: slijedeći opomene apostola Pavla koje kažu* „Sve ispitujte, dobra se držte*"* (1. Sol. 5, 21) *te stoga anatemišemo Teodora, koji je bio episkop Mopsuestije, zajedno sa svim njegovim bezbožnim spisima i one koji ga brane. Anatemišemo i bezbožno pismo, koje je, kažu, od strane Ibasa upućeno Marisu Persijancu, protivno pravoj hrišćanskoj vjeri, anatemišemo i sve one koji ga brane, ili govore da je ispravno. Anatemišemo i spise Teodoreta koji su napisani protiv prave vjere i dvanaest poglavlja svetog Kirila.* Ovo se, dakle, nalazilo u dokumentu nazvanom *Sud* (ili *Mišljenje*) Smatramo, međutim, da vašu pobožnost nije zasijenilo to što je uklonio Rustika i Sebastijana, svoje đakone i druge klerike koji su prvo prihvatili ono što je sadržavao *Sud* (ili *Mišljenje*), kojim je, kao što je rečeno, anatemisao ista ona tri bezbožna poglavlja, a kasnije su pak usvojili i branili ista ta poglavlja. I ne samo to, nego je i (nečitko) Valentinijanu, episkopa Skitije i Aurelijanu, episkopa Arelata, gde je prva od crkava Galije, pismeno iskazao osudu onih istih poglavlja i savjetovao im da od osuđenih ne prihvataju ništa napisano protiv već pomenutog Suda (Mišljenja i (b) i ukratko rečeno, svagda je ostao pri istom mišljenju. Prosudili smo da sve ovo treba da vam nagovijestimo. Budući da su pak, kada ste kasnije došli u carski grad, u vašem prisustvu i u prisustvu Vigilija, preblagočestivog Pape starijeg Rima, sačinjeni spisi kako biste se svi vi složili i dali svoje mišljenje zarad onih koji ili iz neznanja ili svjesno bezboštvo poglavlja usvajaju, kao skladno sa onim što je od strane četiri sveta Sabora definisano. I sada je taj isti preblagočestivi Vigilije prinuđen da i protiv svoje volje, ne želeći da, prema tome kako dolikuje, zasijeda zajedno sa svima ostalima, nego samo sa trojicom patrijarha i još jednim episkopom, (c) i (ne želeći) da se kroz njegovo protivljenje pokrene problem, izgovorao se da ima samo tri episkopa (d), premda su mnogi episkopi sa zapada sa njim bili. Slušajući ovo, mi smo mu više puta naložili i to preko svojih sudija i preko nekih od vas, da dođe na skup sa svima; (e) i da se na skupu dâ mišljenje o pravoj vjeri: bilo da svaki pojedini patrijarh zajedno sa petoricom ili trojicom episkopa sastane sa njim i njegovim episkopima, ili ako ne izabere to, nego bi da kroz protivljenje hteo da pokrene postupak i da se prema običaju na saborima izaberu sudije i kao što su naši prethodnici činili. Sudije moraju da rasprave ono na šta se žali svaka od dveju strana, s tim što nije moguće da se isti protive i da isti sude. Kako, pak, nije htio da pristane ni na jedan od ovih prijedloga, naložili smo mu da i vašu svetost i ostale patrijarhe ispitamo pismeno kako bi ta bezbožna poglavlja od svih bila osuđena, ili ako bi neko smatrao da su ona ispravna, da svoju volju javno izrazi. Jer hrišćanima je strano da bezboštvo prihvate zajedno sa pravom vjerom i da ne razlučuju

[227] Znak interpunkcije nedostaje u istoj knjizi Pariškog kodeksa.

[228] Pariški kodeks: *Romae senioris cum ad regiam pervenisset, de praedictis tribus impiis capitulis subtiliter omnibus manifestatis, & interrogavimus eum quid de hac causa sapit; & ipse non semel tantum neque bis, sed & saepius in scriptis quam sune scriptis anathematizavit impia tria capitula – starijeg Rima kada je u carski stigao, o pomenuta tri bezbožna poglavlja pošto je sve potanko iskazao i upitali smo ga šta o tom slučaju zna; i sâm ne samo jednom, niti dva puta, nego i više puta u pisanoj nego u usmenoj formi anatemisao je tri bezbožna poglavlja.*

χόμενοι, φυλάξειντε καὶ ἀμωμήτως τηρήσειν, τῷ Θεῷ ἡμῶν προηγυμένῳ, ἐπαγγελλόμεθα. Ἁπάντων τοίνυν τῶν ἐν ὑμετέρᾳ περιεχομένων ὁμολογίᾳ ἐν τῇ οἰκείᾳ δυνάμει εἰς τὸ δηλωτικὸς μιμνόντων, ἤτησεν ἡ ἀδελφότης ὑμῶν ὡσε ἡμῶν προκαθημένων, περὶ τῶν ἁγίων κεφαλαίων, ἐξ ὧν ζήτησις ἀνεφύη, ἀπαράχως τε, καὶ μετὰ ἱερατικῆς πραότητος, τῶν ἁγίων προκειμένων εὐαγγελίων, συγκριθῆναι, καὶ τέλος τῇ ζητήσει τοιούτῳ τῷ Θεῷ ἀρέσκον, καὶ συμβαῖνον τοῖς παρὰ τῶν μακαρίων θεσίων τεσσάρων ἁγίων συνόδων ὁρισθεῖσιν, ἐπιτεθῆναι· ἵνα πᾶσιν ἐκ μέσου διχονοίας ἀναιρεμένης, τὰ ἀπὸ τῶν ἁγίων τεσσάρων συνόδων ὁρισθέντα, ἀσάλευτα φυλαχθείη, τῆς σεβάσματος τῶν αὐτῶν συνόδων ἐν ἅπασι φυλαττομένης. ὑπὲρ ὁμολογίαν τῶν πατρικῶν παραδόσεων μνημονεύσαν, καὶ αὐτῆς ἀκολουθοῦσαν, τοῦτο μὲν ἐν τῇ ὑμῶν ἀδελφότητι, τοῦτο δὲ ἐν ἅπασι τοῖς τὰ ὅμοια ὁμολογήσασί τε, καὶ ὁμολογοῦσι, παντὸς ἐπαίνου πεπληρωμένον κρίνομεν, καὶ ἡμέτερος ἐξ αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἀληθῶς ἀδελφὸς ἐπιγινώσκομεν. Ὅθεν τῷ τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν ἱκετεύομεν, ὥστε πάντας ἡμᾶς ἐν ταύτῃ τῇ ὁμολογίᾳ, καὶ ταῖς πατρικαῖς παραδόσεσιν ἐμμένοντας, ἀξίους φανῆναι τοῦ ἐπαγγέλματος ἡμῶν, καὶ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ θείας κρίσεως ἐν ἀδεμιᾷ παραβάσει τῶν πατρικῶν διατυπώσεων ὑπόδικους φανῆναι. Τὸ ὅπως εἰρηνικόν, τῆς ὑμετέρας αἰτήσεως τὸν πόθον ἐγνωκότες, ἐπινεύσαμεν, ἵνα περὶ τῶν ἁγίων κεφαλαίων, ἐξ ὧν ζήτησις ἀνεφύη, γενομένης κανονικῆς συνόδου, καὶ τοῦ δικαίου φυλαττομένου, ἐν μέσῳ (τῶν) προκειμένων τῶν ἁγίων εὐαγγελίων, ἅμα τοῖς ἐνθεσίοις ἡμῶν ἀδελφοῖς, σύγκρισιν ποιησώμεθα, καὶ τέλος δοθῇ τῷ Θεῷ ἀρέσκον, καὶ συμβαῖνον τοῖς παρὰ τῶν ἁγίων τεσσάρων συνόδων ὁρισθεῖσιν· εἰδότες δηλαδὴ, καθάπερ ἡ τῆς κοινῆς ὁμολογίας μαρτυρία δείκνυσιν, ὡς τῶν μνημονευθεισῶν τεσσάρων συνόδων ἐν ἅπασι τὸ σέβας φυλάττεται. Ὑπογραφή. Ὁ Θεός σε ὑγιῆ διαφυλάξει, ἀδελφὲ τιμιώτατε. Ἐδόθη πρὸ ἑπτὰ εἰδῶν Ἰανναρίων, βασιλείας τοῦ δεσπότου Ἰουστινιανοῦ τοῦ αἰωνίου Αὐγούστου ἔτους εἰκοστοεβδόμου, μετὰ τὴν ὑπατείαν Βασιλείου τοῦ λαμπροτάτου, ἔτους δωδεκάτου.

Τῷ αὐτῷ τύπῳ ἔγραψε καὶ πρὸς Ἀπολλινάριον τὸν ὁσιώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Ἀλεξανδρέων μεγαλοπόλεως, καὶ πρὸς Δομνῖνον τὸν ὁσιώτατον ἀρχιεπίσκοπον τῆς Θεουπολιτῶν, καὶ τὴν ὑπ' αὐτὸν συνοδον.

Sancta synodus dixit: Licet sæpius, gloriosissimi judices, & quidam ex nobis, sicut imperialibus litteris continetur, adhortati sunt Vigilium religiosissimum papam antiquioris Romæ communiter convenire pro his quæ moventur de tribus capitulis, rationabile tamen & Deo amabile arbitramur esse & nunc * convenire nobiscum, & de iisdem tribus capitulis disceptare & formam * una nobiscum impone-

A ter servaturos Deo nostro [a] * profiteremur auctore. Omnibus igitur, quæ professio vestra continet, in sua perenniter firmitate durantibus, popoſcit vestra fraternitas, ut nobis præsidentibus de tribus capitulis, ex quibus quæstio nata est, sub tranquillitate & sacerdotali mansuetudine sanctis [b] propositis evangeliis conferatur, & finis quæstioni ipsi Deo placitus, & conveniens [c] iis quæ a memoratis sanctis quatuor conciliis definita sunt, imponatur: ut omni de medio dissensione sublata, quæ ab eisdem quatuor sanctis synodis definita sunt, inconcussa serventur, earumdem synodorum reverentia in omnibus custodita. Quam profes- B sionem paternarum traditionum memorem & sequacem, tam in fraternitate vestra, quam in omnibus similia confessis atque confitentibus, omni laude plenissimam [d] judicavimus, & nostros ex ea re * vere fratres agnoscimus. Unde divinæ clementiæ supplicamus, ut omnes nos in hac confessione [f] & paternis traditionibus permanentes, nostro digni reperiamur officio, & in die divini judicii nulli prævaricationi paternarum constitutionum inveniamur obnoxii. Quibus ita prædictis * postulationibus vestrum desiderium cognoscentes annuimus, ut de tribus capitulis, ex quibus quæstio nata est, facto regulari conventu, servata C æquitate, mediis sacrosanctis evangeliis, collationem cum unitis fratribus * habeamus, & finis detur placitus Deo, & conveniens his quæ a sanctis quatuor sunt definita conciliis: scientes utique, sicut & communis professionis testimonio declaratur, memoratarum synodorum in omnibus reverentiam custodiri. Deus te incolumen custodiat, frater carissime. Datum * VIII. Idus Januarias, imperii domini Justiniani perpetui Augusti anno XXVII. post consulatum Basilii viri clarissimi anno XII.

* profiteremur

* postulationis vestræ d. c.

* *ſor.* habeatis. * verum nihil mutandum arbitror, atque ita Jolyi mſ.æ Græcus textus.

* VII.

Eadem forma scripsit & ad Apollinarium sanctissimum archiepiscopum magnæ civitatis Alexandriæ, & ad Domninum sanctissimum archiepiscopum Theopoleos, & ad synodum ipsis subjectam.

E re rectæ fidei convenientem. Hoc igitur jam nunc procedat. Et cum * accessissent ex petitione sanctæ synodi sanctissimi * patriarchæ, Eutychius Constantinopolitanus, Apollinarius Alexandrinus, Domninus Theopolitanus, Benignus Heracleæ Pelagonienſis, vicem agens Eliæ episcopi Thessalonicensis, Theodorus episcopus Cæsareæ Cappadociæ, Andreas Ephesi, [h] Megethius Heracleæ Thraciæ, Joannes Ni-

* accepissent expetitionem * supra scripti

* Nos apud ipsius sanctitatem: & petere eum convenire nobiscum * suam

a Legendum, *profitemur*. Mendum est typographicum editionis Labbeanæ, *bis emendatum*.
b Bellovac. *propositis*. c Veteres libri, *bis*. d Idem libri, *judicamus*.
e Idem libri, *vera*. f Idem libri, *& in paternis*.
g Bellovac. *convenire nos ad ipsius sanctitatem & præter eum convenire nobiscum*.
h Paris. *Megetius*, Bellovac. *Mejechius*.

BALUZII NOTÆ.

ispravno od rđavog. Želimo još da znate itd.> u ovaj carski grad, o ova tri pitanja sve potanko izneli i pitali smo ga šta o ovome zna* (*o ovom slučaju zna): a on nije samo jednom, ni dva puta, nego mnogo više puta u pismenom obliku anatemisao ova tri bezbožna pitanja. Kako je zaista iste volje uvijek bio u vezi sa osudom ta tri pitanja i izjasnio se o mnogim drugim pitanjima, kao i o osudi Rustika i Sebastijana negdašnjim đakonima starijega Rima. Premda su prvo prihvatili njegovu osudu u kojoj je anatemisao ista ona tri poglavlja, kasnije su prihvatili i branili njihovu bezbožnost. No isto tako je i **Valentinijanu episkopu Skitije** i Aurelijanu (episkopu) Arelata, gdje je prva od presvetih crkava u Galiji, pisao i izjasnio se u vezi sa osudom tih pitanja: i posavjetovao im je da ne primaju ništa što je pisano od strane osuđenih đakona suprotno prethodno osuđenom: i ukratko rečeno, uvijek je ostao pri istome. A sve to ćemo vam objelodaniti u svoje vrijeme. Budući pak da su kasnije, pošto ste stigli, kao što je već rečeno, u ovaj carski grad, sačinjeni spisi u ime vaše svetosti i od strane Vigilija preblagočestivog pape starijeg Rima, kako biste se svi vi jednodušno saglasili i zbog onih koji, ili iz neznanja, ili svjesno, brane bezboštvo ova tri paragrafa i donijeli jednodušan sud o onome što je od strane sveta četiri sabora o vjeri odlučeno; naložili smo mu također da se posredstvom naših sudija i nekih od vas zajedno sastane i da zajednički raspravi o pomenutim paragrafima: kako bi se dala prikladna forma prave vjere i ono što smo i njega samog i vašu svetost u pismenom obliku pitali o ovome, kako bi se toliko bezbožna poglavlja ili od svih osudila, ili kako biste, ukoliko bi se smatrala ispravnim, otvoreno iskazali svoju volju. Hrišćanima je strano da zajedno sa pravom vjerom prihvate bezboštvo i da ne razlikuju rđavo od valjanog. On je pak od nas tražio da nam preda ono što je o pomenuta tri poglavlja on lično sastavio. Podstičemo dakle i vas da o ovome raspravite. Hoćemo da vi znate da mi čuvamo i branimo ono što je od strane četiri sveta sabora, Nikejskog, Konstantinopoljskog, prvog[229] Efeškog i Halkedonskog, o jednoj istoj vjeri izloženo i odlučeno, kao i ono što je o statusu Crkve na redovan način određeno i da se toga držimo i da prihvatamo i usvajamo sve što je u skladu sa tim. Što god, međutim, nije u saglasju sa tim, bez obzira na to koja ličnost se našla da napiše protiv onoga što je o jednoj i istoj vjeri od strane četiri sveta Sabora ili od strane jednoga od njih definisano, to ćemo smatrati prokletim i bez ikakve svetosti: u svemu sledimo svete Oce i učitelje svete Božije Crkve, to jest Atanasija, Ilarija, Vasilija, Grigorija Bogoslova, Grigorija iz Nise[230], Ambrozija, Teofila, Jovana Konstantinopoljskog, Kirila, Avgustina, Prokula, Leona i prihvatamo sve što su oni o pravoj vjeri i na osudu jeretika napisali i izložili. Ostajući dakle pri svemu što je upravo rečeno, prihvatamo one oce i sveštenike koji čuvaju i propovijedaju u svetoj Božijoj Crkvi sve ono što je na pomenuta četiri sveta Sabora izloženo o vjeri i što propovijedaju sveti Oci.

Kada pak jeretici, hoteći svim sredstvima da odbrane Teodora i Nestorija i njihovo bezboštvo, kao što je već rečeno, govore da je bezbožno pismo, koje je kažu napisano Marisu Persijancu od strane Ibasa, prihvaćeno od strane svetog Halkedonskog Sabora, podstičemo vas da uzmete u obzir ono što je od strane Teodora bezbožno napisano kako u drugim (spisima), tako i u Judejskom simbolu[231] (vjere) koji je i u Efesu i u Halkedonu izložen, a zatim anatemisan od strane oba Sabora zajedno sa onima koji tako razmišljali, ili razmišljaju. Imajte također u vidu ono što su o njemu i njegovom bogohulju napisali sveti Oci i naši prethodnici podržali, kao i ono što su pisci crkvene istorije o njemu iznijeli. Iz svega ovoga ćete razumeti da je od onog vremena osuđen od svetih Otaca kako on sâm, tako i njegovo bogohulje i da je zbog njih u stara vremena[232] izbrisano i njegovo ime sa sveštenih diptiha u onoj Crkvi kojoj je bio episkop.

[229] Reč *primo – prvom* je proizvoljna (?) u Pariškom kodeksu
[230] U Pariškom kodeksu pogrešno: *Numusemum.*
[231] To jest Teodorov simbol (vjere) koji se nalazi niže u četvrtom zasijedanju.
[232] Stare knjige: *a superioribus temporibus – od ranijih vremena.*

Nicomediæ, Stephanus Nicææ, Conſtantinus Chalcedonenſis, Euſebius Tyri, Joannes Cæſareæ Palæſtinæ, Amazonius Edeſſæ, * Thomas Apameæ Syriæ, Pompejanus de Bizacio, Phocas Stalienſis provinciæ Prævalienſis, Theodorus Leontopolitanus, Stephanus de Clyſmate, Æmilianus Antipyrgi religioſiſſimi epiſcopi, ex nomine totius concilii ad ſanctiſſimum papam Vigilium, aliis epiſcopis in eodem venerabili epiſcopio relictis, & rediſſent iidem ſanctiſſimi patriarchæ una cum religioſiſſimis epiſcopis, ſanctiſſimi patriarchæ & qui cum eis pervenerunt ad ſanctiſſimum papam religioſiſſimi epiſcopi dixerunt: Sicut nobis in omnibus viſum eſt, pervenientes ad ſanctiſſimum papam antiquioris Romæ Vigilium, petivimus ejus beatitudinem convenire, & diſceptare una nobiſcum de tribus capitulis ſecundum ſcripta quæ inter nos & ipſum facta ſunt, manifeſtantes ejus beatitudini, quod ſereniſſimus noſter imperator pias litteras ad nos direxit, adhortans nos de eisdem tribus capitulis reſpondere: qui modo quidem propter corporis infirmitatem dixit non poſſe ad hanc petitionem reſpondere: in poſtero autem die pollicitus eſt manifeſtare quod ei de tali conventu placuerit. Oportet igitur præſentem differre diem. *

* Theodorus Seleuciæ Iſauriæ.

* Explicit confeſſus primus: incipit Secundus.

COLLATIO SECUNDA.

IMperii domini Juſtiniani perpetui Auguſti anno XXVII. poſt conſulatum Baſilii viri clariſſimi anno XII. die VIII. Idus Majas, indictione I. conſidentibus in ſecretario * venerabilibus epiſcopis hujus regiæ civitatis.

Eutychio ſanctiſſimo patriarcha regiæ Conſtantinopolis novæ Romæ,

Apollinario ſanctiſſimo archiepiſcopo Alexandrinæ magnæ civitatis,

Domnino ſanctiſſimo patriarchæ Theopolitanæ magnæ civitatis,

Stephano religioſiſſimo epiſcopo Raphiæ, * & Georgio religioſiſſimo epiſcopo Tiberiadis, & *ceteris ut ſupra collatione I.*

* una cum univerſis epiſcopis quorum nomina in prima confeſſione carunt.

* *Editores Romani ſecuti ſunt veteres editiones in recitandis nominibus Epiſcoporum iſtius collationis. Celleſter regius, ſtudio brevitatis, priores tantum quinque nominavit, ceteros omiſit. In codice Bellovacenſi omnes recenſentur, in Pariſienſi decem priores tantum. Puto autem gratum fore lectoribus, ſi omnes reducantur. Itaque ſic eos do ex fide veterum librorum, cum quibus quilibet apud ſe facile comparabit editiones vulgatas.*

* Ex Baluzii Nova Conc. Collect.

Eutychio ſanctiſſimo Patriarcha regiæ Conſtantinopolis novæ Romæ, Apollinario (*Pariſ.* Apollonario) ſanctiſſimo Archiepiſcopo Alexandrinæ magnæ civitatis, Domnino ſanctiſſimo Patriarcha Theopolitanæ magnæ civitatis, Stephano religioſiſſimo epiſcopo Raphiæ, Georgio religioſiſſimo (*Bellovac.* reverentiſſimo) epiſcopo Tiberiadis, Damiano religioſiſſimo epiſcopo Sozuſæ vicem agente (*Male in Bellovac.* agentibus) Euſtochii ſanctiſſimi epiſcopi Hieroſolymitani, Benigno religioſiſſimo epiſcopo Heraclieæ Pelagoniæ vicem agente Heliæ beatiſſimi epiſcopi Theſſalonicenſis, Theodoro religioſiſſimo epiſcopo Cæſareæ primæ Cappadociæ provinciæ, Andrea religioſiſſimo epiſcopo Epheſi, Sextiliano religioſiſſimo epiſcopo Tunejenſi (*Bellovac.* Tunienſi) vicem agente Primoſi religioſiſſimi epiſcopi Carthaginis, Megethio religioſiſſimo epiſcopo Heraclieæ Thraciæ, Anaſtaſio religioſiſſimo epiſcopo Tabiæ vicem agente Dorothei religioſiſſimi epiſcopi Ancyræ, Johanne reverentiſſimo epiſcopo Ilienſi vicem agente Euprepii religioſiſſimi epiſcopi Cyzicenæ civitatis, Euſebio religioſiſſimo epiſcopo Tyri, Johanne religioſiſſimo epiſcopo Nicomediæ, Stephano religioſiſſimo epiſcopo Nicææ, Conſtantino religioſiſſimo epiſcopo Chalcedonenſi, Petro religioſiſſimo epiſcopo Tarſi, Johanne reverentiſſimo epiſcopo Cucuſorum vicem agente Palladii religioſiſſimi epiſcopi Melitenæ, Johanne religioſiſſimo epiſcopo Cæſareæ Palæſtinæ, Pompejano religioſiſſimo epiſcopo Byzacii, Amazonio religioſiſſimo epiſcopo Edeſſæ, Alexandro religioſiſſimo epiſcopo Gangrorum, Thoma religioſiſſimo epiſcopo Apamiæ Syriæ, Euphranta religioſiſſimo epiſcopo Tyanorum, Theodoro religioſiſſimo epiſcopo Hierapolis Syriæ, Boſporio religioſiſſimo epiſcopo Neocæſareæ, Johanne religioſiſſimo epiſcopo Boſtræ, Philippo religioſiſſimo epiſcopo Myrorum, Theodoto religioſiſſimo epiſcopo Seleuciæ Iſauriæ, Juliano reverentiſſimo epiſcopo Sardienſi, Theodoro religioſiſſimo epiſcopo Gortynæ: Euſtathio religioſiſſimo epiſcopo Damaſci, Theodoſio religioſiſſimo epiſcopo Rhodi, Firmo religioſiſſimo epiſcopo Tipaſon Africanæ provinciæ, Theodoro religioſiſſimo epiſcopo Antiochiæ Piſidiæ, Phoca religioſiſſimo epiſcopo Stalienſi, Eulogio religioſiſſimo epiſcopo Pergiæ, Severiano religioſiſſimo epiſcopo Aphrodiſiadis, Cyriaco reverentiſſimo epiſcopo Amidæ, Severo religioſiſſimo epiſcopo Synnadorum, Petro religioſiſſimo epiſcopo Sidæ, Abrahamio religioſiſſimo epiſcopo Sergiopolitano, Aſignio reverentiſſimo epiſcopo * Tranopolitano vicem agente Johannis religioſiſſimi epiſcopi Laodociæ Phrygiæ Pacatianæ, Johanne reverentiſſimo epiſcopo Adrianopolitano Thraciæ, Creſco religioſiſſimo epiſcopo Cuiculi, Theodoſio religioſiſſimo epiſcopo Juſtinianopolitano ſecundæ Cappadociæ, Stephano religioſiſſimo epiſcopo Laodociæ ſive Theodoriadis, Auxanone religioſiſſimo epiſcopo Hierapolis Phrygiæ, Euſtathio religioſiſſimo epiſcopo Maximianopolitano, Ætherio religioſiſſimo epiſcopo Anazarbi: Dometio religioſiſſimo epiſcopo Chalcidis, Valeriano religioſiſſimo epiſcopo Obbæ Africanæ provinciæ, Dionyſio religioſiſſimo epiſcopo Seleuciæ Syriæ, Theodoro religioſiſſimo epiſcopo Dryziparon, Severo religioſiſſimo epiſcopo Pompejopolitano Paphlagoniæ, Georgio religioſiſſimo epiſcopo Juſtinianæ Cypſelon, Romano reverentiſſimo epiſcopo Gabalon, Georgio reverentiſſimo epiſcopo Juſtinianopoleos Armeniæ, Johanne reverentiſſimo epiſcopo Nyſſæ, Baſilio reverentiſſimo epiſcopo Juſtinianopolitano Camulianorum, Johanne reverentiſſimo epiſcopo Barcuſorum, Creſconio reverentiſſimo epiſcopo Zattarenſi provinciæ Numidiæ, Sergio reverentiſſimo epiſcopo Cynon ſecundæ Ægypti, Chriſtophoro reverentiſſimo epiſcopo Arcadiopolitano Aſiæ, Theodoſio reverentiſſimo epiſcopo Bybli, Leontio reverentiſſimo epiſcopo Archæ, Johanne reverentiſſimo

BALUZII NOTÆ.

a Melius libri veteres, *venerabilis epiſcopii*. Vide initium primæ collationis.

Podstičemo pak[233] da raspravite i to da isprazno govore oni koji tvrde da ne treba poslije smrti anatemisati jeretike; Sledite[234] i u ovome učenje svetih Otaca, koji nijesu samo žive jeretike osudili, nego su i poslije smrti one umrle u njihoivom bezboštvu anatemisali, kao što su se i onih, koji su nepravedno osuđeni, poslije smrti sjećali i ponovo ih upisivali u sveštene diptihe. Tako je učinjeno i sa Jovanom i Flavijanom blažene uspomene episkopima Konstantinopoljskim (ovdje misli na Zlatousta). Jer vaša blagočestivost zna šta je od Gospoda u jevanđelju napisano o tome: *„Koji u njega vjeruje ne sudi mu se, a koji ne vjeruje već je osuđen, jer nije vjerovao u ime Jedinorodnoga Sina Božijega"* (Jn. 3, 18). Očigledno je dakle, da ovo[235] nije rečeno samo o živima, nego i o onima koji su umrli u svom bezboštvu. Povrh toga vas podstičemo da ispitate i kako je Teodorit bezbožno pisao protiv istinske vjere i prvog Sabora u Efesu i protiv Kirila svete uspomene, kao i protiv njegovih 12 poglavlja i šta je isti Teodoret sastavio u kotrist Teodora i Nestorija i njihovim klevetama protiv Kirila svete uspomene. Da istražite i o bezbožnom pismu koje je navodno Ibas napisao Marisu Persijancu, u kome njegov pisac odriče da je Bog Logos postao čovek i da je sveta slavna prisnodjeva Marija Bogorodica. To isto bezbožno pismo osuđuje i prvi Efeški sveti Sabor, da je navodno bez suđenja i ispitivanja osuđen Nestorije; i svete uspomene Kirila, učitelja Crkve, jeretikom naziva i bezbožnim naziva njegovih dvanaest poglavlja, a Teodora i Nestorija i njihovo bezboštvo brani i hvali. I budući da se, kao što je već rečeno, usuđuju reći da je pismo koje sadrži već pomenuto bezboštvo bilo prihvaćeno od strane Halkedonskog svetog Sabora, podstičemo vas da uporedite ono što je rečeno od strane toga svetog Sabora u odluci o izloženju vjere, sa svim onim što je sadržano u bezbožnom pismu, kako bi se ono što je ispravno i istinito potvrdilo, a bezbožno pak osudilo. O svemu dakle pret-hodno rečenom sa najvećom pažnjom raspravljajući, kao što sveštenicima dolikuje, imajući na umu strah Božiji i budući sud i ništa ne pretpostavljajući pobožnosti i istinskoj vjeri i istini i slavi Božijoj i bogopoštovanju, imajući na umu i apostolske riječi koje očigledno aludiraju na one koji govore protivno istinskoj vjeri: *„ako vam i mi ili anđeo s neba propovijeda jevan-đelje drukčije nego što vam propovijedasmo, anatema da bude! Kao što smo već rekli, i sada opet velim: ako vam neko propovijeda jevanđelje drukčije nego što primiste, anatema da bude!"* (Gal. 1, 8-9) Znajući i podstrek apostola Petra koji kaže: *„svagda spremni sa krotošću i strahom na odgovor svakome koji traži od vas razlog vaše nade."* (1. Pt. 3, 15) Brzo iskažite svoju volju o ovome što smo pitali. Jer kada se onaj, koji je upitan o istinskoj vjeri, dugo premišlja, to ne znači ništa drugo do odricanja od ispovijedanja prave vjere. U pitanjima, naime, i odgovorima kada je u pitanju vjera, nema prvog ili drugog, nego je onaj Bogu ugodan ko se nađe spremniji u istinskoj vjeri. Neka vas božanstvo čuva još mnogo godina, sveti i preblagočestivi oci. Dato 4. dana majskih nona, u Konstantinopolju, 27. godine vladavine gospodara Justinijana, zauvijek Avgusta, 12. godine poslije konzulovanja Vasilija preslavnog muža.

Stefan, Georgije i Damian, najblagočestiviji episkopi, u ime Eustohija, presvetog patrijarha Jerusalimskog, preko jednoga od njih, Stefana, preblagočestivog[236] episkopa Rafije, rekoše: - Neka izađe Teodor, veličanstveni muž, pošto je ispunio237 zapovijest najpobožnijeg cara. I pošto je izišao ugledni (carev) povjerenik, sveti Sabor reče: - Pošto je poznato šta sadrži tekst u carskom prijedlogu, budući da su između nas i Vigilija presvetog pape starijeg Rima sačinjeni neki spisi, koji su u vezi sa ovima slučajem[238], smatramo da je neophodno da oni prije svega

[233] U Pariškom kodeksu: *autem vos etiam – pa i vas.*
[234] Stare knjige: *& sequi & in hac doctrina – i sledite i u ovom učenju.*
[235] Treba čitati: *quod hoc non tantum – da ovo ne samo.* I to je greška.
[236] Stare knjige, *reverentissimum – prepoštovanog.*
[237] Pariški kodeks: *qui cum satisfecit – koji pošto je zadovoljio.*
[238] Treba čitati: *sunt ad praesentem causam respicientia – koja su u vezi sa ovim slučajem.* U pitanju je štamparska greška Labovog izdanja, koja je ovdje ispravljena.

mo epiſcopo Myrinæ ; Alexandro reverentiſſimo epiſcopo Amphipolitano , Stephano reverentiſſimo epiſcopo Clyſmatis , Thoma reverentiſſimo epiſcopo Beriſſæ , Ariſtodemo reverentiſſimo epiſcopo Philomelii , Thallelæo reverentiſſimo epiſcopo Adrianopolis Piſidiæ , Theoctiſto reverentiſſimo epiſcopo Erythron , Diogeniano reverentiſſimo epiſcopo Sozopolitano , Baſſo reverentiſſimo epiſcopo Thamiatenſi , Anatholio reverentiſſimo epiſcopo Cymæ , Diogene reverentiſſimo epiſcopo Cratiæ , Reſtituto reverentiſſimo epiſcopo Mileon Africanæ provinciæ , Theodoro reverentiſſimo epiſcopo Leontopolitano Ægypti , Æmiliano reverentiſſimo epiſcopo Antipyrgi , Conone reverentiſſimo epiſcopo Magœdenſi , Theoctiſto reverentiſſimo epiſcopo Prufæ , Georgio reverentiſſimo epiſcopo Ptolomaidis , Sothero reverentiſſimo epiſcopo Aulonis , Zoſimo reverentiſſimo epiſcopo Antandri , Cypriano reverentiſſimo epiſcopo Coryci , Helia reverentiſſimo epiſcopo Diocletianopolitano , Theona reverentiſſimo epiſcopo Cuſſon , Theodoro reverentiſſimo epiſcopo Lymiron , Gennadio reverentiſſimo epiſcopo Zenopolitano , Aſyncretio reverentiſſimo epiſcopo Aradi , Stephano reverentiſſimo epiſcopo Botryon , Philippo reverentiſſimo epiſcopo Phelli , Mena reverentiſſimo epiſcopo de Myriangelis , Genethlio reverentiſſimo epiſcopo Dorylæi , Thoma reverentiſſimo epiſcopo Conſtantinæ , Theodoro reverentiſſimo epiſcopo Leontopolitano , Severo reverentiſſimo epiſcopo Taborum , Theoctiſto reverentiſſimo epiſcopo Halicarnaſſi , Coſma reverentiſſimo epiſcopo Malli , Dionyſio reverentiſſimo epiſcopo Megarenſi , Callinico reverentiſſimo epiſcopo Opuntis , Paſchaſio reverentiſſimo epiſcopo Ægii , Eraſino reverentiſſimo epiſcopo Cibyræ , Johanne reverentiſſimo epiſcopo Neocæſareæ Euphratenſis , Nonno reverentiſſimo epiſcopo Dauſariorum , Stephano reverentiſſimo epiſcopo Balaneon , Thoma reverentiſſimo epiſcopo Circiſii , Anatholio reverentiſſimo epiſcopo Sebaſtæ , Conſtantino reverentiſſimo epiſcopo Midalii , Machario reverentiſſimo epiſcopo Prymnenſi Megalo reverentiſſimo epiſcopo Myri , Thallelæo reverentiſſimo epiſcopo Iſindorum , Niceta reverentiſſimo epiſcopo Epiphaniæ , Alexandro reverentiſſimo epiſcopo Dionyſi , Pelagio reverentiſſimo epiſcopo Azanon , Hierone reverentiſſimo epiſcopo Anaſtaſiopolitano Phrygiæ , Glauco reverentiſſimo epiſcopo Alion , Procopio reverentiſſimo epiſcopo de Antino , Petro reverentiſſimo epiſcopo Dometiopolitano , Johanne reverentiſſimo epiſcopo Coloniæ , Uranio reverentiſſimo epiſcopo Trallieſi , Johanne reverentiſſimo epiſcopo Ceraſuntis , Phronymo reverentiſſimo epiſcopo Synai , Macedonio reverentiſſimo epiſcopo Juſtinianopolitano Bithyniæ , Ecdicio reverentiſſimo epiſcopo Teni , Eulogio reverentiſſimo epiſcopo Daborum , Theodoro reverentiſſimo epiſcopo Coradeon , Helpidiphoro reverentiſſimo epiſcopo Anaſtaſiopolitano Cariæ , Cyrione reverentiſſimo epiſcopo Dadimorum , Theodoro reverentiſſimo epiſcopo Laodiceæ , Sila reverentiſſimo epiſcopo Tiberiopolitano , Diogene reverentiſſimo

A epiſcopo Auguſtopolitano , Theodoro reverentiſſimo epiſcopo Ingilon , Juliano reverentiſſimo epiſcopo Zeugmatis , Dorymenio reverentiſſimo epiſcopo Adraon , Johanne reverentiſſimo epiſcopo Larri , Theodoro reverentiſſimo epiſcopo Gargaron , Theodoro reverentiſſimo epiſcopo Comanorum , Rufino reverentiſſimo epiſcopo Sebaſtiæ Armeniæ , Conone reverentiſſimo epiſcopo Semneon , Cyriaco reverentiſſimo epiſcopo Caſatorum , Siſinnio reverentiſſimo epiſcopo Præneti , Juliano reverentiſſimo epiſcopo Batnon , Anaſtaſio reverentiſſimo epiſcopo Rachlæ , Theodoro reverentiſſimo epiſcopo Porthmi , Paulo reverentiſſimo epiſcopo Stectorii , Stephano reverentiſſimo epiſcopo
B Amaſiæ , Paulo reverentiſſimo epiſcopo Adraſſi , Evandro reverentiſſimo epiſcopo Cnidi , Mena reverentiſſimo epiſcopo Carpathii.

* Diodorus archidiaconus & primicerius reverendiſſimorum notariorum dixit : Meminit ſancta veſtra ſynodus geſtorum quæ apud vos habita ſunt pro inſinuatione [a] ſacrorum apicum, quos invictus noſter imperator direxit ad veſtram beatitudinem, & quod ante duos iſtos iterum dies conveniſtis ad beatiſſimum papam antiquioris Romæ , tam Eutychius , quam Apollinarius, & Domninus ſanctiſſimi patriarchæ; & religioſiſſimi epiſcopi [b] Benignus Heracleæ * Pelagoniæ , vicem agens [c] Eliæ religioſiſſimi epiſcopi Theſſalonicenſis, Theodorus
C Cæſareæ Cappadociæ, Andreas Epheſi , Megethius Heracleæ Thraciæ, Joannes Nicomediæ, Stephanus Niceæ , Conſtantinus [d] Chalcedonenſis , Euſebius Tyri , Joannes Cæſareæ Palæſtinæ , Amazonius Edeſſæ , Theodotus Seleuciæ, Thomas Apameæ Syriæ , Pompejanus Byzacii, Phocas Stalienſis, Theodorus [e] Leontopoleos, Stephanus de Clyſmate , Æmilianus Antipyrgi , quatenus idem religioſiſſimus papa ſecundum promiſſa ſua de ſuo conventu manifeſtet . Sancta ſynodus dixit : Ordinis gratia, ea quæ acta ſunt in iſto ſancto concilio , manifeſtentur: Et lecta ſunt. Diodorus archidiaconus & primicerius reverendiſſimorum notariorum dixit : Petunt omnes alii religioſiſ-
D ſimi epiſcopi, & vos ſanctiſſimos patriarchas , & religioſiſſimos epiſcopos qui vobiſcum fuerunt ad ſanctiſſimum papam Vigilium , explanare quæ ſubſecuta ſunt.

Sanctiſſimi patriarchæ & religioſiſſimi epiſcopi , qui cum illis convenerunt ad ſanctiſſimum papam Vigilium dixerunt: * Secundum promiſſionem heſterno die factam a beatiſſimo Papa antiquioris Romæ Vigilio , pervenimus ad eum ſexto die inſtantis Maii menſis , id eſt , ante duos dies , com-
E monentes quidem ejus beatitudinem quæ inter nos in ſcriptis complacuerunt ; adhortantes vero eum convenire una nobiſcum , & tractare & diſponere de tribus capitulis, de quibus

* ad Theodotus

*Macedoniæ,

* quod antecedenti conventu promiſit l. p. a. R. Vigilius ſulmus ad ipſum.

(*) Vigilium dixerunt : Secundum quod antecedenti conventu promiſit beatiſſimus Papa antiquioris Romæ Vigilius, ſuimus ad ipſum ſexto die inſtantis menſis Maii, id eſt , ante duos dies iſtos, reducentes illam ad memoriam eorum quæ inter nos ſcriptis convenerunt : & hortantes eum, ſecundum quod tranſacto die promiſit , manifeſtam ſuam facere voluntatem , quam habet pro conventu quem nobiſcum debet facere , ut tractaret & diſceptaret pro tribus capitulis, de quibus piiſſimus Imperator tam nos quam ipſius beatitudinem ſcriptis inter-

(*) *Ex mſ. Pariſienſi Cl. Jolyi, Cancellarii Eccleſiæ Pariſ. edidit Baluzius.*

a Male in Pariſienſi, *ſanctorum*.
b Pariſ. *Benignus Epiſcopus Heracleæ*.
c Veteres libri, *Heliæ*.
d Idem libri, *Chalcedonis*.
e Iidem libri addunt *Alexandræ*.

BALUZII NOTÆ.

ostalog čitanjem budu objelodanjeni. I pošto su to prihvatili Stefan, bilježnik koji se starao i o dokumentima, pročita.

_____
(I) Iz rukopisa Pariskog Kodeksa. Poslije Baluzija izdao Hardvin.
* čiji se rukopisi također kod nas čuvaju.
(a) Možda: *ranije pomenuta.*
Reči Vigilija Pape.
(b) *To jest i da jednom riječju kažem.*
(c) Možda, *da kroz protivljenje.*
(d) Možda, *da on ima...*
(e) Možda *da.*

Eutihije presvetom i najblaženijem gospodinu i svešteniku Vigiliju

Znajući kolikih dobara je uzrok mir Božiji koji čuva srca i misli vjernika i povezuje ih tako da na jedan isti način promišljaju dok istinski ispovijedaju vjeru i vrše božanske zapovijesti kao i dok umilostivljuju Boga time što su složni u onome što je ispravno. Stoga nastojeći da očuvam jedinstvo sa Apostolskom stolicom vašeg blaženstva, ukazali smo na to da smo mi uvijek čuvali i da čuvamo vjeru od samog početka od velikog Boga i Spasitelja našeg Isusa Hrista predatu svetim apostolima, koja se posredstvom njih po cijelome svijetu propovijeda, i razjašnjenu od strane svetih Otaca, a u najvećoj mjeri od onih koji su se sabrali na četiri sveta sabora, njih u potpunosti i u svemu slijedimo i prihvatamo, to jest, tri stotine osamnaest svetih otaca sabranih u Nikeji koji su izložili sveti simbol ili učenje vjere i anatemisali arijansko bezboštvo, kao i one koji su slično tome[239] razmišljali i razmišljaju. Prihvatili smo također i sto pedeset svetih Otaca sabranih u Konstantinopolju, koji su isto sveto učenje objasnili i rasvijetlili sve o božanstvu Svetoga Duha i osudili Makedonijevu jeres, koja je napadala svetoga Duha, i bezbožnog Apolinarija zajedno sa njegovim istomišljenicima tadašnjim i sadašnjim. Prihvatamo isto tako i dvije stotine svetih Otaca sabranih na prvom Efeškom Saboru, koji su u potpunosti slijedili isti sveti simbol ili učenje i osudili bezbožnog Nestorija i njegovo bezbožno učenje i one koji su slično njemu razmišljali i razmišljaju. Uz to prihvatamo isto tako šest stotina trideset svetih Otaca sabranih u Halkedonu, koji su se i sami u potpunosti saglasili sa već pomenuta tri sabora[240] i slijedili već pomenuti simbol ili učenje izloženo od tri stotine osamnaest svetih Otaca i objašnjeno od sto pedeset svetih Otaca i anatemisali one koji drugačiji osim pomenutog simbola pokušaju poučavati ili izlagati ili propovijedati u svetim Božijim crkvama. Osudili su i anatemisali Eutihija I Nestorija kao i njihova bezbožna učenja, one koji su slično njima mislili ili misle. Budući da je to tako, uvjeravamo vas da smo sačuvali i čuvamo sve ono što je od strane pomenuta četiri[241] sveta sabora odlučeno i definisano: jer premda su pomenuta četiri sabora održana u različito vrijeme, ipak su sačuvali i propovijedali jedno i isto ispovijedanje vjere. Prihvatamo i usvajamo pisma izaslanikâ rimske Apostolske stolice242, kako drugih, tako i Leona svete uspomene, napisana o istinskoj vjeri i o sva četiri sveta sabora, ili o jednom od njih. Pošto smo, dakle, sve već pomenuto sačuvali i čuvamo, i ako se u ovome mi sami međusobno slažemo, onda je neophodno da rsapravimo o tri poglavlja oko kojih su neki pokrenuli raspravu. Stoga tražimo od vas da nam predsjedavate i da se u zajedničkoj raspravi o tri poglavlja koja su po srijedi spokojno i sa svešteničkom krotkošću, pred četiri sveta jevanđelja,

[239] Kodeks Belovac. *qui insimilia ei – koji slično tome.*
[240] Pariški kodeks: *praedictis tribus synodis – sa već pomenuta tri sabora.*
[241] Reč *quattuor* - *četiri* ispuštena je u kodeksu Belovac.
[242] Pariški kodeks: *sedis & apostolicae – stolice i apostolske.*

* *Forte*, fe non.

bus piiſſimus Imperator nos ejuſque beatitudinem in ſcriptis interrogavit. Ille vero reſpondit, non poſſe una nobiſcum convenire, eo quod plurimi quidem hic ſunt Orientales epiſcopi, pauci vero cum eo: facere autem per ſemetipſum in ſcriptis ſuam ſententiam, & offerre piiſſimo domino. Ideo enim & inducias poſtulaſſe ab ejus ſerenitate, ut intra eas ſuam voluntatem manifeſtaret, Nos vero dicebamus; Scit veſtra beatitudo, quod in his quæ inter nos in ſcriptis facta ſunt, promiſiſti una cum epiſcopis qui nobiſcum & communicant & uniti ſunt convenire, & requirere de his tribus capitulis. Nos vero & communicamus & uniti vobiſcum ſumus, & non decet omnium noſtrorum conventum differri propter Occidentales. Nec enim in ſanctis quatuor ſynodis multitudo Occidentalium epiſcoporum inventa eſt unquam, ſed duo vel tres epiſcopi, & certi clerici. Nunc vero adeſt quidem veſtra beetitudo, multi etiam alii ex Italia præſto ſunt epiſcopi, ſunt etiam ex Africa epiſcopi, & ab Illyrico, & nihil eſt quod prohibeat convenire vos una nobiſcum ſecundum ea quæ inter nos in ſctiptis facta ſunt: & melius eſt cum caritate decente ſacerdotes convenire, & unam pro cauſa ſententiam ſtatuere, ut tunc quæſtio communem in ſcriptis definitionem ſuſcipiat. Hoc enim cognoſcens & piiſſimus Imperator, inducias dabit omni modo, cum promiſſio communis a nobis omnibus ei data fuerit pro cauſæ definitione. Si vero non vultis ſecundum ea quæ in ſcriptis

* *Locus corruptus.*

rogavit. Qui reſpondit * non convenire nobiſcum: dicens multos quidem hic eſſe Orientales epiſcopos, paucos autem cum eo: propter hoc etenim & petiſſe piiſſimum Imperatorem, ut ducantur alii epiſcopi de Italia. Nos autem reſpondimus ad ipſum, quod nec promiſimus aliquando Occidentalium epiſcoporum præſentiam expectare; ſed etiam cognovimus de piiſſimo Imperatore, quod nihil tale promiſit. Scit autem veſtra beatitudo, quod in pactis inter nos ſcriptis habitis, promiſiſtis una cum unitis & communicantibus nobis epiſcopis convenire, & quærere de tribus capitulis. Nos autem & communicamus & uniti vobiſcum ſumus; & non oportet protrahi conventum per occaſionem præſentiæ aliorum epiſcoporum; aut divldi Occidentales epiſcopos ab Orientalibus, qui uniti ſibi invicem ſunt, & eadem ſapiunt. Nec enim in ſanctis quatuor ſynodis multitudo Occidentalium epiſcoporum inventa eſt aliquando; ſed duo vel tres epiſcopi, & certi clerici. Nunc autem multi quidem ab Italia epiſcopi præſentes ſunt. Præſto autem eſt & veſtra beatitudo. Sunt autem & Africani, & Illyriciani. Et nihil prohibet convenire vobiſcum, ſecundum quod in ſcriptis inter nos placuit. Ille autem nobis dixit: Cum multis quidem convenire non poſſum, ſed æquo numero conveniamus. Et ego quidem adhibeo mecum tres epiſcopos, qui debent convenire. Conveniant autem & tres patriarchæ cum uno epiſcopo, ut inveniamur quatuor & quatuor, quatenus inter nos in ſcriptis conſeratur de tribus capitulis. Nos autem diximus ad eum: Maxime quidem multi Occidentales epiſcopi præſto ſunt una cum veſtra beatitudine, ſicut ante diximus. Tamen nec decet tres patriarchas convenientes unum tantum epiſcopum habere. Sed ſi omni modo hoc vultis fieri, oportet unumquemque patriarcham tantos ſecum epiſcopos habere ſuæ diœceſeos, quantos adſumit veſtra beatitudo. Tanta autem epiſcoporum multitudine præſente tres vel quatuor ſolos convenire, & geſta per ſe componere, abſentibus aliis epiſcopis & deſpectis, nec condecens, nec firmum eſt. Continebitur hoc in ſcriptis * interrogabitis. Paucis enim convenientibus, ſiquidem vos, vel quidam ex his qui vobiſcum ſunt contradicunt; non eſt poſſibile eosdem & adverſarios & judices eſſe negotii. Si autem non in partes vos ſeparatis, neceſſe autem eſt communes quæſtiones in ſynodo moveri; ſcripta quidem ſecreto fieri ſub pancis epiſcopis, & non hoc multis præſentibus; non eſt cautum. Melius autem cum caritate ſacerdotibus convenientibus convenire, & unam pro cauſæ ordinatione ſtatuere voluntatem, & hanc manifeſtam facere reliquis ſacerdotibus, ut tunc communis in ſcriptis ſententia cauſæ imponatur. Cum autem nulli iſtorum conſenſit, diximus ad eum, quod piiſſimus Imperator tam ad veſtram beatitudinem, quod ad nos ſcripſit interrogans, cujus de tribus capitulis ſententiæ ſumus. Et ſi non vultis ſecundum quod in ſcriptis inter nos placuit convenire, ſciat veſtra beatitudo, quod oportet nos communiter convenientes noſtram manifeſtare voluntatem. Nec enim juſtum eſt, vel tam Chriſtianiſſimum Imperatorem, vel fidelem populum ſcandalizari ex dilatione, quæ in medio circa reſponſionem efficitur. Et his dictis, promiſimus omnia ſuggerere piiſſimo domino. Quo a nobis facto, promiſit ejus ſerenitas tranſmittere quosdam glorioſiſſimos judices una cum religioſiſſimis epiſcopis ad eumdem beatiſſimum virum, ut de iisdem etiam iterum eum adhortarentur.

A nobis placuerunt, convenire; cognoſcat veſtra beatitudo, quod oportet & nos in unum convenientes noſtram manifeſtare voluntatem. Nec enim juſtum eſt, vel tam Chriſtianiſſimum Imperatorem, vel fidelem populum ſcandalizari ex dilatione, quæ in medio circa reſponſionem efficitur. Et his dictis, promiſimus omnia ſuggerere piiſſimo domino. B Quo a nobis facto, promiſit ejus ſerenitas tranſmittere quosdam glorioſiſſimos judices una cum religioſiſſimis epiſcopis ad eumdem beatiſſimum virum, ut de iisdem etiam iterum eum adhortarentur. Imperatorem, ut viginti dierum mihi daret inducias; ut reſpondeam ad interrogationem, quam in ſcriptis ejus tranquillitas ad me fecit: Et vobis autem ſimilis dico, hoc adjiciens: quod niſi intra prædictos dies manifeſtam meam faciam voluntatem, quidquid vos de capitulis iſtis ordinaveritis, ſequor vos, & non ſeparo C me de veſtra communione. Nos autem reſpondimus ad et quod in ſcriptis quidem quæ inter nos facta ſunt, non placuit ſeparatim & diviſe nos reſpondere; ſed communi tractatu pro iſtis capitulis definire. Si autem ſub occaſione diſceptationis dilationem quærit veſtra beatitudo, per ſeptem annos jam iſta cauſa mota; ex quo advenit veſtra beatitudo in hac regia civitate; & cum vos pro omnibus ſubtiliter inſtructi eſtis, & condemnaſtis ſæpius in ſcriptis & ſine ſcriptis hæc tria capitula; non eſt juſtum, cum piiſſimus Imperator & nos & veſtram beatitudinem interrogavit, per aliam dilationem protrahi reſponſum. Si autem volueritis vel cum omnibus * vobis vel aliquibus tractare, quatenus ſen- * *Forte*, nobis tentia prius manifeſtetur aliis omnibus religioſiſſimis epiſcopis, qui in hac regia civitate præſto ſunt; & tunc definitione communi firmetur, & cauſa finem accipiat; concedet omnino piiſſimus Imperator, communi data promiſſione a nobis omnibus pro cauſæ definitione. Si autem vultis cum aliis quibusdam tractare, qui non eadem nobiſcum ſapiunt, nec ad eccleſiæ pacem feſtinant; D neceſſe eſt nos, ut interrogatos a piiſſimo Imperatore, communiter reſpondere, quod nobis de tribus videtur capitulis. Verumtamen & oc pro pace eccleſiarum petimus vos manifeſtare: Si hoc quod intra ſupradictos dies facitis, non ſufficiet ad ſatisfactionem ſcandalizatis, permanetis in noſtra communione & condemnatis a nobis tribus capitulis? Reſpondit ejus beatitudo: Ad hoc non reſpondeo vobis: nam quod & ante dixi, pro pœna mihi intuli, ſi mea promiſſa non adimplebuntur, & non manifeſtem voluntatem meam intra eoſdem dies. Non autem iterum ad hoc perſeveravimus, dicentes quod petimus vos convenire nobiſcum cum caritate ſacerdotali, communi voluntate definire de tribus capitulis. Ita etenim & veſtra beatitudo & nos una cum ea juſte petimus piiſſimum Imperatorem dare nobis certas inducias, utpote communi voluntate cauſa definienda. Iſtis & multis talibus motis, quoniam ad prolixitatem infinitam videbamus extendi colloquium, & nullum finem accipiens, promiſimus ea ſuggerere Chriſtiſ- E niſſimo Imperatori. Quo a nobis facto, promiſit ejus tranquillitas deſtinare quosdam ex glorioſiſſimis judicibus, una cum religioſiſſimis epiſcopis, ad eumdem religioſiſſimum virum, ut pro iisdem ipſis iterum eum hortentur.

Diodorus archidiaconus & primicerius reverendiſſimorum notariorum dixit: Quoniam ſicut promiſit piiſſimus imperator, heſterno die deſtinavit ad religioſiſſimum [a] papam Vigilium, [b] Petrum patricium & Conſtantinum viros

BALUZII NOTÆ.

a Bellovac. *Liberum*. Quæ eſt vera lectio, ut patet ex his quæ infra dicuntur, ſi tamen *Liberium* legatur pro *Liberum*.

b Legendum, *Petrum*, *Patricium*, & *Conſtantinum*. Iſthic enim Patricius nomen viri eſt, non dignitatis, ut patet ex his quæ paulo poſt dicunt Epiſcopi qui miſſi fuerant ad Papam Vigilium.

ispitamo i složimo[243] i da stavimo na to pitanje bogougodan kraj u skladu sa onim što je od strane četiri sveta sabora utvrđeno. Budući da to doprinosi uvećanju mira i slozi Crkava i kako bi se između nas uklonilo svako neslaganje u mišljenju, neka se netaknuto sačuva sve što je od strane pomenuta četiri sveta sabora definisano, pošto se u svima sačuvalo poštovanje prema svetim saborima. Na ovo sam se i potpisao utvrđen u Gospodu. Moli se za nas presveti i preblaženi brate.

Ja Eutihije, milošću Božijom episkop Konstantinopolja, novoga Rima, postpisao sam se ispod svega što je gore napisano.

Isto pismo istom presvetom Vigiliju napisao je i Apolinarije, presveti arhiepiskop velikog grada Aleksandrije i Domnin presveti arhiepiskop Teopolja i od Boga ljubljeni episkopi njima podređeni, koji su bili prisutni u ovom carskom gradu.

Potom je prepoštovani Stefan pročitao[244].

Ljubljenom bratu Eutihiju i episkopima tebi podređenim

„Tada se ispuniše radošću usta naša i jezik veselja“ (Ps. 125, 2), jer je, pošto je prevaziđena smutnja nesloge, Bog svojoj Crkvi povratio mir, kako bi se ispunilo ono što je rečeno[245]: *„gle, šta je dobro, ili šta je krasno, nego da braća žive zajedno?“* Veoma nam, naime, godi radovati se u Gospodu, jer nam je pismeno pružen dokaz vaše ljubavi, a sadržina mu je ovakva: Znajući kolikih dobara je uzrok mir Božiji koji čuva srca i misli vjernika i povezuje ih tako da na jedan isti način promišljaju dok istinski ispovijedaju vjeru itd... (Ostalo je onako kao u Eutihijevom pismu Vigiliju, izuzev potpisa što je ovdje nešto drugačije.)

Na ovo smo se i potpisali, drage volje prigrlivši otvorenost ovog pravoslavnog ispovijedanja i obećavamo da ćemo, sve to u potpunosti i u svemu odobravajući, pomoću Boga našega[246] štititi i nepovrjedivo čuvati. Kako sve ono, što se u vašem ispovijedanju sadrži, u svojoj postojanosti vječno traje, vaše bratstvo je zatražilo da se pod našim predsjedavanjem ona tri poglavlja, iz kojih se rodio problem, spokojno i sa svešteničkom krotkošću poredi sa položenim svetim jevanđeljima i da se stavi kraj ovom problemu samom Bogu ugodan i u skladu sa onim[247] što je od strane pomenuta sveta četiri sabora bilo utvrđeno: kako bi se, uklonivši svako razilaženje u mišljenju, netaknutim sačuvalo ono što je od strane ista četiri sveta sabora utvrđeno, pošto se u svemu sačuvalo poštovanje prema istim saborima. To ispovijedanje u kome se pominju i slijede otačka predanja, kako u vašem bratstvu, tako i u svima koji su slično ispovijedali i ispovijedaju, prosudili[248] smo (u grčkom tekstu: sudimo) ispunjenim svake pohvale i za svoju braću vas na osnovu toga istinski priznajemo. Otuda preklinjemo milost Božiju (u grčkom tekstu: čovekoljublje Božije) da se svi mi, ostajući pri ovom ispovijedanju i otačkim predanjima, nađemo dostojni svoga zvanja i da se na dan božanskog suda ne nađemo u prestupanju otačkih odredbi. Pošto su tako izrečene vaše molbe, pristajemo, znajući vašu želju da o tri poglavlja iz kojih se izrodio problem, pošto se sazove uobičajeni sabor i pošto se sačuva pravda, postave sveta jevanđelja u sredini, mogli bismo zasijedati zajedno sa sabranom braćom, pa neka se učini kraj Bogu ugodan i u skladu sa onim što je od strane sveta četiri sabora definisano: znajući,

[243] Pariški kodeks: *confiteri – ispovijedimo (povjerimo),* a u svim izdanjima prije Labovog stoji *conferri – raspravimo.*
[244] Kodeks Belovac. *Idem – Isti.*
[245] Stare knjige: *scriptum – napisano.*
[246] Treba čitati: *profitemur – obećavamo.*
[247] Stare knjige: *his – ovim.*
[248] Iste knjige: *judicamus – sudimo.*

viros glorioſiſſimos, miſſi autem ſunt & a veſtro ſancto concilio Theodorus Cæſareæ Cappadociæ, Benignus Heracleæ Pelagoniæ, Andreas Epheſi, Megethius Heracleæ Thraciæ, Conſtantinus Chalcedonenſis, Euſebius Tyri, Joannes Cæſareæ Palæſtinæ, Amazonius Edeſſæ, Theodotus Seleuciæ, Phocas [a] Stalienſis, Theodorus Leontopoleos, [b] Æmilianus Antipyrgi religioſiſimi epiſcopi, & præſto ſunt prædicti glorioſiſſimi judices, juſſi a piiſſimo imperatore dicere ante ſanctam ſynodum quæ præſentibus eis ſubſecuta ſunt: hoc ipſum ſuggerimus.

Sancta ſynodus dixit: Prædicti glorioſiſſimi viri, ſecundum quod juſſum eſt a piiſſimo Imperatore, dignentur dicere quæ ipſis præſentibus ſubſecuta ſunt. Liberius glorioſiſſimus patricius, Petrus glorioſiſſimus patricius & magiſter officiorum, Patricius glorioſiſſimus patricius, & Conſtantinus glorioſiſſimus quæſtor ſacri palatii, per glorioſiſſimum quæſtorem Conſtantinum dixerunt: Et primo die inſtantis Maii menſis [c] ſecundum juſſionem pii domini pervenimus ad beatiſſimum papam Vigilium, una cum glorioſiſſimis patriciis, [d] Beliſario, Cethego & Ruſtico; & ſeptimo die inſtantis Maii menſis [e] pervenimus iterum ad eumdem beatiſſimum virum una cum Theodoro [f] Cæſareæ Cappadociæ, Benigno Heracleæ Pelagoniæ, Andrea Epheſi, Megethio Heracleæ Thraciæ, Conſtantino Chalcedonis, Euſebio Tyri, Joanne Cæſareæ Palæſtinæ, Amazonio Edeſſæ, Theodoto Seleuciæ, Phoca Stadienſis civitatis, Theodoro [g] Leontopoleos, & Æmiliano Antipyrgi religioſiſſimis epiſcopis.

* *En mſ. Pariſienſis Cl. Fevardi Canonici & Can. Eccleſiæ Pariſ. edidit Babelius.*

* In utroque autem idem reſponſum diximus a piiſſimo Imperatore, hoc eſt, ut aut conveniret cum omnibus vobis, aut tractaret pro tribus capitulis, licentia contradicendi volentibus data: aut ſi non voluerit convenire una cum beatiſſimis patriarchis, id eſt, Eutychio Conſtantinopolitano, Apollinario Alexandrino, Domnino Theopolitano, & aliis, & ceteris epiſcopis, & cum ipſis tractare pro ſententia quæ decet pro tribus capitulis dari, & quod eis viſum fuerit aliis epiſcopis manifeſtent, quatenus communi omnium conſenſu finis imponatur cauſæ trium capitulorum; aut cum omnibus religioſiſſimis epiſcopis, aut cum ſanctiſſimis patriarchis & ceteris epiſcopis, ſecundum quod piiſſimus Imperator propoſuit, non eſt paſſus. Petivit autem inducias accipere, ut ſolus reſponderet. Nos autem ad eum diximus. Quod ſolus quidem ſæpius in ſcriptis & ſine ſcriptis condemnaſti iſta tria capitula: piiſſimus autem Imperator communiter te vult cum aliis convenire, & commune pro iſtis judicium fieri. De dilatione autem & per alios retuliſtis piiſſimo Imperatori: & reſpondit ejus majeſtas, quod ſiquidem convenire velis cum beatiſſimis patriarchis & religioſiſſimis epiſcopis, ſecundum quod inter vos placuit, ut tractares & communiter de tribus capitulis definiatis, non tantum quantas modo dicitis inducias præbeo vobis, ſed etiam longiores. Quoniam vero & poſt tantum tempus videmus te dilationibus utentem; neceſſe eſt nos a religioſiſſimis ſacerdotibus, qui ad hoc convocati tempus tantum hic commorantur, ſynodice cognoſcere, qualem pro iſtis voluntatem habent. Nos enim non poſſumus Dei eccleſiam in tanta confuſione relinquere: maxime hæreticis calumniantibus ejus ſacerdotes, quaſi Neſtorianam inſaniam ſapientes. Hoc igitur reſponſo per nos facto, ſæpius petivimus eum per nos convenire una cum veſtra ſancta ſynodo. Ille autem hoc facere non ſuſtinuit.

In utroque autem die eamdem reſponſionem diximus a piiſsimo domino, id eſt, & ut conveniret una nobiſcum omnibus, & tractaret de tribus capitulis, his qui volunt fiduciam habentibus contradicendi: ut per communem conſenſum omnium finem ſuſciperet cauſa trium capitulorum. Et plurimis de hoc motis, poſtulavit inducias accipere, ut ſolus reſpondeat. Nos vero ad eum diximus: Quod ſolus quidem ſæpius in ſcriptis & ſine ſcriptis condemnaſti iſta tria capitula: piiſſimus autem dominus in communi vult te una cum aliis convenire, & ſic de [h] his judicium fieri. De induciis vero & per alios ſuggeſsit tua beatitudo piiſsimo domino; & reſpondit ejus majeſtas, quod ſi quidem conveniatis una cum beatiſsimis patriarchis & religioſiſſimis epiſcopis, ſecundum quod inter vos viſum eſt, debentes tractare, & communiter de tribus capitulis diſponere, præbeo non ſolum quantas [i] nunc dicitis inducias, ſed etiam longiores: ſin autem per ſemetipſam vult tua beatitudo ſuam manifeſtare voluntatem, neceſſe eſt nos etiam ab his qui propter hoc vocati ſunt religioſiſsimi ſacerdotes, & tantum tempus hic commorati ſunt, ſynodice diſcere quam de his habent voluntatem. Nos enim non poſſumus Dei eccleſiam ulterius in confuſione relinquere; maxime hæreticis calumniantibus ejus ſacerdotes tamquam Neſtorii ſequaces. Et iterum promiſit ſolus facere & tranſmittere piiſsimo domino.

Sancta ſynodus dixit: Et religioſiſſimi epiſcopi, qui una cum glorioſiſſimis judicibus ad ſanctiſsimum papam Vigilium fuerunt, quæ ſubſecuta ſunt dicant. Religioſiſsimi epiſcopi dixerunt: Secundum juſsionem piiſsimi imperatoris & præceptum veſtræ ſanctitatis fuimus una cum Liberio glorioſiſſimo patricio, Petro glorioſiſsimo patricio & magiſtro officiorum, & Patricio glorioſiſsimo patricio, & Conſtantino glorioſiſsimo quæſtore ſacri palatii, ad ſanctiſsimum papam Vigilium, [k] & ingreſsis nobis glorioſiſsimus magiſter & glorioſiſsimus quæſtor propoſuerunt præſentibus nobis juſsionem piiſsimi imperatoris ſanctiſsimo papæ, & multa dicta ſunt ſimilia illis, quæ & ante a veſtra ſanctitate præcedenti die apud eumdem ſanctiſsimum papam mota ſunt, & quæ nunc expoſuerunt glorioſiſsimi judices, ſcimus & nos mota eſſe apud ipſius ſanctitatem. Glorioſiſsimi judices dixerunt: Nos quidem hoc quod juſsi ſumus a piiſsimo Imperatore, implevimus: & imus ad ſacrum ejus palatium, in ejus obſequium permanſuri: vos autem Dei timorem præ oculis habentes, celerem finem imponere cautæ dignamini, convenientem his quæ a ſanctis quatuor conciliis de fide recta definita ſunt: ſcientes quod piiſsimus Imperator ſpecialiter juſsit nobis dicere veſtræ ſanctitati, quod ipſe quæ a ſanctis quatuor conciliis de una eademque fide definita & judicata ſunt, & ſervavit & ſervat; & vindicavit & vindicat: & omnia quidem quæ conveniunt his quæ ab iiſdem ſanctis conciliis pro recta fide definita ſunt, & ſuſcipit & ſervat: omnia autem contraria his quæ ab ipſis de fide re-

a Pariſ. *Tallienſis*. Sic etiam in pagina ſuperiore, & infra. b Veteres libri, & *Æmilianus*.
c Pariſ. *ex juſſione piiſſimi Imperatoris ſumus ad beatiſſimum*.
d Pariſ. *Viliſario*, Bellovac. *Byliſario*. Vide notas noſtras ad Gratianum 23. q. 4. c. 30. Gulliſarius.
e Pariſ. *miſſi ſumus iterum*. f *Cæſareæ*. Hæc vox deeſt in eodem codice Pariſienſi.
g Pariſ. *Leontopolitano*. h Bellovacenſ. *etc*. i Vox *nunc* deeſt in eodem codice Bellovacenſi.
k Pariſ. & *ingreſſus nobiſcum*. l Veteres libri, *ante veſtram ſanctitatem*.

BALUZII NOTÆ.

dakle, kao što se izjavljuje i svedočenjem zajedničkog ispovijedanja, da se tako i poštovanje pomenutih sabora u svemu čuva. Bog neka te sačuva u zdravlju, najdraži (u grčkom tekstu: najcijenjeniji) brate. Dato 7. dana januarskih ida, 27. godine vladavine gospodara Justinijana zauvijek Avgusta i 12. godine po konzulovanju Vasilija preslavnog muža.

U istom obliku napisao je i Apolinariju presvetom arhiepiskopu velikoga grada Aleksandrije i Domninu, presvetom arhiepiskopu Teopolja i saboru njima podređenom.

Sveti Sabor reče: - Mada su više puta, preslavne sudije i neki od nas, onako kako se sadrži u carskom pismu, podsticali Vigilija preblagočestivog papu starijeg Rima da se sastane sa svima zarad onoga što se dešava oko tri poglavlja, ipak smatramo da je razumnije i Bogu milije da se i sada *[249]sastane sa nama (*da se mi sa svetošću njegovom sastaneno i da tražimo da se on sastane sa nama) i da o ista tri poglavlja raspravimo i da on zajedno sa nama predloži jedinstven dokument koji je u skladu sa ispravnom vjerom. Ovome dakle neka se već sada pristupi. I pošto su po zahtjevu svetog Sabora pristupili* (*prihvatili) presveti* (*gore navedeni) patrijarsi Eutihije Konstantinopolitanski, Apolinarije Aleksandrijski, Domnin Teopolitanski, **Benigno (episkop) Herakleje Pelagonijske**, u ime Elija episkopa Solunskog, Teodor episkop Cezareje Kapadokijske, Andrej (episkop) Efesa, **Megetije**[250] **(episkop) Herakleje Tračke,** Jovan (episkop) Nikomedije, Stefan (episkop) Nikeje, Konstantin (episkop) Halkedona, Euzebije (episkop) Tira, Jovan (episkop) Cezareje Palestinske, Amazonije, (episkop) Edese, Toma* (*Teodor ep. Seleukije Izaurijske) episkop Apameje Sirijske, Pompejan iz Bizacija, **Foka Stalijenski iz provincije Prevalijenske**, Teodor (episkop) Leontopolitanski, Stefan iz Klizme, Emilijan Antipirga preblagočestivog episkopa, u ime cijelog Sabora presvetom papi Vigiliju, a pošto su ostali episkopi ostali u istom episkopatu, a isti presveti patrijarsi se vratili zajedno sa preblagočestivim episkopima; presveti patrijarsi i oni preblagočestivi episkopi koji su sa njima došli presvetom papi rekoše: - Kako nam je od svih bilo naloženo, kada smo došli presvetom papi starijega Rima Vigiliju, zatražili smo da njegovo blaženstvo dođe na sabor i da zajedno sa nama raspravi o tri poglavlja prema spisima koji su sačinjeni između nas i njega samog, pokazujući njegovom blaženstvu šta nam je naš presvijetli car pobožnim pismom rekao, podstičući nas da odgovorimo o ista tri poglavlja. On je pak prvo rekao da zbog tjelesne slabosti ne može da odgovori na naš zahtev, a sljedećeg dana je obećao da će iskazati šta mu je u vezi sa takvim sastankom po volji. Treba dakle današnji dan odložiti* (*Završava se prvo zasijedanje: počinje drugo)

Drugo zasijedanje

27. godine vladavine gospodara Justinijana zauvijek Avgusta i 12. godine po konzulovanju Vasilija preslavnog muža. 8. dana majskih ida, I indikcije, dok su u sekretarijumu sjedeli poštovani episkopi[251] ovog carskog grada.

Eutihije, presveti patrijarh carskog Konstantinopolja, novoga Rima,

Apolinarije, presveti arhiepiskop velikog grada Aleksandrije,

Domnin, presveti patrijarh velikog grada Teopolja,

Stefan, preblagočestivi episkop Rafije *i (zajedno sa svim episkopima čija imena se spominju u aktu sa prvog zasijedanja), Georgije preblagočestivi episkop Tiberijade i ostali kao gore u aktu sa prvog zasijedanja.

[249] Kodeks Belovac. *convenire nos ad ipsius sanctitatem & praeter eum convenire nobiscum – da se mi sastanemo sa njegovom svetošću i pored toga da se on sastane sa nama.*
[250] Pariški kodeks: *Megetius – Megecije,* Kodeks Belovac. *Mejechius – Mejehije.*
[251] Bolje stoji u starim knjigama, *venerabilis episcopii – poštovanog episkopata.*

cta judicata sunt, & rejicit, & aliena de ecclesia judicat esse. Nam & sanctas quatuor synodos majestas ipsius sacris ecclesiæ diptychis inseri & prædicari fecit: quod ante imperium divinitus ei datum, in sancta ecclesia non procedebat.

Et cum recessissent gloriosissimi judices, sancta synodus dixit. Certis constitutis, quæ & nunc apud beatissimum Papam Vigilium subsecuta sunt per expositionem gloriosissimorum judicum & religiosissimorum episcoporum, cum nos per omnia quod decet & servavimus & servamus; & sæpius petivimus sanctissimum Papam Vigilium una nobiscum convenire, & definitionem una [a] nobiscum his quæ moventur imponere, quoniam ex religiosissimis episcopis qui in hac regia civitate degere noscuntur, non sunt in nostro concilio præsentes, de Africanis quidem Primasius reverentissimus unus Byzacenæ [b] parœciæ episcopus, de Illyrico autem Sabinianus, & [c] Projectus, & Paulus religiosissimi episcopi: Theodorus reverendissimus episcopus Lymiron, Anatolius reverendissimus episcopus [d] Cymæ, Diogenianus reverendissimus episcopus Sozopolitanus, una cum Ammonio, Petro & Theodoro reverendissimis presbyteris, & ecclesiæ hujus regiæ urbis defensoribus, pergant, & adhortentur eos venire, & [e] partem fieri hujus sancti concilii. Et cum essent destinati reverendissimi viri ad prædictos religiosissimos episcopos, & reversi sunt, Theodorus episcopus Lymiron dixit: Pro jussione vestræ beatitudinis fuimus tam ego, quam Ammonius reverendissimus presbyter & hujus sanctæ magnæ ecclesiæ defensor, in domum Marinæ ad Primasium reverendissimum episcopum Afrum, & adhortati sumus eum ut veniret, & consideret vestræ sanctitati. Ille autem dixit: Papa non præsente, non venio. Ammonius presbyter & defensor ecclesiæ dixit: [f] Vera docuit Theodorus reverendissimus episcopus Lymiron: [g] ita enim diximus, & audivimus ab eo. Anatolius episcopus Cymæ dixit: Secundum jussionem [h] beatitudinis vestræ fuimus tam ego, quam Petrus reverendissimus presbyter & defensor hujus sanctæ magnæ ecclesiæ in loco qui dicitur [i] Palea, in domo piissimi & tranquillissimi imperatoris, ad Sabinianum reverendissimum episcopum [k] Zaparenæ civitatis Illyricianæ diœceseos, & adhortati sumus eum ut conveniret, & consideret vestræ sanctissimæ synodo: qui dixit non posse venire eo quod non præsto est archiepiscopus ejus Benenatus: dixit autem quod ego illi respondeo. Petrus presbyter & defensor ecclesiæ dixit: Vera dixit Anatolius reverendissimus episcopus Cymæ: sic etenim & diximus, & audivimus ab eo. Diogenianus episcopus Sozopolitanus Pisidiæ dixit: Secundum jussionem vestræ beatitudinis perveni una cum Theodoro reverendissimo presbytero & defensore [l] hujus sanctæ ecclesiæ ad Projectum reverendissimum episcopum Naissitanum Illyricæ [m] diœceseos, qui habitat in domo Maxentiani, & diximus ei tale responsum, quod hortantur vos sanctissimi patriarchæ & reliqui omnes fratres vestri religiosissimi episcopi [n] venire in sanctam synodum, & dixit quod ad archiepiscopum Benenatum accedo, & ad eum respondeo. Cum autem pervenissemus ad Paulum religiosissimum episcopum secundæ Justinianæ, qui habitat in domo Germani prope portum Cæsarii, & [o] dixissemus ei quæ vestra sanctitas jussit, respondit, quod archiepiscopum habeo, & ei respondeo. Theodorus presbyter & defensor ecclesiæ dixit: Secundum jussionem vestræ beatitudinis cum pervenissem una cum Diogeniano reverendissimo episcopo Sozopolitano ad prædictos reverendissimos episcopos Projectum Naissitanum, & Paulum secundæ Justinianæ, adhortati sumus eos venire in isto sancto concilio · [q] responderunt illa quæ edocuit prædictus reverendissimus episcopus Diogenianus.

Sancta synodus dixit: Oportebat quidem Primasium, & Sabinianum, & Projectum, & Paulum religiosissimos episcopos, convocatos ab hoc sancto concilio, advenire, & participes fieri omnium quæ moventur, maxime cum & piissimus imperator & nos ipsi licentiam dedimus unicuique suam voluntatem, quam pro his quæ moventur, habet, facere manifestam: quoniam vero hoc non fecerunt, de Primasio quidem secundum ecclesiasticam traditionem opportuno tempore quæ oportet disponantur: Sabiniano autem, & Projecto, & Paulo reverendissimis episcopis licebit, secundum quod petierunt, ad Benenatum religiosissimum episcopum accedere, qui communicat nobis, & consentit his quæ ab ista synodo aguntur sicut ostendunt ea quæ sæpius scripsit & fecit. & quod [q] Phocas religiosissimus episcopus sub ejus diœcesi constitutus, præsto est huic sancto concilio, & ejus vices agit: & hæc quidem sic ordinentur. Incongruum autem sacerdotibus esse putantes protrahere dandum a nobis responsum Christianissimo imperatori, apostolo maxime Petro dicente: *Oportet nos paratos esse ad satisfactionem omni poscenti nos rationem de nostra salute*; Deo juvante, futuro die convenientes, quæ oportet [r] agemus. [s]

1. Petr. 3.

COLLATIO TERTIA.

IMperii domini Justiniani perpetui Augusti anno XXVII. post consulatum Basilii viri clarissimi anno XII. die [t] VII. Idus Maias, indictione I. considentibus in secretario [u] venerabilibus episcopis hujus regiæ civitatis.

Eutychio sanctissimo patriarcha regiæ Constantinopolis novæ Romæ,

Apollinario sanctissimo archiepiscopo Alexandrinæ magnæ civitatis.

[x] Domnino sanctissimo patriarcha [y] Theopolitanæ magnæ civitatis,

[x] Domno [y] Antiochenæ.

Ste-

BALUZII NOTÆ.

a Paris. *nobiscum de hit*. b Idem codex, *provincia*. c Paris. *Projectus*. Sic etiam infra.
d Idem codex, *Cumæ*. Sic etiam paulo post. e Idem codex, *participes*. f Bellovac. *Vere*.
g Veteres libri, *ita enim & diximus*. h Veteres libri, *vestræ beatitudinis*. i Paris. *Pale*.
k Idem codex, *Zapharennæ*. l Veteres libri, *hujus magnæ sanctæ*. m Idem libri, *diœceseos*.
u Paris. *convenire*. o Veteres libri, *diximus*. p Paris. & *responderunt*.
q Episcopus fuit Staliensis. Vide nomina Episcoporum in initio collationis.
r Paris. *agamus*. s Explicit secunda confessio. Incipit tertia. t Paris. IIII. *Idus*.
u Legendum, *venerabilis Episcopi*, ut in superioribus collationibus.

*(*Iz Baluzijeve Nove kolekcije saborskih akata) *Rimski izdavači dosledno slijede stara izdanja u citiranju imena episkopa ove sjednice. Carski kolektor, radi kratkoće imenovao je samo prvih pet, a ostale izostavio. U Belovacijskom kodeksu nbrajaju se svi, u Pariškom samo prvih deset. Smatram da će čitaocima biti drago ako se svi navedu. Stoga ih tako navodim iz povjerenja prema starim knjigama, sa kojima se lako mogu uporediti lokalna izdanja.*

Eutihije, presveti patrijarh carskog Konstantinopolja, novoga Rima, Apolinarije (*Pariški kodeks*: Apolonarije), presveti arhiepiskop velikog grada Aleksandrije, Domnin presveti patrijarh velikog grada Teopolja, Stefan, preblagočestivi episkop Rafije, Georgije, preblagočestivi (*Kodeks Belovac.)* prepoštovani) episkop Tiberijade, Damijan preblagočestivi episkop Sozuse koji učestvuje u ime (*U Kodeksu Belovac. pogrešno*: *učestvuju*) Eustahija, presvetog episkopa Jerusalimskog, **Benigno, preblagočestivi episkop Herakleje Pelagonijske**, koji učestvuje umesto Helija, preblaženog episkopa Solunskog, Teodor, preblagočestivi episkop Cezareje, prve Kapadokijske provincije, Andrej, preblagočestivi episkop Efesa, Sekstilijan, preblagočestivi episkop Tunejenski (*Kodeks Belovac*. *Tunijenski*) koji učestvuje u ime Primoza, preblagočestivog episkopa Kartagine, **Megetije, preblagočestivi episkop Herakleje Tračke**, Anastazije, preblagočestivi episkop Tabije koji učestvuje u ime Doroteja, preblagočestivog episkopa Ankire, Jovan, prepoštovani episkop Ilijski, koji učestvuje u ime Euprepija, preblagočestivog episkopa grada Kizika, Euzebije, preblagočestivi episkop Tira, Jovan, preblagočestivi episkop Nikomedije, Stefan, preblagočestivi episkop Nikeje, Konstantin, preblagočestivi episkop Halkedonski, Petar, preblagočestivi episkop Tarsa, Jovan, prepoštovani episkop Kukuzâ, koji učestvuje u ime Paladija, preblagočestivog episkopa Melitene, Jovan, preblagočestivi episkop Cezareje Palestinske, Pompejan, preblagočestivi episkop Bizacija, Amazonije, preblagočestivi episkop Edese, Aleksandar, preblagočestivi episkop Gangrâ, Toma, preblagočestivi episkop Apameje Sirijske, Eufranta, preblagočestivi episkop Tijanâ, Teodor, preblagočestivi episkop Hijerapolja Sirijskog, Bosporije, preblagočestivi episkop Neocezareje, Jovan, preblagočestivi episkop Bostre, Filip, preblagočestivi episkop Mirâ, Teodor, preblagočestivi episkop Seleukije Izaurijske, Julijan, prepoštovani episkop Sardinijski, Teodor, preblagočestivi episkop Gortine, Eustatije, preblagočestivi episkop Damaska, Teodosije, preblagočestivi episkop Rodosa, Firmo, preblagočestivi episkop Tipasâ Afričke provincije, Teodor, preblagočestivi episkop Antiohije Pisidijske, **Foka, preblagočestivi episkop Stalienski**, Eulogije, preblagočestivi episkop Pergije, Severijan, preblagočestivi episkop Afrodizijade, Kirijak, prepoštovani episkop Amide, Sever, preblagočestivi episkop Sinadâ, Petar, preblagočestivi episkop Side, Abrahamije, preblagočestivi episkop Sergiopolitanski, Asignije, prepoštovani episkop Tranopolitanski koji učestvuje u ime Jovana, preblagočestivog episkopa Laodicije Frigijske iz Pakatijane, **Jovan, prepoštovani episkop Adrijanopolitanski iz Trakije**, Kresko, preblagočestivi episkop Kuikula, Teodosije, preblagočestivi episkop Justinijanopolitanski druge Kapadokije, Stefan, preblagočestivi episkop Laodicije ili Teodorijade, Auksanon, preblagočestivi episkop Hijerapolja Frigijskog, Eustatije, preblagočestivi episkop Maksimijanopolitanski, Eterije, preblagočestivi episkop Anazarba, Domecije, preblagočestivi episkop Halkide, Valerijan, preblagočestivi episkop Obje Afričke provincije, Dionizije, preblagočestivi episkop Seleukije Sirijske, Teodor, preblagočestivi episkop Driziparâ, Sever, preblagočestivi episkop Pompejopolitanski iz Paflagonije, Georgije, preblagočestivi episkop Justinijane Kipselâ, Roman, prepoštovani episkop Gabalâ, Georgije, prepoštovani episkop Justinijanopolja u Armeniji, Jovan, prepoštovani episkop Nise, Bazilije, prepoštovani episkop Justinijanopolitanski iz Kamulijanorâ, Jovan, prepoštovani episkop Barkuzâ, Kreskonije, prepoštovani episkop Zatarenski provincije Numidije, Sergije, prepoštovani episkop Kinâ druge Egipta, Kristofor, prepoštovani episkop Arkadiopolitanski iz Azije, Teodosije, prepoštovani episkop Biblos, Leontije, prepoštovani episkop Arhe, Jovan, prepoštovani episkop Mirine;

Stephano religiosissimo episcopo Raphiæ, Georgio religiosissimo episcopo Tiberiadis, *& ceteris ut supra collatione I.* [a]

Diodorus archidiaconus & primicerius reverendissimorum notariorum dixit: Hesterno die conventione facta, interlocuta est vestra sanctitas, ut hodierno die sancta vestra synodus colligatur, & suggerimus ad quod placuerit. Sancta synodus dixit: Ordinis gratia omnia quæ gesta sunt recitentur. Quo facto, sancta synodus dixit: Omnibus [b] proponentes, & sacerdotibus convenire putantes initium facere gestorum, quæ apud nos habentur, de tribus capitulis, de quibus in scriptis interrogati sumus a piissimo & tranquillissimo imperatore, & manifestum omnibus facere de fide recta, [c] & sanctis patribus & doctoribus, qui per diversa tempora in sancta Dei ecclesia splenduerunt: Confitemur fidem tenere & prædicare ab initio donatam a magno Deo & salvatore nostro Jesu Christo sanctis apostolis, & ab illis in universo mundo prædicatam, quam & sancti patres confessi sunt, & explanaverunt, & sanctis ecclesiis tradiderunt, & maxime qui in sanctis quatuor synodis convenerunt; quos per omnia & in omnibus [d] * sequuntur, & suscipimus cum aliis sanctis patribus: & sanctas quatuor synodos, id est, trecentos decem & octo sanctos patres Nicææ congregatos, & centum quinquaginta qui Constantinopoli convenerunt, & Ephesi prima ducentos, & Calchedone sexcentos triginta: & omnia quæ a prædictis sanctis quatuor conciliis pro una eademque fide definita sunt, suscipimus: & omnes condemnatos a prædictis sanctis quatuor conciliis, tamquam condemnatos & anathematizatos habemus una cum aliis hæreticis. * His ita se habentibus, certum facimus, quod omnia quæ a prædictis sanctis quatuor conciliis, sicut prædictum est, pro recta fide definita sunt, & de statu ecclesiastico regulariter disposita, & servavimus, & servamus. Licet enim per diversa tempora contra exortos hæreticos [e] prædictæ sanctæ quatuor synodi factæ sint, tamen unam eamdemque confessionem rectæ fidei servaverunt & prædicaverunt, & ideo omnia quidem consonantia his quæ a memoratis sanctis quatuor conciliis pro recta fide definita sunt, suscipimus; omnia vero quæ non consonant his quæ definita sunt ab [f] iisdem quatuor sanctis conciliis pro [h] recta fide, vel ad injuriam, vel ad contrarietatem earumdem quatuor synodorum, vel unius ex his, & ad defensionem hæreticorum & eorum impietatis scripta sunt, aliena pietatis judicantes, condemnamus & anathematizamus. * Super hæc sequimur per omnia & sanctos patres & doctores ecclesiæ, Athanasium, Hilarium, Basilium, Gregorium theologum, & Gregorium Nyssenum, Ambrosium, Augustinum, Theophilum, Joannem Constantinopolitanum, Cyrillum, Leonem, * Proclum; & suscipimus omnia quæ de recta fide & condemnatione hæreticorum exposuerunt. Suscipimus autem & alios sanctos & orthodoxos patres, qui [i] in sancta Dei ecclesia rectam fidem irreprehensibiliter usque ad finem suæ vitæ prædicaverunt. Hac igitur recta confessione in sancta Dei catholica & apostolica ecclesia servanda & prædicanda, si quis semetipsum ab ejus communione [k] separet, contraria ei sapiens, talis semetipsum alienans rectæ fidei, & hæreticis connumerans, juste a sancta Dei ecclesia condemnatur & anathematizatur. De disceptatione autem trium capitulorum hoc est, de Theodoro Mopsuesteno & scriptis ejus, & de epistola quæ dicitur Ibæ ad Marim Persam scripta, & de conscriptis Theodoreti, quæ contra rectam fidem & sanctæ memoriæ Cyrillum, & contra duodecim ejus capitula exposita sunt, pro quibus & interrogavit nos piissimus [l] & tranquillissimus imperator, quoniam [m] speciali indigent conventu, alio die, Deo adjuvante, conveniamus. [n]

* sequimur

* al. *Proclum.* Hard.

* Citat hunc locum Manuel Calecas l. 2. de Proceff. S. Spir. c. 24 *Hard.*

BALUZII NOTÆ.

a Codex Parisiensis in initio istius collationis habet tantum nomina decem priorum Episcoporum: post quæ addit, *una cum ceteris coepiscopis suis quorum nomina in prima sessione*. At Bellovacensis omnia describit eo modo quo nos posuimus in initio secundæ collationis. Sic etiam veteres editiones. Primi curatores editionis regiæ Episcoporum omnium nomina istic omiserunt præter quinque priorum. Quod si veteris codicis & veterum editionum auctoritatem sequamur, repetenda sunt omnia nomina in initio cujusque collationis.

b Paris. *proponentibus*; & paulo post, *putantibus*. c Idem codex, *& a sanctis*.

d Editores Romani admonuerunt in margine legendum esse *sequimur*. Hanc conjecturam confirmant veteres libri.

e Hanc pericopen integram videre est ex alia versione in secretario quinto Concilii Lateranensis sub Papa Martino. Itaque illic etiam invenies hanc partem actorum Græcorum Concilii quinti.

f Vox *sanctis* deest in codice Bellovacensi & in Concilio Lateranensi. Extat tamen in textu Græco.

g Veteres libri, *iisdem sanctis quatuor*. h Iidem libri, *fide recta*.

i Paris. *in sanctam Dei Ecclesiam*. k Idem codex, *separat*.

l *Et tranquillissimus*. Hæc desunt in eodem codice Parisiensi. m Bellovac. *specialis indigent conventus*. Paris. *specialis indiget conventus*.

n Explicit confessus tertius. Incipit quartus.

Aleksandar, prepoštovani episkop Amfipolitanski, Stefan, prepoštovani episkop Klizme, Toma, prepoštovani episkop Berise, Aristodem, prepoštovani episkop Filomelija, Talelej, prepoštovani episkop Adrijanopolja u Pisidiji, Teoktist, prepoštovani episkop Eritrâ, Diogenijan, prepoštovani episkop Sozopolitanski, Baso, prepoštovani episkop Tamijatenski, Anatolije, prepoštovani episkop Kime, Diogen, prepoštovani episkop Kracije, Restitut, prepoštovani episkop Milejâ Afričke provoncije, Teodor, prepoštovani episkop Leontopolitanski iz Egipta, Emilijan, prepoštovani episkop Antipirga, Konon, prepoštovani episkop Magedenski, Teoktist, prepoštovani episkop Pruse, Georgije, prepoštovani episkop Ptolomaide, **Soter, prepoštovani episkop Aulona**, Zosim, prepoštovani episkop Antandra, Kiprijan, prepoštovani episkop Korika, **Helija, prepoštovani episkop Dioklecijanopolitanski**, Teona, prepoštovani episkop Kusâ, Teodor, prepoštovani episkop Limirâ, Genadije, prepoštovani episkop Zenopolitanski, Asinkrecije, prepoštovani episkop Arada, Stefan, prepoštovani episkop Botriâ, Filip, prepoštovani episkop Fela, Mena, prepoštovani episkop iz Miriangela, Genetlije, prepoštovani episkop Dorileje, Toma, prepoštovani episkop Konstantine, Teodor, prepoštovani episkop Leontopolitanski, Sever, prepoštovani episkop Taborâ, Teoktist, prepoštovani episkop Halikarnasa, Kozma, prepoštovani episkop Mala, Dionizije, prepoštovani episkop Megarski, Kalinik, prepoštovani episkop Opunta, Pashazije, prepoštovani episkop Egija, Erazin, prepoštovani episkop Kibire, Jovan, prepoštovani episkop Neocezareje Eufatske, Non, prepoštovani episkop Dauzarâ, Stefan, prepoštovani episkop Balanea, Toma, prepoštovani episkop Kirkizija, Anatolije, prepoštovani episkop Sebaste, Konstantin, prepoštovani episkop Midalija, Makarije, prepoštovani episkop Primnijski, Megal, prepoštovani episkop Mira, Talelej, prepoštovani episkop Izindâ, Niceta, prepoštovani episkop Epifanije, Aleksandar, prepoštovani episkop Dionisa, Pelagije, prepoštovani episkop Azanâ, Hijeron, prepoštovani episkop Anastaziopolitanski iz Frigije, Glauk, prepoštovani episkop Aliâ, Prokopije, prepoštovani episkop iz Antina, Petar, prepoštovani episkop Dometijanopolitanski, Jovan, prepoštovani episkop Kolonije, Uranije, prepoštovani episkop Tralieza, Jovan, prepoštovani episkop Kerazunta, Fronim, prepoštovani episkop Sinaja, Makedonije, prepoštovani episkop Justinijanopolitanski iz Bitinije, Ekdikije, prepoštovani episkop Tena, Eulogije, prepoštovani episkop Dabâ, Reodor, prepoštovani episkop Koradeja, Helpidifor, prepoštovani episkop Anastaziopolitanski iz Karije, Kirion, prepoštovani episkop Dadimâ, Teodor, prepoštovani episkop Laodikeje, Sila, prepoštovani episkop Tiberiopolitanski, Diogen, prepoštovani episkop Augustopolitanski, Teodor, prepoštovani episkop Ingilâ, Julijan, prepoštovani episkop Zeugme, Dorimenije, prepoštovani episkop Adraâ, Jovan, prepoštovani episkop Lara, Teodor, prepoštovani episkop Gargara, **Teodor, prepoštovani episkop Komana**, Rufin, prepoštovani episkop Sebastije Armenske, Konon, prepoštovani episkop Semneja, Kirijak, prepoštovani episkop Kazatâ, Sizinije, prepoštovani episkop Preneta, Julijan, prepoštovani episkop Batnâ, Anastazije, prepoštovani episkop Rakle, Teodor, prepoštovani episkop Portma, Pavle, prepoštovani episkop Stektorija, Stefan, prepoštovani episkop Amazije, Pavle, prepoštovani episkop Adrasa, Evandar, prepoštovani episkop Knida, **Mena, prepoštovani episkop Karpatija**.

*Diodor (*Teodot) arhiđakon i prvi od prepoštovanih bilježnika reče: Vaš sveti Sabor sjeća se onoga što se pred vama dešavalo kao uvod u svešteno[252] pismo koje je naš nepobjedivi car uputio vašem blaženstvu i da ste još jednom otišli preblaženom papi starijega Rima, kako Eutihije, tako i Apolinarije i Domnin presveti patrijarsi; i preblagočestivi episkopi Benigno[253], Herakleje Palagonijske* (*Makedonske), koji nastupa umesto Elija[254] preblagočestivog episkopa

[252] U Pariškom kodeksu pogrešno *sanctorum – sveto.*
[253] Pariški Kodeks: *Benignus Episcopus Heracliae – Benigno episkop Heraklije.*
[254] Stare knjige, *Heliae – Helije.*

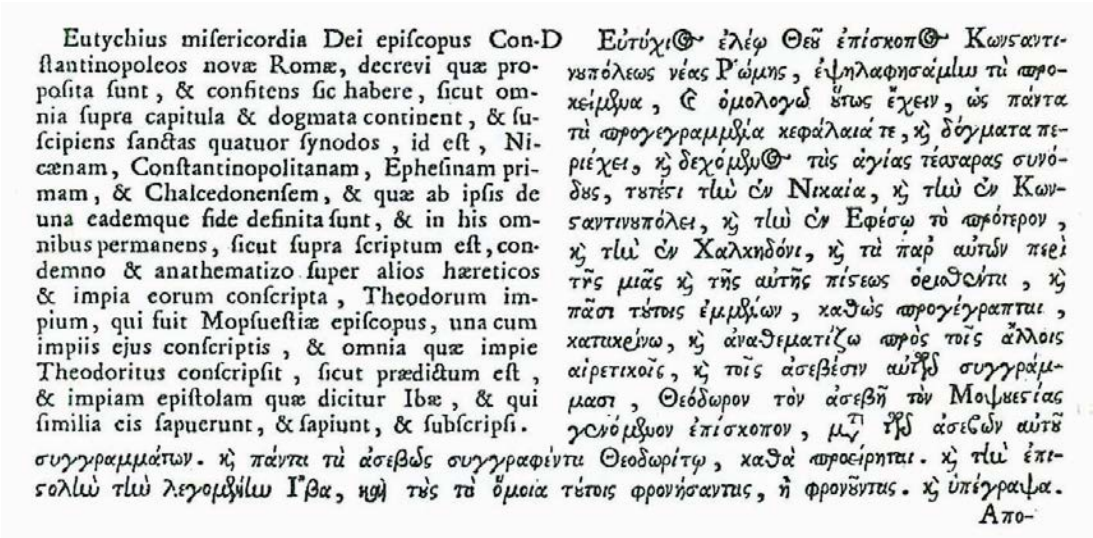

Eutychius miſericordia Dei epiſcopus Conſtantinopoleos novæ Romæ, decrevi quæ propoſita ſunt, & confitens ſic habere, ſicut omnia ſupra capitula & dogmata continent, & ſuſcipiens ſanctas quatuor ſynodos, id eſt, Nicænam, Conſtantinopolitanam, Epheſinam primam, & Chalcedonenſem, & quæ ab ipſis de una eademque fide definita ſunt, & in his omnibus permanens, ſicut ſupra ſcriptum eſt, condemno & anathematizo ſuper alios hæreticos & impia eorum conſcripta, Theodorum impium, qui fuit Mopſueſtiæ epiſcopus, una cum impiis ejus conſcriptis, & omnia quæ impie Theodoritus conſcripſit, ſicut prædictum eſt, & impiam epiſtolam quæ dicitur Ibæ, & qui ſimilia eis ſapuerunt, & ſapiunt, & ſubſcripſi.

Εὐτύχι⟨ος⟩ ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπ⟨ος⟩ Κωνσαντινουπόλεως νέας Ῥώμης, ἐψηλαφησάμιλω τὰ προκείμενα, ⟨καὶ⟩ ὁμολογῶ ὕτως ἔχειν, ὡς πάντα τὰ προγεγραμμένα κεφάλαιά τε, καὶ δόγματα περιέχει, καὶ δεχόμεν⟨ος⟩ τὰς ἁγίας τέσσαρας συνόδους, τουτέστι τὴν ἐν Νικαίᾳ, καὶ τὴν ἐν Κωνσαντινουπόλει, καὶ τὴν ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον, καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι, καὶ τὰ παρ' αὐτῶν περὶ τῆς μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς πίστεως ὁρισθέντα, καὶ πᾶσι τούτοις ἐμμένων, καθὼς προγέγραπται, κατακρίνω, καὶ ἀναθεματίζω πρὸς τοῖς ἄλλοις αἱρετικοῖς, καὶ τοῖς ἀσεβέσιν αὐτοῦ συγγράμμασι, Θεόδωρον τὸν ἀσεβῆ τὸν Μοψυεστίας γενόμενον ἐπίσκοπον, μᾶλλον δὲ ἀσεβῶν αὐτῶν συγγραμμάτων. καὶ πάντα τὰ ἀσεβῶς συγγραφέντα Θεοδωρίτῳ, καθὰ προαίρηται. καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν λεγομένην Ἴβα, καὶ τοὺς τὰ ὅμοια τούτοις φρονήσαντας, ἢ φρονοῦντας. καὶ ὑπέγραψα.

Apo-

Solunskog, Teodor Cezareje Kapadokiske, Andrej Efesa, Megetije Herakleje Tračke, Jovan Nikomedije, Stefan Nikeje, Konstantin Halkedonski[255], Euzebije Tira, Jovan Cezareje Palestinske, Amazonije Edese, Teodot Seleukije, Toma Apameje Sirijske, Pompejan Bizacija, **Foka Stalijenski**, Teodor Leontopolja[256], Stefan iz Klizme, Emilijan Antipirga, kako bi isti preblagočestivi papa ostao pri svojim obećanjima o svom dolasku (na Sabor). Sveti Sabor reče: - Reda radi, neka se objavi (objelodani) ono što se dešavalo prilikom tog svetog odlaska. I pročitano je. Diodor arhiđakon i prvi od prepoštovanih bilježnika reče: - Svi ostali preblagočestivi episkopi zahtevaju da i vi, presveti patrijarsi, kao i preblagočestivi episkopi, koji su sa vama bili kod presvetog pape Vigilija, objasnite šta je poslije bilo.

Presveti patrijarsi i preblagočestivi episkopi, koji su sa njima otišli presvetom papi Vigiliju, rekoše: * (*bili smo kod njega lično, jer je prilikom prethodnog susreta obećao papa starijeg Rima Vigilije) Prema obećanju datom prethodnog dana od strane preblaženog pape starijeg Rima, otišli smo k njemu šestoga dana tekućeg meseca maja, to jest prije dva dana, podsećajući dakako njegovo blaženstvo šta je među nama u pismenoj formi bilo dogovoreno; podstičući ga da pođe zajedno s nama i da raspravlja i odredi se o tri poglavlja, o kojima je najpobožniji car pismeno postavio pitanje nama i njegovom blaženstvu. On je, pak, odgovorio da ne može poći sa nama zbog toga što je većina episkopa ovdje iz istočnih episkopija, a da ih je tek nekolicina sa njim, da ne može on sam u pismenoj formi sastaviti svoje mišljenje i dati najpobožnijem gospodaru. Da je stoga, naime, zatražio od njegove svjetlosti više vremena da svoju volju izrazi. Mi smo pak rekli: Vaše blaženstvo zna da ste u onome što je među nama u pismenom obliku sačinjeno obećali da ćete sa episkopima koji sa nama opšte i sjedinjeni (jednodušni) su doći i preispitati ona tri poglavlja. Mi, pak, opštimo i jednodušni smo sa vama i ne dolikuje da se rasturi skup svih nas zbog zapadnih (episkopa). Ni na četiri sveta Sabora nije nikada bilo mnoštvo zapadnih episkopa, nego dvojica ili trojica episkopa i nekolicina klerika. Sada je pak tu vaše blaženstvo, takođe i mnogi episkopi iz Italije su tu, tu su i episkopi iz Afrike i iz Ilirika, pa nema ničeg što bi vas sprječavalo da se sastanete sa nama i da prema onome što je među nama pismeno sačinjeno, i bolje je da se sveštenici sastaju sa ljubavlju kako im priliči i da jedinstveno mišljenje za neki slučaj utvrde, da bi tada tijelo koje ispituje prihvatilo zajedničku odluku u pisanoj formi. Saznavši, naime, za to i najpobožniji car svakako će dati dovoljno vremena, kada mu bude dato od svih nas zajedničko obećanje što se tiče odluke o ovom slučaju. Ako pak nećete, prema onome što smo napismeno utanačili, da dođete na Sabor, vaše blaženstvo neka zna da i mi, sabravši se u jedno, treba javno da iskažemo svoju volju. A nije, naime, pravo da se odugovlačenjem sa odgovorom, a to se zbiva u vrijeme trajanja (Sabora), bude sablažnjen kako najhrišćanskiji car, tako i vjerni narod. Iz svega što je rečeno, obećali smo da ćemo sve to predočiti najpobožnijem gpspodaru. Pošto smo sa svoje strane učinili tako, njegova svjetlost obeća da će poslati neke slavne sudije zajedno sa preblagočestivim episkopima istome preblaženome mužu kako bi ga u vezi sa istim još jedanput podstakli.
(* *Iz Pariškog rukopisa Klaudija Jolija, kantora Pariske crkve, a objavio Baluzije*): Vigiliju rekoše: Prema onome što je prilikom prethodnog sastanka obećao preblaženi papa starijeg Rima Vigilije, bili smo kod njega lično šestoga dana tekućeg mjeseca maja, to jest prije dva dana, navodeći ga da se sjeti onoga šta je među nama bilo pismeno dogovoreno i podstičući ga da, u skladu sa onim što je proteklog dana obećao, obznani svoju volju prema sastanku koji sa nama mora da obavi, kako bi razgovarao i raspravljao o tri poglavlja, o kojima je najpobožniji car kako nas, tako i njegovo blaženstvo pismeno upitao. On odgovori * da ne (* možda: da on) ne dolazi na sabranje sa nama: govoreći da je mnogo istočnih episkopa a premalo pak sa njim: da

[255] Iste knjige, *Chalcedonis – Halkedona.*
[256] Isde knjige dodaju *Alexandriae – Aleksandrije.*

Ἀπολλινάριος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἀλεξανδρείας.

Δομνῖνος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Θεουπολιτῶν.

Ὁμοίως καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι ὑπέγραψαν.

A Apollinarius miſericordia Dei epiſcopus Alexandriæ, decrevi quæ propoſita ſunt, & confitens ſic habere, ſicut omnia ſupra capitula & dogmata continent, &c.

Domninus miſericordia Dei epiſcopus Theopolitanæ * civitatis, ſimiliter. * Domnus Antiochiæ * Raphiæ

Stephanus miſericordia Dei epiſcopus * Rapheotanæ civitatis, vicem agens Euſtochii ſanctiſſimi patriarchæ Hieroſolymitanæ civitatis, una cum Georgio & Damiano religioſiſſimis epiſcopis, ſimiliter.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus Tiberiadis, agens vicem Euſtochii ſanctiſſimi patriarchæ Hieroſolymitanæ civitatis, una cum Stephano & Damiano religioſiſſimis epiſcopis, B ſimiliter.

* Sozuſæ Damianus miſericordia Dei epiſcopus * Sozytanæ civitatis, agens vicem Euſtochii ſanctiſſimi patriarchæ Hieroſolymitanæ civitatis, una cum Stephano & Georgio religioſiſſimis epiſcopis, ſimiliter.

* Heraciæ Pelagoniæ Benignus miſericordia Dei epiſcopus * Heracleotanæ civitatis, quæ eſt primæ Macedoniæ, agens vicem Eliæ ſanctiſſimi archiepiſcopi Theſſalonicenſium civitatis, tam pro illo, quam etiam pro me, ſimiliter.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Cæſareæ primæ Cappadociæ, ſimiliter.

Andreas gratia Chriſti epiſcopus Epheſi, ſimiliter. C

Sextilianus miſericordia Dei epiſcopus eccleſiæ catholicæ Tunienſis, agens vicem Primoſi * archiepiſcopi Charthaginis, totiuſque concilii provinciæ proconſularis, tam pro illo vel illis, quam pro meipſo, ſimiliter.

Megethius gratia Dei epiſcopus ſanctæ Dei catholicæ eccleſiæ civitatis Heracleæ Thraciæ, ſimiliter.

* Tabiæ Anaſtaſius miſericordia Dei epiſcopus * Tabianenſium civitatis, agens vicem Dorothei religioſiſſimi epiſcopi Ancyranorum metropoleos, ſimiliter.

* Ilienſis Joannes miſericordia Dei epiſcopus * Iliorum civitatis, agens vicem Euprepii epiſcopi Cyzicenorum metropoleos ſimiliter.

Euſebius miſericordia Dei epiſcopus Tyriorum metropoleos, ſimiliter. D

Joannes humilis epiſcopus Nicomedienſium metropoleos ſimiliter.

* Nicææ Stephanus [b] miſericordia Dei epiſcopus * Nicænorum metropoleos, ſimiliter.

Conſtantinus miſericordia Dei epiſcopus ſanctæ Dei eccleſiæ Chalcedonenſium metropolitanæ civitatis, ſimiliter.

Petrus miſericordia Dei epiſcopus Tarſi metropolitanæ civitatis, ſimiliter.

* Cucuſorum Joannes miſericordia Dei epiſcopus * Cucuſenorum civitatis, agens vicem Palladii religioſiſſimi epiſcopi metropoleos, ſimiliter.

Joannes miſericordia Dei epiſcopus Cæſareæ E Palæſtinæ, ſimiliter.

* Byzacii Pompejanus miſericordia Dei epiſcopus * ſanctæ eccleſiæ catholicæ civitatis Victorianæ, provinciæ Byzacenæ, ſimiliter.

Amazonius gratia Chriſti epiſcopus Edeſſenorum metropolitanæ civitatis, ſimiliter.

Alexander miſericordia Dei epiſcopus * Gangrenorum metropoleos, ſimiliter. * Gangrorum

Thomas miſericordia Dei epiſcopus Apamenorum * metropolitanæ civitatis, ſimiliter. * Syriæ

Euphrantas miſericordia Dei epiſcopus Tyanenſium metropoleos, ſimiliter.

[c] Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Hierapolitanorum * apud Euphratem metropoleos, ſimiliter. * Syriæ

Boſphorius patientia Dei epiſcopus Neocæſarienſium metropoleos, ſimiliter.

Joannes miſericordia Dei epiſcopus Boſtrenorum metropoleos, ſimiliter.

Philippus miſericordia Dei epiſcopus Myrenſium metropoleos Lydiæ provinciæ, ſimiliter.

Theodotus miſericordia Dei epiſcopus Seleucienſium apud Iſauros metropoleos, ſimiliter.

Julianus miſericordia Dei epiſcopus * Sardianorum metropoleos Lydiæ provinciæ, ſimiliter. * Sardicenſis

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Gortynæ, quæ eſt metropolis Cretenſium provinciæ, ſimiliter.

Euſtathius miſericordia Dei epiſcopus Damaſci metropolitanæ civitatis, ſimiliter.

Theodoſius miſericordia Dei epiſcopus Rhodiorum metropoleos, ſimiliter.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Antiochenſium metropoleos [d] Piſidiæ provinciæ, ſimiliter.

Eulogius miſericordia Dei epiſcopus Pergenorum metropolitanæ civitatis Pamphyliæ provinciæ, ſimiliter.

Cyriacus miſericordia Dei epiſcopus * Amydenorum metropoleos, ſimiliter. * Amidæ

Severianus miſericordia Dei epiſcopus ſanctæ eccleſiæ civitatis Aphrodiſiadis * Carenſium provinciæ ſimiliter. * Cariæ.

Severus miſericordia Dei epiſcopus Synnadenſium metropoleos Phrygiæ [e] Salutaris provinciæ, ſimiliter.

Petrus miſericordia Dei epiſcopus * Sidetanorum metropoleos Pamphyliæ provinciæ, ſimiliter. * Sidæ

Abrahamus miſericordia Dei epiſcopus Sergiopoleos metropolitanæ civitatis, ſimiliter.

Aſignius miſericordia Dei epiſcopus [f] Trajanopolitanorum civitatis, agens vicem Joannis religioſiſſimi epiſcopi Laodicenſium metropoleos

a Vetus codex: *Archiepiſcopi Juſtinianæ Carthaginis.*
b Vetus codex: *Stephanus gratia Chriſti.*
c Vetus codex: *Theodorus miſ. Dei noſtri Epiſcopus Gorgitanæ.*
d *Piſidiæ provinciæ.* Deeſt in veteri libro. e Vetus codex, *ſalutariæ.*
f Vetus codex, *Tranopolitanorum.*

BALUZII NOTÆ.

je zbog toga štaviše zatražio od najpobožnijeg cara da se dovedu i drugi episkopi iz Italije. Mi smo mu pak odgovorili da nikada nijesmo obećali da očekuje prisustvo zapadnih episkopa; nego da smo saznali i od najpobožnijeg cara da ništa takvo nije obećao. Vaše blaženstvo zna da ste pismeno sklopili sporazum sa nama, obećali ste da ćete doći na sabranje zajedno sa nama ujedinjenim i sa episkopima koji sa nama opšte i da ćete raspraviti o tri poglavlja. Mi smo pak sa vama jedinstveni i opštimo sa vama; i ne treba da se razvlači sabranje zarad prisustva drugih episkopa; ili da se dijele zapadni episkopi od istočnih, koji su međusobno jedni sa drugima jedinstveni i jednako razmišljaju. Ni na četiri sveta sabora nije nikada bilo mnoštvo zapadnih episkopa; nego dvojica ili trojica episkopa i izvjestan broj klerika. Sada su pak prisutni mnogi episkopi iz Italije. A tu je i vaše blaženstvo. Tu su takođe i Afrikanci i Iliričani. I ništa ne sprječava da dođe do sastanka sa vama, u skladu sa onim što je između nas pismeno dogovoreno. A on nam reče: Ne mogu da budem na skupu sa mnogima, nego treba da se sastanemo brojem izjednačeni. A ja pak imam sa sobom trojicu episkopa koji bi trebalo da učestvuju na sabranju. Neka se sastanu i tri patrijarha sa po jednim episkopom kako bi nas bilo četvorica i četvorica, kako bi se pismeno raspravljalo o tri poglavlja. Mi pak njemu rekosmo: Veoma je veliki broj zapadnih episkopa ovdje sa vašim blaženstvom, kao što smo već rekli. Ipak ne dolikuje da se tri patrijarha sastanu i da imaju samo sa po jednog episkopa. Nego ako na svaki način hoćete da tako bude, treba svaki patrijarh uza se da ima toliko episkopa iz svoje dijeceze, koliko ima vaše blaženstvo. Nije ni prihvatljivo niti pouzdano da se uz prisustvo tolikog broja episkopa vas trojica, ili četvorica satanite sami i da sami sastavite dokumanta, dok su drugi episkopi odsutni i zanemareni. To će biti sadržano u spisima* (*koruptno mjesto) pitaćete. Ako se sastane samo tako malo vas, ukoliko biste vi, ili neko od ovih koji su sa vama, bili protivni, nije moguće da isti budu i međusobni protivnici i sudije u tom poslu. A ako se vi ne podijelite na strane, neophodno je da se zajedničko ispitivanje na saboru pokrene; dokumenti, dakle, da budu tajna koju znaju malobrojni episkopi, a ne mnogi; to nije bezbjedno. Bolje je da se sveštenici koji se sastaju, sastajaju sa ljubavlju i da ustanove jedinstvenu volju da bi riješili slučaj i da tu volju objave ostalim sveštenicima, kako bi se tada zajednička odluka o slučaju napismeno izložila. Kada se, pak, niko od ovih nije složio, rekosmo mu: najpobožniji imperator je, kako vašem blaženstvu, tako i nama napisao pitajući, kakvog smo mišljenja o tri poglavlja. I ako ne želite da učestvujete u saboru prema onome kako je u pismenoj formi između nas dogovoreno, neka vaše blaženstvo čini ono što treba da mi koji smo se sabrali na sabor svoju volju objelodanimo. Ali nije pravo ni najhrišćanskijeg cara ni vjerni narod sablažnjavati otezanjem sa odgovorom. A on nam je na to rekao: Zatražio sam od najpobožnbijeg cara da mi da dvadeset dana vremena da odgovorim na pitanje, što mi je njegovo spokojstvo učinilo. I vama isto kažem, dodajući ovo: ukoliko u toku pomenutog broja dana ne objavim svoju volju, sljediću vas što god vi o tim poglavljima odlučite i neću se odvajati od vaše zajednice. Mi na to odgovorismo da na osnovu pismenog sporazuma, koji je među nama zaključen, nije u redu da odgovaramo ponaosob i zasebno, nego da se zajedničkim pismenim dokumentom odredimo prema pomenutim poglavljima. Ako pak vaše blaženstvo, pod izgovorom da o tome treba raspraviti, traži odlaganje, iako se o ovom slučaju već sedam godina vodi spor, zašto je vaše blaženstvo uopšte došlo u ovaj carski grad, a svakako ste do pojedinosti u sve upućeni i više puta ste i pismeno i usmeno osudili ova tri poglavlja, onda nije pravo da se daljim odlaganjem odugovlači sa odgovorom, kada je presveti omperator i nama i vašem blaženstvu postavio pitanje (o tome). Ako pak budete htjeli, bilo sa mnogima vama* (*možda nama) ili bilo kim drugim da raspravljate da bi se odluka što prije otkrila svim ostalim pobožnim episkopima, koji su u ovom carskom gradu prisutni, pa da se onda zajedničkom odlukom potvrdi i da tom slučaju bude kraj, presveti imperator će pristati, ako svi mi zajedno damo obećanje u vezi sa odlukm o ovom slučaju. Ali ako hoćete da raspravljate sa nekim drugima koji ne misle isto što i mi i ne rade za mir u Crkvi,

poleos Phrygiæ Pacatianæ provinciæ, ſimiliter.

Joannes gratia Chriſti epiſcopus Adrianopolitanorum metropoleos [a] eminentiorum provinciæ ſimiliter.

Joannes miſericordia Dei epiſcopus Maronitanorum metropoleos [*] Rhodiæ provinciæ, ſimiliter.

Theodoſius miſericordia Dei epiſcopus Juſtinianopolitanorum metropoleos ſecundæ [b] Cappadocum provinciæ, ſimiliter.

Stephanus miſericordia Dei epiſcopus Laodiceæ metropoleos [*] Theodorianorum provinciæ, ſimiliter.

[*] Auxanon miſericordia Dei epiſcopus Hierapolitanorum [*] metropoleos, ſimiliter.

Euſtathius miſericordia Dei epiſcopus Maximianopolitanorum metropoleos, ſimiliter.

Paulus miſericordia Dei epiſcopus [*] Æmorum metropoleos [*] Rhodopiæ provinciæ, ſimiliter.

Dometius miſericordia Dei epiſcopus Chalcidenſium civitatis, ſimiliter.

Ætherius miſericordia Dei epiſcopus Anaxarbenſium, ſive Juſtinianopolitanorum metropoleos, ſimiliter.

Valerianus miſericordia Dei epiſcopus ſanctæ eccleſiæ catholicæ civitatis Obbæ provinciæ [*] proconſularis, ſimiliter.

Dionyſius miſericordia Dei epiſcopus Seleuciæ [*] civitatis, ſimiliter.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Dryziparenorum metropoleos, ſimiliter.

Severus miſericordia Dei epiſcopus Pompejopolitanorum civitatis Paphlagoniæ provinciæ, ſimiliter.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus novæ Juſtinianæ [*] Cypſelitanorum civitatis, ſimiliter.

[c] Creſcus miſericordia Dei epiſcopus ſanctæ eccleſiæ catholicæ Cuiculitanæ provinciæ Numidiæ, ſimiliter.

Romanus miſericordia Dei epiſcopus Gabalorum, ſimiliter.

Gregorius miſericordia Dei epiſcopus Juſtinianopolitanorum civitatis magnæ [d] Armeniæ provinciæ ſimiliter.

Joannes miſericordia Dei epiſcopus Nyſſenorum civitatis, ſimiliter.

Baſilius miſericordia Dei epiſcopus novæ Juſtinianæ [*] Camulianenſium, ſimiliter.

Joannes miſericordia Dei epiſcopus [*] Juſtinianopolitanorum, ſive Barcuſenæ civitatis, ſimiliter.

Sergius miſericordia Dei epiſcopus novæ Juſtinianæ [*] ſecundæ Ægyptiorum, ſimiliter.

Chriſtophorus miſericordia Dei epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Arcadiopoleos Aſianorum provinciæ, ſimiliter.

Stephanus miſericordia Dei epiſcopus Clyſmatis, ſimiliter.

Theodoſius miſericordia Dei epiſcopus Byblorum civitatis ſimiliter.

Leontius miſericordia Dei epiſcopus Arcæ [*] Armeniæ ſimiliter.

Joannes miſericordia Dei epiſcopus Myrines provinciæ Aſiæ, ſimiliter.

Alexander epiſcopus Amphipoleos primæ Armeniæ, ſimiliter.

Thomas gratia Chriſti epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Beriſſorum civitatis, ſimiliter.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus [**] Leontopoleos, ſimiliter.

Æmilianus miſericordia Dei epiſcopus Antipyrgi civitatis, ſimiliter.

Ariſtodemus miſericordia Dei epiſcopus [**] Philomelenſium civitatis, ſimiliter.

Thalelæus miſericordia Dei epiſcopus Hadrianopolitanorum Piſidiæ provinciæ, ſimiliter.

Theoctiſtus miſericordia Dei epiſcopus [*] Erythrarum civitatis provinciæ Aſiæ, ſimiliter.

Diogenianus miſericordia Dei epiſcopus Sozopolitanorum civitatis Piſidiæ provinciæ, ſimiliter.

Baſſus miſericordia Dei epiſcopus Thamiatenſis, ſimiliter.

Anatolius miſericordia Dei epiſcopus [*] Cymæorum civitatis provinciæ Aſianæ, ſimiliter.

Conon humilis epiſcopus [f] Magoedenſium civitatis Pamphyliæ provinciæ, ſimiliter.

Diogenes miſericordia Dei epiſcopus Cratianorum civitatis, ſimiliter.

Theoctiſtus humillimus epiſcopus Pruſæ civitatis, ſimiliter.

Georgius miſericordia Dei epiſcopus [g] Ptolemaidis, ſimiliter.

Elias miſericordia Dei epiſcopus Diocletianopoleos, ſimiliter.

Theonas miſericordia Dei epiſcopus [*] Cuſſitanorum civitatis, ſimiliter.

[h] Theodorus miſericordia Dei epiſcopus Limyrenſium civitatis Lyciæ provinciæ, ſimiliter.

Zoſimus miſericordia Dei epiſcopus Antandrenſium civitatis ſimiliter.

Aſyncretius miſericordia Dei epiſcopus Aradiorum civitatis, ſimiliter.

Stephanus miſericordia Dei epiſcopus Botryenorum, ſimiliter.

[i] Philippus humilis epiſcopus Phellitanorum civitatis ſimiliter.

Menas miſericordia Dei epiſcopus [*] Myrangeli, ſimiliter.

Cyprianus miſericordia Dei epiſcopus [*] Corycæotanorum civitatis, ſimiliter.

Reſtitutus miſericordia Dei epiſcopus ſanctæ eccleſiæ catholicæ civitatis [k] Mileon provinciæ Numidiæ [*], ſimiliter.

Thomas miſericordia Dei epiſcopus [l] Conſtantinæ civitatis Oſroenorum provinciæ, ſimiliter.

Theodorus miſericordia Dei epiſcopus ſanctæ eccleſiæ Helenopoleos, ſimiliter.

Severus miſericordia Dei epiſcopus Taborum, ſimiliter.

Theo-

[*] *Hæmimontanorum Thraciæ.*
[*] Rhodopiæ
[*] ſive Theodoriadis
[*] Auxanus [*] Phrygiæ
[*] Potte pro Acti Hard. [*] Rhodopes
[*] Africanæ
[*] primæ
[*] Cypſelon
[*] Creſconius
[*] Juſtinianopolis quondam Camulianorum. [*] Juſtinopolis.
[*] Cynon.
[*] Ægypti
[*] Philomelii.
[*] Erythron
[*] *ſcr.* Cymæ ſive Cynæ.
[*] Cyſſon.
[*] de Myrangelis.
[*] Coryci.
[*] Africanæ.

BALUZII NOTÆ.

[a] Vetus codex, *emimontiarum*. Reſte. Nam Hæmus erat mons in Thracia ubi conſtitutus erat limes utriuſque imperii. Vide lib. 2. de concordia ſacerdotii & imperii cap. 4.
[b] Vetus codex, *Cappadoctæ*.
[c] Vetus codex, *Creſcens*.
[d] Vetus codex, *Armeniorum*.
[e] Vetus codex, *Armeniæ primæ ſimiliter*.
[f] Vetus codex; *Magidenſium*.
[g] Vetus codex, *Ptolemaidos*.
[h] *Theodorus miſericordia Dei*. Vetus codex, *humilis*.
[i] Vetus codex: *Philippus miſericordia Dei*.
[k] Vetus codex, *Miley*.
[l] Vetus codex, *Conſtantianorum*.

onda je potrebno da mi, kao upitani od presvetog imperatora, zajenički odgovorimo šta mislimo o tri poglavlja. No ipak i zarad mira među crkvama, tražimo od vas da se izjasnite. Ako to, što tokom navedenih dana učinite, ne bude dovoljno da se sablažnjenima da zadovoljenje, da li ostajete uz nas i pri osudi tri poglavlja? Njegovo blaženstvo odgovori: Na to vam neću odgovoriti, jer, kako sam i ranije rekao, sebi sam stavio na teret ako moja obećanja ne budu ispunjena, ali neću otkriti svoju volju ovih dana. No nijesmo jednom insistirali na ovome, govoreći da tražimo da se vi sa nama sastanete u svešteničkoj ljubavi kako bismo zajedničkom voljom odlučili o tri poglavlja. Stoga svakako i vaše blaženstvo i mi zajedno sa njim s pravom tražimo da nam presveti imperator dâ još vremena, jer ova stvar mora zajedničkom voljom da bude definisana. Pošto smo vidjeli da će se ovaj razgovor brskrajno otegnuti ovakbim i mnogim sličnim argumentima bez ikakvog uspjeha, obećali smo da ćemo to predložiti najhriščanskijem imperatoru. Pošto smo tako učinili, njegovo spokojstvo obeća da će odrediti neke od najslavnijih sudija, zajedno sa najblagovjernijim episkopima, da ponovo odu onom najblagočestivijem čovjeku kako bi ga na ono isto podstakli.

Diodor, arhiđakon i prvi od prepoštovanih bilježnika reče: Kao što je, dakle, obćeo presveti imperator, juče je odredio najblagočestivijem[257] papi Vigiliju[258] Petra patricija i Konstantina, najslavnije muževe, a poslati su i od strane vašeg svetog sabora Teodor (episkop) Cezareje Kapadokijske, **Benigno (episkop) Herakleje Pelagonijske**, Andrej (episkop) Efeški, **Megetije (episkop) Herakleje Tračke,** Konstantin Halkedonski, Euzebije Tirski, Jovan (episkop) Cezareje Palestinske, Amazonije (episkop) Edese, Teodor Seleukijski, **Foka[259] Stalienski**, Teodor Leontopoljski, [260](episkop) Antipirga, svi najblagočestiviji episkopi, a prisutni su bili i pomenute preslavne sudije i svima je imperator zapovijedio da pred svetim saborom kažu sve što se bude zbilo u njihovom prisustvu: tako smo mu predložili.

Sveti sabor reče: Pomenuti preslavni muževi, prema onome što je presveti imperator zapovijedio, biće udostojeni da iznesu sve što se unjihovom prisustvu događalo. Liberije preslavni patricije i *magister officiorum*, Patricije, preslavni patricije i Konstantin, preslavni kvestor *sacri palatii*, preko preslavnog kvestora Konastantina, rekoše: Prvoga dana tekućeg mjeseca maja prema zapovijesti svetog gospodara otišli smo preblaženom[261] papi Vigiliju, zajedno sa preslavnim patricijima, Belizarijem[262], Cetegom i Rustikom; i sedmoga dana tekućeg mjeseca maja stigli smo po drugi put[263] istom preblaženom mužu, zajedno sa preblagočestivim episkopima Teodorom (episkopom) [264]Cezareje Kapadokijske, **Benignom (episkopom) Herakleje Pelagonijske**, Andrejom Efeškim, **Megetijem (episkopom) Herakleje Tračke**, Konstantinom Halkedonskim, Euzebijem Tirskim, Jovanom (episkopom) Cezareje Palestinske, Amazonijem (episkopom) Edese, Teodorom Seleukijskim, **Fokom (episkopom) grada Stadijenskog (sic!)[265]**, Teodorom Leontopoljskim[266] i Emilijanom (episkopom) Antipirga.

---

[257] Kodeks Belovac. *Liberum (?),* što je ispravno, kako se vidi iz onoga što se niže kaže, a ako ipak treba čitati *Liberium,* umesto *Liberum.* (?)

[258] Treba pročitati: *Petra, Patricija i Konstantina*, odakle je Patricije ime čovjeka, a ne dostojanstva, kako se vidi iz onoga što nešto kasnije govore episkopi koji su bili poslati papi Vigiliju,

[259] Pariški kodeks: *Talienski.* Tako je i na prethodnoj strani, a i u daljem tekstu.

[260] Stare knjige: *i Emilijan.*

[261] Pariški kodeks: *po zapovijesti presvetog imperatora bili smo kod preblaženog.*

[262] Pariški kodeks: *Vilizarijem*, Belovac. *Bilizarijem.* Vidi naše bilješke uz Gracijana 23. q. 4. c. 30. *Gvilizarije.*

[263] Pariški kodeks: *bili smo poslati po drugi put.*

[264] *Cezareje.* Ova riječ nedostaje u istom Pariškom kodeksu.

[265] Diokleje, Duklje (*prim*. *prir*.).

[266] Pariški kodeks: *Leontopolitanskim.*

Theoctistus misericordia Dei episcopus Halicarnassensium civitatis Cariæ provinciæ, similiter.

Thomas misericordia Dei episcopus Circesii, similiter.

* Soter — * Soterus misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Aulonensium, similiter.

Gennadius misericordia Dei episcopus Zenopolitanorum civitatis Pamphiliæ provinciæ, similiter.

* Malli — Cosmas humilis episcopus * Malleotanorum civitatis similiter.

Dionysius misericordia Dei episcopus Megarensium civitatis, similiter.

Callinicus misericordia domini Christi episcopus Opuntiorum civitatis, similiter.

Paschasius misericordia Christi episcopus sanctæ ecclesiæ Ægii civitatis, similiter.

[a] Erasmus misericordia Dei episcopus Cibyritanorum civitatis, similiter.

Sergius misericordia Dei episcopus Himereos, similiter.

Joannes misericordia Dei episcopus Neocæsareæ Euphratesiæ, similiter.

Thalalæus misericordia Dei episcopus Isindorum Pamphyliæ provinciæ, similiter.

Crescentius misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ catholicæ municipii [b] Zatarensis provinciæ Numidiæ, similiter.

Anatolius humilis episcopus Sebastenorum civitatis, similiter.

* Dausanorum. — Nonnus misericordia Dei episcopus * Dauron, similiter.

Stephanus misericordia Dei episcopus Balaneotanorum, similiter.

Victor misericordia Dei episcopus catholicæ ecclesiæ municipii Sinna provinciæ proconsularis, similiter.

Constantinus misericordia Dei episcopus Midaii, similiter.

Macarius misericordia Dei episcopus Prymnesiorum civitatis Phrygiæ Salutaris provinciæ similiter.

Megalus misericordia Dei episcopus Myrenorum civitatis Phrygiæ Salutaris provinciæ, similiter,

Genethlius misericordia Dei episcopus Dorylæi, similiter.

Crescitutus misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ catholicæ civitatis Bossæ provinciæ proconsularis, similiter.

Nicetas misericordia Dei episcopus Epiphaniensium civitatis secundæ Ciliciæ provinciæ, similiter.

Alexander misericordia Dei episcopus Dionysi civitatis, similiter.

Pelagius misericordia Dei episcopus Azanorum civitatis Provinciæ Phrygiæ Pacatianæ, similiter.

Hieron misericordia Dei episcopus Anastasiopolitanorum civitatis Phrygiæ Pacatianæ provinciæ, similiter.

Glaucus misericordia Dei episcopus Alionorum civitatis [c] Phrygiæ Pacatianæ provinciæ, similiter.

Procopius misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ * [d] Antenon Thebanæ civitatis, similiter,

* Antinoi Thebaidis. — Petrus misericordia Dei episcopus * Dometiopolitanorum civitatis Isauriæ provinciæ, similiter.

* Dometiopolis. — Joannes misericordia Dei episcopus * Colonensium, sive Theodoriadis civitatis, similiter.

* Coloniæ. — Phronimus misericordia Dei episcopus * Sinnaitanorum Phrygiæ Pacatianæ provinciæ, similiter.

* Sinnatii. — Uranius misericordia Dei episcopus * Trallenorum civitatis Lydiæ provinciæ, similiter.

* Trallicnsis — Joannes misericordia Dei episcopus * [e] Cæsarenorum civitatis Lydiæ provinciæ, similiter.

* *sup.* Cerasuntis & Inc. Iolyi.

Macedonius misericordia Dei episcopus novæ Justinianæ Bithyniæ provinciæ, similiter.

Ecdicius misericordia Dei episcopus Teni insulæ, similiter.

Eulogius misericordia Dei episcopus * [f] Dabon civitatis, similiter.

* *sup.* Danaborum.

Theodorus misericordia Dei episcopus * Coradensium civitatis, similiter.

* Gargaron vel Cordeon

Elpidiphorus misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Anastasiopoleos Cariæ provinciæ, similiter.

Cyrion misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Dadimorum, similiter.

Theodorus misericordia Dei episcopus Laodicensium civitatis, similiter.

[g] Silas misericordia Dei episcopus Tiberiopoleos Pacatianæ provinciæ, similiter.

* Megas misericordia Dei episcopus Myrenorum * civitatis, agens vicem Diogenis religiosissimi episcopi Augustopolitanæ civitatis, similiter.

* Megalus

* Phrygiæ Salutaris

Theodorus misericordia Dei episcopus * Ingilon civitatis, similiter.

* Ingelon

Julianus misericordia Dei episcopus civitatis Zeugmatis, similiter.

Dorymenes misericordia Dei episcopus civitatis Adraon Arabiæ provinciæ, similiter.

Joannes misericordia Dei episcopus Leri civitatis, similiter. [h]

* Læri

Theodorus misericordia Dei episcopus Comanensium civitatis secundæ Armeniæ provinciæ, similiter.

Rufinus misericordia Dei episcopus * Sebastenorum metropoleos, similiter.

* Sebastiæ Armeniæ

Conon misericordia Dei episcopus * Semneatanorum civitatis, similiter.

* Semneon

Cyriacus episcopus sanctæ ecclesiæ * Casatanorum civitatis, similiter.

* Casatorum seu Curatorum.

Sisinnius misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Præneti civitatis, similiter.

Julianus misericordia Dei episcopus * Batnon civitatis, similiter.

* Bathoa

Anastasius misericordia Dei episcopus Rachlenorum civitatis, provinciæ Tyriorum, similiter.

Theodorus misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Porthmi Græciæ provinciæ, similiter.

Paulus misericordia Dei episcopus sanctæ ecclesiæ Stectorii civitatis Pentapoliticæ regionis, Phrygiæ Salutaris provinciæ, similiter.

Ste-

BALUZII NOTÆ.

a Vetus codex, *Erasimus*. b Vetus codex, *Zatarensis*.
c Vox *Phrygiæ* deest in veteri libro. d Vetus codex, *Autenot*. e Vetus codex, *Cerasenorum*.
f Vetus codex, *Danabon*. g Vetus codex, *Silias*.
h Post Joannem episcopum Liri vetus codex addit. *Theodorus misericordia Dei Episcopus clare Gangrensium civitatis similiter*.

*Oba dana smo saopštili isti odgovor presvetog gospodara, to jest, da bi se sastao zajedno sa svima nama i raspravljao o tri poglavlja, ukoliko oni koji žele imaju pravo da protivrječe: da bi se zajedničkim konsezusom svih učinio kraj slučaju tri poglavlja. I sa mnogo argumenata o ovome zatražio je da se prihvati dozvola da sam odgovori. Mi smo mu pak rekli: Ti si sam više puta u pisanoj i nepisanoj (formi) osudio ta tri poglavlja i presveti gospodar hoće da se ti sastaneš sa ostalima i da se tako o ovima[267] sudi. Što se pak tiče produžetka roka, tvoje blaženstvo je preko drugih iznijelo o tome prijedlog presvetom gospodaru, a njegovo veličanstvo je odgovorilo da ukoliko se zaista sastanete sa preblaženim patrijarsima i preblagočestivim episkopima, shodno čemu, izgleda, da imate potrebu da raspravljate i da se zajednički o tri poglavlja odredite, dajem vam ne samo onoliko vremena koliko sada[268] kažete, nego čak i duže, ali ako pak tvoje blaženstvo hoće svoju volju da izrazi, potrebno je da mi na saborskom zasijedanju doznamo kakvu volju o ovome, imaju i ovi preblagočestivi sveštenici koji su zbog toga pozvani i toliko vremena su se ovdje zadržali. Mi pak ne možemo Crkvu Božiju dalje ostaviti u smutnji, dok njene sveštenike jeretici kao i Nestorijevi sljedbenici u najvećoj mjeri nepravedno kleveću. I ponovo je obećao da će sam djelovati i prenijeti presvetom gospodaru.
(**Iz Pariškog rukopisa Klaudija Jolija, kantora Pariske crkve, a objavio Baluzije*): Oba puta smo saopšili isti odgovor presvetog imperatora. to jest, da se ili sastane sa svima vama, ili da raspravlja o tri poglavlja, pošto se onima koji to žele dâ sloboda da protivrječe; ili ako ne bude htio da se sastane sa prevaženim patrijarsima, to jest, Eutihijem Konstantinopoljskim, Apolinarijem Aleksandrijskim, Domninom Teopolitanskim i drugima, kao i sa drugim episkopima i sa ovima raspravlja o odluci kakva dolikuje o tri poglavlja i da se otkrije ono što se bude činilo ostalim episkopima, kako bi se zajedničkim konsenzusom svih stavio kraj na slučaj tri poglavlja; ili sa svim preblagočestivim episkopima, ili sa presvetim patrijarsima i ostalim episkopima, prema onome što je predložio presveti imperator, nije prihvatio. Tražio je pak da (on-imperator) prihvati odgodu, kako bi sam odgovorio. Mi smo mu pak rekli: Ti si sam čak više puta pismeno i usmeno osudio ta tri poglavlja; a presveti imperator hoće da se ti zajedno sa ostalim sastaneš i da zajednički bude donijeta odluka. O odlaganju si pak i preko drugih referisao presvetom imperatoru; i njegovo veličanstvo je odgovorilo da ako bi želio sa blaženim patrijarsima i preblagočestivim episkopima, prema onome što je među vama prihvaćeno, da raspravljaš i da se javno o tri poglavlja izjasniš, dajem vam ne samo onoliko odlaganje koliko tražite, nego i duže. Međutim, budući da vidimo da se i poslije toliko vremena služiš odlaganjima, potrebno je da mi od preblagočestivih sveštenika, koji su zbog ovoga pozvani i toliko vremena ovdje borave, saznamo na sabirskoj sjednici, kakvu volju o ovome imaju. Mi svakako ne možemo Crkvu Božiju ostaviti u tolikoj pometnji: dok jeretici njene sveštenike klevetaju da su poznavaoci Nestorijevog bezumlja. Pošto smo ovaj odgovor saopštili, više puta smo od njega tražili da se sa nama sastane zajedno sa vašim svetim saborom. On pak nije prihvatio da to učini.

Sveti sabor odgovori: I preblagovjerni episkopi, koji su zajedno sa preslavnim sudijama bili kod presvetog pape Vigilija, neka saopšte ono što se zbivalo. Preblagovjerni episkopi rekoše: Prema zapovijesti presvetog imperatora i po preporuci vaše svetosti bili smo zajedno sa Liberijem, preslavnim patricijem, Petrom, preslavnim patricijem i magistrom *officiorum*, i Patricijem i preslavnim patricijem i Konstantinom, preslavnim kvestorom sacri palatii, bili kod presvetog pape Vigilija[269] i pošto su sa nama ušli preslavni magister i preslavni kvestor,

[267] Belovac. *onim.*
[268] Riječ *sada* nedostaje u Pariškom kodeksu.
[269] Pariški kodeks: *i ušao je sa nama.*

Stephanus miſericordia Dei epiſcopus Amaſenorum claræ metropoleos, ſimiliter.

* Adraſti Paulus miſericordia Dei epiſcopus * Adraſenorum civitatis, ſimiliter,

Evander humilis epiſcopus ſanctæ Dei eccleſiæ Gnidi civitatis, ſimiliter.

* Carpati Mennas peccator & humilis epiſcopus * Carpathiorum inſularum, ſimiliter.

Eleuſinius miſericordia Dei epiſcopus Trajanopolitanorum metropoleos Rhodopiæ provinciæ, ſimiliter.

Sabbatius miſericordia Dei epiſcopus Arcadiopoleos, ſimiliter.

Stephanus miſericordia Dei epiſcopus metropoleos Juſtinianæ novæ, ſive Daraſi, ſimiliter.

A Stephanus miſericordia Dei epiſcopus Cherſonis, ſimiliter.

Cyprianus miſericordia Dei epiſcopus Adrianutheron civitatis, ſimiliter.

Joannes miſericordia Dei epiſcopus Apamenorum civitatis Piſidiæ provinciæ, ſimiliter.

Leontius miſericordia Dei epiſcopus Amadeſſenorum civitatis, ſimiliter.

Theodorus gratia Chriſti epiſcopus * Byzanorum metropoleos, ſimiliter. * Byzicanorum.

Paulus miſericordia Dei epiſcopus Anchiali civitatis, ſimiliter.

Conon miſericordia Dei epiſcopus Adrianitanæ civitatis, ſimiliter. [a]

izložili su u našem prisustvu zapovijest presvetog imperatora presvetom papi i oni su mnogo toga sličnog rekli što je i ranije od strane vaše svetosti prethodnog dana kod istoga presvetog pape bilo izloženo i što su sada iznijeli preslavne sudije, a znamo i mi da je rečeno kod njegove svetosti. Preslavni sudije rekoše: Mi smo, pak, ispunili ono što nam je presveti imperator zapovijedio i otišli smo u njegovu svetu palatu s namjerom da mu ostanemo na usluzi: a vi, imajući pred očima strah Božiji, budite udostojeni da dovedete ovaj slučaj do brzog kraja, koji je u skladu sa onim što je od strane četiri sveta Sabora bilo definisano o tačnom ispovijedanju vjere, znajući da nam je presveti imperator posebno zapovijedio da kažemo vašoj svetosti, da je on lično sačuvao i čuva sve ono što je od četiri sveta Sabora o jednoj i istoj vjeri definisano i odlučeno i da je branio i brani isto tako sve što je u skladu sa onim što je od pomenuta sveta četiri Sabora o tačnom ispovijedanju vjere definisano i da to podržava i čuva. Sve što pak bude odlučeno suprotno onome što je od njih (četiri sveta Sabora) o tačnom ispovijedanju vjere definisano, on odbacuje i smatra stranim Crkvi. Naime njegovo veličanstvo je učinilo da se unese u sveštene crkvene diptihe i propovijeda ono što se prije njegove vladavine božanski njemu date u svetoj Crkvi nije primenjivalo.

Kada su preslavne sudije ponovo sjele, sveti Sabor reče: Pošto je izvjesno i utvrđeno, na osnovu izlaganja preslavnih sudija i preblagovjernih episkopa ono što se i sada kod preblaženog pape Vigilija dešava, pošto smo mi to u svemu sačuvali i čuvamo kako dolikuje; i više puta smo zahtijevali da presveti papa Vigilije zajedno sa nama bude na Saboru i da zajedno sa nama[270] donese odluku o onome o čemu je riječ, budući da se zna da od preblagočestivih episkopa, koji u ovom carskom gradu borave, na našem Saboru nijesu prisutni od afričkih episkopa Primasije prepoštovani episkop Bizacenske [271]*paroeciae*(?), **iz Ilirika pak prepoštovani episkopi Sabinijan, Projekto[272] i Pavle**; Teodor prepoštovani episkop Limira, Anatolije prepoštovani episkop Cime[273], Diogenijan prepoštovani episkop Sozopolitanski, zajedno sa prepoštovanim Amonijem, Petrom i Teodorom presbiterima i braniocima crkve ovog carskog grada, neka pohitaju i neka ih podstaknu da dođu i da uzmu udjela[274] u ovom svetom Saboru. I pošto bjehu otišli određeni prepoštovani muževi pomenutim preblagočestivim episkopima i vratili se, Teodor episkop Limira reče: Po zapovijesti vašeg blaženstva bili smo kako ja, tako i Amonije prepoštovani prezbiter i Njegove svete velike Crkve branilac, Primaziju prepoštovanom episkopu Afrikancu u kuću Marine i podstakli smo ga da dođe i da ima povjerenja u vašu svetost. On pak reče: Ako papa nije prisutan, ja ne dolazim. Amonije prezbiter i branilac Crkve reče: Istinu[275] je izjavio Teodor prepoštovani episkop Limira: tako smo naime rekli[276] i tako smo čuli od njega. Anatolije episkop Cime reče: Prema zapovijesti vašeg blaženstva[277] bili smo, kako ja, tako i Petar, prepoštovani prezbiter i branilac ove svete velike Crkve na mjestu koje se zove Palea[278], u kući presvetog i prespokojnog imperatora, kod Sabinijana prepoštovanog episkopa iliričkog grada Zaparene[279] i podstakli smo ga da dođe na Sabor i da ima povjerenja u vaš sveti Sabor: on reče da ne može doći onamo jer nije prisutan njegov arhiepiskop Benenat, on je je naime rekao da sam njemu odgo-

[270] Pariški kodeks: *sa nama o ovim.*
[271] Isti kodeks: *provincije.*
[272] Pariški kodeks: *Projekto.* Tako i niže.
[273] Isti Kodeks: *Kume.* A tako i nešto kasnije.
[274] Isti Kodeks: *učesnici.*
[275] Belovac. *Istinito.*
[276] Stare knjige: *tako smo naime i rekli.*
[277] Stare knjige: *vašeg blaženstva.*
[278] Pariški kodeks: *Palae.*
[279] Isti kodeks: *Zafarene.*

voran. Petar prezbiter i branilac Crkve reče: Istinu je rekao Anatolije prepoštovani episkop Cime: tako smo zaista rekli i to smo čuli od njega. Diogenijan episkop Sozopolitanski iz Pisidije reče: Po zapovijesti vašeg blaženstva otišao sam zajedno sa Teodorom, prepoštovanim prezbiterom i braniocem ove[280] Crkve **Projektu, prepoštovanom episkopu Naisitanskom iz Ilirijske dijeceze[281] koji stanuje u Maksencijanovoj kući** i rekli smo mu ovakav odgovor: presveti patrijarsi i sva ostala vaša braća preblagovjerni episkopi vas podstiču da dođete[282] na sveti Sabor i on je rekao: ja sam uz arhiepiskopa Benenata, njemu sam odgovoran. Kada smo pak stigli kod Pavla, preblagočestivog episkopa Druge Justinijane, koji stanuje u Germanovoj kući blizu luke Cezarija i bijasmo[283] mu rekli ono što je vaša svetost zapovijedila, a on je odgovorio: ja imam arhiepiskopa i njemu sam odgovoran. Teodor prezbiter i branilac Crkve reče: Pošto sam, prema zapovijesti vašeg blaženstva, stigao zajedno sa Diogenijanom prepoštovanim episkopom Sozopolitanskim pomenutim prepoštovanim episkopima **Projektom Naisitanskim** i Pavlom Druge Justinijane, podstakli smo ih da dođu na ovaj sveti Sabor, odgovorili su[284] ono što je prethodno izložio prepoštovani episkop Diogenijan.

Sveti Sabor reče: Pozvani preblagočestivi episkopi Primasije, Sabinijan, Projekto i Pavle trebalo je svakako da dođu na ovaj sveti Sabor i da budu učesnici svega o čemu se raspravlja, pogotovo što nam je presveti imperator dao slobodu, a i mi sami smo svakom pojedincu dali slobodu, da svoju volju kakvu god ima o ovome o čemu se raspravlja iskaže: budući da to nijesu učinili, o Primasiju pak neka se raspravlja prema crkvenom predanju u pogodno vrijeme; a **prepoštovanim episkopima Sabinijanu, Projektu i Pavlu biće dopušteno, prema onome što su zahtijevali, da budu uz Benenata koji se sa nama u zajednici i saglasan je sa onim što se na ovom Saboru događa, kao što pokazuje sve ono što je više puta napisao i učinio, i zato što je Foka[285] preblagočestivi episkop, koji pripada njegovoj dijecezi, prisutan na ovom svetom Saboru i u njegovo ime raspravlja i to će tako biti zabilježeno**. Nije, pak, primjereno sveštenicima da misle da mi treba da odugovlačimo sa davanjem odgovora najhrišćanskijem imperatoru, kao što kaže i apostol Petar: Treba da budemo *svagda spremni sa krotkošću i strahom na odgovor svakome koji traži od* nas *razlog* naše *nade* (1. Pt. 3, 15); učinićemo[286] ono što treba kada se Božijom pomoću sljedećeg dana sastanemo.[287]

Treće zasijedanje

27. godine vladavine gospodara Justinijana zauvijek Avgusta i 12. godine po konzulovanju Vasilija preslavnog muža, VII[288] dana majskih ida, I indikcije dok su u sekretarijumu sjedjeli [289]poštovani episkopi ovog carskog grada.

Eutihije presveti patrijarh carskog Konstantinopolja novoga Rima,

Apolinarije presveti episkop Aleksandrije velikoga grada,

Domnin* (*Domno) presveti patrijarh Teopolitanskog* (*Antiohijskog) velikog grada,

Stefan preblagočestivi episkop Rafije,

Georgije preblagočestivi episkop Tiberijade,

[280] Stare knjige: *ove velike svete.*
[281] Iste knjige: *diocеze.*
[282] Pariški kodeks: *da dođete na sjednicu.*
[283] Stare knjige: *rekosmo.*
[284] Pariški kodeks *i odgovorili su.*
[285] Episkop je bio Stalijenski. Vidi imena episkopa na početku zasijedanja.
[286] Pariški kodeks: *učinimo.*
[287] Završava se drugo zasijedanje i počinje treće.
[288] Pariški kodeks: *IIII (dana) Ida*
[289] Treba čitati *poštovanog Episkopata*, kao i u prethodnim zasijedanjima.

i drugi kao na početku I zasijedanja.[290]

Diodor, arhiđakon i prvi od prepoštovanih bilježnika reče: Kada je juče završeno zasijedanje, vaša svetost je napomenula da danas vaš sveti Sabor treba da se sastane, pa podsjećamo na ono što je bilo odlučeno. Sveti Sabor reče: Reda radi biće pročitano sve što se dešavalo. Pošto je to učinjeno, sveti Sabor reče: izlažući[291] (to) svima i smatrajući da sveštenici treba da se okupe smatrajući da (treba) započeti sa raspravom koju imamo među sobom, (tj) o tri poglavlja o kojima nam je u pismenoj formi postavio pitanje najpobožniji i najspokojniji imperator i da treba svima objelodaniti o tačnoj vjeri i svetim[292] Ocima i učiteljima, koji su u različitim vremenima blistali u svetoj Božijoj crkvi: Ispovijedamo da držimo i propovijedamo vjeru od velikog Boga i Spasitelja našeg Isusa Hrista prvobitno datu svetim Apostolima koji su je propovijedali cijelom svijetu, a tu su vjeru i sveti Oci ispovijedali i protumačili i svetim crkvama predali, a najviše oni koji su se sabrali na četiri sveta Sabora; njih po svemu i u svemu [293]*slijede (*slijedimo) i podržavamo sa ostalim svetim ocima: i (slijedimo) sveta četiri Sabora, to jest tri stotine i osamnaest svetih Otaca sabranih u Nikeji, stotinu i pedeset onih koji su se sabrali u Konstantinopolju i dvije stotine na prvom u Efesu i u Kalhedonu šest stotina trideset: i podržavamo sve što je od strane pomenuta četiri Sabora definisano o jednoj i istoj vjeri: i sve osuđene od strane četiri sveta Sabora, isto tako smatramo osuđenima i anatemisanima zajedno sa ostalim jereticima. [294]Budući da o tome tako mislimo, postarali smo se da sve što je od strane pomenuta četiri sveta Sabora, kao što je već rečeno, o tačnoj vjeri bilo definisano kao i o crkvenom statusu u kanonima iznijeto, sačuvali smo i čuvamo. Premda su u raznim vremenima [295]pomenuta četiri sveta Sabora održana protiv jeretika koji su se izrodili, ipak su sačuvali i propovijedali jedno i isto ispovijedanje tačne vjere i stoga podržavamo sve što je u skladu sa onim što je o tačnoj vjeri od strane pomenuta četiri sveta Sabora definisano; a osuđujemo i anatemišemo, smatrajući stranim pobožnosti, sve što nije u skladu sa onim što je definisano od strane [296]ista četiri sveta Sabora i napisano o tačnoj vjeri[297], bilo na štetu, bilo kao protivrječno spram ista četiri sveta Sabora, ili jednoga od njih što se tiče definicije jeretika i njihove bezbožnosti. * (*Ovo mjesto citira Manuel Kalekas u 24. pogl. 2. knjige svoga dela *Libri iv adversus errores Graecorum de Processione Spiritus Sancti - Četiri knjige protiv zabluda Grka o proishođenju svetoga Duha*) Što se toga tiče u potpunosti slijedimo svete Oce i učitelje Crkve, Atanasija, Ilarija, Vasilija, Grigorija Bogoslova, Grigorija Nisijskog, Amvrosija, Avgustina, Teofila, Jovana Konstantinopoljskog, Kirila, Leona, * Prokula (*ili Prokla); i podržavamo sve što su o tačnoj vjeri i osudi jeretika iznijeli. Podržavamo i druge svete i pravoslavne oce koji su u svetoj Božijoj Crkvi[298] tačnu vjeru besprijekorno sve do kraja svog života propovijedali. Pošto se, dakle, upravo ta tačna vjera mora sačuvati i propovijedati u svetoj Božijoj, katoličanskoj i apostolakoj Crkvi, ukoliko bi se

[290] Pariški kodeks na početku ovog zasijedanja sadrži samo deset prvih episkopa, a poslije toga dodaje, *zajedno sa ostalim svojim episkopima čija imena su u prvom zasijedanju.* Kodeks Belovac. sve opisuje na ovaj način kao što smo i mi stavili na početku Drugog zasijedanja. Tako je isto i u starim izdanjiama. Izdavači prvog carskog izdanja ispustili su na ovom mjestu imena svih episkopa, osim prvih pet. Jer, ako slijedimo autentičnost starog kodeksa i starih izdanja, treba ponoviti sva imena na početku svakog zasijedanja.

[291] Pariški kodeks: *(onima koji) predlažu;* i nešto dalje *(onima koji) smatraju*.

[292] Isti kodeks: *i od svetih.*

[293] Rimski izdavači su na margini napomenuli da treba čitati *Slijedimo.* Ovo potvrđuju i stare knjige.

[294] Cijela ova perikopa može se vidjeti i u drugoj verziji u sekretarijumu petog Lateranskog koncila (održanog) pod papom Martinom. Tamo ćeš takođe naći ovaj dio akata petog grčkog sabora.

[295] Reč *sveta* nedostaje u kodeksu Belovac. i u Lateranskom Koncilu. Ali postoji u grčkom tekstu.

[296] Stare knjige: *bisdem (?) svetih Sabora.*

[297] Iste knjige: *vjeri tačnoj.*

[298] Pariški kodeks: *u svetu Božiju Crkvu.*

neko sam od sebe odvojio[299] iz njene zajednice, razmišljajući suprotno njoj, takav se s pravom, budući da se sam od sebe otuđuje od tačne vjere i pribraja jereticima, od svete Božije Crkve osuđuje i anatemiše. Što se pak tiče rasprave o tri poglavlja, to jest o Teodoru Mopsuestijskom i njegovim spisima, o pismu za koje se kaže da ga je napisao Iba Mariju Persijancu i o Teodoritovim spisima, koji su suprotni tačnoj vjeri i napisana protiv Kirila blažene uspomene i protiv njegovih dvanaest poglavlja, o kojima nam je postavio pitanje preblagočestivi i presvijetli[300] imperator, budući da im je neophodno posebno zasijedanje[301], sastanimo se, Božijom pomoći, sljedećeg dana.[302]

. . . . . .

Ja, Eutihije, milošću Božijom episkop Konstantiopolja, novoga Rima, prosudio sam da je onako kako je predloženo i priznajući da je tako, kako stoji u svim već navedenim poglavljima i dogmatima i prihvatajući sveta četiri Sabora, to jest, Nikejski, Konstantinopoljski, prvi Efeski i Halkedonski i sve ono što od njih o jednoj i istoj vjeri definisano i pri svemu tome ostajući, onako kako je gore napisano, osuđujem i anatemišem uz ostale jeretike i njihove bezbožne spise, bezbožnog Teodora, koji je bio episkop Mopsuestije, zajedno sa njegovim bezbožnim spisima i sve što je bezbožni Teodor napisao, kao što je već rečeno i bezbožno pismo takozvanog Ibe i sve one koji su podobno tome razmišljali i razmišljaju i to sam potpisao.

Ja, Apolinarije, milošću Božijom episkop Aleksandrije, prosudio sam da je onako kako je predloženo i pouzdajući se da je onako kao što se sadrži u svim gore navedenim poglavljima i dogmatima.

Ja, Domnin, milošću Božijom episkop Teopolitanskog grada, isto tako.

Ja, Stefan, milošću Božijom episkop grada Rafeotane, u ime Eustohija, presvetog patrijarha grada Jerusalima, zajedno sa Grigorijem i Damianom, preblagočestivim episkopima, isto tako.

Ja, Grigorije, milošću Božijom episkop Tiberijade, u ime Eustohija presvetog patrijarha grada Jerusalima, zajedno sa Stefanom i Damianom, preblagočestivim episkopima, isto tako.

Ja, Damian, milošću Božijom episkop grada Sozitane* (*Sozuse), uime Eustohija, presvetog patrijarha grada Jerusalima, zajedno sa Stefanom i Georgijem, preblagočestivim episkopima, isto tako.

Ja, Benigno, milošću Božijom episkop grada Heracleotane* (*Heraklije Pelagonijske), koja je prva u Makedoniji, u ime Elije, presvetog episkopa grada Soluna, kako u svoje, tako i u njegovo me, isto tako.

Ja, Teodor, milošću Božijom episkop Cezareje prve Kapadokijske, isto tako.

Ja, Andrea, blagodaću Hristovom episkop Efesa, isto tako.

Ja, Sekstilijan, milošću Božijom episkop crkve katoličanske Tuniske, uime Primoza arhiepiskopa Kartagine[303] i cijelog sinoda prokonzularne peivincije, kako u njegevo ili njihovo ime, tako i u svoje lično, isto tako.

Ja, Megetije, blagodaću Božijom episkop svete Božije katoličanske crkve grada Herakleje Tračke, isto tako.

Ja, Anastazije, milošću Božijom episkop grada Tabijanenskog* (*Tabije), u ime Doroteja, preblagočestivog episkopa mitropolije Ankirana, isto tako.

---

[299] Isti kodeks: *odvoji.*
[300] *I presvetli.* Ovo nedostaje u Pariškom kodeksu.
[301] Kodeks Belovac. *posebno zasijedanje*
[302] Završava se treće zasijedanje. Počinje četvrto.
[303] Stari kodeks: *episkopa Justinijane Kartaginske.*

Ja, Jovan, milošću Božijom episkop grada Ilijaca* (*Ilijenskog), uime Euprepija, episkopa metropolije Kizičana, isto tako.

Ja, Euzebije, milošću Božijom episkop mitropolije Tirana, isto tako.

Ja, ponizni Jovan, episkop mitropolije Nikomeđana, isto tako.

Ja, Stefan[304] milošću Božijom episkop mitropolije Nikejana* (*Nikeje), isto tako.

Ja, Konstantin, milošću Božijom episkop svete Božije Crkve mitropolijskog grada Halkedonjana, isto tako.

Ja, Petar, milošću Božijom episkop Tarsa, mitropolijskog grada, isto tako.

Ja, Jovan, milošću Božijom episkop grada Kukuzenjana* (*Kukuzâ), uime Paladija preblagočestivog episkopa mitropolije, isto tako.

Ja, Jovan, milošću Božijom episkop Cezareje Palestinske, isto tako.

Ja, milošću Božijom episkop *svete Crkve katoličanske grada Viktorijane, privincije Bizacene (*Bizacija), isto tako.

Ja, Amazonije, blagodaću Hristovom episkop mitropolijskog grada Edese, isto tako.

Ja, Aleksandar, milošću Božijom episkop mitropolije Gangrenske* (*Gangrijske), isto tako.

Ja, Toma, milošću Božijom episkop mitropolijskog grada Apameje * (*Sirijske), isto.

Ja, Eufrantas, milošću Božijom episkop mitropolije Tijanske, isto.

Ja, Bosforije, trpeljivošću Božijom episkop mitropolije Neocezarejske, isto.

Ja, Jovan, milošću Božijom episkop mitropolije Bostrenjana, isto.

Ja, Filip, milošću Božijom episkop mitrpolije Mirenijske u provinciji Lidiji, isto.

Ja, Teodot, milošću Božijom episkop mitropolije Seleukijske kod Izaura, isto.

Ja, Julijan, milošću Božijom episkop mitropolije Sardinjana* (*Sardičana) u provinciji Lidiji, isto.

Ja, Teodor, milošću Božijom episkop Gortine, koja je mitropolija Krićana, isto.

Ja, Eustahije, milošću Božijom episkop mitropolijskog grada Damaska, isto.

Ja, Teodosije, milošću Božijom episkop mitropolije Rođana, isto.

Ja, Teodosije, milošću Božijom episkop mitropolije provincije Pisidije[305], isto.

Ja, Eulogije, milošću Božijom episkop Pergenjana mitropolijskog grada provincije Pamfilije, isto.

Ja, Kirijak, milošću Božijom episkop mitropolije Amidenjana* (*Amide), isto.

Ja, Severijan, milošću Božijom episkop svete Crkve grada Afrodizijade u provinciji *Karana (*Kariji), isto.

Ja, Sever, milošću Božijom episkop Sinadenaca, mitropopolijskog grada Frigije [306] provincije, isto.

Ja, Petar, milošću Božijom episkop mitrpolije *Sidetanaca (*Side) provincije Pamfilije, isto.

Ja, Avram, milošću Božijom mitropolijskog grada Sergiopolja, isto.

Ja, Asignije, milošću Božijom episkop grada Trajanopolitanskog[307], u ime Jovana, preblagočestivog episkopa mitropolije Laodikenjana, provinvije Pakacijane, isto.

Ja, Jovan, blagodaću Hristovom episkop mitropolije * (*Hemimonta u Trakiji) eminentske[308] provincije, isto.

---

[304] Stari kodeks: *Stefan, blagodaću Hristovom.*

[305] *provincije Prisidije.* Ovo nedostaje u starim knjigama.

[306] Stari kodeks, *napredne*

[307] Stari kodeks, *Tranupolitanaca.*

[308] Stari kodeks, *emimontenjana.* Pravilno. Hem je, naime, bio planina u Trakiji gde je bila ustanovljena granica i jedne i druge imperije. Vidi I (nečitko) knjigu o slozi sveštenstva i imperije pogl. 4.

Ja, Jovan, milošću Božijom episkop mitropolije Maronitanaca provincije *Rodije (*Rodopije), isto.

Ja, Teodosije, milošću Božijom episkop mitropolije Justinijanopolitanaca druge provincije Kapadočana[309], isto.

Ja, Stefan, milošću Božijom episkop mitropolije Laodikeje provincije Teodorijanjana* (*ili Teodorijade), isto.

Ja, *Auksanon (*Auksijan), milošću Božijom episkop Hieropolitanjana mitropolije * (*Frigije), isto.

Ja, Eustatije, milošću Božijom episkop mitropolije Maksimijanopolitanske, isto.

Ja, Pavle, milošću Božijom episkop mitropolije Emorske* (*Hoite(?) umesto *Aini*(nečitko!) Hard.?), u provinciji Rodopiji* (*Rodopi), takođe.

Ja, Domecije, milošću Božijom episkop grada Halc(k?)idskog, isto tako.

Ja, Eterije, milošću Božijom episkop Anaksarbenski, ili grada Justinijanopolitanskog, isto tako.

Ja, Valerijan, milošću Božijom svete katoličanske crkve grada Obe, u prokonzularnoj* (*Africi) provinciji, isto.

Ja, Dionizije, milošću Božijom episkop grada Seleukije * (*prve), isto.

Ja, Teodor, milošću Božijom episkop mitropolije Driziparenske, isto tako.

Ja, Sever, milošću Božijom episkop grada Pompejopolitanskog u provinciji Paflagoniji, isto tako.

Ja, Georgije, milošću Božijom episkop nove Justinijane Cipselitanske* (*Cipselske), isto.

Ja, [310]*Kresko (*Kreskonije), milošću Božijom episkop svete katoličanske crkve Kuikulitanske u provinciji Numidiji, isto tako.

Ja, Roman, milošću Božijom episkop Gabalski, isto tako.

Ja, Gregorije, milošću Božijom episkop velikog Justinijapolitanskog grada provincije Armenije[311], isto tako.

Ja, Jovan, milošću Božijom episkop grada Nisenjana, isto tako.

Ja, Vasilije, milošću Božijom episkop nove Justinijane Kamulijanenske* (*Justinijanopolj, nekada Kamulijanski?), isto tako.

Ja, Jovan, milošću Božijom episkop Justinijapolitanaca* (*Justinopolja), ili grada Barkuzene, isto tako.

Ja, Sergije, milošću Božijom episkop nove Justinijane * (*Cinjana) druge Egipatske, isto tako.

Ja, Kristofor, milošću Božijom episkop svete crkve Arkadiopolja provincije Azijaca, isto tako.

Ja, Stefan, milošću Božijom episkop Kliimate, isto tako.

Ja, Teodosije, milošću Božijom episkop grada Biblijana, isto tako.

Ja, Leontije, milošću Božijom episkop Arce u Armeniji[312], isto tako.

Ja, Jovan, milošću Božijom episkop Mirine u provinciji Aziji, isto tako.

Ja, Aleksandar, episkop Amfipolja prvoj Armenskog, isto tako.

Ja, Toma, blagodaću Hristovom episkop svete crkve grada Berišana, isto tako.

Ja, Teodor, milošću Božijom episkop Leontopolja, isto.

Ja, Emilijan, milošću Božijom, episkop grada Antipirga, isto.

[309] Stari kodeks, *Kapadokije.*
[310] Stari Kodeks, *Krescens*.
[311] Stari kodeks, *Armenjana.*
[312] Stari Kodeks, *Armenske prve isto tako.*

Ja, Aristodem, milošću Božijom episkop grada Filomelenžana, isto tako.

Ja, Talalej, milošću Božijom episkop Hadrijanopolitanaca u provinciji Pisidiji, isto tako.

Ja, milošću Božijom episkop grada Eritarskog* (*Eritrejskog) u provinciji Aziji, isto tako.

Ja, Diogenijan, milošću Božijom episkop grada Sozopolitanjana u provinciji Pisidiji, isto tako.

Ja, Bas, milošću Božijom episkop Tamijatenski, isto.

Ja, Anaatolije, milošću Božijom episkop grada Cimejskog* (*Sup.(?)* Cime ili Cine) azijskoj provinciji, isto tako.

Ja, Konon, ponizni episkop grada Magoedenžana[313] u provinciji Pamfiliji, isto.

Ja, Diogen, milošću Božijom episkop grada Kratijaca, isto tako.

Ja, Teoktist, najponizniji episkop grada Pruse, isto tako.

Ja, Georgije, milošću Božijom episkop Ptolemaide, [314] isto.

Ja, Elija, milošću Božijom, episkop Dioklecijanopolja[315], isto tako.

Ja, Teona, milošću Božijom episkop grada Kusitanaca* (*Cisijaca), isto tako.

Ja, Teodor [316], milošću Božijom episkop grada Limirskog u provinciji Likiji, isto tako.

Ja, Zosim, milošću Božijom episkop grada Antandirenskog, isto.

Ja, Azinkretije, milošću Božijom episkop grada Aradijana, isto tako.

Ja, Stefan, milošću Božijom episkop Botrijenski, isto tako.

Ja, Filip [317], ponizni episkop grada Felitanaca, isto.

Ja, Mena, milošću Božijom episkop Miriangela* (*od Miriangela), isto.

Ja, Kiprijan, milošću Božijom episkop grada Koriceotanaca* (*Korici.), isto tako.

Ja, Restitut, milošću Božijom episkop svete crkve katoličanske grada Milejaca[318], u provinciji Numidiji * (*Africi), isto tako.

Ja, Toma, milošću Božijom episkop grada Konstantine[319], u provinciji Ozrenjana, isto.

Ja, Teodor, milošću Božijom episkop svete crkve Helenopolja, isto.

Ja, Sever, milošću Božijom episkop Tabora, isto tako.

Ja, Teodosije, milšću Božijom episkop grada Halikarnašana u provinciji Kariji, isto.

Ja, Toma, milošću Božijom episkop Circezija, isto.

Ja, Soter, milošću Božijom episkop svete crkve Aulonaca, isto.

Ja, Genadije, milošću Božijom episkop grada Zenopolitanaca u provinciji Pamfiliji, isto.

Ja, Kozma, ponizni episkop grada Maeotanaca* (*Mali.), isto.

Ja, Dionizije, milošću Božijom episkop grada Megarana, isto.

Ja, Kalinik, milošću Gospoda Hrista episkop grada Opuntijaca, isto.

Ja, Pashazije, milošću Hristovom episkop svete crkva grada Egija, isto.

Ja, Erazmo [320], milošću Božijom episkop grada Cibiritanjana, isto.

Ja, Sergije, milošću Božijom episkop Himereja, isto.

Ja, Jovan, milošću Božijom episkop Neocezareje Eufratske, isto.

Ja, Talalej, milošću Božijom episkop Izinda u provinciji Pamfiliji, isto.

Ja, Kreskonije, milošću Božijom episkop svete katoličanske crkve miniucipija Zatarenskog[321], u provinciji Numidiji, isto.

---

[313] Stari Kodeks, *Magidenski.*
[314] Stari Kodeks *Ptolemaida.*
[315] Diokleje, Duklje (*prim*. *prir*.).
[316] *Teodor, milošću Božijom*, stari Kodeks, *ponizni.*
[317] Stari Kodeks, *Filip, milošću Božijom.*
[318] Stari Kodeks, *Mileja.*
[319] Stari Kodeks, *Konstantinjana.*
[320] Stari Kodeks, *Erazimo.*

Ja, Anatolije, ponizni episkop Sebastenskog grada, isto.

Ja, Nono, milošću Božijom episkop Daura* (*Dauzanora), isto.

Ja, Stefan, milošću Božijom episkop Balaneotanaca, isto.

Ja, Viktor, milošću Božijom episkop katoličanske crkve municipija Sinaj u prokonzularnoj provinciji, isto.

Ja, Konstantin, milošću Božijom episkop Midaja, isto.

Ja, Makarije, milošću Božijom episkop grada Primnezijaca u provinciji Frigiji Salutaris, isto.

Ja, Megal, milošću Božijom episkop grada Mirenjana u provinciji Frigiji Salutaris, isto.

Ja, Genetlije, milošću Božijom episkop Dorileja, isto.

Ja, Krescitur, milošću Božijom episkop svete katoličanske crkve grada Bose u prokonzularnoj provinciji, isto.

Ja, Niceta, milošću Božijom episkop grada Epifanijaca provincije Kilikije druge, isto.

Ja, Aleksandar, milošću Božijom episkop grada Dionizija, isto.

Ja, Pelagije, milošću Božijom episkop grada Azanjana u provinciji Frigiji Pakacijani, isto.

Ja, Hieron, milošću Božijom episkop grada Anastaziolitanaca u provinciji Frigiji Pakacijaji, isto.

Ja, Glauk, milošću Božijom episkop grada Alijanjana provincije Frigije[322] Pakacijane, isto.

Ja, Prokopije, milošću Božijom episkop svete crkve grada [323]*Antenâ Tebane (*Antenoi u Tebaidi), isto.

Ja, Petar, milošću Božijom episkop grada Domiciopolitanaca* (*Domciopolja) i provinciji Izauriji, isto.

Ja, Jovan, milošću Božijom episkop grada Kolonjana* (*Kolonije), ili Teodorijade, isto.

Ja, Foronim, milošću Božijom episkop Sinaitanaca* (*Sinaja), u provinciji Prigiji Pakacijani, isto.

Ja, Uranije, milošću Božijom episkop grada Tralenjana* (*Tralijenskog), u provinciji Lidiji, isto tako.

Ja, Jovan, milošću Božijom episkop grada [324]*Cezarenjana (**sup(?)* Cerazunta i u *c·lelyi* ?) u provinciji Lidiji, isto.

Ja, Macedonije, milošću Božijom episkop nove Justinijane u provinciji Bitiniji, isto.

Ja, Ekdicije, milošću Božijom episkop ostrva Tena, isto.

Ja, Eulogije, milošću Božijom episkop grada [325]*Dabon (**sup.* Daun(a)bonjana), isto.

Ja, Teodor, milošću Božijom episkop grada *Koradenaca (*Gargaca ili Kordejana), isto.

Ja, Elpidifor, milošću Božijom episkop svete crkve Anastaziopolja u privinciji Kariji, isto.

Ja, Kirion, milošću Božijom episkop svete crkve Dadimljana, isto.

Ja, Teodor, milošću Božijom episkop grada Laodicejskog, isto.

Ja, Sila[326], milošću Božijom episkop Tiberiopolja, u provinciji Pakacijani, isto.

Ja, Megas* (*Megal), milošću Božijom episkop grada Mirenjana, u ime Diogene, najblagočestivijeg episkopa grada Augustopolitanskog, isto.

Ja, Teodor, milošću Božijom episkop grada Ingiljana* (*Ingeljana), isto.

Ja, Julijan, milošću Božijom episkop grada Zeugmate, isto.

---

[321] Stari Kodeks, *Zatarenskog.*
[322] Riječ *Frigija* je ispuštena u staroj knjizi.
[323] Stari Kodeks, *Antenoi.*
[324]Stari Kodeks, *Cerazenjana.*
[325] Stari Kodeks, *Danabon.*
[326] Stari Kodeks *Silija.*

Ja, Dorimen, milošću Božijom episkop grada Adrana u provinciji Arabiji, isto.

Ja, Jovan, milošću Božijom episkop grada Lera, isto.[327]

Ja, Teodor, milošću Božijom episkop grada Komaneža u drugoj provinciji Armeniji, isto.

Ja, Rufin, milošću Božijom episkop mitropolije Sebastenjana* (*Sebastije u Armeniji), isto.

Ja, Konon, milošću Božijom episkop grada Semneatanskog* (*Semnejskog), isto.

Ja, Kirijak, episkop svete crkve grada Kazatanaca* (*Kazataca, ili Kuratâ), isto.

Ja, Sizinije, milošću Božijom episkop svete crkve grada Prenete, isto.

Ja, Julijan, milošću Božijom episkop grada Batnjana* (*Batâ), isto.

Ja, Anastazije, milošću Božijom episkop grada Rahlenjana u provinciji Tirijana, isto.

Ja, Teodor, milošću Božijom episkop svete crkve Portma u provinciji Greciji, isto.

Ja, Pavle, milošću Božijom episkop svete crkve grada Srektorije u oblasti Pentapoljskoj provincije Frigije Salutaris, isto.

Ja, Stefan, milošću Božijom episkop slavne mitropolije Amasenjana, isto.

Ja, Pavle, milošću Božijom episkop grada Adrazenjana* (*Adrazija), isto.

Ja, Evander, ponizni episkop svete crkve Božije grada Gnida, isto tako.

Ja, Mena, grešnik i ponizni episkop Karpatijskih ostrva, isto.

Ja, Eleuziije, milošću Božijom episkop mitropolije Trajanopolitanjana u provinciji Rodopiji, isto.

Ja, Sabatije, milošću Božijom episkop Arkadiopolja, isto.

Ja, Stefan, milošću Božijom episkop mitropolije Justinijane nove ili Darasa, isto.

Ja, Stefan, milošću Božijom episkop Hersona, isto.

Ja, Kiprijan, milošću Božijom episkop grada Adrijanutejaca, isto.

Ja, Jovan, milošću Božijom episkop grada Apamejaca u provinciji Pisidiji, isto.

Ja, Leontije, milošću Božijom episkop grada Amadesenjana, isto.

Ja, Teodor, blagodaću Hristovom episkop mitropolije Bizanjana, isto.

Ja, Pavle, milošću Božijom episkop grada Anhijala, isto.

Ja, Konon, milošću Božijom episkop grada Adrianitane, isto.[328]

[327] Poslije Jovana episkopa Lira u starom Kodeksu je dodato *Ja, Teodor, milošću Božijom episkop slavnog grada Gangrežana, isto.*

[328] Nakon potpisa u starom kodeksu stoji: *objašnjenje: Na ovom Saboru zasijedalo je 166 episkopa.* Kod Surija stoji 170. Ne znam pak zašto su rimski izdavači dodali ovu bilješku, koju nijedan stari primjerak ovog Sabora nije imao. Drugu verziju starih izdanja potvrđuje naslov za kanone koji slijede.

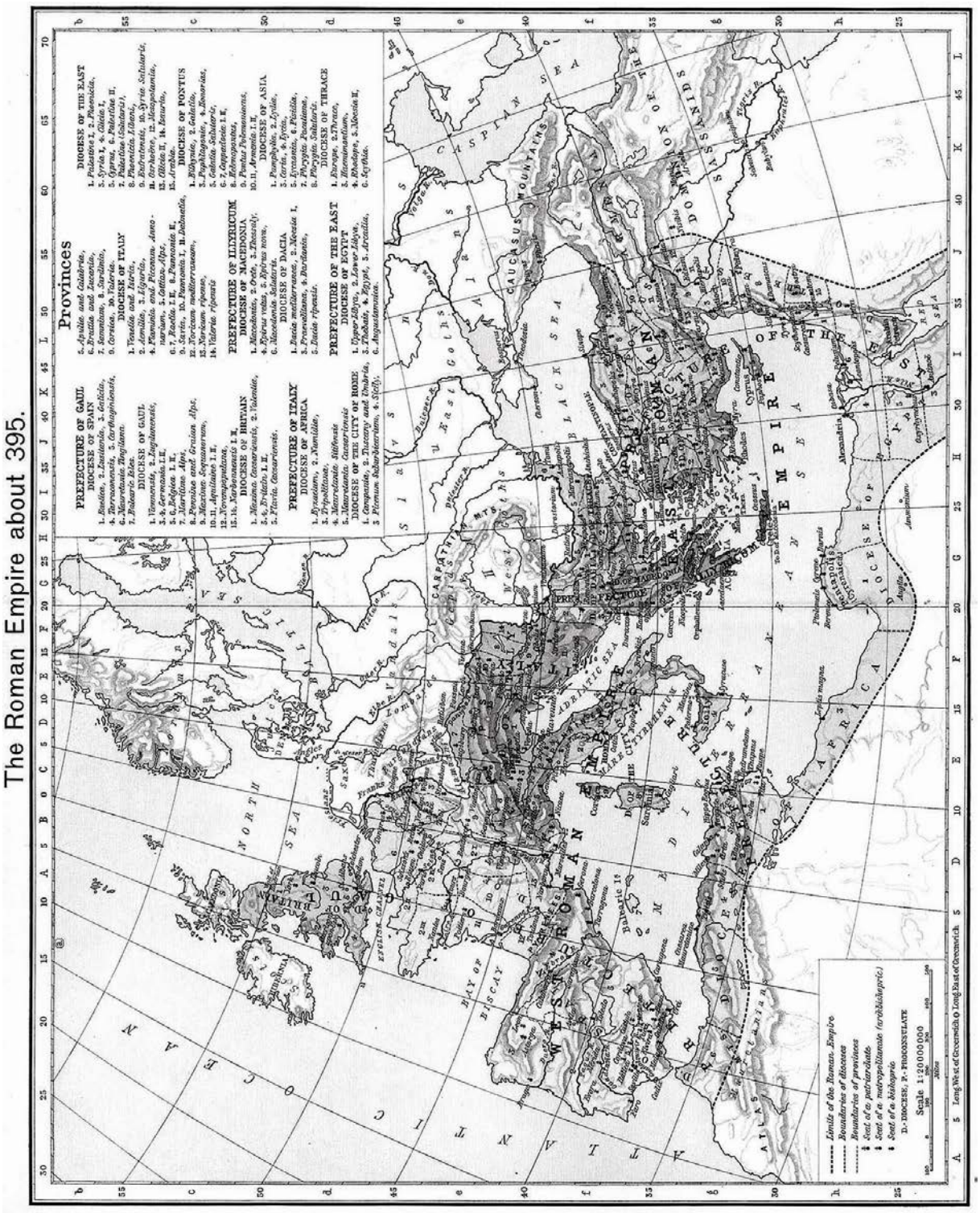
The Roman Empire about 395.
Provinces
PREFECTURE OF GAUL
DIOCESE OF SPAIN
PREFECTURE OF ITALY
DIOCESE OF GAUL
DIOCESE OF ITALY
DIOCESE OF BRITAIN
PREFECTURE OF ILLYRICUM
DIOCESE OF MACEDONIA
PREFECTURE OF ITALY
DIOCESE OF AFRICA
DIOCESE OF DACIA
DIOCESE OF THE EAST
DIOCESE OF ASIA
DIOCESE OF PONTUS
DIOCESE OF THRACE
PREFECTURE OF THE EAST
DIOCESE OF EGYPT
DIOCESE OF THE CITY OF ROME
WESTERN ROMAN EMPIRE
EASTERN ROMAN EMPIRE
Scale 1:20000000

575. godine, marta (?): Imperator Tiberije oprašta dugove po porezima na Istoku, koji su trebalo da budu plaćeni prefekturi Ilirikum i vojnim magistratima Skitije, Mezije i istočnomediteranskih ostrva[329]

O PORESKIM OLAKŠICAMA

<*Uvod*> Pravda i čovekoljublje su najveća od svih dobara u ljudima, od kojih pravda svakome daje svoje i ne traži tuđe, a čovekoljublje hita milosrđu i siromašne oslobađa dugova. Ova dobra su obično krasila vlast, državu čuvala u bezbjednosti i dobro upravljala ljudskim životom. Stoga je i nama, koji smo od Boga primili skiptar, žarka želja da se iskažemo u činjenju takvih djela kako bismo, pružajući svojim podanicima korist, nešto od vrline i slave dobili kao nebesku platu. Znamo dakle da su stalni i raznovrsni gubici imovine doveli do tolike oskudice da više ne mogu gospodarima da donose prihod niti da plaćaju poreze, a mi, s druge strane, imamo vojne i druge neophodne troškove, veoma hitne, okruženi mnogim ratovima koji od nas iziskuju velike sume novca. Stoga smo razmišljali na koji način bi se moglo udesiti da s jedne strane zadovoljimo potrebe, a sa druge da podanicima olakšamo nemaštinu, pa mada se naše mišljenje o toj stvari u mnogo čemu kolebalo, ipak je preovladala odluka da radije težimo čovjekoljublju i da pružimo bogougodnu pomoć podanicima, a da ono što nedostaje za zajedničke (opšte) troškove dopunimo iz carske blagajne.

I Poglavlje
Prepustivši dakle i ovu svoju brigu Gospodu Hristu i čineći ono što se pristoji za predstojeće dane velikog praznika Njegovog spasonosnog stradanja i vaskrsenja, s pravom Mu u ime države prinosimo i ovaj dar, kojim dopuštamo zemljoradnicima i svim proizvođačima (što će reći vlasnicima zemlje) da jedan godišnji iznos javnih tributa dijelimo na period od četiri godine, to jest na četvrtinu iznosa devete indikcije, koja neposredno nastupa, zatim još jedan takav dio desete indikcije koja potom slijedi, a iste takve četvrtine jedanaeste i dvanaeste indikcije, a istovremeno umanjujući uobičajene sume koje se u tu svrhu bilo kome plaćaju.

II Poglavlje
Opraštamo im i zaostale poreze sve do kraja pete indikcije koja tek što je prošla i zakonski utvrđujemo da ne smije da bude nikakvog sakupljanja od nas određenih poreza, bilo da se duguju najvećem magistratu carskog pretora Orijenta, ili prefekturi Ilirika, ili pak magistratu ostrvâ i vojnim magistratima smještenim u Skitiji i Meziji, ili napokon našim carskim largicijama ili drugom nekom magistratu; zabranjujući kurijalima i ekliptorima (eksceptorima), činovnicima poreske kancelarije (skrinijarima), kohortalima, dvorskim činovnicima (palatinima), kolektorima, egzaktorima, pa i susceptorima i ko god ima, ili je imao bilo kakve veze sa sakupljanjem ili preuzimanjem javnog tributa, da obilaze (i varaju) zemljoradnike i podanike, pa čak i vlasnike posjeda i nanose im štetu tako što ih ubjeđuju da su tribute od oproštenih zaostataka (tj. dugova) umjesto njih još ranije platili pa čak i lukavo tvrdeći da su primili za to garancije (constituta), ili priznanice (fideiussiones) i potvrde o plaćanju. Jer smatramo ništavnim svaki prošli, sadašnji ili budući pokušaj da se zaobiđe naša darežljivost; jer očigledno je sljedeće: ako neko prije ove naše odluke od onih zaostalih (poreza) sve do pete indikcije nešto naplatio i ako se nađe da to nije

[329] *Corpus iuris civilis, vol. 3, p. 749*.

ΡΞΓ

ΠΕΡΙ ΚΟΥΦΙΣΜΟΥ ΔΗΜΟΣΙΩΝ.

(Προοίμιον.) *Μέγιστα τῶν ἐν ἀνθρώποις ἐστὶν ἀγαθὰ δικαιοσύνη τε καὶ φιλανθρωπία, ἡ μὲν τὸ ἴσον ἑκάστῳ νέμουσα καὶ τῶν ἀλλοτρίων οὐκ ἐφιεμένη, ἡ δὲ πρὸς ἔλεον τρέχουσα καὶ χρεῶν τοὺς δεομένους ἐλευθεροῦσα δυσκόλων. ταῦτα τὴν βασιλείαν οἶδε κοσμεῖν καὶ ἀσφαλῶς [καὶ] τὸ πολίτευμα διασώζειν καὶ τὸν ἀνθρώπινον καλῶς διακυβερνᾶν βίον. ὅθεν καὶ ἡμῖν ἐκ θεοῦ τὰ σκῆπτρα λαβοῦσι γίνεται περισπούδαστον ἐκ τούτων δὴ τῶν ἀγαθῶν διαφαίνεσθαι πράξεων, ἵνα τὸ χρήσιμον τοῖς ὑπηκόοις παρίχοντες τὴν ἐξ ἀρετῆς τε καὶ δόξης ἄνωθεν ἔχοιμεν ἀμοιβήν. ἴσμεν τοίνυν τάς τε ἐπαλλήλους καὶ πολυτρόπους τῶν ἀνθρώπων φθορὰς εἰς τοσοῦτον τὰς κτήσεις καταγαγεῖν ἀπορίας, ὡς μήτε προυσόδους εἰσάγειν δύνασθαι τοῖς κεκτημένοις μήτε μὴν τὰς τῶν δημοσίων αὐταρκῶς εἰσκομίζειν φοράς, καὶ ταῦτα στρατιωτικῆς τε καὶ τῆς ἄλλης*

Nov. CLXIII Tiberii quinta secundum indicem Marcianum Graece tantum extat in L et inde a 730, 17 ἐκλήπτορσι σκρινιαρίοις τε κτλ. in l (i. e. apographo cod. L Bononiensi). In M et haec novella et CLXIV—CLXVIII omissae sunt; scholion adscribitur hoc: ἡ ρξγ΄ οὐκ ἐγράφη ὧδε ὡς οὖσα ε΄ τιβερίου. ἦν καὶ εὑρήσης (corr. εὑρήσεις) γεγραμμένην. ὡσαύτως καὶ ἡ ρξδ΄ ὡς οὖσα β΄ τιβερίου. ἦν καὶ εὑρήσεις γεγραμμένην. ἡ δὲ ρξε΄ οὐχ εὑρέθη. ἡ δὲ ρξς΄ ἔστι τύπος α΄ τῶν ἐπαρχικῶν. ἡ δὲ ρξζ΄ ἔστι τύπος κδ΄ τῶν ἐπαρχικῶν. ἡ ρξη΄ ἔστι τύπος β΄ τῶν ἐπαρχων. — Epit. Theod. 163.

---

pertinere conveniat? Sancimus igitur, ut si quid eiusmodi fiat et diversorum dominorum adscripticii inter se coeant, quandoquidem condicio eorum in controversia posita non est, cum venter non sit liber, nati quidem adscripticii sint, nec tamen rem omnem dabimus matri neque domino eius; sed si quidem unus natus sit filius, venter semini praeferatur sitque quod natum est domini matris, sin autem duo forte sint liberi, ambo dividantur electione per sortem facta, si vero impar sit numerus liberorum, id quod redundat sinus matris retineat. ut si tres sint, duo quidem sint matris unus vero patris, et rursus si quinque, tres ex natis domini matris et duo patris. Ac secundum hanc incrementi rationem numerus procedat, ut quod aequaliter dividi potest ex aequo tribuat, quod autem superat, quod quidem etiam gratius est, id matri tribuat. Hanc enim maiore studio dignari oportet, quae et parturierit et pepererit et nutrierit, quam eum qui subsicivum voluptatis opus filii procreationem effecit.

Epilogus. Quae igitur hac sacra pragmatica forma continentur tua gloria in similibus casibus observare studeat. Etenim etiam communem hac de re scribemus legem, tam haec quam alia quaedam insuper statuentes, quae sanctionem necessariam requirere credimus.

platio (to jest razdužio se), svakako će morati da plati državnom trezoru. No kako smo štedro svojim podanicima podarili ovu milost da bismo njima činili dobro, sasvim sigurno pomenutu sadašnju ratu nijesmo oprostili onima koji su ubrali javne tribute, pa hoće da ih pretvore u sopstveni dobitak; treba naime predati cjelokupnu mjeru žita i ostalih davanja u naturi na uobičajen način, s tim što se podanicima kod državne blagajne moraju računati cijene od jedna četvrtine na ime poreza koji smo im oprostili za svaku godinu tokom perioda od četiri godine, a ostatak, što se plaćaa u zlatu mora biti naplaćeno od fiska. Isto neka bude i u Ozroeni i Mesopotamiji sa onim što se u naturi kao porez plaća za magacine i vojni trošak; isto tako i što se tiče davanja u naturi na ime poreza koji se naziva ploima (za mornaricu) i u Lazijskim krajevima i u Bosporu i Hersonezu. Primiće, naime, za ta davanja novac od fiska, kako je već utvrđeno, kod blagajni prefekata kojima pripadaju kako bi i oni uživali našu širokogrudost. Nije bezbjedno zanemariti prihode u ovim proizvodima, budući da su troškovi neizbježni i da se država, da se tako izrazimo, tako izdržava. Vjerujemo da će zbog ovog našeg darivanja proizići veliki napredak naše države, jer će nam Bog zbog toga štedro podariti sreću u svemu. A oni pak, koji se usude da prekrše ono što smo zakonski na korist podanika odredili, dovešće u opasnost i svoju imovimu i svoj život.
<*Epilog*> Ono dakle, što nam je bilo po volji i što se ovim carskim zakonom objavljuje, neka tvoja slava objavi koristeći se ediktima i u ovom prosperitetnom gradu i u svim njoj podređenim provincijama, kako naša velikodušnost nikom ne bi ostala sakrivena.
<Dato . . . . uoči aprilskih . . . 1. godine vladavine Tiberija Konstantina najsrećnijeg Cezara, 8 indikcije.>

(g. 575)

CLXIII.

DE RELEVATIONE TRIBUTORUM.

Praefatio. Maxima bonorum humanorum sunt iustitia et humanitas, quarum illa suum cuique tribuit neque alieno appetit, haec vero ad misericordiam decurrit gravitasque debitis egentes liberat. Haec ornare imperium consueverunt et tuto rempublicam conservare et vitam humanam bene gubernare. Quare etiam nobis, qui a deo sceptra accepimus, in votis est, ut his benefactis conspicui simus, ut utilitatem subditis praebentes virtutis et gloriae praemium caelitus accipiamus. Scimus igitur continua et varia hominum exitia ad tantam inopiam possessiones redegisse, ut neque reditus dominis ferre neque tributorum solutiones sufficienter pendere possint, idque militaribus aliisque necessariis impensis

---

1 εἰτιοῦτο B^p ‖ 2 τῆς *om.* M ‖ 3 αὐτῆς MB^f] ταύτης LB^p ‖ 4 τυχὸν οἱ] τεχθῶσι B^p ‖ 5 γενομένης B^f ‖ ἄνισος ἐστὶ τῶν παίδων ὁ ἀριθμὸς M] ἄνισος ὁ τῶν παίδων ἐστὶν ἀριθμὸς LB^p ἀνισός ἐστιν ὁ τῶν παίδων ἀριθμὸς B^f ‖ 7 ἐὰν μὲν πέντε L ‖ καὶ τοὺς] τοὺς δὲ B ‖ 8 προπαίξησιν L ‖ εἰς *om.* B^f ‖ πρὸς νέμον MB^p ‖ ἐξ ἴσης LB^p ἐξ ἴσου B^f ‖ 9 χαριέστατον L ‖ προσνέμων MB^p προσνέμειν L^a ‖ 13 ἐγράψαμεν cum Haloandro vulg. ‖ *ταὐτά τε] αὐτά τε ML ‖ 14 subscr. ἐγράφη πρὸ ε' (ιε' v. l.) εἰδῶν (καλανδῶν v. l.) Ἰουνίων βασιλείας Ἰουστινιανοῦ τὸ ιγ' ὑπατείας Ἀπίωνος (Ἀππίωνος v. l.) *Ath.* d. v. id. sert. cp. dn. iustin. pp. aug. apione vc. conss. M ἐξεφωνήθη μετὰ τὴν ὑπατείαν Ἀπίονος ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰουστινιανοῦ *Theod. Diem ex M vulgo receptum* V. id. Sept. *improbat Zachariae propter novellas LXXXVIII et LXXXIX Kal. Sept. datas: ipse praefert* XV. Kal. Iun., *quo die novellae LXXXIII. LXXXIV. LXXXVII sancitae sunt* ‖ 17 κουφισμοῦ *Theod.*] τοῦ κουφισμοῦ *index L* κουφισμῶν *L in textu, vulg.* ‖ 18 τῶν] τὰ τῶν *Theod.* ‖ 20 ἀσφαλεῖν Haloander (*debebat saltem* ἀσφαλίζειν) ‖ καὶ sectusi ‖ 23 ἀνωθεν *om. cum Haloandro vulg.* ‖ 24 *μηδὲ L ‖ τοὺς κεκτημένους L^a ‖ 25 *μηδὲ L ‖ τοὺς — φόρους *cum Haloandro vulg.*

κατὰ τὸ ἀναγκαῖον προϊούσης δαπάνης ἐπικειμένης καὶ σφόδρα καὶ συνωθούσης ἡμᾶς πολλοῖς περιῤῥεομένους πολέμοις συχνὰς ποιεῖσθαι χρημάτων τὰς ἐπιδόσεις. ἐμεριμνήσαμεν οὖν ἱκανῶς, πῶς ἂν γένοιτο καὶ τὴν χρείαν πληρῶσαι καὶ τῶν ὑπηκόων τὴν ἔνδειαν θεραπεῦσαι, πρὸς πολλὰ τε μεριζομένης ἡμῖν τῆς περὶ ταῦτα γνώμης ἐκράτησεν ὅμως τὸ μᾶλλον πρὸς φιλανθρωπίαν ἰδεῖν καὶ τῆς ἀρεσκούσης θεῷ μεταδοῦναι τοῖς ὑποτελέσι βοηθείας, τὸ δὲ λεῖπον τοῖς κοινοῖς δαπανήμασιν ἐκ τῶν βασιλικῶν ἀντεισαγαγεῖν θησαυρῶν.

CAPUT I.

Ἀναθέντες τοιγαροῦν καὶ ταύτην ἡμῶν τὴν φροντίδα τῷ δεσπότῃ Χριστῷ, καὶ πρέποντα πράττοντες ταῖς παρούσαις τῆς μεγάλης ἑορτῆς ἡμέραις τοῦ σωτηριώδους πάθους καὶ τῆς ἁγίας αὐτοῦ ἀναστάσεως, προσάγομεν ὑπὲρ τοῦ πολιτεύματος εἰκότως αὐτῷ καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ παρόντος δωρεάν, δι' ἧς concedimus γεωργοῖς τε καὶ συντελεσταῖς ἅπασι (ταὐτὸν δέ ἐστιν εἰπεῖν τοῖς τῶν χωρίων κυρίοις) integrum unum canonem τῶν δημοσίων φόρων [τῆς] εἰς quadriennium διαιρουμένης, τοντέστι τῆς μὲν εἰσελευσομένης ἐνάτης ἐπινεμήσεως τετάρτην τούτου μοῖραν, τῆς δὲ μετὰ ταύτην δεκάτης τοσοῦτον ἕτερον μέρος. ὁμοίως καὶ τῆς ἑνδεκάτης ⟨καὶ δωδεκάτης⟩ ἐπινεμήσεως ἀνὰ τετάρτην μοῖραν, συναπομειουντες καὶ τὰς ὁπωσοῦν ὑπὲρ τούτων παρεχομένας τισὶ συνηθείας.

CAPUT II.

Ἤφιεμεν δὲ τούτοις καὶ τὰ ἐλλείμματα τοῦ φθάσαντος χρόνου μέχρι πέρατος τῆς ἄρτι παρελθούσης quintae ἐπινεμήσεως, καὶ θεσπίζομεν μηδεμίαν εἴσπραξιν γενέσθαι τῶν παρ' ἡμῶν φιλοτιμηθέντων εὐσεβῶν τελεσμάτων, εἴτε τὴν μεγίστην ἀρχὴν ὁρᾷ ταῦτα τῶν ἀνατολικῶν ἱερῶν πραιτωρίων εἴτε τὴν παρ' Ἰλλυριοῖς ἐπαρχότητα ἢ τὴν ἀρχὴν τῶν νήσων καὶ τῶν ἐπὶ Σκυθίας τε καὶ Μυσίας στρατιωτικῶν ταγμάτων ἢ τὰς θείας ἡμῶν λαργιτιόνας ἢ καὶ ἄλλην ἀρχήν· ἀπαγορεύοντες βουλευταῖς τε καὶ ἐκλήπτορσι, σκριναρίοις τε καὶ ταξεώταις, παλατίνοις τε καὶ ἀνυταῖς, ἔτι γε μὴν καὶ ὑποδέκταις καὶ παντὶ δημοσίων ἀπαίτησίν τε καὶ ὑποδοχὴν ποιησαμένῳ τε καὶ ποιουμένῳ περινοίαις χρῆσθαι κατὰ τῶν γεωργῶν τε καὶ ὑποτελῶν, ἢ καὶ τοὺς τῶν χωρίων δεσπότας • • • ὡς διαφόρους ἐκ τῶν συγκεχωρημένων ἐλλειμμάτων προκαταβαλοῦσιν ὑπὲρ αὐτῶν ἢ καὶ ἀντιφωνήσεις ἢ ἐγγύας καὶ ὁμολογίας λαβοῦσι δολερὰς. ἀκυροῦμεν γὰρ πᾶσαν κατὰ τῆς ἡμετέρας φιλοτιμίας γενομένην ἢ καὶ γενησομένην περιγραφήν· ἐκείνου δήλου ὄντος, ὡς εἴ τι φθάσαντές τινες τῆς ἡμετέρας δωρεᾶς εἰσέπραξαν ἐκ τῶν μέχρι τῆς πεμπτης ἐπινεμήσεως ἐλλειμμάτων καὶ τοῦτο μὴ καταθέντες φανείησαν, τοῖς δημοσίοις αὐτὸ τρόποις ἅπασιν εἰσκομιοῦσι λογισμοῖς. τοὺς γὰρ ὑποτελεῖς εὐεργετοῦντες τῆς παρούσης αὐτοῖς μεταδεδώκαμεν φιλανθρωπίας, οὐ μὴν καὶ τοῖς τὰ δημόσια τέλη λαβοῦσιν εἰς κέρδος οἰκεῖον ἀπενεγκασθαι βουλομένοις τήνδε τοῦ ῥηθέντος ἐγκαίρου κανόνος συγχώρησιν ἐποησάμεθα· τῆς ἐτησίας ἐμβολῆς κατ' οὐδένα τρόπον ἐλαττουμένης. δεῖ γὰρ τὸ μέτρον ἅπαν τοῦ τε σίτου καὶ τῶν ἄλλων εἰδῶν καὶ συντελεσθῆναι καὶ εἰσκομισθῆναι κατὰ τὸ εἰωθός τε καὶ νενομισμένον, τῶν τιμημάτων τῆς συγκεχωρημένης παρ' ἡμῶν καθ' ἕκαστον ἔτος τετάρτης μοίρας ἐπὶ τὸν τετραετῆ χρόνον κατὰ τὴν δημοσίαν τράπεζαν λογιζομένων τοῖς ὑποτελέσι τοῖς ἄλλοις τοῖς παρ' αὐτῶν ἐν χρυσίῳ συντελουμένοις ἤτοι καταβαλλομένων ἐκ τοῦ δημοσίου.

---

valide urgentibus et nos multis bellis circumdatos multas pecuniae expensas facere compellentibus. Aliquantum igitur cogitavimus, qua fieri posset ratione, ut et necessitati satisfaceremus et subditorum inopiae mederemur, cumque nostra de hac re sententia in multas partes distraheretur, pervicit tamen, ut ad humanitatem potius respiceremus et deo acceptum auxilium subditis praestaremus, quod vero communibus sumptibus deesset ex imperialibus potius thesauris suppleremus.

I. Dedicantes igitur hanc quoque curam nostram domino Christo, atque convenientia facientes praesentibus magni festi salutaris passionis sanctaeque eius resurrectionis diebus, merito illi pro republica hanc quoque praesentem donationem offerimus, qua concedimus agricolis omnibusque collatoribus (idem est dicere praediorum dominis) integrum unum canonem publicorum tributorum in quadriennium eam distribuentes, hoc est nonae quae futura est indictionis quartam eius partem, decimae vero insequentis tantam aliam partem, similiter etiam undecimae et duodecimae indictionis quartas partes, simul minuentes etiam consuetudines, quae quibus utcunque pro his rebus praebentur.

II. Remittimus autem eis etiam praeteriti temporis reliqua usque ad finem quintae quae nunc praeteriit indictionis, et sancimus, ut nulla piorum tributorum a nobis condonatorum exactio fiat, sive ad maximum magistratum haec pertinent sacri Orientis praetorii, sive ad praefecturam Illyrici, sive magistratum insularum et militarium ordinum in Scythia et Moesia collocatorum, sive ad sacras nostras largitiones vel etiam alium magistratum; interdicentes curialibus et exceptoribus, scriniariis et cohortalibus, palatinis et exactoribus, nec non susceptoribus, et quicunque tributorum exactionem et susceptionem gessit et gerit, ne agricolas et subditos circumveniant aut etiam praediorum dominos damno afficiant, tamquam tributa e remissis reliquis pro eis ante solverint aut etiam constituta vel fideiussiones et cautiones dolose acceperint. Irritam enim facimus omnem quae contra liberalitatem nostram facta est vel etiam fiet circumscriptionem; cum illud manifestum sit, si qui ante donationem nostram ex illis usque ad quintam indictionem residuis aliquid exegerint idque non solvisse inveniantur, eos id omnibus modis publicis rationibus illaturos esse. Ut enim subditis nostris benefaciamus, praesentem eis liberalitatem largiti sumus, non vero etiam eis qui publica tributa acceperunt et in lucrum suum vertere volunt, dictum praesentem canonem remisimus; annua annona nullo modo diminuenda. Omnem enim mensuram frumenti ceterarumque specierum consueto et solito more contribui et inferri oportet, pretiis quartae partis per singulos annos in quadriennium a nobis remissae apud mensam publicam subditis imputandis in ceteris, quae ab ipsis in auro

---

1 καὶ συνωθούσης] καὶ del. Haloander vulg. ‖ 3 πολλά τε Haloander] πολλάς τε *L* ‖ 5 λεῖπον *L*] λοιπὸν cum Haloandro vulg. maie ‖ θησαυρῶν L^a ‖ 7 ἡμέραις om. L^a ‖ 10 *τῆς seclusi; αὐτῆς cum Haloandro vulg. ‖ quadrennium *L* ‖ ἑνάτης Haloander] ἕνα τῆς *L*. Incipit kal. Sept. a. 575 ‖ 11 καὶ δωδεκάτης add. Haloander (ἀπὸ ϛ' ἰνδικτιῶνος μέχρι ιβ' Theod.) ‖ 14 Ἤφιεμεν Haloander] ἐφίεμεν *L* ‖ παρελθούσης Zachariae (*cf.* 719, 12)] περιελθούσης *L* i. e. usque ad pridie kal. Sept. a. 572 ‖ 15 qu^{i}ate (sic) *L* ‖ 17 νήσων *L* ‖ μυθίας *L* ‖ 18 *in verbis* βουλευταῖς τε καὶ *desinit L* ‖ 20 ποησαμένῳ *l* ‖ 21 *Corrupta haec esse vidit Haloander. Post* δεσπότας *excidisse verbi causa* ἀδικεῖν *recte statuit Schoell*; τοῖς τῶν χ. δεσπόταις, ὡς ἀρα φόρους . . . προκαταβάλλουσιν *perperam coni. Zachariae. Pro* ὡς διαφόρους *possis* ὡς δὴ (*vel* δῆθεν) φόρους ‖ προκαταβαλοῦσιν (*sim. Zachariae*) *Kroll*] προβάλλουσιν *l. Cf. nov. Marciani* 2 § 2 *p.* 275 *Haenel* ‖ 23 τὰς ἡμ. δωρεὰς *l, corr. Haloander* ‖ 26 μεταδιδώκαμεν *l* ‖ καὶ *Haloander*] γὰρ *l* ‖ λαβοῦσιν *del.*? ‖ 27 τήνδε *Haloander*] τήν τε *l* ‖ 28 εἰδῶν εἰδῶν l^a, *prius del.* l^b ‖ 30 τετρτῆ *l* ‖ 31 ὑποκόοις l^a, ὑποτελ$^{\acute{\epsilon}}$ l^a, ὑποτελέσιν ⟨ἐπὶ⟩ *mavult Kroll* ‖ καταβαλλομένων *Kroll*] καταβαλομένοις *l*, καταβαλλομένοις *cum Hal. vulg.*

ταὐτὸ δὲ τοῦτο ἐν Ὀσροηνῇ καὶ τῇ Μέσῃ τῶν ποταμῶν πραχθήσεται χάριν τῶν ἐν εἴδεσι συντελουμένων ὑπέρ τε τῶν ἀποθέτων καὶ τῆς στρατιωτικῆς δαπάνης· ὁμοίως δὲ καὶ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις τῶν εἰδῶν πλωΐμοις γινομένοις ἐπί τε τῆς Λαζῶν χώρας καὶ Βυσπόρου καὶ Χερσοννήσου. λήψονται γὰρ τὰ τούτων ἐκ τοῦ δημοσίου τιμήματα κατὰ τὸ τεταγμένον ἐπὶ ταῖς τραπέζαις τῶν ἐπάρχων ὕθεν εἰσάγεται ταῦτα, ὥστε καὶ αὐτοὺς τῆς ἡμετέρας ἀπολαύειν κατὰ τοῦτο φιλανθρωπίας. τὴν γὰρ τῶν αὐτῶν εἰδῶν εἰσκομιδὴν ῥᾳθυμεῖσθαι παντελῶς οὐκ ἔστιν ἀσφαλές, τῆς δαπάνης ἀπαραιτήτου καθεστηκυίας καὶ τὰ κοινὰ συνιστώσης ὡς εἰπεῖν πράγματα. πιστευόμεθα δὲ καὶ ἐκ ταύτης ἡμῶν τῆς δωρεᾶς μεγάλας ἕπεσθαι τῇ πολιτείᾳ προσθήκας, τοῦ θεοῦ πάντα αἴσια ἡμῖν διὰ τῶν τοιούτων παρεχομένου πράξεων. τῶν παραβαίνειν τολμώντων τὰ παρ' ἡμῶν ὑπὲρ τῆς τῶν ἀρχομένων ὠφελείας διατυπωθέντα περί τε τὴν οὐσίαν καὶ τὴν σωτηρίαν αὐτὴν κινδυνευόντων.

(Ἐπίλογος.) Τὰ τοίνυν παραστάντα ἡμῖν καὶ διὰ τοῦ παρόντος δηλούμενα θείου νόμου ἡ σὴ ἐνδοξότης προγράμμασι χρωμένη κατά τε τὴν εὐδαίμονα πόλιν καὶ μὴν καὶ τὰς ὑπ' αὐτῆς ἐπαρχίας φανερὰ πᾶσι ποιήσεται, ὡς μηδένα τῆς ἡμετέρας διαλαθεῖν φιλοτιμίας. (Dat. . . . . April. Tiberii Constantini felicissimi Caesaris anno I ind. VIII.) [a. 575.]

---

conferuntur, aut ex fisco solvendis. Idem autem in Osroëne et Mesopotamia fiet de eis quae in speciebus contribuuntur pro conditis et militari impensa; similiter etiam de speciebus, quae dicuntur ploima, et in Lazorum finibus et Bosporo et Chersonneso. Accipient enim harum pretia ex fisco, prout constitutum est, apud mensas praefectorum unde ea inferuntur, ut illi quoque nostra liberalitate hac in re fruantur. Illarum enim specierum illationem plane neglegenter fieri tutum non est, cum impensa inevitabilis sit et rem publicam, ut ita dicamus, stabiliat. Credimus autem ex hoc quoque dono nostro magnum reipublicae futurum esse incrementum deo omnia felicia nobis propter eiusmodi facta largiente. Ei autem, qui quae ad subditorum utilitatem a nobis sancita sunt violare audent, et de substantia et de ipsa vita periclitabuntur.

Epilogus. Quae igitur nobis placuerunt et hac sacra lege declarantur, gloria tua edictis utens et in felici urbe et in omnibus sibi subiectis provinciis manifesta faciet, ut neminem liberalitas nostra lateat.

591. godine:
Dalmatinski crkveni sabor u Saloni[330]

SALONITANSKI SABOR DALMACIJE
Održan 591. godine

Salonitanski episkop Natal[331], ne znam iz kog razloga, nekog đakona Honorata je protiv njegove volje pokušao da rukopoloži za sveštenika. Budući da je ovaj to odbio, episkop je poslije sabora odlučio da ga treba kazniti dostojanstvom arhiđakona. Pošto je za tu stvar saznao sv. Gregorije, pismom poslatim Natalu zapovijedio je da arhiđakonu vrati prethodni položaj i, pozivajući da se slučaj kod njega raspravi naložio, Natalu da pošalje nekog patrona da ga na sudu zastupa. U transkriptu pisama sv. Gregorija nalazi se i ovo pismo od devete indikcije u kome se pominje i ovaj Salonitanski sabor.

[330] *Mansi, vol. 10, p. 469*.

[331] O ovom arhiepiskopu nešto više podataka nudi arhiđakon Toma u svojoj „Istoriji Salone“ (*Thomas Archidiaconus: „Historia Salonitana“, V – Dr Fr. Rački: „Scriptores“, vol. 3, Zagrabie 1894*) Natal je bio lokalni bogataš, koji se uz pomoć salonsko-splitske elite, domogao arhiepiskopskog čina: „Bio je neznalica, sve svoje vrijeme posvećujući bančenju“, jednom takvom prilikom prepusti je crkvenu blagajnu i sveti putir nekom od prijatelja. To je izazvalo bijes bogobojažljivog arhiđakona Honorata, što je dovelo do sukoba o čemu je obaviještena i pontifikalna kancelarija. Nakon Honoratove žalbe reagovao je papa Pelagije, pa nakon njegove smrti papa Gregorije Veliki, ali je salonski arhiepiskop Natalis sve aktivnosti papske kancelarije izvrgao ruglu, itd, o čemu izlažu i dokumenta koja objavljujemo. Suština sukoba je borba za vlast: na jednoj strani moćna Skitsko-sarmatska crkva, čiji je legitimitet štitila Dukljanska mitropolija po pravu *metropolia prima*, a na drugoj nejaka organizacija pontifikalne kancelarije na Ilirikumu koja se uzdala u zaštitu titulara Justinijane Prime koji je, ako se tako može reći, zavisio od dobre volje dukljanskog i podređenih mu arhiepiskopa u Ohridu, Skadru i Dalmaciji, pa i Saloni jer arhiepiskop ovog grada nije mogao da bude izabran bez pismene saglasnosti dukljanskog. Skitsko-sarmatska crkva smatrala je da, shodno kanonskom pravu sa kraja III i početka IV vijeka kada je bliski rođak imperatora Dioklecijana nakratko imenovan za papu, može da bira sopstvene klerike i daruje im dostojanstva, ne tražeći dozvolu ni Konstantinopolja, ni Rima – to pravo i njegovo sprovođenje jemčio je Akvilejski patrijarhat na čijem će čelu još čitav vijek biti monofiziti. Izabranici dukljanskog mitropolita i skitsko-sarmatskih vođa po pravilu su bili pagani ili tek simbolično pokršteni hrišćani, koji su u sprezi sa lokalnom administracijom trebalo da sputaju sve aktivnosti kurije i njenih pristalica, u ovom slučaju đakona Honorata. Papa Gregorije je arhiepiskopu Natalisu zabranio da koristi oznaku crkvene moći, arhiepiskopski ogrtač *palium*, ali uzalud – nijesu pomogle ni prijetnje ekskomunikacijom, niti pozivi da dođe u Rim, pa se sve završilo pogubno za papskog pristalicu Honorata koji je morao da spasava život bjekstvom u pontifeksove kancelarije (*prim*. *prir*.).

☞ CONCILIUM SALONITANUM IN DALMATIA

Anno 591. celebratum.

Ex Suppl. Manſi pag. 419.

NAtalis Salonitanus epiſcopus, neſcio qua de cauſa, Honoratum quendam archidiaconum invitum Sacerdotio initiare tentavit. Cum ille recuſaſſet, vel ipſa Archidiaconatus dignitate multandum illum, habito concilio, epiſcopus ſtatuit. Certior ea de re factus S. Gregorius, datis ad Natalem literis priſtinam dignitatem reſtitui Archidiacono juſſit, cauſamque ad ſe avocans mandavit Natali ut pro ſe certum patronum ad litem agendam mitteret. Extant literæ illæ in regeſto epiſtolarum S. Gregorii nonæ Indict. in quibus & de eodem concilio Salonitano fit mentio.

591. godine:
Avari su zauzeli Panoniju pa papa Gregorije Veliki traži da se izbjegli panonski episkopi prihvate na Ilirikumu[332]

Leta Hr. **591**. *Pošto je cijela Panonija opustošena od Avara, Gregorije M. zapovijeda da episkopi moraju kao izgnanici biti primljeni i udomljeni od svih bratskih episkopija po Iliriku.*

Jobin, najodličniji čovjek, naš prijatelj, postavljen na čelo Ilirika, u svojim pisanim (izvještajem) smatra važnim da ukaže, budući da mu to nalažu njemu povjerene svete počasti, na to da je bilo zapovijeđeno da se episkopi, koje iz njihovih domova bijaše istjeralo bezumlje neprijateljstva, moraju da se pridruže onim episkopima koji sve do sada borave na svojim mjestima na izdržavanje i materijalnu podršku u sadašnjem životu. I mada na to vaše bratstvo opominje osnovni red, ipak imamo od toga još veći podsticaj vječnoga Prvosveštenika, zbog koga smo još strašnije prinuđeni da sprovedemo ovo: da volimo ne samo braću i naše saepiskope, nego i one, koje smatramo svojim protivnicima, dok to prilike nalažu, pružajući im pomoć u tjelesnim potrebama. Treba, dakle, u ovoj stvari da vi budete poslušni prije svega nebeskom Kralju, a potom da se saglasite i sa carskim odredbama: da ste dužni braću, naše saepiskope, koje pritiskaju nevolje ropstva i neimaštine u mnogo čemu, da utješite i da moraju živjeti sa vama u i morate ih dragovoljno primiti na crkveno izdržavanje. Ne, razume se, tako da se tom zajednicom dijeli dostojanstvo episkopske stolice, nego da od crkve, prema mogućnostima moraju dobiti dovoljno namirnica. Tako naime dokazujemo da volimo i bližnjega u Bogu i Boga u bližnjemu. Sebi tako zaista ne dodajemo ništa više autoriteta u vašim crkvama: pa ipak vas u najvećoj mjeri podstičemo da ih vašim utjehama održavate. Mjeseca juna, devete indikcije.

Iz Solunskog Kodeksa v.(idi) raspravu Ignjacija Komesa iz Batije o kraljevskim sinodima – Iz Eklezijastičkih Zakona tom I, str. 7.

Godine 581. ili druge Sirmium je, poslije duge opsade, od strane Rimljana bio predat Avarima po zapovijesti istočnog cara Tiberija, koji „je smatrao da je bolje izvršiti predaju grada, nego dopustiti da mnoštvo građana bude odvedeno u zarobljeništvo i ropstvo“ svjedoči uz ovu godinu Menandar Protektor u Sažecima, str. 175. Pod zapovjedništvom Mauricija Avari se nijesu ustezali od pustošenja, po svjedočenju istoga Menandra, str. 118, prema pariškom izdanju Teofilakta Simokate, knjiga VII, pogl. 15.

[332] *Georgii Fejer: "Codex diplomaticus Hungariae", vol. 1, p. 138*.

A. Ch. 591. Gregorius M. Episcopos, Pannonia per Auares vastata, exules vniuersis per Illyricum Episcopis fraterne suscipiendos, ac fouendos commendat.

Iobinus, Excellentissimus Vir, filius noster, Praepositus per Illyricum, scriptis suis nobis indicasse dignoscitur, ad se sacris apicibus destinatis, iussum fuisse Episcopos, quos e propriis locis hostilitatis furor expulerat, ad eos Episcopos, qui nunc vsque in locis propriis degunt, pro sustentatione et stipendiis praesentis vitae esse iungendos. Et licet ad hoc fraternitatem Vestram iussio principalis admoneat; habemus tamen maius his praeceptum aeterni Principis, quo ad haec peragenda terribilius compellimur: vt non dico Fratres, et Coëpiscopos nostros, sed ipsos etiam, quos nobis contrarios patimur, dum opportunitas postulat, in conferendis subsidiis necessitatum carnalium diligamus. Oportet ergo vos ad hanc rem, et coelesti primitus Principi, obedientes existere, et Imperialibus etiam iussionibus consentire: quatenus fratres, Coepiscopos nostros, quos captiuitatis, diuersarumque necessitatum angustiae comprimunt, debeatis consolandos, conuiuendosque vobiscum in Ecclesiasticis sustentationibus libenter suscipere. Non quidem, vt per communionem Episcopalis throni dignitas diuidatur, sed vt ab Ecclesia, iuxta possibilitatem, sufficientia debeant alimenta percipere. Sic enim et proximum in Deo, et Deum in proximo diligere comprobamur. Nullam quippe eis nos in Vestris Ecclesiis auctoritatem tribuimus: sed tamen eos vestris solatiis contineri summopere hortamur. Mense Iunii, Indictione nona."

E Codice Ecclesiae Thessalonicensis V. Dissertationem Ignatii Comitis Battyán de Synodis regiis — Legum Ecclesiast. Tom. I. p. 7.

Anno 581 vel secundo Sirmium, post longam obsidionem Abaris per Romanos deditum iubente Tiberio Orientis Imperatore, qui „potius esse duxit vrbis dedi„ tionem facere, quam ciuium multitudinem in captiui„ tatem, et seruitutem, vna cum vrbis amissione, ab„ duci sinere" testatur ad annum hunc Menander Protector in excerptis p. 175. Sub Mauritio Imperante vastitatem inferre Auares non destiterunt, teste eodem Menandro p. 118. edit Paris. Theophilacto Symocatta L. VII. cap. 15.

592. godine, mjeseca jula:
Papa Gregorije Veliki smješta lješkog episkopa Jovana,
koga je iz Prevalitane protjerao dukljanski arhiepiskop Pavle u dijecezu u Kalabriji[333]

236.
Episkopu izbeglom iz Prevalitane dodeljuje dijecezu u Kalabriji.
Razne prepreke za stupanju sakralne redove.

Gregorije **Jovanu episkopu Skvilacinskom**[334].
(*Iliričkі izbjegli episkop prihvata episkopski položaj u Kalabriji*)
Pastirska dužnost nas opominje da napuštenim crkvama postavimo sveštenike koji bi bili dužni (njima) da upravljaju kao savjesni pastiri. Stoga smo smatrali za potrebno da tebe, Jovana, episkopa grada[335] Lisa zauzetog od neprijatelja, postavimo za kardinalskog sveštenika u Svilacinskoj crkvi, kako bi jednom preuzetu brigu o dušama ispunjavao imajući pre očima buduće nagrade. I premda si iz tvoje crkve pod pretnjom neprijatelja istjeran, moraš da upravljaš drugom koja je ostala bez pastira, no ipak tako da se pomoću Božijom može desiti da se vratiš na prethodni položaj, da budeš vraćen na onu crkvu za koju si ranije određen, ako onaj grad bude oslobođen od neprijatelja. A ukoliko je pomenuti grad prutisnut stalnom nesrećom porobljenosti, dužan si da ostaneš u ovoj crkvi u kojoj si postavljen za kardinala. (*Prepreke za stupanje u sakralne redove*) Zapovijedamo pak da nikada ne vršiš veleljepno zaređivanje, da ne dopustiš da stupi u sakralne redove onaj ko ima dva braka ili ko nije izabrao djevstvenu ženu, ili pak nepismenog, ili oštećenog na bilo kom dijelu tijela, ko je kažnjen, ili pod bilo kojim uslovom obavezan kuriji. Ali ako bi na neke takve naišao, nemoj se usuditi da ih unaprijediš. Afrikance nikako, ili nepoznate strance koji pretenduju na crkvene redove ni iz kog razloga nemoj primati, jer su neki Afrikanci Manihejci, neki ponovno kršteni, a pokazalo se pak da su stranci većinom kada su već uvršteni u niže redove često pretendovali na viši čin. Tvoje bratstvo još podsjećamo da mudro bdi nad njemu povjerenim dušama i da više teži dobrobiti duša nego prijatnostima ovoga života. U održavanju i raspolaganju crkvenom imovinom neka bude marljivo, kako bi sudija kada dođe da sudi morao da potvrdi da si u svakom pogledu dostojno obavljao pastirsku službu.

[333] *Acta Romanorum pontificum, vol. 1, p. 450*.
[334] Skvilacijum, danas Skvilaće, grad nekad u Brutiju, a sada u Kalabriji, smješten na morskoj obali, nedaleko od Krotona. – Istom Jovanu su upućena pisma II, 39, VIII 32. U prvom, pošto je umro episkop, određuje vizitaciju (vršioca dužnosti umrlog episkopa) nad dijecezom i određuje joj izbor novog episkopa. U poslednjem je optužen od strane monaha Kastelijenskog manastira jer je, težećI novini, počeo da ukida razne manastirske privilegije, protivno običaju svojih prethodnika.
[335] *Lis* je bio grad u Iliriku, koji je pripadao provinciji Prevalitani, smješten na obali Jadranskog mora; sada je Alesio (?) blizu Drača (?). Neprijatelji su nesumnjivo Avari i Sloveni, o kojima je reč i u pismima I, 43 i II, 23.

236

ANNO 592 m. iul.

Episcopo ex Praevalitana profugo dioecesim in Calabria adsignat. — Varia ad sacros Ordines impedimenta.

Reg. II, 37. — *JE* 1191.

Gregorius Iohanni episcopo Squillacino (1).

Illyricus profugus episcopus in Calabria sedem accipit.

Pastoralis officii cura nos ammonet, destitutis ecclesiis proprios constituere sacerdotes, qui gregem dominicum pastorali debeant sollicitudine gubernare. Propterea te Iohannem ab hostibus captivatae Lissitanae civitatis (2) episcopum in Squillacina ecclesia cardinalem necesse duximus constituere sacerdotem, ut et susceptam semel animarum curam intuitu futurae retributionis impleas. Et licet a tua hoste inminente depulsus sis, aliam quae a pastore vacat debeas ecclesiam gubernare, ita tamen, ut si civitatem illam ab hostibus liberam effici, et Domino protegente ad priorem statum contigerit revocari, in eam in qua es prius ordinatus ecclesiam revertaris. Sin autem praedicta civitas continua captivitatis calamitate premitur, in hac in qua et a nobis incardinatus es debeas ecclesia permanere. Praecipimus autem, ne umquam inlicitas ordinationes facias, ne bigamum, aut qui virginem non est sortitus uxorem, aut ignorantem litteras, vel in qualibet parte corporis vitiatum, poenitentem, vel curiae aut cuilibet conditioni obnoxium, ad sacros ordines permittas accedere. Sed si quos huiusmodi reppereris, non audeas promovere. Afros passim, vel incognitos peregrinos ad ecclesiasticos ordines tendentes nulla ratione suscipias, quia Afri quidem aliqui Manichaei, aliqui rebaptizati, peregrini vero plurimi etiam in minoribus ordinibus constituti fortiori de se praetendisse honori saepe probati sunt. Ammonemus etiam fraternitatem tuam, ut in commissis sibi animabus sollerter invigilet, et animarum magis lucris quam commodis vitae praesentis intendat. In continendis ac disponendis ecclesiae rebus diligens existat, ut omni ex parte susceptum digne te gessisse pastoris officium venturus iudex, cum ad iudicandum venerit, debeat adprobare.

Impedimenta ad ordines.

Afri et ignoti peregrini non sunt ordinandi.

Res ecclesiae quomodo disponenda.

236 (1) Squillacium, hodie Squillace, urbs olim Bruttii nunc Calabriae ulterioris, ad oram maris sita, haud procul Crotone. — Eidem Iohanni sunt directae epp. II, 39, VIII, 32. In prima, mortuo episcopo, visitationem dioecesis et electionem novi episcopi ei delegat. In postrema accusatus est a monachis monasterii Castelliensis, quod, novitati studens, varia monasterii privilegia, contra usus a praecessoribus suis secutos, violare conatur.

(2) Lissus erat urbs Illyrici ad provinciam Praevalitanam pertinens, in ora maris Adriatici sita; nunc Alessio prope Durazzo. Hostes sunt sine dubio Avari et Sclavini, de quibus et in epp. I, 43 et II, 23.

594. godine, mjeseca oktobra: Papa Gregorije Veliki traži da se dački arhiepiskop Feliks pokori titularu Justinijane Prime[336]

245.

Opominje ga da se pokorava episkopu Prime Justinijane, prijeteći mu kaznom ukoliko ne bude poslušan

Gregorije **Feliksu episkopu u Sardiki**[337].
(*Prema pretpostavljenima se mora biti poslušan.*)
Kada su tvoji potčinjeni u pitanju ne dvoumiš se na koji način treba pokazati poslušnost ili poštovanje prema pretpostavljenima. Tome bi veoma koristilo kad bi hvale vrijedna poniznost bez ičijeg primoravanja sačuvala ono ono što nameće sila discipline. (*Prekorijeva episkopa Sardičkog što neće da bude poslušan episkopu Prve Justinijane. Gordost je kod sveštenika težak grijeh.*) Do nas je stiglo da se tvoje bratstvo nerado pokorava našem bratu Jovanu, episkopu Prime Justinijane, onako kako običaj nalaže i da mimo uobičajene prakse nijesi htio da se potpišeš ni na njegov dekret, ni na izveštaj koji je nama uputio. Ako je tako, onda se žalostimo, jer pokazuješ znak i dokaz svoje gordosti. Jer to je kod sveštenika prvjenstveno težak grijeh, kako grme riječi božanske opomene. (*Podstiče ga da je dužan onome da bude poslušan*) Stoga te podstičemo da se odbacivši nadimanje uma ne opireš da tvome pretpostavljenom, pomenutom našem bratu i saepiskopu iskazuješ svoju poniznost i da mu se pokoravaš, kako bi se i Bog radovao slozi vašega bratstva i kako bi te i drugi uzeli za primjer vrline. (*Tvrdoglavom se obećava kanonsko ispravljanje*) Jer ako bi se desilo da ti, u šta ne vjerujemo, ostaneš u (toj) gordosti, treba da znaš da stroga kanonska disciplina neosvetoljubivo nalaže tvojoj tvrdoglavosti popravljanje. Dobro, dakle, činiš da se svojevoljno i svjesno pokažeš takvim kakvim si natjeran da budeš nakon primjene kanonske kazne. (*Neposlušni episkop je opomenut*) Jer nakon naše opomene neće ti biti dopušteno da po sudu svoje volje protiv običaja svojih starih budeš neposlušan i znaj da mi ne previđamo i ne odlažemo crkvenu kaznu za toliku nedisciplinu.

[336] *Acta Romanorum pontificum, vol. 1, p. 464*.
[337] Autori L. Talosi (?) – C. Jireček – E. de Šuflaj (?) u djelu *Acta et diplomata res Albaniae mediae, aetatis spectantia,* vol. I (1913) br. 42, smatraju da se ovdje radi o jednom srednjovekovnom episkopatu Albanije po imenu Sarda, Sardum, i da je to možda jedan isti kao episkopat Pulatenski minor, odnosno Sardinski (kod Farlati VII, 27 i u drugim dokumentima srednjeg vijeka: Skordienski). Ali prema manuskriptskoj tradiciji ova pretpostavka se najmanje potvrđuje.

ANNO 594 m. oct.

Ut episcopo Primae-Iustinianae pareat monet, inoboedienti ultionem minando.

Reg. V, 8. — *JE* 1325.

Gregorius Felici episcopo in Serdica (1).

Oboedientia praepositis exhibenda.

Qualiter oboedientia vel sit reverentia praepositis exhibenda, ex tuis quoque subiectis ipse non ambigis. In qua re valde est utile, si id quod disciplinae vigor imponit nullo cogente humilitas laudanda servaverit. Pervenit itaque ad nos, quod fraternitas tua Iohanni fratri nostro, primae Iustinianae episcopo, secundum morem parere despiciat et nec decreto eius nec relationi, quam ad nos direxit, iuxta consuetudinem voluisses subscribere. Quod si ita est, contristamur, quia superbiae de te manifestum praebes indicium. Quod quam sit praecipue in sacerdote culpabile, divinae clamant ammonitionis eloquia. Propterea hortamur, ut mentis tumore deposito ordinatori tuo antedicto fratri et coepiscopo nostro humilem te exhibere ac parere non desinas, quatenus et Deus gaudeat in fraternitatis vestrae concordia et alii de te sumant bonitatis exemplum. Nam si, quod non credimus, te in superbia permanere contigerit, districtam canonicamque disciplinae correctionem contumaciae tuae non scito ulciscenter imponere. Bene ergo facis talem te sponte salubri consideratione praebere, qualis esse canonica coercitione exigente compelleris. Nam nec tibi denuo post nostram ammonitionem licebit ad tuae voluntatis arbitrium contra morem maioribus tuis inoboedientem existere, nec nos tantae indisciplinationis ecclesiasticam cognoscas dissimulare vel differre vindictam.

Serdicensem reprehendit, quia Primae Iustin. oboedire non vult. *Superbia in* sacerdote culpabilis.

Eum illi parendum hortatur.

Contumaci canonica correctio promittitur.

Admonitio episcopo inoboedienti data.

(4) Cf. De Rossi, *Roma sott.*, I, 235; III, 427; Gregorovius, *Gesch. der Stadt Rom.*, I, 31; Duchesne, *Lib. Pontific.*, Introd. pag. CIV, ubi dicitur quanta huic narrationi fides sit tribuenda.

(5) De donatione reliquiarum vide epp. III, 19; IX, 49. — Sancti Petri catenarum particulas saepius dono dat; cf. ep. I, 25, 29, 30; III, 33, 47; V, 42, 46; VI, 6, 58 etc. Duodecim claves, sex alias benedictiones et unam crucem s. Gregorius, quantum ex solo Registro scimus, variis personis dono dedit.

245 (1) L. Thallóczy – C. Jireček – E. de Sufflay in *Acta et diplomata res Albaniae mediae, aetatis spectantia*, vol. I (1913) n. 42, putant hoic de episcopatu uno Albaniae mediae-aetatis nomine Sarda, Sardum agi, qui idem esset ac episcopatus Pulatensis minor, alias Sardinensis (apud Farlati VII, 27 et in aliis documentis mediae aetatis: Scordiensis). Sed mss. traditione haec suppositio minime confirmatur.

594. godine, mjeseca oktobra:
Papa Gregorije Veliki uprkos protestima i pobuni iliričkih mitropolita potvrđuje izbor titulara Justinijane Prime i proglašava ga za svog vikara[338]

246.
Potvrđuje izbor episkopa Prime Justinijane i dodjeljuje mu svoj vikarijat, te mu, po starom običaju, šelje palijum.

Gregorije **svim episkopima Ilirika.**
(*Rimski ponifeks potvrđuje da je episkop Prime Justinijane hirotonisan prema poretku drevnog običaja. Izveštaj sabora o izboru episkopa - vikarnog*)
Sačuvani poredak drevnog običaja i nama donosi radost zbog vaše brižnosti i njegovim postavljenjem vraća sigurnost vašem bratstvu. Otkako smo dakle iz pisama, koja ste nam preko prezbitera Maksimijana i đakona Andreja uputili, doznali da se u ličnosti našeg brata i saepiskopa Jovana sabrala saglasnost svih vas i volja presvijetlog cara, obuzelo nas je veliko oduševljenje, što je, Božijom pomoću, bio takav ishod kod svešteničke službe, koji je potvrđen kao dostojan izbora prema sudu svih. Stoga prema želji vašeg zahtjeva autoritetom našeg odobrenja potvrđujemo pomenutog našeg brata i saepiskopa na onom svešteničkom položaju na koji je postavljen i ukazujemo da mi smatramo da je njegova hirotonija ratifikovana time što mu upućujemo palijum.

(*I palijum mu pridodaje. Prema običaju ustpostavlja vikarijat*)
Budući da njemu prema običaju povjeravamo da nas zastupa, onda predviđamo za potrebno da vaše bratstvo moramo podstaći da mu kanonski dekreti ne stoje na putu u onome što mu po crkvenom statusu i pravu pripada ili u bilo čemu drugom, da se ni na koji način ne protivite da mu se pokoravate kako bi vaša pokazana poslušnost valjano iskazala da (ga) je vaša ljubav iskrenim sudom izabrala.

[338] *Acta Romanorum pontificum, vol. 1, p. 465*.

246

Primae-Iustinianae episcopi electionem confirmat eique suam vicem, antiquo more, tribuit et pallium mittit (1). **ANNO 594 m. oct.**

Reg. V. 10. — *JE* 1165.

Gregorius universis episcopis per Illiricum.

Et nobis confert de sollicitudine vestra laetitiam et fraternitatem vestram de sua reddit ordinatione securam antiquae consuetudinis ordo servatus. Quia ergo ex epistolis, quas ad nos per Maximianum presbyterum et Andream diaconum direxistis, in persona Iohannis fratris et coepiscopi nostri consensum omnium vestrum et serenissimi principis convenisse cognovimus voluntatem, magna nos exultatio habuit, talem Deo auctore ad sacerdotii officium fuisse provectum, qui dignus cunctorum est electionis iudicio comprobatus. Proinde iuxta postulationis vestrae desiderium praedictum fratrem et coepiscopum nostrum in eo quo est sacerdotii ordine constitutus nostri assensus auctoritate firmamus ratamque nos eius consecrationem habere dirigentes pallium indicamus. Cui quoniam iuxta morem nostras vices commisimus peragendas ideoque fraternitatem vestram necessario providimus adhortandam, quatenus ei in his quae ad ordinem ecclesiasticum rectitudinemque pertinent disciplinae sive in aliis quibus canonum decreta non obstant, parere nullo modo differatis, ut caritatem vestram sincero cum iudicio elegisse exhibita valeat oboedientia declarare.

Rom. Pontifex Primae Iust. episcopum, secundum ordinem antiquae consuetudinis ordinatum, confirmat. Relatio *synodi* de electione episcopi (Vicarii).

Ei pallium confert. Vicarium iuxta morem constituit.

246 (1) De Prima-Iust. cf. notam 1 Nr. 237.

594. godine, mjeseca novembra[339]: Papa Gregorije Veliki arhiepiskopu Justinijane Prime Jovanu[340]

247.
Čestita mu na izboru; šalje mu palijum, dodeljuje mu svoje zastupništvo; zabranjuje nelegalna rukopoloženja.

Gregorije Jovanu **episkopu Prime Justinijane**
(*Izveštaj rimskom Pontifiku o izboru episkopa Prime Justinijane*)
Očigledan je dokaz vrline kada se oko izbora jednoga složi saglasnost svih. Budući dakle da primljeni izvještaj naše braće i saepiskopa javlja da se vi pozivate na svešteničkі položaj pošto se saglasnost cijelog sabora sjedinila sa voljom presvijetlog cara, sa velikim oduševljenjem uznosimo zahvalnost našem Tvorcu, koji je učinio još od ranije vaš život i djela tako pohvalnim da zadovoljite sud svih.

(*Papsko odobravanje*)
Sa svim tim smo i mi u ličnosti tvoga bratstva u svemu saglasni; i molimo svemogućeg Boga da vašu ljubav u svemu svojom zaštitom čuva, kao što ju je svojom milošću izabrao.

(*Postavlja ga svojim vikarom i šalje mu palijum.*)
Po običaju vam šaljemo palijum i određujemo vas da, po ponovnom uvođenju (vikarijata), vršite zastupništvo Apostolske Stolice, opominjući (vas)

(*Pastirski savjet episkopu Prime Justinijane*)
da ste dužni da se pokažete milostivi prema podređenima, kako bi bili podstaknuti da vašu pravednost radije vole nego je se plaše. Ako bi slučajno njihova krivica zahtijevala da se postarate da se prestupi poprave, onda da očinsku ljubav iz srca nikako ne puštate. Da budete budni u čuvanju povjerenog vam stada i savjesni i strogi što se tiče revnosti i discipline, kako vuk koji čeka u zasjedi ne bi nekom prilikom i prevarom uspio niti da smuti Gospodnje stado, niti da naškodi ovcama. Hitajte da stičete dobitak našem Bogu svim nastrojenjem svoga uma: znajte da smo ime pastira primili ne zarad mira, nego zarad truda.

(*Prerogativi sveštenstva*)
Pokažimo dakle djelom ono što leži u značenju našeg imena. Prerogativi sveštenstva, ako o njima ispravno i pažljivo promislimo, biće na čast savjesnima i onima koji ih dobro obavljaju, a onima koji ih zanemaruju biće svakako na teret. Dakle, kao što one koji se trude i briže oko spasenja duša ovo ime pred Bogom vodi do vječne slave, tako neaktivne i nebrižljive gura u grijeh. Neka (vama) povjeren narod spozna u vašem jeziku da postoji drugi život. Neka im pouka vašega bratstva bude prijatni motiv za uzdržanje, a život primjer za ugledanje.

(*Tema propovijedi.*)
Ali šta treba da vole i čega da se plaše, neka (im) otkriva riječ propovijedi vaše ljubavi, neka (im) tako vaša djelotvornost pribavi plod buduće plate.

[339] Ovo pismo je ili kasnije umetnuto u Registar, ili treba pretpostaviti da se radi o drugom Jovanu, onome kome upućuje pismo III, 6. Upor. Evald. *Reg.* V, 10, belešku 1.
[340] *Acta Romanorum pontificum, vol. 1, p. 466*.

247

ANNO 594 m. nov. (1)

De eius electione congratulatur; pallium ei mittit, vices suas ei tribuit; illicitas ordinationes vetat.

Reg. V, 16. — *JE* 1164.

Gregorius Iohanni episcopo Primae Iustinianae Illyrici.

Relatio ad Romanum Pontificem de electione Primae Iustin. episcopi.

Manifestum bonitatis esse liquet indicium in unius electione cunctorum convenire consensum. Quia igitur suscepta fratrum et coepiscoporum nostrorum relatio ad locum vos sacerdotii totius concilii unito consensu et serenissimi principis voluntate declarat accersiri, gratias Creatori nostro magna cum exultatione retulimus, qui vitam actusque vestros ita de praeteritis fecit esse probabiles, ut omnium

Confirmatio pontificia.

vos, quod est valde laudabile, faceret placere iudicio. Quibus nos quoque in persona fraternitatis tuae per omnia consentimus; atque omnipotentem Dominum deprecamur, ut caritatem vestram sicut sua gratia elegit, ita in omnibus sua protectione custodiat. Pallium vero ex more transmisimus et vices vos Apostolicae Sedis agere iterata innovatione decernimus ammonentes, ut ita vos circa subiectos debeatis exhibere placabiles, ut rectitudinem vestram diligere provocentur potius quam timere. Quorum si culpa forte poposcerit, ita excessus emendare curabitis, ut paternum affectum de animo nullo modo relinquatis. Estote in custodia commissi gregis vigilantes atque solliciti et disciplinae zelo districti, ut lupus insidians nec ovile turbare dominicum nec nocere ovibus aliqua fraudis occasione praevaleat. Animarum lucrum Deo nostro tota mentis intentione facere festinate: nomen nos pastoris non ad quietem, sed ad laborem suscepisse cognoscite. Exhibeamus ergo in opere, quod signamur in nomine. Sacerdotii praerogativa si recta consideratione pensemus, sollicitis et bene gerentibus in honore, neglegentibus autem profecto erit in onere. Sicut igitur laborantes et circa animarum salutem sollicitos hoc nomen ante Deum aeternam ducit ad gloriam, ita desides ac torpentes vergit ad poenam. In lingua vestra vitam esse aliam plebs commissa cognoscat. Sit illis fraternitatis vestrae doctrina gratus coercitionis stimulus et vita imi-

Vicarium suum cum constituit et ei pallium mittit.

Adhortatio pastoralis Primae Iust. episcopo.

Sacerdotii praerogativa.

tationis exemplum. Quid enim diligere et quid timere debeant, caritatis vestrae sermo praedicationis aperiat, fructum efficacia vestra alternae huiusmodi retributionis adquirat.

Praedicationis obiectum.

247 (1) Epistola haec vel serius in Registrum est inserta, vel de alio Iohanne quam cui epist. III, 6 directa est, hic agi supponendum est. Cf. Ewald, *Reg.* V, 10 notam 1.

(*Zabranjuju se nelegalna i simonijska rukopoloženja.*)
U okviru ovoga, pak, neka vas prvjenstveno mori briga i vodite računa o tome da ne pokušate da vršite nelegalna rukopoloženja, nego ako bi se desilo da neki budu unaprijeđeni u red klera ili možda u veći čin, neka to bude ne zbog nagrada i molbi, nego prema zaslugama. Neka se vašem bratstvu ni u jednom rukopoloženju ni na koji način ne potkradu dobici kao zgodna prilika, da se za nju ne bi vezale zamke, daleko bilo, simonijske jeresi. I kao što (nas) uči istina: *Kakva je korist čovjeku ako sav svijet zadobije a duši svojoj naudi?* (Mt. 16, 26). Stoga je neophodno da u svemu što činimo vidimo Boga, da preziremo sve što je propadivo i privremeno i da želje (svoga) srca upravimo prema vječnim dobrima.

(*Darovi poslati Rimskom Pontifiku*)
- Darove vaše svetosti nikako nijesam htio da primim, jer bi bilo veoma neprikladno kad bi se vidjelo da sam od opljačkane i (nesrećom) pogođene braće primio darove. Ali vaši responzali su me pobijedili drugim argumentom donoseći ih onome ko ne može odbiti ponudu vašega bratstva. Međutim, vi prije svega treba da se trudite, kao što smo već rekli, da sudiji koji će doći ne prinesete propadive darove, kako bi i vas čekala nagrada zbog djelovanja, a jednako i nas zbog našeg podsticanja.

Inter haec vero et ista vos principaliter deliberationis cura constringat, *ne umquam ordinationes facere temptetis inlicitas*, sed si quos ad clericatus ordinem vel potiorem forte gradum promoveri contigerit, non praemiis aut precibus, sed meritis ordinetur. In nulla ordinatione fraternitati vestrae commoda quolibet modo subripiant, ne laqueis simoniacae, quod absit, haereseos inligetur. Et: '*Quid prodest homini*', sicut veritas docet, '*si totum mundum adquirat et suae faciat animae detrimentum?*'. Unde necesse est, ut Deum in omne quod gerimus attendamus, peritura et temporalia contemnamus atque ad aeternitatis bona cordis desiderium dirigamus. — Exenia autem vestrae sanctitatis suscipere omnino nolueram, quia valde esset incongruum, ut a praedatis atque afflictis fratribus munera percepisse videremur. Sed responsales vestri alio me argumento vicerunt ad eum illas deferentes, a quo non posset oblatio vestrae fraternitatis repelli. Illud enim vobis prae omnibus studendum est, ut venturo iudici animarum, sicut diximus, non peritura munera procuretis, quatenus et vos de vestra merces operatione et nos de nostra pariter adhortatione respiciat.

Illicitae et simoniacae ordinationes prohibentur.

Munera Rom. Pontifici missa.

595. godine, mjeseca juna:
Papa Gregorije Veliki bezuspješno traži od imperatora Mavrikija da njegovo sjedište bude prvo u imperiji i da se poštuju Justinijanove odluke[341]

248.

Prvjenstvo svetog Petra. Žutro ustaje protiv titule „vaseljenski patrijarh" zahtijevajući da (episkop) Konstantinopoljski carskim autoritetom (u tome) bude spriječen.[342]

Gregorije **Mauriciju Augustu**.
Preblagočestivi i . . . . . .
(*Primat sv. Petra: staranje o cjelokupnoj Crkvi i prvjenstvo nad njom se njemu povjerava.*)
Svima koji poznaju jevanđelje jasno je da je riječju Gospdnjom svetome apostolu Petru i prvaku svih apostola povjereno staranje za cjelokupnu Crkvu. Njemu je rečeno: *Simone Jonin, ljubiš li me?. . . napasaj jaganjce moje.* (Jn. 21, 15) Njemu je rečeno: *Evo vas zaiska satana da vas vije ko pšenicu. A ja se molih za tebe da vjera tvoja ne prestane; i ti, kada se obratiš, utvrdi braću svoju.* (Lk. 22, 31-32). Njemu je rečeno: *Ti si Petar, i na tome kamenu sazidaću Crkvu svoju, i vrata pakla neće je nadvladati; i daću ti ključeve Carstva nebeskoga: i što svežeš na zemlji biće svezano na nebesima; i što razdriješiš na zemlji biće razdriješeno na nebesima.* (Mt. 18-19)

[341] *Acta Romanorum pontificum, vol. 1, p. 467*.
[342] Ovo je prvo od pisama kojima sv. Gregorije ustaje protiv ove titule. O tom sporu govore i sledeća pisma: V, 39, 41, 44, 45; VII, 24, 30; VIII, 29; IX, 156.

248

Primatus sancti Petri. Contra nomen « universalis patriarcha » vehementer insurgit, petendo ut Constantinopolitanus imperiali auctoritate coerceatur (1). **ANNO 595 m. iun.**

Reg. V, 37. — *JE* 1360.

Gregorius Mauricio Augusto.

Piissimus atque.....

Primatus s. Petri: cura et principatus totius Ecclesiae ei committitur.

Cunctis ergo evangelium scientibus liquet, quod voce Dominica sancto et omnium apostolorum principi Petro apostolo, totius Ecclesiae cura commissa est. Ipsi quippe dicitur: *Petre amas me? pasce oves meas.* Ipsi dicitur: *Ecce satanas expetiit cribrare vos sicut triticum; et ego pro te rogavi, Petre, ut non deficiat fides tua; et tu aliquando conversus confirma fratres tuos.* Ipsi dicitur: *Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam, et portae inferi non praevalebunt adversus eam; et tibi dabo claves regni caelorum: et quodcumque ligaveris super terram, ligatum erit et in caelo, et quodcumque solveris super terram, soluta erunt et in coelo.*

248 (1) Haec est prima epistularum quibus s. Gregorius contra hunc titulum insurgebat. Epistulae quae de hac lite tractant sunt: V, 39, 41, 44, 45; VII, 24, 30 a.; VIII, 29; IX, 156.

595. godine, 1. juna:
Papa Gregorije traži da se konstantinopoljskom patrijarhu ukine titula *ekumenski* i o imenovanju mitropolita Salone bez znanja kurije[343]

249.
Ponovo se raspravlja o tituli „vaseljenski“.
O nelegitimnoj hirotoniji Salonitanskog episkopa i o njegovom svrgavanju

Gregorije **Konstantini Augusti.**
(*Rimski Pontifik poništava akta Konstantinopoljskog Sabora.*)
Stoga izjavljujem, budući da sam primio pismo preblagočestivog gospodara, da sam dužan da budem u miru sa svojim bratom i sasveštenikom Jovanom[344]. I dakako, tako je i dolikovalo blagovjernom gospodaru da tako savjetuje i sveštenicima. Ali kada se novom drskošću i gordošću isti moj brat naziva vaseljenskim episkopom i to tako da je u vrijeme mog prethodnika svete uspomene učinio tim gordim nazivom bude da dopisan na saboru, premda su sva akta toga sabora, jer se Apostolska Stolica tome protivila, bila poništena:
(*kanonske odredbe*)
Presvijetli gospodar mi je nešto tužno kimnuo glavom, što se nije ticalo onoga koji se gordi, nego je mene pokušao da odvrati od namjere, (mene) koji u ovom slučaju branim jevanđelske i kanonske odredbe, istinu o poniznosti i pravednosti.

(*Titula „vaseljenski“ protiv sv. Petra.*)
Jer, u stvari, pomenuti moj brat i sasveštenik ide protiv jevanđelske misli, čak i protiv blaženog apostola Petra i protiv svih kanonskih i crkvenih utvrđenih odredbi. . .
. . . Stoga (vas) za ime svemgućeg Boga molim da ne dopustite da se vrijeme vaše blagočestivosti kalja preuznošenjem jednog čovjeka i da ni na koji način ne date nikakav pristanak za tako izopačenu titulu i neka u ovom slučaju vaša blagočestivost ne gleda na mene s prezrenjem jer, premda su Gregorijevi grijesi toliki da je pravo da takve stvari trpi, apostol Petar nije uopšte grešan, te nije zaslužio da u vaše vrijeme to pretrpi. Stoga vas opet i opet, za ime svemogućeg Gospoda, molim da se i vi, kao što su vaši roditelji, prethodni carevi, tražili blagodat svetoga Petra, starate da je tražite i da joj služite, kako se, zbog tolikih grijehova svih nas koji mu nedostojni služimo, kod vas nipošto ne bi umanjilo poštovanje prema onome, koji sada može da bude vaš pomagač u svemu, a kasnije vaše grijehove da otpusti. . .

(*Rimski Pontifeks protiv neregularnog postavljenja Salonitanskog episkopa*)
Episkop pak grada Salone postavljen je bez moga znanja i bez znanja moga responzala[345] i učinjena je stvar koja se nije dogodila ni pod jednim prethodnim carem.

(*Protestuje kod cara zbog tog postavljenja. A njega pod prijetnjom izopštenja udaljuje od svetinja*)
Čim sam to čuo, odmah sam istom prestupniku, koji je neregularno postavljen, poslao (zapovijest) da se nikako ne usudi da služi misu, sve dok od presvijetlih gospodara ne saznam da li su oni naredili da se to dogodi; to sam mu zapovijedio pod prijetnjom izopštenja. I pošto sam ja ismijan

[343] *Acta Romanorum pontificum, vol. 1, p. 470*.
[344] Tj. episkopom Konstantinopoljskim Jovanom Posnikom.
[345] O neregularnom postavljenju Maksima za Salonitanskog episkopa papa je pisao još u pismu V, 6 svome responzalu u Konstantinopolju.

ANNO 595 die 1. iun.

Iterum de titulo « oecumenico » queritur. De Salonitani episcopi illegitima consecratione de eiusque suspensione.

Reg. V, 39. — *JE* 1352.

Gregorius Constantinae augustae.

Acta C.politanae synodi a Rom. Pontifice solvuntur.

Omnipotens Deus.....

Praeterea indico, quia piissimi domini scripta suscepi, ut cum fratre et consacerdote meo Iohanne (1) debeam esse pacificus. Et quidem sic religiosum dominum decuit, ut sacerdotibus ista praeciperet. Sed cum se nova praesumptione atque superbia isdem frater meus universalem episcopum appellet, ita ut sanctae memoriae decessoris mei tempore ascribi se in synodo tali hoc superbo vocabulo faceret, quamvis cuncta

Canonum statuta.

acta illius synodi Sede Apostolica contradicente soluta sint (2): triste mihi aliquid serenissimus dominus innuit, quod non eum corripuit qui superbit, sed me magis ab intentione mea declinare studuit, qui in hac causa evangeliorum et canonum statuta, humilitatis atque rectitudinis veritatem defendo. Quia in re a praedicto fratre et consacerdote meo contra evangelicam sententiam, contra quoque beatum Petrum apostolum et contra omnes Ecclesias canonumque agitur statuta.....

Titulus « oecumenicus » contra b. Petrum.

..... Unde per omnipotentem Dominum rogo, ne pietatis vestrae tempora permittatis unius hominis elatione maculari neque tam perverso vocabulo ullum quoquo modo praebeatis assensum atque hac in causa nequaquam me pietas vestra despiciat, quia, etsi peccata Gregorii tanta sunt, ut pati talia debeat, Petri apostoli peccata nulla sunt, ut vestris temporibus pati ista mereatur. Unde iterum atque iterum per omnipotentem Dominum rogo, ut, sicut parentes vestri priores principes sancti Petri apostoli gratiam quaesiverunt, vos quoque hanc vobis et quaerere et servare curetis et propter peccata nostra, qui ei indigni servimus, eius apud vos honor nullatenus minuatur, qui et modo vobis adiutor esse in omnibus, et postmodum vestra valeat peccata dimittere.....

Romanus Pontifex contra inordinatam Salonitani episcopi

Salonitanae vero civitatis episcopus me ac responsali meo nesciente ordinatus est (3), et facta res est, quae sub nullis anterioribus princi-

249 (1) i. e. Constantinopolitano, Ieiunatore.

(2) De hac synodo cf. Grisar, *Ztschrft f. kath. Theol.* IV (1880) p. 472; Joh. diac., III, 51; et epist. V, 41, 44; IX, 156.

(3) De Maximi Salonitani inordinata ordinatione iam ep. V, 6 suo responsali Constantinopolim scripserat s. papa.

prezren drskošću nekih svjetovnjaka, kojima, priča se, ogolivši svoju crkvu daje mnoge poklone, još uvijek se usuđuje da služi mise i neće da dođe k meni po zapovijesti gospodarâ. Ja pak, pokoravajući se savjetu njegove blagočestivosti, tome sam Maksimu, koji je bez moga znanja postavljen, od srca oprostio to što se u svom postavljenju drznuo da zanemari mene ili mog responzala tako kao da je na moju inicijativu postavljen.

(*Salonitanski episkop je pod istragom zbog raznih krivica*.)
Ali preko drugih njegovih izopačenosti, to jest tjelesnih zla, za koja sam saznao, ili preko toga što je izabran zahvaljujući novcu, ili što se drznuo da izopšten služi misu, Boga radi ne mogu da pređem bez istrage. Nego želim i Boga molim da ništa o njemu od onoga što se priča ne bude otkriveno i da se njegov slučaj završi bez opasnosti po moju dušu.

(*Slučajevi episkopa povjereni Rimskom Pontifiku ne mogu se izlagati pred carem.*)
No ipak prije nego što se to dozna, presvetli gospodar poslavši zapovijest savjetuje da ga kada dođe dočekam s uvažavanjem; ali zaista je teško da se uvažava čovjek o kome tolike i takve vijesti stižu, pošto se prethodno mora o svemu tome sprovesti istraga i rasprava; a ako slučajevi episkopâ meni povjerenih pred preblagočestivim gospodarima izlažu pod patronatom drugih, šta ja nesrećnik u toj Crkvi radim?

(*Pribježušte kod sekularnih sudija.*)
Ali to što me moji episkopi nipodaštavaju i protiv mene pribježište nalaze kod svjetovnih sudija, hvala svemogućem Bogu, iz svojih grijehova izuzimam.

(*Salonitanskom episkopu koji odbija da dođe prijeti se kanonskom kaznom.*)
Još samo ovo ukratko da dodam, budući da (ga ipak) pomalo iščekujem, nikako neću ukinuti na njega primijenjenu kanonsku kaznu, ako bude dugo odlagao da dođe k meni. . .
Dato na dan junskih kalenda.

pibus evenit. Quod ego audiens ad eundem praevaricatorem, qui inordinate ordinatus est, protinus misi, ut omnino missarum sollemnia celebrare nullo modo praesumeret, nisi prius a serenissimis dominis cognoscerem, si hoc fieri ipsi iussissent; quod ei sub excommunicationis interpositione mandavi. Et contempto me atque despecto in audacia quorundam saecularium hominum, quibus denudata sua Ecclesia praemia multa praebere dicitur, nuncusque missas facere praesumit atque ad me venire secundum iussionem dominorum noluit. Ego autem praeceptioni pietatis eius oboediens eidem Maximo, qui me nesciente ordinatus est, hoc quod in ordinatione sua me vel responsalem meum praetermittere praesumpsit, ita ex corde laxavi, ac si me auctore fuerit ordinatus. Alia vero perversa illius, scilicet mala corporalia, quae cognovi, vel quia cum pecuniis est electus vel quod excommunicatus missas facere praesumpsit, propter Deum inrequisita praeterire non possum. Sed opto et Dominum deprecor, quatenus nihil in eo de his quae dicta sunt valeat inveniri et sine periculo animae meae causa ipsius terminetur. Prius tamen quam haec cognoscantur, serenissimus dominus discurrente iussione praecepit, ut eum venientem cum honore suscipiam; et valde grave est, ut vir de quo tanta et talia nuntiantur, cum ante requiri et discuti debeat, honoretur; et si episcoporum causae mihi commissorum apud piissimos dominos aliorum patrociniis disponuntur, infelix ego in Ecclesia ista quid facio? Sed ut episcopi mei me despiciant et contra me refugium ad saeculares iudices habeant, omnipotenti Deo gratias ago, peccatis meis deputo. Hoc tamen breviter suggero, quia aliquantulum expecto et, si ad me venire diu distulerit, exercere in eo districtionem canonicam nullo modo cessabo.....

Data die kalendarum Iuniarum.

ordinationem apud imperatorem protestatur. Eum, sub comminatione excommunicationis, suspendit a sacris.

Salonitanus de variis culpis disquiritur.

Episcoporum causae Rom. Pontifici commissae apud imperatorem disponi nequeunt.

Refugium ad saeculares iudices.

Salonitano venire recusanti canonicam districtionem minatur.

590-604. godine: Sarmatsko-slovenski kontigenti u Raveni oduzimaju posjede katoličkih crkava i manastira[346]

XL ISTOME
O oduzimanju prava vlasništva klerika nad manastirima
Gregorije episkopu Ravenskom Marijaninu

Nedavno je do nas doprlo da su manastiri osnovani u okolini Ravene pritisnuti pravom vlasništva klerika tako da su navodno pod upravom, a u stvari, što je teško reći, u vlasništvu klerika. Mnogo se zbog toga žalosteći, poslali smo pismo vašem prethodniku da bi to morao u svemu da ispravi. Ali budući da je već prezauzet sve bližim svršetkom života, ponovo pišemo vašem bratstvu kako taj teret ne bi ostao na manastirima. I budući da se, kako smo saznali, do sada stalo sa ispravljanjem te stvari, postarali smo se da vam o tome po drugi put uputimo pismo. Podstičemo vas dakle da se, ne gubeći vrijeme na izvinjavanje, potrudite da oslobodite manastire tereta tako da klerici, ili oni koji se zaređeni u svete redove, u njima nemaju više nikakvo pravo, osim pravo da pristupe da bi se molili, ili ako bi slučajno bili pozvani da služe svetu tajnu evharistije. No morate se postarati da manastiri ni slučajno ne podnesu bilo kakav teret za unapređenje nekog monaha ili opata, već da, ako bi došao neko od opatâ ili monahâ iz bilo kog manastira da pristupi svešteničkoj službi ili svetom redu, onde nema više, kao što smo rekli, nikakvu vlast, da manastiri ne bi bili primoravani da pod velom takve prilike podnesu onakav teret kakav zabranjujemo. Stoga neka vaša svetost po drugi put opomenuta ne odlaže da sve ovo budnim staranjem ispravi, kako ne bismo pomislili da ste vi nakon ovoga nemarni, u šta ne vjerujemo, i kako ne bismo bili prinuđeni da se za spokojstvo manastira postaramo na drugi način. Jer treba da znate da ne dopuštamo da zajednica slugu Božijih bude izložena tolikoj nevolji. A da se u vezi sa monasima ne bi izrodio neki izgovor, neka vaše bratstvo pošalje ovamo neku osobu koju bi smatrala korisnom za taj zadatak i njoj ćemo mi, koji bismo mogli sa njim k vama doći, povjeriti monahe, koje onda morate da zaredite u manastirima, da se postarate da imaju, ako ipak postoje takva mjesta, odakle da se izdržavaju.

[346] *Mansi, vol. 10, p. 81.*

XL. AD EUMDEM.

De ſubmovendo clericorum dominio in monaſteriis.

Gregorius Mariniano epiſcopo Ravennæ.

[a] Joann. diac. lib. 2. c. 54. DUdum ad nos multorum relatione pervenerat, monaſteria in Ravennæ partibus conſtituta omnino clericorum veſtrorum dominio prægravari, ita ut occaſione quaſi regiminis, ea quod dici grave eſt, velut in proprietate poſſideant. Quibus non modicum condolentes, deceſſori veſtro epiſtolas miſimus, ut hoc emendare per omnia debuiſſet. Sed quoniam vitæ eſt termino citius occupatus, ne hoc onus monaſteriis remaneret, fraternitati veſtræ hæc eadem nos ſcripſiſſe recolimus. Et quia, ut comperimus, in hujus rei hactenus correctione ceſſatum eſt, hæc ad vos iterum prævidimus ſcripta dirigere. Hortamur ergo, ut omni mora omnique excuſatione ſubmota, ita monaſteria ipſa ab hujuſmodi ſtudeatis gravamine relevare, quatenus nullam deinceps in eis clerici vel hi qui in ſacro ſunt ordine conſtituti, ob aliud habeant niſi orandi tantummodo cauſſa accedendi licentiam, aut ſi forte ad peragenda ſacra miſſarum fuerint invitati myſteria. Sed ne pro cujuslibet monachi aut abbatis promotione aliquod onus monaſteria fortaſſe ſuſtineant, ſtudendum vobis eſt, ut ſi quiſpiam abbatum aut monachorum ex quocumque monaſterio ad clericatus officium vel ordinem ſacrum acceſſerit, non illic aliquam habeat ulterius, ut diximus, poteſtatem, ne monaſteria hujus occaſionis velamine ea quæ prohibemus ſuſtinere onera compellantur. Hæc itaque omnia vigilanti cura emendare jam ſecundo commonita ſanctitas veſtra non differat, ne ſi poſt hæc negligentes vos eſſe, quod non credimus, ſenſerimus, aliter monaſteriorum quieti proſpicere compellamur. Nam vobis notum ſit, quia tantæ neceſſitati ſervorum Dei congregationem amplius ſubjacere non patimur. Ne vero aliqua vobis excuſatio de monachis oriatur, perſonam huc quam præviderit utilem ex opere fraternitas veſtra tranſmittat, & ei nos, qui cum eo ad vos venire poſſint, monachos deputabimus, quos, ut proſpexeritis, debeatis in monaſteriis ordinare, ſi tamen talia loca ſunt, ut ſit unde ſibi ſubſiſtere valeant.

[b] Grat. 8. q. 2. cap. 87.

[c] Grat. 16. q. 1. cap. Ne pro cujuslibet.

590-604. godine:
Maksim, arhiepiskop Salone, javno cijepa papsku poslanicu i odbija da se povinuje kuriji – razlog pontifikalna politika prema arijancima Langobardima[347]

I ĐAKONU SABINIJANU

Žali što je otpadnik Maksim[348], koji je protiv običaja postavljen (za episkopa), pocijepao pismo Apostolske stolice.
*Gregorije *Sabinijanu (**U Pariš. kod. se stavlja u XII indikciju*)*
Saznali ste šta se dogodilo u slučaju otpadnika Maksima. Ali pošto je presvetli gospodar imperator poslao zapovijesti da nikako ne smije da bude hirotonisan, on se tek tada još više uzoholio. Naime, slavni ljudi, gospoda rimski patriciji primili su od njega nagrade i učinili da on bude postavljen (za episkopa) tako da bi ubili Antonija subđakona i rektora imanja da nije pobjegao. Ja sam pak, čim sam saznao da je on nelegalno i protiv običaja postavljen, poslao pisma da se nikako ne usudi da služi misu, prije nego što doznam od presvijetlih gospodara šta su u vezi sa njegovom ličnošću zapovijedili. Zapovijedio je da se ta moja pisma javno *pročitana (*nečitak komentar po Par. kod.), ili u gradu izložena javno pocijepaju i još otvorenije je istupio u preziranje Apostolske stolice. Ti znaš kako ja zbog toga trpim i da bih prije bio spreman da umrem nego da se Crkva blaženog apostola Petra u moje vrijeme obeščasti. Isto tako dobro poznaješ moj karakter, jer dugo podnosim: ali ako jednom u meni prevagne da više ne (mogu da) podnosim, veselo idem protiv svih opasnosti. Stoga je potrebno uz Božiju pomoć uletjeti u opasnost, da ne bi bio prisiljen umirući da sagrješuje. Pazi šta govorim i zamisli od kolikog bola potiču (te riječi). Doprlo je do mene da je poslao ne znam kog klerika koji navodno kaže da je episkop Malho u tamnici ubijen za novac. Što se toga tiče treba ukratko da obavijestiš naše presvijetle gospodare: da sam ja kao njihov sluga htio da se umiješam u smrt Langobarda, danas narod Langobarda ne bi imao ni kralja, ni duksova (vojskovođa) ni komesa i bio bi podijeljen i u najvećoj konfuziji. Ali budući da se ja bojim Boga, užasavam se da se miješam u bilo čiju smrt. A episkop Malho nije bio ni u tamnici, niti izložen bilo kakvom mučenju, nego je onoga dana kada je iznosio svoj slučaj, a oslobođen je, bez moga znanja bilježnik Bonifacije ga je odveo svojoj kući, tamo su mu priredili ručak, tamo je ručao i ukazali su mu počasti, a sljedeće noći je umro, što je, sudim, tvoja ljubav već saznala. Htio sam da uputim svoju podršku zbog tog slučaja. Ali kako sam smatrao da je stvar već završena, onda sam se uzdržao. Rimskom gospodaru pak tvoja ljubav neka kaže da za Feliksa, kao što je pisao, ako Bog bude zapovijedio, pripremam pisma izvrsnom gospodinu (*vir exelentissimus*)

[347] *Mansi, vol. 10, p. 83*.
[348] Nakon Natalisove smrti, dogovorom skitsko-sarmatskih zapovjednika i dalmatske vlastele za arhiepiskopa Salone izabran je Maksim, povjerenik dukljanskog mitropolita (vladao od 598. do 614. godine). Toma arhiđakon u „Istoriji Salone“, između ostalog, ističe da su svi papski zastupnici koji su kretali put Dalmacije, kao i njegove rijetke pristalice od kojih neke sa najvišim ovlašćenjima kurije, „toliko strahovali od Maksima i njegovih spletaka da se nijesu usuđivali da mu se suprotstave...“ Neki episkop Paulin i đakon Honorat, koji se vratio u Salonu-Split nakon smrti arhiepiskopa Natala, po papskoj su zapovijesti oglasili Maksimovu ekskomunikaciju, što je izazvalo revanšizam Skitske crkve koja se obratila caru – sve se završilo Maksimovim odlaskom u Ravenu (na pola puta prema Rimu), gdje su ga dočekali papski opunomoćenici (na čelu sa ličnim papinim sekretarom Kastoriusom), opraštajući mu, na zahtjev ravenskog arhiepiskopa Marianusa, po svemu sudeći prijeklom Skita ili Langobarda, sve što je činio za jednu izgovorenu molitvu! Nakon toga po volji ravenskog arhiepiskopa, a na zahtjev Skitske crkve, počele su čistke i iz dalmatinskog klera udaljavane su (ubijane?) pristalice katoličke crkve. Na žalost, relativno obimna građa o ovim dešavanjima još nije otvorena. (*prim. prir.*)

I. AD SABINIANUM DIACONUM.

Dolet Maximum prævaricatorem contra consuetudinem ordinatum scripta sedis apostolicæ abscidisse.

*Gregorius * Sabiniano diacono.*

* In Paris. transferti r ad indictionem XII.

DE caussa Maximi prævaricatoris quid actum sit cognovisti. Sed postquam serenissimus domnus imperator jussiones transmisit ut ordinari minime debuisset, tunc ad altiorem superbiam erupit, Nam homines glorioſi viri patricii Romani ab eo præmia acceperunt, eumque ita ordinari fecerunt; ut Antonium subdiaconum & rectorem patrimonii nisi fugisset occiderent. Ego autem epistolas transmisi, postquam eum ordinatum contra rationem cognovi, & contra consuetudinem, ut missarum solennia celebrare non præsumeret, nisi prius a serenissimis dominis cognoscerem, quid de ejus persona jussissent. Quæ scripta mea publice * relecta, vel in civitate posita, publice scindi fecit, atque in contemptum sedis apostolicæ apertius exiliit. Quod ego qualiter patiar scis, qui ante paratior sum mori, quam beati Petri apostoli ecclesiam meis diebus degenerare. Mores etiam meos bene cognitos habes, quia diu porto: sed si semel deliberavero non portare, contra omnia pericula lætus vado. Unde necesse est cum Dei auxilio periculo succurrere, ne cogatur excedendo peccare. Vide quæ dico, & pensa ex quanto dolore sunt. Pervenit vero ad me quia transmisit nescio quem clericum, qui diceret quia Malchus episcopus in custodia pro solidis occisus sit. De qua re unum est quod breviter sug-

*Velata. Paris.

magistru i poslaću ga po svom čovjeku. Samo mi je, naime, pošto nikom drugom ne pišem, bilo teško da pišem jedino magistru. Njemu takođe treba reći da palatin Katel, kako kaže Virigantin, uništava njegovu imovinu. Teško da sam mogao da mu predložim da je trebalo od imovine svoje majke nešto malo da dâ tom Virigantinu za troškove u manastiru, gdje nema prihoda i ne može da radi.

geras ſereniſſimis dominis noſtris, quia ſi ego ſervus eorum in morte Longobardorum me miſcere voluiſſem, hodie Longobardorum gens, nec regem, nec duces, nec comites haberet, atque in ſumma confuſione eſſet diviſa. Sed
* Grat. 4. 8. 20. quia Deum timeo, in mortem cujuslibet hominis me miſcere formido. Malchus autem epiſcopus neque in cuſtodia fuit, neque in ali qua afflictione, ſed die qua cauſſam dixit, & addictus eſt, neſciente me, a Bonifacio notario in domum ejus ductus eſt, cui & prandium factum eſt, ibique prandit, & honoratus eſt ab eo, & nocte ſubito mortuus eſt, quod jam dilectionem tuam arbitror cognoviſſe. Exhilaratum autem noſtrum pro ea re dirigere volui. Sed quia jam eamdem cauſſam actam exiſtimavi, idcirco me retinui. Domno autem Romano dilectio tua dicat, quia pro Felice, ſicut ſcripſit, ad virum excellentiſſimum magiſtrum epiſtolas, ſi Deus juſſerit, facio, & per hominem meum tranſmitto. Nam modo poſtquam nulli alteri ſcribo, durum mihi fuit ſoli magiſtro ſcribere. Cui etiam dicendum eſt, quia Catellus palatinus ſubſtantiam ejus, quantum Virigantinus dicit, male exterminat. Cui vix potui imponere, ut expenſas eidem Virigantino in monaſterio quo lectioni vacat, & laborare non poteſt, parum aliquid de ſubſtantia matris ſuæ dare debuiſſet.

590-604. godine:
Skitsko-sarmatska vojska i Dukljanska mitropolija uz pomoć Ravene uspijevaju da održe na vlasti Maksima arhiepiskopa Salone koga je imenovao[349] dukljanski mitropolit[350]

PAPA GREGORIJE I VELIKI

VII knjiga pisama
I indikcije, 8. godine njegovog pontifikata
O slučaju otpadnika Maksima, njegovom davanju zadovoljenja i pokajanju
U Dalmaciji je od strane vojnika postavljen kao uzurpator protiv volje gospodina pape Gregorija, 11. indikcije i u otpadništvu ili uzurpaciji bio 7 godina. Poslije toga, nakon izrečene kazne i kažnjavanja od strane preblaženog i apostolskog pape Grigorija, otišao je iz Dalmacije, došao u grad Ravenu preblaženom arhiepiskopu Marinijanu i u gradu se ničice bacio posred mahovine (na zemlju) vičući i govoreći: Sagriješio sam Bogu i preblaženom papi Gregoriju. Pošto je on tri sata proveo kajući se, dotrčao je egzarh Galicinijski, sektretar (kartularius) Rimske Crkve Kastorije sa episkopom Marijaninom, ustavši (sc. sa zemlje) počeo je pred njima još više da se kaje. Onda ga (episkopa?) je odveo do svetog tijela blaženog Apolinarija, te se zakleo da on nije umiješan u ono što se o njemu govorilo u vezi sa ženama i simonijskoj šizmi. Vrativši se zatim, sekretar Kastorije je doveo sa sobom đakona toga Maksima, po imenu Stefan, kao izvjestioca svega čime je Maksim dao zadovoljenje. Tada mu je papa Gregorije, podstaknut na sažaljenje (milosrđe), poslao palijum kao potvrdu njegovog episkopskog (dostojanstva), što je bilo 7. dana uoči septembarskih kalenda, druge indikcije.

[349] *Mansi, vol. 10, p. 82*.
[350] Po pravu vikara Italije – to je pravo izuzetno snažno potvrđeno u slučaju zapadnog rimskog cara Glikerija, nešto više od dva vijeka ranije (vladao je 473-474), a Skitska su ga crkva i skitsko-sarmatske vojne vođe smatrali tradicionalnim, po tom osnovu ostvarujući uticaj u Raveni i njenom egzarhatu. Tradicija se zasnivala na činjenici da je imperatora Glikerija smijenio saradnik konstantinopoljskog cara Nepos. Glikerije je istog dana postrižen i imenovan za arhiepiskopa Salone – na dužnost arhiepiskopa ovog grada najčešće su, stoga, dolazila ražalovana ili kažnjena vojna lica, ili izabranici iliričke (uglavnom zapovjednika Dalmacije i Duklje) vojske, što je u korijenu osujećivalo svaku namjeru kurije da na tron salonskog arhiepiskopa dovede svog čovjeka. Ta će situacija trajati do polovine X vijeka (*prim.prir*.).

GREGORII MAGNI PAPÆ I.

EPISTOLARUM LIBER VII.

Indictione I. Anno ordinationis ejus VIII.

De cauſſa Maximi prævaricatoris, ejuſque ſatisfactione, & pœnitentia.

LEvatus eſt Maximus præſumptor in Dalmatia contra votum domni papæ Gregorii a militibus, per indictionem XI. & in contumacia vel præſumptione fuit annis VII. poſt hæc, poſt caſtigationem & flagella beatiſſimi atque apoſtolici papæ Gregorii egreſſus Dalmatias, venit in civitatem Ravennatem ad beatiſſimum Marinianum archiepiſcopum, & jactavit ſe tenſus intra civitatem in media ſilice, clamans & dicens: Peccavi Deo, & beatiſſimo papæ Gregorio. Et acta pœnitentia per tres horas, cucurrit exarchus Gallinicius, Caſtorius chartularius eccleſiæ Romanæ cum archiepiſcopo Mariniano, & elevatus cœpit ampliorem pœnitentiam coram eis agere. Tunc duxit eum ad ſanctum corpus beati Apollinaris, & juravit de omnibus quæ adverſus eum dicta de mulieribus vel ex ſchiſmate ſimoniaco fuerant, mixtum ſe non eſſe. Tunc revertens Caſtorius chartularius adduxit ſecum diaconum ejuſdem Maximi, nomine Stephanum, relatorem omnium quæ a Maximo ſatisfacta eſſent. Tunc motus ad miſericordiam beatiſſimus papa Gregorius, direxit pallium ad confirmationem ejuſdem epiſcopi, id eſt VII. Kalendas Septembris, indictione ſecunda.

НАЦИОНАЛНА БИБЛИОТЕКА ЦРНЕ ГОРЕ

590-604. godine: Monofiziti iz patrijaršijskog sjedišta u Akvileji održavaju svoju vlast na Italikumu i Ilirikumu[351]

LI. PISMO
SVIM EPISKOPIMA

Uzalud o progonu onih koji slave šizmatike. Po osudi tri poglavlja da se ništa u (ispovijedanju) vjere ne mijenja. Da se iz kažnjavanja Italije, koja je sama griješila, ne izvlači pravilan zaključak. Šalje Pelagijevu knjigu i uvjeren je da će se, ako je pročitaju čista srca,vratiti Crkvi kao njeni sinovi.

Gregorije[352] svim episkopima o slučaju tri poglavlja

Vaša pisma sam primio sa velikom radošću; ali biće u meni još obilnije veselje ako se bude dogodilo da se radujem vašem obraćenju. Prva strana vašeg pisma podsjeća da vi trpite težak progon. Sve dok se taj progon razumski podnosi, nikako ne doprinosi spasenju. Jer nije pravo da iko očekuje uzvratnu platu za grijeh. Jer morate znati, kao što blaženi Kiprijan kaže, da[353] *mučenika ne čini kazna, nego razlog.* Zaista je tako, te je odviše neprilično da se vi proslavite zbog takvog progona o kome govorite, a zna se da kroz taj progon ne napredujete ka vječnoj nagradi. Neka dakle nepomućena vjera vrati vašu milost majci koja vas je rodila, Crkvi; neka vas nikakvo nastrojenje duša ne odvoji od jedistva i sloge, neka vas nikakvo ubeđenje[354] hvatajući vas ponovo ne odvrati sa pravog puta. Jer na saboru, na kome[355] se raspravljalo o tri poglavlja, jasno se vidi

---

[351] *Patrologia latina, vol. 77, p. 592*.

[352] U Mss (rukopisima). i u štampanim izdanjima (Excusis(?) ne postoji jedan naslov ovog pisma. U Vatic. C, stoji *Gregorije vaseljenski, o slučaju tri poglavlja.* Ali riječ *universalis=vaseljenski* napisana je greškom umjesto *universis=svima*, kako piše u Vatic. A, B, D, gdje je takođe dodato *o slučaju tri poglavlja.* Tako stoji u svim Normanovim(?), u dva Teller., Colbert., i u gotovo svim. U Turon. ovo pismo je upisano pod naslovom *svim braniocima tri poglavlja.* Ozbiljna je dakle greška u Edit. gde piše *svim episkopima za Iliriju.* Umesto *Hibernija,* treba čitati *Istrija*, ili *Iberija*, zaključili su učeni ljudi; ali niko ovaj zaključak Mss. ne podržava: no ipak bi se moglo priznati, ako je Iberija ili Hispanija zbog slučaja o tri poglavlja bila raskolom podijeljena; međutim, kod Gregorija Velikog, ili kod istoričara o tome ne nalazimo nikakvog traga. U Ispaniju je, međutim, došao sveti opat Donat, učnik elokventnog Hermianskog episkopa (koji je Justinijanu pisao o tri poglavlja), što primjećuje Malibonije u predgovoru Aktima svetog reda svetog Benedikta, I tom, § 6. Nigdje međutim, ne piše da su poglavari Ispanije od njega bili odvedeni u šizmatske oblasti i da su zbog toga trpjeli *težak progon*, kako se ovdje kaže. Ono pak što stoji u ovom Gregorijevom pismu u potpunosti odgovara episkopima Istre, to jest egzarh i Gulfar (ili Gulsar), magister militum, žestoko je insistirao, kao i ostali prvaci, da se oni tvrdokorni u šizmi vrate jedinstvu Crkve i njima čestita i zbog njih se veseli Gregorije, knj. V, pisma 46, 47; knj. IX, pismo 95.

[353] Ova rečenica postoji kod Kiprijana, ali ne od riječi do riječi već po smislu, svakako u knjizi o jedinstvu Crkve oko sredine: *Mučenik ne može biti onaj ko nije u jedinstvu: može pogiuti, ali ne može biti ovjenčan.* Tako poslije polovine stoji u pismu 52. upućeno Antoninu. Nalazi se pak na mnogo mjesta u knjizi sv. Avgustina protiv Kreskonija, pogl. 47. *Hristovog mučenika ne čini kazna, nego razlog.* Takođe i u psalmima XXXIV i LXVIII. Istinu ove misli iskazuje Teodorit u djelu *O iscjeljenju grčkih (tj. neznabožačkih) strasti* u poglavlju o mučnicima.

[354] Tako stoji u četiri verzije: Vatikanskoj, Rhem.(?), Corb., Turon., i Norm. U ostalim stoji kao i u izdatim, *rependo = gamižući.*

[355] Iz ovih riječi je očigledno da su to ona tri poglavlja, što god neki uzalud mislili, sa 8. zasijedanja V Vaseljenskog sabora: *Pomenuta tri poglavlja anatemišemo, to jest Teodora Mopsuestijskog sa njegovim bezbožnim spisima, sve ono bezbožno što je napisao Teodorit i bezbožno pismo koje se naziva Ibino pismo i njegove branioce* itd. Razlog za tu čuvenu kontroverzu dao je Halkedonski sabor, koji blagonaklono izuzimajući Teodoreta i Ibu bezbožne Teodorove spise nije dovoljno osudio. Sinod su napadali svojim komentarima i izmišljotinama eutihijanci, sljedbenici Dioskora, nestorijanci, acefali, korupcionaši, nepotkupljivi i, kao što obično biva, ostala čudovišta. Justinijan zabrinut za ugroženo jedinstvo ugrabio je prilike koje su mu se pružale; neki insinuiraju da će svako neslaganje utihnuti lakim dogovorom i da će se svi zakleti u riječi i vjeru Halkedonskog sabora, ukoliko se osude ona tri poglavlja. Justinijan sve to prati, insistira, prijeti. Vigilije kao da je neodlučan, čas pristaje, čas ne pristaje. Svi episkopi su podeljeni; jedni se plaše da bi moglo doći do kršenja Halkedonskog sabora, a drugi smatraju da se ovim paragrafima može potvrditi. U međuvremenu šizmatici podgrijevaju pometnju; napokon se dolazi na zasijedanje na kome se, ako je vjerovati istoričarima, pošto su osuđena tri poglavlja, vidi da se pukotina proširila, da se mreža pokidala, pa pošto je nova šizma prekrivena, svi episkopi su se međusobno složili. Vidi pisma Pelagija I i Pelagija II itd.

EPISTOLA LI.

AD UNIVERSOS EPISCOPOS.

Frustra de persecutione gloriari schismaticos. Damnatis tribus capitulis, nihil in fide immutatum. Ex Italiæ flagellis, quod ipsa erraverit, non recte inferri. Pelagii librum mittit, quem si puro corde perlegant, illos ad Ecclesiam filios suos invitantem reversuros confidit.

Gregorius [a] universis de trium capitulorum causa episcopis.

Scripta vestra summa cum gratulatione suscepi; sed erit in me uberior valde lætitia, si mihi **615** de vestra contigerit reversione gaudere. Prima itaque epistolæ vestræ frons gravem vos pati persecutionem innotuit. Quæ quidem persecutio dum non rationabiliter sustinetur, nequaquam proficit ad salutem. Nam nulli fas est retributionem præmiorum exspectare pro culpa. Debetis enim scire, sicut beatus Cyprianus ait, quia [b] *martyrem non facit pœna, sed causa.* Dum igitur ita sit, incongruum nimis est de ea vos, quam dicitis, persecutione gloriari, per quam

Epist. LI [*Al.* 36]. — [a] In Mss. et Excusis non unus est hujus epist. titulus. In Vatic. C, *Gregorius universalis, de trium capitulorum causa.* Sed *universalis* errore scriptum est, pro universis, quod legitur in Vatic. A, B, D, ubi etiam additur, *de trium*, etc. Ita habent omnes Normanni, duo Teller., Colbert., et pene omnes. In Turon. inscribitur hæc epist. *universis defensoribus trium capitulorum.* Ergo gravis est error Edit., ubi legitur, *universis episcopis per Hiberniam.* Pro *Hiberniam* legendum *Istriam* vel *Iberiam* conjecerunt viri docti; verum nulli conjecturam hanc Mss. juvant: utcumque tamen admitti posset, si Iberia seu Hispania, ob trium capitulorum causam fuisset schismate divisa; at hujus rei nullum apud Gregorium Mag. aut apud historicos vestigium reperimus. Hispanias quidem adiisse sanctum Donatum abbatem, Facundi Hermianeusis episcopi (qui de tribus capitulis ad Justinianum scripsit) discipulum, observat Mabillonius præfat. ad Acta sanct. ord. sancti Benedicti, tom. I, § 6. Hispaniarum vero antistites ab illo in schismaticorum partes abductos, hacque de causa *gravem*, ut hic vocatur, *persecutionem* passos, nullibi legimus. Quod autem habet hæc Gregorii epistola, id Istriæ episcopis omnino congruit, scilicet illos in schismate pertinaces, ad Ecclesiæ unitatem vehementer urgebat exarchus, necnon Gulfar magister militum, aliive proceres, quibus gratulatur Gregorius, lib. v, epist. 46, 47; lib. ix, epist. 93.

[b] Habetur hæc sententia apud Cyprianum, non quidem secundum verba, sed secundum sensum, nempe in libro de unitate Ecclesiæ circa medium

da ništa nije otrgnuto od (ispovijedanja) vjere, ili na bilo koji način promijenjeno, već se tamo, kao što znate, radilo samo o nekim ličnostima: [356]jedna od njih, čiji su spisi očigledno zastranili od katoličanske vjere, nije nepravedno osuđena.
Što, pak, pišete da je od onog vremena Italija između ostalih provincija najviše bila šibana, to nemojte prebacivati na Njegovo iskušavanje, jer je pisano: *Koga ljubi Gospod onoga i kara; i bije svakoga sina kojega primi* (Jev. 12. 6). Ako je dakle tako, onda je od onog vremena (Italija) Bogu još milija i na sve načine iskušana, zbog čega je zaslužila da podnese šibanje svoga Gospoda. Jer zaista nije tako kako vi počinjete da tvrdite vrijeđajući Ga, povedite računa.
Pošto je papa Vigilije, čiju uspomenu treba pamtiti, koji se nalazio u carskom gradu, iznio optužbu [357] protiv Teodore tada Auguste ili [358] Acefala, onda je grad Rim od neprijatelja bio [359]napadnut i porobljen. Da li su, dakle, acefali bili u pravu i da li su nepravedno osuđeni, kada se to nakon njihove osude dogodilo? Daleko bilo! To se naime dešava, te bilo ko od vas, ili iko drugi, ko je uveden u tajne katoličanske vjere, ne može nikako tako nešto reći, ili tvrditi. Pošto ste ih vi poznali, odustanite već jednom od takvih sumnji. Da bi, dakle, pošto se ukloni sumnja oko tri poglavlja iz vaših duša zadovoljstvo moglo obilato da (ih) oblije, smatrao sam da je korisno da vam pošaljem [360]knjigu koju je o tome napisao moj prethodnik svete uspomene papa Pelagije. Ako je, odbacivši težnju ka svojevoljnoj odbrani, čista i budna srca češće budete htjeli pročitati, u nju se pouzdajem da ćete je u svemu slijediti i vrlo brzo vratiti našem jedinstvu. Ali ako nakon čitanja ove knjige i dalje budete htjeli da ostanete u svojoj sumnji, onda svakako pokazujete da se ne bavite racijom, nego da ste tvrdokorni. Stoga [361]saosjećajući sa vama opet opominjem vašu ljubav da se budući da je Božijom pomoću cjelovitost naše vjere u slučaju tri poglavlja ostala nenarušena, odbacivši razumski strah, utoliko brže vratite Crkvi, svojoj majci, koja svoju djecu čeka i poziva, ukoliko znate da vas ona svakoga dana zbog vas čeka.

[356] Ukazuje na Teodora Mopsuestijskog. Naime, radije se raspravljalo o onome što su napisali Teodorit i Iba, nego o ličnostima koje je Halkedonski sabor potvrdio. Vidi gore 25. pismo, Patrijarsima, pred kraj. Tim paragrafima se raspravljalo i sudilo episkopima koji su umrli prije više od sto godina, otkriva Liberat u Brevijaru, pogl. 23 i 24 i tek onda zaključuje: *To je vjerujem svima jasno, za đakona Pelagija i Teodora Cezarejskog, episkopa Kapadokije, taj skandal je bio napad na Crkvu. Sam Teodor je čak vikao da su on i Pelagije živi morali igorjeti jer je preko njih ta sablazan ušla u svijet.*
[357] Da je Teodor episkop Cezareje bio osuđen od Vigilja čitamo u 15pismu samog Vigilija, a odlomak njegove osude postoji i poslije 16. Vigilijevog pisma u V tomu Sabor. str. 334. Međutim, nema ni pomena o osudi protiv Teodore Auguste. Kaže se da je van svake sumnje osuđena, pošto su osuđeni Acefali kojima je bila privržena.
[358] *Oni*, kaže Fakund (Rečiti) Hermian. knj. 1, pogl. 5, *koji premda povlačeći se u svemu od mišljenja Eutihija začetnika i svoga poglavara, ipak odbijaju da slijede učenje katoličanske Crkve, čija glava je Hristos, te tako ostajući bez glave, nazvani su od Grka acefali, a mi ih možemo nazivati Semieutihijevci.* Drugi navode druge razloge za ovaj naziv: Leontije, knj. O sektama, pogl. 5. Ado Vienn, u Hronici; Nicefor, knj. XVIII, pogl. 45. Acefalima su najzad nazvani svi monofiziti koji su Halkedonski sabor jednodušno napadali, iako su se razišli u najrazličitije sekte.
[359] Vatic. B, *addicta = predat.*
[360] U vezi sa ovom knjigom treba pročitati sedmo Pelagijevo pismo, treće po redu upućeno Heliji i episkopima Istre, koje počinje ovako: *Ljubav je majka vrlina.* Paul Varnefrid u III knjizi o Istoriji Langobarda, pogl. 20 tvrdi da je to pismo bilo napisano od svetog Gregorija u ime pape Pelagija.
[361] Tako stoji u Vatic., Norm., Corb., Rhem., a ne *habita locutione = održavši govor*, kao što stoji u Excussis (štampanim).

vos constat ad æterna præmia minime provehi. Reducat ergo charitatem vestram tandem integritas fidei ad matrem quæ vos generavit Ecclesiam; nulla vos animorum intentio a concordiæ unitate dissociet, nulla persuasio [c] repetendo vos a recto itinere defatiget. Nam in synodo, in qua [d] de tribus capitulis actum est, aperte liquet nihil de fide convulsum esse, vel aliquatenus immutatum, sed sicut scitis, de quibusdam illic solummodo personis est actitatum : [e] quarum una, cujus scripta evidenter a rectitudine catholicæ fidei deviabant, non injuste damnata est.

Quod autem scribitis quia ex illo tempore inter alias provincias maxime flagelletur Italia, non hoc ad ejus debetis intorquere opprobrium, quoniam scriptum est : *Quem diligit Dominus, castigat : flagellat autem omnem filium quem recipit* (*Hebr.* XII, 6). Si igitur ita est ut dicitis, ex eo tempore magis dilecta est apud Deum, et modis omnibus approbata, ex quo Domini sui meruit sustinere flagella. Quia vero non ita sit quemadmodum vos in ejus insultationem affirmare conamini, rationem attendite.

Postquam recordandæ memoriæ Vigilius papa, in urbe regia constitutus, [f] contra Theodoram tunc Augustam, vel [g] Acephalos, damnationis promulgavit sententiam, tunc Romana urbs ab hostibus [h] adita et captivata est. Ergo bonam causam habuerunt Acephali, et injuste damnati sunt, post quorum damnationem talia contigerunt? Absit. Hoc enim nec vestrum quempiam, nec alios, qui catholicæ fidei mysteriis instituti sunt, dicere, vel aliquo modo confiteri convenit. His denique cognitis, ab hac quandoque jam deliberatione recedite. Ut igitur de tribus capitulis animis vestris ablata dubietate possit satisfactio abundanter **616** infundi, [i] librum quem ex hac re sanctæ memoriæ decessor meus Pelagius papa scripserat, vobis utile judicavi transmittere. Quem si, deposito voluntariæ defensionis studio, puro vigilantique corde sæpius volueritis relegere, eum vos per omnia secuturos et ad unitatem nostram nihilominus reversuros esse confido. Porro autem si post hujus libri lectionem in ea qua estis volueritis deliberatione persistere, sine dubio non rationi operam, sed obstinationi vos dare monstratis. Unde iterum [k] habita compassione charitatem vestram admoneo, ut quoniam Deo suffragante fidei nostræ integritas in causa trium capitulorum inviolata permansit, mentis tumore deposito, tanto citius ad matrem vestram, quæ filios suos exspectat et invitat, Ecclesiam redeatis, quanto vos ab ea quotidie pro vobis exspectari cognoscitis.

Esse Martyr non potest qui in unitate non est; occidi potest, coronari non potest. Sic epistola 52, ad Antonianum, post medium. Est vero sancti Augustini pluribus in locis, libro III contra Cresconium, cap. 47. *Christi martyrem non facit pœna, sed causa.* Item in psalm. XXXIV et LXVIII. Veritatem hujus sententiæ demonstrat Theodoretus de curandis Græcis affectibus, serm. 8 de Martyribus. GUSSANV.

[c] Ita quatuor Vaticani, Rhem., Corb., Turon. et plerique Norm. In aliis ut in Editis, *rependo*.

[d] Quæ sint illa tria capitula, quidquid aliqui somnient, apparet ex his verbis concilii generalis V, collat. 8 : *Prædicta tria capitula anathematizamus, id est Theodorum Mopsuestenum cum nefandis ejus scriptis, et quæ impie Theodoritus conscripsit, et impiam epistolam, quæ dicitur Ibæ, et defensores eorum*, etc. Tam famosæ contentioni causam dederat Chalcedonensis synodus, quæ Theodoretum et Ibam benigne excipiens, impia Theodori scripta non satis damnaverat. Synodum impugnabant Eutychiani, fautores Dioscori, Nestoriani, Acephali, Corrupticolæ, Incorruptibiles, aliaque id genus monstra suis quique commentis et fabricis, varia, ut fit, fortuna. Justinianus de sarcienda unitate sollicitus, obvias quasque occasiones arripit; insinuant nonnulli dissidium omne facili negotio sopitum iri, et universos in synodi Chalcedonensis verba fidemque juraturos, si tria damnarentur capitula. Attendit Justinianus, urget, imminet. Vigilius quasi animi penderet, nunc annuit, modo renuit. Episcopi catholici in partes secedunt; alii timent ne synodo Chalcedonensi fraus fiat, alii hac eam arte putant se posse stabilire. Interim turbas fovent schismatici; tandem venitur ad concilium, in quo, si penes historicos fides est, damnatis tribus capitulis videtur dilatata fuisse scissura, disruptum rete, ac novo superinducto schismate, Catholici inter sese commissi sunt. Vide epistolas Pelagii I et Pelagii II, etc. GUSSANV.

[e] Theodorum Mopsuestenum indicat. Nam de Theodoreti et Ibæ scriptis potius actum quam de personis quas synodus Chalcedonensis probaverat. Vide supra, epist. 25, ad patriarchas, prope finem. Quibus vero artibus episcopi, ante centum annos mortui, discussi et damnati fuerint, aperit Liberatus in Breviario, cap. 23 et 24, ac demum sic concludit : *Illud liquere omnibus credo, per Pelagium diaconum, et Theodorum Cæsareæ Cappadociæ episcopum, hoc scandalum fuisse in Ecclesiam ingressum. Quod etiam ipse Theodorus clamitavit, se et Pelagium vivos incendendos, per quos hoc scandalum introivit in mundum.*

[f] Damnatum a Vigilio Theodorum Cæsariensem episcopum legimus in epistola ejusdem Vigilii 15, cujus etiam damnationis fragmentum exstat post decimam sextam Vigilii epistolam, tomo V Concil., pag. 334. At nulla sententiæ adversus Theodoram Augustam latæ occurrit mentio. Damnata procul dubio dicitur, damnatis Acephalis quorum partibus erat addicta.

[g] *Illi*, inquit Facundus Hermian., lib. I, c. 5, *qui licet recedentes in quibusdam ab ipsius Eutychis auctoris et capitis sui sententia, sequi tamen dedignantur Ecclesiæ catholicæ doctrinam, cujus caput est Christus, tanquam sine capite remanentes, Acephali vocantur a Græcis, quos significantius nos Semieutychianos possumus appellare.* Alias alii nominis hujus causas afferunt : Leontius, lib. de Sectis, cap. 5. Ado Vienn., in Chronico ; Nicephorus, lib. XVIII, c. 45. Acephali tandem dicti sunt Monophysitæ omnes, qui Chalcedon. synodum uno animo impetebant, licet in variâ sectarum abirent divortia.

[h] Vatic. B, *addicta*.

[i] Per hunc librum intelligenda est epistola septima Pelagii, tertia ad Heliam et episcopos Istriæ, quæ incipit : *Virtutum mater Charitas est.* Eam a sancto Gregorio scriptam fuisse nomine Pelagii papæ testatur Paulus Warnefridus, lib. III de Gestis Langob., cap. 20.

[k] Ita Vatic., Norm., Corb., Rhem., non *habita locutione*, ut exstat in Excusis.

590-604. godine:
Papa Gregorije Veliki novom arhiepiskopu Salone Natalu[362]

XIV. NATALU EPISKOPU SALONITANSKOM

O tome da arhiđakona Honorata treba ponovo vratiti na njegov položaj.

Gregorije episkopu Natalu Salonitanskom
Kako mnogi iz tvog grada dolaze, saznao sam, najdraži brate, da si zanemario pastirsko staranje i da si obuzet samo gozbama. Čuvši to, ne bih povjerovao, da se nijesam u to uvjerio iskusivši takvo tvoje ponašanje. Jer uopšte nijesi prilježan u poučavanju, ne pridaješ uopšte nikakvu važnost podsticanju (savjetovanju), nego zanemaruješ čak i samo praktikovanje crkvenog reda, to jest, na primer, onima kojima si podređen ne znaš da ukažeš poštovanje. A pošto ti je bilo pismima mog prethodnika svete uspomene zabranjeno da protiv svog arhiđakona Honorata zadržavaš u srcu bol tako duge nezahvalnosti i pošto sam te i ja više puta uhvatio* (*više puta (sam te) uhvatio – *ovaj izraz nedostaje u Parisk. kod.*) i najozbiljnije te usmeno opomenuo, ti si, međutim, zanemarujući zapovijesti Božije i nipodaštavajući naše pismene zapovijesti, pomenutog svog arhiđakona Honorata, pod izgovorom da ga promovišeš na više mjesto, u stvari počeo lukavo i vešto da degradiraš. Odatle je proizišlo da si, pošto si njega uklonio sa položaja arhiđakona, na taj položaj doveo drugoga, koji je mogao da ugodi tvojim ćudima, premda te pomenuti čovjek ni u čemu, mislim, nije razočarao, osim što je spriječio da se sveti sudovi i pokrovi daju tvojim roditeljima. A taj slučaj smo htjeli, sada ja, a tada moj prethodnik svete uspomene, potanko da ispitamo: ali se ti, svjestan svojih postupaka, nijesi složio s tim da se o tvojoj ličnosti javno raspravlja na sudu. Prema tome, neka se tvoje bratstvo, nakon toliko puta ponovljene opomene, najzad povrati iz zablude o svojoj krivici i neka pomenutog Honorata odmah vrati na njegov položaj, čim bude primio moje pismo. Ako to kojim slučajem budeš odbio da učiniš, znaj da ti je oduzeta upotreba palijuma, koji si od ove stolice dobio. Ako pak, čak i pošto si izgubio palijum, i dalje tvrdoglavo ostaneš pri svome, znaj da ti je uskraćeno pričešćivanje gospodnjim tijelom i krvlju. Nakon toga je već neophodno da tvoje postupke podrobno istražene obavezno raspravimo na crkvenom sudu (inkviziciji), a svojoj episkopskoj službi moraš prionuti sa krajnjom brižljivošću. A onoga ko protiv pravne norme po drugi put pristane da bude promovisan u arhiđakona, uklanjamo sa položaja istog arhiđakonata. A ako se ko usudi i povrh toga na tom mjestu da služi, treba da zna da mu je uskraćeno sveto pričešće. Ti dakle, najdraži brate, nemoj nikada više da nas izazivaš, da ne bi u velikoj mjeri osetio grubosti u žestini, grubosti koje ti, premda su u ljubavi prema tebi usmjerene, prezireš. Pošto se, dakle, Honorat vrati na svoj arhiđakonski položaj, hitno nam pošalji upućenu osobu, koja bi mogla svojim opravdanjima da mi dokaže da je to moralo s nekim razlogom biti. Jer smo odlučili da onaj arhiđakon dođe k nama; kako bi sve bilo pravedno i sve kako godi svemogućem Bogu, i kako bismo mogli da sudimo pošto saznamo tvrdnje obiju strana. Jer mi nikoga ne branimo iz lične ljubavi, nego čuvamo normu pravde, Božijim vođstvom, bez obzira na to kakav bio naš stav prema nekoj ličnosti.

[362] *Mansi, vol. 10, p. 1090*.

XIV. AD NATALEM EPISCOPUM SALONITANUM.

De Honorato archidiacono in locum ſuum reſtituendo.

Gregorius Natali epiſcopo Salonitano.

MUltis ab urbe tua venientibus, frater cariſſime, didici, paſtorali cura derelicta, ſolis te conviviis occupatum. Quæ audita non crederem, niſi hæc actionum tuarum experimentis approbarem. Nam quia nequaquam lectioni ſtudeas, nequaquam exhortationi invigiles, ſed ipſum quoque uſum eccleſiaſtici ordinis ignores, hoc eſt in teſtimonium, quod eis ſub quibus es poſitus reverentiam ſervare neſcis. Cum enim ſanctæ memoriæ deceſſoris mei fueris ſcriptis prohibitus, ne contra Honoratum archidiaconum tuum dolorem tam longæ ingratitudinis in corde retineres, cumque a me * ſæpe correptus fueris, & hæc tibi ſummopere fuerint interdicta, & mandata Dei negligens, ſed & ſcripta noſtra contemnens, præfatum Honoratum archidiaconum tuum, quaſi ad fortiorem honorem provehens, conatus es callida arte degradare. Unde actum eſt, ut eo de archidiaconatus loco ſummoto alium accerſeres qui tuis moribus obtemperare potuiſſet, cum præfatus vir pro nulla tibi re, ut arbitror, diſplicuit, niſi quod vaſa ſacra & velamina tuis te parentibus dare prohibebat. Quam cauſſam ſubtili voluimus & nunc ego, & tunc ſanctæ memoriæ deceſſor meus indagatione diſcutere: ſed tu tuorum tibi actuum conſcius perſonam ad judicium inſtructam tranſmittere diſtuliſti. Proinde fraternitas tua vel poſt frequentatam totiens admonitionem a culpæ ſuæ errore reſipiſcat, & præfatum Honoratum in ſuum mox, ut mea ſcripta ſuſceperit, locum ſuſcipiat. Quod ſi forte facere diſtuleris, uſum tibi pallii, qui ab hac ſede conceſſus eſt, noveris eſſe ſublatum. Si vero etiam amiſſo pallio in eadem pertinacia adhuc perſtiteris, dominici corporis ac ſanguinis te ſcias participatione eſſe privatum. Poſt quæ jam neceſſe eſt ut cauſſas tuas ſubtilius indagantes, an in epiſcopatu ipſo perſiſtere debeas ſumma cura atque inquiſitione debeamus tractare. Eum vero, qui contra juſtitiæ regulam in archidiaconatum alterius ſe provehi conſenſit, ab ejuſdem archidiaconatus honore deponimus. Qui ſi ulterius in loco eodem miniſtrare præſumpſerit, ſe participatione communionis ſacræ noverit eſſe privatum. Tu igitur, frater cariſſime, nequaquam nos amplius provoces, ne duros valde in aſperitate ſentias, quos erga te poſitos in caritate contemnis. Reſtituto igitur loco ſuo Honorato archidiacono, inſtructam perſonam ſub feſtinatione tranſmitte, qui mihi hoc debere ex ratione fieri ſuis poſſit allegationibus demonſtrare. Eumdem namque archidiaconum ad nos venire decrevimus; ut quidquid juſtum, quidquid omnipotenti Deo placitum fuerit, cognitis aſſertionibus partium decernamus. Nos enim nullum pro perſonali amore defendimus, ſed auctore Deo normam juſtitiæ, poſtpoſita cujuslibet perſonæ acceptione, cuſtodimus.

Grat. diſt. 44. cap. 3. Ivo p. 6. cap. 104. Bur. lib. 4. cap. 130.

* ſæpe correptus fueris & defunt in Pariſ.

Grat. 7. q. 1. cap. 40. Ivo p. 5. c. 232.

590-604. godine:
Papa Gregorije Veliki svim episkopima Dalmacije[363]

XV EPISKOPIMA DALMACIJE
O episkopu Natalu i arhiđakonu Honoratu i
o tome kako je on zbog časti (poštenja) uklonjen sa svog položaja.

Gregorije svim episkopima postavljenim po Dalmaciji
Mada, dok se ovako razmjenjuju pisma, žudim da često posjećujem vaše bratstvo, ipak pored toga, budući da situacija (to) zahtijeva, želimo, kad se već ukazala prilika, da i jedno i drugo obavimo, da bismo otvoreno i bratski pokazali šta mislimo o posjećivanju i da bismo podrobnije objasnili ono što će potom uslijediti, kako (vas) ono što ne znate ne bi moglo zbuniti. Pošto je, dakle, naš brat Natalis, episkop grada Salone, Honorata arhiđakona svoga trona htio da promoviše na položaj prezbitera, a kako je onaj pretendovao poslije toga da napreduje u viši čin, od mog prethodnika svete uspomene bješe molbom tražio da na taj položaj ne stupi protiv svoje volje. To naime nije za sebe tražio radi promovisanja, nego zbog nezahvalnosti. Zbog toga već tada naš prethodnik svete uspomene bješe uputio pismo Natalu, našem bratu i saepiskopu, kako bi posredovao da pomenutog Honorata arhiđakona ne promoviše protiv njegove volje i da u svom srcu ne zadržava gorčinu zbog učinjene nezahvalnosti. No iako smo ga i mi više puta opomenuli i pošto mu je to povrh toga bilo i izričito zapovijeđeno, on je ipak, na samo zanemarujući zapovijesti Božije, nego i nipodaštavajući naše pismo, pomenutog arhiđakona, kako kažu, protiv svakog morala počeo lukavo da degradira, tobože ga promovišući u bolji čin. Odatle je proizišlo da je, uklonivši onoga sa položaja arhiđakonata, odredio drugoga koji je služio na položaju uklonjenog arhiđakona. Sudimo da bi moglo biti da taj Honorat nije bio po volji svome pretpostavljenom zbog toga što ga je spriječio da svete sasude dâ svojim roditeljima. Taj slučaj smo, tada moj pretrhodnik svete uspomene, a sada ja, htjeli podrobnijim ispitivanjem da raspravimo: ali on sâm, svjestan sebe (tj. svojih postupaka) izbjegao je da se (njegova) ličnost izloži na sudu, da istina o njegovim postupcima ne bi mogla izići na vidjelo. Shodno tome postarali smo se, ponovo mu uputivši pismo po donosiocu ovoga (pisma), da on, koji je već toliko puta pismeno opomenut i koji je sve do sada tvrdoglavo (ostajao) pri svome, mora (konačno) biti opomenut da arhiđakona Honorata vrati na pređašnji položaj odmah još dok mu donosilac ovoga bude predavao (pismo). A ako bi slučajno, budući da je već toliko otvrdla srca, iz neposlušnosti odložio onoga ponovo da postavi na (pređašnji) položaj, zapovijedamo da zbog neposlušnosti, koju je sebi toliko puta dopustio, bude lišen korišćenja palijuma, koji mu je ova stolica dodijelila. Ukoliko pak pošto izgubi palijum još uvijek ostane jednako tvrdoglav, neka bude udaljen od pričešća Gospodnjim tijelom i krvlju. Tako isto neka osjeti žestinu pravde, koju je prezreo, iako je prema njemu u ljubavi upravljena. No stoga da ne bismo sada i mi skrenuli sa puta pravde koju je pomenuti velikodostojnik prezreo, neka, pošto vrati na njegov položaj onoga, čija nam krivica uopšte nije jasna, zapovijedamo da je episkop Natal k nama dužan da pošalje dobro upućenu ličnost koja bi nam svojim argumentima mogla pokazati da je njegova namjera ispravna. Naime, naložili smo da i isti arhiđakon (k nama) dođe, kako bismo rasudili šta je pravedno, a šta je svemogućem Bogu ugodno, pošto doznamo tvrdnje (obiju) strana. Jer mi nikoga ne branimo iz lične ljubavi, nego čuvamo normu pravde, Božijim vođstvom, bez obzira na to kakav bio naš stav prema nekoj ličnosti.

[363] *Mansi, vol. 9, p. 1091.*

XV. AD EPISCOPOS DALMATIÆ.

De Natali episcopo, & Honorato archidiacono e suo loco honoris caussa dejecto.

Gregorius universis episcopis per Dalmatiam constitutis.

FRaternitatem vestram licet desideremus scriptis discurrentibus frequenter visitare, tamen præterea, cum res exigit, utraque cupimus negotii unius occasione persolvere, ut & fraternos de visitatione relevemus animos, & quæ superveniunt, ne mentem possint ignorata confundere, subtilius explicemus. Frater itaque noster Natalis Salonitanæ civitatis episcopus, cum Honoratum archidiaconum sedis suæ ad ordinem presbyteratus vellet provehere, ac deinceps ille ad sublimiorem gradum crescere declinaret, a sanctæ memoriæ decessore meo missa supplicatione poposcerat, ne ad hunc ordinem invitus accederet. Hoc enim fieri sibi non provehendi gratia, sed caussa ingratitudinis perhibebat. Pro qua re tunc jam sanctæ memoriæ decessor noster scripta Natali fratri coepiscopoque nostro direxerat, interdicens ne prædictum Honoratum archidiaconum invitum proveheret, neve dolorem conceptæ ingratitudinis in corde suo retineret. Cumque & a nobis sæpe correptus fuerit, & hæc eidem summopere fuerint interdicta, non solum mandata Dei negligens, sed & scripta nostra contemnens, præfatum archidiaconum, ut dicitur, contra morem quasi ad fortiorem honorem provehens, conatus est callide degradare. Unde actum est ut eo de archidiaconatus loco submoto, alium adsciscceret, qui in loco depositi archidiaconi ministraret. Quem scilicet Honoratum arbitramur antistiti suo propterea displicere potuisse, quod eum vasa sacra suis dare parentibus prohibebat. Quam caussam & tunc sanctæ memoriæ decessor meus, & nunc ego, subtili voluimus indagatione discutere: sed is ipse sibi conscius, personam ad judicium postposuit destinare, ne actuum ejus discussa potuisset veritas apparere. Nos itaque tot jam scriptis admonitum, & hactenus pertinaciter obstinatum, scriptis iterum directis per præsentium latorem curavimus admonendum, quatenus Honoratum archidiaconum conjungente statim præsentium latore in priore loco susciperet. Qui jam obdurato adhuc corde contumaciter ad eum revocare gradum si forte postponeret, usu eum pallii, qui ab hac sede concessus est, pro contumacia tot vicibus admissa privari præcipimus. Si vero etiam amisso pallio adhuc in eadem pertinacia perleveraverit, a dominici quoque corporis ac sanguinis eum participatione submoveri. Æquum enim est ut asperos de justitia sentiat, quos erga se positos in caritate contempsit. Nos itaque ne nunc quidem a justitiæ, quam præfatus antistes despexit, semita deviamus; sed restituto in locum suum eo, cujus nobis culpa minime patuit, præcipimus Natalem episcopum instructam ad nos debere dirigere personam, quæ rectam ejus esse intentionem suis possit nobis allegationibus demonstrare. Nam & eumdem archidiaconum venire fecimus, ut quidquid justum, quidquid omnipotenti Deo placitum fuerit, cognitis assertionibus partium decernamus. Nullum namque pro personali amore defendimus, sed auctore Deo normam justitiæ, postposita cujuslibet acceptione personæ, custodimus.

590-604. godine:
Papa Gregorije Veliki pokušava da posreduje u sporu unutar salonskog arhiepiskopata – episkopa Dalmacije, protivno kanonu, uzurpirajući prerogative moći dukljanskog mitropolita, oglašava za koepiskopa rimskog pontifeksa[364]

XVI. SUBĐAKONU ANTONINU
O episkopu Natalu i arhiđakonu Honoratu

Gregorije subđakonu Antoninu
Honorat, arhiđakon Salonitanske crkve, zatražio je od mog prethodnika svete uspomene poslavši mu molbu, da protiv svoje volje i mimo običaja nikako ne bude od svog pretpostavljenog prinuđen da bude unaprijeđen u čin sa više ovlašćenja. Jer to mu je namijenio ne zbog unapređenja, nego zbog nezahvalnosti. Zbog takve situacije još je tada naš prethodnik svete uspomene svojim pismom bratu Natalu i našem saepiskopu zapovijedio da pomenutog arhiđakona Honorata ne unapređuje protiv njegove volje i da gorčinu zbog počinjene nezahvalnosti više ne zadržava u svom srcu. A kada smo mu povrh toga i mi zapovijedili to isto, on je, ne samo zanemarujući zapovijesti Božije, nego prezirući i naše pismo, počeo lukavo i vješto omalovažavati pomenutog arhiđakona tobože ga unapređujući u čin sa više odgovornosti. Odatle je proizišlo da je, uklonivši ovoga sa položaja arhiđakonata, postavio drugoga koji je mogao da zadovolji njegove ćudi. Smatramo da taj arhiđakon Honorat nikako drugačije nije mogao pasti u nemilost svog pretpostavljenog, osim što ga je spriječio da svete sasude da svojim roditeljima. Taj slučaj smo htjeli podrobnim istpitivanjem da raspravimo, tada moj prethodnik svete uspomene, a sada i Ja: ali on je, sam svjestan svojih postupaka, izbjegao da se njegova ličnost pojavi na sudu. Stoga smo smatrali da tvoje iskustvo treba da bude potkrijepljeno autoritetom ove zapovijesti, kako bi se ono (tj. tvoje iskustvo), kada dođeš u Salonu, potrudilo da brata i saepiskopa Natala, opomenutog već tolikim pismima, podstakne da gore pomenutog arhiđakona smjesta vrati na njegov položaj. A ukoliko slučajno bude odbio to da učini, kao što je obično i bilo, neka mu, na osnovu autoriteta Apostolske stolice, bude odrečena upotreba palijuma koji je ova stolica i dodijelila. A ako uočiš da on, i pored toga što je izgubio palijum, i dalje ostaje jednako tvrdoglav, uskratićeš istom poglavaru čak i pričešće Gospodnjim tijelom i krvlju. Onoga pak koji protiv norme pravde pristane da bude unaprijeđen u arhiđakonat onog drugog, zapovijedamo da se sa položaja toga arhiđakonata ukloni. Ukoliko se bude usudio da i dalje služi na tom položaju, lišavamo ga učešća u svetoj pričesti. Pravo je, naime, da osjeti oštrice pravde, oštrice koje, iako su prema njemu uperene iz ljubavi, nipodaštava. Pošto, dakle, arhiđakona Honorata ponovo vrati na njegov položaj, neka pomenuti poglavar na tvoje insistiranje pošalje upućenu ličnost, koja bi mi mogla svojim argumentima dokazati da njegova namjera jeste ili da je bila pravedna. Ali zapovijedamo da k nama dođe i isti arhiđakon, kako bismo na osnovu poznatih tvrdnji (obiju) strana mogli da rasudimo šta je bilo pravedno, šta je bilo ugodno svemogućem Bogu. Jer mi nikoga ne branimo iz lične ljubavi: nego Božijim vođstvom čuvamo normu pravde, bez obzira na to kako se odnosimo prema bilo kojoj ličnosti. Postaraćeš se pak da Malho, naš brat i saepiskop[365] bude garant da što skorije dođe k nama: kako bi se bez ikakvog zadržavanja i odlaganja, pošto položi račun o svojim postupcima, mogao bezbijedno i valjano vratiti svojim (dužnostima).

[364] *Mansi, vol. 9, p. 1092*.
[365] Jedinstvena provincija Italikum-Dalmacija sa Panonijom. Teritorije Kraljevstva Dalmacije (Slovena) su pod upravom Dukljanske arhiepiskopije koja jemči jedinstvo imperije (*prim. prir.*).

XVI. AD ANTONINUM SUBDIACONUM.

De Natali episcopo, & Honorato archidiacono.

Gregorius Antonino subdiacono.

HOnoratus archidiaconus ecclesiæ Salonitanæ, a sanctæ memoriæ decessore meo missa supplicatione poposcerat, ut ab antistite suo invitus provehi ad fortioris gradus ordinem contra morem nullatenus cogeretur. Hoc enim fieri sibi non prevehendi gratia, sed caussa ingratitudinis perhibebat. Pro qua re tunc jam sanctæ memoriæ decessor noster scriptis suis Natali fratri coepiscopoque nostro interdixerat, ne prædictum Honoratum archidiaconum invitum proveheret, neve dolorem conceptæ ingratitudinis diutius in corde retineret. Cumque & a nobis hæc eidem summopere fuerint interdicta, non solum mandata Dei negligens, sed & scripta nostra contemnens, præfatum archidiaconum quasi ad fortiorem honorem provehens, conatus est arte callida degradare. Unde actum est ut eo de archidiaconatus loco summoto, alium adsciscceret, qui ejus obtemperare moribus potuisset. Quem Honoratum archidiaconum arbitramur antistiti suo aliunde displicere non potuisse, nisi quod eum vasa sacra suis dare parentibus prohibebat. Quam caussam subtili voluimus, & tunc sanctæ memoriæ decessor meus, & nunc ego indagatione discutere: sed is ipse suorum sibi actuum conscius personam ad judicium postposuit destinare. Proinde experientiam tuam præsentis præcepti auctoritate duximus sulciendam, quatenus conveniens in Salonam, Natalem fratrem coepiscopumque nostrum saltem tot scriptis admonitum studeat adhortari, ut supra memoratum archidiaconum in suo statim loco suscipiat. Quod si facere hoc contumaciter, ut consuevit, forte distulerit, usum ei pallii, qui ab hac sede concessus est, ex auctoritate sedis apostolicæ contradicito. Quem si etiam amisso pallio adhuc in eadem pertinacia perseverare perspexeris, dominici quoque corporis ac sanguinis eumdem antistitem participatione privabis. Eum vero qui contra justitiæ regulam in archidiaconatum alterius se provehi consensit, ab ejusdem archidiaconatus honore deponi præcipimus. Quem, si ulterius in loco eodem ministrare præsumpserit, communionis sacræ participatione privamus. Æquum enim est ut asperos de justitia sentiat, quos erga se positos in caritate contemnit. Restituto ergo loco suo Honorato archidiacono, instructam personam supradictus antistes te compellente dirigat, quæ intentionem ejus esse vel fuisse justam suis mihi allegationibus possit demonstrare. Sed & eumdem archidiaconum ad nos venire præcipimus, ut quidquid justum, quidquid omnipotenti Deo placitum fuerit, cognitis assertionibus partium decernamus. Nos enim nullum pro personali amore defendimus: sed auctore Deo normam justitiæ, postposita cujuslibet acceptione personæ, servamus. Malchum vero fratrem coepiscopumque nostrum curabis fidejussori committere, ut ad nos quantocyus veniat: quatenus omni mora ac dilatione postposita, actionum suarum expositis ratiociniis, ad propria cum securitate valeat remeare.

Grat. dist. 74. cap 8. Anf. lib. 7. c. 75. Joan. diac. lib. 3. cap. 9.

Grat. 7. q. 1. cap. 40.

590-604. godine:
Papa Gregorije Veliki novoimenovanom episkopu Ilirikuma Jobinu koji organizuje razmještaj i naseljavanje novodošlih Slovena i Avara[366]

XVII. JOBINU EPISKOPU ILIRIKA
Mnogo se raduje što se provincija opustošena od varvara
pod njegovom upravom preporodila i govori o episkopu Natalu

Gregotrije Jobinu episkopu Ilirika
Premda me neredovnost brodova, budući da su putevi neprohodni zbog neprijateljstava, sprječava da se vratim dužnostima očinske ljubavi; vašu ekselenciju ipak nijesam prestao da vas nadgledam razmjenjući pisma, koliko god puta se za to ukazala prilika, jer dokle god neke ne možemo vidjeti lično, dotle ih valja paziti razmjenjujući pisma. Radujemo se stoga što je Bog htio da razorene oblasti pod upravom vaše eminencije napreduju, da ono što je sa jedne strane povrijedio bičem varvarkog pustošenja, sa druge strane iscijeli preko vaše eminencije, kao da je spas s nebesa. Posvetite pažnju tome da budete što dostojniji samog služenja darodavcu i da samim obavljanjem darovanog upravljanja učinite svog stvoritelja sebi naklonjenim; kako bi (vas) i u ovom životu proslavio, a i u nebeskom Carstvu vas obdario nagradama kada sâm, jer je darežljiv, bude vidio da se dobrim djelima (sve) čini na Njegovu slavu. Donosioca ovoga (pisma), koga smo uputili onamo zbog upravljanja malim nasljedstvom, preporučujemo vašoj ekselenciji. Jer mi, vezani vezom vaše ljubavi, molimo Gospoda da vašim postupcima u ovome životu upravlja tako da vas vašom zaslugom uvede u vječno Carstvo. A bratu i saepiskopu našem vaša slava neka ni u čemu imetak protiv pravde ne donosi: jer je potrebno da do one mjere osjeti kaznu kanonske odmazde, do koje nipidaštava samo kanonsko pravo.

[366] *Mansi, vol. 9, p. 1093*.

XVII. AD JOBINUM * EPISCOPUM ILLYRICI.

* præfectum Paris & sic utrinque.

Plurimum gaudet provinciam a barbaris vastatam ejus regimine recreari, & de Natali episcopo loquitur.

Gregorius Jobino episcopo Illyrici.

Licet ad reddenda paternæ caritatis officia, hostilitate itineribus occupatis, raritas portitorum impedjat; quoties tamen occasio inciderit, excellentiam vestram non desistimus scriptis discurrentibus visitare, quatenus hos quorum aspectum præsentium videre non possumus, eos aliquatenus scriptis valeamus alternantibus intueri. Gaudemus itaque quod eminentiæ vestræ regimine afflictæ dominus voluit provinciæ consulere, ut quam ex una parte flagello barbaricæ vastationis ulcerat, hanc ex alia per eminentiam vestram, quasi per superductam salutem, curet. Largitam ergo vobis dignitatem ex solo munere donantis attendite, & ex ipsa concessi regiminis administratione conditorem vestrum erga vos placabilem facite; quatenus cum ipse quod largitus est meritis bonorum operum ad suam viderit gloriam revocari, & in hac vos vita clariores efficiat, & præmia vobis regni cælestis concedat. Præsentium igitur latorem, quem illuc pro ipsa exigui patrimonii administratione direximus, vestræ excellentiæ commendamus. Nos enim caritatis vestræ connexi vinculo, dominum petimus, quo sic actus vestros in hac vita dirigat, ut ipsorum merito ad æterna vos regna perducat. Natali autem fratri & coepiscopo nostro in nullo gloria vestra opem contra justitiam ferat: quia tanto necesse est, ut canonicæ ultionis vindictam sentiat, quanto & ipsam regulam canonicam ignorat.

590-604. godine:
Papa Gregorije piše episkopu nacionalne crkve Avara Kumana koja je potčinjena Dukljanskom arhiepiskopatu

XIX. BENENATU EPISKOPU KUMANSKOM
Utvrđuje nadgledanje Kumanske crkve u kojoj treba da bude izabran episkop

Gregorije Benenatu (*Mizenatu – u Pariš. kod. naime tako piše) episkopu čestom posjetiocu Kumanske crkve*
Budući da je poznato da je Liberije poglavar Kumanske crkve napustio ovaj svijet, tvome bratstvu stoga zvanično povjeravamo zadatak da nadgleda ostavljenu crkvu: taj zadatak treba da obaviš tako da u crkvi niko unaprijed ne zna ništa o unapređenjima klerika, o povratku, ornatu i službi, ili što god to bilo. I stoga će tvoja milost pohitati da ode u pomenutu crkvu i hoćemo da stalnim podstrecima opominješ kler i narod te crkve da ostaviviši se stranačkih strasti moraju doći do jedinstvenog sporazuma i da očekuju takvog sveštenika, koji se valjano pronađe kao dostojan toga službovanja i koji ne bi nimalo odstupao od kanona koje treba poštovati. Kada takav bude bio tražen i pronađen, neka dođe k nama sa zvaničnim dekretom potkrijepljenim potpisima sviju i pismenim svjedočanstvom tvoje ljubavi da ga rukopoložimo. Tvoje bratstvo takođe podsjećamo da ne dopustiš da bude izabran niko iz druge crkve, osim ukoliko se među klericima onoga grada u kome obavljaš službu nadgledanja, ne bude mogao naći niko dostojan episkopata (što ne vjerujemo da se može desiti). Prije svega ćeš se postarati da se za tu zaslugu ne usude imati aspiracija laikčke ličnosti bilo koje grupacije i da ti ne dovodeš u opasnost (daleko bilo) svoj red. . . da tvoja osobita revnost ne izgubi na snazi i da (to) ne umanji prava koja drugima daješ.

XIX. AD BENENATUM EPISCOPUM CUMANUM.

Viſitationem injungit Cumanæ eccleſiæ, in qua epiſcopus eligendus eſt.

*Gregorius Benenato epiſcopo * viſitatori Cumanæ eccleſiæ.*

* Miſenati. *in Pariſ. non legitur* Miſenati.

QUoniam Cumanæ eccleſiæ Liberius quondam antiſtes de hac luce migraſſe cognoſcitur, propterea viſitationis deſtitutæ eccleſiæ fraternitati tuæ operam ſolenniter delegamus: quam ita te convenit exhibere, ut nihil de prove&tionibus clericorum, reditu, ornatu, miniſterioque, vel quidquid illud eſt, a quoquam præſumatur eccleſiæ. Et ideo caritas tua ad prædi&tam eccleſiam ire properabit, & aſſiduis adhortationibus clerum plebemque ejuſdem eccleſiæ admonere te volumus, ut remoto ſtudio diverſarum partium, uno eodemque conſenſu talem ſibi præficiendum expetant ſacerdotem, qui & tanto miniſterio dignus valeat reperiri, & a venerandis canonibus nullatenus reſpuatur. Qui dum fuerit poſtulatus, cum ſolennitate decreti, omnium ſubſcriptionibus roborati, & dile&tionis tuæ teſtimonio literarum, ad nos ſacrandus occurrat. Commonemus etiam fraternitatem tuam, ut nullum de altera eligi permittas eccleſia, niſi forte inter clericos ipſius civitatis, in qua viſitationis impendis officium, nullus ad epiſcopatum dignus (quod evenire non credimus) potuerit inveniri. Proviſurus ante omnia, ne ad hoc cujuslibet converſationis * meritum laicæ perſonæ aſpirare præſumant, & tu periculum ordinis tui (quod abſit) incurras.

Grat. lib. 61 cap. 11.

* vel meriti. *Pariſ.*

590-604. godine:
Papa Gregorije traži od egzarha Italije i sveukupnog komandanta skitsko-sarmatsko-slovenskih trupa da podrži izbor novog milanskog arhiepiskopa[367]

*XXXI. (*LXV) RIMSKOM PATRICIJU
I EGZARHU ITALIJE
O Laurencijevoj smrti i posvećenju (rukopoloženju) Konstancija

Gregorije rimskom patriciju i egzarhu Italije[368]
Vjerujemo da je vaša ekselencija već saznala za smrt Laurencija Milanskog episkopa: i budući da je izbor svih pao na našeg sina Konstancija, đakona iste crkve, koliko sam saznao iz izvještaja klera, da bi se sačuvao običaj, bilo je potrebno poslati vojnika naše crkve, koji bi ipak sa našom saglasnošću učinio da se rukopoloži onaj, za koga bi saznao da su se u njemu jednodušno susrele želje i saglasnost svih, od njihovih episkopa, kao što stari običaj nalaže. Stoga, iz očinske ljubavi vršeći dužnosti odavanja dužnog poštovanja, molimo vas da vaša ekselencija udostoji pomenutog Konstantina, bio on posvećen u episkopa ili ne, kada to bude bilo potrebno, pružanja svoje novčane nadoknade; tako da će vas ovaj trošak uzdići kod vaših neprijatelja, a u budućem životu će vas pred Bogom unaprijed preporučiti. On mi je, naime, posebno drag i nekada je za mene bio vezan velikom bliskošću. A vi, koji poznajete naše, morate ih smatrati svojima i posebno ih voljeti.

[367] *Mansi, vol. 9, p. 1131*.
[368] Visoki oficir iz roda Dioklecijana (Dukljana) nepoznatog imena (*prim. prir.*).

* XXXI. AD ROMANUM PATRICIUM ET EXARCHUM ITALIÆ.

De obitu Laurentii, & conſecratione Conſtantii.

Gregorius Romano patricio & exarcho Italiæ.

OBitum Laurentii eccleſiæ Mediolanenſis epiſcopi excellentiam veſtram jam credimus cognoviſſe: & quia quantum ex cleri relatione didicimus, in Conſtantio filio noſtro diacono ejuſdem eccleſiæ omnium conſiſtit electio, neceſſe fuit pro ſervanda conſuetudine militem eccleſiæ noſtræ dirigere, qui eum, in quo omnium voluntates atque conſenſum concorditer convenire cognoverit, a ſuis epiſcopis, ſicut vetus mos exigit, cum noſtro tamen aſſenſu faciat conſecrari. Proinde paterna dilectione perſolventes debitum ſalutationis officium, quæſumus, ut prædicto Conſtantio, ſeu fuerit conſecratus epiſcopus, necne, excellentia veſtra, ubi neceſſe fuerit, ſuum dignetur impendere, juſtitia favente, ſolatium; quatenus hæc vos merces, & hic apud inimicos veſtros exaltet, & in futura vos vita apud Deum prævenienter commendet. Meus eſt enim proprius, olimque mihi magna fuit familiaritate conjunctus. Et vos, quos noſtros cognoſcitis, habere ut veſtros, & peculiariter diligere debetis.

Nakon 595. godine:
Poslanica pape Gregorija arhiđakonu Salone Honoratu[369]

*XXXII. (*LXXI) HONORATU SALONITANSKOM ARHIĐAKONU
O Honoratovom oslobađanju krivice

Gregorije salonitanskom arhiđakonu Honoratu

Već odavno je, dakako, uputstvo mog prethodnika i moje stiglo tvojoj ljubavi i u njemu si bio oslobođen tebi lukavo i vešto pripisane krivice i naložili smo da ti bez ikakve rasprave budeš vraćen u red svoga čina. Ali kako si ponovo, ne tako davno došavši u grad Rim, ondje ispitivan o nekim nepodobnim postupcima i o otuđenju svetih sasuda; i dok smo u vezi sa tom stvari ispitivali ličnosti u tom gradu o onome što bi moglo da odgovara tvojim optužbama, tvoj episkop Natal je napustio ovaj svijet; smatrali smo neophodnim da potvrdimo, naročito u sadašnjoj situaciji ona uputstva, kako moga prethodnika, tako i moja, koja smo u ono vrijeme, kako je već rečeno, poslali zarad tvog oslobađanja. Iz tog razloga oslobađajući te u potpunosti od svih tebi pripisanih optužbi, želimo da ostaneš u činu svoga reda bez ikakve rasprave, kako ti ni u kom slučaju uopšte ništa ne bi presudio sudski postupak pokrenut od strane pomenutog čovjeka. A što se tiče onih optužbi o kojima si ispitivan, odmah smo naložili subđakonu Antoninu i rektoru tamošnjeg imanja svete crkve, kojoj smo Božijim vođstvom na čelu, da, ukoliko otkrije da su u njih umiješane crkvene ličnosti, sa najvećom pažnjom i autoritetom te slučajeve dovede do kraja. Ukoliko se, pak, radi o takvim slučajevima do kojih revnost crkvene jurisdikcije ne može da dosegne, neka se dokazi odloženi među javna akta o svakoj pojedinačnoj krivici bez odlaganja pošalju k nama, kako bismo upućeni do tančina znali šta u vezi sa njima treba, Hristovom pomoću, da činimo.

[369] *Mansi, vol. 9, p. 1131.*

• LXXI. * XXXII. AD HONORATUM ARCHIDIACONUM SALONITANUM.

De absolutione Honorati.

Gregorius Honorato archidiacono Salonitano.

Joan. diac. lib. 3. c. 9.

DUdum quidem deceſſoris noſtri noſtraque præceptio ad dilectionem tuam cucurrerat, in qua & de objectis tibi calumnioſe capitulis fueras abſolutus, & in tui gradus ordine ſine aliqua te inſtituimus altercatione reſtitui. Sed quia rurſus ante non multum temporis ſpatium, ad Romanam civitatem veniens, de aliquibus illic actis incongrue, & de ſacrorum es conqueſtus alienatione vaſorum; atque dum pro hac re, quæ tuis objectionibus reſpondere potuiſſent, ſuſtineremus in hac civitate perſonas, Natalis epiſcopus tuus de hac luce migravit; neceſſarium judicavimus eaſdem præceptiones, tam deceſſoris noſtri quam noſtras, quas dudum, ut dictum eſt, pro tua abſolutione tranſmiſimus, præſentibus deinceps apicibus confirmare. Quamobrem a cunctis tibi objectis capitulis te plenius abſolventes, in tui te ordinis gradu ſine aliqua volumus * altercatione permanere, ut nihil tibi penitus mota a præfato viro quæſtio qualibet occaſione præjudicet. De his autem capitulis, de quibus conqueſtus es, Antonino ſubdiacono, & rectori illic patrimonii ſanctæ, cui Deo auctore præſidemus, eccleſiæ, inſtanter injunximus, ut ſi quidem in his eccleſiaſticas invenerit immixtas eſſe perſonas, cum ſumma cauſſas ipſas diſtrictione atque auctoritate diffiniat. Sin autem cum talibus res agitur, in quas eccleſiaſticæ vigor non poſſit juriſdictionis extendi, de ſingulis quibuſque capitulis probationes inter publica geſta depoſitas ad nos abſque ulla dilatione traſmittat, ut inſtructi ſubtiliter ſciamus quid de his debeamus, Chriſto auxiliante, diſponere.

* al. alteratione,

590-604. godine, jula mjeseca, jedanaeste indikcije:
Papa Gregorije crkvi Salone[370]

*XLVI. (*LXXXV) KLERU SALONITANSKE CRKVE
Odobrava što je Honorat bio izabran u episkopat

Gregorije kleru Salonitanske crkve
Čitajući pismo vaše ljubavi saznali smo da ste Honorata učinili svojim arhiđakonom i znajte da nam je u svakom pogledu bilo drago što ste nekad iskušanog čovjeka i ozbiljnog s obzirom na karakter izabrali za episkopat. Njegovu ličnost i mi, jer je odavno i nama dobro poznata, odobravamo i njega smo vam, prema vašoj želji i mi htjeli rukopoložiti za sveštenika. Stoga vas bodrimo da pri svom izboru bez ikakvog dvoumljenja ostanete. Nikakva stvar ne smije vas od njegove ličnosti odvratiti: jer kao što se sada ovaj pohvale vrijedan izbor odobrava, tako isto, daleko bilo, bi vašu ljubav neko mogao zavesti da od njega odustanete i da stavi teret na vašu dušu i na mišljenje mrlju nevjernosti. A one koji se sa jedinstvom vašeg izbora *nerazumno (*željenog tj. izbora – *Pariski kod.*) ne slažu, učinili smo da od subđakona Antonina budu opomenuti da bi se mogli s vama složiti. Njemu smo takođe još prije toga naložili šta treba da bude sa ličnošću Malha, našeg brata i saepiskopa. Ali budući da smo i lično pisali, vjerujemo da se on na duže vrijeme umirio od vaše nesloge. A ako on slučajno bude na bilo koji način zanemario da posluša, njegova tvrdoglavost će na svaki način biti savladana kaznom kanonske odmazde.

[370] *Mansi, vol. 9, p. 1139*.

Menſe Julio, indictione undecima.

* LXXXV. * XLVI. AD CLERUM. ECCLESIÆ SALONITANÆ.

Honoratum ad epiſcopatum electum fuiſſe probat.

Gregorius clero eccleſiæ Salonitanæ.

Dilectionis veſtræ ſcripta relegentes, electionem vos in Honoratum archidiaconum veſtrum feciſſe didicimus, & omnino nobis gratum fuiſſe cognoſcite, quod olim expertum virum, & gravem moribus, ad epiſcopatus ordinem elegiſtis. Cujus etiam & nos perſonam, quia dudum eſt nobis bene cognita, comprobamus, eumque vobis juxta deſiderium veſtrum & nos ordinari voluimus ſacerdotem. Pro qua re hortamur vos in ejus electione ſine aliqua ambiguitate perſiſtere. Nec quædam vos res ab ejus debet perſona deflectere: quia ſicut iſta laudabilis nunc probatur electio, ita, ſi quod abſit, dilectionem veſtram ab eo quiſquam deviare ſeduxerit, & animæ veſtræ gravamen, & opinioni maculam infidelitatis imponet. Eos vero qui ab electionis veſtræ unitate * inconſiderate diſcordant, ut vobiſcum ſentire poſſint, ab Antonino ſubdiacono noſtro fecimus admoneri. Cui etiam de perſona Malchi fratris & coepiſcopi noſtri quid oporteat fieri jampridem injunximus. Sed quoniam & ipſi ſcripſimus, credimus eum ab inquietudine veſtra ſine mora quieſcere. Qui ſi fortaſſe obedire quocumque modo neglexerit, contumacia ejus modis omnibus canonicæ ultionis diſtrictione mulctabitur.

* deſideratæ. *Parijſ.*

590-604. godine:
Dukljanski arhiepiskop Pavle sukobio se sa vojnim zvaničnicima na jugu Italikuma

*II. (*XLI) EPISKOPU PAVLU
Piše pismo utjehe

Gregorije episkopu Pavlu
Premda nas nije malo ražalostilo kada smo doznali za nepravdu, koju teško trpiš; ipak imamo neku osnovu za utjehu, jer smo saznali da u toj stvari ima razloga da te pohvalimo, zbog toga što si to podnio zbog ispravnosti pravde, kako nam otkriva poslati izveštaj. Kako bi doprinela većoj slavi tvoga bratstva, ta stvar ne smije slomiti tvoju postojanost, niti te odvratiti od puta istine. Jer veća je plata sveštenicima ako na putu istine i poslije nepravdi ostanu. Zapovedili smo da ne ostane bez odmazde bezumlje tolike bezbožnosti, i da se Sholastiku, *poznatom (*veličanstvenom) kampanskom sudiji, na zlo okrene pogubno utjerivanje u red, jer je ovaj, budući prisutan, našao da ono što je dostojno i čestito mora kazniti. Ali budući da su tvoji ljudi od nas zahtijevali da pošaljemo osobu, znaj da smo stoga onamo poslali subđakona Epifanija da zajedno sa gore pomenutim sudijom valjano ispita i sazna istinu, kako bi stao protiv onih od kojih je toliko nedjelo nanijeto ili počinjeno, i kako bi svojim prisustvom učino da se na njih primijeni dostojna kazna.

* XLI. * II. AD PAULUM EPISCOPUM.

Conſolatoriam ſcribit epiſtolam.

Gregorius Paulo epiſcopo.

LIcet non mediocriter nos contriſtaverit cognita, quam es perpeſſus, injuria; habemus aliquam tamen conſolationis materiam, quod laudem tuam huic rei ineſſe cognovimus, ob id quod pro æquitatis rectitudine hoc, quantum directa nobis patefecit relatio, pertuliſti. Ut ergo ad majorem fraternitatis tuæ gloriam applicetur, hæc res conſtantiam tuam nec frangere, nec a via debet veritatis avertere. Nam major in ſacerdotibus merces eſt, in veritatis tramite etiam poſt injurias permanere. Ac ne tantæ impietatis inſania inulta remaneat, & in pejus indiſciplinatio pernicioſa prorumpat, Scholaſtico viro * memorabili Campaniæ judici, quia hic præſens inventus eſt, ut hæc digna coercitione vindicare debuiſſet, injunximus. Sed quia homines tui a nobis, ut perſonam dirigeremus, petiverunt, propterea Epiphanium ſubdiaconum illuc nos tranſmiſiſſe cognoſce, qui una cum ſupraſcripto judice inveſtigare valeat ac cognoſcere veritatem, quatenus in eos a quibus tantum nefas immiſſum conſtiterit, vel perpetratum, ſua inſtantia dignam faciat exerceri vindictam.

* magnifico. *Pariſ.*

590-604. godine:
Papa Gregorije Veliki arhiepiskopu Justinijane Prime o nepravednom progonu episkopa Tebe[371]

*VI. (*XLV.) JOVANU EPISKOPU PRIME JUSTINIJANE
O nepravednoj osudi episkopa Hadrijana

Gregorije Jovanu episkopu Prime Justinijane.
Nakon njegovih* (**u Paris. kod. nedostaje – suas = njegovih*) dugih patnji koje je Hadrijan episkop Tebanski pretrpio od svojih sasveštenika, sklonio se u Rim kao od neprijatelja. I premda je protiv Jovana episkopa Larise bila njegova prva žalba, nije od njega bio osuđen na sudskoj parnici po posebnim zakonima za novčane prestupe; ipak se nakon toga najteže žalio protiv ličnosti tvoga bratstva i tvrdio da je (od tebe) nepravedno bio izbačen iz svešteničkog čina. Ali mi smo ne vjerujući neispitanim optužbama pročitali ono što se vodilo pred Jovanom našim bratom i saepiskopom, ili pak pred tvojim bratstvom. I dakako o presudi pomenutog Jovana episkopa Larise, koja je po žalbi bila ukinuta, (sve) je odlučeno sudbinom i (voljom) presvetog Gospoda (svih) stvari, pošto su zapovijesti bile poslate episkopu Korinta. I mi smo takođe po donosiocima ovog (pisma) svojim pismima, upućenim pomenutom Jovanu episkopu Larise Hristovom pomoću rasudili, zahvaljujući neslaganju* (*protivrječnosti) različite presude, čije su preispitivanje tebi prepustile carske zapovijesti, kao i uvid u rasprave o ozbiljno klimavim zločinima stanovnika koje su se vodile pred episkopom Jovanom, te smo otkrili da ti gotovo ništa, što se ticalo navedenih i ondje ukazanih optužbi, nijesi pronašao, već da su nekim mahinacijama (spletkama) doveli svjedoke protiv đakona Dimitrija na osudu istoga episkopa. Oni su dali svjedočenje da su čuli da je on govorio o onome, ono što je grijeh i čuti. Dok je prisutni Dimitrije poricao da je to rekao, protiv svešteničkog običaja i kanonske discipline đakona su svrgnutog sa njegovog položaja predali prokonzulu provincije. I on, premda rastrgnut mnogobrojnim udarcima biča, čak ni pod prinudom i mučen nije mogao lagati protiv svog episkopa, te smo otkrili da on sve do kraja suđenja uopšte ništa od onoga o čemu su ga ispitivali nije priznao. Ali ni druge stvari u tim spisima nijesmo otkrili, bilo kroz izjave svjedoka, bilo kroz Hadrijanovo priznanje, što bi njemu moglo da naškodi. Nego je samo tvoje bratstvo, ne znam sa kakvim motivom, prezrevši i božansko i ljudsko pravo, odvojenu presudu na njegovu štetu izreklo: i ona nije mogla, premda je po žalbi ukinuta, no ipak protivno zakonima i kanonima izrečena, po samom pravu da opstane. Pošto ti je sa mnogo strana poznato da je položena žalba, začuđeni smo zašto ni svoje ljude, kao apokrisare (responzale) tvoje crkve iz bojazni iznijete našem đakonu Honoratu nijesi poslao, kako bi mogli dati razlog tvoje presude. Ta činjenica je dokaz tvoje krivice bilo da je u pitanju tvrdoglavost ili griža savjesti. Ako se dakle sve ovo što je nama jasno potkrijepi (odbrani) istinom, budući da smo na osnovu svoje snage* (**u Paris. kod. stoji – **vicium** umjesto **virium**- što ne odgovara ovdje*) zaključili, možemo Hristovom pomoću prozreti da vi nepravedno pretpostavljate, o ovome ovako, o onome drugačije, već prema tome u šta smo sumnjali. Tako je sve do sada, te zbog ranije poništenih i anuliranih dekreta tvoje pomenute presude, na osnovu autoriteta blaženog Petra, prvog među apostolima, određujemo da u roku od trideset dana budeš lišen svete pričesti i da od našeg svemogućeg Boga izmoliš milost za takav prestup, uz najdublje kajanje i sa suzama. A ako budemo saznali da si ovu našu presudu nedovoljno revnosno ispunio, znaj da Božijom pomoću moramo strože

[371] *Mansi, vol. 9. p. 1115*. U zborniku Acta Romanorum pontifici ovaj je dokument datiran na oktobar 592. godine (*prim. prir.*).

* XLV. * VI. AD JOANNEM EPISCOPUM

PRIMÆ JUSTINIANÆ.

De injuſta condemnatione Hadriani epiſcopi.

Gregorius Joanni epiſcopo primæ Juſtinianæ.

* *deeſt in Pariſ.* ſuas.

POſt longas tribulationes * ſuas quas Hadrianus Thebanæ civitatis epiſcopus a conſacerdotibus ſuis, velut ab hoſtibus, pertulit, in Romam civitatem confugit. Et licet adverſus Joannem Lariſſæum epiſcopum ejus fuiſſet prima ſuggeſtio, non ab eo in cauſſis pecuniariis reſervatis legibus judicatum; tamen poſt hæc magis contra perſonam fraternitatis tuæ, a qua non juſte ſe a ſacerdotii gradu flagitabat eſſe dejectum, graviſſime querebatur. Sed nos, indiſcuſſis petitionibus non credentes, eadem quæ apud Joannem fratrem & coepiſcopum noſtrum, vel quæ apud fraternitatem tuam ſunt acta, relegimus. Et quidem de memorati Joannis epiſcopi Lariſſæi judicio, quod fuerat appellatione ſuſpenſum, ſatis & piiſſimi rerum domini ad Corinthi epiſcopum miſſis juſſionibus decreverunt. Et nos quoque per præſentium latores epiſtolis noſtris, ad præfatum Joannem Lariſſæum directis, Chriſto auxiliante, decrevimus, cum diverſi * diſcrepatione judicii, cujus examinationem tibi imperialia juſſa tradiderant, & inſpecta geſtorum apud Joannem epiſcopum de criminalibus habitorum ſerie ventilatis, reperimus prope nihil te, quod ad nominatas indictaſque ibi cauſſas attinuit, exquiſiſſe, ſed machinationibus quibuſdam teſtes adverſus Demetrium diaconum in damnatione ejuſdem epiſcopi produxiſſe. Qui eum de illo, quod nec audiri fas eſt, teſtimonium dicentem ſe audiſſe perhiberent. Quod dum præſens Demetrius contradiceret ſe dixiſſe, adverſus ſacerdotalem morem diſciplinamque canonicam dejectum honore ſuo diaconum proconſuli provinciæ tradidiſſe. Qui cum multis laniatus verberibus adverſus epiſcopum ſuum forſan aliqua potuiſſet tormentorum neceſſitate mentiri, uſque ad finem negotii nihil eum de quibus interrogabatur penitus invenimus fuiſſe confeſſum. Sed nec alia in geſtis ipſis, ſive per depoſitionem teſtium, ſive per Hadriani profeſſionem, quod ei potuiſſet obeſſe, reperimus. Sed tantum frater-

* *al.* diſceptatione

kazniti ne više samo nepravdu, nego i tvrdoglavost tvoga bratstva. A sto se tiče pomenutog brata Hadrijana i našeg saepiskopa[372], koji, kao što smo rekli, iz tvoje presude nikako nije osuđen, ni po kanonima ni po postojećim zakonima, određujemo da se on Hristovom pomoću vrati na svoj položaj i čin: da mu ne naškodi protiv puta pravde izrečena presuda tvoga bratstva, i da tvoja milost ne bi ostala nepopravljena zarad umirenja nezadovoljstva budućeg sudije.

[372] Papa Gregorije svaki čas, od prilike do prilike, po nekog iliričkog episkopa proglašava za svog koepiskopa, ovdje se radi o prvosvešteniku Tebe – očito je da ne može da uspostavi vlast nad Dukljanskim arhiepiskopatom, Skadrom i Sardikom koji upravljaju Ilirikumom (*prim*. *prir*.).

nitas tua, neſcio quo mentis motu, divino humanoque jure contempto, abruptam protulit in ejus damnatione ſententiam: quæ licet non eſſet appeliatione ſuſpenſa, contra leges tamen canoneſque prolata, ipſo non poterat jure ſubſiſtere. Poſtquam autem ex abundanti appellationem tibi conſtat eſſe porrectam, mirati ſumus cur nec homines tuos, ſecundum cautionem Honorato diacono noſtro per reſponſales tuæ eccleſiæ expoſitam, qui tui judicii rationem potuiſſent reddere, tranſmiſiſti. Quod factum te vel de contumacia, vel de conſcientiæ trepidatione redarguit. Si igitur hæc quæ nobis aperta ſunt veritate vallantur, quoniam occaſione * virium noſtrarum conſideramus vos injuſta præſumere, de his alias, ſecundum id quod a nobis deliberatum fuerit, Chriſto auxiliante decernemus. Quod vero ad præſens attinet, caſſatis prius atque ad nihilum redactis prædictæ ſententiæ tuæ decretis, ex beati Petri principis apoſtolorum auctoritate decernimus, triginta dierum ſpatio te ſacra communione privatum, ab omnipotenti Deo noſtro tanti exceſſus veniam cum ſumma pœnitentia ac lacrymis exorare. Quod ſi hanc ſententiam noſtram te cognoverimus impleſſe remiſſius, non jam tantum injuſtitiam, ſed & contumaciam fraternitatis tuæ cognoſcas, adjuvante domino, ſeverius puniendam. Præfatum vero Hadrianum fratrem & coepiſcopum noſtrum ex tua ſententia, ut diximus, nequaquam canonibus neque legibus exiſtentem damnatum, in ſuum locum atque ordinem reverti Chriſto comitante diſponimus: ut nec illi fraternitatis tuæ noceat contra juſtitiæ tramitem prolata ſententia, nec caritas tua pro placanda futuri indignatione judicis incorrecta remaneat.

* vicium. *Ita & in Pariſ.*

Grat. 24 q. 3. cap. 6.

590-604. godine:
Papa Gregorije piše episkopu tesalijske Larise povodom slučaja episkopa Tebe[373]

*VII. (*XLVI) JOVANU EPISKOPU LARISE
O nepravednoj osudi Hadrijana

Gregorije Jovanu episkopu Larise
Naš brat Hadrijan, episkop grada Tebe, došao je u grad Rim suznih očiju žaleći se da je nezakonito i nekanonski osuđen u na osnovu nekih kapitula (poglavlja crkvenog prava) od tvoga bratstva kao i od Jovana episkopa Prime Justinijane. I pošto tokom dugo vremena nijesmo vidjeli da je ijedna osoba druge strane ovamo došla, koja bi bila dužna da odgovori na njegove prigovore, pošto je neophodan i drugi pogled da bi se saznala istina, predali smo da se pročita ono što se kod vas dešavalo. Iz toga smo saznali da su đakoni Jovan i Kozma, jedan zbog mazanja tijela, a drugi zbog varanja sa crkvenim stvarima izbačeni iz službe, da su protiv njega našim preblagočestivim imperatorima nagovijestili (nešto) o novčanim i kriminalnim poglavljima (tj. prestupima). Oni (imperatori) su pak svojim zapovijestima htijeli da ti, očigledno pošto sačuvaš strogost prava i kanona, to doznaš; tako da o novčanim (prestupima) doneseš presudu dakako utemeljenu u pravu: o kriminalnim, pak, da njihove milosti, pošto obaviš detaljno ispitivjanje, izvijestiš. Da je tvoje bratstvo tako ispravne zapovijesti prihvatilo i sa ispravnim mislima, nikada ti ljudi zbog svojih prestupa ne bi bili udaljeni iz svoje službe, no već neprijateljskog srca, (tvoje bratstvo) je nasumice prihvatilo sve na osudu svoga episkopa; a najgore je što iz nagoveštaja prenetog preblagočestivim gospodarima, mogla da se otkrije intriga: jer su uz saglasnost svih klerika priznali da su ono protiv svoga potifika samo pretpostavili. Nakon toga, ipak, da ukratko i sažeto pređem preko onoga što se kod tebe dešavalo, po prvom poglavlju (kapitulu) pred tvojim bratstvom pokrenuo je postupak Stefan tebanski đakon: iako je znao da je njegov život izuzetno bestidan, episkop Hadrijan ga nije lišio čina njegovog reda. Niko od dovedenih svjedoka ne kaže da je sa tim poglavljem (tj. sa krivicom po tom kapitulu) stigao da bude upoznat episkop Hadrijan: izuzev što se kaže da je to priznao samo Stefan sramna života i osude vredan zbog te izjave. Krivica po drugom kapitulu protiv njega čini se da je predložena zbog njegove zapovijesti o djeci koja su bila odbijena da prime sveto krštenje, pa su tako ne spravši prljavštinu grijeha u tami umrla. Ali niko od dovedenih svjedoka protiv njega nije izjavio da je znao da se tako nešto dogodilo sa znanjem episkopa Hadrijana, nego su rekli da su to doznali od majki djece, čiji su muževi zbog krivica bili udaljeni, kako se priča, iz crkve. Nego su izjavili da ih vrijeme smrti nije zateklo nekrštenim, kako je stajalo u zavidnoj optužbi tužilaca: jer se znalo da su oni bili kršteni u gradu Dimitrijadi. To je o kriminalnim slučajevima. O novčanim, pak kako si ti presudio, presvijetlim carevima potvrđuje ispitivanje ljudi preblagočestivom zapoviješću od cara poslatih. Naime, pošto je tvoju presudu Hadrijan po žalbi suspendovao, koliko smo saznali iz izjava četvorice svjedoka iznijetih pred Jovanom episkopom Prime Justinijane, odveden pod strogom stražom bio je prisiljen tvome bratstvu da pošalje pismo u kome je priznao krivicu koja mu je pripisana na osnovu (tih) kapitula. Ispada da se on, pošto je dakako poslao to pismo, složio sa tvojom presudom po kapitulima o novčanim (prestupima). Preko kriminalnih pak hitro je prešao nekakvim tako okolišnim i dvosmislenim spletom riječi da je i tvoju namjeru izjalovio nekako zamaglivši sve, a potom je nejasnoćom *komplikovanog (*nesređenog) govora izbjegao priznanje. I kada je, pošto je uložena žalba preko njegovih ljudi i kada je sve ostalo što se pred

[373] *Mansi, vol. 9, p. 1117*. U korpusu *Acta Romanorum pontificum* ovaj dokument je datiran na oktobar 592. godine (*prim. prir.*).

* XLVI. * VII. AD JOANNEM EPISCOPUM LARISSÆUM.

De injusta condemnatione Hadriani.

Gregorius Joanni episcopo Larissæo.

Grat. 16. q. 1. c. 52. Polyc. lib. 1. tit. 7. FRater noster Hadrianus, Thebanæ civitatis episcopus, ad Romanam urbem veniens lacrymabiliter est conquestus, de quibusdam capitulis se a fraternitate tua, nec non a Joanne primæ Justinianæ episcopo, non legitime neque canonice condemnatum. Cumque per diuturnum tempus nullam diversæ partis videremus huc advenire personam, quæ ejus debuisset objectionibus respondere, necessario cognoscendæ veritatis intuitu, ea quæ penes vos acta sunt relegenda tradidimus. Ex quibus cognovimus Joannem atque Cosmam diaconos, unum pro lubrico corporis, alterum pro fraudibus ecclesiasticarum rerum proprio depulsos officio, de pecuniariis criminalibusque capitulis adversus eum piissimis nostris imperatoribus suggessisse. Qui per jussiones suas te voluerunt, servata videlicet juris canonumque districtione, cognoscere; ita ut de pecuniariis quidem ferres firmam jure sententiam: de criminalibus vero, eorum clementiæ, habita subtilius examinatione suggereres. Quod si tam rectas jussiones tua fraternitas rectis quoque mentibut accepisset, numquam viros pro suis excessibus proprio amotos officio, atque jam inimicantis animi, ad accusationem passim sui suscepisset episcopi; maxime cum ex suggestione piissimis dominis oblata, eorum sit detecta fallacia: quia cum consensu omnium clericorum hæc contra suum pontificem se suggessisse professi sunt. Post hæc tamen, ut breviter quædam strictimque quæ apud te sunt acta percurram, primum capitulum penes fraternitatem tuam motum est Stephani Thebani diaconi: cujus vitam quasi sciens turpissimam Hadrianus episcopus, non eum sui ordinis honore privaverat. Quod capitulum, nullus deductorum testium ad Hadriani episcopi dicit pervenisse notitiam: nisi quod solus Stephanus turpis vitæ suaque professione damnabilis dicitur esse confessus. Secundum capitulum adversus eum videtur esse propositum de infantibus ejus jussu a sacri baptismatis susceptione prohibitis, atque ita inabluta sorde peccati defunctos in tenebris. Sed nullus adversus eum deductorum testium professus est nosse se tale aliquid ad Hadriani episcopi pervenisse notitiam, sed a matribus infantum, quarum viri remoti pro culpis, ut dicitur, ab ecclesia fuerant, se cognovisse dixerunt. Sed nec inbaptizatos eos mortis tempus professi sunt occupasse, sicut accusatorum continebat invidiosa suggestio: cum in Demetriade civitate baptizatos eos esse constiterit. Et hæc quidem de criminalibus caussis. De pecuniariis vero qualiter a te fuerit judicatum, inquisitio deputatorum a principe virorum piissima jussione serenissimis principibus attestatur. Nam cum tuam sæpefatus Hadrianus suspendisset appellatione sententiam, quantum ex quatuor testium depositionibus apud Joannem primæ Justinianæ episcopum prolatis agnovimus, arctissima detrusus custodia libellum, in quo objecta sibi confiteretur capitula, tua coactus est fraternitati porrigere. Qui quidem porrecto a se libello de pecuniariis invenitur tuæ consensisse sententiæ. Criminalia vero medio quodam dubioque verborum calle transcurrit, ut & tua quibusdam subjectis nebulis frustraretur intentio, & ipse porro a confessione * imperplexæ locutionis obscuritate refugeret. Cumque porrecta appellatio per homines ejus, ceteraque quæ penes te gesta sunt piissimis fuissent deportata principibus deputatis, ut diximus, Honorato diacono sedis nostræ, & Sebastiano glorioso antigrapho, cunctisque examinatis subtiliter a serenissimis est dominis ab omnibus jussionibus absolutus. Sed nescio quibus machinationibus exquisitis alia rursus est principalis jussio elicita; ut de cunctis antefatis capitulis Joannes primæ Justinianæ episcopus requirens subtiliter judicaret. In cujus judicio omnes clerici Hadriani episcopi, & Demetrius diaconus inter tormenta professus est, omnem hanc contra Hadrianum episcopum calumniam, fraternitatis tuæ machinatione confectam. Nec aliqua de capitulis ipsis, quæ in tua audientia criminaliter objecta fuerant, Hadriano episcopo sunt probata. Sed provenit alia contra canones ac leges in Demetrium diaconum ejus, aliisque personis crudelis atque dolorosa discussio, in qua nihil pene repertum est, ex quo sæpe memoratus Hadrianus damnari legitime debuisset, sed magis ex quo potuisset absolvi. Sed de Joanne primæ Justinianæ urbis antistite, ac de nequissimo ejus damnandoque judicio alias sumus juvante domino tractaturi. Hadrianum vero episcopum reperimus, & tuo contra sacerdotales mores odio laborasse, & nullo jure pecuniariis in caussis eum fraternitatis tuæ condemnatum fuisse sententia. Quia igitur & ab antefato Joanne primæ Justinianæ episcopo contra jus canonesque depositus, honoris sui gradu carere non potuit, in sua eum reformari ecclesia, atque in propriæ dignitatis ordinem decrevimus revocari. Et cum oportuisset te ex eo dominici corporis communione privari, quod admonitione sanctæ memoriæ decessoris nostri contempta, per quam eum ecclesiamque ejus de tuæ jurisdictione potestatis exemit, rursus in eis aliquid tibi jurisdictionis servare præsumpseris: tamen nos humanius decernentes, communionisque tibi sacramentum interim conservantes, decernimus, ut fraternitas tua ab eo ecclesiaque ejus omnem ante habitæ suæ potestatem jurisdictionis abstineat, & secundum scripta decessoris nostri, si qua caussa vel fidei, vel criminis, vel pecuniaria adversus præfatum Hadrianum consacerdotem nostrum potuerit evenire, vel per eos qui nostri sunt, vel fuerint in urbe regia responsales, si mediocris est quæstio cognoscatur, vel huc ad apostolicam sedem, si ardua est, deducatur, quatenus nostræ audientiæ sententia decidatur. Quod si contra hæc quæ statuimus, quolibet tempore, seu qualibet occasione, vel surreptione venire tentaveris, sacra scias te communione privatum; nec eam te, excepto ulti-

* perplexæ. *Paris.*

Grat. 16. qu. 1. cap. 52. Joan. diac. lib. 4. c. 16.

tobom vodilo bilo prenijeto preblagočestivim carskim predstavnicima, kao što smo rekli, i pošto su Honorat đakon naše stolice i Sebastijan slavni prepisivač sve podrobno ispitali, presvijetli gospodari su ga od svih optužbi oslobodili. Ali ne znam kakvim prefinjenim mahinacijama ponovo je iskrsla druga carska naredba; da u vezi sa svim ranije pomenutim kapitulima sudi Jovan episkop Prime Justinijane potanko sve ispitujući. Na njegovom suđenju (bili su) svi klerici episkopa Hadrijana, kao i đakon Dimitrije, (koji je) tokom mučenja priznao da je sve ovo protiv episkopa Hadrijana bila lažna optužba, koja je izvedena mahinacijama tvoga bratstva. Nije dokazana u tvom prisustvu krivica ni po jednom od onih kapitula, u skladu sa krivičnim postupkom, pripisana episkopu Hadrijanu. Ali je pokrenuta druga surova i bolna rasprava protiv kanona i zakona, na teret Dimitrija, njegovog đakona, i drugih ličnosti, u kojoj nije otkriveno gotovo ništa, a na osnovu koje je često pominjani Hadrijan morao po zakonu biti kažnjen, ali od koje je lakše mogao da bude oslobođen. Ali o Jovanu, poglavaru grada Prime Justinijane i o njegovom bezvrijednom sudu koji treba osuditi namjeravamo uz pomoć Gospodnju još ponešto da raspravimo. No otkrivamo da je episkop Hadrijan zbog tvoje mržnje protivno svešteničkom običaju propatio, a da ni po kom pravu u novčanim parnicama presudom tvoga bratstva nije bio osuđen. A budući da je od ranije pomenutog Jovana episkopa Prime Justinijane protivno pravu i kanonima uklonjen, ali nije mogao biti lišen časti svoga čina, odlučili smo da on bude vraćen u svoju crkvu i da bude vraćen u red svoga dostojanstva. I premda je trebalo po tome i tebe lišiti pričešća Gospodnjim tijelom, jer si se prezrevši našeg prethodnika svete uspomene opomenu, kojom njega i njegovu crkvu izuzima iz jurisdikcije tvoje vlasti, usudio da za sebe opet zadržiš nešto od jurisdikcije prema njima: mi ipak čovječnije rasuđujući i sačuvavši ti za sada svetu tajnu pričešća, odlučujemo da tvoje bratstvo udalji od njega i njegove crkve svu ranije posjedovanu svoju vlast jurisdikcije i prema pismu našeg prethodnika, ako se slučajno bude dogodio koji slučaj vjerske (prirode) ili krivične, ili novčane protiv pomenutog Hadrijana našeg sasveštenika, pa ukoliko se sazna da je riječ o sudskom postupku manje važnosti neka se vodi ili preko onih koji su naši, ili budu bili responzali u carskom gradu, ili ako se radi o teškom (slučaju) da se vodi ovdje kod Apostolske stolice, kako bi se donijela presuda u našem prisustvu. Ukoliko budeš pokušao nešto protiv ovoga što smo ustanovili u bilo koje vrijeme, ili bilo kakvom prilikom ili okolnošću, znaj da ti se uskraćuje sveta pričest; pa čak i u poslednjem času tvoga života, osim ako zapoviješću o dopuštenju rimskog ponitifika ne odlučimo da (je) primiš. Ovo, naime, potvrđujemo odredbom u skladu sa svetim ocima, da onaj ko ne zna da se pokorava svetim kanonima nije dostojan da upravlja svetinjama, da primi pričešće u oltaru. A stvari bilo sakralne, bilo druge pokretne i nepokretne koje pripadaju njegovoj crkvi, koje do sada *kažu (*priča se) ti držiš, a za koje imamo saznanje, dodajemo ovom pismu, tvoje bratstvo neka mu bez ikakvog odlaganja vrati. Ako oko njih među vama iskrsne kakva razmirica, hoćemo da se ona pred našim responzalom u carskom gradu raščisti.

ultimo vitæ tuæ tempore, niſi conceſſa Romani pontificis decernimus juſſione percipere.
Grat. 35. q 1. cap. 8. * Hæc Hæc * enim conſona ſanctis patribus definitione ſancimus, ut qui ſacris neſcit obedire canonibus, nec ſacris adminiſtrare, nec communionem capere ſit dignus altaribus. Res autem ſive ſacras, ſive alias mobiles immobileſque ejus eccleſiæ, quas hactenus * diceris retinere, quarum notitiam nobis oblatam præſentibus annectimus literis, ſine aliqua ei dilatione fraternitas tua reſtituat. De quibus ſi qua inter vos quæſtio vertitur, volumus ut apud reſponſalem noſtrum in urbe regia ventiletur.
* dicitur. 74. vif.

590-604. godine:
Papa Gregorije arhiepiskopu Salone povodom nezakonite smjene episkopa Epidaurusa koga je prognao dukljanski mitropolit[374]

*VIII (*XLVII) NATALU EPISKOPU SALONITANSKOM
O tome da se episkop ne može ukloniti osim na episkopskom saboru

Gregorije Natalu episkopu Salonitanskom
Budući da svaka obaveza oko traganja za istinom zahtjeva odgovornost, onda sve ono što ima veze sa raščinjenjem od svešteničkih činova mora biti što preciznije izbalansirano: jer se ne radi toliko o *ljudskim (*beznačajnim) institucijama koliko o nekoj vrsti suprotstavljanja božanskom blagoslovu. Takva situacija nas je podsjetila da podstaknemo tvoje bratstvo i u vezi sa ličnošću Florencija episkopa grada Epidaura. Kako nam je javljeno, on je od nekih (ljudi) bio optužen u nekim krivičnim slučajevima: da nijesu otkriveni nikakvi kanonski dokazi, i da nije tome prethodio sud svešteničkog sabora, a da je on uklonjen iz službe (svoga) čina ne na osnovu prava, nego autoriteta. Budući dakle da niko ne može biti uklonjen iz čina episkopa, osim iz pravednih razloga i jednoglasnom odlukom svještenikâ; podstičemo tvoje bratstvo da učini da pomenuti čovjek bude vraćen iz tog progonstva u koje je otjeran i da se ponovo ispita njegov slučaj. I ako za ono za šta se optužuje bude bio kriv na osnovu kanonskog dokaza, van svake sumnje mora biti kažnjen kanonskom kaznom. A ukoliko na saborskom sudu bude bilo o njemu drugačije zaključeno nego što je procijenjeno, neophodno je da se tužioci plaše kazne pravednog suda i da se inkriminisanom zbog njegove nevinosti sačuvaju neumanjena sufragija. Izvršenje, pak, pomenutog zadatka povjeravamo na osnovu naše odluke našem subđakonu Antoninu; neka se u njegovom prisustvu odlučuje šta je odlučeno u skladu sa zakonima i kanonima, uz pomoć Gospodnju i neka se sprovede u djelo.

[374] *Mansi, vol. 9, p. 1119*.

* XLVII. * VIII. AD NATALEM EPISCOPUM SALONITANUM.

Ut non deponatur episcopus nisi in conventu episcoporum.

Gregorius Natali episcopo Salonitano.

Joan. diac. lib. 4. c. 18.

CUm cuncta negotia indagandæ solicitudine veritatis indigeant, tum quæ ad dejectionem sacerdotalium graduum pertinent districtius sunt trutinanda: in quibus non tam de * humanis constitutis, quam de divinæ quodammodo benedictionis refragatione tractatur. Quæ res quoque nos in Florentii Epidauritanæ civitatis episcopi persona ad exhortationem vestræ fraternitatis admonuit. Nuntiatum siquidem nobis est, a quibusdam fuisse eum in causis criminalibus accusatum: & nullis canonicis probationibus exquisitis, nec sacerdotalis concilii præveniente judicio eum ab honoris officio, non jure, sed auctoritate depositum. Quia ergo non potest quemquam episcopatus gradu, nisi justis ex causis, concors sacerdotum summovere sententia; hortamur fraternitatem vestram, ut præfatum virum ex eodem, in quo detrusus est, ejici faciatis exilio, causamque ejus episcopali disceptatione perquiri. Et si his in quibus accusatur canonica fuerit probatione convictus, canonica procul dubio est ultione plectendus. Quod si alias quam de eo æstimatum est synodali fuerit inquisitione compertum, necesse est ut criminatores justi districtionem juris exhorreant, & incriminato innocentiæ suæ serventur illibata suffragia. Executionem vero antefati negotii Antonino subdiacono nostro ex nostra præceptione mandavimus; quatenus ejus instantia & quæ sunt legibus canonibusque placita decernantur, & decreta, juvante domino, mancipentur effectui.

* humilibus. *Paris.*

590-604. godine:
Papa Gregorije traži pomoć od pristalica kurije u slučaju smijenjenog episkopa Epidaurusa[375]

*IX (*XLVIII) SUBĐAKONU ANTONINU
O episkopu Florenciju koji je nepravedno uklonjen

Gregorije subđakonu Antoninu
Do nas je stiglo (obavještenje) da je Florencije episkop grada Epidaura, pošto mu je prethodno unapred sve oduzeto, bio kažnjen za neke nedokazane prestupe, a bez svešteničkog sabora. A budući da on nije dužan da podnosi kanonsku kaznu, jer za njegovo kažnjavanje nije izrečena kanonska presuda; povjeravamo tvome iskustvu da našem bratu i saepiskopu Natalu376 zaprijetiš kako bi učinio da pomenuti čovjek bude izvučen iz progonstva u koje je kažu sada otjeran. Ako ovo za šta je optužen bude bilo kanonski dokazano pošto bude sazvan episkopski sabor, naša je volja da presuda Natala našeg brata i saepiskopa protiv njega ostane na snazi. Ako li pak po opštem sudu bude oslobođen, nemoj dopustiti da on podliježe bilo čijoj ranijoj presudi: i ranije pomenute stvari neka (mu) se vrate pod budnim okom tvoga staranja. Neophodno je dakle da se trudiš da ukoliko težim tegom odmjeriš težinu takvih obaveza utoliko zrelijim i budnijim izvršenjem moraš da ih ispuniš.

[375] *Mansi, vol. 9, p. 1119-1120*.
[376] Natal ne može ništa da uradi iako je i on proglašen za koepiskopa pape – odlučuje Dukljanski arhiepiskopat (*prim. prir.*).

* XLVIII. *IX. AD ANTONINUM SUBDIACONUM.

De Florentio epiſcopo injuſte depoſito.

Gregorius Antonino ſubdiacono.

PErvenit ad nos Florentium Epidauritanæ civitatis epiſcopum, præreptis prius rebus ejus, pro quibuſdam non approbatis criminibus ſine ſacerdotali concilio fuiſſe damnatum. Grat. 11. q. 3. cp. 44. Et quia non debet is pœnam ſuſtinere canonicam, in cujus damnatione non eſt canonica prolata ſententia; præcipimus experientiæ tuæ ut Natali fratri & coepiſcopo noſtro debeas imminere, quatenus ſupradictum virum de eodem ejici faciat quo nunc dicitur detruſus exilio. Convocatoque epiſcoporum concilio, ſi hæc in quibus accuſatus eſt canonice fuerint approbata præfati Natalis fratris & coepiſcopi noſtri volumus in eum proprium robur obtinere ſententiam. Sin autem generali fuerit judicio abſolutus, nec eum deinceps cujuslibet præjudicio ſubjacere permittas: & præfatæ res diſtricta tuæ ſolicitudinis reſtituantur inſtantia. Neceſſe eſt ergo, ut quanto graviora talium negotiorum perpendis pondera, tanto ea maturiori vigilantiorique ſtudeas executione complere.

590-604. godine:
Papa Gregorije objašnjava jednom svom pristalici zašto treba poštovati Justinijanove odluke koje se odnose na monofizite[377]

*X. (*XLIX.) SUBĐAKONU SABINU
O onome što je prihvaćeno na Halkedonskom i ostala tri sabora

Gregorije subđakonu Sabinu
Zli ljudi su odlazeći uznemirili vaše duhove, ne shvatajući ni šta govore, ni sa čime se slažu, dodajući da je nešto od svetog Halkedonskog sabora iz vrijemena Justinijana svete memorije umanjeno, (sabora) koji svom (svojom) vjerom i svom odanošću poštujemo. A isto tako i na četiri preostala sabora svete vaseljenske Crkve, gledamo kao na četiri knjige svetog jevanđelja. Radi, se međutim, o ličnostima o kojima se nakon završetka sabora nešto raspravljalo u vrijeme istog Justinijana svete memorije: no ipak tako da se ni u čemu ne povrijedi ni vjera, niti da se o tim ličnostima raspravlja nešto drugččije nego što je na svetom Halkedonskom saboru bilo odlučeno. Anatemišemo pak, ako se neko usudi nešto da izostavi iz definicije vjere, koja je na istom saboru donijeta, bilo da mijenja njen smisao tobož ispravljajući je, nego je u svemu čuvamo onako kako je tamo utvrđena. Tebi pak, najdraži sine, dolikuje da se držiš jedinstva svete Crkve, kako bi svoj svršetak valjano i u miru dočekao, kako zli duh, koji te u drugim djelima ne može nadvladati, iz toga ne bi našao povoda da te na dan tvoga kraja spriječi da uđeš u Carstvo nebesko.

[377] *Mansi, vol. 9, p. 1120*.

* X. AD SABINUM SUBDIACONUM. * XLIX.

De Chalcedonenſi ſynodo, & de aliis tribus ſynodis recipiendis.

Gregorius Sabino ſubdiacono.

EXeuntes maligni homines turbaverunt animos veſtros, non intelligentes neque quæ loquuntur, neque de quibus affirmant, aſtruentes quod aliquid de ſancta Chalcedonenſi ſynodo piæ memoriæ Juſtiniani temporibus ſit imminutum, quam omni fide omnique devotione veneramur. Et ſic quatuor ſynodos ſanctæ univerſalis eccleſiæ ſicut quatuor libros ſancti evangelii recipimus. De perſonis vero de quibus poſt terminum ſynodi aliquid actum fuerat, ejuſdem piæ memoriæ Juſtiniani temporibus eſt ventilatum: ita tamen, ut nec fides in aliquo violaretur, nec de eiſdem perſonis aliquid aliud ageretur, quam apud eamdem ſanctam Chalcedonenſem ſynodum fuerat conſtitutum. Anathematizamus autem, ſi quis ex diffinitione fidei, quæ in eadem ſynodo prolata eſt, aliquid imminuere præſumit, vel quaſi corrigendo ejus ſenſum mutare: ſed ſicut illic prolata eſt per omnia cuſtodimus. Te ergo, fili cariſſime, decet ad unitatem ſanctæ eccleſiæ remeare, ut finem tuum valeas in pace concludere, ne malignus ſpiritus, qui contra te per alia opera prævalere non poteſt, ex hac cauſſa inveniat unde tibi in die exitus tui in aditu regni cœleſtis obſiſtat. Joan. diac. lib. 4. c. 59. vit

590-604. godine:
Papa Gregorije postavlja episkopa koji će biti nadležan za Albance[378]

*XI. (*L.) ALBANCIMA
O postavljenju episkopa

Gregorijus kleru i narodu koji boravi u Albanu
Dobrim željama ništa nijesmo dodali sporosti: stoga vam našeg saepiskopa dobrog čovjeka postavljamo za sveštenika.

[378] *Mansi, vol. 9, p. 1120*. Ovo je, koliko se zna, prvi spomen episkopije Albanije, tačnije grada na granici Tesalije i Starog Epira koji je postao sjedište papskog predstavnika za Kaspijsku Albaniju i njene narode, koji će se tek naseliti na Ilirikumu (*prim*. *prir*.).

* XI. AD ALBANOS. • L.

De ordinatione episcopi.

Gregorius ordini & plebi consistenti in Albano.

PRobabilibus desideriis nihil attulimus tarditatis : fratrem namque & coepiscopum nostrum hominem bonum vobis ordinavimus. sacerdotem.

590-604. godine:
Papa Gregorije traži od iliričkih episkopa da prihvate crkvena lica koja su Avari i Sloveni prognali iz Panonije i Dakije[379]

XLIII. EPISKOPIMA U ILIRIKU
O tome da se episkopi protjerani od neprijatelja prihvate i izdržavaju

Gregorije svim episkopima u Iliriku
Izvrsni gospodin Jobin, naš sin, prepozit za Ilirik, svojim pismom ističe da nam je ukazao da mu je odlukom sakralnih vrhova bilo zapovijeđeno da episkopi, koje je divljanje neprijateljstva otjeralo iz njihovih mjesta, moraju biti dodijeljeni onim episkopima koji još uvijek borave u svojim mjestima na stanovanje i izdržavanje u ovome životu. I premda na ovo vaše bratstvo podsjeća i carska zapovijest, mi ipak imamo veću zapovijest od toga od vječnoga cara, prema kojoj smo još većim strahom prinuđeni da ovo pretrpimo, da volimo ne samo svoju braću i saepiskope, nego da treba, čak i onima koje smatramo svojim neprijateljima, kada to situacija zahtjeva, pružimo pomoć u tjelesnim potrebama. Treba dakle što se toga tiče da budete poslušni prvjenstvu nebeskog cara, ali i da se pokorite i carskim zapovijestima; stoga našu braću i saepiskope, koje pritiskaju nevolje zarobljeništva i raznih potreba, morate drage volje primiti, morate ih tješiti i neka žive sa vama u crkvenom trpljenju, ali ne, pak, tako da se dostojanstvo episkopskop trona zajednički dijeli, nego tako da od crkve prema mogućnosti moraju primati dovoljno hrane. Tako se, naime, iskušavamo da volimo bližnjega u Bogu i Boga u bližnjemu. Mi svakako njima ne dodeljujemo nikakav autoritet u vašim crkvama: ali (vas) ipak podstičemo da ih svojim utjehama u najvećoj mjeri okružite.

[379] *Mansi, vol. 9, 1066*.

XLIII. AD EPISCOPOS PER ILLYRICUM.

Ut epiſcopi ab hoſtibus expulſi ſuſcipiantur & alantur.

Gregorius univerſis epiſcopis per Illyricum.

JObinus excellentiſſimus vir, filius noſter, præpoſitus per Illyricum, ſcriptis ſuis nobis indicaſſe dignoſcitnr, ad ſe ſacris apicibus deſtinatis juſſum fuiſſe, epiſcopos, quos a propriis locis hoſtilitatis furor expulerat, ad eos epiſcopos, qui nuncuſque in locis propriis degunt, pro ſuſtentatione & ſtipendiis præſentis vitæ eſſe jungendos. Et licet ad hoc fraternitatem veſtram juſſio principalis admoneat, habemus tamen majus his mandatum æterni principis, quo ad hæc terribilius peragenda compellimur, ut non dico fratres & coepiſcopos noſtros, ſed ipſos etiam quos nobis contrarios patimur, cum opportunitas poſtulat, in conferendis ſubſidiis neceſſitatum carnalium diligamus. Oportet ergo vos ad hanc rem & cæleſti primitus principi obedientes exiſtere, & imperialibus etiam juſſionibus conſentire; quatenus fratres coepiſcopoſque noſtros, quos & captivitatis diverſarumque neceſſitatum anguſtiæ comprimunt, debeatis conſolandos convicturoſque vobiſcum in eccleſiaſticis ſuſtentationibus libenter ſuſcipere, non quidem ut per communionem epiſcopalis throni dignitas dividatur, ſed ut ab eccleſia juxta poſſibilitatem ſufficientia debeant alimenta percipere. Sic enim & proximum in Deo, & Deum in proximo diligere comprobamur Nullam quippe eis nos in veſtris eccleſiis auctoritatem tribuimus: ſed tamen eos veſtris ſolatiis contineri ſummopere hortamur.

590-604. godine:
Episkop Istre pristupa kuriji i odriče se poslušnosti Akvilejskom patrijarhatu[380]

XXXVII. FIRMINU EPISKOPU ISTRE
O njegovom povratku svetoj katoličanskoj crkvi

Gregorije Firminu episkopu Istre
Ako naš otkupitelj ne dopušta da neko od njegovih slugu propadne, srce toga (sluge) nadahnućem svoje milosti tako prosvijetli, da se, pošto nestane mrak zablude, vraća poznanju svjetlosti i na put istine. Stoga smo se, najdraži, primivši tvoje pismo, obradovali ushićenjem u Gospodu što te je božanska blagodat ponovo pozvala u jedinstvo Crkve, od koje si bio odvojen na *podsticaj (*podsticanje – *Pariski kod.*) tvrdoglavih i neupućenih ljudi. Ali čim stari neprijatelj vidi da je savladan, tim manje miruje i žešće napada; nikako mu ne odgovara da budeš oprezan i budan i pripremaš štit postojanosti protiv njegovih strijela, da se izbačene razbiju i nemaju snagu da dublje prodru. Nikakve, dakle, najdraži brate, žudnje za stvarima, nikakvi strahovi, nikakva laskanja, nikakve slatke riječi, koje otrovnim strijelama riječi *truju (*obmanjuju – *Paris. kod.*) duše, neka te ne umekšaju od žarke želje za obraćanjem, ili te natjeraju da se vratiš nazad: da ne bi ti, koji si moćnoga nadvladao, *teže (*teško bio savladan – *Par. kod.*) od moćnoga bio pobijeđen i kao rob, daleko bilo, poslije pobede bio zadržan; nego više treba da bdiš i da se trudiš da ti majka crkva po cijelom svijetu raširena, naklonošću Božijom, ne jednom oprosti i vrati te u svoje krilo, pa da možeš sa sobom i ostale da vratiš; kako bi štete, koje si primjerom svoga otpadništva počinio, ne samo dobrim djelom svog preobraćanja popravio, nego kako bi i dobitak stekao, da bi svome Gospodu izgledalo da si više vratio nego odnio i tako zaslužio oproštenje prošlih (grijehova), a u budućem životu zadobio nagrade. Nama će uvijek, kako se i pristoji, biti briga da razmišljamo o tvome spokojstvu: jer, pošto si sa nama, još uvijek zaštitom Božijom, jedan, na tvoju korist pazimo isto kao i na našu. Nešto nam je doduše o vašim potrebama pisao subđakon Jovan, ali vjerujemo u moć našega Boga, jer vas sveti Petar, kome ste se vratili, neće napustiti. Nedavno smo pisali o blagoslovu svetoga Petra da će vašem bratstvu pripremiti jedan, koji treba da primite zajedno sa onom ljubavlju koju vam šaljemo.

[380] *Mansi, vol. 10, p. 331.*

XXXVII. AD FIRMINUM EPISCOPUM ISTRIÆ.

De converſione ejus ad ſanctam eccleſiam catholicam.

Gregorius Firmino epiſcopo Iſtriæ.

QUem redemptor noſter de ſervorum ſuorum numero perire non patitur, ita miſericordiæ ſuæ inſpiratione cor ejus illuſtrat, ut deſerto erroris obſcuro, ad cognitionem lucis & viam redeat veritatis. Unde ſuſcepta, cariſſime, fraternitatis tuæ epiſtola, magna in domino exultatione gaudemus, quod divina te gratia ad unitatem eccleſiæ, a qua pertinacium & imperitorum hominum * inſtinctu disjunctus fueras, revocavit. Sed quia quanto antiquus hoſtis ſuperatum ſe conſpicit, tanto inſidiari acrius non quieſcit; omnino ſolicitum vigilantemque te eſſe convenit, atque ſcutum conſtantiæ contra jacula ipſius præparare, ut illiſa frangantur, & vim interius penetrandi non habeant. Nulla ergo te, cariſſime frater, rerum deſideria, nulli terrores, nulla blandimenta, nullæ ſeductiones, quæ venenatis verborum ſagittis animas * inficiunt, a reverſionis tuæ fervore te molliant, aut retro redire compellant: ne qui fortem ſuperaveras, * gravius forti ſupereris, & captivus, quod abſit, poſt victoriam teneaſis; ſed magis ut mater eccleſia per totum, Deo propitio, orbem diffuſa ad ſuum te rediiſſe gremium non inertem agnoſcat ſtudioſiſſime tibi vigilandum ac laborandum eſt, ut tecum poſſis & alios revocare; quatenus damna quæ tuæ averſionis exemplo commiſeras, non ſolum reverſionis bono reſarcias, ſed etiam lucrum exhibeas, ut & ad promerendam præteritorum veniam, & futurorum præmia capeſſenda, plus domino tuo videaris revocaſſe quam tuleras. Nobis ergo omnino curæ erit de fraternitatis tuæ quiete, ut dignum eſt, cogitare: quia poſtquam nobiſcum jam Deo protegente unus es, non aliter utilitates tuas quam noſtras attendimus. Aliqua vero nobis de neceſſitatibus veſtris Joannes ſubdiaconus ſcripſit, ſed credimus de Dei noſtri potentia, quia ſanctus Petrus, ad quem reverſi eſtis, vos deſerere non habet. Modo autem de benedictione ejuſdem ſancti Petri tranſmiſimus fraternitati veſtræ paraturam unam, quam vos neceſſe eſt cum ea caritate qua a nobis eſt tranſmiſſa ſuſcipere.

Menſe Maii, indictione quinta.

* inſtinctione. *Pariſ.*

* ferlunt. *Pariſ.*

* graviter ſupereris. *Pariſ.*

590-604. godine:
Papa Gregorije pokušava da spriječi smjenu arhiepiskopa Justinijane Prime i njemu vjernih ljudi[381]

XLI. ĐAKONU ANATOLIJU
O Jovanu episkopu Prime Justinijane i o tome da se ni on ni drugi zbog bolesti ne smjenjuju

Gregorije Anatoliju konstantinopoljskom đakonu
Tvoja ljubav mi je pisala da naš preblagočestivi gospodar premišlja da smijeni mog prepoštovanog brata Jovana, episkopa Prime Justinijane, zbog bolesti glave od koje pati, da ne bi slučajno, daleko bilo, dok taj grad nema episkopskih *prava (*staranja) ne bi poginuo od neprijatelja. A kanoni pak nikada ne preporučuju da se episkop zbog bolesti smjenjuje. I sve u svemu je nepravedno da bolesnik bude lišen svoga čina ako nastupi tjelesna slabost. I stoga to ni u kom slučaju preko nas ne može biti, kako ne bi grijeh pao na moju dušu zbog njegovog smjenjivanja. Ali treba savjetovati da se, ako je bolestan onaj koji je na položaju poglavara, potraži takav nastojatelj (zamjenik) koji bi mogao u svemu o njemu da se stara i da, bez smjenjivanja onoga, sačuva njegov vodeći položaj u crkvi i ispunjava (mjesto) u zaštiti grada, da se tako ni svemogući Bog ne vrijeđa, niti se pak grad smatra zanemarenim. Ako bi pak prepoštovani Jovan možda zbog svoje bolesti zahtjevao da se povuče sa episkopskog položaja, u tom slučaju, ukoliko on napiše i preda zahtjev, treba mu dopustiti. U suprotnom mi se to nikako ne *usuđujemo (*nijesmo kadri) učiniti iz straha od svemogućrg Boga. Ukoliko on ne bude htio tako da traži ono što preblagočestivom imperatoru godi, što god on zapovijeda da se čini, u njegovoj je moći. Budući da zna, sam neka se postara. Samo neka ne traži da se mi miješamo u smjenjivanje takvoga čovjeka. Što pak on sam bude učinio, ukoliko je po kanonima, slijedimo ga: ako pak nije po kanonima, podnijećemo sve dok time ne činimo grijeh.

[381] *Mansi, vol. 10, p. 283*.

XLI. AD ANATOLIUM DIACONUM.

De Joanne episcopo primæ Justinianæ, quod nec ipse nec alius propter infirmitatem deponatur.

Gregorius Anatolio diacono Constantinopolitano.

SCripsit mihi tua dilectio piissimum dominum nostrum reverendissimo fratri meo Joanni primæ Justinianæ episcopo, pro ægritudine capitis quam patitur, percipere succedi, ne forte dum episcopi * jura eadem civitas non habet, quod absit, ab hostibus pereat. Et quidem nusquam canones præcipiunt, ut pro ægritudine episcopo succedatur. Et omnino injustum est, ut si molestia corporis irruit, honore suo privetur ægrotus. Atque ideo hoc per nos fieri nullatenus potest, ne peccatum in mea anima ex ejus depositione veniat. Sed suggerendum est, ut si is qui est in regimine ægrotat, dispensator illi requiratur talis, qui possit ejus curam omnem agere, & locum illius in regimine ecclesiæ, ipso non deposito, conservare, ac in custodia civitatis implere, ut nec omnipotens Deus offendatur, neque civitas inveniatur esse neglecta. Si vero idem reverendissimus Joannes fortasse pro molestia sua petierit, ut ab episcopatus honore debeat vacare, eo petitionem scripto dante concedendum est. Aliter autem nos id facere pro omnipotentis Dei timore omnimodo non * audemus. Quod si hoc ita petere ille noluerit, quod piissimo imperatori placet, quidquid jubet facere, in ejus potestate est. Sicut novit, ipse provideat. Nos tantummodo in depositione talis viri non faciat permisceri. Quod vero ipse fecerit, si canonicum est, sequimur: si vero canonicum non est, inquantum sine peccato nostro valemus, portamus.

* curam.

* valemus *Paris.*

590-604. godine:
Papa Gregorije traži od arhiepiskopa Justinijane Prime, mitropolita Larise i Skadra i drugih, da konstantinopoljskog patrijarha ne oslovljavaju *ekumenskim poglavarem*[382]

*LXX. (*CIV) EUZEBIJU, URBIKU i drugima
Zbog gordosti Jovana episkopa Konstantinopoljskog i Kirijaka, koji su gordi naziv „vaseljenski“ uzurpirali, zapovijeda da niko u njihovim potpisima taj naziv ne dodaje.

*Gregorije Euzebiju Solunskom, *Urbiku (*Urbiciju – Paris.) Dračkom, Andreju Nikopoljskom, Jovanu Korintskom, Jovanu Prime Justinijane, Jovanu Kritskom, Jovanu Lariskom i Skadarskom i mnogim drugim episkopima.*
Zbog obavljanja preuzetog poglavarstva dužni smo da obavezu svoje službe budno proširimo i da duh svoje braće razgovorom i opomenom izgrađujemo, kako one koji ne znaju izopačena smjelost ne bi zavela, niti pak da onima koji znaju nikakvo prikrivanje ne bi moglo da bude izgovor. Stoga neka vaše bratstvo zna da je Jovan, negdašnji poglavar grada Konstantinopolja, protiv Boga, protiv mira u Crkvi, nipodaštavajući sve i čineći nepravdu sveštenicima, prešao granice skromnosti i svoje veličine i bespravno na saboru za sebe prigrabio gordu i pogubnu titulu emumenskog, to jest vaseljenskog. Budući upoznat sa tim, moj prethodnik blažene uspomene Pelagije je sasvim valjanim protivljenjem poništio sve što je na tom saboru donijeto, izuzev onoga što je zaključeno o slučaju poštovane uspomene Gregorija episkopa Antiohijskog, najstrože ga prekorijevajući da je neosnovano sebi prigrabio novu titulu: stoga je zabranio da njegov đakon, ako ne ispravi to bezboštvo, onome priđe. Držeći se u svemu njegovog žara prema ispravnosti, Božijom pomoću čuvamo bez protivljenja njegove odluke; jer je dostojno da pravim putem svog prethodnika sigurnim koracima korača onaj koga sa istog položaja čeka sud vječnoga sudije da položi račun. Da ne bi izgledalo da smo u toj stvari ispustili nešto što se tiče mira u Crkvi, tog presvetog Jovana smo jednom i dva puta pismom zvanično pozvali da se, pošto ukloni tu titulu gordosti svoga srca, preuznošenje spusti do poniznosti, kojoj nas je naučio naš učitelj i Gospod. Kako smo otkrili da je on to zanemario, iz želje da se složimo, na isti način nijesmo prestajali da opominjemo ni preblaženog našeg brata i sasveštenika Kirijaka, njegovog nasljednika. Ali budući da se to, kako vidimo, jer se bliži svršetak ovoga svijeta, u svojoj pojavnosti pokazao neprijatelj ljudskog roda, kako bi same sveštenike, koji su bili dužni da mu protivrječe dobro i ponizno živjeći, kroz ovu titulu gordosti imao za prethodnike; bodrim i ubeđujem da niko od vas nikada ne uzme tu titulu, da se niko sa njom ne saglasi, niko da je ne piše, niko da je ne prihvati gdje god bila napisana, niti da pak svoj potpis doda: nego neka se svako, kao što dolikuje služiteljima svemogućeg Boga, čuva zaraze otrovâ takve vrste i neka lukavom postavljaču zamki ne ostavi u sebi prostora; budući da je ovo nepravda za cijelu Crkvu i njen raskol i, kao što smo već rekli, svima vama na poniženje. Jer ako jedan po svom mišljenju vaseljenski episkop, izlazi da vi i nijeste episkopi. Osim toga do nas je stiglo da je vaše bratstvo pozvano u grad Konstantinopolj. I premda naš preblagočestivi imperator ne dopušta da se tamo dešava išta nelegalno, kako izopačeni ljudi, našavši priliku u vašem okupljanju, ne bi ili tražili zarad praznog vjerovanja u ovu titulu da se nađe mjesto da se (ono) tajno uvuče, ili razmišljali da sazovu sabor zbog druge teme, da bi tu titulu na njemu lukavim mahinacijama uveli, iako bez autoriteta i saglasnosti Apostolske stolice namaju nikakve (pravne) snage o čemu god da se radilo; ipak svemogućim Bogom vas zaklinjem i opominjem da niko od

[382] *Mansi, vol. 10, p. 158*. Dokument drugi korpusi datiraju na maj 599. godine (*prim. prir.*).

* LXX. AD EUSEBIUM, URBICUM, &c. CIV.

Jubet ob ſuperbiam Joannis epiſcopi Conſtantinopolitani, & Cyriaci, qui ſuperbum univerſalis nomen uſurpabant, ne quiſquam in illorum ſubſcriptionibus hanc vocem univerſalis adjiciat.

Gregorius Euſebio Theſſalonicenſi, * *Urbicio Dyrrachitano, Andreæ Nicopolitano, Joanni Corinthio, Joanni primæ Juſtinianæ, Joanni Cretenſi, Joanni Lariſſæo & Scodritano, aliiſque compluribus epiſcopis.*

* Urbico. Paris.

SUſcepti regiminis cura conſtringimur, officii noſtri ſolicitudinem vigilanter extendere, & fratrum noſtrorum animos ſermone admoni-

vas ondje ne bude smatran saglasnim bez obzira na bilo kakvo ubjeđivanje, bilo kakvo laskanje, bilo kakve nagrade, ili bilo kakva zastrašivanja; nego se protiv izopačenih želja spremno i jednodušno predajte razmišljanju o vječnom sudu i pastirskom postojanošću i apostolskim autoritetom podržani odagnajte vuka razbojnika i ne srljajte u raskol Crkve pred pobjesnjelim, ne dopustite da se o toj stvari, koja nije ni legitimna niti pak o njoj sabor treba da raspravlja, sabor bilo kakvom prevarom održi. Ujedno opominjemo i na to da ako slučajno se ne bude ništa raspravljalo niti pominjalo o toj izopačenoj tituli, nego ako se sabor slučajno saziva povodom druge teme, budite u svemu oprezni, obazrivi, budni i savjesni, da se tamo ne bi nešto *protiv (*oko) nekog položaja ili ličnosti sa predrasudom ili nelegalno, ili suprotno kanonima sudilo. Nego ako nešto treba raspraviti radi preke potrebe, neka taj slučaj o kome se raspravlja ima takvu formu da stare odluke nijedna ne poništi. Stoga vas još jednom pred Bogom i Njegovim svetima opominjemo da sve ovo sa najvećom pažnjom i potpuno sabrana uma izvršite. Jer ako neko, u šta ne vjerujemo, ovo pismo u nekom dijelu bude zanemario, treba da zna da je odvojen od blaženog Petra, prvog od apostola. Vaše bratstvo, dakle, neka postupi tako, da od položaja poglavara koga je prihvatilo ne može imati nikakve krivice, kada pastir nad pastirima bude došao da sudi.

monitionis inſtruere, ut nec ignorantes præ-
ſumptio prava decipere, nec ſcientes diſſimu-
latio quædam valeat excuſare. Cognoſcat ſiqui-
dem fraternitas veſtra Joannem quondam Con-
ſtantinopolitanæ civitatis antiſtitem contra
Deum, contra pacem eccleſiæ, in omnium deſpe-
ctu & injuria ſacerdotum, modeſtiæ ac menſuræ
ſuæ terminos exceſſiſſe, & illicite in ſynodo ſuper-
bum ac peſtiferum œcumenicum, hoc eſt, uni-
verſalis ſibi vocabulum uſurpaſſe. Quod beatæ
recordationis Pelagius deceſſor noſter agno-
ſcens, omnia geſta ejuſdem ſynodi, præter il-
la quæ illic de cauſſa venerandæ memoriæ
Gregorii epiſcopi Antiocheni ſunt habita, va-
lida omnino diſtrictione caſſavit, diſtrictiſſima
illum increpatione corripiens, ut ſe a novo &
temerario ſuperſtitionis nomine cohiberet: ad-
eo ut ſuum illi diaconum, niſi tantum nefas
emendaret, procedere prohiberet. Cujus nos
rectitudinis zelo per omnia inhærentes, ſtatu-
ta ipſius ſine refragatione Deo protegente
ſervamus; quia dignum eſt ut rectam deceſſo-
ris ſui viam greſſibus inoffenſis incedat, quem
de eodem loco ad reddendam rationem æter-
ni judicis tribunal expectat. In qua re ne quid
omittere quod ad pacem eccleſiæ pertinet vi-
deremur, noſtris eumdem ſanctiſſimum Joan-
nem ſcriptis ſemel iterumque convenimus, ut
amoto ſuperbiæ vocabulo cordis ſui elationem
ad humilitatem, quam magiſter & dominus
noſter docuit, inclinaret. Quem quoniam ne-
glexiſſe comperimus, hæc eadem, & beatiſſi-
mum fratrem & conſacerdotem noſtrum Cy-
riacum ſucceſſorem ipſius concordiæ ſtudio
non deſtitimus admonere. Sed quia hoc jam,
ut videmus, mundi hujus termino propin-
quante, in præcurſione ſua apparuit humani
generis inimicus, ut ipſos qui ei contradicere
bene atque humiliter vivendo debuerunt, per
hoc ſuperbiæ vocabulum præcurſores habeat
ſacerdotes; hortor atque ſuadeo, ut nullus ve-
ſtrum hoc nomen aliquando recipiat, nullus
conſentiat, nullus ſcribat, nullus ubi fuerit
ſcriptum admittat, vel ſubſcriptionem ſuam
adjiciat: ſed ſicut omnipotentis Dei miniſtros
decet integrum ſe ab hujuſcemodi venenata
infectione cuſtodiat, & callido inſidiatori in
ſe locum non præbeat; quoniam & hoc & to-
tius eccleſiæ injuriam ac diſciſſionem, & ſic-
ut diximus, in omnium veſtrum deſpectum
fit. Nam ſi unus, ut putat, univerſalis eſt,
reſtat ut vos epiſcopi non ſitis. Præterea per-
venit ad nos, quod fraternitas veſtra ad ur-
bem Conſtantinopolim ſit convocata. Et quam-
vis piiſſimus noſter imperator agi illic illicita
non permittat, tamen ne perverſi homines
conventus veſtri occaſione reperta, aut pro
hujus nominis ſuperſtitione locum ſurreptio-
nis requirant, aut ob aliam rem facere ſyno-
dum cogitent, quatenus hoc in ea callidis
machinationibus inducant, quamvis ſine apo-
ſtolicæ ſedis auctoritate atque conſenſu nullas
quæcumque acta fuerint vires habeant; ve-
rumtamen coram omnipotenti Deo conteſtor
& admoneo, ut nullus veſtrum illic quibuſli-
bet ſuaſionibus, quibuslibet blandimentis, qui-
buslibet præmiis, quibuslibet terroribus tenea-
tur aſſenſus; ſed pro æterni judicii conſidera-
tione adverſus prava deſideria ſalubriter at-
que unanimiter vos exhibete, & paſtorali con-
ſtantia atque apoſtolica auctoritate ſuffulti
prædonem irruentemque lupum excludite, &
in diſciſſionem eccleſiæ ſævienti non cedite,
ne de hac re quacumque ſurreptione ſyno-
dum patiamini, quæ neque legitima quidem
nec ſynodus dicenda eſt, celebrari. Hoc quo-
que pariter admonemus, ut ſi forte nil actum
de hujus perverſi nominis mentione fuerit,
ſed de alia re ſynodus forte colligitur, omni-
no ſitis cauti, circumſpecti, vigilantes, atque
ſoliciti, ne quid illic * contra locum aliquem * circa
vel perſonam præjudicialiter, ſive illicite, vel
adverſus canones cenſeatur. Sed ſi quid inci-
dentis utilitatis cauſſa tractandum eſt, ſic cauſ-
ſa de qua agitur formam accipiat, ut ſtatuta
vetera nulla convellat. Unde iterum coram
Deo & ſanctis ipſius admonemus, ut hæc
omnia ſummo ſtudio, & tota mentis inten-
tione ſervetis. Nam ſi quis, quod non credi-
mus, ſcripta præſentia aliqua in parte negle-
xerit, a beati Petri apoſtolorum principis pa-
ce ſe noverit ſegregatum. Ita ergo fraternitas
veſtra agat, ut cum paſtor paſtorum in judi-
cio venerit, de loco regiminis quem accepit
reatum habere non poſſit.

Oko 600. godine:
Papa Gregorije piše episkopu Kalabrije (Sardinije?) povodom sukoba vojske i pristalica kurije na jugu Italikuma – skitsko-sarmatska i langobardska vojska žele da sve latinske crkve i manastire stave pod jurisdikciju *ekumenskog* konstantinopoljskog patrijarha[383]

*II (*XXXVI) ISTOME
(JANUARIJU EPISKOPU *KALARITANSKOM /**SARDINIJE – Paris.*)
O miru sklopljenom sa kraljem Langobarda i o preoravanju žetve nedjeljom

*Gregorije Januariju episkopu *Kalaritanskom (*Sardinije – Paris.)*
Saznali smo šta su naši neprijatelji počinili na Sardiniji prije no što je stiglo pismo vašeg bratstva. I budući da smo već ranije strahovali, da će se dogoditi ono što smo predvidjeli, sada u sebi jecamo. A da je bilo opreznosti u skladu sa onime što smo kako vama, tako i izvrsnom našem sinu Genadiju pisali najavljujući da će tako biti, neprijatelji onamo ili ne bi došli, ili ako bi došli naišli bi na opasnost koju su izazvali: no dakle ono što se dogodilo neka bar sada izoštri vašu budnost za ubuduće. Jer i mi ne propuštamo da učinimo što god, Božijom pomoću, možemo učiniti korisno. Vjerovatno znate da je opat koga smo još prije mnogo vrijemena poslali Agiulfu, sa njim, s Božijom naklonošću, ugovorio mir, kako nam je pisao poštovani egzarh. Stoga neka se u svim mjestima organizuju straže na zidinama i oprez sve dok se budu sastavljali uslovi o potvrđivanju tog mira, da naši neprijatelji slučajno ne bi u tom periodu ponovo htjeli da napadnu na one oblasti. A pouzdajemo se u moć našeg otkupitelja, da vam upad protivnika i ili zasjede neće ponovo naškoditi. Ovo pak neka znate, da nam se protiv vas mnoge žalbe podnose, to je istina: ali u nesreći nas druge stvari nijesu tako ražalostile koliko ono o čemu nas je naš premili sin opat Kirijak izvijestio: da je u nedjelju prije mise naložio da se žetva sa polja koje je posjedovao Donat preore. Ne bi bilo isto da si, prinijevši žrtvu, onamo lično otišavši iskopao međe. Zbog toga te podstičem da o službi koju obavljaš dobro razmišljaš i da sasvim izbjegavaš ono što može opteretiti tvoje misli ili tvoju dušu i da se ni sa čijim uvjerenjem ne usaglašavaš za ono što činiš. Jer znaj da nijesi primio poglavarstvo da bi se starao o zemaljskim stvarima, nego o dušama. Tome, dakle, moraš predati srce, savjest, u to moraš ulagati sav napor i što revnosnije razmišljati o njihovom dobitku, da bi Gospodu kada dođe vradio umnoženi talant koji ti je predao, da bi od Njega primio platu i da bi zaslužio da se uzneseš među vjerne sluge u vječnu slavu. To, pak, što te prekorijevam ili osuđujem, nije iz ljutnje, nego znaj da to proizlazi iz bratske ljubavi: jer želim da se ti nađeš pred svemogućim Bogom ne kao sveštenik po imenu, što je samo za kaznu, nego i po zaslugama, što je za nagradu. Jer dok smo udovi tijela našeg otkupitelja, kao što se rastržem u tvojoj krivici, tako isto se radujem tvom dobrom djelu. Toga radi ako hoćete da sa svoje strane pošaljemo ličnost kojoj biste morali objasniti svoj slučaj da bi nas o njemu potanko izvijestila, ljubljenom sinu Petru i konzilijaru Teodoru pišite što god hoćete, da bi nam preko njih bilo ukazano sve što bi nam o ovome razum, Božijim otkrovenjem, mogao predložiti. O našem pak bratu i saepiskopu Mrinijanu saznaće će se onda kada mir sa pomenutim Agiulfom bude potpuno potvrđen i biće onako kako red i razum budu nalagali.

[383] *Mansi, vol. 10, p. 111.*

* XXXVI. * II. AD EUM DEM.

De pace facta cum rege Longobardorum, & de meſſe die dominicorum exarata.

*Sardiniæ. *Tarif.* *Gregorius Januario epiſcopo * Calaritano.*

QUid in Sardinia hoſtes noſtri fuerint operata, priuſquam fraternitatis veſtræ epiſtola ad nos perveniret, agnovimus. Et quia hoc futurum dudum metuimus eveniſſe, quod prævidimus, nobiſcum nunc gemimus. Quod ſi ſecundum ea, quæ tam vobis, quam excellentiſſimo filio noſtro Gennadio hoc fore nuntiantes ſcripſimus, ſolicitudo fuiſſet adhibita, inimici illuc aut non accederent, aut accedentes periculum quod fecerunt incurrerent: vel nunc ergo ea quæ contigerunt vigilantiam veſtram in futuris exacuant. Nam & nos quidquid prodeſſe poſſumus, facere, domino auxiliante, nequaquam omittimus. Cognoſcatis autem abbatem quem ad Agiulphum ante multum jam tempus tranſmiſimus, pacem cum eo, Deo propitio quantum nobis ab excellentiſſimo exarcho ſcriptum eſt, ordinaſſe. Et ideo quouſque pacta de confirmatione pacis ipſius conſcribantur, ne forte hoſtes noſtri in hac dilatione ad partes illas iterum velint accedere, murorum vigilias & ſolicitudinem in locis facite omnibus adhiberi. Et confidimus in redemptoris noſtri potentia, quia adverſariorum vobis incurſus vel inſidiæ denuo non nocebunt. Hoc vero quod ſcibitis, multos contra vos nobis querelas deponere, verum eſt: ſed inter diverſas non nos ſic res alia contriſtavit, quomodo id quod nobis dilectiſſimus filius noſter Cyriacus abbas retulit: quia die dominico ante miſſas meſſem de agro quem Donatus poſſidebat feceris exarari. Quod ne parum eſſet, expleto ſacrificio, per temetipſum illuc accedens terminos effodiſſes. Ob quam rem hortor, ut officium quod geris ſolicita mente conſideres, & quidquid gravare poteſt aut opinionem tuam aut animam omnino refugias, & te committere illud nullius ſuaſione conſentias. Nam non terrenarum rerum curam, ſed animarum te ducatum ſuſcepiſſe cognoſce. Ibi ergo cor figere, ibi ſolicitudinem, ibi totum debes ſtudium adhibere, atque de earum lucro diligentius cogitare, ut dum venienti domino multiplicata quæ tradidit talenta reddideris, retributionis ab eo fructum conſequi, & inter fideles famulos in æterna merearis gloria exaltari. Hoc autem quod objurgo vel increpo, non ex aſperitate, ſed ex fraterna ſcito dilectione deſcendere: quia ſacerdotem te apud omnipotentem Deum non nomine, quod ſolum ad pœnam eſt, ſed etiam meritis, quod ad mercedem reſpicit, inveniri deſidero. Nam dum unum in redemptoris noſtri corpore membrum ſumus, ſicut in culpa tua dilaceror, ita quoque & in bona actione lætificor. Illud præterea quod vultis, ut perſonam a noſtro latere deputemus, cui cauſſas veſtras inſinuare nobis referendas ſubtiliter debeatis, dilectiſſimo filio Petro & Theodoro conſiliario quæcumque vultis ſcribite, ut per eos nobis inſinuata, quidquid de his ratio ſuaſerit domino valeat revelante diſponi. De fratre autem & coepiſcopo noſtro Mariniano, dum pax cum prædicto Agiulpho perfecte fuerit confirmata, erit cognitio, & fiet quidquid rationis ordo dictaverit.

595-604. godine:
Papa traži od konstantinopoljskih povjerenika da poštuju odluke crkve koje zabranjuju da se ražalovani i penzionisani vojnici imenuju za sveštenike i episkope[384]

XI. EUZEBIJU, URBICIJU i dr.
O carskom zakonu: i o tome da niko iz vojne uniforme ne smije biti primljen ukoliko nije prethodno tri godine proveo kao iskušenik

Gregorije Euzebiju Solunskom, Urbiku (*Urbiciju) Dračkom, Konstanciju Milanskom, Andreju Nikopoljskom, Jovanu Korintskom, Jovanu Prime Justinijane, Jovanu Kritskom i *Skoritanskom (*Skadarskom-Koritanskom?), Jovanu Lariskom, Marinijanu Ravenskom, Jovanu Kalaritanskom sa Sardinije, i svim episkopima Sicilije.*
Preblagočestivi imperator je dao da vašoj pažnji prenesem zakon koji je izdao zato, da se oni koji su obavezni vojnoj ili javnim službama, izbjegavajući opasnost svojih obaveza, ne bi slučajno obukli u crkvenu odeždu ili otišli u manastire: najviše ističući da oni koji se bave svjetovnim poslovima ne smiju na brzinu biti primljeni među crkveni kler: jer premda u crkvenoj odeždi ne žive drugačije no što su živjeli, ipak se ne trude da napuste svijet, nego da ga mijenjaju. Ukoliko čak i takvi dođu u manastir, nikako ne smiju biti primljeni, ukoliko prije toga ne budu oslobođeni javnih službi. Ako neki pak žure da se iz vojničkih redova prebace u manastirske, ne treba ih ni slučajno primiti, ukoliko njihov život ne bude bio podrobno ispitan. I mimo tipika dužni su u svojoj odjeći tri godine da budu iskušenici, pa tek tada monašku odeždu, Božijom pomoću, da prime. Oni koji su tako iskušani i primljeni i trude se da za svoju dušu zbog počinjenih grijehova žive u pokajanju, zarad njihovog života i nebeske plate ne treba odbiti njihovo preobraćanje. U vezi sa tom stvari čak i presvijetli i najhrišćanskiji car, vjerujte mi, na svaki način je zadovoljan i rado prihvata preobraćanje onih za koje zna da se nijesu obavezali za javne službe.

[384] *Mansi, vol. 10, p. 92*. Dokument je sporan – spominje se arhiepiskop Prevalitane koji pod zapovjedništvom ima Krit (vidjeti Justinijanove novele u ovom tomu). Dokument dat u kratkom ispisu, po Šuflaju, u knjizi I-1 – ovdje u cjelini (*prim. prir.*).

XI. AD EUSEBIUM, URBICIUM, &c.

De lege imperatoris: & quod ex militari habitu nullus niſi ante triennium probatus ſuſcipiendus ſit.

*Gregorius Euſebio Theſſalonicenſi, * Urbico Dyrrachitano, Conſtantio Mediolanenſi, Andreæ Nicopolitano, Joanni Corinthi, Joanni primæ Juſtinianæ, Joanni Cretenſi * Scoritano, Joanni Lariſſæo, Mariniano Ravennati Joanni Calaritano Sardiniæ, & omnibus epiſcopis Siciliæ.*

* Urbitio Dyracitano.

* Coritan.

LEgem quam piiſſimus imperator dedit, ne fortaſſe hi qui militiæ vel rationibus ſunt publicis obligati dum cauſſarum ſuarum periculum fugiunt, ad eccleſiaſticum habitum veniant, vel in monaſteriis convertantur, veſtræ ſtudui fraternitati tranſmittere: hoc maxime exhortans, quod hi qui ſæculi actionibus implicati ſunt, in clero eccleſiæ præpropere ſuſcipiendi non ſunt: quia dum in eccleſiaſtico habitu non diſſimiliter quam vixerant vivunt, nequaquam ſtudent ſæculum fugere, ſed mutare. Quod ſi etiam tales quoque monaſterium petunt, ſuſcipiendi nullo modo ſunt, niſi prius a rationibus * publicis abſoluti fuerint. Si qui vero ex militaribus * numeris in monaſteriis converti feſtinant, non ſunt temere ſuſcipiendi, niſi eorum vita fuerit ſubtiliter inquiſita. Et juxta normam regularem debent in ſuo habitu per triennium probari, & tunc monachicum habitum Deo auctore ſuſcipere. Qui ſi ita ſunt probati atque ſuſcepti, & pro anima ſua pœnitentiam de perpetratis culpis agere ſtudent, pro eorum vita & lucro cæleſti non eſt eorum converſio renuenda. Qua de re etiam ſereniſſimus & Chriſtianiſſimus imperator, mihi credite, omnimodo placatur, & libenter eorum converſionem ſuſcipit, quos in rationibus publicis implicatos non eſſe cognoſcit.

Ivo part. 10 cap. 124. Grat. diſt. 5 cap. 6.

* a rationibus. * virls.

595-604. godine:
Papa Gregorije piše episkopu Zadra[385]

Mjeseca decembra, prve indikcije
XII. SABINIJANU EPISKOPU ZADARSKOM (Jadertinskom)
O njegovom kajanju zbog bliskosti sa otpadnikom Maksimom i o episkopu Florenciju

Gregorije Sabinijanu episkopu Zadarskom
Kao što je upornom grijehu s pravom potrebna kazna, tako isto onima koji dolaze k sebi treba dati oprost. Naime, kao što ona stvar protiv sebe s pravom izaziva ljutnju, tako ova svakako u svojoj ljubavi obično širi slogu. I stoga, budući da je samo osviješćena ozbiljnost sveštenstva tvoje bratstvo od Maksimove bliskosti i zajednice, u koje te je (on) zanemaren ranije naterao, kasnije podržala da nikako više nijesi mogao da trpiš i budeš samo u njegovoj izolovanosti, ukoliko povukavši se u manastirsku osamu ne oplačeš ono što si počinio; zbog toga nemoj sumnjati da si u našoj milosti primljen u zajednicu: jer koliko nas je ranije grijeh tvoje ljubavi povrijedio, toliko nas je tvoje kajanje ublažilo. Stoga te podstičem, najdraži brate, da odmah pastirsko staranje posvetiš Gospodnjem stadu i da budno paziš da za povjerene ti ovce stekneš dobitak, da bi kako sebi umnožio obilnu uzvratnu platu, tako i o dolasku vječnog sudije stekao uvišestručen plod svoga truda. Nastoj stoga da podigneš pale u grijeh, trudi se da zalutalima pokažeš put povratka, nastoj mudro da prizoveš blagodati pričesti one koji su udaljeni od zajednice. Neka povratak vaše ljubavi drugima postane dužnost da se trgnu, neka im bude primjer kako da se spasu; neka staranje vaše brižnosti usmjeri korake ovaca dok lutaju ka toru vrhovnog pastira da ne bi zaostale prepuštene vučijim zubima, a tebe u vječnom životu, čemu iznad svega treba težiti, neka izbavi poravnanje dostojne nagrade. Što se, pak, tiče toga o čemu si nam pisao, tj. da bismo morali da se pobrinemo da se u carskom gradu protiv vas ne bi pokrenuo postupak, neka vas ta stvar ne uznemirava. Na ime naše, responzalu smo sasvim izričito zapovijedili da mora da bude oprezan i pažljiv. I pouzdamo se u moć našega Boga da učini da ničije neprijateljstvo ne bude u mogućnosti na bilo koji način bez razloga da vas uznemiri ili pritiska. Osim toga stanovnici grada Epidaura su izuzetno revnosno od nas tražili da im vratimo Florencija, koga nazivaju svojim episkopom, uzalud tvrdeći da je on otjeran u progonstvo samo po volji Natala nekadašnjeg* (**ova riječ nedostaje u Paris.*). I stoga sve što o njegovom slučaju vaše bratstvo zna, neka nas iscrpno svojim pismima obavijesti. Ako pak ništa ne zna, neka ispita i javi nam kako bismo upoznati sa tim mogli o njemu valjano odlučiti sve što treba učiniti.

[385] *Mansi, vol. 9. p. 93*.

Mense Decembri, indictione prima.

XII. AD SABINIANUM EPISCOPUM JADERTINUM.

De pœnitentia ejus acta propter communionem Maximi prævaricatoris, & Florentino episcopo.

Gregorius Sabiniano episcopo Jadertino.

Joan. diac. lib. 5. c. 11. SIcut perseveranti culpæ debetur jure vindicta, ita resipiscentibus est venia concedenda. Nam ut res illa contra se merito iracundiam excitare, sic hæc in sua prorsus dilectione solet concordiam propagare. Et ideo quia fraternitatem tuam a consortio & communione Maximi, ubi te prius neglectus impulerat, intantum postea gravitas sacerdotii ad animum reducta suspendit, ut ejus sola nullatenus patereris esse segregatione contentus, nisi & in monasterii te claustra recipiens dudum commissa defleres; eapropter in nostra te gratia ad communionem receptum esse non dubites: nam quantum nos prius culpa tuæ caritatis offenderat, tantum pœnitentia mitigavit. Hortor igitur, dilectissime frater, ut gregi dominico pastoralem solicitudinem instanter impendas, lucrumque de commissis ovibus facere diligenter invigiles, ut tantum tibi copiosæ retributio mercedis exuberet, quantum in adventum æterni judicis multiplices laboris fructus obtuleris. Stude itaque in culpa lapsos erigere, stude errantibus regrediendi viam ostendere, stude communione privatos ad communionis salubriter gratiam revocare. Sit ceteris caritatis vestræ reversio * ereptionis officium, sit salutis exemplum; quatenus dum errantes gressus ovium ad septa summi pastoris solicitudinis vestræ cura direxerit, nec ipsæ luporum dentibus relinquantur expositæ, & te in æterna vita, quod summopere petendum est, dignæ compensatio retributionis excipiat. De caussa vero quam nobis scripsistis, ut debeamus, ne in urbe regia contra vos surripiatur, esse soliciti, animos vestros res ista non turbet. Nam responsali nostro omnino studiose mandavimus, ut solicitum cautumque se debeat exhibere. Et confidimus de Dei nostri potentia, quia id agitur, ut vos nullius contra rationem aut turbare quoquomodo aut premere possit adversitas. Præterea habitatores Epidauriensis civitatis Florentium, quem suum esse dicunt episcopum, sibi a nobis restituendum studiosissime poposcerunt, asserentes frustra eum ad solam tantummodo voluntatem Natalis * quondam episcopi detrusum exilio. Et ideo quid de ejus caussa fraternitas vestra cognovit, nobis suis subtiliter epistolis innotescat. Si autem necdum cognovit, requirat, nobisque renuntiet, ut quidquid de eo statuendum sit certi deliberare adjutore domino valeamus.

* erectionis

* quondam. deest in Paris.

642-643. godine:
Papa Teodor bezuspješno traži od imperatora
da se jeretici isključe iz crkvenih djela[386] 642-3. god.
TEODOR I (642-649)

289

Osuđuju se jeresi. O uklanjanju episkopa.
Krunisanom pravoslavnom caru Konstantinu[387], Teodor patrijarh Rimski.
(Imperator svojim dopisom određuje crkvama rektore.)
Otkako nam je svemogući Bog, starajući se za svoje crkve svojom božanskom promišlju, povjerio upravu, promišljao je o vama, o slavnljeni, te nas je postavio na ovo mjesto sa koga nam je dopušteno da revnosno i neodložno pišemo o onome što se tiče vaše blagočestivosti i katoličanske Crkve, kako bismo činili na sveopšte dobro; stoga smo dužni reći da je vaše veličanstvo za pojedine apostolske i svete tronove pismeno odredilo blagočestive rektore obuzete besprijekornom vjerom; međutim, na dostojsnstvenom položaju patrijarha Konstantinopolja zadržalo je onog Jovana, koji je sa dvostrukim prokletstvom i slepim neznanjem prionuo uz jeresi[388] Iraklija i ostalih takvih.
(Rimski pontifik zahtjeva u ime Vaseljenske Crkve.)
Zbog toga zajedno sa mnom vaseljenska katoličanska Crkva zahtjeva i vašu blagočestivost moli, o vjerni imperatore, da revnosnije slijedite onaj put koji vam je Sveti Duh pokazao; čineći tako počinjete živome Bogu da prinosite čiste žrtve.
(Rimski pontifik od imperatora zahtjeva da sa Konstantinopoljskog bedema ukloni (Iraklijevu) Ektezu i da abolira paragrafe suprotne saborskim dokumentima.)
Prije svega morate da poništite one spise koje su osuđeni ljudi bogohulnim ustima diktirali protiv prečiste pravoslavne vjere; potom treba da se zapovijedi (o da Bog upravlja vašim djelima!) da se Pir Konstantinopoljski patrijarh[389] povinuje svetim kanonima koje je tada prekršio (da zaista ne bi pao u bezdan jednak večnoj smrti), budući da je one bogohulne (riječi) potvrdio ne samo sopstvenim priznanjem, nego, što je još gore, i svojim spisima i svjedočenjem. . . Ovi su zaista lukavo ubijedili neke neiskusne sveštenike da pismeno (libelom) ispovijede nedavnu veliku prevaru na štetu prave katoličanske vjere, govoreći protiv opšteg mišljenja sveštenika koji propovijedaju istinsko učenje i izražavaju iskrenu privrženost Apostolskoj stolici. Neka vaše veličanstvo, dakle, izvoli da zapovijedi da spis (naknadno) pripisan Halkedoskom saboru, koji je samom Saboru i istinskom učenju suprotan, koji su ti (ljudi) izložili zakucanog na bedem i okačenog za volumen (simvola) vjere[390], to jest da naloži da se taj spis ukloni i zapovijedi da se spali, zajedno sa svim onim poglavljima (paragrafima) koja su suprotna božanskim Saborima, a osobito ona koja su bila umetnuta u Leonovo pismo i Halkedonskom saboru. Neka vaše spokojstvo zapovijedi da se sve to poništi i abolira onom preslavnom vjerom kojom poput munje sijevate. Veoma sam, svakako, začuđen što vaše veličanstvo do sada nikakav dekret nije izdalo protiv tih lažnih učenja.

[386] *Acta Romanorum pontificum, vol. 1, p. 521*. Ovo je za sada najstariji prepis jednog dokumenta ***na arapskom*** iz nekog prevalitanskog arhiva (*prim. prir.*).
[387] Ispravno Konstansu II (nov. 641-668); sv. Teodor je ustoličen dana 11. okt. 642.
[388] Pogrešno govori o Jovanu; (Jovan) Posnik (582-595) je preminuo 2. sept. 595, a (Jovan) V je bio patrijarh od 669-674. Pre će biti, čini se, da pontifik misli na Pira Pavlovog prethodnika.
[389] 638-641; 654.
[390] Riječ je o Ektezi (Izloženju) cara Iraklija iz 638. god.

THEODORUS I (642-649)

289

Haereses proscribantur. De amotione episcoporum. **ANNO 642-3**

Cod. Vatic. syr. ⟨= Karšūnī⟩ 130 (olim 131) f. 82ᵛ. — *Interpretatio latina:* A. Mai, *Nova Patr. Bibl.* VI, 511. — *JK* 2042. (1)

Coronato orthodoxo imperatori Constantino (2) Theodorus Romae patriarcha.

رسالة تاودورس بطرك (sic) رومية
جواب لقسطنطين الى قسطنطين الملك المتوج
بالايمان النقي من تاودورس بطريرك رومية.

Imperator rescripto suo Ecclesiis adsignat rectores.

Quandoquidem Deus omnipotens Ecclesiae propriae curam gerens, divino suo consilio rerum nobis regimen tradidit, quae

289 (1) Erronee Iohanni IV tributa. — Solum versione syriaca servata. — Textus syriacus ab Illmo D. Paulo Hindo e codice Vaticano descriptus. Notat Card. Mai (ibid. pag. 510) de hac epistula in karšuni i. e. lingua araba sed litteris syriacis scripta: « in qua tanta erat aramaeae linguae vel syntaxeos corruptio et tot vitiis sermo confusus, ut doctissimus in patria lingua Franciscus Mehasebus non nisi aegre probabilem saltem interpretationem efficeret ». Eandem emisit etiam Illmus dom. Hindo sententiam. Quare nos interpretationem a Fr. Mehasebo pro Card. Mai confectam talem qualem referimus.

(2) Recte Constanti II (Nov. 641-668); s. Theodorus a die 11. oct. 642 regnavit.

(Pošto je uklonjen jeretički episkop crkveni činovi nijesu valjani.)

Povrh toga bih želeo da vaša blagočestivost zaštiti one episkope koji su zajedno sa nama našega brata Pavla[391] postavili, koji je opet od ovih bio anatemisan, volio bih i vaš dekret protiv onog glupaka o kome smo gore pisali[392], koga, mada je uklonjen, nazivaju[393] pobožnim i ne smatraju ga ni za šta krivim.

(Mržnja naroda ne može da ukloni episkopa, ali ni pravedno uklonjenog niko ne može ponovo da vrati.)

Čini nam se, međutim, da je to zaista velika sablazan, to jest potpuna nesaglasnost sa vjerom. Zašto je onda bio protjeran iz svoje crkve? Neko će možda odgovoriti ovo ili ono, ili možda da se rodio iz roditeljske mržnje. Jer daleko bilo da ljudska mržnja sveštenicima zakonima naškodi, ili je episkopska sila veća od toga. A sa druge strane ako se neki episkop sa kormila svoje crkve iz pravednih razloga ukanja, ili mu se uskraćuje da obavlja svoju dužnost (tj. da bogosluži), nikakva druga vlast ga na pređašnje dostojanstvo ne može vratiti. Kada to kažemo, nije nam namjera da štitimo Pavlovo sveštenstvo, nego prije da stavimo prikladne ljekove na skrivenu ranu, da laž ne bi dobila na snazi i da bi se do sada zdravi udovi sačuvali, to jest nastojimo da se uklone mrlje koje se moraju ukloniti i da se ispere (omije) svaka nečistoća. Uostalom, pribojavamo se da se on <Pavle> slučajno ne postara da se nastali rascjep sastavi i da ne napravi pometnju među episkopatima pod svojom jurisdikcijom i da ih ne podbuni protiv nas. No ipak, pravoslavna vjera zbog svetoduhovnog dara odiše miomirisom i rađa rajske plodove u nama, Hristovim učenicima Njemu posvećenim i nijedna strana ne može u nas da usadi neki od onih trnova ili kukolja koji su plodovi neprijatelja, sijača nesloge među ljudima.

[391] Tj. Konstantinopoljskog episkopa: 641. (1. okt.) – 653.
[392] Tj. Piru.
[393] T. j. episkopi koji su izabrali Pira.

اذ قد وهب لنا الاله القادر على الكل
الناظر في وجه كنيسته بتدبير رحمته شان
حسن عبادتك ايها الفاضل واعطانا موضعاً ان
نرجع نحن اليك بسرور ونشاط بتلك التي توافق
بحسن عبادة ملكك بامر كنيسة الجامعة الرسولية
وليظهر خلاص عامي عند ما يجتمع باجتناب
والان بتثبيت كتبكم الشريفة وذلك انكم
قد سلمتم بسلطان ملككم مواضعاً للكراسي
السايحيّين القديسين بالدين وبالامانة التي لا
عيباً (sic) فيها. وحفظتم الذي كان قد
زلل من هرقل ومن شبهه الذي هو يوانس
بطريرك القسطنطينية بلعنه مضعفه (sic) وبجهل
العما (sic). فيكون كثر السرور الذي
اعطاه الاهنا اله العالم وعسا (sic) بنا نقدر
نفهمه بعون الله فاخبرته ما اندرتم. وكذلك
كل الكنيسة العامية تطاب معي وتتضرع بحسن
العبادة لدعتكم ايها الملوك المومنين ان تنحوا
حسن عبادتكم التي الهمتموها من الروح
القدس وبها ابتديتم لكي تذبحوا ذبيحة طاهرة
للاله الناظر الى الكل اما اول ذلك ان تبطلوا
كتاب مالكي اللعنة التي قالها الفم المجدف على
الامانة الارثوذكسية التامة الطاهرة النقية التي
لا عيباً (sic!) فيها وان تامروا اعلا الله
امورکم ان يصير بيروس بطريرك القسطنطينية
تحت قضية القوانين المقد [= المقدسة] التي لم
يحفظها لكي ترمي به الى حفرة التي تشبه الموت
الدائم عند ما مدح ما حبه ذلك ليس باقراره
فقط لكن ما اشد من ذلك واشر (sic!) فعل
حيث جزع ووقع شهادة ووثق بها لان الرب
يقول هكذا: ايغضت الكهنة الذين يقمون في

Rom. Pontifex nomine universae Ecclesiae petit.

Rom. Pontifex ab imperatore postulat ut Ecthesim C.poli muro affixam removeat et capitula quae conciliis adversantur aboleat.

pietatem vestram respiciunt, o inclyte; atque in eo nos loco constituit, unde alacriter et absque mora ad vos scribere liceret de iis quae religionis vestrae et Ecclesiae catholicae intersunt, ut communi saluti consultum sit; dicimus quidem Maiestatem vestram rescripto suo singulis apostolicis sanctisque sedibus religiosos adsignavisse rectores et immaculata fide praeditos; verumtamen in patriarchali Constantinopoleos dignitate retinuisse Iohannem illum, qui cum duplici maledictione caecaque inscitia, Heraclii et aliorum huiusmodi adhaesit erroribus (3). Quamobrem universa mecum catholica Ecclesia postulat, vestramque pietatem exorat, o fidelis imperator, ut in illa religionis via impensius insistite, quam vobis Spiritus sanctus suggessit; quod agentes, coepistis iam viventi et omnipotenti Deo munda libare sacrificia.

In primis itaque scripta illa a vobis aboleri oportet, quae damnati homines blasphemo ore dictarunt adversus orthodoxam immaculatam puramque fidem: praecipi insuper (Deus utinam vestris actibus faveat!) ut Pyrrhus Constantinopoleos patriarcha (4) sacris canonibus obtemperet, quos tunc violavit (nempe ut in foveam mortis acternae similem caderet) cum flagitia illa non solum propria

(3) Erronee de Iohanne loquitur; Ieiunator (582-595) die 2 sept. 595 obiit, V vero inter a. 669-674 viguit. Potius Pyrrhum, Pauli praecessorem intendere videtur s. Pontifex.

(4) 638-641; 654.

الغفلة بقلة الاهتمام اليهم ويقول هكذا
النبي انه بالتحير يقعون ولا يستطيعون القي
التي ينجوا حيث يسكنوا من اجل الامو
المستقيمة مثل ذلك بالصوت الالوي يبكتو
الكهنة اذ يصيروا كلاب متقيي (sic) الذي
برسلون بقييات (sic) (f. 83v) كلبية منقيي
حيث كلموا با ختطاف لاناس من الكهنة الغرة
(ܐܠܓܪܩܗ). ان يحطوا في القرطاس حيل
محدثة كاذبة على الامانة المستقيحة العامة. وعل
الكهنة العامية الذين انبتت (انبتت ?) درعتهم
الدراس الحسن وعبارة الكرسي السليح
ويامرشرف ملكك بان ينزل القرطاس الموقع
على الخلقيدونية الذي فيه المخالف الخالق لها
وللراي المستقيم الذي غرس في الحائط وعلق
عله ܛܘܡܪܐ الامانة واذا امرت ان ينزل
فليحرق بنار وكل الفصول التي على المجامع
الالهية. وخاصة التي وقعت على ܛܘܡܪܐ لاون
المقدس وعلى مجمع الخلقيدونية ايضاً. فلتامر
حسن دعتك وفضل شرف امانتك بهذا كله ان
يحل ويبطل وانا قد عجبت جداً لاي شيء
لم ينفذ امرك في كل هذه الانواع الباطلة
ولقد كنت اريد ان يزيدوا الاساقفة الذين
رتبوا اخونا بولس ايضا معنا اسقف. بحسن
عباتك وبالامر الحسن ان يثبتوا كتبكم بلعنة
ܡܬܚܠܦܢܐ المتغير العقل الذي ذكرناها بدياً لم
يطعوه (sic) ولا في قضية واحدة لا مقطوعاً
فقط بل ومع هذا سمّوه عابد فقد نرى ان
هذا شكاً ليس بصغير اعني اختلاف الامانة ولا
خطية واحدة اوجبدا عليه فلاي شيء اذاً طرح
من كنيسته هذه. (f. 84r) فانه يجيب اخر
قائلاً ان النقص العامي يصنع هذا ومثله بل

confessione comprobavit, sed, quod peius est, scriptis suis ac testimonio.... Reapse hi malitiose nonnullis aliis persuaserunt imperitis sacerdotibus, ut confessionis libello recentem falsamque fraudem obtruderent adversus rectam catholicamque fidem, communi sacerdotum sententiae contradicentes, qui veram doctrinam praedicant et sinceram Apostolicae Sedi devotionem profitentur. Igitur placeat Maiestati vestrae iubere, ut scriptum Chalcedonensi concilio adiectum et ipsi concilio sanaeque doctrinae contrarium, quod isti muro infixum et fidei volumini appensum proposuerunt(5), hoc inquam scriptum removeri mandet et flammis etiam tradi praecipiat, cum iis cunctis capitulis, quae divinis conciliis adversantur, et ea praecipue quae Leonis libello et Chalcedonensi concilio subiuncta fuerunt. Omnia haec, tranquillitas vestra per illam qua fulgetis inclyctam fidem annihilari abolerique iubeat. Certe, ego magnopere miratus sum, nullum hactenus a maiestate vestra editum fuisse decretum adversus harum doctrinarum falsitatem.

Deposito haeretico episcopo ecclesiastici tituli non competunt.

Optassem insuper a pietate vestra illos protegi episcopos qui nobiscum fratrem nostrum Paulum constituerunt (6), atque ab his vicissim confirmatum anathemate fuisse, velim decretum vestrum contra stultum illum, de quo in

(5) Agitur de *Echtesi* Heraclii imperatoris, anni 638.
(6) i. e. C.-politanum episcopum: 641 (1 oct.) – 653.

Odium populi episcopum amoveri nequit, sed nec iuste depositum restituere quisquam.

حاشا ان يكون تعربسه الغوعا من فواعي الناس ([illegible]) ليس يقوى بترع حق الكهنة ولا بعضهم يقدر يقوى لاحد من الكهنوت وان لم يعطي الاسقف من كنيسته اومن طيمته قطعاً بعلة تعطله عن خدمته فليس يستطاع بوجه اخر على يديه. وليس نقول نحن كانا مقاتلين اخونا· بولس لكننا نفتح بيد مداواته الجريح الخفي المغطى لكيلا يقوى الكذب الان ويدب الى الاعضاء الحية ولكنا نقلع كل قدر وننزع كل متماسي نجس. ونحن ايضاً متحفظين مما يقول لكيلا يتعاهدنا قطع. كل قدر نجس. وذلك بعناية سابقة ليس بسائلين لكيما يكون هذا ازا الظلم تحت عقولنا ويغطى اخونا المسمى بولس ولكنا متخوفين لئلا يكون سبق باهتمام بالمودة ولحال الحب لاتعاب ولاية اسقفيته فانه اذا القى الشق وحقق فاما الامانة الارثوذكسية التي تطيب الريح بالموهبة الروحانية فانها ثمرات الفردوس ينموا بروسانا المقدسين اعني تلاميذ المسـ(يح) الاله الذي لا يستطاع البتة يطعن عليهم في شيء من شوك الزوان الذي هو ثمرة العدو الذي يطرح الشقاق بين الناس.

superioribus diximus (7) quem nedum depositum, sed religiosum dicunt, neque ulli culpae obnoxium iudicant (8). Verum enim vero magnum id scandalum nobis videtur fidei scilicet discrepantia. Cur ergo de sua ecclesia pulsus fuit? Respondebit fortasse aliquis, haec et alia huiusmodi, ex odio parente nasci. At enim absit, ut hominum odia sacerdotum iuribus noceant, aut sacerdotii vires superent (9). Vicissimque si quis episcopus a suae ecclesiae regimine iustas ob causas removeatur, aut ministerii sui exercitio privetur, nulla alia potestas hunc in pristinam dignitatem restituere poterit. Haec cum dicimus, Pauli sacerdotio patrocinari non est animus, sed idonea potius remedia occulto vulneri conferre nitimur, ne roboretur fraus et sana adhuc membra pervadat, delendis videlicet maculis studemus et impuritati cuilibet abluendae. Ceterum subveremur, ne forte is [Paulus] discidium serendum curaverit ac perturbationem inter episcopatus sui iuri subiectos et adversus nos etiam concitaverit. Verumtamen orthodoxa fides spiritali munere bene olet et paradisi fructus procreat in nobis Christi discipulis eique sacratis: quibus nulla pars imputari potest spinarum illarum aut zizaniorum quae inimici discordiarum inter homines seminatoris fructus sunt.

(7) scl. Pyrrhum.
(8) i. e. episcopi qui Paulum consecrarunt. Vide sequentem Nr. 290.
(9) Cf. eadem in ep. ad Paulum, Nr. 290.

647-650. godine:
Nestorijanski sabor po volji slovenskih vojnih zapovjednika na granici prema Persiji[394]
647 – 650. godine po Hristu

Nestorijanski sabor u nestorijanskom manastiru Sv. Simeona, možda u blizini Seleukije**.**
U prilog ponovnog prihvatanja episkopa Sabaduna, koji je više puta prilazio katolicima, napokon je zahtijevao da bude primljen u nestorijansku zajednicu,

POD PREDSJEDAVANJEM MAREMEA KATOLIKA NESTORIJANSKOG
održan između 647. i 650. godine
(Iz Mansijevog suplementa str. 479.)

Mareme, koji je od 647. do 650. god. po Hristu zauzimao najviši položaj među Nestorijancima, htio je da se u zajednicu ponovo primi episkop Sahaduna, koji je više puta prelazio od Nestorijanaca Rimljanima, a koji je po drugi put došao k sebi. Iz tog razloga je sazvao sabor u manastiru Sv. Simeona, gde je sâm prebivao, a u koji je Sahaduna bio primljen, premda su se neki tome protivili. Tom saboru je mitropolit Adjabene Jezujab uputio pismo kojim se trudi da dokaže da Sahaduna koji se više puta vraćao i još češće odlazio nikako ne treba da bude primljen. Od koristi je da ovo pismo u cjelosti ovdje iznesem, kako stoga što smatram da pripada ovom saboru, tako i stoga što spominje osam sabora na kojima je Sahaduna objavio svoje otpadništvo. Asemani, od koga sam sve ovo preuzeo, smatra da ove sabore treba datovati između 628. i 650. god. i na osnovu toga dokazuje da se Sahaduna odrekao nestorijanizma pošto je sa istim Jezujabom te, 628. god. otputovao u rimske zemlje, kako isti Asemani u 3. tomu na str. 107. dokazuje. Ali eto iz dijela istoga Asemanija Jezujabovog pisma.

JEZUJAB NESTORIJANSKI MITROPOLIT ADJABENE
(piše) episkopima oblasti Garme okupljenim na saboru
Prijeteći strah me, o blaženi, prisilio da i protiv svoje volje napišem ono što nijesam htio. Mnoga iskušenja, koja su mi se dogodila prije ovoga, poučila su me da se prisilim da vam ovo napišem. Mnogo ću, dakle, reći u malo riječi. Već neko vrijeme (sve to) znam pošto sam k vama došao; potom sam čuo da vam onaj Katolik već više puta piše; i sada sam ponovo čuo da će se taj isti za koji dan k vama vratiti. Da sve to, kako pisanje pisama, tako i dolazak Katolika, ima za cilj to da ubijedi vašu blagočestivost, da Sahadunu silom dovedenog prihvatite u Božiju Crkvu: iako očigledno ni Sahaduna, niti pak Božija Crkva to ne žele. Jer ni do sada, dok je za to bilo vrijeme, Sahaduna nije htio da pristupi Crkvi. Zašto? Zar mislite će on dopustiti da bude doveden, (mislite li) da se odrekao onoga što je neprijateljski i bezbožno govorio i protiv istinske vjere pisao? Nikako! On i sada uporno stoji u izopačenosti svoje vjere i anatemiše našu vjeru, te je napada usta punih hule, podržan slabom podrškom od grada koji je đavo njemu, pošto je podignut za Crkvu, predao. Ne samo da iskreno ne traži zajednicu Božije Crkve. Nego ni Božija Crkva nikada nije htjela niti sada hoće da primi u svoju zajednicu onoga koji anatemiše njenu vjeru, izvrće njene dogmate i kleveće njene ličnosti. Kada dakle ni Sahaduna ne traži ulazak u Crkvu, niti bi pak Crkva željela Sahadunin ulazak, onda ne razumijem kakvim se razmišljanjem rukovode oni koji se opterećuju takvim staranjem da pišu, ili čitaju, razgovaraju,

[394] *Mansi, vol. 10, p. 779.* Ovom saboru prisustvovali su vojni zapovjednici i visoka crkvena lica jugozapadnog Ilirikuma, među njima i izabrani dukljanski predstavnici (*prim. prir.*).

ANNO CHRISTI 647. 650.

☞ SYNODUS NESTORIANA IN COENOBIO

ANNO CHRISTI 647. 650.

S. SIMEONIS, forte prope Seleuciam, Neſtorianorum,

Ad recipiendum ad communionem Sahadunam epiſcopum, qui ſæpius ad Catholicos deſciſcens, tandem in communionem Neſtorianorum admitti poſtulabat,

MAREME NESTORIANORUM CATHOLICO PRÆSIDENTE

Inter annum 647. & 650. celebrata.

Ex ſupplem. Maraſi p. 479.

MAremes, qui ab anno Chriſti 647. ad 650 Neſtorianorum cathedram ſupremam occupavit, Sahadunam epiſcopum, qui ſæpe a Neſtorianis ad Romanos tranſierat, iterum reſipiſcentem admitti volebat ad communionem. Ejus rei cauſa concilium indixit ad cœnobium S. Simeonis, ubi ipſe degebat, in quo Sahadunas, licet nonnullis repugnantibus, admiſſus fuit. Ad hanc ſynodum Jeſujabus Adjabenus metropolita epiſtolam dedit, qua demonſtrare nititur Sahadunam ſæpius redeuntem & ſæpius etiam recedentem admitti nequaquam oportere. Integram illam hic referre juvat, tum quod ad concilium iſtud pertineat, tum etiam quod de ſynodis octo, in quibus Sahadunas apoſtaſiæ ſuæ renunciavit, mentionem iniiciat. Has vero ſynodos inter annum 628. & 650. collocandas Aſſemanus, ex quo hæc omnia deſumpſi, ex eo demonſtrat, quod Sahadunas Neſtorianiſmo renunciaverit poſtquam cum eodem Jeſujabo ad Romanorum terras anno illo 628. profectus eſt, ut ex Margenſi Arabo ſcriptore idem Aſſemanus tom. 3. pag. 107. evincit. En vero ex eodem Aſſemano Jeſujabi epiſtolam.

ili zahtjevaju stupanje (u Crkvu) čovjeka takve prirode i karaktera. I šta je onda, o blaženi, Sahaduna namjeravao? Da li da nas iskuša, da se odvratimo od svoje vjere, da se vjeruje u to da je samo (on) kao tuđinac sposoban i dostojan da bude izabran? Možda će nam neko, dakako blaži od našeg Gospoda i Pavla, prebaciti onih sedamdeset sedam puta. Ali, o blaženi, jereticima je sigurno predodređen kraj, pa čak je i dovoljno poznat: zar nije opšte poznato da je grijeh da se dopušta zločin protiv vjere? Štaviše i Gospod opisuje da se desno oko i desna ruka, pa čak i oboje brzo odsijecaju onome ko vjeru izopačuje. I Pavle, tumač Gospodnji, prvi i drugi put je odredio udaljenje jeretika i odmah tome dodao razlog njihovog brzog udaljenja: jer on je dakako dobro znao da ćemo mi biti blaži i oprezniji od njega i da ćemo ga stoga zarad prenagljene, brze i nemilosrdne osude osuđivati. Znajte, kaže, da je onaj ko je takav, izopačen i grešnik po tvome sudu osuđen. Hajde, zaista, kada nijesmo htjeli da se držimo Apostolskog zakona; određeni broj od sedamdeset sedam puta već smo prevazišli pošto je već prošlo pet godina: dopuštam to da smo ga, ja posebno, a tako i svaki od vas, više puta primili, a spomenuću samo ono se događalo na saborskim skupovima u prisustvu Katolika. Sahaduna je stvarno osam puta vjeru Crkve primio i svoju grešku na opštem saboru antemisao; prva tri puta potpisom i pečatom; a pet puta usmenim priznanjem pred saborom i isto toliko puta se vratio svome bezbožništvu, kao pas svojoj bljuvotini; jer ni sâm nije odustao dok (ga) se odricao i dok se ispovijedao i dok je ponovo poricao ono što je bio ispovijedio; a ni mi, s druge strane, nijesmo odustali od njega svakoga dana ga s besmislenim trudom prihvatajući. Videći naše besmisleno sažaljenje, koje ni najmanje nije prevazilazila Sahaduninu mnogostruku nepostojanost, Bog, koji je govorio kroz Pavla, napokon je svojom odlukom (tog) čovjeka odveo i odbacio daleko: čak u jeretičke oblasti, onamo gdje onaj Beelfegor, pošto je uveden (među svetinje), svim oblicima izopačenosti dokazuje iskvarenost njihove zajednice, pa je tamo mnoge spise pune kleveta protiv nas, naše vjere i naših učitelja na svim saborima inovjernih napisao i razglasio. Kad već ni sam nije mogao da promaši ni jedan jedini argument, a da ga javno ne iznese, čime je ukazao na svoju izopačenost i kad ga je već i naš Bog i Gospod Isus Hristos odveo daleko od javnih poslova našeg boravišta, mi ipak baš njega zovemo nazad poslavši mu glasnika i dovodimo ga, protiv Božije volje i protiv Njegovog promisla o nama. I on dolazi propovijedajući ***od Jerusalima sve do Ilirika***, to jest pred katoličanskim tronom pravoslavnih o tome da nas treba osuditi: izjavljujući javno da je došao da nas prevede u svoju vjeru. Kako su pak stvari u njegovom stavu stajale i kako stoje, on je nas prezrio, otišao je kuda je otišao; narodu svakako sirotom koga je đavo, onako rastrzanog u Crkvi, njemu predao. Treba se zaista čuditi što se Sahaduna poslije takvih zlodjela, koja sam upravo iznio, pošto bješe odbačen, vratio Katoliku, njegovoj vjeri, časti i pristupio njegovoj zajednici, pošto je onaj narod s nipodaštavanjem napustio i vratio se svome, kada se, kažem, Sahaduna to usudio, onda se čudim s kojim razlogom vam se sada piše u njegovu korist, samo da biste ga natrag pozvali, kao da vi imate moć i pravo da ga pozovete nazad: pismo se i vama šalje i ono sadrži ono što bi on trebalo da traži: vi slično pišete, zalažući se za njegovo ponovno pozivanje, a u stvari brinući se se za njegovu propast i govoreći da to treba odložiti i čekati Katolikov dolazak. Poslije ovoga samo jedno preostaje da Sahaduna odmah bude primljen u zajednicu svetih ako dâ neki znak poslušnosti, kakav je više puta pokazao. A ja sam, međutim, zahvalan Sahaduni, ili bolje da kažem božanskom promislu, što on lično namjerava da istrpi da ne dođe pravo ovamo, što se čini mimo običaja. Kasnije ćemo u Crkvi imati „poštovanog“ episkopa čijim je knjigama, napisanim protiv naše vjere, ispunjen cio svijet, u kojima nas naziva Pavlikijancima i zastupnicima učenja o dvojici sinova; štaviše, on nas ne smatra ni episkopima, niti smatra da ispravno vjerujemo (sc. niti nas smatra pravoslavnima), već svakoga dana pisanom riječju anatemiše sve one koji tvrde da u Hristu postoje dvije ipostasi i poriču da je Hristos samo jedna ipostas. To pak svjedoče oni koji

JESUJABI METROPOLITÆ ADJABENORUM NESTORIANI

Ad episcopos regionis Garmæorum in synodum collectos.

IMminens metus, o Beati, invitum me cogit scribere quæ nolebam. Ut autem isthæc scribere cogerer, plures tentationes, quæ antehac acciderunt, me docuere. Pauca igitur de pluribus dicam. Dudum scilicet quum ad vos veniſſem, intellexi; poſtea iſtud ipſum etiam audivi Catholicum ad vos frequenter ſcribere; & nunc rurſus accepi, eundem propediem ad vos eſſe venturum. Et hæc omnia, tum epiſtolarum ſcriptionem, tum Catholici acceſſum, eo collimare, ut religioſitati veſtræ perſuadeant, Sahadunam ad Dei eccleſiam vi deductum recipere: quum nimirum nec Sahadunas, nec Dei eccleſia id velint. Sahadunas enim quum hactenus nec ad tempus ad eccleſiam accedere voluerit, quid? exiſtimatis ne illum ſe adduci paſſurum, ut ab iis quæ præpoſtere impieque loquutus eſt, & adverſus veram fidem ſcripſit, diſcedat? minime vero: ſed & nunc in perverſitate ſuæ religionis perſiſtit, noſtramque anathematizat fidem, atque pleno ore blaſphemiis inſectatur, infirmo ſultus præſidio ab urbe, quam Diabolus eccleſiæ erectam, illi tradidit. Neque modo Dei eccleſiæ communionem ſincere petit. Sed nec Dei eccleſia unquam voluit aut modo vult in ſuam communionem illum recipere, qui ejus fidem anathematizat, & ejus dogmata depravat, & perſonas ejus blaſphemat. Quum ergo nec Sahadunas ingreſſum in eccleſiam quærat, neque Sahadunæ ingreſſum eccleſia optet, equidem non intelligo, quanam cogitatione aganturD qui ſe hac cura oneraruut ſcribendi aut legendi, aut loquendi, aut petendi ingreſſum hominis hujus indolis & ingenii. Quidnam porro, o Beati, Sahaduna intentatum reliquit, ut nobis probaret, a noſtra religione ſeſe abhorrere, ut illud modo efficiens credatur alienus & ſegregatione dignus? At quiſpiam fortaſſe, Domino ſcilicet noſtro & Paulo mitior, nobis objiciet illud ſeptuagies ſepties. Sed, o Beati, hæreticis certus ſtatuitur terminus, & quidem ſatis cognitus: neque vulgare delictum eſt, quod contra fidem admittitur crimen. Etenim Dominus quidem per oculum dexterum & manum dexteram, & per celerem utriuſque ſectionem, ejus, qui fidem depravat, abſciſſionem circumſcripſit. Paulus vero Domini interpres prima & ſecunda vice hæretici ſegregationem definivit, ſubdiditque ſtatim cauſam celeris reſciſſionis: ut qui nempe non ignorabat futuros nos ipſo mitiores & meliores, eundemque proinde de præcipiti feſtinatoque judicio ſine miſericordia incuſaturos. Scitote, inquit, quod qui hujuſmodi eſt, ſubverſus eſt & delinquens, & tuo judicio eſt condemnatus. Age vero quando Apoſtolicæ legi ſtare nolimus; præſtitutum ſeptuagies ſepties numerum evoluto quinquennio jam longe exceſſimus: & ut hoc prætermittam, quod ego ſeorſim, quemadmodum & ſinguli veſtrum, frequenter illum corripuimus, ea tantum quæ in conventibus ſynodicis, & Catholico præſente acta ſunt, commemorabo. Octies ſiquidem Sahadunas Eccleſiæ fidem ſuſcepit, ſuumque errorem in univerſali ſynodo anathematizavit; ter quidem priora cum ſubſcriptione & ſigillo; quinquies vero confeſſione oris coram ſynodo & totidem vicibus ad ſuam impietatem reverſus eſt, velut canis ad vomitum; quando nec ipſe defecit negando & confitendo, & rurſus quod confeſſus fuerat abjurando; neque nos viciſſim defecimus illum quotidie ſtulto cum labore ſuſcipiendo. Poſtremum vero videns Deus, qui per Paulum loquutus fuit, ſtolidam noſtram commiſerationem a multiplici Sahadumæ inconſtantia minime ſuperatam fuiſſe, ſtatu ſuo hominem abduxit diſjecitque procul: ad partes nempe hæ-

su njegove riječi čuli i svuda potvrđuju njegove dobro poznate spise. Napisao je, naime, i poslao mnogobrojna pisma u sve rimse zemlje, govoreći da smo ga istjerali, jer nije ni po čemu imao istu vjeru kao mi i jer mu se dopadalo njihovo vjerovanje. Pa ipak, nama se baš mili i na tome insistiramo da na takvog čovjeka gledamo kao da je jedan od nas i mislimo da smo samo ljudi i da imamo čovječiju pamet. No sada sam štedljiv na riječima da ne bih izgledao ogorčen pa nastavljam dalje i beskrajno zahvaljujem milosti Božijoj što nikako nije dopustila Sahaduni da nas prevari kao što je obično ranije činio. Uostalom imali bismo, kao što sam maločas rekao, izuzetnog episkopa, čiji spisi protiv nas nadmašuju knjige koje je Ksenaja (*Filoksen Magugenski*) protiv Otaca napisao. Stoga kao kakav jadnik vapim, molim vas i preklinjem da se čuvate raskola, to jest da se, o blaženi, Crkva ne raspadne. Nadalje, premda vama može izgledati kao kakva sitnica, što se jedan takav, kakav nalazim da sam ja, izdvaja iz vašeg sabora što se tiče prihvatanja čovjeka koji je vjeru iskvario, a nesumnjivo nije malo onih koji se za istinu bore do smrti, i daleko bilo da bude samo jedan, kako je nekada bilo, već neka ime pravoslavne istine svuda likuje u slavu Višnjega. Stoga slušajte da vam ispričam novo čudo koje je Bog u svojoj Crkvi učinio sada, u poslednja vrijemenâ kao svjedočanstvo da bi utvrdio svoju vjeru u svijetu, kao čovjekoljubivi Bog, koji sebe nikada nije ostavio, niti će ostaviti bez svjedočanstva. Izbrisao je čudom sa diptiha i prosto izbacio odatle i iz cijele crkve Rimskog carstva silom svoje vrline sve one demone, koji su od prije tri stotine godina, od vrijemena Kirila pa nadalje izopačavali riječ vjere u rimskim zemljama onom tvrdnjom o jednoj ipostasi, to jest jednoj prirodi i njima slične; Kirila i Severa i razne druge, koji su u bezvjerju nestali na sličan način kao oni; oni pak koji su među živima i koji sa pomenutima dijele zajedničko mišljenje, protjerani u razne djelove Rimskog carstva, (sada svoj) zločin peru, bilo da su patrijarsi, ili episkopi, ili bilo kog drugog uglednog dostojanstva. O tome kao očevice imamo našu braću monahe, koji su se, prošavši cio svijet k nama vratili. Eto, stoga ***veliki Rim i njemu bliska Ravena, cijela Italija, pa i cijelo kraljevstvo Langobarda i Franaka, Afrika, Sicilija, cijela Trakija i Krit, Rodos i Hijos i sva ostrva, pa čak i Konstantinopolj i cijela njegova oblast, i Azija i Bitinija i Likaonija i Pamfilija, Galatija i Izaurija i cijela Grčka i Jerusalim i Kipar veći dio Palestine i Fenikija***, svi oni jednodušno ispovijedaju dvije Hristove ipostasi, dva djejstva i dva svojstva. Ali i sve episkope osuđene da drugačije misle šalju u progonstvo. Kirila pak bezbožnog, koji je prvi uveo učenje o jednoj Hristovoj ipostasi i jednom svojstvu i djejstvu su anatemisali i sa crkvenih diptiha izbrisali. I zaista ima izgled čuda to što su se oni, koji su se prije oko tri vijeka poveli za tom zabludom, Božijom blagodaću vratili čistoti istine; mi, naprotiv, koji smo gotovo šest vjekova postojani ostali u istinskoj vjeri i učenju, sada nerazumno sami sebe nagonimo u grešku i djela onih istih demona koji su iz rimskih oblasti bili protjerani; kada su oni (tamo) mogli za samo tri vijeka sa svetih diptiha da izbrišu Kirila, izopačitelja njihove sopstvene vjere, mi se trudimo da Kirilovo bezdušno nedonošče, dakako Sahaduna, taj pokvareni čovek, obavezno bude primljen u Božiju Crkvu sa poštovanjem svetitelja; iako upravo on naprotiv svakoga dana viče da nikako nije iz naše zajednice i da svi mi živimo u zabludi, a da on radi na tome da nas u svoju vjeru prevede i da se sa tim ciljem iz rimskih zemalja ovamo vratio. Pošto to dobro vidite, o sveti sveštenici, i vrijedno radite na tome da našu vjeru očuvate čistom i muževno stojite u zaštiti Gospoda u kojoj ste bili zaređeni, da se oni demoni, koji su vrlinom Božijom bili otjerani sa zapada, ne bi uvukli na naš istok preko krtica, preko djelâ najbezvrjednijeg čovjeka koji se zove Sahaduna, kako mi na svršetku svijeta ne bismo zbog takvog beščašća stradali. Setite se, kako dolikuje najučenijim ljudima, šta je napisano: da je kroz neznatne i lake prolaze ova bolest bila unijeta u rimske zemlje i da su ljudi dostojni divljenja i slavni učitelji pali i pretrpjeli brodolom i da su mnogo puta jecali tek onda kada su bili dovedeni dotle da moraju da čine nedostojne stvari, to jest da anatemišu vjeru svojih otaca i dobročinitelja,

ANNO CHRISTI 647. 650.

pe hæreticorum, ubi ille Beelphegor initiatus, omnibus nequitiæ modis pravam eorum communionem approbans, plures libellos blasphemiarum plenos adversus nos, nostram fidem, nostrosque doctores in omnibus heterodoxorum synodis scripsit divulgavitque. Quum ipse nullam ad pravitatem suam indicandam omiserit rationem, quin eam in publicum proferret, eumque noster quoque Deus & Dominus Jesus Christus procul a republica incolatus nostri abegerit; illum nihilominus missо nuncio revocamus, & deducimus adversus Dei nutum, & adversus suam ipsius providentiam. Venitque ille prædicans a Jerusalem usque ad Illyricum, coram Throno scilicet catholico orthodoxorum, condemnationem nostram: professus se venisse, ut nos ad suam fidem traduceret. Quum autem res in eo statu reperisset, in quo reperit, despexit nos, & ad locum abiit, quo abiit; ad populum nempe pauperem quem Diabolus ab ecclesia distractum ipsi tradiderat. Illud vero magis mirandum est, quod post talia flagitia, qualia sunt quæ retuli, quum Sahadumas dedignatus fuerit ad Catholicum & ad ejus fidem, honorem, & communionem accedere, illumque cum despectu reliquerit, & ad populum suum se receperit, quum, inquam, hæc Sahadumas ausus fuerit, miror, qua ratione nunc pro illo ad vos scribatur, ut eum revocetis, velut quibus potestas & jus est illum revocandi: libellus etiam vobis mittatur continens ea, quæ ab illo subsignari oporteat: vosque similiter scribatis, de ejus revocatione in specie tractantes, revera defectionem procurantes, ajenteſque, cunctari oportere, & expectari Catholici adventum. Unum itaque post hæc restat, ut si Sahadumas aliquod obedientiæ specimen præbeat, sicut sæpius præbuit, continuo admittatur ad sanctorum communionem. At ego gratias interim habeo Sahadumæ, divinæ potius dicam providentiæ, quod ipse haud prorsus se adduci passurus est, ut juxta morem pareat. Secus intra sanctam ecclesiam modo habebimus venerabilem episcopum, cujus libris universus orbis plenus est adversus fidem nostram conscriptis, in quibus nos Paulianistas, & duorum filiorum assertores appellat: & quidem dudum ille nos nec episcopos, nec orthodoxos censet, sed quotidie verbo & scripto anathematizat quoscumque asserentes duas inesse Christo hypostases, & negantes unam tantummodo hypostasim esse Christum. Id vero, qui ejus dicta exceperunt, testantur, & vulgata ubique ejus scripta confirmant. Scripsit enim & obtulit plures libellos in omnibus terris Romanorum, prædicans, se a nobis expulsum fuisse, quod nobiscum communem fidem haud quaquam haberet, sibique ipsorum religio placeret. Nihilominus placemus nobis adhuc & instamus, ut talem hominem tanquam unum ex nobis censeamus, & putamus adhuc homines nos esse, & hominum mentem nos habere. Ast nunc parco verbis, ne acerbus videar, & ultra progredior, & gratias ago quamplurimas Dei clementiæ, quod minime permiserit Sahadumæ, ut nos falleret, sicut antehac solebat. Alioquin haberemus, ut modo dicebam, egregium episcopum, cujus adversus nos scripta libros, quos Xenajas (*Philoxenus Magugensis*) adversus Patres conscripsit, exsuperant. Idcirco miserabiliter clamo ad vos, & oro, obtestorque, ut a schismate caveatis, ne scilicet ecclesia perturbetur, o beati viri. Porro etsi exiguum quippiam vobis videatur, quod unus, qualem me esse comperio, a vestra synodo dissideat in susceptione hominis, qui fidem corrupit; at parvi profecto non sunt, qui ad mortem usque pro veritate decertant, quamvis absit, ut unus sit, quemadmodum aliquando fuit; sed orthodoxæ veritatis nomen per Altissimi gloriam ubique triumphat. Qua de re audite quod vobis narro novum miraculum, quod Deus in ecclesia sua nunc in fine temporum ad confirmandum testimonium fidei suæ in mundo edidit, ut Deus, hominum amator, qui nunquam reliquit, aut reliquet se absque testimonio. Dæmonas nimirum illos, qui a trecentis circiter annis a Cyrilli tempore & deinceps fidei verbum depravabant in terris Romanorum illa assertione unius hypostasis, unius scilicet naturæ, eorumque similes, virtutis suæ potentia modo illinc expulit & una cum ipsis ex diptycis & ex universa ecclesia Romani Imperii abrasit; Cyrillum, inquam, & Severum, atque alios quoscumque, qui non dissimili ac illi fato in impietate periere; illi vero qui in vivis sunt, & communem cum prædictis tenent sententiam, in varias Romani Imperii partes projecti, crimen exilio luunt, sive patriarchæ, sive episcopi, sive quavis alia dignitate spectandi. Cujus rei testes oculatos apud nos habemus fratres monachos nostros, qui universo orbe lustrato ad nos postliminio redierunt. En itaque magna Roma, & socia ejus Ravenna, & universa Italia, atque omne regnum Longobardorum, & Francorum, Africa quoque & Sicilia, Thracia universa & Creta, Rhodus etiam & Chius, & omnes insulæ atque Constantinopolis & universa ejus ditio, Asia quoque, & Bithynia, & Lycaonia & Pamphilia, Galatia, & Isauria, & universa Græcia & Jerusalem & Cyprus & plurimi ex Palæstina & Phœnicia, duas hypostases, & duas operationes & proprietates Christi unanimi consensu profitentur. Sed & omnes episcopos aliter sentire convictos in exilium pellunt. Cyrillum insuper impium, qui doctrinam de unica hypostasi & proprietate atque operatione Christi primus invexit, anathematizarunt & ex diptycis ecclesiasticis expunxerunt. Et vero miraculi speciem habet, quod illi qui per tria circiter sæcula errorem sequuti fuerant, ex Dei gratia ad veritatis agnitionem redierint; nos contra qui per sex fere sæcula in vera fide & doctrina firmi perstitimus, nunc in errorem imprudentes impellamur opera istorum Dæmonum, qui a Romanorum ditione abacti fuere; & quum illi Cyrillum fidei ipsorum depravatorem e sacris diptycis per tria sæcula modo abraserint, nos inanimem Cyrilli abortivum, nempe Sahadunam, fatuum hominem, in ecclesiam Dei cum honore sanctorum admittendum esse contendamus; quum præsertim ille contra quotidie clamet, se de nostra communione haudquaquam esse, nosque universos in errore versari, seque satagere, ut nos ad suam fidem traducat, & ad hunc scopum e terris Romanorum huc revertisse. Hæc proinde intuemini, o Sancti sacerdotes, & sedulo satagite, ut custodiatis intemeratam nostram fidem, & viriliter state in custodia Domini, in qua fuistis constituti, ne dæmones illi, qui ex occidente virtute Dei abacti fuere, per cuniculos in orientem nostrum irrepant, vilissimi hominis opera, qui Sahadunas appellatur, nosque in fine mundi infamia hujusmodi laboremus. Recolite, ut viros doctis-

sjećanje na koje ostaje zauvijek slovima zapisano u našem učenju kao opomena: jer predstoji nam svršetak vjekova. Da li bi iko mogao znati da ovo nije početak patnji sataninog dolaska? Jer ako na početku tih patnji pretrpimo brodolom, kakva nam onda nada preostaje pred svim onim što će tek doći? Trudimo se, dakle, kao dobri poglavari da budemo primjeri vrlina Božije Crkve, za čije upravljanje smo bili izabrani. A sam milostivi i dobri Bog, koji ima moć da učini da svako među onima koji ga se boje preobiluje blagodaću, neka ukrijepi našu slabost kako bismo vršili Njegovu volju sve vrijeme svakoga dana našega života. Amin.

doctiſſimos decet, quæ ſcripta ſunt: per exiguos nimirum & faciles aditus nequitiam hujuſmodi in Romanorum terras intromiſſam fuiſſe, & viros admirandos atque inclytos doctores cecidiſſe atque naufragium paſſos fuiſſe, & ſeipſos fleviſſe demum, quum ad indigna perpetranda inducti fuiſſent, ad anathematizandam videlicet fidem patrum & benefactorum ſuorum, quorum memoria ſiteris conſignata manet in ſempiternum ad noſtram doctrinam & admonitionem: quoniam finis ſæculorum pervenit ſuper nos. Ecquis vero norit non eſſe iſta initia dolorum adventus Sathanæ? Quod ſi ſub initium dolorum naufragium patimur, quæ nobis ſpes ſupereſt ad ea quæ ventura ſunt? Satagamus ergo, ſicut boni antiſtites, ut ſimus exemplaria virtutum eccleſiæ Dei, ad cujus miniſterium ſegregati ſuimus. Ipſe autem miſericors & bonus Deus, qui in poteſtate habet, ut omnem in timentibus ſe gratiam abundare faciat, infirmitatem noſtram ſua miſericordia corroboret, ut faciamus voluntatem ejus omni tempore cunctis diebus vitæ noſtræ. Amen.

Oko 649. godine: Sabor u Solunu podržava učenje Skitske crkve[395]

LAŽNI SABOR U SOLUNU

Dvostruki, koji je oko 649. godine sazvao Pavle, monotelitski episkop onog grada.

Budući da se po cijelom istoku širio otrov monotelitskog učenja, dospjevši sve do Ilirika, do Pavla episkopa Solunskog, i zarazio mitropolita cijele provincije. Iz tog razloga sazvavši sabor svoje provincije (Pavle episkop Solunski) je ovu jeres veoma učvrstio u Solunu, sastavivši na njemu dvanaest poglavlja, kojima je obuhvatio i opravosnažio to bezbožno učenje. Pošto je to učinjeno, ta poglavlja je, zajedno sa saborskom poslanicom, poslao svetom Martinu pontifiku, da ne bi slučajno od drugih bila prenijeta, nego od episkopa Pitana i đakona Ignacija, za koje Martin u XII pismu kod Labea istome upućenom piše da su u Rimu obavljali službu njegovih (to jest episkopa Pavla) apokrisarija. Uvrijeđen ovim (sc. poglavljima) Martin je premišljao da anatemiše Pavla; ali dirnut molbama njegovih apokrisarija, poslao je svoje legate sa zadatkom da zapovijede da od Pavla bude potpisan simbol vjere koji su oni donijeli. Oni su došli, ali zbunjeni njegovim lukavstvima, umjesto toga da se postaraju da obavezno bude potpisana ona formulacija vjere koju su donijeli, primili su onu koju je na saboru koji je tada održan Pavle sastavio, njegovom rukom potpisanu, u kojoj je dakako izrazio sve ono što je Martinova formulacija sadržavala, ali je izbacio ono što je Martin u svojoj (formulaciji) dodao: *Anatemišem sve što anatemiše Rimska Crkva.* Ali baš tu je osjetio prevaru Martin koji je prvo optužio legate kao krivce za rđavo obavljenu misiju i podvrgao ih kanonskom popravljanju. Tada je tek izrekao presudu o anatemi, donijetu dana 1. novembra VIII indikcije 649. godine protiv Pavla i njegovog *sinodskog pisma, koje si i ranije, a koje si i sada*, kaže, *poslao*: kao što je osudio i sve ono što *si na saboru sproveo, kako ranije, tako i sada.* Ali ni time nije bio zadovoljan, nego je htio da bude osuđen i na ime toga što je u *svom drugom pomenutom saborskom pismu uklonio i ovo*: *anatemisati sve što god anatemišemo.* Sa svim ovim pismom je upoznao samog Pavla, opominjući ga da napokon dođe k sebi i osudi sve one koje je Rimska Crkva odbacila iz svoje zajednice. Iz tom pisma, čije riječi smo u ovom kazivanju citirali, obuhvatili smo osudu oba sabora, što su kolektori do sada izbjegavali.

[395] *Mansi, vol. 12, p. 786*.

PSEUDO-SYNODUS THESSALONICENSIS

Gemina a Paulo ejus urbis episcopo Monothelita celebrata anno circiter 649.

QUod per totum orientem gliscebat, Monothelitici dogmatis virus, in Illyrium usque pervadens Paulum Thessalonicensem episcopum totius provinciæ metropolitanum infecerat. Qua de causa coacta synodo provinciæ suæ forte Thessalonicæ hæresim stabilivit, conditis in ea capitibus duodecim, quibus impiam illam sententiam suam comprehendit ac obsignavit. His peractis capita illa una cum synodica epistola transmisit ad sanctum Martinum pontificem, nec forte ab aliis delata sunt, quam a Pithano episcopo & Ignatio diacono, quos apocrisariorum ejus munus Romæ gessisse Martinus in epistola ad eundem data in Labbeo num. XII. legitur. Offensus his Martinus anathemati Paulum subjicere meditabatur; sed precibus apocrisariorum ejus motus legatos suos misit cum mandatis, ut quam ipsi deferebant fidei confessionem, signari a Paulo juberent. Venerunt illi, sed Pauli dolis circumventi pro eo ut quam attulerunt fidei formulam ab eo signandam curarent, quam in synodo tunc coacta Paulus excudit syngrapham, ejus manu signatam, acceperunt, in qua omnia quidem B quæ in Martiniana formula continebantur expresserat, illud vero resecuerat, quod Martinus in sua adjecerat: *Omnia anathematizo quæcumque Romana ecclesia anathematizat*. Fraudem illico sensit Martinus, qui primo quidem legatos male gestæ legationis reos postulavit, & canonicæ correctioni subjecit. Tum vero anathematis sententiam latam die I. Novembris indictione VIII. idest anni 649. dixit in Paulum ejusque *literas synodales*, *& quæ prius*, *& quæ nunc*, ait, *a te missæ sunt*: sicut & ea omnia damnavit quæ *synodaliter ab eo gesta sunt*, *& quæ prius*, *& quæ nunc*. Neque his contentus damnatum illum eo etiam nomine voluit quod in *præfato secundo synodali suo substulerit & hoc*: C *Omnia anathematizare quæcumque anathematizamus*. De his vero omnibus per literas suas eundem Paulum certiorem fecit, moneus ut tandem resipiscens eos omnes damnaret quos Romana ecclesia e cœtu suo abjecerat. Ex his literis, quarum verba in hac nostra narratione expressimus, utriusque synodi cognitionem assequuti sumus, quæ Collectores hucusque fugierunt.

Oko 770 (771) godine:
Sabor u Dalmi, po naređenju pape Stefana i u prisustvu papskih legata, kako bi se stvorilo Kraljevstvo svih Slovena na čelu sa Svetopelekom I – teritorijalno razgraničenje Salone (Bijela ili *nepokrštena* Hrvatska) i Duklje (Crvena ili *pravoslavna* Hrvatska)[396]

SINOD U RAVNICI(?) DALMACIJE
NEIZVJESNE GODINE ODRŽAN U DALMACIJI PO ZAPOVIJESTI PAPE STEFANA
RADI UČVRŠĆIVANJA CRKVENE HIJERARHIJE

Ni godina održavanja ovog sinoda, a ni istina o njemu nijesu pouzdano utvrđeni, sve se zasniva na povjerenju u jednog duljanskog sveštenika koji je godinu dana po 11. veku pisao istoriju Slovena. On bilježi da je ovaj sinod održavan u vrijeme pape Stefana, ali koga? Stefana II, III, ili IV? Eto dakle njegovih riječi citiranih iz (djela) izvrsnog Kornelija, to jest iz njegove istorije Katara fac.(?) et prof.(?) na str. 15.

Tada je kralj (Svetopelek), preispunjen mudrošću Božijom, zdrave pameti, poslao mudre i plemenite ljude kao poslanike poštovanom i apostolskom čovjeku papi Stefanu. . . koji je pak poslao svoga vikara, po imenu Honorije, prezbitera kardinala svete Rimske Crkve, kome je dao ovlašćenje da vezuje i razrešuje, da iskorjenjuje i širi i da gradi i sadi, kao što je običaj, kada se po djelovima svijeta šalju legati i vikari rimske stolice i sa njim (je poslao) još dva kardinala i zapovijedio da on sa sobom povede i episkope da tamošnjem narodu neuvedenom u vjeru posvete crkve i postave episkope. *A potom u XI pogl. slijedi:* Kada su kardinali onamo stigli, zatekli su kralja u dolini Dalme, koji ih je sa velikim počastima i poštovanjem primio. Tada kralj zapovijedi da se u toj dolini (ravnici) okupe svi narodi zemlje i njegovog kraljevstva. . . Okupili su se dakle svi kako oni koji govore latinskim, tako i oni koji govore slovenskim jezikom, po zapovijesti vikara Honorija i hrišćanskog kralja Svetopeleka i rokom 12 dana zasijedali na sinodu. . . Pošto se dvanaestog dana sinod završio, rukom vikara Honorija i (u prisustvu) njegovih kardinala i episkopa (*na osnovu tih riječi je jasno da su na ovom dalmatinskom sinodu učestvovali neki episkopi*) krunisan je kralj, a krunisan je po običaju rimskih kraljeva i u narodu po cijelom njegovom kraljevstvu nastalo je veliko veselje. Nakon toga kralj zapovijedi, da se, onako kako se rukopolažu episkopi, jedan rukopoloži u Saloni, drugi u Dioklei, pa su isto tako rukopoloženi mnogobrojni episkopi i ponovo su podignute i osvećene crkve koje su bile razorene i stajale oskrnavljene. . . Potom je primorsku provinciju podijelio u dvije provincije: oblast od mjesta Dalme, gde je tada boravio kralj i gde je održan sinod, sve do Valdevina nazvao je Kroacija Alba (Bela Kroacija), koja se naziva Donjom Dalmacijom i toj oblasti uz pristanak pape Stefana i njegovih legata Salonitansku crkvu je podigao na nivo mitropolije, pod čiju jurisdikciju je stavio sljedeće crkve: Spalatum, Tragurijum, Skardonu, Arauzonu, koja se sada naziva Kastel Idre, Enou, Arbuu, Absar, Vagliju i Epidaurus, koji se sada naziva Raguzium; isto tako je oblast od tog mjesta Dalme sve do grada Bamblone, koji se sada naziva Dirahium, nazvao Kroacija Rubea (Crvena Kroacija), koja se sada naziva Gornjom Dalmacijom; i kao što je Donjoj Dalmaciji za mitrpoliju odredio Salonitansku crkvu, isto tako su umjesto starog prava Gornjoj Dalmaciji (za mitrpoliju) odredili Diokletansku crkvu, pod čiju jurisdikciju su stavili ove crkve: Antibarium, Buduu, Ekatarum, Dulcignum, Suaviju, Skodru, Drivastum, Poletum, Sorbium, Bosonium, Tribunium i Zakulmium.

[396] *Mansi, vol. 12, p. 723-724.*

☞ SYNODUS IN PLANICIE DALMATIÆ

Juſſu Stephani papæ

Ad ſtabiliendam Eccleſiarum Dalmatiæ hierarchiam celebrata anno incerto.

SYnodi hujus nec annus nec veritas ſatis ſtabilita eſt, unius enim Diocleatis presbyteri fide ſtat; qui ſane presbyter Slavorum hiſtoriam anno poſt ſæculum XI. ſcribebat. Hanc vero habitam ſynodum adnotat ſub Stephano papa, quiſnam ille? *num. II. III. IV.* En ergo ejus verba deſumpta ex excell. Cornelio in ſua Cathari hiſtoria ſac. & prof. pag. 15.

Tunc rex (*Suetopelek*) Dei ſapientia plenus, ſano utens conſilio, miſit ſapientes ac nobiles viros legatos ad venerabilem & apoſtolicum virum papam Stephanum... qui miſit vicarium ſuum, Honorium nomine, ſanctæ Romanæ eccleſiæ presbyterum cardinalem, cui & tradidit poteſtatem ligandi atque ſolvendi, evellendi, & diſſipandi, ædificandi atque plantandi, ſicuti moris eſt, quando per *orbis* partes legati ſeu vicarii a ſede Romana mittuntur, & cum eo alios duos cardinales, epiſcopos quoque juſſit eum ſecum aſſumere, qui adhuc populo in fide rudi epiſcopos ſive eccleſias conſecrarent. *Et deinde cap.* XI. *ſequitur*: Advenientes itaque cardinales invenerunt regem in planitie Dalmæ, a quo cum magno honore & reverentia ſuſcepti ſunt. Tunc rex juſſit congregari in eadem planitie Dalmæ omnes populos terræ, & regni ſui.... Igitur omnes congregati tam Latina quam & Slavonica lingua qui loquebantur, juſſu Honorii Vicarii & chriſtianiſſimi regis Suetopelek per ſpatium dierum XII. ſynodum fecerunt... Finita ſynodo duodecima die per manus Honorii vicarii & cardinalium atque epiſcoporum (*ex quibus verbis manifeſte patet aliquos epiſcopos Dalmatiæ ſynodo huic interfuiſſe*) coronatus eſt rex atque coronatus more Romanorum regum, & facta eſt lætitia magna in populo, & in univerſo regno ejus. Poſt hæc juſſit rex, ut conſecrarentur archiepiſcopi, unus in Salona, & alius in Dochia, ſimiliter & epiſcopi plurimi conſecrati ſunt, & eccleſiæ quæ deſtructæ erant, & violatæ manebant, reædificatæ, & conſecratæ ſunt... Deinde maritima in duas diviſit provincias: a loco Dalmæ ubi tunc rex manebat, & ſynodus tunc facta eſt, uſque ad Valdevino vocavit Croatiam Albam, quæ & inferior Dalmatia dicitur, cui inferiori Dalmatiæ conſenſu domini papæ Stephani & legatorum ejus inſtituit Salonitanam eccleſiam metropolim, ſub cujus regimine has eccleſias ſtatuit, videlicet Spalatum, Tragurium, Scardonam, Arauſonam, quod nunc eſt Caſtellum Idræ, Enoam, Arbuam, Abſarum, Vegliam, & Epidaurum, quod nunc dicitur Raguſium; item ab eodem loco Dalma uſque Bamblonam civitatem, quæ nunc dicitur Dyrrhachium, Croatiam Rubeam vocavit, quæ & ſuperior Dalmatia dicitur; & ſicut inferiori Dalmatiæ Salonitanam eccleſiam conſtituit metropolim; ſimili modo ſuperiori Diocletanam eccleſiam pro jure antiquo ſtatuerunt metropolim, ſub cujus regimine has eccleſias declararunt, ſcilicet, Antibarium, Buduam, Ecatarum, Dulcignum, Suavium, Scodram, Drivaſtum, Polletum, Sorbium, Boſonium, Tribunium, Zaculmium.

787. godine:
Zakonopravilo Drugog nikejskog vaseljenskog sabora utvrđuje poštovanje ikona – između ostalih potpisuju ga episkop Travunjana, mitropolit Risna, episkop Avare (Bara) i drevnih skitskih i sarmatskih naroda Asa i Alana, kao i arijanskih zajednica Ilirikuma kojima je na čelu mitropolit Gotije i episkop slovenskih zajednica Karpata[397]

OROS SVETOG VELIKOG I VASELJENSKOG DRUGOG NIKEJSKOG SABORA
Sveti veliki i vaseljenski sabor, koji se blagodaću Božijom i po odredbi blagočestivih i hrišćanskih imperatora, Konstantina i njegove majke Irine, po drugi put sabrao u slavnoj Nikejskoj mitropoliji u provinciji Bitiniji u svetoj Božijoj crkvi koja se naziva Sofija, te je slijedeći predanje katoličanske crkve donio sljedeće odredbe.

Onaj ko nas je obdario ozarenjem svoga poznanja i otkupio (izbavio) nas iz bezumlja idolopoklonstva, to jest Hristos Bog naš, koji je za nevjestu uzeo *slavnu Crkvu koja nema mrlje ni bore* (Ef. 5, 27) i obećao da će je sačuvati; a svoje svete učenike uvjeravao: *Ja sam sa vama u sve dane do svršetka veka* (Mt. 28, 20). Potom to obećanje nije dao samo njima, nego i nama koji smo kroz njih povjerovali u Njegovo ime. Ne razmišljajući o tom daru, neki podstaknuti na neki način neprijateljskom (tj. đavolskom) obmanom, otpali su od pravog načina razmišljanja, pa su se, svrstavši se protiv predanja katoličanske Crkve ogriješili o shvatanje istine i, kao što se kaže u Solomonovim pričama, ogriješili su se o sopstvenu njivu i sopstvenim rukama su pobrali neplodnost, jer su se usudili da uklone bogodolične ukrase sa svetih zavjetnih poklona, pošto su i sveštenici govorili da ih nije bilo; o njima i Bog kroz proroka uzvikuje: *Mnogi pastiri* su pokvarili *moj vinograd* potlačili su *dio moj* (Jer. 12, 10). Sljedeći bezakonike koji povjerovali sopstvenom razumu, oklevetali su svetu Crkvu Hrista Boga našega, koja je Njegova nevjesta i nijesu razlučili sveto od gnusnog nazivajući ikonu Gospoda i Njegovih svetih jednakim statuama đavolskih idola. Zbog toga je Gospod Bog, ne mogući da podnese da gleda kako se Njegovi poslušnici uništavaju od te pošasti, svojim blagovoljenjem odasvud sazvao nas prvake koji izgaramo od božanskog žara kojim smo došli na znak Konstantina i Irine, naših imperatora, da bi (našom) zajedničkom odlukom vratio krepkost bogonadahnutom predanju katoličanske Crkve. Stoga ispitujući sa velikom brižljivošću, raspravljajući i sljedeći pravac istine, ne oduzimajmo ništa, nego sačuvajmo neokrnjenim sve što pripada katoličanskoj Crkvi, držeći se šest svetih sabora, a prije svega zato što se (ovaj) sabrao u blistavoj Nikejskoj mitropoliji, uz to i ono što je do sada u carskome Bogom čuvanom gradu sabrano.

Vjerujemo u jednoga Boga oca Svedržitelja, Tvorca neba i zemlje i svega vidljivog i nevidljivog. I u jednoga Gospoda Isusa Hrista Sina Božijega, Jedinorodnoga od Oca rođenog prije svih vjekova; Svjetlost od Svjetlosti Boga istinitog od Boga istinitog; rođenog ne stvorenog, jednosuštnog Ocu kroz Koga je sve postalo. Koji je radi nas ljudi i radi našeg spasenja sišao s nebesa, i ovaplotio se od Duha Svetoga i Marije djeve i postao čovjek; i Koji je raspet za nas u vrijeme Pontija Pilata i stradao i bio pogreben; i Koji je vaskrsao u treći dan po Pismu; Koji se vaznio na nebesa i sjedi sa desne strane Oca; i Koji će opet doći sa slavom da sudi živima i mrtvima, Njegovom Carstvu neće biti kraja. I u Duha Svetoga Gospoda Životvornoga, Koji od Oca (u lat.*i Sina - **Julijan kardinal u aktima 5. sabora u Firenci tvrdi da je kod Latina tog vremena postojao najstariji kodeks VII sabora u kome je pisalo: ex Patre Filioque – od*

[397] *Mansi, vol. 13, p. 373.*

ΟΡΟΣ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ ΜΕΓΑΛΗΣ καὶ οἰκουμενικῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸ δεύτερον.

Ἡ ἁγία μεγάλη καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἡ κατὰ Θεοῦ χάριν καὶ θέσπισμα τῶν εὐσεβῶν καὶ φιλοχρίστων ἡμῶν βασιλέων Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῆς αὐτοῦ μητρὸς συναθροισθεῖσα τὸ δεύτερον ἐν τῇ Νικαιέων λαμπρᾷ μητροπόλει τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας, ἐν τῇ ἁγίᾳ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐπονομαζομένῃ Σοφίᾳ, ἀκολουθήσασα τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὥρισε τὰ ὑποτεταγμένα.

D

E

Ὁ τὸ φῶς τῆς αὐτοῦ ἐπιγνώσεως ἡμῖν χαρισάμενος, καὶ τοῦ σκότους τῆς εἰδωλικῆς μανίας ἡμᾶς λυτρωσάμενος, Χριστὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν, νυμφευσάμενος τὴν ἁγίαν αὐτοῦ καθολικὴν ἐκκλησίαν μὴ ἔχουσαν σπῖλον ἢ ῥυτίδα, ταύτην ἐπηγγείλατο διαφυλάττεσθαι, τοῖς τε ἁγίοις αὐτοῦ μαθηταῖς διεβεβαιοῦτο λέγων· μεθ' ὑμῶν εἰμι πάσας τὰς ἡμέρας ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος.

TERMINUS SANCTÆ MAGNÆ ac universalis synodi secundo in Nicæa collecta.

Sancta magna ac universalis synodus, quæ per Dei gratiam, & sanctionem piorum & Christianorum imperatorum Constantini & Irenæ matris ejus, congregata est secundo in Nicensium clara metropoli Bithyniensium provinciæ in sancta Dei ecclesia, quæ cognominatur Sophia, sectata traditionem catholicæ ecclesiæ, definivit inferius ordinata.

QUI lucem agnitionis suæ nobis donavit, & a tenebris idolorum ac insania nos redemit, Christus scilicet Deus noster, desponsata sibi sancta sua catholica ecclesia non habente maculam seu rugam, hanc se conservaturum promisit; sanctisque discipulis suis asseverabat, dicens: *Vobiscum sum omnibus diebus usque ad consummationem sæculi*. Porro hanc repromissio- *Ephes. 5.* *Matt. 28.*

HARDUINI NOTÆ. Supra Σεβάλων. 2 Pro Τυμβριάδων in Pisidia.

Concil. General. Tom. XIII. Aa 2

Oca i Sina; u kodeksu Jol. stoji: ex Patre procedit – od Oca ishodi, a Filioque – i Sina je ispušteno. < U grčkom tekstu, naravno, toga nema – prim. prev. >) ishodi, Koji se sa Ocem i Sinom zajedno poštuje i zajedno slavi, Koji je govorio kroz proroke. U jednu svetu sabornu i apostolsku Crkvu. Ispovijedam jedno krštenje za oproštenje grijehova, čekam vaskrsenje mrtvih i život budućeg vijeka. Amin. Gnušamo se i anatemišemo Arija, njegove istomišljenike, kao i one koji su u zajednici sa njegovim pogubnim učenjem; i Makedonija i one oko njega koji su dobro nazvani pnevmatomasima. Ispovijedamo i da je naša presveta vladičica, sveta Marija zaista i istinski Bogorodica, jer je u tijelu rodila jednoga od Svete Trojice, Hrista Boga našega, prema onome kako je sabor u Efesu ranije utvrdio kao dogmat i koji je bezbožnog Nestorija i one oko njega udaljio iz Crkve jer je uveo dualizam (Hristove) ličnosti. Te uz to ispovijedamo da su dvije prirode u Onome koji se radi nas ovaplotio od prečiste Bogorodice i prisnodjeve Marije, znajući da je On savršeni Bog i savršeni čovjek, kao što je utvrdio Halkedonski sabor, koji je Eutihija i Dioskora kao bogohulnike proterala iz božanskog predvorja, pridružujući im isto tako i Severa, Petra i njihovu višestruko bogohulnu i na mnogo načina zapletenu teoriju, a sa njima anatemišemo i Origenove, Evagrijeve i Didimove priče, onako kao je poznato da je odlučio peti sabor održan u Konstantinopolju. Zatim propovijedamo i da u skladu sa osobinom priroda u Hristu postoje dvije volje i dvije energije, onako kako je usvojio šesti sabor u Konstantinopolju, zvanično odbacivši Honorija, Kira, Pira, Makarija i one koji u sebi ne posjeduju voljnu pobožnost i koji misle isto kao i oni. Sažeto rečeno, neokrnjenom čuvamo sva bilo pismeno ili usmeno ustanovljena crkvena predanja, od kojih je jedno ikonopisanje koje po vjerodostojnosti odgovara propovijedanju istine jevanđelske pripovijesti i nije fantazija o vaploćenju Boga Logosa niti da nam služi u skladu sa prilikama. Jer ono što se međusobno upotpunjuje, van svake sumnje se međusobno naglašava. Pošto je to tako, kao da idemo carskim putem sljedeći bogonadahnuto učenje naših svetih otaca i predanje katoličanske Crkve (jer znamo da je to put Svetoga Duha) sa svakom sigurnošću i brižljivošću određujemo da se, kao i znak časnog i životvornog krsta, isto tako i poštovane i svete ikone, kako one izrađene u bojama ili mozaiku tako i u drugom materijalu, izlažu u svetim Božijim crkvama, na sveštenim sasudima i pokrovcima, na zidovima i drvenoj podlozi, po kućama i na ulicama, kako ikona Gospoda Boga i Spasitelja našeg Isusa Hrista, tako i ikona prečiste naše vladičice svete Bogorodice, časnih anđela i svih svetih i prepodobnih ljudi. Jer što se češće na ikonama gledaju, to se oni koji ih posmatraju revnosnije podstiču na sjećanje na njihove obrasce i čežnju za njima, podstiču ih da ih cjelivaju i poštuju klanjajući im se. A to je dolično ne samo istinskom bogopoštovanju, kakvo odgovara našoj vjeri i neodvojivo i od same božanske prirode, a paljenjem kandila i kađenjem prinosi se znaku časnoga krsta, svetim jevanđeljima i ostalim sveštenim ukrasima dužno poštovanje, kao što je od starine bio pobožni običaj. Jer poštovanje prema ikoni se prenosi do njenog obrasca: ko se klanja ikoni, klanja se ipostasi izobraženoj na njoj. U tome nas podržava učenje naših svetih otaca, to jest predanje katoličanske Crkve, koja je s kraja na kraj sveta tako primila jevanđelje. Tako slijedimo Pavla, koji je govorio u Hristu i sav božanski apostolski zbor, kao i otačku svetost, držeći se predanja koje smo primili. Tako pobjedničke himne kao prorok pojemo Crkvi: *Pevaj, kćeri Sionska; klikuj, Izrailju; raduj se i veseli se iz svega srca, kćeri Jerusalimska! Ukloni Gospod sudove tvoje, odvrati neprijatelje tvoje; car . . . Gospod usred tebe je, nećeš se više bojati zla.* (Sof. 3, 14-15) i mir je u tebi za vječna vremena.

One, dakle, koji se usude drugačije da misle ili poučavaju, ili da šire crkvena predanja prema bezakonim jereticima i da nešto novo izmišljaju, ili odbacuju nešto od onoga što pripada Crkvi, bilo jevanđelje, ili krst, ili likovnu predstavu, ili svete mošti mučenika; ili se usudi da lukavo i izopačeno smišlja kako nešto od zvaničnih predanja katoličanske Crkve da izokrene, ili da se u nesakralne svrhe služi sveštenim sasudima, ili neporočnim manastirima; ukoliko bi takvi bili episkopi ili klerici, zapovijedamo da se raščine, a monasi i laici da se udalje iz zajednice.

ACTIO VII.

ANNO CHRISTI 787.

sionem non solum illis donavit, sed & nobis qui per eos credidimus in nomine ipsius. Ergo donum hoc quidam non cogitantes, a versuto inimico volatici quodammodo facti, a recta ratione eciderunt; traditioni etiam catholicæ ecclesiæ resultantes intellectu veritatis frustrati sunt: &, ut ait proverbialis sermo, in axe * agri sui erraverunt, & collegerunt manibus suis sterilitatem, quia sacrorum monumentorum Deo decibili ornamento derrahere præsumpserunt, cum sacerdotes quidem dicerentur, non essent autem; de quibus Deus per prophetam clamat: *Pastores multi corruperunt vineam meam, conculcaverunt portionem meam*. Sceleratos quippe secuti vi-
B ros sensibus suis pellectos, calumniati sunt sanctam Christi Dei nostri ecclesiam, quæ ipsi est desponsata, & inter sanctum & profanum non distinxerunt, imaginem Domini & sanctorum ejus similiter ut statuas diabolicorum idolorum nominantes. Propter quod Dominus Deus non ferens intueri ab hujusmodi pesti corrumpi subdi os suos, nos sacerdotii principes beneplacito
C suo undique convocavit * divino zelo ferventes, & nutu Constantini & Irenæ imperatorum nostrorum adductos: quatenus deifica catholicæ ecclesiæ traditio communi decreto recipiat firmitatem. Igitur cum omni diligentia perscrutantes, discutientes, & intentionem veritatis sectantes, nihil adimimus, nihil addimus; sed omnia quæ catholicæ sunt ecclesiæ, immutilata servamus: & sequentes sancta sex universalia concilia, in primis quod in splendida Nicæna metropoli convenit; adhuc etiam & quod post in divinitus conservanda regia urbe collectum est.

* agricolationis sux,

Jer. 12.

Ezech. 22.

* Gr. divino zelg & nutu

Credimus in unum Deum patrem omnipotentem, factorem cæli & terræ, visibilium omnium & invisibilium. Et in unum Dominum Jesum Christum Filium
D Dei unigenitum, qui ex Patre natus est ante omnia sæcula: lumen ex lumine, Deum verum de Deo vero; natum, non factum, consubstantialem Patri, per quem omnia facta sunt. Qui propter nos homines & propter nostram salutem descendit de cælis, & incarnatus est de Spiritu Sancto ex Maria virgine, & homo factus est: crucifixus etiam pro nobis sub Pontio Pilato, passus & sepultus est, & resurrexit tertia die secundum scripturas: ascendit ad cælos, sedet ad dexteram Patris: & iterum venturus est cum gloria judicare vivos & mortuos, cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum &
E vivificantem, qui ex Patre * Filioque procedit, qui cum Patre & Filio simul adoratur & conglorificatur, qui locutus est per prophetas. Et unam sanctam catholicam & apostolicam ecclesiam. Confiteor unum baptisma in remissionem peccatorum: expecto resurrectionem mortuorum, & vitam futuri sæculi. Amen. Abominamur autem & anathematizamus Arium & consentaneos & communicatores vesanæ opinionis ejus; & Macedoniumque & eos qui juxta ipsum be-
ne Pneumatomachi nominati sunt. Confitemur autem & dominam nostram sanctam

* Julian. Cardin. act. 5. conc. Flor. refertur a. apud Latinos extare tunc temporis exemplar verustissimum Filioque in quo legebatur, ex Patre Filioque.

* In cod. Jol. qui ex Patre procedit, omisso Filioque.

πιστίν δὲ ταύτην ἐπαγγελίαν οὐ μόνον αὐτοῖς ἐχαρίσατο, ἀλλὰ καὶ ἡμῖν τοῖς δι' αὐτῶν πιστεύσασιν εἰς τὸ ὄνομα αὐτοῦ. τῆς οὖν δωρεᾶς ταύτης ἀλογήσαντές τινες, ὡς ὑπὸ τοῦ ἀπατεῶνος ἐχθροῦ ἀναπτερύμενοι ἐξέπεσαν τοῦ ὀρθοῦ λόγου, καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀντιτεταγμένοι, πρὸς τὸ συμφέρον τῆς ἀληθείας διήμαρτον· καὶ ὡς φησιν ὁ παροιμιακὸς λόγος, τοὺς ἄξονας τοῦ ἰδίου γεωργίου πεπλάνηνται, καὶ συνῆξαν χερσὶν ἀκαρπίαν· ὅτι τῶν ἱερῶν ἀναθημάτων τὴν θεοπρεπῆ διάκοσμίαν διεβάλλειν τετολμήκασιν, ἱερεῖς μὲν λεγόμενοι, μὴ ὄντες δέ. περὶ ὧν ὁ Θεὸς διὰ τῆς προφητείας φησὶ· ποιμένες πολλοὶ διέφθειραν τὴν ἀμπελῶνά μου, ἐμόλυναν τὴν μερίδα μου. ἀνιέροις γὰρ ἐπακολουθήσαντες ἀνδράσι, ταῖς ἰδίαις φρεσὶ πειθομένους, κατηγόρησαν τῆς ἁρμοδίσης Χριστῷ τῷ Θεῷ ἁγίας αὐτοῦ ἐκκλησίας, καὶ ἀνὰ μέσον ἁγίου καὶ βεβήλου οὐ διέστειλαν, τὴν εἰκόνα τοῦ κυρίου καὶ τῶν ἁγίων αὐτοῦ ὁμοίως ταῖς ζοάνοις τῶν σατανικῶν εἰδώλων ὀνομάσαντες. διὸ μὴ φέρων ὁρᾶν ὑπὸ τοιαύτης λύμης διαφθειρόμενον τὸ ὑπήκοον ὁ δεσπότης Θεὸς, ἡμᾶς τοὺς ἁπανταχοῦ τῆς ἱερωσύνης ἀρχηγοὺς τῇ αὐτοῦ εὐδοκίᾳ συνεκάλεσε, θείῳ ζήλῳ καὶ ἐπιτάσει Κωνσταντίνου καὶ Εἰρήνης τῶν εὐσεβεστάτων ἡμῶν βασιλέων· ὅπως ἡ ἔνθεος παράδοσις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας κοινῷ ψήφῳ ἀπολάβῃ τὸ κῦρος. μηδὲν πάσης τοίνυν ἀκριβείας ἐρευνήσαντές τε καὶ διασκεψάμενοι, καὶ τῷ σκοπῷ τῆς ἀληθείας ἀκολουθήσαντες, οὔτε ἀφαιροῦμεν, οὐδὲν προστίθεμεν, ἀλλὰ πάντα τὰ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἀμείωτα διαφυλάττομεν· καὶ ἑπόμενοι ταῖς ἁγίαις οἰκουμενικαῖς ἓξ συνόδοις, ἅτε μὲν τῇ ἐν τῇ λαμπρᾷ Νικαέων μητροπόλει συναθροισθείσῃ, ἔτι γε μὴν καὶ τῇ μετ' αὐτὴν ἐν τῇ θεοφυλάκτῳ βασιλίδι πόλει.

Πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ὁρατῶν τε πάντων καὶ ἀοράτων. καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν υἱὸν τοῦ Θεοῦ τὸν μονογενῆ, τὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθέντα πρὸ πάντων τῶν αἰώνων· φῶς ἐκ φωτὸς, Θεὸν ἀληθινὸν ἐκ Θεοῦ ἀληθινοῦ, γεννηθέντα, οὐ ποιηθέντα ὁμοούσιον τῷ πατρὶ, δι' οὗ τὰ πάντα ἐγένετο· τὸν δι' ἡμᾶς τοὺς ἀνθρώπους καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν κατελθόντα ἐκ τῶν οὐρανῶν, καὶ σαρκωθέντα ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, σταυρωθέντα ὑπὲρ ἡμῶν ἐπὶ Ποντίου Πιλάτου, καὶ παθόντα, καὶ ταφέντα· καὶ ἀναστάντα τῇ τρίτῃ ἡμέρᾳ κατὰ τὰς γραφὰς· καὶ ἀνελθόντα εἰς τοὺς οὐρανοὺς, καὶ καθεζόμενον ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρός· καὶ πάλιν ἐρχόμενον μετὰ δόξης κρῖναι ζῶντας καὶ νεκροὺς οὗ τῆς βασιλείας οὐκ ἔσται τέλος. καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον καὶ ζωοποιὸν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς ἐκπορευόμενον, τὸ σὺν πατρὶ καὶ υἱῷ συμπροσκυνούμενον καὶ συνδοξαζόμενον, τὸ λαλῆσαν διὰ τῶν προφητῶν· εἰς μίαν ἁγίαν καθολικὴν καὶ ἀποστολικὴν ἐκκλησίαν. ὁμολογῶ ἓν βάπτισμα εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν· προσδοκῶ ἀνάστασιν νεκρῶν, καὶ ζωὴν τοῦ μέλλοντος αἰῶνος. ἀμήν. βδελυσσόμεθα δὲ καὶ ἀναθεματίζομεν Ἄρειον καὶ τοὺς αὐτῷ σύμφρονας καὶ κοινωνοὺς τῆς μανιώδους αὐτοῦ κακοδοξίας· Μακεδόνιόν τε καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν καλῶς ὀνομασθέντας πνευματομάχους, ὁμολογοῦμεν δὲ καὶ τὴν θε-

Ja, Petar nedostojni protoprezviter trona svetog apostola Petra, koji zastupam Hadrijana papu starijeg Rima, pošto sam to tako definisao. potpisao sam se.

Ja, Petar nedostojni prezviter i iguman manastira našeg svetog oca Save, koji zastupam Hadrijana papu starijeg Rima, pošto sam to tako definisao, potpisao sam se.

Ja, Tarasije milošću Božijom episkop Konstantinopolja, novoga Rima, slijedeći otačke dogmate i predanje katoličanske Crkve, pošto sam to tako definisao, potpisao sam se.

Ja, Toma milošću Božijom prezviter i iguman manastira našeg svetog oca Arsenija, koji se nalazi i Egiptu više Vavilona(?), zastupajući tri apostolska trona, Aleksandrijski, Antiohijski i Jerusalimski, slijedeći otačke dogmate i predanje katoličanske Crkve, pošto sam to tako definisao, potpisao sam se.

Ja, Agapije nedostojni episkop Kesarije, slijedeći otačke dogmate i slijedeći predanje katoličanske Crkve, pošto sam to tako definisao, potpisao sam se.

Ja, Jovan nedostojni episkop Efesa, slijedeći otačke dogmate i slijedeći predanje katoličanske Crkve, pošto sam to tako definisao, potpisao sam se.

Ja, Konstantin milošću Božijom nedostojni episkop Konstantije na ostrvu Kipru, slijedeći otačke dogmate i slijedeći predanje katoličanske Crkve, pošto sam to tako definisao, potpisao sam se.

Ja, **Leon milošću Božijom episkop Herakleje u Trakiji**, slijedeći otačke dogmate i slijedeći predanje katoličanske Crkve, pošto sam to tako definisao, potpisao sam se.

Ja, Vasilije nedostojni episkop Ankire, slijedeći otačke dogmate i slijedeći predanje katoličanske Crkve, pošto sam to tako definisao, potpisao sam se.

Ja, Nikolaj nedostojni episkop Kizika, slijedeći otačke dogmate i slijedeći predanje katoličanske Crkve, pošto sam to tako definisao, potpisao sam se.

Ja, Evtimije nedostojni episkop Sarda, slijedeći otačke dogmate i slijedeći predanje katoličanske Crkve, pošto sam to tako definisao, potpisao sam se.

Ja, Petar nedostojni episkop Nikomedije, slijedeći otačke dogmate i slijedeći predanje katoličanske Crkve, pošto sam to tako definisao, potpisao sam se.

Ja, grješni Ilija episkop Krita slijedeći otačke dogmate i slijedeći predanje katoličanske Crkve, pošto sam to tako definisao, potpisao sam se.

Ja, Ipatije nedostojni episkop Nikeje, slijedeći otačke dogmate i slijedeći predanje katoličanske Crkve, pošto sam to tako definisao, potpisao sam se.

Ja, grješni Stavrakije episkop Halkedona, slijedeći otačke dogmate i slijedeći predanje katoličanske Crkve, pošto sam to tako definisao, potpisao sam se.

Ja, Leon prezviter svete velike Božije crkve i vikar trona mitropolije Side, slijedeći otačke dogmate i slijedeći predanje katoličanske Crkve, pošto sam to tako definisao, potpisao sam se.

Ja, grješni Danilo episkop Amase, slijedeći otačke dogmate i slijedeći predanje katoličanske Crkve, pošto sam to tako definisao, potpisao sam se.

Ja, Konstantin nedostojni episkop Gangra, slijedeći otačke dogmate i slijedeći predanje katoličanske Crkve, pošto sam to tako definisao, potpisao sam se.

Ja, grješni Epifanije đakon presvete crkve Katane u provinciji Siciliji i zastupnik Tome, presvetog arhiepiskopa Sardinije, slijedeći otačke dogmate i slijedeći predanje katoličanske Crkve, pošto sam to tako definisao, potpisao sam se.

Ja, **Nikifor nedostojni episkop Dirahijuma**, isto.

Ja, Anastasije nedostojni episkop Nikopolja, isto.

Ja, Nikita nedostojni episkop Klaudiopolja, isto.

Ja, Grigorije nedostojni episkop Neokezarije, isto.

Ja, Grigorije nedostojni episkop Psinunta, isto.

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VII.

δέσποιναν ἡμῶν τὴν ἁγίαν Μαρίαν κυρίως καὶ ἀληθῶς Θεοτόκον, ὡς τεκοῦσαν σαρκὶ τὸν ἕνα τῆς ἁγίας Τριάδος Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν, καθὰ καὶ ἡ ἐν Ἐφέσῳ τὸ πρότερον ἐδογμάτισε συνοδος, καὶ τὴν ἀσεβῆ Νεστόριον καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν, ὡς πρόσωπικὴν δυάδα εἰσαγοντας, τῆς ἐκκλησίας ἐξώθησε. σὺν τούτοις δὲ καὶ τοὺς δύο φύσεις ὁμολογοῦμεν τοῦ σαρκωθέντος δι' ἡμᾶς ἐκ τῆς ἀχράντου Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας, τέλειον αὐτὸν Θεὸν καὶ τέλειον ἄνθρωπον γινώσκοντες. ὡς καὶ ἡ ἐν Χαλκηδόνι συνοδος ἐξεφώνησεν, Εὐτυχῆ καὶ Διόσκορον δυσφημήσαντας τῆς Θείας αὐλῆς ἐξελάσασα· συνυποβάλλοντες αὐτοῖς Σεβῆρον, Πέτρον, καὶ τὴν πολυβλάσφημον αὐτῶν ἀλληλοπλοκον σειρὰν, μεθ' ὧν καὶ τὰ Ὡριγένους, Εὐαγρίου τε καὶ Διδύμου μυθεύματα ἀναθεματίζομεν, ὡς καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει συγκροτηθεῖσα πέμπτη συνοδος. εἶτά τε καὶ δύο θελήματα καὶ ἐνεργείας κατὰ τὰ τῆς φύσεως ἰδιότητα ἐπὶ Χριστοῦ κηρύττομεν, καθ' ὃν τρόπον καὶ ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει ἕκτη σύνοδος ἐξεβόησεν, ἀποκηρύξασα Σέργιον, Ονώριον, Κῦρον. Πύρρον, Μακάριον, τοὺς ἀθελήτους τῆς εὐσεβείας. καὶ τοὺς τούτων ὁμόφρονας. καὶ συνελόντες φαμὲν, ἁπάσας τὰς ἐκκλησιαστικὰς ἐγγράφους ἢ ἀγράφους παραδόσεις ἀκηλιδωτως φυλάττομεν· ὧν μία ἐστὶ καὶ ἡ τῆς εἰκονικῆς ἀναζωγραφήσεως ἐκτύπωσις, ὡς τῇ ἱστορίᾳ τοῦ εὐαγγελικοῦ κηρύγματος συνάδουσα, ὡρὸς πίστωσιν τῆς ἀληθινῆς καὶ οὐ κατὰ φαντασίαν τοῦ Θεοῦ λόγου ἐνανθρωπήσεως, καὶ εἰς ὁμοίαν λυσιτέλειαν ἡμῖν χρησιμεύουσα. τὰ γὰρ ἀλλήλων δηλωτικὰ, ἀναμφιβόλως καὶ τοὺς ἀλλήλων ἔχουσιν ἐμφάσεις. τούτων ὕτως ἐχόντων, τῇ βασιλικῇ ὥσπερ ἐρχόμενοι ζίβον, ἑπακολουθοῦντες τῇ θεηγόρῳ διδασκαλίᾳ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· τὸ γὰρ ἐν αὐτῇ οἰκήσαντος ἁγίου πνεύματος εἶναι τοῦτο γινώσκομεν· ὁρίζομεν σὺν ἀκριβείᾳ πάσῃ καὶ ἐμμελείᾳ παραπλησίως τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ ἀνατίθεσθαι τοὺς σεπτοὺς καὶ ἁγίας εἰκόνας, τοὺς ἐκ χρωμάτων καὶ ψηφίδων καὶ ἑτέρας ὕλης ἐπιτηδείως ἐχούσης ἐν τοῖς ἁγίοις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις, ἐν ἱεροῖς σκεύεσι καὶ ἐσθῆσι, τοίχοις τε καὶ σανίσιν, οἴκοις τε καὶ ὁδοῖς· τῆς τε τοῦ κυρίου καὶ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ εἰκόνος, καὶ τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν τῆς ἁγίας Θεοτόκου, τιμίων τε ἀγγέλων, καὶ πάντων ἁγίων καὶ ὁσίων ἀνδρῶν. ὅσῳ γὰρ συνεχῶς δι' εἰκονικῆς ἀνατυπώσεως ὁρῶνται, τοσοῦτον καὶ οἱ ταύτας θεώμενοι διανίστανται πρὸς τὸ τῶν πρωτοτύπων μνήμιόν τε καὶ ἐπιπόθησιν, καὶ ταύτας ἀσπασμὸν καὶ τιμητικὴν προσκύνησιν ἀπονέμειν, ἀ μὴν τὴν κατὰ πίστιν ἡμῶν ἀληθινὴν λατρείαν, ἣ πρέπει μόνῃ τῇ θείᾳ φύσει. ἀλλ' ὃν τρόπον τῷ τύπῳ τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ καὶ τοῖς ἁγίοις εὐαγγελίοις καὶ τοῖς λοιποῖς ἱεροῖς ἀναθήμασι, καὶ θυμιάσμασιν καὶ φώτων προσαγωγὴν πρὸς τὴν τούτων τιμὴν ποιεῖσθαι, καθὼς καὶ τοῖς ἀρχαίοις εὐσεβῶς ἐθίσθη. ἡ γὰρ τῆς εἰκόνος τιμὴ ἐπὶ τὸ πρωτότυπον διαβαίνει· καὶ ὁ προσκυνῶν τὴν εἰκόνα, προσκυνεῖ ἐν αὐτῇ τοῦ ἐγγραφομένου τὴν ὑπόστασιν. ὅπω γὰρ κρατυνθῇ ἡ τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν διδασκαλία, τοῦτων παράδοσις τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, τῆς ἀπὸ

Mariam proprie ac veraciter Dei genitricem, quoniam peperit carne unum ex sancta Trinitate, Christum videlicet Deum nostrum, secundum quod & Ephesinum prius dogmatizavit concilium quod * infirmum Nestorium cum collegis suis, tamquam personalem dualitatem introducentem, ab ecclesia pepulit. Cum his autem & duas naturas confitemur ejus qui incarnatus est propter nos ex intemerata Dei genitrice semper virgine Maria, perfectum eum Deum & perfectum hominem cognoscentes, quemadmodum & Chalcedonensis synodus promulgavit, Eutychetem & Dioscorum * diffamatos a divino atrio abigens: conferentes cum illis pariter Severum, Petrum, & eorum multifarie blasphemantem alterutris perplexionibus restim contextam: cum quibus & Origenis & Evagrii ac Didymi fabulas anathematizamus, sicuti & Constantinopoli congregatum quintum concilium egisse dignoscitur. Deinde quoque & duas voluntates & operationes secundum naturarum proprietatem in Christo prædicamus; quemadmodum & Constantinopoli sexta synodus exclamavit, adjiciens Sergium, * Honorium, Cyrum, Pyrrhum, Macarium, & eos qui sine voluntate sunt pietatis, atque istis similia sentientes. Et ut compendiose fateamur, omnes ecclesiasticas sive scripto, sive sine scripto sancitas nobis traditiones illibate servamus: quarum una est etiam imaginalis picturæ formatio, quæ historiæ evangelicæ prædicationis concinit, ad certitudinem veræ & non secundum phantasiam Dei Verbi inhumanationis effectæ, & ad similem nobis utilitatem commode proficiens. Quæ namque se mutuo indicant, * incunctanter etiam mutuas habent significationes. His ita se habentibus, * regiæ quasi continuati semitæ, sequentesque divinitus inspiratum sanctorum patrum nostrorum magisterium, & catholicæ traditionem ecclesiæ (nam Spiritus Sancti hanc esse novimus, qui nimirum in ipsa inhabitat) definimus in omni certitudine ac diligentia, sicut figuram pretiosæ ac vivicæ crucis, ita venerabiles ac sanctas imagines proponendas, tam quæ de coloribus & tessellis, quam quæ ex alia materia * congruenter in sanctis Dei ecclesiis, & sacris vasis, & vestibus, & in parietibus ac tabulis, domibus & viis: tam videlicet imaginem Domini Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi, quam intemeratæ dominæ nostræ sanctæ Dei genitricis, honorabiliumque angelorum, & omnium sanctorum simul & almorum virorum. Quanto enim frequentius per imaginalem formationem videntur, tanto qui has contemplantur, alacrius eriguntur ad primitivorum earum memoriam & desiderium, * ad osculum, & ad honorariam his adorationem tribuendam. Non tamen ad veram latriam, quæ secundum fidem est, quæque solam divinam naturam decet, impartiendam: ita ut istis, sicuti figuræ pretiosæ ac vivificæ crucis, & sanctis evangeliis, & reliquis sacris monumentis, incensorum & luminum obiatio ad harum honorem efficiendum exhibeatur, quemadmodum & antiquis piæ consuetudinis erat. Imaginis enim honor ad primitivum transit: & qui adorat imaginem ado-

* Impium

* Gr. blasphemantes

* Sanctus Maximus Graius doct. & confessor, qui tempore Honorii PP scripsit, illum egregie defendit in dialogo cum Pyrrho, ut supra dictum est in 6. synodo, act. 15.

* Indubitanter

* regiaque incedentes via,

* Gr. cong. se habente

* Gr. & hîc osculum & honorariam adorat. trib. non tamen veram lat.

Ja, Teodor nedostojni episkop Mira, isto.
Ja, grešni Teofilakt, đakon i zastupnik (episkopskog) trona Stavropolja u Kariji, isto.
Ja, Evstatije nedostojni episkop Laodikije, isto.
Ja, Mihailo nedostojni episkop Sinada(?), isto.
Ja, Lron nedostojni episkop Ikonija, isto.
Ja, *Georgije (*Gregorije) nedostojni episkop Antiohije u Pisidiji, isto.
Ja, *Konstans (*Konstantin) nedostojni episkop Perge, isto.
Ja, grešni Grigorije prezviter i zastupnik (episkopskog) trona Mokisa, isto.
Ja, Hristofor nedostojni episkop Trapezunta, isto.
Ja, Leon, nedostojni episkop Rodosa, isto.
Ja, Manoilo nedostojni episkop Hadrijanopolja, isto.
Ja, Vasilije, nedostojni episkop Sileja, isto.
Ja, Teodor nedostojni episkop Seleukije, isto.
Ja, Nikolaj, nedostojni episkop Jerapolja (Hierapolja), isto.
Ja, *Konstans (*Konstantin) nedostojni episkop Regija, isto.
Ja, **grešni Kiril, monah i zastupnik *Nikera (*Nikete) episkopa Gotije**, isto.
Ja, Stefan nedostojni episkop Sugnanjana(?), isto.
Ja, Teodor nedostojni episkop Katane, isto.
Ja, Jovan nedostojni episkop Tauromenija, isto.
Ja, Galaton (*grč.* Platon) nedostojni prezviter i vikar Stefana episkopa Sirakuze, isto.
Ja, Gaudiozo nedostojni episkop Mesenije, isto.
Ja, Teodor nedostojni episkop Panorma, isto.
Ja, Stefan nedostojni episkop Bibona, isto.
Ja, Konstans nedostojni episkop Leontine, isto.
Ja, Teodor nedostojni episkop Taurijane, isto.
Ja, Hristofor nedostojni episkop svete Kirijake, isto.
Ja, Vasilije nedostojni episkop Liparita(?), isto.
Ja, Teotim nedostojni episkop Krotonjana, isto.
Ja, Konstans nedostojni episkop Karine, isto.
Ja, Teofan nedostojni episkop Lilibrja, isto.
Ja, **Jovan, nedostojni episkop *Treokaleja (*Trivalija)**[398], isto.
Ja, Teodor nedostojni episkop Tropeja(?) isto.
Ja, Sergije nedostojni episkop Nikoterana(?), isto.
Ja, Teofilakt nedostojni episkop Evhaita(?), isto.
Ja, Mavrijan, nedostojni episkop Pompejopolja, isto.
Ja, Teodor nedostojni episkop Vizije, isto.
Ja, grešni Antonije, monah i zastupnik (episkopskog) trona Smirne, isto.
Ja, Evstratije* (*Evstatije) nedostojni episkop Apamije, isto.
(nema na grčkom - Ja, Teofan nedostojni episkop Lebeda, isto.)
Ja, Petar nedostojni episkop Germijana(?), isto.
Ja, Jovan, nedostojni episkop Arkadiopolja, isto.
Ja, Sisinije nedostojni episkop Parija, isto.
Ja, Epifanije nedostojni episkop *Melitene (*Melita), isto.
Ja, Nikita nedostojni episkop Prekonesa isto.
Ja, Konstans nedostojni episkop Sevastopolja, isto.

[398] Travunije, pod jurisdikcijom dukljanskog mitropolita koji odluku ne smije da potpiše jer štiti interese ikonoklastičke Skitsko-sarmatske crkve (*prim. prir.*).

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO VII.

adorat in ea depicti subsistentiam. Sic enim robur obtinet sanctorum patrum nostrorum doctrina, id est traditio sanctæ catholicæ ecclesiæ, quæ a finibus usque ad fines terræ suscepit evangelium. Sic Paulum, qui in Christo locutus est, & omnem divinum apostolicum cœtum, & paternam sanctitatem exequimur, tenentes traditiones quas accepimus. Sic triumphales ecclesiæ prophetice canimus hymnos: *Gaude satis filia Sion, prædica filia Jerusalem; jucundare & lætare ex toto corde tuo. Abstulit Dominus a te injustitias adversantium tibi: redemit te de manu inimicorum tuorum. Dominus rex in medio tui: non videbis mala ultra, & pax in te in tempus æternum.*

1. Thess. 2.

Soph. 3.

Eos ergo qui audent aliter sapere aut docere, aut secundum sceleslos hæreticos ecclesiasticas traditiones spernere, & novitatem quamlibet excogitare, vel projicere aliquid ex his quæ sunt ecclesiæ deputata, sive evangelium, sive figuram crucis, sive imaginalem picturam, sive sanctas reliquias martyris; aut excogitare prave, aut astute ad subvertendum quidquam ex legitimis traditionibus ecclesiæ catholicæ; vel etiam quasi communibus uti sacris vasis, aut venerabilibus monasteriis: si quidem episcopi aut clerici fuerint, deponi præcipimus; monachos autem vel laicos a communione segregari.

Petrus indignus primus presbyter sedis sancti apostoli Petri, & locum supplens Hadriani papæ senioris Romæ, definiens subscripsi.

Petrus indignus presbyter & hegumenus monasterii sancti patris nostri Sabbæ siti Romæ: & locum supplens Hadriani papæ senioris Romæ, definiens subscripsi.

Tarasius misericordia Dei episcopus Constantinopoleos novæ Romæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Joannes misericordia Dei presbyter & patriarchalis syncellus, locum retinens trium apostolicarum sedium, Alexandrinæ, Antiochenæ & Hierosolymitanæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Thomas misericordia Dei presbyter & hegumenus monasterii sancti patris nostri Arsenii siti in Ægypto super Babylonem, retinens locum trium apostolicarum sedium, Alexandrinæ, Antiochenæ & Hierosolymitanæ, paterna dogmata subsequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Agapius indignus episcopus Cæsariæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Joannes indignus episcopus Ephesi, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Constantinus misericordia Dei indignus episcopus Constantiæ Cypriorum insulæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Leo misericordia Dei episcopus Heracliæ Thraciæ, paterna dogmata sequens & tradi-

Α περάτων εἰς πέρατα δεξαμενὴς τὸ εὐαγγέλιον. ὑπὸ τοῦ ἐν Χριστῷ λαλήσαντι Παύλῳ καὶ πᾶσῃ τῇ θείᾳ ἀποστολικῇ ὁμηγύρει καὶ καθολικῇ ἁγιότητι ἑξακολουθοῦμεν, κρατοῦντες τὰς παραδόσεις ἃς παρελήφαμεν· οὕτω τοὺς ἐπινικίους τῇ ἐκκλησίᾳ προφητικῶς κατεπᾴδομεν ὕμνους. χαῖρε σφόδρα θύγατερ Σιών, κήρυσσε θύγατερ Ἱερουσαλήμ. τέρπου καὶ εὐφραίνου ἐξ ὅλης τῆς καρδίας σου. περιῄρηκε κύριος ἐκ σοῦ τὰ ἀδικήματα τῶν ἀντικειμένων σοι, λελύτρωται ἐκ χειρὸς ἐχθρῶν σου. κύριος βασιλεὺς ἐν μέσῳ σου· οὐκ ὄψει κακὰ ἔτι, καὶ ἐρεῖ ἐπὶ σοὶ εἰς τὸν αἰῶνα χρόνον.

Β Τοὺς οὖν τολμῶντας ἑτέρως φρονεῖν ἢ διδάσκειν, ἢ κατὰ τὰς ἁγίας αἱρετικὰς τὰς ἐκκλησιαστικὰς παραδόσεις ἀθετεῖν, καὶ καινοτομίαν τινὰ ἐπινοεῖν, ἢ ἀποβάλλεσθαί τι ἐκ τῶν ἀνατεθειμένων τῇ ἐκκλησίᾳ, εὐαγγέλιον, ἢ τύπον τοῦ σταυροῦ, ἢ εἰκονικὴν ἀναζωγράφησιν, ἢ ἅγιον λείψανον μάρτυρος· ἢ ἐπινοεῖν σχολιῶς καὶ πανούργως, πρὸς τὸ ἀναῤῥῦψαί ἕν τι τῶν ἐνθέσμων παραδόσεων τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας· ἔτι γε μὴν ὡς κοινοῖς χρῆσθαι τοῖς ἱεροῖς κειμηλίοις ἢ τοῖς ἁγίοις μοναστηρίοις· ἐπισκόπους μὲν ὄντας ἢ κληρικοὺς καθαιρεῖσθαι προσάσομεν, μονάζοντας δὲ ἢ λαϊκοὺς τῆς κοινωνίας ἀφορίζεσθαι.

C Πέτρος ἀνάξιος πρωτοπρεσβύτερος τοῦ θρόνου τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Πέτρου, καὶ τὸν τόπον ἀναπληρῶν Ἀδριανοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ὡρίσας ὑπέγραψα.

Πέτρος ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Σάββα, καὶ τὸν τόπον ἀναπληρῶν Ἀδριανοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Γαράσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ῥώμης, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν, & τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὡρίσας ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ πατριαρχικὸς D σύγκελλος, τὸν τόπον ἐπέχων τῶν θείων ἀποστολικῶν θρόνων, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας καὶ Ἱεροσολύμων, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Θωμᾶς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῆς ἁγίας πατρὸς ἡμῶν Ἀρσενίου τῆς ἀσκησάσης ἐν Αἰγύπτῳ ἄνω Βαβυλῶνος, ἐχόντων τὸν τόπον τῶν θείων ἀποστολικῶν θρόνων, Ἀλεξανδρείας, Ἀντιοχείας, καὶ Ἱεροσολύμων, τοῖς πατρικοῖς ἑπόμενος δόγμασι καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἀγάπιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καισαρείας, τοῖς E πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἐφέσου, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Κωνσταντῖνος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος τῆς Κυπρίων νήσου, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Λέων ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Ἡρακλείας Θράκης, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παρα-

Ja, Jovan, nedostojni prezviter i vikar (episkopskog) trona Kolonije, isto.
Ja, Evstratije nedostojni episkop Metimnjana, isto.
Ja, Leon nedostojni episkop Kija, isto.
Ja, **Grigorije nedostojni prezviter i zastupnik (episkopskog) trona Nikopolja**, isto.
Ja, Jovan, nedostojni episkop Apra, isto.
Ja, Teofilakt, nedostojni episkop Kipsela(?). isto.
Ja, Teodor, nedostojni episkop Hetakleopolja (Irakliopolja) * (*ili Pidahtoje), isto.
Ja, Evstatije, nedostojni episkop Kotrada(?) isto.
Ja, Kirijak, nedostojni episkop Drizipara(?)[399], isto.
Ja, Leon, nedostojni episkop Mesembrije, isto.
Ja, Grigorije, nedostojni episkop Derka(?). isto.
Ja, Jovan, nedostojni episkop Nise (*grč.* Nisa[400]), isto.
Ja, Grigorije, nedostojni episkop [401] Carskih Termi, isto.
Ja, Soterih, nedostojni episkop Kiskisa(?), isto.
Ja, *Georgije (*Grigorije), nedostojni episkop Kamulijana(?), isto.
Ja, Damijan, nedostojni episkop Mitilene, isto.
Ja, [402]Konstans, nedostojni episkop Mastaura(?), isto.
Ja, Georgije, nedostojni episkop Vriula(?), isto.
Ja, Teodor, nedostojni episkop Nise, isto.
Ja, Teofilakt, nedostojni episkop Trale, isto.
Ja, Olbijan, nedostojni episkop Eleje, isto.
Ja, Pardo, nedostojni episkop Pitane, isto.
Ja, Leon, nedostojni episkop Algiza(?), isto.
Ja, *Teognije (**grč.* Teognid), nedostojni prezviter i vikar Siona, isto.
Ja, Stratonik, nedostojni episkop Kime, isto.
Ja, Vasilije, nedostojni episkop Atramiteja, isto.
Ja, Teofilakt, nedostojni episkop Ipepa[403] (Hipepljana(?)), isto.
Ja, Teofan, nedostojni episkop Kaloje, isto.
Ja, **Leon, nedostojni episkop Fokije**, isto.
Ja, Vasilije, nedostojni episkop Pergama, isto.
Ja, Grigorije, nedostojni episkop Paleaspolja, isto.
Ja, **Jovan, nedostojni episkop grada Asa(?),** isto.
Ja, Vasilije, nedostojni episkop Magnezije, isto.
Ja, *Mavrijan (*Mavrin), nedostojni episkop grada Atandra[404], isto.
Ja, Likast, nedostojni episkop Vareta(?), isto.
Ja, Konstans, zastupnik episkopa grada Agaje, isto.
Ja, Nikifor, zastupnik Gargara(?), isto.
Ja, Nikodim, nedostojni episkop Evaza(?), isto.
Ja, Sava, nedostojni episkop Anejana(?), isto.
Ja, Nikifor, nedostojni episkop Arkadiopolja, isto.
Ja, Kozma, nedostojni episkop Mirine, isto.

[399] U bilješci *Drisipara.*
[400] Umjesto *Nise*, kao i gore.
[401] U rukopisu umjesto *Imperialium*, stoji *Reglium.*
[402] U rukopisu *Konstantin.*
[403] *Hypepon*, umjesto *Hypaepon – Ipepa (Hipepa).*
[404] Umjesto *Antandra.*

ANNO CHRISTI 787.

παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κυζίκου, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Εὐθύμιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σάρδεων, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Πέτρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικομηδείας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἠλίας ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Κρήτης, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ὑπάτιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικαίας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Σταυράκιος ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Χαλκηδόνος, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Λέων πρεσβύτερος τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου τῆς Σιδηήσου μητροπόλεως, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Δανιὴλ ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Ἀμασείας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γαγγρῶν, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Ἐπιφάνιος διάκονος τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Κατάνης τῆς Σικελῶν νήσου, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων Θωμᾶ τοῦ ἁγιωτάτου ἀρχιεπισκόπου Σαρδινίας, τοῖς πατρικοῖς δόγμασιν ἑξακολουθῶν καὶ τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ὁρίσας ὑπέγραψα.

Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Δυρραχίου ὁμοίως.

Ἀναστάσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικοπόλεως παλαιᾶς Ἠπείρου ὁμοίως.

Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κλαυδιουπόλεως ὁμοίως.

Γρηγόριος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας ὁμοίως.

Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πισινοῦντος ὁμοίως.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας ὁμοίως.

Θεοφύλακτος ἁμαρτωλὸς, διάκονος καὶ ἔξαρχος, καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ θρόνου Σταυροπόλεως, ἤτοι Καρίας, ὁμοίως.

Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λαοδικείας ὁμοίως.

Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Συνάδων ὁμοίως.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Ἰκονίου ὁμοίως.

Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀντιοχείας τῆς Πισιδίας ὁμοίως.

Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πέργης ὁμοίως.

ACTIO VII.

tionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Basilius indignus episcopus Ancyræ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Nicolaus indignus episcopus Cyzici, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Euthymius indignus episcopus Sardorum paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Petrus indignus episcopus Nicomediæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Elias peccator episcopus Cretæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Hypatius indignus episcopus Nicææ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Stauracius peccator episcopus Chalcedonis, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Leo presbyter sanctæ magnæ Dei ecclesiæ & vicarius sedis Sidensis metropoleos, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Daniel peccator episcopus Amasiæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Gangrensium, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Epiphanius peccator, diaconus sanctissimæ ecclesiæ Catanæ Siculorum provinciæ, & locum retinens Thomæ sanctissimi archiepiscopi Sardiniæ, paterna dogmata sequens & traditionem catholicæ ecclesiæ, definiens subscripsi.

Nicephorus indignus episcopus Dyrrachii similiter.

Anastasius indignus episcopus Nicopoleos similiter.

Niceta indignus episcopus Claudiopoleos similiter.

Gregorius indignus episcopus Neocæsariæ similiter.

Gregorius indignus episcopus Pisinuntis similiter.

Theodorus indignus episcopus Myrensium similiter.

Theophylactus peccator, diaconus & locum retinens throni Stauropoleos Cariæ, similiter.

Eustathius indignus episcopus Laodiceæ similiter.

Michael indignus episcopus Synadensium similiter.

Leo indignus episcopus Iconii similiter.

Georgius indignus episcopus Antiochiæ Pisidiæ similiter. * Gregorius

Constans indignus episcopus Pergæ similiter. * Constantinus

Geor-

Ja, Jovan, nedostojni episkop Saluntijanske(?) crkve, isto.
Ja, **Urso, episkop svete crkve Avaritijana**(?), isto.
Ja, grješni Lavrentije, episkop svete crkve Apsartijana(?), isto.
Ja, Evstatije, nedostojni episkop Soljana(?), isto.
Ja, Spiridon, nedostojni episkop Kitrana[405], isto.
Ja, Teodor, nedostojni episkop Kitija, isto.
Ja, Georgije, nedostojni episkop Trimitunta, isto.
Ja, Aleksandar, nedostojni episkop Amatunta, isto.
Ja, **Jovan, nedostojni episkop Nikeje u Trakiji[406]**, isto.
Ja, Jovan, nedostojni episkop Redesta, isto.
Ja, Melhisedek, nedostojni episkop Kalipolja, isto.
Ja, Leonida, nedostojni episkop Kiljana(?) (Keljana(?)), isto.
Ja, Jovan, nedostojni episkop Panija, isto.
Ja, Teofilakt, nedostojni episkop Haritopolja, isto.
Ja, Jovan, nedostojni episkop Litoprosopa, isto.
Ja, Sisinije, nedostojni episkop Halkide, isto.
Ja, nedostojni episkop Zurula (*grč.* Tzurula), isto.
Ja, Venijamin, nedostojni episkop Lizičana(?), isto.
Ja, Konstans, prezviter i zastupnik Heksamilija (*grč.* Eksamilija), isto.
Ja, Konstans, nedostojni episkop Metronjana(?), isto.
Ja, Grigorije, nedostojni episkop Teodoropolja, isto.
Ja, Konstans, nedostojni episkop Juliopolja, isto.
Ja, Teofil, nedostojni episkop Anastasiopolja, isto.
Ja, Leon, nedostojni episkop Mizuje, isto.
Ja, Sinesije, nedostojni episkop Kine, isto.
Ja, Petar, nedostojni episkop Aspone, isto.
Ja, Antim, nedostojni episkop Verinopolja, isto.
Ja, Likast, nedostojni episkop Filadelfije, isto.
Ja, Stefan, nedostojni episkop Silanda, isto.
Ja, Teofan, nedostojni episkop Mionije[407], isto.
(*nema na grč.* Ja, Grigorije, nedostojni prezviter i zastupnik Eramije, isto.)
Ja, Mihailo, nedostojni episkop Kerasejana, isto.
Ja, Jovan, nedostojni episkop Setana(?), isto.
Ja, Jovan, nedostojni episkop Dalde, isto.
Ja, Jovan, nedostojni episkop grada Tavaljana(?), isto.
Ja, Teopist, nedostojni episkop Ermokapila (*lat.*Hermokapela), isto.
Ja, Nikolaj, nedostojni episkop Aureliopolja, isto.
Ja, Anastasije, nedostojni episkop Tripolija, isto.
Ja, Zaharija, nedostojni episkop Jerokesarije (*lat.* Hijerocezareje), isto.
Ja, Mihailo, nedostojni episkop Traljana(?), isto.
Ja, Grigorije, nedostojni episkop Gorda, isto.
Ja, Leon, nedostojni episkop Trakuljana(?), isto.
Ja, Evstatije, nedostojni episkop Irkanide (lat. Hirkaniđana), isto.
Ja, Josif, nedostojni episkop Atalije, isto.

[405] *Hitrana,* kao gore.
[406] Danas Požarevac.
[407] Umjesto *Meoniae, ili (Maeoniae)* u Lidiji.

ACTIO VII. ANNO CHRISTI 787.

Georgius peccator, presbyter & locum retinens throni Mocisi, similiter.
Γεώργιος ἁμαρτωλὸς, πρεσβύτερος καὶ τὸν τόπον ἐπέχων τοῦ θρόνου Μοψισοῦ, ὁμοίως.

Christophorus indignus episcopus Trapezuntensium similiter.
Χριστοφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τραπεζουντος ὁμοίως.

Leo indignus episcopus Rhodi similiter.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ῥόδου ὁμοίως.

Manuel indignus episcopus Hadrianopoleos similiter.
Ἐμμανουὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀδριανοπόλεως ὁμοίως.

Basilius indignus episcopus Sylæi similiter.
Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Συλαίου ὁμοίως.

Theodorus indignus episcopus Seleuciæ similiter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σελευκείας ὁμοίως.

Nicolaus indignus episcopus Hierapoleos similiter.
Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἱεραπόλεως ὁμοίως.

* Constans indignus episcopus Rhegii similiter.
B Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Ρηγίου ὁμοίως.

* Constantinop.
* Niceæ

Cyrillus peccator, monachus & locum retinens * Niceri episcopi Gothiæ, similiter.
Κύριλλος ἁμαρτωλὸς, μοναχὸς καὶ τὸν τόπον ἐπέχων * Νικοπόλεως ἐπισκόπου Γοτθίας ὁμοίως. * Νικήτα

Stephanus indignus episcopus Sugdaensium similiter.
Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σουγδάων ὁμοίως.

Theodorus indignus episcopus Catanæ similiter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κατάνης ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus Tauromenii similiter.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ταυρομενίου ὁμοίως.

Galato indignus presbyter & vicarius Stephani episcopi Syracusæ similiter.
* Πλάτων ἀνάξιος πρεσβύτερος καὶ ἐκ προσώπου Στεφάνου ἐπισκόπου Συρακούσης ὁμοίως. * Γαλάτων

Gaudiosus indignus episcopus Messinæ similiter.
Γαυδιῶσος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μεσσήνης ὁμοίως.

Theodorus indignus episcopus Panormi similiter.
C Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πανόρμου ὁμοίως.

Stephanus indignus episcopus Bibonis similiter.
Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βιβώνων ὁμοίως.

Constans indignus episcopus Leontinæ similiter.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λεοντίνης ὁμοίως.

Theodorus indignus episcopus Taurianæ similiter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ταυριανῶν ὁμοίως.

Christophorus indignus episcopus sanctæ Cyriacæ similiter.
Χριστοφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Κυριακῆς ὁμοίως.

Basilius indignus episcopus Liparensium similiter.
Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Λιπαριτῶν νήσου ὁμοίως.

Theotimus indignus episcopus Crotonensium similiter.
Θεότιμος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κροτώνων ὁμοίως.

Constans indignus episcopus Carinæ similiter.
Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καρίνης ὁμοίως.

Theophanes indignus episcopus Lilybæi similiter.
D Θεοφάνης ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Λιλυβαίου ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus Treocaleos similiter.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος * Τρεοκάλεως ὁμοίως. * Τεβάλεως

Theodorus indignus episcopus Tropæorum similiter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τροπαίων ὁμοίως.

Sergius indignus episcopus Nicoterensium similiter.
Σέργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικοτέρων ὁμοίως.

Theophylactus indignus episcopus Euchaitensium similiter.
Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Εὐχαΐτων ὁμοίως.

Maurianus indignus episcopus Pompejopoleos similiter.
Μαυριανὸς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πομπηϊουπόλεως ὁμοίως.

* Bizyes

Theodorus indignus episcopus * Biziis similiter.
Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βιζύης ὁμοίως.

Antonius peccator, monachus & loci servator throni Smyrnæ, similiter.
E Ἀντώνιος ἁμαρτωλὸς, μοναχὸς καὶ τοποτηρητὴς τοῦ θρόνου Σμύρνης ὁμοίως.

* Eustathius

* Eustratius indignus episcopus Apamiæ similiter.
Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀπαμείας ὁμοίως.

(Theophanus indignus episcopus Lebedi similiter.)
. . . . . .
. . . . . .

Petrus indignus episcopus Germensium similiter.
Πέτρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῶν Γερμίων ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus Arcadiopoleos similiter.
Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀρκαδιουπόλεως ὁμοίως.

Sisinnius indignus episcopus Parii similiter.
Σισίννιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Παρίου ὁμοίως.

Epi-

Ja, *Leon (*Leontije), nedostojni episkop Pimanina(?) (*lat.* Poemanina(?)), isto.
Ja, Jovan, nedostojni episkop Lampsaka, isto.
Ja, Nikita, nedostojni episkop Ileja (*grč.* Ileja[408]), isto.
Ja, Vasilije, nedostojni episkop Adranoterana(?) (*grč.* Adranutirana(?)[409])
Ja, Simeon, nedostojni episkop Oke, isto.
Ja, Teodor, nedostojni episkop grada Germe, isto.
Ja, Teodor, nedostojni episkop Paleejana[410], isto.
Ja, Teodor, nedostojni episkop Abida, isto.
Ja, **Strategije, nedostojni episkop Dardana**, isto.
Ja, Mihailo, nedostojni episkop Melitupolja, isto.
Ja, Sisinije, nedostojni episkop Adrijane, isto.
Ja, Teofilakt, nedostojni episkop Apolonijade, isto.
Ja, Konstans, nedostojni episkop Kezarije u Bitiniji, isto.
Ja, Georgije, nedostojni episkop Vasilinupolja, isto.
Ja, Kirion, nedostojni episkop Lofa, isto.
Ja, Leon, nedostojni episkop grada Ariste, isto.
Ja, *Nikifor (*Nimfo), nedostojni episkop Adrijane (*lat.* Hadrijane), isto.
Ja, Teodor, nedostojni episkop Pruse, isto.
Ja, Vasilije, prezviter i vikar Daskilija, isto.
Ja, David, nedostojni episkop Elenupolja (*lat.* Helenopolja), isto.
Ja, Anastasije, nedostojni episkop Knosa[411], isto.
- -

[408] Umjesto *Ilija*, kao gore.
[409] Umjesto *Andranotirana(?)*, kao gore.
[410] Stari (valjda kodeks) *Palata,* kao gore, a na latinskom *Palatenjana(?).*
[411] Al. *Gnosa.*

ANNO CHRISTI 787. — ACTIO VII.

Ἐπιφάνι⊙ ἀναξι⊙ ἐπίσκοπ⊙ Μελιτιώνης ὁμοίως. — Epiphanius indignus episcopus * Melitenæ similiter. * Melitæ

Νικήτας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Προικονήσου ὁμοίως. — Niceta indignus episcopus Præconnesi similiter.

Κώνστας ἀναξι⊙ ἐπίσκοπ⊙ Σεβαστουπόλεως ὁμοίως. — Constans indignus episcopus Sebastopoleos similiter.

Ἰωάννης ἀνάξιος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Κολωνείας, ὁμοίως. — Joannes indignus presbyter & vicarius throni Coloniæ similiter.

Εὐστράτι⊙ ἀναξι⊙ ἐπίσκοπ⊙ Μεθύμνης ὁμοίως. — Eustratius indignus episcopus Methymnensium similiter.

Λέων ἀναξι⊙ ἐπίσκοπ⊙ Κίου ὁμοίως. — Leo indignus episcopus Cii similiter.

Γρηγόρι⊙ ἀναξι⊙ πρεσβύτερ⊙ καὶ τοποτηρητὴς τοῦ θρόνου Νικοπόλεως ὁμοίως. — Gregorius indignus presbyter & loci servator throni Nicopoleos similiter.

Ἰωάννης ἀνάξι⊙ ἐπίσκοπ⊙ πόλεως Ἄπρου ὁμοίως. — Joannes indignus episcopus Apri similiter.

Θεοφύλακτ⊙ ἀναξι⊙ ἐπίσκοπ⊙ Κυψέλλων ὁμοίως. — Theophylactus indignus episcopus Cypsellorum similiter.

B

Θεόδωρ⊙ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἡρακλειουπόλεως, ἤτοι Πιδαχθόης, ὁμοίως. — Theodorus indignus episcopus Heracleopoleos * similiter. * sive Pidachthoæ,

Εὐσάθι⊙ ἀναξι⊙ ἐπίσκοπ⊙ πόλεως Κωτραδων ὁμοίως. — Eustathius indignus episcopus Cotradensium similiter.

Κυριακὸς ἀνάξι⊙ ἐπίσκοπ⊙ * Δριζυπάρων ὁμοίως. — Cyriacus indignus episcopus Drizyparensium similiter.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπ⊙ Μεσημβρίας ὁμοίως. — Leo indignus episcopus Mesembriæ similiter.

Γρηγόρι⊙ ἀναξι⊙ ἐπίσκοπ⊙ Δέρκων ὁμοίως. — Gregorius indignus episcopus Dercensium similiter.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος * Νύσσης ὁμοίως. — Joannes indignus episcopus Nysæ similiter.

Γεώργι⊙ ἀναξι⊙ ἐπίσκοπος τῶν Βασιλικῶν Θερμῶν ὁμοίως. — Georgius indignus episcopus ‡ Imperialium thermarum similiter.

Σωτήριχ⊙ ἀναξι⊙ ἐπίσκοπος Κισκισσῶν ὁμοίως. — Sothericus indignus episcopus Ciscissensium similiter.

C

Γεώργι⊙ ἀναξι⊙ ἐπίσκοπος Καμουλιανῶν ὁμοίως. — * Georgius indignus episcopus Camulianensium similiter. * Gregorius.

Δαμιανὸς ἀνάξι⊙ ἐπίσκοπος Μιτυλλιήνης ὁμοίως. — Damianus indignus episcopus Mitylenæ similiter.

Κώνστας ἀναξι⊙ ἐπίσκοπος Μασαίρων ὁμοίως. — ‡ Constans indignus episcopus Mastaurensium similiter.

Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βριούλων ὁμοίως. — Georgius indignus episcopus Briulensium similiter.

Θεοδόσι⊙ ἀναξι⊙ ἐπίσκοπος Νίσσης ὁμοίως. — Theodosius indignus episcopus Nyssæ similiter.

Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπ⊙ Τράλλης ὁμοίως. — Theophylactus indignus episcopus Trallæ similiter.

Ὀλβιανὸς ἀναξι⊙ ἐπίσκοπος Ἐλαίας ὁμοίως. — Olbianus indignus episcopus Elææ similiter.

Πάρδος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πιτύης ὁμοίως. — Pardus indignus episcopus Pitanæ similiter.

D

Λέων ἀναξι⊙ ἐπίσκοπος Ἀλγιζων ὁμοίως. — Leo indignus episcopus Alzigensium similiter.

Θεόγνις ἀναξι⊙ πρεσβύτερ⊙ καὶ ἐκ προσώπου Σιῶν ὁμοίως. — * Theognius indignus presbyter & vicarius Sion similiter. * Gr. Theognis

Στρατόνικ⊙ ἀναξι⊙ ἐπίσκοπος Κύμης ὁμοίως. — Stratonicus indignus episcopus Cymæ similiter.

Βασίλειος ἀναξι⊙ ἐπίσκοπος Ἀτραμμυτείου ὁμοίως. — Basilius indignus episcopus Atrammytensium similiter.

Θεοφύλακτος ἀναξι⊙ ἐπίσκοπ⊙ † Ὑπέπων ὁμοίως. — Theophylactus indignus episcopus Hypepensium similiter.

Θεοφάνης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καλόης ὁμοίως. — Theophanes indignus episcopus Caloæ similiter.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Φωκείας ὁμοίως. — Leo indignus episcopus Phociæ similiter.

Βασίλει⊙ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Περγάμου ὁμοίως. — Basilius indignus episcopus Pergami similiter.

Γρηγόρι⊙ ἀναξι⊙ ἐπίσκοπ⊙ Παλαιαςπόλεως ὁμοίως. — Gregorius indignus episcopus Palæapoleos similiter.

E

Ἰωάννης ἀναξι⊙ ἐπίσκοπ⊙ πόλεως Ἀσσῶν ὁμοίως. — Joannes indignus episcopus civitatis Assensium similiter.

Βασίλει⊙ ἀναξι⊙ ἐπίσκοπ⊙ Μαγνησίας ὁμοίως. — Basilius indignus episcopus Magnesiæ similiter.

* Mau-

HARDUINI NOTÆ. 1 In Notitiis Δρυστικάρων. 2 Pro Νύσσης, ut supra. 3 Pro Τυπίτων. 4 Ac supra Milesi. 5 In MS. Regalium. 6 MS. Constantinus.

ACTIO VII.

ANNO CHRISTI 787.

* Maurianus indignus episcopus civitatis Atandri similiter.
Μαυρῖν⊕ ἀναξι⊕ ἐπίσκοπ⊕ πόλεως [1] Ἀπιανδρε ὁμοίως.

* Marinus

Lycastus indignus episcopus Baretensium similiter.
Λύκαστος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βαρέτων ὁμοίως.

Constans loci servator episcopi civitatis Agaæ similiter.
Κώνστας τοποτηρητὴς πόλεως Ἀγάης ὁμοίως.

Nicephorus loci servator Gargarensium similiter.
Νικηφόρ⊕ τοποτηρητὴς Γαργάρων ὁμοίως.

Nicodemus indignus episcopus Euazensium similiter.
Νικόδημ⊕ ἀναξιος ἐπίσκοπος Εὐάζων ὁμοίως.

Sabbas indignus episcopus Anensium similiter.
Σάββας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ανίων ὁμοίως.

Nicephorus indignus episcopus Arcadiopoleos similiter.
Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αρκαδιυπόλιως ὁμοίως.

Cosmas indignus episcopus Myrinæ similiter.
Κοσμᾶς ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μυρίνης ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus sanctæ Saluntianensis ecclesiæ similiter.
B Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Σαλυντιανῆς ἐκκλησίας ὁμοίως.

Ursus episcopus sanctæ Avaritianensium ecclesiæ similiter.
Οὖρσος ἀνάξι⊕ ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Αβαριτιανῶν ἐκκλησίας ὁμοίως.

Laurentius peccator episcopus sanctæ Absartianensis ecclesiæ similiter.
Λαυρεντι⊕ ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπ⊕ τῆς ἁγίας Αψαρτιανῶν ἐκκλησίας ὁμοίως.

Eustathius indignus episcopus Solensium similiter.
Εὐσάθι⊕ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σόλων ὁμοίως.

Spyrido indignus episcopus Cythrensium similiter.
Σπυρίδων ἀνάξι⊕ ἐπίσκοπ⊕ [2] Κύθρων ὁμοίως.

Theodorus indignus episcopus Citii similiter.
Θεόδωρ⊕ ἀναξι⊕ ἐπίσκόπ⊕ τῦ Κιτίυ ὁμοίως.

Georgius indignus episcopus Trimithuntensium similiter.
Γεώργι⊕ ἀναξι⊕ ἐπίσκοπ⊕ Τριμιθοῦντος ὁμοίως.

Alexander indignus episcopus Amathuntensium similiter.
C Αλέξανδρ⊕ ἀναξι⊕ ἐπίσκοπ⊕ Αμαθοιῶτ⊕ ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus Nicææ Thraciæ similiter.
Ιωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπ⊕ Νικαίας τῆς Θράκης ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus Rhædesti similiter.
Ιωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπ⊕ Ραιδεστῦ ὁμοίως.

Melchisedec indignus episcopus Calliopoleos similiter.
Μελχισεδὲκ ἀνάξι⊕ ἐπίσκοπ⊕ Καλλιυπόλεως ὁμοίς.

Leonides indignus episcopus Cœlensium similiter.
Λεωνίδης ἀνάξιος ἐπίσκοπ⊕ Κοίλων ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus Panii similiter.
Ιωάννης ἀνάξι⊕ ἐπίσκοπ⊕ Παυίυ ὁμοίως.

Theophylactus indignus episcopus Charitopoleos similiter.
Θεοφύλακτος ἀνάξι⊕ ἐπίσκοπ⊕ Χαριτυπόλεως ὁμοίως.

Joannes indignus episcopus Lithoprosopiensium similiter.
Ιωάννης ἀνάξι⊕ ἐπίσκοπ⊕ Λιθοπροσώπου ὁμοίως.

Sisinnius indignus episcopus Chalcidis similiter.
D Σισίννι⊕ ἀναξιος ἐπίσκοπος Χαλκίδος ὁμοίως.

Sisinnius indignus episcopus Zuruli similiter.
Σισίννι⊕ ἀνάξι⊕ ἐπίσκοπ⊕ Τζουρουλοῦ ὁμοίως.

Beniamin indignus episcopus Lizicensium similiter.
Βενιαμὶν ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λιζίκων ὁμοίως.

Constans presbyter & loci servator Hexamilii similiter.
Κώνστας πρεσβύτερος Ϛ τοποτηρητὴς τῦ Ἑξαμιλίυ ὁμοίως.

Constans indignus episcopus Metrorum similiter.
Κώνστας ἀνάξι⊕ ἐπίσκοπ⊕ Μέτρων ὁμοίως.

Gregorius indignus episcopus Theodoropoleos similiter.
Γρηγόρι⊕ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Θεοδωρυπόλεως ὁμοίως.

Constans indignus episcopus Juliopoleos similiter.
Κώνσας ἀνάξι⊕ ἐπίσκοπ⊕ Ιουλιυπόλεως ὁμοίως.

Theophilus indignus episcopus Anastasiopoleos similiter.
Θεόφιλ⊕ ἀνάξιος ἐπίσκοπου Ανασασιυπόλεως
E ὁμοίως.

Leo indignus episcopus Mizuæ similiter.
Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μιζύης ὁμοίως.

Synesius indignus episcopus Cinæ similiter.
Συνέσι⊕ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κίνης ὁμοίως.

Petrus indignus episcopus Asponæ similiter.
Πέτρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ασπώνης ὁμοίως.

Anthimus indignus episcopus Verinopoleos similiter.
Ανθιμ⊕ ἀνάξι⊕ ἐπίσκοπ⊕ Βερινυπόλεως ὁμοίως.

Lycastus indignus episcopus Philadelphiæ similiter.
Λύκας⊕ ἀνάξι⊕ ἐπίσκοπ⊕ Φιλαδελφείας ὁμοίως.

Σπι-

HARDUINI NOTÆ.

1 Pro Ανδρε.

2 Pro Χύτρων, ut supra.

ANNO CHRISTI 787. — ACTIO VII.

Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σιλάνδα ὁμοίως. — A Stephanus indignus episcopus Silandi similiter.

Θεοφάνης ἀνάξιος ἐπίσκοπος [1] Μιονίας ὁμοίως. — Theophanes indignus episcopus Mioniæ similiter.

. . . . . — (Gregorius indignus presbyter & loci servator Eramiæ similiter.)

Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κερασίων ὁμοίως. — Michael indignus episcopus Ceraseorum similiter.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σεῖδδ ὁμοίως. — Joannes indignus episc. Setensium similiter.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δάλδης ὁμοίως. — Joannes indignus episcopus Daldæ similiter.

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Ταβάλων ὁμοίως. — Joannes indignus episcopus civitatis Tabalensium similiter.

Θεόπιστος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ερμοκαπήλου ὁμοίως. — Theopistus indignus episcopus Hermocapeli similiter.

Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοποπος Αὐρηλιεπόλεως B ὁμοίως. — Nicolaus indignus episcopus Aureliopoleos similiter.

Ἀνασάσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τριπόλεως ὁμοίως. — Anastasius indignus episcopus Tripoleos similiter.

Ζαχαρίας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἱεροκαισαρείας ὁμοίως. — Zacharias indignus episcopus Hierocæsariæ similiter.

Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τραλλων ὁμοίως. — Michael indignus episc. Tralensium similiter.

Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Γόρδυ ὁμοίως. — Gregorius indignus episcopus Gordi similiter.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τρακυλων ὁμοίως. — Leo indignus episc. Traculensium similiter.

Εὐστάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Τρκανίδος ὁμοίως. — Eustathius indignus episcopus Hyrcanidensium similiter.

Ἰωσὴφ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ατταλείας ὁμοίως. — Joseph indignus episcopus Attaliæ similiter.

Λεόντιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ποιμανινῦ ὁμοίως. — * Leo indignus episcopus Pœmanini similiter. * Leontius

Ἰωάννης ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λαμψάκυ ὁμοίως. — Joannes indignus episc. Lampsaci similiter.

* Νικήτας — * Νεκτάριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ [2] Ιλαίυ ὁ- C μοίως. — Niceta indignus episcopus Ilæi similiter. * Nectarius

Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος [3] Αδρανουθήρων ὁμοίως. — Basilius indignus episcopus Adranotherensium similiter.

Συμεὼν ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ωκης ὁμοίως. — Symeon indignus episcopus Ocæ similiter.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Γέρμης ὁμοίως. — Theodorus indignus episcopus civitatis Germæ similiter.

Θεόδοτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος [4] Παλαίων ὁμοίως. — Theodorus indignus episcopus Palæensium similiter.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αβύδυ ὁμοίως. — Theodorus indignus episcopus Abydi similiter.

Στρατήγιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Δαρδάνυ ὁμοίως. — Strategius indignus episcopus Dardani similiter.

Μιχαὴλ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μελιτυπόλεως ὁμοίως. — Michael indignus episcopus Melitopoleos similiter.

D

Σισίννιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αδρανείας ὁμοίως. — Sisinnius indignus episc. Adraniæ similiter.

Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Απολλωνιάδος ὁμοίως. — Theophylactus indignus episcopus Apolloniadis similiter.

Κώνστας ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καισαρείας Βιθυνίας ὁμοίως. — Constans indignus episcopus Cæsariæ Bithynienſium similiter.

Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Βασιλινυπόλεως ὁμοίως. — Georgius indignus episcopus Basilinopoleos similiter.

Κυρίων ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Λόφυ ὁμοίως. — Cyrio indignus episcopus Lophi similiter.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Αρίστης ὁμοίως. — Leo indignus episcopus civitatis Aristæ similiter.

Νύμφος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Αδριανοῦς ὁμοίως. — [5] Nicephorus indignus episcopus civitatis Hadrianæ similiter. * Nymphus

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πρύσης ὁμοίως. — E Theodorus indignus episcopus Prusæ similiter.

Βασίλειος πρεσβύτερος καὶ τοποτηρητὴς τοῦ Δασκυλίυ ὁμοίως. — Basilius presbyter & vicarius Dascylii similiter.

Δαβὶδ ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ελευπόλεως ὁμοίως. — David indignus episcopus Helenopoleos similiter.

Ανασάσιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος [6] Κνωσσῦ ὁμοίως. — Anastasius indignus episcopus Cnossi similiter.

Si-

HARDUINI NOTÆ. 1 Pro Μιονίας, vel Μαιονίας in Lydia. 2 Pro Ιλίου, ut supra. 3 Pro Αδρανοθηρῶν, ut supra. 4 Vetus Παλαιστων, ut supra, & Latine *Palatensium*. 5 Al. Γνωσσῦ.

787. godine:
Bar zastupa Dukljanski arhiepiskopat na Drugom nikejskom vaseljenskom saboru[412]

Naš otac među svetima German Konstantinu episkopu Nakolije.
Bogoljubivi mitropolit Sinadeje nam je pisao da mu tvoja bogoljubivost nije predala naše pismo, u kome nijesmo malo ražalošćeni tobom zbog toga što si, kako izgleda, zapostavio *ljubav Božiju (**na grč.* strah Božiji) i ljubav koju udovi Hristovi moraju gajiti među sobom, kao i poštovanje. Zbog toga ovim našim pismom zapovijedamo tvojoj bogoljubivosti da odmah preda pomenuto pismo svom pomenutom bogoljubivom mitropolitu, da mu ukaže sve poštovanje i da mu se pokori kako je red i kako priliči sveštenicima; i kako je tvoja bogoljubivost svakako prihvatila naše riječi i obavezala se da će ih slijediti, neka tako bude i neka svoj um ne preopterećuje. Jer mislimo da zna i ne zaboravlja, budući da nas je molila (za dopuštenje) da se povuče sa svog episkopskog položaja, izgovarajući se time da se protiv njega sprema pobuna, o čemu, kako je (tvoja bogoljubivost) sama govorila, nije (ništa) znala: uvjeravajući da se ničim nije ogriješila o Boga ili o Njegove svjete i da ništa nije govorila ili činila u vezi sa njihovim ikonama, nego se samo držala učenja Svetog Pisma o tome da ništa što je rukotvoreno ne zaslužuje božansku počast. I mi kažemo da je tako i toga se čvrsto držimo i to propovijedamo. Ono pak što smo napisali već pomenutom bogoljubivom mitropolitu tvoje bogoljubivosti, ponavljamo i tvojoj bogoljubivosti da je obećala da pri tome ostaje, a dajemo joj i prepis toga pisma. Nemoj, dakle, željeti da budeš na sablazan narodu nenaviklom na zlo sjećajući se poslednjeg suda Gospodnjeg, jer je zaprijetio čak i onima koji sablazne jednoga od malih (Mt. 18, 6; Mk. 9, 42; Lk. 17, 2). Ali (tvoja bogoljubivost) neka zna da sve dok ne preda naše pismo svom bogoljubivom mitropolitu, na osnovu autoriteta svete i jednosuštne Trojice, nema ovlašćenje da vrši bilo kakvu svešteni službu. Jer je bolje da strožije postupimo prema tvojoj bogoljubivosti, nego da je nepopravljenu prepustimo sudu Božijem. Presveti patrijarh Taras je rekao: Kao što sam već rekao, poštovana braćo, uvođenje ove uvezene novine od ranije pomenutog čoveka, to jest episkopa Nakolije, izvršeno je.

Pročitao je bogoljubivi đakon i beležnik.

Pismo episkopa Konstantinopoljskog Germana episkopu Klaudiopolja Tomi
Na jednom mjestu svojih Priča, premudri Solomon je rekao: Brat koji je od brata pomognut *kao tvrd* je *grad* i visok, čvrst je kao prijevornicom utvrđen dvor. (Prič. 18, 19). Ja sam se pak, smatrajući da nijesam od onih koji mogu pomoći, nego prije od onih kojima je neophodna pomoć, potrudio da napišem ovo pismo vašoj bogoljubivosti, ne mogući više da podnesem teret pomisli. Čuo sam, naime, da je vaša bogoljubivost učinila neke stvari, pa ako su laži, da se poslužimo riječima Grigorija Bogoslova, neka ih nosi vjetar, a ako je istina, moj um sa svih strana napadaju smutnja i nedoumica. Misliš li da se i on (tj. moj um), kao mnogi iz nemarnosti, poslužio milinom ljubavi samo usnama i da ona nije prodrla do dubine uma, koji misli izgleda da ne izgaramo od iskrene ljubavi? Ili, možda, uopšte nije to, nego nije prihvatio našu nevještost, nemarnost i ljenjost u vezi sa onim što je Bogu ugodno, kao da nije vodio nikakvu brigu da ispita volju Božiju, onako kako nam je kroz Sveto Pismo zapovijeđeno? Ili ni jedno ni drugo nije valjana pretpostavka, nego možda treba misliti da je, pošto mu se desilo veće otkrovenje <teško mi je da kažem neko uznesenje i mudrost: jer ljubav ne misli o zlu, kao što kaže božanski Apostol (1. Kor. 13, 5)> dospeo do takvog zadovoljstva, kakvo bi nam samo iznevolje trebalo pokazati. A zatim, iz takvih sumnji izrodio se ne bez razloga povod: dugo

[412] *Mansi, vol. 13, p. 105*.

Τῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Γερμανῦ πρὸς Κωνσταντῖνον ἐπίσκοπον Ναχωλείας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ὁ Θεοφιλέστατος τῆς Συναδέων μητροπολίτης γεγράφηκεν ἡμῖν, ὡς οὐκ ἀπέδωκεν αὐτῷ ἡ Θεοφιλία σου τὰ ἡμέτερα γράμματα· ἐφ' οἷς ὁ μετρίως ἐπὶ σοὶ ἐλυπήθημεν, ὃν δὲ πέρρω θεμένῳ, ὡς ἔοικε, τὸν τοῦ Θεοῦ φόβον, καὶ τὴν ὀφειλομένην τοῖς μέλεσι τοῦ Χριστοῦ παρ' ἀλλήλων ἀγάπην τε καὶ τιμήν. τούτου χάριν διὰ τῆς παρούσης ἡμῶν γραμμάτων παραγγέλλομεν τῇ Θεοφιλίᾳ σου, παραδοῦναι δὲ ἑαυτῆς ἀποδοῦναι τὴν προλεχθεῖσαν ἡμῶν ἐπιστολὴν τῷ εἰρημένῳ Θεοφιλεῖ αὐτῆς μητροπολίτῃ, καὶ πᾶσαν αὐτῷ τιμὴν ἀπονέμειν, καὶ ὑπείκειν αὐτῷ κατὰ τὴν πρέπουσαν ἱερεῦσι τάξιν. ἐπεὶ καθὼς τοὺς ἡμέτερους λόγους ἐδέξατο ἡ Θεοφιλία σου, καὶ τύπῳ ἐξακολουθεῖν ὡμολόγησεν, ἐμμενάτω, μὴ τῷ ἰδίῳ νοῒ πληροφορουμένη. οὐκ ἀγνοεῖ γάρ, εἴτε μὴν ἐπελάθετο, ὡς γε λογιζόμεθα, ὅτι μὴ ἀποτάξασθαι τῆς οἰκείας ἐπισκοπῆς παρεκάλεσεν ἡμᾶς, προλείψουσα ἐπανάστασιν μελετᾶσθαι κατ' αὐτῆς, ἐφ' οἷς, ὡς ἔλεγεν αὐτή, ἐ σωπήσατο· ὅλως βεβαιοῦμαι μηδὲν πρὸς ὕβριν τοῦ κυρίου, ἢ τῶν ἁγίων αὐτοῦ, ἕνεκεν τῆς τούτων εἰκόνος εἰπεῖν ἢ ὁλωσπράξασθαι, ἀλλ' ἢ μόνον τὴν γραφικὴν προτείνειν διδασκαλίαν περὶ τοῦ μηδὲν τῶν ἐν κτίσμασι τῆς θείας ἀξιοῦν τιμῆς. ἣν τινα καὶ ἡμεῖς ἐδιδάχθημεν ὅτως ἔχειν, καὶ βεβαίως κρατοῦμεν, καὶ ὁμολογοῦμεν. καὶ τὰ γραφέντα δὲ παρ' ἡμῶν πρὸς τὸν μνημονευθέντα Θεοφιλῆ μητροπολίτην αὐτῆς ὑπανέγνωμεν αὐτῇ, καὶ τύποις ἐμμένειν καθωμολόγησε, καὶ τὰ ἴσα τῆς τοιαύτης ἐπιστολῆς παρέχομεν αὐτῇ. μὴ οὖν θελήσῃς σκάνδαλον γενέσθαι λαῷ ἀπειροκάκῳ, μεμνημένη τοῦ φοβεροῦ * βήματος τοῦ κυρίου, ὅπερ καὶ τοῖς ἕνα τῶν μικρῶν σκανδαλίζουσιν ἐπάγειν ἠπείλησε. τοῦτο δὲ γινωσκέτω, ὡς μέχρις ἂν τὴν ἡμετέραν ἐπιστολὴν ἀποδῷ τῷ Θεοφιλεστάτῳ αὐτῆς μητροπολίτῃ, ἐξ ἐπιτιμίων τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου Τριάδος οὐκ ἔχει ἐξουσίαν οἱασδήποτε ἐφάπτεσθαι λειτουργίας ἱερατικῆς. δεῖ γὰρ ἡμᾶς μᾶλλον αὐστηρότερον αὐτῇ προσαχθῆναι, ἤπερ ἀνοσιότητον αὐτὴν κατηλιτεῖν, τῇ παρὰ τοῦ Θεοῦ κατακρίσει ἐσομένῃ ὑπευθύνων.

Ejuſdem patris noſtri ſanctæ memoriæ Germani ad Conſtantinum epiſcopum Nacoliæ.

JOannes Deo amabilis Synadenſium metropolitanus ſcripſit nobis, quod non tradidit ſibi Deo amabilitas tua literas noſtras: in quibus non mediocriter ſuper te contriſtati ſumus, eo quod poſtpoſueris, ut liquet, & Dei *amorem, & debitum membris Chriſti ab alterutris amorem pariter & honorem. Hujus rei gratia per præſentes literas noſtras præcipimus Deo amabilitati tuæ, ut ſtatim per ſemetipſam det prædictam epiſtolam noſtram prædicto Deo amabili metropolitano ſuo, & omnem ei honorem impendat, & ſubjaceat ei ſecundum ordinem qui condecet ſacerdotes; & quemadmodum ſermones noſtros Deo amabilitas tua ſuſcepit, & hos ſectari profeſſa eſt, permaneat, non in ſenſu ſuo abundans. Non enim ignorat, nec obliviſcitur, ut exiſtimamus, quia & pro abrenunciando epiſcopatu proprio nos rogavit, prætendens incurſionem meditari contra ſe, in quibus, ut dicebat ipſa, non erat conſcia: affirmans nihil ad injuriam Domini vel ſanctorum ejus propter horum imaginem ſe dicere vel agere, ſed tantummodo ſcripturæ ſectari magiſterium, eo quod nihil in creaturis divinum mereatur honorem. Quod & nos ita ſe habere didicimus, & firmiter retinemus & profitemur. Quæ autem ſcripta ſunt a nobis ad jam memoratum Deo amabilem metropolitam ejus, legimus ei; & in his permanere profeſſa eſt: & exemplaria hujuſcemodi epiſtolæ præbuimus ei. Ne ergo velis ſcandalum fieri plebi experti malorum, memorans terminum judicii Domini, quod etiam his qui unum puſillorum ſcandalizant, inferre minatus eſt. Hoc autem ſciat, quod donec epiſtolam noſtram tribuerit Deo amabiliſſimo metropolitano ſuo, ex auctoritate ſanctæ ac conſubſtantialis Trinitatis non habeat poteſtatem qualemcumque contingere ſacerdotale officium. Oportet autem magis nos auſterius eam aggredi, quam non correctam divinitus referendæ damnationi *eam deferere.

* L. κρίματος.

* Gr. timorem.

Matth. 18. Marc. 9. Luc. 17.

* eam

Ta-

vremena boraveći kod nas i sa nama provodeći vrijeme, vaša bogoljubivost, koja je ponekad pokretala pitanja pisane riječi, nikada nam ništa nije spomenula o ikonama, bilo svetitelja, bilo Gospoda i Spasitelja našega Isusa Hrista i po tijelu Njegove svete i istinske Bogorodice Marije, niti ispitujući, niti sa željom da iskaže odobravanje, to jest, ne samo ne postavljajući pitanja kakvo mišljenje o tome imamo i da li ima smisla to što se protiv njih čini bez izricanja ikakve kazne onima koji ih (mimo Boga) prave, nego ne smatrajući to (pitanje) čak ni vrijednim da bi iskazao odobravanje o odbacivanju i uništavanju, tvoja bogoljubivost je samu sebe prepustila nama da stvorimo mišljenje da li smo ili nijesmo istog mišljenja, već je prešla preko svega toga u potpunom ćutanju, da bi se, kako smo saznali, našavši se u svome gradu ponašala kao po opštem učenju i na osnovu nekog neospornog suda o uništavanju ikona, pa ćemo ponovo pitati da li je to istina. Zaista nam nije lako pri duši da bezrezervno povjerujemo onima za koje se često kaže da blate bližnje. Smatrajući za potrebno da u raspravi i bratskom razgovoru iscrpno iskažemo šta mislimo o svemu tome, mislmo da je najbolje da dođeš; podsećajući te prije svega na to da treba uopšte da se čuvamo novina, a najviše tamo gdje u narodu, koji je u vjeri u Hrista, može nastati neka pometnja i povod za sablazni, a potom u crkvama običaj traje dugo vremena. Jer ako Sveto pismo zapovijeda da se vino pije sa rasuđivanjem, tim prije mi treba sa mnogo obazrivosti da se bavimo potrebama (neophodnostima), da ne bismo postali krivci na strašnme sudu, jer i oni koji jednog od malih sablazne odgovaraju pred Bogom, a inače smo obavezni da vršimo uništavanje riječi ili stvari, koje su na nepravdu crkve Hristove, a sakupljene od nevjernika, a njenu svetinju i božanstvenost da pokažemo nepomjerljivom. Prije svega dakle treba znati to da su nam ne samo sada, nego često i ranije Judejci te stvari predbacivali i prekorijevali nas, ali i oni koji su sljedbenici idolopklonstva, pokušavajući da kleveću našu prečistu božansku vjeru i tvrdeći da se oni ne klanjaju rukotvorinama. Tamo gdje oni vrše svoje kultove, ništa od onoga što se vidi i čuje ne zanosi ih više nego to što na razne načine ponižavaju božansku prirodu, ili kada se okupe na nekom mjestu oko njene promisli koja se stara za sve, ili njenih izobraženih (predstavljenih) oblika, koji su, što nije nepoznato, neke od naših predaka, kao nijeme pse, da upotrijebim izraz iz Svetog Pisma, koji uzalud laju, odbili od Hristovog stada, čije su nam rasprave na dohvat ruku. Ali i pred novim bezbožnim oblicima istine njihov jezik zanijemi, žrtvovanje kojih je neki paganin opisao na steli, kao i cijelu sramnu priču i kletvu. I Judejce tera da crvene, jer ne samo da su njihovi oci prilazili idolima negodujući, nego i protiv Zakona, a oni se toliko diče da ga se pridržavaju, postupaju: na nekom određenom mjestu ako bi (neki) odlučio da prinese obredne žrtve, a oni se ne ustežu da to čine po cijelom svijetu, vršeći uobičajenu hulu na Svetoga Duha prema tradiciji njihovih očeva, prinose žrtvu demonima a ne Bogu. Istinsko služenje istinskom Bogu, služenje i klanjanje uz držanje svetog ispovijedanja vjere u Njega i u čuvanju zakona i svetih Tajni kojima, bilo da su od Njega date u cjelosti bilo po poglavljima, najsigurnije upravlja. Saracenima, budući da se zna da i sami nešto tako tvrde, dovoljno je, na našu sramotu i stid, da uzviknu, pa se sve do danas u pustinji klanjaju kamenu bez duše (*Grč.* i prizivaju) njegovo ime, a ime mu je Hobar, i ostale smiješne tajne njihove isprazne vjerske tradicije, koje svečanom ozbiljnošću vrše. A karakter svih hrišćana, koji su po cijeloj vaseljeni pod jednim jarmom, to jest jarmom jevanđelja, kao što kaže prorok, i koji služe Bogu, je jedinstven, imaju vjeru i ispovijedaju je vjerujući u jednoga Boga Oca i Sina i Svetoga Duha, u Trojicu nestvorenu, vječnu, neshvatljivu, nevidljivu, jednosuštnu i istoprestonu, i vjeruju jednako i u (*grč.* savršeno) vaploćenje Sina Božijeg i u ostalo po sili svetog simvola, koji Hristov narod jednodušno prije mističnog i svetog prinosa uznosi Bogu i ono duhovno preporađanje kroz božansko krštenje koje se vrši u ime iste te bogonačalne tri ipostasi i životvornih simbola beskrvne žrtve i bogodejstvenog pričešća i zajedničarenje i kroz sve to prosvjetljenje bljeskom istine, te se razvijava tama bezvjerja, koja i sama ima najočiglednije

ACTIO IV.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit : Sicuti & prædixi , fratres , introductio illatæ novitatis hujus ex prædicto viro , id est , episcopo Nacoliæ , facta est .

Constantinus Deo amabilis diaconus & notarius legit .

ANNO CHRISTI 787.

Ταράσιος ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν · ὡς καὶ προέφθημεν, τίμιοι ἀδελφοί, ἡ εἰσαγωγὴ τῆς ἐπεισακτου καινοτομίας ταύτης γέγονεν ἐκ τοῦ προφερηθέντος ἀνδρὸς ἐπισκόπου Νακωλείας .

Κωνσταντῖνος ὁ θεοφιλέστατος διάκονος , καὶ νοτάριος ἀνέγνω .

EPISTOLA GERMANI EPISCOPI Constantinopoleos ad Thomam episcopum Claudiopoleos .

ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Κωνσταντινουπόλεως πρὸς Θωμᾶν ἐπίσκοπον Κλαυδιουπόλεως .

Prov. 18.

DIxit in quodam eloquiorum suorum loco sapientissimus Salomon : *Frater qui adjuvatur a fratre , quasi civitas firma & alta : Valet autem sicut feris munitum regnum .* Ego autem non ex his qui adjuvare possunt , memet existimans , sed potius ex illis qui adjutorio egent , præsentem oxarare literam ad vestram studui Deo amabilitatem , cogitationum non ferens molestiam . Quædam enim eam egisse audivi , quæ si quidem , ut secundum deiloquum Gregorium dicamus , mendacia , auræ ferant : at si veracia , undique mentem meam confusio comprehendit . Putas enim quod & ipsa , secundum multorum desidiam , dilectionis jucunditate labiis tantum * fuerit usa , & non in profundum descenderit mentis , existimantis videlicet quod non sincera dilectione circa illam flagremus ? vel hoc quidem nequaquam , sed imperitiam nostram & pigritiam , & negligentiam circa ea quæ Deo sunt placita , respuit ; utpote quæ nullam curam gesserit in perscrutanda voluntate divina , secundum traditum nobis per sacras scripturas sanctum mandatum ? Aut horum non quidem est apta suspicio , illud vero fortasse opinandum est , ut meliore sibi facta revelatione (piget autem me dicere elatione quadam & * prudentia : Caritas enim malum non cogitat , ut ait divinus apostolus) in talem devenerit satisfactionem , quam manifestare nobis ex necessitate * debeat . Porro facta est nobis * ex hujusmodi suspicionibus non irrationabilis occasio : quia tempore multo degens apud nos vestra Deo amabilitas & commorans , quæ etiam * literalium nonnunquam verborum & quæstionum interrogationes proponens , nullum sermonem movit nobis aliquando de imaginibus sive sanctorum virorum , sive ipsius Domini & Salvatoris nostri Jesu Christi , & secundum carnem ejus sanctæ & veraciter Dei genitricis Mariæ : neque tamquam inquirens , & certitudinem invenire volens , id est , interrogans , qualis nobis de hoc sensus existeret : & si secundum rationem esset quod in his fieret , nullam inferendo damnationem ista facientibus : sed neque ad firmam satisfactionem abjectione & interemptione dignum hujusmodi ducens , ad consilium nobis accipiendum tradidit semetipsam * utrum & nos similis sensus essemus : sed de his omnino in silentio perfecto se sciens , in civitate sua quasi ex communi dogmate & indubitabili quadam disceptatione imaginum depositionem , sicut didicimus , fecit : si veritas ita se habet , iterum dicemus . Etenim non est nobis facilis animus ad cre-

* Gr. fit illicita ,

* sensu tumido : 2. Cor. 13.

* Gr. debet .

* Gr. hujusmodi suspicionum

* scripturæ non. sententiarum & qu.

* Gr. ut

ΕΙΡΗΚΕ πρὸς ἑαυτὸν λόγων ὁ σοφὸς Σολομών· ἀδελφὸς ὑπὸ ἀδελφοῦ βοηθούμενος , ὡς πόλις ὀχυρὰ καὶ ὑψηλή· ἰσχύει δὲ ὥσπερ μεμοχλωμένον βασίλειον . ἐγὼ δὲ ὁ μὴ βοηθεῖν δυναμένων ἑαυτὸν λογιζόμενος , ἀλλὰ μᾶλλον τοῦ βοηθεῖσθαι δεομένων , τὸ παρὸν ἐγχαράξαι γράμμα πρὸς τὸ ὑμέτερον ὡρμήθην θεοφιλίαν , τοῦ λογισμῶν μὴ φέρων τὸν ὄχλησιν . τινὰ γάρ μοι ἠκούσθη πεπραχέναι αὐτόν , ἅπερ εἰ μὲν ψεῦδος , κατὰ τὸν θεολόγον Γρηγόριον εἰπεῖν , αὖραι φερέτωσαν · εἰ δὲ ἀληθῆ , παντυχόθεν μοι τὸν διάνοιαν ἀποῤῥεῖα περιέλαβεν . ἆρα γὰρ καὶ αὐτὴ κατὰ τὸν τοῦ πλειόνων ῥᾳθυμίαν τὸ τῆς ἀγάπης τερπνὸν χείλεσι μόνον πεπεκέρασται , καὶ εἰς τὸ βάθος κατέδυ τῆς διανοίας , δηλονότι λογιζομένης αὐτῆς , εἰ ἐν εἰλικρινεῖ ἀγάπῃ διακεῖσθαι ἡμᾶς πρὸς αὐτόν ; ἢ τοῦτο μὲν ὕδαμῶς , τὸ δὲ ἀμαθὲς ἡμῶν , καὶ περὶ τὰ τῷ Θεῷ ἀρέσκοντα ὀκνηρότερόν τε καὶ ἠμελημένον διέπτυσεν , ὡς ἡ πολλῆς φροντίδος ἀξιωθεῖσα τῆς ἐρεύνης τοῦ θείου θελήματος κατὰ τὸν παραδοθεῖσαν ἡμῖν διὰ τῶν ἱερῶν γραφῶν ἁγίαν ἐντολήν ; ἢ καὶ τούτων μὲν οὐκ ἄσχολος ἡ ὑπόνοια , ἐκεῖνο δὲ ἴσως ὑπολαμβάνειν ἐστὶν , ὡς χρεῖττονος αὐτῇ ἀποκαλύψεως γενομένης · οὐκοῦν γὰρ εἰπεῖν οἰήσεώς τινος καὶ φρονήματος · ἡ γὰρ ἀγάπη τὸ κακὸν οὐ λογίζεται , λέγει ὁ θεῖος ἀπόστολος · εἰς τοιαύτην ἥλασε πληροφορίαν , ἵνα φανερώσαι ἡμῖν ἐξ ἀναγκαίας ὀφείλει . γέγονε δὲ ἡμῖν τοῦ τοιούτων ὑπονοιῶν οὐκ ἀναίτιος ἀφορμή · ὅτι χρόνῳ πολλῷ γενομένη παρ' ἡμῖν ἡ ὑμετέρα θεοφιλία , συναυλιζομένη τε , καὶ γραφικῶν ἔνθ' ὅτε λόγων τε καὶ ζητημάτων ἐρωτήσεις προβαλλομένη , οὐδέπω λόγον κεκίνηκεν ἡμῖν ποτε περὶ εἰκόνων , εἴτε ἁγίων ἀνδρῶν , ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ κυρίου καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ , καὶ τῆς κατὰ σάρκα αὐτοῦ ἁγίας καὶ ἀληθῶς θεοτόκου μητρός · ὅτε ὡς συζητοῦσα καὶ τὸ ἀκριβὲς ἁρπεῖν βουλομένη , ἤγουν ἐρωτῶσα , ὁποῖον ἡμῖν περὶ τούτου τὸ φρόνημα · καὶ εἰ κατὰ λόγον ἐστὶ τὸ ἐν ἡμῖν γινόμενον , οὐδεμίαν φέρον κατάκρισιν παρὰ θεῷ τοῖς ποιοῦσιν . ἀλλ' ὅτε ὡς βεβαίᾳ πληροφορίᾳ ἀποβολῆς καὶ ἀναιρέσεως ἄξιον τὸ τοιοῦτον τιθεμένη , πρὸς τὸ συμβουλεῦσαι ἡμῖν ἐπιδέδωκεν ἑαυτήν , ὥστε καὶ ἡμᾶς τῆς ὁμοίας ἔχεσθαι γνώμης · ἀλλὰ πάντη τι περὶ τούτου ἐν τελείᾳ σιωπῇ παρ' ἡμῖν ποιησαμένη , ἐν τῇ κατ' αὐτὴν πόλει γενομένη , ὡς ἀπὸ δόγματος κοινοῦ καὶ ἀναντιῤῥήτου τινὸς ὑφαιρέσεως τοῦ τῆς εἰκόνων καθαίρεσιν , ὡς μεμαθήκαμεν , ἐφοιήσατο , εἰ τὸ ἀληθὲς ὕτως ἔχει , πάλιν ἐρεῖμεν : καὶ γὰρ οὐκ ἀδρομερῶς ἡμῖν ἡ ψυχὴ πρὸς τὸ πιστεύειν ἀπερισκέπτως τῆς πρὸς τὸ ὑφαιρεῖν τοὺς πλησίον λεγομένοις πολλάκις . ἀλλ' ἡμεῖς ἀναγκαῖον τιθέμενοι , ὡς ἐν ὑφαιρέσει καὶ ἀθετήσει

osobine prelesti to jest praznovjerje u mnoge bogove. Sve to se jedno drugim prožima, apostolovim riječima rječeno, kao što je u početku Bog razdijelio svijetlost od tame. Neka kaže zajedno sa nama preblaženi jevanđelist Jovan: *Ovo je pobjeda koja pobjedi svet – vjera naša* (1. Jn. 5, 4), a dodajmo nešto još i mi i recimo: To je kamen na kome je Hristos sagradio svoju Crkvu, koju vrata pakla, to jest napadi neprijateljskih sila ne mogu potresti i srušiti. Odatle smo naslijedili novo ime, kao što Isaija kaže, neka je blagosloven. Kaže, naime, ovako: *Blagosiljaće se Bogom istinitijem* (Isa. 65, 16) i najavljujući nadspoznatljivost i neistraživost Njegove neizrecive prirode, propovijedajući sa nesumnjivom sigurnošću da je ona isto tako i nevidljiva i neopisiva i potpuno nepromenljiva, i još da je njena sila i božanstvo vječno *od postanja svijeta*, po riječima svetoga Pavla, *umom se na stvorenjima vidi* (Rim. 1, 20). Stoga smo udostojeni da služimo živom i istinitom Bogu i slobodi koju nam je Hristos podario, počastvovani smo i proslavljeni, izbavljeni od svakog idolopoklonstva i bezboštva, čije je osnovno obilježje reći kamenu: ti si me rodio, ili drvetu: ti si me stvorio (Jer. 2, 27), po prorokovim riječima, i ne gledati u nebesa, kao što uzvikuje Isaija, niti se pitati, *ko je taj ko je sve ovo sazdao* (Isa. 45, 18)*, ko izvodi na broj* svoj svijet, i sve *zove po imenu i velike radi sile njegove i jake moći ne izostaje nijedno* (Isa. 40, 26), čije ruke sazdaše svu nebesku vojsku, kako kaže neki drugi prorok, i pazeći da i sve ostalo u cjelokupnoj tvorevini bude u tako savršenom skladu, i da urede da se kroz njega (taj sklad) umstvenošću duše, analogno njenom stvoritelju, pronikne u njegov smisao, a kroz njega da se klanja ocu, zaista istinitom Bogu, kao što i preblaženi Atanasije u svojoj besjedi protiv idola izuzetno jasno uči. Kao što dakle nema nikakvog opštenja svjetlosti sa tamom ni saglasnosti Hrista sa Velijarom (2. Kor. 6, 15), tako ni Hrišćani, koji poštuju jednoga Boga u nedosežnoj slavi i sili i klanjaju mu se, nemaju ništa zajedničko sa onima koji grade Boga i stoga ih prorok pravedno naziva jadnima. Njihovo je srce pepeo, kao što je napisano (Isa. 44, 20 – u našem prijevodu: *tako se hrani pepelom, prevareno srce*), a od njih jedni misle da stvaranjem idola, koga su sami napravili, sebi stvaraju privremenog Boga (jednog) od nepostojećih, a kada se on raspadne iz nekog razloga i propadne, onda smatraju da im uopšte nije Bog, sve dok nešto drugo na isti način ne naprave. I o tome nas jasno uči božansko Pismo na onom primjeru kada su Izrailjci u pustinji napravili tele, kada su pobunivši se govorili Aaronu: *Načini nam bogove, koji će ići pred nama* (2. Moj. 32, 1), pokazujući time da misle da Boga uopšte nema, ni istinitog ni lažnog imena, ako sebi (svojom) vještinom ne naprave idola koga traže, kome bi nakon tog svog izlaska iz Egipta ugodili, pokazujući tako svoje ogromno bezvjerje i bezumnost. Drugi opet, ušavši u sujevjerje neznabožačke religije hitajući da je svuda prošire, prionuli su da pod imenom bogova koji su kod njih poštovani naprave statue, kako Zevsa (Jupitera), koga su nazivali i ocem i konzulom[413], to jest vrhovnim (bogom) bogova i ljudi, tako i ostalih čija imena su većini (ljudi) poznata. Njihovo obožavanje i poštovanje, koje su izražavali obredima prinošenja žrtava, bludničenjem, razvratom i svim mogućim porocima, sramnim i pogrdnim riječima, što je sve malo reći, budući da su se kod njih vršila i ubistva u čast bogova, a svetkovine su se praznovale sramnim djelima u čast onih koje su obožavali, pa su onima koji su to činili, pošto to učine, burno odobravali. A to što kod hrišćana postoje ikone svetih ljudi, onih koji su se do krvi suprotstavljali grijehu, kako kaže Apostol (Jev. 12, 4) i onih koji su služili riječi istine, to jest proroka i apostola, kao i onih koji su se vršenjem dobrih dela pokazali kao istinske sluge Božije, nije ništa drugo do primjer hrabrosti, obrazac ophođenja u životu i vrlina, kao i proslavljanja Boga kome su u ovome životu ugodili, to je motiv i podsrek. Međutim, riječ dobrih ljudi, koja ukazuje na djela, koristionima koji je slušaju i često poziva na revnosno ugledanje. A tako bi bilo i sa posmatranjem slika, kada bi se takav smisao dao slici. Jer ono što

[413] Prilično nevješto (rečeno) umjesto *najvišim* ili *vrhovnim.* Harduin.

ANNO CHRISTI 567.

ACTIO IV.

φικὴ δοκιμασία τὸ τῦ φρονήματος ἡμῶν φανερῶσαι, λεπτομερῶς τὰ περὶ τύτε σωειδομεν διηλθεῖν. ἐκεῖνο πρότερον ὑπομιμνήσκοντες, ὡς ἐξ ἅπαντος φυλάττεσθαι ἡμᾶς χρὴ τὰς τῆς πραγμάτων καινοτομίας· καὶ μάλιστα ὅπυ τοῖς ἐν τῇ πίστει τῦ Χριστῦ λαοῖς θόρυβός τις καὶ σκανδάλων ὑπόθεσις παρακολυθεῖ, ἔπειτα καὶ χρόνῳ μακρῷ ἐνόσησεν ταῖς ἐκκλησίαις ἐκράτησεν. εἰ γὰρ μετὰ βουλῆς οἰνοποτεῖν ἡ Γραφὴ διατάσσεται, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς χρὴ πλείονι συζητήσει τοῖς καιριωτέροις ἐγχειρεῖν, ἵνα μὴ ὑπόδικοι τῷ φοβερῷ γενώμεθα κριτῇ, τῷ καὶ ἕνα τῶν μικρῶν σκανδαλίζοντι ἐπιτετιμημένῳ παρὰ Θεῷ. καὶ ἄλλως τῆς πρὸς Θεὸν τῆς Ἰῦ Χριστῦ ἐκκλησίας παρὰ τῶν ἀπίστων συναγομένων ῥημάτων ἢ πραγμάτων τινὶ ἀναξιοπρεπῆ ποιεῖσθαι ὀφείλοντες, καὶ τὸ τυύτης σεμνόν τε καὶ ἔνθεον δεικνύειν ἀσάλευτον. τῦτο τοίνυν ὂν πρώτως γινώσκειν χρεών, ὡς ὁ νῦν μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλάκις καὶ Ἰυδαῖοι, τὰ τοιαῦτα ἡμῖν προσήγαγον εἰς ὀνειδισμόν, καὶ οἱ τῆς ὄντως εἰδωλολατρείας θεραπεῦται, αἰσχραίνειν μόνον ἐπιχειροῦντες τὰ τῆς πίστεως ἡμῶν ἀχραντόντα καὶ ἔνθεον, καὶ ἀχὶ τὸ χειροποιήτοις προσέχειν ἀναιρεῖν ἐπειγόμενοι. ὅπυγε αὐτοῖς ἡ πᾶσα σπυδὴ καὶ τὸ σέβας περὶ τοῦτο καταγίνεται, μηδὲ τῆς ὁρωμένων καὶ αἰσθητῆς ὑψηλότερον τί θεῦσθαι, ἀλλὰ τινὰ θείαν φύσιν παντοίως τυπεινοῦν, ἢ τόπῳ τινὶ περικλείοντας τινὰ τῆ παντὸς ἐποπτικὴν αὐτῆς προνοιαν, ἢ σωματικαῖς εἰδοποιοῦντας μορφώσεσιν. οὓς ὡς ἀγελαίως μὲν τῆς ἡμετέρων προγόνων τινὲς ὡς κύνας ὀνειδίζοντες, γραφικῶς εἰπεῖν, μάτην καθυλακτῆντας τῆς ποίμνης τῦ Χριστῦ ἀπεώσαντο, ὧν οὐκ ἂν χερσὶν ἡμῖν τὰ πονήματα. ὁ μὲν δὲ ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς οἰκείων ἀσεβῶν ἐπιτηδευμάτων ὁ τῆς ἀληθείας λόλος ἰῶτας ἐπισομίζει. τῆς μὲν σκληρεύων τῆς Ἑλληνικῶν τελετῆς καὶ μύθων τὸ αἰσχρὸν καὶ ἀπάπτυστον· Ἰυδαῖος δὲ ἐντρέπων, ὁ μόνον τινὰ τῆς πατέρων πρὸς τὰ εἴδωλα προχώρησιν αὐτοῖς ὀνειδίζων, ἀλλὰ καὶ τινὰ πρὸς τὸν θεῖον νόμον, ὃν ἐκεῖνοι αὐχῶσι κρατεῖν, ἐναντίωσιν· εἶγε ἐκείνῳ ὅπῳ τινὶ διωρισμένῳ τὰ τῆς τυπικῶν θυσιῶν προσάγειν θεσπίζοντος, ὅτοι καὶ παντὶ τόπῳ τῆς οἰκυμένης τῦτο πράττειν ὁ παραιτοῦνται, σωηθῶς τὸ πρὸς τὸ ἅγιον πνεῦμα ἀπενθὲς παρεχῆ ἀκολυθία ἐπιτηδεύοντες, καὶ ταύτῃ θύοντες δαιμονίοις καὶ οὐ Θεῷ· ἡ γὰρ ἀληθὴς πρὸς τὸν ἀληθινὸν Θεὸν λατρεία τε καὶ προσκυνησις ὃ τῷ τηρήσει τῆς ἁγίας περὶ αὐτὸν ὁμολογίας, καὶ τῆς παρ' αὐτῦ δεδομένων συνεκτικῶν τε καὶ κεφαλαιωδεστέρων μυστηίων καὶ νόμων φυλακῇ ἀκεμβῶς κατορθῦται. * Σαρακηνοῖς δὲ ἐπεὶ καὶ αὐτοὶ τὸ τοιῦτον ἐπισκήπτειν δοκοῦσιν, ἀρκετὸν εἰς αἰσχυνὴν καὶ ἐνδοσιν, προσαγαγεῖν τὴν μέχρι τῦ νῦν ἐν τῷ ἐρήμῳ τελεμένην παρ' αὐτῆς λίθῳ ἀψύχῳ προσφώνησιν, τήν τε τῦ λεγομένης Χοβὰρ ἐπίκλησιν, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς ματαίας αὐτῶν πατροπαραδότε ἐκείσε ἀναστροφῆς ὡς ἐν ἐπισήμῳ ἑορτῇ παιγνιώδη μυστήρια. Χριστιανῶν δὲ πάντων καθ' ὅλης τῆς οἰκυμένης ὑπὸ ζυγὸν ἕνα, τὸν τῦ διαγγελίου δηλαδή, ὡς ὁ προφήτης φησὶ, δυλευόντων Θεῷ χαρακτὴρ ἰδικώτατος, ἢ εἷς ἕνα Θεὸν τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον ὠνεῖσθαι, τριάδα ἄκτιστον, ἀΐδιον, ἀκατάληπτον, ἀόρατον, ὁμοούσιόν τε καὶ ὁμόθρονον, σύ-

dendum inconsulte his qui crebro dicuntur detrahere proximis. * Necessarium ponentes, in tractatione & fraterna probatione, ea quæ sensus nostri sunt, manifestare, subtiliter illa quæ de hoc sunt, considerantes aggredi; illud primitus commonentes, quia omnino cavere nos oportet rerum novitatem; & maxime ubi plebes quæ in fide Christi sunt, turbatio quædam & scandalorum causa subsequitur, deinde & prolixi temporis consuetudo in ecclesiis tenuit. Si enim cum consilio vinum potare scriptura præcipit, multo magis nos oportet multa inquisitione necessarioribus operam dare, ut non obnoxii terribili efficiamur judicii, quod & illi qui unum ex minimis scandalizat, præparatur a Deo: & * aliter subversionem verborum vel rerum, quæ ad injuriam Christi ecclesiæ ab infidelibus collectæ sunt, facere debentes, etiam hujus venerabilem atque divinam ostendere immobilitatem. Hoc igitur in primis scire oportet, quia non tantum nunc, sed frequenter etiam Judæi talia nobis intulerunt in opprobrium, & hi qui vere idololatriæ cultores existunt, vituperare solum intemeratam & divinam fidem nostram conantes, & non, ut manufactis * intenderent, perurgentes. Ubi illis omne studium & cultus super hoc perficitur, nihil his quæ videntur & sentiuntur, excelsius ponere, sed divinam naturam varie humiliare, aut loco quodam circumcludentes universorum inspectricem ejus providentiam, aut corporalibus specificantes formis quos non ignobiliter quidam prædecessores nostri ut canes mutos, ut cum scriptura dixerimus, vane latrantes ab ovili Christi repulerunt: quorum non nobis sunt præ manibus studia. Sed & de propriis impiis adinventionibus veritatis sermo hos compescere facit: quorum quidem alius publicat paganorum immolationem & fabularum turpitudinem & execrationem. Judæos autem alius erubescere facit, quod non solum patres eorum ad idola prolapsi sunt, exprobrans, sed & quod contra legem, quam illi tenere se gloriantur, agant: * sed loco quodam definito ea quæ typicarum sunt hostiarum, offerre decreverit, isti in omni loco orbis terrarum hoc agere non detrectent, consuetam in sanctum Spiritum perfidiam paterna consequentia adinvenientes, & hoc modo immolantes dæmoniis & non Deo. Vera enim ad verum Deum servitus atque adoratio in observatione sanctæ confessionis quæ est circa eum, atque in custodia legum & mysteriorum, quæ & ab ipso sive generaliter, sive capitulatim data sunt, certissime dirigitur. Sarracenis autem, quoniam & ipsi tale quid obtendere dignoscuntur, sufficit ad confusionem & verecundiam, afferre acclamationem, quæ usque in præsens in eremo ab eis inanimato lapidi celebratur, * cognomenque illius dicitur Chobar, & cetera vanæ ipsorum traditionis & conversationis ludicra mysteria, quæ in insigni solemnitate * gerebant. Christianorum autem omnium per totum orbem sub uno jugo, evangelii videlicet, ut propheta dicit, servientium Deo forma peculiarissima est fides & confessio, credens in unum Deum

addit. ex Gr. Sed nos sec. pon.

Prov. 31.

Matth. 5. alioqui

* Gr. non intendatur, non intercederet.

* Gr. cum illa loca q.

* Gr. Invocationemque illius quod dicitur.

* ἀλ. Ἀγαρηνοῖς

riječi pripovijedanjem dočaravaju kroz slušanje, likovna predstava bez riječi prikazuje kroz imitaciju, uzvikuje Vasilije Veliki govoreći da i jedno i drugo podstiče prisutne na hrabrost. Kao kad bi neko ukratko i u glavnim crtama ispričao pripovijest jezikom pokreta onome ko slika na slici, za nas koji gledamo to je oblik dobijen vizuelnom imitacijom. Kao što, dakle, i idolima lažnih bogova istovremno prikazuju i njihova gnusna djela, pa nekog koji je slušanjem primio ono što su sveti ljudi izvršili taj način poniranja u misli podstiče da se seća onoga što je čuo. Drugoga, pak, koji o tome ništa ne zna upućuje na ljubopitljivost, pa kada o tome više sazna sve to ga toplo pobuđuje na ljubav (*grč.* čežnju) prema Bogu i hvalu tako da oni, koji dobra djela svetih (ljudi) posmatraju i kroz jedno i kroz drugo, hvalom uznose Oca našega koji je na nebesima (Mt. 6, 9), riječima jevanđelja. A ako Mojsijevim zakonima zapovijeda narodu da *nad rese* na rubovima odeće *meću vrvcu plavu* (4. Moj. 15, 38) u znak sjećanja na sve ono što im je zapovijeđeno i pridržavanja svega toga, koliko prije priliči nama da kroz slične slikane predstave svetih ljudi gledamo *na svršetak njihova života* ugledajući se *na vjeru njihovu* (Jev. 13, 7), po Apostolovom učenju? Ali na ikonama vizuelno izobražavati osobine Gospodnje po tijelu na podsmjeh, jeste osobina jeretika koji zlonamerno prikazuju fantazijom, a ne istinom da je On rođen kao čovjek i u ime nekog njihovog vaspitanja (rukovođenja) ne mogući uopšte da se udubljuju u duhovnu kontemplaciju (sozercanje), nego imaju potrebu za nekim tjelesnim objašnjenjem za potvrdu onoga što su čuli, to jest da bi to bilo što korisnije i djelotvornije. A tajna, koja je i nebesa veličinom prekrila, od vječnosti i pokoljenjima sakrivena u Bogu, koji je sve sazdao (Ef. 3, 9), a vjera se ne jača samo slušanjem (a *vjera biva od propovijedi*, veli Apostol (Rim. 10, 17)), nego se u njihovim umovima utvrđuje i gledanjem i glasno uzvikuju da se Bog otkrio u tijelu i da se tako u njega povjerovalo, ali je (to vaploćeno tijelo) od svih najsvetije i najspasonosnije. Stoga je na spomenicima urezano ono što je u jevanđelskim propovijedima napisano o Njegovom tjelesnom boravku na zemlji i ophođenju među ljudima, da bi ostalo neizbrisivo u ljudskom pamćenju, te da bi se bogopoštovanje Njegove slave i dobrote prema nama očiglednije propovijedalo i slavilo. Međutim, ne klanjamo se mješavini drveta i boja, nego nevidljivome Bogu, *koji je u naručju Oca* (Jn. 1, 18) i sam prima proslavljanje (klanjanje) u duhu i istini, darivajući nam kroz samoga Sebe (mogućnost) da se pirbližimo Ocu, jer se (Sin) slavi zajedno sa Ocem. Jer se kaže da se i Jakov poklonio *preko vrha palice svoje* (Jev. 11, 21) (blagosiljajući Josifa), ne iskazujući, međutim, bogopoštovanje drvetu, nego počast onome kome je pripadala. Isto tako Hristov narod gleda na lik svete Gospodnje i uvijek slavne matere i tako joj odaje poštovanje. Tako je od prvobitnih poglavara presvetih crkava prihvaćeno; * oni nijesu primjenjivali nikakvu zabranu (* *Grč.* ništa nije bilo sprječavano zabranom). * Kada su po prestanku progona protiv pristupanja vjeri, pošto se ona svuda raširila, održavani vaseljenski sabori, pripremani sve do našeg pooljenja, koji su povodom ikona iznijeli pravila (kanone) po velikom broju pitanja. (* *Grč.* Kada su najzad, pošto su prošli progoni i pošto je vjera u slobodi svuda prevladala, vaseljenski sabori su sve do naših vremena održavani i do sitnica su izlagali kanone o mnogim pitanjima (temama) svrhe ikona.) Njih nije bilo podobno bez naknadnog ispitivanja o tome nemarno ostavljati, ako bi po mišljenju nekih po idolskim oblicima i bestidnostima odstupale od onoga što je sadržano u božanskom Pismu, pa čak i po onome * što se od starina kod nas po običaju sačuvalo, ili ako bi vodilo otuđenju (udaljavanju) od Boga. (* *Grč.* što se od starih vremena kod nas kao običaj zadržalo, a dovodi do udaljavanja od Boga.) Onaj naime koji je rekao da ostaje sa apostolima do svršetka vijeka, to jest obećava to i onima koji poslije njih nadziru Crkvu (vode računa o Crkvi). Ali nije namjeravao tjelesno da ostane sa njima sve do prolaska ovoga vijeka; još je obećao da je među onima koji se budu dvojica ili trojica sabraliu Njegovo ime (Mt. 18, 20), pa kako bi onda toliko mnoštvo, koje se revnosno sabralo iz pobožnosti prema

ACTIO IV.

ANNO CHRISTI 787.

Deum Patrem & Filium & Spiritum sanctum, Trinitatem increatam, sempiternam, incomprehensibilem, invisibilem, unius substantiæ ac sessionis : confitens pariter & Filii Dei * incarnationem, & alia secundum virtutem sacratissimi symboli, quod plebs Christi concorditer ante mysticam & sanctam oblationem offert Deo : atque illa spiritualis regeneratio, quæ in nomine earumdem trium * Dei principalium personarum per sanctum baptisma celebratur : atque * divina cooperatione facta perceptio, & communicatio vivificorum * fœderum incruenti sacrificii : per quæ veritatis illucescit illuminatio, & impietatis tenebræ effugantur, habentes & ipsæ proprii erroris manifestissimam cognitionem, multorum videlicet deorum superstitionem. Hæc autem ita invicem adversantur, ut apostolice dicam, quemadmodum in principio divisit Deus inter lucem & inter tenebras. Dicat igitur nobiscum beatissimus evangelista Joannes : *Hæc est victoria quæ vicit mundum, fides nostra* : addatur autem & a nobis, & dicatur : Hæc est petra, supra quam Christus ædificavit suam ecclesiam, portis inferi, id est, aggressionibus contrariam virtutum inconcussam & inevertibilem. Hinc novum nomen sortiti sumus, quod, ut Isaias dicit, benedicetur. Dixit enim ita : *Benedicent Deum verum* : & superignotam atque investigabilem ineffabilis ejus naturæ annunciantes incomprehensibilitatem ; invisibilem etiam illam, & incircumscriptam, & omnino incommutabilem indubitabili certitudine prædicantes ; atque sempiternam ejus virtutem & divinitatem a creatura mundi, secundum sacratissimum Paulum, per ea quæ facta sunt, intellectam conspicientes. Sicque servire Deo vivo & vero meruimus, & libertate qua Christus nos liberavit, honorificati sumus & glorificati, ab omni erepti idolico errore & impietate : cujus præcipua cognitio, dicere lapidi, tu me genuisti : & ligno, tu me fecisti, secundum prophetæ vocem : & non aspicere in cælum, ut Isaias clamat, ut existimetur quis est, qui ostendit hæc omnia : qui educit per numerum mundum suum, per nomen vocabit præ multa gloria, & in multitudine virtutis ; cujus manus plasmaverunt universam militiam cæli, quemadmodum alius quidam ait prophetarum : ceterum creaturæ universæ in apto ordinem intuentes, per eam intellectu animæ * similiter generationis rationem considerare, & per eam veraciter existentem Deum adorare, quemadmodum beatus Athanasius, sermonem contra idola componens, liquidius edocet. Sicut ergo nulla communicatio luci ad tenebras, vel conventio Christi ad Belial : ita nihil est commune Christianis, qui unum Deum inaccessibili claritate & virtute adorandum colunt, ad eos qui fingunt Deum, & hujusmodi a propheta juste miseri vocantur. Illis enim cinis quidem cor est, sicut scriptum est : quorum alii quidem opera idoli a se facti creari sibi Deum recentem ex non existentibus opinantur : & corruente hoc ex qualibet causa & exterminato, firmiter tenent non esse sibi omnino Deum, nisi quiddam aliud pari modo condiderint.

* Gr. perfectam incarnationem.

* divinarum

* Gr. atque deificam perceptio,

* Gr. symbolorum

1. Joan. 5.

Matth. 16.

Isai. 62.

Rom. 1.

Gal. 4.

Isai. 19.

* Gr. proportione producentem ejus verbum conf.

2. Cor. 6.

Isai. 43.

εις τε καὶ ὁμολογία· συνομολογουμένης καὶ τῆς τε υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τελείας ἀνθρωπήσεως, καὶ τῶν ἄλλων κατὰ τὴν δυάμιν τοῦ ἱεροῦ συμβόλου, ὅπερ ὁ λαὸς τοῦ Χριστοῦ ὁμοφρόνως πρὸ τῆς μυστικῆς καὶ ἁγίας ἀναφορᾶς προσάγει Θεῷ· ἥτε εἰς τὸ ὄνομα τῶν δὴ τῆς θείων θεαρχικῶν ὑποστάσεων τελουμένη διὰ τοῦ θείου βαπτίσματος· πνευματικὴ ἀναγέννησις, καὶ τῶν ζωοποιῶν τῆς ἀναιμάκτου θυσίας συμβόλων ἡ θεουργικὴ μετάληψις καὶ κοινωνία· δι' ὧν ὁ τῆς ἀληθείας ἀναλάμπει φωτισμός, καὶ τὸ τῆς ἀσεβείας ἀπελαύνεται σκότος, ἔχον καὶ αὐτὸ τῆς οἰκείας πλάνης ἐμφανέστατον γνώρισμα τὴν τῆς πολυθεΐας ἀθεότητα. τοῦτο δὲ ὅπως ἀλλήλοις ἀντίκειται, ἀποστολικῶς εἰπεῖν, ὃν τρόπον τὸ κατιρχὰς διεχώρισεν ὁ Θεὸς ἀναμέσον τοῦ φωτὸς καὶ ἀναμέσον τοῦ σκότους. λεγέτω τοίνυν μεθ' ἡμῶν ὁ μακάριος εὐαγγελιστὴς Ἰωάννης· αὕτη ἐστὶν ἡ νίκη ἡ νικήσασα τὸν κόσμον, ἡ πίστις ἡμῶν. προσθήτω δὲ καὶ παρ' ἡμῶν, καὶ λεγέσθω· αὕτη ἐστὶν ἡ πέτρα, ἐφ' ἣ Χριστὸς τὴν ἑαυτοῦ ἐκκοδόμησεν ἐκκλησίαν, πύλαις ᾅδου, ἤγουν προσβολαῖς τῆς ἐναντίων δυνάμεων, ἀκατάσειστόν τε καὶ ἀπερίτρεπτον. ἐντεῦθεν τὸ καινὸν ἐκληρωσάμεθα ὄνομα, ὅπερ, Ἡσαΐας φησίν, εὐλογηθήσεται. λέγει γὰρ ὅπως· εὐλογήσουσι τὸν Θεὸν τὸν ἀληθινόν, τὸ ὑπερέγνωσόν τε καὶ ἀνεξιχνίαστον τῆς ἀῤῥήτου αὐτοῦ φύσεως διαγγέλλοντες· ἀπερίγραπτόν τε αὐτὴν καὶ ἀπερίγραπτον, καὶ πάντῃ ἀναλλοίωτον ἐν ἀδιαστάτῳ πληροφορίᾳ κηρύττοντες, καὶ τὴν ἀΐδιον αὐτῆς δύναμιν καὶ θειότητα ἀπὸ κτίσεως κόσμου, κατὰ τὸν ἱερώτατον Παῦλον, τοῖς ποιήμασι νοεμένην καθορῶντες· ὅπω δηλέειν Θεῷ ζῶντι καὶ ἀληθινῷ ἠξιώμεθα, καὶ τῆ ἐλευθερίᾳ, ἣν Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε, πεπιήμεθά τε καὶ δεδεξάσμεθα, πάσης ἀπαλλαγέντες εἰδωλικῆς πλάνης τε καὶ ἀσεβείας· ἧς τὸ ἐξαίρετον γνώρισμα, λέγειν τῷ λίθῳ, σύ με ἐγέννησας· καὶ τῷ ξύλῳ, σύ με ἐποίησας, κατὰ τὴν τοῦ προφήτου φωνήν· καὶ μὴ ἀναβλέπειν εἰς τὸν οὐρανόν, ὡς Ἡσαΐας βοᾷ, καὶ λογίζεσθαι, τίς ὁ καταδείξας ταῦτα πάντα, ὁ ἐξάγων κατὰ ἀριθμὸν τὸν κόσμον αὐτοῦ, πάντα ἐπ' ὀνόματι * καλεῖ ἀπὸ πολλῆς δόξης, καὶ ἐν πλήθει ἰσχύος· ἃ αἱ χεῖρες ἔπλασαν πᾶσαν τὴν στρατιὰν τοῦ οὐρανοῦ, ὡς ἕτερός τις εἶπε τῶν προφητῶν· ἢ τὴν λοιπὴν τῆς κτίσεως πᾶσης εὐαρμόνιον διάταξίαν ὁρῶντας, δι' αὐτῆς τῷ νοερῷ τῆς ψυχῆς ἀναλόγως τὸν γενεσιουργὸν αὐτῆς λόγον ἐννοεῖν, καὶ δι' αὐτοῦ τὸν πατέρα καὶ ὄντως ὄντα Θεὸν προσκυνεῖν, καθὼς καὶ ὁ μακάριος Ἀθανάσιος τὸν κατὰ εἰδώλων σωτήριον λόγον ἐκδιδάσκει σαφέστατα· ὡς ὃν ὠδεμία κοινωνία φωτὶ πρὸς σκότος, ἢ συμφώνησις Χριστῷ πρὸς Βελίαρ· ὅτως οὐδὲν κοινὸν Χριστιανοῖς ἵνα Θεὸν ἐν ἀπροσίτῳ δόξῃ τε καὶ δυνάμει προσκυνούμενον σέβωσι, πρὸς τοὺς πλάττοντας Θεὸν, καὶ τούτῳ παρὰ τοῦ προφήτου τυφλαττομένους δικαίως. ἐκείνοις μὲν γὰρ σποδὸς ἡ καρδία, ὡς γέγραπται· ὧν οἱ μὲν τῇ ποιήσει τοῦ παρ' αὐτοῖς γινομένου εἰδώλου, κτίζεσθαι αὐτοῖς Θεὸν πρόσφατον ἐκ τοῦ μὴ ὄντος νομίζουσι· καὶ διαπίπτοντος τούτου ἐξ ὁποιασοῦν αἰτίας, καὶ ἀφανιζομένου, βεβαίως κρατοῦσι μὴ εἶναι αὐτοῖς ὅλως Θεόν, εἰ μή τοιγε ἕτερον ὁμοίως δημιουργήσωσι. καὶ τοῦτο σαφῶς ἡμᾶς ἡ θεία διδάσκει γραφὴ ἐπὶ τῆς κατὰ τὴν ἔρημον μοσχοποιΐας τῶν Ἰσραηλιτῶν, ὅτε κατεσασία-

* Gr. καλέσα

njemu, ostavio bez udjela svog božanskog nadahnuća i vođenja, pa zar da ne vide da su dostigli do savršenstva Njegove Crkve za koju smo povjerovali da stoji uz Njega bez mrlje i bore ili bilo čega sličnog; pošto se takav običaj održao ne u malobrojnim ili nepoznatim gradovima, nego, da tako kažem, u gotovo svim oblastima i u najblistavijim prijestonicama crkava. A da je, zaista, stari (običaj) da se istorijske pripovijesti Svetog Pisma često likovno prikazuju, potvrđuju riječi svete uspomene Grigorija Nisijskog, koji je imao natpis o Avramu na kome je, kako kaže, likovno prikazana pripovest o žrtvovanju Isaka. A ko po njihovom mišljenju, tako stoje stvari, onda tim prije potrebno na taj način potvrditi* (**Grč.* likovno izraziti) čuda Gospodnje ikonomije i stradanja, kao i pobjede u borbama mučenika, koji gledaoce podstiču na revnost, što se naročito očigledno pokazuje u borbi izuzetno hrabrog i čudesnog Anastazijevog svjedočenja istine. Ali onda bi neko možda mogao reći, da treba da pogledamo zapovijesti iz Svetog Pisma. Kao na primjer: *Ne gradi sebi lika rezana niti kakve slike od onoga što je gore na nebu, ili dolje na zemlji, ili u vodi ispod zemlje. Nemoj im se klanjati niti im služiti.* (2. Moj. 20, 4-5). I još: *Ne uzimaj uzalud imena Gospoda Boga svojega* (2. Moj. 20, 7). Pa u Zakonima ponovljenim: *Da se ne biste pokvarili i načinili sebi rezani lik ili kakvu god sliku* itd. (5. Moj. 4, 16). Sve ovo ima sasvim jasan smisao da je božanska priroda ne samo vječna i neshvatljiva i da se ne smije ne samo pomisliti da je podobna bilo čemu što se vidi, nego ne smije nikakvim raspravama ili shvatanjima prilagođavati tjelesnim shvatanjima. Jer Mojsije veli: *Čuvajte dobro* u dušama svojim*: jer ne videste nikakoga lika u onaj dan kada vam govori Gospod na Horivu ispred ognja* (5. Moj. 4, 15) i odmah nastavlja: *Da se ne biste pokvarili i načinili sebi rezan lik ili kakvu god sliku*, sjećajući se načinjenog teleta i opominjući (svoj narod) da se čuva da ne bi po egipatskom običaju, koji je dobro znao, ponovo pao u takvo bezbožništvo da kao Egipćani misle da je božanstvo slično njima. A na to i veliki Apostol u besjedi održanoj pred Atinjanima upozorava: *Kad smo, dakle, rod Božiji, ne treba da mislimo da je Božanstvo podobno zlatu ili srebru ili kamenu, rezanom po vještini i zamisli čovječijoj* (Dap. 17, 29) i u istom smislu se kaže: *Ne uzimaj uzalud imena Gospoda Boga svojega* (2. Moj. 20, 7), to jest ne nazivaj Bogom i ne smatraj Bogom nešto što zaista nije, nego je bez razloga zaslužilo to ime. No veliki Apostol nam kaže: *Mi imamo samo jednoga Boga Oca,* ***od*** *kojega je sve . . ., i jednoga Gospoda Isusa Hrista,* ***kroz*** *kojega je sve* (1. Kor. 8, 6) i jednoga Svetoga Duha **u** kojemu je sve: daleko bilo da se neprirodno izvrši promjena predloga: jer se podrazumijeva da je Bog jedan u Trojici, kao što nas uči mudri Grigorije. Jer Hristov narod sve do danas nikome ne daje ime koje je ime iznad svakog imena * (* ili bogopoštovanje, ili bogosluženje), osim svetoj i životonačalnoj Trojici. Daleko bilo! No božansko Pismo nam svakako zabranjuje da služimo takvima i hoće da na svaki način budemo daleko od takve (greške) jeresi. Uostalom očigledan je način služenja idolima. Kod nas je jedan Bog kome se klanjamo, jedna vjera u Njega, jedno spasonosno krštenje, pa je tako kod nas jedno bogosluženje koje Mu prinosimo, sačuvano prema apostolskom predanju, i uznošenje (žrtvovanje) hvale, koje se kroz Hrista prinosi Bogu Ocu, kao što kaže božanski Apostol (Jev. 13, 15), *to jest, plod usana koje ispovijedaju Ime njegovo*. To je božansko predanje u životvornim Tajnama koje je projavio prorok Malahija govoreći kao da govori Bog: *Od istoka sunčanoga do zapada veliko će biti ime moje među narodima, i na svakom će mjestu prinositi kâd imenu mojemu i čist dar; jer će ime moje biti veliko među narodima* (Mal. 1, 11). Ne postoji *slaganje hrama Božijeg*, to jest crkve, *sa idolima* (2. Kor. 6, 16), daleko bilo! Jer ona je *stub i tvrđava istine* (1. Tim. 3, 15), kako je naziva Apostol; a imena idola će se *istrijebiti iz zemlje*, uzvikuje prorok Zaharija (Zah. 13, 2), kada će se svako mjesto otvoriti kući Davidovoj, to jest Crkvi Gospoda Hrista, čiji dom smo mi, kroz primanje vjere u Njega.Tome će se još pridodati ono što se kaže u Mudrosti Solomonovoj, a što nalazimo i kod

ANNO CHRISTI 787.

σιάσαντες τῷ Ἀαρὼν ἔλεγον· ποίησον ἡμῖν θεοὺς, A οἳ προπορεύσονται ἡμῶν. ἐμφαίνοντες διὰ τούτου λογίζεσθαι αὐτοὺς, καθόλου μὴ εἶναι Θεὸν, μήτε ἀληθινὸν, μήτε ψευδώνυμον, εἰ μή τι ἄρα εἴδωλον αὐτοῖς τεχνουργηθείη τὸ ἐπιζητούμενον· ᾧτινι μετὰ τοῦτο τὴν ἐξ Αἰγύπτου αὐτῶν ἔξοδον ἀνετίθεσαν, τῆς ἀσεβείας αὐτῶν καὶ ἀνοίας δεικνύοντες τὴν ὑπερβολήν. οἱ δὲ μετέπειτα τὴν τῆς Ἑλληνικῆς δεισιδαιμονίας μετιόντες αἰσχύνην, καὶ ταύτην περιέπειν σπουδάζοντες ἐπ' ὀνόματι τῶν παρ' αὐτοῖς θρησκευομένων Θεῶν, τὰς τῶν ξοάνων κατασκευὰς ἐφιλοπόνουν, τοῦ τε Διὸς, ὃν καὶ πατέρα καὶ ὕπατον, ἤγουν ἐξοχώτατον Θεῶν καὶ ἀνθρώπων ὠνόμαζον, καὶ τῶν λοιπῶν, ὧν οὐκ ἄδηλος ἡ ὀνομασία τοῖς πλείοσιν. B ὧν τοῖς σεμνολογήμασι καὶ αἱ κατὰ τὰς τελουμένας αὐτοῖς θυσίας τιμαὶ, πορνεῖαί τε καὶ ἀσέλγειαι, καὶ πάσης ἀκαθαρσίας ἐπίδειξις, μικρὸν γὰρ εἰπεῖν, αἰσχρορρημοσύναι τε καὶ βλασφημίαι. ὅπου γε παρ' αὐτοῖς ἀνδροκτονίαι τὸ πρὸς τιμὴν Θεοῦ σπουδαζόμενον ἦν, καὶ τὸ ἐμπομπεύειν ταῖς αἰσχρουργίαις αὐτῶν ἐτετίμητο, εἰς τιμὴν τῶν προσκυνουμένων λαμβανόμενον, ὡς ταῦτα πεπραχότων ἐκείνων, καὶ τούτοις γινομένοις ἐφηδομένων. αἱ δὲ παρὰ Χριστιανοῖς ἁγίων ἀνδρῶν εἰκόνες, τῶν τε μέχρις αἵματος ἀντισάντων τῇ ἁμαρτίᾳ κατὰ τὴν τοῦ ἀποστόλου φωνὴν, καὶ τῶν τῷ λόγῳ τῆς ἀληθείας διακονησαμένων, προφητῶν τε λέγω καὶ ἀποστόλων, εἴτε C καὶ ἐν εὐσεβεῖ βίῳ καὶ κατορθώσει ἔργων ἀγαθῶν ἀληθῶς Θεοῦ δούλων ἀναδειχθέντων, οὐδὲν ἕτερόν εἰσιν, ἢ ἀνδρείας ὑπογραμμὸς, πολιτείας τε ἀγαθῆς καὶ ἀρετῶν ὑποτύπωσις, καὶ τοῦ δοξάζειν Θεὸν, ᾧ κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν εὐηρέστησαν, ὑπομνηματισμὸς καὶ διέγερσις. λόγος μὲν γὰρ τὰς τῶν ἀγαθῶν ἀνδρῶν πράξεις διεξιὼν ὠφελεῖ τοὺς ἀκούοντας, καὶ πρὸς ζῆλον μιμήσεως προσκαλεῖται πολλάκις. τοῦτο δ' ἂν καὶ διὰ τοῦ προσέχειν τῇ εἰκόνι κατὰ τὸν τοῦ εἰκότος λόγον γενήσεται. ἃ γὰρ ὁ λόγος τῆς ἱστορίας διὰ τῆς ἀκοῆς παρίστησι, ταῦτα γραφὴ σιωπῶσα διὰ μιμήσεως δείκνυσι. Βασίλειος ὁ μέγας βοᾷ, ἐξ ἑκατέρου τούτων πρὸς ἀνδρείαν διεγείρεσθαι τοὺς προσέχοντας λέγων. σύντομος γὰρ, D ὡς ἄν τις εἴποι, καὶ κεφαλαιώδης ὑφήγησις τῶν πεπραγμένων τῷ γραφέντι ἐν τῇ εἰκόνι, γίνεται τοῖς ὁρῶσιν ἡμῖν μιμητὴ τῆς ἰδέας αὐτοῦ ἡ μόρφωσις, ὥσπερ οὖν καὶ τοῖς εἰδώλοις τῶν ψευδωνύμων Θεῶν αἱ μιαραὶ αὐτῶν συναναφαίνονται πράξεις. καὶ τὸν μὲν ἐξ ἀκοῆς τὰ κατὰ τοὺς ἁγίους ἄνδρας παρειληφότα εἰς ἀνάμνησιν τῶν ἀκουσθέντων ἡ τοιαύτη θεωρία συνωθεῖ, τὸν δὲ ἀγνοοῦντα φιλοπευστεῖν παρασκευάζει, καὶ τὰ κατ' ἐκεῖνον διδασκόμενον, εἰς πόθον τε αὐτοῦ καὶ αἶνον Θεοῦ θερμῶς ἐγείρει· ὥστε δι' ἑκατέρου τούτων τοὺς ὁρῶντας τῶν ἁγίων τὰ καλὰ ἔργα δοξάζειν τὸν πατέρα ἡμῶν τὸν ἐν E τοῖς οὐρανοῖς, κατὰ τὴν τοῦ εὐαγγελίου φωνήν. * εἰ δὴ κατὰ Μωσέα νομοθεσία παραγγέλλει τῷ λαῷ κλῶσμα ὑακίνθινον εἰς τὰ κράσπεδα τὰ ἐν τοῖς ἄκροις τῶν ἱματίων τιθέναι πρὸς ἀνάμνησιν τῶν διατεταγμένων καὶ φυλακὴν, πολλῷ μᾶλλον ἡμᾶς ἐστι διὰ τῆς ὁμοιωματικῆς ἀναζωγραφήσεως τῶν ἁγίων ἀνδρῶν ἀναθεωρεῖν τὴν ἔκβασιν τῆς ἀνα-

* Ἴσ. ἀλλ' ἡ

ACTIO IV.

A Et hoc liquido nos divina docet ſcriptura in eo quod factum eſt in eremo, opere vituli ab Iſraelitis, quando ſeditionem commoventes dicebant ad Aaron: *Fac nobis deos, qui nos præcedant*: oſtendentes per hoc, ſe arbitrari non eſſe omnino Deum, neque verum, neque falſi nominis, niſi forte idolum ſibi artificio fieret * vel exquiſitum; cui poſt hoc exitum eorum ex Ægypto * commodarent, impietatis eorum & amentiæ oſtendentes nimietatem. Alii autem poſt hæc gentilis religionis aggreſſi confuſionem, & hanc circumtegere feſtinantes ſub nomine deorum qui apud eos colebantur, ſimulacrorum * curas ſtudio per- B agebant, tam ſcilicet Jovis, quem & patrem & [1] conſulem, id eſt, ſublimiſſimum deorum ac hominum nuncupabant; quam ceterorum, quorum non eſt incerta nominatio pluribus. Quorum * purgationes & honores, qui per ſacrificia quæ ab eis celebrantur, fiebant, fornicationes quoque atque luxuriæ, ac totius immunditiæ demonſtrationes, ut parum ſit dici, turpia verba pariter & blaſphemiæ: cum apud eos homicidia in honorem Dei ſtudio agerentur, & pompa turpibus operibus eorum honorabatur, in honorem eorum qui adorabantur aſſumpta, utpote hæc illis agentibus, & his factis congratulantibus. Por- C ro quæ apud Chriſtianos ſunt imagines ſanctorum virorum, qui uſque ad ſanguinem reſtiterunt peccato ſecundum apoſtoli vocem, quique verbo veritatis miniſtraverunt, prophetarum ſcilicet & apoſtolorum: ſive etiam eorum qui pia vita & directione operum bonorum veraciter Dei ſervi oſtenſi ſunt, nihil aliud ſunt quam fortitudinis exemplum, converſationiſque venerandæ ac virtutum norma, atque ad glorificandum Deum, cui in præſenti vita bene placuerunt, incitamentum & excitatio. Sermo enim bonorum virorum actus edocens, juvat audientes, & ad zelum imitationis frequenter invitat. Id ipſum autem D fit ſecundum competentem rationem, ſi finis attendatur imaginum. Quæ enim ſermo hiſtoriæ per auditum commendat, hæc pictura tacens per imitationem oſtendit, magnus clamat Baſilius, ex utroque iſto ad fortitudinem, hos qui attendunt, erigi dicens. Brevis enim, ut quis dixerit, & capitularis narratio geſtorum * a pictore in imagine fit nobis, qui aſpicimus, imitabilis viſionis ipſius formatio. * Ut ergo & cum idolis falſorum deorum ſceleſtæ ipſorum * coexiſtunt actiones: & alium quidem ex auditu percipientem ea quæ per ſanctos viros geſta ſunt, in recordationem auditorum hujuſmodi contemplatio impellit. E Alium vero ignorantem ad diligenter percunctandum inſtruit, & * quæ per illum docentur, in amorem & laudem Dei fervide ſuſcitant: ita ut per utrumque iſtorum aſpicientes ſanctorum opera bona, glorificent Patrem noſtrum qui in cælis eſt, ſecundum evangelii vocem. At ſi per Moyſem legiſlatio precipit populo filum hyacinthinum in fimbriis, quæ ſunt in ſummitatibus veſtium, imponi ad recordationem præ-

Exod. 32.

* Gr. quod exquirebant.

* Gr. attribuerent.

* Gr. ſtuduiſſent

* venerationes

Hebr. 12.

* Gr. ab eo qui depictus eſt in im.

* Gr. quemadmodum & cum

* Gr. ſimul apparent

* Gr. illius acta edoctum

Matth. 5.

Num.

[1] Satis imperite pro ☉ ſupremum, vel ſummum. Harduinus.

riječitog Isaije. Tamo se, naime, kaže: "Pronalazak idola bio je početak bluda, i njihovo je otkriće izopačilo život. Njih nije bilo u početku niti će ih biti dovijeka. Jer su došli na svijet po ispraznosti čovječijoj i zato im je određen brzi kraj." (Mudr. Sol. 14, 12-14). A kod proroka se kaže: posramiće se *ko gradi boga i lije lik* (Isa. 44, 10) i stoga su svi isušeni i gluvi načinjeni od ljudi i sve oko njih, oni su kao pronalazak majstora duborezačkog zanata i proizvod od drveta, koje je u čovekovoj službi, uobličeni u oblik muškarca, a trijumf njihovog bezumlja je to što se klanjaju onome što su proizveli. Vidite, nemojte reći da je laž u mojoj desnici jer je doprinijela razaranju maločas opisanog bezvjerja. Mi, dakle, koji smo poznali i vjerujemo u Sina Božijeg, koji je istina i desnica Oca, mi smo daleko od prorokove osude, pa ću prema tome s pravom reći prorokove riječi: *Šta će pleva sa pšenicom?* (Jer. 23, 28) Kakva je bliskost lakoće koja nema suštine, trice nošene vjetrom, besmislenosti onih koji radije služe stvorenju nego stvoritelju, sa hraniteljskom rečju istinskog bogopoznanja koja se nalazi u celom narodu Hristovom? Jer oni, o kojima govori Isaija, *kadiše na gorama* (Isa. 65, 7), a žrtve su prinosili na vrhovima brda, pod hrastom i bukvom, drvetom sa velikom krošnjom *jer im je sjen dobar* (Osi. 4, 13), kako uzvikuje drugi prorok, Isaijin savremenik. Hristov narod pak klanja se *Caru vjekova, neprolaznome, nevidljivome, jedinome premudrome Bogu* (1. Tim. 1, 17) u Njegovom svetom dvoru klanjajući se u duhu i istini, uznoseći neprestano hvalu i slavoslovlje životvornoj Trojici. Ništa, dakle, od onog poroka, koji su proroci opisali, čisti i istinski Hristov narod koji se klanja Svetoj Trojici nije u sebe primio time što ima ikone svetih ljudi u spomen njihove vrline, kao što nikavu krivicu ni osudu ne pripisuje blaženom apostolu Pavlu koji je zabranjivao tjelesno obrezanje i prekorijevao one koji su po zakonu htjeli da se opravdaju, što je po zakonu obrezao i ošišao Timoteja i prinio žrtvu u hramu. Ne treba jednostrano gledati na postupke, nego svuda treba utvrditi njihovu svrhu. Jer ako se o tome pažljivo ne vodi računa, možda bezvjerni ni zapovijest Božiju neće izvršiti bez izvrtanja. Jer premda zakon zabranjuje rezanje i izlivanje, ne uči nas samo Sveto Pismo da su Heruvimi slave, kako ih naziva Apostol (Jev. 9, 5), koji osjenjivahu *zaklopac* (2. Moj. 25, 17) na kovčegu, bili takve rukotvorine, nego i blaženi Atanasije, tumačeći onaj izraz u psalmu: *Koji sjediš na Heruvimima, pojavi se* (Ps. 79, 2), o njima iskazuje takvo shvatanje. A svakako su praobrasci tih Heruvima po prirodi nepoznati ljudima, jer su duh i oganj i daleko od svakog tjelesnog oblika. Jer ono što o njima prorok u tjelesnijem smislu govori ima simboličko i uzvišeno značenje jer se drugačije riječima ne bi mogle shvatiti njihove bestjelesne osobine. Treba reći još i to, da hrišćani nikada ne iskazuju posebno poštovanje prema naslikanim likovima onih koji su im tjelesno srodni, poznati ili dragi, niti ih smatraju dostojnim počasti. Nijesu čak ni pokoravajući se vlasti carskih zakona pomišljali da čine ono zbog čega Apostol s pravom optužuje one koji *govoreći da su mudri poludješe i* koji *zamjeniše slavu besmrtnoga Boga podobijem smrtnoga čovjeka* (Rim. 1, 22-23), tako da se iz toga jasno vidi da se na nas ne može odnositi ova optužba. Kad bi se, dakle, ispostavilo da prenoseći pobožna osjećanja na ono što je tjelesno i iskazujući tako nečemu bogodoličnu slavu i služenje, ili da bilo čemu (božanskom) u tom smislu iskazujemo umanjeni značaj, bilo bi pravo da se uništi sve ono što nas zaokuplja i odvlači od bogopoštovanja i revnovanja koje prinosimo jedinom i istinitom Bogu, no vidimo da stvari stoje sasavim suprotno. Ako neko sa poštovanjem gleda na ikonu nekog od svetitelja, kako i dolikuje, on kaže: "slava Tebi Bože", dodajući još i ime nekog svetitelja, tako da se i na taj način ispunjava molitva koju izgovaramo i kojom se i kroz nevidljivo i kroz vidljivo slavi ime Hristovo. Međutim, ne dopuštamo da se neko od svetih ljudi naziva Bogom, budući da je onaj, koji je jedini istiniti Bog, podario mogućnost da Ga tim imenom nazivaju samo oni koji mu ugode, kao što je u jednom psalmu napisano (Ps. 82, 19). Ali mi (s druge strane) ne nipodaštavamotakve ikone sudeći da imamo dovoljno bogopoznanja, niti pak potcjenjujemo sabranje

ACTIO IV.

præceptorum atque cuſtodiam : quanto ma- A gis non convenit per ſimilitudinem picturæ ſanctorum virorum aſpicere proventum converſationis eorum , & horum imitari fidem ſecundum apoſtolicum magiſterium ? Domini autem ſecundum carnem viſionis imaginibus ſormari characterem , in redargutionem quidem eſt hæreticorum , qui phantaſia & non veritate hominem eum factum maledice perhibent , & in manuductionem quamdam eorum , qui non omnino ad celſitudinem aſcendere ſpiritualis contemplationis valent , ſed indigent etiam quadam corporali conſideratione ad * auditorum firmamentum , quanto videlicet utilius & ſolicitius fuerit . Myſterium enim B quod & cælos operuit majeſtate , abſconditum a ſæculis & generationibus in Deo , qui omnia creavit , & quod non ſolum ex auditu fidem habet (fides enim ex auditu , ait apoſtolus) ſed etiam per viſionem firmatur in eorum mentibus qui vident : & virtute illud vociferatur ; quia ſe Deus manifeſtavit in carne , & creditum eſt in mundo , omnibus ſanctius atque ſalubrius invenietur . Ita ut ea quæ ſcripta ſunt per evangelicas prædicationes de converſatione ejus , qua ſecundum carnem in terra cum hominibus converſatus eſt , in populorum , ne delerentur , deſcripta ſint monumentis : ut & cultus clari- C tatis ejus , & circa nos bonitatis , manifeſtius prædicaretur & adoraretur . Non enim lignorum & colorum adoratur mixtura , ſed inviſibilis Deus , qui in ſinu Patris ipſe adorationem aſſumit in ſpiritu & veritate , per ſe nobis oblationem quæ ad Patrem eſt , donans , ipſe quoque cum ipſo pariter adorandus . Nam & Jacob adoraſſe dicitur ſuper ſummitatem virgæ Joſeph , non ligno cultum impendens , ſed honorem ei , qui hanc poſſidebat , oſtendens . Sic itaque & ſanctæ Domini & ſemper glorioſæ matris effigies intelligitur a Chriſti populo , & honoratur : ſic a priſcis ſanctiſſimarum eccleſiarum prælatis ta- D lia recepta ſunt , & * hi nullam prohibitionem adepti ſunt . * Quamquam poſt perſecutionem tranſitus in adventum fidei , hæc ubique retenta concilia univerſalia etiam uſque ad generationem noſtram parati ſunt , quæ plurimorum capitulorum ſuper imaginibus regulas expoſuere . Quas non eſſet congruum indiſcuſſe ſuper hoc & perfunctorie derelinquere , ſi ſecundum quorumdam opinionem cum idolorum formis & execramentis , quæ continentur in divinis ſcripturis , etiam conſuetudo quæ * antiquitus apud nos tenebatur , diſcedat , vel ad Dei alienationem ducatur . E Is enim qui ſe cum apoſtolis eſſe uſque ad conſummationem ſæculi dixit , hoc videlicet etiam his qui poſt eos inſpectores eccleſiæ ſunt , repromittit . Non enim cum illis corporaliter perſeveraturus erat uſque ad inſtantis ſæculi tranſitum ; quin & cum his qui *in nomine ejus* duo vel tres congregandi erant , adeſſe perhibuit : & non utique tot multitudines zelo congregatas ſuæ pietatis , divinæ intelligentiæ ac ducatus exortes deſereret , quo minus viderent perveniſſe uſque ad perſeverantiam perfectionis eccleſiæ ipſius , quam

Hebr. 13.

* Gr. rerum auditarum fit quæcumque utiliores ſunt ; & majori proſequendæ affectu.

Rom. 10.

Joan. 4.

Hebr. 11.

* Gr. nulla prohibitione vetita ſunt.

* Gr. cum tamen perſecutionibus tranſactis, & fide cum libertate ubique prævalente, generalia quoque concilia uſque ad noſtra tempora facta ſint, & ea canones ediderint de pluribus capitulis longe minoris momenti, quam ſit de imaginibus diſputatio.

* Gr. a priſcis temporibus apud nos viget, in idem tendit, atque ad Dei alien. ducit.

Matth. 18.

Matth. 15.

A στροφῆς αὐτῆς, καὶ τύπων μιμεῖσθαι τὴν πίστιν κατὰ τὴν ἀποστολικὴν διδασκαλίαν. τὸ δὲ τοῦ κυρίου τῆς κατὰ σάρκα ἰδέας ἐν εἰκόσι τυποῦσθαι τὸν χαρακτῆρα, εἰς ἔλεγχον μὲν ἐστι τῶν φαντασίᾳ καὶ οὐκ ἀληθείᾳ ἄνθρωπον αὐτὸν γενέσθαι ληρῳδούντων αἱρετικῶν, χειραγωγίαν δέ τινα τῶν μὴ πάντη εἰς τὸ ὑψηλὸν ἀνάγεσθαι τῆς πνευματικῆς θεωρίας ἐξισχυόντων, ἀλλὰ δεομένων καί τινος σωματικῆς κατανοήσεως πρὸς τὴν τῶν ἀκουσθέντων βεβαίωσιν, ὅσον ἐπωφελέστερόν τε καὶ περισπουδαστότερον. τὸ γὰρ μυστήριον τὸ καὶ τοὺς οὐρανοὺς καλύψαν τῇ ἀρετῇ, ἀποκεκρυμμένον ἀπὸ τῶν αἰώνων καὶ ἀπὸ τῶν γενεῶν ἐν τῷ Θεῷ τῷ τὰ πάντα κτίσαντι, μὴ μό- B νον ἐξ ἀκοῆς τὴν πίστιν ἔχειν· ἡ γὰρ πίστις ἐξ ἀκοῆς, φησίν, ὁ ἀπόστολος· ἀλλ' ἤδη καὶ δι' ὁράσεως ἐντυποῦσθαι τῶν ὁρώντων ταῖς διανοίαις, καὶ δυνάμει ἐκεῖνο βοᾷν, ὅτι ὁ Θεὸς ἐφανερώθη ἐν σαρκί, καὶ ἐπιστεύθη ἐν κόσμῳ, πάντων μάλιστα ἁγιαστικώτερόν τε καὶ σωτηριωδέστερον ἀρεθήσεται· ὥστε τὰ διὰ τῶν εὐαγγελικῶν κηρυγμάτων περὶ τῆς κατὰ σάρκα αὐτοῦ ἐπὶ γῆς μετὰ ἀνθρώπων πολιτείας ἀναγεγραμμένα, ταῖς τῶν λαῶν πρὸς τὸ ἀνεξάλειπτον ἐγγράφεσθαι μνήμαις, καὶ τὸ σέβας τῆς δόξης αὐτοῦ καὶ περὶ ἡμᾶς ἀγαθότητος ἐναργέστερον κηρύττεσθαι καὶ προσκυνεῖσθαι. οὐ γὰρ τῶν ξύλων καὶ τῶν χρωμάτων προσκυνεῖται ἡ μίξις, ἀλλ' ὁ C ἀόρατος Θεός, ὁ ὢν εἰς τὸν κόλπον τοῦ πατρός, ἐκεῖνος τὴν προσκύνησιν δέχεται ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ. δι' ἑαυτοῦ τὴν πρὸς τὸν πατέρα ἡμῖν προσαγωγὴν χαριζόμενος, καὶ σὺν αὐτῷ προσκυνούμενος, ἐπεὶ καὶ ὁ Ἰακὼβ προσκυνῆσαι λέγεται ἐπὶ τὸ ἄκρον τῆς ῥάβδου τοῦ Ἰωσήφ, οὐ τῷ ξύλῳ τὸ σέβας προσαγαγών, ἀλλὰ τὴν πρὸς τὸν κατέχοντα αὐτὸ τιμὴν ἐνδεικνύμενος. οὕτω τοίνυν καὶ τῆς ἁγίας τοῦ κυρίου, καὶ ὑπερενδόξου αὐτοῦ μητρὸς τὸ ἀπεικόνισμα ἐπινενόηται τῷ τοῦ Χριστοῦ λαῷ, καὶ τετίμηται. οὕτω τοῖς ἀνέκαθεν τῶν ἁγιωτάτων ἐκκλησιῶν προεστῶσι τὰ τοιαῦτα παρεδέχθησαν, καὶ οὐδεμιᾶς κωλύσεως ἔτυχον· καί τοι μετὰ τὰς τῶν D διωγμῶν παρελεύσεις, καὶ τὴν ἐν παρρησίᾳ τῆς πίστεως πανταχοῦ ἐπικράτειαν, καὶ συνόδων οἰκουμενικῶν μέχρι καὶ τῆς ἡμετέρας γενομένων, καὶ περὶ πλειόνων κεφαλαίων πολὺ τοῦ περὶ τῶν εἰκόνων λόγου κατωδεεστέρων κανόνας ἐκθεμένων· οὓς οὐκ ἦν εἰκὸς ἀνεξέταστον περὶ τούτου καὶ συγκεχωρημένον καταλιπεῖν, εἴπερ κατὰ τήν τινων ὑπόνοιαν ταῖς περὶ τῶν εἰδώλων μορφαῖς, καὶ ἀπαγορεύσεσι ταῖς φερομέναις ἐν ταῖς θείαις γραφαῖς ἡ παρ' ἡμῖν ἐκ παλαιοῦ κρατήσασα αὕτη συνήθεια συνυπάγεται, καὶ πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ ἀλλοτρίωσιν φέρει. ὁ γὰρ τοῖς ἀποστόλοις συνέσεσθαι εἰπὼν μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, δηλονότι τοῦτο καὶ τοῖς μετ' αὐ- E τοὺς τὴν ἐκκλησίαν αὐτοῦ ἐπισκοποῦσιν ἐπαγγέλλεται. οὐ γὰρ δὴ ἐκείνοις σωματικῶς παραμένειν ἤμελλεν ἕως τῆς τοῦ ἐνεστῶτος αἰῶνος παρελεύσεως. ἔτι μὴν καὶ τοῖς ἐπὶ τῷ ὀνόματι αὐτοῦ δύο ἢ τρισὶ συνηγμένοις συνεῖναι εἰπών, οὐκ ἂν τοσαῦτα πλήθη ζήλῳ συνηγμένα τῆς εἰς αὐτὸν εὐσεβείας, ἀμέτοχα τῆς θείας αὐτοῦ ἐπιπνοίας τε καὶ ὁδηγίας κατέλιπε, τοῦ μὴ πρὸς καταρτισμὸν τελειότητος τῆς αὐτοῦ ἐκκλησίας ἰδεῖν, ἣν παραστῆσαι ἑαυτῷ πεπιστεύκαμεν μὴ ἔχουσαν σπῖλον ἢ ῥυτίδα, ἤ τι τῶν τοιούτων· καί τοι οὐκ ἐν ὀλίγαις ἢ ἀστή-

ANNO CHRISTI 787.

u Božijim crkvama, već danju i noću, ili bolje da se izrazim u duhu psalama, *večerom i jutrom i u podne* (Ps. 54, 18), (*Gr*. kao što veli David) blagosiljamo Boga, no najviše u vrijeme božanske mistagogije i Liturgije. Sasvim jasno znajući da nam ni sa koje druge strane ne dolazi nada u spasenje, osim od pobožne vjere u jedinog istinitog Boga koji se slavi u Trojici i iz ispovijedanja vjere u Njega: vjera se nastanila u našem srcu, a ispovijedanje usnama izgovaramo: (*jer se srcem vjeruje za pravednost, a ustima se ispovijeda za spasenje* (Rim. 10, 10)) i uvijek hvalu uznosimo Bogu koji nas je sazdao i *uznošenja Božija su u ustima* (Ps. 149, 6) našim i grlima, a cio Hristov narod od neugasive žudnje i Bogom podstaknut na revnovanje hrli na pričešće presvetim tijelom i krvlju Njegovom, što po Njegovim riječima, činimo u spomen na Njegovu smrt i vaskrsenje, više nego *što čezne jelen za izvorima vode* (Ps. 41, 2). Ali neka neke ne sablažnjava ni to što se pred ikonama pale kandila i kadi miomirisnim tamjanom. To je, naime, ustanovljeno da se čini u čast onih koji su se u Hristu upokojili, a njima ukazana počast upućena je Hristu: i premudri Vasilije govori da ukazivanje počasti nekima od sabraće slugu (Božijih) ima opravdanje kao simbol iskazivanja poštovanja prema zajedničkom Gospodu, jer je čulima dostupna svjetlost kandila simbol nadčulnog božanskog svjetlozarenja, a kađenje miomirisima vršimo u znak punoće nadahnuća Svetoga Duha. Smatrali smo da to treba napisati protiv suprotnih tvrdnji koje se javljaju, a koje se navodno izvode iz Svetog Pisma, sa molbom da na svaki način činite ono što nije na sablazan i pometnju narodima (Mt. 18, 7), osobito zato što Gospod zapovijeda da se ne prezre nijedan od najmanjih, a isto tako da se oni ne sablažnjavaju jer to donosi nepodnošljivu i strašnu kaznu onima koji to čine. Sada pak svi gradovi i mnoštva naroda nijesu u maloj pometnji, pa se u najvećoj mjeri postarajmo da ne budemo tome krivi. Prije svega treba da se postaramo, a to me najviše uznemirava, da to ne bi iskoristili kao priliku za preuznošenje oni koji su neprijatelji krsta Hristovog, govoreći da su hrišćani sve do sada bili u zabludi. Jer da nijesu saznali da je to idolopoklonstvo nikada ne bi odbacili rukotvoreno. A koliku to štetu i nepravdu nanosi vjeri u Hrista, to svako može da prizna. A svakako će kao sigurno to reći, budući da se oni koji su jednom zastranili uopšte ne mogu ubijediti bez obzira što istina nije na njihovoj strani. Šta još da kažem, kada su i sami po svemu blagočestivi i hristoljubivi naši imperatori, postavljajući stelu (tablu) u znak svoje bogoljubivosti, mislim na sliku koja se nalazi pred carskom palatom, na njoj postavili likove apostola i proroka, pa su urezujući njihove riječi o Gospodu propovijedali da je to po njihovom uvjerenju pohvala spasonosnog krsta? Postoje doduše spisi koji govore da je Bog posredstvom ikona na razne načine čudotvorio i mnogi bi da pišu mnoga svjedočenja o iscjeljenju bolesti, što smo i sami iskusili, kao i rješenja problema koja smo često u snovima kroz slike vidjeli. Međutim, od svega je najočiglednije, a u vezi sa tim nema nikakve sumnje ni dvoumljenja, da je ikona prečiste Bogorodice, koja je ranije postojala u Sozopolju u Pisidiji, iz naslikane ruke točila miro. Svjedoci tog čuda su mnogobrojni. A ako se sada ne vidi takvo čudotvorenje nastalo iz ikone, ne treba uprkos tome smatrati nevjerovatnim ono što je bilo ranije, da se tako ne bi smatralo nevjerovatnim ono što se u Djelima apostolskim izlaže na početku propovijedi o raznim znacima i darovima (Svetoga) Duha, a što se sada ne dešava, jer čovjekoljubivi Bog takvim snishođenjem ukrepljuje one koji su neutvrđeni u vjeri, a ujedno kroz njih pokazuje svoju silu, što se dešavalo u apostolska vremena. Nekada su svojom sjenkom, a nekada ubrusom od košulje iscjeljivali. Ali kao što nije iscjeljivala bolesne svaka sjenka, nego Petrova, isto tako nije iscjeljivao ubrus od svake odjeće, nego samo od Pavlove, na ispunjenje vjere u Boga koga su propovijedali, a isto tako je On i svoju blagodat projavljivao kroz nežive predmete: tako se i na ikonama često prikazivalo; ali ne na svakoj slici ili crtežu takve vrste, na kome je prikazano dobročinstvo među vjernima, nego samo na ikonama svetih, ili Gospodnjim ikonama, ali ne treba podrazumijevati da se ona dešavaju sama od sebe, već samo blagodaću našeg

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV.

ἡ ἀσήμοις τῶν πολέων τὸ τοιοῦτο ἐθος κρατήσαν-
τος, ἀλλὰ σχεδὸν μὲν ἡ πεῖν σὺ πασαις ταῖς χώ-
ραις, ϗ σὺ ταῖς περιφανεστέραις ϗ πρωτευούσαις τῶν
ἐκκλησιῶν. ὅτι δὲ ἀρχαῖόν ἐστι τὰς ἱστορικὰς δη-
γήσεις τῶν γραφῶν πολλαχοῦ σὺ εἰκότι τυπῶσθαι,
παίζησι τὸ σὺ ἁγίοις Γρηγορίᾳ τῷ Νύσσης λό-
γῳ, εἰς τὸν Αβραὰμ ἔχων τὴν ἐπιγραφήν, σὺ
ᾧ τὴν περὶ τῆς Θυσίας τοῦ Ισαὰκ ἱστορίαν ἀνει-
λῆφθαι σὺ ζωγραφίαις διδάσκει. εἰ δέ τι κατ'
ἐκείνους ἔτυς, πολλῷ μᾶλλον τι τῆς δεσποτικῆς
οἰκονομίας θαύματα ϗ παθήματα τοιαύτης ἔτυ-
χεν ἀναδείξεως, ὥσπερ ϗ τῶν ἁγίων μαρτύρων αἱ
ἀθλητικαὶ ἀνδρειαγαθίαι πρὸς ζῆλον ἀγαθὸν φέ-
ρουσαι τοὺς ὁρῶντας· ὅπερ σαφῶς γεγονέναι ἀπο-
δείκνυται ϗ ἐπὶ τῆς τοῦ γενναίου ϗ θαυμασίου μαρ-
τυρίου τῆς ἀληθείας Αναστασίου ἀθλήσεως. ἀλλ'
ἐκεῖνο ἴσως ἂν εἴποι τις, ὅτι ἀλλαβεῖσθαι ἡμᾶς
ἀναγκαῖον τῆς ἁγίας γραφῆς τι παραγγέλματι.
οἷον· οὐ ποιήσεις σεαυτῷ εἴδωλον, οὐδὲ παντὸς
ὁμοίωμα, ὅσα σὺ τῷ οὐρανῷ ἄνω, ϗ ὅσα ἐπὶ τῆς
γῆς κάτω, ϗ ὅσα σὺ τοῖς ὕδασιν ὑποκάτω τῆς
γῆς, οὐ ποιήσεις οὐδὲ προσκυνήσεις αὐτοῖς, οὐδὲ
μὴ λατρεύσεις αὐτοῖς. ϗ πάλιν· οὐ λήψῃ τὸ ὄνο-
μα κυρίου τοῦ Θεοῦ σου ἐπὶ ματαίῳ. ϗ σὺ τῷ Δευ-
τερονομίῳ· μὴ ἀνομήσητε, ϗ ποιήσητε ὑμῖν αὐτοῖς
γλυπτὸν ὁμοίωμα, ϗ τὸ σὺν αὐτοῖς. ἀλλὰ τοῦτο
πάντα φανερὸν ἔχει τὸν νοῦν, τὸ τὴν θείαν φύσιν
ἀνείδεόν τε εἶναι ϗ ἀκατάληπτον, ϗ μηδενὶ ὁμοίαν
ἡγεῖσθαι τῶν ὁρωμένων, σχασμοὺς ϗ ὑποψίας
ἀγομένους πρὸς σωματικὰς ὑπολήψεις. προειπὼν
γάρ, ὅτι ὁμοίωμα οὐκ εἴδετε σὺ τῇ ἡμέρᾳ, ᾗ ἐλά-
λησε κύριος πρὸς ὑμᾶς σὺ Χωρὴβ σὺ τῷ ὄρει ἐκ
μέσου τοῦ πυρός· τοῦτο προειπὼν, ἐπήγαγε δι-
δούς· μὴ ἀνομήσητε, ϗ ποιήσητε ὑμῖν αὐτοῖς γλυ-
πτὸν, ϗ τὸ συμὰ αὐτοῖς, τοῦτο μὲν ἀναμιμνήσκων
τῆς γενομένης τοῦ μόσχου κατασκαφῆς, τοῦτο δὲ ϗ
ἀσφαλιζόμενος, ὥστε μὴ ϗ αὐτὸς κατὰ λόγον τοῦ
Αἰγυπτίων συνήθειαν, ἵν' ἐγίνωσκον, φῶς τὴν
τοιαύτην καταλιθῶσαι ἀσέβειαν, ϗ τὸ θεῖον
ἡγεῖσθαι τύποις ὁμοίον. τοῦτο γὰρ ϗ ὁμῖν
ἀποστολος σὺ Τῷ φησι Αθηναίοις δημηγορῶν
φησί· γένος οὖν ὑπάρχοντες τοῦ Θεοῦ οὐκ ὀφεί-
λομεν νομίζειν, χρυσῷ ἢ ἀργύρῳ ἢ λίθῳ, χα-
ράγματι τέχνης ϗ ἐνθυμήσεως ἀνθρώπου, τὸ θεῖον
εἶναι ὅμοιον. τῆς δὲ αὐτῆς συνοικείας ἔχεται ϗ τὸ
οὐ λήψῃ τὸ ὄνομα κυρίου τοῦ Θεοῦ ἐπὶ ματαίῳ. τι-
θέσιν, ὁ καλίσεως ἢ ἡγήσῃ Θεόν, ὅπερ οὐκ ἀλη-
θῶς τοῦτο ὑπάρχει, ἀλλὰ μάτην ὑπονοίας ϗ ἐπω-
νυμίας τοιαύτης ὑξίωται. ἀλλ' ἡμῖν, ὡς ὁμέγας
διδάσκει ἀπόστολος, εἷς Θεὸς ὁ πατὴρ ἐξ οὗ τὰ πάν-
τα· ϗ εἷς κύριος Ιησοῦς Χριστός, δι' οὗ τὰ πάντα·
ϗ ἓν πνεῦμα ἅγιον, ἐν ᾧ τὰ πάντα. ὁ φυσικῆς
ἑτερότητος διὰ τῆς τῶν προθέσεων ἀλλαγῆς εἰ-
σαγωγῆς· μὴ γένοιτο· τὰ γὰρ θεῖα εἰς Θεὸς
μετ' ἀλλήλων κοσμεῖ, ὡς διδάσκει Γρηγόριος ὁ
σοφός. οὐδεὶ ἓν τὸ ὄνομα τὸ ὑπὲρ πᾶν ὄνομα,
ἢ τὸ σέβας, ἢ τὴν λατρείαν ὁ λαὸς τοῦ Χριστοῦ
μέχρι ϗ σήμερον, πλὴν τῆς ἁγίας ϗ ζωαρχικῆς
τελετῆς, προσηγαγε· μὴ γένοιτο. παντὸς γὰρ
ἁματος λατρείαν τοῖς τοιούτοις προστιθεῖσα ἡ θεία
γραφή, τὸ ἀλλότριον ἡμῶν ϗ πάντη ἀμέτοχον πρὸς
αὐτὴ ἰσωτάτην πλάνην παρίστησιν. προδήλως γὰρ
τῆς τοῦ εἰδώλων λατρείας ὁ τρόπος. παρ' ἡμῖν

A exhibuisse sibi credidimus non habentem maculam aut rugam, aut aliquid hujusmodi: licet non in paucis vel ignobilibus civitatibus, sed, ut ita dixerim, pene in omnibus regionibus. & in illustribus ac principalibus ecclesiis hujusmodi more retento. Quod vero antiquum sit historicas narrationes scripturarum frequenter in imaginibus formari, probat sanctæ memoriæ Gregorii Nyssæ sermo, de Abraham habens superscriptionem; in quo de sacrificio Isaac historiam in picturis assumptam docet. * Quod si secundum illos taliter se res habet, multo magis dominicæ dispensationis miracula & passio
B nes hujusmodi debent consequi * approbationem, quemadmodum & sanctorum martyrum triumphi certaminum, qui ad zelum bonum adducunt aspicientes. Quod manifeste factum ostenditur etiam in fortissimi & mirabilis testis veritatis Anastasii certamine. Sed illud fortasse dixerit aliquis, * tueri necessarium nobis san
ctæ scripturæ præcepta. Ut puta: *Non*
facies tibimet idolum, neque omnem similitudinem, quæcumque in cælo sursum, & super terram deorsum, & quæcumque in aquis subtus terram: non adorabis ea, neque servies illis. Et rursus: *Non accipies nomen Dei tui in vanum.* Et in Deu-
C teronomio: *Neque inique agatis, & sculptilis vobismetipsis sculptilem similitudinem, & quæ cum illis.* Sed hæc omnia manifestum habent sensum, quod divina natura * sempiterna sit atque incomprehen
sibilis, & nulli similis æstimanda eorum quæ cernuntur: * sed neque trastatibus & ingeniis ferenda ad corporales opiniones. Prædicens enim Moyses, custodite valde animabus vestris, quia similitudinem non vidistis in die qua locutus est Dominus ad vos in Choreb de medio ignis. Hæc prædicens, intulit statim: *Neque inique agatis, neque sculptilis vobismetipsis sculptile,* &
D quæ cum ipsis: recordatus vituli confectionis quæ facta fuerat. atque prævavere hortatus, ne & ipsi secundum Ægyptiorum consuetudinem, quam sciebant, ad talem laberentur impietatem, & divinitatem æstimarent similem ipsis. Hoc enim & magnus apostolus in concione facta apud Athenienses perhibuit: *Genus ergo cum simus Dei, non debemus æstimare auro aut argento, aut lapidi, sculpturæ artis & cogitationis hominis, divinum esse simile:* eidemque sensui continuat: *Et ne ac*
cipiat nomen Domini Dei in vanum: id est, ne voces & æstimes Deum quod non veraciter hoc est, sed frustra opinionem & cognomen tale promerit. Sed nobis, ait
E magnus apostolus, *Unus Deus Pater ex quo omnia, & unus Dominus Jesus Christus per quem omnia, & unus Spiritus Sanctus in quo omnia:* non naturali alteritate pro præpositionum commutatione inducta. Absit: tria enim unus Deus cum alteritatis intelligitur, ut docet Gregorius sapiens. Nulli ergo nomen quod est super omne nomen * populus Christi usque hodie, excepta sancta & vitæ principali Trinitate, applicuit. Absit. * Nam ubi nos servite talibus divina scriptura prohibet, & alienos seu exortes a tali vult errore modis

Gr. Quod si gesta historiarum ita, multo, &c.

Gr. expectationem

Gr. veteri

Exod. 20.

Gr. fortasse tueri sit,

Gr. u negatio conjecturis & suspicionibus ad corporeas conceptiones.

Deut. 4.

Act. 17.

Exod. 20.

1. Cor. 8.

* Gr. ad aut cultum, aut latriam. Certe vitam latriæ cultum non ex-

Boga. Ne treba, mislim, zanemariti ono što je u svojoj *Istoriji Crkve* izložio Euzebije (Jevsevije) Pamfilijski: da se u gradu Paneadi, koji se u jevanđelju naziva Cezarejom Filipovom, za koju se opet priča da je dom žene koja je patila od krvoliptanja, koja je isceljena skutovima Spasiteljevim, kao što piše u jevanđelju. Pred kapijom njene kuće je, pričaju, podignuta bronzana statua koja prikazuje Gospoda i ženu koja se nalazi pred njim u klečećem položaju sa rukama pruženim kao da preklinje, u znak sjećanja na čudo koje je nad njom izvršeno, da se ona sama postarala (da se statua podigne) i da u podnožju statue podignute u ime Gospodnje raste nekakva trava nove i nepoznate vrste, koja je lijek za mnoge bolesti, a Euzebije kaže da je to lično vidio: očigledno zato što je Spasitelj to učinio po svojoj blagodati u snishođenju radi vjere te sirote žene, pokazajući ono na šta smo i mi gore ukazali, to jest da ne treba gledati na ono što se čini, nego cilj zbog koga se čini On mora da odobri. Isti Euzebije kaže da je vidio i ikonu Petra i Pavla, pa čak i samoga Hrista, u boji. Ne kažemo mi da treba da se staramo o tome da se prave bronzane stele, nego bismo samo da ukažemo, budući da se to čini prema neznabožačkom običaju koji Gospod ne da neodobrava, nego hoće da se u okviru njega (tj. tog običaja) tokom dugog vremena pokaže čudo Njegove dobrote; (* *Grč*. a taj običaj koji se kod nas na neki način zadržao, nije pravo kritikovati. Time, dakle, neka se završe ove riječi podsjećanja…) *a šta je kod nas vrednije poštovanja, na koji način se zadržao taj običaj, neka pouče ove riječi podsjećanja. Bog istine, koji nas je priveo cijeloj istini i iz naših duša uklonio svaku priliku za neslaganje i svaki uzrok nemira, neka nas, koji Ga jednom dušom i u jednome duhu slavimo, udostoji Carstva Nebeskog.
([414] Da svetinje ne bi svima bile pristupačne, Grci su sveti žrtvenik (oltar, časna Trpeza) ogradili ogradom na koju postavljaju ikone, koje istovremeno pokrivaju oltar (oltarski prostor) i izlažu se da bi im se narod klanjao. Čini se da se German ovdje poigrava; jer su za to statue manje pogodne; upravo stoga je upotrebu ikona nazvao pogodnijom i uobičajenijom. Jer je inače, iz izjašnjavanja nekih episkopa i na osnovu same definicije donijete na ovom saboru krajnje jasno da je blagočestiva i od crkava prihvaćena upotreba statua.)

Presveti patrijarh Taras reče:
Zavikaše čuvari katoličanske Crkve, to jest naši sveti oci, koji su bdijući uvijek na njenim umstvenim utvrđenjima odbijali svaku besmislenu borbu i ispraznu riječ; i čuvajući je neoštećenom, cijelu falangu neprijatelja su otjerali, pa su zajedno sa starim jeresima mačem Duha proboli i poročnost nove izopačenosti onih koji klevetama optužuju hrišćane. Recimo dakle, svima jednim glasom, zajedno sa svojim učiteljem Pavlom, božanskim apostolom: Hristos *je mir naš, koji i jedne i druge sastavi u jedno* (Ef. 2, 14). Njemu pripada slava i čast i hvala zajedno sa Ocem i Svetim Duhom, sada i uvijek i u vjekove vjekova. Amin.

Sveti Sabor reče:
Popravila su nas učenja otaca iz kojih riječi Božije izviru. Iz njih pijući nahranili smo se istinom. Slijedeći njih odagnali smo laž. Iz njih poučeni, pozdravljamo poštovanje ikona. Oci propovijedaju, mi smo poslušni sinovi i radujemo se u ličnosti majke, zbog predanja katoličanske Crkve: vjerujući u jednoga Boga Koji se slavi u Trojici, časne ikone prigrljujemo. Neka su anatema oni koji tako ne misle, koji tako ne osjećaju, neka budu otjerani daleko od Crkve. Mi slijedimo staro zakonodavstvo katoličanske Crkve. Mi čuvamo otačko pravo, a one koji nešto dodaju ili oduzimaju od katoličanske Crkve, mi anatemišemo. Mi anatemišemo naknadno uvedenu novotariju onih koji optužuju hrišćane. Mi pozdravljamo poštovanje ikona. A one koji ne misle tako podvrgavamo anatemi. I neka je anatema na onima koji osuđuju hrišćane, to jest

[414] Napomena grčkog komentatora. *Harduin.*

ACTIO IV. hibendum hujusmodi rebus, addendo, scriptura aliquos nos & omnino existes ostendit a tali errore.

omnibus exhiberi. Denique manifestus est idolorum servitutis modus. Apud nos autem unus est Deus adorandus, & una & eadem in ipsum est fides, & unum ac salutare baptismum: sic & una quæ offertur ei servitus a nobis, sicut traditum est a sacris apostolis, & conservatum; sacrificiumque laudis, quod per Christum referendum est Deo & Patri, ut divinus ait apostolus, id est labiorum fructus confitentium nomini ejus; & divinissime traditio quæ est in vivificis mysteriis, quam prænunciavit Malachias propheta quasi ex persona Dei locutus: *Quia ab ortu solis usque ad occasum glorificatum est nomen meum in gentibus, & in omni loco incensum offertur nomini meo, & sacrificium mundum.* Nullus igitur est consensus templo Dei. id est ipsius ecclesiæ cum idolis. Absit. Hæc est enim columna & firmamentum veritatis, ut apostolice nuncupata est: idolorum autem nomina exterminabuntur a terra, propheta Zacharias clamat: quando omnis locus domui David, id est ecclesiæ Christi, cujus domus nos sumus, * per receptionem fidei ejus adaperietur. His utique addentur tam ea quæ sunt in sapientia quæ dicitur Salomonis, quam & illa quæ apud magniloquum rejacent Isaiam. Ibi enim dicitur *Initium fornicationis excogitatio idolorum. Adinventio autem eorum corruptio vitæ. Neque enim erant ab initio, neque in sæculum erunt. Inani enim gloria hominum * introivit in mundum, & ideo brevis eorum finis excogitatus est*; & cetera: apud prophetam autem: *Confundentur qui finguns Deum* & sculpunt: & omnes unde facti sunt, exsiccati sunt, & surdi ab hominibus facti sunt, & ea quæ cum ipsis efferuntur, fabri lignariæ artis excogitatio: & lignorum quæ in ministerium hominibus sunt, * efficientia in viri formam, & publicatio amentiæ eorum qui adorant ea: quibus infertur. Videte, non dicetis, quia mendacium in dextera mea est: quod ad præscriptæ impietatis destructionem intulit. Nos ergo scientes & credentes in Filium Dei, qui est veritas & dextera Patris, alieni a prædicta prophetæ damnatione ostendimur: & secundum hoc opportune propheticum verbum dicam; Quid palex ad frumentum? Quæ familiaritas non subsistentis levitatis, quæ ventilatur a spiritibus nequitiæ, eorum qui serviunt creaturæ potius quam creatori, ad veræ Dei cognitionis * alumnum in omni plebe Christi invenitur? Illi enim de quibus Isaias dixit, super vertices montium immolabant, & super colles sacrificabant, subtus quercum & populum & arborem obumbrantem: quia * bene tegit, quemadmodum alius prophetarum Isaiæ cœvus clamat. Populus autem Christi regem sæculorum incorruptibilem, invisibilem, solum & sapientem Deum adorat in aula sancta ejus, adorationem in spiritu & veritate faciens, omnemque fandem & glorificationem vivificæ Trinitati incessanter offerens. Brevis autem finis idolorum, quem sapientia concionatur, id est horum demolitio, & quod non in sempiternum maneant, non aliunde quam ex apparitione factum est magni Dei & Salvatoris nostri

ANNO CHRISTI 787

δὲ ὥσπερ εἰς θεὸς τὸ προσκυνούμενον, μία τε καὶ ἡ εἰς αὐτὸν πίστις, ἓν τὸ σωτήριον βάπτισμα· οὕτω μία καὶ ἡ προσαγομένη αὐτῷ λατρεία παρ' ἡμῶν, καθὼς παραδέδοται ἐκ τῶν ἱερῶν ἀποστόλων, καὶ πεφύλακται· ἥ τε τῆς αἰνέσεως θυσία, ἣν διὰ Χριστοῦ ἀναφέρεσθαι τῷ θεῷ καὶ πατρὶ ὁ θεῖος ἔφη ἀπόστολος, τουτέστιν ὁ τῶν χειλέων καρπὸς ὁμολογούντων τῷ * ὀνόματι αὐτοῦ· καὶ ἡ ἐν τοῖς ζωοποιοῖς μυστηρίοις θειοτάτη παράδοσις, ἣν προεμήνυσε Μαλαχίας ὁ προφήτης ὡς ἐκ προσώπου φήσας τοῦ Θεοῦ· ὅτι ἀπὸ ἀνατολῶν ἡλίου, καὶ μέχρι δυσμῶν, δεδόξασται τὸ ὄνομά μου ἐν τοῖς ἔθνεσι, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ θυμίαμα προσάγεται τῷ ὀνόματί μου, καὶ θυσία καθαρά. ἁδρμία τοίνυν συγκατάθεσις ναῷ θεοῦ, ἤγουν τῇ αὐτοῦ ἐκκλησίᾳ μὴ εἰδώλων· μὴ γένοιτο. αὕτη μὲν γὰρ στύλος καὶ ἑδραίωμα τῆς ἀληθείας ἀποστολικῶς κατωνόμασται· τῶν δὲ εἰδώλων τὰ ὀνόματα ἐξολοθρευθήσεται ἀπὸ τῆς γῆς ὁ προφήτης Ζαχαρίας βοᾷ· ὅτε πᾶς τόπος τῷ οἴκῳ Δαβὶδ, τουτέστι τῇ ἐκκλησίᾳ Χριστοῦ, οὗ ὁ οἶκος ἐσμὲν ἡμεῖς, τῇ παραδοχῇ τῆς πίστεως αὐτοῦ ἀνοιχθήσεται. τούτοις πᾶσιν προστεθήσεται τὰ τε τῆς λιγομένης Σολομῶντος σοφίας, καὶ τὰ παρὰ τῷ μεγαλοφώνῳ κεῖσθαι Ἡσαΐᾳ. ἐκεῖ μὲν γάρ λέγεται· ἀρχὴ πορνείας ἐπίνοια εἰδώλων· * ἔφεσις δὲ αὐτῶν φθορὰ ζωῆς. ἔστι γὰρ οὐκ ἀπ' ἀρχῆς, οὐδὲ εἰς τὸν αἰῶνα ἔσται. κενοδοξίᾳ γὰρ ἀνθρώπων εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον· καὶ διὰ τοῦτο σπουδασθήσεται αὐτῶν τὸ τέλος ἐπινοηθῆναι. ὅτε δὲ ἐξῆς. παρὰ δὲ τῷ προφήτῃ· αἰσχυνθήσονται οἱ πλάσσοντες θεὸν, καὶ γλυφοντες· καὶ πάντες ὅσοι ἐγένοντο ἐξεράνθησαν, καὶ κωφοὶ ἀπὸ ἀνθρώπων ἐγένοντο, καὶ τὰ σκεύη αὐτοῖς, τέκτονος ξυλουργικῆς τέχνης ἐπίνοια, καὶ ξύλων εἰς ὑπηρεσίαν ἀνθρώποις μεταποίησις εἰς ἀνδρὸς μόρφωσιν, καὶ ὁράματος τῆς ἀνοίας εἰς προσκυνούντων αὐτοῖς. οἷς ἐπιφέρεται· ἴδετε, οὐκ ἐρεῖτε, ὅτι ψεῦδος ἐν τῇ δεξιᾷ μου. ὅπερ τῆς προγεγραμμένης ἀσεβείας ὡς ἀναιρετικὸν ἐπήγαγεν. ἡμεῖς οὖν εἰδότες καὶ πιστεύοντες εἰς τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, ὅς ἐστιν ἀλήθεια καὶ δεξιὰ τοῦ πατρός, ἀλλόφυοι τῆς ἐκφωνήσεως τοῦ προφήτου δεικνύμεθα κατακρίσεως. καὶ κατὰ τοῦτο δικαίως τὸ προφητικὸν ῥῆμα ἐρῶ· τί τὸ ἄχυρα πρὸς τὸν σῖτον; τίς οἰκειότης τῆς μπιζομένης ὑπὸ τῶν πνευμάτων τῆς πονηρίας ἀνυποστάτου κουφότητος τῶν λατρευόντων τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα, πρὸς τὸν τῆς ἀληθοῦς θεογνωσίας ζοφιμαῖον λάον. τὸν σὺν παντὶ τῷ λαῷ τοῦ Χριστοῦ διεσκόρμον· ἐκεῖνοι μὲν γὰρ, περὶ ὧν τοῦτα ὁ Ἡσαΐας φησὶν, ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὀρέων ἐθυσίαζον, καὶ ἐπὶ τοὺς βουνοὺς ἔθυον, ὑποκάτω δρυὸς καὶ λόπης καὶ δενδρου συσκιάζοντες· ὅτι καλὸν σκέπη, ὡς ἕτερός τις προφήτης σύγχρονος τῷ Ἡσαΐᾳ φησίν. ὁ δὲ λαὸς τοῦ Χριστοῦ τῷ βασιλεῖ τῶν αἰώνων ἀφθάρτῳ, μόνῳ σοφῷ θεῷ προσκυνεῖ ἐν αὐλῇ ἁγίᾳ αὐτοῦ, τὴν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ προσκύνησιν ποιούμενος, πᾶσάν τε σύνεσιν καὶ δοξολογίαν τῇ ζωοποιῷ θεότητι προσφέρων διὰπαντός. τὸ δὲ παρὰ τῇ σοφίᾳ ἐπιγεγραμμένον τῶν εἰδώλων σκώτωμα τέλος, ἤγουν ὁ ἰούτων ἀφανισμός. καὶ τὸ μὴ εἶναι αὐτὰ ὄντα, οὐκ ἄλλοθεν ἢ ἐκ τῆς ἐπιφανείας γέγονε τοῦ μεγάλου θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν

na ikonklastima (ikonoborcima). Na onima koji preuzimaju ono što je u Svetom Pismu rečeno protiv idolopoklonstva i primjenjuju na poštovanje ikona, neka je anatema. Na onima koji ne prigrljuju poštovanje svetih ikona, neka je anatema. Na onima koji svete ikone nazivaju idolima, neka je anatema. Na onima koji govore da hrišćani pristupaju ikonama kao bogovima, neka je anatema. Na onima koji svjesno imaju zajednicu sa onima koji ruže i obeščašćuju časne ikone, neka je anatema. Na onima koji govore da nas je izuzev Hrista Gospoda našega drugi neko od idola odvukao, neka je anatema. Na onima koji se usuđuju da govore da je katoličanska Crkva ikada prihvatila idole, neka je anatema.

Pa pošto su po redu izgovorene pomenute anateme, sveti Sabor je proklamovao dolje navedeno, što je objavio Eutimije (Evtimije) episkop Sarda.

Ispunjavajući zapovest Boga i Spasitelja našega Isusa Hrista, naši sveti oci nijesu svjetiljku božanskog poznanja, koja im je data, stavili pod sud, nego su ga postavili na svijećnjak najkorisnije pouke, da bi svijetlila *svima koji su u kući* (Mt. 5, 15; Mk. 4, 21; Lk. 8, 16), to jest svima koji su rođeni u katoličanskoj Crkvi, da se slučajno neko ne bi nogom spotakao o kamen jeretičkog zlog učenja onih koji iskrivljeno ispovijedaju Gospoda. Jer oni (sveti oci) svaku jeres izbacuju napolje i svaki zagnojeni ud, ako se neiscjeljivo razboli, odsijecaju; pa držeći vijalicu trijebe gumno (Mt. 3, 12) i žito, to jest riječ koja hrani i krijepi čovjekovo srce, spremaju u ambar katoličanske Crkve, a pljevu jeretičkog naopakog učenja izbacuju i sažižu *ognjem neugasivim* (Mt. 3, 12). Stoga i ovaj sveti i vaseljenski Sabor, koji se, po blagovoljenju Božijem i pristanku blagočestivih i najvjernijih naših imperatora, Irene, nove Jelene i novog Konstantina, njenog Bogom sačuvanog potomka (izdanka), po drugi put sabrao u ovoj sjajnoj Nikejskoj mitropoliji, razmatrajući čitanjem dogmate nezaboravnih i blaženih naših otaca, slavi Boga, Koji im je dao riječi nama na pouku i na usavršavanje katoličanske apostolske Crkve, a protiv onih koji ne misle isto što i oni, nego smišljaju kako svojom novotarijom da zasjene pravu istinu, uzvikuju riječi psalma: *Koliko zlo zamisli neprijatelj na svetinje Tvoje i hvaljahu se* (Ps. 73, 3-4) govoreći da (nam) nije učitelj i da nas neće poznavati, podlo izvrćući riječ istine. A mi pak, držeći se u svemu dogmata i upućivanja istih naših bogonosnih otaca, propovijedamo jednim ustima i jednim srcem, ništa ne dodajući, ništa ne oduzimajući od onoga što su nam predanjem ostavili, nego se u njih pouzdajemo i na njih oslanjamo: onako propovijedamo, onako poučavamo, kako su oni na šest vaseljenskih sabora definisali i utvrdili. I vjerujemo u jednoga Boga Oca svedržatelja, Stvoritelja svega vidljivog i nevidljivog i u jednoga Gospoda Isusa Hrista jedinorodnoga Sina i Logosa Njegovog, kroz koga je sve postalo. I u Duha Svetoga Gospoda i životvornoga, jednosuštnog i jednovječnog Ocu i jednako bespočetnog Njegovom Sinu. U Trojicu nestvorenu, nerazdjeljivu, neshvatljivu, neopisivu; nju cijelu i jedinu slavimo, njoj služimo i klanjamo joj se. Vjerujemo u jedno Božanstvo, jedno gospodstvo, jednu vlast, jedno Carstvo i silu, koja je po ipostasima nerazdjeljivo podijeljena i po suštastvu razdjeljivo slivena. Ispovijedamo i jednoga od svete i jednosuštne Trojice, Gospoda našega Isusa Hrista Boga istinitog, Koji se u skorije vrijeme radi našeg spasenja ovaplotio i postao čovjek i koji je naš rod spasao kroz Njegovu spasonosnu ikonomiju, stradanje, vaskrsenje i vaznesenje i koji nas je izbavio iz zablude idolopoklonstva i, kao što veli prorok, "Ne poslanik, niti anđeo, nego sam Gospod spase nas" (Isa. 63, 9 <u zvaničnom prevodu: *i anđeo koji je pred njim spase ih*). Slijedeći Njega i Njegovu riječ čineći sopstvenom, na sav glas uzvikujemo: Ni sabor, ni carska vlast, ni zavjera Bogu mrska nije oslobodila Crkvu idolopokloničke zablude, kao što bunca judejski sinedrion, koji je bijesno frktao protiv časnih ikona, nego Gospod slave, ovaploćeni Bog nas je spasao i izbavio iz idolopokloničke prevare. Njemu dakle slava, Njemu blagodarenje, Njemu prinos, Njemu hvala, Njemu veličanstvenost,

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV.

ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ἵν' ἡ ἐκκλησία αὐτοῦ ἀπ' Α
περάτων ἕως περάτων τῆς οἰκουμένης τῷ αἵματι αὐ-
τοῦ περιποιηθεῖσα, διὰ παντὸς ἐν εὐσεβείᾳ ὁμο-
λογεῖ καὶ δοξάζει. ἐδεῖ οὖν τῆς ἐν ἐκείνοις γεγραμ-
μένης τῆς εἰδώλων κατανενωσεως ὁ γνήσιος καὶ
ἀληθὴς τῆς ἁγίας προσκυνητὴς λαὸς τοῦ Χριστοῦ
εἰς ἑαυτὸν ἐπισύρεται, ἐκ τῶν τῆς ἁγίων ἀνδρῶν
εἰκόνας ἔχειν πρὸς ἀνάμνησιν τῆς αὐτῆς ἀρετῆς·
ὥσπερ οὐδὲ τῷ μακαρίῳ ἀποστόλῳ Παύλῳ τὸν ἐν
σαρκὶ ἀπαγορεύοντι περιτομὴν, καὶ τοῖς κατὰ νόμον
δικαιοῦσθαι βουλομένοις ἐπιτιμῶντι, τὸ περιτμεῖν
τὸν Τιμόθεον. νομικῶς τε περιτετμῆσθαι, καὶ θυ-
σίαν ἐν τῷ ναῷ προσαγαγεῖν, μομφὴν ἐπάγει
τινὰ κατιόντες. ἢ γὰρ ἁπλῶς τὰ ἀποτελούμενα Β
σκοπεῖν χρὴ, ἀλλὰ παντοῦ ὁσκοποῦ τῆς πρακ-
τόντων δοκιμάζεται· καὶ αἰτίας ἀφίησι τὸν ποιοῦν-
τα, ἢ τἀναντίον καταδικάζει. εἰ γὰρ μὴ τοῦτο
ἀκριβῶς παρεφυλάττετο, τάχα οὐδ' αὐτοῦ τοῦ Θεοῦ
τὸ πρόσταγμα ἀκατηγόρητον παρὰ τοῖς ἀπίστοις
γενήσεται· εἴγε γλυπτὸν, ἢ χωνευτὸν ἀπα-
γορεύοντος τοῦ νόμου, τὰ κατισχιάζοντα τὸ ἱλαστή-
ριον ἐπὶ τῆς κιβωτοῦ χερουβὶμ δόξης, ὡς ὁ ἀπό-
στολος ὀνομάζει, τοιαύτης ὑπῆρχεν καταισχύνης.
οἷς καὶ τῷ θείᾳ ἐποχεῖσθαι δόξαι ἃ μόνον ἐκ
τῆς γραφῆς διδασκόμεθα, ἀλλὰ καὶ ὁ μακάριος
Ἀθανάσιος τὸ ψαλμικὸν ἁρμόζων ῥητὸν, ὁ κα-
θήμενος ἐπὶ τῶν χερουβὶμ ἐμφάνηθι, παιδεύει πε- C
ρὶ αὐτῶν παραδιδοὺς ἔννοιαν. καί τοι ἐκείνων τῶν
χερουβὶμ τὰ ἀρχέτυπα ἄγνωστα τῇ φύσει ἀνθρώ-
ποις παντοπασιν ὄντα· πνεῦμα γὰρ καὶ πῦρ ὑπάρ-
χουσι, καὶ πάσης σωματικῆς χηματοθεσίας ἀλλό-
τρια καὶ φύσεως. τὰ γὰρ περὶ αὐτῶν σωματικώτερον
τῷ προφήτῃ λεγόμενα, συμβολικῶς καὶ ἀνωτερ-
μένῳ τινὶ ἔννοιαν ἔχειν, ἑτέρως νοεῖσθαι κατὰ τὴν
διαγωγὴν καὶ τοῖς ἀσωμάτοις πρέπουσι μὴ διαμάχεσθαι
λόγον. κἀκεῖνο δὲ εἰπεῖν ἀναγκαῖον, ὅτι ἐδαμῶς
Χριστιανοὶ τὴν κατὰ σαρκα προσηγμένων ἢ γνωρίμων
καὶ φίλων τὸ εἰδος ἀναγράφοντες σέβουσιν, ἢ τι-
μῆς τινος ἀξιοῦσιν. ἀλλ' ἐδὲ βασιλικῶν προσαγ-
μάτων ὑποκύψαντες ἐξουσίαι, τὰ τοιαῦτα ὑπενόη- D
σαν, ἅπερ δικαίως ἐγκαλοῦνται ἐκεῖνοι, οἱ φάσ-
κοντες εἶναι σοφοὶ, ἐμωράνθησαν, καὶ ἤλλαξαν τὴν
δοξαν τοῦ ἀφθάρτου Θεοῦ εἰς ὁμοίωμα εἰκόνος φθαρ-
τοῦ ἀνθρώπου, ὡς φησιν ὁ ἀπόστολος. ὥστε μὴ ἐκ
τούτου δείκνυσθαι τὸ ῥόπον σαφῶς, τὸ πρὸς ἡμᾶς
ἀνάρμοστον εἶναι τῇ προκειμένῃ τῆς γραφῆς κα-
τηγορίαν· εἰ μὴ ουὖ τὰς περὶ τοῦ θείου ἀστεβεῖς
ὑπολήψεις πρός τι σωματικώτερον μεταπιθέμενοι,
ἢ τὰ τῆς θεοπρεπῆς δέξης τε καὶ λατρείας καταλι-
πόντες, ἢ κατά τι γοῦν ὅλως σμικρύνοντες ἐκ τῆς
τοιαύτης ἐνεκνίμεθα ὑποθέσεως, καλῶς ἂν εἶχε
περιαιρεῖσθαι τὰ ἀπαγορεύοντα ἡμᾶς καὶ ἀφέλκοντα
τῆς πρὸς τὸν ἕνα καὶ ἀληθινὸν Θεὸν σεβασμιότητος E
καὶ προσευδρίας. νῦν δὲ τἀναντίον ὁρῶμεν γινόμε-
νον. προσβλέπων γάρ τις μετ' ἐπιστήμης εἰκόνι τι-
νὸς τῶν ἁγίων, ὡς τὸ εἰκὸς, δόξαν σοι ὁ Θεὸς,
λέγει, τὸ ἅγιον τὸ ὄνομα προσθείς. ὥστε καὶ διὰ
τοῦ ῥόπου τούτου πληροῦσθαι τὸ ἐν τῇ δεήσει λεγό-
μενον παρ' ἡμῶν, ἵνα καὶ δι' ὁρωμένων καὶ δι' ἀορά-
των δοξάζηται τὸ παναγιον ὄνομα τοῦ Χριστοῦ. ἀλλ'
οὐδὲ Θεόν τινα τῶν ἁγίων ἀνδρῶν καλεῖν ἀνεχόμε-
θα. καί τι τῶν κυρίως καὶ μόνῳ ὄντως Θεῷ τῆς τοιαύ-
της προσωνυμίας τοῖς βαρεσήσασιν αὐτῷ μεταδι-

Jesu Christi; quam ecclesia ejus, quæ a finibus usque ad fines orbis terræ sanguine ejus acquisita est, semper pie sentiens confitetur & glorificat. Nihil ergo reprehensionis idolorum, quæ in illis scripta est, germanus & verax Trinitatis adorator populus Christi in semet attrahit, sanctorum virorum imagines habendo ad rememorationem virtutis eorum: quemadmodum nec beato Paulo apostolo carnis prohibenti circumcisionem, & eos qui secundum legem justificari volebant, increpanti, culpam aliquam infert aut crimen, quod circumciderit Timotheum legaliter, quod totonderit, atque in templo sacrificium obtulisse clarueri. Neque enim quæ patrantur, simpliciter intueri oportet; sed ubique intentionem * gestorum convenit comprobari. Nisi enim hoc diligenter observetur, fortasse nec ipsius Dei præceptum sine calumnia ponet infideles efficietur. * Quod autem sculptiles lege interdicente, qui obumbrabant propitiatorium super arcam cherubim gloriæ, ut apostolus nominat, talis * essent * sacturæ, quibus & divinam quoque gloriam * contineretur, non solum ex scriptura discimus, sed & beatus Athanasius illud psalmi dictum interpretans, *Qui sedes super cherubim, appare*; talem de illis tradidit intelligentiam. Et certe illorum cherubim principalia ignota sunt omnimodis natura hominibus. Spiritus enim & ignis existunt, & ab omni corporali formatione atque natura extranea. Quæ enim de illis corpulentius a propheta dicta sunt, symbolicum & * excellentem sensum habent, aliter intelligi * vadentia secundum venerabilem rationem, & id quod incorporalia decet. Illudque dicere necessarium est, quoniam nequaquam Christiani eorum qui sibi sunt secundum carnem agnati, noti vel affines, speciem depingentes, colunt, aut aliquo reddunt dignos honore. Sed neque imperialium præceptorum potestati succumbentes talia excogitaverunt, super quibus juste accusantur illi, qui *dicentes se esse sapientes, stulti facti sunt, & mutaverunt gloriam incorruptibilis Dei in similitudinem imaginis corruptibilis hominis*, ut ait apostolus: ita ut etiam ex hoc plane modo demonstretur, quod * calumnia quæ scripturæ inest, nobis non possit aptari. Ergo si pias de divinitate opiniones ad corpulentias transferentes, & ea quæ Deo decibilis gloriæ atque servitutis sunt, deferentes, aut secundum aliquid omnino minoranter de hujusmodi causa offensi fuerimus, bene utique circumauferri haberent ea quæ occupant & abstrahunt nos a cultura & sedulitate, qua circa unum & verum utimur Deum: quod nunc e contrario videmus factum. Intendens enim quis cum disciplina imagini cuidam sanctorum, quemadmodum conveniens est, gloria tibi Deus, dicit, sancti cujuslibet nomen adjiciens: ita ut per hunc quoque modum compleatur quod in oratione dicitur a nobis, quo & per invisibilia & visibilia glorificetur sanctissimum nomen Christi. Sed neque Deum quemdam sanctorum virorum vocare patimur: quamquam hujusmodi appellationem is qui proprie solus & unus est Deus, illis

* Gr. gerendum convenit probari, quæ agentem vel crimine absolvit, vel contra damnat.
* Gr. Siquidem sculptile sive conflatile lege interdicente
* Hebr. erant fabricæ insidere, Psalm 79
* Gr. analogicum
* Gr. non ut lentia
Rom. 1.
* Gr. accusatio, quam infert scripturæ, nobis

Njegovo je izbavljenje, Njegovo spasenje, jer On jedini može vječno da spasava, a ne oni koji potiču od zemnoga praha, to jest ljudi. On je na nama, na koje je spao svršetak vjekova, svojom ikonomijom vaploćenja, koja je riječima Njegovih proroka najavljena, riječi proroštva ispunio, nastanivši se u nama, počevši da živi (u nama) i brišući imena idola sa lica zemlje, kao što je već napisano. Pozdravljamo, dakle, i Gospodnje i apostolske i proročke riječi, zahvaljujući kojima smo naučili da poštujemo i veličamo prvo onu koja je u pravom smislu i istinski Bogorodica i uzvišenija od svih nebeskih sila; a potom i svete anđelske sile, blažene i pohvala najdostojnije apostole, proroke i proslavljene mučenike, koji su se borili za Hrista; kao i svete bogonosne učitelje i sve svetitelje, čije zastupništvo smo naučili da tražimo, jer nas mogu učiniti bliskim Caru nad carevima, Bogu, ako se držimo Njegovih zapovijesti i staramo se da živimo u vrlini. I još pozdravljamo znak časnog životvornog krsta i časne mošti svetih, a svete i časne ikone prihvatamo, pozdravljamo i grlimo prema drevnom Predanju svete katoličanske Božije Crkve, to jest naših svetih otaca koji su ih prihvatili i ozvaničili da budu u svim Božijim crkvama i na svakom mjestu Njegovog domena. Nadalje, ove časne i poštovane ikone, kao što je već rečeno, poštujemo i cjelivamo i klanjamo im se iz poštovanja: ikoni ovaploćenog velikog našeg Boga i Spasitelja Isusa Hrista, ikoni prečiste naše vladičice i presvete Bogorodice, od koje je On blagoizvolio da se ovaploti, da bi nas spasao i oslobodio od svakog bezbožnog idolopokloničkog bezumlja; takođe i (ikone) svetih i bestjelesnih anđela jer su se kao ljudi javljali pravednicima; isto tako i (ikone) božanskih i ljeporiječivih apostola, proroka kroz koje je Bog govorio, boraca mučenika, kao i likovnim predstavama i bistama svetih ljudi da bi oni kroz svoje likovne predstave mogli da nas navedu da ih pamtimo i sjećamo ih se i tako nas privuku svom praobrazu (originalu) i učine nas pričasnicima svog osvećenja. Naši sveti oci i njihova Bogom data pouka su nas naučili i podržali da o svemu tome tako mislimo. I blagodarimo Bogu na neizrecivom daru što nas do kraja nije napustio i što nije pustio štap grešnika na izabrane od pravednika da pravednici ne bi bezakonju pružali svoje ruke, to jest svoja praktična činodejstva, nego je učinio dobro dobrima i pravima srcem (Ps. 124, 4), kao što je i psalmopojac pojao, sa kojim zapojmo i mi: *One koji skreću u pokvarenost odbaciće Gospod sa djelateljima bezakonja. Mir na Izrailja!* (Ps. 124, 5).

Tumačenje potpisa Rimljana

U ime Gospoda Isusa Hrista, ja Petar milošću Božijom arhiprezviter svete katoličanske i apostolske Crkve, zauzimajući mjesto (tj. umjesto i uime) Hadrijana presvetog i apostolskog pape starijeg Rima, prihvatajući sve koji su se obratili od bezbožne jeresi onih koji odbacuju svete ikone prema učenju i predanju naših svetih otaca, odobravajući sve što je gore izloženo i saglašavajući se sa tim, potpisao sam se.

Ja, Petar milošću Božijom prezviter i iguman manastira svetog Save, zauzimajući mjesto (tj. umjesto i uime) Hadrijana presvetog i apostolskog pape starijeg Rima, prihvatajući sve koji su se obratili od bezbožne jeresi onih koji odbacuju svete ikone prema učenju i predanju naših svetih otaca, odobravajući sve što je gore izloženo i saglašavajući se sa tim, potpisao sam se.
Ja, *Tarasije (*u rukopisu Io..(?) Tarasija stavljaju posle Jovana) milošću Božijom episkop Konstantinopolja novoga Rima, potvrđujući da je to istina, drage volje prihvatajući sve što se gore navodi, na sve to sam se svojeručno potpisao.
Ja, Jovan milošću Božijom prezviter i patrijaršijski sinđel, zauzimajući mjesto tri apostolska trona (stolice), Aleksandrijskog, Antiohijskog i Jerusalimskog, saglasan sam sa svim onim što se u tekstu iznosi, pa sam se shodno tome svojeručno potpisao.
Ja, Toma milošću Božijom prezviter i iguman manastira svetog našeg oca Arsenija, koji se nalazi u Egiptu, zauzimajući mjesto tri apostolska trona (stolice), Aleksandrijskog, Antiohijskog i

ACTIO IV.

lis qui sibi placuerint, largitus sit, quem
admodum in sacro psalmorum scriptum est
libro. Neque rursus ut sufficientem habe-
re nos arbitrantes Dei cognitionis certitu-
dinem, tales imagines parvipendimus, vel
sivernimus concursum qui in ecclesiis Dei
fit; sed die ac nocte, imo ut cum psal-
mo dixerim, velpere & mane & meridie
Deo benedicimus, & maxime in tempore
divini sacrificii ac officii. Quin potius ut
liquido scientes, non aliunde nobis spem
provenire salutis, nisi ex pia fide & con-
fessione quæ in unum Deum, qui in Tri-
nitate adoratur, efficitur: quarum una qui-
dem in corde consistit, altera vero in ore
profertur: (*Corde enim creditur ad justi-*
tiam, *ore autem confessio fit ad salutem*)
semper laudem ipsius Dei qui fecit nos,
in ore habemus, & exaltationes ejus in
faucibus ferimus, omnisque plebs Christi
ad perceptionem sanctissimi corporis ejus &
sanguinis, per quæ memoriam mortis ejus
& resurrectionis secundum ipsius celebramus
traditionem, insatiabili desiderio & divini-
tus mota industria perurgetur magis, quam
cervus ad fontes aquarum. Sed nec illud
scandalizet quosdam, quod ante imagines
sanctorum luminariorum concinnatio & sua-
vis odoris thymiamata fiunt. Symbolice
namque talia celebrari ad honorem illorum
excogitata sunt, quorum cum Christo re-
quies est, quorum honor in eum recurrit:
hoc probante Basilio sapiente, quia honor
circa bonos consetvorum approbationem ha-
ber benevolentiæ crga communem exhibitæ
dominum. Indicia sunt namque sensibilia
lumina divini ac sine materia luminis dati:
porro aromatum incensum purissimæ & to-
tius Sancti Spiritus inspirationis & * refe-
ctionis insigne. Et hæc quidem veluti con-
tra emergentes oppositiones & contradictio-
nes, quæ quasi ex scripturis prætenduntur,
scribenda consideravimus; rogantes, ut id
quod sine scandalo & turbatione populi sit,
omnimodis persequamini: præsertim cum,
ne unus ex minimis contemnatur, præci-
piat Dominus; similiter autem & ne scan-
dalizetur, * impottabilem ferat & terribilem
iis qui hoc fecerint, damnationem. Nunc
autem & civitates * omnes & multitudines
populorum non in pauco super hoc tumult-
tu consistunt: in quo ne nos obnoxii ap-
pareamus, omni studio procuremus. Præ
omnibus providendum est nobis, quod men-
tem meam commovet, ne occasionem ela-
tionis hinc capiant ii, qui contra fidem no-
stram inimici sunt crucis Christi, dicentes,
quod usque nunc Christiani errassent. Ni-
si enim hoc idololatriam esse cognovissent,
nequaquam modo manufactorum abjectionem
fecissent. Quod quantam injuriam & depo-
sitionem inferat fidei quæ in Christum est,
unusquisque confessus exiterit. Siquidem &
hoc quasi quid verisimile profecto dicturi
sunt, quoniam his qui semel erraverunt,
* omnino persuaderi non poterit; quippe
penes quos veritas non est. Porro quid
plura dixerim, cum & ipsi per cuncta piis-
simi & amici Christi imperatores nostri ta-
bulam veraciter proprii Deitatis amoris, id
est, imaginem quæ ante regalia est, eri-
gentes, & in ea apostolorum, & propheta-
rum imponentes effigies, & horum de Do-

Psalm. 32.

Psalm. 54.

Rom. 6.

Psalm 149.

Psalm. 41.

Homil. in 40. martyres.

* Gr. repletionis

Matth. 18.

* cum hoc imp.

* Gr. totæ

* Gr. omnino deinde non sunt aures;

ANNO CHRISTI 787.

δοντες, ὡς ἐν τῇ ἱερᾷ τῆς ψαλμῶν ἀναγέγραπται βίβλῳ. ὅτε πάλιν ὡς ἱκανῶν ἔχειν νομίζοντες τὴν ἰδίαν βεβαίωσιν τοῖς τοιούτοις εἰκόνας κατα-φρονοῦμεν τῆς ἐν ταῖς ἐκκλησίαις τοῦ Θεοῦ συνδρομῆς, καὶ τὸ ἐν αὐταῖς ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ψαλμικῶς δὲ μᾶλλον εἰπεῖν, ἑσπέρας καὶ πρωὶ καὶ μεσημβρίας ἐυλογεῖν τὸν Θεὸν, καθὼς φησιν ὁ Δαβὶδ, καὶ μάλιστα ἐν τῷ καιρῷ τῆ θείας μυσταγωγίας καὶ λειτουργίας· ἀλλ' ὡς ἀσφαλῶς ἐφισάμενοι ἐκ ἄλλοθεν ἡμῖν τινὰ ἐλπίδα περιγίνεσθαι τῆς σωτηρίας, ἢ ἐκ τῆς πρὸς τὸν μόνον ἀληθινὸν Θεὸν τὸν ἐν Τριάδι προσκυνούμενον εὐσεβοῦς πίστεως καὶ ὁμολογίας, τῆς μὲν ἐν καρδίᾳ συνιστάμενης, τῆς δὲ διὰ στόματος προφερομένης. καρδίᾳ γὰρ πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν· διὰ παντὸς τινὰ αἴνεσιν αὐτῷ τοῦ ποιήσαντος ἡμᾶς θεοῦ ἐν τῷ στόματι ἔχοντες, καὶ τὰς ὑμνώσεις αὐτοῦ ἐν τῷ λάρυγγι φέροντες, πᾶς ὁ λαὸς τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ τινὰ μετάληψιν τοῦ παναγίου αὐτοῦ σώματος καὶ αἵματος, δι' ὧν τὴν μνήμην τοῦ θανάτου αὐτοῦ καὶ τῆς ἀναστάσεως κατὰ τὴν αὐτοῦ τελετὴν παράδοσιν, ἀκορέστῳ ἐπιθυμίᾳ καὶ θεοκινήτῳ σπουδῇ κατεπείγονται μᾶλλον, ἢ ἐπὶ τὰς πηγὰς τῶν ὑδάτων ἡ ἔλαφος. ἀλλὰ μηδ' ἐκεῖνο σκανδαλιζέτω τινὰς, τὸ ἐμπροσθεν τῶν εἰκόνων τῶν ἁγίων φωτηγωγίαν γίνεσθαι καὶ ὠδὴν θυμιάσεων. συμβολικῶς γὰρ τελεῖσθαι τὰ τοιαῦτα πρὸς τιμὴν ἐκείνων ἐπενοήθη, ὧν μετὰ Χριστὸν ἡ ἀνάπαυσις, ὧν καὶ ἡ τιμὴ εἰς αὐτὸν ἀναφέρει· τοῦτο λέγοντος Βασιλείου τοῦ σοφοῦ, ὅτι ἡ πρὸς τοὺς ἀγαθοὺς τῆς ὁμοδούλων τιμὴ ἀπόδειξιν ἔχει τῆς πρὸς τὸν κοινὸν δεσπότην εὐνοίας σύμβολον μὲν τοῖς αἰσθητοῖς φῶτι τῆς αὐλῆς καὶ θείας φωτοδοσίας. ἡ δὲ τῶν ἀρωμάτων ἀναθυμίασις τῆς ἀκραιφνοῦς καὶ ὅλης τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐμπνοίας τε καὶ πληρώσεως. καὶ τοῦτο μὲν ὡς πρὸς τὰς ὑφορμώσας ἀντιθέσεις καὶ τὰς ἐκ γραφῶν δῆθεν προτεινομένας ἀντιλογίας γράψαι σπουδάσμεν, παρακαλοῦντες τὸ ἀσκανδάλιστον τοῖς λαοῖς, καὶ ἀταραχοποιοῦντι ἔφορα μεταδιώκειν ὑμᾶς, ὁπότε καὶ τῆς μικρῶν ἑνὸς μὴ καταφρονεῖν παραγγέλλει ὁ κύριος· ὁμοίως δὲ καὶ τὸ σκανδαλίζειν ἀφόρητον καὶ φοβερὰν τοῖς τοῦτο πράττουσιν ἐπάγει κατάκρισιν. νυνὶ δὲ πόλεις ὅλαι καὶ τὰ πλήθη τῶν λαῶν οὐκ ἐν ὀλίγῳ περὶ τούτου θορύβῳ τυγχάνουσιν· οὐ ἡμεῖς μὴ αἴτιοι φανῶμεν διὰ πάσης ποιησώμεθα σπουδῆς ὑπὲρ ἅπαντα δὲ προνοητέον ἡμῖν, ὅπερμα κατασείει τινὰ διάνοιαν, τοῦ μὴ ἀφορμὴν ἐντεῦθεν λαβεῖν τοὺς τῆς πίστεως ἡμῶν, τοὺς ἐχθροὺς τοῦ σταυροῦ τοῦ Χριστοῦ· ὥστε καὶ λέγειν αὐτούς, ὅτι μέχρι τοῦ νῦν οἱ Χριστιανοὶ ἐπλανῶντο. εἰ μὴ γὰρ εἰδωλολατρείαν ἤδεισαν τὸ τοιοῦτον, οὐκ ἂν ἀρτίως τινὰ τῶν χειροποιήτων ἀποβολὴν ἐποιήσαντο. ὅπερ πόσην ὕβριν καὶ καθαίρεσιν προσρίπτει τῇ εἰς Χριστὸν πίστει, πᾶς τις ὁμολογήσειε. πάντως γὰρ καὶ τοῦτο κατὰ τὸ εἰκὸς λέγειν αὐτοῖς ἔσαι, ὅτι τοῖς ἅπαξ πλανωμένοις οὐκ ἔστιν ὅλως πεισθῆναι, ὡς τῆς ἀληθείας οὐκ οὔσης παρ' αὐτοῖς. τί δὲ, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ τὰ πάντα εὐσεβέστατοι καὶ φιλόχριστοι ἡμῶν βασιλεῖς σήμερον ἀληθῶς τῆς οἰκείας φιλοθεΐας, τινὰ πρὸ τῶν βασιλείων λέγω εἰκόνα ἐγείραντες, ἐν ᾗ τῶν ἀποστόλων καὶ προφητῶν ἀναθέμενοι τὰς ἰδέας, καὶ τὰς τούτων περὶ τοῦ κυρίου ἐγ-

γρα-

Jerusalimskog, saglasan sam sa svim onim što se u tekstu iznosi, pa sam se shodno tome svojeručno potpisao.
Ja, Agapije nedostojni episkop Cezarije Kapadokijske, prihvatajući drage volje sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Jovan episkop Efesa drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Konstantin episkop Konstancije na ostrvu Kipar, prema onome što je gore iznijeto i onako kako smo mi ispovijedili pravoslavnu vjeru, prihvatam i pozdravljam svete i časne ikone, te sa uvažavanjem im se klanjajući potpisao sam se.
Ja, **Teofil nedostojni episkop Tesalonike** drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Vasilije nedostojni episkop Ankire u Galatiji, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, **Leon episkop Herakleje u Trakiji** isto tako.
Ja, Nikola nedostojni episkop Kizika, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Evtimije nedostojni episkop Sarda, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Petar nedostojni episkop Nikomedije, drage volje prihvatajući sve što je napisano, potpisao sam se.
Ja, grješni Ilija, episkop ostrva Krita, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Ipatije nedostojni episkop Nikeje u provinciji Bitiniji, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, grješni Stavrakije, episkop Halkedona, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Leon blagodaću Božijom prezviter presvete Božije apostolske velike Crkve, nastojatelj (arhont, princeps) manastirâ i branilac presvete Božije Crkve, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, grješni Epifanije, đakon presvete crkve Katanije u provinciji Siciliji i vikar presvetog arhiepiskopa Sardinije, Tome, slijedim, kao što su slovesne ovce dužne da slijede riječi svoga pastira, kao što Gospod kaže: ovce moje slušaju glas moj (Jn. 10, 27). Prema tome i ja, slijedeći ispravne riječi pastirâ, predlažem da se ide njihovim stopama; u svemu se saglašavajući sa njima i njihovim svjedočenjima koja su pročitana, potpisao sam se.
Ja, **Nikifor nedostojni episkop Dračke provincije, u Ilirskoj regiji**, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Nikolaj monah iguman u ime trona (episkopa) Tijane, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, grješni Danilo, episkop Amasije, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Grigorije nedostojni prezviter u ime trona (episkopa) Nazijanza, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Konstantin nedostojni episkop Gangra, isto tako prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, grješni Nikita, episkop Klaudiopolja, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Grigorije neznatni episkop Neocezarije, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Grigorije nedostojni episkop Pisinunta, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV.

γράψαντες φωνάς, τῆς ἑαυτῆς πεποιθήσεως τὸ καύχημα τὸν σωτήριον σταυρὸν ἀνεκήρυξαν; κεφάλαιον δὲ ἐπὶ τοῖς λεγομένοις τὸ, εἰς εἰκόνας διαφόρως τὸν Θεὸν θαυματουργῆσαι, περὶ ὧν πολλοὶ πολλὰ ἱστορεῖν βούλονται· οἷον ἀῤῥωστούντων θεραπείας, ὧν καὶ ἡμεῖς αὐτοὶ ἐν πείρᾳ γεγόναμεν. περιεργιῶν ἀναλύσεις, αἱ καθ' ὕπνους πολλάκις τῶν γεγραμμένων ἐπιφάνειαι· τὸ δὲ πάντων μᾶλλον ἐμφανέστατον, μηδεμιᾶς ἀντιῤῥήσεως ἢ ἀμφιβολίας τινὸς ἀνεχόμενον, ἡ ἐν Σωζοπόλει τῆς Πισιδίας τὸ πρὶν ὑπάρχουσα εἰκὼν τῆς παναχράντου Θεοτόκου, ἐκ τῆς γεγραμμένης παλάμης αὐτῆς τὴν τοῦ μύρου ῥύσιν προχέουσα. οὗ τινος θαύματος μάρτυρες πολλοί. εἰ δὲ καὶ νῦν οὐχ ἁρᾶται ἡ τοιαύτη τῆς εἰκόνος γινομένη θαυματουργία, ἀ παρὰ τοῦτο τὰ πρῶτα ἀπιστηθήσεται· ἵνα μὴ ὁμοίως ἄπιστα κείνοντι πὶ ἐν τοῖς πράξεσι τῆς ἀποστόλων ἱστορήμενα ἐν ἀρχῇ τοῦ κηρύγματος σημεῖα καὶ χαρίσματα διάφορα τοῦ πνεύματος, ταυτῶς ὠδαμῶς ἐνεργήμενα· τῇ φιλανθρώπῳ Θεοῦ διὰ τῆς τοιαύτης συγκαταβάσεως τοὺς ἀσθενέστερον διακειμένους βεβαιοτέρους εἰς τὸν περὶ αὐτοῦ πίστιν ἐργαζομένη, καὶ ἅμα τὰ τῆς οἰκείας δυνάμεως καὶ διὰ τούτων δεικνύοντος, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῆς ἀποστόλων ἐγίνετο. ποτὲ μὲν γὰρ ἡ τούτων σκιὰ, ποτὲ δὲ τὸ τῆς ἱματίων ἁπτομένου σωτήριον τοῖς ἀσθενοῦσι παρεῖχον. ὥσπερ οὖν ἐν ἐκείνοις οὐ πάντες σώματος σκιὰ, ἀλλὰ τοῦ Πέτρου μόνου τινὶ θεραπείαν ἐδίδου τοῖς κάμνουσιν· ὡσαύτως καὶ τὶ σουδάριον ἢ παντὸς ἱματίου, ἀλλὰ τῆς τοῦ Παύλου καὶ μόνων ἐῶντο τοὺς ἀσθενοῦντας, εἰς πληροφορίαν πίστεως τοῦ ὑπ' αὐτῆς κηρυττομένου Θεοῦ, ὡσαύτως τινὶ οἰκείαν χάριν καὶ διὰ τῆς ἀψύχων ἀποδεικνύμενος· ὅπως καὶ ἐπὶ τῆς εἰκόνων πολλάκις συνέβαινε γίνεσθαι, οὐκ ἐπὶ πάσης εἰκόνος ἡ γραφῆς τοῦ τοιούτου εἴδους τῆς ἐνεργείας ἐν τοῖς πιστεύουσι γινομένης, ἀλλ' ἐν μόναις τῆς ἁγίων, ἢ καὶ αὐτοῦ τοῦ κυρίου· ὥστε μὴ ἐκ ταυτομάτου συνεῖναι τοὺς ἰάσεις συμβαίνειν, ἀλλ' ἐκ μόνης τῆς τοῦ Θεοῦ ἡμῶν χάριτος· ἄξιον δὲ, ὡς οἶμαι, μηδὲ ἐκεῖνο ἀπαρασήμαντον καταλιπεῖν, ὅπερ ὁ Παμφίλου Εὐσέβιος ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῦ τέθεικεν ἱστορίᾳ· ὅτι ἐν Πανεάδι τῇ πόλει, ἣν τινα Καισάρειαν τινὲς Φιλίππου τὸ Δαγγέλιον ὀνομάζειν, λέγεται ὁ οἶκος εἶναι τῆς αἱμορροούσης γυναικὸς. ἣν τις τῷ χρασπέδῳ τοῦ σωτῆρος ἐκάθη, ὡς γέγραπται ἐν τοῖς Δαγγελίοις. οὗ τινος οἶκος πρὸς ταῖς πύλαις ἀνδριάντα φησὶν ἐκ χαλκοῦ πεποιημένον ἑστάναι, εἰκόνα φέροντα τοῦ κυρίου· ἀγνοικρὺ δὲ ἐκτύπωμα γυναικὸς ἐπὶ γόνυ κεκλιμένης ὑπάρχειν τετιμένας ἐπὶ τοῦ πρόσθεν τῆς χειρὸς, ἱκετευούσης ἐοικὸς, εἰς ἀνάμνησιν τοῦ περὶ αὐτὴν θαύματος τούτου αὐτῇ σωσθείσης. καὶ ὡς φασὶ τοῖς ποσὶ τοῦ εἰς ὄνομα τοῦ κυρίου χυθείσης ἀνδριάντος βοτάνη τις ἀναφύεται ξένη τοῦ εἴδους, καὶ ἡ γνωρίμη, ἥτις παντοίων νοσημάτων ἰατρεῖον γίνεται· ὅπερ καὶ αὐτοψεὶ παραλαβεῖν ὁ αὐτὸς Εὐσέβιος ἔφη. προδήλως τοῦ σωτῆρος τὴν τῆς οἰκείας χάριτος ἐν συγκαταβάσει ποιουμένης πρὸς τὴν πίστιν τῆς γυναικὸς, δεικνύοντος ὅπερ ἡμῖν ἀνωτέρω δεδήλωται, ὅτι οὐκ ἁπλῶς τὰ ἀποτελούμενα σκοπεῖται, ἀλλὰ ὁ σκοπὸς τοῦ φαττομένου δοκιμάζεται. λέγει δὲ ἐν τούτῳ ὁ αὐτὸς Εὐσέβιος, ὅτι καὶ τῆς ἀποστόλων τὰς εἰκόνας Πέ-

mino inſcribentes voces, confidentiæ ſuæ glorificationem ſalutarem crucem eſſe prædicaverunt? * Capitula vero ſunt, quæ dicunt, per imagines diverſas Deum operatum miracula, de quibus multi multam hiſtoriam texere volunt: utputa infirmitatum medelas, quas & ipſi nos experti ſumus, & circumventionum reſolutiones, * quas in ſomnis per picturas crebro conſpeximus. Porro maxime omnium manifeſtiſſimum, & nullam controverſiam vel ambiguitatem ſuſtinens, eſt, quod imago quæ pridem Sozopoli Piſidiæ intemeratæ Dei genitricis fuit, ex depicta palma ſua unguenti emanationem profuderit. Cujus miraculi teſtes ſunt multi. Licet autem nunc hujuſcemodi non fiat opus miraculi, non tamen incredibilia erunt priora, ne pari modo incredibilia judicentur quæ in actibus apoſtolorum ſunt deſcripta in principio prædicationis ſigna diverſa & chariſmata Spiritus, quæ nunc minime patrantur; amatore hominum videlicet Deo per talem condeſcenſionem eos, qui infirmiores * erant, potentiores in fide ſua perficiente, & pariter ſuam virtutem etiam * per hos oſtendente, quemadmodum apoſtolorum factum eſt tempore. Aliquando enim horum umbra, aliquando vero * veſtium ſublata ſudaria ſanitates præſtabant. Sicut ergo in illis non omnis corporis umbra, ſed Petri tantummodo dabat laborantibus medelam: ſimiliter & ſudaria non omnis veſtimenti, ſed Pauli ſolummodo ſanabant infirmos, in ſatisfactionem fidei ejus qui ab ipſis prædicabatur, qui gratiam ſuam etiam per inanimata demonſtrabat: ita & ſuper imaginibus ſæpe fieri placuit; non in omni imagine vel pictura talis ſpecie beneficii inter credentes effecta, ſed in ſolis ſanctorum, vel etiam ejuſdem Domini: quo non ſuapte intelligerentur ſanitates accedere, ſed ex ſola gratia Dei noſtri. Dignum autem, ut reor, eſt, neque illud prætermittamus, quod Euſebius Pamphili in eccleſiaſtica hiſtoria poſuit: quia in Paneade civitate, quam Cæſaream Philippi evangelium nominat, fertur domum eſſe ſanguinis fluxum * patientis mulieris, quæ fimbria Salvatoris ſanata eſt, ſicut ſcriptum eſt in evangeliis. Cujus domus pro foribus ajunt ſtatuam de ære factam ſtare, imaginem ferentem Domini: contra quam formam mulieris genibus provolutæ conſiſtere, palmis extenſis ſupplicanti ſimilem, in recordationem miraculi quod factum eſt circa ſe, hoc ab ea ſolicite acto: & quod ad pedes ſtatuæ in nomine Domini factæ, herba quædam oritur nova ſpecie ac ignota, quæ variorum languorum medicamentum eſt; quod per ſeipſum vidiſſe Euſebius ait: manifeſte Salvatore propriæ gratiæ diſpenſatoriæ inſignia faciente ad fidem mulierculæ: oſtendente quod nos ſuperius indicavimus, quia non ſimpliciter * tractanda ſunt quæ geruntur; ſed intentio * ei. eſt comprobanda. Dicit autem idem Euſebius, quod & apoſtolorum imagines Petri & Pauli, atque ipſius Chriſti, per colores * æſtimatas in picturis aſpexerit. Non autem hoc dicimus nos, ut ſtatuas æneas facere ſtudeamus; ſed ut inſinuemus, quoniam & illud ſecundum gentilem conſuetudinem factum, non renuente, ſed volen-

Gr. Caput veto eorum qui dicuntur, per imag.

Gr. & crebras depictorum in ſomnis viſiones.

* ſunt

* per hæc

Gr. de veſtibus pendentia

Act. 5.

Lib. 7. c. 14.

Matth. 16.

* paſſæ

Matth. 9

Ibidem

* accipienda

* lacientis

Ibidem

* Gr. conſpectas

te

Ja, Teodor nedostojni episkop Mirâ u Likiji, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Evstatije nedostojni episkop Laodikije u provinciji Frigiji, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Mihailo, nedostojni episkop Sinadâ, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Georgije* (*Gregorije) episkop Antiohije u Pisidiji, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Teofilakt nedostojni đakon egzarh i u ime slavne mitropolije Karije, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Leon nedostojni episkop Ikonija drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, **Anastasije nedostojni episkop Nikopolja u Starom Epiru,** drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Konstantin nedostojni episkop Perge, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, grješni Gregorije prezviter i u ime trona (episkopa) Trajanipolja u oblasti Trakiji, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Leon nedostojni episkop Rodosa drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Hristofor nedostojni episkop Fasida, to jest Trapezunćana, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Manuil nedostojni episkop Hadrijanopolja drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Nikolaj nedostojni episkop Ierapolja u provinciji Frigiji drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Vasilije nedostojni episkop grada Sileja, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Galaton neznatni prezviter i u ime (Stefana) arhiepiskopa Sicilije drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Teofilakt nedostojni episkop Evhaita drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, **Kirilo monah i u ime Jovana (monaha) episkopa Gotije**, zadojivši se apostolskim propovijedima i predanjima otaca, prihvatajući ono što je sada napisano, potpisao sam se.
Ja, Teodor nedostojni episkop Seleukije drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Stefan nedostojni episkop grada Sugdanjana, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Antonije nedostojni monah i u ime trona (episkopa) Smirne, drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Konstantin episkop Hijosa drage volje prihvatajući sve što je prethodno napisano, potpisao sam se.
Ja, Jovan bijedni i grješni monah, zastupajući Prokopija preblagovjernog episkopa i misleći u svemu u skladu sa ocima, potpisao sam se.
Ja, Teodor nedostojni episkop Katane, smatrajući da je uvijek pouzdano slijediti ljubitelje istine, učenje i stope svetih otaca i biti očaran njihovim dogmatima; hitajući da se i ja sa njima svrstam* (*njima pribrojim), usaglašavajući se sa svim što su oni odlučili, postisao sam se na ono što je prethodno napisano.

ACTIO IV.

te Domino, ut in ipso demonstretur per plurimum tempus ipsius bonitatis miraculum: * quod apud nos venerabilius est qualiter obtinens mos, doceat commemorationis sermo. Deus autem veritatis, qui deduxit nos in omnem veritatem, & omnem dissensionis occasionem & turbationis causam a nostris abigit animabus, unanimiter uno spiritu glorificantes cum supercælesti regno dignos efficiat.

Tarasius sanctissimus patriarcha dixit: Clamaverunt custodes ecclesiæ catholicæ, sancti videlicet patres nostri, qui semper supra intelligibiles ejus vigilantes * arietes, omne prælium & inane verbum repulerunt; & hanc indiscerptam servantes, universam phalangem adversantium persecuti sunt, & una cum veteribus hæresibus & errorem novæ pravitatis Christianos calumniis appetentium pupugerunt gladio Spiritus. Dicamus ergo cunctis una voce cum magistro nostro, Paulo videlicet divino apostolo: *Christus pax nostra, qui fecit utraque unum*. Ipsum decet gloria, honor & adoratio cum Patre & Sancto Spiritu, nunc & semper & in sæcula sæculorum. Amen.

Sancta synodus dixit: Divinitus sonantium patrum doctrinæ nos correxerunt. Ex ipsis haurientes veritatem potati sumus. Eos sequentes, mendacium persecuti sumus. Ab eis edocti, venerabiles imagines salutamus. Patres prædicant, filii obedientiæ sumus, & congratulamur in facie matris, traditione ecclesiæ catholicæ: Credentes in unum Deum, in Trinitate laudandum, honorabiles imagines salutamus. Qui sic se non habent, anathema sint: qui ita non sentiunt, procul ab ecclesia pellantur. Nos antiquam legislationem ecclesiæ catholicæ sequimur. Nos jura patrum conservamus: nos eos qui addunt quid vel auferunt ex catholica ecclesia, anathematizamus. Nos subintroductam novitatem Christianos accusantium anathematizamus. Nos venerabiles iconas salutamus. Nos eos qui sic se non habent, anathemati submittimus. Christianos accusantibus, id est, imagines confringentibus anathema sit. His qui assumunt dicta sanctæ scripturæ, quæ sunt contra idola, in venerabiles imagines, anathema. His qui non salutant sanctas ac venerabiles iconas, anathema. His qui appellant sacras imagines idola, anathema. His qui dicunt, quod veluti ad Deos Christiani, ita ad iconas accedant, anathema. His qui communicant scienter injuriam & inhonorantiam inferentibus venerabilibus imaginibus, anathema. His qui dicunt, quod excepto Christo Domino nostro, alius nos eruerit ab idolis, anathema. His qui audent dicere, catholicam ecclesiam idola aliquando recepisse, anathema

(1) *Græci, ne sacra omnibus pateant, sacrum altare cancellis circumcludunt: in quibus reponunt imagines, quæ simul altare contegunt, & populo adorandæ proponuntur. Hoc videtur allusisse Germanus; id enim statuæ minime commode præstare queunt: ac proinde usum imaginum ut commodiorem & communiorem, magis etiam pium quodammodo vocavit. Nam alioqui pium esse ac receptum ab ecclesiis sacrarum statuarum usum, ex quibusdam episcoporum interlocutionibus, & ex ipsa definitione hujus synodi apertissime constat.*

* Gr. morem, qui apud nos obtinuit magis pie quodammodo, non est fas vituperare. In his igitur absolvatur nostræ com.

* intelligibilia propugnacula, Ephes. 2.

A τοῦ ἡμετέρου καὶ Παύλου, καὶ αὐτοῦ δὲ τοῦ Χριστοῦ, διὰ χρωμάτων ἐν γραφαῖς σωζομένας ἱστορηκεν. οὐ τοῦτο δὲ λέγομεν ἡμεῖς, ὥστε τὰς ἐκ χαλκοῦ στήλας ἐπιτηδεύειν ἡμᾶς, ἀλλ' ἢ μόνον δηλῶσαι, ὅτι καὶ τὴν κατ' ἐθνικὴν συνήθειαν μὴ ἀποποιησαμένου τοῦ κυρίου, ἀλλ' εὐδοκήσαντος ἐν αὐτῇ ἐπιδείκνυσθαι ἐφ' ἱκανὸν χρόνον τῆς αὐτοῦ ἀγαθότητος τὴν θαυματουργίαν, τὸ παρ' ἡμῖν εὐσεβέστερόν πως κρατῆσαν ἔθος κακίζειν οὐχ ὅσιον. ἐν τούτοις μὲν οὖν ὁ ἡμέτερος πληρούσθω τῆς ὑπομνήσεως λόγος. ὁ δὲ τῆς ἀληθείας Θεὸς ὁ ὁδηγήσας ἡμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, καὶ πᾶσαν διχονοίας ἀφορμὴν καὶ ὑπόθεσιν ταραχῆς τῶν ἡμετέρων ἀπελαύνων ψυχῶν, ὁμοθυμαδὸν ἐν ἑνὶ πνεύματι δοξάζοντας αὐτὸν τῆς ἐπουρανίου βασιλείας καταξιώσῃ.

B Ὁ ἁγιώτατος πατριάρχης εἶπεν· ἐβόησαν οἱ φύλακες τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἅγιοι πατέρες ἡμῶν, οἱ διὰ παντὸς ὑπεράνω τῶν νοητῶν αὐτῆς ἀγρυπνοῦντες ἐπάλξεων. πᾶσαν παράταξιν καὶ μάταιον λόγον ἀπώσαντο· καὶ ταύτην ἀσπάραστον τηρήσαντες, παντοίαν φάλαγγα τῶν ἐναντίων ἐξεδίωξαν, καὶ ἅμα ταῖς παλαιαῖς αἱρέσεσι καὶ τὴν πλάνην τῆς καινῆς φαυλότητος τῶν Χριστιανοκατηγόρων ἐξεκέντησαν τῇ μαχαίρᾳ τοῦ πνεύματος. εἴπωμεν οὖν ἅπαντες μιᾷ φωνῇ μετὰ τοῦ ἡμῶν διδασκάλου Παύλου τοῦ θείου ἀποστόλου. Χριστός ἐστιν ἡ εἰρήνη ἡμῶν, ὁ ποιήσας τὰ ἀμφότερα ἕν. αὐτῷ πρέπει δόξα, τιμὴ καὶ προσκύνησις σὺν τῷ C πατρὶ καὶ τῷ παναγίῳ καὶ ἀγαθῷ καὶ ζωοποιῷ πνεύματι, νῦν καὶ ἀεὶ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Ἡ ἁγία σύνοδος ἐξεβόησε· τῶν θεοφθόγγων πατέρων αἱ διδασκαλίαι ἡμᾶς διωρθώσαντο. ἐξ αὐτῶν ἀρυσάμενοι τὴν ἀλήθειαν ἐποτίσθημεν. αὐτοῖς κατακολουθήσαντες, τὸ ψεῦδος ἐδιώξαμεν. παρ' αὐτῶν διδαχθέντες, σεπτὰς εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. πατέρες κηρύττουσι, τέκνα ὑπακοῆς ἐσμεν, καὶ ἐγκαυχώμεθα ἐν προσώπῳ μητρὸς τῇ παραδόσει τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας. πιστεύοντες εἰς ἕνα Θεὸν τὸν ἐν τριάδι ἀνυμνούμενον, τὰς τιμίας εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. οἱ μὴ οὕτως ἔχοντες ἀνάθεμα ἔστωσαν. οἱ μὴ οὕτως φρονοῦντες πόῤῥω τῆς ἐκ- D κλησίας ἐκδιωχθήτωσαν. ἡμεῖς τῇ ἀρχαίᾳ θεσμοθεσίᾳ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας ἐπακολουθοῦμεν. ἡμεῖς τοὺς θεσμοὺς τῶν πατέρων φυλάττομεν. ἡμεῖς τοὺς προστιθέντας τι, ἢ ἀφαιροῦντας ἐκ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, ἀναθεματίζομεν. ἡμεῖς τὴν ἐπείσακτον καινοτομίαν τῶν Χριστιανοκατηγόρων ἀναθεματίζομεν. ἡμεῖς τὰς σεπτὰς εἰκόνας ἀσπαζόμεθα. ἡμεῖς τοὺς μὴ οὕτως ἔχοντας τῷ ἀναθέματι καθυποβάλλομεν. τοῖς Χριστιανοκατηγόροις, ἤτοι τοῖς εἰκονοκλάσταις ἀνάθεμα. τοῖς ἐκλαμβάνουσι τὰς τῆς θείας γραφῆς ῥήσεις, τὰς κατὰ τῶν εἰδώλων, εἰς τὰς σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς μὴ ἀσπαζομένοις τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας ἀνάθεμα. τοῖς E ἀποκαλοῦσι τὰς ἱερὰς καὶ σεπτὰς εἰκόνας εἴδωλα, ἀνάθεμα. τοῖς λέγουσιν, ὅτι ὡς θεοῖς οἱ Χριστιανοὶ ταῖς εἰκόσι προσέρχονται, ἀνάθεμα. τοῖς κοινωνοῦσιν ἐν γνώσει τοῖς ὑβρίζουσι καὶ ἀτιμάζουσι τὰς σεπτὰς εἰκόνας, ἀνάθεμα. τοῖς λέγουσιν, ὅτι πλὴν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἄλλος ἐῤῥύσατο ἡμᾶς ἐκ τῶν εἰδώλων, ἀνάθεμα. τοῖς τολμῶσι λέγειν τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν εἴδωλά ποτε δεδέχθαι, ἀνάθεμα.

Καὶ

ANNO CHRISTI 787.

Οἱ Γραικοὶ τὸ ἅγιον θυσιαστήριον, ἵνα μὴ πᾶσιν ἐκφαίνηται τὰ θεῖα, καγκέλλοις περικλείουσιν· ἐν οἷς τὰς σεπτὰς ἀνατιθέασιν εἰκόνας, δι' ὧν καὶ τὰ ἄδυτα περιφράττεται, καὶ τῷ ἁγίῳ ναῷ τίθενται προσκυνοῦνται. πρὸς τοῦτο γοῦν δοκεῖ ἀφορᾶν ὁ Γερμανός. ἐπεὶ δὲ ἀνδριάντων ἀπὸ τοῦτο γίνεσθαι ἀμήχανον, ὅθεν καὶ εὐθετωτέραν εἰκόνων χρῆσιν ὡς δὴ κοινοτέραν καὶ πρὸς τὸ περισσότερον εὐσεβεστέραν ἀπεκάλεσεν. ὅτι γὰρ καὶ τὸ ἱερὰς ἀνδριάντας ἐγείρειν εὐσεβὲς καὶ ἀνύποπτον τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ, ἔκ τε διαλαλιῶν τινῶν ἐπισκόπων, καὶ ἐκ τοῦ ὅρου αὐτοῦ τῆς ἁγίας ταύτης συνόδου καθίσταται προφανέστατον.

1 Adnotatio Græci Scholiastæ. *Harduinus*

Ja, Jovan nedostojni episkop Tauromenije, dosledno u svemu slijedeći učenja svetih otaca i njihova svjedočenja koja su izložena, potpisao sam se na ono što je prethodno napisano.
Ja, Gaudiozo nedostojni episkop Misine* (*Mesane), dosljedno u svemu slijedeći učenja svetih otaca i njihova svjedočenja koja su izložena, potpisao sam se na ono što je prethodno napisano.
Ja, Teodor nedostojni episkop Panorma, dosljedno slijedeći učenja i svjedočenja o onome što je gore napisano, potpisao sam se.
Ja, Konstantin nedostojni episkop Leontine, dosljedno u svemu slijedeći učenja svetih otaca i njihova svjedočenja koja su izložena, potpisao sam se na ono što je prethodno napisano.
Ja, Stefan nedostojni episkop Binona, dosljedno u svemu slijedeći učenja svetih otaca i njihova svjedočenja koja su izložena, potpisao sam se na ono što je prethodno napisano.
Ja, Jovan nedostojni episkop Treokale* (*Triokale) uz isto objašnjenje sam se potpisao.
Ja, Teodorik* (*Teodor) nedostojni episkop Taurijane, dosljedno u svemu slijedeći učenja svetih otaca i njihova svjedočenja koja su izložena, potpisao sam se na ono što je prethodno napisano.
Ja, Hristofor nedostojni episkop svete Kirijake, dosljedno u svemu slijedeći učenja svetih otaca i njihova svjedočenja koja su izložena, potpisao sam se na ono što je prethodno napisano.
Ja, Vasilije nedostojni episkop ostrva Liparita, u svemu se slažući sa gore iznijetim učenjima svetih otaca, potpisao sam se.
Ja, Teotim nedostojni episkop Krotona, u svemu se slažući sa gore iznijetim svjedočenjima svetih otaca, potpisao sam se.
Ja, Teofan episkop Lilibeja isto tako.
Ja, Teodor episkop Tropeja isto tako.
Ja, Sergije episkop Nikotera isto tako.
Ja, Teodor episkop Vizije, isto.
Ja, Mavrijan episkop Pompejopolja, isto.
Ja, Jovan episkop svete Salonintijane, isto.
Ja, Evstratije episkop provincije Bitinjana (ili Bitinije?), isto.
Ja, Petar episkop Germijana (ili Germe?), isto.
Ja, Jovan episkop Arkadiopolja, isto.
Ja, Konstantin prezviter i u ime (episkopskog) trona Sevastopolja, isto.
Ja, Grigorije prezviter i u ime Nikite episkopa Kolonije, isto.
Ja, Sisinije episkop Parija, isto.
Ja, Epifanije episkop Mileta, isto.
Ja, Nikita episkop Prekonesa, isto.
Ja, Jovan prezviter i u ime Nikite episkopa Kolonije, isto.
Ja, **Ursije (ili Urso?) episkop crkve Avarita (ili Avaritijana?)**[415]**,** isto.
Ja, Evstratije episkop Metimne, isto.
Ja, Leon episkop Kija, isto.
Ja, Jovan episkop Apra, isto.
Ja, Teofilakt episkop Kipsela, isto.
Ja, Lavrentije episkop svete crkve Apsaretijaca(?), isto.
Ja, **Leon episkop Karpata**, isto.
Ja, Evstatije episkop [416]Krotada(?), isto.
Ja, Kirijak episkop Zipara* (*Dizipara), isto.
Ja, Leon episkop Mesembrije, isto.
Ja, Grigorije episkop Derka, isto.

[415] Bara (*prim. prir.*).
[416] Iz VII zasijedanja čitaj (na grčkom) *Kotrada*, a na latinskom *Kotradena.* Hard.

ANNO CHRISTI 787.

Καὶ μετὰ τὸ ἐκφωνηθῆναι τοὺς προαναφερομένους ἀναθεματισμοὺς διὰ χάρτου, ἡ ἁγία σύνοδος, ἀναγνόντος Εὐθυμίου ἐπισκόπου Σάρδεων, ἐξεφώνησε τὰ ὑποτεταγμένα.

Τὴν τοῦ Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ ἐκπληροῦντες θείαν πρόσταξιν οἱ ἅγιοι πατέρες ἡμῶν, τὸν παρ' αὐτοῦ δοθέντα αὐτοῖς λύχνον τῆς θείας γνώσεως οὐχ ὑπὸ τὸν μόδιον ἔκρυψαν, ἀλλ' ἐπὶ τὴν λυχνίαν ἀνέθηκαν τῆς ὠφελιμωτάτης διδασκαλίας· ἵνα λάμψῃ πᾶσι τοῖς ἐν τῇ οἰκίᾳ, τουτέστι τοῖς ἐν τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ γεννηθεῖσι, διὰ τὸ μήποτε προσκόψαι τινὰ πρὸς λίθον τὸν πόδα τῆς αἱρετικῆς κακοδοξίας τῶν εὐσεβῶς ὁμολογούντων τὸν κύριον. αὐτοὶ γὰρ πᾶσαν πλάνην αἱρετικῶν ἐξωθοῦσι, καὶ τὸ σεσηπὸς μέλος, εἴπως ἀνίατα νοσεῖ, ἐκκόπτουσι. Ὁ τὸ πτύον κατέχοντες, τὴν ἄλωνα καθαίρουσι. καὶ τὸν μὲν σῖτον, ἤτοι τὸν τρόφιμον λόγον, τὸν στηρίζοντα καρδίαν ἀνθρώπου ἀποκλείουσιν ἐν τῇ ἀποθήκῃ τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, τὸ δὲ ἄχυρον τῆς αἱρετικῆς κακοδοξίας ἔξω ῥίψαντες, κατακαίουσι πυρὶ ἀσβέστῳ. διὸ καὶ ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ αὕτη σύνοδος, ἡ εὐδοκίᾳ θεοῦ καὶ ἐπινεύσει τῶν εὐσεβῶν καὶ πιστοτάτων ἡμῶν βασιλέων, Εἰρήνης τῆς νέας Ἑλένης, καὶ νέου Κωνσταντίνου τοῦ ταύτης θεοφυλάκτου βλαστοῦ συναθροισθεῖσα ἐν ταύτῃ τῇ Νικαέων λαμπρᾷ μητροπόλει τὸ δεύτερον, διὰ τῆς ἀναγνώσεως κατανοήσασα τῶν ἀοιδίμων καὶ μακαρίων πατέρων ἡμῶν τὰ δόγματα, αὐτὸν μὲν τὸν Θεὸν δοξάζει, παρ' οὗ ἐδόθη ἐκείνοις λόγος πρὸς ἡμετέραν διδασκαλίαν, καὶ πρὸς καταρτισμὸν τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας. * τοὺς δὲ μὴ τὰ ἐκείνων φρονοῦντας, ἀλλὰ συσκιάσαι μηχανωμένους τὴν ὄντως ἀλήθειαν διὰ τῆς αὐτῶν καινοτομίας, τὴν ψαλμικὴν κατεπάδουσι φωνήν· ὅσα ἐπονηρεύσαντο οἱ ἐχθροὶ ἐν τῷ ἁγίῳ σου, καὶ ἐνεκαυχήσαντο λέγοντες, ὅτι οὐκ ἔστι διδάσκαλος, καὶ ἡμᾶς οὐ γνώσεται δολοῦντας τὸν λόγον τῆς ἀληθείας. ἡμεῖς δὲ κατὰ πάντα τῶν αὐτῶν θεοφόρων πατέρων ἡμῶν τὰ δόγματα καὶ * πράγματα κρατοῦντες, κηρύσσομεν ἐν ἑνὶ στόματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ, μηδὲν προστιθέντες, μηδὲν ἀφαιροῦντες τῶν ἐξ αὐτῶν παραδοθέντων ἡμῖν· ἀλλὰ τούτοις βεβαιούμεθα, τούτοις στηριζόμεθα. οὕτως ὁμολογοῦμεν, οὕτως διδάσκομεν, καθὼς αἱ ἅγιαι καὶ οἰκουμενικαὶ ἓξ σύνοδοι ὥρισαν καὶ ἐβεβαίωσαν. καὶ πιστεύομεν εἰς ἕνα Θεὸν πατέρα παντοκράτορα, πάντων ποιητὴν ὁρατῶν τε καὶ ἀοράτων· καὶ εἰς ἕνα κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν μονογενῆ υἱὸν καὶ λόγον αὐτοῦ, δι' οὗ τὰ πάντα γέγονε· καὶ εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τὸ κύριον καὶ ζωοποιόν, ὁμοούσιόν τε καὶ συναΐδιον αὐτῷ τε τῷ πατρὶ ὁ τῷ συνανάρχῳ αὐτοῦ υἱῷ. τριάδα ἄκτιστον, ἀμέριστον, ἀκατάληπτον, ἀπερίγραπτον· τὴν αὐτὴν ὅλην καὶ μόνην λατρευτήν τε καὶ προσκυνητὴν καὶ σεβάσμιον· μίαν θεότητα, μίαν κυριότητα, μίαν ἐξουσίαν, μίαν βασιλείαν καὶ δύναμιν, ἥτις ταῖς ὑποστάσεσι διαιρεῖται ἀδιαιρέτως. καὶ τῇ οὐσίᾳ συνάπτεται διῃρημένως. ὁμολογοῦμεν δὲ ὁ τὸν ἕνα τῆς αὐτῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος, τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν, ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν σαρκωθέντα, καὶ ἐνανθρωπήσαντα, καὶ σώσαντα διὰ τῆς σωτηριώδους αὐτοῦ οἰκονομίας. Τοῦ τε πάθους καὶ τῆς ἀναστάσεως, καὶ τῆς εἰς οὐρανοὺς ἀνό-

* ἴσ. τοὺς δὲ μὴ τὰ ἐκ. φρονοῦντας, &c.

* L. πρεσάγματα

Et postquam prolati sunt præfati anathematismi per chartam, sancta Synodus, legente Euthymio episcopo Sardis, pronunciavit subter annexa.

ACTIO IV.

Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi divinum adimplentes præceptum sancti patres nostri, lucernam sibi divinæ cognitionis ab eo datam non sub modio absconderunt, sed supra candelabrum posuerunt utilissimi magisterii, ut luceat omnibus qui in domo, id est, qui in ecclesia catholica nati sunt: ne forte offendat aliquis eorum, qui pie confitentur Dominum, ad lapidem hæreticæ & malæ opinionis pedem suum. Ipsi enim omnem errorem hæreticorum foras expellunt, & putrefactum membrum, si insanabiliter elanguet, excidunt; & ventilabrum habentes, aream purgant: & triticum quidem, id est, verbum quod nutrit, quodque confirmat cor hominis, includunt in horreo catholicæ ecclesiæ: paleam autem hæreticæ ac malæ opinionis foras projicientes, comburunt igne inextinguibili. Quamobrem sancta & universalis hæc synodus beneplacito Dei & nutu piorum & fidelissimorum imperatorum nostrorum, Irenæ novæ Helenæ, ac novi Constantini hujus Deo conservandi germinis, congregata secundo in hac Nicæensium clara metropoli, per lectionem considerans memorabilium & beatorum patrum nostrorum dogmata, ipsum quidem Deum glorificat, a quo illis datus est sermo ad doctrinam nostram: & ad perfectionem catholicæ & apostolicæ ecclesiæ: adversus vero eos qui non sentiunt ea quæ illi, sed obumbrare moliuntur eam quæ vere est veritas, per novitatem suam, psalmi concinunt vocem: Quanta malignati sunt inimici in sancto tuo, & gloriati sunt dicentes, quia non est magister, & nos non cognoscet tractantes dolose verbum veritatis. Nos autem per omnia eorumdem deiferorum patrum nostrorum dogmata & præcepta tenentes, prædicamus uno ore & uno corde, nihil addentes, nihil auferentes ex his quæ ab illis tradita sunt nobis; sed in his roboramur, in his confirmamur: ita confitemur, ita docemus, quemadmodum sanctæ ac universales sex synodi definierunt & firmaverunt. Et credimus in unum Deum Patrem omnipotentem, omnium factorem visibilium & invisibilium: & in unum Dominum Jesum Christum unigenitum Filium & Verbum ejus, per quem omnia facta sunt. Et in Spiritum Sanctum Dominum & vivificantem, consubstantialemque & consempiternum eidem Patri & Filio ejus, qui una cum eo sine initio est. Trinitatem inconditam, indivisam, incomprehensibilem, incircumscriptam: eamdem totam ac solam * servitute colendam, & adorandam, & venerandam: unam deitatem, unam dominationem, unam potestatem, unum imperium & potentiam, quæ personis dividitur indivise, & substantia copulatur divise. Confitemur & unum ejusdem sanctæ & consubstantialis Trinitatis Dominum nostrum Jesum Christum verum Deum in novissimis diebus propter nostram salutem incarnatum & hominem factum, salvasse per sa-

Matth. 5. Marc. 4. Luc. 8.

Matth. 3.

Psalm. 73.

* latrie

Ja, Teodor* (*Teodosije) episkop Amorija, isto.
Ja, Jovan episkop Nise, isto.
Ja, Georgije episkop carskih Terma, isto.
Ja, Georgije episkop Kamulijanaca(?), isto.
Ja, Soterih episkop Kiskisa(?), isto.
(Ja, Teofilakt (episkop) Hipepensa(?), isto.)
Ja, Teofilakt episkop Trale, isto.
Ja, Konstantin episkop Mastaura, isto.
Ja, Georgije episkop Briula, isto.
Ja, Ignatije episkop Prine, isto.
Ja, Konstantin prezviter i u ime (episkopskog) trona Agate* (*Age), isto.
Ja, Teodor episkop Nise isto.
Ja, Vasilije episkop Magnezije, isto.
Ja, Vasilije episkop Magnezije Meandra, isto.
Ja, Sava episkop Aneja(?), isto.
Ja, Nikifor prezviter i u ime episkopa Gargara(?), isto.
Ja, Grigorije episkop Paleaspolja, isto.
Ja, Teofan episkop Kalhe* (*Kloks, Kalohe), isto.
Ja, Leon episkop Algiza(?), isto.
Ja, Nikodim, episkop Evaza(?), isto.
Ja, Likast episkop Vareta(?), isto.
Ja, Teognije prezviter i u ime Filipa episkopa Siona(?), isto.
Ja, Teofan episkop Levenda[417], isto.
Ja, Stratonik episkop Kime, isto.
Ja, Evstatije episkop Eritrejana(?), isto
Ja, Teofil episkop Timna[418], isto.
Ja, Kozma episkop Mirine, isto.
Ja, Olbijan episkop Eleje, isto.
Ja, Pardo episkop Pitane, isto.
Ja, Vasilije episkop Pergama, isto.
Ja, Vasilije episkop Atramitija[419], isto.
Ja, Marijano* (**grč.* Marino) episkop Atandra[420], isto.
Ja, **Jovan episkop Asa**, isto.
Ja, **Leon episkop Fokije**, isto.
Ja, Jovan episkop Redesta, isto.
Ja, Jovan episkop Panije, isto.
Ja, Melhisedek episkop Kaliopolja, isto.
Ja, Teofilakt episkop Hariopolja, isto.
Ja, Leonida episkop Madita, to jest Kole, isto.
Ja, Sisinije episkop Zurula* (*Tzurula)[421], isto.
Ja, Toma episkop Daonija, isto.
Ja, Grigorije episkop Teodoropolja, isto.
Ja, Sisinije episkop Halkida, isto.

[417] Na grčkom umjesto *Leveda*, na latinskom umjesto *Lebeda.*
[418] Na grčkom umjesto *Temna*, ili prije *Timna*, a na latinskom umjesto *Temna.*
[419] Na grč. umjesto *Atramitija*, a na lat. umjesto *Adramitija.*
[420] Na grč, umjesto *Antandra*, a na lat. umjesto *Antandra.*
[421] U provinciji Europi.

ACTIO IV.

salutiferam dispensationem suam, passionemque ac resurrectionem, & in cælos regressionem, genus nostrum, & nos liberasse ab errore idolorum; & ut ait propheta: *Non legatus, non angelus, sed ipse Dominus salvavit nos*. Quem & nos sequentes, & hujus vocem propriam facientes, magna voce clamamus: Non synodus, non principum imperium, non conjuratio Deo odibilis, ab idolorum errore liberam fecerunt ecclesiam, quemadmodum Judaicum deliravit concilium, quod contra venerabiles imagines infremuit; sed ipse gloriæ Dominus incarnatus Deus nos salvavit, & ab idolica deceptione eripuit, Ipsi igitur gloria, ipsi grates, ipsi gratiarum actio, ipsi laus, ipsi magnificentia ipsius: redemptio, ipsius salus, qui salvare solus in * perpetuum potest, & non aliorum, qui de humo veniunt, hominum. Ipse in nobis, in quos fines sæculorum devenerunt, per incarnatam dispensationem suam prænunciatos prophetarum suorum affatus terminavit, inhabitans in nobis, & inambulans, & delens nomina idolorum a terra, sicuti jam scriptum est. Salutamus autem & dominicas & apostolicas & propheticas voces, super quas honorare & magnificare didicimus primo quidem eam quæ proprie ac veraciter esset Dei genitrix, & superior cælestibus cunctis virtutibus; sanctasque & angelicas virtutes, atque beatos & laudabilissimos apostolos, prophetasque & gloriosos martyres, qui pro Christo certaverunt; atque sanctos & deiferos magistros, & omnes sanctos viros: & horum expetere intercessiones, ut valentes nos familiares reddere regi omnium Deo, custodientes videlicet mandata ejus, & in virtutibus vivere procurantes. Insuper salutamus & figuram pretiosæ ac vivificæ crucis, & sancta lipsana sanctorum; & sanctas ac venerabiles iconas recipimus & salutamus, atque amplectimur secundum antiquam traditionem sanctæ catholicæ Dei ecclesiæ, id est, sanctorum patrum nostrorum, qui & has susceperunt, & stabilierunt fore in cunctis Dei ecclesiis, & in omni loco dominationis ejus. Porro has pretiosas & venerabiles iconas, ut prædictum est, honoramus & salutamus, ac honoranter adoramus; hoc est, magni Dei & Salvatoris nostri Jesu Christi humanationis imaginem, & intemeratæ dominæ nostræ sanctissimæ Dei genitricis, ex qua ipse voluit incarnari, & salvare atque liberare nos ab omni impia idolorum vesania: sanctorum etiam & incorporalium angelorum; ut homines enim justis apparuerunt. Similiter autem & divinorum ac famosissimorum apostolorum, deiloquorum etiam prophetarum, & certatorum martyrum, & sanctorum virorum figuras & effigies. utpote per picturam suam in recordationem & memoriam adducere nos valentes, & ad principale attrahere, atque participes facere alicujus sanctificationis. Hæc ita sapere & didicimus & roborati sumus a sanctis patribus nostris, & ab eorum divinitus tradito magisterio. Et gratias Deo super inenarrabili dono suo, quia in finem non de-

Isa. 33.

* perfecta

ANNO CHRISTI 787.

A δυ, τὸ γένος ἡμῶν, καὶ ἀπαλλάξαντα ἡμᾶς τῆς πλάνης τῶν εἰδώλων, καὶ ὥς φησιν ὁ προφήτης· οὐ πρέσβις, οὐκ ἄγγελος, ἀλλ' αὐτὸς ὁ κύριος ἔσωσεν ἡμᾶς. ᾧ καὶ ἡμεῖς ἑπόμενοι, καὶ τὴν τούτου φωνὴν οἰκειούμενοι, μεγαλοφώνως βοῶμεν. οὐ σύνοδος, οὐ βασιλέων κράτος, οὐ συνωμοσίαι θεοστυγεῖς τῆς τῶν εἰδώλων πλάνης τὴν ἐκκλησίαν ἠλευθέρωσαν, καθὼς ἐληρῴδησε τὸ Ιουδαϊκὸν συνέδριον, τὸ κατὰ τῶν σεπτῶν εἰκόνων φρυαχθέν· ἀλλ' αὐτὸς ὁ τῆς δόξης κύριος ἐνανθρωπήσας Θεὸς καὶ ἔσωσε, καὶ τῆς εἰδωλικῆς ἀπάτης ἀπήλλαξεν. αὐτῷ τοίνυν δόξα, αὐτῷ χάρις, αὐτῷ εὐχαριστία, αὐτῷ αἶνος, αὐτῷ μεγαλοπρέπεια, αὐτοῦ ἡ B ἀπολύτρωσις, αὐτοῦ ἡ σωτηρία τοῦ μόνου σώζειν εἰς τὸ παντελὲς δυναμένου, καὶ οὐχ ἑτέρων τῶν χαμαὶ ἐρχομένων ἀνθρώπων. αὐτὸς τὰς εἰς ἡμᾶς, ἐφ' οὓς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησαν, διὰ τῆς ἐνσάρκου αὐτοῦ οἰκονομίας προκατηγγελθείσας διὰ τῶν προφητῶν αὐτοῦ ῥήσεις ἐπεραίωσεν, ἐνοικήσας ἐν ἡμῖν, καὶ ἐμπεριπατήσας, καὶ ἐξαλείψας τὰ ὀνόματα τῶν εἰδώλων ἀπὸ τῆς γῆς, καθὼς ἤδη γέγραπται. ἀσπαζόμεθα δὲ καὶ τὰς κυριακὰς καὶ ἀποστολικὰς, καὶ προφητικὰς φωνὰς, δι' ὧν τιμᾶν καὶ μεγαλύνειν ἐδιδάχθημεν, πρῶτα μὲν τὴν κυρίως καὶ ἀληθῶς θεοτόκον, τὴν ἀνωτέραν πασῶν τῶν οὐρανίων δυνάμεων· τάς τε ἁγίας καὶ ἀγγελικὰς δυνάμεις, τούς τε μακαρίους καὶ πανευφήμους C ἀποστόλους, προφήτας τε τοὺς ἐνδόξους, καὶ τοὺς καλλινίκους καὶ ὑπὲρ Χριστοῦ ἀθλήσαντας μάρτυρας, καὶ τοὺς ἁγίους καὶ θεοφόρους διδασκάλους, καὶ πάντας τοὺς ὁσίους ἄνδρας· καὶ ἐξαιτεῖσθαι τὰς τούτων πρεσβείας, ὡς δυναμένας ἡμᾶς οἰκειῶσαι τῷ παμβασιλεῖ τῶν ὅλων Θεῷ, φυλάττοντας δηλαδὴ τὰς αὐτοῦ ἐντολὰς, καὶ ἐναρέτως βιοῦν προαιρουμένους. ἔτι γε μὴν ἀσπαζόμεθα καὶ τὸν τύπον τοῦ τιμίου καὶ ζωοποιοῦ σταυροῦ, καὶ τὰ ἅγια λείψανα τῶν ἁγίων, καὶ τὰς ἁγίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας ἀποδεχόμεθα, καὶ ἀσπαζόμεθα, καὶ περιπτυσσόμεθα κατὰ τὴν ἀρχῆθεν παράδοσιν τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς D ἐκκλησίας, εἴτουν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, τῶν ταύτας καὶ δεξαμένων καὶ κυρωσάντων εἶναι ἐν πάσαις ταῖς ἁγιωτάταις τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαις, καὶ ἐν παντὶ τόπῳ τῆς δεσποτείας αὐτοῦ. ταύτας δὲ τὰς τιμίας καὶ σεπτὰς εἰκόνας, καθὼς προείρηται, τιμῶμεν καὶ ἀσπαζόμεθα, καὶ τιμητικῶς προσκυνοῦμεν· τουτέστι τὴν τοῦ μεγάλου Θεοῦ καὶ σωτῆρος ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ ἐνανθρωπήσεως εἰκόνα, καὶ τῆς ἀχράντου δεσποίνης ἡμῶν καὶ παναγίας θεοτόκου, ἐξ ἧς αὐτὸς ηὐδόκησε σαρκωθῆναι, καὶ σῶσαι, καὶ ἀπαλλάξαι ἡμᾶς πάσης δυσσεβοῦς εἰδωλομανίας. τῶν τε ἁγίων καὶ ἀσωμάτων ἀγγέλων· ὡς ἄνθρωποι γὰρ τοῖς δικαίοις ἐνεφανίσθησαν. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν θείων καὶ E πανευφήμων ἀποστόλων, τῶν θεηγόρων προφητῶν, καὶ ἀθλοφόρων μαρτύρων, καὶ ὁσίων ἀνδρῶν τὰς μορφὰς καὶ τὰ εἰκονίσματα· ὡς διὰ τῆς αὐτῶν ἀναζωγραφήσεως εἰς ὑπόμνησιν καὶ μνήμην ἀνάγεσθαι δυνάσθαι πρὸς τὸ πρωτότυπον, καὶ ἐν μεθέξει γίνεσθαί τινος ἁγιασμοῦ. ταῦτα οὕτω φρονεῖν ἐδιδάχθημεν, καὶ ἐβεβαιώθημεν παρά τε τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, καὶ τῆς αὐτῶν θεοπαραδότου διδασκαλίας. καὶ χάρις τῷ Θεῷ διὰ τὴν ἀνεκδιήγητον αὐτοῦ δωρεὰν, ὅτι οὐκ εἰς τέλος ἡμᾶς ἐγκατέλιπεν, οὐδ' ἀφῆκε τὴν ῥάβδον τῶν ἁμαρτωλῶν ἐπὶ

τὸν

Ja, Venijamin episkop *Lizika(?) (*Licizena(?))[422], isto.
Ja, Jovan episkop Vrise, isto.
Ja, Spiridon episkop Palee* (*Veteris (= Stare)) Kitrana(?), isto.
Ja, Evstatije episkop Golana* (*Solenjana(?)), isto.
Ja, Teodor episkop Kitija, isto.
Ja, Grigorije episkop Trimitunta, isto.
Ja, Aleksandar episkop Amatunta, isto.
Ja, Konstantin episkop Iliupolja, isto.
Ja, Sinesije episkop Nesa, isto.
Ja, Teofil episkop Anastasiopolja, isto.
Ja, Leon episkop Minza, isto.
Ja, Petar episkop Aspona(?), isto.
Ja, Antim episkop Verinupolja, isto.
Ja, Mihailo episkop Melitupolja, isto.
Ja, Sisinije episkop Adrije* (*Adranije, Hadrijanije)[423], isto.
Ja, Teodor episkop Germe, isto.
Ja, Vasilije episk. [424]Hadranutira(?), isto.
Ja, Leon episkop Pe(i)manina. isto.
Ja, Simeon episkop Oke, isto.
Ja, **Strategije episkop Dardana**, isto.
Ja, Jovan episkop Lampsaka, isto.
Ja, Teodor episkop Palata[425], isto.
Ja, Leon episkop Troadaca(?), isto.
Ja, Nikita episkop [426]H(I)leja, isto.
Ja, Teodor episkop Abida, isto.
Ja, Leon episkop Trakula(?), isto.
Ja, Anastasije episkop Tripolija, isto.
Ja, **Jovan episkop Tavala(?)[427],** isto.
Ja, Stefan episkop Sala(?), isto.
Ja, Stefan episkop Silandra, isto.
Ja, Nikolaj episkop Perikomata, isto.
Ja, Isoje prezviter i u ime (episkopskog) trona Tijatira[428], isto.
Ja, Jovan episkop Seta(?), isto.
Ja, Konstantin episkop Akroasa, isto.
Ja, Teofan episkop Meonije* (*Limejana(?)), isto.
Ja, Mihailo episkop Stratonikije, isto.
Ja, Likast episkop Filadelfije, isto.
Ja, Mihailo episkop Stale, isto.
Ja, Grigorije episkop Gorda, isto.
Ja, Jovan episkop Dalde, isto.

[422] U provinciji Europi, *Lizik.*
[423] *Hadrijanije* u rukopisu *Adranije*, u provinciji Helespontu.
[424] Umjesto *Hadranotera*(?), u provinciji Helespontu.
[425] Umjesto *Panenžana(?)* u Frigiji Pakatijanskoj.
[426] Umjesto *Ila*, kao gore.
[427] Travunjana.
[428] Umjesto *Tietara(?).*

ANNO CHRISTI 787.

ACTIO IV.

του κλῆρου τῆς δικαίων, ἵνα μὴ ἐκτείνωσιν οἱ δίκαιοι ἐν ἀνομίαις χεῖρας αὐτῶν, εἴτουν τὰς πρακτικὰς αὐτῶν ἐνεργείας· ἀλλ' ἀγαθύναντι τοῖς ἀγαθοῖς καὶ τοῖς εὐθέσι τῇ καρδίᾳ, καθὼς ὁ ὑμνογράφος Δαβὶδ ἐμελῴδησε· μετ' οὐ καὶ τὸ ἑξῆς σωυποψάλλομεν· τοὺς δὲ λοιπὸν ἐκκλίναντας εἰς τὰς στραγγαλιὰς ἀπάξει κύριος μετὰ τῶν ἐργαζομένων τὴν ἀνομίαν· καὶ εἰρήνη ἐπὶ τὸν Ισραὴλ τοῦ θεοῦ.

A seruit nos, neque reliquit virgam peccatorum super sortem justorum, ut non extendant justi ad iniquitatem manus suas, id est, actuales operationes suas: Sed bene fecit bonis & rectis corde, quemadmodum hymnographus David melodice cecinit; cum quo & reliduum psallimus: Quia de cetero declinantes in obligationes adducet Dominus cum operantibus iniquitatem: & pax super Israel Dei. *Psalm. 124.*

Ερμηνεία ὑπογραφῆς Ρωμαίων.

Interpretatio subscriptionis Romanorum.

ΕΝ ὀνόματι τοῦ κυρίου ἡμῶν Ιησοῦ Χριστοῦ, Πέτρος ἐλέῳ Θεοῦ ἀρχιπρεσβύτερος τῆς ἁγίας τοῦ Θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, καὶ τὸν τόπον ἀναπληρῶν Αδριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, πάντας προσδεξάμενος τοὺς ἐπιστρέψαντας ἐκ τῆς δυσσεβοῦς αἱρέσεως τῶν ἀθετούντων τὰς σεπτὰς εἰκόνας, κατὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ παράδοσιν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, πᾶσι τοῖς προαναφερομένοις ἀρεσθεὶς καὶ συνιχήσας, ὑπέγραψα.

IN nomine Domini Jesu Christi Petrus misericordia Dei archipresbyter sanctæ ecclesiæ catholicæ & apostolicæ, & locum complens Hadriani sanctissimi & apostolici papæ senioris Romæ, omnes recipiens qui conversi sunt ab impia hæresi reprobantium venerabiles imagines secundum doctrinam & traditionem sanctorum patrum nostrorum, omnia quæ superius efferuntur approbans & consentiens, subscripsi.

Πέτρος ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου Σάββα, καὶ τὸν τόπον ἀναπληρῶν Αδριανοῦ τοῦ ἁγιωτάτου καὶ ἀποστολικοῦ πάπα τῆς πρεσβυτέρας Ρώμης, πάντας προσδεξάμενος τοὺς ἐπιστρέψαντας ἐκ τῆς δυσσεβοῦς αἱρέσεως τῶν ἀθετούντων τὰς σεπτὰς εἰκόνας, κατὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ παράδοσιν τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, πᾶσι τοῖς προαναφερομένοις ἀρεσθεὶς καὶ συνιχήσας, ὑπέγραψα.

Petrus misericordia Dei presbyter & hegumenus monasterii sancti Sabbæ, & locum complens Hadriani sanctissimi & apostolici papæ senioris Romæ, omnes recipiens qui conversi sunt ab impia hæresi reprobantium venerabiles imagines secundum doctrinam traditionemque sanctorum patrum nostrorum, omnia quæ superius efferuntur approbans & consentiens, subscripsi.

Ταράσιος ἐλέῳ Θεοῦ ἐπίσκοπος Κωνσταντινουπόλεως νέας Ρώμης, βεβαιούμενος οὕτως ἔχειν τὴν ἀλήθειαν, ἐπὶ πᾶσι τοῖς προαναφερομένοις ἀσμένως δεξάμενος, τύπῳ ὑπέγραψα.

* Tarasius misericordia Dei episcopus Constantinopoleos novæ Romæ, confirmans sic se habere veritatem, omnia quæ superius efferuntur libenter admittens, his subscripsi. * In mſ. Joh. Tarasium postponunt Joanni.

Ιωάννης ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ πατριαρχικὸς σύγκελλος, τὴν τόπον ἐπέχων τῶν τριῶν ἀποστολικῶν θρόνων, Αλεξανδρείας, Αντιοχείας, καὶ Ιεροσολύμων, πᾶσι τοῖς ἀναφερομένοις ἐν τῷ δε τῷ ὄφει σωτίθημι, καὶ συνιχήσας ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ.

Joannes misericordia Dei presbyter & patriarcharum syncellus, locum retinens trium apostolicarum sedium, Alexandriæ, Antiochiæ, & Hierosolymorum, omnibus quæ præferuntur in hoc textu consentio, & conveniens subscripsi mea manu.

Θωμᾶς ἐλέῳ Θεοῦ πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Αρσενίου τῆς διακειμένης ἐν Αἰγύπτῳ, τὸν τόπον ἐπέχων τῶν τριῶν ἀποστολικῶν θρόνων, Αλεξανδρείας, Αντιοχείας, καὶ Ιεροσολύμων, πᾶσι τοῖς προαναφερομένοις τῷδε τῷ ὄφει σωτίθημι, καὶ συνιχήσας ὑπέγραψα.

Thomas misericordia Dei presbyter & hegumenus monasterii sancti patris nostri Arsenii in Ægypto siti, locum retinens trium apostolicarum sedium, Alexandriæ, Antiochiæ, & Hierosolymorum, omnibus quæ præferuntur in hoc textu consentio, & concordans subscripsi.

Αγάπιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Καισαρείας Καππαδοκίας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Agapius indignus episcopus Cæsariæ Cappadociæ libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Ιωάννης ἐπίσκοπος Εφέσου ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Joannes episcopus Ephesi libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Κωνσταντίας τῆς Κυπρίων κατὰ τὴν προαναφερομένην καὶ ὑφ' ἡμῶν ὁμολογηθεῖσαν ὀρθόδοξον πίστιν δέχομαι καὶ ἀσπάζομαι τὰς ἱερὰς καὶ σεπτὰς εἰκόνας, καὶ τιμητικῶς προσκυνῶν ὑπέγραψα χειρὶ ἐμῇ.

Constantinus episcopus Constantiæ Cypriorum insulæ, secundum ea quæ superius efferuntur, quamque nos confessi sumus orthodoxam fidem, suscipio, & saluto sacras & venerabiles iconas, & honorabiliter adorans, subscripsi.

Θεόφιλος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Θεσσαλονίκης ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Theophylus indignus episcopus Thessalonicæ libenter omnia præscripta suscipiens, subscripsi.

Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ἀγκύρας τῆς Γαλατίας ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος ὑπέγραψα.

Basilius indignus episcopus Ancyræ Galatiæ libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Ja, Evstatije episkop Hirkane, isto.
Ja, Josif episkop Atalije, isto.
Ja, Teopist episkop Hermokapelije, isto.
Ja, Zaharije episkop Hierocezareje (Jerokesarije), isto.
Ja, Mihailo episkop Kerazeja(?), isto.
Ja, Danilo* (*David) episkop Helenupolja, isto.
Ja, Kirion episkop Lofa, isto.
Ja, Vasilije prezviter i u ime [429]Daskilija, isto.
Ja, Teofilakt episk. Apolonijade, isto.
Ja, Konstantin episkop Kesarije u Bitiniji, isto.
Ja, Grigorije episkop Vasilinupolja, isto.
Ja, Leon episkop Neokesarije * (*ili Ariste), isto.
Ja, Nikifor episkop Adrana, isto.
Ja, Teodor episkop Pruse, isto.
Ja, Epifanije episkop Lampe, isto.
Ja, Teodor episkop Herakliupolja (Irakliupolja), isto.
Ja, Anastasije episkop Knosa, isto.
Ja, Meliton episkop Kidonije, isto.
Ja, Leon episkop Kisama, isto.
Ja, Teodor episkop Subrita(?), isto.
Ja, Leon episkop Fe(i)nika (ili Feniksa(?)), isto.
Ja, Jovan episkop Arhadije, isto.
Ja, Epifanije episkop Elevterne, isto.
Ja, Fotin episkop Kantana, isto.
Ja, Sisinije episkop Hersonesa, isto.
Ja, Grigorije prezviter i u ime (episkopskog) trona Kefalenije, isto.
Ja, Filip episkop Korkire, isto.
Ja, Antonije episkop Trezena, isto.
Ja, Petar episkop Monembasije, isto.
Ja, Gavrilo episkop Egine, isto.
Ja, Leon episkop Portma, isto.
Ja, Filip episkop Oreja, isto.
Ja, Leon episkop Zakinta, isto.
Ja, Leon episkop Linoje, isto.
Ja, Nikita episkop Mele, isto.
Ja, Neofit episkop Gordoserva, isto.
Ja, Jovan episkop Tena* (*Stena, Etena(?)), isto.
Ja, Leon episkop Aspenda, isto.
Ja, Konstantin episkop Zala(?), isto.
Ja, Grigorije episkop Sinope, isto.
Ja, Martin* (*Marin) đakon i u ime Teodora episkopa Andrapa(?), isto.
Ja, Andronik prezviter i u ime Jovana episkopa Zaliha(?), isto.
Ja, Konstantin episkop Sazima(?), isto.
Ja, Grigorije episkop Amastre, isto.
Ja, Iraklije episkop Junopolja, isto.
Ja, Nikita, episkop Dadibrana(?), isto.

[429] Umjesto *episkopa*, ili *trona Daskilija.*

ACTIO IV. — ANNO CHRISTI

Leo episcopus Heracliæ Thraciæ similiter. A

Λέων ἐπίσκοπος Ἡρακλείας Θράκης ὁμοίως ὑπέγραψα.

Nicolaus indignus episcopus Cyzici omnia quæ præscripta sunt libenter admittens, subscripsi.

Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Κυζίκου ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Euthymius indignus episcopus Sardorum libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Εὐθύμιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σάρδεων ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Petrus indignus episcopus Nicomediæ libenter quæ scripta sunt suscipiens, subscripsi.

Πέτρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικομηδείας ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Elias peccator, episcopus Cretensium insulæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Ἠλίας ἁμαρτωλός, ἐπίσκοπος τῆς Κρητῶν νήσου, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα. B

Hypatius indignus episcopus Niceæ Bithynensium provinciæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Ὑπάτιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Νικαίας τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Stauracius peccator, episcopus Chalcedonis, omnia quæ præscripta sunt libenter suscipiens, subscripsi.

Σταυράκιος ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος χαλκηδόνος, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Leo gratia Dei presbyter sanctissimæ Dei apostolicæ magnæ ecclesiæ, & princeps monasteriorum, & defensor sanctissimæ Dei ecclesiæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Λέων χάριτι Χριστοῦ πρεσβύτερος τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ καθολικῆς μεγάλης ἐκκλησίας, καὶ ἄρχων τῶν μοναστηρίων, καὶ ἔκδικος τῆς ἁγιωτάτης τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Epiphanius peccator diaconus sanctissimæ ecclesiæ Catanæ Siculorum provinciæ, & vicarius Thomæ sanctissimi archiepiscopi Sardiniæ, sequor ut debent rationabiles pecudes pastorum voces, quemadmodum Dominus ait: quia *oves meæ vocem meam audiunt*. Ergo & ego pastorum rectas voces sequens, per vestigia eorum incedere propono: quibus & consentiens in omnibus testimoniis ipsorum quæ lecta sunt, subscripsi. C

Ἐπιφάνιος ἁμαρτωλός, διάκονος τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας Κατάνης τῆς Σικελῶν ἐπαρχίας, καὶ ἀποκρισιάριος Θωμᾶ τοῦ δεσποτικοῦ ἀρχιεπισκόπου Σαρδινίας· ἕπεσθαί πως φιλεῖ τὰ λογικὰ θρέμματα τῆς ποιμένων φωνῆς, καθὼς φησιν ὁ κύριος· ὅτι τὰ ἐμὰ ἀκούσεται τῆς ἐμῆς φωνῆς ἀκούει. ὑκῶν κἀγὼ ταῖς τῶν ποιμένων ὀρθαῖς φωναῖς ἑπόμενος, κατ' ἴχνος αὐτῶν βαδίζειν προαιροῦμαι· οἷς καὶ σοιχῶν ἐν πάσαις ταῖς ἀναγνωσθείσαις αὐτῶν χρήσεσιν ὑπέγραψα.

Nicephorus indignus episcopus Dyrrachianensium provinciæ, Illyricianensium regionis, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Νικηφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Δυρραχιανῶν χώρας τῆς Ἰλλυρικῶν ἐπαρχίας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Nicolaus monachus hegumenus, & ex persona throni Tyanorum, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi. D

Νικόλαος μοναχὸς ἡγούμενος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Τυάνων, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Daniel peccator, episcopus Amaseæ, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Δανιὴλ ἁμαρτωλὸς, ἐπίσκοπος Ἀμασείας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Georgius indignus presbyter, & ex persona throni Nazianzi, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Γεώργιος ἀνάξιος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Ναζιανζοῦ, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Constantinus indignus episcopus Gangrensium, similiter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

* Κώνστας ἐπίσκοπος Γαγγρῶν ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα. * al. Κωνσταντῖνος

Nicetas peccator, episcopus Claudiopoleos, libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi. E

Νικήτας ἁμαρτωλὸς ἐπίσκοπος Κλαυδιουπόλεως, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Gregorius exiguus episcopus Neocæsariæ libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Γρηγόριος ἐλάχιστος ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Gregorius indignus episcopus Pisinuntensium libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Γρηγόριος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πισινοῦντος ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Theodorus indignus episcopus Myrorum Lyciæ libenter omnia quæ præscripta sunt suscipiens, subscripsi.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Μύρων τῆς Λυκίας ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Eustathius indignus episcopus Laodiceæ

Εὐσάθιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Λαοδικείας τῆς Φρυ-

Ja, Teofan episkop Sorana(?), isto.
Ja, Jovan episkop Herakleje, isto.
Ja, Teofil episkop Prusijade, isto.
Ja, Konstantin episkop Kratije (Gratije), isto.
Ja, **Nikita episkop Rizeja**[430], isto.
Ja, Konstantin episkop Polemonija, isto.
Ja, **Teodor episkop Komana**(?), isto.
Ja, Jovan episkop Kerazunta, isto.
Ja, Nikifor episkop Klaneja, isto.
Ja, Leon episkop Troknada(?), isto.
Ja, Jovan đakon i u ime (episkopskog) trona Fasilide, isto.
Ja, Teodor episkop Pinarana(?), isto.
Ja, Stefan episkop Kanue[431], isto.
Ja, Anastasije episkop *Patrana (*Patarenjana(?))[432], isto.
Ja, Grigorije episkop Nase[433], isto.
Ja, Konstantin episkop Kandika(?), isto.
Ja, Leon episkop Koridaljana(?), isto.
Ja, Nikodim episkop Sidimljana(?), isto.
Ja, Leon episkop Limirana(?), isto.
Ja, Konstantin episkop Tlonjana(?), isto.
Ja, Petar đakon i u ime (episkopskog) trona Orikande[434], isto.
Ja, Stefan episkop Araksa, isto.
Ja, Grigorije episkop Oenianda, isto.
Ja, Konstantin episkop [435]Komva(?), isto.
Ja, Stavrakije episkop Zenopolja, isto.
Ja, Grigorije episkop Kibire, isto.
Ja, Vasilije episkop Tabenjana(?), isto.
Ja, Dorotej episkop Neapolja, isto.
Ja, Konstantin episkop Alabanda, isto.
Ja, **David episkop Jasa**[436], isto.
(Ja, Grigorije episkop Milasenjana(?), isto.)
Ja, Sergije episkop Bargilijana(?), isto.
Ja, Grigorije episkop Herakleje Latoma[437], isto.
Ja, Jovan episkop Mibda[438], isto.
Ja, Stavrikije episkop Stadije, isto.
Ja, Grigorije episkop Stratonikije, isto.
Ja, Nikita đakon i u ime (episkopskog) trona Halikarnasa isto.
Ja, Mihailo episkop [439]Heretopa(?), isto.

[430] Mitropolit Risna (*prim. prir.*).
[431] Na grč. umjesto *Kauna*, na lat. umjesto *Kauna.*
[432] Na grč. *Patarana(?)*.
[433] U Bilješci Likije na grč. *Nise*, ili *Nisa.*
[434] Na grč. umjesto *Orikanda*, kao što je i u Bilješci.
[435] na grč. u Bilješci Likije *Koma.*
[436] Sarmata Alana na Ilirikumu i u Panoniji (*prim. prir.*).
[437] Na lat. umjesto *Latma*, na grč. umjesto *Latma.*
[438] Lat. umjesto *Minda*, na grč. umjesto *Minda* u Kariji.
[439] Grč. umjesto *Keretapa(?)*, u Frigiji Pakatijanskoj.

ANNO CHRISTI 787. ACTIO IV.

Φρυγῶν ἐπαρχίας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Μιχαὴλ ἀναξιος ἐπίσκοπος Συναάδων ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Γεώργιος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Αντιοχείας Πισιδίας ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Θεοφύλακτος ἀνάξιος διάκονος, ἔξαρχος, καὶ ἐκ προσώπου τῆς λαμπρᾶς μητροπόλεως Καείας ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῶν Ικονίου ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγρ.

Ανασάσιος ἐπίσκοπος Νικοπόλεως παλαιᾶς Ηπείρου ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγρ.

Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Πέργης ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Γρηγόριος ἁμαρτωλὸς, πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ Θρόνου Τραϊανουπόλεως Θρᾳκῶν χώρας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Λέων ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ρόδου ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Χριστοφόρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τοῦ Φασιδος, ἤτοι Τραπεζοῦντος, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος ὑπέγραψα.

Μανουὴλ ἀναξιος ἐπίσκοπος Αδριανουπόλεως, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Νικόλαος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ιεραπόλεως τῆς Φρυγῶν ἐπαρχίας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Βασίλειος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως τοῦ Συλαίου, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Γαλάτων ἐλάχιστος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου ἀρχιεπισκόπου Σικελίας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Θεοφύλακτος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Εὐχαϊτῶν, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Κύριλλος μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου Ιωάννου ἐπισκόπου Γότθων, ἐκθρεφεὶς τοῖς ἀποστολικοῖς κηρύγμασι καὶ τῶν πατέρων παραδόσεσι, καὶ τὰ νῦν προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Σελευκείας, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Στέφανος ἀνάξιος ἐπίσκοπος πόλεως Συγδάων ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος ὑπέγραψα.

Αντώνιος ἀνάξιος μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ Θρόνου Σμύρνης, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

al. Κωνσταντῖνος

* Κωνσταντῖνος ἀνάξιος ἐπίσκοπος τῆς Ρηγίου, ἀσμένως πάντα τὰ προγεγραμμένα δεξάμενος, ὑπέγραψα.

Ιωάννης τιλαίπορος καὶ ἁμαρτωλὸς μοναχὸς, τόπον

A Phrygarum provinciæ libenter omnia quæ præscripta sunt susceipiens, subscripsi.

Michael indignus episcopus Synadensium, libenter omnia quæ præscripta sunt susceipiens, subscripsi.

* Georgius indignus episcopus Antiochiæ Pisidiæ libenter omnia quæ præscripta sunt susceipiens, subscripsi. * Gregorius

Theophylactus indignus diaconus exarchus, & ex persona claræ metropoleos Cariæ, libenter omnia quæ præscripta sunt susceipiens, subscripsi.

Leo indignus episcopus Iconii libenter omB nia quæ præscripta sunt susceipiens, subscripsi.

Anastasius indignus episcopus Nicopoleos veteris Epiri libenter omnia quæ præscripta sunt susceipiens, subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Pergæ, libenter omnia quæ præscripta sunt susceipiens, subscripsi.

Gregorius peccator, presbyter, & ex persona throni Trajanopoleos Thracensium regionis, libenter omnia quæ præscripta sunt susceipiens, subscripsi.

Leo indignus episcopus Rhodi libenter Comnia quæ præscripta sunt susceipiens, subscripsi.

Christophorus indignus episcopus Phasidis, id est, Trapezuntinensium, libenter omnia præscripta susceipiens, subscripsi.

Manuel indignus episcopus Hadrianopoleos, libenter omnia quæ præscripta sunt susceipiens, subscripsi.

Nicolaus indignus episcopus Hierapoleos Phrygarum provinciæ, libenter omnia quæ præscripta sunt susceipiens, subscripsi manu mea.

Basilius indignus episcopus civitatis Silæi, libenter omnia quæ præscripta sunt susceiD piens, subscripsi.

Galato exiguus presbyter, & ex persona (Stephani) archiepiscopi Siciliæ, libenter omnia quæ præscripta sunt susceipiens, subscripsi.

Theophylactus indignus episcopus Euchaitensium libenter omnia quæ præscripta sunt susceipiens, subscripsi.

Cyrillus monachus, & ex persona Joannis (monachi) episcopi Gothiæ, enutritus apostolicis prædicationibus, & patrum traditionibus, & quæ nunc præscripta sunt susceipiens, subscripsi.

Theodorus indignus episcopus Seleuciæ, libenter omnia quæ præscripta sunt susceiE piens, subscripsi.

Stephanus indignus episcopus civitatis Sugdensium libenter omnia quæ præscripta sunt susceipiens, subscripsi * Sugdensium

Antonius indignus monachus, & ex persona throni Smyrnæ, libenter omnia quæ præscripta sunt, susceipiens, subscripsi.

Constantinus episcopus Chii libenter omnia quæ præscripta sunt susceipiens, subscripsi. * Or Rhegii & ant. Iolyi

Joannes miser & peccator * eremomonachus, locum faciens Procopii reverendissimi episco- * peccator monachus

pi,

Ja, Pantaleon episkop Valentije, isto.
Ja, Georgije episkop Pelta(?), isto.
Ja, Hristofor episkop Antanasa[440], isto.
Ja, Leon episkop Evmenije, isto.
Ja, Filip episkop Tranupolja, isto.
Ja, Leon episkop Alejana(?), isto.
Ja, Pavle episkop Akmonije, isto.
Ja, Grigorije episkop [441]Timenutena(?), isto.
Ja, Nikofor episkop [442]Luidanjana(?), isto.
Ja, Grigorije episkop Aptije[443], isto.
Ja, Jovan episkop Sibeja, isto.
Ja, Zaharija episkop Trapezupolja, isto.
Ja, Leon episkop Sevastije, isto.
Ja, Teofilakt prezviter i u ime trona Georgija episkopa Hipsa, isto.
Ja, Konstantin episkop Evkarpije, isto.
Ja, Andrej episkop Kidisosa, isto.
Ja, Dositej episkop Psonunta, to jest Kolapse* (**grč.* Kolaseja), isto.
Ja, Konstantin episkop Kotiaja, isto.
Ja, Nikita episkop Nikolije, isto.
Ja, Leon, episkop Dokimija, isto.
Ja, Jovan prezviter i u ime [444] (episkopskog) trona Hektorija, isto.
Ja, Mihailo episkop Hijerapolja (Jerapolja), isto.
Ja, Nikolaj episkop Fitije isto.
Ja, Teofilakt episkop Kinavoreja, isto.
Ja, Damian episkop Mira isto.
Ja, Hristofor episkop Primisa[445], isto.
Ja, Nikita episkop Avgustopolja, isto.
Ja, Grigorije episkop Midaeja, isto.
Ja, Konstantin episkop Ambladana(?), isto.
Ja, Stefan prezviter i u ime (episkopskog) trona Ostra, isto.
Ja, *Grigorije (*Georgije) prezviter i u ime (episkopskog) trona grada *Polibata (*grada Polibata), isto.
Ja, Sisinije episkop Filomelija, isto.
Ja, Mihailo episkop Papana(?), isto.
Ja, Sisinije episkop Apamije u Kibotu, isto.
Ja, **Konstantin episkop Komane**, isto.
Ja, Nikifor episkop Adadana(?), isto.
Ja, Petar episkop Totijasa[446], isto.
Ja, Teodor episkop Sigalasa[447], isto.
Ja, Leon episkop Bare, isto.

[440] Lat. umjesto *Atanasa* u Frigiji Pakatijanskoj.
[441] Lat. umjesto *Temenut(?)berena.*
[442] Lat. gore *Laudenjana.* U Bilješkama Frigije Pakatijanske *Lunda.* Na grč. *Lundana(?).*
[443] Lat. umjesto *Apije*, kao gore. Na grč. umjesto *Apije,* u Frigiji Pakatijanskoj.
[444] Lat. umjesto *Stektorija*, u Frigiji Pakatijanskoj. Grč. *Stektorija* u Frigiji.
[445] Grč. u Bilješkama Frigije *Promiosa* i *Primniosa.*
[446] Grč. u Bilješkama *Tetijasa* ili *Titijasa*, ili *Iitoasa* u Pisidiji. Harduin.
[447] Lat. umjesto *Sagalasa*, grč. umjesto *Sogalasa* u Pisidiji.

pi, consona patribus per omnia sapiens, subscripsi.

ACTIO IV.

Theodorus indignus episcopus Catanæ, ratum ducens semper amatores veritatis & sanctorum patrum doctrinam & vestigia sequi, atque rectis eorum venustari dogmatibus; his & ego * taxari festinans, consentiens omnibus quæ ab eis edicta sunt, iis quæ præscripta sunt, subscripsi.

* i. enumerari

Joannes indignus episcopus Tauromeniæ, concorditer per omnia sanctorum patrum doctrinas & testimonia eorum quæ prolata sunt sequens, subscripsi.

Gaudiosus indignus episcopus * Missinæ, concorditer per omnia sanctorum patrum doctrinas & testimonia eorumdem quæ * prolata sunt subsequens, subscripsi.

* Messanæ,

* In Gr. prælecta. Hard.

Theodorus indignus episcopus Panormi, concorditer doctrinas & testimonia eorum quæ præscripta sunt sequens, subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Leontinæ, concorditer per omnia sanctorum patrum doctrinas & testimonia eorum quæ prælecta sunt sequens, subscripsi.

Stephanus indignus episcopus Bibonensium, concorditer per omnia sanctorum patrum doctrinas & testimonia eorum quæ prelata sunt sequens, subscripsi.

Joannes indignus episcopus * Treocaleos deminiens, similiter subscripsi.

* Pro Triocalæos. Hard.

* Theodorus

* Theodoricus indignus episcopus Taurianæ, concorditer per omnia sanctorum patrum doctrinas & testimonia eorum, quæ prelata sunt sequens, subscripsi.

Christophorus indignus episcopus sanctæ Cyriacæ, concorditer per omnia sanctorum patrum doctrinas & testimonia eorum quæ prælata sunt sequens, subscripsi.

Basilius indignus episcopus Liparetensium insulæ superius latis sanctorum patrum doctrinis conveniens in omnibus, subscripsi.

Theotimus indignus episcopus Crotonensium superius prolatis sanctorum patrum testimoniis consentiens in omnibus, subscripsi.

Constantinus indignus episcopus Carinæ superius prolatis testimoniis sanctorum patrum consentiens in omnibus, subscripsi.

Theophanes episcopus Lilybæi similiter.
Theodorus episcopus Tropæorum similiter.
Sergius episcopus Nicotrensium similiter.
Theodorus episcopus Bizyæ similiter.
Maurianus episcopus Pompejopoleos similiter.
Joannes episcopus Salonentianæ similiter.

Eustratius episcopus Bithynensium provinciæ similiter.
Petrus episcopus Germiensium similiter.
Joannes episcopus Arcadiopoleos similiter.
Constantinus presbyter, & ex persona throni Sebastopoleos, similiter.
Gregorius presbyter, & ex persona Nicetæ episcopi Coloniæ, similiter.

Sisinnius episcopus Parii similiter.
Epiphanius episcopus Mileti similiter.

Ἀπὸ ποιούμενος Προκοπίου τοῦ ὑλαβεστάτου ἐπισκόπου, σύμφωνα κατὰ πάντα τοῖς παρασι φρονῶν, ὑπέγραψα. ANNO CHRISTI 787.

Θεοδωρος ἀναξίου ἐπίσκοπος Κατάνης φιλῶν ἀεί πως τοὺς ἐρασταὶς τῆς ἀληθείας, καὶ ταῖς τῶν ἁγίων πατέρων κατ' ἴχνος βαίνειν διδασκαλίαις καὶ ταῖς ὀρθαῖς αὐτῶν κατακολουθεῖν δόξαις, οἷς κἀγὼ πεπόηθαι σπουδάζων, τοιχῶν πᾶσι τοῖς αὐτῶν δεδογμένοις καὶ προγεγραμμένοις, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἐπίσκοπος * Ταυρομενίου συνφώνως κατὰ πάντα τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίαις, καὶ τοῖς προαναγνωσθείσαις αὐτῶν χρήσεσιν ἑπόμενος, ὑπέγραψα.

* Ἁλ. Ταυρομενίτου

Γαυδιώσος ἀναξίος ἐπίσκοπος Μεσσήνης, συμφώνως κατὰ πάντα τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίαις, καὶ τοῖς προαναγνωσθείσαις αὐτῶν χρήσεσιν ἑπόμενος, ὑπέγραψα.

. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .
. . . . . .

Στέφανος ἀναξίος ἐπίσκοπος Βιβώνων συμφώνως κατὰ πάντα τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίαις, καὶ τοῖς προαναγνωσθείσαις αὐτῶν χρήσεσιν ἑπόμενος, ὑπέγραψα.

Ἰωάννης ἀναξίου ἐπίσκοπος Τρεοκάλεως ὢν ὑπέγραψα.

Θεόδωρος ἀνάξιος ἐπίσκοπος Ταυριανῆς συμφώνως κατὰ πάντα ταῖς προαναγνωσθείσαις χρήσεσι τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων ἑπόμενος, ὑπέγραψα.

Χριστοφόρος ἀναξίος ἐπίσκοπος Τῆς ἁγίας Κυριακῆς συμφώνως κατὰ πάντα τοῖς τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίαις, καὶ ταῖς προαναγνωσθείσαις αὐτῶν χρήσεσιν ἑπόμενος, ὑπέγραψα.

Βασίλειος ἀναξίου ἐπίσκοπος τῆς Λιπαρῶν νήσου τοῖς προαναφερομένοις τῶν ἁγίων πατέρων διδασκαλίαις στοιχῶν ἐν πᾶσιν, ὑπέγραψα.

Θεότιμος ἐπίσκοπος Κροτώνων τοῖς προαναφερομένοις τῶν ἁγίων πατέρων χρήσεσι στοιχῶν ἐν πᾶσιν, ὑπέγραψα.

Κωνσαντῖνος ἀναξίος ἐπίσκοπος Καρίνης τοῖς προαναφερομένοις τῶν ἁγίων πατέρων χρήσεσι στοιχῶν ἐν πᾶσιν, ὑπέγραψα.

Θεοφάνης ἐπίσκοπος τοῦ Λιλυβαίου ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Τροπαίων ὁμοίως.
Σέργιος ἐπίσκοπος Νικοτέρων ὁμοίως.
Θεοδωρος ἐπίσκοπος Βιζύης ὁμοίως.
Μαυριανὸς ἐπίσκοπος Πομπηϊουπόλεως ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Σαλονιωτικῆς ὁμοίως.
Εὐστράτιος ἐπίσκ. τῆς Βιθυνῶν ἐπαρχίας ὁμοίως.

Πέτρος ἐπίσκοπος τῶν Γερμίων ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἀρκαδιουπόλεως ὁμοίως.
Κωνσαντῖνος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου τοῦ Σεβαστουπόλεως, ὁμοίως.
Γρηγόριος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου Νικήτα ἐπισκόπου Κολωνείας, ὁμοίως.
Σισίννιος ἐπίσκοπος τοῦ Παρίου ὁμοίως.
Ἐπιφάνιος ἐπίσκοπος Μιλήτου ὁμοίως.

Νικη-

Ja, Petar episkkop Seleukije, isto.
Ja, Nikifor episkop Flogana(?), isto.
Ja, Marin episkop Magidana(?), isto.
Ja. Leon episkop Andidana(?), isto.
Ja, Stefan episkop Parnasa, isto.
Ja, Vardan episkop Doarana(?), isto.
Ja, Evstratije episkop Davelija* (*Develta), isto.
Ja, Eufemije* (*Eutimije) episkop Sozopolja, isto.
Ja, Teodor episkop Vulgarofriga, isto.
Ja, Georgije episkop Plotinopolja, isto.
Ja, Vasilije episkop Pervereja, isto.
Ja, Mihailo episkop Pamfilije, isto.
Ja, Ruvim (Ruben) episkop Skopela, isto.
Ja, Sisinije episkop Garielana(?), isto.
Ja, Kalist episkop Evdokijade, isto.
Ja, Konstantin episkop Liginjana(?), isto.
Ja, Jovan episkop Kudrula(?), isto.
Ja, Teodor episkop Krimnjana(?), isto.
Ja, Konstantin episkop Hadrijane, isto.
Ja, Teofil episkop Hija, isto.
Ja, Galatije episkop Mela, isto.
Ja, Sergije episkop Lera, isto.
Ja, Manzon episkop Diokesarije, isto.
Ja, Evstatije episkop Kelentereja* (*Kelendereja), isto.
Ja, Zaharije episkop grada Kardavunta, isto.
Ja, Sisinije episkop Mosvadana(?), isto.
Ja, Evstatije episkop Lama, isto.
Ja, Teodor episkop Germanikopolja, isto.
Ja, Sisinije episkop Sike, isto.
Ja, Konstantin episkop Dalisanda, isto.
Ja, Leon episkop Sivilana(?), isto.
Ja, Stefan episkop Filadelfije, isto.
Ja, Evdokije prezviter i monah i u ime (episkopskog) trona Metelupolja, isto.
Ja, Konstantin episkop Andra, isto.
Ja, Evstatije episkop Tena, isto.
Ja, Teodor episkop Kadana(?), isto.
Ja, Mihailo episkop Tiberiopolja, isto.
Ja, Konstantin episkop Ankire, isto.
Ja, Jovan episkop Azanjana(?), isto.
Ja, Teofilakt episkop Mosinjana(?), isto.
Ja, Vasilije episkop Dionisupolja, isto.
Ja, Stefan episkop Sinaja, isto.
Ja, Sava monah i iguman manastira Studija, isto.
Ja, Grigorije iguman Hormisde, isto.
Ja, Simeon iguman Hore, isto.
Ja, Jovan iguman Pagurija, isto.
Ja, Evstatije iguman Maksima* (Maksimina), isto.

ANNO CHRISTI 787.

Νικήτας ἐπίσκοπος Προικοννήσου ὁμοίως.
Ἰωάννης πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου Νικήτα ἐπισκόπου Κολωνείας, ὁμοίως.
Οὖρσος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἀβαριτιανῶν ἐκκλησίας ὁμοίως.
Εὐστράτιος ἐπίσκοπος Μεθύμνης ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος τῆς Κίου ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος τοῦ Ἀπρου ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Κυψέλλων ὁμοίως.
Λαυρέντιος ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας Ἀψαρητιανῶν ἐκκλησίας, ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Καρπάθου ὁμοίως.
Εὐστάθιος ἐπίσκοπος [1] Κροτιδων ὁμοίως.
Κυριακὸς ἐπίσκοπος * Ζυπάρων ὁμοίως. (* Δερζωνίων)
Λέων ἐπίσκοπος Μεσημβρίας ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Δέρκων ὁμοίως.
Θεοδόσιος ἐπίσκοπος τοῦ Ἀμορίου ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Νύσσης ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος τῶν Βασιλικῶν Θερμῶν ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος Καμελιάνων ὁμοίως.
Σωτήριχος ἐπίσκοπος Κισκισσῶν ὁμοίως.

. . . .

Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Τράλλης ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Μασταύρων ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος Βριούλων ὁμοίως.
Ἰγνάτιος ἐπίσκοπος Πριήνης ὁμοίως.
Κώνστας πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Ἀγάθης, ὁμοίως.
Θεοδόσιος ἐπίσκοπος Νύσσης ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος Μαγνησίας ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος Μαγνησίας Μαιάνδρου ὁμοίως.

Σάββας ἐπίσκοπος Ανέων ὁμοίως.
Νικηφόρος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου Γαργάρων, ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Παλαιᾶς πόλεως ὁμοίως.
Θεοφάνης ἐπίσκοπος Καλόης ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Ἀλγίζων ὁμοίως.
Νικόδημος ἐπίσκοπος Εὐάζων ὁμοίως.
Λύκαστος ἐπίσκοπος Βαρέτων ὁμοίως.
Θεόγνιος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου Φιλίππου ἐπισκόπου Σιών, ὁμοίως.
Θεοφάνης ἐπίσκοπος [6] Λεβένδου ὁμοίως.
Στρατόνικος ἐπίσκοπος Κύμης ὁμοίως.
Εὐστάθιος ἐπίσκοπος Ἐρυθρῶν ὁμοίως.
Θεόφιλος ἐπίσκοπος [3] Τύμνου ὁμοίως.
Κοσμᾶς ἐπίσκοπος Μυρίνης ὁμοίως.
Ὀλβιανὸς ἐπίσκοπος Ἐλαίας ὁμοίως.
Πάρδος ἐπίσκοπος Πιτάνης ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος Περγάμου ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος [4] Ἀδραμμυττείου ὁμοίως.
Μαρῖνος ἐπίσκοπος [5] Ἀτάνδρου ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ἄσσου ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Φωκίας ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Ραιδεστοῦ ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Πανίου ὁμοίως.
Μελχισεδὲκ ἐπίσκοπος Καλλιουπόλεως ὁμοίως.

ACTIO IV

A Niceta epiſcopus Prœconneſi ſimiliter.
Joannes presbyter, & ex perſona Nicetæ epiſcopi Coloniæ, ſimiliter.
Urſus epiſcopus Avaritianenſium eccleſiæ ſimiliter.
Euſtratius epiſcopus Methymnæ ſimiliter.
Leo epiſcopus Cii ſimiliter.
Joannes epiſcopus Apri ſimiliter.
Theophylactus epiſcopus Cypſellorum ſimiliter.
Laurentius epiſcopus ſanctæ Apſaretianenſium eccleſiæ ſimiliter.
Leo epiſcopus Carpathi ſimiliter.
Euſtathius epiſcopus Crotadenſium ſimiliter.
B Cyriacus epiſcopus * Zyparenſium ſimiliter. (* Dierp-cenſium)
Leo epiſcopus Meſembriæ ſimiliter.
Gregorius epiſcopus Dercenſium ſimiliter.

* Theodorus epiſcopus Amorii ſimiliter. (* Gr. Theodoſius)
Joannes epiſcopus Nyſſæ ſimiliter.
Georgius epiſcopus imperialium Thermarum ſimiliter.
Georgius epiſcopus Camulianorum ſimiliter.
Soterichus epiſcopus Ciſciſſenſium ſimiliter.

(Theophylactus Hypæpenſium ſimiliter.)
Theophylactus epiſcopus Trallæ ſimiliter.
Conſtantinus epiſcopus Maſtaurorum ſimiliter.
C Georgius epiſcopus Briulenſium ſimiliter.
Ignatius epiſcopus Prinæ ſimiliter
Conſtantinus presbyter, & ex perſona throni * Agathæ ſimiliter. (* Agar.)
Theodoſius epiſcopus Nyſſæ ſimiliter.

Baſilius epiſcopus Magneſiæ ſimiliter.
Baſilius epiſcopus Magneſiæ Mæandri ſimiliter.
Sabbas epiſcopus Aneenſium ſimiliter.
Nicephorus presbyter, & ex perſona epiſcopi Gargarenſium, ſimiliter.
Gregorius epiſcopus Palæaſpoleos ſimiliter.

Theophanes epiſcopus * Chalcitæ ſimiliter. (* Calox, * Calohx.)
D Leo epiſcopus Algizenſium ſimiliter.
Nicodemus epiſcopus Evazenſium ſimiliter.
Lycaſtus epiſcopus Varetenſium ſimiliter.

Theognius presbyter, & ex perſona Philippi epiſcopi, Sion ſimiliter.
Theophanes epiſcopus [6] Lebendi ſimiliter.
Stratonicus epiſcopus Cymæ ſimiliter.
Euſtathius epiſcopus Erythrenſium ſimiliter.

Theophylus epiſcopus [7] Tymni ſimiliter.
Coſmas epiſcopus Myrinæ ſimiliter.
Olbianus epiſcopus Elææ ſimiliter.

Pardus epiſcopus Pitanæ ſimiliter.
Baſilius epiſcopus Pergamenſium ſimiliter.
E Baſilius epiſcopus [8] Attammytii ſimiliter.
* Marianus epiſcopus [9] Atandri ſimiliter. (* Gr. Marinus.)
Joannes epiſcopus Aſſi ſimiliter.
Leo epiſcopus Phociæ ſimiliter.

Joannes epiſcopus Rhædeſti ſimiliter.
Joannes epiſcopus Pannii ſimiliter.

Melchiſedec epiſcopus Calliopoleos ſimiliter.
Theo-

HARDUINI NOTÆ.

1 Lege ex Actione VII. Κοτραδων, & Latine, *Cotradenſium*. Hard. 2 Pro Λεβέδου 3 Pro Τέμνου, vel potius Τήμνου. 4 Pro Ἀδραμυττίου. 5 Pro Ἀντάνδρου. 6 Pro *Lebedi*. 7 Pro *Temni*. 8 Pro *Adramitii*. 9 Pro *Antandri*.

Ja, Josif iguman i arhimandrit Iraklija (Heraklija), isto.
Ja, Toma monah i u ime Jovana igumana Henojaka, isto.
Ja, Platon iguman i arhimandrit Sakudeona, isto.
Ja, Teodor iguman i arhimandrit Panda, isto.
Ja, Makarije* (**grč.* Makarid) iguman i arhimandrit Varda, isto.
Ja, Strategije monah svete (gore) Siona, isto.
Ja, Grigorije iguman Ijakinta, isto.
Ja, Josif iguman Akimita, isto.
Ja, Mihailo iguman svetog Petra, isto.
Ja, Teodor iguman i arhimandrit Voda, isto.
Ja, Teofilakt monah Kata, isto.
Ja, Konstantin iguman Kalavra, isto.
Ja, Antonije iguman Dija, isto.
Ja, Ilarion (Hilarion) iguman Flora, isto.
Ja, Nikita iguman svetog Aleksandra, isto.
Ja, Teodor iguman Ksirokipa, isto.
Ja, Nikita iguman Gudila, isto.
Ja, Nikita iguman Svetog Ilije, isto.
Ja, Teoktist iguman Avlita, isto.
Ja, Konstans iguman Svetog Kiriaka* (*Kvirika), isto.
Ja, Stefan iguman Kareona i arhimandrit, isto.
Ja, Nikifor iguman Svete Bogorodice, isto.
Ja, Teofilakt iguman Svetog Ilije, isto.
Ja, Jovan iguman Hinolaka, isto.
Ja, Pavle iguman Bauleja* (*Vistila, Vatileja), isto.
Ja, Stefan iguman Svetog Erika* (*Kvirika, Kirika), isto.
Ja, Lazar iguman Svetog Avtonoma, isto.
Ja, Ignatije iguman Sikea, isto.
Ja, Grigorije iguman Kalistrata, isto.
Ja, Grigorije iguman Monagra, isto.
Ja, Sisinije iguman Arite, isto.
Ja, Anastasije iguman Karnehena(?) (*grč.* *Kam. L. Karneja), isto.
Ja, Ba(h)anis iguman i arhimandrit Terma, isto.
Ja, Petar iguman Omirika (Homerika), isto.
Ja, Stefan iguman Termiza(?), isto.
Ja, Toma iguman Jeragate (Hijeragate), isto.
Ja, Teofilakt iguman Katoda, isto.
Ja, Nikifor iguman Sv. Andreja, isto.
Ja, David iguman Svetog Tirsa, isto.
Ja, Leon iguman Svetog Georgija Kelijskog, isto.
Ja, Jovan iguman Laka, isto.
Ja, Leon iguman Levka hidata, isto.
Ja, Grigorije iguman Agavra* (*Agabra), isto.
Ja, Isidor iguman Latra, isto.
Ja, Dositej iguman Mni(e)mosina, isto.
Ja, Nikifor iguman Svetog Sergija Midikiona, isto.
Ja, Teodor iguman Amorija, isto.
Ja, Teodor iguman Kandila (Atraktena) (isto).

ACTIO IV.

Theophylactus episcopus Chariopoleos simili- ter.
Leonides episcopus Madyti, id est Colæ, similiter.
* Tzurulli Sisinnius episcopus * [1] Zuruli similiter.
Thomas episcopus Daonii similiter.
Gregorius episcopus Theodoropoleos similiter.
Sisinnius episcopus Chalcidis similiter.
* Lyczenſium Benjamin episcopus * [2] Lizycenſium similiter.
Joannes episcopus Bryscos similiter.
* Veteris Spyridon episcopus * Palææ Cythrenſium similiter.
* Solenſium Eustathius episcopus * Golenſium similiter.
Theodorus episcopus Citii similiter.
Georgius episcopus Trimithuntenſium similiter.
Alexander episcopus Amathuntenſium similiter.
Constantinus episcopus Iliopoleos similiter.
Synesius episcopus Nessi similiter.
Theophylus episcopus Anastasiopoleos similiter.
Leo episcopus Minzi similiter.
Petrus episcopus Asponenſium similiter.
Anthimus episcopus Verinopoleos similiter.
Michael episcopus Melitupoleos similiter.
* Adranitæ * Hadrianitæ Sisinnius episcopus * [3] Adriæ similiter.

Theodorus episcopus Germæ similiter.
Basilius episc. * Hadranuthyrenſium similiter.
Leo episcopus Pœmaninenſium similiter.
Symeon episcopus Ocæ similiter.
Strategius episcopus Dardani similiter

Joannes episcopus Lampſaci similiter.
Theodotus episcopus [5] Palatenſium similiter.
Leo episcopus Troadenſium similiter.
Niceta episcopus * Hylæi similiter.
Theodorus episcopus Abydi similiter.
Leo episcopus Traculenſium similiter.
Anastasius episcopus Tripoleos similiter.
Joannes episcopus Tabalenſium similiter.
Stephanus episcopus Salenſium similiter.
Stephanus episcopus Silandri similiter.

Nicolaus episcopus Pericommatos similiter.
Isoes presbyter, & ex persona throni Thyaterenſium, similiter.
Joannes episcopus Setenſium similiter.

Constantinus episcopus Acrasi similiter.
* Lymzorum Theophanes episcopus * Mæoniæ similiter.
Michael episcopus Stratoniciæ similiter.
Lycastus episcopus Philadelphiæ similiter.
Michael episcopus Stallæ similiter.
Gregorius episcopus Gordi similiter.

Joannes episcopus Daldæ similiter.
Eustathius episcopus Hyrcanæ similiter.
Joleph episcopus Attaliæ similiter.
Theopistus episcopus Hermocapeliæ similiter.
Zacharias episcopus Hierocæsariæ similiter.
Michael episcopus Cerasenſium similiter.

* David * Daniel episcopus Helenupoleos similiter.
Cyrion episcopus Lophi similiter.
Basilius presbyter, & ex persona * Dascylii, similiter.
Theophylactus episc. Apolloniadis similiter.

A Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Χαριοπόλεως ὁμοίως.
Λεωνίδης ἐπισκοπ῟ Μαδύτων, ἤτοι Κόλης, ὁμοίως. ANNO CHRISTI 787.
Σισίννιος ἐπίσκοπος Τζυρυλλῆ ὁμοίως.
Θωμᾶς ἐπίσκοπος τῆ Δαονίᾳ ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Θεοδωροπόλεως ὁμοίως.
Σισίννιος ἐπίσκοπος Χαλκίδος ὁμοίως.
Βενιαμὶν ἐπίσκοπος Λιζύκων ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος τῆς Βρύσεως ὁμοίως.
Σπυρίδων ἐπίσκοπος Παλαιᾶς Κύθρων ὁμοίως.
Εὐσάθιος ἐπίσκοπος Γόλων ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος τῆ Κιτίᾳ ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπ῟ Τριμιθοῦντος ὁμοίως.
B Ἀλέξανδρος ἐπίσκοπ῟ Ἀμαθοῦντος ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Ἰλιοπόλεως ὁμοίως.
Σωσέστος ἐπίσκοπος Νήσσῃ ὁμοίως.
Θεόφιλ῟ ἐπίσκοπ῟ Ἀναστασιοπόλεως ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπ῟ Μίνζῃ ὁμοίως.
Πέτ῟ ἐπίσκοπος Ἀσπόνων ὁμοίως.
Ἄνθιμ῟ ἐπίσκοπος Βερινοπόλεως ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Μελιτηνῆς ὁμοίως.
Σισίννι῟ ἐπίσκοπος Ἀδρανίας ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπ῟ Γέρμης ὁμοίως.
Βασίλει῟ ἐπίσκοπ῟ [8] Ἀδρανοθύρων ὁμοίως.
Δέων ἐπίσκοπος Ποιμανηνῶν ὁμοίως.
Συμεὼν ἐπίσκοπος Ὠχης ὁμοίως.
C Σ῟ατήγι῟ ἐπίσκοπος Δαρδάνου ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Λαμψάκου ὁμοίως.
Θεόδοτος ἐπίσκοπ῟ Παλατῶν ὁμοίως.
Δέων ἐπίσκοπος Τρωάδων ὁμοίως.
Νικήτας ἐπίσκοπος τῆ Τλαΐᾳ ὁμοίως.
Θεόδωρ῟ ἐπίσκοπ῟ Ἀβύδου ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπ῟ Τρακύλλων ὁμοίως.
Ἀνασάσι῟ ἐπίσκοπ῟ Τριπόλεως ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπ῟ [9] Ταβάλων ὁμοίως.
Στέφαν῟ ἐπίσκοπος Σάλων ὁμοίως.
Σ῟έφαν῟ ἐπίσκοπος Σιλάνδρου ὁμοίως.
Νικόλαος ἐπίσκοπ῟ τοῦ Περικόμματος ὁμοίως.
Ἰσώης πρεσβύτερος, ⳋ ἐκ προσώπου τῆ Θρόνου
D [10] Θυατήρων, ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπ῟ Σέτων ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπ῟ Ἀκρασῆ ὁμοίως.
Θεοφάνης ἐπίσκοπ῟ Λυμαίων ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπ῟ Στρατονικείας ὁμοίως.
Λύκαστος ἐπίσκοπ῟ Φιλαδελφείας ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπ῟ Στάλλης ὁμοίως.
Γρηγόριος ἐπίσκοπος Γόρδου ὁμοίως.
Ἰωάννης ἐπίσκοπος Δάλδης ὁμοίως.
Εὐσάθιος ἐπίσκοπ῟ Ὑρκανῆς ὁμοίως.
Ἰωσὴφ ἐπίσκοπος Ἀττιλείας ὁμοίως.
Θεόπισ῟ ἐπίσκοπος Ἑρμοκαπηλίας ὁμοίως.
Ζαχαρίας ἐπίσκοπος Ἱεροκαισαρείας ὁμοίως.
E Μιχαὴλ ἐπίσκοπ῟ Κερασέων ὁμοίως.
Δαβὶδ ἐπίσκοπ῟ Ἑλενοπόλεως ὁμοίως.
Κυρίων ἐπίσκοπος τῆ Λόφου ὁμοίως.
Βασίλειος πρεσβύτερος, ⳋ ἐκ προσώπου τῆ Δασκυλίου, ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Ἀπολλωνιάδος ὁμοίως.

Κων-

HARDUINI NOTÆ.

1 In provincia Europæ. 2 In Provincia Europæ, *Λίζικος*. In Editis Andronici, *Λύζικος*.
3 *Hadrianæ* in Mſ. pro *Adrianæ*, in Provincia Helleſponti. 4 Pro *Hadrianothorenſium*, in Provincia Helleſponti. 5 Pro *Peltenſium* in Phrygia Pacatiana. 6 Pro *Illi*, ut ſupra.
7 Pro *Epiſcopi* vel *throni Daſcylii*. 8 Pro *Ἀδριανοθυρῶν*. 9 Pro *Ταβάλων*, 10 Pro *Θυατείρων*.

Ja, Konstantin iguman Sveta Tri mladića, isto.
Ja, Jovan iguman Kilada, isto.
Ja, Antonije iguman Dodekatrona, isto.
Ja, Pavle iguman Agnija, isto.
Ja, Pavle iguman Svetog Petra u gradu Pimanina, isto.
Ja, Evshemon iguman Kriza, isto.
Ja, Makarije* (*Makarid) iguman Psaroda, isto.
Ja, Epifanije iguman Parananda, isto.
Ja, Antonije iguman Peristereona, isto.
Ja, David iguman Svetog Georgija * (*Prijeta, Petiet.), isto.
Ja, Jovan iguman Svetog Zotika, isto.
Ja, Agapije iguman Svetog Tirsa, isto.
Ja, Danilo* (*Gavrilo) iguman Svetih apostola u Magneziji, isto.
Ja, Teodor iguman Svete Bogorodice u Perizetama(?), isto.
Ja, Kalist iguman raznih *monaha (**Grč.* Manastira) na Kipru, isto.
Ja, Teofilakt iguman Vorda (Borde), isto.
Ja, Teodor iguman Limva, isto.
Ja, Konstantin* (**grč.* Konstans) iguman Ipa (Hipa), isto.
Ja, Georgije iguman Domnika(?), isto.
Ja, Evtimije* (**u rukopisu Jol. dodato je* Evtimije iguman Pepuzena(?)) iguman Oksuveta, isto.
Ja, Antonije iguman Uzije, isto.
Ja, Vasilije igumn Svetog Andreja, isto.
Ja, Filip (*grč.* iguman) Veskesija* (*Veoma, Vesitentia), isto.
Ja, Vasilije iguman Svete Bogorodice Ortikidija(?), isto.
Ja, Akakije monah Svetog Oresta, isto.
Ja, Jovan iguman Svetog Spasa, isto.
Ja, Petar monah i u ime Kelarija, isto.
Ja, Zaharije iguman Sindeja* (**rukopis:* Sugdena *Hard.*), isto.
Ja, Teofil monah i u ime igumana Svete Bogorodice u Fotnima(?), isto.
Ja, Kirik uguman Dolokome, isto.
Ja, Sergije iguman *Gesina(?) (*Germija(?), Gerpena(?)), isto.
Ja, Jovan prezviter Svetog Sergija Germija, isto.
Ja, Nikita iguman *Oktija(?) (*Oktavina), isto.
Ja, Antonije iguman Akravora, isto.
Ja, Petar iguman Platanija, isto.
Ja, Marko iguman Svetog Jovana Bogoslova, isto.
Ja, Leon iguman Svete Bogorodice Saldala(?), isto.
Ja, Konstantin iguman Svetog Stefana Antipsila, isto.
Ja, Teodor monah i u ime igumana Svete Bogorodice Kaloketa(?), isto.
Ja, Evtihijan monah manastira Kalistrata, isto.
Ja, Teodor monah Svete Gogorodice Epikanzi, isto.
Ja, Jovan monah i u ime Stefana igumana Vonisa(?), isto.
Ja, Kalist monah istog manastira Vonisa(?), isto.
Ja, Nikita iguman Svete Bogorodice manastira Kastrija Tija, isto.
Ja, Samuilo monah arhangela Gavrila, isto.
Ja, Teodosije iguman Svete Trojice, isto.
Ja, Jovan monah i u ime Strategija igumana * (*svete Bogorodice), isto.
Ja, Ilarion* (*Ilarije) monah Svete Bogorodice * (*grč. dodato* Kelijske), isto.

ANNO CHRISTI 787. — ACTIO IV.

	Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Καισαρείας Βιθυνίας ὁμοίως.	A Constantinus episcopus Cæsariæ Bithyniæ similiter.	
	Γεώργιος ἐπίσκοπος Βασιλινουπόλεως ὁμοίως.	Gregorius episcopus Basilinupoleos similiter.	
	Λεὼν ἐπίσκοπος Νεοκαισαρείας, ἤτοι Αρίστης, ὁμοίως.	Leo episcopus Neocæsariæ * similiter.	* sive Aristes
	Νικηφόρος ἐπίσκοπος Αδρανοῦ ὁμοίως.	Nicephorus episcopus Adrani similiter.	
	Θεόδωρος ἐπίσκοπος Προύσης ὁμοίως.	Theodorus episcopus Prusæ similiter.	
	Επιφάνιος ἐπίσκοπος Λάμπης ὁμοίως.	Epiphanius episcopus Lampæ similiter.	
	Θεόδωρος ἐπίσκοπος Ηρακλειουπόλεως ὁμοίως.	Theodorus episcopus Heracliupoleos similiter.	
	Αναστάσιος ἐπίσκοπος Κνωσοῦ ὁμοίως.	Anastasius episcopus Cnossi similiter.	
	Μελίτων ἐπίσκοπος Κυδωνίας ὁμοίως.	Melito episcopus Cydoniæ similiter.	
	Λέων ἐπίσκοπος Κισάμου ὁμοίως.	Leo episcopus Cisami similiter.	
	Θεόδωρος ἐπίσκοπος Συβρίτων ὁμοίως.	Theodorus episcopus Subritensium similiter.	
	Λέων ἐπίσκοπος Φοίνικος ὁμοίως.	B Leo episcopus Phœnicis similiter.	
	Ιωάννης ἐπίσκοπος Αρκαδίας ὁμοίως.	Joannes episcopus Arcadiæ similiter.	
	Επιφάνιος ἐπίσκοπος Ελευθέρνης ὁμοίως.	Epiphanius episcopus Eleuthernæ similiter.	
	Φωτεινὸς ἐπίσκοπος Καντάνου ὁμοίως.	Photinus episcopus Cantani similiter.	
	Σισίννιος ἐπίσκοπος Χερσονήσου ὁμοίως.	Sisinnius episcopus Chersonesi similiter.	
	Γεώργιος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Κεφαλληνίας ὁμοίως.	Gregorius presbyter, & ex persona throni Cephalleniæ, similiter.	
	Φίλιππος ἐπίσκοπος Κερκυραίων ὁμοίως.	Philippus episcopus Corcyrensium similiter.	
	Αντώνιος ἐπίσκοπος Τροιζῆνος ὁμοίως.	Antonius episcopus Trœzenæ similiter.	
	Πέτρος ἐπίσκοπος Μονεμβασίας ὁμοίως.	Petrus episcopus Monembasiæ similiter.	
	Γαβριὴλ ἐπίσκοπος Αἰγίνης ὁμοίως.	Gabriel episcopus Æginæ similiter.	
	Λέων ἐπίσκοπος Πόρθμου ὁμοίως.	Leo episcopus Porthmi similiter.	
	Φίλιππος ἐπίσκοπος Ωρεοῦ ὁμοίως.	Philippus episcopus Orei similiter.	
	Λέων ἐπίσκοπος Ζακύνθου ὁμοίως.	C Leo episcopus Zacynthi similiter.	
	Λέων ἐπίσκοπος Λινόης ὁμοίως.	Leo episcopus Linoæ similiter.	
	Νικήτας ἐπίσκοπος Μέλλης ὁμοίως.	Niceta episcopus Mellæ similiter.	
* L. Γορδοσέρβων	Νεόφυτος ἐπίσκοπος * Δοσέρβων ὁμοίως.	Neophytus episcopus Gordoservorum similiter.	
* ἄλ. Τέννων	Ιωάννης ἐπίσκοπος * Στέννων ὁμοίως.	Joannes episcopus * Tennensium similiter.	* Stennon
	Λέων ἐπίσκοπος Ασπένδου ὁμοίως.	Leo episcopus Aspendi similiter.	* Etennensium
* ἄλ. Κωνσταντῖνος	* Κώνστας ἐπίσκοπος Ζάλων ὁμοίως.	Constantinus episcopus Zalensium similiter.	
	Γρηγόριος ἐπίσκοπος Σινώπης ὁμοίως.	Gregorius episcopus Sinopæ similiter.	
	Μαρῖνος διάκονος, καὶ ἐκ προσώπου Θεοδώρου ἐπισκόπου Ανδράπων ὁμοίως.	* Martinus diaconus, & ex persona Theodori episcopi Andrapensium, similiter.	* Marinus
	Ανδρόνικος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου Ιωάννου ἐπισκόπου Ζαλίχων, ὁμοίως.	Andronicus presbyter, & ex persona Joannis episcopi Zalichensium, similiter.	
* ἄλ. Κωνσταντῖνος	* Κώνστας ἐπίσκοπος Σασίμων ὁμοίως.	Constantinus episcopus Sasimensium similiter.	
	Γρηγόριος ἐπίσκοπος Αμάστρης ὁμοίως.	D Gregorius episcopus Amastræ similiter.	
	Ηράκλειος ἐπίσκοπος Ιουνοπόλεως ὁμοίως.	Heraclius episcopus Junopoleos similiter.	
	Νικήτας ἐπίσκοπος Δαδύβρων ὁμοίως.	Niceta episcopus Dadybrensium similiter.	
	Θεοφάνης ἐπίσκοπος Σώρων ὁμοίως.	Theophanes episcopus Sorensium similiter.	
	Ιωάννης ἐπίσκοπος Ηρακλείας ὁμοίως.	Joannes episcopus Heracliæ similiter.	
	Θεόφιλος ἐπίσκοπος Προυσιάδος ὁμοίως.	Theophylus episcopus Prusiadis similiter.	
	Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Κρατείας ὁμοίως.	Constantinus episcopus Gratiæ similiter.	
	Νικήτας ἐπίσκοπος τοῦ Ριζαίου ὁμοίως.	Niceta episcopus Rizæi similiter.	
	Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος τοῦ Πολεμωνίου ὁμοίως.	Constantinus episcopus Polemonii similiter.	
	Θεόδωρος ἐπίσκοπος Κομάνων ὁμοίως.	Theodorus episcopus Comanensium similiter.	
	Ιωάννης ἐπίσκοπος Κερασοῦντος ὁμοίως.	Joannes episcopus Cerasuntensium similiter.	
* ἄλ. Επιφάνιος	* Νικηφόρος ἐπίσκοπος Κλανέου ὁμοίως.	Nicephorus episcopus Clanei similiter.	
	Λέων ἐπίσκοπος ² Τροχνάδων ὁμοίως.	Leo episcopus Trocnadensium similiter.	
	Ιωάννης διάκονος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Φασήλιδος, ὁμοίως.	E Joannes diaconus, & ex persona throni Phaselidis, similiter.	
	Θεόδωρος ἐπίσκοπος Πιννάρων ὁμοίως.	Theodorus episcopus Pinnarensium similiter.	
	Στέφανος ἐπίσκοπος ³ Κανύας ὁμοίως.	Stephanus episcopus ⁶ Canuæ similiter.	
	Αναστάσιος ἐπίσκοπος ⁴ Πάξων ὁμοίως.	Anastasius episcopus * Patrensium similiter.	* Pataraensium
	Γεώργιος ἐπίσκοπος ⁵ Νάσας ὁμοίως.	Georgius episcopus Nasæ similiter.	
	Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Κανδίκων ὁμοίως.	Constantinus episcopus Candicensium similiter.	

Leo

HARDUINI NOTÆ. 1 Pro Στέννων. 2 Forte Τρόχμων. 3 Pro Καύνου. 4 Pro Παταρων. 5 In Notitia Lyssæ Νύσσα, vel Νῦσα. 6 Pro Cauni.

Concil. General. Tom. XIII. — K

Ja, Dositej* (*Teodosije) monah Svetog Teodora Sikunda, isto.
Ja, Pavle iguman Svete Bogorodice Tirosina (*grč.* Timp.), isto.
Ja, Leon iguman Svetog Kirijaka, isto.
Ja, Eoifanije iguman Svete Bogorodice Limne, isto.
Ja, Georgije iguman Svete Bogorodice, isto.
Ja, Kozma iguman Svete Bogorodice Paradisija, isto.
Ja, Evshemon monah Svetog Spasa pored Viraika, isto.
Ja, Varda iguman i arhimandrit Prusiade, isto.
Ja, Petar iguman Svetih apostola u Kastroprotilu (*lat.* u Kastru Protilu), isto.
Ja, Vasilije monah grada Amorija Svete Bogorodice, isto.
Ja, Vasilije prezviter i iguman manastira Oksipetra, isto.
Ja, Filip iguman Evmenije, isto.
Ja, Vasilije iguman Svetog Lukijana, isto.
Ja, Teofilakt iguman Pigadija, isto.
Ja, Antim iguman* (**grč.* monah) Psamata, isto.
Ja, Mihailo iguman Svetog mučenika Georgija, isto.
Ja, Hristofor iguman Kandila, isto.
Ja, Nikolaj iguman Kenurga, isto.
Ja, Sisinije iguman Litina, isto.
Ja, Toma monah Mosina(?), isto.
Ja, Mihailo monah i u ime igumana manastira Svete Bogorodice u Pirgu, isto.
Ja, Grigorije iguman Svete Bogorodice kod Simvola(?), isto.
Ja, Jovan iguman Svete Bogorodice kod Ruža, isto.
Ja, Konstantin* (*Kosma) iguman Svetog Petra kod Idendra(?), isto.
Ja, Simeon iguman Svete Bogorodice kod Avramita(?), isto.
Ja, Grigorije iguman Svetog Klimenta, isto.
Ja, Teognid iguman manastira Svetog apostola Timoteja na Kritu* (*ostrvu), isto.
Ja, Jovan iguman Svetog mučenika Teodora, isto.
Ja, Teodosije iguman Svete Bogorodice, isto.
Ja, Petar iguman Sv. Jovana Bogoslova na Kritu(?), isto.

ACTIO IV. — ANNO CHRISTI 787.

Leo episcopus Corydalensium similiter. — Λέων ἐπίσκοπος Κορυδάλων ὁμοίως.
Nicodemus episcopus Sidymensium similiter. — Νικόδημος ἐπίσκοπος Σιδύμων ὁμοίως.
Leo episcopus Limyrensium similiter. — Λέων ἐπίσκοπος Λιμύρων ὁμοίως.
Constantinus episcopus Tlensium similiter. — Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Τλῶν ὁμοίως.

Petrus diaconus, & ex persona throni Oricandensium, similiter. — Πέτρος διάκονος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ Θρόνου [1] Ὁρικάνδης ὁμοίως.
Stephanus episcopus Araxi similiter. — Στέφανος ἐπίσκοπος Ἀραξῶν ὁμοίως.
Georgius episcopus Oeniandi similiter. — Γεώργιος ἐπίσκοπος Οἰνιανδῶν ὁμοίως.
Constantinus episcopus Combensium similiter. — Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος [2] Κόμβων ὁμοίως.
Stauratius episcopus Zenopoleos similiter. — Σταυράκιος ἐπίσκοπος Ζηνοπόλεως ὁμοίως.
Gregorius episcopus Cibyræ similiter. — Γρηγόριος ἐπίσκοπος Κιβύρης ὁμοίως.
Basilius episcopus Tabensium similiter. — Βασίλειος ἐπίσκοπος Ταβῶν ὁμοίως.
Dorotheus episcopus Neapoleos similiter. — Δωρόθεος ἐπίσκοπος Νεαπόλεως ὁμοίως.
Constantinus episcopus Alabandensium similiter. — Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Ἀλαβάνδων ὁμοίως.
David episcopus Jassi similiter. — Δαβὶδ ἐπίσκοπος Ἰασσῶν ὁμοίως.
(Gregorius episcopus Mylasensium similiter.) — . . . . . .
Sergius episcopus Bargylienſium similiter. — Σέργιος ἐπίσκοπος Βαργυλίων ὁμοίως.
Gregorius episcopus Heraclīæ [3] Latomi similiter. — Γρηγόριος ἐπίσκοπος Ἡρακλείας τῶν [4] Λατόμων ὁμοίως.
Joannes episcopus [5] Mybdi similiter. — Ἰωάννης ἐπίσκοπος [6] Μύβδων ὁμοίως.
Stauracius episcopus Stadiæ similiter. — Σταυράκιος ἐπίσκοπος Σταδίας ὁμοίως.
Gregorius episcopus Stratoniciæ similiter. — Γρηγόριος ἐπίσκοπος Στρατονικείας ὁμοίως.

Nicetas diaconus, & ex persona throni Halicarnassi similiter. — Νικήτας διάκονος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ Θρόνου Ἁλικαρνασσοῦ.
Michael episcopus Chæretopensium similiter. — Μιχαὴλ ἐπίσκοπος [7] Χαιρετόπων ὁμοίως.
Pantaleon episcopus Valentiæ similiter. — Παντολέων ἐπίσκοπος Οὐαλεντίας ὁμοίως.
Georgius episcopus Peltensium similiter. — Γεώργιος ἐπίσκοπος Πέλτων ὁμοίως.
Christophorus episcopus [8] Antanasi similiter. — Χριστοφόρος ἐπίσκοπος Ἀντανασοῦ ὁμοίως.

Leo episcopus Eumeniæ similiter. — Λέων ἐπίσκοπος Εὐμενείας ὁμοίως.
Philippus episcopus Tranupoleos similiter. — Φίλιππος ἐπίσκοπος Τρανυπόλεως ὁμοίως.
Leo episcopus Aleensium similiter. — Λέων ἐπίσκοπος Ἀλέων ὁμοίως.
Paulus episcopus Aemoniæ similiter. — . . . . . .
Gregorius episcopus [9] Timenutensium similiter. — . . . . . .

Nicephorus episcopus [10] Luidensium similiter. — Νικηφόρος ἐπίσκοπος [11] Λυδῶν ὁμοίως.
Georgius episcopus [12] Aptiæ similiter. — Γεώργιος ἐπίσκοπος [13] Ἀπτίας ὁμοίως.
Joannes episcopus Sybeos similiter. — Ἰωάννης ἐπίσκοπος Σύβεως ὁμοίως.
Zacharias episcopus Trapezupoleos similiter. — Ζαχαρίας ἐπίσκοπος Τραπεζυπόλεως ὁμοίως.
Leo episcopus Sebastiæ similiter. — Λέων ἐπίσκοπος Σεβασείας ὁμοίως.

Theophylactus presbyter, & ex persona throni Georgii Hypsi episcopi, similiter. — Θεοφύλακτος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ Θρόνου Γεωργίου ἐπισκόπου Ὕψου, ὁμοίως.
Constantinus episcopus Eucarpiæ similiter. — Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Εὐκαρπίας ὁμοίως.
Andreas episcopus Cedisensis similiter. — Ἀνδρέας ἐπίσκοπος Κηδισσοῦ ὁμοίως.
Dositheusis episcopus Psonuntensium, id est, * Collapses, similiter. — Δοσίθεος ἐπίσκοπος Ψωνύντος, ἤτοι Κολασσέων, ὁμοίως.
Constantinus episcopus Cottyaii similiter. — Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος τοῦ Κοττυαείου ὁμοίως.
Niceta episcopus Nacoliæ similiter. — Νικήτας ἐπίσκοπος Νακωλείας ὁμοίως.
Leo episcopus Docimii similiter. — Λέων ἐπίσκοπος τοῦ Δοκιμίου ὁμοίως.

Joannes presbyter, & ex persona throni [14] Hectorii, similiter. — Ἰωάννης πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ Θρόνου [15] Ἐκτορείου ὁμοίως.
Michael episcopus Hierapoleos similiter. — Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Ἱεραπόλιος ὁμοίως.
Nicolaus episcopus Phytiæ similiter. — Νικόλαος ἐπίσκοπος Φυτείας ὁμοίως.
Theophylactus episcopus Cinnaboreos similiter. — Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Κιννοβόρεως ὁμοίως.
Damianus episcopus Myri similiter. — Δαμιανὸς ἐπίσκοπος Μύρων ὁμοίως.
Christophorus episcopus Prymisi similiter. — Χριστοφόρος ἐπίσκοπος [16] Πρυμισσοῦ ὁμοίως.

Ni-

* Gr. Colossensium. * Colassis.

HARDUINI NOTÆ.

1 Pro *Latmi*. 2 Pro *Myndi*. 3 Pro *Atanassi*, in Phrygia Pacatiana.
4 Pro *Temenutheorensium*. 5 Supra *Laudensium*. In Notitia Phrygiæ Pacatianæ Λαόδεια.
6 Pro *Appiæ*, ut supra. 7 Pro *Stectorii*, in Phrygia Pacatiana.
8 Pro Ορικάνδα, ut quidem est in Notitia. 9 In Notitia Lyciæ, Κέμβη.
10 Pro Λάτμου. 11 Pro *Mérdo* in Caria. 12 Pro Χαιρεσίων, in Phrygia Pacatiana.
13 Pro Λυδῶν. 14 Pro Απτίας, vel Λυδίας, in Phrygia Pacatiana.
15 Pro Στεκτορείου, in Phrygia. 16 In Notitiis Phrygiæ, Πρεμισσός, & Πρυμνησσός.

ANNO Christi 787.

Νικήτας ἐπίσκοπος Αὐγουσταίων ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος τῆς Μιδαείας ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Αμβλαδῶν ὁμοίως.
Στέφανος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου Ὄστρα, ὁμοίως.
Γρηγόριος πρεσβύτερος, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου πόλεως * Πολυβάτα, ὁμοίως.
Σισίννιος ἐπίσκοπος τῆς Φιλομηλίου ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Παπῶν ὁμοίως.
Σισίννιος ἐπίσκοπος Απαμείας τῆς Κιβωτοῦ ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Κωμάνης ὁμοίως.
Νικηφόρος ἐπίσκοπος Αδάδων ὁμοίως.
Πέτρος ἐπίσκοπος [1] Τοτιάσσου ὁμοίως.
Θεοδόσιος ἐπίσκοπος [2] Συγαλασσοῦ ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Βάρης ὁμοίως.
Πέτρος ἐπίσκοπος Σελευκείας ὁμοίως.
Νικηφόρος ἐπίσκοπος Φλόγων ὁμοίως.
Μαρῖνος ἐπίσκοπος Μαγυδῶν ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκοπος Ανδείδων ὁμοίως.
Στέφανος ἐπίσκοπος Παρνασσοῦ ὁμοίως.
* Βαρδάτης * Σαρδάνης ἐπίσκοπος Δοάρων ὁμοίως.
Εὐστράτιος ἐπίσκοπος Δεζελτοῦ ὁμοίως.
Εὐθύμιος ἐπίσκοπος Σωζοπόλεως ὁμοίως.
Θεοδόσιος ἐπίσκοπος Βουλγαροφύγων ὁμοίως.
Γεώργιος ἐπίσκοπος Πλωτινουπόλεως ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος Περβερείνης ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος τῆς Παμφίλης ὁμοίως.
Ρεβὶμ ἐπίσκοπος τῆς Σκοπέλου ὁμοίως.
Σισίννιος ἐπίσκοπος Γαριέλων ὁμοίως.
Καλλιστος ἐπίσκοπος πόλεως Εὐδοκιάδος ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Λιγύνων ὁμοίως.
Ιωάννης ἐπίσκοπος Κυδρύλων ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Κρημνῶν ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Αδριανῆς ὁμοίως.
Θεόφιλος ἐπίσκοπος τῆς Χίου ὁμοίως.
Γαλάτιος ἐπίσκοπος τῆς Μήλου ὁμοίως.
Σέργιος ἐπίσκοπος τῆς Λέρου ὁμοίως.
Μανζῶν ἐπίσκοπος Διοκαισαρείας ὁμοίως.
* Ἰσ. Κελεντέρεως Εὐσάθιος ἐπίσκοπος * Κελεντέρεως ὁμοίως.
Ζαχαρίας ἐπίσκοπος πόλεως Καρδαβούνθου ομοίως.
Σισίννιος ἐπίσκ. Μοσβάδων ὁμοίως.
Εὐσάθιος ἐπίσκοπος Λάμου ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Γερμανικοπόλεως ὁμοίως.
Σισίννιος ἐπισκ. Συκῆς ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Δαλισανδοῦ ὁμοίως.
Λέων ἐπίσκ. Σιβηλων ὁμοίως.
Στέφανος ἐπίσκοπος πόλεως Φιλαδελφείας ὁμοίως.
Εὐδοξιος πρεσβύτερος, μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ θρόνου τῆ Μετελλιπόλεως, ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος τῆς Ανδρου ὁμοίως.
Εὐσάθιος ἐπίσκοπος τῆς Τηνου ὁμοίως.
Θεόδωρος ἐπίσκοπος Καδῶν ὁμοίως.
Μιχαὴλ ἐπίσκοπος Τιβεριουπόλεως ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἐπίσκοπος Αγκύρας ὁμοίως.
Ιωάννης ἐπίσκοπος Αζάνων ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἐπίσκοπος Μωσυνῶν ὁμοίως.
Βασίλειος ἐπίσκοπος Διονυσουπόλεως ὁμοίως.

A Niceta episcopus Augustopoleos similiter.
Georgius episcopus Midaci similiter.
Constantinus episcopus Ambladensium similiter.
Stephanus presbyter, & ex persona throni Ostri, similiter.
* Georgius presbyter, & ex persona throni civitatis * Polybatis, similiter. * Gregorius * Poleos Polybati
Sisinnius episcopus Philomelii similiter.
Michael episcopus Papensium similiter.
Sisinnius episcopus Apamiæ Cibori similiter.
Constantinus episcopus Comanæ similiter.
Nicephorus episcopus Adadensium similiter
B Petrus episcopus Totiaffii similiter.
Theodosius episcopus [1] Sygalassi similiter.
Leo episcopus Baræ similiter.
Petrus episcopus Seleuciæ similiter.
Nicephorus episcopus Phlogensium similiter.
Marinus episcopus Magydensium similiter.
Leo episcopus Andidensium similiter.
Stephanus episcopus Parnassi similiter.
Bardanes episcopus Doarensium similiter.
Eustratius episcopus * Dabeltii similiter. * Debelti
* Euphemius episcopus Sozopoleos similiter. * Euthymius
Theodosius episcopus Bulgarophygi similiter.
Georgius episcopus Plotinopoleos similiter.
C Basilius episcopus Perberæi similiter.
Michael episcopus Pamphili similiter.
Ruben episcopus Scopeli similiter.
Sisinnius episcopus Garielensium similiter.
Callistus episcopus Eudociadis similiter.
Constantinus episcopus Ligynensium similiter.
Joannes episcopus Cudrulensium similiter.
Theodorus episcopus Cremnorum similiter.
Constantinus episcopus Hadrianæ similiter.
Theophylus episcopus Chii similiter.
Galatius episcopus Meli similiter.
Sergius episcopus Leri similiter.
Manzo episcopus Diocæsariæ similiter.
D Eustathius episcopus * Celentereos similiter. * f. Celendereos
Zacharias episcopus civitatis Cardabunthensium similiter.
Sisinnius episcopus Mosbadensium similiter.
Eustathius episcopus Lami similiter.
Theodorus episcopus Germanicopoleos similiter.
Sisinnius episcopus Sycæ similiter.
Constantinus episcopus Dalisandi similiter.
Leo episcopus Sibelensium similiter.
Stephanus episcopus Philadelphiæ similiter.
Eudoxius presbyter & monachus, & ex persona throni Metellupoleos, similiter.
Constantinus episcopus Andri similiter.
E Eustathius episcopus Teni similiter.
Theodorus episcopus Cadensium similiter.
Michael episcopus Tiberiopoleos similiter.
Constantinus episcopus Ancyræ similiter.
Joannes episcopus Azanensium similiter.
Theophylactus episcopus Mosynensium similiter.
Basilius episcopus Dionysupoleos similiter.

Ste-

HARDUINI NOTÆ.

1 In Notitiis Τεβάσσης, vel Τοτίασσος, vel Τεβάσσος in Pisidia. *Harduinus.*
2 Pro Συγαλασσῆ, in Pisidia. *Harduinus.*
3 Pro *Sagalassi*. Harduinus.

ACTIO IV. — ANNO CHRISTI 787.

Stephanus epiſcopus Synnai ſimiliter. Στέφανος ἐπίσκοπος Συνάε ὁμοίως.
Sabbas monachus & hegumenus monaſterii Studii ſimiliter. Σάββας ἀρχιμανδρίτης καὶ ἡγούμενος μονῆς τοῦ Στουδίου ὁμοίως.
Gregorius hegumenus Hormiſdæ ſimiliter. Γρηγόριος ἡγούμενος τῶν Ορμίσδου ὁμοίως.
Symeon hegumenus Choræ ſimiliter. Συμεών ἡγούμενος τῆς Χώρας ὁμοίως.
Joannes hegumenus Pagurii ſimiliter. Ἰωάννης ἡγούμενος τοῦ Παγουρίου ὁμοίως.
* Maximini — Euſtathius hegumenus * Maximi ſimiliter. Εὐσάθιος ἡγούμενος τοῦ Μαξιμίνου ὁμοίως.
Joſeph hegumenus & archimandrita Heraclii ſimiliter. Ἰωσὴφ ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης τοῦ Ηρακλείου ὁμοίως.
Thomas monachus, & ex perſona Joannis hegumeni Chenoiacci, ſimiliter. Θωμᾶς μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου Ἰωάννου ἡγουμένου τοῦ Χιωλάκκου, ὁμοίως.
Plato hegumenus & archimandrita Saccudeonis ſimiliter. Πλάτων ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης * Σακκουδεώνων ὁμοίως. * Vr. Σακκεδίων
Theodorus hegumenus & archimandrita Pandi ſimiliter. B Θεόδωρος ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης τοῦ Πάνδου ὁμοίως.
* In Græco, *Macarii*. Hard. — * Macarius hegumenus & archimandrita Bardа ſimiliter. Μάκαριος ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης Βαρδᾶ ὁμοίως.
Strategius monachus ſanctæ Sion ſimiliter. Στρατήγιος μοναχὸς τῆς ἁγίας Σιὼν ὁμοίως.
Gregorius hegumenus Hyacinthi ſimiliter. Γρηγόριος ἡγούμενος τοῦ Ταχίνθου ὁμοίως.
Acœmitorum — Joſeph hegumenus * Acœmitenſium ſimiliter. Ἰωσὴφ ἡγούμενος τῶν Ακοιμήτων ὁμοίως.
Michael hegumenus ſancti Petri ſimiliter. Μιχαὴλ ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Πέτρου ὁμοίως.
Theodorus hegumenus & archimandrita Bodi ſimiliter. Θεόδωρος ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης τῆς Βωδῆς ὁμοίως,
Theophylactus monachus Cathon ſimiliter. Θεοφύλακτος μοναχὸς τοῦ Καθῶν ὁμοίως.
Conſtantinus hegumenus Calaurenſium ſimiliter. Κωνσταντῖνος ἡγούμενος Καλαυρῶν ὁμοίως.
Antonius hegumenus Diu ſimiliter. C Ἀντώνιος ἡγούμενος τῆς Διὸς ὁμοίως.
Hilarion hegumenus Floron ſimiliter. Ἱλαρίων ἡγούμενος τῶν Φλώρων ὁμοίως.
Niceta hegumenus ſancti Alexandri ſimiliter. Νικήτας ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Ἀλεξάνδρου ὁμοίως.
Theodorus hegumenus Xerocepu ſimiliter. Θεόδωρος ἡγούμενος τοῦ Ξηροκήπου ὁμοίως.
Niceta hegumenus Gudila ſimiliter. Νικήτας ἡγούμενος τοῦ Γουδίλα ὁμοίως.
Niceta hegumenus ſancti Eliæ ſimiliter. Νικήτας ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Ηλίου ὁμοίως.
Theoctiſtus hegumenus Auleti ſimiliter. Θεοκτίστος ἡγούμενος τοῦ Αὐλητοῦ ὁμοίως.
Quirici — Conſtans hegumenus ſancti * Cyriaci ſimiliter. Κώνσας ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Κυρίκου ὁμοίως.
Stephanus hegumenus Careonis & archimandrita ſimiliter. Στέφανος ἡγούμενος τοῦ Καρεῶνος καὶ ἀρχιμανδρίτης. ὁμοίως.
Nicephorus hegumenus ſanctæ Dei genitricis ſimiliter. Νικηφόρος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου ὁμοίως.
Theophylactus hegumenus ſancti Eliæ ſimiliter. Θεοφύλακτος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Ηλίου ὁμοίως.
Joannes hegumenus Chenolacci ſimiliter. D Ἰωάννης ἡγούμενος τοῦ Χιωλάκκου ὁμοίως.
Paulus hegumenus * Baulei ſimiliter. Παῦλος ἡγούμενος τοῦ Βαυλίου ὁμοίως.
* Biſtili. * Batilei. * Qairici. * Cyrici — Stephanus hegumenus ſancti * Errici ſimiliter. Στέφανος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Κηρύκου ὁμοίως.
Lazarus hegumenus ſancti Autonomi ſimiliter. Λάζαρος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Αὐτονόμου ὁμοίως.
Ignatius hegumenus Syceos ſimiliter. Ἰγνάτιος ἡγούμενος τοῦ Συκέως ὁμοίως.
Gregorius hegumenus Calliſtrati ſimiliter. Γρηγόριος ἡγούμενος τοῦ Καλλιστράτου ὁμοίως.
Gregorius hegumenus Monagri ſimiliter. Γρηγόριος ἡγούμενος τοῦ Μοναγροῦ ὁμοίως.
Siſinnius hegumenus Aritæ ſimiliter. Σισίννιος ἡγούμενος Αἰρίτου ὁμοίως.
Anaſtaſius hegumenus Carnehenſium ſimiliter. Ἀναστάσιος ἡγούμενος * Καμ. ὁμοίως. * L. Κηρίου
Balianes hegumenus & archimandrita Thermarum ſimiliter. Βαάνης ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης τῶν Θερμῶν ὁμοίως.
Petrus hegumenus Homericenſium ſimiliter. Πέτρος ἡγούμενος τῶν Ομηρίκων ὁμοίως.
Stephanus hegumenus Thermizenſium ſimiliter. Στέφανος ἡγούμενος τῶν Θερμιζῶν ὁμοίως.
Thomas hegumenus Hieragathæ ſimiliter. E Θωμᾶς ἡγούμενος τῶν Ιεραγάθης ὁμοίως.
Theophylactus hegumenus Cathodi ſimiliter. Θεοφύλακτος ἡγούμενος τοῦ Καθόδου ὁμοίως.
Nicephorus hegumenus S. Andreæ ſimiliter. Νικηφόρος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Ανδρέου ὁμοίως.
David hegumenus ſancti Thyrſi ſimiliter. Κωνσαντῖνος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Θύρσου ὁμοίως.
Leo hegumenus ſancti Georgii Cellarum ſimiliter. Λέων ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Γεωργίου τῶν Κελλίων ὁμοίως.
* Laccorum — Joannes hegumenus * Laccenſium ſimiliter. Ἰωάννης ἡγούμενος τῶν Λάκκων ὁμοίως.
Leo hegumenus Leucu hydatos ſimiliter. Λέων ἡγούμενος τοῦ Λάκκου ὕδατος ὁμοίως.
* Agaurı — Gregorius hegumenus * Agauri ſimiliter. Γρηγόριος ἡγούμενος Αγαύρου ὁμοίως.
Iſidorus hegumenus Latri ſimiliter. Ισίδωρος ἡγούμενος τοῦ Λάτρου ὁμοίως.
Doſitheus hegumenus Mnemoſynon ſimiliter. Δοσίθεος ἡγούμενος Μνημοσυνῶν ὁμοίως.

ANNO CHRISTI 787. — ACTIO IV.

Νικηφόρος ἡγούμενος τῆ ἁγίᾳ Σεργίᾳ τῆ Μιδικιῶνες ὁμοίως.
Θεόδωρος ἡγούμενος τοῦ Αμορίᾳ ὁμοίως.
Θεόδωρος ἡγούμενος τῶν Κανδηλῶν ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἡγούμενος τῶν ἁγίων τριῶν Παίδων ὁμοίως.
Ἰωάννης ἡγούμενος τῶν Κοιλάδων ὁμοίως.
Αντώνιος ἡγούμενος τῆ *Δωδεκάθῳ ὁμοίως.
Παῦλος ἡγούμενος τῶν Αγνύων ὁμοίως.
Παῦλος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Πέτρου πόλεως Ποιμανινῶν ὁμοίως.
Εὐσχημων ἡγούμενος Κρίζων ὁμοίως.
Μάκαρις ἡγούμενος Ψαρώδη ὁμοίως.
Επιφάνιος ἡγούμενος τοῦ Παραναύδη ὁμοίως.
Αντώνιος ἡγούμενος τοῦ Περιστερεώνος ὁμοίως.
Δαβίδ ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Γεωργίου Πετιέτ. ὁμοίως.
Ἰωάννης ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Ζωτικοῦ ὁμοίως.
Αγαπιος ἡγούμενος τῆ ἁγίᾳ Θύρσῳ ὁμοίως.
* Δανιὴλ ἡγούμενος τῶν ἁγίων ἀποστόλων Μαγνησίας ὁμοίως.
Θεοδόσιος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Περιζέτων ὁμοίως.
Καλλιστος ἡγούμενος διαφόρων μοναστηρίων Κύπρου ὁμοίως.
Θεοφύλακτος ἡγούμενος Βορδῆ ὁμοίως.
Θεόδωρος ἡγούμενος Λιμβῆ ὁμοίως.
Κώνσας ἡγούμενος τῆ Ιππι ὁμοίως.
Γεώργιος ἡγούμενος Δομνίκων ὁμοίως.
Εὐθύμιος ἡγούμενος Οξιβεπῶν ὁμοίως.

Αντώνιος ἡγούμενος Οὐζίας ὁμοίως.
Βασίλειος ἡγούμενος τῆ ἁγίᾳ Ανδρέᾳ ὁμοίως.
Φίλιππος ἡγούμενος Βεόμων ὁμοίως.
Βασίλειος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Ορτυκιδίων ὁμοίως.
Ακάκιος μοναχὸς τῆ ἁγίᾳ Ορέστῃ ὁμοίως.
Ιωάννης ἡγούμενος τῆ Σωτῆρος ὁμοίως.
Πέτρος μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου Κελλαρίων, ὁμοίως.
Ζαχαρίας ἡγούμενος τῶν Συνδεῶν ὁμοίως.
Θεοφιλος μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου τῆ ἡγουμένου τῆς ἁγίας Θεοτόκου Φωτινῶν ὁμοίως.

Κήρυκος ἡγούμενος Δολοκόμης ὁμοίως.
Σέργιος ἡγούμενος τῶν Γερμίων ὁμοίως.
Ιωάννης πρεσβύτερος τῆ ἁγίᾳ Σεργίᾳ τῶν Γερμίων ὁμοίως.
Νικήτας ἡγούμενος Οκτάων ὁμοίως.
Ανδρόνικος ἡγούμενος Ακραβόρων ὁμοίως.
Πέτρος ἡγούμενος Πλατανίου ὁμοίως.
Μάρκος ἡγούμενος τῆ ἁγίᾳ Ιωάννῃ τῷ Θεολόγῳ ὁμοίως.
Λέων ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Σαλδάλων ὁμοίως.
Κωνσταντῖνος ἡγούμενος τῆ ἁγίᾳ Στεφάνῳ τῆ Αντιψιλίᾳ ὁμοίως.
Θεόδωρος μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου Θεοδότου ἡγουμένου τῆς ἁγίας Θεοτόκου Καλοκετῶν ὁμοίως.

Εὐτυχιανὸς μοναχὸς τῶν Καλλιστράτου ὁμοίως.
Θεόδοτος μοναχὸς τῆς ἁγίας Θεοτόκου Επικανζῆ ὁμοίως.

A Nicephorus hegumenus ſancti Sergii Midicionis ſimiliter.
Theodorus hegumenus Amorii ſimiliter.
Theodorus hegumenus Atraſtenſium.

Conſtantinus hegumenus ſanctorum trium Puerorum ſimiliter.
Joannes hegumenus Cœladenſium ſimiliter.
Antonius hegumenus Dodecathroni ſimiliter.
Paulus hegumenus Agnyon ſimiliter.
Paulus hegumenus ſancti Petri civitatis Pœmanenſium ſimiliter.

Euſchemon hegumenus Crizenſium ſimiliter.
* Macarius hegumenus Pſarodi ſimiliter. * Gr. Macarii
B Epiphanius hegumenus Paranandi ſimiliter.
Antonius hegumenus Periſtereonos ſimiliter.
David hegumenus ſancti Georgii * ſimiliter. * Prieti

Joannes hegumenus ſancti Zotici ſimiliter.
Agapius hegumenus ſancti Thyrſi ſimiliter.
* Daniel hegumenus ſanctorum apoſtolorum Magneſiæ ſimiliter. * Gabrieli
Theodoſius hegumenus ſanctæ Dei genitricis Perizetorum ſimiliter.

Calliſtus hegumenus diverſorum * monachorum Cypri ſimiliter. * Gr. monaſteriorum & in c. Jol.
Theophylactus hegumenus Bordæ ſimiliter.
C Theodorus hegumenus Limbi ſimiliter:
* Conſtantinus hegumenus Hippi ſimiliter. * Gr. Conſtans

Georgius hegumenus Domnicenſium ſimiliter.
* Euthymius hegumenus Oxybetenſium ſimiliter. * in m/. Jol. addit. Euthymius hegumenus Peputcutium
Antonius hegumenus Uziæ ſimiliter.
Baſilius hegumenus ſancti Andreæ ſimiliter.
Philippus * Beſceſſium ſimiliter. * Beomorum
Baſilius hegumenus ſanctæ Dei genitricis Ortycidienſium ſimiliter. * Beſſentium

Acacius monachus ſancti Oreſtis ſimiliter.
Joannes hegumenus ſancti Salvatoris ſimiliter.
Petrus monachus, & ex perſona * Cellarum, * Cellariorum
D ſimiliter.
Zacharias hegumenus * Syndenſium ſimiliter. * MS. Sazdenſium. Hard.
Theophylus monachus, & ex perſona hegumeni ſanctæ Dei genitricis Photnon, ſimiliter.

Cerycus hegumenus Dolocomæ ſimiliter.
Sergius hegumenus * Geſinenſium ſimiliter. * Germiorum
Joannes presbyter ſancti Sergii Germion ſimiliter. * Gerpenſium
Niceta hegumenus * Octaorum ſimiliter. * Octarini
Antonius hegumenus Acraborum ſimiliter.

Petrus hegumenus Platanii ſimiliter.
Marcus hegumenus ſancti Joannis Theologi ſimiliter.
E Leo hegumenus ſanctæ Dei genitricis Saldaienſium ſimiliter.

Conſtantinus hegumenus ſancti Stephani Antipſili ſimiliter.
Theodorus monachus, & ex perſona hegumeni ſanctæ Dei genitricis Calocetenſium, ſimiliter.

Eutychianus monachus monaſterii Calliſtrati ſimiliter.
Theodorus monachus ſanctæ Dei genitricis Epicanzi ſimiliter.

Joan-

ACTIO IV. — ANNO CHRISTI 787.

Joannes monachus, & ex perſona Stephani hegumeni Boniſenſium, ſimiliter.
Ἰωάννης μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου Στεφάνου ἡγουμένου Βονισῶν ὁμοίως.

Calliſtus monachus ejuſdem monaſterii Boniſenſis ſimiliter.
Κάλλιστος μοναχὸς τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου Βονισῶν ὁμοίως.

Niceta hegumenus ſanctæ Dei genitricis monaſterii Caſtrii Tii ſimiliter.
Νικήτας ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου μονῆς τοῦ Κάστρου τῆς Τίου ὁμοίως.

Samuel monachus archangeli Gabrielis ſimiliter.
Σαμουὴλ μοναχὸς τοῦ ἀρχαγγέλου Γαβριὴλ ὁμοίως.

Theodoſius hegumenus ſanctæ Trinitatis ſimiliter.
Θεοδόσιος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Τριάδος ὁμοίως.

Joannes monachus, & ex perſona Strategii hegumeni, * ſimiliter.
Ἰωάννης μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου Στρατηγίου ἡγουμένου τῆς ἁγίας Θεοτόκου ὁμοίως.

* ſanctæ Dei genitricis. * Hilarius. * Gr. addit. Cellarum * Cellion. * Theodoſius

* Hilarion monachus ſanctæ Dei genitricis * ſimiliter.
Ἱλαρίων μοναχὸς τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῶν Κελλίων ὁμοίως.

* Doſitheus monachus ſancti Theodori Sicundæ ſimiliter.
Θεοδόσιος μοναχὸς τοῦ ἁγίου Θεοδώρου τῆς Σικούνδας ὁμοίως.

Paulus hegumenus ſanctæ Dei genitricis Tyroſinun ſimiliter.
Παῦλος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Τυμπ. ὁμοίως.

Leo hegumenus ſancti Cyriaci ſimiliter.
Λέων ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Κυριακοῦ ὁμοίως.

Epiphanius hegumenus ſanctæ Dei genitricis Limnas ſimiliter.
Ἐπιφάνιος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Λίμνας ὁμοίως.

Georgius hegumenus ſanctæ Dei genitricis ſimiliter.
Γεώργιος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου ὁμοίως.

Coſmas hegumenus ſanctæ Dei genitricis Paradiſii ſimiliter.
Κοσμᾶς ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου τοῦ Παραδεισίου ὁμοίως.

Euſchemon monachus ſancti Salvatoris juxta Byraicum ſimiliter.
Εὐσχήμων μοναχὸς τοῦ Σωτῆρος πλησίον τοῦ Βυραϊκοῦ ὁμοίως.

Bardas hegumenus, & archimandrita Pruſiadis, ſimiliter.
Βάρδας ἡγούμενος καὶ ἀρχιμανδρίτης Προυσιάδος ὁμοίως.

Petrus hegumenus ſanctorum apoſtolorum Caſtri Protili ſimiliter.
Πέτρος ἡγούμενος τῶν ἁγίων ἀποστόλων Καστροπωγωτίλου ὁμοίως.

Baſilius monachus civitatis Amorii ſanctæ Dei genitricis ſimiliter.
Βασίλειος μοναχὸς τοῦ Ἀμορίου τῆς ἁγίας Θεοτόκου ὁμοίως.

Baſilius presbyter, & hegumenus monaſterii Oxypetri, ſimiliter.
Βασίλειος πρεσβύτερος μονῆς τοῦ Ὀξυπέτρου ὁμοίως.

Philippus hegumenus Eumeniæ ſimiliter.
Φίλιππος ἡγούμενος Εὐμενείας ὁμοίως.

Baſilius hegumenus ſancti Luciani ſimiliter.
Βασίλειος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Λουκιανοῦ ὁμοίως.

Theophylactus hegumenus Pegadii ſimiliter.
Θεοφύλακτος ἡγούμενος τοῦ Πηγαδίου ὁμοίως.

* Gr. monachus & in c. Iol.

Anthimus * hegumenus Pſamathi ſimiliter.
Ἀνθίμος μοναχὸς Ψαμάθου ὁμοίως.

Michael hegumenus ſancti martyris Georgii ſimiliter.
Μιχαὴλ ἡγούμενος τοῦ ἁγίου μάρτυρος Γεωργίου ὁμοίως.

Chriſtophorus hegumenus Candelarum ſimiliter.
Χριστοφόρος ἡγούμενος τῶν Κανδήλων ὁμοίως.

Nicolaus hegumenus Cænurgon ſimiliter.
Νικόλαος ἡγούμενος τῶν Καινουργῶν ὁμοίως.

Siſinnius hegumenus Lithini ſimiliter.
Σισίννιος ἡγούμενος τοῦ Λιθίνου ὁμοίως.

Thomas monachus Moſynenſium ſimiliter.
Θωμᾶς μοναχὸς Μοσυνῶν ὁμοίως.

Michael monachus, & ex perſona hegumeni monaſterii ſanctæ Dei genitricis Pyrgi, ſimiliter.
Μιχαὴλ μοναχὸς, καὶ ἐκ προσώπου τοῦ ἡγουμένου μονῆς ἁγίας Θεοτόκου τοῦ Πύργου ὁμοίως.

Gregorius hegumenus ſanctæ Dei genitricis ſymbolorum ſimiliter.
Γρηγόριος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Συμβόλων ὁμοίως.

Joannes hegumenus ſanctæ Dei genitricis Rudenſium ſimiliter.
Ἰωάννης ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου Ῥέδων ὁμοίως.

* Coſmas

* Conſtantinus hegumenus ſancti Petri Hydendrenſium ſimiliter.
Κώνσας ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Πέτρου Ὑδενδρῶν ὁμοίως. * ἀμ. Κοσμᾶς

Symeon hegumenus ſanctæ Dei genitricis Abramitenſium ſimiliter.
Συμεὼν ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου τῆς Ἀβραμιτῆς ὁμοίως.

Gregorius hegumenus ſancti Clementis ſimiliter.
Γρηγόριος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Κλήμεντος ὁμοίως.

* inſulæ

Theognis hegumenus monaſterii ſancti apoſtoli Timothei Cretenſium * ſimiliter.
Θέογνις ἡγούμενος τοῦ ἁγίου ἀποστόλου Τιμοθέου τῆς Κρητῆς νήσου ὁμοίως.

Joannes hegumenus ſancti martyris Theodori ſimiliter.
Ἰωάννης ἡγούμενος τοῦ ἁγίου μάρτυρος Θεοδώρου ὁμοίως.

Theodoſius hegumenus ſanctæ Dei genitricis ſimiliter.
Θεοδόσιος ἡγούμενος τῆς ἁγίας Θεοτόκου ὁμοίως.

Petrus hegumenus S. Joannis deiloqui Cretenſium inſulæ ſimiliter.
Πέτρος ἡγούμενος τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου τῆς Κρητῆς νήσου ὁμοίως.

ΠΡΑ-

809. godine, 13. januara u Kotoru:
Langobard Andreacije daruje rodnom Kotoru mošti svetog Trifuna
pošto njegovu kćer nije uspio da ugrabi neimenovani slovenski kralj iz Duklje[448]

Ja, Andreacije sa svojom suprugom Marijom, sinom Petrom i ćerkom Marijom, sagradio sam crkvu svete Marije Infunarije i moja ćerka Marija je dovela muža, a druga(?) nije htjela muža i rekla je svome ocu: Načini mi keliju (klauzuru) u svetoj Mariji sa desne strane; i otac joj načini onako kako je njegova ćerka željela, a sudija koji je sudio u Dukli i čuo da je lijepa, htio je da je uzme na silu i potom prijatelji njeni koji su to čuli rekoše njoj i ocu njenom, gospodinu Andreaciju i gospodin Andreacije reče svojoj ćerci: Kćeri, čuo sa to i to i da sudija te i te noći ima da te otme; ona odgovori: Oče moj, bolje mi je umrijeti nego taj zločin pretrpjeti; i one noći njen otac je skloni; i te noći dođe sudija sa mnogo ljudi i tražaše ćerku gospodina Andreacija i ne nađe je. I poslije mnogo godina dođoše (doploviše) Venetici i doniješe mošti svetog Trifuna, a kada gospodin Andreacije ču da ti Venetici posjeduju mošti svetog Trifuna, ode na tu lađu i reče Veneticima: Molim vas, najdraži prijatelji, prodajte mi mošti svetog Trifuna, a Venetici mu rekoše: Ako ti obećavaš da ćeš mu svim svojim srcem i ljubavlju služiti, prodajemo ti, a ako ne, nećemo ti ga dati; i onda (on) obeća da će posvetiti crkvu njegovom imenu, te ga (tj. tijelo, mošti) prodadoše gospodinu Andreaciju, a on ga pribavi za dvije stotine rimskih solida i za jednu krunu ukrašenu dragim kamenjem od sto solida, ukupno za tri stotine solida; a kada su ga iznijeli sa lađe, dođoše klerici po redu (po hijerarhiji), kako i priliči časnim moštima, a kada ga poniješe putem prema trgu, tijelo svetog Trifuna se zaustavi i dođe kapetan lađe koji ga je dovezao i reče: Oh, sveti Trifune, toliko vremena sam ja tebe vozio, a ti ovdje bar korak kreni; njemu se tada iščašiše usta do ušiju i tako učini prvo čudo, a klerici se stadoše moliti svetom Trifunu i on se sažali na kapetana, pa ga poniješe još malo i on se ukopa; i dospodin Andreacije sa svojom ženom Marijom na tom mjestu načini crkvu u njegovo ime i (ona) ostade sve do današnjeg dana na hvalu i čast svetog Trifuna i ona bijaše potčinjena gospodinu Andreaciju koji ju je posjedovao; i (on) je predade svojim sinovima, a jednom sinu dade sto solida; i ovo su njegovi oslobođenici: Marin i Premarh i bijahu kupljeni na jednoj scaranci(?) svetog Trifona, a u drugoj generaciji od zaratina(?), po imenu Granci i oni su oslobođenici, a vi nemojte govoriti da su oni oslobođenici, nego braća.

Farlati, *Ilirija Sakra*, tom. 6. str. 425.

[448] *I. Kukuljević, vol. 1, p. 40*.

LIV. 809. 13. siečnja. U Kotoru.

Biljčžka kako je njeki Andrejac sa svojom suprugom Marijom kupio moći sv. Trifuna od njekih mletčanah za 300 rimskih solidah, i kako sagradi crkvu na čast istoga svetca, koju darova svomu sinu, zajedno s njekimi slobodnjaci.

Instrumentum corporis nostri gloriosi Confalonis sancti Tryphonis anno a Christi incarnatione octigentesimo nono die decima tertia Januarii.

Ego Andreatius et cum coniuge mea Maria et cum filio meo Petro et cum filia mea Maria aedificauimus ecclesiam sanctae Mariae in fumariae et filia mea Maria tulit virum, et alia noluit virum et dixit ad patrem suum Fac mihi in clausuram in sancta Maria ad partem dexteram, et fecit ei pater sicuti placuit filiae suae et iudex qui sedebat in Ducle, audiuit quod esset pulcra, voluit eam tollere per forzam et deinde audientes amici eius dixerunt ei et patri eius domno Andreatio, et domnus Andreatius dixit filiae suae: Filia, audiui haec, quia iudex in illa nocte habet te tollere; illa respondit. Pater mi, melius est mihi mori quam hoc scelus perpetrare; et illa nocte pater eius excludit illam; et in illa nocte venit iudex cum gente multa, et quaerebat filiam domni Andreatii, et non inuenit eam. Et post annorum curriculum venerunt Venetici, et adduxerunt corpus sancti Tryphonis, et quando audiuit domnus Andreatius quod habeant ipsi Venetici corpus sancti Tryphonis, abiit ad ipsam nauim, et dixit ad Veneticos: Rogo vos, amici carissimi, vendite mihi corpus sancti Tryphonis, et dixerunt Venetici: Si tu promittis seruire ei cum tota mente et amore, vendimus tibi, et si non, non dabimus tibi eum; et deinde promittit se vouere ecclesiam in eius nomine, et vendiderunt eum domno Andreatio, et comparauit illum per ducentum solidos romanos et unam coronam gemmatam, per centum solidos; fiunt simul trecenti solidi; et quando eum exposuerunt de naui, venerunt clerici secundum ordinem, qui pertinet ad sacrum corpus, quando autem portauerunt per viam fori corpus sancti Tryphonis, et stetit et venit nauclerius, qui eum adduxerat, et dixit: Oh sancte Tryphon, tanto tempore te adduxi et modo hic passum perge; et extorsit eius os usque ad aures, et hoc fecit primum miraculum et clerici orauerunt ad sanctum Tryphonem et fecit misericordiam super ipsum nauclerum, et portauerunt eum paulo, et fixit se; et domnus Andreatius cum coniuge sua Maria fecit in illum locum ecclesiam in nomine eius, et permanet usque in hodiernum diem ad laudem et honorem sancti Tryphonis, et haec fuit subiecta domnii Andreatii quam habuit; et dedit eam filiis suis, ad unum filium dedit centum solidos; et hi sunt liberti eius: Marinus et Premarch: et sunt comprati in una scaranza de sancto Tryphone, et alia generatione de zaratinis, nomine Granci, et sunt liberti, et non dicatis eos liberti sed fratres.

Farlati Illyr. Sacr. T. VI. str. 425.

824. godine, mjeseca aprila: Konstantinopoljski carevi podržavaju ikonoklazam[449]

PISMO
IMPERATORA KONSTANTINOPOLJSKIH MIHAILA BALBA I TEOFILA
O TOME DA SE NE TREBA KLANJATI IKONAMA, UPUĆENO LUDOVIKU PIJU
IZ LJETA GOSPODNJEG 824.

U ime Oca i Sina i Svetoga Duha, jednog i jedinog istinitog Boga. Mihailo i Teofil, imperatori rimski koji vjeruju u Boga dragom i poštovanom bratu Hludoviku slavnom kralju Franaka i Langobarda koji su ga izvikali imperatorom.
Ne sumnjamo da je vašoj duhovnoj ljubavi poznato da je napisano: *Svaki dar dobri i svaki poklon savršeni odozgo je, silazi od Oca svjetlosti* (Jk. 1, 17). I opet Sveti Duh je govorio kroz presvetog Solomona: *Mnom carevi caruju, i vladaoci postavljaju pravdu.* (Prič. 8, 15). A kroz jednog od proroka kaže: *Ja ga podigoh (*za cara*) u pravdi* (Isa. 45, 13). Jer svakako smo od Boga Gospoda i Spasitelja našega primili darove koji su nam dati, te zbog toga smatramo dostojnim da sve to, ako je moguće, podrobno objavimo svoj trojici vjernih pravoslavnih hrišćana koji pripadamo jednoj našoj, a u najvećoj meri vašoj Hristu dragoj i mirotvornoj slavi. Ali da ne bismo govorili mnogo, svešćemo to na kratak razgovor sa vama. Dva velika i glavna poglavlja (tj. dva velika i glavna pitanja) treba da primimo k srcu. Jedno je da je promislitelj svih dobrih stvari Gospod Isus Hristos istiniti naš Bog podario carstvu dostojanstvo. Drugo, da je dopustio da zbog nekih grijehova narodi Njemu potčinjeni dospiju u neke nevolje. Ali da bi se lakše razumjelo, to bi se moglo objasniti kratkom pričom. No ipak nam se čini potrebnim da početak pripovijesti, koju namjeravamo da izložimo, počnemo da pričamo ovako. Dakle, u vrijeme Leona, koji je prije nas bio na vlasti, neki čovjek, po imenu Toma, učenik starog đavola, bio je spreman izvršilac njegovog djela. Taj čovek, pošto je bio podanik nekog od najvećih patricija, u vrijeme kada je na vlasti bila Herena, počinio je prevaru protiv svog gospodara, to jest obljubio je ženu svoga gospodara. Kada se to saznalo, pobjegao je u Persiju plašeći se da će biti po zakonu osuđen. Pošto je on tamo boravio od vremena pomenute Herene pa sve do pomenutoga Leona, odričući se vjere u Hrista, pa je tako bio i izdajnik hrišćanske vjere, da bi što lakše mogao mnoge nevjernike od Saracena i ostalih neznabožaca potčiniti svojoj volji. Pričao im je da je on Konstantin, sin već pomenute carice Herene i da je drugi umjesto njega oslijepljen, a da je on sam nepovrijeđenih očiju pobjegao. Iz tog razloga su mu pomenuti neznabošci prilazili. Prvo je počeo sa njima da vrši razbojništva, pa je i druge na silu za sebe vezao, a neke i dajući im novac, za šta se postarao obećavajući im počasti i dostojanstva (tj. položaje). I da skratim priču, taj Toma je izlazeći iz Persije sa Saracenima, Persijancima, Hiberima, Armenima, Avasima i drugim nama stranim narodima u vrijeme pomenutog Leona iznenada je sa pomenutom jakom voskom počeo da ratuje i pljačkajući je sebi potčinio čitavo dukatstvo (vojvodstvo) Armenije, zajedno sa dukatstvom (vojvodstvom) Haldeje, a to je narod koji je naseljavao planinu Kavkaz, a isto tako je jakom vojskom savladao i dukatstvo (vojvodstvo) Armenijačana(?).

Pošto se sve tako dogodilo, da zbog previše riječi izostavimo većinu događaja, to je u to vrijeme dovelo do velike nevolje, pomenuti Leon je, ne mogući da zadrži napad toga tiranina i našavši se u velikoj stisci i očajanju zbog (nemogućnosti) povratka (izgubljenih oblasti), iznenada je bio ubijen u zavjeri nekih zlotvora skovanoj protiv njega. Pošto je on bio ubijen i

[449] *Mansi, vol. 14, p. 417* – pismo pročitano na saboru koji je imperator Luj sazvao u Parizu.

A

MICHAELIS BALBI ET THEOPHILI IMPP. CONSTANTINOPP.

EPISTOLA

DE NON ADGRANDIS IMAGINIBUS

Ad Ludovicum Pium imp. Romanorum de anno D. DCCCXXIV.

In nomine Patris, & Filii, & Spiritus Sancti, unius, soli, veri Dei. Michael & Theophilus fideles in ipso Deo Imperatores Romanorum dilecto & honorabili fratri Hludovico glorioso regi Francorum & Langobardorum, & vocato B eorum Imperatori.

NOtum esse non ambigimus vestræ spiritali dilectioni scriptum esse: *omne datum optimum & omne donum perfectum, desursum est, descendens a Patre luminum*. Et iterum ait Spiritus Sanctus per Sanctissimum Salomonem: *Per me Reges regnant & potentes scribunt justitiam*. Et per quemdam Prophetam ait: *Ego suscitavi eis cum justitia Regem*. Nam quidem hæc a Deo data Domini & Salvatoris nostri dona suscepimus, propterea hoc dignum putamus omnibus unius tribus nostræ fidelibus & orthodoxis Christianis, & maxime vestræ Christo dilectæ & pacificæ gloriæ, omnia, si possibile est, subtiliter adnuntiare. At- C tamen ut non multa loquamur, brevem in sermone hoc rationem vobiscum faciemus. Duo enim capitula magna & præcipua est nobis cordi intimare. Unum quia dispositor omnium bonarum rerum Dominus Jesus Christus verus Deus noster adduxit ad Imperii dignitatem. Alterum quod permisit propter quædam peccata subjecti populi sui provenire quaidam tribulationes. Sed ut facilius intelligi possit, breviori sermone comprehendi potest. Attamen necesse nobis videtur ut initium rei quam prosequuturi sumus, tractare inchoemus hoc modo.

Igitur tempore Leonis, qui ante nos hoc imperium tenuit, quidam homo Thomas nomine, antiqui diaboli discipulus, & ejus operis promptus D perpetrator fuit. Is cum esset cuidam ex maximis patriciis subjectus, tempore quo Herena imperium tenuit, fraudem operatus est in dominum suum, scilicet concubuit cum uxore domini sui. Cum hæc res ad notitiam pervenisset, profugit in Persas timens legalem subire sententiam. Qui cum illic moras fecisset, a diebus præfatæ Herenæ usque ad prædictum Leonem fidem Christi abnegans, & hoc modo proditor fidei Christianæ fuit, quo facilius potuisset multos infideles Saracenorum & ceterarum aliarum gentium ad suam perducere voluntatem. Suggerebatque eis quod ipse esset Constantinus filius sæpe dictæ Herenæ Imperatricis, & quod alter pro eo esset oculis privatus, & ipse illæsis oculis sanus evasisset. Pro E qua re prædicti gentiles ei adhæserunt. Primum quidem cepit cum eis exercere latrocinia & alios vi sibimet sociare, quosdam vero perditione (f. præbitione) pecuniarum, quosdam quidem honorum & dignitatum promissionibus sollicitavit. Et ut hæc compendiosius expediam, idem Thomas exiens de Perside cum Saracenis & Persis, Hiberis, Armenis, & Avassis & reliquis gentibus

Concil. General. Tom. XIV

pošto tada niko nije vladao, zahvaljujući pomoći Oca i Sina i Svetoga Duha, jednosuštnog božanstva i zastupništvom vladičice i prečiste Bogorodice i svih svetih, sabralo se mnoštvo po starom običaju, to jest preblaženi patrijarh, preslavni naši patriciji, presvijetli senatori i prvaci, koji su tada bili u raznim provincijama i na osnovu saglasnosti svih njih udostojeni smo ovoga carstva, najviše zbog prijeteće opasnosti i nevolja, koje je stvarao onaj ubica i izdajnik otadžbine. Bili smo, naime, poznati i dragi našim presvijetlim prvacima.

Na taj način došavši na vlast, zatekli smo hrišćane podijeljene i nesložne i da se tačnije izrazimo, većinu smo zatekli kao sljedbenike jeresi i bezbožništva onog bezbožnog tiranina i zbog toga nijesmo mogli lako one naše vjerne hrišćane odmah da ujedinimo da bismo bili u stanju da ga pobijedimo. Pošto smo mi tim razlozima bili spriječeni, on je iskoristivši priliku, većinu uspio da privuče k sebi i, sakupivši tako veliki deo naše flote i brzih brodova, stekao je mogućnost pristupa djelovima Trakije i Makedonije i tako brzo došavši opsjeo je naš grad i pomorskim snagama je opkolio mjeseca decembra 15. indikcije. A mi, premda je sa nama bila manjina vojnika i boraca, nijesmo oklijevali, nego smo sa njima ušli u borbu i odbili ih od grada. Ali budući da je on, kao što je već rečeno, imao jaku vojsku, (koja se sastojala) ne samo od onih koje smo gore spomenuli, nego i (***od vojske) iz Azije i oblasti Evrope, Trakije, Makedonije, Tesalonije(!?) i okolnih Sklavinija (Slovenskih oblasti)***, što su sve razlozi da produži da nas opsijeda; opsada je bila čas bliža, čas udaljenija i trajala je godinu dana.

Mi smo, pak, videći tako veliku upornost i onog đavola i ubice i neznanje i zavedenost hrišćana koje je on zaveo, uzdali se u Hrista istinitoga Boga, koji nam uvijek pomaže i krijepi i sa iskrenom vjerom ušli smo u naš grad protiv onog tiranina koji se tada smjestio u gradu sa gotovo tri stotine vojnika.

I kada smo započeli bitku, sam Gospod Bog naš, koji uvijek pomaže i štiti naše carstvo, poslao je *vojvodu vojske Gospodnje* (Isu. 5, 14), kao što se priča da je poslao Isusu Navinu, i on porazi i raspršи njihovu silu i učini da mi pobijedimo (u borbi) protiv njega. Želeći da poštedimo hrišćane zapovijedili smo da se svira povlačenje i spriječili naše da vrše pokolj. I tom prilikom su pagani i inoplemenici, koji su sa Tomom, uzrokom svoje propasti, bili izišli (iz grada) i pobegli pred našim progoniteljima i sklonili se u neki grad provincije Trakije, po imenu Arkadiopolj. Neki od njih, pošto su bili razbijeni, sklonili su se u brdima. Jedan dio njih ušao je u grad Panad.

Mi smo pak, pošto smo poslali svoje vojske, započeli da ih opsijedamo. Ali sam Grad, u kome je bio onaj Bogu mrski nezaboravni čovjek sa svojim sljedbenicima, pet mjeseci je bio pod opsadom, jer smo, kao što smo već rekli, željeli da poštedimo i narod i Grad, a onda smo ga uhvatili živog, kao i sve koji su bili sa njim, kako smutljivce, tako i inoplemenike. I zapovijedili smo da samog Tomu, odsjekavši mu ruke i noge, okače na motku. Od dvojice pak za koje se govorilo da su njegovi usvojeni sinovi, jednog su naši u Aziji i ubili, a što se drugog tiče, zapovijedili smo da bude osuđen na istu smrt kao i njihov poočim. I tako je za vjekove vjekova sa zemlje izbrisana uspomena na njih, kao što je napisano: *Neprijatelju nestade mačeva na kraju* (Ps. 9, 7). Takođe smo i sve Saracene i Armene, kao i ostale koji su pobjegli iz bitke, sve pohvatali žive i Božijom promišlju osvetili im se. Potom smo se uputili i stigli do tvrđave (kastela) koja se zove Pinid(sic), u koju se bješe sklonio već pomenuti dio naših neprijatelja, kojima smo obećali život ako budu htjeli da pređu u našu vjeru. Ali pošto je njima, jer nijesu željeli da se pokore našim zapovijestima bilo milije da umru nego da se predaju, Bog je poslao protiv njih zemljotres koji je potresao grad i od koga su se srušili bedemi, kao što se priča da je bilo sa Jerihonom, i tako su pali u naše ruke. I tako smo doživjeli čudo svemogućeg Boga, te smo smatrali da to čudo nikako ne treba kriti, nego da treba svuda objaviti slavu Božiju i Njegovu veličanstvenost. I tako smo se slaveći pobjedu vratili u svoju palatu.

A alienigenarum tempore prædicti Leonis ſubito cum prædicta manu valida perpræliaret, direptione ſibi ſubdidit totum Armeniæ Ducatum ſimul & ducatum Chaldeæ, quæ gens montem Caucaſum incolit, nec non & Ducem Armeniacorum cum manu valida devicit.

His ergo ita geſtis, ut plurima omittamus propter ſuperfluitatem verborum quæ in hac tempeſtate tribulationum contigerunt, cujus tyranni impetum non valens memoratus Leo imperator ſuſtinere, & in his anguſtiis conſtitutus de recuperatione deſperans, a quibuſdam improbis conjuratione in eum facta ſubito occiſus eſt. Quo interfecto, & cum nemo tunc imperaſſet, per adjutorium Patris & Filii & Spiritus Sancti, unius conſubſtantialis
B divinitatis, & per interceſſiones dominatricis & intemeratæ Dei Genitricis & omnium Sanctorum convenit multitudo ſecundum antiquum morem, videlicet beatiſſimus patriarcha, glorioſi Patricii noſtri, illuſtres ſenatores & Principes, qui illic tunc affuerunt diverſarum provinciarum, quorum omnium conſenſu ad hoc Imperium elevati ſumus, maxime propter imminentes anguſtias & tribulationes, quas faciebat homicida ille & proditor patriæ. Fuimus enim noti inluſtribus Principibus noſtris & cari.

Hoc modo ad imperium provecti, invenimus Chriſtianos diviſos & diſcordantes, & ut verius dicamus, plurimos invenimus illius impii Tyranni errorem & impietatem ſequentes, & ob hoc non
C potuimus facile illos fideles noſtros Chriſtianos ad hoc adunare, ut eum expugnare valuiſſemus. Quibus caſibus nos impediti, ille hâc occaſione accepta, ſollicitando ſibi plurimos ſociavit, & ex claſſibus noſtris & dromoniis collectis pereſtatem habuit veniendi partibus Thraciæ & Macedoniæ, & ſic feſtinus veniens civitatem noſtram obſedit, & navali exercitu circumdedit eam in menſe Decembri XV. Indictione. Nos autem, quamvis nobiſcum paucitas militum & pugnatorum eſſet, non prætermiſimus, quin ſemper cum eis congrederemur in certamine & eos a civitate repelleremus. Sed cum ille, ut ſuperius dictum eſt, hoſtium validam manum habuiſſet, non ſolum de his quos ſupra memoravimus, ſed etiam
D de Aſiæ & Europæ partibus Thraciæ, Macedoniæ, Theſſaloniæ, & circumjacentibus Sclaviniis; hæc cauſſa prolongavit obſidionem noſtram; hæc eadem obſidio modo propior, modo longior uſque ad unius anni ſpatium perſeveravit.

Nos autem videntes illius diaboli & homicidæ longam pertinaciam & ignaviam & ſeductionem Chriſtianorum, qui ab eo ſeducti ſunt, poſuimus ſpem noſtram & virtutem in Chriſtum verum Deum noſtrum adjutorem & corroboratorem, atque cum ſincera fide civitatem noſtram ingreſſi ſumus adverſus illum tyrannum qui tunc fere triginta milibus ab urbe noſtra reſidebat. Cumque prælium committeremus, ipſe Dominus Deus noſter, qui ſemper adjutor & protector imperii no-
E ſtri eſt, miſit principem militiæ virtutis ſuæ, ſicut legitur feciſſe Jeſu Nave, & diſſolvit ac diſſipavit virtutem eorum & prævalere nos fecit adverſus eum. Volentes Chriſtianis parcere, receptui canere juſſimus, & noſtros a cæde coercuimus. Et hac occaſione pagani & alienigenæ, qui cum Thoma perditionis eorum auctore fuerant, evaſerunt & in fugam verſi ſunt & a nobis perſecuti, in quadam civitate provinciæ Thraciæ nomine Ar-

D d ca-

Od tog vremena svi hrišćani našega carstva vratili su se u jedinstvo mira i pređašnju slogu, slaveći i veličajući našeg zaštitnika Gospoda Isusa Hrista, koji je blagoizvolio da ujedini svoj narod u jedinstvu vjere u podaništvo našega carstva, koje je od Njega. Zbog toga smo smatrali da je dostojno da vama, kao miroljubivom prijatelju i duhovnom bratu i, kako vjerujemo, saučesniku u radosti od Boga našega carstva, ispričamo sve što se sa nama zbilo, kako bismo pohvalama i himnama zajedno hvalili i slavili Spasitelja našega G(ospoda) I(susa) H(rista), kako i dolikuje poštovaocima iste vjere i religije. Trebalo je, naime, još odmah u početku naše vladavine, kao svom duhovnom i miroljubivom bratu, da vam svojim iskrenim pismom ispričamo šta se sa nama dešavalo. Ali, kao što je gore rečeno, u tome nas je spriječila pobuna pomenutog tiranina i pobunjenika sramnom smrću kažnjenog Tome.

No, sada nam je Bog dao ovo sadašnje pogodno vrijeme nakon njegovog (tj. Tominog) smaknuća i ujedinjenja i sloge našeg naroda. I stoga smo smatrali pravednim da vašoj slavi pošaljemo Teodora našeg protospatarija i stratega, Nikitu presvetog mitropolita Mirskog iz Likije, Fortunata arhiepiskopa Venecije, Teodora prepoštovanog đakona i ekonoma one presvete Božije katoličanske i velike crkve Svete Sofije i Leona našeg kandidata. I ne samo ovim našim redovima (tj. pismom), nego i preko te gospode vašoj slavi objavljujemo sve što je tome prethodilo, kako bismo, kako preko njih, tako i preko vaših poslanika ponovo mogli znati kako je vaše zdravlje, a istovremeno i kakva je bezbjednost vaših ljudi, kao i kakav je kod vas napredak svih vaših poslova. Osim toga sada ovim svojim iskrenim i prisnim pismom podržavamo i potvrđujemo mir i prijateljstvo sklopljeno između vas i nas, prizivajući za posrednika toga mira Gospoda koji je rekao: *Mir svoj dajem vam, mir vam ostavljam* (Jn. 14, 27), da bismo taj mir i ljubav učinili i pokazali sjajnijim i čvršćim nego u prošla vremena i za prethodnih vlasti, jer i mi tako mislimo, pa se nadamo da vaša preslavna vlast osjeća isto tako kao i mi. Jer ljubav i mir može, po riječima Gospodnjim, i jednu i drugu vlast učiniti čuvarima Njegovih zapovijesti. Jer je rekao: *koji me ljubi. . . zapovijesti moje drži* (Jn. 14, 21). I još je rekao: *Po tome će svi poznati da ste moji učenici ako budete imali ljubavi među sobom* (Jn. 13, 35).
Ali vašoj hristoljubivoj ljubavi saopštavamo još i to da su se mnogi od crkvenih pa i svjetovnih ljudi otuđili od apostolskih predanja, ne drže se ni otačkih odluka i postali su pronalazači rđavih stvari. Kao prvo, iz svetih hramova su izbacili životvorne krstove i na njihova mjesta postavili ikone i pred njih postavili kandila i zapalili miomirise da im kade i toliko im počasti ukazivali kao da su onaj časni i životvorni znak na kome je Hristos naš istiniti Bog izvolio da radi našeg spasenja bude raspet. Pojali su im i klanjali im se i od tih likova tražili pomoć. Mnogi su čak takve likovne predstave zaodijevali odeždom, činili ih vršiocima krštenja svojih sinova. Drugi su pak želeći da se zamonaše, zanemarivali sveštenike koji su ranije obično vršili monaški postrig i posluživši se kipovima dopuštali da im postrižu kosu tobože u njihovom naručju. Neki opet od sveštenika su, stružući boje sa likova, te boje mešali u prijesni hleb i vino i davali da se tim prinosom nakon savršene liturgije pričešćuju oni koji su to htjeli. Neki su čak Tijelo Gospodnje stavljali u ruke kipova da bi odatle uzimali oni koji hoće da se pričeste. Poneki su se pak prezrevši crkvu u običnim kućama počeli služiti ikonama umjesto oltarom i na njima služiti svetu Tajnu i dešavalo se u crkvama još mnogo toga tome slično, što je nedopušteno i u suprotnosti sa našom religijom, što je izgleda bilo dovoljno nedostojno učenih i mudrih ljudi.

Stoga su pravoslavni carevi i naučeniji sveštenici odlučili da sazovu pomjesni sabor koji bi morao da obavi istraživanje svega ovoga i oni su se odmah sabrali, nadahnuti Svetim Duhom.

Zajedničkom odlukom sve takve (pojave) su zabranili i naložili da se ikone (i kipovi) uklone sa nižih mjesta, a dopustili su da na svojim mjestima ostanu one, koje su bile postavljene na uzvišenijim mjestima, ali su zabranili da se likovna predstava smatra Svetim Pismom, da im se

ANNO CHRISTI 814.

cadiopoli inclusi sunt. Quidam autem ipsorum dispersi in montibus se occultaverunt. Pars autem eorum intravcrunt in Panadus civitatem.

Nos autem, missis exercitibus nostris, eos obsideri fecimus. Sed ipsa civitas in qua Deo odibilis & immemorabilis erat cum suis sequacibus per quinque menses obsessa est, volentes sicut diximus populo nostro parcere & civitati, vivum tum cepimus, & omnes qui cum eo erant tam contribules quam etiam alienigenas. Et ipsum quidem Thomam amputatis manibus & pedibus patibulo suspendi jussimus. Duo vero qui dicebantur ei filii adoptivi esse, alter eorum in Asia a fidelibus nostris interemptus est, & alterum eadem morte, qua pseudopatrem ejus, condemnare jussimus. Et hoc modo deleta est memoria eorum de terra in sæcula sæculorum juxta id quod scriptum est: *inimici* defecerunt frameæ in finem. Saracenos quoque omnes & Armenios & reliquos, qui de prælio evaserunt, omnes vivos cepimus, & secundum Dei dispositionem nos in eis ulti sumus. Deinde profecti pervenimus ad castellum quod dicitur Panidus, in quo supra memoratam partem inimicorum nostrorum confugisse diximus, quibus nos vitam promisimus, si ad fidem nostram venire voluissent. Sed illi nostris jussionibus parere nolentes, quia magis mori quam in deditionem venire maluerunt, immisit eis Deus terræmotum, qui concussit civitatem, a quo muri ejus diruti sunt, sicut de Jerico accidisse legitur, & eo modo traditi sunt in manus nostras. Et hoc omnipotentis Dei miraculum in nobis factum est, quod miraculum nequaquam existimavimus esse celandum, sed ubique gloriam Dei & magnalia ejus adnuntiandum. Et hoc modo cum triumpho victoriæ ad palatium nostrum reversi sumus.

Et ex eo tempore omnes Christiani imperii nostri ad unitatem pacis & pristinam concordiam redierunt, glorificantes & magnificantes propugnatorem nostrum Dominum Jesum Christum, qui ad unitatem fidei coadunare populum suum dignatus est, in subjectionem, quod ab eo est, imperii nostri. Quocirca dignum existimavimus, hæc quasi pacifico amico & spiritali fratri nostro, & ut credimus socio gaudii a Deo imperii nostri, manifesta facere quæ nobiscum acta sunt, ut pariter sicut unius ejusdemque fidei & religionis cultoribus facere oportet, laudibus & hymnis conlaudemus, & glorificemus Salvatorem nostrum D. J. C. Oportuerat enim statim in exordio imperii nostri sicut spiritali fratri nostro & pacifico amico, per veros apices nostros, quæ erga nos gesta sunt, vobis manifestare. Sed, sicut supra dictum est, præfati tyranni & rebellis ac turpi morte condemnati Thomæ seditio nos facere prohibuit.

At vero nunc dedit Deus nobis hoc præsens opportunum tempus post ejus interfectionem, & coadunationem & concordiam populi nostri. Et ideo justum existimavimus mittere ad vestram gloriam Theodorum protospatharium nostrum & Stratigon, Nicetam sanctissimum metropolitanam Myrdensem Liciæ, Fortunatum archiepiscopum Venetiæ, Theodorum reverendissimum diaconum & œconomum istius sanctissimæ Dei catholicæ & magnæ Ecclesiæ S. Sophiæ, & Leonem nostrum candidatum. Et non tantum per has syllabas, sed & per ipsos viros adnuntiamus vestræ gloriæ omnia, quæ præposita sunt, ut tam per eos, quam quæ & per missos vestros iterum scire possimus vestræ dilectionis sanitatem, simulque fidejium vestrorum incolumitatem, nec non & omnium rerum vestrarum apud vos consistentium prosperitatem. Porro nunc per has nostras veras & fideles syllabas corroboramus & confirmamus priorem pacem & amicitiam inter vos & nos constitutam, deprecantes mediatorem ejusdem pacis Dominum qui dixit: *Pacem meam do vobis, Pacem meam relinquo vobis*, eandem pacem & caritatem splendidiorem & robustiorem facere & ostendere temporibus & potestatibus præteritis, quoniam & nos sic tenemus & speramus, quod & vestra gloriosissima potestas ita consentiat sicut & nostra. Caritas enim & pax utramque potestatem secundum Dominicam vocem potest & servatrices mandatorum ejus efficere. Dixit enim: *qui diliget me, mandata mea custodit*. Et iterum: *In hoc cognoscent omnes, quia mei discipuli estis, si dilectionem habueritis ad invicem*.

Sed & hoc vestræ Christo amabili dilectioni manifestamus, quia multa de ecclesiasticis seu & laicis viris alieni de apostolicis traditionibus facti, & neque paternos terminos custodientes, facti sunt inventores malarum rerum. Primum quidem honorificas & vivificas cruces de sacris templis expellebant, & in eadem loca imagines statuebant, ponebantque lucernas coram eis simul & incensum adolebant, atque eas in tali honore habebant sicut honorificum & vivificum signum, in quo Christus verus Deus noster crucifigi dignatus est propter nostram salutem. Psallebant & adorabant, atque ab eisdem imaginibus auxilium petebant. Plerique autem linteaminibus eisdem imagines circumdabant, & filiorum suorum de baptismatis fontibus susceptrices faciebant. Alii vero religiosum habitum monasticum sumere volentes, religiosiores personas postponebant, qui prius comam capitis eorum susccipere solebant, adhibitis imaginibus quasi in sinum earum decidere capillos eorum sinebant. Quidam vero sacerdotum & clericorum colores de imaginibus radentes, immiscuerunt oblationibus & vino, & ex hac oblatione post missarum celebrationem dabant communicare volentibus. Alii autem Corpus Domini in manus imaginum ponebant, unde communicare volentes accipere fecerunt. Nonnulli vero spreta Ecclesia, in communibus domibus, tabulis imaginum pro altariis utebantur, & super eas sacrum ministerium celebrabant, & alia multa his similia illicita, & nostræ religioni contraria, in Ecclesiis fiebant, quæ a doctioribus & sapientioribus viris satis indigna esse videbantur.

Propterea statuerunt orthodoxi Imperatores & doctissimi Sacerdotes, locale adunare concilium ad inquisitionem super his habendam, qui in ipsum convenerunt, Sancto Spiritu inspirante. Talia ubique communi consilio fieri prohibuerunt, & imagines de humilioribus locis efferri fecerunt, & eas quæ in sublimioribus locis positæ erant, ut ipsa pictura pro scriptura haberetur, in suis locis consistere permiserunt, ne ab indoctioribus & infirmioribus adorarentur, sed neque eis lucernas accenderent, neque incensum adolerent, prohibuerunt. Quemadmodum & nos nunc tenemus & tenemus abjicientes de Ecclesia Christi eos, qui hujusmodi malignis inventionibus studebant.

Propterea quidam illorum, qui noluerunt suscipere Concilia localia, & a veritate redargui, fugerunt hinc & venerunt ad antiquam Romam a Deo conservatam, injuriam & calumnias ecclesiæ inferentes & veræ religioni detrahentes, quorum pessima verba & blasphemiis plena postponentes, nostra potius orthodoxa gloriæ tuæ manifesta facimus, quia nos Symbolum sanctarum & universalium sex synodorum, quod ab omnibus orthodoxis Christianis tenetur, non tantum prædicamus sed etiam inviolabiliter corde tenemus.

Tri-

manje učeni i manje utvrđeni (u vjeri) ne samo ne klanjaju, nego i da im pale kandila i kade ih miomirisima (tamjanom). Tako i mi mislimo i toga se držimo izbacujući iz Crkve Hristove one koji se služe takvim zloćudnim novinama.

Zbog toga su neki od onih, koji nijesu htjeli da prihvate odluke pomjesnog sabora i koji su se odbili od istine, pobjegli odavde i otišli u stari od Boga čuvan Rim, unoseći nepravdu i laž u crkvu i odstupajući od istinite religije, te tvojoj slavi ukazujemo na to da se, zanemarujući njihove najgore riječi prepune hule, radije držite naših pravoslavnih, jer mi ne samo da propovijedamo Simvol (vjere) šest svetih vaseljenskih sabora, koga se drže svi pravoslavni hrišćani, nego ga nepokolebljivo čuvamo u srcu.

Poštujemo (svetu) Trojicu od tri ličnosti, propovijedamo jedinstvenu (jednosuštnu) prirodu jednoga božanstva ispovijedajući rođenje Logosa u vremenu od djeve, slavimo dvije volje, božansku i čovječansku i dvije energije. Tražeći zastupništvo i pomoć od prečiste vladičice naše prisnodjeve Marije i od svih svetih sa vjerom im se klanjamo i ispovijedamo i držimo se svega drugog što nam je od preblaženih apostola i presvetih otaca ostavljeno u predanje, kao i onoga što je ustanovljeno na šest sabora.

Stoga smo, zahtjevajući poštovanje Crkve Hristove, sačinili pismo svetom Papi staroga Rima i poslali smo ga njemu po već pomenutim poslanicima, predavši im zlatno Jevanđelje ukrašeno dragim kamenjem i isto tako i zlatni diskos takođe ukrašen dragim kamenjem, kao i putir na isti način ukrašen, te na oba (sasuda) ugravirana svoja imena, da bi, kako Bog nalaže, kada onamo stignu, sve to podarili hramu presvetog i preblaženog prvog od apostola, Petra, koji se moli i za nas i za vas.

Neka vaša duhovna ljubav ubuduće uredi da sa svakom počašću i nepovrjedivošću ode k njemu, donoseći im pomoć u svemu što je Bogu ugodno i što je Njemu u čast i u znak ljubavi, koja među nama vlada, zapovijedajući im da ako im se od sada budu pokazali neki obmanjivači, lažni hrišćani i klevetnici Crkve, (budu spremni) da ih odande otjeraju, kako bi se i na njima ispunilo ono što je napisano. Jer Pismo veli: *Izvadi zlo iz sebe* (5. Moj. 21, 21) da bismo se međusobno slagali ne samo u državnim poslovima, nego i oko velikog pitanja koje se tiče spasenja duše, to jest da smo saglasni oko svega što se tiče Crkve i što je Bogu drago.

U znak sjećanja na ljubav koja je među nama, po već pomenutim našim poslanicima poslali smo jednu (odeždu?) zelene boje, jednu žute boje, dvije tijare, obje od pravog purpura, dva ružičasta palijuma, dva diventa(?).

Poslano mjeseca aprila, 10. dana, 2. indikcije, iz carskoga grada koga Bog čuva.

ANNO CHRISTI 824

Trinitatem in tribus perſonis diviſam colimus, unitatem unius divinitatis naturam confitentes ex virgine temporalem verbi nativitatem prædicamus, divinitatis & humanitatis duas voluntates & operationes gloriamur. Poſtulantes interceſſiones & interpellationes inviolatæ dominatricis noſtræ Dei genitricis ſemper virginis Mariæ & omnium Sanctorum. Glorioſas autem & ſanctas reliquias eorum cum fide veneramur, & quicquid aliud a beatiſſimis Apoſtolis traditum & a Sanctiſſimis Patribus in eiſdem ſex Synodis conſtitutum eſt, & confitemur & tenemus.

Unde honorem Eccleſiæ Chriſti quærentes, fecimus literas ad SS. Papam antiquæ Romæ, & eas miſimus per prædictos miſſos noſtros ad eum, dantes eis evangelium aureum ex lapidibus pretioſis ornatum, & ſimiliter patenam auream & ipſam ex lapidibus pretioſis ornatam, & calicem ſimili modo ornatum, ambobus inſcripta imperii noſtri nomina, ut Deo jubente illuc pervenientes offerant ea ad templum Sanctiſſimi & beatiſſimi Apoſtolorum Principis Petri, qui intercedat pro nobis & vobis.

ANNO CHRISTI 824

De cetero ordinet veſtra ſpiritalis dilectio, ut cum omni honore & illæſione ad eum veniant, auxilium eis ferentes in his quę Deo placeant, & ad honorem ejus pertineant in ſatisfactionem caritatis, quæ inter nos eſt, jubentes eis ut ſi amodo manifeſti fuerint quidam ſeductores pſeudochriſtiani eccleſiæ calumniatores, illuc eos expellere, ut quod ſcriptum eſt de his adimpleatur Dicit enim Scriptura: *Ejecite malum de medio veſtri*, ut non tantum in republica ad invicem concordemus, ſed etiam & de magna re quæ ad ſalutem animæ pertinet, ideſt eccleſiaſtica & Deo amabilia conſentiamus.

Cauſſa memoriæ dilectionis, quæ inter nos eſt, miſimus per prædictos miſſos noſtros praſinovultim unum, milinovultim unum, tyrea duo, blattas veras duas, dirodina duo, diventa duo.

Abſoluta menſ. Apr. die 10. Indict. II. a Deo conſervata regia Urbe.

824. godine:
Papa Eugenije između ostalih piše i Metodiju koji se nalazi među narodima Moravske, Panonije, Mezije i Hunije (Avarije)[450]

DIPLOMA PAPE EUGENIJA
IZ APENDIKSA RAZNIH DIPLOMA PONTIFIKA S(vete) R(imske) C(rkve)
prema hronici Rajherspergenze god. 1611. koju je izdao Gevold u Minhenu u Bavarskoj.

(Dio ove diplome citira Hundius u Mitrop. kod Urolfa, ili Irolfa arhiepiskopa Laurentinskog)

Episkop Eugenije, sluga slugu Božijih Ratfredu, episkopu Favijanske crkve, Metodiju episkopu crkve Spekula Julians. koja se naziva i Soriguturska i Alevinu episkopu svete Nitravinske crkve, a isto tako i Anonu episkopu s(vete) Vetuarenske crkve, istovremeno i Tutundu, kao i Mojmaru, duksevima i optimatima i vojnicima naroda Hunije, koja se još naziva i Avarija, i Moravije.

Zbog žudnje za spasenjem vaših duša, najdraži sinovi u Hristu, pošto smo čuli za vaš izuzetno hrišćanski način života i napredovanje vaših dobrih djela u svetoj vjeri, bili smo ushićeni od najveće radosti i veselja, jer dok u vama dejstvuje božanska milost, kao što Apostol kaže, *gdje se umnoži grijeh ondje se još većma umnoži blagodat* (Rim. 5, 20) i tako sveta Božija Crkva u naše vrijeme svakoga dana sve više raste. Pokazatelj takvog poželjnog razvoja bio je prepoštovani Irolf, arhiepiskop Laurijacenske crkve, naš presveti brat, a vaš duhovni otac, koji vas je svojom svetom propovijedi rodio kao Božije usvojenike. On nam je tako došavši u stvari do samih granica apostolske besjede, novu crkvu podario da je krijepeći je oblikujemo svojim apostolskim blagoslovima, jer se Božijom pomoću prihvatio da njome katoličanski upravlja. U tim (oblastima) su i nekada u vrijeme Rimljana i Gepida, kako je iz tekstova poznato, njegovi prethodnici stekli dijecezu sa pravom mitropolije od sedam episkopskih parohija. Po toj pravdi i zakonu pomenuti više nego dostojni arhiepiskop se Bogu dugom obavezuje da zemlje ranije nastanjene hrišćanima, i od starine povjerene staranju njegovih prethodnika, koju sada vi skrivenim miješanjem i sudom svemogućeg Boga kao nasljednu posjedujete, i da kao onaj jevanđelski zemljodjelac sije dugo odbijano sjeme nebeskog života i da vama oživljeno žitno polje hrani pridobijajući duše za Gospoda Hrista. Znajući da je kao najučeniji služitelj božanske riječi radi vašeg spasenja po svemu potreban zbog vjere i da se svojim primjerom dokazao, s pravom upravo njega smo, služeći se onom apostolskom mišlju, u kojoj se kaže, *Kako će povjerovati. . . bez propovjednika,* ili *kako će propovijedati ako ne budu poslani?* (Rim. 10, 14-15), od strane svete majke Rimske crkve zajedno sa vama kao rektora poslali i ***u ranije pomenutim oblastima Hunije, koja se naziva i Avarija, ali i u (oblastima) provincija Moravije, Panonije, ili Mezije***[451] (mu) povjeravamo svoje apostolsko zastupništvo i dijecezu, kao i pravo da primjenjuje crkveno pravo i običaj i vlast svojih prethodnika, to jest da se služi kanonskim autoritetom arhiepiskopa svete Lauriacenske crkve, kako on, tako i njegovi nasljednici i dekret o ovom postavljenju potkrepljujemo privilegijom potpisa (sic). Osim toga, prema starom običaju dali smo njegovoj svetosti palijum, što smo dopustili onako kao što su naši prethodnici dopustili njegovim prethodnicima, uz to, razumije se, da mu privilegije ostanu neokrnjene. Premda smo njegovoj ljubavi bili dužni to da dopustio, pak radi vaših molbi kojima ste na toj stvari insistirali, povrh svega smo uz njegov visoki položaj pridodali naše apostolsko vikarstvo i autoritet koji nikada njegovim prethodnicima nije bio dopušten. Tako da vi sabraća i saepiskopi treba da

[450] *Mansi, vol. 14, p. 412*.
[451] Teritorije koje omeđavaju prostore Kraljevstva Slovena i jurisdikciju Dukljanskog arhiepiskopata (*prim. prir.*).

DIPLOMA EUGENII PP.

EX APPENDICE VARIORUM DIPLOMATUM S. R. E. PONTIFICUM

post chronicon Reicherſpergenſe anno 1611. Monachii in Bavaria a Gevvoldo edita.

EUgenius epiſcopus ſervus ſervorum Dei Rathfredo ſanctæ Faviancnſis eccleſiæ, & Methodio eccleſiæ Speculi Julienſ. quæ & Soriguturenſis nuncupatur, atque Alevvino ſanctæ Nitravienſis eccleſiæ, parique modo Annoni S. Vetuarenſis eccleſiæ epiſcopis, ſimul etiam Tuttundo, nec non Moymaro ducibus

Para hujus diplomatis recitatur ab Hundio in Metrop. in Urolpho ſeu Irolfo archiep. Laureacenſi

znate da mu ubuduće morate iskazivati veće poštovanje i da mu se morate u zdravom učenju nebeskog obrazovanja a radi vašeg nazidanja (napredovanja) pokoravati kao razumni sinovi, tako i vi laički prvaci, a osim toga narodom morate upravljati svojim trezvenim zapovijestima ne kao da (udovoljavate) čovjeku, nego kao da smjerno udovoljavate Bogu i da ostanete utvrđeni u katoličanskoj vjeri, koju ste kroz Gospoda Isusa zadobili. Jer majstor svake podlosti, đavo, čije tiranije i pratnje se na krštenju odričete, teško trpi gubitak i štetu zbog vašeg spasonosnog izbavljenja, pa na razne načine koristi zgodne prilike i sije kukolj bezvjerja i kao da orgija mnogim nepravdama i neprestano vreba da neko od vas okrene leđa svetom zavjetu. Zbog toga blagonaklono slušajte odluke pomenutog arhiepiskopa, to jest svoga pastira koji vam je Bogom dat i koji vas upućuje kako da se čuvate vješte satanine lukavosti i izbjegnete njegovo vječno mučenje, a on će vas sudnjega dana zastupati zbog vaših dobrih djela u svijetu da bi vas Bog nagradio vječnom slavom. A za savršeno spasenje i potrebu da budete upućeni, kako iz iskustva znamo, neće biti dovoljna nekolicina, to jest samo oni episkopi koji su vam postavljeni, jer mnogi tamo još i sada žive u bezboštvu i do njih zbog nedostatka propovjednika riječi Božije još nije stiglo poznanje Hrista. I baš zato, da bi se umnožio broj vjernika, neka se vaša sposobnost trudi (vaša bi sposobnost mnogo učinila), radi (nebeske) nagrade i otpuštenja vaših grijehova da pruži podršku i pomoć (u pružanju podrške i pomoći) prepošto-vanom arhiepiskopu Irolfu, sve dok se i tamo ne popuni broj episkopa koji će, u skladu sa tim postavljeni, i vama i vašim potomcima moći da budu na korist, ako budete radi imena Božijeg od svoje imovine doprinijeli obnovi crkava, za koje budete saznali da su, po pričanju u narodu, nekada imale prihode i donacije, pribavljajući tim crkvama vječne prihode i sami sebe posvećujete, pa pošto budu izabrani podobni ljudi, da se najviše na tim mjestima, ako prilika i korist bude nalagala, rukopolože poglavari tamo gdje ostaci crkava i zgrada ukazuju da su nekada bila pontifikalna sjedišta; ako pak ne, onda dopuštamo da se episkopi razmještaju prema sudu i odluci onoga kome smo u svemu povjerili svoj vikarijat za crkvene poslove.

bus & optimatibus, exercitibusque plebis Huniæ, quæ & Avaria dicitur, & Maraviæ.

ANNO CHRISTI 824.

Desiderio salutis animarum vestrarum, filii in Christo carissimi, cum audivimus christianissimam conversationem vestram, & sanctæ fidei bonorumque operum vestrorum processum, summo gaudio atque lætitia fuimus exhilarati, quia divina in vobis operante clementia, ut apostolus ait, ubi abundavit delictum, ibi superabundat gratia, atque quomodo sancta Dei ecclesia nostris temporibus quotidianum in electione vestra suscipit incrementum. Cujus optabilis rumoris index fuit reverendissimus Yrolfus sanctæ Lauriacensis ecclesiæ archiepiscopus, & sanctissimus frater noster, vester autem spiritualis pater, qui per suam sanctam prædicationem adoptivos Deo vos genuit filios. Is itaque ad apostolorum limina orationis causa veniens, novam ecclesiam nostris apostolicis benedictionibus informandam subnixe commendavit, quia Domino auxiliante, catholice gubernandam suscepit. In quibus etiam quondam Romanorum quoque Gepidarumque ætate, ut lectione certum est, in septem episcoporum parochias antecessores sui jure metropolitano obtinuerant diœcesin. Qua ex justitia & lege præfatus Deo dignissimus archiepiscopus debito obligatur, ut illi terræ prius Christicolæ, atque suorum antiquitus antecessorum creditæ providentiæ, quam nunc vos Dei omnipotentis occulto mediante judicio velut hæreditariam possidetis, ipse evangelicus agricola diu negata cælestis spargat semina vitæ, atque in lucrandis Domino Christo animabus redivivam de vobis nutriat segetem. Quem nos doctissimum divini oraculi ministrum saluti vestræ cognoscentes per omnia necessarium fide & exemplo probatum merito erga illum apostolicam

Rom. 10. servantes sententiam, qua dicitur, *quomodo credent sine prædicante, aut quomodo prædicabunt nisi mittantur?* ab sancta Romana ecclesia matre vobiscum rectorem transmisimus, atque in præfatis regionibus Hunniæ, quæ & Avaria appellatur, sed & Moraviæ provinciarum quoque Pannoniæ, sive Mœsiæ apostolicam vicem nostram & diœcesin, atque jus ecclesiasticum exercendi, & usum ac potestatem antecessorum suorum, videlicet sanctæ Lauriacensis ecclesiæ archiepiscoporum sibi successoribusque suis canonica auctoritate committimus, atque hujus constitutionis nostræ decretum subscriptionis privilegio roboramus. Pallium præterea juxta consuetudinem antiquam sanctitati suæ dedimus, quod ita concessimus, sicut prædecessores nostri suis prædecessoribus concessere, privilegiorum suorum scilicet integritate servata. Cujus dilectioni quamvis hoc debito permitteremus, propter vestras autem petitiones super hac re flagitantibus ad honorem suum nostram apostolicam vicem & auctoritatem insuper accumulavimus, quod nunquam suis permissum est prioribus. Quatenus & vos confratres & coepiscopi deinceps ei reverentiam ampliorem exhibere sciatis, & in sana doctrina cælestis eruditionis ad ædificationem vestram ut filii sapientes obediatis, atque vos laici primates, & vulgus saluberrimis præceptis suis non velut homini, sed tanquam Deo humiliter obtemperetis, & in fide catholica, quam per Dominum Jesum consecuti estis, fortes permaneatis. Nam totius doli artifex diabolus cujus dominio & pompis in baptismate abrenunciatis, jacturam & damnum vestræ salutaris surreptionis molestе patitur, ac per varias occasiones zizania perfidiæ seminando velut multa injuria bacchatur, & ut vestrum aliquis terga vertat sanctæ professioni incessanter molitur. Quapropter sæpe dicti archiepiscopi videlicet pastoris vestri a Deo destinati institutionibus benignas aures præbete, qui vos & versutiam sathanæ cavere atque ejus æternos cruciatus evadere instruit, ac ipse in die judicii de bonis operibus vestris sæculorum Domino perpetua remunerandos gloria præsentabit. Ad perfectam autem & necessariam eruditionis vestræ salutem, ut comperimus non sufficiant pauci, qui modo constituti sunt vobis episcopi, quia plures sunt adhuc gentilitatis errore ibidem detenti, ad quos propter inopiam præconum divini verbi nondum pervenit notitia Christi. Idcirco enim, ut accrescat turba fidelium, studeat sollertia vestra pro mercede & remissione peccatorum vestrorum adminiculum atque juvamen præbere reverendissimo Yrolpho archiepiscopo, quatenus dudum illic constitutorum episcoporum numerus impleatur, qui congrue constituti, & vobis posterisque vestris poterunt esse proficui, si ad restaurationem ecclesiarum propter nomen Domini de possessionibus vestris, quas reditus dotesque earum fama divulgante quandam fuisse noveritis æternam sufficientiam vobis comparantes eisdem ecclesiis ipsi conferatis, idoneis viris ad hoc ministerium electis, maxime in illis locis, si opportunitas & utilitas commendaverit, ordinentur antistites, ubi indicia ecclesiarum & ædificiorum sedes pontificales olim fuisse demonstrant; sin autem illius arbitrio & deliberationi, qui vel ubi disponantur episcopi concedimus, cui vicem nostram apud vos ecclesiastici regiminis per omnia commisimus.

ANNO CHRISTI 824.

860. godine, 25. septembra:
Papa Nikola, pozivajući se na odluke sabora u Sardici iz 343. godine, protivi se imenovanju laika Fotija[452] za ekumenskog konstantinopoljskog patrijarha[453]
S. Nikola I

317.
Ne odobrava njegovo (Fotijevo) rukopoloženje, sve dok od legata ne bude o toj stvari izviješten.

(Rimski ponifik prihvata da je Fotijeva vjera katoličanska, ali osuđuje to što je protiv otačkih odluka izabran, što je od laika unaprijeđen, a ne postupno.)
Episkop Nikola, sluga slugu Božijih Fotiju[454] Konstantinopoljskom.
Sva korist i napredovanje duša izgrađuje se katoličanskom vjerom i posmatra se kroz ljubav prema jevanđelju, koje spasava sve (ljude) unutar sebe, a one koji se nalaze izvan njega ne smatra svojima. Stoga smo se obradovali kada ste dosegli sam vrh u svom usponu, jer smo uvidjeli da pripadate katoličanstvu (katoličanskoj vjeri). U tome smo shvatili korist vaše razumnosti i hvalu uznosimo svemogućem Bogu zbog toga što smo se uvjerili da se vaše znanje izliva iz katoličanskog izvora. Ali smo žalosni što se vi nijeste držali ispravnog redosljeda, jer se nijeste postupno uspinjali do takvog časnog položaja, nego ste se do njega uzdigli skokom iz laičkog života, premda je vaša mudrost trebalo i po kanonima da odnese pobjedu u klerikalnom poretku tako da ne čineći ništa izvan kononski utvrđenih pravila u dolično vrijeme uz legitimnu saglasnost postanete pastir Crkve. Tako je očigledno da ste to zanemarivši postupili protiv utvrđenih odluka otaca. Naime, sabor u Sardiki je u svemu zabranio[455] svaki pokušaj takve drskosti; isto tako i (odluke) svetih pontifika Rimske stolice, izvrsnog učitelja Celestina, presvetog Leona, čija pohvala je bila jasna na četvrtom saboru, ili Gelazija, po učenju i zaslugama jednako blaženog, hoću da kažem da su i njihove odluke to zabranile, te takvog rukopoloženja ne smije biti.
(Uslovno odbacuje Fotijevo rukopoloženje.)
Zbog toga sada ne možemo da se saglasimo sa vašim rukopoloženjem, sve dok se naši, koje smo poslali u Konstantinopolj, ne vrate i dok od njih ne saznamo kakva su djelovanja vašeg služenja, kolika je (vaša) upornost da budete na korist Crkvi, kao i koliko se trudite oko odbrane vjere katoličanske Crkve. A tada ćemo (vam), ako bude dostojno, ili dolično, ukazati počast kao poglavaru takvoga trona i sa bratskom ljubavlju (vas) prigrliti.

Dato mjeseca kao gore, 25. dana, 9. indikcije.

[452] Duklja se u ćirilskim spisima XIII i XIV vijeka pokatkad naziva *fotijskom* (*Fotijevom*) (*prim. prir.*).
[453] *Acta Romanorum pontificum, vol. 1, p. 605*.
[454] 858-867; 877-886.
[455] 13. kanon (Mansi III, 27).

317

Eius e laico factam consecrationem reprobat, donec a legatis de re instructus fuerit.

ANNO 860 die 25 sept.

MGH, Epist. VI, 439 (ep. 83). — Mansi XV, 168; XVI, 78. — *ML* 119, 780. — *JE* 2683.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei Photio (1) Constantinopoleos.

Rom. Pontifex Photii fidem ut catholicam accipit, sed ei improbat quod contra statuta Patrum electus, scl. e laico, non per gradus promotus.

Omnis utilitas et profectus animarum catholica fide munitur et dilectione Evangelii tuetur, quae omnes intra se conclusos salvat et extra se positos suos non aestimat. Unde directionis vestrae sumptis apicibus (2) laetificati sumus, quia vos catholicum in eis cognovimus. Nam ibi prudentiae vestrae utilitatem intelleximus, ideoque multas gratias Deo omnipotenti retulimus, quia vestrum scire de catholico fonte manare experti sumus. Sed rectum vos ordinem non tenuisse doluimus, eo quod non per gradus Ecclesiae ductus ad tantum honorem, de laicali habitu vos prosiluistis, cum oporteret vestram prudentiam ita canonice vixisse in clericali ordine, ut nihil extra canonica instituta agentes tempore congruo assensu legitimo constitueremini Ecclesiae pastor. Vos itaque hoc praetermittentes, contra statuta Patrum egisse manifestum existit. Nam Sardicense concilium per omnia tantae temeritatis praesumptionem vetuit (3); pariter et sanctorum pontificum Romanae Sedis Caelestini doctoris egregii, Leonis sanctissimi, cuius laus in quarta synodo clara existit, seu Gelasii doctrina et meritis aeque beatissimi, horum videlicet instituta hoc prohibuerunt, ut talis ordinatio fieri non praesumeretur (4).

Consecrationem Photii conditionate agnoscit.

Quapropter vestrae consecrationi consentire modo non possumus, donec nostri, qui a nobis Constantinopolim sunt directi, revertantur, qualiter per eos cognoscamus vestrae observationis actus et ecclesiasticae utilitatis constantiam et quo studio circa catholicae fidei defensionem exerceatis. Et tunc, si dignum fuerit, ut tantae Sedis praesulem, ceu convenit, honorabimus et fraterna dilectione amplectemur.

Data mense ut supra die XXV indictione VIIII.

(32) Ca. 860-863 (quo anno depositus est), restitutus ab Hadriano II papa, bibliothecarius Sedis Apostolicae post Anastasium (ca. 879), mortuus ca. a. 885; cf. Duchesne, *Lib. pontif.* II, 169 sq. anu. 2.

(33) Cf. *Lib. pontif.* II (ed. Duchesne), 155, 158.

(37) Id est navibus cursoriis: cf. Ducange, *Gloss.*

317 (1) 858-867; 877-886.

(2) V. Grumel, N. 464.

862. godine, 18. marta:
Papa Nikola obavještava sve episkope Istoka da Rim ne prihvata Fotijevo postavljenje za konstantinopoljskog patrijarha – kurija Fotija oglašava za zločinca[456]

318.
Svim istočnim mitropolitima i episkopima daje na znanje da Apostolska stolica ne priznaje Ignatijevo progonstvo i Fotijevo postavljenje.

(Konstantinopoljska crkva preko svojih legata traži da se Rimski ponifik odredi prema slučajevima pojave odpaništva koji su se ondje pojavili)

Episkop Nikola, sluga slugu Božijih, svim vjernima svete Božije Crkve.

Ono što je svakako široko poznato cijelom Božijem narodu, nikako ne može ostati nepoznato vašoj svetosti, da su već i u prošla vremena sveta crkva grada Konstantinopolja, pa čak i slavni grčki imperator i hrišćanski narod koji je potčinjen njegovoj vlasti, poslali svoje legate ovoj svetoj Crkvi[457], majci svih crkava, radi izvjesnih prestupa zakona koji su se pojavili u onoj crkvi i raznih nesuglasica u onom narodu koje su, nažalost, nastale povodom uzurpatora Fotija i patrijarha Ignatija, tražeći, u stvari, krajnje izričitim zahtjevom da se odlučujući kamenčić protiv prestupnika takve vrste mora našim sudom odnijeti prevagu;

(Rimska Crkva je od Hrista primila privilegije prvjenstva.)
vođeni svetim i zdravim rasuđivanjem od ove prve Crkve, za koju znaju da je od Hrista Spasitelja zaista primila privilegije prvjenstva, tražeći ne bez razloga da im po kanonskoj definiciji bude dat takav sud zbog ranijih zasluga na izgradnji religije i uspostavljanju mira i sloge.

(Rimski pontifik šalje legate u Konstantinopolj da ispitaju stvar i da mu o tome referišu.)
Izlazeći u susret njihovom izuzetno razumnom zahtjevu, a da bi se sve razjasnilo, postarali smo se da se od strane našeg pontifikata pošalju legati da zaštićeni našim apostolskim autoritetom poprave greške i da na pravi put vrate ono što je zastranilo, da brižljivo istraže istinu što se tiče Fotija i patrijarha Ignatija i da se potrude da našem apostolstvu, pomoću Božijom, jasno jave kako treba po zakonu odlučiti,

(Sud o događajima u Konstantinopolju Rimski pontifik čuva za sebe.)
ali je to bilo samo iztraživanje naših uzaslanika i njihovo (objektivno) istraživanje, a krajnja odluka o tome da li je istinita ili lažna optužba protiv patrijarha Ignatija, ipak je ostala rezervisana za nas.

(Rimski potnifik potvrđuje da je uklanjanje Ignatija i postavljanje Fotija učinjeno bez njegove saglasnosti.)
Međutim, kada su se naši legati, koji su tim povodom bili poslati, vratili, ipak smo primili od one strane carsko pismo, upućeno našem apostolstvu po njegovom poslaniku, pa smo iz njegovog sadržaja i iz njihovih izveštaja saznali da su, pošto su učestala zla sukoba i zavisti među njima, bez naše zapovijesti i bez ikakve naše saglasnosti, ili bilo kakvog uopšte znanja, Fotija nerazumno podigli na položaj episkopa, a patrijarha Ignatija uklonili. Taj svakako izuzetno nerazuman postupak na svaki način je neprihvatljiv za nas i uperen protiv naše vaseljenske Crkve, jer su

[456] *Acta Romanorum pontificum, vol. 1, p. 606.*
[457] God. 860. poslata je prva grčka delegacija. Doelger, br. 457.

318

ANNO 862
ie 18 mart.

Cunctis orientalibus metropolitis atque episcopis significat, Apostolicam Sedem Ignatii expulsionem et Photii erectionem non agnoscere.

MGH, Epist. VI, 440 ss. (ep. 84). — Mansi XV, 168. — *ML* 119, 783. — *JE* 2690.

Nicolaus episcopus servus servorum Dei omnibus fidelibus sanctae Dei Ecclesiae.

politana Ecclesia r suos legatos deditionem Romani ontifcis petit in usa praevaricanum illic ortarum.

Quod igitur generali notitia exstat universae plebi Dei vulgatum, minime vestrae sanctitati habetur incognitum, qualiter praeterito iam tempore sancta Constantinopolitanae urbis Ecclesia, immo Graecorum inclitus imperator cum christianissima plebe suae ditioni subiecta pro quibusdam praevaricationibus in eadem ecclesia pullulatis ac variis dissensionibus in eodem populo super Photio invasore et Ignatio patriarcha nequiter obortis legatos proprios ad hanc sanctam et omnium Ecclesiarum matrem miserunt ecclesiam (1), discretissima videlicet postulatione consulentes, qui diffinitionis calculus super huiuscemodi

318 (1) A. 860 missa prima legatio Graecorum. Doelger, n. 457.

protiv svetih kanona, koji nalažu da se niko bez najuvjerljivijeg dokaza ne kažnjava niti se drugi prije toga na njegovo mjesto postavlja, osudili patrijarha Ignatija. I opet je, premda Gospod veli: *Nema učenika iznad učitelja. . . ni sluge iznad gospodara svojega* (Mt. 10, 24), pomenuti poglavar Ignatije pretrpio osudu sebi potčinjenih i onih koji služe njegovom rangu i suprotno onome što izvrsni učitelj Pavle zapovijeda svom dragom učeniku Timoteju, da ni na koga ne polaže ruku brzo i kaže: Ne na novokrštenog, uzvikuje, *da se ne bi pogordio i upao u osudu đavolju* (1. Tim. 5, 22; 3, 6), i drznuli su se da Fotija, izvučenog iz laičke carske službe, odmah rukopolože za episkopa. A to, učinjeno veoma ružno i protiv božanskog poretka, ostaje i dalje protivno i našem apostolstvu i, kao što je rečeno, na svaki način protiv ili vaseljenske Crkve. Stoga neka zna cijela Crkva svetih da to nije bilo ni po našem saznanju, ni zapovijesti ni volji ni što se tiče postavljanja Fotija, niti pak što se tiče udaljenja patrijarha Ignatija i dovoljno čineći povodom kršenjâ zakona i prava na takav način, svetost svih vas najiskrenije uvjeravamo da i nakon razmatranja našeg ispitivanja ne prihvatamo Fotija, niti osuđujemo patrijarha Ignatija, nijesmo ni zapovijedili, niti se saglasili niti sudimo da ostaje pravosnažno takvo postavljenje niti takvo nerazumno udaljenje i nećemo nikako da se saglasimo da se ono bez pravednog odmjeravanja odluke potvrdi, te tako ni patrijarha Ignatija ne ubrajamo među udaljene, niti ćeno ubrajati, ali ne pribrajamo ni Fotija redu episkopa, niti ćemo pribrajati.

(Svim istočnim episkopima zapovijeda da slijede primjer Apostolske stolice.)
Dakle, najdraža braćo, svetosti svih vas koji upravljate katoličanskim crkvama Aleksandrije, Antiohije i Jerusalima, to jest svim istočnim mitropolitima i episkopima, jasnije i očiglednije od svjetlosti dajemo na znanje (ukazujemo), da Apostolska stolica ni pod kojim uslovom ne dopušta da poštovani patrijarh Ignatije tako nepromišljeno bude lišen privilegije svoga dostojanstva, nego da presveti patrijarh Ignatija, pošto bude otjeran nasilnik, to jest zločinački Fotije, od svetog tijela svete katoličanske apostolske Crkve, od supruge, da se tako izrazim, još živoga muža, ostane u svom svešteničkom dostojanstvu, kao što je nekad bio, a da se onda opet sudi i odlučuje po kanonskom pravu. I apostolskim autoritetom vam nalažemo i zapovijedamo da vi, kao pripadnici katoličanske Crkve iste vjeroispovesti, čuvajući legalno prvenstvo ove Stolice, ravni nama, isto mislite povodom vraćanja svešteničkog (dostojanstva) poštovanom patrijarhu Ignatiju i protjerivanja nasilnika Fotija. I da svima date na znanje u svim svojim parohijama da je stiglo pismo našeg prvjenstva (presulata) i zapovijedamo da se postarate da se odluka Apostolske stolice o ovoj pravednoj stvari propovijeda i drugima i da se i sami isto tako po otačkom običaju vladate. Osim toga, draga braćo i najmiliji sinovi, zapovijedamo da se u vrijeme koje slijedi udovaljavajući svetosti svih vas pročita istom grčkom imperatoru i uopšte cijeloj svetoj Konstantinopoljskoj crkvi[458] ono što u odgovoru ponovo zapovijeda autoritet našeg apostolstva u vezi sa prekršajima takve vrste i onim zbog čega smo nedavno bili poslali poslanike[459], kao što je svima vama poznato.

Dato mjeseca marta, 18. dana, 10. indikcije.

[458] Ovo pismo se traži (?).
[459] Eposkope Ronoalda scl.(?) i Zaharija.

praevaricationibus nostro iudicio deberetur imponi; sancta scilicet ac salubri discretione perducti ab hac principali Ecclesia, quam veraciter intellegunt a Christo Salvatore percepisse sui principatus privilegia, non immerito ob aedificationem religionis et recuperationem pacis atque concordiae sub canonica diffinitione sibi dari poscentes iudicia. Quorum saluberrimae petitioni cedentes dirigere, ut omnibus claret, illud studuimus ex latere pontificatus nostri legatos, qui nostra apostolica auctoritate muniti errata corrigerent, depravata quaeque ad rectitudinis tramitem perducerent, super Photio quoque et Ignatio patriarcha rei gestae veritatem diligenter inquirerent nostroque apostolatui, Deo auctore, legitime diffinienda ad liquidum nuntiare studuissent, quatenus missorum nostrorum fieret tantum inquisitio et vera examinatio, nobis tamen remaneret reservata diffinitio, utrum vera esset an falsa super Ignatii patriarchae criminibus accusatio.

Ecclesia Romana sui principatus privilegia a Christo accepit.

Romanus Pontifex C.polim legatos mittit, qui rem inquirerent eique referrant.

Iudicium de rebus C.poli gestis Pontifex sibi reservat.

Sed legatis nostris, qui super hoc opere missi fuerant, revertentibus imperialem ab eisdem partibus epistolam (2) nostro apostolatui per ipsius legatum directam nihilominus recepimus, in cuius serie et eorum actionibus cognovimus, quia discussionis et invidiae inter illos crebrescentibus malis absque nostro iussu et absque ullo nostro consensu vel nostra omnino conscientia Photium in episcopatum indiscrete subrogarunt et Ignatium patriarcham deposuerunt. Quod utique indiscretissimum factum nobis et universae Ecclesiae nostrae omnimodis habetur contrarium, quia contra sacros canones, qui absque verissima probatione neminem damnari nec alterum prius in eius loco subrogari praecipiunt, Ignatium patriarcham damnarunt. Et iterum, cum dicente Domino: *Non sit discipulus super magistrum neque servus super dominum suum* (3), memoratus antistes Ignatius a sibi subiectis et ministris sui ordinis proprii gradus sustinuit praeiudicium, e contra doctore egregio Paulo dilecto discipulo suo Timotheo praecipiente, ut nemini cito manus imponeret, et: *Non neophytum* (4), inquit, *ne in superbiam elatus in iudicium incidat diaboli*, Photium subito ex laicali militia tractum indiscrete ordinare praesumpserunt episcopum. Quae causa contra ordinem divinum nequiter acta valde nostro apostolatui et universae, ut dictum est, Ecclesiae nostrae omnimodis manet contraria. Unde generaliter agnoscat omnis Ecclesia sanctorum, quia nec nostra fuit conscientia nec iussio nec voluntas super Photii subrogatione vel Ignatii patriarchae depositione, et super huiusce modi praevaricationibus omnium vestrorum sanctitati satis faciendo

Ignatii depositionem et Photii erectionem sine consensu Rom. Pontificis factas, improbat.

Neophyti erectio contraria ordini divino et Eccl. Romanae.

Orientalibus nuntiatur, quod Rom. Pontifex depositioni Ignatii et subrogationi Photii non assentit.

(2) Doelger, n. 457.
(3) Mt. 10, 24.
(4) I Tim. 5, 22; 3, 6.

verissime demonstramus, quia usque post verissimam nostri examinis deliberationem nec Photium recepimus nec Ignatium patriarcham damnamus nec iussimus nec consensimus nec ratum huiuscemodi ordinationem vel indiscretam depositionem manere iudicamus neque firmam absque iustae definitionis libramine ullo modo consentiemus nec Ignatium videlicet patriarcham inter depositos reputamus neque reputabimus, sed nec Photium in episcopali ordine annumeramus vel annumerabimus.

Omnibus Orientalibus iubet, ut iudicium Ap. Sedis de Ignatio et Photio sequantur.

Igitur, dilectissimi fratres, sanctitati vestrae, qui catholicas Alexandrinorum, Antiochenorum vel Hieroslymorum gubernatis Ecclesias, seu cunctis orientalibus metropolitis atque episcopis luce clarius expressiusque significamus, quoniam Sedes Apostolica nullo pacto venerabilem Ignatium patriarcham dignitatis propriae privilegio nudari tam improvide patitur sed magis repulso a sanctae catholicae et apostolicae sacro Ecclesiae viscere pervasore coniugis, ut ita dixerimus, viri viventis, scelestissimo videlicet Photio, sanctissimum patriarcham Ignatium in sui sacerdotii dignitate manere, sicuti olim statuit, iterum quoque canonico ac legali examine iudicat et decernit. Et ut vos huius Sedis privilegium rite servantes pari religione catholici, pari etiam nobiscum super venerabilis Ignatii patriarchae sacerdotii recuperatione et Photii pervasoris expulsione eadem sentiatis, apostolica auctoritate vobis iniungimus atque iubemus. Et ut huius praesulatus nostri paginam in cunctis parrochiis vestris ad omnium faciatis notitiam pervenire atque de hac re iusta Apostolicae Sedis definitionem praedicare curetis aliis ipsique similiter incommutabiliter teneatis, paterno more praecipimus. Quid praeterea, fratres carissimi et filii dilectissimi, eidem imperatori Graecorum (5) et universae generaliter sanctae Constantinopolitanae Ecclesiae (6) super huiuscemodi praevaricationibus et de his, pro quibus nuper illas in partes nostros cum apostolicis epistolis direxeramus missos (7), sicut omnibus vobis manifestum est, respondendo nostri apostolatus remandat auctoritas, omnium vestrorum sanctitati satis faciendo in subsequentibus relegi iubemus.

Orientalibus patriarchis praecipit, ut sententiam Ap. Sedis in suis «parroeciis» praedicent.

Data mense martii, die XVIII, indictione X.

(5) Nr. 316.
(6) Haec epistola desideratur.
(7) Rodoaldum sel. et Zachariam episcopos.

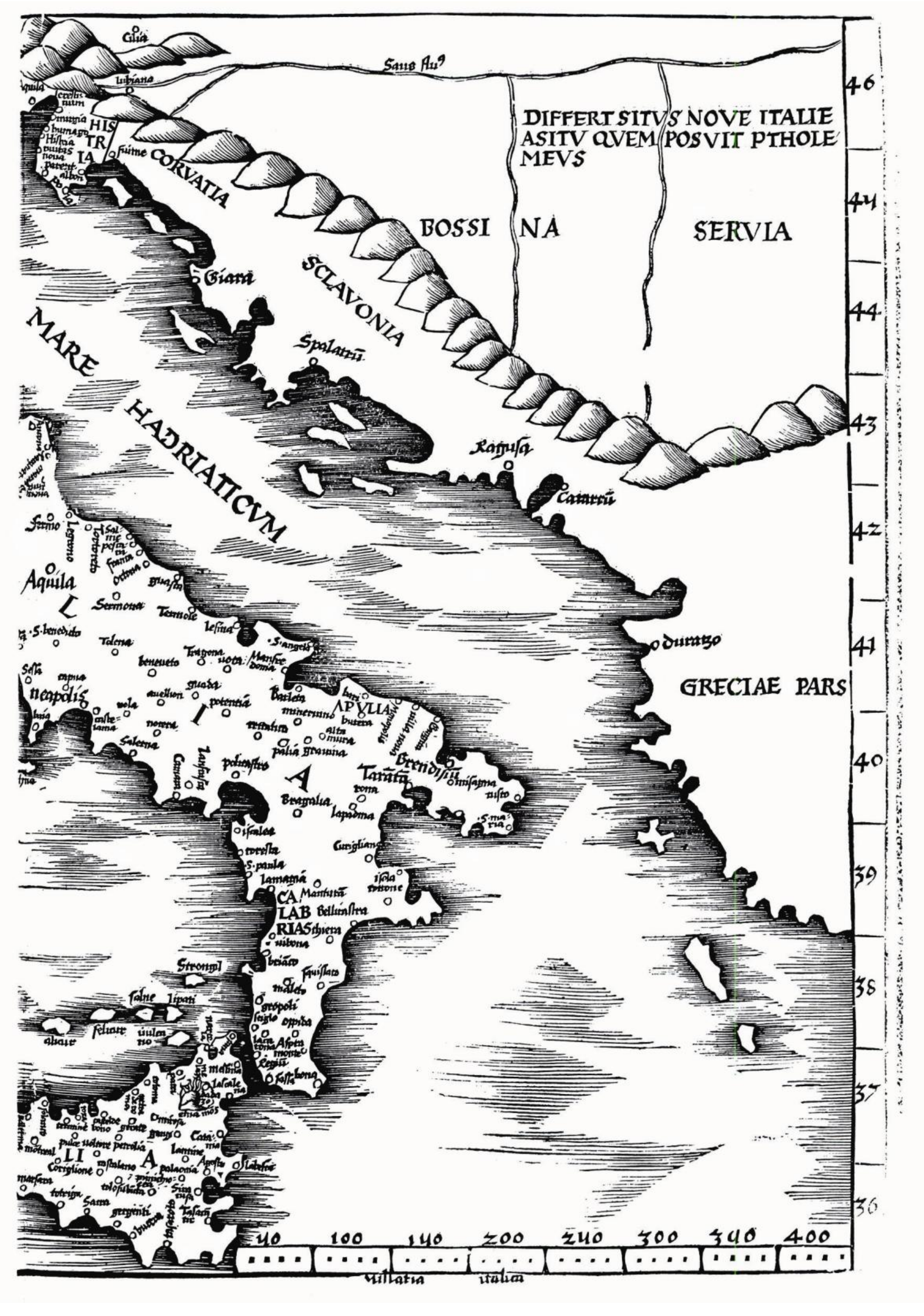

DIFFERT SITVS NOVE ITALIE ASITV QVEM POSVIT PTHOLEMEVS
BOSSI NA
SERVIA
CORVATIA
SCLAVONIA
HIS TR IA
MARE HADRIATICVM
Spalatrū
Ragusa
Catarrū
durazo
GRECIAE PARS
APVLIA
CA LAB RIA
Aquila
neapolis
Stronpl
46
44
43
42
41
40
39
38
37
36
40 100 140 200 240 300 340 400

862. godine, 18. marta:
Papa Nikola piše imperatoru Mihailu koji podržava Fotijev izbor[460]

319.

O autoritetu Rimske crkve. Ne može da se složi sa protjerivanjem Ignatija i postavljenjem Fotija. Potreba vremena krši kanonsko pravilo. Odluke otaca i saborâ. Saglasnost legata. Postavljenje episkopâ

(Rimska crkva glava svih crkava. Ona u svim svojim djelima slijedi najčistija uvjerenja svetih otaca.)

Nikola episkop svih slugu Božijih, preblagočestivom i preslavnom sinu Mihailu velikom imperatoru.

Ako je slava vaše presvijetle vladavine, kako se tvrdi, čvrsto utemeljena u nepovrjedivosti pravoslavne vjere, a istovremeno se dešavaju neke nepodobnosti u svetoj Konstantinopoljskoj mitropoliji, koje se, čini se, nalaze pod zaštitom vaše odbrane, onda je ona (tj. slava) trebalo da donese odluku da prethodno pita za mišljenje ovu svetu katoličansku i apostolsku, glavu svih crkava, to jest Rimsku Crkvu, koja u svim svojim djelima i postupcima uvijek slijedi najčistije (najoriginalnije) odluke svetih Otaca, pa je mogla da se postara da se na osnovu njenog mišljenja čini ono što odgovara crkvenoj praksi (poslovima) i tako je van svake sumnje mogla da odluči da sve neopozivo uredi, odredi i definiše u okviru onoga što je trebalo činiti, ili šta je trebalo spriječiti.

(šalju se legati pontifika da ispitaju situaciju u Konstantinopolju.)

Sjećamo se da ste tako učinili u pismima koje ste ovoj Stolici nedavno poslali[461], zbog kojih (tj. pisama) smo čak i naše poslanike prema vašem zahtjevu u one oblasti poslali[462] zarad istih onih drskosti, zbog kojih se, kako ste tvrdili, vaša Crkva iscrpljuje, to jest zbog nesuglasica (neslaganja) koje su iskrsle oko blagočestivog gospodina patrijarha Ignatija i Fotija, da bi brižljivo ispitali i nama (o svemu tome) javili. Međutim, kada su se k nama vratili ništa nam od onoga, kako smo tamošnjem vrhu i našima dali uputstva, nijesu javili u vezi sa prepoštovanim gospodinom Ignatijem, nego su samo riječima prenijeli svoja zapažanja o onome što je (tamo) protiv naše volje bilo sprovedeno.

(Apostolske zapovijesti u slučaju patrijarha Ignatija su prekršene.)

No, poslije nekoliko dana razborit i vjeran legat za povjerljive poslove (a secretis) od vaše strane, po imenu Leon, donio je našem apostolstvu carsko pismo[463] koje je sadržavalo sve što se kod vas dogodilo i pošto smo zapovijedili da se pročita, saznali smo da je u slučaju pomenutog gospodina patrijarha Ignatija iznenada protiv naše zapovijesti donijeta presuda[464] i da je ni počemu slična našim zapovijestima, već potpuno njima suprotna sprovedena u djelo.

(Poslati su apostolski legati da ispitaju Ignatijeve prekršaje.)

No ipak, budući da ste u svojim tadašnjim pismima[465], koja su pred nama, tvrdili da su izabrali

[460] *Acta Romanorum pontificum, vol. 1, p. 609*.
[461] Ono što je poželjno.
[462] Eposkope Ronoalda scl.(?) i Zaharija.
[463] Koje ne postoji. (uporedi Degler, br. 460.)
[464] Na sinodu iz 861. god,
[465] Godine 860. Degler br. 457.

319

De Romanae Ecclesiae auctoritate. Expulsioni Ignatii et erectioni Photii assentire non potest. Necessitas temporis frangit regulam canonicam. Sententiae Patrum et conciliorum. Assensus legatorum. Institutio episcoporum etc.

ANNO 862 die 18 mart.

MGH, Epist. VI, 442 (ep. 85). — Mansi XV, 170. — *ML* 119, 790. — *JE* 2692.

Nicolaus episcopus servorum Dei piissimo et gloriosissimo filio Michaeli magno imperatori.

Romana Ecclesia, caput omnium Ecclesiarum, ss. Patrum sincerissimas auctoritates in omnibus suis actibus sequitur.

Si serenissimi imperii vestri gloria, quae super orthodoxae fidei integritatem firmata constare cernitur, dum aliqua in sancta Constantinopolitana ecclesia, quae sub vestrae defensionis tutamine consistere videtur, inconvenientia provenerint, hanc sanctam catholicam et apostolicam, caput omnium ecclesiarum, Romanam scilicet Ecclesiam, quae semper sanctorum Patrum sincerissimas auctoritates in omnibus suis actibus sequitur, consulere decreverit et eius consultu quae ecclesiasticis conveniunt negotiis agere curaverit, procul dubio quae agenda aut abigenda fuerint irretractabiliter cuncta disponere, ordinare atque definire poterit. Quod vos fecisse in epistolis nuper ad hanc Sedem missis (1) recolimus, pro quibus etiam et nostros secundum vestram petitionem illas in partes pro quibusdam praesumptionibus, quibus vestram asserebatis fatigari Ecclesiam, seu ob dissensiones, quae propter religiosum virum Ignatium patriarcham et Photium emerserant, subtiliter investigandis et nobis renuntiandis missos direximus (2). Sed cum ad nos reversi fuissent, nihil nobis, ut illis et in nostris instituteramus, de reverentissimo viro Ignatio renuntiaverunt, apicibus, sed verbis tantum, quae de eo contra nostrae voluntatis peracta sunt observantiam, retulerunt.

Legati pontificii mittuntur, qui res C.politanas investigarent.

Post aliquot autem dierum vestrarum partium prudens et fidelis legatus nomine Leo a secretis apostolatui nostro imperialem cum actis apud vos gestis detulit epistolam (3), quos legi iubentes cognovimus de memorati viri Ignatii patriarchae negotio contra praeceptum nostrum improvide inlatam sententiam (4) et nihil omnino nostris iussionibus saltem similem, sed magis contrarie perpetratam. Etenim, quia

Apostolicae missiones in causa Ignatii et Photii a C.politanis violatae.

Legati apostolici missi, ut Ignatii in-

319 (1) Quae desiderantur.
(2) Scl. Zachariam et Rodoaldum episcopos.
(3) Quae non exstat. Cf. Doelger, n. 460.
(4) In Synodo anni 861.

onog Fotija koji je krivac za mnoge optužbe i da je zbog toga ovaj izbačen, nužno smo (sada) poslali legate naše Stolice, podržane apostolskim autoritetom da sprovedu istragu o mnogobrojnim počinjenim prijestupima pomenutog gospodina patrijarha Ignatija i da vas o tome izvijeste, to jest (mi smo) poništili presudu o protjerivanju prepoštovanog gospodina Ignatija i Fotijevog prijema, za šta nijesu kompetetntni naši legati već to isključivo podleže našem sudu.

(Apostolska stolica ne prihvata Fotija)
A kako ste sada zadržavajući Fotija, bez suda našeg apostolstva prognali premudrog gospodina patrijarha Ignatija, hoćemo da vi na svaki način znate da mi nikako ne prihvatamo Fotija niti osuđujemo Ignatija.

(Po mišljenju Apostolske stolice Ignatije je 12 godina poznat kao (čovjek) bez ijednog prestupa.)
Najzad, ruku na srce, treba da uzme u obzir, onaj ko to hoće, da pomenuti sveti gospodin Ignatije već gotovo dvanaest godina[466] u vašem carskom gradu besprijekorno obavlja svešteničku službu i da je ukrašen svetim vrlinama skromnosti i čestitosti, što ne samo da ste istakli u vašim pismima, nego ste ga i po riječima sabora koji je održan u njegovo vrijeme, kako priznaju vaša pisma koja imamo pred sobom, jednako obasuli mnogim pohvalama i uzdigli počastima, ne spominjući Apostolskoj stolici ništa o bilo kakvoj uzurpaciji, ili bilo kakvom prestupu. Sada ga iznenada osuđujujete. A taj svakako izuzetno nepromišljen postupak nikako nije u skladu sa našom svetom vaseljenskom Crkvom, našim apostolstvom i drevnom odlukom svetih Otaca.

(Ignatijevo unapređenje je po svemu izršeno u skladu sa kakonima.)
Mi dakako o plemenitom gospodinu patrijarhu Ignatiju ne znamo samo to, nego znamo i ono što je ne samo po sebi bilo jasno i to da je uspinjući se postupno crkvenim ljestvicama od rane mladosti iz manastirskog života, uz saglasnost cijelog crkvenog zbora, kao što ste saopštili[467] presvetom Leonu našem prethodniku, dospio do episkopskog položaja.

(Fotijevo nelegitimno postavljenje.)
Za Fotija pak znamo da se nije uspeo ni do jedne od crkvenih stepenica, nego da je neposredno iz laičke carske službe odmah rukopoložen za eposkopa.

(Rimski pontifik ostaje pri svom mišljenju o Fotiju i Ignatiju.)
Zbog toga nužno ostajemo pri onom mišljenju koje smo izrazili, te niti u bilo čemu osuđujemo Ignatija, niti na bilo koji način prihvatamo Fotija.

(Ignatijevo uklanjanje po sekularnom sudu i Fotijevu uzurpaciju Rimski pontifik nikako ne može da prizna.)
Štaviše, kad biste ukazali, bez obzira na sve optužbe, sa kojma ste upoznavali Apostolsku stolicu, samo na to da je stekao apostolski položaj zahvaljući sekularnoj vlasti[468], te da ste ga svojom posebnom odlukom uklonili, osudili i protjerali i Fotija od laika nepromišljeno na njegovo episkopsko mjesto postavili, jednako to ne bismo mogli da podnesemo i svakako bismo zapovijedili da se to ne prihvati i da se ispita slučaj i jednog i drugog i da nam se javi. Zbog toga, kao što smo rekli, ni pod kojim uslovom ne dajemo pristanak za uklanjanje mudrog gospodina patrijarha Ignatija, niti za Fotijevo nelegalno postavljenje, toliko pred nama svijetli istina ogoljena od svake maske laži.

[466] Tj. od god. 847-858.
[467] Godine 847; vidi Degler.
[468] Uporedi Apostolski kanon 31 (ML 67, 144): da crkva ne potpada pod sekularnu vlast.

criminationes investigarent.

dudum in epistolis vestris (5), quas tenemus prae manibus, illum multis accusationibus affirmabatis obnoxium ob idque hunc eiectum, Photium elegisse, necessario nostrae Sedis legatos apostolica auctoritate fultos de pluribus praedicti viri Ignatii patriarchae criminibus intentatis indagandum et vobis renuntiandum direximus, suspendentes videlicet sententiam expulsionis reverentissimi viri Ignatii vel Photii receptionis non in legatorum nostrorum, sed specialiter in nostro examine. At quia nunc Photium retinentes prudentissimum virum Ignatium patriarcham absque nostri apostolatus eiecistis iudicio, nosse vos omnimodis volumus nullatenus nos Photium recipere vel Ignatium patriarcham damnare.

Sedes Ap. Photium non recipit.

Ignatius per duodecim annos nullius criminis opinione apud Ap. Sedem notatus.

Denique considerare libet, quid sibi vult hoc, quod per duodecim fere iam annos (6) regiae urbis vestrae innocue sacerdotium agere et sanctis virtutibus pudicitiae castitatisque florere fatum virum Ignatium non solum ipsi per vestras innotuistis epistolas, verum etiam synodicis vocibus eius est tempore habitis magnis honoribus, ut epistolae vestrae fatentur, quas prae manibus tenemus, laudastis iugiter et extulistis, minime eum ad Apostolicam Sedem invasoris vel alicuius criminis opinione notantes, nunc inprovide dampnatis. Quod utique indiscretissimum factum sanctae nostrae generaliter Ecclesiae nostroque apostolatui ac sanctorum Patrum priscae definitioni omnimodis extat inconveniens. Nos quidem de nobilissimo viro Ignatio patriarcha non tantum haec verum et illud comperimus, quod non solum genere claruit, verum etiam a primaevo suae aetatis per singulos ecclesiasticae gradus ascendens ex monastica vita, omni ecclesiastico coetu consentiente, sicut in apicibus quos sanctissimo Leoni praesuli praedecessori nostro destinaveratis (7), comperimus, episcopatus culmen promeruit. Photium autem novimus per nullos ecclesiasticos gradus ascendentem, sed tantummodo ex laicali militia episcopum pertinaciter ordinatum. Quamobrem necessario in sententia nostra, qua stetimus, persistimus et neque venerabilem Ignatium patriarcham in aliquo damnamus neque Photium quolibet modo suscipimus. Verum, quia omnibus accusationibus remotis, quibus strenuum virum Ignatium patriarcham ad Apostolicam Sedem asserebatis notabilem, unum apponentes tantummodo, quod potentia saeculari sedem pervaserit (8), vestro speciali deposuistis, damnastis et expulistis arbitrio et Photium ex laicali agmine vobis improvide in

Ignatii promotio omnino regulariter facta;

Photii subrogatio.

Rom. Pontifex in sua sententia de Photio et Ignatio persistit.

Ignatii arbitrio saeculari facta depositio et Photii subrogatio a Rom. Pontifice minime agnosci potest.

(5) Anni 860, Doelger n. 457.

(6) i. e. ab a. 847-858.

(7) Anno 847: v. Doelger.

(8) Cf. can. apostol. 31 (*ML* 67, 144): ut ecclesia saeculari potentia minime pervadatur.

(Imperatorova (carska) vlast u crkvenim stvarima u carskom gradu.)
Jer znamo da po vašem običaju ne možete imati nikakvu vlast nad arhijeratskim vrhom carskog grada bez saglasnosti vjernog naroda i carskog sufragija i zbog toga nećemo i ne moramo da osudimo patrijarha Ignatija.

(Opravdanje Nektarijevog izbora.)
Osim Fotija, koga ste odmah iz carske vojne službe rukopoložili na vrh takvog značaja odlučujete da se to ima smatrati pravosnažnim postavljenjem, pod tim izgovorom da je i Nektarije[469], u vrijeme zasijedanja drugog svetog Sabora[470] zaslužio da postane episkop ne samo od laika, nego i od paganina. Međutim, taj Nektarije, koji je primio kormilo (crkve) kao pripadnik istinite katoličanske vjere, ipak nije bio saučesnik ničijeg udaljenja, nikakvog skandala, (primio ga je) bez sile, bez ikakvog raskola; i sami se sjećate da se on pomoću Svetoga Duha i darom njemu povjerenim suprotstavio jeretičkoj obmani i da je raskrinkao njihovo učenje koje je već dugo haralo i mnoge svojom pogubnom bolešću zarazilo. I stoga svjedočimo da je u vezi sa Nektarijem dobro, štaviše odlično odlučio drugi sveti sabor uz podršku Apostolske stolice.

Ali isto tako i briljantni učitelj, blaženi Ambrozije[471], koji je, kako tvrdite, isto tako iz vojne službe, pa još i oglašen, postao episkop, budući da je božanskim čudesnim znacima još od kolijevke pa sve do vremena rukopoloženja bio pozvan za kormilo (crkve) i morao je da ga primi natjeran neslogom pozvavši odmah narod na slogu, no on ni najmanje nije bio sklon pobuni i raskolu, nego je naprotiv radije one (pobune), koje je zatekao, umirio i uklonio, štaviše, iako je bio prinuđen, samoga sebe je prinio narodu i nije pokrenuo bilo čije osuđivanje, jer se nikada nije slagao sa tim da to doprinosi njegovom uzdizanju, nego je prinuđen i natjeran morao da se složi za njihovim izborom i do kraja života je čuvao normu crkvenih kanona boreći se protiv jeresi naoružan riječju Božijom kao oružjem; zbog toga ih (tj. Nektarija i Ambrozija) je ova sveta Rimska Crkva s pravom prihvatila;
(Izbori manje usklađeni sa kanonima su prihvatljivi zbog potrebe vremena.)
a prihvatila ih je stoga što je to odgovaralo potrebi vremena, jer nije saznala da su sebi dopustili da išta namjerno učine protiv prvjenstva kanona. A vi ste se neodmjereno poslužili poređenjem sa ovom dvojicom izvrsne gospode, čim ste nezakonito izbacujući sa položaja patrijarha već toliko pominjanog gospodina patrijarha Ignatija, koga ste u skladu sa zakonom postavili, Fotija neosnovano sa položaja laičke carske vojne službe uzdigli do episkopskog dostojanstva; i zbog toga ne dopuštamo da to bude pravosnažno:
(Način napredovanja u Rimskoj Crkvi uvijek je bio u skladu sa pravednošću.)
jer u svetoj Rimskoj Crkvi nikada nije bio običaj da na brzinu ili nepravedno izbaci jednog i na njegovo mjesto postavi drugog, nego se više trudila da sve pažljivo odmjeri i pravedno rješava te poslove.

(Broj prisutnih na saboru.)
Stoga se čudimo što kažete da će biti isto toliki broj na sabranju poštovanog Nikejskog sabora koliko ima vas koji ste bili prisutni pri uklanjanju patijarha Ignatija. I mislimo od kakve koristi može biti skup istoga broja, kada se izvrću mišljenja onoga čiji se i broj falsifikuje! To smatramo dostojnijim prijekora nego pohvale, jer je sve u svemu veća suma grijeha tamo gdje bude bila umnogostručena gomila izgrednika. Jer mi ne slijedimo samo brojnost sabranih svetih episkopa na Nikejskom ili Halkedonskom saboru i sinodske odluke ostalih svetih Otaca, nego poštujemo njihove odmjerene, pravedne i bogonadahnute odluke; i mi ih se ne držimo samo

[469] Konstantinopoljski episkop god. 381-397.
[470] Konstantinopoljski I god. 381.
[471] † 397. – Uporedi Paulinovo delo *@ivot sv. Ambrozija (Vita s. Ambr.),* pogl. 3-9 (ML 14, 30 i dalje).

eius locum subrogastis episcopum, aequanimiter ferre omnino non possumus, maxime cum horum duorum negotium investigari et nobis renuntiari, non definiri, mandaverimus. Quapropter, ut diximus, nullo modo prudentis viri Ignatii patriarchae depositioni vel Photii subrogationi assensum praebemus, quousque veritas omni falsitatis fuco nudata in praesentia nostra eluceat. Quia consuetudinem vestram novimus in regia urbe minime apicem archieraticae potestatis aliquem posse habere sine ecclesiasticae plebis consensu atque imperiali suffragio, et ob id Ignatium patriarcham damnare nolumus nec debemus.

Imperatoris potestas in rebus ecclesiasticis in regia urbe.

Praeterea Photii, quem ex militia subito ad tanti culmen regiminis consecrastis, ordinationem ratam haberi decernitis, eo quod Nectarius (9) non solum ex laico habitu, verum etiam ex pagano sancta synodo secunda (10) ordinante meruerit episcopus fieri. Qui tamen Nectarius verae religionis catholicus, nullius depositionis catholici conscius sedis gubernacula sine scandalo, sine vi, sine omni schismate suscepit; quem Spiritus sancti auxilio et talento sibi credito haereticorum perfidiis restitisse eorumque dogma, quod iam ex longo tempore pullulaverat et plurimos sui contagione infecerat, destruxisse ipsi recolitis. Et ideirco bene et optime sanctae secundae synodo Apostolicae Sedis auctoritate fultae ita de Nectario placuisse testamur.

Iustificatio electionis Nectarii.

Sed beatus nihilominus fulgidissimus doctor Ambrosius (11), quem similiter ex militia et catechumeno asseveratis episcopum, cum divinitus per miraculorum signa ab ipsis cunabulis usque ad consecrationis suae tempus fuisset evocatus et ad regimen a dissidentibus populis subito in unam sui concordiam provocatis compelleretur ecclesiasticum suscipiendum, minime seditioni vel schismati studuit, quin potius eas, quas reperit, semetipsum non ultro, sed coactus populo offerens, reppulit et removit neque damnationem molitus est alicuius, quam nunquam omnino ob sui culminis consentiret incrementum, sed coactus atque conpulsus votis eorum consentiens, ecclesiasticarum regularum normam toto vitae suae tempore custodivit, omnes haereses debellans verbi Dei telo succinctus, pro quo aeque haec sancta Romana Ecclesia eos rite suscepit; ideoque hoc ad tempus necessitatis probe suscepit, quia contra canonum privilegium sibi concessum nihil novit temere perpetratum. Vos autem non ita horum illustrium virorum comparationem perpendistis, ubi saepedictum virum Ignatium patriarcham iuste a vobis ordinatum iniuste de patriarchio eicientes Photium subito ex laicali militia in episcopali dignitate elevastis; et ob id nihil valere pa-

Iustificatio electionis s. Ambrosii.

Electiones canonibus minus consonae propter necessitates temporum susceptae.

(9) C.politanus episc. a. 381-397.
(10) C.politana 1, a. 381.
(11) † 397. — Cf. Paulini, *Vita s. Ambr.*, c. 3-9 (*ML* 14, 30 ss.).

zbog mnoštva prisutnih, jer su ruku na srce, mnogi lično prisustvovali, nego većinu njihovih odluka smatramo najvaljanijima.

(Pontifeks odbacuje odluku legata u slučaju Ignatija i Fotija.)

A to što tvrdite da su naši legati izjavili da nakon osude najprepodobnijeg gospodina patrijarha Ignatija svako njegovo rukopoloženje mora da bude poništeno, osuđeno i razvrgnuto: daleko bilo da dopustimo da se to dogodi.

(Fotije je uzurpirao mjesto živoga čovjeka.)

Jer mi niti osuđujemo patrijarha Ignatija, niti pak prihvatamo bludnika Fotija, koji se bestidno usudio da uzurpira mjesto živoga muža, i mogli bismo se složiti da bi se u vašoj crkvi mogli umnogostručiti skandali zbog toga što, da se tako izrazimo, na njegovom mjestu protiv reda i poretka ne crveneći živi.

(Episkopi se nasilno, bez kanonskog istraživanja i bez savjetovanja sa Apostolskom stolicom uklanjaju.)

Zato, presvijetli sine Avguste, vašu ljubav opominjemo, nagovaramo i s apostolskim autoritetom zapovijedamo da se već jednom usprotivite onima koji birajući za ljubav svoje volje, a protiv tebe, prvaka Konstantinopoljske Crkve, te uprkos kanonima i bez našeg znanja u najkraće vrijeme uklanjajući jednog silom neočekivano postavljaju drugoga, jer zbog toga se, avaj, najviše stvara ovaj raskol među vašim istočnima crkvama! Nego više nastojte, kad god se neki raskol pojavi, odakle bi mogao da se izrodi, da sprovedete savjete naše crkve, kako bi, kao što znamo da je već učinjeno u slučaju svetih ikona, što je pravedno razrešeno, (ti) bio podržan autoritetom Apostolske stolice;

(Protiv onih koji protiv kanonskog prava postupaju traži se (čvrsta) sekularna ruka.)

a ono pak što se pokušava postići jedino isticanjem volje protiv kanonona ili saborskih odluka, bez konsultovanja sa Rimskom Crkvom, neka se spriječi rukom vaše blagočestivosti, kako se slava svete Božije Crkve i carskog grada u vaše vrijeme, daleko bilo, u bilo čemu ne bi umanjila. Neka, dakle, sveta Crkva, koju je Hristos svojom krvlju oslobodio *robovanja propadljivosti* (Rim. 8, 21) i koja čuva pravoslavnu vjeru, zahvaljujući vašoj borbi ostane spokojna, mirna i bez napada koji bi je uznemirili.

(Briga Crkve da sebi odgaji dostojne ljude za sve klerikalne činove.)

Najzad, zalažući se za takvo stanje u Konstantinopoljskoj crkvi pri kome bi svakom vrlinom nastojala da odgaja takve ljude koji bi bili kadri da posluže kao stubovi svete Crkve po smrti svojih poglavara, ili njihovom povlačenju iz bilo kog razloga; o tome mora da se vodi računa ne samo u takvom patrijarhatu, nego se toga u svakom pojedinom gradu, po kanonskom pravu, sa mnogo pažnje treba držati i brižljivo čuvati.

(Navode se falsifikatori pontifikalnog pisma.)

Ali moramo da vam saopštimo i to da je, onako kako se nalazi umetnuto u vašim aktima[472] upućenim Apostolskoj stolici i našem pontifikatu, ne znamo čijim falsifikatom ili podmuklošću, krivotvoreno naše pismo . I ne samo što prema tekstu ili redosljedu nije pročitana u vašem prisustvu, nego je iz nje izbačeno mnogo od onoga što čini suštinu njenog sadržaja, zamijenjen je smisao, te ne znamo koji drznik se usudio u vašem carskom prisustvu da to pročita i prevede na takav način, pa ako biste zapovijedili da se ono (to jest pismo) u prisustvu vašeg veličanstva pažljivo prouči, otkrili biste da je na nekim mjestima izmenjeno i krivotvoreno.

[472] Aktima Konstantinopoljskog sabora od 861. god.

Romanae Ecclesiae semper secundum institiam procedendi modus

timur: quia sanctae Romanae Ecclesiae numquam extitit mos improvide vel iniuste unum eicere et alterum subrogare, sed magis studuit aequa lance omnium librare et iuste diffinire negotia.

Numerus in synodo praesentium.

Igitur, quia ad Nicaeni venerandi coetum concilii vestrum, qui in depositione Ignatio patriarchae affuistis, totidem numeri fore dicitis, miramur. Et quid prodesse consideramus eiusdem numeri collegium posse, ubi ipsius sententiae praevaricantur, cuius et numerus imitatur! Quod non laude magis quam reprehensione ducimus dignum, quia omnino magis peccati est cumulus, ubi multipliciter fuerit agmen praevaricatorum. Nos quidem non numerosum tantum sanctorum episcoporum collegium Nicaeni vel Chalcedonensis conciliorum ceterorumque sanctorum Patrum synodicas constitutiones sequimur, sed illorum librales veneramur, iustas et divinitus inspiratas sententias; et non tantum pro suorum multitudine observantur a nobis, quia revera multi in personis fuere, sed in validissimis sententiis eos perpendimus plures.

Legatorum sententiam in causa Ignatii et Photii Pontifex respuit.

Quod autem asseveratis fatos fuisse legatos nostros post damnationem religiosissimi viri Ignatii patriarchae omnis eius consecratio debere cassari, damnari atque evelli: absit, ut hoc fieri patiamur; quia neque Ignatium patriarcham damnamus neque Photium moechum

Photius sedem viventis usurpavit.

suscipimus, qui sedem viventis viri et pudice servantis temere sibi usurpare praesumpsit, atque, uta ita dicamus, quia contra ordinem in ea conversari non erubescens, ecclesiae vestrae scandala multiplicari consentiamus. Quin potius, serenissime fili Auguste, dilectionem vestram

Episcopi abusive sine examinatione canonica et inconsulta Sede Ap. deponuntur.

monemus, suademus atque apostolica auctoritate denuntiamus, ut tandem aliquando resistatis illis, qui pro libitu suae voluntatis contra Constantinopolitanae ecclesiae se praesulem erigentes sine examinatione canonica ignorantibus nobis crebro unum deponentes, alterum inopinate consecrare nituntur, unde haec discissio in Orientalibus vestris Ecclesiis, heu! plurimum agitatur. Sed magis studeatis, quando aliqua emerserint unde schisma possit oboriri, nostrae Ecclesiae consulta peragere, quatenus, sicut iam factum pro sanctis imaginibus novimus, quod iuste deliberatum est, maneat Apostolicae Sedis auctoritate

Contra canonicas censuras agentes brachium saeculare petitur.

firmatum; quod autem tantummodo aemulatione voluntatis contra canonicas vel synodicas censuras inconsulta Romana Ecclesia perpetrari conatur, vestrae religionis bracchio arcetur, ne videlicet sanctae Dei Ecclesiae ac regiae urbis gloria vestro, quod absit, sub tempore in aliquo minuatur. Liceat ergo sanctam Ecclesiam, quam Christus sacro suo sanguine a servitute corruptionis redemit ([12]), orthodoxam fidem servantem vestro certamine manere ab omni inquietudine infe-

Cura Ecclesiae ut dignos sibi efformet

statorum tranquillam atque pacatam. Denique Ecclesiae Constantinopo-

([12]) Rom. 8, 21.

(Rimski pontifik opominje cara da ispuni ono što je Apostolska stolica odlučila.)

Mi vas pak, premilostivi pobjedniče, želeći da vaša besprijekornost ostane neokrnjena bilo kakvim prestupima koji bi je potkopali, i da uzvišenost vaše vladavine još dugo vremena u krajnjoj čistoti ostane u službi Boga, opominjemo, opominjući vas kao duhovni otac duhovnog sina, da morate, uz pomoć podstreka Apostolske stolice da ispunite ono što je Bogu ugodno i da, kao što su obično činili vaši prethodnici koji su bili na vrhu carstva, ovu svetu Rimsku Crkvu poštujete sa punim osjećanjem odanosti, te i vas apostolskim molbama usrdno molimo da tako činite, jer to, što smo se postarali da se u crkvenim institucijama zakonski utvrdi povodom sadašnje situacije, ne činimo radi zavisti, ili kakve prijevare, već smo odlučili, bojeći se Boga, da tako zapovijedimo, u želji da očuvamo nepovrijeđenim vaše carsko dostojanstvo i svetu Konstantinopoljsku crkvu i da ih sačuvamo, vođeni gorljivim žarom ljubavi, od bilo kakve mrlje, kao što se sadrži u pismu vama poslatom, te veoma želimo da se o svemu tome obavezno postarate.

A svemogući Bog, ...

Dato mjeseca marta, 18. dana, 10. indikcije.

litanae hortantes statum, ut tales alere omni religione eruditos studeat viros, qui ad honorum cardinis ipsius sanctae Ecclesiae suis praesulibus mortis (13) vel quolibet casu amodo discedentibus valeant subrogari; quod non solum in tanto patriarchio observari omnino debetur, verum etiam in singulis quibusque civitatibus ex consuetudine canonica magna cum cautela servatur et custoditur.

pro omnibus gradibus clericos.

Sed et hoc vestrae clementiae intimare curavimus, quia, sicut in vestris actis (14) Apostolicae Sedi et nostro pontificio directis insertum invenitur, nescimus, cuius fraude vel dolositate epistola nostra (15) ad vos directa fraudata est. Et non solum quia in vestra praesentia secundum illius textum vel ordinem relecta non est, sed plura excepta, quibus intellectus ipsius epistolae continebatur, aliud pro alio, ignoramus, quis temerarius coram vestro imperiali conspectu legendo percurrere vel interpretari praesumpsit, quam si coram vestrae maiestatis praesentia scrutari iusseritis, in aliquibus eam mutatam atque fraudatum locis repperietis.

Fraudatores (falsarii) litterarum pontificarum notantur.

Nos autem volentes, clementissime triumphator, excellentiam vestram ab omni labefactionis crimine inlaesam consistere et per diuturna tempora tranquillissimam imperii vestri sublimitatem in Dei sincerissime manere servitio, ut spiritalis pater spiritalem filium commonentes, et ea, quae Deo placabilia sunt, apostolicis adhortationibus adimplenda commonentes et, sicut vestri soliti sunt praedecessores, qui in culmine imperiali consistebant, hanc sanctam Romanam Ecclesiam pleno devotionis venerari affectu, ita et vos apostolicis perficere oraculis obsecramus, quia ea, quae in praesentis negotio ecclesiasticis procuravimus sancire institutionibus, non invidiae causa vel aliqua dolositate peregimus, sed volentes vestram imperialem dignitatem et sanctam Constantinopolitanam Ecclesiam inlaesam servare et ab omni reprehensione, ducti ferventissimo zelo caritatis, custodire, sicut in epistolae serie ad vos missae reperitur, Deum timentes ordinare decrevimus et cuncta observanda praeoptamus.

Rom. Pontifex imperatorem commonet, quod ea quae ab Ap. Sede definita sunt adimpleat

Omnipotens autem Deus,.....

Data mense mart., die XVIII, indictione X.

(13) mortuis: D (Vatic. lat. 4965).
(14) Synodi C.politani anni 861.
(15) Supra n. 82; apud nos Nr. 316.

875. godine:
Sabor u Duklji, izbor Svetopeleka II za kralja Slovena i podjela slovenskih prostora na Balkanu[473]

Leta Hr. 875.

Stara konstitucija hrvatskog kraljevstva pod kraljem Sfetopolkom (Svatoplukom), u vrijeme Pape Stefana V i cara Mihaila III (tačnije: Pape Jovana VIII i cara Vasilija I).

Ispunjen mudrošću Božijom i poslužívši se razboritošću, kralj posla mudre i ugledne ljude kao poslanike visokopoštovanom i apostolskom mužu papi Stefanu i caru grada Konstantinopolja Mihailu, moleći i tražeći da se udostoje da mu pošalju stare privilegije, koje su sadržavale pismeno utvrđene pokrajine i oblasti provincija i regija, ili zemalja. Kada pak kraljevi poslanici dođoše u Rim i saopštiše papi Stefanu kraljeve riječi, visokopoštovani papa se velikom radošću silno obradova, jer bi, čim mu se ukaže prilika, poslao izuzetno razborite ljude kako bi kralju, koji je do tada, što se vjere tiče, bio nejaki lozov izdanak, i njegovom narodu bili pastiri i nahranili ga nebeskim hljebom i riječju života. Stoga posla svoga vikara po imenu Honorije, kardinala prezbitera svete rimske crkve, kome predade ovlašćenje vezivanja i razrješivanja, iskorijenjivanja i rastjerivanja, nazidavanja i sađenja, kako je uobičajeno, kad god se od strane rimske Stolice u djelove svijeta šalju legati ili vikari, a sa njim još dva kardinala episkopa i zapovijedi da (ih) on sa sobom povede kako bi postavljali episkope ili vršili osvećenje crkava za narod do tada i vjeri primitivan i kako bi riječ života svakodnevno u njihovim srcima sijali. I kada su kardinali i episkopi stigli zatekoše kralja u dolini Dalme[474] i on ih sa velikim počastima i poštovanjem primi. Tada kralj zapovijedi da se u istoj dolini Dalme okupe svi narodi (njegove) zemlje i kraljevstva. U međuvremenu, dok se narod okupljao, stigoše plemeniti i mudri poslanici poslati od cara Mihaila, gospoda Leon i Jovan i drugi mudri ljudi i oni od strane kralja i kardinalâ bijahu uz počasti primljeni. ***Zatim su svi okupljeni, kako oni koji su govorili latinskim, tako i oni koji su govorili slovenskim jezikom***, po zapovijesti Honorija, apostolskog vikara i hrišćanskog kralja Svatopluka, učiniše sabor u trajanju od 12 dana, na kome se osam dana raspravljalo o božanskom zakonu, svetom pismu i situaciji u crkvi; preostala 4 dana se raspravljalo o kraljevoj vlasti, o vojvodama, komesima i kapetanima (stotnicima) i o kraljevom položaju. Na istom saburu ponovo su pročitane pred cijelim narodom i stare privilegije, kako latinske, tako i grčke, poslate od Apostolske stolice i od cara, o podeli na provincije i regije ili zemlje, onako kako je od drevnih careva bilo napisano i određeno; i to se kralju i cijelom narodu dopade. Po završetku sabora, 12. dana rukama Honorija vikara i kardinala, kao i episkopâ naimenovan je kralj i krunisan po običaju rimskih kraljeva, zatim je nastalo veliko veselje u narodu i cijelom njegovom kraljevstvu. Nakon toga zapovijedi kralj da se rukopolože arhiepiskopi, jedan u Saloni i drugi u Duklji; isto tako je rukopoložen veliki broj episkopa i izvršeno osvećenje crkava, koje su bile uništene i stajale poharane, a sada ponovo sazidane i osvećene. Potom je kralj donio odluku da niko ni u čemu ne ometa nijednu crkvu, niti ima bilo kakvu vlast ili vlasništvo nad bilo kojom crkvom, izuzev arhiepiskopa ili episkopa, pod čijom se jurisdikcijom ista crkva nalazi: ako bi pak neko suprotno postupio, vrijeđao bi kraljevsku krunu. Nakon toga napisa privilegije prema sadržini privilegija koje pred narodom bijahu pročitane, izvrši podjelu svoga kraljevstva na provincije i regione i na ovaj način odredi njihove granice: prema pravcu riječnih tokova koji sa planina teku i ulivaju se u more i suprotno južnoj strani ulivaju se u rijeku Dunav, nazvao je Sumbra. Potom je morsku oblast podijelio u dvije provincije: ***Od***

[473] *Georgii Fejer: "Codex diplomaticus Hungariae", vol. 1, p. 188*.
[474] Po ostalim verzijama (vidjeti *Monumenta Montenegrina* tom X) sabor je održan u Duklji (*prim. prir.*).

A. Ch. 875. *Antiqua Regni Croatiae Constitutio sub Rege Sfetopolch, Stephano PP. V. et Michaële III. Imp.* (*rectius: Ioanne VIII. PP. et Basilio I. Imp.*) *existentibus.*

Rex Dei sapientia plenus, sano vtens consilio, misit Sapientes, ac Nobiles viros legatos ad Venerabilem et Apostolicum virum Papam, Stephanum, et ad Imperatorem Constantinopolitanae Vrbis Michaëlem, rogans et petens, quatenus antiqua priuilegia, quibus termini et fines Prouinciarum, ac regionum, seu terrarum scripti continebantur, mittere cum viris sapientissimis dignarentur. Dum autem Legati regis Romam venissent, et verba regis Papae Stephano intimassent, gaudio magno gauisus est Papa Venerabilis, et maxime, quod,

mjesta Dalma gde je tada kralj boravio i gde je tada održan sabor, pa sve do Valdinine nazvao je Kroacija Alba (Bela), koja se još zove i Donja Dalmacija; toj Donjoj Dalmaciji uz saglasnost gospodina pape Stefana i njegovih legata Salonitansku crkvu postavio je kao mitropoliju i njoj podredio ove crkve: naravno Spalatum, Tragurium, Skardonu, Stransonu, što je sada Kastel Jadar, Enonu, Arbuu, Absaru, Veljiju i Epitaur, koji se sada naziva Raguzium. Takođe je (oblast) od istoga mjesta Dalme, pa sve do Bambalone, grada koji se sada naziva Dirahium, nazvao Kroacija Rubea (Crvena), koja se još naziva Gornja Dalmacija i kao što je Donjoj Dalmaciji za mitropoliju odredio Salonitansku crkvu, na isti način su Gornjoj Dalmaciji, na ime starog prava, za mitropoliju odredili Diokletansku crkvu; objavili su da su njoj podređene slijedeće crkve: naravno Antibar, Budva, Ekatar, Dulcinj, Svacij, Skodra, Drivust, Polot, Sorb, Boson, Tribun, Zakulm. Surbiu pak, koja se naziva prekoplaninska (transmontana) podijelio je na dvije provincije: jedna (se proteže) od velike rijeke Drine, prema zapadnoj strani, sve do planine Pini, koju je nazvao i Bosna; druga opet od iste rijeke Drine prema istoku sve do Lapije, koju je još nazvao Rusa[475]. U svakoj provinciji postavio je, od svoje krvne braće bana, to jest duksa i župane, to jest komite i sednike, to jest centurione od uglednijih (ljudi) dotične provincije. Svakome banu, to jest duksu, dao je ovlašćenje da pod sobom ima sedam centuriona, koji bi ipravno i pravedno sudili narodu i primali dažbine i banovima predavali; banovi bi potom polovinu plaćali kralju, a polovinu zadržavali sebi. Komitima, to jest županima, je pak zapovijedio da pod sobom imaju jednog sednika, i oni bi zajedno isto tako pravedno sudili narodu i (odredio) je da komiti, to jest jupani, dvije trećine dažbina plaćaju kralju, a trećinu da zadrže za svoje potrebe. Da ne polažu nikakav račun banovima, ili duksovima, nego da se svaki drži za sebe i da jupani gospodare istim provincijama, ili regionima; nego da jedino polažu račun kralju. Uspostavio je mnoge zakone i dobre običaje, a ko god želi sa njima da se upozna, neka čita *Knjigu Slovena*, koja (se?) naziva *Metodius*, ondje će ih naći, (i uvjeriće se) kakva dobra je uveo izuzetno dobronamjerni kralj. Pa pošto su sve obavili, kardinal i episkopi, kao i carevi poslanici i pošto je kralj primio licenciju, zahvalivši se Bogu i kralju, sa velikim počastima i mnogobrojnim darovima kojima ih je kralj obdario, vratiše u svoja mjesta. Isto tako banovi, jupani i novopostavljeni centurioni, slaveći Boga zajedno sa cjelokupnim narodom, pa pozdravivši kralja odoše svaki u svoju provinciju i regiju.

Iz *Istorije Prezbitera Diokleata* (Ljetopisa Popa Dukljanina(?) pogl. XI-XIII. Ignjacije K(omes) iz Batiana smatra da umjesto Sfetopolka treba staviti paulimirskog kralja, umjesto Stefana VI Papu Jovana VIII, umjesto cara Mihaila III, cara Vasilija, u I tomu *Crkvenih zakona* Albe Karol. iz god. 1785, str. 327, svakako stoga što se hronološke bilješke ne slažu, a što se tiče podjele stare Kroacije, Jovan Lucije bilježi ovu opasku: „Iz ovih jurisdikcija salonitanskog i diokleatskog arhiepiskopata jasno je da Prezbiter Diokleat svoje kraljevstvo, o kome je pisao; ali je u njemu pobrkao regione. Naime, premda primorsku regiju pravilno dijeli na dva dijela, onako kako se dijelilo po crkvenim jurisdikcijama u njegovo vrijeme; ipak Kroaciju Albu ove naziva Gornjom Dalmacijom, a taj deo Kroacije trebalo je da nazove Primorjem; a poznato je da Kroacija Rubea, ili Gornja Dalmacija nije bio dio Kroacije, nego primorski dio Servije (?). Prekoplaninski (transmontanski) dio pripisao je Sumbriji, ili samoj Serviji, taj dio premda pravilno dijeli na Bosniju i Rasciju, izostavlja da se sada (dio) kopnene Kroacije i između rijeka sada naziva Sklavonijom; i ako Kroaciju treba podijeliti na Albu i Rubeu, onda bi ono što on Albom (naziva) trebalo nazvati Rubea, a sve ostalo što je ispustio Alba.“ Schwandter Script. rerum Hung. III tom str. 482. Takođe griješi što Svetopolka čini kraljem; jer o svim nasljednicima se govori kao o duksevima; kraljevsku titulu prvi je 970. g. uzeo Dircislaus, kao što će se niže razjasniti.

[475] Utvrđuje se granica prema Rusiji (*prim. prir.*).

occasione accepta, mitteret sapientissimos viros, qui nouellum et tenerum regem adhuc in fide, et populum eius pascerent ac satiarent pane coelesti, ac verbo vitae. Misit itaque vicarium suum Honorium nomine, sanctae romanae ecclesiae Presbiterum Cardinalem, cui et tradidit potestatem ligandi atque soluendi, euellendi et dissipandi, aedificandi atque plantandi, sicuti moris est, quando per mundi partes Legati, seu vicarii a sede Romana mittuntur, et cum eo alios duos Cardinales episcopos quoque iussit, eum secum assumere, qui adhuc rudi populo in fide Episcopos, siue Ecclesias consecrarent, et verbum vitae in eorum cordibus quotidie seminarent. Aduenientes itaque Cardinales et Episcopi inuenerunt regem in planitie Dalmae, a quo cum magno honore et reuerentia suscepti sunt. Tunc rex iussit congregari in eadem planitie Dalmae omnes populos terrae, et regni sui. Inter haec, dum populi congregarentur, aduenerunt Legati nobiles et sapientes missi ab Imperatore Michaële, Leo, et Ioannes, et alii Sapientes, qui a rege et Cardinalibus honorifice suscepti sunt. Itaque omnes congregati tam latina, quam etiam sclauonica lingua qui loquebantur, iussu Honorii, Apostolici Vicarii, et christianissimi regis Sfetopelek, per spatium dierum XII. Synodum fecerunt, in qua diebus octo de lege Diuina, de sacra scriptura, ac de statu Ecclesiae tractatum est; ceteris autem diebus quatuor de potestate regis, de Ducibus et Comitibus et Centurionibus, et de statu regis sermocinatum est. Relecta sunt et in eadem Synodo antiqua priuilegia, tam Latina, quam Graeca, missa ab Apostolico, et ab Imperatore, audientibus cunctis po-

pulis, de diuisione Prouinciarum ac regionum seu terrarum, sicuti ab antiquis Imperatorihus scripta, et ordinata fuerunt; et placuit regi, et cuncto populo. Finita Synodo XII. die per manus Honorii Vicarii et Cardinalium atque Episcoporum ordinatus est Rex, atque coronatus more Romanorum regum, et facta est laetitia magna in populo, et in vniuerso regno eius. Post haec iussit Rex, vt consecrarentur Archiepiscopi, vnus in Salona, et alius in Dioclia; similiter et Episcopi plurimi consecrati sunt et ecclesiae, quae destructae erant, et violatae manebant, reaedificatae et consecratae sunt. Statuit etiam rex, vt nullus perturbaret in aliquo aliquam Ecclesiam, aut haberet aliquam potestatem, seu dominationem in aliqua Ecclesia, nisi solus Archiepiscopus vel Episcopus, cuius sub iure esset eadem Ecclesia: qui vero aliter faceret, regiam coronam offenderet. Post haec secundum continentiam Priuilegiorum, quae lecta coram populo fuerant, scripsit priuilegia, diuisit prouincias, et regiones regni sui, ac terminos, et fines earum hoc modo: secundum cursum aquarum, quae a montanis fluunt, et intrant in mare, contra meridianam plagam, et intrant in magnum fluuium Donaui, vocauit Sumbra. Deinde maritima in duas diuisit prouincias: a loco Dalmae, vbi rex tunc manebat, et Synodus tunc facta est, vsque ad Valdininam vocauit Croatiam Albam, quae et inferior Dalmatia dicitur; cui inferiori Dalmatiae consensu Domini Papae Stephani, et Legatorum eius instituit Salonitanam Ecclesiam Metropolim, sub cuius regimine has ecclesias statuit, videlicet: Spalatum, Tragurium et Scardonam, Stransonam, quod nunc est Castellum Iadrae,

Enonam, Arbuam, Absarum, Vegliam, et Epitaurum, quod nunc dicitur Ragusium. Item ab eodem loco Dalmae, vsque Bambalonam Ciuitatem, quae nunc dicitur Dyrrachium, Croatiam rubeam vocauit, quae et superior Dalmatia dicitur, et sicuti inferiori Dalmatiae Salonitanam Ecclesiam constituit metropolim, simili modo superiori Diocletanam Ecclesiam, pro iure antiquo, statuerunt metropolim; sub cuius regimine has Ecclesias declararunt, scilicet Antibarium, Buduam, Ecatarum, Dulcignum, Suacium, Scodram, Driuustum, Pollotum, Sorbium, Bosonium, Tribunium, Zaculmium. Surbiam autem, quae et transmontana dicitur, in duas diuisit prouincias: vna a magno flumine Drina, contra occidentalem plagam, vsque ad montem Pini, quam et Bosnam vocauit; altera vero ab eodem flumine Drina contra orientalem plagam, vsque ad Lapiam, quam Russam vocauit. Vna quaque autem in prouincia Banum ordinauit, idest Ducem, ex suis consanquineis fratribus, et Iupanos, idest Comites, et Sednicos, idest Centuriones, ex nobilioribus earumdem prouinciarum. Dedit autem vnicuique Bano, idest Duci, potestatem sub se habere septem centuriones, qui recte et iuste populum iudicarent, et tributa acciperent, et Banis praesentarent; Bani post haec medietatem regi persoluerent, et medietatem sibi retinerent. Comitibus vero, idest Iupanis iussit sub se habere vnum Sednicum, qui cum eo similiter iudicarent populum cum iustitia, et duas partes tributorum; Comites, idest Iupani, regi vt soluerent, tertiam vero suo vsui retinerent. Banis autem, siue Ducibus nullam rationem facerent, sed vnus quisque teneret, et dominaretur

Iupanis earumdem prouinciarum, ac Regionum; sed soli regi rationem redderent. Multas leges et bonos mores instituit, quos qui velit agnoscere, Librum Sclauorum, qui dicit Methodius legat, ibi reperiet, qualia bona instituit rex benignissimus. Itaque perfectis omnibus Cardinales et Episcopi, ac Legati Iuperatoris, accepta a Rege licentia, et agentes gratias Deo, et regi, cum honore magno, et cum pluribus donis, a rege datis, reuersi sunt ad loca sua. Similiter Bani et Iupani, atque Centuriones nouiter ordinati, cum vniuerso populo laudantes Deum, et salutantes regem abierunt vnus quisque in Prouinciam, et regionem suam. "

E Historia Presbiteri Diocleatis C. XI—XIII Ignatius C. a Battyan Sfetopolcho Paullinirum Regem, Stephano VI. Ioannem VIII. PP. Michaeli III. Basilium Imperatorem censet substituendum, Legum Ecclesiast. Tomo I. Albae Carol. a. 1785. p. 327. Id certum, notas chronologicas non concordare. Ioannes Lucius circa diuisionem antiquam Croatiae, hanc facit animaduersionem: „Ex his „Salonitani et Diocletiani Archi-Episcopatuum iurisdictio„nibus Presbiter *Diocleas suum* Regnum, quod com„mentus est, dividere cognoscitur; sed in ipso regiones „confudit. Nam quamvis maritimam in duas partes recte „dividat, prout ex Ecclesiasticis iurisdictionibus divide„batur eius tempore; tamen quam Croatiam Albam hic „Dalmatiam inferiorem vocat, eandem Croatiae partem „Maritimam dicere debebat, quam vero Croatiam „Rubeam, sive Dalmatiam superiorem, eandem non Croa„tiae, sed Seruiae partem *Maritimam* fuisse constat (?). „Transmontanam autem Sumbriae, sive Serviae soli tri„buit, quam quamuis in Bosniam et Rasciam re„cte diuidat, Croatiae mediterraneae, et In„teramnensis, nunc Sclauoniae dictae, mentionem omi„sit; et si Croatia in Albam et Rubeam diuidenda est, „quam ipse Albam, ea Rubea dicenda esset, reliqua „vero, quam omisit, Alba." Schwandtner Script. rerum Hung. Tom. III. p. 482. Errat etiam, dum Sfetopolchum regem facit; successores enim omnes Duces compellantur; Direislaus sumsit primus regium axioma A. 970. ut inferius patebit.

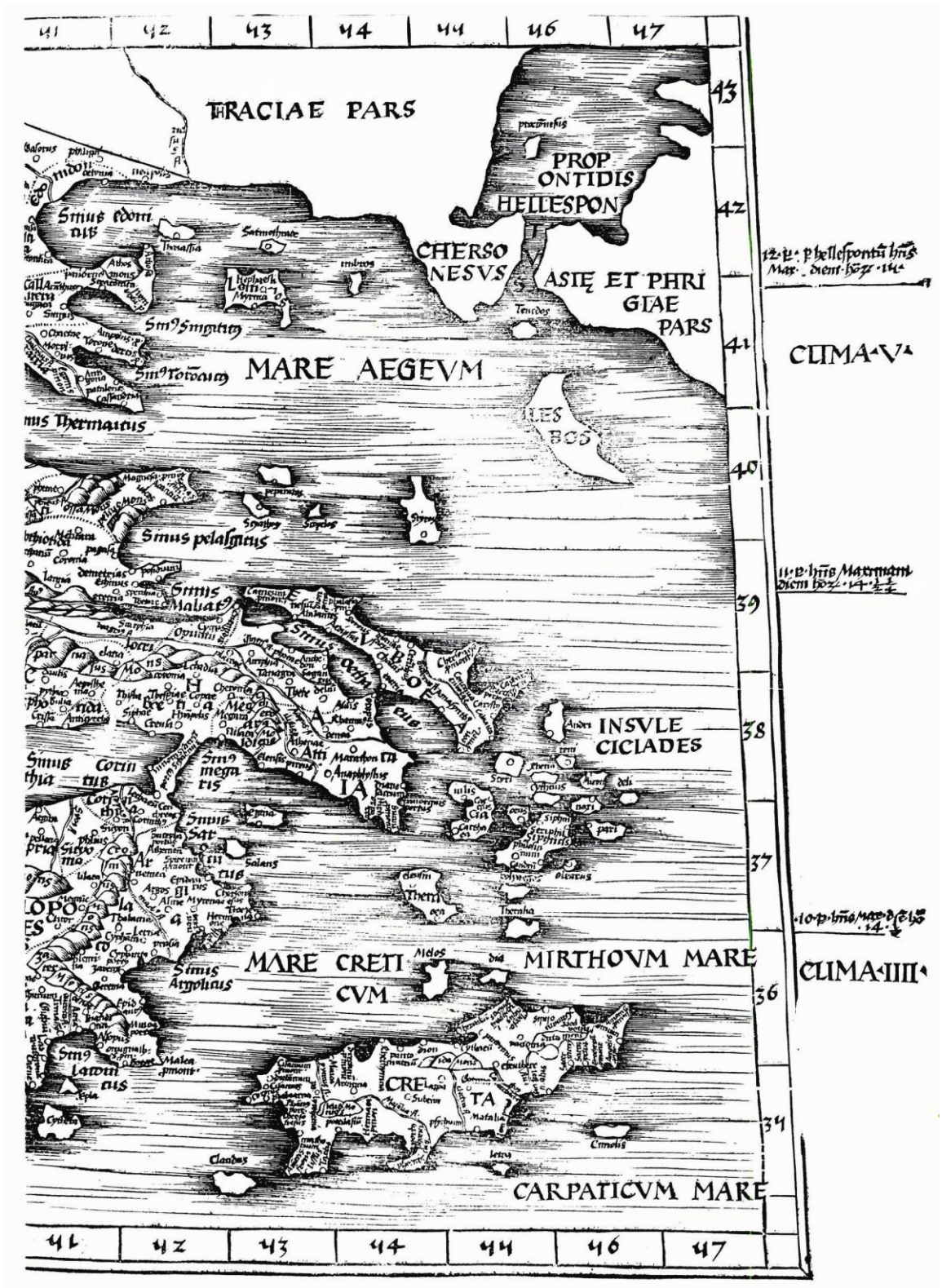
41
42
43
44
45
46
47
THRACIAE PARS
PROP
ONTIDIS
HELLESPON
CHERSO
NESVS
ASIĘ ET PHRI
GIAE
PARS
MARE AEGEVM
INSVLE
CICLADES
MARE CRETI
CVM
MIRTHOVM MARE
CRETA
CARPATICVM MARE
CLIMA·V·
CLIMA·IIII·
43
42
41
40
39
38
37
36
34

917. godine: Konstantinopoljski patrijarh Mihailo bugarskom vođi Simeonu o Crkvi slovenskoj i vezama Bugara i Rima[476]

(Nakon stvaranja Crkve, slovenski rimski legati odlaze u Bugarsku)

Dokument o uniji i usaglašenosti Rimske i Konstantinopoljske Crkve iz pisma Mihaila patrijarha Konstantinopoljskog upućenog Simonu knezu Bugarske. 917. god.

Patrijarh Mihailo Simeonu principesu Bugarske. I budući da si mi do sada kao sin, najdraži kneže, premda si me od ranije lišio dužne poslušnosti sina prema ocu, stoga se dešava da me, kako ona stara ljubav, kojom sam te ja obasuo, tako i (ljubav) prema presvetom rimskom Papi kojoj je nedjelo ne pokoravati se, a ima veliki autoritet kod svih dobrih ljudi, tjera da po drugi put u suzama i s molbama idem u pohode. On (tj. Papa), kada je do njega došao glas o našem položaju koji već bijaše obišao cio svijet, o nevoljama hrišćana, pljačkama, progonima, pustošenjima i svim ostalim ratnim nesrećama kojima smo bili pogođeni, a njegova je milost u Carstvu otkupljenom krvlju Gospodnjom, pa su ga u duši zaboljele naše patnje, odlučio je da im krene u susret, kako se ne bi još više protegle. Stoga je poslao Teofilakta, koji zauzima prvo mjesto među njegovim episkopima, i Kara istoga ranga, izuzetne ljude, da te svojim savjetima ili navedu na mir i na sklapanje saveza sa nama, ili da te, ako bi odbio da se povinuješ zapovijestima, u ime Svetoga Duha sapnu nerazriješivim okovima anateme. Za njih sam se ja postarao (jer mi to preblaženi pontifeks bijaše naložio) snabdjevši ih namirnicama i pouzdanim vodičem, kako bi bezbjedno i bez problema mogli stići do tebe, a nijesu me uplašile i odvratile od tog nauma zle glasine koje su se o tebi već ranije širile. Govori se, naime, da ti, sine moj, legate koji ti dolaze obično držiš bačene u lance, što svakako u ogromnoj mjeri prevazilazi svako varvarstvo. Ta koji je narod toliko divlji, do te mjere daleko od svakog osjećanja ljudskosti, da takvo djelo ne bi smatrao najgorim zločinom? Zbog toga sam ih, budući da sam veoma želio i da ispunim naloge presvetoga Pape, a sa druge strane da sačuvam bezbjednost legata, obasuo molbama da ostanu ovdje kod nas, plašeći se da ih poslije zamora i napora od dugog putovanja ne snađe kakvo zlo od tebe. Dao sam da ti se odnese apostolsko pismo. Pošto je u njemu bilo izloženo da se nećeš opirati i da ćeš biti susretljiv, ako me budeš slušao; ili prije ako budeš imao obzira prema svome dostojanstvu i dobrobiti. Čuvaj se stoga da misliš da ti je dopušteno (da se poneseš) isto (onako) prema presvetom Pontifeksu rimskom, kako ti je nekad bilo dopušteno da postupaš prema meni, koga si tako dugo smatrao igračkom. Ako bi išta protiv njega pokušao, ne bi prošao nekažnjeno. Apostolski prvaci, pred čijim se žrtvenikom on svakoga dana moli, bacajući gnjevne poglede krenuće na tebe kao da je uvreda počinjena njemu nepravda njima nanijeta. Drznik bi bio u duhu Ananije i Safire, koje je Petrov prijekor poslao u smrt; razum bi pomutila slepoća Elime vrača koji je protivrječio Pavlu. Kada pomisliš na ove spomene apostolskog gnjeva, sigurno to znam, obuzeće te svakako strah i trepet spasonosan i neće dopustiti da opomene preblaženog Pape prezreš. Naročito ako je istina ono što tvoji (ljudi) pričaju, osobitim poštovanjem da obaspeš one božanske glavare i ako njih istinski cijeniš i poštuješ, ukazaćeš poštovanje prema onome koji sjedi na njihovom tronu. Što se tiče rimskog poslanstva, čijim dolaskom (zašto bih te, naime, premda si se pod Hristovim znamenjem đavolskom lukavošću borio protiv hrišćana, lišio opšte radosti) je učinjen kraj sablazni, koja je zbog tetragamije kod nas sve poremetila, kleru je vraćen mir, spokojstvo onog

[476] *Georgii Fejer: "Codex diplomaticus Hungariae", vol. VII – vol.V supplementare, p. 34*.

XII.

Ecclesiarum Romanae et Constantinopolitanae unionis ac consensus documentum ex Michaelis Patriarchae Constantinopolitani ad Simonem Bulgariae Principem literis. Anno 917.

Michael Patriarcha Simeoni Principi Bulgariae. Et ut mihi quidem filii adhuc loco, dilectissime Princeps, licet omnem iampridem obedientiam patri a filio debitam exueris. Hinc fit, ut cum priscus ille, quo te sum prosecutus, amor, tum etiam Sanctissimi Romani Papae, cui minime parere, nefas, gravis apud bonos omnes auctoritas, me in lachrymas et preces ire, iterum impellat. Is, cum

svetog stanja u čudesnom sabiranju duša, i jednom riječju da se izrazim, Rimska i Konstantinopoljska Crkva tako je vezana u jednu istu vjeru i jednodušje da nas više ništa ne sprječava da u potpunosti uživamo u njihovom najpoželjnijem zajedništvu i svetosti. Preostaje još da te na kraju opomenem da kasnije, pošto od onih koji vladaju situacijom budeš primio pismo, radije ponovo pišeš Senatu nego tim istim (ljudima). Smiješno je, naime, i sasvim nedostojno tvoje razboritosti da se obraćaš slugama, potcijenivši onoga čije zapovijesti oni sami primaju, ukoliko te ne zabavlja da se igraš sa stvari koja nikako nije za igru. Zašto radije, ako se ozbiljno kaješ zbog ratova, ako ti je dosta ne toliko da primaš nesreće koliko da ih nanosiš, ne povjeriš stanje svoje duše carevima; ponudi uslove, dan i mjesto, predloži u razgovoru: bilo da više voliš da ti sam dođeš k nama, ili da pošalješ druge. Mene ništa ne zadržava, doći ću gdje god da me pozoveš, sa odabranim ljudima iz Senata, možda ću tu stvar obaviti glasanjem, ako Bog bude htio. Ali ako si sasvim drugačijeg mišljenja i namjere, ako hoćeš sa našim ljudima samo da se poigraš, poslije svega odustani od takvih ismijavanja, koja ti ni najmanje ne priliče. Bog neka ti stoga ulije više snage od one kojom si ponio teret vladanja drugima kako ne bi pokleknuo pod teretom, što se uglavnom dešava vladarima. U Konstantinopolju, godine 917.

Iz Baronija. Premda se preobraćanje Ugara vršilo uz saglasnost i jedinstvo Rimske i Konstantinopoljske Crkve u trajanju od početka X do polovine XI vijeka, Hijerotej (Jerotej) je prokomentariosao da su u početku bili ofomljeni kao hrišćani šizmatici.

a fama rerum nostrarum universum iam orbem peruagata accepisset, Christiani populi clades, direptiones, fugas, vastitatem et reliqua belli, quibus affligimur, incommoda, quae pietas eius est in regnum Domini sanguine redemtum, et nostris ex animo indoluit malis, et eis ne proserpant latius, ire obviam decreuit. Legatos itaque misit Theophylactum, primum inter eius episcopos locum obtinentem, et Carum eiusdem ordinis, praestantissimos viros, qui te suis adhortationibus aut inducerent ad pacem, foedusque nobiscum feriendum, aut, si iussa detrectares, spiritus sancti nomine insolubili anathematis vinculo obstringerent. Hos ego (nam id mihi beatissimus pontifex in iunxerat) ut tuto et commode ad te pervenire possent, addito commeatu, et itineris duce sedulo, curassem, ni me deterruisset ab incepto malus quidam rumor, qui de te pridem inolevit. Diceris enim, fili mi, solere Legatos ad te venientes in vincula coniectos asservare, immani sane et omnem supergresso barbariem exemplo. Quae enim est tam effera, tam ab omni humanitatis sensu remota natio, quae tale facinus non inter nefaria scelera recenseat? Quapropter cum et sanctissimi Papae exequi mandata valde cuperem, et Legatorum incolumitati consultum vellem, illos quidem summis induxi precibus, ut hic apud nos consisterent; veritus ne a te post longae peregrinationis taedium ac laborem aliquid paterentur mali. Apostolicas vero literas ad te perferendas dedi. Quibus exhibitis te facilem et obsequentem, si me audies; imo si rationem habueris dignitatis, salutisque tuae. Cave enim putes, idem tibi plane licere in sanctissimum Pontificem Romanum, quod in me olim licuit, quem ludibrio ha-

buisti tam diu. Si quid in eum commiseris, non impune feres. Apostolorum primores, quorum ille ad aras quotidie litat, iratos in te oculos coniicientes, quasi propriam iniuriam, contemptum illius ultum ibunt. Subeat animum Ananiae et Saphirae ausus, quos obiurgatio Petri neci dedit; menti obversetur Elymae magi, Paulo contradicentis, coecitas. Haec Apostolicae indignationis monimenta cogitantem, excipiet te, certo scio, horror quidam, et pavor salutaris, nec permittet, ut beatissimi Papae monita despicias. Praesertim si vera sunt, quae de te narrantur a tuis, praecipua quadam veneratione prosequi Principes illos divos, quos, si vere suspicis ac colis, eorum insidentem Throno minime contemnes. Haec de legatione Romana, cuius adventu (cur enim tibi sub Christi signis quamvis adversus Christianos diabolica fraude pugnanti commune gaudium invideam) scandalis, quae ob tetragamiam apud nos omnia turbarant, impositus est finis, pax Clero reddita, coetus sacri mira animorum conpiratione habiti, et ut verbo dicam, Romana et Constantinopolitana Ecclesia ita in unam eamdemque coalita est fidem ac consensionem, ut nihil amplius vetet, quo minus nos optatissima illorum communione et Sanctificatione perfruamur. Reliquum est, ut te postremo admoneam loco, ne post hac cum ab his, qui rerum potiuntur, literas acceperis, Senatui potius rescribas, quam illis ipsis. Ridiculum enim est, et tua prudentia plane indignum, adire servos, posthabito eo, cuius ipsi capessunt iussa, nisi te ludere delectat in re haud quidem ludicra. Quin tu potius, si te serius poenitet bellorum, si cladium non tam acceptarum, quam illatarum piget; sensum animi

tui Imperatoribus exprome; conditiones offer, diem, locumque colloquio praescribe: sive tu ipse ad nos accedere, sive alios mittere malueris. Nulla in me mora est, adero, quocunque vocaveris, cum delectis ex Senatu viris, rem fortasse confecturus ex voto, si Deus annuet. Quod si longe alia tibi mens est, nisi hominibus nostris ludibrium debes, post hac ab huiusmodi irrisionibus, quae te minime decent, abstinebis. Deus te eo validiore ope tueatur, quo gravius regendi alios onus suscepisti, ne quod plerumque principibus viris accidit, oneri succumbas. Constantinopoli. Anno Christi *DCCCCXVII.*"

Ex Baronio. Cum conversio Hungarorum Ecclesiarum Romanae ac Constantinopolitanae consensu et unione, ab initio seculi X-i usque dimidium XI-i durante, contigerit, ipsos initio *Christianos Schismaticos a Hierotheo fuisse* efformatos, commentum est.

Arhiepiskopija Duklja od 877. do 980. godine (po Farlatiju)[477]

Dolazak Paulimira i ostalih Srba, koji još nijesu primili hrišćanstvo, kao i pokrštavanja Narentana pružili su povod i uzrok da se održi pomjesni delmatski sabor oko 877. godine, o čemu smo govorili u trećem tomu *Ilirikum sakrum-a* posvećenom Georgiju II, splitskom arhiepiskopu. Učestvovali su i legati Apostolske stolice i konstantinopoljskog cara, arhiepiskop Georgije sa nekolicinom episkopa Dalmacije, Hrvatske i Srbije, ***hrvatski dux i srpski kralj*** sa svojim plemićima i velikašima. Na ovom preuzvišenom saboru, kako provincija i magistrata, tako i crkvenih velikodostojnika napravljena je podela. Tada je Diokletanska crkva, koja je do tog vremena bila u redu i broju episkopija, uzdignuta na dostojanstvo mitropolije. S druge strane, Skadarska je od arhiepiskopije prešla u niži status episkopije i poslije toga postala kći one čija je majka bila ranije. Pop Dukljanin kaže da je novoj mitropoliji po odluci sabora dodijeljeno sve zajedno dvanaest gradova i to: Antibari, Budva, Kotor, *Dulcignum* (vjerovatno Ulcinj), *Svacium*, Skadar, *Drivastum*, *Polletum*, *Sorbinos, Bosinium*, *Tribunium* i *Zahumlje*. Pored toga je Diokletanska crkva dobila, ne samo ime i pravo mitropolije na oblasti Prevalitane, koja je bila unutar oblasti skadarske provincije i mitropolije, nego je počela da upravlja i na još širem prostoru, i postala je prvorazredna stolica (*sedes primaria*) najvažniji dio srpskog kraljevstva i crkve. Ovo je sve preciznije izloženo na gore navedenom mjestu.
Nemam nijedan drugi izvor za uspostavljanje Dioklejske mitropolije osim dukljanskog anonima u Komentarima o slovenskom kraljevstvu. Nema, međutim, nikakvog razloga da osporimo njegov autoritet. Niko ne može da ospori da je Dioklejska crkva, mada je ranije bila episkopija, kasnije bila darovana pravima i titulom arhiepiskopije. Naime, to što je antibarski mitropolit nekada nosio naziv dioklejski, i zadržao titulu obje crkve, svakako je argumet da čast i vlast Antibari nije dobio iz nekog drugog mjesta, nego iz grada i Mitropolie dioklejske i da je Antibarska crkva naslijedila Dioklejsku mitropoliju. Aleksandar II je godine 1062. svoje pismo uputio "Petru, uvaženom arhiepiskopu dioklejske i antibarske crkve". A njemu i je potvrdio skoro sve crkve za koje smo rekli da su dvjesta godina ranije bile podložne dioklejskom mitropolitu. Ovo potvrđuje i Gregorije, antibarski arhiepiskop u svojim pismima Rajneru, splitskom arhiepiskopu i jasno i otvoreno svjedoči: "iz starih odredbi i spomenika mojih prethodnika i prema različitim drugim pretpostavkama procenjući da je Salonitanska crkva nekada zadobila upravu i primat nad cijelom Dalmacijom i da se dioklejska crkva, koju je s pravom nasledila antibarska, uvrstila u red mitropolija, uz saglasnost rečene salonitanske crkve". Uostalom, u koje vrijeme i po čijem autoritetu je Diokletanska crkva dobila čast mitropolije nije zapisao i prenio nijedan od starih pisaca čija djela postoje, osim dukljanskog anonima i Marka Marula iz izvjesnog slovenskog kodeksa, ili prepisa ovog istog anonimnog sveštenika koji je, kako sam kaže: "preveo na zahtjev gospodina pape na latinski". Dakle, treba da vjerujemo ovima što se tiče vremena i autoriteta za uspostavljanje Diokletanske mitropolije, pošto nema sigurnijih spomenika iz kojih bi se mogli znati počeci ove mitropolije i da li da ih pripišemo dalmitanskom saboru i devetom vijeku, jer smo drugdje rekli da je ovaj sabor održan otprilike 877. godine. Jovan Lucije, u drugoj knjizi *O kraljevstvu*, četrnaesto poglavlje, kaže da autoritet Popa Dukljanina ne treba odbacivati: "u stvarima koje prenosi o svojoj mitropoliji, pošto je stariji od ostalih, nikako ne smije da se prezre". Što je dodao ponešto ili netačno ili neuvjerljivo, treba da mu se oprosti; kako kaže: "nalazeći primjer iz tradicije ili pisma Diokletanske arhiepiskopije, može se pretpostaviti da je napisao ostalo što mu je (izgledalo) vjerovatno".

[477] *Farlati, vol. 7, p. 5*.

ARCHIEPISCOPI DIOCLETANI I. II. ET III. ANONYMI.

Adventus Paullimiri, & reliquorum Serblorum, qui nondum Christianam religionem susceperant, itemque Narentanorum ad Christum conversio occasionem, caussamque præbuit celebrandi Concilii Nationalis Delmitani circ. an. 877. de quibus egimus Tomo III. Illyr. Sacr. in Georgio II. Archiep. Spalat. Interfuere Legati Sedis Apostolicæ, & Imperatoris Constantinopolitani, Georgius Archiepiscopus cum aliquot Episcopis Dalmatiæ, Chrobatiæ, & Serbliæ, Dux Chrobatorum, & Rex Serblorum cum suis optimatibus & proceribus. In hoc augustissimo Conventu tum Provinciarum & Magistratuum, tum Ecclesiasticæ Hierarchiæ divisio & descriptio facta fuit. Tunc Ecclesia Diocletana, quæ ad eam diem in ordine atque numero Ecclesiarum Episcopalium constiterat, ex Episcopali ad Metropoliticam dignitatem erecta est; Scodrensis vero ex Archiepiscopali ad inferiorem Episcopalem gradum descendit, & cujus antea mater fuerat, filia esse postea cœpit. Presbyter Diocleates novæ Metropoli civitates omnino duodecim ex decreto Concilii attributas fuisse ait, scilicet *Antibarium*, *Buduam*, *Ecaterum*, *Dulcignum*, *Svacium*, *Scodram*, *Drivastum*, *Polletum*, *Sor-* [illegible] *Bosonium*, *Tribunium*, *Zachlumium*. Exinde Ecclesia Diocletana jus nomenque metropoliticum adepta non solum in regione Prævalitana, quæ Metropolis & Provinciæ Scodrensis finibus continebatur, sed latius etiam dominari cœpit, & habita fuit Sedes primaria & fastigium Regni Serblorum pariter, & Ecclesiæ Serblianæ. Hæc habes accuratius narrata, & exposita in loco superius laudato.

Ecclesia Diocletana ad Metropoliticam dignitatem evehitur

In toto Serbliæ regno;

Auctorem institutæ Metropolis Diocletanæ neminem habeo præter Anonymum Diocleatem in Comment. de Regno Slavorum; nihil vero caussæ est, cur ejus auctoritatem respuere debeamus. Ecclesiam Diocleæ, cum antea esset Episcopalis, jure postea ac titulo Archiepiscopali donatam fuisse nemo inficiari potest. Cum enim Antibarensis Metropolita olim denominari consueverit *Diocliensis*, ac titulum utriusque Ecclesiæ retinuerit, id sane argumento est, dignitatem & potestatem metropoliticam non aliunde Antibarim, nisi ex urbe & Ecclesia Diocleæ derivatam fuisse, & Ecclesiam Antibarensem in locum successisse Metropolis Diocletanæ. Alexander II. an. 1062. epistolam suam inscripsit *Petro Vener. Archiepisc. Diocliensis atque Antibarensis Ecclesiæ;* huic vero Ecclesias fere omnes attribuit, quas ante annos fere ducentos Metropolitæ Diocletano subjectas fuisse diximus. Idem confirmat Gregorius Archiepiscopus Antibarensis in suis ad Raynerium Archiepiscopum Spalatensem literis, & plane aperteque testatur. *Ex antiquis rescriptis & monumentis Antecessorum*

Idque probatur.

Illyrici Sacri Tom. VII.

Veoma je neugodno što do našeg doba i znanja nijesu došla ni imena, ni djela ni doba početka i prestanka upravljanja prvog, drugog i trećeg arhiepiskopa Diokletanske mitropolije. Ovo sve ili niko nije zapisao ili je, ako i jeste zapisano u privatnim i javnim dokumentima, uništeno zbog velike starosti i mnogobrojnih razaranja i pljačke u skoro neprestanim ratovima. Prije posljedenjeg, imam jedva tri arhiepiskopa koji si bili na čelu ove arhiepiskopije dok je bila netaknuta. Naime, ovaj najviši crkveni čin su grad i crkva Diokleje zadržali jedva šezdeset godina, dok ga nije, pošto su Bugari razorili grad do temelja, izgubila zauvijek.

Dok su ova tri anonimna arhiepiskopa upravljali diokletanskom provincijom, Paulimir je pokorio moćnike i banove koji su, poslije smrti Časlava, koji je protjerao Radoslava, svog oca, a njegovog đeda, podelili među sobom srpsko kraljevstvo. S druge strane, Gornju Meziju, ili unutrašnju Srbiju, koju je bio zauzeo Višeslav, jedan od banova Srbije o kome govori Porfirogenit, nije mogao da povrati. Stoga se morao zadovoljiti dalmatinskom Srbijom. Poslije toga je srpsko kraljevstvo bilo podijeljeno na dva dijela. Jedan dio su dobili Paulimirovi sinovi i unuci, čiju je genealogiju sastavio Pop Dukljanin, a drugi sinovi i unuci Višeslavovi, o kojima govori Porfirogenit. Ali, poslije skoro sto godina, obje Srbije su se ujedinile u jedno kraljevstvo pod vlašću jednog kralja, koji je po najvišem pravu jednako upravljao i mezijskim Srbima kao i dalmatinskim. Paulimir je, pošto je pobijedio raškog župana, podigao u ovom kraju hram, dostojan kraljevskog veličanstva, pod imenom Svetog Petra, princa među Apostolima, kako stoji kod Dukljanina, i pobrinuo se da se odlikuje kao episkopsko sjedište. Pobijedio je slovenske Hrvate, koji su naseljavali posavsku Panoniju, kao i Mađare, koji su Slovenima došli u pomoć, i ponudio im mir pod uslovom da Sava bude granica između Hrvata i Srba. Umro je u Tribiniji, početkom desetog vijeka i sahranjen je u hramu Sv. Mihajla. Ovo pripovijeda Dukljanin.

Ne zna se da li su, jednu ili dvije godine poslije delmitanskog sabora, kada su Hrvati i Dalmatinci prešli od Jovana VII Fotiju, od rimskog carigradskom patrijarhu, a ipak ostali pravoslavni i očuvali vezu sa najvišim poglavarem ekumenske crkve, rimskim pontifikom, i Srbi pošli za njihovim primjerom i odvojili se. Ipak, kada su se kasnije, kako Hrvati, tako i Dalmatinci, vratili u stari odnos vjernosti i poslušnosti rimskom patrijarhu, nema sumnje da su se i Srbi sa jednima i drugima vratili tamo odakle su se odvojili. O otpadanju Hrvata i Dalmatinaca je dosta rečeno u trećem tomu, četrnaestoj glavi Georgija III, splitskog arhiepiskopa. Trojicu anonimnih arhiepiskopa Diokleje, o kojima sam govorio je, pošto su završili život i pontifikat, naslijedio: *Jovan, Arhiepiskop dioklejski četvrti i poslednji*

Početkom desetog vijeka je za upravnika ove mitropolije i provincije bio izabran Jovan. Paulimira je kao kralja dalmatinske Srbije naslijedio Tiješimir, njegov sin posmrče, a staranje nad njim i upravu je preuzela njegova obudovjela majka. Ali, veliki dio Srbije je otpao od njega i raški ban mu je preoteo Prevalitanu. Dok je Jovan bio na čelu ove Mitropolije, otprilike 925. godine, Jovan ankonitski i Lav prenestinski episkop, legati Apostolske stolice su okupili Dalmatince, Hrvate i Srbe u Split, na pomjesni sabor. Naime, zbog njih je i bio sazvan. Jovan, arhiepiskop splitski je prisustvovao sa Forminom jadertinskim, Gregorijem nonskim i drugim episkopima splitske provincije. Ne može se sumnjati da je došao i diokletanski mitropolit Jovan, ili lično ili preko zastupnika, sa nekoliko episkopa svoje provincije, mada nije naveden. Iz Hrvatske je prisustvovao Tomislav *dux* Hrvata, iz Srbije Mihajlo, *dux* Huma ili Zahumlja, za koje Porfirogenit kaže da je bilo jedna od četiri županije u koje je bila podijeljena cijela dalmatinska Srbija. I jednog i drugog duksa su pratili mnogi od njihovih svešenika i velikaša. Izgleda da je Mihajlo došao umjesto kralja Tiješimira, koji je još bio nepunoljetan i pod majčinim starateljstvom je vladao Srbijom, mada je tada bila na jako maloj teritoriji. Naime, mnoge županije, ili toparhije, od njegovog kraljevstva su oteli namjesnici, za koje smo rekli da su se pobunili. Ali, možda je Mihajlo sa drugima otpao od Tiješimira, i nije prisustvovao

meorum, inquit, *& diversis aliis conjecturis veritatem perpendens, quod Salonitana Ecclesia totius Dalmatiæ dominatum & primatum quondam obtinuit, & quod Diocletana Ecclesia, cujus vicem Antibarensis Ecclesia in se recto transtulit consilio, in Metropolim prædictæ Salonitanæ consensu se ordinavit*. Ceterum quo tempore, quove auctore Ecclesia Diocletana Metropoleos dignitatem adepta fuerit, nemo veterum, quorum scripta extent, literis ac memoriæ tradidit præter Presbyterum Diocleatem, & Marcum Marulum ex quodam Codice Slavonico, sive exemplari ejusdem Presbyteri Anonymi, *quod rogatu Dominici Papalis*, ut ipse ait, *in latinum converti*. His igitur de tempore & auctore institutæ Metropolis Diocletanæ credamus licet, quando certiora monumenta non suppetunt, ex quibus ejusdem Metropolis conditæ initia cognosci possint, & utrumque ad Concilium Delmitanum, & sæculum nonum referamus, quod quidem Concilium habitum fuisse alibi diximus an. circ. 877. Joannes Lucius lib. 2. de Regno cap. 14. auctoritatem Presbyteri Diocleatis minime rejiciendam esse ait: *In rebus de sua Metropoli relatis, utpote cæteris antiquior, omnino spernendus non est*: quod autem quædam admiscuit aut falsa, aut parum verisimilia, venia illi danda; *nam*, inquit, *ex traditione vel scriptura Archiepiscopatus Diocletani institutionem invenisse, cætera ipsi probabilia scripsisse conjectari potest*.

Primi Archiepiscopi Diocleenses ignoti.

Illud permolestum est, quod neque primi, neque secundi, neque tertii Archiepiscopi Metropolis Diocletanæ nomen, vel res gestæ, vel tempus susceptæ ac depositæ administrationis ad nostram ætatem notitiamque pervenerint. Hæc aut nemo literis prodidit, aut si quæ publicis privatisque scriptis consignata fuerunt, nimia vetustas, aut multiplex illarum regionum clades & direptio ex bellis fere perpetuis consumpsit & abolevit. Ante extremum vix tres Archiepiscopos habeo, qui huic Metropoli, dum stetit incolumis, præfuerunt. Nam hunc amplissimum Episcopalis Hierarchiæ gradum vix annos sexaginta Civitas & Ecclesia Diocletana retinuerat, cum eum, urbe a Bulgaris funditus eversa, perpetuo amisit.

Serbliani regni sub Paullimiro.

Dum tres illi Archiepiscopi anonymi provinciam Diocletanam regebant, Paullimirus Dynastas & Banos subegit, qui post interitum Ciaslavi, qui Radoslavum parentem suum, & avum Paullimiri expulerat, regnum Serbliæ inter se diviserant. Mœsiam tamen Superiorem, sive Serbliam mediterraneam, quam Boisesthlavus occupaverat unus de Banis Serbliæ, de quo Porphyrogenitus, recuperare non potuit: itaque Serblia Dalmatica contentus esse debuit. Exinde regnum Serbliæ bipartitum fuit; partem [illegible] filii & nepotes Paullimiri, quorum seriem contexuit Presbyter Diocl[illegible]tes, alteram filii & nepotes Boisesthlavi de quibus Porphyrogenitus, obtinuerunt; sed post annos fere cen-

sinodu umjesto njega, nego u svoje ime i ime ostalih pobunjenih moćnika. Naime, Pop Dukljanin kaže da Tiješimiru nije ostalo ništa osim Tribunije. Na ovom saboru su donijete mnoge odredbe ali je naročito skrenuta pažnja na to da se od sada ni Hrvati ni Srbi ne koriste slovenskim jezikom u službi i psalmodiji. I svakome su određene granice dijeceza. Ovdje se može podsjetiti na ono što je o ovom saboru rečeno u trećem tomu našeg djela.

tum utraque Serblia rursus in unum regnum sub uno Rege coaluit, qui jure supremo Serblis Mœsianis pariter, atque Dalmaticis imperavit. Paullimirus post devictum Jupanum Rasciæ in hac regione templum regia magnificentia dignum sub titulo S. Petri Principis Apostolorum ædificavit, ut est apud Diocleatem, & sede Episcopali decorandum curavit. Slavis Chrobatis, qui Pannoniam Saviam incolebant, itemque Hungaris, qui Slavis auxilio venerant, victis cæsisque pacem dedit sub ea conditione, ut Savus fluvius confinium esset inter Chrobatos, Serblosque. Obiit Tribiniæ sub initium sæculi decimi, & sepultus est in æde S. Michaelis. Hæc Diocleates.

et Serbliane Ecclesiæ vicer.

Uno alterove anno post Concilium Delmitanum cum Chrobati & Dalmatæ ab Joanne VIII. ad Photium, a Romano ad Constantinopolitanum Patriarcham defecissent, salva tamen fide orthodoxa, & conjunctione cum Capite supremo universalis Ecclesiæ Romano Pontifice, an horum exemplo impulsi etiam Serbli desciverint, non constat. Sed cum postea tum Chrobati, tum Dalmatæ ad pristinam erga Patriarcham Romanum fidem atque obedientiam se retulerint, dubitari non potest, quin Serbli etiam cum illis utrisque eodem, unde discesserant, redierint. De Dalmatarum & Chrobatorum defectione satis multa in Georgio III. Archiep. Spalat. Tomo III. cap. 2. Tribus illis, quos dixi, anonymis Archiepiscopis Diocletanis vita & Pontificatu perfunctis, succensis.

JOANNES ARCHIEP. DIOCLETANUS IV. IDEMQUE POSTREMUS.

Joannes IV. Archiep. Dioclet. an. circ. 900.

Sub initium sæculi decimi ad hanc Metropolim & Provinciam administrandam electus fuit Joannes. Paullimiro in regnum Serbliæ Dalmaticæ successerat Tiescimirus filius posthumus, ejusque tutelam cum rerum publicarum administratione mater vidua suscepit; sed magna pars Serbliæ ab eo descivit, & Banus Rasciæ regionem Prævalitanam eidem eripuit. Dum Joannes huic Metropoli præsidebat, anno circ. 925. Joannes Anconitanus, & Leo Prænestinus Episcopi & Legati Sedis Apostolicæ Spalatum ad Concilium Nationale Dalmatas & Chrobatos & Serblos convocarunt; quippe horum caussa indictum fuerat. Joannes Archiepiscopus Spalatensis cum Formino Jadertino, Gregorio Nonensi, aliisque Provinciæ Spalatensis Episcopis interfuit; nec dubitari potest, quin etiam Joannes Metropolita Diocletanus quamvis non sit nominatus, vel per se, vel per procuratorem cum aliquot suæ Provinciæ Episcopis advenerit. Adfuit e Chrobatia Tamislavus Dux Chrobatorum, e Serblia Michael Dux Chulmiæ, sive Zachlumiæ, quæ una erat e quatuor ejus Zupaniis, in quas Serbliam omnem Dalmaticam divisam fuisse Constantinus Porphyrogenitus scripsit; utrumque vero Ducem multi e suis proceribus & optimatibus secuti. Michael videtur vice functus esse, & locum tenuisse. Tiescimiri regis, qui adhuc impubes sub tutela matris regnum Serbliæ obtinebat, sed exiguis admodum finibus circumscriptum; nam plerasque Zupanias, seu Toparchias præfecti, quos rebellasse diximus, ab ejus regno distraxerant. Sed fortasse Michael etiam cum aliis a Tiescimiro defecerat, neque hujus loco, sed suo, & aliarum Dynastarum rebellium nomine Synodo interfuit; nam Presbyter Diocleates nihil Tiescimiro præter Tribuniam relictum fuisse tradit. In hoc igitur Concilio cum alia multa decreta condita sunt, tum præcipue cautum est, ne Chrobati & Serbli ad divinam Liturgiam, & psalmodiam in posterum linguam Slavonicam adhiberent; & fines diœceseon sui cuique præfiniti fuerunt. Huc revocari possunt, quæ de hoc Concilio dicta sunt in Tomo III. Op. nostri.

fuerest Concilio Nationali Spalatensi.

974. godine, 5. oktobra u Rimu: Papa Benedikt VIII pripaja Panoniju, Avariju, Moravsku i Meziju Zapadnom rimskom carstvu ovlašćujući svoje pristalice da vrše pokrštavanje Slovena u njima susjednim oblastima[478]

Benedikt VIII

Najdražim sinovima u Hristu, arhiepiskopima Houdbertu iz svete Moguntinske crkve i Dioteriku, iz svete Treverske crkve, i Adalbertu, iz svete Magdeburške crkve, kao i Gereonu, iz svete Kolonske crkve i Frideriku iz svete Juvavenske crkve, ali i Adaldagu, iz svete Bremenske crkve, kao i našem gospodaru, Otonu, preslavnom caru Avgustu i njegovom nećaku Henriku, preodličnom bavarskom vojvodi i svim ostalim episkopima i opatima, vojvodama i kneževima Galije i Germanije. Benedikt, obdaren božanskom milošću, pontifeks Apostolske stolice i sluga slugu božijih, pozdrav u Gospodu.

Valja da se uvijek pokažemo blagi i smjerni prema pravednim molbama molitelja a naročito kada se brinemo za bratske molbe u vjeri savjesnih, koji svuda od kraja cijelog svijeta primaju sadržinu, obrazac, i energiju za svoje služenje od ove Vaseljenske svete Rimske majke crkve i njenog prvog službitelja i vikara, to jest blaženog prvog među apostolima, čiju blagodat i darovanu vlast i položaj, ma koliko nedostojni, ipak nasljeđujemo, a za taj položaj sam Gospod kaže: Ti si Petar *i na tome kamenu sazidaću Crkvu svoju* (Mt. 16, 18). Zbog toga smo procijenili dostojnim da damo pristanak na umjesne zahtjeve prepoštovanog arhiepiskopa Piligrina koje nam je saopštio preko povjerljivih osoba, svojih responzala, odnosno preko dvojice sveštenika, da njemu ponovo vratimo palijum, a tron njegove svete Laurijacenske crkve da uzdignemo na položaj mitropolije, buući da se nalazi uz granicu sa Ugarskom; o tome da mi to svakako dugujemo toj crkvi, svjedoče veoma stara svjedočanstva o privilegijama koja su (ovi prezbiteri) sa sobom donijeli, u kojima stoji da su u vrijeme pontifikata blaženog Simaha, apostolski presuli ovog blagorodnog trona, to jest da je pomenuta sveta Laurijacenska crkva, imala status mitropolije, pa možemo izvući kako iz tih dokumenata, tako i iz mnogih dijeceza crkava u Panoniji mnoge podatke o stradanju blaženih mučenika, koji su ondje od starina u velikom broju u vrijeme progona za Hristovu vjeru na razne načine mučeni, pa se vjeruje da je stekla arhiepiskopsko dostojanstvo, ali da je (arhiepiskopija) mnogo puta u proteklim vremenima čestim provalama susjednih varvara opustošena i napuštena i da se pamti da njen tron nije zauzimao niko hrišćanske vjere, sve dok nepobedivi Avgust i otac otadžbine, to jest roditelj našeg blagočestivog imperatora (a svijet želi da dugo vlada kako je vladao do sada), nije ratnim trijumfom njihove snage potisnuo. Pošto je to ubjedljiv razlog za to na koji se poziva molba već pomenutog arhiepiskopa Laurijacenske crkve, a osim toga, budući da je i pravedno, a kako izgleda i jednako korisno da im, zarad toga da bi Bogu donosili plodove narodi od novih poštovalaca vjere, Ugara i Marava, čak i bez mnogih drugih Slovena susjednih njegovoj provinciji, pošto se ondje postave episkopi, prema onome kako su od starina bili postavljeni, njega postavimo za arhiepiskopa. Budući da je pak Salcburška crkva-mitropolija iskorišćena potčinjavanjem pontificijuma svete Lauriacenske crkve, pošto joj je bilo zapostavljeno i oskrnavljeno dostojanstvo zbog varvarskog pustošenja, nikako ne dopuštamo da toga bude lišena, pošto je prethodno pripala Salcburžanima, već još uvijek postoji, što je i pred sekularnim sudovima važeće i prvo svjedočanstvo. Mi, pak, u ovoj odluci lako možemo uz pomoć Gospodnju otkloniti svako

[478] *Ivan Kukuljević, vol. 1, p. 92*.

CIII. 974. 5. listopada U Rimu.

Benedicto VII. papa stavlja pod vlast nadbiskupije laureacenske (pasovske) Avariju, Moravsku, Meziju, dolnju Panoniju i susjedne im Slovjene.

Dilectissimis nobis in Christo filiis Houdberto sanctae Moguntinae ecclesiae et Dioterico sanctae Treuerensis ecclesiae, atque Adalberto sanctae Magdeburgensis ecclesiae, parique modo Gereoni sanctae Coloniensis ecclesiae, atque Friderico sanctae Juuauensis ecclesiae, sed et Adaldago sanctae Bremensis ecclesiae archiepiscopis, pariterque domino nostro Ottoni gloriosissimo imperatori Augusto, atque nepoti suo Henrico praecellentissimo duci Bauariorum, caeterisque omnibus episcopis et abbatibus, ducibusque atque comitibus Galliae atque Germaniae. Benedictus diuina gratia praeditus, apostolicae sedis pontifex, seruus autem seruorum dei, in domino salutem.

Oportet iustis suplicantium petitionibus nos semper faciles, et humiles exhibere, et praecipue cum fraternis religiosorum consacerdotum precibus sollicitamur, qui passim ab omni mundi termino tenorem et regulam, atque proprii officii vigorem ab hac uniuersali sancta romana matre ecclesia eiusque sortiuntur ministro, vicario scilicet beati principis apostolorum, cuius quamuis indigni. eiusdem tamen gratia et dono potestati nos successimus, et ordini, cui voce dominica dicitur: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo ecclesiam meam. Quapropter dignum aestimauimus, assensum praebere congruis postulationibus reuerendissimi archiepiscopi Piligrini, quas per probabiles personas nobis intimauit, responsalium suorum, duorum videlicet presbyterorum, quatenus sibi pallium, et metropolitanum honorem cathedrae suae sanctae Lauriacensis ecclesiae restitueremus, confinio Ungarorum adiacenti; quod omnino nos eidem ecclesiae debere, testantur antiquissima secum adportata priuilegiorum testimonia, in quibus continebatur, quod aetate pontificatus beati Symmachi, huius almae sedis apostolici praesulis, praefata sancta Lauriacensis haberetur ecclesia metropolis: et in quantum tam exinde, quam etiam de passionibus beatorum martyrum, qui illic plures in tempore persecutionis pro fide Christi variis sunt tormentis mulctati, colligere possumus, ex omnibus ecclesiarum dioecesibus Pannoniae, haec antiquitate, et archiepiscopii dignitate esse primitiua creditur: quae iam multis retroactis temporibus ex vicinorum frequenti populatione barbarorum deserta, et in solitudinem redacta, nullum christianae professionis habitatorem meminit, usque dum inuictissimus Augustus, et pater patriae, genitor quippe pii imperatoris nostri, (quem adhuc superesse, et diu dominari mundus exoptat) bellico trophaeo eorum vires retudit. Hunc autem, quam ob rem vocibus exultantibus in laudem omnipotentis dei erumpimus, non solum saepe dicta sancta Lauriacensis ecclesia hostium cessante terrore, cum accolis suis pace et tranquilitate potitur, verum etiam ipsi dudum inimici, illum quem persecuti sunt, more gentili, iam iam Christum baptizati profitentur, et sacerdotes modo habere

podmetanje i priliku za raspravu o objema [479]parohijama međusobno omeđenim utvrđenim granicama, štaviše i apostolskim odlukama ustanovljenim, te nam je dužnost da ih uvijek branimo i da prema jevanđelskoj misli ništa ne ukidamo nego ispunjavamo (vidi Mt. 5, 17). Stoga, dakle, autoritetom i vlašću blaženog Petra prvog od apostola i na osnovu primjera blaženih pontifika, to jest naših prethodnika, svetu Laurijacensku crkvu i njene rektore, sada već arhiepiskope od sada zauvijek oslobađamo od svake potčinjenosti Salcburškoj crkvi, njenim presulima i dominacije; i podižemo na status mitropolije i kao što je u novije vrijeme svete uspomene papa Agapit utvrdio međusobne granice tih parohija, tako ih i mi potvrđujemo i to tako da je sveta Salcburška crkva imala episkope sufragane u gornjoj Panoniji, kojima su sve do sada, izgleda, njeni pontifici bili na čelu, sa tolikom i takvom dijecezom, kakvom su se do sada služili u Donjoj Panoniji. Sveta pak Laurijacenska crkva u krajevima Donje Panonije i Mezije, čije su provincije Avarija i Maravija, u kojima se od davnina nalazilo sedam episkopalnih parohija i njeni poglavari neka ubuduće imaju arhiepiskopsku vlast sa tolikom i takvom dijecezom kakvom su se do sada služili u Gornjoj Panoniji. Njima svakako u zapovijestima povrh toga dodajemo da prema dekretu blaženog Gregorija, upućenom arhiepiskopima Angla, onaj, koji je prvi po hijerarhiji (ordinaciji), sve dok živi zadrži prvjenstvo u hijerarhiji. Jer unutar utvrđenih dijeceza obiju crkava i isključujući svaku mogućnost zamjenjivanja, zabranjujemo pod prijetnjom kanonske kazne, da se nijedan episkop tih crkava ne smije usuditi da uzurpira parohiju drugoga, niti da se drznu da bilo kakvim razmiricama ili raspravama oko stvari koje smo sada utvrdili jedan drugoga uznemiravaju. Pošto smo, dakle, ovo uredili, ustoličili smo poštovanog našeg sabrata Piligrina za arhiepiskopa svete Laurijacenske crkve i snabdjeli ga kanonskim pismom, uz to smo mu poslali palijum prema staroj praksi njegove crkve i povjeravamo mu da u naše apostolsko ime primjenjuje (apostolski) autoritet i u provincijama Avariji i Maraviji i oblastima Donje Panonije ili Mezije, kao i među susjednim slovenskim narodima koji žive svuda okolo i nalažemo da, po običaju njegovih prethodnika, arhiepiskopa svete Laurijacenske crkve, ima ovlešćenje da rukopolaže sveštenike i hirotoniše i postavlja episkope i da iz pomenutih naroda svetom propovijedi pribavlja Gospodu savršen (vjerni) narod.

Iz izdanja Bula Rimskih Pontifika S(vete) S(tolice), izd. Auguste Taurianorum (Torino) 1857. tom. I str. 441; M. Hanzić, *Germania Sacra*, tom. I str. 213.

[479] Hanzic pridodao: *ambabus = obema.*

desiderant, ac prout scire rudes poterunt, venerantur, et ecclesias quondam in sua terra, quas patres incendio dederunt, posteri restaurare videntur. Hac ergo suadente ratione, quod praenominati sanctae Lauriacensis ecclesiae archiepiscopi postulatio antiqua apostolica auctoritate commendatur, et praeterea, quod iustum esset, pariterque utile etiam visum est, ut ad fructificandas deo gentes ex nouitiis cultoribus fidei Ungrorum atque Marauorum, siue etiam aliis multis Sclauorum suae parochiae finitimis, illic ordinatis episcopis, secundum quod antiquitus dispositi erant, eis hunc constitueremus archiepiscopum. Quoniam autem Saltzburgensis ecclesia metropolis abusa est subiectione sanctae Lauriacensis ecclesiae pontificii, obliterata et attentata sua dignitate ex deuastatione barbarorum, quam propterea perceptis apostolicis priuilegiis nequaquam patimur priuari, cum et priora sint Saltzburgensibus, et ideo auctoritatina,[1] quae conditio testimonii etiam apud secularia iudicia viget et praeualet. Nos vero in huiusmodi constitutione omnem calumniam atque contentionis occasionem, domino adiuuante, facile propulsamus,[2] parochiis ab inuicem certis limitibus sequestratis, et tamen apostolicis sanctionibus ubique stabilitis, quas nostrum est semper defendere, et secundum euangelicam sententiam nihil exsoluere, sed adimplere. Unde ergo auctoritate, et potestate beati Petri principis apostolorum, atque exemplo beatorum pontificum scilicet praedecessorum nostrorum, eandem sanctam Lauriacensem ecclesiam, eiusque rectores iam archiepiscopos amodo perpetim ab omni Saltzburgensis ecclesiae eiusque praesulum subiectione, ac ditione absoluimus; et honore metropolitano sublimamus, et sicut modernis temporibus sanctae memoriae Agapitus papa terminos earundem parochiarum ab inuicem distinxit, sic et ipsi diffinimus, ita quoque, ut sancta Saltzburgensis ecclesia superioris Pannoniae episcopos habeat suffraganeos, quibus usque huc sui pontifices praesse videbantur, cum tanta talique dioecesi, quali hactenus in inferiore usi sunt Pannonia. Sancta autem Lauriacensis ecclesia in inferioris Pannoniae, atque Messiae regiones, quarum prouinciae sunt Auaria, atque Marauia, in quibus septem episcoporum parochiae antiquis temporibus continebantur, suique antistites archiepiscopalem deinceps habeant potestatem cum tanta talique dioeçesi, quali hactenus in superiori usi sunt Pannonia. Quibus utique in praeceptis insuper iniungimus, ut iuxta beati Gregorii papae decretum, Anglorum archiepiscopis directum, alter illorum, qui prior sit in ordinatione, ipse etiam, quo ad viuat, prioratum teneat et in ordine. Penitus enim determinatis utriusque ecclesiae dioecesibus, omnique exclusa altercandi occasione, canonica sub districtione interdicimus, ut neuter earumdem ecclesiarum archiepiscopus inuadere alterius parochiam praesumat, vel quibuscunque iurgiis, aut disceptationibus super diffinitis a nobis modo rebus, alter alterum sollicitare audeat. His igitur sedatis, venerabilem confratrem nostrum Piligrinum archiepiscopum, canonicis litteris munitum, sedi sanctae Lauriacensis ecclesiae intronizauimus, palliumque ei secundum antiquum eiusdem ecclesiae suae usum direximus, atque in prouinciis Auariae et Marauiae regionumque inferioris Pannoniae siue Moesiae, et in contiguis sibi Sclauorum nationibus circumquaque manentium, nostram apostolicam auctoritatem et vicem exercere comittimus, atque delegamus, quatenus illic more antecessorum suorum, sanctae Lauriacensis ecclesiae archiepiscoporum habeat potestatem presbyteros atque episcopos ordinare, atque constituere, et ex praedictis gentibus sub sancta praedicatione, parare domino plebem perfectam.

Bullarium SS. Rom. Pontificum. Aug. Taurianorum 1857 T. I. str. 441 Hansiz. Germania Sacra T. I. str. 213.

---

[1] Hansiz. vel auctorabiliora. [2] Hansiz pridao: ambabus.

980-982. godine:
Nakon uništenja dukljanskog grada i arhiepiskopije monah Jovan oglašava se za arhiepiskopa Bugarske a dio prava Dukljanskog arhiepiskopata prenosi se na Ohrid[480]

Vasilije II daje privilegiju Ohridu 976-1025.

Pošto je čovekoljubac Bog darovao mnoga i velika dobra našoj carskoj vlasti, u različita vremena, i budući da ona prevazilaze mogućnost brojanja, nadasve je odlično da se romejska vlast uveća i da Bugarska dođe pod jedan jaram. Stoga smo, dakle, i ovlastili preblagočestivog monaha Jovana da bude arhiepiskop Bugarske, i da on upravlja onime što pripada uz čast arhiepiskopa. I pošto je on tražio da ima napismeno koliko crkve na njegovoj teritoriji, i na eparhije njegovih episkopa, treba da imaju klerika i koliko parika treba da pomaže, dali smo mu ovaj naš carski sigil (dokument), kojim nalažemo da sam arhiepiskop ima u manastirima (kastra, poznije značenje *manastir*) eparhije, to jest Ohridu, Presti, Makru i Kicavi četrdeset klirika i trideset parika. Episkop Kastorije u manastirima svoje eparhije, to jest u samoj Kastoriji, u Kurestu, u Koloni, u Deavolju, u Voosi i u Moru, četrdeset klirika i trideset parika. Ako je možda ranije i bilo njih više od ovog broja, ne želimo da njihov broj bude veći od broja klirika i parika kod arhiepiskopa. Episkop Glavinice u samoj Glavinici i u Kanini i u Neaniski, nalažemo da ima četrdeset klirika i četrdeset parika. Episkop Moglena u samim Moglenima, u Prosaku, u Mirihovu, u Setini, u Ostrovu i u Zadoriji petnaest klirika i pentaest parika, Episkop Vutela u Pelagoniji i u Prilepu i u Devreti i u Velesu, petnaest klirika i petnaest parika. Episkop Strumice u samoj Strumici , Radovistu i u Koneci dvanaest klirika i dvanaest parika. Episkop Morovizda u samom Morovizdu, u Kozijaku u Slavisti, u Stletovi, Dukovicu, Pijanici i u Malesovi, pentaest klirika i petnaes parika. Episkop Velevuzdijski u samoj Velevuzdi, Suntijasku, Germaniji, Terimeru, Stovu, Donjem Suadeasku i u Relogi, petnaest klirika i petnaest parika. Episkop Trijadice u samoj Trijadici i u Perniku…

[480] *Wenzel Gusztav: "Codex diplomaticus arpadianus continuatus", Pest 1870, vol. XIII, p. 429*.

1) II. Basilius byzanczi császár privilegiuma az ochridai érsekség számára. 976—1025.

ΠΟΛΛΩΝ ὄντων καὶ μεγάλων τῶν παρὰ τοῦ φιλανθρώπου Θεοῦ δεδωρημένων τῇ βασιλείᾳ ἡμῶν ἀγαθῶν κατὰ διαφόρους καιροὺς, καὶ ἀριθμὸν ὑπερβαινόντων, τοῦτό ἐστι παρὰ πάντα ἐξαίρετον, τὸ προσθῆκην γενέσθαι τῇ Ρωμαϊκῇ ἀρχῇ, καὶ τὴν τῶν Βουλγάρων γενέσθαι ὑπὸ ζυγὸν ἕνα. Ἐντεῦθεν οὖν καὶ τὸν εὐλαβέστατον μοναχὸν Ἰωάννην, ἀρχιεπίσκοπον Βουλγαρίας ἐκυρώσαμεν εἶναι, καὶ τὰ τῇ ἀρχιεπισκοπῇ προσήκοντα παῤ αὐτοῦ ἀθύνεσθαι. Καὶ ἐπεὶ ᾐτήσατο ὁ τοιοῦτος ἐγγράφως ἔχειν τοὺς ὑπείλοντας ταῖς Ἐκκλησίαις τῆς ἐπορίας αὐτοῦ, καὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτοῦ, κληρικοὺς καὶ παροίκους ὑπηρετεῖν, δεδώκαμεν αὐτῷ τὸ παρὸν σιγίλλιον τῆς βασιλείας ἡμῶν· δι᾽ οὗ παρακελευόμεθα, αὐτὸν μὲν τὸν ἀρχιεπίσκοπον ἔχειν εἰς τὰ κάστρα τῆς ἐπορίας αὐτοῦ, ἤτοι εἰς τὴν Ἀχρίδα, τὴν Πρέσπαν, τὸν Μάκρον, καὶ τὴν Κίτζαβιν κληρικοὺς τεσσαράκοντα, καὶ παροίκους τριάκοντα· τὸν δὲ ἐπίσκοπον Καστορίας εἰς τὰ κάστρα τῆς ἐπορίας αὐτοῦ, ἤτοι εἰς αὐτὴν τὴν Καστορίαν, εἰς τὸν Κούρεστον, τὴν Κολώνην, τὴν Δεάβολιν, τὴν Βοῶσαν, καὶ τὸν Μῶρον, κληρικοὺς τεσσαράκοντα, καὶ παροίκους τριάκοντα· εἰ τάχα καὶ περισσοτέρους εἶχε πρώην, ἀλλ᾽ οὖν οὐ βουλόμεθα ὑπερβαίνειν τὸν ἀριθμὸν τῶν κληρικῶν, καὶ παροίκων τοῦ ἀρχιεπισκόπου· τὸν δὲ ἐπίσκοπον Γλαβινίτζης, εἰς αὐτὴν [τὴν] Γλαβινίτζαν, καὶ εἰς τὰ Κάνινα, καὶ εἰς Νεάνισκαν, κελεύομεν ἔχειν κληρικοὺς τεσσαράκοντα, καὶ παροίκους τεσσαράκοντα· τὸν δὲ ἐπίσκοπον Μογλαίνων, εἰς αὐτὰ τὰ Μόγλαινα, καὶ τὸν Πρόσακον, καὶ τὴν Μυρίχοβαν, καὶ τὴν Σετίνην, καὶ τὸν Ὀστροβὸν, καὶ εἰς τὰ Ζαόδρινα, κληρικοὺς δεκαπέντε, καὶ παροίκους δεκαπέντε· καὶ τὸν ἐπίσκοπον Βουτέλεως, εἰς τὴν Πελαγονίαν, καὶ εἰς τὸν Πρίλαπον, καὶ εἰς τὴν Δευρετὴν, καὶ εἰς τὸν Βελεσὸν, κληρικοὺς δεκαπέντε, καὶ παροίκους δεκαπέντε· καὶ τὸν ἐπίσκοπον Στρουμμίτζης, εἰς αὐτὴν τὴν Στρούμμιτζαν, καὶ τὸν Ῥαδόβιστον, καὶ τὸν Κονέτζην, κληρικοὺς δώδεκα, καὶ παροίκους δώδεκα· καὶ τὸν ἐπίσκοπον Μοροβίσδου, εἰς αὐτὸν τὸν Μορόβισδον, καὶ τὸν Κοζίακον, καὶ τὴν Σλαβίστην, καὶ τὴν Σθλετοβὰν, καὶ τὸν Δουκόβιτζον, καὶ τὴν Πιάνιτζαν, καὶ τὴν Μαλέσοβαν, κληρικοὺς δεκαπέντε, καὶ παροίκους δεκαπέντε· καὶ τὸν ἐπίσκοπον Βελεβουσδίου, εἰς αὐτὴν τὴν Βελέβουσδαν, καὶ τὸν Σουντιασκὸν, καὶ τὴν Γερμάνειαν, καὶ τὸν Τερίμερον, καὶ τὸν Στοβὸν, καὶ τὸν Κάτω Σουαδέασκον, καὶ τὰ Ῥαίλογα, κληρικοὺς δεκαπέντε, καὶ παροίκους δεκαπέντε· καὶ τὸν ἐπίσκοπον Τριαδίτζης, εἰς αὐτὴν τὴν Τριάδιτζαν, καὶ τὸν Πέρνικον, — — —

(A többi hiányzik)

MACEDONIA
MARE THRACICUM
MARE AEGAEUM
MARE MYRTOUM
MARE CRETICUM
MARE CARPATHIUM
PROPONTIS
PHRYGIA
MYSIA
AD HELLESPONT
CARIA
LYDIA
EUBOEA
BOEOTIA
ATTICA
ARGOLIS
LACONICA
CRETA
CYCLADES
SPORADES
DORIS
Thessalonice
Amphipolis
Thasus
Chalcidice
Olynthus
Athos
Imbrus
Lemnus
Alexandria Troas
Lesbus
Scyrus
Chalcis
Thebae
Corinthus
Argos
Cythera
Andrus
Tenus
Ceos
Syrus
Melus
Naxus
Amorgos
Icaria
Chius
Samus
Phocaea
Magnesia
Sardes
Ephesus
Alabanda
Mylasa
Halicarnassus
Rhodus
Carpathus
Cnossus
Gortyna
Civitates Doricae
Ionicae
Aeolicae
Modulus = 1:4.250.000
Stadia
Kilometra

DODATAK

Stefan Vizantinac: Katalog gradova i naroda[1]

A

1. Abe, grad u Fokidi, od nominative jednine Aba. Nazvan po heroju Abi. Herodijan kaže da se Aba, kad označava narod, uvijek mijenja kao višesložna riječ, a kad označava ime grada onda kao jednosložna ili višesložna riječ. Postoji i grad u Italiji. I kao što postoji Amikla i Amikle, tako postoji i Aba i Abe. Likofron kaže "koji žude za Amfisom i slavnom Abom". Ime naroda i grada – Abajac. ..... Kao Derva, tvrđava u Isauriji, odatle Dervićanin i Dervijac, kao i Sidećanin i Piljanin od Sida i Pila. Kao po gradu Albi, stanovnik Albijanac. Ili po gradu Alibi, stanovnik Alibajac i Alibejac, ženski rod Alibejka, a pridjev albijski, kao kraljevski, ali i Alibi. Od Artake, Artakios, a ne Artakeos. U Abi, fokidskom gradu, bijaše svetilište Apolonovo, prije onoga u Delfima. Postoji i druga Aba, grad u Kariji, kako veli Herodijan u 20-oj knjizi. Može i Abeus .....
2. Abdera, dva grada u Trakiji, nazvani po Abderi sinu Herimovu, ljubavniku Heraklovom, koga su rastrgli Diomedovi konji, kako priča Helanik i ostali. Odatle je porijeklom i filosof Demokrit. Postoji i drugi grad u Iberiji, prema Gaderi, kako piše Artemidor u drugoj knjizi geografije. Stanovnik Abderićanin, kao što je Diokićanin i Diolka, ili Oksirinćanin iz Oksirinha. Efor naziva taj grad i Abderon, od čega u množini Abdere, u srednjem rodu, kao Gavala, Gavalićanin. Eudoks u četvrtoj knjizi putopisa, i Pausanija u pripovijestima pominju Abderićane. Herodot u sedmoj knjizi, a na mnogim mjestima Hekatej i mnogi drugi. Mnogi Abderićani su zabilježeni na spomen pločama. Nikenet, epski pjesnik i Protagora, za koga Eudoks pripovijeda ..... Tako su Protagora i Demokrit Abderićani.
3. **Abiji, skitski narod**. Homer kaže: „od Abijaca koji mlijeko piju, najpravičniji od ljudi". Aleksandar u knjizi o Crnom moru, kao i Diofant, kaže da su tako nazvani jer nastanjuju rijeku Abijan. Homer ih naziva pravednima, jer nijesu htjeli ratovati sa Amazonkama za Aziju. Ili zato što se ne služe golom silom ..... Didim kaže da su tračko pleme. Eshil ih pominje u *Okovanom Prometeju*. ..... kao i Filostefan i mnogi drugi da su Skiti. Mnogi im se atributi pripisuju kao što su: mlijekojedci i nenasilnici. Jer nijesu nasilni, a veoma su pravični, ili zato što im život ne nalikuje našem .....
4. Abretina, zemlja u Miziji, nazvana po nimfi Bretiji. Stanovnik Abretinac, kako kaže Arijan.
5. Abrinate, crnomorski narod. Stručnjaci kažu da se izgovara i sa r i bez r.
6. Abidon, selo u Makedoniji, kako kaže Strabon."odatle iz Abidona.
7. Bedemi Abona, mali grad prema Crnom moru. Stanovnik Bedema Abona, kao stanovnik Bedema Gordija.

[1] "*Στεφανου περι πολειων – Stephanus Byzantinus", Lipsiae 1825, vol. 1, p. 1-478*. Ove izvode prevela je sa grčkog *Ana Kllikovac*. Nesumnjivo autentičan, ali spis sporan po dataciji: autora ne spominje nijedan poznati vizantijski enciklopedijski katalog pisaca. Dobar dio istraživača datira ga na Justinijanovu epohu, navodeći da je spis pripremljen na Justinijanov zahtjev u godini nakon smrti Justina I – tvrdnje se zasnivaju na nekim od Justinijanovih akata i navodu sa početka druge knjige Agatijine *Istorije* koja spominje nekog visokog oficira Stefana Dračanina, što znači da je autor najvjerovatnije bio Skit-Sarmat-Sloven. Najnovija istraživanja vezuju ga za doba Teodosija II ili, čak, Lava I. Pažljivim praćenjem gradova koje na Ilirikumu navodi i nabraja Stefan Vizantinac lako može da se skicira prostor skitsko-sarmatskog Kraljevstva Dalmacije (Slovena), nezavisne države *pridružene* carstvu (*primj*. *prir*.).

ΣΤΕΦΑΝΟΥ

ΠΕΡΙ

ΠΟΛΕΩΝ.

Stephanus Vol. I.

8. Agata, grad Ligijaca ili Kelta. No, Skimnos kaže da je to grad Fokejaca u Evropi. Timosten ..... Kao bedem Hereon i brdo Hermej. Postoji i drugi grad kako kaže Filon, Ligistijaca nazvan po jezeru Ligistija.
9. Agesos, grad u Trakiji, kako navodi Teopomp u 47. knjizi. Nacionalnost Agesinac
10. **Agion, mjesto u Skitiji**, u kojem se poštuje Asklepije pod imenom Polihistor.
11. Agnonija, grad u Trakiji, blizu Amfipolja. Sagradio ga je atinski strateg Agnon. Nacionalnost Agnonijac, kao Maronejac po Maroneji ili Kavnonijac po Kavnoniji.
12. Bedem Agoreje, grad u Evropi, na Helespontu, nacionalnost - stanovnik Bedema Agoreje.
13. Adrana, trački grad, koji leži malo iznad Berenike, kako kaže Teopomp. Polibije u 13-oj knjizi kaže ..... Adrena, stanovnik Adrenjanin, kao Sijene Sijenjanin, iz Selene Selenjanin.
14. Azor, grad u Pelagoniji takozvane Tripolide, kako navodi Strabon, nazvan po osnivaču Azoru. Koristi se i množina Azori, stanovnik Azoranin. U Makedoniji postoji grad Alor.
15. **Atamanija, ilirska zemlja**.
16. Atiras, pristanište i rijeka kod Bizanta. Postoji i zaliv Atiras. Mijenja se kao jednakosložna riječ, kao Euforion.Stanovnbik Atirenjanin. Postoji i skitska rijeka Atiras, po Nimfodoru.
17. Atos, brdo u Trakiji, po gigantu Atosu, kako kaže Nikandor u petoj knjizi o Evropi, trista stadijuma baca sjenku. Kaže se i Atoos, kao Kos ili Koos. Sažimanjem se dobija Atus, dvostruka promjena.
18. Eja, grad Kolhide, sagradio ga Ejet, 300 stadijuma daleko od mora, kroz koji protiču dvije rijeke Hipos i Kianej, koje čine ovo poluostrvo. Postoji i grad u Tesaliji koji pominje Sofokle. Postoji i Eja, izvor u Makedoniji, kako kaže Antimah u Tebaidi. Stanovnik Ejanin, žena Ejanka.
19. **Ejane, grad u Makedoniji, nazvan po Ejanu, sinu Elimovom, kralju Tirena, koji se preselio u Makedoniju**. Stanovnik Ejananin.
20. Egijal, mjesto između Sikiona i Buprasija, po Egijalu, sinu Inahovom, kao Istar u kolonijama Egipta. Postoji i drugi Egijal, blizu mora, poslije obale Karamba, kako kaže Apolonije. Postoji i župa pod tim imenom. Postoji i trački Egijal, pored Strimona, kako kaže Hekatej. Postoji i tzv. veliki Egijal, u Etiopiji.
21. Ezika, mjesto u Trakiji, kaže Hekatej u knjizi o Evropi.
22. Em (Hem) planina u Trakiji, srednjeg je roda. Po sinu Boreja i Oritije.
23. Eneja, mjesto u Trakiji, kao Epija, Zelija itd. Po Eneji. Nakon zauzimanja Troje, Eneja je došao u Trakiju i osnovao grad Enejidu, u kome je sahranio oca. Postoji i grad u Tireniji, čiji su stanovnici Enejani.
24. Enos, grad u Trakiji, poznat kao Epsint, kaže Strabon. Na ušću Hebra, postoji grad Enos, nastamba Kimejaca. Blizu Osa je bila rijeka Enos i istoimeno selo. Drugi Enos je nazvan tako po bratu Guneovom. Treći je grad u Tesaliji. Postoji i grad Lokriđana, kao četvrti. Kod Tapsaka i Eufrata peti. Postoji i ostrvo blizu Arabije. Postoji i grad na Rodosu.
25. Eolion, grad na tračkom poluostrvu. Pominje ga Teopomp u 23-oj knjizi Filipika.
26. Ese, grad u Trakiji, blizu Paline.
27. Akant, grad u Trakiji, okružen trnjem, iznad Atosa, po kome je nazvan, ili po nekom Akantu, kako kaže Mnasej. Postoji grad Akant i u Egiptu, 320 stadija udaljen od Memfisa. Drugi Akant je tebanski, u prilično velikoj šumi iz koje se dobija smola. Treći je na Hersonesu, kraj Knidije. Postoji jedan i u Atamaniji. Ime stanovnika Akanćanin, odakle izreka „akantski cvrčak“ za one koji ne govore. Toliko ima cvrčaka tamo, kako kaže Simonid. Žene, Akanćanke.

Ἄβαι, πολις Φωκικη, ἀπὸ εὐθειας ἐνικῆς τῆς Ἄβη. Κέκληται δὲ ἀπὸ ἥρωος Ἄβα. Ἡρωδιανὸς δέ φησιν ὅτι τὸ Ἄβας, ὅτε ἔθνος σημαίνει, περιττοσυλλάβως κλίνεται ἀεί, ὅτε δέ ἐστι κύριον, καὶ ἰσοσυλλάβως καὶ περιττοσυλλάβως. Ἔστι δὲ καὶ πόλις Ἰταλίας. Ὡς οὖν ἀπὸ τοῦ Ἀμύκλα Ἀμύκλαι, οὕτως Ἄβα Ἄβαι. Λυκόφρων,

ποθοῦντες Ἄμφισσάν τε καὶ κλεινὰς Ἄβας.

Τὸ ἐθνικὸν Ἀβαῖος καὶ τὸ κτητικόν. Μηδεὶς γὰρ περιττολογίαν ἡγείσθω τὴν παράθεσιν τῶν ἐθνικῶν, διὰ τὸ ἀνόμοιον. Δέρβη γὰρ φρούριον Ἰσαυρίας, τὸ δὲ ἐθνικὸν Δερβίτης καὶ Δερβαῖος, ὡς Σιδήτης καὶ Πυλήτης, ὡς δειχθήσεται, ἀπὸ τοῦ Σίδη καὶ Πύλη. Ὡς καὶ Ἄλβα, τὸ ἐθνικὸν Ἀλβανός. Καὶ Ἀλύβη, τὸ δὲ ἐθνικὸν Ἀλυβαῖος, καὶ Ἀλυβεὺς, οὗ θηλυκὸν Ἀλυβῆις, καὶ Ἀλυβήϊος τὸ κτητικὸν, ὡς βασιλήϊος, ἀλλὰ καὶ Ἄλυβες. Καὶ Ἀρτάκη, Ἀρτακῖος, οὐκ Ἀρτακαῖος. αἱ δὲ Ἄβαι, πόλις Φωκεῦσιν, ἔνθα ἱερὸν Ἀπόλλωνος. ἦν δὲ τοῦτο μαντεῖον πρὸ τοῦ ἐν Δελφοῖς. ἔστι δὲ ἄλλη Ἄβα πόλις Καρίας, ὡς Ἡρωδιανὸς ἐν εἰκοστῷ βιβλίῳ. δύναται καὶ Ἀβεὺς τὸ ἐθνικὸν, διὰ τὸν εἰθισμένον τοῖς Καρικοῖς τύπον, ὡς δείξομεν.

Ἄβδηρα, πόλεις δύο· ἡ μὲν Θρᾴκης, ἀπὸ Ἀβδήρου τοῦ υἱοῦ Ἑρμοῦ, Ἡρακλέους ἐρωμένου, ὃν αἱ Διομήδους ἵπποι διεσπάσαντο, ὡς Ἑλλάνικος καὶ ἄλλοι φασίν. ἐκ ταύτης γὰρ καὶ Δημόκριτός ἐστιν ὁ φιλόσοφος. ἡ δὲ δευτέρα, πόλις τῆς Ἰβηρίας, πρὸς τοῖς Γαδείροις. ὡς Ἀρτεμίδωρος ἐν δευτέρῳ γεωγραφουμένων. ὁ πολίτης, Ἀβδηρίτης. καὶ γὰρ τοῦ Αἰολκος τὸ Διολκίτης, καὶ τοῦ Ὀξόρυγχος Ὀξορυγχίτης. Ἔφορος καὶ τὴν πόλιν Ἄβδηρον φησὶν, ἀφ' οὗ τὰ Ἄβδηρα. καὶ ἀπὸ τῶν εἰς α σύδετέρων εὑρίσκεται, ὡς Γάβαλα Γαβαλίτης. τοῦ Ἀβδηρίτης μέμνηται Εὔδοξος ἐν τετάρτῃ περιόδων, καὶ Παυσανίας περιηγήσεως, καὶ Ἡρόδοτος ἑβδόμῃ, καὶ πολλαχοῦ Ἑκαταῖός τε καὶ πολλοί. Πλεῖστοι δ' Ἀβδηρῖται ὑπὸ τῶν πινακογράφων ἀναγράφονται. Νικαίνετος ἐποποιὸς, καὶ Πρωταγόρας, ὃν Εὔδοξος ἱστορεῖ τὸν ἧσσω καὶ κρείσσω λόγον πεποιηκέναι, καὶ τοὺς μαθητὰς δεδειχέναι τὸν αὐτὸν ψέγειν καὶ ἐπαινεῖν. οὗτος οὖν ὁ Πρωταγόρας καὶ Δημόκριτος Ἀβδηρῖται.

28. Akese, grad u Makedoniji, stanovnik Akešanin.
29. Akilina, ilirski grad. Pominje ga Teopomp. Stanovnik Akilinjanin, kao Konstantinjanin iz Konstantine.
30. Alazon, narod koji se graniči sa Skitima.
31. Alba, grad u Italiji, koji su sagradili Latini iz Lavinija, porijeklom Trojanci. Postoji i Alba u Grčkoj. Postoji i rijeka Alba, današnji Tibar, po kralju Tiberu koji je u njoj poginuo. Poznato je slatko i kvalitetno vino iz Albe. Postoji i istoimeno jezero. Postoji takođe i Alba, grad na Kritu.
32. Albanija, zemlja na istoku Iberije.
33. Albion, ostrvo u Britaniji. Stanovnik Albionjanin.
34. Alindoja, grad u Makedoniji, kao Verija. Stanovnik Alindojanin.
35. Alanta, grad u Makedoniji i Arkadiji. Teopomp u prvoj knjizi Filipika ga naziva Alantion.
36. Almopija, zemlja u Makedoniji, koju nastanjuju Almopijci, nazvan po gigantu Almopu.
37. Halones, o kome su glas pronijeli Filip i Atinjani. Postoji još jedan u Joniji.
38. Alpon, grad i planina u Makedoniji, kako navodi Euforion. Stanovnik Alponjanin. Neki kažu da je u Tesaliji. Postoji još jedan Lokriđana grad, kako kaže Helanik u prvoj knjizi Deukalionije.
39. Altos, selo blizu Salonike, u Makedoniji, kako kaže Teagen.
40. Aliba, grad u Italiji.
41. Alor, grad u Makedoniji, nalazi se u najudaljenijem kutu zaliva Hermes.
42. **Amadoci, skitski narod**, kaže Helanik u knjizi o Skitima. Njihova zemlja je Amadok.
43. **Amazonke, narod žena, prema rijeci Termodontu (Pont), po Eforu, danas se zovu Sauromatiđanke**. Za njih se kaže da se po prirodi razlikuju od muškaraca, pripisujući uzrok temperaturi mjesta zbog koje se obično rađaju ženska tijela jača i snažnija od muških. Ja mislim da je svima to dato od prirode i da se uzrok ne može objasniti. Vjerovatnije je ono što kažu stanovnici njima bliski. **Sauromati su od početka ratovali po Evropi i svi izginuli.** Ostadoše samo žene, koje brojem nadmašiše muškarce i posvađaše se sa njima. Kako su žene bile brojnije, otjeraše muškarce u šumu i pogubiše ih. Uplašene od kazne narednih generacija, utemeljiše zakon da im lome udove i ostavljaju ih sakate. Zovu ih i Sauropatiđanke, jer gaze guštere i jedu ih, ili po sauromatskoj Skitiji. **Postoji i Amazonija, grad u Mesapiji**. Postoji i muški i srednji rod imena zemlje.
44. Amisa, grad u Germaniji. Markijan ga pominje među istaknutim gradovima.
45. Amfipolis, grad u Makedoniji, prema Trakiji, nazvan tako zbog devet puteva koji vode do njega. Zove se i Mirika i Eiona. Tukidid kaže da je nazvan tako jer ga okružuje Strimon. Zove se još Krademna i Anadrem. Postoji i grad u Siriji, prema Eufratu, građevina Seleuka.
46. Antemus, grad u Makedoniji i Siriji, po Antemuntu. Postoji i jezero Antemus, Marijandiđana, kako kaže Apolonije. Homer pominje Antedon u Beotiji, po Antedonu sinu Zevsa, Posejdona, i Alkione. Likofron kaže da su ga nastanjivali Tračani. Postoji i drugi grad blizu Gaze, ka moru. Postoji i jezero.
47. **Antandros, grad pod planinom Ida, prema Miziji u Eolidi, nazvan po strategu Antadru. Aristotel kaže da se zove Edonida, jer su je nastanjivali Edonjani Tračani i Kimerida jer su je nastanjivali u toku 100 godina Kimerijci**.
48. Antigonija, grad u Haoniji, u Epiru. Stanovnik Antigonjanin. Postoji i grad u Arkadiji, nekada Mantineja. Treći je u Makedoniji, građevina Antigona Gonata. Četvrti je u Bitiniji, prema Daskilionu. Peti je u Siriji, blizu Antiohije. Postoji i tvrđava u Kiziku, udaljena od istočne obale mora nekih 50 stadija.

Ἄβιοι, ἔθνος Σκυθικόν. Ὅμηρος,

γλακτοφάγων Ἀβίων τε, δικαιοτάτων ἀνθρώπων.

Ἀλέξανδρος δὲ ἐν τῷ περὶ Εὐξείνου πόντου, ὡς Διόφαντος, εἶπεν οὕτω λέγεσθαι αὐτοὺς διὰ τὸ τὸν Ἀβιανὸν ποταμὸν οἰκεῖν. δικαίους δ' εἶπεν Ὅμηρος διὰ τὸ μὴ βουληθῆναι μετὰ τῶν Ἀμαζόνων ἐπὶ τὴν Ἀσίαν στρατεῦσαι. ἢ ὅτι βίῳ ἑδραίῳ οὐ χρῶνται οὕτω λέγονται διὰ τὸ ἐφ' ἁμαξῶν φέρεσθαι. Δίδυμος δὲ Θρᾴκιον ἔθνος φησίν. Αἰσχύλος τε Γαβίους διὰ τοῦ γ ἐν λυομένῳ Προμηθεῖ·

ἔπειτα δ' ἥξει δῆμον ἐνδικώτατον
* ἁπάντων καὶ φιλοξενώτατον
Γαβίους, ἵν' οὔτ' ἄροτρον, οὔτε γατόμος
τέμνει δικέλλ' ἄρουραν, ἀλλ' αὐτοσπόροι
γύαι φέρουσι βίοτον ἄφθονον βροτοῖς.

Ὁμοίως καὶ Φιλοστέφανος φησὶ καὶ ἄλλοι. εἰσὶ δὲ Σκύθαι. οἱ πλείους δὲ τῶν ὑπομνηματιστῶν ἐπίθετά φασι τῶν Ἀγαθῶν τὸ γαλακτοφάγων καὶ τὸ ἀβίων ἐκλαμβάνοντες, οἱ μὲν τὸ μὴ βιαζομένων, διὸ καὶ δικαιότατοι, οἱ δὲ, ἄοικοι, διὰ τὸ μὴ ἔχειν ἡμῖν ὅμοιον βίον. οἱ δὲ, ὁμοβίων, τουτέστιν ὁμοτόξων. τοξόται γὰρ οἱ αὐτοί.

Ἀβρεττίνη, χώρα Μυσίας, ἀπὸ Βρεττίας νύμφης. τὸ ἐθνικὸν Ἀβρεττηνὸς, ὡς Ἀριανός φησιν.

Ἀβριγᾶται, Ποντικὸν ἔθνος. ὁ δὲ τεχνικός φησι καὶ μετὰ τοῦ ρ καὶ χωρὶς τοῦ ρ λέγεσθαι.

Ἀβυδὼν Ἀβυδῶνος, χωρίον Μακεδονίας, ὡς Στράβων.

τηλόθεν ἐξ Ἀβυδῶνος ἀπ' Ἀξιοῦ εὐρὺ ῥέοντος.

ὀξύνεται δέ. τὸ ἐθνικὸν Ἀβυδώνιος, ὡς Καλυδώνιος.

Ἀβώνου τεῖχος, πόλις μικρὰ πρὸς τῷ Εὐξείνῳ πόντῳ. ὁ πολίτης Ἀβωνοτειχίτης, ὡς Γορδιοτειχίτης, τοῦ Γορδίου τεῖχος.

49. Apolonija, prvi grad Ilirije, koji nastanjivahu Iliri u okolini Epidamna. Kasnije je poslata tamo kolonija dvije stotine Korinćana, koju je predvodio Gilaks, i nazvan je po njemu Gilakija. Drugi je grad na ostrvu prema Salmidesu, kolonija Milešana i Rođana. Treći u Makedoniji. Četvrti grad u Libiji, peti na ostrvu Akarnanije, jedan grad Ehinađana, sedmi na Kritu, prema Knososu, osmi blizu Leontina i Lijepe Obale, deveti u Miziji, deseti grad Mizije na rijeci Rindak, jedanaesti u okolini Tijatira i Efesa, 12. u Fokidi, koji Homer naziva Kiparisom, jer ima mnogo čempresa, kako navodi Didim. 13. u unutrašnjosti Sirije, 14. u oklini Jope, 15. u Mesopotamiji, 16. u Libiji koji se zove Kirena. 17. u Lidiji, ranije znan kao Mordieon, 18. u Frigiji, nekada Margion. 19. na ostrvu Sifnos, 20. u Siriji, u oklini Apameje. 21. ostrvo prema Likiji, 22. tračkih Jonaca koji pominje Demosten. 23. na Kritu, ranije zvan Eleutera, domovina Klina, odakle vodi porijeklo fizičar Diogen. 24. u Egiptu, 25. između Babilona i Suze.
50. Apros, trački grad koji pominje Teopomp u 26 – oj knjizi kad govori da je u njemu boravio Antipatar.
51. Arbon, grad u Iliriji. Polibije ga pominje u drugoj knjizi.
52. Arganton, planina u Miziji, blizu Kiosa, dobio ime po Argantoni, ženi Resovoj. Zove se i Argantena i žena i planina.
53. Argej, malo ostrvo prema Kanovosu u Egiptu, nazvano po Argeju Makedoncu.
54. Argil, grad u Trakiji, kako kaže Tukidid u osmoj knjizi i Favorin u Miscelanima. Argil na rijeci Strimon. Dobio je naziv po riječi koja u tračkom znači – miš, jer je prilikom kopanja temelja grada iz rupe iskočio miš. Ženskog je roda.
55. Areja, izvor u Tebi i mjesto, a stanovnici se zovu Arejci.
56, Arpija, grad u Iliriji, pokraj Enhelejaca, u kojem se nastanio Baton, Amfijarajev vozač, kad je ovaj nestao. Polibije.
57. Aste, trački narod. Pominje ih Artemidor u odeljku 12. knjige.
58. Astraja, grad u Iliriji. Pominje ga Adrijan Aleksandrinac u prvoj knjizi.
59. Astira, grad u Misiji, srednjeg je roda, prema Troji. Postoji i selo blizu Adramitija, kako kaže Strabon. Postoji i grad u Fenikiji prema Rodosu, u kojem se štuje Atena Astirija. Postoji i grad u Beotiji, prema Pontu, kako kaže Haraks u drugoj knjizi. Postoji i zemlja u Italiji pod tim imenom.
60. Atarna, grad između Misije i Lidije, blizu Lezbosa.
61. Atintanija, oblast u Makedoniji, stanovnici Atintanci, nazvana po Atintanu, sinu Makedona.
62. Afita ili Afit, grad prema Palini tračkoj, nazvan po nekom starosjediocu Afitu. Postojao je i grad sa svetilištem Amonovim. Stanovnik Afitejac. Tukidid u prvoj knjizi.
63. **Ahani, narod prema Skitiji**, koji se zovu i Aharni, po Teopompu.
64. **Ahilov put, ostrvo nakon Taurijskih planina, postoji i ostrvo Ahilija, po nekima Leuka. Postoji selo prema zatonu Meotide. Postoji i grad Ahilion u Sigiju. Postoji i tvrđava Ahilion blizu Smirne i mjesto na Siciliji, i mjesto i jezero u Mesini**.
65. Apsile, skitski narod, susjedi Laza, kako kaže Arijan, u putopisu o Crnom moru.
66. Apsint, trački grad. Postoji i zemlja Apsint. Postoji i vrsta bilja. Teofrast kaže da stoka koja tamo pase nema žuč.
67. Apsor, ilirski grad. Herodijan u osmoj knjizi.

B

1. Betion, grad u Makedoniji. Teopomp u 24-oj knjizi.
2. Bala, grad u Makedoniji, kao Pela.

Ἀγάθη, πόλις Λιγύων ἢ Κελτῶν. Σκύμνος δὲ Φωκαέων αὐτήν φησιν ἐν τῇ Εὐρώπῃ. Τιμοσθένης δὲ ἐν τῷ σταδιασμῷ ἀγαθὴν τύχην αὐτήν φησιν. εἰ δ' οὕτω λέγοιτο, καὶ ὀξύνοιτ' ἄν, ὡς ἐπιθετικόν. ὡς τὸ Ἡραῖον τεῖχος καὶ Ἥραιον, καὶ Ἑρμαῖος λόφος καὶ Ἕρμαιος. ἔστι δὲ καὶ ἄλλη πόλις, ὡς Φίλων, Λιγυστίων, ἀπὸ λίμνης Λιγυστίας. τάχα δ' ἡ αὐτή ἐστι τῇ πρώτῃ, ὡς Εὐδόξιος. βαρύνεται δέ. τὸ ἐθνικὸν, Ἀγαθῖνος, ὡς Ἀκραγαντῖνος. Ἄβρων γὰρ ἐν τῷ περὶ παρωνύμων τοῖς τοιούτοις καὶ αὐτὸ συνέμιξεν. εἰ δὲ καὶ κύριον εἴη τὸ Ἀγαθῖνος, οὐκ ἀπεικὸς σημαίνειν ἀμφότερα. Σχοινεὺς γὰρ καὶ κύριον καὶ ποταμοῦ καὶ ἐθνικόν. καὶ Λυκαῖος, ὁμοίως Θεσσαλὸς, καὶ Σικανὸς, καὶ Σικελὸς, καὶ μυρία. εἰ δὲ μὴ ὡς ἐθνικὸν τὸ Ἀγαθῖνος ἐκλίθη, τὸν οἰκήτορα λέξομεν Ἀγαθαῖον τῷ κοινῷ λόγῳ. ἢ Ἀγαθεὺς, ὡς Θεσσαλονικεὺς, καὶ Σιντιαρεὺς, καὶ Βερενικεὺς, ἐπεὶ καὶ Ἀγάθεια τῆς Ἀγάθης εὑρίσκεται παραγωγὴ, ὡς Βερενίκεια, καὶ Θεσσαλονίκεια. ἔστι καὶ νῆσος Ἀγάθη Λυκίας. τὸ ἐθνικὸν ὤφειλεν Ἀγαθεύς. ἡ γὰρ χώρα τῷ εἰς ευς τύπῳ χαίρει, ὡς Παταρεὺς, Τλωεὺς. Τελμισεὺς. Κουεύς.

Ἀγησσὸς, πόλις Θρᾴκης, ὡς Θεόπομπος ἐν τεσσαρακοστῇ ἑβδόμῃ. τὸ ἐθνικὸν Ἀγήσσιος, ὡς Ἀσσήσιος, Ταρτήσσιος, ὡς δειχθήσεται ἐν τῷ περὶ * * ἢ Ἀγησσίτης, ὡς Ὀδησσίτης διὰ τὸ ὁμοεθνές.

Ἄγιον, τόπος Σκυθίας, ἐν ᾧ Ἀσκληπιὸς ἐτιμᾶτο, ὡς Πολυΐστωρ.

Ἀγνώνεια, πόλις Θρᾴκης, πλησίον Ἀμφιπόλεως, Ἀγνῶνος κτίσμα τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀθηναίων. τὸ ἐθνικὸν Ἀγνωνείτης, ὡς Μαρωνείτης τοῦ Μαρώνεια, καὶ Καυνωνείτης τοῦ Καυνώνεια, κατ' ἔλλειψιν τοῦ α.

Ἀγοραῖον τεῖχος, πόλις Εὐρώπης ἐν Ἑλλησπόντῳ. τὸ ἐθνικὸν, Ἀγοραιοτειχίτης.

Ἀδράνη, πόλις Θρᾳκικὴ, ἣ μικρὸν ὑπὲρ τῆς Βερενίκης κεῖται, ὡς Θεόπομπος. Πολύβιος δὲ διὰ τοῦ η τὴν μέσην λέγει ἐν τρισκαιδεκάτῃ, Ἀδρήνη. τὸ ἐθνικὸν Ἀδρηνήτης, ὡς Συήνη Συηνήτης, Σελήνη Σεληνήτης. τούτων τὰ μαρτύρια ἐν τοῖς οἰκείοις. δύναται δὲ καὶ Ἀδρηναῖος, ὡς Κυρηναῖος, Μιτυληναῖος, Πελληναῖος. δίδωσιν ἡ τέχνη καὶ τὸ Ἀδρηνεὺς, ὡς Πελληνεύς.

3. Bantiji, trački narod. Hekatej.
4. Basanise, trački narod.
5. Bena, trački grad. Postoji i zaliv Bena, zove se i Benika.
6. Berga, trački grad, prema Hersonesu.
7. Beres, trački grad, nazvan po Beretu, sinu Makedonovom.
8. Berija, grad u Makedoniji, kažu građevina Ferona, zamjenom *f* u *b* nastala je Berija, umjesto Ferija. Neki kažu da je nazvan po Beretu, Makedonovom sinu. Postoji i gard u Siriji, odakle je izvrsni retor Basijan. Zove se i Beroja.
9. Beia, grad u Makedoniji, i kraj njega rijeka Bej.
10. **Beheir, skitski narod,** kao Sapeir, ili Saspeir, Eleazeir, varvarska imena.
11. Bibast, trački grad.
12. Biblina, tračka zemlja, biblinsko vino, vinogradi Bibline. Rijeka Biblos na Naksosu.
13. Bizia, trački grad, kraljevska kuća starosjedilaca.
14. Bitiji, trački narod, od Bitija sina Arejevog i Sete, sestre Resove.
15. Bisa, trački grad.
16. Bisaltija, grad i zemlja u Makedoniji, po Bisaltu, sinu Heliosa i Geje. Tamo se skoro svi zečevi ubijaju, jer imaju dvije jetre, kako pripovijedaju Teopomp i Favorin. Postoji i rijeka Bisalt. Likofron kaže obala Strimona je Bisaltija.
17. *Bisanta*, makedonski grad prema Trakiji, grčki. Kolonija Samljana. Odatle je pjesnik elegija Fedim, ili Anastrijan ili Kromnit.
18. Bistir, trački grad Pistir, trgovački.
19. Bistonija, trački grad, od Bistona i Kaliroje Nestove. Bijaše brat Odomanta i Edona. Neki kažu Peona sina Arejevog.
20. **Boavlija, skitski grad**. Pisandar u 26. knjizi.
21. Bormisk, selo u Makedoniji, u kojem je rastrgnut od pasa Euripid. Makedonci zovu ove pse na svom jeziku esterik, a pjesnik domaćim. Od ujeda koje je zadobio razbolio se i umro.
22. Boristen, grad i rijeka na Pontu, kraj Meotskog jezera i rijeke Tanaje....
23. **Budini, skitski narod**[2], nazvan po jarmu u koji su uprezani volovi.
24. *Butoe*, ilirski grad, kako kaže Filon. Kadmo je na kolima koja su vukli volovi brzo stigao na ilirsku cestu. **Nazvan po egipatskom gradu Butosu. Postoje u risanskom zalivu istoimeni grad i rijeka**.
25. Bulini, ilirski narod. Artemidor kaže da nije narod nego grad.
26. Bunos, ilirski grad, kaže Artemidor.
27. Bresi, narod u Makedoniji, pominje ga Dionisije.
28. Bizantion, kraljevstvo u Trakiji, veoma slavan grad, prema Propontidi, prema Evropi. Proročište u Delfima je odgovorilo Megaranima: „Blaženi, nenastanjeni grad ..... da sagrade grad Sagradio ga je Bizant, sin Keroeze, kćerke Ijine i Posejdona". Bizant je bio vođa puta. Vjetrovi tamo bodu poput ježa. Nazvan je kasnije *Konstantinopolj* i Novi Rim. Po Heraklijanu postoji drugi Bizant u Indiji.
29. Biziri, narod na Pontu. Postoji i Bizirsko jezero
30. Bilis, ilirski grad. Sagradio ga je Neoptolem Mirmidonac.

G

1. Gazor, grad u Makedoniji, u kojemu se štuje Artemida Gazorska.

[2] ***Bodini. (prim. prir.).***

Ἄζωρος, πόλις Πελαγωνίας, τῆς λεγομένης Τριπολίτιδος, ὡς Στράβων, ἀπό τινος ἐκτισμένη Ἀζώρου. λέγεται καὶ πληθυντικῶς, ἐν Ἀζώροις. ὁ πολίτης Ἀζωρίτης, ὡς Ἀλωρίτης. πόλις δὲ Μακεδονίας καὶ ἡ Ἄλωρος. Ἀφρικανὸς Ἀζώρειαν αὐτήν φησιν. ἢ Ἀζωριάτης, ὡς Βοττεάτης. ἢ Ἀζωρεὺς, ὡς Ἀλεξανδρεύς.

Ἀθαμανία, χώρα Ἰλλυρίας. οἱ δὲ, Θεσσαλίας. τὸ ἐθνικὸν Ἀθαμᾶνες.

Ἄθυρας, ἐπίνειον καὶ ποταμὸς περὶ τὸ Βυζάντιον. ἔστι δὲ καὶ κόλπος Ἀθύρας. κλίνεται δὲ ἰσοσυλλάβως, ὡς Εὐφορίων,

ὕδατα δινήεντος ἀμευσάμενος Ἀθύραο.

τὸ ἐθνικὸν διὰ τῆς αι διφθόγγου Ἀθυραῖος, ὡς Ῥήβας Ῥηβαῖος. ἔστι δὲ καὶ Σκυθίας ποταμὸς Ἀθύρας, ὡς Νυμφόδωρος.

Ἄθως, ὄρος Θράκης, ἀπὸ Ἄθω γίγαντος, ὡς Νίκανδρος πέμπτῳ τῆς Εὐρωπείας,

καί τις Ἄθω τόσον ὕψος ἰδὼν Θρήϊκος ὑπ' ἄστροις
ἕκλυεν οὐ δηθέντος ἀμετρήτῳ ὑπὸ λίμνῃ,
ὃς ἀναποῦν χείρεσσι δύο ῥίπτεσκε βέλεμνα
ἠλιβάτου προθέλυμνα Καναστραίης πάρος ἀκτῆς.

βάλλει δὲ ἡ σκιὰ τοῦ ὄρους ἐπὶ σταδίους τριακοσίους. εἴρηται δὲ καὶ Ἄθοος, ὡς τὸ Κῶς Κόος. λέγεται καὶ κατὰ συναίρεσιν Ἄθους. ἡ κλίσις διττὴ, καὶ Ἄθοος καὶ Ἄθως. τὸ τοπικὸν Ἄθωος, χωρὶς τοῦ ι, καὶ Ἀθώους, τοὺς ἐνοικοῦντας. τὸ δὲ δηλοῦν τὸ ἀζήμιον προπερισπᾶται καὶ διὰ τοῦ ι ἐκ τῆς θωῆς. παρὰ τὸ ἀμφότερον, τὸ θηλυκὸν, Ἀθωΐς. ἔστι δὲ καὶ Ἄθως πόλις ἐπὶ τῷ Ἄθῳ. καὶ ὁ πολίτης Ἀθωΐτης.

Αἶα, πόλις Κόλχων, κτίσμα Αἰήτου, θαλάσσης ἀπέχουσα στάδια τριακόσια, ἣν περιῤῥέουσι δύο ποταμοὶ, Ἵππος καὶ Κυάνεος, ποιοῦντες αὐτὴν χερρόνησον. ἔοικε δὲ τοὐναντίον ἐξ αὐτῆς ὁ Αἰήτης εἶναι, ὡς Ἀσία Ἀσιάτης, οὕτως Αἶα Αἰάτης καὶ Αἰήτης. ἔστι δὲ καὶ Θετταλίας ἄλλη, ἧς μέμνηται Σοφοκλῆς, τῆς μὲν προτέρας λέγων,

εἰς Αἶαν πλέων,

τῆς δὲ δευτέρας οὕτως,

ἔστιν τις Αἶα Θεσσαλῶν παγκληρία.

ἔστιν Αἶα καὶ Μακεδονίας πηγὴ, ὡς Ἀντίμαχος ἐν Θηβαΐδι. τὸ ἐθνικὸν Αἰαῖος, ὡς Γαζαῖος. τὸ θηλυκὸν Αἰαία.

2. Galadre, grad u Makedoniji, u Pijeriji. Postoji i planina Galadra, nazvana po Galadru, Imatijevom sinu.
3. Galeps, trački grad Peonaca. Hekatej ga pominje u knjizi o Evropi.
4. Gastronija, makedonska zemlja, Teopomp je pominje u 24. knjizi.
5. **Geloni, grad u evropskoj Sarmatiji, nazvan po Gelonu Heraklovom, bratu Agatirsovom**. Grad je drveni, leži na Budinu, narod veliki, kako kaže Herodot. Kod njih ima i čudna životinja koja se zove tarandos (irvas) koja mijenja boju dlake zavisno od okoliša. Neuhvatljiv je, zbog promjene boje. Kakav je okoliš takvu boju poprima i njegova dlaka, kao kameleon ili polip. Liči na jelena, a glava mu je poput govečeta, kako ga opisuje Aristotel u petoj knjizi o neobičnim pojavama.
6. Germara, keltski narod, koji po danu ne vidi, kako kaže Aristotel u knjizi o neobičnim pojavama .....
7. **Getija, zemlja Geta**. Postoji i tračko pleme. Tako se zvala žena Filipa Aminta .....
8. Gigon, trački grad, blizu Paline, nazvan po Gigonu etiopskom kralju. Artemidor ga zove Gigonida.
9. Gondre, tračko pleme. Kod Herodota se naziva Kindra i Ronda.
10. Gonis, trački grad .....
11. Gordinija, grad u Makedoniji.
12. **Goti, narod koji je u davnini nastanjivao Meotidu, kasnije se preselio u Trakiju**, kako su mi rekli Bizantinci.
13. Grastil, grad u Makedoniji. Eupol ga naziva Prasil.
14. Grestonija, tračka zemlja prema Makedoniji. Tukidid je pominje u drugoj knjizi, nazvan po nekom Grastu.
15. Gilakija, tako se zove Apolonija u Iliriji, po Gilaku Korinćaninu.

D

1. **Daje, skitsko pleme**. Nomadi. Zovu se i Dase
2. **Dakija, zemlja blizu Boristena. Dačani koje zovu Daji. One koji su blizu Ponta zovu se Geti, a Dačani su oni bliži Germaniji i Istri**.
3. **Dalmion, grad u Dalmaciji, između Ilirije i Italije. Apijan naziva grad Delmion. Zovu se Dalmati.**
4. Dantalete, tračko pleme.
5. Danubion, grad blizu Rima.
6. **Danubis ili Danusis, rijeka Istar, nekada se zvala Matoas. Nazvana je tako na skitskom zbog brzine toka**, a na grčkom Mataos, jer niko nije u njoj stradao.
7. Darsiji, tračko pleme. Hekatej u knjizi o Evropi.
8. Dasarite, ilirsko pleme. Polibije u osmoj knjizi. Zovu se i Dasarini.
9. Daton, trački grad. Herodot u devetoj knjizi.
10. Desili, tračko pleme. Hekatej u Evropi.
11. Dekentiji, narod u Panoniji, nazvani po sinu Dekentija Velikog, bratu Magnentijevom.
12. **Delmatija, zemlja u Italiji. Stanovnici Dalmati ili Dalmate**.
13. Dereji, tračko pleme. Herodot ih zove Dersejci.
14. Dija, grad u Tesaliji, sagradio ga Ajak. Drugi grad tog imena u Trakiji, prema Atosu, treći na Eubeji. Grad na Peloponezu, četvrti u Luzitaniji, ka Okeanu, peti u Italiji, kod Alpese, šesti u Skitiji kod Faside, sedmi u Kariji, osmi u Bitiniji, prema Pontu. Postoje i ostrva koja se zovu Dije. Jedno je Naksos, drugo prema Miletu, treće prema Sarmosi, četvrto preema Knososu na Kritu

Αἰανή, πόλις Μακεδονίας, ἀπὸ Αἰανοῦ παιδὸς Ἐλύμου, τοῦ βασιλέως Τυῤῥηνῶν, μετοικήσαντος εἰς Μακεδονίαν, τὸ ἐθνικὸν Αἰαναῖος. Ἰσχναῖος γὰρ λέγουσι καὶ Ἐδεσσαῖος καὶ Βεῤῥοιαῖος.

Αἰγιαλὸς, μεταξὺ Σικυῶνος καὶ τοῦ Βουπρασίου καλούμενος τόπος, ἀπὸ Αἰγιαλέως τοῦ Ἰνάχου, ὡς Ἴστρος ἐν ἀποικίαις τῆς Λιγύπτου. ἔστιν ἕτερος Αἰγιαλὸς, προσεχὴς τῷ πόντῳ, μετὰ τὴν Κάραμβιν ἄκραν, ὡς Ἀπολλώνιος. ἔχει δὲ καὶ κώμην ὁμώνυμον. Ὅμηρος,

Κρώμναν θ' Αἰγιαλόν τε.

γράφεται δὲ,

Αἰξική, Θρᾴκης μέρος, Ἑκαταῖος Εὐρώπῃ.

Αἶμος, ὄρος Θρᾴκης. λέγεται δὲ οὐδετέρως, ὡς οἱ πολλοί. ἐγένετο δὲ ὁ Αἶμος υἱὸς Βορέου καὶ Ὠριθυίας, ἀφ' οὗ καὶ τὸ ὄρος.

Αἶνεια, τόπος Θρᾴκης, ὡς Αἴπεια, Ζέλεια, ἀπὸ Αἰνείου. Θέων Αἰνειάδας ταύτην καλεῖ, ὑπομνηματίζων τὸν Λυκόφρονα· Αἰνείας δὲ μετὰ τὴν Ἰλίου πόρθησιν εἰς Θρᾴκην παρεγένετο, καὶ ἔκτισε πόλιν Αἰνειάδας, ὅπου τὸν πατέρα ἔθαψε. τὸ ἐθνικὸν Αἰνειεύς. ὃ καὶ παράσημόν ἐστιν, ὅτι μὴ ἐνδεῖ μιᾷ συλλαβῇ τοῦ πρωτοτύπου, ὡς εἴπομεν ἐν τῇ Αἰλίᾳ. ἔστι καὶ Αἰνεάτης, ὡς Κορσέαι Κορσεάτης, Τδρεῖαι Τδρεάτης, Ὀρεῖαι Ὀρεάτης, Κεγχρεῖαι Κεγχρεάτης, τοῦ ι σιγηθέντος. καὶ πόλις Τυῤῥηνίας, ἧς οἱ οἰκήτορες Αἰνεῖοι.

Αἶνος, πόλις Θρᾴκης, Ἄψυνθος καλουμένη. Στράβων ζ'. ἐν δὲ τῇ ἐκβολῇ τοῦ Ἕβρου διστόμου ὄντος πόλις Αἶνος, καὶ κτίσμα Κυμαῖον. κληθῆναι δὲ αὐτὴν, ὅτι πλησίον τῆς Ὄσσης ἦν Αἶμος ποταμὸς καὶ κώμη ὁμώνυμος. ἡ δὲ ἀπὸ τοῦ Αἶνου τοῦ Γουνέως ἀδελφοῦ δευτέρα. ἔστι καὶ πόλις Θεσσαλίας τρίτη. ἔστι Λοκρῶν τῶν Ὀζόλων τετάρτη. κατὰ Θάψακον καὶ τὸν Εὐφράτην πέμπτη. ἔστι καὶ νῆσος παρακειμένη τῇ εὐδαίμονι Ἀραβίᾳ. το ἐθνικὸν Αἴνιος, ὡς Τήνιος. οὕτω γὰρ ἀναγράφεται ἐν τοῖς πίναξι. ταύτην Ἀπολλόδωρός φησιν ὠνομάσθαι Πολτυμβρίαν. ἔστι καὶ τόπος Αἶνος ἐν τῇ καταντικρὺ Ῥοδίων ἠπείρῳ.

15. Digeri, tračko pleme. Pominje ga Polibije.
16. Dizer, rijeka u Iliriji, možda nazvana tako po potrazi za Medejom. (dizomai – glagol koji znači *tražiti*)
17. Dikeja, trački grad, nazvan po Dikeju Posejdonovom sinu. Postoji i drugi u Tirenskom zalivu, kolonija Jonaca. Taj grad je kasnije nazvan Potioli.
18. Dindrima, grad u Makedoniji.
19. Diobulion, gradić blizu Ponta.
20. Dion, grad na Eubeji, postoji i u Makedoniji, gdje se održavaju Olimpijske igre. Pausanija ga zove Dijastas, treći trački grad prema Atosu, četvrti kako kaže Tukidid u Tesaliji, Pausanija navodi jedan u Italiji, postoji u Siriji, sagradio ga Aleksandar, koji je i Pela. Voda mu je nezdrava.
21. Dionisov grad, na Pontu, prvobitno Kruni, po vodenom toku (krounos – izvor, vrelo). Pošto je kasnije na tom mjestu iz mora ispao Dionisov kip, nazvan je po njemu. Postoji i selo Kruni, na zapadu kraljevskog grada. Drugi grad je u Frigiji, sagradili ga Atal i Eumen, našavši drveni Dionisov kip. Treći je u Indiji, četvri u Libiji, peti u Trakiji.
22. Disore, trački narod. Hekatej u Evropi.
23. Dologni, trački narod, nazvan po Dolognu, bratu Bitinovom.
24. Dorisk, trački grad i ravnica.
25. Duriop, grad u Makedoniji. Strabon u sedmoj knjizi, kao i zemlja.
26. Drabesk, tračko selo. Tukdid u prvoj knjizi.
27. Dris, trački grad. Hekatej u Evropi. Postoji i grad Oinotrija. Postoji opština u Likiji na rijeci Aro.
28. *Dirahion*, ilirski grad, nazvan Epidamn po Epidamnu, od njegove kćerke Melise i Posejdona, sin Dirahion. U Epidamnu postoji toponim Melisonije, na mjestu gdje je Melisa zanijela sa Posejdonom. Poslije Rizonskog zaliva postoji grad Lisos (Liješ) i Akrolisos i Epidamno, građevina Kerkiraca, koji se danas zove Dirahion, kako se prvo zvalo poluostrvo, na kojem je utemeljen, kaže Filon. Deksip u Hronikama kaže tako. I Epidamn Makedonaca, koji je kasnije nazvan Dirahion, veliki i bogati makedonski grad, silom osvojen. Aleksandar ga u „Evropi“ zove Disrahion, postoji i jedan u Lakoniji. Zemlja Iliraca se takođe zove Dirahija. Helenski grad Epidamn na poluostrvu Dirahionu. Rijeke Drilon i Laos, na kojima se pokazuju grobovi Kadma i Harmonije.

E

1. Idomena, makedonski grad. Tukidid u drugoj knjizi, Idomenejac stanovnik.
2. Eleuterion, gradić u Miziji, stanovnici Eleuterionci.
3. Eleuteriskos, grad u Makedoniji.
4. Elimeja, makedonski grad. Strabon u sedmoj knjizi. Nazvan po heroju Elimu ili po Elenu, ili po Elimu tirenskom kralju. Aleksandar ga u Evropi naziva Elimion.
5. **Eluri, skitsko pleme**, o čemu Deksip govori u Hronikama.
6. Emporion, keltski grad, građevina Masalijaca. Drugi istoimeni u Makedoniji, treći na Siciliji, četvrti u Kampaniji. Stanovnik Emporićanin.
7. Entribe, tračko pleme. Hekatej u Evropi.
8. Epidamnos, ilirski grad na poluostrvu Dirahionu. Postoji i drugi u Jonskom zalivu.
9. **Eptakomite, varvari koji nastanjuju skitske planine. Zovu se i Biziri[3].**

[3] **Današnji Bosna, srednja i južna Dalmacija, zapadna i centralna Srbija, Crna Gora i sjeverna Albanija (***prim. prir.*).

Αἰόλιον, τῆς Θρᾴκης χερρονήσου πόλις. Θεόπομπος ἐν Φιλιππικοῖς εἰκοστῇ τρίτῃ· ἐπορεύθην εἰς πόλιν Αἰόλιον τῆς Ἀττικῆς μὲν οὖσαν, πολιτευομένην δὲ μετὰ τῶν Χαλκιδέων. τὸ ἐθνικὸν Αἰόλειος, ὡς Ῥοίτειος, καὶ Αἰολήιος. δύναται δὲ τοῦτο καὶ ἀπὸ τοῦ Αἰολεὺς εἶναι, ὅθεν καὶ τὸ Αἰόλειον, ὥστε γενικὸν εἶναι τοῦ ἔθνους καὶ ἰδικὸν τῆς πόλεως, ὡς ὁ Ἠπειρώτης καὶ ὁ Πόντιος τῶν γενικῶν καὶ τῶν ἰδικῶν.

Αἶσα, πόλις Θρᾴκης, προσεχὴς τῇ Παλλήνῃ. Αἰσαῖος, ὡς Αἶα Αἰαῖος.

Ἄκανθος, πόλις Θρᾴκης, ἀκάνθαις πεφραγμένη, ὑπὲρ τὸν Ἄθω, ὅθεν κέκληται. ἢ ἀπό τινος Ἀκάνθου, ὡς Μνασέας. ἔστι καὶ ἐν Αἰγύπτῳ Ἄκανθος. Μέμφιδος ἀπέχουσα σταδίους τριακοσίους εἴκοσι. δευτέρα, τῆς ἀκάνθης τῆς Θηβαϊκῆς ἄλσος εὐμέγεθες, ἐξ ἧς καὶ τὸ κόμμι συνάγεται. τρίτη ἄλλη ἐν τῇ Χερρονήσῳ παρὰ τὴν Κνιδίαν. ἔστι καὶ ἡ Ἀθαμανίας. τὸ ἐθνικὸν τῆς Ἀκάνθου Ἀκάνθιος, ἐξ οὗ καὶ παροιμία, Ἀκάνθιος τέττιξ, ἐπὶ τῶν ἀφώνων. τοιοῦτοι γὰρ οἱ τῆς χώρας τέττιγες, ὡς Σιμωνίδης. τὸ θηλυκὸν Ἀκανθιάς. τῆς δὲ Ἀκάνθου Ἀκανθοπολίτης. λέγεται γὰρ καὶ οὕτως ὁ πολίτης, ὡς Λεοντοπολίτης καὶ Λυκοπολίτης καὶ Κυνοπολίτης, περὶ ὧν εἰρήσεται.

Ἀκέσαι, πόλις Μακεδονίας. τὸ ἐθνικὸν Ἀκεσαῖος, ὡς Πηγασαῖος· καὶ Ἀκεσίτης, ὡς Πηγασίτης.

Ἀκυλῖνα, πόλις Ἰλλυρική. Θεόπομπος. τὸ ἐθνικὸν Ἀκυλιναῖος, ὡς Κωνσταντιναῖος ἀπὸ τοῦ Κωνσταντῖνα.

Ἀλαζὼν, ἔθνος ὅμορον τοῖς Σκύθαις. ὀξύνεται διὰ τὸ ἐπιθετικὸν, καὶ φυλάττει τὸ ω πρὸς ἀντιδιαστολήν.

10. **Euergete, skitsko pleme**. Strabon. Zovu se i Arimaspi. Tamo se tokom zime našao brod Argo gdje je počinuo, i tako su nazvani.
11. Euporija, makedonski grad, koji je Aleksandar nakon brze pobjede sagradio i nazvao ga po tome (euporion – lakoća kojom se nešto osvaja).
12. *Europos*, makedonski grad, nazvan po Europu, sinu Makedona i Kekropove kćerke Orejtije. Postoji i drugi u Siriji, i jedan u Kariji
13. Zeirinija, trački grad. Teopomp u Filipikama.
14. Zeraniji, trački narod. Teopomp u 25-oj knjizi, Zove se i Zeranija po zemlji. Efor u 27-oj.

E

1. **Edi, skitsko pleme**. Hekatej u „Evropi".
2. Edoni, tračko pleme, po Edonu bratu Mihdonovom.
3. Hemikini, narod nedaleko od Mesagećana i Hiperborejaca. Hesiod. (ljudi polupsi).
4. Hereon, trački grad. Herodot u četvrtoj knjizi. Herejski bedem.
5. Herakleja, poznati trački grad na Pontu, drugi na Siciliji, treći u Lidiji, četvrti u Libiji, peti u Sardu, šesti u Italiji, sedmi keltski, osmi u Tesaliji, deveti u Kariji, deseti u lidijskom Tavrosu, **jedanaesti između Skitije i Indije**, dvanaesti ostrvo u **Karpatskom moru**, trinaesti u Siriji, četrnaesti u Fenikiji, petnaesti u Pijeriji, šesnaesti grad i ostrvo, sedamnaesti na Kritu, 18. u Pisajiki, 19. u Kariji, tzv. Latmos, 20. grad prema Kimeji u Eolidi, 21. u Akarnaniji, 22. ostrvo u Atlantiku, 23. u Makedoniji, građevina Filipa Amintovog sina.

TH

1. Tasos, ostrvo prema Trakiji, sa istoimenim gradom. Tamo je umrla *Telefasa*, Europina majka. Deset je generacija vodilo od Herakla ka Tasosu. Agenor, otac Tasosa je bio Belov brat, koji je imao sina Egipta, a ovaj Linkeja, ovaj Abu, ovaj Danaju od koje je Persej, od koga je Alkaj od koga je Amfitrion od koga je Herakle.
2. Terme, trački grad. Apolodor i Tukidid kažu da je makedonski. Postoji i istoimeni zaliv.
3. Terne, trački grad.
4. *Tesalonika*, makedonski grad, koji se zvao Alija, Kasandrova građevina. Filip, Amintin sin, pobijedivši tamo Tesale, tako nazva grad. Lukil i Tarej su napisali knjigu o Tesaloniki u kojoj kažu da je Filip, vidjevši plemenitu i lijepu djevojku, koja bijaše Jasonova nećaka, oženio ju je i ona je dvadesetog dana porođaja rodila. Kad je rodila kćerku, Filip je smatrao da mu je donijela pobjedu (Nike) i nazvao je Tesalonike. Majka djeteta se zvala Nikasipolis.
5. Testor, trački grad. Teopomp u 24-oj knjizi.
6. Testidion, tesalski grad. Postoji i jezero u Trakiji, kraj Nise.
7. Tiba, mjesto prema Pontu, nazvano po jednoj Amazonki koju je ubio Herakle. Narod urokljiv i pogibeljan, kako kaže Didim u drugoj knjizi Simposijuma. Dah im je smrtonosan, ako im se ko približi. A tijela ako im se bace u more, ne tonu.
8. Trakija, nazvana ili po kralju Traku koji je tu preminuo, ili po Titanki nimfi Trakiji, od koje je i Kronov sin Dolong. Postoji i zemlja Trakija, koja se zove Perka ili Arija.
9. Trambos, vrh u Makedoniji.

Ἄλβα, πόλις Ἰταλίας, ἣν ἔκτισαν οἱ ἀπὸ τοῦ Λαβινίου Λατῖνοι, Τρῶες ὄντες. ἔστι δ' ἡ Ἄλβα καθ' Ἑλλάδα λευκή. κλίνεται δὲ Ἄλβας, ὡς Χάραξ. ἔστι καὶ ποταμὸς Ἄλβας, ὁ νῦν λεγόμενος Τίβεριος, Τιβερίνου τοῦ βασιλέως ἐν αὐτῷ θανόντος. λέγεται καὶ Ἀλβή. ὁ πολίτης Ἀλβανός, ὡς καὶ οἶνος Ἀλβανός, ἡδύς τε καὶ καλός. λέγεται καὶ Ἀλβανὸς ἐν Ἰταλίᾳ τόπος, ἐν ᾧ ἱεροποιαὶ ἐγένοντο. καὶ λίμνη Ἀλβανίς. ἔστι καὶ Ἄλβη πόλις Κρήτης. τὸ ἐθνικὸν Ἀλβαῖος, ὡς Θηβαῖος.

Ἀλβανία, χώρα πρὸς τοῖς ἀνατολικοῖς Ἴβηρσιν.

Ἀλβίων, νῆσος Βρεττανική. Μαρκιανὸς ἐν περίπλῳ αὐτῆς. τὸ ἐθνικὸν Ἀλβιώνιος.

Ἀλλάντη, πόλις Μακεδονίας καὶ Ἀρκαδίας. Θεόπομπος δ' ἐν πρώτῳ Φιλιππικῶν Ἀλλάντιον αὐτὴν εἶπε. τὸ ἐθνικὸν Ἀλλάντιος, ὡς Κυλλήνιος.

Ἀλμωπία, χώρα τῆς Μακεδονίας, ἣν ᾤκουν Ἄλμωπες. Λυκόφρων,

ἐκ δ' Ἀλμωπίας
παλιμπλανήτην δέξεται Τυρσηνία·

περὶ Αἰνείου λέγων. ἐκλήθη δὲ ἀπὸ Ἄλμωπος γίγαντος· τὸ ἐθνικὸν Ἄλμωψ, καὶ Ἀλμώπιος, καὶ Ἀλμωπία, ἀπὸ Ἄλμωπος τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Ἕλλης τῆς Ἀθάμαντος.

Ἀλόννησος, περὶ ἧς Φίλιππος καὶ Ἀθηναῖοι διεφέροντο. τὸ ἐθνικὸν Ἀλονήσιος, ὡς Προκονήσιος· καὶ Ἀλονησίτης, ὡς Χερρονησίτης. ἔστι καὶ ἑτέρα τῆς Ἰωνίας. τὸ ἐθνικὸν ταυτόν.

Ἄλπωνος, πόλις καὶ ὄρος ἐν Μακεδονίᾳ, ὡς Εὐφορίων. ὁ πολίτης Ἀλπώνιος. ἡ χώρα καὶ ἡ γυνὴ Ἀλπωνία. τινὲς δὲ Θετταλίας αὐτήν φασιν. ἔστι καὶ ἄλλη Λοκρῶν τῶν Ἐπικνημιδίων, ὡς Ἑλλάνικος ἐν πρώτῃ Δευκαλιωνίας.

Ἀλτὸς, χωρίον πλησίον Θεσσαλονίκης, ὡς Θεαγένης ἐν Μακεδονίᾳ. τὸ ἐθνικὸν Ἄλτιος.

Ἀλύβας, τοῦτον οἱ μὲν Μεταπόντιον ἤκουσαν τῆς Ἰταλίας. τινὲς δὲ Θρᾴκης πόλιν. τὸ ἐθνικὸν Ἀλυβάντιος.

Ἄλωρος, πόλις Μακεδονίας. ἔστι δὲ τὸ μυχαίτατον τοῦ Ἑρμαίου κόλπου. τὸ ἐθνικὸν Ἀλωρίτης καὶ Ἀλωρῖτις.

Ἀμάδοκοι, Σκυθικὸν ἔθνος· Ἑλλάνικος ἐν Σκυθικοῖς. ἡ γῆ δὲ τούτων Ἀμαδόκιον.

Ἀμαζόνες, ἔθνος γυναικεῖον πρὸς τῷ Θερμώδοντι, ὃς Ἔφορος, ἃς νῦν Σαυροματίδας καλοῦσι. φασὶ δὲ περὶ αὐτῶν, ὅτι τῇ φύσει τῶν ἀνδρῶν διαφέροιεν, αἰτιώμενοι τοῦ τόπου τὴν κρᾶσιν, ὡς γενναῖν εἰωθότος τὰ θήλεα σώματα ἰσχνρότερα καὶ μείζω τῶν ἀρσενικῶν. ἐγὼ δὲ φυσικὰ νομίζω τὰ κοινὰ πάντων πάθη· ὥστε ἄλογος ἡ αἰτία. πιθανωτέρα δ' ἣν φασιν οἱ πλησιόχωροι. οἱ γὰρ Σαυρομάται ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ τὴν Εὐρώπην στρατεύσαντες, καὶ πάντες διαφθαρέντες, τὰς γυναῖκας οὔσας μόνας, καὶ αὐξησάντων τῶν ἀρρένων, στασιάσαι πρὸς τας γυναῖκας. ὑπερεχουσῶν δὲ τῶν γυναικῶν, καταφυγεῖν τοὺς ἄρρενας εἰς δασύν τινα τόπον, καὶ ἀπολέσθαι. φοβηθεῖσαι δὲ, μή πως ἀπὸ τῶν νεωτέρων τιμωρία τις γένηται, δόγμα ἐποίησαν, ὥστε τὰ μέλη συντρῖψαι καὶ χωλοὺς πάντας ποιῆσαι. ἐκαλοῦντο δὲ καὶ Σαυροπάτιδες, παρὰ τὸ σαύρας πατεῖν, καὶ ἐσθίειν. ἢ διὰ τὸ ἐν τῇ Σαυροματικῇ Σκυθίᾳ οἰκεῖν. ἔστι καὶ Ἀμαζονία πόλις Μεσαπίας. λέγεται καὶ Ἀμαζὼν ἀρσενικῶς. λέγεται καὶ Ἀμαζόνιον τὸ οὐδέτερον διὰ τοῦ ι, καὶ Ἀμαζονίδης.

Ἄμασσα, πόλις Γερμανίας. Μαρκιανὸς ἐν τοῖς ἀπὸ Ῥώμης, ἐπὶ τὰς διασήμους πόλεις. τὸ ἐθνικὸν Ἀμισαῖος.

Ἀμφίπολις, πόλις Μακεδονίας κατὰ Θρᾴκην, ἥ τις ἐννέα ὁδοὶ ἐκαλεῖτο· κεκλῆσθαι δὲ Μυρίκην, καὶ Ἠιόνα. Ἀμφίπολιν δὲ, διὰ τὴν περιῤῥοίαν τοῦ Στρυμόνος, ὡς Θουκυδίδης τετάρτῃ. ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Κράδεμνα καὶ Ἀνάδραιμος. ἔστι καὶ πόλις Συρίας, πρὸς τῷ Εὐφράτῃ. κτίσμα Σελεύκου. καλεῖται δὲ ὑπὸ τῶν Σύρων Τούρμεδα. τὸ ἐθνικὸν Ἀμφιπολίτης.

Ἀνθεμοῦς, πόλις Μακεδονίας καὶ Συρίας, ἀπὸ Ἀνθεμοῦντος· ὁ πολίτης Ἀνθεμούσιος, καὶ Ἀνθεμουσία. ἔστι καὶ Ἀνθεμουσὶς λίμνη Μαριανδυνῶν, ἣν Ἀπολλώνιος διαλύσας ἐν τῇ Ἀργοναυτικῇ Ἀνθεμοεισίδα φησίν.

Ἀνθηδών, πόλις Βοιωτίας. Ὅμηρος,

Ἀνθηδόνα τ' ἐσχατόεσσαν.

ἀπὸ Ἀνθηδόνος τοῦ Δίου, τοῦ Ἄνθου, τοῦ Ποσειδῶνος καὶ Ἀλκυόνης τῆς Ἄβαντος. συνῴκισαν δ' αὐτὴν Θρᾷκες, ὡς Λυκόφρων·

ἀστῷ σύνοικος Θρηικίας Ἀνθηδόνος.

ἢ διὰ τὸ πασῶν ἀνθηροτάτην εἶναι. ἔστι καὶ ἑτέρα πόλις πλησίον Γάζης, πρὸς τῷ παραλίῳ μέρει. ὁ πολίτης τῆς προτέρας Ἀνθηδόνιος. ἔστι καὶ λιμὴν Ἀνθηδόνιος. Ἀνηνίκων παγκρατιαστὴς Ἀνθηδόνιος· καὶ Λεωνίδης ζωγράφος, Εὐφράνορος μαθητής, Ἀνθηδόνιος. τῆς δευτέρας ὁ πολίτης Ἀνθηδονίτης

Ἀντανδρος, πόλις ὑπὸ τὴν Ἴδην, πρὸς τῇ Μυσίᾳ τῆς Αἰολίδος, ἀπὸ Ἀντάνδρου τοῦ στρατηγοῦ Αἰολέων. τὸ ἐθνικὸν Ἀντάνδριος. Ἀριστοτέλης φησὶ ταύτην ὠνομάσθαι Ἠδωνίδα, διὰ τὸ Θρᾷκας Ἠδωνοὺς ὄντας οἰκῆσαι, καὶ Κιμμερίδα Κιμμερίων ἐνοικούντων ἑκατὸν ἔτη. τὰ ἐθνικὰ τῆς μὲν Ἠδωνίδος Ἠδωνοί· τῆς δὲ Κιμμερίδος Κιμμέριοι.

Ἀντιγόνεια, πόλις Χαονίας ἐν Ἠπείρῳ. ὁ πολίτης Ἀντιγονεύς. ἔστι καὶ πόλις Ἀρκαδίας, ἡ πρότερον Μαντίνεια. τρίτη Μακεδονίας, Ἀντιγόνου κτίσμα τοῦ Γονάτου. τετάρτη Βιθυνίας, πρὸς τῷ Δασκυλίῳ. πέμπτη ἐν τῇ Συρίᾳ, πλησίον Ἀντιοχείας. ἔστι καὶ φρούριον τῆς Κυζικηνῆς, ἀπέχον τῆς προσεσπέρου θαλάσσης ὡς σταδίους ν'. τὸ ἐθνικὸν τὸ αὐτό.

Ἀπολλωνία, πρώτη πόλις Ἰλλυρίας, ἣν ᾤκουν Ἰλλυριοὶ κατ' Ἐπίδαμνον. ὕστερον διακοσίων Κορινθίων ἀποικία εἰς αὐτὴν ἐστάλη, ἧς ἡγεῖτο Γύλαξ, ὃς Γυλακίαν ὠνόμασε. τὸ ἐθνικὸν Ἀπολλωνιάτης καὶ θηλυκὸν Ἀπολλωνιᾶτις. δευτέρα ἐν νήσῳ πρὸς τῇ Σαλμυδησσῷ, ἀποικία Μιλησίων καὶ Ῥοδίων. γ Μακεδονίας. δ πόλις Λιβύης. ε ἐν νήσῳ τῆς Ἀκαρνανίας, μία τῶν Ἐχινάδων. ϛ ἐν Κρήτῃ, πρὸς τῇ Κνωσσῷ. ζ πλησίον Λεοντίνων καὶ Καλῆς Ἀκτῆς. η Μυσίας. θ πόλις Μυσίας, ἐπὶ Ῥυνδάκῳ ποταμῷ. ι κατὰ Θυάτειρα καὶ Ἔφεσον. ια Φωκίδος, ἣν Ὅμηρος Κυπάρισσόν φησι, διὰ τὸ πολλὰς ἔχειν κυπαρίσσους, ὡς Δίδυμος. ιβ περὶ τὴν κοίλην Συρίαν. ιγ κατὰ Ἰόπην. ιδ τῆς Μεσοποταμίας. ιε Λιβύης, ἣ Κυρήνη ἐκαλεῖτο. ιϛ Λυδίας. ιζ Πισιδίας, ἡ πρότερον Μορδιαῖον. ιη Φρυγίας, ἡ πάλαι Μάργιον. ιθ ἐν Σίφνῳ τῇ νήσῳ. εἰκοστὴ Συρίας, κατὰ Ἀπάμειαν. κα νῆσος πρὸς τῇ Λυκίᾳ. κβ τῶν ἐπὶ Θρᾴκης Ἰώνων, ἣν Δημοσθένης φησίν. εἰκοστὴ τρίτη Κρήτης, ἡ πάλαι Ἐλεύθερα, Κλίνου πατρίς. ἐκ ταύτης ὁ φυσικὸς Διογένης. εἰκοστὴ τετάρτη ἐν Αἰγύπτῳ. εἰκοστὴ πέμπτη μεταξὺ Βαβυλῶνος καὶ Σούσων. Τρύφων ἐν τῷ περὶ παρωνύμων τὸ ἐθνικὸν εἶπεν Ἀπολλωνεύς· ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἐκ τῆς πόλεως, ἀλλ' ἐκ τοῦ Ἀπολλώνιον, ὡς Δουλίχιον Δουλιχιεύς.

Ἄπρος, θηλυκὸν, πόλις Θρᾴκης. Θεόπομπος εἰκοστῇ ἕκτῃ, τοῦ Ἀντιπάτρου διατρίβοντος περὶ τὴν Ἄπρον. τὰ ἐθνικὰ Ἀπραῖος.

Ἀρβών, πόλις Ἰλλυρίας. Πολύβιος δευτέρᾳ. τὸ ἐθνικὸν Ἀρβώνιος καὶ Ἀρβωνίτης, ὡς Ἀντρώνιος καὶ Ἀσκαλωνίτης.

Ἀργανθώνις, ὄρος Μυσίας ἐπὶ τῇ Κίῳ, ἀπὸ Ἀργανθώνης Ῥήσου γυναικός. λέγεται καὶ Ἀργανθώνη καὶ ἡ γυνὴ καὶ τὸ ὄρος. τὸ κτητικὸν Ἀργανθώνειος, ὡς τὸ Κιθαιρὼν Κιθαιρώνειος·

λέπας Κιθαιρώνειον.

Ἀργέου νῆσος, νῆσος μικρὰ πρὸς τῷ Κανώβῳ Αἰγυπτία, ἀπὸ Ἀργέου τοῦ Μακεδόνος, ἀφ' οὗ Ἀργεάδαι. οἱ οἰκήτορες Ἀργεῶται, ὡς τῆς Νικίου Νικιῶται καὶ τῆς Χαιρέου Χαιρεῶται. καὶ αὗται γὰρ Αἰγύπτου πόλεις.

Ἄργιλος, πόλις Θρᾴκης, ὡς Θουκυδίδης ὀγδόῃ, καὶ Φαβωρῖνος ἐν παντοδαπαῖς. Ἄργιλος ἡ πρὸς τῷ Στρυμόνι ποταμῷ πόλις. ὠνομάσθη δὲ ἐπειδὴ ὑπὸ Θρᾳκῶν ὁ μῦς Ἄργιλος καλεῖται. σκαπτόντων δὲ εἰς τὸ θεμελίους καταβαλέσθαι, πρῶτος μῦς ὤφθη. λέγεται δὲ θηλυκῶς. οἱ πολῖται Ἀργίλιοι.

Ἄρεια, κρήνη ἐν Θήβαις καὶ τόπος, ὃν οἱ κατοικοῦντες Ἄρειοι καλοῦνται. καὶ ἔστιν ἀπὸ δύο ἓν ἐθνικόν, ὡς ἀπὸ τοῦ Μόψου ἑστία Μοψεάτης, καὶ τῆς μητρὸς τῶν θεῶν τὸ Μητρῷον.

Ἄρπνια, πόλις ἐν Ἰλλυρίᾳ, παρ' Ἐγχελέαις. εἰς ἣν Βάτων ὁ Ἀμφιαράου ἡνίοχος μετὰ τὸν ἀφανισμὸν αὐτοῦ ἀπῴκησε. Πολύβιος. τὸ ἐθνικὸν Ἁρπνιήτης τροπῇ τοῦ α εἰς η. ἔστι γὰρ Ἁρπνιάτης.

Ἀσταὶ, ἔθνος Θρᾴκης. Ἀρτεμίδωρος ἐν ἐπιτομῇ τῶν ἕνδεκα. τὸ κτητικὸν Ἀστικὸς καὶ Ἀστική.

Ἀστραία, πόλις Ἰλλυρίας. Ἀδριανὸς Ἀλεξανδρειάδος ά.

οἳ δ' ἔχον Ἀστραίαν τε Δόβηράν τε.

Ἄστυρα, πόλις Μυσίας οὐδετέρως, πρὸς τῇ Τρωάδι. λέγεται καὶ ἐνικῶς Ἄστυρον. ἔστι καὶ κώμη πλησίον τοῦ Ἀδραμυττίου, ὡς Στράβων. ἔστι καὶ πόλις Φοινίκης κατὰ Ῥόδον, ἐν ᾗ ἐτιμᾶτο ἡ Ἀθηνᾶ Ἀστυρίς. ἔστι καὶ Βοιωτίας πρὸς ταῖς Ποτνίαις, ὡς Χάραξ ἐν δευτέρᾳ. ἔστι καὶ χώρα Ἰταλίας. τὸ ἐθνικὸν Ἀστυρηνός. ἀφ' οὗ τὸ τῆς Ἀστυρηνῆς Ἀρτέμιδος ἱερόν.

Ἀτάρνα, πόλις μεταξὺ Μυσίας καὶ Λυδίας, πλησίον Λέσβου. ὁ πολίτης Ἀταρνεύς, ὡς Ὀδυσσεύς. καὶ θηλυκὸν Ἀταρνίς.

Ἀτιντανία, μοῖρα Μακεδονίας. οἱ οἰκήτορες καὶ Ἀτιντάνες καὶ Ἀτιντάνιοι. εἴρηται ἀπὸ Ἀτιντάνος, υἱοῦ Μακεδόνος. λέγεται καὶ Ἀτιντανὶς τὸ θηλυκόν. λέγεται καὶ Ἀτιντὰν καὶ Ἀτιντανία καὶ Ἀτιντάνιον οὐδέτερον.

Ἀφύτη ἢ Ἄφυτις, πόλις πρὸς τῇ Παλλήνῃ Θρᾴκης, ἀπὸ Ἄφυού τινὸς ἐγχωρίου. ἔσχε δὲ ἡ πόλις μαντεῖον Ἄμμωνος. ὁ πολίτης Ἀφυταῖος. Θουκυδίδης ά· ἐξ Ἀφύτιος ὁρμώμενος. λέγεται καὶ Ἀφύτεια, ἴσως ἀπὸ τοῦ Ἀφύτη· καὶ Ἀφυτιεὺς καὶ Ἀφυτεὺς καὶ Ἀφυτήσιος.

Ἄχανοι, ἔθνος πρὸς τῇ Σκυθίᾳ, οἱ καὶ Ἀχαρνοὶ λέγονται παρὰ Θεοπόμπῳ.

Ἀχίλλειος δρόμος, νῆσος μετὰ τὴν Ταυρικήν. ἔστι καὶ νῆσος Ἀχίλλεια. ὡς δ' ἔνιοι, Λευκή. ἔστι καὶ κώμη ἐπὶ τῷ στόματι τῆς Μαιώτιδος. ἔστι καὶ πόλις ἐν τῷ Σαγείῳ Ἀχίλλειον. ἔστι καὶ φρούριον Ἀχίλλειον, πλησίον Σμύρνης, καὶ τόπος ἐν Σικελίᾳ καὶ κώμη καὶ λιμὴν Μεσήνης. τὸ ἐθνικὸν Ἀχιλλειώτης καὶ Ἀχιλλείτης δύναται εἶναι καὶ Ἀχιλλειοδρομίτης.

Ἄψιλαι, ἔθνος Σκυθικὸν γειτνιάζον Λαζοῖς, ὡς Ἀρριανὸς ἐν περίπλῳ τοῦ Εὐξείνου πόντου.

Ἄψυνθος, πόλις Θρᾴκης. Ἀψυνθὶς δὲ ἡ χώρα. τὸ ἐθνικὸν Ἀψύνθιος καὶ Ἀψυνθιάς. ἔστι καὶ εἶδος φυτοῦ, περὶ οὗ Βῶλος ὁ Δημοκρήτειος ὅτι Θεόφραστος ἐν τῷ περὶ φυτῶν ἐννάτῳ τὰ πρόβατα τὰ ἐν τῷ Πόντῳ τὸ ἀψύνθιον νεμόμενα οὐκ ἔχει χολήν. διχῶς δ' ἡ γραφὴ καὶ διὰ τοῦ υ καὶ διὰ τοῦ ι.

Ἄψωρος, πόλις Ἰλλυριάς. Ἡρωδιανὸς ὀγδόῃ. ἔοικε δ' ἡ αὐτὴ εἶναι τῇ προειρημένῃ.

Βαίτιον, πόλις Μακεδονίας. Θεόπομπος εἰκοστῇ τετάρτῃ. δύναται δὲ κατὰ τὴν τέχνην Βαιτιεύς.

Βάλλα, πόλις Μακεδονίας, ὡς Πέλλα. ὁ πολίτης Βαλλαῖος. Θεαγένης ἐν Μακεδονίᾳ· Βαλλαίους μεταγαγὼν εἰς τὸν νῦν λεγόμενον Πύθιον τόπον.

Βάντιοι, ἔθνος Θρᾴκης. Ἑκαταῖος.

Βασανίσαι, ἔθνος Θρᾴκιον ἀπὸ τῆς ὁ Βασανίσης εὐθείας. τινὲ δὲ τῶν βιβλίων Βανίσαι ἔχουσι τρισυλλάβως.

Βέννα, πόλις Θρᾴκης, καὶ δι' ἑνὸς ν καὶ διὰ δύο. καὶ ἡ γραφὴ διάφορος, καὶ διὰ διφθόγγου καὶ διὰ τοῦ ε, ὅπερ κρεῖττον. τὸ ἐθνικὸν Βέννai· καὶ ὁ Βεννικὸς κόλπος. εἴρηται καὶ Βεννική. λέγονται καὶ Βεννάσιοι οἱ αὐτοί.

Βέργη, πόλις Θρᾴκης, πρὸς τῇ Χερρονήσῳ· τὸ ἐθνικὸν Βεργαῖος. Στράβων δὲ κώμην αὐτὴν λέγει, ἐξ ἧς ὁ Βεργαῖος Ἀντιφάνης ὁ κωμικός. ἄπιστα δὲ οὗτος συνέγραψεν, ὡς φασιν. ἀφ' οὗ καὶ παροιμία Βεργαΐζειν ἀντὶ τοῦ μηδὲν ἀληθὲς λέγειν. λέγεται δὲ Βέργιον ὑποκοριστικῶς.

Βέρης, πόλις Θρᾴκης, ἀπὸ Βέρητος υἱοῦ Μακεδόνος. τὸ ἐθνικὸν Βερήσιος, ὡς Φαγρήσιος, Ἀδρυμήσιος.

Βέροια, πόλις Μακεδονίας, ἣν Φέρωνα κτίσαι φασίν· αὐτοὺς δὲ τὸ φ εἰς β μεταποιεῖν, ὡς Φαλακρὸν Βαλακρὸν, καὶ Βίλιππον καὶ βεβαλῖνον. ἄλλοι ἀπὸ Βεροίας τῆς Βέρητος τοῦ Μακεδόνος. τὸ ἐθνικὸν Βεροιαῖος. ἔστι καὶ πόλις Συρίας, ἀφ' ἧς Βασιανὸς ἄριστος ῥήτωρ. λέγεται καὶ Βερόη. οἱ δ' ἐγχώριοι Βερόειαν. καὶ τὸ ἐθνικὸν Βεροεύς.

Βεύη, πόλις Μακεδονίας, καὶ πρὸς αὐτῇ Βεῦος ποταμός. τὸ ἐθνικὸν Βευαῖος.

Βέχειρ, ἔθνος Σκυθικὸν, ὡς Σάπειρ· ἢ μετὰ τοῦ σ Σάσπειρ, Ἐλεάζειρ· ὀνόματα βαρβάρων· Λίγειρ ποταμὸς περὶ Πλάταιαν· χρυσοέθειρ παρ' Ἀρχιλόχῳ ἐν Ἰαμβάκχοις, ὅπερ ἀποκέκοπται τοῦ χρυσοέθειρος· ἑκατόγχειρ τὸ σύνθετον.

Βίβαστος, Θρᾴκης πόλις. τὸ ἐθνικὸν ἔδει Βιβάστιος, ὡς Φαίστιος. εἰ δὲ Βούβαστος, τὸ ἐθνικὸν Βουβαστίτης.

Βιβλίνη, χώρα Θρᾴκης· ἀπὸ ταύτης ὁ Βίβλινος οἶνος. οἱ δὲ ἀπὸ Βιβλίας ἀμπέλου. Δῆμος δ' ὁ Δήλιος τὸν Νάξιόν φασιν, ἐπειδὴ Νάξου ποταμὸς Βίβλος.

Βιζύη, πόλις Θρᾴκης, τὸ τῶν Ἀστῶν βασίλειον. τὸ ἐθνικὸν Βιζυηνός.

Βίθυαι, ἔθνος Θρᾴκης, ἀπὸ Βίθυος τοῦ Ἄρεος καὶ Σήτης τῆς Ῥήσου ἀδελφῆς.

Βῖσα, πόλις Θρᾴκης. τὸ ἐθνικὸν Βισαῖος.

Βισάλτια, πόλις καὶ χώρα Μακεδονίας, ἀπὸ Βισάλτου τοῦ Ἡλίου καὶ Γῆς. περὶ ταύτην οἱ λαγοὶ σχεδὸν πάντες ἁλίσκονται δύο ἥπατα ἔχοντες, ὡς Θεόπομπος ἱστορεῖ καὶ Φαβωρῖνος. τὸ ἐθνικὸν Βισάλτης. ἔστι καὶ Βισάλτης ποταμός. τὸ ἐθνικὸν Βισάλτιος. ἀφ' οὗ Βισαλτία ἡ χώρα. Λυκόφρων,

τὸν μὲν γὰρ ἠὼν Στρυμόνος Βισαλτία.

Βισάνθη, πόλις Μακεδονίας κατὰ Θρᾴκην, Ἑλληνὶς, ἄποικος Σαμίων. τὸ ἐθνικὸν Βισανθηνὸς, ἀφ' ἧς Φαίδιμος ἐλεγείων ποιητὴς Βισανθηνὸς, ἢ Ἀμαστριανὸς, ἢ Κρωμνίτης.

Βίστιρος, πόλις Θρᾴκης, ὡς Πίστιρος τὸ ἐμπόριον. τὸ ἐθνικὸν Πιστιρίτης, ὡς Στάγειρος Σταγειρίτης.

Βιστωνία, πόλις Θρᾴκης, ἀπὸ Βίστωνος καὶ Καλλιῤῥόης τῆς Νέστου. ἀδελφὸς δὲ ἦν Ὀδόμαντος καὶ Ἠδωνοῦ. ἔνιοι δὲ Παίονος τοῦ Ἄρεος παιδός. τὸ ἐθνικὸν Βιστών· τῶν εἰς των δισυλλάβων βαρυνομένων, οἷον Πλάτων, Κρίτων, εἰ μὴ διαστολὴ γένοιτο σημαινομένου. χιτὼν γὰρ πρὸς διαστολὴν ὀξύνεται τοῦ κυρίου καὶ ποταμοῦ· καὶ τὸ κροτὼν τὸ ζωῦφιον πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ τῆς πόλεως ὀνόματος· ἢ περιεκτικόν, διὰ τὸ ποιτὼν, ἱστών· ἢ ἐθνικὸν διὰ τοῦ ο κλινόμενον, ὡς τὸ Βίστονος. τὸ θηλυκὸν Βιστονίς. ἐκτέταται δὲ καὶ λέγεται Βιστωνὶς διὰ τοῦ ω, καὶ Βιστώνιος ποιητικῶς.

Βοαύλεια, πόλις Σκυθίας. Πείσανδρος εἰκοστῇ ἕκτῃ.

Βορμίσκος, χωρίον Μακεδονίας, ἐν ᾧ κυνοσπάράκτος γέγονεν Εὐριπίδης· οὓς κύνας τῇ πατρῴᾳ φωνῇ ἑστερικὰς καλοῦσιν οἱ Μακέδονες, ὁ δὲ ποιητὴς τραπεζῆας. ἐκ δὲ τῶν δηγμάτων ἀῤῥωστήσαντα αὐτὸν ἀποθανεῖν. τὸ ἐθνικὸν Βορμίσκιος, ὡς Τριποδίσκιος, Δορίσκιος, ἐν τοῖς οἰκείοις τόποις εὑρήσεις.

Βορυσθένης, πόλις καὶ ποταμὸς τοῦ Πόντου, παρὰ τὴν Μαιῶτιν λίμνην καὶ Τάναϊν τὸν ποταμόν.

Βουδινοί, ἔθνος Σκυθικόν, παρὰ τὸ δινεύειν ἐπάνω ἁμαξῶν ὑπὸ βοῶν ἐλαυνομένων. ἁμαξόβιοι γὰρ οἱ Σκύθαι· Παρμένων ὁ Βυζάντιος ἐν Ἰάμβων πρώτῳ.

Βουθόη, πόλις Ἰλλυρίδος, ὡς Φίλων· διὰ τὸ Κάδμον ἐπὶ ζεύγους βοῶν ὀχούμενον ταχέως ἀνύσαι τὴν ἐς Ἰλλυριοὺς ὁδόν. οἱ δὲ τὸν Κάδμον ἀπὸ τῆς Αἰγυπτίας Βουκοῦς ὀνομάσαι αὐτὴν, καὶ παφαφθαρεῖσαν καλεῖσθαι Βουθόην. ἔχει δ' ἐπὶ τοῦ μυχοῦ Ῥίζονα πόλιν καὶ ποταμὸν ὁμώνυμον. τὸ ἐθνικὸν Βουθοαῖος.

Βουλινοί, ἔθνος περὶ Ἰλλυρίαν. Ἀρτεμίδωρος δὲ οὐκ ἔθνος, ἀλλὰ Βουλίνην πόλιν φησίν· ἧς τὸ ἐθνικὸν Βουλίνος.

Βοῦννος, πόλις Ἰλλυρίας. τὸ ἐθνικὸν Βούννιος, ὡς Ἀρτεμίδωρος ἐν πρώτῃ γεωγραφουμένων.

Βραισοί, ἔθνος Μακεδονίας· Διονύσιος ἐν τρίτῃ Βασσαρικῶν.

Βυζάντιον, τὸ ἐν Θράκῃ βασίλειον, πόλις διασημοτάτη πρὸς τῇ Προποντίδι, πρὸς τῷ μέρει τῆς Εὐρώπης. χρησμὸς δ' ἐδόθη ἐρωτησάντων εἰς Δελφοὺς Μεγαρέων τοιοῦτος,

ὄλβιοι, οἳ κείνην πόλιν ἀνέρες οἰκήσουσιν,
ἀκτῆς Θρηϊκίης ὑγρὸν παρ' ἄκρον στόμα Πόντου.
ἔνθ' ἰχθῦς, ἔλαφός τε νομὸν βόσκουσι τὸν αὐτὸν,
στέλλουν δ' ὡς ὤκιστα, καὶ εἰς φρένα πάντα λαβόντα.

καὶ οὕτως ἐκτίσθη ἀπὸ Βύζαντος τοῦ Κερκέσσης, τῆς Ἰοῦς θυγατρὸς καὶ Ποσειδῶνος. ἢ ὅτι τοῦ στόλου Βύζας ἦν ἡγεμών. καὶ ὅτι οἱ ἐχῖνοι αἰσθητικώτατοι τῶν ἀνέμων ἐκεῖ. μετωνομάσθη δὲ καὶ Κωνσταντινούπολις καὶ νέα Ῥώμη. τὸ ἐθνικὸν Κωνσταντινοπολίτης, ἄνευ τοῦ ν. τὸ ἐθνικὸν τοῦ Βύζας Βυζάντιος διὰ τοῦ ι. τὸ δὲ κτητικὸν διὰ διφθόγγου. τὸ δὲ Βυζάντιος ἐθνικὸν τριγένες. τὸ δὲ κτητικὸν Βυζαντιακός. λέγεται καὶ Βυζαντιὰς καὶ Βυζαντίς. ἔστι καὶ ἐπὶ τῆς χώρας Βυζάντεια διὰ διφθόγγου. ἀπὸ δὲ τοῦ Βυζάντιος Βυζαντία, Βυζαντιανὸς καὶ Βυζαντειανὸς διὰ διφθόγγου, ὡς Ἡρακλειανός. ἔστι καὶ Βυζάντιον ἕτερον ἐν τῇ Ἰνδικῇ.

Βύζηρες, ἔθνος ἐν τῷ Πόντῳ. ἔστι καὶ Βυζηρικὸς λιμήν.

Βύλλις, πόλις Ἰλλυρίδος παραθαλασσία, τῶν μετὰ Νεοπτολέμου Μυρμιδόνων κτίσμα. τὸ ἐθνικὸν Βυλλιδεύς.

Γάζωρος, πόλις Μακεδονίας. τὸ ἐθνικὸν Γαζώριος· ἡ γὰρ Ἄρτεμις αὐτόθι Γαζωρία τιμᾶται.

Γαλάδραι, πόλις Μακεδονίας ἐν Πιερίᾳ. Λυκόφρων,

σᾶναι Γαλάδρης τὸν στρατηλάτην λύκον.

ἔστι καὶ ὄρος Γάλαδρος ἀπὸ Γαλάδρου τοῦ Ἡμαθίου παιδός. οἱ δὲ ὅτι ὁ Γαλάδρας ἔκτισε τὴν πόλιν. ὁ πολίτης Γαλαδραῖος. Λυκόφρων,

καὶ Γαλαδραῖον πέδον.

τὸ κτητικὸν ἔδει Γαλαδραϊκόν. Πολύβιος δὲ ἐν τρίτῳ Γαλαδραικόν φησι.

Γαληψὸς, πόλις Θρᾴκης, καὶ Παιόνων. Ἑκαταῖος Εὐρώπῃ. Θουκυδίδης τετάρτῃ ἑτέρων λέγει, καὶ Γαληψὸς οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Οἰσύμη. τὰ δ' ἐς ψος ὑπερδισύλλαβα ὀξύνεται. σκινδαψὸς (ὀργάνου ὄνομα καὶ κύριον. τίθεται καὶ κατ' οὐδενὸς, ὡς τὸ τραγέλαφος) Χεραψὸς, Λυκαψός. ὁ πολίτης Γαλήψιος.

Γαστρωνία, χώρα Μακεδονίας, Θεόπομπος εἰκοστῇ τετάρτῃ.

Γελωνοὶ, πόλις Σαρματίας τῆς Εὐρώπης, ἀπὸ Γελώνου τοῦ Ἡρακλέους τοῦ Ἀγαθύρσου ἀδελφοῦ. ὁ οἰκήτωρ ὁμοφώνως. ὀξύνεται δέ. ἔστι δὲ ἡ πόλις ξυλίνη, κειμένη ἐν Βουδίνοις, ἔθνει μεγάλῳ, ὡς Ἡρόδοτος. παρὰ τούτοις ζῶον θαυμάσιον, ὃ ὀνομάζεται τάρανδος, καὶ μεταβάλλει τὰς χρόας τῶν τριχῶν καθ' ὃν ἂν τόπον ᾖ. ἔστι δὲ δυσθήρατον, διὰ τὴν μεταβολήν· οἷοις γὰρ ἂν ᾖ τόποις, τοιοῦτος γίγνεται τὴν τρίχα. καὶ θαῦμα· ὁ γὰρ χαμαιλέων καὶ πολύπους τὴν χρόαν μεταβάλλει. τὸ μέγεθος βοὸς τοῦ προσώπου τὸν τύπον ἐλάφῳ, ὡς Ἀριστοτέλης πέμπτῳ περὶ θαυμασίων ἀκουσμάτων.

Γέρμαρα, Κελτικῆς ἔθνος, ὃ τὴν ἡμέραν οὐ βλέπει, ὡς Ἀριστοτέλης περὶ θαυμασίων· τοὺς δὲ λωτοφάγους καθεύδειν ἑξάμηνον.

Γετία, ἡ χώρα τῶν Γετῶν. Γέτης γὰρ τὸ ἐθνικόν, οὐ τὸ κύριον. ἔστι δὲ Θρᾳκικὸν ἔθνος. ἔστι καὶ θηλυκῶς Γέτης· οὕτω γὰρ ἐκαλεῖτο ἡ γυνὴ τοῦ Φιλίππου τοῦ Ἀμύντου. καὶ κτητικῶς λέγεται Γετικὸς, ἀφ' οὗ Κρίτωνος Γετικά. καὶ θηλυκὸν Γετική. νόμοι δὲ Γετῶν τὸ ἐπισφάζειν τὴν γυναῖκα τῷ ἀνδρὶ καὶ ὅταν ἐπικηρυκεύωνται κιθαρίζειν. Ἀρριανὸς δὲ Γετηνοὺς αὐτούς φησι.

Γίγωνος, πόλις Θρᾴκης, προσεχὴς τῇ Παλλήνῃ. ὁ πολίτης Γιγώνιος, ἀπὸ Γίγωνος τοῦ Αἰθιόπων βασιλέως, ὃς Διονύσῳ ἠττήθη. Ἀρτεμίδωρος ὁ Ἐφέσιος Γιγωνίδα ταύτην φησί.

Γόνδραι, Θρᾴκιον ἔθνος. λέγεται δὲ παρ' Ἡροδότῳ Κίνδρα καὶ Ῥόνδα.

Γονεῖς, πόλις Θρᾴκης. οἱ κατοικοῦντες ὁμοίως. οἱ δὲ Ἀδριανοπολίτας τούτους ἐκάλεσαν.

Γορδυνία, πόλις Μακεδονίας. τὸ ἐθνικὸν Γορδυνιάτης.

Γότθοι, ἔθνος πάλαι οἰκῆσαν ἐντὸς τῆς Μαιώτιδος, ὕστερον δὲ εἰς τὸν ἐντὸς Θρᾴκης μετανέστησαν, ὡς εἴρηταί μοι ἐν τοῖς Βυζαντικοῖς. μέμνηται τούτων ὁ Φακαιὺς Παρθένιος.

Γράστιλλος, ἀρσενικῶς, πόλις Μακεδονίας, ὃ καὶ διὰ τοῦ π γράφεται κατὰ τὴν πρώτην συλλαβὴν Πράσιλλος, ὡς Εὔπολις.

Γρηστωνία, χώρα Θρᾴκης πρὸς τῇ Μακεδονίᾳ. Θουκυδίδης δευτέρᾳ. ἀπὸ Γράστου τινός. τὸ ἐθνικὸν Γραστῶνες.

Γυλάκεια, οὕτως ἐκαλεῖτο ἡ τῆς Ἰλλυρίας Ἀπολλωνία, ἀπὸ Γύλακος Κορινθίου. τὸ ἐθνικὸν Γυλακεύς.

Δάαι, Σκυθικὸν ἔθνος· εἰσὶ δὲ νομάδες. λέγονται καὶ Δάσαι μετὰ τοῦ σ.

Δακία, χώρα πλησίον Βορυσθένους. οἱ Δάκοι, οὓς καλοῦμεν Δάους. Γέτας γὰρ τοὺς πρὸς τὸν Πόντον κεκλιμένους καὶ τὴν ἕω· Δάους δὲ τοὺς πρὸς τἀναντία πρὸς Γερμανίαν καὶ τὰς τοῦ Ἴστρου πηγάς. καὶ παρ' Ἀττικοῖς δὲ τὰ τῶν οἰκετῶν ὀνόματα Δάοι καὶ Γέται.

Δάλμιον, πόλις Δαλματίας, μεταξὺ Ἰλλυρίας καὶ Ἰταλίας. τὸ ἐθνικὸν ὅμοιον, ἢ Δαλμιεύς. ἴδιον δὲ τῶν Δαλματέων τὸ διὰ ὀκταετηρίδος τῆς χώρας ἀναδασμὸν ποιεῖσθαι. Ἀκμιανὸς δὲ τὴν πόλιν Δελμίνιον καλεῖ. Κουάδρατος δὲ Δάλμιον. φασὶ δὲ αὐτοὺς καὶ Δαλμάτας.

Δανδαλῆται, ἔθνος Θρᾳκικόν. Θεόπομπος μή.

Δανούβιον, πόλις περὶ τὴν Ῥώμην. τὸ ἐθνικὸν Δανούβιος, ἢ Δανουβιεύς.

Δάνουβις, ἢ Δάνουσις, Ἴστρος ὁ ποταμὸς, πάλαι Ματόας καλούμενος. συμφορᾶς δὲ τοῖς Σκύθαις ἐπιπεσούσης, οὕτως ἐκλήθη. Ματόας δὲ λέγεται ἐς τὴν Ἑλληνίδα γλῶσσαν ἀσινὴς, ὅτι πόλλάκις περαιούμενοι οὐδὲν ἐπεπόνθεισαν. ὁ δὲ Δάνουσις ἑρμηνεύεται, ὥσπερ τοῦ ἁμαρτεῖν ἔχων τὴν αἰτίαν.

Δάονες, ἔθνος τῆς Ἰνδικῆς, ἀπὸ Δάονος.

Δάρσιοι, ἔθνος Θρᾴκιον. Ἑκαταῖος Εὐρώπῃ.

Δασσαρῖται, ἔθνος Ἰλλυρίας. Πολύβιος ὀγδόῳ. καὶ τὸ θηλυκὸν Δασσαρῖτις. λέγονται καὶ Δασσαρηνοὶ καὶ Δασσαρίτιοι καὶ Δασσαρατῖνος.

Δᾶτον, πόλις Θρᾴκης. Ἡρόδοτος ἐννάτῃ. Ἠϊόνων δὲ τοῦτό φασιν. οἱ οἰκοῦντες Δατήνιοι. τὸ ἐθνικὸν Δατηνός.

Δεσιλοὶ, ἔθνος Θρᾳκικόν. Ἑκαταῖος Εὐρώπῃ.

Δεκέντιαι, ἔθνος Παννονίας, ἀπὸ Δεκεντίου τοῦ Μάγνου παιδὸς, Μαγνεντίου δ' ἀδελφοῦ. τὸ θηλυκὸν Δεκεντιὰς, ὡς Παρθένιος ὁ Φωκαεύς.

Δελματία, Ἰταλίας χώρα. οἱ οἰκήτορες Δαλματεῖς καὶ Δαλμάται.

Δερραῖοι, Θρᾴκιον ἔθνος. Ἡρόδοτος Δερσαίους αὐτούς φησι.

Δία, πόλις Θεσσαλίας, Διακοῦ κτίσμα. β' Θρᾴκης κατὰ τὸν Ἄθω. γ' Εὐβοίας. δ' νῆσος καὶ πόλις Πελοποννήσου περὶ τὸ Σκύλαιον. ε' Λυσιτανίας περὶ τὸν Ὠκεανόν. ς' Ἰταλίας περὶ ταῖς Ἄλπεσιν. ζ' Σκυθίας περὶ τῷ Φάσιδι. η' Καρίας. θ' Βιθυνίας πρὸς τῷ Πόντῳ. εἰσὶ καὶ δ' νῆσοι Δίαι λεγόμεναι. α' ἡ Νάξος. β' ἡ πρὸς Μιλήτῳ. γ' ἡ πρὸς Σαρμοσσῷ. δ' κατὰ Κνωσσὸν Κρήτης. τὸ ἐθνικὸν Διεύς. καὶ τὸ θηλυκὸν Διὰς, ὅθεν καὶ Διάδες Ἀθῆναι.

Δίγηροι, ἔθνος Θρᾴκιον. Πολύβιος ιγ'.

Διζηρὸς, ποταμὸς Ἰλλυρίδος. Δυκόφρων,

οἳ πρὸς βαθεῖ νάσσαντο Διζηροῦ πόρῳ.

ἴσως ἀπὸ τοῦ δίζεσθαι τὴν Μήδειαν ὀνομασθείς. τὸ ἐθνικὸν Διζήριος καὶ Διζηρίτης, ὡς Ἄλωρος Ἀλωρίτης.

Δίκαια, πόλις Θρᾴκης, ἀπὸ Δικαίου τοῦ Ποσειδῶνος υἱοῦ. ἔστι καὶ ἑτέρα ἐν τῷ Τυῤῥηνικῷ κόλπῳ Ἰώνων ἄποικος. τὸ ἐθνικὸν Δικαιοπολίτης. ἐν δὲ τῷ τύπῳ Δικαῖος καὶ Δικαιεύς. ἡ αὐτὴ δ' ἐκλήθη Δικαιάρχεια καὶ Ποτίολοι.

Δινδρύμη, πόλις Μακεδονίας. τὸ ἐθνικὸν Δινδρυμαῖος.

Διοβούλιον, πολίχνιον πλησίον τοῦ Πόντου. τὸ ἐθνικὸν Διοβουλιεὺς, ὡς τὰ τῶν Φρυγίων πόλεων ἐθνικά.

Δῖον, πόλις Εὐβοίας, περὶ τὸ Κήναιον. Ὅμηρος,

Κήρινθόν τ' ἔφαλον Δίου τ' αἰπὺ πτολίεθρον,

ἔστι καὶ Μακεδονίας, ἔνθα τὸν Ὀλυμπιακὸν ἀγῶνα ἐτέλουν. τὸ ἐθνικὸν Διεύς. Παυσανίας δὲ Διαστάς φησι· Μακεδόνων γὰρ ὁ τύπος· Ὀρεσταὶ, Λυγκισταί. γ' Θρᾴκης πρὸς τῷ Ἄθῳ, ὡς Θουκυδίδης. δ' Θεσσαλίας. ε' Πισιδίας. ς' Ἰταλίας. ζ' κοίλης Συρίας, κτίσμα Ἀλεξάνδρου, ἡ καὶ Πέλλα· ἧς τὸ ὕδωρ νοσερόν. καὶ τὸ ἐθνικὸν Διηνὸς, ὡς δηλοῖ τὸ ἐπίγραμμα·

νᾶμα τὸ Διηνὸν, γλυκερὸν ποτὸν, ἦν δέ γε πίῃς,
παύσῃ μὲν δίψης, εὐθὺ δὲ καὶ βιότου.

τὸ κτητικὸν Διακός. καὶ τὸ θηλυκὸν Διὰς, ὡς δηλοῦσιν αἵ γε πρὸς ταύτην ἦσαν Διάδες Ἀθῆναι καλούμεναι. οἱ πολῖται Ἀθηναῖται.

Διονύσου πόλις, ἐν τῷ Πόντῳ, ἡ πρότερον Κρουνοὶ ἀπὸ τῆς τῶν ὑδάτων καταῤῥοῆς. Διονυσιακοῦ δὲ προσπεσόντος ὕστερον ἐκ τῆς θαλάττης τοῖς τόποις ἀγάλματος οὕτως ἐκλήθη. εἰσὶ δὲ καὶ Κρουνοὶ χωρίον πρὸς δύσιν τῆς ἐχούσης τὸν βασιλέα πόλεως. β' Φρυγίας, κτίσμα Ἀττάλου καὶ Εὐμενοῦς ξόανον εὑρόντων Διονύσου περὶ τοὺς τόπους. γ' τῆς Ἰνδικῆς. δ' Λιβύης. ε' Θρᾴκης. τὸ ἐθνικὸν Διονυσοπολίτης.

Δισοραὶ, ἔθνος Θρᾴκιον. Ἑκαταῖος Εὐρώπῃ.

Δόλογκοι, ἔθνος Θρᾴκης, ἀπὸ Δολόγκου τοῦ ἀδελφοῦ Βιθυνοῦ. τὸ ἐθνικὸν Δολόγκιος καὶ Δολογκιὰς καὶ Δολογκιάδης.

Δορίσκος, πόλις Θρᾴκης, καὶ πεδίον. τὸ ἐθνικὸν Δορίσκιος, ὡς Βορμίσκιος.

Δουρίοπος, πόλις Μακεδονίας· Στράβων ἑβδόμῃ. οὕτω καὶ ἡ χώρα.

Δραβῆσκος, Θρᾴκης χωρίον. Θουκυδίδης α'. τὸ δ' ἐθνικὸν Δραβήσκιος.

Δρῦς, πόλις Θρᾴκης. Ἑκαταῖος Εὐρώπῃ. ἔστι καὶ πόλις τῶν Οἰνώτρων. ὁ πολίτης Δρυεὺς καὶ Δρυσίς. ἔστι καὶ κώμη Λυκίας ἐπὶ τῷ Ἀρῷ ποταμῷ.

Δυῤῥάχιον, πόλις Ἰλλυρική, Ἐπίδαμνος κληθεῖσα ἀπὸ Ἐπιδάμνου, τούτου θυγάτηρ Μέλισσα, ἧς καὶ Ποσειδῶνος Δυῤῥάχιος. ἀφ' ἧς ἐστιν ἐν Ἐπιδάμνῳ τόπος Μελισσώνιος, ἔνθα Ποσειδῶν αὐτῇ συνῆλθεν. μετὰ δὲ τὸν Ῥιζονικὸν Λίσσος ἐστὶ πόλις καὶ Ἀκρόλισσος καὶ Ἐπίδαμνος Κερκυραίων κτίσμα, ἡ νῦν Δυῤῥάχιον ὁμωνύμως τῇ χερῤῥονήσῳ πρότερον λεγομένη, ἐφ' ἧς ἵδρυται, ὡς Φίλων. Δέξιππος δὲ ἐν Χρονικῶν ι φησὶν οὕτως· καὶ Μακεδόνων τὴν μὲν Ἐπίδαμνον, εἰς ὕστερον δὲ Δυῤῥάχιον μετωνομασθεῖσαν, πόλιν τῆς Μακεδονίας μεγάλην καὶ εὐδαίμονα κατὰ κράτος αἱροῦσιν. Ἀλέξανδρος δὲ ἐν Εὐρώπῃ μετὰ τοῦ σ Δυσράχιον αὐτὴν καλεῖ.

Δυσραχίου τ' Ἐπίδαμνος ἐπ' ἀγχιάλου χθονὸς ἀκτῆς.

ἔστι καὶ ἄλλη τις Λακωνικὴ μία τῶν ῥ'. λέγεται δὲ καὶ ἡ χώρα τῆς Ἰλλυρίας Δυῤῥαχία. Εὐφορίων,

ἄστεα Δυῤῥαχίης τε καὶ ἔθνεα Ταυλαντίνων.

καὶ δῆλον ὅτι Δυῤῥάχιος τὸ τούτου ἀρσενικὸν, ὡς τοῦ Ἀνάκτορον τὸ Ἀνακτόριος, Βυζάντιον Βυζάντιος. Θούριον Θούριος, Κούριον Κούριος. Ἐρατοσθένης γ' Γεωγραφουμένων. ἐχόμενοι οἰκοῦσι Ταυλάντιοι. πόλις δὲ Ἑλληνὶς Ἐπίδαμνος ἐπὶ χερῤῥονήσου τῆς καλουμένης Δυῤῥαχίου. ποταμοὶ δὲ Δρίλων καὶ Λάος, περὶ οὓς οἱ Κάδμου καὶ Ἁρμονίας τάφοι δείκνυνται. ὅμως δὲ νῦν Δυῤῥαχηνοὶ λέγονται. οὕτω γὰρ καὶ Βάλαγρος ἐν Μακεδονικοῖς φησί. καὶ τούτων αἱ πόλεις Δυῤῥαχηνοῖς τε καὶ Ἀπολλωνιάταις ἐπιδιῄρηνται. καὶ Ἑρέννιος Φίλων ἐν τοῖς Ἰατρικοῖς Δυῤῥαχηνὸν ἀναγράφει Φιλωνίδην οὕτως· Ἀσκληπιάδης ἀκουστὰς ἔχε Τίτον Αὐφίδιον Σικελὸν καὶ Φιλωνίδην Δυῤῥαχηνὸν καὶ Νίκωνα Ἀκραγαντῖνον. καὶ πάλιν· Φιλωνίδης δὲ ὁ Δυῤῥαχηνὸς ἤκουσε μὲν Ἀσκληπιάδου, ἰατρεύσας δὲ ἐν τῇ πατρίδι ἐνδόξως, συνετάξατο βιβλία μέ. λέγει δὲ Παυσανίας ἡ περὶ τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς νῦν πόλεως οὕτως· Ἐπιδάμνιοι μὲν χώραν ἣν περ καὶ ἐξαρχῆς, πόλιν δὲ οὐ τὴν ἀρχαίαν ἐπὶ ἡμῶν ἔχουσιν, ἐκείνης δ' ἀφεστηκυῖαν ὀλίγον, ὄνομα δὲ τῇ πόλει Δυῤῥάχιον ἀπὸ τοῦ οἰκιστοῦ.

Εἰδομενὴ, πόλις Μακεδονίας. Θουκυδίδης β'. τὸ ἐθνικὸν Εἰδομένιος, ὡς Κλαζομένιος.

Ἐλευθέριον, πολίχνιον Μυσίας. οἱ οἰκῆται Ἐλευθεριεῖς, ὡς Προύσιον Προυσιεῖς.

Ἐλευθερίσκος, πόλις Μακεδονίας. Θεαγένης Μακεδονικοῖς. τὸ ἐθνικὸν Ἐλευθερίσκιος, ὡς Τριποδίσκιος.

Ἐλίμεια, πόλις Μακεδονίας. Στράβων ἑβδόμῳ· ἀπὸ Ἐλύμου τοῦ ἥρωος ἢ ἀπὸ Ἐλένου, ἢ ἀπὸ Ἐλύμα τοῦ Τυρρηνῶν βασιλέως. τὸ ἐθνικὸν Ἐλιμειώτης. Ἀλέξανδρος δ' ἐν Εὐρώπῃ Ἑλίμειόν φησι, διὰ μακροῦ τὴν μει συλλαβήν. τὴν δ' ἰλίου διὰ βραχέος τοῦ ι.

Ἕλουροι, Σκυθικὸν ἔθνος· περὶ ὧν Δέξιππος ἐν Χρονικῶν ιβ'.

Ἐμπόριον, πόλις Κελτικὴ, κτίσμα Μασσαλιωτῶν. δευτέρα Μακεδονίας. τριτη Σικελίας. δ' Καμπανίας. ὁ πολίτης Ἐμπορίτης.

Ἐντριβαὶ, ἔθνος Θρᾳκικόν. Ἑκαταῖος Εὐρώπῃ.

Ἐπίδαμνος, πόλις Ἰλλυρίδος, ἐπὶ χερρονήσου τῆς καλουμένης Δυρράχιον. ἔστι δ' ἑτέρα ἐν τῷ Ἰωνίῳ κόλπῳ. τὸ ἐθνικὸν Ἐπιδάμνιος. εὕρηται παρὰ Παρθενίῳ καὶ διὰ διφθόγγου. τὸ θηλυκὸν Ἐπιδαμνιάς.

Ἑπτακωμῆται, βάρβαροι τὸ Σκυθικὸν οἰκοῦντες ὄρος. τινὲς δὲ τούτων ἐκαλοῦντο καὶ Βύζηρες.

Εὐεργέται, Σκυθικὸν ἔθνος. Στράβων. ὃ καὶ Ἀριμασποὶ ἐλέγετο· ἐκεῖ γὰρ τῶν ἐπὶ τῆς Ἀργοῦς χειμῶνος πνεύσαντος διασωθῆναι τὸ σκάφος καὶ οὕτω κληθῆναι.

Εὐπορία, πόλις Μακεδονίας, ἣν Ἀλέξανδρος ταχέως νικήσας ἔκτησε, καὶ ὠνόμασε διὰ τὸ εὔπορον. τὸ ἐθνικὸν Εὐποριεύς.

Εὐρωπὸς, πόλις Μακεδονίας, ἀπὸ Εὐρώπου τοῦ Μακεδόνος καὶ Ὠρειθυίας τῆς Κέκροπος. ἔστι καὶ Συρίας ἄλλη. τὸ ἐθνικὸν Εὐρωπαῖος. ἔστι καὶ ἄλλη Καρίας, ἣν Ἰδριάδα, ἀπὸ Ἴδριος τοῦ Χρυσάορος. τὸ ἐθνικὸν Εὐρώπιος, ὡς Ὠρώπιος.

Ζειρινία, πόλις Θράκης. Θεόπομπος Φιλιππικῶν γ'. τὸ ἐθνικὸν Ζειρινιάτης, ὡς Κυδωνιάτης.

Ζηράνιοι, ἔθνος Θράκης. Θεόπομπος εἰκοστῷ πέμπτῳ. καὶ Ζηρανία, ἐπὶ τῆς χώρας. Ἔφορος εἰκοστῷ ἑβδόμῳ.

Ἄδοι, ἔθνος Σκυθικόν. Ἑκαταῖος Εὐρώπῃ.

Ἄδωνοι, ἔθνος Θρᾴκης, ἀπὸ Ἄδωνοῦ τοῦ Μύγδονος ἀδελφοῦ. καὶ τὸ θηλυκὸν Ἀδωνὴ καὶ Ἀδωναί. λέγεται καὶ Ἀδωνεὺς καὶ Ἀδωνιάτης.

Ἀμικύνας, ἔθνος οὐ πόῤῥω Μασσαγετῶν καὶ Ὑπερβορέων. Σιμμίας ἐν Ἀπόλλωνι,

Ἡραῖον, πόλις Θρᾴκης. Ἡρόδοτος τετάρτῃ. ἡ καὶ Ἡραῖον τεῖχος. οἱ πολῖται Ἡραῖοι. τοῦ δὲ Ἡραίου τείχους Ἡραιοτειχῖται.

Ἡράκλεια, πόλις Θρᾴκης ἐν τῷ Πόντῳ διάσημος. β' Σικελίας. γ' Ἀνδίας. δ' Λιβύης. ε' Σαρδοῦς. ϛ' Ἰταλίας. ζ' Κελτικῆς. η' Θετταλίας. θ' Καρίας. ι' ἐν τῷ Ἀνδίῳ Ταύρῳ. ια' μεταξὺ Σκυθίας καὶ Ἰνδικῆς. ιβ' νῆσος ἐν τῷ Καρπαθίῳ πελάγει. ιγ' Συρίας. ιδ' Φοινίκης. ιε Πιερίας. ιϛ' πόλις καὶ νῆσος. ιζ' Κρήτης. ιη' Πισσαϊκή ιθ' Καρίας, ἡ λεγομένη Ἁλικαρνᾶνι Λάτμος. κ' πόλις πρὸς τῇ Κυμαίᾳ τῆς Αἰολίδος. κα' Ἀκαρνανίας πόλις. κβ' νῆσος ἐν τῷ Ἀτλαντικῷ. κγ' Μακεδονίας, Ἀμύντου τοῦ Φιλίππου κτίσμα. τὸ ἐθνικὸν Ἡρακλεὺς καὶ Ἡρακλειώτης καὶ Ἡρακλεώτης καὶ Ἡράκλειον καὶ Ἡρακλεωτικόν.

Θάσσος, νῆσος πρὸς τῇ Θρᾴκῃ, πόλιν ὁμώνυμον ἔχουσα· ἔνθα Τηλέφασσα ἡ τῆς Εὐρώπης ἐνήσκει μήτηρ, ἀπὸ Θάσσου. δέκα δὲ γενεαῖς Ἡρακλέους καὶ Θάσσος παλαίτερος, εἴπερ ἀπὸ Ἀγήνορος Προῖτος ἦν, Ἀγήνορος δὲ Βῆλος ἀδελφὸς ἦν, Βήλου δ' Αἴγυπτος, οὗ Δυγκεύς, οὗ Ἄβας, οὗ Δανάη, ἧς Περσεύς, οὗ Ἀλκαῖος, οὗ Ἀμφιτρύων, οὗ Ἡρακλῆς. ὅτι δὲ καὶ Ἀερία ἡ Θάσσος, δῆλον ἐκ τοῦ χρησμοῦ τοῦ δοθέντος πατρὶ τοῦ Ἀρχιλόχου·

ἄγγελλον Παρίοις Τελεσίκλειε, ὥς σε κελεύω,
νήσῳ ἐν Ἠερίῃ κτίζειν εὐδείελον ἄστυ.

Θέρμη, πόλις Θρᾴκης. Ἀπολλόδωρος δὲ Μακεδονίας φησὶ καὶ Θουκυδίδης. ὁ πολίτης Θερμαῖος. ἔστι καὶ Θερμαῖος κόλπος.

Θέρνη, πόλις Θρᾴκης. τὸ ἐθνικὸν Θερναῖος.

Θεσσαλονίκη, πόλις Μακεδονίας, ἥτις ἄρα ἐκαλεῖτο Ἁλία, Κασσάνδρου κτίσμα· ἢ ὅτι Φίλιππος τοῦ Ἀμύντου ἐκεῖ Θετταλοὺς νικήσας, οὕτως ἐκάλεσε. Λούκιλλος δὲ ὁ Ταῤῥαῖος περὶ Θεσσαλονίκης βιβλίον ἔγραψεν, ὅς φησιν ὅτι Φίλιππος θεασάμενος κόρην εὐπρεπῆ καὶ εὐγενῆ, Ἰάσονος γὰρ ἦν ἀδελφιδῆ, ἔγημε καὶ τεκοῦσα τῇ εἰκοστῇ ἡμέρᾳ τῆς λοχείας τέθνηκεν· ἀναλαβὼν οὖν ὁ Φίλιππος τὸ παιδίον ἔδωκε Νίκῃ τρέφειν καὶ ἐκάλεσε Θεσσαλονίκην· ἡ γὰρ μήτηρ τοῦ παιδίου Νικασίπολις ἐκέκλητο. Στράβων δὲ Θεσσαλονίκειαν αὐτήν φησι. τὸ ἐθνικὸν Θεσσαλονικεύς.

Θέστωρος, ὡς Κύτωρος, πόλις Θρᾴκης. Θεόπομπος εἰκοστῇ δευτέρᾳ. τὸ ἐθνικὸν Θεστώριος.

Θεστίδειον, πόλις Θεσσαλική. Ἑλλάνικος δὲ δίχα τοῦ σ φησίν, ἀπὸ Θέτιδος. ἔστι καὶ λίμνη Θρᾴκης, παρ' ᾗ Νύσα χωρίον. τὸ ἐθνικὸν Θεστιδεύς.

Θλβα, τόπος πρὸς τῷ Πόντῳ, ἀπὸ μιᾶς τῶν Ἀμαζόνων ὑφ' Ἡρακλέους ἀναιρεθεισῶν κληθεῖσα. πεσεῖν γάρ φασι τὰς μάλιστα διαφερούσας, Τράλλάν τε καὶ Ἰσοκράτειαν καὶ Θίβαν καὶ Πάλλαν καὶ Κοίαν καὶ Κοινίαν. ὁ τοπίτης Θίβιος, ὡς ἀπὸ τῆς Θίβης εὐθείας. ἔστι δὲ ἔθνος βασκαντικὸν καὶ φθοροποιὸν, ὡς Δίδυμος ἐν δευτέρῳ συμποσιακῶν. θανατοῖ δὲ τὸ πνεῦμα αὐτῶν οἷς ἂν πλησιάζῃ. καὶ τὰ σώματα αὐτῶν ῥιφέντα εἰς θάλασσαν οὐ καταδύουσι.

Θρᾴκη, ἀπὸ Θρᾳκὸς βασιλέως, τοῦ πάλαι ἐν αὐτοῖς τελευτήσαντος, ἢ ἀπὸ Θρᾴκης νύμφης Τιτανίδος, ἀφ' ἧς καὶ Κρόνου Δόλογκος. ἔστι δὲ ἡ Θρᾴκη χώρα, ἣ Πέρκη ἐκαλεῖτο καὶ Ἀρία. τὸ ἐθνικὸν Θρᾷξ καὶ Θρᾷσσα καὶ Θρᾷττα Ἀττικῶς· καὶ ἡ ἀπὸ Θρᾴκης δούλη, καὶ εἶδος ἰχθύος καὶ ὀρνέου. τὸ θηλυκὸν Θρᾳκία, ἀπὸ τοῦ Θρᾴκιος καὶ Θρᾴκιον. τὸ δὲ Θρηΐκιος λέγεται καὶ διὰ μακροῦ τοῦ ι.

ἀνέρα δὲ Τροΐη Θρηΐκιον οὔτι φορήσει.

τὸ ἐθνικόν φασι καὶ Θρήϊκες· καὶ θηλυκῶς Θρήϊσσα καὶ Θρᾳκιστὶ τὸ ἐπιῤῥήμα, ὡς ἀπὸ τοῦ Θρᾳκίζω.

Θράμβος, ἀκρωτήριον Μακεδονίας. τὸ τοπικὸν Θραμβούσιος. ὁ γὰρ διὰ τοῦ σιος τύπος δύο συλλαβῶν, εἰ μή τις βραχεῖα παραγωγὴ γένοιτο, τοῦ πρωτοτύπου

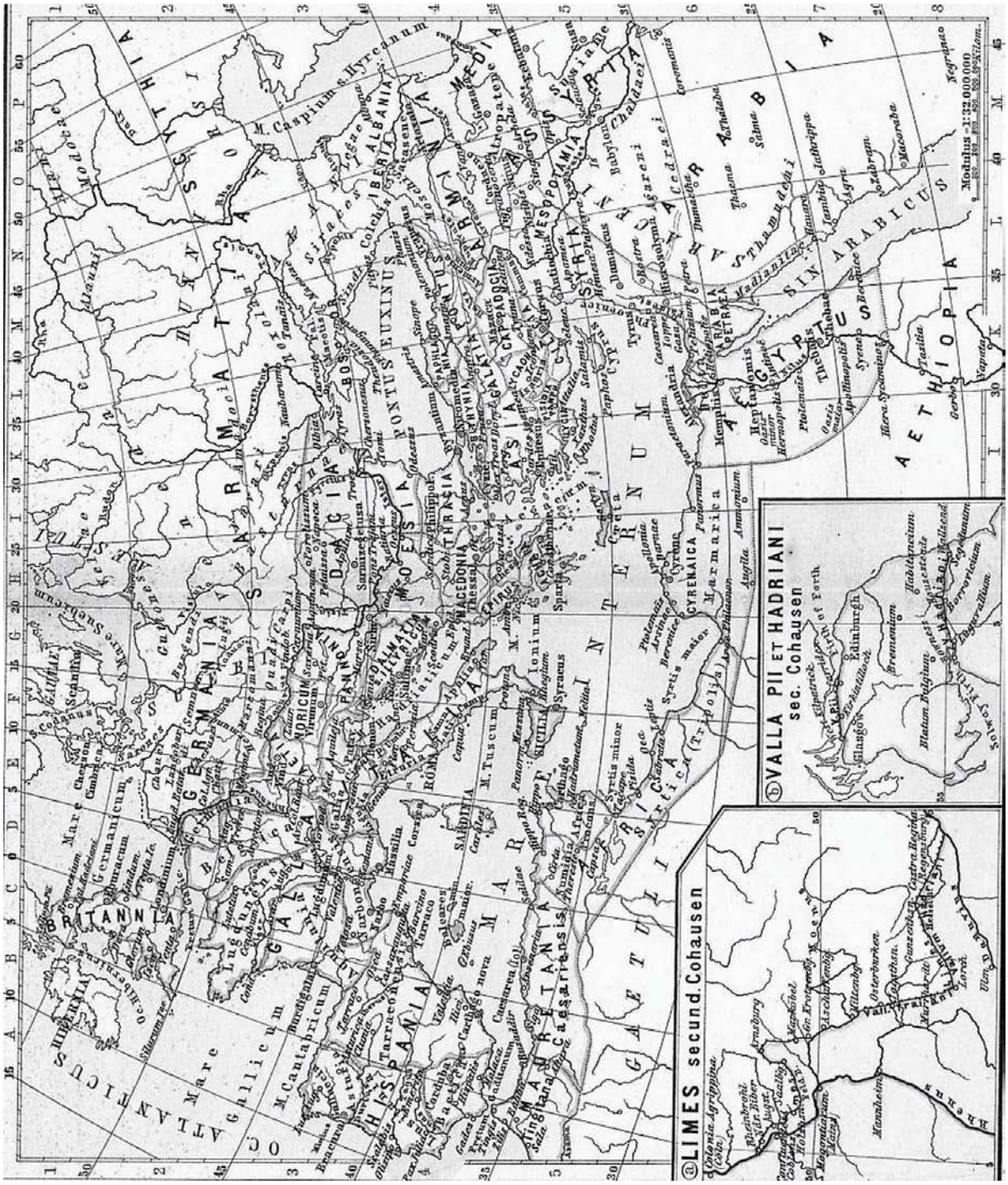
VALLA PII ET HADRIANI
sec. Cohausen
LIMES secund. Cohausen
Modulus = 1:32.000.000

Prokopije iz Cezareje

O GRAĐEVINAMA GOSPODARA NAŠEG JUSTINIJANA

Knjiga IV

Veoma težak i skoro nemoguć izgleda mi uzaludni pokušaj da se preplovi morska pučina sa neopremljenim brodom. To je isto kao da se samo jednim kratkim izlaganjem ovlaš pomenu građevine Justinijana. Jer je on njih, kao i druge, kao i sve što je preuzeo da uradi, uzdigao veličinom svog duha iznad mogućnosti da se shvati sadašnjost. I to posebno u Evropi, gdje je, nastojeći da moć prilagodi neumitnosti postojećih prilika, stvorio djela za koje i jezik i stil treba da se veoma vješto potrude da ih opišu. To su, svakako, ona koje zahtijeva oblast susjedna rijeci Ister i koja su, u vezi s time, neophodna zbog prijetećih ratobornih susjednih varvara u tim krajevima. A tamo su se kao susjedi za stalno ugnijezdili Huni i Goti, a vojskom i silom prijete narodi Tauricije i Skitije, zatim Sklaveni i svakojaki Sauromatski hamaksobii ili metanasti, kako su ih nazvali najstariji istoričari, no i bilo kakav drugi zvjerski soj ljudi koji tamo ima svoju domovinu, i koji ili luta pašnjacima ili je postojano naseljen. A budući da je u ratu koji je neprestano vodio sa njima Justinijan Avgust nastojao da se ne dogodi ništa što je nepromišljeno, neophodno je bilo da se podignu bezbrojna utvrđenja /munitiones/ i da se postave vojnički tabori /zaštite, utvrđenja – praesidium/ i da se ispred bezumnih i nasrtljivih neprijatelja postavi sve što bi moglo da ih zaustavi, pa da tako budu na vrijeme obezbijeđeni u ratovanju protiv njih, jer oni ne počinju rat iz nekakvog razloga, niti ga prethodno najavljuju, niti ga prekidaju nekakvim dogovorom ili završavaju zaključenim primirjem, već ga počinju bez povoda i prekidaju ga samo ako su prinuđeni silom. No, već je vrijeme da se pređe na ostalu sadržinu. Naime, bolje je da do kraja iznesemo sveukupno djelo koje naš vođa započeo, nego da ga prekinemo i ostavimo nedovršeno, i u potpunosti ostvario. No, prije nego što počnemo da izlažemo građevine u samoj Evropi, hajde da kažemo nešto o ovom dijelu svijeta.

Dio vode Jadranskog mora prodire pravo u kopno, a dio istog se odvaja i stvara Jonski zaliv, razdvajajući se tokom dugog toka, tako što sa desne strane zapljuskuje Epirote i ostale narode, a sa lijeve strane Kalabrijce. Tako, prodirući sve dalje more svojim uskim tokom dodiruje skoro cijelo kopno. Gore, pak, rijeka Ister daje Evropi oblik ostrva. Tamo je naš car sagradio veliki broj izuzetnih odbrambenih građevina /aedificia/, sa ciljem da njima zaštiti Evropu, tako što će onostrano naseljenim varvarima sprečiti prelaz preko rijeke Ister.

No, već je vrijeme da pređem na opisivanje domovine mog cara, kojoj smo dužni, između ostalih, ne samo prve stranice, već i sam početak ovog izlaganja. Jer samo ona jedina može s pravom da se hvali, raduje i ponosi što je Romejima othranila i dala takvog vođu, čija djela nadmašuju sve umeće koje je potrebno da se ona ispričaju i opišu.

Kod evropskih Dardanaca koji žive poslije granica Epidamna, u blizini kasteluma /castellum - utvrđenja/ po imenu Bederiana, nalazilo se je mjesto /gr. χωριον – prostor, mjesto, imanje, tvrđava …/ Taurisium , gdje je rođen obnavljač /reparator/ svijeta Justinijan Avgust. Za kratko vrijeme on je okružio ovo mjesto četvorougaonim bedemima /moenia/ i na svakom pojedinačnom uglu je postavio visoke kule, tako da je istinski bio i nazivao se Tetrapirgia /Tetrapyrgia/, odnosno četvorokulni /quadraturrita/. Pored tog mjesta osnovao je /condo/ onaj veoma slavni grad, koga je na latinskom nazvao Justinijana prva /Justiniana Prima/, odužujući se tako hraniteljici koja ga je odgledala. Zatim je na istom mjestu izgradio akvadukt i tako uspio da se ovaj grad stalno snabdijeva blagotvornom vodom, a napravio je

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΩΣ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΤΟΥ ΔΕΣΠΟΤΟΥ

ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΚΤΙΣΜΑΤΩΝ

ΛΟΓΟΣ Δ'.

PROCOPII CAESARIENSIS

DE AEDIFICIIS DN. IUSTINIANI

LIBER IV.

P 65 V 437 Πέλαγος μέγα νηὶ διαπλεῦσαι ἀπαρασκεύῳ μοχθηρόν τε ἡγοῦμαι εἶναι καὶ κινδύνων μεγάλων ἀτεχνῶς ἔμπλεων. ταὐτὸ δέ ἐστι τὰς Ἰουστινιανοῦ βασιλέως οἰκοδομίας λόγῳ φαυλοτάτῳ διαμετρήσασθαι. ψυχῆς γὰρ μεγέθει ὁ βασιλεὺς οὗτος τά τε ἄλλα, ὡς εἰ-
P 66 πεῖν, ἅπαντα καὶ τὰ ἐς τὰς οἰκοδομίας οὐδέν τι ἧσσον λόγου διαπέπρακται κρείσσω. ἐν δὲ δὴ τῇ Εὐρώπῃ καὶ τὴν ὑπουργίαν ἐναρμόσασθαι τῷ τῆς χρείας ἀξιώματι διὰ σπουδῆς ἔχων ἔργα οὐκ εὐδιήγητα οὐδὲ εἰς συγγραφὴν διαπεπόνηται πρόχειρα. γεγένηται γὰρ ἐπαξίως τῷ τε γειτονήματι ποταμοῦ Ἴστρου καὶ τῇ ἐνθένδε διὰ τοὺς ἐγκειμένους τῇ χώρᾳ βαρβάρους ἀνάγκῃ. ἔθνη γὰρ αὐτῇ γειτονοῦντα διακεκλήρωται Οὐννικά τε καὶ Γοτθικὰ, καὶ τὰ ἐν Ταύροις καὶ τὰ ἐν Σκύθαις ἀνταίρει, καὶ ὅσα Σκλαβηνοὶ

Grave et magnis plenum ausum periculis videtur mihi vastum traiicere pelagus exarmato navigio. Idem vero est Iustiniani Aug. aedificia tenui oratione percurrere. Nam ille haec, aeque ut caetera, quaecumque aggressus est, supra historiae facultatem extulit animi magnitudine. Praesertim in Europa, cum studeret opem aequare necessitati, opera fecit, in quibus describendis et lingua et stylus vehementer laborent. Nimirum talia sunt, qualia postulat fluminis Istri vicinitas, et consequens inde necessitas, ob imminentes illis partibus barbaros. Et vero instant Hunni Gotthique accolae: vim faciunt gentes Tauricae Scythicaeque, Sclaveni, et quicunque vel Sau-

ovaj osnivač grad i još mnoga druga slavna i prekrasna djela. Nije lako da se nabroje hramovi posvećeni Bogu, niti naša vještina može da opiše kuće magistrate, širine portika, ljepotu ulica, česme, trgove, kupatila, pijace. Da zaključim ukratko, grad /urbs/ je veliki, mnogoljudan, ukrašen mnogim lijepim djelima, pa je, s pravom, metropola čitave provincije i uzvišen do tolikog dostojanstva. Pored toga, sjedište je arhiepiskopa Iliričana /Illyriorum - Ιλλυριων/, isti~ući se tako među svim ostalim civitatima, pošto je do tog stepena čuveno dostojanstvo i slava samog principesa. Naime, grad se diči što je odgledalo cara, a ovaj je u ime zahvalnosti ponosit što ga je osnovao. O ovome neka dovde bude dovoljno rečeno, jer nećemo moći pažljivije da pojedinačno razmatramo druge, ako ne bi morali da prekinemo dalje izlaganje o uzvišenom carskom gradu.

Pored ovoga, još je i ponovo od temelja izgradio kastelum Bederianu i mnogo bolje utvrdio. Kod Dardanaca je postojala i Ulpiana, antički grad čiji su bedemi toliko popustili, da mu nijesu bili ni od kakve koristi, jer su u najvećem dijelu bili potpuno razrušeni. Njega je odmah zatim obnovio, pa, otkako su donijeti mnogi ornamenti, stvorio je grad kakav se danas vidi i na latinskom ga je nazvao Justinijana Druga /Justiniana secunda/. Nedaleko od njega je podigao drugi, novi grad, koga je po imenu svog ujaka nazvao Justinopolis. Zidine, pak, Sardike, Naisopoleosa, Germane i Pantalie, koje su tokom vremena propale, tako je obnovio da neprijatelji više ne mogu da ih osvajaju. Između ovih gradova postavio je tri druga manja, Kratiskaru, Kvimedabu i Rumisianu, koja je podigao od temelja. A pošto je zamišljao da sve ove gradove štiti Istar, tu rijeku je prekrio mnogobrojnim utvrdama /munitio/, o čemu ću da govorim malo niže, dok je duž obale na sve strane rasporedio vojničke stacionare koji je trebalo, što je moguće najsnažnije, da spriječavaju prelazak susjednih varvara. No i pored toga što je ovo učinio, ipak, nesiguran u postojanosti ljudske nade i razmišljajući u sebi da će neprijatelj, ako kojim slučajem nekako pređe, divljačkim provalama kroz potpuno nezaštićena polja moći da sve, bez razlike na starost, odvede u ropstvo i prigrabi sva blaga, nije bio dovoljno ubijeđen da bi sa postavljenim utvrđenjima na rijeci oni koji su tamo mogli da obezbijede zajedničku sigurnost, pa je lično sve vratio u ravničarske utvrde /munimentum/, tako da svako polje ima ili utvrđenje /kastelum/ ili da bude u blizini utvrđenog mjesta, kako ovdje tako i u Novom i Starom Epiru, gde je podigao grad Justinijanopolis koji se ranije zvao Adrijanopolis.

Obnovio je Nikopolj, Fotiku i Foeniku. Ova dva posljednja utvrđena grada koji se nalaze u nizini okružuju jezerca. Zato, Justinijan Avgust uviđajući da njima ne treba da se podižu bedemi pošto stoje na čvrstim i jakim temeljima, niti jednome nije promijenio oblik, već je utvrđenja postavio tu u blizini, na uzbrdnoj i veoma strmoj kosini. Postojao je u tim krajevima antički grad koji izobiluje vodom i nosi ime koje odgovara prirodi mjesta. Naime, oduvijek se zove Euroeja. Nedaleko od Euroeje leži jezero, usred koga se nalazi ostrvo na kome se izdiže brežuljak. Rastojanje, pak, od ostrva do kopna je toliko koliko je dovoljno da se dozvoli pristup do ostrva. Tamo je car doveo žitelje Euroe i osnovao grad koji je bio snažno zaštićen bedemima.

2. Poslije cijelog Epira, otkako se prođu Etolija i Akarnanija, slijede zaliv Krisaeus, Istmus, Korint i ostala Grčka, gdje je careva mudra promisao zablistala u najvećem sjaju. Prije svega, ono što najviše zadivljuje je koliko je on zidovima učvrstio Romejsko carstvo. I premda se njegovo nastojanje isticalo svuda, ipak najviše se istaklo kod prilaza u Termopile. Najprije, pošto bi brda koja se tamo uzdižu mogao da osvoji svako ko bi to naumio, jer očigledno nijesu bili zaštićena zidom, već nečim što nalikuje na ogradu, on ih je izdigao mnogo više i udvostručio sve zidove i njihova kruništa. Isto je učinio i kod utvrđenja koje je na tom mjestu bilo izgrađeno sa istom nemarnošću. Njega je, takođe, podigao u visini i udvostručio

καὶ ὅσα ἄλλα, εἴτε Σαυρομάτας ἀμαξοβίους εἴτε μετανάστας ταῦτα δὴ ἐκάλουν τὰ ἔθνη οἱ τῶν ἱστοριῶν ἀναγραψάμενοι τὰ ἀρχαιότατα, καὶ εἴ τι ἄλλο θηριῶδες ἀνθρώπων γένος ἢ νέμεσθαι, ἢ B
ἰδρύσθαι ἐνταῦθα ξυμβαίνει. οἷς δὴ ἀπέραντα πολεμησείουσιν ὑπαντιάζειν διατεινομένῳ Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ πάρεργόν τε οὐδὲν ποιουμένῳ ἐπάναγκες ἦν ἐρύματά τε περιβάλλεσθαι ἀνάριθμα καὶ στρατιωτῶν ἀμύθητα φυλακτήρια καταστήσασθαι, καὶ ὅσα ἄλλα πολεμίοις ἀνεπικηρυκεύτοις τε καὶ ἀνεπιμίκτοις ἐμπόδια εἴη. οἷς δὴ τοῖς πολεμίοις τὸν πόλεμον οὐκ ἐξ αἰτίας ἐγειρομένοις ποιεῖσθαι νόμος, οὐδὲ μετὰ πρεσβείαν ἐπενεγκεῖν, οὐδὲ μὴν οὐδὲ ξυνθήκαις διαλῦσαί τισιν, ἢ κατὰ χρόνον ἀνακωχεῦσαι, ἀλλ' ἐγχειρίσαι μὲν ἀπροφασίστως, καταλῦσαι δὲ σιδήρῳ μόνῳ. ἀλλὰ καὶ ὡς ἐπὶ C
τῆς ἱστορίας τὰ λειπόμενα βαδιούμεθα. ἔργου γὰρ ἀρξαμένου V 433
τρόπῳ ὁτῳοῦν ἐς πέρας ἀφῖχθαι ξυνοίσει μᾶλλον ἢ ἀτελεύτητον ἀπολιπόντας ὀπίσω ἰέναι. ἐπεὶ καὶ ἄλλως ἂν οὐκ ἔξω κατηγορίας τὸ πρᾶγμα εἴη, βασιλέα μὲν τὸν ἡμέτερον εἰργάσθαι τὰ ἔργα, ἡμᾶς δὲ τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν ἀποκνεῖν λόγους. μέλλοντας δὲ τὰ Εὐρωπαῖα τούτου δὴ τοῦ βασιλέως διαριθμεῖσθαι οἰκοδομήματα, ὀλίγα ἄττα ἀμφὶ τῇδε τῇ χώρᾳ ὑπειπεῖν ἄξιον.

Ἐκ τοῦ Ἀδριατικοῦ καλουμένου πελάγους ἐπιρροή τις διορθουμένη τε καὶ ἀποσαλεύουσα τῆς ἄλλης θαλάσσης ἐπὶ τὴν ἤπειρον ἀναβαίνει, καὶ σχίζουσα τὴν γῆν ἐπιπλεῖστον ποιεῖται τὸν Ἰόνιον κόλπον, ἐν δεξιᾷ μὲν Ἠπειρώτας τε καὶ τὰ ἄλλα ἐκείνῃ ἔθνη, D
ἐν ἀριστερᾷ δὲ Καλαβροὺς ἔχουσα, ἔν τε πορθμῷ ἐπὶ μακρότα-

1. ἄλλα] Vulgo ἅττα. 17. ὑπέρ] ὑπ' Tolos.

romatae hamaxobii, vel metanastae ab historicis antiquissimis dicti sunt; ac si qua alia ferina hominum natio ibi domos habet, aut per pascua vagas, aut stabiles. Cum autem illis in bellum usque prurientibus occurrere contenderet Iustinianus Aug. nec defunctorie quidquam ageret, necesse habuit munitiones innumeras excitare, ac nescio quot praesidia militaria constituere, nihilque non obiicere, quo hostes implacabiles atque insociabiles arcerentur: bellum ita soliti facere, ut illud nec cum causa suscipiant, nec praevia clarigatione inferant, nec finiant aliqua compositione, vel pactis induciis intermittant, sed capessant absque praetextu, nec nisi ferro dirimant. Nihilominus ad reliquam historiam progrediemur. Nam praestat semel inchoatum opus ad finem perducere, quam retrocedendo relinquere imperfectum: maxime cum simus culpandi merito, si gravemur dicere quae principem nostrum non piguit benefacere. Prius autem quam Europaea ipsius aedificia recenseamus, pauca de hac orbis parte praefari convenit.

Ex Adriatico pelago aquarum pars influit recta in continentem, a reliquo mari abscedens, sinumque Ionium efficit, terram longo meatu ita scindens, ut a dextra Epirotas atque alias nationes, a laeva Calabros alluat.

mu kruništa bedema. Pored toga, zbog velike suhoće mjesta pobrinuo se da se sagradi spremište za kišnicu. Zatim je mnoge prilaze, koji su bili neutvrđeni i lako prohodni, brižljivo pregradio zidovima. Pa onda, zašto izgleda čudno da je nekakvom zaslugom kralj Persijanaca, otkako je tamo potrošio toliko mnogo vremena, uopšte pronašao veoma usku stazu, i to dostavom grčkih izdajnika, kada tamo ne postoje nikakvi putevi prepriječeni zidom ili prikladni za kola. Naime, tamo more koje poplavljuje podnožja brda veoma proširuje puteve koji se uspinju odande i pošto zemlja postaje ispresijecana neprohodnim ponorima i rupčagama od silnih bujica, stari nijesu mogli da računaju da ono što je priroda podijelila može dobro da se obuhvati zidom. Takođe, budući da tada nijesu bili raspoloženi da se prihvate teških poslova, odrekli su se odbrane mjesta i prepustili su je sudbini, prepuštajući joj nadu u spas, jer su vjerovali da varvari ne mogu da nađu put. Jer oni koji izbijegavaju posao pošto im se čini težak, smatraju da neće ni drugima biti lak. Zato niko posle Justinijana Avgusta ne zaslužuje da nosi tu slavu, jer je on sve, ma koliko da ih je ikada bilo, nadmašio promišljenošću i marljivošću. On je more susjedno brdima, koje ih je zato preplavljivalo i zapljuskivalo, prinudio da se ukroti u olujama i prihvate temelji u šljunku; da se prilagodi stvarima koje su u očiglednoj suprotnosti; da se prihvati ljudske umješnosti i da se podlože moći uzroka. A pošto je povezao šume i pašnjake približio je more brdima i cijelu Grčku je okružio utvrdama, ali time se nikako nije završila njegova ljubav u onome što je sagradio, već je unutar zidova podigao mnoga utvrđenja, svakako u skladu sa mišljenjem o ljudskoj sudbini da ništa ne može da joj se suprotstavi niti da ostane nepobijeđeno, tako da bi, ako bi se ikada, na bilo koji način, neprijatelj dokopao ovih zidina, branioci bi mogli da se povuku u utvrđenja. Štaviše, napravio je svugdje žitnice i cistjerne za vodu, takođe je tamo postavio vojničke stacionare za oko dvije hiljade vojnika, što prije njega nijednom caru uopšte nije palo na pamet. Naime, nekada, a i u našem vijeku, ti zidovi uopšte nijesu imali branitelje. Pa, kada su neprijatelji počeli napade, prosti mještani, promijenivši iznenada odluku, smjesta su predavali borce, pa ta njihova neukost uzrokovala je da zajedno sa samim Grcima lako padnu u vlast neprijatelja. Ovakva uzdržanost bila je razlog što je ta oblast toliko dugo stradala od upada varvara.

Eto, baš tako je Justinijan Avgust učvrstio utvrde /munitions/ Termopila. A od gradova kojih ima dosta na prostoru izvan Termopila, nije ostao nijedan kome nije sa najvećom brigom podigao bedeme. Među njima su Saccus, Hypata, Coracii, Unnum, Beleae i Leontarium. A osnovao je tamo i Herakleju. Oni koji iz Ilirije ulaze u Grčku susreću dvostruke planine koje se skoro dotiču među sobom i stvaraju usku stazu u tjesnacu, a koje zovu Klisure. Iz središnjeg dijela ističe izvor koji ljeti dobija krepku i bistru vodu iz planina i produžava kao potočić. Kada pada kiša onda tamo nastaje veoma duboka i brza bujica koja nadaleko svaljuje vode koje se skupljaju iz šupljina unutar stena. Odavde se varvarima pružao lak prilaz do Termopila i tog dijela Grčke. Ovaj planinski klanac ranije je bio zaštićen sa obje strane, sa jedne gradom Heraklejom koji se pominje u neposrednoj blizini, a sa druge Miropoljem, ne prevelikim zemljištem koje se nalazi u sredini. Justinijan Avgust je ponovo izgradio oba odavno srušena bedema i čvrstim zidom je opasao klanac, pa je tako, spojivši planine, spriječio prelaz varvarima. Time se postiglo i to da se bujica zaustavi unutar zida i da se zatim tako ukroćena voda usmjerava po potrebi.

Gradovima Grčke koji su smješteni s ove strane zidina Termopila obezbijedio je sigurnost tako što je svima obnovio bedeme. Naime, oni su već ranije bili porušeni snažnim zemljotresima, posebno u Korintu, a u Ateni i Plateji i ostaloj Beotiji zbog starosti i nemara. Napokon, nije dozvolio da niti jedno utvrđenje ostane nezaštićeno i nebranjeno. Jer on, koji je budno bdio nad potčinjenima, razmišljao je ovako, ako varvari nekada budu nasrnuli na susjednu oblast Termopila i budu shvatili da će im propasti taj poduhvat da napadnu i osvoje tako zaštićenu

τον θλιβομένη περιλαμβάνει τὴν ἤπειρον σχεδόν τε πᾶσαν. καθύπερθε δὲ ἀντιπρόσωπος τῇ θαλάσσῃ φερόμενος ποταμὸς Ἴστρος τῆς Εὐρώπης νησοειδῆ τὴν γῆν τίθεται. ἐνταῦθα οἰκοδομήματα πολλά τε καὶ ἀξιολογώτατα ὁ βασιλεὺς οὗτος πεποίηται. πᾶσαν γὰρ Εὐρώπην ἐς τὸ ἀσφαλὲς τειχισάμενος ἀπρόσβατον κατεστήσατο βαρβάροις εἶναι, οἳ δὴ ὑπὲρ Ἴστρου ποταμοῦ ᾤκηνται.

Ἀλλά μοι ἀπὸ τῆς τοῦ βασιλέως ἀρκτέον πατρίδος, ἣ πασῶν μάλιστα τά τε πρωτεῖα ἐν πᾶσι τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦδε τὰς ἀπαρ-
Γ 67 χὰς τοῦ λόγου δοτέον. αὐτῇ γὰρ ἂν μόνῃ ὀγκοῦσθαί τε καὶ διαθρύπτεσθαι καὶ ἀποσεμνύνεσθαι πρέπει βασιλέα Ῥωμαίοις θρεψαμένῃ τε καὶ παρασχομένῃ τοιοῦτον, ᾧ δὴ τὰ ἔργα καὶ λόγῳ εἰπεῖν καὶ γραφῇ παρακαθέσθαι ἀμήχανα.

Ἐν Δαρδάνοις που τοῖς Εὐρωπαίοις, οἳ δὴ μετὰ τοὺς Ἐπιδαμνίων ὅρους ᾤκηνται, τοῦ φρουρίου ἄγχιστα, ὅπερ Βεδεριανὰ ἐπικαλεῖται, χωρίον Ταυρήσιον ὄνομα ἦν, ἔνθεν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ὁ τῆς οἰκουμένης οἰκιστὴς ὥρμηται. τοῦτο μὲν οὖν τὸ χωρίον ἐν βραχεῖ τειχισάμενος κατὰ τὸ τετράγωνον σχῆμα καὶ
Β γωνίᾳ ἑκάστῃ πύργον ἐνθέμενος Τετραπυργίαν εἶναί τε καὶ καλεῖσθαι πεποίηκε. παρ' αὐτὸ δὲ μάλιστα τὸ χωρίον πόλιν ἐπιφανεστάτην ἐδείματο, ἥνπερ Ἰουστινιανὴν ὠνόμασε πρίμαν (πρώτη δὲ τοῦτο τῇ Λατίνων φωνῇ δύναται) ταῦτα τῇ θρεψαμένῃ τροφεῖα ἐκτίνων. καίτοι Ῥωμαίους ἐχρῆν ἅπαντας τοῦτο δὴ ἀλλήλοις ἐπικοινοῦσθαι τὸ ὄφλημα, ἐπεὶ καὶ σωτῆρα ἐθρέψατο ἡ χώρα κοινὸν ἅπασιν. ἐνταῦθα δὲ καὶ ὀχετὸν τεκτηνάμενος ὕδασι

15. *Ταυρήσιον*] ταύρισιν Tolos.

Arctum in spatium longissime se insinuans, totam fere continentem amplectitur. Supra vero fluvius Ister ex adverso decurrens, Europae dat formam insulae. Ibi imperator noster aedificia construxit plurima momenti maximi: his enim munita optime Europa, barbaris trans flumen Istrum habitantibus aditum intersepsit.

At mihi iam ordiendum ab imperatoris patria: cui cum primas partes in caeteris omnibus, tum primitias orationis debemus. Nam illa una efferre se, gestire ac triumphare merito potest, quod talem aluerit dederitque Romanis principem; cuius acta omnem dicendi scribendique facultatem excedunt.

Apud Dardanos Europaeos, qui post Epidamniorum terminos habitant, castello, cui nomen Bederiana, vicinum arat Tauresium; ubi natus est orbis reparator Iustinianus Augustus. Brevi spatio locum hunc moenibus quadratis circundedit, singulisque angulis turri imposita effecit ut Tetrapyrgia seu quadriturrita reipsa esset ac diceretur. Iuxta eumdem locum, urbem condidit nobilissimam, ac Iustinianam primam Latino vocabulo appellavit, nutricationis mercedem altrici solvens. Quanquam Romanos omnes decebat communi studio praestare istud officium, cum illa regio communem omnium servatorem aluerit. Extructo ibidem aquaeductu, benigna aquarum peren-

oblast, pošto bi i ostala Grčka bila utvrđena bedemima, onda bi oni od samog početka odbacili tu žarku želju koju bi imali pred očima, kako je neophodno da se opsijedaju pojedini gradovi. Jer teško djelo odbija nadu koja se pojavljuje, a ne požuruje niti duh do nečasne koristi, već se trenutnim olakšanjem prepušta sudbini.

Otkako je ovo bilo dovršeno, kada je Justinijan Avgust saznao da svim gradovima Peloponeza nedostaju bedemi i shvatio da će proći previše vremena ako se bude brinuo za svaki pojedini, čvrstim zidom je utvrdio u cjelini prevlaku koja je već sva bila u mnogobrojnim ruševinama. Tamo je postavio utvrđenja i vojničke utvrde /praesidia/, tako da neprijatelji ne bi mogli da uđu na Peloponez, iako bi možda nekim slučajem provalili zaštitu Termopila. No, o ovome toliko.

3. U Tesaliji je postojao grad Dioklecianopolis, nekada veoma napredan, no tokom vremena, zbog napada varvara, razrušen i već dugo napušten. Njemu susjedno jezero Kastoria ima u sredini ostrvo koje je okruženo vodom tako što prilaz do njega nije duži od XV stopa. Iz ostrva se uzdiže veoma visoko brdo, od koga polovinu dijela naplavljuje jezero, dok drugi dio štrči nad jezerom. Zbog toga je naš car, ne obazirući se na to što je mjesto na kome je bio postavljen Diklecianopolis bilo lako pristupačno, a i što je grad, kako sam rekao, još davno stradao, podigao na ostrvu veoma moćan grad i, kao što dolikuje, darovao ga je svojim imenom. A zidine Ehinaeje, Tebe i Farsale, kao i svih ostalih gradova Tesalije, među kojima su Demetris, onaj po imenu Metropolis, zatim Gomfa i Trikata, koje su propale tokom vremena i bile sasvim lako osvojive ako bi ih ko napao, popravio je i u potpunosti učvrstio.

No, pošto smo došli do Tesalije, hajde da se osvrnemo na planinu Pelion i rijeku Penej /Peneum/. Puni mirnim vodama planina Pelion spori Penej, čijim se tokom krasi grad Larisa, jer tamo više ne postoji Fthija koju je starost uništila. Ovdje rijeka teče veoma sporo sve do mora i njena oblast obiluje raznovrsnim plodovima i ugodnim vodama /aquis – potocima, rečicama, jezercima/. No ipak, mještani su strahom spriječeni da uživaju u ovim ugodnostima, jer stalno sa zebnjom očekuju napad varvara, budući da ne postoji nikakava zaštita, niti utočište za spas. Naravno, pošto su oba grada Larisa i Cezareja, sa propalim bedemima zbog velikog rušenja, bila sasvim nezaštićena. No, otkako je Justinijan Avgust najustrajnijom gradnjom obnovio zidine oba grada u potpunosti je unaprijedio tu oblast. U blizini se uzdiže strmena gora prekrivena visokim drvećem. Ona je bila sjedište Kentaura kada su se tukli sa Lapitima, kako pričaju stari, iznoseći da je ranije postojao taj nakazni i dvoformni soj ljudi. Priča sadrži određeni dokaz koji se, na primjer, vidi iz naziva utvrđenja postavljenog u ovoj gori. Naime, njega zovu Kentauropolis, čije je zidine, odavno srušene, obnovio Justinijan Avgust i utvrdio ga zajedno sa utvrđenjem Eurimene koje je, takođe, smešteno na tom prostoru. Ovaj naš princeps je u Tesaliji obnovio i još mnoga druga utvrđenja, čija ću imena, zajedno sa onima koja je sagradio u Makedoniji, da navedem nešto kasnije u katalogu.

No, da se ne bi prećutao niti jedan dio Grčke, sada prelazimo na ostrvo Euboju. Dakle, ostrvo Euboja leži ispred Grčke, pružajući se prema moru. Očigledno je odvojeno ranije, s tim što je prethodno bilo spojeno s kopnom a tek zatim razdvojeno od njega morskim tjesnacem. Tu, naime, kod grada Halkide kopno od mora razdvaja uski kanal koji je sa obje strane obalama sužen u širini, a ime tjesnaca je Euripis. Takav položaj ima Euboja. Tjesnac se prelazi jednom lađom, kojom, pošto je svakodnevno postavljena, mještani po volji odlaze na kopno i na suprotnoj obali idu pješice, a kada žele da se udalje od njega čamcima plove preko mora i tada napokon postaju ostrvljani /insulares – insulari/. Zato, pošto taj brod i otplovljava i prispijeva na kopno, onda su jednom pješaci, a jednom mornari. Palene je poluostrvo, čiji su prilaz davnašnji stanovnici pregradili zidom i pošto su ga tako spojili sa morem na obje strane,

τὴν πόλιν ἀειρρύτοις διεπράξατο ἐπιεικῶς πλήθειν. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα τῷ τῆς πόλεως οἰκιστῇ ὑπέρογκά τε καὶ λόγου πολλοῦ διαπεπόνηται ἄξια. θεοῦ μὲν τεμένη διαριθμεῖσθαι οὐ ῥᾴδια, καταγώγια δὲ ἀρχόντων φράζεσθαι λόγῳ ἀμήχανα, στοῶν μεγέθη, ἀγορῶν κάλλη, τὰς κρήνας, τὰς ἀγυιὰς, τὰ βαλανεῖα, τὰ πωλητήρια. πόλις ἁπλῶς μεγάλη καὶ πολυάνθρωπος καὶ τὰ ἄλλα εὐδαίμων καὶ οἵα τῆς χώρας ἁπάσης μητρόπολις εἶναι. εἰς ἀξιώματος γὰρ τοσόνδε ἥκει. πρὸς δὲ καὶ τῶν Ἰλλυριῶν ἀρχιερέα διακεκλήρωται, τῶν ἄλλων πόλεων αὐτῇ, ἅτε πρώτῃ τὸ μέγεθος οὔσῃ, ἐξισταμένων. ὥστε καὶ ἀνθυπούργηκε τῷ βασιλεῖ κλέος. C
ἡ μὲν γὰρ τροφίμῳ ἀποσεμνύνεται βασιλεῖ, ὁ δὲ ἀντιφιλοτιμεῖται H 34
δεδημιουργηκέναι τὴν πόλιν. καί μοι ἄχρι τοῦδε εἰπεῖν ἀποχρήσει. ἅπαντα γὰρ ἐς τὸ ἀκριβὲς λεπτολογεῖν ἀμήχανον, ἐπεὶ τῷ βασιλεῖ προσηκούσης τῆς πόλεως ἐλασσοῦσθαι αὐτῆς ἅπαντα λόγον ἐπάναγκες. D

Ἔτι μέντοι καὶ Βεδεριανὰ τὸ φρούριον ἀνοικοδομησάμενος ὅλον πολλῷ ὀχυρώτερον κατεστήσατο. ἦν δέ τις ἐν Δαρδάνοις ἐκ παλαιοῦ πόλις, ἥπερ Οὐλπιᾶνα ὠνόμαστο. ταύτης τὸν περίβολον καθελὼν ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον (ἦν γὰρ σφαλερὸς ἐς τὰ μάλιστα καὶ ὅλως ἀχρεῖος) ἄλλα τε αὐτῇ παμπληθῆ ἐγκαλλωπίσματα ποιησάμενος, ἔς τε τὴν νῦν μεταθέμενος εὐκοσμίαν, σεκούνδαν αὐτὴν Ἰουστινιανὴν ἐπωνύμασεν. σεκούνδαν γὰρ τὴν δευτέραν V 439
Λατῖνοι λέγουσι. καὶ ἄλλην δὲ αὐτῇ πλησίον ἐδείματο πόλιν οὐ P 68
πρότερον οὖσαν, ἥνπερ Ἰουστινούπολιν τῷ θείῳ ἐπωνύμως ἐκάλεσεν. ἀλλὰ καὶ Σαρδικῆς καὶ Ναϊσουπόλεως, ἔτι μέντοι Γερ-

nitate civitatem instruxit, aliaque permulta urbis conditori gloriosa et praeclara admodum fecit. Nec promptum est deo dicatas aedes enumerare, nec nostrae facultatis describere magistratuum domos, porticuum amplitudinem, platearum decus, fontes, compita, balneas, rerum fora venalium. Ut paucis absolvam, urbs est magna, frequens, rebus omnibus beata, ac iure metropolis universae provinciae: ad tantam quippe dignitatem evecta est. Praeterea sedes est archiepiscopi Illyriorum, caeteris civitatibus ipsi, utpote omnium maximae, concedentibus: adeo ut honorem principi et gloriam referat. Nam illa quidem sese iactat alumno imperatore: hic vero, grata vice, urbe condita gloriatur. Hactenus dicta sufficiant: fieri enim profecto nequit ut singula accuratius persequamur: cum infra urbem imperatore dignam omnis oratio subsistat necesse sit.

Adhaec castellum Bederiana reaedificavit a fundamento, ac multo melius communivit. Erat apud Dardanos Ulpiana, urbs antiqua; cuius moenia cum sic labascerent, ut nulli essent usui, eorum partem maximam demolitus, subinde restituit, multisque ornamentis collatis, civitatem composuit, qualem hodie videre est, ac *secundam* Latino itidem vocabulo nuncupavit Iustinianam. Nec procul hinc novam urbem aliam condidit; quam de avunculi nomine Iustinopolin dixit. Sardicae, Naisopoleos, Germanae et Pantaliae mu-

tamo su podigli grad koji se je ranije zvao Potideja, a danas Kasandrija. Što god da je ondje bilo sagrađeno, to je tokom dugog vremena tako propalo, da su neki Huni koji su napadali tu obalu, premda iz drugog razloga, bez ikakve opasnosti za njih zauzeli i nasip /septum=saeptum=saepta; gr~ki ξυμβαμα/, pa ipak nikada kasnije tamošnji ljudi se nijesu potrudili da se izgrade utvrđenja koja će štititi od napada. Zato je Justinijan Avgust ugrabio priliku da pokaže vrlinu i veličinu duše, jer je, naviknut da svoju brigu posvećuje nevoljama, svojom darežljivošću najgore stvari okretao na bolje. Tako je grad Palenes koji štiti cijelu oblast, takođe nasip /claustrum – nasip, bedem, opkop …/ i ulaz tako učvrstio da mogu sigurno da nadjačaju svaku neprijateljsku silu. Ovo je on uradio u Makedoniji.

U blizini Soluna teče rijeka Rehius koja se, pošto protekne kroz plodno i sasvim nekamenito polje, uliva u susjedno more. Tok rijeke je spor, voda mirna i pogodna da se pije, okolna zemlja plodna i izobiluje pogodnom vlagom i pašnjacima. Sve to sačinjava ovu veoma prijatnu oblast, no ista je bila pristupačna varvarima, jer kroz XL milja ne postoji niti neko utvrđenje, niti bilo kakva zaštita. Zbog toga je car kod ušća rijeke Rehius i morske obale sagradio utvrđenje, novo djelo i veoma čvrsto, a dopalo mu se da se zove Artemisium.

4. Svakako smo dužni da pregledamo i ostale zaštite /munitiones/ koje je on, takođe, sagradio u ovom dijelu Evrope. A ako bi kojim slučajem trebalo da izvršimo nabrajanje utvrđenih gradova koje je tamo podigao Justinijan Avgust i one koji se nalaze daleko odavde i u drugom carstvu gdje nema potvrde svjedoka, ono /nabrajanje/ bi bez sumnje, zbog neizmjernog broja djela, izgledalo izmišljeno i nevjerevatno. No, sada treba da se brižljivo razgledaju i da mi obratimo pažnju zbog čega su nastala u tako velikom broju. Hajdemo, zato, kako bi se odgovarajućom istinom došlo do prave istine, da već sada nabrojimo zaštite /munitions/ koje je u navedenim provincijama stvorio Justinijan Avgust, negdje obnavljajući ruševine, negdje podižući nove zidine. Biće korisno da se sve iznesu u obliku kataloga, kako se ne bi izmiješanim pisanjem imena stvorila velika konfuzija.

KATALOG

Ova su utvrđenja koja je carsagradio u Novom Epiru:
Sceminites.
Ulpiansus.
Episterba.
Argus.
Aona.
Stephaniscum.
Sanctus Sabinus.
Aliula.
Dyrlachin.
Patana.
Bacuste.
Alistrus.
Irene.
Epiduta.
Bacusta.

μανῆς τε καὶ Πανταλείας διερρωγότα τῷ χρόνῳ τὰ τείχη εὑρὼν
οἰκοδομησάμενός τε ξὺν τῷ ἀσφαλεῖ ἄμαχα τοῖς πολεμίοις δι-
επράξατο εἶναι. καὶ πολίχνια δὲ τούτων δὴ μεταξὺ ἐδείματο τρία,
Κρατίσκαρά τε καὶ Κουιμέδαβα καὶ Ῥουμισίανα. οὕτω μὲν οὖν
τάσδε τὰς πόλεις ἐκ θεμελίων ἀνέστησε. πρόβολον δὲ ἰσχυρότα-
τον αὐτῶν τε καὶ πάσης Εὐρώπης Ἴστρον ποταμὸν ποιεῖσθαι ἐθέ-
λων, ἐρύμασι τοῦ ποταμοῦ τὴν ἠιόνα περιβάλλει συχνοῖς, ὥσπερ
μοι γεγράψεται οὐ πολλῷ ὕστερον, φυλακτήριά τε στρατιωτῶν
πανταχόθι τέθειται τῆς ἀκτῆς, ἀναχαιτίσοντα τὴν διάβασιν βε-
βαιότατα τοῖς τῇδε βαρβάροις. ἀλλὰ καὶ τούτων οἱ ἐξειργασμέ-
νων, ὑπόπτως ἐς τῆς ἀνθρωπείας ἐλπίδος τὸ σφαλερὸν ἔχων, λο-
γισάμενός τε ὡς εἰ τοῖς πολεμίοις ὅτῳ δή ποτε τρόπῳ διαπορθμή-
σασθαι δυνατὰ εἴη, ἐπιθήσονται ἀφυλάκτοις τὸ παράπαν τοῖς
ἀγροῖς οὖσι, καὶ ἀνθρώπους μὲν ἐξανδραποδιοῦσιν ἡβηδὸν ἅπαν-
τας, χρήματα δὲ λήσονται πάντα, οὐκ ἐπὶ κοινῆς αὐτοῖς μόνον
τὴν ἀσφάλειαν ἐν τοῖς κατὰ τὸν ποταμὸν ὀχυρώμασιν ἀπέλιπεν
εἶναι, ἀλλὰ καὶ ἰδίαν πεποίηται· οὕτω συνεχῆ τὰ ἐρύματα ἐν τοῖς
χωρίοις ἀπεργασάμενος ὥστε ἀγρὸς ἕκαστος ἢ φρούριον ἀποτετόρ-
νευται, ἢ τῷ τετειχισμένῳ πρόσοικός ἐστιν, ἐνταῦθά τε κἂν τῇ
Ἠπείρῳ τῇ τε νέᾳ καὶ τῇ παλαιᾷ καλουμένῃ. οὗ δὴ καὶ πόλις
αὐτῷ πεποίηται Ἰουστινιανούπολις· ἡ πρότερον Ἀδριανούπολις κα-
λουμένη.

Ἀνενεώσατο δὲ Νικόπολίν τε καὶ Φωτικὴν καὶ τὴν Φοινίκην
ὠνομασμένην. αἱ δύο αὗται πολίχναι, ἥ τε Φωτικὴ καὶ ἡ Φοι-
νίκη, ἐν τῷ χθαμαλῷ τῆς γῆς ἔκειντο, ὕδασι περιρρεόμεναι τῇδε
λιμνάζουσι. διὸ δὴ λογισάμενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς εἶναι ἀμή-

ros aevo solutos sic restauravit, ut ab hostibus expugnari ista nequeant. His urbibus tres alias minores interposuit, Cratiscara, Quimedaba et Rumisiana, easque a fundamentis aedificavit. Cum autem in animo haberet has urbes Europamque omnem Istro protegere; flumen illud crebris munitionibus, de quibus paulo infra agam, praetexuit, et in ripa stationarios milites, qui vicinos barbaros transitu fortissime prohiberent, passim constituit. Et quamvis haec peregisset, spei tamen humanae lubrico diffidens, ac secum reputans, si quo modo hostis traiiceret, infestis per agros plane immunitos excursibus, omnes sine ullo aetatis discrimine abstracturum in servitutem, et cunctas opes direpturum, non satis habuit impositis fluvio castellis incolas communis securitatis fecisse compotes, sed privatim etiam tutos reddidit campestribus tot munimentis, ut quilibet ager vel castellum habeat, vel munito loco vicinus sit, cum hic, tum in Epiro nova ac veteri: ubi et urbem fecit Iustinianopolin, quae prius Adrianopolis dicebatur.

Reparavit Nicopolin, Photicam et Phoenicem. Postrema haec duo oppida, in humilibus locis posita, stagnantes aquae circumfluunt. Quare Iustinianus Aug. fieri non posse intelligens, ut illis moenia excitaret, quae firmis

Martis.
Gynaecomytes.
Speretium.
Aoeon.
Streden.
Deuphracus.
Labellus.
Epileum.
Piscinae.
Cithinas (Cetinje)
Dolebin.
Hedonia.
Titiana.
Ulibula.
Brebate.
Thesaurus.

A ova obnovljena:
Sancti Stephani.
Cethreon.
Apis.
Peleum.
Come.
Pacue.
Scidreonpolis.
Antipagrae .
Tithra.
Brebeta.
Bupus.
Endynia.
Dionysus.
Ptochii.
Tyrcanus.
Capaza.
Pupsalus.
Gabraeum.
Dionas.
Clementiana.
Illyrin.
Cilicae.
Argyas.
Therma.
Amantia.
Paretium.

χανα ἐπὶ στερρᾶς θεμελίων συνθήκης περιβόλους αὐταῖς ἀναστῆναι, αὐτὰς μὲν ἐπὶ σχήματος τοῦ αὐτοῦ εἴασε, φρούρια δὲ αὐτῶν ἀγχοτάτω ἔν τε ἀνάντει καὶ ἰσχυρῶς ὀρθίῳ ἐδείματο. ἦν δέ τις ἐνταῦθα πόλις ἀρχαία, ὕδασιν ἐπιεικῶς κατακορὴς οὖσα, ὀνόματός τε τῆς τοῦ χωρίου φύσεως. Εὔροια γὰρ ἀνέκαθεν ὠνομάζετο. ταύτης δὲ τῆς Εὐρολας οὐ πολλῷ ἄποθεν λίμνη κέχυται καὶ νῆσος κατὰ μέσον ἀνέχει καὶ λόφος αὐτῇ ἐπανέστηκε. διαλείπει δὲ ἡ λίμνη τοσοῦτον, ὅσον τινὰ ἐν εἰσόδου μοίρᾳ τῇ νήσῳ λελεῖφθαι. ἔνθα δὴ βασιλεὺς τοὺς τῆς Εὐρολας μεταβιβάσας οἰκήτορας, πόλιν ὀχυρωτάτην οἰκοδομησάμενος ἐτειχίσατο.

β'. Μετὰ δὲ τὴν Ἤπειρον ὅλην Αἰτωλούς τε καὶ Ἀκαρνᾶνας παραδραμόντι ὅ τε Κρισαῖος ἐκδέχεται κόλπος καὶ ὅ τε ἰσθμὸς ἥ τε Κόρινθος καὶ τὰ ἄλλα τῆς Ἑλλάδος χωρία. ἔνθα δὴ τῆς παρ' αὐτοῦ τὰ μάλιστα προνοίας ἠξίωνται. μάλιστα δὲ πάντων θαυμάσειεν ἄν τις ὁπόσοις περιβόλοις ἐτειχίσατο τὴν Ῥωμαίων ἀρχήν. τῶν τε γὰρ ἄλλων προὐνόησε πάντων καὶ οὐχ ἥκιστα τῶν ἐν Θερμοπύλαις ἀνόδων. πρῶτα μὲν οὖν τὰ τείχη ἐς ὕψος αὐτῷ ἀνέστη μέγα. ἦν γὰρ, εἴ τις προσίοι, εὐπετῶς ἁλωτὰ καὶ οὐ τετειχισμένα τὰ ὄρη, ἃ ταύτῃ ἀνέχει, ἀλλ' ἀποτειχωμένα ἐδόκει εἶναι. οἷς δὴ καὶ διπλᾶς τὰς ἐπάλξεις ἐντέθειται πάσας. κατὰ ταῦτα δὲ κἂν τῷ φρουρίῳ ἐξείργασται, ὅπερ ἐκ παλαιοῦ ἐνταῦθα ἦν παρέργως οὕτω πεποιημένον τοῖς πάλαι ἀνθρώποις. διμοιρές τε γὰρ αὐτῷ ὕψος ἐντέθεικε καὶ διπλοῦς τοὺς προμαχῶνας πεποίηται. πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ ἀνύδρῳ παντάπασιν ὄντι ταμιεῖον ὑετίων ὑδάτων ἐπετεχνήσατο. ἔπειτα

P 69

B

starent ac solidis fundamentis, neutrius sane formam mutavit, sed proxime in acclivi arduoque admodum iugo castella posuit. Erat in his partibus urbs antiqua, aquis abundans, et nomen nacta consentaneum naturae loci; quippe Euroea dicta antiquitus. Non procul Euroea lacus iacet, in cuius medio extat insula, unde collis eminet. Tantum vero interstitium terrae lacus relinquit, quantum satis est ad praebendum in insulam aditum. Illuc imperator traductis Euroeae incolis, urbem moenibus validissimam condidit.

2. Post Epirum totam, Aetolia Acarnaniaque percursis, succedunt sinus Crissaeus, Isthmus, Corinthus ac reliqua Graecia; ubi imperatoris providentia summe enituit. Mirandum in primis quot ille muris imperium Romanum firmaverit. Quae quidem ipsius cura se quovis extendit, maxime vero ad ascensus Thermopylarum. Ac primum, quoniam montes, qui illic eminent, occupari facile poterant, si quis tentaret; cum non tam muro, quam quodam septo muniti viderentur; multo altius eduxit muros ac pinnas omnes duplicavit. Idem praestitit in castello, quod simili negligentia aedificatum ibidem fuerat. Huic enim iustam addidit altitudinem, moeniumque minas duplices fecit. Praeterea summae loci ariditati prospexit, extructo aquae pluviae receptaculo. Deinde complures ascensus, immunitos ac per-

Nova utvrđenja u Starom Epiru:
Parmus.
Olbus.
Cionin.
Marciana.
Algus.
Cimenus.
Xeropotoes.
Europa.
Chimaera.
Helega.
Homonoea.
Adanum.

Ova popravljena:
Murciara.
Castina.
Genysius.
Percus.
Marmarata.
Listria.
Petroniana.
Carmina.
Sancti Sabini.
I u utvrđenju Come cisterna.
Martius.
Pexium.
Onalus.
U polju Justinijanopolitane i Fotike
dva utvrđenja svetog Donata.
Symphygium.
Pronathidum.
Hedones.
Castellum.
Bulibas.
Palyrus.
Trana.
Posidon.
Colophonia.
U Makedoniji:
Candida.
Colobana.
Basilica Amyntae.
Melihiza.
Pascas.
Aulon.
Bolbus.

V 440 δὲ καὶ ἀνόδους πολλὰς ἀφυλάκτους τε καὶ ἀτειχίστους τὰ πρότερα
οὔσας ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐτειχίσατο. Θαυμάσειεν ἄν τις εἰκότως τὸν
C Περσῶν βασιλέα, ὅτι δὴ χρόνον ἐνταῦθα κατατρίψας πολὺν, μίαν
τινὰ στενὴν ἀτραπὸν εὗρατο, καὶ ταῦτα προδοτῶν Ἑλλήνων τυχών,
ὁδῶν τε ἀτειχίστων ἐκείνῃ πολλῶν καὶ ἁμαξιτῶν σχεδόν τι οὐσῶν. 5
ἥ τε γὰρ θάλασσα τοὺς πρόποδας ἐπικλύζουσα τῶν ὀρῶν, ἀνεστο-
μωμένας ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον ἐποιεῖτο εἶναι τὰς ἐνθένδε ἀνόδους,
καὶ σηράγγων τε καὶ χαραδρῶν ἀδιεξόδων ἐνταῦθα οὐσῶν, ἀμή-
χανα ἔδοξεν εἶναι τοῖς πάλαι ἀνθρώποις τειχίσμασιν ἐς τὸ ἀκριβὲς
περιβαλέσθαι τὰ διῃρημένα τῇ φύσει, τῇ τε πρὸς τὰ χαλεπώτατα 10
D τῶν ἔργων ὀκνήσει ἀταλαιπώρως ἀφέμενοι τὴν ἀσφάλειαν, ἐπὶ τῇ
τύχῃ κατέλιπον, ἐς τὴν ἐσομένην βαρβάροις τῆς ὁδοῦ ἄγνοιαν ἀπο-
θέμενοι τὰς τῆς σωτηρίας ἐλπίδας. ἐπεὶ πρὸς τὴν ταλαιπωρίαν
ἀπολέγοντες ἀεὶ ἄνθρωποι, τὰ σφίσιν αὐτοῖς δυσκολώτατα δό-
ξαντα εἶναι οὐδὲ ἄλλοις τισὶν οἴονται ῥᾴδια ἔσεσθαι. διὸ δὴ οὐκ 15
H 35 ἄν τις ἔτι φιλονεικοίη μὴ οὐχὶ ἀνθρώπων ἁπάντων, οἳ δὴ ἐς τὸν
πάντα αἰῶνα γεγένηνται, Ἰουστινιανὸν βασιλέα προμηθέστατον
γεγονέναι καὶ διαφερόντως ἐπιμελέστατον, ᾧ γε οὐδὲ θάλασσα
χαλεπὴ γέγονε, γειτνιῶσά τε τοῖς ὄρεσι καὶ περιχεομένη καὶ ἐπι-
κλύζουσα, ἐν κλυδωνίῳ τε καὶ ψάμμῳ ὑγρᾷ τοῖς θεμελίοις στηρί- 20
P 70 ζεσθαι, καὶ τοῖς ἐναντιωτάτοις διαφανῶς ἐναρμόζεσθαι, ἀνθρώ-
πων τε προσχωρεῖν τέχνῃ καὶ βιαζομένοις ὑπείκειν. οὐ μέντοι
οὐδὲ τὰς λόχμας καὶ νάπας ἀλλήλαις ἀνάψας, οὐδὲ τὴν θάλασ-
σαν τῷ ὄρει ἐναρμοσάμενος ὁ βασιλεὺς οὗτος, ὅλην τε τὴν Ἑλλάδα
περιβαλὼν τοῖς ὀχυρώμασι, κατέπαυσε τὴν ὑπὲρ τῶν κατηκόων 25

vios, muris diligenter obstruxit. Porro mirum culpiam merito videatur, quod olim Persarum rex, multo hic consumpto tempore, unum dumtaxat tramitem invenerit angustissimum, idque Graecorum proditorum indicio: cum ibi non pauca essent itinera nullo praeclusa muro, ac plaustrorum fere capacia. Nam et mare radices montium inundans, vias, quae inde ascensum dabant, longe laxaverat, et cum terra intercisa esset hiatibus alveisque torrentium imperviis, rebantur veteres fieri non posse, ut quae natura divisisset, ea muri bene complecterentur. Tum etiam difficiliorum operum inerti odio capti, omissam a se loci defensionem permittebant fortunae, spe salutis in eo iacta, quod viam barbari ignoraturi essent. Eo vero qui laborem defugiunt, quae ipsis videntur operosa, ea nec aliis facilia fore putant. Quare nemo posthac Iustiniano Aug. laudem hanc eripere contendat, ipsum omnibus, quotquot unquam fuerunt, providentia ac sedulitate antecelluisse: qui mare montibus vicinum, atque adeo circumfusum inundansque, coëgerit firma in fluctibus humectoque in sabulo fundamenta accipere; rebus, quas manifesto contrarias patitur, sese accommodare; arti humanae cedere, et vim afferentibus famulari. Cum autem lucos saltusque iunxisset, ad montes admovisset mare, totamque Graeciam cinxisset munitionibus, non finem aut modum po-

Brigizes.
Opas.
Pleurum.
Caminus.
Therma.
Bogas.
Neapolis .
Calarnus.
Museum.
Acremba.
Adrianium.
Edana.
Siclae.
Nymphium.
Metizus.
Argicianum.
Bazinus.
Cassopas.
Parthion .
Gentianum.
Priniana.
Thesteum.
Cyrrhi.
Gurasson.
Cumarciana.
Limnoderium.
Bupoodin.
Babas.
Syriana .
Pelecum.
Lages.
Cratea.
Fasciae.
Placidiana.
Hynea.
Limnaae.
Option.
Charadrus.
Cassopes.

U Tesaliji su ova utvrđenja obnovljena:
Alcon.
Lossonus.
Gerontica.
Perbyla.
Cercinei.
Scidreus.
Phracellan.

σπουδὴν, ἀλλα καὶ φρούρια πολλὰ τοῦ τείχους ἐντὸς ἐτεκτήνατο, ἄξια τύχης τῆς ἀνθρωπείας βεβουλευμένος, ᾗ βέβαιον οὐδὲν οὐδὲ ἀκαταγώνιστον γίνεται. ὥστε εἰ τοῖς τείχεσι τούτοις τρόπῳ ὁτῳοῦν ἢ χρόνῳ ἁλῶναι ξυμβαίη, ἐν τοῖς φρουρίοις τὰ φυλακτήρια διασώζοιτο. καὶ μὴν καὶ σιτῶνας ἐν τῷ ἀσφαλεῖ καὶ ὑδάτων B ἐλυτρα πανταχόθι πεποίηται, στρατιώτας τε φρουροὺς ἐς δισχιλίους μάλιστα τῇδε ἱδρύσατο· ὃ οὐδέ τις τῶν πρώην βασιλέων πώποτε ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου πεποίηκεν. ἀφύλακτα γὰρ τὸ παράπαν τὰ τείχη ταῦτα ἄνωθέν τε καὶ ἐς ἐμὲ ἦν, ἀγροίκων τε τῶν ἐπιχωρίων τινὲς τῶν πολεμίων καταθεόντων μεθαρμοσάμενοι τὴν δίαιταν ἐν τῷ παραυτίκα, ἐπὶ καιροῦ τε αὐτοσχεδιάζοντες τὰ πολέμια, ἐκ περιτροπῆς ἐνταῦθα ἐφρούρουν, ἀλώσιμοί τε τοῖς πολεμίοις ἀπειρίᾳ τοῦ ἔργου ῥᾷστα ξὺν τῇ Ἑλλάδι ἐγίνοντο, ταύτῃ τε τῇ σμικρολογίᾳ ἡ χώρα ἐπὶ μακρότατον ἀπέκειτο ἐπιοῦσι βαρβάροις.

Οὕτω μὲν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τὰ ἐν Θερμοπύλαις ἐρύ- C ματα ἐκρατύνατο. καὶ πόλεων δὲ ἁπασῶν, αἵπερ αὐτῶν ἐκτὸς τῇ χώρᾳ ἐξικανοῦσιν οὖσαι, ξὺν ἐπιμελείᾳ πολλῇ τείχη ᾠκοδομήσατο ἰσχυρὰ, ἔν τε Σάκκῳ καὶ Ὑπάτῃ καὶ Κορακίοις καὶ Οὐννῷ καὶ Βαλέαις καὶ τῷ καλουμένῳ Λεοντορίῳ. ἐν δὲ τῇ Ἡρακλείᾳ πεποίηται τάδε. ἐξ Ἰλλυριῶν ἐς Ἑλλάδα ἰόντι, ὄρη δύο ἐπὶ μακρότατον ἀλλήλοιν ὡς ἀγχοτάτω ξυνίασι, στενωπὸν ἓν βραχεῖ ἀπεργαζόμενα τὴν μεταξὺ χώραν (Κλεισούρας νενομίκασι τὰ τοιαῦτα καλεῖν)· πηγὴ δὲ κατὰ μέσον κάτεισιν, ἐν μὲν ὥρᾳ θερινῇ

suit amori illi suo in subditos; sed insuper multa intra muros castella aedificavit, consilio sane opposito ad humanam fortunam, cui nihil firmum est, nihil invictum: ut si quando his muris quomodocumque hostis potiretur, praesidiarii se in castella reciperent. Quin et horrea in tuto, et aquarum receptacula ubique fecit: ibidem stationarios milites ad duo fere millia collocavit: quod ante ipsum omni memoria nullus fecerat imperator. Quondam enim, ac nostra etiam aetate, muri illi a defensoribus plane vacui fuerant. Si quando hostes incursiones facerent, agrestes indigenae, mutato repente instituto, ex tempore bellatores prodibant, ibique in orbem custodiam agitabat: sed eorum imperitia faciebat, ut cum ipsis Graecia in potestatem hostium facillime caderet. Eiusmodi parsimonia in causa fuit, cur illa regio diutissime patuerit barbarorum incursibus.

Ita quidem Iustinianus Aug. Thermopylarum munitiones firmavit. Urbium vero, quae extra Thermopylas in eo tractu sat multae sunt, nulla fuit, cui valida moenia non extruxerit maxima cura. In his fuere Saccus, Hypata, Coracii, Unnum, Baleae et Leontarium. Haec autem Heracleae fecit. Ex Illyrio in Graeciam venientibus gemini occurrunt montes, qui ad multum spatium inter se proxime coëunt, efficiuntque in arcto semitam, sive quas appellant Clisuras. Fons e medio manat, aestate aptam potui limpidamque

A ova su nova utvrđenja u Dardaniji:
Laberium.
Castimum.
Rabestum.
Castellium.
Acrenza.
Terias.
Drullus.
Victoriae.
Ova obnovljena:
Cesiana.
Rezule.
Uziana.
Besiana .
Mascas.
Liste.
Celliriana.
Zyzbaes.
Genzana.
Petrizen.
Eutychiana.
Mulato.
Belas .
Cattarus .
Cattaricus .
Pentza.
Cattapheterus.
Dabanus .
Cubinus.
Getmaza .
Victoriana.
Azeta .
Durbulie.
Suricum.
Cusines.
Tuttiana.
Ballesina.
Bella.
Catrelates.
Casyella.
Mariana .
Priscopera.
Miletes.
Dardapara.
Cesuna.
Veriniana.
Lasbarus.
Castellobretara.

πότιμον ἀποβλύζουσα καὶ καθαρὸν ὕδωρ ἀπὸ τῶν ὀρῶν, ἃ ταύτῃ
D ἀνέχει, ἐς ῥύακά τε ἀποκεκριμένη βραχύν. ἐπειδὰν δὲ ὗοι, χειμάρρους ἐνταῦθα ἐπικυρτοῦται ὑψηλός τε ὑπερφυῶς καὶ δεινῶς ἄγριος ἐπιπλεῖστον τῶν ἐκείνῃ σκοπέλων ἀπὸ τῶν χαραδρῶν συνάγων τὸ ῥεῦμα. ἐνθένδε τοῖς βαρβάροις εἰσιτητὰ ἐπί τε Θερμοπύλας οὐδενὶ πόνῳ ἐγίνετο καὶ τὴν ταύτῃ Ἑλλάδα. τοῦ δὲ στενωποῦ ἑφ' ἑκάτερα δύο ἐκ παλαιοῦ ὀχυρώματα ἦν, πὴ μὲν Ἡράκλεια πόλις, ἧσπερ ἐπεμνήσθην ἀρτίως, πὴ δὲ ὁ Μυροπώλης καλούμενος, ἐν ὀλίγῃ διεστηκὼς χώρᾳ. ταῦτα δὲ ἄμφω
V 441 τὰ ὀχυρώματα ἐν ἐρειπίοις ἐκ παλαιοῦ ὄντα Ἰουστινιανὸς ἀνῳκοδομήσατο βασιλεὺς καὶ διατειχίσματι τὸν στενωπὸν ὀχυρωτάτῳ
P 71 περιβαλών, τούτῳ δὲ συνάψας ὄρος ἑκάτερον τοῖς μὲν βαρβάροις τὴν ὁδὸν ἀνεχαίτισε, τῷ δὲ χειμάρρῳ ἐπάναγκές ἐστι λιμνάζοντι τοῦ τείχους ἐντὸς, εἶτα ἐφύπερθεν αὐτοῦ φερομένῳ ὅπῃ παρατύχοι ἰέναι.

Καὶ πόλεις δὲ τῆς Ἑλλάδος ἁπάσας, αἵπερ ἐντός εἰσι τῶν ἐν Θερμοπύλαις τειχῶν, ἐν τῷ βεβαίῳ κατεστήσατο εἶναι, τοὺς περιβόλους ἀνανεωσάμενος ἅπαντας. καταρρεῖπεσαν γὰρ πολλῷ πρότερον, ἐν Κορίνθῳ μὲν σεισμῶν ἐπιγενομένων ἐξαισίων, Ἀθήνησι δὲ καὶ Πλαταιᾶσι κἀν τοῖς ἐπὶ Βοιωτίας χωρίοις χρόνου μὲν μήκει πεπονηκόσιν, ἐπιμεληθεντος δὲ αὐτῶν οὐδενὸς τῶν πάντων
B ἀνθρώπων. ἐπίμαχον δὲ καὶ ἀφύλακτον οὐδὲν εἴασεν, ἐπεὶ αὐτῷ προεγρηγορότι τῶν κατηκόων ἔννοια γέγονεν ὡς οἱ βάρβαροι καταθέοντες, ἂν οὕτω τύχοι, τά γε ἀμφὶ Θερμοπύλας χωρία, ἐπειδὰν τάχιστα πύθωνται, οὐδὲν αὐτοῖς ὄφελος ἔσεσθαι ὑπερβεβηκόσι τὸ ἔρυμα τοῦτο, τειχήρους πανταχόθι γεγενημένης τῆς ἄλλης

fundens aquam ex illis montibus, et in rivulum abiens. Ubi pluit, surgit ibi torrens altissimus ac rapidissimus, collectas ex concavis aquas inter scopulos longe devolvens. Hac facilis ad Thermopylas eamque Graeciae partem aditus patebat barbaris. Hae montium fauces utrinque olim munitae fuerant, hinc urbe Heraclea, cuius proxime memini, inde Myropole, modico spatio interiacente. Collapsa pridem utriusque moenia Iustinianus Aug. reaedificavit, ac muro firmissimo obstruxit angustias, eoque iunctis geminis montibus, barbaris transitum intercIusit: inde etiam fit, ut cogatur torrens intra murum stagnare, atque hoc superato effundere se quo sors tulerit.

Urbibus Graeciae citra muros Thermopylarum positis securitatem peperit, moenibus omnium instauratis. Iam enim pridem corruerant, Corinthi quidem, vehementibus terrae motibus; Athenis vero Plataeisque et in reliqua Boeotia, vetustate summaque incuria. Denique nullum oppidum infirmum sivit esse et incustoditum. Ipsi enim subditis advigilanti haec incidit cogitatio, si quando barbari Thermopylarum vicinium incursarent atque intelligerent perituram sibi operam perrupta illa ac superata munitione, quandoqui-

Edetxio.
Dinius.
Cecola.
Emastus.
Castelona.
Capomalva.
Seretus.
Ptochium.
Quino.
Berzana.
Bessiana.
Arsa.
Blezo.
Labutza.
Quinti.
Bermerium.
Catrasema.
Rotun.
Cobenciles.
Marcellina.
Primoniana.
Pamylinus.
Aria.

Na teritoriji grada Sardike:
Scupium.
Stenes.
Marcipetra.
Briparum.
Romaniana.
Struas.
Protiana.
Maccunniana.
Scopentziana.

Na prostoru Cabenizano, novum, Balbe obnovljena sljedeća:
(u grčkom tekstu umjesto Cabenizano stoji
Labeco – Λαβετζω)
Byrsis.
Stamazo.
Clesbestita.
Duiana.
Turicia.
Medeca.
Peplabius.
Cunae.
Vineus.

Ἑλλάδος, ἐθελοκακήσουσιν αὐτίκα δὴ μάλα ἐξεπιστάμενοι ὡς πολιορκεῖν σφίσι πόλιν ἑκάστην ἐπάναγκες ἔσται. προσδοκία γὰρ μηκυνομένη ταλαιπωρεῖν οὐκ ἀνέχεται, οὐδὲ ἀναβαλλομένης ὠφελείας ἐφίεται, ἀλλ' ἀποδίδοται τῆς περὶ ταῦτα ὀκνήσεως τὴν μέλλουσαν τύχην. C

Ταῦτα διαπεπραγμένος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς, ἐπεὶ τὰς ἐν Πελοποννήσῳ πόλεις ἁπάσας ἀτειχίστους ἐμάνθανεν εἶναι, λογισάμενος ὅτι δή οἱ πολὺς τετρίψεται χρόνος, εἰ κατὰ μιᾶς ἐπιμελοῖτο, τὸν Ἰσθμὸν ὅλον ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐτειχίσατο, ἐπεὶ αὐτοῦ τὰ πολλὰ καταπεπτώκει ἤδη. φρούρια δὲ ταύτῃ ἐδείματο καὶ φυλακτήρια κατεστήσατο. τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ ἄβατα τοῖς πολεμίοις ἅπαντα πεποίηκεν εἶναι τὰ ἐν Πελοποννήσῳ χωρία, εἴ καί τι ἐς τὸ ἐν Θερμοπύλαις ὀχύρωμα κακουργήσοιεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν H 36
τῇδε κεχώρηκε.

γ'. Πόλις δὲ ἦν τις ἐπὶ Θεσσαλίας, Διοκλητιανούπολις D
ὄνομα, εὐδαίμων μὲν τὸ παλαιὸν γεγενημένη, προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου βαρβάρων οἱ ἐπιπεσόντων καταλυθεῖσα καὶ οἰκητόρων ἔρημος γεγονυῖα ἐπὶ μακρότατον· λίμνη δέ τις αὐτῇ ἐν γειτόνων τυγχάνει οὖσα, ἣ Καστορία ὠνόμασται. καὶ νῆσος κατὰ μέσον τῆς λίμνης τοῖς ὕδασι περιβέβληται. μία δέ τις εἰς αὐτὴν εἴσοδος ἀπὸ τῆς λίμνης ἐν στενῷ λέλειπται, οὐ πλέον ἢ ἐς πεντεκαίδεκα διήκουσα πόδας. ὄρος δὲ τῇ νήσῳ ἐπανέστηκεν ὑψηλὸν ἄγαν, ἥμισυ μὲν τῇ λίμνῃ καλυπτόμενον, τῷ δὲ λοιπῷ ἐγκείμενον. διὸ δὴ ὁ βασιλεὺς οὗτος τὸν Διοκλητιανουπόλεως ὑπεριδὼν χῶρον, ἅτε που διαφανῶς εὐέφοδον ὄντα καὶ πεπονθότα πολλῷ πρότερον P 72
ἅπερ ἐρρήθη, πόλιν ἐν τῇ νήσῳ ὀχυρωτάτην ἐδείματο, καὶ τὸ

dem reliqua Graecia moenibus firmata esset, eos protinus ardorem remissuros, posita ante oculos necessitate urbes singulas obsidendi. Spes enim longius producta, difficilem detrectat operam, neque animum ad lucrum dilatum rapit, sed praesenti relaxatione fortunam futuram vendit.

His peractis, ubi omnes Peloponnesi urbes moenibus carere audiit Iustinianus Aug. intellexitque multum temporis abiturum, si curam singulis adhiberet, Isthmum, ruinis iam plurimis mutilum, muro valido permunivit. Ibidem castella ac praesidia posuit; ita ut hostis in Peloponnesum penetrare non valeat, quamvis forte munitionem Thermopylarum perruperit: sed haec hactenus.

3. Erat in Thessalia Diocletianopolis, urbs quondam felix; sed procedente tempore barbarorum irruptionibus diruta ac iamdiu deserta. Huic vicina palus Castoria insulam habet in medio, sic aquis cinctam, ut aditus eo pateat, pedes latus non amplius xv. Surgit ex insula mons altissimus; cuius dimidia pars palude alluitur, altera insulae imminet. Quocirca imperator noster locum, in quo posita Diocletianopolis fuerat, despicatus, quod facillimos haberet aditus, ac dudum ea, quae dixi, passus esset, urbem validissimam

Trisciana.
Parnusta.
Tzimes.
Bidzo.
Stenocorta.
Danedebae.
Ardia.

*** Nova:
Bugarma.
Betzas.
Bregedaba.
Borbrega.
Turus.

Obnovljena:
Salebries.
Arcunes.
Duries.
Buteries.
Barbaries.
Arbatias.
Cuzusura.
Etaeries.
Itaberies.
Bottes.
Bitzimaeas.
Badziania.
Banes.
Bimerus.
Tusudeaas.
Scuanes.
Scentudies.
Scares.
Tugurias.
Bemaste.
Stramentias.
Lignius.
Itadeba.

Na teritoriji grada Germane, novum, Scaplizo popravljena:
Germas.
Candaras.
Rolligeras.
Scinzeries.
Riginocastellum.
Suagogmense.

ὄνομα, ὡς τὸ εἰκὸς, ἁρῆκε τῇ πόλει. ἐπὶ μέντοι Ἐχιναίου τε καὶ Θηβῶν καὶ Φαρσάλου καὶ ἄλλων τῶν ἐπὶ Θεσσαλίας πόλεων ἁπασῶν, ἐν αἷς Δημητριάς τέ ἐστι καὶ Μητρόπολις ὄνομα καὶ Γόμφοι καὶ Τρικάττους, περιβόλους ἀνανεωσάμενος, ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐκρατύνατο, χρόνῳ τε καταπεπονηκότας μακρῷ, εὐπετῶς δὲ ἁλωτοὺς ὄντας, εἴ τις προσίοι.

Ἀλλ' ἐπεὶ ἐς Θεσσαλίαν ἀφίγμεθα, φέρε δὴ, τῷ λόγῳ ἐπί τε τὸ ὄρος τὸ Πήλιον καὶ Πηνειὸν ποταμὸν ἴωμεν. ῥεῖ μὲν ἐξ ὄρους τοῦ Πηλίου πρᾴῳ τῷ ῥείθρῳ ὁ Πηνειὸς, ὡράϊσται δὲ αὐτῷ περιῤῥεομένη πόλις ἡ Λάρισσα, τῆς Φθίας ἐνταῦθα οὐκέτι
B οὔσης, τοῦτο δὴ τοῦ μακροῦ χρόνου τὸ διαπόνημα. φέρεται δὲ ὁ ποταμὸς οὗτος εὖ μάλα προσηνῶς ἄχρι ἐς θάλασσαν. εὔφορός τε οὖν ἐστιν ἡ χώρα καρπῶν παντοδαπῶν καὶ ποτίμοις ὕδασι κα-
V 442 ταχορὴς ἄγαν, ὥνπερ ἀνίνασθαι ὡς ἥκιστα εἶχον περίφοβοι ὄντες οἱ τῇδε ᾠκημένοι, καραδοκοῦντες ἀεὶ τοὺς βαρβάρους ἐγκεῖσθαι σφίσιν· ἐπεὶ οὐδαμῇ τῶν ταύτῃ χωρίων ὀχύρωμα ἦν, ὅπη ἂν καὶ καταφυγόντες σωθήσονται. ἀλλὰ καὶ Λάρισσαν καὶ Καισάρειαν, πεπονηκότων σφίσιν ἄγαν τῶν ἐρυμάτων, σχεδόν τι ἀτειχίστους εἶναι συνέβαινε. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς ἄμφω τείχη ἰσχυρό-
C τατα ποιησάμενος γνησίᾳ τὴν χώραν εὐδαιμονίᾳ ξυνῴκισεν. οὐ πολλῷ δὲ ἄποθεν ὄρη ἀνέχει ἀπόκρημνα, οὐρανομήκεσιν ἀμφιλαφῆ δένδροις· οἰκεῖα δὲ Κενταύροις τὰ ὄρη. καὶ γέγονε Λαπίθαις ἐν τῇδε τῇ χώρᾳ πρὸς τὸ Κενταύρων γένος ἡ μάχη, ὡς οἱ μῦθοι ἡμῖν ἐκ παλαιοῦ ἰσχυρίζονται, νεανιευόμενοι γεγονέναι ἀνθρώπων γένος ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἀλλόκοτον καὶ ζῴων φύσιν τινὰ δυεῖν

in insula condidit, suoque, ut par erat, donavit nomine. Echinaei quoque, Thebarum, Pharsali, caeterarumque omnium Thessaliae urbium, in quibus est Demetrias, et cui nomen Metropolis, Gomphi item ac Tricattus, muros aevo labentes, ac, si quis adoriretur, nullo negotio expugnabiles, refecit optimeque communiit.

Age vero, quandoquidem pervenimus in Thessaliam, oratione ad montem Pelion flumenque Peneum provehamur. Effundit mons Pelius tacitis lenem aquis Peneum, quo circumfluo ornatur urbs Larissa, ibi Phthia iam non extante; quippe quam vetustas delevit. Placidissime amnis hic labitur ad mare usque: regio cuiusque generis fructibus dulcibusque aquis abundat. Verum incolae his commodis frui prohibebantur metu, quo semper trepidi, barbarorum vim expectant, cum nusquam praesidium esset, nec salutis perfugium. Larissa certe et Caesarea, collapsis grandi ruina moenibus, fere undique nudae erant. Iustinianus vero Aug. utriusque muris firmissima fabrica restitutis, regionem illam vere beavit. Non procul eminet montes praecipites, procerissimisque arboribus convestiti. Hae Centaurorum sedes, ubi cum Lapithis depugnarunt, ut fabulantur veteres, quoddam iactantes extitisse olim hominum genus monstrosum ac biforme. Nonnullum retinet fa-

U polju grada Paute:
Tarporum.
Sobastas.
Cherduscoras.
Blepus.
Zespuries.

U oblasti Skasetana:
Alarum.
Magomias.
Luconanta.
Balausum.
Butis.

Na teritoriji grada …, nova:
Calventia.
Pharanores.
Stranbasta.
Aldanes.
Barachthestes.
Sarmates .
Arsena.
Brarcedum.
Erarin.
Bercadium.
Sabinibries.
Timiana.
Candilar.
Arsaza.
Viculea.
Castellium.
Groffes.
Garces.
Pistes.
Dusmanes.
Bratzista.
Holodoris.
Cassia.
Grandetum.
Urbriana.
Nogeto.
Gurbicum.
Lautzones.
Duliares.
Mediana.
Tiuncana.
Castengium.

σύμμικτον. ἀφῆκε δέ τι καὶ τῷ μύθῳ ἐν προσηγορίᾳ μαρτύριον ὁ παλαιὸς χρόνος, φρουρίου ἐν τοῖς τῇδε ὄρεσιν ὄντος. Κενταυρόπολις γὰρ τὸ χωρίον καὶ εἰς ἐμὲ ὀνομάζεται. οὗπερ τὸ τεῖχος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς καταπεπτωκὸς ἤδη, σὺν Εὐρυμένῃ τῷ φρουρίῳ ἐνταῦθά πη ὄντι καὶ ταὐτὸ πεπονθότι, ἀνοικοδομησάμενος ἐκρατύνατο. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα φρούρια ἐπὶ Θεσσαλίας ὁ βασι- D
λεὺς οὗτος ἀνενεώσατο, ὥνπερ τὰ ὀνόματα σὺν τοῖς ἐν Μακεδονίᾳ τετειχισμένοις ἐν καταλόγῳ γεγράψεταί μοι οὐ πολλῷ ὕστερον.

Ἀλλὰ νῦν, ἵνα μηδὲν τῆς Ἑλλάδος ἀπολειφθεὶη μένον ἄρρητον, ἐς Εὔβοιαν ἡμῖν τὴν νῆσον ἰτέον, ἐπεὶ Ἀθηνῶν τε καὶ Μαραθῶνος ἄγχιστα ἕστηκεν. Εὔβοια τοίνυν ἡ νῆσος ἥδε προβέβληται μὲν τῆς Ἑλλάδος εἰς θάλασσαν, δοκεῖ δέ που ἀπενεχθῆναι, μιᾶς μὲν οὔσης τῆς γῆς πρότερον, ἀποσχισθείσης δὲ πορθμῷ ὕστερον· ῥήγνυσι γάρ τις τὴν ἤπειρον ἐνταῦθα τῆς θαλάσσης ἐπιρροὴ ἀμφὶ Χαλκίδα πόλιν, ἐν στενῷ τε ξυνιοῦσα καὶ ταῖς ὄχθαις ἑκατέρωθι σφιγγομένη ἐς ῥύακος εὖρος. Εὔριπος δὲ ὁ πορθμὸς ἐπωνόμασται. τοιαύτη μὲν οὖν ἡ Εὔβοια τυγχάνει P 73
οὖσα. ζεῦγμα δὲ τῷ πορθμῷ μία τις ἐγκειμένη ποιεῖται δοκός· ἥνπερ ἐπιτιθέντες μέν, ἡνίκα ἂν ᾖ βουλομένοις σφίσιν, οἱ ἐπιχώριοι ἠπειρῶται δοκοῦσιν εἶναι καὶ εἰς γῆν ἀντιπέρας πεζοὶ ἴασιν, ἀφαιρούμενοι δὲ ταῖς τε ἀκάτοις διαπορθμεύονται τὸν ἀνάπλουν καὶ νησιῶται γίνονται αὖθις, ἑνός τε ξύλου ἐπιβολῇ καὶ ἀφαιρέσει καὶ πεζεύουσι καὶ ναυτίλλονται. ἐντὸς καθειργμένην καλοῦσι Παλλήνην. τὴν μέντοι εἴσοδον διατειχίσματι τὸ παλαιὸν καταλαβόντες οἱ ἐπιχώριοι, ταύτῃ τε τὴν ἑκατέρωθι συζεύξαντες θά-

bula testimonium, inditum vocabulo castelli his montibus impositi. Id enim etiamnum Centauropolin vocant: cuius muros iam collapsos Iustinianus Aug. restauravit ac munit cum castello Eurymene ibidem sito idemque passo. Alia item castella plurima princeps hic noster in Thessalia renovavit: quorum nomina cum iis, quae in Macedonia construxit, paulo post in catalogo referam.

Iam vero ne qua pars Graeciae praetermittatur silentio, in Euboeam insulam trailciamus, Athenis et Marathoni proximam. Ergo insula haec Euboea Graeciae obiacet, procurrens in mare. Avulsa olim videtur, ita ut prius continens fuerit, deinde freto rupta discesserit. Hic enim ad urbem Chalcidem terram dividit meatus maris angustus, ac littoribus utrinque contractus in latitudinem rivi: est autem freto nomen Euripis. Talem habet Euboea situm. Porro fretum una iungitur trabe; qua quoties lubet imposita, videntur indigenae continentem incolere, et in oram adversam pedibus eunt: eadem amota, scaphis transfretant, fiuntque denuo insulares. Itaque uno ligno iam superiecto, iam sublato, pedites modo sunt, modo nautae. Peninsula est Pallene; cuius aditum prisci incolae muro praestruxerant; ita-

Obnovljena su:
Hercula.
Mutziani castellum.
Burdopes.
Kalys.
Milareca.
Debrera.
Chesdupara.

U polju Remesianesio :
Brittura.
Subaras.
Lamponiana.
Stronges.
Dalmatas.
Primiana.
Frerraria.
Topera.
Tomes.
Cuas.
Tzerzenuzas.
Stenes.
Aeadaba.
Deutreba.
Pretzuries.
Cumudeba.
Deurias.
Lutzolo.
Repordenes.
Spelunca.
Scumbro.
Britaro.
Tulcoburgo.
Longiana.
Lupofantana.
Dardapara.
Burdomina.
Grinciapana.
Graecus.
Drasimarca.

Na teritoriji Akviensi, Novum, Timathachion: popravljena:
Peters.
Sculcoburga.
Vindimiola.
Braiola.
Argunocilium.

λασσαν, πόλιν ἐνταῦθα ἐδείμαντο, ἣν πάλαι μὲν Ποτίδαιαν, τα-
B νῦν δὲ Κασανδρίαν ὀνομάζουσιν. οὕτω δὲ τὰς ἐνταῦθα οἰκοδο-
μίας ὁ χρόνος διέφθειρε πάσας ὥστε δὴ Οὐννικόν τι ἔθνος οὐ
πολλῷ πρότερον καταθέοντες τὰ ἐκείνῃ χωρία, ὥσπερ τι διαχειρί-
ζοντες οἷόν τι πάρεργον, τό τε ξύμβαμα τοῦτο καὶ τὴν πόλιν
ἄφοβοι ἐξεῖλον, καίπερ ἐξ οὗ γεγόνασιν ἄνθρωποι οὐ τειχομαχή-
σαντες πώποτε. ἀλλὰ καὶ τοῦτο Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ γέγονε πρό-
φασις ἀρετήν τε καὶ μεγαλοφροσύνην ἐνδείξασθαι. τοῖς γὰρ
ξυμπίπτουσι χαλεποῖς ἀντίξουν ποιούμενος ἀεὶ τὴν αὐτοῦ πρό-
νοιαν, τῶν ξυμβεβηκότων τὰ πονηρότατα ταῖς ἐπιγινομέναις ἀγα-
θοεργίαις εὐθὺς μεταβιβάζεται ἐς τύχην ἀμείνω. καὶ Παλλήνης
H 37 ἀμέλει πόλιν τε τὴν προβεβλημένην τῆς χώρας ἁπάσης καὶ τὸ
C κατὰ τὴν εἴσοδον κατατείχισμα τοῖς ἐπιβουλεύειν ἐθέλουσιν ἄμα-
χόν τε καὶ ἀκαταγώνιστον διεπράξατο διαφανῶς εἶναι. ταῦτα
μὲν οὖν ἐν πράξεσιν αὐτῷ ταῖς ἐπὶ Μακεδονίαν διατεπόνηται.

Ῥεῖ δέ τις ποταμὸς Θεσσαλονίκης οὐκ ἄποθεν, Ῥήχιος
ὄνομα· ὃς δὴ χώραν ἀγαθήν τε καὶ γεώδη περιερχόμενος τὰς ἐκ-
βολὰς εἰς θάλασσαν τὴν ἐκείνῃ ποιεῖται. προσηνὴς δὲ ὁ ποταμός
ἐστι, γαληνόν τε ὕδωρ καὶ πότιμον· ἐν γῇ χθαμαλῇ ἀρόματα
πολλά, ἕλος εὔνομον. καὶ ταύτῃ μὲν εὐδαιμονίας ἡ χώρα εὖ ἔχει,
βαρβάροις δὲ λίαν εὐέφοδος οὖσα ἐτύγχανεν, οὔτε φρούριον ἐν
D σημείοις τεσσαράκοντα οὔτε ἄλλο τι ἔρυμα ἔχουσα. διὸ δὴ ὁ βα-
σιλεὺς παρά τε τὰς τοῦ Ῥηχίου ποταμοῦ ἐκβολὰς καὶ τὴν τῆς θα-

5. ξύμβαμα] ξύμβαμμα H. Scriptum conicio ξύνεμμα. Malt.
16. Ῥήχιος] ῥίχιος Tolos.

que iuncte utrinque mari, urbem ibi condiderant, Potidaeam olim, Casandriam hodie dictam. Quidquid fuerat eo loci extructum, id longa dies ita corruperat, ut quidam Hunni, dum oram illam infestam haberent, quasi aliud agendo, et septum et urbem impune expugnaverint; quamvis nunquam post homines natos munitionibus oppugnandis operam dedissent. Hinc Iustinianus Aug. occasionem arripuit virtutis animique magnitudinis ostendendae: quippe solitus providentiam suam calamitatibus opponere, casus acerbissimos subsequenti munificentia in melius vertit. Pallenes sane urbem, qua regio tota protegitur, claustrumque aditus ita munuit, ut vim omnem inimicam aperte superent. Haec fecit ille in Macedonia.

Haud procul Thessalonica flumen Rhechius labitur: qui postquam agrum fertilem ac minime lapidosum pererravit, in vicinum mare sese exonerat. Lenis est fluvii cursus; aqua tranquilla aptaque potui; arva in planitie plurima; terrae tractus dulci uligine et pascuis laetus. Quae quidem beatam regionem efficiunt: sed eadem barbaris patebat; cum nec castellum, nec munitionem aliam quampiam haberet per milliaria XL. Quamobrem im-

Castellonova.
Florentiana.
Romyliana.
Sceptesazas.
Argentares.
Auriliana.
Gembro.
Clemades.
Turribas.
Gribo.
Chalarus.
Tzutrato.
Mutzipara.
Stendas.
Scaripara.
Odriuzo.
Cipipene.
Trasiana.
Potes.
Amuloselotes.
Timalciolum.
Meridio.
Meriopontede.
Tredetitilius.
Braeola.
Motrees.
Vicanova.
Quartiana.
Iulioballae.
Pontzas.
Zanea.

/Ukupno: 341/

5. Tako je Justinijan Avgust utvrdio sve mediteranske oblasti Ilirika /Illyrici; na grčkom – εν Ιλλυριοις – kod Ilira-Iliričana/. A kako je utvrdama i vojnim posadama /propugnaculis et praesidiis/ ojačao obalu Istera koga još nazivaju i Danubium, izložiću odmah sada. Ranije su rimski carevi, kako bi spriječili prelaz varvarima koji su se nalazili s one strane Danubija, obalu te rijeke pokrili utvrđenim gradićima i utvrđenjima /opidum i castellum/ koje su postavili naizmjenično, negdje na lijevoj, negdje na desnoj strani. A njih su izgradili ne toliko da bi bili nedostupni onima koji se spremaju da napadaju, već da ne bi obale rijeke bile bez branitelja, svakako sa namjerom da se varvari iz tih oblasti zastraše od napadanja na bedeme. Jamačno, mnoge utvrde /munimenta/ su bile izgrađene sa jednom dodatom kulom, pa su s pravom nazvane monopyrgia /jednokulne/, svakako da ne bila izgrađena sa premalo stacionara /stražarskih posada/, isključivo sa namjerom kako bi se tada zastrašili varvari da ne napadaju Romeje. Međutim, kasnije je Atila, otkako je upao sa vojskom, bez ikakve muke razorio te utvrde i uzduž i poprijeko opustošio Romejsko carstvo, a da mu se niko nije suprotstavio. Zatim ih je, napokon, obnovio Justinijan Avgust, ali ne u pređašnjem obliku, već u onom

λάσσης ἡιόνα φρούριον ᾠκοδομήσατο ἐχυρώτατον, καινουργήσας αὐτὸς, ὅπερ Ἀρτεμίσιον ἐπωνόμασται.

δ'. Ὅσα δὲ καὶ ἄλλα ἀχυρώματα ἐν τῇδε τῆς Εὐρώπης πεποίηται μοίρᾳ εἰπεῖν ἄξιον. καὶ εἰ μὲν παρ' ἄλλοις ἀνθρώπων τισὶ μακράν τε ᾠκημένοις καὶ πολιτείαν ἑτέραν ἔχουσι τὸν κατάλογον ἐποιούμεθα τῶν τῇδε φρουρίων, ἅπερ Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ εἴργασται, ἵνα δὴ ἔμελλεν ὁ λόγος ἀμάρτυρος εἶναι, εὖ οἶδα ὅτι μυθολόγος τε ἂν τῶν ἔργων τῷ ἀριθμῷ ἔδοξεν εἶναι καὶ ἄπιστος ὅλως. νῦν δὲ ἥ τε πάροψις οὐ μακράν που τυγχάνει οὖσα καὶ παμπληθεῖς ἄγαν οἱ ἐκεῖθεν ἐπιχωριάζοντες ἡμῖν ἄνθρωποι. φέρε δὴ οὖν νεανευσάμενοι τὴν ἀλήθειαν ἐχέγγυον οὖσαν, ἀπαριθμησώμεθα μηδεμιᾷ ὀκνήσει ἀχυρώματα, ὅσα δὴ ἀμφὶ τὰς χώρας, τάς μοι ἔναγχος δεδηλωμένας πεποίηται Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς, ἢ τὰ πεπωκότα ἐρυμάτων ἀνανεούμενος, ἢ νέα τείχη ἐπιτεχνώμενος. οὐδὲν δὲ χεῖρον ὡς ἐν καταλόγῳ ἐπελθεῖν ἅπαντα, ὡς μὴ τῶν ὀνομάτων ἐπιμιξίᾳ ὄχλος τις ἐπιγένηται τῷ λόγῳ πολύς.

P 74
V 443
B

perator ad ostia fluminis Rhechii littusque maris, castellum aedificavit, novum opus ac validissimum: idque vocare placuit Artemisium.

4. Officium vero postulat, ut caeteras munitiones, quas in ea parte Europae idem extruxit, recenseamus. Ac si forte arcium, quae ibi sunt a Iustiniano Aug. conditae, enumerationem faceremus apud homines, procul hinc et in alio imperio positos, ubi testibus careret oratio, fabulosa ac plane incredibilis, propter operum ingentem numerum, sine dubio videretur. Nunc autem inspicere prope licet, et quamplurimi inde oriundi nobiscum versantur. Age igitur, veritate nixi ad faciendam fidem idonea, iam nunc munitiones enumeremus, quas in provinciis modo nominatis Iustinianus Aug. fecit, qua ruinas instaurans, qua novos educens muros. Neque abs re fuerit, si omnes ad formam catalogi proponantur; ne promiscua nominum scriptione inducatur magna confusio.

Φρούρια μὲν οὖν νέα πρὸς τοῦ βασιλέως ἐν Ἠπείρῳ νέᾳ γεγένηται τάδε.	Itaque in nova Epiro castella haec nova ab imperatore constructa sunt:
Σκημνίτης.	Sceminites.
Οὐλπιανσός.	Ulpiansus.
Ἐπίστερβα.	Episterba.
Ἄργος.	Argus.
Ἀόνα.	Aona.
Στεφανιακόν.	Stephaniacum.
Ὁ ἅγιος Σαβιανός.	Sanctus Sabinus.
Ἀλίουλα.	Aliula.
Δυρλάχιν.	Dyrlachin.
Πάτανα.	Patana.
Γέμενος.	Gemenus.
Βακουστή.	Bacuste.
Ἄλιστρος.	Alistrus.

koji može da pruži najveću zaštitu. Pored toga, napravio je i mnoge druge utvrde, pa je tako Romejskom carstvu u potpunosti vratio prethodno izgubljenu sigurnost. A izričito ću da navedem kako su one bile izgrađene.

Iz gora /planina – montibus/ Kelta koji se danas nazivaju Gali izvire rijeka Ister i protiče kroz prostranu oblast koju ljudi uopšte nijesu obradili, a samo ponegdje ima žitelje varvare koji se hrane sa divljači i uopšte se ne druže sa drugim narodima. Ona na početku razdvaja varvare koji žive na lijevoj strani najbliže Dakije od Romeja koji drže desnu. Zbog toga nju Romeji zovu Daciam Ripensem, jer latinska riječ ripa označava obalu rijeke. Kod te obale je ranije bio osnovan prvi grad Singedon koji je potom, kada su ga varvari osvojili, sravnjen sa zemljom i sasvim napušten, tako da su ga ti isti doveli u stanje i drugih utvrđenih mjesta. Njega je Justinijan Avgust obnovio, opasao veoma čvrstim bedemima, tako da je iznova postao sjajan i čuveni grad.Osim toga, podigao je i novo utvrđenje snažno zaštićeno, udaljeno osam milja od Singedona, pa je s pravom zbog toga nazvano Octavum. Zatim je slijedio antički grad Viminicium, koga je car, premda već odavno srušen do samih temelja, tako obnovio da izgleda kao nov.

6. Produžujući dalje istim smjerom od grada Viminiciuma, na obali Istera srijeću se tri utvrde, Piknus,Kupus /Cupus/ i Nove, čija se izgradnja i moć zasnivala samo na jednoj kuli. No sada je Justinijan Avgust tim mjestima dodao još građevina i utvrda /propognacula/ kako bi ih zasluženom titulom i dostojanstvom označio kao gradove. Nauprot Nove, na suprotnoj obali nalazi se već davno zapuštena kula po imenu Literata, koju su stari nazivali Lederata. Od nje je naš car napravio veliko i veoma čvrsto utvrđenje. Poslije Nove /Novas/ slede utvrđenja Cantabazates, Smornes, Cameas, Tanatas, Vernes i Ducepratum, a na drugoj obali mnoga druga koja je izgradio od temelja. Tako, slijedi ono koje se naziva Caputbovis /Volujska glava/, djelo cara Trajana, zatim stari utvrđeni gradić /opidum/ Zanes, koje je sve naš princeps veoma čvrsto utvrdio i tako poklonio carstvu neprobojne utvrde. Nedaleko od Zane nalazi se utvrđenje kome je ime Pontes. Tamo razdvojena rijeka okružuje rukavcem maleni dio obale, pa se u sopstvenom koritu meša sama sa sobom. To svakako ne čini sama po sebi, već prinuđena vještinom ljudske radinosti. A zašto je to mjesto dobilo ime Pontium i zašto je Ister prinuđen ponovo da se vraća u korito iznijeću odmah.

Pošto je Trajan bio muž koji je imao žestok i neumoran karakter, a i bio, svakako, ljut što nije posjedovao neograničeno carstvo, već carstvo kojeg graniči Ister, požurio je da se premosti rijeka kako bi mogao da svakodnevno napada varvare koji su naseljavali suprotnu obalu. A na koji način je taj most bio izgrađen neću da izlažem, jer ga je u potpunosti opisao arhitekt tog djela Apolodor Damaski /Damascenus/. No, poslije toga on uopšte nije koristio Romejima jer su most srušila naplavljivanja Istra i tok vremena. Trajan je tada na obje obale rijeke postavio još i po dva utvrđenja, a od njih baš jedno koje se nalazi na suprotnom kopnu nazivaju Teodora, a drugo koje je smješteno u Dakiji, kao i građevina prema istoj riječi, svakako latinskoj, Pontem. A budući da je rijeka u kamenju osnova i u temeljima mosta postala toliko neprohodna, da je tamo postala i neplovna, bila je primorana da promijeni tok, pa je odmah zatim iznova potražila korito kojim bi se odvijala plovidba. Pošto je zbog starosti i zbog napada varvara jedno od ta dva utvrđenja, Pontem, koje je bilo postavljeno na desnoj strani rijeke, bilo uništeno, Justinijan Avgust ga je sa novom i veoma čvrstom gradnjom obnovio i tako u ovom dijelu /na ovom prostoru/ obezbijedio sve Iliričane /Illyrios-Ιλλυριοις /. A ono utvrđenje koje je u regionu i zove se Teodora nije vrijedno da se pominje, jer je prepušteno varvarima tog kraja. A ovo su nove utvrde /munitiones/ koje je on sagradio poslije Ponta: Mareburgus, Susiana, Armata, Timena, Theodoropolis, Stiliburgus i Halicaniburgus.

Εἰρήνη.	Irene.
Ἐπιδοῦτα.	Epiduta.
Βάκουστα.	Bacusta.
Μάρτις.	Martis.
Γυναικομύτης.	Gynaecomytes.
Σπερέτιον.	Speretium.
Ἄοιών.	Aoeon.
Στρέδην.	Streden.
Δεύφρακος.	Deuphracus.
Λάβελλος.	Labellus.
Ἔπίλεον.	Epileum.
Πισκιναί.	Piscinae.
Κιθινάς.	Cithinas.
Δόλεβιν.	Dolebin.
Ἡδονία.	Hedonia.
Τιτιάνα.	Titiana.
Οὐλίβουλα.	Ulibula.
Βρεβατή.	Brebate.
Θησαυρός.	Thesaurus.

Ἀνενεώθη δὲ τάδε·	*Haec vero renovata:*
Τοῦ ἁγίου Στεφάνου.	Sancti Stephani.
Κεθρέον.	Cethreon.
Ἄπις.	Apis.
P 75 Πήλεον.	Peleum.
Κώμη.	Come.
Πακουέ.	Pacue.
Σκιδρέων πόλις.	Scidreonpolis.
Ἀντίπαγραι.	Antipagrae.
Τίθρα.	Tithra.
Βρέβετα.	Brebeta.
Βοῦπος.	Bupus.
Ἐνδήνεια.	Endynia.
Διόνυσος.	Dionysus.
Τοῦ πτωχείου.	Ptochii.
Τυρκανός.	Tyrcanus.
B Κάπαζα.	Capaza.
Πούψαλος.	Pupsalus.
Γάβραιον.	Gabraeum.
Διόναα.	Dionaa.
Κλημεντιανά.	Clementiana.
Ἴλλυριν.	Illyrin.
Κιλικαί.	Cilicae.
Ἀργύας.	Argyas.
Θέρμα.	Therma.
Ἀμαντεία.	Amantia.
Παρέτιον.	Paretium.

C Ἐν δὲ τῇ Ἠπείρῳ παλαιᾷ, νέα μὲν φρούρια ἐγένετο τάδε·	*Epiri veteris castella recentia:*
Παρμός.	Parmus.
Ὄλβος.	Olbus.
Κιόνιν.	Cionin.

12. Πισκιναί] πικιναί Tolos.

Susjedno utvr|enje je nazvano Ad aquas, čiji je središnji srušeni dio podigao car. Poslije slijede Burgonovore, Laccoburgus i utvrđenje Dorticum, koga je, razrušenog tokom vremena, obnovio i stvorio od njega veoma snažnu tvrđavu /arx/. Jednu kulu po imenu Iudasus, kako se navodi, je tako povećao u njenom obliku i izgledu da je postala istinsko izvanredno utvrđenje. Kod ovih visoki Burgum, opustošen i sasvim opustosio, a takođe i utvrđenje Gombes, okružio je novim bedemima. Sazidao je tvrđavu /arx/ Crispas koja se tokom dugog vremena obrušila, kao i Longinianu i Ponteserium, prekrasnu građevinu. Obnovio je srušena kruništa na zidovima Bononie i Nove. Popravio je ruševine grada Ratiarie. Mnoga druga manja je povećao ili, po potrebi, suzio veća, da ne bi njihova malenkost ili prekomjerna prostranost omogućila pristup neprijateljima. Tako je, naime, od Mocatiane, prethodno samo jedne kule, stvorio utvrđenje koje je i danas u potpunosti cijelo. A opet Almum, čiji je obrub bio preširok, suzio je kako bi se izbjegla opasnost da ga neprijatelji napadaju. U mnogim mjestima gde je zatekao samo jednu kulu, ali i zbog toga što je ona služila za podsmijeh napadačima, podigao je veoma snažno utvrđenje, kao kod Tricesam i Putedin. Čudesno je obnovio porušene utvrde Cebra. U Bigranau je podigao novo utvrđenje, i još drugo, zajedno sa potpuno srušenom kulom u mjestu po imenu Onos. U blizini su se nalazili preostali tragovi grada. On, zadržavši prethodno ime Auguste, sada dobročinstvom Justinijana Avgusta sasvim nov i obnovljen pruža izobilja žiteljima. Obnovio je i ruševine tvrđave u Aedabe. Podigao je već odavno razrušeni grad Varianu, a Valerijanu koja je bila otvorena i neutvrđena okružio je zidinama.

Pored toga, utvrđenja koja nijesu bila postavljena uz rijeku, već su bila veoma udaljena i već dugo razvaljena, brižnim nastojanjem je opasao veoma čvrstim bedemima: i to Castramartis, Zetnecortum i Iskum. Otkako se pobrinuo za druge, onda je brižno usmjerio pažnju na zidine starog grada Huna, kako ga nazivaju, kod obale rijeke. Nedaleko od ovog utvrđenja Huna, Ister je bio zaštićen dvostrukim utvrdama. Zvali su ih Palatiolum i nalazio se u Iliriku, nasuprot Sikibida. Njega, oštećenog tokom vremena, obnovio je Justinijan, čime je spriječio upade varvara na tom prostoru. Zatim je iz stare utvrde /munimentum/ napravio utvrđenje /castellum/ čije je ime Utes. Na krajnjoj granici Ilirika obnovio je utvrđenje Lapidarias, a jednu samu /pojedinu/ kulu koju su zvali Lukernariaburgum, proširio je u prekrasno utvrđenje. To su djela Justinijana Avgusta. U Iliriku, koga nije utvrdio samo građevinama, već je u svim utvrdama postavio najbolje vojničke posade i tako potisnuo silu varvara.

7. Toliko o utvrdama Ilirika duž rijeke Ister. Sada treba da pređemo na one sa kojima je Justinijan Avgust prekrio njegovu obalu u Trakiji. No ja, naime, smatram da ta obala treba što brže da se prođe i da se tako napokon dođe do mediteranskih građevina. Ipak, hajde da odande odemo najpre do Misa /Mysos/ koga pjesnici nazivaju cominus-pugnantes /boreći se izbliza/, jer dotiče granice Ulirika. Poslije Lucernariaburga car Justinijan je sagradio novo utvrđenje Securiscam, a zatim je obnovio ruševine Cyntodema. Iznad ovog podigao je novi grad i nazvao ga imenom auguste Teodoropolis. Takođe je novom gradnjom popravio utvrđenja Tigas i Iatron u djelovima gdje su bili okrnjena. Kastrume /tabore/ Maksentija povećao je kulom, za koju je smatrao da je neophodna, a sagradio je i novo utvrđenje Cynton. Slijedi tvrđava Tramacarisca prekoputa koje na suprotnom kopnu stoji Dafne, utvrđenje koje je, ne u potpunosti, izgradio Konstantin Avgust, pošto je smatrao da je korisno kako bi obje obale rijeke bile zaštićene. No, tokom vremena varvari su ga do temelja razrušili, međutim Justinijan Avgust ga je ponovo iz temelja izgradio. Posle Trasmarisca pobrinuo se, onoliko koliko je bilo potrebno, za tvrđave Altena i Kandidiana koje je neprijatelj odavno porušio. Tri tvrđave, jedna za drugom, slijede na obali Istra, Saltopyrgus, Dorodtolus i Sycidaba. Car je, ne baš lakim trudom, obnovio njihove ruševine. Slično se pobrinuo i za Kvesoris koji je udaljen od obale.

Μαρκιανά.	Marciana.	
Ἄλγος.	Algus.	
Κείμενος.	Cimenus.	
Ξηροποτούης.	Xeropotoës.	
Εὐρώπη.	Europa.	
Χίμαιρα.	Chimaera.	D
Ἥλεγα.	Helega.	
Ὁμόνοια.	Homonoea.	
Ἄδανον.	Adanum.	
Ἀνενεώθη δὲ τάδε·	*Refecta haec :*	
Μουρσίαρα.	Murciara.	
Κάστινα.	Castina.	
Γενύσιος.	Genysius.	
Πέρκος.	Percus.	
Μαρμάρατα.	Marmarata.	V 411
Λίστρια.	Listria.	
Πετρωνιανά.	Petroniana.	
Κάρμινα.	Carmina.	
Τοῦ ἁγίου Σαβίνου.	Sancti Sabini.	A
Καὶ ἐν φρουρίῳ Κώμῃ κινστέρνα.	Et in castello Come cisterna.	
Μάρτιος.	Martius.	
Πέξιον.	Pexium.	
Ὄναλος.	Onalus.	
Καὶ ἀπὸ Ἰουστινιανουπόλεως καὶ Φωτικῆς, φρούρια δύο τοῦ ἁγίου Δονάτου.	In agro Iustinianopolitano ac Photicensi castella duo sancti Donati.	
Συμφύγιον.	Symphygium.	
Προναθιδόν.	Pronathidum.	B
Ἥδωνες.	Hedones.	
Κάστελλον.	Castellum.	
Βουλιβάς.	Bulibas.	
Πάλυρος.	Palyrus.	
Τράνα.	Trana.	
Ποσειδών.	Posidon.	
Κολοφωνία.	Colophonia.	
Ἐπὶ Μακεδονίας·	*In Macedonia :*	
Κάνδιδα.	Candida.	
Κολοβῶνα.	Colobona.	
Βασιλικὰ Ἀμύντου.	Basilica Amyntae.	
Μελίχιζα.	Melichisa.	C
Πασπᾶς.	Pascas.	
Αὐλών.	Aulon.	
Βολβός.	Bolbus.	
Βριγίζης.	Brigizes.	
Ὄπᾶς.	Opas.	
Πλευρόν.	Pleurum.	
Κάμινος.	Caminus.	
Θέρμα.	Therma.	
Βογᾶς.	Bogas.	
Νεάπολις.	Neapolis.	
Κάλαρνος.	Calarnus.	
Μουσεῖον.	Museum.	D
Ἀκρέμβα.	Acremba.	

Utvrđenje Palmatis koje je bilo smješteno na uskom prostoru povećao je i veoma proširio, premda je bilo udaljeno od obale. U njegovoj neposrednoj blizini je iznova podigao utvrđenje Adina iz razloga da, pošto su se varvari Sklaveni tamo skrivali i imali običaj da iz zasjeda napadaju putnike, ne mogu da ometaju putovanje tamo. Takođe je sagradio i utvrđenje Tilicion i utvrdu /propugnaculum/ sa njegove lijeve strane.

Na taj način je u Miziji bila utvrđena obala Istera sa susjednom okolinom. Sada ću da pređem kod Skita. Ovdje se najpre nailazi na utvrđenje označeno imenom S. Kirila /S. Cyrilli – Κιριλλου αγιου/ u kome je Justinijan Avgust brižljivo obnovio sve ono što je tokom vremena bilo srušeno. Poslije njega dolazi stara tvrđava zvana Ulmiton koja je, otkako je dugo bila sjedište varvara Sklavena i razbojnika, ostala sasvim pusta i nije sačuvala ništa drugo osim imena. Otkako ju je obnovio od temelja, oslobodio je tu oblast od provala i zasjeda Sklavena. Slijedi grad Ibida koji je ostao bez velikog dijela zidina, pa pošto su bez ikakvog oklijevanja bile obnovljene, prekrasno je učvrstio mjesto a iznad njega je podigao novo utvrđenje koje se zove Aegisto. Takođe je novom izgradnjom obnovio Almyrin, utvrđenje koje je smješteno u krajnjoj Skitiji, a čiji dio je pretrpio veliku štetu. Ne treba da se prećute i ostala mjesta koja su utvrđena u ovom dijelu Evrope.

8. Do sada sam razmotrio građevine Justinijana Avgusta koje se nalaze kod Dardanaca, Epirota, Makedonaca i ostalih naroda Ilirika, takođe u Grčkoj i kod rijeke Ister. Da pređemo sada u Trakiju i da najveću pažnju izlaganja posvetimo Bizantu, jer ovaj grad odlikuje Trakiju ne samo moćji, već i prirodom mjesta, ističući se kao glavna tvrđava Evrope koja čuva granicu mora, kojom se taj dio svijeta odvaja od Azije. A budući da sam u prethodnim knjigama iznio ono što je on sa svetinjama /cum sacris/ izgradio tada unutar i izvan zidina Konstantinopolja, sada ću nastaviti ka njegovom otkrivanju.

Utvrđenje je nadomak grada koje se prema uobičajenom izgovaranju zove Strongylon. Put koji odavde vodi do Regija /Rhegium/, pošto je skoro svugdje bio neravan i džombast, a kada obilnije pljušti kiša ispunjen mnogobrojnim dubokim barama, ometao je putnike. Sada ga je naš car popločao drumskim kamenjem i tako učinio lakšim i mnogo pogodnijim za putovanje. On se u dužini proteže do Regija, a širina mu je tolika koliko je dovoljno da se dvoja kola koja dolaze sa suprotnih strana mimoiđu. Na početku ima krupno kamenje nalik mlinskom. To mlinsko kamenje je takvo da svaki pojedini kamen može da pokrije veliki prostor zemlje i da ostane dovoljno visok. Tako zbijeni oni su izravnati i izglađeni, da ne samo što izgleda kao da su među sobom brižljivo uklopljeni, već kao da su spojeni u jedan. No, dovde toliko o ovome.

U neposrednoj blizini Regiju je močvara /stagnum-bara, jezero - λιμνεν/. Ona prima sve rijeke koje se spuštaju iz visokih mjesta i ne razliva se do mora, tako da sa njim ima zajedničku obalu, i to veoma usku, tako da se obostrano naplavljuju, sudarajući se suprotnim talasima uz obostrani tresak. Naime, uvijek se kreću u suprotnom smjeru prema zajedničkoj obali, a kada se približe sasvim blizu vraćaju se nazad, kao da su tamo utvrdili sebi granice. Tamo gdje se mešaju nalazi se neki morski tjesnac koji kao da prisvaja sebi vodu njih samih, no, svakako, nedovoljno. Naime, niti se more uvijek uliva u močvaru, niti močvara stalno utiče u more, ali poslije obilnih kiša, kada duva jugo, morski tjesnac očigledno nadolazi iz močvare, i obratno, kada duva sjevernjak očigledno je da se more izliva /razliva/ u močvaru. Tu se more naširoko razliva u plićacima i ležeći na veoma uskom prostoru pruža se prema morskoj pučini, a toliko je usko da se naziva Mirmeks /grčki: Mrav/. Taj morski tesnac imao je ranije prelaz preko drvenog mosta i bio je veoma opasan za one koji su prelazili, koji su, ako bi sudbina tako htjela, padali zajedno sa drvenim prečagama i utapali se. No, sada je Justinijan Avgust

	Ἀδριάνιον.	Adrianium.
	Ἔδανα.	Edana.
	Σίκλαι.	Siclae.
	Νύμφιον.	Nymphium.
	Μετίζος.	Metizus.
	Ἀργικιανόν.	Argicianum.
	Βάζινος.	Baxinus.
	Κασσωπᾶς.	Cassopas.
	Παρθίων.	Parthion.
	Γεντιανόν.	Gentianum.
	Πριγίανα.	Priniana.
	Θηστέον.	Thesteum.
P 76	Κύρρον.	Cyrrhi.
	Γουρασσᾶν.	Gurasson.
	Κουμαρκιανά.	Cumarciana.
	Λιμνηδήριον.	Limnederium.
	Βουπσοώδιν.	Bupoodin.
	Βάβας.	Babas.
	Κυρίανα.	Cyriana.
	Πέλεκον.	Pelecum.
	Λάγης.	Lages.
	Κρατειά.	Cratea.
	Φασκίαι.	Fasciae.
	Πλακιδιανά.	Placidiana.
	Ὕνεά.	Hynea.
	Λιμναί.	Limnae.
B	Ὄπτιον.	Option.
	Χάραδρος.	Charadrus.
	Κάσσωπες.	Cassopes.

Ἀνενεώθη καὶ ἐπὶ Θεσσαλίας φρούρια τάδε·	*In Thessalia castella haec instaurata:*
Ἀλκών.	Alcon.
Λάσσονος.	Lassonus.
Γεροντική.	Gerontica.
Πέρβυλα.	Perbyla.
Κερκινέον.	Cercinei.
C Σκιδρεοῦς.	Scidreus.
Φρακελλαν.	Phracellan.

Ἐπὶ Δαρδανίας δὲ πεποίηται τάδε. νέα μέν·	*Haec vero sunt castella nova Dardaniae:*
Λαβέριον.	Laberium.
Κάστιμον.	Castimum.
Ῥαβεστόν.	Rabestum.
Καστέλλιον.	Castellium.
Ἀκρέντζα.	Acrenza.
Τεριάς.	Terias.
D Δροῦλλος.	Drullus.
Βικτωρίας.	Victoriae.

Ἀνενεώθη δὲ τάδε·	*Haec restituta:*
Κεσίανα.	Cesiana.
Τεζούλη.	Tezule.

mostom sa veoma visokim lukovima i skladnom strukturom od odabranog kamenja, stvorio tamo bezbedan prelaz.

Iznad Regija nalazi se grad Athyra. Njegove građane je spasio od najgore žeđi otkako je doznao da ih ona muči, tako što je tamo sagradio cistijerne u kojima će se čuvati veliko izobilje vode, prema tome kako zahtijeva neophodnost i kako je prikladno da se pruža građanima. Takođe je obnovio i ruševine zidina.

Posle Athire dolazi mjesto koje meštani zovu Episcopia. Otkako je car Justinijan saznao da je ono izloženo napadima neprijatelja i da taj prostor stoji sasvim nezaštićen i uopšte nebranjen, podigao je tamo utvrđenje čije su kule izgrađene na sljedeći, neuobičajen način. Sama građevina /kule/ se uzdiže iz zida i na početku je najuža, ali završava sa velikom širinom i na taj način je izgrađena svaka pojedina kula. Tako se događa da neprijatelji ne smiju da prilaze bliže zidinama, jer na prostoru između kula, tamo i ovamo, padaju lako pogađani strijelama branilaca sa uzvišenja.Nijesu ni vrata postavljena na uobičajeni način između kula, već su postavljene koso kod onih najužih istaknuća zida i, okrenuta straga, kriju se od očiju neprijatelja. Za to djelo cara u vezi njih pobrinuo se je Teodor Silenatarije, muž izuzetnog razuma. Eto, baš tako je utvrđeno ovo mjesto. A sada, prije nego pređemo na dugačke zidove, treba prethodno da se iznese još nešto.

9. More, prostirući se od okeana i Hispanije udaljuje se od Evrope ulijevo i jednako hrli istoku dok ne dopre do Trakije. Ovdje se dijeli tako što jedan dio produžava istim smjerom ka izlazu, a drugi straničnim putem stvara Crno more. Kada dopre do Bizanta, do istočne strane grada, kao do cilja, mijenja tok. Tada, usmjeravajući se sasvim ukrivo, pruža se u zaliv i, što je prirodno, i od djela Trakije koju obuhvata sa čela i leđa, stvara prevlaku. Ali tamo more, kao što obično biva kod drugih prevlaka, nije podijeljeno na dva odvojena mjesta tamo-amo, već čudesnim pregibanjem opkoljava sa obje strane Trakiju, a najviše cijelo polje nadomak Bizanta. Njega građani ispunjavaju i ukrašavaju građevinama koje ne služe samo za životne potrebe, već i za neuobičajeno uživanje i prekomjernu raskoš, kao i za svu razuzdanost koju smrtnicima pruža bogatstvo. Tamo drže veliko pokućstvo i čuvaju mnoge stvari izrađene posebnom vještinom. I ova mjesta su, isto tako, trpjela veliku štetu kao i ostala od iznenadnih provala neprijatelja u Romejsko carstvo, štaviše, čini se i najgore od svih. Zato, brinući se da se otkloni to zlo, car Anastasije je sagradio dugačke zidove na četrdesetom miljokazu od grada, kojima je spojio obje obale mora tamo gdje su među sobom udaljene u vremenu od oko dva dana. Pošto je to učinio, smatrao je da je sve što se nalazilo izvan zidina u potpunosti sigurno. No, istina je da su se iz toga izrodile još veće neprijatnosti. Naime, nije bilo moguće da se obezbeđuje tako prostrana građevina ili da se pažljivo čuva. Jer neprijatelji su mogli, gdje god da su napadali te duge zidine, bez ikakve teškoće da savladavaju sve njegove čuvare, dok su drugi neočekivanim napadom nanosili takvu štetu, da niko ne može lako da je opiše riječima.

Međutim naš car da bi obnovio ruševine ovih zidina i radi branilaca najjače učvrstio srušene djelove, upotrijebio je ovaj izum građevinarstva. Zatvorio je sve izlaze od svake kule do druge susjedne kule i unutar svake pojedine napravio je jedan izlaz od dna, tako da su ga branioci s veseljem zatvarali u vrijeme kada bi neprijatelj htio da pređe zidine, pošto je bio dovoljan svojim čuvarima kula. Unutar oboda /ambitus/ zidina ostvario je potpunu sigurnost ne samo djelima koje sam sada iznio, već i time što je obnovio zidine grada Selubrije. To je Justinijan učinio kod dugih zidova.

A onaj primorski i susjedni grad Herakleja, koji se drugim imenom naziva Perint i koji je ranije bio vodeći u Evropi, dok sada pripada samo Konstantinopolju, ne tako davno bio je

	Οὐσιανά.	Usiana.	
	Βεσιανά.	Besiana.	
	Μασκᾶς.	Mascas.	
	Λίστη.	Liste.	
5	Κελλιριανά.	Celliriana.	A
	Ζυσβάες.	Zysbaēs.	
	Γένζανα.	Genzana.	
	Πετρίζην.	Petrizen.	
	Εὐτυχιανά.	Eutychiana.	
10	Μουλατώ.	Mulato.	
	Βελάς.	Belas.	
	Κάτταρος.	Cattarus.	
	Καττωρικός.	Cattaricus.	
	Πέντζα.	Pentza.	
15	Καττωφέτερος.	Cattapheterus.	
	Δάβανος.	Dabanus.	
	Κούβινος.	Cubinus.	
	Γέτραζα.	Getmaza.	B
	Βικτωριανά.	Victoriana.	
20	Ἄζετα.	Azeta.	
	Δουρβουλίη.	Durbulie.	
	Σουρικών.	Suricum.	
	Κούσινες.	Cusines.	
	Τουττιανά.	Tuttiana.	V 445
25	Βαλλεσινά.	Ballesina.	
	Βήλλα.	Bella.	
	Κατρέλατες.	Catrelates.	
	Κασύελλα.	Casyella.	
	Μαριανά.	Mariana.	
30	Πρισκούπερα.	Priscopera.	
	Μιλετής.	Miletes.	
	Δαρδάπαρα.	Dardapara.	C
	Κέσουνα.	Cesuna.	
	Βηριανά.	Veriniana.	
35	Λάσβαρος.	Lasbarus.	
	Καστελλοβρέταρα.	Castellobretara.	
	Ἐδετζίω.	Edetzio.	
	Δίνιος.	Dinius.	
	Κέκωλα.	Cecola.	
40	Ἔμαστος.	Emastus.	
	Καστελῶνα.	Castelona.	
	Καπόμαλβα.	Capomalva.	
	Σέρετος.	Seretus.	
	Πτωχεῖον.	Ptochium.	
45	Κουινώ.	Quino.	D
	Βέρζανα.	Berzana.	H 38
	Βεσσαΐανα.	Bessaiana.	
	Ἄρσα.	Arsa.	
	Βιεζώ.	Biezo.	
50	Λάβουντζα.	Labutza.	
	Κουίντου.	Quinti.	
	Βερμέριον.	Bermerium.	
	Κατράσεμα.	Catrasema.	
	Ῥοτοῦν.	Rotun.	
55	Κοβέγιλες.	Cobenciles.	
	Μαρκελλινά.	Marcellina.	P 77
	Πριμονιανά.	Primoniana.	

sušan i žedan, ne zato što je sušno polje koje ga okružuje, ili što se nekadašnji osnivači grada nijesu pobrinuli za vodu, pošto Evropa izobiluje izvorima, a i stari su se pobrinuli da se sagradi akvadukt, već ga je uništilo vrijeme neizbežnim propadanjem, pa je tako bio prinuđen da propadne ili zbog zanemarivanja drevne izgradnje ili zbog nebrige Herakleota. To je bio razlog zašto su za kratko vreme žitelji ostavili Herakleju pustu. I baš tamo starost je skoro uništila prekrasnu palatu tog grada. No, kada ga je car Justinijan vidio, vođen ne površnom lakoumnošću, već punom kraljevskom slobodoumnošću, snabdio ga je pitkom, ugodnom i bistrom vodom, a da ne bi ostao bez dostojanstvenosti palate, obnovio ju je cijelu.

Rhaedestus je bilo primorsko mjesto udaljeno jedan dan putovanja od Herakleje, sa prikladnim položajem da se otplovi do Helesponta, sa pristupačnom lukom i pogodnom za pomorsku trgovinu, tako da su instutitori /brodari, osnivači, brodovlasnici ... ναυτιλλομενοι/ mogli tamo veoma mirno da pristaju sa brodovima i da ih istovaraju, pa da sa istima, pošto se natovare robom, ponovo isplove bez problema. No, uistinu, kada bi se dogodilo da varvari iznenada upadnu u polja, od njihovih upada stradalo je i ono, pošto nije imalo niti utvrđenja, niti prirodno nepristupačne prilaze. Zato su brodari /instutitori/ izbjegavali to mjesto, zanemarujući ga iz straha od pogibeljne opasnosti. No sada, otkako je Justinijan Avgust utvrdio to mjesto, obezbedio je spas i svim susjednim mjestima. Naime, osnovao je grad Rhaedesti, učvršćen zidinama i istaknut veličinom, u koji su se povlačili svi susjedi kada bi im zaprijetili varvari i tamo provodili život sa svojim bogatstvima.

10. Takva je djela stvorio Justinijan Avgust kod Radesta. Sada prelazim na ona koja je učinio u Heronesu. Herones pokriva čitavi taj dio Trakije prema kome leži. Štrči u more i kada bi se spojio sa suprotnom obalom izgledalo bi kao da izlazi u Aziju. Na morskoj obali, u blizini grada Eleunta, nalazi se greben kojim se more cijepa na dvije strane, pa se tekući odvaja od ostalog kopna i napredujući prema moru stvara zaliv, koga zovu Melanem, odnosno crni. Malo nedostaje da bude ostrvo, zbog čega je i nastalo odgovarajuće ime, tako da se s pravom naziva Cherrronesus, jer je usko odvojen prevlakom kako ne bi bio ostrvo. Stari su na ovoj prevlaci tako nemarno podigli zid da može da se pređe ljestvama. Naime, napravljen je toliko tanak i malen i kao da je ograda nasumice negdje postavljena, obložili su je ilovačom. Na oba boka prevlake podigli su nasipe koje nazivaju moles, sasvim malene i jadne, a prostor koji se nalazi između zida i mora ogradili su tako, da je izgledalo kako te ograde ne samo da neće moći da se odupru vojsci napadača, već su više izgledale kao da su pripremljeni prilazi za posetioce, pa je zato ta građevina izgledala smiješno i bila je laka za prelaženje onima koji će to da pokušaju. No, pošto su bili potpuno ubijeđeni da je to nesavladljiva odbrana protiv neprijatelja, jer se nalazilo unutar zidina, dozvolili su da bude otvoreno, pa zato u Heronesu nije postojalo nikakvo utvrđenje, niti bilo koja druga utvrda, premda je u dužini imao tri dana putovanja. Naravno, ne zadugo, neprijatelji su, navaljujući na Trakiju, napali ulaz kod obale i uskoro, pošto su se čuvari prestrašili, kao od šale upali su i bez ikakve muke prodrli u okruženi prostor unutar zida.

Zato je Justinijan Avgust, usmjeravajući pažnju na spas podanika, postupio ovako. Najprije je srušio stari zid tako da od njega nije ostalo ni traga. Odmah zatim na istom mestu je sagradio drugi koji ga je nadmašivao i širinom i visinom. Postavivši iznad kruništa zida svod, napravio je presvođeni portik koji štiti branioce zida. Drugi red kruništa postavljen na svodu otežava napad neprijateljima. Zatim je na oba kraja zida, tamo gdje se more lomi, te navaljuje i povlači, sagradio nasipe, odnosno moles kako ih zovu, koji se protežu daleko u more i povezujući se sa zidom takmiče se sa njim u visini. Očistio je njegov spoljašni jarak i pošto je uklonio veliku količinu zemlje učinio ga je mnogo širim i dubljim. Pored toga, kod

	Παμύλινος.	Pamylinus.
	Ἀρία.	Aria.
	Ὑπὸ πόλιν Σαρδικήν·	*In territorio urbis Sardicae :*
	Σκούπιον.	Scupium.
	Στένες.	Stenes.
	Μαρκίπετρα.	Marcipetra.
	Βρίπαρον.	Briparum.
B	Ῥωμανιανά.	Romaniana.
	Στρούας.	Struas.
	Πρωτιανά.	Protiana.
	Μακκουννιανά.	Maccunniana.
	Σκαπεντζιανά.	Scopentziana.
	Ἐν δὲ τῇ Λαβετζῷ χώρᾳ, νέον μὲν Βαλβαί. ἀνενεώθη δὲ τάδε·	*In tractu Cabentzano, novum, Balbae : reparata isthaec :*
	Βυρσία.	Byrsia.
	Σταμαζώ.	Stamazo.
C	Κλεσβέστιτα.	Clesbestita.
	Δουΐανα.	Duiana.
	Τούρικλα.	Turicla.
	Μέδεκα.	Medeca.
	Πεπλάβιος.	Peplabius.
	Κοῦναι.	Cunae.
	Βίνεος.	Vineus.
	Τρισιάνα.	Trisciana.
	Παρνοῦστα.	Parnusta.
	Τζίμες.	Tzimes.
	Βιδζώ.	Bidzo.
	Στενόκορτα.	Stenocorta.
D	Δανεδέβαι.	Danedebae.
	Ἀρδεία.	Ardia.
	***. νέα μέν·	***. *Recentia :*
	Βούγαρμα.	Bugarma.
	Βέτζας.	Betzas.
	Βρεγέδαβα.	Bregedaba.
	Βόρβρεγα.	Borbrega.
	Τουρούς.	Turus.
	Ἀνενεώθη δέ·	*Reparata :*
	Σαλεβρίες.	Salebries.
A	Ἀρκοῦνες.	Arcunes.
	Δουρίες.	Duries.
	Βουτερίες.	Buteries.
	Βαρβαρίες.	Barbaries.
	Ἀρβατιάς.	Arbatias.
	Κουζούσουρα.	Cuzusura.
	Ἑταιρίες.	Etaeries.
	Ἰταβερίες.	Itaberies.
	Βόττες.	Bottes.
	Βιτζιμαίας.	Bitzimaeas.
	Βαδζιάνια.	Badziania.
	Βάνες.	Banes.

ovih dugih zidina smjestio je brojne vojnike, spremne da se suprotstave svim varvarima ako bi bilo gdje bio napadnut neki deo Heronesa. Otkako je ovo bilo tako učvršćeno i u cjelini postavljeno, ne manjom brigom utvrdio je unutrašnjost, da (daleko bila zla kob) ako se nešto nepovoljno dogodi kod dugog zida, isto tako budu sigurni Heronesci. Tako je grad Aphrodisiadem /Afrodizijadu/ koji je skoro sa svih strana bio nezaštićen opasao veoma čvrstim zidinama. Gradu Kiberi koji je ležao razrušen sagradio je zidine i naselio ga, a izgradio je tamo i kupatila, ksenodohije /gostionice i prenoćišta/,brojne hramove, i, napokon, sve ono što krasi grad. Takođe je veoma jakim bedemima opasao i Galipolj, koga su stari, sigurni u duge zidove, ostavili bez ikakve zaštite. U istom gradu je sagradio ambare i vinarska spremišta /podrume, izbe - cella/ koja treba da budu dovoljna za prehranu vojnika, koliko god njih da prebiva u Heronesu.

Nasuprot Abidumu nalazi se Sest /Sestus/ antički grad i sam još od ranije zanemaren i nezaštićen, iznad kojeg se uzdiže strmoviti brežuljak. Tamo je postavio nepristupno utvrđenje i neosvojivo za one koji namjeravaju da ga osvoje. Ne mnogo udaljen od Sesta je Elaeus, gdje kao otrgnut iz mora izranja greben, utvrđen prirodom. Tamo je naš car podigao utvrđenje, skoro sasvim nedostupno i iznad moći onih koji mu prilaze. Kod drugog boka dugog zida postavio je utvrđenje Tesko sa veoma čvrstim bedemima i tako je žitelje Heronesa zaštitio sa svake strane.

11. S one strane Heronesa je naseljeni grad Aenus, čije je ime nastalo po osnivaču Aeneji, sinu Anhisa, kako pripovijedaju. Njegovi bedemi, pošto su bili veoma niski, mogli su lako da se zauzmu, i ne samo što je nedostajala potrebna visina, već su, isto tako, imali otvoreni ulaz, a kako su bili sasvim blizu mora stalno su bili razjedani od njegovih talasa. Njih je Justinijan podigao tako visoko, da više nijesu mogli da se dostignu, niti osvoje. Otkako je iste udaljio od mora i tamo ih učvrstio, učinio je da Aeneus postane sasvim neosvojiv. Tako je bila obezbijeđena sigurnost grada, no varvari su mogli lako da provaljuju u polja, pošto su u Rodopi još od davnine utvrde bile rijetke. Postojalo je mediteransko selo /pagus-selo, župa; κωμη/ Belorus koje je bogatstvom i mnoštvom ljudi bilo jednako gradu, a kako nije imalo bedeme, varvarima je uvijek bilo meta za pljačkanje, isto kao i mnogobrojna okolna polja. Njega je naš car pretvorio u grad, a mjesto opasao zidinama i opremio kako dolikuje njegovoj darežljivosti. I sve drugo što je nedostajalo ili propalo tokom vremena, on je svim svojim nastojanjem izgradio. Među takve spadaju i Trajanopolis i Maksimijanopolis, čije je zidove obnovio tamo gdje su bili propali. Toliko o ovome.

U ovoj istoj oblasti Anastasiopolis je bio okružen zidinama, ali je uz more imao nezaštićenu obalu. Zbog toga se često događalo da varvari Huni, pošto bi iznenada oteli brodove koji su tamo bili ukotvljeni, stvarali nevolje okolnim ostrvima. No, Justinijan Avgust je zidom okružio i zaštitio čitavu morsku obalu, pa tako osigurao bezbjednost brodovima i ostrvljanima. Takođe je preko susjednih brda do grada načinio vrlo visoki akvadukt. Toper, antički grad Rodopa, skoro odasvud okružen rijekom, ležao je ispod strmog brežuljka, odakle su ga ne tako davno zauzeli varvari Sklaveni. No, car Justinijan je podigao zidine tako visoko, da su toliko nadvisivale brežuljak, koliko su ranije bile niske. Ovdje je postavio zasvođeni portik, odakle su branioci grada mogli u sigurnosti da se bore sa napadačima. Od svake pojedine kule načinio je utvrđenje, a one koje su se protezale od bedema do rijeke zaštitio je zidom. To su djela koja je car Justinijan učinio tamo.

Još ću da iznesem kako je zaštitio ostalu Trakiju koju danas nazivaju Haemimontum. A prije svega, da je najmarljivije izgradio ono što je nedostajalo ili se srušilo u Filipopolju i Platinopolju, jer su oni bili veoma onemoćali, pošto su kao susjede imali mnoge varvarske

Βίμερος.	Bimerus.	B
Τουσουδεάας.	Tusudeaas.	
Σκουάνες.	Scuanes.	
Σκεντουδίες.	Scentudies.	
Σκάρες.	Scares.	
Τουγουρίας.	Tugurias.	
Βεμάστε.	Bemaste.	
Στραμεντίας.	Stramentias.	
Λίγνιος.	Lignius.	
Ἰταδεβά.	Itadeba.	
Ὑπὸ πόλιν Γέρμανε, νέον μὲν Σκαπλιζώ. ἀνενεώθη δέ·	*In territorio urbis Germanae, novum, Scaplizo: renovata:*	C
Γερμάς.	Germas.	
Κανδαράς.	Candaras.	
Ῥολλιγεράς.	Rolligeras.	
Σκινζερίες.	Scinzeries.	
Ῥιγινοκάστελλον.	Riginocastellum.	
Συναγωγμένσε.	Suagogmense.	
Ὑπὸ πόλιν Παντά·	*In agro urbis Pautae:*	
Τάρκωρον.	Tarporum.	D
Σόβαστας.	Sobastas.	V 446
Χερδούσκερας.	Cherdusceras.	
Βλέπους.	Blepus.	
Σεσπουρίες.	Zespuries.	
Ἐν χώρᾳ Σκασσετάνᾳ·	*In regione Scassetana:*	
Ἄλαρον.	Alarum.	
Μαγομιᾶς.	Magomias.	
Λουκουνάντα.	Luconanta.	
Βάλανσον.	Balausum.	
Βοῦτις.	Butis.	
Ὑπὸ πόλιν δὲ .... νέα μέν·	*In territorio urbis .... recentia:*	P 78
Καλβεντία.	Calventia.	
Φαράνορες.	Pharanores.	
Στρανβάστα.	Stranbasta.	
Ἄλδανες.	Aldanes.	
Βαραχθέστες.	Barachthestes.	
Σάρματες.	Sarmates.	
Ἄρσενα.	Arsena.	
Βράρκεδον.	Brarcedum.	
Ἐραρία.	Erraria.	
Βερκάδιον.	Bercadium.	
Ζαβινιβρίες.	Sabinibries.	
Τιμίανα.	Timiana.	
Κάνδιλαρ.	Candilar.	
Ἄρσαζα.	Arsaza.	
Βικούλεα.	Viculea.	

19. *Παντά*] Suspicor hanc urbem esse quam p. 68 a. appellatam legimus *Παντάλειαν*. MALT.

narode. U cijeloj Trakiji je podigao bezbrojna utvrđenja, pa je tako one krajeve koji su ranije bili izloženi upadima varvara sasvim zaštitio od pljačkanja. A utvrđenja koja možemo da navedemo poimenice su ova.

U Evropi:
Lydicae.
Elaeae

U Rodopi, obnovljena:
Caseera.
Theodoropolis.
Thrasi.
Thudanelanae.
Mundepa.
Tharsandala.
Denizus.
Toparum.
Dalatarba.
Bre.
Cuscabri.
Cusculus.
Thraciae Bospara.
Vesiparum.
Capisturia.
Veripara.
Isgipera.
Ozorme.
Vereiaros.
Tamonbari.
Scemnas.
Carasthyra.
Pinzus.
Tuleus.
Arzon.
Castrazarba.
Zositersum.
Bergisum.
Dingium.
Sacissus.
Cyrtuxura.
Potamocastellum.
Indicaea.
Emporium.
Taurocephalaeum.
Velaidipara.
Scitaces.
Bepara.

Καστέλλιον.	Castellium.
Γρόφφες.	Groffes.
Γάρκες.	Garces.
Πίστες.	Pistes.
Δούσμανες.	Dusmanes.
Βράτζιστα.	Bratzista.
Ὁλόδορις.	Holodoris.
Κασσία.	Cassia.
C Γράνδετον.	Grandetum.
Οὐρβρίανα.	Urbriana.
Νώγετο.	Nogeto.
Γουρβικον.	Gurbicum.
Λαύτζονες.	Lautzones.
Δουλίαρες.	Duliares.
Μεδίανα.	Mediana.
Τιούγκανα.	Tiuncana.
Καστέγγιον.	Castengium.

Ἀνενεώθη δέ·	*Instaurata sunt:*
Ἔρκουλα.	Hercula.
D Μουτζιανικάστελλον.	Mutziani castellum.
Βούρδωπες.	Burdopes.
Κάλυς.	Calys.
Μιλλάρεκα.	Millareca.
Δίβρερα.	Debrera.
Χεσδούπαρα.	Chesdupara.

Ἐν χώρᾳ Ῥεμεσιανσίᾳ·	*In agro Remesianensio:*
Βριττούρα.	Brittura.
A Σούβαρας.	Subaras.
Λαμπωνίανα.	Lamponiana.
Στρόγγες.	Stronges.
Δάλματας.	Dalmatas.
Πριμίανα.	Primiana.
Φρερραρία.	Frerraria.
Τόπερα.	Topera.
Τόμες.	Tomes.
Κούας.	Cuas.
Τζερζενούζας.	Tzerzenuzas.
Στένες.	Stenes.
Ἀλάδαβα.	Acadaba.
Δεύτρεβα.	Deutreba.
Πρετζουρίες.	Pretzuries.
B Κουμούδεβα.	Cumudeba.
Δευρίας.	Deurias.
Λούτζολο.	Lutzolo.
Ῥεπόρδενες.	Repordenes.
Σπελούγκα.	Spelunca.
Σκοῦμβρο.	Scumbro.
Βρίταρο.	Britaro.
Τουλκοβοῦργο.	Tulcoburgo.
Λογγίανα.	Longiana.
Λουκοφάντανα.	Lupofantana.
Δαρδάπαρα.	Dardapara.
Βουρδόμινα.	Burdomina.

Pusinum.
Hymauparubri.
Scariotasalucra.
Augustas.
Urdaus.
Sancti Traiani.
Dertallus.
Solvani.
Vascum.
Zincyra.
Haemimonti.
Zemarchi.
Cerioparorum.
Casibonorum.
Unci.
Antoninum.
Gesilae fossatum.
Cheroenum.
Probini.
S. Theodori.
Burdepto.
Rhacule.
S. Iuliani.
Tzitaetus.
Velastyras.
Getrinas.
Bredas.
Verus.
Thocyodis.
Via.
Anagonclias.
Suras.
Anthipari.
Dordas.
Sarmathon.
Clisura.
Hylasianae.
Trasariachi.
Baeca.
Chrysanthus.
Marcerota.
Zdebrin.
S. Theodori.
Asgarzus.
Burtudgizi.
Taurocomum.
Nice.

Γρηγιάκανα.	Grinciapana.	
Γραῖκος.	Graecus.	C
Δρασιμάρκα.	Drasimarca.	
Ἐν χώρᾳ Ἀκυεσίᾳ, νέον μὲν Τι-	*In territorio Aquienensi, no-*	
μαθοχιώμ. τὰ δὲ ἀκαιρωθέντα·	*vum, Timathachiom: refecta:*	
Πετέρες.	Peteres.	
Σκουλκοβοῦργα.	Sculcoburga.	
Βινδιμίολα.	Vindimiola.	
Βραΐολα.	Braiola.	
Ἀργανόκιλον.	Arganocilum.	
Καστελλόνοβα.	Castellonovo.	D
Φλωρεντίανα.	Florentiana.	
Ῥωμυλίανα.	Romyliana.	
Σκηπτεκάσας.	Sceptecasas.	
Ἀργένταρες.	Argentares.	
Ἀυριλίανα.	Auriliana.	
Γέμβρο.	Gembro.	
Κλέμαδες.	Clemades.	
Τουρρίβας.	Turribas.	
Γρίβο.	Gribo.	
Χάλαρος.	Chalarus.	
Τζούτρατο.	Tzutrato.	P 79
Μουτζίπαρα.	Mutzipara.	
Στένδας.	Stendas.	
Σκαρίπαρα.	Scaripara.	V 447
Ὀδρίουζο.	Odriuzo.	
Κιπίπενε.	Cipipene.	
Τρασίανα.	Trasiana.	
Πότες.	Potes.	
Ἀμουλοσέλοτες.	Amuloselotes.	
Τιμαλικίολον.	Timalciolum.	
Μεριδίο.	Meridio.	A
Μεριοπόντεδε.	Meriopontede.	
Τρεδετιτίλιους.	Tredetitilius.	
Βραΐολα.	Braeola.	
Μώτρεες.	Motrees.	
Βικάνοβο.	Vicanovo.	
Κουαρτίανα.	Quartiana.	
Ἰουλιόβαλλαι.	Iuliobalae.	
Πόντζας.	Pontzas.	
Ζάνες.	Zanes.	

21. *Χάλαρος*] χάχαρος Tolos.

ε'. Οὕτω μὲν σύμπασαν τὴν μεσόγειον Ἰουστινιανὸς βα- B
σιλεὺς ἐν Ἰλλυριοῖς ἐτείχισατο. τρόπον δὲ ὄντινα καὶ τὴν ἠιόνα
ποταμοῦ Ἴστρου, ὃν καὶ Δάνουβιν ὀνομάζουσιν, ἐρύμασί τε καὶ
φυλακτηρίοις στρατιωτῶν ἐκράτυνατο, ἐγὼ δηλώσω. οἱ Ῥωμαίων

5. Ita quidem Iustinianus Aug. Illyrici partes omnes mediterraneas communivit: quo autem modo ripam quoque Istri, quem et Danubium vocant, propugnaculis praesidiisque firmaverit, iam exponam. Olim Rom. im-

Cavotumba.
Dixas.
Getistraus.
Debre.
Probini.
Carberus.
Esimonti.
Asgizus.
Dalatarba.
Theodoropolis.
Tzyidon.
Tzonpolegon.
Basibunum.
Anchialus.
Marcianum.
Cyridana.
Beculi.

Ostala utvrđenja Trakije kod Crnog mora i rijeke Istrum, svakako u mediteranskim oblastima su ova.

Kod rijeke Istrum:
Musias.
Erculente.
Scatrina.
Appiara.
Exentaprista.
Deoniana.
Limo.
Odyssus.
Bidigis.
Arina.
Nicipolis.
Zicedeba.
Spibyras.
Polisacastellum.
Cistidizus.
Basternas.
Metalla.
Veripara.
Spadizus.
Marcerota.
Bodas.
Zisnudeba.
Turules.
Iustinianopolis.
Therma.

τὸ παλαιὸν αὐτοκράτορες τοῖς ἐπέκεινα ᾠκημένοις βαρβάροις τὴν τοῦ Δανουβίου διάβασιν ἀναστέλλοντες ὀχυρώμασί τε κατέλαβον τούτου δὴ τοῦ ποταμοῦ τὴν ἀκτὴν ξύμπασαν, οὐ δὴ ἐν δεξιᾷ τοῦ ποταμοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ ἐνιαχῇ ἐπὶ θάτερα πολίσματά τε καὶ φρούρια τῇδε δειμάμενοι. ταῦτα δὲ τὰ ὀχυρώματα ἐξειργά- 5
σαντο οὐκ ἀμήχανα προσελθεῖν, εἴ τις προσίοι, ἀλλ' ὅσον δὴ μὴ
C ἀνδρῶν ἔρημον τὴν τοῦ ποταμοῦ ἠιόνα λελεῖφθαι· ἐπεὶ τειχομαχεῖν τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις οὐδαμῇ ἔγνωστο. τὰ πολλὰ τῶν ἐρυμάτων αὐτοῖς ἀμέλει ἀπεκέκριτο ἐς πύργον ἕνα, μονοπύργιά τε, ὡς τὸ εἰκὸς, ἐπεκαλεῖτο, ἄνθρωποί τε ὀλίγοι κομιδῇ ἐν αὐτοῖς 10
ἵδρυντο. καὶ τοῦτο τηνικάδε ἀπέχρη τὰ τῶν βαρβάρων δεδίσσεσθαι γένη, ὥστε δὴ ἀναδύεσθαι τὴν ἐς Ῥωμαίους ἐπίθεσιν. χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἄττιλας στρατῷ μεγάλῳ ἐσβεβληκὼς, τά τε ὀχυρώματα πόνῳ οὐδενὶ ἐς ἔδαφος καθεῖλε, καὶ γῆν Ῥωμαίων ὑπαντιάζοντός οἱ οὐδενὸς ἐλῃσατο τὴν πολλήν. ἀλλὰ Ἰουστινια- 15
D νὸς βασιλεὺς ἀνῳκοδομήσατό τε τὰ καθῃρημένα, οὐχ ᾗπερ τὰ πρότερα ἦν, ἀλλ' ἐς τοῦ ὀχυρώματος τὸ καρτερώτατον μάλιστα, καὶ πλεῖστα ἔτι ἐπετεχνήσατο καινουργήσας αὐτός. ταύτῃ τε παντάπασιν ἀνεσώσατο ἀπολωλυῖαν ἤδη τὴν ἀσφάλειαν τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. ἅπερ ἅπαντα ὁντινα τρόπον γεγένηται, ἐγὼ 20
δηλώσω.

Κάτεισι μὲν ἐξ ὀρέων τῶν ἐν Κελτοῖς ποταμὸς Ἴστρος, οἳ τανῦν Γάλλοι ἐπικαλοῦνται· χώραν δὲ περιβάλλει πολλὴν, ἐκ μὲν τοῦ ἐπιπλεῖστον παντελῶς ἔρημον, ἐνιαχῇ δὲ βαρβάρους οἰκήτορας ἔχουσαν, θηριώδη τέ τινα δίαιταν ἔχοντας καὶ ἀνεπίμικτον 25

peratores, ut positos trans Danubium barbaros tralectu prohiberent, amnis illius oram oppidis et castellis praetexuerant, passim a dextera, alicubi etiam a laeva extructis. Haec autem non sic aedificaverant, ut inaccessa essent adoriri parantibus, sed tantum ne fluminis ripa a defensoribus vacaret omnino; siquidem regionum illarum barbari ab oppugnandis moenibus abhorrebant. Multa certe munimenta una admodum turri constabant; unde merito monopyrgia dicebantur: nec nisi perpaucis stationariis instructa erant; idque tunc ad incutiendum barbaris terrorem, quo refugerent Romanos aggredi, sufficiebat. Postmodum vero Attilas cum ingenti exercitu irrumpens, munitiones illas nullo negotio disturbavit, ac late Rom. imperium populatus est, nemine repugnante. Demum Iustinianus Aug. eversa restituit, non in pristinam formam, sed in eam, quae longe validissima sit: nova insuper fecit plurima; itaque Rom. imperio plene reddidit amissam antea securitatem: quae plane, uti acta sunt, edam.

Ex montibus Celtarum, qui Galli nunc appellantur, natus fluvius Ister, amplam circuit regionem, cuius maxima pars humano cultu penitus vacat: alicubi incolas habet barbaros, qui victu ferino gaudent, aliis gentibus in-

Gemellomuntes.
Asilba.
Cuscana.
Cuscum.
Fossatum.
Bisdina.
Marcianopolis.
Scythias.
Grapso.
Nono.
Trosmes.
Naioduno.
Rhesidina.
Constantiana.
Callatis.
Bassidina.
Beledina.
Abrittus.
Rubusta.
Diniscarta.
Monteregine.
Becis.
Maurovalle.
Tigra.
Scedeba.
Novas.

U mediteranskoj oblasti:
Copustorus.
Virginazo.
Tillito.
Ancyriana.
Murideba.
Itzes.
Castellonova.
Padisara.
Bismapha.
Valentiniana.
Zaldapa.
Axiopa.
Carso.
Gratiana.
Preidis.
Argamo.
Paulimandra.
Tzasclis.
Pulchra Theodora.

τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις. Δακίας δὲ ὡς ἀγχοτάτω γενόμενος, ἐν- P 80
ταῦθα διορίζων φαίνεται πρῶτον τούς τε βαρβάρους, οἳ δὴ αὐτοῦ H 39
τὰ ἐπ' ἀριστερᾷ ἔχουσι, τήν τε Ῥωμαίων γῆν ἐν δεξιᾷ οὖσαν. διὸ
δὴ Ῥιπησίαν καλοῦσι Ῥωμαῖοι τὴν ταύτῃ Δακίαν· ῥίπα γὰρ ἡ ὄχθη
τῇ Λατίνων καλεῖται φωνῇ. πόλιν οὖν παρὰ τὴν ἐκείνῃ ἀκτήν,
ὄνομα Σιγγηδών, ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐδείμαντο πρώτην. ταύτην
δὲ βάρβαροι προϊόντος τοῦ χρόνου ἑλόντες, ἔς τε τὸ ἔδαφος καθε-
λόντες εὐθύς, ἔρημον ἀνθρώπων παντάπασι κατεστήσαντο. τρό-
πῳ δὲ τῷ αὐτῷ καὶ τῶν ἄλλων ὀχυρωμάτων κατεστήσαντο τὰ
πλεῖστα. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς ἀνανεωσάμενος ξύμπασαν καὶ B
τειχίσματι ὀχυρωτάτῳ περιβαλών, πόλιν περιφανῆ τε καὶ λόγου
πολλοῦ ἀξίαν πεποίηκεν αὖθις. φρούριόν τε ἄλλο διαφερόντως
ἐχυρὸν ἀνέστησε νέον, πόλεως Σιγγηδονίου ὀκτὼ μάλιστα σημείοις
διέχον, ὅπερ Ὄκταβον λόγῳ τῷ εἰκότι καλοῦσιν. ἐπίπροσθεν δὲ
αὐτοῦ πόλις ἦν ἀρχαία τὸ Βιμινάκιον, ἥπερ ὁ βασιλεὺς (ἐκ θε-
μελίων γὰρ ἀπολώλει τῶν ἐσχάτων πολλῷ πρότερον) ἀνοικοδομη-
σάμενος ξύμπασαν ἀπέδειξε νέαν.

ς'. Ἐκ δὲ Βιμινακίου προϊόντι ὀχυρώματα τρία πρὸς τῇ C
τοῦ Ἴστρου ἠιόνι ξυμβαίνει εἶναι, Πικνούς τε καὶ Κούπους καὶ V 448
Νοβαί. οἷς δὴ πρότερον ἥ τε οἰκοδομία καὶ τὸ ὄνομα ἐπὶ πύρ-
γου ἑνὸς ἔκειτο. ἀλλὰ νῦν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τάς τε οἰκίας
καὶ τὰ ἐρύματα ἔς τε πλῆθος καὶ μέγεθος ἐν τούτοις δὴ τοῖς
χωρίοις ἀνενεγκὼν μέγα, πόλεων αὐτοῖς ἀξιώματα οὐκ ἀπὸ τοῦ
εἰκότος ἐντέθεικε. Νοβῶν δὲ καταντικρὺ ἐν τῇ ἀντιπέρας ἠπείρῳ
πύργος ἐκ παλαιοῦ ἀπημελημένος εἵστήκει, ὄνομα Λιτερατά· ὃν-
περ οἱ πάλαι ἄνθρωποι Λεδεράτα ἐκάλουν. ὃν δὴ ἐς φρούριον

sociabiles. Daciae proximus, barbaros, qui ad sinistram habitant, discludere incipit a Romanis dexteram obtinentibus. Quapropter Daciam illam Romani Ripensem vocant: *ripa* enim Latina vox fluminis oram significat. Ad ripam prima olim condita fuerat urbs Singedon; deinde capta a barbaris, statim aequata solo ac penitus desolata: quem in statum alia munita loca iidem redegerant. Illam Iustinianus Aug. quanta est, instauravit, moenibusque cinxit firmissimis, ut iam denuo urbs clara sit atque insignis. Praeterea novum castellum excitavit, munitissimum et Singedone octo milliaribus dissitum; ut merito inde dictum Octavum sit. Ultra urbs antiqua fuit, Viminacium: quam imperator, iamdiu ab imis dirutam fundamentis, ita restituit, ut nova videatur.

6. Ab urbe Viminacio porro pergentibus, munitiones tres in ora Istri occurrunt, Picnus, Cupus et Novae: quarum et fabrica et nomen in una turri antea consistebant. At nunc Iustinianus Aug. tot tantaque aedificia ac propugnacula illis adiecit locis, ut ea non inani urbium titulo et dignitate insignierit. Contra Novas, in adversa continente, turris erat derelicta iampridem, nomine Literata: Lederatam veteres appellarunt. Ex ea magnum

Tomis.
Creas.
Catassi.
Nisconis.
Noveiustiniana.
Presidio.
Ergamia.

I mnogobrojna druga.

/ukupno: 182/

μέγα τε καὶ διαφερόντως ἐχυρώτατον ὁ καθ' ἡμᾶς βασιλεὺς μετετεστήσατο. μετὰ Νοβὰς δὲ φρούρια Κανταβαζάτης καὶ Σμόρνης τε καὶ Κάμψης καὶ Τανάτας καὶ Ζέρνης καὶ Δουκέπρατον. ἐν
D δὲ τῇ ἀντιπέρας ἠπείρῳ ἄλλα τε πολλὰ φρούρια ἐκ θεμελίων καὶ ταῦτα τῶν ἐσχάτων ἐθείματο. μετὰ δὲ Καπούδβοες ὠνόμασται, τοῦ Ῥωμαίων αὐτοκράτορος ἔργον Τραϊανοῦ, καὶ πολίχνιον ἐφεξῆς παλαιὸν, Ζάνες ὄνομα. οἷσπερ ἅπασιν ἐρύματα περιβαλὼν ἐχυρώτατα προβόλους εἶναι τῆς πολιτείας ἀνανταγωνίστους πεποίηται. τούτου δὲ Ζάνες οὐ πολλῷ ἄποθεν φρούριον μέν ἐστι, Πόντες ὄνομα· ὁ δὲ ποταμὸς ἐκροήν τινα ἐνταῦθα ἐκβάλλων,
ταύτῃ τε περιπολῶν ὀλίγην τινὰ τῆς ἀκτῆς μοῖραν, ἐπιστρέφει αἶθις ἐς ῥοῦν τὸν οἰκεῖον, καὶ ἐφ' ἑαυτὸν ἀναμίγνυται. ποιεῖ
P 81 δὲ ταῦτα οὐκ αὐτόματος, ἀλλ' ἀνθρώπων ἐπινοίαις ἀναγκασθείς. ὅτου δὲ δὴ ἕνεκα Πόντες τε ὁ χῶρος ἐκλήθη καὶ ἀναγκαστὸν περιάγουσιν αὐτόσε τὸν Ἴστρον, ἐγὼ δηλώσω.

Ὁ Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ Τραϊανὸς, θυμοειδής τε ὢν καὶ δραστήριος, ὥσπερ ἀγανακτοῦντι ἐῴκει, ὅτι δὴ οὐκ ἀπέραντος αὐτῷ ἡ βασιλεία εἴη, ἀλλὰ ποταμῷ Ἴστρῳ ὁρίζεται. ζεῦξαι οὖν αὐτὸν γεφύρᾳ διὰ σπουδῆς ἔσχεν, ὡς διάβατός τε αὐτῷ καὶ οὐδαμῇ ἐμπύδιος εἴη ἐς τοὺς ἐπέκεινα βαρβάρους ἰόντι. ὅπως μὲν οὖν τὴν γέφυραν ἐπήξατο ταύτην, ἐμοὶ μὲν οὐκ ἂν ἐν σπουδῇ γένοιτο, Ἀπολλόδωρος δὲ ὁ Δαμασκηνὸς, ὃς καὶ παντὸς γεγονὼς ἀρχιτέκτων τοῦ ἔργου, φραζέτω. οὐ μέντοι τις τὸ λοιπὸν γέγο-
B νεν ὄνησις ἐνθένδε Ῥωμαίοις, ἀλλὰ καὶ τὴν γέφυραν ὅ τε Ἴστρος ἐπιχυθεὶς ὕστερον καὶ ὁ χρόνος ἐπιρρεύσας καθεῖλον. πεποίηται δὲ Τραϊανὸς τότε καὶ φρούρια δύο τοῦ ποταμοῦ ἐφ' ἑκάτερα, καὶ

ac praevalidum castellum fecit imperator noster. Post Novas, castella sunt Cantabazates, Smornes, Campses, Tanatas, Vernes ac Ducepratum: et in ripa ulteriori alia multa, quae a fundamento aedificavit. Sequitur quod vocant Caputbovis, Traiani Aug. opus: deinde vetus oppidum Zanes: quae omnia princeps noster firmissime circummunivit, et inexpugnabilia reddidit imperii propugnacula. Non procul a Zane castellum est, cui nomen Pontes. Scissus ibi fluvius exiguam partem ripae circumdat brachio; proprioque alveo redditus, sibi ipse miscetur. Id vero non sponte facit, sed humani arte ingenii coactus. Unde vero Pontium nomen locus acceperit, et Ister vi in alveum redigatur, nunc dicam.

Cum Traianus animo vir acri et impigro, indigne ferre videretur, quod non interminatum haberet imperium, sed Istro finitum, ponte fluvium iungere maturavit, ut libere transiret, quoties barbaros oppositae orae incolas peteret. Quo autem modo pontem illum construxerit, exponere non laboro: describat qui totius, operis architectus fuit Apollodorus Damascenus. Porro nihil postmodum Romanis id profuit: nam et Istri alluvie et temporis lapsu pons corruit. Tum quoque Traianus bina castella imposuit utrique fluminis

αὐτοῖν Θεοδώραν μὲν ἐπωνόμασαν τὸ ἐν τῇ ἀντιπέρας ἠπείρῳ, Πόντες δὲ τὸ ἐπὶ Δακίας ὁμωνύμως τῷ ἔργῳ ἐκλήθη. πόντην γὰρ τὴν γέφυραν Ῥωμαῖοι τῇ Λατίνων φωνῇ καλοῦσιν. ἀλλ' ἐπεὶ ἐνταῦθα γινομέναις ναυσὶν ἄπλους τὸ λοιπὸν ὁ ποταμὸς ἦν, τῶν τῆς γεφύρας αὐτόθι ἐρειπίων τε καὶ θεμελίων κειμένων, τούτου δὴ ἕνεκα τὸν ποταμὸν ἀναγκάζουσι μεταπορεύεσθαι τὸν αὐτοῦ δρόμον καὶ τὴν πορείαν ἀνακυκλεῖν αὖθις, ὅπως ἂν πλώϊμον καὶ τὸ ἐνθένδε αὐτὸν ἔχοιεν. ἄμφω μὲν οὖν καταπεπονηκότα τὰ φρούρια ταῦτα διά τε χρόνου μῆκος καὶ οὐχ ἥκιστα ἐνσκηψάντων ἐν- C ταῦθα βαρβάρων διεφθάρθαι ξυνέβη. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς Πόντην μὲν, ὅπερ ἐστὶ τοῦ ποταμοῦ ἐπὶ δεξιᾷ, νέᾳ τε καὶ ἀμάχῳ ἐπιεικῶς ἀνανεωσάμενος οἰκοδομίᾳ, τὴν ἀσφάλειαν Ἰλλυριοῖς ἀνεσώσατο. τοῦ δὲ αὐτοῦ ἐπὶ θάτερα ὄντος, ὅπερ Θεοδώραν καλοῦσιν, ἅτε ἀποκειμένου τοῖς ἐκείνῃ βαρβάροις, προσήκειν οἱ ἐπιμελεῖσθαι οὐδαμῶς ᾤετο· τὰ δὲ νῦν ἑστῶτα μετὰ τὴν Πόντην ὀχυρώματα ᾠκοδομήσατο καινουργήσας αὐτὸς, ἅπερ καλεῖται Μαρεβοῦργός τε καὶ Σουσίανα, Ἅρματά τε καὶ Τιμένα, καὶ Θεοδω- H 40 ρούπολίς τε καὶ Στιλιβούργου καὶ Ἁλικανιβούργου. D

Ἦν δέ τι πολίχνιον ἐγγὺς κείμενον, Ἀκυὲς ὄνομα, οὗπερ ὀλίγα ἄττα σαθρὰ γεγονότα ὁ βασιλεὺς ἐπηνώρθωσε. καὶ μετ' ἐκεῖνο Βουργονόβορε καὶ Λακκοβοῦργο, καὶ τὸ Δορτικὸν ἐπικαλούμενον φρούριον, ὅπερ τῷ χρόνῳ ἐξίτηλον γεγενημένον, ἐς ὀχύρωμα νῦν ἐχυρώτατον κατεστήσατο. καὶ πύργον ἕνα, Ἰουδαῖος καλούμενον, φρούριον διεσκευάσατο κεκαλλιστευμένον καλεῖσθαί τε καὶ εἶναι. καὶ τὸ δὴ Βουργουάλτου ὠνομασμένον, ἔρημόν τε V 449

17. Ἅρματα] ἅρμα Tolos.

ripae: atque horum quidem alterum, quod in adversa est continente, Theodoram, alterum vero situm in Dacia, eodem quo opus vocabulo, utique Latino, Pontem appellarunt. At quoniam pontis ruderibus et fundamentis sic fluvius impeditur, ut ibi sit innavigabilis, propterea mutare cursum adigitur, subindeque alveum repetit, quo navigia perferat. Utroque castello vetustate et barbarorum impressionibus everso, Pontem a dextra amni appositum nova firmissimaque refecit fabrica Iustinianus Aug. et hac tutos parte Illyrios praestitit. Quod autem est e regione ac Theodora dicitur, nulla id cura dignatus est, utpote barbaris illius orae expositum. Hae vero novae sunt post Pontem munitiones ab ipso excitatae: Mareburgus, Susiana, Armata, Timena, Theodoropolis, Stiliburgus, et Halicaniburgus.

Vicinum est oppidum, Ad aquas dictum, cuius modicam partem collapsam erexit imperator. Postea Burgonovore, Laccoburgus, ac Dorticum castellum, quod aevo deletum instauravit, arcemque munitissimam fecit. Turrim unam, cui nomen Iudaeus, ea specie formaque auxit, ut dicatur ac vere sit castellum egregium. Ad haec Burgum altum, desertum antea ac

καὶ παντάπασιν ἀοίκητον τὰ πρότερα ὄν, ἀλλὰ καὶ χῶρον ἕτερον περιβόλῳ ἐτειχίσατο νέῳ, ὅνπερ ἐπικαλοῦσι Γόμβες. καὶ τὸ Κρίσπας ἔρυμα καταπεπονηκὸς τῷ μήκει τοῦ χρόνου, ἔτι μέντοι καὶ Λογγινάνα καὶ Ποντεσέριον ἐλείματο, ἔργον διαφερόντως ἐξαίσιον. ἐν δὲ Βονωνίᾳ τε καὶ Νωβῷ προμαχεῶνας διερρυηκότας ἀνενεώσατο. καὶ Ῥατιαρίας πόλεως ὅσα καταπεπτώκει, ὀρθὰ ἐστήσατο. καὶ πολλὰ δὲ ἄλλα κατὰ τὸ χρείᾳ ξυνοῦσαν ἢ βραχέα
P 82 κομιδῇ ὄντα ἐπὶ μέγα ἐξῆρεν, ἢ συνέστειλε τὸ περιττὸν ἀφελόμενος, ὅπως δὴ μὴ τοῖς πολεμίοις ἢ τῷ ὑπεράγαν βραχεῖ ἢ τῷ ἀμέτρῳ εὐέφοδα εἴη, ὥσπερ ἀμέλει Μωκατίανα μὲν πύργον ἕνα κατὰ μόνας τὰ πρότερα ὄντα φρούριον ταῦν τελεώτερον κατεστήσατο. τὸ δέ γε Ἄλμοῦ, χώραν περιβεβλημένον πολλὴν, ἐς ὀλίγον ξυναγαγὼν σὺν τῷ ἀσφαλεῖ ἄμαχον εἶναι τοῖς πολεμίοις εἰργάσατο. καὶ πολλαχῇ δὲ πύργον ἕνα κατὰ μόνας ἑστῶτα εὑρὼν καὶ διὰ τοῦτο εὐκαταφρόνητον τοῖς ἐπιοῦσιν ὄντα φρούριον ἐχυρώτατον κατεστήσατο. ὃ δὴ περί τε Τρίκεσαν καὶ Πούτεδιν
B πεποίηκε. καὶ μὴν καὶ ὀχυρώματα τοῦ ἐν Κεβρῳ τὰ καταπεπονηκότα θαυμασίως ὡς ἐπηνώρθωσε· φρούριόν τε οὐ πρότερον ὂν ἐν Βιγραναῇ δεδημιούργηκε, καὶ αὐτοῦ ἄγχιστα ἕτερον ἐν χωρίῳ, ἐφ᾽ οὗ δὴ πύργος εἷς τὰ πρότερα ὢν εἱστήκει μόνος, ὄνομα Ὄνος. ἐλέλειπτο δὲ μόνα πόλεως ἐδάφη οὐ πολλῷ ἄποθεν. Αὐγοῦστε ὠνομάζετο ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἡ πόλις. νῦν δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ὄνομα ἔχουσα, νέα δὲ καὶ ἀκραιφνὴς ὅλη πρὸς Ἰουστινιανοῦ βασιλέως γεγενημένη, ὁμίλῳ οἰκητόρων ἐπιεικῶς πλήθει. ἀλλὰ καὶ τὰ πεπονθότα τοῦ ἐν Ἀεδάβῃ ἐρύματος ἐπηνώρθωσε, καὶ Βα-

6. Ῥατιαρίας] ῥαστιαρίας Tolos.

penitus vacuum, item oppidum Gombes novis moenibus cinxit. Arcem Crispas longa die labefactatam, necnon Longinianam et Ponteserium aedificavit, opus excellentissimum. Collapsas Bononiae et Novi pinnas restituit. Urbis Ratiariae ruinas omnes reparavit. Alia multa vel minora ampliavit, vel maiora contraxit, prout usus poscebat, ne vel parvitas vel laxitas nimia facilem daret hostibus aditum. Ita certe ex Mocatiana, turri antea singulari, castellum fecit, hodie absolutissimum. Rursus Almum, cuius erat spatiosior ambitus, in angustum adduxit citra periculum, ut ab hostibus expugnari iam nequeat. Multis in locis turrim nactus unicam ac vel ob id ridendam oppugnatoribus, castellum posuit munitissimum, pŕta ad Tricesam Putedinque. Munitiones Cebri ruinosas mirifice restauravit. Novum in Bigranaë castellum condidit, itemque alterum in loco, una admodum insesso turri, cui nomen Onos. Haud procul sola urbis vestigia restabant. Ea prisco Augustae vocabulo etiamnum retento, tota iam nova ac recens Iustiniani Aug. beneficio, abundat incolis. Ruinas quoque instauravit arcis Aëdabensis. Urbem Va-

ριάνα πόλιν ἐκ παλαιοῦ κειμένην ἀνέστησεν. ἔτι μέντοι καὶ Βα- C
λεριάναν, ἔρυμα πρότερον οὐδὲν ἔχουσαν, ἐτειχίσατο.

Πρὸς ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ χωρίων οὐ παρὰ τοῦ ποταμοῦ κει-
μένων τὴν ὄχθην, ἀλλὰ κατὰ πολὺ ἄποθεν ὄντων ἐπεμελήσατο,
πεσουμένων ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον, τειχίσμασί τε αὐτὰ περιβέβληκεν
ἀμάχους τισί. Καστραμαρτίς τε καὶ Ζητνουκόρτου καὶ Ἴσκὸς τὰ
χωρία ἐπικαλεῖται ταῦτα. παρὰ δὲ τοῦ ποταμοῦ τὴν ὄχθην φρού-
ριον παλαιὸν, Οὔννων ὄνομα, ἐπιμελείας ἠξίωσε τά τε ἄλλα καὶ
ἀμφὶ τῷ περιβόλῳ πολλῆς. ἔστι δέ τις χῶρος οὐ πολλῷ ἄποθεν
τούτου δὴ τοῦ Οὔννων φρουρίου, ἔνθα δὴ ὀχυρώματα δύο Ἴστρου D
ποταμοῦ ἐφ' ἑκάτερα ἦν, ἐν μὲν Ἰλλυριοῖς Παλατίολον ὄνομα,
ἐπὶ θάτερα δὲ Σικίβιδα. ταῦτα καθῃρημένα τῷ χρόνῳ ἀνανεω-
σάμενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς τῶν ταύτῃ βαρβάρων ἐπιδρομὰς
ἀνεχαίτισεν, ἐπέκεινά τε φρούριον ᾠκοδομήσατο παλαιὸν Ἔρυμα,
ὅπερ Οὖτος ὠνόμασται. ἐν ὑστάτῳ δὲ τῶν Ἰλλυρικῶν ὁρίων
φρούριον ἀνῳκοδομήσατο, Λαπιδαρίας ὄνομα, καὶ πύργον ἕνα
ἑστῶτα μόνον, Λουκερναριαβούργου καλούμενον, ἐς φρούριον
ἀξιοθέατον μετεστήσατο. ταῦτα μὲν Ἰουστινιανὸς βάσιλεὺς ἐν
Ἰλλυριοῖς διαπέπρακται. οὐ μόναις δὲ ταῖς οἰκοδομίαις τὴν χώ-
ραν ἐτειχίσατο ταύτην, ἀλλὰ καὶ στρατιωτῶν φρουρὰς ἐν τοῖς
ὀχυρώμασι πᾶσιν ἀξιολογωτάτας καταστησάμενος τὰς τῶν βαρ-
βάρων ἐπιβουλὰς ἀπεκρούσατο.

ζ'. Τὰ μὲν οὖν Ἰλλυριῶν ὀχυρώματα παρὰ ποταμὸν Ἴστρον P 83
ταύτῃ πη ἔχει. ἐπὶ Θρᾴκης δὲ νῦν ἰτέον ἡμῖν τὰ ἐρύματα, ὅσα
δὴ παρὰ τὴν ἐκείνῃ ἀκτὴν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ εἴργασται. οὐ

rianam excitavit iampridem dirutam; et Valerianae, quae nuda erat et immunita, muros circumdedit.

Insuper ad oppida, non apposita fluminii, sed longe remota, quae ruinam iamdiu minabantur, intento animo, ea moenibus validissimis incinxit: videlicet Castramartis, Zetnocortum et Iscum. Ad oram fluvii, Hunnorum, ut vocant, castro veteri cum alia providit, tum muros accuravit. Non procul ab hoc Hunnorum castro, geminis hinc inde praesidiis munitus Ister fuerat. Ac Palatiolum quidem appellarunt, quod erat in Illyrico; oppositum vero Sicibidam. Haec aevo pessundata imp. Iustinianus renovavit: quo facto incursus repressit barbarorum illius tractus. Exin castellum fecit ex veteri monumento, cui nomen Utes. In extremo Illyrici limite castellum Lapidarias restituit, solique turri, quam Lucernariaburgum appellabant, praeclari castelli amplitudinem dedit. Haec sunt Iustiniani Aug. opera in Illyrico: quod non aedificiis solum munivit, sed optima etiam praesidia militaria in omnibus munitionibus collocavit, itaque barbarorum vim repulit.

7. Hactenus de Illyrici munitionibus ad flumen Istrum: nunc ad illas veniendum, quibus ipsius eram in Thracia Iustinianus Aug. praetexuit.

γάρ μοι ἀπὸ τρόπου ἔδοξεν εἶναι ἅπασαν πρότερον περιηγησαμένῳ
τὴν ταύτῃ ἠιόνα οὕτω δὴ ἐπελθεῖν καὶ τὰ κατὰ τὴν μεσόγειον
αὐτῷ πεπραγμένα. πρῶτον μὲν οὖν ἐπὶ Μυσοὺς ἐνθένδε ἴωμεν,
οὕσπερ ἀγχεμάχους οἱ ποιηταὶ καλοῦσιν· ἐπεὶ καὶ χώραν τὴν Ἰλ-
λυριοῖς ὅμορον ἔχουσι. μετὰ τὸν χῶρον οὖν, ὅνπερ Λουκερνα-
ριαβοῦργον καλοῦσι, Σεκούρισκα τὸ φρούριον ᾠκοδομήσατο Ἰου-
V 450 στινιανὸς βασιλεὺς, καινουργήσας αὐτός. ἐπέκεινά τε τὰ πεπο-
B νηκότα ἐν Κυντοδήμου ἀνενεώσατο. καὶ μετὰ τοῦτο πόλιν ἐδεί-
ματο οὐ πρότερον οὖσαν, ἥνπερ ὁμωνύμως τῇ βασιλίδι Θεοδωρό-
λιν ἐπωνόμασεν. ἔτι μέντοι φρουρίων τοῦ τε Ἰατρῶν καλουμένου
καὶ Τιγᾶς τὰ πεπονθότα νέᾳ τινὶ διεσώσατο οἰκοδομίᾳ, καὶ τοῖς
Μαξεντίου πύργον ἐντέθεικεν, ἐπεὶ αὐτοῦ προσδεῖν ᾤετο. καὶ
τὸ Κυντῶν ἐδείματο φρούριον οὐ πρότερον ὄν. μεθ' ὃ δὴ τὸ
Τραμακαρίσκας ὀχύρωμά ἐστιν· οὗπερ καταντικρὺ ἐν τῇ ἀντι-
πέρας ἠπείρῳ Κωνσταντῖνός ποτε Ῥωμαίων βασιλεὺς φρούριον
οὐκ ἀπημελημένως ᾠκοδομήσατο, Δάφνην ὄνομα, οὐκ ἀξύμφορον
νενομικὼς εἶναι φυλάσσεσθαι ταύτῃ τὸν ποταμὸν ἑκατέρωθεν.
C ὃ δὴ προϊόντος τοῦ χρόνου βάρβαροι μὲν ἀφανίζουσι τὸ παράπαν,
Ἰουστινιανὸς δὲ ἀνῳκοδομήσατο βασιλεὺς ἐκ θεμελίων ἀρξάμενος.
μετὰ δὲ Τρασμαρικᾶν ἔρυμά τε τὸ Ἀλτηνῶν, καὶ ὅπερ καλοῦσι
Κανδιδιανὰ, καθῃρημένα πρὸς αὐτῶν πολεμίων πολλῷ πρότερον,
ἐπιμελείας ἠξίωσε κατὰ λόγον τῆς χρείας. ἔστι δὲ τρία ἑξῆς ὀχυ-
ρώματα παρὰ τὴν τοῦ Ἴστρου ἠιόνα, Σαλτουπύργος τε καὶ Δο-
ροστόλος καὶ Συκιδάβα. ὧν δὴ ἑκάστου τὰ πεπονθότα οὐκ ἀπη-
μελημένως ὁ βασιλεὺς ἐπηνώρθωσε. καὶ Κυήσορις δὲ, ὅπερ

4. ποιηταὶ] Homerus.

Etenim consentaneum iudico oram prius illam percurrere, itaque demum ad mediterranea aedificia progredi. Ac primum inde ad Mysos, quos poetae *cominus-pugnantes* vocant, eamus; quandoquidem Illyrici fines contingunt. Post Lucernariaburgum, novum castellum Securiscam imp. Iustinianus extruxit: deinde Cyntodemi ruinas restituit. Ultra hoc novam urbem condidit, et Augustae nomine Theodoropolin nuncupavit. Castella etiam Tigas et Iatron, quibus erant partibus mutila, recenti fabrica refecit. Castra Maxentii turrim addidit, quam necessariam iudicabat, et Cynton, castellum novum aedificavit. Sequitur arx Tramacarisca, cui in opposita continente respondet Daphne, castellum olim a Constantino Aug. haud perfunctorie conditum; cum e re esse existimaret, ut ibi utraque fluminis ripa praesidio teneretur. Progrediente tempore, barbari id funditus delevere: Iustinianus Aug. reaedificavit a fundamento. Post Trasmaricam, arcibus Altenae et Candidianae, ab hoste dudum excisis, prout opus erat, prospexit. Istri ripam tres arces ordine obtinent, Saltopyrgus, Dorostolus, et Sycidaba: singularum ruinas imperator non levi opera instauravit. Similem suscepit curam Quesoris,

κεῖται τῆς ἀκτῆς ἔκτοσθεν, ἐπιμέλειαν τὴν ὁμοίαν πεποιηται. καὶ Πάλματις ἐν στενῷ κείμενον μεῖζόν τε κατεστήσατο καὶ διαφερόντως εὐρύτερον, καίπερ οὐ παρὰ τὴν ἀκτὴν τοῦ ποταμοῦ ὄν. οὗ δὴ ἄγχιστα καὶ φρούριον Ἄδινα καινουργήσας ἐδείματο, ἐπεὶ D
5 διηνεκὲς διαλανθάνοντες Σκλαβηνοὶ βάρβαροι ἐνταῦθα καὶ ἐνεδρεύοντες κεκρυμμένως ἀεὶ τοὺς τῇδε ἰόντας ἄβατα ἐποίουν τὰ ἐκείνῃ χωρία. καὶ φρούριον δὲ τὸ Τιλικίων ᾠκοδομήσατο, καὶ αὐτοῦ ἐν ἀριστερᾷ κείμενον ἔρυμα.

Οὕτω μὲν καὶ Μυσοῖς τὰ ὀχυρώματα ἐπί τε τῆς ἀκτῆς τοῦ H 41
10 ποταμοῦ Ἴστρου ἔσχε καὶ ταύτης πλησίον. ἐπὶ Σκύθας δὲ τὸ λοιπὸν βαδιοῦμαι· ἔνθα δὴ φρούριον πρῶτον Κυρίλλου ἁγίου ἐπώνυμόν ἐστιν, οὗπερ τὰ πεπονηκότα τῷ χρόνῳ ἀνῳκοδομήσατο οὐκ ἀπημελημένως Ἰουστινιανὸς βασιλεύς. ἐπέκεινά τε αὐτοῦ ἦν P 84
μὲν ἐκ παλαιοῦ ὀχύρωμα, Οὐλμιτῶν ὄνομα, βαρβάρων δὲ Σκλα-
15 βηνῶν ἐπὶ χρόνου μῆκος ἐκείνῃ τὰς ἐνέδρας πεποιηκότων, διατριβήν τε αὐτόθι ἐπὶ μακρότατον ἐσχηκότων, ἔρημόν τε παντάπασι γέγονε, καὶ οὐδὲν αὐτοῦ ὅτι μὴ τὸ ὄνομα, ἐλέλειπτο ἔτι. ὅλον τοίνυν ἐκ θεμελίων δειμάμενος, ἐλεύθερα τῆς τῶν Σκλαβηνῶν ἐπιθέσεώς τε καὶ ἐπιβουλῆς κατεστήσατο εἶναι τὰ ἐκείνῃ χωρία.
20 ἔστι δέ που μετὰ τοῦτο Ἴβιδὰ πόλις, ἧς δὴ τοῦ περιβόλου πολλὰ ἐπεπόνθει, ἅπερ ἀνανεωσάμενος ὠδεμιᾷ μελλήσει ὀχυρωτάτην διεπράξατο εἶναι. φρούριόν τε δεδημιούργηκε νέον αὐτὸς μετ' αὐτὴν, ὅπερ Αἴγιστον ὀνομάζουσι. καὶ ἄλλο δὲ φρούριον Σκυθίας ἐν ὑστάτῳ κεῖται, Ἄλμυρις ὄνομα, οὗ δὴ τὰ πολλὰ σαθρὰ B
25 γεγονότα διαφανῶς ἀνοικοδομησάμενος διεσώσατο. ὅσα δὲ καὶ ἄλλα ὀχυρώματα ἐν τῇ τῆς Εὐρώπης μοίρᾳ εἰπεῖν ἄξιον.

extra ripam positi. In arcto situm castellum Palmatis auxit plurimum laxavitque: quamquam hoc ab ora fluminis distat. Huic etiam proximum de novo statuit castellum Adina; propterea quod Sclaveni barbari ibi delitescere et ex insidiis in viatores grassari soliti, ne iter illac fieret impediebant. Castellum quoque Tilicion, et a sinistro eius latere propugnaculum struxit.

Sic in Mysia Istri ripa cum vicinia munita est: nunc ad Scythas procedam. Hic primum sese offert castellum, nomine S. Cyrilli insigne: in quo quidquid tempori succubuerat, id Iustinianus Aug. accurate renovavit. Post, arx vetus erat, Ulmiton dicta; quae quoniam Sclavenis barbaris grassatoribus diu sedem praebuerat, vacabat penitus, nec iam nisi nomen servabat. Tota a fundamentis reaedificata, oram illam ab incursibus et insidiis Sclavenorum liberam reddidit. Succedit urbs Ibida, quae magnam murorum partem amiserat: his sine ulla cunctatione reparatis, locum praeclare muniit: ultra quem castellum novum (Aegisto nomen est) condidit. Almyrin, itidem castellum in extrema Scythia situm, cuius pars non exigua pessum iverat, renovata fabrica conservavit. Nec silentio praetermittenda sunt caetera loca, quae in hac parte Europae munita sunt.

C η'. Ὅσα μὲν δὴ ἔν τε Δαρδάνοις καὶ Ἠπειρώταις καὶ Μακεδόσι καὶ τοῖς ἄλλοις Ἰλλυριῶν ἔθνεσιν, ἔτι μέντοι καὶ ὅσα ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἀμφὶ ποταμὸν Ἴστρον οἰκοδομήματα Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ εἴργασται, ἤδη μοι ἔμπροσθεν δεδιήγηται. ἐπὶ τὴν Θρᾴκην δὲ τὸ λοιπὸν ἴωμεν, ἀρίστην πηγνύμενοί τινα τοῦ λόγου κρηπῖδα τὰ ἐπὶ Βυζαντίου χωρία, ἐπεὶ καὶ τῆς Θρᾴκης ἡ πόλις οὐ τῷ κράτει μόνον, ἀλλὰ καὶ χωρίων προέστηκε φύσει, τῇ μὲν Εὐρώπῃ ὥσπερ τις ἀκρόπολις ἐπιβαίνουσα, φυλαττομένη δὲ τῆς διοριζούσης αὐτὴν ἀπὸ τῆς Ἀσίας θαλάσσης τὸ πέρας. ἤδη μὲν οὖν τάς τε ἄλλας ἁπάσας τῆς πόλεως πτίσεις, καὶ ὅσα δὴ ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς ἐντός τε καὶ ἐκτὸς τοῦ Κωνσταντινουπόλεως περιβόλου δεδημιούργηκεν, ἐν τοῖς ἔμπροσθεν δεδήλωκα λόγοις. τὰ D δὲ δὴ ἐνθένδε ἐρῶν ἔρχομαι.

V 451 Φρούριόν ἐστιν ἐν τῷ προαστείῳ τῆς πόλεως, ὅπερ Στρογγύλον ὁμωνύμως τῇ τοῦ ῥήματος συνθέσει καλοῦσιν. ἐντεῦθεν ἡ ἐς τὸ Ῥήγιον ὁδὸς ἄγουσα, ἐκ τοῦ ἐπικλεῖστον ἀνώμαλος οὖσα, ὄμβρων, ἂν οὕτω τύχοι, ἐπιπεσόντων, τελματώδης τε καὶ δυσπάριτος τοῖς τῇδε ἰοῦσιν ἐγίνετο. νῦν δὲ λίθοις αὐτὴν καταστρώσας ἀμαξιαίοις ὁ βασιλεὺς οὗτος εὐπετῆ τε κατεστήσατο καὶ ἄπονον ὅλως. μῆκος μὲν τῇ ὁδῷ τῇδε ἄχρι ἐς Ῥήγιον· εὑρύνεται δὲ τοσοῦτον, ἐς ὅσον ἁμάξας οὐ στενοχωρεῖν δύο ἀπεναντίας ἀλλήλαις ἰούσας. τραχεῖς οἱ λίθοι διαφερόντως· εἰκάσαις ἂν αὐτοὺς μυλίας εἶναι. εὐμεγέθεις τέ εἰσι μάλιστα. ὥστε δὴ ἕκα- P 85 στος γῆν μὲν ἐπικαλύπτει πολλήν, ἐς ὕψος δὲ οὐ πολὺ ἀνέχει. ἐς δὲ τό τε ὁμαλὲς καὶ τὸ λεῖον ἐπιεικῶς ἐξειργασμένοι, οὐκ ἐνῆφθαι

8. Iustiniani Aug. aedificia hactenus recensui, quae sunt apud Dardanos, Epirotas, Macedones, caeterasque gentes Illyrici, item in Graecia et ad fluvium Istrum. Iam progrediamur in Thraciam, atque optimum orationis fundamentum ponamus Byzantii: quando haec urbs non solum potentia, sed natura etiam loci Thraciam antecellit, Europae imminens arcis instar, servansque terminum maris, quo ab Asia pars ista orbis dividitur. Quoniam vero quidquid ille Constantinopoli cum sacris tum aliis in locis intra extraque muros aedificavit, superioribus libris retuli, ad consequentia modo pergam.

Castellum est suburbanum, quod consentaneo figurae suae vocabulo Strongylon dicitur. Via, quae hinc Rhegium ducit, cum inaequalis ubique fere esset ac salebrosa, si quando largius pluoret, crebris lacunis viatores impediebat. Iam saxis plaustralibus iliam stravit imp. noster, itaque facilem reddidit ac plane expedivit. Eius longitudo ad Rhegium usque pertinet: tanta est latitudo, quanta sufficit ut duo plaustra ex adverso acta non comprimantur. Sunt lapides in primis duri: molares esse dicerus. Mole praestant: quo fit ut quisque et magnum terrae spatium tegat, et extet altissime.

τῇ συνθέσει, οὐδέ πη ἐς τὸ ἀκριβὲς μεμυκέναι, ἀλλὰ συμπεφυκέναι δοκοῦσιν ἀλλήλοις. ταῦτα μὲν οὖν τοιαῦτά ἐστι.

Λίμνην δέ τινα εἶναι ἄγχιστα τοῦ Ῥηγίου καλουμένου ξυμβαίνει, ἐς ἣν τὰς ἐκβολὰς ἔχουσι ποταμοὶ ἐκ χωρίων τῶν ὕπερθεν τῇδε φερόμενοι. διακέχυται δὲ ἡ λίμνη αὕτη μέχρι ἐς θάλασσαν· ὥστε μία τις ἀμφοτέραιν ἀκτὴ ἐν στενῷ μάλιστα τυγχάνει οὖσα. ταύτην δὲ ἄμφω ἐπικλύζουσι τὴν ἀκτὴν ἀντικυματοῦσαι καὶ ἀλλήλοις ἀντιμυκώμεναι. ἀεί τε ἀλλήλαις εὐθὺ ἴενται τὴν ἠιόνα ἐπικοινούμεναι. ἐπειδὰν δὲ ὡς πλησιαίτατα ἵκωνται, ἀναχαιτίζουσι τὴν ἐπιρροὴν, ἐφ' ἑαυτὰς ἐπιστρέφουσαι, ὥσπερ ἐνταῦθα τὰ ὅρια σφίσι πηξάμεναι. ἔστι δὲ καὶ ἀλλήλαις οὗ ἀναμίγνυνται, ποροθμόν τινα μεταξὺ ἔχουσαι, ἄδηλον ὃν ὁποτέρα ποτὲ αὐτῶν τὸ τοῦ ποροθμοῦ ὕδωρ διακεκλήρωται. οὔτε γὰρ ἡ τῆς θαλάσσης ἐπιρροὴ ἐς τὴν λίμνην ἀεὶ φέρεται οὔτε διηνεκὲς ἐς τὴν θάλασσαν τὴν λίμνην ἐκβάλλει, ἀλλ' ὄμβρων μὲν ἐπιγενομένων πολλῶν, ἐπιπνεύσαντός τε ἀνέμου νότου, ἐκ τῆς λίμνης ὁ ποροθμὸς προϊὼν φαίνεται. ἢν δὲ ἀπὸ βορρᾶ τὸ πνεῦμα ἴοι, ἡ θάλασσα τὴν λίμνην ἐπικλύζειν δοκεῖ. ἐν τούτῳ μέντοι ἡ θάλασσα τῷ χώρῳ ἐς βράχος κατατείνει παμμέγεθες, ὀλίγης τινὸς ἀπολειλειμμένης μεταξὺ χώρας, ἥπερ διήκει ἐς ἄβυσσον. ἐς τοσόνδε τυγχάνει οὖσα, ὥστε δὴ καὶ Μύρμηξ ὠνόμασται. οὗτος δὲ ὁ ποροθμὸς, ὅ τε τὴν θάλασσαν καὶ τὴν λίμνην ζευγνύων, ᾗπέρ μοι εἴρηται, πάλαι μὲν γεφύρᾳ ξυλίνῃ διάβατος ἦν ἐπικινδύνῳ μάλιστα τοῖς τῇδε ἰοῦσιν, ἐπεὶ τοῖς ξύλοις, ἂν οὕτω τύχοι, διαφθείροντο· νῦν δὲ αὐτὴν Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς λίθοις λογάδην ἐμβεβλημένοις ἐς ἀψῖδας

Tam apte complanati laevigatique sunt, ut non commissi inter se neque accurate compacti, sed in unum coaliti videantur. Sed haec hactenus.

Stagnum est Rhegio proximum. Hoc amnes ex locis altioribus decurrentes accipit, et ad mare usque diffunditur; ita ut commune habeat cum eo littus, idque angustissimum: quod ambo inundant, adversis fluctibus mutuo cum fremitu concurrentia. Semper enim contrarie proceduat, communi littore: ut proxime accesserunt, cursum retorquent seque referunt, quasi illic sibi terminos fixerint. Ubi miscentur, fretum quoddam est interiectum, cuius aquam utrum ipsorum sibi vindicet, parum constat. Nam nec mare semper stagno infunditur, nec stagnum semper in mare influit: sed post largos imbres, flante austro, e stagno fretum manifeste progreditur: rursus spirante borea, exundare videtur mare in stagnum. Eo loci in brevia longe excurrit mare, spatio intercedente arctissimo, quod ad profundum aequor porrigitur, tamque angustum est, ut Myrmex appelletur. Fretum illud, quo mare, ut dixi, cum stagno copulatur, transitum habebat olim ponte coniunctum ligneo, non sine gravi periculo transeuntium: qui, si fors ita ferret, cum lignis mersi

μετεωρίσας μέγα τι χρῆμα, τὴν ἐκείνῃ διάβασιν ἀκινδυνον κατεστήσατο.

Τοῦ δὲ Ῥηγίου ἐπέκεινα πόλις ἐστί που Ἀθύρας ὄνομα, ἥσπερ τοὺς οἰκήτορας δίψῃ δεινοτάτῃ ἐχομένους εὑρὼν τὴν ἀπορίαν διέλυσε σφίσιν, ἔλυτρον ἐνταῦθα δειμάμενος, θησαυρίζων μὲν ἐπικαιριώτατα τὴν τῶν ὑδάτων οὐκ ἀναγκαίαν περιουσίαν, πρυτανεύων δὲ αὐτὴν ἐν ἐπιτηδείῳ τοῖς τῇδε ἀνθρώποις. ἀνω-
D κοδομήσατο δὲ καὶ τὰ πεπονθότα τοῦ περιβόλου.

Ἔστι δὲ μετὰ τὴν Ἀθύραν τις χῶρος, ὅνπερ Ἐπισκοπεῖα καλοῦσιν οἱ ἐπιχώριοι. ὃν δὴ κατανενοηκὼς Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ταῖς τῶν πολεμίων ἐπιδρομαῖς ὑποκείμενόν, ἐπιπλεῖστον δὲ, ὡς οὐδαμῇ ὀχυρώματος ὄντος, ἀφύλακτα παντάπασιν ὄντα τὰ ἐκείνῃ χωρία, φρούριον ἐνταῦθα ἐδείματο· οὗ δὴ τοὺς πύργους
H 42 πεποίηται οὐχ ἧπερ εἰώθει, ἀλλὰ τρόπῳ τοιῷδε. προὔχει τις ἐκ τοῦ περιβόλου οἰκοδομία, στενωτάτη μὲν κατ' ἀρχὰς οὖσα, τελευτῶσα δὲ ἐς εὖρος μέγα· ἐφ' οὗ δὴ ἕκαστος ἐξείργασται πύργος. ταύτῃ τε τοῖς πολεμίοις ἄγχιστά πη τοῦ τείχους ἰέναι ἀμήχανά ἐστιν, ἐπεὶ τῶν πύργων κατὰ μέσον γενόμενοι ἐν ἀμφιβόλῳ
P 86 κατὰ κορυφὴν πρὸς τῶν ἐκείνῃ φρουρῶν ῥᾷστα βαλλόμενοι διαφθείρονται. τάς τε πύλας ἐνταῦθα οὐ κατὰ τὰ ξυνειθισμένα τῶν πύργων μεταξὺ ἔθεντο, ἀλλ' ἐκ πλαγίας κατὰ τὸ ἐν στενῷ προὔχον τοῦ τείχους, οὐχ ὁρωμένας τοῖς πολεμίοις, ἀλλ' ὄπισθεν διαλανθανούσας. ἐνταῦθα Θεόδωρος βασιλεῖ τὴν ὑπουργίαν παρέσχετο, Σιλεντιάριος τὴν ἀρχὴν, συνετὸς μάλιστα. τοῦτο μὲν οὖν τὸ

3. Ἀθύρας] ἐθύρας Tolos.

interibant. At nunc Iustinianus Aug. ponte in altissimos arcus educto concinna lapidum selectorum structura, tutum illac transitum dedit.

Ultra Rhegium urbs est Athyra: cuius incolas siti gravissima, qua urgeri ipsos compererat, levavit, extructis ibi cisternis, in quibus aquae maior copia quam postularet necessitas asservaretur et opportune civibus praeberetur. Murorum etiam ruinas instauravit.

Post Athyram locus est, quem Episcopia vocant indigenae. Hunc imp. Iustinianus hostium incursionibus expositum animadvertens, tractumque illum nusquam munitum ac prorsus indefensum patere, castellum ibi condidit, cuius turres hoc modo, non solito, extructae sunt. Ex muro fabrica prominet, angustissima illa quidem initio, sed in amplam desinens latitudinem: eiusmodi proiecturae unaquaeque est turris imposita. Quo fit ut hostes propius ad muros accedere nequeant: quippe inter turres hinc inde defensorum telis facillime ex edito confixi cadunt. Nec portae consuetum locum obtinent inter turres: sed oblique sunt positae ad angustas illas eminentias muri, aversaeque ab hostium oculis pone latent. In his imperatori navavit operam Theodorus Silentiarius, singulari vir intelligentia. Ita quidem locus ille est

ἔρυμα τῇδε πεποίηται. ἐπὶ τείχη δὲ τὰ μακρὰ ἐνθένδε ἰόντας ὀλίγα ὑπειπεῖν ἄξιον.

θ'. Ἡ θάλασσα ἐξ ὠκεανοῦ καὶ Ἰσπανίας γῆν τὴν Εὐρω- B
παίαν ἀριστερᾷ ποιουμένη μέχρι μὲν ἐς Θράκην κατὰ ταῦτα χωρεῖ V 452
πρὸς ἀνίσχοντά που τὸν ἥλιον, ἔνθεν δὲ σχιζομένη πὴ μὲν ἐπὶ τὴν ἑῴαν στέλλεται μοῖραν, πὴ δὲ κατὰ βραχὺ ἐγκαρσία γεγενημένη τὸν Εὔξεινον καλούμενον ἀποτελεῖ πόντον. ἐς Βυζάντιον δὲ ἀφικομένη ὥσπερ ἐπὶ νύσσης τινὸς καμπὴν ποιεῖται ἀμφὶ τὰ πρὸς ἕω τῆς πόλεως, πλαγία τε πολλῷ μᾶλλον ἔτι γινομένη ἐν πορθμῷ ἴεται, ἰσθμὸν τῆς Θράκης τά τε πρόσω καὶ ὀπίσω, ὡς τὸ εἰκὸς, ἐργαζομένη. οὐχ ὅτι ἐς ἐκροὰς ἐνταῦθα ἡ θάλασσα C
μερίζεται δύο, ἧπερ ἐν τοῖς ἄλλοις ἰσθμοῖς εἴωθεν, ἀλλὰ περιστρεφομένη τε θαυμασίως ὡς καὶ περιβαλλομένη ἑκατέρωθεν Θράκην τε τὴν ἄλλην καὶ διαφερόντως τὰ ἐπὶ Βυζαντίου προάστεια πάντα. οἰκοδομοῦνται δὲ καὶ περιστέλλουσιν οἱ ταύτῃ ἄνθρωποι τὰ προάστεια οὐχ ὅσον ἐς χρείαν, ἀλλ' ἐς ὕβριν τε καὶ τρυφὴν ὄρον οὐκ ἔχουσαν, καὶ ὅσα ἄλλα πλούτου ἐξουσία ἐς τοὺς ἀνθρώπους ἰοῦσα ποιεῖ. ἔπιπλά τε κατατίθενται ἐνταῦθα πολλὰ καὶ διαπονήματα ἐν αὐτοῖς ἐνδελεχέστατα ἔχουσιν· ἐπειδὰν οὖν καταθεῖν τινας τῶν πολεμίων γῆν τὴν Ῥωμαίων ἐξαπιναίως ξυνενεχθείη, οὐδὲν ὁμοίως τοῖς ἄλλοις χωρίοις πρόστριβεσθαι τὴν ζημίαν ἐνταῦθα ξυμβαίνει, ἀλλὰ κακοῖς ἄγαν τοῖς ἀνηκέστοις βα- D
ρύνεσθαι τὰ ἐκείνῃ χωρία. ὃ δὴ ἀναστέλλειν Ἀναστάσιος βασιλεὺς διὰ σπουδῆς ἔχων ἐν χώροις οὐχ ἧσσον ἢ τεσσαράκοντα σημείοις τοῦ Βυζαντίου διέχουσι μακρὰ οἰκοδομησάμενος τείχη,

communitus: hinc vero prinsquam accedamus ad muros longos, pauca praefari convenit.

9. Mare ab oceano Hispaniaque sese insinuans, Europam seponit ad laevam, et orientem aequaliter petit, donec Thraciam attigit. Hinc se ita findit, ut pars ad ortum pergat, pars obliquo sensim meatu pontum efficiat Euxinum. Ut Byzantium pervenit, ad exortivum urbis latus, tanquam ad metam, cursum flectit: tum se multo magis obliquans procurrit in sinum, et, quod consequens est, ex Thraciae parte, quam a fronte et tergo intercipit, Isthmum facit; non quod ibi mare, sicuti ad isthmos caeteros assolet, in recessus geminos divisum hinc inde sit, sed quia mirabili flexione cum reliquam Thraciam utrinque amplectitur, tum vero maxime suburbanum agrum omnem Byzantii. Hunc aedificiis cives occupant decorantque, non solum ad vitae usus, sed ad luxum etiam insolentem deliciasque immodicas, et ad omnem licentiam, quam affert mortalibus opulentia. Multam ibi supellectilem reponunt; multa singulari arte elaborata asservant. Haec autem loca non minus detrimenti quam caetera ex hostium repentinis in Rom. imperium incursionibus accipiebant: quin et omnium pessime vastabantur. Malum avertere satagens imp. Anastasius, quadragesimo ab urbe lapide longes muros aedifica-

ἄμφω τῆς θαλάσσης τὰς ἀκτὰς ἔζευξεν, οὗ δὴ ἀλλήλων διεστήκασιν ὁδῷ ἡμέραιν δυεῖν μάλιστα· ταύτῃ τε ἅπαντα ἐν τῷ ἐχυρῷ καθεστάναι τὰ ἐντὸς ᾤετο. ἦν δὲ ἄρα μειζόνων τοῦτο συμφορῶν αἴτιον. οὔτε γὰρ οἷόν τε ἦν οἰκοδομίαν τοσαύτην τὸ μέγεθος ἢ
P 87 ἐς τὸ ἀσφαλὲς ἐξειργάσθαι, ἢ φρουρεῖσθαι ξὺν τῷ ἀκριβεῖ. ἐπειδάν τε μοίρᾳ τινὶ τούτων δὴ τῶν μακρῶν τειχῶν ἐπισκήψαιεν οἱ πολέμιοι, καὶ τοὺς φρουροὺς ἅπαντας ὑποχειρίους ἐποιοῦντο οὐδενὶ πόνῳ, τοῖς τε ἄλλοις ἐπιπίπτοντες ἀπροσδόκητοι κακὰ οὐκ εὐδιήγητα ἐξειργάζοντο.

Ἀλλὰ βασιλεὺς τά τε πεπονθότα τούτων δὴ ἀνοικοδομησάμενος τῶν τειχῶν, τά τε σφαλερὰ ἐπὶ τὸ ἐχυρώτατον κρατυνάμενος τῶν φρουρῶν ἕνεκα, προσεπετεχνήσατο τάδε. τὰς μὲν ἐξόδους, αἵπερ ἐκ πύργου ἑκάστου ἐς τοὺς αὐτοῦ ἐχομένους ἐξάγουσιν, ἐφράξατο πάσας. ἄνοδον δὲ καθ' ἕκαστον ἐκ τοῦ ἐδάφους
B ἔντοσθεν ἐτεκτήνατο μίαν· ἥνπερ ἐπὶ καιροῦ καθειργοῦντες οἱ ταύτῃ φρουροὶ τοὺς πολεμίους περιφρονοῖσι τοῦ περιβόλου ἐντὸς γενομένους· ἐπεὶ πύργος ἐς ἀσφάλειαν ἕκαστος αὐτὸς κατὰ μόνας τοῖς φρουροῖς ἀπόχρη. καὶ τούτων δὴ τῶν τειχῶν ἐντὸς τὰ ἐς ἀσφάλειαν ἐνδελεχέστατα διεπράξατο, τά τε ἄλλα πεποιημένος ἥπερ μοι ἔναγχος εἴρηται καὶ πόλεως Σηλυβρίας ἀνανεωσάμενος ὅσα πεπονθότα τοῦ περιβόλου ἐτύγχανεν. ἐπὶ μὲν οὖν τῶν μακρῶν τειχῶν ταῦτα Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ εἴργαστται.

Ἡράκλεια δὲ ἡ πόλις ἥδε, ἡ παραλία, ἡ ἐν γειτόνων, ἣ Πέρινθος (ἣ πάλαι μὲν τὰ πρωτεῖα τῆς Εὐρώπης ἐδίδοσαν, νῦν δὲ δὴ μετά γε Κωνσταντινούπολιν τὰ δευτερεῖα παρέχονται) δι-

vit, quibus gemina iunxit maris littora, ubi inter se bidui fere distant. Quo facto, quaecumque cis muros erant, ea se in tuto collocasse existimabat. Verum hinc maiora incommoda nascebantur. Neque enim fieri poterat ut opus adeo spatiosum vel satis haberet firmitatis, vel diligenter custodiretur. Certe hostes, quacumque muros longos invaderent, omnes partis illius custodes opprimebant nullo negotio, caeterosque ex improviso adorti, calamitatem inferebant, quantam nemo verbis facile exponat.

At imperator noster, cum horum ruinas murorum reparasset, et partes caducas defensorum causa firmasset optime, hoc adiecit inventum artis. Omnes cuiusque turris ad turres vicinas exitus obstruxit, et intra singulas unum a solo ascensum fecit; quem in tempore obdentes propugnatores hostem, muros licet transgressum, rident, quoniam suis quaeque custodiis turris sufficit. Intra murorum ambitum perfectam peperit securitatem, non solum factis quae modo retuli, sed restauratis etiam ruinis moenium urbis Selybriae. Haec Iustinianus Aug. egit ad muros longos.

Urbs vero Heraclea, maritima illa ac vicina, alioque nomine Perinthus dicta, quae olim locum in Europa principem tenuit, nunc usi cedit Constan-

ψῶσά τε καὶ λίαν αὐχμῶσα ἔναγχος ἔκειτο, οὐχ ὅτι ἄνυδρος ἡ C
ἀμφ' αὐτὴν χώρα οὐδὲ ὅτι ἀπημέλητο ταῦτα τοῖς ἐκ παλαιοῦ δει- H 43
μαμένοις τὴν πόλιν, ἐπεὶ καὶ κατάρρυτος Εὐρώπη ταῖς κρήναις,
καὶ ποιεῖσθαι τοῖς πάλαι ἀνθρώποις ὀχετοὺς ἔμελεν, ἀλλὰ τὰ ξυν-
εἰθισμένα ποιῶν ὁ χρόνος τῇ πόλει τὴν ὀχεταγωγίαν ἀνῄρηκεν,
ἢ καταγεγηρακυῖαν τὴν οἰκοδομίαν ὑπεριδών, ἢ τῷ μὴ ἐπιμελεῖ- V 453
σθαι τοὺς Ἡρακλεώτας αὐτῆς ἐπὶ τὴν φθορὰν ποδηγούμενος.
ὀλίγου τε ἀοίκητος διὰ τοῦτο Ἡράκλεια ἐλέλειπτο εἶναι. ταὐτὸ
δὲ τοῦτο καὶ τὰ ἐκείνῃ βασίλεια ὁ χρόνος ἐποίει ἀξιοθέατα ἐπεὶ-
κῶς ὄντα. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς οὐ παρέργως, ἀλλὰ βασιλι-
κῶς μάλιστα, τὴν πόλιν ἰδών, ὕδασί τε αὐτὴν ποτίμοις καὶ διει- D
δέσι ἐπέκλυσε, καὶ τῶν βασιλείων ἀποστερεῖσθαι τοῦ ἀξιώματος
ὡς ἥκιστα συνεχώρησεν, ἀνοικοδομησάμενος ἅπαντα.

Ἡρακλείας δὲ ἄποθεν ἡμέρας ὁδὸν χωρίον ἐπιθαλασσίδιον
ἦν, Ῥαιδεστὸς ὄνομα, παρὰ πλοῦ μὲν ἐφ' Ἑλλησπόντου καλῶς
κείμενον, εὐλίμενον δὲ καὶ τῇ κατὰ θάλασσαν ἐργασίᾳ ἐπιτηδείως
ἔχον τοῖς ἐμπορίᾳ ναυτιλλομένοις καταίρειν τε καὶ ἀποφορτίζεσθαι
προσηνῶς μάλιστα, καὶ αὖ πάλιν ἀνάγεσθαι οὐδενὶ πόνῳ ἐμπλη-
σαμένοις τοῦ γόμου τὰ πλοῖα· βαρβάροις δὲ ἀποκείμενον κατα-
θέουσιν, ἂν οὕτω τύχοι, ἐξαπιναίως τὰ ἐκείνῃ χωρία, τῷ μήτε
ἀποτετειχισμένον μήτε τῇ φύσει δυσπρόσοδον εἶναι. ὥστε καὶ
τοῖς ἐμπόροις δέει τοῦ κινδύνου ὑπεροφθὲν ἐν ὀλιγωρίᾳ ἐγένετο. P 88
νῦν δὲ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς οὐχ ὅσον τῷ χωρίῳ τὴν ἀσφάλειαν
προσεποίησεν, ἀλλὰ καὶ τοὺς περιοίκους ἐσώσατο πάντας. ἐπὶ

17. ἀποφορτίζεσθαι] ἀμφοτερίζεσθαι Tolos.

tinopoli, haud ita pridem siticulosa aridaque iacebat; non quod circumiectus ager siccus sit, aut prisci urbis conditores aquam providere neglexerint: cum et fontibus Europa benignissime rigetur, et aquaeductum extruendum curarint veteres: sed aevum solita malignitate illum urbi corruperat, seu vetusti contemptu operis, seu Heracleotarum incuria ad ipsum perdendum duceretur. Quae causa fuit cur brevi incolae Heracleam vacuam liquerint. Eodem vetustas redegerat palatium perquam splendidum illius urbis: quam cum imp. Iustinianus visisset, non perfunctoria levitate, sed plane regia liberalitate inductus, aquis dulcibus limpidisque illam inundavit, nec passus est carere honore palatii: quippe totum refecit.

Rhaedestus erat locus maritimus, diei unius itinere procul Heraclea, commodo ad Hellespontum enavigandum situ, portu facili et ad maritimum commercium opportuno: ita ut institutores eo naves placidissime appellere et exonerare, rursus easdem mercibus onustas facillime possent solvere. Verum si contingeret ut repente barbari se in agros eiicerent, eorum incursibus patebat, cum nec munimenta, nec difficiles natura aditus haberet. Quare institores locum illum spernebant, contemptum pariente metu periculi. Iam vero Iustinianus Aug. cum ipsum munit, tum vicinis omnibus salutem

Ῥαιδεστοῦ γὰρ ἀνέστησε πόλιν, τείχει μὲν ἐρυμνὴν, μεγέθει δὲ διαφερόντως ὑπέρογκον. οὗ δὴ βαρβάρων σφίσιν ἐγκειμένων οἱ πλησιόχωροι ἅπαντες εἰς καιρὸν καταφεύγοντες σὺν τοῖς χρήμασι διασώζονται.

B ι'. Τὰ μὲν οὖν ἐπὶ Ῥαιδεστοῦ Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ ταύτῃ πη ἔσχεν. ὅσα δὲ αὐτῷ ἀμφὶ Χερρονήσῳ διαπεπόνηται, ἐρῶν ἔρχομαι. προβέβληται μὲν πάσης ἡ Χερρόνησος τῆς κατ' αὐτὴν Θρᾴκης. ἐπεμβαίνουσα γὰρ τῇ θαλάσσῃ καὶ ὥσπερ ἐχομένη τοῦ πρόσω, δόκησιν παρέχεται ὅτι δὴ ἐπὶ τὴν Ἀσίαν χωρεῖ. ἀκτὴ δὲ αὐτῆς ἀμφὶ πόλιν Ἐλαιοῦντα προὔχουσα μία, σχίζει τε εἰς δύο τὴν θάλασσαν μοίρας, καὶ αὐτὴ τῷ ῥοθίῳ ἀποτεμνομένη τῆς ἄλλης ἠπείρου, καὶ προσιούσῃ ἐπίπροσθεν τῇ θαλάσσῃ ὑποχωροῦσα, τὸν Μέλανα καλούμενον ποιεῖ κόλπον. νῆσος δὲ τὸ λοιπὸν ὀλίγου

C δέοντος γίνεται, ὄνομα τῷ ποιουμένῳ προσῆκον κτωμένη. Χερρόνησος γὰρ, ὡς τὸ εἰκὸς, ὀνομάζεται, ἰσθμῷ διειργομένη βραχεῖ, μὴ νῆσος παντάπασιν εἶναι. κατὰ τοῦτον οἱ πάλαι ἄνθρωποι τὸν ἰσθμὸν παρέργως τε καὶ λίαν ἀπημελημένως ἐδείμαντο διατείχισμα κλίμακι ἁλωτόν. κῆπον γάρ πού τινα εἰκῇ κείμενον αἱμασιᾷ περιβάλλειν οἰόμενοι, ἰσχνόν τε αὐτὸ καὶ ὀλίγον τῆς γῆς ὑπερανεστηκὸς ἐξειργάσαντο. πρὸς δὲ καὶ τὴν ἑκατέρωθι τοῦ

D ἰσθμοῦ θάλασσαν προβόλους τεκτηνάμενοι βραχεῖς τε καὶ φαύλους, οὕσπερ καλεῖν νενομίκασι μώλους, τὴν μεταξὺ χώραν τοῦ τε ῥοθίου καὶ τοῦ περιβόλου ἐφράξαντο, οὐ ταύτῃ τοὺς ἐπιβουλεύσοντας ἀπωσόμενοι, ἀλλ' ἐπὶ τὰς εἰσόδους παρακαλέσοντες·

23. περιβόλου] προβόλου Tolos.

dedit. Urbem enim Rhaedesti condidit, moenibus validam, magnitudineque insignem: quo vicini omnes, imminentibus barbaris, recipientes se tempestive, vitam cum pecuniis servant.

10. Sic Rhaedesti se habuere Iustiniani Aug. coepta: ad illa nunc venio, quae idem apud Cherronesum peregit. Cherronesus totam illam Thraciae partem, cui respondet, praetegit. In mare prominet, ac tanquam si cum ora ulteriore coniuncta esset, sic in Asiam videtur evadere. In littore, circa urbem Elaeuntem, promontorium habet, quo mare bifariam finditur: ipsaque fluento avulsa a reliqua continente ac progredienti mari cedens, sinum efficit, quem Melanem seu nigrum vocant. Parum abest quin fiat insula: unde et nomen consentaneum nacta est: siquidem Cherronesus merito dicitur, angusta dirempta isthmo, ne insula omnino sit. In hoc isthmo veteres murum negligenter extruxerant, scalis superabilem. Perinde enim tenuem humilemque fecerant, quasi hortum, alicubi temere positum, macerie cingerent. Ad utrumque isthmi latus, aggeres, quos appellant moles, in mari excitaverant parvos admodum et contemnendos: ac spatium, quod murum inter undasque intererat, ita sepserant, ut non tam prohibituri vim oppugnantium, quam ad paratos aditus invitaturi viderentur: adeo ridiculum

οὕτω δὴ εὐκαταφρόνητον αὐτὸ ἐξειργάσαντο, καὶ τοῖς ἀποπειρασομένοις εὐάλωτον. ἡγούμενοι δέ τι τοῖς πολεμίοις ἄμαχον πεποιῆσθαι ὀχύρωμα, τούτου δὴ περιβόλου τὰ ἐντὸς ἅπαντα φυλακῆς οὐδεμιᾶς ἀξιοῦν ἔγνωσαν, ἐπεὶ οὔτε φρούριον οὔτε ἄλλο τι ἕρυμα ἐπὶ Χερρονήσου ξυνέβαινεν εἶναι, καίπερ ὀλίγου δέοντος ἐς τριῶν κατατεινούσης ὁδὸν ἡμερῶν. ἔναγχος γοῦν ἀμέλει οἱ πολέμιοι καταθέοντες τὰ ἐπὶ τῆς Θρᾴκης χωρία ἐγκειρίκασι μὲν ὡς ἀποπειρασόμενοι τῆς κατὰ ἠιόνα εἰσόδου, δεδιξάμενοι δὲ τοὺς ταύτῃ φρουροὺς ἐσπεπηδήκασιν ὥσπερ τι ἄθυρμα παίζοντες, ἐν- P 89
τός τε τοῦ περιβόλου γεγένηται οὐδενὶ πόνῳ.

Πολλὰ τοίνυν ἀμφὶ τῶν κατηκόων τῇ σωτηρίᾳ διασκοπούμενος Ἰουστινιανὸς βασιλεὺς ἐποίει τάδε. πρῶτα μὲν αὐτῷ ἐξί- V 454
τηλον τὸ παλαιὸν γεγένηται τεῖχος, οὐδὲ ὅσον ἴχνους οἱ ἀπολελειμμένου τινός. ἕτερον δὲ αὐτίκα ἐπὶ τῆς αὐτῆς χώρας ἀνέστη, ὅπερ ἐπιεικῶς εὐρυνόμενον ὑψοῦ ἀνέχει. ὑπεράνω τε τῶν ἐπάλξεων ἀνειλημμένη θόλος ἐν στοᾶς τρόπῳ ὄροφον ποιεῖται, καλύπτουσα τοὺς τοῦ περιβόλου ἀμυνομένους. ἄλλοι τε τῷ θόλῳ προμαχῶνες ἐγκείμενοι διπλασιάζουσι τοῖς τῇδε τειχομαχοῦσι τὸν πόλεμον. ἔπειτα δὲ ἀμφοτέρωθι ἐς τοῦ περιβόλου τὰ πέρατα πρὸς αὐταῖς H 44
που τῆς θαλάσσης ταῖς ῥαχίαις μάλιστα, προβόλους πεποίηται, B
οὓς μώλους καλοῦσιν, ἐπιπλεῖστον μὲν τοῦ ῥοθίου διήκοντας, τῷ δὲ τείχει ξυναπτομένους, ὕψους δὲ πέρι τῷ ἑρύματι ἐναμίλλους ὄντας. ἀλλὰ καὶ τὴν τάφρον τοῦ περιβόλου ἔκτοσθεν οὖσαν περικαθάρας τε καὶ κατορύξας ἐνδελεχέστατα μέγα τι αὐτῇ εὖρους τε καὶ βάθους ἐντέθειται χρῆμα. καὶ μὴν καὶ στρατιωτῶν καταλόγους ἐν τούτοις ἱδρύσατο τοῖς μακροῖς τείχεσι πᾶσι βαρβάροις

opus erat ac superabile tentaturis Nihilominus rati inexpugnabile hostibus propugnaculum id quoddam esse, quidquid intra muros erat, patere sinebant: quippe in Cherroneso nec castellum, nec alia quaepiam extabat munitio: quamvis tridui fere in longitudinem pateat. Certe non diu est, cum hostes Thraciam incursantes ad littus tentarunt aditum; mox territis custodibus, quasi ludibundi insiluerunt, ac labore nullo intra muri ambitum progressi sunt.

Quare Iustinianus Aug. animo in subditorum salutem intento, rationem hanc iniit. Principio murum veterem ita diruit, ut nullum eius vestigium superesset. Subinde alterum inibi struxit, latitudine altitudineque praestantem. Supra pinnas eductus fornix concameratam porticum efficit, ac muri defensores tegit. Alter pinnarum ordo fornici superpositus, dimicationem duplicat oppugnatoribus. Deinde in utraque muri extremitate, ubi mare illiditur, ac reciprocando subsidit, aggeres sive moles, ut appellant, molitus est; qui in aequor longe procurrunt, et muro continentes, de altitudine cum ipso certant. Exteriorem eiusdem fossam purgavit, plurimaque humo egesta, latiorem multo fecit et altiorem. Praeterea militares numeros in his longis

ἀντιτάξασθαι ἱκανοὺς ὄντας, ἤν τι τῆς Χερρονήσου ἀποπειρῶνται. οὕτω δὲ ταῦτα ἐν τῷ βεβαίῳ τῆς ἀσφαλείας καταστησάμενος καὶ τοῖς ἔνδον οὐδέν τι ἧσσον ὀχυρώματα προσεποίησεν. ὥστε εἰ τοῖς μακροῖς τείχεσιν (ἀπέστω δὲ τοῦ λόγου) παθεῖν τι ξυμβαίη, οὐδέν C τι ἧσσον Χερρονησιώτας ἐν ἀσφαλεῖ εἶναι. πόλιν τε γὰρ Ἀφροδισιάδα ἐρύματι ἐχυρωτάτῳ περιεβάλλετο, ἀτείχιστον ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον τὰ πρότερα οὖσαν, καὶ Κίβειρι πόλιν, ἐπ' ἐδάφους κειμένην, τειχήρη πεποιημένος ξυνῴκισεν· ἔνθα δὴ καὶ βαλανεῖα καὶ ξενῶνας ᾠκοδομήσατο, οἰκία τε παμπληθῆ καὶ ὅσα ἄλλα πέφυκεν ἐπιφανῆ ἐνδείκνυσθαι πόλιν. ἀλλὰ καὶ τὴν Καλλίπολιν καλουμένην βεβαιότατα ἐτειχίσατο, ἐλπίδι τῶν μακρῶν τειχῶν ἀτείχιστον ἀπολελειμμένην τοῖς πρόσθεν ἀνθρώποις. οὗ δὴ καὶ σιτῶνάς τε καὶ οἰνῶνας ἐδείματο δαπάνῃ τῇ πάσῃ τῶν ἐπὶ Χερρονήσου στρατιωτῶν ἱκανῶς ἔχοντας.

Ἔστι δέ τις Ἀβύδου καταντικρὺ πόλις ἀρχαία, Σηστὸς ὄνομα, καὶ αὐτὴ τὰ πρότερα παρέργως κειμένη, ὀχύρωμά τε οὐδὲν D ἔχουσα. λόφος δὲ αὐτῇ τις ἰσχυρῶς ἀπότομος ἐπανέστηκεν· ἵνα δὴ φρούριον ἐδείματο ἀπρόσβατον ὅλως, ἑλεῖν τε, εἴ τις ἐγχειροίη, ἀμήχανον. Σηστοῦ δὲ οὐ μακρὰν ἄποθεν τὴν Ἐλαιοῦντα ξυμβαίνει εἶναι. πέτρα τε τῆς θαλάσσης ἀπορραγεῖσα ἐνταῦθα ἀνέχει, ἄκραν οὐρανομήκη ἐξαίρουσα τειχήρη φύσιν. φρούριον οὖν καὶ τῇδε ὁ βασιλεὺς οὗτος ἐδείματο, δυσπάριτόν τε καὶ τοῖς προσιοῦσι παντελῶς ἄμαχον. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐν Θεσκῷ φρούριον ἐπὶ θάτερα τοῦ μακροῦ τείχους ἱδρύσατο, περιβόλῳ κρατυνάμενος ἐχυρῷ μά-

muris locavit, barbaris omnibus arcendis pares, si qua Cherronesi pars tentaretur. His ita firmatis atque in tuto positis, nihilo minori cura interiora communiit; ut si quid sinistri (absit verbo malum omen) longis muris accideriit, haud minus securi sint Cherronesiotae. Urbem enim Aphrodisiadem, undique fere nudam, moenibus firmissimis cinxit. Urbi Ciberi, quae eversa iacebat, muros atque incolas dedit, ibique balneas, xenodochia, aedes quamplurimas, quidquid demum splendorem civitatis probare solet, aedificavit. Sed et moenia validissima circumdedit Callipoli, quam veteres tali praesidio carere siverant, longis muris confisi. In eadem urbe horrea cellasque vinarias extruxit, quae militibus, quotquot agerent in Cherroneso, alendis sufficerent.

Contra Abydum est Sestus, urbs antiqua, et ipsa prius neglecta atque immunita: cui collis imminet admodum praeceps. Castellum hic posuit inaccessum, et invadere volentibus inexpugnabile. Sesto haud multum abest Elaeus, ubi rupes mari avulsa eminet, in caelum verticem tollens, natura munitum. Ibi quoque castellum imp. noster condidit, aditu difficillimum, supraque vires subeuntium positum. Ad latus alterum longi muri, castellum

λιστα· ταύτῃ τε τοῖς Χερρονησιώταις τὴν ἀσφάλειαν πανταχόθεν αὐτὸς προσεποίησε.

ια'. Μετὰ δὲ Χερρόνησον Αἶνος οἰκεῖται πόλις, ἐπὶ τοῦ P 90 οἰκιστοῦ τῆς προσηγορίας ὠνομασμένη. Αἰνείας γὰρ ἦν, ὥσπερ λέγουσιν, ὁ τοῦ Ἀγχίσου. ταύτης ὁ περίβολος εὐάλωτός τε ἦν τῷ χθαμαλὸν εἶναι· οὐδὲ ὅσον γὰρ ἐς τὸ ἀναγκαῖον ἀνεῖχεν ὕψος· καὶ ἀναπεπταμένην τινὰ εἴσοδον κατὰ τῆς θαλάσσης τὸ γειτόνημα εἶχεν, ἀμηγέπη ἐπιψαύοντος αὐτοῦ τοῦ ῥοθίου. ἀλλὰ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς ἀνέστησε μὲν αὐτὸν ἐς ὕψος, μὴ ὅτι ἁλῶναι, ἀλλὰ καὶ ἀποπειρᾶσθαι ἀμήχανον. ὑπεξαγαγὼν δὲ καὶ πανταχόσε φραξάμενος ἀνάλωτον Αἶνον παντάπασι κατεστήσατο. καὶ ταύτῃ μὲν ἡ πόλις ἐν τῷ ἀσφαλεῖ ἐγεγόνει· ἔμενε δὲ τοῖς βαρβάροις ἡ B χώρα καταθεῖν εὐπετής· ἐπεὶ Ῥοδόπῃ ὀχυρωμάτων ἐκ παλαιοῦ ὑπεσπάνιζεν. ἦν δέ τις κώμη ἐν τῇ μεσογείᾳ Βέλλουρος ὄνομα, πλούτου μὲν δυνάμει καὶ πολυανθρωπίᾳ ἴσα καὶ πόλις, τῷ μέντοι τειχήρης οὐδαμῇ εἶναι ληιζομένοις διηνεκὲς ἐπαρκοῦσα βαρβάροις, ἀγροῖς τε τοῖς ἀμφ' αὐτὴν κειμένοις πολλοῖς γε οὖσι ταὐτὸ πάσχουσα. καὶ αὐτὴν δὲ ὁ βασιλεὺς οὗτος πολίζει τε καὶ ἀποτειχίζει, καὶ αὐτοῦ ἐπώξιαν τίθεται εἶναι. καὶ μὴν καὶ ἄλλων τῶν ἐπὶ Ῥοδόπης πόλεων ὅσα δὴ ἐνδεῖν ἢ καταπεπονηκέναι ξυνηνέχθη τῷ V 455 χρόνῳ σπουδῇ πάσῃ ἀνέστησεν. ἐν αἷς Τραϊανούπολίς τε καὶ C Μαξιμιανούπολίς εἰσιν, ὥνπερ ἐπηνώρθωσε τὰ ἐν τοῖς προβόλοις σαθρὰ γεγονότα. ταῦτα μὲν οὖν τῇδε πεποίηται.

Ἀναστασιούπολις δὲ ἡ τῇδε οὖσα τειχήρης μὲν καὶ πρότερον

16. ληιζομένοις] δηιζομένοις Tolos.

moenibus validissimum Thesci statuit, itaque Cherronesi incolas ab omni parte securos praestitit.

11. Ultra Cherronesum urbs Aenus inculitur, nomen nacta ab Aenea conditore, ut perhibent, Anchisae filio. Eius moenia, cum humiliora essent, occupari facile poterant: nec solum deerat necessaria altitudo, sed apertum etiam habebant aditum, qua mari vicina erant, cuius fluctibus leviter stringebantur. Illa Iustinianus Aug. tam alte eduxit, ut tentari iam nequeant, nedum capi. Iisdem a mari paulum seductis et undique munitis, Aenum plane inexpugnabilem reddidit. Urbis quidem securitati sic provisum erat; sed agros barbari incursare facile poterant, cum ab antiquo munitiones in Rhodope rarae essent. Pagus erat mediterraneus Bellurus, divitiis hominumque frequentia aequalis urbi: is quia moenibus carebat, praeda semper ditabat barbaros, et cum agris circumiacentibus plurimis eamdem fortunam subibat. Hic urbem facit imperator noster, locum moenibus cingit ornatque, ut ipsius munificentiam decet. Quidquid caeteris Rhodopes urbibus deerat, vel aevo fatiscebat, omni studio aedificavit. In his sunt Traianopolis ac Maximianopolis, quarum muros, ubi corrupti erant, refecit. Haec ibi.

In eodem tractu Anastasiopolis, moenibus quidem erat circumdata, sed

ἦν, ἐν δὲ τῇ παραλίᾳ κειμένη ἀφύλακτον εἶχε τὴν ταύτῃ ἠιόνα. τὰ πλοῖα πολλάκις ἀμέλει ἐνταῦθα καταίροντα ὑποχείρια βαρβάροις Οὔννοις ἐξαπιναίως γεγένηται· ὥστε καὶ τὰς νήσους ἐνθένδε τὰς τῇ χώρᾳ ἐπικειμένας ἠνώχλησαν. Ἰουστινιανὸς δὲ βασιλεὺς
D διατειχίσματι τὴν παραλίαν περιβαλὼν ὅλην, ταῖς τε ναυσὶ καὶ τοῖς νησιώταις τὴν ἀσφάλειαν ἀνεσώσατο. ἀλλὰ καὶ τὸν τοῦ ὕδατος ὀχετὸν ἐκ τῶν ὀρῶν, ἃ ταύτῃ ἀνέχει, μέχρι ἐς τὴν πόλιν ὑπέρογκον ἀνέστησεν ὕψος. ἔστι δέ τις ἐν Ῥοδόπῃ πόλις ἀρχαία, Τόπερος ὄνομα, ἣ ποταμοῦ μὲν ῥεῖθρα περιβάλλεται ἐκ τοῦ ἐπιπλεῖστον, λόφον δὲ αὐτῇ ἐπανεστηκότα ὄρθιον εἶχεν. ἐφ' οὗ δὴ οὐ πολλῷ ἔμπροσθεν Σκλαβηνοῖς βαρβάροις ἑάλω. ἀλλὰ βασιλεὺς Ἰουστινιανὸς μέγα τῷ περιβόλῳ ὕψος ἐντέθεικεν· ὥστε ὑπεραίρει τοσούτῳ τὸν λόφον, ὅσῳ δὴ αὐτοῦ καταδεέστερος τὰ πρότερα
P 91 ἦν. καὶ στοὰν μὲν ἐπανέστησεν ἐν θολωτῷ τείχει, ὅθεν δὴ τοῖς τειχομαχοῦσιν οἱ τῆς πόλεως ἀμυνόμενοι ἐκ τοῦ ἀσφαλοῦς διαμάχονται, τῶν δὲ πύργων ἕκαστον φρούριον ἐρυμνὸν ἐσκευάσατο εἶναι. ἀλλὰ καὶ τὰ ἐκ τοῦ περιβόλου μέχρι ἐς τὸν ποταμὸν διατειχίσματι περιβαλὼν ἐκρατύνατο. ταῦτα μὲν Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ τῇδε πεποίηται.

Καὶ ὅσα δὲ αὐτῷ ὀχυρώματα εἴργασται ἀμφί τε τὴν ἄλλην Θρᾴκην καὶ τὴν νῦν καλουμένην Αἱμίμοντον, ἐγὼ δηλώσω. πρῶτα μὲν Φιλιππουπόλεώς τε καὶ Πλωτινοπόλεως τά τε ἐνδέοντα καὶ
H 45 καταπεπονηκότα σπουδῇ τῇ πάσῃ ᾠκοδομήσατο· ἐπεὶ αὐτὰς ἐπιμαχωτάτας ξυνέβαινεν εἶναι, καίπερ ἔθνεσι γειτονούσας βαρβάρων πολλοῖς. καὶ φρούρια δὲ ἀνάριθμα ἐπὶ Θρᾴκης ἱδρύσατο πάσης, δι' ὧν τὴν χώραν, ὑποκειμένην τὰ πρότερα ταῖς τῶν πολεμίων

mari apposita littus habebat immunitum. Quocirca saepe contigerat ut Hunni barbari, captis repente navibus, quae illuc appulsae fuerant, negotium insulis circumiectis facesserent. Verum Iustinianus Aug. ora omni maritima muro circummunita, navigiis et insularibus securitatem restituit: praealtum etiam aquaeductum a vicinis montibus ad urbem usque construxit. Toperus, antiqua urbs Rhodopes, fere undique ambita fluvio, colli arduo subiacebat; qua non ita pridem a Sclavenis barbaris capta fuerat. Imperator vero Iustinianus tam alte muros extulit, ut collem tanto superent, quanto prius erant inferiores. Hic porticum cameratam imposuit, unde urbis defensores tuto cum oppugnatoribus dimicant. Ex unaquaque turri castellum validum fecit: quae a moenibus ad fluvium patebant, ea muro firmavit. Haec ibi acta ab imp. Iustiniano.

Iam quo pacto reliquam Thraciam, et quam hodie vocant Haemimontum munierit, declarabo. Ac primum quidem quae Philippopoli et Plotinopoli deerant aut labebant, accuratissime aedificavit: infirmissimae enim erant, quamvis barbaras nationes multas vicinas haberent. Tota in Thracia innumera castella condidit, itaque partes illas, incursionibus barbarorum prius

ἐπιδρομαῖς, παντάπασιν ἀδήωτον κατεστήσατο. ἔστι δὲ τὰ φρούρια, ὅσα ἡμᾶς μεμνῆσθαι, παρ' ὄνομα τάδε.

expositas, a populatione prorsus vindicavit. Castella autem quoad meminisse possumus nominatim haec sunt.

Ἐν Εὐρώπῃ·	*In Europa:*
Λυδικαί.	Lydicae.
Ἐλαῖαι.	Elaeae.
Ἐν Ῥοδόπῃ τὰ καινούργια·	*In Rhodope, recentia:*
Κασεήρα.	Caseera.
Θεοδωρούπολις.	Theodoropolis.
Τὸ τοῦ Θράσου.	Thrasi.
Θουδανελᾶναι.	Thudanelanae.
Μούνδεπα.	Mundepa.
Θαρσάνδαλα.	Tharsandala.
Δένιζος.	Denizus.
Τόπαρον.	Toparum.
Δαλάταρβα.	Dalatarba.
Βρέ.	Bre.
Κουσκάβρι.	Cuscabri.
Κούσκουλος.	Cusculus.
Θρᾴκης Βόσπαρα.	Thraciae Bospara.
Οὐεσούπαρον.	Vesipàrum.
Καπιστούρια.	Capisturia.
Βηρίπαρα.	Veripara.
Ἰσγίπερα.	Isgipera.
Ὀζόρμη.	Ozorme.
Βηρηΐαρος.	Vereiaros.
Ταμονβαρί.	Tamonbari.
Σκέμνας.	Scemnas.
Καράσθυρα.	Carasthyra.
Πίνζος.	Pinzus.
Τουλεοῦς.	Tuleus.
Ἄρζον.	Arzon.
Καστράζαρβα.	Castrazarba.
Ζωσίτερσον.	Zositersum.
Βέργισον.	Bergisum.
Δίγγιον.	Dingium.
Σάκισσος.	Sacissus.
Κυρτουξοῦρα.	Cyrtuxura.
Ποταμονκάστελλον.	Potamocastellum.
Ἐισδίκαια.	Isdicaea.
Τὸ ἐμπόριον.	Emporium.
Ταυροκεφάλαιον.	Taurocephalaeum.
Βηλαϊδίπαρα.	Velaidipara.
Σκίτακες.	Scitaces.
Βέπαρα.	Bepara.
Πουσινόν.	Pusinum.

11. Τὸ τοῦ Θράσου] Cum sequentibus in unum conflat Tolos. τὸ τοῦ Θρασουσουδάνελον, in altero ms. σουδάνε λᾶναι. Malt. 16. Τόπαρον] τὸ πόρων Tolos.

	Ὑμανκάρουβρι.	Hymasparubri.
	Σκαριωτασαλοῦκρα.	Scariotasalucra.
	Αὐγούστας.	Augustas.
	Οὐρδαούς.	Urdaus.
	Τοῦ ἁγίου Τραϊανοῦ.	Sancti Traiani.
	Δέρταλλος.	Dertallus.
	Σολβανοῦ.	Solvani.
	Βάσκον.	Vascum.
	Ζίγκυρα.	Zincyra.
	Αἱμιμόντου.	Haemimonti.
	Ζημάρκου.	Zemarchi.
	Κηριοπάρων.	Cerioparorum.
	Κασιβόνων.	Casibonorum.
	Τὸ Οὔγκου.	Unci.
	Ἀντωνῖνον.	Antoninum.
V 456	Γεσιλαφοσσάτον.	Gesilae fossatum.
	Χεροῖνον.	Cheroenum.
	Προβίνου.	Probini.
P 92	Τοῦ ἁγίου Θεοδώρου.	S. Theodori.
	Βουρδέπτω.	Burdepto.
	Ῥακούλη.	Rhacule.
	Τοῦ ἁγίου Ἰουλιανοῦ.	S. Iuliani.
	Τζιταετοῦς.	Tzitaëtus.
	Βηλαστύρας.	Velastyras.
	Γετρίνας.	Getrinas.
	Βρέδας.	Bredas.
	Βῆρος.	Verus.
	Θωκύωδις.	Thocyodis.
	Βία.	Via.
	Ἀναγογκλίας.	Anagonclias.
	Σούρας.	Suras.
	Ἀνθιπάρου.	Anthipari.
	Δορδᾶς.	Dordas.
	Σαρμαθών.	Sarmathon.
B	Κλεισοῦρα.	Clisura.
	Ὑλασιάναι.	Hylasianae.
	Θρασαρίχου.	Thrasarichi.
	Βαΐκα.	Baeca.
	Χρύσανθος.	Chrysanthus.
	Μαρκέρωτα.	Marcerota.
	Ζδεβρίν.	Zdebrin.
	Τοῦ ἁγίου Θεοδώρου.	S. Theodori.
	Ἄσγαρζος.	Asgarzus.
	Βουρτούδγιζι.	Burtudgizi.
	Ταυρόκωμον.	Taurocomum.
	Νίκη.	Nice.
	Καβοτούμβα.	Cavotumba.
	Δείξας.	Dixas.
C	Γητιστράους.	Getistraus.
	Δέβρη.	Debre.
	Προβίνου.	Probini.
	Κάρβερος.	Carberus.
	Τὸ Ἐσιμόντου.	Esimonti.
	Ἀσγίζους.	Asgizus.
	Δαλάταρβα.	Dalatarba.

32. Ἀνθιπάρου] αὐθιπάρου Tolos. 41. Ζδεβρίν] ζδέρβην Tolos.

Θεοδωροῦπολις.	Theodoropolis.	
Τζνειδών.	Tzyidon.	
Τζονπολέγων.	Tzonpolegon.	
Βασίβουνον.	Basibunum.	
Ἀγχίαλος.	Anchialus.	
Μαρκιανόν.	Marcianum.	
Κυρίδανα.	Cyridana.	D
Βεκοῦλι.	Beculi.	
Τὰ Θρᾴκης λειπόμενα, παρά τε τὸν Εὔξεινον πόντον καὶ ποταμὸν Ἴστρον, κἀν τῇ μεσογείᾳ, οὕτως.	Caetera Thraciae castella ad pontum Euxinum et flumen Istrum, necnon in partibus mediterraneis haec sunt.	
Παρὰ μὲν ποταμὸν Ἴστρον·	Ad fluvium Istrum:	A
Μυσίας.	Mysias.	
Ἐρκουλέντα.	Erculente.	
Σκατρῖνα.	Scatrina.	
Ἀππίαρα.	Appiara.	
Ἑξεντάκριστα.	Exentaprista.	
Δεονιάνα.	Deoniana.	
Λιμώ.	Limo.	
Ὀδυσσός.	Odyssus.	
Βίδιγις.	Bidigis.	
Ἀρῖνα.	Arina.	
Νικόπολις.	Nicopolis.	B
Ζικίδεβα.	Zicideba.	
Σπίβυρος.	Spibyrus.	
Πολισπάστελλον.	Poliscastellum.	
Κιστίδιζος.	Cistidizus.	
Βαστέρνας.	Basternas.	
Μέταλλα.	Metalla.	
Βηρίπαρα.	Veripara.	
Σπαδιζός.	Spadizus.	
Μαρκέρωτα.	Marcerota.	
Βόδας.	Bodas.	
Ζισνούδεβα.	Zisnudeba.	
Τουρούλης.	Turules.	
Ἰουστινιανούπολις.	Iustinianopolis.	C
Θερμά.	Therma.	
Γεμελλομοῦντες.	Gemellomuntes.	
Ἀσίλβα.	Asilba.	
Κούσκανα.	Cuscana.	
Κοῦσκον.	Cuscum.	
Φοσσάτον.	Fossatum.	
Βισδίνα.	Bisdina.	
Μαρκιανούπολις.	Marcianopolis.	
Σκυθιάς.	Scythias.	
Γραφώ.	Grapso.	
Νονώ.	Nono.	
Τροσμής.	Trosmes.	
Ναϊοδουνά.	Naioduno.	D
Ῥεσιδίνα.	Rhesidina.	
Κωνσταντιανά.	Constantiana.	
Καλλάτις.	Callatis.	
Βασσιδίνα.	Bassidina.	

40. *Κούσκανα*] κούσκανρι Tolos.

	Βελεδίνα.	Beledina.
	Ἄβριττος.	Abrittus.
	Ῥουβοῦστα.	Rubusta.
	Δινίσκαρτα.	Diniscarta.
	Μοντεριγῖνε.	Monteregine.
	Βέκις.	Becis.
P 93	Ἀλτῖνα.	Altina.
	Μαυρόβαλλε.	Maurovalle.
	Τίγρα.	Tigra.
	Σκεδεβά.	Scedeba.
	Νόβας.	Novas.
V 457	Ἐν δὲ τῇ μεσογείᾳ·	*In regione mediterranea :*
	Κοπούστορος.	Copustorus.
	Βιργιναζῶ.	Virginazo.
	Τιλλιτῶ.	Tillito.
	Ἀγκυριανά.	Ancyriana.
	Μουριδεβά.	Murideba.
	Ἴτζης.	Itzes.
	Καστελλονόβο.	Castellonovo.
	Παδισάρα.	Padisara.
	Βισμαφά.	Bismapha.
	Βαλεντινιανά.	Valentiniana.
	Ζάλδαπα.	Zaldapa.
A	Ἄξιοπα.	Axiopa.
	Καρσώ.	Carso.
	Γρατιανά.	Gratiana.
	Πρεΐδις.	Preidis.
	Ἀργαμώ.	Argamo.
	Παυλίμανδρα.	Paulimandra.
	Τζάσκλις.	Tzasclis
	Πωλχρα Θεοδώρα.	Pulchra Theodora.
	Τόμις.	Tomis.
	Κρέας.	Creas.
	Κατασσοῦ.	Catassi.
	Νίσκονις.	Nisconis.
	Νοβελιουστινιανά.	Noveiustiniana.
	Πρεσιδιῶ.	Presidio.
	Ἐργαμία.	Ergamia.
	Καὶ τὰ λοιπὰ, οὐχ ὑποπίπτοντα ἀριθμῷ.	Et caetera, quae numerum excedunt.

7. Ἀλτῖνα] ἀλιδίνα Tolos.
14. Βιργιναζῶ] βιργινασκῶ Tolos.
30. Τζάσκλις] τζέκλις Tolos.

Hijerokle Gramatičar

SINEKDEMUS

U kome su sve provincije i gradovi podređeni romejskom imperatoru. Provincija je LXIV a gradova CMXXXV u kojima vrši zakon

One su sljedeće:

I. Provincija Trakija Evropa pod konzularijem, gradova 14

Eudoksiopolis, Herakleja, Arkadiopolis, Bizija, Panonijum, Orni, Gaanus, Kalipolje, Morizus, Siltica, Sinadia, Afrodizija, Aprus, Koelia.

II. Provincija Rodopi pod prezidom (hegemonom) , gradova 7

Enus, Maksimijanopolis, Trajanopolis, Marona, Pirus, u ovo doba Rusium (Ruski grad), Nikopolj, Kereopirgus.

III. Provincija Trakija pod konzularijem, gradova 5

Filipopolj, Beron, Dioklecijanopolj, Sebastopolj, Diopolis.

IV. Provincija Hemimont pod prezidom (hegemonom), gradova 5

Adrijanopolj, Ahijala, Dirertius, Plutinopolis, Koides.

V. Provincija Mezija pod prezidom (hegemonom), gradova 7

Marcijanopolj, Odisus, Dorostolus (Durostorum), Nikopolj, Nova, Apiaria, Ebretus.

VI. Provincija *Skitija* pod prezidom (hegemonom), gradova 15

Tomi, Dionisiopolj, Akre, Kalates, Istrus, Konstantiniana, Zedelpa, Tropeus, Aksiopolj, Kapidaura, Karsus, Trosmis, Noviodunus, Agisus, Almirus.

VII. Provincija *Ilirikum* Primum. Makedonija pod konzularijem, gradova 32

Tesalonika (Solun), Pela, Evropus, Dius, Beroa, Eordea, Edesa, Kola, Almepia, Larisa, Herakleja Laoci (Laoku), Antagnia Gemindi, Nikedes, Dioborus, Idomena, Dragilus, Trimula, Partikopolis, Herakleja Strumon (Strum/n/i/čka/), Sere (Ser/i/), Filipi, Amfipus, Apolonija, Napulj (Skitski), Akaantus, Berge, Araurus, Mantikon i Akontisma, ostrva Tasos, ostrvo Samotraka.

VIII. Provincija Makedonija Druga pod prezidom (hegemonom), gradova 8

Stoli, Argos, Eustrajon, Pelagonija, Bargala, Keleniden, Harmonia, Zapara.

IX. Provincija Tesalija pod prezidom (hegemonom), gradova 17

Larisa, Demetri/jada/, Teba, Ehinio, Lamia, Hipata mitropolitsko sjedište, Troke, Gomfi, Keparea, Dioklecijanopolj, Farsala, Sartoburamizium, Satoziobius, ostrvo Skopelos, ostrvo Skiatos, ostrvo Peparetos.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΥ.

ΣΥΝΕΚΔΗΜΟΣ.

ΕΙΣΙΝ ΑΙ ΠΑΣΑΙ ΕΠΑΡΧΙΑΙ ΚΑΙ ΠΟΛΕΙΣ ΑΙ ΥΠΟ ΤΟΝ ΒΑΣΙΛΕΑ ΤΩΝ ΡΩΜΑΙΩΝ
ΤΟΝ ΕΝ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΙ
ΕΠΑΡΧΙΑΙ ΞΔ', ΠΟΛΕΙΣ ΨΛΕ', ΩΣ ΥΠΟΤΕΤΑΚΤΑΙ.

—

HIEROCLIS GRAMMATICI

SYNECDEMUS.

SUNT HIC OMNES PROVINCIÆ ET CIVITATES QUÆ IMPERATORI ROMANORUM CP. SUBSUNT,
PROVINCIÆ LXIV, URBES CMXXXV, UT SUBJICITUR.

—

Α'. *Ἐπαρχία Θράκης Εὐρώπης ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις ιδ'.*

Εὐδοξιούπολις, Ἡράκλεια, Ἀρκαδιούπολις, Βιζύη, Πανόνιον, Ὄρνοι, Γάνος [1], Καλλίπολις, Μόριζος, Σιλτικὴ, Συναδία [2], Ἀφροδίσια, Ἄπρος, Κοιλία.

Β'. *Ἐπαρχία Ῥοδόπης ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ζ'.*

Αἶνος, Μαξιμιανούπολις, Τραϊανούπολις, Μαρῶνα, τὸ Πυρὸς [3] νῦν Ῥούσιον, Νικόπολις, Κερεόπυργος.

Γ'. *Ἐπαρχία Θράκης ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις ε'.*

Φιλιππούπολις, Βερὸν, Διοκλητιανούπολις, Σεβαστούπολις, [Διόπολις.]

Δ'. *Ἐπαρχία Ἐμιόντου ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ε'.*

Ἀδριανούπολις, Ἀ[γ]χίαλος, Διρέρτιος, Πλουτινούπολις, Τζοΐδης.

Ε'. *Ἐπαρχία Μυσίας ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ζ'.*

Μαρκιανούπολις, Ὀδυσσὸς, Δοροστόλος, Νικόπολις, Νοβαὶ, Ἀππιαρία, Ἕβραιττος.

Ϛ'. *Ἐπαρχία Σκυθίας ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ιε'.*

Τόμις, Διονυσσόπολις, Ἄκρα:, Καλαταῖς [4], Ἴστρος, Κωνσταντίανα, Ζεδέλπας [5], Τρόπαιος, Ἀξιούπολις, Καπιδάβρα [6], Καρσὸς, Τρόσμις, Νοβιοοδοῦντος, Ἄγισσος [7], Ἀλμυρίς.

Ζ'. *Ἐπαρχία Ἰλλυρικὴ [8] α'. Μακεδονία ὑπὸ κονσουλάριον· πόλεις λβ'.*

Θεσσαλονίκη, Πέλλη, Εὔρωπος, Δίος, Βέροια, Ἐορδέα, Ἔδεσσα, Κόλλη [9], Ἀλμοιπία, Λάρισσα [10], Ἡρακλείου [10a] Λαόκου, Ἀνταγνία Γεμίνδου, Νικέδης, Διόδορος, Ἰδομένη, Δράγυλος [11], Τρίμουλα [12], Παρθικόπολις, Ἡράκλεια Στρυμνοῦ, Σέρραι, Φίλιππος, Ἀμφίπους, Ἀπολλωνία, Νεάπολις, Ἄκανθος, Βέργη,

Desunt quædam.

31 I. *Provincia Thraciæ Europæ sub consulari, urbes* 14.

Eudoxiopolis, Heraclea, Arcadiopolis, Bizya, Panonium, Orni, Ganus, Callipolis, Morizus, Siltica, Synadia, Aphrodisia, Aprus, Cœlia.

II. *Provincia Rhodopes sub præside, urbes* 7.

Ænus, Maximianopolis, Trajanopolis, Marona, Pyrus, nunc Rusium, Nicopolis, Cereopyrgus.

III. *Provincia Thraciæ sub consulari, urbes* 5.

Philippopolis, Beron, Diocletianopolis, **32** Sebastopolis, Diopolis.

IV. *Provincia Emimonti sub præside, urbes* 5.

Adrianopolis, Achialus, Direrlius, Plutinopolis, Β Tzoides.

V. *Provincia Mysiæ sub præside, urbes* 7.

Marcianopolis, Odyssus, Dorostolus, Nicopolis, Novæ, Appiaria, Ebrættus.

VI. *Provincia Scythiæ sub præside, urbes* 15.

Tomis, Dionyssopolis, Acræ, Calatæs, Istrus, Constantiana, Zedelpa, Tropæus, Axiopolis, Capidaura, Carsus, Trosmis, Novio Odunus, Agissus, Almyris.

VII. *Provincia Illyrica I. Macedonia sub consulari urbes* 32.

Thessalonica, Pella, Europus, Dius, Beroea, Eordea, Edessa, Colla, Almœpia, Larissa, Heraclei Laoci, Antagnia Geminđi, Nicedes, **33** Dioborus, Idomene, Dragylus, Trimula, Parthicopolis, Heraclea Strymni, Serræ, Philippus, Amphipus, Apollonia, Neapolis, Acanthus, Berge, Araurus, Clema, Men-

VARIÆ LECTIONES.

[1] Γάννος. [2] Σαυαδία. [3] Πιρός. [4] Καλάτης. [5] Ζελδέπα. [6] Καπίδαβα. [7] Αἴγισσος. [8] Ἰλλυρικοῦ. Κέλλη. [10] om. Const. [10a] Ἡράκλεια. [11] Βράγιλος. [12] Πριμουλα.

X. Provincija Helade Ahaje pod prokonzulom, gradova 79

Skarfia, Eletina, Boe i Drimia, Daulia, Heroneja, Naupakt, Delfi, Amfia, Titora, Ambrozus, Antikira, Lebadia, Koronia Beotija, Stereas, Opus, Anastazius, Ekepsus, ostrvo Eubeja, Antedon, Bumelita, Tespija, Hites Tiste, Teba mitropolija Beotije, Tanagra, Halka ostrvo Eubeja, Portmus, Karistus, Plateja, Egostena, Atina mitropolija Atike, Megara, Page, Emporium Kromon, ostrvo Egina, Pojtojusa, Kea Kitnos, Delos, Adelos, Skirus, Talamenema, Termopili, Korint koji nekad bijaše Efira, mitropolija čitave Helade Novi Sikion, Egeja Egion, Meton, Arizena, Pinaura, Hiera mione, Arg, Tegea, Tarpusa, Mantineja, Lakedemon mitropolija Lakonije koja je prije bila Sparta, Gerentra, Fare, Azopolj, Akreja, Fiala, Mesena, Koronia, Azina, Moton, Kiparizija, Elis mitropolija Etolije, ostrvo Kefalonija, ostrvo Panormis, ostrvo Zakint, ostrvo Kitera, ostrvo Mikon, ostrvo Strofadia, ostrvo Molos, iz oblasti Korint, ostrvo Dorusa, ostrvo Lemnos, ostrvo Imbrus.

XI. Provincija Krit konzularna pod prezidom (hegemonom), gradova 22

Gortina mitropolija, Inatus, Biena, Hiera Pidna, Kamara, Aligos, Hersonez, Liktus, Arkadija, Knosos, Subritus, Aksius Eleutera, Lampa, Aptera, Kinodeja (Kidonija), Kisamus, Kantanija, Elirus, Lasus, Fojneke (Feneke), Aradena, ostrvo Klaudos.

XII. Provincija Stari Epir pod prezidom (hegemonom), gradova 12

Mitropolija Nikopolj, Dodona, Euroja, Akni, Hadrijanopolj, Apon, Fenikija (Fenike), Aghiasmus, Butritus, Fotikeja, ostrvo Krf iz Trakonesa.

XIII. Provincija Novi Epir pod konzularijem, gradova 9

Drač koji nekada bijaše Epidamn, Skapa, Apolonija, Bulis (Bulus), Amantia, Pulheriopolj (Pulheriopolis), Avalona (Aulon), Aulinida mitropolija, Listzeron i Skepon.

XIV. Provincija Mediteranska Dakija pod konzularijem, gradova 5

Mitropolija Sardika, Pantalija, Germe, Nainsos (Niš), Remezijana.

XV. Provincija koja je kod... (očito obala Dunava, dakle Dakija Ripenses[Priobalna]), pod konzularijem, gradova 5

Razaria mitropolija, Benopia, Akoena, Kastra Martis, Idaus.

XVI. Provincija Dardanija pod prezidom (hegemonom), gradova 3

Skupon (Skoplje) mitropolija, Merion, Ulpiana

XVII. Provincija *Prevalis* pod prezidom (hegemonom), gradova 3

Skodra (Skadar), Lisus (Lješ), Dirakion (Drač) mitropolija .

XVIII. Provincija Mezija (koja se zna kao Prva Mezija) pod prezidom (hegemonom), gradova 5

Viminacijum (Bimenakin) mitropolija, Singidunum (Sigidonos), Gracijana, Prikornia, Ortemarhus.

XIX. Provincija Panonija pod prezidom (hegemonom), grada 2

Sirmijum, Basiana.

ticon et Acontisma, insula Thasus, insula Samothraces.

A Ἄραυρος, Κλῆμα, Μεντικὸν καὶ Ἀκόντισμα, νῆσος Θᾶσος, νῆσος Σαμοθράκης.

VIII. *Provincia Macedoniæ secundæ sub præside, urbes 8.*

Stoli, Argos, Eustraion, Pelagonia, Bargala, Celeniden, Harmonia, Zapara.

Η'. *Ἐπαρχία Μακεδονίας β' ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις η'.*

Στόλοι, Ἄργος, Εὐστράϊον, Πελαγονία, Βάργαλα, Κελενίδην, Ἁρμονία, Ζάπαρα.

IX. *Provincia Thessaliæ sub præside, urbes 17.*

Larissa, Demetrias, Thebæ, Æchionio, Lamia, Hypata metropolis, Trocæ, Gomphi, Cæparea, Dioeletianopolis, Pharsala, Sartoburamisium, Satosiobius, insula Scopelus, insula Sciathus, insula Peparethus.

Θ'. *Ἐπαρχία Θεσσαλίας ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ιζ'.*

Λάρισσα, Δημητριάς, Θῆβαι, Αἰχιονίο, Λαμία, Ὕπατα μητρόπολις, Τρόκαι[12], Γόμφοι, Καιπαρεία, Διοκλητιανούπολις, Φάρσαλα, Σαρτοβουραμίσιον[14], Σατοσιόβιος[15], νῆσος Σκόπελος, νῆσος Σκίαθος, νῆσος Πεπάρηθος.

X. *Provincia Helladis Achaiæ sub proconsule, urbes 79.*

Scarphia, **34** Elatina, Boe et Drimya, Daulia, Cheronea, Naupactus, Delphi, Amphisa, Tithora, Ambrosus, Anticyra, Lebadia, Coronia Bœotiæ, Steræs, Opus, Anastasius, Ecepsus, insula Eubœa, Anthedon, Bumelita, Thespiæ, Hyttes Thystæ, Thebæ metropolis Bœotiæ, Tanagra, Chalce insula Eubœæ, Porthmus, Caristus, Plateæ, Ægosthena, Athenæ metropolis Atticæ, Megara, Pagæ, Emporium Cromon, Ægina insula, Pœtœusa, Cea, Cytnus, Delus, Adelus, Scyrus, Talameneme, Thermopila, Corinthus, quæ aliquando Ephyra, metropolis totius Hellados Nova Sicyon, Ægæ Ægion, Methone, Arizæna, Pinaura, Hiera mione, Argus, Tegea, **35** Tharpusa, Mantinea, Lacedæmon metropolis Laconicæ quæ prius Sparta, Gerenthræ, Pharæ, Asopolis, Acreæ, Phialæa, Mesene, Coronia, Asine, Mothone, Cyparisia, Elis metropolis Ætoliæ, Insula Cephalenia, insula Panormus, insula Zacynthus, insula Cytheria, insula Mycon, insula Strophadia, insula Molus, e regione Corynthi, insula Dorusa, insula Lemnus, insula Imbrus.

B

C

Ι'. *Ἐπαρχία Ἑλλάδος [ἤγουν] Ἀχαΐας ὑπὸ ἀνθύπατον, πόλεις οθ'.*

Σκαρφία, Ἠλατίνα[16], Βοὲ καὶ, Δριμύα, Δαύλια, Χερωνεία, Ναύπακτος, Δελφοί, Ἄμφισα[17], Τιθώρα, Ἄμβροσος, Ἀντίκυρα, Λεβαδία, Κωρωνία Βοιωτίας, Στήραις, Ὀποῦς, Ἀναστάσιος[18], Ἔκεψος, νῆσος Εὔβοια, Ἀνθηδών, Βουμέλιτα, Θέσπιαι, Ὕττης Θύσθαι[19], Θῆβαι μητρόπολις Βοιωτίας, Τάναγρα, Χάλκη νῆσος Εὐβοίας, Πορθμὸς, Χάριστος[20], Πλατέαι, Αἰγόσθενα, Ἀθῆναι μητρόπολις Ἀττικῆς, Μέγαρα, Πάγαι, Ἐμπόριον Κρομμῶν, Αἴγινα νῆσος, Ποιτοιοῦσα, Κέα Κύτνος, Δῆλος, Ἄδηλος, Σκύρος, Ταλαμένη με[21], Θερμοπύλαι, Κόρινθος, ἡ ποτὲ Ἔφυρος μητρόπολις πάσης Ἑλλάδος, νέα Σικυών, Αἴγαι[22] Αἴγιον, Μεθώνη[23], Ἀριζαίνα[24], Πιναύρα[25], Ἱερὰ μιόνη, Ἄργος, Τέγεα, Θάρπουσα, Μαντινεία, Λακεδαίμων μητρόπολις τῆς Λακωνικῆς, ἡ πρὶν Σπάρτη, Γερένθραι, Φάραι, Ἀσώπολις, Ἀκρεαὶ, Φιάλαια, Μεσήνη, Κορωνία, Ἀσίνη, Μεθώνη, Κυπαρισία, Ἦλις μητρόπολις Αἰτωλίας, νῆσος Κεφαληνία, νῆσος Πάνορμος, νῆσος Ζάκυνθος, νῆσος Κυθηρία, νῆσος Μυκῶν, νῆσος Στροφάδια, νῆσος Μόλος, ἀντικρὺ Κορίνθου, νῆσος Δωροῦσα, νῆσος Λῆμνος, νῆσος Ἴμβρος.

XI. *Provincia Cretæ consulari sub præside, urbes 22.*

Metropolis Gortyna, Inatus, Bienna, Hiera Pydna, Camara, Allyngus, Chersonesus, Lyctus, Arcadia, Cnosus, Subritus, Axius, Eleuthera, Lampæ, Aptera, Cydonea, Cisamus, Cantania, Elyrus, Lassus, Phœnece, Aradena, **36** insula Claudus.

D

ΙΑ'. *Ἐπαρχία Κρήτης ὑπὸ ἡγεμόνα κονσουλάριον, πόλεις κβ'.*

Μητρόπολις Γορτύνη, Ἴνατος, Βίεννα, Ἱερὰ Πύδνα, Καμώρα, Ἄλλυγγος, Χερσόνησος, Λύκτος, Ἀρκαδία, Κνωσὸς, Σούβριτος, ὁ Ἀξὸς Ἐλευθέρα[26.27], Λάμπαι, Ἄπτερα, Κυνωδέα, Κίσαμος, Καντανία, Ἔλυρος, Λάσσος[28], Φοινίκη, Ἀραδένα[28'], νῆσος Κλαῦδος.

XII. *Provincia veteris Epiri sub præside, urbes 12.*

Metropolis Nicopolis, Dodonæ, Eurœa, Acnii, Hadrianopolis, Appon, Phœnice, Anchiasmus, Butrotus, Photice, Corcyra insula, Thraconesus.

ΙΒ'. *Ἐπαρχία παλαιᾶς Ἠπείρου ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ιβ'.*

Μητροπ. Νικόπολις, Δωδόναι[29], Εὔροια, Ἀκνίου, Ἀδριανούπολις, Ἄππων, Φοινίκη, Ἀγχιασμὸς, Βούτριτος, Φωτική, Κέρκυρα νῆσος, ἡ Θρακόνησος[30].

VARIÆ LECTIONES.

[12] Τρίκαι. [14] Σαλτ. [15] Σαλτ. [16] ἤγουν. [16] Ἑλ. *At Const. Porphyr.* Ἐλευσίνα. [17] Ἄμφισσα. [18] Ἀνάστασις. [19] Ὕττοι, Θίσθαις. *sic ms. distinguit.* [20] Χάρυστος. [21] *Sic ms. Legendum* μέχρι Θερμοπυλῶν *ex Const. Porph.* [22] Αἴγηραι. [23] Μεθώνα. [24] Τρυζένα. [25] Πίλαυρα. [26.27] Ἐλευθέρνα. [28] Λίσσος. [28'] *ms.* Φοινήκη ἤτοι Ἀραδένα. [29] Δωδῶναι. [30] Ἡ Θραὴ νῆσος *legend.* Ἰθάκη νῆσος.

XX. Provincija Azija pod prokonzulom, gradova 43

Efes, Enea, Priena, Magnezija Meandri, Tralija, Nisa, Priula, Mastaura, Anineta, Hipeta, Ardiopolj, Dios Hieron ili Fanum Jovis (Jupiterovo Sveto Mjesto), Evaza, Kolose, Algiza, Nikopolj, Paleopolj ili Stari Grad, Bareta, Aulii Kome (Aulijevo Selo) ili Vikus, Neauhe, Kolofon mitropolija, Lebedius, Tius, Smirna, Klazomena, Satrota, Magneziazopolj, Apae, Temnus, Fokeja, Mirina, Mike, Pergam, Elea, Pitana, Tana, Teodosiopolj, Adramition koji je Lirnesus, Atandrus, Gadara, Asus.

XXI. Provincija Helespont pod konzularijem, gradova 30

Kizik mitropolija, Prekones, Eksoria, Barispe, Parium, Lampsak, Abidos, Dardanon, Ilium (Troja), Troas, Skamandar, Polihna, Poimanentos, Artemija, Recita, Bladus, Skelenta, Molis, Germe, Aptaus, Kerge, Sagara, Adriani i Tere, Here, Pionia, Koniozina, Argiza, Ksius Tradus, Mandakada, Ergasterion, Mandre, Hipi, Kisideron, Skepsis.

XXII. Provincija Frigija Kepatiana pod konzularijem, gradova 39

Laodikeja, Hieropolj, Mosina, Atida, Trapezopolis, Kolose, Keretapa, Temosonius, Valentia, Sanaus, Koniopolj, Sitopolj, Krasus, Lunda, Molte, Eumeneja, Siblia, Pepuza, Briana, Sebasta, Iluza, Akmona, Adija, Diokleja, Aristion, Kidisos, Apia, Eudokija, Azana, Tiberiopolj, Kadi, Teodosija, Ankira, Sinaos, Temeno Tire, Tanupolj, Pulherijanopolj.

XXIII. Provincija Lidija pod konzularijem, gradova 23

Sarda, Filadelfia, Tripolis, Tiatera, Site, Meonija, Julijanopolj, Trales, Aureliopolj, Atalija, Hermokapelia, Okrasus, Apolonos Fanum (Apolonovo Svetilište), Talaza, Bagis, Kerase Meso, Timelius, Apolonos, Hierokastela, Mistina, Sataleon, Gordos, Mostina.

XXIV. Provincija Pizidija pod konzularijem, gradova 26

Antiohija, Neapolis (Napulj Azijski), Limene, Sabine, Atmenia, Papa, Sinetandus, Laodikeja Spaljena, Tirajum, Adrijanopolj, Filomelium, Sozopolj, Timandrus mitropolija, Hopamia, Eudoksiopolj, Agalasus, Baris, Seleukija Postojana (tvrđava), Timbriada, Temisonius, Justinijanopolj, Malius, Odada, Zorzila, Teitiasos.

XXV. Provincija Likaonija pod konzularijem, gradova 18

Ikonija mitropolija, Lijstra, Mistea, Amblada, Vasada, Umanada, Listra, Laranda, Derbe, Barate, Hide, Isauropolj, Korna, Sabatra, Pterna, Karna, Glavama, Rignum.

XXVI. Provincija Frigija Salutaris pod konzularijem, gradova 23

Eukarpija, Hierapolj, Ostrus, Skektorium, Bruksus, Kleros Horines, Kleros Polemieos, Deba Jacia, Lisias, Sinada, Primnesus, Hipsos, Poligotus, Docimium mitropolija, Merus, Nakolija, Dorilijum, Medajum, Demu Libaon ili Plebis Libaonum (Narodni Libaonum), Demu ili Plebis Eraklija (Narodna Eraklija), Demu ili Popoli Propniasa.

XXVII. Provincija Pamfilija (poznata kao druga) pod konzularijem, gradova 47

Perge Sileum, Magidos, Atalija, Demu Uliambos, Tresena, Demu Kanaura, Zobia, Termesus i Eudokija, Demu Mendeneo, Demu Sokla, Sinda, Berbe, Sindaunda, Miodija Hori, Homiliadika, Olbasa, Paleopolj, Lisenara, Komana (Kumana), Kolbasa, Kremna, Panemotihos ili Panemi murus (Panemi unutar zidova), Ariasus, Maksimijanopolj, Ktema ili Ono što pripada Maksimijanopolju, Regesalamara, Limobrama, Kodrula, Demuzija, Demu Sabaon ili Plebis Sabaonum (Narodni Sabaonum), Pastolerisus, Selpe, Trimopolis, Sodi, Serna, Libre, Kasa, Kotana, Orimena, Korakesium, Sijedra, Karalija, Holibrasus.

ΙΓ'. *Ἐπαρχία νέας Ἠπείρου ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις θ'.* A

Δυρράχιον, ἡ ποτὲ Ἐπίδαμνος, Σκάππα[31], Ἀπολλωνία, Βοῦλος[32], Ἀμαντία, Πουλχεριούπολις, Αὐλών, Αὐληνίδος μητρόπολις, Λιστρῶν καὶ Σκεπῶν.

XIII. *Provincia novæ Epiri sub consulari, urbes* 9.

Dyrrachium, quæ alias Epidamnus, Scappa, Apollonia, Bulus, Amantia, Pulcheriopolis, Aulon, Aulinidos Metropolis, Listron et Scepon.

ΙΔ'. *Ἐπαρχία Δακίας μεσογείου ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις ε'.*

Σαρδικὴ μητρόπολις, Πανταλία, Γερμάη, Ναίνσος[33], Ῥεμεσιάνα.

XIV. *Provincia Daciæ mediterraneæ sub consulari, urbes* 5.

Sardica metropolis, Pantalia, Germae, Nænsus, Rhemesiana.

ΙΕ'. *Ἐπαρχία τῇ παρὰ ..... ὑπὸ κονσουλαριον πόλεις ε'.*

Ῥαζάρια μητρόπολις, Βηνοπία[34], Ἀκοίνες, Κάστρα Μάρτις, Ἴδαος[35].

XV. *Provincia quæ est ad... (nempe* ripam Danubii; *estque Dacia Ripensis) sub consulari, urbes* 5.

Rhazaria metropolis, Benopia, Acœnes, Castra Martis, Idaus.

ΙϚ'. *Ἐπαρχία Δαρδανίας ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις γ'.* B

XVI. *Provincia Dardaniæ sub præside, urbes* 3.

Σκούπο μητρόπολις, Μηρίων, Οὐλπιάνα.

Scupon metropolis, Merion, Ulpiana.

ΙΖ'. *Ἐπαρχία Πρεβάλεως[36] ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις γ'.*

37 XVII. *Provincia Prevalis sub præside, urbes* 3.

Σκόδραι, Λίσσος, Δωράκιον μητρόπολις.

Scodræ, Lissus, Doracion metropolis.

ΙΗ'. *Ἐπαρχία Μυσίας ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ε'.*

XVIII. *Provincia Mysiæ* (intellige *Mysiam primam*) *sub præside, urbes* 5.

Βιμένακιν μητρόπολις, Σιγγιδόνος, Γρατιανά, Πρικορνία, Ὀρθεμάρχος.

Vimenacin metropolis, Singidonus, Gratiana, Pricornia, Orthemarchus.

ΙΘ'. *Ἐπαρχία Παννονίας ὑπὸ ἡγεμόνα πόλεις β'.*

XIX. *Provincia Pannoniæ, sub præside urbes* 2.

Σερμίον, Βασιανά.

Sermium, Basiana.

Κ'. *Ἐπαρχία Ἀσίας ὑπὸ ἀνθυπάτου, πόλεις μγ'.*

XX. *Provincia Asiæ sub proconsule, urbes* 43.

Ἔφεσος, Ἐνέα, Πριήνη, Μαγνησία Μεάνδρου, Τράλλεις, Νύσσα, Πριοῦλλα, Μάσταυρα, Ἀνίνετα, Ὕπητα, Ἀδριούπολις, Διὸς ἱεροῦ, Εὔαζα, Κολοσὴ[37], Ἀλγίζα, Νικόπολις, Παλαιὰ πόλις, Βαρέττα, Αὐλίου κώμη, Νεαύχη, Κολοφὼν μητρόπολις, Λέβεδος, Τίος, Σμύρνα, Κλαζομένη, Σατρώτη, Μαγνησιασούπολις, Ἀπάη, Τέμνος, Φωκέα, Μυρίνα, Μύκη, Πέργαμος, Ἐλαία, Πηττάνη, Τιάναι, Θεοδοσίου πόλεως, Ἀδραμύττιον ἡ ποτὲ Λύρνησος, Ἄτανδρος, Γάδαρα, Ἄσσος. C

Ephesus, Enea, Priene, Magnesia Meandri, Trallis, Nyssa, Priulla, Mastaura, Anineta, Hypeta, Ardiopolis, Dios Hieron, seu Fanum Jovis, Evaza, Colose, Algiza, Nicopolis, Palæopolis, seu vetus Urbs, Baretta, Aulii Come, seu Vicus, Neauche, Colophon metropolis, Lebedus, Tius, Smyrna, Clazomene, Satrote, Magnesiasopolis, Apae, Temnus, Phocea, **38** Myrina, Myce, Pergamus, Elæa, Pittane, Tianæ, Theodosiopolis, Adramyttion, quæ alias Lyrnesus, Atandrus, Gadara, Assus.

ΚΑ'. *Ἐπαρχία Ἑλλησπόντου ὑπὸ κονσουλαρίου, πόλεις λ'.*

XXI. *Provincia Hellesponti sub consulari, urbes* 30.

Κύζικος μητρόπολις, Προικόνησος, ἡ Ἐξορία, Βαρίσπη, Πάριον, Λάμψακος, Ἄβυδος, Δάρδανον, Ἴλιον, Τρωὰς, Σκάμανδρος, Πολίχνα, Ποιμάνεντος, Ἀρτεμέα, Ῥέκιτα, Βλάδος, Σκέλεντα, Μόλις, Γέρμαι, Ἄπταος, Κέργη, Σάγαρα, Ἀδριανοῦ καὶ Θῆραι, Ἥραι, Πιονία, Κονιοσίνη, Ἀργίζα, Ξίος Τράδος, Μανδακάδα, Ἐργαστήριον, Μάνδραι, Ἵπποι, ὁ Κισίδηρον, Σκέψις. D

Cyzicus metropolis, Præconesus, Exoria, Barispe, Parium, Lampsacus, Abydus, Dardanum, Ilium, Troas, Scamandrus, Polichna, Pœmanentus, Artemea, Recita, Bladus, Scelenta, Molis, Germæ, Aptaus, Cerge, Sagara; Adriani et Theræ, Heræ, Pionia, Coniosine, Argiza, Xius Tradus, Mandacada, Ergasterion, Mandræ, Hippi, Cisideron, Scepsis.

ΚΒ'. *Ἐπαρχία Φρυγίας Καπατιανῆς ὑπὸ κονσουλαρίου, πόλεις λθ'.*

XXII. *Provincia Phrygiæ Cæpatianæ sub consulari, urbes* 39.

Λαοδίκεια, Ἱεράπολις, Μόσυνα, Ἄττυδα, Τραπεζούπολις, Κολασαὶ, Κερετάπα, Θεμεσόνιος, Οὐαλέντεια, Σάναος, Κονιούπολις, Σιτούπολις, Κράσος, Λοῦνδα, Μόλτη, Εὐμενεία, Σιβλία, Πέπουζα, Βριάνα, Σεβαστε-

Laodicea, **39** Hierapolis, Mosyna, Attyda, Trapezopolis, Colasæ, Ceretapa, Themosonius, Valentia, Sanaus, Coniopolis, Sitopolis, Crasus, Lunda, Molte, Eumenea, Siblia, Pepuza, Briana, Sebaste,

VARIÆ LECTIONES.

[31] Σκάπτα. [32] Βοῦλις. [33] Νάϊσος. [34] Μονοπία. [35] Ἴσκος. [36] Πρεβαλέων. [37] Κολοχσίς.

XXVIII. Provincija Likija pod konzularijem, gradova 34
Fasida, Abapos, Gaga, Akalisus, Elebesus, Limira, Arjikanda, Podalija, Homa, Regkiklijas, Mera mitropolija, Arnea, Kjianea, Aperla, Felos, Antifelos, Kandiba, Eudokias, Patara, Ksantos, Kombe, Mise Pinara, Didoma, Plo (Tlo), Telmisus, Kaunus, Araksa, Bubon, Enoanda, Balura, Komistaraos.

XXIX. Provincija Ostrva pod prezidom (hegemonom), gradova 20
Rodos, Kos, Samos, Hios, Mitilena, Metimna, Petelos, Tenedos, Proselene, Andros, Tenos, Naksos, Paros, Sifnos, Melos, Ios, Tera, Amurgos, Astipaleja.

XXX. Provincija Karija pod konzularijem, gradova 36
Melitos, Herakleja, Ogmi, Amindos, Halikarnas, Knid, Keramos, Milasa, Stratonikija, Amizon, Alinda, Alapanda, Ortosias, Arpasa, Napulj (Neapolis), Hilarema, Antiohija, mitropolija Afrodizija, Herakleja, Tabas, Apolonija, Sebastopolis, Iasos, Erezus, Marcijanopolj, Anastaziopolj, Hora Patrimonia, Kibira, Koktemalike.

XXXI. Provincija Pont (prva) [to jest Bitinija] pod konzularijem, gradova 16
Halkidon, Nikomedija, Prinetos, Elenopolj, Nikeja, Vasilinopolj, Kios, Apameja, Prusa, Cezareja, Apolonija, Daskilion, Neocezareja, Adriani, Regetatajos, Redogorie.

XXXII. Provincija Honorijada pod prezidom (hegemonom), gradova 6
Klaudiopolj, Prusijas, Herakleja, Tios, Kratija, Andrijanopolj.

XXXIII. Provincija Paflagonija pod korektorom, gradova 6
Pagra, Pompejopolj, Sora, Amastrium, Junopolj, Dadibra.

XXXIV. Provincija Galatija (prva) pod konzularijem, gradova 7
Ankira mitropolija, Tabija, Aspona, Kina, Reganagalia, Regemnezus, Heliopolj.

XXXV. Provincija Galatija Salutaris pod prezidom (hegemonom), gradova 9
Pisinus, Maurekium, Petinezus, Eorium, Klaneus, Regetnoknade, Eudoksijas, Mirakium, Germia.

XXXVI. Provincija Kapadokija Prva pod konzularijem, gradova 4
Cezareja, Nisa, Terma, Regepodandus.

XXXVII. Provincija Kapadokija Druga pod konzularijem, gradova 8
Tijana, Faustinopolj, Kibistra, Nazianzos, Sasima, Parnasos, Regedoara, Regemukisos.

XXXVIII. Provincija Helenopolj pod konzularijem, gradova 7
Amasija, Ibira, Zela, Salton, Zalihen, Andrapa, Amisos, Sinopa.

XXXIX. Provincija Polemonijački Pont pod prezidom (hegemonom), gradova 5
Neocezareja, Komana (Kumana), Tolemonijum, Kerasus, Trapezus.

XL. Provincija Jermenija Prva pod konzularijem (prezidom – hegemonom), gradova 5
Sebastija, Nikopolj, Kolonija , Satala, Sevastopolj.

XLI. Provincija Jermenija Druga pod prezidom (hegemonom), gradova 6
Melitena, Arka, Arabisus, Kukusus, Komona, Ararastija.

Iluza, Acmona, Adii, Jucharatax, Dioclia, Aristium, Cidyssus, Apia, Eudocias, Azana, Tiberiopolis, Cadi, Theodosia, Ancyra, Synaos, Temenothyræ, Tanopolis, Pulcherianopolis.

Σεβάστη, Ἰλούζα, Ἀκμῶνα, Ἄδιοι, Ἰουχαρατάξ, Διόκλεια, Ἀρίστιον, Κίδυσσος, Ἀπία, Εὐδοκιάς, Ἀζάνοι, Τιβεριούπολις, Κάδοι, Θεοδόσια [38], Ἀγκύρα, Σύναος, Τεμένου θύραι, Τανούπολις, Πουλχεριανούπολις.

XXIII. *Provincia Lydiæ sub consulari, urbes* 23.

ΚΓ'. *Ἐπαρχία Λυδίας ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις κγ'.*

Sardis, Philadelphia, Tripolis, Thiatera, Sitæ, Mæonia, Julianopolis, Tralles, Aureliopolis, Attalia, Hermocapelia, **40** Ocrasus, Apollinis Fanum, Talaza, Bagis, Cerasemeso, Tymellus, Apollones, Hierocastellia, Mystine, Sataleon, Gordos, Mostina.

Σάρδεις, Φιλαδέλφεια, Τρίπολις, Θυάτερα, Σῖται, Μαιονία, Ἰουλιανούπολις, Τράλλεις, Αὐρηλιούπολις, Ἀτταλία, Ἑρμοκαπηλία, Ὀκραδος [39], Ἀπόλλωνος ἱερὸν, Τάλαζα, Βάγις, Κήρασε Μεσο , Τύμελλος [40], Ἀπολλώνης, Ἱεροκαστέλλεια, Μυσήνη, Σαταλέων, Γόρδος, Μοστίνα.

XXIV. *Provincia Pisidiæ sub consulari, urbes* 26.

ΚΔ'. *Ἐπαρχία Πισιδίας ὑπὸ κονσουλάριον. πόλεις κς'.*

B

Antiochia, Neapolis, Limenæ, Sabinæ, Atmenia, Pappa, Sinethandus, Laodicea exusta, Tyraium, Adrianopolis, Philomelium, Sozopolis, Tymandrus metropolis, Hopamia, Eudoxiopolis, Agalasus, Baris, Seleucia ferrea, Timbriadum, Themisonius, Justinianopolis, Mallus, Odada, Zorzila, Teityassos.

Ἀντιόχεια, Νεὰ πόλις, Λιμέναι, Σαβῖναι, Ἀτμενία, Πάππα, Σινήθανδος, Λαοδίκεια κεκαυμένη, Τυράϊον, Ἀδριανούπολις, Φιλομήλιον, Σωζόπολις, Τύμανδρος μητρόπολις, Ὁπάμια, Εὐδοξιούπολις, Ἀγαλασσὸς, Βάρις, Σελεύκεια ἡ σιδηρᾶ, ὁ Τιμβριάδων, Θεμιστόνιος, Ἰουστινιανούπολις, Μάλλος, Ὀδάδα, Ζόρζιλα, Τειτουάσσος.

XXV. *Provincia Lycaoniæ sub consulari urbes* 18.

ΚΕ'. *Ἐπαρχία Λυκαονίας ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις ιή'.*

Iconium metropolis, Lystra, Misthea, Amblada, Vasada, Umanada, Listra, Laranda, **41** Derbæ, Barate, Hyde, Isauropolis, Corna, Sabatra, Pterna, Carna, Glavama, Rignum.

Ἰκόνιον μητρόπολις, Λύστρα, Μισθεία, Ἀμβλάδα, Οὐάσαδα, Οὐμάναδα, Λίστρα, Λάρανδα, Δέρβαι, Βαρατὴ [41], Ὕδη, Ἰσαυρόπολις, Κόρνα, Σάβατρα, Πτέρνα, Κάρνα, Γλαύαμα, Ῥίγνον.

XXVI. *Provincia Phrygiæ Salutaris sub consulari urbes* 23.

C

ΚΣ'. *Ἐπαρχία Φρυγίας Σαλουταρίας ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις κγ'.*

Eucarpia, Hierapolis, Ostrus, Scectorium, Bruxus, Cleros Horines, Cleros Polemicos, Deba lacia, Lysias, Synada, Prymnesus, Hipsos, Polygotus, Docimium metropolis, Merus, Nacolia, Doryllium, Medaium, Demu Libaon, seu Plebis Libaonum, Demu, seu Plebis Auraclia, Demu, seu Populi Alamassi, Demu, seu Popoli Propniasa.

Εὐκαρπία, Ἱεράπολις, Ὄστρους, Σκεκπόριον [42], Βροῦξος, Κλῆρος Ὁρίνης, Κλῆρος Πολεμηκὸς [43], Δεβαλικία, Λυσίας, Σύναδα, Πρύμνησος, Ἶψος, Πολυγώτος, Δοκίμιον μητρόπολις, Μῆρος, Νακολία, Δορύλλιον [44], Μεδάϊον, Δήμου Λιβαῶν [45], Δήμου Αὐράκλεια, Δήμου Ἀλαμασσοῦ, Δήμου Πρυπνίασα.

XXVII. *Provincia Pamphyliæ (intellige secundæ) sub consulari urbes* 47.

ΚΖ'. *Ἐπαρχία Παμφυλίας ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις μζ'.*

Perge Syllæum, Magydus, Attalia, Demu Uliambos, Tresena, Demu Canaura, Zobia, Thermesus et Eudocia, Demu Mendeneo, Demu Socla, Sinda, Berbe, **42** Sindaunda, Myodia Chori, Homyliadica, Olbasa, Palæopolis, Lysenara, Comana, Colbasa, Cremna, Panemotichos, seu Panemi murus, Ariasus, Maximianopolis, Ctema, seu possessio Maximianopoleos, Regesalamara, Limobrama, Codrula, Demusia, Demu Sabaon, seu Plebis Sabaonum, Pastolerisus, Selpe, Trimopolis, Sodi, Serna, Lybre, Cassa, Cotana, Orymena, Coracesium, Syedra, Caralia, Holybrasus.

D

Πέργη Σύλλαιον, Μάγυδος, Ἀτταλία, Δήμου Οὐλίαμβος, Τρέσενα, Δήμου Καναύρα, Ζοβία, Θερμεσὸς καὶ Εὐδοκία, Δήμου Μενδενέω, Δήμου Σώκλα, Σίνδα, Βέρβη, Σινδαύνδα, Μυωδία Χωρι, Ὁμυλιάδικα [45*], Ὄλβασα, Παλαιάπολις, Λυσήναρα, Κομανὰ, Κόλβασα, Κρέμνα, Πανέμου τεῖχος [46], Ἀρίασος, Μαξιμιανούπολις κτῆμα Μαξιμιανουπόλεως, Ῥεγησαλάμαρα, Λιμόβραμα, Κόδρουλα, Δεμουσία, Δήμου Σαβαιῶν, Παστολήρισος, Σέλπη, Τριμούπολις, Σώδι, Σέρνα, Λύβρη, Κασσὰ, Κότανα, Ὀρύμενα [47], Κορακήσιον, Σύεδρα, Καράλια, Ὁλύβρασος.

XXVIII. *Provincia Lyciæ sub consulari urbes* 34.

ΚΗ'. *Ἐπαρχία Λυκίας ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις λδ'.*

Phasydes, Avapus, Gaga, Acalisus, Elebesus,

Φασύδης, ὁ Αὔαπος [48], Γάγα, Ἀκαλισὸς, Ἐλεβε-

VARIÆ LECTIONES.

[38] Θεοδοσιανά. [39] Ἀκρασός. [40] *ms. sic distinguit.* Κήρασε Μεσοτύμελλος. [41] Βάραζα. [42] Σεκτόριον. [43] Πολιτικῆς. [44] Δορύλεον. [45] Λυκαῶν. [45*] *ms. distinguit sic :* Μυωδία. Χωριομυλιάδικα. [46] Πανέμου. Τεῖχος. [47] Ὀρυμνά. [48] ὁ Ἄναπος.

XLII. Provincija Kilikija Prva pod konzularijem, gradova 8
Tars mitropolija, Pompejopolj, Sebasta, Korikos, Adena, Agusia, Malhos, Zafirion.

XLIII. Provincija Kilikija Sekunda pod prezidom (hegemonom), gradova 9
Anazarba mitropolija, Mopsueta, Egeja, Epifanija, Aleksandrija, Rosus, Irenopolj, Flavija, Kastabala.

XLIV. Provincija ostrva Kipra pod konzularijem, gradova 15
Konstancija mitropolija, Tamasus, Kitium, Amatusia, Koren, Pafos, Arsinoja, Soli, Lapitos, Kirboja, Kitri, Karpasin, Kirenija, Trimitunton, Leukusija.

XLV. Provincija Isaurija pod prezidom (hegemonom), gradova 23
Seleukija mitropolija, Kelesdere, Anemurium, Tiotiopolj, Lamos, Antiohija, Juliosevasta, Kestri, Selinos, Jotapa, Diocezareja (Božja Cezareja), Olbe, Klaudiopolj, Hejeropolj, Dalisandos, Germanikopolj, Irenopolj, Filadelfia, Moledarasus, Zeede, Napulj (Jermenski), Lauzadeja.

XLVI. Provincija Prva Sirija pod konzularijem, gradova 7
Antiohija pored Dafne, Seleukija, Laodikeja, Gabala, Paltos, Beroja, Halka.

XLVII. Provincija Druga Sirija pod prezidom (hegemonom), gradova 8
Apameja Epifanija, Aretuza, Larisa, Mariama, Balaneja, Refaneja, Seleukobelus.

XLVIII. Provincija Eufratska pod prezidom (hegemonom), gradova 12
Hierapolj, Kiros, Samosata, Dolihe, Zeugma, Germanikija, Pere, Nikopolj, Skenarheja, Salgenoratiksenon, Europos.

XLIX. Provincija Osroena (Rosroiken) pod prezidom (hegemonom), gradova 9
Edesa, Konstancija, Teodosiopolj, Kara, Batne, Nova Valentia, Leontopolj koji je i Kalinike, Birta.

L. Provincija Mesopotamija pod prezidom (hegemonom), grad 1
Amida.

LI. Provincija Fenikija pod konzularijem, grad 1 (gradova 14)
Tir. (dalje slijedi spisak po Farnezijanskom kodeksu) Ptolomeja, Sidon, Beritos, Biblos, Bostris, Tripolis, Orke, Ortosias.
U istom Barberinskom manuskriptu. Kod Holstejniusa se nalazi dodatak Noticijama Istočnog Carstva istog Hijerokla Gramatičara po najstarijem manuskriptu biblioteke Farnezijane.
Tir, Ptolomeja, Sidon, Bejrut, Biblos, Bostra, Tripolis, Orke, Ortosias, Arados, Antarados, Konstantina, Pogona, Paneja.

LII. Provincija Fenikija Libanska pod prezidom (hegemonom), gradova 6
Emisa, Laodikeja, Damask, Heliopolj, Abila, Palmira.

LIII. Provincija Palestina pod konzularijem, gradova 22
Cezareja mitropolija, Dora, Antipatris, Diospolis (Božji Grad), Primorski Azotus, Mediteranski Azotus, Eleuteropolj, Elija (Ilijin Grad) koji je i Jerusalim, Napulj (Palestinski), Libija, Avgusta Sebasta, Antedon, Dioklecijanopolj, Sikamazon, Honos, Sozusa, Jope, Gaza, Ramfija, Askalon, Ariza, Bitile.

σὸς, Λίμυρα, Ἀρύκανδα, Ποδάλια, Χῶμα, Ῥεγκυλιὰς, Μύρα μητρόπολις, Ἀρνέα [49], Κυάνεαι, Ἀπερλὰ [49*], Φελλὸς, Ἀντιφελλὸς, Κάνδυβα, Εὐδοκιάς Πάταρα, Ξάνθος, Κόμβη, Μίσαι Πίναρα, Δίδομα, πλῶ [50], Τελμισσὸς, Καῦνος, Ἄραξα, Βουβῶν, Ἡνοάνδα, Βαλούρα, Κομιστάραος.

A Limyra, Arycanda, Podalia, Choma, Rencylias, Mœra metropolis, Arnea, Cyaneæ, Aperla, Phellus, Antiphellus, Candyba, **43** Eudocias, Patara, Xanthus, Combe, Misæ Pinara, Didoma, plo, Telmisus, Caunus, Araxa, Bubon, Henoanda, Balura, Comistaraos.

ΚΘ'. *Ἐπαρχία Νήσων ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις κ'.*

XXIX. *Provincia Insularum sub præside urbes* 20.

Ῥόδος, Κῶς, Σάμος, Χίος, Μιτυλήνη, Μέθυμνα, Πέτελος, Τένεδος, Προσελήνη, Ἄνδρος, Τῆνος, Νάξος, Πάρος, Σύφνος, Μῆλος, Ἴος, Θήρα, Ἀμουργὸς [51], Ἀστυπαλαία.

Rhodus, Cos, Samus, Chius, Mitylene, Methymne, Petelus, Tenedus, Proselene, Andros, Tenus, Naxus, Parus, Syphnus, Melus, Jus, Thera, Amurgus, Astypalæa.

Λ'. *Ἐπαρχία Καρίας ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις λς' [λ'].*

XXX. *Provincia Cariæ sub consulari urbes* 36.

Μῆλιτος, Ἡρακλείας, Ὀγμοῦ [52], Ἀμυνδὸς, Ἁλικαρνασσὸς, Κνίδος, Κέραμος, Μύλασσα, Στρατονίκεια, Ἀμιζῶν, Ἀλινδὰ, Ἀλάπανδα, Ὀρθοσίας, Ἁρπασὰ, Νεάπολις, Ὑλάρημα, Ἀντιόχεια, μητρόπολις Ἀφροδισίας, Ἡράκλειας [53], Τάβας, Ἀπολλωνιάς, Σεβαστόπολις, Ἰασὸς, Ἔρεζος, [Μαρκιανούπολις,] Ἀναστασιούπολις, Χώρα [54] Πατριμονία, Κιβύρα, Κοκτημαλικαί.

B Melitus, Heracleas, Ogmi, Amyndus, Halicarnassus, Cnidus, Ceramus, Mylasa, Stratonicia, Amizon, Alinda, Alapanda, Orthosias, Arpasa, Neapolis, **44** Hylarema, Antiochia, metropolis Aphrodisias, Heraclea, Tabas, Apollonias, Sebastopolis, Jasus, Erezus, Marcianopolis, Anastasiopolis, Chora Patrimonia, Cibyra, Coctemalicæ.

ΛΑ'. *Ἐπαρχία Ποντικῆς [α'] ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις ις'.*

XXXI. *Provincia Ponticæ* [primæ] (Bithyniæ scilicet) *sub consulari urbes* 16.

Χαλκηδὼν, Νικομήδεια, Πρίνετος, Ἑλενόπολις, Νίκαια, Βασιλεινούπολις, Κίος, Ἀπάμεια, Προῦσα, Καισάρεια, Ἀπολλωνιὰς, Δασκύλιον, Νεοκαισάρεια, Ἀδριανοὶ, Ῥεγετατάϊος, Ῥεγοδώριε.

Chalcedon, Nicomedia, Prinetus, Elenopolis, Nicæa, Basilinopolis, Cius, Apamea, Prusa, Cæsarea, Apollonias, Dascylion, Neocæsarea, Adriani, Regetataios, Regodorie.

ΛΒ'. *Ἐπαρχία Ὀνωριάδος ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ς'.*

C XXXII. *Provincia Honoriadis sub præside urbes* 6.

Κλαυδιούπολις, Προυσιὰς, Ἡράκλεια, Τίος [55] Κρατία, Ἀδριανούπολις.

Claudiopolis, Prusias, Heraclea, Tius, Cratia, Adrianopolis.

ΛΓ'. *Ἐπαρχία Παφλαγονίας ὑπὸ κορίκτορα, πόλεις ς'.*

XXXIII. *Provincia Paphlagoniæ sub correctore urbes* 6.

Πάγρα [56], Πομπηϊούπολις, Σόρα, Ἀμάστριον, Ἰουνόπολις, Δάδυβρα.

Pagra, Pompeiopolis, Sora, Amastrium, Junopolis, Dadybra.

ΛΔ'. *Ἐπαρχία Γαλατίας [α'] ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις ζ'.*

XXXIV. *Provincia Galatiæ* (primæ) *sub consulari urbes* 7.

Ἄγγυρα μητρόπολις, Ταβία, Ἄσπονα, Κίννα, Ῥεγαναγάλια, Ῥεγέμνηζος, Ἡλιούπολις.

Ancyra metropolis, **45** Tabia, Aspona, Cinna, Reganagalia, Regemnezus, Heliopolis.

ΛΕ'. *Ἐπαρχία Γαλατίας Σαλουταρίας ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις θ'.*

XXXV. *Provincia Galatiæ Salutaris sub præside urbes* 9.

D Pisinus, Maurecium, Petinesus, Æorium, Claneus, Regetnocnade, Eudoxias, Myracium, Germia.

Πισινοῦς, Μαυρέκιον [57], Πητίνησος, Αἰώριον, Κλάνεος, Ῥεγετνοκνάδη, Εὐδοξιὰς, Μυρικιῶν, Γερμία.

ΛϚ'. *Ἐπαρχία Καππαδοκίας [α'] ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις δ'.*

XXXVI. *Provincia Cappadociæ* primæ *sub consulari urbes* 4.

Καισάρεια, Νύσσα, τὰ Θέρμα, Ῥεγεποδανδός.

Cæsarea, Nyssa, Therma, Regepodandus.

ΛΖ'. *Ἐπαρχία Καππαδοκίας [β'] ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις η'.*

XXXVII. *Provincia Cappadociæ secundæ consulari præside urbes* 8.

Τύανα, Φαυστινούπολις, Κυβίστρα, Ναζιανζὸς, Σάσιμα, Παρνασὸς, Ῥεγεδοάρα, Ῥεγεμουκισός.

Tyana, Faustinopolis, Cybistra, Nazianzus, Sasima, Parnasus, Regedoara, Regecucusus.

VARIÆ LECTIONES.

[49] Ἀρναία. [49*] Ἀπερλαί. [50] *Disting.* Σίδιμα. Τλῶ. [51] Ἀμολγός. [52] *ms. conjungit. cum* Ἡρακλ. [53] Ἀλαθοκόνος in ms. *Farnes.* [54] Χωρία. [55] Πίος. [56] Γάγγρα. [57] Ῥεγεμαυρέκιον.

LIV. Provincija Druga Palestina pod prezidom (hegemonom), gradova 11
Skitopolis, Sela, Gadara, Abila, Kapetolija, Hipos, Tiberijada, Elenopolj, Diocesa, Maksimijanopolj, Gabe.

LV. Provincija Treća Palestina pod prezidom (hegemonom), gradova 10
Petra, Avgustopolj, Arindila, Haragmuba, Areopolj, Zoara, Mampsis, Vitarus, Elusa, Salton.

LVI. Provincija Arabija pod konzularijem, gradova 17
Bostra, Nilakome, Adra, Dia, Eksakomia Vikus, Medava, Gerasa, Majudus, Filadelfia, Novi Grad Napulj, Hijerapolj, Filipopolj, Fena, Konstancija, Dionizija, Kanota, Adrasos.

LVII. Provincija Egipatska pod avgustalom , gradova 23
Aleksandrija, Hermopolj, Menelaita, Meleta, Vutos, Kabasa, Saes, Naukratis, Andron, Nikija, Zois, Fravina, Pahnemoes, Diospolis (Božji Grad), Sebonitus, Onufis, Tava, Kleopatra, Kino, Busires, Oaze, Elearhija, Paralios.

LVIII. Provincija Prva Avgusta (Avgustamnika) pod korektorom, gradova 13
Rinokorura, Ostranika, Kasium, Pentashoinon, Afnainon, Geras, Skena, Peluszium, Setrete, Hefestija, Panitisos, Panis, Tmuis.

LIX. Provincija Druga Avgusta (Avgustamnika II) pod prezidom (hegemonom), gradova 7
Leonto, Atrides, Eliu, Bubasta, Farzitos, Arabija, kastrum Klisma.

LX. Provincija Arkadija pod prezidom (hegemonom), gradova 9
Kino, Oksirinh, Herakleos, Herkules, Arsenoites, Teodosiopolj, Nikopolj, Afrodito, Pemfis, Litus.

LXI. Provincija najbliža Tebaidi pod prezidom (hegemonom), gradova 10
Hermue, Teodosiopolj, Antino, Akuasa, Likon, Hipsile, Apolon Mali, Antej, Panius, Velika Oaza.

LXII. Provincija Gornja Tebaida pod duksom, gradova 11
Ptolomeja, Diospolis (Božji Grad), Tentrija, Maksimijanopolj, Koptos, Fike, Dioklecijanopolj, Eresbitos, Laton, Apolonija, Ombri.

LXIII. Provincija Gornja Libija pod prezidom (hegemonom), gradova 11
Sozusa, Kirena, Ptolomeja, Teuhera, Adrijana, Veronika.

LXIV. Provincija Donja Libija pod prezidom (hegemonom), gradova 6
Paretonion, Zogrozagules, Pidonia, Antifro, Darnes, Amoniake.

Zapadne provincije, njih 7, pod Rimom su

Italija, provincija Norik, provincija Galenon (Galenorum) što je i Galija, provincija Hispanaca, provincija Brizgavijaca što je i Britanaca, provincija Panonaca, provincija Afrika, provincija Sicilija, provincija Sardinija, provincija Korzika.

XXXVIII. *Provincia Helenopolis sub consulari urbes* 7.

Amasia, Ibyra, Zela, Saltum, Zalichen, Andrapa, Amisus, Sinope.

XXXIX. *Provincia Ponti Polemoniaci urbes* 5 *sub præside.*

Neocæsarea, Comana, Tolemonium, Cerasus, Trapezus.

46 XL *Provincia Armeniæ primæ sub consulari* [præside] *urbes* 5.

Sebastea, Nicopolis, Colonia, Satala, Sebastopolis.

XLI. *Provincia Armeniæ secundæ sub præside urbes* 6.

Melitene, Arca, Arabysus, Cucusus, Comona, Ararasthia.

XLII. *Provincia Ciliciæ primæ sub consulari urbes* 8.

Tarsus metropolis, Pompeiopolis, Sebaste, Corycus, Adena, Agusia, Malchus, Zephyrium.

XLIII. *Provincia Ciliciæ secundæ sub præside urbes* 9.

Anazarbus metropolis, Mopsuestia, Ægeæ, Epiphania, Alexandria, Rhosus, Irenopolis, Flavia, Castaballa.

XLIV. *Provincia Cypri insulæ sub consulari urbes* 15.

Constantia metropolis, Tamassus, Citium, Amathusia, Coren, Paphus, Arsenoe, Soli, Lapithus, Cirbœa, Cythri, Carpasin, Cyrenia, **47** Trimithunton, Leucusia.

XLV. *Provincia Isauriæ sub præside urbes* 23.

Seleucia metropolis, Celesdere, Anemurium, Tiotiopolis, Lamus, Antiochia, Juliosebaste, Cestri, Selinus, Jotape, Diocæsarea, Olbe, Claudiopolis, Hierapolis, Dalisandus, Germanicopolis, Irenopolis, Philadelphia, Moledarasus, Zeede, Neapolis, Lauzadæe.

XLVI. *Provincia Syriæ primæ sub consulari urbes* 7.

Antiochia juxta Daphnem, Seleucia, Laodicia, Gabala, Paltus, Beroea, Chalcis.

XLVII. *Provincia Syriæ secundæ sub præside urbes* 8.

Apamea Epiphania, Arethusa, Larissa, Mariame, Balanea, Rephanæe, Seleucobelus.

XLVIII. *Provincia Euphratensis sub præside urbes* 12.

Hierapolis, Cyrus, Samosata, Doliche, **48** Zeugma, Germanicia, Perrhe, Nicopolis, Scenarchæa, Salgenoratixenum, Syrima, Europus.

ΑΗ'. *Ἐπαρχία Ἑλευθερουπόλεως* [58] *ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις ζ'.*

Ἀμασία, Ἴβυρα, Ζήλα, Σάλτον, Ζαλίχην, Ἄνδραπα, Ἀμισός, Σινώπη.

ΑΘ'. *Ἐπαρχία Πόντου Πολεμιακοῦ, πόλεις ε', ὑπὸ ἡγεμόνα.*

Νεοκαισάρεια, Κόμανα, Τολεμόνιον, Κερασοῦς, Τραπεζοῦς.

Μ'. *Ἐπαρχία Ἀρμενίας* [α'] *ὑπὸ κονσουλάριον* [*ἡγεμόνα*], *πόλεις ε'.*

Σεβάστεια, Νικόπολις, Κολόνια, Σατάλα, Σεβαστούπολις.

ΜΑ'. *Ἐπαρχία Ἀρμενίας* [β'] *ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ς'.*

Μελετηνή, Ἄρκα, Ἀράβισσος, Κυκουσός, Κομόνα, Ἀραρισθία.

ΜΒ'. *Ἐπαρχία Κιλικίας* [α'] *ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις η'.*

Ταρσὸς μητρόπολις, Πομπηϊούπολις, Σεβάστη, Κόρυκος, Ἄδανα, Ἀγουσία, Μάλχος, Ζεφύριον.

ΜΓ'. *Ἐπαρχία Κιλικίας* [β'[*ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις θ'.*

Ἀνάζαρβος μητρόπολις, Μοψουεστία, Αἴγεαι, Ἐπιφανία, Ἀλεξάνδρεια, Ῥῶσος, Εἰρηνούπολις, Φλαβία [59], Κασταβάλλα.

ΜΔ'. *Ἐπαρχία Κύπρου τῆς νήσου ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις ιε'* [ιγ'].

Κωνστάντια μητρόπολις, Ταμασσός, Κίτιον, Ἀμαθουσία, Κόρην, Πάφος, Ἀρσενόη, Σόλοι, Λάπιθος, Κιρβοῖα, Κύθροι, Καρπάσιν, Κυρηνία, Τριμιθούντων, Λευκουσία [60].

ΜΕ'. *Ἐπαρχία Ἰσαυρίας ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις κγ'.*

Σελεύκεια μητρόπολις, Κελεσδέρη, Ἀνεμούριον, Τιτιούπολις, Λάμος, Ἀντιόχεια, Ἰουλιοσεβαστή, Κέστροι, Σελινοῦς, Ἰοτάπη, Διοκαισάρεια, Ὄλβη, Κλαυδιούπολις, Ἱεράπολις, Δαλίσανδος, Γερμανικόπολις, Εἰρηνόπολις, Φιλαδέλφεια, Μωληδαρασὸς [61], Ζεέδη, Νεάπολις, Λαυζαδαῖε [62].

ΜΖ'. *Ἐπαρχία Συρίας* [α'] *ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις ζ'.*

Ἀντιόχεια ἡ πρὸς Δάφνην, Σελεύκεια, Λαοδίκεια, Γάβαλα, Πάλτος, Βέροια, Χαλκίς.

ΜΖ'. *Ἐπαρχία Συρίας* [β'] *ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις η'.*

Ἀπάμεια, Ἐπιφάνεια, Ἀρέθουσα, Λάρισσα, Μαριαμή, Βαλανέα, Ῥεφαναῖε, Σελευκόβηλος.

ΜΗ'. *Ἐπαρχία Εὐφρατησίας ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ιβ'.*

Ἱεράπολις, Κύρος, Σαμόσατα, Δολίχη, Ζεῦγμα, Γερμανικία, Περρή, Νικόπολις, Σκεναρχαῖα, Σαλγενορατίξενον, Σύριμα, Εὔροπος.

VARIÆ LECTIONES.

[58] *Const. Porph.* Ἑλενοπόντου. [59] Φλαβιάς. [60] *Hæ duæ recentiori manu adjunctæ sunt ms. Farnes.* [61] *Disting. ms.* Μωλώη Δαρασός. [62] C. P. Λαύζαδος.

ΜΘ'. *Ἐπαρχία Ῥοσρώικεν* [63] *ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις θ'.*

A XLIX. *Provincia Rosroicen* [*Osroenes*], *sub præside urbes* 9.

Ἔδεσσα, Κωνσταντία, Θεοδοσιούπολις, Κάῤῥα, Βάτναι, Νέα Βαλεντιὰς, Λεοντόπολις ἡ καὶ Καλλινίκη, Βίρθα.

Edessa, Constantia, Theodosiopolis, Carrha, Batnæ, Nova Valentia, Leontopolis, quæ et Callinice, Birtha.

Ν'. *Ἐπαρχία Μεσοποταμίας ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλιν α'.*

L. *Provincia Mesopotamiæ sub præside urbem unam.*

Ἀμιδα.

Amida.

ΝΑ'. *Ἐπαρχία Φοινίκης ὑπὸ κονσουλάριον, πόλιν α'* [*πόλεις ιδ'.*]

LI. *Provincia Phœniciæ sub consulari urbem unam* [*urbes* 14.]

Τύρος.

Tyrus.

Cætera ex Farnesiano codice.

Πτολεμαΐς, Σιδὼν, Βηρυτὸς, Βίβλος, Βόστρυς, Τρίπολις, Ὄρκαι, Ὀρθωσίας.

Ptolemais, Sidon, Berytus, Biblus, Bostrys, Tripolis, Orcæ, Orthosias.

In eodem Barberino manu ejusdem. Holstenii habetur Supplementum Notitiæ Imperii Orientalis Hieroclis Grammatici ex ms. antiquissimo bibliothecæ Farnesianæ.

Τύρος, Πτολεμαΐς, Σύδων, Βηρυτὸς, Βίβλος, Βόστρυς, Τρίπολις, Ὄρκαι [64], Ὀρθωσιὰς, Ἄραδος, Ἀντάραδος, Κωνσταντίνα, Πογωνᾶς, Παναιάς.

B Tyrus, Ptolemais, Sydon, Berytus, Biblus, Bostrys, Tripolis, Orcæ, Orthosias, **49** Aradus, Antaradus, Constantina, Pogonas, Paneas.

ΝΒ'. *Ἐπαρχία Φοινίκης Λιβανησίας ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ς'.*

LII. *Provincia Phœniciæ Libani sub præside urbes* 6.

Ἔμισσα [65], Λαοδίκεια, Δαμασκὸς, Ἡλιούπολις, Ἄβιλλα, Πάλμυρα.

Emissa, Laodicea, Damascus, Heliopolis, Abilla, Palmyra.

ΝΓ'. *Ἐπαρχία Παλαιστίνης ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις κβ'.*

C LIII. *Provincia Palæstinæ sub consulari urbes* 22.

Καισάρεια μητρόπολις, Δῶρα, Ἀντιπατρὶς, Διόσπολις, Ἄζωτος παράλιος, Ἄζωτος μεσόγειος, Ἐλευθερόπολις, ἡ Ἐλία καὶ Ἱεροσόλυμα, Νέα πόλις, Λιβιὰς, Σεβάστη, Ἀνθηδὼν, Διοκλητιανούπολις, Συκαμάζων, Ὀνοῦς, Σώζουσα, Ἰόππη, Γάζα, Ῥαμφία [66], Ἀσκάλων, Ἄριζα, Βιτύλη.

Cæsarea metropolis, Dora, Antipatris, Diospolis, Azotus maritima, Azotus mediterranea, Eleutheropolis, Elia, quæ et Jerusalem, Neapolis, Libias, Augusta Sebaste, Anthedon, Diocletianopolis, Sycamazon, Ionus, Sozusa, Joppe, Gaza, Ramphia, Ascalon, Ariza, Bityle.

ΝΔ'. *Ἐπαρχία Παλαιστίνης β' ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ια'.*

LIV. *Provincia Palæstina secundæ sub præside urbes* 11.

Σκυθόπολις, Σέλλα, Γάδαρα, Ἄβιλα, Καπετωλιὰς, Ἵππος, Τιβεριὰς, Ἐλένου πόλις, Διοκέσσα, Μαξιμιανοῦ πόλις, Γάβαι.

Scythopolis, Sella, Gadara, Abila, Capetolia, Hippus, Tiberias, Elenopolis, Diocessa, Maximianopolis, Gabæ.

ΝΕ'. *Ἐπαρχία Παλαιστίνης γ' ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ι'.*

50 LV. *Provincia Palæstinæ tertiæ sub præside urbes* 10.

Πέτρα, Αὐγουστόπολις, Ἀρίνδηλα, Χαραγμοῦβα, Ἀρεόπολις, Ζωάρα, Μάμψις, Βιτάρους, Ἔλοῦσα, Σάλτων.

D Petra, Augustopolis, Arindila, Charagmuba, Areopolis, Zoara, Mampsis, Vitarus, Elusa, Salton.

ΝΖ'. *Ἐπαρχία Ἀραβίας ὑπὸ κονσουλάριον, πόλεις ιζ'.*

LV. *Provincia Arabiæ sub consulari urbes* 17.

Βόστρα, Νιλακώμη, Ἄδρα, Δία, Ἐξακωμία κώμη, Μήδαβα, Γέρασα, Μαιοῦδος, Φιλαδέλφια, Νέα πόλις, Ἱεράπολις, Φιλιππόπολις, Φαίνα [67], Κωνσταντία, Διονυσιὰς, Κανόθα, Ἀδρασσός.

Bostra, Nilacome, Adra, Dia, Exacomia Vicus, Medava, Gerasa, Majudus, Philadelphia, Nova Civitas Neapolis, Hierapolis, Philippopolis, Phæna, Constantia, Dionysias, Canotha, Adrassus.

ΝΖ'. *Ἐπαρχία Αἰγυπτιακῆς ὑπὸ αὐγουστάλιον, πόλεις κγ'.*

LVI. *Provincia Ægyptiacæ sub augustali urbes* 23.

Ἀλεξάνδρεια, Ἑρμούπολις, Μενελαΐτης, Μελέτης [68], Βοῦτος, Καβασσὰ, Σάης, Ναύκρατις, Ἀνδρῶν, Νικίου, Ζωῆς [69], Φραυήνης, Παχνεμόης, Διόσπολις, Σεβόνυτος, Ὀνούφις, Ταύα, Κλεοπάτρα, Κυνῶ, Βουσίρης, Ὠάσης, Ἐλεαρχία, Παράλιος [70].

Alexandria, Hermopolis, Menelaites, Meletes, Vutos, Cabassa, Saes, Naucratis, Andron, Nicii, Zois, Phravynes, Pachnemoes, Diospolis, Sebonytus, Onuphis, Tava, **51** Cleopatra, Cyno, Busires, Oases, Elearchia, Paralios.

VARIÆ LECTIONES.

[63] Ὀσραήνης. [64] Ἀρκαί. [65] Ἐμέσα *aliis.* [66] *leg.* Ῥαφία. [67] *leg.* Φαινῶ. [68] Μέτηλις. [69] Ξόϊς. [70] *leg.* Πάραλος.

LVIII. *Provincia Augusta prima* (Augustamnica) *sub correctore urbes* 13.

Rhinocorura, Ostranice, Cassium, Pentaschœnon, Aphnaion, Gerrhas, Scenna, Pelusium, Sethraites, Hephæstus, Panithysos, Pannis, Thmuis.

LIX. *Provincia Augusta secunda* (Augustamnica II) *sub præside urbes* 7.

Leonto, Athrides, Heliu, Bubastus, Pharzithus, Arabia, Clysma castrium.

LX. *Provincia Arcadiæ sub præside urbes* 9.

Cyno, Oxyrynchus, Heracleus, Hercules, Arsenoites, Theodosiopolis, Nicopolis, Aphrodito, Pemphis, Littus.

LXI. *Provincia Thebaidis proximæ sub præside urbes* 10.

Hermui, Theodosiopolis, Antino, Acuasa, Lycorum, **52** Hypsile, Apollon parvus, Antei, Panius, Oases magna.

LXII. *Provincia Thebaidis superioris sub duca urbes* 11.

Ptolemais, Diospolis, Tentrya, Maximianopolis, Coptus, Phicæ, Diocletianopolis, Eresbythus, Lattorum, Apollonias, Ombri.

LXIII. *Provincia Libyæ superioris sub præside urbes* 11.

Sozusa, Cyrene, Ptolemais, Teuchera, Adriane, Veronice.

LXIV. *Provincia Libyæ inferioris sub præside urbes* 6.

Parætonium, Zogrozagules, Pidonia, Antiphro, Darnes, Amoniace.

Sunt Occidentales provinciæ sub Roma 7.

Italiæ, provincia Norici, provincia Galenorum, id est Gallorum, provincia Hispaniarum, provincia Brisgamorum, id est Britannorum, provincia Panoniarum, provincia Africæ, provincia Siciliæ, provincia Sardiniæ, provincia Corsicæ.

NΙΓ'. *Ἐπαρχία Αὐγούστα α' ὑπὸ κορρήκτορος, πόλεις ιγ'.*

Ῥινοκόρουρα, Ὀστρανίκη [71], Κάσσιον, Πεντάσχοινον, Ἀφνάϊον, Γέρρας, Σκέννα, Πηλούσιον, Σεθραΐτης, Ἥφαιστος, Πανίθυσος [72], Πάννις [73], Θμούϊς.

ΝΘ'. *Ἐπαρχία Αὐγούστα β' ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ζ'.*

Λεοντῶ, Ἀθρίδης [74], Ἡλίου, Βούβαστος, Φάρζιθος, Ἀραβία, Κλύσμα κάστρον.

Ξ'. *Ἐπαρχία Ἀρκαδίας ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις θ'.*

Κυνῶ, Ὀξύρυγχος, Ἡρακλέως, Ἀρσενοήτης, Θεοδοσιούπολις, Νικόπολις [75], Ἀφροδίτω, Πέμφις [76], Λίττους.

ΞΑ'. *Ἐπαρχία Θηβαΐδος ἔγγιστα ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ι'.*

Ἑρμούη [77], Θεοδοσιούπολις, Ἀντινῶ, Ἀκούασα [78], Λύκων, Ὑψιλῆ, Ἀπόλλων μικρὸς, Ἀντέου, Πάνιος, Ὄασις μεγάλη.

ΞΒ'. *Ἐπαρχία Θηβαΐδος τῆς ἄνω ὑπὸ δοῦκα, πόλεις ια'.*

Πτολεμαΐς, Διόσπολις, Τέντρυα, Μαξιμιανούπολις, Κῶπτος, Φίκαι, Διοκλητιανούπολις, Ἐρέσβυθος, Λάττων, Ἀπολλωνιάς, Ὄμβροι [79].

ΞΓ'. *Ἐπαρχία Λιβύης τῆς ἄνω* [80] *ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ι'.*

Σώζουσα, Κυρήνη, Πτολεμαΐς, Τεύχηρα, Ἀδριανὴ, Βερονίκη.

ΞΔ'. *Ἐπαρχία Λιβύης τῆς κάτω ὑπὸ ἡγεμόνα, πόλεις ς'.*

Παραιτόνιον, Ζωγροζαγούλης, Πιδονία, Ἀντιφρῶ, Δάρνης [81], Ἀμωνιακή.

Εἰσὶν τῆς Δύσεως αἱ ἐπαρχίαι ὑπὸ Ῥώμην ζ'.

Ἰταλίας, ἐπαρχία Νωρίκου, ἐπαρχία Γαλήνων, ἐπαρχία Σπανίων, ἐπαρχία Βρισγάμων, ἐπαρχία Πανονίων, ἐπαρχία Ἀφρικῆς, ἐπαρχία Σικελίας [82], ἐπαρχία Σαρδηνίας, ἐπαρχία Κορσικῆς.

VARIÆ LECTIONES.

[71] *Leg.* Ὀστρακίνη. [72] Πανίφυσος, Πανείφυσος, Παναίφυσος. [73] Τάννις. [74] Ἀθρίβις. [75] *Leg.* Νειλόπολις. [76] *Leg.* Μέμφις. [77] Ἑρμάη. [78] *Leg.* Φάκουσσα. *Alia not. ms.* Κᾶσος sic legit. [79] Ὄμβοι. [80] Basil. M. ep. 47. [81] *Leg.* Δάρνις. [82] *Tres postremæ ad Italiam pertinent, et sic sunt* 7.

Anonim iz Ravene: „Kosmografija“[1]

Knjiga IV

16. Valja utvrditi odmah potom sam Ilirikum do morske obale, domovinu koja se zove Dalmacija, što se proteže duž zapadne obale. Dalmaciju su opisali mnogi filozofi među kojima bilježim Provina, Marcela i Maksima, pa konačno na jednak način valja kazati o istoj Dalmaciji. Ja ću drugu istinu reći nakon one što je dade Maksimus a o gradovima iste Dalmacije; ali ipak čitao sam o više gradova Dalmacije o kojima hoću da pišem, a dostojni su uvažavanja, a koji su izloženi morskoj obali.

To su:
Burzumi (Birziminium);
Aleta (Cetinje):
Salunto (Grahovo);
Butua (Budva);
Dekadaron (Kotor);
Bucinum (Risan);
Rucinium (Herceg Novi?);
Epitaurum koji je i Raguza…[2] itd.

……

Isto tako kod Burzumona (Birzimijuma) je grad što se zove Medione (Medun)[3], a tu su
Anderba,
Ausustis,
Emanio,
Sarsisteron,
Bistue betus,
Montebulsi,
Libros,
Orbam,
Naurtio,
Epilentio,

[1] [1] *Ravennatis Anonymi: “Cosmographia“, Berolini 1860, p. 207 et sqq*. Prevod uradio priređivač. Valja imati na umu da anonimni Ravenac u prelogomeni spisa ističe: „ Nijesam se rodio u Indiji, nijesam svraćao u Škotsku, nijesam pohodio Mauritaniju, niti posjetio Skitiju, niti putovao na četiri strane svijeta, već sam zahvaljujući učenju obišao sve zemlje i posjetio oblasti nastanjene raznim narodima, onako kako stoji u njihovim knjigama što su ih napisali za vladavine raznih imperatora, opisujući sav svijet...“ (*О. Р. Бородин: „Космография Равеннского анонима“, Византийский временник, № 43, Москва 1982, 55*).

[2] Spis je nastaao krajem VII vijeka kada se novopodignuta Raguza kralja Pavlimira po rimskom crkvenom pravu vezivala za ugašenu episkopiju u Epidaurusu.

[3] Svi navedeni gradovi od spomena Meduna nalazili su se na teritoriji današnje Crne Gore i južne Hercegovine. Ravenski anonim ne spominje Diokleju i Skadar, niti gradove koji su pripadali slobodnim slovenskim oblastima – nabrajajući ih navodi one u kojima je pored slovenske postojala i vizantijska kancelarija, crkvena ili trgovačka.

16. Item ponitur iuxta ipsum Illyricum circa maris litora patria quae dicitur Dalmatia, iam ex colpo pertinens occidentali. Dalmatiae plurimi descriptores fuerunt philosophi, ex quibus ego legi praenominatos Provinum, Marcellum et Maximum philosophos; sed non aequaliter dabant nominandum ipsas Dalmatias; ego vero secundum Maximum inferius dictas civitates eiusdem Dalmatiae nominavi. attamen Dalmatiae plurimas fuisse civitates legimus, ex quibus aliquantas designare volumus, quae ponuntur per litus maris, id est

Burzumi
Aleta
Saluntum
Butua
Decadaron
Buccinium
Rucinium
Epitaurum id est Ragusium
Asamon
Zidion
Pardua id est Stamnes
Turres
Narrona
Biston

Novas.

Kroz Dalmaciju prolaze mnoge rijeke između kojih su one što se zovu
Salon,
Margus,
Drinus,
Trimus,
Narenum….

Magum
Promona
Adrise
Arberie
Seriem
Crambeis
Edino.

Item iuxta Burzumon est civitas quae dicitur

Medione
Anderba
Ausustis
Emanio
Sarsiteron
Bistue betus
Montebulsi
Libros
Orbam
Naurtio
Epilentio
Novas.

Dalmatias transeunt plurima flumina, inter cetera quae dicuntur

Salon
Margus
Drinius
Trimus
Narenum.

Gvidonis: „Geografija“[4]

113. ...A iznad rečene Larise morskim prostranstvom od onoga što je imperator Anastazije obnovio, a gdje sada treba uočiti Dirahijum, gradova je 57 i brojati hiljadu koraka dvanaest milja.

114. Od ove strane je grad
Pistrum,
Lisum (Lješ),
Diode,
Kodras (Skadar),
Buksinium (Ulcinj),
Budua (Budva),
Dekadaron (Kotor),
Epitauron koji je sada Ratizium (Dubrovnik),
Asidium,
Pretorium,
Tures,
Narona,
Pregoria,
Biston.....

[4] *Gvidonis: “Geographica“, Berolini 1860, p. 541-542*. Ovaj geografski spis koji se nalazi u istoj knjizi sa Kosmografijom Ravenskog anonima nastao je u VIII stoljeću, najvjerovatnije u Raveni. Pripremio priređivač.

A supra dicta igitur Larisa per hora maris usque ad hanc ab Anastasio imperatore restauratam quam nunc cernimus Dyrachium civitates sunt quinquaginta septem et supputantur miliaria passuum mille duodecim.

114. Hinc quoque civitas est
Pistrum
Lissum
Diode
Codras
Buccinium
Budua
Decadaron
Epitauron ubi nunc est Ratisium
Assidium
Praetorium
Turres
Narona
Praegoria
Biston

Izvod iz antičkih itinerera[5]

I. Itinerer imperatora Antonina[6]

Put iz Dalmacije za Makedoniju, to jest iz Salone za Drač[7]
Dakle:

Ponte-Tiluri, Trigl	milja 16
Trono, Cista	milja 12
Bilubio (al. Billubio), Fort Prolosatz	milja 13
Aufustianis, Syalgori	milja 18
Narona (kolonija), Mostar	milja 25
Dalunto, Gabela	milja 25
Leusinio, Zaccula	milja 40
Andarba (al. Sanderna), Ruševine na Trebišnjici	milja 29
Salunto, Grahovo	milja 18
Alata (al. Nalata), Cetinje	milja 17
Birziminio, Cesini	milja 10
Cina (al. Sina), Tchiabak	milja 18
Skadar, Scutari	milja 12
Drač (nekada Epidamn), Durazzo	milja 50

Pojtingerova tablica[8]

Iz Salone za Vidin[9]

Tilurio, Trigl	milja 16
Bilubio, Fort Prolosatz	milja 12
Ad Novas, ruševine na planini	milja 9
Ad Fusciana (al. Aufustiana), Sultigori	milja 9
Bigeste (leg. Bigestae), Doberkovi	milja 13
Narona (kolonija), Mostar	milja 13
Ad Tures, Počitelj	milja 22
.....	
Rezinum (ili Rhizinium), Risan	milja 20
Vicinium, Kotor	milja 20
Batua (al. Butua), Budva	milja 15
Skobre (al. Scodra, colonia Claudia Augusta), Skadar	milja 20
.....	

[5] *M. De Fortia d'Urban: "Recueil des itinéraires anciens", Paris 1845*.
[6] *Itinerarium Antonini Augusti*.
[7] *Ibid. p. 100 – 101*.
[8] *Tabula Peutingeriana.*
[9] *Ibid. p. 252 – 253*.

ITINÉRAIRE.	DISTANCES données PAR LES MANUSCRITS.		DISTANCES mesurées PAR M. LAPIE.
	Milles plus moins.	Milles plus ou moins.	Milles rom.
XCIV.			
Iter de Dalmatia in Macedoniam, id est, Salonis Dyrrhachium. *Route de Dalmatie en Macédoine, c'est-à-dire de Salone à Durazzo.*	CCCIII	303[15]	320
SIC :			
Ponte-Tiluri[16]. *Trigl*	XVI	16[17]	16
Trono. *Cista*	XII	12	12
Bilubio[1] (al. Billubio). *Fort Prolosatz*	XIII	13	13
Aufustianis. *Syalgori*	XVIII	18	18
Narona [colonia]. *Mostar*	XXV	25[2]	25
Dallunto[3]. *Gabela*	XXV	25	25
Leusinio[4]. *Zaccala*	XL	40	38
Andarba[5] (al. Sanderna). *Ruines sur la riv. Tribinschitza*	XXIX	29	29
Sallunto. *Grahova*	XVIII	18	18
Alata[6] (al. Nalata). *Cettigne*	XVII	17	18
Birziminio[7]. *Cenini*	X	10	10
Cinna (al. Sinna). *Tchiabak*	XVIII	18	18
Scodra. *Scutari*	XII	12	20
Dyrrhachio (antea Epidamno). *Durazzo*	L	50	60
CXXI.			
Salona Ratiaris. *De Salone à Widdin*	[8]	[9]	604
Tilurio. *Trigl*	XVI	16	16
Billubio. *Fort Prolosatz*	XII	12	25
Ad Novas. *Ruines sur une montagne*	VIIII	9	9
Ad Fusciana (al. Aufustiana). *Saltigori*	VIIII	9	9
Bigeste (leg. Bigestæ). *Doberkovi*	XIII	13	13
Narona (colonia). *Mostar*	XIII	13	12

Od Slanog za Drač[10]

Leusino (al. Leusinio), kod Zakale	milja 8
Salunto, Slano na Trebišnici	milja 12
Sanderva (al. Andarba), na Trebišnici	milja 17
Varis, Korianiki	milja 6
Salunto, Grahovo	milja 11
Nalata (al. Alata), Cetinje	milja 18
Bersumo (al. Birziminio), kod Cesina	milja 10
Sina (al. Cina), Tchiabak	milja 16
Scobre (Scodra colonia), Skadar	milja 20

.....

[10] *Ibid. p. 254*.

ITINÉRAIRE.	DISTANCES marquées DANS LA TABLE.		DISTANCES mesurées PAR M. LAPIE.
	Milles plus minus.	Milles plus ou moins.	Milles rom.
Ad Turres. *Pocsitejl*	XXII	22	12
Dilunto. *Gabela*	XIII	13	13
Pardua. *Brestinza*	XIIII	14	14
Ad Zizio. *Slano*	XVI	16	16
Asamo. *Vieux Raguse*	XXVIII	28	28
Epitauro (al. Epidauro colonia). *Près de Bazbozi.*	XX	20	20
Resinum (sive Rhixinium). *Risano*	XX	20	20
Vicinium. *Cattaro*	XX	20	15
Batua (al. Butua). *Boudoua ou Budua*	XV	15	15
Scobre (al. Scodra, colonia Claudia Augusta). *Scutari*	XX	20	50
Ad Picaria (al. Epicaria). *Près de Kiaf Malit*	XXX	30	30
Creveni. *Près de Poucha*	XXX	30	30
Gabuleo. *Près de Grasdaniko*	XVII	17	17
Theranda. *Diacovo ou Jacova*	XXX	30	30
Viciano. *Vousitrin*	XXV	25	25
Vindenis. *Cassovo*	XIX	19	19
Ad Fines. *Cratovo*	XX	20	20
Hammeo. *Sur la Toplitza, riv.*	XX	20	20
Ad Herculem. *Precop ou Orkup*	VI	6	16
Naisso. *Nissa*	XIIII[1]	14	19
Timaco majori. *Gorgouchevatz*	XXVII	27	27
Timaco minori. *Jenikhan*	X	10	10
Conbustica (al. Combustica). *Belgradtchik*	XXVII	27	27
Ratiaris. *Widdin*	XXVII	27	27
CXXIV.			
Ad Zizio Dyrratium (al. Dyrrhachium, prius Epidamnum). *De Slano à Duratzo*		»	196
Leusino (al. Leusinio). *Près de Zaccala*	VIII	8	8
Sallunto. *Slano sur la Tribinschitza, riv.*	XII	12	12
Sanderva (al. Andarba). *Sur la Tribinschitza, riv.*	XVII	17	17
Varis. *Corianiki*	VI	6	6
Sallunto. *Grahovo*	XI	11	12
Nalata (al. Alata). *Cettigne*	XVIII	18	18
Bersummo (al. Birziminio). *Près de Cesini*	X	10	10
Sinna (al. Cinna). *Tchiabak*	XVI	16	18
Scobre (al. Scodra colonia). *Scutari*	XX	20	20
Lissum. *Alessio ou Lech*	XXX	30	25
Pistum. *Monastère près de Croia*	XXV	25	25
Dyrratio (al. Dyrrhachio, prius Epidamno). *Duratzo*	XXX	30	25

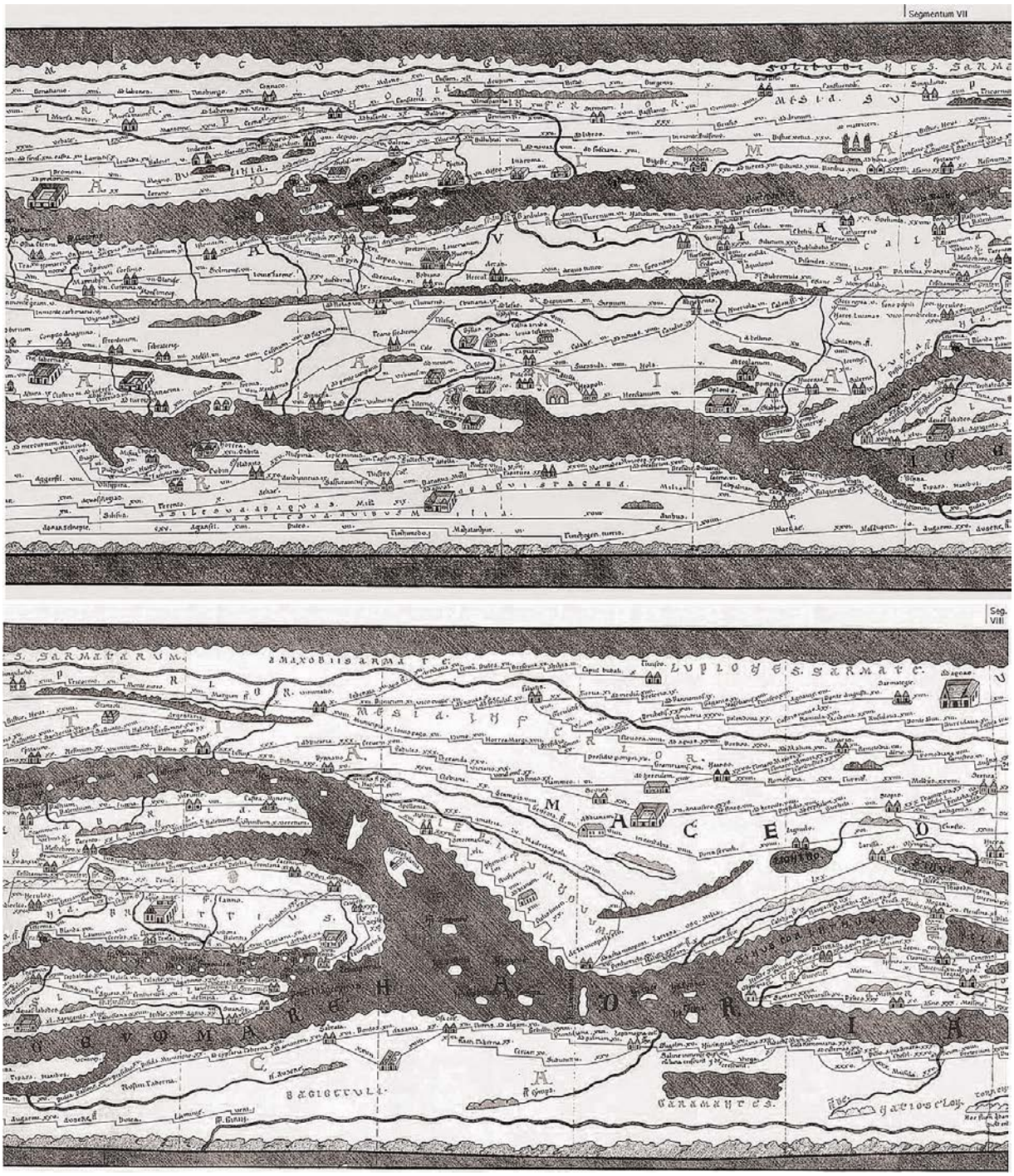
Segmentum VII
Seg. VIII

Vizantijske crkvene provincije Tesalija i Srbija[11]

[11] *Fedalto Giorgio: "Hierarchia Ecclesiastica Orientalis", vol. 2, Padova 1988.*

PROVINCIA THESSALIAE

44.1.3 LARISSA

eccl. byzantina

Sede metropolitana della provincia di Tessalia seconda.

Fonti: Hierocles, 642, 2: Honigmann, p. 16; *notitiae*: Darrouzès, pp. 499-500

Bibl.: Le Quien, II, coll. 102-112; Stählin, RE, XII, coll. 845-871; N. J. Giannopoulos, EP, X (1914), pp. 253-280; Laurent, *Sceaux*, V, 1, pp. 508-511: L. Deriziotis, DPAC, II, coll. 3424-3429

Achilius			Le Quien, II, coll. 103-104; Georgius Cedrenus, II, p. 436; Stählin, col. 865
Alexander	(-343 aut.)		Turner, I, p. 552
Basilius	(-431 iul.)		ACO, I, I, III, p. 13
Vigilantius	(-449 aug. 8)	(458-)	ACO, II, I, I, p. 79; Le Quien, II, p. 105
Proclus			PL, 65, col. 34
Stephanus, dep., exc.		531 dec.	Grumel, I, nn. 220-222: PL, 65, coll. 34-40; A. De Nicola, DPAC, II, coll. 3308-3309
Ioannes	(-592 oct.)	(597 nov.-)	Jaffé, nn. 1211, 1497
Constantinus	(-865 nov.)		Jaffé, n. 2796: PL, 119, col. 956
Euthymius	(-870 febr. 28)		Mansi, XVI, col. 191
Basilius	(-879 nov.)		Mansi, XVII-XVIII, col. 373
Ioannes, tr. ad Synadam	(858-867, 877-886)		Grumel, II, n. 546: PG, 119, col. 905
Iacobus			Grumel, II, n. 726
Philippus			Grumel, II, n. 745
Stylianus	(-997 febr. 21)		Grumel, II, n. 804: Rhalles, V, p. 19
Stephanus	saec. XI in.		Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 674
Leo	(-1032)		Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 675
Basilius	(-1092)		Grumel, III, n. 967: PG, 127, col. 973
Georgius	(-1144 febr. 22)	(1157 mai. 12-)	Leo Allatius, II, XII, col. 688; Grumel, III, n. 1041
Ioannes	(-1166 mar.)	(1166 mai. 6-)	Grumel, III, n. 1064; Leo Allatius, II, XII, col. 690
Basilius			Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 676
...	(1185-1195, 1203-1204)		Le Quien, II, col. 108
Kalospites	1212/1213	(1222 febr.-)	Laurent, IV, nn. 1227, 1230, cfr. 1292
...	(-<1252/1254>)		Laurent, IV, n. 1318
Thomas	(-1264 apr.)		Laurent, IV, n. 1367: Georgius Pachymeres, IV, 6: I, p. 266; cfr. Laurent, IV, n. 1355

	1273 aug.		Laurent, IV, n. 1403
Nicander	(-1280 mai. 3)	(1285-)	Laurent, IV, n. 1447: Leo Allatius, III, I, col. 897; Mystakides, p. 189
...	(-1318 oct.)		Darrouzès, V, n. 2089
Nilus	(-1348)		Mystakides, p. 189
Antonius	(-1362)	(1366-)	Darrouzès, V, n. 2639; Mystakides, p. 190
...	1371 sept.		Darrouzès, V, n. 2628
Nilus	(-1372/1373)		Darrouzès, V, nn. 2432, 2630; Laurent, IV, n. 1588
Symeon	(-1394 mai.)		Darrouzès, VI, n. 2959
...	saec. XV		Le Quien, II, col. 109
Galaction	saec. XV		
Marcus	(-1499)		Mystakides, p. 190
Bessarion	1520	1541	Mystakides, p. 191
Neophytus	(-1544)	(1564-)	Martinus Crusius, II, p. 172; III, p. 257; Mystakides, p. 191
Hieremias	(-1571)		Martinus Crusius, II, pp. 177, 179
Daniel	(-1573)		Mystakides, p. 192
Demetrius	1575	1578	
Ioasaph	(-1581)		
Pachomius			
Neophytus		1584	
Dionysios	1593	1601	
Theonas	1601 mai.		
Leontios	1606		
Timotheos	1612		
Gregorios	(-1619 dec.)	(1646-)	AA, II, p. 189; Mystakides, p. 193
Paisius, prom. patr. CP		1652 iul.	Mystakides, p. 193
Dionysios, prom. patr. CP	(-1660)	1671 nov. 8	
Iacobus	(-1672)	1679	AA, II, p. 203; Mystakides, 194
Macarios	(-1680)		Mystakides, p. 194
Parthenios	(-1687)		
Dionysios	1688	1700	
Meletios	(-1702)		
Parthenios	(-1707)		Mystakides, p. 195
Gabriel	(-1721)		
Iacobos	(-1742)	(1748-)	
Dionysios	(-1763)		

Meletios	(-1768 iul.)		Actes, V, p. 368
Meletios	(-1788 aug. 6)	1792 iul.	AA, II, p. 209; Mystakides, p. 195
Dionysios	(-1798 mai.)	(1800 iul.-)	Actes, III, p. 83; AA, II, p. 213
Raphael	(-1803 sept.)	(1804-)	Mystakides, p. 196
Gabriel	(-1806)	(1810-)	
Cyrillus	(-1819 sept.)		Actes, I, p. 90
Polycarpos			Mystakides, p. 196
Theodosios			
Damascenos	(-1821 nov.)		
Meletios			
Seraphim Pasion Orphanos	1976 iul. 16		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 81

44.2.34 ALMYROS

eccl. orthodoxa

Vescovado suffraganeo di Larissa.

Fonti: *notitia* 10: Darrouzès, p. 339
Bibl.: Mystakides, p. 156

Onesimos			Mystakides, p. 156
Zosimos			
Sophronios	(-1636)		
Neophytos	(-1665)		
Anthimos	(-1721)		
Nicephoros	(-1755)		
Hierotheos	1782	1802	
Anthimos	(-1892)		

44.3.3 BELESTENON

eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa.

Fonti: *notitia* 13: Darrouzès, p. 486
Bibl.: Mystakides, p. 166

Michael	saecc. XIV-XV		Mystakides, p. 166

44.4.3 BEZENA, Besena, Besaina — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa

Fonti: *notitiae* 10, 13: Darrouzès, pp. 327, 339, 363

Bibl.: Le Quien, II, coll. 131-132; R. Janin, DHGE, VIII, col. 1351

...	(-1371 sept.)		Darrouzès, V, n. 2630: Miklosich-Müller, I, p. 588

44.5.3 CAESAREA — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa.

Fonti: Hierocles, 642, 11: Honigmann, p. 16; *notitia* 3: Darrouzès, p. 243

Bibl.: Le Quien, II, coll. 113-114; N. A. Bees, *Zum makedonischen Bistum Kaesareia*, «Byzantinisch-neugriechische Jahrbücher», X (1933), pp. 346-348; R. Janin, DHGE, XII, col. 211

Theoctistus	(-431 iun.)	(431 iul.-)	ACO, I, IV, pp. 29, 38, 67
Timotheus	(-531 ian. 25)		Jaffé, n. 881: PL, 65, col. 40

44.6.3 DEMETRIAS — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa, unito al vescovado di Almyros nel secolo XIII e a quello di Zagora nel XV, arcivescovado nel 1757 e metropoli nel 1794; dopo l'annessione della Tessalia alla Grecia (1881) passò alla chiesa di Atene (1882) col rango di vescovado; ridiventò metropoli nel 1922; per il periodo latino, cfr. Fedalto, II, pp. 113-114.

Fonti: Hierocles, 642, 3: Honigmann, p. 16; *notitiae*: Darrouzès, p. 489

Bibl.: Le Quien, II, coll. 111-114; F. Stählin-E. Meyer-A. Heidner, *Pegasai und Demetrias*, Berlin-Leipzig 1934, p. 205 ss.; Philippson, RE, IV, coll. 2764-2765; R. Janin, DHGE, XIV, coll. 195-198; Mystakides, pp. 168-169; Laurent, *Sceaux*, V, 1, p. 511; V, 3, pp. 110-111

Maximus, Maximinus, exc., dep.	(-431 iun.)	(431 iul.-)	ACO, I, IV, pp. 38, 204
Constantinus	(-449 aug. 8)	(451 oct. 25-)	Honigmann, *Lists*, p. 35; ACO, II, III, II, p. 148
Abundantius	(-531)		Jaffé, n. 881: PL, 65, coll. 40, 35
Probianus			
Sabas, tr. ad Athenas			Laurent, *Sceaux*, V, 3, n. 1760
Xenophon	(-879 nov.)		Mansi, XVII-XVIII, col. 376
Leo			Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 677

Ioannes	(-1157 mai. 12)		Grumel, III, n. 1041: PG, 140, col. 180
Nicephorus	(1157-1200)		Laurent, *Sceaux*, V, 1, n. 678
... (?)	(-1208 dec. 8)		Potthast, n. 3553: PL, 215, col. 1505; cfr. Le Quien, II, col. 112
...	(1223-1240)		Laurent, IV, n. 1- 293
Nicolaus Blattes	(-1256 oct.)		Laurent, IV, n. 1333: Miklosich-Müller, IV, p. 354
Neophytus			
Arsenius	(-1271 febr.)		Miklosich-Müller, IV, pp. 382-383
Michael Panaretos, "ep. Demetriad. et Halmyrou"	(-1272 dec.)	(1273 aug.-)	Laurent, IV, nn. 1397, 1403, cfr. 1394: Miklosich-Müller, IV, nn. 366-371
...	(-1371 sept.)		Darrouzès, V, n. 2630
Bessarion		1490	Janin, col. 196
Ioseph	1557		Janin, col. 197
Theophilus	(-1565 ian.)		
Ioasaph	1571 apr. 2		
Pachomius	1572	1592	
Theophilus	1595 mai.		
Philotheus	(-1596 apr.)		
Marcus	saec. XVI		
Athanasius	1601 c.		
Agapios	1610	1613	
Callistus	1639		
Ioseph	1655	1660	
Dionysios	1666	1678 ian.	
Ioannicius	1678 mar. 8	1687	
Ioannicius	1711	1719	
Parthenius			
Nectarius	(-1721)		Le Quien, II, col. 114
Theocletos	(-1725)		Janin, col. 197
Iacobus			
Theocletus	(-1735)	(1741-)	
Gregorius	1757 iul.		
Gregorius	(-1777 iun.)	1780 febr. 1	
Athanasius, dep.	1780 sept.	1794 iul. 23	
Athanasius	1794	1821 iul.	
Bartholomaeus	1821 iul.	1832	
Neophytus	1832	1836 mar.	

Ioseph, exc.	1836 mar.	1837 nov.	
Gregorius	1837 nov.		
Matthaeus	1838 oct.	1841 mai. 12	
Meletios	1841 mai.	1846 ian.	
Gabriel	1846 ian.	1855 iun. 11	
Gregorius Horologas	1855 iul.		
Dorotheus Scholarios	1858 sept. 23	1870 apr. 10	
Constantinus Gazes	1870 apr. 10	1873 apr. 22	
Gregorios Phourtouniades, dem.	1873 apr. 22	1904 nov.	
Germanos Mavromates, dep.	1907 aug. 10	1936 oct. 1	
Ioachim	1937		
Christodoulos Paraskevaîdis, "metr. de Demitrias et Almyros"	1974 iul. 14		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 76

44.7.3 **DOMENIKON**, Domenicum, Demonicon, Demenicon et Elissium, Elasson, Oloosson, Leuca

eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa nelle *notitiae* 10 e 13, arcivescovado nella *notitia* 17; unito ad Elasson probabilmente nel 1513, compare con tale titolo nelle *notitiae* 18 e 21.

Fonti: *notitiae*: Darrouzès, p. 489

Bibl.: Le Quien, II, coll. 125-128; R. Janin, DHGE, XIV, col. 588

Symeon	(-879 nov.)		Mansi, XVII-XVIII, col. 376
Demetrius, tr. ad Stagoi	(-1250 iul.)		Laurent, IV, n. 1314
...	(-1371 sept.)		Darrouzès, VI, n. 2630
Gregorius	(-<1555-1565>)		Martinus Crusius, II, p. 171
Damascenus	(-1580)		Martinus Crusius, IV, p. 327
Arsenius	(-1590)	(1591 iun.-)	Janin, col. 588; Actes, II, p. 49
Galaction	(-1593 mai.)		
Meletios	(-1625 iun. 2)		AA, II, p. 193
Callistus, dep.		1646	Janin, col. 588
Germanus, dep.	1646 mai. 22	1655 sept.	
Athanasius	1655 sept.	(1657-)	
Athanasius	1711 nov. 21	(1721-)	Janin, col. 588; Le Quien, II, col. 128
Anthimus	(-1736 mar./iun.)		Janin, col. 588
Ioannicius	(-1806 nov.)		AA, II, p. 216
Sebastianos Aspiotis, "metr. de Elasson"	1967 dec. 4		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 77

44.8.3 ECHINUS, Echinos, Achinos — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa.

Fonti: Hierocles, 642, 5: Honigmann, p. 16; *notitiae* 3, 7, 9-10, 13: Darrouzès, p. 490

Bibl.: Le Quien, II, coll. 115-116; Philippson, RE, V, col. 1921; R. Janin, DHGE, XIV, col. 1359

Theodorus	(-431 iun.)	(431 iul.-)	ACO, I, I, II, p. 5; I, I, VII, p. 86; G. Ladocsi, DPAC, II, col. 3379
Petrus	(-451 oct.)		ACO, II, I, I, p. 64
Aristoteles	(-458/459)		Grumel, I, n. 143: PG, 85, col. 1620
Theodosius	(-531 dec.)		Jaffé, n. 881: PL, 65, col. 40

44.9.3 EZERUS, Ezeros, Nezeros, Kallipenke — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa; per il periodo latino, cfr. Fedalto, II, pp. 166-167.

Fonti: *notitiae* 7, 9-10, 13: Darrouzès, p. 491

Bibl.: Le Quien, II, coll. 125-126; MEE, XVIII, col. 163; R. Janin, DHGE, XVI, coll. 292-293

Damianus	(-879 nov.)		Mansi, XVII-XVIII, col. 376
Ioannes Apokaukos, tr. ad Neupacten.		(-1219)	Laurent, IV, n. 1224
Ioannes Xeros, tr. ad Naupacten.	(-1250 iul. 10)	(1250-1254)	Laurent, IV, nn. 1316-1317: Rhalles, V, n. 117
...	(-1371 sept.)		Darrouzès, V, n. 2630

44.10.3 GARDIKION, Gardiki, Gardichia — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa (*notitiae* 10, 13, 21), arcivescovado, metropoli senza suffraganei (*notitiae* 15, 17-19); per il periodo latino, cfr. Fedalto, II, pp. 68-69.

Fonti: *notitiae*: Darrouzès, p. 491

Bibl.: D.-L. Stiernon, DHGE, XIX, coll. 1239-1248; Mystakides, p. 167

Epiphanius	(-<1191-1204>)		Stiernon, col. 1246
...	(-1222 febr.)		Laurent, IV, n. 1230
Iohannes	(-1228)		Stiernon, col. 1244
Krimpabos, tr. ad Phanarion		1460 c.	Stiernon, col. 1246

Neophytus	1542 oct.		
Metrophanes, dep.	(-1621 iun.)	1623 (?)	
Gregorius	(-1623 sept. 1)	(1626 mai.-)	Stiernon, col. 1247
Sophronius, tr. ad Monembasiam	1626 (?)	1649 mai. 2	
Sophronius	(-1659 apr. 17)	(1663 oct. 2-)	
Pancratius		1674	
Anthimus	1674 mar. 14	1685/1686	
Philotheus	1686 ian.	1695 c.	
Gregorius, dep.	1699	1707	
Pancratius, dep.	1707 sept.	1729	
Meletius	1729 nov.	1751	
Ananias	1751 dec. 19	1783	
Paisios, ep. de Rodobisdion	1783 mai. 7	(1794 aug.-)	
Ananias, dep.		1808 iun. 17	
Hieronymus, tr. ad Elasson	1808 iun. 27	1824	
Ambrosius	1826/1827	1839	
Anthimus	1839 aug. 8	1860	
Hierotheus, tr. ad Thaumakos	1860 mar.	1875/1876	Stiernon, col. 1248
Gregorius	1877	1884	
Chrysostomus, tr. ad Peristerion	1976 febr. 22	1978 oct. 12	

44.11.3 GOMPHI, Gomphus, Palio-Episcopi — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa.

Fonti: Hierocles, 642, 10: Honigmann, p. 16; *notitia* 3: Darrouzès, p. 243

Bibl.: Le Quien, II, coll. 113-116; Stählin, RE, VII, coll. 1584-1585

Eustathius	(-531 ian. 25)	Grumel, I, nn. 220-222; Jaffé, n. 881; PL, 65, col. 36

44.12.34 KARPENISION — eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia*, 1986-1987, p. 79

Nikolaos Drosos, metr.	1979 ian. 23	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 79

44.13.3 LAMIA, Zituni — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa.

Fonti: Hierocles, 642, 6: Honigmann, p. 16; *notitia* 3: Darrouzès, p. 243

Bibl.: Le Quien, II, coll. 117-118; Stählin, RE, XII, coll. 547-560

Secundianus	(-431 iun.)	(431 iul.-)	ACO, I, I, II, p. 5; I, I, VII, p. 86
Stephanus	(-531 ian. 25)		Jaffé, n. 881: PL, 65, coll. 36, 41
Damaskinos Nikolaos Papachristou, "metr. de Phtiotis"	1960 mai. 15		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 86

44.14.3 LIDORICIUM, Lidhorikion, Loidorikion, Loedoricium — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa.

Fonti: *notitiae* 7, 9-10, 13, 21: Darrouzès, pp. 284, 304, 327, 363,421

Bibl.: Le Quien, II, coll. 129-130

...	(-1371 sept.)	Darrouzès, V, n. 2630

44.15.34 LITZA et Agrapha — eccl. orthodoxa

Vescovado suffraganeo di Larissa.

Fonti: *notitiae* 13, 21: Darrouzès, pp. 363, 421

Bibl.: Le Quien, II, coll. 129-130

...	(-1564)	Martinus Crusius, II, p. 174
Ioseph	(-1721)	Le Quien, II, col. 130

44.16.3 MARMARITZIUM — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Novae Patrae.

Fonti: *notitiae* 7, 9-10, 13: Darrouzès, pp. 287, 306, 332, 365, cfr.339

Bibl.: Le Quien, II, coll. 129-132

...	(-1303)	Georgius Pachymeres, IV, 33: II, p. 356

44.17.3 METROPOLIS eccl. byzantina

Vescóvado suffraganeo di Larissa.

Fonti: Hierocles, 642, 8: Honigmann, p. 16; *notitia* 3: Darrouzès, p. 243

Bibl.: Le Quien, II, coll. 121-122; F. Stählin, RE, XV, coll. 1491-1494

Marcus	(-325 mai.)	(325 iun.-)	Turner, I, pp. 84-85

44.18.3 NOVAE PATRAE, Patrae Thessalicae, Neae Patrae, Hypata, Ypata eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa nella *notitia* 3, sede metropolitana; il 16 maggio 1371, la metropoli, con quella di Tebe e l'arcivescovado di Egina, venne affidata al metropolita di Atene (Darrouzès, V, n. 2616; VI, nn. 2835, 2921).

Fonti: Hierocles, 642, 7: Honigmann, p. 16; *notitiae*: Darrouzès, p. 505

Bibl.: Le Quien, II, coll. 119-120, 123-126; Stählin, RE, IX, coll. 236-240; N. I. Giannopoulos, TH, XIV (1936), pp. 148-150; Laurent, *Sceaux*, V, 1, p. 581

Himenaeus	(-343 aut.)		Hilarius: CSEL, 65, p. 134
Pausianus	(-431 iun.)	(431 iul.-)	ACO, I, IV, pp. 29, 38
Herodion			Le Quien, II, col. 123; *Rom.* 16, 11
Leo	(-879 nov.)		Mansi, XVII-XVIII, col. 376
Symeon, tr. ad Laodiceam Phrygiae		(858-867)	Grumel, II, nn. 487, 488: Rhalles, V, p. 393
Cosmas	saec. XI in.		Laurent, *Sceaux*, V, 1, p. 581
Nicolaus	(-997 febr. 21)		Grumel, II, n. 804: Rhalles, V, p. 19
Constantinos	(-1027)		Mystakides, p. 206
Michael	saecc. XI-XII		Laurent, *Sceaux*, V, 1, p. 582
...	saecc. XI-XII		
...	saec. XII med.		Laurent, *Sceaux*, V, 1, p. 583
Georgius	(-1157 mai. 13)	(1157 aug./sept.)	Grumel, III, nn. 1043, 1045: PG, 140, coll. 180, 200
Euthymius Malakes	(-1166 mar./apr.)	(1185 c.-)	Grumel, III, nn. 1064, 1164; Laurent, *Sceaux*, V, 1, pp. 583-584
...	(-1278)		Rinaldi, a. 1278, n. 14
Nicodemus (?), metr. Athenien., adm.	(-1371 mai. 16)		Darrouzès, V, n. 2616
Dorotheus, metr. Athenien., adm.	(1380-1388)	(1393 mar.-)	Darrouzès, V, n. 2616; VI, nn. 2835, 2921
Abraam Mesapas			Leo Allatius, III, XI, col. 1092

Parthenios	(-1602 mai. 29)		Mystakides, p. 206
Seraphim	(-1604 febr. 12)		
Gabriel	(-1605 ian.)		
Anthimos	(-1623/1624)		
Neophytos	(-1639)		
Ioasaph	(-1640)	(1644 mar.-)	
Ioseph			Mystakides, p. 207
Ioasaph	(-1657 iun.-)		
Athanasios	(-1660)	(1669-)	
Ioasaph	(-1691)		
Gregorios			
Nicephoros	(-1720 c.)		Le Quien, II, col. 126
Neophytos	(-1725 c.)		Omont, p. 317
Neophytos	(-1752 ian.)		Mystakides, p. 207
Hierotheos			
Gerasimos	1757 mar.		
Chrysanthos	(-1783)		
Eugenios		1785 oct.	
Laurentios			
Polycarpos	(-1807)		
Dositheos	(-1818)	(1819 mai.-)	Mystakides, p. 207; Actes, III, p. 108
Germanos			Mystakides, p. 207

44.19.3 PEPARETHUS, Peparethos — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa.

Fonti: Hierocles, 643, 5: Honigmann, p. 16; *notitia* 3: Darrouzès, p. 243

Bibl.: Le Quien, II, coll. 131-132; R. Herbst, RE, XIX, coll. 551-558

44.20.3 PHARSALUS, Pharsala, Phersala, Pharsalon — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa fino alla *notitia* 10, arcivescovado dalla *notitia* 8 alla 16 e metropoli senza suffraganei dalla 17 alla 19.

Fonti: Hierocles, 642, 13: Honigmann, p. 16; *notitiae*: Darrouzès, p. 508

Bibl.: Le Quien, II, coll. 115-116; F. Stählin, *Das hellenische Thessalien*, Stuttgart 1924, pp. 135-141

Perrebius	(-431 iun.)	(431 iul.-)	ACO, I, I, II, p. 3; I, I, VII, p. 85
Stephanus	(-879 nov.)		Mansi, XVII-XVIII, col. 373
...	(-1371 sept.)		Darrouzès, V, n. 2630
Michael	(-1721)		Le Quien, II, col. 116
Nicodemus	(-1768 iul.)		Actes, V, p. 368

44.21.3 **PHERAS**, Pherae — eccl. byzantina

Località della Tessalia; Giovanni Cantacuzeno ne ricordava il metropolita.

Bibl.: Le Quien, II, coll. 129-130

...	(-<1347-1354>)	Ioannes Cantacuzenus, II, 1: I, p. 313; III, 37: II, p. 228

44.22.3 **SCIATHUS**, Skiathos — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa incluso nelle *notitiae* 3 e 21; dal secolo XVII i vescovi portavano il titolo di Skiathos e Scopelos, risiedendo in quest'ultima isola.

Fonti: Hierocles, 643, 3: Honigmann, p. 16; *notitiae* 3, 21: Darrouzès, pp. 243, 421

Bibl.: Le Quien, II, coll. 123-124; Fredrich, RE, III A, coll. 520-521; J. Pargoire, EO, VI (1903), pp. 386-389

Demetrius	(-531)		Jaffé, n. 881: PL, 65, col. 35
Ignatius	(-1621 mar. 7)		Pargoire, p. 386
Clemens	1700 febr. 3	1729/1730	Pargoire, pp. 387, 388
Ioseph			Le Quien, II, col. 124
Dionysius	1730 oct. 26	1776 oct. 26	Pargoire, p. 389
Matthaeus	1777 dec. 5		Pargoire, p. 387
Eugenius	(-1821)		Pargoire, pp. 386-387
Eugenius, iter.	1833		

44.23.3 SCOPELOS, Scopulo — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa (v. Sciathus).

Fonti: Hierocles, 643, 4: Honigmann, p. 16; *notitiae* 3, 10, 13: Darrouzès, pp. 243, 339, 363

Bibl.: Le Quien, II, coll. 117-118; Bürchner, RE, III A, col. 581; J. Pargoire, EO, VI (1903), pp. 386-389

Rheginus, s.	(-343 (?))	D. Stiernon, BS, XI, coll. 79-80
Bardanes	(-879 nov.)	Mansi, XVII-XVIII, col. 376
...	(-1016)	AA, V, p. 159
Theodulos, "ep. Scopelou et Skiatou"	(-1333 (?) ian.)	Actes, IV, p. 71

44.24.3 STAGAE, Stagoi, Calabaca — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa.

Fonti: *notitiae* 7, 9-10, 13, 21: Darrouzès, pp. 284, 304, 327, 363, 421

Bibl.: Le Quien, II, coll. 127-128; Mystakides, pp. 217-218

Demetrius	(1250 iul.-)		Laurent, IV, n. 1314
Xenophon			Mystakides, p. 217
Nilus	(-1362/1377)		
Bessarion	(-1367)		
...	(-1393 mar.)		Darrouzès, VI, n. 2919
Neophytos	(-1541)		Mystakides, p. 217
...	(-<1561-1570>)		Martinus Crusius, III, p. 257
Ioasaph	(-1573)		Martinus Crusius, p. 217
Bessarion			Mystakides, p. 217
Hieremias			
Timotheos			
Dionysios			
Timotheos			
Hieremias			
Abraam			Mystakides, p. 218
Arsenios	(-1719)		
Parthenios	(-1768)	(1784-)	
Paisios	(-1892)		

44.25.3 THAUMACUS, Thaumacia, Damocos, Domokos — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa.

Fonti: *notitiae* 7, 9-10, 13, 21: Darrouzès, pp. 284, 304, 326, 363, 421

Bibl.: Le Quien, II, coll. 127-130; Stählin, RE, V A, coll. 1331-1337; Mystakides, p. 174

Symeon	1218	1228	Mystakides, p. 174
Porphyrios	1237		
Methodios	1244		
Ioasaph	1556		
Germanos	1560		
...	(-1564)		Le Quien, II, coll. 127-128
Cyrillus	(-1572)		Martinus Crusius, VII, p. 506, cfr. p. 153
Iacobus	1624		Mystakides, p. 174
Arsenios	(-1710)		
Hilarion	(-1721)		Le Quien, II, col. 130
Seraphim	1763	1767	Mystakides, p. 174
Iacobus	1796	1799	

44.26.3 THEBAE PHTHIOTICAE, Nea Anchialus — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa.

Fonti: Hierocles, 642, 4: Honigmann, p. 16; *notitia* 3: Darrouzès, p. 243

Bibl.: Le Quien, II, coll. 121-122; F. Stählin, RE, V A, coll. 1582-1593

Cleonicus, Cleonius	(-325 mai.)	(325 iun.-)	Turner, I, p. 89
Moystus, Mostus, Moschus	(-343 aut.)		Turner, I, pp. 550-551
Dion	(-431 iun.)	(431 iul.-)	ACO, I, I, II, p. 5; I, I, VII, p. 86
Elpidius	(-531 ian. 25)		Jaffé, n. 881: PL, 65, col. 40
Hadrianus	(-592 oct.)		Jaffé, n. 1210

44.27.34 THESSALIOTIS — eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 78

Kleopas Thomopoulos, "metr. de Thessaliotis et Phanariophersala"	1974 iul. 15	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 78

44.28.3 TRICCA, Trica, Triccala — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa.

Fonti: Hierocles, 642, 9: Honigmann, p. 16 *notitiae* 3, 7, 9-10, 13: Darrouzès, p. 517

Bibl.: Le Quien, II, coll. 117-120; F. Stählin, *Das hellenische Thessalien*, Stuttgart 1924, pp. 118-119

Heliodorus	saec. V	Socrates, HE, V, 22: PG, 67, col. 640
Oecumenius	saec. VI	Le Quien, II, coll. 119-120; Mystakides, p. 220
...	(-1278 nov.)	Laurent, IV, n. 1441; Rinaldi, a. 1278, n. 14
...	(-1371 sept.)	Darrouzès, V, n. 2630
Alexios Theodoros Michalopulos, "metr. de Trikke et Stagai"	1976 aug. 22	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 85

44.29.3 ZETUNIUM, Zetounion — eccl. byzantina

Vescovado suffraganeo di Larissa

Fonti: *notitiae* 7, 9-10, 13,21: Darrouzès, p. 518

Bibl.: Le Quien, II, coll. 113-114; C. M. Danoffi, RE, X A, col. 248; Mystakides, pp. 173-174

Georgius	(-870 febr. 28)	Mansi, XVI, col. 195
Gregorius	(-879 nov.)	Mansi, XVII-XVIII, col. 373
...	(-1094 c.)	Grumel, III, n. 972
...	(-1371 sept.)	Darrouzès, V, n. 2630
Sabas	(-1396 nov.)	Darrouzès, VI, nn. 3029, 3030
Iacobus	(-1466)	Le Quien, II, col. 114
Anthimus	(-1721)	

DIOECESIS SERVIAE

52.1.3 PETCIUM, Peć, Ipek, Petch — eccl. byzantina

Sede metropolitana di Serbia; nel 1346 il metropolita Ioannicio venne consacrato patriarca per il regno di Serbia dal patriarca bulgaro di Tirnovo e dall'arcivescovo greco-bulgaro di Ocrida; riconosciuto dal patriarca di CP nel 1375, il patriarcato fu soppresso nel 1459 da Maometto II e annesso all'arcivescovado greco-bulgaro di Acrida; restaurato nel 1577 fu nuovamente soppresso nel 1766, dopo aver avuto come residenze la città di Karlovitz dall'imperatrice Maria Teresa. L'unione dei paesi serbi nel 1918 portò alla fusione delle autonomie ecclesiastiche di Serbia, Karlovtsy, Bosnia-Erzegovina, Montenegro e Dalmazia e nel 1920 fu ristabilito il patriarcato, il cui capo porta il titolo di «arcivescovo di Petch, metropolita di Belgrado e Karlovtsy, patriarca serbo». Nel 1931 si determinava in 22 il numero delle diocesi suffraganee, di cui 4 metropolitane. Attualmente il patriarca risiede a Belgrado.

Bibl.: Le Quien, II, coll. 319-324; Janin, *Églises*, pp. 207-219; V. Laurent, *L'archevêque de Peč et le titre depatriarche après l'Union de 1375*, «Bulletin de la section historique. Académie Roumaine, Bucarest», XXV (1944), pp. 303-310

Thedorus			Le Quien, II, coll. 321-322
Sabbas, s., patr. Serviae, ren.	(-1193)	1233	I. Dujčev, BS, XI, coll. 522-529; Actes, V, p. 3
Arsenius	1234-1264		A. Karen, BS, II, coll. 481-482; Dujčev, col. 527
Ioannicius, ep. "Triballorum", patr. Serviae	(-1354 dec. 24)		Ioannes Cantacuzenus, III, 45: p. 274; Innocent VI (1352-1362), *Lettres secretes et curiales*, edd. P. Gasnault-M. H. Laurent, I. Paris 1959, n. 1251
...	(-<1431-1438>)		Syropoulos, II, 19: p. 123
Macarius	(-<1548-1580>)		Martinus Crusius, IV, p. 290
Gabriel			Le Quien, II, col. 322
Maximus			Le Quien, II, coll. 322-323
Athanasius			Le Quien, II, coll. 323-324
Callinicus			
Moyses	(-1721)		
Meletius Pavlovitch	1831		Janin, *Églises*, p. 209
Michael	(-1879)		
...	1920 nov. 12		Janin, *Églises*, p. 219
German Dorić, aep., metr., patr.	1958 sept. 12		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 132

52.2.34 BAČKA — eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 133

Nicanor Ilićić	1955 iun. 26		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 133

52.3.34 BANAT eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 133

Amfilohije Radović	1985 iun. 16	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 133

52.4.34 BANJALUKA eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 133

Jefrem Mile Milutinović	1980 iun. 6	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 133

52.5.34 BOSNIA eccl. orthodoxa

Dopo l'occupazione da parte dell'Austria di Bosnia ed Erzegovina (1878) le tre sedi metropolitane nel 1900 diventarono 4 (Dabro-Bosnia (Sarajevo), Hersek-Zakhloumia (Mostar), Zvornik-Dolnji-Touzla (Touzla) e Banjaluka-Bikatch (Banjaluka)); nel 1955 restarono la metropoli di Sarajevo e il vescovado di Banjaluka. Durante la dominazione francese (1806-1814), Napoleone creò un vescovado serbo di Dalmazia (1808); nel 1870 la Dalmazia era divisa nelle due diocesi di Zara (Zadar) e Cattaro (Kottor).

Bibl.: Le Quien, II, coll. 323-324; Janin, *Églises*, pp. 210-212

...	(-1454)	Le Quien, II, coll. 323-324
Vladislav Mitrović, "metr. de Dabar Bosnia"	1967 iul. 2	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 133

52.6.34 BRANIČEVO eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 133

Hrizostom Vojinović	1952 iun. 15	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 133

52.7.34 CRNA GORA eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 133

Danilo Dajković, "metr. de Crna Gora et Primorje"	1961 iun. 25	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 133

52.8.34 DALMACIJA eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 133

Nikolaj Mrda	1980	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 133

52.9.34 GORNJI KARLOVAC eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 134

Simeon Zloković	1951 iul. 29	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 134

52.10.34 GREBENUS, Grebenon, Grebenum eccl. orthodoxa

Vescovado suffraganeo di Giustiniana prima o di Bulgaria, istituito verso il 1100; metropoli anteriormente al sec. XVI, passò sotto la giurisdizione di CP nel gennaio 1767, come le altre sedi dell'arcivescovado di Ocrida.

Fonti: *notitia* 13: Darrouzès, pp. 371-372

Bibl.: Le Quien, II, coll. 323-324; Laurent, *Sceaux*, V, 2, pp. 337-339; R. Janin, DHGE, XXII, coll. 183-184

Ioannes	saec. XI fin.		Janin, col. 183
Constantinus Cabasilas	saec. XII fin.		Laurent, *Sceaux*, V,2, n. 1509
Neophytus		1422 dec. 6	Péchayre, pp. 303-304
Symeon	(-1538 iun.)		Péchayre, p. 304
Leontius			
Demetrius	(-1566)		
Anthimus, tr. ad Neopatren.		1623 mai. 29	
Ioasaph	(-1624 febr.)		
Sergius	1625	1630	
Gabriel	(-1630)		
Bessarion	(-1652)		Péchayre, p. 306
Gregorius	1666		Janin, col. 184
Theophanes			
Pancratius	1676	1693	
Theophanes	1693		
Macarius	1730 ian.		
Theophanes	1740		

Nicephorus	1743 mar. 20		
Macarius	1749 mar. 6		
Gregorius	1767		
Gabriel		1806 sept.	
Bartholomeus, dep.	1806 sept.	1820 oct.	
Anthimus	1820 oct.		
Gerasimus	1831 febr.		
Ioannicius	1837 sept.	1849 oct.	
Agapos	1849 oct. 18	1864 aug.	
Gennadios Paparrouses	1864 aug. 14	1873 ap.	
Cyrillus	1873 ap.	1888 mai. 12	
Clemens	1888 mai. 14	1896 nov. 28	
Dorotheus Mammueles	1896 dec. 7	1901 oct. 1	
Agathangelus Constantinides	1901 oct. 15	1910 mar. 20	
Emilianus Lazarides	1910 mar. 16	1911	
Emilianus Dangoulas	1911 dec. 8	1924 mar. 13	
Nicolaus	1924 mar. 13	1933 dec. 15	
Gervasius	1934 febr. 12		
Theocletos Sphenkas	1943 iun. 15	1950 sept. 26	
Philippus Tzeras	1951 oct. 25	1957	
Chrysostomus Papaignatiou	1960 mai		
Sergios Antonios Sigalas	1976 aug. 15		Orthodoxia, 1986-1987, p. 76

52.11.34 ISCHANIUM — eccl. orthodoxa

Bibl.: Le Quien, II, coll. 325-326

..., "ep. Ischaniensis"	(-1571 mai. 5)	Martinus Crusius, II, p. 179
Ioasaph	(-1578 dec.)	Martinus Crusius, VII, pp. 506,464
...	(-1579 mar.)	Martinus Crusius, IV, p. 282

52.12.3 MELANGA — eccl. byzantina

Bibl.: Le Quien, II, coll. 325-326

Constantinus	Georgius Pachymeres, *De Michaele Paleologo*, II, 8: p. 102

52.13.34 NEUROCOPUS eccl. orthodoxa

Bibl.: Le Quien, II, coll. 325-326

Ioasaph	(-1578 iun.)	Martinus Crusius, VII, p. 507

52.14.34 NIŠ eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 134

Irinej Gavrilović	1975	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 134

52.15.34 RAŠKA-PRIZREN eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia*, 1986-1987, p. 134

Pavle Stojčević	1957 sept. 22	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 134

52.16.34 ŠABAC-VALJEVO eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 134

Jovan Velimirović	1960 aug. 7	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 134

52.17.34 SAMOKOVION eccl. orthodoxa

Vescovado suffraganeo di Peć.

Bibl.: Germanos, pp. 160-161

Nectarios	saecc. XVII fin./ XVIII	Germanos, p. 160
Daniel		
Neophytos	(-1766 sept.)	
Philotheos	1778 apr.	
Ierotheos	1819 mai.	

Ignatios	1826 iul.		
Ignatios	1829 iun.		Germanos, p .161
Neophytos	1836		
Ignatios			
Ieremias	1837 nov. 16		
Matthaeos	1846 iun.		
Neophytos	1861 mai. 13		
Ilarion	1872 oct. 23		

52.18.34 SISANUS eccl. orthodoxa

Bibl.: Le Quien, II, coll. 323-324

Ioseph, "ep. Kastoriae et Sisanii"	(-1481)		Péchayre, p. 317
Methodius	(-1538)		
...	(-1576)		Martinus Crusius, VII, p. 507; Le Quien, II, coll. 323-324
Daniel	(-1624 febr.)		Péchayre, p. 317
Zosimus, tr. ad Archriden.	(-1726 dec. 20)		Péchayre, pp. 317-319
Nicephorus	(-1746)	(1769-)	Péchayre, p. 319
Antonios Kompos, "metr. de Sisanion et Siatista"	1974 mai. 25		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 85

52.19.34 SLAVONIA eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 134

Lukijan Pantelić	1985 mai. 18		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 134

52.20.34 ŠUMADIJA eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 134

Sava Vuković	1967 iul. 16		*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 134

52.21.34 TIMOK eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 134

Milutin Stojadinović	1977 iul. 10	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 134

52.22.34 VRANJE eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 135

Sava Dragoslav Andrić	1985	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 135

52.23.34 ZAGREB eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 135

Jovan Pavlović	1983	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 135

52.24.34 ŽIČA eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 135

Stefan Boca	1979	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 135

52.25.34 ZVORNIK eccl. orthodoxa

Bibl.: *Orthodoxia, 1986-1987*, p. 135

Vasilije Ljubomir Kačavenda	1978 iun. 25	*Orthodoxia, 1986-1987*, p. 135

R e z i m e

Duklja i Prevalitana od Justina i Justinijana do Vasilija II

Monofizitska šizma je razdoblje sve većeg uticaja Skitske crkve koja se ne libi da se na teritorijama zapadnog dijela carstva, naročito gdje su bili veliki garnizoni skitskih i sarmatskih legionara, predstavi kao treća po moći i vlasti crkva u Vizantiji. Solunski monofizitski mitropolit, uz saglasnost ostalih sa Ilirikuma, 515. godine oglašava jedinstvo sa Rimskom crkvom u namjeri da se obezbijedi religijsko jedinstvo carstva. Kada je 519. godine okončana monofizitska šizma mladi komes i budući imperator Justinijan obavještava rimskog pontifeksa Hormizdu da ga smatra za prvosveštenika hrišćanstva. To dovodi do intenzivne prepiske konstantinopoljskog i papskog dvora, dok emisari kurije hrle ka prijestonici Istoka da bi se povezali sa uticajnim krugovima carske administracije. Papa Hormizda od iberijskih episkopa traži da postignu saglasnost sa sveštenicima Skitske crkve iz Trakije, Skitije, sa Ilirikuma i iz Starog Epira, koji se nalaze na teritoriji Španije i od njih zatraže da se odreknu učenja koje propovijedaju. Papa oglašava sukob sa vandalsko-alanskom vojnom i crkvenom upravom u sjevernoj Africi i traži od imperatora Justina da se papski povjerenik imenuje za patrijarha Aleksandrije. Dok se imperator Justin ne snalazi u sukobima po pitanju vjere, često štiteći monofizite i predstavnike ostalih jeretičkih crkava, mladi Justinijan stavlja rimskog pontifeksa pod svoje okrilje i jemči bezbijednost svih papskih predstavnika na Istoku i u Konstantinopolju jer solunski monofiziti 519. godine ubijaju pokrovitelje papskih legata.

Iste godine papski povjerenik obavještava Svetu stolicu da Skitska crkva preko svojih monaha počinje da nudi političko-ideološki program koji treba da naslijedi monofizitstvo i preko vojske se nametne Zapadu. Učenje Skitske crkve, prvi put izloženo na Vaseljenskom saboru u Halkidoniji i od većine prisutnih odbačeno, nalaže: 1) dosljednu teologiju Hrista kao bića ljudske prirode; 2) jedan od Trojstva je razapet na krstu, a to je stradanje sveukupnog božanskog bića, što je dosljedno usklađivanje sa skitskim mitom o prvobitnom heroju koga su bogovi poslali da osnuje ljudski rod (kavkasko skitsko božanstvo Prometej); 3) božansko je nesavršeno u mjeri svoje tri pojavne predstave; 4) u sveukupnu hrišćansku crkvu treba uvesti načela poštovanja čovjeka koji je postao Bog preko svestvaralačkog i neuništivog Duha; 5) dogmat utvrđen na vaseljenskim saborima treba promijeniti i uskladiti sa gnostičkim učenjima; 6) polazna osnova za potpunu preradu dogmata treba da bude Eutihijevo učenje; 7) božansko je kao djelatni princip u svakom ljudskom biću i dokazuje se kao nesavršeno u mjeri ograničenosti i prolaznosti ljudskog vijeka. Ilirikum je centar ovog pokreta i uz podršku vojske skitski monasi preplavljuju Italikum i dolaze u Rim (među njima i predstavnici jednog broja prevalitanskih episkopija) – Justinijan preporučuje papi Hormizdi da po svaku cijenu odbaci učenje Skitske crkve i sa vjernim klerom suprotstavi se skitskim monasima. Po Justinijanu, sveukupni komandant skitsko-sarmatske vojske Vitalijan nije odobrio ovakve aktivnosti vojske, iako je njegov otac jedan od čelnika Skitske crkve. Počinje sukob unutar kancelarija Svete stolice i u Rimu: imperator Justin štiti monofizite i Skite, ali uz podršku Justinijanu vjernih ljudi papa uspijeva da unese razdor među skitske monahe na svom dvoru i spriječi njihov pokušaj da preuzmu svu vlast nad crkvama Zapada. Justinijanova podrška papi presudna je u času kada su, uz sastanak konstantinopoljskog patrijarha i sveukupnog zapovjednika skitsko-sarmatske vojske mezijskog Skita Vitalijana, predstavnici Skitske crkve na svom

saboru odbacili sve odluke donijete na Vaseljenskom saboru u Halkidoniji oglašavajući njegove učesnike za nestorijance. Ipak, predstavnici Skitske crkve potpisom daju saglasnost da se za vaseljenskog patrijarha izabere Epifanije. Nakon toga imperator Justin naređuje pontifeksu da se kloni sukoba sa predstavnicima Skitske crkve, obavještavajući Rim da je nenadležan po pitanju monofizita, da ne smije da ih kažnjava, niti da prosuđuje o crkvenim djelima u Skitiji i Sarmatiji. Papi i njegovim službama prijeti odmazdom za neizvršavanje ove zapovijesti. Papa Hormizda 13. maja 520. godine obavještava svoje povjerenike da moraju da se pripreme za obračun sa Skitskom crkvom koja izaziva nerede u Rimu, javno proklamujući stav da je treća u carstvu i ravnopravna sa Konstantinopoljem i Rimom.

Sukob Skita i Ilirikuma sa rimskim pontifeksom prinuđuje Justinijana da započne sveobuhvatnu reorganizaciju carstva koja počinje ratovima protiv Gota: 1) 529. godine vojno zapovjedništvo i oficiri Istoka i Ilirikuma oslobađaju se poreza, administrativnih zaduženja, izuzimaju iz crkvenih odluka, odvajaju se od državnog administrativnog aparata; 2) od 529. do 531. godine donose se zakonski akti kojima se jereticima i paganima zabranjuje da stiču oficirske činove, maniheji se osuđuju na smrt (izuzev ako nijesu u vojsci), u vojsci hrišćanstvo mogu da ispovijedaju samo katolici i pravoslavni, a episkopi postaju lična carska tajna policija, ovlašćena, između ostalog, da caru prijavljuje nazakonitosti u radu visokih administratora (služba protiv utaje novca); 3) godinu dana kasnije Justinijan donosi zakon koji uređuje pravo nasljeđa na Ilirikumu, između ostalog i kada se radi o baštini skitsko-sarmatskih klanova – utvrđuje se kada novodošli Sloveni mogu da prisvoje imanja bez nasljednika; 4) 15. oktobra 535. godine papa Agapit se bez rezultata odupire Justinijanu protiveći se njegovoj preporuci da arijanski episkopi, poglavito sa Ilirikuma, budu prihvaćeni i priznati u kanonskoj crkvi – 536. godine prihvata carev edikt o vjeri.

Konstantinopoljski patrijarhat 531. godine odlučuje da se skitsko-sarmatski Ilirikum i Tesalija izuzmu iz jurisdikcije Skitske crkve i stave pod crkvenu upravu Konstantinopolja. Slijedi sabor u Rimu na kome je obnarodovan sporazum Rima i Konstantinopolja o Ilirikumu. U aprilu 535. godine imperator Justinijan utvrđuje privilegije titulara Justinijane Prime, arhiepiskopa Katelijana, određujući ga da upravlja carevim "rodnim zemljama": solunski arhiepiskop gubi vlast na Ilirikumu, a dukljanski je podređen poglavaru carevog rodnog mjesta. Iste godine imperator donosi odluku da se upravitelji provincija na Zapadu i na teritoriji već bivšeg iliričkog skitsko-sarmatskog Kraljevstva Dalmacije oslobađaju plaćanja dažbina. Naredne godine Justinijan stvara vojnu federaciju pet provincija: Skitija, Mezija, Karija, Kikladska ostrva i Kipar. Po Belizarovoj zapovijesti 2. maja 536. godine u Konstantinopolju se održava crkveni sabor na kome su učestvovali episkopi Starog Epira, Donje Mezije, predstavnici prevalitanske porodice Foka i episkop Skitopolisa. Godinu dana kasnije Justinijan propisuje da se civilni sporovi u Skitiji i Meziji vode pred vojnim zapovjednikom te provincije, a 539. donosi zakon koji važi i za Ilirikum i za Italiju – da se sporovi manastirskih lica vode isključivo pred crkvenim sudovima. Justinijan 545. godine ozakonjuje uređenje crkve: prvi je papa, drugi konstantinopoljski patrijarh. Arhiepiskop Justinijane Prime hirotoniše mitropolite i čelne episkope Panonije, Mediteranske i Primorske Dakije, Prevalitane, Dardanije i Gornje Mezije – za Ilirikum on je suvereni zastupnik papskog trona. Vaseljenskom saboru 553. godine prisustvuju i njegove odluke potpisuju arhiepiskopi sarmatskog naroda Dioklecijana Ilija i skitskih Tribala prevalitanski Foka. Na dokumentima su i potpisi predstavnika Avara Kumana i sarmatsko-slovenskih zajednica sa Karpata.

Nekoliko decenija kasnije, kada Avari zauzmu Panoniju, papa Gregorije Veliki traži da dijeceze Ilirikuma prihvate episkope izbjegle sa tih prostora. U korpusu pisama pape Gregorija Velikog nalazi se niz poslanica koje se tiču sukoba kanonske crkve sa monofizitima

u Dalmaciji (Salona i Epidaurus): nakon pobune iliričkih (arhi)episkopa papa oglašava titulara Justinijane Prime za svog vikara (594. godine) tražeći od vizantijskog dvora da se konstantinopoljskom patrijarhu oduzme titula *ekumenski.* To dovodi do nasilja sarmatsko-slovenskih trupa nad katoličkim crkvama i manastirima u okolini Ravene i pobune arhiepiskopa Salone. U ovom korpusu pisama je i prva za sada poznata papska poslanica kaspijsko-kavkaskim Albancima čije se prve enklave stvaraju na Ilirikumu; tu su i poslanice nacionalnoj crkvi Avara Kumana, kao i zahtjev Konstantinopolju da se ne zaređuju i na episkopska mjesta ne postavljaju penzionisani i ražalovani vojnici i oficiri.

Predstavnici Dukljanskog arhiepiskopata prisustvuju oko 650. godine na nestorijanskom saboru kod Seleukije, u vrijeme kada sabor u Solunu odlučuje da na Ilirikumu podrži Skitsku crkvu i njeno učenje (to je za sada najstariji poznati ilirički dokument pisan na arapskom). Oko 771. godine održava se sveslovenski sabor u Dalmi na kome se utvrđuju granice između Crvene i Bijele Hrvatske i arhiepiskopija u Duklji i Saloni, i za kralja svih Slovena bira se Svetopelek I. Nakon toga, 787. godine, na Nikejskom vaseljenskom saboru prisustvuju episkop Travunije, mitropolit Risna, episkop Avare (Bara) kao zastupnik Duklje i (arhi)episkopi drevnih skitskih i sarmatskih naroda Asa i Alana, kao i arijanskih zajednica Ilirikuma kojima je na čelu mitropolit Gotije – na saboru je i episkop slovenskih zajednica Karpata. U Duklji (po nekim izvorima u Dalmi) 875. godine, u jeku sukoba između Rima i Konstantinopolja, održava se drugi sveslovenski sabor koji za kralja bira Svetopeleka II, ponovo ozvaničavajući granice između arhiepiskopata u Duklji i Saloni (te teritorije ponovo se nazivaju *Crvenom* i *Bijelom Hrvatskom*) i slovenskih iliričkih principata sa Rusima koji su ustanovili svoje granice na istočnom Balkanu. Sa jačanjem Zapadnog rimskog carstva počinju podjele unutar iliričkih slovenskih država i ratovi za kontrolu nad Panonijom: krajem tog razdoblja, 974. godine, 5. oktobra, papa Benedikt VIII Zapadnom rimskom carstvu pripaja Panoniju, Avariju, Moravsku i Meziju, ovlašćujući svoje pristalice da vrše pokrštavanje Slovena u ovim i susjednim oblastima. Kada Samuilova vojska razori Duklju oko 980. godine, monah Jovan proglašava se za arhiepiskopa Bugarske i dio prerogativa moći Dukljanskog arhiepiskopata prenosi se na Ohridsku arhiepiskopiju.

U prilogu su izvodi iz djela Stefana Vizantinca, Prokopija – na prostorima Gornje Dalmacije (Duklje) Justinijan je obnovio niz gradova, među njima i drevnu Alatu pod slovenskim nazivom Cetinje, Hijerokla Gramatičara, Ravenskog anonima i Gvidonisa, kao i izvodi iz antičkih itinerera sa gradovima na teritoriji današnje Crne Gore. U prilogu su i liste vizantijskih crkvenih provincija Tesalije i Srbije.

Doclea and Preavalitana from Justin and Justinian to Basil II

The Monophysite schism was a period of growing influence of the Scythian Church which did not hesitate to presents itself in the territories of the western part of the empire, especially where great garrisons of the Scythian and Sarmatian legionaries were placed, as the third most powerful and influential church of the Byzantine Empire. In 515, the Monophysite archbishop of Thessaloniki, with the consent of others from Illyricum, proclaimed unity with the Roman Church with the intention to ensure religious unity of the empire. When the Monophysite schism ended in 519, a young count and future emperor Justinian informed the Roman pontifex Hormisdas that he was taken for the high priest of Christianity. This led to an intensive correspondence between the Papal Court and Constantinople, while the emissaries of the curia flocked to the metropolis of the East in order to connect with the influential circles of the imperial administration. Pope Hormisdas requested from the Iberian episcopes to reach agreement with priests of the Scythian Church from Trakia, Scythia, and Illyricum and from Old Epirus, placed in the territory of Spain and to demand them to renounce the teaching that they were preaching. The Pope announced the conflict with the Vandal-Alan military and church administration in North Africa and asked from Emperor Justin to appoint the papal commissioner for the Patriarch of Alexandria. While Emperor Justin did not cope well in the religious conflict, often protecting the Monophysites and representatives of other heretical churches, young Justinian put the Roman pontifex under his patronage and guaranteed the safety of all papal representatives in the East and Constantinople, since in 519 the Monophysites of Thessaloniki were killing the protectors of papal legates.

In the same year, the papal commissioner informed the Holy See that the Scythian Church started to offer through its monks a political-ideological program which was supposed to succeed Monophysitism and arise in the West through an army. The doctrine of the Scythian Church which was presented for the first time in the Ecumenical Council in Chalcedon and rejected by the majority, commanded the following: 1) consistent theology of Christ as a being of human nature; 2) one of the Trinity was crucified, and that was the suffering of the entire divine being, which is consistent with the Scythian myth on the original hero who had been sent by gods to found the human kind (Caucasian-Scythian divinity Prometheus); 3) the divine is as imperfect as its three forms of appearance; 4) the overall Christian church should introduce the principles of reverence for a man who became God though all creating and indestructible Spirit; 5) the dogma established in ecumenical councils should be changed and aligned with the gnostic teachings; 6) the teaching of Eutychian should be taken as the foundation for the total modification of the dogma; 7) the divine exists as active principle in each human being and it proves to be imperfect to the extent of limitations and ephemerality of human life. Illyricum was the centre of this movement and the Scythian monks supported by the army were overwhelming Italicum and coming to Rome (including the representatives of a number of episcopies of Preavalitana) – Justinian recommended Pope Hormisdas to reject at any cost the teaching of the Scythian Church and together with loyal clergy confront the Scythian monks. According to Justinian, general of the Scytho-Sarmatian army Vitalian did not approve of such activities of the army, although his father was one of the heads of the Scythian Church. Conflicts started within the offices of the Holy See and in Rome: imperator Justin protected Monophysites and Scythians, but with the support of people loyal to Justinian, the Pope manages to stir up discontent among the Scythian monks in his court and prevent their attempt to take complete control over the churches of the West. Justinian's

support to the Pope was crucial in the moment when, after the meeting of the Patriarch of Constantinople and the Moesian Scythian general of the Scytho-Sarmatian army Vitalian, representatives of the Scythian Church in their own council rejected all decisions of the Ecumenical Council in Chalcedon proclaiming its participants to be the Nestorians. However, the representatives of the Scythian Church signed the agreement consenting to the election Epiphanius for the Ecumenical Patriarch. After that, Emperor Justin ordered the pontifex to avoid conflicts with the Scythian monks and informed Rome that it is had no authorisations in the matter of Monophysites and that it could not punish them or decide about church activities in Scythia and Sarmatia, threatening the Pope and his services with retaliation for disobeying this order. On 13 May 520, Pope Hormisdas informed his confidants that they must prepare for the fight against the Scythian Church which caused riots in Rome, while publicly proclaiming the stand that this church was the third in the Empire and equal with Constantinople and Rome.

The conflict between the Scythians and Illyricum with the Roman pontifex compelled Justinian to start a comprehensive reorganisation of the Empire which started with wars against the Goths: 1) in 529, the military command and officers of the East and Illyricum were exempt from taxation, administrative duties, church decisions and they were separated from the state administration; 2) the legal acts issued from 529 to 531 prohibited heretics and pagans from acquiring officer ranks, sentenced Manichaean to death (unless they were in the army), in the army only the Catholics and Orthodox were allowed to profess Christianity, whereas bishops became Emperor's personal secret police, authorised inter alia to report to the Emperor irregularities in the work of high administrators (service against tax evasion); 3) one year later Justinian issued a law which regulated the right of inheritance in Illyricum, including when it concerns the heritage of Scytho-Sarmatian clans – defining when the Slavic newcomers may appropriate the land without successors; 4) on 15 October 535, Pope Agapit unsuccessfully confronted Justinian opposing his recommendation that the Arian bishops, especially those from Illyricum be admitted and recognised in the catholic church – in 536 he accepted the Emperor's edict on faith.

In 531, the Patriarch of Constantinople decided to exclude the Scytho-Sarmatian Illyricum and Thessaly from the jurisdiction of the Scythian Church and put them under the church authority of Constantinople. The following event was the assembly in Rome where the agreement between Rome and Constantinople was promulgated. In April 535, Emperor Justinian established the privileges of the Titular of the Titular of Justiniana Prima, Archbishop Catelian, appointing him to govern the "homelands" of the Emperor: the Archbishop of Thessaloniki lost his power in Illyricum, and the Archbishop of Doclea was subjected to the master of Emperor's homeland. In the same year, the Emperor issued a decision stating that governors of provinces in the West and in the territories of already former Illyrian Scytho-Sarmatian kingdom of Dalmatia were exempt from payment of duties – in the following year Justinian created a military federation of five provinces: Scythia, Moesia, Karia, Cyclad islands and Cyprus. The church council commended by Belisarius which was held on 2 May 536 in Constantinople summoned the bishops of Old Egypt, Lower Moesia, representatives of the family of Foka from Preavalitana and the Bishop of Scythopolis. One year later Justinian issued a regulation stating that the civil disputes in Scythia and Moesia should be conducted before the military commander of that province, and in 539 issued an act which applied to both Illyricum and Italy – stating that the disputes of monk should be conducted exclusively before the church courts. In 545 Justinian enacted into law the church organisation: the first was Pope, the second was the Patriarch of Constantinople – the Archbishop of Justiniana Prima ordained metropolitans and head bishops of Pannonia, Mediterranean and Littoral Dacia, Preavalitana, Dardania and Upper Moesia – for Illyricum he was a sovereign representative of the papal

throne. In the Ecumenical Council held in 553, the archbishop of the Sarmatian people, Diocletian Elijah and the archbishop of the Scythian Triballi, Foka from Preavalitana signed the decisions of Justinian. The documents were also signed by the representatives of Avars, Cumans, and Sarmatian-Slavic communities from Carpathians.

Several decades later, when Avars conquered Pannonia, Pope Gregory the Great requested that the dioceses of Illyricum accept the bishops who fled from these regions. The corpus of letters of Pope Gregory the Great contains a set of epistles related to the conflicts of the catholic church with Monophysites in Dalmatia (Salona i Epidaurus): after the rebellion of the Illyrian (arch)bishops, the Pope appointed the titular of Justiniana Prima as his vicar (594) asking from the Byzantine court to deprive the Patriarch of Constantinople of the title of Ecumenical Patriarch. This led to the aggression of the Sarmatian-Slavic troops against the catholic churches and monasteries in the vicinity of Ravenna and the rebellion of the Archbishop of Salona. In this corpus of letters there is also the first presently known papal epistle to the Caspian-Caucasian Albanians whose first enclaves were being formed in Illyricum; here are also the epistles to the national church of Avars Cumans, as well as the letter requesting Constantinople not to ordain or appoint retired and degraded soldiers and officers for bishop posts.

In 650, the representatives of the Archepiscopy of Doclea were present in the Nestorian council near Seleucia at the time when the council in Thessaloniki made a decision to support the Scythian Church and its teaching in Illyricum (this is so far the oldest known Illyrian document written in Arabian). Around 771 the Pan-Slavic council held u Dalma established the borders between Red and White Croatia and the archepiscopies in Doclea and Salona, and Svetopelek I was proclaimed King of all Slavs. After this event, the Ecumenical Council of Nicaea held in 787 was attended by the Bishop of Travunia, the Archbishop of Risinium, the Bishop of Avara (Bar) as the representative of Doclea, as well as (arch)bishops of ancient Scythian and Sarmatian peoples of Āsi and Alans, and of the Arian communities of Illyricum headed by Archbishop Ghotius – the Bishop of the Carpathian Slavic communities was also present in the council. In 875 (according to some sources in Dalma), at the height of the conflict between Rome and Constantinople, the second Pan-Slavic council took place in Doclea and chose Svetopelek II to be the king and defined again the borders between the archepiscopies in Doclea and Salona (these territories were named again *Red* and *White Croatia*) and Slavic Illyrian principates with Russians who established their borders in the Eastern Balkans. The strengthening of the Western Roman Empire causes divisions among Illyrian Slavic states and wars for the control over Pannonia: at the end of that period, on 5 October 974 Pope Benedict VIII annexed Pannonia, Avaria, Moravia and Moesia to the Western Roman Empire and empowered his followers to Christianise Slavs in these and neighbouring regions. When Samuel's army destroyed Doclea around 980, monk John proclaimed himself the Archbishop of Bulgaria and transferred a part of the Doclean Archepiscopy's prerogative powers to the Archepiscopy of Ohrid.

The contribution contains extracts from the works of Stephen of Byzantium, Procopius (in the region of the Upper Dalmatia (Doclea) Justinian restored a number of towns, including ancient Alata under the Slavic name Cetinje), Hierocles the Grammarian, the Anonymus of Ravenna and Gvidonis, as well as extracts from the Roman itineraries with towns in the territory of present Montenegro. Furthermore, here are also the lists of Byzantine church provinces of Thessaly and Serbia.

Dioclée et Prévalitaine des temps de Justin et Justinien jusqu'à Basile II

Le schisme monophysite est la période de l'influence grandissante de l'Église scythe qui n'hésite pas, sur le territoire occidental de l'Empire et plus particulièrement là où se trouvaient importantes garnisons de légionnaires scythes et sarmates, à se présenter en tant que troisième en pouvoir et en autorité en Byzance. En 515, le métropolite monophysite de Salonique, en accord avec les autres de l'Illyrie, annonce l'union avec l'Église romane ayant pour l'intention d'apporter l'unification religieuse à l'Empire. Après la fin du schisme monophysite, en 519, le jeune comes et le futur empereur Justinien informe le pontife romain Hormisdas qu'il le considère en tant que grand prêtre de la chrétienté. Cela provoque des échanges épistolaires intenses entre la cour papale et celle de Constantinople, tandis que les émissaires des curies accourent au siège de l'Orient afin de tisser les liens avec les influents cercles de l'administration de l'Empire. Le pape Hormisdas demande aux évêques ibériques de parvenir aux accords avec les prêtres de l'Église scythe de Thrace, de Scythie, d'Illyrie et de l'Épire Ancienne qui se trouvent sur le territoire espagnol et de leur demander de renoncer à leur enseignement. Le pape annonce le conflit avec le pouvoir militaire et ecclésiastique des Vandales et des Alains en Afrique du Nord et exige de l'empereur Justin de nommer le commissaire papal au poste du patriarche d'Alexandrie. Alors que l'empereur Justin peine avec les conflits religieux en protégeant souvent les monophysites et les représentants d'autres Églises hérétiques, le jeune Justinien place le pontife romain sous sa protection et garantit la sécurité de tous les représentants papaux à l'Orient et à Constantinople comme mesure contre les exécutions des protecteurs des légats papaux commises par les monophysites de Salonique en 519.

La même année le commissaire papal informe le Saint-Siège que l'Église scythe commence à proposer un programme politique et idéologique par le biais de ses moines et que celui-ci est censé remplacer le monophysisme et s'imposer à l'Occident en utilisant l'armée (manu militari). L'enseignement de l'Église scythe, présenté pour la première fois au concile œcuménique à Chalcédoine, et rejeté par la majorité, dictait:

1) Une théologie cohérente de Christ en tant qu'être de nature humaine;
2) Un seul de la Trinité est crucifié mais cela est la souffrance de l'être divin dans sa globalité, ce qui représente une harmonisation cohérente avec le mythe scythe sur le premier héros qui été envoyé par les dieux pour fonder la race humaine (Prométhée, la divinité scytho-caucasienne);
3) Le divin est imparfait en mesure de ses trois représentations;
4) Les principes du culte de l'homme devenu Dieu par l'Esprit tout-créateur et indestructible doivent être introduits dans toute l'Église chrétienne;
5) Le dogme adopté par le conseil oecuménique doit être changé et adapté aux enseignements gnostiques;
6) La base de départ pour un remaniement total des dogmes doit être l'enseignement de Eutyches;
7) Le divin se trouve en tant que principe à l'oeuvre dans chaque être humain et il est prouvé imparfait par les limites et la duré de la vie humaine.

L'Illyrie est le centre de ce mouvement et les prêtres scythes, avec le soutien de l'armée, envahissent l'Italie et arrivent à Rome. Parmi eux se trouvent les représentants d'un certain nombre des évêchés de Prévalitaine. Justinien recommande au pape Hormisdas de rejeter à tout prix l'enseignement de l'Église scythe et de s'opposer à ses prêtres avec le soutien de son fidèle clergé. Même si le père de Vitalien est un des chefs de l'Église scythe, Justinien considère que ce genre d'action militaire n'était pas approuvé par Vitalien, le commandant [magister militum] de l'armée scytho-sarmate. Le conflit au sein du Saint-Siège et à Rome commence: l'empereur Justin protège les monophysites et les Scythes, mais le pape, avec l'aide des hommes

fidèles à Justinien, parvient à diviser les prêtres scythes qui se trouvent à sa cour et empêche leur tentative de prendre le pouvoir sur les églises de l'Occident. L'appui que Justinien accorde au pape, ainsi que la rencontre du patriarche de Constantinople avec le commandant de l'armée scytho-sarmate Vitalien (un Scythe de Mésie), est décisif à l'heure où les représentants de l'Église scythe, lors de leur conseil, rejettent toutes les décisions prises par le concile œcuménique à Chalcédoine et proclament que ses participants sont nestoriens. Cependant, les représentants de l'Église scythe signent l'accord pour élire Epiphanius en tant que patriarche œcuménique. Suite à cela, l'empereur Justin ordonne au pontife d'éviter le conflit avec les représentants de l'Église scythe et informe Rome qu'il n'est pas en charge des questions liées aux monophysites, qu'il ne doit pas les condamner ni juger des actions de l'Église en Scythie et en Sarmatie; l'empereur écrivait à pape et à son administration qu'ils seront sous des représailles en cas de non obéissance à ces ordres. Le 13 mai 520, pape Hormisdas informe ses commissaires qu'ils doivent se tenir prêts pour une confrontation avec l'Église scythe qui provoque les désordres à Rome, et la proclame publiquement troisième dans l'Empire et à pied d'égalité avec Constantinople et Rome.

Le conflit des Scythes (et d'Illyrie) avec le pontife romain contraint Justinien à commencer la réorganisation de tout l'Empire. Celle-ci débute par la guerre contre le Goths:

1) En 529 le commandement de l'armée et les officiers d'Orient et d'Illyrie sont libérés d'impôts, d'obligations administratives, retirés des prises de décisions ecclésiastiques et séparés de l'appareil administratif étatique;
2) De 529 à 531 on abroge les lois qui interdisent aux hérétiques et aux païens d'accéder au titre d'officier, on condamne les manichéens à mort (à l'exception de ceux qui font partie de l'armée), le christianisme ne peut être prêché dans l'armée que par les catholiques et les orthodoxes, les évêques deviennent la police secrète et personnelle de l'empereur et sont autorisés, entre autres, à lui dénoncer les illégalités liées au fonctionnement des haut administrateurs (service contre détournement de fonds);
3) Un an plus tard Justinien abroge la loi qui règle la question du droit d'hérédité en Illyrie, l'héritage des clans scytho-sarmates entre autres, et précise les cas où les Slaves, récemment arrivés, peuvent s'approprier les biens sans héritier;
4) Le 15 octobre 535 pape Agapet s'oppose vainement à Justinien en questionnant sa recommandation concernant les évêques ariens, surtout ceux d'Illyrie, qui deviennent acceptés et reconnus par l'Église canonique. En 536 il accepte l'édit de l'empereur concernant la foi.

En 531 le patriarche de Constantinople décide de soustraire l'Illyrie scytho-sarmate et la Thessalie de la juridiction de l'Église scythe et de les placer sous l'autorité ecclésiastique de Constantinople. Suit le concile à Rome où l'on rend public l'accord de Rome et de Constantinople au sujet de d'Illyrie. Au mois d'avril 535 l'empereur Justinien détermine les privilèges accordés au titulaire de Justiniana Prima, l'archevêque Katelien, et le nomme au gouvernement des « terres natives » de l'empereur. L'archevêque de Salonique perd le pouvoir sur l'Illyrie et celui de Dioclée est subordonné au chef du lieu de naissance de l'empereur. La même année l'empereur prend la décision de libérer les gouverneurs des provinces de l'Occident et du territoire qui n'appartenait déjà plus au royaume dalmate scytho-sarmate du payement des impôts. Un an plus tard, Justinien crée une fédération militaire de cinq provinces: la Scythie, la Mésie, Carie, les Iles Cyclades et le Chypre. Suite à l'ordre de Bélisaire, le conseil de l'église est tenu à Constantinople le 2 mai 536. Les évêques de l'Epire Ancienne et de la Mésie inférieure, les représentants de la famille Phocas ainsi que l'évêque de Scythopolis, sont présents. Un an plus tard, Justinien ordonne que les procès civils en Scythie et en Mésie soient présentés devant le commandant militaire de la province, et en 539 abroge la loi valable sur les territoires de l'Illyrie et l'Italie selon laquelle les procès du personnel monastique sont tenus exclusivement devant les tribunaux ecclésiastiques. En 545 Justinien légifère l'organisation de l'église : le

pape est le premier, le patriarche de Constantinople est le second, l'archevêque de Justiniana Prima ordonne les métropolites et les principaux évêques en Pannonie, Dacie Méditerranéenne et Maritime, Prévalitaine, Dardanie et Mésie supérieure. Sur le territoire de l'Illyrie c'est lui le représentant souverain du trône papal. Les archevêques du peuple sarmate Dioclétiens [Diocléates] Hélias et des Tribales scythes de Prévalitaine Phocas assistent au concile œcuménique et signent ses décisions. Les signatures des représentants des Avares Cumanes et des communautés sarmato-slaves des Carpates se trouvent également sur ces documents.

Quelques décennies plus tard, à l'époque où les Avares occupent la Pannonie, le pape Grégoire le Grand demande aux diocèses d'Illyrie d'accepter les évêques réfugiés de ce territoire. Dans le corpus de lettres du pape Grégoire le Grand se trouve une série d'épîtres qui concernent l'affrontement de l'Église canonique avec les monophysites en Dalmatie (Salona et Epidaurus). Après le soulèvement d'(arch)évêques illyriens le pape accorde le titre de Justiniana Prima à son vicaire (en 594) et demande à la cour byzantine d'enlever le titre d'œcuménique au patriarche de Constantinople. Cela provoque des violences de la part des troupes sarmato-slaves sur les églises et les monastères catholiques dans les environs de Ravenne et la rébellion de l'archevêque de Salona. Dans ce corpus se trouve également le premier épître papal connue à ce jour adressé aux albanais de Caucase et de la Mer Caspienne dont les premières enclaves sont en train de se former en Illyrie. On y trouve aussi les épîtres adressés à l'Église nationale d'Avares Cumanes ainsi que la demande adressée à Constantinople à ne pas ordonner ni placer au poste d'évêque les militaires et les officiers rétrogradés ou retraités.

Vers l'an 650 les représentants de l'archevêché de Dioclée participent au concile nestorien près de Séleucie à l'époque où le concile à Salonique décide de soutenir l'Église scythe et son enseignement en Illyrie (ceci est le plus ancien document illyrien écrit en arabe connu à nos jours). Vers l'an 771, lors du concile panslave à Dalma, sont déterminées les frontières entre la Croatie Rouge et la Croatie Blanche, celles entre les archevêchés en Dioclée et en Salona, et pour le roi de tous les Slaves est élu Svetopelek I. Après cela, en 787, au concile œcuménique à Nicée assistent: l'évêque de Travounie, le métropolite de Rhizon, l'évêque d'Avare (Antivari, Bar) en tant que représentant de Dioclée et les (arch)évêques d'Asses et d'Alains les anciens peuples scythes et sarmates, ainsi que ceux des communautés ariennes d'Illyrie avec le métropolite de Gothie à leur tête. L'évêque des communautés slaves des Carpates assiste au concile aussi. En 875 à Dioclée (Dalma selon certaines sources), au plus fort des affrontements entre Rome et Constantinople, est tenu le deuxième concile panslave lors duquel Svetopelek II est élu roi, l'on établit de nouveau les frontières entre les archevêchés en Dioclée et en Salona (ces territoires sont appelés de nouveau la Croatie Rouge et la Croatie Blanche) et entre les principautés slavo-illyriens et les Russes qui ont établi leur frontière dans les Balkans de l'est. Avec la consolidation de l'Empire romain occidental commencent les divisions au sein des états slavo-illyriens et les guerres pour le contrôle de la Pannonie. Vers la fin de cette période, le 5 octobre 974, le pape Benedict VIII annexe la Pannonie, l'Avarie, la Moravie et la Mésie à l'Empire romain occidental et donne l'autorité à ses partisans à convertir au christianisme les Slaves de ces et des régions voisines. Vers l'an 980, quant l'armée de Samuel détruit la Dioclée, le moine Jean est proclamé archevêque de Bulgarie et une partie des prérogatives du pouvoir de l'archevêché de Dioclée est transmise à l'archevêché d'Achrida.

En appendice se trouvent les extraits de l'oeuvre d'Etienne de Byzance, de Procope (sur le territoire de la Dalmatie supérieure (Dioclée) Justinien a rebâti et restauré plusieures villes dont l'ancienne [N]Alata qui a pour nom slave Cetinje), de Hiéroclès le Grammarien, de l'anonyme de Ravenne et Gvidonis, ainsi que les extraits des itinéraires antiques avec les villes sur le territoire du Monténégro actuel. En annexe se trouvent aussi les listes des provinces ecclésiastiques byzantines en Thessalie et en Serbie.

Дукля и Превалитана от Юстина и Юстиниана до Василия II

Монофизитская схизма, – это период, в который растет влияние Скифской церкви, которая на территориях западной части царства, особенно там, где были большие гарнизоны скифских и сарматских легионеров, не стесняется представиться как третья по мощи и власти в Византии. Солуньский монофизитский митрополит с согласием остальных с Иллирикума, в 515 году объявляет единство с Римской церковью, намереваясь обеспечить религиозное единство царства. Когда в 519 году окончилась монофизитская схизма, молодой комес и будущий император Юстиниан уведомляет римского понтифика Гормизда о том, что считает его первосвященником христианства. Это инициирует интенсивную переписку между константинопольским и папским дворами, пока эмиссары курии стремят к столице Востока, чтобы связаться с влиятельными кругами царской администрации. Папа Гормизд требует от иберийских епископов, чтобы они пришли к согласию с священниками Скифской церкви из Тракии, Скифии, с Иллирикума и из Старога Эпира, находящимися на территории Испании, и потребовали от них отказаться от проповедовавшего ими учения. Папа объявляет конфликт с вандало-аланским военным и церковным управлением в северной Африке и просит от императора Юстина, чтобы тот назначил папского доверенного патриархом Александрии. Пока император Юстин плохо справлялся в конфликтах, касающихся вопросов веры, часто защищая монофизитов и представителей остальных еретических церквей, молодой Юстиниан берет римского понтифика под свою защиту и гарантирует безопасность всех папских представителей на Востоке и в Константинополе, поскольку солуньские монофизиты в 519 году убивают покровителей папских легатов.

В этом же году, папский доверенный уведомляет Святой престол о том, что Скифская церковь через свои монахи начинает предлагать политическо-идеологическую программу, которая должна наследить монофизитство и с помощью армии быть принята западом. Учение Скифской церкви, первый раз представленное на Вселенском соборе в Халкидонии, большинством присутствующих не принятое, назначает: 1) последовательную теологию Христа как существа человеческой природы; 2) один из Троицы распят на кресте, а это представляет собой страдание всеобщего божественного существа, что является последовательным согласованием с скифским мифом о первозданном герое, который послан богами, чтобы основать человеческий род (кавказское скифское божество Прометей); 3) божественное несовершенное в мере своих трех ипостасей; 4) в всеобщую христианскую церковь необходимо ввести начала уважения человека, ставшего Богом через всетворческого и неуничтожимого Духа; 5) догмат, установленный на вселенских собраниях необходимо изменить и согласовать с гностическими учениями; 6) исходным основанием для полной переработки догмата должно быть учение Евтихия; 7) божественное как деятельный принцип находится в каждом человеческом существе и доказывается как несовершенное по мере ограниченности и мимолетности человеческого века. Иллирикум – центр этого движения и при поддержке армии скифские монахи в огромном количестве появляются в Италикуме и прибывают в Рим (среди них и представители одной части превалитанских епископий) – Юстиниан рекомендует папе Гормизду во что бы то ни стало отказаться от учения Скифской церкви и с верным клиром оказать сопротивление скифским монахам. По Юстиниану, всеобщий командующий скифско-сарматских войск, Виталиан, не одобрил такие действия войск, хотя его отец один из лидеров Скифской церкви. Начинается столкновение внутри канцелярий Святого престола и в Риме: император Юстин защищает монофизитов и скифов, но при поддержке людей, верных Юстиниану, папе удается внести раздор среди скифских монахов на своем дворе и

пересечь их попытку взять всю власть над церквами Запада. Поддержка Юстиниана папе была решающей в момент, когда представители Скифской церкви, при встрече константинопольского патриарха и всеобщего командующего скифско-сарматскими войсками, мезийского скифа Виталиана, на своем собрании отказались от всех решений, принятых на Вселенском собрании в Халкидонии, провозглашая его участников несторианцами. Все-таки, представители Скифской церкви подписью дают согласие о выборе Епифания для вселенского патриарха. После того император Юстин приказывает понтифику сторониться конфликтов с представителями Скифской церкви, уведомляя Рим об этом, что он является некомпетентным по вопросам монофизитов, ему нельзя наказывать их, судить о церковных делах в Скифии и Сарматии, угрожая папе и его службам возмездием в случае невыполнения этого приказа. Папа Гормизд 13 мая 520 года сообщает своим доверенным, что они должны подготовиться к расправе с Скифской церковью, вызывающей беспорядки в Риме, публично объявляя мнение, что она третья в царстве и равноправна с Константинополем и Римом. Конфликт скифов и Иллирикума с римским понтификом заставляет Юстиниана начать всеобъемлющую реорганизацию царства, которая началась войнами против готов 1) в 529 году главное военное управление и офицеры на Востоке и Иллирикуме освобождаются налогов, административных задолженностей, исключаются из церковных решений, отделяются от государственного административного аппарата; 2) от 529 до 531 года принимаются законные акты, с которыми еретикам и язычникам запрещается присваивание офицерских званий, манихеи осуждаются на смерть (за исключением того, если они не в армии), в армии христианство могут исповедать только католики и православные, а епископы становятся личной царской тайной полицией, уполномоченной, в том числе, заявлять царю о незаконностях в работе высоких чиновников (служба против утайки денег); 3) год спустя Юстиниан принимает закон, регулирующий право наследия на Иллирикуме, между прочим, и когда речь идет о наследии скифско-сарматских кланов – устанавливается, в каком случае новопришедшие славяне могут взять в свою собственность владения без наследников; 4) 15 октября 535 года папа Агапит безуспешно сопротивляется Юстиниану, не принимая его совет принять и признать в канонической церкви арийских епископов, в основном с Иллирикума – в 536 году принимает царский эдикт о вере.

В 531 году константинопольский патриархат принимает решение исключить скифско-сарматский Иллирикум и Фессалию из юрисдикции Скифской церкви и поставить их под церковное управление Константинополя. Следует собор в Риме, на котором обнародовано соглашение между Римом и Константинополем об Иллирикуме. В апреле 535 года император Юстиниан устанавливает привилегии номинального управителя Юстинианы Примы, архиепископа Кателиана, назначая его управителем “родных стран” царя: солуньский архиепископ теряет власть на Иллирикуме, а дуклянский подчиняется управителю родного места царя. Того же года император принимает решение об освобождении от пошлин управителей провинций на Западе и на территории, уже бывшего» иллирийского скифско-сарматского Королевства Далмации – в следующем году Юстиниан создает военный союз пять провинций: Скифия, Мезия, Кария, Кикладские острова и Кипр. По приказанию Велисария 2 мая 536 года в Константинополе состоится церковный собор, на котором присутствуют епископы Старого Эпира, Нижней Мезии, представители превалитанской семьи Фока и епископ Скифополиса. Год спустья Юстиниян устанавливает, что гражданские споры в Скифии и Мезии должны водиться перед военным главнокомандующим этой провинции, а в 539 принимает закон, действительный и для Иллирикума и для Италии – споры монастырских лиц должны проводиться только перед церковным судам. В 545 году Юстиниан узаконивает устройство церкви: первый папа, второй константинопольский

патриарх – архиепископ Юстинианы Примы рукополагает митрополитов и главных епископов Панонии, Средиземноморской и Приморской Дакии, Превалитаны, Дардании и Верхней Мезии – он является суверенным представителем папского трона. На Вселенском соборе, состоявшемся в 553 году присутствуют и его решения подписывают архиепископы сарматского народа диоклетианов Илия и скифских трибаллов превалитанский Фока. На документах поставлены и подписи представителей аваров, куманов и сарматско-славянских сообществ с Карпатов.

Через несколько десятилетий, когда авары захватят Панонию, папа Григорий Великий требует от диоцезов Иллирикума принять епископов, сбежавших с этих территорий. В перечне писем папы Григория Великога, находится и ряд эпистол, касающихся спора канонической церкви с монофизитами в Далмации (Салона и Эпидаурус): после восстания иллирийских (архи)эпископов папа объявляет титуляра Юстинианы Примы своим викарием (в 594 году), требуя от византийского двора, чтобы константинопольского патриарха лишили титула экуменический. Это вызывает насилие сарматско-славянских трупп над католическими церквями и монастырями в окрестностях Равенны и восстания архиепископа Салоны. В этом перечне писем находится и первое, до сих пор известное, папское послание каспийско-кавказским Албанцам, первые энклавы которых образуются на Иллирикуме; там и послания национальной церкви аваров куманов, а также и просьба Константинополю, чтобы не рукополагать и на епископские места не назначать разжалованных военных и офицеров, и тех, кто в пенсии.

Представители Дуклянского архиепископства в 650 году принимают участие на несторианском соборе в Селевкии, во время когда собор в Солуне решает поддержать скифскую церковь и ее учение на Иллирикуме (до сих пор это является самым старым иллирийским документом, написанным на арабском языке). Около 771 года состоится всеславянский собор в Дальме, на котором утверждаются границы между Красной и Белой Хорватиями, и архиепископствами в Дукле и Салоне, и Светопелек I выбирается для короля всех славян. После того, в 787 году, на никейском вселенском соборе присутствуют епископ Травунии, митрополит Рисана, епископ Авары (Бара) в свойстве заступника Дукли и (архи)епископы древних скифских и сарматских народов асов и аланов, а также и арийских сообществ Иллирикума, во главе которых находится митрополит Готии – на соборе присутствует и епископ славянских сообществ Карпатов. В Дукле (по некоторым источникам в Дальме) в 875 году, в разгаре столкновений между Римом и Константинополем, состоится второй всеславянский собор, который назначает королем Светопелка II, снова обозначая границы между архиепископством в Дукле и Салоне (эти территории снова называются Красной и Белой Хорватией) и славянскими иллирийскими принципатами с русскими, которые утвердили свои границы на восточных Балканах. С укреплением Западного римского царства возникают раздоры внутри иллирийских славянских государств и войны за контроль над Паннонией: в конце этого времени 5 октября 974 года, папа Бенедикт VIII присоединяет Западном римском царстве Паннонию, Аварию, Моравию и Мезию, уполномочивая своих приверженцев проводить крещение славян в этих же и в соседних областях. Когда полки Самуила разорили Дуклю около 980 года, монах Иоанн провозглашается архиепископом Болгарии и часть прерогатив мощи переходит на Охридское архиепископство.

В приложении даны отрывки из произведений Стефана Византийского, Прокофия – на территориях Верхней Далмации (Дукли) Юстиниан возобновил ряд городов, среди них и древнюю Алату под славянским названием Цетине, Грамматика Иерокла, Раввенского Анонима и Гвидониса, а также и выписки из античных путевых заметок с городами на территории нынешней Черногории. В приложении даны и списки церковных провинций Фессалии и Сербии.

Duklja und Praevallis von Justin und Justinian bis Vasilije II

Das monophysitische Schisma bezeichnet das Zeitalter des wachsenden Einflusses der skythischen Kirche, die sich nicht scheut, sich in den westlichen Teilen des Reiches, vor allem in jenen, in denen sich große Garnisonen skythischer und sarmatischer Legionäre befinden, als dritte Macht und Instanz in Byzanz darzustellen. Der thessalonische, monophysitische Metropolit ruft mit Zustimmung der übrigen aus Illyrien im Jahre 515 die Einheit mit der römischen Kirche aus in der Absicht, die religiöse Einheit des Reiches zu sichern. Als 519 das monophysitische Schisma zu Ende geht, betrachtet der junge Komes und zukünftige Kaiser Justinian den römischen Pontifex Hormisdas als Erzpriester des Christentums. Dies führt zu einem intensiven Briefwechsel zwischen dem konstantinopolitanischen und päpstlichen Hof, während die Emissäre der Kurie in die Hauptstadt des Ostens strömen in der Absicht, mit einflussreichen Kreisen der Reichsverwaltung Kontakte zu knüpfen. Papst Hormisdas fordert die iberischen Bischöfe auf, eine Vereinbarung mit den sich auf dem Gebiet Spaniens befindenden Priestern der skythischen Kirche aus Thrakien, Skythien, Illyrien und Alt-Epirus zu treffen, mit der Forderung die von Ihnen gepredigte Lehre aufzugeben. Der Papst kündigt einen Konflikt mit der vandalisch-alanischen militärischen und kirchlichen Verwaltung in Nordafrika an und bittet Kaiser Justin, den päpstlichen Kommissar zum Patriarchen von Alexandria zu ernennen. Während Kaiser Justin mit religionsbezogenen Konflikten nicht zurechtkommt und häufig Monophysiten und Vertreter anderer häretischer Kirchen schützt, stellt der junge Justinian den römischen Pontifex unter seine Fittiche und gewährleistet die Sicherheit aller päpstlichen Vertreter im Osten und in Konstantinopel, da thessalonische Monophysiten im Jahre 519 Anhänger der päpstlichen Legaten töten. Im selben Jahr benachrichtigt der päpstliche Kommissar den Heiligen Stuhl, dass die skythische Kirche beginnt, durch ihre Mönche ein politisch-ideologisches Programm anzubieten, welches dem Monophysitismus folgen und mittels seines Militärs dem Westen aufgedrängt werden soll. Die Lehre der skythischen Kirche, die zum ersten Mal beim Ökumenischen Konzil in Chalkedon verkündet und von der Mehrheit der Anwesenden abgelehnt wurde, sieht Folgendes vor: 1) konsequente Lehre der menschlichen Natur Christi; 2) Kreuzigung einer Person der Dreieinigkeit als Darstellung des Leidens des ganzen göttlichen Wesens und der konsequenten Einhaltung des skythischen Mythos des ursprünglichen Helden, den die Götter entsendet hatten, um die menschliche Gattung zu schöpfen (kaukasische, skythische Gottheit Prometheus); 3) Unvollkommenheit des Göttlichen in dem Umfang seiner drei Erscheinungen; 4) Einführung des Grundprinzips der Achtung des durch seinen allschöpferischen und unverwüstlichen Geist zum Gott gewordenen Menschen in die gesamte christliche Kirchenlehre; 5) Änderung und Anpassung des bei den ökumenischen Konzilien festgelegten Dogmas an die gnostischen Lehren; 6) Lehre des Eutychius als Ausgangspunkt für die Gesamtänderung des Dogmas; 7) das Göttliche als Wirkprinzip jedes menschlichen Wesens ist unvollkommen im Maße der Begrenztheit und Vergänglichkeit des menschlichen Lebens. Illyrien ist das Zentrum dieser Bewegung und mit Unterstützung der Armee überströmen skythische Mönche Italikum und dringen in Rom ein (darunter auch Vertreter einer Reihe von praevalitanischen Bistümern). Justinian empfiehlt Papst Hormisdas, die Lehre der skythischen Kirche um jeden Preis abzulehnen und sich mit dem treuen Klerus den skythischen Mönchen entgegenzustellen. Der Gesamtkommandeur der

skythisch-sarmatischen Armee Vitalian genehmigt solche Aktionen des Militärs nicht, obwohl sein Vater einer der skythischen Kirchenführer ist. Es beginnt ein Konflikt innerhalb der Räume des Heiligen Stuhls und in Rom: Kaiser Justin schützt die Monophysiten und Skythen, jedoch gelingt es dem Papst mithilfe von Justiniantreuen Leuten, die skythischen Mönche an seinem Hof zu spalten und ihren Versuch, die volle Kontrolle über die Kirchen des Westens zu übernehmen, zu verhindern. Justinians Unterstützung für den Papst ist entscheidend zu dem Zeitpunkt, als Vertreter der skythischen Kirche bei ihrem ökumenischen Konzil, in Einklang mit dem Treffen des konstantinopolitanischen Patriarchen mit dem Gesamtkommandeur der skythisch-sarmatischen Armee - dem mösischen Skythen Vitalian, alle im Rahmen des Ökumenischen Konzils in Chalkedon getroffenen Entscheidungen ablehnen und seine Teilnehmer zu Nestorianern erklären. Vertreter der skythischen Kirche stimmen jedoch mit ihrer Unterschrift der Wahl von Epiphanios zum Ökumenischen Patriarchen zu. Danach ordnet Kaiser Justin dem Pontifex an, den Konflikt mit den Vertretern der skythischen Kirche zu meiden und benachrichtigt zugleich Rom, dass die Monophysiten nicht unter seinen Zuständigkeitsbereich gehören, es sie nicht bestrafen und kirchliche Handlungen in Skythien und Sarmatien beurteilen dürfe, mit der Drohung der Vergeltung des Papstes und seiner Behörden im Falle der Nichtbefolgung dieses Befehls. Papst Hormisdas benachrichtigt am 13. Mai 520 seine Vertrauten, dass sie sich für eine Abrechnung mit der skythischen Kirche - die öffentlich verkündet, sie stehe an dritter Stelle im Reich und sei ebenbürtig mit Konstantinopel und Rom, und damit für Unruhen in Rom sorge - vorbereiten müssen.

Der Konflikt zwischen den Skythen und Illyrien mit dem römischen Pontifex zwingen Justinian zur umfassenden Reorganisation des Reiches, die mit den Kriegen gegen die Goten beginnt: 1) im Jahre 529 werden das Militärkommando und die Offiziere aus dem Osten und Illyrien von der Steuerpflicht und den Verwaltungsaufgaben befreit, von kirchlichen Entscheidungen ausgenommen und vom Staatsverwaltungsapparat getrennt; 2) von 529 bis 531 werden Rechtsakte erlassen, mit denen Häretikern und Paganen verboten wird Offiziersränge zu erwerben, Manichäer zu Tode verurteilt werden (sofern Sie nicht beim Militär sind), vorgeschrieben wird, dass sich beim Militär nur Katholiken und Orthodoxe zum Christentum bekennen dürfen und Bischöfe zur persönlichen kaiserlichen Geheimpolizei werden, mit der Ermächtigung, unter anderem, dem Kaiser Unrechtmäßigkeiten bei der Arbeit hochrangiger Administratoren zu melden (Behörde zur Bekämpfung von Geldhinterziehung); 3) ein Jahr später erlässt Justinian ein Gesetz zur Regelung des Erbrechts auf Illyrien, unter anderem, auch wenn es um das Erbgut skythisch-sarmatischer Sippen geht – es wird bestimmt, wann sich neu angekommene Slawen erbenlose Güter zueignen können; 4) am 15. Oktober 535 widersetzt sich Papst Agapitus vergeblich Justinian und verschließt sich seiner Empfehlung, arianische Bischöfe, vor allem jene aus Illyrien, zu akzeptieren und in der kanonischen Kirche anzuerkennen - 536 stimmt er dem kaiserlichen Glaubensedikt zu.

Im Jahre 531 beschließt das konstantinopolische Patriarchat, das skythisch-sarmatische Illyrien und Thessalien von der Jurisdiktion der skythischen Kirche auszuschließen und unter die kirchliche Jurisdiktion Konstantinopels zu stellen. Es folgt das Konzil von Rom, bei dem die Vereinbarung Roms und Konstantinopels über Illyrien verkündet wird. Im April 535 legt Kaiser Justinian die Privilegien des Titulars von Iustiniana Prima, des Erzbischofs Katelian, fest und bestimmt ihn, die kaiserlichen „Heimatsländer“ zu verwalten: Der thessalonische Erzbischof verliert die Macht in Illyrien, während der aus Duklja dem Oberhaupt des Geburtsorts des Kaisers untersteht. Im gleichen Jahr beschließt der

Kaiser, die Verwalter der Provinzen im Westen und auf dem Gebiet des bereits ehemaligen illyrischen, skythisch-sarmatischen Königreichs Dalmatien von der Gebührenzahlung zu befreien - im folgenden Jahr schafft Justinian ein militärisches Bündnis bestehend aus fünf Provinzen: Skythien, Mösien, Karien, den Kykladeninseln und Zypern. Belisarios' Befehl gemäß, findet am 2. Mai 536 in Konstantinopel ein Kirchenkonzil statt, an dem Bischöfe des Alt-Epirus, Niedermösiens, Vertreter der praevalitanischen Familie Phokas und der Bischof von Skythopolis teilnehmen. Ein Jahr später schreibt Justinian vor, dass Zivilprozesse in Skythien und Mösien vor dem Militärbefehlshaber der Provinz zu führen sind. Im Jahre 539 erlässt er ein Gesetz, das auf Illyrien und Italien gilt, nach dem klosterbezogene Streitfälle ausschließlich vor kirchlichen Gerichten zu führen sind. Justinian legalisiert 545 die Ordnung der Kirche: an erster Stelle ist der Papst, an Zweiter der konstantinopolitanische Patriarch – der Erzbischof von Iustiniana Prima nimmt die Weihe der Metropoliten und führenden Bischöfe von Pannonien, Ufer-Dakien und Innerem Dakien, Praevallis, Dardanien und Obermösien vor – er ist der souveräne Vertreter des päpstlichen Throns in Illyrien. Die Erzbischöfe des sarmatischen Volkes Diokletians Ilja sowie der skythischen Triballer, der praevalitanische Phokas, wohnen dem Ökumenischen Konzil von 553 bei und unterzeichnen seine Entscheidungen. Die Dokumente beinhalten auch die Unterschriften der Vertreter der Awaren, Kumanen und der sarmatisch-slawischen Gemeinden aus den Karpaten.

Ein paar Jahrzehnte später, als die Awaren Pannonien besetzen, fordert Papst Gregor der Große von den Bistümern in Illyrien die aus diesem Gebiet geflüchteten Bischöfe aufzunehmen. Im Briefkorpus von Papst Gregor dem Großen befindet sich eine Reihe von Episteln über den Konflikt der kanonischen Kirche mit den Monophysiten in Dalmatien (Salona und Epidauros): Nach Unruhen illyrischer (Erz-)Bischöfe, macht der Papst den Titular von Iustiniana Prima zu seinem Vikar (594) und fordert vom byzantinischen Hof den konstantinopolitanischen Patriarchen den Titel „ökumenischer“ abzuerkennen. Dies führt zur Gewalt seitens der sarmatisch-slawischen Truppen gegen die katholischen Kirchen und Klöster in der Umgebung von Ravenna und zur Revolte seitens des Erzbischofs von Salona. Dieser Briefkorpus beinhaltet auch die erste, bisher bekannte, Epistel an die kaspisch-kaukasischen Albaner, deren erste Enklaven in Illyrien entstehen. Darunter sind auch Briefe der nationalen Kirche der Awaren, Kumanen sowie eine Anfrage an Konstantinopel im Ruhestand befindende und degradierte Soldaten und Offiziere nicht zu Bischöfen einzuweihen.

Vertreter des Erzbistums von Duklja wohnen um 650 dem nestorianischen Konzil bei Seleukeia bei, zu einer Zeit, als das Konzil in Thessaloniki beschließt, die skythische Kirche in Illyrien und ihre Lehre zu unterstützen (das ist, bis heute, das älteste bekannte, auf Arabisch verfasste, illyrische Dokument). Um 771 findet das erste panslawische Konzil in Dalma statt, bei dem die Grenzen zwischen Weißkroatien und Rotkroatien und den Erzbistümern in Duklja und Salona bestimmt und Svetopelek I. zum König der Slawen gewählt wird. Dem Konzil von Nicäa 787 wohnen bei: der Bischof von Travunien, der Metropolit von Risan, der Bischof von Bar als Vertreter der Duklja, die (Erz-)Bischöfe der alten skythischen und sarmatischen Völker der Assen und Alanen sowie der arianischen Gemeinschaften Illyriens, unter Leitung des Metropoliten – beim Konzil dabei ist auch der Bischof der slawischen Gemeinschaften der Karpaten. In Duklja (nach einigen Quellen in Dalma) findet 875, inmitten des Konflikts zwischen Rom und Konstantinopel, das zweite panslawische Konzil statt, welches Svetopelek II. zum König wählt und wieder die Grenzen zwischen den Erzbistümern in Duklja und

Salona (*diese Gebiete werden wieder Rotkroatien und Weißkroatien genannt*) und der slowenischen illyrischen Prinzipate mit den Russen, die ihre Grenzen auf dem Ostbalkan bestimmt hatten, markiert. Mit der Stärkung des Weströmischen Reiches beginnen die Spaltungen innerhalb der illyrischen slawischen Länder und die Kriege um die Kontrolle über Pannonien: Papst Benedikt VIII. gliedert am Ende dieser Epoche, am 5. Oktober 974, Pannonien, Awarien, Mähren und Mösien dem Weströmischen Reich an und beauftragt seine Anhänger die Christianisierung der Slawen in diesen und den benachbarten Gebieten zu vollziehen. Als Samuils Armee 980 Duklja zertrümmert, erklärt sich Mönch Johannes zum Erzbischof Bulgariens und trägt einen Teil der Prärogative des Erzbistums von Duklja an das Ohrider Erzbistum über.

In der Anlage befinden sich Auszüge aus den Werken des Stephanos von Byzanz, des Prokopios - auf dem Gebiet Oberdalmatiens (Dukljas) baute Justinian eine Reihe von Städten wieder auf, darunter auch das alte Alatos unter dem slawischen Namen Cetinje - des Hierokles, des anonymen Geografen von Ravenna und des Guido von Pisa sowie Auszüge aus antiken Itineraren mit Städten aus dem Gebiet des heutigen Montenegro. In der Anlage befinden sich auch Listen der byzantinischen Kirchenprovinzen Thessalien und Serbien.

SADRŽAJ

Predgovor 5

515. godine:
Ilirički episkopi pod vlašću solunskog monofizitskog mitropolita stupaju
u zajednicu sa Rimskom crkvom kako bi se obezbijedilo crkveno jedinstvo carstva.....28
519 (?) godine:
Ukida se monofizitska šizma, sa diptiha Konstantinopoljske saborne crkve
kao otpadnička brišu se imena velikih monofizita,
imperatora Zenona i Anastazija i konstantinopoljskog patrijarha Akacija 30
519. godine:
Imperator Justin I zvanično obavještava rimskog pontifeksa da je
konstantinopoljski patrijarh prihvatio mir sa rimskim – hrišćanstvo postaje
zvanična i jedinstvena ideologija ujedinjenog Rimskog-Romejskog carstva 34
519. godine:
Konstantinopoljski patrijarh obavještava rimskog pontifeksa da je okončana
tridesetogodišnja monofizitska šizma i da je konstantinopoljski imperator
jedini vladar sveukupnog Rimskog-Romejskog carstva 36
519. godine:
Budući imperator, mladi komes Justinijan piše rimskom pontifeksu
nazivajući ga prvim po starješinstvu u kanonskoj crkvi 38
519. godina:
Visoki imperijalni zvaničnik upućuje pismo podrške pontifeksu
po okončanju monofizitske šizme.....40
519. godine:
Papa Hormizda svojim emisarima u Konstantinopolju.....42
519. godine:
Papa Hormizda obavještava svoje emisare u Konstantinopolju
da je po povjerljivom glasniku poslao pismo Justinu I 44
519. godine:
Papa Hormizda traži od svojih emisara u Konstantinopolju
da se koriste uslugama svih pristalica Rima.....46
519. godine:
Papa Hormizda piše episkopima Španije da je počeo obračun sa monofizitima i
da u okrilje katoličke crkve mogu primiti sve sveštenike iz Trakije, Skitije,
Ilirikuma i Starog Epira koji su na njihovoj teritoriji a koji se odreknu jeresi
(traži se obračun sa Skitskom crkvom i njenim zajednicama
u skitskim garnizonskim gradovima Španije i sjeverne Afrike) 48

519. godina:
Papa Hormizda svom povjereniku preporučuje na koji način
da se u okrilje katoličke crkve primaju monofiziti koji se
odreknu učenja nekadašnjeg konstantinopoljskog patrijarha Akacija 52
519. godine:
Papa Hormizda, uz preporuku imperatoru Justinu I,
priprema prijedlog da njegov povjerenik bude imenovan
za patrijarha do tog časa monofizitske aleksandrijske crkve 54
519. godine:
Papa Hormizda obraća se za pomoć mladom Justinijanu,
tražeći da zaštiti rimske povjerenike 56
519. godine (?):
Papa obavještava svoje povjerenike u Konstantinopolju
da ih je preporučio zaštiti Justina I i Justinijana.....58
519. godine:
Pristalice monofizita na čelu sa solunskim arhiepiskopom,
stonim sveštenikom Makedonije, vodeći pobunjeni narod,
u Solunu ubijaju zaštitnika papskog izaslanika Jovana.....60
519. godine:
Izvještaj papskih povjerenika o događajima u Solunu 62
519. godine (?):
Papski povjerenik Dioskor izvještava Svetu stolicu da je imenovan novi
antiohijski patrijarh, po svemu sudeći monofizit, i da monasi Skitske crkve,
podržani od vojske, počinju da propovijedaju novo religijsko učenje koje treba
da postane politički program vjere koju će Istok nametnuti Zapadu 66
519. godine (?):
Papski opunomoćenici izvještavaju pontifeksa o nemoći da se razvlaste monofiziti i o
predstavnicima Skitske crkve koji pokušavaju da se nametnu kao novi vjerski lideri
hrišćanstva – Ilirikum centar otpora odlukama Svete stolice i uz podršku vojske skitski
monasi polaze na Italikum u namjeri da prinude papstvo da prihvati dogmat koji nude.....70
519. godine (?):
Justinijan preporučuje papi Hormizdi da odbaci svako učenje Skitske crkve
i da ni po koju cijenu ne sarađuje sa njenim monasima koji su stigli na Italikum.....74
519. godine (?):
Justinijan ukazuje papi da sveukupni komandant skitsko-sarmatske i iliričke vojske,
Vitalijan, ne stoji iza misije ovlašćenika Skitske crkve na Italikumu.....76
519. godine (?):
Justinijan traži od pape Hormizde sud o učenju Skitske crkve koje se raširilo i
u samom dvoru u Konstantinopolju, te da ga odbaci i odmah obavijesti imperijalnu
kancelariju po povjerljivom kuriru.....78
519. godine:
Papa Hormizda obavještava Justinijana da su skitski monasi,
međusobno u svađi, i dalje u pontifikalnom dvoru 80

519. godine:
Papa ponovo piše mladom Justinijanu ukazujući da skitski monasi,
opunomoćenici Skitske crkve, neće da napuste ni njegov dvor ni Italikum
i traže da se raspravi svako pitanje vjere 82

Pisano 519. a primljeno 520. godine:
Dioskor, pontifeksov opunomoćenik u Konstantinopolju,
obavještava papu Hormizdu da su skitski monasi, predstavnici Skitske crkve,
osudili odluke koje je donio četvrti vaseljenski sabor – tajni sastanak komandanta
sveukupne vojske mezijskog Skita Vitalijana i konstantinopoljskog patrijarha 84

520. godine:
Imperatoru Justinu I ništa nije jasno kada je riječ o svađi Skitske crkve
i Rima, pa od pape traži jasne odgovore 88

520. godine (?):
Papski opunomoćenici obavještavaju pontifeksa da imperator
odbija da kazni razvlašćene monofizite i pošalje ih na suđenje u Rim 90

519. godine:
Sinod u Konstantinopolju obavještava rimskog pontifeksa da je po volji imperatora
za ekumenskog patrijarha izabran episkop Epifanije – saglasnost
sa izborom potpisuju mitropolit i predstavnici Skitske crkve 92

519. godine:
Mladi Justinijan obećava papi Hormizdi da će vratiti na položaje
rimske crkvene povjerenike koje su razvlastili monofiziti 96

519. godine:
Imperator Justin obavještava papu Hormizdu da monofizitski bunt više nije javan i
da ne smije da kažnjava monofizitske episkope – opomena i prijetnja 98

520. godine (?), 13. avgusta:
Papa Hormizda svom povjereniku o moći Skitske crkve čiji su predstavnici gotovo
uspjeli da izazovu nerede u Rimu – Skitska crkva ne priznaje prevlast Rima
smatrajući da je ravnopravna sa njim i Konstantinopoljem. Papa iznosi stav
da kanonska crkva mora da se pripremi za oružani obračun sa Skitskom 100

Oko 525. godine:
Justinijan reorganizuje vojsku prema Persiji i imenuje Zetu za magistra militum Jermenije
i Polemonijskog (Polemonijačkog) Ponta (Justinijanov Kodeks, knjiga I) - 29. pogl. 108

529. godine:
Najviši oficiri Ilirikuma i Istoka oslobađaju se administrativnih službi na terenu,
poreza i odvajaju od crkve – Justinijan ozakonjuje odvajanje vojske od
administrativnih struktura države
(Justinijanov Kodeks, knjiga X, 32 – O DEKURIONIMA) 110

529-531. godine:
Jereticima se zabranjuje da svoje učenje izlažu i šire u vojsci, da stiču visoke administrativne činove, a maniheji se osuđuju na smrt – u vojsci učenje mogu da propovijedaju samo katolici i pravoslavni.
Jeretici i pagani ne mogu da stiču oficirske činove, ali mogu da budu podoficiri.
Iz ovih odluka izuzimaju se Goti i Skitska crkva.
Episkopi postaju lična carska tajna policija (Justinijanov Kodeks, knjiga I, 5).....112

Oko 531. godine:
Konstantinopoljski patrijarh traži da mu se potčine episkopi Tesalije i slovenskih zajednica u Heladi.....128

531. godine:
Sabor u Rimu koji namjerava da sve crkve na Ilirikumu stavi pod pasku papstva a povodom izbora episkopa u Larisi – objelodanjuju se dokumenti iz iliričkih crkvenih arhiva, između ostalog i dukljanskog. Sporazum Rima i Konstantinopolja 130

531-532. godine:
Imperator Justinijan nalaže prefektu pretorije Jovanu, budućem arhiepiskopu Justinijane Prime, da primjenjuje zakon o prodaji dugova koji je donio imperator Anastazije (Justinijanov Kodeks, Knjiga IV, 35.).....174

532. godine:
Imperator Justinijan prefektu pretorije Jovanu šalje zakon kojim treba da se uredi proces nasljeđivanja na Ilirikumu (utvrđuju se prava najbliže, dalje porodice i pripadnika skitsko-sarmatskih klanova) (Justinijanov Kodeks, Knjiga VI, pogl. 38) 176

532. godine:
Imperator Justinijan prefektu pretorije i budućem arhiepiskopu Justinijane Prime Jovanu kako treba postupati na Ilirikumu kada novodošli Skiti-Sarmati (Sloveni) preuzimaju dobra koja su ostala bez vlasnika – osuda razbojništava novodošlica (Justinijanov Kodeks, Knjiga VIII, pogl. 4).....178

533. godine:
Imperator Justinijan propisuje smrtnu kaznu za one, poglavito vojnike, koji otimaju žene i djevojke, podrazumijavajući monahinje (Justinijanov Kodeks, Knjiga IX).....180

535. godine, mjeseca aprila:
Imperator Justinijan utvrđuje privilegije titulara Justinijane Prime, arhiepiskopa Katelijana, određujući ga da upravlja carevim "rodnim zemljama": solunski arhiepiskop gubi vlast na Ilirikumu a dukljanski je podređen poglavaru carevog rodnog mjesta 184

535. godine, mjeseca aprila:
Imperator Justinijan donosi zakone da bi spriječio lopovluke državnih funkcionera na Istoku – episkopi i lokalno sveštenstvo postaju povjerljiva lica imperijalne kancelarije, nadležne za prijavljivanje zlodjela.....188

535. godine, mjeseca aprila:
Justinijan obavještava kanonsku crkvu da je odgovorna za sprovođenje njegovog zakona protiv lopovluka državnih administratora – zakon se smatra božanskim tekstom, čuva se u crkvi ili se ispisuje na diptihu kako bi svakom bio na uvidu 212

535. godine:
Justinijanov edikt o taksama koje Konstantinopolju moraju da plate državni funkcioneri i članovi administrativnog aparata Istoka – plaćanja su oslobođeni prostori skitsko-sarmatskog Kraljevstva Dalmacije (Slovena) i provincije Zapada 216
535. godine:
Prepis Justinijanovog akta o zakletvi koju polažu državni činovnici (iz izgubljenog iliričkog arhiva) 230
535. godine, mjeseca jula:
Imperator Justinijan ujedinjuje maloazijski i azijski Pont u jednu provinciju 234
535. godine, mjeseca jula:
Justinijan objedinjuje temu Paflagoniju, stavlja je pod upravu pretorijanskog prefekta Jovana (Dukljanina?) i uključuje je u dijecezu Pont 246
535. godina, 15. oktobar:
Papa Agapit piše imperatoru Justinijanu protiveći se njegovoj preporuci da arijanski episkopi, poglavito sa Ilirikuma, budu prihvaćeni i priznati u kanonskoj crkvi – kurija oklijeva da prizna primat Justinijane Prime Sv. Agapit (535-536) 256
536. godine, 18. marta:
Papa Agapit prihvata Justinijanov edikt o vjeri 262
535. godine (Novela XXXIII):
Justinijan šalje zakon prefektu pretorije Ilirikum da bi spriječio vojnu aristokratiju i novodošle Slovene da od vlasnika otimaju sitne posjede 264
535. godine (Novela XXXIV):
Justinijan donosi zakon protiv zelenaša u Drugoj (Donjoj) Meziji i ostalim svojim rodnim provincijama.....266
535. godine, mjeseca maja:
Imperator Justinijan nekadašnjem konzulu i prefektu Istoka o novim pravilima koja važe za Trakiju
Novela 26. 268
535. godine, mjeseca maja:
Imperator Justinijan preuređuje vlast u provinciji Isauriji
Novela 27. 276
536. godine, mjeseca marta:
Imperator Justinijan preuređuje provinciju Jermeniju kako bi omogućio azijskim Sarmatima da kontrolišu njene granice
Novela 31. 282
536. godine:
Justinijan postavlja vrhovnog vojnog zapovjednika za zajednicu (vojnu federaciju) pet provincija – Skitija, Mezija (Misija), Karija, Kikladska ostrva i Kipar
Novela 41. 290
536. godine, 2. maja:
Sabor u Konstantinopolju po Belizarovoj zapovijesti – ilirički predstavnici su iz Starog Epira, Druge Mezije i iz prevalitanske porodice Foka, a prisustvuje i predstavnik Skitopolja 292

536. - 537. godine:
Justinijan uređuje prava i obaveze konzula
Novela 105. 320
537. godine (Novela L):
Justinijan propisuje da se civilni sporovi u Skitiji i Meziji vode pred vojnim zapovjednikom te provincije u čiji sastav ulaze i Kipar, Karija i Kikladska ostrva – civilni sporovi u ostrvskom dijelu provincije vode se pred lokalnim komandantima i organima vlasti.....332
537. godine, mjeseca septembra Novela L (LI) V:
Justinijan ozakonjuje zaštitu prostitutki i zabranjuje svešteno bludničenje – pismo pretorijanskom prefektu Jovanu iz roda Dioklecijana.....336
538. godine (Novela LXV):
Imperator Justinijan rektoru Mezije – uređuju se način otkupa zarobljenika i nabavka hrane za siromašne.....340
539. godine (Novela LXXIX):
Justinijan ozakonjuje da samo crkveni sudovi mogu da presuđuju u sporovima manastirskih lica – zakon se odnosi i na Ilirikum, Italiju i Zapad.....344
541. godine:
Zakon imperatora Justinijana – jeretici su oni koji se ne pričešćuju po kanonskom obredu pa im se uskraćuju prava koja uživaju katolički (pravoslavni) hrišćani
Novela 109. 350
544. godine:
Justinijan traži da se jeretici glavnog grada priklone zvaničnoj crkvi
Novela 132. 356
545. godine:
Imperator Justinijan ozakonjuje uređenje crkve – prvi je papa, drugi konstantinopoljski patrijarh. Arhiepiskop Justinijane Prime ima obavezu da hirotoniše mitropolite i čelne episkope Panonije, Mediteranske i Primorske Dakije, Prevalitane, Dardanije i Gornje Mezije – za Ilirikum on je suvereni zastupnik papskog trona
Novela 131. 360
550. godine (uz god. Gospodnju 449. br. 7):
Sabor na Ilirikumu povodom odluke Benenata, arhiepiskopa Justinijane Prime, da odbije carske odluke o osudi monofizita
Ilirski Pomjesni Sabor 376
553. godine:
Papa Vigilije podržava Justinijanov spis protiv monofizita istovremeno osuđujući učenje Skitske crkve – akt potpisuju episkopi Ulpijane, Niša i Mljeta 378
553. godine:
Justinijanov zakon koji dozvoljava Jevrejima da Sveto pismo čitaju na jezicima naroda gdje se nalaze (i na skitsko-sarmatskom) – Septuaginta i razne varijante Petoknjižja prevedeni su na sve svjetske jezike (i slovenski)
146. Novela 418

553. godine:
Imperator Justinijan oprašta svojim podanicima dugove po osnovu neplaćenih poreza
Novela 147. 426
553. godine:
Peti vaseljenski sabor sazvan na Justinijanov zahtjev da osudi
učenje monofizita – saboru prisustvuju Ilija arhiepiskop Dioklecijana (Dukljana),
arhiepiskop Prevalitane Foka, i episkopi Herakleje (Pelagonije) Makedonske, Herakleje
Tračke, Avalone, Avara Kumana i sarmatskih-slovenskih zajednica sa Karpata
Peti Vaseljenski Sabor, II Konstantinopoljski.....432
575. godine, marta (?):
Imperator Tiberije oprašta dugove po porezima na Istoku, koji su trebalo
da budu plaćeni prefekturi Ilirikum i vojnim magistratima Skitije,
Mezije i istočnomediteranskih ostrva.....482
591. godine:
Dalmatinski crkveni sabor u Saloni 488
591. godine:
Avari su zauzeli Panoniju pa papa Gregorije Veliki traži da se
izbjegli panonski episkopi prihvate na Ilirikumu 490
592. godine, mjeseca jula:
Papa Gregorije Veliki smješta lješkog episkopa Jovana,
koga je iz Prevalitane protjerao dukljanski arhiepiskop Pavle, u dijecezu u Kalabriji 492
594. godine, mjeseca oktobra:
Papa Gregorije Veliki traži da se dački arhiepiskop Feliks
pokori titularu Justinijane Prime 494
594. godine, mjeseca oktobra:
Papa Gregorije Veliki uprkos protestima i pobuni iliričkih mitropolita potvrđuje
izbor titulara Justinijane Prime i proglašava ga za svog vikara 496
594. godine, mjeseca novembra:
Papa Gregorije Veliki arhiepiskopu Justinijane Prime Jovanu 498
595. godine, mjeseca juna:
Papa Gregorije Veliki bezuspješno traži od imperatora Mavrikija
da njegovo sjedište bude prvo u imperiji i da se poštuju Justinijanove odluke 502
595. godine, 1. juna:
Papa Gregorije traži da se konstantinopoljskom patrijarhu ukine titula *ekumenski* i
o imenovanju mitropolita Salone bez znanja kurije 504
590-604. godine:
Sarmatsko-slovenski kontigenti u Raveni
oduzimaju posjede katoličkih crkava i manastira 508
590-604. godine:
Maksim, arhiepiskop Salone, javno cijepa papsku poslanicu i odbija da se
povinuje kuriji – razlog pontifikalna politika prema arijancima Langobardima 510
590-604. godine:
Skitsko-sarmatska vojska i Dukljanska mitropolija uz pomoć Ravene uspjevaju da
održe na vlasti Maksima arhiepiskopa Salone koga je imenovao dukljanski mitropolit 514

590-604. godine:
Monofiziti iz patrijaršijskog sjedišta u Akvileji održavaju svoju vlast
na Italikumu i Ilirikumu 516
590-604. godine:
Papa Gregorije Veliki novom arhiepiskopu Salone Natalu 520
590-604. godine:
Papa Gregorije Veliki svim episkopima Dalmacije 522
590-604. godine:
Papa Gregorije Veliki pokušava da posreduje u sporu unutar salonskog
arhiepiskopata – episkopa Dalmacije, protivno kanonu, uzurpirajući prerogative moći
dukljanskog mitropolita, oglašava za koepiskopa rimskog pontifeksa 524
590-604. godine:
Papa Gregorije Veliki novoimenovanom episkopu Ilirikuma Jobinu
koji organizuje razmještaj i naseljavanje novodošlih Slovena i Avara 526
590-604. godine:
Papa Gregorije piše episkopu nacionalne crkve Avara Kumana
koja je potčinjena Dukljanskom arhiepiskopatu 528
590-604. godine:
Papa Gregorije traži od egzarha Italije i sveukupnog komandanta
skitsko-sarmatsko-slovenskih trupa da podrži izbor novog milanskog arhiepiskopa 530
Nakon 595. godine:
Poslanica pape Gregorija arhiđakonu Salone Honoratu 532
590-604. godine, jula mjeseca, jedanaeste indikcije:
Papa Gregorije crkvi Salone 534
590-604. godine:
Dukljanski arhiepiskop Pavle sukobio se sa vojnim zvaničnicima na jugu Italikuma 536
590-604. godine:
Papa Gregorije Veliki arhiepiskopu Justinijane Prime
o nepravednom progonu episkopa Tebe 538
590-604. godine:
Papa Gregorije piše episkopu tesalijske Larise povodom slučaja episkopa Tebe 542
590-604. godine:
Papa Gregorije arhiepiskopu Salone povodom nezakonite smjene
episkopa Epidaurusa koga je prognao dukljanski mitropolit 546
590-604. godine:
Papa Gregorije traži pomoć od pristalica kurije
u slučaju smijenjenog episkopa Epidaurusa 548
590-604. godine:
Papa Gregorije objašnjava jednom svom pristalici zašto treba poštovati
Justinijanove odluke koje se odnose na monofizite 550
590-604. godine:
Papa Gregorije postavlja episkopa koji će biti nadležan za Albance 552

590-604. godine:
Papa Gregorije traži od iliričkih episkopa da prihvate crkvena lica koja su Avari i Sloveni prognali iz Panonije i Dakije 554
590-604. godine:
Episkop Istre pristupa kuriji i odriče se poslušnosti Akvilejskom patrijarhatu.....556
590-604. godine:
Papa Gregorije pokušava da spriječi smjenu arhiepiskopa Justinijane Prime i njemu vjernih ljudi 558
590-604. godine:
Papa Gregorije traži od arhiepiskopa Justinijane Prime, mitropolita Larise i Skadr i drugih, da konstantinopoljskog patrijarha ne oslovljavaju *ekumenskim poglavarem*.....560
Oko 600. godine:
Papa Gregorije piše episkopu Kalabrije (Sardinije?) povodom sukoba vojske i pristalica kurije na jugu Italikuma – skitsko-sarmatska i langobardska vojska žele da sve latinske crkve i manastire stave pod jurisdikciju *ekumenskog* konstantinopoljskog patrijarha.....564
595-604. godine:
Papa traži od konstantinopoljskih povjerenika da poštuju odluke crkve koje zabranjuju da se ražalovani i penzionisani vojnici imenuju za sveštenike i episkope 566
595-604. godine:
Papa Gregorije piše episkopu Zadra.....568
642-643. godine:
Papa Teodor bezuspješno traži od imperatora da se jeretici isključe iz crkvenih djela 642-3. god.
TEODOR I (642-649) 570
647-650. godine:
Nestorijanski sabor po volji slovenskih vojnih zapovjednika na granici prema Persiji 647 – 650. godine po Hristu 576
Oko 649. godine:
Sabor u Solunu podržava učenje Skitske crkve 584
Oko 770 (771) godine:
Sabor u Dalmi, po naređenju pape Stefana i u prisustvu papskih legata, kako bi se stvorilo Kraljevstvo svih Slovena na čelu sa Svetopelekom I – teritorijalno razgraničenje Salone (Bijela ili *nepokrštena* Hrvatska) i Duklje (Crvena ili *pravoslavna* Hrvatska) 586
787. godine:
Zakonopravilo Drugog nikejskog vaseljenskog sabora utvrđuje poštovanje ikona – između ostalih potpisuju ga episkop Travunjana, mitropolit Risna, episkop Avare (Bara) i drevnih skitskih i sarmatskih naroda Asa i Alana, kao i arijanskih zajednica Ilirikuma kojima je na čelu mitropolit Gotije i episkop slovenskih zajednica Karpata.....588
787. godine:
Bar zastupa Dukljanski arhiepiskopat na Drugom nikejskom vaseljenskom saboru.....604

809. godine, 13. januara u Kotoru:
Langobard Andreacije daruje rodnom Kotoru mošti svetog Trifuna
pošto njegovu kćer nije uspio da ugrabi neimenovani slovenski kralj iz Duklje.....652
824. godine, mjeseca aprila:
Konstantinopoljski carevi podržavaju ikonoklazam 654
824. godine:
Papa Eugenije između ostalih piše i Metodiju koji se nalazi među
narodima Moravske, Panonije, Mezije i Hunije (Avarije) 662
860. godine, 25. septembra:
Papa Nikola, pozivajući se na odluke sabora u Sardici iz 343. godine,
protivi se imenovanju laika Fotija za ekumenskog konstantinopoljskog
patrijarha S. Nikola I 666
862. godine, 18. marta:
Papa Nikola obavještava sve episkope Istoka da Rim ne prihvata Fotijevo
postavljenje za konstantinopoljskog patrijarha – kurija Fotija oglašava za zločinca.....668
862. godine, 18. marta:
Papa Nikola piše imperatoru Mihailu koji podržava Fotijev izbor 674
875. godine:
Sabor u Duklji, izbor Svetopeleka II za kralja Slovena i
podjela slovenskih prostora na Balkanu 684
917. godine:
Konstantinopoljski patrijarh Mihailo bugarskom vođi Simeonu o
Crkvi slovenskoj i vezama Bugara i Rima 692
Arhiepiskopija Duklja od 877. do 980. godine (po Farlatiju) 698
974. godine, 5. oktobra u Rimu:
Papa Benedikt VIII pripaja Panoniju, Avariju, Moravsku i
Meziju Zapadnom rimskom carstvu ovlašćujući svoje pristalice
da vrše pokrštavanje Slovena u njima susjednim oblastima 704
980-982. godine:
Nakon uništenja dukljanskog grada i arhiepiskopije monah Jovan oglašava se za
arhiepiskopa Bugarske a dio prava Dukljanskog arhiepiskopata prenosi se na Ohrid.....708

Dodatak

Stefan Vizantinac: Katalog gradova i naroda.....712
Prokopije iz Cezareje 750
Hijerokle Gramatičar.....820
Anonim iz Ravene: „Kosmografija“ 834
Gvidonis: „Geografija“ 838
Izvod iz antičkih itinerera.....840
Vizantijske crkvene provincije Tesalija i Srbija 845

Rezimei.....869

MONUMENTA MONTENEGRINA, KNJIGA I, TOM 4 - DUKLJA I PREVALITANA OD JUSTINA I JUSTINIJANA DO VASILIJA II */ Priredio i predgovor napisao: Vojislav D. Nikčević / Prevela: Lada Akkad / Izdavač: Matica Crnogorska / Za izdavača: Dragan Radulović / Urednik: Novica Samardžić / Lektura i korektura: Marijan Mašo Miljić / Rezime preveli: Jelena Samardžić Kotri (engleski), Bojana Nikčević (francuski), Zdravko Babić (ruski), Marko Stevanović (njemački) / Priprema i dizajn: Stevan Ljumović / Tiraž: 500 / Štampa: Grafo Bale, Podgorica*

CIP - Каталогизација у публикацији
Национална библиотека Црне Горе, Цетиње

ISBN 978-86-84013-77-6
COBISS.CG-ID 26304784

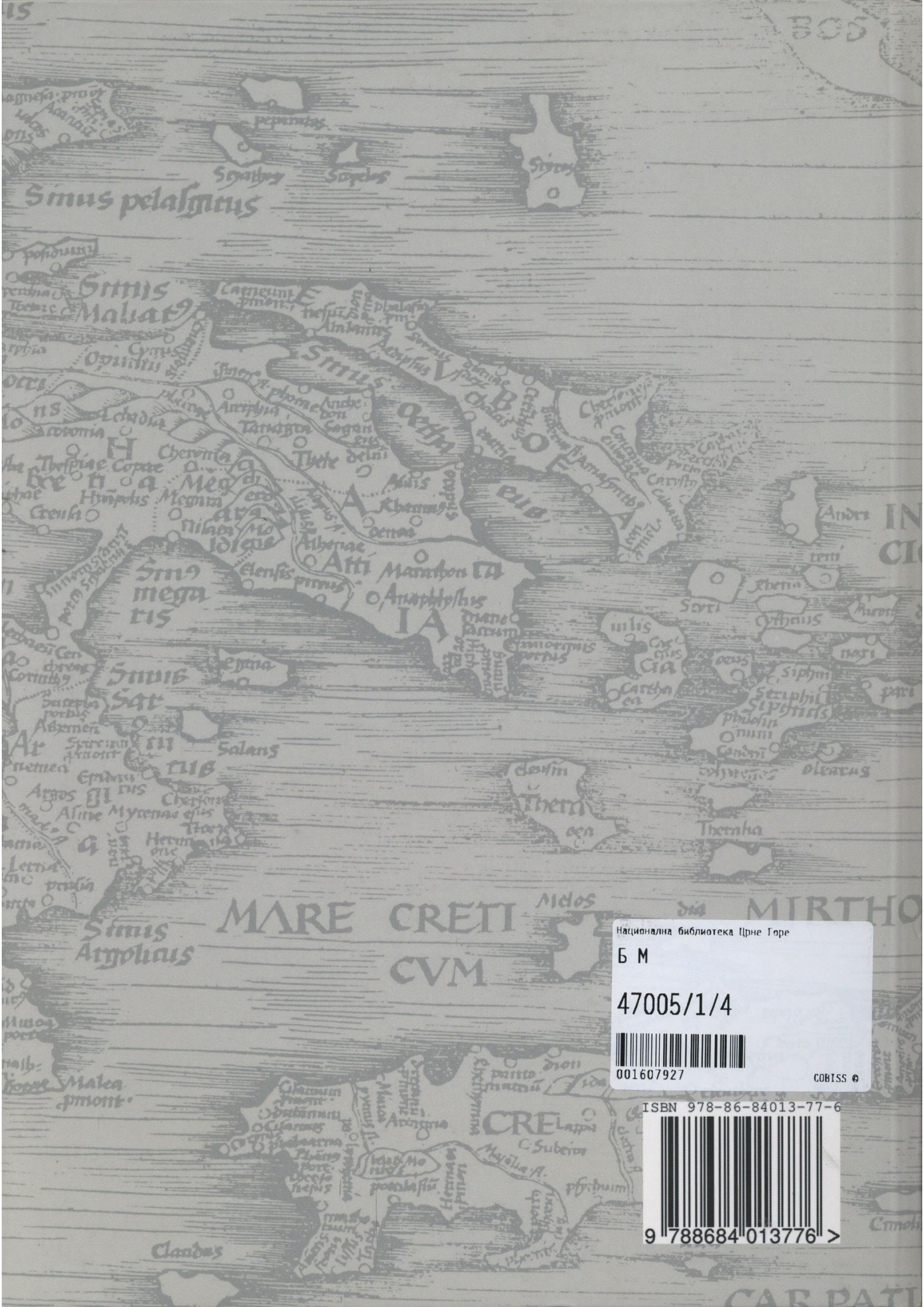

Национална библиотека Црне Горе
Б М
47005/1/4
001607927
COBISS

ISBN 978-86-84013-77-6
9 788684 013776 >